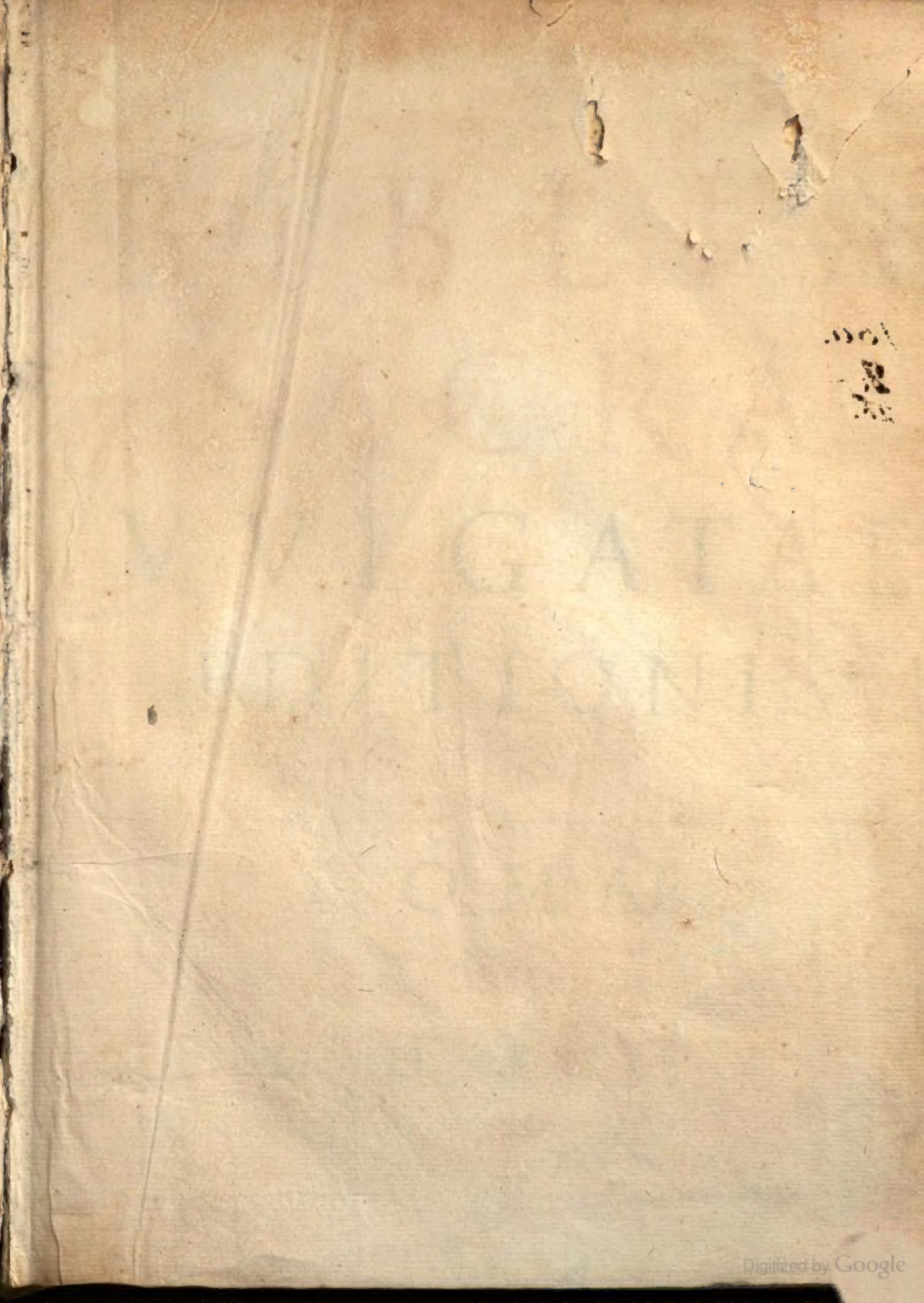

BIBLIA SACRA VVLGATAE EDITIONIS

ROMAE

Ex Typographia APOSTOLICA VATICANA

M · D · XCII ·

BIBLIA SACRA VVLGATAE EDITIONIS

SIXTI QVINTI PONT. MAX. IVSSV

recognita atque edita.

AVRIETIS AQVAS DE FONTIBVS SALVATORIS.

ACCIPE. ET DEVORA. APOC. 10

PRAEFATIO

Ad Lectorem.

IN multis, magnisq. beneficijs, quæ per sacram Tridentinam Synodum Ecclesiæ suæ Deus contulit, id in primis numerandum videtur, quòd inter tot Latinas editiones Diuinarum Scripturarum, solam veterem ac vulgatam, quæ longo tot sæculorum vsu in Ecclesia probata fuerat, grauissimo Decreto authenticam declarauit. Nam, vt illud omittamus, quòd ex recentibus editionibus non paucæ ad hæreses huius temporis confirmandas licenter detortæ videbantur: ipsa certe tanta versionum varietas, atque diuersitas magnam in Ecclesia Dei confusionem parere potuisset. Iam enim hac nostra ætate illud fere eueniſſe constat, quod sanctus Hieronymus tempore suo accidisse testatus est, tot scilicet fuisse exemplaria, quot codices; cum vnusquisque pro arbitrio suo adderet, vel detraheret. *Pref. in Iosue.* Huius autem veteris ac vulgatæ Editionis tanta semper fuit auctoritas, tamq. excellens præstantia, vt eam ceteris omnibus Latinis editionibus longe anteferendam esse, apud æquos Iudices in dubium reuocari non posset. Qui namque in ea Libri continentur (vt a maioribus nostris quasi per manus traditum nobis est) partim ex sancti Hieronymi translatione, vel emendatione suscepti sunt; partim retenti ex antiquissima quadam editione Latina, quam sanctus Hieronymus communem & Vulgatam, sanctus Augustinus Italam, sanctus Gregorius Veterem translationem appellat. *S. Hieron. in cap.49. Isaiæ. S. August. Lib.2.Doctri.Christ. c. 14. S.Greg.Epist.Dedic. ad Leādrū c.5. in fin.* Ac de Veteris quidem huius, siue Italæ editionis sinceritate atque præstantia præclarum sancti Augustini testimonium extat in secundo Libro de Doctrina Christiana, vbi Latinis omnibus editionibus, quæ tunc plurimæ circumferebantur, Italam præferendam censuit, quòd esset, vt ipse loquitur, verborum tenacior cum perspicuitate sententiæ. *S. August. vbi supra.* De sancto vero Hieronymo multa extant veterum Patrum egregia testimonia: eum enim sanctus Augustinus hominem doctissimum, ac trium linguarum peritissimum vocat, atque eius translationem ipsorum quoque Hebræorum testimonio veracem esse confirmat. *Lib.18.de Ciuit.Dei. c.43.* Eundem sanctus Gregorius ita prædicat, vt eius translationem, *Lib. 20. Moral.24.*

quam nouam appellat, ex Hebræo eloquio cuncta verius transfudisse dicat: atque idcirco dignissimam esse, cui fides in omnibus habeatur. Sanctus autem Isidorus non vno in loco Hieronymianam versionem ceteris omnibus anteponit, eamq. ab ecclesijs Christianis communiter recipi ac probari affirmat, quòd sit in verbis clarior, & veracior in sententijs. Sophronius quoque, vir eruditissimus, sancti Hieronymi translationem non Latinis modo, sed etiam Græcis valde probari animaduertens, tanti eam fecit, vt Psalterium & Prophetas ex Hieronymi versione in Græcum eleganti sermone transtulerit. Porro qui secuti sunt, viri doctissimi, Remigius, Beda, Rabanus, Haymo, Anselmus, Petrus Damiani, Richardus, Hugo, Bernardus, Rupertus, Petrus Lombardus, Alexander, Albertus, Thomas, Bonauentura, ceteriq. omnes, qui his nongentis annis in Ecclesia floruerunt, sancti Hieronymi versione ita sunt vsi, vt ceteræ, quæ pene innumerabiles erant, quasi lapsæ de manibus Theologorum, penitus obsoleuerint. Quare non immerito Catholica Ecclesia sanctum Hieronymum Doctorem maximum, atque ad Scripturas sacras interpretandas diuinitus excitatum ita celebrat, vt iam difficile non sit illorum omnium damnare iudicium, qui vel tam eximij Doctoris lucubrationibus non acquiescunt, vel etiam meliora, aut certe paria præstare se posse confidunt. Ceterum ne tam fidelis translatio, tamq. in omnes partes Ecclesiæ vtilis, vel iniuria temporum, vel impressorum incuria, vel temere emendantium audacia, vlla ex parte corrumperetur, eadem sacrosancta Synodus Tridentina illud Decreto suo sapienter adiecit, vt hæc ipsa vetus ac vulgata Editio emendatissime, quoad fieri posset, imprimeretur: neque vlli liceret eam sine facultate & approbatione Superiorum excudere. Quo Decreto simul typographorum temeritati ac licentiæ modum imposuit, & Pastorum Ecclesiæ in tanto bono quàm diligentissime retinendo, & conseruando, vigilantiam, atque industriam excitauit. Et quamuis insignium Academiarum Theologi in Editione vulgata pristino suo nitori restituenda magna cum laude laborauerint; quia tamen in tanta re nulla potest esse nimia diligentia, & codices manuscripti complures & vetustiores Summi Pontificis iussu conquisiti, atque in Vrbem aduecti erant; & demum, quoniam executio generalium Conciliorum, & ipsa Scripturarum integritas ac puritas ad curam Apostolicæ Sedis potissimum pertinere cognoscitur; ideo Pius IV. Pontifex Maximus pro sua in omnes Ecclesiæ partes incredibili vigilantia, lectissimis aliquot sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, alijsq. tum Sacrarum litterarum, tum variarum linguarum peritissimis viris, eam prouinciam demandauit, vt vulgatam editionem Latinam, adhibitis antiquissimis codicibus manuscriptis, inspectis quoque Hebraicis, Græcisq. Bibliorum fontibus; consultis denique veterum Patrum commentarijs, accuratissime castigarent. Quod itidem institutum Pius V. prosecutus est. Verum Conuentum

Lib. 6. Etymol. c. 5. Lib. 1. de Diuin. off. 12.

uentum illum ob varias, grauissimasq. Sedis Apostolicæ occupationes iamdudum intermissum, Sixtus V. diuina prouidentia ad summum Sacerdotium euocatus, ardentissimo studio reuocauit, & opus tandem confectum typis mandari iussit. Quod cum iam esset excusum, & vt in lucem emitteretur, idem Pontifex operam daret, animaduertens non pauca in sacra Biblia præli vitio irrepsisse, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum opus sub incudem reuocandum censuit atque decreuit. Id vero cum morte præuentus præstare non potuisset, Gregorius XIIII. qui post Vrbani VII. duodecim dierum Pontificatum Sixto successerat, eius animi intentionem executus perficere aggressus est, amplissimis aliquot Cardinalibus, alijsq. doctissimis viris ad hoc iterum deputatis. Sed eo quoque, & qui illi successit, Innocentio IX. breuissimo tempore de hac luce subtractis; tandem sub initium Pontificatus Clementis VIII. qui nunc Ecclesiæ vniuersæ gubernacula tenet, opus, in quod Sixtus V. intenderat, Deo bene iuuante perfectum est. Accipe igitur Christiane Lector, eodem Clemente Summo Pontifice annuente, ex Vaticana Typographia veterem ac vulgatam sacræ Scripturæ Editionem, quanta fieri potuit diligentia castigatam: quam quidem sicut omnibus numeris absolutam, pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita ceteris omnibus, quæ ad hanc vsque diem prodierunt, emendatiorem, purioremq. esse, minime dubitandum. Et vero quamuis in hac Bibliorum recognitione in codicibus manuscriptis, Hebræis, Græcisq. fontibus, & ipsis veterum Patrum commentarijs conferendis non mediocre studium adhibitum fuerit; in hac tamen peruulgata Lectione sicut nonnulla consulto mutata, ita etiam alia, quæ mutanda videbantur, consulto immutata relicta sunt; tum quòd ita faciendum esse ad offensionem populorum vitandam sanctus Hieronymus non semel admonuit: tum quòd facile fieri posse credendum est, vt maiores nostri, qui ex Hebræis, & Græcis Latina fecerunt, copiam meliorum, & emendatiorum librorum habuerint, quàm ij, qui post illorum ætatem ad nos peruenerunt, qui fortasse tam longo tempore identidem describendo minus puri, atque integri euaserunt; tum denique quia sacræ Congregationi Amplissimorum Cardinalium, alijsq. eruditissimis viris ad hoc opus a Sede Apostolica delectis propositum non fuit, nouam aliquam editionem cudere, vel antiquum Interpretem vlla ex parte corrigere, vel emendare; sed ipsam veterem, ac vulgatam Editionem Latinam a mendis veterum librariorum, necnon prauarum emendationum erroribus repurgatam, suæ pristinæ integritati, ac puritati, quoad eius fieri potuit, restituere; eaq. restituta, vt quàm emendatissime imprimeretur iuxta Concilij Oecumenici Decretum pro viribus operam dare. Porro in hac Editione nihil non canonicum, nihil adscititium, nihil extraneum apponere visum est: atque ea causa fuit, cur Liber tertius & quartus Esdræ inscripti, quos inter Canonicos libros sacra Tridentina Synodus

Ep. ad Suniam & Fretellã.

Præf. Euãg. ad Damasum.

nodus

nodus non annumerauit, ipsa etiam Manassæ regis Oratio, quæ neque Hebraice, neque Græce quidem extat, neque in manuscriptis antiquioribus inuenitur, neque pars est vllius Canonici libri, extra Canonicæ Scripturæ seriem posita sint: & nullæ ad marginem concordantiæ (quæ posthac inibi apponi non prohibentur) nullæ notæ, nullæ variæ lectiones, nullæ denique præfationes, nulla argumenta ad librorum initia conspiciantur. Sed sicut Apostolica Sedes industriam eorum non damnat, qui concordantias locorum, varias lectiones, præfationes sancti Hieronymi, & alia id genus in alijs editionibus inseruerunt; ita quoque non prohibet, quin alio genere characteris in hac ipsa Vaticana editione eiusmodi adiumenta pro studiosorum commoditate, atque vtilitate in posterum adijciantur; ita tamen, vt lectiones variæ ad marginem ipsius Textus minime annotentur.

DE CANO-

DE CANONICIS SCRIPTVRIS DECRETVM

EX CONCILIO TRIDENTINO SESSIONE QVARTA.

SACROSANCTA Oecumenica, & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu ſancto legitime congregata, præſidentibus in ea eiſdem tribus Apoſtolicæ Sedis Legatis, hoc ſibi perpetuo ante oculos proponens, vt, ſublatis erroribus, puritas ipſa Euangelij in Eccleſia conſeruetur. *Et infra:*

Sacrorum vero librorum Indicem huic Decreto aſcribendum cenſuit, ne cui dubitatio ſuboriri poſsit, quinam ſint, qui ab ipſa Synodo ſuſcipiuntur. Sunt vero infraſcripti: Teſtamenti veteris, Quinque Moyſi, ideſt Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium: Ioſue, Iudicum, Ruth: Quattuor Regum: Duo Paralipomenon: Eſdræ primus, & ſecundus, qui dicitur Neemias: Tobias, Iudith, Eſther, Iob, Pſalterium Dauidicum centum quinquaginta Pſalmorum, Parabolæ, Eccleſiaſtes, Canticum canticorum, Sapientia, Eccleſiaſticus, Iſaias, Ieremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim Prophetæ minores, ideſt Oſea, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias: Duo

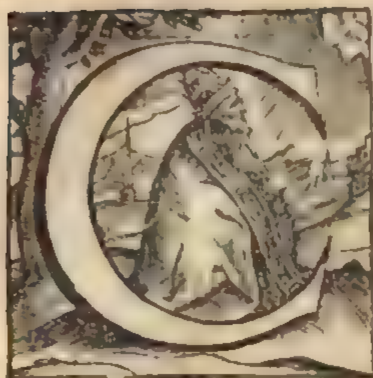
Macha-

Machabæorum, primus, & ſecundus. Teſtamenti noui: Quattuor Euangelia, ſecundum Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem: Actus Apoſtolorum a Luca Euangeliſta conſcripti: Quattuordecim Epiſtolæ Pauli Apoſtoli: Ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, duæ ad Theſſalonicenſes, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri Apoſtoli duæ: Ioannis Apoſtoli tres: Iacobi Apoſtoli vna: Iudæ Apoſtoli vna: & Apocalypſis Ioannis Apoſtoli. Si quis autem Libros ipſos integros cum omnibus ſuis partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueuerunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro ſacris, & canonicis non ſuſceperit, & traditiones prædictas ſciens, & prudens contempſerit, anathema ſit.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam

Vm sacrorum Bibliorum vulgatæ editionis Textus summis laboribus, ac vigilijs restitutus, & quàm accuratissime mendis expurgatus, Benedicente Domino, ex nostra Typographia Vaticana in lucem prodeat; Nos, vt in posterum idem Textus incorruptus, vt decet, conseruetur, opportune prouidere volentes, auctoritate Apostolica, tenore præsentium districtius inhibemus, ne intra Decem annos a data præsentium numerandos, tam citra, quàm vltra montes alibi quàm in nostra Vaticana Typographia a quoquam imprimatur. Elapso autem præfato decennio, eam cautionem adhiberi præcipimus, vt nemo hanc sanctarum Scripturarum Editionem typis mandare præsumat, nisi habito prius exemplari in Typographia Vaticana excuso: cuius exemplaris forma, ne minima quidem particula de Textu mutata, addita, vel ab eo detracta, nisi aliquod occurrat, quod Typographicæ incuriæ manifeste adscribendum sit, inuiolabiliter obseruetur. Si quis vero Typographus in quibuscumque Regnis, Ciuitatibus, Prouincijs, & locis tam nostræ & S.R.E. ditioni in temporalibus subiectis, quàm non subiectis, hanc eandem sacrarum Scripturarum Editionem intra Decennium prædictum quoquomodo, elapso autem Decennio, aliter quàm iuxta huiusmodi exemplar, vt præfertur, imprimere, vendere, venales habere, aut aliàs edere vel euulgare, aut siquis Bibliopola a se vel ab alijs quibusuis, post datam præsentium, huius Editionis impressos libros, seu imprimendos a præfato restituto & correcto Textu in aliquo discrepantes, seu ab alio, quàm a Typographo Vaticano, intra Decennium excusos, pariter vendere, venales proponere vel euulgare præsumpserit, vltra amissionem omnium librorum, & alias arbitrio nostro infligendas pœnas temporales, etiam maioris excommunicationis sententiam eo ipso incurrat: a qua nisi a Romano Pontifice, præterquàm in mortis articulo constitutus, absolui non possit. Mandamus itaque vniuersis & singulis, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, ceterisq. Ecclesiarum, & locorum; etiam regularium Prælatis, vt præsentes litteras in suis quisque Ecclesijs & iurisdictionibus ab omnibus inuiolate perpetuo obseruari curent ac faciant. Contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliaq. opportuna iuris & facti remedia, appellatione postposita, compescendo, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis; Non obstantibus constitutionibus,

tutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac in Generalibus, Prouincialibus, vel Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus, ac quarumcumque Ecclesiarum, Ordinum, Congregationum, Collegiorum, atque Vniuersitatum, etiam Studiorum generalium iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, ac priuilegijs, indultis, ac litteris Apostolicis in contrarium quomodocumque emanatis, & emanandis: quibus omnibus ad hunc effectum latissime derogamus, ac derogatum esse decernimus. Volumus autem, vt præsentium transumptis etiam in ipsis voluminibus impressis eadem, in iudicio & extra, fides vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum sub Anulo Piscatoris Die ix. Nouembris. M. D. XCII. *Pontif. Nostri Anno* I.

M. Vestrius Barbianus.

LIBER

LIBER GENESIS.

HEBRAICE BERESITH.

CAPVT PRIMVM.

IN PRINCIPIO 1
creauit Deus cæ-
lum, & terram.
*Terra autem erat 2
inanis & vacua,&
tenebræ erant su-
per faciem abys-
si: & Spiritus
Dei ferebatur su-
per aquas.*Dixitq. Deus: Fiat lux. Et fa- 3
cta est lux.*Et vidit Deus lucem quòd es- 4
set bona:& diuisit lucem a tenebris.*Ap- 5
pellauitq. lucem Diem, & tenebras No-
ctem: factumq. est vespere & mane, dies
vnus. *Dixit quoque Deus: Fiat firma- 6
mentum in medio aquarum: & diuidat
aquas ab aquis.*Et fecit Deus firmamen- 7
tum, diuisitq. aquas, quæ erant sub firma-
mento, ab his,quæ erant super firmamen-
tum. Et factum est ita.*Vocauitq. Deus 8
firmamentum,Cælum:& factum est vespe-
re & mane, dies secundus. *Dixit verò 9
Deus: Congregentur aquæ,quæ sub cælo
sunt,in locum vnum:& appareat arida. Et
factum est ita.*Et vocauit Deus aridam, 10
Terram, congregationesq. aquarum ap-
pellauit Maria. Et vidit Deus quòd esset
bonum.*Et ait: Germinet terra herbam 11
virentem, & facientem semen, & lignum
pomiferum faciens fructum iuxta genus
suum, cuius semen in semetipso sit super
terram. Et factum est ita.*Et protulit ter- 12
ra herbam virentem, & facientem semen
iuxta genus suum,lignumq. faciens fructũ,
& habens vnumquodque sementem secun
dum speciem suam. Et vidit Deus quòd es-
13 set bonum.*Et factum est vespere & ma-
14 ne,dies tertius.*Dixit autem Deus: Fiant
luminaria in firmamento cæli, & diuidant
diem ac noctem,& sint in signa & tempora,
15 & dies & annos:*vt luceant in firmamen-
to cæli, & illuminent terram. Et factum est
16 ita.*Fecitq. Deus duo luminaria magna:
luminare maius,vt præesset diei:& lumina-
17 re minus, vt præesset nocti:& stellas.*Et
posuit eas in firmamento cæli, vt lucerent
18 super terram,*& præessent diei ac nocti,
& diuiderent lucem ac tenebras. Et vidit
19 Deus quòd esset bonum.*Et factum est
20 vespere & mane,dies quartus.*Dixit etiam
Deus: Producant aquæ reptile animæ vi-
uentis, & volatile super terram sub firma-
21 mento cæli.*Creauitq. Deus Cete gran-
dia,& omnẽ animam viuentem atque mo-
tabilem, quam produxerant aquæ in spe-
cies suas, & omne volatile secundum ge-
nus suum. Et vidit Deus quòd esset bonum.
22 *Benedixitq. eis,dicens: Crescite,& multi-
plicamini, & replete aquas maris: auesq.
23 multiplicentur super terram.*Et factum
24 est vespere & mane, dies quintus.*Dixit
quoque Deus: Producat terra animam vi-
uentem in genere suo, iumenta,& reptilia,
& bestias terræ secundum species suas. Fa-
25 ctumq. est ita.*Et fecit Deus bestias terræ
iuxta species suas, & iumenta, & omne re-
ptile terræ in genere suo. Et vidit Deus
26 quòd esset bonum, *& ait: Faciamus Ho-
minem ad imaginem,& similitudinem no-
strã:& præsit piscibus maris, & volatilibus

cæli,& bestijs, vniuersæq. terræ,omniq. re-
ptili, quod mouetur in terra. * Et creauit 27
Deus hominē ad imaginem suam: ad ima-
ginem Dei creauit illum, masculum & fe-
minam creauit eos. *Benedixitq. illis Deus, 28
& ait: Crescite & multiplicamini, & replete
terram,& subijcite eam,& dominamini pi-
scibus maris,& volatilibus cæli,& vniuersis
animantibus,quæ mouentur super terram.
*Dixitq. Deus: Ecce dedi vobis omnē her- 29
bam afferentem semen super terrā,& vni-
uersa ligna quæ habēt in semetipsis semen-
tem generis sui, vt sint vobis in escam: *& 30
cunctis animantibus terræ, omniq. volucri
cæli,& vniuersis quæ mouentur in terra, &
in quibus est anima viuens,vt habeant ad
vescendum. Et factū est ita. * Viditq. Deus 31
cuncta quæ fecerat: & erant valde bona. Et
factum est vespere & mane, dies sextus.

CAP. II.

IGITVR perfecti sunt cæli & terra, & 1
omnis ornatus eorum. * Compleuitq. 2
Deus die septimo opus suum quod fecerat:
& requieuit die septimo ab vniuerso opere
quod patrarat. * Et benedixit diei septi- 3
mo; & sanctificauit illum: quia in ipso ces-
sauerat ab omni opere suo quod creauit
Deus vt faceret. * Istæ sunt generationes 4
cæli & terræ, quando creata sunt,in die quo
fecit Dominus Deus cælum & terram: * Et 5
omne virgultum agri antequam oriretur in
terra, omnemq. herbā regionis priusquam
germinaret: non enim pluerat Dominus
Deus super terram, & homo non erat qui
operaretur terram: * Sed fons ascendebat e 6
terra, irrigans vniuersam superficiem terræ.
*Formauit igitur Dominus Deus hominem 7
de limo terræ, & inspirauit in faciem eius
spiraculum vitæ, & factus est homo in ani-
mam viuentem. * Plantauerat autem Do- 8
minus Deus Paradisum voluptatis a princi
pio: in quo posuit hominem quem forma-
uerat. * Produxitq. Dominus Deus de hu- 9
mo omne lignum pulchrum visu,& ad ve-
scendum suaue: lignum etiā vitæ in medio
paradisi, lignumq. scientiæ boni & mali.

10 * Et fluuius egrediebatur de loco volupta-
tis ad irrigādum paradisum, qui inde diui-
11 ditur in quattuor capita. * Nomen vni Phi-
son: ipse est qui circuit omnem terrā He-
12 uilath, vbi nascitur aurum: * Et aurū terræ
illius optimum est: ibi inuenitur bdellium,
13 & lapis onychinus. * Et nomen fluuij se-
cundi Gehon: ipse est qui circumit omnē
14 terram Æthiopiæ. * Nomen vero fluminis
tertij, Tygris: ipse vadit contra Assyrios.
Fluuius autem quartus, ipse est Euphrates.
15 *Tulit ergo Dominus Deus hominem, &
posuit eum in paradiso voluptatis,vt opera-
16 retur,& custodiret illum: *Præcepitq. ei di-
17 cēs: Ex omni ligno paradisi comede: * De
ligno autem scientiæ boni & mali ne come-
das. in quocūque enim die comederis ex
18 eo, morte morieris. * Dixit quoque Domi-
nus Deus: Non est bonum esse hominem
solum: faciamus ei adiutorium simile sibi.
19 *Formatis igitur, Dominus Deus, de humo
cunctis animantibus terræ,& vniuersis vo-
latilibus cæli, adduxit ea ad Adam, vt vide-
ret quid vocaret ea: omne enim, quod vo-
cauit Adam animæ viuentis, ipsum est no-
20 men eius. * Appellauitq. Adam nomini-
bus suis cuncta animantia, & vniuersa vo-
latilia cæli,& omnes bestias terræ: Adæ ve-
ro non inueniebatur adiutor similis eius.
21 *Immisit ergo Dominus Deus soporem in
Adam: cumq. obdormisset, tulit vnam de
22 costis eius, & repleuit carnem pro ea. * Et
ædificauit Dominus Deus costā, quam tu-
lerat de Adam, in mulierem: & adduxit
23 eam ad Adam. * Dixitq. Adam: Hoc nunc,
os ex ossibus meis, & caro de carne mea:
hæc vocabitur Virago, quoniam de viro
24 sumpta est. * Quamobrem relinquet ho-
mo patrem suum,& matrem,& adhærebit
vxori suæ: & erunt duo in carne vna.
25 *Erat autem vterque nudus, Adam scilicet
& vxor eius: & non erubescebant.

CAP. III.

1 SED & serpēs erat callidior cunctis ani-
mantibus terræ quæ fecerat Dominus
Deus. Qui dixit ad mulierem: Cur præce-

pit vobis Deus vt nō comederetis de om-
ni ligno paradisi? * Cui respondit mulier: 2
De fructu lignorum, quæ sunt in paradiso,
vescimur: * de fructu vero ligni, quod est 3
in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne
comederemus: & ne tangeremus illud, ne
forte moriamur. * Dixit autem serpens ad 4
mulierem: Nequaquam morte moriemini.
* Scit enim Deus quòd in quocumque die 5
comederitis ex eo, aperientur oculi vestri:
& eritis sicut dij, scientes bonum & ma-
lum. * Vidit igitur mulier quòd bonum es- 6
set lignum ad vescendum, & pulchrū ocu-
lis, aspectuq. delectabile: & tulit de fructu
illius, & comedit: deditq. viro suo, qui co-
medit. * Et aperti sunt oculi amborum: 7
cumq. cognouissent se esse nudos, consue-
runt folia ficus, & fecerūt sibi perizomata.
* Et cum audissent vocem Domini Dei de- 8
ambulantis in paradiso ad auram post me-
ridiem, abscondit se Adam & vxor eius a
facie Domini Dei in medio ligni paradisi.
* Vocauitq. Dominus Deus Adam, & dixit 9
ei: Vbi es? * Qui ait: Vocem tuam audiui 10
in paradiso: & timui, eo quòd nudus essem,
& abscondi me. * Cui dixit: Quis enim in- 11
dicauit tibi quòd nudus esses, nisi quòd ex
ligno de quo præceperam tibi ne comede-
res, comedisti? * Dixitq. Adam: Mulier, quā 12
dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, &
comedi. * Et dixit Dominus Deus ad mu- 13
lierem: Quare hoc fecisti? Quæ respondit:
Serpens decepit me, & comedi. * Et ait Do- 14
minus Deus ad serpentē: Quia fecisti hoc,
maledictus es inter omnia animantia, & be
stias terræ: super pectus tuum gradieris, &
terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ.
* Inimicitias ponam inter te & mulierem, 15
& semen tuum & semen illius: ipsa conte-
ret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo
eius. * Mulieri quoque dixit: Multiplicabo 16
ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolo-
re paries filios, & sub viri potestate eris, &
ipse dominabitur tui. * Adæ vero dixit: 17
Quia audisti vocem vxoris tuæ, & comedi-
sti de ligno, ex quo, præceperam tibi, ne co-
mederes, maledicta terra in opere tuo: in
laboribus comedes ex ea cunctis diebus vi-
18 tæ tuæ. * Spinas & tribulos germinabit ti-
19 bi, & comedes herbam terræ. * In sudore
vultus tui vesceris pane, donec reuertaris
in terram de qua sumptus es: quia puluis
20 es, & in puluerem reuerteris. * Et vocauit
Adam nomen vxoris suæ, Heua: eo quòd
21 mater esset cunctorum viuentium. * Fecit
quoque Dominus Deus Adæ & vxori eius
22 tunicas pelliceas, & induit eos: * Et ait:
Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est,
sciens bonum & malum: nunc ergo ne
forte mittat manum suam, & sumat etiam
de ligno vitæ, & comedat, & viuat in æter-
23 num. * Et emisit eum Dominus Deus de
paradiso voluptatis, vt operaretur terram
24 de qua sumptus est. * Eiecitq. Adam: &
collocauit ante paradisum voluptatis Che-
rubim, & flammeum gladium, atque versa-
tilem, ad custodiendam viam ligni vitæ.

CAP. IIII.

1 ADAM vero cognouit vxorem suam
Heuam: quæ concepit & peperit
Cain, dicens: Possedi hominem per Deum.
2 * Rursumq. peperit fratrem eius Abel.
Fuit autem Abel pastor ouium, & Cain
3 agricola. * Factum est autem post multos
dies vt offerret Cain de fructibus terræ
4 munera Domino. * Abel quoque obtulit
de primogenitis gregis sui, & de adipibus
eorum: & respexit Dominus ad Abel, &
5 ad munera eius. * Ad Cain vero, & ad
munera illius non respexit: iratusq. est
Cain vehementer, & concidit vultus eius.
6 * Dixitq. Dominus ad eum: Quare iratus
7 es? & cur concidit facies tua? * Nonne
si bene egeris, recipies: sin autem male,
statim in foribus peccatum aderit? sed sub
te erit appetitus eius, & tu dominaberis il-
8 lius. * Dixitq. Cain ad Abel fratrem suum:
Egrediamur foras. Cumq. essent in agro,
consurrexit Cain aduersus fratrem suum
9 Abel, & interfecit eum. * Et ait Domi-
nus ad Cain: Vbi est Abel frater tuus?
Qui respondit: Nescio: Num custos fra-
10 tris mei sum ego? * Dixitq. ad eum:

Quid fecisti ? vox sanguinis fratris tui cla-
mat ad me de terra. * Nunc igitur male- 11
dictus eris super terram, quæ aperuit os
suum, & suscepit sanguinem fratris tui de
manu tua. * Cum operatus fueris eam, 12
non dabit tibi fructus suos: vagus & pro-
fugus eris super terram. * Dixitq. Cain 13
ad Dominum: Maior est iniquitas mea,
quàm vt veniam merear. * Ecce eijcis me 14
hodie a facie terræ, & a facie tua abscon-
dar, & ero vagus & profugus in terra:
omnis igitur qui inuenerit me, occidet me.
* Dixitq. ei Dominus: Nequaquam ita 15
fiet: sed omnis qui occiderit Cain, septu-
plum punietur. Posuitq. Dominus Cain
signum, vt non interficeret eum omnis
qui inuenisset eum. * Egressusq. Cain a 16
facie Domini, habitauit profugus in ter-
ra ad orientalem plagam Eden. * Cogno- 17
uit autem Cain vxorem suam, quæ con-
cepit, & peperit Henoch: & ædificauit ci-
uitatem, vocauitq. nomen eius ex nomine
filij sui, Henoch. * Porro Henoch genuit 18
Irad, & Irad genuit Mauiael, & Mauiael
genuit Mathusael, & Mathusael genuit
Lamech. * Qui accepit duas vxores, no- 19
men vni Ada, & nomen alteri Sella. * Ge- 20
nuitq. Ada Iabel, qui fuit pater habitan-
tium in tentorijs, atque pastorum. * Et 21
nomen fratris eius Iubal: ipse fuit pater
canentium cithara & organo. * Sella quo- 22
que genuit Tubalcain, qui fuit malleator
& faber in cuncta opera æris & ferri. So-
ror vero Tubalcain, Noema. * Dixitq. 23
Lamech vxoribus suis Adæ & Sellæ: Au-
dite vocem meam vxores Lamech, auscul-
tate sermonem meum: quoniam occidi
virum in vulnus meum, & adolescentulum
in liuorem meum. * Septuplum vltio da- 24
bitur de Cain: de Lamech vero septuagies
septies. * Cognouit quoque adhuc Adam 25
vxorem suam: & peperit filium, vocauitq.
nomen eius Seth, dicens: Posuit mihi Deus
semen aliud pro Abel, quem occidit Cain.
* Sed & Seth natus est filius, quem voca- 26
uit Enos: iste cœpit inuocare nomen
Domini.

CAP. V.

1 HIc est liber generationis Adam.
In die, qua creauit Deus hominem,
2 ad similitudinem Dei fecit illum. * Mascu-
lum & feminam creauit eos, & benedixit
illis: & vocauit nomen eorum Adam, in
3 die quo creati sunt. * Vixit autem Adam
centum triginta annis: & genuit ad ima-
ginem & similitudinem suam, vocauitq. no-
4 men eius Seth. * Et facti sunt dies Adam,
postquam genuit Seth, octingenti anni:
5 genuitq. filios & filias. * Et factum est om-
ne tempus quod vixit Adam, anni nongen-
6 ti triginta, & mortuus est. * Vixit quoque
Seth centũ quinque annis, & genuit Enos.
7 * Vixitq. Seth postquam genuit Enos,
octingentis septem annis, genuitq. filios
8 & filias. * Et facti sunt omnes dies Seth
nongentorum duodecim annorum, & mor-
9 tuus est. * Vixit vero Enos nonaginta an-
10 nis, & genuit Cainan. * Post cuius ortum
vixit octingentis quindecim annis, & ge-
11 nuit filios, & filias. * Factiq. sunt omnes
dies Enos nongenti quinque anni, & mor-
12 tuus est. * Vixit quoque Cainan septua-
13 ginta annis, & genuit Malaleel. * Et vixit
Cainan postquam genuit Malaleel, octin-
gentis quadraginta annis, genuitq. filios &
14 filias. * Et facti sunt omnes dies Cainan
15 nongenti decem anni, & mortuus est. * Vi-
xit autem Malaleel sexaginta quinque an-
16 nis, & genuit Iared. * Et vixit Malaleel post-
quam genuit Iared, octingentis triginta an-
17 nis: & genuit filios & filias. * Et facti sunt
omnes dies Malaleel octingenti nonaginta
18 quinque anni, & mortuus est. * Vixitq. Iared
centum sexaginta duobus annis, & genuit
19 Henoch. * Et vixit Iared postquam genuit
Henoch, octingentis annis, & genuit filios
20 & filias. * Et facti sunt omnes dies Iared
nõgenti sexaginta duo anni, & mortuus est.
21 * Porro Henoch vixit sexaginta quinque an-
22 nis, & genuit Mathusalam. * Et ambulauit
Henoch cum Deo: & vixit, postquam ge-
nuit Mathusalam, trecentis annis, & genuit
23 filios & filias. * Et facti sunt omnes dies

Henoch trecenti sexaginta quinque anni.
*Ambulauitq. cum Deo, & non apparuit: 24
quia tulit eum Deus. *Vixit quoque Ma- 25
thusala centum octoginta septem annis, &
genuit Lamech. *Et vixit Mathusala, post. 26
quam genuit Lamech, septingentis octo-
ginta duobus annis, & genuit filios & fi-
lias. *Et facti sunt omnes dies Mathusala 27
nongenti sexaginta nouem anni, & mor-
tuus est. *Vixit autem Lamech centum 28
octoginta duobus annis, & genuit filium:
*vocauitq. nomen eius Noe, dicens: Iste 29
consolabitur nos ab operibus & laboribus
manuum nostrarum in terra, cui maledixit
Dominus. *Vixitq. Lamech, postquam 30
genuit Noe, quingentis nonagintaquin-
que annis, & genuit filios & filias. *Et fa- 31
cti sunt omnes dies Lamech, septingenti
septuaginta septem anni, & mortuus est.
Noe vero cum quingentorum esset anno-
rum, genuit Sem, Cam, & Iapheth.

CAP. VI.

CVMQ. cœpissent homines multipli- 1
cari super terram, & filias procreas-
sent, *Videntes filij Dei filias hominum 2
quòd essent pulchræ, acceperunt sibi vxo-
res ex omnibus, quas elegerant. *Dixitq. 3
Deus: Non permanebit spiritus meus in
homine in æternum, quia caro est: eruntq.
dies illius centum viginti annorum. *Gi- 4
gantes autem erant super terram in die-
bus illis. postquam enim ingressi sunt filij
Dei ad filias hominum, illæq. genuerunt,
isti sunt potentes a sæculo viri famosi.
*Videns autem Deus quòd multa malitia 5
hominum esset in terra, & cuncta cogita-
tio cordis intenta esset ad malum omni tē-
pore, *pœnituit eum quòd hominem fecis- 6
set in terra. Et tactus dolore cordis intrin-
secus, *Delebo, inquit, hominem, quem 7
creaui, a facie terræ, ab homine vsque ad
animantia, a reptili vsque ad volucres cæ-
li. pœnitet enim me fecisse eos. *Noe 8
vero inuenit gratiam coram Domino. *Hæ 9
sunt generationes Noe: Noe vir iustus at-
que perfectus fuit in generationibus suis,
10 cum Deo ambulauit. *Et genuit tres filios,
11 Sem, Cham, & Iapheth. *Corrupta est au-
tem terra coram Deo, & repleta est iniqui-
12 tate. *Cumq. vidisset Deus terram esse cor-
ruptam, (omnis quippe caro corruperat viā
13 suam super terram) *dixit ad Noe: Finis
vniuersæ carnis venit coram me: repleta est
terra iniquitate a facie eorum, & ego dis-
14 perdam eos cum terra. *Fac tibi arcam de
lignis læuigatis: māsiunculas in arca facies,
& bitumine linies intrinsecus, & extrinse-
15 cus. *Et sic facies eam: Trecentorum cu-
bitorum erit longitudo arcæ, quinquagin-
ta cubitorum latitudo, & triginta cubito-
16 rum altitudo illius. *Fenestram in arca fa-
cies, & in cubito consummabis summita-
tem eius: ostium autem arcæ pones ex late-
re: deorsum, cœnacula, & tristega facies in
17 ea. *Ecce ego adducam aquas diluuij su-
per terram, vt interficiam omnem carnem,
in qua spiritus vitæ est subter cælum: Vni-
18 uersa quæ in terra sunt, consumentur. *Po-
namq. fœdus meum tecum: & ingredieris
arcam tu & filij tui, vxor tua, & vxores filio-
19 rum tuorum tecum. *Et ex cunctis animā-
tibus vniuersæ carnis bina induces in arcā,
vt viuant tecum: masculini sexus & femi-
20 nini. *De volucribus iuxta genus suum, &
de iumentis in genere suo, & ex omni re-
ptili terræ secundum genus suum: bina de
omnibus ingredientur tecum, vt possint
21 viuere. *Tolles igitur tecum ex omnibus
escis, quæ mandi possunt, & comportabis
apud te: & erunt tam tibi, quàm illis in ci-
22 bum. *Fecit igitur Noe omnia, quæ præ-
ceperat illi Deus.

CAP. VII.

1 DIXITQ. Dominus ad eum: Ingrede-
re tu, & omnis domus tua in arcam:
te enim vidi iustum coram me in genera-
2 tione hac. *Ex omnibus animantibus
mundis tolle septena & septena, mascu-
lum & feminam: de animantibus vero im-
mundis duo & duo, masculum & feminā.
3 *Sed & de volatilibus cæli septena & se-
ptena, masculum & feminam: vt saluetur

semen super faciem vniuersæ terræ. *Ad- 4
huc enim, & post dies septem ego pluam
super terram quadraginta diebus & qua-
draginta noctibus: & delebo omnem sub-
stantiam, quam feci, de superficie terræ.
*Fecit ergo Noe omnia, quæ mandauerat ei 5
Dominus. *Eratq. sexcentorum annorum 6
quando diluuij aquæ inundauerunt super
terram. *Et ingressus est Noe & filij eius, 7
vxor eius & vxores filiorum eius cum eo
in arcam propter aquas diluuij. *De ani- 8
mantibus quoque mundis & immundis,
& de volucribus, & ex omni, quod moue-
tur super terram,* duo & duo ingressa sunt 9
ad Noe in arcam, masculus & femina, si-
cut præceperat Dominus Noe. *Cumq. 10
transissent septem dies, aquæ diluuij inun-
dauerunt super terram. *Anno sexcente- 11
simo vitæ Noe, mense secundo, septimo-
decimo die mensis, rupti sunt omnes fon-
tes abyssi magnæ, & cataractæ cæli apertæ
sunt:* & facta est pluuia super terram qua- 12
draginta diebus & quadraginta noctibus.
*In articulo diei illius ingressus est Noe, 13
& Sem, & Cham, & Iapheth filij eius: vxor
illius, & tres vxores filiorum eius cum eis
in arcam: *ipsi & omne animal secundum 14
genus suum, vniuersaq. iumenta in gene-
re suo, & omne quod mouetur super ter-
ram in genere suo, cunctumq. volatile se-
cundum genus suum, vniuersæ aues, om-
nesq. volucres *ingressæ sunt ad Noe in ar- 15
cam, bina & bina ex omni carne, in qua
erat spiritus vitæ. *Et quæ ingressa sunt, 16
masculus & femina ex omni carne introie-
runt, sicut præceperat ei Deus: & inclusit
eum Dominus deforis. *Factumq. est dilu- 17
uium quadraginta diebus super terram: &
multiplicatæ sunt aquæ, & eleuauerunt ar-
cam in sublime a terra.* Vehementer enim 18
inundauerunt: & omnia repleuerunt in su-
perficie terræ: porro arca ferebatur super
aquas. *Et aquæ præualuerunt nimis su- 19
per terram: opertiq. sunt omnes montes
excelsi sub vniuerso cælo. *Quindecim 20
cubitis altior fuit aqua super montes, quos
operuerat. *Consumptaq. est omnis caro 21
quæ mouebatur super terram, volucrum,
animantium, bestiarum, omniumq. repti-
lium, quæ reptãt super terram: vniuersi ho-
22 mines,* & cũcta, in quibus spiraculum vitæ
23 est in terra, mortua sunt. *Et deleuit om-
nem substantiam, quæ erat super terram,
ab homine vsque ad pecus, tam reptile
quàm volucres cæli: & deleta sunt de ter-
ra: remansit autem solus Noe, & qui cum
24 eo erant in arca. *Obtinueruntq. aquæ
terram centum quinquaginta diebus.

CAP. VIII.

1 RECORDATVS autem Deus Noe, cun-
ctorumq. animantium, & omnium
iumentorum, quæ erant cum eo in arca, ad-
duxit spiritum super terram, & imminutæ
2 sunt aquæ.* Et clausi sunt fontes abyssi, &
cataractæ cæli: & prohibitæ sunt pluuiæ de
3 cælo. *Reuersæq. sunt aquæ de terra eun-
tes & redeuntes: & cœperunt minui post
4 centum quinquaginta dies. *Requieuitq.
arca mense septimo, vigesimo septimo die
5 mensis super montes Armeniæ. *At vero
aquæ ibant & decrescebant vsque ad deci-
mum mensem: decimo enim mense, pri-
ma die mensis, apparuerunt cacumina mon
6 tium. *Cumq. transissent quadraginta
dies, aperiens Noe fenestram arcæ, quam
7 fecerat, dimisit coruum: *qui egrediebatur,
& non reuertebatur, donec siccarẽtur aquæ
8 super terram. *Emisit quoque columbam
post eum, vt videret si iam cessassent aquæ
9 super faciem terræ. *Quæ cum non inue-
nisset vbi requiesceret pes eius, reuersa est
ad eum in arcam: aquæ enim erant super
vniuersam terram: extenditq. manum, &
10 apprehensam intulit in arcam. *Expe-
ctatis autem vltra septem diebus alijs, rur-
11 sum dimisit columbam ex arca. *At illa
venit ad eum ad vesperam, portans ra-
mum oliuæ virentibus folijs in ore suo. in-
tellexit ergo Noe quòd cessassent aquæ su-
12 per terram.* Expectauitq. nihilominus se-
ptem alios dies: & emisit columbam, quæ
13 non est reuersa vltra ad eum. *Igitur sex-
centesimo primo anno, primo mense, pri-

ma

ma die mensis imminutæ sunt aquæ super
terram: & aperiens Noe tectum arcæ, aspe-
xit, viditq. quòd exiccata esset superficies
terræ. *Mense secundo, septimo & vige- 14
simo die mensis arefacta est terra. *Locu- 15
tus est autem Deus ad Noe, dicens: *Egre- 16
dere de arca, tu & vxor tua, filij tui & vxo-
res filiorum tuorum tecum. *Cuncta ani- 17
mantia, quæ sunt apud te, ex omni carne,
tam in volatilibus quàm in bestijs & vni-
uersis reptilibus, quæ reptant super terram,
educ tecum, & ingredimini super terram:
crescite & multiplicamini super eam.
*Egressus est ergo Noe, & filij eius: vxor 18
illius, & vxores filiorum eius cum eo. *Sed 19
& omnia animantia, iumenta, & reptilia
quæ reptant super terram secundum genus
suum, egressa sunt de arca. *Aedificauit 20
autem Noe altare Domino: & tollens de
cunctis pecoribus & volucribus mundis,
obtulit holocausta super altare. *Odora- 21
tusq. est Dominus odorem suauitatis, &
ait: Nequaquam vltra maledicam terræ
propter homines: sensus enim & cogita-
tio humani cordis in malum prona sunt ab
adolescentia sua: non igitur vltra percu-
tiam omnem animam viuentem sicut feci.
*Cunctis diebus terræ, sementis & messis, 22
frigus & æstus, æstas & hiems, nox & dies
non requiescent.

CAP. IX.

BENEDIXITQ. Deus Noe & filijs eius. 1
Et dixit ad eos: Crescite, & multipli-
camini, & replete terram. *Et terror ve- 2
ster ac tremor sit super cuncta animalia
terræ, & super omnes volucres cæli, cum
vniuersis quæ mouentur super terram: om-
nes pisces maris manui vestræ traditi sunt.
*Et omne, quod mouetur & viuit, erit vo- 3
bis in cibum: quasi olera virentia tradidi
vobis omnia. *Excepto, quòd carnem cum 4
sanguine non comedetis. *Sanguinem 5
enim animarum vestrarum requiram de
manu cunctarum bestiarum: & de manu
hominis, de manu viri, & fratris eius re-
quiram animam hominis. *Quicumque 6
effuderit humanum sanguinem, fundetur
sanguis illius: ad imaginem quippe Dei fa-
7 ctus est homo. *Vos autem crescite &
multiplicamini, & ingredimini super ter-
8 ram, & implete eam. *Hæc quoque dixit
Deus ad Noe, & ad filios eius cum eo:
9 *Ecce ego statuam pactum meum vobis-
10 cum, & cum semine vestro post vos: *&
ad omnem animam viuentem, quæ est vo-
biscum, tam in volucribus quàm in iumen-
tis & pecudibus terræ cunctis, quæ egres-
sa sunt de arca, & vniuersis bestijs terræ.
11 *Statuam pactum meum vobiscum, & ne-
quaquam vltra interficietur omnis caro
aquis diluuij, neque erit deinceps diluuium
12 dissipans terram. *Dixitq. Deus: Hoc si-
gnum fœderis quod do inter me & vos, &
ad omnem animam viuentem, quæ est
13 vobiscũ in generationes sempiternas: *Ar-
cum meum ponam in nubibus, & erit si-
gnum fœderis inter me, & inter terram.
14 *Cumq. obduxero nubibus cælum, appa-
15 rebit arcus meus in nubibus: *& recorda-
bor fœderis mei vobiscum, & cum omni
anima viuente quæ carnem vegetat: & non
erunt vltra aquæ diluuij ad delendum vni-
16 uersam carnem. *Eritq. arcus in nubibus,
& videbo illum, & recordabor fœderis sem
piterni quod pactum est inter Deum &
omnem animam viuentem vniuersæ car-
17 nis quæ est super terram. *Dixitq. Deus
ad Noe: Hoc erit signum fœderis, quod
constitui inter me & omnem carnem super
18 terram. *Erant ergo filij Noe, qui egressi
sunt de arca, Sem, Cham, & Iapheth: por-
19 ro Cham ipse est pater Chanaan. *Tres
isti filij sunt Noe: & ab his disseminatum
est omne genus hominum super vniuer-
20 sam terram. *Cœpitq. Noe vir agricola
21 exercere terram, & plantauit vineam. *Bi-
bensq. vinum inebriatus est, & nudatus in
22 tabernaculo suo. *Quod cum vidisset
Cham pater Chanaan, verenda scilicet pa-
tris sui esse nudata, nunciauit duobus fra-
23 tribus suis foras. *At vero Sem & Iapheth
pallium imposuerunt humeris suis, & in-
cedentes retrorsum, operuerunt verenda
patris

patris sui: faciesq. eorum auersæ erant, &
patris virilia non viderunt. *Euigilans au- 24
tem Noe ex vino, cum didicisset quæ fece-
rat ei filius suus minor, *ait: Maledictus 25
Chanaan, seruus seruorum erit fratribus
suis. *Dixitque: Benedictus Dominus 26
Deus Sem, sit Chanaan seruus eius. *Di- 27
latet Deus Iapheth, & habitet in taberna-
culis Sem, sitq. Chanaan seruus eius. *Vi- 28
xit autem Noe post diluuium trecentis
quinquaginta annis. *Et impleti sunt om- 29
nes dies eius nongentorum quinquaginta
annorum: & mortuus est.

CAP. X.

HÆ sunt generationes filiorum Noe, 1
Sem, Cham, & Iapheth: natiq. sunt
eis filij post diluuium. *Filij Iapheth: Go- 2
mer, & Magog, & Madai, & Iauan, &
Thubal, & Mosoch, & Thiras. *Porro fi- 3
lij Gomer: Ascenez & Riphath & Thogor-
ma. *Filij autem Iauan: Elisa & Thar- 4
sis, Cetthim & Dodanim. *Ab his diuisæ 5
sunt insulæ gentium in regionibus suis,
vnusquisque secundum linguam suam &
familias suas in nationibus suis. *Filij au- 6
tem Cham: Chus, & Mesraim, & Phuth,
& Chanaan. *Filij Chus: Saba, & Heui- 7
la, & Sabatha, & Regma, & Sabatacha.
Filij Regma: Saba, & Dadan. *Porro Chus 8
genuit Nemrod: ipse cœpit esse potens in
terra, *& erat robustus venator coram Do 9
mino. Ob hoc exiuit prouerbium: Quasi
Nemrod robustus venator coram Domi-
no. *Fuit autem principium regni eius Ba 10
bylon, & Arach, & Achad, & Chalan-
ne, in terra Sennaar. *De terra illa egres- 11
sus est Assur, & ædificauit Niniuen, & pla-
teas ciuitatis, & Chale. *Resen quoque 12
inter Niniuen & Chale: hæc est ciuitas ma-
gna. *At vero Mesraim genuit Ludim, & 13
Anamim, & Laabim, Nephthuim, *& Phe- 14
trusim, & Chasluim: de quibus egressi sunt
Philisthijm & Caphtorim. *Chanaan au- 15
tem genuit Sidonem primogenitum suum,
Hethæum, *& Iebusæum, & Amorrhæum, 16
Gergesæum, *Heuæum, & Aracæum: Si- 17
18 næum, *& Aradium, Samaræum & Ama-
thæum: & posthæc disseminati sunt popu-
19 li Chananæorum. *Factiq. sunt termini
Chanaan venientibus a Sidone Geraram
vsque Gazam, donec ingrediaris Sodo-
mam & Gomorrham, & Adamam, & Se-
20 boim vsque Lesa. *Hi sunt filij Cham in
cognationibus, & linguis, & generationi-
21 bus, terrisq. & gentibus suis. *De Sem
quoque nati sunt, patre omnium filiorum
22 Heber, fratre Iaphet maiore. *Filij Sem:
Ælam & Assur, & Arphaxad, & Lud, &
23 Aram. *Filij Aram: Vs, & Hul, & Gether,
24 & Mes. *At vero Arphaxad genuit Sale,
25 de quo ortus est Heber. *Natiq. sunt He-
ber filij duo: nomen vni Phaleg, eo quòd
in diebus eius diuisa sit terra: & nomen fra-
26 tris eius Iectan. *Qui Iectan genuit Elmo-
27 dad, & Saleph, & Asarmoth, Iare, *& Adu-
28 ram, & Vzal, & Decla, *& Ebal, & Abimael,
29 Saba, *& Ophir, & Heuila, & Iobab. omnes
30 isti, filij Iectan. *Et facta est habitatio eo-
rum de Messa pergentibus vsque Sephar
31 montem orientalem. *Isti filij Sem secun-
dum cognationes & linguas, & regiones
32 in gentibus suis. *Hæ familiæ Noe iuxta
populos & nationes suas. Ab his diuisæ
sunt gentes in terra post diluuium.

CAP. XI.

1 ERAT autem terra labij vnius, & ser-
2 monum eorundem. *Cumq. profici-
scerentur de oriente, inuenerunt campum
in terra Sennaar, & habitauerunt in eo.
3 *Dixitq. alter ad proximum suum: Veni-
te, faciamus lateres, & coquamus eos igni.
Habueruntq. lateres pro saxis, & bitu-
4 men pro cæmento: *& dixerunt: Venite,
faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius
culmen pertingat ad cælum: & celebremus
nomen nostrum antequam diuidamur in
5 vniuersas terras. *Descendit autem Do-
minus vt videret ciuitatem & turrim, quam
6 ædificabant filij Adam, *& dixit: Ecce,
vnus est populus, & vnum labium omni-
bus: cœperuntq. hoc facere, nec desistent a
cogitationibus suis, donec eas opere com-
pleant.

pleant. * Venite igitur, descendamus, & 7
confundamus ibi linguam eorum, vt non
audiat vnusquisque vocem proximi sui.
*Atque ita diuisit eos Dominus ex illo lo- 8
co in vniuersas terras, & cessauerunt ædi-
ficare ciuitatem. * Et idcirco vocatum est 9
nomen eius Babel, quia ibi confusum est la-
bium vniuersæ terræ: & inde dispersit eos
Dominus super faciem cunctarum regio-
num. * Hæ sunt generationes Sem: Sem 10
erat centum annorum quando genuit Ar-
phaxad, biennio post diluuium. * Vixitq. 11
Sem postquam genuit Arphaxad, quingen
tis annis: & genuit filios & filias. * Porro 12
Arphaxad vixit trigintaquinque annis, &
genuit Sale. * Vixitq. Arphaxad postquam 13
genuit Sale, trecentis tribus annis: & ge-
nuit filios & filias. * Sale quoque vixit tri- 14
ginta annis, & genuit Heber. * Vixitq. Sa- 15
le postquam genuit Heber, quadringentis
tribus annis: & genuit filios & filias. * Vi- 16
xit autem Heber triginta quattuor annis,
& genuit Phaleg. * Et vixit Heber post- 17
quam genuit Phaleg, quadringentis trigin-
ta annis: & genuit filios & filias. * Vixit 18
quoque Phaleg triginta annis, & genuit
Reu. * Vixitq. Phaleg postquam genuit 19
Reu, ducentis nouem annis, & genuit fi-
lios & filias. * Vixit autem Reu triginta 20
duobus annis, & genuit Sarug. * Vixit 21
quoque Reu postquam genuit Sarug, du-
centis septem annis: & genuit filios & fi-
lias. * Vixit vero Sarug triginta annis, & 22
genuit Nachor. * Vixitq. Sarug postquam 23
genuit Nachor, ducentis annis: & genuit
filios & filias. * Vixit autem Nachor vigin- 24
ti nouem annis, & genuit Thare. * Vixitq. 25
Nachor postquam genuit Thare, centum
decem & nouem annis: & genuit filios &
filias. * Vixitq. Thare septuaginta annis, & 26
genuit Abram & Nachor, & Aran. * Hæ 27
sunt autem generationes Thare: Thare ge-
nuit Abram, Nachor, & Aran. Porro Aran
genuit Lot. * Mortuusq. est Aran ante Tha- 28
re patrem suum, in terra natiuitatis suæ in
Vr Chaldæorum. * Duxerunt autem A- 29
bram & Nachor vxores: nomen vxoris
Abram, Sarai: & nomen vxoris Nachor,
Melcha filia Aran patris Melchæ, & patris
30 Ieschæ. * Erat autem Sarai sterilis, nec ha-
31 bebat liberos. * Tulit itaque Thare Abram
filium suum, & Lot filium Aran, filium filij
sui, & Sarai nurum suam, vxorem Abram
filij sui, & eduxit eos de Vr Chaldæorum,
vt irent in terram Chanaan: veneruntq.
32 vsque Haran, & habitauerunt ibi. * Et fa-
cti sunt dies Thare ducentorum quinque
annorum, & mortuus est in Haran.

CAP. XII.

1 DIXIT autem Dominus ad Abram:
Egredere de terra tua, & de cogna-
tione tua, & de domo patris tui, & veni in
2 terram, quam monstrabo tibi. * Faciamq.
te in gentem magnam, & benedicam tibi,
& magnificabo nomen tuum, erisq. bene-
3 dictus. * Benedicam benedicentibus tibi,
& maledicam maledicentibus tibi, atque
IN TE benedicentur vniuersæ cognationes
4 terræ. * Egressus est itaque Abrã sicut præ-
ceperat ei Dominus, & iuit cum eo Lot:
septuaginta quinque annorum erat Abram
5 cum egrederetur de Haran. * Tulitq. Sa-
rai vxorem suam, & Lot filium fratris sui,
vniuersamq. substantiã quam possederant,
& animas quas fecerant in Haran: & egres-
si sunt vt irent in terram Chanaan. Cumq.
6 venissent in eam, * pertransiuit Abram ter-
ram vsque ad locum Sichem, vsque ad
conuallem illustrem: Chananæus autem
7 tunc erat in terra. * Apparuit autem Do-
minus Abram, & dixit ei: Semini tuo da-
bo terram hanc. Qui ædificauit ibi altare
8 Domino, qui apparuerat ei. * Et inde
transgrediens ad montem, qui erat con-
tra orientem Bethel, tetendit ibi taberna-
culum suum, ab occidente habens Be-
thel, & ab Oriente Hai: ædificauit quoque
ibi altare Domino, & inuocauit nomen
9 eius. * Perrexitq. Abram vadens, & vltra
10 progrediens ad meridiem. * Facta est au-
tem fames in terra: descenditq. Abram in
Ægyptum, vt peregrinaretur ibi: præua-
11 luerat enim fames in terra. * Cumq. pro-
pe esset

pe esset vt ingrederetur Ægyptum, dixit
Sarai vxori suæ: Noui quòd pulchra sis
mulier: * & quòd cum viderint te Ægyptij, 12
dicturi sunt: Vxor ipsius est: & interficient
me, & te reseruabunt. * Dic ergo, obsecro 13
te, quòd soror mea sis: vt bene sit mihi pro-
pter te, & viuat anima mea ob gratiam
tui. * Cum itaque ingressus esset Abram 14
Ægyptum, viderunt Ægyptij mulierem
quòd esset pulchra nimis. * Et nunciaue- 15
runt principes Pharaoni, & laudauerunt
eam apud illum: & sublata est mulier in
domum Pharaonis. * Abram vero bene 16
vsi sunt propter illam: Fueruntq. ei oues
& boues & asini, & serui & famulæ, & asi-
næ & cameli. * Flagellauit autem Domi- 17
nus Pharaonem plagis maximis, & domum
eius propter Sarai vxorem Abram. * Vo- 18
cauitq. Pharao Abram, & dixit ei: Quid-
nam est hoc quod fecisti mihi? quare non
indicasti quòd vxor tua esset? * Quam ob 19
causam dixisti esse sororem tuam, vt tolle-
rem eam mihi in vxorem? Nunc igitur
ecce coniux tua, accipe eam, & vade.
* Præcepitq. Pharao super Abram viris: & 20
deduxerunt eum, & vxorem illius, &
omnia quæ habebat.

Cap. XIII.

ASCENDIT ergo Abram de Ægypto, 1
ipse & vxor eius, & omnia quæ habe-
bat, & Lot cum eo ad australem plagam.
* Erat autem diues valde in possessione au- 2
ri & argenti. * Reuersusq. est per iter, quo 3
venerat, a meridie in Bethel vsque ad lo-
cum vbi prius fixerat tabernaculum inter
Bethel & Hai: * in loco altaris quod fece- 4
rat prius, & inuocauit ibi nomen Domini.
* Sed & Lot qui erat cum Abram, fuerunt 5
greges ouium, & armenta, & tabernacula.
* Nec poterat eos capere terra, vt habita- 6
rent simul: erat quippe substantia eorum
multa, & nequibant habitare communiter.
* Vnde & facta est rixa inter pastores gre- 7
gum Abram & Lot. Eo autem tempore
Chananæus & Pherezæus habitabant in
terra illa. * Dixit ergo Abram ad Lot: Ne 8
quæso sit iurgium inter me & te, & inter
pastores meos, & pastores tuos: fratres
9 enim sumus. * Ecce vniuersa terra coram
te est: recede a me, obsecro: si ad sinistram
ieris, ego dexteram tenebo: si tu dexteram
10 elegeris, ego ad sinistram pergam. * Ele-
uatis itaque Lot oculis, vidit omnem circa
regionem Iordanis, quæ vniuersa irrigaba-
tur antequam subuerteret Dominus So-
domam & Gomorrham, sicut paradisus Do-
mini, & sicut Ægyptus venientibus in Se-
11 gor. * Elegitq. sibi Lot regionem circa Ior-
danem, & recessit ab Oriente: diuisiq. sunt
12 alterutrum a fratre suo. * Abram habitauit
in terra Chanaan: Lot vero moratus est in
oppidis, quæ erant circa Iordanem, & ha-
13 bitauit in Sodomis. * Homines autem So-
domitæ pessimi erant, & peccatores coram
14 Domino nimis. * Dixitq. Dominus ad A-
bram, postquam diuisus est ab eo Lot: Le-
ua oculos tuos, & vide a loco, in quo nunc
es, ad aquilonem & meridiem, ad orientem
15 & occidentem. * Omnem terram, quam
conspicis, tibi dabo, & semini tuo vsque in
16 sempiternum. * Faciamq. semen tuum si-
cut puluerem terræ: si quis potest homi-
num numerare puluerem terræ, semen
17 quoque tuum numerare poterit. * Surge,
& perambula terram in longitudine, & in
latitudine sua: quia tibi daturus sum eam.
18 * Mouens igitur tabernaculum suũ Abram,
venit, & habitauit iuxta conuallem Mam-
bre, quæ est in Hebron: ædificauitq. ibi al-
tare Domino.

Cap. XIIII.

1 FACTUM est autem in illo tempore, vt
Amraphel rex Sennaar, & Arioch rex
Ponti, & Chodorlahomor rex Elamitarum,
2 & Thadal rex gentium * inirent bellum
contra Bara regem Sodomorum, & contra
Bersa regem Gomorrhæ, & contra Sennaab
regem Adamæ, & contra Semeber regem
Seboim, contraq. regem Balæ, ipsa est Se-
3 gor. * Omnes hi conuenerunt in vallem
4 Siluestrem, quæ nunc est mare salis. * Duo-
decim enim annis seruierant Chodorlaho-
mor,

mior, & tertiodecimo anno recesserunt ab
eo. * Igitur quartodecimo anno venit Cho- 5
dorlahomor, & reges qui erant cum eo:
percusseruntq. Raphaim in Astarothcar-
naim, & Zuzim cum eis, & Emim in Saue
Cariathaim, * & Chorræos in mõtibus Seir, 6
vsque ad Campestria Pharan, quæ est in
solitudine. * Reuersiq. sunt, & venerunt 7
ad fontem Misphat, ipsa est Cades: & per-
cusserunt omnem regionem Amalecita-
rum, & Amorrhæum, qui habitabat in Asa-
sonthamar. * Et egressi sunt rex Sodomo- 8
rum, & rex Gomorrhæ, rexq. Adamæ, &
rex Seboim, necnon & rex Balæ, quæ est
Segor: & direxerunt aciem contra eos in
valle Siluestri: * scilicet aduersus Chodor- 9
lahomor regem Elamitarum, & Thadal re-
gem gentium, & Amraphel regem Sen-
naar, & Arioch regem Ponti: quattuor re-
ges aduersus quinque. * Vallis autem Sil- 10
uestris habebat puteos multos bituminis.
Itaque rex Sodomorum, & Gomorrhæ ter-
ga verterunt, cecideruntq. ibi: & qui re-
manserant, fugerunt ad montem. * Tu- 11
lerunt autem omnem substantiam Sodo-
morum & Gomorrhæ, & vniuersa quæ ad
cibum pertinent, & abierunt: * necnon 12
& Lot & substantiam eius, filium fratris
Abram, qui habitabat in Sodomis. * Et 13
ecce vnus, qui euaserat, nunciauit Abram
Hebræo, qui habitabat in conualle Mam-
bre Amorrhæi fratris Eschol, & fratris
Aner: hi enim pepigerant fœdus cum A-
bram. * Quod cum audisset Abram, cap- 14
tum videlicet Lot fratrem suum, numerauit
expeditos vernaculos suos trecentos de-
cem, & octo: & persecutus est vsque Dan.
* Et diuisis socijs, irruit super eos nocte: 15
percussitq. eos, & persecutus est eos vsque
Hoba, quæ est ad læuam Damasci. * Re- 16
duxitq. omnem substantiam, & Lot fra-
trem suum cum substantia illius, mulieres
quoque & populum. * Egressus est autem 17
rex Sodomorum in occursum eius post-
quam reuersus est a cæde Chodorlaho-
mor, & regum qui cum eo erant in valle
Saue, quæ est vallis regis. * At vero Mel- 18
chisedech rex Salem, proferens panem &
vinum, erat enim Sacerdos Dei altissimi,
19 * benedixit ei, & ait: Benedictus Abram
Deo excelso, qui creauit cælum & terram:
20 * & benedictus Deus excelsus, quo pro-
tegente, hostes in manibus tuis sunt. Et
21 dedit ei decimas ex omnibus. * Dixit au-
tem rex Sodomorum ad Abram: Da mi-
22 hi animas, cetera tolle tibi. * Qui respon-
dit ei: Leuo manum meam ad Dominum
Deum excelsum possessorem cæli & ter-
23 ræ, * quòd a filo subtegminis vsque ad co-
rigiam caligæ, non accipiam ex omnibus
quæ tua sunt, ne dicas: ego ditaui Abram:
24 * exceptis his, quæ comederunt iuuenes, &
partibus virorum, qui venerunt mecum,
Aner, Eschol, & Mambre: isti accipient
partes suas.

Cap. XV.

1 HIs itaque transactis, factus est sermo
Domini ad Abram per visionem di-
cens: Noli timere Abram, ego protector
tuus sum, & merces tua magna nimis.
2 * Dixitq. Abram: Domine Deus, quid da-
bis mihi? ego vadam absque liberis: & fi-
lius procuratoris domus meæ iste Dama-
3 scus Eliezer. * Addiditq. Abram; Mihi au-
tem non dedisti semen: & ecce vernaculus
4 meus, heres meus erit. * Statimq. sermo
Domini factus est ad eum dicens: Non
erit hic heres tuus; sed qui egredietur de
5 vtero tuo, ipsum habebis heredem. * Edu-
xitq. eum foras, & ait illi: Suspice cælum,
& numera stellas, si potes. Et dixit ei: Sic
6 erit semen tuum. * Credidit Abram Deo,
7 & reputatum est illi ad iustitiam. * Dixitq.
ad eum: Ego Dominus qui eduxi te de Vr
Chaldæorum vt darem tibi terram istam,
8 & possideres eam. * At ille ait: Domine
Deus, vnde scire possum quòd possessurus
9 sim eam? * Et respondens Dominus: Su-
me, inquit, mihi vaccam triennem, & ca-
pram trimam, & arietem annorum trium,
10 turturem quoque, & columbam. * Qui tol-
lens vniuersa hæc, diuisit ea per medium,
& vtrasque partes contra se altrinsecus po-
suit:

suit: aues autem non diuisit. *Descende- 11
runtq. volucres super cadauera, & abige-
bat eas Abram. *Cumq. sol occumberet, 12
sopor irruit super Abram, & horror ma-
gnus & tenebrosus inuasit eum. *Di- 13
ctumq. est ad eum: Scito prænoscens quòd
peregrinum futurum sit semen tuum in
terra non sua; & subijcient eos seruituti,
& affligent quadringentis annis. *Verum- 14
tamen gentem, cui seruituri sunt, ego iu-
dicabo: & post hæc egredientur cum ma-
gna substantia. *Tu autem ibis ad patres 15
tuos in pace, sepultus in senectute bona.
*Generatione autem quarta reuertentur 16
huc: necdum enim completæ sunt iniqui-
tates Amorrhæorum vsque ad præsens tē-
pus. *Cum ergo occubuisset sol, facta est 17
caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fu-
mans, & lampas ignis transiens inter diui-
siones illas. *In illo die pepigit Dominus 18
fœdus cum Abram, dicens: Semini tuo da-
bo terram hanc a fluuio Ægypti vsque ad
fluuium magnum Euphraten, *Cinæos, 19
& Cenezæos, Cedmonæos, *& Hethæos, & 20
Pherezæos, Raphaim quoque, *& Amor- 21
rhæos, & Chananæos, & Gergesæos, & Ie-
busæos.

CAP. XVI.

IGITVR Sarai, vxor Abram, non genue- 1
rat liberos: sed habens ancillam Ægy-
ptiam nomine Agar, *dixit marito suo: 2
Ecce, conclusit me Dominus, ne parerem:
ingredere ad ancillam meam, si forte sal-
tem ex illa suscipiam filios. Cumq. ille
acquiesceret deprecanti, *tulit Agar Ægy- 3
ptiam ancillam suam post annos decem
quàm habitare cœperant in terra Chanaan:
& dedit eam viro suo vxorem. *Qui in- 4
gressus est ad eam. At illa concepisse se
videns, despexit dominam suam. *Dixitq. 5
Sarai ad Abram: Inique agis contra me:
ego dedi ancillam meam in sinum tuum,
quæ videns quòd conceperit, despectui me
habet. iudicet Dominus inter me, & te.
*Cui respondens Abram: Ecce, ait, ancilla 6
tua in manu tua est, vtere ea vt libet.
Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit.
7 *Cumq. inuenisset eam angelus Domini
iuxta fontem aquæ in solitudine, qui est in
8 via Sur in deserto, *dixit ad illam: Agar,
ancilla Sarai, vnde venis? & quo vadis?
quæ respondit: A facie Sarai dominæ meæ
9 ego fugio. *Dixitq. ei angelus Domini:
Reuertere ad dominam tuam, & humilia-
10 re sub manu illius. *Et rursum: Multipli-
cans, inquit, multiplicabo semen tuum, &
11 non numerabitur præ multitudine. *Ac
deinceps: Ecce, ait, concepisti, & paries fi-
lium: vocabisq. nomen eius Ismael, eo quòd
12 audierit Dominus afflictionem tuam. *Hic
erit ferus homo: manus eius contra om-
nes, & manus omnium contra eum: & e
regione vniuersorum fratrum suorum figet
13 tabernacula. *Vocauit autem nomen Do-
mini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui
vidisti me. Dixit enim: Profecto hic vidi
14 posteriora videntis me. *Propterea appel-
lauit puteum illum, Puteum viuentis & vi-
dentis me. Ipse est inter Cades & Barad.
15 *Peperitq. Agar Abræ filium: qui vocauit
16 nomen eius Ismael. *Octoginta & sex
annorum erat Abram quando peperit ei
Agar Ismaelem.

CAP. XVII.

1 POSTQVAM vero nonaginta & nouem
annorum esse cœperat, apparuit ei Do-
minus: dixitq. ad eum: Ego Deus omni-
potens: ambula coram me, & esto perfe-
2 ctus. *Ponamq. fœdus meum inter me &
te: & multiplicabo te vehementer nimis.
3 4 *Cecidit Abram pronus in faciem. *Di-
xitq. ei Deus: Ego sum, & pactum meum
5 tecum, erisq. pater multarũ gentium. *Nec
vltra vocabitur nomen tuum Abram: sed
appellaberis Abraham: quia patrem mul-
6 tarum gentium constitui te. *Faciamq. te
crescere vehementissime, & ponam te in
7 gentibus, regesq. ex te egredientur. *Et
statuam pactum meum inter me & te, &
inter semen tuum post te in generationi-
bus suis fœdere sempiterno: vt sim Deus
8 tuus, & seminis tui post te. *Daboq. tibi
& semi-

&c ſemini tuo terram peregrinationis tuæ,
omnem terram Chanaan in poſſeſſionem
æternam,eroq. Deus eorum. *Dixit iterum 9
Deus ad Abraham : Et tu ergo cuſtodies
pactum meum, & ſemen tuum poſt te in
generationibus ſuis. * Hoc eſt pactum 10
meum quod obſeruabitis inter me & vos,
& ſemen tuum poſt te : Circumcidetur ex
vobis omne maſculinum: * & circumcide- 11
tis carnem præputij veſtri, vt ſit in ſignum
fœderis inter me & vos. * Infans octo die- 12
rum circumcidetur in vobis,omne maſcu-
linum in generationibus veſtris : tam ver-
naculus quàm emptitius circumcidetur,&
quicumque non fuerit de ſtirpe veſtra:
* eritq. pactum meum in carne veſtra in 13
fœdus æternum. * Maſculus,cuius præpu- 14
tij caro circumciſa nō fuerit,delebitur ani-
ma illa de populo ſuo: quia pactum meum
irritum fecit. * Dixit quoque Deus ad 15
Abraham : Sarai vxorem tuam non voca-
bis Sarai,ſed Saram. * Et benedicam ei, & 16
ex illa dabo tibi filium cui benedicturus
ſum,eritq. in nationes,& reges populorum
orientur ex eo. * Cecidit Abraham in fa- 17
ciem ſuam,& riſit,dicens in corde ſuo: Pu-
taſne centenario naſcetur filius?& Sara no-
nagenaria pariet? * Dixitq. ad Deum: 18
Vtinam Iſmael viuat coram te. * Et ait 19
Deus ad Abraham: Sara vxor tua pariet
tibi filium,vocabiſq. nomen eius Iſaac, &
conſtituam pactum meum illi in fœdus
ſempiternum,& ſemini eius poſt eum. * Su- 20
per Iſmael quoque exaudiui te. ecce, be-
nedicam ei,& augebo,& multiplicabo eum
valde : duodecim duces generabit,& faciã
illum in gentem magnam. * Pactum vero 21
meum ſtatuam ad Iſaac, quem pariet tibi
Sara tempore iſto in anno altero. * Cumq. 22
finitus eſſet ſermo loquentis cum eo,aſcen
dit Deus ab Abraham. * Tulit autem 23
Abraham Iſmael filium ſuum, & omnes
vernaculos domus ſuæ: vniuerſoſq. quos
emerat, cunctos mares ex omnibus viris
domus ſuæ: & circumcidit carnem præpu-
tij eorum ſtatim in ipſa die,ſicut præcepe-
rat ei Deus. * Abraham nonaginta & no- 24
uem erat annorum quando circumcidit
25 carnem præputij ſui. * Et Iſmael filius tre-
decim annos impleuerat tempore circum-
26 ciſionis ſuæ. * Eadem die circumciſus eſt
27 Abraham & Iſmael filius eius. * Et om-
nes viri domus illius,tam vernaculi, quàm
emptitij & alienigenæ pariter circumciſi
ſunt.

CAP. XVIII.

1 APPARVIT autem ei Dominus in con-
ualle Mambre ſedenti in oſtio taber-
2 naculi ſui in ipſo feruore diei. * Cumq.
eleuaſſet oculos, apparuerunt ei tres viri
ſtantes prope eum: quos cum vidiſſet, cu-
currit in occurſum eorum de oſtio taber-
3 naculi, & adorauit in terram. * Et dixit:
Domine, ſi inueni gratiam in oculis tuis,
4 ne tranſeas ſeruum tuum: * ſed afferam
pauxillum aquæ,& lauate pedes veſtros,&
5 requieſcite ſub arbore. * Ponamq. buccel-
lam panis, & confortate cor veſtrum, po-
ſtea tranſibitis : idcirco enim declinaſtis ad
ſeruum veſtrum. Qui dixerunt: Fac vt
6 locutus es. * Feſtinauit Abraham in ta-
bernaculum ad Saram, dixitq. ei: Accele-
ra,tria ſata ſimilæ commiſce, & fac ſubci-
7 nericios panes. * Ipſe vero ad armentum
cucurrit,& tulit inde vitulum tenerrimum
& optimum, deditq. puero: qui feſtinauit
8 & coxit illum. * Tulit quoque butyrum &
lac,& vitulum quem coxerat,& poſuit co-
ram eis: ipſe vero ſtabat iuxta eos ſub ar-
9 bore. * Cumq. comediſſent, dixerunt ad
eum: Vbi eſt Sara vxor tua? ille reſpondit:
10 Ecce in tabernaculo eſt. * Cui dixit: Re-
uertens veniam ad te tempore iſto, vita
comite, & habebit filium Sara vxor tua.
Quo audito, Sara riſit poſt oſtium taber-
11 naculi. * Erant autem ambo ſenes, pro-
uectæq. ætatis, & deſierant Saræ fieri mu-
12 liebria. * Quæ riſit occulte dicens: Poſt-
quam conſenui, & dominus meus vetulus
13 eſt, voluptati operam dabo? * Dixit au-
tem Dominus ad Abraham: Quare riſit Sa-
ra, dicens: Num vere paritura ſum anus?
14 * Numquid Deo quidquam eſt difficile?

iuxta condictum reuertar ad te hoc eodem
tempore, vita comite, & habebit Sara fi-
lium. * Negauit Sara, dicens, Non risi: ti- 15
more perterrita. Dominus autem: Non
est, inquit, ita: sed risisti. * Cum ergo surre- 16
xissent inde viri, direxerunt oculos contra
Sodomam: & Abraham simul gradieba-
tur, deducens eos. * Dixitq. Dominus: 17
Num celare potero Abraham quæ gestu-
rus sum: * cum futurus sit in gentem ma- 18
gnam, ac robustissimam, & BENEDICEN-
DAE sint in illo omnes nationes terræ?
* Scio enim quòd præcepturus sit filijs suis, 19
& domui suæ post se vt custodiant viam
Domini, & faciant iudicium & iustitiam: vt
adducat Dominus propter Abraham om-
nia quæ locutus est ad eum. * Dixit ita- 20
que Dominus: Clamor Sodomorum &
Gomorrhæ multiplicatus est, & peccatum
eorum aggrauatum est nimis. * Descen- 21
dam, & videbo vtrum clamorem qui venit
ad me, opere compleuerint: an non est ita,
vt sciam. * Conuerteruntq. se inde, & abie- 22
runt Sodomam: Abraham vero adhuc sta-
bat coram Domino. * Et appropinquans 23
ait: Numquid perdes iustum cum impio?
* Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate, 24
peribunt simul? & non parces loco illi pro-
pter quinquaginta iustos, si fuerint in eo?
* Absit a te, vt rem hanc facias, & occidas 25
iustum cum impio, fiatq. iustus sicut im-
pius, non est hoc tuum: qui iudicas om-
nem terram, nequaquam facies iudicium
hoc. * Dixitq. Dominus ad eum: Si inue- 26
nero Sodomis quinquaginta iustos in me-
dio ciuitatis, dimittam omni loco propter
eos. * Respondensq. Abraham, ait: Quia 27
semel cœpi, loquar ad Dominum meum,
cum sim puluis & cinis. * Quid si minus 28
quinquaginta iustis quinque fuerint? de-
lebis, propter quadraginta quinque, vni-
uersam vrbem? Et ait: Non delebo, si in-
uenero ibi quadraginta quinque. * Rur- 29
sumq. locutus est ad eum: Sin autem qua-
draginta ibi inuenti fuerint, quid facies?
Ait: Non percutiam propter quadragin-
ta. * Ne quæso, inquit, indigneris Domi- 30
ne, si loquar: Quid si ibi inuenti fuerint
triginta? Respondit: Non faciam, si in-
31 uenero ibi triginta. * Quia semel, ait, cœ-
pi, loquar ad Dominum meum: Quid si
ibi inuenti fuerint viginti? Ait: Non in-
32 terficiam propter viginti. * Obsecro, in-
quit, ne irascaris Domine, si loquar adhuc
semel: Quid si inuenti fuerint ibi decem?
Et dixit: Non delebo propter decem.
33 * Abijtq. Dominus, postquam cessauit lo-
qui ad Abraham: & ille reuersus est in lo-
cum suum.

CAP. XIX.

1 VENERVNTQ. duo Angeli Sodomam
vespere, & sedente Lot in foribus ci-
uitatis. Qui cum vidisset eos, surrexit, &
iuit obuiam eis: adorauitq. pronus in ter-
2 ram, * & dixit: Obsecro, domini, declinate
in domum pueri vestri, & manete ibi: la-
uate pedes vestros, & mane proficiscemini
in viam vestram. Qui dixerunt: Minime,
3 sed in platea manebimus. * Compulit il-
los oppido vt diuerterent ad eum: ingres-
sisq. domum illius fecit conuiuium, & co-
4 xit azima: & comederunt. * Prius autem
quàm irent cubitum, viri ciuitatis vallaue-
runt domum a puero vsque ad senem, om-
5 nis populus simul. * Vocaueruntq. Lot, &
dixerunt ei: Vbi sunt viri qui introierunt
ad te nocte? educ illos huc, vt cognosca-
6 mus eos. * Egressus ad eos Lot, post ter-
7 gum occludens hostium, ait: * Nolite, quæ-
so, fratres mei, nolite malum hoc facere.
8 * Habeo duas filias, quæ necdum cogno-
uerunt virum: educam eas ad vos, & abu-
timini eis sicut vobis placuerit, dummodo
viris istis nihil mali faciatis, quia ingressi
9 sunt sub vmbra culminis mei. * At illi di-
xerunt: Recede illuc. Et rursus: Ingres-
sus es, inquiunt, vt aduena; numquid vt iu-
dices? te ergo ipsum magis quàm hos affli-
gemus. Vimq. faciebant Lot vehemen-
tissime: iamq. prope erat vt effringerent
10 fores. * Et ecce miserunt manum viri, & in-
troduxerunt ad se Lot, clauseruntq. ostium:
11 * & eos, qui foris erant, percusserunt cæcita-

te a mi-

te a minimo vsque ad maximum, ita vt ostium inuenire non possent. * Dixerunt
11 autem ad Lot: Habes hic quempiam tuorum? generum, aut filios, aut filias, omnes,
qui tui sunt, educ de vrbe hac: *delebimus
13 enim locum istum, eo quòd increuerit clamor eorum coram Domino, qui misit nos
vt perdamus illos. * Egressus itaque Lot,
14 locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias eius, & dixit: Surgite, egredimini de loco isto: quia delebit Dominus ciuitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens
loqui. * Cumq. esset mane, cogebant eum
15 angeli, dicentes: Surge, tolle vxorem tuam, & duas filias quas habes: ne & tu pariter
pereas in scelere ciuitatis. * Dissimulante
16 illo, apprehenderunt manum eius, & manum vxoris, ac duarum filiarum eius, eo
quòd parceret Dominus illi. * Eduxeruntq.
17 eum, & posuerunt extra ciuitatem: ibiq. locuti sunt ad eum, dicentes: Salua animam tuam: noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione: sed in monte saluum te fac, ne & tu simul pereas. * Dixitq.
18 Lot ad eos: Quæso Domine mi, * quia
19 inuenit seruus tuus gratiam coram te, & magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum, vt saluares animam meam, nec possum in monte saluari, ne forte apprehendat me malum, & moriar: * Est ci-
20 uitas hæc iuxtà, ad quam possum fugere, parua, & saluabor in eá: numquid non modica est, & viuet anima mea? * Dixitq.
21 ad eum: Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, vt non subuertam vrbem pro qua locutus es. * Festina, & saluare ibi: quia non
22 potero facere quidquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est nomen vrbis
illius Segor. * Sol egressus est super ter-
23 ram, & Lot ingressus est Segor. * Igitur
24 Dominus pluit super Sodomam & Gomorrham sulphur & ignem a Domino de cælo: * & subuertit ciuitates has, & omnem
25 circa regionem, vniuersos habitatores vrbium, & cuncta terræ virentia. * Respi-
26 ciensq. vxor eius post se, versa est in statuam
salis. * Abraham autem consurgens mane,
27
28 vbi steterat prius cum Domino, * intuitus est Sodomam & Gomorrham, & vniuersam terram regionis illius: viditq. ascendentem fauillam de terra quasi fornacis fumum.
29 * Cum enim subuerteret Deus ciuitates regionis illius, recordatus Abrahæ, liberauit Lot de subuersione vrbium in quibus ha-
30 bitauerat. * Ascenditq. Lot de Segor, & mansit in monte, duæ quoque filiæ eius cum eo (timuerat enim manere in Segor) & mansit in spelunca ipse, & duæ filiæ eius
31 cum eo. * Dixitq. maior ad minorem: Pater noster senex est, & nullus virorum remansit in terra qui possit ingredi ad nos
32 iuxta morem vniuersæ terræ. * Veni, inebriemus eum vino, dormiamusq. cum eo; vt seruare possimus ex patre nostro semen.
33 * Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa: Et ingressa est maior, dormiuitq. cum patre: at ille non sensit, nec quando
34 accubuit filia, nec quando surrexit. * Altera quoque die dixit maior ad minorem: Ecce dormiui heri cum patre meo, demus ei bibere vinum etiam hac nocte, & dormies cum eo, vt saluemus semen de patre
35 nostro. * Dederunt etiam & illa nocte patri suo bibere vinum, ingressaq. minor filia, dormiuit cum eo: & ne tunc quidem sensit quando concubuerit, vel quando illa
36 surrexerit. * Conceperunt ergo duæ filiæ
37 Lot de patre suo. * Peperitq. maior filium, & vocauit nomen eius Moab: ipse est pater Moabitarum vsque in præsentem diem.
38 * Minor quoque peperit filium, & vocauit nomen eius Ammon, idest filius populi mei: ipse est pater Ammonitarum vsque hodie.

CAP. XX.

1 PROFECTVS inde Abraham in terram australem, habitauit inter Cades, &
2 Sur: & peregrinatus est in Geraris. * Dixitq. de Sara vxore sua, Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Geraræ, & tulit eam.
3 * Venit autem Deus ad Abimelech per somnium nocte, & ait illi: En morieris propter mulierem quam tulisti: habet enim

virum. * Abimelech vero non tetigerat 4
eam, & ait: Domine, num gentem igno-
rantem & iustam interficies? * Nonne ip- 5
se dixit mihi: Soror mea est: & ipsa ait,
Frater meus est? in simplicitate cordis mei,
& munditia manuum mearum feci hoc.
* Dixitq. ad eum Deus: Et ego scio quòd 6
simplici corde feceris: & ideo custodiui te
ne peccares in me, & non dimisi vt tange-
res eam. * Nunc ergo redde viro suo vxo- 7
rem, quia propheta est: & orabit pro te,
& viues: si autem nolueris reddere, scito
quòd morte morieris tu, & omnia quæ tua
sunt. * Statimq. de nocte consurgens Abi- 8
melech, vocauit omnes seruos suos: & lo-
cutus est vniuersa verba hæc in auribus
eorum, timueruntq. omnes viri valde.
* Vocauit autem Abimelech etiam Abra- 9
ham, & dixit ei: Quid fecisti nobis? quid
peccauimus in te, quia induxisti super me
& super regnum meum peccatum gran-
de? quæ non debuisti facere, fecisti nobis.
* Rursumq. expostulans, ait: Quid vidisti, 10
vt hoc faceres? * Respondit Abraham: 11
Cogitaui mecum, dicens: Forsitan non est
timor Dei in loco isto: & interficient me
propter vxorem meam: * aliàs autem & 12
vere soror mea est, filia patris mei, & non
filia matris meæ, & duxi eam in vxorem.
* Postquam autem eduxit me Deus de do- 13
mo patris mei, dixi ad eam: Hanc miseri-
cordiam facies mecum: In omni loco, ad
quem ingrediemur, dices quòd frater tuus
sim. * Tulit igitur Abimelech oues & bo- 14
ues, & seruos & ancillas, & dedit Abraham:
reddiditq. illi Saram vxorem suam, * & ait: 15
Terra coram vobis est, vbicumque tibi pla-
cuerit habita. * Saræ autem dixit: Ecce 16
mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit
tibi in velamen oculorum ad omnes qui
tecum sunt, & quocumque perrexeris: me-
mentoq. te deprehensam. * Orante autem 17
Abraham, sanauit Deus Abimelech & vxo-
rem, ancillasq. eius, & pepererunt: * con- 18
cluserat enim Dominus omnem vuluam
domus Abimelech propter Saram vxorem
Abrahæ.

CAP. XXI.

1 VISITAVIT autem Dominus Saram,
sicut promiserat: & impleuit quæ lo-
2 cutus est. * Concepitq. & peperit filium
in senectute sua, tempore quo prædixerat
3 ei Deus. * Vocauitq. Abraham nomen fi-
4 lij sui, quem genuit ei Sara, Isaac: * & cir-
cumcidit eum octauo die, sicut præceperat
5 ei Deus, * cum centum esset annorum: hac
6 quippe ætate patris, natus est Isaac. * Di-
xitq. Sara: Risum fecit mihi Deus: quicum-
7 que audierit, corridebit mihi. * Rursumq.
ait: Quis auditurum crederet Abraham
quòd Sara lactaret filium, quem peperit ei
8 iam seni? * Creuit igitur puer, & ablacta-
tus est: fecitq. Abraham grande conuiuium
9 in die ablactationis eius. * Cumq. vidisset
Sara filium Agar Ægyptiæ ludentem cum
10 Isaac filio suo, dixit ad Abraham: * Eijce
ancillam hanc, & filium eius: non enim erit
heres filius ancillæ cum filio meo Isaac.
11 * Dure accepit hoc Abraham pro filio suo.
12 * Cui dixit Deus: Non tibi videatur aspe-
rum super puero, & super ancilla tua: om-
nia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem eius:
13 quia in Isaac vocabitur tibi semen. * Sed
& filium ancillæ faciam in gentem ma-
14 gnam, quia semen tuum est. * Surrexit
itaque Abraham mane, & tollens panem
& vtrem aquæ, imposuit scapulæ eius, tra-
diditq. puerum, & dimisit eam. Quæ cum
abijsset, errabat in solitudine Bersabee.
15 * Cumq. consumpta esset aqua in vtre, abie-
cit puerum subter vnam arborum, quæ ibi
16 erant. * Et abijt, seditq. è regione procul
quantum potest arcus iacere: dixit enim:
Non videbo morientem puerum: & sedens
contrà, leuauit vocem suam & fleuit.
17 * Exaudiuit autem Deus vocem pueri: vo-
cauitq. angelus Dei Agar de cælo, dicens:
Quid agis Agar? noli timere: exaudiuit
enim Deus vocem pueri de loco in quo est.
18 * Surge, tolle puerum, & tene manum il-
lius: quia in gentem magnam faciam eum.
19 * Aperuitq. oculos eius Deus: quæ videns
puteum aquæ, abijt, & impleuit vtrem,

deditq.

deditq. puero bibere. * Et fuit cum eo : 20
qui creuit,& moratus eſt in ſolitudine, fa-
ctusq. eſt iuuenis ſagittarius. * Habitauitq. 21
in deſerto Pharan,& accepit illi mater ſua
vxorem de terra Ægypti. * Eodem tem- 22
pore dixit Abimelech, & Phicol princeps
exercitus eius ad Abraham : Deus tecum
eſt in vniuerſis quæ agis. * Iura ergo per 23
Deum, ne noceas mihi, & poſteris meis,
ſtirpiq. meæ: ſed iuxta miſericordiã, quam
feci tibi, facies mihi, & terræ in qua verſa-
tus es aduena. * Dixitq. Abraham : Ego 24
iurabo. * Et increpauit Abimelech propter 25
puteum aquæ quem vi abſtulerant ſerui
eius. * Reſponditq. Abimelech : Neſciui 26
quis fecerit hanc rem: ſed & tu non indi-
caſti mihi,& ego non audiui præter hodie.
* Tulit itaque Abraham oues & boues, & 27
dedit Abimelech: percuſſeruntq. ambo fœ
dus. * Et ſtatuit Abraham ſeptem agnas 28
gregis ſeorſum. * Cui dixit Abimelech: 29
Quid ſibi volunt ſeptem agnæ iſtæ, quas
ſtare feciſti ſeorſum? * At ille : Septem, 30
inquit, agnas accipies de manu mea : vt
ſint mihi in teſtimonium,quoniam ego fo-
di puteum iſtum. * Idcirco vocatus eſt lo- 31
cus ille Berſabee : quia ibi vterque iurauit.
* Et inierunt fœdus pro puteo iuramenti. 32
* Surrexit autem Abimelech,& Phicol prin 33
ceps exercitus eius, reuerſiq. ſunt in ter-
ram Palæſtinorum. Abraham vero plan-
tauit nemus in Berſabee, & inuocauit ibi
nomen Domini Dei æterni. * Et fuit co- 34
lonus terræ Palæſtinorum diebus multis.

CAP. XXII.

QVÆ poſtquam geſta ſunt, tentauit 1
Deus Abraham, & dixit ad eum :
Abraham, Abraham. At ille reſpondit :
Adſum. * Ait illi : Tolle filium tuum vni- 2
genitum, quem diligis, Iſaac, & vade in
Terram viſionis : atque ibi offeres eum in
holocauſtum ſuper vnum montium quem
monſtrauero tibi. * Igitur Abraham de no- 3
cte conſurgens, ſtrauit aſinum ſuum : du-
cens ſecum duos iuuenes, & Iſaac filium
ſuum : cumq. concidiſſet ligna in holocau-
ſtum, abijt ad locum quem præceperat ei
4 Deus. * Die autem tertio, eleuatis oculis,
5 vidit locum procul : * dixitq. ad pueros
ſuos : Expectate hic cum aſino : ego &
puer illuc vſque properantes, poſtquam
6 adorauerimus, reuertemur ad vos. * Tulit
quoque ligna holocauſti, & impoſuit ſu-
per Iſaac filium ſuum : ipſe vero portabat
in manibus ignem & gladium. Cumq. duo
7 pergerent ſimul, * dixit Iſaac patri ſuo : Pa-
ter mi. At ille reſpondit: Quid vis fili? Ec-
ce, inquit, ignis & ligna : vbi eſt victima
8 holocauſti? * Dixit autem Abraham: Deus
prouidebit ſibi victimam holocauſti, fili
9 mi. Pergebant ergo pariter: * & venerunt
ad locum quem oſtenderat ei Deus,in quo
ædificauit altare, & deſuper ligna compo-
ſuit: cumq. alligaſſet Iſaac filium ſuum,po-
ſuit eum in altare ſuper ſtruem lignorum.
10 * Extenditq. manum, & arripuit gladium,
11 vt immolaret filium ſuum. * Et ecce Ange-
lus Domini de cælo clamauit, dicens:
Abraham, Abraham. Qui reſpondit: Ad-
12 ſum. * Dixitq. ei: Non extendas manum
tuam ſuper puerum,neque facias illi quid-
quam: nunc cognoui quòd times Deum,
& non pepercisti vnigenito filio tuo pro-
13 pter me. * Leuauit Abraham oculos ſuos,
viditq. poſt tergum arietem inter vepres
hærentem cornibus, quem aſſumens ob-
14 tulit holocauſtum pro filio. * Appellauitq.
nomen loci illius, Dominus videt. Vnde
vſque hodie dicitur : In monte Dominus
15 videbit. * Vocauit autem Angelus Domi-
16 ni Abraham ſecundo de cælo,dicens: * Per
memetipſum iuraui, dicit Dominus : quia
feciſti hanc rem,& non pepercisti filio tuo
17 vnigenito propter me : * benedicam tibi,
& multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas
cæli, & velut arenam quæ eſt in littore
maris: poſſidebit ſemen tuum portas ini-
18 micorum ſuorum, * & BENEDICEN-
TVR in ſemine tuo omnes gentes terræ,
19 quia obediſti voci meæ. * Reuerſus eſt
Abraham ad pueros ſuos, abieruntq. Ber-
20 ſabee ſimul, & habitauit ibi. * His ita ge-
ſtis,nunciatum eſt Abrahæ quòd Melcha

quoque genuisset filios Nachor fratri suo,
*Hus primogenitum, & Buz fratrem eius, 21
& Camuel patrem Syrorum, *& Cased, & 22
Azau, Pheldas quoque & Iedlaph, * ac Ba- 23
thuel, de quo nata est Rebecca: octo istos
genuit Melcha, Nachor fratri Abrahæ.
*Cõcubina vero illius, nomine Roma, pepe 24
rit Tabee, & Gaham, & Tahas, & Maacha.

CAP. XXIII.

VIXIT autem Sara centum vigintise- 1
ptem annis. *Et mortua est in ciui- 2
tate Arbee, quæ est Hebron, in terra Cha-
naan: venitq. Abraham vt plangeret, & fle
ret eam. *Cumq. surrexisset ab officio fu- 3
neris, locutus est ad filios Heth, dicens:
*Aduena sum & peregrinus apud vos: da- 4
te mihi ius sepulchri vobiscum, vt sepeliam
mortuum meum. *Responderunt filij 5
Heth, dicentes: *Audi nos domine, prin- 6
ceps Dei es apud nos: in electis sepulchris
nostris sepeli mortuum tuum: nullusq.
te prohibere poterit quin in monumento
eius sepelias mortuum tuum. *Surrexit 7
Abraham, & adorauit populum terræ, filios
videlicet Heth: *dixitq. ad eos: Si placet 8
animæ vestræ vt sepeliam mortuum meum,
audite me, & intercedite pro me apud
Ephron filium Seor: *vt det mihi spelun- 9
cam duplicem, quam habet in extrema par-
te agri sui: pecunia digna tradat eam mihi
coram vobis in possessionem sepulchri.
*Habitabat autem Ephron in medio filio- 10
rum Heth. Responditq. Ephron ad Abra-
ham cunctis audientibus qui ingredieban-
tur portam ciuitatis illius, dicens: *Ne- 11
quaquam ita fiat, domine mi, sed tu magis
ausculta quod loquor: Agrum trado tibi,
& speluncam, quæ in eo est, præsentibus fi-
lijs populi mei, sepeli mortuum tuum.
*Adorauit Abraham coram populo terræ. 12
*Et locutus est ad Ephron circumstante 13
plebe: Quæso, vt audias me: Dabo pecu-
niam pro agro: suscipe eam, & sic sepeliam
mortuum meum in eo. *Responditq. E- 14
phron: *Domine mi, audi me. Terra, quam 15
postulas, quadringentis siclis argenti valet:
istud est pretium inter me & te: sed quan-
16 tum est hoc? sepeli mortuum tuum. *Quod
cum audisset Abraham, appendit pecu-
niam, quam Ephron postulauerat, audien-
tibus filijs Heth, quadringentos siclos ar-
17 genti probatæ monetæ publicæ. *Confir-
matusq. est ager quondam Ephronis, in
quo erat spelunca duplex, respiciens Mam-
bre, tam ipse, quàm spelunca, & omnes ar-
bores eius in cunctis terminis eius per cir-
18 cuitum. *Abrahæ in possessionem, viden-
tibus filijs Heth, & cunctis qui intrabant
19 portam ciuitatis illius. *Atque ita sepeli-
uit Abraham Saram vxorem suam in spe-
lunca agri duplici, quæ respiciebat Mam-
bre, hæc est Hebron in terra Chanaan.
20 *Et confirmatus est ager, & antrum, quod
erat in eo, Abrahæ in possessionem monu-
menti a filijs Heth.

CAP. XXIIII.

1 ERAT autem Abraham senex, dierumq.
multorum: & Dominus in cunctis be-
2 nedixerat ei. *Dixitq. ad seruum seniorem
domus suæ, qui præerat omnibus quæ ha-
bebat: Pone manum tuam subter femur
3 meum, *vt adiurem te per Dominum,
Deum cæli & terræ, vt non accipias vxorẽ
filio meo de filiabus Chananæorum, inter
4 quos habito: *sed ad terrã & cognatio-
nem meam proficiscaris, & inde accipias
5 vxorẽ filio meo Isaac. *Respondit seruus:
Si noluerit mulier venire mecũ in terram
hanc, nũquid reducere debeo filiũ tuum
6 ad locum, de quo tu egressus es? *Dixitq.
Abraham: Caue nequando reducas filium
7 meũ illuc. *Dominus Deus cæli, qui tu-
lit me de domo patris mei, & de terra nati-
uitatis meæ, qui locutus est mihi, & iurauit
mihi, dicens: Semini tuo dabo terrã hanc:
ipse mittet Angelum suum coram te, & ac-
8 cipies inde vxorem filio meo: *sin autem
mulier noluerit sequi te, non teneberis iu-
ramento: filium meum tantum ne redu-
9 cas illuc. *Posuit ergo seruus manum sub
femore Abraham domini sui, & iurauit il-
10 li super sermone hoc. *Tulitq. decem
camelos

camelos de grege domini sui, & abijt, ex
omnibus bonis eius portans secum, pro-
fectusq. perrexit in Mesopotamiam ad vr-
bem Nachor.* Cumq. camelos fecisset ac- 11
cumbere extra oppidum iuxta puteum a-
quæ vespere, tempore quo solent mulieres
egredi ad hauriendam aquam, dixit: * Do- 12
mine Deus domini mei Abraham, occurre,
obsecro, mihi hodie, & fac misericordiam
cum Domino meo Abraham. * Ecce ego 13
sto prope fontem aquæ, & filiæ habitato-
rum huius ciuitatis egredientur ad haurien-
dam aquam. * Igitur puella, cui ego dixe- 14
ro: Inclina hydriam tuam vt bibam: & il-
la responderit, Bibe, quin & camelis tuis
dabo potum: ipsa est, quam præparasti ser-
uo tuo Isaac: & per hoc intelligam quòd
feceris misericordiam cum domino meo.
*Necdum intra se verba compleuerat, & 15
ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel,
filij Melchæ vxoris Nachor fratris Abra-
ham, habens hydriam in scapula sua: *puel- 16
la decora nimis, virgoq. pulcherrima, & in-
cognita viro: descenderat autem ad fon-
tem, & impleuerat hydriam, ac reuerteba-
tur. *Occurritq. ei seruus, & ait: Pauxillum 17
aquæ mihi ad bibendum præbe de hydria
tua. * Quæ respondit: Bibe domine mi. 18
celeriterq. deposuit hydriam super vlnam
suam, & dedit ei potum. * Cumq. ille bi- 19
bisset, adiecit: Quin & camelis tuis hau-
riam aquam, donec cuncti bibant. * Effun- 20
densq. hydriam in canalibus, recurrit ad
puteum vt hauriret aquam: & haustam om-
nibus camelis dedit. * Ipse autem contem- 21
plabatur eam tacitus, scire volens vtrum
prosperum iter suum fecisset Dominus, an
non. * Postquam autem biberunt cameli, 22
protulit vir inaures aureas, appendentes si-
clos duos: & armillas totidem pondo si-
clorum decem. * Dixitq. ad eam: Cuius es 23
filia? indica mihi: est in domo patris tui lo-
cus ad manendum? * Quæ respondit: Filia 24
sum Bathuelis, filij Melchæ, quem peperit
ipsi Nachor. * Et addidit, dicens: Palearum 25
quoque & fœni plurimum est apud nos,
& locus spatiosus ad manendum. * Incli- 26
nauit se homo, & adorauit Dominum,
27 * dicens: Benedictus Dominus Deus do-
mini mei Abraham, qui non abstulit mise-
ricordiam & veritatem suã a domino meo,
& recto itinere me perduxit in domum fra-
28 tris domini mei. * Cucurrit itaque puella,
& nunciauit in domum matris suæ omnia
29 quæ audierat. * Habebat autem Rebecca
fratrem nomine Laban, qui festinus egres-
30 sus est ad hominem, vbi erat fons. * Cumq.
vidisset inaures & armillas in manibus so-
roris suæ, & audisset cuncta verba referen-
tis: Hæc locutus est mihi homo: venit ad
virum qui stabat iuxta camelos, & prope
31 fontem aquæ: * dixitq. ad eum: Ingrede-
re, benedicte Domini: cur foris stas? præ-
32 paraui domum, & locum camelis. * Et in-
troduxit eum in hospitium: ac destrauit
camelos, deditq. paleas & fœnum, & aquam
ad lauandos pedes eius, & virorum qui ve-
33 nerant cum eo. * Et appositus est in con-
spectu eius panis. Qui ait: Non come-
dam, donec loquar sermones meos. Re-
34 spondit ei: Loquere. * At ille: Seruus, in-
35 quit, Abraham sum: * & Dominus bene-
dixit domino meo valde, magnificatusq.
est: & dedit ei oues & boues, argentum &
aurum, seruos & ancillas, camelos, & asi-
36 nos. * Et peperit Sara vxor domini mei fi-
lium domino meo in senectute sua, deditq.
37 illi omnia quæ habuerat. * Et adiurauit me
dominus meus dicens: Non accipies vxo-
rem filio meo de filiabus Chananæorum,
38 in quorum terra habito: * sed ad domum
patris mei perges, & de cognatione mea
39 accipies vxorem filio meo: * ego vero re-
spondi domino meo: Quid si noluerit ve-
40 nire mecum mulier? * Dominus, ait, in cu-
ius conspectu ambulo, mittet angelum
suum tecum, & diriget viam tuam: acci-
piesq. vxorẽ filio meo de cognatione mea,
41 & de domo patris mei. * Innocens eris a
maledictione mea, cum veneris ad propin-
42 quos meos, & non dederint tibi. * Veni
ergo hodie ad fontem aquæ, & dixi: Do-
mine Deus domini mei Abraham, si dire-
xisti viam meam, in qua nunc ambulo,
*ecce

*ecce sto iuxta fontem aquæ, & virgo, quæ 43
egredietur ad hauriendam aquam, audierit
a me: Da mihi pauxillum aquæ ad biben-
dum ex hydria tua: *& dixerit mihi: Et tu 44
bibe, & camelis tuis hauriam: ipsa est mu-
lier, quam præparauit Dominus filio domi-
ni mei. *Dumq. hæc tacitus mecum vol- 45
uerem, apparuit Rebecca veniens cum hy-
dria, quam portabat in scapula: descéditq.
ad fontem, & hausit aquam. Et aio ad eam:
Da mihi paululum bibere. *Quæ festinans 46
deposuit hydriam de humero, & dixit mi-
hi: Et tu bibe, & camelis tuis tribuam po-
tum. Bibi, & adaquauit camelos. *Inter- 47
rogauiq. eam, & dixi: Cuius es filia? Quæ
respódit: Filia Bathuelis sum, filij Nachor,
quem peperit ei Melcha. Suspendi itaque
inaures ad ornandam faciem eius, & ar-
millas posui in manibus eius. *Pronusq. 48
adoraui Dominum, benedicens Domino
Deo domini mei Abraham, qui perduxit
me recto itinere, vt sumerem filiam fratris
domini mei filio eius. *Quamobrem si fa- 49
citis misericordiam & veritatem cum do-
mino meo, indicate mihi: sin autem aliud
placet, & hoc dicite mihi, vt vadam ad de-
xteram, siue ad sinistram. *Responderuntq. 50
Laban & Bathuel: A Domino egressus est
sermo: non possumus extra placitum eius
quidquam aliud loqui tecum. *En Rebec- 51
ca coram te est, tolle eam, & proficiscere,
& sit vxor filij domini tui, sicut locutus est
Dominus. *Quod cú audisset puer Abra- 52
ham, procidens adorauit in terram Domi-
num. *Prolatisq. vasis argenteis, & aureis, 53
ac vestibus, dedit ea Rebeccæ pro mune-
re: fratribus quoque eius, & matri dona
obtulit. *Inito conuiuio, vescentes pa- 54
riter & bibentes manserunt ibi. Surgens
autem mane, locutus est puer: Dimittite
me, vt vadam ad dominum meum. *Re- 55
sponderuntq. fratres eius & mater: Maneat
puella saltem decem dies apud nos, & po-
stea proficiscetur. *Nolite, ait, me retinere, 56
quia Dominus direxit viam meam: dimit-
tite me vt pergam ad dominum meum.
*Et dixerunt: Vocemus puellam, & quæ- 57
58 ramus ipsius voluntatem. *Cumq. vocata
venisset, sciscitati sunt: Vis ire cum homi-
59 ne isto? Quæ ait: Vadam. *Dimiserunt er-
go eam, & nutricem illius, seruumq. Abra-
60 ham, & comites eius, *imprecantes prospe-
ra sorori suæ, atque dicentes: Soror nostra
es, crescas in mille millia, & possideat se-
men tuum portas inimicorum suorum.
61 *Igitur Rebecca, & puellæ illius ascensis
camelis, secutæ sunt virum: qui festinus re-
62 uertebatur ad dominum suum: *eo autem
tempore deambulabat Isaac per viam, quæ
ducit ad Puteum, cuius nomen est Viuen-
tis, & videntis: habitabat enim in terra au-
63 strali: *& egressus fuerat ad meditandum
in agro, inclinata iam die: cumq. eleuasset
oculos, vidit camelos venientes procul.
64 *Rebecca quoque, conspectu Isaac, descen-
65 dit de camelo, *& ait ad puerum: Quis est
ille homo qui venit per agrum in occur-
sum nobis? Dixitq. ei: Ipse est dominus
meus. At illa tollens cito pallium, ope-
66 ruit se. *Seruus autem cuncta, quæ gesse-
67 rat, narrauit Isaac. *Qui introduxit eam
in tabernaculum Saræ matris suæ, & acce-
pit eam vxorem: & in tantum dilexit eam,
vt dolorem, qui ex morte matris eius ac-
ciderat, temperaret.

CAP. XXV.

1 ABRAHAM vero aliam duxit vxorem
2 nomine Ceturam: *quæ peperit ei
Zamran & Iecsan, & Madan, & Madian, &
3 Iesboc, & Sue. *Iecsan quoque genuit
Saba & Dadan. Filij Dadan fuerunt As-
4 surim, & Latusim, & Loomim. *At vero
ex Madian ortus est Epha, & Opher, &
Henoch, & Abida, & Eldaa: omnes hi filij
5 Ceturæ. *Deditq. Abraham cuncta quæ
6 possederat, Isaac: *filijs autem concubina-
rum largitus est munera, & separauit eos
ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse viueret,
7 ad plagam orientalem. *Fuerunt autem
dies vitæ Abrahæ, centum septuaginta
8 quinque anni. *Et deficiens mortuus est in
senectute bona, prouectæq. ætatis & plenus
dierum: congregatusq. est ad populum
suum.

suum. * Et sepelierunt eum Isaac & Ismael 9
filij sui in spelunca duplici, quæ sita est in
agro Ephron filij Seor Hethæi, e regione
Mambre, * quem emerat a filijs Heth: ibi 10
sepultus est ipse, & Sara vxor eius. * Et post 11
obitum illius benedixit Deus Isaac filio
eius, qui habitabat iuxta puteum nomine
Viuentis & videntis. * Hæ sunt generatio- 12
nes Ismael filij Abrahæ, quem peperit ei
Agar Ægyptia, famula Saræ: & * hæc no- 13
mina filiorum eius in vocabulis & genera-
tionibus suis. Primogenitus Ismaelis Na-
baioth, deinde Cedar, & Adbeel, & Mab-
sam, * Masma quoque, & Duma, & Massa, 14
* Hadar, & Thema, & Iethur, & Naphis, & 15
Cedma. * Isti sunt filij Ismaelis: & hæc no- 16
mina per castella & oppida eorum, duode-
cim principes tribuum suarum. * Et facti 17
sunt anni vitæ Ismaelis centum triginta se-
ptem, deficiensq. mortuus est, & appositus
ad populum suum. * Habitauit autem ab 18
Heuila vsque Sur, quæ respicit Ægyptum
introeuntibus Assyrios. coram cunctis fra-
tribus suis obijt. * Hæ quoque sunt gene- 19
rationes Isaac filij Abraham: Abraham
genuit Isaac: * qui cum quadraginta esset 20
annorum, duxit vxorem Rebeccam filiam
Bathuelis Syri de Mesopotamia, sororem
Laban. * Deprecatusq. est Isaac Dominum 21
pro vxore sua, eo quòd esset sterilis: qui
exaudiuit eum, & dedit conceptum Re-
beccæ. * Sed collidebantur in vtero eius 22
paruuli; quæ ait: Si sic mihi futurum erat,
quid necesse fuit concipere? Perrexitq. vt
consuleret Dominum. * Qui respondens 23
ait: Duæ gentes sunt in vtero tuo, & duo
populi ex ventre tuo diuidentur, populusq.
populum superabit, & maior seruiet mino-
ri. * Iam tempus pariendi aduenerat, & ec- 24
ce gemini in vtero eius reperti sunt. * Qui 25
prior egressus est, rufus erat, & totus in
morem pellis hispidus: vocatumq. est no-
men eius Esau. Protinus alter egrediens,
plantam fratris tenebat manu: & idcirco
appellauit eum Iacob. * Sexagenarius erat 26
Isaac quando nati sunt ei paruuli. * Qui- 27
bus adultis, factus est Esau vir gnarus ve-
nandi, & homo agricola: Iacob autem vir
28 simplex habitabat in tabernaculis. * Isaac
amabat Esau, eo quòd de venationibus il-
lius vesceretur: & Rebecca diligebat Ia-
29 cob. * Coxit autem Iacob pulmentum: ad
quem cum venisset Esau de agro lassus,
30 * ait: Da mihi de coctione hac rufa, quia
oppido lassus sum. Quam ob causam vo-
31 catum est nomen eius Edom. * Cui dixit
32 Iacob: Vende mihi primogenita tua. * Il-
le respondit: En morior, quid mihi pro-
33 derunt primogenita? * Ait Iacob: Iura er-
go mihi. Iurauit ei Esau, & vendidit pri-
34 mogenita. * Et sic accepto pane & lentis
edulio, comedit, & bibit, & abijt; parui-
pendens quòd primogenita vendidisset.

CAP. XXVI.

1 ORTA autem fame super terram post
eam sterilitatem, quæ acciderat in die-
bus Abraham, abijt Isaac ad Abimelech
2 regem Palæstinorum in Gerara. * Appa-
ruitq. ei Dominus, & ait: Ne descendas in
Ægyptum, sed quiesce in terra quam dixe-
3 ro tibi. * Et peregrinare in ea, eróq. tecum,
& benedicam tibi: tibi enim & semini tuo
dabo vniuersas regiones has, complens iu-
ramentum quod spopondi Abraham patri
4 tuo. * Et multiplicabo semen tuum sicut
stellas cæli: daboq. posteris tuis vniuersas
regiones has: & BENEDICENTVR in se-
5 mine tuo omnes gentes terræ, * eo quòd
obedierit Abraham voci meæ, & custodie-
rit pręcepta & mandata meæ, & ceremonias
6 legesq. seruauerit. * Mansit itaque Isaac in
7 Geraris. * Qui cum interrogaretur a viris
loci illius super vxore sua, respondit: So-
ror mea est. timuerat enim confiteri quòd
sibi esset sociata coniugio, reputans ne for-
te interficerent eum propter illius pulchri-
8 tudinem. * Cumq. pertrãsissent dies pluri-
mi, & ibidem moraretur, prospiciens Abi-
melech rex Palæstinorum per fenestram,
vidit eum iocantem cum Rebecca vxore
9 sua. * Et accersito eo, ait: Perspicuum est
quòd vxor tua sit: cur mentitus es eam
sororem tuam esse? Respondit: Timui ne
more-

morerer propter eam.* Dixitq. Abime- 10
lech: Quare imposuisti nobis? potuit coire
quispiam de populo cum vxore tua, & in-
duxeras super nos grande peccatum. Præ-
cepitq. omni populo, dicens: * Qui tetige- 11
rit hominis huius vxorem, morte morietur.
*Seuit autem Isaac in terra illa, & inuenit 12
in ipso anno cẽtuplum: benedixitq. ei Do-
minus. *Et locupletatus est homo, & ibat 13
proficiens atque succrescẽs, donec magnus
vehementer effectus est: * habuit quoque 14
possessiones ouium & armentorum, & fa-
miliæ plurimum. Ob hoc inuidentes ei Pa-
læstini, *omnes puteos, quos foderant ser- 15
ui patris illius Abraham, illo tempore ob-
struxerunt, implentes humo: *in tantum, 16
vt ipse Abimelech diceret ad Isaac: Rece-
de a nobis, quoniam potentior nobis factus
es valde. * Et ille discedens, vt veniret ad 17
torrentem Geraræ, habitaretq. ibi: *rursum 18
fodit alios puteos, quos foderant serui pa-
tris sui Abraham, & quos, illo mortuo, olim
obstruxerant Philistijm: appellauitq. eos
eisdem nominibus quibus ante pater vo-
cauerat. *Foderuntq. in Torrente, & repe- 19
rerunt aquam viuam. * Sed & ibi iurgium 20
fuit pastorum Geraræ aduersus pastores
Isaac, dicentium: Nostra est aqua. quam
ob rem nomen putei ex eo, quod accide-
rat, vocauit Calumniam. * Foderunt au- 21
tem & alium: & pro illo quoque rixati
sunt, appellauitq. eum, Inimicitias. * Pro- 22
fectus inde fodit alium puteum, pro quo
non contenderunt: itaque vocauit nomen
eius, Latitudo, dicens: Nunc dilatauit nos
Dominus, & fecit crescere super terram.
* Ascendit autem ex illo loco in Bersabee, 23
* vbi apparuit ei Dominus in ipsa nocte, di- 24
cens: Ego sum Deus Abraham patris tui,
noli timere, quia ego tecum sum: benedi-
cam tibi, & multiplicabo semen tuum pro-
pter seruum meum Abraham. * Itaque 25
ædificauit ibi altare: & inuocato nomine
Domini, extendit tabernaculum: præce-
pitq. seruis suis vt foderent puteum. * Ad 26
quem locum cum venissent de Geraris Abi-
melech, & Ochozath amicus illius, & Phi-
27 col dux militũ, * locutus est eis Isaac: Quid
venistis ad me hominem quem odistis, &
28 expulistis a vobis? * Qui responderunt: Vi-
dimus tecum esse Dominum, & idcirco nos
diximus: Sit iuramentum inter nos, & inea-
29 mus fœdus, *vt non facias nobis quidquam
mali, sicut & nos nihil tuorum attigimus,
nec fecimus quod te læderet: sed cum pa-
ce dimisimus auctum benedictione Domi-
30 ni. *Fecit ergo eis conuiuium, & post ci-
31 bum & potum *surgentes mane, iurauerunt
sibi mutuo: dimisitq. eos Isaac pacifice in
32 locum suum. * Ecce autem venerunt in
ipso die serui Isaac annunciantes ei de pu-
teo, quem foderant, atque dicentes: Inue-
33 nimus aquã. * Vnde appellauit eum, Abun-
dantiam: & nomen vrbi impositum est
34 Bersabee, vsque in præsentem diem. * Esau
vero quadragenarius duxit vxores, Iudith
filiam Beeri Hethæi, & Basemath filiam
35 Elon eiusdem loci: * quæ ambæ offende-
rant animum Isaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

1 SENVIT autem Isaac, & caligauerunt
oculi eius, & videre non poterat: voca-
uitq. Esau filium suum maiorem, & dixit
2 ei: Fili mi? Qui respondit: Adsum. *Cui
pater: Vides, inquit, quòd senuerim, &
3 ignorem diem mortis meæ. *Sume arma
tua, pharetram, & arcum, & egredere fo-
ras: cumq. venatu aliquid apprehenderis,
4 *fac mihi inde pulmentum sicut velle me
nosti, & affer vt comedam: & benedicat
5 tibi anima mea antequam moriar. *Quod
cum audisset Rebecca, & ille abijsset in
6 agrum vt iussionem patris impleret, * dixit
filio suo Iacob: Audiui patrem tuum lo-
quentem cum Esau fratre tuo, & dicentem
7 ei: * Affer mihi de venatione tua, & fac ci-
bos vt comedam, & benedicam tibi coram
8 Domino antequam moriar. *Nunc ergo
9 fili mi, acquiesce consilijs meis: *& pergens
ad gregem, affer mihi duos hœdos opti-
mos, vt faciam ex eis escas patri tuo, qui-
10 bus libenter vescitur: * quas cum intuleris,
& comederit, benedicat tibi priusquam
mo-

moriatur. * Cui ille respondit: Nosti quòd 11
Esau frater meus homo pilosus sit, & ego
lenis: * si attrectauerit me pater meus, & 12
senserit, timeo ne putet me sibi voluisse il-
ludere, & inducam super me maledictio-
nem pro benedictione. * Ad quem mater: 13
In me sit, ait, ista maledictio, fili mi: tantum
audi vocem meam, & pergens, affer quæ
dixi. * Abijt, & attulit, deditq. matri. Pa- 14
rauit illa cibos, sicut velle nouerat patrem
illius. * Et vestibus Esau valde bonis, quas 15
apud se habebat domi, induit eum: * pelli- 16
culasq. hœdorum circumdedit manibus,
& colli nuda protexit. * Deditq. pulmen- 17
tum, & panes, quos coxerat, tradidit. * Qui- 18
bus illatis, dixit: Pater mi? At ille respon-
dit: Audio. Quis es tu fili mi? * Dixitq. 19
Iacob: Ego sum primogenitus tuus Esau:
feci sicut præcepisti mihi: surge, sede, &
comede de venatione mea, vt benedicat
mihi anima tua. * Rursumq. Isaac ad fi- 20
lium suum: Quo modo, inquit, tam cito
inuenire potuisti, fili mi? Qui respondit:
Voluntas Dei fuit vt cito occurreret mihi
quod volebam: * Dixitq. Isaac: Accede 21
huc, vt tangam te fili mi, & probem vtrum
tu sis filius meus Esau, an non. * Accessit 22
ille ad patrem, & palpato eo, dixit Isaac:
Vox quidem, vox Iacob est: sed manus,
manus sunt Esau. * Et non cognouit eum, 23
quia pilosæ manus similitudinem maioris
expresserant. Benedicens ergo illi, * ait: 24
Tu es filius meus Esau? Respondit, Ego
sum. * At ille: Affer mihi, inquit, cibos 25
de venatione tua, fili mi, vt benedicat tibi
anima mea. Quos cum oblatos comedis-
set, obtulit ei etiā vinum. quo hausto, * di- 26
xit ad eum: Accede ad me, & da mihi
osculum, fili mi. * Accessit, & osculatus est 27
eum. Statimq. vt sensit vestimentorum il-
lius fragrantiam, benedicens illi, ait: Ecce
odor filij mei sicut odor agri pleni, cui be-
nedixit Dominus. * Det tibi Deus de ro- 28
re cæli, & de pinguedine terræ abundan-
tiam frumenti & vini. * Et seruiant tibi 29
populi, & adorent te tribus: esto dominus
fratrum tuorum, & incuruentur ante te fi-
lij matris tuæ. qui maledixerit tibi, sit ille
maledictus: & qui benedixerit tibi, bene-
30 dictionibus repleatur. * Vix Isaac sermo-
nem impleuerat: & egresso Iacob foras,
31 venit Esau, * coctosq. de venatione cibos
intulit patri, dicens: Surge pater mi, & co-
mede de venatione filij tui: vt benedicat
32 mihi anima tua. * Dixitq. illi Isaac: Quis
enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius
33 tuus primogenitus Esau. * Expauit Isaac
stupore vehementi: & vltra quàm credi po
test, admirans, ait: Quis igitur ille est qui
dudum captam venationem attulit mihi,
& comedi ex omnibus prius quàm tu ve-
nires? benedixiq. ei, & erit benedictus.
34 * Auditis Esau sermonibus patris, irrugijt
clamore magno: & consternatus, ait: Be-
35 nedic etiam & mihi, pater mi. * Qui ait:
Venit germanus tuus fraudulenter, & ac-
36 cepit benedictionem tuam. * At ille sub-
iunxit: Iuste vocatum est nomen eius Ia-
cob: supplantauit enim me en altera vice:
primogenita mea ante tulit, & nunc secun-
do surripuit benedictionem meam. Rur-
sumq. ad patrem: Numquid non reserua-
37 sti, ait, & mihi benedictionem? * Respon-
dit Isaac: Dominum tuum illum constitui,
& omnes fratres eius seruituti illius subiu-
gaui: frumento & vino stabiliui eum, & ti-
bi post hæc, fili mi, vltra quid faciam?
38 * Cui Esau: Num vnam, inquit, tantum
benedictionem habes, pater? mihi quoque
obsecro vt benedicas. Cumq. eiulatu ma-
39 gno fleret, * motus Isaac, dixit ad eum: In
pinguedine terræ, & in rore cæli desuper
40 * erit benedictio tua. Viues in gladio, & fra-
tri tuo seruies: tempusq. veniet, cùm ex-
cutias, & soluas iugum eius de ceruicibus
41 tuis. * Oderat ergo semper Esau Iacob pro
benedictione qua benedixerat ei pater: di-
xitq. in corde suo: Venient dies luctus pa-
tris mei, & occidam Iacob fratrem meum.
42 * Nunciata sunt hæc Rebeccæ: quæ mit-
tens & vocans Iacob filium suum, dixit ad
eum: Ecce Esau frater tuus minatur vt oc-
43 cidat te. * Nunc ergo, fili mi, audi vocem
meam, & consurgens fuge ad Laban fra-
trem

trem meum in Haran: * habitabisq. cum 44
eo dies paucos, donec requiescat furor fra-
tris tui, * & cesset indignatio eius, obliui- 45
scaturq. eorum quæ fecisti in eum: postea
mittam, & adducam te inde huc. cur vtro-
que orbabor filio in vno die? * Dixitq. Re- 46
becca ad Isaac: Tædet me vitæ meæ pro-
pter filias Heth: si acceperit Iacob vxorem
de stirpe huius terræ, nolo viuere.

CAP. XXVIII.

VOCAVIT itaque Isaac Iacob, & bene- 1
dixit eum, præcepitq. ei dicens: Noli
accipere coniugem de genere Chanaan:
*sed vade, & proficiscere in Mesopotamiam 2
Syriæ, ad domum Bathuel patris matris
tuæ, & accipe tibi inde vxorem de filiabus
Laban auunculi tui. * Deus autem omni- 3
potens benedicat tibi, & crescere te faciat,
atque multiplicet: vt sis in turbas populo-
rum. * Et det tibi benedictiones Abrahæ, 4
& semini tuo post te: vt possideas terram
peregrinationis tuæ, quam pollicitus est
auo tuo. *Cumq. dimisisset eum Isaac, pro- 5
fectus venit in Mesopotamiam Syriæ ad
Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebec-
cæ matris suæ. * Videns autem Esau quòd 6
benedixisset pater suus Iacob, & misisset
eum in Mesopotamiam Syriæ, vt inde
vxorem duceret; & quòd post benedictio-
nem præcepisset ei, dicens: Non accipies
vxorem de filiabus Chanaan: *quòdq. obe- 7
diens Iacob parentibus suis isset in Syriam:
*probans quoque quòd non libenter aspi- 8
ceret filias Chanaan pater suus: * iuit ad 9
Ismaelem, & duxit vxorem absque ijs, quas
prius habebat, Maheleth filiam Ismael filij
Abraham, sororem Nabaioth. * Igitur 10
egressus Iacob de Bersabee, pergebat Ha-
ran. *Cumq. venisset ad quendam locum, 11
& vellet in eo requiescere post solis occu-
bitum, tulit de lapidibus qui iacebant, &
supponens capiti suo, dormiuit in eodem
loco. * Viditq. in somnis scalam stantem 12
super terram, & cacumen illius tangens cæ-
lum: angelos quoque Dei ascendentes &
descendentes per eam, * & Dominum in- 13
nixum scalæ dicentem sibi: Ego sum Do-
minus Deus Abraham patris tui, & Deus
Isaac: Terram, in qua dormis, tibi dabo &
14 semini tuo. * Eritq. semen tuum quasi pul-
uis terræ: dilataberis ad Occidentem, &
Orientem, & Septentrionem, & Meridiem:
& BENEDICENTVR IN TE & in semine tuo
15 cunctæ tribus terræ. * Et ero custos tuus
quocumque perrexeris, & reducam te in
terram hanc: nec dimittam nisi comple-
16 uero vniuersa quę dixi. *Cumq. euigilasset
Iacob de somno, ait: Vere Dominus est
17 in loco isto, & ego nesciebam. * Pauensq.
Quàm terribilis est, inquit, locus iste! non
est hic aliud nisi domus Dei, & porta cæli.
18 * Surgens ergo Iacob mane, tulit lapidem,
quem supposuerat capiti suo, & erexit in
19 titulum, fundens oleum desuper. * Appel-
lauitq. nomen vrbis Bethel, quæ prius Lu-
20 za vocabatur. * Vouit etiam votum, dicens:
Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in
via, per quam ego ambulo, & dederit mihi
panem ad vescendum, & vestimentum ad
21 induendum, * reuersusq. fuero prospere ad
domum patris mei: erit mihi Dominus in
22 Deum, * & lapis iste, quem erexi in titulum,
vocabitur Domus Dei: cunctorumq. quæ
dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAP. XXIX.

1 PROFECTVS ergo Iacob venit in ter-
2 ram orientalem. * Et vidit puteum in
agro, tres quoque greges ouium accuban-
tes iuxta eum: nam ex illo adaquabantur
pecora, & os eius grandi lapide claudeba-
3 tur. * Morisq. erat vt cunctis ouibus con-
gregatis deuoluerent lapidem, & refectis
gregibus rursum super os putei ponerent.
4 * Dixitq. ad pastores: Fratres, vnde estis?
5 Qui responderunt: De Haran. * Quos in-
terrogans, Numquid, ait, nostis Laban fi-
6 lium Nachor? Dixerunt: Nouimus. * Sa-
nusne est? inquit: Valet, inquiunt: & ecce
7 Rachel filia eius venit cum grege suo. * Di-
xitq. Iacob: Adhuc multum diei superest,
nec est tempus vt reducantur ad caulas
greges: date antè potum ouibus, & sic eas

ad pastum reducite. *Qui responderunt: 8
Non possumus, donec omnia pecora con-
gregentur, & amoueamus lapidem de ore
putei, vt adaquemus greges. *Adhuc lo- 9
quebantur, & ecce Rachel veniebat cum
ouibus patris sui: nam gregem ipsa pasce-
bat. *Quam cum vidisset Iacob, & sciret 10
consobrinam suam, ouesq. Laban auuncu-
li sui: amouit lapidem quo puteus claude-
batur. *Et adaquato grege, osculatus est 11
eam: & eleuata voce fleuit, * & indicauit 12
ei quòd frater esset patris sui, & filius Re-
beccæ: at illa festinans nunciauit patri suo.
*Qui cum audisset venisse Iacob filium so- 13
roris suæ, cucurrit obuiam ei: complexusq.
eum, & in oscula ruens, duxit in domum
suam. Auditis autem causis itineris, *re- 14
spondit: Os meum es, & caro mea. Et post-
quam impleti sunt dies mensis vnius, *dixit 15
ei: Num quia frater meus es, gratis seruies
mihi? dic quid mercedis accipias. *Ha- 16
bebat vero duas filias, nomen maioris Lia:
minor vero appellabatur Rachel. *Sed Lia 17
lippis erat oculis: Rachel decora facie, &
venusto aspectu. *Quam diligens Iacob, 18
ait: Seruiam tibi pro Rachel filia tua mi-
nore, septem annis. *Respondit Laban: 19
Melius est vt tibi eam dem quàm alteri vi-
ro, mane apud me. *Seruiuit ergo Iacob 20
pro Rachel septem annis: & videbantur
illi pauci dies præ amoris magnitudine.
*Dixitq. ad Laban: Da mihi vxorem meam: 21
quia iam tempus impletum est, vt ingre-
diar ad illam. *Qui vocatis multis amico- 22
rum turbis ad conuiuium, fecit nuptias.
*Et vespere Liam filiam suam introduxit 23
ad eum, *dans ancillam filiæ, Zelpham no- 24
mine. Ad quam cum ex more Iacob fuis-
set ingressus, facto mane vidit Liam: *& di- 25
xit ad socerum suum: Quid est quod face-
re voluisti? nonne pro Rachel seruiui tibi?
quare imposuisti mihi? *Respondit Laban: 26
Non est in loco nostro consuetudinis, vt
minores ante tradamus ad nuptias. *Im- 27
ple hebdomadam dierum huius copulæ: &
hanc quoque dabo tibi pro opere quo ser-
uiturus es mihi septem annis alijs. *Ac- 28
quieuit placito: & hebdomada transacta,
29 Rachel duxit vxorem: *cui pater seruam
30 Balam tradiderat. *Tandemq. potitus opta-
tis nuptijs, amorem sequentis priori prætu-
lit, seruiens apud eum septem annis alijs.
31 *Videns autem Dominus quòd despiceret
Liam, aperuit vuluam eius, sorore sterili
32 permanente. *Quæ conceptum genuit fi-
lium, vocauitq. nomen eius Ruben, dicens:
Vidit Dominus humilitatem meam; nunc
33 amabit me vir meus. *Rursumq. concepit
& peperit filium, & ait: Quoniam audiuit
me Dominus haberi contemptui, dedit
etiam istum mihi. vocauitq. nomen eius Si-
34 meon. *Concepitq. tertio, & genuit alium
filium: dixitq. Nunc quoque copulabi-
tur mihi maritus meus, eo quòd pepere-
rim ei tres filios: & idcirco appellauit no-
35 men eius, Leui. *Quarto concepit, & pe-
perit filium, & ait: Modo confitebor Do-
mino. & ob hoc vocauit eum, Iudam: ces-
sauitq. parere.

CAPUT XXX.

*Post quem peperit filiam, nomine Dinam. 21

1 Cernens autem Rachel quòd infe-
cunda esset, inuidit sorori suæ, & ait
marito suo: Da mihi liberos, alioquin
2 moriar. *Cui iratus respondit Iacob: Num
pro Deo ego sum, qui priuauit te fructu
3 ventris tui? *At illa: Habeo, inquit, fa-
mulam Balam: ingredere ad illam, vt pa-
riat super genua mea, & habeam ex illa fi-
4 lios. *Deditq. illi Balam in coniugium:
5 quæ, *ingresso ad se viro, concepit, & pe-
6 perit filium. *Dixitq. Rachel: Iudicauit
mihi Dominus, & exaudiuit vocem meam,
dans mihi filium. & idcirco appellauit no-
7 men eius, Dan. *Rursumq. Bala conci-
8 piens, peperit alterum, *pro quo ait Rachel:
Comparauit me Deus cum sorore mea, &
9 inualui: vocauitq. eum, Nephthali. *Sen-
tiens Lia quòd parere desijsset, Zelpham
10 ancillam suam marito tradidit. *Qua post
11 conceptum edente filium, *dixit: Feliciter.
12 & idcirco vocauit nomen eius, Gad. *Pe-
13 perit quoque Zelpha alterum. *Dixitq. Lia:
Hoc pro beatitudine mea: Beatam quippe

me dicent mulieres. propterea appellauit
eum, Aser. * Egressus autem Ruben tem- 14
pore messis triticeæ in agrum, reperit man-
dragoras: quas matri Liæ detulit. Dixitq.
Rachel: Da mihi partem de mandragoris
filij tui. * Illa respondit: Parumne tibi vi- 15
detur quòd præripueris maritum mihi, nisi
etiam mandragoras filij mei tuleris? Ait
Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro
mandragoris filij tui. * Redeuntiq. ad ve- 16
speram Iacob de agro, egressa est in occur-
sum eius Lia, & ad me, inquit, intrabis: quia
mercede conduxi te pro mandragoris filij
mei. Dormiuitq. cum ea nocte illa. * Et 17
exaudiuit Deus preces eius: concepitq. &
peperit filium quintum, * & ait: Dedit Deus 18
mercedem mihi, quia dedi ancillam meam
viro meo, appellauitq. nomen eius, Issa-
char. * Rursum Lia concipiens, peperit 19
sextum filium, * & ait: Dotauit me Deus 20
dote bona: etiam hac vice mecum erit ma-
ritus meus, eo quòd genuerim ei sex filios:
& idcirco appellauit nomen eius, Zabulon.
* Post quem peperit filiam, nomine Dinam. 21
* Recordatus quoque Dominus Rachelis, 22
exaudiuit eam, & aperuit vuluam eius.
* Quæ concepit, & peperit filium, dicens: 23
Abstulit Deus opprobrium meum. * Et 24
vocauit nomen eius, Ioseph, dicens: Ad-
dat mihi Dominus filium alterum. * Nato 25
autem Ioseph, dixit Iacob socero suo: Di-
mitte me vt reuertar in patriam, & ad ter-
ram meam. * Da mihi vxores, & liberos 26
meos, pro quibus seruiui tibi, vt abeam: tu
nosti seruitutem qua seruiui tibi. * Ait il- 27
li Laban: Inueniam gratiam in conspectu
tuo: experimento didici, quia benedixerit
mihi Deus propter te: * constitue merce- 28
dem tuam quam dem tibi. * At ille re- 29
spondit: Tu nosti quo modo seruierim ti-
bi, & quanta in manibus meis fuerit pos-
sessio tua. * Modicum habuisti antequam 30
venirem ad te, & nunc diues effectus es:
benedixitq. tibi Dominus ad introitum
meum: iustum est igitur vt aliquando pro-
uideam etiam domui meæ. * Dixitq. La- 31
ban: Quid tibi dabo? At ille ait: Nihil
volo: sed si feceris quod postulo, iterum
32 pascam, & custodiam pecora tua. * Gyra
omnes greges tuos, & separa cunctas oues
varias, & sparso vellere: & quodcumque
furuum & maculosum, variumq. fuerit,
tam in ouibus quàm in capris, erit merces
33 mea. * Respondebitq. mihi cras iustitia
mea, quando placiti tempus aduenerit co-
ram te: & omnia quæ non fuerint varia, &
maculosa, & furua, tam in ouibus quàm in
34 capris, furti me arguent. * Dixitq. Laban:
35 Gratum habeo quod petis. * Et separa-
uit in die illa capras, & oues, & hircos, &
arietes varios, atque maculosos: cunctum
autem gregem vnicolorem, idest albi, & ni-
gri velleris, tradidit in manu filiorum suo-
36 rum. * Et posuit spatium itineris trium
dierum inter se & generum, qui pascebat
37 reliquos greges eius. * Tollens ergo Ia-
cob virgas populeas virides, & amygdali-
nas, & ex platanis, ex parte decorticauit
eas: detractisq. corticibus, in his, quæ spo-
liata fuerant, candor apparuit: illa vero
quæ integra fuerant, viridia permanserunt:
atque in hunc modum color effectus est
38 varius. * Posuitq. eas in canalibus, vbi ef-
fundebatur aqua: vt cum venissent gre-
ges ad bibendum, ante oculos haberent
virgas, & in aspectu earum conciperent.
39 * Factumq. est vt in ipso calore coitus, oues
intuerentur virgas, & parerent maculosa,
40 & varia, & diuerso colore respersa. * Di-
uisitq. gregem Iacob, & posuit virgas in
canalibus ante oculos arietum: erant au-
tem alba & nigra quæque, Laban: cetera
vero, Iacob, separatis inter se gregibus.
41 * Igitur quando primo tempore ascende-
bantur oues, ponebat Iacob virgas in ca-
nalibus aquarum ante oculos arietum &
ouium, vt in earum contemplatione con-
42 ciperent: * quando vero serotina admissu-
ra erat, & conceptus extremus, non pone-
bat eas. Factaq. sunt ea quæ erant seroti-
na, Laban: & quæ primi temporis, Iacob.
43 * Ditatusq. est homo vltra modum, & ha-
buit greges multos, ancillas & seruos, ca-
melos & asinos.

CAP.

CAP. XXXI.

POSTQVAM autem audiuit verba filio- 1
rum Laban dicentium: Tulit Iacob
omnia quæ fuerunt patris nostri, & de il-
lius facultate ditatus, factus est inclytus:
*animaduertit quoque faciem Laban, quòd 2
non esset erga se sicut heri & nudiustertius,
*maxime dicente sibi Domino: Reuertere 3
in terram patrum tuorum, & ad generatio-
nem tuam, eroq. tecum. *Misit, & vocauit 4
Rachel & Liam in agrum, vbi pascebat gre-
ges, *dixitq. eis: Video faciem patris vestri 5
quòd non sit erga me sicut heri & nudius-
tertius: Deus autem patris mei fuit me-
cum. *Et ipsæ nostis quòd totis viribus 6
meis seruierim patri vestro. *Sed & pater 7
vester circumuenit me, & mutauit merce-
dem meam decem vicibus: & tamen non
dimisit eum Deus vt noceret mihi. *Si 8
quando dixit: Variæ erunt mercedes tuæ:
pariebant omnes oues varios fœtus. quan-
do vero econtrario ait: Alba quæque ac-
cipies pro mercede: omnes greges alba
pepererunt. *Tulitq. Deus substantiam 9
patris vestri, & dedit mihi. *Postquam 10
enim conceptus ouium tempus aduenerat,
leuaui oculos meos, & vidi in somnis ascen-
dentes mares super feminas, varios & ma-
culosos, & diuersorum colorum. *Dixitq. 11
angelus Dei ad me in somnis: Iacob? Et
ego respondi: Adsum. *Qui ait: Leua ocu- 12
los tuos, & vide vniuersos masculos ascen-
dentes super feminas, varios, maculosos, at-
que respersos. Vidi enim omnia quæ fecit
tibi Laban. *Ego sum Deus Bethel, vbi 13
vnxisti lapidem, & votum vouisti mihi.
Nunc ergo surge, & egredere de terra hac,
reuertens in terram natiuitatis tuæ. *Re- 14
sponderuntq. Rachel & Lia: Numquid ha-
bemus residui quidquam in facultatibus,
& hereditate domus patris nostri? *Non- 15
ne quasi alienas reputauit nos, & vendidit,
comeditq. pretium nostrum? *Sed Deus 16
tulit opes patris nostri, & eas tradidit no-
bis, ac filijs nostris: vnde omnia quæ præ-
cepit tibi Deus, fac. *Surrexit itaque Ia- 17
cob, & impositis liberis, ac coniugibus suis
18 super camelos, abijt. *Tulitq. omnem sub-
stantiam suam, & greges, & quidquid in
Mesopotamia acquisierat, pergens ad Isaac
19 patrem suum in terram Chanaan. *Eo
tempore ierat Laban ad tondendas oues,
20 & Rachel furata est idola patris sui. *No-
luitq. Iacob confiteri socero suo quòd fu-
21 geret. *Cumq. abijsset tam ipse quàm om-
nia quæ iuris sui erant, & amne transmisso
22 pergeret contra Montem Galaad, *nuncia-
tum est Laban die tertio quòd fugeret Ia-
23 cob. *Qui, assumptis fratribus suis, perse-
cutus est eum diebus septem: & compre-
24 hendit eum in Monte Galaad. *Viditq. in
somnis dicentem sibi Deum: Caue ne
quidquam aspere loquaris contra Iacob.
25 *Iamq. Iacob extenderat in monte taber-
naculum: cumq. ille consecutus fuisset
eum cum fratribus suis, in eodem Monte
26 Galaad fixit tentorium. *Et dixit ad Ia-
cob: Quare ita egisti, vt clam me abigeres
27 filias meas quasi captiuas gladio? *Cur
ignorante me fugere voluisti, nec indicare
mihi, vt prosequerer te cum gaudio, & can-
28 ticis, & tympanis, & citharis? *Non es pas-
sus vt oscularer filios meos & filias: stulte
29 operatus es: & nunc quidem *valet manus
mea reddere tibi malũ: sed Deus patris ve-
stri heri dixit mihi: Caue ne loquaris con-
30 tra Iacob quidquam durius. *Esto, ad tuos
ire cupiebas, & desiderio erat tibi domus pa
31 tris tui: cur furatus es deos meos? *Re-
spondit Iacob: Quòd inscio te profectus
sum, timui ne violenter auferres filias tuas.
32 *Quòd autem furti me arguis: apud quem-
cumque inueneris deos tuos, necetur corã
fratribus nostris. scrutare, quidquid tuorum
apud me inueneris, & aufer. hæc dicens,
ignorabat quòd Rachel furata esset idola.
33 *Ingressus itaque Laban tabernaculum Ia-
cob, & Liæ, & vtriusque famulæ, non inue-
nit. Cumq. intrasset tentorium Rachelis,
34 *illa festinans abscondit idola subter stra-
menta cameli, & sedit desuper: scrutantiq.
35 omne tentorium, & nihil inuenienti, *ait:
Ne irascatur dominus meus quòd coram

te assurgere nequeo: quia iuxta consuetu-
dinem feminarum nunc accidit mihi. sic
delusa solicitudo quærentis est.* Tumensq. 36
Iacob, cum iurgio ait: Quam ob culpam
meam,& ob quod peccatum meum sic ex-
arsisti post me, * & scrutatus es omnem 37
supellectilem meam? Quid inuenisti de
cuncta substantia domus tuæ? pone hic
coram fratribus meis, & fratribus tuis, &
iudicent inter me & te. * Idcirco viginti 38
annis fui tecum? oues tuæ & capræ steriles
non fuerunt, arietes gregis tui non come-
di: * nec captum a bestia ostendi tibi, ego 39
damnum omne reddebam: quidquid furto
peribat,a me exigebas: * die noctuq. æstu 40
vrebar,& gelu,fugiebatq. somnus ab ocu-
lis meis.* Sicq. per viginti annos in domo 41
tua seruiui tibi,quattuordecim pro filiabus,
& sex pro gregibus tuis: immutasti quo-
que mercedem meam decem vicibus.*Ni- 42
si Deus patris mei Abraham,& timor Isaac
affuisset mihi,forsitan modo nudum me di-
misisses: afflictionem meam & laborem ma-
nuum mearum respexit Deus, & arguit te
heri. * Respondit ei Laban: Filiæ meæ & 43
filij,& greges tui,& omnia quæ cernis,mea
sunt: quid possum facere filijs & nepoti-
bus meis? * Veni ergo,& ineamus fœdus: 44
vt sit in testimonium inter me & te.* Tulit 45
itaque Iacob lapidem,& erexit illum in ti-
tulum: * dixitq. fratribus suis: Afferte la- 46
pides. Qui congregantes fecerunt tumu-
lum,comederuntq. super eum: * quem vo- 47
cauit Laban Tumulum testis: & Iacob,
Aceruum testimonij, vterque iuxta pro-
prietatem linguæ suæ. * Dixitq. Laban: 48
Tumulus iste erit testis inter me & te ho-
die, & idcirco appellatum est nomen eius
Galaad,id est,Tumulus testis. * Intueatur 49
& iudicet Dominus inter nos quando re-
cesserimus a nobis,*si afflixeris filias meas, 50
& si introduxeris alias vxores super eas:
nullus sermonis nostri testis est absque
Deo,qui præsens respicit. * Dixitq. rursus 51
ad Iacob: En tumulus hic, & lapis quem
erexi inter me & te,* testis erit: tumulus, 52
inquam,iste & lapis sint in testimonium,si
aut ego transiero illum pergens ad te, aut
53 tu præterieris,malum mihi cogitans.*Deus
Abraham, & Deus Nachor iudicet inter
nos,Deus patris eorum. Iurauit ergo Ia-
54 cob per timorem patris sui Isaac: * immo-
latisq. victimis in monte, vocauit fratres
suos vt ederent panem. Qui cum comedis-
55 sent,manserunt ibi: * Laban vero de no-
cte consurgens,osculatus est filios,& filias
suas,& benedixit illis: reuersusq. est in lo-
cum suum.

CAP. XXXII.

1 IACOB quoque abijt itinere quo cœpe-
rat: fueruntq. ei obuiam Angeli Dei.
2 *Quos cum vidisset, ait: Castra Dei sunt
hæc. & appellauit nomen loci illius Ma-
3 hanaim,id est,Castra.* Misit autem & nun-
cios ante se ad Esau fratrem suum in ter-
4 ram Seir,in regionem Edom:* præcepitq.
eis, dicens: Sic loquimini domino meo
Esau: Hæc dicit frater tuus Iacob: Apud
Laban peregrinatus sum, & fui vsque in
5 præsentem diem.* Habeo boues,& asinos,
& oues,& seruos,& ancillas: mittoq. nunc
legationem ad dominum meum, vt inue-
6 niam gratiam in conspectu tuo. * Reuer-
siq. sunt nuncij ad Iacob, dicentes: Veni-
mus ad Esau fratrem tuum,& ecce prope-
rat tibi in occursum cum quadringentis vi-
7 ris. * Timuit Iacob valde: & perterritus
diuisit populum qui secum erat, greges
quoque & oues & boues & camelos in
8 duas turmas, * dicens: Si venerit Esau ad
vnam turmam,& percusserit eam, alia tur-
9 ma quæ reliqua est, saluabitur. * Dixitq.
Iacob: Deus patris mei Abraham,& Deus
patris mei Isaac: Domine qui dixisti mihi:
Reuertere in terram tuam,& in locum na-
10 tiuitatis tuæ, & benefaciam tibi: * minor
sum cunctis miserationibus tuis, & verita-
te tua quam expleuisti seruo tuo. In ba-
culo meo transiui Iordanem istum: &
11 nunc cum duabus turmis regredior.* Erue
me de manu fratris mei Esau, quia valde
eum timeo: ne forte veniens percutiat ma-
12 trem cum filijs. * Tu locutus es quòd be-
neface-

nefaceres mihi, & dilatares semen meum
sicut arenam maris, quæ præ multitudine
numerari non potest. * Cumq. dormisset 13
ibi nocte illa, separauit de his quæ habe-
bat, munera Esau fratri suo, *capras ducen- 14
tas, hircos viginti, oues ducentas, & arietes
viginti, * camelos fœtas cum pullis suis 15
triginta, vaccas quadraginta, & tauros vi-
ginti, asinas viginti, & pullos earum de-
cem. * Et misit per manus seruorum suo- 16
rum singulos seorsum greges, dixitq. pue-
ris suis: Antecedite me, & sit spatium in-
ter gregem & gregem. * Et præcepit prio- 17
ri, dicens: Si obuium habueris fratrem
meum Esau, & interrogauerit te, Cuius es?
aut, Quo vadis? aut, Cuius sunt ista quæ
sequeris? * respondebis: Serui tui Iacob, 18
munera misit domino meo Esau: ipse quo-
que post nos venit. * Similiter dedit man- 19
data secundo, & tertio, & cunctis qui seque-
bantur greges, dicens: Iisdem verbis lo-
quimini ad Esau, cum inueneritis eum.
* Et addetis: Ipse quoque seruus tuus Ia- 20
cob iter nostrum insequitur, dixit enim:
Placabo illum muneribus quæ præcedunt,
& postea videbo illum, forsitan propitiabi-
tur mihi. * Præcesserunt itaque munera an- 21
te eum, ipse vero mansit nocte illa in ca-
stris. * Cumq. mature surrexisset, tulit duas 22
vxores suas, & totidem famulas cum vn-
decim filijs, & transiuit vadum Iaboc.
* Traductisq. omnibus quæ ad se pertine- 23
bant, * mansit solus: & ecce vir luctabatur 24
cum eo vsque mane. * Qui cum videret 25
quòd eum superare non posset, tetigit ner-
uum femoris eius, & statim emarcuit. * Di- 26
xitq. ad eum: Dimitte me, iam enim ascen-
dit aurora. Respondit: Non dimittam te,
nisi benedixeris mihi. * Ait ergo: Quod 27
nomen est tibi? Respondit: Iacob. * At 28
ille, Nequaquam, inquit, Iacob appellabi-
tur nomen tuum, sed Israel: quoniam si
contra Deum fortis fuisti, quanto magis
contra homines præualebis? * Interroga- 29
uit eum Iacob: Dic mihi, quo appellaris
nomine? Respondit: Cur quæris nomen
meum? Et benedixit ei in eodem loco.
30 * Vocauitq. Iacob nomen loci illius Pha-
nuel, dicens: Vidi Deum facie ad faciem,
31 & salua facta est anima mea. * Ortusq.
est ei statim sol, postquam transgressus est
Phanuel: ipse vero claudicabat pede.
32 * Quam ob causam non comedunt ner-
uum filij Israel, qui emarcuit in femore
Iacob, vsque in præsentem diem: eo quòd
tetigerit neruum femoris eius, & obstu-
puerit.

CAP. XXXIII.

1 ELEVANS autem Iacob oculos suos, vi-
dit venientem Esau, & cum eo qua-
dringentos viros: diuisitq. filios Liæ & Ra-
2 chel, ambarumq. famularum: * & posuit
vtramque ancillam, & liberos earum in
principio: Liam vero, & filios eius in secun-
do loco: Rachel autem, & Ioseph nouissi-
3 mos. * Et ipse progrediens adorauit pro-
nus in terram septies, donec appropinqua-
4 ret frater eius. * Currens itaque Esau ob-
uiam fratri suo, amplexatus est eum: strin-
5 gensq. collum eius, & osculans fleuit. * Le-
uatisq. oculis, vidit mulieres & paruulos
earum, & ait: Quid sibi volunt isti? & si ad
te pertinent? Respondit: Paruuli sunt
6 quos donauit mihi Deus seruo tuo. * Et
appropinquantes ancillæ & filij earum, in-
7 curuati sunt. * Accessit quoque Lia cum
pueris suis: & cum similiter adorassent, ex-
8 tremi Ioseph & Rachel adorauerunt. * Di-
xitq. Esau: Quænam sunt istæ turmæ quas
obuiam habui? Respondit: Vt inuenirem
9 gratiam coram domino meo. * At ille ait:
Habeo plurima, frater mi, sint tua tibi.
10 * Dixitq. Iacob: Noli ita obsecro: sed si in-
ueni gratiam in oculis tuis, accipe munu-
sculum de manibus meis: sic enim vidi fa-
ciem tuam, quasi viderim vultum Dei: esto
11 mihi propitius, * & suscipe benedictionem
quam attuli tibi, & quam donauit mihi
Deus tribuens omnia. Vix fratre compel-
12 lente, suscipiens, * ait: Gradiamur simul,
13 eroq. socius itineris tui. * Dixitq. Iacob: No-
sti domine mi quòd paruulos habeam tene-
ros, & oues, & boues fœtas mecum: quas

si plus in ambulando fecero laborare, mo-
rientur vna die cuncti greges. * Præcedat 14
dominus meus ante seruum suum: & ego
sequar paulatim vestigia eius, sicut videro
paruulos meos posse, donec veniam ad do-
minum meum in Seir. * Respondit Esau: 15
Oro te, vt de populo qui mecum est, sal-
tem socij remaneant viæ tuæ. Non est, in-
quit, necesse: hoc vno tantum indigeo, vt
inueniam gratiam in conspectu tuo domi-
ne mi. * Reuersus est itaque illo die Esau 16
itinere quo venerat in Seir. * Et Iacob ve- 17
nit in Socoth: vbi ædificata domo & fixis
tentorijs appellauit nomen loci illius So-
coth, idest, tabernacula. * Transiuitq. in Sa- 18
lem vrbem Sichimorum, quæ est in terra
Chanaan, postquam reuersus est de Meso-
potamia Syriæ: & habitauit iuxta oppidum.
* Emitq. partem agri in qua fixerat taber- 19
nacula, a filijs Hemor patris Sichem cen-
tum agnis. * Et erecto ibi altari, inuocauit 20
super illud fortissimum Deum Israel.

Cap. XXXIIII.

EGRESSA est autem Dina filia Liæ vt 1
videret mulieres regionis illius. * Quam 2
cum vidisset Sichem filius Hemor Heuæi,
princeps terræ illius, adamauit eam: & ra-
puit, & dormiuit cum illa, vi opprimens
virginem. * Et conglutinata est anima eius 3
cum ea, tristemq. deliniuit blanditijs. * Et 4
pergens ad Hemor patrem suum, Accipe,
inquit, mihi puellam hanc coniugem.
* Quod cum audisset Iacob absentibus fi- 5
lijs, & in pastu pecorum occupatis, siluit
donec redirent. * Egresso autem Hemor 6
patre Sichem vt loqueretur ad Iacob, * ec- 7
ce filij eius veniebant de agro: auditoq.
quod acciderat, irati sunt valde, eo quòd
fœdam rem operatus esset in Israel, & vio-
lata filia Iacob, rem illicitam perpetrasset.
* Locutus est itaque Hemor ad eos: Sichem 8
filij mei adhæsit anima filiæ vestræ: date
eam illi vxorem: * & iungamus vicissim con- 9
nubia: filias vestras tradite nobis, & filias
nostras accipite. * Et habitate nobiscum: 10
terra in potestate vestra est, exercete, nego-
11 tiamini, & possidete eam. * Sed & Sichem
ad patrem & ad fratres eius ait: Inueniam
gratiam coram vobis: & quæcumque sta-
12 tueritis, dabo: * augete dotem, & munera
postulate, & libenter tribuam quod petie-
ritis: tantum date mihi puellam hanc vxo-
13 rem. * Responderunt filij Iacob Sichem &
patri eius in dolo, sæuientes ob stuprum so-
14 roris: * Non possumus facere quod petitis,
nec dare sororem nostram homini incir-
cumciso: quod illicitum & nefarium est
15 apud nos. * Sed in hoc valebimus fœde-
rari, si volueritis esse similes nostri, & cir-
cumcidatur in vobis omne masculini se-
16 xus; * tunc dabimus & accipiemus mutuo
filias vestras, ac nostras: & habitabimus
17 vobiscum, erimusq. vnus populus: * si au-
tem circumcidi nolueritis, tollemus filiam
18 nostram, & recedemus. * Placuit oblatio
19 eorum Hemor, & Sichem filio eius: * nec
distulit adolescens quin statim quod pete-
batur expleret: amabat enim puellam val-
de, & ipse erat inclytus in omni domo pa-
20 tris sui. * Ingressiq. portam vrbis, locuti
21 sunt ad populum: * Viri isti pacifici sunt,
& volunt habitare nobiscum: negotientur
in terra, & exerceant eam, quæ spatiosa &
lata cultoribus indiget: filias eorum acci-
piemus vxores, & nostras illis dabimus.
22 * Vnum est quo differtur tantum bonum:
Si circumcidamus masculos nostros, ritum
23 gentis imitantes. * Et substantia eorum, &
pecora, & cuncta quæ possident, nostra
erunt: tantum in hoc acquiescamus, & ha-
bitantes simul, vnum efficiemus populum.
24 * Assensiq. sunt omnes, circumcisis cunctis
25 maribus. * Et ecce, die tertio quando gra-
uissimus vulnerum dolor est: arreptis, duo
filij Iacob, Simeon & Leui fratres Dinæ,
gladijs, ingressi sunt vrbem confidenter:
26 interfectisq. omnibus masculis, * Hemor &
Sichem pariter necauerunt, tollentes Di-
27 nam de domo Sichem sororem suam. * Qui-
bus egressis, irruerunt super occisos ceteri
filij Iacob: & depopulati sunt vrbem in vl-
28 tionem stupri. * Oues eorum, & armenta, &
asinos, cunctaq. vastantes quæ in domibus

& in agris erant, * paruulos quoque eorum 29
& vxores duxerunt captiuas. * Quibus pa- 30
tratis audacter, Iacob dixit ad Simeon &
Leui: Turbastis me, & odiosum fecistis me
Chananæis, & Pherezæis habitatoribus ter-
ræ huius. nos pauci sumus: illi congrega-
ti percutient me, & delebor ego, & domus
mea. * Responderunt: Numquid vt scor- 31
to abuti debuere sorore nostra?

CAP. XXXV.

INTERRA locutus est Deus ad Iacob: 1
Surge, & ascende Bethel, & habita ibi,
facq. altare Deo qui apparuit tibi quando
fugiebas Esau fratrem tuum. * Iacob vero 2
conuocata omni domo sua, ait: Abijcite
deos alienos qui in medio vestri sunt, &
mundamini, ac mutate vestimenta vestra.
* Surgite, & ascendamus in Bethel, vt fa- 3
ciamus ibi altare Deo: qui exaudiuit me in
die tribulationis meæ, & socius fuit itineris
mei. * Dederunt ergo ei omnes deos alie- 4
nos quos habebant, & inaures quæ erant
in auribus eorum: at ille infodit ea subter
terebinthum, quæ est post vrbem Sichem.
* Cumq. profecti essent, terror Dei inuasit 5
omnes per circuitum ciuitates, & non sunt
ausi persequi recedentes. * Venit igitur 6
Iacob Luzam, quæ est in terra Chanaan,
cognomento Bethel: ipse & omnis popu-
lus cum eo. * Ædificauitq. ibi altare, & 7
appellauit nomen loci illius, Domus Dei:
ibi enim apparuit ei Deus cum fugeret fra-
trem suum. * Eodem tempore mortua est 8
Debora nutrix Rebeccæ, & sepulta est ad
radices Bethel super quercum: vocatumq.
est nomen loci illius, Quercus fletus. * Ap- 9
paruit autem iterum Deus Iacob postquam
reuersus est de Mesopotamia Syriæ, bene-
dixitq. ei, * dicens: Non vocaberis vltra Ia- 10
cob, sed Israel erit nomen tuum. Et ap-
pellauit eum Israel, * dixitq. ei: Ego Deus 11
omnipotens, cresce, & multiplicare: gen-
tes, & populi nationum ex te erunt, re-
ges de lumbis tuis egredientur. * Terramq. 12
quam dedi Abraham & Isaac, dabo tibi
& semini tuo post te. * Et recessit ab eo. 13
14 * Ille vero erexit titulum lapideum in loco
quo locutus fuerat ei Deus: libans super
15 eum libamina, & effundens oleum: * vo-
16 cansq. nomen loci illius, Bethel. * Egres-
sus autem inde, venit verno tempore ad
terram quæ ducit Ephratam: in qua cum
17 parturiret Rachel, * ob difficultatem partus
periclitari cœpit. Dixitq. ei obstetrix: Noli
18 timere, quia & hunc habebis filium. * Egre-
diente autem anima præ dolore, & immi-
nente iam morte, vocauit nomen filij sui
Benoni, id est filius doloris mei: pater vero
appellauit eũ Beniamin, id est filius dextræ.
19 * Mortua est ergo Rachel, & sepulta est in
via quę ducit Ephratam, hęc est Bethlehem.
20 * Erexitq. Iacob titulum super sepulchrum
eius: Hic est titulus monumenti Rachel,
21 vsque in præsentem diem. * Egressus inde,
fixit tabernaculum trans Turrem gregis.
22 * Cumq. habitaret in illa regione, abijt Ru-
ben, & dormiuit cum Bala concubina pa-
tris sui: quod illum minime latuit. Erant
23 autem filij Iacob duodecim. * Filij Liæ:
primogenitus Ruben, & Simeon, & Leui, &
24 Iudas, & Issachar, & Zabulon. * Filij Ra-
25 chel: Ioseph & Beniamin. * Filij Bale an-
26 cillæ Rachelis: Dan & Nephthali. * Filij
Zelphæ ancillæ Liæ: Gad & Aser: hi sunt
filij Iacob, qui nati sunt ei in Mesopotamia
27 Syriæ. * Venit etiam ad Isaac patrem suum
in Mambre, Ciuitatem Arbee, hæc est He-
bron: in qua peregrinatus est Abraham &
28 Isaac. * Et completi sunt dies Isaac centum
29 octoginta annorum. * Consumptusq. æta-
te mortuus est: & appositus est populo
suo senex & plenus dierum: & sepelierunt
eum Esau & Iacob filij sui.

CAP. XXXVI.

1 HÆ sunt autem generationes Esau, ip-
2 se est Edom. * Esau accepit vxores de
filiabus Chanaan: Ada filiam Elon Hethęi,
& Oolibama filiam Anæ filiæ Sebeon He-
3 uæi: * Basemath quoque filiam Ismael soro-
4 rem Nabaioth. * Peperit autem Ada, Eli-
5 phaz: Basemath genuit Rahuel: * Ooliba-
ma genuit Iehus & Ihelon & Core. hi filij
Esau

Esau qui nati sunt ei in terra Chanaan.
*Tulit autem Esau vxores suas & filios & 6
filias; & omnem animam domus suæ, &
substantiam, & pecora, & cuncta quæ ha-
bere poterat in terra Chanaan: & abijt in
alteram regionem, recessitq. a fratre suo Ia-
cob. *Diuites enim erant valde, & simul 7
habitare non poterant: nec sustinebat eos
terra peregrinationis eorum præ multitu-
dine gregum. *Habitauitq. Esau in mon- 8
te Seir, ipse est Edom. *Hæ autem sunt ge- 9
nerationes Esau patris Edom in monte
Seir, *& hæc nomina filiorum eius: Eliphaz 10
filius Ada vxoris Esau: Rahuel quoque fi-
lius Basemath vxoris eius. *Fueruntq. Eli- 11
phaz filij: Theman, Omar, Sepho, & Ga-
tham, & Cenez. *Erat autem Thamna, con- 12
cubina Eliphaz filij Esau: quæ peperit ei
Amalech. hi sunt filij Ada vxoris Esau. *Fi- 13
lij autem Rahuel: Nahath & Zara, Samma
& Meza. hi filij Basemath vxoris Esau. *Isti 14
quoque erant filij Oolibama filiæ Anæ fi-
liæ Sebeon, vxoris Esau, quos genuit ei
Iehus & Ihelon & Core. *Hi duces filio- 15
rum Esau: Filij Eliphaz primogeniti Esau:
dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux
Cenez, *dux Core, dux Gatham, dux Ama- 16
lech. hi filij Eliphaz in terra Edom, & hi
filij Ada. *Hi quoque filij Rahuel filij Esau: 17
dux Nahath, dux Zara, dux Samma, dux
Meza. hi autem duces Rahuel in Terra
Edom: isti filij Basemath vxoris Esau. *Hi 18
autem filij Oolibama vxoris Esau: dux Ie-
hus, dux Ihelon, dux Core. hi duces Ooli-
bama filiæ Anæ vxoris Esau. *Isti sunt fi- 19
lij Esau, & hi duces eorum: ipse est Edom.
*Isti sunt filij Seir Horræi, habitatores ter- 20
ræ: Lotan, & Sobal, & Sebeon, & Ana, *& 21
Dison, & Eser, & Disan. hi duces Horræi, fi-
lij Seir in Terra Edom. *Facti sunt autem 22
filij Lotan: Hori & Heman. erat autem so-
ror Lotan, Thamna. *Et isti filij Sobal: Al- 23
uan & Manahat & Ebal, & Sepho & Onam.
*Et hi filij Sebeon: Aia & Ana. Iste est Ana 24
qui inuenit aquas calidas in solitudine, cum
pasceret asinos Sebeon patris sui: *habuitq. 25
filium Dison, & filiam Oolibama. *Et isti 26
filij Dison: Hamdan, & Eseban, & Iethram,
27 & Charan. *Hi quoque filij Eser: Balaan,
28 & Zauan, & Acan. *Habuit autem filios
29 Disan: Hus, & Aram. *Hi duces Horræo-
rum: dux Lotan, dux Sobal, dux Sebeon,
30 dux Ana, *dux Dison, dux Eser, dux Disan:
isti duces Horræorum qui imperauerunt in
31 Terra Seir. *Reges autem qui regnauerunt
in Terra Edom antequam haberent regem
32 filij Israel, fuerunt hi: *Bela filius Beor, no-
33 menq. vrbis eius Denaba. *Mortuus est au-
tem Bela, & regnauit pro eo Iobab filius
34 Zaræ de Bosra. *Cumq. mortuus esset Io-
bab, regnauit pro eo Husam de terra The-
35 manorum. *Hoc quoque mortuo, regna-
uit pro eo Adad filius Badad, qui percussit
Madian in regione Moab: & nomen vrbis
36 eius Auith. *Cumq. mortuus esset Adad,
37 regnauit pro eo Semla de Masreca. *Hoc
quoque mortuo regnauit pro eo Saul de
38 fluuio Rohoboth. *Cumq. & hic obijsset,
successit in regnum Balanan filius Acho-
39 bor. *Isto quoque mortuo regnauit pro
eo Adar, nomenq. vrbis eius Phau: & ap-
pellabatur vxor eius Meetabel, filia Matred
40 filiæ Mezaab. *Hæc ergo nomina ducum
Esau in cognationibus, & locis, & vocabu-
lis suis: dux Thamna, dux Alua, dux Ie-
41 theth, *dux Oolibama, dux Ela, dux Phi-
42 non, *dux Cenez, dux Theman, dux Mab-
43 sar, *dux Magdiel, dux Hiram: hi duces
Edom habitantes in terra imperij sui, ipse
est Esau pater Idumæorum.

Cap. XXXVII.

1 HABITAVIT autem Iacob in terra
Chanaan, in qua pater suus peregri-
2 natus est. *Et hæ sunt generationes eius:
Ioseph cum sedecim esset annorum, pasce-
bat gregem cum fratribus suis adhuc puer:
& erat cum filijs Balæ & Zelphæ vxorum
patris sui: accusauitq. fratres suos apud pa-
3 trem crimine pessimo. *Israel autem dilige-
bat Ioseph super omnes filios suos, eo quod
in senectute genuisset eum: fecitq. ei tuni-
4 cam polymitam. *Videntes autem fratres
eius quod a patre plus cunctis filijs amare-
tur,

tur, oderant eum, nec poterant ei quid-
quam pacifice loqui. * Accidit quoque vt 5
visum somnium referret fratribus suis: quæ
causa maioris odij seminarium fuit. * Di- 6
xitq. ad eos: Audite somnium meum quod
vidi: * Putabam nos ligare manipulos in 7
agro: & quasi consurgere manipulum meũ,
& stare, vestrosq. manipulos circumstantes
adorare manipulum meum. * Responde- 8
runt fratres eius: Numquid rex noster eris?
aut subijciemur ditioni tuæ? Hæc ergo
causa somniorum atque sermonum, inui-
diæ & odij fomitem ministrauit. * Aliud 9
quoque vidit somnium, quod narrans fra-
tribus, ait: Vidi per somnium, quasi solem,
& lunam, & stellas vndecim adorare me.
* Quod cum patri suo, & fratribus retulis- 10
set, increpauit eum pater suus, & dixit:
Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti?
num ego & mater tua, & fratres tui ado-
rabimus te super terram? * Inuidebant ei 11
igitur fratres sui: pater vero rem tacitus
considerabat. * Cumq. fratres illius in pa- 12
scendis gregibus patris morarentur in Si-
chem, * dixit ad eum Israel: Fratres tui pa- 13
scunt oues in Sichimis: veni, mittam te ad
eos. Quo respondente, * Præsto sum, ait ei: 14
Vade, & vide si cuncta prospera sint erga
fratres tuos, & pecora: & renuncia mihi
quid agatur. Missus de Valle Hebron, ve-
nit in Sichem: * inuenitq. eum vir erran- 15
tem in agro, & interrogauit quid quæreret.
* At ille respondit: Fratres meos quæro, in- 16
dica mihi vbi pascant greges. * Dixitq. ei 17
vir: Recesserunt de loco isto: audiui au-
tẽ eos dicentes: Eamus in Dothain. Perre-
xit ergo Ioseph post fratres suos, & inuenit
eos in Dothain. * Qui cum vidissent eum 18
procul, antequam accederet ad eos, cogita-
uerunt illum occidere: * & mutuo loque- 19
bantur: Ecce somniator venit: * venite, oc- 20
cidamus eum, & mittamus in cisternam ve-
terem: dicemusq. Fera pessima deuorauit
eum: & tunc apparebit quid illi prosint
somnia sua. * Audiens autem hoc Ruben, 21
nitebatur liberare eum de manibus eorum,
& dicebat: * Non interficiatis animam eius, 22
nec effundatis sanguinem: sed proijcite
eum in cisternam hanc, quæ est in solitudi-
ne, manusq. vestras seruate innoxias: hoc
autem dicebat, volens eripere eum de ma-
23 nibus eorum, & reddere patri suo. * Con-
festim igitur vt peruenit ad fratres suos,
nudauerunt eum tunica talari, & polymi-
24 ta: * miseruntq. eum in cisternam veterem,
25 quæ non habebat aquam. * Et sedentes vt
comederent panem, viderunt Ismaelitas
viatores venire de Galaad, & camelos eo-
rum portantes aromata, & resinam, & sta-
26 cten in Ægyptum. * Dixit ergo Iudas fra-
tribus suis: Quid nobis prodest si occide-
rimus fratrem nostrum, & celauerimus san-
27 guinem ipsius? * Melius est vt venundetur
Ismaelitis, & manus nostræ non polluan-
tur: frater enim, & caro nostra est. Acquie-
28 uerunt fratres sermonibus illius. * Et præ-
tereuntibus Madianitis negotiatoribus, ex-
trahentes eum de cisterna, vendiderunt
eum Ismaelitis, viginti argenteis, qui duxe-
29 runt eum in Ægyptum. * Reuersusq. Ru-
30 ben ad cisternam, non inuenit puerum: * &
scissis vestibus pergens ad fratres suos, ait:
31 Puer non comparet, & ego quo ibo? * Tu-
lerunt autem tunicam eius, & in sanguine
32 hœdi, quem occiderant, tinxerunt: * mit-
tentes qui ferrent ad patrem, & dicerent:
Hanc inuenimus: vide vtrum tunica filij
33 tui sit, an non. * Quam cum agnouisset pa-
ter, ait: Tunica filij mei est, fera pessima co-
34 medit eum, bestia deuorauit Ioseph. * Scis-
sisq. vestibus, indutus est cilicio, lugens fi-
35 lium suum multo tempore. * Congregatis
autem cunctis liberis eius vt lenirent do-
lorem patris, noluit consolationem accipe-
re, sed ait: Descendam ad filium meum lu-
gens in infernum. Et illo perseuerante in
36 fletu, * Madianitæ vendiderunt Ioseph in
Ægypto Putiphari eunucho Pharaonis
magistro militum.

CAP. XXXVIII.

1 EODEM tempore descendens Iudas a
fratribus suis, diuertit ad virum Odol-
2 lamitem, nomine Hiram. * Viditq. ibi fi-
liam

liam hominis Chananæi, vocabulo Sue: &
accepta vxore, ingressus est ad eam.* Quæ 3
concepit, & pêperit filium, & vocauit no-
men eius Her.* Rursumq. concepto fœtu, 4
natum filium vocauit Onan.* Tertium 5
quoque peperit: quê appellauit Sela. quo
nato, parere vltra cessauit.* Dedit autem 6
Iudas vxorem primogenito suo Her, nomi-
ne Thamar.* Fuit quoque Her primoge- 7
nitus Iudæ, nequam in conspectu Domini:
& ab eo occisus est.* Dixit ergo Iudas ad 8
Onan filium suum: Ingredere ad vxorem
fratris tui, & sociare illi, vt suscites semen
fratri tuo.* Ille sciens non sibi nasci filios, 9
introiens ad vxorem fratris sui, semen fun-
debat in terram, ne liberi fratris nomine
nascerentur.* Et idcirco percussit eum 10
Dominus, quòd rem detestabilem faceret.
* Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui 11
suæ: Esto vidua in domo patris tui, donec
crescat Sela filius meus: timebat enim ne
& ipse moreretur, sicut fratres eius. Quæ
abijt, & habitauit in domo patris sui.* Euo- 12
lutis autem multis diebus, mortua est filia
Sue vxor Iudæ: qui post luctum consola-
tione suscepta, ascendebat ad tonsores o-
uium suarum, ipse & Hiras opilio gregis
Odollamites, in Thamnas.* Nunciatumq. 13
est Thamar quòd socer illius ascenderet in
Thamnas ad tondendas oues.* Quæ, de- 14
positis viduitatis vestibus, assumpsit theri-
strum: & mutato habitu, sedit in biuio iti-
neris, quod ducit Thamnam: eo quòd cre-
uisset Sela, & non eum accepisset maritum.
* Quam cum vidisset Iudas, suspicatus est 15
esse meretricem: operuerat enim vultum
suum, ne agnosceretur.* Ingrediensq. ad 16
eam, ait: Dimitte me vt coeam tecum:
nesciebat enim quòd nurus sua esset. Qua
respondente: Quid dabis mihi vt fruaris
concubitu meo?* dixit: Mittam tibi hœ- 17
dum de gregibus. Rursumq. illa dicente:
Patiar quod vis, si dederis mihi arrhabo-
nem, donec mittas quod polliceris.* Ait 18
Iudas: Quid tibi vis pro arrhabone dari?
Respondit: Annulum tuum, & armillam,
& baculum quem manu tenes. Ad vnum
19 igitur coitum mulier concepit,* & surgens
abijt: depositoq. habitu quem sumpserat,
20 induta est viduitatis vestibus.* Misit au-
tem Iudas hœdum per pastorem suum O-
dollamitem, vt reciperet pignus quod de-
derat mulieri: qui cum non inuenisset
21 eam,* interrogauit homines loci illius: Vbi
est mulier quæ sedebat in biuio? Respon-
dentibus cunctis: Non fuit in loco isto me-
22 retrix.* Reuersus est ad Iudam, & dixit ei:
Non inueni eam: sed & homines loci illius
dixerunt mihi, numquam sedisse ibi scor-
23 tum.* Ait Iudas: Habeat sibi, certe men-
dacij arguere nos non potest, ego misi hœ-
dum quem promiseram: & tu non inueni-
24 sti eam.* Ecce autem post tres menses
nunciauerunt Iudæ, dicentes: Fornicata est
Thamar nurus tua, & videtur vterus illius
intumescere. Dixitq. Iudas: Producite eã
25 vt comburatur.* Quæ cum duceretur ad
pœnam, misit ad socerum suum, dicens:
De viro, cuius hæc sunt, concepi: cogno-
sce cuius sit annulus, & armilla, & baculus.
26 * Qui, agnitis muneribus, ait: Iustior me est:
quia non tradidi eam Sela filio meo. Atta-
27 men vltra non cognouit eam.* Instante
autem partu, apparuerunt gemini in vtero:
atque in ipsa effusione infantium vnus pro-
tulit manum, in qua obstetrix ligauit coc-
28 cinum dicens:* Iste egredietur prior.
29 * Illo vero retrahente manum, egressus est
alter: dixitq. mulier: Quare diuisa est pro-
pter te maceria? & ob hanc causam voca-
30 uit nomen eius Phares.* Postea egressus
est frater eius, in cuius manu erat cocci-
num: quem appellauit Zara.

CAP. XXXIX.

1 IGITVR Ioseph ductus est in Ægyptum,
emitq. eum Putiphar eunuchus Pha-
raonis, princeps exercitus, vir Ægyptius,
de manu Ismaelitarum, a quibus perdu-
2 ctus erat.* Fuitq. Dominus cum eo, & erat
vir in cunctis prospere agens: habitauitq.
3 in domo domini sui,* qui optime nouerat
Dominum esse cum eo, & omnia, quæ ge-
4 reret, ab eo dirigi in manu illius.* Inue-
nitq.

nitq. Ioseph gratiam coram domino suo,
& ministrabat ei: a quo præpositus omni-
bus gubernabat creditam sibi domum, &
vniuersa quæ ei tradita fuerant: *benedi- 5
xitq. Dominus domui Ægyptij propter Io-
seph, & multiplicauit tam in ædibus quàm
in agris cunctam eius substantiam: *nec 6
quidquam aliud nouerat, nisi panem quo
vescebatur. Erat autem Ioseph pulchra fa-
cie, & decorus aspectu. *Post multos ita- 7
que dies iniecit domina sua oculos suos in
Ioseph, & ait: Dormi mecum. *Qui ne- 8
quaquam acquiescens operi nefario, dixit
ad eam: Ecce dominus meus, omnibus
mihi traditis, ignorat quid habeat in do-
mo sua: *nec quidquam est quod non in 9
mea sit potestate, vel non tradiderit mihi,
præter te, quæ vxor eius es: quo modo er-
go possum hoc malum facere, & peccare
in Deum meum? *Huiuscemodi verbis 10
per singulos dies & mulier molesta erat
adolescenti: & ille recusabat stuprũ. *Ac- 11
cidit autem quadam die vt intraret Ioseph
domum, & operis quippiã absque arbitris
faceret: *& illa, apprehensa lacinia vesti- 12
menti eius, diceret: Dormi mecum. Qui
relicto in manu eius pallio fugit, & egres-
sus est foras. *Cumq. vidisset mulier vestem 13
in manibus suis, & se esse contemptam,
*vocauit ad se homines domus suæ, & ait 14
ad eos: En introduxit virum Hebræum, vt
illuderet nobis: ingressus est ad me, vt co-
iret mecum: cumq. ego succlamassem, *& 15
audisset vocem meam, reliquit pallium
quod tenebam, & fugit foras. *In argu- 16
mentum ergo fidei retẽtum pallium osten-
dit marito reuertenti domum, *& ait: In- 17
gressus est ad me seruus Hebræus quem
adduxisti, vt illuderet mihi: *cumq. audis- 18
set me clamare, reliquit pallium quod te-
nebam, & fugit foras. *His auditis domi- 19
nus, & nimium credulus verbis coniugis,
iratus est valde: *tradiditq. Ioseph in car- 20
cerem, vbi vincti regis custodiebantur, &
erat ibi clausus. *Fuit autem Dominus 21
cum Ioseph, & misertus illius dedit ei gra-
tiam in conspectu principis carceris. *Qui 22
tradidit in manu illius vniuersos vinctos
qui in custodia tenebantur: & quidquid
23 fiebat, sub ipso erat. *Nec nouerat aliquid,
cunctis ei creditis: Dominus enim erat
cum illo, & omnia opera eius dirigebat.

CAP. XL.

1 HIs ita gestis, accidit vt peccarent duo
eunuchi, pincerna regis Ægypti, &
2 pistor, domino suo. *Iratusq. contra eos
Pharao (nam alter pincernis præerat, alter
3 pistoribus) *misit eos in carcerem princi-
pis militum, in quo erat vinctus & Ioseph.
4 *At custos carceris tradidit eos Ioseph, qui
& ministrabat eis: aliquantulum temporis
fluxerat, & illi in custodia tenebantur.
5 *Videruntq. ambo somnium nocte vna,
6 iuxta interpretationem congruam sibi: *ad
quos cum introisset Ioseph mane, & vidis-
7 set eos tristes, *sciscitatus est eos, dicens:
Cur tristior est hodie solito facies vestra?
8 *Qui responderunt: Somnium vidimus, &
non est qui interpretetur nobis. Dixitq. ad
eos Ioseph: Numquid non Dei est inter-
9 pretatio? referte mihi quid videritis. *Nar-
rauit prior, præpositus pincernarum, som-
nium suum: Videbam coram me vitem,
10 *in qua erant tres propagines, crescere pau-
latim in gemmas, & post flores vuas ma-
11 turescere: *calicemq. Pharaonis in manu
mea: tuli ergo vuas, & expressi in calicem
quem tenebam, & tradidi poculum Pha-
12 raoni. *Respondit Ioseph: Hæc est inter-
pretatio somnij: Tres propagines, tres ad-
13 huc dies sunt: *post quos recordabitur Pha-
rao ministerij tui, & restituet te in gradum
pristinum: dabisq. ei calicem iuxta offi-
cium tuum, sicut ante facere consueueras.
14 *Tantum memento mei, cum bene tibi
fuerit, & facias mecum misericordiam: vt
suggeras Pharaoni vt educat me de isto
15 carcere: *quia furto sublatus sum de terra
Hebræorum, & hic innocens in lacum
16 missus sum. *Videns pistorum magister
quòd prudenter somnium dissoluisset, ait:
Et ego vidi somnium, Quòd tria canistra
17 farinæ haberem super caput meum: *& in
vno

vno canistro quod erat excelsius, portare
me omnes cibos qui fiunt arte pistoria,
auesq. comedere ex eo. * Respondit Io- 18
seph: Hæc est interpretatio somnij: Tria
canistra, tres adhuc dies sunt: * post quos 19
auferet Pharao caput tuum, ac suspendet
te in cruce, & lacerabunt volucres carnes
tuas. * Exinde dies tertius natalitius Pha- 20
raonis erat: qui faciens grande conuiuium
pueris suis, recordatus est inter epulas ma-
gistri pincernarum, & pistorum principis.
* Restituitq. alterum in locum suum, vt 21
porrigeret ei poculum: * alterum suspen- 22
dit in patibulo, vt coniectoris veritas pro-
baretur. * Et tamen succedentibus pro- 23
speris, præpositus pincernarum oblitus est
interpretis sui.

CAP. XLI.

Post duos annos vidit Pharao somnium. 1
Putabat se stare super fluuium, * de quo 2
ascendebant septem boues, pulchræ & cras-
sæ nimis: & pascebantur in locis palustri-
bus. * Aliæ quoque septem emergebant 3
de flumine, fœdæ, confectæq. macie: & pa-
scebantur in ipsa amnis ripa in locis viren-
tibus: * deuorauerunttq. eas, quarum mira 4
species & habitudo corporum erat. Exper-
gefactus Pharao, * rursum dormiuit, & vidit 5
alterum somnium: Septem spicæ pullula-
bant in culmo vno plenæ atque formosæ:
* aliæ quoque totidem spicæ tenues, & per- 6
cussæ vredine oriebantur, * deuorantes om- 7
nem priorum pulchritudinem. Euigilans
Pharao post quietem, * & facto mane, pa- 8
uore perterritus, misit ad omnes coniecto-
res Ægypti, cunctosq. sapientes: & accersi-
tis narrauit somnium, nec erat qui inter-
pretaretur. * Tunc demum reminiscens 9
pincernarum magister, ait: Confiteor pec-
catum meum: * Iratus rex seruis suis, me & 10
magistrum pistorum retrudi iussit in carce-
rem principis militum: * vbi vna nocte 11
vterque vidimus somnium præsagum fu-
turorum. * Erat ibi puer Hebræus, eiusdem 12
ducis militum famulus: cui narrantes som-
nia, * audiuimus quidquid postea rei proba- 13
uit euentus. ego enim redditus sum officio
14 meo: & ille suspensus est in cruce. * Proti-
nus ad regis imperium eductum de carcere
Ioseph totonderunt: ac veste mutata ob-
15 tulerunt ei. * Cui ille ait: Vidi somnia, nec
est qui edisserat: quæ audiui te sapientissi-
16 me conijcere. * Respondit Ioseph: Absque
me Deus respondebit prospera Pharaoni.
17 * Narrauit ergo Pharao quod viderat: Pu-
18 tabam me stare super ripam fluminis, * &
septem boues de amne conscendere, pul-
chras nimis, & obesis carnibus: quæ in pa-
19 stu paludis virecta carpebant. * & ecce, has
sequebantur aliæ septem boues, in tantum
deformes & macilentæ, vt numquam ta-
20 les in terra Ægypti viderim: * quæ, deuora-
21 tis & consumptis prioribus, * nullum satu-
ritatis dedere vestigium: sed simili macie
& squalore torpebant. Euigilans, rursus so-
22 pore depressus, * vidi somnium: Septem spi-
cæ pullulabant in culmo vno plenæ atque
23 pulcherrimæ. * Aliæ quoque septem tenues
& percussæ vredine, oriebantur e stipula:
24 * quæ priorum pulchritudinem deuorauerunt. Narraui coniectoribus somnium, &
25 nemo est qui edisserat. * Respondit Ioseph:
Somnium regis vnum est: quæ facturus est
26 Deus, ostendit Pharaoni. * Septem boues
pulchræ, & septem spicæ plenæ: septem
vbertatis anni sunt: eandemq. vim som-
27 nij comprehendunt. * Septem quoque bo-
ues tenues atque macilentæ, quæ ascende-
runt post eas, & septem spicæ tenues, &
vento vrente percussæ: septem anni ventu-
28 ræ sunt famis. * Qui hoc ordine comple-
29 buntur: * Ecce septem anni venient ferti-
litatis magnæ in vniuersa terra Ægypti:
30 * quos sequentur septem anni alij tantæ ste-
rilitatis, vt obliuioni tradatur cuncta retro
abundantia: consumptura est enim fames
31 omnem terram, * & vbertatis magnitu-
dinem perditura est inopiæ magnitudo.
32 * Quod autem vidisti secundo ad eandem
rem pertinens somnium: firmitatis indi-
cium est, eo quòd fiat sermo Dei, & velo-
33 cius impleatur. * Nunc ergo prouideat rex
virum sapientem, & industrium, & præfi-

ciat

ciat eum Terræ Ægypti: * Qui constituat 34
præpositos per cunctas regiones: & quintam partem fructuum per septem annos
fertilitatis, *qui iam nunc futuri sunt, con- 35
greget in horrea: & omne frumentum sub Pharaonis potestate condatur, serueturq. in vrbibus. * Et præparetur futuræ septem 36
annorum fami, quæ oppressura est Ægyptum, & non consumetur terra inopia.
*Placuit Pharaoni consilium & cunctis mi- 37
nistris eius: * locutusq. est ad eos: Num in- 38
uenire poterimus talem virum, qui spiritu Dei plenus sit? * Dixit ergo ad Ioseph: 39
Quia ostendit tibi Deus omnia quæ locutus es, numquid sapientiorem & consimilem tui inuenire potero? * Tu eris super 40
domum meam, & ad tui oris imperium cunctus populus obediet: vno tantum regni solio te præcedam. *Dixitq. rursus Pha- 41
rao ad Ioseph: Ecce, constitui te super vniuersam terram Ægypti. * Tulitq. annulum 42
de manu sua, & dedit eum in manu eius: vestiuitq. eum stola byssina, & collo torquem auream circumposuit. * Fecitq. eum 43
ascendere super currum suum secundum, clamante præcone, vt omnes coram eo genu flecterent, & præpositũ esse scirent vniuersæ Terræ Ægypti. * Dixit quoque rex 44
ad Ioseph: Ego sum Pharao: absque tuo imperio non mouebit quisquam manum aut pedem in omni terra Ægypti. * Ver- 45
titq. nomen eius, & vocauit eum lingua Ægyptiaca, Saluatorem mundi. Deditq. illi vxorem Aseneth filiam Putiphare sacerdotis Heliopoleos. Egressus est itaque Ioseph ad terram Ægypti (* triginta autem 46
annorum erat quando stetit in conspectu regis Pharaonis) & circuiuit omnes regiones Aegypti. *Venitq. fertilitas septem an- 47
norum: & in manipulos redactæ segetes congregatæ sunt in horrea Aegypti. *Om- 48
nis etiam frugum abundantia in singulis vrbibus condita est. * Tantaq. fuit abun- 49
dantia tritici, vt arenæ maris coæquaretur, & copia mensuram excederet. * Nati sunt 50
autem Ioseph filij duo antequam veniret fames: quos peperit ei Aseneth filia Puti-
51 phare sacerdotis Heliopoleos. * Vocauitq. nomen primogeniti, Manasses, dicẽs: Obliuisci me fecit Deus omnium laborum meo-
52 rum, & domus patris mei. *Nomen quoque secundi appellauit Ephraim, dicens: Crescere me fecit Deus in terra paupertatis
53 meæ. *Igitur transactis septem vbertatis an-
54 nis, qui fuerant in Aegypto: *cœperunt venire septem anni inopiæ, quos prædixerat Ioseph: & in vniuerso orbe fames præualuit, in cuncta autem terra Aegypti panis
55 erat. * Qua esuriente, clamauit populus ad Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille respondit: Ite ad Ioseph: & quidquid ipse
56 vobis dixerit, facite. * Crescebat autẽ quotidie fames in omni terra: aperuitq. Ioseph vniuersa horrea, & vendebat Aegyptijs:
57 nam & illos oppresserat fames. * Omnesq. prouinciæ veniebant in Ægyptum, vt emerent escas, & malum inopiæ temperarent.

CAP. XLII.

1 AVDIENS autem Iacob quòd alimenta venderentur in Aegypto, dixit filijs
2 suis: Quare negligitis? * audiui quòd triticum venundetur in Aegypto: descendite, & emite nobis necessaria, vt possimus vi-
3 uere, & non consumamur inopia. * Descendentes igitur fratres Ioseph decem, vt
4 emerent frumenta in Aegypto, *Beniamin domi retento a Iacob, qui dixerat fratribus eius: Ne forte in itinere quidquam patia-
5 tur mali: *ingressi sunt terram Aegypti cum alijs qui pergebant ad emendum. Erat
6 autem fames in Terra Chanaan. *Et Ioseph erat princeps in Terra Aegypti, atque ad eius nutum frumenta populis vẽdebantur.
7 Cumq. adorassent eum fratres sui, *& agnouisset eos, quasi ad alienos durius loquebatur, interrogans eos: Vnde venistis? Qui responderunt: De Terra Chanaan, vt ema-
8 mus victui necessaria. * Et tamen fratres ipse cognoscens, non est cognitus ab eis.
9 *Recordatusq. somniorum, quæ aliquando viderat, ait ad eos: Exploratores estis: vt
10 videatis infirmiora terræ venistis.* Qui dixerunt: Non est ita, domine, sed serui tui

venerunt vt emerent cibos. *Omnes filij 11
vnius viri sumus: pacifici venimus, nec
quidquam famuli tui machinantur mali.
*Quibus ille respondit: Aliter est: immu- 12
nita terræ huius considerare venistis. *At 13
illi: Duodecim, inquiunt, serui tui, fratres
sumus, filij viri vnius in Terra Chanaan:
minimus cum patre nostro est, alius non
est super. *Hoc est, ait, quod locutus sum: 14
Exploratores estis. *Iam nunc experimen- 15
tum vestri capiam: per salutem Pharaonis
non egrediemini hinc, donec veniat frater
vester minimus. *Mittite ex vobis vnum, 16
& adducat eum: vos autem eritis in vin-
culis, donec probentur quæ dixistis vtrum
vera an falsa sint: alioquin per salutem
Pharaonis exploratores estis. *Tradidit 17
ergo illos custodiæ tribus diebus. *Die au- 18
tem tertio eductis de carcere, ait: Facite
quæ dixi, & viuetis: Deum enim timeo.
*Si pacifici estis, frater vester vnus ligetur 19
in carcere: vos autem abite, & ferte fru-
menta quæ emistis, in domos vestras, *& 20
fratrem vestrum minimum ad me adduci-
te, vt possim vestros probare sermones, &
non moriamini. Fecerunt vt dixerat, *& lo- 21
cuti sunt ad inuicem: Merito hæc patimur,
quia peccauimus in fratrem nostrum, vi-
dentes angustiam animæ illius, dum depre-
caretur nos, & non audiuimus: idcirco ve-
nit super nos ista tribulatio. *E quibus vnus 22
Ruben, ait: Numquid non dixi vobis: No-
lite peccare in puerum: & non audistis me?
en sanguis eius exquiritur. *Nesciebant 23
autem quòd intelligeret Ioseph: eo quòd
per interpretem loqueretur ad eos. *Auer- 24
titq. se parumper, & fleuit: & reuersus lo-
cutus est ad eos. *Tollensq. Simeon, & 25
ligans illis præsentibus, iussit ministris vt
implerent eorum saccos tritico, & repone-
rent pecunias singulorum in sacculis suis,
datis supra cibarijs in viam: qui fecerunt
ita. *At illi portantes frumenta in asinis 26
suis, profecti sunt. *Apertoq. vnus sacco, 27
vt daret iumento pabulum in diuersorio,
contemplatus pecuniam in ore sacculi, *di- 28
xit fratribus suis: Reddita est mihi pecu-
nia, en habetur in sacco. Et obstupefacti,
turbatiq. mutuo dixerunt: Quidnam est
29 hoc, quod fecit nobis Deus? *Veneruntq.
ad Iacob patrem suum in terram Chanaan,
& narrauerunt ei omnia quæ accidissent si-
30 bi, dicentes: *Locutus est nobis dominus
terræ durè, & putauit nos exploratores es-
31 se prouinciæ. *Cui respondimus: Pacifici
32 sumus, nec vllas molimur insidias. *Duo-
decim fratres vno patre geniti sumus: vnus
non est super, minimus cum patre nostro
33 est in Terra Chanaan. *Qui ait nobis:
Sic probabo quòd pacifici sitis: Fratrem
vestrum vnum dimittite apud me, & ciba-
ria domibus vestris necessaria sumite, &
34 abite, *fratremq. vestrum minimum addu-
cite ad me, vt sciam quòd non sitis explo-
ratores: & istum, qui tenetur in vinculis,
recipere possitis: ac deinceps quæ vultis,
35 emendi habeatis licentiam. *His dictis,
cum frumenta effunderent, singuli repere-
runt in ore saccorum ligatas pecunias: ex-
36 territisq. simul omnibus, *dixit pater Iacob:
Absque liberis me esse fecistis, Ioseph non
est super, Simeon tenetur in vinculis, & Be-
niamin auferetis: in me hæc omnia mala
37 reciderunt. *Cui respondit Ruben: Duos
filios meos interfice, si non reduxero illum
tibi: trade illum in manu mea, & ego eum
38 tibi restituam. *At ille: Non descendet,
inquit, filius meus vobiscum: frater eius
mortuus est, & ipse solus remansit: si quid
ei aduersi acciderit in terra ad quam per-
gitis, deducetis canos meos cum dolore
ad inferos.

CAP. XLIII.

1 INTERIM fames omnem terram vehe-
2 menter premebat. *Consumptisq. cibis
quos ex Ægypto detulerant, dixit Iacob ad
filios suos: Reuertimini, & emite nobis
3 pauxillum escarum. *Respondit Iudas: De-
nunciauit nobis vir ille sub attestatione iu-
risiurandi, dicens: Non videbitis faciem
meam, nisi fratrem vestrum minimum ad-
4 duxeritis vobiscum. *Si ergo vis eum mitte-
re nobiscum, pergemus pariter, & ememus
tibi

tibi necessaria :* sin autem non vis, non 5
ibimus: vir enim, vt sæpe diximus, denun-
ciauit nobis, dicens: Non videbitis faciem
meam absque fratre vestro minimo.* Di- 6
xit eis Israel: In meam hoc fecistis mise-
riam, vt indicaretis ei & alium habere vos
fratrem. *At illi responderunt: Interroga- 7
uit nos homo per ordinem nostram proge-
niem; si pater viueret: si haberemus fra-
trem: & nos respondimus ei consequenter
iuxta id quod fuerat sciscitatus: numquid
scire poteramus quòd dicturus esset: Ad-
ducite fratrem vestrum vobiscum? *Iudas 8
quoque dixit patri suo: Mitte puerum me-
cum, vt proficiscamur, & possimus viuere:
ne moriamur nos & paruuli nostri.* Ego 9
suscipio puerum: de manu mea require il-
lum. nisi reduxero & reddidero eum tibi,
ero peccati reus in te omni tempore.* Si 10
non intercessisset dilatio, iam vice altera
venissemus.* Igitur Israel pater eorum 11
dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod
vultis: sumite de optimis terræ fructibus in
vasis vestris, & deferte viro munera, modi-
cum resinæ, & mellis, & storacis, stactes, &
terebinthi, & amygdalarum.* Pecuniam 12
quoque duplicem ferte vobiscum: & illã,
quam inuenistis in sacculis, reportate, ne
forte errore factum sit:* sed & fratrem ve- 13
strum tollite, & ite ad virum.* Deus au- 14
tem meus omnipotens faciat vobis eum
placabilem: & remittat vobiscum fratrem
vestrum quem tenet, & hunc Beniamin:
ego autem quasi orbatus absque liberis
ero.* Tulerunt ergo viri munera, & pe- 15
cuniam duplicem, & Beniamin: descende-
runtq. in Ægyptum, & steterunt coram Io-
seph.* Quos cum ille vidisset, & Benia- 16
min simul, præcepit dispensatori domus
suæ, dicens: Introduc viros domum, & oc-
cide victimas, & instrue conuiuium: quo-
niam mecum sunt comesturi meridie.* Fe- 17
cit ille quod sibi fuerat imperatum, & in-
troduxit viros domum.* Ibiq. exterriti, 18
dixerunt mutuo: Propter pecuniam, quam
retulimus prius in saccis nostris, introducti
sumus: vt deuoluat in nos calumniam, &
violenter subijciat seruituti & nos, & asinos
19 nostros.* Quamobrem in ipsis foribus ac-
20 cedentes ad dispensatorem domus* locuti
sunt: Oramus domine vt audias nos. Iam
21 ante descendimus vt emeremus escas:* qui-
bus emptis, cùm venissemus ad diuerso-
rium, aperuimus saccos nostros, & inueni-
mus pecuniam in ore saccorum: quã nunc
22 eodem pondere reportauimus.* Sed &
aliud attulimus argentum, vt emamus quæ
nobis necessaria sunt: non est in nostra
conscientia quis posuerit eam in marsupijs
23 nostris.* At ille respondit: Pax vobiscum,
nolite timere: Deus vester, & Deus patris
vestri dedit vobis thesauros in saccis ve-
stris. nam pecuniam, quam dedistis mihi,
probatam ego habeo. Eduxitq. ad eos Si-
24 meon.* Et introductis domum, attulit
aquam, & lauerunt pedes suos, deditq. pa-
25 bulum asinis eorum.* Illi vero parabant
munera, donec ingrederetur Ioseph me-
ridie: audierant enim quòd ibi comesturi
26 essent panem.* Igitur ingressus est Ioseph
domum suam, obtuleruntq. ei munera, te-
nentes in manibus suis: & adorauerunt
27 proni in terram.* At ille, clementer resalu-
tatis eis, interrogauit eos, dicens: Saluus ne
est pater vester senex, de quo dixeratis mi-
28 hi? Adhuc viuit?* Qui responderunt: So-
spes est seruus tuus pater noster, adhuc vi-
29 uit. Et incuruati, adorauerunt eum.* At-
tollens autem Ioseph oculos, vidit Benia-
min fratrem suum vterinum, & ait: Iste est
frater vester paruulus, de quo dixeratis mi-
hi? Et rursum: Deus, inquit, misereatur tui
30 fili mi.* Festinauitq. quia commota fue-
rant viscera eius super fratre suo, & erum-
pebant lacrymæ: & introiens cubiculum
31 fleuit.* Rursumq. lota facie egressus, con-
32 tinuit se, & ait: Ponite panes.* Quibus ap-
positis, seorsum Ioseph, & seorsum fratri-
bus, Ægyptijs quoque qui vescebantur si-
mul, seorsum (illicitum est enim Ægyptijs
comedere cum Hebræis, & profanum pu-
33 tant huiuscemodi conuiuium)* sederũt co-
ram eo, primogenitus iuxta primogenita
sua; & minimus iuxta ætatem suam. Et

mirabantur nimis,* ſumptis partibus quas 34
ab eo acceperant: maiorq. pars venit Be-
niamin,ita vt quinque partibus excederet.
Biberuntq. & inebriati ſunt cum eo.

Cap. XLIIII.

PRAECEPIT autem Ioſeph diſpenſa- 1
tori domus ſuæ, dicens: Imple ſaccos
eorum frumento, quantum poſſunt cape-
re: & pone pecuniam ſingulorum in ſum-
mitate ſacci.* Scyphum autem meum ar- 2
genteum,& pretium quod dedit tritici,po-
ne in ore ſacci iunioris. factumq. eſt ita.
* Et orto mane,dimiſſi ſunt cum aſinis ſuis. 3
*Iamq. vrbem exierant,& proceſſerant pau 4
lulum: tunc Ioſeph acceriſito diſpenſatore
domus, Surge, inquit,& perſequere viros:
& apprehenſis dicito: Quare reddidiſtis
malum pro bono?* Scyphus,quem furati 5
eſtis,ipſe eſt in quo bibit dominus meus,&
in quo augurari ſolet: peſſimam rem feci-
ſtis.* Fecit ille vt iuſſerat. Et apprehenſis 6
per ordinem locutus eſt.* Qui reſponde- 7
runt: Quare ſic loquitur dominus noſter,
vt ſerui tui tantum flagitij commiſerint?
* Pecuniam,quam inuenimus in ſummita- 8
te ſaccorum, reportauimus ad te de terra
Chanaan: & quomodo conſequens eſt vt
furati ſimus de domo domini tui aurum vel
argentum?*Apud quemcumque fuerit in- 9
uentum ſeruorum tuorum quod quæris,
moriatur, & nos erimus ſerui domini no-
ſtri.*Qui dixit eis: Fiat iuxta veſtram ſen- 10
tentiam: apud quemcumque fuerit inuen-
tum, ipſe ſit ſeruus meus,vos autem eritis
innoxij.* Itaque feſtinatò deponentes in 11
terram ſaccos,aperuerunt ſinguli.*Quos 12
ſcrutatus,incipiens a maiore vſque ad mi-
nimum, inuenit ſcyphum in ſacco Benia-
min.*At illi, ſciſſis veſtibus,oneratiſq. rur- 13
ſum aſinis,reuerſi ſunt in oppidum.* Pri- 14
muſq. Iudas cum fratribus ingreſſus eſt ad
Ioſeph(necdum enim de loco abierat)om
neſq. ante eum pariter in terram corrue-
runt.*Quibus ille ait: Cur ſic agere volui- 15
ſtis? an ignoratis quòd non ſit ſimilis mei
in augurandi ſcientia?* Cui Iudas: Quid 16
reſpondebimus, inquit, domino meo? vel
quid loquemur,aut iuſte poterimus obten-
dere? Deus inuenit iniquitatem ſeruorum
tuorum: en omnes ſerui ſumus domini
mei,& nos,& apud quem inuentus eſt ſcy-
17 phus.* Reſpondit Ioſeph: Abſit a me vt
ſic agam: qui furatus eſt ſcyphum,ipſe ſit
ſeruus meus: vos autem abite liberi ad pa-
18 trem veſtrum. * Accedens autem propius
Iudas,confidenter ait: Oro domine mi,lo-
quatur ſeruus tuus verbum in auribus tuis,
& ne iraſcaris famulo tuo: tu es enim poſt
19 Pharaonem* dominus meus. Interrogaſti
prius ſeruos tuos: Habetis patrem aut fra-
20 trem?* & nos reſpondimus tibi domino
meo: Eſt nobis pater ſenex, & puer par-
uulus,qui in ſenectute illius natus eſt; cu-
ius vterinus frater mortuus eſt: & ipſum
ſolum habet mater ſua, pater vero tenere
21 diligit eum.* Dixiſtiq. ſeruis tuis: Addu-
cite eum ad me,& ponam oculos meos ſu-
22 per illum. * Suggeſſimus domino meo:
Non poteſt puer relinquere patrem ſuum:
23 ſi enim illum dimiſerit,morietur. * Et di-
xiſti ſeruis tuis: Niſi venerit frater veſter
minimus vobiſcum, non videbitis amplius
24 faciem meam.* Cum ergo aſcendiſſemus
ad famulum tuum patrem noſtrum,narra-
uimus ei omnia quæ locutus eſt dominus
25 meus. * Et dixit pater noſter: Reuertimi-
26 ni,& emite nobis parum tritici. * Cui di-
ximus: Ire non poſſumus: ſi frater noſter
minimus deſcenderit nobiſcum,proficiſce-
mur ſimul: alioquin illo abſente, non au-
27 demus videre faciem viri. * Ad quæ ille
reſpondit: Vos ſcitis quòd duos genuerit
28 mihi vxor mea.* Egreſſus eſt vnus, & di-
xiſtis: Beſtia deuorauit eum: & hucuſque
29 non comparet.* Si tuleritis & iſtum, & ali-
quid ei in via contigerit, deducetis canos
30 meos cum mœrore ad inferos.*Igitur ſi in-
trauero ad ſeruum tuum patrem noſtrum,
& puer defuerit,(cum anima illius ex hu-
31 ius anima pendeat) * videritq. eum non
eſſe nobiſcum, morietur, & deducent fa-
muli tui canos eius cum dolore ad inferos.
32 *Ego proprie ſeruus tuus ſim qui in meam
hunc

hunc recepi fidem,& ſpopondi dicens: Ni-
ſi reduxero eum, peccati reus ero in patré
meum omni tempore. *Manebo itaque 33
ſeruus tuus pro puero in miniſterio do-
mini mei, & puer aſcendat cum fratribus
ſuis. *Non enim poſſum redire ad patrem 34
meum, abſente puero: ne calamitatis,quæ
oppreſſura eſt patrem meum, teſtis aſſi-
ſtam.

CAP. XLV.

NON ſe poterat vltra cohibere Ioſeph 1
multis coram aſtantibus: vnde præ-
cepit vt egrederentur cuncti foras, & nul-
lus intereſſet alienus agnitioni mutuæ.
*Eleuauitq. vocem cum fletu: quam audie- 2
runt Aegyptij,omniſq. domus Pharaonis.
*Et dixit fratribus ſuis: Ego ſum Ioſeph: 3
adhuc pater meus viuit? Non poterant
reſpondere fratres nimio terrore perterriti.
*Ad quos ille clementer: Accedite,inquit, 4
ad me. Et cum acceſſiſſent prope,Ego ſum,
ait, Ioſeph,frater veſter, quem vendidiſtis
in Ægyptum. *Nolite pauere, neque vo- 5
bis durum eſſe videatur quòd vendidiſtis
me in his regionibus: pro ſalute enim ve-
ſtra miſit me Deus ante vos in Ægyptum.
*Biennium eſt enim quòd cœpit fames eſ- 6
ſe in terra: & adhuc quinque anni reſtant,
quibus nec arari poterit, nec meti. *Præ- 7
miſitq. me Deus vt reſeruemini ſuper ter-
ram,& eſcas ad viuendum habere poſſitis.
*Non veſtro conſilio, ſed Dei voluntate 8
huc miſſus ſum: qui fecit me quaſi patrem
Pharaonis,& dominũ vniuerſæ domus eius,
ac principem in omni terra Aegypti. *Fe- 9
ſtinate, & aſcendite ad patrem meum, &
dicetis ei: Hæc mandat filius tuus Ioſeph:
Deus fecit me dominum vniuerſæ terræ
Aegypti: deſcende ad me,ne moréris, *& 10
habitabis in Terra Geſſen: eriſq. iuxta me
tu,& filij tui, & filij filiorum tuorum, oues
tuæ, & armenta tua,& vniuerſa quæ poſſi-
des. *Ibiq. te paſcam (adhuc enim quin- 11
que anni reſidui ſunt famis) ne & tu pe-
reas,& domus tua,& omnia quæ poſſides.
*En,oculi veſtri,& oculi fratris mei Benia- 12
min vidẽt quòd os meum loquatur ad vos.
13 *Nunciate patri meo vniuerſam gloriam
meam,& cuncta quæ vidiſtis in Aegypto:
14 feſtinate,& adducite eum ad me. *Cumq.
amplexatus recidiſſet in collum Beniamin
fratris ſui,fleuit: illo quoque ſimiliter flen-
15 te ſuper collum eius. *Oſculatuſq. eſt Io-
ſeph omnes fratres ſuos, & plorauit ſuper
ſingulos: poſt quæ auſi ſunt loqui ad eum.
16 *Auditumq. eſt,& celebri ſermone vulga-
tum in aula regis: Venerunt fratres Io-
ſeph: & gauiſus eſt Pharao, atque omnis
17 familia eius. *Dixitq. ad Ioſeph vt impe-
raret fratribus ſuis, dicens: Onerantes iu-
18 menta,ite in Terram Chanaan, *& tollite
inde patrem veſtrum & cognationem, &
venite ad me: & ego dabo vobis omnia
bona Ægypti,vt comedatis medullam ter-
19 ræ. *Præcipe etiam vt tollant plauſtra de
terra Aegypti, ad ſubuectionem paruulo-
rum ſuorum ac coniugum: & dicito: Tol-
lite patrem veſtrum, & properate quanto-
20 cyus venientes. *Nec dimittatis quid-
quam de ſupellectili veſtra: quia omnes
21 opes Aegypti, veſtræ erunt. *Feceruntq.
filij Iſrael vt eis mandatum fuerat: Qui-
bus dedit Ioſeph plauſtra, ſecundum Pha-
raonis imperium: & cibaria in itinere.
22 *Singulis quoque proferri iuſſit binas ſto-
las: Beniamin vero dedit trecentos argen-
23 teos cum quinque ſtolis optimis: *tantum-
dem pecuniæ & veſtium mittens patri ſuo,
addens & aſinos decem qui ſubueherent
ex omnibus diuitijs Aegypti, & totidem
aſinas, triticum in itinere,paneſq. portan-
24 tes. *Dimiſit ergo fratres ſuos,& profici-
25 ſcentibus ait: Ne iraſcamini in via. *Qui
aſcendentes ex Aegypto,venerunt in Ter-
26 ram Chanaan ad patrem ſuum Iacob. *Et
nunciauerunt ei, dicentes: Ioſeph filius
tuus viuit: & ipſe dominatur in omni
Terra Aegypti. Quo audito Iacob, quaſi
de graui ſomno euigilans,tamen non cre-
27 debat eis. *Illi econtra referebant om-
nem ordinem rei. Cumq. vidiſſet plauſtra
& vniuerſa quæ miſerat, reuixit ſpiritus
28 eius, *& ait: Sufficit mihi ſi adhuc Ioſeph

filius meus viuit: vadam, & videbo illum
antequam moriar.

CAP. XLVI.

PROFECTVSQ. Israel cum omnibus 1
quæ habebat, venit ad Puteum iura-
menti: & mactatis ibi victimis Deo patris
sui Isaac, *audiuit eum per visionem no- 2
ctis vocantem se, & dicentem sibi: Iacob,
Iacob. Cui respondit: Ecce adsum. *Ait 3
illi Deus: Ego sum fortissimus Deus patris
tui: noli timere, descéde in Ægyptum, quia
in gentem magnam faciam te ibi. *Ego 4
descendam tecum illuc, & ego inde addu-
cam te reuertentem: Ioseph quoque ponet
manus suas super oculos tuos. *Surrexit 5
autem Iacob a Puteo iuramenti: tulerũtq.
eum filij cum paruulis & vxoribus suis in
plaustris quæ miserat Pharao ad portan-
dum senem, *& omnia quæ possederat in 6
Terra Chanaan: venitq. in Aegyptum cum
omni semine suo, *filij eius, & nepotes, fi- 7
liæ, & cuncta simul progenies. *Hæc sunt 8
autem nomina filiorum Israel, qui ingressi
sunt in Aegyptum, ipse cum liberis suis.
Primogenitus Ruben. *Filij Ruben: He- 9
noch & Phallu & Hesron & Charmi. *Fi- 10
lij Simeon: Iamuel & Iamin & Ahod, &
Iachin & Sohar, & Saul filius Chanaaniti-
dis. *Filij Leui: Gerson & Caath & Merari. 11
*Filij Iuda: Her & Onan & Sela & Phares 12
& Zara. mortui sunt autem Her & Onan
in terra Chanaan. Natiq. sunt filij Phares:
Hesron & Hamul. *Filij Issachar: Thola 13
& Phua & Iob & Semron. *Filij Zabu- 14
lon: Sared & Elon & Iahelel. *Hi filij Lia 15
quos genuit in Mesopotamia Syriæ cum
Dina filia sua. omnes animæ filiorum eius
& filiarum, triginta tres. *Filij Gad: Se- 16
phion & Haggi & Suni & Esebon & Heri
& Arodi & Areli. *Filij Aser: Iamne & Ie- 17
sua & Iessui & Beria, Sara quoque soror eo-
rum. Filij Beria: Heber & Melchiel. *hi filij 18
Zelphæ, quam dedit Laban Liæ filiæ suæ.
& hos genuit Iacob sedecim animas. *Fi- 19
lij Rachel vxoris Iacob: Ioseph & Benia-
min. *Natiq. sunt Ioseph filij in Terra 20
Aegypti, quos genuit ei Aseneth filia Puti-
phare sacerdotis Heliopoleos: Manasses &
21 Ephraim. *Filij Beniamin: Bela & Bechor
& Asbel & Gera & Naaman & Echi & Ros
22 & Mophim & Ophim & Ared. *hi filij Ra-
chel quos genuit Iacob: omnes animæ,
23 quattuordecim. *Filij Dan: Husim.
24 *Filij Nephthali: Iasiel & Guni & Ieser &
25 Sallem. *Hi filij Balæ, quam dedit Laban
Racheli filiæ suæ: & hos genuit Iacob: om-
26 nes animæ, septem. *Cunctæ animæ, quæ
ingressæ sunt cum Iacob in Aegyptum, &
egressæ sunt de femore illius, absque vxori-
27 bus filiorum eius, sexaginta sex. *Filij au-
tem Ioseph, qui nati sunt ei in terra Aegy-
pti, animæ duæ. Omnes animæ domus Ia-
cob, quæ ingressæ sunt in Aegyptum, fuere
28 septuaginta. *Misit autem Iudam ante se
ad Ioseph, vt nunciaret ei, & occurreret in
29 Gessen. *Quò cum peruenisset, iuncto Io-
seph curru suo, ascendit obuiam patri suo
ad eundem locum: vidensq. eum, irruit su-
per collum eius, & inter amplexus fleuit.
30 *Dixitq. pater ad Ioseph: Iam lætus mo-
riar, quia vidi faciem tuam, & superstitem
31 te relinquo. *At ille locutus est ad fratres
suos, & ad omnem domũ patris sui: Ascen-
dam, & nunciabo Pharaoni, dicamq. ei:
Fratres mei, & domus patris mei, qui erant
32 in Terra Chanaan, venerunt ad me: *&
sunt viri pastores ouium, curamq. habent
alendorum gregum: pecora sua, & armen-
ta, & omnia quæ habere potuerunt, addu-
33 xerunt secum. *Cumq. vocauerit vos, &
34 dixerit: Quod est opus vestrum? *Respon-
debitis: Viri pastores sumus serui tui, ab in-
fantia nostra vsque in præsens, & nos & pa-
tres nostri. Hæc autem dicetis, vt habitare
possitis in Terra Gessen: quia detestantur
Aegyptij omnes pastores ouium.

CAP. XLVII.

1 INGRESSVS ergo Ioseph nunciauit Pha-
raoni, dicens: Pater meus & fratres, oues
eorum & armenta, & cuncta quæ possident,
venerunt de Terra Chanaan: & ecce con-
2 sistunt in Terra Gessen. *Extremos quoque
fratrum

fratrum suorum quinque viros constituit
coram rege: *quos ille interrogauit: Quid 3
habetis operis? Responderunt: Pastores
ouium sumus serui tui, & nos, & patres
nostri. * Ad peregrinandum in terra tua 4
venimus: quoniam non est herba gregi-
bus seruorum tuorum, ingrauescente fa-
me in terra Chanaan: petimusq. vt esse nos
iubeas seruos tuos in Terra Gessen. * Di- 5
xit itaque rex ad Ioseph: Pater tuus & fra-
tres tui venerunt ad te. * Terra Aegypti in 6
conspectu tuo est: in optimo loco fac eos
habitare, & trade eis Terram Gessen. Quòd
si nosti in eis esse viros industrios, constitue
illos magistros pecorum meorum. * Post 7
hæc introduxit Ioseph patrem suum ad Re-
gem, & statuit eum coram eo: qui benedi-
cens illi, *& interrogatus ab eo: Quot sunt 8
dies annorum vitæ tuæ? *Respondit: Dies 9
peregrinationis meæ centum triginta an-
norum sunt, parui & mali, & non peruene-
runt vsque ad dies patrum meorum quibus
peregrinati sunt. * Et benedicto rege, egres 10
sus est foras. * Ioseph vero patri & fratri- 11
bus suis dedit possessionem in Ægypto in
optimo terræ loco, Ramesses, vt præcepe-
rat Pharao. * Et alebat eos, omnemq. do- 12
mum patris sui, præbens cibaria singulis.
* In toto enim orbe panis deerat, & op- 13
presserat fames terram, maximè Ægypti &
Chanaan. * E quibus omnem pecuniam 14
congregauit pro venditione frumenti, &
intulit eam in ærarium regis. * Cumq. de- 15
fecisset emptoribus pretium, venit cuncta
Ægyptus ad Ioseph, dicens: Da nobis pa-
nes: quare morimur coram te, deficiente
pecunia? * Quibus ille respondit: Addu- 16
cite pecora vestra, & dabo vobis pro eis ci-
bos, si pretium non habetis. * Quæ cum ad- 17
duxissent, dedit eis alimenta pro equis, &
ouibus, & bobus, & asinis: sustentauitq. eos
illo anno pro commutatione pecorum.
* Venerunt quoque anno secundo, & dixe- 18
runt ei: Non celabimus dominum nostrum
quòd deficiente pecunia, pecora simul de-
fecerunt: nec clam te est, quòd absque cor-
poribus & terra nihil habeamus. * Cur er- 19
go moriemur te vidente? & nos & terra
nostra tui erimus: eme nos in seruitutem
regiam, & præbe semina, ne pereunte
cultore redigatur terra in solitudinem.
20 * Emit igitur Ioseph omnem Terram Ae-
gypti, vendentibus singulis possessiones
suas præ magnitudine famis. Subiecitq.
21 eam Pharaoni, * & cunctos populos eius a
nouissimis terminis Aegypti vsque ad ex-
22 tremos fines eius, * præter terram sacer-
dotum, quæ a rege tradita fuerat eis: qui-
bus & statuta cibaria ex horreis publicis
præbebantur, & idcirco non sunt com-
23 pulsi vendere possessiones suas. * Dixit er-
go Ioseph ad populos: En vt cernitis, &
vos & terram vestram Pharao possidet:
24 accipite semina, & serite agros, * vt fruges
habere possitis. Quintam partem regi da-
bitis: quattuor reliquas permitto vobis in
sementem, & in cibum familijs & liberis
25 vestris. * Qui responderunt: Salus nostra
in manu tua est: respiciat nos tantùm do-
26 minus noster, & læti seruiemus regi. * Ex
eo tempore vsque in præsentem diem in
vniuersa terra Aegypti regibus quinta pars
soluitur, & factum est quasi in legem,
absque terra sacerdotali, quæ libera ab hac
27 conditione fuit. * Habitauit ergo Israel
in Aegypto, idest, in Terra Gessen, & pos-
sedit eam: auctusq. est, & multiplicatus ni-
28 mis. * Et vixit in ea decem & septem an-
nis: factiq. sunt omnes dies vitæ illius,
centum quadraginta septem annorum.
29 * Cumq. appropinquare cerneret diem
mortis suæ, vocauit filium suum Ioseph, &
dixit ad eum: Si inueni gratiam in con-
spectu tuo, pone manum tuam sub fe-
more meo: & facies mihi misericordiam
& veritatem, vt non sepelias me in Aegy-
30 pto: * sed dormiam cum patribus meis, &
auferas me de terra hac, condasq. in se-
pulchro maiorum meorum. Cui respon-
31 dit Ioseph: Ego faciam quod iussisti. * Et
ille: Iura ergo, inquit, mihi. Quo iurante,
adorauit Israel Deum, conuersus ad lectu-
li caput.

Cap. XLVIII.

HIs ita transactis nunciatum est Io- 1
seph quòd ægrotaret pater suus: qui,as
sumptis duobus filijs Manasse & Ephraim,
ire perrexit. *Dictumq. est seni: Ecce fi- 2
lius tuus Ioseph venit ad te. Qui confor-
tatus sedit in lectulo. *Et ingresso ad se 3
ait: Deus omnipotés apparuit mihi in Lu-
za,quæ est in Terra Chanaan: Benedixitq.
mihi,*& ait: Ego te augebo & multiplica- 4
bo,& faciam te in turbas populorum: da-
boq. tibi terram hanc, & semini tuo post
te in possessionem sempiternam.*Duo er- 5
go filij tui,qui nati sunt tibi in Terra Aegy
pti antequã huc venirem ad te,mei erunt:
Ephraim & Manasses, sicut Ruben & Si-
meon reputabuntur mihi.*Reliquos au- 6
tem quos genueris post eos, tui erunt, &
nomine fratrum suorum vocabuntur in
possessionibus suis. *Mihi enim, quando 7
veniebam de Mesopotamia,mortua est Ra-
chel in terra Chanaan in ipso itinere,eratq.
vernum tempus: & ingrediebar Ephratam,
& sepeliui eam iuxta viam Ephratæ, quæ
alio nomine appellatur Bethlehem. *Vi- 8
dens autem filios eius dixit ad eum: Qui
sunt isti? *Respondit: Filij mei sunt, quos 9
donauit mihi Deus in hoc loco. Adduc,
inquit,eos ad me,vt benedicam illis.*Ocu- 10
li enim Israel caligabãt præ nimia senectu-
te,& clare videre nõ poterat. Applicitosq.
ad se,deosculatus & circumplexus eos,*di- 11
xit ad filium suum: Non sum fraudatus
aspectu tuo: insuper ostendit mihi Deus
semen tuum. *Cumq. tulisset eos Ioseph 12
de gremio patris, adorauit pronus in ter-
ram. *Et posuit Ephraim ad dexteram 13
suam, id est, ad sinistram Israel: Manassen
vero in sinistra sua, ad dexteram scilicet
patris, applicuitq. ambos ad eum. *Qui 14
extendens manum dexteram, posuit super
caput Ephraim minoris fratris: sinistram
autem super caput Manasse qui maior na-
tu erat, commutans manus.*Benedixitq. 15
Iacob filijs Ioseph, & ait: Deus, in cuius
conspectu ambulauerunt patres mei Abra-
ham, & Isaac, Deus qui pascit me ab ado-
lescentia mea vsque in præsentem diem:
16 *Angelus, qui eruit me de cunctis malis,
benedicat pueris istis: & inuocetur super
eos nomen meum, nomina quoque pa-
trum meorum Abraham, & Isaac, & cre-
17 scant in multitudinem super terram.*Vi-
dens autẽ Ioseph quòd posuisset pater suus
dexteram manum super caput Ephraim,
grauiter accepit: & apprehensam manũ pa-
tris leuare conatus est de capite Ephraim,
18 & transferre super caput Manasse. *Di-
xitq. ad patrem: Non ita conuenit,pater:
quia hic est primogenitus, pone dexteram
19 tuam super caput eius. *Qui renuens,ait:
Scio fili mi, scio: & iste quidem erit in po-
pulos,& multiplicabitur: sed frater eius mi-
nor, maior erit illo: & semen illius crescet
20 in gentes. *Benedixitq. eis in tempore il-
lo,dicens: In te benedicetur Israel, atque
dicetur: Faciat tibi Deus sicut Ephraim,&
sicut Manasse. Constituitq. Ephraim ante
21 Manassen. *Et ait ad Ioseph filium suum:
En ego morior, & erit Deus vobiscum, re-
ducetq. vos ad terram patrum vestrorum.
22 *Do tibi partem vnam extra fratres tuos,
quam tuli de manu Amorrhæi in gladio &
arcu meo.

Cap. XLIX.

1 VOCAVIT autem Iacob filios suos,&
ait eis: Congregamini,vt annunciem
quæ ventura sunt vobis in diebus nouissi-
2 mis. *Congregamini,& audite filij Iacob,
3 audite Israel patrem vestrum: *Ruben pri-
mogenitus meus,tu fortitudo mea,& prin-
cipium doloris mei: prior in donis, ma-
4 ior in imperio. *Effusus es sicut aqua,
non crescas: quia ascendisti cubile patris
5 tui, & maculasti stratum eius. *Simeon
& Leui fratres: vasa iniquitatis bellantia.
6 *In consilium eorum non veniat anima
mea, & in cœtu illorum non sit gloria
mea: quia in furore suo occiderunt virum,
& in voluntate sua suffoderunt murum.
7 *Maledictus furor eorum, quia pertinax:
& indignatio eorum, quia dura: diuidam

eos in Iacob, & dispergam eos in Israel.
*Iuda, te laudabunt fratres tui: manus tua 8
in ceruicibus inimicorum tuorum, adora-
bunt te filij patris tui. *Catulus leonis Iu- 9
da: ad prædam fili mi ascendisti: requie-
scens accubuisti vt leo, & quasi leæna, quis
suscitabit eum? *NON AVFERETVR sce- 10
ptrum de Iuda, & dux de femore eius, do-
nec veniat qui mittendus est, & ipse erit
expectatio gentium. *Ligans ad vineam 11
pullum suum, & ad vitem, o fili mi, asi-
nam suam. Lauabit in vino stolam suam,
& in sanguine vuæ pallium suum. *Pul- 12
chriores sunt oculi eius vino, & dentes eius
lacte candidiores. *Zabulon in littore 13
maris habitabit, & in statione nauium per-
tingens vsque ad Sidonem. *Issachar asi- 14
nus fortis accubans inter terminos. *Vi- 15
dit requiem quòd esset bona: & terram
quòd optima: & supposuit humerum suum
ad portandum, factusq. est tributis seruiens.
*Dan iudicabit populum suum sicut & alia 16
tribus in Israel. *Fiat Dan coluber in via, 17
cerastes in semita, mordens vngulas equi,
vt cadat ascensor eius retro. *SALVTA- 18
RE tuum expectabo Domine. *Gad, ac- 19
cinctus præliabitur ante eum: & ipse ac-
cingetur retrorsum. *Aser, pinguis panis 20
eius, & præbebit delicias regibus. *Neph- 21
thali, ceruus emissus, & dans eloquia pul-
chritudinis. *Filius accrescens Ioseph, 22
filius accrescens & decorus aspectu: filiæ
discurrerunt super murum. *Sed exaspe- 23
rauerunt eum, & iurgati sunt, inuideruntq.
illi habentes iacula. *Sedit in forti arcus 24
eius, & dissoluta sunt vincula brachiorum
& manuum illius per manus potentis Ia-
cob: inde pastor egressus est, lapis Israel.
*Deus patris tui erit adiutor tuus, & om- 25
nipotens benedicet tibi benedictionibus
cæli desuper, benedictionibus abyssi iacen-
tis deorsum, benedictionibus vberum &
vuluæ. *Benedictiones patris tui confor- 26
tatæ sunt benedictionibus patrum eius:
donec veniret desiderium collium æterno-
rum: fiant in capite Ioseph, & in vertice
Nazaræi inter fratres suos. *Beniamin 27
lupus rapax, mane comedet prædam, &
28 vespere diuidet spolia. *Omnes hi in tri-
bubus Israel duodecim: hæc locutus est
eis pater suus, benedixitq. singulis, benedi-
29 ctionibus proprijs. *Et præcepit eis, di-
cens: Ego congregor ad populum meum:
sepelite me cum patribus meis in spelun-
ca duplici quæ est in agro Ephron Hethæi,
30 *contra Mambre in Terra Chanaan, quam
emit Abraham cum agro ab Ephron He-
31 thæo in possessionem sepulchri. *Ibi se-
pelierunt eum, & Saram vxorem eius: ibi
sepultus est Isaac cum Rebecca coniu-
32 ge sua: ibi & Lia condita iacet. *Fi-
nitisq. mandatis quibus filios instruebat,
collegit pedes suos super lectulum, & obijt:
appositusq. est ad populum suum.

CAP. L.

1 QVOD cernens Ioseph, ruit super fa-
ciem patris flens & deosculans eum.
2 *Præcepitq. seruis suis medicis vt aroma-
3 tibus condirent patrem. *Quibus iussa
explentibus, transierunt quadraginta dies:
iste quippe mos erat cadauerum condi-
torum. fleuitq. eum Ægyptus septuagin-
4 ta diebus. *Et expleto planctus tempo-
re, locutus est Ioseph ad familiam Pha-
raonis: Si inueni gratiam in conspectu ve-
5 stro, loquimini in auribus Pharaonis: *eo
quòd pater meus adiurauerit me, dicens:
En morior, in sepulchro meo quod fo-
di mihi in terra Chanaan, sepelies me.
Ascendam igitur, & sepeliam patrem
6 meum, ac reuertar. *Dixitq. ei Pharao:
Ascende & sepeli patrem tuum sicut ad-
7 iuratus es. *Quo ascendente, ierunt cum
eo omnes senes domus Pharaonis, cun-
8 ctiq. maiores natu Terræ Ægypti: *do-
mus Ioseph cum fratribus suis, absque
paruulis & gregibus, atque armentis quæ
9 dereliquerant in Terra Gessen. *Ha-
buit quoque in comitatu currus & equi-
tes: & facta est turba non modica.
10 *Veneruntq. ad Aream Atad, quæ sita
est trans Iordanem: vbi celebrantes exe-
quias planctu magno atque vehementi
imple-

impleuerunt ſeptem dies. *Quod cum vi- 11
diſſent habitatores Terræ Chanaan, dixe-
runt: Planctus magnus eſt iſte Ægyptijs.
Et idcirco vocatum eſt nomen loci illius,
Planctus Ægypti. *Fecerunt ergo filij Ia- 12
cob ſicut præceperat eis: *Et portantes eum 13
in Terram Chanaan, ſepelierunt eum in
ſpelunca duplici, quam emerat Abraham
cum agro in poſſeſſionem ſepulchri ab
Ephron Hethæo contra faciem Mambre.
*Reuerſusq. eſt Ioſeph in Ægyptum cum 14
fratribus ſuis, & omni comitatu, ſepulto
patre. *Quo mortuo, timentes fratres 15
eius, & mutuo colloquentes: Ne forte me-
mor ſit iniuriæ quam paſſus eſt, & reddat
nobis omne malum quod fecimus, *man- 16
dauerunt ei dicentes: Pater tuus præcepit
nobis antequam moreretur, *vt hæc tibi 17
verbis illius diceremus: Obſecro vt obli-
uiſcaris ſceleris fratrum tuorum, & pec-
cati atque malitiæ quam exercuerunt in te:
nos quoque oramus vt ſeruis Dei patris tui
dimittas iniquitatem hanc. Quibus audi-
tis fleuit Ioſeph. *Veneruntq. ad eum fra- 18
tres ſui: & proni adorantes in terram dixe-
19 runt: Serui tui ſumus. *Quibus ille reſpon-
dit: Nolite timere: num Dei poſſumus reſi-
20 ſtere voluntati? *Vos cogitaſtis de me ma-
lum: ſed Deus vertit illud in bonum, vt
exaltaret me, ſicut in præſentiarum cerni-
21 tis, & ſaluos faceret multos populos. *No-
lite timere: ego paſcam vos & paruulos ve-
ſtros. conſolatuſq. eſt eos, & blande ac le-
22 niter eſt locutus. *Et habitauit in Ægypto
cum omni domo patris ſui: vixitq. centum
decem annis. Et vidit Ephraim filios vſque
ad tertiam generationem. Filij quoque
Machir filij Manaſſe nati ſunt in genibus
23 Ioſeph. *Quibus tranſactis, locutus eſt fra-
tribus ſuis: Poſt mortem meam Deus viſi-
tabit vos, & aſcendere vos faciet de terra
iſta ad terram quam iurauit Abraham,
24 Iſaac, & Iacob. *Cumq. adiuraſſet eos at-
que dixiſſet: Deus viſitabit vos, aſportate
25 oſſa mea vobiſcum de loco iſto: *mortuus
eſt, expletis centum decem vitæ ſuæ annis.
Et conditus aromatibus, repoſitus eſt in
loculo in Ægypto.

LIBER

LIBER EXODVS, HEBRAICE VEELLE SEMOTH.

CAPVT PRIMVM.

HÆc sunt nomina filiorum 1
Israel qui ingressi sunt in
Ægyptum cum Iacob: sin-
guli cum domibus suis in-
troierũt: *Ruben, Simeon, 2
Leui, Iudas, *Issachar, Zabulon & Benia- 3
min, *Dan, & Nephthali, Gad, & Aser. 4
*Erant igitur omnes animæ eorum qui e- 5
gressi sunt de femore Iacob, septuaginta:
Ioseph autem in Ægypto erat. *Quo mor- 6
tuo, & vniuersis fratribus eius, omniq. co-
gnatione illa, *filij Israel creuerunt, & quasi 7
germinantes multiplicati sunt: ac robora-
ti nimis, impleuerunt terram. *Surrexit in- 8
terea rex nouus super Ægyptum, qui igno-
rabat Ioseph: *& ait ad populum suum: 9
Ecce, populus filiorum Israel multus, & for
tior nobis est. *Venite, sapienter opprima- 10
mus eum, ne forte multiplicetur: & si in-
gruerit contra nos bellum, addatur inimi-
cis nostris, expugnatisq. nobis egrediatur
de terra. *Præposuit itaque eis magistros 11
operum, vt affligerent eos oneribus: ædifi-
cauerùntq. vrbes tabernaculorum Pharao-
ni, Phithom, & Ramesses. *Quantoq. op- 12
primebát eos, tanto magis multiplicaban-
tur, & crescebant: *oderantq. filios Israel 13
Ægyptij, & affligebant illudentes eis: *at- 14
que ad amaritudinem perducebant vitam
eorum operibus duris luti, & lateris, om-
niq. famulatu, quo in terræ operibus pre-
mebantur. *Dixit autem Rex Ægypti ob- 15
stetricibus Hebræorum: quarum vna voca-
batur Sephora, altera Phua, *præcipiens 16
eis: Quando obstetricabitis Hebræas, &
partus tempus aduenerit: si masculus fue-
rit, interficite eum: si femina, reseruate.
*Timuerunt autem obstetrices Deum, & 17
non fecerunt iuxta præceptum regis Ægy-
18 pti, sed conseruabant mares. *Quibus ad
se accersitis, rex ait: Quidnam est hoc quod
19 facere voluistis, vt pueros seruaretis? *Quæ
responderunt: Non sunt Hebrææ sicut
Ægyptiæ mulieres: ipsæ enim obstetrican-
di habent scientiam, & priusquam venia-
20 mus ad eas, pariunt. *Bene ergo fecit
Deus obstetricibus: & creuit populus, con-
21 fortatusq. est nimis. *Et quia timuerunt
obstetrices Deum, ædificauit eis domos.
22 *Præcepit ergo Pharao omni populo suo,
dicens: Quidquid masculini sexus natum
fuerit, in flumen proijcite: quidquid femi-
nini, reseruate.

CAP. II.

1 EGRESSVS est post hæc vir de domo
Leui: & accepit vxorem stirpis suæ.
2 *quæ concepit, & peperit filium: & videns
eum elegantem, abscondit tribus mensi-
3 bus. *Cumq. iam celare non posset, sum-
psit fiscellam scirpeam, & liniuit eam bitu-
mine ac pice: posuitq. intus infantulum,
& exposuit eum in carecto ripæ fluminis,
4 *stante procul sorore eius, & considerante
5 euentum rei. *Ecce autem descendebat
filia Pharaonis vt lauaretur in flumine: &
puellæ eius gradiebantur per crepidinem
aluei. Quæ cum vidisset fiscellam in pa-
pyrione, misit vnam e famulabus suis: &
6 allatam *aperiens, cernensq. in ea paruu-
lum vagientem, miserta eius, ait: De infan-
7 tibus Hebræorum est hic. *Cui soror pue-
ri: Vis, inquit, vt vadam, & vocem tibi
mulierem Hebræam, quæ nutrire possit in-
8 fantulum? *Respondit: Vade. Perre-
9 xit puella & vocauit matrem suam. *Ad
quam locuta filia Pharaonis: Accipe, ait,
puerum istum, & nutri mihi: ego dabo
tibi

tibi mercedem tuam. Suscepit mulier, &
nutriuit puerum: adultumq. tradidit filiæ
Pharaonis.* Quem illa adoptauit in locum 10
filij, vocauitq. nomen eius Moyses, dicens:
Quia de aqua tuli eum. * In diebus illis 11
postquam creuerat Moyses, egressus est ad
fratres suos: viditq. afflictionem eorum, &
virum Ægyptium percutientem quendam
de Hebræis fratribus suis.* Cumq. circum- 12
spexisset huc atque illuc, & nullum adesse
vidisset, percussum Ægyptium abscondit
sabulo. * Et egressus die altero conspexit 13
duos Hebræos rixantes: dixitq. ei qui fa-
ciebat iniuriam: Quare percutis proximũ
tuum? * Qui respondit: Quis te constituit 14
principem & iudicem super nos? num oc-
cidere me tu vis, sicut heri occidisti Ægy-
ptium? Timuit Moyses, & ait: Quomodo
palam factum est verbum istud? * Audi- 15
uitq. Pharao sermonem hunc, & quærebat
occidere Moysen: qui fugiens de conspe-
ctu eius, moratus est in Terra Madian, &
sedit iuxta puteum. * Erant autem sacerdo- 16
ti Madian septem filiæ, quæ venerunt ad
hauriendam aquam: & impletis canalibus
adaquare cupiebant greges patris sui.* Su- 17
peruenere pastores, & eiecerunt eas: surre-
xitq. Moyses, & defensis puellis, adaquauit
oues earum. * Quæ cum reuertissent ad Ra- 18
guel patrem suum, dixit ad eas: Cur velo-
cius venistis solito? * Responderũt: Vir Æ- 19
gyptius liberauit nos de manu pastorum:
insuper & hausit aquam nobiscũ, potumq.
dedit ouibus. * At ille: Vbi est? inquit, 20
Quare dimisistis hominem? vocate eum,
vt comedat panem. * Iurauit ergo Moyses 21
quòd habitaret cum eo. Accepitq. Sepho-
ram filiam eius vxorem: * quæ peperit ei fi- 22
lium, quem vocauit Gersam, dicens: Ad-
uena fui in terra aliena. Alterum vero pe-
perit, quem vocauit Eliezer, dicens: Deus
enim patris mei adiutor meus eripuit me
de manu Pharaonis. * Post multum vero 23
temporis mortuus est rex Ægypti: & inge-
miscentes filij Israel, propter opera voci-
ferati sunt: ascenditq. clamor eorum ad
Deum ab operibus. * Et audiuit gemitum 24
eorum, ac recordatus est fœderis quod pe-
25 pigit cum Abraham, Isaac, & Iacob. * Et
respexit Dominus filios Israel & cogno-
uit eos.

Cap. III.

1 MOYSES autem pascebat oues Iethro
soceri sui sacerdotis Madian: cumq.
minasset gregem ad interiora deserti, venit
2 ad montem Dei Horeb. * Apparuitq. ei Do-
minus in flamma ignis de medio rubi: &
videbat quòd rubus arderet, & non com-
3 bureretur. * Dixit ergo Moyses: Vadam, &
videbo visionem hanc magnam, quare non
4 comburatur rubus. * Cernens autem Domi-
nus quòd pergeret ad videndum, vocauit
eum de medio rubi, & ait: Moyses, Moyses.
5 Qui respondit: Adsum. * At ille: Ne appro-
pies, inquit, huc: solue calceamentum de
pedibus tuis: locus enim, in quo stas, terra
6 sancta est. * Et ait: Ego sum Deus patris tui,
Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob.
Abscondit Moyses faciem suam: non enim
7 audebat aspicere contra Deum. * Cui ait Do
minus: Vidi afflictionem populi mei in Æ-
gypto, & clamorem eius audiui propter du
8 ritiam eorũ qui præsunt operibus: * & sciens
dolorem eius, descendi vt liberem eum de
manibus Ægyptiorum, & educam de terra
illa in terram bonam, & spatiosam, in ter-
ram quæ fluit lacte & melle, ad loca Chana-
næi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, &
9 Heuæi, & Iebusæi. * Clamor ergo filiorum
Israel venit ad me: vidiq. afflictionem eo-
10 rum, qua ab Ægyptijs opprimuntur. * Sed
veni, & mittam te ad Pharaonem, vt educas
populum meum, filios Israel de Ægypto.
11 * Dixitq. Moyses ad Deum: Quis sum ego
vt vadam ad Pharaonem, & educam filios
12 Israel de Ægypto? * Qui dixit ei: Ego ero
tecum: & hoc habebis signum, quòd mi-
serim te: Cum eduxeris populum meum
de Ægypto, immolabis Deo super mon-
13 tem istum. * Ait Moyses ad Deum: Ecce
ego vadam ad filios Israel, & dicam eis:
Deus patrum vestrorum misit me ad vos.
Si dixerint mihi: Quod est nomen eius?
quid

quid dicam eis? * Dixit Deus ad Moysen: 14
EGO SVM QVI SVM. Ait: Sic dices fi-
lijs Israel: QVI EST, misit me ad vos.
* Dixitq. iterum Deus ad Moysen: Hæc 15
dices filijs Israel: Dominus Deus patrum
vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac,
& Deus Iacob misit me ad vos: hoc nomen
mihi est in æternum, & hoc memoriale
meum in generationem & generationem.
* Vade, & congrega seniores Israel, & dices 16
ad eos: Dominus Deus patrum vestrorum
apparuit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac,
& Deus Iacob, dicens: Visitans visitaui vos:
& vidi omnia quæ acciderunt vobis in Æ-
gypto: * Et dixi vt educam vos de afflictio- 17
ne Ægypti in terram Chananæi & Hethæi
& Amorrhæi & Pherezæi & Heuæi & Ie-
busæi, ad terram fluentem lacte & melle.
* Et audient vocem tuam: ingredierisq. tu, 18
& seniores Israel ad regem Aegypti, & di-
ces ad eum: Dominus Deus Hebræorum
vocauit nos: ibimus viam trium dierum in
solitudinem, vt immolemus Domino Deo
nostro. * Sed ego scio quòd non dimittet 19
vos rex Aegypti vt eatis nisi per manum
validam. * Extendam enim manum meam, 20
& percutiam Aegyptum in cunctis mira-
bilibus meis, quæ facturus sum in medio
eorum: post hæc dimittet vos. * Daboq. 21
gratiam populo huic coram Aegyptijs: &
cum egrediemini, non exibitis vacui: * sed 22
postulabit mulier a vicina sua & ab hospi-
ta sua, vasa argentea & aurea, ac vestes: po-
netisq. eas super filios & filias vestras, &
spoliabitis Aegyptum.

CAP. IIII.

RESPONDENS Moyses ait: Non cre- 1
dent mihi, neque audient vocem meã,
sed dicent: Non apparuit tibi Dominus.
* Dixit ergo ad eum: Quid est quod tenes 2
in manu tua? Respondit: Virga. * Dixitq. 3
Dominus: Proijce eam in terram. Proie-
cit, & versa est in colubrum, ita vt fugeret
Moyses. * Dixitq. Dominus: Extende ma- 4
num tuam, & apprehende caudam eius.
Extendit, & tenuit, versaq. est in virgam.
5 * Vt credant, inquit, quòd apparuerit ti-
bi Dominus Deus patrum suorum, Deus
Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob.
6 * Dixitq. Dominus rursum: Mitte manum
tuam in sinum tuum. Quam cum misisset
in sinum, protulit leprosam instar niuis.
7 * Retrahe, ait, manum tuam in sinum
tuum. Retraxit, & protulit iterum, & erat
8 similis carni reliquæ. * Si non credide-
rint, inquit, tibi, neque audierint sermonem
signi prioris, credent verbo signi sequen-
9 tis. * Quòd si nec duobus quidem his si-
gnis crediderint, neque audierint vocem
tuam: sume aquam fluminis, & effunde
eam super aridam, & quidquid hauseris de
10 fluuio, vertetur in sanguinem. * Ait Moy-
ses: Obsecro Domine, non sum eloquens
ab heri & nudiustertius: & ex quo locu-
tus es ad seruum tuum, impeditioris & tar-
11 dioris linguæ sum. * Dixit Dominus ad
eum: Quis fecit os hominis? aut quis fa-
bricatus est mutum & surdum, videntem
12 & cæcum? nonne ego? * Perge igitur, &
ego ero in ore tuo: doceboq. te quid lo-
13 quaris. * At ille: Obsecro, inquit, Domi-
14 ne, mitte quem missurus es. * Iratus Do-
minus in Moysen, ait: Aaron frater tuus
leuites, scio quòd eloquens sit: ecce ipse
egreditur in occursum tuum, vidensq. te
15 lætabitur corde. * Loquere ad eum, & po-
ne verba mea in ore eius: & ego ero in ore
tuo, & in ore illius, & ostendam vobis quid
16 agere debeatis. * ipse loquetur pro te ad
populum, & erit os tuum: tu autem eris ei
17 in his quæ ad Deum pertinent. * Virgam
quoque hanc sume in manu tua, in qua fa-
18 cturus es signa. * Abijt Moyses, & reuer-
sus est ad Iethro socerum suum, dixitq. ei:
Vadam & reuertar ad fratres meos in Ægy-
ptum, vt videam si adhuc viuant. Cui ait
19 Iethro: Vade in pace. * Dixit ergo Domi-
nus ad Moysen in Madian: Vade, & reuer-
tere in Ægyptum: mortui sunt enim om-
20 nes qui quærebant animam tuam. * Tulit
ergo Moyses vxorem suam, & filios suos,
& imposuit eos super asinum: reuersusq.
est in Ægyptum, portans virgam Dei in

manu sua. * Dixitq. ei Dominus reuertenti 21
in Aegyptum: Vide vt omnia ostenta quæ
posui in manu tua, facias coram Pharaone:
ego indurabo cor eius, & non dimittet po-
pulum. * Dicesq. ad eum: Hæc dicit Do- 22
minus: Filius meus primogenitus Israel.
* Dixi tibi: Dimitte filium meum vt seruiat 23
mihi; & noluisti dimittere eum: ecce ego
interficiam filium tuum primogenitum.
* Cumq. esset in itinere, in diuersorio, oc- 24
currit ei Dominus, & volebat occidere eũ.
* Tulit illico Sephora acutissimam petram, 25
& circumcidit præputium filij sui, tetigitq.
pedes eius, & ait: Sponsus sanguinum tu
mihi es. * Et dimisit eum postquam dixe- 26
rat: Sponsus sanguinum ob circumcisio-
nem. * Dixit autem Dominus ad Aaron: 27
Vade in occursum Moysi in desertum. Qui
perrexit obuiam ei in Montem Dei, &
osculatus est eum. * Narrauitq. Moyses 28
Aaron omnia verba Domini quibus mise-
rat eum, & signa quæ mandauerat. * Ve- 29
neruntq. simul, & congregauerunt cun-
ctos seniores filiorum Israel. * Locutusq. 30
est Aaron omnia verba quæ dixerat Domi-
nus ad Moysen: & fecit signa coram po-
pulo, * & credidit populus. Audieruntq. 31
quòd visitasset Dominus filios Israel, &
quòd respexisset afflictionem illorum: &
proni adorauerunt.

CAP. V.

POST hæc ingressi sunt Moyses & Aa- 1
ron, & dixerunt Pharaoni: Hæc dicit
Dominus Deus Israel: Dimitte populum
meum vt sacrificet mihi in deserto. * At 2
ille respondit: Quis est Dominus, vt au-
diam vocem eius, & dimittam Israel? ne-
scio Dominum, & Israel non dimittam.
* Dixeruntque: Deus Hebræorum vocauit 3
nos, vt eamus viam trium dierum in solitu-
dinem, & sacrificemus Domino Deo no-
stro: ne forte accidat nobis pestis aut gla-
dius. * Ait ad eos rex Ægypti: Quare Moy- 4
ses & Aaron solicitatis populum ab operi-
bus suis? ite ad onera vestra. * Dixitq. Pha- 5
rao: Multus est populus terræ: videtis quòd
turba succreuerit: quanto magis si dederi-
6 tis eis requiem ab operibus? * Præcepit er-
go in die illo præfectis operum & exactori-
7 bus populi, dicens: * Nequaquam vltra da-
bitis paleas populo ad conficiendos late-
res, sicut prius: sed ipsi vadant, & colligant
8 stipulas. * Et mensuram laterum, quam
prius faciebant, imponetis super eos, nec
minuetis quidquam: vacant enim, & idcir-
co vociferantur, dicentes: Eamus, & sacrifi-
9 cemus Deo nostro. * Opprimantur operi-
bus, & expleant ea: vt non acquiescãt ver-
10 bis mendacibus. * Igitur egressi præfecti
operum & exactores, ad populum dixerunt:
11 Sic dicit Pharao: Non do vobis paleas: * ite,
& colligite sicubi inuenire poteritis: nec
12 minuetur quidquam de opere vestro. * Di-
spersusq. est populus per omnem Terram
13 Aegypti ad colligendas paleas. * Præfecti
quoque operum instabant, dicentes: Com-
plete opus vestrum quotidie, vt prius facere
14 solebatis quãdo dabantur vobis paleę. * Fla-
gellatiq. sunt qui præerant operibus filio-
rum Israel, ab exactoribus Pharaonis, dicẽ-
tibus: Quare non impletis mensuram late-
15 rum sicut prius, nec heri, nec hodie? * Ve-
neruntq. præpositi filiorum Israel, & voci-
ferati sunt ad Pharaonem dicentes: Cur ita
16 agis contra seruos tuos? * Paleæ non dan-
tur nobis, & lateres similiter imperantur:
en famuli tui flagellis cædimur, & iniuste
17 agitur contra populum tuum. * Qui ait:
Vacatis otio, & idcirco dicitis: Eamus, &
18 sacrificemus Domino. * Ite ergo, & ope-
ramini: paleæ non dabuntur vobis, & red-
19 detis consuetum numerum laterum. * Vi-
debantq. se præpositi filiorum Israel in ma-
lo, eo quòd diceretur eis: Non minuetur
quidquam de lateribus per singulos dies.
20 * Occurreruntq. Moysi & Aaron, qui sta-
bant ex aduerso, egredientibus a Pharaone:
21 * & dixerunt ad eos: Videat Dominus & iu-
dicet, quoniam fœtere fecistis odorem no-
strum coram Pharaone & seruis eius, &
præbuistis ei gladium, vt occideret nos.
22 * Reuersusq. est Moyses ad Dominum, &
ait: Domine, cur afflixisti populum istum?
quare

quare misisti me? *Ex eo enim quo in- 23
gressus sum ad Pharaonem vt loquerer in
nomine tuo, afflixit populum tuum: &
non liberasti eos.

CAP. VI.

DIXITQ. Dominus ad Moysen: Nunc 1
videbis quæ facturus sim Pharaoni:
per manum enim fortem dimittet eos, &
in manu robusta eijciet illos de terra sua.
*Locutusq. est Dominus ad Moysen dicẽs: 2
Ego Dominus *qui apparui Abraham, Isaac, 3
& Iacob in Deo omnipotente: & nomen
meum ADONAI non indicaui eis. *Pepi- 4
giq. fœdus cum eis, vt darem eis Terram
Chanaan, terram peregrinationis eorum, in
qua fuerunt aduenæ. *Ego audiui gemi- 5
tum filiorum Israel, quo Aegyptij oppres-
serunt eos: & recordatus sum pacti mei.
*Ideo dic filijs Israel: Ego Dominus qui 6
educam vos de ergastulo Aegyptiorum,
& eruam de seruitute: ac redimam in bra-
chio excelso, & iudicijs magnis. *Et assu- 7
mam vos mihi in populum, & ero vester
Deus: & scietis quòd ego sum Dominus
Deus vester qui eduxerim vos de ergastulo
Aegyptiorum: *& induxerim in terram, su- 8
per quam leuaui manum meam vt darem
eam Abraham, Isaac, & Iacob: daboq. il-
lam vobis possidendam, ego Dominus.
*Narrauit ergo Moyses omnia filijs Israel: 9
qui non acquieuerũt ei propter angustiam
spiritus, & opus durissimum. *Locutusq. 10
est Dominus ad Moysen, dicens: *Ingrede- 11
re, & loquere ad Pharaonem regem Aegy-
pti, vt dimittat filios Israel de terra sua.
*Respondit Moyses coram Domino: Ecce 12
filij Israel non audiunt me: & quo modo
audiet Pharao, præsertim cum incircumci-
sus sim labijs? *Locutusq. est Dominus ad 13
Moysen & Aaron, & dedit mandatum ad fi-
lios Israel, & ad Pharaonem regem Ægypti
vt educerent filios Israel de terra Aegypti.
*Isti sunt principes domorum per familias 14
suas. Filij Ruben primogeniti Israelis: He-
noch & Phallu, Hesron & Charmi. *hæ co- 15
gnationes Ruben. Filij Simeon: Iamuel &
Iamin, & Ahod, & Iachin, & Soar, & Saul fi-
lius Chananitidis. hæ progenies Simeon.
16 *Et hæc nomina filiorum Leui per cogna-
tiones suas: Gerson & Caath & Merari.
Anni autem vitæ Leui fuerunt centum tri-
17 ginta septem. *Filij Gerson: Lobni & Se-
18 mei, per cognationes suas. *Filij Caath:
Amram, & Isaar, & Hebron & Oziel. anni
quoque vitæ Caath, centum triginta tres.
19 *Filij Merari: Moholi & Musi. hæ cognatio-
20 nes Leui per familias suas. *Accepit autem
Amram vxorem Iochabed patruelem suã:
quæ peperit ei Aaron & Moysen. Fuerũtq.
anni vitæ Amram, centum triginta septem.
21 *Filij quoque Isaar: Core, & Nepheg, & Ze-
22 chri. *Filij quoque Oziel: Misael, & Elisa-
23 phan & Sethri. *Accepit autem Aaron vxo-
rem Elisabeth filiam Aminadab, sororem
Nahason, quæ peperit ei Nadab, & Abiu, &
24 Eleazar, & Ithamar. *Filij quoque Core:
Aser, & Elcana, & Abiasaph. hæ sunt co-
25 gnationes Coritarum. *At vero Eleazar fi-
lius Aaron accepit vxorem de filiabus Phu-
tiel: quæ peperit ei Phinees. hi sunt prin-
cipes familiarum Leuiticarum per cogna-
26 tiones suas. *Iste est Aaron & Moyses, qui-
bus præcepit Dominus vt educerent filios
27 Israel de Terra Ægypti per turmas suas. *Hi
sunt, qui loquuntur ad Pharaonem regem
Ægypti, vt educant filios Israel de Ægypto:
28 iste est Moyses & Aaron, *in die qua locutus
est Dominus ad Moysen, in terra Aegypti.
29 *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicẽs:
Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regẽ
30 Aegypti, omnia quæ ego loquor tibi. *Et ait
Moyses coram Domino: En incircumcisus
labijs sum, quo modo audiet me Pharao?

CAP. VII.

1 DIXITQ. Dominus ad Moysen: Ecce
constitui te Deum Pharaonis: & Aa-
2 ron frater tuus erit propheta tuus. *Tu
loqueris ei omnia quæ mando tibi: & ille
loquetur ad Pharaonem, vt dimittat filios
3 Israel de terra sua. *Sed ego indurabo cor
eius, & multiplicabo signa & ostenta mea
4 in Terra Aegypti, *& non audiet vos: im-

mittamq. manum meam super Ægyptum,
& educam exercitum & populum meum
filios Israel de Terra Aegypti per iudicia
maxima.* Et scient Ægyptij quia ego sum 5
Dominus qui extenderim manum meam
super Aegyptum, & eduxerim filios Israel
de medio eorum.* Fecit itaque Moyses & 6
Aaron sicut præceperat Dominus: ita ege-
runt.* Erat autem Moyses, octoginta an- 7
norum, & Aaron octoginta trium, quando
locuti sunt ad Pharaonem. *Dixitq. Do- 8
minus ad Moysen & Aaron:* Cum dixerit 9
vobis Pharao, Ostendite signa: dices ad
Aaron: Tolle virgam tuam, & proijce eam
coram Pharaone, ac vertetur in colubrum.
* Ingressi itaque Moyses & Aaron ad Pha- 10
raonem, fecerunt sicut præceperat Domi-
nus. tulitq. Aaron virgam coram Pharao-
ne & seruis eius, quæ versa est in colubrum.
* Vocauit autem Pharao sapientes & male- 11
ficos: & fecerunt etiam ipsi per incantatio-
nes Aegyptiacas & arcana quædam simili-
ter.* Proieceruntq. singuli virgas suas, quæ 12
versæ sunt in dracones: sed deuorauit vir-
ga Aaron virgas eorum.* Induratumq. est 13
cor Pharaonis, & non audiuit eos, sicut
præceperat Dominus.*Dixit autem Domi- 14
nus ad Moysen: Ingrauatum est cor Pha-
raonis, non vult dimittere populum.* Va- 15
de ad eum mane, ecce egredietur ad aquas:
& stabis in occursum eius super ripam flu-
minis: & virgam quæ conuersa est in dra-
conem, tolles in manu tua.* Dicesq. ad 16
eum: Dominus Deus Hebræorum misit
me ad te, dicens: Dimitte populum meum
vt sacrificet mihi in deserto: & vsque ad
præsens audire noluisti.* Hæc igitur dicit 17
Dominus: In hoc scies quòd sim Domi-
nus: ecce percutiam virga, quæ in manu
mea est, aquam fluminis, & vertetur in san-
guinē.* Pisces quoque, qui sunt in fluuio, 18
morientur, & computrescent aquæ, & affli-
gentur Aegyptij bibētes aquam fluminis.
* Dixit quoque Dominus ad Moysen: Dic 19
ad Aaron, Tolle virgam tuam, & extende
manum tuam super aquas Ægypti, & super
fluuios eorum, & riuos ac paludes, & om-
nes lacus aquarum, vt vertantur in sangui-
nem: & sit cruor in omni Terra Aegypti,
20 tam in ligneis vasis quàm in saxeis.* Fece-
runtq. Moyses & Aaron sicut præceperat
Dominus: & eleuans virgam percussit
aquam fluminis coram Pharaone & seruis
21 eius: quæ versa est in sanguinem.* Et pi-
sces, qui erant in flumine, mortui sunt: cō-
putruitq. fluuius, & non poterant Aegyptij
bibere aquam fluminis, & fuit sanguis in
22 tota Terra Aegypti.* Feceruntq. similiter
malefici Ægyptiorum incātationibus suis:
& induratū est cor Pharaonis, nec audiuit
23 eos, sicut præceperat Dominus.* Auertitq.
se, & ingressus est domum suam, nec ap-
24 posuit cor etiam hac vice.* Foderunt au-
tem omnes Aegyptij per circuitum flumi-
nis aquam vt biberent: non enim poterant
25 bibere de aqua fluminis.* Impletiq. sunt
septem dies, postquam percussit Dominus
fluuium.

C a p. VIII.

1 DIXIT quoque Dominus ad Moysen:
Ingredere ad Pharaonem, & dices ad
eum: Hæc dicit Dominus: Dimitte popu-
2 lum meum, vt sacrificet mihi:* sin autem
nolueris dimittere, ecce ego percutiam om
3 nes terminos tuos ranis.* Et ebulliet flu-
uius ranas: quæ ascendent, & ingredientur
domum tuam, & cubiculum lectuli tui, &
super stratum tuum, & in domos seruorum
tuorum, & in populum tuum, & in furnos
4 tuos, & in reliquias ciborum tuorum:* &
ad te, & ad populum tuum, & ad omnes ser
5 uos tuos intrabunt ranæ.* Dixitq. Domi-
nus ad Moysen: Dic ad Aaron: Extende
manum tuam super fluuios ac super riuos
& paludes, & educ ranas super Terram Æ-
6 gypti.* Et extendit Aaron manum super
aquas Aegypti, & ascenderunt ranæ, ope-
7 rueruntq. Terram Aegypti.* Fecerunt au-
tem & malefici per incātationes suas simi-
liter, eduxeruntq. ranas super Terram Ægy
8 pti.* Vocauit autem Pharao Moysen &
Aaron, & dixit eis: Orate Dominum vt au-
ferat ranas a me & a populo meo: & di-

mittam

mittam populum vt sacrificet Domino .
*Dixitq. Moyses ad Pharaonem: Constitue 9
mihi quando deprecer pro te,& pro seruis
tuis, & pro populo tuo,vt abigantur ranæ
a te & a domo tua & a seruis tuis & a po-
pulo tuo: & tantum in flumine remaneant.
*Qui respõdit: Cras. At ille: Iuxta,inquit, 10
verbum tuum faciam: vt scias quoniam
non est sicut Dominus Deus noster. *Et 11
recedent ranæ a te, & a domo tua, & a
seruis tuis, & a populo tuo: & tantum in
flumine remanebunt. *Egressiq. sunt Moy- 12
ses & Aaron a Pharaone: & clamauit Moy-
ses ad Dominum pro sponsione ranarum
quam condixerat Pharaoni. *Fecitq. Do- 13
minus iuxta verbum Moysi: & mortuæ
sunt ranæ de domibus, & de villis, & de
agris. *Congregaueruntq. eas in immen- 14
sos aggeres, & computruit terra. *Videns 15
autem Pharao quòd data esset requies, in-
grauauit cor suum, & non audiuit eos, sicut
præceperat Dominus. *Dixitq. Dominus 16
ad Moysen: Loquere ad Aaron: Extende
virgam tuam, & percute puluerem terræ:
& sint sciniphes in vniuersa Terra Ægypti.
*Feceruntq. ita. Et extendit Aaron manũ, 17
virgam tenens: percussitq. puluerem terræ,
& facti sunt sciniphes in hominibus, & in
iumentis: omnis puluis terræ versus est in
sciniphes per totam Terram Aegypti. *Fe- 18
ceruntq. similiter malefici incantationibus
suis, vt educerent sciniphes, & non potue-
runt: erantq. sciniphes tam in hominibus
quàm in iumentis. *Et dixerunt malefici 19
ad Pharaonem: Digitus Dei est hic. indu-
ratumq. est cor Pharaonis, & non audiuit
eos sicut præceperat Dominus. *Dixit quo- 20
que Dominus ad Moysen: Consurge dilu-
culo, & sta coram Pharaone: egredietur
enim ad aquas: & dices ad eum: Hæc dicit
Dominus: Dimitte populum meum vt sa-
crificet mihi. *Quòd si non dimiseris eum, 21
ecce ego immittam in te, & in seruos tuos,
& in populum tuum, & in domos tuas
omne genus muscarum: & implebuntur
domus Aegyptiorum muscis diuersi gene-
ris, & vniuersa terra in qua fuerint. *Fa- 22
ciamq. mirabilem in die illa Terram Ges-
sen, in qua populus meus est, vt non sint
ibi muscæ: & scias quoniam ego Dominus
23 in medio terræ. *Ponamq. diuisionem in-
ter populum meum, & populum tuum:
24 cras erit signum istud. *Fecitq. Dominus
ita. Et venit musca grauissima in domos
Pharaonis & seruorum eius, & in omnem
Terram Aegypti: corruptaq. est terra ab
25 huiuscemodi muscis. *Vocauitq. Pharao
Moysen & Aaron, & ait eis: Ite & sacrifica-
26 te Deo vestro in terra hac. *Et ait Moyses:
Non potest ita fieri: abominationes enim
Ægyptiorum immolabimus Domino Deo
nostro? quòd si mactauerimus ea quæ co-
lunt Aegyptij coram eis, lapidibus nos ob-
27 ruent. *Viam trium dierum pergemus in
solitudinem: & sacrificabimus Domino
28 Deo nostro, sicut præcepit nobis. *Dixitq.
Pharao: Ego dimittam vos vt sacrificetis
Domino Deo vestro in deserto: verumta-
men longius ne abeatis, rogate pro me.
29 *Et ait Moyses: Egressus a te, orabo Domi-
num: & recedet musca a Pharaone, & a ser-
uis suis, & a populo eius cras: verumtamen
noli vltra fallere, vt non dimittas populum
30 sacrificare Domino. *Egressusq. Moyses a
31 Pharaone, orauit Dominum. *Qui fecit
iuxta verbum illius: & abstulit muscas a
Pharaone, & a seruis suis, & a populo eius:
32 non superfuit ne vna quidem. *Et ingra-
uatum est cor Pharaonis, ita vt nec hac
quidem vice dimitteret populum.

CAP. IX.

1 DIXIT autem Dominus ad Moysen:
Ingredere ad Pharaonem, & loquere
ad eũ: Hæc dicit Dominus Deus Hebræo-
rum: Dimitte populum meum vt sacrifi-
2 cet mihi. *Quòd si adhuc renuis, & reti-
3 nes eos: *ecce manus mea erit super agros
tuos: & super equos, & asinos, & camelos,
4 & boues, & oues, pestis valde grauis. *Et
faciet Dominus mirabile inter possessiones
Israel, & possessiones Ægyptiorum, vt nihil
omnino pereat ex his quæ pertinent ad fi-
5 lios Israel. *Constituitq. Dominus tempus,

dicens: Cras faciet Dominus verbum istud
in terra. *Fecit ergo Dominus verbum hoc 6
altera die: mortuaq. sunt omnia animan-
tia Ægyptiorum: de animalibus vero filio-
rum Israel nihil omnino perijt. * Et misit 7
Pharao ad videndum: nec erat quidquam
mortuum de his quæ possidebat Israel. In-
grauatumq. est cor Pharaonis, & non di-
misit populum. * Et dixit Dominus ad 8
Moysen, & Aaron: Tollite plenas manus
cineris de camino, & spargat illum Moyses
in cælum coram Pharaone. *Sitq. puluis 9
super omnem Terram Ægypti: erunt enim
in hominibus, & iumentis vlcera, & vesicæ
turgentes in vniuersa terra Ægypti. *Tu- 10
leruntq. cinerem de camino, & steterunt
coram Pharaone, & sparsit illum Moyses in
cælum: factaq. sunt vlcera vesicarum tur-
gentium in hominibus, & iumentis: *nec 11
poterant malefici stare coram Moyse pro-
pter vlcera quæ in illis erant, & in omni
Terra Aegypti. *Indurauitq. Dominus cor 12
Pharaonis, & non audiuit eos, sicut locutus
est Dominus ad Moysen. *Dixitq. Domi- 13
nus ad Moysen: Mane consurge, & sta co-
ram Pharaone, & dices ad eum: Hæc dicit
Dominus Deus Hebræorum: Dimitte po-
pulum meum vt sacrificet mihi. *Quia in 14
hac vice mittam omnes plagas meas super
cor tuum, & super seruos tuos, & super po-
pulum tuum: vt scias quòd non sit similis
mei in omni terra. *Nunc enim extendens 15
manum percutiam te, & populum tuum
peste, peribisq. de terra. *Idcirco autem 16
posui te, vt ostendam in te fortitudinem
meam, & narretur nomen meum in omni
terra. *Adhuc retines populum meum: & 17
non vis dimittere eum? * En pluam cras 18
hac ipsa hora grandinem multam nimis,
qualis non fuit in Aegypto a die qua fun-
data est, vsque in præsens tempus. *Mitte 19
ergo iam nunc, & congrega iumenta tua, &
omnia quæ habes in agro: homines enim,
& iumenta, & vniuersa quæ inuenta fuerint
foris, nec congregata de agris, cecideritq.
super ea grando, morientur. *Qui timuit 20
verbum Domini de seruis Pharaonis, fecit
confugere seruos suos, & iumenta in do-
21 mos: *qui autem neglexit sermonem Do-
mini, dimisit seruos suos, & iuméta in agris.
22 *Et dixit Dominus ad Moysen: Extende
manum tuam in cælũ, vt fiat grando in vni-
uersa Terra Aegypti super homines, & su-
per iumenta, & super omnem herbam agri
23 in Terra Aegypti. * Extenditq. Moyses
virgam in cælum, & Dominus dedit toni-
trua, & grandinem, ac discurrentia fulgura
super terram: pluitq. Dominus grandinem
24 super Terram Ægypti. *Et grando & ignis
mista pariter ferebantur: tantæq. fuit ma-
gnitudinis, quanta antè numquam appa-
ruit in vniuersa Terra Ægypti ex quo gens
25 illa condita est. * Et percussit grando in
omni Terra Aegypti cuncta quæ fuerunt
in agris, ab homine vsque ad iumentum:
cunctamq. herbam agri percussit grando,
26 & omne lignum regionis confregit. *Tan-
tum in Terra Gessen, vbi erant filij Israel,
27 grando non cecidit. *Misitq. Pharao, &
vocauit Moysen & Aaron, dicens ad eos:
Peccaui etiam nunc: Dominus iustus: ego
28 & populus meus, impij. *Orate Dominum
vt desinant tonitrua Dei, & grando: vt di-
mittam vos, & nequaquam hic vltra ma-
29 neatis. *Ait Moyses: Cum egressus fue-
ro de vrbe, extendam palmas meas ad Do-
minum, & cessabunt tonitrua, & grando
non erit: vt scias quia Domini est terra:
30 *noui autem quòd & tu, & serui tui nec-
31 dum timeatis Dominum Deum. *Linum
ergo, & hordeum læsum est, eo quòd hor-
deum esset virens, & linum iam folliculos
32 germinaret: *triticum autem, & far non
33 sunt læsa, quia serotina erant. *Egressusq.
Moyses a Pharaone ex vrbe, tetendit
manus ad Dominum: & cessauerunt toni-
trua & grando, nec vltra stillauit pluuia
34 super terram. * Videns autem Pharao
quòd cessasset pluuia, & grando & toni-
35 trua, auxit peccatum: *& ingrauatum est
cor eius, & seruorum illius, & indura-
tum nimis: nec dimisit filios Israel, si-
cut præceperat Dominus per manum
Moysi.

CAP. X.

ET dixit Dominus ad Moysen: Ingre- 1
dere ad Pharaonem: ego enim indu-
raui cor eius, & seruorum illius: vt faciam
signa mea hæc in eo,* & narres in auribus 2
filij tui, & nepotum tuorum, quoties con-
triuerim Ægyptios, & signa mea fecerim
in eis: & sciatis quia ego Dominus. * In- 3
troierũt ergo Moyses & Aaron ad Pharao-
nem, & dixerunt ei: Hæc dicit Dominus
Deus Hebræorum: Vsquequo non vis sub-
ijci mihi? dimitte populum meum, vt sa-
crificet mihi. * Sin autem resistis, & nõ 4
vis dimittere eum: ecce ego inducam cras
locustam in fines tuos: *quæ operiat super- 5
ficiem terræ, ne quidquam eius appareat,
sed comedatur quod residuum fuerit gran-
dini. corrodet enim omnia ligna quæ ger-
minant in agris. * Et implebunt domos 6
tuas, & seruorum tuorũ, & omnium Ægy-
ptiorum: quantã non viderunt patres tui,
& aui, ex quo orti sunt super terram, vsque
in præsentem diem. Auertitq. se, & egressus
est a Pharaone. * Dixerunt autẽ serui Pha- 7
raonis ad eum: Vsquequo patiemur hoc
scandalum: dimitte homines, vt sacrificent
Domino Deo suo. nonne vides quòd perie-
rit Ægyptus? * Reuocaueruntq. Moysen, 8
& Aaron ad Pharaonem: qui dixit eis: Ite,
sacrificate Domino Deo vestro: quinam
sunt qui ituri sunt? * Ait Moyses: Cum 9
paruulis nostris, & senioribus pergemus,
cum filijs & filiabus, cum ouibus & armen-
tis: est enim sollemnitas Domini Dei no-
stri. * Et respondit Pharao: Sic Dominus sit 10
vobiscum, quo modo ego dimittam vos, &
paruulos vestros. cui dubium est quòd pes-
sime cogitetis? * Non fiet ita, sed ite tan- 11
tum viri, & sacrificate Domino: hoc enim
& ipsi petistis. Statimq. eiecti sunt de con-
spectu Pharaonis. * Dixit autem Dominus 12
ad Moysen: Extende manum tuam super
Terram Ægypti ad locustam, vt ascendat
super eam, & deuoret omnem herbam quæ
residua fuerit grandini. * Et extendit Moy- 13
ses virgam super terram Ægypti: & Do-
minus induxit ventum vrentem tota die
illa, & nocte: & mane facto, ventus vrens
14 leuauit locustas. * Quæ ascenderunt super
vniuersam Terram Ægypti: & sederunt in
cunctis finibus Ægyptiorum innumerabi-
les, quales ante illud tempus non fuerant,
15 nec postea futuræ sunt. * Operuerũtq. vni-
uersam superficiem terræ, vastantes omnia.
Deuorata est igitur herba terræ, & quid-
quid pomorũ in arboribus fuit, quæ gran-
do dimiserat: nihilq. omnino virens reli-
ctum est in lignis, & in herbis terræ, in
16 cuncta Ægypto. * Quam ob rem festinus
Pharao vocauit Moysen & Aaron, & dixit
eis: Peccaui in Dominum Deum vestrum,
17 & in vos. * Sed nunc dimittite peccatum
mihi etiam hac vice, & rogate Dominum
Deum vestrum, vt auferat a me mortem
18 istam. * Egressusq. Moyses de conspectu
19 Pharaonis, orauit Dominum. * Qui flare
fecit ventum ab occidente vehementissi-
mum, & arreptã locustam proiecit in Ma-
re rubrum: non remansit ne vna quidem
20 in cunctis finibus Ægypti. * Et indurauit
Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios
21 Israel. * Dixit autem Dominus ad Moysen:
Extende manum tuam in cælum: & sint
tenebræ super Terram Ægypti tam densæ,
22 vt palpari queant. * Extenditq. Moyses ma
num in cælum: & factæ sunt tenebræ hor-
ribiles in vniuersa Terra Ægypti tribus die-
23 bus. * Nemo vidit fratrem suum, nec mo-
uit se de loco in quo erat: vbicumque au-
24 tem habitabant filij Israel, lux erat. * Vo-
cauitq. Pharao Moysen & Aaron, & dixit
eis: Ite, sacrificate Domino: oues tantum
vestræ, & armenta remaneant, paruuli ve-
25 stri eant vobiscum. * Ait Moyses: Hostias
quoque & holocausta dabis nobis, quæ of-
26 feramus Domino Deo nostro. * Cũcti gre-
ges pergent nobiscum: non remanebit ex
eis vngula: quæ necessaria sunt in cultum
Domini Dei nostri: præsertim cum igno-
remus quid debeat immolari, donec ad ip-
27 sum locum perueniamus. * Indurauit au-
tem Dominus cor Pharaonis, & noluit di-
28 mittere eos. * Dixitq. Pharao ad Moysen:
Recede

Recede a me, & caue ne vltra videas fa-
ciem meam: quocumque die apparueris
mihi, morieris. * Respondit Moyses: Ita 29
fiet vt locutus es, non videbo vltra fa-
ciem tuam.

CAP. XI.

ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc 1
vna plaga tangam Pharaonem & Ægy
ptum, & post hæc dimittet vos, & exire
compellet. *Dices ergo omni plebi vt po- 2
stulet vir ab amico suo, & mulier a vicina
sua vasa argentea, & aurea. *Dabit autem 3
Dominus gratiam populo suo coram Ægy
ptijs. Fuitq. Moyses vir magnus valde in
Terra Ægypti coram seruis Pharaonis, &
omni populo. * Et ait: Hæc dicit Domi- 4
nus: Media nocte egrediar in Ægyptum:
*& morietur omne primogenitum in Ter- 5
ra Ægyptiorum, a primogenito Pharaonis
qui sedet in solio eius, vsque ad primoge-
nitum ancillæ quæ est ad molam, & om-
nia primogenita iumentorum. *Eritq. cla- 6
mor magnus in vniuersa Terra Ægypti,
qualis nec ante fuit, nec postea futurus est.
*Apud omnes autem filios Israel non mu- 7
tiet canis ab homine vsque ad pecus: vt
sciatis quanto miraculo diuidat Dominus
Ægyptios & Israel. * Descendentq. om- 8
nes serui tui isti ad me, & adorabunt me,
dicentes: Egredere tu, & omnis populus
qui subiectus est tibi: post hæc egredie-
mur. *Et exiuit a Pharaone iratus nimis. 9
Dixit autem Dominus ad Moysen: Non
audiet vos Pharao vt multa signa fiant in
Terra Aegypti. *Moyses autem & Aaron 10
fecerunt omnia ostenta quæ scripta sunt,
coram Pharaone. Et indurauit Dominus
cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel de
terra sua.

CAP. XII.

DIXIT quoque Dominus ad Moysen, 1
& Aaron in Terra Aegypti: * Mensis 2
iste, vobis principium mensium: primus
erit in mensibus anni. *Loquimini ad vni- 3
uersum cœtum filiorum Israel, & dicite eis:
Decima die mensis huius tollat vnusquis-
que agnum per familias & domos suas.
4 *Sin autem minor est numerus vt sufficere
possit ad vescendum agnum, assumet vici-
num suum qui iunctus est domui suæ, iuxta
numerum animarum quæ sufficere possunt
5 ad esum agni. *Erit autem agnus absque
macula, masculus, anniculus: iuxta quem
6 ritum tolletis & hœdum. * Et seruabitis
eum vsque ad quartam decimam diem
mensis huius: immolabitq. eum vniuersa
7 multitudo filiorum Israel ad vesperam. *Et
sument de sanguine eius, ac ponent super
vtrumque postem, & in superliminaribus
8 domorum, in quibus comedent illum. *Et
edent carnes nocte illa assas igni, & azy-
9 mos panes cum lactucis agrestibus. *Non
comedetis ex eo crudum quid, nec coctum
aqua, sed tantum assum igni: caput cum
10 pedibus eius & intestinis vorabitis. *Nec
remanebit quidquam ex eo vsque mane.
si quid residuum fuerit, igne comburetis.
11 * Sic autem comedetis illum: Renes ve-
stros accingetis, & calceamenta habebitis
in pedibus, tenentes baculos in manibus,
& comedetis festinanter: est enim Phase
12 (idest transitus) Domini. *Et transibo per
Terrã Aegypti nocte illa, percutiamq. om-
ne primogenitum in Terra Aegypti ab ho-
mine vsque ad pecus: & in cunctis dijs
Aegypti faciam iudicia, ego Dominus.
13 * Erit autem sanguis vobis in signum in
ædibus in quibus eritis: & videbo sangui-
nem, & transibo vos: nec erit in vobis pla-
ga disperdens quando percussero Terram
14 Aegypti. *Habebitis autem hunc diem
in monumentum: & celebrabitis eam sol-
lemnem Domino in generationibus vestris
15 cultu sempiterno. * Septem diebus azy-
ma comedetis: in die primo non erit fer-
mentum in domibus vestris: quicumque
comederit fermentatum, peribit anima il-
la de Israel, a primo die vsque ad diem se-
16 ptimum. * Dies prima erit sancta atque
sollemnis, & dies septima eadem festiui-
tate venerabilis: nihil operis facietis in eis,
exceptis his, quæ ad vescendum pertinent.

Et

*Et obſeruabitis azyma: in eadem enim 17
ipſa die educam exercitum veſtrum de Ter-
ra Ægypti,& cuſtodietis diem iſtum in ge-
nerationes veſtras ritu perpetuo. *Primo 18
menſe,quartadecima die menſis ad veſpe-
ram comedetis azyma vſque ad diem vige-
ſimam primam eiuſdem menſis ad veſpe-
ram. *Septem diebus fermentum non in- 19
uenietur in domibus veſtris: qui comederit
fermentatum, peribit anima eius de cœtu
Iſrael, tam de aduenis quàm de indigenis
terræ. *Omne fermentatum non comede- 20
tis: in cunctis habitaculis veſtris edetis azy-
ma. *Vocauit autem Moyſes omnes ſenio- 21
res filiorum Iſrael,& dixit ad eos: Ite tol-
lentes animal per familias veſtras,& immo-
late Phaſe. *Faſciculumq. hyſſopi tingite 22
in ſanguine qui eſt in limine,& aſpergite
ex eo ſuperliminare,& vtrumque poſtem:
nullus veſtrum egrediatur oſtium domus
ſuæ vſque mane. *Tranſibit enim Domi- 23
nus percutiens Aegyptios: cumq. viderit
ſanguinem in ſuperliminari,& in vtroque
poſte, tranſcendet oſtium domus, & non
ſinet percuſſorem ingredi domos veſtras
& lædere. *Cuſtodi verbum iſtud legiti- 24
mum tibi & filijs tuis vſque in æternum.
*Cumq. introieritis terrã, quam Dominus 25
daturus eſt vobis vt pollicitus eſt,obſerua-
bitis ceremonias iſtas. *Et cum dixerint 26
vobis filij veſtri: Quæ eſt iſta religio? *di- 27
cetis eis: Victima tranſitus Domini eſt,quan
do tranſiuit ſuper domos filiorum Iſrael in
Aegypto percutiens Aegyptios,& domos
noſtras liberans. Incuruatuſq. populus
adorauit. *Et egreſſi filij Iſrael fecerunt 28
ſicut præceperat Dominus Moyſi & Aaron.
*Factum eſt autem in noctis medio,percuſ- 29
ſit Dominus omne primogenitum in Ter-
ra Aegypti, a primogenito Pharaonis, qui
in ſolio eius ſedebat,vſque ad primogeni-
tum captiuæ quæ erat in carcere,& omne
primogenitum iumentorum. *Surrexitq. 30
Pharao nocte,& omnes ſerui eius,cunctaq.
Aegyptus: & ortus eſt clamor magnus in
Aegypto: neque enim erat domus in qua
non iaceret mortuus. *Vocatiſq. Pharao, 31
Moyſe,& Aaron nocte,ait: Surgite & egre-
dimini à populo meo,vos & filij Iſrael: ite,
32 immolate Domino ſicut dicitis. *Oues ve-
ſtras & armenta aſſumite vt petieratis, &
33 abeuntes benedicite mihi. *Vrgebantq.
Aegyptij populum de terra exire veloci-
34 ter, dicentes: Omnes moriemur. *Tulit
igitur populus conſperſam farinam ante-
quam fermentaretur: & ligans in pallijs,
35 poſuit ſuper humeros ſuos. *Feceruntq.
filij Iſrael ſicut præceperat Moyſes:& pe-
tierunt ab Aegyptijs vaſa argentea & au-
36 rea,veſtemq. plurimam. *Dominus autem
dedit gratiam populo coram Aegyptijs vt
commodarent eis: & ſpoliauerunt Aegy-
37 ptios. *Profectiq. ſunt filij Iſrael de Ra-
meſſe in Socoth,ſexcenta fere millia pedi-
38 tum virorum,abſque paruulis. *Sed & vul-
gus promiſcuum innumerabile aſcendit
cum eis,oues & armenta & animantia di-
39 uerſi generis multa nimis. *Coxeruntq.
farinam, quam dudum de Aegypto con-
ſperſam tulerant: & fecerunt ſubcineritios
panes azymos: neque enim poterant fer-
mentari cogentibus exire Ægyptijs,& nul-
lam facere ſinẽtibus moram: nec pulmen-
40 ti quidquam occurrerat præparare. *Ha-
bitatio autem filiorum Iſrael qua manſe-
runt in Aegypto, fuit quadringentorum
41 triginta annorum. *Quibus expletis, ea-
dem die egreſſus eſt omnis exercitus Do-
42 mini de terra Aegypti. *Nox iſta eſt ob-
ſeruabilis Domino, quando eduxit eos de
Terra Ægypti: hanc obſeruare debent om
43 nes filij Iſrael in generationibus ſuis. *Di-
xitq. Dominus ad Moyſen & Aaron: Hæc
eſt religio Phaſe: Omnis alienigena non
44 comedet ex eo. *Omnis autem ſeruus em-
45 pticius circumcidetur,& ſic comedet. *Ad-
46 uena & mercenarius non edent ex eo. *In
vna domo comedetur, nec efferetis de car-
nibus eius foras,nec os illius confringetis.
47 *Omnis cœtus filiorum Iſrael faciet illud.
48 *Quòd ſi quis peregrinorum in veſtram
voluerit tranſire coloniam,& facere Phaſe
Domini,circumcidetur prius omne maſcu-
linum eius, & tunc rite celebrabit: eritq.
ſicut

ſicut indigena terræ: ſi quis autem circum-
ciſus non fuerit,non veſcetur ex eo. *Ea- 49
dem lex erit indigenæ & colono qui pere-
grinatur apud vos. * Feceruntq. omnes 50
filij Iſrael ſicut præceperat Dominus Moy-
ſi & Aaron. * Et eadem die eduxit Do- 51
minus filios Iſrael de terra Aegypti per
turmas ſuas.

CAP. XIII.

LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen, 1
dicens:*Sanctifica mihi omne primo- 2
genitum quod aperit vuluam in filijs Iſrael,
tam de hominibus quàm de iumentis: mea
ſunt enim omnia. * Et ait Moyſes ad po- 3
pulum: Memẽtote diei huius in qua egreſ-
ſi eſtis de Aegypto & de domo ſeruitutis,
quoniam in manu forti eduxit vos Domi-
nus de loco iſto: vt non comedatis fermen-
tatum panem. * Hodie egredimini menſe 4
nouarum frugum. * Cumq. introduxerit 5
te Dominus in Terram Chananæi & He-
thæi & Amorrhæi & Heuæi & Iebuſæi,
quam iurauit patribus tuis vt daret tibi,
terram fluentem lacte & melle, celebrabis
hunc morem ſacrorum menſe iſto. * Se- 6
ptem diebus veſceris azymis: & in die ſe-
ptimo erit ſollemnitas Domini. * Azyma 7
comedetis ſeptem diebus: non apparebit
apud te aliquid fermentatum, nec in cun-
ctis finibus tuis. * Narrabiſq. filio tuo in 8
die illo, dicens: Hoc eſt quod fecit mihi
Dominus quando egreſſus ſum de Ægy-
pto. * Et erit quaſi ſignum in manu tua,& 9
quaſi monimentum ante oculos tuos: & vt
lex Domini ſemper ſit in ore tuo,in manu
enim forti eduxit te Dominus de Ægypto.
* Cuſtodies huiuſcemodi cultum ſtatuto 10
tempore a diebus in dies.*Cumq. introdu- 11
xerit te Dominus in Terram Chananæi, ſi-
cut iurauit tibi & patribus tuis,& dederit ti-
bi eam:* ſeparabis omne quod aperit vul- 12
uam Domino, & quod primitiuum eſt in
pecoribus tuis: quidquid habueris maſcu-
lini ſexus,conſecrabis Domino.*Primoge- 13
nitum aſini mutabis oue: quod ſi non rede-
meris, interficies. Omne autem primoge-
nitum hominis de filijs tuis,pretio redimes.
14 *Cumq. interrogauerit te filius tuus cras,
dicens: Quid eſt hoc? reſpondebis ei: In
manu forti eduxit nos Dominus de terra
15 Aegypti, de domo ſeruitutis. * Nam cum
induratus eſſet Pharao,& nollet nos dimit-
tere, occidit Dominus omne primogeni-
tum in Terra Aegypti a primogenito ho-
minis vſque ad primogenitum iumento-
rum: idcirco immolo Domino omne quod
aperit vuluam maſculini ſexus, & omnia
primogenita filiorum meorum redimo.
16 * Erit igitur quaſi ſignum in manu tua, &
quaſi appenſum quid, ob recordationem,
inter oculos tuos: eo quòd in manu forti
17 eduxit nos Dominus de Aegypto. * Igitur
cum emiſiſſet Pharao populum, non eos
duxit Deus per viam Terræ Philiſthijm quæ
vicina eſt: reputans ne forte pœniteret
eum,ſi vidiſſet aduerſum ſe bella conſurge-
18 re,& reuerteretur in Aegyptum. *Sed cir-
cumduxit per viam deſerti, quæ eſt iuxta
Mare rubrum: & armati aſcenderunt filij
19 Iſrael de Terra Aegypti. *Tulit quoque
Moyſes oſſa Ioſeph ſecũ: eo quòd adiuraſ-
ſet filios Iſrael,dicens: Viſitabit vos Deus,
20 efferte oſſa mea hinc vobiſcũ. * Profectiq.
de Socoth caſtrametati ſunt in Etham in
21 extremis finibus ſolitudinis. * Dominus
autem præcedebat eos ad oſtendendam
viam per diem in columna nubis,& per no
ctem in columna ignis: vt dux eſſet itine-
22 ris vtroque tempore. * Numquam defuit
columna nubis per diem, nec columna
ignis per noctem, coram populo.

CAP. XIIII.

1 LOCVTVS eſt autem Dominus ad Moy-
2 ſen,dicens:* Loquere filijs Iſrael: Re-
uerſi caſtrametẽtur e regione Phihahiroth
quæ eſt inter Magdalum & mare contra
Beelſephon: in conſpectu eius caſtra pone-
3 tis ſuper mare. * Dicturuſq. eſt Pharao ſu-
per filijs Iſrael: Coarctati ſunt in terra, cõ-
4 cluſit eos deſertum.* Et indurabo cor eius,
ac perſequetur vos: & glorificabor in Pha-
raone, & in omni exercitu eius. ſcientq.
Aegyptij

Ægyptij quia ego ſum Dominus. *Fece-
runtq. ita. *Et nunciatum eſt regi Ægy- 5
ptiorum quòd fugiſſet populus: immuta-
tumq. eſt cor Pharaonis & ſeruorum eius
ſuper populo, & dixerunt: Quid volui-
mus facere vt dimitteremus Iſrael, ne ſer-
uiret nobis? *Iunxit ergo currum, & om- 6
nem populum ſuum aſſumpſit ſecum.
*Tulitq. ſexcentos currus electos, & quid- 7
quid in Aegypto curruũ fuit: & duces to-
tius exercitus. *Indurauitq. Dominus cor 8
Pharaonis regis Aegypti, & perſecutus eſt
filios Iſrael: at illi egreſſi erant in manu
excelſa. *Cumq. perſequerentur Aegy- 9
ptij veſtigia præcedentium, repererunt eos
in caſtris ſuper mare: omnis equitatus &
currus Pharaonis, & vniuerſus exercitus
erant in Phihahiroth contra Beelſephon.
*Cumq. appropinquaſſet Pharao, leuantes 10
filij Iſrael oculos, viderunt Aegyptios poſt
ſe: & timuerunt valde: clamaueruntq. ad
Dominum, *& dixerunt ad Moyſen: For- 11
ſitan non erant ſepulchra in Ægypto, ideo
tuliſti nos vt moreremur in ſolitudine:
quid hoc facere voluiſti, vt educeres nos
ex Aegypto? *Nonne iſte eſt ſermo, quem 12
loquebamur ad te in Aegypto, dicentes:
Recede a nobis, vt ſeruiamus Aegyptijs?
multo enim melius erat ſeruire eis, quàm
mori in ſolitudine. *Et ait Moyſes ad po- 13
pulum: Nolite timere: ſtate, & videte
magnalia Domini quæ facturus eſt hodie:
Aegyptios enim, quos nunc videtis, ne-
quaquam vltra videbitis vſque in ſempi-
ternum. *Dominus pugnabit pro vobis, 14
& vos tacebitis. *Dixitq. Dominus ad 15
Moyſen: Quid clamas ad me? Loquere fi-
lijs Iſrael vt proficiſcantur. *Tu autem 16
eleua virgam tuam, & extende manum
tuam ſuper mare, & diuide illud: vt gra-
diantur filij Iſrael in medio mari per ſic-
cum. *Ego autem indurabo cor Aegy- 17
ptiorum vt perſequantur vos: & glorifica-
bor in Pharaone, & in omni exercitu eius,
& in curribus & in equitibus illius. *Et 18
ſcient Aegyptij quia ego ſum Dominus
cum glorificatus fuero in Pharaone, & in
19 curribus atque in equitibus eius. *Tol-
lenſq. ſe angelus Dei, qui præcedebat ca-
ſtra Iſrael, abijt poſt eos: & cum eo pari-
20 ter columna nubis, priora dimittens, poſt
tergum *ſtetit, inter caſtra Aegyptiorum
& caſtra Iſrael: & erat nubes tenebroſa, &
illuminans noctem, ita vt ad ſe inuicem to-
to noctis tempore accedere non valerent.
21 *Cumq. extendiſſet Moyſes manum ſuper
mare, abſtulit illud Dominus flante vento
vehementi & vrente tota nocte, & vertit in
22 ſiccum; diuiſaq. eſt aqua. *Et ingreſſi ſunt
filij Iſrael per medium ſicci maris: erat
enim aqua quaſi murus a dextra eorum &
23 læua. *Perſequentesq. Aegyptij ingreſſi
ſunt poſt eos, & omnis equitatus Pharao-
nis, currus eius & equites per medium ma-
24 ris. *Iamq. aduenerat vigilia matutina,
& ecce reſpiciens Dominus ſuper caſtra
Aegyptiorum per columnam ignis & nu-
25 bis, interfecit exercitum eorum: *& ſubuer-
tit rotas curruum, ferebanturq. in profun-
dum. Dixerunt ergo Ægyptij: Fugiamus
Iſraelem: Dominus enim pugnat pro eis
26 contra nos. *Et ait Dominus ad Moyſen:
Extende manum tuam ſuper mare, vt re-
uertantur aquæ ad Aegyptios ſuper currus
27 & equites eorum. *Cumq. extendiſſet
Moyſes manum contra mare, reuerſum
eſt primo diluculo ad priorem locum: fu-
gientibuſq. Aegyptijs occurrerunt aquæ,
& inuoluit eos Dominus in medijs flucti-
28 bus. *Reuerſæq. ſunt aquæ, & operue-
runt currus & equites cuncti exercitus Pha-
raonis, qui ſequentes ingreſſi fuerant ma-
29 re: nec vnus quidem ſuperfuit ex eis. *Fi-
lij autem Iſrael perrexerunt per medium
ſicci maris, & aquæ eis erant quaſi pro mu-
30 ro a dextris & a ſiniſtris: *liberauitq. Do-
minus in die illa Iſrael de manu Ægyptio-
31 rum. *Et viderunt Aegyptios mortuos ſu-
per littus maris, & manum magnam quam
exercuerat Dominus contra eos: timuitq.
populus Dominum, & crediderunt Domi-
no, & Moyſi ſeruo eius.

CAP. XV.

TVNC cecinit Moyses & filij Israel car- 1
men hoc Domino,& dixerunt: Can-
temus Domino: gloriose enim magnifica-
tus est, equum & ascensorem deiecit in
mare.
*Fortitudo mea,& laus mea Dominus, 2
& factus est mihi in salutem: iste Deus
meus,& glorificabo eum: Deus patris mei,
& exaltabo eum.
*Dominus quasi vir pugnator,omnipo- 3
tens nomen eius.
*Currus Pharaonis & exercitum eius 4
proiecit in mare: electi principes eius sub-
mersi sunt in Mari rubro.
*Abyssi operuerunt eos,descenderunt 5
in profundum quasi lapis.
*Dextera tua Domine magnificata est 6
in fortitudine: dextera tua, Domine, per-
cussit inimicum.
*Et in multitudine gloriæ tuæ deposui- 7
sti aduersarios tuos: misisti iram tuam,quæ
deuorauit eos sicut stipulam.
*Et in spiritu furoris tui congregatæ sunt 8
aquæ: stetit vnda fluens, congregatæ sunt
abyssi in medio mari.
*Dixit inimicus: Persequar & compre- 9
hendam, diuidam spolia, implebitur ani-
ma mea: euaginabo gladium meum,inter-
ficiet eos manus mea.
*Flauit spiritus tuus,& operuit eos ma- 10
re: submersi sunt quasi plumbum in aquis
vehementibus.
*Quis similis tui in fortibus Domine? 11
quis similis tui,magnificus in sanctitate,ter-
ribilis atque laudabilis,faciens mirabilia?
*Extendisti manum tuam, & deuorauit 12
eos terra.
*Dux fuisti in misericordia tua populo 13
quem redemisti: & portasti eum in fortitu-
dine tua,ad habitaculum sanctum tuum.
*Ascenderunt populi,& irati sunt: dolo- 14
res obtinuerunt habitatores Philisthijm.
*Tunc conturbati sunt principes Edom, 15
robustos Moab obtinuit tremor: obrigue-
runt omnes habitatores Chanaan.
16 *Irruat super eos formido & pauor, in
magnitudine brachij tui: fiant immobiles
quasi lapis,donec pertranseat populus tuus
Domine, donec pertranseat populus tuus
iste, quem possedisti.
17 *Introduces eos,& plantabis in monte
hereditatis tuæ, firmissimo habitaculo tuo
quod operatus es Domine: sanctuarium
tuum Domine, quod firmauerunt manus
tuæ.
18 *Dominus regnabit in æternum & vltra.
19 *Ingressus est enim eques Pharao cum
curribus & equitibus eius in mare: & redu-
xit super eos Dominus aquas maris: filij
autem Israel ambulauerunt per siccum in
medio eius.
20 *Sumpsit ergo Maria prophetissa, soror
Aaron,tympanum in manu sua: egressæq.
sunt omnes mulieres post eam cum tym-
21 panis & choris, * quibus præcinebat, di-
cens: Cantemus Domino, gloriose enim
magnificatus est,equum & ascensorem eius
22 deiecit in mare. *Tulit autem Moyses Is-
rael de mari rubro,& egressi sunt in deser-
tum Sur: ambulaueruntq. tribus diebus per
solitudinem, & non inueniebant aquam.
23 *Et venerunt in Mara, nec poterant bibe-
re aquas de Mara, eo quòd essent amaræ:
vnde & congruum loco nomen imposuit,
vocans illum Mara, id est, amaritudinem.
24 *Et murmurauit populus contra Moysen,
25 dicens: Quid bibemus? *At ille clamauit
ad Dominum, qui ostendit ei lignum:
quod cum misisset in aquas,in dulcedinem
versæ sunt. ibi constituit ei præcepta, at-
26 que iudicia, & ibi tentauit eum, *dicens:
Si audieris vocem Domini Dei tui,& quod
rectum est coram eo feceris, & obedieris
mandatis eius, custodierisq. omnia præce-
pta illius, cunctum languorem, quem po-
sui in Ægypto,non inducam super te: ego
27 enim Dominus sanator tuus. *Venerunt
autem in Elim filij Israel,vbi erant duode-
cim fontes aquarum, & septuaginta pal-
mæ: & castrametati sunt iuxta aquas.

Cap. xvI.

PRofectiq. sunt de Elim, & venit 1
omnis multitudo filiorum Israel in de-
sertum Sin, quod est inter Elim & Sinai:
quintodecimo die mensis secundi, post-
quam egressi sunt de Terra Ægypti. * Et 2
murmurauit omnis congregatio filiorum
Israel contra Moysen & Aaron in solitudi-
ne. * Dixeruntq. filij Israel ad eos: Vtinam 3
mortui essemus per manum Domini in Ter
ra Ægypti, quando sedebamus super ollas
carnium, & comedebamus panem in satu-
ritate: cur eduxistis nos in desertum istud,
vt occideretis omnem multitudinem fame?
* Dixit autem Dominus ad Moysen: Ecce 4
ego pluam vobis panes de cælo: egredia-
tur populus, & colligat quæ sufficiunt per
singulos dies: vt tentem eum vtrum ambu-
let in lege mea, an non. * Die autem sexto 5
parent quod inferant: & sit duplum quàm
colligere solebant per singulos dies. * Di- 6
xeruntq. Moyses & Aaron ad omnes filios
Israel: Vespere scietis quòd Dominus edu-
xerit vos de terra Ægypti: * & mane vide- 7
bitis gloriam Domini: audiuit enim mur-
mur vestrum contra Dominum: nos vero
quid sumus, quia mussitastis contra nos?
* Et ait Moyses: Dabit vobis Dominus ve- 8
spere carnes edere, & mane panes in satu-
ritate: eo quòd audierit murmurationes ve-
stras quibus murmurati estis contra eum,
nos enim quid sumus? nec contra nos est
murmur vestrum, sed contra Dominum.
* Dixit quoque Moyses ad Aaron: Dic vni- 9
uersæ congregationi filiorum Israel: Acce-
dite coram Domino: audiuit enim murmur
vestrum. * Cumq. loqueretur Aaron ad 10
omnem cœtum filiorum Israel, respexerunt
ad solitudinem: & ecce gloria Domini ap-
paruit in nube. * Locutus est autem Do- 11
minus ad Moysen, dicens: * Audiui mur- 12
murationes filiorum Israel, loquere ad eos:
Vespere comedetis carnes, & mane satura-
bimini panibus: scietisq. quòd ego sum
Dominus Deus vester. * Factum est ergo 13
vespere, & ascendens coturnix, cooperuit
castra: mane quoque ros iacuit per circui-
14 tum castrorum. * Cumq. operuisset super-
ficiem terræ, apparuit in solitudine minu-
tum, & quasi pilo tusum in similitudinem
15 pruinæ super terram. * Quod cum vidissent
filij Israel, dixerunt ad inuicem: Manhu?
quod significat: Quid est hoc? ignorabant
enim quid esset. Quibus ait Moyses: Iste
est panis, quem Dominus dedit vobis ad
16 vescendum. * Hic est sermo, quem præce-
pit Dominus: Colligat vnusquisque ex eo
quantum sufficit ad vescendum: gomor
per singulâ capita, iuxta numerum anima-
rum vestrarum quæ habitant in tabernacu-
17 lo sic tolletis. * Feceruntq. ita filij Israel: &
18 collegerunt, alius plus, alius minus. * Et
mensi sunt ad mensuram gomor: nec qui
plus collegerat, habuit amplius: nec qui
minus parauerat, reperit minus: sed singuli
iuxta id quod edere poterant, congregaue-
19 runt. * Dixitq. Moyses ad eos: Nullus re-
20 linquat ex eo in mane. * Qui non audie-
runt eum, sed dimiserunt quidam ex eis vs-
que mane, & scatere cœpit vermibus, atque
computruit. & iratus est contra eos Moyses.
21 * Colligebant autem mane singuli, quãtum
sufficere poterat ad vescendum: cumq. in-
22 caluisset sol, liquefiebat. * In die autem se-
xta collegerunt cibos duplices, idest, duo
gomor per singulos homines: venerunt
autem omnes principes multitudinis, &
23 narrauerunt Moysi. * Qui ait eis: Hoc est
quod locutus est Dominus: Requies sab-
bati sanctificata est Domino cras. quod-
cumque operandum est, facite: & quæ co-
quenda sunt coquite: quidquid autem re-
24 liquum fuerit, reponite vsque in mane. * Fe-
ceruntq. ita vt præceperat Moyses, & non
computruit, neque vermis inuentus est in
25 eo. * Dixitq. Moyses: Comedite illud ho-
die, quia sabbatum est Domini: non inue-
26 nietur hodie in agro. * Sex diebus colligite:
in die autem septimo sabbatum est Domi-
27 ni, idcirco non inuenietur. * Venitq. septima
dies: & egressi de populo vt colligerent, nõ
28 inuenerunt. * Dixit autẽ Dominus ad Moy-
sen: Vsquequo non vultis custodire man-

data mea,& legem meam? * Videte quòd 29
Dominus dederit vobis sabbatum, & pro-
pter hoc die sexta tribuit vobis cibos du-
plices: maneat vnusquisque apud semetip-
sum, nullus egrediatur de loco suo die se-
ptimo. * Et sabbatizauit populus die septi- 30
mo. * Appellauitq. domus Israel nomen 31
eius Man: quod erat quasi semen çoriandri
album, gustusq. eius quasi similæ cum mel-
le. * Dixit autem Moyses: Iste est sermo, 32
quem præcepit Dominus: Imple gomor
ex eo, & custodiatur in futuras retro gene-
rationes: vt nouerint panem, quo alui vos
in solitudine, quando educti estis de Terra
Ægypti. * Dixitq. Moyses ad Aaron: Sume 33
vas vnum, & mitte ibi Man, quantum po-
test capere gomor: & repone coram Do-
mino ad seruandũ in generationes vestras:
* sicut præcepit Dominus Moysi. Posuitq. 34
illud Aaron in tabernaculo reseruandum.
* Filij autem Israel comederunt Man qua- 35
draginta annis, donec venirent in terram
habitabilem: hoc cibo aliti sunt, vsquequo
tangerent fines terræ Chanaan. * Gomor 36
autem decima pars est ephi.

CAP. XVII.

IGITVR profecta omnis multitudo fi- 1
liorum Israel de deserto Sin per man-
siones suas, iuxta sermonem Domini, ca-
strametati sunt in Raphidim, vbi non erat
aqua ad bibendum populo. * Qui iurgatus 2
contra Moysen, ait: Da nobis aquam, vt bi-
bamus. Quibus respondit Moyses: Quid
iurgamini contra me? cur tentatis Domi-
num? * Sitiuit ergo ibi populus præ aquæ 3
penuria, & murmurauit contra Moysen, di-
cens: Cur fecisti nos exire de Ægypto, vt
occideres nos, & liberos nostros, ac iumen-
ta siti? * Clamauit autem Moyses ad Do- 4
minum, dicens: Quid faciam populo huic?
adhuc paululum, & lapidabit me. * Et ait 5
Dominus ad Moysen: Antecede populum,
& sume tecum de senioribus Israel: & vir-
gam qua percussisti fluuium, tolle in manu
tua, & vade. * En ego stabo ibi coram te, 6
supra petram Horeb: percutiesq. petram,
& exibit ex ea aqua, vt bibat populus. Fe-
7 cit Moyses ita coram senioribus Israel: * &
vocauit nomen loci illius, Tentatio, pro-
pter iurgium filiorum Israel, & quia tenta-
uerunt Dominum, dicentes: Est ne Domi-
8 nus in nobis, an non? * Venit autem Ama-
lec, & pugnabat contra Israel in Raphidim.
9 * Dixitq. Moyses ad Iosue: Elige viros: &
egressus, pugna contra Amalec: cras ego
stabo in vertice collis, habens virgam Dei
10 in manu mea. * Fecit Iosue vt locutus erat
Moyses, & pugnauit contra Amalec: Moy-
ses autem & Aaron & Hur ascenderunt su-
11 per verticem collis. * Cumq. leuaret Moy-
ses manus, vincebat Israel: sin autem pau-
12 lulum remisisset, superabat Amalec. * Ma-
nus autem Moysi erant graues: sumentes
igitur lapidem, posuerunt subter eum, in
quo sedit: Aaron autem & Hur sustenta-
bant manus eius ex vtraque parte. Et fa-
ctum est vt manus illius non lassarentur vs-
13 que ad occasum solis. * Fugauitq. Iosue
14 Amalec, & populũ eius in ore gladij. * Di-
xit autem Dominus ad Moysen: Scribe
hoc ob monumẽtum in libro, & trade au-
ribus Iosue: delebo enim memoriam Ama-
15 lec sub cælo. * Ædificauitq. Moyses altare:
& vocauit nomen eius, Dominus exaltatio
16 mea, dicens: * Quia manus solij Domini, &
bellum Domini erit contra Amalec, a ge-
neratione in generationem.

CAP. XVIII.

1 CVMQ. audisset Iethro, sacerdos Ma-
dian, cognatus Moysi, omnia quæ fe-
cerat Deus Moysi, & Israeli populo suo, &
quòd eduxisset Dominus Israel de Ægy-
2 pto: * tulit Sephoram vxorem Moysi quam
3 remiserat: * & duos filios eius, quorum vnus
vocabatur Gersam, dicente patre: Aduena
4 fui in terra aliena. * Alter vero Eliezer:
Deus enim, ait, patris mei adiutor meus, &
5 eruit me de gladio Pharaonis. * Venit ergo
Iethro cognatus Moysi, & filij eius, & vxor
eius ad Moysen in desertum, vbi erat ca-
6 strametatus iuxta montem Dei. * Et man-
dauit Moysi, dicens: Ego Iethro cognatus
tuus

tuus venio ad te,& vxor tua,& duo filij tui
cum ea. *Qui egressus in occursum cogna- 7
ti sui,adorauit,& osculatus est eum: saluta-
ueruntq. se mutuo verbis pacificis. Cumq.
intrasset tabernaculum, *narrauit Moyses 8
cognato suo cuncta quæ fecerat Dominus
Pharaoni,& Ægyptijs propter Israel: vni-
uersumq. laborē,qui accidisset eis in itine-
re,& quòd liberauerat eos Dominus. *Læ- 9
tatusq. est Iethro super omnibus bonis,quæ
fecerat Dominus Israeli, eo quòd eruisset
eum de manu Ægyptiorum, *& ait: Bene- 10
dictus Dominus,qui liberauit vos de manu
Ægyptiorum, & de manu Pharaonis, qui
eruit populum suum de manu Ægypti.
*Nunc cognoui,quia magnus Dominus su- 11
per omnes deos: eo quòd superbe egerint
contra illos. *Obtulit ergo Iethro cogna- 12
tus Moysi holocausta & hostias Deo: vene-
runtq. Aaron & omnes seniores Israel,vt
comederent panem cum eo coram Deo.
*Altera autem die sedit Moyses vt iudica- 13
ret populum, qui assistebat Moysi a mane
vsque ad vesperam. *Quod cum vidisset 14
cognatus eius,omnia scilicet quæ agebat
in populo,ait: Quid est hoc quod facis in
plebe? cur solus sedes, & omnis populus
præstolatur de mane vsque ad vesperam?
*Cui respondit Moyses: Venit ad me po- 15
pulus quærens sententiam Dei. *Cumq. 16
acciderit eis aliqua disceptatio,veniunt ad
me vt iudicem inter eos,& ostendam præ-
cepta Dei,& leges eius. *At ille: Non bo- 17
nam, inquit,rem facis: *stulto labore con- 18
sumeris & tu,& populus iste qui tecum est:
vltra vires tuas est negotium, solus illud
non poteris sustinere. *Sed audi verba 19
mea atque consilia, & erit Deus tecum.
Esto tu populo in his quæ ad Deum per-
tinent, vt referas quæ dicuntur ad eum:
*ostendasq. populo ceremonias & ritum 20
colendi,viamq. per quam ingredi debeant,
& opus quod facere debeant. *Prouide 21
autem de omni plebe viros potentes,& ti-
mentes Deum, in quibus sit veritas, & qui
oderint auaritiam,& constitue ex eis tribu-
nos,& centuriones,& quinquagenarios,&
22 decanos *qui iudicent populum omni tem-
pore: quidquid autem maius fuerit, refe-
rant ad te,& ipsi minora tantummodo iu-
dicent: leuiusq. sit tibi,partito in alios one-
23 re. *Si hoc feceris, implebis imperium
Dei,& præcepta eius poteris sustentare: &
omnis hic populus reuertetur ad loca sua
24 cum pace. *Quibus auditis,Moyses fecit
25 omnia quæ ille suggesserat. *Et electis vi-
ris strenuis de cuncto Israel, constituit eos
principes populi, tribunos,& centuriones,
26 & quinquagenarios,& decanos. *Qui iu-
dicabant plebem omni tempore: quidquid
autem grauius erat,referebant ad eum, fa-
27 ciliora tantummodo iudicantes. *Dimi-
sitq. cognatum suum: qui reuersus abijt in
terram suam.

CAP. XIX.

1 MENSE tertio egressionis Israel de Ter-
ra Ægypti,in die hac venerunt in so-
2 litudinem Sinai. *Nam profecti de Raphi-
dim,& peruenientes vsque in desertum Si-
nai,castrametati sunt in eodem loco, ibiq.
3 Israel fixit tentoria e regione mõtis. *Moy-
ses autem ascendit ad Deum: vocauitq.
eum Dominus de monte,& ait: Hæc dices
domui Iacob, & annunciabis filijs Israel:
4 *Vos ipsi vidistis quæ fecerim Ægyptijs,
quo modo portauerim vos super alas aqui-
5 larum,& assumpserim mihi. *Si ergo au-
dieritis vocem meam, & custodieritis pa-
ctum meum,eritis mihi in peculium de cun
6 ctis populis: mea est enim omnis terra. *Et
vos eritis mihi in regnum sacerdotale, &
gens sancta. hæc sunt verba quæ loquéris
7 ad filios Israel. *Venit Moyses: & conuo-
catis maioribus natu populi, exposuit om-
nes sermones quos mandauerat Dominus.
8 *Responditq. omnis populus simul: Cun-
cta quæ locutus est Dominus, faciemus.
Cumq. retulisset Moyses verba populi ad
9 Dominum, *ait ei Dominus: Iam nunc ve-
niam ad te in caligine nubis,vt audiat me
populus loquentem ad te, & credat tibi in
perpetuum. Nunciauit ergo Moyses verba
10 populi ad Dominum. *Qui dixit ei: Vade

ad populum,& sanctifica illos hodie,& cras,
lauentq. vestimenta sua. *Et sint parati in 11
diem tertium: in die enim tertia descendet
Dominus coram omni plebe super montem Sinai. *Constituesq. terminos populo 12
per circuitum,& dices ad eos: Cauete ne
ascendatis in montem, nec tangatis fines
illius: omnis qui tetigerit montem, morte
morietur. *Manus non tanget eum,sed la- 13
pidibus opprimetur, aut confodietur iaculis: siue iumentum fuerit, siue homo, non
viuet. cum cœperit clangere buccina,tunc
ascendant in montem. *Descenditq. Moy- 14
ses de monte ad populum, & sanctificauit
eum. Cumq. lauissent vestimenta sua, *ait 15
ad eos: Estote parati in diem tertium, &
ne appropinquetis vxoribus vestris. *Iamq. 16
aduenerat tertius dies,& mane inclaruerat:
& ecce cœperunt audiri tonitrua,ac micare
fulgura, & nubes densissima operire montem, clangorq. buccinæ vehementius perstrepebat: & timuit populus qui erat in
castris. *Cumq. eduxisset eos Moyses in 17
occursum Dei de loco castrorum,steterunt
ad radices montis. *Totus autem mons 18
Sinai fumabat: eo quòd descendisset Dominus super eum in igne,& ascenderet fumus ex eo quasi de fornace: eratq. omnis
mons terribilis. *Et sonitus buccinæ pau- 19
latim crescebat in maius,& prolixius tendebatur: Moyses loquebatur,& Deus respondebat ei. *Descenditq. Dominus su- 20
per montem Sinai in ipso montis vertice,
& vocauit Moysen in cacumen eius. Quò
cum ascendisset, *dixit ad eum: Descende, 21
& contestare populum: ne forte velit transcendere terminos ad videndum Dominum, & pereat ex eis plurima multitudo.
*Sacerdotes quoque qui accedunt ad Do- 22
minum, sanctificentur, ne percutiat eos.
*Dixitq. Moyses ad Dominum: Non pote- 23
rit vulgus ascendere in montem Sinai: tu
enim testificatus es,& iussisti,dicens: Pone
terminos circa montem,& sanctifica illum.
*Cui ait Dominus: Vade,descende: ascen- 24
desq. tu, & Aaron tecum: sacerdotes autem & populus ne transeant terminos,nec
ascendant ad Dominum, ne forte interficiat illos. *Descenditq. Moyses ad popu- 25
lum, & omnia narrauit eis.

CAP. XX.

1 LOCVTVSQ. est Dominus cunctos ser-
2 mones hos: *Ego sum Dominus Deus
tuus,qui eduxi te de Terra Ægypti,de do-
3 mo seruitutis. *Non habebis deos alienos
4 coram me. *Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quæ est in cælo
desuper, & quæ in terra deorsum, nec eo-
5 rum quæ sunt in aquis sub terra. *Non adorabis ea, neque coles: ego sum Dominus
Deus tuus fortis,zelotes,visitans iniquitatem patrum in filios,in tertiam & quartam
6 generationem eorum qui oderunt me: *&
faciens misericordiam in millia his qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea.
7 *Non assumes nomen Domini Dei tui in
vanum. nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumpserit nomen Domi-
8 ni Dei sui frustra. *Memento vt diem sab-
9 bati sanctifices. *Sex diebus operaberis,
10 & facies omnia opera tua. *Septimo autem die sabbatum Domini Dei tui est: non
facies omne opus in eo,tu,& filius tuus &
filia tua,seruus tuus & ancilla tua, iumentum tuum, & aduena qui est intra portas
11 tuas. *Sex enim diebus fecit Dominus cælum & terram,& mare,& omnia quæ in eis
sunt, & requieuit in die septimo, idcirco
benedixit Dominus diei sabbati, & sancti-
12 ficauit eum. *Honora patrem tuum &
matrem tuam, vt sis longæuus super terram,quam Dominus Deus tuus dabit tibi.
13 14 *Non occides. *Non mœchaberis.
15 16 *Non furtum facies. *Non loqueris contra
17 proximum tuũ falsum testimonium. *Non
concupisces domum proximi tui: nec desiderabis vxorem eius,non seruum,non ancillam, non bouem, non asinum, nec om-
18 nia quæ illius sunt. *Cunctus autem populus videbat voces & lampades, & sonitum buccinæ,montemq. fumantem: & perterriti ac pauore concussi, steterunt pro-
19 cul, *dicentes Moysi: Loquere tu nobis,&
audie-

audiemus: non loquatur nobis Dominus,
ne forte moriamur. *Et ait Moyses ad po- 20
pulum: Nolite timere: vt enim probaret
vos venit Deus, & vt terror illius esset in
vobis, & non peccaretis. *Stetitq. popu- 21
lus de longe. Moyses autem accessit ad
caliginem in qua erat Deus. *Dixit præ- 22
terea Dominus ad Moysen: Hæc dices fi-
lijs Israel: Vos vidistis quòd de cælo locu-
tus sim vobis. *Non facietis deos argen- 23
teos, nec deos aureos facietis vobis. *Al- 24
tare de terra facietis mihi, & offeretis su-
per eo holocausta & pacifica vestra, oues
vestras & boues in omni loco in quo me-
moria fuerit nominis mei: veniam ad te,
& benedicam tibi. * Quòd si altare lapi- 25
deum feceris mihi, non ædificabis illud de
sectis lapidibus: si enim leuaueris cultrum
super eo, polluetur. *Non ascendes per 26
gradus ad altare meum, ne reueletur tur-
pitudo tua.

CAP. XXI.

HÆc sunt iudicia quæ propones eis. 1
*Si emeris seruum Hebræum, sex annis 2
seruiet tibi: in septimo egredietur liber gra-
tis. *Cum quali veste intrauerit, cum tali 3
exeat: si habens vxorem, & vxor egredie-
tur simul. *Sin autem dominus dederit 4
illi vxorem, & pepererit filios & filias: mu-
lier & liberi eius erunt domini sui, ipse ve-
ro exibit cum vestitu suo. *Quòd si dixe- 5
rit seruus: Diligo dominum meum & vxo-
rem ac liberos, non egrediar liber: * offe- 6
ret eum dominus dijs, & applicabitur ad
ostium & postes, perforabitq. aurem eius
subula: & erit ei seruus in sæculum. * Si 7
quis vendiderit filiam suam in famulam,
non egredietur sicut ancillæ exire consue-
uerunt. *Si displicuerit oculis domini sui 8
cui tradita fuerat, dimittet eam: populo
autem alieno vendendi non habebit pote-
statem, si spreuerit eam. *Sin autem filio 9
suo desponderit eam, iuxta morem filiarum
faciet illi. *Quòd si alteram ei acceperit, 10
prouidebit puellæ nuptias, & vestimenta,
& pretium pudicitiæ non negabit. *Si tria 11
ista non fecerit, egredietur gratis absque
12 pecunia. *Qui percusserit hominem vo-
13 lens occidere, morte moriatur. *Qui au-
tem non est insidiatus, sed Deus illum tra-
didit in manus eius: constituam tibi lo-
14 cum in quem fugere debeat. *Si quis per
industriam occiderit proximum suum, &
per insidias: ab altari meo euelles eum, vt
15 moriatur. * Qui percusserit patrem suum
16 aut matrem, morte moriatur. *Qui fura-
tus fuerit hominem, & vendiderit eum,
17 conuictus noxæ, morte moriatur. * Qui
maledixerit patri suo, vel matri, morte mo-
18 riatur. *Si rixati fuerint viri, & percusse-
rit alter proximum suum lapide vel pugno,
& ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in
19 lectulo: *si surrexerit, & ambulauerit fo-
ris super baculum suum, innocens erit qui
percusserit, ita tamen vt operas eius, & im-
20 pensas in medicos restituat. *Qui percus-
serit seruum suum, vel ancillam virga, &
mortui fuerint in manibus eius, criminis
21 reus erit. *Sin autem vno die vel duobus
superuixerit, non subiacebit pœnæ, quia
22 pecunia illius est. *Si rixati fuerint viri, &
percusserit quis mulierem prægnantem, &
abortiuum quidem fecerit, sed ipsa vixerit:
subiacebit damno quantum maritus mu-
lieris expetierit, & arbitri iudicauerint.
23 *Sin autem mors eius fuerit subsecuta,
24 reddet animam pro anima, *oculum pro
oculo, dentem pro dente, manum pro ma-
25 nu, pedem pro pede, *adustionem pro adu-
stione, vulnus pro vulnere, liuorem pro li-
26 uore. *Si percusserit quispiam oculum ser-
ui sui aut ancillæ, & luscos eos fecerit, di-
mittet eos liberos pro oculo quem eruit.
27 *Dentem quoque si excusserit seruo vel an-
28 cillæ suæ, similiter dimittet eos liberos. *Si
bos cornu percusserit virum aut mulierem,
& mortui fuerint, lapidibus obruetur: &
nõ comedentur carnes eius, dominus quo-
29 que bouis innocens erit. * Quòd si bos
cornupeta fuerit ab heri & nudiustertius,
& contestati sunt dominum eius, nec re-
cluserit eum, occideritq. virum aut mulie-
rem: & bos lapidibus obruetur, & domi-

num eius occident. *Quòd si pretium fue- 30
rit ei impositum, dabit pro anima sua quid-
quid fuerit postulatus. *Filium quoque & 31
filiam si cornu percusserit, simili sententiæ
subiacebit. * Si seruum, ancillamq. inuase- 32
rit, triginta siclos argenti domino dabit, bos
vero lapidibus opprimetur. * Si quis ape- 33
ruerit cisternam, & foderit, & non operue-
rit eam, cecideritq. bos aut asinus in eam,
* reddet dominus cisternæ pretium iumen- 34
torum: quod autem mortuum est, ipsius
erit. * Si bos alienus bouem alterius vul- 35
nerauerit, & ille mortuus fuerit: vendent
bouem viuum, & diuident pretium, cada-
uer autem mortui inter se dispertient. * Sin 36
autem sciebat quòd bos cornupeta esset ab
heri & nudiustertius, & non custodiuit eum
dominus suus: reddet bouem pro boue, &
cadauer integrum accipiet.

CAP. XXII.

SI quis furatus fuerit bouem aut ouem, 1
& occiderit vel vendiderit: quinque bo-
ues pro vno boue restituet, & quattuor oues
pro vna oue. * Si effringens fur domum si- 2
ue suffodiens fuerit inuentus, & accepto
vulnere mortuus fuerit: percussor non erit
reus sanguinis. * Quòd si orto sole hoc fe- 3
cerit, homicidium perpetrauit, & ipse mo-
rietur. Si non habuerit quod pro furto red-
dat, ipse venundabitur. * si inuentum fuerit 4
apud eum quod furatus est, viuens, siue
bos, siue asinus, siue ouis: duplum restituet.
* Si læserit quispiam agrum vel vineam, & 5
dimiserit iumentum suum vt depascatur
aliena: quidquid optimum habuerit in agro
suo, vel in vinea, pro damni æstimatione
restituet. * Si egressus ignis inuenerit spi- 6
nas, & comprehenderit aceruos frugum,
siue stantes segetes in agris, reddet dam-
num qui ignem succenderit. * Si quis com- 7
mendauerit amico pecuniam, aut vas in cu-
stodiam, & ab eo, qui susceperat, furto ab-
lata fuerint: si inuenitur fur, duplum red-
det: * si latet fur, dominus domus appli- 8
cabitur ad deos, & iurabit quòd non exten
derit manum in rem proximi sui, * ad per- 9
petrandam fraudem, tam in boue quàm in
asino, & oue ac vestimento, & quidquid
damnum inferre potest: ad deos vtriusque
causa perueniet: & si illi iudicauerint, du-
10 plum restituet proximo suo. * Si quis com-
mendauerit proximo suo asinum, bouem,
ouem, & omne iumentum ad custodiam,
& mortuum fuerit, aut debilitatum, vel ca-
ptum ab hostibus, nullusq. hoc viderit:
11 * iusiurandum erit in medio, quòd non ex-
tenderit manum ad rem proximi sui: su-
scipietq. dominus iuramentum, & ille red-
12 dere non cogetur. * Quòd si furto ablatum
13 fuerit, restituet damnum domino. * Si co-
mestum a bestia, deferat ad eum quod oc-
14 cisum est, & non restituet. * Qui a proxi-
mo suo quidquam horum mutuo postula-
uerit, & debilitatum aut mortuum fuerit
domino non præsente, reddere compelle-
15 tur. * Quòd si impræsentiarum dominus
fuerit, non restituet, maxime si conductum
16 venerat pro mercede operis sui. * Si sedu-
xerit quis virginem necdum desponsatam,
dormieritq. cum ea: dotabit eam, & habe-
17 bit eam vxorem. * Si pater virginis dare
noluerit, reddet pecuniam iuxta modum
dotis, quam virgines accipere consueue-
18 runt. * Maleficos non patieris viuere.
19 * Qui coierit cum iumento, morte moria-
20 tur. * Qui immolat dijs, occidetur, præter-
21 quàm Domino soli. * Aduenam non con-
tristabis, neque affliges eum: aduenæ enim
22 & ipsi fuistis in Terra Ægypti. * Viduæ &
23 pupillo non nocebitis. * Si læseritis eos,
vociferabuntur ad me, & ego audiam cla-
24 morem eorum: * & indignabitur furor
meus, percutiamq. vos gladio, & erunt vxo-
25 res vestræ viduæ, & filij vestri pupilli. * Si
pecuniam mutuam dederis populo meo
pauperi qui habitat tecum, non vrgebis
eum quasi exactor, nec vsuris opprimes.
26 * Si pignus a proximo tuo acceperis vesti-
mentum, ante solis occasum reddes ei.
27 * Ipsum enim est solum, quo operitur, in-
dumentum carnis eius, nec habet aliud in
quo dormiat: si clamauerit ad me, exaudiã
28 eum, quia misericors sum. * Dijs non de-

trahes,

trahes, & principi populi tui non maledi-
ces. *Decimas tuas & primitias tuas non 29
tardabis reddere, primogenitum filiorum
tuorum dabis mihi. *De bobus quoque, 30
& ouibus similiter facies: septem diebus sit
cum matre sua, die octaua reddes illum
mihi. *Viri sancti eritis mihi: carnem, quæ 31
a bestijs fuerit prægustata, non comedetis,
sed proijcietis canibus.

CAP. XXIII.

NON suscipies vocem mendacij: nec 1
iunges manum tuam vt pro impio di-
cas falsum testimonium. *Non sequeris 2
turbam ad faciendum malum: nec in iudi-
cio, plurimorum acquiesces sententiæ, vt a
vero deuies. *Pauperis quoque non mi- 3
sereberis in iudicio. *Si occurreris boui ini- 4
mici tui, aut asino erranti, reduc ad eum.
*Si videris asinum odientis te iacere sub 5
onere, non pertransibis, sed subleuabis cum
eo. *Non declinabis in iudicium pauperis. 6
*Mendacium fugies. Insontem & iustum 7
non occides: quia auersor impium. *Nec 8
accipies munera, quæ etiam excæcant pru-
dentes, & subuertunt verba iustorum.
*Peregrino molestus non eris. scitis enim 9
aduenarum animas: quia & ipsi peregrini
fuistis in Terra Ægypti. *Sex annis semi- 10
nabis terram tuam, & congregabis fruges
eius. *Anno autem septimo dimittes eam, 11
& requiescere facies, vt comedant paupe-
res populi tui: & quidquid reliquum fue-
rit, edant bestiæ agri: ita facies in vinea &
in oliueto tuo. *Sex diebus operaberis: 12
septimo die cessabis, vt requiescat bos &
asinus tuus: & refrigeretur filius ancillæ
tuæ, & aduena. *Omnia quæ dixi vobis, 13
custodite. Et per nomen externorum deo-
rum non iurabitis, neque audietur ex ore
vestro. *Tribus vicibus per singulos annos 14
mihi festa celebrabitis. *Sollemnitatem 15
azymorum custodies. Septem diebus co-
medes azyma, sicut præcepi tibi, tempore
mensis nouorum, quando egressus es de
Ægypto: non apparebis in conspectu meo
vacuus. *Et sollemnitatem messis primiti- 16
uorum operis tui, quæcumque seminaueris
in agro. sollemnitatem quoque in exitu an-
ni, quando congregaueris omnes fruges
17 tuas de agro. *Ter in anno apparebit om-
ne masculinum tuum coram Domino Deo
18 tuo. *Non immolabis super fermento san-
guinem victimæ meæ, nec remanebit adeps
19 sollemnitatis meæ vsque mane. *Primitias
frugum terræ tuæ deferes in domum Do-
mini Dei tui. Non coques hœdum in la-
20 cte matris suæ. *Ecce ego mittam angelum
meum, qui præcedat te, & custodiat in via,
21 & introducat in locum quem paraui. *Ob-
serua eum, & audi vocem eius, nec contem-
nendum putes: quia non dimittet cum pec
22 caueris, & est nomen meum in illo. *Quòd
si audieris vocem eius, & feceris omnia quæ
loquor, inimicus ero inimicis tuis, & affli-
23 gam affligentes te. *Præcedetq. te angelus
meus, & introducet te ad Amorrhæum, &
Hethæum, & Pherezæum, Chananæumq.
& Heuæum, & Iebusæum, quos ego conte-
24 ram. *Non adorabis deos eorum, nec co-
les eos: non facies opera eorum, sed de-
strues eos, & confringes statuas eorum.
25 *Seruietisq. Domino Deo vestro, vt bene-
dicam panibus tuis & aquis, & auferam in-
26 firmitatem de medio tui. *Non erit infœ-
cunda, nec sterilis in terra tua: numerum
27 dierum tuorum implebo. *Terrorem meum
mittam in præcursum tuum, & occidam om
nem populum, ad quem ingredieris: cun-
ctorumq. inimicorum tuorum coram te
28 terga vertam: *emittens crabrones prius,
qui fugabunt Heuæum, & Chananæum, &
29 Hethæum, antequam introeas. *Non eij-
ciam eos a facie tua anno vno: ne terra
in solitudinem redigatur, & crescant con-
30 tra te bestiæ. *Paulatim expellam eos de
conspectu tuo, donec augearis, & possideas
31 Terram. *Ponam autem terminos tuos a
Mari rubro vsque ad Mare Palæstinorum,
& a deserto vsque ad fluuium: tradam in
manibus vestris habitatores Terræ, & eij-
32 ciam eos de conspectu vestro. *Non inibis
33 cum eis fœdus, nec cum dijs eorum. *Non
habitent in terra tua, ne forte peccare te

faciant in me, si seruieris dijs eorum: quod
tibi certe erit in scandalum.

C A P. XXIIII.

1 MOYSI quoque dixit: Ascende ad Do-
minum tu, & Aaron, Nadab & Abiu,
& septuaginta senes ex Israel, & adorabitis
2 procul. *Solusq. Moyses ascendet ad Do-
minum, & illi non appropinquabunt: nec
3 populus ascendet cum eo. *Venit ergo
Moyses & narrauit plebi omnia verba Do-
mini, atque iudicia: responditq. omnis po-
pulus vna voce: Omnia verba Domini, quæ
4 locutus est, faciemus. *Scripsit autem Moy-
ses vniuersos sermones Domini: & mane
cõsurgens ædificauit altare ad radices mon
tis, & duodecim titulos per duodecim tri-
5 bus Israel. *Misitq. iuuenes de filijs Israel,
& obtulerunt holocausta, immolaueruntq.
6 victimas pacificas Domino, vitulos. *Tulit
itaque Moyses dimidiam partem sangui-
nis, & misit in crateras: partem autem resi-
7 duam fudit super altare. *Assumensq. vo-
lumen fœderis, legit audiente populo: qui
dixerunt: Omnia quæ locutus est Domi-
8 nus, faciemus, & erimus obedientes. *Ille
vero sumptum sanguinem respersit in po-
pulum, & ait: Hic est sanguis fœderis quod
pepigit Dominus vobiscum super cunctis
9 sermonibus his. *Ascenderuntq. Moyses
& Aaron, Nadab & Abiu, & septuaginta de
10 senioribus Israel: *& viderunt Deum Israel:
& sub pedibus eius quasi opus lapidis sap-
phirini, & quasi cælum, cum serenum est.
11 *Nec super eos qui procul recesserant de
filijs Israel, misit manum suam, videruntq.
12 Deum, & comederunt, ac biberunt. *Di-
xit autem Dominus ad Moysen: Ascende
ad me in montem, & esto ibi: daboq. tibi
tabulas lapideas, & legem, ac mandata quæ
13 scripsi: vt doceas eos. *Surrexerunt Moy-
ses, & Iosue minister eius: ascendensq. Moy
14 ses in montem Dei, *senioribus ait: Expe-
ctate hic donec reuertamur ad vos. habe-
tis Aaron & Hur vobiscum: si quid natum
15 fuerit quæstionis, referetis ad eos. *Cumq.
ascendisset Moyses, operuit nubes montem,
16 *& habitauit gloria Domini super Sinai, te-
gens illum nube sex diebus: septimo au-
tem die vocauit eum de medio caliginis:
17 *Erat autem species gloriæ Domini, qua-
si ignis ardens super verticem montis in
18 conspectu filiorum Israel. *Ingressusq.
Moyses medium nebulæ, ascendit in mon-
tem: & fuit ibi quadraginta diebus, & qua-
draginta noctibus.

C A P. XXV.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen,
2 dicens: *Loquere filijs Israel vt tollant
mihi primitias ab omni homine qui offeret
3 vltroneus, accipietis eas. *Hæc sunt autem
quæ accipere debetis: Aurum, & argẽtum,
4 & æs, *hyacinthum & purpuram, coccumq.
5 bis tinctum, & byssum, pilos caprarum, *&
pelles arietum rubricatas, pellesq. ianthi-
6 nas, & ligna setim: *oleum ad luminaria
concinnanda: aromata in vnguentum, &
7 thymiamata boni odoris: *lapides onychi-
nos, & gemmas ad ornandum ephod, ac
8 rationale. *Facientq. mihi sanctuarium,
& habitabo in medio eorum: *iuxta om-
9 nem similitudinem tabernaculi quod osten
dam tibi, & omnium vasorum in cultum
10 eius: sicq. facietis illud: *Arcam de lignis
setim compingite, cuius longitudo habeat
duos & semis cubitos: latitudo, cubitum
& dimidium: altitudo, cubitum similiter
11 ac semissem. *Et deaurabis eam auro mun-
dissimo intus & foris: faciesq. supra, coro-
12 nam auream per circuitum: *& quattuor
circulos aureos, quos pones per quattuor
arcæ angulos: duo circuli sint in latere
13 vno, & duo in altero. *Facies quoque ve-
ctes de lignis setim, & operies eos auro:
14 *Inducesq. per circulos qui sunt in arcæ
15 lateribus, vt portetur in eis: *qui semper
erunt in circulis, nec vmquam extrahentur
16 ab eis. *Ponesq. in arca testificationem
17 quam dabo tibi. *Facies & propitiatorium
de auro mundissimo: duos cubitos & di-
midium tenebit longitudo eius, & cubi-
18 tum ac semissem latitudo. *Duos quoque
Cherubim aureos, & productiles facies,
ex

ex vtraque parte oraculi. *Cherub vnus sit 19
in latere vno, & alter in altero. *Vtrumque 20
latus propitiatorij tegāt expandentes alas,
& operientes oraculum, respiciantq. se mutuo
versis vultibus in propitiatorium quo
operienda est arca, *in qua pones testimo- 21
nium quod dabo tibi. *Inde præcipiam, & 22
loquar ad te supra propitiatorium, ac de
medio duorum Cherubim, qui erunt super
arcam testimonij, cuncta quæ mandabo per
te filijs Israel. *Facies & mensam de lignis 23
setim, habentē duos cubitos longitudinis,
& in latitudine cubitum, & in altitudine
cubitum ac semissem. *Et inaurabis eam 24
auro purissimo: faciesq. illi labium aureum
per circuitum, *& ipsi labio coronam inter- 25
rasilem altam quattuor digitis: & super illam,
alteram coronam aureolam. *Quat- 26
tuor quoque circulos aureos præparabis;
& pones eos in quattuor angulis eiusdem
mensæ per singulos pedes. *Subter coro- 27
nam erunt circuli aurei, vt mittantur vectes
per eos, & possit mensa portari. *Ipsos 28
quoque vectes facies de lignis setim, & circumdabis
auro ad subuehendam mensam.
*Parabis & acetabula, ac phialas, thuribula, 29
& cyathos, in quibus offerenda sunt libamina,
ex auro purissimo. *Et pones super 30
mensam panes propositionis in conspectu
meo semper. *Facies & candelabrum du- 31
ctile de auro mundissimo, hastile eius, & calamos,
scyphos, & sphærulas, ac lilia ex ipso
procedentia. *Sex calami egredientur 32
de lateribus, tres ex vno latere, & tres ex
altero. *Tres scyphi quasi in nucis modum 33
per calamos singulos, sphærulaq. simul, &
lilium: & tres similiter scyphi instar nucis
in calamo altero, sphærulaq. simul & lilium.
hoc erit opus sex calamorum, qui producendi
sunt de hastili: *in ipso autem cande- 34
labro erunt quattuor scyphi in nucis modū,
sphærulæq. per singulos, & lilia. *Sphæ- 35
rulæ sub duobus calamis per tria loca, qui
simul sex fiunt procedentes de hastili vno.
*Et sphærulæ igitur & calami ex ipso erunt, 36
vniuersa ductilia de auro purissimo. *Facies 37
& lucernas septem, & pones eas super can-
38 delabrum, vt luceant ex aduerso. *Emun-
ctoria quoque & vbi quæ emuncta sunt ex-
39 tinguantur, fiant de auro purissimo. *Om-
ne pondus candelabri cum vniuersis vasis
40 suis habebit talentum auri purissimi. *Inspice,
& fac secundum exemplar quod tibi
in monte monstratum est.

CAP. XXVI.

1 TABERNACVLVM vero ita facies: Decem
cortinas de bysso retorta, & hyacintho,
ac purpura, coccoq. bis tincto, va-
2 riatas opere plumario facies. *Longitudo
cortinæ vnius habebit vigintiocto cubitos:
latitudo, quattuor cubitorū erit. vnius
3 mensuræ fient vniuersa tentoria. *Quinque
cortinæ sibi iungentur mutuo, & aliæ
4 quinque nexu simili cohærebunt. *Ansulas
hyacinthinas in lateribus ac summitatibus
facies cortinarum, vt possint inuicem co-
5 pulari. *Quinquagenas ansulas cortina habebit
in vtraque parte, ita insertas, vt ansa
contra ansam veniat, & altera alteri possit
6 aptari. *Facies & quinquaginta circulos
aureos quibus cortinarum vela iungenda
7 sunt, vt vnum tabernaculum fiat. *Facies
& saga cilicina vndecim, ad operiendum te-
8 ctum tabernaculi. *Longitudo sagi vnius
habebit triginta cubitos: & latitudo, quattuor:
æqua erit mensura sagorum om-
9 nium. *E quibus quinque iunges seorsum,
& sex sibi mutuo copulabis, ita vt sextum
10 sagum in fronte tecti duplices. *Facies &
quinquaginta ansas in ora sagi vnius, vt cō-
iungi cum altero queat: & quinquaginta
ansas in ora sagi alterius, vt cum altero co-
11 puletur. *Facies & quinquaginta fibulas
æneas quibus iungantur ansæ, vt vnum ex
12 omnibus operimentum fiat. *Quod autem
superfuerit in sagis quæ parātur tecto,
idest vnum sagum quod amplius est, ex
medietate eius operies posteriora taberna-
13 culi. *Et cubitus ex vna parte pendebit, &
alter ex altera qui plus est in sagorum longitudine,
vtrumque latus tabernaculi pro-
14 tegens. *Facies & operimentum aliud te-
cto de pellibus arietum rubricatis: & super
hoc

hoc rurſum aliud operimentum de ianthi-
nis pellibus. *Facies & tabulas ſtantes ta- 15
bernaculi de lignis ſetim,*quæ ſingulæ de- 16
nos cubitos in longitudine habeant, & in
latitudine ſingulos ac ſemiſſem. *In late- 17
ribus tabulæ, duæ incaſtraturæ fient, qui-
bus tabula alteri tabulæ connectatur: at-
que in hunc modum cunctæ tabulæ para-
buntur. *Quarum viginti erunt in latere 18
meridiano quod vergit ad Auſtrum. *Qui- 19
bus quadraginta baſes argenteas fundes,
vt binæ baſes ſingulis tabulis per duos an-
gulos ſubijciantur. *In latere quoque ſe- 20
cundo tabernaculi quod vergit ad Aquilo-
nem, viginti tabulæ erunt,*quadraginta ha- 21
bentes baſes argenteas, binæ baſes ſingulis
tabulis ſupponentur.*Ad occidentalem ve- 22
ro plagam tabernaculi facies ſex tabulas,
*& rurſum alias duas quæ in angulis eri- 23
gantur poſt tergum tabernaculi. *Eruntq. 24
coniunctæ a deorſum vſque ſurſum, & vna
omnes compago retinebit. Duabus quo-
que tabulis quæ in angulis ponendæ ſunt,
ſimilis iunctura ſeruabitur. *Et erunt ſi- 25
mul tabulæ octo, baſes earum argenteæ ſe-
decim, duabus baſibus per vnam tabulam
ſupputatis.*Facies & vectes de lignis ſetim 26
quinque ad continendas tabulas in vno la-
tere tabernaculi,*& quinque alios in alte- 27
ro, & eiuſdem numeri ad occidentalem pla-
gam:*qui mittentur per medias tabulas a 28
ſummo vſque ad ſummum.*Ipſas quoque 29
tabulas deaurabis, & fundes in eis annulos
aureos per quos vectes tabulata contineãt:
quos operies laminis aureis.*Et eriges ta- 30
bernaculum iuxta exemplar quod tibi in
Monte monſtratum eſt. *Facies & velum 31
de hyacintho, & purpura, coccoq. bis tin-
cto, & byſſo retorta, opere plumario & pul-
chra varietate contextum: *quod appen- 32
des ante quattuor columnas de lignis ſe-
tim, quæ ipſæ quidem deauratæ erunt, &
habebunt capita aurea, ſed baſes argẽteas.
*Inſeretur autem velum per circulos, intra 33
quod pones arcam teſtimonij, quo & San-
ctuarium, & Sanctuarij ſanctuaria diuiden-
tur. *Pones & propitiatorium ſuper arcam 34
35 teſtimonij in Sancto ſanctorũ:*menſamq.
extra velum: & contra menſam candela-
brũ in latere tabernaculi meridiano: men-
36 ſa enim ſtabit in parte Aquilonis.*Facies
& tentorium in introitu tabernaculi de
hyacintho, & purpura, coccoq. bis tincto,
37 & byſſo retorta, opere plumarij.*Et quin-
que columnas deaurabis lignorum ſetim,
ante quas ducetur tentorium: quarum
erunt capita aurea, & baſes æneæ.

CAP. XXVII.

1 FACIES & altare de lignis ſetim, quod
habebit quinque cubitos in longitudi-
ne, & totidem in latitudine, ideſt quadrum,
2 & tres cubitos in altitudine.*Cornua au-
tem per quattuor angulos ex ipſo erunt:
3 & operies illud ære.*Facieſq. in vſus eius
lebetes ad ſuſcipiendos cineres, & forcipes
atque fuſcinulas, & ignium receptacula:
4 omnia vaſa ex ære fabricabis.*Craticu-
lamq. in modum retis æneam: per cuius
quattuor angulos erunt quattuor annuli
5 ænei, *quos pones ſubter arulam altaris:
eritq. craticula vſque ad altaris medium.
6 *Facies & vectes altaris de lignis ſetim duos,
7 quos operies laminis æneis:*& induces per
circulos, eruntq. ex vtroque latere altaris
8 ad portandum.*Non ſolidum, ſed inane &
cauum intrinſecus facies illud, ſicut tibi in
9 Monte monſtratum eſt.*Facies & atrium
tabernaculi, in cuius auſtrali plaga contra
meridiem erunt tentoria de byſſo retorta:
centum cubitos vnum latus tenebit in lon-
10 gitudine.*Et columnas viginti cum baſi-
bus totidem æneis, quæ capita cum cælatu-
11 ris ſuis habebunt argentea.*Similiter & in
latere aquilonis per longum erunt tento-
ria centum cubitorum, columnæ viginti,
& baſes æneæ eiuſdem numeri, & capita
12 earum cum cælaturis ſuis argentea.*In
latitudine vero atrij, quod reſpicit ad occi-
dentem, erunt tentoria per quinquaginta
cubitos, & columnæ decem, baſeſq. toti-
13 dem.*In ea quoque atrij latitudine, quæ
reſpicit ad orientem, quinquaginta cubiti
14 erunt.*in quibus quindecim cubitorũ ten-

toria lateri vno deputabuntur, columnæq.
tres & bases totidem : * & in latere altero 15
erunt tentoria cubitos obtinentia quinde-
cim, columnæ tres, & bases totidem. * In 16
introitu vero atrij fiet tentorium cubitorũ
viginti ex hyacintho & purpura, coccoq.
bis tincto, & bysso retorta, opere plumarij:
columnas habebit quattuor, cum basibus
totidem. * Omnes columnæ atrij per cir- 17
cuitum vestitæ erunt argenteis laminis, ca-
pitibus argenteis, & basibus æneis. * In 18
longitudine occupabit atrium cubitos cen
tum, in latitudine quinquaginta, altitudo
quinque cubitorum erit. fietq. de bysso re-
torta, & habebit bases æneas. * Cuncta vasa 19
tabernaculi in omnes vsus & ceremonias,
tam paxillos eius quàm atrij, ex ære facies.
* Præcipe filijs Israel vt afferant tibi oleum 20
de arboribus oliuarum purissimum, piloq.
contusum: vt ardeat lucerna semper * in ta- 21
bernaculo testimonij, extra velum quod
oppansum est testimonio. Et collocabunt
eam Aaron & filij eius, vt vsque mane lu-
ceat coram Domino. Perpetuus erit cul-
tus per successiones eorum a filijs Israel.

CAP. XXVIII.

APPLICA quoque ad te Aaron fratrem 1
tuum cum filijs suis de medio filio-
rum Israel, vt sacerdotio fungantur mihi:
Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar.
* Faciesq. vestem sanctam Aaron fratri tuo 2
in gloriam & decorem. * Et loquéris cun- 3
ctis sapientibus corde, quos repleui spiritu
prudentiæ, vt faciant vestes Aaron, in qui-
bus sanctificatus ministret mihi. * Hæc au- 4
tem erunt vestimenta quæ facient: Ratio-
nale, & superhumerale, tunicam & lineam
strictam, cidarim & balteum. Facient vesti-
menta sancta fratri tuo Aaron & filijs eius,
vt sacerdotio fungantur mihi. * Accipientq. 5
aurum, & hyacinthum, & purpuram, coc-
cumq. bis tinctum, & byssum. * Facient 6
autem superhumerale de auro & hyacin-
tho & purpura, coccoq. bis tincto, & bysso
retorta, opere polymito. * Duas oras iun- 7
ctas habebit in vtroque latere summitatũ,
8 vt in vnum redeant. * Ipsa quoque textu-
ra & cuncta operis varietas erit ex auro &
hyacintho, & purpura, coccoq. bis tincto,
9 & bysso retorta. * Sumesq. duos lapides
onychinos, & sculpes in eis nomina filio-
10 rum Israel: * sex nomina in lapide vno, &
sex reliqua in altero, iuxta ordinem natiui-
11 tatis eorum. * Opere sculptoris & cælatura
gemmarij, sculpes eos nominibus filiorum
12 Israel, inclusos auro atque circumdatos: * &
pones in vtroque latere superhumeralis,
memoriale filijs Israel. Portabitq. Aaron
nomina eorum coram Domino super vtrũ-
13 que humerum, ob recordationem. * Facies
14 & vncinos ex auro, * & duas catenulas ex
auro purissimo sibi inuicem cohærentes,
15 quas inseres vncinis. * Rationale quoque
iudicij facies opere polymito iuxta textu-
ram superhumeralis ex auro, hyacintho,
& purpura, coccoq. bis tincto, & bysso re-
16 torta. * Quadrãgulum erit & duplex: men-
suram palmi habebit tam in longitudine
17 quàm in latitudine. * Ponesq. in eo quat-
tuor ordines lapidum: in primo versu erit
18 lapis sardius, & topazius, & smaragdus: * in
secundo carbunculus, sapphirus, & iaspis:
19 * in tertio ligurius, achates & amethystus:
20 * in quarto chrysolithus, onychinus, & be-
ryllus. inclusi auro erunt per ordines suos.
21 * Habebuntq. nomina filiorum Israel: duo-
decim nominibus cælabuntur, singuli lapi-
des nominibus singulorum per duodecim
22 tribus. * Facies in rationali catenas sibi in-
23 uicẽ cohærentes ex auro purissimo: * & duos
annulos aureos, quos pones in vtraque ra-
24 tionalis summitate: * catenasq. aureas iun-
25 ges annulis, qui sunt in marginibus eius: * &
ipsarum catenarum extrema duobus copu
labis vncinis in vtroque latere superhume-
26 ralis quod rationale respicit. * Facies &
duos annulos aureos, quos pones in sum-
mitatibus rationalis, in oris, quæ e regio-
ne sunt superhumeralis, & posteriora eius
27 aspiciunt. * Nec non & alios duos annulos
aureos, qui ponendi sunt in vtroque latere
superhumeralis deorsum, quod respicit cõ-
tra faciem iuncturæ inferioris, vt aptari pos-
sit cum

sit cum superhumerali, * & stringatur ratio- 28
nale annulis suis cum annulis superhume-
ralis vitta hyacinthina, vt maneat iunctura
fabrefacta, & a seinuicem rationale & su-
perhumerale nequeant separari. * Porta- 29
bitq. Aaron nomina filiorum Israel in ra-
tionali iudicij super pectus suum, quando
ingredietur Sanctuarium, memoriale co-
ram Domino in æternum. * Pones autem 30
in rationali iudicij Doctrinam & Verita-
tem, quæ erunt in pectore Aaron, quando
ingredietur coram Domino: & gestabit iu-
dicium filiorũ Israel in pectore suo, in con-
spectu Domini semper. * Facies & tunicam 31
superhumeralis totam hyacinthinã, * in cu- 32
ius medio supra erit capitium, & ora per
gyrum eius textilis, sicut fieri solet in extre-
mis vestium partibus, ne facile rumpatur.
* Deorsum vero, ad pedes eiusdem tunicæ, 33
per circuitum, quasi mala punica facies, ex
hyacintho, & purpura, & cocco bis tincto,
mixtis in medio tintinnabulis, * ita vt tin- 34
tinnabulum sit aureum & malum puni-
cum: rursumq. tintinnabulũ aliud aureum
& malum punicum. * Et vestietur ea Aa- 35
ron in officio ministerij, vt audiatur soni-
tus quãdo ingreditur & egreditur Sanctua-
rium in conspectu Domini, & non moria-
tur. * Facies & laminam de auro purissimo: 36
in qua sculpes opere cælatoris, Sanctũ Do-
mino. * Ligabisq. eam vitta hyacinthina, 37
& erit super tiaram, * imminens fronti pon- 38
tificis. Portabitq. Aaron iniquitates eorũ,
quæ obtulerunt & sanctificauerunt filij Is-
rael, in cunctis muneribus & donarijs suis.
Erit autem lamina semper in fronte eius, vt
placatus sit eis Dominus. * Stringesq. tuni- 39
cam bysso, & tiaram byssinam facies, &
balteum opere plumarij. * Porro filijs Aa- 40
ron tunicas lineas parabis & balteos ac tia-
ras in gloriam & decorem: * vestiesq. his 41
omnibus Aaron fratrem tuum & filios eius
cum eo. Et cunctorum consecrabis manus,
sanctificabisq. illos, vt sacerdotio fungan-
tur mihi. * Facies & feminalia linea, vt ope- 42
riant carnem turpitudinis suæ, a renibus vs-
que ad femora: * & vtentur eis Aaron & filij 43
eius quando ingredietur tabernaculum te-
stimonij, vel quando appropinquant ad al-
tare vt ministrent in sanctuario, ne iniqui-
tatis rei moriantur. Legitimum sempiter-
num erit Aaron, & semini eius post eum.

CAP. XXIX.

1 SED & hoc facies, vt mihi in sacerdo-
tio consecrentur. Tolle vitulum de ar-
2 mento, & arietes duos immaculatos, * pa-
nesq. azymos, & crustulam absque fermen-
to, quæ conspersa sit oleo, lagana quoque
azyma oleo lita: de simila triticea cuncta
3 facies. * Et posita in canistro offeres: vitu-
4 lum autem & duos arietes. * Et Aaron, ac
filios eius applicabis ad ostium tabernaculi
testimonij. Cumq. laueris patrem cum filijs
5 suis aqua, * indues Aaron vestimentis suis,
id est, linea & tunica, & superhumerali &
6 rationali, quod constringes balteo. * Et
pones tiaram in capite eius, & laminam
7 sanctam super tiaram, * & oleum vnctionis
fundes super caput eius: atque hoc ritu
8 consecrabitur. * Filios quoque illius appli-
cabis, & indues tunicis lineis, cingesq. bal-
9 teo, * Aaron scilicet & liberos eius, & impo-
nes eis mitras: eruntq. sacerdotes mihi reli-
gione perpetua. Postquam initiaueris ma-
10 nus eorum, * applicabis & vitulum coram
tabernaculo testimonij. Imponẽtq. Aaron
11 & filij eius manus super caput illius, * & ma-
ctabis eum in conspectu Domini, iuxta
12 ostium tabernaculi testimonij. * Sumptũq.
de sanguine vituli, pones super cornua al-
taris digito tuo, reliquum autem sangui-
13 nem fundes iuxta basim eius. * Sumes &
adipem totum qui operit intestina, & reti-
culum iecoris, ac duos renes, & adipem qui
super eos est, & offeres incensum super al-
14 tare: * carnes vero vituli & corium & fimum
combures foris extra castra, eo quòd pro
15 peccato sit. * Vnum quoque arietem su-
mes, super cuius caput ponent Aaron &
16 filij eius manus. * Quem cum mactaueris,
tolles de sanguine eius, & fundes circa al-
17 tare. * ipsum autem arietem secabis in fru-
sta. lotaq. intestina eius ac pedes pones su-

per concisas carnes,& super caput illius.*Et 18
offeres totum arietem in incensum super
altare : oblatio est Domino, odor suauissi-
mus victimæ Domini. *Tolles quoque 19
arietem alterum, super cuius caput Aaron
& filij eius ponent manus.*Quem cum im- 20
molaueris, sumes de sanguine eius, & po-
nes super extremũ auriculæ dextræ Aaron
& filiorum eius,& super pollices manus eo-
rum ac pedis dextri, fundesq. sanguinem
super altare per circuitum.*Cumq. tuleris 21
de sanguine qui est super altare,& de oleo
vnctionis,asperges Aaron & vestes eius,fi-
lios & vestimenta eorũ. Consecratisq. ipsis
& vestibus,*tolles adipem de ariete,& cau- 22
dam & aruinam,quæ operit vitalia,ac reti-
culum iecoris,& duos renes,atque adipem,
qui super eos est, armumq. dextrum, eo
quòd sit aries consecrationis:*tortamq. pa- 23
nis vnius,crustulam conspersam oleo,laga-
num de canistro azymorum,quod positum
est in conspectu Domini:*ponesq. omnia 24
super manus Aaron & filiorum eius,& san-
ctificabis eos eleuans coram Domino.*Su- 25
scipiesq. vniuersa de manibus eorum: & in-
cendes super altare in holocaustũ,odorem
suauissimum in conspectu Domini, quia
oblatio eius est.*Sumes quoque pectusculũ 26
de ariete,quo initiatus est Aaron,sanctifica-
bisq. illud eleuatum coram Domino,& ce-
det in partem tuam.*Sanctificabisq. & pe- 27
ctusculum consecratũ, & armum quem de
ariete separasti,*quo initiatus est Aaron & 28
filij eius,cedentq. in partem Aaron & filio-
rum eius iure perpetuo a filijs Israel: quia
primitiua sunt & initia de victimis eorum
pacificis quæ offerunt Domino. *Vestem 29
autem sanctã,qua vtetur Aaron,habebunt
filij eius post eum,vt vngantur in ea,& con-
secrentur manus eorum. *Septem diebus 30
vtetur illa qui pontifex pro eo fuerit con-
stitutus de filijs eius, & qui ingredietur ta-
bernaculum testimonij vt ministret in San-
ctuario. *Arietem autem consecrationis 31
tolles,& coques carnes eius in loco sancto:
*quibus vescetur Aaron & filij eius. Panes 32
quoque,qui sunt in canistro,in vestibulo ta-
33 bernaculi testimonij comedent,* vt sit pla-
cabile sacrificium,& sanctificentur offeren-
tiũ manus. Alienigena non vescetur ex eis,
34 quia sancti sunt. *Quòd si remanserit de
carnibus consecratis,siue de panibus vsque
mane,combures reliquias igni: non come-
35 dentur,quia sanctificata sunt.*Omnia,quæ
pręcepi tibi,facies super Aaron & filijs eius.
Septem diebus consecrabis manus eorum:
36 *& vitulũ pro peccato offeres per singulos
dies ad expiandum. Mundabisq. altare cum
immolaueris expiationis hostiam,& vnges
37 illud in sanctificationem. *Septem diebus
expiabis altare,& sanctificabis, & erit San-
ctum sanctorum. omnis,qui tetigerit illud,
38 sanctificabitur.*Hoc est quod facies in alta-
ri: Agnos anniculos duos per singulos dies
39 iugiter,*vnum agnum mane,& alterum ve-
40 spere,*decimam partem similæ conspersæ
oleo tuso,quod habeat mensuram quartam
partem hin,& vinum ad libandum eiusdem
41 mensuræ in agno vno.*Alterum vero agnũ
offeres ad vesperam iuxta ritum matutinæ
oblationis,& iuxta ea quæ diximus,in odo-
42 rẽ suauitatis: *sacrificium est Domino,ob-
latione perpetua in generationes vestras,ad
ostium tabernaculi testimonij coram Do-
43 mino,vbi constituam vt loquar ad te.*Ibiq.
præcipiam filijs Israel,& sanctificabitur al-
44 tare in gloria mea.*Sanctificabo & taberna-
culum testimonij cum altari,& Aaron cum
45 filijs suis,vt sacerdotio fungantur mihi.*Et
habitabo in medio filiorum Israel,eroq. eis
46 Deus,*& sciét quia ego Dominus Deus eo-
rũ,qui eduxi eos de Terra Ægypti,vt mane-
rem inter illos,ego Dominus Deus ipsorũ.

Cap. XXX.

1 FACIES quoque altare ad adolendum
2 thymiama,de lignis setim,* habens cu-
bitum longitudinis,& alterum latitudinis,
id est,quadrangulum,& duos cubitos in al-
3 titudine. Cornua ex ipso procedent.*Ve-
stiesq. illud auro purissimo,tam craticulam
eius, quàm parietes per circuitum, & cor-
nua. Faciesq. ei coronam aureolam per gy-
4 rũ,*& duos annulos aureos sub corona per

ſingula latera,vt mittantur in eos vectes,&
altare portetur. * Ipſos quoque vectes fa- 5
cies de lignis ſetim,& inaurabis. * Ponesq. 6
altare contra velū,quod ante arcam pendet
teſtimonij coram propitiatorio quo tegitur
teſtimonium,vbi loquar tibi. * Et adolebit 7
incenſum ſuper eo Aaron, ſuaue fragrans,
mane. Quando componet lucernas,incen-
det illud: * & quando collocabit eas ad ve- 8
ſperum,vret thymiama ſempiternū coram
Domino in generationes veſtras. * Non of- 9
feretis ſuper eo thymiama compoſitionis
alterius,nec oblationem,& victimam, nec
libabitis libamina. * Et deprecabitur Aaron 10
ſuper cornua eius ſemel per annum,in ſan-
guine quod oblatum eſt pro peccato, &
placabit ſuper eo in generationibus veſtris.
Sanctum ſanctorum erit Domino. * Locu- 11
tuſq. eſt Dominus ad Moyſen,dicēs: * Quan- 12
do tuleris ſummā filiorum Iſrael iuxta nu-
merum, * dabunt ſinguli pretium pro ani-
mabus ſuis Domino, & non erit plaga in
eis,cum fuerint recenſiti. * Hoc autē dabit 13
omnis qui tranſit ad nomen,dimidium ſicli
iuxta menſuram templi. Siclus viginti obo-
los habet. Media pars ſicli offeretur Domi-
no. * Qui habetur in numero,a viginti an- 14
nis & ſupra,dabit pretium. * Diues non ad- 15
det ad medium ſicli,& pauper nihil minuet.
* Suſceptamq. pecuniam, quæ collata eſt a 16
filijs Iſrael,trades in vſus tabernaculi teſti-
monij, vt ſit monumentum eorum coram
Domino, & propitietur animabus eorum.
* Locutuſq. eſt Dominus ad Moyſen, di- 17
cens: * Facies & labrum æneum cum baſi 18
ſua ad lauādum: ponesq. illud inter taber-
naculū teſtimonij & altare. Et miſſa aqua,
* lauabunt in ea Aaron, & filij eius manus 19
ſuas ac pedes, * quando ingreſſuri ſunt ta- 20
bernaculum teſtimonij,& quando acceſſuri
ſunt ad altare, vt offerant in eo thymiama
Domino, * ne forte moriantur. legitimum 21
ſempiternū erit ipſi,& ſemini eius per ſuc-
ceſſiones. * Locutuſq. eſt Dominus ad Moy- 22
ſen, * dicēs: Sume tibi aromata,primæ myr- 23
rhæ & electæ quingētos ſiclos,& cinnamo-
mi medium, id eſt, ducentos quinquaginta
ſiclos, calami ſimiliter ducentos quinqua-
24 ginta, * caſiæ autē quingentos ſiclos in pon-
dere ſanctuarij,olei de oliuetis menſuram
25 hin: * faciesq. vnctionis oleum ſanctum,vn-
guentum compoſitum opere vnguentarij,
26 * & vnges ex eo tabernaculum teſtimonij,&
27 arcam teſtamenti, * mēſamq. cum vaſis ſuis,
candelabrum,& vtenſilia eius, altaria thy-
28 miamatis, * & holocauſti, & vniuerſam ſu-
pellectilem quæ ad cultum eorum pertinet.
29 * Sanctificabiſq. omnia,& erunt Sancta ſan-
ctorum: qui tetigerit ea, ſanctificabitur.
30 * Aaron & filios eius vnges, ſanctificabiſq.
31 eos,vt ſacerdotio fungantur mihi. * Filijs
quoque Iſrael dices: Hoc oleum vnctionis
ſanctum erit mihi in generationes veſtras.
32 * Caro hominis non vngetur ex eo,& iuxta
compoſitionem eius non facietis aliud,quia
33 ſanctificatum eſt,& ſanctū erit vobis. * Ho-
mo quicumque tale compoſuerit,& dede-
rit ex eo,alieno,exterminabitur de populo
34 ſuo. * Dixitq. Dominus ad Moyſen: Sume
tibi aromata,ſtacten & onycha, galbanum
boni odoris, & thus lucidiſſimum, æqualis
35 ponderis erunt omnia: * facieſq. thymiama
compoſitum opere vnguentarij,mixtum di-
ligenter,& purum,& ſanctificatione digniſ-
36 ſimum. * Cumq. in tenuiſſimum puluerem
vniuerſa contuderis,pones ex eo coram ta-
bernaculo teſtimonij,in quo loco apparebo
tibi. Sanctum ſanctorum erit vobis thymia-
37 ma. * Talem compoſitionem non facietis
in vſus veſtros, quia ſanctum eſt Domino.
38 * Homo quicumque fecerit ſimile,vt odore
illius perfruatur, peribit de populis ſuis.

CAP. XXXI.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen,
2 dicēs: * Ecce,vocaui ex nomine Beſeleel
3 filium Vri filij Hur de tribu Iuda, * & impleui
eum ſpiritu Dei, ſapientia,& intelligentia,
4 & ſcientia in omni opere, * ad excogitandū
quidquid fabrefieri poteſt ex auro,& argen-
5 to,& ære, * marmore, & gemmis,& diuerſi-
6 tate lignorum. * Dediq. ei ſocium Ooliab fi-
lium Achiſamech de tribu Dan. Et in corde
omnis eruditi poſui ſapientiam: vt faciant
cuncta

cuncta quæ præcepi tibi; * tabernaculum 7
fœderis, & arcam testimonij, & propitiato-
rium, quod super eam est, & cuncta vasa ta-
bernaculi, * mensamq. & vasa eius, candela- 8
brum purissimum cum vasis suis, & altaria
thymiamatis, * & holocausti, & omnia vasa 9
eorum, labrum cum basi sua, * vestes sanctas 10
in ministerio Aaron sacerdoti, & filijs eius,
vt fungantur officio suo in sacris: * oleum 11
vnctionis, & thymiama aromatum in San-
ctuario, omnia quæ præcepi tibi, facient.
* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicés: 12
* Loquere filijs Israel, & dices ad eos: Vide- 13
te vt sabbatum meum custodiatis: quia si-
gnum est inter me & vos in generationibus
vestris: vt sciatis quia ego Dominus, qui san
ctifico vos. * Custodite sabbatum meum: 14
sanctum est enim vobis: qui polluerit illud,
morte morietur: qui fecerit in eo opus, pe-
ribit anima illius de medio populi sui. * Sex 15
diebus facietis opus: in die septimo sabba-
tum est, requies sancta Domino. omnis qui
fecerit opus in hac die, morietur. * Custo- 16
diant filij Israel Sabbatum, & celebrent il-
lud in generationibus suis. Pactum est sem-
piternũ * inter me & filios Israel, signumq. 17
perpetuum. sex enim diebus fecit Domi-
nus cælum & terram, & in septimo ab ope-
re cessauit. * Deditq. Dominus Moysi, com- 18
pletis huiuscemodi sermonibus in monte
Sinai, duas tabulas testimonij lapideas,
scriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

VIDENS autem populus quòd moram 1
faceret descendendi de mõte Moyses,
congregatus aduersus Aaron, dixit: Surge,
fac nobis deos, qui nos præcedant: Moysi
enim huic viro, qui nos eduxit de Terra Æ-
gypti, ignoramus quid acciderit. * Dixitq. 2
ad eos Aaron: Tollite inaures aureas de
vxorum, filiorumq. & filiarum vestrarum
auribus, & afferte ad me. * Fecitq. populus 3
quæ iusserat, deferens inaures ad Aaron.
* Quas cum ille accepisset, formauit opere 4
fusorio, & fecit ex eis vitulum conflatilem.
dixeruntque: Hi sunt dij tui Israel, qui te
5 eduxerunt de terra Ægypti. * Quod cum
vidisset Aaron, ædificauit altare coram eo,
& præconis voce clamauit dicés: Cras sol-
6 lemnitas Domini est. * Surgentesq. mane,
obtulerunt holocausta, & hostias pacificas,
& sedit populus manducare, & bibere, &
7 surrexerunt ludere. * Locutus est autem Do
minus ad Moysen, dicens: Vade, descende:
peccauit populus tuus, quem eduxisti de
8 Terra Ægypti. * Recesserunt cito de via,
quam ostédisti eis: feceruntq. sibi vitulum
conflatilem, & adorauerunt, atque immo-
lantes ei hostias, dixerunt: Isti sunt dij tui
Israel, qui te eduxerunt de Terra Ægypti.
9 * Rursumq. ait Dominus ad Moysen: Cerno
10 quòd populus iste duræ ceruicis sit: * dimit-
te me, vt irascatur furor meus contra eos,
& deleam eos, faciamq. te in gentem ma-
11 gnam. * Moyses autem orabat Dominum
Deum suum, dicens: Cur, Domine, irascitur
furor tuus contra populum tuum, quem
eduxisti de Terra Ægypti, in fortitudine
12 magna, & in manu robusta? * Ne quæso
dicant Ægyptij: Callide eduxit eos, vt in-
terficeret in montibus, & deleret e terra:
quiescat ira tua, & esto placabilis super ne-
13 quitia populi tui. * Recordare Abraham,
Isaac, & Israel seruorum tuorum, quibus iu-
rasti per temetipsum, dicens: Multiplicabo
semen vestrum sicut stellas cæli: & vniuer-
sam terram hanc, de qua locutus sum, da-
bo semini vestro, & possidebitis eam sem-
14 per. * Placatusq. est Dominus ne faceret
malum quod locutus fuerat aduersus po-
15 pulum suum. * Et reuersus est Moyses de
monte, portans duas tabulas testimonij in
16 manu sua, scriptas ex vtraque parte, * & fa-
ctas opere Dei: scriptura quoque Dei erat
17 sculpta in tabulis. * Audiens autem Iosue
tumultũ populi vociferantis, dixit ad Moy-
sen: Vlulatus pugnæ auditur in castris.
18 * Qui respondit: Non est clamor adhortan-
tium ad pugnam, neque vociferatio cõpel-
lentium ad fugam: sed vocem cantantium
19 ego audio. * Cumq. appropinquasset ad ca-
stra, vidit vitulum, & choros: iratusq. valde,
proiecit de manu tabulas, & confregit eas

ad radicem montis: *arripiensq. vitulum 20
quem fecerant, combussit, & cōtriuit vsque
ad puluerem, quem sparsit in aquam, & de-
dit ex eo potum filijs Israel. *Dixitq. ad Aa- 21
ron: Quid tibi fecit hic populus, vt induce-
res super eum peccatum maximum? *Cui 22
ille respondit: Ne indignetur dominus
meus: tu enim nosti populum istum, quòd
pronus sit ad malum: *dixerunt mihi: Fac 23
nobis deos, qui nos præcedant: huic enim
Moysi, qui nos eduxit de Terra Ægypti, ne-
scimus quid acciderit. *Quibus ego dixi: 24
Quis vestrum habet aurum? Tulerunt, &
dederunt mihi: & proieci illud in ignem,
egressusq. est hic vitulus. *Vidēs ergo Moy- 25
ses populum quòd esset nudatus, (spoliaue-
rat enim eum Aaron propter ignominiam
sordis, & inter hostes nudum constituerat)
*& stans in porta castrorum, ait: Si quis est 26
Domini, iungatur mihi. Congregatiq. sunt
ad eum omnes filij Leui: *quibus ait: Hæc 27
dicit Dominus Deus Israel: Ponat vir gla-
dium super femur suum: ite, & redite de
porta vsque ad portam per medium castro-
rum, & occidat vnusquisque fratrem, & ami
cum, & proximum suum. *Feceruntq. filij 28
Leui iuxta sermonem Moysi, cecideruntq.
in die illa quasi viginti tria millia hominū.
*Et ait Moyses: Cōsecrastis manus vestras 29
hodie Domino, vnusquisque in filio, & in
fratre suo, vt detur vobis benedictio. *Facto 30
autem altero die, locutus est Moyses ad po-
pulum: Peccastis peccatum maximum:
ascendam ad Dominum, si quo modo qui-
uero eum deprecari pro scelere vestro. *Re- 31
uersusq. ad Dominum, ait: Obsecro, pecca-
uit populus iste peccatum maximum, fe-
ceruntq. sibi deos aureos: aut dimitte eis
hanc noxam, *aut si non facis, dele me de 32
libro tuo quem scripsisti. *Cui respondit 33
Dominus: Qui peccauerit mihi, delebo
eum de libro meo: *tu autem vade, & duc 34
populum istum quò locutus sum tibi: an-
gelus meus præcedet te. Ego autem in die
vltionis visitabo & hoc peccatum eorum. 35
*Percussit ergo Dominus populum pro rea-
tu vituli, quem fecerat Aaron.

CAP. XXXIII.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen,
dicens: Vade, ascende de loco isto tu,
& populus tuus quem eduxisti de Terra
Ægypti, in terram quam iuraui Abraham,
Isaac, & Iacob, dicens: Semini tuo dabo eā:
2 *& mittam præcursorem tui angelū, vt eij-
ciam Chananæum, & Amorrhæum, & He-
thæum, & Pherezæum, & Heuæum, & Iebu-
3 sæum, *& intres in terram fluentem lacte &
melle. Non enim ascendam tecum, quia po
pulus duræ ceruicis es: ne forte disperdam
4 te in via. *Audiensq. populus sermonem
hunc pessimum, luxit: & nullus ex more
5 indutus est cultu suo. *Dixitq. Dominus ad
Moysen: Loquere filijs Israel: Populus du-
ræ ceruicis es, semel ascēdam in medio tui,
& delebo te. Iam nunc depone ornatum
6 tuum, vt sciam quid faciam tibi. *Deposue-
runt ergo filij Israel ornatum suum a mon-
7 te Horeb. *Moyses quoque tollēs taberna-
culum, tetendit extra castra procul, voca-
uitq. nomen eius, Tabernaculum fœderis.
Et omnis populus, qui habebat aliquā quæ-
stionem, egrediebatur ad Tabernaculum
8 fœderis, extra castra. *Cumq. egrederetur
Moyses ad tabernaculum, surgebat vniuer-
sa plebs, & stabat vnusquisque in ostio pa-
pilionis sui, aspiciebantq. tergum Moysi,
9 donec ingrederetur tentorium. *Ingresso
autem illo tabernaculum fœderis, descen-
debat columna nubis, & stabat ad ostium,
10 loquebaturq. cum Moyse, *cernentibus
vniuersis quòd columna nubis staret ad
ostium Tabernaculi. Stabantq. ipsi, & ado-
rabant per fores tabernaculorum suorum.
11 *Loquebatur autem Dominus ad Moysen
facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad
amicum suum. Cumq. ille reuerteretur in
castra, minister eius Iosue filius Nun, puer,
12 non recedebat de Tabernaculo. *Dixit
autem Moyses ad Dominum: Præcipis vt
educam populum istum: & non indicas
mihi quem missurus es mecum, præsertim
cum dixeris: Noui te ex nomine, & inue-
13 nisti gratiam coram me. *Si ergo inueni
gratiam in conspectu tuo, ostende mihi

faciem tuam, vt sciam te, & inueniam gra-
tiam ante oculos tuos: respice populum
tuum gentem hanc. *Dixitq. Dominus: 14
Facies mea præcedet te, & requiem dabo
tibi. *Et ait Moyses: Si non tuipse præce- 15
das, ne educas nos de loco isto. *In quo 16
enim scire poterimus ego & populus tuus
inuenisse nos gratiam in conspectu tuo, nisi
ambulaueris nobiscum, vt glorificemur ab
omnibus populis qui habitãt super terram?
*Dixit autem Dominus ad Moysen: Et ver- 17
bum istud, quod locutus es, faciam: inueni-
sti enim gratiam coram me, & teipsum noui
ex nomine. *Qui ait: Ostende mihi glo- 18
riam tuam. *Respondit: Ego ostendam 19
omne bonum tibi, & vocabo in nomine
Domini coram te: & miserebor cui volue-
ro, & clemens ero in quem mihi placuerit.
*Rursumq. ait: Non poteris videre faciem 20
meam: non enim videbit me homo, & vi-
uet. *Et iterum: Ecce, inquit, est locus 21
apud me, & stabis supra petram. *Cumq. 22
transibit gloria mea, ponam te in forami-
ne petræ, & protegam dextera mea, donec
transeam: *tollamq. manum meam, & vi- 23
debis posteriora mea: faciem autem meam
videre non poteris.

CAP. XXXIIII.

AC deinceps: Præcide, ait, tibi duas ta- 1
bulas lapideas instar priorum, & scri-
bam super eas verba, quæ habuerunt tabu-
læ, quas fregisti. *Esto paratus mane, vt 2
ascendas statim in montem Sinai, stabisq.
mecum super verticem montis. *Nullus 3
ascendat tecum, nec videatur quispiam per
totum montem: boues quoque & oues non
pascantur econtra. *Excidit ergo duas ta- 4
bulas lapideas, quales antea fuerant: & de
nocte consurgens ascendit in montem Si-
nai, sicut præceperat ei Dominus, portans
secum tabulas. *Cumq. descendisset Do- 5
minus per nubem, stetit Moyses cum eo,
inuocans nomen Domini. *Quo transeun- 6
te coram eo, ait: Dominator Domine Deus,
misericors & clemens, patiens & multæ mi-
serationis, ac verax, *qui custodis miseri- 7
cordiam in millia: qui aufers iniquitatem,
& scelera, atque peccata, nullusq. apud te
per se innocens est. Qui reddis iniquita-
tem patrum filijs, ac nepotibus in tertiam
8 & quartam progeniem. *Festinusq. Moy-
ses, curuatus est pronus in terram, & ado-
9 rans *ait: Si inueni gratiam in conspectu
tuo Domine, obsecro vt gradiaris nobis-
cum (populus enim duræ ceruicis est) &
auferas iniquitates nostras atque peccata,
10 nosq. possideas. *Respondit Dominus:
Ego inibo pactum videntibus cunctis, si-
gna faciam quæ numquam visa sunt super
terram, nec in vllis gentibus: vt cernat po-
pulus iste, in cuius es medio, opus Domini
11 terribile quod facturus sum. *Obserua
cuncta quæ hodie mando tibi: ego ipse eij-
ciam ante faciem tuam Amorrhæum, &
Chananæum, & Hethæum, Pherezæum
12 quoque, & Heuæum, & Iebusæum. *Caue
ne vmquam cum habitatoribus terræ illius
iungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam:
13 *sed aras eorum destrue, confringe statuas,
14 lucosq. succide: *noli adorare Deum alie-
num. Dominus zelotes nomen eius, Deus
15 est æmulator. *Ne ineas pactum cum ho-
minibus illarum regionum: ne, cum forni-
cati fuerint cum dijs suis, & adorauerint
simulachra eorum, vocet te quispiam vt
16 comedas de immolatis. *Nec vxorem de
filiabus eorum accipies filijs tuis: ne, post-
quam ipsæ fuerint fornicatæ, fornicari fa-
17 ciant & filios tuos in deos suos. *Deos
18 conflatiles non facies tibi. *Sollemnitatem
azymorum custodies. Septem diebus ve-
sceris azymis, sicut præcepi tibi, in tempore
mensis nouorum: mense enim verni tem-
19 poris egressus es de Ægypto. *Omne, quod
aperit vuluam generis masculini, meũ erit.
De cunctis animantibus tam de bobus,
20 quàm de ouibus, meum erit. *Primogeni-
tum asini redimes oue: sin autẽ nec pretium
pro eo dederis, occidetur. Primogenitum
filiorum tuorum redimes: nec apparebis in
21 conspectu meo vacuus. *Sex diebus opera-
beris, die septimo cessabis arare, & metere.
22 *Sollemnitatem hebdomadarum facies tibi

in primitijs frugum messis tuæ triticeæ, &
sollemnitatem, quando redeũte anni tem-
pore cuncta conduntur. *Tribus tempori- 23
bus anni apparebit omne masculinum tuũ
in conspectu omnipotentis Domini Dei
Israel. *Cum enim tulero gentes a facie 24
tua, & dilatauero terminos tuos, nullus in-
sidiabitur terræ tuæ, ascendẽte te, & appa-
rente in conspectu Domini Dei tui ter in
anno. *Non immolabis super fermento 25
sanguinem hostiæ meæ: neque residebit
mane de victima sollemnitatis Phase. *Pri- 26
mitias frugum terræ tuæ offeres in domo
Domini Dei tui. Non coques hœdum in la-
cte matris suæ. *Dixitq. Dominus ad Moy- 27
sen: Scribe tibi verba hæc, quibus & tecum
& cum Israel pepigi fœdus. *Fuit ergo ibi 28
cum Domino quadraginta dies & quadra-
ginta noctes: panẽ non comedit, & aquam
non bibit, & scripsit in tabulis verba fœde-
ris decem. *Cumq. descenderet Moyses de 29
monte Sinai, tenebat duas tabulas testimo-
nij, & ignorabat quòd cornuta esset facies
sua ex consortio sermonis Domini. *Vi- 30
dentes autem Aaron & filij Israel cornutã
Moysi faciem, timuerunt prope accedere.
*Vocatiq. ab eo, reuersi sunt tam Aaron 31
quàm principes synagogæ. Et postquam
locutus est ad eos, *venerunt ad eum etiam 32
omnes filij Israel: quibus præcepit cuncta
quæ audierat a Domino in monte Sinai.
*Impletisq. sermonibus, posuit velamen su- 33
per faciem suam. *Quod ingressus ad Do- 34
minum, & loquens cum eo, auferebat do-
nec exiret, & tunc loquebatur ad filios Is-
rael omnia quæ sibi fuerant imperata. *Qui 35
videbant faciem egredientis Moysi esse
cornutam, sed operiebat ille rursus faciem
suam, si quando loquebatur ad eos.

CAP. XXXV.

IGITVR congregata omni turba filiorum 1
Israel, dixit ad eos: Hæc sunt quæ iussit
Dominus fieri. *Sex diebus facietis opus: 2
septimus dies erit vobis sanctus, sabbatum,
& requies Domini: qui fecerit opus in eo,
occidetur. *Non succendetis ignem in om 3
nibus habitaculis vestris per diem sabbati.
4 *Et ait Moyses ad omnem cateruam filio-
rum Israel: Iste est sermo quem præcepit
5 Dominus, dicens: *Separate apud vos pri-
mitias Domino. Omnis voluntarius & pro-
no animo offerat eas Domino: aurum & ar
6 gentum, & æs, *hyacinthum & purpuram,
coccumq. bis tinctum, & byssum, pilos ca-
7 prarum, *pellesq. arietum rubricatas, & ian-
8 thinas, ligna setim, *& oleum ad luminaria
concinnanda, & vt cõficiatur vnguentum,
9 & thymiama suauissimum, *lapides onychi-
nos, & gemmas ad ornatum superhumera-
10 lis & rationalis. *Quisquis vestrum sapiens
est, veniat, & faciat quod Dominus impera-
11 uit: *Tabernaculum scilicet, & tectum eius,
atque operimentum, annulos, & tabulata
12 cum vectibus, paxillos & bases: *Arcam &
vectes, propitiatorium, & velum, quod ante
13 illud oppanditur: *Mensam cum vectibus
14 & vasis, & propositionis panibus: *Cande-
labrum ad luminaria sustentanda, vasa il-
lius & lucernas, & oleum ad nutrimenta
15 ignium: *Altare thymiamatis, & vectes, &
oleum vnctionis & thymiama ex aromati-
bus: Tentorium ad ostium tabernaculi:
16 *Altare holocausti, & craticulam eius æneã
cum vectibus & vasis suis: labrum & basim
17 eius: *Cortinas atrij cum columnis & basi-
18 bus, tentorium in foribus vestibuli, *paxil-
los tabernaculi & atrij cum funiculis suis:
19 *Vestimenta, quorum vsus est in ministerio
sanctuarij, vestes Aaron pontificis ac filio-
rum eius, vt sacerdotio fungantur mihi.
20 *Egressaq. omnis multitudo filiorum Israel
21 de conspectu Moysi, *obtulerunt mente
promptissima atque deuota primitias Do-
mino, ad faciendum opus tabernaculi te-
stimonij. Quidquid ad cultum & ad vestes
22 sanctas necessarium erat, *viri cum mulieri-
bus præbuerunt, armillas & inaures, annu-
los & dextralia: omne vas aureum in do-
23 naria Domini separatum est. *Si quis habe-
bat hyacinthum, & purpuram, coccumq.
bis tinctum, byssum & pilos caprarum, pel-
24 les arietum rubricatas, & ianthinas, *ar-
genti, ærisq. metalla obtulerunt Domino,
lignaq.

lignaq. setim in varios vsus. *Sed & mulie- 25
res doctæ, quæ neuerant, dederunt hyacin-
thum, purpurã, & vermiculum, ac byssum,
*& pilos caprarum, sponte propria cuncta 26
tribuentes. *Principes vero obtulerunt la- 27
pides onychinos, & gemmas ad superhu-
merale & rationale, *aromataq. & oleum ad 28
luminaria concinnanda, & ad præparandũ
vnguentum, ac thymiama odoris suauissimi
componendum. *Omnes viri & mulieres 29
mente deuota obtulerunt donaria, vt fierẽt
opera quæ iusserat Dominus per manum
Moysi. Cuncti filij Israel voluntaria Domi-
no dedicauerunt. *Dixitq. Moyses ad filios 30
Israel: Ecce, vocauit Dominus ex nomine
Beseleel filium Vri filij Hur de tribu Iuda.
*Impleuitq. eum spiritu Dei, sapientia & in- 31
telligentia, & scientia & omni doctrina *ad 32
excogitandum, & faciendum opus in auro
& argento, & ære, *sculpendisq. lapidibus, & 33
opere carpẽtario. quidquid fabrè adinueni-
ri potest, *dedit in corde eius: Ooliab quo- 34
que filium Achisamech de tribu Dan: *am- 35
bos erudiuit sapientia, vt faciãt opera abie-
tarij, polymitarij, ac plumarij de hiacyntho
ac purpura, coccoq. bis tincto, & bysso, &
texant omnia, ac noua quæque reperiant.

CAP. XXXVI.

FECIT ergo Beseleel, & Ooliab, & om- 1
nis vir sapiens, quibus dedit Dominus
sapientiam & intellectum, vt scirent fabrè
operari quæ in vsus Sanctuarij necessaria
sunt, & quæ præcepit Dominus. *Cumq. 2
vocasset eos Moyses, & omnem eruditum
virum, cui dederat Dominus sapientiam, &
qui sponte sua obtulerãt se ad faciendum
opus, *tradidit eis vniuersa donaria filiorũ 3
Israel. Qui cum instarent operi, quotidie
mane vota populus offerebat. *Vnde arti- 4
fices venire compulsi, *dixerũt Moysi: Plus 5
offert populus quàm necessarium est. *Ius- 6
sit ergo Moyses præconis voce cãtari: Nec
vir nec mulier quidquam offerat vltra in
opere Sanctuarij. Sicq. cessatum est a mu-
neribus offerendis, *eo quòd oblata suffice- 7
rent & superabundarent. *Feceruntq. om- 8
nes corde sapientes ad explendum opus ta-
bernaculi, cortinas decem de bysso retor-
ta, & hyacintho, & purpura, coccoq. bis tin-
9 cto, opere vario, & arte polymita: *quarum
vna habebat in longitudine vigintiocto cu
bitos, & in latitudine quattuor. vna men-
10 sura erat omniũ cortinarum. *Coniunxitq.
cortinas quinque, alteram alteri, & alias
11 quinque sibi inuicem copulauit. *Fecit &
ansas hyacinthinas in ora cortinæ vnius ex
vtroque latere, & in ora cortinæ alterius si-
12 militer, *vt contra se inuicem venirent an-
13 sæ, & mutuo iungerentur. *vnde & quin-
quaginta fudit circulos aureos, qui morde-
rent cortinarum ansas, & fieret vnũ taber-
14 naculum. *Fecit & saga vndecim de pilis
caprarum ad operiendum tectum taberna-
15 culi: *vnum sagum in longitudine habebat
cubitos triginta, & in latitudine cubitos
quattuor: vnius mensuræ erant omnia sa-
16 ga: *quorum quinque iunxit seorsum, & sex
17 alia separatim. *Fecitq. ansas quinquaginta
in ora sagi vnius, & quinquaginta in ora sa-
18 gi alterius, vt sibi inuicem iungerentur. *Et
fibulas æneas quinquaginta, quibus necte-
retur tectum, vt vnum pallium ex omnibus
19 sagis fieret. *Fecit & opertorium taberna-
culi de pellibus arietum rubricatis: aliudq.
desuper velamentum de pellibus ianthinis.
20 *Fecit & tabulas tabernaculi de lignis setim
21 stantes. *Decem cubitorum erat longitu-
do tabulæ vnius: & vnum ac semis cubi-
22 tum latitudo retinebat. *Binæ incastratu-
ræ erant per singulas tabulas, vt altera al-
teri iungeretur. Sic fecit in omnibus taber-
23 naculi tabulis. *E quibus viginti ad pla-
gam meridianam erant contra Austrum,
24 *cum quadraginta basibus argenteis. Duæ
bases sub vna tabula ponebantur ex vtra-
que parte angulorum, vbi incastraturæ la-
25 terum in angulis terminantur. *Ad plagam
quoque tabernaculi, quæ respicit ad Aqui-
26 lonem, fecit viginti tabulas, *cum quadra-
ginta basibus argenteis, duas bases per sin-
27 gulas tabulas. *Contra Occidentem vero,
idest, ad eam partem tabernaculi, quæ mare
28 respicit, fecit sex tabulas, *& duas alias per
sin-

ſingulos angulos tabernaculi retro : * quæ 29
iunctæ erant a deorſum vſque ſurſum , &
in vnam compaginem pariter ferebantur.
Ita fecit ex vtraque parte per angulos: * vt 30
octo eſſent ſimul tabulæ, & haberent baſes
argenteas ſedecim, binas ſcilicet baſes ſub
ſingulis tabulis. * Fecit & vectes de lignis ſe- 31
tim, quinque ad continendas tabulas vnius
lateris tabernaculi, * & quinque alios ad al- 32
terius lateris coaptandas tabulas: & extra
hos, quinque alios vectes ad occidentalem
plagam tabernaculi contra mare, * Fecit 33
quoque vectem alium, qui per medias ta-
bulas ab angulo vſque ad angulum perue-
niret. * Ipſa autem tabulata deaurauit, fu- 34
ſis baſibus earum argenteis. Et circulos eo-
rum fecit aureos, per quos vectes induci
poſſent: quos & ipſos laminis aureis ope-
ruit. * Fecit & velum de hyacintho, & pur- 35
pura, vermiculo, ac byſſo retorta, opere po-
lymitario, varium atque diſtinctũ: * & quat- 36
tuor columnas de lignis ſetim, quas cum
capitibus deaurauit, fuſis baſibus earum ar-
genteis. * Fecit & tentorium in introitu ta- 37
bernaculi ex hyacintho, purpura, vermicu-
lo, byſſoq. retorta, opere plumarij: * & co- 38
lumnas quinque cum capitibus ſuis, quas
operuit auro, baſesq. earum fudit æneas.

CAP. XXXVII.

FECIT autẽ Beſeleel & arcam de lignis 1
ſetim, habentem duos ſemis cubitos
in longitudine, & cubitum ac ſemiſſem in
latitudine, altitudo quoque vnius cubiti fuit
& dimidij: veſtiuitq. eam auro puriſſimo in-
tus ac foris. * Et fecit illi coronam auream 2
per gyrum, * conflans quattuor annulos au- 3
reos per quattuor angulos eius: duos annu-
los in latere vno, & duos in altero: * Vectes 4
quoque fecit de lignis ſetim, quos veſtiuit
auro, * & quos miſit in annulos, qui erant in 5
lateribus arcæ ad portandum eam. * Fecit 6
& propitiatorium, ideſt, oraculum, de auro
mundiſſimo, duorum cubitorum & dimidij
in longitudine, & cubiti ac ſemis in latitu-
dine. * Duos etiam Cherubim ex auro du- 7
ctili, quos poſuit ex vtraque parte propitia-
8 torij: * Cherub vnum in ſummitate vnius
partis, & Cherub alterum in ſummitate
partis alterius: duos Cherubim in ſingulis
9 ſummitatibus propitiatorij, * extendentes
alas, & tegentes propitiatorium, ſeq. mutuo
10 & illud reſpicientes. * Fecit & menſam de li-
gnis ſetim in longitudine duorum cubito-
rum, & in latitudine vnius cubiti, quę habe-
11 bat in altitudine cubitum ac ſemiſſem. * cir-
cumdeditq. eam auro mundiſſimo, & fecit
12 illi labium aureum per gyrum, * ipſiq. labio
coronam auream interraſilem quattuor di-
gitorum, & ſuper eamdem, alteram coro-
13 nam auream. * Fudit & quattuor circulos
aureos, quos poſuit in quattuor angulis per
14 ſingulos pedes menſæ * contra coronam:
miſitq. in eos vectes, vt poſſit menſa porta-
15 ri. * Ipſos quoque vectes fecit de lignis ſe-
16 tim, & circumdedit eos auro. * Et vaſa ad
diuerſos vſus menſæ, acetabula, phialas, &
cyathos, & thuribula, ex auro puro, in qui-
17 bus offerenda ſunt libamina. * Fecit & can-
delabrum ductile de auro mundiſſimo. De
cuius vecte calami, ſcyphi, ſphærulæq. ac
18 lilia procedebant: * ſex in vtroque latere,
tres calami ex parte vna, & tres ex altera:
19 * tres ſcyphi in nucis modum per calamos
ſingulos, ſphærulæq. ſimul & lilia: & tres
ſcyphi inſtar nucis in calamo altero, ſphęru-
læq. ſimul & lilia. Æquum erat opus ſex ca-
lamorum, qui procedebant de ſtipite can-
20 delabri. * In ipſo autem vecte erãt quattuor
ſcyphi in nucis modum, ſphærulæq. per ſin-
21 gulos ſimul & lilia: * & ſphærulæ ſub duobus
calamis per loca tria, qui ſimul ſex fiunt ca-
22 lami procedẽtes de vecte vno. * & ſphærulę
igitur, & calami ex ipſo erãt, vniuerſa ducti-
23 lia ex auro puriſſimo. * Fecit & lucernas ſe-
ptem cum emunctorijs ſuis, & vaſa vbi ea
quæ emuncta ſunt, extinguantur, de auro
24 mundiſſimo. * Talentum auri appendebat
25 candelabrũ cum omnibus vaſis ſuis. * Fecit
& altare thymiamatis de lignis ſetim, per
quadrum ſingulos habens cubitos, & in al-
titudine duos: e cuius angulis procedebant
26 cornua. * Veſtiuitq. illud auro puriſſimo
cum craticula ac parietibus & cornibus.

Fecitq.

*Fecitq. ei coronam aureolam per gyrum, 27
& duos annulos aureos sub corona per sin-
gula latera, vt mittantur in eos vectes, &
possit altare portari. *Ipsos autem vectes 28
fecit de lignis setim, & operuit laminis au-
reis. *Composuit & oleum ad sanctifica- 29
tionis vnguentum, & thymiama de aroma-
tibus mundissimis opere pigmentarij.

Cap. XXXVIII.

FEcit & altare holocausti de lignis se- 1
tim, quinque cubitorum per quadrum,
& trium in altitudine: *cuius cornua de 2
angulis procedebant, operuitq. illud lami-
nis æneis. *Et in vsus eius parauit ex ære 3
vasa diuersa, lebetes, forcipes, fuscinulas,
vncinos, & ignium receptacula. *Craticu- 4
lamq. eius in modum retis fecit æneam, &
subter eam in altaris medio arulam, *fusis 5
quattuor annulis per totidē retiaculi sum-
mitates, ad immittendos vectes ad portan-
dum: *quos & ipsos fecit de lignis setim, & 6
operuit laminis æneis: *induxitq. in circu- 7
los, qui in lateribus altaris eminebant. Ip-
sum autem altare non erat solidum, sed ca-
uum ex tabulis, & intus vacuum. *Fecit & 8
labrum æneū cum basi sua de speculis mu-
lierum, quæ excubabant in ostio taberna-
culi. *Fecit & atrium, in cuius australi pla- 9
ga erant tentoria de bysso retorta, cubito-
rum centum, *columnæ æneæ viginti cum 10
basibus suis, capita columnarum, & tota
operis cælatura, argentea. *Æque ad septē- 11
trionalem plagam tentoria, columnæ, ba-
sesq. & capita columnarum eiusdem men-
suræ, & operis ac metalli, erant. *In ea ve- 12
ro plaga, quæ ad Occidentem respicit, fue-
runt tentoria cubitorum quinquaginta, co-
lumnæ decem cum basibus suis æneæ, &
capita columnarum, & tota operis cælatu-
ra, argentea. *Porro contra orientē quin- 13
quaginta cubitorum parauit tentoria: *e 14
quibus, quindecim cubitos columnarum
trium, cum basibus suis vnum tenebat la-
tus: *& in parte altera (quia inter vtraque 15
introitum tabernaculi fecit) quindecim
æque cubitorum erant tentoria, columnæq.
16 tres, & bases totidem. *Cuncta atrij tento-
17 ria byssus retorta texuerat. *Bases colum-
narum fuere æneæ, capita autē earum cum
cunctis cælaturis suis argentea: sed & ipsas
18 columnas atrij vestiuit argento. *Et in in-
troitu eius opere plumario fecit tentorium
ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac bysso
retorta, quod habebat viginti cubitos in
longitudine, altitudo vero quinque cubito-
rum erat iuxta mensurā, quam cuncta atrij
19 tentoria habebant. *Columnæ autem in
ingressu fuere quattuor cū basibus æneis,
20 capitaq. earum & cælaturæ argenteæ. *Pa-
xillos quoque tabernaculi & atrij per gy-
21 rū fecit æneos. *Hæc sunt instrumenta ta-
bernaculi testimonij, quæ enumerata sunt
iuxta præceptum Moysi in ceremonijs Le-
uitarum per manum Ithamar filij Aaron
22 sacerdotis: *quæ Beseleel filius Vri filij Hur
de tribu Iuda, Domino per Moysen iuben-
23 te, compleuerat, *iuncto sibi socio Ooliab
filio Achisamech de tribu Dan: qui & ipse
artifex lignorum egregius fuit, & polymi-
tarius atque plumarius ex hyacintho, pur-
24 pura, vermiculo, & bysso. *Omne aurum
quod expensum est in opere Sanctuarij, &
quod oblatum est in donarijs, viginti no-
uem talentorum fuit, & septingentorum
triginta siclorum ad mensuram Sanctuarij.
25 *Oblatum est autem ab his qui transierunt
ad numerum a viginti annis & supra, de
sexcentis tribus millibus, & quingentis
26 quinquaginta, armatorum. *Fuerunt præ-
terea centum talenta argenti, e quibus cō-
flatæ sunt bases Sanctuarij, & introitus vbi
27 velum pendet. *Centum bases factæ sunt
de talentis centum, singulis talentis per
28 bases singulas supputatis. *De mille autem
septingentis, & septuaginta quinque fecit
capita columnarum, quas & ipsas vestiuit
29 argento. *Æris quoque oblata sunt talen-
ta septuaginta duo millia, & quadringen-
30 ti supra sicli, *ex quibus fusæ sunt bases
in introitu tabernaculi testimonij, & al-
tare æneum cum craticula sua, omniaq.
31 vasa, quæ ad vsum eius pertinent, *& ba-
ses atrij tam in circuitu quàm in ingressu

eius,

eius, & paxilli tabernaculi atque atrij, per
gyrum.

CAP. XXXIX.

DE hyacintho verò & purpura, vermi- 1
culo ac bysso fecit vestes, quibus in-
dueretur Aaron quãdo ministrabat in san-
ctis, sicut præcepit Dominus Moysi. * Fecit 2
igitur superhumerale de auro, hyacintho, &
purpura, coccoq. bis tincto, & bysso retor-
ta, * opere polymitario, inciditq. bracteas 3
aureas, & extenuauit in fila, vt possent tor-
queri cum priorum colorum subtegmine,
* duasq; oras sibi inuicem copulatas in vtro- 4
que latere summitatum, * & balteum ex eis- 5
dem coloribus, sicut præceperat Dominus
Moysi. * Parauit & duos lapides onychi- 6
nos, astrictos & inclusos auro, & sculptos
arte gemmaria, nominibus filiorum Israel:
* posuitq. eos in lateribus superhumeralis 7
in monimentum filiorum Israel, sicut præ-
ceperat Dominus Moysi. * Fecit & ratio- 8
nale opere polymito iuxta opus superhu-
meralis, ex auro, hyacintho, purpura, coc-
coq. bis tincto, & bysso retorta: * quadran- 9
gulum, duplex, mensuræ palmi. * Et posuit 10
in eo gemmarum ordines quattuor. In pri-
mo versu erat sardius, topazius, smaragdus.
* In secundo, carbunculus, sapphirus, & ia- 11
spis. * In tertio, ligurius, achates, & amethy- 12
stus. * In quarto, chrysolithus, onychinus, & 13
beryllus, circumdati & inclusi auro per or-
dines suos. * Ipsiq. lapides duodecim, scul- 14
pti erant nominibus duodecim tribuum
Israel, singuli per nomina singulorum. * Fe- 15
cerũt in rationali & catenulas sibi inuicem
cohærentes, de auro purissimo: * & duos 16
vncinos, totidemq. annulos aureos. Porro
annulos posuerunt in vtroque latere ratio-
nalis, * e quibus penderent duæ catenæ au- 17
reæ, quas inseruerunt vncinis, qui in super-
humeralis angulis eminebant. * Hæc & an- 18
te & retro ita conueniebant sibi, vt super-
humerale & rationale mutuò necterentur,
* stricta ad balteum & annulis fortius copu- 19
lata, quos iungebat vitta hyacinthina, ne la-
xa fluerent, & a se inuicẽ mouerentur, sicut
20 præcepit Dominus Moysi. * Fecerunt quo-
que tunicam superhumeralis totam hyacin
21 thinam, * & capitium in superiori parte con-
tra medium, oramq. per gyrum capitij tex-
22 tilem: * deorsum autem ad pedes mala pu-
nica ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac
23 bysso retorta: * & tintinnabula de auro pu-
rissimo, quæ posuerunt inter malogranata
24 in extrema parte tunicæ per gyrum: * tin-
tinnabulum autem aureum, & malum pu-
nicum, quibus ornatus incedebat pontifex
quando ministerio fungebatur, sicut præ-
25 ceperat Dominus Moysi. * Fecerunt & tu-
nicas byssinas opere textili Aaron & filijs
26 eius: * & mitras cum coronulis suis ex bys-
27 so: * feminalia quoque linea, byssina:
28 * cingulũ vero de bysso retorta, hyacintho,
purpura, ac vermiculo bis tincto arte plu-
mariã, sicut præceperat Dominus Moysi.
29 * Fecerunt & laminã sacræ venerationis de
auro purissimo, scripseruntq. in ea opere
30 gemmario, Sanctum Domini: * & strinxe-
runt eam cum mitra vitta hyacinthina, si-
31 cut præceperat Dominus Moysi. * Perfe-
ctum est igitur omne opus tabernaculi &
tecti testimonij: feceruntq. filij Israel cun-
32 cta quæ præceperat Dominus Moysi. * Et
obtulerunt tabernaculum & tectum & vni-
uersam supellectilem, annulos, tabulas, ve-
33 ctes, columnas ac bases, * opertorium de
pellibus arietum rubricatis, & aliud oper-
34 rimentum de ianthinis pellibus, * velum:
35 arcam, vectes, propitiatorium, * mensam
cum vasis suis & propositionis panibus:
36 * candelabrum, lucernas, & vtensilia earum
37 cum oleo: * altare aureum, & vnguentum,
38 & thymiama ex aromatibus: * & tentorium
39 in introitu tabernaculi: * altare æneum, re-
tiaculum, vectes, & vasa eius omnia: la-
brum cum basi sua: tentoria atrij, & co-
40 lumnas cum basibus suis: * tentorium in
introitu atrij, funiculosq. illius & paxillos.
Nihil ex vasis defuit, quæ in ministerium
tabernaculi, & in tectum fœderis iussa
41 sunt fieri. * Vestes quoque, quibus sacer-
dotes vtuntur in Sanctuario, Aaron scili-
42 cet & filij eius, * obtulerunt filij Israel, si-
cut

cut præceperat Dominus. * Quæ post- 43
quam Moyses cuncta vidit completa, be-
nedixit eis.

CAP. XL.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Mense primo, prima die men- 2
sis, eriges tabernaculum testimonij, * & po- 3
nes in eo arcam, dimittesq. ante illam ve-
lum: * & illata mensa, pones super eam quæ 4
rite præcepta sunt. Candelabrum stabit
cum lucernis suis, * & altare aureum in quo 5
adoletur incensum, coram arca testimonij.
Tentoriũ in introitu tabernaculi pones, * & 6
ante illud altare holocausti: * labrum in- 7
ter altare & tabernaculum, quod implebis
aqua. * Circumdabisq. atrium tentorijs, 8
& ingressum eius. * Et assumpto vnctionis 9
oleo vnges tabernaculum cum vasis suis,
vt sanctificentur: * altare holocausti & om- 10
nia vasa eius: * labrum cum basi sua: om- 11
nia vnctionis oleo consecrabis, vt sint San-
cta sanctorum. * Applicabisq. Aaron & fi- 12
lios eius ad fores tabernaculi testimonij,
& lotos aqua * indues sanctis vestibus, vt 13
ministrent mihi, & vnctio eorum in sacer-
dotium sempiternum proficiat. * Fecitq. 14
Moyses omnia quæ præceperat Dominus.
* Igitur mense primo anni secundi, prima 15
die mensis, collocatum est tabernaculum.
* Erexitq. Moyses illud, & posuit tabulas 16
ac bases & vectes, statuitq. columnas, * & 17
expandit tectum super tabernaculum, im-
posito desuper operimento, sicut Dominus
imperauerat. * Posuit & testimonium in 18
arca, subditis infra vectibus, & oraculum
desuper. * Cumq. intulisset arcam in ta- 19
bernaculum, appendit ante eam velum vt
20 expleret Domini iussionem. * Posuit &
mensam in tabernaculo testimonij ad pla-
21 gam Septentrionalem extra velum, * ordi-
natis coram propositionis panibus, sicut
22 præceperat Dominus Moysi. * Posuit &
candelabrum in tabernaculo testimonij e
23 regione mensæ in parte australi, * locatis
per ordinem lucernis, iuxta præceptum
24 Domini. * Posuit & altare aureum sub te-
25 cto testimonij contra velum, * & adoleuit
super eo incensum aromatum, sicut iusse-
26 rat Dominus Moysi. * Posuit & tentorium
27 in introitu tabernaculi testimonij, * & alta-
re holocausti in vestibulo testimonij, offe-
rens in eo holocaustum, & sacrificia, vt Do-
28 minus imperauerat. * Labrum quoque sta-
tuit inter tabernaculum testimonij & alta-
29 re, implens illud aqua. * Laueruntq. Moy-
ses & Aaron, ac filij eius manus suas & pe-
30 des, * cum ingrederentur tectum fœderis,
& accederent ad altare, sicut præceperat
31 Dominus Moysi. * Erexit & atrium per
gyrum tabernaculi & altaris, ducto in in-
troitu eius tentorio. Postquam omnia per-
32 fecta sunt, * operuit nubes tabernaculum
testimonij, & gloria Domini impleuit il-
33 lud. * Nec poterat Moyses ingredi tectum
fœderis, nube operiente omnia, & maiesta-
te Domini coruscante, quia cuncta nubes
34 operuerat. * Si quando nubes tabernacu-
lum deserebat, proficiscebantur filij Israel
35 per turmas suas: * si pendebat desuper, ma-
36 nebant in eodem loco. * Nubes quippe
Domini incubabat per diem tabernaculo,
& ignis in nocte, videntibus cunctis popu-
lis Israel per cunctas mansiones suas.

LIBER

LIBER LEVITICVS,
HEBRAICE VAICRA.

CAPVT PRIMVM.

VOCAVIT autem Moysen, 1
& locutus est ei Dominus
de tabernaculo testimonij,
dicēs:* Loquere filijs Israel, 2
& dices ad eos: Homo, qui
obtulerit ex vobis hostiam Domino de pe-
coribus,id est, de bobus & ouibus offerens
victimas, *si holocaustum fuerit eius obla- 3
tio, ac de armento; masculum immacula-
tum offeret ad ostium tabernaculi testimo-
nij,ad placandum sibi Dominum:*ponetq. 4
manum super caput hostiæ,& acceptabilis
erit, atque in expiationem eius proficiens.
* Immolabitq. vitulum coram Domino, & 5
offerent filij Aaron sacerdotes sanguinem
eius, fundentes per altaris circuitum, quod
est ante ostium tabernaculi.*detractaq. pel- 6
le hostiæ,artus in frusta concident,*& sub- 7
ijcient in altari ignem, strue lignorum an-
tè composita:*& membra quæ sunt cæsa, 8
desuper ordinantes,caput videlicet,& cun-
cta quæ adhærent iecori,* intestinis & pe- 9
dibus lotis aqua: adolebitq. ea sacerdos
super altare in holocaustũ & suauem odo-
rem Domino.*Quòd si de pecoribus obla- 10
tio est, de ouibus siue de capris holocau-
stum, masculum absque macula offeret:
*immolabitq. ad latus altaris, quod respi- 11
cit ad Aquilonem, coram Domino: san-
guinem vero illius fundent super altare fi-
lij Aaron per circuitum:*diuidentq. mem- 12
bra,caput, & omnia quæ adherent iecori:
& ponent super ligna,quibus subijciendus
est ignis:* intestina vero & pedes lauabunt 13
aqua. Et oblata omnia adolebit sacerdos
super altare in holocaustum & odorem
suauissimum Domino. * Si autem de aui- 14
bus, holocausti oblatio fuerit Domino, de
turturibus, aut pullis columbæ, * offeret 15
eam sacerdos ad altare: & retorto ad col-
lum capite,ac rupto vulneris loco, decur-
rere faciet sanguinem super crepidinem
16 altaris:*vesiculam vero gutturis,& plumas
proijciet prope altare ad orientalem pla-
gam, in loco in quo cineres effundi so-
17 lent,* confringetq. ascellas eius,& non se-
cabit, neque ferro diuidet eam, & adole-
bit super altare,lignis igne supposito. Ho-
locaustum est & oblatio suauissimi odo-
ris Domino.

CAP. II.

1 ANIMA cum obtulerit oblationem
sacrificij Domino, simila erit eius
oblatio. fundetq. super eam oleũ,& ponet
2 thus,* ac deferet ad filios Aaron sacerdo-
tes: quorum vnus tollet pugillum plenum
similæ & olei, ac totum thus,& ponet me-
moriale super altare in odorem suauissimũ
3 Domino.*quod autem reliquum fuerit de
sacrificio,erit Aaron & filiorum eius, San-
ctum sanctorum de oblationibus Domini.
4 *Cum autem obtuleris sacrificium coctum
in clibano: de simila,panes scilicet absque
fermento, conspersos oleo, & lagana azy-
5 ma oleo lita.*Si oblatio tua fuerit de sar-
tagine,similæ conspersæ oleo & absque fer-
6 mento,*diuides eam minutatim, & fundes
7 super eam oleum. *Sin autem de craticu-
la fuerit sacrificium,æque simila oleo con-
8 spergetur:*quam offerens Domino,trades
9 manibus sacerdotis. * Qui cum obtulerit
eam,tollet memoriale de sacrificio,& ado-
lebit super altare in odorem suauitatis Do-
10 mino, *quidquid autem reliquum est, erit
Aaron, & filiorum eius, Sanctum sancto-
11 rum de oblationibus Domini. * Omnis
oblatio,quæ offertur Domino, absque fer-

mento

mento fiet,nec quidquam fermenti ac mel-
lis adolebitur in sacrificio Domino.*Primi- 12
tias tantum eorum offeretis ac munera: su-
per altare vero non imponentur in odoré
suauitatis. * Quidquid obtuleris sacrificij, 13
sale condies, nec auferes sal fœderis Dei
tui de sacrificio tuo. In omni oblatione
tua offeres sal.*Si autem obtuleris munus 14
primarum frugum tuarum Domino de spi-
cis adhuc virentibus,torrebis igni, & con-
fringes in morem farris, & sic offeres pri-
mitias tuas Domino,*fundẽs suprà oleum, 15
& thus imponens,quia oblatio Domini est.
*de qua adolebit sacerdos in memoriá mu- 16
neris parté farris fracti,& olei,ac totũ thus.

CAP. III.

QVÒD si hostia pacificorum fuerit eius 1
oblatio,& de bobus voluerit offerre,
marem siue feminam, immaculata offeret
coram Domino: *Ponetq. manum super 2
caput victimæ suæ,quæ immolabitur in in-
troitu tabernaculi testimonij,fundentq. fi-
lij Aaron sacerdotes,sanguinem per altaris
circuitum.*Et offerent de hostia pacifico- 3
rum in oblationem Domino, adipem qui
operit vitalia, & quidquid pinguedinis est
intrinsecus:*duos renes cum adipe quo te- 4
guntur ilia,& reticulum iecoris cum renun
culis.*adolebuntq. ea super altare in holo- 5
caustum,lignis igne supposito: in oblatio-
nem suauissimi odoris Domino. *Si vero 6
de ouibus fuerit eius oblatio & pacificorũ
hostia, siue masculum obtulerit, siue femi-
nam,immaculata erunt.*Si agnum obtule- 7
rit coram Domino,*ponet manum suam 8
super caput victimæ suæ: quæ immolabitur
in vestibulo tabernaculi testimonij: fun-
dentq. filij Aaron sanguinem eius per cir-
cuitum altaris.*Et offerét de pacificorum 9
hostia sacrificium Domino: adipem & cau-
dam totam*cum renibus, & pinguedinem 10
quæ operit ventrem atque vniuersa vitalia,
& vtrumque renunculum cum adipe qui
est iuxta ilia, reticulumq. iecoris cum re-
nunculis.*& adolebit ea sacerdos super al- 11
tare in pabulum ignis & oblationis Domi-
12 ni.*Si capra fuerit eius oblatio,& obtule-
13 rit eam Domino,*ponet manum suam su-
per caput eius: immolabitq. eam in introi-
tu tabernaculi testimonij. Et fundent filij
Aaron sanguinem eius per altaris circuitũ.
14 * Tollentq. ex ea in pastum ignis domini-
ci,adipem qui operit ventrem,& qui tegit
15 vniuersa vitalia:*duos renunculos cum re-
ticulo,quod est super eos iuxta ilia,& arui-
16 nam iecoris cum renunculis:*adolebitq. ea
super altare sacerdos in alimoniam ignis,
& suauissimi odoris. Omnis adeps,Domi-
17 ni erit*iure perpetuo in generationibus, &
cunctis habitaculis vestris: nec sanguinem
nec adipem omnino comedetis.

CAP. IIII.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen,
2 dicens:*Loquere filijs Israel: Anima,
quæ peccauerit per ignorantiam,& de vni-
uersis mandatis Domini, quæ præcepit vt
3 non fierent,quippiam fecerit:*si sacerdos,
qui vnctus est, peccauerit, delinquere fa-
ciens populum,offeret pro peccato suo vi-
4 tulum immaculatum Domino:* & addu-
cet illum ad ostium tabernaculi testimonij
coram Domino,ponetq. manum super ca-
5 put eius,& immolabit eum Domino.*Hau-
riet quoque de sanguine vituli,inferens il-
6 lum in tabernaculum testimonij.* Cumq.
intinxerit digitum in sanguine, asperget
eo septies coram Domino contra velum
7 Sanctuarij.*ponetq. de eodem sanguine
super cornua altaris thymiamatis gratissi-
mi Domino,quod est in tabernaculo testi-
monij: omnem autem reliquum sangui-
nem fundet in basim altaris holocausti in
8 introitu tabernaculi.*Et adipem vituli au-
feret pro peccato,tam eum qui vitalia ope-
9 rit quàm omnia quæ intrinsecus sunt:*duos
renunculos & reticulum quod est super
eos iuxta ilia,& adipem iecoris cum renũ-
10 culis,*sicut aufertur de vitulo hostiæ paci-
ficorum: & adolebit ea super altare holo-
11 causti.*Pellem vero & omnes carnes cum
12 capite & pedibus & intestinis & fimo,*&
reliquo corpore efferet extra castra in locũ

mundum,vbi cineres effundi solent: incen-
detq. ea super lignorum struem,quæ in lo-
co effusorum cinerũ cremabuntur.*Quòd 13
si omnis turba Israel ignorauerit,& per im
peritiam fecerit quod contra mandatum
Domini est,* & postea intellexerit pecca- 14
tum suum,offeret pro peccato suo vitulum,
adducetq. eum ad ostium tabernaculi.*Et 15
ponent seniores populi manus super caput
eius coram Domino. Immolatoq. vitulo
in conspectu Domini,*inferet sacerdos,qui 16
vnctus est, de sanguine eius in tabernacu-
lum testimonij,*tincto digito aspergens se- 17
pties contra velum:* ponetq. de eodem 18
sanguine in cornibus altaris, quod est co-
ram Domino in tabernaculo testimonij:
reliquum autem sanguinem fundet iuxta
basim altaris holocaustorum, quod est in
ostio tabernaculi testimonij. * Omnemq. 19
eius adipem tollet, & adolebit super alta-
re: *sic faciens & de hoc vitulo quo mo- 20
do fecit & prius: & rogante pro eis sacer-
dote, propitius erit eis Dominus.* Ipsum 21
autem vitulum efferet extra castra, atque
comburet sicut & priorem vitulum: quia
est pro peccato multitudinis. * Si pecca- 22
uerit princeps, & fecerit vnum e pluribus
per ignorantiam, quod Domini lege pro-
hibetur:*& postea intellexerit peccatum 23
suum,offeret hostiam Domino, hircum de
capris immaculatum.*Ponetq.manum suã 24
super caput eius:cumq. immolauerit eum
in loco vbi solet mactari holocaustum co-
ram Domino,quia pro peccato est,*tinget 25
sacerdos digitum in sanguine hostiæ pro
peccato, tangens cornua altaris holocau-
sti, & reliquum fundens ad basim eius.
*Adipem vero adolebit supra,sicut in victi- 26
mis pacificorum fieri solet: rogabitq. pro
eo sacerdos,& pro peccato eius,& dimitte-
tur ei.*Quòd si peccauerit anima per igno 27
rantiam,de populo terræ, vt faciat quidquã
de his, quæ Domini lege prohibentur, at-
que delinquat,* & cognouerit peccatum 28
suum,offeret capram immaculatam.* Po- 29
netq. manum super caput hostiæ quæ pro
peccato est, & immolabit eam in loco ho-
30 locausti.*Tolletq. sacerdos de sanguine in
digito suo:& tangens cornua altaris holo-
31 causti,reliquum fundet ad basim eius.*Om
nem autem adipem auferens, sicut auferri
solet de victimis pacificorum, adolebit su-
per altare in odorem suauitatis Domino:
32 rogabitq. pro eo,& dimittetur ei.*Sin au-
tem de pecoribus obtulerit victimam pro
33 peccato,ouem scilicet immaculatam;*po-
net manum super caput eius, & immola-
bit eam in loco vbi solent cædi holocau-
34 storum hostiæ.*Sumetq. sacerdos de san-
guine eius digito suo, & tangens cornua
altaris holocausti, reliquum fundet ad ba-
35 sim eius.*Omnem quoque adipem aufe-
rens,sicut auferri solet adeps arietis,qui im
molatur pro pacificis: cremabit super al-
tare in incensum Domini: rogabitq. pro
eo, & pro peccato eius, & dimittetur ei.

CAP. V.

1 SI peccauerit anima, & audierit vocem
iurantis,testisq. fuerit quòd aut ipse vi-
dit, aut conscius est: nisi indicauerit, por-
2 tabit iniquitatem suam.*Anima quæ teti-
gerit aliquid immundum, siue quod occi-
sum a bestia est, aut per se mortuum, aut
quodlibet aliud reptile: & oblita fuerit im-
3 munditiæ suæ,rea est,& deliquit:* & si te-
tigerit quidquam de immunditia hominis
iuxta omnem impuritatem, qua pollui so-
let, oblitaq. cognouerit postea, subiacebit
4 delicto.*Anima,quæ iurauerit,& protulerit
labijs suis vt vel male quid faceret,vel be-
ne,& idipsum iuramento & sermone firma-
uerit, oblitaq. postea intellexerit delictum
5 suum,* agat pœnitentiam pro peccato,
6 *& offerat de gregibus agnam siue capram,
orabitq. pro ea sacerdos & pro peccato
7 eius:*sin autem non potuerit offerre pecus,
offerat duos turtures,vel duos pullos colum
barum Domino,vnum pro peccato, & al-
8 terum in holocaustum,*dabitq. eos sacer-
doti: qui primum offerens pro peccato,
retorquebit caput eius ad pennulas, ita vt
collo hæreat, & non penitus abrumpatur.
9 *Et asperget de sanguine eius parietem al-
taris.

taris. quidquid autem reliquum fuerit, fa-
ciet distillare ad fundamentum eius, quia
pro peccato est. *Alterum vero adolebit 10
in holocaustum, vt fieri solet: rogabitq. pro
eo sacerdos & pro peccato eius, & dimit-
tetur ei. *Quòd si non quiuerit manus 11
eius duos offerre turtures, aut duos pullos
columbarum, offeret pro peccato suo simi-
læ partem ephi decimam. non mittet in
eam oleum, nec thuris aliquid imponet,
quia pro peccato est. *tradetq. eam sacer- 12
doti: qui plenum ex ea pugillum hauriens,
cremabit super altare in monimentum eius
qui obtulerit, *rogans pro illo & expians, 13
reliquam vero partem ipse habebit in mu-
nere. *Locutusq. est Dominus ad Moysen, 14
dicens: *Anima si præuaricans ceremonias, 15
per errorem in his, quæ Domino sunt san-
ctificata, peccauerit, offeret pro delicto suo
arietem immaculatum de gregibus, qui
emi potest duobus siclis, iuxta pondus San-
ctuarij: *ipsumq. quod intulit damni resti- 16
tuet, & quintam partem ponet supra, tra-
dens sacerdoti, qui rogabit pro eo offerens
arietem, & dimittetur ei. *Anima si pecca- 17
uerit per ignorantiam, feceritq. vnum ex
his quæ Domini lege prohibentur, & pec-
cati rea intellexerit iniquitatem suam, *of- 18
feret arietem immaculatum de gregibus
sacerdoti, iuxta mensuram, æstimationemq.
peccati: qui orabit pro eo, quia nesciens
fecerit: & dimittetur ei, *quia per errorem 19
deliquit in Dominum.

CAP. VI.

LOCVTVS est Dominus ad Moysen, di- 1
cens: *Anima quæ peccauerit, & con- 2
tempto Domino, negauerit proximo suo
depositum quod fidei eius creditum fue-
rat, vel vi aliquid extorserit, aut calumniam
fecerit, *siue rem perditam inuenerit, & in- 3
ficians insuper peierauerit, & quodlibet
aliud ex pluribus fecerit, in quibus solent
peccare homines, *conuicta delicti, *reddet 4
omnia quæ per fraudem voluit obtinere, 5
integra, & quintã insuper partem domino
cui damnum intulerat. *Pro peccato autem 6
suo offeret arietem immaculatum de gre-
ge, & dabit eum sacerdoti, iuxta æstimatio-
7 nem, mensuramq. delicti: *qui rogabit pro
eo coram Domino, & dimittetur illi pro
8 singulis quæ faciendo peccauit. *Locutusq.
9 est Dominus ad Moysen, dicens: *Præcipe
Aaron & filijs eius: Hæc est lex holocau-
sti: Cremabitur in altari tota nocte vsque
10 mane: ignis ex eodem altari erit. *vestietur
tunica sacerdos & feminalibus lineis: tol-
letq. cineres, quos vorans ignis exussit, &
11 ponens iuxta altare, *spoliabitur prioribus
vestimentis, indutusq. alijs, efferet eos extra
castra, & in loco mundissimo vsque ad fa-
12 uillam consumi faciet. *Ignis autem in al-
tari semper ardebit, quem nutriet sacerdos
subijciens ligna mane per singulos dies, &
imposito holocausto, desuper adolebit adi-
13 pes pacificorum. *Ignis est iste perpetuus,
14 qui numquam deficiet in altari. *Hæc est
lex sacrificij & libamentorum, quæ offerent
filij Aaron coram Domino, & coram alta-
15 ri. *Tollet sacerdos pugillum similæ, quæ
conspersa est oleo, & totum thus, quod su-
per similam positum est: adolebitq. illud
in altari in monimentum odoris suauissimi
16 Domino: *reliquam autem partem similæ
comedet Aaron cum filijs suis, absque fer-
mento: & comedet in loco Sancto Atrij ta-
17 bernaculi. *Ideo autem non fermentabi-
tur, quia pars eius in Domini offertur in-
censum. Sanctum sanctorum erit, sicut pro
18 peccato atque delicto. *Mares tantum stir-
pis Aaron comedent illud. Legitimum ac
sempiternum erit in generationibus vestris
de sacrificijs Domini. omnis, qui tetigerit
19 illa, sanctificabitur. *Locutusq. est Domi-
20 nus ad Moysen, dicens: *Hæc est oblatio
Aaron, & filiorum eius, quam offerre de-
bent Domino in die vnctionis suæ. Deci-
mam partem ephi offerent similæ in sacri-
ficio sempiterno, medium eius mane, & me-
21 dium eius vespere: *quæ in sartagine oleo
conspersa frigetur. Offeret autem eam cali-
22 dam in odorem suauissimum Domino *sa-
cerdos, qui iure patri successerit, & tota cre-
23 mabitur in altari. *Omne enim sacrificium

sacerdotum igne consumetur,nec quisquã
comedet ex eo .* Locutus est autem Do- 24
minus ad Moysen,dicens :*Loquere Aaron 25
& filijs eius : Ista est lex hostiæ pro pecca-
to : In loco vbi offertur holocaustum,im-
molabitur coram Domino . Sanctum san-
ctorum est . * Sacerdos qui offert,comedet 26
eam in loco sancto , in atrio tabernaculi .
*Quidquid tetigerit carnes eius,sanctifica- 27
bitur . Si de sanguine illius vestis fuerit
aspersa,lauabitur in loco sancto .* Vas au- 28
tem fictile, in quo cocta est, confringetur.
quòd si vas æneum fuerit, defricabitur,&
lauabitur aqua . * Omnis masculus de ge- 29
nere sacerdotali vescetur de carnibus eius,
quia Sanctum sanctorum est.* Hostia enim 30
quæ cæditur pro peccato,cuius sanguis in-
fertur in tabernaculum testimonij ad ex-
piandum in Sanctuario , non comedetur ,
sed comburetur igni .

C A P. VII.

HÆc quoque lex hostiæ pro delicto , 1
Sancta sanctorum est :*idcirco vbi im- 2
molabitur holocaustum, mactabitur & vi-
ctima pro delicto : sanguis eius per gyrum
altaris fundetur . * Offerent ex ea caudam 3
& adipem qui operit vitalia :*Duos renun- 4
culos , & pinguedinem quæ iuxta ilia est,
reticulumq. iecoris cum renunculis . * & 5
adolebit ea sacerdos super altare : incen-
sum est Domini pro delicto . *Omnis ma- 6
sculus de sacerdotali genere,in loco sancto
vescetur his carnibus,quia Sanctum sancto-
rum est.*Sicut pro peccato offertur hostia, 7
ita & pro delicto: vtriusque hostiæ lex vna
erit: ad sacerdotem,qui eam obtulerit,per-
tinebit .*Sacerdos qui offert holocausti vi- 8
ctimam,habebit pellem eius. *Et omne sa- 9
crificium similæ,quod coquitur in clibano,
& quidquid in craticula , vel in sartagine
præparatur, eius erit sacerdotis a quo of-
fertur :*siue oleo conspersa,siue arida fue- 10
rint,cunctis filijs Aaron mensura æqua per
singulos diuidetur.*Hæc est lex hostiæ pa- 11
cificorum quæ offertur Domino. *Si pro 12
gratiarum actione oblatio fuerit , offerent
panes absque fermento conspersos oleo,&
lagana azyma vncta oleo , coctamq. simi-
lam,& collyridas olei admistione consper-
13 sas :*panes quoque fermẽtatos cum hostia
gratiarum , quæ immolatur pro pacificis :
14 *ex quibus vnus pro primitijs offeretur Do
mino , & erit sacerdotis qui fundet hostiæ
15 sanguinem .*cuius carnes eadem comeden-
tur die,nec remanebit ex eis quidquam vs-
16 que mane . * Si voto,vel sponte quispiam
obtulerit hostiam , eadem similiter edetur
die : sed & si quid in crastinum remanse-
17 rit,vesci licitum est : *quidquid autem ter-
18 tius inuenerit dies,ignis absumet .* si quis
de carnibus victimæ pacificorum die tertio
comederit,irrita fiet oblatio , nec proderit
offerenti : quin potius quæcumque anima
tali se edulio cõtaminauerit,præuaricatio-
19 nis rea erit .*Caro , quæ aliquid tetigerit
immundum, non comedetur, sed combu-
retur igni : qui fuerit mundus, vescetur ex
20 ea.*Anima polluta quæ ederit de carnibus
hostiæ pacificorum, quæ oblata est Domi-
21 no,peribit de populis suis.*Et quæ tetige-
rit immunditiam hominis,vel iumenti,siue
omnis rei quæ polluere potest,& comede-
rit de huiuscemodi carnibus, interibit de
22 populis suis . * Locutusq. est Dominus ad
23 Moysen,dicens :*Loquere filijs Israel :Adi-
pem ouis,& bouis,& capræ non comedetis.
24 *Adipem cadaueris morticini , & eius ani-
malis,quod a bestia captum est, habebitis
25 in varios vsus . *Si quis adipem, qui offerri
debet in incensum Domini,comederit,pe-
26 ribit de populo suo .*Sanguinem quoque
omnis animalis non sumetis in cibo , tam
27 de auibus quàm de pecoribus . * Omnis
anima,quæ ederit sanguinem,peribit de po
28 pulis suis.*Locutusq. est Dominus ad Moy
29 sen,dicens : * Loquere filijs Israel,dicens :
Qui offert victimam pacificorum Domino,
offerat simul & sacrificium,id est,libamen-
30 ta eius .*tenebit manibus adipem hostiæ,&
pectusculum : cumq. ambo oblata Domino
31 consecrauerit,tradet sacerdoti ,*qui adole-
bit adipem super altare, pectusculum autem
32 erit Aaron,& filiorum eius.*armus quoque
dexter

dexter de pacificorum hostijs cedet in pri-
mitias sacerdotis. *Qui obtulerit sangui- 33
nem & adipem, filiorum Aaron, ipse habe-
bit & armum dextrum in portione sua. *Pe- 34
ctusculum enim eleuationis, & armum se-
parationis tuli a filijs Israel de hostijs eorũ
pacificis, & dedi Aaron sacerdoti, & filijs
eius lege perpetua, ab omni populo Israel.
*Hæc est vnctio Aaron & filiorum eius in 35
ceremonijs Domini die qua obtulit eos
Moyses, vt sacerdotio fungerentur, *& quæ 36
præcepit eis dari Dominus a filijs Israel re-
ligione perpetua in generationibus suis.
*Ista est lex holocausti, & sacrificij pro pec 37
cato atque delicto, & pro consecratione &
pacificorum victimis: *quam constituit 38
Dominus Moysi in monte Sinai, quando
mandauit filijs Israel vt offerrent oblatio-
nes suas Domino in deserto Sinai.

CAP. VIII.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen, di- 1
cens: *Tolle Aaron cum filijs suis, ve- 2
stes eorum, & vnctionis oleum, vitulum pro
peccato, duos arietes, canistrum cũ azymis,
*& congregabis omnem cœtum ad ostium 3
tabernaculi. *Fecit Moyses vt Dominus im- 4
perauerat. Congregataq. omni turba ante
fores tabernaculi, *ait: Iste est sermo, quem 5
iussit Dominus fieri. *Statimq. obtulit Aa- 6
ron & filios eius. Cũq. lauisset eos, *vestiuit 7
pontificem subucula linea, accingens eum
balteo, & induens eum tunica hyacinthina,
& desuper humerale imposuit, *quod astrin 8
gens cingulo aptauit rationali, in quo erat
Doctrina & Veritas. *Cidari quoque texit 9
caput: & super eam, contra frontem, posuit
laminam auream consecratam in sanctifi-
catione, sicut præceperat ei Dominus. *Tu- 10
lit & vnctionis oleum, quo liniuit taberna-
culum cum omni supellectili sua. *Cumq. 11
sanctificans aspersisset altare septem vici-
bus, vnxit illud, & omnia vasa eius, labrũq.
cum basi sua sanctificauit oleo. *Quod fun 12
dens super caput Aaron, vnxit eum, & con-
secrauit: *filios quoque eius oblatos vesti- 13
uit tunicis lineis, & cinxit balteis, imposuitq.
14 mitras, vt iusserat Dominus. *Obtulit & vi-
tulum pro peccato. cumq. super caput eius
15 posuisset Aaron, & filij eius manus suas, *im
molauit eum: hauriens sanguinem, & tin-
cto digito, tetigit cornua altaris per gyrum.
quo expiato & sanctificato, fudit reliquum
16 sanguinem ad fundamenta eius. *Adipem
vero qui erat super vitalia, & reticulum ie-
coris, duosq. renunculos, cum aruinulis suis
17 adoleuit super altare: *vitulum cum pelle,
& carnibus, & fimo, cremans extra castra,
18 sicut præceperat Dominus. *Obtulit & arie-
tem in holocaustum: super cuius caput cũ
imposuissent Aaron & filij eius manus suas,
19 *immolauit eum, & fudit sanguinem eius
20 per circuitum altaris. *Ipsumq. arietem in
frusta concidens, caput eius, & artus, & adi-
21 pem adoleuit igni, *lotis prius intestinis &
pedibus. totumq. simul arietem incendit
super altare, eo quòd esset holocaustum
suauissimi odoris Domino, sicut præcepe-
22 rat ei. *Obtulit & arietem secundum, in
consecratione sacerdotum: posueruntq. su
per caput eius Aaron & filij eius manus
23 suas. *quem cum immolasset Moyses, su-
mens de sanguine eius, tetigit extremum
auriculæ dextræ Aaron, & pollicem manus
24 eius dextræ, similiter & pedis. *Obtulit & fi-
lios Aaron. cumq. de sanguine arietis im-
molati tetigisset extremum auriculæ singu-
lorum dextræ, & pollices manus ac pedis
dextri, reliquum fudit super altare per cir-
25 cuitum: *adipem vero, & caudam, omnemq.
pinguedinem quæ operit intestina, reticu-
lumq. iecoris, & duos renes cum adipibus
26 suis, & armo dextro separauit. *Tollens au-
tem de canistro azymorum, quod erat co-
ram Domino, panem absque fermento, &
collyridam conspersam oleo, laganumq.
27 posuit super adipes, & armum dextrũ, *tra-
dens simul omnia Aaron & filijs eius. Qui
postquam leuauerunt ea coram Domino,
28 *rursum suscepta de manibus eorum, ado-
leuit super altare holocausti, eo quòd con-
secrationis esset oblatio, in odorem suaui-
29 tatis, sacrificij Domino. *Tulitq. pectuscu-
lum eleuans illud coram Domino, de ariete

consecrationis in partem suam, sicut præ-
ceperat ei Dominus. *Assumensq. vnguen- 30
tum, & sanguinem qui erat in altari, asper-
sit super Aaron & vestimenta eius, & super
filios illius ac vestes eorum. *Cumq. sancti- 31
ficasset eos in vestitu suo, præcepit eis, di-
cens: Coquite carnes ante fores taberna-
culi, & ibi comedite eas: panes quoque cō-
secrationis edite, qui positi sunt in canistro,
sicut præcepit mihi Dominus, dicens: Aa-
ron & filij eius comedent eos: * quidquid 32
autem reliquum fuerit de carne & panibus,
ignis absumet. * De ostio quoque taberna- 33
culi non exibitis septem diebus, vsque ad
diem quo cōplebitur tempus consecratio-
nis vestræ. septem enim diebus finitur con-
secratio: * sicut & impræsentiarum factum 34
est, vt ritus sacrificij compleretur. * Die ac 35
nocte manebitis in tabernaculo obseruan-
tes custodias Domini, ne moriamini: sic
enim mihi præceptum est. * Feceruntq. 36
Aaron & filij eius cuncta quæ locutus est
Dominus per manum Moysi.

CAP. IX.

FACTO autem octauo die, vocauit Moy- 1
ses Aaron & filios eius, ac maiores natu
Israel, dixitq. ad Aaron: *Tolle de armen- 2
to vitulum pro peccato, & arietem in holo-
caustum, vtrumque immaculatum, & offer
illos coram Domino. *Et ad filios Israel lo- 3
queris: Tollite hircum pro peccato, & vi-
tulum, atque agnū, anniculos, & sine ma-
cula in holocaustum, *bouem & arietem 4
pro pacificis: & immolate eos coram Do-
mino, in sacrificio singulorum similam con-
spersam oleo offerentes. hodie enim Do-
minus apparebit vobis. *Tulerunt ergo cū- 5
cta quæ iusserat Moyses ad ostium taber-
naculi: vbi cum omnis multitudo astaret,
*ait Moyses: Iste est sermo, quem præcepit 6
Dominus: facite, & apparebit vobis gloria
eius. *Et dixit ad Aaron: Accede ad alta- 7
re, & immola pro peccato tuo: offer holo-
caustū, & deprecare pro te & pro populo.
cumq. mactaueris hostiam populi, ora pro
eo, sicut præcepit Dominus. *Statimq. Aa- 8
ron accedens ad altare, immolauit vitulum
9 pro peccato suo: *cuius sanguinem obtule-
runt ei filij sui: in quo tingens digitum, te-
tigit cornua altaris, & fudit residuū ad ba-
10 sim eius. *Adipemq. & renunculos, ac reti-
culum iecoris, quæ sunt pro peccato, ado-
leuit super altare, sicut præceperat Domi-
11 nus Moysi: *carnes vero & pellē eius extra
12 castra cumbussit igni. *Immolauit & holo-
causti victimam: obtuleruntq. ei filij sui san
guinem eius, quem fudit per altaris circui-
13 tum. *ipsam etiam hostiam in frusta conci-
sam, cum capite & membris singulis obtu-
lerunt. quæ omnia super altare cremauit
14 igni, *lotis aqua prius intestinis & pedibus.
15 *Et pro peccato populi offerens, mactauit
16 hircum: expiatoq. altari, *fecit holocaustū,
17 *addens in sacrificio libamenta, quæ pariter
offeruntur, & adolens ea super altare, abs-
18 que ceremonijs holocausti matutini. *Im-
molauit & bouem atque arietem, hostias pa
cificas populi: obtuleruntq. ei filij sui san-
guinem, quem fudit super altare in circui-
19 tum. * Adipem autem bouis, & caudam
arietis, renunculosq. cum adipibus suis, &
20 reticulum iecoris * posuerunt super pecto-
ra. cumq. cremati essent adipes super alta-
21 re, *pectora eorum, & armos dextros sepa-
rauit Aaron, eleuans coram Domino, sicut
22 præceperat Moyses. *Et extendens manus
ad populum, benedixit ei. Sicq. completis
hostijs pro peccato, & holocaustis, & paci-
23 ficis, descendit. * Ingressi autem Moyses &
Aaron in tabernaculum testimonij, & de-
inceps egressi benedixerunt populo. Ap-
paruitq. gloria Domini omni multitudini:
24 *& ecce egressus ignis a Domino, deuora-
uit holocaustum, & adipes qui erant super
altare. Quod cum vidissent turbæ, lauda-
uerunt Dominum, ruentes in facies suas.

CAP. X.

1 ARREPTISQ. Nadab, & Abiu filij Aaron
*thuribulis, posuerunt ignem, & in-
censum desuper, offerentes coram Domino
ignem alienum: quod eis præceptum non
2 erat. *Egressusq. ignis a Domino, deuorauit
eos,

eos, & mortui sunt coram Domino. *Di- 3
xitq. Moyses ad Aaron: Hoc est quod lo-
cutus est Dominus: Sanctificabor in ijs, qui
appropinquant mihi, & in conspectu om-
nis populi glorificabor. Quod audiens ta-
cuit Aaron. *Vocatis autem Moyses Mi- 4
saele, & Elisaphan filijs Oziel, patrui Aa-
ron, ait ad eos: Ite & tollite fratres vestros
de conspectu Sanctuarij, & asportate extra
castra. *Confestimq. pergentes, tulerunt 5
eos sicut iacebant, vestitos lineis tunicis, &
eiecerunt foras, vt sibi fuerat imperatum.
*Locutusq. est Moyses ad Aaron, & ad E- 6
leazar, & Ithamar filios eius: Capita vestra
nolite nudare, & vestimenta nolite scinde-
re, ne forte moriamini, & super omnem cœ-
tum oriatur indignatio. Fratres vestri, &
omnis domus Israel plangant incendium,
quod Dominus suscitauit: *vos autem non 7
egrediemini fores tabernaculi, alioquin pe
ribitis: oleum quippe sanctæ vnctionis est
super vos. Qui fecerunt omnia iuxta præ-
ceptum Moysi. *Dixit quoque Dominus ad 8
Aaron: *Vinum, & omne quod inebriare 9
potest, non bibetis tu & filij tui, quando
intratis in tabernaculum testimonij, ne
moriamini: quia præceptum sempiternum
est in generationes vestras. *Et vt habea- 10
tis scientiam discernendi inter sanctum &
profanum, inter pollutum & mundum:
*doceatisq. filios Israel omnia legitima mea 11
quæ locutus est Dominus ad eos per ma-
num Moysi. *Locutusq. est Moyses ad Aa- 12
ron, & ad Eleazar, & Ithamar filios eius, qui
erant residui: Tollite sacrificium, quod re-
mansit de oblatione Domini, & comedite
illud absque fermento iuxta altare, quia
Sanctum sanctorum est. *Comedetis autem 13
in loco sancto: quod datum est tibi & filijs
tuis de oblationibus Domini, sicut præce-
ptum est mihi. *Pectusculum quoque quod 14
oblatum est, & armum qui separatus est,
edetis in loco mundissimo tu & filij tui, &
filiæ tuæ tecum. tibi enim ac liberis tuis re-
posita sunt de hostijs salutaribus filiorum
Israel: *eo quòd armum & pectus, & adipes 15
qui cremantur in altari, eleuauerunt coram
Domino, & pertineant ad te, & ad filios
tuos lege perpetua, sicut præcepit Domi-
16 nus. *Inter hæc, hircum, qui oblatus fue-
rat pro peccato, cum quæreret Moyses, exu-
stum reperit: iratusq. cõtra Eleazar & Itha-
17 mar filios Aaron, qui remanserant, ait: *Cur
non comedistis hostiam pro peccato in lo-
co sancto, quæ Sancta sanctorum est, & da-
ta vobis vt portetis iniquitatem multitudi-
nis, & rogetis pro ea in conspectu Domi-
18 ni, *præsertim cum de sanguine illius non
sit illatum intra sancta, & comedere debue-
ritis eam in Sanctuario, sicut præceptum
19 est mihi? *Respondit Aaron: Oblata est
hodie victima pro peccato, & holocaustum
coram Domino: mihi autem accidit quod
vides. quomodo potui comedere eam, aut
placere Domino in ceremonijs mente lu-
20 gubri? *Quod cum audisset Moyses, re-
cepit satisfactionem.

CAP. XI.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen
2 & Aaron, dicens: *Dicite filijs Israel:
Hæc sunt animalia quæ comedere debetis
3 de cunctis animãtibus terræ: *Omne quod
habet diuisam vngulam, & ruminat in pe-
4 coribus, comedetis. *Quidquid autem ru-
minat quidem, & habet vngulam, sed non
diuidit eam, sicut camelus & cetera, non
comedetis illud, & inter immunda reputa-
5 bitis. *Chœrogryllus qui ruminat, vngu-
6 lamq. non diuidit, immundus est. *Lepus
quoque: nam & ipse ruminat, sed vngulam
7 non diuidit. *Et sus: qui cum vngulam di-
8 uidat, non ruminat. *horum carnibus non
vescemini, nec cadauera contingetis, quia
9 immunda sunt vobis. *Hæc sunt quæ gi-
gnuntur in aquis, & vesci licitum est. Om-
ne quod habet pinnulas & squamas, tam
in mari quàm in fluminibus & stagnis, co-
10 medetis. *Quidquid autem pinnulas &
squamas non habet eorum quæ in aquis
mouentur & viuunt, abominabile vobis,
11 *execrandumq. erit, carnes eorum non co-
12 medetis, & morticina vitabitis. *Cuncta
quæ non habent pinnulas & squamas in
aquis,

aquis, polluta erunt.* Hæc sunt quæ de 13
auibus comedere non debetis, & vitanda
sunt vobis: Aquilam, & gryphem, & ha-
liæetum,* & miluum ac vulturem iuxta ge- 14
nus suum,* & omne coruini generis in si- 15
militudinem suam,* struthionem, & no- 16
ctuam, & larum, & accipitrem iuxta genus
suum:* bubonem, & mergulum, & ibin, 17
* & cygnum, & onocrotalum, & porphyrio- 18
nem,* herodionem & charadrion iuxta ge- 19
nus suum, vpupam quoque, & vespertilio-
nem.* Omne de volucribus quod graditur 20
super quattuor pedes, abominabile erit vo-
bis.* Quidquid autem ambulat quidem su- 21
per quattuor pedes, sed habet longiora re-
tro crura, per quæ salit super terram,* co- 22
medere debetis, vt est bruchus in genere
suo, & attacus atque ophiomachus, ac lo-
custa, singula iuxta genus suum.* Quidquid 23
autem ex volucribus quattuor tantum ha-
bet pedes, execrabile erit vobis:* & quicū- 24
que morticina eorum tetigerit, polluetur,
& erit immundus vsque ad vesperum:* & 25
si necesse fuerit vt portet quippiam horum
mortuum, lauabit vestimenta sua, & im-
mundus erit vsque ad occasum solis.* Om- 26
ne animal quod habet quidem vngulam,
sed non diuidit eam, nec ruminat, immun-
dum erit: & qui tetigerit illud, conta-
minabitur.* Quod ambulat super manus 27
ex cunctis animantibus, quæ incedunt qua-
drupedia, immundum erit: qui tetigerit
morticina eorum, polluetur vsque ad ve-
sperum.* Et qui portauerit huiuscemodi 28
cadauera, lauabit vestimenta sua, & immun
dus erit vsque ad vesperū: quia omnia hæc
immunda sunt vobis.* Hæc quoque inter 29
polluta reputabuntur de his, quæ mouen-
tur in terra, mustela & mus & crocodilus,
singula iuxta genus suum,* mygale, & cha- 30
mæleon, & stellio, & lacerta, & talpa:* om- 31
nia hæc immunda sunt. Qui tetigerit mor-
ticina eorum, immundus erit vsque ad ve-
sperum:* & super quod ceciderit quidquā 32
de morticinis eorum, polluetur tam vas li-
gneum & vestimentum, quàm pelles & ci-
licia: & in quocumque fit opus, tingentur
aqua, & polluta erunt vsque ad vesperum,
33 & sic postea mundabuntur.* Vas autem
fictile, in quod horum quidquam intro ce-
ciderit, polluetur, & idcirco frangendum
34 est.* Omnis cibus, quem comedetis, si fusa
fuerit super eum aqua, immundus erit: &
omne liquens quod bibitur de vniuerso va-
35 se, immundum erit.* Et quidquid de mor-
ticinis huiuscemodi ceciderit super illud,
immundum erit: siue clibani, siue chytro-
36 podes, destruētur, & immundi erunt.* Fon-
tes vero & cisternæ, & omnis aquarum con-
gregatio munda erit. Qui morticinum eo-
37 rum tetigerit, polluetur.* Si ceciderit super
38 sementem, non polluet eam.* Si autē quis-
piam aqua sementem perfuderit, & postea
39 morticinis tacta fuerit, illico polluetur.* Si
mortuum fuerit animal, quod licet vobis
comedere, qui cadauer eius tetigerit, im-
40 mundus erit vsque ad vesperum:* & qui
comederit ex eo quippiam, siue portauerit,
lauabit vestimenta sua, & immundus erit
41 vsque ad vesperum.* Omne quod reptat
super terram, abominabile erit, nec assume-
42 tur in cibum.* Quidquid super pectus qua-
drupes graditur, & multos habet pedes, si-
ue per humum trahitur, non comedetis,
43 quia abominabile est.* Nolite contaminare
animas vestras, nec tangatis quidquam eo-
44 rum, ne immundi sitis.* Ego enim sum Do-
minus Deus vester: sancti estote, quia ego
sanctus sum. Ne polluatis animas vestras
in omni reptili quod mouetur super terrā.
45 * Ego enim sum Dominus, qui eduxi vos de
Terra Ægypti, vt essem vobis in Deum.
46 Sancti eritis, quia ego sanctus sum.* Ista
est lex animantium ac volucrum, & omnis
animæ viuentis, quæ mouetur in aqua, &
47 reptat in terra,* vt differentias noueritis
mundi, & immundi, & sciatis quid come-
dere & qūid respuere debeatis.

CAP. XII.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen,
2 dicens:* Loquere filijs Israel, & dices
ad eos: Mulier, si suscepto semine pepererit
masculū, immunda erit septē diebus iuxta
dies

dies separationis menstruæ.* Et die octauo 3
circumcidetur infantulus:* ipsa vero tri- 4
ginta tribus diebus manebit in sanguine
purificationis suæ: Omne sanctum non tan
get,nec ingredietur in Sanctuarium,donec
impleãtur dies purificationis suæ.* Sin au- 5
tem feminã pepererit, immunda erit dua-
bus hebdomadibus iuxta ritum fluxus men
strui, & sexaginta sex diebus manebit in
sanguine purificationis suæ.* Cumq. ex- 6
pleti fuerint dies purificationis suæ, pro fi-
lio,siue pro filia,deferet agnum anniculum
in holocaustum, & pullum columbæ siue
turturem pro peccato, ad ostium taberna-
culi testimonij, & tradet sacerdoti* qui of- 7
feret illa coram Domino, & orabit pro ea,
& sic mundabitur a profluuio sanguinis
sui: ista est lex parientis masculum aut fe-
minam.* Quòd si non inuenerit manus 8
eius, nec potuerit offerre agnum, sumet
duos turtures vel duos pullos columba-
rum, vnum in holocaustum, & alterum
pro peccato. orabitq. pro ea sacerdos, &
sic mundabitur.

Cap. XIII.

Locutusq. est Dominus ad Moysen, 1
& Aaron,dicens:* Homo,in cuius cute 2
& carne ortus fuerit diuersus color siue pu-
stula,aut quasi lucens quippiam,id est pla-
ga lepræ,adducetur ad Aaron sacerdotem,
vel ad vnum quemlibet filiorum eius.* Qui 3
cum viderit lepram in cute, & pilos in al-
bum mutatos colorem,ipsamq. speciem le-
præ humiliorem cute & carne reliqua: pla-
ga lepræ est, & ad arbitrium eius separabi-
tur.* Sin autem lucens candor fuerit in cu- 4
te,nec humilior carne reliqua, & pili colo-
ris pristini, recludet eum sacerdos septem
diebus,* & considerabit die septimo: & si- 5
quidem lepra vltra non creuerit, nec tran-
sierit in cute priores terminos, rursum re-
cludet eum septem diebus alijs.* Et die se- 6
ptimo contemplabitur: si obscurior fuerit
lepra, & non creuerit in cute, mundabit
eum, quia scabies est: lauabitq. homo ve-
stimenta sua, & mundus erit.* Quòd si 7
postquam a sacerdote visus est,& redditus
munditiæ,iterum lepra creuerit; adducetur
8 ad eum,* & immunditiæ condemnabitur.
9 * Plaga lepræ si fuerit in homine, adduce-
10 tur ad sacerdotem,* & videbit eum. Cumq.
color albus in cute fuerit,& capillorũ mu-
tauerit aspectum,ipsa quoque caro viua ap-
11 paruerit:* lepra vetustissima iudicabitur,at-
que inolita cuti. Contaminabit itaque eum
sacerdos, & non recludet, quia perspicuæ
12 immunditiæ est.* Sin autem effloruerit di-
scurrens lepra in cute,& operuerit omnem
cutem a capite vsque ad pedes, quidquid
13 sub aspectum oculorum cadit,* considera-
bit eum sacerdos, & teneri lepra mundis-
sima iudicabit: eo quòd omnis in cando-
rem versa sit,& idcirco homo mundus erit.
14 * Quando vero caro viuens in eo apparue-
15 rit,* tunc sacerdotis iudicio polluetur, &
inter immundos reputabitur. caro enim
viua si lepra aspergitur, immunda est.
16 * Quòd si rursum versa fuerit in alborem,
17 & totum hominem operuerit,* considera-
bit eum sacerdos, & mundum esse decer-
18 net.* Caro autem & cutis in qua vlcus na-
19 tum est,& sanatum,* & in loco vlceris ci-
catrix alba apparuerit,siue subrufa, addu-
20 cetur homo ad sacerdotem:* qui cum vi-
derit locum lepræ humiliorem carne reli-
qua,& pilos versos in candorem,contami-
nabit eum: plaga enim lepræ orta est in vl-
21 cere.* Quòd si pilus coloris est pristini, &
cicatrix subobscura,& vicina carne non est
22 humilior,recludet eum septem diebus.* & si
23 quidem creuerit,adiudicabit eum lepræ.* sin
autem steterit in loco suo, vlceris est cica-
24 trix,& homo mundus erit.* Caro autem &
cutis,quam ignis exusserit,& sanata albam
25 siue rufam habuerit cicatricem,* conside-
rabit eam sacerdos,& ecce versa est in al-
borem,& locus eius reliqua cute est humi-
lior: contaminabit eum, quia plaga lepræ
26 in cicatrice orta est.* Quòd si pilorum co-
lor non fuerit immutatus, nec humilior
plaga carne reliqua, & ipsa lepræ species
fuerit subobscura, recludet eum septẽ die-
27 bus,* & die septimo contemplabitur: si

creuerit

creuerit in cute lepra, contaminabit eum.
*sin autem in loco suo candor steterit non 28
satis clarus, plaga combustionis est, & idcir-
co mundabitur, quia cicatrix est combu-
sturæ. *Vir, siue mulier, in cuius capite vel 29
barba germinauerit lepra, videbit eos sacer
dos. *& siquidem humilior fuerit locus car- 30
ne reliqua, & capillus flauus, solitoq. subti-
lior; contaminabit eos, quia lepra capitis
ac barbæ est. *Sin autem viderit locum ma- 31
culæ æqualem vicinæ carni, & capillum ni-
grum: recludet eum septem diebus, *& die 32
septimo intuebitur. Si non creuerit macu-
la, & capillus sui coloris est, & locus plagæ
carni reliquæ æqualis: *radetur homo abs- 33
que loco maculæ, & includetur septé die-
bus alijs. *Si die septimo visa fuerit stetisse 34
plaga in loco suo, nec humilior carne reli-
qua, mundabit eũ, lotisq. vestibus suis mun-
dus erit. *Sin autem post emundationem 35
rursus creuerit macula in cute, *non quæ- 36
ret amplius vtrum capillus in flauum colo-
rem sit immutatus, quia aperte immundus
est. *Porro si steterit macula, & capilli nigri 37
fuerint, nouerit hominem sanatum esse, &
confidenter eum pronunciet mũdum. *Vir, 38
siue mulier, in cuius cute candor apparue-
rit, *intuebitur eos sacerdos. si deprehéde- 39
rit subobscurum alborem lucere in cute,
sciat non esse lepram, sed maculam coloris
candidi, & hominé mundum. *Vir, de cuius 40
capite capilli fluunt, caluus & mundus est:
*& si a fronte ceciderint pili, recaluaster & 41
mundus est. *Sin autem in caluitio siue in 42
recaluatione albus vel rufus color fuerit
exortus, *& hoc sacerdos viderit, condéna- 43
bit eum haud dubie lepræ, quæ orta est in
caluitio. *Quicumque ergo maculatus fue- 44
rit lepra, & separatus est ad arbitrium sacer-
dotis, *habebit vestimenta dissuta, caput 45
nudum, os veste cõtectum, contaminatum
ac sordidum se clamabit. *Omni tempore 46
quo leprosus est, & immundus, solus habi-
tabit extra castra. *Vestis lanea siue linea, 47
quæ lepram habuerit *in stamine atque sub- 48
tegmine, aut certè pellis, vel quidquid ex
pelle confectum est, *si alba vel rufa macula 49
fuerit infecta, lepra reputabitur, ostédeturq.
50 sacerdoti. *qui consideratã recludet septem
51 diebus: *& die septimo rursus aspiciens si
deprehenderit creuisse, lepra perseuerans
est: pollutum iudicabit vestimentum, & om-
52 ne in quo fuerit inuenta: *& idcirco com-
53 buretur flammis. *Quòd si eam viderit non
54 creuisse, *præcipiet, & lauabũt id, in quo le-
pra est, recludetq. illud septem diebus alijs.
55 *Et cum viderit faciem quidem pristinam
non reuersam, nec tamen creuisse lepram,
immundum iudicabit, & igne comburet, eo
quòd infusa sit in superficie vestimenti vel
56 per totum, lepra. *Sin autem obscurior fue-
rit locus lepræ, postquam vestis est lota,
57 abrumpet eum, & a solido diuidet. *Quòd
si vltra apparuerit in his locis, quæ prius im-
maculata erant, lepra volatilis & vaga: de-
58 bet igne comburi. *si cessauerit, lauabit
aqua ea, quæ pura sunt, secundò, & munda
59 erunt. *Ista est lex lepræ vestimenti lanei
& linei, staminis, atque subtegminis, om-
nisq. supellectilis pelliceæ, quomodo mun-
dari debeat, vel contaminari.

CAP. XIIII.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen,
2 dicens: *Hic est ritus leprosi, quando
mundandus est: Adducetur ad sacerdoté:
3 *qui egressus de castris, cum inuenerit le-
4 pram esse mundatam, *præcipiet ei, qui pu-
rificatur, vt offerat duos passeres viuos pro
se, quibus vesci licitum est, & lignum cedri-
5 num, vermiculumq. & hyssopum. *& vnum
ex passeribus immolari iubebit in vase fi-
6 ctili super aquas viuentes: *alium autem vi-
uum cum ligno cedrino, & cocco & hysso-
po tinget in sanguine passeris immolati,
7 *quo asperget illum, qui mundandus est,
septies, vt iure purgetur: & dimittet passe-
8 rem viuum, vt in agrum auolet. *Cumq. la-
uerit homo vestimenta sua, radet omnes
pilos corporis, & lauabitur aqua: purifica-
tusq. ingredietur castra, ita dumtaxat vt ma
neat extra tabernaculum suum septem die-
9 bus, *& die septimo radet capillos capitis,
barbamq. & supercilia, ac totius corporis
pilos.

pilos. Et lotis rursum vestibus & corpore,
* die octauo assumet duos agnos immacu- 10
latos, & ouem anniculam absque macula, &
tres decimas similæ in sacrificium, quæ con-
spersa sit oleo, & seorsum olei sextarium.
* Cumq. sacerdos purificans hominem, sta- 11
tuerit eum, & hæc omnia corã Domino in
ostio tabernaculi testimonij, * tollet agnũ, 12
& offeret eum pro delicto, oleiq. sextarium;
& oblatis ante Dominum omnibus, * im- 13
molabit agnum, vbi solet immolari hostia
pro peccato, & holocaustum, id est, in loco
sancto. Sicut enim pro peccato, ita & pro
delicto ad sacerdotem pertinet hostia: San-
cta sanctorum est. * Assumensq. sacerdos 14
de sanguine hostiæ, quæ immolata est pro
delicto, ponet super extremum auriculæ
dextræ eius qui mundatur, & super pollices
manus dextræ & pedis: * & de olei sextario 15
mittet in manum suam sinistram, * tingetq. 16
digitum dextrum in eo, & asperget coram
Domino septies. * quod autem reliquum est 17
olei in læua manu, fundet super extremum
auriculæ dextræ eius qui mundatur, & su-
per pollices manus ac pedis dextri, & super
sanguinem qui effusus est pro delicto, * & 18
super caput eius. * Rogabitq. pro eo coram 19
Domino, & faciet sacrificium pro peccato.
tunc immolabit holocaustum, * & ponet 20
illud in altari cum libamentis suis, & ho-
mo rite mundabitur. * Quòd si pauper est, 21
& non potest manus eius inuenire quæ di-
cta sunt, pro delicto assumet agnum ad
oblationem, vt roget pro eo sacerdos, de-
cimamq. partem similæ conspersæ oleo in
sacrificium, & olei sextarium, * duosq. turtu- 22
res siue duos pullos columbæ, quorũ vnus
sit pro peccato, & alter in holocaustum:
* offeretq. ea die octauo purificationis suæ 23
sacerdoti, ad ostium tabernaculi testimonij
coram Domino. * qui suscipiens agnum pro 24
delicto & sextarium olei, leuabit simul: * im- 25
molatoq. agno, de sanguine eius ponet su-
per extremũ auriculæ dextræ illius qui mun
datur, & super pollices manus eius ac pedis
dextri: * olei vero partem mittet in manum 26
suam sinistram, * in quo tingens digitũ dex- 27
træ manus asperget septies coram Domino:
28 * tangetq. extremum dextræ auriculæ illius
qui mundatur, & pollices manus ac pedis
dextri in loco sanguinis qui effusus est pro
29 delicto: * reliquam autem partem olei, quæ
est in sinistra manu, mittet super caput pu-
30 rificati, vt placet pro eo Dominum: * & tur-
31 turem siue pullum columbæ offeret, * vnum
pro delicto, & alterum in holocaustum cum
32 libamentis suis. * Hoc est sacrificium lepro-
si, qui habere non potest omnia in emun-
33 dationem sui. * Locutusq. est Dominus ad
34 Moysen & Aaron, dicens: * Cum ingressi
fueritis Terram Chanaan, quam ego dabo
vobis in possessionem, si fuerit plaga lepræ
35 in ædibus, * ibit cuius est domus, nuncians
sacerdoti, & dicet: Quasi plaga lepræ vide-
36 tur mihi esse in domo mea. * At ille præci-
piet vt efferant vniuersa de domo, priusquã
ingrediatur eam, & videat vtrum leprosa
sit, ne immunda fiant omnia quæ in domo
sunt. Intrabitq. postea vt cõsideret lepram
37 domus: * & cum viderit in parietibus illius
quasi valliculas pallore siue rubore defor-
38 mes, & humiliores superficie reliqua, * egre-
dietur ostium domus, & statim claudet il-
39 lam septem diebus. * Reuersusq. die septi-
mo, considerabit eam. si inuenerit creuis-
40 se lepram, * iubebit erui lapides in quibus
lepra est, & proijci eos extra ciuitatem in
41 locum immundum: * domum autem ip-
sam radi intrinsecus per circuitum, & spar-
gi puluerem rasuræ extra vrbem in locum
42 immundum, * lapidesq. alios reponi pro
his qui ablati fuerint, & luto alio liniri do-
43 mum. * Sin autem postquam eruti sunt la-
pides, & puluis erasus, & alia terra lita,
44 * ingressus sacerdos viderit reuersam leprã,
& parietes respersos maculis, lepra est per-
45 seuerans, & immunda domus: * quam sta-
tim destruent, & lapides eius ac ligna, atque
vniuersum puluerem proijcient extra op-
46 pidum in locum immundum. * Qui intra-
uerit domum quando clausa est, immundus
47 erit vsque ad vesperum: * & qui dormierit
in ea, & comederit quippiam, lauabit vesti-
48 menta sua. * Quòd si introiens sacerdos

viderit

viderit lepram non creuisse in domo,post-
quam denuo lita fuerit, purificabit eam
reddita sanitate:*& in purificationem eius 49
sumet duos passeres,lignumq. cedrinum,&
vermiculum atque hyssopum:*& immola- 50
to vno passere in vase fictili super aquas vi-
uas,*tollet lignum cedrinum,& hyssopum, 51
& coccum & passerẽ viuum,& tinget om-
nia in sanguine passeris immolati,atque in
aquis viuentibus, & asperget domum se-
pties,*purificabitq. eam tam in sanguine 52
passeris quàm in aquis viuentibus,& in pas-
sere viuo,lignoq. cedrino & hyssopo atque
vermiculo.*Cumq. dimiserit passerem auo- 53
lare in agrum libere, orabit pro domo, &
iure mundabitur.*Ista est lex omnis lepræ 54
& percussuræ,*lepræ vestium & domorum,* 55
*cicatricis & erumpentium papularum,lu- 56
centis maculæ, & in varias species,colori-
bus immutatis,*vt possit sciri quo tempo- 57
re mundum quid,vel immundum sit.

CAP. XV.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen 1
& Aaron,dicẽs:*Loquimini filijs Israel, 2
& dicite eis: Vir, qui patitur fluxum semi-
nis, immundus erit.*Et tunc iudicabitur 3
huic vitio subiacere, cum per singula mo-
menta adhæserit carni eius, atque concre-
uerit fœdus humor.*Omne stratum,in quo 4
dormierit, immundum erit,& vbicumque
sederit.*Si quis hominum tetigerit lectum 5
eius, lauabit vestimenta sua: & ipse lotus
aqua,immundus erit vsque ad vesperum.
*Si sederit vbi ille sederat, & ipse lauabit 6
vestimenta sua: & lotus aqua, immundus
erit vsque ad vesperum.*Qui tetigerit car- 7
nem eius, lauabit vestimenta sua: & ipse
lotus aqua,immundus erit vsque ad vespe-
rum.*Si saliuam huiuscemodi homo iece- 8
rit super eum qui mundus est, lauabit ve-
stimenta sua: & lotus aqua,immundus erit
vsque ad vesperum.*Sagma,super quo se- 9
derit,immundum erit:*& quidquid sub eo 10
fuerit,qui fluxum seminis patitur,pollutum
erit vsque ad vesperum.Qui portauerit ho-
rum aliquid,lauabit vestimenta sua: & ipse
lotus aqua,immundus erit vsque ad vespe-
11 rum.*Omnis,quem tetigerit qui talis est,
non lotis ante manibus,lauabit vestimenta
sua: & lotus aqua,immundus erit vsque ad
12 vesperum.*Vas fictile quod tetigerit,con-
fringetur: vas autem ligneum lauabitur a-
13 qua.*Si sanatus fuerit qui huiuscemodi su-
stinet passionem, numerabit septem dies
post emundationem sui,& lotis vestibus &
toto corpore in aquis viuentibus,erit mun
14 dus.*Die autem octauo sumet duos tur-
tures, aut duos pullos columbæ, & veniet
in conspectum Domini,ad ostium taberna-
15 culi testimonij, dabitq. eos sacerdoti.*qui
faciet vnum pro peccato,& alterum in ho-
locaustum: rogabitq. pro eo coram Domi-
no, vt emundetur a fluxu seminis sui.
16 *Vir de quo egreditur semen coitus, laua-
bit aqua omne corpus suum: & immundus
17 erit vsque ad vesperum.*Vestem & pel-
lem, quam habuerit, lauabit aqua, & im-
18 munda erit vsque ad vesperum.*Mulier,
cum qua coierit,lauabitur aqua,& immun-
19 da erit vsque ad vesperum.*Mulier, quæ
redeunte mense patitur fluxum sanguinis,
20 septem diebus separabitur.*Omnis qui
tetigerit eam, immundus erit vsque ad ve-
21 sperum: *& in quo dormierit vel sederit
22 diebus separationis suæ,polluetur.*Qui te-
tigerit lectum eius, lauabit vestimenta sua:
& ipse lotus aqua,immundus erit vsque ad
23 vesperum.*Omne vas,super quo illa sede-
rit, quisquis attigerit, lauabit vestimenta
sua: & ipse lotus aqua, pollutus erit vsque
24 ad vesperum.*Si coierit cum ea vir tẽpore
sanguinis menstrualis, immundus erit se-
ptem diebus: & omne stratum,in quo dor-
25 mierit,polluetur.*Mulier,quæ patitur mul-
tis diebus fluxum sanguinis non in tempore
menstruali, vel quæ post menstruum san-
guinem fluere non cessat, quamdiu subia-
cet huic passioni,immunda erit quasi sit in
26 tempore menstruo,*omne stratum,in quo
dormierit, & vas in quo sederit, pollutum
27 erit.*quicumque tetigerit ea, lauabit ve-
stimenta sua: & ipse lotus aqua, immun-
28 dus erit vsque ad vesperum.*Si steterit san-
guis,

guis,& fluere cessauerit,numerabit septem
dies purificationis suæ:*& die octauo offe- 29
ret pro se sacerdoti duos turtures,aut duos
pullos columbarum ad ostium tabernaculi
testimonij:*qui vnum faciet pro peccato, 30
& alterum in holocaustum, rogabitq. pro
ea coram Domino, & pro fluxu immundi-
tiæ eius. *Docebitis ergo filios Israel vt 31
caueant immunditiam, & non moriantur
in sordibus suis, cum polluerint taberna-
culum meum quod est inter eos. *Ista est 32
lex eius,qui patitur fluxum seminis, & qui
polluitur coitu, *& quæ menstruis tempo- 33
ribus separatur,vel quæ iugi fluit sanguine,
& hominis, qui dormierit cum ea.

CAP. XVI.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen 1
post mortem duorum filiorum Aaron,
quando offerentes ignem alienum interfe-
cti sunt:*& præcepit ei,dicens: Loquere ad 2
Aaron fratrem tuum,ne omni tempore in-
grediatur Sanctuarium, quod est intra ve-
lum coram propitiatorio quo tegitur arca,
vt non moriatur (quia in nube apparebo
super oraculum) *nisi hæc ante fecerit: Vi- 3
tulum pro peccato offeret, & arietem in
holocaustum. *Tunica linea vestietur, fe- 4
minalibus lineis verenda celabit: accinge-
tur zona linea,cidarim lineam imponet ca-
piti: hæc enim vestimenta sunt sancta: qui-
bus cunctis,cum lotus fuerit,induetur. *Su- 5
scipietq. ab vniuersa multitudine filiorum
Israel duos hircos pro peccato, & vnum
arietem in holocaustum. *Cumq. obtulerit 6
vitulũ, & orauerit pro se & pro domo sua,
*duos hircos stare faciet coram Domino 7
in ostio tabernaculi testimonij: *mittensq. 8
super vtrumque sortem, vnam Domino,&
alteram capro emissario: *cuius exierit sors 9
Domino, offeret illum pro peccato: *cuius 10
autem in caprum emissarium, statuet eum
viuum coram Domino, vt fundat preces
super eo, & emittat eum in solitudinem.
*His rite celebratis, offeret vitulum & ro- 11
gans pro se & pro domo sua, immolabit
eum: *assumptoq. thuribulo, quod de pru- 12

nis altaris impleuerit,& hauriens manu cõ-
positum thymiama in incensum, vltra ve-
13 lum intrabit in Sancta: *vt positis super
ignem aromatibus,nebula eorum & vapor
operiat oraculum, quod est supra testimo-
14 nium,& non moriatur. *Tollet quoque de
sanguine vituli, & asperget digito septies
15 contra propitiatorium ad orientẽ. *Cumq.
mactauerit hircum pro peccato populi,in-
feret sanguinẽ eius intra velum, sicut præ-
ceptum est de sanguine vituli, vt aspergat
16 e regione oraculi, *& expiet Sanctuarium
ab immunditijs filiorum Israel,& a præua-
ricationibus eorum, cunctisq. peccatis.
Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo testi-
monij, quod fixum est inter eos in medio
17 sordium habitationis eorum. *Nullus ho-
minum sit in tabernaculo quando pontifex
Sanctuarium ingreditur, vt roget pro se &
pro domo sua, & pro vniuerso cœtu Israel
18 donec egrediatur. *Cum autem exierit ad
altare quod coram Domino est, oret pro
se,& sumptum sanguinem vituli atque hir-
ci fundat super cornua eius per gyrum:
19 *aspergensq. digito septies, expiet, & san-
ctificet illud ab immũditijs filiorum Israel.
20 *Postquam emundauerit Sanctuarium, &
tabernaculum, & altare, tunc offerat hir-
21 cum viuentem:*& posita vtraque manu su-
per caput eius,confiteatur omnes iniquita-
tes filiorum Israel,& vniuersa delicta atque
peccata eorum: quæ imprecans capiti eius,
emittet illum per hominẽ paratum, in de-
22 sertum. *Cumq. portauerit hircus omnes
iniquitates eorum in terram solitariam, &
23 dimissus fuerit in deserto, *reuertetur Aa-
ron in tabernaculum testimonij, & deposi-
tis vestibus,quibus prius indutus erat cum
24 intraret Sanctuarium, relictisq. ibi, *lauabit
carnem suam in loco sancto,indueturq. ve-
stibus suis. Et postquam egressus obtulerit
holocaustum suum ac plebis, rogabit tam
25 pro se quàm pro populo: *& adipem,qui
oblatus est pro peccatis,adolebit super al-
26 tare. *ille vero,qui dimiserit caprum emissa-
riũ,lauabit vestimenta sua & corpus aqua,
27 & sic ingredietur in castra. *Vitulum au-

tem & hircum, qui pro peccato fuerant im-
molati, & quorũ sanguis illatus est in San-
ctuarium vt expiatio compleretur, asporta-
bunt foras castra, & comburent igni tam
pelles quàm carnes eorum ac fimum: * & 28
quicumque combusserit ea, lauabit vesti-
menta sua, & carnem aqua, & sic ingredie-
tur in castra. * Eritq. vobis hoc legitimum 29
sempiternum: Mense septimo, decima die
mensis affligetis animas vestras, nullumq.
opus facietis, siue indigena, siue aduena qui
peregrinatur inter vos. * In hac die expia- 30
tio erit vestri, atque mundatio ab omnibus
peccatis vestris: coram Domino mundabi-
mini. * sabbatũ enim requietionis est, & af- 31
fligetis animas vestras religione perpetua.
* Expiabit autem sacerdos, qui vnctus fue- 32
rit, & cuius manus initiatæ sunt vt sacerdo-
tio fungatur pro patre suo: indueturq. sto-
la linea & vestibus sanctis, * & expiabit San- 33
ctuarium & tabernaculum testimonij atque
altare, sacerdotes quoque & vniuersum po-
pulum. * Eritq. vobis hoc legitimum sem- 34
piternum, vt oretis pro filijs Israel, & pro
cunctis peccatis eorum semel in anno. Fe-
cit igitur sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XVII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Loquere Aaron & filijs eius, 2
& cunctis filijs Israel, dicens ad eos: Iste est
sermo, quem mandauit Dominus, dicens:
* Homo quilibet de domo Israel, si occiderit 3
bouem aut ouem, siue capram in castris vel
extra castra, * & non obtulerit ad ostium 4
tabernaculi oblationem Domino, sangui-
nis reus erit: quasi si sanguinem fuderit, sic
peribit de medio populi sui. * Ideo sacer- 5
doti offerre debent filij Israel hostias suas,
quas occident in agro, vt sanctificentur Do
mino ante ostium tabernaculi testimonij,
& immolent eas hostias pacificas Domino.
* Fundetq. sacerdos sanguinem super altare 6
Domini ad ostium tabernaculi testimonij,
& adolebit adipem in odorem suauitatis
Domino: * & nequaquam vltra immolabũt 7
hostias suas dæmonibus, cum quibus for-
nicati sunt. Legitimum sempiternum erit
8 illis & posteris eorum. * Et ad ipsos dices:
Homo de domo Israel, & de aduenis, qui
peregrinantur apud vos, qui obtulerit ho-
9 locaustum siue victimam, * & ad ostium ta-
bernaculi testimonij non adduxerit eam, vt
offeratur Domino, interibit de populo suo.
10 * Homo quilibet de domo Israel, & de ad-
uenis qui peregrinantur inter eos, si come-
derit sanguinem, obfirmabo faciem meam
contra animam illius, & disperdam eam de
11 populo suo, * quia anima carnis in sanguine
est: & ego dedi illum vobis, vt super altare
in eo expietis pro animabus vestris, & san-
12 guis pro animæ piaculo sit. * Idcirco dixi
filijs Israel: Omnis anima ex vobis non co-
medet sanguinem, nec ex aduenis, qui pe-
13 regrinantur apud vos. * Homo quicumque
de filijs Israel, & de aduenis, qui peregrinan-
tur apud vos, si venatione atque aucupio
ceperit feram vel auem, quibus vesci licitũ
est, fundat sanguinem eius, & operiat illum
14 terra. * Anima enim omnis carnis in sangui-
nẽ est: vnde dixi filijs Israel: Sanguinem
vniuersæ carnis non comedetis, quia anima
carnis in sanguine est: & quicumque co-
15 mederit illum, interibit. * Anima, quæ co-
mederit morticinum, vel captum a bestia,
tam de indigenis quàm de aduenis, lauabit
vestimenta sua & semetipsum aqua, & con-
taminatus erit vsque ad vesperum: & hoc
16 ordine mundus fiet. * Quòd si non lauerit
vestimenta sua & corpus, portabit iniqui-
tatem suam.

CAP. XVIII.

1 LOCVTVS est Dominus ad Moysen,
2 dicens: * Loquere filijs Israel, & dices
3 ad eos: Ego Dominus Deus vester: * iuxta
consuetudinem Terræ Ægypti, in qua habi-
tastis, non facietis: & iuxta morem Regio-
nis Chanaãn, ad quam ego introducturus
sum vos, non agetis, nec in legitimis co-
4 rum ambulabitis. * Facietis iudicia mea, &
præcepta mea seruabitis, & ambulabitis in
5 eis. ego Dominus Deus vester. * Custodite
leges meas atque iudicia, quæ faciens ho-
mo,

mo, viuet in eis. Ego Dominus. * Omnis 6
homo ad proximam sanguinis sui non ac-
cedet, vt reuelet turpitudinem eius. ego Do
minus. * Turpitudinem patris tui & turpi- 7
tudinem matris tuæ non discooperies: ma-
ter tua est. non reuelabis turpitudinē eius.
* Turpitudinem vxoris patris tui nō disco- 8
operies: turpitudo enim patris tui est. * Tur 9
pitudinem sororis tuæ ex patre, siue ex ma-
tre, quæ domi vel foris genita est, non reue-
labis. * Turpitudinem filiæ filij tui vel ne- 10
ptis ex filia non reuelabis: quia turpitudo
tua est. * Turpitudinem filiæ vxoris patris 11
tui, quam peperit patri tuo, & est soror tua,
non reuelabis. * Turpitudinem sororis pa- 12
tris tui non discooperies: quia caro est pa-
tris tui. * Turpitudinem sororis matris tuæ 13
non reuelabis, eo quòd caro sit matris tuæ.
* Turpitudinem patrui tui non reuelabis, 14
nec accedes ad vxorem eius, quæ tibi affini-
tate coniungitur. * Turpitudinem nurus 15
tuæ non reuelabis, quia vxor filij tui est, nec
discooperies ignominiam eius. * Turpitudi- 16
nem vxoris fratris tui non reuelabis: quia
turpitudo fratris tui est. * Turpitudinem 17
vxoris tuæ & filiæ eius non reuelabis. Fi-
liam filij eius, & filiam filiæ illius non su-
mes, vt reueles ignominiam eius: quia caro
illius sunt, & talis coitus incestus est. * So- 18
rorem vxoris tuæ in pellicatum illius non
accipies, nec reuelabis turpitudinem eius
adhuc illa viuente. * Ad mulierem, quæ pa- 19
titur menstrua, non accedes, nec reuelabis
fœditatem eius. * Cum vxore proximi tui 20
non coibis, nec seminis commistione ma-
culaberis. * De semine tuo non dabis vt 21
cōsecretur idolo Moloch, nec pollues no-
men Dei tui: ego Dominus. * Cum mascu- 22
lo non commiscearis coitu femineo, quia
abominatio est. * Cum omni pecore non 23
coibis, nec maculaberis cum eo. Mulier nō
succūbet iumento, nec miscebitur ei: quia
scelus est. * Nec polluamini in omnibus his 24
quibus contaminatæ sunt vniuersæ gentes,
quas ego eijciam ante conspectum vestrū,
* & quibus polluta est terra: cuius ego sce- 25
lera visitabo, vt euomat habitatores suos.
26 * Custodite legitima mea atque iudicia, &
non faciatis ex omnibus abominationibus
istis, tam indigena quàm colonus qui pere-
27 grinantur apud vos. * Omnes enim execra-
tiones istas fecerunt accolæ terræ qui fue-
28 runt ante vos, & polluerunt eam. * Cauete
ergo ne & vos similiter euomat, cum paria
feceritis, sicut euomuit gentem, quæ fuit
29 ante vos. * Omnis anima, quæ fecerit de
abominationibus his quippiam, peribit de
30 medio populi sui. * Custodite mādata mea.
Nolite facere quæ fecerunt hi qui fuerunt
ante vos, & ne polluamini in eis: ego Do-
minus Deus vester.

CAP. XIX.

1 LOCVTVS est Dominus ad Moysen, di-
2 cens: * Loquere ad omnem cœtum fi-
liorum Israel, & dices ad eos: Sancti estote,
quia ego sanctus sum, Dominus Deus ve-
3 ster. * Vnusquisque patrem suum, & matrem
suam timeat. Sabbata mea custodite. Ego
4 Dominus Deus vester. * Nolite conuerti ad
idola, nec Deos conflatiles faciatis vobis.
5 ego Dominus Deus vester. * Si immolaue-
ritis hostiam pacificorum Domino vt sit
6 placabilis, * eo die quo fuerit immolata, co-
medetis eam, & die altero: quidquid autem
residuum fuerit in diem tertium, igne com-
7 buretis. * si quis post biduum comederit ex
8 ea, profanus erit, & impietatis reus: * porta-
bitq. iniquitatem suam, quia sanctum Do-
mini polluit, & peribit anima illa de popu-
9 lo suo. * Cumq. messueris segetes terræ tuæ,
non tondebis vsque ad solum superficiem
10 terræ: nec remanentes spicas colliges. * Ne-
que in vinea tua racemos & grana deciden-
tia congregabis, sed pauperibus & peregri-
nis carpenda dimittes. ego Dominus Deus
11 vester. * Non facietis furtum. Non mentie-
mini, nec decipiet vnusquisque proximum
12 suum. * Non periurabis in nomine meo,
nec pollues nomen Dei tui. ego Dominus.
13 * Non facies calumniam proximo tuo, nec
vi opprimes eum. Non morabitur opus
14 mercenarij tui apud te vsque mane. * Non
maledices surdo, nec coram cæco pones of-

fendiculum: sed timebis Dominum Deum
tuum, quia ego sum Dominus.* Non facies 15
quod iniquum est, nec iniuste iudicabis.
Non consideres personam pauperis, nec
honores vultum potentis. Iuste iudica pro-
ximo tuo.*Non eris criminator, nec susur- 16
ro in populo. Non stabis contra sanguinẽ
proximi tui. ego Dominus.* Non oderis 17
fratrem tuum in corde tuo, sed publice ar-
gue eum, ne habeas super illo peccatum.
*Non quæras vltionem, nec memor eris in- 18
iuriæ ciuium tuorum. Diliges amicum tuũ
sicut teipsum. ego Dominus.*Leges meas 19
custodite. Iumentum tuum non facies
coire cum alterius generis animantibus.
Agrum tuum non seres diuerso semine.
Veste, quæ ex duobus texta est, non indue-
ris.*Homo si dormierit cum muliere coitu 20
seminis, quæ sit ancilla etiam nubilis, & ta-
men pretio nõ redempta, nec libertate do-
nata: vapulabunt ambo, & non morientur,
quia non fuit libera.*pro delicto autem suo 21
offeret Domino ad ostium tabernaculi te-
stimonij arietem:*orabitq. pro eo sacerdos, 22
& pro peccato eius coram Domino, & re-
propitiabitur ei, dimittetúrq. peccatum.
*Quando ingressi fueritis terram, & planta- 23
ueritis in ea ligna pomifera, auferetis præ-
putia eorũ: poma, quæ germinant, immun
da erunt vobis, nec edetis ex eis.*Quarto 24
autem anno omnis fructus eorum sanctifi-
cabitur laudabilis Domino.*Quinto autem 25
anno comedetis fructus, congregantes po-
ma quæ proferunt. ego Dominus Deus ve
ster.*Non comedetis cum sanguine. Non 26
augurabimini, nec obseruabitis somnia.
*Neque in rotundum attondebitis comã: 27
nec radetis barbam.*Et super mortuo non 28
incidetis carnem vestram, neque figuras
aliquas, aut stigmata facietis vobis. ego Do-
minus.*Ne prostituas filiam tuam, ne con- 29
taminetur terra, & impleatur piaculo.*Sab- 30
bata mea custodite, & Sanctuarium meum
metuite. ego Dominus.*Non declinetis 31
ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemi-
ni, vt polluamini per eos. ego Dominus
Deus vester.*Coram cano capite consur- 32
ge, & honora personam senis: & time Do-
minum Deum tuum. ego sum Dominus.
33 * Si habitauerit aduena in terra vestra, &
moratus fuerit inter vos, non exprobretis
34 ei:*sed sit inter vos quasi indigena: & dili-
getis eum quasi vosmetipsos: fuistis enim
& vos aduenæ in Terra Ægypti. ego Domi-
35 nus Deus vester.*Nolite facere iniquum ali-
quid in iudicio, in regula, in pondere, in mẽ
36 sura.*Statera iusta, & æqua sint pondera, iu
stus modius, æquusq. sextarius. ego Domi-
nus Deus vester, qui eduxi vos de Terra Æ-
37 gypti.*Custodite omnia præcepta mea, &
vniuersa iudicia, & facite ea. ego Dominus.

CAP. XX.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen,
2 dicens:*Hæc loquéris filijs Israel: Ho-
mo de filijs Israel, & de aduenis, qui habi-
tant in Israel, si quis dederit de semine suo
idolo Moloch, morte moriatur: populus
3 terræ lapidabit eum.* Et ego ponam fa-
ciem meam contra illum: succidamq. eum
de medio populi sui, eo quòd dederit de se-
mine suo Moloch, & contaminauerit San-
ctuarium meum, ac polluerit nomen san-
4 ctum meum.*Quòd si negligens popu-
lus terræ, & quasi paruipendens imperium
meum, dimiserit hominem qui dedit de se-
mine suo Moloch, nec voluerit eum occi-
5 dere:*ponam faciem meam super homi-
nem illum, & super cognationem eius, suc-
cidamq. & ipsum, & omnes qui cõsenserunt
ei vt fornicaretur cum Moloch, de medio
6 populi sui.* Anima, quæ declinauerit ad
magos & ariolos, & fornicata fuerit cum
eis, ponam faciem meam contra eam, &
interficiam illam de medio populi sui.
7 *Sanctificamini, & estote sancti, quia ego
8 sum Dominus Deus vester.*Custodite præ-
cepta mea, & facite ea: Ego Dominus qui
9 sanctifico vos.*Qui maledixerit patri suo,
aut matri, morte moriatur: patri, matriq.
maledixit, sanguis eius sit super eum.
10 * Si mœchatus quis fuerit cum vxore alte-
rius, & adulterium perpetrauerit cum con-
iuge proximi sui, morte moriantur & mœ-

chus & adultera. Qui dormierit cum no- 11
uerca ſua,& reuelauerit ignominiam patris
ſui,morte moriantur ambo: ſanguis eorum
ſit ſuper eos. *Si quis dormierit cum nuru 12
ſua, vterque moriatur, quia ſcelus operati
ſunt: ſanguis eorum ſit ſuper eos. *Qui dor 13
mierit cum maſculo coitu femineo, vterque
operatus eſt nefas, morte moriantur: ſit ſan
guis eorum ſuper eos. *Qui ſupra vxorem 14
filiam, duxerit matrem eius, ſcelus operatus
eſt: viuus ardebit cum eis, nec permanebit
tantum nefas in medio veſtri. *Qui cum 15
iumento & pecore coierit, morte moriatur:
pecus quoque occidite. *Mulier, quæ ſuccu- 16
buerit cuilibet iumento, ſimul interficietur
cum eo: ſanguis eorum ſit ſuper eos. *Qui 17
acceperit ſororem ſuam filiam patris ſui,
vel filiam matris ſuæ,& viderit turpitudinẽ
eius, illaq. conſpexerit fratris ignominiam:
nefariam rem operati ſunt: occidentur in
conſpectu populi ſui, eo quòd turpitudinẽ
ſuam mutuo reuelauerint,& portabũt ini-
quitatem ſuam. *Qui coierit cum muliere 18
in fluxu menſtruo,& reuelauerit turpitudi-
nem eius, ipſaq. aperuerit fontem ſanguinis
ſui, interficientur ambo de medio populi
ſui. *Turpitudinem materteræ,& amitæ tuæ 19
non diſcooperies: qui hoc fecerit, ignomi-
niam carnis ſuæ nudauit, portabunt ambo
iniquitatem ſuam. *Qui coierit cum vxore 20
patrui, vel auunculi ſui,& reuelauerit igno-
miniam cognationis ſuæ, portabunt ambo
peccatum ſuum: abſque liberis morientur.
*Qui duxerit vxorem fratris ſui, rem facit il- 21
licitam, turpitudinem fratris ſui reuelauit:
abſque liberis erũt. *Cuſtodite leges meas, 22
atque iudicia,& facite ea: ne & vos euomat
terra quã intraturi eſtis & habitaturi. *No- 23
lite ambulare in legitimis nationum, quas
ego expulſurus ſum ante vos. Omnia enim
hæc fecerunt,& abominatus ſum eas. *Vo- 24
bis autem loquor: Poſſidete terram eorum,
quam dabo vobis in hereditatem, terram
fluentem lacte & melle. ego Dominus Deus
veſter, qui ſeparaui vos a ceteris populis.
*Separate ergo & vos iumentum mundum 25
ab immundo,& auem mundam ab immun-
da: ne polluatis animas veſtras in pecore,
& auibus,& cunctis quæ mouentur in ter-
26 ra,& quæ vobis oſtendi eſſe polluta. *Eri-
tis mihi ſancti, quia ſanctus ſum ego Do-
minus,& ſeparaui vos a ceteris populis, vt
27 eſſetis mei. *Vir, ſiue mulier, in quibus py-
thonicus, vel diuinationis fuerit ſpiritus,
morte moriantur. lapidibus obruent eos:
ſanguis eorum ſit ſuper illos.

CAP. XXI.

1 DIXIT quoque Dominus ad Moyſen:
Loquere ad ſacerdotes filios Aaron,&
dices ad eos: Ne contaminetur ſacerdos in
2 mortibus ciuium ſuorum, *niſi tantum in
conſanguineis, ac propinquis, id eſt, ſuper
patre & matre,& filio,& filia, fratre quo-
3 que, *& ſorore virgine quæ non eſt nupta
4 viro: *ſed nec in principe populi ſui con-
5 taminabitur. *Non radent caput, nec bar-
bam, neque in carnibus ſuis facient inciſu-
6 ras. *Sancti erunt Deo ſuo,& non polluent
nomen eius: incenſum enim Domini,& pa
nes Dei ſui offerunt,& ideo ſancti erunt.
7 *Scortum & vile proſtibulum non ducent
vxorem, nec eam, quæ repudiata eſt a ma-
8 rito: quia conſecrati ſunt Deo ſuo, *& pa-
nes propoſitionis offerunt. Sint ergo ſan-
cti, quia & ego ſanctus ſum, Dominus, qui
9 ſanctifico eos. *Sacerdotis filia ſi deprehen-
ſa fuerit in ſtupro,& violauerit nomen pa-
10 tris ſui, flammis exuretur. *Pontifex, id eſt,
ſacerdos maximus inter fratres ſuos, ſuper
cuius caput fuſum eſt vnctionis oleum, &
cuius manus in ſacerdotio cõſecratæ ſunt,
veſtituſq. eſt ſanctis veſtibus, caput ſuum
non diſcooperiet, veſtimenta non ſcindet:
11 *& ad omnem mortuum non ingredietur
omnino. ſuper patre quoque ſuo,& matre
12 non contaminabitur. *Nec egredietur de
ſanctis, ne polluat Sanctuarium Domini,
quia oleum ſanctæ vnctionis Dei ſui ſuper
13 eum eſt. ego Dominus. *Virginem ducet
14 vxorem: *Viduam autem,& repudiatam,
& ſordidam, atque meretricem non acci-
15 piet, ſed puellam de populo ſuo: *ne com-
miſceat ſtirpẽ generis ſui vulgo gentis ſuæ:

quia ego Dominus qui sanctifico eum. *Lo- 16
cutusq. est Dominus ad Moysen, dicens:
*Loquere ad Aaron: Homo de semine tuo 17
per familias qui habuerit maculam, non
offeret panes Deo suo, *nec accedet ad mi- 18
nisterium eius: si cæcus fuerit, si claudus, si
paruo, vel grandi, vel torto naso, *si fracto 19
pede, si manu, *si gibbus, si lippus, si albugi- 20
nem habens in oculo, si iugem scabiem, si
impetiginem in corpore, vel herniosus.
*Omnis qui habuerit maculam de semine 21
Aaron sacerdotis, non accedet offerre ho-
stias Domino, nec panes Deo suo: *vesce- 22
tur tamen panibus, qui offeruntur in San-
ctuario, *ita dumtaxat, vt intra velum non 23
ingrediatur, nec accedat ad altare, quia
maculam habet, & contaminare non debet
Sanctuarium meum. Ego Dominus qui
sanctifico eos. *Locutus est ergo Moyses ad 24
Aaron, & ad filios eius, & ad omnem Is-
rael cuncta quæ fuerant sibi imperata.

CAP. XXII.

LOCVTVS quoque est Dominus ad Moy- 1
sen, dicens: *Loquere ad Aaron & ad 2
filios eius, vt caueant ab his quæ consecra-
ta sunt filiorum Israel, & non contaminent
nomen sanctificatorum mihi, quæ ipsi offe-
runt. ego Dominus. *Dic ad eos, & ad po- 3
steros eorum: Omnis homo qui accesserit
de stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt,
& quæ obtulerunt filij Israel Domino, in
quo est immunditia, peribit coram Domi-
no. ego sum Dominus. *Homo de semine 4
Aaron, qui fuerit leprosus, aut patiens flu-
xum seminis, non vescetur de his quæ san-
ctificata sunt mihi donec sanetur. Qui teti-
gerit immundum super mortuo, & ex quo
egreditur semen quasi coitus, *& qui tan- 5
git reptile, & quodlibet immundum, cuius
tactus est sordidus, *immundus erit vsque 6
ad vesperum, & non vescetur his quæ san-
ctificata sunt: sed cum lauerit carnem suam
aqua, *& occubuerit sol, tunc mundatus 7
vescetur de sanctificatis, quia cibus illius
est. *Morticinum & captura a bestia non 8
comedent, nec polluentur in eis: ego sum
9 Dominus. *Custodiant præcepta mea, vt
non subiaceant peccato, & moriantur in
Sanctuario, cum polluerint illud. ego Do-
10 minus qui sanctifico eos. *Omnis alienige-
na nõ comedet de sanctificatis, inquilinus
sacerdotis, & mercenarius non vescentur
11 ex eis. *Quem autem sacerdos emerit, &
qui vernaculus domus eius fuerit, hi come-
12 dent ex eis. *Si filia sacerdotis cuilibet ex
populo nupta fuerit: de his quæ sanctifi-
13 cata sunt, & de primitijs non vescetur. *sin
autem vidua, vel repudiata, & absque libe-
ris reuersa fuerit ad domum patris sui: si-
cut puella consueuerat, aletur cibis patris
sui. Omnis alienigena comedendi ex eis
14 non habet potestatem. *Qui comederit de
sanctificatis per ignorantiam, addet quin-
tam partem cum eo quod comedit, & da-
15 bit sacerdoti in Sanctuarium. *Nec conta-
minabunt sanctificata filiorum Israel, quæ
16 offerunt Domino: *ne forte sustineant ini-
quitatem delicti sui, cum sanctificata come-
derint: ego Dominus qui sanctifico eos.
17 *Locutusq. est Dominus ad Moysen, di-
18 cens: *Loquere ad Aaron & filios eius & ad
omnes filios Israel, dicesq. ad eos: Homo
de domo Israel, & de aduenis qui habitant
apud vos, qui obtulerit oblationem suam,
vel vota soluens, vel sponte offerens, quid-
quid illud obtulerit in holocaustum Domi-
19 ni, *vt offeratur per vos, masculus immacu-
20 latus erit ex bobus, & ouibus, & ex capris: *si
maculam habuerit, non offeretis, neque erit
21 acceptabile. *Homo qui obtulerit victimam
pacificorum Domino, vel vota soluens, vel
sponte offerẽs, tam de bobus quàm de oui-
bus, immaculatum offeret vt acceptabile
22 sit; omnis macula non erit in eo. *Si cæcum
fuerit, si fractum, si cicatricem habens, si pa-
pulas, aut scabiem, aut impetiginem: non
offeretis ea Domino, nec adolebitis ex eis
23 super altare Domini. *Bouem & ouem, au-
re & cauda amputatis, voluntarie offerre
potes, votum autem ex eis solui non potest.
24 *Omne animal, quod vel contritis vel tu-
sis, vel sectis, ablatisq. testiculis est, non of-
feretis Domino, & in terra vestra hoc om-
nino

nino ne faciatis. * De manu alienigenæ 25
non offeretis panes Deo vestro, & quidquid
aliud dare voluerit: quia corrupta, & ma-
culata sunt omnia: non suscipietis ea. *Lo- 26
cutusq. est Dominus ad Moysen, dicens:
* Bos, ouis, & capra cum genita fuerint, se- 27
ptem diebus erunt sub vbere matris suæ:
die autem octauo, & deinceps offerri pote-
runt Domino. *Siue illa bos, siue ouis, non 28
immolabuntur vna die cum fœtibus suis.
* Si immolaueritis hostiam pro gratiarum 29
actione Domino, vt possit esse placabilis,
* eodem die comedetis eam, non remane- 30
bit quidquam in mane alterius diei: ego
Dominus. * Custodite mandata mea, & fa- 31
cite ea, ego Dominus. * Ne polluatis no- 32
men meum sanctum, vt sanctificer in medio
filiorum Israel. Ego Dominus qui sancti-
fico vos, * & eduxi de Terra Ægypti, vt es- 33
sem vobis in Deum: ego Dominus.

CAP. XXIII.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen, 1
dicens: * Loquere filijs Israel, & dices 2
ad eos: Hæ sunt feriæ Domini, quas voca-
bitis sanctas. *Sex diebus facietis opus: dies 3
septimus, quia sabbati requies est, vocabi-
tur sanctus, omne opus non facietis in eo,
sabbatum Domini est in cunctis habitatio-
nibus vestris. * Hæ sunt ergo feriæ Domini 4
sanctæ, quas celebrare debetis temporibus
suis. * Mense primo, quartadecima die men- 5
sis ad vesperum, Phase Domini est: * & quin- 6
tadecima die mẽsis huius, sollemnitas azy-
morum Domini est. Septem diebus azyma
comedetis. * dies primus erit vobis celeber- 7
rimus, sanctusque: omne opus seruile non
facietis in eo: * sed offeretis sacrificium in 8
igne Domino septem diebus. dies autem
septimus erit celebrior & sanctior: nullúq.
seruile opus facietis in eo. * Locutusq. est 9
Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere fi- 10
lijs Israel, & dices ad eos: Cum ingressi fue-
ritis terram, quam ego dabo vobis, & mes-
sueritis segetem, feretis manipulos spica-
rum, primitias messis vestræ ad sacerdotẽ:
* qui eleuabit fasciculum coram Domino, 11
vt acceptabile sit pro vobis, altero die Sab-
12 bati, & sanctificabit illum. * Atque in eodem
die quo manipulus consecratur, cædetur
agnus immaculatus anniculus in holocau-
13 stum Domini. * Et libamenta offerentur
cum eo, duæ decimæ similæ conspersæ oleo
in incensum Domini, odoremq. suauissi-
mum: liba quoque vini, quarta pars hin.
14 * Panem, & polentam, & pultes non co-
medetis ex segete, vsque ad diem qua of-
feretis ex ea Deo vestro. Præceptũ est sem-
piternum in generationibus, cunctisq. ha-
15 bitaculis vestris. * Numerabitis ergo ab al-
tero die Sabbati, in quo obtulistis manipu-
lum primitiarum, septem hebdomadas ple-
16 nas, * vsque ad alteram diem expletionis
hebdomadæ septimæ, id est quinquaginta
dies: & sic offeretis sacrificium nouum Do-
17 mino * ex omnibus habitaculis vestris, pa-
nes primitiarum duos de duabus decimis
similæ fermentatæ, quos coquetis in primi-
18 tias Domini. * Offeretisq. cum panibus se-
ptem agnos immaculatos anniculos, & vi-
tulum de armento vnum, & arietes duos, &
erunt in holocaustum cum libamentis suis,
19 in odorem suauissimum Domino. * Facietis
& hircum pro peccato, duosq. agnos an-
20 niculos hostias pacificorum. * Cumq. ele-
uauerit eos sacerdos cum panibus primi-
tiarum corã Domino, cedent in vsum eius.
21 * Et vocabitis hunc diem celeberrimum,
atque sanctissimum: omne opus seruile nõ
facietis in eo. Legitimum sempiternum erit
in cunctis habitaculis, & generationibus
22 vestris. * Postquam autem messueritis sege-
tem terræ vestræ, non secabitis eam vsque
ad solum: nec remanentes spicas colligetis,
sed pauperibus & peregrinis dimittetis eas.
23 ego sum Dominus Deus vester. * Locutusq.
24 est Dominus ad Moysen, dicens: * Loquere
filijs Israel: Mense septimo, prima die men-
sis, erit vobis sabbatum, memoriale, clan-
25 gentibus tubis, & vocabitur sanctum: * om-
ne opus seruile non facietis in eo, & offe-
26 retis holocaustum Domino. * Locutusq.
27 est Dominus ad Moysen, dicens: * Decimo
die mensis huius septimi, dies expiationum

erit

erit celeberrimus, & vocabitur sanctus: af-
fligetisq. animas vestras in eo, & offeretis
holocaustum Domino. * Omne opus ser- 28
uile non facietis in tẽpore diei huius: quia
dies propitiationis est, vt propitietur vobis
Dominus Deus vester. * Omnis anima, quæ 29
afflicta non fuerit die hac, peribit de popu-
lis suis: * & quæ operis quippiam fecerit, de- 30
lebo eam de populo suo. * Nihil ergo ope- 31
ris facietis in eo: legitimum sempiternum
erit vobis in cunctis generationibus, & ha-
bitationibus vestris. * sabbatum requietio- 32
nis est, & affligetis animas vestras die nono
mensis: A vespera vsque ad vesperam ce-
lebrabitis sabbata vestra. * Et locutus est 33
Dominus ad Moysen, dicẽs: * Loquere filijs 34
Israel: A quintodecimo die mensis huius
septimi, erũt feriæ tabernaculorum septem
diebus Domino. * Dies primus vocabitur ce 35
leberrimus atque sanctissimus: omne opus
seruile non facietis in eo. * Et septem die- 36
bus offeretis holocausta Domino. dies quo-
que octauus erit celeberrimus atque san-
ctissimus, & offeretis holocaustum Domi-
no: est enim cœtus atque collectæ: omne
opus seruile non facietis in eo. * Hæ sunt fe- 37
riæ Domini, quas vocabitis celeberrimas
atque sanctissimas, offeretisq. in eis oblatio-
nes Domino, holocausta & libamenta iuxta
ritum vniuscuiusque diei: * exceptis sabba- 38
tis Domini, donisq. vestris, & quæ offeretis
ex voto, vel quæ sponte tribuetis Domino.
* A quintodecimo ergo die mensis septimi, 39
quando congregaueritis omnes fructus ter-
ræ vestræ, celebrabitis ferias Domini septẽ
diebus. die primo & die octauo erit sabba-
tum, id est requies. * Sumetisq. vobis die pri- 40
mo fructus arboris pulcherrimæ, spatulasq.
palmarum, & ramos ligni densarum fron-
dium, & salices de torrente, & lætabimini
coram Domino Deo vestro. * celebrabitisq. 41
sollemnitatem eius septem diebus per an-
num. legitimum sempiternum erit in gene-
rationibus vestris. Mense septimo festa ce-
lebrabitis, * & habitabitis in vmbraculis se- 42
ptẽ diebus: omnis, qui de genere est Israel,
manebit in tabernaculis: * vt discant posteri 43
vestri quòd in tabernaculis habitare fece-
rim filios Israel, cum educerem eos de Ter-
44 ra Ægypti. ego Dominus Deus vester. * Lo-
cutusq. est Moyses super sollemnitatibus
Domini ad filios Israel.

CAP. XXIIII.

1 ET locutus est Dominus ad Moysen,
2 dicens: * Præcipe filijs Israel, vt afferant
tibi oleum de oliuis purissimum, ac luci-
dum, ad concinnandas lucernas iugiter,
3 * extra velum testimonij in tabernaculo fœ-
deris. Ponetq. eas Aaron a vespere vsque
ad mane coram Domino, cultu rituq. per-
4 petuo in generationibus vestris. * Super cã-
delabrum mundissimum ponentur semper
5 in conspectu Domini. * Accipies quoque si-
milam, & coques ex ea duodecim panes,
6 qui singuli habebunt duas decimas: * quorũ
senos altrinsecus super mensam purissimã
7 coram Domino statues; * & pones super eos
thus lucidissimum, vt sit panis in monimen
8 tum oblationis Domini. * Per singula sab-
bata mutabuntur coram Domino suscepti
9 a filijs Israel fœdere sempiterno: * eruntq.
Aaron & filiorum eius, vt comedant eos in
loco sancto: quia Sanctum sanctorum est de
10 sacrificijs Domini iure perpetuo. * Ecce
autem egressus filius mulieris Israelitidis,
quem pepererat de viro Ægyptio inter fi-
lios Israel, iurgatus est in castris cum viro
11 Israelita. * Cumq. blasphemasset nomen, &
maledixisset ei, adductus est ad Moysen:
(Vocabatur autem mater eius Salumith,
12 filia Dabri de tribu Dan.) * Miseruntq. eum
in carcerem, donec nossent quid iuberet
13 Dominus. * Qui locutus est ad Moysen,
14 * dicens: Educ blasphemum extra castra, &
ponant omnes qui audierunt, manus suas
super caput eius, & lapidet eum populus
15 vniuersus. * Et ad filios Israel loqueris: Ho-
mo, qui maledixerit Deo suo, portabit pec-
16 catũ suum: * & qui blasphemauerit nomen
Domini, morte moriatur: lapidibus oppri-
met eum omnis multitudo, siue ille ciuis,
siue peregrinus fuerit. Qui blasphemauerit
17 nomen Domini, morte moriatur. * Qui per-
cusserit,

cusserit,& occiderit hominem, morte mo-
riatur.*Qui percusserit animal,reddet vica- 18
rium, id est,animam pro anima.* Qui irro- 19
gauerit maculam cuilibet ciuium suorum:
sicut fecit,sic fiet ei:*fracturam pro fractu- 20
ra,oculum pro oculo,dentem pro dente re-
stituet. qualem inflixerit maculam, talem
sustinere cogetur.* Qui percusserit iumen- 21
tum,reddet aliud. Qui percusserit hominẽ,
punietur.*Æquum iudicium sit inter vos, 22
siue peregrinus, siue ciuis peccauerit: quia
ego sum Dominus Deus vester.*Locutusq. 23
est Moyses ad filios Israel: & eduxerunt
eum, qui blasphemauerat, extra castra, ac
lapidibus oppresserunt. Feceruntq. filij
Israel sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XXV.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen 1
in monte Sinai,dicens:* Loquere filijs 2
Israel,& dices ad eos: Quando ingressi fue-
ritis terram quam ego dabo vobis,sabbati-
zes sabbatum Domino.* Sex annis seres 3
agrum tuum, & sex annis putabis vineam
tuam,colligesq. fructus eius:*septimo autẽ 4
anno sabbatum erit terræ,requietionis Do-
mini: agrum non seres,& vineam non pu-
tabis.*Quæ sponte gignet humus,non me- 5
tes: & vuas primitiarum tuarum non colli-
ges quasi vindemiã: annus enim requietio-
nis terræ est:*sed erunt vobis in cibum,tibi 6
& seruo tuo, ancillæ & mercenario tuo, &
aduenæ qui peregrinantur apud te:*iumẽ- 7
tis tuis & pecoribus omnia quæ nascuntur,
præbebunt cibum.*Numerabis quoque ti- 8
bi septem hebdomadas annorum,id est,se-
pties septem,quæ simul faciunt annos qua-
draginta nouem:*& clanges buccina mẽse 9
septimo, decima die mensis, propitiationis
tempore in vniuersa terra vestra.*Sanctifi- 10
cabisq. annum quinquagesimũ, & vocabis
remissionẽ cunctis habitatoribus terræ tuę:
ipse est enim iubileus. Reuertetur homo ad
possessionem suam, & vnusquisque rediet
ad familiam pristinam:*quia iubileus est & 11
quinquagesimus annus. Non seretis neque
metetis sponte in agro nascentia,& primi-
12 tias vindemiæ non colligetis,*ob sanctifica-
tionem iubilei, sed statim oblata comede-
13 tis.*Anno iubilei redient omnes ad posses-
14 siones suas.*quando vendes quippiam ciui
tuo,vel emes ab eo, ne contristes fratrem
tuum,sed iuxta numerum annorum iubilei
15 emes ab eo,*& iuxta supputationem frugũ
16 vendet tibi.*Quanto plures anni remanse-
rint post iubileum,tãto crescet & pretium:
& quantò minus temporis numeraueris,tã-
to minoris & emptio constabit. tẽpus enim
17 frugum vendet tibi.* Nolite affligere con-
tribules vestros, sed timeat vnusquisque
Deum suũ,quia ego Dominus Deus vester.
18 *Facite præcepta mea,& iudicia custodite,
& implete ea: vt habitare possitis in terra
19 absque vllo pauore,*& gignat vobis humus
fructus suos,quibus vescamini vsque ad sa-
turitatem, nullius impetum formidantes.
20 *Quod si dixeritis: Quid comedemus anno
septimo,si non seuerimus,neque collegeri-
21 mus fruges nostras?*Dabo benedictionem
meam vobis anno sexto, & faciet fructus
22 trium annorum:* seretisq. anno octauo, &
comedetis veteres fruges vsque ad nonum
annum: donec noua nascantur,edetis vete-
23 ra.*Terra quoque non vendetur in perpe-
tuum: quia mea est,& vos aduenæ & coloni
24 mei estis.* vnde cuncta regio possessionis
vestræ sub redemptionis conditione vende-
25 tur.* Si attenuatus frater tuus vendiderit
possessiunculam suam, & voluerit propin-
quus eius,potest redimere quod ille vendi-
26 derat.*sin autem non habuerit proximum,
& ipse pretium ad redimendũ potuerit in-
27 uenire:*computabuntur fructus ex eo tem-
pore quo vendidit: & quod reliquum est,
reddet emptori,sicq. recipiet possessionem
28 suam.*quòd si non inuenerit manus eius vt
reddat pretiũ: habebit emptor quod eme-
rat, vsque ad annũ iubileum. In ipso enim
omnis venditio redibit ad dominum, & ad
29 possessorem pristinum.* Qui vendiderit
domum intra vrbis muros, habebit licen-
tiam redimendi,donec vnus impleatur an-
30 nus.*si non redemerit,& anni circulus fue-
rit euolutus,emptor possidebit eam, & po-

ſteri eius in perpetuum, & redimi non po-
terit, etiam in iubileo.*Sin autẽ in villa fue- 31
rit domus, quæ muros non habet, agrorum
iure vendetur. ſi ante redempta non fuerit,
in iubileo reuertetur ad dominum .*Ædes 32
Leuitarum quæ in vrbibus ſunt, ſemper poſ-
ſunt redimi: *ſi redemptæ nõ fuerint, in iu- 33
bileo reuertentur ad dominos, quia domus
vrbium Leuitarum pro poſſeſſionibus ſunt
inter filios Iſrael .*Suburbana autem eorum 34
non veneant, quia poſſeſſio ſempiterna eſt.
*Si attenuatus fuerit frater tuus, & infirmus 35
manu, & ſuſceperis eum quaſi aduenam &
peregrinũ, & vixerit tecum, *ne accipias vſu- 36
ras ab eo, nec amplius quàm dediſti . time
Deum tuũ, vt viuere poſſit frater tuus apud
te.* Pecuniam tuam non dabis ei ad vſurã, 37
& frugum ſuperabundantiam non exiges.
*Ego Dominus Deus veſter, qui eduxi vos 38
de Terra Ægypti, vt darem vobis Terram
Chanaan, & eſſem veſter Deus.* Si pauper- 39
tate compulſus vẽdiderit ſe tibi frater tuus,
non eum opprimes ſeruitute famulorum,
*ſed quaſi mercenarius & colonus erit: vſ- 40
que ad annum iubileum operabitur apud
te, *& poſtea egredietur cum liberis ſuis, & 41
reuertetur ad cognationem & ad poſſeſſio-
nem patrum ſuorum.* mei enim ſerui ſunt, 42
& ego eduxi eos de Terra Ægypti. non ve-
neant conditione ſeruorũ: *ne affligas eum 43
per potentiam, ſed metuito Deum tuum.
*Seruus & ancilla ſint vobis de nationibus 44
quæ in circuitu veſtro ſunt.* Et de aduenis 45
qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his
nati fuerint in terra veſtra, hos habebitis
famulos: *& hereditario iure trãſmittetis 46
ad poſteros, ac poſſidebitis in æternum. fra-
tres autem veſtros filios Iſrael ne opprima-
tis per potentiam. *Si inualuerit apud vos 47
manus aduenæ atque peregrini, & attenua-
tus frater tuus vendiderit ſe ei, aut cuiquam
de ſtirpe eius: *poſt venditionem poteſt re- 48
dimi. Qui voluerit ex fratribus ſuis, redi-
met eum, *& patruus, & patruelis, & cõſan- 49
guineus, & affinis. Sin autem & ipſe potue-
rit, redimet ſe, * ſupputatis dumtaxat annis 50
a tempore venditionis ſuæ vſque ad annum
iubileum: & pecunia, qua venditus fuerat,
iuxta annorum numerum & rationem mer-
51 cenarij ſupputata. * Si plures fuerint anni
qui remanent vſque ad iubileum, ſecũdum
52 hos reddet & pretium. * ſi pauci, ponet ra-
tionem cum eo iuxta annorum numerum,
& reddet emptori quod reliquum eſt anno-
53 rum, * quibus ante ſeruiuit mercedibus im-
putatis: non affliget eum violenter in con-
54 ſpectu tuo. * Quòd ſi per hæc redimi non
potuerit, anno iubileo egredietur cum li-
55 beris ſuis. *Mei enim ſunt ſerui, filij Iſrael,
quos eduxi de Terra Ægypti.

CAP. XXVI.

1 EGO Dominus Deus veſter: Non fa-
cietis vobis idolum & ſculptile, nec ti-
tulos erigetis, nec inſignem lapidem pone-
tis in terra veſtra, vt adoretis eum. ego enim
2 ſum Dominus Deus veſter.*Cuſtodite ſab-
bata mea, & pauete ad Sanctuarium meum.
3 ego Dominus.*Si in præceptis meis ambu-
laueritis, & mandata mea cuſtodieritis, &
feceritis ea, dabo vobis pluuias temporibus
4 ſuis, *& terra gignet germen ſuum, & pomis
5 arbores replebuntur.*Apprehendet meſſiũ
tritura vindemiam, & vindemia occupabit
ſementem: & comedetis panem veſtrum in
ſaturitate, & abſque pauore habitabitis in
6 terra veſtra.*Dabo pacem in finibus veſtris:
dormietis, & non erit qui exterreat. Auferã
malas beſtias: & gladius non tranſibit ter-
7 minos veſtros .* Perſequemini inimicos ve-
8 ſtros, & corruent corã vobis.*perſequentur
quinque de veſtris centum alienos, & cen-
tum de vobis decem millia: cadent inimici
9 veſtri gladio in conſpectu veſtro.*Reſpiciã
vos, & creſcere faciam: multiplicabimini,
& firmabo pactum meum vobiſcum .*Co-
10 medetis vetuſtiſſima veterum, & vetera no-
11 uis ſuperuenientibus proijcietis .* Ponam
tabernaculum meum in medio veſtri, &
12 non abijciet vos anima mea. *Ambulabo
inter vos, & ero Deus veſter, voſq. eritis po-
13 pulus meus .* Ego Dominus Deus veſter:
qui eduxi vos de Terra Ægyptiorum, ne
ſeruiretis eis, & qui confregi catenas ceruí-
cum

cum vestrarũ, vt incederetis erecti.* Quòd 14
si non audieritis me, nec feceritis omnia
mandata mea,*si spreueritis leges meas,& 15
iudicia mea contempseritis,vt non faciatis
ea quæ a me constituta sunt, & ad irritum
perducatis pactũ meum:*ego quoque hæc 16
faciam vobis: Visitabo vos velociter in ege-
state,& ardore,qui conficiat oculos vestros,
& consumat animas vestras. Frustra feretis
sementem, quæ ab hostibus deuorabitur.
*Ponam faciem meam contra vos, & cor- 17
ruetis coram hostibus vestris,& subijciemi-
ni his qui oderũt vos. fugietis,nemine per-
sequente. * Sin autem nec sic obedieritis 18
mihi,addam correptiones vestras septuplũ
propter peccata vestra,*& conteram super- 19
biam duritiæ vestræ. Daboq. vobis cælum
desuper sicut ferrum, & terram æneam.
* Consumetur incassum labor vester, non 20
proferet terra germen, nec arbores poma
præbebunt.* Si ambulaueritis ex aduerso 21
mihi,nec volueritis audire me,addam pla-
gas vestras in septuplum propter peccata
vestra: * immittamq. in vos bestias agri, 22
quæ consumant vos,& pecora vestra,& ad
paucitatem cuncta redigant,desertæq. fiant
viæ vestræ.*Quòd si nec sic volueritis reci- 23
pere disciplinam,sed ambulaueritis ex ad-
uerso mihi:*ego quoque contra vos aduer- 24
sus incedam,& percutiam vos septies pro-
pter peccata vestra.* inducamq. super vos 25
gladium vltorẽ fœderis mei. Cumq. con-
fugeritis in vrbes, mittam pestilentiam in
medio vestri, & trademini in manibus ho-
stium,*postquam confregero baculum pa- 26
nis vestri: ita vt decem mulieres in vno cli-
bano coquant panes, & reddant eos ad
pondus: & comedetis,& non saturabimini.
*Sin autem nec per hæc audieritis me, sed 27
ambulaueritis contra me:*& ego incedam 28
aduersus vos in furore contrario, & corri-
piam vos septem plagis propter peccata
vestra,* ita vt comedatis carnes filiorum 29
vestrorum & filiarum vestrarum.*destruam 30
excelsa vestra, & simulachra confringam.
Cadetis inter ruinas idolorum vestrorum,
& abominabitur vos anima mea,* in tan- 31
tum vt vrbes vestras redigam in solitudi-
nem,& deserta faciam Sanctuaria vestra,
nec recipiam vltra odorem suauissimum.
32 *Disperdamq. terram vestram,& stupebunt
super ea inimici vestri,cum habitatores il-
33 lius fuerint.*vos autem dispergam in Gen-
tes, & euaginabo post vos gladium, eritq.
terra vestra deserta,& ciuitates vestræ diru-
34 tæ.*Tunc placebunt terræ sabbata sua cũ-
ctis diebus solitudinis suæ: quandò fueritis
35 *in terra hostili, sabbatizabit,& requiescet
in sabbatis solitudinis suæ, eo quòd non
requieuerit in sabbatis vestris quando ha-
36 bitabatis in ea.*Et qui de vobis remanse-
rint, dabo pauorem in cordibus eorum in
regionibus hostium,terrebit eos sonitus fo
lij volantis, & ita fugient quasi gladium, et
37 cadent,nullo persequente,*& corruent sin-
guli super fratres suos quasi bella fugiẽtes,
nemo vestrum inimicis audebit resistere.
38 *peribitis inter Gentes,& hostilis vos terra
39 consumet.*Quòd si & de ijs aliqui reman-
serint,tabescẽt in iniquitatibus suis,in terra
inimicorum suorum,& propter peccata pa-
40 trum suorum & sua affligentur:*donec cõ-
fiteantur iniquitates suas,& maiorum suo-
rum,quibus præuaricati sunt in me,& am-
41 bulauerunt ex aduerso mihi.* Ambulabo
igitur & ego contra eos, & inducam illos
in terram hostilem,donec erubescat incir-
cumcisa mens eorum: tunc orabunt pro
42 impietatibus suis.*Et recordabor fœderis
mei quod pepigi cum Iacob,& Isaac,& A-
43 braham.Terræ quoque memor ero:* quæ
cum relicta fuerit ab eis, complacebit sibi
in sabbatis suis,patiens solitudinẽ propter
illos. Ipsi vero rogabunt pro peccatis suis,
eo quòd abiecerint iudicia mea, & leges
44 meas despexerint.*Et tamen etiam cum es
sent in terra hostili,non penitus abieci eos,
neque sic despexi vt consumerentur, & ir-
ritum facerem pactum meum cũ eis. Ego
45 enim sum Dominus Deus eorum,*& recor
dabor fœderis mei pristini, quando eduxi
eos de Terra Ægypti in conspectu Gentiũ,
vt essem Deus eorum. ego Dominus. Hæc
sunt iudicia atque præcepta & leges,quas
dedit

dedit Dominus inter se & filios Israel in
monte Sinai per manum Moysi .

Cap. XXVII.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen, 1
dicens:*Loquere filijs Israel,& dices 2
ad eos:Homo qui votum fecerit,& spopõ-
derit Deo animam suam, sub æstimatione
dabit pretium.*Si fuerit masculus a vigesi- 3
mo anno vsque ad sexagesimum annum ,
dabit quinquaginta siclos argenti ad men-
surã Sanctuarij:*si mulier,triginta.*A quin- 4 5
to autem anno vsque ad vigesimum,mascu
lus dabit viginti siclos:femina decem.*Ab 6
vno mense vsque ad annum quintum, pro
masculo dabuntur quinque sicli: pro femi-
na tres.*Sexagenarius & vltra masculus da- 7
bit quindecim siclos: femina decem. * Si 8
pauper fuerit,& æstimationem reddere nõ
valebit,stabit coram sacerdote:&quantum
ille æstimauerit,& viderit eum posse redde-
re,tantum dabit.*Animal autem,quod im- 9
molari potest Domino,si quis vouerit,san-
ctum erit,*& mutari non poterit,idest, nec 10
melius malo,nec peius bono.quòd si mu-
tauerit: & ipsum quod mutatũ est,& illud
pro quo mutatum est,consecratum erit Do
mino.*Animal immundum,quod immola- 11
ri Domino non potest,si quis vouerit,addu
cetur ante sacerdotem.*qui iudicans vtrum 12
bonum an malum sit,statuet pretiũ.*quod 13
si dare voluerit is, qui offert, addet supra
æstimationem quintam partem.*Homo si 14
vouerit domum suam,& sanctificauerit Do
mino, considerabit eam sacerdos vtrũ bo-
na an mala sit, & iuxta pretium, quod ab
eo fuerit constitutum, venundabitur ;* sin 15
autem ille, qui vouerat, voluerit redimere
eam , dabit quintam partem æstimationis
supra,& habebit domum .*Quòd si agrum 16
possessionis suæ vouerit, & consecrauerit
Domino : iuxta mensuram sementis æsti-
mabitur pretium.si triginta modijs hordei
seritur terra,quinquaginta siclis venũdetur
argenti .* Si statim ab anno incipientis iu- 17
bilei vouerit agrum,quanto valere potest,
tanto æstimabitur.*sin autem post aliquan- 18
tum temporis : supputabit sacerdos pecu-
niam iuxta annorum, qui reliqui sunt, nu-
merum vsque ad iubileum,& detrahetur ex
19 pretio .* Quòd si voluerit redimere agrum
ille,qui vouerat,addet quintam partẽ æsti-
20 matæ pecuniæ,& possidebit eum.*Sin autẽ
noluerit redimere,sed alteri cuilibet fuerit
venundatus,vltra eum qui vouerat redime-
21 re non poterit : * quia cum iubilei venerit
dies,sanctificatus erit Domino, & possessio
22 consecrata ad ius pertinet sacerdotum.*Si
ager emptus est,& nõ de possessione maio-
23 rum sanctificatus fuerit Domino,*supputa-
bit sacerdos iuxta annorum numerũ vsque
ad iubileum,pretium : & dabit ille qui vo-
24 uerat eum,Domino.*in iubileo autẽ reuer-
tetur ad priorem dominum,qui vendiderat
eum,& habuerat in sorte possessionis suæ.
25 *Omnis æstimatio siclo sanctuarij pondera-
26 bitur. Siclus viginti obolos habet.*Primo-
genita,quæ ad Dominum pertinent, nemo
sanctificare poterit & vouere: siue bos, siue
27 ouis fuerit, Domini sunt.*Quòd si immun-
dum est animal, redimet qui obtulit, iuxta
æstimationem tuam,& addet quintam par-
tem pretij.si redimere noluerit , vendetur
alteri quantocumque a te fuerit æstimatũ.
28 *Omne,quod Domino consecratur,siue ho
mo fuerit,siue animal,siue ager,non vende-
tur, nec redimi poterit . Quidquid semel
fuerit cõsecratum, sanctum sanctorum erit
29 Domino.*Et omnis consecratio,quæ offer-
tur ab homine, non redimetur, sed morte
30 morietur . * Omnes decimæ terræ, siue de
frugibus,siue de pomis arborum, Domini
31 sunt,& illi sanctificantur . * Si quis autem
voluerit redimere decimas suas,addet quin
32 tam partem earum.*Omnium decimarum
bouis & ouis & capræ, quæ sub pastoris
virga transeunt,quidquid decimũ venerit,
33 sanctificabitur Domino.*Non eligetur nec
bonum nec malum, nec altero commuta-
bitur. si quis mutauerit: & quod mutatum
est,& pro quo mutatum est,sanctificabitur
34 Domino,& non redimetur.*Hæc sunt præ-
cepta , quæ mandauit Dominus Moysi ad
filios Israel in monte Sinai .

LIBER NVMERI, HEBRAICE VAIEDABBER.

CAPVT PRIMVM.

LOCVTVSQ. est Dominus 1
ad Moysen in deserto Sinai
in tabernaculo fœderis, pri-
ma die mensis secundi, an-
no altero egressionis eorum
ex Ægypto, dicens: *Tollite summam vni- 2
uersæ congregationis filiorum Israel per co
gnationes & domos suas, & nomina singu-
lorum, quidquid sexus est masculini *a vige- 3
simo anno & supra, omnium virorum for-
tium ex Israel, & numerabitis eos per tur-
mas suas, tu & Aaron. *Eruntq. vobiscum 4
principes tribuum ac domorum in cogna-
tionibus suis, *quorum ista sunt nomina: 5
De Ruben, Elisur filius Sedeur. *de Simeon, 6
Salamiel filius Surisaddai. *de Iuda, Nahas- 7
son, filius Aminadab. *de Issachar, Natha- 8
nael filius Suar. *de Zabulon, Eliab filius 9
Helon. *Filiorũ autem Ioseph, de Ephraim, 10
Elisama filius Ammiud. de Manasse, Ga-
maliel filius Phadassur. *De Beniamin, Abi- 11
dan filius Gedeonis. *de Dan, Ahiezer fi- 12
lius Ammisaddai. *de Aser, Phegiel filius 13
Ochran. *de Gad, Eliasaph filius Duel. *de 14 15
Nephthali, Ahira filius Enan. *Hi nobilis- 16
simi principes multitudinis per tribus & co
gnationes suas, & capita exercitus Israel:
*quos tulerunt Moyses & Aaron cum om- 17
ni vulgi multitudine: *& congregauerunt 18
primo die mensis secundi, recensentes eos
per cognationes, & domos, ac familias, &
capita, & nomina singulorum a vigesimo
anno & supra, *sicut præceperat Dominus 19
Moysi. Numeratiq. sunt in deserto Sinai.
*De Ruben primogenito Israelis per ge- 20
nerationes & familias ac domos suas, & no
mina capitum singulorum, omne quod se-
xus est masculini a vigesimo anno & su-
pra, procedentium ad bellum, *quadragin- 21
22 ta sex millia quingenti. *De filijs Simeon
per generationes & familias ac domos co-
gnationum suarum recensiti sunt per no-
mina & capita singulorum, omne quod se-
xus est masculini a vigesimo anno & supra,
23 procedentium ad bellum, *quinquaginta
24 nouem millia trecenti. *De filijs Gad per
generationes & familias ac domos cogna-
tionum suarum recensiti sunt per nomina
singulorum a viginti annis & supra, omnes
25 qui ad bella procederent, *quadraginta
26 quinque millia sexcenti quinquaginta. *De
filijs Iuda per generationes & familias ac
domos cognationum suarum, per nomina
singulorum a vigesimo anno & supra, om-
27 nes qui poterant ad bella procedere, *re-
cẽsiti sunt septuaginta quattuor millia sex-
28 centi. *De filijs Issachar, per generationes
& familias ac domos cognationum suarũ,
per nomina singulorum a vigesimo anno
& supra, omnes qui ad bella procederent,
29 *recensiti sunt quinquaginta quattuor mil-
30 lia quadringenti. *De filijs Zabulon per
generationes, & familias, ac domos cogna-
tionum suarum recensiti sunt per nomina
singulorum a vigesimo anno & supra, om-
31 nes qui poterant ad bella procedere, *quin-
32 quaginta septem millia quadringenti. *De
filijs Ioseph, filiorum Ephraim per gene-
rationes, & familias, ac domos cognatio-
num suarum recensiti sunt per nomina sin-
gulorum a vigesimo anno & supra, omnes
33 qui poterant ad bella procedere, *quadra-
34 ginta millia quingenti. *Porro filiorum
Manasse per generationes & familias ac
domos cognationum suarum recensiti sunt
per nomina singulorum a viginti annis &
35 supra, omnes qui poterant ad bella proce-
36 dere, *triginta duo millia ducẽti. *De filijs

Beniamin per generationes & familias ac
domos cognationum suarum recensiti sunt
nominibus singulorum a vigesimo anno
& supra, omnes qui poterant ad bella pro-
cedere, *triginta quinque millia quadrin- 37
genti. *De filijs Dan per generationes, & 38
familias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt nominibus singulorum a vi-
gesimo anno & supra, omnes qui poterant
ad bella procedere, *sexaginta duo millia 39
septingenti. *De filijs Aser per generatio- 40
nes & familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina singulo-
rum a vigesimo anno & supra, omnes qui
poterant ad bella procedere, *quadraginta 41
millia & mille quingenti. *De filijs Neph- 42
thali per generationes & familias ac do-
mos cognationum suarum recensiti sunt
nominibus singulorum a vigesimo anno
& supra, omnes qui poterant ad bella pro-
cedere, *quinquaginta tria millia quadrin- 43
genti. *Hi sunt, quos numerauerunt Moy- 44
ses & Aaron, & duodecim principes Israel,
singulos per domos cognationum suarum.
*Fueruntq. omnis numerus filiorum Israel 45
per domos & familias suas a vigesimo an-
no & supra, qui poterant ad bella proce-
dere, *sexcenta tria millia virorum quin- 46
genti quinquaginta. *Leuitæ autem in tri- 47
bu familiarum suarum non sunt numerati
cum eis. *Locutusq. est Dominus ad Moy- 48
sen, dicens: *Tribum Leui noli numerare, 49
neque pones summam eorum cum filijs
Israel: *sed constitue eos super tabernacu- 50
lum testimonij & cuncta vasa eius, & quid-
quid ad ceremonias pertinet. Ipsi porta-
bunt tabernaculum & omnia vtensilia eius:
& erunt in ministerio, ac per gyrum taber-
naculi metabuntur. *Cum proficiscendum 51
fuerit, deponent Leuitæ tabernaculum:
cum castrametandum, erigent: quisquis
externorum accesserit, occidetur. *Meta- 52
buntur autem castra filij Israel vnusquis-
que per turmas & cuneos atque exercitum
suum. *Porro Leuitæ per gyrum taberna- 53
culi figent tentoria, ne fiat indignatio su-
per multitudinem filiorum Israel, & excu-
babunt in custodijs tabernaculi testimonij.
54 *Feceruntq; ergo filij Israel iuxta omnia quæ
præceperat Dominus Moysi.

CAP. II.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen
2 & Aaron, dicens: *Singuli per turmas,
signa, atque vexilla, & domos cognationum
suarum castrametabuntur filij Israel, per
3 gyrum tabernaculi fœderis. *Ad Orientem
Iudas figet tentoria per turmas exercitus
sui: eritq. princeps filiorum eius Nahasson
4 filius Aminadab. *& omnis de stirpe eius
summa pugnantium, septuaginta quattuor
5 millia sexcenti. * Iuxta eum castrametati
sunt de tribu Issachar, quorum princeps
6 fuit Nathanael filius Suar. *& omnis nume-
rus pugnatorum eius quinquaginta quat-
7 tuor millia quadringenti. *In tribu Zabu-
8 lon princeps fuit Eliab filius Helon. *om-
nis de stirpe eius exercitus pugnatorum,
quinquaginta septem millia quadringenti.
9 *Vniuersi qui in castris Iudæ enumera-
ti sunt, fuerunt centum octoginta sex mil-
lia quadringenti: & per turmas suas pri-
10 mi egredientur. *In castris filiorum Ru-
ben ad meridianam plagam erit princeps
11 Elisur filius Sedeur: *& cunctus exercitus
pugnatorum eius qui numerati sunt, qua-
12 draginta sex millia quingenti. *Iuxta eum
castrametati sunt de tribu Simeon: quo-
rum princeps fuit Salamiel filius Surisad-
13 dai. *& cunctus exercitus pugnatorum eius,
qui numerati sunt, quinquaginta nouem
14 millia trecenti. *In tribu Gad princeps fuit
15 Eliasaph filius Duel. *& cunctus exerci-
tus pugnatorum eius, qui numerati sunt,
quadraginta quinque millia sexcenti quin-
16 quaginta. *Omnes qui recensiti sunt in
castris Ruben, centum quinquaginta mil-
lia & mille quadringenti quinquaginta per
turmas suas: in secundo loco proficiscen-
17 tur. *Leuabitur autem tabernaculum te-
stimonij per officia Leuitarum & turmas
eorum. quomodo erigetur, ita & depone-
tur. Singuli per loca & ordines suos profi-
18 ciscentur. *Ad occidentalem plagam erunt
castra

castra filiorum Ephraim, quorum princeps
fuit Elisama filius Ammiud. *cunctus exer- 19
citus pugnatorum eius, qui numerati sunt,
quadraginta millia quingenti. *Et cum eis 20
tribus filiorum Manasse, quorum princeps
fuit Gamaliel filius Phadassur. *cunctusq. 21
exercitus pugnatorum eius, qui numerati
sunt, trigintaduo millia ducenti. *In tri- 22
bu filiorum Beniamin princeps fuit Abi-
dan filius Gedeonis. *& cunctus exercitus 23
pugnatorum eius, qui recensiti sunt, trigin-
taquinque millia quadringenti. *Omnes 24
qui numerati sunt in castris Ephraim, cen-
tum octo millia centum per turmas suas:
tertij proficiscentur. *Ad Aquilonis par- 25
tem castrametati sunt filij Dan: quorum
princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai.
*cunctus exercitus pugnatorum eius, qui 26
numerati sunt, sexagintaduo millia septin-
genti. *Iuxta eum fixere tentoria de tribu 27
Aser: quorum princeps fuit Phegiel filius
Ochran: *cunctus exercitus pugnatorum 28
eius, qui numerati sunt, quadraginta mil-
lia & mille quingenti. *De tribu filiorum 29
Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan.
*cunctus exercitus pugnatorum eius, quin- 30
quaginta tria millia quadringenti. *Om- 31
nes qui numerati sunt in castris Dan, fue-
runt centum quinquaginta septem millia
sexcenti: & nouissimi proficiscentur. *Hic 32
numerus filiorum Israel, per domos cogna-
tionum suarum & turmas diuisi exercitus,
sexcenta tria millia quingenti quinquagin-
ta. *Leuitæ autem non sunt numerati in- 33
ter filios Israel: sic enim præceperat Do-
minus Moysi. *Feceruntq. filij Israel iuxta 34
omnia quæ mandauerat Dominus. Ca-
strametati sunt per turmas suas, & profecti
per familias ac domos patrum suorum.

CAP. III.

HÆ sunt generationes Aaron & Moy- 1
si in die qua locutus est Dominus ad
Moysen in monte Sinai. *Et hæc nomi- 2
na filiorum Aaron: primogenitus eius Na-
dab, deinde Abiu, & Eleazar, & Ithamar.
*Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum 3
qui vncti sunt, & quorum repletæ & con-
secratæ manus vt sacerdotio fungerentur.
4 *Mortui sunt enim Nadab & Abiu cum
offerrent ignem alienum in conspectu Do-
mini in deserto Sinai, absque liberis: fun-
ctiq. sunt sacerdotio Eleazar & Ithamar
5 coram Aaron patre suo. *Locutusq. est
6 Dominus ad Moysen, dicens: *Applica
tribum Leui, & fac stare in conspectu Aa-
ron sacerdotis vt ministrent ei, & excu-
7 bent, *& obseruent quidquid ad cultum
pertinet multitudinis coram tabernaculo
8 testimonij, *& custodiant vasa tabernacu-
9 li, seruientes in ministerio eius. *Dabisq.
10 dono Leuitas *Aaron & filijs eius, quibus
traditi sunt a filijs Israel. Aaron autem &
filios eius constitues super cultum sacerdo-
tij. Externus, qui ad ministrandum acces-
11 serit, morietur. *Locutusq. est Dominus
12 ad Moysen, dicens: *Ego tuli Leuitas a
filijs Israel pro omni primogenito, qui ape-
rit vuluam in filijs Israel, eruntq. Leuitæ
13 mei. *Meum est enim omne primogeni-
tum: ex quo percussi primogenitos in Ter-
ra Ægypti: sanctificaui mihi quidquid pri-
mum nascitur in Israel ab homine vsque
14 ad pecus, mei sunt: ego Dominus. *Lo-
cutusq. est Dominus ad Moysen in deser-
15 to Sinai, dicens: *Numera filios Leui per
domos patrum suorum & familias, om-
nem masculum ab vno mense, & supra.
16 *Numerauit Moyses, vt præceperat Do-
17 minus, *& inuenti sunt filij Leui per nomi-
18 na sua, Gerson & Caath & Merari. *Filij
19 Gerson: Lebni & Semei. *Filij Caath: Am-
20 ram & Iesaar, Hebron & Oziel. *Filij Me-
21 rari: Moholi & Musi. *De Gerson fuere
22 familiæ duæ, Lebnitica, & Semeitica: *qua-
rum numeratus est populus sexus mascu-
lini ab vno mense & supra, septem millia
23 quingenti. *Hi post tabernaculum meta-
24 buntur ad Occidentem *sub principe Elia-
25 saph filio Lael. *Et habebunt excubias in
26 tabernaculo fœderis, *ipsum tabernaculum
& operimentum eius, tentorium quod tra-
hitur ante fores tecti fœderis, & cortinas
atrij: tentorium quoque quod appenditur

in introitu atrij tabernaculi,& quidquid ad
ritum altaris pertinet, funes tabernaculi &
omnia vtenſilia eius.* Cognatio Caath ha- 27
bebit populos Amramitas & Ieſaaritas &
Hebronitas & Ozielitas. Hæ ſunt familiæ
Caathitarum recenſitæ per nomina ſua:
*omnes generis maſculini ab vno menſe & 28
ſupra, octo millia ſexcenti, habebunt ex-
cubias Sanctuarij,* & caſtrametabuntur ad 29
meridianam plagam. * Princepſq. eorum 30
erit Eliſaphan filius Oziel: * & cuſtodient 31
arcam, menſamq. & candelabrum, altaria
& vaſa Sanctuarij, in quibus miniſtratur,&
velum, cunctamq. huiuſcemodi ſupellecti-
lem. * Princeps autem principum Leuita- 32
rum Eleazar filius Aaron ſacerdotis, erit
ſuper excubitores cuſtodiæ Sanctuarij.* At 33
vero de Merari erunt populi Moholitæ &
Muſitæ recenſiti per nomina ſua:* omnes 34
generis maſculini ab vno menſe & ſupra,
ſex millia ducenti.* Princeps eorum Suriel 35
filius Abihaiel: in plaga ſeptentrionali ca-
ſtrametabuntur.* Erũt ſub cuſtodia eorum 36
tabulæ tabernaculi & vectes, & columnæ
ac baſes earum, & omnia quæ ad cultum
huiuſcemodi pertinent: * columnæq. atrij 37
per circuitum cum baſibus ſuis, & paxilli
cum funibus.* Caſtrametabuntur ante ta- 38
bernaculum fœderis, ideſt ad orientalem
plagam, Moyſes & Aaron cum filijs ſuis,
habentes cuſtodiam Sanctuarij in medio fi-
liorum Iſrael. quiſquis alienus acceſſerit,
morietur.* Omnes Leuitæ, quos numera- 39
uerunt Moyſes & Aaron iuxta præceptum
Domini per familias ſuas in genere maſcu-
lino a menſe vno & ſupra, fuerunt viginti
duo millia. * Et ait Dominus ad Moyſen: 40
Numera primogenitos ſexus maſculini de
filijs Iſrael ab vno menſe & ſupra,& habe-
bis ſummam eorum.* Tolleſq. Leuitas mi- 41
hi pro omni primogenito filiorum Iſrael,
ego ſum Dominus: & pecora eorum pro
vniuerſis primogenitis pecorum filiorum
Iſrael.* Recenſuit Moyſes, ſicut præcepe- 42
rat Dominus, primogenitos filiorum Iſrael.
*& fuerunt maſculi per nomina ſua, a men- 43
ſe vno & ſupra, viginti duo millia ducenti

44 ſeptuaginta tres. * Locutuſq. eſt Dominus
45 ad Moyſen, dicens: * Tolle Leuitas pro
primogenitis filiorum Iſrael,& pecora Le-
uitarum pro pecoribus eorum, eruntq. Le-
46 uitæ mei. ego ſum Dominus. * In pretio
autem ducentorum ſeptuaginta trium, qui
excedunt numerum Leuitarum de primo-
47 genitis filiorum Iſrael,* accipies quinque
ſiclos per ſingula capita ad menſuram San-
48 ctuarij. Siclus habet viginti obolos.* Da-
biſq. pecuniam Aaron & filijs eius pretium
49 eorum qui ſupra ſunt. * Tulit igitur Moy-
ſes pecuniam eorum, qui fuerant amplius,
50 & quos redemerant a Leuitis * pro primo-
genitis filiorum Iſrael, mille trecentorum
ſexagintaquinque ſiclorum iuxta pondus
51 Sanctuarij, * & dedit eam Aaron & filijs
eius iuxta verbum quod præceperat ſibi
Dominus.

CAP. IIII.

1 LOCVTVSQ. eſt Dominus ad Moyſen
2 & Aaron, dicens:* Tolle ſummam fi-
liorum Caath de medio Leuitarum per do-
3 mos & familias ſuas,* a trigeſimo anno &
ſupra, vſque ad quinquageſimum annum,
omnium qui ingrediuntur vt ſtent & mi-
4 niſtrent in tabernaculo fœderis. * Hic eſt
cultus filiorum Caath: Tabernaculum fœ-
5 deris, & Sanctum ſanctorum * ingredientur
Aaron & filij eius, quando mouenda ſunt
caſtra, & deponent velum quod pendet
ante fores, inuoluentq. eo arcam teſtimo-
6 nij,* & operient rurſum velamine ianthina-
rum pellium, extendentq. deſuper pallium
totum hyacinthinum, & inducent vectes.
7 *Menſam quoque propoſitionis inuoluent
hyacinthino pallio,& ponent cum ea thu-
ribula & mortariola, cyathos & crateras
ad liba fundenda: panes ſemper in ea erũt:
8 * extendentq. deſuper pallium coccineum,
quod rurſum operient velamento ianthi-
9 narum pellium, & inducent vectes. * Su-
ment & pallium hyacinthinum quo ope-
rient candelabrum cum lucernis & forci-
pibus ſuis & emunctorijs & cunctis vaſis
olei, quæ ad concinnandas lucernas ne-
ceſſaria

cessaria sunt :* & super omnia ponent ope- 10
rimentum ianthinarum pellium, & inducēt
vectes :* Nec non & altare aureum inuol- 11
uent hyacinthino vestimento, & extendent
desuper operimentum ianthinarum pelliū;
inducentq; vectes .* Omnia vasa, quibus 12
ministratur in Sanctuario, inuoluent hya-
cinthino pallio, & extendent desuper ope-
rimentum ianthinarum pellium, inducētq;
vectes :* Sed & altare mundabunt cine- 13
re, & inuoluent illud purpureo vestimen-
to,* ponentq; cum eo omnia vasa, quibus 14
in ministerio eius vtuntur, id est, ignium
receptacula, fuscinulas ac tridentes, vn-
cinos & batilla. Cuncta vasa altaris ope-
rient simul velamine ianthinarum pellium;
& inducent vectes :* Cumq; inuoluerint 15
Aaron & filij eius Sanctuarium & omnia
vasa eius in commotione castrorum, tunc
intrabunt filij Caath vt portent inuoluta:
& non tangent vasa Sanctuarij, ne morian-
tur. Ista sunt onera filiorum Caath in ta-
bernaculo fœderis :* super quos erit Elea- 16
zar filius Aaron sacerdotis, ad cuius curam
pertinet oleum ad concinnādas lucernas,
& compositionis incensum, & sacrificium,
quod semper offertur, & oleum vnctionis,
& quidquid ad cultum tabernaculi perti-
net, omniumq; vasorum, quæ in Sanctuario
sunt.* Locutusq; est Dominus ad Moysen, 17
& Aaron, dicens :* Nolite perdere popu- 18
lum Caath de medio Leuitarum :* sed hoc 19
facite eis, vt viuant, & non moriantur, si
tetigerint Sancta sanctorum. Aaron & filij
eius intrabunt, ipsiq; disponent opera sin-
gulorum, & diuident quid portare quis de-
beat :* Alij nulla curiositate videant quæ 20
sunt in Sanctuario priusquam inuoluantur,
alioquin morientur .* Locutusq; est Domi- 21
nus ad Moysen, dicens :* Tolle summam 22
etiam filiorum Gerson per domos ac fami-
lias & cognationes suas,* a triginta annis 23
& supra, vsque ad annos quinquaginta.
Numera omnes qui ingrediuntur & mini-
strant in tabernaculo fœderis .* Hoc est 24
officium familiæ Gersonitarum,* vt por- 25
tent cortinas tabernaculi, & tectum fœde-
ris operimentum aliud, & super omnia ve-
lamen ianthinum tentoriumq; quod pen-
26 det in introitu tabernaculi fœderis,* corti-
nas atrij, & velum in introitu quod est an-
te tabernaculum. Omnia quæ ad altare
pertinent, funiculos, & vasa ministerij,
27 * iubente Aaron & filijs eius, portabunt
filij Gerson: & scient singuli cui debeant
28 oneri mancipari .* Hic est cultus familiæ
Gersonitarum in tabernaculo fœderis, e-
runtq; sub manu Ithamar filij Aaron sacer-
29 dotis .* Filios quoque Merari per familias
30 & domos patrum suorum recensebis* a tri-
ginta annis & supra, vsque ad annos quin-
quaginta, omnes qui ingrediuntur ad offi-
cium ministerij sui & cultum fœderis testi-
31 monij.* Hæc sunt onera eorum: Portabūt
tabulas tabernaculi & vectes eius, colum-
32 nas ac bases earum,* colūnas quoque atrij
per circuitum cum basibus & paxillis & fu-
nibus suis. Omnia vasa & supellectilem
ad numerum accipient, sicq; portabunt.
33 * Hoc est officium familiæ Meraritarum &
ministeriū in tabernaculo fœderis: eruntq;
sub manu Ithamar filij Aaron sacerdotis.
34 * Recensuerunt igitur Moyses & Aaron &
principes synagogæ filios Caath per co-
35 gnationes & domos patrum suorum* a tri-
ginta annis & supra, vsque ad annū quin-
quagesimum, omnes qui ingrediuntur ad
36 ministerium tabernaculi fœderis :* & inuē-
ti sunt duo millia septingēti quinquaginta.
37 * Hic est numerus populi Caath qui intrāt
tabernaculum fœderis: hos numerauit
Moyses & Aaron iuxta sermonem Domi-
38 ni per manum Moysi.* Numerati sunt &
filij Gerson per cognationes & domos pa-
39 trum suorum,* a triginta annis & supra,
vsque ad quinquagesimum annum, omnes
qui ingrediuntur vt ministrent in taberna-
40 culo fœderis :* & inuenti sunt duo millia
41 sexcenti triginta.* Hic est populus Ger-
sonitarum, quos numerauerunt Moyses
42 & Aaron iuxta verbum Domini.* Nume-
rati sunt & filij Merari per cognationes
43 & domos patrum suorum * a triginta an-
nis & supra, vsque ad annum quinquage-

simum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi fœderis: * & inuenti
44 sunt tria millia ducenti. * hic est numerus
45 filiorum Merari, quos recensuerunt Moyses & Aaron iuxta imperium Domini per manum Moysi. * Omnes qui recensiti sunt de
46 Leuitis, & quos recenseri fecit ad nomen Moyses & Aaron, & principes Israel per cognationes & domos patrum suorum * a
47 triginta annis & supra, vsque ad annum quinquagesimum, ingredientes ad ministerium tabernaculi, & onera portanda, * fue-
48 runt simul octo millia quingenti octoginta. * Iuxta verbum Domini recensuit eos
49 Moyses, vnumquemque iuxta officium & onera sua, sicut præceperat ei Dominus.

CAP. V.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen,
2 dicens: * Præcipe filijs Israel, vt eijciant de castris omnem leprosum, & qui semine fluit, pollutusq. est super mortuo: * tam ma-
3 sculum quàm feminam eijcite de castris, ne contaminẽt ea cum habitauerim vobiscum. * Feceruntq. ita filij Israel, & eiecerũt
4 eos extra castra, sicut locutus erat Dominus Moysi. * Locutusq. est Dominus ad
5 Moysen, dicens: * Loquere ad filios Israel:
6 Vir, siue mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere, & per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, * confi-
7 tebuntur peccatum suum, & reddẽt ipsum caput, quintamq. partem desuper ei, in quẽ peccauerint. * Sin autem non fuerit qui re-
8 cipiat, dabunt Domino, & erit sacerdotis, excepto ariete, qui offertur pro expiatione, vt sit placabilis hostia. * Omnes quoque
9 primitiæ, quas offerunt filij Israel, ad sacerdotem pertinent: * & quidquid in Sanctua-
10 rium offertur a singulis, & traditur manibus sacerdotis, ipsius erit. * Locutusq. est Domi-
11 nus ad Moysen, dicens: * Loquere ad filios
12 Israel, & dices ad eos: Vir, cuius vxor errauerit, maritumq. contemnens * dormierit
13 cum altero viro, & hoc maritus deprehendere non quiuerit, sed latet adulterium, &
testibus argui non potest, quia non est in-
14 uenta in stupro: * si spiritus zelotypiæ concitauerit virum contra vxorem suam, quæ vel polluta est, vel falsa suspicione appeti-
15 tur, * adducet eam ad sacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem sati farinæ hordeaceæ: non fundet super eam oleum, nec imponet thus: quia sacrificium zelotypiæ est, & oblatio inuestigans adul-
16 terium. * Offeret igitur eam sacerdos, & sta-
17 tuet coram Domino. * assumetq. aquã sanctam in vase fictili, & pauxillum terræ de pauimento tabernaculi mittet in eam.
18 * Cumq. steterit mulier in conspectu Domini, discooperiet caput eius, & ponet super manus illius sacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ: ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execra-
19 tione maledicta cõgessit. * adiurabitq. eam, & dicet: Si nõ dormiuit vir alienus tecum, & si non polluta es deserto mariti thoro, non te nocebunt aquæ istæ amarissimæ, in
20 quas maledicta congessi. * Sin autem declinasti a viro tuo, atque polluta es, & concu-
21 buisti cum altero viro: * his maledictionibus subiacebis: Det te Dominus in maledictionem, exemplumq. cunctorum in populo suo: putrescere faciat femur tuum, &
22 tumens vterus tuus disrumpatur. * ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & vtero tumescente putrescat femur. Et
23 respondebit mulier, Amen, amen. * Scribetq. sacerdos in libello ista maledicta, & delebit ea aquis amarissimis, in quas male-
24 dicta congessit, * & dabit ei bibere. Quas
25 cum exhauserit, * tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiæ, & eleuabit illud coram Domino, imponetq. illud super al-
26 tare: ita dumtaxat vt prius, * pugillum sacrificij tollat de eo, quod offertur, & incendat super altare: & sic potum det mulieri
27 aquas amarissimas. * Quas cum biberit, si polluta est, & cõtempto viro adulterij rea, pertransibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computrescet femur: eritq. mulier in maledictionem, & in exemplum
28 omni populo. * Quòd si polluta non fuerit,

erit

erit innoxia,& faciet liberos. * Ista est lex 29
zelotypiæ. Si declinauerit mulier a viro
suo,& si polluta fuerit,* maritusq. zelotypiæ 30
spiritu concitatus adduxerit eam in con-
spectu Domini,& fecerit ei sacerdos iuxta
omnia quæ scripta sunt:* maritus absque 31
culpa erit,& illa recipiet iniquitatem suam.

CAP. VI.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen, 1
dicens:* Loquere ad filios Israel,& di- 2
ces ad eos: Vir, siue mulier, cum fecerint vo-
tum vt sanctificentur,& se voluerint Domi-
no consecrare:* a vino,& omni,quod ine- 3
briare potest,abstinebũt. Acetum ex vino,
& ex qualibet alia potione,& quidquid de
vua exprimitur,non bibent: vuas recentes
siccasq. non comedent* cunctis diebus qui- 4
bus ex voto Domino consecrantur: quid-
quid ex vinea esse potest, ab vua passa vs-
que ad acinum nõ comedent.* Omni tem- 5
pore separationis suæ nouacula non tran-
sibit per caput eius vsque ad completum
diem,quo Domino consecratur. Sãctus erit,
crescente cæsarie capitis eius.* Omni tem- 6
pore consecrationis suæ super mortuum
non ingredietur,* nec super patris quidem 7
& matris & fratris sororisq. funere conta-
minabitur, quia consecratio Dei sui super
caput eius est.* Omnibus diebus separatio- 8
nis suæ sanctus erit Domino. * Sin autem 9
mortuus fuerit subito quispiam coram eo,
polluetur caput consecrationis eius: quod
radet illico in eadem die purgationis suæ,
& rursum septima.* in octaua autem die 10
offeret duos turtures, vel duos pullos co-
lumbæ sacerdoti in introitu fœderis testi-
monij.* facietq. sacerdos vnum pro pecca- 11
to,& alterum in holocaustum, & depreca-
bitur pro eo,quia peccauit super mortuo:
sanctificabitq. caput eius in die illo:* & cõ- 12
secrabit Domino dies separationis illius,of-
ferens agnum anniculum pro peccato: ita
tamen vt dies priores irriti fiant, quoniam
polluta est sanctificatio eius. * Ista est lex 13
consecrationis. Cum dies, quos ex voto
decreuerat,complebuntur: adducet eũ ad
14 ostium tabernaculi fœderis,* & offeret oblã
tionem eius Domino, agnum anniculum
immaculatum in holocaustum,& ouem an-
niculam immaculatam pro peccato,& arie-
15 tem immaculatum,hostiam pacificam,* ca-
nistrum quoque panum azymorũ qui con-
spersi sint oleo,& lagana absque fermento
16 vncta oleo,ac libamina singulorum:* quæ
offeret sacerdos coram Domino, & faciet
tam pro peccato, quàm in holocaustum.
17 * Arietem vero immolabit hostiam pacifi-
cam Domino,offerens simul canistrum azy-
morum,& libamenta quæ ex more deben-
18 tur.* Tunc radetur nazaræus ante ostium
tabernaculi fœderis cæsarie consecrationis
suæ: tolletq. capillos eius, & ponet super
ignem, qui est suppositus sacrificio pacifi-
19 corum.* Et armum coctum arietis,tortãq.
absque fermento vnam de canistro, & la-
ganum azymum vnum,& tradet in manus
nazaræi,postquam rasum fuerit caput eius.
20 * Susceptaq. rursum ab eo,eleuabit in con-
spectu Domini: & sanctificata sacerdotis
erunt,sicut pectusculum,quod separari ius-
sum est, & femur. post hæc potest bibere
21 nazaræus vinum.* Ista est lex nazaræi, cum
vouerit oblationem suam Domino tempo-
re consecrationis suæ,exceptis his,quæ in-
uenerit manus eius. iuxta quod mente de-
uouerat, ita faciet ad perfectionem sancti-
22 ficationis suæ.* Locutusq. est Dominus ad
23 Moysen,dicens:* Loquere Aaron & filijs
eius: Sic benedicetis filijs Israel,& dicetis
24 eis:* Benedicat tibi Dominus, & custodiat
25 te.* Ostendat Dominus faciem suam tibi,
26 & misereatur tui.* Conuertat Dominus vul
27 tum suum ad te,& det tibi pacem.* Inuo-
cabuntq. nomen meum super filios Israel,
& ego benedicam eis.

CAP. VII.

1 FACTVM est autem in die qua compleuit
Moyses tabernaculum, & erexit illud:
vnxitq. & sanctificauit cum omnibus vasis
suis, altare similiter & omnia vasa eius.
2 * Obtulerunt principes Israel & capita fa-
miliarum,qui erãt per singulas tribus,præ-
fecti

fectiq. eorum, qui numerati fuerãt,*munera 3
coram Domino ſex plauſtra tecta cum duo-
decim bobus. Vnum plauſtrum obtulere
duo duces, & vnum bouem ſinguli, obtu-
leruntq. ea in conſpectu tabernaculi.*Ait 4
autem Dominus ad Moyſen:*Suſcipe ab 5
eis vt ſeruiant in miniſterio tabernaculi,&
trades ea Leuitis iuxta ordinem miniſterij
ſui.*Itaque cum ſuſcepiſſet Moyſes plau- 6
ſtra & boues,tradidit eos Leuitis.*Duo plau 7
ſtra & quattuor boues dedit filijs Gerſon,
iuxta id quod habebãt neceſſarium.*quat- 8
tuor alia plauſtra,& octo boues dedit filijs
Merari ſecundum officia & cultum ſuum,
ſub manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis.
*filijs autem Caath non dedit plauſtra & 9
boues: quia in Sanctuario ſeruiunt,& one-
ra proprijs portant humeris.*Igitur obtu- 10
lerunt duces in dedicationem altaris, die,
qua vnctum eſt, oblationem ſuam ante al-
tare.*Dixitq. Dominus ad Moyſen: Sin- 11
guli duces per ſingulos dies offerant mu-
nera in dedicationem altaris.*Primo die 12
obtulit oblationem ſuam Nahaſſon filius
Aminadab de tribu Iuda:*fueruntq. in ea 13
acetabulum argenteum pondo centum tri-
ginta ſiclorum,phiala argentea habens ſe-
ptuaginta ſiclos iuxta pondus Sanctuarij,
vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in
ſacrificium:*mortariolum ex decem ſiclis 14
aureis plenum incenſo:*bouẽ de armento, 15
& arietem,& agnum anniculum in holocau
ſtum:*hircumq. pro peccato:*& in ſacrifi- 16
cio pacificorum boues duos, arietes quin- 17
que,hircos quinque,agnos anniculos quin
que. hæc eſt oblatio Nahaſſon filij Amina-
dab.*Secundo die obtulit Nathanael filius 18
Suar,dux de tribu Iſſachar,*acetabulum ar- 19
genteum appẽdens centum triginta ſiclos,
phialam argenteam habentem ſeptuaginta
ſiclos, iuxta pondus Sanctuarij,vtrumque
plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificiũ:
*mortariolum aureum habẽs decem ſiclos 20
plenum incenſo:*bouem de armento, & 21
arietem, & agnum anniculum in holocau-
ſtum:*hircumq. pro peccato:*& in ſacrifi- 22
cio pacificorum boues duos, arietes quin- 23
que,hircos quinque,agnos anniculos quin
que. hæc fuit oblatio Nathanael filij Suar.
24 *Tertio die princeps filiorũ Zabulon Eliab
25 filius Helon,*obtulit acetabulum argenteũ
appendens centum triginta ſiclos,phialam
argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad
pondus Sanctuarij,vtrumque plenum ſimi-
26 la conſperſa oleo in ſacrificium:*mortario-
lum aureum appendens decem ſiclos ple-
27 num incenſo:*bouem de armento,& arie-
tem,& agnum anniculum in holocauſtum:
28 *hircumq. pro peccato,*& in ſacrificio paci
29 ficorum boues duos,arietes quinque,hircos
quinque,agnos anniculos quinque. hæc eſt
30 oblatio Eliab filij Helon.*Die quarto prin-
ceps filiorum Ruben, Eliſur filius Sedeur
31 *obtulit acetabulum argenteum appendẽs
centum triginta ſiclos,phialam argenteam
habentẽ ſeptuaginta ſiclos ad pondus San-
ctuarij,vtrumque plenum ſimila conſperſa
32 oleo in ſacrificium:*mortariolum aureum
appendens decem ſiclos plenum incenſo:
33 *bouem de armento, & arietem,& agnum
34 anniculum in holocauſtum:*hircumq. pro
35 peccato:*& in hoſtias pacificorum boues
duos, arietes quinque, hircos quinque,
agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio
36 Eliſur filij Sedeur.*Die quinto princeps fi-
37 liorũ Simeon Salamiel filius Suriſaddai*ob-
tulit acetabulum argenteũ appendens cen-
tum triginta ſiclos,phialam argenteam ha-
bentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus San-
ctuarij,vtrumque plenum ſimila conſperſa
38 oleo in ſacrificium:*mortariolum aureum
appendens decem ſiclos plenum incenſo:
39 *bouem de armento,& arietem,& agnũ an-
40 niculum in holocauſtum:*hircũq. pro pec-
41 cato:*& in hoſtias pacificorum boues duos,
arietes quinque,hircos quinque,agnos an-
niculos quinque. hæc fuit oblatio Salamiel
42 filij Suriſaddai.*Die ſexto princeps filio-
43 rum Gad,Eliaſaph filius Duel*obtulit ace-
tabulum argenteum appendens centum tri
ginta ſiclos,phialam argenteam habentem
ſeptuaginta ſiclos ad pondus Sanctuarij,
vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in
44 ſacrificium:*mortariolum aureum appen-
dens

dens decem siclos plenum incenso :* bouē 45
de armento,& arietem ,& agnum annicu-
lum in holocaustum:*hircumq. pro pecca- 46
to:*& in hostias pacificorum boues duos, 47
arietes quinque,hircos quinque,agnos an-
niculos quinque. hæc fuit oblatio Eliasaph
filij Duel .* Die septimo princeps filiorum 48
Ephraim, Elisama filius Ammiud * obtulit 49
acetabulum argenteum appendens cētum
triginta siclos, phialam argenteam haben-
tem septuaginta siclos ad pondus Sanctua-
rij,vtrumque plenum simila cōspersa oleo
in sacrificium : * mortariolum aureum ap- 50
pendens decem siclos plenum incenso :*bo 51
uem de armento,& arietem,& agnum an-
niculum in holocaustum : * hircumq. pro 52
peccato : * & in hostias pacificorum , bo- 53
ues duos,arietes quinque,hircos quinque,
agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio
Elisama filij Ammiud .* Die octauo, prin- 54
ceps filiorum Manasse,Gamaliel filius Pha-
dassur,*obtulit acetabulum argenteum ap- 55
pendens centum triginta siclos, phialam
argenteam habentem septuaginta siclos ad
pondus Sanctuarij ,vtrumque plenū simila
conspersa oleo in sacrificium :*mortariolū 56
aureum appendens decem siclos, plenum
incenso :*bouem de armento, & arietem, 57
& agnum anniculum in holocaustum :*hir- 58
cumq. pro peccato :*& in hostias pacifico- 59
rū boues duos,arietes quinque,hircos quin
que,agnos anniculos quinque. hæc fuit o-
blatio Gamaliel filij Phadassur.* Die nono 60
princeps filiorum Beniamin,Abidan filius
Gedeonis,*obtulit acetabulum argenteum 61
appendens centum triginta siclos,phialam
argenteam habētem septuaginta siclos ad
pondus Sanctuarij,vtrumque plenum simi-
la conspersa oleo in sacrificium :*& morta- 62
riolum aureum appēdens decem siclos ple
num incenso :*bouem de armento,& arie- 63
tem,& agnum anniculum in holocaustum:
hircumq. pro peccato :& in hostias paci- 64
ficorum boues duos, arietes quinque, hir- 65
cos quinque , agnos anniculos quinque .
hæc fuit oblatio Abidan filij Gedeonis .
*Die decimo princeps filiorum Dan,Ahie- 66
67 zer filius Ammisaddai *obtulit acetabulum
argenteum appendens centum triginta si-
clos,phialam argenteam habētem septua-
ginta siclos,ad pōdus Sanctuarij,vtrumque
plenum simila conspersa oleo in sacrificiū:
68 * mortariolum aureum appendens decem
69 siclos plenum incenso :*bouem de armen-
to,& arietem,& agnum anniculum in holo
70 caustum : *hircumq. pro peccato :*& in ho
71 stias pacificorum boues duos,arietes quin-
que,hircos quinque,agnos anniculos quin
que . hæc fuit oblatio Ahiezer filij Ammi-
72 saddai . * Die vndecimo princeps filiorum
73 Aser,Phegiel filius Ochran * obtulit aceta-
bulum argenteum appendens centum tri-
ginta siclos,phialam argenteam habentem
septuaginta siclos ad pondus Sanctuarij ,
vtrumque plenum simila conspersa oleo in
74 sacrificium : *mortariolum aureum appen-
75 dens decem siclos plenum incēso :*bouem
de armento, & arietem , & agnum annicu-
76 lum in holocaustum :*hircumq. pro pecca-
77 to :*& in hostias pacificorum boues duos,
arietes quinque,hircos quinque,agnos an-
niculos quinque. hæc fuit oblatio Phegiel
78 filij Ochran . * Die duodecimo princeps fi-
79 liorum Nephthali,Ahira filius Enan *obtu-
lit acetabulum argenteum appendens cen
tum triginta siclos,phialam argenteam ha-
bentem septuaginta siclos ad pondus San-
ctuarij,vtrumque plenum simila oleo con-
80 spersa in sacrificium :*mortariolum aureum
appendens decem siclos,plenum incenso:
81 *bouem de armento,& arietem, & agnum
82 anniculum in holocaustum :*hircumq. pro
83 peccato : *& in hostias pacificorum boues
duos , arietes quinque , hircos quinque ,
agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio
84 Ahira filij Enan .*Hæc in dedicatione alta-
ris oblata sunt a principibus Israel, in die
qua consecratū est. acetabula argētea duo-
decim : phialæ argenteæ duodecim : morta-
85 riola aurea duodecim : * ita vt centum tri-
ginta siclos argenti haberet vnum aceta-
bulum, & septuaginta siclos haberet vna
phiala : id est,in commune vasorum omniū
ex argento sicli duo millia quadringenti ,
pon-

pondere Sãctuarij.*mortariola aurea duo- 86
decim plena incenso denos siclos appen-
dentia pondere Sanctuarij: id est, simul auri
sicli centum viginti:*boues de armento in 87
holocaustum duodecim, arietes duodecim,
agni anniculi duodecim, & libamenta eo-
rum: hirci duodecim pro peccato.*In ho- 88
stias pacificorum, boues viginti quattuor,
arietes sexaginta, hirci sexaginta, agni an-
niculi sexaginta. Hæc oblata sunt in dedi-
catione altaris, quãdo vnctum est.*Cumq. 89
ingrederetur Moyses tabernaculum fœde-
ris, vt consuleret oraculum, audiebat vo-
cem loquentis ad se de propitiatorio quod
erat super arcam testimonij inter duos
Cherubim, vnde & loquebatur ei.

CAP. VIII.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen, 1
dicens:* Loquere Aaron, & dices ad 2
eum: Cum posueris septem lucernas, can-
delabrum in australi parte erigatur. Hoc
igitur præcipe vt lucernæ contra boream e
regione respiciant ad mensam panum pro-
positionis, contra eam partem, quam can-
delabrũ respicit, lucere debebunt.*Fecitq. 3
Aaron, & imposuit lucernas super cande-
labrum, vt præceperat Dominus Moysi.
*Hæc autem erat factura candelabri, ex au- 4
ro ductili, tam medius stipes, quàm cuncta
quæ ex vtroque calamorum latere nasce-
bantur: iuxta exemplum quod ostẽdit Do-
minus Moysi, ita operatus est cãdelabrum.
*Et locutus est Dominus ad Moysen, dicẽs: 5
*Tolle Leuitas de medio filiorum Israel, & 6
purificabis eos* iuxta hunc ritum: Asper- 7
gantur aqua lustrationis, & radant omnes
pilos carnis suæ. Cumq. lauerint vestimẽta
sua, & mundati fuerint,*tollent bouem de 8
armentis, & libamentum eius similam oleo
conspersam: bouem autem alterum de ar-
mento tu accipies pro peccato:*& appli- 9
cabis Leuitas coram tabernaculo fœderis,
conuocata omni multitudine filiorũ Israel.
*Cumq. Leuitæ fuerint coram Domino, po 10
nent filij Israel manus suas super eos.*& 11
offeret Aaron Leuitas, munus in conspectu
Domini a filijs Israel, vt seruiant in ministe-
12 rio eius.*Leuitæ quoque ponẽt manus suas
super capita boum, e quibus vnum facies
pro peccato, & alterum in holocaustum Do-
13 mini, vt depreceris pro eis.*Statuesq. Leui-
tas in conspectu Aaron & filiorum eius, &
14 consecrabis oblatos Domino,*ac separabis
15 de medio filiorum Israel, vt sint mei.*& po
stea ingrediẽtur tabernaculum fœderis, vt
seruiant mihi. Sicq. purificabis & consecra-
bis eos in oblationem Domini: quoniam
16 dono donati sunt mihi a filijs Israel.* Pro
primogenitis quæ aperiũt omnem vuluam
17 in Israel, accepi eos.*Mea sunt enim omnia
primogenita filiorum Israel, tam ex homi-
nibus quàm ex iumentis. Ex die quo per-
cussi omne primogenitum in Terra Ægy-
18 pti, sanctificaui eos mihi:*& tuli Leuitas pro
19 cunctis primogenitis filiorum Israel:*tradi-
diq. eos dono Aaron & filijs eius de medio
populi, vt seruiant mihi pro Israel in taber-
naculo fœderis, & orent pro eis ne sit in
populo plaga, si ausi fuerint accedere ad
20 Sanctuarium.*Feceruntq. Moyses & Aaron
& omnis multitudo filiorum Israel super
Leuitis quæ præceperat Dominus Moysi:
21 *purificatiq. sunt, & lauerunt vestimenta
sua. Eleuauitq. eos Aaron in conspectu Do
22 mini, & orauit pro eis,*vt purificati ingre-
derentur ad officia sua in tabernaculum
fœderis coram Aaron & filijs eius. Sicut
præceperat Dominus Moysi de Leuitis, ita
23 factum est. * Locutusq. est Dominus ad
24 Moysen, dicens: *Hæc est lex Leuitarum,
A viginti quinque annis & supra, ingrediẽ-
tur vt ministrent in tabernaculo fœderis.
25 * Cumq. quinquagesimum annum ætatis
26 impleuerint, seruire cessabunt:*eruntq. mi-
nistri fratrum suorum in tabernaculo fœ-
deris, vt custodiant quæ sibi fuerint com-
mendata, opera autem ipsa non faciant.
Sic dispones Leuitis in custodijs suis.

CAP. IX.

1 LOCVTVS est Dominus ad Moysen in
deserto Sinai anno secundo, postquam
egressi sunt de Terra Ægypti, mense primo
dicens:

dicens:*Faciant filij Israel Phase in tempo- 2
re suo,*quartadecima die mensis huius ad 3
vesperam, iuxta omnes ceremonias & iu-
stificationes eius.* Præcepitq. Moyses filijs 4
Israel vt facerent Phase.*Qui fecerũt tem- 5
pore suo: quartadecima die mensis ad ve-
speram in monte Sinai. Iuxta omnia quæ
mandauerat Dominus Moysi,fecerunt filij
Israel. *Ecce autem quidam immundi su- 6
per anima hominis,qui non poterant face-
re Phase in die illo, accedentes ad Moysen
& Aaron,*dixerunt eis: Immundi sumus 7
super anima hominis. quare fraudamur vt
nõ valeamus oblationem offerre Domino
in tempore suo inter filios Israel?*Quibus 8
respondit Moyses: State vt consulam quid
præcipiat Dominus de vobis.* Locutusq. 9
est Dominus ad Moysen,dicens:*Loquere 10
filijs Israel: Homo qui fuerit immũdus su-
per anima, siue in via procul in gente ve-
stra,faciat Phase Domino* in mense secun- 11
do,quartadecima die mensis ad vesperam:
cũ azymis & lactucis agrestibus comedent
illud:*nõ relinquent ex eo quippiam vsque 12
mane,& os eius non confringent, omnem
ritum Phase obseruabunt.* Si quis autem 13
& mundus est,& in itinere non fuit, & ta-
men nõ fecit Phase,exterminabitur anima
illa de populis suis,quia sacrificium Domi-
no non obtulit tempore suo: peccatum
suum ipse portabit.*Peregrinus quoque & 14
aduena si fuerint apud vos, facient Phase
Domino iuxta ceremonias & iustificationes
eius. Præceptum idem erit apud vos tam
aduenæ quàm indigenæ.* Igitur die qua 15
erectum est tabernaculũ, operuit illud nu-
bes. A vespere autem super tẽtorium erat
quasi species ignis vsque mane.* sic fiebat 16
iugiter: per diem operiebat illud nubes,&
per noctem quasi species ignis.* Cumq. 17
ablata fuisset nubes,quæ tabernaculũ pro-
tegebat, tunc proficiscebantur filij Israel:
& in loco vbi stetisset nubes, ibi castrame-
tabantur.* Ad imperium Domini profici- 18
scebantur, & ad imperium illius figebant
tabernaculum. Cunctis diebus quibus sta-
bat nubes super tabernaculum, manebant
19 in eodem loco:*& si euenisset vt multo tẽ-
pore maneret super illud, erant filij Israel
in excubijs Domini, & non proficisceban-
20 tur*quot diebus fuisset nubes super taber-
naculum. Ad imperium Domini erigebant
tentoria,& ad imperium illius deponebãt.
21 * Si fuisset nubes a vespere vsque mane,
& statim diluculo tabernaculũ reliquisset,
proficiscebantur: & si post diem & noctem
22 recessisset, dissipabant tentoria. * Si vero
biduo aut vno mense vel longiori tempore
fuisset super tabernaculum, manebant filij
Israel in eodem loco,& non proficisceban
tur: statim autem vt recessisset, mouebant
23 castra.*Per verbum Domini figebant ten-
toria, & per verbum illius proficisceban-
tur: erantq. in excubijs Domini iuxta im-
perium eius per manum Moysi.

CAP. X.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen,
2 dicens:*Fac tibi duas tubas argenteas
ductiles, quibus conuocare possis multitu-
3 dinẽ quando mouenda sunt castra.*Cumq.
increpueris tubis,congregabitur ad te om-
nis turba ad ostium tabernaculi fœderis.
4 *Si semel clangueris, venient ad te princi-
5 pes,& capita multitudinis Israel.*Si autem
prolixior atque cõcisus clangor increpue-
rit, mouebunt castra primi qui sunt ad
6 orientalem plagam.* In secundo autem
sonitu & pari vlulatu tubæ, leuabunt ten-
toria qui habitant ad meridiem. & iuxta
hunc modum reliqui facient, vlulantibus
7 tubis in profectionem.* Quando autem
congregandus est populus,simplex tubarũ
clangor erit, & non concise vlulabunt.
8 *Filij autem Aaron sacerdotes clangẽt tu-
bis: eritq. hoc legitimum sempiternum in
9 generationibus vestris.* Si exieritis ad bel-
lum de terra vestra contra hostes qui dimi-
cant aduersum vos, clangetis vlulantibus
tubis, & erit recordatio vestri coram Do-
mino Deo vestro, vt eruamini de manibus
10 inimicorum vestrorum.* Si quando habe-
bitis epulum,& dies festos,& calendas,ca-
netis tubis super holocaustis,& pacificis vi-
ctimis,

ctimis, vt sint vobis in recordationem Dei
vestri. ego Dominus Deus vester. * Anno 11
secundo, mense secundo, vigesima die mé-
sis eleuata est nubes de tabernaculo fœde-
ris: * profectiq. sunt filij Israel per turmas 12
suas de deserto Sinai, & recubuit nubes in
solitudine Pharan. * Moueruntq. castra pri- 13
mi iuxta imperium Domini in manu Moy-
si. * Filij Iuda per turmas suas: quorũ prin- 14
ceps erat Nahasson filius Aminadab. * In 15
tribu filiorũ Issachar fuit princeps Natha-
nael filius Suar. * In tribu Zabulon erat 16
princeps Eliab filius Helon. * Depositumq. 17
est tabernaculum, quod portantes egressi
sunt filij Gerson & Merari. * Profectiq. sunt 18
& filij Ruben, per turmas & ordinẽ suum:
quorũ princeps erat Helisur filius Sedeur.
* In tribu autem filiorum Simeon, princeps 19
fuit Salamiel filius Surisaddai. * Porro in tri- 20
bu Gad erat princeps Eliasaph filius Duel.
* Profectiq. sunt & Caathitæ portãtes San- 21
ctuarium. Tamdiu tabernaculum portaba-
tur, donec venirent ad erectionis locum.
* Mouerunt castra & filij Ephraim per tur- 22
mas suas, in quorum exercitu princeps erat
Elisama filius Ammiud. * In tribu autem fi- 23
liorum Manasse princeps fuit Gamaliel fi-
lius Phadassur. * & in tribu Beniamin erat 24
dux Abidan filius Gedeonis. * Nouissimi 25
castrorum omnium profecti sunt filij Dan
per turmas suas, in quorum exercitu prin-
ceps fuit Ahiezer filius Ammisaddai. * In 26
tribu autem filiorũ Aser erat princeps Phe-
giel filius Ochran. * Et in tribu filiorum 27
Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan.
* Hæc sunt castra, & profectiones filiorum 28
Israel per turmas suas quando egrediebã-
tur. * Dixitq. Moyses Hobab filio Raguel 29
Madianitæ, cognato suo: Proficiscimur ad
locum, quem Dominus daturus est nobis:
veni nobiscum, vt benefaciamus tibi: quia
Dominus bona promisit Israeli. * Cui ille 30
respondit: Non vadam tecum, sed reuertar
in terram meam, in qua natus sum. * Et ille: 31
Noli, inquit, nos relinquere: tu enim nosti
in quibus locis per desertum castra ponere
debeamus, & eris ductor noster. * Cumq. 32
nobiscum veneris, quidquid optimum fue-
rit ex opibus, quas nobis traditurus est Do
33 minus, dabimus tibi. * Profecti sunt ergo de
Monte Domini viam trium dierum, arcaq.
fœderis Domini præcedebat eos, per dies
34 tres prouidens castrorum locum. * Nubes
quoque Domini super eos erat per diem
35 cum incederent. * Cumq. eleuaretur arca,
dicebat Moyses: Surge Domine, & dissipē-
tur inimici tui, & fugiant qui oderunt te,
36 a facie tua. * Cum autem deponeretur, aie-
bat: Reuertere Domine ad multitudinem
exercitus Israel.

CAP. XI.

1 INTEREA ortum est murmur populi,
quasi dolentium pro labore, contra Do-
minum. Quod cum audisset Dominus, ira-
tus est. Et accensus in eos ignis Domini de-
2 uorauit extremam castrorum partẽ. * Cumq.
clamasset populus ad Moysen, orauit Moy-
ses ad Dominum, & absorptus est ignis.
3 * Vocauitq. nomen loci illius, Incensio: eo
quòd incensus fuisset contra eos ignis Do-
4 mini. * Vulgus quippe promiscuum, quod
ascenderat cum eis, flagrauit desiderio, se-
dens & flens, iunctis sibi pariter filijs Israel,
& ait: Quis dabit nobis ad vescendum car-
5 nes? * Recordamur piscium quos comede-
bamus in Ægypto gratis: in mentem no-
bis veniunt cucumeres, & pepones, porriq.
6 & cepe, & allia. * Anima nostra arida est,
nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Man.
7 * Erat autem Man quasi semen coriandri,
8 coloris bdellij. * Circuibatq. populus, &
colligens illud, frangebat mola, siue terebat
in mortario, coquens in olla, & faciens ex
9 eo tortulas saporis quasi panis oleati. * Cũq.
descenderet nocte super castra ros, descen-
10 debat pariter & Man. * Audiuit ergo Moy-
ses flentem populum per familias, singulos
per ostia tentorij sui. Iratusq. est furor Do-
mini valde: sed & Moysi intoleranda res vi-
11 sa est. * & ait ad Dominũ: Cur afflixisti ser-
uum tuum? quare nõ inuenio gratiam co-
ram te? & cur imposuisti pondus vniuersi
12 populi huius super me? * Numquid ego cõ-
cepi

cepi omnem hãc multitudinem, vel genui
eam, vt dicas mihi : Porta eos in sinu tuo
sicut portare solet nutrix infantulum, &
defer in terram, pro qua iurasti patribus
eorum ? *Vnde mihi carnes vt dem tantæ 13
multitudini ? flent contra me, dicentes : Da
nobis carnes vt comedamus.*Non possum 14
solus sustinere omnem hunc populũ, quia
grauis est mihi .*Sin aliter tibi videtur, ob- 15
secro vt interficias me, & inueniam gratiã
in oculis tuis, ne tantis afficiar malis.*Et 16
dixit Dominus ad Moysen : Congrega mi-
hi septuaginta viros de senibus Israel, quos
tu nosti quòd senes populi sint ac magi-
stri: & duces eos ad ostium tabernaculi fœ
deris, faciesq. ibi stare tecum, *vt descẽdam 17
& loquar tibi : & auferam de spiritu tuo, tra
damq. eis, vt sustentent tecum onus popu-
li, & non tu solus graueris. *Populo quo- 18
que dices : Sanctificamini : cras comedetis
carnes. ego enim audiui vos dicere : Quis
dabit nobis escas carniũ ? bene nobis erat
in Ægypto. Vt det vobis Dominus carnes,
& comedatis :*non vno die, nec duobus, vel 19
quinque aut decem, nec viginti quidem,
*sed vsque ad mensem dierũ, donec exeat 20
per nares vestras, & vertatur in nauseam,
eo quòd repuleritis Dominum, qui in me-
dio vestri est, & fleueritis coram eo, dicen-
tes : Quare egressi sumus ex Ægypto ?*Et 21
ait Moyses : Sexcenta millia peditum huius
populi sunt. & tu dicis : Dabo eis esum car
nium mense integro ? *Numquid ouium & 22
boum multitudo cædetur, vt possit suffice-
re ad cibum ? vel omnes pisces maris in
vnum congregabuntur, vt eos satient ?*Cui 23
respondit Dominus : Numquid manus Do
mini inualida est ? Iam nunc videbis vtrum
meus sermo opere compleatur.*Venit igi- 24
tur Moyses, & narrauit populo verba Do-
mini, congregans septuaginta viros de se-
nibus Israel, quos stare fecit circa taberna-
culum .*Descenditq. Dominus per nubem, 25
& locutus est ad eum, auferens de spiritu
qui erat in Moyse, & dãs septuaginta viris.
Cumq. requieuisset in eis Spiritus, prophe-
tauerunt, nec vltra cessauerunt.*Remanse- 26
rant autem in castris duo viri, quorum vnus
vocabatur Eldad, & alter Medad, super
quos requieuit Spiritus. nam & ipsi descri-
pti fuerant, & non exierant ad tabernacu-
27 lum .* Cumq. prophetarent in castris, cu-
currit puer, & nunciauit Moysi, dicens : El
28 dad & Medad prophetant in castris .*Sta-
tim Iosue filius Nun, minister Moysi, & ele-
ctus e pluribus, ait : Domine mi Moyses
29 prohibe eos.*At ille : Quid, inquit, æmula-
ris pro me ? quis tribuat vt omnis popu-
lus prophetet, & det eis Dominus Spiritum
30 suum ? *Reuersusq. est Moyses, & maiores
31 natu Israel in castra .*Ventus autem egre-
diens a Domino arreptas trans mare co-
turnices detulit, & demisit in castra itinere
quantum vno die confici potest, ex omni
parte castrorum per circuitum, volabantq.
in aere duobus cubitis altitudine super ter
32 ram.*Surgens ergo populus toto die illo,
& nocte, ac die altero, congregauit cotur-
nicum, qui parum, decem coros : & sicca-
33 uerunt eas per gyrum castrorum .*Adhuc
carnes erant in dentibus eorum, nec defe-
cerat huiuscemodi cibus : & ecce furor Do
mini concitatus in populum, percussit eum
34 plaga magna nimis.*Vocatusq. est ille lo-
cus, Sepulchra concupiscentiæ : ibi enim
sepelierunt populum qui desiderauerat.
Egressi autem de Sepulchris concupiscen-
tiæ, venerunt in Haseroth, & manserunt
ibi.

CAP. XII.

1 LOCVTAQ. est Maria & Aaron contra
Moysen propter vxorem eius Æthio-
2 pissam,*& dixerunt : Num per solum Moy-
sen locutus est Dominus ? nonne & nobis
similiter est locutus ? Quod cum audisset
3 Dominus, (*Erat enim Moyses vir mitissi-
mus super omnes homines qui moraban-
4 tur in terra)*statim locutus est ad eum, &
ad Aaron & Mariam : Egredimini vos tan-
tum tres ad tabernaculum fœderis. Cumq.
5 fuissent egressi, *descendit Dominus in co-
lumna nubis, & stetit in introitu taberna-
culi vocans Aaron & Mariam. Qui cum

issent, * dixit ad eos: Audite sermones 6
meos: Si quis fuerit inter vos propheta
Domini, in visione apparebo ei, vel per
somnium loquar ad illum. * At non talis 7
seruus meus Moyses, qui in omni domo
mea fidelissimus est: * ore enim ad os lo- 8
quor ei: & palam, & non per ænigmata &
figuras Dominum videt. Quare ergo non
timuistis detrahere seruo meo Moysi? * Ira- 9
tusq. contra eos, abijt: * nubes quoque re- 10
cessit quæ erat super tabernaculum: & ec-
ce Maria apparuit candens lepra quasi nix.
Cumq. respexisset eam Aaron, & vidisset
perfusam lepra, * ait ad Moysen: Obsecro 11
domine mi, ne imponas nobis hoc pecca-
tum quod stulte commisimus, * ne fiat hæc 12
quasi mortua, & vt abortiuum quod proij-
citur de vulua matris suæ. ecce iam mediū
carnis eius deuoratum est a lepra. * Cla- 13
mauitq. Moyses ad Dominū, dicens: Deus,
obsecro, sana eam. * Cui respondit Domi- 14
nus: Si pater eius spuisset in faciem illius,
nonne debuerat saltem septem diebus ru-
bore suffundi? Separetur septē diebus ex-
tra castra, & postea reuocabitur. * Exclusa 15
est itaque Maria extra castra septem die-
bus: & populus non est motus de loco il-
lo, donec reuocata est Maria.

CAP. XIII.

PROFECTVSQ. est populus de Hase- 1
roth fixis tentorijs in deserto Pharan.
* ibiq. locutus est Dominus ad Moysen, di- 2
cens: * Mitte viros, qui considerent Terram 3
Chanaan, quam daturus sum filijs Israel, sin
gulos de singulis tribubus, ex principibus.
* Fecit Moyses quod Dominus imperaue- 4
rat, de deserto Pharan mittens principes
viros, quorum ista sunt nomina. * De tribu 5
Ruben, Sammua filium Zechur. * De tribu 6
Simeon, Saphat filium Huri. * De tribu Iu- 7
da, Caleb filiū Iephone. * De tribu Issachar, 8
Igal filiū Ioseph. * De tribu Ephraim, Osee 9
filium Nun. * De tribu Beniamin, Phalti fi- 10
lium Raphu. * De tribu Zabulon, Geddiel 11
filium Sodi. * De tribu Ioseph, sceptri Ma- 12
nasse, Gaddi filiū Susi. * De tribu Dan, Am- 13
14 miel filium Gemalli. * De tribu Aser, Sthur
15 filiū Michael. * De tribu Nephthali, Nahabi
16 filium Vapsi. * De tribu Gad, Guel filium
17 Machi. * hæc sunt nomina virorum, quos
misit Moyses ad considerandam Terram:
18 vocauitq. Osee filium Nun, Iosue. * misit er-
go eos Moyses ad considerandam Terram
Chanaan, & dixit ad eos: Ascendite per
meridianam plagam. Cumq. veneritis ad
19 montes, * considerate Terram, qualis sit: &
populum qui habitator est eius, vtrum for-
tis sit an infirmus: si pauci numero an plu-
20 res: * ipsa terra, bona an mala: vrbes qua-
21 les, muratæ an absque muris: * humus, pin-
guis an sterilis, nemorosa an absque arbo-
ribus. Confortamini, & afferte nobis de fru
ctibus Terræ. Erat autem tempus quando
22 iam præcoquæ vuæ vesci possunt. * Cumq.
ascendissent, explorauerunt Terram a de-
serto Sin, vsque Rohob intrantibus Emath.
23 * Ascenderuntq. ad meridiem, & venerunt
in Hebron, vbi erant Achiman & Sisai &
Tholmai filij Enac. nam Hebron septem
annis ante Tanim vrbem Ægypti condita
24 est. * Pergentesq. vsque ad Torrentem bo-
tri, absciderunt palmitem cum vua sua, quē
portauerunt in vecte duo viri. De malis
quoque granatis & de ficis loci illius tule-
25 runt: * qui appellatus est Nehelescol, id est
Torrens botri, eo quòd botrum portassent
26 inde filij Israel. * Reuersiq. exploratores
Terræ post quadraginta dies, omni regio-
27 ne circuita, * venerunt ad Moysen & Aaron
& ad omnem cœtum filiorum Israel in de-
sertū Pharan, quod est in Cades. Locutiq.
eis & omni multitudini ostenderunt fructus
28 Terræ: * & narrauerunt, dicentes: Venimus
in Terram, ad quam misisti nos, quæ re vera
fluit lacte & melle, vt ex his fructibus co-
29 gnosci potest: * sed cultores fortissimos ha-
bet, & vrbes grandes atque muratas. Stir-
30 pem Enac vidimus ibi. * Amalec habitat in
meridie, Hethæus & Iebusæus & Amor-
rhæus in montanis: Chananæus vero mo-
ratur iuxta mare & circa fluenta Iorda-
31 nis. * Inter hæc Caleb compescens mur-
mur populi, qui oriebatur contra Moysen,
ait:

ait: Ascendamus,& possideamus Terram,
quoniam poterimus obtinere eam. *Alij 31
vero,qui fuerant cum eo,dicebát: Nequa-
quam ad hunc populum valemus ascende-
re,quia fortior nobis est. *Detraxeruntq. 32
Terræ,quam inspexerant,apud filios Israel,
dicentes: Terra,quam lustrauimus, deuo-
rat habitatores suos: populus,quem aspe-
ximus, proceræ staturæ est. *Ibi vidimus 33
monstra quædam filiorum Enac de gene-
re giganteo: quibus comparati,quasi locu-
stæ videbamur.

CAP. XIIII.

IGITVR vociferans omnis turba fleuit 1
noćte illa,*& murmurati sunt contra 2
Moysen & Aaron cuncti filij Israel, dicen-
tes: *Vtinam mortui essemus in Ægypto: 3
& in hac vasta solitudine vtiná pereamus,
& non inducat nos Dominus in Terram
istam,ne cadamus gladio,& vxores ac libe
ri nostri ducantur captiui. Nonne melius
est reuerti in Ægyptum? *Dixeruntq. alter 4
ad alterum: Constituamus nobis ducem,
& reuertamur in Ægyptum. *Quo audito 5
Moyses & Aaron ceciderunt proni in ter-
ram coram omni multitudine filiorum Is-
rael. *At vero Iosue filius Nun, & Caleb 6
filius Iephone, qui & ipsi lustrauerant ter-
ram, sciderunt vestimenta sua, *& ad om- 7
nem multitudinem filiorum Israel locuti
sunt: Terra,quam circuiuimus,valde bona
est. *si propitius fuerit Dominus, inducet 8
nos in eam,& tradet humum laćte & mel-
le manantem. *Nolite rebelles esse contra 9
Dominum: neque timeatis populum terræ
huius, quia sicut panem ita eos possumus
deuorare. recessit ab eis omne præsidium:
Dominus nobiscum est, nolite metuere.
*Cumq. clamaret omnis multitudo,& lapi- 10
dibus eos vellet opprimere, apparuit glo-
ria Domini super tećtum fœderis cunćtis
filijs Israel. *Et dixit Dominus ad Moysen: 11
Vsquequo detrahet mihi populus iste?
Quousque non credent mihi in omnibus
signis,quæ feci coram eis? *Feriam igitur 12
eos pestilentia,atque consumam: te autem
faciam principem super gentem magnam,
13 & fortiorem quàm hæc est. *Et ait Moyses
ad Dominú: Vt audiant Ægyptij, de quo-
14 rum medio eduxisti populum istum, *& ha-
bitatores Terræ huius,qui audierunt quòd
tu Domine in populo isto sis, & facie vi-
dearis ad faciem,& nubes tua protegat il-
los, & in columna nubis præcedas eos per
15 diem,& in columna ignis per nocté: *quòd
occideris tátam multitudinem quasi vnum
16 hominem,& dicát: *Non poterat introdu-
cere populum in Terram,pro qua iuraue-
17 rat: idcirco occidit eos in solitudine. *Ma-
gnificetur ergo fortitudo Domini sicut iu-
18 rasti, dicens: *Dominus patiens & multæ
misericordiæ, auferens iniquitatem & scele-
ra,nullumq. innoxiú derelinquens, qui vi-
sitas peccata patrum in filios in tertiam &
19 quartam generationem. *Dimitte,obsecro,
peccatum populi huius secundum magni-
tudinem misericordiæ tuæ, sicut propitius
fuisti egredientibus de Ægypto vsque ad
20 locum istum. *Dixitq. Dominus: Dimisi
21 iuxta verbum tuum. *Viuo ego: & imple-
22 bitur gloria Domini vniuersa terra. *Atta-
men omnes homines qui viderunt maiesta-
tem meam,& signa quæ feci in Ægypto &
in solitudine, & tentauerunt me iam per
23 decem vices,nec obedierút voci meæ, *non
videbunt Terram pro qua iuraui patribus
eorum, nec quisquam ex illis qui detraxit
24 mihi,intuebitur eam. *Seruum meum Ca-
leb,qui plenus alio spiritu secutus est me,
inducam in Terram hanc,quam circuiuit:
25 & semen eius possidebit eam. *Quoniam
Amalecites & Chananæus habitant in val-
libus. Cras mouete castra, & reuertimini
26 in solitudinem per viam Maris rubri. *Lo-
cutusq. est Dominus ad Moysen & Aaron,
27 dicens: *Vsquequo multitudo hæc pessi-
ma murmurat contra me? querelas filio-
28 rum Israel audiui. *Dic ergo eis: Viuo ego,
ait Dominus: sicut locuti estis audiente
29 me, sic faciam vobis. *In solitudine hac
iacebunt cadauera vestra. Omnes qui nu-
merati estis a viginti annis & supra,& mur
30 murastis cótra me, *non intrabitis Terram,

super quam leuaui manum meam vt habi-
tare vos facerem, præter Caleb filium Ie-
phone, & Iosue filium Nun.* Paruulos au- 31
tem vestros, de quibus dixistis quòd præ-
dæ hostibus forent, introducam: vt videant
Terram, quæ vobis displicuit.* Vestra ca- 32
dauera iacebunt in solitudine.* Filij vestri 33
erunt vagi in deserto annis quadraginta;
& portabunt fornicationem vestram, do-
nec consumantur cadauera patrum in de-
serto,* iuxta numerum quadraginta die- 34
rum, quibus considerastis Terram: annus
pro die imputabitur. Et quadraginta an-
nis recipietis iniquitates vestras, & scietis
vltionem meam: *quoniam sicut locutus 35
sum, ita faciam omni multitudini huic pes-
simæ, quæ consurrexit aduersum me: in so-
litudine hac deficiet, & morietur.* Igitur 36
omnes viri, quos miserat Moyses ad con-
templandam Terram, & qui reuersi mur-
murare fecerant contra eum omnem mul-
titudinem, detrahentes Terræ quòd esset
mala,* mortui sunt atque percussi in con- 37
spectu Domini.* Iosue autem filius Nun, 38
& Caleb filius Iephone vixerunt ex omni-
bus, qui perrexerant ad considerandã Ter-
ram.* Locutusq. est Moyses vniuersa ver- 39
ba hæc ad omnes filios Israel, & luxit po-
pulus nimis.*Et ecce mane primo surgen- 40
tes ascenderunt verticem montis, atque di-
xerunt: Parati sumus ascendere ad locum,
de quo Dominus locutus est: quia pecca-
uimus.*Quibus Moyses: Cur, inquit, trans- 41
gredimini verbum Domini, quod vobis
non cedet in prosperum? * Nolite ascen- 42
dere: non enim est Dominus vobiscum:
ne corruatis coram inimicis vestris.*Ama- 43
lecites & Chananæus ante vos sunt, quo-
rum gladio corruetis, eo quòd nolueritis
acquiescere Domino, nec erit Dominus vo
biscum.*At illi contenebrati ascenderunt 44
in verticem montis. Arca autem testamen
ti Domini & Moyses non recesserunt de
castris.* Descenditq. Amalecites & Cha- 45
nanæus, qui habitabat in monte: & percu-
tiens eos atque concidens, persecutus est
eos vsque Horma.

CAP. XV.

1 LOCVTVS est Dominus ad Moysen,
2 dicens:*Loquere ad filios Israel, & di-
ces ad eos: Cum ingressi fueritis Terram
habitationis vestræ, quam ego dabo vobis,
3 *& feceritis oblationem Domino in holo-
caustum, aut victimam, vota soluentes, vel
sponte offerentes munera, aut in sollemni-
tatibus vestris adolentes odorem suauitatis
4 Domino, de bobus siue de ouibus:*offeret
quicumque immolauerit victimam, sacrifi-
cium similæ, decimam partem ephi con-
spersæ oleo, quod mensuram habebit quar-
5 tam partem hin:*& vinum ad liba funden-
da eiusdem mensuræ dabit in holocaustum
6 siue in victimam. Per agnos singulos* &
arietes erit sacrificium similæ duarum deci-
marum, quæ conspersa sit oleo tertiæ partis
7 hin:*& vinum ad libamentum tertiæ partis
eiusdem mensuræ offeret in odorem suaui-
8 tatis Domino.*Quando vero de bobus fe-
ceris holocaustum aut hostiam, vt impleas
9 votum vel pacificas victimas,*dabis per sin-
gulos boues similæ tres decimas conspersæ
oleo, quod habeat medium mensuræ hin:
10 *& vinum ad liba fundenda eiusdem men-
suræ in oblationem suauissimi odoris Do-
11 12 mino.*Sic facies*per singulos boues & arie-
13 tes & agnos & hœdos.* Tã indigenæ quàm
14 peregrini * eodem ritu offerent sacrificia.
15 *Vnum præceptum erit atque iudicium tã
16 vobis quàm aduenis terræ.*Locutus est Do
17 minus ad Moysen, dicens:* Loquere filijs
18 Israel, & dices ad eos:*Cum veneritis in ter
19 ram, quam dabo vobis,*& comederitis de
panibus regionis illius, separabitis primitias
20 Domino*de cibis vestris. Sicut de areis pri-
21 mitias separatis,*ita & de pulmentis dabi-
22 tis primitiua Domino. *Quòd si per igno-
rantiam præterieritis quidquam horũ, quæ
23 locutus est Dominus ad Moysen,*& man-
dauit per eum ad vos, a die qua cœpit iu-
24 bere & vltra,*oblitaq. fuerit facere multi-
tudo: offeret vitulum de armento, holo-
caustum in odorem suauissimum Domino,
& sacrificium eius ac liba, vt ceremoniæ
postu-

postulant,hircumq. pro peccato:*& roga- 25
bit sacerdos pro omni multitudine filiorum
Israel: & dimittetur eis, quoniã non sponte
peccauerunt,nihilominus offerentes in-
censum Domino pro se & pro peccato at-
que errore suo:*& dimittetur vniuersæ ple- 26
bi filiorum Israel, & aduenis, qui peregri-
nantur inter eos: quoniam culpa est omnis
populi per ignorantiam. *Quòd si anima 27
vna nesciens peccauerit, offeret capram
anniculam pro peccato suo:*& deprecabi- 28
tur pro ea sacerdos, quòd inscia peccaue-
rit corã Domino: impetrabitq. ei veniam,
& dimittetur illi.*Tam indigenis quàm ad- 29
uenis vna lex erit omnium,qui peccauerint
ignorantes.*Anima vero,quæ per superbiã 30
aliquid commiserit,siue ciuis sit ille,siue pe
regrinus, (quoniam aduersus Dominum
rebellis fuit) peribit de populo suo:*ver- 31
bum enim Domini contempsit, & præce-
ptum illius fecit irritum: idcirco delebitur,
& portabit iniquitatem suam.*Factum est 32
autem,cum essent filij Israel in solitudine,
& inuenissent hominem colligentem ligna
in die Sabbati,*obtulerunt eum Moysi & 33
Aaron & vniuersæ multitudini.*Qui reclu- 34
serunt eum in carcerem, nescientes quid
super eo facere deberent.*Dixitq. Domi- 35
nus ad Moysen: Morte moriatur homo iste,
obruat eũ lapidibus omnis turba extra ca-
stra.*Cumq. eduxissent eum foras,obrue- 36
runt lapidibus,& mortuus est sicut præce-
perat Dominus.*Dixit quoque Dominus 37
ad Moysen:*Loquere filijs Israel,& dices 38
ad eos vt faciant sibi fimbrias per angulos
palliorum,ponentes in eis vittas hyacinthi-
nas:*quas cum viderint, recordentur om- 39
nium mandatorum Domini,nec sequantur
cogitationes suas & oculos per res varias
fornicantes,*sed magis memores præcepto- 40
rũ Domini faciant ea,sintq. sancti Deo suo.
*Ego Dominus Deus vester,qui eduxi vos 41
de Terra Ægypti,vt essem Deus vester.

CAP. XVI.

ECCE autem Core filius Isaar,filij Caath, 1
filij Leui,& Dathan atque Abiron filij
Eliab, Hon quoque filius Pheleth de filijs
2 Ruben,*surrexerunt contra Moysen,alijq.
filiorum Israel ducenti quinquaginta viri
proceres synagogæ,& qui tempore conci-
3 lij per nomina vocabantur.*Cumq. stetis-
sent aduersum Moysen & Aaron,dixerunt:
Sufficiat vobis, quia omnis multitudo san-
ctorum est,& in ipsis est Dominus: Cur ele-
4 uamini super populum Domini?*Quod
cum audisset Moyses,cecidit pronus in fa-
5 ciem:*locutusq. ad Core & ad omnem
multitudinem: Mane,inquit,notum faciet
Dominus qui ad se pertineant, & sanctos
applicabit sibi:& quos elegerit,appropin-
6 quabunt ei.*Hoc igitur facite: Tollat vnus
quisque thuribula sua, tu Core, & omne
7 concilium tuum:*& hausto cras igne, po-
nite desuper thymiama coram Domino:
& quemcumque elegerit,ipse erit sanctus:
8 multum erigimini filij Leui.*Dixitq. rur-
9 sum ad Core: Audite filij Leui:*Num pa-
rum vobis est quòd separauit vos Deus Is-
rael ab omni populo,& iũxit sibi,vt serui-
retis ei in cultu tabernaculi, & staretis co-
ram frequentia populi,& ministraretis ei?
10 *idcirco ad se fecit accedere te & omnes
fratres tuos filios Leui, vt vobis etiam sa-
11 cerdotiũ vendicetis,*& omnis globus tuus
stet contra Dominum? quid est enim Aa-
12 ron vt murmuretis contra eum? *Misit
ergo Moyses vt vocaret Dathan & Abiron
filios Eliab. Qui responderunt: Non ve-
13 nimus.*numquid parum est tibi quòd edu-
xisti nos de terra,quæ lacte & melle mana-
bat,vt occideres in deserto,nisi & domina-
14 tus fueris nostri?*Reuera induxisti nos in
terram,quæ fluit riuis lactis & mellis,& de-
disti nobis possessiones agrorum & vinea-
rum. an & oculos nostros vis eruere? non
15 venimus.*Iratusq. Moyses valde,ait ad Do-
minum: Ne respicias sacrificia eorum: tu
scis quòd ne asellum quidem vmquam ac-
ceperim ab eis,nec afflixerim quempiã eo-
16 rum.*Dixitq. ad Core: Tu,& omnis congre
gatio tua state seorsum coram Domino,&
17 Aaron die crastino separatim.*Tollite
singuli thuribula vestra, & ponite super ea

incensum, offerentes Domino ducēta quin
quaginta thuribula: Aaron quoque teneat
thuribulum suum. *Quod cum fecissent, 18
stātibus Moyse & Aaron, *& coaceruassent 19
aduersum eos omnem multitudinem ad
ostium tabernaculi, apparuit cunctis gloria
Domini. *Locutusq. Dominus ad Moy- 20
sen & Aaron, ait: *Separamini de medio 21
congregationis huius, vt eos repente disper
dam. *Qui ceciderunt proni in faciem, at- 22
que dixerunt: Fortissime Deus spirituum
vniuersæ carnis, num vno peccante, contra
omnes ira tua desæuiet? *Et ait Dominus 23
ad Moysen: *Præcipe vniuerso populo vt 24
separetur a tabernaculis Core & Dathan &
Abiron. *Surrexitq. Moyses, & abijt ad 25
Dathan & Abiron: & sequentibus eum
senioribus Israel, *dixit ad turbam: Rece- 26
dite a tabernaculis hominum impiorum, &
nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne in-
uoluamini in peccatis eorum. *Cumq. re- 27
cessissent a tentorijs eorum per circuitum,
Dathan & Abiron egressi stabant in introi-
tu papilionum suorum cum vxoribus & li-
beris, omniq. frequentia. *Et ait Moy- 28
ses: In hoc scietis quòd Dominus miserit
me vt facerem vniuersa quæ cernitis, &
non ex proprio ea corde protulerim: *Si 29
consueta hominum morte interierint, &
visitauerit eos plaga, qua & ceteri visitari
solent, non misit me Dominus: *sin autem 30
nouam rem fecerit Dominus, vt aperiens
terra os suum deglutiat eos & omnia quæ
ad illos pertinent, descenderintq. viuentes
in infernum, scietis quòd blasphemauerint
Dominum. *Confestim igitur vt cessauit 31
loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum:
*& aperiens os suum, deuorauit illos cum 32
tabernaculis suis & vniuersa substantia eo-
rum. *descenderuntq. viui in infernū oper- 33
ti humo, & perierunt de medio multitudi-
nis. *At vero omnis Israel, qui stabat per 34
gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, di-
cens: Ne forte & nos terra deglutiat. *Sed 35
& ignis egressus a Domino, interfecit du-
centos quinquaginta viros, qui offerebant
incēsum. *Locutusq. est Dominus ad Moy- 36
37 sen, dicens: *Præcipe Eleazaro filio Aaron
sacerdoti vt tollat thuribula quæ iacent in
incendio, & ignem huc illucq. dispergat:
38 quoniam sanctificata sunt *in mortibus pec
catorum: producatq. ea in laminas, & affi-
gat altari, eo quòd oblatum sit in eis incen
sum Domino, & sanctificata sint, vt cernant
ea pro signo & monimento filij Israel.
39 *Tulit ergo Eleazar sacerdos thuribula
ænea, in quibus obtulerant hi quos incen-
dium deuorauit, & produxit ea in laminas,
40 affigens altari: *vt haberent postea filij Is-
rael, quibus commonerentur, ne quis ac-
cedat alienigena, & qui non est de semine
Aaron ad offerendum incensum Domino,
ne patiatur sicut passus est Core, & omnis
congregatio eius, loquente Domino ad
41 Moysen. *Murmurauit autem omnis mul-
titudo filiorum Israel sequenti die contra
Moysen & Aaron, dicens: Vos interfeci-
42 stis populum Domini. *Cumq. oriretur se-
43 ditio, & tumultus increscerct, *Moyses &
Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis.
Quod, postquam ingressi sunt, operuit nu-
44 bes, & apparuit gloria Domini. *Dixitq.
45 Dominus ad Moysen: *Recedite de medio
huius multitudinis, etiam nunc delebo eos.
46 Cumq. iacerent in terra, *dixit Moyses ad
Aaron: Tolle thuribulum, & hausto igne
de altari, mitte incensum desuper, pergens
cito ad populum vt roges pro eis: iam enim
egressa est ira a Domino, & plaga desæuit.
47 *Quod cum fecisset Aaron, & cucurrisset
ad mediam multitudinem, quam iam va-
48 stabat incendium, obtulit thymiama: *&
stans inter mortuos ac viuentes, pro po-
49 pulo deprecatus est, & plaga cessauit. *Fue-
runt autem, qui percussi sunt, quattuorde-
cim millia hominum & septingenti, abs-
que his qui perierant in seditione Core.
50 *Reuersusq. est Aaron ad Moysen ad o-
stium tabernaculi fœderis postquam quie-
uit interitus.

CAP. XVII.

1 ET locutus est Dominus ad Moysen,
2 dicens: *Loquere ad filios Israel, & acci-
pe ab

pe ab eis virgas singulas per cognationes
suas, a cunctis principibus tribuum, virgas
duodecim, & vniuscuiusque nomen super-
scribes virgæ suæ. *nomen autem Aaron 3
erit in tribu Leui, & vna virga cunctas seor-
sum familias continebit: *ponesq. eas in ta- 4
bernaculo fœderis coram testimonio, vbi
loquar ad te. *quem ex his elegero, germi- 5
nabit virga eius: & cohibebo a me queri-
monias filiorum Israel, quibus contra vos
murmurant. *Locutusq. est Moyses ad fi- 6
lios Israel: & dederunt ei omnes principes
virgas per singulas tribus: fueruntq. virgæ
duodecim absque virga Aaron. *Quas cum 7
posuisset Moyses coram Domino in taber-
naculo testimonij: *sequenti die regressus 8
inuenit germinasse virgam Aaron in domo
Leui: & turgentibus gemmis eruperãt flo-
res, qui folijs dilatatis, in amygdalas defor-
mati sunt. *Protulit ergo Moyses omnes 9
virgas de conspectu Domini ad cunctos fi-
lios Israel: videruntq. & receperunt singuli
virgas suas. *Dixitq. Dominus ad Moysen: 10
Refer virgam Aaron in tabernaculum te-
stimonij, vt seruetur ibi in signum rebel-
lium filiorum Israel; & quiescant querelæ
eorum a me, ne moriantur. *Fecitq. Moy- 11
ses sicut præceperat Dominus. *Dixerunt 12
autem filij Israel ad Moysen: Ecce con-
sumpti sumus, omnes perijmus. *quicum- 13
que accedit ad tabernaculum Domini, mo-
ritur: num vsque ad internecionem cuncti
delendi sumus?

CAP. XVIII.

DIxitq. Dominus ad Aaron: Tu, & 1
filij tui, & domus patris tui tecũ por-
tabitis iniquitatem Sanctuarij: & tu & filij
tui simul sustinebitis peccata sacerdotij ve-
stri. *sed & fratres tuos de tribu Leui, & sce- 2
ptrum patris tui sume tecum, præstoq. sint,
& ministrent tibi: tu autem & filij tui mi-
nistrabitis in tabernaculo testimonij. *Ex- 3
cubabuntq. Leuitæ ad præcepta tua, & ad
cuncta opera tabernaculi: ita dumtaxat,
vt ad vasa Sanctuarij & ad altare non acce-
dant, ne & illi moriantur, & vos pereatis
4 simul. *sint autem tecum, & excubent in
custodijs tabernaculi, & in omnibus cere-
monijs eius. Alienigena nõ miscebitur vo-
5 bis. *Excubate in custodia Sanctuarij, &
in ministerio altaris: ne oriatur indignatio
6 super filios Israel. *Ego dedi vobis fratres
vestros Leuitas de medio filiorum Israel, &
tradidi donum Domino, vt seruiant in mi-
7 nisterijs tabernaculi eius. *Tu autem & filij
tui custodite sacerdotium vestrum: & om-
nia quæ ad cultum altaris pertinent, & in-
tra velum sunt, per sacerdotes administra-
buntur. si quis externus accesserit, occide-
8 tur. *Locutusq. est Dominus ad Aaron:
Ecce dedi tibi custodiã primitiarum mea-
rum. Omnia quæ sanctificantur a filijs Is-
rael, tradidi tibi & filijs tuis pro officio sa-
9 cerdotali legitima sempiterna. *Hæc ergo
accipies de his, quæ sanctificantur, & obla-
ta sunt Domino. Omnis oblatio, & sacri-
ficium, & quidquid pro peccato atque de-
licto redditur mihi, & cedit in Sancta san-
10 ctorum, tuum erit, & filiorum tuorum. *In
Sanctuario comedes illud: mares tantum
edent ex eo, quia consecratum est tibi.
11 *Primitias autem, quas vouerint & obtule-
rint filij Israel, tibi dedi, & filijs tuis, ac fi-
liabus tuis iure perpetuo. qui mundus est
12 in domo tua, vescetur eis. *Omnem me-
dullam olei, & vini, ac frumenti, quidquid
offerunt primitiarum Domino, tibi dedi.
13 *Vniuersa frugum initia, quas gignit hu-
mus, & Domino deportantur, cedent in
vsus tuos: qui mundus est in domo tua,
14 vescetur eis. *Omne quod ex voto reddide-
15 rint filij Israel, tuum erit. *Quidquid pri-
mum erumpit e vulua cũctæ carnis, quam
offerunt Domino, siue ex hominibus, siue
de pecoribus fuerit, tui iuris erit: ita dum-
taxat, vt pro hominis primogenito pretium
accipias, & omne animal quod immũdum
16 est redimi facias, *cuius redemptio erit post
vnum mensem, siclis argenti quinque, pon-
dere Sanctuarij. Siclus viginti obolos ha-
17 bet. *Primogenitum autem bouis & ouis
& capræ non facies redimi, quia sanctifica-
ta sunt Domino. sanguinem tãtum eorum

fundes super altare, & adipes adolebis in
suauissimum odorem Domino.*Carnes ve- 18
ro in vsum tuum cedent,sicut pectusculum
consecratum, & armus dexter, tua erunt.
* Omnes primitias Sanctuarij,quas offerūt 19
filij Israel Domino, tibi dedi & filijs, ac fi-
liabus tuis iure perpetuo. Pactum salis est
sempiternum coram Domino, tibi ac filijs
tuis.*Dixitq. Dominus ad Aaron: In terra 20
eorum nihil possidebitis,nec habebitis par-
tem inter eos: ego pars & hereditas tua in
medio filiorum Israel.* Filijs autem Leui 21
dedi omnes decimas Israelis in possessionē
pro ministerio quo seruiunt mihi in taber-
naculo fœderis:* vt non accedant vltra fi- 22
lij Israel ad tabernaculum, nec committāt
peccatum mortiferum,*solis filijs Leui mi- 23
hi in tabernaculo seruientibus, & portan-
tibus peccata populi. legitimum sempiter-
num erit in generationibus vestris. Nihil
aliud possidebunt,*decimarum oblatione 24
contenti, quas in vsus eorum & necessaria
separaui.*Locutusq. est Dominus ad Moy- 25
sen, dicens:*Præcipe Leuitis,atque denun- 26
cia: Cum acceperitis a filijs Israel decimas,
quas dedi vobis, primitias earum offerte
Domino, id est, decimam partem decimæ,
* vt reputetur vobis in oblationem primi- 27
tiuorū,tam de areis quàm de torcularibus:
*& vniuersis quorum accipitis primitias,of- 28
ferte Domino, & date Aaron sacerdoti.
*Omnia quæ offeretis ex decimis,& in do- 29
naria Domini separabitis, optima & electa
erunt.*Dicesq. ad eos: Si præclara & me- 30
liora quæque obtuleritis ex decimis, repu-
tabitur vobis quasi de area & torculari de-
deritis primitias:*& comedetis eas in om- 31
nibus locis vestris, tam vos quàm familiæ
vestræ: quia pretium est pro ministerio,quo
seruitis in tabernaculo testimonij.*Et non 32
peccabitis super hoc, egregia vobis & pin-
guia reseruantes ne polluatis oblationes
filiorum Israel, & moriamini.

CAP. XIX.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen 1
& Aaron, dicens:*Ista est religio victi- 2
mæ,quam constituit Dominus. Præcipe fi-
lijs Israel,vt adducant ad te vaccam rufam
ætatis integræ,in qua nulla sit macula, nec
3 portauerit iugum:*tradetisq. eam Eleazaro
sacerdoti. qui eductam extra castra,immo-
4 labit in conspectu omnium:*& tingens di-
gitum in sanguine eius,asperget contra fo-
5 res tabernaculi septē vicibus,*combureta.
eam cunctis videntibus,tam pelle & carni-
bus eius quàm sanguine & fimo flammæ
6 traditis.* Lignum quoque cedrinum, &
hyssopum, coccumq. bis tinctum sacerdos
7 mittet in flammam,quæ vaccam vorat.*Et
tunc demum,lotis vestibus & corpore suo,
ingredietur in castra, commaculatusq. erit
8 vsque ad vesperum.* Sed & ille qui com-
busserit eam, lauabit vestimenta sua & cor-
pus,& immundus erit vsque ad vesperum.
9 *Colliget autem vir mūdus cineres vaccæ,
& effundet eos extra castra in loco purissi-
mo, vt sint multitudini filiorum Israel in
custodiam, & in aquam aspersionis: quia
10 pro peccato vacca combusta est.*Cumq.
lauerit qui vaccæ portauerat cineres,vesti-
menta sua,immundus erit vsque ad vespe-
rum. Habebunt hoc filij Israel & aduenæ,
qui habitant inter eos,sanctum iure perpe-
11 tuo.* Qui tetigerit cadauer hominis, &
propter hoc septem diebus fuerit immun-
12 dus:* aspergetur ex hac aqua die tertio &
septimo,& sic mūdabitur. Si die tertio asper
sus non fuerit, septimo non poterit emun-
13 dari.*Omnis qui tetigerit humanæ animæ
morticinum, & aspersus hac commistione
non fuerit,polluet tabernaculum Domini,
& peribit ex Israel: quia aqua expiationis
non est aspersus, immundus erit,& mane-
14 bit spurcitia eius super eum.*Ista est lex ho-
minis qui moritur in tabernaculo: Omnes
qui ingrediuntur tentorium illius, & vni-
uersa vasa quæ ibi sunt,polluta erunt septē
15 diebus.*Vas,quod non habuerit operculū,
nec ligaturam desuper, immundum erit.
16 *Si quis in agro tetigerit cadauer occisi ho-
minis, aut per se mortui, siue os illius, vel
sepulchrum,immundus erit septem diebus.
17 *Tollētq. de cineribus combustionis atque
peccati,

peccati,& mittent aquas viuas super eos in
vas.*in quibus cum homo mundus tinxerit 18
hyssopum, asperget ex eo omne tētorium,
& cunctam supellectilem, & homines hu-
iuscemodi cōtagione pollutos:*atque hoc 19
modo mundus lustrabit immundum tertio
& septimo die. expiatusq. die septimo, la-
uabit & se & vestimenta sua, & immundus
erit vsque ad vesperum.* Si quis hoc ritu 20
non fuerit expiatus,peribit anima illius de
medio Ecclesiæ: quia sanctuarium Domi-
ni polluit,& nō est aqua lustrationis asper-
sus.* erit hoc præceptum legitimum sem- 21
piternum. Ipse quoque qui aspergit aquas,
lauabit vestimenta sua: Omnis qui tetige-
rit aquas expiationis,immundus erit vsque
ad vesperum.* Quidquid tetigerit immun- 22
dus, immundum faciet: & anima,quæ ho-
rum quippiam tetigerit, immunda erit vs-
que ad vesperum.

CAP. XX.

VENERVNTQ. filij Israel, & omnis 1
multitudo in desertum Sin, mēse pri-
mo: & mansit populus in Cades. Mortuaq.
est ibi Maria, & sepulta in eodem loco.
*Cumq. indigeret aqua populus,conuene- 2
runt aduersum Moysen & Aaron:* & versi 3
in seditionem, dixerunt: Vtinam perijsse-
mus inter fratres nostros coram Domino.
*Cur eduxistis Ecclesiam Domini in solitu- 4
dinem, vt & nos & nostra iumenta moria-
mur?*Quare nos fecistis ascendere de Æ- 5
gypto, & adduxistis in locum istum pessi-
mum,qui seri non potest,qui nec ficum gi-
gnit,nec vineas, nec malogranata, insuper
& aquam non habet ad bibendum? *In- 6
gressusq. Moyses & Aaron,dimissa multitu-
dine,tabernaculū fœderis, corruerunt pro-
ni in terram,clamaueruntq. ad Dominum,
atque dixerunt: Domine Deus audi clamo-
rem huius populi, & aperi eis thesaurum
tuum fontem aquæ viuæ, vt satiati, cesset
murmuratio eorū. Et apparuit gloria Do-
mini super eos.*Locutusq. est Dominus ad 7
Moysen,dicens:* Tolle virgam,& congre- 8
ga populum,tu & Aaron frater tuus, & lo-
quimini ad petram coram eis, & illa dabit
aquas. Cumq. eduxeris aquam de petra,
bibet omnis multitudo & iumenta eius.
9 * Tulit igitur Moyses virgam, quæ erat in
10 conspectu Domini,sicut præceperat ei,*cō-
gregata multitudine ante petram, dixitq.
eis: Audite rebelles & increduli: Num de
petra hac vobis aquam poterimus eijcere?
11 *Cumq. eleuasset Moyses manū,percutiens
virga bis silicem,egressæ sunt aquæ largissi-
12 mæ,ita vt populus biberet & iumenta.*Di-
xitq. Dominus ad Moysen & Aaron: Quia
non credidistis mihi, vt sanctificaretis me
coram filijs Israel, non introducetis hos
13 populos in terram,quam dabo eis. * Hæc
est aqua contradictionis, vbi iurgati sunt
filij Israel contra Dominum,& sanctificatus
14 est in eis.*Misit interea nuncios Moyses de
Cades ad regem Edom, qui dicerent: Hæc
mandat frater tuus Israel: Nosti omnem
15 laborem,qui apprehendit nos,*quo modo
descenderint patres nostri in Ægyptum,&
habitauerimus ibi multo tempore, afflixe-
16 rintq. nos Ægyptij, & patres nostros:* &
quo modo clamauerimus ad Dominum, &
exaudierit nos,miseritq. angelum,qui edu-
xerit nos de Ægypto. Ecce in vrbe Cades,
17 quæ est in extremis finibus tuis,positi,*ob-
secramus vt nobis trāsire liceat per terram
tuam. Non ibimus per agros, nec per vi-
neas,nō bibemus aquas de puteis tuis,sed
gradiemur via publica,nec ad dextram,nec
ad sinistram declinantes,donec transeamus
18 terminos tuos.*Cui respondit Edom: Non
transibis per me, alioquin armatus occur-
19 ram tibi.*Dixeruntq. filij Israel: Per tritam
gradiemur viam: & si biberimus aquas tuas
nos & pecora nostra, dabimus quod iustū
est: nulla erit in pretio difficultas, tantum
20 velociter transeamus. * At ille respondit:
Non trāsibis: Statimq. egressus est obuius,
cum infinita multitudine, & manu forti,
21 *nec voluit acquiescere deprecanti, vt con-
cederet transitum per fines suos. quam ob
22 rem diuertit ab eo Israel.* Cumq. castra
mouissent de Cades, venerunt in montem
23 Hor,qui est in finibus terræ Edom:*vbi lo-
cutus

cutus est Dominus ad Moysen: *Pergat, in- 24
quit, Aaron ad populos suos: non enim in-
trabit Terrã, quam dedi filijs Israel, eo quòd
incredulus fuerit ori meo, ad Aquas con-
tradictionis. * Tolle Aaron & filium eius 25
cum eo, & duces eos in montem Hor.
*Cumq. nudaueris patrem veste sua, indues 26
ea Eleazarum filium eius: Aaron collige-
tur, & morietur ibi. *Fecit Moyses vt præ- 27
ceperat Dominus: & ascenderunt in mon-
tem Hor coram omni multitudine. *Cumq. 28
Aaron spoliasset vestibus suis, induit eis
Eleazarũ filium eius. *Illo mortuo in mon- 29
tis supercilio, descendit cum Eleazaro.
* Omnis autem multitudo vidẽs occubuis- 30
se Aaron, fleuit super eo triginta diebus
per cunctas familias suas.

CAP. XXI.

QVOD cum audisset Chananæus rex 1
Arad, qui habitabat ad meridiem, ve-
nisse scilicet Israel per exploratorum viam,
pugnauit contra illum, & victor existens,
duxit ex eo prædam. *At Israel voto se Do- 2
mino obligans, ait: Si tradideris populum
istum in manu mea, delebo vrbes eius.
* Exaudiuitq. Dominus preces Israel, & tra- 3
didit Chananæum, quem ille interfecit sub-
uersis vrbibus eius: & vocauit nomen loci
illius Horma, id est, anathema. * Profecti 4
sunt autem & de monte Hor, per viam, quæ
ducit ad Mare rubrum, vt circumirent ter-
ram Edom. Et tædere cœpit populum iti-
neris ac laboris: * locutusq. contra Deum 5
& Moysen, ait: Cur eduxisti nos de Ægy-
pto, vt moreremur in solitudine? Deest pa-
nis, non sunt aquæ: anima nostra iam nau-
seat super cibo isto leuissimo. * Quamobrẽ 6
misit Dominus in populum ignitos serpen
tes, ad quorum plagas & mortes plurimo-
rum, *venerunt ad Moysen, atque dixerunt: 7
Peccauimus, quia locuti sumus contra Do-
minum & te: ora vt tollat a nobis serpen-
tes. Orauitq. Moyses pro populo, *& locu- 8
tus est Dominus ad eum: Fac serpentem
æneum, & pone eum pro signo: qui percus-
sus aspexerit eũ, viuet. * Fecit ergo Moyses 9
SERPENTEM AENEVM, & posuit eum
pro signo: quem cum percussi aspicerent,
10 sanabantur. *Profectiq. filij Israel castrame-
11 tati sunt in Oboth. *Vnde egressi fixere tẽ-
toria in Ieabarim, in solitudine, quæ respi-
12 cit Moab contra orientalem plagam. * Et
inde mouentes, venerunt ad Torrentem
13 Zared. *Quẽ relinquentes castrametati sunt
contra Arnon, quæ est in deserto, & promi-
net in finibus Amorrhæi. siquidem Arnon
terminus est Moab, diuidens Moabitas &
14 Amorrhæos. *Vnde dicitur in libro bello-
rum Domini: Sicut fecit in Mari rubro, sic
15 faciet in torrentibus Arnon. *Scopuli tor-
rentium inclinati sunt, vt requiescerent in
Ar, & recumberent in finibus Moabita-
16 rum. * Ex eo loco apparuit puteus, super
quo locutus est Dominus ad Moysen: Cõ-
17 grega populum, & dabo ei aquam. *Tunc
cecinit Israel carmen istud: Ascendat pu-
18 teus. Concinebant: *Puteus, quem foderũt
principes, & parauerunt duces multitudi-
nis in datore legis, & in baculis suis. De
19 solitudine, Matthana. * De Matthana in
20 Nahaliel: de Nahaliel, in Bamoth. *De Ba-
moth, vallis est in regione Moab, in vertice
21 Phasga, quod respicit cõtra desertum. *Mi-
sit autem Israel nuncios ad Sehon regem
22 Amorrhæorum, dicens: *Obsecro vt tran-
sire mihi liceat per terram tuam: non de-
clinabimus in agros & vineas, nõ bibemus
aquas ex puteis, via regia gradiemur, donec
23 transeamus terminos tuos. *Qui concede-
re noluit vt transiret Israel per fines suos:
quin potius exercitu congregato, egressus
est obuiam in desertum, & venit in Iasa,
24 pugnauitq. contra eum. * A quo percussus
est in ore gladij, & possessa est terra eius
ab Arnon vsque Ieboc, & filios Ammon:
quia forti præsidio tenebãtur termini Am-
25 monitarum. *Tulit ergo Israel omnes ciui-
tates eius, & habitauit in vrbibus Amor-
rhæi, in Hesebon scilicet, & viculis eius.
26 * Vrbs Hesebon fuit Sehon regis Amor-
rhæi, qui pugnauit contra regem Moab:
& tulit omnem terram, quæ ditionis illius
27 fuerat, vsque Arnon. *Idcirco dicitur in pro-
uerbio:

uerbio: Venite in Hesebon, ædificetur, &
construatur ciuitas Sehon: *Ignis egressus 28
est de Hesebon, flamma de oppido Sehon,
& deuorauit Ar Moabitarum, & habitato-
res excelsorum Arnon.* Væ tibi Moab, pe- 29
risti popule Chamos. Dedit filios eius in
fugam, & filias in captiuitatem regi Amor-
rhæorum Sehon.*Iugum ipsorum disperijt 30
ab Hesebon vsque Dibon, lassi peruenerunt
in Nophe, & vsque Medaba.*Habitauit ita- 31
que Israel in Terra Amorrhæi.*Misitq. Moy 32
ses qui explorarent Iazer: cuius ceperunt
viculos, & possederunt habitatores.*Verte- 33
runtq. se, & ascenderunt per viam Basan, &
occurrit eis Og rex Basan cum omni po-
pulo suo, pugnaturus in Edrai. * Dixitq. 34
Dominus ad Moysen: Ne timeas eum, quia
in manu tua tradidi illum, & omnem po-
pulum, ac terram eius: faciesq. illi sicut fe-
cisti Sehon regi Amorrhæorum habitatori
Hesebon.*Percusserunt igitur & hunc cum 35
filijs suis, vniuersumq. populum eius vsque
ad internecionem, & possederunt terram
illius.

CAP. XXII.

PROFECTIQ. castrametati sunt in 1
campestribus Moab, vbi trans Iorda-
nem Iericho sita est.*Videns autem Balac 2
filius Sephor omnia quæ fecerat Israel A-
morrhæo,*& quòd pertimuissent eũ Moa- 3
bitæ, & impetum eius ferre non possent,
*dixit ad maiores natu Madian: Ita delebit 4
hic populus omnes, qui in nostris finibus
commorantur, quo modo solet bos herbas
vsque ad radices carpere. Ipse erat eo tẽ-
pore rex in Moab.* Misit ergo nuncios ad 5
Balaam filium Beor ariolum, qui habitabat
super flumen terræ filiorum Ammon, vt vo-
carent eum, & dicerent: Ecce egressus est
populus ex Ægypto, qui operuit superfi-
ciem terræ, sedens contra me.*Veni igitur, 6
& maledic populo huic, quia fortior me
est: siquo modo possim percutere & eijce-
re eum de terra mea. noui enim quòd be-
nedictus sit cui benedixeris, & maledictus
in quem maledicta congesseris. * Perrexe- 7
runtq. seniores Moab, & maiores natu Ma-
dian, habentes diuinationis pretium in ma-
nibus. Cumq. venissent ad Balaam, & nar-
8 rassent ei omnia verba Balac:* ille respon-
dit: Manete hic nocte, & respondebo quid-
quid mihi dixerit Dominus. Manentibus
illis apud Balaam, venit Deus, & ait ad eũ:
9 * Quid sibi volunt homines isti apud te?
10 *Respondit: Balac filius Sephor rex Moa-
11 bitarum misit ad me, *dicens: Ecce popu-
lus qui egressus est de Ægypto, operuit su-
perficiem terræ: veni, & maledic ei, siquo
12 modo possim pugnans abigere eum. * Di-
xitq. Deus ad Balaam: Noli ire cum eis,
neque maledicas populo: quia benedictus
13 est. *Qui mane consurgens dixit ad princi-
pes: Ite in terram vestram, quia prohibuit
14 me Dominus venire vobiscum. * Reuersi
principes dixerũt ad Balac: Noluit Balaam
15 venire nobiscum.* Rursum ille multo plu-
res & nobiliores quàm ante miserat, misit.
16 * Qui cum venissent ad Balaam, dixerunt:
Sic dicit Balac filius Sephor: Ne cuncteris
17 venire ad me: *paratus sum honorare te, &
quidquid volueris dabo tibi: veni, & ma-
18 ledic populo isti. * Respondit Balaam: Si
dederit mihi Balac plenam domum suam
argenti & auri, non potero immutare ver-
bum Domini Dei mei, vt vel plus, vel mi-
19 nus loquar.* Obsecro vt hic maneatis etiã
hac nocte, & scire queam quid mihi rursum
20 respondeat Dominus. * Venit ergo Deus
ad Balaam nocte, & ait ei: Si vocare te ve-
nerunt homines isti, surge, & vade cum eis:
ita dumtaxat, vt quod tibi præcepero, fa-
21 cias.* Surrexit Balaam mane, & strata asi-
22 na sua profectus est cum eis.*Et iratus est
Deus. Stetitq. angelus Domini in via con-
tra Balaam, qui insidebat asinæ, & duos
23 pueros habebat secum.* Cernens asina an-
gelum stantem in via, euaginato gladio,
auertit se de itinere, & ibat per agrum.
Quam cum verberaret Balaam, & vellet ad
24 semitam reducere,*stetit angelus in angu-
stijs duarum maceriarum, quibus vineæ cin-
25 gebantur.*Quem videns asina, iunxit se pa-
rieti, & attriuit sedentis pedem. At ille ite-
rum

rum verberabat eam: *& nihilominus an- 26
gelus ad locum angustum trāsiens, vbi nec
ad dexteram, nec ad sinistram poterat de-
uiare, obuius stetit. *Cumq. vidisset asina 27
stantem angelum, concidit sub pedibus se-
dentis: qui iratus, vehementius cædebat
fuste latera eius. *Aperuitq. Dominus os 28
asinæ, & locuta est: Quid feci tibi? cur per-
cutis me? ecce iam tertio? *Respondit Ba- 29
laam: Quia commeruisti, & illusisti mihi:
vtinam haberem gladium, vt te percuterē.
*Dixit asina: Nonne animal tuum sum, cui 30
semper sedere consueuisti vsque in præsen-
tem diem? dic quid simile vmquā fecerim
tibi. At ille ait: Nūquam. *Protinus aperuit 31
Dominus oculos Balaam, & vidit angelum
stantem in via euaginato gladio, adorauitq.
eum pronus in terram. *Cui angelus: Cur, 32
inquit, tertio verberas asinam tuam? Ego
veni vt aduersarer tibi, quia peruersa est via
tua, mihiq. contraria: *& nisi asina declinas- 33
set de via, dans locum resistenti, te occidis-
sem, & illa viueret. *Dixit Balaam: Pecca- 34
ui, nesciens quòd tu stares contra me: &
nunc si displicet tibi vt vadam, reuertar.
*Ait angelus: Vade cum istis, & caue ne 35
aliud quàm præcepero tibi loquaris. Iuit
igitur cum principibus. *Quod cum au- 36
disset Balac, egressus est in occursum eius
in oppido Moabitarum, quod situm est in
extremis finibus Arnon. *Dixitq. ad Ba- 37
laam: Misi nuncios vt vocarem te, cur non
statim venisti ad me? an quia mercedem
aduentui tuo reddere nequeo? *Cui ille re- 38
spondit: Ecce adsum: numquid loqui po-
tero aliud, nisi quod Deus posuerit in ore
meo? *Perrexerunt ergo simul, & venerunt 39
in vrbem, quæ in extremis regni eius fini-
bus erat. *Cumq. occidisset Balac boues, 40
& oues, misit ad Balaam, & principes qui
cum eo erant, munera. *Mane autem fa- 41
cto duxit eum ad excelsa Baal, & intuitus
est extremam partem populi.

CAP. XXIII.

DIXITQ. Balaam ad Balac: Ædifica 1
mihi hic septem aras, & para totidem
2 vitulos, eiusdemq. numeri arietes. *Cumq.
fecisset iuxta sermonem Balaam, imposue-
runt simul vitulum & arietem super aram.
3 *Dixitq. Balaam ad Balac: Sta paulisper
iuxta holocaustum tuum, donec vadam, si
forte occurrat mihi Dominus, & quodcū-
4 que imperauerit, loquar tibi. *Cumq. abiis-
set velociter, occurrit illi Deus. Locutusq.
ad eum Balaam: Septem, inquit, aras erexi,
& imposui vitulum & arietem desuper.
5 *Dominus autem posuit verbū in ore eius,
& ait: Reuertere ad Balac, & hæc loquéris.
6 *Reuersus inuenit stantem Balac iuxta ho-
locaustum suum, & omnes principes Moa-
7 bitarum: *assumptaq. parabola sua, dixit:
De Aram adduxit me Balac rex Moabita-
rum, de montibus Orientis: Veni, inquit,
& maledic Iacob: propera, & detestare Is-
8 rael. *Quo modo maledicam, cui non ma-
ledixit Deus? Qua ratione detester, quem
9 Dominus non detestatur? *De summis sili-
cibus videbo eum, & de collibus conside-
rabo illum. Populus solus habitabit, & in-
10 ter gentes non reputabitur. *Quis dinume-
rare possit puluerem Iacob, & nosse nume-
rum stirpis Israel? Moriatur anima mea
morte iustorum, & fiant nouissima mea ho-
11 rū similia. *Dixitq. Balac ad Balaam: Quid
est hoc quod agis? Vt malediceres inimi-
cis meis vocaui te: & tu econtrario benedi-
12 cis eis. *Cui ille respondit: Num aliud pos-
13 sum loqui, nisi quod iusserit Dominus? *Di-
xit ergo Balac: Veni mecum in alterum lo-
cum vnde partem Israel videas, & totum vi-
14 dere nō possis, inde maledicito ei. *Cumq.
duxisset eum in locum sublimem, super ver-
ticem montis Phasga, ædificauit Balaam se-
ptem aras, & impositis supra vitulo atque
15 ariete, *dixit ad Balac: Sta hic iuxta holo-
caustum tuum, donec ego obuius pergam.
16 *Cui cum Dominus occurrisset, posuis-
setq. verbum in ore eius, ait: Reuertere ad
17 Balac, & hæc loquéris ei. *Reuersus inuenit
eum stantem iuxta holocaustum suum, &
principes Moabitarum cum eo: Ad quem
Balac: Quid, inquit, locutus est Dominus?
18 *At ille asūpta parabola sua, ait: Sta Balac,
& au-

& ausculta, audi fili Sephor: *Non est Deus 19
quasi homo, vt mentiatur: nec vt filius ho-
minis, vt mutetur. Dixit ergo, & non faciet?
locutus est, & non implebit? *Ad benedi- 20
cendum adductus sum, benedictioné pro-
hibere non valeo. *Non est idolum in Ia- 21
cob, nec videtur simulachrum in Israel.
Dominus Deus eius cum eo est, & clangor
victoriæ regis in illo. *Deus eduxit illum de 22
Ægypto, cuius fortitudo similis est rhino-
cerotis. *Non est augurium in Iacob, nec 23
diuinatio in Israel. Temporibus suis dice-
tur Iacob & Israeli quid operatus sit Deus.
*Ecce populus vt leæna consurget, & quasi 24
leo erigetur: non accubabit donec deuoret
prædam, & occisorum sanguinem bibat.
*Dixitq. Balac ad Balaam: Nec maledicas 25
ei, nec benedicas. *Et ille ait: Nonne dixi 26
tibi quòd quidquid mihi Deus imperaret,
hoc facerem? *Et ait Balac ad eum: Veni, 27
& ducam te ad alium locum: si forte pla-
ceat Deo vt inde maledicas eis. *Cumq. du 28
xisset eum super verticem montis Phogor,
qui respicit solitudinem, *dixit ei Balaam: 29
Ædifica mihi hic septem aras, & para to-
tidem vitulos, eiusdemq. numeri arietes.
*Fecit Balac vt Balaã dixerat: imposuitq. 30
vitulos & arietes per singulas aras.

CAP. XXIIII.

CVMQ. vidisset Balaam quòd placeret 1
Domino vt benediceret Israeli, ne-
quaquam abijt vt ante perrexerat, vt au-
gurium quæreret: sed dirigens contra de-
sertum vultum suum, *& eleuans oculos, 2
vidit Israel in tentorijs commorantem per
tribus suas: & irruente in se spiritu Dei,
*assumpta parabola ait: Dixit Balaam fi- 3
lius Beor: dixit homo, cuius obturatus est
oculus: *dixit auditor sermonum Dei, qui 4
visionem Omnipotentis intuitus est, qui
cadit, & sic aperiuntur oculi eius: *Quàm 5
pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria
tua Israel! *vt valles nemorosæ, vt horti 6
iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula quæ fi-
xit Dominus, quasi cedri propè aquas.
*Fluet aqua de situla eius, & semen illius 7
erit in aquas multas. Tolletur propter A-
gag, rex eius, & auferetur regnum illius.
8 *Deus eduxit illum de Ægypto, cuius for-
titudo similis est rhinocerotis. Deuorabũt
gentes hostes illius, ossaq. eorum confrin-
9 gent, & perforabunt sagittis. *Accubans
dormiuit vt leo, & quasi leæna, quam su-
scitare nullus audebit. Qui benedixerit
tibi, erit & ipse benedictus: qui maledixe-
10 rit, in maledictione reputabitur. *Iratusq.
Balac contra Balaam, complosis manibus
ait: Ad maledicendum inimicis meis vo-
caui te, quibus econtrario tertio benedixi-
11 sti: *reuertere ad locum tuum. Decreue-
ram quidem magnifice honorare te, sed
Dominus priuauit te honore disposito.
12 *Respondit Balaam ad Balac: Nonne nun-
13 cijs tuis, quos misisti ad me, dixi: *Si dede-
rit mihi Balac plenam domum suam argen
ti & auri, non potero præterire sermonem
Domini Dei mei, vt vel boni quid, vel mali
proferam ex corde meo: sed quidquid Do
14 minus dixerit, hoc loquar? *Verumtamen
pergens ad populum meum, dabo consi-
lium, quid populus tuus populo huic faciat
15 extremo tempore. *Sumpta igitur parabo-
la, rursum ait: Dixit Balaam filius Beor: di-
16 xit homo, cuius obturatus est oculus: *dixit
auditor sermonum Dei, qui nouit doctrinã
Altissimi, & visiones Omnipotentis videt,
17 qui cadens apertos habet oculos. *Videbo
eum, sed non modo: intuebor illum, sed
non prope. ORIETVR STELLA ex Ia-
cob, & cõsurget virga de Israel: & percutiet
duces Moab, vastabitq. omnes filios Seth.
18 *Et erit Idumæa possessio eius: hereditas
Seir cedet inimicis suis: Israel vero fortiter
19 aget. *De Iacob erit qui dominetur, & per-
20 dat reliquias ciuitatis. *Cũq. vidisset Ama-
lec, assumens parabolam, ait: Principium
Gentium Amalec, cuius extrema perdétur.
21 *Vidit quoque Cinæum: & assumpta para-
bola, ait: Robustum quidem est habitacu-
lum tuum: sed si in petra posueris nidum
22 tuum, *& fueris electus de stirpe Cin, quãdiu
poteris permanere? Assur enim capiet te.
23 *Assumptaq. parabola iterum locutus est:

Heu, quis victurus est, quando ista faciet
Deus? *Venient in trieribus de Italia, supe 24
rabunt Assyrios, vastabuntq. Hebræos, &
ad extremum etiam ipsi peribunt. *Surre- 25
xitq. Balaam, & reuersus est in locum suũ:
Balac quoque via, qua venerat, redijt.

CAP. XXV.

MORABATVR autem eo tempore Is- 1
rael in Settim, & fornicatus est po-
pulus cum filiabus Moab, *quæ vocauerunt 2
eos ad sacrificia sua. At illi comederunt &
adorauerunt deos earum. *Initiatusq. est Is 3
rael Beelphegor: & iratus Dominus, *ait ad 4
Moysen: Tolle cunctos principes populi, &
suspende eos contra solem in patibulis: vt
auertatur furor meus ab Israel. * Dixitq. 5
Moyses ad Iudices Israel: Occidat vnus-
quisque proximos suos, qui initiati sunt
Beelphegor. * Et ecce vnus de filijs Israel 6
intrauit coram fratribus suis ad scortum
Madianitidem vidente Moyse, & omni tur-
ba filiorum Israel, qui flebant ante fores
tabernaculi. *Quod cum vidisset Phinees fi- 7
lius Eleazari filij Aaron sacerdotis, surrexit
de medio multitudinis, & arrepto pugione,
*ingressus est post virum Israelitem in lu- 8
panar, & perfodit ambos simul, virum scili-
cet & mulierem in locis genitalibus. Cessa-
uitq. plaga a filijs Israel: * & occisi sunt vi- 9
ginti quattuor millia hominũ. *Dixitq. Do- 10
minus ad Moysen: *Phinees filius Eleazari 11
filij Aaron sacerdotis auertit iram meam a
filijs Israel: quia zelo meo commotus est
contra eos, vt non ipse delerem filios Israel
in zelo meo. *idcirco loquere ad eum: Ec- 12
ce do ei pacem fœderis mei, *& erit tã ipsi 13
quàm semini eius pactum sacerdotij sempi
ternum, quia zelatus est pro Deo suo, &
expiauit scelus filiorum Israel. *Erat autem 14
nomen viri Israelitæ, qui occisus est cum
Madianitide, Zambri filius Salu, dux de co-
gnatione & tribu Simeonis. *Porro mulier 15
Madianitis, quæ pariter interfecta est, voca-
batur Cozbi filia Sur principis nobilissimi
Madianitarum. *Locutusq. est Dominus ad 16
Moysen, dicens: * Hostes vos sentiant Ma- 17
18 dianitæ, & percutite eos: *quia & ipsi ho-
stiliter egerunt contra vos, & decepére in-
sidijs per idolum Phogor, & Cozbi filiam
ducis Madian sororem suam, quæ percussa
est in die plagæ pro sacrilegio Phogor.

CAP. XXVI.

1 POSTQVAM noxiorum sanguis effusus
est, dixit Dominus ad Moysen & Elea-
2 zarum filium Aaron sacerdotem: *Nume-
rate omnem summam filiorum Israel a vi-
ginti annis & supra, per domos & cogna-
tiones suas, cunctos, qui possunt ad bella
3 procedere. * Locuti sunt itaque Moyses &
Eleazar sacerdos, in campestribus Moab
super Iordanem contra Iericho, ad eos, qui
4 erant *a viginti annis & supra, sicut Domi-
nus imperauerat, quorum iste est numerus:
5 *Ruben primogenitus Israel. huius filius,
Henoch, a quo familia Henochitarum: &
6 Phallu, a quo familia Phalluitarum: *& He-
sron, a quo familia Hesronitarum: & Char-
7 mi, a quo familia Charmitarum. * hæ sunt
familiæ de stirpe Ruben: quarum nume-
rus inuentus est quadraginta tria millia, &
8 septingenti triginta. * Filius Phallu, Eliab.
9 *huius filij, Namuel & Dathan & Abiron.
isti sunt Dathan & Abiron principes popu
li, qui surrexerunt contra Moysen & Aaron
in seditione Core, quando aduersus Domi-
10 num rebellauerunt: *& aperiens terra os
suũ deuorauit Core, morientibus plurimis,
quando combussit ignis ducẽtos quinqua-
ginta viros. Et factum est grande miracu-
11 lum, *vt, Core pereunte, filij illius non peri-
12 rent. * Filij Simeon per cognationes suas:
Namuel, ab hoc familia Namuelitarum:
Iamin, ab hoc familia Iaminitarũ: Iachin,
13 ab hoc familia Iachinitarum: *Zare, ab hoc
familia Zareitarum: Saul, ab hoc familia
14 Saulitarum. * hæ sunt familiæ de stirpe Si-
meon, quarum omnis numerus fuit viginti
15 duo millia ducenti. * Filij Gad per cogna-
tiones suas: Sephon, ab hoc familia Sepho-
nitarum: Aggi, ab hoc familia Aggitarum:
16 Suni, ab hoc familia Sunitarum: *Ozni, ab
hoc familia Oznitarũ: Her, ab hoc familia
Heri-

Heritarum:*Arod,ab hoc familia Arodita- 17
rum : Ariel, ab hoc familia Arielitarum.
*istæ sunt familiæ Gad,quarum omnis nu- 18
merus fuit quadraginta millia quingenti.
*Filij Iuda,Her,& Onan,qui ambo mortui 19
sunt in Terra Chanaan.*Fueruntq. filij Iu- 20
da,per cognationes suas:Sela,a quo fami-
lia Selaitarum: Phares,a quo familia Pha-
resitarum:Zare,a quo familia Zareitarum.
*Porro filij Phares : Hesron,a quo familia 21
Hesronitarum:&Hamul,a quo familia Ha
mulitarum. *Istæ sunt familiæ Iuda, qua- 22
rum omnis numerus fuit septuaginta sex
millia quingenti.*Filij Issachar,per cogna- 23
tiones suas: Thola, a quo familia Tholai-
tarum : Phua,a quo familia Phuaitarum:
*Iasub,a quo familia Iasubitarum: Semran, 24
a quo familia Semranitarum.*hæ sunt co- 25
gnationes Issachar, quarum numerus fuit
sexaginta quattuor millia trecẽti.*Filij Za- 26
bulon per cognationes suas : Sared,a quo
familia Sareditarum : Elon,a quo familia
Elonitarum : Ialel, a quo familia Ialelita-
rum.* hæ sunt cognationes Zabulon,qua- 27
rum numerus fuit sexaginta millia quin-
genti.*Filij Ioseph per cognationes suas, 28
Manasse & Ephraim.*De Manasse ortus est 29
Machir, a quo familia Machiritarum. Ma-
chir genuit Galaad,a quo familia Galaadi-
tarum.*Galaad habuit filios: Iezer,a quo 30
familia Iezeritarum: & Helec,a quo fami-
lia Helecitarum :*& Asriel, a quo familia 31
Asrielitarum: & Sechem,a quo familia Se-
chemitarum :* & Semida,a quo familia Se- 32
midaitarum : & Hepher, a quo familia He-
pheritarum.*Fuit autem Hepher pater Sal- 33
phaad,qui filios non habebat, sed tantum
filias. quarum ista sunt nomina : Maala,&
Noa,& Hegla,& Melcha,& Thersa.*hæ sũt 34
familiæ Manasse, & numerus earum quin-
quaginta duo millia septingenti.*Filij au- 35
tem Ephraim per cognationes suas fuerunt
hi : Suthala, a quo familia Suthalaitarum :
Becher,a quo familia Becheritarum: The-
hen,a quo familia Thehenitarum. *porro 36
filius Suthala fuit Heran,a quo familia He-
ranitarum.*hæ sunt cognationes filiorum 37
Ephraim : quarum numerus fuit triginta
38 duo millia quingenti.* Isti sunt filij Ioseph
per familias suas. Filij Beniamin in cogna-
tionibus suis : Bela,a quo familia Belaita-
rum : Asbel , a quo familia Asbelitarum :
39 Ahiram,a quo familia Ahiramitarum:*Su-
pham, a quo familia Suphamitarum : Hu-
40 pham,a quo familia Huphamitarum.* Fi-
lij Bela : Hered,& Noeman. De Hered,fa-
milia Hereditarum : de Noeman, familia
41 Noemanitarum.*hi sunt filij Beniamin per
cognationes suas, quorum numerus fuit
42 quadragintaquinque millia sexcenti.* Filij
Dan per cognationes suas : Suham,a quo
familia Suhamitarum. hæ sunt cognatio-
43 nes Dan per familias suas.*omnes fuere Su
hamitæ, quorum numerus erat sexaginta
44 quattuor millia quadringẽti.*Filij Aser per
cognationes suas : Iemna, a quo familia
Iemnaitarum : Iessui,a quo familia Iessui-
45 tarum: Brie,a quo familia Brieitarum.*Fi-
lij Brie: Heber,a quo familia Heberitarum:
&Melchiel,a quo familia Melchielitarum.
46 47 *Nomen autem filiæ Aser, fuit Sara.* hæ co
gnationes filiorum Aser,& numerus eorum
48 quinquaginta tria millia quadringenti.*Fi-
lij Nephthali per cognationes suas: Iesiel,
a quo familia Iesielitarum:Guni,a quo fa-
49 milia Gunitarum:*Ieser,a quo familia Iese-
ritarum:Sellem, a quo familia Sellemitarũ.
50 * hæ sunt cognationes filiorum Nephthali
per familias suas : quorum numerus qua-
51 draginta quinque millia quadringẽti.*Ista
est summa filiorũ Israel,qui recensiti sunt,
sexcenta millia,& mille septingenti trigin-
52 ta.*Locutusq. est Dominus ad Moysen,di-
53 cens:*Istis diuidetur terra iuxta numerum
54 vocabulorum in possessiones suas.* Pluri-
bus maiorem partem dabis,& paucioribus
minorem: singulis,sicut nunc recẽsiti sunt,
55 tradetur possessio:*ita dũtaxat vt sors Ter-
56 ram tribubus diuidat & familijs.*Quidquid
sorte contigerit,hoc vel plures accipiant,
57 vel pauciores. * Hic quoque est numerus
filiorum Leui per familias suas : Gerson,a
quo familia Gersonitarum : Caath, a quo
familia Caathitarum : Merari,a quo fami-

lia Meraritarum. * hæ sunt familiæ Leui: 58
Familia Lobni, familia Hebroni, familia
Moholi, familia Musi, familia Core. At vero
ro Caath genuit Amram: * qui habuit vxo- 59
rem Iochabed filiam Leui, quæ nata est ei
in Ægypto. hæc genuit Amram viro suo fi
lios, Aaron & Moysen, & Mariam sororem
eorũ: * De Aaron orti sunt Nadab & Abiu, 60
& Eleazar & Ithamar: * quorum Nadab & 61
Abiu mortui sunt, cum obtulissent ignem
alienum coram Domino. * Fueruntq. om- 62
nes, qui numerati sunt, viginti tria millia
generis masculini ab vno mense & supra:
quia non sunt recensiti inter filios Israel,
nec eis cum ceteris data possessio est. * Hic 63
est numerus filiorum Israel, qui descripti
sunt a Moyse & Eleazaro sacerdote, in cã-
pestribus Moab supra Iordanem contra Ie-
richo. * inter quos nullus fuit eorum, qui 64
ante numerati sunt a Moyse & Aaron in
deserto Sinai. * Prædixerat enim Dominus 65
quòd omnes morerentur in solitudine.
Nullusq. remansit ex eis, nisi Caleb filius
Iephone, & Iosue filius Nun.

CAP. XXVII.

ACCESSERVNT autem filiæ Salphaad, 1
filij Hepher, filij Galaad, filij Machir,
filij Manasse, qui fuit filius Ioseph: quarum
sunt nomina, Maala, & Noa, & Hegla, &
Melcha, & Thersa. * Steteruntq. corã Moy- 2
se & Eleazaro sacerdote, & cunctis princi-
pibus populi ad ostium tabernaculi fœde-
ris, atque dixerunt: * Pater noster mortuus 3
est in deserto, nec fuit in seditione, quæ cõ-
citata est contra Dominum sub Core, sed
in peccato suo mortuus est: hic non ha-
buit mares filios. Cur tollitur nomen il-
lius de familia sua, quia non habuit filium?
Date nobis possessionem inter cognatos
patris nostri. * Retulitq. Moyses causam ea- 4
rum ad iudicium Domini. * Qui dixit ad eũ: 5
* Iustã rem postulant filiæ Salphaad: da eis 6
possessionem inter cognatos patris sui, &
ei in hereditatem succedant. * Ad filios au- 7
tem Israel loquéris hæc: * Homo cum mor- 8
tuus fuerit absque filio, ad filiam eius tran-
9 sibit hereditas. * si filiam non habuerit, ha-
10 bebit successores fratres suos. * quod si &
fratres non fuerint, dabitis hereditatem fra
11 tribus patris eius. * sin autem nec patruos
habuerit, dabitur hereditas his, qui ei pro-
ximi sunt. eritq. hoc filijs Israel sanctum le
ge perpetua, sicut præcepit Dominus Moy
12 si. * Dixit quoque Dominus ad Moysen:
Ascende in montem istum Abarim, & cõ-
templare inde Terram, quam daturus sum
13 filijs Israel. * cumq. videris eam, ibis & tu ad
populum tuũ, sicut iuit frater tuus Aaron:
14 * quia offendistis me in deserto Sin in con-
tradictione multitudinis, nec sanctificare
me voluistis coram ea super aquas. hæ sunt
aquæ contradictionis in Cades deserti Sin.
15 * Cui respondit Moyses: * Prouideat Domi-
16 nus Deus spirituum omnis carnis, hominẽ,
17 qui sit super multitudinem hanc: * & possit
exire & intrare ante eos, & educere eos vel
introducere: ne sit populus Domini sicut
18 oues absque pastore. * Dixitq. Dominus ad
eum: Tolle Iosue filium Nun virum in
quo est Spiritus, & pone manum tuam su-
19 per eum. * Qui stabit coram Eleazaro sa-
20 cerdote & omni multitudine: * & dabis ei
præcepta cunctis videntibus, & partem glo
riæ tuæ, vt audiat eum omnis synagoga fi-
21 liorum Israel. * Pro hoc, siquid agendum
erit, Eleazar sacerdos consulet Dominum.
Ad verbum eius egredietur & ingredietur
ipse, & omnes filij Israel cum eo, & cetera
22 multitudo. * Fecit Moyses vt præceperat
Dominus. Cumq. tulisset Iosue, statuit eum
coram Eleazaro sacerdote & omni fre-
23 quentia populi. * Et impositis capiti eius
manibus, cuncta replicauit quæ mandaue-
rat Dominus.

CAP. XXVIII.

1 DIXIT quoque Dominus ad Moysen:
2 * Præcipe filijs Israel, & dices ad eos:
Oblationem meã & panes, & incẽsum odo-
3 ris suauissimi offerte per tempora sua. * Hæc
sunt sacrificia quæ offerre debetis: Agnos
anniculos immaculatos duos quotidie in
4 holocaustum sempiternum: * vnũ offeretis
mane,

mane,& alterum ad veſperum :*decimam 5
partem ephi ſimilæ,quæ conſperſa ſit oleo
puriſſimo,& habeat quartam partem hin.
* holocauſtum iuge eſt quod obtuliſtis in 6
monte Sinai in odorem ſuauiſſimũ incenſi
Domini.*& libabitis vini quartam partem 7
hin per agnos ſingulos in Sanctuario Do-
mini. *Alterumq. agnum ſimiliter offere- 8
tis ad veſperam iuxta omnem ritum ſacri-
ficij matutini,& libamentorum eius,obla-
tionem ſuauiſſimi odoris Domino. *Die 9
autem ſabbati offeretis duos agnos anni-
culos immaculatos,& duas decimas ſimilæ
oleo conſperſæ in ſacrificio,& liba*quæ ri- 10
te funduntur per ſingula ſabbata in holo-
cauſtum ſempiternum.*In calendis autem 11
offeretis holocauſtum Domino,vitulos de
armento duos,arietem vnum,agnos anni-
culos ſeptem immaculatos,* & tres deci- 12
mas ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio per
ſingulos vitulos : & duas decimas ſimilæ
oleo conſperſæ per ſingulos arietes : * & 13
decimam decimæ ſimilæ ex oleo in ſacrifi-
cio per agnos ſingulos. holocauſtum ſua-
uiſſimi odoris atque incenſi eſt Domino.
*Libamenta autem vini, quæ per ſingulas 14
fundenda ſunt victimas,iſta erunt : Media
pars hin per ſingulos vitulos, tertia per
arietem,quarta per agnum. hoc erit holo-
cauſtum per omnes menſes, qui ſibi anno
vertente ſuccedunt. *Hircus quoque offe- 15
retur Domino pro peccatis in holocauſtũ
ſempiternum cum libamentis ſuis.* Men- 16
ſe autem primo, quartadecima die menſis
Phaſe Domini erit,* & quintadecima die 17
ſollemnitas: ſeptem diebus veſcentur azy-
mis. * Quarum dies prima venerabilis & 18
ſancta erit : omne opus ſeruile non facie-
tis in ea. * Offeretiſq. incenſum holocau- 19
ſtum Domino, vitulos de armento duos,
arietem vnum, agnos anniculos immacu-
latos ſeptem :* & ſacrificia ſingulorum ex 20
ſimila quæ conſperſa ſit oleo, tres deci-
mas per ſingulos vitulos, & duas deci-
mas per arietem,*& decimam decimæ per 21
agnos ſingulos, id eſt, per ſeptem agnos.
*Et hircum pro peccato vnum,vt expietur 22
23 pro vobis,*præter holocauſtum matutinum
24 quod ſemper offeretis.*Ita facietis per ſin-
gulos dies ſeptem dierum in fomitẽ ignis,
& in odorem ſuauiſſimum Domino,qui ſur
get de holocauſto, & de libationibus ſin-
25 gulorum.*Dies quoque ſeptimus celeber-
rimus & ſanctus erit vobis : omne opus
26 ſeruile non facietis in eo.*Dies etiam pri-
mitiuorum quando offeretis nouas fruges
Domino, expletis hebdomadibus,venera-
bilis & ſancta erit: omne opus ſeruile non
27 facietis in ea. *Offeretiſq. holocauſtum in
odorem ſuauiſſimum Domino, vitulos de
armento duos,arietem vnum,& agnos an-
28 niculos immaculatos ſeptem : * atque in
ſacrificijs eorum ſimilæ oleo conſperſæ tres
decimas per ſingulos vitulos, per arietes
29 duas,*per agnos decimam decimæ, qui ſi-
mul ſunt agni ſeptem. hircum quoque
30 *qui mactatur pro expiatione : præter ho-
31 locauſtum ſempiternum & liba eius.* Im-
maculata offeretis omnia cum libationi-
bus ſuis.

Cap. XXIX.

1 MENSIS etiam ſeptimi prima dies ve-
nerabilis & ſancta erit vobis. omne
opus ſeruile non facietis in ea, quia dies
2 clangoris eſt & tubarum.*Offeretiſq. ho-
locauſtum in odorem ſuauiſſimum Domi-
no, vitulum de armento vnum, arietem
vnum,& agnos anniculos immaculatos ſe-
3 ptem :* & in ſacrificijs eorum ſimilæ oleo
conſperſæ tres decimas per ſingulos vitu-
4 los,duas decimas per arietem,*vnam deci-
mam per agnum, qui ſimul ſunt agni ſe-
5 ptem:*& hircum pro peccato,qui offertur
6 in expiationem populi,* præter holocau-
ſtum calendarum cum ſacrificijs ſuis, &
holocauſtum ſempiternum cum libationi-
bus ſolitis. eiſdem ceremonijs offeretis in
odorem ſuauiſſimum incenſum Domino.
7 *Decima quoque dies menſis huius ſepti-
mi erit vobis ſancta atque venerabilis, &
affligetis animas veſtras: omne opus ſerui-
8 le non facietis in ea.*Offeretiſq. holocau-
ſtum Domino in odorem ſuauiſſimum,vi-

tulum de armento vnum,arietem vnum,
agnos anniculos immaculatos septem :*& 9
in sacrificijs eorum similæ oleo conspersæ
tres decimas per singulos vitulos,duas de-
cimas per arietem,*decimam decimæ per 10
agnos singulos,qui sunt simul agni septé:
*& hircum pro peccato, absque his quæ 11
offerri pro delicto solent in expiationem,
& holocaustum sempiternum,cum sacrifi-
cio & libaminibus eorum.*Quintadecima 12
vero die mensis septimi,quæ vobis sancta
erit atque venerabilis, omne opus seruile
non facietis in ea,sed celebrabitis sollénni-
tatem Domino septem diebus.*offeretisq. 13
holocaustum in odoré suauissimũ Domino,
vitulos de armento tredecim,arietes duos,
agnos anniculos immaculatos quattuor-
decim:*& in libamentis eorum similæ oleo 14
conspersæ tres decimas per vitulos singu-
los,qui sunt simul vituli tredecim:& duas
decimas arieti vno, id est, simul arietibus
duobus,*& decimam decimæ agnis singu- 15
lis,qui sunt simul agni quattuordecim:*& 16
hircum pro peccato, absque holocausto
sempiterno,& sacrificio,& libamine eius.
*In die altero offeretis vitulos de armen- 17
to duodecim,arietes duos, agnos annicu-
los immaculatos quattuordecim:*sacrifi- 18
ciaq. & libamina singulorum per vitulos &
arietes & agnos rite celebrabitis:*& hir- 19
cum pro peccato,absque holocausto sem-
piterno,sacrificioq. & libamine eius.*Die 20
tertio offeretis vitulos vndecim, arietes
duos,agnos anniculos immaculatos quat-
tuordecim:*sacrificiaq. & libamina singu- 21
lorum per vitulos & arietes & agnos rite
celebrabitis:*& hircum pro peccato, abs- 22
que holocausto sempiterno, sacrificioq. &
libamine eius.*Die quarto offeretis vitu- 23
los decem,arietes duos, agnos anniculos
immaculatos quattuordecim:*sacrificiaq. 24
& libamina singulorum per vitulos & arie-
tes & agnos rite celebrabitis:*& hircum 25
pro peccato,absque holocausto sempiter-
no,sacrificioq. eius & libamine.*Die quin- 26
to offeretis vitulos nouem, arietes duos,
agnos anniculos immaculatos quattuor-
27 decim:*sacrificiaq. & libamina singulorum
per vitulos & arietes & agnos rite celebra-
28 bitis:*& hircum pro peccato, absque ho-
locausto sempiterno,sacrificioq. eius & li-
29 bamine.*Die sexto offeretis vitulos
octo, arietes duos, agnos anniculos im-
30 maculatos quattuordecim:*sacrificiaq. &
libamina singulorum per vitulos & arietes
31 & agnos rite celebrabitis:*& hircum pro
peccato, absque holocausto sempiterno,
32 sacrificioq. eius & libamine.*Die se-
ptimo offeretis vitulos septem, & arietes
duos,agnos anniculos immaculatos quat-
33 tuordecim:*sacrificiaq. & libamina singu-
lorum per vitulos & arietes & agnos rite
34 celebrabitis:*& hircum pro peccato, abs-
que holocausto sempiterno, sacrificioq.
35 eius & libamine.*Die octauo, qui est ce-
leberrimus, omne opus seruile non facie-
36 tis,*offerentes holocaustum in odorem
suauissimum Domino, vitulum vnum,
arietem vnum, agnos anniculos immacu-
37 latos septem:*sacrificiaq. & libamina sin-
gulorum per vitulos & arietes & agnos
38 rite celebrabitis:*& hircum pro pecca-
to, absque holocausto sempiterno, sacri-
39 ficioq. eius & libamine.*Hæc offeretis
Domino in sollemnitatibus vestris: præ-
ter vota & oblationes spontaneas in holo-
causto, in sacrificio, in libamine, & in ho-
stijs pacificis.

CAP. XXX.

1 NARRAVITQ. Moyses filijs Israel om-
2 nia quæ ei Dominus imperarat:*&
locutus est ad principes tribuum filiorum
Israel: Iste est sermo quem præcepit Do-
3 minus:*Si quis virorum votum Domino
vouerit,aut se constrinxerit iuramento:nó
faciet irritum verbum suum, sed omne
4 quod promisit implebit.*Mulier si quip-
piam vouerit, & se constrinxerit iura-
mento, quæ est in domo patris sui, & in
ætate adhuc puellari: si cognouerit pater
votum quod pollicita est, & iuramentum
quo obligauit animam suam, & tacuerit,
5 voti rea erit:*quidquid pollicita est & iurá-
uit,

uit, opere complebit. *sin autem statim vt 6
audierit, contradixerit pater: & vota & iu-
ramenta eius irrita erunt, nec obnoxia te-
nebitur sponsioni, eo quòd contradixerit
pater. *Si maritum habuerit, & vouerit ali- 7
quid, & semel de ore eius verbũ egrediens
animam eius obligauerit iuramento: *quo 8
die audierit vir, & non contradixerit, voti
rea erit, reddetq. quodcumque promiserat.
*sin autem audiens statim contradixerit, 9
& irritas fecerit pollicitationes eius, ver-
baq. quibus obstrinxerat animam suam:
propitius erit ei Dominus. *Vidua & re- 10
pudiata quidquid vouerint, reddent. *Vxor 11
in domo viri cum se voto constrinxerit &
iuramento, *si audierit vir, & tacuerit, nec 12
contradixerit sponsioni, reddet quodcum-
que promiserat. *sin autem extemplo con- 13
tradixerit, non tenebitur promissionis rea:
quia maritus contradixit, & Dominus ei
propitius erit. *Si vouerit, & iuramento se 14
constrinxerit, vt per ieiunium, vel cetera-
rum rerum abstinentiam affligat animam
suam, in arbitrio viri erit vt faciat, siue non
faciat. *quod si audiens vir tacuerit, & in 15
alteram diem distulerit sententiam: quid-
quid vouerat atque promiserat, reddet:
quia statim vt audiuit, tacuit. *sin autem 16
contradixerit postquam resciuit, portabit
ipse iniquitatem eius. *Istæ sunt leges, quas 17
constituit Dominus Moysi inter virum &
vxorem, inter patrem & filiam, quæ in puel-
lari adhuc ætate est, vel quæ manet in pa-
rentis domo.

CAP. XXXI.

LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen, 1
dicens: *Vlciscere prius filios Israel de 2
Madianitis, & sic colligéris ad populum
tuum. *Statimq. Moyses, Armate, inquit, 3
ex vobis viros ad pugnam, qui possint vl-
tionem Domini expetere de Madianitis.
*mille viri de singulis tribubus eligantur ex 4
Israel qui mittantur ad bellum. *Dede- 5
runtq. millenos de singulis tribubus, id est,
duodecim millia expeditorum ad pugnã:
*quos misit Moyses cum Phinees filio E- 6
leazari sacerdotis, vasa quoque sancta, &
7 tubas ad clangendum tradidit ei. *Cumq.
pugnassent contra Madianitas atque vicis-
8 sent, omnes mares occiderũt, *& reges eo-
rum Eui, & Recem, & Sur, & Hur, & Rebe,
quinque principes gentis: Balaam quoque
9 filium Beor interfecerunt gladio. *Cepe-
runtq. mulieres eorũ, & paruulos, omniaq.
pecora, & cũctam supellectilem: quidquid
10 habere potuerãt depopulati sunt: *tam vr-
bes quàm viculos & castella flamma con-
11 sumpsit. *Et tulerunt prædam, & vniuersa
quæ ceperant tam ex hominibus quàm ex
12 iumentis, *& adduxerunt ad Moysen, &
Eleazarum sacerdotem, & ad omnem mul-
titudinem filiorum Israel. reliqua autem
vtensilia portauerunt ad castra in campe-
stribus Moab iuxta Iordanem contra Ieri-
13 cho. *Egressi sunt autem Moyses, & Elea-
zar sacerdos, & omnes principes synago-
14 gæ in occursum eorum extra castra. *Ira-
tusq. Moyses principibus exercitus, tribu-
nis, & centurionibus qui venerant de bel-
15 16 lo, *ait: Cur feminas reseruastis? *Nonne
istæ sunt, quæ deceperunt filios Israel ad
suggestionem Balaam, & præuaricari vos
fecerũt in Domino super peccato Phogor,
17 vnde & percussus est populus? *Ergo cun-
ctos interficite quidquid est generis mascu-
lini, etiam in paruulis: & mulieres, quæ no-
18 uerunt viros in coitu, iugulate: *puellas au-
tem & omnes feminas virgines reseruate
19 vobis: *& manete extra castra septem die-
bus. Qui occiderit hominem, vel occisum
tetigerit, lustrabitur die tertio & septimo.
20 *Et de omni præda, siue vestimentum fue-
rit, siue vas, & aliquid in vtensilia præpara-
tum, de caprarum pellibus, & pilis, & ligno
21 expiabitur. *Eleazar quoque sacerdos ad
viros exercitus, qui pugnauerãt, sic locutus
est: Hoc est præceptum legis, quod manda-
22 uit Dominus Moysi: *Aurum, & argentum,
& æs, & ferrum, & plumbum, & stannum,
23 *& omne, quod potest transire per flãmas,
igne purgabitur. quidquid autem ignem
non potest sustinere, aqua expiationis san-
24 ctificabitur: *& lauabitis vestimenta vestra
die

die septimo, & purificati postea castra in-
trabitis.* Dixit quoque Dominus ad Moy- 25
sen: *Tollite summam eorum, quæ capta 26
sunt ab homine vsque ad pecus, tu & Elea-
zar sacerdos & principes vulgi: * diuidesq. 27
ex æquo prædam inter eos, qui pugnaue-
runt, egressiq. sunt ad bellum, & inter om-
nem reliquam multitudinem. *& separabis 28
partem Domino ab his, qui pugnauerunt
& fuerunt in bello, vnã animam de quin-
gentis tam ex hominibus quàm ex bobus
& asinis & ouibus, *& dabis eam Eleazaro 29
sacerdoti, quia primitiæ Domini sunt. * Ex 30
media quoque parte filiorum Israel acci-
pies quinquagesimum caput hominum, &
boum, & asinorum, & ouium, cunctorum
animantium, & dabis ea Leuitis, qui excu-
bant in custodijs tabernaculi Domini. *Fe- 31
ceruntq. Moyses, & Eleazar, sicut præcepe-
rat Dominus. * Fuit autem præda, quam 32
exercitus ceperat, ouium sexcenta septua-
ginta quinque millia, * boum septuaginta 33
duo millia, * asinorum sexaginta millia & 34
mille: *animæ hominum sexus feminei, quæ 35
non cognouerant viros, triginta duo mil-
lia. *Dataq. est media pars his, qui in prœ- 36
lio fuerant, ouium trecenta triginta septem
millia quingentæ: *e quibus in partem Do- 37
mini supputatæ sunt oues sexcentæ septua-
ginta quinque. * Et de bobus triginta sex 38
millibus, boues septuaginta & duo: *de asi- 39
nis triginta millibus quingentis, asini sexa-
ginta vnus: * de animabus hominum sede- 40
cim millibus, cesserunt in partem Domini
triginta duæ animæ. * Tradiditq. Moyses 41
numerum primitiarum Domini Eleazaro
sacerdoti, sicut fuerat ei imperatum, * ex 42
media parte filiorum Israel, quam separa-
uerat his, qui in prœlio fuerant. * De me- 43
dia vero parte, quæ cõtigerat reliquæ mul-
titudini, id est, de ouibus trecentis triginta
septem millibus quingentis, * & de bobus 44
triginta sex millibus, *& de asinis triginta 45
millibus quingentis, * & de hominibus se- 46
decim millibus, *tulit Moyses quinquage- 47
simum caput, & dedit Leuitis, qui excuba-
bant in tabernaculo Domini, sicut præce-
48 perat Dominus. * Cumq. accessissent prin-
cipes exercitus ad Moysen, & tribuni, cen-
49 turionesq. dixerunt: * Nos serui tui recen-
suimus numerum pugnatorum, quos ha-
buimus sub manu nostra: & ne vnus quidẽ
50 defuit. *Ob hanc causam offerimus in do-
narijs Domini singuli quod in præda auri
potuimus inuenire, periscelides & armillas,
annulos & dextralia, ac murænulas, vt de-
51 preceris pro nobis Dominum. * Suscepe-
runtq. Moyses, & Eleazar sacerdos omne
52 aurum in diuersis speciebus, * pondo sede-
cim millia, septingentos quinquaginta si-
53 clos a tribunis & centurionibus. * Vnus-
quisque enim quod in præda rapuerat, suũ
54 erat. * Et susceptum intulerunt in taberna-
culum testimonij, in monimentum filio-
rum Israel coram Domino.

CAP. XXXII.

1 FILII autem Ruben & Gad habebant
pecora multa, & erat illis in iumentis
infinita substantia. Cumq. vidissent Iazer,
& Galaad aptas animalibus alendis terras,
2 *venerunt ad Moysen, & ad Eleazarum sa-
cerdotem, & principes multitudinis, atque
3 dixerunt: * Ataroth, & Dibon, & Iazer, &
Nemra, Hesebon, & Eleale, & Saban, &
4 Nebo, & Beon, *terra, quam percussit Do-
minus in conspectu filiorum Israel, regio
vberrima est ad pastum animalium: & nos
5 serui tui habemus iumenta plurima: * pre-
camurq. si inuenimus gratiam coram te, vt
des nobis famulis tuis eam in possessionem,
6 nec facias nos transire Iordanem. *Quibus
respondit Moyses: Numquid fratres vestri
7 ibunt ad pugnã, & vos hic sedebitis? *Cur
subuertitis mentes filiorum Israel, ne trãsi-
re audeant in locum, quem eis daturus est
8 Dominus? * nonne ita egerũt patres vestri,
quando misi de Cadesbarne ad exploran-
9 dam Terram? * Cumq. venissent vsque ad
Vallem botri, lustrata omni regione, sub-
uerterunt cor filiorum Israel, vt non intra-
10 rent fines, quos eis Dominus dedit. * Qui
11 iratus iurauit, dicens: * Si videbunt homi-
nes isti, qui ascenderunt ex Ægypto a vi-

ginti annis & supra, Terram, quam sub iu-
ramento pollicitus sum Abraham, Isaac, &
Iacob: & noluerunt sequi me, *præter Ca- 12
leb filium Iephone Cenezæum, & Iosue fi-
lium Nun: isti impleuerunt voluntatem
meam. *Iratusq. Dominus aduersum Israel, 13
circumduxit eum per desertum quadragin
ta annis, donec consumeretur vniuersa ge-
neratio, quæ fecerat malum in conspectu
eius. * Et ecce, inquit, vos surrexistis pro 14
patribus vestris, incrementa, & alumni ho-
minum peccatorum, vt augeretis furorem
Domini contra Israel. *Quòd si nolueritis 15
sequi eum, in solitudine populum derelin-
quet, & vos causa eritis necis omnium. *At 16
illi propè accedentes, dixerunt: Caulas
ouium fabricabimus, & stabula iumentorũ,
paruulis quoque nostris vrbes munitas:
* nos autem ipsi armati & accincti perge- 17
mus ad prælium ante filios Israel, donec
introducamus eos ad loca sua. Paruuli no-
stri, & quidquid habere possumus, erunt in
vrbibus muratis, propter habitatorum in-
sidias. *Non reuertemur in domos nostras, 18
vsque dum possideant filij Israel hæredita-
tem suam: *nec quidquam quæremus trans 19
Iordanem, quia iam habemus nostrã pos-
sessionem in orientali eius plaga. *Quibus 20
Moyses ait: Si facitis quod promittitis, ex-
pediti pergite coram Domino ad pugnam:
* & omnis vir bellator armatus Iordanem 21
transeat, donec subuertat Dominus inimi-
cos suos, * & subijciatur ei omnis Terra: 22
tunc eritis inculpabiles apud Dominum &
apud Israel, & obtinebitis regiones, quas
vultis coram Domino. * Sin autem quod 23
dicitis, non feceritis, nulli dubium est quin
peccetis in Deum: & scitote quoniam pec
catum vestrum apprehendet vos. * Ædifi- 24
cate ergo vrbes paruulis vestris, & caulas
& stabula ouibus ac iumẽtis: & quod pol-
liciti estis implete. * Dixeruntq. filij Gad & 25
Ruben ad Moysen: Serui tui sumus, facie-
mus quod iubet dominus noster. * Paruu- 26
los nostros, & mulieres, & pecora, ac iumẽ-
ta relinquemus in vrbibus Galaad: * nos 27
autem famuli tui omnes expediti perge-
mus ad bellum, sicut tu domine loqueris.
28 * Præcepit ergo Moyses Eleazaro sacerdo-
ti, & Iosue filio Nun, & principibus fami-
29 liarum per tribus Israel, & dixit ad eos: *Si
transierint filij Gad, & filij Ruben vobiscũ
Iordanem omnes armati ad bellum coram
Domino, & vobis fuerit Terra subiecta: da-
30 te eis Galaad in possessionem. * Sin autem
noluerint transire armati vobiscum in Ter-
ram Chanaan, inter vos habitandi accipiãt
31 loca. * Responderuntq. filij Gad, & filij Ru-
ben: Sicut locutus est Dominus seruis suis,
32 ita faciemus: *ipsi armati pergemus coram
Domino in Terram Chanaan, & possessio-
nem iam suscepisse nos confitemur trans
33 Iordanem. *Dedit itaque Moyses filijs Gad
& Ruben, & dimidiæ tribui Manasse filij
Ioseph regnum Sehon regis Amorrhæi, &
regnum Og regis Basan, & terram eorum
34 cum vrbibus suis per circuitum. * Igitur
extruxerunt filij Gad, Dibon, & Ataroth,
35 & Aroer, *& Etroth, & Sophan, & Iazer, &
36 Iegbaa, *& Bethnemra, & Betharan, vrbes
37 munitas, & caulas pecoribus suis. *Filij ve-
ro Ruben ædificauerunt Hesebon, & Elea-
38 le, & Cariathaim, * & Nabo, & Baalmeon
versis nominibus, Sabama quoque: impo-
nentes vocabula vrbibus, quas extruxerãt.
39 * Porro filij Machir, filij Manasse perrexe-
runt in Galaad, & vastauerunt eam inter-
40 fecto Amorrhæo habitatore eius. * Dedit
ergo Moyses Terram Galaad Machir filio
41 Manasse, qui habitauit in ea. *Iair autem fi-
lius Manasse abijt, & occupauit vicos eius,
quos appellauit Hauoth Iair, id est Villas
42 Iair. *Nobe quoque perrexit, & apprehen-
dit Chanath cum viculis suis: vocauitq.
eam ex nomine suo Nobe.

Cap. XXXIII.

1 HÆ sunt mansiones filiorum Israel, qui
egressi sunt de Ægypto per turmas
2 suas in manu Moysi & Aaron, *quas descri-
psit Moyses iuxta castrorum loca, quæ Do-
3 mini iussione mutabant. * Profecti igitur
de Ramesse mense primo, quintadecima
die mensis primi, altera die Phase filij Israel
in

in manu excelsa, videntibus cunctis Ægy-
ptijs,*& sepelientibus primogenitos,quos 4
percusserat Dominus (nam & in dijs eorum
exercuerat vltionem)*castrametati sunt in 5
Soccoth.*Et de Soccoth venerũt in Etham, 6
quæ est in extremis finibus solitudinis.*In- 7
de egressi venerũt contra Phihahiroth,quæ
respicit Beelsephon, & castrametati sunt
ante Magdalũ.*Profectiq. de Phihahiroth, 8
transierunt per medium mare in solitudi-
nem: & ambulantes tribus diebus per de-
sertum Etham, castrametati sunt in Mara.
*Profectiq. de Mara venerunt in Elim, vbi 9
erant duodecim fontes aquarum,& palmæ
septuaginta : ibiq. castrametati sunt.*Sed 10
& inde egressi,fixerunt tentoria super Mare
rubrum. Profectiq. de Mari rubro,*castra- 11
metati sunt in deserto Sin.*Vnde egressi, 12
venerũt in Daphca.*Profectiq. de Daphca, 13
castrametati sunt in Alus. * Egressiq. de 14
Alus,in Raphidim fixere tentoria, vbi po-
pulo defuit aqua ad bibendum.*Profectiq. 15
de Raphidim, castrametati sunt in deserto
Sinai. *Sed & de solitudine Sinai egressi, 16
venerunt ad sepulchra concupiscentiæ.
*Profectiq. de sepulchris concupiscentiæ, 17
castrametati sunt in Haseroth.*Et de Ha- 18
seroth venerunt in Rethma.*Profectiq. de 19
Rethma, castrametati sunt in Remmom-
phares.*Vnde egressi venerunt in Lebna. 20
* De Lebna castrametati sunt in Ressa. 21
*Egressiq. de Ressa, venerunt in Ceelatha. 22
*Vnde profecti castrametati sunt in mõte 23
Sepher.*Egressi de monte Sepher,venerunt 24
in Harada.*Inde proficiscẽtes,castrametati 25
sunt in Maceloth.*Profectiq. de Maceloth, 26
venerunt in Thahath.*De Thahath castra- 27
metati sunt in Thare.*Vnde egressi,fixere 28
tentoria in Methca.*Et de Methca castra- 29
metati sunt in Hesmona. *Profectiq. de 30
Hesmona,venerunt in Moseroth. * Et de 31
Moseroth castrametati sunt in Beneiaacan.
*Profectiq. de Beneiaacan,venerunt in mõ- 32
tem Gadgad.*Vnde profecti, castrametati 33
sunt in Ietebatha.*Et de Ietebatha vene- 34
runt in Hebrona.*Egressiq. de Hebrona,ca- 35
strametati sunt in Asiongaber.*Inde pro- 36
fecti,venerunt in desertum Sin,hæc est Ca-
37 des.*Egressiq. de Cades, castrametati sunt
in monte Hor, in extremis finibus Terræ
38 Edom.*Ascenditq. Aaron sacerdos in mõ-
tem Hor iubente Domino: & ibi mortuus
est anno quadragesimo egressionis filiorum
Israel ex Ægypto,mense quinto,prima die
39 mensis,*cum esset annorum cẽtum viginti
40 trium.*Audiuitq. Chananæus rex Arad,
qui habitabat ad meridiem,in Terrã Cha-
41 naan venisse filios Israel.*Et profecti de
monte Hor,castrametati sunt in Salmona.
42 43 *Vnde egressi, venerunt in Phunon.*Pro-
fectiq. de Phunon, castrametati sunt in O-
44 both.*Et de Oboth venerunt in Iieabarim,
45 quæ est in finibus Moabitarum.*Profectiq.
de Iieabarim,fixere tentoria in Dibongad.
46 *Vnde egressi,castrametati sunt in Helmõ-
47 deblathaim. *Egressiq. de Helmondebla-
thaim,venerunt ad montes Abarim contra
48 Nabo. *Profectiq. de montibus Abarim,
transierunt ad campestria Moab,supra Ior-
49 danem,contra Iericho.*Ibiq. castrametati
sunt de Bethsimoth vsque ad Abelsatim in
50 planioribus locis Moabitarum,*vbi locutus
51 est Dominus ad Moysen: *Præcipe filijs
Israel, & dic ad eos: Quando transieritis
Iordanem, intrantes Terram Chanaan,
52 *disperdite cunctos habitatores Terræ il-
lius: confringite titulos, & statuas commi-
53 nuite,atque omnia excelsa vastate,*mun-
dantes terrã,& habitantes in ea. ego enim
54 dedi vobis illam in possessionem,*quam
diuidetis vobis sorte. Pluribus dabitis la-
tiorem, & paucis angustiorem. Singulis vt
sors ceciderit, ita tribuetur hereditas. Per
55 tribus & familias possessio diuidetur.*Sin
autẽ nolueritis interficere habitatores Ter-
ræ: qui remanserint,erunt vobis quasi cla-
ui in oculis, & lanceæ in lateribus, & ad-
uersabuntur vobis in Terra habitationis
56 vestræ:*& quidquid illis cogitaueram fa-
cere, vobis faciam.

CAP. XXXIIII.

1 LOCVTVSQ. est Dominus ad Moysen,
2 dicens:*Præcipe filijs Israel, & dices
ad

ad eos: Cum ingressi fueritis Terram Cha-
naan, & in possessionem vobis sorte ceci-
derit, his finibus terminabitur: * Pars me- 3
ridiana incipiet a solitudine Sin, quæ est
iuxta Edom: & habebit terminos contra
Orientem mare salsissimum. * qui circuibũt 4
australem plagam per ascensum Scorpio-
nis, ita vt transeant in Senna, & perueniant
a meridie vsque ad Cadesbarne, vnde egre
dientur confinia ad villam nomine Adar,
& tendent vsque ad Asemona. * ibitq. per 5
gyrum terminus ab Asemona vsque ad
Torrentem Ægypti, & maris magni litto-
re finietur. * Plaga autem occidentalis a 6
mari magno incipiet, & ipso fine claude-
tur. * Porro ad septentrionalem plagam a 7
mari magno termini incipient, peruenien-
tes vsque ad montem altissimum, * a quo 8
venient in Emath vsque ad terminos Se-
dáda: * ibuntq. confinia vsque ad Zephro- 9
na, & villam Enan. hi erunt termini in par-
te Aquilonis. * Inde metabuntur fines con- 10
tra oriẽtalem plagam de villa Enan vsque
Sephama, * & de Sephama descendent ter- 11
mini in Rebla contra fontem Daphnim:
inde peruenient contra Orientem ad mare
Cenereth, * & tendent vsque ad Iordanem, 12
& ad vltimum salsissimo claudentur mari.
Hanc habebitis Terram per fines suos in
circuitu. * Præcepitq. Moyses filijs Israel, 13
dicens: Hæc erit Terra, quam possidebitis
sorte, & quam iussit Dominus dari nouem
tribubus, & dimidiæ tribui. * Tribus enim 14
filiorum Ruben per familias suas, & tribus
filiorum Gad iuxta cognationum nume-
rum, media quoque tribus Manasse, * id est, 15
duæ semis tribus, acceperunt partem suam
trans Iordanem contra Iericho ad orien-
talem plagam. * Et ait Dominus ad Moy- 16
sen: * Hæc sunt nomina virorum, qui Ter- 17
ram vobis diuident, Eleazar sacerdos, &
Iosue filius Nun, * & singuli principes de 18
tribubus singulis, * quorum ista sunt voca- 19
bula: De tribu Iuda, Caleb filius Iephone.
* De tribu Simeon, Samuel filius Ammiud. 20
* De tribu Beniamin, Elidad filius Chase- 21
lon. * De tribu filiorum Dan, Bocci filius 22
23 Iogli. * Filiorum Ioseph de tribu Manasse,
24 Hanniel filius Ephod. * De tribu Ephraim,
25 Camuel filius Sephthan. * De tribu Zabu-
26 lon, Elisaphan filius Pharnach. * De tribu
27 Issachar, dux Phaltiel filius Ozan. * De tri-
28 bu Aser, Ahiud filius Salomi. * De tribu
29 Nephthali, Phedael filius Ammiud. * Hi
sunt, quibus præcepit Dominus vt diuide-
rent filijs Israel Terram Chanaan.

CAP. XXXV.

1 HÆc quoque locutus est Dominus ad
Moysen in campestribus Moab supra
2 Iordanem, contra Iericho: * Præcipe filijs
Israel vt dent Leuitis de possessionibus suis
3 * vrbes ad habitãdum, & suburbana earum
per circuitum: vt ipsi in oppidis maneant,
& suburbana sint pecoribus ac iumentis:
4 * quæ a muris ciuitatum forinsecus, per cir-
cuitum, mille passuum spatio tendentur.
5 * contra Orientem duo millia erunt cubiti,
& contra Meridiem similiter erũt duo mil-
lia: ad mare quoque, quod respicit ad Oc-
cidentem, eadem mensura erit, & septen-
trionalis plaga æquali termino finietur.
eruntq. vrbes in medio, & foris suburbana.
6 * De ipsis autem oppidis, quæ Leuitis da-
bitis, sex erunt in fugitiuorum auxilia sepa-
rata, vt fugiat ad ea qui fuderit sanguinem:
& exceptis his, alia quadraginta duo op-
7 pida, * id est, simul quadraginta octo cum
8 suburbanis suis. * Ipsæq. vrbes, quæ dabun-
tur de possessionibus filiorum Israel, ab his
qui plus habent, plures auferentur: & qui
minus, pauciores. singuli iuxta mensuram
9 hereditatis suæ dabũt oppida Leuitis. * Ait
10 Dominus ad Moysen: * Loquere filijs Israel,
& dices ad eos: Quando transgressi fueri-
11 tis Iordanem in Terram Chanaan, * decer-
nite quæ vrbes esse debeant in præsidia
fugitiuorum, qui nolentes sanguinem fu-
12 derint: * in quibus cum fuerit profugus, co-
gnatus occisi non poterit eum occidere,
donec stet in cõspectu multitudinis, & cau-
13 sa illius iudicetur. * De ipsis autem vrbibus,
quæ ad fugitiuorum subsidia separantur,
14 * tres erũt trans Iordanem, & tres in Terra
Chanaan,

Chanaan, * tam filijs Israel quàm aduenis 15
atque peregrinis, vt confugiat ad eas qui
nolens sanguinem fuderit. * Si quis fer- 16
ro percusserit, & mortuus fuerit qui per-
cussus est: reus erit homicidij, & ipse mo-
rietur. * Si lapidem iecerit, & ictus occu- 17
buerit: similiter punietur. * Si ligno per- 18
cussus interierit: percussoris sanguine vin-
dicabitur. * Propinquus occisi, homicidam 19
interficiet, statim vt apprehenderit eum,
interficiet. * Si per odium quis hominem 20
impulerit, vel iecerit quippiam in eum per
insidias: * aut cum esset inimicus, manu per- 21
cusserit, & ille mortuus fuerit: percussor,
homicidij reus erit. cognatus occisi statim
vt inuenerit eum, iugulabit. * Quòd si for- 22
tuitu, & absque odio, * & inimicitijs quid- 23
quam horum fecerit, * & hoc audiente po- 24
pulo fuerit comprobatum, atque inter per-
cussorem & propinquum sanguinis quæ-
stio ventilata: * liberabitur innocens de vl- 25
toris manu, & reducetur per sententiam
in vrbem, ad quam confugerat, manebitq.
ibi, donec sacerdos magnus, qui oleo san-
cto vnctus est, moriatur. * Si interfector ex- 26
tra fines vrbium, quæ exulibus deputatæ
sunt, * fuerit inuentus, & percussus ab eo 27
qui vltor est sanguinis: absque noxa erit
qui eum occiderit. * debuerat enim profu- 28
gus vsque ad mortem Pontificis in vrbe
residere. postquam autem ille obierit, ho-
micida reuertetur in terram suam. * Hæc 29
sempiterna erunt, & legitima in cunctis ha-
bitationibus vestris. * Homicida sub testi- 30
bus punietur: ad vnius testimonium nul-
lus condemnabitur. * Non accipietis pre- 31
tium ab eo, qui reus est sanguinis, statim
& ipse morietur. * Exules & profugi ante 32
mortem Pontificis nullo modo in vrbes
suas reuerti poterunt: * ne polluatis ter- 33
ram habitationis vestræ, quæ insontiũ cruo-
re maculatur: nec aliter expiari potest, nisi
per eius sanguinem, qui alterius sanguinem
34 fuderit. * Atque ita emundabitur vestra
possessio me commorante vobiscum. ego
enim sum Dominus qui habito inter filios
Israel.

CAP. XXXVI.

1 ACCESSERVNT autem & principes
familiarum Galaad filij Machir, filij
Manasse de stirpe filiorum Ioseph: locutiq.
sunt Moysi coram principibus Israel, atque
2 dixerunt: * Tibi domino nostro præcepit
Dominus vt Terram sorte diuideres filijs
Israel, & vt filiabus Salphaad fratris nostri
3 dares possessionem debitam patri: * quas
si alterius tribus homines vxores accepe-
rint, sequetur possessio sua, & translata
ad aliam tribum de nostra hereditate mi-
4 nuetur. * atque ita fiet, vt cum iubileus, id
est quinquagesimus annus remissionis ad-
uenerit, confundatur sortium distributio, &
5 aliorum possessio ad alios transeat. * Re-
spondit Moyses filijs Israel, & Domino
præcipiente, ait: Recte tribus filiorum Io-
6 seph locuta est. * & hæc lex super filiabus
Salphaad a Domino promulgata est: Nu-
bant quibus volunt, tantum vt suæ tribus
7 hominibus: * ne commisceatur possessio fi-
liorum Israel de tribu in tribum. Omnes
enim viri ducent vxores de tribu & cogna-
8 tione sua: * & cunctæ feminæ de eadem tri-
bu maritos accipient: vt hereditas perma-
9 neat in familijs, * nec sibi misceatur tribus,
10 sed ita maneant * vt a Domino separatæ
sunt. Feceruntq. filiæ Salphaad vt fuerat
11 imperatum: * & nupserunt Maala, & Ther-
sa, & Hegla, & Melcha, & Noa filijs patrui
12 sui * de familia Manasse, qui fuit filius Io-
seph: & possessio, quæ illis fuerat attributa,
mansit in tribu & familia patris earum.
13 * Hæc sunt mandata atque iudicia, quæ
mandauit Dominus per manum Moysi ad
filios Israel, in campestribus Moab supra
Iordanem contra Iericho.

LIBER DEVTERONOMII, HEBRAICE ELLE HADDEBARIM.

CAPVT PRIMVM.

HÆC sunt verba, quæ locu- 1
tus est Moyses ad omnem
Israel trans Iordanem in
solitudine campestri, con-
tra Mare rubrũ, inter Pha-
ran & Thophel & Laban & Haseroth, vbi
auri est plurimum: *vndecim diebus de Ho- 2
reb per viã montis Seir vsque ad Cadesbar-
ne. *Quadragesimo anno, vndecimo men- 3
se, prima die mensis locutus est Moyses ad
filios Israel omnia quæ præceperat illi Do-
minus vt diceret eis: *postquam percussit 4
Sehon regem Amorrhæorũ, qui habitabat
in Hesebon: & Og regem Basan, qui mãsit
in Astaroth, & in Edrái, *trans Iordanem in 5
Terra Moab. Cœpitq. Moyses explanare
legem, & dicere: *Dominus Deus noster lo- 6
cutus est ad nos in Horeb, dicens: Sufficit
vobis quòd in hoc monte mãsistis: *reuer- 7
timini, & venite ad montem Amorrhæorũ,
& ad cetera quæ ei proxima sunt cãpestria
atque montana & humiliora loca contra
Meridiem, & iuxta littus maris, Terrã Cha-
nanæorum, & Libani vsque ad flumen ma-
gnum Euphraten. *En, inquit, tradidi vo- 8
bis: ingredimini & possidete eam, super
qua iurauit Dominus patribus vestris A-
braham, Isaac, & Iacob, vt daret illam eis, &
semini eorum post eos. *Dixiq. vobis illo in 9
tempore: *Non possum solus sustinere vos: 10
quia Dominus Deus vester multiplicauit
vos, & estis hodie sicut stellæ cæli, plurimi.
(*Dominus Deus patrum vestrorum addat 11
ad hunc numerum multa millia, & benedi-
cat vobis sicut locutus est.) *Non valeo 12
solus negotia vestra sustinere, & pondus ac
iurgia. *Date ex vobis viros sapientes & 13
gnaros, & quorum conuersatio sit probata
in tribubus vestris, vt ponam eos vobis

14 principes. *Tunc respondistis mihi: Bo-
15 na res est, quam vis facere. *Tuliq. de tri-
bubus vestris viros sapientes & nobiles, &
constitui eos principes, tribunos, & centu-
riones, & quinquagenarios ac decanos, qui
16 docerent vos singula. *Præcepiq. eis, dicẽs:
Audite illos, & quod iustum est iudicate:
17 siue ciuis sit ille, siue peregrinus. *Nulla
erit distantia personarum, ita paruum au-
dietis vt magnum: nec accipietis cuiusquã
personam, quia Dei iudicium est. Quod
si difficile vobis visum aliquid fuerit, refer-
18 te ad me, & ego audiam. *Præcepiq. om-
19 nia quæ facere deberetis. *Profecti autem
de Horeb, transiuimus per eremum terri-
bilem & maximam, quam vidistis, per viam
montis Amorrhæi, sicut præceperat Do-
minus Deus noster nobis. Cumq. venisse-
20 mus in Cadesbarne, *dixi vobis: Venistis
ad montem Amorrhæi, quem Dominus
21 Deus noster daturus est nobis. *Vide Ter-
ram, quam Dominus Deus tuus dat tibi:
ascende & posside eam, sicut locutus est
Dominus Deus noster patribus tuis: noli
22 timere, nec quidquam paueas. *Et accessi-
stis ad me omnes, atque dixistis: Mittamus
viros qui considerent Terram: & renun-
cient per quod iter debeamus ascendere,
23 & ad quas pergere ciuitates. *Cumq. mihi
sermo placuisset, misi ex vobis duodecim
24 viros, singulos de tribubus suis. *Qui cum
perrexissent, & ascendissent in montana,
venerunt vsque ad Vallem botri: & consi-
25 derata terra, *sumentes de fructibus eius, vt
ostenderent vbertatem, attulerunt ad nos,
atque dixerunt: Bona est terra, quam Do-
26 minus Deus noster daturus est nobis. *Et
noluistis ascendere, sed increduli ad ser-
27 monem Domini Dei nostri *murmurastis in

tabernaculis vestris, atque dixistis: Odit nos Dominus, & idcirco eduxit nos de Terra Ægypti, vt traderet nos in manu
Amorrhæi, atque deleret. *Quo ascendemus? 28
nuncij terruerunt cor nostrum, dicentes: Maxima multitudo est, & nobis statura procerior: vrbes magnæ, & ad cælum vsque munitæ, filios Enacim vidimus ibi.
*Et dixi vobis: Nolite metuere, nec timeatis eos: 29
*Dominus Deus, qui ductor est vester, pro vobis ipse pugnabit, sicut fecit in 30
Ægypto cunctis videntibus. *Et in solitudine 31
ne (ipse vidisti) portauit te Dominus Deus tuus, vt solet homo gestare paruulum filiũ suum, in omni via, per quam ambulastis, donec veniretis ad locum istum. *Et nec 32
sic quidem credidistis Domino Deo vestro,
*qui præcessit vos in via, & metatus est lo- 33
cum, in quo tentoria figere deberetis, nocte ostendens vobis iter per ignem, & die per columnam nubis. *Cumq. audisset Do- 34
minus vocem sermonum vestrorum, iratus iurauit & ait: *Non videbit quispiam de ho- 35
minibus generationis huius pessimæ Terram bonam, quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris: *præter Caleb fi- 36
lium Iephone. ipse enim videbit eam, & ipsi dabo Terram, quam calcauit, & filijs eius, quia secutus est Dominum. *Nec mi- 37
randa indignatio in populum, cum mihi quoque iratus Dominus propter vos dixerit: Nec tu ingrediéris illuc: *sed Iosue fi- 38
lius Nun minister tuus, ipse intrabit pro te. hunc exhortare & robora, & ipse sorte Terram diuidet Israeli. *Paruuli vestri, de 39
quibus dixistis quòd captiui ducerentur, & filij qui hodie boni ac mali ignorant distãtiam, ipsi ingredientur: & ipsis dabo Terrã, & possidebunt eam. *Vos autem reuertimi- 40
ni & abite in solitudinem per viam Maris rubri. *Et respondistis mihi: Peccauimus 41
Domino: ascẽdemus & pugnabimus, sicut præcepit Dominus Deus noster. Cumq. instructi armis pergeretis in montem, *ait 42
mihi Dominus: Dic ad eos: Nolite ascendere, neque pugnetis, non enim sum vobiscum: ne cadatis coram inimicis vestris.
43 *Locutus sum, & non audistis: sed aduersantes imperio Domini, & tumentes super-
44 bia ascendistis in montem. *Itaque egressus Amorrhæus, qui habitabat in montibus, & obuiam veniens persecutus est vos, sicut solent apes persequi: & cecidit de
45 Seir vsque Horma. *Cumq. reuersi ploraretis coram Domino, non audiuit vos, nec
46 voci vestræ voluit acquiescere. *Sedistis ergo in Cadesbarne multo tempore.

CAP. II.

1 PROFECTIQ. inde venimus in solitudinem, quæ ducit ad Mare rubrum, sicut mihi dixerat Dominus: & circuiuimus
2 montem Seir longo tempore. *Dixitq. Do
3 minus ad me: *Sufficit vobis circuire mon-
4 tem istum: ite contra Aquilonem: *& populo præcipe, dicens: Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau, qui
5 habitant in Seir, & timebunt vos. *Videte ergo diligenter ne moueamini contra eos. neque enim dabo vobis de terra eorũ quantum potest vnius pedis calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montem
6 Seir. *Cibos emetis ab eis pecunia, & comedetis: aquam emptam haurietis, & bi-
7 betis. *Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum: nouit iter tuum, quomodo transieris solitudinẽ hanc magnam, per quadraginta annos habitans tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi
8 defuit. *Cumq. transissemus fratres nostros filios Esau, qui habitabant in Seir, per viam campestrem de Elath, & de Asiongaber, venimus ad iter, quod ducit in desertum
9 Moab. *Dixitq. Dominus ad me: Non pugnes contra Moabitas, nec ineas aduersus eos prælium: non enim dabo tibi quidquã de terra eorum, quia filijs Loth tradidi Ar
10 in possessionem. *Emim primi fuerunt habitatores eius, populus magnus, & validus, & tam excelsus vt de Enacim stirpe,
11 *quasi gigantes crederentur, & essent similes filiorum Enacim. Denique Moabitæ appellant eos Emim. *In Seir autem prius ha-
12 bitauerunt Horræi: quibus expulsis atque

deletis habitauerunt filij Esau, sicut fecit
Israel in terra possessionis suæ,quam dedit
illi Dominus.* Surgentes ergo vt transire- 13
mus Torrentem Zared, venimus ad eum.
*Tempus autem,quo ambulauimus de Ca- 14
desbarne vsque ad transitum torrentis Za-
red, triginta & octo annorum fuit: donec
consumeretur omnis generatio hominum
bellatorum de castris, sicut iurauerat Do-
minus:*cuius manus fuit aduersum eos,vt 15
interirent de castrorum medio.*Postquam 16
autem vniuersi ceciderunt pugnatores,*lo- 17
cutus est Dominus ad me,dicens:*Tu trã- 18
sibis hodie terminos Moab,vrbem nomine
Ar: *& accedens in vicina filiorũ Ammon, 19
caue ne pugnes contra eos, nec mouearis
ad prælium: non enim dabo tibi de terra
filiorum Ammon,quia filijs Loth dedi eam
in possessionem.* Terra gigantum reputa- 20
ta est: & in ipsa olim habitauerunt gigan-
tes,quos Ammonitæ vocãt Zomzommim,
*populus magnus, & multus, & proceræ 21
longitudinis, sicut Enacim, quos deleuit
Dominus a facie eorum: & fecit illos ha-
bitare pro eis,*sicut fecerat filijs Esau, qui 22
habitant in Seir,delens Horrhæos,& terrã
eorum illis tradens,quã possident vsque in
præsens.*Heuæos quoque,qui habitabant 23
in Haserim vsque Gazan,Cappadoces ex-
pulerunt:qui egressi de Cappadocia dele-
uerunt eos,& habitauerunt pro illis.* Sur- 24
gite,& transite torrentem Arnon: ecce tra-
didi in manu tua Sehon regẽ Hesebon A-
morrhæum,& terram eius incipe possidere,
& committe aduersus eum prælium.*Ho- 25
die incipiam mittere terrorem atque for-
midinem tuam in populos,qui habitãt sub
omni cælo: vt audito nomine tuo paueãt,
& in morem parturientium cõtremiscant,
& dolore teneantur.*Misi ergo nuncios de 26
solitudine Cademoth ad Sehon regem He-
sebon verbis pacificis,dicẽs:* Transibimus 27
per terram tuam, publica gradiemur via:
non declinabimus neque ad dexteram,ne-
que ad sinistram.*Alimenta pretio vende 28
nobis,vt vescamur: aquam pecunia tribue,
& sic bibemus. Tantum est vt nobis con-
29 cedas transitum,* sicut fecerunt filij Esau,
qui habitant in Seir, & Moabitæ, qui mo-
rantur in Ar: donec veniamus ad Iorda-
nem, & transeamus ad Terram,quam Do-
30 minus Deus noster daturus est nobis.*No-
luitq. Sehon rex Hesebon dare nobis tran-
sitũ: quia indurauerat Dominus Deus tuus
spiritum eius,& obfirmauerat cor illius, vt
traderetur in manus tuas,sicut nunc vides.
31 *Dixitq. Dominus ad me: Ecce cœpi tibi
tradere Sehon,& terram eius, incipe possi-
32 dere eam. *Egressusq. est Sehon obuiam
nobis cum omni populo suo ad prælium
33 in Iasa.* Et tradidit eum Dominus Deus
noster nobis: percussimusq. eum cum filijs
34 suis & omni populo suo.*Cunctasq. vrbes
in tempore illo cepimus, interfectis habi-
tatoribus earum,viris ac mulieribus & par-
uulis. non reliquimus in eis quidquam.
35 *Absque iumentis, quæ in partem venere
prædantium: & spolijs vrbium, quas cepi-
36 mus *ab Aroer,quæ est super ripam torren
tis Arnon,oppido quod in valle situm est,
vsque Galaad. Non fuit vicus & ciuitas,
quæ nostras effugeret manus: omnes tra-
37 didit Dominus Deus noster nobis.* Abs-
que terra filiorum Ammon, ad quam non
accessimus: & cunctis quæ adiacent tor-
renti Ieboc, & vrbibus montanis, vniuer-
sisq. locis, a quibus nos prohibuit Domi-
nus Deus noster.

Cap. III.

1 ITAQVE conuersi ascendimus per iter
Basan: egressusq. est Og rex Basan in oc-
cursum nobis cum populo suo ad bellan-
2 dum in Edrai.* Dixitq. Dominus ad me:
Ne timeas eum: quia in manu tua traditus
est cum omni populo ac terra sua: faciesq.
ei sicut fecisti Sehon regi Amorrhæorum,
3 qui habitauit in Hesebon.* Tradidit ergo
Dominus Deus noster in manibus nostris
etiam Og regẽ Basan,& vniuersum popu-
lum eius: percussimusq. eos vsque ad inter-
4 necionem,*vastãtes cunctas ciuitates illius
vno tempore. non fuit oppidum,quod nos
effugeret: sexaginta vrbes,omnem regionẽ

Argob regni Og in Basan.* Cunctæ vrbes 5
erant munitæ muris altissimis, portisq. &
vectibus, absque oppidis innumeris, quæ
nõ habebant muros.* Et deleuimus eos, 6
sicut feceramus Sehon regi Hesebon, di-
sperdentes omnem ciuitatem, virosq. ac
mulieres & paruulos: *iumenta autem & 7
spolia vrbium diripuimus.* Tulimusq. illo 8
in tempore terram de manu duorum regũ
Amorrhæorum, qui erant trans Iordanem:
a torrente Arnon vsque ad montem Her-
mon,* quẽ Sidonij Sarion vocant, & Amor- 9
rhæi Sanir:* omnes ciuitates, quæ sitæ sunt 10
in planitie, & vniuersam Terram Galaad &
Basan vsque ad Selcha, & Edrái ciuitates
regni Og in Basan.* Solus quippe Og rex 11
Basan restiterat de stirpe gigantum. Mon-
stratur lectus eius ferreus, qui est in Rab-
bath filiorum Ammon, nouem cubitos ha-
bens longitudinis, & quattuor latitudinis
ad mensuram cubiti virilis manus. *Ter- 12
ramq. possedimus tempore illo ab Aroer,
quæ est super ripam torrentis Arnon, vsque
ad mediam partem montis Galaad: & ci-
uitates illius dedi Ruben & Gad.* Reli- 13
quam autem partem Galaad, & omnem
Basan regni Og, tradidi mediæ tribui Ma-
nasse, omnem regionem Argob: cunctaq.
Basan vocatur Terra gigantum.* Iair filius 14
Manasse possedit omnem regionem Argob
vsque ad terminos Gessuri, & Machati.
Vocauitq. ex nomine suo Basan, Hauoth
Iair, id est, Villas Iair, vsque in præsentem
diem. *Machir quoque dedi Galaad.* Et 15 16
tribubus Ruben & Gad dedi de Terra Ga-
laad vsque ad Torrentem Arnon medium
torrentis, & confinium vsque ad torren-
tem Ieboc, qui est terminus filiorum Am-
mon: * & planitiem solitudinis, atque Ior- 17
danẽ, & terminos Cenereth vsque ad ma-
re deserti, quod est salsissimum, ad radices
montis Phasga contra orientem.* Præce- 18
piq. vobis in tempore illo, dicens: Domi-
nus Deus vester dat vobis terram hanc in
hereditatem, expediti præcedite fratres ve-
stros filios Israel omnes viri robusti: *abs- 19
que vxoribus, & paruulis atque iumentis.

Noui enim quòd plura habeatis pecora, &
in vrbibus remanere debebũt, quas tradidi
20 vobis,* donec requiem tribuat Dominus
fratribus vestris, sicut vobis tribuit: & pos-
sideant ipsi etiam Terram, quam daturus est
eis trans Iordanem: tunc reuertetur vnus-
quisque in possessionem suam, quam dedi
21 vobis.* Iosue quoque in tempore illo præ-
cepi, dicens: Oculi tui viderunt quæ fecit
Dominus Deus vester duobus his regibus:
sic faciet omnibus regnis, ad quæ transitu-
22 rus es.* Ne timeas eos: Dominus enim
23 Deus vester pugnabit pro vobis.* Preca-
tusq. sum Dominum in tẽpore illo, dicens:
24 *Domine Deus tu cœpisti ostendere seruo
tuo magnitudinem tuam, manumq. fortissi-
mam. neque enim est alius Deus vel in cæ-
lo, vel in terra, qui possit facere opera tua,
25 & comparari fortitudini tuæ.* Transibo
igitur, & videbo Terram hanc optimã trans
Iordanem, & montem istum egregium, &
26 Libanum.* Iratusq. est Dominus mihi pro-
pter vos, nec exaudiuit me, sed dixit mihi:
Sufficit tibi: nequaquam vltra loquaris de
27 hac re ad me.* Ascende cacumen Phasgæ,
& oculos tuos circumfer ad occidentem, &
ad aquilonem, austrumq. & orientẽ, & aspi-
ce. nec enim transibis Iordanem istum.
28 *Præcipe Iosue, & corrobora eũ atque con-
forta: quia ipse præcedet populum istũ, &
29 diuidet eis Terram, quam visurus es.* Man-
simusq. in valle contra fanum Phogor.

Cap. IIII.

1 Et nunc Israel audi præcepta & iudicia,
quæ ego doceo te: vt faciens ea, viuas,
& ingrediens possideas Terram, quam Do-
minus Deus patrum vestrorum daturus est
2 vobis.* Non addetis ad verbũ, quod vobis
loquor, nec auferetis ex eo: custodite man-
data Domini Dei vestri quæ ego præcipio
3 vobis.* Oculi vestri viderunt omnia quæ
fecit Dominus cõtra Beelphegor, quomo-
do contriuerit omnes cultores eius de me-
4 dio vestri.* Vos autem qui adhæretis Do-
mino Deo vestro, viuitis vniuersi vsque in
5 præsentem diem.* Scitis quòd docuerim
vos

vos præcepta atque iustitias, sicut manda-
uit mihi Dominus Deus meus: sic facietis
ea in Terra, quam possessuri estis:* & ob- 6
seruabitis & implebitis opere. Hæc est
enim vestra sapientia, & intellectus coram
populis, vt audiétes vniuersa præcepta hæc,
dicant: En populus sapiens & intelligens,
gens magna.*Nec est alia natio tam gran- 7
dis, quæ habeat deos appropinquátes sibi,
sicut Deus noster adest cunctis obsecratio-
nibus nostris.*Quæ est enim alia gens sic 8
inclyta vt habeat ceremonias, iustaq. iudi-
cia, & vniuersam legem, quam ego propo-
nam hodie ante oculos vestros? *Custodi 9
igitur temetipsum, & animam tuam solici-
te. Ne obliuiscaris verborum, quæ viderũt
oculi tui, & ne excidant de corde tuo cun-
ctis diebus vitæ tuæ: Docebis ea filios ac
nepotes tuos,* a die in quo stetisti coram 10
Domino Deo tuo in Horeb, quando Do-
minus locutus est mihi, dicens: Congrega
ad me populũ, vt audiant sermones meos,
& discant timere me omni tempore quo
viuunt in terra, doceantq. filios suos.* Et 11
accessistis ad radices montis, qui ardebat
vsque ad cælum: erantq. in eo tenebræ, &
nubes, & caligo.* Locutusq. est Dominus 12
ad vos de medio ignis. Vocem verborum
eius audistis, & formam penitus non vidi-
stis.*Et ostendit vobis pactum suum, quod 13
præcepit vt faceretis, & decem verba, quæ
scripsit in duabus tabulis lapideis.*Mihiq. 14
mandauit in illo tempore vt docerem vos
ceremonias & iudicia, quæ facere debere-
tis in Terra, quam possessuri estis.*Custo- 15
dite igitur solicite animas vestras. Non vi-
distis aliquam similitudinem in die, qua lo-
cutus est vobis Dominus in Horeb de me-
dio ignis:* ne forte decepti faciatis vobis 16
sculptam similitudinem, aut imaginé ma-
sculi vel feminæ,*similitudinem omnium 17
iumentorum, quæ sunt super terram, vel
auium sub cælo volantium,* atque repti- 18
lium, quæ mouentur in terra, siue piscium
qui sub terra morantur in aquis:* ne forte 19
eleuatis oculis ad cælum, videas Solem &
Lunam, & omnia astra cæli, & errore dece-
ptus adores ea & colas quæ creauit Domi-
nus Deus tuus in ministerium cunctis gen-
20 tibus, quæ sub cælo sunt.*Vos autem tulit
Dominus, & eduxit de fornace ferrea Æ-
gypti, vt haberet populum hereditarium,
21 sicut est in præsenti die.* Iratusq. est Do-
minus cõtra me propter sermones vestros,
& iurauit vt non transirem Iordanem, nec
ingrederer Terram optimam, quam datu-
22 rus est vobis.* Ecce morior in hac humo,
non transibo Iordanem: vos transibitis, &
23 possidebitis terram egregiam.* Caue ne
quando obliuiscaris pacti Domini Dei tui,
quod pepigit tecum: & facias tibi sculptã
similitudinem eorum, quæ fieri Dominus
24 prohibuit:*quia Dominus Deus tuus ignis
25 consumens est, Deus æmulator.* Si genue-
ritis filios ac nepotes, & morati fueritis in
Terra, deceptiq. feceritis vobis aliquam si-
militudinem, patrantes malum coram Do-
mino Deo vestro, vt eum ad iracundiam
26 prouocetis:* testes inuoco hodie cælum &
terrã, cito perituros vos esse de Terra, quam
transito Iordane possessuri estis. non habi-
tabitis in ea longo tempore, sed delebit
27 vos Dominus,* atque disperget in omnes
gentes, & remanebitis pauci in nationibus,
28 ad quas vos ducturus est Dominus.* ibiq.
seruietis dijs, qui hominum manu fabricati
sunt; ligno & lapidi qui non vident, nec
audiunt, nec comedunt, nec odorantur.
29 * Cumq. quæsieris ibi Dominum Deum
tuum, inuenies eum: si tamen toto corde
quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ.
30 *Postquam te inuenerint omnia quæ præ-
dicta sunt, nouissimo tempore reuerteris
ad Dominum Deum tuum, & audies vo-
31 cem eius.* Quia Deus misericors Domi-
nus Deus tuus est: non dimittet te, nec
omnino delebit, neque obliuiscetur pacti,
32 in quo iurauit patribus tuis.* Interroga de
diebus antiquis, qui fuerunt ante te ex die
quo creauit Deus hominem super terram,
a summo cælo vsque ad summum eius, si
facta est aliquando huiuscemodi res, aut
33 vmquã cognitum est,* vt audiret populus
vocem Dei loquentis de medio ignis, sicut

tu audisti,& vixisti:* si fecit Deus vt ingre- 34
deretur, & tolleret sibi Gentem de medio
nationum,per tẽtationes,signa,atque por-
tenta, per pugnam & robustam manum,
extẽtumq. brachium, & horribiles visiones
iuxta omnia,quæ fecit pro vobis Dominus
Deus vester in Ægypto, videntibus oculis
tuis:* vt scires quoniam Dominus ipse est 35
Deus,& non est alius præter eum.* De cæ- 36
lo te fecit audire vocem suam,vt doceret
te, & in terra ostendit tibi ignem suũ ma-
ximũ,& audisti verba illius de medio ignis,
* quia dilexit patres tuos, & elegit semen 37
eorum post eos. Eduxitq. te præcedens in
virtute sua magna ex Ægypto,* vt deleret 38
nationes maximas & fortiores te in introi-
tu tuo: & introduceret te,daretq. tibi terrã
earum in possessionem,sicut cernis in præ-
senti die.* Scito ergo hodie, & cogitato in 39
corde tuo quòd Dominus ipse sit Deus in
cælo sursum,& in terra deorsum,& non sit
alius.* Custodi præcepta eius atque mãda- 40
ta,quæ ego præcipio tibi: vt bene sit tibi,
& filijs tuis post te,& permaneas multo tẽ-
pore super Terram,quam Dominus Deus
tuus daturus est tibi.* Tunc separauit Moy 41
ses tres ciuitates trans Iordanem ad Orien
talem plagam,* vt confugiat ad eas qui oc- 42
ciderit nolẽs proximum suum,nec sibi fue-
rit inimicus ante vnum & alterum diem,&
ad harum aliquam vrbium possit euadere:
* Bosor in solitudine,quæ sita est in Terra 43
campestri de tribu Ruben: & Ramoth in
Galaad,quæ est in tribu Gad: & Golan in
Basan, quæ est in tribu Manasse.* Ista est 44
lex, quam proposuit Moyses corã filijs Is-
rael,* & hæc testimonia & ceremoniæ atque 45
iudicia,quæ locutus est ad filios Israel,quã-
do egressi sunt de Ægypto,* trans Iordanẽ 46
in valle contra fanum Phogor in terra
Sehon regis Amorrhæi,qui habitauit in He-
sebon, quẽ percussit Moyses. Filij quoque
Israel egressi ex Ægypto * possederunt ter- 47
ram eius, & terram Og regis Basan, duo-
rum regum Amorrhæorum,qui erant trans
Iordanem ad solis ortum:* Ab Aroer,quæ 48
sita est super ripam torrentis Arnon,vsque
49 ad montem Sion,qui est & Hermon,* om-
nem planitiem trans Iordanem ad Orien-
talem plagam, vsque ad mare solitudinis,
& vsque ad radices montis Phasgæ.

CAP. V.

1 VOCAVITQ. Moyses omnem Israe-
lem, & dixit ad eum: Audi Israel ce-
remonias atque iudicia,quæ ego loquor in
auribus vestris hodie: discite ea, & opere
2 complete. * Dominus Deus noster pepi-
3 git nobiscum fœdus in Horeb.* Non cum
patribus nostris inijt pactum, sed nobiscũ
qui in præsentiarum sumus, & viuimus.
4 * Facie ad faciem locutus est nobis in mõ-
5 te de medio ignis. * Ego sequester & me-
dius fui inter Dominum & vos in tempo-
re illo, vt annunciarem vobis verba eius:
timuistis enim ignem, & non ascendistis
6 in montem, & ait: * Ego Dominus Deus
tuus, qui eduxi te de Terra Ægypti de do-
7 mo seruitutis. * Non habebis deos alienos
8 in conspectu meo. * Non facies tibi scul-
ptile, nec similitudinem omnium, quæ in
cælo sunt desuper,& quæ in terra deorsum,
9 & quæ versantur in aquis sub terra.* Non
adorabis ea,& non coles. Ego enim sum
Dominus Deus tuus: Deus æmulator,red-
dens iniquitatem patrũ super filios in ter-
tiam & quartam generationẽ his qui ode-
10 runt me,* & faciens misericordiam in mul-
ta millia diligentibus me, & custodienti-
11 bus præcepta mea. * Non vsurpabis no-
men Domini Dei tui frustra: quia nõ erit
impunitus qui super re vana nomen eius
12 assumpserit.* Obserua diem Sabbati, vt
sanctifices eum, sicut præcepit tibi Domi-
13 nus Deus tuus. * Sex diebus operaberis,&
14 facies omnia opera tua. * Septimus dies
Sabbati est,id est, requies Domini Dei tui.
Non facies in eo quidquam operis tu, &
filius tuus, & filia, seruus & ancilla,& bos,
& asinus, & omne iumentum tuum, &
peregrinus qui est intra portas tuas: vt re-
quiescat seruus tuus, & ancilla tua, sicut
15 & tu. * Memento quòd & ipse seruieris
in Ægypto, & eduxerit te inde Domi-

nus

nus Deus tuus in manu forti, & brachio
extento. Idcirco præcepit tibi vt obseruares diem Sabbati. * Honora patrem tuum 16
& matré, sicut præcepit tibi Dominus Deus
tuus, vt longo viuas tempore, & bene sit tibi in Terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi. * Non occides. * Neque mœ- 17
18
chaberis. * Furtumq. non facies. * Nec lo- 19
quéris contra proximum tuum falsum te- 20
stimonium. * Non concupisces vxoré pro- 21
ximi tui: non domum, non agrum, non seruum, non ancillam, non bouem, non asinú,
& vniuersa quæ illius sunt. * Hæc verba 22
locutus est Dominus ad omnem multitudinem vestram in monte de medio ignis &
nubis, & caliginis, voce magna, nihil addés
amplius: & scripsit ea in duabus tabulis
lapideis, quas tradidit mihi. * Vos autem 23
postquam audistis vocem de medio tenebrarum, & montem ardere vidistis, accessistis ad me omnes principes tribuum & maiores natu, atque dixistis: * Ecce ostendit 24
nobis Dominus Deus noster maiestatem
& magnitudinem suam: vocem eius audiuimus de medio ignis, & probauimus hodie quòd loquente Deo cum homine, vixerit homo. * Cur ergo moriemur, & deuo- 25
rabit nos ignis hic maximus? Si enim audierimus vltra vocem Domini Dei nostri,
moriemur. * Quid est omnis caro, vt audiat 26
vocem Dei viuentis, qui de medio ignis loquitur sicut nos audiuimus, & possit viuere? * Tu magis accede: & audi cuncta quæ 27
dixerit Dominus Deus noster tibi: loquérisq. ad nos, & nos audientes faciemus ea.
* Quod cum audisset Dominus, ait ad me: 28
Audiui vocem verborum populi huius quæ
locuti sunt tibi: bene omnia sunt locuti.
* Quis det talem eos habere mentem, vt ti- 29
meant me, & custodiant vniuersa mandata
mea in omni tempore, vt bene sit eis & filijs eorum in sempiternum? * Vade & dic 30
eis: Reuertimini in tentoria vestra. * Tu ve- 31
ro hic sta mecum, & loquar tibi omnia mádata mea, & ceremonias atque iudicia: quæ
docebis eos, vt faciant ea in Terra, quam
dabo illis in possessionem. * Custodite igi- 32
tur & facite quæ præcepit Dominus Deus
vobis: non declinabitis neque ad dexterá,
33 neque ad sinistram: * sed per viam, quam
præcepit Dominus Deus vester, ambulabitis, vt viuatis, & bene sit vobis, & protelentur dies in terra possessionis vestræ.

CAP. VI.

1 HÆC sunt præcepta, & ceremoniæ, atque iudicia, quæ mandauit Dominus
Deus vester vt docerem vos, & faciatis ea
in Terra, ad quam transgredimini possidé-
2 dam: * vt timeas Dominum Deum tuum, &
custodias omnia mádata & præcepta eius,
quæ ego præcipio tibi, & filijs, ac nepotibus
tuis, cunctis diebus vitæ tuæ, vt prolongen-
3 tur dies tui. * Audi Israel, & obserua vt facias quæ præcepit tibi Dominus, & bene sit
tibi, & multipliceris amplius, sicut pollicitus est Dominus Deus patrum tuorum tibi
4 terram lacte & melle manantem. * Audi Israel, Dominus Deus noster, Dominus vnus
5 est. * Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex to-
6 ta fortitudine tua. * Eruntq. verba hæc, quæ
7 ego præcipio tibi hodie, in corde tuo: * &
narrabis ea filijs tuis, & meditaberis in eis
sedens in domo tua, & ambulans in itine-
8 re, dormiens atque consurgens. * Et ligabis
ea quasi signum in manu tua, eruntq. &
9 mouebuntur inter oculos tuos, * scribesq.
10 ea in limine, & ostijs domus tuæ. * Cumq.
introduxerit te Dominus Deus tuus in Terram, pro qua iurauit patribus tuis Abrahá,
Isaac, & Iacob: & dederit tibi ciuitates ma-
11 gnas & optimas, quas non ædificasti, * domos plenas cunctarum opum, quas nó extruxisti, cisternas, quas non fodisti, vineta,
12 & oliueta, quæ nó plantasti, * & comederis,
13 & saturatus fueris: * caue diligenter ne obliuiscaris Domini, qui eduxit te de Terra Ægypti, de domo seruitutis. Dominum Deú
tuum timebis, & illi soli seruies, ac per no-
14 men illius iurabis. * Non ibitis post deos
alienos cunctarum Gentium, quæ in circui-
15 tu vestro sunt: * quoniam Deus æmulator
Dominus Deus tuus in medio tui: nequádo

dó irascatur furor Domini Dei tui contra
te,& auferat te de superficie terræ. * Non 16
tentabis Dominum Deum tuum,sicut ten-
tasti in loco tentationis. * Custodi præce- 17
pta Domini Dei tui,ac testimonia & cere-
monias,quas præcepit tibi: * & fac quod pla- 18
citum est & bonum in conspectu Domini,
vt bene sit tibi: & ingressus possideas Ter-
ram optimam,de qua iurauit Dominus pa
tribus tuis, * vt deleret omnes inimicos tuos 19
coram te,sicut locutus est. * Cumq. inter- 20
rogauerit te filius tuus cras,dicens: Quid
sibi volunt testimonia hæc,& ceremoniæ,
atque iudicia,quæ præcepit Dominus Deus
noster nobis? * dices ei: Serui eramus Pha- 21
raonis in Ægypto,& eduxit nos Dominus
de Ægypto in manu forti: * fecitq. signa 22
atque prodigia magna & pessima in Ægy-
pto contra Pharaonem,& omnem domum
illius in conspectu nostro, * & eduxit nos 23
inde, vt introductis daret Terram, super
qua iurauit patribus nostris. * Præcepitq. 24
nobis Dominus vt faciamus omnia legiti-
ma hæc,& timeamus Dominum Deum no-
strum,vt bene sit nobis cunctis diebus vitæ
nostræ,sicut est hodie. * Eritq. nostri mise- 25
ricors,si custodierimus & fecerimus omnia
præcepta eius coram Domino Deo nostro,
sicut mandauit nobis.

Cap. VII.

CVM introduxerit te Dominus Deus 1
tuus in terram,quam possessurus in-
grederis,& deleuerit Gentes multas coram
te,Hethæum,& Gergezæum,& Amorrhæũ,
Chananæum,& Pherezæum,& Heuæum,
& Iebusæum,septem gentes multo maio-
ris numeri quàm tu es,& robustiores te:
* tradideritq. eas Dominus Deus tuus tibi, 2
percuties eas vsque ad internecionẽ. Non
inibis cum eis fœdus,nec misereberis ea-
rum, * neque sociabis cum eis coniugia. Fi- 3
liam tuam non dabis filio eius, nec filiam
illius accipies filio tuo: * quia seducet filium 4
tuum,ne sequatur me, & vt magis seruiat
dijs alienis. irasceturq. furor Domini,& de-
lebit te cito. * Quin potius hæc facietis eis: 5
Aras eorum subuertite,& confringite sta-
tuas,lucosq. succidite,& sculptilia cõburi-
6 te. * Quia populus sanctus es Domino Deo
tuo. Te elegit Dominus Deus tuus,vt sis ei
populus peculiaris de cunctis populis,qui
7 sunt super terram. * Non quia cunctas gen
tes numero vincebatis, vobis iunctus est
Dominus,& elegit vos,cum omnibus sitis
8 populis pauciores: * sed quia dilexit vos Do
minus,& custodiuit iuramentum,quod iu-
rauit patribus vestris: eduxitq. vos in ma-
nu forti,& redemit de domo seruitutis, de
9 manu Pharaonis regis Ægypti. * Et scies
quia Dominus Deus tuus,ipse est Deus for
tis & fidelis,custodiens pactum & misericor
diam diligentibus se, & his qui custodiunt
10 præcepta eius in mille generationes: * &
reddens odientibus se statim,ita vt disper-
dat eos, & vltra non differat, protinus eis
11 restituens quod merentur. * Custodi ergo
præcepta & ceremonias atque iudicia,quæ
12 ego mando tibi hodie vt facias. * Si postquã
audieris hæc iudicia,custodieris ea & fece-
ris,custodiet & Dominus Deus tuus pactũ
tibi,& misericordiam quam iurauit patri-
13 bus tuis: * & diliget te ac multiplicabit,be-
nedicetq. fructui ventris tui,& fructui terræ
tuæ,frumento tuo,atque vindemiæ,oleo,&
armentis,gregibus ouium tuarũ super Ter
ram,pro qua iurauit patribus tuis vt daret
14 eam tibi. * Benedictus eris inter omnes po
pulos. Non erit apud te sterilis vtriusque
sexus,tam in hominibus quàm in gregibus
15 tuis. * Auferet Dominus a te omnem lan-
guorem: & infirmitates Ægypti pessimas,
quas nouisti, non inferet tibi, sed cunctis
16 hostibus tuis. * Deuorabis omnes populos,
quos Dominus Deus tuus daturus est tibi.
Nõ parcet eis oculus tuus,nec seruies dijs
17 eorum,ne sint in ruinam tui. * Si dixeris in
corde tuo: Plures sunt gẽtes istæ quàm ego,
18 quo modo potero delere eas? * noli metue-
re,sed recordare quæ fecerit Dominus Deus
19 tuus Pharaoni,& cunctis Ægyptijs, * plagas
maximas,quas viderunt oculi tui, & signa
atque portenta, manumq. robustam,& ex-
tentum brachium,vt educeret te Dominus

Deus tuus. sic faciet cunctis populis, quos
metuis.* Insuper & crabrones mittet Domi 20
nus Deus tuus in eos, donec deleat omnes
atque disperdat qui te fugerint, & latere po
tuerint. *Non timebis eos, quia Dominus 21
Deus tuus in medio tui est, Deus magnus
& terribilis:*ipse consumet nationes has in 22
conspectu tuo paulatim atque per partes.
Nō poteris eas delere pariter: ne forte mul
tiplicentur contra te bestiæ terræ.*Dabitq. 23
eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo:
& interficiet illos donec penitus deleātur.
*Tradetq. reges eorum in manus tuas, & 24
disperdes nomina eorum sub cælo: nullus
poterit resistere tibi, donec conteras eos.
*Sculptilia eorum igne cōbures: non con- 25
cupisces argentum & aurum, de quibus fa-
cta sunt, neque assumes ex eis tibi quidquā,
ne offendas, propterea quia abominatio est
Domini Dei tui.*Nec inferes quippiam ex 26
idolo in domum tuam, ne fias anathema,
sicut & illud est. Quasi spurcitiam detesta-
beris, & velut inquinamentum ac sordes
abominationi habebis, quia anathema est.

CAP. VIII.

OMNE mandatum, quod ego præcipio 1
tibi hodie, caue diligenter vt facias: vt
possitis viuere, & multiplicemini, ingressiq.
possideatis Terram, pro qua iurauit Domi-
nus patribus vestris.*Et recordaberis cuncti 2
itineris, per quod adduxit te Dominus Deus
tuus quadraginta annis per desertum, vt af
fligeret te, atque tentaret, & nota fierent
quæ in tuo animo versabantur, vtrum cu-
stodires mandata illius, an non.*Afflixit te 3
penuria, & dedit tibi cibum Manna, quod
ignorabas tu & patres tui: vt ostenderet
tibi quòd non in solo pane viuat homo,
sed in omni verbo quod egreditur de ore
Dei.*Vestimentum tuum, quo operiebaris, 4
nequaquam vetustate defecit, & pes tuus
non est subtritus, en quadragesimus annus
est.*Vt recogites in corde tuo, quia sicut 5
erudit filium suū homo, sic Dominus Deus
tuus erudiuit te,*vt custodias mandata Do 6
mini Dei tui, & ambules in vijs eius, & ti-
7 meas eum.*Dominus enim Deus tuus in-
troducet te in terram bonam, terram riuo-
rum aquarumq. & fontium: in cuius cam-
pis & montibus erumpunt fluuiorum abys-
8 si;*terram frumenti, hordei ac vinearum,
in qua ficus, & malogranata, & oliueta na-
9 scuntur: terram olei ac mellis.* Vbi abs-
que vlla penuria comedes panem tuum,
& rerum omnium abundantia perfrueris:
cuius lapides ferrum sunt, & de montibus
10 eius æris metalla fodiuntur:*vt cum come-
deris, & satiatus fueris, benedicas Domino
Deo tuo pro terra optima, quam dedit ti-
11 bi.*Obserua, & caue nequando obliuisca-
ris Domini Dei tui, & negligas mandata
eius atque iudicia & ceremonias, quas ego
12 præcipio tibi hodie:*ne postquam come-
deris & satiatus fueris, domos pulchras æ-
13 dificaueris, & habitaueris in eis,*habuerisq.
armenta boum & ouium greges, argenti
14 & auri, cunctarumq. rerum copiam,*eleue-
tur cor tuum, & non reminiscaris Domini
Dei tui, qui eduxit te de Terra Ægypti, de
15 domo seruitutis:* & ductor tuus fuit in
solitudine magna atque terribili, in qua
erat serpens flatu adurēs, & scorpio ac di-
psas, & nullæ omnino aquæ: qui eduxit ri-
16 uos de petra durissima,*& cibauit te Man-
na in solitudine, quod nescierunt patres
tui. Et postquam afflixit ac probauit, ad
17 extremum misertus est tui,*ne diceres in
corde tuo: Fortitudo mea, & robur manus
18 meæ, hæc mihi omnia præstiterunt. *Sed
recorderis Domini Dei tui, quòd ipse vires
tibi præbuerit, vt impleret pactum suum,
super quo iurauit patribus tuis, sicut præ-
19 sens indicat dies.*Sin autem oblitus Do-
mini Dei tui, secutus fueris deos alienos, co
luerisq. illos & adoraueris: ecce nunc præ-
20 dico tibi quòd omnino dispereas. *Sicut
Gentes, quas deleuit Dominus in introitu
tuo, ita & vos peribitis, si inobedientes fue-
ritis voci Domini Dei vestri.

CAP. IX.

1 AVDI Israel: Tu transgredieris hodie
Iordanem, vt possideas nationes ma-
ximas

ximas & fortiores te, ciuitates ingentes, &
ad cælum vsque muratas, *populum magnũ 2
atque sublimem, filios Enacim, quos ipse
vidisti, & audisti, quibus nullus potest ex ad-
uerso resistere. *Scies ergo hodie quòd Do- 3
minus Deus tuus ipse transibit ante te, ignis
deuorans atque consumens, qui cõterat eos
& deleat atque disperdat ante faciem tuam
velociter, sicut locutus est tibi. *Ne dicas in 4
corde tuo, cũ deleuerit eos Dominus Deus
tuus in conspectu tuo: Propter iustitiam
meam introduxit me Dominus vt terram
hanc possiderem, cum propter impietates
suas istæ deletæ sint nationes. *Neque enim 5
propter iustitias tuas, & æquitatem cordis
tui ingredieris vt possideas terras earũ: sed
quia illæ egerunt impie, introeunte te dele-
tæ sunt: & vt compleret verbum suum Do-
minus, quod sub iuramento pollicitus est
patribus tuis Abraham, Isaac, & Iacob. *sci- 6
to ergo quòd non propter iustitias tuas Do-
minus Deus tuus dederit tibi terram hanc
optimam in possessionem, cum durissimæ
ceruicis sis populus. *Memento, & ne obliui 7
scaris quomodo ad iracundiã prouocaue-
ris Dominũ Deum tuum in solitudine. Ex
eo die, quo egressus es ex Ægypto vsque
ad locum istum, semper aduersum Dominũ
contendisti. *Nam & in Horeb prouocasti 8
eum, & iratus delere te voluit, *quãdo ascen 9
di in montem, vt acciperem tabulas lapi-
deas, tabulas pacti quod pepigit vobiscum
Dominus: & perseueraui in monte quadra-
ginta diebus ac noctibus, panem nõ come-
dens, & aquam non bibens. *Deditq. mihi 10
Dominus duas tabulas lapideas scriptas di-
gito Dei, & continentes omnia verba quæ
vobis locutus est in monte de medio ignis,
quando concio populi congregata est.
*Cumq. transissent quadraginta dies, & to- 11
tidem noctes, dedit mihi Dominus duas ta-
bulas lapideas, tabulas fœderis, *dixitq. mi- 12
hi: Surge, & descende hinc cito: quia popu
lus tuus, quem eduxisti de Ægypto, deserue-
runt velociter viam, quam demonstrasti eis,
feceruntq. sibi conflatile. *Rursumq. ait Do 13
minus ad me: Cerno quòd populus iste du
14 ræ ceruicis sit: *dimitte me vt conteram eũ,
& deleam nomen eius de sub cælo, & consti
tuã te super Gentem, quæ hac maior & for-
15 tior sit. *Cũq. de monte ardente descende-
rẽ, & duas tabulas fœderis vtraque tenerem
16 manu, *vidissemq. vos peccasse Domino
Deo vestro, & fecisse vobis vitulum confla-
tilem, ac deseruisse velociter viam eius, quã
17 vobis ostenderat: *proieci tabulas de ma-
nibus meis, confregiq. eas in conspectu ve
18 stro. *Et procidi ante Dominũ sicut prius,
quadraginta diebus & noctibus panẽ non
comedens, & aquam non bibens propter
omnia peccata vestra quæ gessistis contra
Dominum, & eum ad iracundiam prouo-
19 castis: *timui enim indignationem & iram
illius, qua aduersum vos concitatus, delere
vos voluit. Et exaudiuit me Dominus etiã
20 hac vice. *Aduersum Aaron quoque vehe-
menter iratus, voluit eum conterere, & pro
21 illo similiter deprecatus sum. *Peccatum au
tem vestrum quod feceratis, id est vitulum,
arripiens, igne combussi, & in frusta com-
minuens, omninoq. in puluerem redigens,
proieci in torrentem, qui de monte descen
22 dit. *In incendio quoque & in tentatione,
& in Sepulchris concupiscẽtiæ prouocastis
23 Dominum: *& quando misit vos de Cades-
barne, dicens: Ascendite, & possidete Ter-
ram, quam dedi vobis, & contempsistis im-
perium Domini Dei vestri, & non credidi-
stis ei, neque vocem eius audire voluistis:
24 *sed semper fuistis rebelles a die qua nosse
25 vos cœpi. *Et iacui coram Domino qua-
draginta diebus ac noctibus, quibus eum
suppliciter deprecabar, ne deleret vos vt
26 fuerat cõminatus: *& orans dixi: Domine
Deus, ne disperdas populum tuum, & here-
ditatem tuam, quam redemisti in magni-
tudine tua, quos eduxisti de Ægypto in
27 manu forti. *Recordare seruorum tuorum
Abraham, Isaac, & Iacob: ne aspicias duri-
tiam populi huius, & impietatem atque
28 peccatum: *ne forte dicant habitatores ter
ræ, de qua eduxisti nos: Non poterat Do-
minus introducere eos in Terram, quam
pollicitus est eis, & oderat illos: idcirco
eduxit,

eduxit, vt interficeret eos in solitudine.
* qui sunt populus tuus & hereditas tua, 29
quos eduxisti in fortitudine tua magna, &
in brachio tuo extento.

CAP. X.

IN tempore illo dixit Dominus ad me: 1
Dola tibi duas tabulas lapideas, sicut
priores fuerunt, & ascende ad me in mon
tem: faciesq. arcam ligneam, *& scribam in 2
tabulis verba quæ fuerunt in his, quas ante
confregisti, ponesq. eas in arca. *Feci igitur 3
arcam de lignis settim. Cumq. dolassem
duas tabulas lapideas instar priorum, ascẽ-
di in montem, habens eas in manibus:
*Scripsitq. in tabulis iuxta id, quod prius 4
scripserat, verba decem, quæ locutus est Do
minus ad vos in monte de medio ignis,
quando populus congregatus est: & dedit
eas mihi. *Reuersusq. de monte, descendi, 5
& posui tabulas in arcam, quam feceram,
quæ hucusque ibi sunt, sicut mihi præcepit
Dominus. *Filij autem Israel mouerunt ca- 6
stra ex Beroth filiorum Iacan in Mosera, vbi
Aaron mortuus ac sepultus est, pro quo,
sacerdotio functus est Eleazar filius eius.
*Inde venerunt in Gadgad: de quo loco 7
profecti, castrametati sunt in Ietebatha, in
Terra aquarum atque torrentium. *Eo tem 8
pore separauit tribum Leui, vt portaret ar-
cam fœderis Domini, & staret coram eo in
ministerio, ac benediceret in nomine illius
vsque in præsentem diem. *Quam ob rem 9
non habuit Leui partem, neque possessio-
nem cũ fratribus suis: quia ipse Dominus
possessio eius est, sicut promisit ei Dominus
Deus tuus. *Ego autem steti in monte, si- 10
cut prius, quadraginta diebus ac noctibus:
exaudiuitq. me Dominus etiam hac vice, &
te perdere noluit. *Dixitq. mihi: Vade, & 11
præcede populum, vt ingrediatur, & possi-
deat Terram, quam iuraui patribus eorum
vt traderem eis. *Et nunc Israel, quid Do- 12
minus Deus tuus petit a te, nisi vt timeas
Dominum Deum tuum, & ambules in vijs
eius, & diligas eum, ac seruias Domino Deo
tuo in toto corde tuo, & in tota anima
13 tua: *custodiasq. mandata Domini, & cere-
monias eius, quas ego hodie præcipio tibi,
14 vt bene sit tibi? *En Domini Dei tui cælum
est, & cælum cæli, terra & omnia, quæ in ea
15 sunt: *& tamen patribus tuis conglutina-
tus est Dominus, & amauit eos, elegitq. se-
men eorum post eos, id est vos, de cunctis
16 Gentibus, sicut hodie comprobatur. *Cir-
cumcidite igitur præputium cordis vestri,
& ceruicem vestram ne induretis amplius:
17 *quia Dominus Deus vester ipse est Deus
deorum, & Dominus dominantium, Deus
magnus & potens, & terribilis, qui personã
18 non accipit, nec munera. *Facit iudicium
pupillo & viduæ, amat peregrinum, & dat
19 ei victum atque vestitum. *& vos ergo ama-
te peregrinos, quia & ipsi fuistis aduenæ in
20 Terra Ægypti. *Dominum Deum tuum ti-
mebis, & ei soli seruies: ipsi adhærebis, iu-
21 rabisq. in nomine illius. *Ipse est laus tua,
& Deus tuus, qui fecit tibi hæc magnalia
22 & terribilia, quæ viderunt oculi tui. *In se-
ptuaginta animabus descenderunt patres
tui in Ægyptum: & ecce nunc multiplica-
uit te Dominus Deus tuus sicut astra cæli.

CAP. XI.

1 AMA itaque Dominum Deum tuum,
& obserua præcepta eius & ceremo-
nias, iudicia atque mandata omni tempo-
2 re. *Cognoscite hodie quæ ignorant filij ve
stri, qui non viderunt disciplinam Domini
Dei vestri, magnalia eius & robustam ma-
3 num, extentumq. brachium, *signa & opera
quæ fecit in medio Ægypti Pharaoni re-
4 gi, & vniuersæ terræ eius, *omniq. exercitui
Ægyptiorum, & equis ac curribus: quo
modo operuerint eos aquæ maris rubri,
cum vos persequerentur, & deleuerit eos
5 Dominus vsque in præsentem diem: *vo-
bisq. quæ fecerit in solitudine donec veni-
6 retis ad hunc locum: * & Dathan atque
Abiron filijs Eliab, qui fuit filius Ruben:
quos aperto ore suo terra absorbuit cum
domibus & tabernaculis, & vniuersa sub-
stantia eorum, quam habebant in medio
7 Israel. *Oculi vestri viderunt omnia opera

Domini magna quæ fecit; *vt custodiatis 8
vniuersa mandata illius, quæ ego hodie
præcipio vobis,& possitis introire,& possi-
dere Terram, ad quam ingredimini, *mul- 9
toq. in ea viuatis tempore: quam sub iura-
mento pollicitus est Dominus patribus ve-
stris,& semini eorum,lacte & melle manã-
tem. *Terra enim, ad quam ingrederis pos 10
sidendam, non est sicut Terra Ægypti, de
qua existi, vbi iacto semine in hortorum
morem aquæ ducuntur irriguæ: *sed mon- 11
tuosa est & campestris, de cælo expectans
pluuias. *quam Dominus Deus tuus semper 12
inuisit,& oculi illius in ea sunt a principio
anni vsque ad finem eius. *Si ergo obedie- 13
ritis mandatis meis, quæ ego hodie præci-
pio vobis,vt diligatis Dominum Deum ve-
strum,& seruiatis ei in toto corde vestro,&
in tota anima vestra: *dabit pluuiam terræ 14
vestræ temporaneam & serotinam, vt col-
ligatis frumentum,& vinum,& oleum, *fœ- 15
numq. ex agris ad pascenda iumenta,& vt
ipsi comedatis ac saturemini. *Cauete ne 16
forte decipiatur cor vestrum,& recedatis a
Domino,seruiatisq. dijs alienis, & adoretis
eos: *iratusq. Dominus claudat cælum, & 17
pluuiæ non descendant,nec terra det ger-
men suum, pereatisq. velociter de Terra
optima,quam Dominus daturus est vobis.
*Ponite hæc verba mea in cordibus & in 18
animis vestris,& suspendite ea pro signo in
manibus,& inter oculos vestros collocate.
*Docete filios vestros vt illa meditentur, 19
quando sederis in domo tua,& ambulaue-
ris in via, & accubueris atque surrexeris.
*Scribes ea super postes & ianuas domus 20
tuæ: *vt multiplicentur dies tui,& filiorum 21
tuorum in Terra,quã iurauit Dominus pa-
tribus tuis,vt daret eis quàmdiu cælum im
minet terræ. *Si enim custodieritis manda- 22
ta quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea,
vt diligatis Dominum Deum vestrum, &
ambuletis in omnibus vijs eius,adhærentes
ei, *disperdet Dominus omnes gentes istas 23
ante faciem vestram,& possidebitis eas,quæ
maiores & fortiores vobis sunt. *Omnis lo 24
cus, quem calcauerit pes vester,vester erit.

A deserto, & a Libano, a flumine magno
Eufrate vsque ad mare occidentale erunt
25 termini vestri. *Nullus stabit contra vos:
terrorem vestrum & formidinem dabit Do
minus Deus vester super omnem terram,
quam calcaturi estis, sicut locutus est vo-
26 bis. *En propono in conspectu vestro ho-
27 die benedictionem & maledictionem: *be-
nedictionem,si obedieritis mandatis Domi
ni Dei vestri, quæ ego hodie præcipio vo-
28 bis: *maledictionem,si non obedieritis mã-
datis Domini Dei vestri, sed recesseritis de
via,quam ego nunc ostendo vobis, & am-
bulaueritis post deos alienos,quos ignora-
29 tis. *Cum vero introduxerit te Dominus
Deus tuus in Terram, ad quam pergis ha-
bitandam,pones benedictionẽ super mon-
tem Garizim,maledictionem super mõtem
30 Hebal: *qui sunt trãs Iordanem post viam,
quæ vergit ad solis occubitũ in Terra Cha-
nanæi,qui habitat in campestribus contra
Galgalam,quæ est iuxta vallem tendentem
31 & intrantem procul. *Vos enim transibitis
Iordanem, vt possideatis Terrã,quam Do-
minus Deus vester daturus est vobis,vt ha-
32 beatis & possideatis illam. *Videte ergo vt
impleatis ceremonias atque iudicia, quæ
ego hodie ponam in conspectu vestro.

CAP. XII.

1 HÆC sunt præcepta atque iudicia,quæ
facere debetis in Terra,quam Domi-
nus Deus patrum tuorũ daturus est tibi,vt
possideas eam cunctis diebus,quibus super
2 humum gradieris. *Subuertite omnia loca,
in quibus coluerunt gentes,quas possessuri
estis, deos suos super montes excelsos, &
colles,& subter omne lignum frondosum.
3 *Dissipate aras eorum, & confringite sta-
tuas,lucos igne comburite, & idola com-
minuite: disperdite nomina eorum de locis
4 illis. *Non facietis ita Domino Deo vestro:
5 *sed ad locũ,quem elegerit Dominus Deus
vester de cunctis tribubus vestris, vt ponat
nomen suum ibi,& habitet in eo,venietis:
6 *& offeretis in loco illo holocausta & victi-
mas vestras,decimas & primitias manuum

vestrarum, & vota atque donaria, primo-
genita boum & ouium.*Et comedetis ibi 7
in conspectu Domini Dei vestri: ac lætabi-
mini in cunctis,ad quæ miseritis manũ vos
& domus vestræ,in quibus benedixerit vo-
bis Dominus Deus vester.*Non facietis ibi 8
quæ nos hic facimus hodie, singuli quod
sibi rectum videtur. *Neque enim vsque 9
in præsens tempus venistis ad requiem, &
possessionem,quam Dominus Deus vester
daturus est vobis.*Transibitis Iordanem, 10
& habitabitis in Terra,quã Dominus Deus
vester daturus est vobis, vt requiescatis a
cunctis hostibus per circuitum: & absque
vllo timore habitetis* in loco,quem elege- 11
rit Dominus Deus vester,vt sit nomen eius
in eo. illuc omnia, quæ præcipio, confere-
tis,holocausta,& hostias,ac decimas,& pri-
mitias manuum vestrarũ: & quidquid præ-
cipuum est in muneribus, quæ vouebitis
Domino. *Ibi epulabimini coram Do- 12
mino Deo vestro, vos & filij ac filiæ vestræ,
famuli & famulæ atque Leuites, qui in vr-
bibus vestris commoratur. neque enim ha-
bet aliam partem & possessionem inter vos.
*Caue ne offeras holocausta tua in omni 13
loco, quem videris:*sed in eo,quem elege- 14
rit Dominus,in vna tribuum tuarum offe-
res hostias,& facies quæcumque præcipio
tibi.*Sin autẽ comedere volueris,& te esus 15
carnium delectauerit, occide, & comede
iuxta benedictionem Domini Dei tui, quã
dedit tibi in vrbibus tuis: siue immundum
fuerit,hoc est,maculatũ & debile: siue mun
dum,hoc est,integrum & sine macula,quod
offerri licet, sicut capream & ceruum, co-
medes,*absque esu dumtaxat sanguinis, 16
quem super terram quasi aquam effundes.
*Nõ poteris comedere in oppidis tuis de- 17
cimam frumẽti,& vini, & olei tui, primoge-
nita armentorum & pecorũ, & omnia quæ
voueris,& sponte offerre volueris,& primi-
tias manuum tuarum:*sed coram Domino 18
Deo tuo comedes ea in loco, quẽ elegerit
Dominus Deus tuus, tu & filius tuus & fi-
lia tua,& seruus & famula, atque Leuites,
qui manet in vrbibus tuis: & lætaberis &
reficieris corã Domino Deo tuo in cunctis,
19 ad quæ extenderis manum tuam.*Caue ne
derelinquas Leuitem in omni tempore quo
20 versaris in terra.*Quando dilatauerit Do-
minus Deus tuus terminos tuos,sicut locu-
tus est tibi,& volueris vesci carnibus,quas
21 desiderat anima tua:*locus autem,quẽ ele-
gerit Dominus Deus tuus vt sit nomẽ eius
ibi,si procul fuerit, occides de armentis &
pecoribus,quæ habueris,sicut præcepi tibi,
& comedes in oppidis tuis, vt tibi placet.
22 *Sicut comeditur caprea & ceruus, ita ve-
sceris eis: & mundus & immundus in com-
23 mune vescentur.*Hoc solum caue,ne san-
guinem comedas. sanguis enim eorum pro
anima est: & idcirco non debes animam
24 comedere cum carnibus:*sed super terram
25 fundes quasi aquam,*vt bene sit tibi & fi-
lijs tuis post te,cum feceris quod placet in
26 conspectu Domini.*Quæ autem sanctifica-
ueris,& voueris Domino, tolles, & venies
27 ad locum,quẽ elegerit Dominus:*& offe-
res oblationes tuas carnem & sanguinem
super altare Domini Dei tui: sanguinẽ ho-
stiarum fundes in altari: carnibus autem
28 ipse vesceris.*Obserua & audi omnia quæ
ego præcipio tibi, vt bene sit tibi & filijs
tuis post te in sempiternum, cum feceris
quod bonum est & placitum in conspectu
29 Domini Dei tui.*Quãdo disperdiderit Do-
minus Deus tuus ante faciem tuam gentes,
ad quas ingredieris possidendas, & posse-
deris eas,atque habitaueris in terra earum:
30 *caue ne imiteris eas,postquam te fuerint
introeunte subuersæ, & requiras ceremo-
nias earum,dicens: Sicut coluerunt gentes
31 istæ deos suos,ita & ego colam.*Non facies
similiter Domino Deo tuo. Omnes enim
abominationes, quas auersatur Dominus,
fecerunt dijs suis, offerentes filios & filias,
32 & comburentes igni.*Quod præcipio ti-
bi,hoc tantum facito Domino: nec addas
quidquam, nec minuas.

CAP. XIII.

1 SI surrexerit in medio tui prophetes,aut
qui somnium vidisse se dicat, & prædi-

xerit signum atque portentum,*& euenerit 2
quod locutus est,& dixerit tibi: Eamus,&
sequamur deos alienos quos ignoras,& ser-
uiamus eis:*non audies verba prophetæ il- 3
lius aut somniatoris: quia tẽtat vos Domi-
nus Deus vester,vt palã fiat vtrum diligatis
eum an non,in toto corde,& in tota anima
vestra.*Dominum Deum vestrum sequimi- 4
ni,& ipsum timete,& mandata illius custo-
dite,& audite vocem eius: ipsi seruietis,&
ipsi adhærebitis.*Propheta autem ille aut 5
fictor somniorũ interficietur: quia locutus
est vt vos auerteret a Domino Deo vestro,
qui eduxit vos de Terra Ægypti,& redemit
vos de domo seruitutis: vt errare te faceret
de via,quam tibi præcepit Dominus Deus
tuus:& auferes malum de medio tui.*Si ti- 6
bi voluerit persuadere frater tuus filius ma
tris tuæ,aut filius tuus vel filia,siue vxor quæ
est in sinu tuo,aut amicus,quem diligis vt
animam tuam,clam dicens: Eamus,& ser-
uiamus dijs alienis,quos ignoras tu,& pa-
tres tui,*cunctarum in circuitu gentiũ,quæ 7
iuxta vel procul sunt,ab initio vsque ad fi-
nem terræ,*non acquiescas ei,nec audias, 8
neque parcat ei oculus tuus vt miserearis &
occultes eum,*sed statim interficies. sit pri- 9
mũ manus tua super eum,& postea omnis
populus mittat manum.*Lapidibus obru- 10
tus necabitur: quia voluit te abstrahere a
Domino Deo tuo,qui eduxit te de Terra
Ægypti de domo seruitutis:*vt omnis Is- 11
rael audiens timeat,& nequaquam vltra
faciat quippiam huius rei simile.*Si audieris 12
in vna vrbium tuarũ,quas Dominus Deus
tuus dabit tibi ad habitandum,dicentes ali-
quos:*Egressi sunt filij Belial de medio tui, 13
& auerterunt habitatores vrbis suæ,atque
dixerunt: Eamus,& seruiamus dijs alienis
quos ignoratis:*quære solicite & diligẽter, 14
rei veritate perspecta; si inueneris certum
esse quod dicitur,& abominationem hanc
opere perpetratam,*statim percuties habi- 15
tatores vrbis illius in ore gladij,& delebis eã
ac omnia,quæ in illa sunt,vsque ad pecora.
*quidquid etiam supellectilis fuerit,cõgre- 16
gabis in medio platearum eius,& cum ipsa
ciuitate succendes,ita vt vniuersa consu-
mas Domino Deo tuo,& sit tumulus sem-
17 piternus. non ædificabitur amplius,*& non
adhærebit de illo anathemate quidquam in
manu tua: vt auertatur Dominus ab ira fu-
roris sui,& misereatur tui,multiplicetq; te
18 sicut iurauit patribus tuis,*quando audie-
ris vocem Domini Dei tui,custodiens om-
nia præcepta eius,quæ ego præcipio tibi
hodie,vt facias quod placitum est in con-
spectu Domini Dei tui.

CAP. XIIII.

1 FILII estote Domini Dei vestri: non
vos incidetis,nec facietis caluitium su-
2 per mortuo.*quoniam populus sanctus es
Domino Deo tuo:& te elegit vt sis ei in
populum peculiarem de cunctis gentibus,
3 quæ sunt super terram.*Ne comedatis quæ
4 immunda sunt.*Hoc est animal,quod co-
medere debetis,Bouem,& ouem,& ca-
5 pram,*ceruum & capream,bubalum,tra-
gelaphum,pygargum,orygem,camelopar-
6 dalum.*Omne animal,quod in duas partes
findit vngulam,& ruminat,comedetis.
7 *De his autem,quæ ruminant,& vngulam
non findunt,comedere non debetis,vt ca-
melum,leporem,chœrogryllum: hæc quia
ruminant,& non diuidunt vngulã,immun-
8 da erunt vobis.*Sus quoque quoniam di-
uidit vngulam,& non ruminat,immunda
erit. carnibus eorum non vescemini,& ca-
9 dauera non tangetis.*Hæc comedetis ex
omnibus quæ morantur in aquis: Quæ ha-
10 bent pinnulas & squamas,comedite:*quæ
absque pinnulis & squamis sunt,ne come-
11 datis,quia immunda sunt.*Omnes aues
12 mundas comedite.*Immundas ne come-
datis: aquilam scilicet,& gryphem,& ha-
13 liætum,*ixion,& vulturem ac miluum iuxta
14 genus suum:*& omne coruini generis,*&
15 struthionem,ac noctuam,& larum,atque
16 accipitrem iuxta genus suum:*herodium
17 ac cygnum,& ibin,*ac mergulum,por-
18 phyrionem,& nycticoracem,*onocro-
talum,& charadrium,singula in genere
suo: vpupam quoque & vespertilionem.

Et

* Et omne quod reptat & pennulas habet, 19
immundum erit, & non comedetur.* Om- 20
ne quod mundum est, comedite.* Quid- 21
quid autem morticinum est, ne vescamini
ex eo. Peregrino, qui intra portas tuas est,
da vt comedat, aut vende ei: quia tu popu-
lus sanctus Domini Dei tui es. Non co-
ques hœdum in lacte matris suæ.* Decimá 22
partem separabis de cunctis fructibus tuis
qui nascuntur in terra per annos singulos,
* & comedes in conspectu Domini Dei tui 23
in loco, quem elegerit, vt in eo nomen il-
lius inuocetur, decimam frumenti tui, &
vini, & olei, & primogenita de armentis &
ouibus tuis: vt discas timere Dominum
Deum tuum omni tempore.* Cum auté lon- 24
gior fuerit via, & locus quem elegerit Do-
minus Deus tuus, tibiq. benedixerit, nec po
tueris ad eum hæc cuncta portare,* vendes 25
omnia, & in pretium rediges, portabisq. ma
nu tua, & proficisceris ad locum, quem ele-
gerit Dominus Deus tuus:* & emes ex ea- 26
dem pecunia quidquid tibi placuerit, siue
ex armentis, siue ex ouibus, vinum quoque
& siceram, & omne quod desiderat anima
tua: & comedes coram Domino Deo tuo,
& epulaberis tu & domus tua:* & Leuites 27
qui intra portas tuas est, caue ne derelin-
quas eum, quia non habet aliam partem in
possessione tua.* Anno tertio separabis aliá 28
decimam ex omnibus quæ nascũtur tibi eo
tempore: & repones intra ianuas tuas.* Ve- 29
nietq. Leuites qui aliam non habet partem
nec possessionem tecum, & peregrinus ac
pupillus & vidua, qui intra portas tuas sũt,
& comedent & saturabuntur: vt benedi-
cat tibi Dominus Deus tuus in cunctis ope-
ribus manuum tuarum quæ feceris.

CAP. XV.

SEPTIMO anno facies remissionem, 1
* quæ hoc ordine celebrabitur. Cui de- 2
betur aliquid ab amico vel proximo ac fra-
tre suo, repetere non poterit, quia annus
remissionis est Domini.* A peregrino & ad- 3
uena exiges: ciuẽ & propinquum repeten-
di non habebis potestatem.* Et omnino 4
indigens & mendicus non erit inter vos: vt
benedicat tibi Dominus Deus tuus in terra,
quam traditurus est tibi in possessionem.
5 * Si tamen audieris vocem Domini Dei tui,
& custodieris vniuersa quæ iussit, & quæ
ego hodie præcipio tibi, benedicet tibi, vt
6 pollicitus est.* Fœnerabis gentibus mul-
tis, & ipse a nullo accipies mutuum. Domi-
naberis nationibus plurimis, & tui nemo
7 dominabitur.* Si vnus de fratribus tuis, qui
morantur intra portas ciuitatis tuæ in terra,
quam Dominus Deus tuus daturus est tibi,
ad paupertatem venerit: nõ obdurabis cor
8 tuum, nec contrahes manum,* sed aperies
eam pauperi, & dabis mutuum, quo eum in-
9 digere perspexeris.* Caue ne forte subre-
pat tibi impia cogitatio, & dicas in corde
tuo: Appropinquat septimus annus remis-
sionis; & auertas oculos tuos a paupere fra-
tre tuo, nolens ei quod postulat mutuum
cõmodare: ne clamet contra te ad Dominũ,
10 & fiat tibi in peccatum.* Sed dabis ei: nec
ages quippiá callide in eius necessitatibus
subleuandis: vt benedicat tibi Dominus
Deus tuus in omni tempore, & in cunctis
11 ad quæ manum miseris.* Non deerunt pau-
peres in terra habitationis tuæ: idcirco ego
præcipio tibi vt aperias manum fratri tuo
egeno & pauperi, qui tecum versatur in ter-
12 ra.* Cum tibi vẽditus fuerit frater tuus He-
bræus, aut Hebræa, & sex annis seruierit ti-
bi, in septimo anno dimittes eum liberum:
13 * & quem libertate donaueris, nequaquam
14 vacuum abire patieris:* sed dabis viaticum
de gregibus, & de area, & torculari tuo, qui-
bus Dominus Deus tuus benedixerit tibi.
15 * Memento quòd & ipse seruieris in Terra
Ægypti, & liberauerit te Dominus Deus
tuus, & idcirco ego nunc præcipio tibi.
16 * Sin autem dixerit: Nolo egredi: eo quòd
diligat te, & domum tuá, & bene sibi apud
17 te esse sentiat:* assumes subulam, & per-
forabis aurem eius in ianua domus tuæ, &
seruiet tibi vsque in æternum. ancillæ quo-
18 que similiter facies.* Non auertas ab eis
oculos tuos, quando dimiseris eos libe-
ros: quoniam iuxta mercedem mercenarij

per sex annos seruiuit tibi: vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus quæ agis.
19 *De primogenitis, quæ nascuntur in armentis, & in ouibus tuis, quidquid est sexus masculini, sanctificabis Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito bouis, & non tondebis primogenita ouium.
20 *In conspectu Domini Dei tui comedes ea per annos singulos in loco, quem elegerit Dominus, tu & domus tua.
21 *Sin autem habuerit maculam, vel claudum fuerit, vel cæcum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur Domino Deo tuo.
22 *sed intra portas vrbis tuæ comedes illud: tam mundus quàm immũdus similiter vescentur eis quasi caprea, & ceruo.
23 *Hoc solum obseruabis, vt sanguinem eorum non comedas, sed effundes in terram quasi aquam.

CAP. XVI.

1 OBSERVA mensem nouarum frugum, & verni primum temporis, vt facias Phase Domino Deo tuo: quoniam in isto mẽse eduxit te Dominus Deus tuus de Ægypto nocte.
2 *Immolabisq. Phase Domino Deo tuo de ouibus, & de bobus in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi.
3 *Non comedes in eo panem fermentatum: Septem diebus comedes absque fermẽto, afflictionis panem, quoniã in pauore egressus es de Ægypto: vt memineris diei egressionis tuæ de Ægypto, omnibus diebus vitæ tuæ.
4 *Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus, & non remanebit de carnibus eius quod immolatum est vespere in die primo vsque mane.
5 *Non poteris immolare Phase in qualibet vrbium tuarum, quas Dominus Deus tuus daturus est tibi;
6 *sed in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi: immolabis Phase vespere ad solis occasum, quando egressus es de Ægypto.
7 *Et coques, & comedes in loco, quẽ elegerit Dominus Deus tuus, maneq. consurgens vades in tabernacula tua.
8 *Sex diebus comedes azyma: & in die septima, quia collecta est Domini Dei
9 tui, non facies opus. *Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in se-
10 getem miseris. *& celebrabis diem festum hebdomadarũ Domino Deo tuo, oblationem spontaneam manus tuæ, quam offeres
11 iuxta benedictionem Domini Dei tui: *& epulaberis coram Domino Deo tuo, tu, filius tuus, & filia tua, seruus tuus, & ancilla tua, & Leuites qui est intra portas tuas, aduena ac pupillus & vidua, qui morantur vobiscum: in loco quem elegerit Dominus
12 Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi: *& recordaberis quoniam seruus fueris in Ægypto: custodiesq. ac facies quæ præcepta
13 sunt. *Sollemnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per septẽ dies, quando col-
14 legeris de area & torculari fruges tuas: *& epulaberis in festiuitate tua, tu, filius tuus, & filia, seruus tuus & ancilla, Leuites quoque & aduena, pupillus ac vidua qui intra
15 portas tuas sunt. *Septem diebus Domino Deo tuo festa celebrabis in loco, quem elegerit Dominus: benedicetq. tibi Dominus Deus tuus in cũctis frugibus tuis, & in omni opere manuum tuarum, erisq. in lætitia.
16 *Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini Dei tui in loco quem elegerit: in sollemnitate azymorum, in sollemnitate hebdomadarum, & in sollemnitate tabernaculorũ. Non apparebit ante Dominum vacuus:
17 *sed offeret vnusquisque secundum quòd habuerit iuxta benedictionem Domini Dei
18 sui, quam dederit ei. *Iudices & magistros constitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi, per singulas tribus tuas: vt iudicent populũ iusto iudi-
19 cio, *nec in alterã partem declinent. Non accipies personã, nec munera: quia munera excæcant oculos sapientũ, & mutant ver-
20 ba iustorum. *Iuste quod iustũ est persequẽris: vt viuas & possideas Terram, quam Do-
21 minus Deus tuus dederit tibi. *Non plãtabis lucũ, & omnẽ arborem iuxta altare Do-
22 mini Dei tui. *Nec facies tibi, neque constitues statuã: quæ odit Dominus Deus tuus.

CAP.

CAP. XVII.

NON immolabis Domino Deo tuo 1
ouem, & bouem, in quo est macula,
aut quippiã vitij: quia abominatio est Do-
mino Deo tuo.* Cum reperti fuerint apud 2
te intra vnam portarum tuarum, quas Do-
minus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier
qui faciant malũ in conspectu Domini Dei
tui, & transgrediantur pactum illius,* vt va- 3
dant & seruiant dijs alienis, & adorent eos,
solem & lunam, & omnem militiam cæli,
quæ non præcepi:* & hoc tibi fuerit nun- 4
ciatum, audiensq. inquisieris diligenter &
verum esse repereris, & abominatio facta
est in Israel:* educes virum ac mulierẽ, qui 5
rem sceleratissimam perpetrarunt, ad por-
tas ciuitatis tuæ, & lapidibus obruentur.
* In ore duorum, aut trium testium peribit 6
qui interficietur. Nemo occidatur, vno cõ-
tra se dicente testimonium.* Manus testiũ 7
prima interficiet eum, & manus reliqui po
puli extrema mittetur: vt auferas malum
de medio tui. * Si difficile & ambiguum 8
apud te iudicium esse perspexeris inter san-
guinem & sanguinem, causam & causam,
lepram & lepram: & iudicum intra portas
tuas videris verba variari: surge, & ascende
ad locum, quem elegerit Dominus Deus
tuus.* Veniesq. ad sacerdotes Leuitici ge- 9
neris, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore:
quæresq. ab eis, qui indicabunt tibi iudicij
veritatem.* Et facies quodcumque dixerint 10
qui præsunt loco, quem elegerit Dominus,
& docuerint te * iuxta legem eius, seque- 11
risq. sententiam eorum. nec declinabis ad
dexteram neque ad sinistram.* Qui autem 12
superbierit, nolens obedire sacerdotis im-
perio, qui eo tẽpore ministrat Domino Deo
tuo, & decreto iudicis, morietur homo ille,
& auferes malum de Israel:* cunctusq. po- 13
pulus audiẽs timebit, vt nullus deinceps in-
tumescat superbia.* Cum ingressus fueris 14
Terram, quam Dominus Deus tuus dabit
tibi, & possederis eam, habitaueris q. in illa,
& dixeris: Constituam super me regem, si-
cut habent omnes per circuitum nationes:
15 * eum cõstitues, quẽm Dominus Deus tuus
elegerit de numero fratrum tuorum. Non
poteris alterius gentis hominem regem fa-
16 cere, qui non sit frater tuus.* Cumq. fuerit
constitutus, non multiplicabit sibi equos,
nec reducet populum in Ægyptum, equi-
tatus numero subleuatus, præsertim cum
Dominus præceperit vobis vt nequaquam
amplius per eamdem viam reuertamini.
17 * Non habebit vxores plurimas, quæ alli-
ciant animum eius, neque argenti & auri
18 immensa pondera.* Postquam autem se-
derit in solio regni sui, describet sibi Deu-
teronomium legis huius in volumine acci-
piẽs exemplar a sacerdotibus Leuiticæ tri-
19 bus,* & habebit secum, legetq. illud omni-
bus diebus vitæ suæ, vt discat timere Do-
minum Deum suum, & custodire verba &
ceremonias eius, quæ in lege præcepta
20 sunt.* Nec eleuetur cor eius in superbiam
super fratres suos, neque declinet in partẽ
dexteram vel sinistram, vt longo tempore
regnet ipse, & filij eius super Israel.

CAP. XVIII.

1 NON habebunt sacerdotes & Leuitæ,
& omnes qui de eadem tribu sunt,
partem & hereditatem cum reliquo Israel,
quia sacrificia Domini, & oblationes eius
2 comedent,* & nihil aliud accipient de pos-
sessione fratrum suorum: Dominus enim
ipse est hereditas eorum, sicut locutus est
3 illis.* Hoc erit iudicium sacerdotum a po-
pulo, & ab his qui offerunt victimas: siue
bouem, siue ouem immolauerint, dabunt
4 sacerdoti armum ac ventriculum:* primi-
tias frumenti, vini, & olei, & lanarum par-
5 tem ex ouium tonsione.* Ipsum enim ele-
git Dominus Deus tuus de cunctis tribu-
bus tuis, vt stet, & ministret nomini Domi-
6 ni ipse, & filij eius in sempiternũ.* Si exie-
rit Leuites ex vna vrbium tuarum ex omni
Israel in qua habitat, & voluerit venire,
desiderans locum quem elegerit Dominus,
7 * ministrabit in nomine Domini Dei sui,
sicut omnes fratres eius Leuitæ, qui stabũt
8 eo tempore coram Domino.* Partem ci-

borum eamdem accipiet, quam & ceteri:
excepto eo, quod in vrbe sua ex paterna
ei successione debetur.* Quando ingressus 9
fueris Terram, quam Dominus Deus tuus
dabit tibi, caue ne imitari velis abomina-
tiones illarum gentium.*nec inueniatur in 10
te qui lustret filium suum, aut filiam, du-
cens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur,
& obseruet somnia atque auguria, nec sit
maleficus,*nec incantator, nec qui pytho- 11
nes consulat, nec diuinos, aut quærat a mor
tuis veritatem.*omnia enim hæc abomina- 12
tur Dominus, & propter istiusmodi scelera
delebit eos in introitu tuo.*perfectus eris, 13
& absque macula cum Domino Deo tuo.
*Gentes istæ, quarum possidebis terram, au- 14
gures & diuinos audiunt: tu autem a Do-
mino Deo tuo aliter institutus es.* PRO- 15
PHETAM de gente tua & de fratribus tuis
sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus
tuus: ipsum audies,* vt petisti a Domino 16
Deo tuo in Horeb, quando concio congre
gata est, atque dixisti: Vltra non audiam
vocem Domini Dei mei, & ignem húc ma-
ximum amplius non videbo, ne moriar.
* Et ait Dominus mihi: Bene omnia sunt 17
locuti.*Prophetam suscitabo eis de medio 18
fratrum suorum similem tui: & ponam ver-
ba mea in ore eius, loqueturq. ad eos om-
nia quæ præcepero illi.* qui autem verba 19
eius, quæ loquetur in nomine meo, audire
noluerit, ego vltor existam.*Propheta auté 20
qui arrogantia deprauatus voluerit loqui
in nomine meo, quæ ego non præcepi illi
vt diceret, aut ex nomine alienorum deo-
rum, interficietur.*Quòd si tacita cogitatio- 21
ne responderis: Quomodo possum intelli-
gere verbum, quod Dominus non est locu-
tus?*hoc habebis signum: Quod in nomi- 22
ne Domini propheta ille prædixerit, & non
euenerit: hoc Dominus non est locutus,
sed per tumorem animi sui propheta con-
finxit: & idcirco non timebis eum.

CAP. XIX.

CVm disperdiderit Dominus Deus tuus 1
gentes, quarum tibi traditurus est ter-
ram, & possederis eam, habitauerisq. in vr-
2 bibus eius & in ædibus:*tres ciuitates sepa-
rabis tibi in medio Terræ, quam Dominus
3 Deus tuus dabit tibi in possessionem,*ster-
nens diligenter viam: & in tres æqualiter
partes totam Terræ tuæ prouinciam diui-
des: vt habeat e vicino qui propter homi-
cidium profugus est, quò possit euadere.
4 *Hæc erit lex homicidæ fugientis, cuius vi-
ta seruanda est: Qui percusserit proximum
suum nesciens, & qui heri & nudiustertius
nullum contra eum odium habuisse com-
5 probatur:*sed abiisse cum eo simpliciter in
siluam ad ligna cædenda, & in succisione
lignorum securis fugerit manu, ferrumq. la-
psum de manubrio amicũ eius percusserit,
& occiderit: hic ad vnam supradictarũ vr-
6 bium confugiet, & viuet:*ne forsitan pro-
ximus eius, cuius effusus est sanguis, dolo-
re stimulatus, persequatur, & apprehendat
eum si longior via fuerit, & percutiat ani-
mam eius, qui non est reus mortis: quia
nullum contra eum, qui occisus est, odium
7 prius habuisse monstratur.*Idcirco præci-
pio tibi, vt tres ciuitates æqualis inter se
8 spatij diuidas.*Cum autem dilatauerit Do-
minus Deus tuus terminos tuos, sicut iura-
uit patribus tuis, & dederit tibi cunctam
9 Terram, quam eis pollicitus est, (*si tamen
custodieris mandata eius, & feceris quæ ho
die præcipio tibi, vt diligas Dominum Deũ
tuum, & ambules in vijs eius omni tépore)
addes tibi tres alias ciuitates, & supradicta-
rum trium vrbium numerum duplicabis:
10 *vt nõ effundatur sanguis innoxius in me-
dio Terræ, quam Dominus Deus tuus da-
bit tibi possidendam, ne sis sanguinis reus.
11 * Si quis autem odio habens proximum
suum, insidiatus fuerit vitæ eius, surgensq.
percusserit illum, & mortuus fuerit, fuge-
12 ritq. ad vnam de supradictis vrbibus,*mit-
tent seniores ciuitatis illius, & arripient eũ
de loco effugij, tradentq. in manu proxi-
mi, cuius sanguis effusus est, & morietur.
13 *Nõ misereberis eius, & auferes innoxium
14 sanguinem de Israel, vt bene sit tibi.*Non
assumes, & transferes terminos proximi
tui

tui, quos fixerunt priores in possessione tua,
quam Dominus Deus tuus dabit tibi in Terra,
ra, quam acceperis possidendam. *Non sta- 15
bit testis vnus contra aliquem, quidquid illud
lud peccati, & facinoris fuerit: sed in ore
duorum aut trium testium stabit omne verbum.
bum. *Si steterit testis mendax contra ho- 16
minem, accusans eum præuaricationis, *sta- 17
bunt ambo, quorum causa est, ante Dominum
num in conspectu sacerdotum & iudicum
qui fuerint in diebus illis. *Cumq. diligen- 18
tissime perscrutantes, inuenerint falsum testem
stem dixisse contra fratrem suum mendacium:
cium: *reddét ei sicut fratri suo facere cogi- 19
tauit, & auferes malum de medio tui: *vt 20
audientes ceteri timorem habeant, & nequaquam
quaquam talia audeant facere. *Non mi- 21
sereberis eius, sed animam pro anima, oculum
lum pro oculo, dentem pro dente, manum
pro manu, pedem pro pede exiges.

CAP. XX.

SI exieris ad bellum contra hostes tuos, 1
& videris equitatus & currus, & maiorem
rem quàm tu habeas aduersarij exercitus
multitudinem, non timebis eos: quia Dominus
minus Deus tuus tecum est, qui eduxit te
de Terra Ægypti. *Appropinquãte autem 2
iam prælio, stabit sacerdos ante aciem, &
sic loquetur ad populum: *Audi Israel, vos 3
hodie contra inimicos vestros pugnã committitis,
mittitis, non pertimescat cor vestrum, nolite
lite metuere, nolite cedere, nec formidetis
eos: *quia Dominus Deus vester in medio 4
vestri est, & pro vobis contra aduersarios
dimicabit, vt eruat vos de periculo. *Du- 5
ces quoque per singulas turmas audiente
exercitu proclamabunt: Quis est homo,
qui ædificauit domum nouam, & non dedicauit
dicauit eam? vadat, & reuertatur in domũ
suam, ne forte moriatur in bello, & alius
dedicet eam. *Quis est homo qui plantauit 6
vineam, & necdum fecit eam esse communem,
nem, de qua vesci omnibus liceat? vadat, &
reuertatur in domum suam: ne forte moriatur
riatur in bello, & alius homo eius fungatur
officio. *Quis est homo, qui despondit vxo- 7
rem, & non accepit eam? vadat, & reuertatur
tatur in domum suam, ne forte moriatur
8 in bello, & alius homo accipiat eam. *His
dictis addent reliqua, & loquentur ad populum:
pulum: Quis est homo formidolosus, &
corde pauido? vadat, & reuertatur in domum
mum suam, ne pauere faciat corda fratrum
suorum, sicut ipse timore perterritus est.
9 *Cumq. siluerint duces exercitus, & finem
loquendi fecerint, vnusquisque suos ad bellandum
10 landum cuneos præparabit. *Si quando accesseris
cesseris ad expugnandam ciuitatem, offeres
11 ei primùm pacem. *Si receperit, & aperuerit
rit tibi portas, cunctus populus, qui in ea
est, saluabitur, & seruiet tibi sub tributo.
12 *Sin autem fœdus inire noluerit, & cœperit
rit contra te bellum, oppugnabis eam.
13 *Cumq. tradiderit Dominus Deus tuus illam
lam in manu tua, percuties omne, quod in
14 ea generis masculini est, in ore gladij, *absque
que mulieribus & infantibus, iumentis & ceteris,
teris, quæ in ciuitate sunt. Omnem prædam
exercitui diuides, & comedes de spolijs hostium
stium tuorum, quæ Dominus Deus tuus de-
15 derit tibi. *Sic facies cunctis ciuitatibus, quæ
a te procul valde sunt, & non sunt de his
vrbibus, quas in possessionem accepturus
16 es. *De his autem ciuitatibus, quæ dabuntur
tur tibi, nullum omnino permittes viuere:
17 *sed interficies in ore gladij, Hethæum videlicet,
delicet, & Amorrhæum, & Chananæum,
Pherezæum, & Heuæum, & Iebusæum, sicut
18 præcepit tibi Dominus Deus tuus: *ne forte
te doceant vos facere cunctas abominationes,
nes, quas ipsi operati sunt dijs suis: & pec-
19 cetis in Dominum Deum vestrum. *Quando
do obsederis ciuitatem multo tempore, &
munitionibus circumdederis vt expugnes
eam, non succides arbores, de quibus vesci
potest, nec securibus per circuitum debes
vastare regionem: quoniam lignum est, &
non homo, nec potest bellantium côntra
20 te augere numerum. *Si qua autem ligna
non sunt pomifera, sed agrestia, & in ceteros
teros apta vsus, succide, & instrue machinas,
nas, donec capias ciuitatem, quæ contra te
dimicat.

CAP.

CAP. XXI.

QVANDO inuentum fuerit in terra, 1
quam Dominus Deus tuus daturus
est tibi,hominis cadauer occisi,& ignora-
bitur cædis reus,*egredientur maiores na- 2
tu,& iudices tui,& metientur a loco cada-
ueris singularum per circuitum spatia ciui-
tatum:*& quam viciniorẽ ceteris esse per- 3
spexerint,seniores ciuitatis illius tollent vi-
tulam de armento,quæ non traxit iugum,
nec terram scidit vomere,*& ducent eam 4
ad vallem asperam atque saxosam,quæ nũ-
quam arata est, nec sementem recepit: &
cædent in ea ceruices vitulæ:*accedentq. 5
sacerdotes filij Leui, quos elegerit Domi-
nus Deus tuus vt ministrent ei, & benedi-
cant in nomine eius,& ad verbum eorum
omne negotium,& quidquid mundum,vel
immundum est,iudicetur.* Et venient ma- 6
iores natu ciuitatis illius ad interfectum,la-
uabuntq. manus suas super vitulam,quæ in
valle percussa est,*& dicent: Manus nostræ 7
non effuderunt sanguinem hũc, nec oculi
viderunt.*propitius esto populo tuo Israel, 8
quem redemisti Domine,& ne reputes san
guinem innocentem in medio populi tui
Israel. Et auferetur ab eis reatus sanguinis:
*tu autem alienus eris ab innocẽtis cruore, 9
qui fusus est, cum feceris quod præcepit
Dominus.*Si egressus fueris ad pugnã con- 10
tra inimicos tuos, & tradiderit eos Domi-
nus Deus tuus in manu tua,captiuosq. du
xeris,*& videris in numero captiuorum mu 11
lierem pulchrã,& adamaueris eam,volue-
risq. habere vxorem,*introduces eam in do 12
mum tuam: quæ radet cæsariem,& circum-
cidet vngues,*& deponet vestem,in qua ca 13
pta est: sedensq. in domo tua,flebit patrem
& matrem suam vno mẽse: & postea intra-
bis ad eam,dormiesq. cum illa,& erit vxor
tua.*Si autem postea non sederit animo 14
tuo,dimittes eam liberam,nec vendere po-
teris pecunia,nec opprimere per potentiã:
quia humiliasti eã.*Si habuerit homo vxo- 15
res duas,vnam dilectam,& alterã odiosam,
genuerintq. ex eo liberos, & fuerit filius
16 odiosæ primogenitus,*volueritq. substan-
tiam inter filios suos diuidere: non poterit
filium dilectæ facere primogenitum,& præ-
17 ferre filio odiosæ,*sed filiũ odiosæ agnoscet
primogenitum,dabitq. ei de his quæ habue
rit cuncta duplicia: iste est enim principiũ
liberorum eius,& huic debentur primoge-
18 nita.*Si genuerit homo filium contumacẽ
& proteruum,qui nõ audiat patris aut ma-
tris imperium,& coërcitus obedire contem
19 pserit:*apprehendent eum,& ducent ad se-
niores ciuitatis illius,& ad portam iudicij,
20 *dicẽtq. ad eos: Filius noster iste proteruus
& contumax est,monita nostra audirẽ con
temnit,commessationibus vacat,& luxuriæ
21 atque conuiuijs:*lapidibus eum obruet po
pulus ciuitatis: & morietur,vt auferatis ma
lum de medio vestri,& vniuersus Israel au-
22 diens pertimescat.*Quando peccauerit ho
mo quod morte plectendũ est,& adiudica-
23 tus morti appensus fuerit in patibulo:*non
permanebit cadauer eius in ligno, sed in
eadẽ die sepelietur: quia maledictus a Deo
est qui pendet in ligno: & nequaquã con-
taminabis terram tuam, quam Dominus
Deus tuus dederit tibi in possessionem.

CAP. XXII.

1 NON videbis bouem fratris tui, aut
ouem errantem,& præteribis: sed re-
2 duces fratri tuo,*etiãsi non est propinquus
frater tuus,nec nosti eum: duces in domũ
tuam,& erunt apud te quamdiu quærat ea
3 frater tuus,& recipiat.*Similiter facies de
asino, & de vestimento, & de omni re fra-
tris tui,quæ perierit: si inueneris eam, ne
4 negligas quasi alienam.*Si videris asinum
fratris tui aut bouem cecidisse in via, non
5 despicies,sed subleuabis cum eo.*Non in-
duetur mulier veste virili,nec vir vtetur ve-
ste feminea: abominabilis enim apud Deũ
6 est qui facit hæc.*Si ambulans per viam,
in arbore vel in terra nidũ auis inueneris,
& matrem pullis vel ouis desuper incubã-
7 tem: non tenebis eam cum filijs,*sed abire
patiẽris,captos tenens filios: vt bene sit ti-
8 bi, & longo viuas tempore.* Cum ædifi-

caueris

caueris domum nouam, facies murum te-
cti per circuitum: ne effundatur sanguis in
domo tua, & sis reus labēte alio, & in præ-
ceps ruente. *Non feres vineam tuam alte- 9
ro semine: ne & sementis quam seuisti, &
quæ nascuntur ex vinea, pariter sanctificen
tur. *Non arabis in boue simul & asino. 10
*Non indueris vestimento, quod ex lana 11
linoq. cōtextum est. *Funiculos in fimbrijs 12
facies per quattuor angulos pallij tui, quo
operiéris. *Si duxerit vir vxorem, & postea 13
odio habuerit eam, *quæsieritq. occasiones 14
quibus dimittat eam, obijciens ei nomen
pessimum, & dixerit: Vxorem hanc accepi,
& ingressus ad eam non inueni virginem:
*tollent eam pater & mater eius, & ferent 15
secum signa virginitatis eius ad seniores
vrbis qui in porta sunt: *& dicet pater: Fi- 16
liam meam dedi huic vxorem: quam quia
odit, *imponit ei nomē pessimum, vt dicat: 17
Non inueni filiam tuam virginem: & ecce
hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ. expā
dent vestimentum coram senioribus ciui-
tatis: *apprehendentq. senes vrbis illius vi- 18
rum, & verberabunt illum, *condemnantes 19
insuper centum siclis argenti, quos dabit
patri puellæ: quoniam diffamauit nomen
pessimum super virginem Israel: habebitq.
eam vxorem, & non poterit dimittere eam
omnibus diebus vitæ suæ. *Quòd si verum 20
est quod obijcit, & non est in puella inuēta
virginitas: *eijcient eam extra fores domus 21
patris sui, & lapidibus obruent viri ciuitatis
illius, & morietur: quoniam fecit nefas in
Israel, vt fornicaretur in domo patris sui:
& auferes malū de medio tui. *Si dormierit 22
vir cum vxore alterius, vterque morietur,
id est, adulter & adultera: & auferes malum
de Israel. *Si puellam virginem desponde- 23
rit vir, & inuenerit eam aliquis in ciuitate,
& concubuerit cum ea, *educes vtrumque 24
ad portam ciuitatis illius, & lapidibus ob-
ruentur: puella, quia non clamauit, cum es-
set in ciuitate: vir, quia humiliauit vxorem
proximi sui. & auferes malū de medio tui.
*Sin autem in agro repererit vir puellam, 25
quæ desponsata est, & apprehendens con-
26 cubuerit cū ea, ipse morietur solus: *puella
nihil patietur, nec est rea mortis: quoniam
sicut latro consurgit contra fratrem suum,
& occidit animam eius, ita & puella perpes-
27 sa est. *sola erat in agro: clamauit, & nullus
28 affuit qui liberaret eam. *Si inuenerit vir
puellam virginē, quæ non habet sponsum,
& apprehendens concubuerit cum illa, &
29 res ad iudicium venerit: *dabit qui dormi-
uit cum ea, patri puellæ quinquaginta si-
clos argenti, & habebit eam vxorem, quia
humiliauit illam: non poterit dimittere
30 eam cunctis diebus vitæ suæ. *Non acci-
piet homo vxorem patris sui, nec reuela-
bit operimentum eius.

CAP. XXIII.

1 NON intrabit eunuchus attritis vel am-
putatis testiculis & abscisso veretro,
2 ecclesiam Domini. *Nō ingredietur mam-
zer, hoc est, de scorto natus, in ecclesiam
Domini, vsque ad decimam generationē.
3 *Ammonites & Moabites etiam post deci-
mam generationem non intrabunt eccle-
4 siam Domini, in æternum: *quia noluerunt
vobis occurrere cum pane & aqua in via
quando egressi estis de Ægypto: & quia
conduxerunt contra te Balaam filium Beor
de Mesopotamia Syriæ, vt malediceret tibi:
5 *& noluit Dominus Deus tuus audire Ba-
laam, vertitq. maledictionem eius in bene-
6 dictionem tuam, eo quòd diligeret te. *Nō
facies cum eis pacem, nec quæras eis bona
cunctis diebus vitæ tuæ in sempiternum.
7 *Non abominaberis Idumæum, quia frater
tuus est: nec Ægyptium, quia aduena fuisti
8 in terra eius. *Qui nati fuerint ex eis, tertia
generatione intrabunt in ecclesiam Domi-
9 ni. *Quando egressus fueris aduersus hostes
tuos in pugnam, custodies te ab omni re
10 mala. *Si fuerit inter vos homo, qui no-
cturno pollutus sit somnio, egredietur ex-
11 tra castra, *& non reuertetur, priusquam ad
vesperam lauetur aqua: & post solis occa-
12 sum regredietur in castra. *Habebis locum
extra castra, ad quem egrediaris ad requisi-
13 ta naturæ, *gerens paxillum in balteo, cūq.
sederis,

sederis,fodies per circuitum, & egesta hu-
mo operies* quo releuatus es (Dominus 14
enim Deus tuus ambulat in medio castro-
rũ,vt eruat te,& tradat tibi inimicos tuos)
& sint castra tua sancta, & nihil in eis ap-
pareat fœditatis ne derelinquat te.*Nõ tra- 15
des seruum Domino suo,qui ad te confu-
gerit.*habitabit tecum in loco,qui ei pla- 16
cuerit,& in vna vrbiũ tuarum requiescet:
ne contristes eum.* Non erit meretrix de 17
filiabus Israel,nec scortator de filijs Israel.
*Non offeres mercedem prostibuli,nec pre 18
tium canis in domo Domini Dei tui,quid-
quid illud est quod voueris: quia abomina-
tio est vtrumque apud Dominum Deum
tuum.*Non fœnerabis fratri tuo ad vsuram 19
pecuniam,nec fruges,nec quamlibet aliam
rem:*sed alieno. Fratri autem tuo absque 20
vsura id,quo indiget,commodabis: vt be-
nedicat tibi Dominus Deus tuus in omni
opere tuo in Terra,ad quã ingrediéris pos-
sidendam.* Cum votum voueris Domino 21
Deo tuo,nõ tardabis reddere: quia requi-
ret illud Dominus Deus tuus. & si moratus
fueris,reputabitur tibi in peccatum.*Si no 22
lueris polliceri,absque peccato eris.*Quod 23
autem semel egressum est de labijs tuis,
obseruabis,& facies sicut promisisti Domi
no Deo tuo,& propria volũtate & ore tuo
locutus es.* Ingressus vineam proximi tui, 24
comede vuas quantum tibi placuerit: fo-
ras autem ne efferas tecum.* Si intraueris 25
in segetem amici tui,franges spicas,& ma-
nu conteres: falce autem non metes.

CAP. XXIIII.

SI acceperit homo vxorem, & habuerit 1
eam,& non inuenerit gratiam ante ocu
los eius propter aliquã fœditatem: scribet
libellum repudij,& dabit in manu illius,&
dimittet eam de domo sua.*Cumq. egres- 2
sa alterum maritũ duxerit,*& ille quoque 3
oderit eam,dederitq. ei libellum repudij,&
dimiserit de domo sua, vel certe mortuus
fuerit:*non poterit prior maritus recipere 4
eam in vxorem: quia polluta est,& abomi-
nabilis facta est coram Domino: ne pecca-
re facias Terram tuã,quam Dominus Deus
5 tuus tradiderit tibi possidendam. * Cum
acceperit homo nuper vxorem,non proce-
det ad bellum, nec ei quippiam necessita-
tis iniungetur publicæ,sed vacabit absque
culpa domi suæ,vt vno anno lætetur cum
6 vxore sua.*Non accipies loco pignoris in-
feriorem, & superiorem molam: quia ani-
7 mam suam opposuit tibi.* Si deprehensus
fuerit homo solicitans fratrẽ suum de filijs
Israel,& vendito eo acceperit pretium,in-
terficietur,& auferes malum de medio tui.
8 * Obserua diligenter ne incurras plagam
lepræ,sed facies quæcumque docuerint te
sacerdotes Leuitici generis iuxta id, quod
9 præcepi eis,& imple solicite.* Mementoté
quæ fecerit Dominus Deus vester Mariæ,in
10 via cũ egrederemini de Ægypto.*Cum re-
petes a proximo tuo rem aliquam, quam
debet tibi,non ingrediéris domum eius vt
11 pignus auferas:*sed stabis foris, & ille tibi
12 proferet quod habuerit.*sin autem pauper
13 est, non pernoctabit apud te pignus,* sed
statim reddes ei ante solis occasum: vt dor
miens in vestimento suo,benedicat tibi, &
habeas iustitiam coram Domino Deo tuo.
14 *Nõ negabis mercedem indigentis,& pau-
peris fratris tui,siue aduenæ,qui tecum mo
15 ratur in terra,& intra portas tuas est:*sed
eadem die reddes ei pretiũ laboris sui ante
solis occasum,quia pauper est,& ex eo su-
stentat animam suam: ne clamet contra te
ad Dominum,& reputetur tibi in peccatũ.
16 *Non occidentur patres pro filijs, nec filij
pro patribus,sed vnusquisque pro peccato
17 suo morietur.*Non peruertes iudicium ad-
uenæ & pupilli, nec auferes pignoris loco
18 viduæ vestimentum.* Memento quòd ser-
uieris in Ægypto, & eruerit te Dominus
Deus tuus inde. Idcirco præcipio tibi vt fa
19 cias hanc rem.*Quando messueris segetem
in agro tuo,& oblitus manipulum reliqu-
ris,non reuertéris vt tollas illum: sed adue-
nã,& pupillum,& viduam auferre patiéris,
vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in
20 omni opere manuũ tuarum.*Si fruges col-
legeris oliuarũ,quidquid remanserit in ar-
boribus,

boribus,non reuertéris vt colligas: sed relinques aduenæ,pupillo,ac viduæ.*Si vin- 21
demiaueris vineam tuam,non colliges remanentes racemos,sed cedent in vsus aduenæ, pupilli, ac viduæ.* Memento quòd 22
& tu seruieris in Ægypto, & idcirco præcipio tibi vt facias hanc rem.

CAP. XXV.

SI fuerit causa inter aliquos,& interpel- 1
lauerint iudices: quem iustum esse perspexerint,illi iustitiæ palmam dabunt: quẽ impium, condemnabunt impietatis.*Sin 2
autem eum,qui peccauit,dignum viderint plagis: prosternent,& coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit & plagarum modus:*ita dumtaxat,vt quadragena- 3
rium numerum non excedant: ne fœdè laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus.
*Non ligabis os bouis terentis in area fru- 4
ges tuas.*Quando habitauerint fratres si- 5
mul,& vnus ex eis absque liberis mortuus fuerit,vxor defuncti non nubet alteri: sed accipiet eam frater eius,& suscitabit semen fratris sui:* & primogenitum ex ea filium 6
nomine illius appellabit,vt nõ deleatur nomen eius ex Israel.*Sin autem noluerit ac- 7
cipere vxorem fratris sui,quæ ei lege debetur,perget mulier ad portam ciuitatis,& interpellabit maiores natu, dicetque: Non vult frater viri mei suscitare nomen fratris sui in Israel: nec me in coniugem sumere.
*Statimq. accersiri eum facient, & interro- 8
gabunt. Si responderit: Nolo eam vxorem accipere:* accedet mulier ad eum coram 9
senioribus,& tollet calceamentum de pede eius,spuetq. in faciem illius,& dicet: Sic fiet homini,qui non ædificat domũ fratris sui:
*Et vocabitur nomẽ illius in Israel,Domus 10
discalceati.* Si habuerint inter se iurgium 11
viri duo,& vnus contra alterum rixari cœperit, volensq. vxor alterius eruere virum suum de manu fortioris,miseritq. manum, & apprehenderit verenda eius:* abscides 12
manum illius, nec flecteris super eam vlla misericordia.* Non habebis in sacculo di- 13
uersa pondera,maius & minus:*nec erit in 14
domo tua modius maior & minor.*pondus 15
habebis iustum & verum,& modius æqualis & verus erit tibi: vt multo viuas tempore super Terram, quam Dominus Deus tuus
16 dederit tibi.* abominatur enim Dominus tuus eũ,qui facit hæc,& auersatur omnem
17 iniustitiã.*Memento quæ fecerit tibi Amalec in via quando egrediebaris ex Ægypto:
18 *quomodo occurrerit tibi: & extremos agminis tui,qui lassi residebãt,ceciderit,quando tu eras fame & labore confectus, & nõ
19 timuerit Deum.*Cum ergo Dominus Deus tuus dederit tibi requiem,& subiecerit cũctas per circuitum nationes in Terra,quam tibi pollicitus est: delebis nomen eius sub cælo. Caue ne obliuiscaris.

CAP. XXVI.

1 CVMQ. intraueris Terram,quam Dominus Deus tuus tibi daturus est possidẽdam, & obtinueris eam, atque habitaueris
2 in ea:*tolles de cunctis frugibus tuis primitias,& pones in cartallo,pergesq. ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit,vt ibi
3 inuocetur nomen eius:*accedesq. ad sacerdotem,qui fuerit in diebus illis,& dices ad eum: Profiteor hodie coram Domino Deo tuo,quòd ingressus sum in Terram,pro qua iurauit patribus nostris,vt daret eam nobis.
4 *Suscipiensq. sacerdos cartallum de manu
5 tua,ponet ante altare Domini Dei tui:*& loquéris in conspectu Domini Dei tui: Syrus persequebatur patrem meum, qui descendit in Ægyptum,& ibi peregrinatus est in paucissimo numero: creuitq. in gentem magnam ac robustam & infinitæ multitu-
6 dinis.*Afflixeruntq. nos Ægyptij, & perse-
7 cuti sunt imponentes onera grauissima:*& clamauimus ad Dominum Deum patrum nostrorum: qui exaudiuit nos, & respexit humilitatem nostram,& laborẽ,atque angu-
8 stiam:* & eduxit nos de Ægypto in manu forti,& brachio extento,in ingenti pauore,
9 in signis atque portentis:*& introduxit ad locum istum,& tradidit nobis Terram lacte
10 & melle manantem.*Et idcirco nũc offero primitias frugum Terræ,quã Dominus dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu Domini Dei tui, & adorato Domino Deo tuo.

Et

*Et epulaberis in omnibus bonis, quæ Do- 11
minus Deus tuus dederit tibi,& domui tuæ,
tu & Leuites,& aduena qui tecũ est.*Quan 12
do compleueris decimam cunctarum fru-
gum tuarum,anno decimarum tertio dabis
Leuitæ,& aduenæ,& pupillo & viduæ,vt co
medant intra portas tuas,& saturẽtur:*lo- 13
quérisq. in conspectu Domini Dei tui:Ab-
stuli quod sanctificatum est de domo mea,
& dedi illud Leuitæ & aduenæ,& pupillo
ac viduæ,sicut iussisti mihi: non præteriui
mandata tua,nec sum oblitus imperij tui.
*Non comedi ex eis in luctu meo, nec se- 14
paraui ea in qualibet immunditia, nec ex-
pẽdi ex his quidquam in re funebri. Obe-
diui voci Domini Dei mei,& feci omnia si-
cut præcepisti mihi.*Respice de sanctuario 15
tuo,& de excelso cælorum habitaculo, &
benedic populo tuo Israel,& Terræ,quam
dedisti nobis,sicut iurasti patribus nostris,
terræ lacte & melle mananti.*Hodie Do- 16
minus Deus tuus præcepit tibi vt facias mã
data hæc atque iudicia:& custodias & im-
pleas ex toto corde tuo,& ex tota anima
tua.* Dominum elegisti hodie, vt sit tibi 17
Deus,& ambules in vijs eius,& custodias
ceremonias illius,& mandata atque iudi-
cia,& obedias eius imperio.*& Dominus 18
elegit te hodie vt sis ei populus peculiaris,
sicut locutus est tibi,& custodias omnia
præcepta illius;* & faciat te excelsiorem 19
cunctis gentibus quas creauit, in laudem,
& nomen,& gloriam suam: vt sis populus
sanctus Domini Dei tui,sicut locutus est.

CAP. XXVII.

PRAECEPIT autem Moyses & seniores 1
Israel,populo dicentes: Custodite om-
ne mandatum quod præcipio vobis hodie.
*Cumq. transieritis Iordanem in Terram, 2
quam Dominus Deus tuus dabit tibi, eri-
ges ingẽtes lapides,& calce leuigabis eos,
*vt possis in eis scribere omnia verba legis 3
huius,Iordane transmisso: vt introeas Ter-
ram,quam Dominus Deus tuus dabit tibi,
terram lacte & melle manantem,sicut iu-
rauit patribus tuis.*Quando ergo transie- 4
ritis Iordanem,erigite lapides,quos ego ho
die præcipio vobis in monte Hebal,& leui-
5 gabis eos calce:* & ædificabis ibi altare Do
mino Deo tuo de lapidibus,quos ferrum
6 non tetigit,*& de saxis informibus & impo
litis: & offeres super eo holocausta Domi-
7 no Deo tuo,* & immolabis hostias pacifi-
cas,comedesq. ibi,& epulaberis coram Do
8 mino Deo tuo.* Et scribes super lapides
omnia verba legis huius plane & lucide.
9 *Dixeruntq. Moyses & sacerdotes Leuitici
generis ad omnem Israelem: Attende,&
audi Israel: Hodie factus es populus Do-
10 mini Dei tui:*audies vocem eius,& facies
mandata atque iustitias,quas ego præcipio
11 tibi.*Præcepitq. Moyses populo in die il-
12 lo,dicens:*Hi stabunt ad benedicendum
populo super montem Garizim, Iordane
transmisso: Simeon, Leui, Iudas, Issachar,
13 Ioseph,& Beniamin.*Et e regione isti sta-
bunt ad maledicendum in monte Hebal:
Ruben, Gad,& Aser,& Zabulon, Dan &
14 Nephthali.* Et pronunciabunt Leuitæ,di-
centq. ad omnes viros Israel excelsa voce:
15 * Maledictus homo, qui facit sculptile &
conflatile, abominationem Domini, opus
manuum artificũ,ponetq. illud in abscon-
dito.& respondebit omnis populus,& di-
16 cet: Amen.* Maledictus qui non honorat
patrem suum,& matrem.& dicet omnis po
17 pulus: Amen.*Maledictus qui trãsfert ter-
minos proximi sui.& dicet omnis popu-
18 lus: Amen.*Maledictus qui errare facit cæ
cum in itinere.& dicet omnis populus:
19 Amen.*Maledictus qui peruertit iudicium
aduenæ,pupilli & viduæ.& dicet omnis po
20 pulus: Amen.*Maledictus qui dormit cum
vxore patris sui,& reuelat operimentum
lectuli eius.& dicet omnis populus: Amẽ.
21 *Maledictus qui dormit cum omni iumen-
22 to; & dicet omnis populus: Amen.* Ma-
ledictus qui dormit cum sorore sua, filia
patris sui, vel matris suæ.& dicet omnis
23 populus: Amen.* Maledictus qui dormit
cum socru sua.& dicet omnis populus:
24 Amen.*Maledictus qui clam percusserit
proximum suum,& dicet omnis populus:
25 Amen.* Maledictus qui accipit mune-
ra, vt percutiat animam sanguinis inno-
centis.

centis.& dicet omnis populus: Amen.*Ma- 26
ledictus qui non permanet in sermonibus
legis huius,nec eos opere perficit.& dicet
omnis populus: Amen.

CAP. XXVIII.

SI autem audieris vocẽ Domini Dei tui, 1
vt facias atque custodias omnia manda-
ta eius,quæ ego præcipio tibi hodie,faciet
te Dominus Deus tuus excelsiorem cunctis
gentibus,quæ versantur in terra.*Veniétq. 2
super te vniuersæ benedictiones istæ,& ap-
prehendent te: si tamen præcepta eius au-
dieris.*Benedictus tu in ciuitate, & bene- 3
dictus in agro.*Benedictus fructus ventris 4
tui,&fructus terræ tuæ, fructusq. iumento-
rum tuorum, greges armentorum tuorum,
& caulæ ouium tuarum.* Benedicta horrea 5
tua,& benedictæ reliquiæ tuæ.*Benedictus 6
eris tu ingrediens & egrediens.*Dabit Do- 7
minus inimicos tuos,qui consurgunt aduer
sum te, corruentes in conspectu tuo: per
vnam viam venient cõtra te,& per septem
fugient a facie tua.*Emittet Dominus be- 8
nedictionẽ super cellaria tua,& super om-
nia opera manuum tuarum: benedicetq.
tibi in terra,quam acceperis.*Suscitabit te 9
Dominus sibi in populum sanctum, sicut
iurauit tibi: si custodieris mandata Domini
Dei tui,& ambulaueris in vijs eius.*Vide- 10
buntq. omnes terrarum populi quòd no-
men Domini inuocatum sit super te, & ti-
mebunt te.*Abundare te faciet Dominus 11
omnibus bonis,fructu vteri tui,& fructu iu-
mentorum tuorum,fructu terræ tuæ,quam
iurauit Dominus patribus tuis vt daret ti-
bi.*Aperiet Dominus thesaurum suũ opti- 12
mum, cælum,vt tribuat pluuiam terræ tuæ
in tempore suo: benedicetq. cunctis ope-
ribus manuum tuarum. Et fœnerabis gen-
tibus multis,& ipse a nullo fœnus accipies.
*Constituet te Dominus in caput, & non 13
in caudam: & eris semper supra, & non
subter: si tamen audieris mandata Domini
Dei tui quæ ego præcipio tibi hodie, & cu-
stodieris & feceris,*ac non declinaueris ab 14
eis nec ad dexteram,nec ad sinistram,nec
secutus fueris deos alienos,neque colueris
15 eos.*Quòd si audire nolueris vocem Do-
mini Dei tui,vt custodias, & facias omnia
mandata eius & ceremonias,quas ego præ-
cipio tibi hodie,veniẽt super te omnes ma-
16 ledictiones istæ, & apprehendent te.*Ma-
ledictus eris in ciuitate,maledictus in agro.
17 *Maledictum horreum tuum, & maledictæ
18 reliquiæ tuæ.* Maledictus fructus ventris
tui,& fructus terræ tuæ,armenta boum tuo-
19 rum,& greges ouium tuarum.*Maledictus
eris ingrediens, & maledictus egrediens.
20 *Mittet Dominus super te famem & esu-
riem,& increpationem in omnia opera tua,
quæ tu facies; donec conterat te,& perdat
velociter, propter adinuentiones tuas pes-
21 simas in quibus reliquisti me.* Adiungat
tibi Dominus pestilentiam,donec cõsumat
te de terra, ad quam ingredieris possiden-
22 dam.*Percutiat te Dominus egestate, fe-
bri & frigore,ardore & æstu,& aëre corru-
pto ac rubigine, & persequatur donec pe-
23 reas.*Sit cælum,quod supra te est,æneum:
24 & terra,quam calcas,ferrea.*Det Dominus
imbrem terræ tuæ puluerem,& de cælo de-
scendat super te cinis, donec conteraris.
25 *Tradat te Dominus corruentem ante ho-
stes tuos. per vnam viam egrediaris contra
eos,& per septem fugias, & dispergaris per
26 omnia regna terræ.*Sitq. cadauer tuum in
escam cunctis volatilibus cæli,& bestijs ter-
27 ræ,& non sit qui abigat.*Percutiat te Do-
minus vlcere Ægypti, & partem corporis,
per quam stercora egeruntur, scabie quo-
que & prurigine: ita vt curari nequeas.
28 *Percutiat te Dominus amentia & cæcita-
29 te ac furore mentis,* & palpes in meridie
sicut palpare solet cæcus in tenebris,& non
dirigas vias tuas. Omniq. tempore calum-
niam sustineas,& opprimaris violentia,nec
30 habeas qui liberet te.* Vxorem accipias,
& alius dormiat cum ea. Domum ædifices,
& non habites in ea. Plantes vineam,& nõ
31 vindemies eam.* Bos tuus immoletur co-
ram te,& non comedas ex eo. Asinus tuus
rapiatur in conspectu tuo,& non reddatur
tibi. Oues tuæ dentur inimicis tuis, & non

sit qui te adiuuet.* Filij tui & filiæ tuæ tra- 32
dantur alteri populo, videntibus oculis tuis,
& deficientibus ad conspectum eorum to-
ta die, & non sit fortitudo in manu tua.
*Fructus terræ tuæ, & omnes labores tuos 33
comedat populus, quem ignoras: & sis sem
per calumniam sustinens, & oppressus cun-
ctis diebus,* & stupens ad terrorem eorum 34
quæ videbunt oculi tui.* Percutiat te Do- 35
minus vlcere pessimo in genibus & in su-
ris, sanariq. non possis a planta pedis vsque
ad verticem tuum.*Ducet te Dominus, & 36
regem tuum, quem constitueris super te, in
gentem, quam ignoras tu & patres tui: &
seruies ibi dijs alienis, ligno & lapidi.* Et 37
eris perditus in prouerbium ac fabulã om-
nibus populis, ad quos te introduxerit Do-
minus.* Sementem multam iacies in ter- 38
rã, & modicum congregabis: quia locustæ
deuorabunt omnia.* Vineam plantabis, & 39
fodies: & vinum non bibes, nec colliges ex
ea quippiam: quoniam vastabitur vermi-
bus.* Oliuas habebis in omnibus terminis 40
tuis, & non vngéris oleo: quia defluent, &
peribunt.* Filios generabis & filias, & non 41
fruéris eis; quoniam ducentur in captiuita-
tem.* Omnes arbores tuas & fruges terræ 42
tuæ rubigo consumet.* Aduena, qui tecum 43
versatur in terra, ascẽdet super te, eritq. su-
blimior: tu autẽ descendes, & eris inferior.
*Ipse fœnerabit tibi, & tu non fœnerabis ei. 44
Ipse erit in caput, & tu eris in caudam.*Et 45
venient super te omnes maledictiones istæ,
& persequẽtes apprehendent te, donec in-
tereas: quia non audisti vocem Domini Dei
tui, nec seruasti mãdata eius & ceremonias,
quas præcepit tibi.*Et erunt in te signa at- 46
que prodigia, & in semine tuo vsque in sem
piternum:*eo quòd non seruieris Domino 47
Deo tuo in gaudio, cordisq. lætitia, propter
rerum omnium abundantiam.*Seruies ini- 48
mico tuo, quem immittet tibi Dominus, in
fame, & siti, & nuditate, & omni penuria:
& ponet iugum ferreum super ceruicem
tuam, donec te cõterat.*Adducet Dominus 49
super te Gentem de longinquo, & de extre-
mis terræ finibus in similitudinem aquilæ
volantis cum impetu: cuius linguam intelli-
50 gere non possis:*Gentem procacissimã, quæ
51 non deferat seni, nec misereatur paruuli,* &
deuoret fructum iumentorum tuorum, ac
fruges Terræ tuæ: donec intereas, & non re-
linquat tibi triticum, vinum, & oleum, ar-
menta boum, & greges ouium: donec te di-
52 sperdat,* & conterat in cunctis vrbibus tuis,
& destruantur muri tui firmi atque subli-
mes, in quibus habebas fiduciam in omni
Terra tua. Obsideberis intra portas tuas in
omni Terra tua, quam dabit tibi Dominus
53 Deus tuus:* & comedes fructum vteri tui, &
carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum,
quas dederit tibi Dominus Deus tuus, in an-
gustia & vastitate qua opprimet te hostis
54 tuus.* Homo delicatus in te, & luxuriosus
valde, inuidebit fratri suo, & vxori, quæ cu-
55 bat in sinu suo,* ne det eis de carnibus filio-
rum suorum, quas comedet: eo quòd nihil
aliud habeat in obsidione & penuria, qua
vastauerint te inimici tui intra omnes por-
56 tas tuas.*Tenera mulier & delicata, quæ su-
per terrã ingredi non valebat, nec pedis ve-
stigium figere propter mollitiem & teneri-
tudinem nimiam, inuidebit viro suo, qui cu-
bat in sinu eius, super filij & filiæ carnibus,
57 *& illuuie secundarum, quæ egrediuntur de
medio feminum eius, & super liberis qui ea-
dẽ hora nati sunt. comedent enim eos clam
propter rerum omniũ penuriam in obsidio-
ne & vastitate, qua opprimet te inimicus
58 tuus intra portas tuas.* Nisi custodieris, &
feceris omnia verba legis huius, quæ scripta
sunt in hoc volumine, & timueris nomen
eius gloriosum & terribile, hoc est, Dominũ
59 Deum tuũ:* augebit Dominus plagas tuas,
& plagas seminis tui, plagas magnas & per-
seuerantes, infirmitates pessimas & perpe-
60 tuas.* & conuertet in te omnes afflictiones
Ægypti, quas timuisti, & adhærebunt tibi:
61 *Insuper & vniuersos languores, & plagas,
quæ non sunt scriptæ in volumine legis hu-
ius, inducet Dominus super te, donec te cõ-
62 terat:* & remanebitis pauci numero, qui
prius eratis sicut astra cæli præ multitudine,
quoniã non audisti vocem Domini Dei tui.

*Et sicut ante lætatus est Dominus super 63
vos,bene vobis faciens,vosq. multiplicans:
sic lætabitur disperdens vos atque subuer-
tens,vt auferamini de Terra,ad quã ingre-
dieris possidẽdam.*Disperget te Dominus 64
in omnes populos a summitate terræ vsque
ad terminos eius: & seruies ibi dijs alienis,
quos & tu ignoras & patres tui,lignis & la-
pidibus. * In gentibus quoque illis non 65
quiesces,neque erit requies vestigio pedis
tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor paui-
dum,& deficientes oculos,& animam con-
sumptã mœrore:*Et erit vita tua quasi pen- 66
dens ante te. Timebis nocte & die, & non
credes vitæ tuæ.*Mane dices: Quis mihi det 67
vesperum? & vespere:Quis mihi det mane?
propter cordis tui formidinem, qua terre-
beris,& propter ea,quæ tuis videbis oculis.
*Reducet te Dominus classibus in Ægy- 68
ptum per viã,de qua dixit tibi vt eam am-
plius non videres. Ibi vẽderis inimicis tuis
in seruos & ancillas,& non erit qui emat.

CAP. XXIX.

HÆC sunt verba fœderis quod præce- 1
pit Dominus Moysi vt feriret cum fi-
lijs Israel in Terra Moab: præter illud fœ-
dus,quod cum eis pepigit in Horeb.*Voca- 2
uitq. Moyses omnem Israel,& dixit ad eos:
Vos vidistis vniuersa, quæ fecit Dominus
coram vobis in Terra Ægypti Pharaoni, &
omnibus seruis eius,vniuersæq. terræ illius,
*tentationes magnas,quas viderunt oculi 3
tui, signa illa,portentaq. ingentia,* & non 4
dedit vobis Dominus cor intelligens, &
oculos videntes,& aures quæ possunt au-
dire, vsque in præsentem diem.* Adduxit 5
vos quadraginta annis per desertum: non
sunt attrita vestimenta vestra, nec calcea-
menta pedum vestrorum vetustate cõsum-
pta sunt.*Panem non comedistis,vinum & 6
siceram non bibistis: vt sciretis quia ego sum
Dominus Deus vester.*Et venistis ad hunc 7
locum: egressusq. est Sehon rex Hesebon,
& Og rex Basan, occurrentes nobis ad pu-
gnam. Et percussimus eos,*& tulimus ter- 8
ram eorum,ac tradidimus possidendã Ru-
9 ben & Gad,& dimidiæ tribui Manasse.*Cu-
stodite ergo verba pacti huius, & implete
10 ea: vt intelligatis vniuersa quæ facitis.*Vos
statis hodie cuncti coram Domino Deo ve-
stro, principes vestri, & tribus, ac maiores
natu,atque doctores,omnis populus Israel,
11 *liberi & vxores vestræ,& aduena qui tecũ
moratur in castris,exceptis lignorum cæso-
12 ribus,& his,qui cõportant aquas:*vt tran-
seas in fœdere Domini Dei tui,& in iureiu-
rando quod hodie Dominus Deus tuus
13 percutit tecum:*vt suscitet te sibi in popu
lũ,& ipse sit Deus tuus sicut locutus est tibi,
& sicut iurauit patribus tuis,Abrahã,Isaac,
14 & Iacob.* Nec vobis solis ego hoc fœdus
15 ferio,& hæc iuramenta confirmo,*sed cun-
16 ctis præsentibus & absentibus.* Vos enim
nostis quo modo habitauerimus in Terra
Ægypti,& quo modo transierimus per me-
17 dium nationum, quas transeuntes * vidistis
abominationes & sordes,id est,idola eorũ,
lignum & lapidem,argẽtum & aurum,quæ
18 colebant.*Ne forte sit inter vos vir aut mu-
lier,familia aut tribus,cuius cor auersum est
hodie a Domino Deo nostro: vt vadat &
seruiat dijs illarũ Gentium: & sit inter vos
radix germinans fel & amaritudinem.
19 *Cumq. audierit verba iuramenti huius,be-
nedicat sibi in corde suo, dicens: Pax erit
mihi,& ambulabo in prauitate cordis mei:
20 & absumat ebria sitientẽ,*& Dominus non
ignoscat ei: sed tunc quàmmaxime furor
eius fumet,& zelus contra hominem illum,
& sedeant super eum omnia maledicta,quæ
scripta sunt in hoc volumine: & deleat Do
21 minus nomen eius sub cælo,* & consumat
eum in perditionem ex omnibus tribubus
Israel, iuxta maledictiones, quæ in Libro
22 legis huius ac fœderis cõtinentur.*Dicetq.
sequens generatio,& filij qui nascentur de-
inceps,& peregrini,qui de longe venerint,
videntes plagas Terræ illius,& infirmitates,
23 quibus eam afflixerit Dominus,* sulphure,
& salis ardore comburens, ita vt vltra non
seratur, nec virens quippiam germinet, in
exemplũ subuersionis Sodomæ & Gomor-
rhæ,Adamæ & Seboim,quas subuertit Do-

minus in ira & furore suo.* Et dicent om- 24
nes Gentes: Quare sic fecit Dominus Ter-
ræ huic? quæ est hæc ira furoris eius immen
sa?* Et respondebunt: Quia dereliquerunt 25
pactum Domini, quod pepigit cũ patribus
eorum, quãdo eduxit eos de Terra Ægypti:
* & seruierunt dijs alienis, & adorauerunt 26
eos, quos nesciebant, & quibus non fuerant
attributi:* idcirco iratus est furor Domini 27
contra Terram istam, vt induceret super
eam omnia maledicta, quæ in hoc volumi-
ne scripta sunt:* & eiecit eos de terra sua 28
in ira & in furore, & in indignatione ma-
xima, proiecitq. in terram alienam, sicut
hodie comprobatur.* Abscondita, Domi- 29
no Deo nostro: quæ manifesta sunt, nobis
& filijs nostris vsque in sempiternum, vt fa-
ciamus vniuersa verba legis huius.

CAP. XXX.

CVM ergo venerint super te omnes ser- 1
mones isti, benedictio siue maledictio,
quam proposui in conspectu tuo: & ductus
pœnitudine cordis tui in vniuersis gẽtibus,
in quas disperserit te Dominus Deus tuus,
* & reuersus fueris ad eum, & obedieris eius 2
imperijs, sicut ego hodie præcipio tibi, cum
filijs tuis, in toto corde tuo, & in tota ani-
ma tua:* reducet Dominus Deus tuus capti- 3
uitatẽ tuã, ac miserebitur tui, & rursum con-
gregabit te de cũctis populis, in quos te an-
te dispersit.* Si ad cardines cæli fueris dissi- 4
patus, inde te retrahet Dominus Deus tuus,
* & assumet, atque introducet in Terrã, quã 5
possederunt patres tui, & obtinebis eam: &
benedicẽs tibi, maioris numeri te esse faciet
quàm fuerunt patres tui.* Circumcidet Do 6
minus Deus tuus cor tuũ, & cor seminis tui:
vt diligas Dominum Deum tuum in toto
corde tuo, & in tota anima tua, vt possis vi-
uere.* Omnes autem maledictiones has cõ- 7
uertet super inimicos tuos, & eos, qui ode-
rũt te & persequuntur.* Tu autẽ reuertẽris, 8
& audies vocẽ Domini Dei tui: faciesq. vni-
uersa mãdata quæ ego præcipio tibi hodie:
* & abũdare te faciet Dominus Deus tuus in 9
cunctis operibus manuũ tuarum, in sobole
vteri tui, & in fructu iumentorum tuorum, in
vbertate terræ tuæ, & in rerum omnium lar-
gitate. Reuertetur enim Dominus, vt gau-
deat super te in omnibus bonis, sicut gaui-
10 sus est in patribus tuis:* si tamen audieris
vocẽ Domini Dei tui, & custodieris præce-
pta eius & ceremonias, quæ in hac lege cõ-
scripta sunt: & reuertaris ad Dominũ Deum
tuũ in toto corde tuo, & in tota anima tua.
11 * Mãdatũ hoc, quod ego præcipio tibi hodie,
12 nõ supra te est, neque procul positũ,* nec in
cælo situm, vt possis dicere: Quis nostrũ va-
let ad cælum ascendere, vt deferat illud ad
nos, & audiamus atque opere cõpleamus?
13 * Neque trans mare positum: vt causeris, &
dicas: Quis ex nobis poterit transfretare ma
re, & illud ad nos vsque deferre: vt possimus
14 audire, & facere quod præceptum est?* Sed
iuxta te est sermo valde, in ore tuo, & in cor-
15 de tuo, vt facias illũ.* Considera quòd hodie
proposuerim in conspectu tuo vitam & bo-
16 num, & ecõtrario mortẽ & malum:* vt dili-
gas Dominum Deum tuũ, & ambules in vijs
eius, & custodias mandata illius ac ceremo-
nias atque iudicia: & viuas, atque multipli-
cet te, benedicatq. tibi in Terra, ad quam in-
17 gredieris possidendam.* Si autem auersum
fuerit cor tuũ, & audire nolueris, atque er-
rore deceptus adoraueris deos alienos, &
18 seruieris eis:* prædico tibi hodie quòd pe-
reas, & paruo tempore moréris in Terra, ad
quã, Iordane trãsmisso, ingredieris possidẽ-
19 dam.* Testes inuoco hodie cælum & terrã,
quòd proposuerim vobis vitam & mortem,
benedictionẽ & maledictionem. Elige ergo
20 vitã, vt & tu viuas, & semen tuum:* & diligas
Dominum Deum tuũ, atque obedias voci
eius, & illi adhæreas (ipse est enim vita tua,
& lõgitudo dierũ tuorum) vt habites in Ter
ra, pro qua iurauit Dominus patribus tuis,
Abraham, Isaac, & Iacob, vt daret eam illis.

CAP. XXXI.

1 ABIIT itaque Moyses, & locutus est om
2 nia verba hæc ad vniuersum Israel,* &
dixit ad eos: Centum viginti annorum sum
hodie, non possum vltra egredi, & ingredi,
præser-

præsertim cũ & Dominus dixerit mihi: Non
transibis Iordanem istum.* Dominus ergo 3
Deus tuus transibit ante te: ipse delebit om-
nes gentes has in conspectu tuo, & possidе-
bis eas: & Iosue iste transibit ante te, sicut
locutus est Dominus.* Facietq. Dominus 4
eis sicut fecit Sehon & Og regibus Amor-
rhæorũ, & terræ eorum, delebitq. eos.* Cum 5
ergo & hos tradiderit vobis, similiter facie-
tis eis sicut præcepi vobis.* Viriliter agite, & 6
cõfortamini: nolite timere, nec paueatis ad
conspectum eorũ: quia Dominus Deus tuus
ipse est ductor tuus, & non dimittet, nec de-
relinquet te.* Vocauitq. Moyses Iosue, & 7
dixit ei corã omni Israel: Confortare, & esto
robustus: tu enim introduces populum istũ
in Terram, quam daturum se patribus eorũ
iurauit Dominus, & tu eã sorte diuides.* Et 8
Dominus qui ductor est vester, ipse erit te-
cum: non dimittet, nec derelinquet te: noli
timere, nec paueas.* Scripsit itaque Moyses 9
legem hanc, & tradidit eã sacerdotibus filijs
Leui, qui portabãt arcam fœderis Domini,
& cunctis senioribus Israel.* Præcepitq. eis, 10
dicens: Post septẽ annos, anno remissionis,
in sollẽnitate tabernaculorum,* conuenien 11
tibus cunctis ex Israel, vt appareant in con-
spectu Domini Dei tui in loco, quẽ elegerit
Dominus, leges verba legis huius corã om-
ni Israel, audientibus eis,* & in vnum omni 12
populo cõgregato, tam viris quàm mulieri-
bus, paruulis, & aduenis, qui sunt intra por-
tas tuas: vt audientes discant, & timeãt Do-
minum Deum vestrum, & custodiant, im-
pleantq. omnes sermones legis huius.* filij 13
quoque eorum qui nunc ignorãt, vt audire
possint, & timeant Dominum Deum suum
cũctis diebus quibus versantur in Terra, ad
quam vos, Iordane trãsmisso, pergitis obti-
nẽdam.* Et ait Dominus ad Moysen: Ecce 14
prope sunt dies mortis tuæ: voca Iosue, &
state in tabernaculo testimonij, vt præcipiã
ei. Abierunt ergo Moyses & Iosue, & stete-
runt in tabernaculo testimonij:* apparuitq. 15
Dominus ibi in columna nubis, quæ stetit
in introitu tabernaculi.* Dixitq. Dominus 16
ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus
tuis, & populus iste cõsurgens fornicabitur
post deos alienos in Terra, ad quam ingre-
ditur vt habitet in ea: ibi derelinquet me,
& irritum faciet fœdus, quod pepigi cum
17 eo.* Et irascetur furor meus contra eum in
die illo: & derelinquam eum, & abscõdam
faciem meam ab eo, & erit in deuorationẽ:
inuenient eũ omnia mala & afflictiones, ita
vt dicat in illo die: Vere quia non est Deus
18 mecum, inuenerunt me hæc mala.* Ego au-
tem abscondam, & celabo faciem meam in
die illo propter omnia mala, quæ fecit, quia
19 secutus est deos alienos.* Nunc itaque scri-
bite vobis canticum istud, & docete filios
Israel: vt memoriter teneant, & ore decan-
tẽt, & sit mihi carmen istud pro testimonio
20 inter filios Israel.* Introducam enim eum in
Terram, pro qua iuraui patribus eius, lacte
& melle manantem. Cumq. comederint, &
saturati, crassiq. fuerint, auertentur ad deos
alienos, & seruient eis: detrahentq. mihi, &
21 irritum facient pactum meum.* Postquam
inuenerint eum mala multa & afflictiones,
respondebit ei canticum istud pro testimo-
nio, quod nulla delebit obliuio ex ore semi-
nis sui. Scio enim cogitationes eius, quæ fa-
cturus sit hodie, antequã introducam eum
22 in Terram, quam ei pollicitus sum.* Scripsit
ergo Moyses canticũ, & docuit filios Israel.
23 * Præcepitq. Dominus Iosue filio Nun, &
ait: Cõfortare, & esto robustus: tu enim in-
troduces filios Israel in Terram, quam pol-
24 licitus sum, & ego ero tecum.* Postquã ergo
scripsit Moyses verba legis huius in volu-
25 mine, atque cõpleuit:* præcepit Leuitis, qui
portabant arcam fœderis Domini, dicens:
26 * Tollite librum istum, & ponite eum in la-
tere arcæ fœderis Domini Dei vestri: vt sit
27 ibi contra te in testimoniũ.* Ego enim scio
contentionem tuam, & ceruicem tuam du-
rissimam. Adhuc viuente me & ingredien-
te vobiscum, semper contentiose egistis cõ-
tra Dominum: quanto magis cum mortuus
28 fuero?* Congregate ad me omnes maiores
natu per tribus vestras, atque doctores, &
loquar audientibus eis sermones istos, & in-
29 uocabo cõtra eos cælum & terram.* Noui

enim quòd post mortē meam inique age-
tis,& declinabitis cito de via,quam præcepi
vobis:& occurrent vobis mala in extremo
tempore, quando feceritis malum in con-
spectu Domini, vt irritetis eum per opera
manuū vestrarum.*Locutus est ergo Moy- 30
ses,audiēte vniuerso cœtu Israel,verba car-
minis huius,& ad finem vsque compleuit.

CAP. XXXII.

AVDITE cæli quæ loquor,audiat ter- 1
ra verba oris mei.
*Concrescat vt pluuia doctrina mea,fluat 2
vt ros eloquium meum, quasi imber super
herbam, & quasi stillæ super gramina.
*Quia nomen Domini inuocabo: date 3
magnificentiam Deo nostro.
*Dei perfecta sunt opera, & omnes viæ 4
eius iudicia: Deus fidelis, & absque vlla
iniquitate, iustus & rectus.
*Peccauerunt ei,& non filij eius in sordi- 5
bus: generatio praua atque peruersa.
*Hæccine reddis Domino popule stulte & 6
& insipiens? numquid non ipse est pater
tuus,qui possedit te, & fecit, & creauit te?
*Memento dierum antiquorū,cogita ge- 7
nerationes singulas: interroga patrē tuū,&
annūciabit tibi: maiores tuos,& dicēt tibi.
*Quando diuidebat Altissimus gentes: 8
quando separabat filios Adam, constituit
terminos populorum iuxta numerum fi-
liorum Israel.
*Pars autem Domini, populus eius: Ia- 9
cob funiculus hereditatis eius.
*Inuenit eū in terra deserta,in loco horro- 10
ris,& vastæ solitudinis: circumduxit eū, &
docuit: & custodiuit quasi pupillā oculi sui.
*Sicut aquila prouocans ad volandum 11
pullos suos, & super eos volitans,expandit
alas suas, & assumpsit eum,atque portauit
in humeris suis.
*Dominus solus dux eius fuit: & non 12
erat cum eo Deus alienus.
*Constituit eum super excelsam terram: 13
vt comederet fructus agrorum, vt sugeret
mel de petra, oleumq. de saxo durissimo.
*Butyrum de armento, & lac de ouibus 14
cum adipe agnorum, & arietum filiorum
Basan: & hircos cum medulla tritici, & san-
guinem vuæ biberet meracissimum.
15 *Incrassatus est dilectus, & recalcitrauit:
incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereli-
quit Deum factorem suum, & recessit a
Deo salutari suo.
16 *Prouocauerūt eū in dijs alienis,& in abo-
minationibus ad iracundiā concitauerunt.
17 *Immolauerunt dæmonijs & non Deo,
dijs,quos ignorabant: noui recentesq. ve-
nerunt,quos non coluerunt patres eorum.
18 *Deum qui te genuit dereliquisti,& obli-
tus es Domini creatoris tui.
19 *Vidit Dominus,& ad iracundiā cōcitatus
est: quia prouocauerunt eum filij sui & filiæ.
20 *Et ait: Abscondam faciem meam ab eis,
& considerabo nouissima eorum: genera-
tio enim peruersa est, & infideles filij.
21 *Ipsi me prouocauerunt in eo,qui nō erat
Deus, & irritauerunt in vanitatibus suis:
& ego prouocabo eos in eo, qui non est
populus, & in gente stulta irritabo illos.
22 *Ignis succensus est in furore meo,& ar-
debit vsque ad inferni nouissima: deuora-
bitq. terram cum germine suo,& montium
fundamenta comburet.
23 *Congregabo super eos mala,& sagittas
meas complebo in eis.
24 *Consumentur fame, & deuorabunt eos
aues morsu amarissimo: dentes bestiarum
immittam in eos, cum furore trahentium
super terram, atque serpentium.
25 *Foris vastabit eos gladius, & intus pa-
uor, iuuenem simul ac virginem, lactentem
cum homine sene.
26 *Dixi: Vbinam sunt? cessare faciam ex
hominibus memoriam eorum.
27 *Sed propter iram inimicorum distuli: ne
forte superbirent hostes eorum,& dicerent:
Manus nostra excelsa, & non Dominus,
fecit hæc omnia.
28 *Gens absque cōsilio est,& sine prudētia.
29 *Vtinam saperent,& intelligerent,ac no-
uissima prouiderent.
30 *Quo modo persequatur vnus mille, &
duo fugent decem millia? nonne ideo,

quia Deus suus vendidit eos, & Dominus
conclusit illos ?
31 * Non enim est Deus noster vt dij eorũ :
& inimici nostri sunt iudices.
32 * De vinea Sodomorum, vinea eorum, &
de suburbanis Gomorrhæ: vua eorum vua
fellis, & botri amarissimi.
33 * Fel draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile.
34 * Nonne hæc condita sunt apud me, &
signata in thesauris meis ?
35 * Mea est vltio, & ego retribuam in tempore, vt labatur pes eorum: iuxta est dies
perditionis, & adesse festinant tempora.
36 * Iudicabit Dominus populum suum, &
in seruis suis miserebitur: videbit quòd infirmata sit manus, & clausi quoque defecerunt, residuiq. consumpti sunt.
37 * Et dicet: Vbi sunt dij eorum, in quibus
habebant fiduciam ?
38 * De quorũ victimis comedebãt adipes, &
bibebant vinũ libaminũ: surgant, & opitulentur vobis, & in necessitate vos protegãt.
39 * Videte quòd ego sim solus, & non sit
alius Deus præter me: ego occidã, & ego
viuere faciam: percutiam, & ego sanabo, &
non est qui de manu mea possit eruere.
40 * Leuabo ad cælum manum meam, & dicam: Viuo ego in æternum.
41 * Si acuero vt fulgur gladiũ meũ, & arripuerit iudicium manus mea: reddam vltionem
hostibus meis, & his qui oderũt me retribuã.
42 * Inebriabo sagittas meas sanguine, &
gladius meus deuorabit carnes, de cruore
occisorum, & de captiuitate, nudati inimicorum capitis.
43 * Laudate gentes populum eius, quia sanguinem seruorum suorum vlciscetur: &
vindictam retribuet in hostes eorum, &
propitius erit terræ populi sui.
44 * Venit ergo Moyses, & locutus est omnia
verba cantici huius in auribus populi, ipse
45 & Iosue filius Nun. * Compleuitq. omnes
sermones istos, loquẽs ad vniuersum Israel:
46 * & dixit ad eos: Ponite corda vestra in omnia verba, quæ ego testificor vobis hodie: vt
mãdetis ea filijs vestris custodire & facere,
& implere vniuersa quæ scripta sunt legis
47 huius: * quia non incassum præcepta sunt
vobis, sed vt singuli in eis viuerent: quæ facientes longo perseueretis tẽpore in Terra,
ad quam, Iordane transmisso, ingredimini
48 possidendam. * Locutusq. est Dominus ad
49 Moysen in eadem die, dicens: * Ascende in
montem istum Abarim, id est, trãsituum, in
montẽ Nebo, qui est in Terra Moab contra
Iericho: & vide Terrã Chanaan, quam ego
tradam filijs Israel obtinẽdam, & morere in
50 monte. * Quem conscendens iungẽris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus
51 in mõte Hor, & appositus populis suis: * quia
præuaricati estis contra me in medio filiorũ Israel ad Aquas cõtradictionis in Cades
deserti Sin: & nõ sanctificastis me inter filios
52 Israel. * Econtra videbis terram, & nõ ingredieris in eam, quam ego dabo filijs Israel.

CAP. XXXIII.

1 HÆC est benedictio, qua benedixit
Moyses, homo Dei, filijs Israel ante
mortem suam.
2 * Et ait: Dominus de Sinai venit, & de
Seir ortus est nobis: apparuit de monte
Pharan, & cum eo sanctorum millia. In
dextera eius ignea lex.
3 * Dilexit populos, omnes sancti in manu
illius sunt: & qui appropinquant pedibus
eius, accipient de doctrina illius.
4 * Legem præcepit nobis Moyses, hereditatem multitudinis Iacob.
5 * Erit apud rectissimum rex, congregatis
principibus populi cum tribubus Israel.
6 * Viuat Ruben, & non moriatur, & sit paruus in numero.
7 * Hæc est Iudæ benedictio: Audi Domine
vocem Iudæ, & ad populum suum introduc
eum: manus eius pugnabunt pro eo, & adiutor illius contra aduersarios eius erit.
8 * Leui quoque ait: Perfectio tua, & doctrina tua viro sancto tuo, quem probasti in
tentatione, & iudicasti ad Aquas contradi-
9 ctionis. * Qui dixit patri suo, & matri suæ:
Nescio vos; & fratribus suis: Ignoro vos: &
nescierunt filios suos. Hi custodierunt elo-
quium

quium tuum,& pactum tuum seruauerunt,
*iudicia tua ò Iacob,& legem tuã ò Israel: 10
ponent thymiama in furore tuo, & holo-
caustum super altare tuum.* Benedic Do- 11
mine fortitudini eius,& opera manuum il-
lius suscipe. Percute dorsa inimicorũ eius:
& qui oderunt eum,non consurgant.
* Et Beniamin ait: Amantissimus Domi- 12
ni habitabit confidenter in eo: quasi in
thalamo tota die morabitur, & inter hu-
meros illius requiescet.
* Ioseph quoque ait: De benedictione 13
Domini terra eius, de pomis cæli, & rore,
atque abysso subiacente.* De pomis fru- 14
ctuum solis ac lunæ,*de vertice antiquorũ 15
montium, de pomis collium æternorum:
*& de frugibus terræ,& de plenitudine eius. 16
Benedictio illius,qui apparuit in rubo, ve-
niat super caput Ioseph,& super verticem
nazaræi inter fratres suos.*Quasi primoge 17
niti tauri pulchritudo eius,cornua rhinoce-
rotis cornua illius: in ipsis ventilabit Gen-
tes vsque ad terminos terræ. hæ sunt mul-
titudines Ephraim: & hæc millia Manasse.
*Et Zabulon,ait: Lætare Zabulon in exi- 18
tu tuo,& Issachar in tabernaculis tuis.*Po- 19
pulos vocabunt ad montem: ibi immola-
bunt victimas iustitiæ. Qui inundationem
maris quasi lac sugent,& thesauros abscon
ditos arenarum.
*Et Gad ait: Benedictus in latitudine 20
Gad: quasi leo requieuit,cepitq. brachiũ &
verticem.* Et vidit principatum suũ,quòd 21
in parte sua doctor esset repositus: qui fuit
cum principibus populi, & fecit iustitias
Domini,& iudicium suum cum Israel.
*Dan quoque ait: Dan catulus leonis, 22
fluet largiter de Basan.
*Et Nephthali dixit: Nephthali abundan 23
tia perfruetur, & plenus erit benedictioni-
bus Domini: mare & meridiem possidebit.
*Aser quoque ait: Benedictus in filijs A- 24
ser,sit placẽs fratribus suis,& tingat in oleo
pedem suum.*Ferrum & æs calceamentum 25
eius. Sicut dies iuuẽtutis tuæ,ita & senectus
tua.*Non est Deus alius vt Deus rectissimi: 26
ascensor cæli auxiliator tuus. Magnificẽtia
27 eius discurrunt nubes,* habitaculum eius
sursũ,& subter brachia sempiterna: eijciet
a facie tua inimicum,dicetque: Conterere.
28 *Habitabit Israel confidenter, & solus.
Oculus Iacob in terra frumenti & vini,cæ-
liq. caligabunt rore.
29 *Beatus es tu Israel: quis similis tui po-
pule, qui saluaris in Domino? scutum au-
xilij tui,& gladius gloriæ tuæ: negabunt te
inimici tui, & tu eorum colla calcabis.

CAP. XXXIIII.

1 ASCENDIT ergo Moyses de campestri-
bus Moab super montem Nebo, in
verticem Phasga contra Iericho: ostenditq.
ei Dominus omnem Terram Galaad vsque
2 Dan, *& vniuersum Nephthali, terramq.
Ephraim & Manasse,& omnem terram Iu-
3 da vsque ad mare nouissimum,*& australẽ
partem,& latitudinem campi Iericho ciui-
4 tatis palmarum vsque Segor.*Dixitq. Do-
minus ad eum: Hæc est terra, pro qua iu-
raui Abraham,Isaac,& Iacob,dicẽs: Semi-
ni tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis,
5 & nõ transibis ad illam.* Mortuusq. est ibi
Moyses seruus Domini, in terra Moab, iu-
6 bente Domino:*& sepeliuit eũ in valle Ter
ræ Moab contra Phogor: & non cognouit
homo sepulchrum eius vsque in præsentẽ
7 diem.*Moyses centum & viginti annorum
erat quando mortuus est: nõ caligauit ocu
8 lus eius, nec dentes illius moti sunt.* Fle-
ueruntq. eum filij Israel in campestribus
Moab triginta diebus: & completi sunt
9 dies planctus lugentium Moysen.* Iosue
vero filius Nun repletus est Spiritu sapien-
tiæ, quia Moyses posuit super eum manus
suas. Et obedierunt ei filij Israel,fecerũtq.
10 sicut præcepit Dominus Moysi. * Et non
surrexit vltra propheta in Israel sicut Moy-
ses,quem nosset Dominus facie ad faciem,
11 *in omnibus signis atque portentis, quæ
misit per eum,vt faceret in Terra Ægypti
Pharaoni, & omnibus seruis eius, vniuer-
12 sæq. terræ illius,* & cunctam manum ro-
bustam,magnaq. mirabilia,quæ fecit Moy-
ses coram vniuerso Israel.

LIBER IOSVE,

HEBRAICE IEHOSVA.

CAPVT PRIMVM.

ET factum est post mortem 1
Moysi serui Domini, vt lo-
queretur Dominus ad Iosue
filium Nun, ministrum Moy
si, & diceret ei: *Moyses ser- 2
uus meus mortuus est: surge, & transi Ior-
danem istum tu & omnis populus tecum,
in Terram, quam ego dabo filijs Israel. *Om 3
nem locum, quem calcauerit vestigium pe
dis vestri, vobis tradam, sicut locutus sum
Moysi. *A deserto & Libano vsque ad flu- 4
uium magnũ Euphraten, omnis terra He-
thæorum vsque ad mare magnum contra
solis occasum erit terminus vester. *Nullus 5
poterit vobis resistere cunctis diebus vitæ
tuæ: sicut fui cum Moyse, ita ero tecum:
non dimittam, nec derelinquam te. *Con- 6
fortare, & esto robustus: tu enim sorte di-
uides populo huic Terram, pro qua iuraui
patribus suis, vt traderem eam illis. *Con- 7
fortare igitur, & esto robustus valde: vt cu-
stodias, & facias omnem legem, quam præ-
cepit tibi Moyses seruus meus: ne declines
ab ea ad dexteram vel ad sinistram, vt in-
telligas cuncta quæ agis. *Non recedat vo 8
lumen legis huius ab ore tuo: sed medita-
beris in eo diebus ac noctibus, vt custodias
& facias omnia quæ scripta sunt in eo: tũc
diriges viam tuam, & intelliges eam. *Ecce 9
præcipio tibi, confortare, & esto robustus.
Noli metuere, & noli timere: quoniam te-
cum est Dominus Deus tuus in omnibus
ad quæcumque perrexeris. *Præcepitq. Io- 10
sue principibus populi, dicẽs: Transite per
medium castrorum, & imperate populo, ac
dicite: *Præparate vobis cibaria: quoniam 11
post diem tertium transibitis Iordanem, &
intrabitis ad possidendam Terram, quam
Dominus Deus vester daturus est vobis.
12 *Rubenitis quoque & Gaditis, & dimidiæ
13 tribui Manasse ait: *Mementote sermonis,
quem præcepit vobis Moyses famulus Do-
mini, dicens: Dominus Deus vester dedit
14 vobis requiem, & omnem Terram. *Vxo-
res vestræ, & filij, ac iumenta manebunt in
Terra, quam tradidit vobis Moyses trans
Iordanem: vos autem transite armati antè
fratres vestros, omnes fortes manu, & pu-
15 gnate pro eis, *donec det Dominus requiẽ
fratribus vestris sicut & vobis dedit, & pos-
sideant ipsi quoque Terram, quam Domi-
nus Deus vester daturus est eis: & sic reuer
temini in Terram possessionis vestræ, & ha-
bitabitis in ea, quam vobis dedit Moyses fa
mulus Domini trans Iordanem contra so-
16 lis ortum. *Responderuntq. ad Iosue, atque
dixerunt: Omnia, quæ præcepisti nobis, fa-
17 ciemus: & quocumque miseris, ibimus. *Si-
cut obediuimus in cunctis Moysi, ita obe-
diemus & tibi: tantum sit Dominus Deus
18 tuus tecum, sicut fuit cũ Moyse. *Qui con-
tradixerit ori tuo, & non obedierit cunctis
sermonibus, quos præceperis ei, moriatur:
tu tantum confortare, & viriliter age.

CAP. II.

1 MISIT igitur Iosue filius Nun de Setim
duos viros exploratores in abscondi-
to: & dixit eis: Ite, & considerate Terrã, vr-
bemq. Iericho. Qui pergentes ingressi sunt
domum mulieris meretricis, nomine Ra-
2 hab, & quieuerunt apud eam. *Nunciatũq.
est regi Iericho, & dictum: Ecce viri ingres
si sunt huc per noctem de filijs Israel, vt ex-
3 plorarent Terram. *Misitq. rex Iericho ad
Rahab dicens: Educ viros, qui venerunt ad
te, & ingressi sunt domum tuam: explora-
tores quippe sunt, & omnem Terram con-

siderare

siderare venerunt.*Tollensq. mulier viros, 4
abscondit, & ait: Fateor, venerunt ad me,
sed nesciebam vnde essent:*cumq. porta 5
clauderetur in tenebris,& illi pariter exie-
runt,nescio quò abierunt: persequimini ci-
to,& comprehendetis eos.*Ipsa autem fe- 6
cit ascendere viros in solarium domus suæ,
operuitq. eos stipula lini,quæ ibi erat.*Hi 7
autem,qui missi fuerant,secuti sunt eos per
viam,quæ ducit ad vadum Iordanis: illisq.
egressis statim porta clausa est.*Necdum 8
obdormierant qui latebant,& ecce mulier
ascendit ad eos,& ait:*Noui quòd Domi- 9
nus tradiderit vobis Terram: etenim irruit
in nos terror vester,& elanguerunt omnes
habitatores Terræ.*Audiuimus quòd sicca- 10
uerit Dominus aquas Maris rubri ad vestrũ
introitum,quando egressi estis ex Ægypto:
& quæ feceritis duobus Amorrhæorum re-
gibus,qui erant trans Iordanem: Sehon &
Og, quos interfecistis.*Et hæc audientes 11
pertimuimus,& elanguit cor nostrum, nec
remansit in nobis spiritus ad introitum ve
strum: Dominus enim Deus vester ipse est
Deus in cælo sursum,& in terra deorsum.
*Nunc ergo iurate mihi per Dominum, vt 12
quomodo ego misericordiam feci vobiscũ,
ita & vos faciatis cum domo patris mei: de-
tisq. mihi verum signum,*vt saluetis patrẽ 13
meum & matrem, fratres ac sorores meas,
& omnia quæ illorum sunt, & eruatis ani-
mas nostras a morte.*Qui responderũt ei: 14
Anima nostra sit pro vobis in mortem, si
tamen non prodideris nos. cumq. tradide-
rit nobis Dominus terram,faciemus in te
misericordiam & veritatem.*Demisit ergo 15
eos per funem de fenestra: domus enim
eius hærebat muro.*Dixitq. ad eos: Ad 16
montana conscendite, ne forte occurrant
vobis reuertentes: ibiq. latitate tribus die-
bus, donec redeant,& sic ibitis per viam
vestram.*Qui dixerunt ad eam: Innoxij 17
erimus a iuramento hoc,quo adiurasti nos:
*si ingredientibus nobis Terram, signum 18
fuerit funiculus iste coccineus,& ligaueris
eum in fenestra,per quam demisisti nos: &
patrem tuum ac matrem,fratresq. & om-
nem cognationem tuam congregaueris in
19 domum tuã.*Qui ostium domus tuæ egres-
sus fuerit,sanguis ipsius erit in caput eius,
& nos erimus alieni. Cunctorum autem
sanguis,qui tecum in domo fuerint,redun
dabit in caput nostrum, si eos aliquis teti-
20 gerit.*Quòd si nos prodere volueris, &
sermonem istum proferre in medium, eri-
mus mundi ab hoc iuramento,quo adiura-
21 sti nos.*Et illa respõdit: Sicut locuti estis,
ita fiat. dimittensq. eos vt pergerent,appẽ-
22 dit funiculum coccineum in fenestra.*Illi
vero ambulantes peruenerunt ad monta-
na,& manserunt ibi tres dies,donec reuer-
terentur qui fuerant persecuti: quærentes
enim per omnẽ viam,non repererunt eos.
23 *Quibus vrbem ingressis, reuersi sunt, &
descenderunt exploratores de monte: &,
transmisso Iordane, venerunt ad Iosue fi-
lium Nun,narraueruntq. ei omnia quæ ac-
24 ciderant sibi,*atque dixerunt: Tradidit Do
minus omnem terram hanc in manus no-
stras, & timore prostrati sunt cuncti ha-
bitatores eius.

CAP. III.

1 IGITVR Iosue de nocte consurgens mo
uit castra: egredientesq. de Setim, vene-
runt ad Iordanem ipse,& omnes filij Israel,
2 & morati sunt ibi tres dies.*Quibus euo-
lutis, transierunt præcones per castrorum
3 medium,*& clamare cœperunt: Quando
videritis arcam fœderis Domini Dei vestri,
& sacerdotes stirpis Leuiticæ portantes eã,
vos quoque consurgite,& sequimini præce
4 dentes:*sitq. inter vos & arcam spatium cu
bitorum duum millium: vt procul videre
possitis, & nosse per quam viam ingredia-
mini: quia prius non ambulastis per eam:
& cauete ne appropinquetis ad arcam.
5 *Dixitq. Iosue ad populũ: Sanctificamini:
cras enim faciet Dominus inter vos mira-
6 bilia.*Et ait ad sacerdotes: Tollite arcam
fœderis, & præcedite populum. Qui iussa
complentes,tulerunt,& ambulauerunt an-
7 te eos.*Dixitq. Dominus ad Iosue: Hodie
incipiam exaltare te coram omni Israel: vt
sciant

sciant quòd sicut cum Moyse fui, ita & te-
cum sim.*Tu autem præcipe sacerdotibus, 8
qui portant arcam fœderis, & dic eis: Cum
ingressi fueritis partem aquæ Iordanis, state
in ea.* Dixitq. Iosue ad filios Israel: Acce- 9
dite huc, & audite verbum Domini Dei ve-
stri.* Et rursum: In hoc, inquit, scietis quòd 10
Dominus Deus viuens in medio vestri est,
& disperdet in conspectu vestro Chananæū
& Hethæum, Heuæum & Pherezæum, Ger-
gesæum quoque & Iebusæum, & Amor-
rhæum.* Ecce, arca fœderis Domini omnis 11
terræ antecedet vos per Iordanem.* Parate 12
duodecim viros de tribubus Israel, singulos
per singulas tribus.* Et cum posuerint ve- 13
stigia pedum suorum sacerdotes qui por-
tant arcam Domini Dei vniuersæ terræ in
aquis Iordanis, aquæ, quæ inferiores sunt,
decurrent atque deficient: quæ autem desu
per veniunt, in vna mole cōsistent.* Igitur 14
egressus est populus de tabernaculis suis,
vt transiret Iordanē: & sacerdotes, qui por
tabant arcam fœderis, pergebant ante eum.
*Ingressisq. eis Iordanem, & pedibus eorum 15
in parte aquæ tinctis (Iordanis autem ripas
aluei sui tempore messis impleuerat)*stete- 16
runt aquæ descendentes in loco vno, & ad
instar montis intumescentes apparebant
procul ab vrbe, quæ vocatur Adom vsque
ad locū Sarthan: quæ autē inferiores erant,
in Mare solitudinis (quod nūc vocatur mor
tuum) descenderūt, vsquequo omnino de-
ficerent.*Populus autem incedebat contra 17
Iericho: & sacerdotes qui portabāt arcam
fœderis Domini, stabant super siccam hu-
mum in medio Iordanis accincti, omnisq.
populus per arentem alueum transibat.

CAP. IIII.

QVIBVS transgressis, dixit Dominus ad 1
Iosue:*Elige duodecim viros singulos 2
per singulas tribus:*& præcipe eis vt tollant 3
de medio Iordanis alueo, vbi steterunt pe-
des sacerdotum, duodecim durissimos lapi-
des, quos ponetis in loco castrorum, vbi fi-
xeritis hac nocte tentoria.* Vocauitq. Io- 4
sue duodecim viros, quos elegerat de filijs
5 Israel, singulos de singulis tribubus,* & ait
ad eos: Ite ante arcam Domini Dei vestri
ad Iordanis medium, & portate inde sin-
guli singulos lapides in humeris vestris,
6 iuxta numerum filiorum Israel,*vt sit signū
inter vos: & quando interrogauerint vos fi-
lij vestri cras, dicentes: Quid sibi volunt isti
7 lapides? *respōdebitis eis: Defecerūt aquæ
Iordanis ante arcam fœderis Domini, cum
transiret eum: idcirco positi sunt lapides
isti in monumentum filiorum Israel vsque
8 in æternum.* Fecerunt ergo filij Israel sicut
præcepit eis Iosue, portantes de medio Ior
danis alueo duodecim lapides, vt Dominus
ei imperarat, iuxta numerū filiorū Israel,
vsque ad locum, in quo castrametati sunt,
9 ibiq. posuerunt eos.*Alios quoque duode-
cim lapides posuit Iosue in medio Iordanis
alueo, vbi steterunt sacerdotes, qui porta-
bant arcam fœderis: & sunt ibi vsque in
10 præsentem diem.* Sacerdotes autem qui
portabant arcam, stabant in Iordanis me-
dio, donec omnia complerētur, quæ Iosue,
vt loqueretur ad populum, præceperat Do
minus, & dixerat ei Moyses. Festinauitq.
11 populus, & transijt.*Cumq. transissent om-
nes, transiuit & arca Domini, sacerdotesq.
12 pergebant ante populum.* Filij quoque
Ruben, & Gad, & dimidia tribus Manasse,
armati præcedebant filios Israel, sicut eis
13 præceperat Moyses:* & quadraginta pu-
gnatorum millia per turmas, & cuneos, in-
cedebant per plana atque campestria vrbis
14 Iericho.* In die illo magnificauit Domi-
nus Iosue coram omni Israel, vt timerent
eum, sicut timuerant Moysen, dum aduiue-
15 16 ret.*Dixitq. ad eum:* Præcipe sacerdoti-
bus, qui portant arcam fœderis, vt ascen-
17 dant de Iordane.*Qui præcepit eis, dicens:
18 Ascendite de Iordane.* Cumq. ascendis-
sent portantes arcam fœderis Domini, &
siccam humum calcare cœpissent, reuersæ
sunt aquæ in alueum suum, & fluebant si-
19 cut ante consueuerant.* Populus autem
ascendit de Iordane, decimo die mensis pri
mi, & castrametati sunt in Galgalis contra
20 Orientalem plagam vrbis Iericho.*Duo-
decim

decim quoque lapides, quos de Iordanis al
21 ueo sumpserât, posuit Iosue in Galgalis, * &
dixit ad filios Israel: Quando interrogauerint
filij vestri cras patres suos, & dixerint
22 eis: Quid sibi volunt lapides isti? * docebitis
eos, atque dicetis: Per arentem alueũ transiuit
23 Israel Iordanem istum, * siccãte Domino
Deo vestro aquas eius in conspectu vestro,
24 donec trãsiretis: * sicut fecerat prius in
mari rubro, quod siccauit donec transiremus:
25 * vt discant omnes terrarũ populi fortissimam
Domini manum, vt & vos timeatis
Dominum Deum vestrum omni
tempore.

CAP. V.

1 POSTQVAM ergo audierunt omnes reges Amorrhæorũ, qui habitabant trans
Iordanem ad Occidentalem plagam, &
cuncti reges Chanaan, qui propinqua possidebant
magni maris loca, quòd siccasset
Dominus fluenta Iordanis coram filijs
Israel donec transirent, dissolutum est cor
eorum, & non remansit in eis spiritus, timentium
2 introitum filiorum Israel. * Eo
tempore ait Dominus ad Iosue: Fac tibi
cultros lapideos, & circumcide secundò filios
3 Israel. * Fecit quod iusserat Dominus,
& circũcidit filios Israel in colle præputiorum.
4 * Hæc autem causa est secundæ circumcisionis:
Omnis populus, qui egressus
est de Aegypto generis masculini, vniuersi
bellatores viri, mortui sunt in deserto per
5 longissimos viæ circuitus, * qui omnes circumcisi
erant. Populus autem qui natus
6 est in deserto, * per quadraginta annos itineris
latissimæ solitudinis incircũcisus fuit:
donec consumerentur qui non audierant
vocem Domini, & quibus ante iurauerat
vt non ostenderet eis terram lacte & melle
7 manantem. * Horum filij in locum successerunt
patrum, & circumcisi sunt a Iosue:
quia sicut nati fuerant, in præputio
erant, nec eos in via aliquis circumciderat.
8 * Postquam autem omnes circumcisi sunt,
manserunt in eodem castrorum loco, donec
9 sanarentur. * Dixitq. Dominus ad Iosue:
Hodie abstuli opprobrium Aegypti a
vobis. Vocatũq. est nomen loci illius Gal-
10 gala, vsque in præsenté diem. * Manseruntq.
filij Israel in Galgalis, & fecerunt Phase,
quartadecima die mensis ad vesperum in
11 campestribus Iericho: * & comederunt de
frugibus Terræ die altero, azymos panes, &
12 polentam eiusdem anni. * Defecitq. manna
postquam comederunt de frugibus Terræ,
nec vsi sunt vltra cibo illo filij Israel, sed comederunt
de frugibus præsentis anni Ter-
13 ræ Chanaan. * Cum autem esset Iosue in
agro vrbis Iericho, leuauit oculos, & vidit
virum stantem contra se, euaginatum tenentem
gladium, perrexitq. ad eum, & ait:
14 Noster es, an aduersariorum? * Qui respondit:
Nequaquam: sed sum princeps exerci-
15 tus Domini, & nunc venio. * Cecidit Iosue
pronus in terram. Et adorans ait: Quid
Dominus meus loquitur ad seruum suum?
16 * Solue, inquit, calceamentum tuum de pedibus
tuis: locus enim, in quo stas, sanctus
est. Fecitq. Iosue vt sibi fuerat imperatum.

CAP. VI.

1 IERICHO autem clausa erat atque munita,
timore filiorum Israel, & nullus
2 egredi audebat aut ingredi. * Dixitq. Dominus
ad Iosue: Ecce dedi in manu tua
Iericho, & regem eius, omnesq. fortes vi-
3 ros. * Circuite vrbem cuncti bellatores se-
4 mel per diem: sic facietis sex diebus. * Septimo
autem die sacerdotes tollant septem
buccinas, quarum vsus est in iubileo,
& præcedant arcam fœderis: septiesq.
circuibitis ciuitatem, & sacerdotes clan-
5 gent buccinis. * Cumq. insonuerit vox tubæ
longior atque concisior, & in auribus
vestris increpuerit, conclamabit omnis populus
vociferatione maxima, & muri funditus
corruent ciuitatis, ingredienturq. singuli
per locum contra quem steterint.
6 * Vocauit ergo Iosue filius Nun sacerdotes,
& dixit ad eos: Tollite arcam fœderis:
& septem alij sacerdotes tollant
septem iubileorum buccinas, & incedant
7 ante arcam Domini. * Ad populum quoque

que ait: Ite,& circuite ciuitatem, armati,
præcedentes arcam Domini.*Cumq. Iosue 8
verba finisset,& septem sacerdotes septem
buccinis clangerent ante arcã fœderis Do-
mini,*omnisq. præcederet armatus exerci- 9
tus,reliquum vulgus arcam sequebatur, ac
buccinis omnia concrepabant.* Præcepe- 10
rat autem Iosue populo, dicens: Non cla-
mabitis,nec audietur vox vestra, neque vl-
lus sermo ex ore vestro egredietur: donec
veniat dies in quo dicam vobis: Clamate,
& vociferamini.* Circuiuit ergo arca Do- 11
mini ciuitatem semel per diem, & reuersa
in castra,mansit ibi.*Igitur Iosue de nocte 12
cõsurgente,tulerunt sacerdotes arcam Do-
mini,*& septem ex eis septem buccinas, 13
quarum in iubileo vsus est: præcedebantq.
arcam Domini ambulantes atque clangen
tes: & armatus populus ibat ante eos,vul-
gus autem reliquum sequebatur arcam,&
buccinis personabat.* Circuieruntq. ciui- 14
tatem secundo die semel,& reuersi sunt in
castra. Sic fecerunt sex diebus.*Die autem 15
septimo,diluculo consurgentes, circuierũt
vrbem,sicut dispositũ erat,septies.*Cumq. 16
septimo circuitu clãgerent buccinis sacer-
dotes, dixit Iosue ad omnem Israel: Voci-
feramini: tradidit enim vobis Dominus ci-
uitatem:*sitq. ciuitas hæc anathema: & 17
omnia quæ in ea sunt, Domino. sola Ra-
hab meretrix viuat cum vniuersis,qui cum
ea in domo sunt: abscondit enim nuncios
quos direximus.*Vos autem cauete ne de 18
his,quæ præcepta sunt,quippiam cõtinga-
tis,& sitis præuaricationis rei,& omnia ca-
stra Israel sub peccato sint atque turbentur.
* Quidquid autem auri & argenti fuerit, & 19
vasorum æneorum ac ferri,Domino conse-
cretur,repositum in thesauris eius.* Igitur 20
omni populo vociferante, & clangentibus
tubis,postquam in aures multitudinis vox
sonitusq. increpuit,muri illico corruerunt:
& ascendit vnusquisque per locum,qui cõ-
tra se erat: ceperuntq. ciuitatẽ,*& interfe- 21
cerunt omnia quæ erant in ea,à viro vsque
ad mulierem, ab infante vsque ad senem.
Boues quoque & oues & asinos in ore gla-
22 dij percusserunt.* Duobus autem viris,qui
exploratores missi fuerant,dixit Iosue: In-
gredimini domum mulieris meretricis, &
producite eam,& omnia quæ illius sunt,si-
23 cut illi iuramento firmastis.* Ingressiq. iu-
uenes,eduxerunt Rahab, & parentes eius,
fratres quoque,& cunctam supellectilem ac
cognationẽ illius,& extra castra Israel ma-
24 nere fecerunt.*Vrbem autẽ,& omnia, quæ
erant in ea, succenderunt; absque auro &
argento,& vasis æneis,ac ferro,quæ in æra-
25 rium Domini consecrarunt.* Rahab vero
meretricem,& domum patris eius, & om-
nia quæ habebat,fecit Iosue viuere, & ha-
bitauerunt in medio Israel vsque in præsen-
tem diem: eo quòd absconderit nuncios,
quos miserat vt explorarent Iericho. In
tempore illo,imprecatus est Iosue,dicens:
26 *Maledictus vir coram Domino,qui suscita-
uerit & ædificauerit ciuitatem Iericho. In
primogenito suo fundamenta illius iaciat,
& in nouissimo liberorum ponat portas
27 eius.*Fuit ergo Dominus cum Iosue,& no-
men eius vulgatum est in omni terra.

CAP. VII.

1 FILII autem Israel præuaricati sunt
mandatum,& vsurpauerunt de anathe-
mate. Nã Achan filius Charmi,filij Zabdi,
filij Zare de tribu Iuda,tulit aliquid de ana-
themate: iratusq. est Dominus contra filios
2 Israel.*Cumq. mitteret Iosue de Iericho vi-
ros contra Hai, quæ est iuxta Bethauen,ad
Orientalem plagam oppidi Bethel,dixit eis:
Ascendite, & explorate Terram. Qui præ-
3 cepta complentes explorauerunt Hai.* Et
reuersi dixerunt ei: Non ascendat omnis
populus, sed duo vel tria millia virorũ per-
gant,& deleãt ciuitatem: quare omnis po-
pulus frustra vexabitur contra hostes pau-
4 cissimos.*Ascenderunt ergo tria millia pu-
5 gnatorum. Qui statim terga vertẽtes,*per-
cussi sunt a viris vrbis Hai,& corruerunt ex
eis triginta sex homines: persecutiq. sunt
eos aduersarij de porta vsque ad Sabarim,&
ceciderunt per prona fugiẽtes: pertimuitq.
cor populi, & instar aquæ liquefactum est.

* Iosue vero scidit vestimenta sua, & pro- 6
nus cecidit in terrã coram arca Domini vs-
que ad vesperam, tam ipse quàm omnes se-
nes Israel: miseruntq. puluerem super capi-
ta sua, * & dixit Iosue: Heu Domine Deus, 7
quid voluisti traducere populum istũ Ior-
danem fluuium, vt traderes nos in manus
Amorrhæi, & perderes? vtinã vt cœpimus,
mansissemus trans Iordanem. * Mi Domine 8
Deus quid dicam, videns Israelem hostibus
suis terga vertentem? * Audient Chananæi, 9
& omnes habitatores Terræ, & pariter con-
globati circumdabunt nos, atque delebunt
nomen nostrum de terra: & quid facies ma-
gno nomini tuo? * Dixitq. Dominus ad Io- 10
sue: Surge, cur iaces pronus in terra? * Pec- 11
cauit Israel, & præuaricatus est pactũ meũ:
tuleruntq. de anathemate, & furati sunt at-
que mentiti, & absconderunt inter vasa sua.
* Nec poterit Israel stare ante hostes suos, 12
eosq. fugiet: quia pollutus est anathemate.
non ero vltra vobiscum, donec conteratis
eum, qui huius sceleris reus est. * Surge, san- 13
ctifica populum, & dic eis: Sanctificamini
in crastinũ: hæc enim dicit Dominus Deus
Israel: Anathema in medio tui est Israel:
non poteris stare coram hostibus tuis, do-
nec deleatur ex te qui hoc cõtaminatus est
scelere. * Accedetisq. mane singuli per tri- 14
bus vestras: & quamcumque tribum sors
inuenerit, accedet per cognationes suas, &
cognatio per domos, domusq. per viros.
* Et quicumque ille in hoc facinore fuerit 15
deprehensus, comburetur igni cum omni
substantia sua: quoniam præuaricatus est
pactum Domini, & fecit nefas in Israel.
* Surgẽs itaque Iosue mane, applicuit Israel 16
per tribus suas, & inuenta est tribus Iuda.
* Quæ cum iuxta familias suas esset oblata, 17
inuenta est familia Zare. Illam quoque per
domos offerens, reperit Zabdi: * cuius do- 18
mum in singulos diuidens viros, inuenit
Achan filium Charmi, filij Zabdi: filij Zare
de tribu Iuda. * Et ait Iosue ad Achan: Fili 19
mi, da gloriam Domino Deo Israel, & con-
fitere, atque indica mihi quid feceris, ne ab-
scõdas. * Respondítq. Achan Iosue, & dixit 20
ei: Vere ego peccaui Domino Deo Israel,
21 & sic & sic feci. * vidi enim inter spolia pal-
lium coccineum valde bonum, & ducentos
siclos argenti, regulamq. auream quinqua-
ginta siclorum: & concupiscens abstuli, &
abscondi in terra contra medium taberna-
culi mei, argentumq. fossa humo operui.
22 * Misit ergo Iosue ministros: qui currentes
ad tabernaculum illius, repererunt cuncta
abscõdita in eodem loco, & argentũ simul.
23 * Auferentesq. de tẽtorio tulerunt ea ad Io-
sue, & ad omnes filios Israel, proieceruntq.
24 ante Dominũ. * Tollẽs itaque Iosue Achan
filium Zare, argentumq. & pallium, & aureã
regulam, filios quoque & filias eius, boues
& asinos & oues, ipsumq. tabernaculum, &
cunctam supellectilem: (& omnis Israel cũ
25 eo) duxerũt eos ad Vallem achor: * vbi dixit
Iosue: Quia turbasti nos, exturbet te Domi-
nus in die hac. Lapidauitq. eũ omnis Israel:
& cuncta quæ illius erant, igne consumpta
26 sunt. * Congregaueruntq. super eum acer-
uum magnum lapidum, qui permanet vs-
que in præsentem diem. Et auersus est fu-
ror Domini ab eis. Vocatumq. est nomen
loci illius, Vallis achor, vsque hodie.

CAP. VIII.

1 DIXIT autem Dominus ad Iosue: Ne
timeas, neque formides: tolle tecum
omnem multitudinem pugnatorum, & cõ-
surgens ascende in oppidum Hai. ecce tra-
didi in manu tua regem eius, & populum,
2 vrbemq. & terram. * Faciesq. vrbi Hai, &
regi eius, sicut fecisti Iericho, & regi illius:
prædam vero, & omnia animantia diripie-
3 tis vobis: pone insidias vrbi post eam. * Sur-
rexitq. Iosue, & omnis exercitus bellato-
rum cum eo, vt ascenderent in Hai: & ele-
cta triginta millia virorum fortiũ misit no-
4 cte, * præcepitq. eis, dicens: Ponite insidias
post ciuitatem: nec lõgius recedatis: & eri-
5 tis omnes parati. * ego autẽ, & reliqua mul-
titudo, quæ mecũ est, accedemus ex aduer-
so contra vrbẽ. Cumq. exierint contra nos,
sicut ante fecimus, fugiemus, & terga verte-
6 mus: * donec persequentes ab vrbe longius
protra-

protrahantur: putabunt enim nos fugere
sicut prius. * Nobis ergo fugientibus,& il- 7
lis persequentibus,consurgetis de insidijs,
& vastabitis ciuitatem: tradetq. eã Domi-
nus Deus vester in manus vestras.* Cumq. 8
ceperitis, succendite eam, & sic omnia fa-
cietis, vt iussi. * Dimisitq. eos, & perrexe- 9
runt ad locum insidiarum, sederuntq. in-
ter Bethel,& Hai,ad Occidẽtalem plagam
vrbis Hai: Iosue autem nocte illa in medio
mansit populi, * surgensq. diluculo recen- 10
suit socios, & ascendit cum senioribus in
fronte exercitus,vallatus auxilio pugnato-
rum.* Cumq. venissent, & ascendissent ex 11
aduerso ciuitatis, steterunt ad Septentrio-
nalem vrbis plagam,inter quam & eos erat
vallis media.* Quinque autem millia viros 12
elegerat,& posuerat in insidijs inter Bethel
& Hai ex occidentali parte eiusdem ciuita-
tis: * omnis vero reliquus exercitus ad 13
aquilonem aciem dirigebat, ita vt nouissi-
mi illius multitudinis Occidentalẽ plagam
vrbis attingerent. Abijt ergo Iosue nocte
illa,& stetit in vallis medio.* Quod cum vi- 14
disset rex Hai, festinauit mane, & egressus
est cum omni exercitu ciuitatis, direxitq.
aciem contra desertum,ignorãs quòd post
tergum laterent insidiæ. * Iosue vero, & 15
omnis Israel cesserunt loco,simulantes me-
tum,& fugientes per solitudinis viam.* At 16
illi vociferantes pariter,& se mutuo cohor-
tantes, persecuti sunt eos. Cumq. recessis-
sent a ciuitate,* & ne vnus quidem in vrbe 17
Hai & Bethel remãsisset qui non persequе-
retur Israel (sicut eruperant aperta oppida
relinquentes,) * dixit Dominus ad Iosue: 18
Leua clypeum,qui in manu tua est,contra
vrbem Hai, quoniam tibi tradam eam.
* Cumq. eleuasset clypeum ex aduerso ciui- 19
tatis, insidiæ,quæ latebant,surrexerunt cõ-
festim: & pergentes ad ciuitatem, ceperũt,
& succenderunt eam. * Viri autem ciuita- 20
tis, qui persequebantur Iosue, respicientes
& videntes fumum vrbis ad cælum vsque
conscendere, non potuerunt vltra huc il-
lucq. diffugere: præsertim cũ hi,qui simula-
uerant fugam,& tendebant ad solitudinẽ,
contra persequentes fortissime restitissent.
21 * Vidensq. Iosue & omnis Israel quòd capta
esset ciuitas,& fumus vrbis ascenderet, re-
22 uersus percussit viros Hai.* Siquidem & illi
qui ceperant & succenderant ciuitatem,
egressi ex vrbe contra suos,medios hostium
ferire cœperũt. Cum ergo ex vtraque par-
te aduersarij cæderentur, ita vt nullus de
23 tanta multitudine saluaretur,* regem quo-
que vrbis Hai apprehenderunt viuentem,
24 & obtulerunt Iosue.* Igitur omnibus inter-
fectis,qui Israelem ad deserta tendentem
fuerant persecuti,& in eodem loco gladio
corruentibus, reuersi filij Israel percusserũt
25 ciuitatem.* Erant autem qui in eodem die
cõciderant a viro vsque ad mulierem, duo-
decim millia hominum, omnes vrbis Hai.
26 * Iosue vero non contraxit manum,quam
in sublime porrexerat,tenens clypeum do-
nec interficerẽtur omnes habitatores Hai.
27 * Iumenta autem & prædam ciuitatis diui-
serunt sibi filij Israel,sicut præceperat Do-
28 minus Iosue.* Qui succendit vrbem, & fe-
29 cit eam tumulum sempiternum: * regem
quoque eius suspendit in patibulo vsque
ad vesperã & solis occasum. Præcepitque,
& deposuerunt cadauer eius de cruce: pro-
ieceruntq. in ipso introitu ciuitatis,conge-
sto super eum magno aceruo lapidum,qui
30 permanet vsque in præsentem diem.* Tũc
ædificauit Iosue altare Domino Deo Israel
31 in monte Hebal:* sicut præceperat Moyses
famulus Domini filijs Israel,& scriptum est
in volumine legis Moysi: Altare vero de
lapidibus impolitis, quos ferrum non teti-
git: & obtulit super eo holocausta Domi-
32 no, immolauitq. pacificas victimas. * Et
scripsit super lapides Deuteronomium le-
gis Moysi, quod ille digesserat coram filijs
33 Israel.* Omnis autem populus, & maiores
natu, ducesq. ac iudices stabant ex vtraque
parte arcæ, in conspectu sacerdotum qui
portabant arcam fœderis Domini, vt ad-
uena ita & indigena. Media pars eorum
iuxta montẽ Garizim,& media iuxta mon-
tem Hebal,sicut præceperat Moyses famu-
lus Domini. Et primum quidem benedixit

populo Israel. *Post hæc legit omnia verba 34
benedictionis & maledictionis, & cuncta
quæ scripta erant in legis volumine. *Ni- 35
hil ex his, quæ Moyses iusserat, reliquit in-
tactum, sed vniuersa replicauit coram om-
ni multitudine Israel, mulieribus ac paruu-
lis & aduenis, qui inter eos morabantur.

CAP. IX.

QVIBVS auditis, cuncti reges trans 1
Iordanem, qui versabantur in mon-
tanis & campestribus, in maritimis ac lit-
tore magni maris, hi quoque qui habita-
bant iuxta Libanum, Hethæus & Amor-
rhæus, Chananæus, Pherezæus, & Heuæus,
& Iebusæus *congregati sunt pariter, vt 2
pugnarent cótra Iosue & Israel vno animo,
eademq. sententia. *At hi, qui habitabant 3
in Gabaon, audientes cuncta quæ fecerat
Iosue, Iericho & Hai: *& callide cogitantes 4
tulerunt sibi cibaria, saccos veteres asinis
imponentes, & vtres vinarios scissos atque
consutos, *calceamentaq. perantiqua quæ 5
ad indicium vetustatis pittacijs consuta
erant, induti veteribus vestimentis: panes
quoque, quos portabant ob viaticum, duri
erant, & in frusta cóminuti: *perrexeruntq. 6
ad Iosue, qui tunc morabatur in castris Gal-
galæ, & dixerunt ei, atque simul omni Israe-
li: De terra longinqua venimus, pacem vo-
biscum facere cupientes. Responderuntq.
viri Israel ad eos, atque dixerunt: *Ne forte 7
in terra, quæ nobis sorte debetur, habitetis,
& non possimus fœdus inire vobiscum.
*At illi ad Iosue, Serui, inquiunt, tui su- 8
mus. Quibus Iosue ait: Qui nam estis vos?
& vnde venistis? *Responderunt: De terra 9
longinqua valde venerunt serui tui in no-
mine Domini Dei tui. Audiuimus enim fa-
mam potentiæ eius, cuncta quæ fecit in
Ægypto, *& duobus regibus Amorrhæo- 10
rum qui fuerunt trans Iordanem, Sehon
regi Hesebon, & Og regi Basan, qui erat
in Astaroth: *dixeruntq. nobis seniores, & 11
omnes habitatores Terræ nostræ: Tollite
in manibus cibaria ob longissimam viam,
& occurrite eis, & dicite: Serui vestri su-
12 mus, fœdus inite nobiscum. *En, panes
quando egressi sumus de domibus nostris,
vt veniremus ad vos, calidos sumpsimus,
nunc sicci facti sunt, & vetustate nimia có-
13 minuti. *vtres vini nouos impleuimus, nunc
rupti sunt & soluti: vestes & calceamenta
quibus induimur, & quæ habemus in pedi-
bus, ob longitudinem longioris viæ trita
14 sunt, & pene consumpta. *Susceperunt
igitur de cibarijs eorum, & os Domini non
15 interrogauerunt. *Fecitq. Iosue cum eis
pacem, & inito fœdere pollicitus est quòd
non occiderentur: principes quoque mul-
16 titudinis iurauerunt eis. *Post dies autem
tres initi fœderis, audierunt quòd in vici-
no habitarent, & inter eos futuri essent.
17 *Moueruntq. castra filij Israel, & venerunt
in ciuitates eorum die tertio, quarum hæc
vocabula sunt, Gabaon, & Caphira, & Be-
18 roth, & Cariathiarim. *Et non percusserunt
eos, eo quòd iurassent eis principes multi-
tudinis in nomine Domini Dei Israel. Mur-
murauit itaque omne vulgus contra prin-
19 cipes. *Qui responderunt eis: Iurauimus
illis in nomine Domini Dei Israel, & idcir-
20 co non possumus eos contingere. *Sed hoc
faciemus eis: Reseruétur quidem vt viuát,
ne contra nos ira Domini concitetur, si
21 peierauerimus: *sed sic viuant, vt in vsus
vniuersæ multitudinis ligna cædát, aquasq.
22 comportent. Quibus hæc loquentibus: *vo-
cauit Gabaonitas Iosue, & dixit eis: Cur
nos decipere fraude voluistis, vt diceretis:
Procul valde habitamus a vobis, cum in
23 medio nostri sitis? *Itaque sub maledictio-
ne eritis, & non deficiet de stirpe vestra li-
gna cædens, aquasq. comportans in domú
24 Dei mei. *Qui responderunt: Nunciatum
est nobis seruis tuis, quod promisisset Do-
minus Deus tuus Moysi seruo suo vt tra-
deret vobis omnem Terram, & disperde-
ret cunctos habitatores eius. Timuimus igi-
tur valde, & prouidimus animabus nostris,
vestro terrore compulsi, & hoc consilium
25 iniuimus. *Nunc autem in manu tua su-
mus: quod tibi bonum & rectum videtur,
26 fac nobis. *Fecit ergo Iosue vt dixerat,
& libe-

& liberauit eos de manu filiorum Iſrael,vt
non occiderentur .* Decreuitq. in illo die 27
eos eſſe in miniſterio cuncti populi,& alta-
ris Domini,cædentes ligna, & aquas com-
portantes,vſque in præſens tempus, in lo-
co, quem Dominus elegiſſet.

CAP. X.

QVÆ cum audiſſet Adoniſedec rex 1
Ieruſalem,quòd ſcilicet cepiſſet Ioſue
Hai,& ſubuertiſſet eam(ſicut enim fecerat
Iericho & regi eius,ſic fecit Hai, & regi il-
lius) & quòd transfugiſſent Gabaonitæ ad
Iſrael,& eſſent fœderati eorum,*timuit val- 2
de.Vrbs enim magna erat Gabaon,& vna
ciuitatum regalium,& maior oppido Hai,
omneſq. bellatores eius fortiſſimi.*Miſit er 3
go Adoniſedec rex Ieruſalem ad Oham re-
gem Hebron,& ad Pharam regẽ Ierimoth,
ad Iaphia quoque regem Lachis,& ad Da-
bir regem Eglon,dicens:*Ad me aſcendi- 4
te, & ferte præſidium,vt expugnemus Ga-
baon,quare transfugerit ad Ioſue,& ad fi-
lios Iſrael.*Congregati igitur aſcenderunt 5
quinque reges Amorrhæorum: rex Ieruſa-
lem,rex Hebron,rex Ierimoth,rex Lachis,
rex Eglon,ſimul cum exercitibus ſuis,& ca
ſtrametati ſunt circa Gabaon,oppugnãtes
eam .* Habitatores autem Gabaon vrbis 6
obſeſſæ miſerunt ad Ioſue,qui tunc mora-
batur in caſtris apud Galgalam,& dixerũt
ei: Ne retrahas manus tuas ab auxilio ſer-
uorum tuorum: aſcende cito,& libera nos,
ferq. præſidium: conuenerunt enim aduer-
ſum nos omnes reges Amorrhæorum, qui
habitant in montanis.*Aſcẽditq. Ioſue de 7
Galgalis, & omnis exercitus bellatorum
cum eo,viri fortiſſimi .* Dixitq. Dominus 8
ad Ioſue: Ne timeas eos: in manus enim
tuas tradidi illos: nullus ex eis tibi reſiſte-
re poterit .* Irruit itaque Ioſue ſuper eos 9
repente,tota nocte aſcendens de Galgalis:
*Et cõturbauit eos Dominus a facie Iſrael: 10
contriuitq. plaga magna in Gabaon, ac
perſecutus eſt eos per viam aſcenſus Beth
horon,& percuſſit vſque Azeca & Maceda.
*Cumq. fugerent filios Iſrael, & eſſent in 11
deſcenſu Beth horon,Dominus miſit ſuper
eos lapides magnos de cælo vſque ad Aze-
ca: & mortui ſunt multo plures lapidibus
grandinis, quàm quos gladio percuſſerant
12 filij Iſrael.* Tunc locutus eſt Ioſue Domi-
no in die,qua tradidit Amorrhæum in con
ſpectu filiorum Iſrael, dixitq. coram eis:
Sol contra Gabaon ne mouearis,& Luna
13 contra vallem Aialon .* Steteruntq. Sol &
Luna,donec vlciſceretur ſe gens de inimi-
cis ſuis. Nonne ſcriptum eſt hoc in libro
iuſtorum? Stetit itaque Sol in medio cæli,
& non feſtinauit occumbere ſpatio vnius
14 diei .* Non fuit antea nec poſtea tam lon-
ga dies,obediente Domino voci hominis,
15 & pugnante pro Iſrael.*Reuerſuſq. eſt Io-
16 ſue cum omni Iſrael in caſtra Galgalæ.*Fu
gerant enim quinque reges, & ſe abſcon-
17 derant in ſpelunca vrbis Maceda.* Nun-
ciatũq. eſt Ioſue quòd inuenti eſſent quin-
que reges latentes in ſpelunca vrbis Ma-
18 ceda.*Qui præcepit ſocijs, & ait: Voluite
ſaxa ingentia ad os ſpeluncæ,& ponite vi-
19 ros induſtrios,qui clauſos cuſtodiant:*vos
autem nolite ſtare,ſed perſequimini hoſtes,
& extremos quoſque fugientium cædite:
nec dimittatis eos vrbium ſuarum intrare
præſidia,quos tradidit Dominus Deus in
20 manus veſtras.*Cæſis ergo aduerſarijs pla-
ga magna,& vſque ad internecionem pe-
ne conſumptis, hi, qui Iſrael effugere po-
21 tuerũt,ingreſſi ſunt ciuitates munitas.*Re-
uerſuſq. eſt omnis exercitus ad Ioſue in Ma
ceda,vbi tunc erant caſtra, ſani & integro
numero: nulluſq. cõtra filios Iſrael mutire
22 auſus eſt.*Præcepitq. Ioſue,dicens: Aperite
os ſpeluncæ,& producite ad me quinque
23 reges,qui in ea latitant.*Fecerũtq. miniſtri
vt ſibi fuerat imperatum: & eduxerunt ad
eum quinque reges de ſpelunca,regem Ie-
ruſalem, regem Hebron, regem Ierimoth,
24 regem Lachis,regem Eglon.*Cumq. educti
eſſent ad eũ,vocauit omnes viros Iſrael,&
ait ad principes exercitus qui ſecum erant:
Ite,& ponite pedes ſuper colla regum iſto-
rum. Qui cum porrexiſſent, & ſubiecto-
25 rum colla pedibus calcarent,*rurſum ait ad

eos: Nolite timere, nec paueatis, conforta-
mini & estote robusti: sic enim faciet Do-
minus cunctis hostibus vestris, aduersum
quos dimicatis. *Percussitq. Iosue, & inter- 26
fecit eos, atque suspendit super quinque
stipites: fueruntq. suspensi vsque ad vespe-
rum. *Cumq. occumberet sol, præcepit so- 27
cijs vt deponerent eos de patibulis. Qui
depositos proiecerunt in speluncam, in qua
latuerant, & posuerunt super os eius saxa
ingentia, quæ permanent vsque in præsens.
*Eodem quoque die Macedam cepit Iosue, 28
& percussit eam in ore gladij, regemq. il-
lius interfecit, & omnes habitatores eius:
non dimisit in ea saltem paruas reliquias.
Fecitq. regi Maceda, sicut fecerat regi Ieri-
cho. *Transiuit autem cum omni Israel de 29
Maceda in Lebna, & pugnabat cõtra eam:
*quam tradidit Dominus cum rege suo in 30
manus Israel: percusseruntq. vrbem in ore
gladij, & omnes habitatores eius. non di-
miserunt in ea vllas reliquias. Feceruntq.
regi Lebna, sicut fecerant regi Iericho. *De 31
Lebna transiuit in Lachis cum omni Israel:
& exercitu per gyrum disposito oppugna-
bat eam. *Tradiditq. Dominus Lachis in 32
manus Israel, & cepit eam die altero, atque
percussit in ore gladij, omnemq. animam,
quæ fuerat in ea, sicut fecerat Lebna. *Eo 33
tempore ascendit Horam rex Gazer, vt au-
xiliaretur Lachis: quem percussit Iosue cũ
omni populo eius vsque ad internecionem.
*Transiuitq. de Lachis in Eglon, & circum- 34
dedit, *atque expugnauit eam eadem die: 35
percussitq. in ore gladij omnes animas, quæ
erant in ea iuxta omnia quæ fecerat Lachis.
*Ascendit quoque cum omni Israel de E- 36
glon in Hebron, & pugnauit contra eam:
*cepit eam, & percussit in ore gladij, regẽ 37
quoque eius, & omnia oppida regionis il-
lius, vniuersasq. animas, quæ in ea fuerant
commoratæ: non reliquit in ea vllas reli-
quias: sicut fecerat Eglon, sic fecit & He-
bron, cuncta quæ in ea reperit consumens
gladio. *Inde reuersus in Dabir, *cepit eã 38
atque vastauit: regem quoque eius atque 39
omnia per circuitum oppida percussit in
ore gladij: non dimisit in ea vllas reliquias:
sicut fecerat Hebron & Lebna & regibus
40 earum, sic fecit Dabir & regi illius. *Per-
cussit itaque Iosue omnem Terram mon-
tanam & meridianam atque campestrem,
& Asedoth cum regibus suis: non dimisit
in ea vllas reliquias, sed omne quod spirare
poterat interfecit, sicut præceperat ei Do-
41 minus Deus Israel, *a Cadesbarne vsque
Gazam. Omnem Terram Gosen vsque Ga-
42 baon, *vniuersosq. reges, & regiones eorum
vno impetu cepit atque vastauit: Dominus
43 enim Deus Israel pugnauit pro eo. *reuer-
susq. est cum omni Israel ad locum castro-
rum in Galgala.

CAP. XI.

1 QVÆ cum audisset Iabin rex Asor, mi-
sit ad Iobab regem Madon, & ad re-
gem Semeron, atque ad regem Achsaph:
2 *ad reges quoque Aquilonis, qui habitabãt
in montanis & in planitie contra meridiem
Ceneroth, in campestribus quoque & in re-
3 gionibus Dor iuxta mare: *Chananæũ quo-
que ab Oriente & Occidente, & Amorrhæũ
atque Hethæum ac Pherezæum & Iebusæũ
in montanis: Heuæum quoque qui habita-
bat ad radices Hermon in Terra Maspha.
4 *Egressiq. sunt omnes cum turmis suis, po
pulus multus nimis sicut arena, quæ est in
littore maris, equi quoque & currus immẽ-
5 sæ multitudinis. *Conueneruntq. omnes
reges isti in vnum ad Aquas Merom, vt pu-
6 gnarent cõtra Israel. *Dixitq. Dominus ad
Iosue: Ne timeas eos: cras enim hac eadẽ
hora ego tradam omnes istos vulnerandos
in conspectu Israel: equos eorum subnerua-
7 bis, & currus igne combures. *Venitq. Iosue,
& omnis exercitus cum eo aduersus illos ad
Aquas Merom subito, & irruerũt super eos,
8 *tradiditq. illos Dominus in manus Israel.
Qui percusserunt eos, & persecuti sunt vsque
ad Sidonem magnã, & Aquas Maserephoth,
campumq. Masphe, qui est ad Orientalem
illius partem. Ita percussit omnes, vt nullas
9 dimitteret ex eis reliquias: *fecitq. sicut præ-
ceperat ei Dominus, equos eorũ subnerua-
uit,

uit,currusq. combussit. * Reuersusq. statim 10
cepit Asor : & regem eius percussit gladio.
Asor enim antiquitus inter omnia regna
hæc principatum tenebat. * Percussitq. om- 11
nes animas, quæ ibidem morabantur : non
dimisit in ea vllas reliquias,sed vsque ad in-
ternecionem vniuersa vastauit,ipsamq. vrbē
peremit incendio. * Et omnes per circuitum 12
ciuitates, regesq. earum cepit, percussit at-
que deleuit, sicut præceperat ei Moyses fa-
mulus Domini. * Absque vrbibus,quæ erant 13
in collibus, & in tumulis sitæ, ceteras suc-
cendit Israel: vnam tantum Asor munitissi-
mam flamma consumpsit. * Omnemq. præ- 14
dam istarum vrbium ac iumenta diuiserunt
sibi filij Israel, cunctis hominibus interfe-
ctis. * Sicut præceperat Dominus Moysi ser- 15
uo suo, ita præcepit Moyses Iosue, & ille
vniuersa compleuit : non præterijt de vni-
uersis mandatis, nec vnum quidem verbum
quod iusserat Dominus Moysi. * Cepit ita- 16
que Iosue omnem Terram montanam, &
meridianam, terramq. Gosen,& planitiem,
& Occidentalem plagam,montemq. Israel,
& campestria eius : * & partem montis,quæ 17
ascendit Seir vsque Baalgad per planitiem
Libani subter montem Hermon:omnes re-
ges eorum cepit, percussit,& occidit. * Mul- 18
to tēpore pugnauit Iosue contra reges istos.
* Non fuit ciuitas quæ se traderet filijs Is- 19
rael, præter Heuæum,qui habitabat in Ga-
baon: omnes enim bellando cepit. * Domi- 20
ni enim sententia fuerat, vt indurarentur
corda eorum,& pugnarent contra Israel,&
caderent,& non mererentur vllam clemen-
tiam, ac perirent, sicut præceperat Domi-
nus Moysi. * In illo tempore venit Iosue,& 21
interfecit Enacim de montanis, Hebron,&
Dabir, & Anab,& de omni monte Iuda &
Israel, vrbesq. eorum deleuit. * Non reliquit 22
vllum de stirpe Enacim, in Terra filiorum
Israel: absque ciuitatibus Gaza, & Geth,
& Azoto,in quibus solis relicti sunt. * Ce- 23
pit ergo Iosue omnem Terram, sicut locu-
tus est Dominus ad Moysen,& tradidit eam
in possessionem filijs Israel secundum par-
tes & tribus suas. quieuitq. Terra a prælijs.

Cap. XII.

1 HI sunt reges, quos percusserunt filij
Israel, & possederunt Terram eorum
trans Iordanem ad solis ortum, a torrente
Arnon vsque ad montem Hermon,& om-
nem Orientalem plagam,quæ respicit soli-
2 tudinem. * Sehon rex Amorrhæorum, qui
habitauit in Hesebon,dominatus est ab A-
roër,quæ sita est super ripam torrentis Ar-
non,& mediæ partis in valle,dimidiæq. Ga-
laad,vsque ad torrentem Iaboc, qui est ter-
3 minus filiorum Ammon. * & a solitudine vs-
que ad Mare Ceneroth contra Orientem,
& vsque ad Mare deserti,quod est mare sal-
sissimum, ad Orientalem plagam per viam
quæ ducit Bethsimoth: & ab australi parte,
4 quæ subiacet Asedoth,Phasga. * Terminus
Og regis Basan, de reliquijs Raphaim, qui
habitauit in Astaroth, & in Edrai,& domi-
natus est in monte Hermon,& in Salecha,
atque in vniuersa Basan,vsque ad terminos
5 * Gessuri,& Machati, & dimidiæ partis Ga-
laad : terminos Sehon regis Hesebon.
6 * Moyses famulus Domini, & filij Israel
percusserunt eos,tradiditq. Terram eorum
Moyses in possessionem Rubenitis, & Ga-
7 ditis,& dimidiæ tribui Manasse. * Hi sunt
reges Terræ, quos percussit Iosue & filijs
Israel trans Iordanem ad Occidentalem
plagam, a Baalgad in campo Libani, vs-
que ad montem,cuius pars ascendit in Seir:
tradiditq. eam Iosue in possessionem tri-
8 bubus Israel, singulis partes suas, * tam in
montanis quàm in planis atque campestri-
bus. In Asedoth, & in solitudine, ac in
meridie Hethæus fuit & Amorrhæus, Cha-
nanæus & Pherezæus, Heuæus & Iebu-
9 sæus. * Rex Iericho vnus: rex Hai, quæ
10 est ex latere Bethel, vnus: * rex Ierusa-
11 lem vnus, rex Hebron vnus, * rex Ieri-
12 moth vnus, rex Lachis vnus, * rex Eglon
13 vnus, rex Gazer vnus, * rex Dabir vnus,
14 rex Gader vnus, * rex Herma vnus, rex
15 Hered vnus, * rex Lebna vnus, rex Odul-
16 lam vnus, * rex Maceda vnus, rex Bethel
17 vnus, * rex Taphua vnus,rex Opher vnus,

rex

*rex Aphec vnus,rex Saron vnus,*rex Ma- 18 19
don vnus,rex Asor vnus,*rex Semerō vnus, 20
rex Achsaph vnus,*rex Thenac vnus, rex 21
Mageddo vnus,*rex Cades vnus,rex Iacha- 22
nan Carmeli vnus,*rex Dor,& prouinciæ 23
Dor vnus, rex Gentium Galgal vnus,*rex 24
Thersa vnus: omnes reges triginta vnus.

CAP. XIII.

IOSVE senex,prouectæq. ætatis erat,& 1
dixit Dominus ad eum: Senuisti,& lon-
gæuus es,terraq. latissima derelicta est,quæ
necdum sorte diuisa est:* omnis videlicet 2
Galilæa,Philisthijm,& vniuersa Gessuri.*A 3
fluuio turbido,qui irrigat Ægyptum,vsque
ad terminos Accaron contra Aquilonem:
Terra Chanaan, quæ in quinque regulos
Philisthijm diuiditur, Gazæos, & Azotios,
Ascalonitas,Gethæos,& Accaronitas.*Ad 4
meridié vero sunt Heuæi,omnis Terra Cha
naan,& Maara Sidoniorum vsque Apheca
& terminos Amorrhæi,*eiusq. confinia. Li- 5
bani quoque regio contra Oriétem a Baal-
gad sub monte Hermon,donec ingrediaris
Emath.*Omnium qui habitant in monte 6
a Libano vsque ad Aquas Maserephoth,
vniuersiq. Sidonij. Ego sum qui delebo eos
a facie filiorum Israel.Veniat ergo in par-
tem hereditatis Israel,sicut præcepi tibi.*Et 7
nunc diuide terram in possessionem nouem
tribubus,& dimidiæ tribui Manasse,*cū qua 8
Ruben & Gad possederunt terram, quam
tradidit eis Moyses famulus Domini trans
fluenta Iordanis, ad orientalem plagam.
*Ab Aroer,quæ sita est in ripa torrentis Ar- 9
non, & in vallis medio,vniuersaq. campe-
stria Medaba,vsque Dibon:*& cunctas ci- 10
uitates Sehon,regis Amorrhæi,qui regnauit
in Hesebon vsque ad terminos filiorū Am-
mon.* & Galaad, ac terminum Gessuri & 11
Machati,& omnem montem Hermon,&
vniuersam Basan,vsque ad Salecha,*omne 12
regnum Og in Basan,qui regnauit in Asta-
roth & Edrai,ipse fuit de reliquijs Raphaim:
percussitq. eos Moyses,atque deleuit.*No- 13
lueruntq. disperdere filij Israel Gessuri & Ma
chati: & habitauerūt in medio Israel vsque
14 in præsenté diem.*Tribui autem Leui non
dedit possessionem: sed sacrificia & victimæ
Domini Dei Israel,ipsa est eius hereditas,si-
15 cut locutus est illi.*Dedit ergo Moyses pos
sessionem tribui filiorum Ruben iuxta co-
16 gnationes suas.*Fuitq. terminus eorum ab
Aroer,quæ sita est in ripa torrentis Arnon,
& in valle eiusdem torrentis media: vniuer
17 sam planiciem,quæ ducit Medaba,*& He-
sebon,cunctosq. viculos earum, qui sunt in
campestribus: Dibon quoque,& Bamoth-
18 baal,& oppidum Baalmaon,*& Iassa,&Ce-
19 dimoth,& Mephaath,*& Cariathaim,& Sa-
bama, & Sarathasar in monte conuallis.
20 *Bethphogor & Asedoth,Phasga & Bethie-
21 simoth,*& omnes vrbes campestres,vniuer
saq. regna Sehon regis Amorrhæi, qui re-
gnauit in Hesebon,qué percussit Moyses cū
principibus Madian: Heuæum,& Recem,&
Sur,& Hur,& Rebe duces Sehon habitato-
22 res Terræ.*Et Balaam filium Beor ariolum
occiderunt filij Israel gladio cum ceteris in-
23 terfectis.* Factusq. est terminus filiorum
Ruben Iordanis fluuius. Hæc est possessio
Rubenitarum per cognationes suas vrbium
24 & viculorū.*Deditq. Moyses tribui Gad &
filijs eius per cognationes suas possessioné,
25 cuius hæc diuisio est.*Terminus Iaser,& om
nes ciuitates Galaad, & dimidiam partem
terræ filiorū Ammon,vsque ad Aroer,quæ
26 est cōtra Rabba.* & ab Hesebon vsque Ra-
moth, Masphe & Betonim: & a Manaim
27 vsque ad terminos Dabir.*in valle quoque
Betharan, & Bethnemra, & Socoth, & Sa-
phon reliquam partem regni Sehon regis
Hesebon: huius quoque finis, Iordanis est
vsque ad extremam parté maris Cenereth
28 trans Iordanem ad orientalem plagā.*hæc
est possessio filiorum Gad per familias suas,
29 ciuitates,& villæ earum.*Dedit & dimidiæ
tribui Manasse, filijsq. eius iuxta cognatio-
30 nes suas possessionem,* cuius hoc princi-
pium est: a Manaim vniuersam Basan, &
cuncta regna Og regis Basan, omnesq. vi-
cos Iair,qui sunt in Basan, sexaginta oppi-
31 da.* & dimidiam partem Galaad, & Asta-
roth,& Edrai vrbes regni Og in Basan: filijs
Machir,

Machir, filij Manasse dimidiæ parti filiorum
Machir iuxta cognationes suas. *Hanc pos 32
sessioné diuisit Moyses in cápestribus Moab
trans Iordanem cótra Iericho ad Orientalé
plagam. *Tribui autem Leui non dedit pos 33
sessionem: quoniam Dominus Deus Israel
ipse est possessio eius, vt locutus est illi.

CAP. XIIII.

HOc est, quod possederunt filij Israel 1
in Terra Chanaan, quam dederunt eis
Eleazar sacerdos, & Iosue filius Nun, & prin
cipes familiarum per tribus Israel: *sorte 2
omnia diuidentes, sicut præceperat Domi-
nus in manu Moysi, nouem tribubus, & di-
midiæ tribui. *Duabus enim tribubus, & di- 3
midiæ dederat Moyses trans Iordanem pós
sessionem: absque Leuitis, qui nihil terræ
acceperunt inter fratres suos: *sed in eorú 4
successerunt locum filij Ioseph in duas di-
uisi tribus, Manasse & Ephraim: nec accé-
perunt Leuitæ aliam in Terra partem, nisi
vrbes ad habitandum, & suburbana earum
ad alenda iumenta & pecora sua. *Sicut 5
præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt fi-
lij Israel, & diuiserunt Terram. *Accesse- 6
runt itaque filij Iuda ad Iosue in Galgala,
locutusq. est ad eum Caleb filius Iephone
Cenezæus: Nosti quid locutus sit Dominus
ad Moysen hominem Dei de me & te in
Cadesbarne. *Quadraginta annorum eram 7
quando misit me Moyses famulus Domini
de Cadesbarne, vt considerarem Terram,
nunciauiq. ei quod mihi verum videbatur.
*Fratres autem mei, qui ascenderant me- 8
cú, dissoluerunt cor populi: & nihilominus
ego secutus sum Dominum Deum meum.
*Iurauitq. Moyses in die illo, dicés: Terra, 9
quam calcauit pes tuus, erit possessio tua,
& filiorum tuorum in æternum: quia secu-
tus es Dominum Deum meum. *Concessit 10
ergo Dominus vitam mihi, sicut pollicitus
est vsque in præsentem diem. Quadraginta
& quinque anni sunt, ex quo locutus est
Dominus verbum istud ad Moysen, quádo
ambulabat Israel per solitudinem: hodie
octoginta quinque annorú sum *sic valens, 11
vt eo valebam tempore quando ad explo
randum missus sum: illius in me temporis
fortitudo vsque hodie perseuerat, tam ad
12 bellandum quàm ad gradiendum. *Da er-
go mihi montem istum, quem pollicitus est
Dominus, te quoque audiente, in quo Ena-
cim sunt, & vrbes magnæ atque munitæ: si
forte sit Dominus mecú, & potuero dele-
13 re eos: sicut promisit mihi. *Benedixitq. ei
Iosue: & tradidit ei Hebron in possessioné.
14 *atque ex eo fuit Hebron Caleb filio Ie-
phone Cenezæo vsque in præsentem diem:
quia secutus est Dominum Deum Israel.
15 *Nomen Hebron ante vocabatur Cariath
Arbe: Adam maximus ibi inter Enacim
situs est: & Terra cessauit a prælijs.

CAP. XV.

1 IGITVR sors filiorum Iudæ per cogna-
tiones suas ista fuit: A termino Edom,
desertum Sin contra Meridiem, & vsque ad
2 extremam partem australis plagæ: *initium
eius a summitate maris salsissimi, & a lin-
3 gua eius, quæ respicit Meridiem. *Egredi-
turq. contra Ascensum Scorpionis, & per-
transit in Sina: ascenditq. in Cadesbarne, &
peruenit in Esron, ascendens ad Addar, &
4 circuiens Carcaa, *atque inde pertransiens
in Asemona, & perueniens ad Torrentem
Ægypti: eruntq. termini eius mare magnú.
5 hic erit finis meridianæ plagæ. *Ab Oriéte
vero erit initium, mare salsissimum vsque
ad extrema Iordanis: & ea quæ respiciunt
ad Aquilonem a lingua maris vsque ad eú-
6 dem Iordanis fluuium. *ascenditq. terminus
in Beth hagla, & tráfit ab Aquilone in Beth
Araba: ascendens ad lapidé Boën filij Ru-
7 ben. *& tendens vsque ad terminos Debera
de Valle Achor, contra Aquilonem respi-
ciens Galgala, quæ est ex aduerso Ascensio-
nis Adommim, ab australi parte torrentis:
transitq. aquas, quæ vocantur Fons solis: &
8 erunt exitus eius ad Fonté rogel. *ascenditq.
per conuallem filij Ennom ex latere Iebu-
sæi ad Meridiem, hæc est Ierusalem: & indé
se erigens ad verticem montis, qui est con-
tra Geennom ad Occidétem in summitate

Vallis Raphaim contra Aquilonē.*pertran 9
ſitq. a vertice montis vſque ad fontē aquæ
Nephtoa: & peruenit vſque ad vicos mōtis
Ephron: inclinaturq. in Baala, quæ eſt Ca-
riathiarim, id eſt, vrbs ſiluarum.* & circuit 10
de Baala contra Occidentē, vſque ad mon
tem Seir: tranſitq. iuxta latus montis Iarim
ad Aquilonem in Cheſlon: & deſcendit in
Bethſames, tranſitq. in Thamna.* & perue- 11
nit contra Aquilonem partis Accaron ex
latere: inclinaturq. Sechrona, & trāſit mon
tem Baala: peruenitq. in Iebneel, & magni
maris contra occidentem fine cōcluditur.
* hi ſunt termini filiorum Iuda per circuitū 12
in cognationibus ſuis.* Caleb vero filio Ie- 13
phone dedit partem in medio filiorum Iu-
da, ſicut præceperat ei Dominus: Cariath
Arbe patris Enac, ipſa eſt Hebron.* Dele- 14
uitq. ex ea Caleb tres filios Enac, Seſai &
Ahiman & Tholmai de ſtirpe Enac.* Atque 15
inde conſcendens venit ad habitatores Da-
bir, quæ prius vocabatur Cariath Sepher, id
eſt, ciuitas litterarum.* Dixitq. Caleb: Qui 16
percuſſerit Cariath Sepher, & ceperit eam,
dabo ei Axam filiam meam vxorem.* Ce- 17
pitq. eam Othoniel filius Cenez frater Ca-
leb iunior: deditq. ei Axam filiam ſuam
vxorem.* Quæ, cum pergerent ſimul, ſuaſa 18
eſt a viro ſuo vt peteret a patre ſuo agrum,
ſuſpirauitq. vt ſedebat in aſino. Cui Caleb:
Quid habes, inquit?* At illa reſpondit: Da 19
mihi benedictionem: Terram auſtralem &
arentem dediſti mihi, iunge & irriguam.
Dedit itaque ei Caleb irriguum ſuperius &
inferius.* Hæc eſt poſſeſſio tribus filiorum 20
Iuda per cognationes ſuas.* Erantq. ciuita- 21
tes ab extremis partibus filiorum Iuda iu-
xta terminos Edom a Meridie: Cabſeel &
Eder & Iagur,* & Cina & Dimona & Ada- 22
da,* & Cades, & Aſor, & Iethnam,* Ziph & 23 24
Telem & Baloth,* Aſor noua & Carioth, 25
Heſron, hæc eſt Aſor.* Amam, Sama, & Mo- 26
lada,* & Aſergadda & Haſſemō & Bethphe- 27
let,* & Haſerſual & Berſabee & Baziothia 28
* & Baala & Iim & Eſem,* & Eltholad & Ce- 29 30
ſil & Harma,* & Siceleg & Medemena & Sē- 31
ſenna,* Lebaoth & Selim & Aën & Remon. 32
omnes ciuitates vigintinouem, & villæ ea-
33 rum.* In campeſtribus vero: Eſtaol & Sarea
34 & Aſena,* & Zanoe & Ængānim & Taphua
35 & Enaim,* & Ierimoth & Adullam, Socho
36 & Azeca,* & Saraim & Adithaim & Gedera
& Gederothaim: vrbes quattuordecim, &
37 villæ earum.* Sanan & Hadaſſa & Magdal-
38 39 gad,* Delean & Maſepha & Iecthel,* La-
40 chis & Baſcath & Eglon,* Chebbon & Le-
41 heman & Cethlis* & Gideroth & Bethda-
gon & Naama & Maceda: ciuitates ſede-
42 cim, & villæ earū.* Labana & Ether & Aſan,
43 * Iephtha & Eſna & Neſib,* & Ceila & Ach-
44 zib & Mareſa: ciuitates nouem, & villæ ea-
45 rum.* Accaron cum vicis & villulis ſuis.
46 * Ab Accaron vſque ad mare: omnia quæ
47 vergūt ad Azotum & viculos eius.* Azotus
cum vicis & villulis ſuis. Gaza cum vicis &
villulis ſuis, vſque ad torrentem Ægypti, &
48 mare magnum terminus eius.* Et in mon-
49 te: Samir & Iether & Socoth* & Danna &
50 Cariathſenna, hæc eſt Dabir:* Anab & Iſte-
51 mo & Anim,* Goſen & Olon & Gilo: ciui-
52 tates vndecim & villæ earum.* Arab & Ru-
53 ma & Eſaan,* & Ianum & Beththaphua &
54 Apheca,* Athmatha & Cariatharbe, hæc eſt
Hebron, & Sior: ciuitates nouem, & villæ
55 earum.* Maon & Carmel & Ziph & Iota,
56 57 * Iezrael & Iucadam & Zanoë,* Accain, Ga-
baa & Thamna: ciuitates decem, & villæ
58 59 earum.* Halhul, & Beſſur, & Gedor,* Ma-
reth, & Bethanoth, & Eltecon: ciuitates ſex
60 & villæ earum.* Cariathbaal, hæc eſt Caria-
thiarim vrbs ſiluarum, & Arebba: ciuitates
61 duæ, & villæ earum.* In deſerto Betharaba,
62 Meddin, & Sachacha* & Nebſan, & ciuitas
ſalis, & Engaddi: ciuitates ſex, & villæ ea-
63 rum.* Iebuſæum autem habitatorem Ieru-
ſalem non potuerunt filij Iuda delere: ha-
bitauitq. Iebuſæus cum filijs Iuda in Ieru-
ſalem vſque in præſentem diem.

CAP. XVI.

1 CECIDIT quoque ſors filiorum Ioſeph
ab Iordane cōtra Iericho & aquas eius,
ab Oriēte: ſolitudo quæ aſcēdit de Iericho
2 ad montem Bethel:* & egreditur de Bethel

Luza:

Luza: trãsitq. terminum Archi, Atharoth.
3 *& descendit ad Occidentem iuxta terminũ
Iephleti, vsque ad terminos Beth horon inferioris, & Gazer: finiunturq. regiones eius
4 mari magno: * possederuntq. filij Ioseph
5 Manasses & Ephraim. *Et factus est terminus filiorũ Ephraim per cognationes suas: & possessio eorũ contra Orientem Ataroth
6 addar vsque Beth horon superiorẽ. * Egrediunturq. confinia in mare: Machmethath vero Aquilonẽ respicit, & circuit terminos contra Orientẽ in Thanathselo: & pertransit ab Oriente Ianoe.
7 *descenditq. de Ianoe in Ataroth & Naaratha: & peruenit in Iericho, egrediturq. ad Iordanem.
8 *De Taphua pertransit contra mare in Vallẽ arundineti, suntq. egressus eius in mare salsissimũ. hæc est possessio tribus filiorum Ephraim per
9 familias suas. * Vrbesq. separatæ sunt filijs Ephraim in medio possessionis filiorũ Ma-
10 nasse, & villæ earum. *Et non interfecerunt filij Ephraim Chananæum, qui habitabat in Gazer: habitauitq. Chananæus in medio Ephraim vsque in diem hanc tributarius.

CAP. XVII.

1 CECIDIT autem sors tribui Manasse: (ipse enim est primogenitus Ioseph) Machir primogenito Manasse patri Galaad, qui fuit vir pugnator, habuitq. possessionẽ
2 Galaad & Basan: *& reliquis filiorũ Manasse iuxta familias suas, filijs Abiezer, & filijs Helec, & filijs Esriel, & filijs Sechem, & filijs Hepher, & filijs Semida. isti sunt filij Manasse filij Ioseph, mares, per cognationes suas.
3 *Salphaad vero filio Hepher filij Galaad filij Machir filij Manasse non erant filij, sed solæ filiæ: quarum ista sunt nomina, Maala
4 & Noa & Hegla & Melcha & Thersa. * Veneruntq. in conspectu Eleazari sacerdotis, & Iosue filij Nun, & principum dicentes: Dominus præcepit per manum Moysi, vt daretur nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditq. eis iuxta imperium Domini possessionem in medio fratrum patris
5 earum. *Et ceciderunt funiculi Manasse, decem, absque Terra Galaad & Basan trans
6 Iordanem. *Filiæ enim Manasse possederũt hereditatem in medio filiorum eius. Terra autem Galaad cecidit in sortem filiorum
7 Manasse qui reliqui erant. *Fuitq. terminus Manasse ab Aser, Machmethath quæ respicit Sichem: & egreditur ad dextram iuxta
8 habitatores Fontis Taphuæ. *Etenim in sorte Manasse ceciderat Terra Taphuæ, quæ est iuxta terminos Manasse filiorũ Ephraim.
9 *Descenditq. terminus Vallis arundineti in meridiem torrẽtis ciuitatum Ephraim, quæ in medio sunt vrbiũ Manasse: terminus Manasse ab Aquilone torrentis, & exitus eius
10 pergit ad mare: *ita vt possessio Ephraim sit ab Austro, & ab Aquilone Manasse, & vtrãque claudat mare, & coniungantur sibi in tribu Aser ab Aquilone, & in tribu Issachar
11 ab Oriente. * Fuitq. hereditas Manasse in Issachar & in Aser, Bethsan & viculi eius, & Ieblaam cũ viculis suis, & habitatores Dor cum oppidis suis, habitatores quoque Endor cum viculis suis: similiterq. habitatores Thenac cum viculis suis, & habitatores Mageddo cum viculis suis, & tertia pars vr-
12 bis Nopheth. *Nec potuerunt filij Manasse has ciuitates subuertere, sed cœpit Chana-
13 næus habitare in terra sua. *Postquam autẽ conualuerunt filij Israel, subiecerunt Chananæos, & fecerunt sibi tributarios, nec in-
14 terfecerunt eos. *Locutiq. sunt filij Ioseph ad Iosue, & dixerunt: Quare dedisti mihi possessionem sortis & funiculi vnius, cũ sim tantæ multitudinis, & benedixerit mihi Do-
15 minus? *Ad quos Iosue ait: Si populus multus es, ascende in siluam, & succide tibi spatia in Terra Pherezæi & Raphaim: quia angusta est tibi possessio montis Ephraim.
16 *Cui responderunt filij Ioseph: Non poterimus ad montana cõscendere, cum ferreis curribus vtantur Chananæi, qui habitant in terra campestri, in qua sitæ sunt Bethsan cum viculis suis, & Iezrael mediã possidens
17 vallem. * Dixitq. Iosue ad domum Ioseph, Ephraim & Manasse: Populus multus es, & magnæ fortitudinis, non habebis sortem
18 vnam, *sed transibis ad mõtem, & succides tibi, atque purgabis ad habitandum spatia:

&

& poteris vltra procedere cum subuerteris
Chananæum, quem dicis ferreos habere
currus, & esse fortissimum.

C A P. XVIII.

1 CONGREGATIQ. sunt omnes filij Israel in Silo,ibiq. fixerunt tabernaculũ
testimonij,& fuit eis Terra subiecta.* Re- 2
manserant autem filiorum Israel septem tri
bus, quæ necdum acceperant possessiones
suas.*Ad quos Iosue ait: Vsquequo mar- 3
cetis ignauia, & non intratis ad possiden-
dam Terram,quam Dominus Deus patrum
vestrorum dedit vobis? * Eligite de singu- 4
lis tribubus ternos viros,vt mittam eos,&
pergant atque circumeant Terram, & de-
scribant eam iuxta numerũ vniuscuiusque
multitudinis: referantq. ad me quod descri
pserint.*Diuidite vobis Terram in septem 5
partes: Iudas sit in terminis suis ab australi
plaga,& domus Ioseph ab Aquilone.*me- 6
diam inter hos Terram in septem partes
describite: & huc venietis ad me,vt coram
Domino Deo vestro mittam vobis hic sor-
tem:*quia non est inter vos pars Leuitarũ, 7
sed sacerdotium Domini est eorum heredi-
tas. Gad autem & Ruben,& dimidia tribus
Manasse iam acceperant possessiones suas
trans Iordanẽ ad Orientalem plagam: quas
dedit eis Moyses famulus Domini.*Cumq. 8
surrexissent viri, vt pergerent ad describen
dam terram,præcepit eis Iosue,dicens:Cir-
cuite Terram,& describite eam,ac reuerti-
mini ad me: vt hic coram Domino,in Silo
mittam vobis sortem.*Itaque perrexerunt: 9
& lustrantes eam, in septem partes diuise-
runt,scribẽtes in volumine. Reuersiq. sunt
ad Iosue in castra Silo.*Qui misit sortes cõ 10
ram Domino in Silo,diuisitq. Terram filijs
Israel in septem partes.* Et ascendit sors 11
prima filiorum Beniamin per familias suas,
vt possiderent Terram inter filios Iuda &
filios Ioseph.*Fuitq. terminus eorum con- 12
tra Aquilonem a Iordane: pergens iuxta
latus Iericho septentrionalis plagæ,& inde
contra Occidentem ad montana conscen-
dens,& perueniens ad solitudinem Bethá-
13 uen,* atque pertransiens iuxta Luzam ad
Meridiem, ipsa est Bethel: descenditq. in
Ataroth addar in montem,qui est ad Meri-
14 diem Beth horon inferioris:*Et inclinatur
circuiens contra mare ad Meridiem mon-
tis qui respicit Beth horon contra Africum:
suntq. exitus eius in Cariath baal,quæ vo-
catur & Cariathiarim,vrbem filiorum Iuda.
hæc est plaga contra mare,ad Occidẽtem.
15 *A Meridie autem ex parte Cariathiarim
egreditur terminus contra mare,& perue-
nit vsque ad fontem aquarum Nephtoa.
16 *Descenditq. in partem montis,qui respi-
cit Vallem filiorum Ennom: & est contra
septentrionalem plagam in extrema parte
Vallis Raphaim. Descenditq. in Geennom
(id est,Vallem Ennom) iuxta latus Iebu-
sæi ad Austrum: & peruenit ad Fontem
17 rogel,*transiens ad Aquilonem,& egrediẽs
18 ad Ensemes,id est fontem solis:*& pertran
sit vsque ad tumulos, qui sunt e regione
Ascensus Adommim:descenditq. ad Abẽ
boen, id est,lapidem Boen filij Ruben: &
pertransit ex latere Aquilonis ad campe-
19 stria: descenditq. in planitiem,*& præter-
greditur contra Aquilonem Beth hagla:
suntq. exitus eius contra linguam maris
salsissimi ab Aquilone in fine Iordanis ad
20 australem plagam:*qui est terminus illius
ab Oriente. hæc est possessio filiorum Be-
niamin per terminos suos in circuitu,& fa-
21 milias suas.* Fueruntq. ciuitates eius,Ieri-
22 cho & Beth hagla & Vallis Casis,*Beth Ara-
23 ba & Samaraim & Bethel * & Auim & A-
24 phara & Ophera,* Villa Emona & Ophni
& Gabee: ciuitates duodecim, & villæ ea-
25 rum.*Gabaon & Rama & Beroth,*& Me-
26
27 sphe & Caphara,& Amosa*& Recem,Iare-
28 phel & Tharela,*& Sela, Eleph, & Iebus,
quæ est Ierusalem, Gabaath & Cariath:
ciuitates quattuordecim, & villæ earum.
Hæc est possessio filiorum Beniamin iuxta
familias suas.

C A P. XIX.

1 ET egressa est sors secunda filiorum Simeon per cognationes suas: fuitq. he-
reditas

reditas * eorum in medio possessionis filiorũ 2
Iuda: Bersabee & Sabee & Molada * & Ha- 3
sersual, Bala & Asem * & Eltholad, Bethul & 4
Harma * & Siceleg & Bethmarchaboth & 5
Hasersusa * & Bethlebaoth & Sarohen: ci- 6
uitates tredecim, & villæ earum. * Ain & 7
Remmon & Athar & Asan: ciuitates quat-
tuor, & villæ earum: * omnes viculi per cir- 8
cuitum vrbium istarum vsque ad Baalath
Beer Ramath contra australem plagam.
Hæc est hereditas filiorum Simeon iuxta
cognationes suas, * in possessione & funicu- 9
lo filiorum Iuda: quia maior erat: & idcir-
co filij Simeon possederunt in medio here-
ditatis eorum. * Ceciditq. sors tertia filiorũ 10
Zabulon per cognationes suas: & factus est
terminus possessionis eorum vsque Sarid.
* Ascenditq. de Mari & Merala, & peruenit 11
in Debbaseth, vsque ad torrentem qui est
contra Ieconam. * Et reuertitur de Sared 12
contra Orientem in fines Ceseleththabor:
& egreditur ad Dabereth, ascenditq. contra
Iaphie. * Et inde pertransit vsque ad orien- 13
talem plagam Gethhepher & Thacasin: &
egreditur in Remmon, Amthar & Noa. * Et 14
circuit ad Aquilonem Hanathon: suntq.
egressus eius Vallis Iephtahel, * & Cateth 15
& Naalol & Semeron & Ierala & Bethle-
hem: ciuitates duodecim, & villæ earum.
* Hæc est hereditas tribus filiorum Zabulon 16
per cognationes suas, vrbes & viculi earum.
* Issachar egressa est sors quarta per cogna- 17
tiones suas. * fuitq. eius hereditas Iezrael & 18
Casaloth & Sunem, * & Hapharaim & Seon, 19
& Anaharath * & Rabboth & Cesion, Abes, 20
* & Rameth, & Engannim, & Enhadda & 21
Bethpheses. * Et peruenit terminus eius v- 22
que Thabor & Sehesima & Bethsames:
eruntq. exitus eius Iordanis: ciuitates se-
decim, & villæ earum. * Hæc est possessio 23
filiorum Issachar per cognationes suas, vr-
bes, & viculi earum. * Ceciditq. sors quinta 24
tribui filiorum Aser per cognationes suas:
* fuitq. terminus eorum Halcath & Chali 25
& Beten & Axaph * & Elmelech & Amaad 26
& Messal: & peruenit vsque ad Carmelum
maris & Sihor & Labanath. * Ac reuerti- 27
tur contra orientem Bethdagon: & per-
transit vsque Zabulon & Vallem Iephthael
contra Aquilonem in Bethemec & Nehiel.
28 Egrediturq. ad læuam Cabul, * & Abran
& Rohob & Hamon & Cana, vsque ad Si-
29 donem magnam. * reuerti turq. in Horma
vsque ad ciuitatem munitissimam Tyrum,
& vsque Hosa: eruntq. exitus eius in ma-
30 re de funiculo Achziba: * & Amma & A-
phec & Rohob. ciuitates vigintiduæ, &
31 villæ earum. * Hæc est possessio filiorum
Aser per cognationes suas, vrbesq. & viculi
32 earum. * Filiorum Nephthali sexta sors ce-
33 cidit per familias suas: * & cœpit terminus
de Heleph & Elon in Saananim, & Adami,
quæ est Neceb, & Iebnael vsque Lecum: &
34 egressus eorum vsque ad Iordanem: * reuer-
titurq. terminus contra Occidentẽ in Aza-
notthabor, atque inde egreditur in Hucu-
ca, & pertransit in Zabulon contra Meridiẽ,
& in Aser contra Occidentem, & in Iuda
35 ad Iordanem contra ortum solis. * ciuitates
munitissimæ, Assedim, Ser, & Emath, &
36 Reccath & Cenereth, * & Edema & Ara-
37 ma, Asor * & Cedes & Edrai, Enhasor
38 * & Ieron & Magdalel, Horem & Bethanath
& Bethsames: ciuitates decem & nouem,
39 & villæ earum. * Hæc est possessio tribus fi-
liorum Nephthali per cognationes suas, vr-
40 bes & viculi earum. * Tribui filiorum Dan
41 per familias suas egressa est sors septima: * &
fuit terminus possessionis eius Sara & Est-
42 haol, & Hirsemes, id est ciuitas solis. * Sele-
43 bin & Aialon & Iethela, * Elon & Themna
44 & Acron, * Elthece, Gebbethon & Balaath,
45 * & Iud & Bane & Barach & Gethremmon;
46 * & Meiarcon & Arecon, cum termino qui
47 respicit Ioppen, * & ipso fine concluditur.
Ascenderuntq. filij Dan, & pugnauerunt
contra Lesem, ceperuntq. eam: & percus-
serunt eam in ore gladij, & possederunt, &
habitauerunt in ea, vocantes nomen eius
Lesem Dan, ex nomine Dan patris sui.
48 * Hæc est possessio tribus filiorum Dan, per
cognationes suas, vrbes & viculi earum.
49 * Cumq. complesset sorte diuidere Terram
singulis per tribus suas, dederunt filij Israel

possessionem Iosue filio Nun in medio sui,
*iuxta præceptum Domini, vrbem quam 50
postulauit, Thamnath Saraa in monte E-
phraim: & ædificauit ciuitatem, habitauitq.
in ea. *Hæ sunt possessiones, quas sorte di- 51
uiserunt Eleazar sacerdos, & Iosue filius
Nun, & principes familiarum, ac tribuum
filiorum Israel in Silo, coram Domino ad
ostium tabernaculi testimonij, partitiq.
sunt Terram.

CAP. XX.

ET locutus est Dominus ad Iosue, di- 1
cens: Loquere filijs Israel, & dic eis:
*Separate vrbes fugitiuorum, de quibus lo- 2
cutus sum ad vos per manum Moysi; *vt 3
confugiat ad eas quicumque animam per-
cusserit nescius: & possit euadere iram pro-
ximi, qui vltor est sanguinis: *cum ad vnam 4
harum confugerit ciuitatum, stabit ante
portam ciuitatis, & loquetur senioribus vr-
bis illius ea, quæ se comprobent innocentẽ:
sicq. suscipient eum, & dabunt ei locum ad
habitandum. *Cumq. vltor sanguinis eum 5
fuerit persecutus, nõ tradent in manus eius:
quia ignorãs percussit proximum eius, nec
ante biduum, triduumve eius probatur ini-
micus. *Et habitabit in ciuitate illa, donec 6
stet ante iudicium causam reddens facti sui,
& moriatur sacerdos magnus, qui fuerit in
illo tempore: tunc reuertetur homicida, &
ingredietur ciuitatem & domum suam de
qua fugerat. *Decreueruntq. Cedes in Ga- 7
lilæa montis Nephthali, & Sichem in mon-
te Ephraim, & Cariatharbe, ipsa est Hebron
in monte Iuda. *Et trans Iordanem contra 8
Orientalem plagam Iericho, statuerunt Bo-
sor, quæ sita est in campestri solitudine de
tribu Ruben, & Ramoth in Galaad de tri-
bu Gad, & Gaulon in Basan de tribu Ma-
nasse. *Hæ ciuitates constitutæ sunt cun- 9
ctis filijs Israel, & aduenis, qui habitabant
inter eos: vt fugeret ad eas qui animam
nescius percussisset, & non moreretur in
manu proximi, effusum sanguinem vindi-
care cupientis, donec staret ante populum
expositurus causam suam.

CAP. XXI.

1 ACCESSERVNTQ. principes familia-
rum Leui ad Eleazarum sacerdotem,
& Iosue filium Nun, & ad duces cognatio-
2 num per singulas tribus filiorum Israel: *lo-
cutiq. sunt ad eos in Silo Terræ Chanaan,
atque dixerũt: Dominus præcepit per ma-
num Moysi, vt darentur nobis vrbes ad ha-
bitandum, & suburbana earum ad alenda
3 iumenta. *Dederuntq. filij Israel de posses-
sionibus suis iuxta imperium Domini, ciui-
4 tates & suburbana earũ. *Egressaq. est sors
in familiam Caath filiorum Aaron sacerdo-
tis de tribubus Iuda, & Simeon, & Benia-
5 min, ciuitates tredecim: *Et reliquis filiorũ
Caath, id est Leuitis, qui superfuerãt de tri-
bubus Ephraim, & Dan, & dimidia tribu
6 Manasse, ciuitates decem. *Porro filijs Ger-
son egressa est sors, vt acciperent de tribu-
bus Issachar & Aser & Nephthali, dimidiaq.
tribu Manasse in Basan ciuitates numero
7 tredecim. *Et filijs Merari per cognationes
suas de tribubus Ruben & Gad & Zabu-
8 lon vrbes duodecim. *Dederuntq. filij Is-
rael Leuitis ciuitates & surburbana earum,
*sicut præcepit Dominus per manum Moy-
9 si, singulis sorte tribuentes. *De tribubus
filiorum Iuda & Simeon dedit Iosue ciui-
10 tates: quarum ista sunt nomina, *filijs Aa-
ron per familias Caath Leuitici generis
11 (prima enim sors illis egressa est) *Caria-
tharbe patris Enac, quæ vocatur Hebron,
in monte Iuda, & suburbana eius per cir-
12 cuitum. *Agros vero, & villas eius dede-
rat Caleb filio Iephone ad possidendũ.
13 *Dedit ergo filijs Aaron sacerdotis He-
bron confugij ciuitatem, ac suburbana
14 eius: & Lobnam cum suburbanis suis: *&
15 Iether, & Estemo, *& Holon, & Dabir,
16 *& Ain, & Ieta, & Bethsames, cum suburba-
nis suis: ciuitates nouem de tribubus, vt di-
17 ctum est, duabus. *De tribu autem filiorum
18 Beniamin, Gabaon, & Gabae, *& Anathoth
& Almon, cum suburbanis suis: ciuitates
19 quattuor. *Omnes simul ciuitates filiorum
Aaron sacerdotis, tredecim, cũ suburbanis
suis.

suis.* Reliquis vero per familias filiorum 20
Caath Leuitici generis hæc est data posses-
sio.* De tribu Ephraim vrbes confugij, Si- 21
chem cũ suburbanis suis in mõte Ephraim,
& Gazer * & Cibsaim & Beth horon, cum 22
suburbanis suis, ciuitates quattuor.* De tri- 23
bu quoque Dan, Eltheco & Gabathon, * & 24
Aialon & Gethremmon, cum suburbanis
suis, ciuitates quattuor.* Porro de dimidia 25
tribu Manasse, Thanach & Gethremmon,
cum suburbanis suis ciuitates duæ. * Om- 26
nes ciuitates decem, & suburbana earum,
datæ sunt filijs Caath inferioris gradus.
* Filijs quoque Gerson Leuitici generis de- 27
dit de dimidia tribu Manasse confugij ciui-
tates, Gaulon in Basan, & Bosram, cum sub-
urbanis suis, ciuitates duas.* Porro de tribu 28
Issachar, Cesion, & Dabereth, * & Iaramoth, 29
& Engannim, cum suburbanis suis, ciuita-
tes quattuor.* De tribu autem Aser, Masal 30
& Abdon, * & Helcath, & Rohob, cum sub- 31
urbanis suis, ciuitates quattuor. * De tribu 32
quoque Nephthali ciuitates confugij, Ce-
des in Galilæa, & Hammoth Dor, & Car-
than, cum suburbanis suis, ciuitates tres.
* Omnes vrbes familiarum Gerson, trede- 33
cim, cum suburbanis suis. * Filijs autem 34
Merari Leuitis inferioris gradus per fami-
lias suas data est de tribu Zabulon, Iecnam
& Cartha * & Damna & Naalol, ciuitates 35
quattuor cum suburbanis suis. * De tribu 36
Ruben vltra Iordanem contra Iericho ciui-
tates refugij, Bosor in solitudine, Misor &
Iaser & Iethson & Mephaath, ciuitates quat
tuor cum suburbanis suis. * De tribu Gad 37
ciuitates confugij, Ramoth in Galaad, &
Manaim & Hesebon & Iazer, ciuitates quat
tuor cum suburbanis suis. * Omnes vrbes 38
filiorum Merari per familias & cognationes
suas, duodecim. * Itaque ciuitates vniuersæ 39
Leuitarum in medio possessionis filiorum
Israel fuerunt quadraginta octo * cum sub- 40
urbanis suis, singulæ per familias distribu-
tæ.* Deditq. Dominus Deus Israeli omnem 41
Terram, quam traditurum se patribus eorũ
iurauerat: & possederunt illam, atque habi-
tauerunt in ea. * Dataq. est ab eo pax in 42
omnes per circuitum nationes: nullusq. eis
hostium resistere ausus est, sed cuncti in eo-
43 rum ditionem redacti sunt.* Ne vnum qui-
dem verbum, quod illis præstiturum se es-
se promiserat, irritum fuit, sed rebus ex-
pleta sunt omnia.

CAP. XXII.

1 EODEM tempore vocauit Iosue Rube-
nitas, & Gaditas, & dimidiam tribum
2 Manasse, * dixitq. ad eos: Fecistis omnia
quæ præcepit vobis Moyses famulus Do-
mini: mihi quoque in omnibus obedistis,
3 * nec reliquistis fratres vestros longo tem-
pore, vsque in præsentem diem, custodien-
4 tes imperium Domini Dei vestri. * Quia
igitur dedit Dominus Deus vester fratribus
vestris quietem & pacem, sicut pollicitus
est: reuertimini, & ite in tabernacula ve-
stra, & in terram possessionis, quam tradidit
vobis Moyses famulus Domini trans Ior-
5 danem: * ita dumtaxat, vt custodiatis atten-
te, & opere compleatis mãdatum & legem
quam præcepit vobis Moyses famulus Do-
mini, vt diligatis Dominum Deum vestrũ,
& ambuletis in omnibus vijs eius, & obser-
uetis mandata illius, adhæreatisq. ei, ac ser-
uiatis in omni corde, & in omni anima ve-
6 stra.* Benedixitq. eis Iosue, & dimisit eos.
7 Qui reuersi sunt in tabernacula sua. * Di-
midiæ autem tribui Manasse possessionem
Moyses dederat in Basan: & idcirco mediæ,
quæ superfuit, dedit Iosue sortem inter ce-
teros fratres suos trans Iordanem ad Occi-
dentalem plagam. Cumq. dimitteret eos
8 in tabernacula sua, & benedixisset eis, * di-
xit ad eos: In multa substantia atque diui-
tijs reuertimini ad sedes vestras, cum ar-
gento & auro, ære ac ferro, & veste mul-
tiplici: diuidite prædam hostium cum fra-
9 tribus vestris. * Reuersiq. sunt, & abierunt
filij Ruben, & filij Gad, & dimidia tribus
Manasse, a filijs Israel de Silo, quæ sita est
in Chanaan, vt intrarent Galaad Terrã pos-
sessionis suæ, quam obtinuerant iuxta im-
10 perium Domini in manu Moysi. * Cumq.
venissent ad tumulos Iordanis in Terram

Chanaan, ædificauerunt iuxta Iordanem
altare infinitæ magnitudinis. *Quod cum 11
audissent filij Israel, & ad eos certi nuncij
detulissent ædificasse filios Ruben, & Gad,
& dimidiæ tribus Manasse altare in Terra
Chanaan, super Iordanis tumulos, contra
filios Israel: *conuenerunt omnes in Silo, 12
vt ascenderent, & dimicarent contra eos.
*Et interim miserunt ad illos in Terram 13
Galaad Phinees filium Eleazari sacerdotis,
*& decem principes cum eo, singulos de 14
singulis tribubus. *Qui venerunt ad filios 15
Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manasse
in Terram Galaad, dixeruntq. ad eos: *Hæc 16
mandat omnis populus Domini: Quæ est
ista transgressio? Cur reliquistis Dominum
Deum Israel, ædificantes altare sacrilegum,
& a cultu illius recedentes? *An parum vo- 17
bis est quòd peccastis in Beelphegor, & vs-
que in præsentem diem macula huius sce-
leris in nobis permanet? multiq. de popu-
lo corruerunt. *Et vos hodie reliquistis Do- 18
minum, & cras in vniuersum Israel ira eius
desæuiet. *Quòd si putatis immundam esse 19
terram possessionis vestræ, transite ad Ter-
ram, in qua tabernaculum Domini est, &
habitate inter nos: tantum vt a Domino, &
a nostro consortio non recedatis, ædificato
altari præter altare Domini Dei nostri.
*Nonne Achan filius Zare præterijt man- 20
datum Domini, & super omnem populum
Israel ira eius incubuit? Et ille erat vnus
homo, atque vtinam solus perijsset in sce-
lere suo. *Responderuntq. filij Ruben & 21
Gad, & dimidia tribus Manasse principibus
legationis Israel: *Fortissimus Deus Domi- 22
nus, Fortissimus Deus Dominus, ipse nouit,
& Israel simul intelliget: si præuaricationis
animo, hoc altare construximus, nõ custo-
diat nos, sed puniat nos in præsenti: *& si 23
ea mente fecimus vt holocausta, & sacrifi-
cium, & pacificas victimas super eo impo-
neremus, ipse quærat & iudicet: *& non ea 24
magis cogitatione atque tractatu, vt dice-
remus: Cras dicent filij vestri filijs nostris:
Quid vobis & Domino Deo Israel? *termi- 25
num posuit Dominus inter nos & vos, o fi-
lij Ruben, & filij Gad, Iordanem fluuium:
& idcirco partem non habetis in Domino.
Et per hanc occasionem auertent filij ve-
stri filios nostros a timore Domini. Puta-
26 uimus itaque melius, *& diximus: Extrua-
mus nobis altare, non in holocausta, ne-
27 que ad victimas offerendas, *sed in testi-
monium inter nos & vos, & sobolem no-
stram vestramq. progeniem, vt seruiamus
Domino, & iuris nostri sit offerre & holo-
causta, & victimas, & pacificas hostias: &
nequaquam dicant cras filij vestri filijs no-
stris: Non est vobis pars in Domino.
28 *Quòd si voluerint dicere, respondebunt
eis: Ecce altare Domini, quod fecerunt pa-
tres nostri, non in holocausta, neque in
sacrificium, sed in testimonium nostrum
29 ac vestrum. *Absit a nobis hoc scelus vt
recedamus a Domino, & eius vestigia re-
linquamus extructo altari ad holocausta,
& sacrificia, & victimas offerendas, præter
altare Domini Dei nostri, quod extructum
30 est ante tabernaculum eius. *Quibus audi-
tis, Phinees sacerdos, & principes legatio-
nis Israel, qui erant cum eo, placati sunt:
& verba filiorum Ruben, & Gad, & dimi-
diæ tribus Manasse, libentissime susceperũt.
31 *Dixitq. Phinees filius Eleazari sacerdos
ad eos: Nunc scimus quòd nobiscum sit
Dominus, quoniam alieni estis a præuari-
catione hac, & liberastis filios Israel de ma-
32 nu Domini. *Reuersusq. est cum principi-
bus a filijs Ruben & Gad de Terra Galaad,
finium Chanaan ad filios Israel, & retulit
33 eis. *Placuitq. sermo cunctis audientibus.
Et laudauerunt Deum filij Israel, & nequa-
quam vltra dixerunt, vt ascenderent contra
eos, atque pugnarent, & delerent Terram
34 possessionis eorum. *Vocaueruntq. filij
Ruben, & filij Gad altare, quod extruxe-
rant, Testimonium nostrum, quòd Domi-
nus ipse sit Deus.

CAP. XXIII.

1 EVOLVTO autem multo tempore, post-
quam pacem dederat Dominus Israeli,
subiectis in gyro nationibus vniuersis, &
Iosue

Iosue iam longæuo, & persenilis ætatis:
*vocauit Iosue omnem Israelem, maioresq. 2
natu, & principes ac duces, & magistros, di-
xitq. ad eos: Ego senui, & progressioris
ætatis sum: *vosq. cernitis omnia, quæ fe- 3
cerit Dominus Deus vester cunctis per cir-
cuitum nationibus, quo modo pro vobis
ipse pugnauerit: *& nunc quia vobis sorte 4
diuisit omnem Terram, ab Orientali parte
Iordanis vsque ad mare magnum, multæq.
adhuc supersunt nationes: *Dominus Deus 5
vester disperdet eas & auferet a facie vestra,
& possidebitis Terram, sicut vobis pollici-
tus est. *tantum confortamini, & estote so- 6
liciti, vt custodiatis cuncta quæ scripta sunt
in volumine legis Moysi: & non declinetis
ab eis neque ad dexteram neque ad sini-
stram: *ne postquam intraueritis ad Gen- 7
tes, quæ inter vos futuræ sunt, iuretis in
nomine deorum earum, & seruiatis eis, &
adoretis illos: *sed adhæreatis Domino 8
Deo vestro: quod fecistis vsque in diem
hanc. *Et tunc auferet Dominus Deus in 9
conspectu vestro gentes magnas & robu-
stissimas, & nullus vobis resistere poterit.
*Vnus e vobis persequetur hostium mille 10
viros: quia Dominus Deus vester pro vo-
bis ipse pugnabit, sicut pollicitus est. *Hoc 11
tantum diligentissime præcauete, vt dili-
gatis Dominum Deum vestrum. *Quòd si 12
volueritis gentium harum, quæ inter vos
habitant, erroribus adhærere, & cum eis
miscere connubia, atque amicitias copu-
lare: *iam nũc scitote quòd Dominus Deus 13
vester non eas deleat ante faciem vestram,
sed sint vobis in foueam ac laqueum, &
offendiculum ex latere vestro, & sudes in
oculis vestris, donec vos auferat atque di-
sperdat de Terra hac optima, quam tradi-
dit vobis. *En ego hodie ingredior viam 14
vniuersæ terræ, & toto animo cognoscetis
quòd de omnibus verbis, quæ se Dominus
præstiturum vobis esse pollicitus est, vnum
non prætererit incassum. *Sicut ergo im- 15
pleuit opere quod promisit, & prospera cũ-
cta venerunt: sic adducet super vos quid-
quid malorum comminatus est, donec vos
auferat atque disperdat de Terra hac opti-
16 ma, quam tradidit vobis, *eo quòd præte-
rieritis pactum Domini Dei vestri, quod
pepigit vobiscum, & seruieritis dijs alienis,
& adoraueritis eos: cito atque velociter
consurget in vos furor Domini, & aufere-
mini ab hac Terra optima, quam tradidit
vobis.

CAP. XXIIII.

1 CONGREGAVITQ. Iosue omnes tri-
bus Israel in Sichem, & vocauit maio-
res natu, ac principes, & iudices, & magi-
2 stros: steteruntq. in conspectu Domini: *&
ad populum sic locutus est: Hæc dicit Do-
minus Deus Israel: Trans fluuium habita-
uerunt patres vestri ab initio, Thare pater
Abraham, & Nachor: seruierũtq. dijs alie-
3 nis. *Tuli ergo patrem vestrum Abraham
de Mesopotamiæ finibus: & adduxi eum in
Terram Chanaan: multiplicauiq. semen
4 eius, *& dedi ei Isaac: Illiq. rursum dedi Ia-
cob & Esau. E quibus, Esau dedi montem
Seir ad possidendum: Iacob vero, & filij
5 eius descenderunt in Ægyptum. *Misiq.
Moysen & Aaron, & percussi Ægyptum
6 multis signis atque portentis. *Eduxiq. vos
& patres vestros de Ægypto, & venistis ad
mare: persecutiq. sunt Ægyptij patres ve-
stros cum curribus & equitatu, vsque ad
7 Mare rubrum. *Clamauerunt autem ad
Dominum filij Israel: qui posuit tenebras
inter vos & Ægyptios, & adduxit super
eos mare, & operuit eos. Viderunt oculi
vestri cuncta quæ in Ægypto fecerim, &
8 habitastis in solitudine multo tempore: *&
introduxi vos in Terram Amorrhæi, qui
habitabat trans Iordanem. Cumq. pugna-
rent contra vos, tradidi eos in manus ve-
stras, & possedistis Terram eorum, atque
9 interfecistis eos. *Surrexit autem Balac fi-
lius Sephor rex Moab, & pugnauit contra
Israelem. Misitq. & vocauit Balaam filium
10 Beor, vt malediceret vobis: *& ego no-
lui audire eum, sed econtrario per illum
benedixi vobis, & liberaui vos de manu
11 eius. *Transistisq. Iordanem, & venistis

ad Iericho. Pugnaueruntq. contra vos viri
ciuitatis eius, Amorrhæus, & Pherezæus &
Chananæus, & Hethæus, & Gergesæus, &
Heuæus, & Iebusæus: & tradidi illos in ma-
nus vestras. * Misiq. ante vos crabrones: & 12
eieci eos de locis suis, duos reges Amor-
rhæorum, non in gladio nec in arcu tuo.
* Dediq. vobis Terram, in qua non labora- 13
stis, & vrbes quas non ædificastis, vt habita-
retis in eis: vineas & oliueta, quæ non plan-
tastis. * Nunc ergo timete Dominum, & 14
seruite ei perfecto corde atque verissimo: &
auferte deos, quibus seruierunt patres ve-
stri in Mesopotamia & in Ægypto, ac serui-
te Domino. * Sin autem malum vobis vide- 15
tur vt Domino seruiatis, optio vobis datur:
eligite hodie quod placet, cui seruire potis-
simum debeatis, vtrum dijs, quibus seruie-
runt patres vestri in Mesopotamia, an dijs
Amorrhæorum, in quorum Terra habita-
tis: ego autẽ & domus mea seruiemus Do-
mino. * Responditq. populus, & ait: Absit 16
a nobis vt relinquamus Dominum, & ser-
uiamus dijs alienis. * Dominus Deus no- 17
ster ipse eduxit nos, & patres nostros de
Terra Ægypti, de domo seruitutis: fecitq.
videntibus nobis signa ingentia, & custo-
diuit nos in omni via, per quam ambulaui-
mus, & in cunctis populis, per quos transi-
uimus. * Et eiecit vniuersas gentes, Amor- 18
rhæum habitatorem Terræ, quam nos in-
trauimus. Seruiemus igitur Domino, quia
ipse est Deus noster. * Dixitq. Iosue ad po- 19
pulũ: Non poteritis seruire Domino: Deus
enim sanctus, & fortis æmulator est, nec
ignoscet sceleribus vestris atque peccatis.
* Si dimiseritis Dominum, & seruieritis dijs 20
alienis, conuertet se, & affliget vos, atque
subuertet postquam vobis præstiterit bona.

21 * Dixitq. populus ad Iosue: Nequaquam ita
vt lóqueris, erit, sed Domino seruiemus.
22 * Et Iosue ad populum, Testes, inquit, vos
estis, quia ipsi elegeritis vobis Dominum
vt seruiatis ei. Responderuntque: Testes.
23 * Nũc ergo, ait, auferte deos alienos de me-
dio vestri, & inclinate corda vestra ad Do-
24 minum Deum Israel. * Dixitq. populus ad
Iosue: Domino Deo nostro seruiemus, &
25 obedientes erimus præceptis eius. * Percus-
sit ergo Iosue in die illo fœdus, & proposuit
populo præcepta atque iudicia in Sichem.
26 * Scripsit quoque omnia verba hæc in vo-
lumine legis Domini: & tulit lapidem per-
grandem, posuitq. eum subter quercũ, quæ
27 erat in Sanctuario Domini: * & dixit ad om-
nem populum: En lapis iste erit vobis in
testimonium quòd audierit omnia verba
Domini, quæ locutus est vobis: ne forte
postea negare velitis, & mentiri Domino
28 Deo vestro. * Dimisitq. populum, singulos
29 in possessionem suam. * Et post hæc mor-
tuus est Iosue filius Nun seruus Domini,
30 centum & decem annorum: * sepelieruntq.
eum in finibus possessionis suæ in Tham-
nathsare, quæ est sita in monte Ephraim, a
31 Septentrionali parte montis Gaas. * Serui-
uitq. Israel Domino cunctis diebus Iosue &
seniorum, qui longo vixerunt tempore post
Iosue, & qui nouerunt omnia opera Domi-
32 ni quæ fecerat in Israel. * Ossa quoque Io-
seph, quæ tulerant filij Israel de Ægypto,
sepelierunt in Sichem, in parte agri, quem
emerat Iacob a filijs Hemor patris Sichem,
centum nouellis ouibus, & fuit in possessio-
33 nem filiorum Ioseph. * Eleazar quoque fi-
lius Aaron mortuus est: & sepelierunt eum
in Gabaath Phinees filij eius, quæ data est
ei in monte Ephraim.

LIBER IVDICVM, HEBRAICE SOPHETIM.

CAPVT PRIMVM.

1 POST mortem Iosue consu-
luerũt filij Israel Dominum,
dicentes: Quis ascendet an-
te nos contra Chananæum,
2 & erit dux belli? *Dixitq.
Dominus: Iudas ascendet: ecce tradidi Ter
3 ram in manus eius. *Et ait Iudas Simeoni
fratri suo: Ascende mecum in sortem meã,
& pugna contra Chananæũ, vt & ego per-
gam tecum in sortem tuam. Et abijt cum
4 eo Simeon. *Ascenditq. Iudas, & tradidit
Dominus Chananæum, ac Pherezæum in
manus eorum: & percusserunt in Bezec de-
5 cem millia virorum. *Inueneruntq. Adoni-
bezec in Bezec, & pugnauerunt contra eum,
ac percusserũt Chananæum, & Pherezæum.
6 *Fugit autem Adonibezec: quem persecuti
comprehenderunt, cæsis summitatibus ma-
7 nuum eius ac pedum. *Dixitq. Adonibezec:
Septuaginta reges amputatis manuũ ac pe-
dum summitatibus colligebant sub mensa
mea ciborum reliquias: sicut feci, ita reddi-
dit mihi Deus. Adduxeruntq. eum in Ieru-
8 salem, & ibi mortuus est. *Oppugnantes er-
go filij Iuda Ierusalem, ceperunt eam, &
percusserunt in ore gladij, tradentes cunctã
9 incendio ciuitatem. *Et postea descenden-
tes pugnauerunt contra Chananæum, qui
habitabat in mõtanis, & ad meridiem, & in
10 campestribus. *Pergensq. Iudas contra Cha
nanæum, qui habitabat in Hebron, (cuius
nomen fuit antiquitus Cariatharbe) percus-
11 sit Sesai, & Ahiman, & Tholmai: *atque in-
de profectus abijt ad habitatores Dabir, cu
ius nomen vetus erat Cariath Sepher, id est,
12 ciuitas litterarum. *Dixitq. Caleb: Qui per-
cusserit Cariath Sepher, & vastauerit eam,
13 dabo ei Axam filiam meam vxorem. *Cũq.
cepisset eam Othoniel filius Cenez frater
Caleb minor, dedit ei Axam filiam suam
14 coniugem. *Quam pergentem in itinere
monuit vir suus vt peteret a patre suo agrũ.
Quæ cum suspirasset sedens in asino, dixit
15 ei Caleb: Quid habes? *At illa respondit:
Da mihi benedictionem, quia terram aren-
tem dedisti mihi: da & irriguam aquis. De-
dit ergo ei Caleb irriguum superius, & ir-
16 riguum inferius. *Filij autem Cinæi cogna-
ti Moysi ascenderunt de ciuitate palmarũ,
cum filijs Iuda in desertũ sortis eius, quod
est ad meridiem Arad, & habitauerunt cum
17 eo. *Abijt autem Iudas cum Simeone fra-
tre suo, & percusserunt simul Chananæum
qui habitabat in Sephaath, & interfecerunt
eum. Vocatumq. est nomen vrbis, Horma,
18 id est, anathema. *Cepitq. Iudas Gazam cũ
finibus suis, & Ascalonem, atque Accaron
19 cum terminis suis. *Fuitq. Dominus cum
Iuda, & montana possedit: nec potuit de-
lere habitatores vallis, quia falcatis curri-
20 bus abundabant. *Dederuntq. Caleb He-
bron, sicut dixerat Moyses, qui deleuit ex
21 ea tres filios Enac. *Iebusæum autem ha-
bitatorem Ierusalem non deleuerunt filij
Beniamin: habitauitq. Iebusæus cum filijs
Beniamin in Ierusalem, vsque in præsentẽ
22 diem. *Domus quoque Ioseph ascendit in
23 Bethel, fuitq. Dominus cum eis. *Nam cum
obsiderent vrbem, quæ prius Luza vocaba-
24 tur, *viderunt hominem egredientem de
ciuitate, dixeruntq. ad eum: Ostende no-
bis introitum ciuitatis, & faciemus tecum
25 misericordiam. *Qui cum ostendisset eis,
percusserunt vrbem in ore gladij: hominẽ
autem illum, & omnem cognationem eius
26 dimiserunt. *Qui dimissus, abijt in Terram
Hetthim, & ædificauit ibi ciuitatem, voca-
uitq. eam Luzam: quæ ita appellatur vs-
que

que in præsentem diem. * Manasses quo- 27
que non deleuit Bethsan, & Thanac cum
viculis suis,& habitatores Dor,& Ieblaam,
& Mageddo cum viculis suis,cœpitq. Cha-
nanæus habitare cum eis. * Postquam au- 28
tem confortatus est Israel, fecit eos tribu-
tarios,& delere noluit. * Ephraim etiã non 29
interfecit Chananæum, qui habitabat in
Gazer,sed habitauit cum eo. * Zabulon nõ 30
deleuit habitatores Cetron,& Naalol: sed
habitauit Chananæus in medio eius, fa-
ctusq. est ei tributarius. * Aser quoque non 31
deleuit habitatores Accho,& Sidonis,Aha-
lab,& Achazib,& Helba,& Aphec, & Ro-
hob: * habitauitq. in medio Chananæi ha- 32
bitatoris illius terræ, nec interfecit eum.
* Nephthali quoque nõ deleuit habitatores 33
Bethsames,& Bethanath: & habitauit inter
Chananæum habitatorem Terræ,fueruntq.
ei Bethsamitæ & Bethanitæ tributarij. * Ar- 34
ctauitq. Amorrhæus filios Dan in monte,
nec dedit eis locum vt ad planiora descen
derent: * habitauitq. in monte Hares,quod 35
interpretatur testaceo; in Aialon & Sale-
bim. Et aggrauata est manus domus Io-
seph, factusq. est ei tributarius. * Fuit au- 36
tem terminus Amorrhæi ab Ascensu Scor-
pionis, petra, & superiora loca.

CAP. II.

ASCENDITQ. Angelus Domini de Gal- 1
galis ad Locum flentium,& ait: Edu-
xi vos de Ægypto,& introduxi in Terram,
pro qua iuraui patribus vestris: & pollici-
tus sum vt non facerem irritum pactum
meum vobiscũ in sempiternum: * ita dum- 2
taxat vt non feriretis fœdus cum habitato-
ribus Terræ huius,sed aras eorum subuer-
teretis: & noluistis audire vocem meã: cur
hoc fecistis? * Quam ob rem nolui delere 3
eos a facie vestra: vt habeatis hostes,& dij
eorum sint vobis in ruinam. * Cumq. loque- 4
retur Angelus Domini hæc verba ad omnes
filios Israel: eleuauerunt ipsi vocem suam,
& fleuerunt. * Et vocatum est nomen loci 5
illius: Locus flentium, siue lacrymarum:
immolaueruntq. ibi hostias Domino. * Di- 6
misit ergo Iosue populum, & abierunt filij
Israel vnusquisque in possessionem suam,vt
7 obtinerent eam: * seruieruntq. Domino cũ-
ctis diebus eius,& seniorum,qui longo post
eum vixerunt tempore,& nouerant omnia
8 opera Domini,quæ fecerat cũ Israel. * Mor-
tuus est autem Iosue filius Nun, famulus
9 Domini,centum & decem annorum, * & se-
pelierunt eum in finibus possessionis suæ in
Thamnathsare in monte Ephraim, a Se-
10 ptentrionali plaga montis Gaas. * Omnisq.
illa generatio cõgregata est ad patres suos:
& surrexerunt alij, qui non nouerant Do-
minum, & opera quæ fecerat cum Israel.
11 * Feceruntq. filij Israel malum in conspectu
12 Domini,& seruierunt Baalim. * Ac dimise-
runt Dominum Deum patrum suorum,qui
eduxerat eos de Terra Ægypti: & secuti
sunt deos alienos, deosq. populorum, qui
habitabant in circuitu eorum, & adoraue-
runt eos: & ad iracundiam concitauerunt
13 Dominum, * dimittentes eum,& seruientes
14 Baal & Astaroth. * Iratusq. Dominus contra
Israel,tradidit eos in manus diripientium:
qui ceperunt eos,& vendiderunt hostibus,
qui habitabant per gyrum: nec potuerunt
15 resistere aduersarijs suis: * sed quòcumque
pergere voluissẽt,manus Domini super eos
erat,sicut locutus est,& iurauit eis: & vehe-
16 menter afflicti sunt. * Suscitauitq. Dominus
iudices, qui liberarent eos de vastantium
17 manibus: sed nec eos audire voluerũt, * for-
nicantes cum dijs alienis,& adorantes eos.
Cito deseruerunt viam, per quam ingressi
fuerant patres eorum: & audientes manda-
18 ta Domini,omnia fecere contraria. * Cumq.
Dominus iudices suscitaret,in diebus eorũ
flectebatur misericordia,& audiebat afflicto
rum gemitus,& liberabat eos de cæde va-
19 stantium. * Postquam autem mortuus esset
iudex, reuertebantur, & multo faciebant
peiora quàm fecerant patres eorũ,sequen-
tes deos alienos, seruientes eis, & adoran-
tes illos. Non dimiserunt adinuentiones
suas,& viam durissimã,per quam ambulare
20 consueuerunt. * Iratusq. est furor Domini
in Israel,& ait: Quia irritum fecit gens ista

pactum meum, quod pepigeram cum patribus eorum, & vocem meam audire con-
tempsit:* & ego non delebo gẽtes, quas di- 21
misit Iosue, & mortuus est:* vt in ipsis expe- 22
riar Israel, vtrum custodiant viam Domi-
ni, & ambulent in ea, sicut custodierunt
patres eorum, an non.* Dimisit ergo Do- 23
minus omnes nationes has, & cito subuer-
tere noluit, nec tradidit in manus Iosue.

CAP. III.

HÆ sunt gentes, quas Dominus dereli- 1
quit, vt erudiret in eis Israelem, & om-
nes, qui non nouerant bella Chananæorũ:
*vt postea discerent filij eorum certare cum 2
hostibus, & habere cõsuetudinem præliandi:* quinque satrapas Philisthinorum, om- 3
nemq. Chananæum, & Sidonium, atque
Heuæum, qui habitabat in monte Libano,
de monte Baal Hermon vsque ad introitũ
Emath.* Dimisitq. eos, vt in ipsis experire- 4
tur Israelem, vtrum audiret mandata Do-
mini quæ præceperat patribus eorum per
manum Moysi, an non.* Itaque filij Israel 5
habitauerunt in medio Chananæi, & He-
thæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Heuæi, &
Iebusæi:* & duxerunt vxores filias eorum, 6
ipsiq. filias suas filijs eorum tradiderunt, &
seruierunt dijs eorum.* Feceruntq. malum 7
in conspectu Domini, & obliti sunt Dei sui,
seruientes Baalim & Astaroth.* Iratusq. cõ- 8
tra Israel Dominus, tradidit eos in manus
Chusan Rasathaim regis Mesopotamiæ, ser
uieruntq. ei octo annis.* Et clamauerunt 9
ad Dominum: qui suscitauit eis saluatorẽ,
& liberauit eos, Othoniel videlicet filium
Cenez, fratrẽ Caleb minorem:* fuitq. in eo 10
Spiritus Domini, & iudicauit Israel. Egres-
susq. est ad pugnam, & tradidit Dominus
in manus eius Chusan Rasathaim regem
Syriæ, & oppressit eum.* Quieuitq. ter- 11
ra quadraginta annis, & mortuus est Otho-
niel filius Cenez.* Addiderunt autem filij 12
Israel facere malum in conspectu Domini:
qui cõfortauit aduersum eos Eglon regem
Moab: quia fecerunt malum in conspectu
eius.* Et copulauit ei filios Ammon, & 13
Amalec: abijtq. & percussit Israel, atque
14 possedit Vrbem palmarum.* Seruieruntq.
filij Israel Eglon regi Moab decem & octo
15 annis:* & postea clamauerunt ad Dominũ:
qui suscitauit eis saluatorẽ vocabulo Aod,
filium Gera, filij Iemini, qui vtraque manu
pro dextera vtebatur. Miseruntq. filij Israel
16 per illum munera Eglon regi Moab.* Qui
fecit sibi gladium ancipitem, habentem in
medio capulum longitudinis palmæ manus, & accinctus est eo subter sagum in
17 dextro femore.* Obtulitq. munera Eglon
regi Moab. Erat autem Eglon crassus ni-
18 mis.* Cumq. obtulisset ei munera, prose-
19 cutus est socios, qui cum eo venerant.* Et
reuersus de Galgalis, vbi erant idola, dixit
ad Regem: Verbum secretum habeo ad te
o Rex. Et ille imperauit silentiũ: egressisq.
20 omnibus, qui circa eum erant,* ingressus est
Aod ad eum: sedebat autem in æstiuo cœ-
naculo solus, dixitque: Verbum Dei habeo
21 ad te. Qui statim surrexit de throno.* Extenditq. Aod sinistram manum, & tulit si-
cam de dextro femore suo, infixitq. eam in
22 ventre eius* tam valide, vt capulus seque-
retur ferrũ in vulnere, ac pinguissimo adi-
pe stringeretur. Nec eduxit gladiũ, sed ita
vt percusserat, reliquit in corpore: statimq.
per secreta naturæ alui stercora proruperũt.
23 *Aod autem clausis diligentissime ostijs cœ-
24 naculi, & obfirmatis sera,* per posticum
egressus est. Seruiq. regis ingressi viderunt
clausas fores cœnaculi, atque dixerunt: For
sitan purgat aluum in æstiuo cubiculo.
25 *Expectantesq. diu donec erubescerent, &
vidẽtes quòd nullus aperiret, tulerunt cla-
uem: & aperientes inuenerunt dominum
26 suum in terra iacentem mortuum.* Aod
autem, dum illi turbarentur, effugit, & per-
transijt Locum idolorũ, vnde reuersus fue-
27 rat. Venitq. in Seirath:* & statim insonuit
buccina in monte Ephraim: descenderũtq.
cum eo filij Israel, ipso in fronte gradiẽte.
28 *Qui dixit ad eos: Sequimini me: tradi-
dit enim Dominus inimicos nostros Moa-
bitas in manus nostras. Descenderuntq.
post eum, & occupauerunt vada Iordanis
quæ

quæ transmittunt in Moab: & non dimi-
serunt transire quemquam:* sed percusserũt 29
Moabitas in tempore illo, circiter decem
millia, omnes robustos & fortes viros. nul-
lus eorum euadere potuit. * Humiliatusq. 30
est Moab in die illo sub manu Israel: &
quieuit Terra octoginta annis. * Post hunc 31
fuit Samgar filius Anath, qui percussit de
Philisthijm sexcentos viros vomere: & ipse
quoque defendit Israel.

Cap. IIII.

ADDIDERVNTQ. filij Israel facere ma 1
lum in conspectu Domini post mor-
tem Aod,* & tradidit illos Dominus in ma- 2
nus Iabin regis Chanaan, qui regnauit in
Asor: habuitq. ducem exercitus sui nomi-
ne Sisaram, ipse autem habitabat in Haro-
seth gentium.* Clamaueruntq. filij Israel ad 3
Dominum: nongentos enim habebat fal-
catos currus, & per viginti annos vehemen-
ter oppresserat eos.* Erat autem Debbora 4
prophetis vxor Lapidoth, quæ iudicabat
populum in illo tempore.* Et sedebat sub 5
palma, quæ nomine illius vocabatur, inter
Rama & Bethel in monte Ephraim: ascen-
debantq. ad eam filij Israel in omne iudi-
cium.* Quæ misit, & vocauit Barac filium 6
Abinoëm de Cedes Nephthali: dixitq. ad
eum: Præcepit tibi Dominus Deus Israel,
vade, & duc exercitum in monte Thabor,
tollesq. tecum decem millia pugnatorũ de
filijs Nephthali, & de filijs Zabulon:* ego 7
autem adducam ad te in loco torrentis Ci-
son, Sisaram principem exercitus Iabin, &
currus eius, atque omnem multitudinem,
& tradam eos in manu tua.* Dixitq. ad eã 8
Barac: Si venis mecum, vadam: si nolue-
ris venire mecum, non pergam.* Quæ di- 9
xit ad eum: Ibo quidem tecum, sed in hac
vice victoria non reputabitur tibi, quia in
manu mulieris tradetur Sisara. Surrexit ita-
que Debbora, & perrexit cum Barac in Ce-
des.* Qui, accitis Zabulon & Nephthali, 10
ascẽdit cum decem millibus pugnatorum,
habens Debboram in comitatu suo.* Haber 11
autem Cinæus recesserat quondam a cete-
ris Cinæis fratribus suis filijs Hobab, co-
gnati Moysi: & tetenderat tabernacula vs-
que ad vallem, quæ vocatur Sennim, & erat
12 iuxta Cedes.* Nunciatumq. est Sisaræ quòd
ascendisset Barac filius Abinoëm, in mon-
13 tem Thabor:* & cõgregauit nongentos fal-
catos currus, & omnem exercitum de Ha-
14 roseth gentium ad torrentem Cison.* Di-
xitq. Debbora ad Barac: Surge, hæc est
enim dies, in qua tradidit Dominus Sisaram
in manus tuas: en ipse ductor est tuus. De-
scendit itaque Barac de monte Thabor, &
15 decem millia pugnatorum cum eo.* Per-
terruitq. Dominus Sisaram, & omnes cur-
rus eius, vniuersamq. multitudinem in ore
gladij ad conspectum Barac: in tantum, vt
16 Sisara de curru desiliẽs, pedibus fugeret,* &
Barac persequeretur fugiẽtes currus, & exer
citum vsque ad Haroseth gentium, & om-
nis hostium multitudo vsque ad interne-
17 cionem caderet.* Sisara autem fugiens per-
uenit ad tentoriũ Iahel vxoris Haber Ci-
næi. Erat enim pax inter Iabin regẽ Azor,
18 & domum Haber Cinæi.* Egressa igitur Ia-
hel in occursum Sisaræ, dixit ad eum: In-
tra ad me domine mi: intra, ne timeas.
Qui ingressus tabernaculum eius, & oper-
19 tus ab ea pallio,* dixit ad eam: Da mihi, ob-
secro, paululum aquæ, quia sitio valde. Quæ
aperuit vtrem lactis, & dedit ei bibere, &
20 operuit illum.* Dixitq. Sisara ad eam: Sta
ante ostium tabernaculi: & cũ venerit ali-
quis interrogans te, & dicens: Numquid
hic est aliquis? Respondebis: Nullus est.
21 * Tulit itaque Iahel vxor Haber clauum ta-
bernaculi, assumens pariter & malleum: &
ingressa absconditè, & cum silentio posuit
supra tempus capitis eius clauum, percus-
sumq. malleo defixit in cerebrum vsque ad
terram: qui soporem morti consocians de-
22 fecit, & mortuus est.* Et ecce Barac sequens
Sisaram veniebat: egressaq. Iahel in occur-
sum eius, & dixit ei: Veni, & ostendam tibi
virum, quem quæris. Qui cum intrasset ad
eam, vidit Sisaram iacentem mortuum, &
23 clauum infixum in tempore eius.* Humilia-
uit ergo Deus in die illo Iabin regem Cha-

naan coram filijs Israel :* qui crescebant 24
quotidie, & forti manu opprimebant Iabin
regem Chanaan, donec delerent eum.

Cap. V.

CEcinervntq; Debbora & Barac 1
filius Abinoëm in illo die, dicentes:
*Qui sponte obtulistis de Israel animas 2
vestras ad periculum, benedicite Domino.
*Audite reges, auribus percipite princi- 3
pes: Ego sum, ego sum quæ Domino ca-
nam, psallam Domino Deo Israel.
*Domine cum exires de Seir, & transires 4
per regiones Edom, terra mota est, cæliq.
ac nubes distillauerunt aquis.
*Montes fluxerunt a facie Domini, & Si- 5
nai a facie Domini Dei Israel.
*In diebus Samgar filij Anath, in die- 6
bus Iahel quieuerunt semitæ: & qui ingre-
diebantur per eas, ambulauerunt per cal-
les deuios.
*Cessauerunt fortes in Israel, & quieue- 7
runt: donec surgeret Debbora, surgeret
mater in Israel.
*Noua bella elegit Dominus, & portas ho 8
stium ipse subuertit: clypeus & hasta si ap-
paruerint in quadraginta millibus Israel.
*Cor meum diligit principes Israel: qui 9
propria voluntate obtulistis vos discrimi-
ni, benedicite Domino.
*Qui ascenditis super nitentes asinos, & 10
sedetis in iudicio, & ambulatis in via, lo-
quimini.
*Vbi collisi sunt currus, & hostium suf- 11
focatus est exercitus, ibi narrentur iustitiæ
Domini & clementia in fortes Israel: tunc
descendit populus Domini ad portas, &
obtinuit principatum.
*Surge, surge Debbora, surge, surge, & lo- 12
quere canticum: surge Barac, & apprehen-
de captiuos tuos fili Abinoem.
*Saluatæ sunt reliquiæ populi, Dominus 13
in fortibus dimicauit.
*Ex Ephraim deleuit eos in Amalec, & 14
post eum ex Beniamin in populos tuos
o Amalec: de Machir principes descen-
derunt, & de Zabulon qui exercitum du-
cerent ad bellandum.
15 *Duces Issachar fuere cum Debbora, &
Barac vestigia sunt secuti, qui quasi in præ-
ceps ac barathrum se discrimini dedit: di-
uiso contra se Ruben, magnanimorum re-
perta est contentio.
16 *Quare habitas inter duos terminos, vt
audias sibilos gregum? diuiso cōtra se Ru-
ben, magnanimorum reperta est cōtentio.
17 *Galaad trans Iordanem quiescebat, &
Dan vacabat nauibus: Aser habitabat in
littore maris, & in portubus morabatur.
18 *Zabulon vero & Nephthali obtulerunt
animas suas morti in regione Merome.
19 *Venerunt reges & pugnauerunt, pugna-
uerunt reges Chanaan in Thanach iuxta
aquas Mageddo, & tamen nihil tulere præ-
dantes.
20 *De cælo dimicatum est contra eos: stel-
læ manentes in ordine & cursu suo, aduer-
sus Sisaram pugnauerunt.
21 *Torrens Cison traxit cadauera eorum,
torrens Cadumim, torrens Cison: concul-
ca anima mea robustos.
22 *Vngulæ equorum ceciderunt, fugienti-
bus impetu, & per præceps ruentibus for-
tissimis hostium.
23 *Maledicite terræ Meroz, dixit Angelus
Domini: maledicite habitatoribus eius,
quia non venerunt ad auxilium Domini,
in adiutorium fortissimorum eius.
24 *Benedicta inter mulieres Iahel vxor Ha-
ber Cinæi, & benedicatur in tabernacu-
lo suo.
25 *Aquam petenti lac dedit, & in phiala
principum obtulit butyrum.
26 *Sinistram manum misit ad clauum, &
dextram ad fabrorum malleos, percussitq.
Sisaram quærens in capite vulneri locum,
& tempus valide perforans.
27 *Inter pedes eius ruit: defecit, & mortuus
est: voluebatur ante pedes eius, & iacebat
exanimis & miserabilis.
28 *Per fenestram respiciens, vlulabat mater
eius: & de cœnaculo loquebatur: Cur mo-
ratur regredi currus eius? quare tardaue-
runt pedes quadrigarum illius?

*Vna

*Vna sapiẽtior ceteris vxoribus eius, hæc 29
socrui verba respondit:
*Forsitan nunc diuidit spolia, & pulcher- 30
rima feminarum eligitur ei: vestes diuersorum colorum Sisaræ traduntur in prædam, & supellex varia ad ornanda colla congeritur.
*Sic pereant omnes inimici tui Domine: 31
qui autem diligunt te, sicut Sol in ortu suo splendet, ita rutilent.
*Quieuitq. Terra per quadraginta annos. 32

CAP. VI.

FECERVNT autem filij Israel malum in 1
conspectu Domini: qui tradidit illos in
manu Madian septẽ annis, *& oppressi sunt 2
valde ab eis. Feceruntq. sibi antra & speluncas in montibus, & munitissima ad repu
gnandum loca. *Cũq. seuisset Israel, ascen- 3
debat Madian & Amalec, ceteriq. Orienta-
lium nationum: *& apud eos figentes ten- 4
toria, sicut erant in herbis cuncta vastabant vsque ad introitum Gazæ: nihilq. omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel,
non oues, non boues, non asinos. *Ipsi 5
enim & vniuersi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis, & instar locustarum vniuersa complebãt, innumera multitudo hominum, & camelorum, quidquid tetige-
rant deuastantes. *Humiliatusq. est Israel 6
valde in conspectu Madian. *Et clamauit 7
ad Dominum postulans auxilium contra
Madianitas. *Qui misit ad eos virum pro- 8
phetam, & locutus est: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego vos feci cõscendere de Ægypto, & eduxi vos de domo seruitu-
tis, *& liberaui de manu Ægyptiorum, & 9
omnium inimicorum, qui affligebant vos: eieciq. eos ad introitum vestrum, & tradidi
vobis Terrã eorum. *Et dixi: Ego Dominus 10
Deus vester, ne timeatis deos Amorrhæorum, in quorum terra habitatis. *Et noluistis
audire vocem meam. *Venit autẽ An- 11
gelus Domini, & sedit sub quercu, quæ erat in Ephra, & pertinebat ad Ioas patrem familiæ Ezri. Cumq. Gedeon filius eius excuteret atque purgaret frumẽta in torcula-
12 ri, vt fugeret Madian, *apparuit ei Angelus
Domini, & ait: Dominus tecum virorum
13 fortissime. *Dixitq. ei Gedeon: Obsecro mi
Domine, si Dominus nobiscum est, cur apprehẽderunt nos hæc omnia? vbi sunt mirabilia eius, quæ narrauerunt patres nostri, atque dixerũt: De Ægypto eduxit nos Dominus? Nunc autem dereliquit nos Domi-
14 nus & tradidit in manu Madian. *Respe-
xitq. ad eum Dominus, & ait: Vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israel de manu
15 Madian: scito quòd miserim te. *Qui respondens ait: Obsecro, mi Domine, in quo liberabo Israel? ecce familia mea infima est in Manasse, & ego minimus in domo patris
16 mei. *Dixitq. ei Dominus: Ego ero tecum:
17 & percuties Madian quasi vnum virum. *Et
ille, Si inueni, inquit, gratiam coram te, da mihi signum quòd tu sis qui lóqueris ad
18 me. *Nec recedas hinc, donec reuertar ad
te, portans sacrificium, & offerens tibi. Qui respondit: Ego præstolabor aduentum tuũ.
19 *Ingressus est itaque Gedeon, & coxit hœdum, & de farinæ modio azymos panes: carnesq. ponens in canistro, & ius carnium mittens in ollam, tulit omnia sub quercu,
20 & obtulit ei. *Cui dixit Angelus Domini:
Tolle carnes & azymos panes, & pone supra petram illam, & ius desuper funde.
21 Cumq. fecisset ita, *extendit Angelus Domini summitatem virgæ, quam tenebat in manu, & tetigit carnes & panes azymos: ascenditq. ignis de petra, & carnes, azymosq. panes consumpsit: Angelus autem
22 Domini euanuit ex oculis eius. *Vidensq.
Gedeon quòd esset Angelus Domini, ait: Heu mi Domine Deus: quia vidi Angelum
23 Domini facie ad faciem. *Dixitq. ei Domi-
nus: Pax tecum: ne timeas, non morieris.
24 *Ædificauit ergo ibi Gedeon altare Domino, vocauitq. illud, Domini pax, vsque in præsentẽ diem. Cũq. adhuc esset in Ephra,
25 quæ est familiæ Ezri, *nocte illa dixit Domi
nus ad eum: Tolle taurum patris tui, & alterum taurum annorum septem, destruesq. aram Baal, quæ est patris tui: & nemus,
26 quod circa aram est, succide: *& ædificabis

altare

altare Domino Deo tuo in summitate pe-
træ huius, super quam ante sacrificium po-
suisti: tollesq. taurum secundum, & offeres
holocaustum super struem lignorum, quæ
de nemore succideris.*Assumptis ergo Ge 27
deon decem viris de seruis suis, fecit sicut
præceperat ei Dominus. Timés autem do-
mum patris sui, & homines illius ciuitatis,
per diem noluit id facere, sed omnia nocte
compleuit.*Cumq. surrexissent viri oppidi 28
eius mane, viderunt destructam aram Baal,
lucumq. succisum, & taurum alterum im-
positum super altare, quod tunc ædificatũ
erat.*Dixeruntq. ad inuicem: Quis hoc fe 29
cit? Cumq. perquirerent auctorem facti, di-
ctũ est: Gedeon filius Ioas fecit hæc om-
nia.*Et dixerunt ad Ioas: Produc filium 30
tuũ huc, vt moriatur: quia destruxit aram
Baal, & succidit nemus.*Quibus ille respõ- 31
dit: Numquid vltores estis Baal, vt pugne-
tis pro eo? qui aduersarius est eius, moria-
tur antequam lux crastina veniat: si Deus
est, vindicet se de eo, qui suffodit arã eius.
*Ex illo die vocatus est Gedeon, Ierobaal, 32
eo quòd dixisset Ioas: Vlciscatur se de eo
Baal, qui suffodit aram eius.* Igitur om- 33
nis Madian, & Amalec, & Orientales popu
li cõgregati sunt simul. & transeuntes Ior-
danem, castrametati sunt in valle Iezrael.
*Spiritus autem Domini induit Gedeon, 34
qui clangens buccina conuocauit domum
Abiezer, vt sequeretur se.*Misitq. nuncios 35
in vniuersum Manassen, qui & ipse secutus
est eum: & alios nuncios in Aser & Zabu-
lon & Nephthali, qui occurrerunt ei.* Di- 36
xitq. Gedeon ad Deum: Si saluum facis
per manum meam Israel, sicut locutus es,
*ponam hoc vellus lanæ in area: si ros in 37
solo vellere fuerit, & in omni terra sicci-
tas, sciam quòd per manum meam, sicut
locutus es, liberabis Israel.* Factumq. est 38
ita. Et de nocte consurgens expresso velle-
re, concham rore impleuit.*Dixitq. rursus 39
ad Deum: Ne irascatur furor tuus contra
me si adhuc semel tentauero, signum quæ-
rens in vellere. Oro vt solum vellus siccum
sit, & omnis terra rore madens.* Fecitq. 40
Deus nocte illa vt postulauerat: & fuit sic-
citas in solo vellere, & ros in omni terra.

CAP. VII.

1 IGITVR Ierobaal qui & Gedeon, de no
cte consurgens, & omnis populus cum
eo, venit ad fontem qui vocatur Harad.
erant autem castra Madian in valle ad Se-
2 ptentrionalem plagam collis excelsi.* Di-
xitq. Dominus ad Gedeon: Multus tecum
est populus, nec tradetur Madian in manus
eius: ne glorietur cõtra me Israel, & dicat:
3 Meis viribus liberatus sum.* Loquere ad
populum, & cunctis audientibus prædica:
Qui formidolosus & timidus est, reuerta-
tur. Recesseruntq. de monte Galaad, & re-
uersi sunt. De populo vigintiduo millia vi-
rorum, & tantum decẽ millia remanserunt.
4 *Dixitq. Dominus ad Gedeon: Adhuc po
pulus multus est, duc eos ad aquas, & ibi
probabo illos: & de quo dixero tibi vt te-
cum vadat, ipse pergat: quem ire prohi-
5 buero, reuertatur.*Cumq. descendisset po-
pulus ad aquas, dixit Dominus ad Gedeon:
Qui lingua lambuerint aquas, sicut solent
canes lambere, separabis eos seorsum: qui
autem curuatis genibus biberint, in altera
6 parte erunt.* Fuit itaque numerus eorum
qui manu ad os proijciente, lambuerant
aquas, trecenti viri: omnis autem reliqua
7 multitudo flexo poplite biberat.*Et ait Do
minus ad Gedeon: In trecentis viris qui
lambuerunt aquas, liberabo vos, & tradam
in manu tua Madian: omnis autem reliqua
8 multitudo reuertatur in locum suũ.*Sum-
ptis itaque pro numero cibarijs & tubis,
omnem reliquam multitudinẽ abire præ-
cepit ad tabernacula sua: & ipse cum tre-
centis viris se certamini dedit. Castra autẽ
9 Madian erant subter in valle.* Eadem no-
cte dixit Dominus ad eũ: Surge, & descen-
de in castra: quia tradidi eos in manu tua.
10 *sin autẽ solus ire formidas, descendat te-
11 cum Phara puer tuus.*Et cũ audieris quid
loquantur, tunc confortabuntur manus
tuæ, & securior ad hostium castra descen-
des. Descẽdit ergo ipse & Phara puer eius

in partem castrorum, vbi erant armatorum
12 vigiliæ. *Madian autem & Amalec, & om-
nes Orientales populi fusi iacebant in valle,
vt locustarum multitudo: cameli quoque
innumerabiles erant, sicut arena quæ iacet
13 in littore maris. *Cumq. venisset Gedeon,
narrabat aliquis somnium proximo suo: &
in hunc modum referebat quod viderat:
Vidi somnium, & videbatur mihi quasi sub-
cinericius panis ex hordeo volui, & in castra
Madian descendere: cumq. peruenisset ad
tabernaculum, percussit illud, atque subuer-
14 tit, & terræ funditus coæquauit. *Respondit
is, cui loquebatur: Non est hoc aliud, nisi
gladius Gedeonis filij Ioas viri Israelitæ:
tradidit enim Dominus in manus eius Ma-
15 dian, & omnia castra eius. *Cumq. audisset
Gedeon somnium, & interpretationē eius,
adorauit: & reuersus est ad castra Israel, &
ait: Surgite, tradidit enim Dominus in ma-
16 nus nostras castra Madian. *Diuisitq. tre-
centos viros in tres partes, & dedit tubas
in manibus eorum, lagenasq. vacuas ac lam-
17 pades in medio lagenarum. *Et dixit ad
eos: Quod me facere videritis, hoc facite:
ingrediar partem castrorum, & quod fece-
18 ro sectamini. *Quando personuerit tuba in
manu mea, vos quoque per castrorum cir-
cuitum clangite, & conclamate, Domino
19 & Gedeoni. *Ingressusq. est Gedeon, &
trecenti viri qui erant cum eo in partem ca-
strorum, incipientibus vigilijs noctis me-
diæ, & custodibus suscitatis, cœperunt buc-
cinis clangere, & complodere inter se la-
20 genas. *Cumq. per gyrum castrorum in tri-
bus personarent locis, & hydrias confre-
gissent, tenuerunt sinistris manibus lampa-
des, & dextris sonantes tubas, clamaueruntque:
21 que: Gladius Domini & Gedeonis: *stan-
tes singuli in loco suo per circuitū castro-
rum hostilium. Omnia itaque castra tur-
bata sunt, & vociferantes, vlulantesq. fuge-
22 runt: *& nihilominus insistebant trecenti
viri buccinis personantes. Immisitq. Domi
nus gladium in omnibus castris, & mutua
23 se cæde truncabant, *fugientes vsque ad
Bethsetta, & crepidinē Abelmehula in Teb-
bath. Conclamantes autem viri Israel de
Nephthali, & Aser, & omni Manasse perse-
24 quebantur Madian. *Misitq. Gedeon nun-
cios in omnem montem Ephraim, dicens:
Descendite in occursum Madian, & occu-
pate aquas vsque Bethbera atque Iordanē.
Clamauitq. omnis Ephraim, & præoccupa-
uit aquas atque Iordanem vsque Bethbera.
25 *Apprehensosq. duos viros Madian, Oreb,
& Zeb, interfecit Oreb in Petra Oreb, Zeb
vero in Torculari Zeb. Et persecuti sunt
Madian, capita Oreb & Zeb portantes ad
Gedeon trans fluenta Iordanis.

CAP. VIII.

1 DIXERVNTQ. ad eum viri Ephraim:
Quid est hoc quod facere voluisti, vt
nos non vocares, cum ad pugnam pergeres
cōtra Madian? iurgantes fortiter, & prope
2 vim inferentes. *Quibus ille respōdit: Quid
enim tale facere potui, quale vos fecistis?
nonne melior est racemus Ephraim, vinde-
3 mijs Abiezer? *In manus vestras Dominus
tradidit principes Madian, Oreb, & Zeb:
quid tale facere potui, quale vos fecistis?
Quod cum locutus esset, requieuit spiritus
4 eorum, quo tumebant contra eum. *Cumq.
venisset Gedeon ad Iordanem, transiuit eum
cum trecentis viris, qui secum erant: & præ
lassitudine, fugientes persequi non poterāt.
5 *Dixitq. ad viros Soccoth: Date, obsecro,
panes populo, qui mecū est, quia valde de-
fecerūt: vt possimus persequi Zebee, & Sal-
6 mana reges Madian. *Responderunt prin-
cipes Soccoth: Forsitan palmæ manuum
Zebee & Salmana in manu tua sunt, & id-
circo postulas vt demus exercitui tuo pa-
7 nes. *Quibus ille ait: Cum ergo tradide-
rit Dominus Zebee & Salmana in manus
meas, conteram carnes vestras cum spinis,
8 tribulisq. deserti. *Et inde conscendens, ve-
nit in Phanuel: locutusq. est ad viros loci
illius similia. Cui & illi responderunt, sicut
9 responderant viri Soccoth. *Dixit itaque &
eis: Cum reuersus fuero victor in pace, de-
10 struam turrim hanc. *Zebee autē & Salma-
na requiescebant cum omni exercitu suo.
Quin-

Quindecim enim millia viri remanserant ex
omnibus turmis Orientalium populorum,
cæsis centum viginti millibus bellatorum
educentium gladium. * Ascendensq. Ge- 11
deon per viam eorum, qui in tabernaculis
morabantur, ad Orientalem partem Nobe,
& Iegbaa, percussit castra hostium, qui se-
curi erant, & nihil aduersi suspicabantur.
*Fugeruntq. Zebee & Salmana, quos perse- 12
quens Gedeon comprehendit, turbato om-
ni exercitu eorum. * Reuertensq. de bello 13
ante solis ortum, *apprehendit puerum de 14
viris Soccoth: interrogauitq. eum nomina
principum & seniorum Soccoth, & descri-
psit septuaginta septem viros. * Venitq. ad 15
Soccoth, & dixit eis: En Zebee, & Salmana
super quibus exprobrastis mihi, dicentes:
Forsitan manus Zebee & Salmana in mani-
bus tuis sunt, & idcirco postulas vt demus
viris qui lassi sunt, & defecerunt panes.
* Tulit ergo seniores ciuitatis & spinas de- 16
serti ac tribulos, & contriuit cum eis, atque
cōminuit viros Soccoth. * Turrim quoque 17
Phanuel subuertit, occisis habitatoribus ci-
uitatis. * Dixitq. ad Zebee & Salmana: Qua- 18
les fuerunt viri, quos occidistis in Thabor?
Qui responderunt: Similes tui, & vnus ex
eis quasi filius regis. * Quibus ille respōdit: 19
Fratres mei fuerunt, filij matris meæ. viuit
Dominus, quia si seruassetis eos, non vos
occiderē. * Dixitq. Iether primogenito suo: 20
Surge, & interfice eos. Qui non eduxit gla-
dium: timebat enim, quia adhuc puer erat.
* Dixeruntq. Zebee & Salmana: Tu surge, 21
& irrue in nos: quia iuxta ætatem robur est
hominis. Surrexit Gedeon, & interfecit Ze-
bee & Salmana: & tulit ornamenta ac bul-
las, quibus colla regalium camelorum de-
corari solent. * Dixeruntq. omnes viri Israel 22
ad Gedeon: Dominare nostri tu, & filius
tuus, & filius filij tui: quia liberasti nos de
manu Madian. * Quibus ille ait: Non domi- 23
nabor vestri, nec dominabitur in vos fi-
lius meus, sed dominabitur vobis Domi-
nus. * Dixitq. ad eos: Vnam petitionem 24
postulo a vobis: Date mihi inaures ex præ-
da vestra. Inaures enim aureas Ismaelitæ
25 habere consueuerant. * Qui responderunt:
Libentissime dabimus. Expandentesq. su-
per terram pallium, proiecerūt in eo inau-
26 res de præda: * & fuit pondus postulatarum
inaurium, mille septingenti auri sicli, abs-
que ornamentis, & monilibus, & veste pur-
purea, quibus reges Madian vti soliti erant,
27 & præter torques aureas camelorum. * Fe-
citq. ex eo Gedeon Ephod, & posuit illud in
ciuitate sua Ephra. Fornicatusq. est omnis
Israel in eo, & factum est Gedeoni & omni
28 domui eius in ruinam. * Humiliatus est au-
tem Madian coram filijs Israel, nec potue-
runt vltra ceruices eleuare: sed quieuit ter-
ra per quadraginta annos, quibus Gedeon
29 præfuit. * Abijt itaque Ierobaal filius Ioas, &
30 habitauit in domo sua: * habuitq. septua-
ginta filios, qui egressi sunt de femore eius:
31 eo quòd plures haberet vxores. * Cōcubina
autem illius, quam habebat in Sichem, ge-
32 nuit ei filium nomine Abimelech. * Mor-
tuusq. est Gedeon filius Ioas in senectute
bona, & sepultus est in sepulchro Ioas pa-
33 tris sui in Ephra de familia Ezri. * Postquam
autem mortuus est Gedeon, auersi sunt filij
Israel, & fornicati sunt cum Baalim. Per-
cusseruntq. cum Baal fœdus, vt esset eis in
34 deum: * nec recordati sunt Domini Dei sui,
qui eruit eos de manibus inimicorum suo-
35 rum omnium per circuitum: * nec fecerunt
misericordiā cum domo Ierobaal Gedeon
iuxta omnia bona, quæ fecerat Israeli.

CAP. IX.

1 ABIIT autem Abimelech filius Iero-
baal in Sichem ad fratres matris suæ,
& locutus est ad eos, & ad omnem cogna-
2 tionē domus patris matris suæ, dicens: * Lo-
quimini ad omnes viros Sichem: Quid vo-
bis est melius, vt dominentur vestri septua-
ginta viri omnes filij Ierobaal, an vt domi-
netur vnus vir? simulq. cōsiderate quòd os
3 vestrum, & caro vestra sum. * Locutiq. sunt
fratres matris eius de eo ad omnes viros
Sichem vniuersos sermones istos, & incli-
nauerunt cor eorum post Abimelech, di-
4 centes: Frater noster est. * Dederuntq. illi

ſeptuaginta pondo argenti de fano Baal-
berit. Qui conduxit ſibi ex eo viros inopes
& vagos, ſecutiq. ſunt eum. * Et venit in 5
domum patris ſui in Ephra, & occidit fra-
tres ſuos filios Ierobaal ſeptuaginta viros,
ſuper lapidem vnum: remanſitq. Ioatham
filius Ierobaal minimus, & abſconditus eſt.
* Cōgregati ſunt autem omnes viri Sichem, 6
& vniuerſæ familiæ vrbis Mello: abieruntq.
& conſtituerunt regem Abimelech iuxta
quercum, quæ ſtabat in Sichem. * Quod cū 7
nunciatum eſſet Ioatham, iuit, & ſtetit in ver-
tice montis Garizim: eleuataq. voce, cla-
mauit, & dixit: Audite me viri Sichem, ita
audiat vos Deus. * Ierunt ligna, vt vngerent 8
ſuper ſe regem: dixeruntq. oliuæ: Impera
nobis. * Quæ reſpondit: Numquid poſſum 9
deſerere pinguedinem meā, qua & dij vtun-
tur, & homines, & venire vt inter ligna pro-
mouear? * Dixeruntq. ligna ad arborem fi- 10
cum: Veni, & ſuper nos regnum accipe.
* Quæ reſpondit eis: Numquid poſſum de- 11
ſerere dulcedinem meam, fructuſq. ſuauiſ-
ſimos, & ire vt inter cetera ligna promo-
uear? * Locutaq. ſunt ligna ad vitem: Veni, 12
& impera nobis. * Quæ reſpondit eis: Num- 13
quid poſſum deſerere vinum meum, quod
lætificat Deum & homines, & inter ligna
cetera promoueri? * Dixeruntq. omnia ligna 14
ad rhamnum: Veni, & impera ſuper nos.
* Quæ reſpondit eis: Si vere me regem vo- 15
bis conſtituitis, venite, & ſub vmbra mea
requieſcite. ſi autem non vultis, egrediatur
ignis de rhamno, & deuoret cedros Liba-
ni. * Nunc igitur, ſi recte, & abſque peccato 16
conſtituiſtis ſuper vos regem Abimelech,
& bene egiſtis cum Ierobaal, & cum domo
eius, & reddidiſtis vicem beneficijs eius, qui
pugnauit pro vobis, * & animam ſuam de- 17
dit periculis, vt erueret vos de manu Ma-
dian, * qui nunc ſurrexiſtis contra domum 18
patris mei, & interfeciſtis filios eius ſeptua-
ginta viros ſuper vnum lapidem, & conſti-
tuiſtis regem Abimelech filium ancillæ eius
ſuper habitatores Sichem, eo quòd frater
veſter ſit: * ſi ergo recte, & abſque vitio egi- 19
ſtis cum Ierobaal, & domo eius, hodie læ-
tamini in Abimelech, & ille lætetur in vo-
20 bis. * Sin autem peruerſe: egrediatur ignis
ex eo, & conſumat habitatores Sichem, &
oppidum Mello: egrediaturq. ignis de viris
Sichem, & de oppido Mello, & deuoret
21 Abimelech. * Quæ cum dixiſſet, fugit, &
abijt in Bera: habitauitq. ibi ob metum
22 Abimelech fratris ſui. * Regnauit itaque
23 Abimelech ſuper Iſrael tribus annis. * Mi-
ſitq. Dominus ſpiritum peſſimū inter Abi-
melech & habitatores Sichem: qui cœpe-
24 runt eum deteſtari, * & ſcelus interfectionis
ſeptuaginta filiorum Ierobaal, & effuſionē
ſanguinis eorum cōferre in Abimelech fra-
trem ſuum, & in ceteros Sichimorum prin-
25 cipes, qui eum adiuuerant. * Poſueruntq. in-
ſidias aduerſus eum in ſummitate montiū:
& dum illius præſtolabantur aduentū, exer-
cebant latrocinia, agentes prædas de præ-
tereuntibus. nunciatumq. eſt Abimelech.
26 * Venit autem Gaal filius Obed cum fratri-
bus ſuis, & tranſiuit in Sichimam. Ad cuius
27 aduentū erecti habitatores Sichem, * egreſſi
ſunt in agros vaſtantes vineas, vuaſq. cal-
cantes: & factis cantantium choris, ingreſſi
ſunt fanum dei ſui, & inter epulas & pocula
28 maledicebant Abimelech, * clamante Gaal
filio Obed: Quis eſt Abimelech, & quæ eſt
Sichem, vt ſeruiamus ei? numquid non eſt
filius Ierobaal, & conſtituit principem Ze-
bul ſeruum ſuum ſuper viros Emor patris
29 Sichem? Cur ergo ſeruiemus ei? * vtinā da-
ret aliquis populum iſtum ſub manu mea,
vt auferrē de medio Abimelech. Dictumq.
eſt Abimelech: Congrega exercitus multi-
30 tudinem, & veni. * Zebul enim princeps ci-
uitatis auditis ſermonibus Gaal filij Obed,
31 iratus eſt valde, * & miſit clam ad Abime-
lech nūcios, dicens: Ecce, Gaal filius Obed
venit in Sichimam cum fratribus ſuis, &
32 oppugnat aduerſum te ciuitatem. * Surge
itaque nocte cum populo, qui tecum eſt, &
33 latita in agro: * & primo mane oriente ſole,
irrue ſuper ciuitatem. illo autem egrediē-
te aduerſum te cum populo ſuo, fac ei quod
34 potueris. * Surrexit itaque Abimelech cum
omni exercitu ſuo nocte, & tetendit inſidias
iuxta

iuxta Sichimam in quattuor locis. * Egres- 35
susq. est Gaal filius Obed, & stetit in introi-
tu portæ ciuitatis. Surrexit autem Abime-
lech, & omnis exercitus cum eo de insidia-
rum loco. * Cumq. vidisset populum Gaal, 36
dixit ad Zebul: Ecce de montibus multitu-
do descendit. Cui ille respondit: Vmbras
montium vides quasi capita hominũ, & hoc
errore deciperis. * Rursumq. Gaal ait: Ecce 37
populus de vmbilico terræ descēdit, & vnus
cuneus venit per viam, quæ respicit quercũ.
* Cui dixit Zebul: Vbi est nunc os tuũ, quo 38
loquebaris? Quis est Abimelech vt seruia-
mus ei? Nonne hic populus est, quem de-
spiciebas? Egredere, & pugna contra eum.
* Abijt ergo Gaal, spectante Sichimorũ po- 39
pulo, & pugnauit contra Abimelech, * qui 40
persecutus est eum fugientem, & in vrbem
compulit: cecideruntq. ex parte eius pluri-
mi, vsque ad portã ciuitatis: * & Abimelech 41
sedit in Ruma: Zebul autem, Gaal, & socios
eius expulit de vrbe, nec in ea passus est cõ-
morari. * Sequenti ergo die egressus est po- 42
pulus in campum. Quod cum nunciatum
esset Abimelech, * tulit exercitum suum, & 43
diuisit in tres turmas, tendens insidias in
agris. Vidensq. quòd egrederetur populus
de ciuitate, surrexit, & irruit in eos * cum cu- 44
neo suo, oppugnans, & obsidens ciuitatem:
duæ autem turmæ palātes per campum ad-
uersarios persequebantur. * Porro Abime- 45
lech omni die illo oppugnabat vrbē: quam
cepit, interfectis habitatoribus eius, ipsaq.
destructa, ita vt sal in ea dispergeret. * Quod 46
cum audissent qui habitabant in turre Sichi
morum, ingressi sunt fanum dei sui Berith,
vbi fœdus cum eo pepigerant, & ex eo lo-
cus nomen acceperat, qui erat munitus val-
de. * Abimelech quoque audiēs viros turris 47
Sichimorum pariter conglobatos, * ascendit 48
in montem Selmon cum omni populo suo:
& arrepta securi, præcidit arboris ramum,
impositumq. ferēs humero, dixit ad socios:
Quod me videtis facere, cito facite. * Igitur 49
certatim ramos de arboribus præcidentes,
sequebantur ducem. Qui circũdantes præ-
sidium, succenderunt: atque ita factum est,
vt fumo & igne mille homines necarentur,
viri pariter & mulieres, habitatorum turris
50 Sichem. * Abimelech autem inde profici-
scens venit ad oppidum Thebes, quod cir-
51 cumdans obsidebat exercitu. * Erat autem
turris excelsa in media ciuitate, ad quam
confugerant simul viri ac mulieres, & om-
nes principes ciuitatis, clausa firmissime ia-
nua, & super turris tectum stantes per pro-
52 pugnacula. * Accedensq. Abimelech iuxta
turrim, pugnabat fortiter: & appropinquās
53 ostio, ignem supponere nitebatur: * & ecce
vna mulier fragmen molæ desuper iaciens,
illisit capiti Abimelech, & confregit cere-
54 brum eius. * Qui vocauit cito armigerum
suum, & ait ad eum: Euagina gladium tuũ,
& percute me, ne forte dicatur quòd a fe-
mina interfectus sim. Qui iussa perficiens,
55 interfecit eum. * Illoq. mortuo, omnes qui
cum erant de Israel, reuersi sunt in sedes
56 suas: * & reddidit Deus malum, quod fece-
rat Abimelech contra patrem suum, inter-
57 fectis septuaginta fratribus suis. * Sichimi-
tis quoque quod operati erant, retributum
est, & venit super eos maledictio Ioatham
filij Ierobaal.

CAP. X.

1 POST Abimelech surrexit dux in Israel
Thola filius Phua patrui Abimelech, vir
de Issachar, qui habitauit in Samir mon-
2 tis Ephraim: * & iudicauit Israelem viginti
& tribus annis, mortuusq. est, ac sepultus
3 in Samir. * Huic successit Iair Galaadites,
qui iudicauit Israelem per viginti & duos
4 annos, * habens triginta filios sedentes su-
per triginta pullos asinarum, & principes
triginta ciuitatum, quæ ex nomine eius sunt
appellatæ Hauoth Iair, id est, oppida Iair, vs-
que in præsentem diem in Terra Galaad.
5 * Mortuusq. est Iair, ac sepultus in loco, cui
6 est vocabulum Camon. * Filij autem Israel
peccatis veteribus iungentes noua, fecerũt
malum in conspectu Domini, & seruierunt
idolis, Baalim & Astaroth, & dijs Syriæ ac
Sidonis & Moab & filiorũ Ammon & Phi-
listhijm: dimiseruntq. Dominum, & non

coluerunt eum.*Cõtra quos Dominus ira- 7
tus, tradidit eos in manus Philisthijm & fi-
liorum Ammon.* Afflictiq. sunt, & vehe- 8
menter oppressi per annos decem & octo,
omnes qui habitabant trans Iordanem in
Terra Amorrhæi, qui est in Galaad:*in tan- 9
tum, vt filij Ammon, Iordane transmisso, va-
starent Iudam & Beniamin & Ephraim: af-
flictusq. est Israel nimis.* Et clamantes ad 10
Dominum, dixerunt: Peccauimus tibi, quia
dereliquimus Dominum Deum nostrum,
& seruiuimus Baalim.* Quibus locutus est 11
Dominus: Numquid nõ Ægyptij & Amor-
rhæi, filijq. Ammon & Philisthijm,* Sidonij 12
quoque & Amalec & Chanaan oppresse-
runt vos, & clamastis ad me, & erui vos de
manu eorum?* Et tamen reliquistis me, & 13
coluistis deos alienos: idcirco non addam
vt vltra vos liberem:* ite, & inuocate deos 14
quos elegistis: ipsi vos liberent in tempore
angustiæ.* Dixeruntq. filij Israel ad Domi- 15
nũ: Peccauimus, redde tu nobis quidquid
tibi placet: tantum nunc libera nos.* Quæ 16
dicentes, omnia de finibus suis alienorum
deorum idola proiecerunt, & seruierunt
Domino Deo: qui doluit super miserijs eo-
rum.* Itaque filij Ammon conclamantes 17
in Galaad fixere tentoria: cõtra quos con-
gregati filij Israel, in Maspha castrametati
sunt.* Dixeruntq. principes Galaad singu- 18
li ad proximos suos: Qui primus ex nobis
contra filios Ammon cœperit dimicare,
erit dux populi Galaad.

Cap. XI.

Fvit illo tempore Iephte Galaadites 1
vir fortissimus atque pugnator, filius
mulieris meretricis, qui natus est de Galaad.
*Habuit autem Galaad vxorem, de qua su- 2
scepit filios: qui postquam creuerant, eie-
cerunt Iephte, dicentes: Heres in domo
patris nostri esse non poteris, quia de altera
matre natus es.* Quos ille fugiens atque 3
deuitans, habitauit in Terra Tob: congre-
gatiq. sunt ad eum viri inopes, & latroci-
nantes, & quasi principem sequebãtur.* In 4
illis diebus pugnabant filij Ammon contra
5 Israel.* Quibus acriter instantibus perrexe-
runt maiores natu de Galaad, vt tollerẽt in
6 auxiliũ sui Iephte de Terra Tob:* dixerũtq.
ad eum: Veni & esto princeps noster, & pu-
7 gna contra filios Ammon.* Quibus ille re-
spondit: Nonne vos estis, qui odistis me, &
eiecistis de domo patris mei, & nunc veni-
8 stis ad me necessitate cõpulsi?* Dixeruntq.
principes Galaad ad Iephte: Ob hãc igitur
causam nunc ad te venimus, vt proficiscaris
nobiscum, & pugnes contra filios Ammon,
sisq. dux omnium qui habitant in Ga-
9 laad.* Iephte quoque dixit eis: Si vere ve-
nistis ad me, vt pugnem pro vobis contra
filios Ammon, tradideritq. eos Dominus in
10 manus meas, ego ero vester princeps?* Qui
responderunt ei: Dominus, qui hæc audit,
ipse mediator ac testis est quòd nostra pro-
11 missa faciemus.* Abijt itaque Iephte cum
principibus Galaad, fecitq. eum omnis po-
pulus principem sui. Locutusq. est Iephte
omnes sermones suos coram Domino in
12 Maspha.* Et misit nuncios ad regem filio-
rum Ammon, qui ex persona sua dicerent:
Quid mihi & tibi est, quia venisti contra
13 me, vt vastares terram meam?* Quibus ille
respondit: Quia tulit Israel terram meam,
quando ascendit de Ægypto a finibus Ar-
non vsque Iaboc atque Iordanẽ: nunc er-
14 go cũ pace redde mihi eam.* Per quos rur-
sum mãdauit Iephte, & imperauit eis vt di-
15 cerent regi Ammon:* Hæc dicit Iephte: Nõ
tulit Israel Terram Moab, nec Terram filio-
16 rum Ammon:* sed quando de Ægypto cõ-
scenderunt, ambulauit per solitudinem vs-
17 que ad Mare rubrũ, & venit in Cades.* Mi-
sitq. nuncios ad regem Edom, dicens: Di-
mitte me vt transeam per terrã tuam. Qui
noluit acquiescere precibus eius. Misit quo-
que ad regem Moab, qui & ipse transitum
præbere contempsit. Mansit itaque in Ca-
18 des,* & circuiuit ex latere Terram Edom, &
Terram Moab: venitq. contra Orientalem
plagam Terræ Moab, & castrametatus est
trans Arnon: nec voluit intrare terminos
Moab: Arnon quippe confinium est Terræ
19 Moab.* Misit itaque Israel nũcios ad Sehon
regem

regem Amorrhæorũ, qui habitabat in He-
sebon,& dixerunt ei: Dimitte vt transeam
per terram tuam vsque ad fluuium . * Qui 20
& ipse Israel verba despiciens, non dimisit
eum transire per terminos suos: sed infini-
ta multitudine congregata egressus est con-
tra eum in Iasa, & fortiter resistebat.* Tra- 21
diditq. eum Dominus in manus Israel cum
omni exercitu suo,qui percussit eum,& pos
sedit omnem Terram Amorrhæi habitato-
ris regionis illius,* & vniuersos fines eius 22
de Arnon vsque Iaboc,& de solitudine vs-
que ad Iordanem . * Dominus ergo Deus 23
Israel subuertit Amorrhæũ,pugnante con-
tra illum populo suo Israel, & tu nunc vis
possidere terram eius?* Nonne ea quæ pos- 24
sidet Chamos Deus tuus,tibi iure debẽtur?
Quæ autem Dominus Deus noster victor
obtinuit, in nostram cedent possessionem:
*nisi forte melior es Balac filio Sephor re- 25
ge Moab: aut docere potes,quòd iurgatus
sit contra Israel,& pugnauerit contra eum,
* quando habitauit in Hesebon , & viculis 26
eius,& in Aroër,& villis illius,vel in cũctis
ciuitatibus iuxta Iordanem , per trecentos
annos. Quare tanto tempore nihil super
hac repetitione tentastis? * Igitur non ego 27
pecco in te,sed tu contra me male agis,in-
dícens mihi bella non iusta. Iudicet Domi-
nus arbiter huius diei inter Israel, & inter
filios Ammon.* Noluitq. acquiescere rex fi- 28
liorũ Ammon verbis Iephte,quæ per nun-
cios mandauerat. * Factus est ergo super 29
Iephte Spiritus Domini,& circuiẽs Galaad,
& Manasse,Maspha quoque Galaad,& in-
de transiens ad filios Ammon,* votũ vouit 30
Domino,dicẽs: Si tradideris filios Ammon
in manus meas,* quicumque primus fuerit 31
egressus de foribus domus meæ,mihiq. oc-
curreret reuertenti cũ pace a filijs Ammon,
eum holocaustũ offeram Domino.* Transi- 32
uitq. Iephte ad filios Ammon,vt pugnaret
contra eos: quos tradidit Dominus in ma-
nus eius.* Percussitq. ab Aroër vsque dum 33
venias in Mennith, viginti ciuitates, & vs-
que ad Abel,quæ est vineis consita, plaga
magna nimis. humiliatiq. sunt filij Ammon
34 a filijs Israel.* Reuertentẽ autem Iephte in
Maspha domum suam,occurrit ei vnigenita
filia sua cum tympanis & choris. non enim
35 habebat alios liberos.* Qua visa, scidit ve-
stimenta sua, & ait: Heu me filia mea de-
cepisti me,& ipsa decepta es: aperui enim
os meum ad Dominum,& aliud facere non
36 potero.* Cui illa respondit: Pater mi,si ape-
ruisti os tuum ad Dominũ,fac mihi quod-
cumque pollicitus es,concessa tibi vltione
37 atque victoria de hostibus tuis.* Dixitq. ad
patrem: Hoc solum mihi præsta quod de-
precor: Dimitte me vt duobus mensibus
circumeam montes, & plangam virginita-
38 tem meam cum sodalibus meis. * Cui ille
respondit: Vade. Et dimisit eam duobus
mensibus. Cumq. abijsset cum socijs ac so-
dalibus suis,flebat virginitatẽ suam in mon-
39 tibus.* Expletisq. duobus mensibus,reuer-
sa est ad patrem suum,& fecit ei sicut vo-
uerat, quæ ignorabat virum. Exinde mos
increbruit in Israel, & consuetudo seruata
40 est:* vt post anni circulum conueniant in
vnum filiæ Israel,& plangant filiam Iephte
Galaaditæ diebus quattuor.

CAP. XII.

1 ECCE autem in Ephraim orta est sedi-
tio. nã transeuntes contra aquilonem,
dixerunt ad Iephte: Quare vadens ad pu-
gnã contra filios Ammon, vocare nos no-
luisti,vt pergeremus tecum? Igitur incen-
2 demus domum tuam.* Quibus ille respon-
dit: Disceptatio erat mihi & populo meo
contra filios Ammon vehemens: vocauiq.
vos,vt præberetis mihi auxilium, & facere
3 noluistis.* Quod cernens posui animam
meam in manibus meis, transiuiq. ad fi-
lios Ammon, & tradidit eos Dominus in
manus meas. Quid commerui, vt aduer-
4 sum me consurgatis in prælium? * Vocatis
itaque ad se cunctis viris Galaad,pugnabat
contra Ephraim: percusserũtq. viri Galaad
Ephraim,quia dixerat: Fugitiuus est Galaad
de Ephraim, & habitat in medio Ephraim
5 & Manasse. * Occupaueruntq. Galaaditæ
vada Iordanis,per quæ Ephraim reuersurus
erat.

erat. Cumq. venisset ad ea de Ephraim nu-
mero, fugiens, atque dixisset: Obsecro vt
me transire permittatis: dicebant ei Galaa-
ditæ: Numquid Ephrathæus es? quo dicen
te: Non sum: * interrogabant eum: Dic 6
ergo Scibboleth, quod interpretatur Spica.
Qui respondebat, Sibboleth: eadem littera
spicam exprimere non valẽs. Statimq. ap-
prehensum iugulabãt in ipso Iordanis trã-
situ. Et ceciderũt in illo tẽpore de Ephraim
quadragintaduo millia.* Iudicauit itaque 7
Iephte Galaadites Israel sex annis: & mor-
tuus est, ac sepultus in ciuitate sua Galaad.
*Post hũc iudicauit Israel Abesan de Beth- 8
lehem:* qui habuit triginta filios, & totidẽ 9
filias, quas emittens foras, maritis dedit, &
eiusdem numeri filijs suis accepit vxores,
introducens in domum suam. Qui septem
annis iudicauit Israel:* mortuusq. est, ac se- 10
pultus in Bethlehem. * Cui successit Ahia- 11
lon Zabulonites: & iudicauit Israel decem
annis:* mortuusq. est, ac sepultus in Zabu- 12
lon. * Post hunc iudicauit Israel Abdon, 13
filius Illel Pharathonites:* qui habuit qua- 14
draginta filios, & triginta ex eis nepotes,
ascendentes super septuaginta pullos asi-
narum, & iudicauit Israel octo annis:* mor 15
tuusq. est, ac sepultus in Pharathon terræ
Ephraim, in monte Amalec.

CAP. XIII.

RVRSVMQ. filij Israel fecerunt malum 1
in conspectu Domini: qui tradidit eos
in manus Philisthinorum quadraginta an-
nis. * Erat autem quidam vir de Saraa, & 2
de stirpe Dan, nomine Manue, habens vxo-
rem sterilẽ.* Cui apparuit Angelus Domi- 3
ni, & dixit ad eã: Sterilis es, & absque liberis:
sed concipies & paries filiũ:* caue ergo ne 4
bibas vinum ac siceram, nec immundum
quidquam comedas:* quia cõcipies, & pa 5
ries filium, cuius non tanget caput nouacu-
la: erit enim nazaræus Dei ab infantia sua,
& ex matris vtero, & ipse incipiet liberare
Israel de manu Philisthinorum.* Quæ cum 6
venisset ad maritum suum, dixit ei: Vir Dei
venit ad me, habens vultum angelicum,
terribilis nimis. Quem cum interrogassem,
quis esset, & vnde venisset, & quo nomine
7 vocaretur, noluit mihi dicere:* sed hoc re-
spondit: Ecce concipies & paries filiũ: ca-
ue ne vinum bibas, nec siceram, & ne ali-
quo vescaris immundo: erit enim puer na-
zaræus Dei ab infantia sua, ex vtero matris
8 suæ vsque ad diem mortis suæ.* Orauit ita-
que Manue Dominum, & ait: Obsecro Do-
mine, vt vir Dei, quem misisti, veniat iterũ,
& doceat nos quid debeamus facere de
9 puero, qui nasciturus est.* Exaudiuitq. Do-
minus deprecantẽ Manue, & apparuit rur-
sum Angelus Dei vxori eius sedẽti in agro.
Manue autem maritus eius non erat cum
10 ea. Quæ cum vidisset Angelum,* festina-
uit, & cucurrit ad virum suum: nunciauitq.
ei, dicens: Ecce apparuit mihi vir, quem
11 ante videram.* Qui surrexit, & secutus est
vxorem suam: veniensq. ad virum, dixit ei:
Tu es qui locutus es mulieri? Et ille re-
12 spondit: Ego sum.* Cui Manue: Quando,
inquit, sermo tuus fuerit expletus, quid vis
vt faciat puer? aut a quo se obseruare de-
13 bebit? * Dixitq. Angelus Domini ad Ma-
nue: Ab omnibus, quæ locutus sum vxori
14 tuæ, abstineat se:* & quidquid ex vinea na-
scitur, non comedat: vinum & siceram non
bibat, nullo vescatur immundo: & quod
15 ei præcepi, impleat atque custodiat.* Di-
xitq. Manue ad Angelum Domini: Obse-
cro te vt acquiescas precibus meis, & fa-
16 ciamus tibi hœdum de capris.* Cui re-
spondit Angelus: Si me cogis, non come-
dam panes tuos: si autem vis holocaustum
facere, offer illud Domino. Et nesciebat
17 Manue quòd Angelus Domini esset.* Di-
xitq. ad eum: Quod est tibi nomen, vt, si
sermo tuus fuerit expletus, honoremus te?
18 * Cui ille respondit: Cur quæris nomen
19 meum, quod est mirabile? * Tulit itaque
Manue hœdum de capris, & libamenta, &
posuit super petram, offerens Domino, qui
facit mirabilia: ipse autem & vxor eius in-
20 tuebantur.* Cumq. ascenderet flamma al-
taris in cælum, Angelus Domini pariter in
flamma ascendit. Quod cum vidissent Ma-
nue

nue & vxor eius, proni ceciderunt in ter-
ram,*& vltra eis non apparuit Angelus Do- 21
mini. Statimq. intellexit Manue, Angelum
Domini esse,*& dixit ad vxorem suã: Mor- 22
te moriemur, quia vidimus Deum. *Cui 23
respondit mulier: Si Dominus nos vellet
occidere, de manibus nostris holocaustum
& libamenta non suscepisset, nec ostendis-
set nobis hæc omnia, neque ea, quæ sunt
ventura, dixisset. *Peperit itaque filium, 24
& vocauit nomen eius Samson. Creuitq.
puer, & benedixit ei Dominus. *Cœpitq. 25
Spiritus Domini esse cum eo in castris Dan
inter Saraa & Esthaol.

CAP. XIIII.

DESCENDIT ergo Samson in Tham- 1
natha. vidensq. ibi mulierem de filia-
bus Philisthijm,*ascendit, & nunciauit pa- 2
tri suo, & matri suæ, dicens: Vidi mulierem
in Thamnatha de filiabus Philisthinorum:
quam quæso vt mihi accipiatis vxorem.
*Cui dixerunt pater & mater sua: Nũquid 3
non est mulier in filiabus fratrum tuorum,
& in omni populo meo, quia vis accipere
vxorẽ de Philisthijm, qui incircumcisi sunt?
Dixitq. Samson ad patrem suum: Hanc mi-
hi accipe: quia placuit oculis meis.*Paren- 4
tes autem eius nesciebant quòd res a Do-
mino fieret, & quæreret occasionem contra
Philisthijm. eo enim tempore Philisthijm
dominabantur Israeli. *Descendit itaque 5
Samson cum patre suo & matre in Tham-
natha. Cumq. venissent ad vineas oppidi,
apparuit catulus leonis sæuus, & rugiens,
& occurrit ei.* Irruit autem Spiritus Do- 6
mini in Samson, & dilacerauit leonẽ, quasi
hœdum in frusta discerpens, nihil omnino
habens in manu: & hoc patri & matri no-
luit indicare. * Descenditq. & locutus est 7
mulieri, quæ placuerat oculis eius.*Et post 8
aliquot dies reuertens vt acciperet eam,
declinauit vt videret cadauer leonis, & ecce
examen apum in ore leonis erat ac fauus
mellis.*Quem cum sumpsisset in manibus 9
comedebat in via: veniensq. ad patrẽ suum
& matrem, dedit eis partem, qui & ipsi co-
mederunt: nec tamen eis voluit indicare,
quòd mel de corpore leonis assumpserat.
10 *Descendit itaque pater eius ad mulierem,
& fecit filio suo Samson conuiuiũ. sic enim
11 iuuenes facere consueuerant. *Cum ergo
ciues loci illius vidissent eum, dederunt ei
12 sodales triginta vt essent cum eo.*Quibus
locutus est Samson: Proponam vobis pro-
blema: quod si solueritis mihi intra septem
dies conuiuij, dabo vobis triginta sindo-
13 nes, & totidem tunicas: * sin autem non
potueritis soluere, vos dabitis mihi triginta
sindones, & eiusdem numeri tunicas. Qui
responderunt ei: Propone problema, vt
14 audiamus.* Dixitq. eis: De comedente exi-
uit cibus, & de forti egressa est dulcedo.
nec potuerunt per tres dies propositionem
15 soluere. *Cumq. adesset dies septimus, di-
xerunt ad vxorem Samson: Blandire viro
tuo, & suade ei vt indicet tibi quid significet
problema. quod si facere nolueris, incen-
demus te, & domum patris tui. an idcirco
16 vocastis nos ad nuptias vt spoliaretis?*Quæ
fundebat apud Samson lacrymas, & que-
rebatur dicens: Odisti me, & non diligis:
idcirco problema, quod proposuisti filijs
populi mei, non vis mihi exponere. At ille
respondit: Patri meo & matri nolui dicere:
17 & tibi indicare potero?*Septem igitur die-
bus conuiuij flebat ante eum: tandemq.
die septimo cum ei esset molesta, exposuit.
18 Quæ statim indicauit ciuibus suis. * Et illi
dixerunt ei die septimo ante solis occubi-
tum: Quid dulcius melle, & quid fortius
leone? Qui ait ad eos: Si non arassetis in
vitula mea, non inuenissetis propositionem
19 meam.* Irruit itaque in eum Spiritus Do-
mini, descenditq. Ascalonem, & percussit
ibi triginta viros. quorum ablatas vestes
dedit ijs, qui problema soluerant. Iratusq.
20 nimis ascendit in domum patris sui: *vxor
autem eius accepit maritum vnum de ami-
cis eius & pronubis.

CAP. XV.

1 POST aliquantulum autem temporis,
cum dies triticeæ messis instarent, venit
Samson

Samson, inuisere volens vxorem suam, &
attulit ei hœdum de capris. Cumq. cubi-
culum eius solito vellet intrare, prohibuit
eum pater illius, dicens: *Putaui quòd odis- 2
ses eam, & ideo tradidi illam amico tuo: sed
habet sororem, quæ iunior & pulchrior illa
est, sit tibi pro ea vxor. * Cui Samson re- 3
spondit: Ab hac die non erit culpa in me
contra Philisthæos: faciam enim vobis ma-
la. *Perrexitq. & cepit trecétas vulpes, cau- 4
dasq. earum iunxit ad caudas, & faces liga-
uit in medio: *quas igne succendens, dimi- 5
sit, vt huc illucq. discurrerent. Quæ statim
perrexerunt in segetes Philisthinorū. Qui-
bus succensis, & comportatæ iam fruges, &
adhuc stantes in stipula, concrematæ sunt,
in tantū, vt vineas quoque & olíueta flam-
ma consumeret. * Dixeruntq. Philisthijm: 6
Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est:
Samson gener Thamnathęi: quia tulit vxo-
rem eius, & alteri tradidit, hæc operatus est.
Ascenderuntq. Philisthijm: & cōbusserunt
tam mulierem quàm patrem eius. *Quibus 7
ait Samson: Licet hæc feceritis, tamen ad-
huc ex vobis expetam vltionē, & tunc quie-
scam. *Percussitq. eos ingenti plaga, ita vt 8
stupentes suram femori imponerent. Et
descendens habitauit in spelunca petræ
Etam. * Igitur ascendentes Philisthijm in 9
Terram Iuda castrametati sunt in loco, qui
postea vocatus est Lechi, id est, maxilla,
vbi eorū effusus est exercitus. * Dixeruntq. 10
ad eos de tribu Iuda: Cur ascendistis ad-
uersum nos? Qui respōderunt: Vt ligemus
Samson, venimus, & reddamus ei quæ in
nos operatus est. * Descenderunt ergo tria 11
millia virorum de Iuda, ad specum silicis
Etam, dixeruntq. ad Samson: Nescis quòd
Philisthijm imperent nobis? quare hoc fa-
cere voluisti? Quibus ille ait: Sicut fece-
runt mihi, sic feci eis. *Ligare, inquiunt, te 12
venimus, & tradere in manus Philisthino-
rum. Quibus Samson, Iurate, ait, & spon-
dete mihi quòd non occidatis me. *Dixe- 13
runt: Non te occidemus, sed vinctum tra-
demus. Ligaueruntq. eum duobus nouis
funibus, & tulerunt eum de petra Etam.

14 *Qui cum venisset ad locum Maxillæ, &
Philisthijm vociferantes occurrissent ei, ir-
ruit Spiritus Domini in eum: & sicut solent
ad odorem ignis lina consumi, ita vincula
quibus ligatus erat, dissipata sunt & soluta.
15 * Inuentamq. maxillam, id est, mandibulam
asini, quæ iacebat, arripiens, interfecit in ea
16 mille viros, * & ait: In maxilla asini, in man-
dibula pulli asinarum deleui eos, & percus-
17 si mille viros. * Cumq. hæc verba canens
complesset, proiecit mandibulam de manu,
& vocauit nomen loci illius Ramathlechi,
18 quod interpretatur eleuatio maxillæ. * Si-
tiensq. valde, clamauit ad Dominum, & ait:
Tu dedisti in manu serui tui salutem hanc
maximam atque victoriam: en siti morior,
19 incidamq. in manus incircumcisorū. * Ape-
ruit itaque Dominus molarem dentem in
maxilla asini, & egressæ sunt ex eo aquæ.
Quibus haustis, refocillauit spiritum, & vi-
res recepit. Idcirco appellatum est nomen
loci illius, Fons inuocantis de maxilla, vs-
20 que in præsentem diem. * Iudicauitq. Israel
in diebus Philisthijm viginti annis.

CAP. XVI.

1 ABIIT quoque in Gazam, & vidit ibi
mulierem meretricem, ingressusq. est
2 ad eam. * Quod cum audissent Philisthijm,
& percrebruisset apud eos, intrasse vrbem
Samson, circūdederunt eum, positis in por-
ta ciuitatis custodibus: & ibi tota nocte cū
silentio præstolantes, vt facto mane exeun-
3 tem occiderent. * Dormiuit autem Samson
vsque ad medium noctis: & inde consur-
gens apprehendit ambas portæ fores cum
postibus suis & sera, impositasq. humeris
suis portauit ad verticem montis, qui respi-
4 cit Hebron. * Post hæc amauit mulierem,
quæ habitabat in Valle Sorec, & vocabatur
5 Dalila. * Veneruntq. ad eam principes Phi-
listhinorum, atque dixerunt: Decipe eum,
& disce ab illo, in quo habeat tantam for-
titudinem, & quo modo eum superare va-
leamus, & vinctum affligere. quod si fece-
ris, dabimus tibi singuli mille & centum
6 argenteos. * Locuta est ergo Dalila ad Sam-
son:

son: Dic mihi, obsecro, in quo sit tua maxima fortitudo, & quid sit quo ligatus erumpere nequeas? *Cui respondit Samson: Si 7
septem neruiceis funibus necdum siccis, & adhuc humentibus ligatus fuero, infirmus ero vt ceteri homines. *Attulerūtq. ad eam 8
satrapæ Philisthinorum septem funes, vt dixerat: quibus vinxit eum, *latentibus apud 9
se insidijs, & in cubiculo finē rei expectantibus, clamauitq. ad eum: Philisthijm super te Samson. Qui rupit vincula, quo modo si rumpat quis filum de stuppæ tortum putamine, cum odorem ignis acceperit: & non est cognitum in quo esset fortitudo eius.
*Dixitq. ad eum Dalila: Ecce illusisti mi- 10
hi, & falsum locutus es: saltem nunc indica mihi quo ligari debeas. *Cui ille respō- 11
dit: Si ligatus fuero nouis funibus, qui nūquā fuerunt in opere, infirmus ero, & aliorum hominum similis. *Quibus rursum Da- 12
lila vinxit eum, & clamauit: Philisthijm super te Samson, in cubiculo insidijs præparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarum. *Dixitq. Dalila rursum ad eum: Vs- 13
quequo decipis me, & falsum loqueris? ostende quo vinciri debeas. Cui respondit Samson: Si septem crines capitis mei cum licio plexueris, & clauum his circumligatū terræ fixeris, infirmus ero. *Quod cum fe- 14
cisset Dalila, dixit ad eum: Philisthijm super te Samson. Qui consurgens de somno extraxit clauum cum crinibus & licio.
*Dixitq. ad eum Dalila: Quo modo dicis 15
quòd amas me, cum animus tuus non sit mecum? Per tres vices mentitus es mihi, & noluisti dicere in quo sit maxima fortitudo tua. *Cumq. molesta esset ei, & per 16
multos dies iugiter adhæreret, spatium ad quietem non tribuens, defecit anima eius, & ad mortem vsque lassata est. *Tunc ape- 17
riēs veritatem rei, dixit ad eam: Ferrū numquam ascendit super caput meum, quia nazaræus, id est, consecratus Deo sum de vtero matris meæ: si rasum fuerit caput meum, recedet a me fortitudo mea, & deficiam, eroq. sicut ceteri homines. *Vidensq. illa 18
quòd confessus ei esset omnem animum suum, misit ad principes Philisthinorum ac mandauit: Ascendite adhuc semel, quia nunc mihi aperuit cor suum. Qui ascenderunt assumpta pecunia, quam promiserant.
19 *At illa dormire eū fecit super genua sua, & in sinu suo reclinare caput. Vocauitq. tonsorem, & rasit septem crines eius, & cœpit abigere eum, & a se repellere: statim
20 enim ab eo fortitudo discessit: *dixitque: Philisthijm super te Samson. Qui de somno consurgens, dixit in animo suo: Egrediar sicut ante feci, & me excutiā, nesciens
21 quòd recessisset ab eo Dominus. *Quem cum apprehendissent Philisthijm, statim eruerunt oculos eius, & duxerunt Gazam vinctum catenis, & clausum in carcere mo-
22 lere fecerunt. *Iamq. capilli eius renasci
23 cœperant, *& principes Philisthinorū conuenerunt in vnum vt immolarent hostias magnificas Dagon deo suo, & epularentur, dicentes: Tradidit Deus noster inimicum
24 nostrum Samson in manus nostras. *Quod etiam populus vidēs, laudabat deum suum, eademq. dicebat: Tradidit Deus noster aduersarium nostrum in manus nostras, qui deleuit terram nostram, & occidit pluri-
25 mos. *Lætantesq. per conuiuia, sumptis iam epulis, præceperunt vt vocaretur Samson, & ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos, feceruntq. eum
26 stare inter duas columnas. *Qui dixit puero regenti gressus suos: Dimitte me, vt tāgam columnas, quibus omnis imminet domus, & recliner super eas, & paululum re-
27 quiescam. *Domus autem erat plena virorum ac mulierum, & erant ibi omnes principes Philisthinorum, ac de tecto & solario circiter tria millia vtriusque sexus spectātes
28 ludentem Samson. *At ille inuocato Domino ait: Domine Deus, memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem pristinam Deus meus, vt vlciscar me de hostibus meis, & pro amissione duorum luminum vnam
29 vltionem recipiam. *Et apprehendens ambas columnas, quibus innitebatur domus, alteramq. earum dextera, & alteram læua
30 tenens, *ait: Moriatur anima mea cum Philisthijm.

listhijm. concussisq. fortiter columnis, cecidit domus super omnes principes, & ceterã multitudinem, quæ ibi erat: multoq. plures interfecit moriẽs, quàm ante viuus occiderat. *Descendẽtes autem fratres eius & vni- 31
uersa cognatio tulerunt corpus eius, & sepelierunt inter Saraa & Esthaol in sepulchro patris sui Manue: iudicauitq. Israel viginti annis.

CAP. XVII.

FVIT eo tempore vir quidam de monte 1
Ephraim nomine Michas, *qui dixit ma- 2
tri suæ: Mille & centũ argenteos, quos separaueras tibi, & super quibus me audiente iuraueras, ecce ego habeo, & apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus filius meus
Domino. *Reddidit ergo eos matri suæ, 3
quæ dixerat ei: Consecraui & voui hoc argentũ Domino, vt de manu mea suscipiat filius meus, & faciat sculptile atque cõflatile:
& nunc trado illud tibi. *Reddidit igitur 4
eos matri suæ: quæ tulit ducentos argẽteos, & dedit eos argẽtario, vt faceret ex eis sculptile atque cõflatile, quod fuit in domo Mi-
chæ. *Qui ædiculam quoque in ea Deo se- 5
parauit, & fecit ephod, & theraphim, id est, vestẽ sacerdotalẽ, & idola: impleuitq. vnius filiorum suorum manum, & factus est ei sa-
cerdos. *In diebus illis nõ erat rex in Israel, 6
sed vnusquisque quod sibi rectũ videbatur,
hoc faciebat. *Fuit quoque alter adolescẽs 7
de Bethlehem Iuda, ex cognatione eius:
eratq. ipse Leuites, & habitabat ibi. *Egres- 8
susq. de ciuitate Bethlehẽ, peregrinari voluit vbicumque sibi commodum reperisset. Cumq. venisset in montem Ephraim, iter faciens, & declinasset parumper in domũ Mi-
chæ, *interrogatus est ab eo vnde venisset. 9
Qui respondit: Leuita sum de Bethlehem Iuda, & vado vt habitẽ vbi potuero, & vtile
mihi esse perspexero. *Dixitq. Michas: Ma- 10
ne apud me, & esto mihi parẽs ac sacerdos: daboq. tibi per annos singulos decẽ argenteos, ac vestem duplicem, & quæ ad victum
sunt necessaria. *Acquieuit, & mansit apud 11
hominem, fuitq. illi quasi vnus de filijs. *im- 12
pleuitq. Michas manum eius, & habuit pue-
13 rum sacerdotem apud se, *Nunc scio, dicens, quòd benefaciet mihi Deus habenti Leuitici generis sacerdotem.

CAP. XVIII.

1 IN diebus illis non erat rex in Israel, & tribus Dan quærebat possessionem sibi, vt habitaret in ea: vsque ad illum enim diẽ inter ceteras tribus sortem non acceperat.
2 *Miserunt ergo filij Dan, stirpis & familiæ suæ quinque viros fortissimos de Saraa & Esthaol, vt explorarent terram, & diligenter inspicerent: dixeruntq. eis: Ite, & considerate terram. Qui cum pergentes venissent in montem Ephraim, & intrassent domum
3 Michæ, requieuerunt ibi: *& agnoscentes vocem adolescentis Leuitæ, vtentesq. illius diuersorio, dixerunt ad eum: Quis te huc adduxit? quid hic agis? quam ob causam
4 huc venire voluisti? *Qui respõdit eis: Hæc, & hæc præstitit mihi Michas, & me merce-
5 de conduxit vt sim ei sacerdos. *Rogauerunt autem eum vt consuleret Dominum, vt scire possent an prospero itinere perge-
6 rent, & res haberet effectum. *Qui respondit eis: Ite in pace: Dominus respicit viam
7 vestram, & iter quo pergitis. *Euntes igitur quinque viri venerunt Lais: videruntq. populum habitantem in ea absque vllo timore, iuxta consuetudinem Sidoniorum, securum & quietum, nullo ei penitus resistente, magnarumq. opum, & procul a Sidone at-
8 que a cunctis hominibus separatum. *Reuersiq. ad fratres suos in Saraa & Esthaol, & quid egissent sciscitantibus responderũt:
9 *Surgite, ascendamus ad eos: vidimus enim terram valde opulentam & vberem: nolite negligere, nolite cessare: eamus, & pos-
10 sideamus eam, nullus erit labor. *Intrabimus ad securos, in regionem latissimam, tradetq. nobis Dominus locum, in quo nullius rei est penuria eorum, quæ gignun-
11 tur in terra. *Profecti igitur sunt de cognatione Dan, id est, de Saraa & Esthaol sex-
12 centi viri accincti armis bellicis, *ascendentesq. manserunt in Cariathiarim Iudæ:

qui

qui locus ex eo tempore Castrorum Dan,
nomen accepit, & est post tergum Caria-
thiarim. * Inde transierunt in montem E- 13
phraim. Cumq. venissent ad domum Mi-
chæ, *dixerunt quinque viri, qui prius missi 14
fuerant ad considerandam Terram Lais, ce
teris fratribus suis: Nostis quòd in domi-
bus istis sit ephod, & theraphim, & sculpti-
le, atque conflatile: videte quid vobis pla-
ceat. * Et cũ paululum declinassent, ingressi 15
sunt domum adolescentis Leuitæ, qui erat
in domo Michæ: salutaueruntq. eum ver-
bis pacificis. * Sexcenti autem viri ita vt 16
erant armati, stabant ante ostium. * At illi, 17
qui ingressi fuerant domum iuuenis, scul-
ptile, & ephod, & theraphim, atque confla-
tile tollere nitebantur, & sacerdos stabat
ante ostium, sexcentis viris fortissimis haud
procul expectantibus. * Tulerunt igitur qui 18
intrauerant, sculptile, ephod, & idola, atque
conflatile. Quibus dixit sacerdos: Quid fa-
citis? * Cui responderunt: Tace, & pone 19
digitum super os tuum: veniq. nobiscum,
vt habeamus te patrem, ac sacerdotem.
Quid tibi melius est, vt sis sacerdos in do-
mo vnius viri, an in vna tribu & familia in
Israel? * Quod cum audisset, acquieuit ser- 20
monibus eorum, & tulit ephod, & idola, ac
sculptile, & profectus est cum eis. * Qui cum 21
pergerent, & ante se ire fecissent paruulos
ac iumenta, & omne quod erat pretiosum,
* & iam a domo Michæ essent procul, viri 22
qui habitabant in ædibus Michæ concla-
mantes secuti sunt, * & post tergum clama- 23
re cœperunt. Qui cum respexissent, dixe-
runt ad Micham: Quid tibi vis? cur clamas?
* Qui respondit: Deos meos, quos mihi fe- 24
ci, tulistis, & sacerdotem, & omnia quæ ha-
beo, & dicitis: Quid tibi est? * Dixeruntq. 25
ei filij Dan: Caue ne vltra loquaris ad nos,
& veniant ad te viri animo concitati, & ip-
se cum omni domo tua pereas. * Et sic cœ- 26
pto itinere perrexerunt. Videns autem Mi
chas, quòd fortiores se essent, reuersus est
in domum suam. * Sexcenti autem viri tu- 27
lerunt sacerdotem, & quæ supra diximus:
veneruntq. in Lais ad populum quiescen-
tem atque securum, & percusserunt eos in
ore gladij: vrbemq. incendio tradiderunt,
28 * nullo penitus ferente præsidium, eo quòd
procul habitarent a Sidone, & cum nullo
hominum haberent quidquam societatis
ac negotij. Erat autẽ ciuitas sita in regione
Rohob: quam rursum extruentes habita-
29 uerunt in ea, * vocato nomine ciuitatis Dan,
iuxta vocabulum patris sui, quem genue-
30 rat Israel, quæ prius Lais dicebatur. * Posue
runtq. sibi sculptile, & Ionathan filium Ger
sam filij Moysi, ac filios eius sacerdotes in
tribu Dan, vsque ad diem captiuitatis suæ.
31 * Mansitq. apud eos idolum Michæ omni
tempore, quo fuit domus Dei in Silo. in
diebus illis non erat rex in Israel.

CAP. XIX.

1 FVIT quidam vir Leuites, habitans in
latere montis Ephraim, qui accepit
2 vxorem de Bethlehem Iuda: * quæ reliquit
eum, & reuersa est in domum patris sui in
Bethlehem, mansitq. apud eum quattuor
3 mensibus. * Secutusq. est eam vir suus, vo-
lens reconciliari ei, atque blandiri, & secum
reducere, habens in comitatu puerum &
duos asinos: quæ suscepit eum, & introdu-
xit in domum patris sui. Quod cum audis-
set socer eius, eumq. vidisset, occurrit ei
4 lætus, * & amplexatus est hominem. Man-
sitq. gener in domo soceri tribus diebus,
comedens cum eo & bibens familiariter.
5 * Die autem quarto de nocte consurgens,
proficisci voluit. Quem tenuit socer, & ait
ad eum: Gusta prius pauxillum panis, &
conforta stomachum, & sic proficiscẽris.
6 * Sederuntq. simul, ac comederunt & bi-
berunt. Dixitq. pater puellæ ad generum
suum: Quæso te vt hodie hic maneas, pa-
7 riterq. lætemur. * At ille consurgens, cœ-
pit velle proficisci. Et nihilominus obnixe
eum socer tenuit, & apud se fecit manere.
8 * Mane autem facto, parabat Leuites iter.
Cui socer rursum: Oro te, inquit, vt pau-
lulum cibi capias, & assumptis viribus, do-
nec increscat dies, postea proficiscaris.
9 Comederunt ergo simul. * Surrexitq. ado-

lescens, vt pergeret cum vxore sua & puero. Cui rursum locutus est socer: Considera quòd dies ad occasum decliuior sit, & propinquat ad vesperum: mane apud me etiam hodie, & duc lætum diem, & cras proficiscéris vt vadas in domum tuam.
10 *Noluit gener acquiescere sermonibus eius: sed statim perrexit, & venit contra Iebus, quæ altero nomine vocatur Ierusalem, ducens secum duos asinos onustos, & concubinam.
11 *Iamq. erant iuxta Iebus, & dies mutabatur in noctem: dixitq. puer ad dominum suum: Veni, obsecro, declinemus ad vrbem Iebusæorum, & maneamus in ea.
12 *Cui respondit dominus: Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non est de filijs Israel, sed transibo vsque Gabaa:
13 *& cum illuc peruenero, manebimus in ea, aut certe in vrbe Rama.
14 *Transierunt ergo Iebus, & cœptum carpebant iter, occubuitq. eis sol iuxta Gabaa, quæ est in tribu Beniamin:
15 *diuerteruntq. ad eam, vt manerent ibi. Quo cum intrassent, sedebant in platea ciuitatis, & nullus eos recipere voluit hospitio.
16 *Et ecce, apparuit homo senex, reuertens de agro & de opere suo vesperi, qui & ipse de monte erat Ephraim, & peregrinus habitabat in Gabaa. homines autem regionis illius erant filij Iemini.
17 *Eleuatisq. oculis, vidit senex sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea ciuitatis: & dixit ad eum: Vnde venis? & quò vadis?
18 *Qui respondit ei: Profecti sumus de Bethlehem Iuda, & pergimus ad locum nostrum, qui est in latere montis Ephraim, vnde ieramus in Bethlehem: & nunc vadimus ad domum Dei, nullusq. sub tectum suum nos vult recipere,
19 *habentes paleas & fœnum in asinorum pabulum, & panem ac vinum in meos & ancillæ tuæ vsus, & pueri, qui mecum est: nulla re indigemus nisi hospitio.
20 *Cui respondit senex: Pax tecum sit, ego præbebo omnia quæ necessaria sunt: tantum, quæso, ne in platea maneas.
21 *Introduxitq. eum in domum suam, & pabulum asinis præbuit: ac postquam lauerunt pedes suos, recepit eos in conuiuium.
22 *Illis epulantibus, & post laborem itineris, cibo & potu reficientibus corpora, venerunt viri ciuitatis illius, filij Belial, (id est, absque iugo) & circumdantes domum senis, fores pulsare cœperunt, clamantes ad dominum domus, atque dicentes: Educ virum, qui ingressus est domum tuam, vt abutamur eo.
23 *Egressusq. est ad eos senex, & ait: Nolite fratres, nolite facere malum hoc: quia ingressus est homo hospitium meum,
24 & cessate ab hac stultitia: *habeo filiam virginem, & hic homo habet concubinam, educam eas ad vos, vt humilietis eas, & vestram libidinem compleatis: tantum, obsecro, ne scelus hoc contra naturam operemini in virum.
25 *Nolebant acquiescere sermonibus illius. quod cernens homo, eduxit ad eos concubinam suam, & eis tradidit illudendam: qua cum tota nocte abusi essent, dimiserunt eam mane.
26 *At mulier, recedentibus tenebris, venit ad ostium domus, vbi manebat dominus suus,
27 & ibi corruit. *Mane facto, surrexit homo, & aperuit ostium, vt cœptam expleret viam: & ecce concubina eius iacebat ante ostium sparsis in limine manibus.
28 *Cui ille, putans eam quiescere, loquebatur: Surge, & ambulemus. Qua nihil respondente, intelligens quòd erat mortua; tulit eam, & imposuit asino, reuersusq. est
29 in domum suam. *Quam cum esset ingressus, arripuit gladium, & cadauer vxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens, misit in omnes terminos Israel.
30 *Quod cum vidissent singuli, conclamabant: Numquam res talis facta est in Israel ex eo die, quo ascenderunt patres nostri de Ægypto, vsque in præsens tempus: ferte sententiam, & in commune decernite quid facto opus sit.

CAP. XX.

1 EGRESSI itaque sunt omnes filij Israel, & pariter congregati, quasi vir vnus, de Dan, vsque Bersabee, & Terra Galaad ad
2 Dominum in Maspha: *Omnesq. anguli populorum,

pulorum, & cunctæ tribus Israel in eccle-
siam populi Dei conuenerunt quadringen-
ta millia peditum pugnatorum. (*Nec la- 3
tuit filios Beniamin quòd ascendissent filij
Israel in Maspha.) Interrogatusq. Leuita,
maritus mulieris interfectæ, quomodo tan-
tũ scelus perpetratũ esset, *respondit: Veni 4
in Gabaa Beniamin cum vxore mea, illucq;
diuerti: *& ecce homines ciuitatis illius cir- 5
cumdederunt nocte domum, in qua mane-
bam, volentes me occidere, & vxorẽ meam
incredibili furore libidinis vexantes, deni-
que mortua est. *Quam arreptam, in frusta 6
concidi, misiq. partes in omnes terminos
possessionis vestræ: quia numquam tantum
nefas, & tam grande piaculum factum est
in Israel. *Adestis omnes filij Israel, decer- 7
nite quid facere debeatis. *Stansq. omnis 8
populus, quasi vnius hominis sermone re-
spondit: Non recedemus in tabernacula
nostra, nec suam quisquam intrabit domũ:
*sed hoc contra Gabaa in commune facia- 9
mus. *Decem viri eligantur e centũ ex om- 10
nibus tribubus Israel, & centum de mille,
& mille de decem millibus, vt comportent
exercitui cibaria, & possimus pugnare con-
tra Gabaa Beniamin, & reddere ei pro sce-
lere, quod meretur. *Conuenitq. vniuersus 11
Israel ad ciuitatem, quasi homo vnus eadẽ
mente, vnoq. consilio. *& miserunt nuncios 12
ad omnem tribum Beniamin, qui dicerent:
Cur tantum nefas in vobis repertum est?
*Tradite homines de Gabaa, qui hoc flagi- 13
tium perpetrarunt, vt moriantur, & aufe-
ratur malum de Israel. Qui noluerunt fra-
trum suorum filiorum Israel audire mãda-
tum: *sed ex cunctis vrbibus, quæ sortis suæ 14
erant, conuenerunt in Gabaa, vt illis ferrẽt
auxilium, & contra vniuersum populum Is-
rael dimicarẽt. *Inuentiq. sunt viginti quin- 15
que millia de Beniamin educentium gla-
dium, præter habitatores Gabaa, *qui se- 16
ptingenti erant viri fortissimi, ita sinistra vt
dextra præliantes: & sic fundis lapides ad
certum iacientes, vt capillum quoque pos-
sent percutere, & nequaquam in alteram
partem ictus lapidis deferretur. *Virorum 17
quoque Israel, absque filijs Beniamin, in-
uenta sunt quadringenta millia educentiũ
18 gladios, & paratorum ad pugnam. *Qui
surgentes venerunt in domum Dei, hoc est,
in Silo: consulueruntq. Deum, atque dixe-
runt: Quis erit in exercitu nostro princeps
certaminis contra filios Beniamin? Quibus
respondit Dominus: Iudas sit dux vester.
19 *Statimq. filij Israel surgentes mane, castra
20 metati sunt iuxta Gabaa: *& inde proceden
tes ad pugnam contra Beniamin, vrbem
21 oppugnare cœperunt. *Egressiq. filij Be-
niamin de Gabaa, occiderunt de filijs Israel
22 die illo viginti duo millia virorum. *Rursum
filij Israel & fortitudine & numero confi-
dentes, in eodem loco, in quo prius certa-
23 uerant, aciem direxerunt: *ita tamen vt
prius ascenderent & flerent coram Domi-
no vsque ad noctem: consulerentq. eum, &
dicerent: Debeo vltra procedere ad dimi-
cãdũ contra filios Beniamin fratres meos,
an non? Quibus ille respondit: Ascendite
24 ad eos, & inite certamen. *Cumq. filij Is-
rael altera die contra filios Beniamin ad
25 prœlium processissent, *eruperunt filij Be-
niamin de portis Gabaa: & occurrentes eis
tanta in illos cæde bacchati sunt, vt decem
& octo millia virorum educẽtium gladium
26 prosternerent. *Quamobrem omnes filij
Israel venerunt in domum Dei, & sedentes
flebant coram Domino: ieiunaueruntq. die
illo vsque ad vesperam, & obtulerunt ei ho-
27 locausta, atque pacificas victimas, *& super
statu suo interrogauerunt. Eo tempore
28 ibi erat arca fœderis Dei, *& Phinees filius
Eleazari filij Aaron præpositus domus.
Consuluerunt igitur Dominum, atque di-
xerunt: Exire vltra debemus ad pugnam
contra filios Beniamin fratres nostros, an
quiescere? Quibus ait Dominus: Ascendi-
te, cras enim tradam eos in manus vestras.
29 *Posueruntq. filij Israel insidias per circui-
30 tum vrbis Gabaa: *& tertia vice, sicut semel
& bis, contra Beniamin exercitum produ-
31 xerunt. *Sed & filij Beniamin audacter eru-
perunt de ciuitate, & fugientes aduersarios
longius persecuti sunt, ita vt vulnerarent

ex eis sicut primo die & secundo, & cæderent per duas semitas vertentes terga, quarum vna ferebatur in Bethel, & altera in Gabaa, atque prosternerent triginta circiter viros:
31 *putauerunt enim solito eos more cedere. Qui fugá arte simulantes inierunt consilium vt abstraherent eos de ciuitate, & quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent.
33 *Omnes itaque filij Israel surgentes de sedibus suis, tetenderunt aciē in loco, qui vocatur Baalthamar. Insidiæ quoque, quæ circa vrbem erāt, paulatim se aperire cœperūt,
34 *& ab Occidentali vrbis parte procedere. Sed & alia decem millia virorum de vniuerso Israel, habitatores vrbis ad certamina prouocabant. Ingrauatumq. est bellum contra filios Beniamin: & non intellexerunt quòd ex omni parte illis instaret interitus.
35 *Percussitq. eos Dominus in conspectu filiorum Israel, & interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque millia, & centum viros, omnes bellatores & educentes gladium.
36 *Filij autem Beniamin cum se inferiores esse vidissent, cœperunt fugere. Quod cernentes filij Israel, dederunt eis ad fugiendum locum, vt ad præparatas insidias deuenirent, quas iuxta vrbem posuerant.
37 *Qui cum repente de latibulis surrexissent, & Beniamin terga cædentibus daret, ingressi sunt ciuitatem; & percusserunt eam in ore gladij.
38 *Signum autem dederant filij Israel his, quos in insidijs collocauerant, vt postquam vrbem cepissent, ignem accenderent: vt ascendente in altum fumo, captam vrbem demonstrarent.
39 *Quod cum cernerent filij Israel in ipso certamine positi (putauerunt enim filij Beniamin eos fugere, & instantius persequebantur, cæsis de exercitu eorum triginta viris.)
40 *& viderent quasi columnam fumi de ciuitate conscendere: Beniamin quoque aspiciens retro, cum captam cerneret ciuitatem, & flammas in sublime ferri:
41 *qui prius simulauerant fugam, versa facie fortius resistebant. Quod cum vidissent filij Beniamin, in fugam versi sunt,
42 *& ad viam deserti ire cœperunt, illuc quoque eos aduersarijs persequētibus. sed & hi, qui
43 vrbem succenderant, occurrerunt eis.
*Atque ita factum est, vt ex vtraque parte ab hostibus cæderentur, nec erat vlla requies morientium. Ceciderunt, atque prostrati sunt ad Orientalem plagam vrbis Gabaa.
44 *Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt, decem & octo millia virorum,
45 omnes robustissimi pugnatores. *Quod cum vidissent, qui remanserant de Beniamin, fugerunt in solitudinem: & pergebant ad petram, cuius vocabulum est Remmon. In illa quoque fuga palantes, & in diuersa tendentes, occiderunt quinque millia virorum. Et cū vltra tenderent, persecuti sunt eos, & interfecerunt etiam alia duo millia.
46 *Et sic factum est, vt omnes qui ceciderant de Beniamin in diuersis locis, essent viginti quinque millia, pugnatores ad bella prō-
47 ptissimi. *Remāserunt itaque de omni numero Beniamin, qui euadere, & fugere in solitudinem potuerunt, sexcenti viri: sederuntq. in Petra Remmō mēsibus quattuor.
48 *Regressi autem filij Israel, omnes reliquias ciuitatis a viris vsque ad iumenta gladio percusserunt, cunctasq. vrbes & viculos Beniamin vorax flamma consumpsit.

CAP. XXI.

1 IVRAVERVNT quoque filij Israel in Maspha & dixerunt: Nullus nostrū dabit filijs Beniamin de filiabus suis vxorem.
2 *Veneruntq. omnes ad domum Dei in Silo, & in conspectu eius sedentes vsque ad vesperā, leuauerūt vocem, & magno vlula-
3 tu cœperūt flere, dicentes: *Quare Domine Deus Israel factum est hoc malū in populo tuo, vt hodie vna tribus auferretur ex no-
4 bis? *Altera autem die diluculo consurgentes, extruxerunt altare: obtuleruntq. ibi holocausta, & pacificas victimas, & dixerunt:
5 *Quis nō ascēdit in exercitu Domini de vniuersis tribubus Israel? Grādi enim iuramento se cōstrinxerant, cum essent in Maspha,
6 interfici eos qui defuissent. *Ductiq. pœnitentia filij Israel super fratre suo Beniamin, cœperunt dicere: Ablata est tribus vna de

Iſrael,*vnde vxores accipient? omnes enim 7
in commune iurauimus,nõ daturos nos his
filias noſtras.*Idcirco dixerunt: Quis eſt de 8
vniuerſis tribubus Iſrael,qui nõ aſcendit ad
Dominum in Maſpha? Et ecce inuenti ſunt
habitatores Iabes Galaad in illo exercitu nõ
fuiſſe.(*Eo quoque tempore cum eſſent in 9
Silo,nullus ex eis ibi repertus eſt.)*Miſerũt 10
itaque decem millia viros robuſtiſſimos,&
præceperunt eis: Ite,& percutite habitato-
res Iabes Galaad in ore gladij, tam vxores
quàm paruulos eorum.*Et hoc erit quod 11
obſeruare debebitis: Omne generis maſcu
lini,& mulieres,quæ cognouerunt viros,in-
terficite,virgines autẽ reſeruate.*Inuentæq. 12
ſunt de Iabes Galaad quadringẽtæ virgines,
quæ neſcierunt viri thorum, & adduxerunt
eas ad caſtra in Silo,in Terrã Chanaan.*Mi- 13
ſeruntq. nũcios ad filios Beniamin,qui erãt
in Petra Remmon,& præceperũt eis,vt eos
ſuſciperent in pace.*Veneruntq. filij Benia- 14
min in illo tempore,& datæ ſunt eis vxores
de filiabus Iabes Galaad: alias autem non
repererũt,quas ſimili modo traderent.*Vni- 15
uerſuſq. Iſrael valde doluit,& egit pœniten
tiã ſuper interfectione vnius tribus ex Iſrael.
*Dixeruntq. maiores natu: Quid faciemus 16
reliquis,qui nõ acceperunt vxores? omnes
in Beniamin feminæ cõciderunt,*& magna 17
nobis cura, ingentiq. ſtudio prouidendum

18 eſt,ne vna tribus deleatur ex Iſrael.*Filias
enim noſtras eis dare non poſſumus,cõſtri-
cti iuramẽto & maledictione,qua diximus:
Maledictus qui dederit de filiabus ſuis vxo-
19 rem Beniamin.*Ceperuntq. conſilium,at-
que dixerunt: Ecce ſollemnitas Domini eſt
in Silo anniuerſaria,quæ ſita eſt ad Septen-
trionem vrbis Bethel,& ad Orientalem pla-
gam viæ,quæ de Bethel tendit ad Sichimã,
20 & ad Meridiem oppidi Lebona.*Præcepe-
runtq. filijs Beniamin,atque dixerũt: Ite,&
21 latitate in vineis.*Cumq. videritis filias Si-
lo ad ducendos choros ex more procedere,
exite repẽte de vineis,& rapite ex eis ſinguli
vxores ſingulas, & pergite in Terrã Benia-
22 min.*Cumq. venerint patres earum,ac fra-
tres,& aduerſum vos queri cœperint,atque
iurgari,dicemus eis: Miſeremini eorum: nõ
enim rapuerunt eas iure bellantium atque
victorum, ſed rogantibus vt acciperẽt,non
23 dediſtis,& a veſtra parte peccatum eſt.*Fe-
ceruntq. filij Beniamin,vt ſibi fuerat impe-
ratum: & iuxta numerum ſuum rapuerunt
ſibi de his,quæ ducebant choros,vxores ſin-
gulas: abieruntq. in poſſeſſionem ſuam ædi-
24 ficantes vrbes, & habitantes in eis.* Filij
quoque Iſrael reuerſi ſunt per tribus,& fa-
milias in tabernacula ſua. In diebus illis non
erat rex in Iſrael: ſed vnuſquiſque quod ſi-
bi rectum videbatur, hoc faciebat.

LIBER RVTH.

CAPVT PRIMVM.

IN diebus vnius iudicis,quã- 1
do iudices præerant, facta
eſt fames in Terra. Abijtq.
homo de Bethlehem Iuda,
vt peregrinaretur in regio-
ne Moabitide cũ vxore ſua,ac duobus libe-
ris.*ipſe vocabatur Elimelech,& vxor eius 2

Noëmi: & duo filij, alter Mahalon,& alter
Chelion, Ephrathæi de Bethlehem Iuda.
Ingreſſiq. regionem Moabitidem, morabã-
3 tur ibi.*Et mortuus eſt Elimelech mari-
4 tus Noëmi: remanſitq. ipſa cum filijs.*Qui
acceperũt vxores Moabitidas,quarum vna
vocabatur Orpha,altera vero Ruth. Man-

ſeruntq. ibi decem annis,*& ambo mortui 5
ſunt,Mahalon videlicet & Chelion: reman
ſitq. mulier orbata duobus liberis ac mari-
to.*Et ſurrexit vt in patriam pergeret cum 6
vtraque nuru ſua de regione Moabitide:
audierat enim quòd reſpexiſſet Dominus
populum ſuum,& dediſſet eis eſcas.*Egreſ 7
ſa eſt itaque de loco peregrinationis ſuæ,
cum vtraque nuru: & iam in via reuerten-
di poſita in Terram Iuda,*dixit ad eas: Ite 8
in domum matris veſtræ, faciat vobiſcum
Dominus miſericordiam,ſicut feciſtis cum
mortuis & mecum.*Det vobis inuenire re- 9
quiem in domibus virorum,quos ſortituræ
eſtis. Et oſculata eſt eas. Quæ eleuata vo-
ce flere cœperunt,*& dicere: Tecum per- 10
gemus ad populum tuum.*Quibus illa re- 11
ſpondit: Reuertimini filiæ meæ,cur venitis
mecum? num vltra habeo filios in vtero
meo,vt viros ex me ſperare poſſitis?*Re- 12
uertimini filiæ meæ,& abite: iã enim ſene-
ctute confecta ſum,nec apta vinculo con-
iugali. etiã ſi poſſem hac nocte concipere,
& parere filios,*ſi eos expectare velitis do- 13
nec creſcant,& annos pubertatis impleãt,
ante eritis vetulæ quàm nubatis. Nolite,
quæſo,filiæ meæ: quia veſtra anguſtia ma-
gis me premit,& egreſſa eſt manus Domini
contra me.*Eleuata igitur voce,rurſum fle 14
re cœperunt,Orpha oſculata eſt ſocrum,ac
reuerſa eſt: Ruth adhæſit ſocrui ſuæ.*cui di 15
xit Noëmi: En reuerſa eſt cognata tua ad
populum ſuum,& ad deos ſuos,vade cum
ea.*Quæ reſpondit: Ne aduerſeris mihi vt 16
relinquam te & abeam: quocumque enim
perrexeris,pergam: & vbi morata fueris,&
ego pariter morabor. Populus tuus popu-
lus meus,& Deus tuus Deus meus.* Quæ 17
te terra morientem ſuſceperit,in ea moriar:
ibiq. locum accipiam ſepulturæ. Hæc mihi
faciat Dominus, & hæc addat, ſi non ſola
mors me & te ſeparauerit.* Videns ergo 18
Noëmi,quòd obſtinato animo Ruth decre-
uiſſet ſecũ pergere,aduerſari noluit,nec ad
ſuos vltra reditum perſuadere:*profectæq. 19
ſunt ſimul,& venerunt in Bethlehem. Qui-
bus vrbem ingreſſis, velox apud cunctos
fama percrebruit: dicebãtq. mulieres: Hæc
10 eſt illa Noëmi.*Quibus ait: Ne vocetis me
Noëmi (id eſt, pulchram) ſed vocate me
Mara (id eſt, amaram) quia amaritudine
21 valde repleuit me Omnipotens.* Egreſſa
ſum plena,& vacuam reduxit me Dominus.
Cur ergo vocatis me Noëmi,quam Domi-
nus humiliauit, & afflixit Omnipotens?
22 *Venit ergo Noëmi cum Ruth Moabitide
nuru ſua, de terra peregrinationis ſuæ: ac
reuerſa eſt in Bethlehem,quando primum
hordea metebantur.

CAP. II.

1 ERAT autem viro Elimelech conſan-
guineus,homo potens, & magnarum
2 opum,nomine Booz.*Dixitq. Ruth Moa-
bitis ad ſocrum ſuam: Si iubes, vadam in
agrum,& colligam ſpicas,quæ fugerint ma-
nus metentium, vbicumque clementis in
me patris familias reperero gratiã. Cui illa
3 reſpondit: Vade filia mea.* Abijt itaque &
colligebat ſpicas poſt terga metentium.
Accidit autem vt ager ille haberet domi-
num nomine Booz,qui erat de cognatione
4 Elimelech.*Et ecce,ipſe veniebat de Beth-
lehem,dixitq. meſſoribus: Dominus vobiſ-
cum. Qui reſponderunt ei: Benedicat tibi
5 Dominus.*Dixitq. Booz iuueni,qui meſſo-
6 ribus præerat: Cuius eſt hæc puella?*Cui
reſpõdit: Hæc eſt Moabitis,quæ venit cum
7 Noëmi, de regione Moabitide,*& rogauit
vt ſpicas colligeret remanentes, ſequens
meſſorum veſtigia: & de mane vſque nunc
ſtat in agro, & ne ad momentum quidem
8 domum reuerſa eſt.*Et ait Booz ad Ruth:
Audi filia, ne vadas in alterum agrum ad
colligendum,nec recedas ab hoc loco: ſed
9 iungere puellis meis,*& vbi meſſuerint,ſe-
quere. Mandaui enim pueris meis,vt nemo
moleſtus ſit tibi: ſed etiam ſi ſitieris, vade
ad ſarcinulas, & bibe aquas, de quibus &
10 pueri bibunt.*Quæ cadens in faciem ſuam
& adorans ſuper terram,dixit ad eum: Vn-
de mihi hoc,vt inuenirem gratiã ante ocu-
los tuos, & noſſe me dignareris peregrinã
11 mulierem?*Cui ille reſpondit: Nunciata

sunt mihi omnia, quæ feceris socrui tuæ post
mortem viri tui: & quòd reliqueris paren-
tes tuos, & terram in qua nata es, & vene-
ris ad populum, quem antea nesciebas.
*Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & 12
plenam mercedem recipias a Domino Deo
Israel, ad quem venisti, & sub cuius confu-
gisti alas. *Quæ ait: Inueni gratiam apud 13
oculos tuos domine mi, qui consolatus es
me, & locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ
non sum similis vnius puellarum tuarum.
*Dixitq. ad eam Booz: Quando hora ve- 14
scendi fuerit, veni huc, & comede panem,
& intinge buccellam tuam in aceto. Sedit
itaque ad messorum latus, & congessit po-
lentam sibi, comeditq. & saturata est, &
tulit reliquias. *Atque inde surrexit, vt spi- 15
cas ex more colligeret. Præcepit autem
Booz pueris suis, dicens: Etiamsi vobiscum
metere voluerit, ne prohibeatis eam: * & 16
de vestris quoque manipulis proijcite de
industria, & remanere permittite, vt absque
rubore colligat, & colligentem nemo cor-
ripiat. *Collegit ergo in agro vsque ad ve- 17
speram: & quæ collegerat virga cædens &
excutiens, inuenit hordei quasi ephi men-
suram, id est, tres modios. *Quos portans 18
reuersa est in ciuitatem, & ostendit socrui
suæ: insuper protulit, & dedit ei de reliquijs
cibi sui, quo saturata fuerat. *Dixitq. ei so- 19
crus sua: Vbi hodie collegisti, & vbi fecisti
opus? sit benedictus qui misertus est tui.
Indicauitq. ei apud quem fuisset operata:
& nomen dixit viri, quòd Booz vocaretur.
*Cui respondit Noëmi: Benedictus sit a 20
Domino: quoniam eãdem gratiam, quam
præbuerat viuis, seruauit & mortuis. Rur-
sumq. ait: Propinquus noster est homo.
*Et Ruth, Hoc quoque, inquit, præcepit 21
mihi, vt tamdiu messoribus eius iungerer,
donec omnes segetes meterentur. *Cui 22
dixit socrus: Melius est, filia mea, vt cum
puellis eius exeas ad metendum, ne in alie-
no agro quispiam resistat tibi. *Iuncta est 23
itaque puellis Booz: & tamdiu cum eis
messuit, donec hordea & triticum in hor-
reis conderentur.

CAP. III.

1 POSTQVAM autem reuersa est ad so-
crum suam, audiuit ab ea: Filia mea,
quæram tibi requiem, & prouidebo vt be-
2 ne sit tibi. *Booz iste, cuius puellis in agro
iuncta es, propinquus noster est, & hac no-
3 cte aream hordei ventilat. *Lauare igitur,
& vngere, & induere cultioribus vestimen-
tis, & descende in aream. non te videat
4 homo, donec esum potũq. finierit. *Quan-
do autem ierit ad dormiendum, nota lo-
cum in quo dormiat: veniesq. & discoo-
peries pallium, quo operitur a parte pedũ,
& proijcies te, & ibi iacebis: ipse autem di-
5 cet tibi quid agere debeas. *Quæ respon-
6 dit: Quidquid præceperis, faciam. *Descen
ditq. in aream, & fecit omnia, quæ sibi im-
7 perauerat socrus. *Cũq. comedisset Booz,
& bibisset, & factus esset hilarior, issetq. ad
dormiendum iuxta aceruum manipulorũ,
venit absconditè, & discooperto pallio, a
8 pedibus eius se proiecit. *Et ecce, nocte
iam media expauit homo, & conturbatus
est: viditq. mulierem iacentem ad pedes
9 suos, *& ait illi: Quæ es? Illaq. respondit:
Ego sum Ruth ancilla tua: expande pal-
lium tuum super famulam tuam, quia pro-
10 pinquus es. *Et ille, Benedicta, inquit, es a
Domino filia, & priorem misericordiam
posteriore superasti: quia non es secuta iu-
11 uenes pauperes, siue diuites. *Noli ergo
metuere, sed quidquid dixeris mihi, faciam
tibi. Scit enim omnis populus, qui habitat
intra portas vrbis meæ, mulierem te esse
12 virtutis. *Nec abnuo me propinquum, sed
13 est alius me propinquior. *Quiesce hac no-
cte: & facto mane, si te voluerit propin-
quitatis iure retinere, bene res acta est: sin
autem ille noluerit, ego te absque vlla du-
bitatione suscipiam, viuit Dominus. dor-
14 mi vsque mane. *Dormiuit itaque ad pe-
des eius, vsque ad noctis abscessum. Surre-
xit itaque antequam homines se cognosce-
rent mutuo, & dixit Booz: Caue ne quis
15 nouerit quòd huc veneris. *Et rursum, Ex-
pande, inquit, pallium tuum, quo operiris,
& tene

& tene vtraque manu. Qua extendente,&
tenente, mensus est sex modios hordei, &
posuit super eam. Quæ portans ingressa
est ciuitatem, * & venit ad socrum suam. 16
Quæ dixit ei: Quid egisti filia? Narrauitq.
ei omnia, quæ sibi fecisset homo. * Et ait: 17
Ecce sex modios hordei dedit mihi, & ait:
Nolo vacuam te reuerti ad socrum tuam.
*Dixitq. Noëmi: Expecta filia donec videa- 18
mus quem res exitum habeat. neque enim
cessabit homo nisi compleuerit quod lo-
cutus est.

CAP. IIII.

ASCENDIT ergo Booz ad portam, & 1
sedit ibi. Cumq. vidisset propinquum
præterire, de quo prius sermo habitus est,
dixit ad eum: Declina paulisper, & sede
hic: vocans eum nomine suo. Qui diuer-
tit, & sedit. * Tollens autem Booz decem 2
viros de senioribus ciuitatis, dixit ad eos:
Sedete hic. * Quibus sedentibus, locutus 3
est ad propinquum: Partem agri fratris
nostri Elimelech vendet Noëmi, quæ re-
uersa est de regione Moabitide: *quod au- 4
dire te volui, & tibi dicere coram cunctis
sedentibus, & maioribus natu de populo
meo. Si vis possidere iure propinquitatis:
eme, & posside. sin autem displicet tibi,
hoc ipsum indica mihi, vt sciam quid fa-
cere debeam. nullus enim est propinquus,
excepto te, qui prior es: & me, qui secun-
dus sum. At ille respondit: Ego agrum
emam. * Cui dixit Booz: Quando emeris 5
agrum de manu mulieris, Ruth quoque
Moabitidem, quæ vxor defuncti fuit, debes
accipere: vt suscites nomen propinqui tui
in hereditate sua. * Qui respondit: Cedo 6
iuri propinquitatis: neque enim posteri-
tatem familiæ meæ delere debeo. tu meo
vtere priuilegio, quo me libenter carere
profiteor. * Hic autem erat mos antiquitus 7
in Israel inter propinquos, vt si quando al-
ter alteri suo iuri cedebat: vt esset firma
concessio, soluebat homo calceamentum
suum, & dabat proximo suo. hoc erat te-
stimonium cessionis in Israel. * Dixit ergo 8
propinquo suo Booz: Tolle calceamen-
tum tuũ. Quod statim soluit de pede suo.
9 * At ille maioribus natu, & vniuerso popu-
lo, Testes vos, inquit, estis hodie, quòd pos-
sederim omnia quæ fuerunt Elimelech, &
10 Chelion & Mahalon, tradente Noëmi: * &
Ruth Moabitidem, vxorem Mahalon, in
coniugium sumpserim, vt suscitem nomen
defuncti in hereditate sua, ne vocabulum
eius de familia sua ac fratribus & populo
deleatur. Vos, inquam, huius rei testes estis.
11 * Respõdit omnis populus, qui erat in por-
ta, & maiores natu: Nos testes sumus: fa-
ciat Dominus hanc mulierem, quæ ingre-
ditur domum tuam, sicut Rachel, & Liam,
quæ ædificauerunt domum Israel: vt sit
exemplum virtutis in Ephratha, & habeat
12 celebre nomen in Bethlehem: * fiatq. do-
mus tua, sicut domus Phares, quem Tha-
mar peperit Iudæ, de semine quod tibi de-
13 derit Dominus ex hac puella. * Tulit ita-
que Booz Ruth, & accepit vxorem: ingres-
susq. est ad eam, & dedit illi Dominus vt
14 conciperet, & pareret filium. * Dixeruntq.
mulieres ad Noëmi: Benedictus Dominus,
qui non est passus vt deficeret successor fa
miliæ tuæ, & vocaretur nomen eius in Is-
15 rael. * Et habeas qui consoletur animam
tuam, & enutriat senectutem. de nuru enim
tua natus est, quæ te diligit: & multo tibi
melior est, quàm si septem haberes filios.
16 * Susceptumq. Noëmi puerum posuit in si-
nu suo, & nutricis ac gerulæ fungebatur of
17 ficio. * Vicinæ autem mulieres congratu-
lantes ei, & dicentes: Natus est filius Noë-
mi: vocauerunt nomen eius Obed: hic est
18 pater Isai, patris Dauid. * Hæ sunt genera-
19 tiones Phares: Phares genuit Esron, * Es-
ron genuit Aram, Aram genuit Amina-
20 dab, * Aminadab genuit Nahasson,
21 Nahasson genuit Salmon, * Sal-
mon genuit Booz, Booz
22 genuit Obed, * Obed
genuit Isai, Isai
genuit Da-
uid.

LIBER

LIBER PRIMVS SAMVELIS, QVEM NOS PRIMVM REGVM DICIMVS.

CAPVT PRIMVM.

FVIT vir vnus de Rama- 1
thaimsophim, de monte
Ephraim, & nomen eius
Elcana, filius Ieroham, fi-
lij Eliu, filij Thohu, filij
Suph, Ephrathæus: * & habuit duas vxores, 2
nomen vni Anna, & nomen secundæ Phe-
nenna. Fueruntq. Phenennæ filij: Annæ
autem non erant liberi. * Et ascendebat vir 3
ille de ciuitate sua statutis diebus, vt ado-
raret & sacrificaret Domino exercituum in
Silo. Erant autem ibi duo filij Heli, Oph-
ni & Phinees, sacerdotes Domini. * Venit 4
ergo dies, & immolauit Elcana, deditq.
Phenennæ vxori suæ, & cunctis filijs eius,
& filiabus partes: * Annæ autem dedit par- 5
tem vnam tristis, quia Annam diligebat.
Dominus autem concluserat vuluam eius.
* Affligebat quoque eam æmula eius, & ve- 6
hementer angebat, in tantum, vt exprobra-
ret quòd Dominus conclusisset vuluã eius:
* sicq. faciebat per singulos annos, cum re- 7
deunte tempore ascenderent ad templum
Domini: & sic prouocabat eam: porro il-
la flebat, & non capiebat cibum. * Dixit 8
ergo ei Elcana vir suus: Anna, cur fles? &
quare non comedis? & quam ob rem af-
fligitur cor tuum? nũquid non ego melior
tibi sum, quàm decem filij? * Surrexit au- 9
tem Anna postquam comederat, & biberat
in Silo. Et Heli sacerdote sedente super
Sellam ante postes templi Domini, * cum 10
esset Anna amaro animo, orauit ad Domi-
num, flens largiter, * & votum vouit, di- 11
cens: Domine exercituum, si respiciens vi-
deris afflictionem famulæ tuæ, & recorda-
tus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, de-
derisq. seruæ tuæ sexum virilem: dabo eum
Domino omnibus diebus vitæ eius, & no-
uacula non ascendet super caput eius.
12 * Factum est autem, cum illa multiplicaret
preces coram Domino, vt Heli obseruaret
13 os eius. * Porro Anna loquebatur in cor-
de suo, tantumq. labia illius mouebantur,
& vox penitus non audiebatur. Æstima-
14 uit ergo eam Heli temulentam, * dixitq. ei:
Vsquequo ebria eris? digere paulisper vi-
15 num, quo mades. * Respondens Anna,
Nequaquam, inquit, domine mi: nam mu-
lier infelix nimis ego sum, vinumq. & om-
ne quod inebriare potest, non bibi, sed ef-
fudi animam meam in conspectu Domi-
16 ni. * Ne reputes ancillam tuam quasi vnam
de filiabus Belial: quia ex multitudine do-
loris, & mœroris mei locuta sum vsque in
17 præsens. * Tunc Heli ait ei: Vade in pace:
& Deus Israel det tibi petitionem tuam,
18 quam rogasti eum. * Et illa dixit: Vtinam
inueniat ancilla tua gratiam in oculis tuis.
Et abijt mulier in viam suam, & comedit,
vultusq. illius non sunt amplius in diuer-
19 sa mutati. * Et surrexerunt mane, & ado-
rauerunt coram Domino: reuersiq. sunt,
& venerunt in domum suam Ramatha.
Cognouit autem Elcana Annam vxorem
20 suam: & recordatus est eius Dominus. * Et
factum est post circulum dierum, conce-
pit Anna, & peperit filium, vocauitq. no-
men eius Samuel: eo quòd a Domino po
21 stulasset eum. * Ascendit autem vir eius El-
cana, & omnis domus eius, vt immolaret
Domino hostiam sollemnem, & votum

suum,

suum,* & Anna non ascendit: dixit enim 22
viro suo: Non vadam, donec ablactetur
infans, & ducam eum, vt appareat ante
conspectum Domini, & maneat ibi iugi-
ter.* Et ait ei Elcana vir suus: Fac quod 23
bonum tibi videtur, & mane donec abla-
ctes eum: precorq. vt impleat Dominus
verbum suum. Mansit ergo mulier, & la-
ctauit filium suum, donec amoueret eum a
lacte.* Et adduxit eum secum, postquam 24
ablactauerat, in vitulis tribus, & tribus mo-
dijs farinæ, & amphora vini, & adduxit eum
ad domum Domini in Silo. Puer autem
erat adhuc infantulus:* & immolauerunt 25
vitulum, & obtulerunt puerum Heli.* Et 26
ait Anna: Obsecro mi domine, viuit ani-
ma tua domine: ego sum illa mulier, quæ
steti coram te hic orans Dominum.* Pro 27
puero isto oraui, & dedit mihi Dominus
petitionem meam, quam postulaui eum.
* Idcirco & ego commodaui eum Domino 28
cunctis diebus, quibus fuerit commodatus
Domino. Et adorauerunt ibi Dominum.
Et orauit Anna, & ait:

Cap. II.

EXVLTAVIT cor meum in Domino, & 1
exaltatum est cornu meum in Deo
meo: dilatatum est os meum super inimi-
cos meos: quia lætata sum in salutari tuo.

* Non est sanctus, vt est Dominus: neque 2
enim est alius extra te, & non est fortis si-
cut Deus noster.

* Nolite multiplicare loqui sublimia, glo- 3
riantes: recedant vetera de ore vestro: quia
Deus scientiarum, Dominus est, & ipsi præ-
parantur cogitationes.

* Arcus fortium superatus est, & infirmi 4
accincti sunt robore.

* Repleti prius, pro panibus se locaue- 5
runt: & famelici saturati sunt, donec ste-
rilis peperit plurimos: & quæ multos ha-
bebat filios, infirmata est.

* Dominus mortificat & viuificat, dedu- 6
cit ad inferos & reducit.

* Dominus pauperem facit & ditat, hu- 7
miliat & subleuat.

8 * Suscitat de puluere egenum, & de ster-
core eleuat pauperem: vt sedeat cum prin-
cipibus, & solium gloriæ teneat. Domini
enim sunt cardines terræ, & posuit super
eos orbem.

9 * Pedes sanctorum suorum seruabit, &
impij in tenebris conticescent: quia non
in fortitudine sua roborabitur vir.

10 * Dominum formidabunt aduersarij eius:
& super ipsos in cælis tonabit: Dominus
iudicabit fines Terræ, & dabit imperium
regi suo, & sublimabit cornu Christi sui.

11 * Et abijt Elcana Ramatha, in domum
suam: puer autem erat minister in conspe-
ctu Domini ante faciem Heli sacerdotis.

12 * Porro filij Heli, filij Belial, nescientes
13 Dominum,* neque officium sacerdotum ad
populum: sed quicumque immolasset vi-
ctimam, veniebat puer sacerdotis, dum co-
querentur carnes, & habebat fuscinulam
14 tridentem in manu sua,* & mittebat eam
in lebetem, vel in caldariam, aut in ol-
lam, siue in cacabum: & omne, quod le-
uabat fuscinula, tollebat sacerdos sibi. sic
faciebant vniuerso Israeli veniētium in Si-
15 lo.* Etiam antequam adolerent adipem,
veniebat puer sacerdotis, & dicebat im-
molanti: Da mihi carnem, vt coquam sa-
cerdoti: non enim accipiam a te carnem
16 coctam, sed crudam.* Dicebatq. illi im-
molans: Incendatur primum iuxta morem
hodie adeps, & tolle tibi quantumcumque
desiderat anima tua. Qui respondens aie-
bat ei: Nequaquam: nunc enim dabis,
17 alioquin tollam vi.* Erat ergo peccatum
puerorum grande nimis coram Domino:
quia retrahebant homines a sacrificio Do-
18 mini.* Samuel autem ministrabat ante fa-
ciem Domini, puer, accinctus ephod li-
19 neo.* Et tunicam paruam faciebat ei ma-
ter sua, quam afferebat statutis diebus,
ascendens cum viro suo, vt immolaret ho-
20 stiam sollemnem.* Et benedixit Heli El-
canæ & vxori eius: dixitq. ei: Reddat ti-
bi Dominus semen de muliere hac, pro
fœnore quod commodasti Domino. Et
21 abierunt in locum suum.* Visitauit ergo
Domi-

Dominus Annã,& concepit,& peperit tres
filios, & duas filias: & magnificatus est
puer Samuel apud Dominũ. *Heli autem 22
erat senex valde, & audiuit omnia quæ faciebant
filij sui vniuerso Israeli:& quomodo
dormiebāt cum mulieribus quæ obseruabāt
ad ostium tabernaculi: *& dixit eis: 23
Quare facitis res huiuscemodi,quas ego audio,res
pessimas,ab omni populo? *Nolite 24
filij mei: non enim est bona fama,quā ego
audio, vt transgredi faciatis populum Domini.*
Si peccauerit vir in virum,placari ei 25
potest Deus: si autem in Dominum peccauerit
vir,quis orabit pro eo? Et non audierunt
vocē patris sui: quia voluit Dominus
occidere eos. *Puer autē Samuel proficie- 26
bat, atque crescebat,& placebat tā Domino
quàm hominibus.*Venit autem vir Dei 27
ad Heli,& ait ad eum: Hæc dicit Dominus:
Numquid nō aperte reuelatus sum domui
patris tui, cum essent in Ægypto in domo
Pharaonis? *Et elegi eum ex omnibus tri- 28
bubus Israel mihi in sacerdotem, vt ascenderet
ad altare meum, & adoleret mihi incensum,&
portaret ephod corā me: & dedi
domui patris tui omnia de sacrificijs filiorum
Israel.* Quare calce abiecistis victi- 29
mam meā, & munera mea quæ præcepi vt
offerrentur in templo: & magis honorasti
filios tuos quàm me,vt comederetis primitias
omnis sacrificij Israel populi mei?*Pro- 30
pterea ait Dominus Deus Israel: Loquens
locutus sum,vt domus tua,& domus patris
tui ministraret in conspectu meo, vsque in
sempiternū. Nunc autem dicit Dominus:
Absit hoc a me: sed quicumque glorificauerit
me,glorificabo eum: qui autem contemnunt
me,erunt ignobiles.*Ecce dies veniūt 31
& præcidam brachium tuum, & brachium
domus patris tui,vt non sit senex in domo
tua.* Et videbis æmulum tuum in templo, 32
in vniuersis prosperis Israel: & non erit senex
in domo tua omnibus diebus. *Verū- 33
tamen non auferam penitus virum ex te ab
altari meo: sed vt deficiant oculi tui,& tabescat
anima tua: & pars magna domus
tuæ morietur cum ad virilem ætatem vene-
34 rit.*Hoc autem erit tibi signum,quod venturum
est duobus filijs tuis, Ophni & Phi-
35 nees: In die vno morientur ambo.* Et suscitabo
mihi sacerdotem fidelem,qui iuxta
cor meum,& animam meam faciet: & ædificabo
ei domum fidelem,& ambulabit co-
36 ram Christo meo cunctis diebus. *Futurum
est autem, vt quicumque remanserit
in domo tua, veniat vt oretur pro eo, &
offerat nummum argenteum,& tortam panis,dicatque:
Dimitte me obsecro ad vnam
partem sacerdotalem, vt comedam buccellam
panis.

CAP. III.

1 PVER autem Samuel ministrabat Domino
coram Heli,& sermo Domini erat
pretiosus in diebus illis, non erat visio ma-
2 nifesta.* Factum est ergo in die quadā,Heli
iacebat in loco suo, & oculi eius caligaue-
3 rant,nec poterat videre:*lucerna Dei antequam
extingueretur, Samuel dormiebat in
4 templo Domini,vbi erat arca Dei. *Et vocauit
Dominus Samuel. Qui respondens,
5 ait: Ecce ego.* Et cucurrit ad Heli,& dixit:
Ecce ego: vocasti enim me. Qui dixit:Non
vocaui: reuertere,& dormi. Et abijt,& dor-
6 miuit.*Et adiecit Dominus rursum vocare
Samuelem. Consurgensq. Samuel,abijt ad
Heli,& dixit: Ecce ego: quia vocasti me.
Qui respōdit: Non vocaui te fili mi: reuer-
7 tere & dormi.*Porro Samuel necdum sciebat
Dominum, neque reuelatus fuerat ei
8 sermo Domini.*Et adiecit Dominus,& vocauit
adhuc Samuelem tertio. Qui consur-
9 gens abijt ad Heli,* & ait: Ecce ego: quia
vocasti me. Intellexit ergo Heli quia Dominus
vocaret puerum: & ait ad Samuelem:
Vade,& dormi: & si deinceps vocauerit
te,dices: Loquere Domine, quia audit
seruus tuus. Abijt ergo Samuel, & dormi-
10 uit in loco suo. *Et venit Dominus,& stetit:
& vocauit,sicut vocauerat secundo,Samuel,Samuel.
Et ait Samuel: Loquere Do-
11 mine,quia audit seruus tuus.*Et dixit Dominus
ad Samuelem: Ecce ego facio verbum
in Israel: quod quicumque audierit,
tin-

tinnient ambæ aures eius. *In die illa ſuſci- 12
tabo aduerſum Heli omnia quæ locutus
ſum ſuper donum eius : incipiam, & com-
plebo. *Prædixi enim ei quòd iudicaturus 13
eſſem domum eius in æternum,propter ini-
quitatem, eo quòd nouerat indigne agere
filios ſuos,& non corripuerit eos. *Idcirco 14
iuraui Domui Heli quòd non expietur ini-
quitas domus eius victimis & muneribus
vſque in æternum.*Dormiuit autē Samuel 15
vſque mane, aperuitq. oſtia domus Domi-
ni. Et Samuel timebat indicare viſionem
Heli. *Vocauit ergo Heli Samuelem,& di- 16
xit: Samuel fili mi? Qui reſpondens, ait:
Præſto ſum. *Et interrogauit eum : Quis 17
eſt ſermo, quem locutus eſt Dominus ad
te? oro te ne celaueris me. hæc faciat tibi
Deus,& hæc addat,ſi abſconderis a me ſer-
monem ex omnibus verbis, quæ dicta ſunt
tibi. *Indicauit itaque ei Samuel vniuerſos 18
ſermones,& non abſcōdit ab eo. Et ille re-
ſpondit: Dominus eſt: quod bonum eſt in
oculis ſuis faciat.*Creuit autem Samuel,& 19
Dominus erat cum eo,& nō cecidit ex om-
nibus verbis eius in terram. *Et cognouit 20
vniuerſus Iſrael a Dan, vſque Berſabee,
quòd fidelis Samuel propheta eſſet Domi-
ni.*Et addidit Dominus vt appareret in Si- 21
lo,quoniam reuelatus fuerat Dominus Sa-
mueli in Silo, iuxta verbum Domini. Et
euenit ſermo Samuelis vniuerſo Iſraeli.

CAP. IIII.

ET factum eſt in diebus illis, conuene- 1
runt Philiſthijm in pugnam:& egreſſus
eſt Iſrael obuiam Philiſthijm in prælium,
& caſtrametatus eſt iuxta Lapidem ad-
iutorij. Porro Philiſthijm venerunt in
Aphec, *& inſtruxerunt aciem contra 2
Iſrael. Inito autem certamine, terga ver-
tit Iſrael Philiſthæis : & cæſa ſunt in illo
certamine paſſim per agros,quaſi quattuor
millia virorum. *Et reuerſus eſt populus 3
ad caſtra : dixeruntq. maiores natu de
Iſrael : Quare percuſſit nos Dominus ho-
die coram Philiſthijm? Afferamus ad nos
de Silo arcam fœderis Domini, & veniat
in medium noſtri, vt ſaluet nos de manu
4 inimicorum noſtrorum. *Miſit ergo po-
pulus in Silo, & tulerunt inde arcam fœ-
deris Domini exercituum ſedentis ſuper
Cherubim : erantq. duo filij Heli cum ar-
ca fœderis Dei,Ophni & Phinees.*Cumq.
5 veniſſet arca fœderis Domini in caſtra,
vociferatus eſt omnis Iſrael clamore gran-
6 di, & perſonuit terra. *Et audierunt Phi-
liſthijm vocem clamoris, dixeruntque:
Quænam eſt hæc vox clamoris magni in
caſtris Hebræorum? Et cognouerunt quòd
7 arca Domini veniſſet in caſtra. *Timue-
runtq. Philiſthijm,dicentes: Venit Deus in
8 caſtra. Et ingemuerunt,dicentes: *Væ no-
bis : non enim fuit tanta exultatio heri &
nudiuſtertius: væ nobis. Quis nos ſaluabit
de manu Deorum ſublimium iſtorum? hi
ſunt Dij, qui percuſſerunt Ægyptum omni
9 plaga,in deſerto.*Confortamini, & eſtote
viri, Philiſthijm: ne ſeruiatis Hebræis,ſicut
& illi ſeruierunt vobis: confortamini, &
10 bellate.*Pugnauerunt ergo Philiſthijm, &
cæſus eſt Iſrael, & fugit vnuſquiſque in ta-
bernaculum ſuum : & facta eſt plaga ma-
gna nimis : & ceciderunt de Iſrael trigin-
11 ta millia peditum.*Et arca Dei capta eſt:
duo quoque filij Heli mortui ſunt, Ophni
12 & Phinees.*Currens autem vir de Benia-
min ex acie, venit in Silo in die illa, ſciſſa
13 veſte,& conſperſus puluere caput.*Cumq.
ille veniſſet, Heli ſedebat ſuper ſellam
contra viam ſpectans. Erat enim cor eius
pauens pro arca Dei. Vir autem ille poſt-
quam ingreſſus eſt, nunciauit vrbi: & vlu-
14 lauit omnis ciuitas.*Et audiuit Heli ſoni-
tum clamoris, dixitque: Quis eſt hic ſoni-
tus tumultus huius? At ille feſtinauit, &
15 venit, & nunciauit Heli. *Heli autem erat
nonaginta & octo annorum, & oculi eius
16 caligauerant, & videre non poterat. *Et
dixit ad Heli: Ego ſum qui veni de præ-
lio, & ego qui de acie fugi hodie. Cui ille
17 ait: Quid actum eſt fili mi?* Reſpondens
autem ille, qui nunciabat, Fugit, inquit,
Iſrael coram Philiſthijm, & ruina magna
facta eſt in populo: inſuper & duo filij
tui

tui mortui sunt, Ophni & Phinees: & arca
Dei capta est.*Cumq. ille nominasset arcã 18
Dei, cecidit de sella retrorsum iuxta ostiũ,
& fractis ceruicibus mortuus est. Senex
enim erat vir & grandæuus: & ipse iudica-
uit Israel quadraginta annis. *Nurus au- 19
tem eius, vxor Phinees, prægnans erat, vici-
cinaq. partui: & audito nuncio quòd capta
esset arca Dei, & mortuus esset socer suus,
& vir suus, incuruauit se & peperit: irrue-
rant enim in eam dolores subiti. *In ipso 20
autem momento mortis eius, dixerunt ei
quæ stabant circa eam: Ne timeas, quia fi-
liũ peperisti. Quæ non respondit eis, neque
animaduertit.* Et vocauit puerum, Icha- 21
bod, dicens: Translata est gloria de Israel,
quia capta est arca Dei, & pro socero suo &
pro viro suo; * & ait: Translata est gloria 22
ab Israel, eo quòd capta esset arca Dei.

CAP. V.

PHILISTHIIM autem tulerunt arcam 1
Dei, & asportauerunt eam a Lapide ad-
iutorij in Azotum.*Tuleruntq. Philisthijm 2
arcam Dei, & intulerunt eam in templum
Dagon, & statuerunt eam iuxta Dagon.
*Cumq. surrexissent diluculo Azotij altera 3
die, ecce Dagon iacebat pronus in terra an-
te arcam Domini: & tulerunt Dagon, &
restituerunt eum in locũ suum.*Rursumq. 4
mane die altera consurgentes, inuenerunt
Dagon iacentem super faciem suam in ter-
ra coram arca Domini: caput autem Da-
gon, & duæ palmæ manuum eius abscissæ
erant super limen:*porro Dagon solus trũ- 5
cus remanserat in loco suo. Propter hanc
causam non calcant sacerdotes Dagon, &
omnes qui ingrediuntur templum eius, su-
per limen Dagon in Azoto, vsque in hodier
num diem.* Aggrauata est autem manus 6
Domini super Azotios, & demolitus est eos:
& percussit in secretiori parte natium Azo-
tum, & fines eius. Et ebullierunt villæ &
agri in medio regionis illius, & nati sunt
mures, & facta est confusio mortis magnæ
in ciuitate.*Videntes autem viri Azotij hu 7
iuscemodi plagam, dixerunt: Non maneat
arca Dei Israel apud nos: quoniam dura
est manus eius super nos, & super Dagon
8 deum nostrum.*Et mittentes congregaue-
runt omnes satrapas Philisthinorum ad se,
& dixerunt: Quid faciemus de arca Dei
Israel? Responderuntq. Gethæi: Circum-
ducatur arca Dei Israel. Et circumduxe-
9 runt arcam Dei Israel.* Illis autem circum-
ducentibus eam, fiebat manus Domini per
singulas ciuitates interfectionis magnæ ni-
mis: & percutiebat viros vniuscuiusque vr-
bis, a paruo vsque ad maiorem, & compu-
trescebant prominentes extales eorum.
Inieruntq. Gethæi consilium, & fecerunt si-
10 bi sedes pelliceas.*Miserunt ergo arcã Dei
in Accaron. Cumq. venisset arca Dei in
Accaron, exclamauerunt Accaronitæ, di-
centes: Adduxerunt ad nos arcam Dei If-
rael, vt interficiat nos & populum nostrum.
11 *Miserunt itaque & cõgregauerunt omnes
satrapas Philisthinorum: qui dixerunt: Di-
mittite arcam Dei Israel, & reuertatur in
locum suum, & non interficiat nos cum po
12 pulo nostro.*Fiebat enim pauor mortis in
singulis vrbibus, & grauissima valde manus
Dei. viri quoque, qui mortui non fuerant,
percutiebantur in secretiori parte natium:
& ascendebat vlulatus vniuscuiusque ciui-
tatis in cælum.

CAP. VI.

1 FVIT ergo arca Domini in regione Phili-
2 sthinorum septem mensibus.*Et voca-
uerunt Philisthijm sacerdotes & diuinos, di-
centes: Quid faciemus de arca Domini? in-
dicate nobis quomodo remittamus eam in
3 locũ suum. Qui dixerunt:*Si remittitis arcã
Dei Israel, nolite dimittere eam vacuam, sed
quod debetis, reddite ei pro peccato, & tũc
curabimini: & scietis quare non recedat
4 manus eius a vobis.*Qui dixerunt: Quid est
quod pro delicto reddere debeamus ei? Re
5 sponderũtq. illi:*Iuxta numerũ prouincia-
rum Philisthinorũ quinque anos aureos fa-
cietis, & quinque mures aureos: quia plaga
vna fuit omnibus vobis, & satrapis vestris.
Facietisq. similitudines anorum vestrorum,

&similitudines murium, qui demoliti sunt
terram. & dabitis Deo Israel gloriam: si for
te releuet manum suam a vobis, & a dijs ve-
stris, & a terra vestra. *Quare aggrauatis cor- 6
da vestra, sicut aggrauauit Ægyptus, & Pha
rao cor suum? nonne postquam percussus
est, tunc dimisit eos, & abierunt? *Nunc er- 7
go arripite & facite plaustrũ nouum vnum:
& duas vaccas fœtas, quibus non est impo-
situm iugum, iungite in plaustro, & reclu-
dite vitulos earum domi. *Tolletisq. arcam 8
Domini, & ponetis in plaustro, & vasa au-
rea, quæ exoluistis ei pro delicto, ponetis in
capsellã ad latus eius: & dimittite eam vt
vadat. *Et aspicietis: & si quidem per viam 9
finium suorũ ascenderit contra Bethsames,
ipse fecit nobis hoc malum grande: sin au-
tem, minime: sciemus quia nequaquam ma
nus eius tetigit nos, sed casu accidit. *Fece- 10
runt ergo illi hoc modo: & tollentes duas
vaccas, quæ lactabant vitulos, iunxerunt ad
plaustrum, vitulosq. earum cõcluserunt do
mi. *Et posuerunt arcam Dei super plau- 11
strum, & capsellam, quæ habebat mures au-
reos & similitudines anorum. *Ibant autem 12
in directum vaccæ per viã, quæ ducit Beth-
sames, & itinere vno gradiebantur, pergen-
tes & mugientes: & non declinabãt neque
ad dextram neque ad sinistram: sed & sa-
trapæ Philisthijm sequebãtur vsque ad ter-
minos Bethsames. *Porro Bethsamitæ me- 13
tebant triticum in valle: & eleuãtes oculos
suos, viderunt arcam, & gauisi sunt cum vi-
dissent. *Et plaustrum venit in agrum Iosue 14
Bethsamitæ, & stetit ibi. Erat autem ibi la-
pis magnus, & conciderunt ligna plaustri,
vaccasq. imposuerunt super ea holocaustũ
Domino. *Leuitæ autem deposuerũt arcam 15
Dei, & capsellam, quæ erat iuxta eã, in qua
erant vasa aurea, & posuerunt super lapidẽ
grandem. Viri autem Bethsamitæ obtule-
runt holocausta, & immolauerunt victimas
in die illa Domino. *Et quinque satrapæ 16
Philisthinorum viderunt, & reuersi sunt in
Accaron in die illa. *Hi sunt autem ani au- 17
rei, quos reddiderunt Philisthijm pro deli-
cto, Domino: Azotus vnum, Gaza vnum,
Ascalon vnum, Geth vnum, Accaron vnũ:
18 *& mures aureos secundum numerum vr-
bium Philisthijm, quinque prouinciarum,
ab vrbe murata, vsque ad villam, quæ erat
absque muro, & vsque ad Abelmagnum,
super quem posuerunt arcam Domini, quæ
erat vsque in illum diẽ in agro Iosue Beth-
19 samitis. *Percussit autem de viris Bethsa-
mitibus, eo quòd vidissent arcam Domini:
& percussit de populo septuaginta viros, &
quinquaginta millia plebis. Luxitq. popu
lus, eo quòd Dominus percussisset plebem
20 plaga magna. *Et dixerunt viri Bethsami-
tæ: Quis poterit stare in conspectu Domi-
ni Dei sancti huius? & ad quem ascendet
21 a nobis? *Miseruntq. nuncios ad habita-
tores Caria Thiarim, dicentes: Reduxe-
runt Philisthijm arcam Domini, descendi-
te, & reducite eam ad vos.

CAP. VII.

1 VENERVNT ergo viri Caria Thiarim,
& reduxerunt arcam Domini, & intu-
lerunt eam in domũ Abinadab in Gabaa:
Eleazarum autem filium eius sanctificaue-
2 runt, vt custodiret arcam Domini. *Et fa-
ctum est, ex qua die mansit arca Domini in
Caria Thiarim, multiplicati sunt dies (erat
quippe iam annus vigesimus) & requieuit
3 omnis domus Israel post Dominum. *Ait
autem Samuel ad vniuersam domũ Israel,
dicens: Si in toto corde vestro reuertimi-
ni ad Dominum, auferte deos alienos de
medio vestri, Baalim & Astaroth: & præ-
parate corda vestra Domino, & seruite ei
4 soli, & eruet vos de manu Philisthijm. *Ab-
stulerunt ergo filij Israel Baalim & Asta-
5 roth, & seruierunt Domino soli. *Dixit
autem Samuel: Congregate vniuersum Is-
rael in Masphath, vt orem pro vobis Domi
6 num. *Et conuenerunt in Masphath: hau-
seruntq. aquam, & effuderunt in conspectu
Domini, & ieiunauerunt in die illa, atque
dixerunt ibi: Peccauimus Domino. Iudica-
7 uitq. Samuel filios Israel in Masphath. *Et
audierunt Philisthijm quòd congregati es-
sent filij Israel in Masphath, & ascenderunt
satrapæ

satrapæ Philisthinorum ad Israel. Quod cũ
audissent filij Israel, timuerunt a facie Phi-
listhinorum. * Dixeruntq. ad Samuelem : 8
Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum
Deum nostrum, vt saluet nos de manu Phi-
listhinorum. * Tulit autem Samuel agnum 9
lactentem vnum, & obtulit illum holocau-
stum integrum Domino : & clamauit Sa-
muel ad Dominum pro Israel, & exaudiuit
eum Dominus. * Factum est autem, cum 10
Samuel offerret holocaustum, Philisthijm
iniere prœlium contra Israel: intonuit au-
tem Dominus fragore magno in die illa
super Philisthijm, & exterruit eos, & cæsi
sunt a facie Israel. * Egressiq. viri Israel de 11
Masphath persecuti sunt Philisthæos, &
percusserunt eos vsque ad locum, qui erat
subter Bethchar. * Tulit autem Samuel la- 12
pidem vnum, & posuit eum inter Masphath
& inter Sen: & vocauit nomen loci illius,
Lapis adiutorij. Dixitque: Hucusque auxi-
liatus est nobis Dominus. * Et humiliati 13
sunt Philisthijm, nec apposuerunt vltra vt
venirent in terminos Israel. Facta est itaque
manus Domini super Philisthæos, cunctis
diebus Samuelis. * Et redditæ sunt vrbes, 14
quas tulerant Philisthijm ab Israel, Israeli,
ab Accaron vsque Geth, & terminos suos:
liberauitq. Israel de manu Philisthinorum,
eratq. pax inter Israel & Amorrhæum. * Iu- 15
dicabat quoque Samuel Israelem cunctis
diebus vitæ suæ: * & ibat per singulos annos 16
circuiens Bethel & Galgala & Masphath, &
iudicabat Israelem in supradictis locis. * Re 17
uertebaturq. in Ramatha: ibi enim erat do-
mus eius, & ibi iudicabat Israelem: ædifica-
uit etiam ibi altare Domino.

CAP. VIII.

FACTVM est autem cum senuisset Sa- 1
muel, posuit filios suos iudices Israel.
* Fuitq. nomen filij eius primogeniti Ioel: 2
& nomen secundi Abia, iudicum in Bersa-
bee. * Et non ambulauerunt filij illius in 3
vijs eius: sed declinauerunt post auaritiam,
acceperuntq. munera, & peruerterunt iudi-
cium. * Congregati ergo vniuersi maiores 4
natu Israel, venerunt ad Samuelem in Ra-
5 matha. * Dixeruntq. ei: Ecce tu senuisti, &
filij tui non ambulant in vijs tuis: consti-
tue nobis regem, vt iudicet nos, sicut & vni-
6 uersæ habent nationes. * Displicuit sermo
in oculis Samuelis, eo quòd dixissent: Da
nobis regem, vt iudicet nos. Et orauit Sa-
7 muel ad Dominum. * Dixit autem Domi-
nus ad Samuelem: Audi vocem populi in
omnibus quæ loquuntur tibi. non enim te
abiecerunt, sed me, ne regnem super eos.
8 * Iuxta omnia opera sua, quæ fecerunt a die
qua eduxi eos de Ægypto vsque ad diem
hanc: sicut dereliquerunt me, & seruierunt
9 dijs alienis, sic faciunt etiam tibi. * Nunc er-
go vocem eorum audi: verumtamen con-
testare eos, & prædic eis ius regis, qui regna-
10 turus est super eos. * Dixit itaque Samuel
omnia verba Domini ad populum, qui pe-
11 tierat a se regem, * & ait: Hoc erit ius regis,
qui imperaturus est vobis: Filios vestros
tollet, & ponet in curribus suis, facietq. sibi
equites & præcursores quadrigarum suarũ,
12 * & constituet sibi tribunos, & centuriones,
& aratores agrorum suorum, & messores
segetum, & fabros armorum & curruum
13 suorum. * Filias quoque vestras faciet sibi
14 vnguẽtarias, & focarias, & panificas. * Agros
quoque vestros, & vineas, & olueta optima
15 tollet, & dabit seruis suis. * Sed & segetes
vestras, & vinearum reditus addecimabit,
16 vt det eunuchis & famulis suis. * Seruos
etiam vestros, & ancillas, & iuuenes opti-
mos, & asinos auferet, & ponet in opere suo.
17 * Greges quoque vestros addecimabit, vosq.
18 eritis ei serui. * Et clamabitis in die illa a
facie regis vestri, quem elegistis vobis: &
non exaudiet vos Dominus in die illa, quia
19 petistis vobis regem. * Noluit autem popu-
lus audire vocem Samuelis, sed dixerunt:
20 Nequaquã: rex enim erit super nos, * & eri-
mus nos quoque sicut omnes gentes: & iu-
dicabit nos rex noster, & egredietur ante
21 nos, & pugnabit bella nostra pro nobis. * Et
audiuit Samuel omnia verba populi, & lo-
22 cutus est ea in auribus Domini. * Dixit au-
tem Dominus ad Samuelem: Audi vocem

eorum,& constitue super eos regem. Et ait Samuel ad viros Israel: Vadat vnusquisque in ciuitatem suam.

Cap. IX.

ET erat vir de Beniamin nomine Cis, 1
filius Abiel,filij Seror,filij Bechorath,
filij Aphia,filij viri Iemini, fortis robore.
*Et erat ei filius vocabulo Saul, electus & 2
bonus:& non erat vir de filijs Israel melior
illo. ab humero & sursum eminebat super
omnem populum.*Perierant autem asinæ 3
Cis patris Saul:& dixit Cis ad Saul filium
suum:Tolle tecum vnum de pueris,& con-
surgens vade,& quære asinas. Qui cũ tran-
sissent per montem Ephraim,*& per terram 4
Salisa,& non inuenissent,transierunt etiam
per Terram Salim,& non erant: sed & per
Terram Iemini,& minime repererunt.*Cũ 5
autem venissent in Terram Suph,dixit Saul
ad puerum, qui erat cum eo: Veni & re-
uertamur,ne forte dimiserit pater meus asi-
nas,& solicitus sit pro nobis.*Qui ait ei: 6
Ecce vir Dei est in ciuitate hac,vir nobilis:
omne,quod loquitur, sine ambiguitate ve-
nit. nunc ergo eamus illuc,si forte indicet
nobis de via nostra,propter quam venimus.
*Dixitq. Saul ad puerum suum: Ecce ibi- 7
mus: quid feremus ad virum Dei? panis
defecit in sitarcijs nostris:& sportulã non
habemus,vt demus homini Dei, nec quid-
quam aliud.*Rursum puer respondit Sau- 8
li, & ait: Ecce inuenta est in manu mea
quarta pars statéris argenti, demus homi-
ni Dei, vt indicet nobis viam nostram.
*(Olim in Israel sic loquebatur vnusquis- 9
que vadens consulere Deum: Venite, &
eamus ad Videntem. Qui enim Propheta
dicitur hodie, vocabatur olim Videns.)
*Et dixit Saul ad puerum suum: Optimus 10
sermo tuus,Veni, eamus. Et ierunt in ciui-
tatem,in qua erat vir Dei.*Cumq. ascende- 11
rent cliuum ciuitatis, inuenerunt puellas
egredientes ad hauriendam aquam, & di-
xerunt eis:Num hic est Videns?*Quæ re- 12
spondentes,dixerunt illis:Hic est: ecce an-
te te,festina nunc: hodie enim venit in ci-
uitatem, quia sacrificiũ est hodie populi in
13 excelso.*Ingredientes vrbem,statim inue-
nietis eum antequam ascẽdat excelsum ad
vescendum. neque enim comesurus est po
pulus donec ille veniat: quia ipse benedicit
hostiæ, & deinceps comedunt qui vocati
sunt. Nunc ergo conscendite, quia hodie
14 reperietis eum.*Et ascenderunt in ciuitaté.
Cũq. illi ambularent in medio vrbis,appa-
ruit Samuel egrediens obuiam eis,vt ascen
15 deret in excelsum.*Dominus autem reue-
lauerat auriculam Samuelis ante vnã diem
16 quàm veniret Saul,dicens:*Hac ipsa hora,
quæ nũc est,cras mittam virũ ad te de Terra
Beniamin,& vnges eũ ducem super populũ
meum Israel:& saluabit populum meum de
manu Philisthinorum: quia respexi populũ
meum,venit enim clamor eorum ad me.
17 *Cũq. aspexisset Samuel Saulem,Dominus
dixit ei: Ecce,vir,quem dixeram tibi,iste do
18 minabitur populo meo.*Accessit auté Saul
ad Samuelem in medio portæ,& ait: Indi-
19 ca,oro,mihi,vbi est domus Videntis.*Et re-
spondit Samuel Sauli dicens: Ego sum Vi-
dens. ascende ante me in excelsum,vt co-
medatis mecum hodie,& dimittã te mane:
& omnia,quæ sunt in corde tuo, indicabo
20 tibi.*Et de asinis,quas nudiustertius perdi-
disti,ne solicitus sis,quia inuentæ sunt. Et
cuius erunt optima quæque Israel? nonne
21 tibi & omni domui patris tui?*Respondés
autem Saul,ait: Numquid non filius Iemini
ego sum de minima tribu Israel,& cogna-
tio mea nouissima inter omnes familias de
tribu Beniamin? quare ergo locutus es mi-
22 hi sermonem istum?*Assumens itaque Sa-
muel Saulem, & puerum eius, introduxit
eos in triclinium,& dedit eis locum in ca-
pite eorum,qui fuerant inuitati. erant enim
23 quasi triginta viri.*Dixitq. Samuel coco:
Da partem, quam dedi tibi, & præcepi vt
24 reponeres seorsum apud te.*Leuauit au-
tem cocus armum, & posuit ante Saul.
Dixitq. Samuel: Ecce quod remansit, pone
ante te, & comede: quia de industria ser-
uatum est tibi, quando populum vocaui.
Et comedit Saul cum Samuele in die illa.

*Et

*Et descenderunt de excelso in oppidum,& 25
locutus est cum Saule in solario: strauitq.
Saul in solario,& dormiuit.*Cumq. mane 26
surrexissent,& iam elucesceret,vocauit Sa-
muel Saulem in solario, dicens: Surge,&
dimittam te. Et surrexit Saul: egressiq. sunt
ambo, ipse videlicet, & Samuel.*Cumq. 27
descenderent in extrema parte ciuitatis,Sa-
muel dixit ad Saul: Dic puero vt antece-
dat nos,& transeat: tu autem subsiste pau-
lisper,vt indicem tibi verbum Domini.

CAP. X.

TVLIT autem Samuel lenticulam olei, 1
& effudit super caput eius,& deosculа-
tus est eum, & ait: Ecce,vnxit te Dominus
super hereditatem suam in principem,& li
berabis populum suum de manibus inimi-
corum eius, qui in circuitu eius sunt. Et
hoc tibi signum,quia vnxit te Deus in prin
cipem.*Cum abieris hodie a me, inuenies 2
duos viros iuxta sepulchrum Rachel in fi-
nibus Beniamin, in Meridie, dicentq. tibi:
Inuentæ sunt asinæ,ad quas ieras perquiren
das: & intermissis pater tuus asinis, solicitus
est pro vobis,& dicit: Quid faciam de filio
meo?*Cumq. abieris inde, & vltra trãsie- 3
ris,& veneris ad quercum Thabor, inueniẽt
te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Be-
thel,vnus portans tres hœdos, & alius tres
tortas panis,& alius portans lagenam vini.
*Cumq. te salutauerint,dabũt tibi duos pa 4
nes,& accipies de manu eorum.*Post hæc 5
venies in collem Dei,vbi est statio Philisthi-
norum: & cum ingressus fueris ibi vrbem,
obuium habebis gregem prophetarum de-
scendentium de excelso,& ante eos psalte-
rium & tympanum,& tibiam,& citharam,
ipsosq. prophetantes.*Et insiliet in te Spi- 6
ritus Domini,& prophetabis cum eis,& mu
taberis in virum alium.*Quando ergo eue- 7
nerint signa hæc omnia tibi,fac quæcũque
inuenerit manus tua,quia Dominus tecum
est.*Et descendes ante me in Galgala,(ego 8
quippe descendam ad te) vt offeras obla-
tionem,& immoles victimas pacificas: septẽ
diebus expectabis, donec veniam ad te, &

9 ostendam tibi quid facias.*Itaque cum
auertisset humerum suũ vt abiret a Samue-
le,immutauit ei Deus cor aliud,& venerũt
10 omnia signa hæc in die illa.*Veneruntq.
ad prædictum collem,& ecce cuneus pro-
phetarum obuius ei: & insiluit super eum
Spiritus Domini, & prophetauit in medio
11 eorum.*Videntes autem omnes qui noue-
rant eum heri & nudiustertius, quòd esset
cum prophetis,& prophetaret,dixerunt ad
inuicem: Quænam res accidit filio Cis?
12 num & Saul inter prophetas?*Respon-
ditq. alius ad alterum,dicens: Et quis pater
eorum? propterea versum est in prouer-
13 bium: Num & Saul inter prophetas?*Ces-
sauit autem prophetare, & venit ad excel-
14 sum.*Dixitq. patruus Saul ad eum, & ad
puerum eius: Quo abistis? Qui responde-
runt: Quærere asinas: quas cum non repe
15 rissemus,venimus ad Samuelem.*Et dixit
ei patruus suus: Indica mihi quid dixerit ti-
16 bi Samuel.*Et ait Saul ad patruum suum:
Indicauit nobis quia inuentæ essent asinæ.
De sermone autem regni non indicauit ei
17 quem locutus fuerat ei Samuel.*Et conuo
cauit Samuel populum ad Dominum in
18 Maspha:*& ait ad filios Israel: Hæc dicit
Dominus Deus Israel: Ego eduxi Israel de
Ægypto,& erui vos de manu Ægyptiorum,
& de manu omnium regum qui affligebant
19 vos.*Vos autem hodie proiecistis Deum ve
strum, qui solus saluauit vos de vniuersis
malis & tribulationibus vestris: & dixistis:
Nequaquam: sed regem constitue super
nos. Nunc ergo state coram Domino per
20 tribus vestras,& per familias.*Et applicuit
Samuel omnes tribus Israel,& cecidit sors
21 tribus Beniamin.*Et applicuit tribum Be-
niamin & cognationes eius, & cecidit co-
gnatio Metri, & peruenit vsque ad Saul fi-
lium Cis. Quæsierunt ergo eum,& non est
22 inuentus.*Et consuluerunt post hæc Do-
minum vtrumnam venturus esset illuc. Re-
sponditq. Dominus: Ecce absconditus est
23 domi.*Cucurrerunt itaque & tulerunt eum
inde: stetitq. in medio populi,& altior fuit
vniuerso populo ab humero & rursum.

*Et ait Samuel ad omnem populum: Cer- 24
te videtis quem elegit Dominus, quoniam
non sit similis illi in omni populo. Et cla-
mauit omnis populus,& ait: Viuat rex.*Lo 25
cutus est autem Samuel ad populum legẽ
regni,& scripsit in libro,& reposuit coram
Domino: & dimisit Samuel omnem popu
lum,singulos in domum suam.*Sed & Saul 26
abijt in domum suam in Gabaa: & abijt
cum eo pars exercitus, quorum tetigerat
Deus corda.*Filij vero Belial dixerunt: Nũ 27
saluare nos poterit iste? Et despexerunt
eum,& non attulerunt ei munera: ille ve-
ro dissimulabat se audire.

CAP. XI.

ET factum est quasi post mensem,ascen 1
dit Naas Ammonites, & pugnare cœ-
pit aduersum Iabes Galaad. Dixeruntq. om
nes viri Iabes ad Naas: Habeto nos fœde-
ratos, & seruiemus tibi. * Et respondit ad 2
eos Naas Ammonites: In hoc feriam vobis
cum fœdus,vt eruam omnium vestrũ ocu-
los dextros, ponamq. vos opprobrium in
vniuerso Israel.*Et dixerunt ad eum senio- 3
res Iabes: Concede nobis septem dies,vt
mittamus nuncios ad vniuersos terminos
Israel: & si nõ fuerit qui defendat nos,egrẽ
diemur ad te. * Venerunt ergo nuncij in 4
Gabaa Saulis: & locuti sunt verba hæc,au-
diente populo: & leuauit omnis populus
vocem suã,& fleuit.*Et ecce Saul veniebat, 5
sequens boues de agro,& ait: Quid habet
populus quod plorat? Et narrauerũt ei ver
ba virorum Iabes.* Et insiliuit Spiritus Do- 6
mini in Saul,cũ audisset verba hæc,& iratus
est furor eius nimis.* Et assumens vtrum- 7
que bouem,cõcidit in frusta,misitq. in om
nes terminos Israel per manum nunciorũ,
dicens: Quicumque non exierit,& secutus
fuerit Saul & Samuel, sic fiet bobus eius.
Inuasit ergo timor Domini populum, &
egressi sunt quasi vir vnus.*Et recensuit eos 8
in Bezech: fueruntq. filiorum Israel trecen
ta millia: virorum autem Iuda triginta mil-
lia.*Et dixerunt nuncijs,qui venerant: Sic 9
dicetis viris,qui sunt in Iabes Galaad: Cras
erit vobis salus, cum incaluerit sol. Vene-
runt ergo nuncij, & annunciauerunt viris
10 Iabes: qui lætati sunt.*Et dixerunt: Mane
exibimus ad vos: & facietis nobis omne
11 quod placuerit vobis.* Et factum est,cum
dies crastinus venisset, constituit Saul po-
pulum in tres partes: & ingressus est media
castra in vigilia matutina,& percussit Am-
mon vsque dum incalesceret dies: reliqui
autem dispersi sunt,ita vt non relinqueren
12 tur in eis duo pariter.* Et ait populus ad
Samuelem: Quis est iste qui dixit: Saul
num regnabit super nos? Date viros,& in-
13 terficiemus eos.* Et ait Saul: Non occide-
tur quisquam in die hac,quia hodie fecit
14 Dominus salutem in Israel.* Dixit autem
Samuel ad populum: Venite,& eamus in
15 Galgala,& innouemus ibi regnum. * Et
perrexit omnis populus in Galgala, & fe-
cerunt ibi regem Saul coram Domino in
Galgala,& immolauerunt ibi victimas pa-
cificas coram Domino. Et lætatus est ibi
Saul, & cuncti viri Israel nimis.

CAP. XII.

1 DIXIT autem Samuel ad vniuersum Is-
rael: Ecce audiui vocem vestram iux-
ta omnia quæ locuti estis ad me,& consti-
2 tui super vos regem.*Et nunc rex graditur
ante vos: ego autem senui,& incanui: por-
ro filij mei vobiscum sunt: itaque conuer-
satus coram vobis ab adolescentia mea vs-
3 que ad hanc diem,ecce præsto sum.* Lo-
quimini de me coram Domino, & coram
Christo eius,vtrum bouem cuiusquam tu-
lerim,aut asinum: si quempiam calumnia-
tus sum,si oppressi aliquem,si de manu cu-
iusquam munus accepi: & contemnam il-
4 lud hodie,restituamq. vobis.*Et dixerunt:
Non es calumniatus nos,neque oppressisti,
neque tulisti de manu alicuius quippiam.
5 *Dixitq. ad eos: Testis est Dominus aduer-
sum vos,& testis Christus eius in die hac,
quia non inueneritis in manu mea quip-
6 piam. Et dixerunt: Testis.*Et ait Samuel
ad populum: Dominus qui fecit Moysen
& Aaron,& eduxit patres nostros de Terra
Ægy-

Ægypti.*Nunc ergo ſtate, vt iudicio con- 7
tendam aduerſum vos coram Domino de
omnibus miſericordijs Domini, quas fecit
vobiſcum,& cũ patribus veſtris: * quo mo- 8
do Iacob ingreſſus eſt in Ægyptum,& cla-
mauerunt patres veſtri ad Dominum: &
miſit Dominus Moyſen & Aaron,& eduxit
patres veſtros de Ægypto: & collocauit
eos in loco hoc. * Qui obliti ſunt Domini 9
Dei ſui,& tradidit eos in manu Siſaræ ma-
giſtri militiæ Haſor,& in manu Philiſthino-
rum, & in manu regis Moab, & pugnaue-
runt aduerſum eos.* Poſtea autem clama- 10
uerunt ad Dominum, & dixerunt: Pecca-
uimus,quia dereliquimus Dominum,& ſer-
uiuimus Baalim & Aſtaroth: nunc ergo
erue nos de manu inimicorum noſtrorum,
& ſeruiemus tibi.*Et miſit Dominus Iero- 11
baal,& Badan, & Iephte,& Samuel,& eruit
vos de manu inimicorum veſtrorũ per cir-
cuitum,& habitaſtis confidenter.*Videntes 12
autem quòd Naas rex filiorum Ammon
veniſſet aduerſum vos, dixiſtis mihi: Ne-
quaquam, ſed rex imperabit nobis: cum
Dominus Deus veſter regnaret in vobis.
*Nunc ergo præſto eſt rex veſter,quem ele- 13
giſtis & petiſtis: ecce dedit vobis Dominus
regem.*Si timueritis Dominum, & ſeruie- 14
ritis ei,& audieritis vocem eius,& non exa-
ſperaueritis os Domini: eritis & vos, & rex
qui imperat vobis, ſequentes Dominum
Deum veſtrum.*ſi autem non audieritis vo- 15
cem Domini,ſed exaſperaueritis ſermones
eius,erit manus Domini ſuper vos,& ſuper
patres veſtros.*Sed & nunc ſtate, & videte 16
rem iſtam grandem quam facturus eſt Do-
minus in conſpectu veſtro.*Numquid non 17
meſſis tritici eſt hodie? inuocabo Domi-
num, & dabit voces & pluuias: & ſcietis,
& videbitis quia grande malum feceritis
vobis in conſpectu Domini, petentes ſu-
per vos regem.*Et clamauit Samuel ad Do- 18
minum,& dedit Dominus voces & pluuias
in illa die.*Et timuit omnis populus nimis 19
Dominum & Samuelem,& dixit vniuerſus
populus ad Samuelem: Ora pro ſeruis tuis
ad Dominum Deum tuum, vt non moria-
mur. addidimus enim vniuerſis peccatis
noſtris malum,vt peteremus nobis regem.
20 *Dixit autem Samuel ad populum: Nolite
timere, vos feciſtis vniuerſum malum hoc:
verumtamen nolite recedere a tergo Do-
mini, ſed ſeruite Domino in omni corde
21 veſtro.*Et nolite declinare poſt vana, quæ
non proderunt vobis, neque eruent vos,
22 quia vana ſunt.*Et non derelinquet Domi-
nus populum ſuum propter nomen ſuum
magnum: quia iurauit Dominus facere vos
23 ſibi populum.*Abſit autem a me hoc pec-
catum in Dominum, vt ceſſem orare pro
vobis,& docebo vos viam bonam & rectã.
24 *Igitur timete Dominum, & ſeruite ei in
veritate, & ex toto corde veſtro. vidiſtis
enim magnifica quæ in vobis geſſerit.
25 *Quòd ſi perſeueraueritis in malitia: & vos
& rex veſter pariter peribitis.

CAP. XIII.

1 FILIVS vnius anni erat Saul cum regna-
re cœpiſſet,duobus autem annis regna-
2 uit ſuper Iſrael.*Et elegit ſibi Saul tria mil-
lia de Iſrael: & erant cum Saul duo millia
in Machmas,& in monte Bethel: mille au-
tem cum Ionatha in Gabaa Beniamin. por-
ro ceterum populum remiſit vnumquem-
3 que in tabernacula ſua. * Et percuſſit Io-
nathas ſtationẽ Philiſthinorum, quæ erat in
Gabaa. Quod cum audiſſent Philiſthijm,
Saul cecinit buccina in omni terra, dicens:
4 Audiant Hebræi.*Et vniuerſus Iſrael audi-
uit huiuſcemodi famam: Percuſſit Saul ſta-
tionem Philiſthinorum: & erexit ſe Iſrael
aduerſus Philiſthijm. Clamauit ergo po-
5 pulus poſt Saul in Galgala.*Et Philiſthijm
congregati ſunt ad prœliandum contra Iſ-
rael, triginta millia curuum, & ſex millia
equitum, & reliquum vulgus, ſicut arena
quæ eſt in littore maris plurima. Et aſcen-
dentes caſtrametati ſunt in Machmas ad
6 Orientem Bethauen.* Quod cum vidiſſent
viri Iſrael ſe in arcto poſitos,(afflictus enim
erat populus) abſconderunt ſe in ſpelun-
cis,& in abditis, in petris quoque,& in an-
7 tris,& in ciſternis.*Hebræi autẽ tranſierunt
Iorda-

Iordanem in Terrã Gad & Galaad. Cumq.
adhuc esset Saul in Galgala, vniuersus po-
pulus perterritus est, qui sequebatur eum.
*Et expectauit septem diebus iuxta placitũ 8
Samuelis, & non venit Samuel in Galgala,
dilapsusq. est populus ab eo.* Ait ergo Saul: 9
Afferte mihi holocaustum, & pacifica. Et
obtulit holocaustum. *Cumq. complesset 10
offerens holocaustum, ecce Samuel venie-
bat: & egressus est Saul obuiam ei vt salu-
taret eum. *Locutusq. est ad eum Samuel: 11
Quid fecisti? Respondit Saul: Quia vidi
quòd populus dilaberetur a me, & tu non
veneras iuxta placitos dies, porro Phili-
sthijm congregati fuerant in Machmas, *di- 12
xi: Nunc descendent Philisthijm ad me in
Galgala, & faciem Domini non placaui.
Necessitate compulsus, obtuli holocaustũ.
*Dixitq. Samuel ad Saul: Stulte egisti, nec 13
custodisti mandata Domini Dei tui, quæ
præcepit tibi. Quod si non fecisses, iam nũc
præparasset Dominus regnum tuum super
Israel in sempiternũ, *sed nequaquã regnũ 14
tuum vltra consurget. Quæsiuit Dominus
sibi virum iuxta cor suum: & præcepit ei
Dominus vt esset dux super populum suũ,
eo quòd non seruaueris quæ præcepit Do-
minus. *Surrexit autem Samuel, & ascendit 15
de Galgalis in Gabaa Beniamin. Et reliqui
populi ascenderunt post Saul obuiam po-
pulo, qui expugnabant eos veniẽtes de Gal-
gala in Gabaa, in colle Beniamin. Et recen-
suit Saul populum, qui inuenti fuerant cũ
eo, quasi sexcentos viros. *Et Saul & Iona- 16
thas filius eius, populusq. qui inuentus fue-
rat cum eis, erat in Gabaa Beniamin: por-
ro Philisthijm consederant in Machmas.
*Et egressi sunt ad prædandũ de castris Phi 17
listhinorũ tres cunei. Vnus cuneus perge-
bat contra viam Ephra ad Terrã Sual. *por- 18
ro alius ingrediebatur per viã Beth horon.
tertius autem verterat se ad iter termini im
minentis valli Seboim contra desertum.
* Porro faber ferrarius non inueniebatur 19
in omni Terra Israel. cauerant enim Phi-
listhijm, ne forte facerent Hebræi gladium
aut lanceam. * Descendebat ergo omnis 20
Israel ad Philisthijm, vt exacueret vnusquis-
que vomerem suum, & ligonem & secu-
21 rim & sarculum. * Retusæ itaque erant
acies vomerum, & ligonum, & tridentum,
& securium, vsque ad stimulum corrigen-
22 dum. *Cumq. venisset dies prœlij, non est
inuentus ensis & lancea in manu totius po-
puli, qui erat cum Saule & Ionatha, exce-
23 pto Saul & Ionatha filio eius. *Egressa est
autem statio Philisthijm, vt transcenderet
in Machmas.

CAP. XIIII.

1 ET accidit quadam die vt diceret Iona-
thas filius Saul ad adolescentem armi-
gerum suum: Veni, & transeamus ad statio-
nem Philisthinorum, quæ est trans locum
illum. Patri autem suo hoc ipsum non in-
2 dicauit. *Porro Saul morabatur in extrema
parte Gabaa sub malogranato, quæ erat in
Magron: & erat populus cum eo quasi sex-
3 centorum virorum. *Et Achias filius Achi-
tob fratris Ichabod filij Phinees, qui ortus
fuerat ex Heli sacerdote Domini in Silo,
portabat ephod. Sed & populus ignora-
4 bat quo isset Ionathas. *Erant autem inter
ascensus, per quos nitebatur Ionathas trãsi-
re ad stationem Philisthinorum, eminentes
petræ ex vtraque parte, & quasi in modum
dentium scopuli hinc & inde prærupti, no-
5 men vni Boses, & nomen alteri Sene: *vnus
scopulus prominens ad Aquilonem ex ad-
uerso Machmas, & alter ad Meridiem con-
6 tra Gabaa. *Dixit autem Ionathas ad ado-
lescentem armigerum suum: Veni, transea-
mus ad stationem incircumcisorum horum,
si forte faciat Dominus pro nobis: quia
non est Domino difficile saluare vel in mul-
7 tis, vel in paucis. *Dixitq. ei armiger suus:
Fac omnia, quæ placent animo tuo: per-
ge quò cupis, & ero tecum vbicumque vo-
8 lueris. *Et ait Ionathas: Ecce nos transi-
mus ad viros istos. Cumq. apparuerimus
9 eis, *si taliter locuti fuerint ad nos, manete
donec veniamus ad vos: stemus in loco
10 nostro, nec ascendamus ad eos. * Si au-
tem dixerint: Ascendite ad nos: ascenda-

mus, quia tradidit eos Dominus in mani-
bus nostris, hoc erit nobis signum. *Appa- 11
ruit igitur vterque stationi Philisthinorum:
dixeruntq. Philisthijm: En Hebræi egre-
diuntur de cauernis, in quibus absconditi
fuerant. *Et locuti sunt viri de statione ad 12
Ionatham, & ad armigerum eius, dixerunt-
que: Ascendite ad nos, & ostendemus vo-
bis rem. Et ait Ionathas ad armigerum
suum: Ascendamus, sequere me: tradidit
enim Dominus eos in manus Israel. *Ascē- 13
dit autem Ionathas manibus & pedibus
reptans, & armiger eius post eum. Itaque
alij cadebant ante Ionatham, alios armi-
ger eius interficiebat sequens eum. *Et 14
facta est plaga prima, qua percussit Iona-
thas & armiger eius, quasi viginti virorum
in media parte iugeri, quam par boum in
die arare consueuit. *Et factum est mira- 15
culum in castris, per agros: sed & omnis
populus stationis eorum, qui ierant ad præ-
dandum, obstupuit, & conturbata est terra:
& accidit quasi miraculum a Deo. *Et re- 16
spexerunt speculatores Saul, qui erant in
Gabaa Beniamin, & ecce multitudo pro-
strata, & huc illucq. diffugiens. *Et ait Saul 17
populo, qui erat cum eo: Requirite, & vi-
dete quis abierit ex nobis. Cumq. requi-
sissent, repertum est non adesse Ionatham,
& armigerum eius. *Et ait Saul ad Achiam: 18
Applica arcam Dei. (Erat enim ibi arca
Dei in die illa cum filijs Israel.) *Cumq. 19
loqueretur Saul ad sacerdotem, tumultus
magnus exortus est in castris Philisthino-
rum: crescebatq. paulatim, & clarius reso-
nabat. Et ait Saul ad sacerdotem: Con-
trahe manum tuam. *Conclamauit ergo 20
Saul, & omnis populus, qui erat cum eo, &
venerunt vsque ad locum certaminis: &
ecce versus fuerat gladius vniuscuiusque
ad proximum suum, & cædes magna ni-
mis. *Sed & Hebræi qui fuerant cum Phi- 21
listhijm heri & nudiustertius, ascenderantq.
cum eis in castris, reuersi sunt vt essent cū
Israel, qui erant cum Saul & Ionatha. *Om- 22
nes quoque Israelitæ, qui se absconderant
in monte Ephraim, audientes quòd fugis-
sent Philisthæi, sociauerunt se cum suis in
prœlio. Et erant cum Saul, quasi decem
23 millia virorum. *Et saluauit Dominus in
die illa Israel. pugna autem peruenit vs-
24 que ad Bethauen. *Et viri Israel sociati
sunt sibi in die illa: adiurauit autem Saul
populum, dicens: Maledictus vir, qui co-
mederit panem vsque ad vesperam, donec
vlciscar de inimicis meis. Et non mandu-
25 cauit vniuersus populus panem: *omneq.
terræ vulgus venit in saltū, in quo erat mel
26 super faciem agri. *Ingressus est itaque po
pulus saltū, & apparuit fluens mel, nullusq.
applicuit manum ad os suum. timebat enim
27 populus iuramentum. *Porro Ionathas non
audierat cum adiuraret pater eius populū:
extenditq. summitatem virgæ, quam habe-
bat in manu, & intinxit in fauum mellis:
& conuertit manum suam ad os suum, &
28 illuminati sunt oculi eius. *Respondensq.
vnus de populo, ait: Iureiurando constrin-
xit pater tuus populum, dicens: Maledi-
ctus vir, qui comederit panem hodie. (de-
29 fecerat autem populus) *Dixitq. Ionathas,
Turbauit pater meus terram: vidistis ipsi
quia illuminati sunt oculi mei, eo quòd gu-
30 stauerim paululum de melle isto: *quanto
magis si comedisset populus de præda ini-
micorum suorum, quam reperit? nonne
maior plaga facta fuisset in Philisthijm?
31 *Percusserunt ergo in die illa Philisthæos a
Machmis vsque in Aialon. Defatigatus est
32 autem populus nimis: *& versus ad prædam
tulit oues, & boues, & vitulos, & macta-
uerunt in terra: comeditq. populus cum
33 sanguine. *Nunciauerunt autem Sauli di-
centes quòd populus peccasset Domino,
comedens cum sanguine. Qui ait: Præua-
ricati estis: voluite ad me iam nunc saxum
34 grande. *Et dixit Saul: Dispergimini in
vulgus, & dicite eis vt adducat ad me vnus-
quisque bouem suum & arietem, & occidi-
te super istud, & vescimini, & non pecca-
bitis Domino comedentes cum sanguine.
Adduxit itaque omnis populus vnusquis-
que bouem in manu sua vsque ad noctem:
35 & occiderunt ibi. *Ædificauit autem Saul
altare

altare Domino; tuncq. primum cœpit ædificare altare Domino. *Et dixit Saul: Ir- 36
ruamus super Philisthæos nocte, & vastemus eos vsquedum illucescat mane, nec relinquamus ex eis virum. Dixitq. populus: Omne quod bonum videtur in oculis tuis, fac. Et ait sacerdos: Accedamus huc ad
Deum. *Et consuluit Saul Dominum: Num 37
persequar Philisthijm? si trades eos in manus Israel? Et non respondit ei in die illa.
*Dixitq. Saul: Applicate huc vniuersos an- 38
gulos populi: & scitote, & videte per quem
acciderit peccatum hoc hodie. *Viuit Do- 39
minus saluator Israel, quia si per Ionatham filium meum factum est, absque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. *Et ait ad vniuer 40
sum Israel: Separamini vos in partem vnã, & ego cum Ionatha filio meo ero in parte altera. Respõditq. populus ad Saul: Quod
bonum videtur in oculis tuis, fac. *Et di- 41
xit Saul ad Dominum Deum Israel: Domine Deus Israel da indicium: quid est quòd non responderis seruo tuo hodie? Si in me, aut in Ionatha filio meo est iniquitas hæc, da ostensionem: aut si hæc iniquitas est in populo tuo, da sanctitatem. Et deprehensus est Ionathas & Saul, popu-
lus autem exiuit. *Et ait Saul: Mittite sor- 42
tem inter me, & inter Ionatham filium meũ.
Et captus est Ionathas. *Dixit autem Saul 43
ad Ionatham: Indica mihi quid feceris. Et indicauit ei Ionathas, & ait: Gustans gustaui in summitate virgæ, quæ erat in manu mea, paululum mellis, & ecce ego morior.
*Et ait Saul: Hæc faciat mihi Deus, & hæc 44
addat, quia morte morieris Ionatha. *Di- 45
xitq. populus ad Saul: Ergone Ionathas morietur, qui fecit salutem hanc magnam in Israel? hoc nefas est: viuit Dominus, si ceciderit capillus de capite eius in terram, quia cum Deo operatus est hodie. Liberauit ergo populus Ionatham, vt non more-
retur. *Recessitq. Saul, nec persecutus est 46
Philisthijm: porro Philisthijm abierunt in 47
loca sua. *Et Saul, confirmato regno super Israel, pugnabat per circuitum aduersum omnes inimicos eius, contra Moab, & filios Ammon, & Edom, & reges Soba, & Philisthæos: & quocumque se verterat, su-
48 perabat. *Congregatoq. exercitu, percussit Amalec, & eruit Israel de manu vastatorum
49 eius. *Fuerunt autem filij Saul, Ionathas & Iessui, & Melchisua: & nomina duarum filiarum eius, nomen primogenitæ Merob,
50 & nomen minoris Michol. *Et nomẽ vxoris Saul, Achinoam filia Achimaas: & nomẽ principis militiæ eius Abner, filius Ner,
51 patruelis Saul. *Porro Cis fuit pater Saul, &
52 Ner pater Abner, filius Abiel. *Erat autem bellum potens aduersum Philisthæos omnibus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Saul virum fortem, & aptum ad prœlium, sociabat eum sibi.

CAP. XV.

1 ET dixit Samuel ad Saul: Me misit Dominus, vt vngerem te in regem super populum eius Israel: nũc ergo audi vocem
2 Domini: *Hæc dicit Dominus exercituum: Recẽsui quæcumque fecit Amalec Israeli: quomodo restitit ei in via cum ascenderet
3 de Ægypto. *Nunc ergo vade, & percute Amalec, & demolire vniuersa eius: non parcas ei, & non concupiscas ex rebus ipsius aliquid: sed interfice a viro vsque ad mulierem, & paruulum atque lactentem, bo-
4 uem & ouem, camelum & asinum. *Præcepit itaque Saul populo, & recensuit eos quasi agnos: ducenta millia peditum, &
5 decem millia virorum Iuda. *Cumq. venisset Saul vsque ad ciuitatem Amalec, te-
6 tẽdit insidias in torrente. *Dixitq. Saul Cinæo: Abite, recedite, atque descendite ab Amalec: ne forte inuoluam te cum eo. tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filijs Israel, cum ascenderent de Ægypto. Et
7 recessit Cinæus de medio Amalec. *Percussitq. Saul Amalec ab Heuila, donec venias
8 ad Sur, quæ est e regione Ægypti. *Et apprehendit Agag regem Amalec viuũ: omne autem vulgus interfecit in ore gladij.
9 *Et pepercit Saul, & populus Agag, & optimis gregibus ouium & armentorum, &

vestibus

vestibus & arietibus, & vniuersis, quæ pul-
chra erant, nec voluerunt disperdere ea:
quidquid vero vile fuit & reprobum, hoc
demoliti sunt. *Factum est autem verbum 10
Domini ad Samuel, dicens: *Pœnitet me 11
quòd constituerim Saul regem: quia dere-
liquit me, & verba mea opere non impleuit.
Contristatusq. est Samuel, & clamauit ad
Dominum tota nocte. *Cumq. de nocte 12
surrexisset Samuel, vt iret ad Saul mane,
nunciatum est Samueli, eo quòd venisset
Saul in Carmelum, & erexisset sibi forni-
cem triumphalem, & reuersus transisset, de-
scendissetq. in Galgala. Venit ergo Samuel
ad Saul, & Saul offerebat holocaustum Do-
mino de initijs prædarum, quæ attulerat ex
Amalec. *Et cum venisset Samuel ad Saul, 13
dixit ei Saul: Benedictus tu Domino, im-
pleui verbum Domini. *Dixitq. Samuel: 14
Et quæ est hæc vox gregum, quæ resonat
in auribus meis, & armentorum, quam ego
audio? *Et ait Saul: De Amalec adduxe- 15
runt ea: pepercit enim populus melioribus
ouibus & armentis vt immolarentur Do-
mino Deo tuo, reliqua vero occidimus. *Ait 16
autem Samuel ad Saul: Sine me, & indica-
bo tibi quæ locutus sit Dominus ad me no-
cte. Dixitq. ei: Loquere. *Et ait Samuel: 17
Nonne cum paruulus esses in oculis tuis,
caput in tribubus Israel factus es? vnxitq.
te Dominus in regem super Israel, *& misit 18
te Dominus in viam, & ait: Vade, & interfi-
ce peccatores Amalec, & pugnabis contra
eos vsque ad internecionem eorum. *Quare 19
ergo non audisti vocem Domini: sed versus
ad prædam es, & fecisti malum in oculis
Domini? *Et ait Saul ad Samuelem: Immo 20
audiui vocem Domini, & ambulaui in via
per quam misit me Dominus, & adduxi
Agag regem Amalec, & Amalec interfeci.
*Tulit autem de præda populus oues & bo- 21
ues, primitias eorum quæ cæsa sunt, vt im-
molet Domino Deo suo in Galgalis. *Et 22
ait Samuel: Numquid vult Dominus holo-
causta & victimas, & non potius vt obedia-
tur voci Domini? Melior est enim obe-
dientia quàm victimæ: & auscultare magis

23 quàm offerre adipem arietum. *quoniam
quasi peccatum ariolandi est, repugnare:
& quasi scelus idololatriæ, nolle acquiesce-
re. Pro eo ergo quòd abiecisti sermonē Do-
24 mini, abiecit te Dominus ne sis rex. *Dixitq.
Saul ad Samuelem: Peccaui, quia præuari-
catus sum sermonem Domini, & verba tua,
timens populum, & obediens voci eorum.
25 *Sed nunc porta, quæso, peccatum meum,
& reuertere mecum, vt adorem Dominum.
26 *Et ait Samuel ad Saul: Non reuertar te-
cum, quia proiecisti sermonem Domini, &
proiecit te Dominus ne sis rex super Israel.
27 *Et conuersus est Samuel vt abiret: ille au-
tem apprehendit summitatem pallij eius,
28 quæ & scissa est. *Et ait ad eum Samuel:
Scidit Dominus regnum Israel a te hodie,
& tradidit illud proximo tuo meliori te.
29 *Porro Triumphator in Israel non parcet,
& pœnitudine non flectetur: neque enim
30 homo est vt agat pœnitentiam. *At ille ait:
Peccaui: sed nunc honora me coram senio-
ribus populi mei, & coram Israel, & reuer-
tere mecum, vt adorem Dominum Deum
31 tuum. *Reuersus ergo Samuel secutus est
32 Saulem: & adorauit Saul Dominum. *Di-
xitq. Samuel: Adducite ad me Agag regem
Amalec. Et oblatus est ei Agag pinguissi-
mus, & tremens. Et dixit Agag: Siccine se-
33 parat amara mors? *Et ait Samuel: Sicut
fecit absque liberis mulieres gladius tuus,
sic absque liberis erit inter mulieres mater
tua. Et in frusta concidit eum Samuel co-
34 ram Domino in Galgalis. *Abijt autem Sa-
muel in Ramatha: Saul vero ascendit in
35 domum suam in Gabaa. *Et non vidit Sa-
muel vltra Saul vsque ad diem mortis suæ:
verumtamen lugebat Samuel Saulem, quo-
niam Dominum pœnitebat quòd consti-
tuisset eum regem super Israel.

CAP. XVI.

1 DIXITQ. Dominus ad Samuelem: Vs-
quequo tu luges Saul, cum ego pro-
iecerim eum ne regnet super Israel? imple
cornu tuum oleo, & veni, vt mittam te ad
Isai Bethlehemitem: prouidi enim in filijs
eius

eius mihi regem.*Et ait Samuel: Quo mo- 2
do vadam? audiet enim Saul, & interficiet
me. Et ait Dominus: Vitulum de armento
tolles in manu tua,& dices: Ad immolandum Domino veni.*Et vocabis Isai ad vi- 3
ctimam, & ego ostendam tibi quid facias,
& vnges quemcumque monstrauero tibi.
*Fecit ergo Samuel,sicut locutus est ei Do- 4
minus. Venitq. in Bethlehem, & admirati
sunt seniores ciuitatis,occurrentes ei,dixeruntque: Pacificusne est ingressus tuus?
*Et ait: Pacificus: ad immolandum Domi- 5
no veni,sanctificamini,& venite mecum vt
immolem. Sanctificauit ergo Isai & filios
eius,& vocauit eos ad sacrificium.* Cumq. 6
ingressi essent,vidit Eliab, & ait: Num coram Domino est Christus eius? * Et dixit 7
Dominus ad Samuelem: Ne respicias vultum eius, neque altitudinem staturæ eius:
quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum
hominis ego iudico: homo enim videt ea
quæ parent, Dominus autem intuetur cor.
*Et vocauit Isai Abinadab,& adduxit eum 8
coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus.* Adduxit autē Isai Samma, 9
de quo ait: Etiam hunc non elegit Dominus.*Adduxit itaque Isai septem filios suos 10
coram Samuele: & ait Samuel ad Isai: Non
elegit Dominus ex istis.*Dixitq. Samuel ad 11
Isai: Numquid iam completi sunt filij? Qui
respondit: Adhuc reliquus est paruulus,&
pascit oues. Et ait Samuel ad Isai: Mitte,&
adduc eum: nec enim discumbemus prius
quàm huc ille veniat.* Misit ergo, & addu- 12
xit eum. Erat autē rufus,& pulcher aspectu,decoraq. facie. & ait Dominus: Surge,
vnge eum, ipse est enim.* Tulit ergo Sa- 13
muel cornu olei,& vnxit eum in medio fratrum eius: & directus est Spiritus Domini
a die illa in Dauid,& deinceps: surgensq.
Samuel abijt in Ramatha.* Spiritus autem 14
Domini recessit a Saul & exagitabat eum
spiritus nequam,a Domino. * Dixeruntq. 15
serui Saul ad eum: Ecce spiritus Dei malus exagitat te.* Iubeat dominus noster,& 16
serui tui,qui coram te sunt,quærent hominem scientem psallere cithara, vt quando
arripuerit te spiritus Domini malus,psallat
17 manu sua, & leuius feras. * Et ait Saul ad
seruos suos: Prouidete ergo mihi aliquem
bene psallentem, & adducite eum ad me.
18 *Et respondens vnus de pueris, ait: Ecce
vidi filium Isai Bethlehemitem scientem
psallere, & fortissimum robore, & virum
bellicosum, & prudentem in verbis, & virum pulchrum: & Dominus est cum eo.
19 *Misit ergo Saul nuncios ad Isai, dicens:
Mitte ad me Dauid filium tuum,qui est in
20 pascuis.*Tulit itaque Isai asinum plenum
panibus, & lagenam vini, & hœdum de
capris vnum, & misit per manum Dauid
21 filij sui Sauli.* Et venit Dauid ad Saul, &
stetit coram eo: at ille dilexit eum nimis,
22 & factus est eius armiger.* Misitq. Saul ad
Isai,dicens: Stet Dauid in conspectu meo:
23 inuenit enim gratiam in oculis meis.* Igitur quandocumque spiritus Domini malus
arripiebat Saul, Dauid tollebat citharam,
& percutiebat manu sua, & refocillabatur
Saul,& leuius habebat. recedebat enim ab
eo spiritus malus.

CAP. XVII.

1 CONGREGANTES autem Philisthijm
agmina sua in prœlium,conuenerunt
in Socho Iudæ: & castrametati sunt inter
2 Socho & Azeca in finibus Dommim.*Porro Saul & filij Israel congregati venerunt
in Vallem terebinthi, & direxerunt aciem
3 ad pugnandum contra Philisthijm.* Et
Philisthijm stabant super montem ex parte hac,& Israel stabat supra montem ex al-
4 tera parte: vallisq. erat inter eos.*Et egressus est vir spurius de castris Philisthinorum
nomine Goliath, de Geth, altitudinis sex
5 cubitorum & palmi: * & cassis ærea super
caput eius,& lorica squamata induebatur.
porrò pondus loricæ eius, quinque millia
6 siclorum æris erat:*& ocreas æreas habebat
in cruribus: & clypeus æreus tegebat hu-
7 meros eius.* hastile autem hastæ eius erat
quasi liciatorium texentium. ipsum autem
ferrum hastæ eius sexcentos siclos habebat
ferri: & armiger eius antecedebat eum.
*Stansq.

*Stansq. clamabat aduersum phalangas Is- 8
rael,& dicebat eis: Quare venistis parati ad
prælium? Numquid ego non sum Phili-
sthæus, & vos serui Saul? Eligite ex vobis
virum,& descendat ad singulare certamen.
*si quiuerit pugnare mecum,& percusserit 9
me,erimus vobis serui: si autem ego præua-
luero,& percussero eum,vos serui eritis, &
seruietis nobis.*Et aiebat Philisthæus: Ego 10
exprobraui agminibus Israel hodie: Date
mihi virum, & ineat mecum singulare cer-
tamen.*Audiens autem Saul,& omnes Is- 11
raelitæ sermones Philisthæi huiuscemodi,
stupebant,& metuebant nimis.*Dauid,au- 12
tem erat filius viri Ephrathæi,de quo supra
dictum est,de Bethlehem Iuda,cui nomen
erat Isai,qui habebat octo filios,& erat vir
in diebus Saul senex,& grandæuus inter vi-
ros.*Abierunt autem tres filij eius maiores 13
post Saul in prœlium: & nomina trium fi-
liorum eius, qui perrexerunt ad bellum,
Eliab primogenitus,& secūdus Abinadab,
tertiusq. Samma: * Dauid autem erat mi- 14
nimus.Tribus ergo maioribus secutis Sau-
lem,*abijt Dauid, & reuersus est a Saul, vt 15
pasceret gregem patris sui in Bethlehem.
*Procedebat vero Philisthæus mane & ve- 16
spere,& stabat quadraginta diebus.*Dixit 17
autem Isai ad Dauid filium suum: Accipe
fratribus tuis ephi polentæ,& decem panes
istos, & curre in castra ad fratres tuos,*& 18
decem formellas casei has deferes ad tri-
bunū:& fratres tuos visitabis,si recte agant:
& cum quibus ordinati sunt, disce.* Saul 19
autem,& illi,& omnes filij Israel, in Valle
terebinthi pugnabāt aduersum Philisthijm.
*Surrexit itaque Dauid mane, & commen- 20
dauit gregem custodi: & onustus abijt, si-
cut præceperat ei Isai. Et venit ad locum
Magala,& ad exercitum,qui egressus ad pu
gnam vociferatus erat in certamine.*Dire- 21
xerat enim aciem Israel, sed & Philisthijm
ex aduerso fuerant præparati. * Derelin- 22
quens ergo Dauid vasa,quæ attulerat, sub
manu custodis ad sarcinas, cucurrit ad lo-
cum certaminis, & interrogabat si omnia
recte agerentur erga fratres suos.* Cumq. 23
adhuc ille loqueretur eis,apparuit vir ille
spurius ascendens,Goliath nomine, Phili-
sthæus,de Geth,de castris Philisthinorum:
& loquente eo hæc eadem verba audiuit
24 Dauid.*Omnes autem Israelitæ, cum vidis
sent virum,fugerunt a facie eius, timentes
25 eum valde.* Et dixit vnus quispiam de Is-
rael: Num vidistis virū hunc,qui ascendit?
ad exprobrandum enim Israeli ascendit.
Virū ergo, qui percusserit eum,ditabit rex
diuitijs magnis,& filiam suam dabit ei, &
domum patris eius faciet absque tributo in
26 Israel.* Et ait Dauid ad viros,qui stabant
secum,dicens: Quid dabitur viro,qui per-
cusserit Philisthæum hunc,& tulerit oppro
briū de Israel? quis enim est hic Philisthæus
incircumcisus, qui exprobrauit acies Dei
27 viuentis?*Referebat autē ei populus eun-
dem sermonem,dicens: Hæc dabuntur vi-
28 ro,qui percusserit eum.*Quod cum audis-
set Eliab frater eius maior,loquente eo cū
alijs,iratus est contra Dauid,& ait: Quare
venisti,& quare dereliquisti pauculas oues
illas in deserto? ego noui superbiam tuam,
& nequitiā cordis tui: quia vt videres prœ-
29 lium, descendisti. * Et dixit Dauid: Quid
30 feci? numquid non verbum est?* Et decli-
nauit paululū ab eo ad alium: dixitq. eun-
dem sermonem. Et respondit ei populus
31 verbum sicut prius.*Audita sunt autē ver-
ba,quæ locutus est Dauid,& annunciata in
32 conspectu Saul.*Ad quem cum fuisset ad-
ductus, locutus est ei: Non concidat cor
cuiusquam in eo: ego seruus tuus vadam,
33 & pugnabo aduersus Philisthæum.*Et ait
Saul ad Dauid: Non vales resistere Phili-
sthæo isti,nec pugnare aduersus eum: quia
puer es, hic autem vir bellator est ab ado-
34 lescentia sua.*Dixitq. Dauid ad Saul: Pa-
scebat seruus tuus patris sui gregem,& ve-
niebat leo,vel vrsus,& tollebat arietem de
35 medio gregis:*& persequebar eos,& per-
cutiebam,eruebamq. de ore eorum: & illi
consurgebant aduersum me, & apprehen-
debam mentum eorum,& suffocabam, in-
36 terficiebamq. eos.* Nam & leonem,& vr-
sum interfeci ego seruus tuus: erit igitur &

Philisthæus hic incircumcisus, quasi vnus
ex eis. Nunc vadam, & auferam oppro-
brium populi: quoniam quis est iste Phili-
sthæus incircumcisus, qui ausus est male-
dicere exercitui Dei viuentis? * Et ait Da- 37
uid: Dominus qui eripuit me de manu leo-
nis, & de manu vrsi, ipse me liberabit de
manu Philisthæi huius. Dixit autem Saul
ad Dauid: Vade, & Dominus tecum sit.
*Et induit Saul Dauid vestimentis suis, & 38
imposuit galeam æream super caput eius,
& vestiuit eum lorica. *Accinctus ergo Da- 39
uid gladio eius super vestem suam, cœpit
tentare si armatus posset incedere: non
enim habebat consuetudinē. Dixitq. Dauid
ad Saul: Non possum sic incedere, quia nō
vsum habeo. Et deposuit ea, *& tulit bacu- 40
lum suum, quem semper habebat in ma-
nibus: & elegit sibi quinque limpidissimos
lapides de torrente, & misit eos in peram
pastoralem, quam habebat secū, & fundam
manu tulit: & processit aduersum Phili-
sthæum. *ibat autem Philisthæus incedens, 41
& appropinquans aduersum Dauid, & ar-
miger eius ante eum. * Cumq. inspexisset 42
Philisthæus, & vidisset Dauid, despexit eum.
Erat enim adolescēs: rufus, & pulcher aspe
ctu. *Et dixit Philisthæus ad Dauid: Num- 43
quid ego canis sum, quòd tu venis ad me
cum baculo? Et maledixit Philisthæus Da-
uid in dijs suis: *dixitq. ad Dauid: Veni ad 44
me, & dabo carnes tuas volatilibus cæli &
bestijs terræ. *Dixit autem Dauid ad Phili- 45
sthæum: Tu venis ad me cum gladio, & ha-
sta, & clypeo: ego autem venio ad te in no-
mine Domini exercituum, Dei agminum
Israel, quibus exprobrasti * hodie, & dabit 46
te Dominus in manu mea, & percutiam te,
& auferam caput tuum a te: & dabo cada-
uera castrorū Philisthijm hodie volatilibus
cæli, & bestijs terræ: vt sciat omnis terra
quia est Deus in Israel. *Et nouerit vniuersa 47
ecclesia hæc, quia non in gladio, nec in ha-
sta saluat Dominus: ipsius enim est bellū,
& tradet vos in manus nostras. *Cum ergo 48
surrexisset Philisthæus, & veniret, & appro-
pinquaret cōtra Dauid, festinauit Dauid, &
cucurrit ad pugnam ex aduerso Philisthæi.
49 *Et misit manum suam in peram, tulitq.
vnum lapidem, & funda iecit, & circum-
ducens percussit Philisthæum in fronte: &
infixus est lapis in fronte eius, & cecidit in
50 faciem suam super terram. *Præualuitq. Da
uid aduersum Philisthæum in funda & la-
pide, percussumq. Philisthæum interfecit.
Cumq. gladium non haberet in manu Da-
51 uid, *cucurrit, & stetit super Philisthæum, &
tulit gladium eius, & eduxit eum de vagina
sua: & interfecit eū, præciditq. caput eius.
Videntes autem Philisthijm, quòd mortuus
52 esset fortissimus eorum, fugerunt. *Et con-
surgentes viri Israel & Iuda vociferati sunt,
& persecuti sunt Philisthæos vsquedum ve-
nirent in vallem, & vsque ad portas Acca-
ron, cecideruntq. vulnerati de Philisthijm
in via Saraim, & vsque ad Geth, & vsque ad
53 Accaron. *Et reuertētes filij Israel postquā
persecuti fuerant Philisthæos, inuaserūt ca-
54 stra eorum. *Assumens autem Dauid caput
Philisthæi, attulit illud in Ierusalem: arma
55 vero eius posuit in tabernaculo suo. *Eo au-
tem tempore, quo viderat Saul Dauid egre-
dientem contra Philisthæum, ait ad Abner
principem militiæ: De qua stirpe descendit
hic adolescens, Abner? Dixitq. Abner: Vi-
56 uit anima tua, rex, si noui. *Et ait rex: In-
57 terroga tu, cuius filius sit iste puer. *Cumq.
regressus esset Dauid, percusso Philisthæo,
tulit eum Abner, & introduxit coram Sau-
le, caput Philisthæi habentem in manu.
58 *Et ait ad eum Saul: De qua progenie es
o adolescens? Dixitq. Dauid: Filius serui
tui Isai Bethlehemitæ ego sum.

CAP. XVIII.

1 ET factum est cum complesset loqui ad
Saul: anima Ionathæ conglutinata est
animæ Dauid, & dilexit eum Ionathas quasi
2 animam suam. *Tulitq. eum Saul in die il-
la, & non cōcessit ei vt reuerteretur in do-
3 mum patris sui. *Inierunt autem Dauid &
Ionathas fœdus: diligebat enim eum quasi
4 animā suam. *Nam expoliauit se Ionathas
tunica, qua erat indutus, & dedit eā Dauid,
& reli-

& reliqua vestimenta sua vsque ad gladium
& arcum suum, & vsque ad balteum. *Egre- 5
diebatur quoque Dauid ad omnia quæcũ-
que misisset eum Saul, & prudenter se age-
bat: posuitq. eum Saul super viros belli, &
acceptus erat in oculis vniuersi populi, ma-
ximeq. in conspectu famulorum Saul. *Por- 6
ro cum reuerteretur percusso Philisthæo
Dauid, egressæ sunt mulieres de vniuersis
vrbibus Israel, cantantes, chorosq. ducen-
tes in occursum Saul regis, in tympanis læ-
titiæ, & in sistris. *Et præcinebant mulieres 7
ludentes, atque dicentes: Percussit Saul mil
le, & Dauid decem millia. *Iratus est autem 8
Saul nimis, & displicuit in oculis eius sermo
iste: dixitque: Dederunt Dauid decem mil
lia, & mihi mille dederunt: quid ei superest,
nisi solum regnum? *Non rectis ergo oculis 9
Saul aspiciebat Dauid a die illa, & deinceps.
*Post diem autem alteram, inuasit spiritus 10
Dei malus Saul, & prophetabat in medio
domus suæ: Dauid autem psallebat manu
sua, sicut per singulos dies. tenebatq. Saul
lanceam, *& misit eam, putans quòd confi- 11
gere posset Dauid cum pariete: & declina-
uit Dauid a facie eius secundò. *Et timuit 12
Saul Dauid, eo quòd Dominus esset cũ eo,
& a se recessisset. *Amouit ergo eum Saul a 13
se, & fecit eum tribunum super mille viros:
& egrediebatur, & intrabat in conspectu po
puli. *In omnibus quoque vijs suis Dauid 14
prudenter agebat, & Dominus erat cum eo.
*Vidit itaque Saul quòd prudens esset ni- 15
mis, & cœpit cauere eum. *Omnis autem 16
Israel & Iuda diligebat Dauid: ipse enim
ingrediebatur & egrediebatur ante eos.
*Dixitq. Saul ad Dauid: Ecce filia mea ma- 17
ior Merob, ipsam dabo tibi vxorem: tan-
tummodo esto vir fortis, & prœliare bella
Domini. Saul autem reputabat, dicens:
Non sit manus mea in eum, sed sit super
eum manus Philisthinorum. *Ait autẽ Da- 18
uid ad Saul: Quis ego sum, aut quæ est vita
mea, aut cognatio patris mei in Israel, vt
fiam gener regis? *Factum est autem tẽpus 19
cum deberet dari Merob filia Saul Dauid,
data est Hadrieli Molathitæ vxor. *Dilexit 20
autem Dauid Michol filia Saul altera. Et
21 nunciatum est Saul, & placuit ei. *Dixitq.
Saul: Dabo eam illi, vt fiat ei in scandalum,
& sit super eum manus Philisthinorum.
Dixitq. Saul ad Dauid: In duabus rebus
22 gener meus eris hodie. *Et mandauit Saul
seruis suis: Loquimini ad Dauid clam me,
dicentes: Ecce places regi, & omnes serui
eius diligunt te. Nunc ergo esto gener re-
23 gis. *Et locuti sunt serui Saul in auribus
Dauid omnia verba hæc. Et ait Dauid: Num
parum videtur vobis, generum esse regis?
24 Ego autem sum vir pauper & tenuis. *Et
renunciauerunt serui Saul, dicentes: Hu-
25 iuscemodi verba locutus est Dauid. *Dixit
autem Saul: Sic loquimini ad Dauid: Non
habet rex sponsalia necesse, nisi tantũ cen-
tum præputia Philisthinorum, vt fiat vltio
de inimicis regis. Porro Saul cogitabat trã-
26 dere Dauid in manus Philisthinorũ. *Cumq.
renunciassent serui eius Dauid verba, quæ
dixerat Saul, placuit sermo in oculis Dauid,
27 vt fieret gener regis. *Et post paucos dies
surgens Dauid, abijt cum viris, qui sub eo
erant. Et percussit ex Philisthijm ducentos
viros, & attulit eorum præputia, & annume-
rauit ea regi, vt esset gener eius. Dedit
itaque Saul ei Michol filiam suam vxorem.
28 *Et vidit Saul, & intellexit quòd Dominus
esset cum Dauid. Michol autem filia Saul
29 diligebat eum. *Et Saul magis cœpit time-
re Dauid: factusq. est Saul inimicus Dauid
30 cunctis diebus. *Et egressi sunt principes
Philisthinorum. a principio autem egres-
sionis eorum, prudentius se gerebat Dauid
quàm omnes serui Saul, & celebre factum
est nomen eius nimis.

CAP. XIX.

1 LOCVTVS est autem Saul ad Ionathan
filium suum, & ad omnes seruos suos,
vt occiderent Dauid. Porro Ionathas filius
2 Saul diligebat Dauid valde. *Et indicauit
Ionathas Dauid, dicens: Quærit Saul pater
meus occidere te: quapropter obserua te
quæso mane, & manebis clam, & abscon-
3 déris. *Ego autem egrediens stabo iuxta

patrem meum, in agro vbicumque fueris:
& ego loquar de te ad patrem meum: &
quodcumque videro, nunciabo tibi.* Lo- 4
cutus est ergo Ionathas de Dauid bona ad
Saul patrẽ suum: dixitq. ad eum: Ne pec-
ces rex in seruum tuum Dauid, quia non
peccauit tibi, & opera eius bona sunt tibi
valde. *Et posuit animam suam in manu 5
sua, & percussit Philisthæum, & fecit Domi-
nus salutem magnam vniuerso Israeli: vi-
disti, & lætatus es. Quare ergo peccas in
sanguine innoxio, interficiẽs Dauid, qui est
absque culpa? *Quod cum audisset Saul, 6
placatus voce Ionathæ, iurauit: Viuit Domi
nus, quia non occidetur. *Vocauit itaque 7
Ionathas Dauid, & indicauit ei omnia ver-
ba hæc: & introduxit Ionathas Dauid ad
Saul, & fuit ante eum, sicut fuerat heri &
nudiustertius. *Motum est autem rursum 8
bellum: & egressus Dauid, pugnauit aduer-
sum Philisthijm: percussitq. eos plaga ma-
gna, & fugerunt a facie eius. *Et factus est 9
spiritus Domini malus in Saul. sedebat au-
tem in domo sua, & tenebat lãceam: porro
Dauid psallebat manu sua. *Nisusq. est Saul 10
configere Dauid lancea in pariete, & decli-
nauit Dauid a facie Saul: lancea autẽ casso
vulnere perlata est in parietem, & Dauid
fugit, & saluatus est nocte illa. *Misit ergo 11
Saul satellites suos in domum Dauid, vt cu-
stodirẽt eum, & interficeretur mane. Quod
cum annunciasset Dauid Michol vxor sua,
dicens: Nisi saluaueris te nocte hac, cras
morieris: *deposuit eum per fenestrã. por- 12
ro ille abijt & aufugit, atque saluatus est.
*Tulit autem Michol statuã, & posuit eam 13
super lectum, & pellem pilosam caprarum
posuit ad caput eius, & operuit eam vesti-
mentis. *Misit autem Saul apparitores, qui 14
raperent Dauid: & responsum est quòd æ-
grotaret. *Rursumq. misit Saul nuncios vt 15
viderent Dauid, dicens: Afferte eum ad me
in lecto, vt occidatur. *Cumq. venissent 16
nuncij, inuentum est simulacrum super le-
ctum, & pellis caprarum ad caput eius. *Di- 17
xitq. Saul ad Michol: Quare sic illusisti mi-
hi, & dimisisti inimicum meum vt fuge-
ret? Et respondit Michol ad Saul: Quia ip
se locutus est mihi: Dimitte me, alioquin
18 interficiam te. *Dauid autem fugiens, salua-
tus est, & venit ad Samuel in Ramatha, &
nunciauit ei omnia quæ fecerat sibi Saul:
& abierunt ipse & Samuel, & morati sunt
19 in Naioth. *Nunciatum est autem Sauli a
dicentibus: Ecce Dauid in Naioth in Ra-
20 matha. *Misit ergo Saul lictores, vt rape-
rent Dauid: qui cum vidissent cuneum pro-
phetarum vaticinantiũ, & Samuelem stan-
tem super eos, factus est etiam Spiritus Do-
mini in illis, & prophetare cœperunt etiam
21 ipsi. *Quod cum nũciatum esset Sauli, misit
& alios nuncios: prophetauerunt autem &
illi. Et rursum misit Saul tertios nuncios:
qui & ipsi prophetauerunt. Et iratus ira-
22 cundia Saul, *abijt etiam ipse in Ramatha,
& venit vsque ad cisternam magnam, quæ
est in Socho, & interrogauit, & dixit: In
quo loco sunt Samuel & Dauid? Dictumq.
est ei: Ecce in Naioth sunt in Ramatha.
23 *Et abijt in Naioth in Ramatha, & factus
est etiam super eum Spiritus Domini, &
ambulabat ingrediens, & prophetabat vs-
quedum veniret in Naioth in Ramatha.
24 *Et expoliauit etiam ipse se vestimentis
suis, & prophetauit cum ceteris coram Sa-
muele, & cecidit nudus tota die illa & no-
cte. Vnde & exiuit prouerbium: Num &
Saul inter prophetas?

CAP. XX.

1 FVGIT autem Dauid de Naioth, quæ
est in Ramatha, veniensq. locutus est
coram Ionatha: Quid feci? quæ est iniqui-
tas mea, & quod peccatũ meum in patrem
2 tuum, quia quærit animam meam? *Qui di-
xit ei: Absit, non morieris: neque enim fa-
ciet pater meus quidquam grande vel par-
uum, nisi prius indicauerit mihi: hunc ergo
celauit me pater meus sermonem tantum-
3 modo? nequaquam erit istud. *Et iurauit
rursum Dauidi. Et ille ait: Scit profecto pa-
ter tuus quia inueni gratiam in oculis tuis,
& dicet: Nesciat hoc Ionathas, ne forte tri-
stetur. Quinimmo viuit Dominus, & viuit
anima

anima tua, quia vno tantum (vt ita dicam)
gradu, ego morsq. diuidimur. * Et ait Io- 4
nathas ad Dauid: Quodcumque dixerit mi-
hi anima tua, faciam tibi. * Dixit autem 5
Dauid ad Ionathan: Ecce calendæ sunt
crastino, & ego ex more sedere soleo iuxta
regem ad vescendum: dimitte ergo me vt
abscondar in agro vsque ad vesperam diei
tertiæ. * Si respiciens requisierit me pater 6
tuus, respondebis ei: Rogauit me Dauid, vt
iret celeriter in Bethlehem ciuitatem suã:
quia victimæ sollemnes ibi sunt vniuersis
contribulibus suis. * Si dixerit, Bene: pax 7
erit seruo tuo. si autem fuerit iratus, scito
quia completa est malitia eius. * Fac ergo 8
misericordiam in seruum tuum: quia fœdus
Domini me famulum tuum tecum inire
fecisti. si autem est iniquitas aliqua in me,
tu me interfice, & ad patrem tuum ne in-
troducas me. * Et ait Ionathas: Absit hoc 9
a te: neque enim fieri potest, vt si certe co-
gnouero completam esse patris mei mali-
tiam contra te, non annunciem tibi. * Re- 10
sponditq. Dauid ad Ionathan: Quis renun-
ciabit mihi, si quid forte responderit tibi
pater tuus dure de me? * Et ait Ionathas ad 11
Dauid: Veni, & egrediamur foras in agrũ.
Cumq. exissent ambo in agrum, * ait Iona- 12
thas ad Dauid: Domine Deus Israel, si in-
uestigauero sententiam patris mei crastino
vel perendie: & aliquid boni fuerit super
Dauid, & non statim misero ad te, & no-
tum tibi fecero, * hæc faciat Dominus Io- 13
nathæ, & hæc addat. Si autem perseuera-
uerit patris mei malitia aduersum te, reue-
labo aurem tuam, & dimittam te, vt vadas
in pace, & sit Dominus tecum, sicut fuit
cum patre meo. * Et si vixero, facies mihi 14
misericordiã Domini: si vero mortuus fue-
ro, * non auferes misericordiam tuam a do- 15
mo mea vsque in sempiternum, quãdo era-
dicauerit Dominus inimicos Dauid, vnum-
quemque de terra: auferat Ionathan de do-
mo sua, & requirat Dominus de manu ini-
micorum Dauid. * Pepigit ergo Ionathas 16
fœdus cum domo Dauid: & requisiuit Do-
minus de manu inimicorum Dauid. * Et ad- 17
didit Ionathas deierare Dauid, eo quòd di-
ligeret illum: sicut enim animam suam, ita
18 diligebat eum. * Dixitq. ad eum Ionathas:
19 Cras calendæ sunt, & requiréris: * requiretur
enim sessio tua vsque perendie. Descendes
ergo festinus, & venies in locum vbi celan-
dus es in die qua operari licet, & sedebis
20 iuxta lapidem, cui nomen est Ezel. * Et ego
tres sagittas mittam iuxta eum, & iaciam
21 quasi exercens me ad signum. * Mittam
quoque & puerum, dicens ei: Vade, & affer
22 mihi sagittas. * Si dixero puero: Ecce sa-
gittæ intra te sunt, tolle eas: tu veni ad me,
quia pax tibi est, & nihil est mali, viuit Do-
minus. Si autem sic locutus fuero puero:
Ecce sagittæ vltra te sunt: vade in pace,
23 quia dimisit te Dominus. * De verbo autem
quod locuti sumus ego & tu, sit Dominus
24 inter me & te vsque in sempiternum. * Ab-
sconditus est ergo Dauid in agro, & vene-
runt calendæ, & sedit rex ad comedendum
25 panem. * Cumq. sedisset rex super cathedrã
suam (secundum consuetudinem) quæ erat
iuxta parietem, surrexit Ionathas, & sedit
Abner ex latere Saul, vacuusq. apparuit lo-
26 cus Dauid. * Et non est locutus Saul quid-
quam in die illa: cogitabat enim quòd for-
te euenisset ei, vt non esset mundus, nec pu-
27 rificatus. * Cumq. illuxisset dies secũda post
calendas, rursus apparuit vacuus locus Da-
uid. Dixitq. Saul ad Ionathan filium suum:
Cur non venit filius Isai nec heri, nec ho-
28 die ad vescendum? * Respondítq. Ionathas
Sauli: Rogauit me obnixe, vt iret in Beth-
29 lehem, * & ait: Dimitte me, quoniam sacri-
ficium sollemne est in ciuitate, vnus de fra-
tribus meis accersiuit me: nunc ergo si in-
ueni gratiam in oculis tuis, vadam cito,
& videbo fratres meos. Ob hanc causam
30 non venit ad mensam regis. * Iratus autem
Saul aduersum Ionathan, dixit ei: Fili mu-
lieris virum vltro rapientis, numquid igno-
ro quia diligis filium Isai in confusionem
tuam, & in confusionem ignominiosæ ma-
31 tris tuæ? * Omnibus enim diebus, quibus
filius Isai vixerit super terram, non stabi-
liéris tu, neque regnum tuum. Itaque iam

nunc mitte,& adduc eum ad me:quia filius
mortis est. * Respondens autem Ionathas 32
Sauli patri suo, ait: Quare morietur? quid
fecit? * Et arripuit Saul lanceam vt percu- 33
teret eum. Et intellexit Ionathas quòd de-
finitum esset a patre suo,vt interficeret Da-
uid. *Surrexit ergo Ionathas a mensa in ira 34
furoris, & non comedit in die calendarum
secunda panem. Contristatus est enim su-
per Dauid, eo quòd confudisset eum pater
suus. *Cumq. illuxisset mane, venit Iona- 35
thas in agrum iuxta placitũ Dauid,& puer
paruulus cum eo,*& ait ad puerum suum: 36
Vade,& affer mihi sagittas,quas ego iacio.
Cumq. puer cucurrisset, iecit aliam sagit-
tam trans puerum. * Venit itaque puer ad 37
locum iaculi,quod miserat Ionathas:& cla-
mauit Ionathas post tergum pueri, & ait:
Ecce ibi est sagitta porrò vltra te.*Clama- 38
uitq. iterum Ionathas post tergum pueri,
dicens: Festina velociter,ne steteris. Colle-
git autem puer Ionathæ sagittas, & attulit
ad dominum suum:* & quid ageretur, pe- 39
nitus ignorabat: tantummodo enim Iona-
thas & Dauid rem nouerãt.* Dedit ergo Io- 40
nathas arma sua puero,& dixit ei: Vade,&
defer in ciuitatem. * Cumq. abijsset puer, 41
surrexit Dauid de loco,qui vergebat ad Au-
strum,& cadens pronus in terram,adorauit
tertio: & osculantes se alterutrum,fleuerũt
pariter,Dauid autem amplius. * Dixit ergo 42
Ionathas ad Dauid: Vade in pace: quæcũ-
que iurauimus ambo in nomine Domini,
dicentes: Dominus sit inter me & te,& in-
ter semen meum & semen tuum vsque in
sempiternum. * Et surrexit Dauid,& abijt: 43
sed & Ionathas ingressus est ciuitatem.

CAP. XXI.

VENIT autem Dauid in Nobe ad A- 1
chimelech sacerdotem: & obstupuit
Achimelech, eo quòd venisset Dauid. Et
dixit ei: Quare tu solus,& nullus est tecum?
*Et ait Dauid ad Achimelech sacerdotem: 2
Rex præcepit mihi sermonem, & dixit:
Nemo sciat rem, propter quam missus es a
me,& cuiusmodi præcepta tibi dederim:
nam & pueris condixi in illum & illum lo-
3 cum.*Nunc ergo si quid habes ad manum,
vel quinque panes, da mihi, aut quidquid
4 inueneris.*Et respondens sacerdos ad Da-
uid,ait illi: Non habeo laicos panes ad ma-
num,sed tantum panem sanctum: si mundi
5 sunt pueri, maxime a mulieribus? * Et re-
spondit Dauid sacerdoti, & dixit ei: Equi-
dem, si de mulieribus agitur: continuimus
nos ab heri & nudiustertius,quando egre-
diebamur,& fuerũt vasa puerorum sancta.
porro via hæc polluta est, sed & ipsa ho-
6 die sanctificabitur in vasis. * Dedit ergo ei
sacerdos sanctificatum panem. neque enim
erat ibi panis, nisi tantum panes proposi-
tionis, qui sublati fuerant a facie Domini,
7 vt ponerentur panes calidi.*Erat autem ibi
vir quidam de seruis Saul, in die illa, in-
tus in tabernaculo Domini: & nomen eius
Doeg Idumæus, potentissimus pastorum
8 Saul. * Dixit autem Dauid ad Achimelech:
Si habes hic ad manum hastam, aut gla-
dium? quia gladium meum, & arma mea
non tuli mecum. sermo enim regis vrge-
9 bat. * Et dixit sacerdos: Ecce hic gladius
Goliath Philisthæi,quẽ percussisti in Valle
terebinthi,est inuolutus pallio post ephod:
si istum vis tollere,tolle. neque enim hic est
alius absque eo. Et ait Dauid: Non est huic
10 alter similis, da mihi eum. * Surrexit itaque
Dauid,& fugit in die illa a facie Saul:& ve-
11 nit ad Achis regem Geth:* dixeruntq. ser-
ui Achis ad eum cum vidissent Dauid: Nũ-
quid non iste est Dauid rex terræ? nonne
huic cantabant per choros,dicentes: Per-
cussit Saul mille, & Dauid decem millia?
12 *Posuit autem Dauid sermones istos in cor-
de suo,& extimuit valde a facie Achis regis
13 Geth.*Et immutauit os suum coram eis,&
collabebatur inter manus eorum: & im-
pingebat in ostia portæ, defluebantq. sali-
14 uæ eius in barbam.*Et ait Achis ad seruos
suos: Vidistis hominem insanum: quare
15 adduxistis eum ad me? * An desunt nobis
furiosi, quòd introduxistis istum,vt fureret
me præsente? hiccine ingredietur domum
meam?

CAP.

CAP. XXII.

ABIIT ergo Dauid inde, & fugit in 1
speluncam Odollam. Quod cum au-
dissent fratres eius,& omnis domus patris
eius,descenderunt ad eum illuc.* Et con- 2
uenerunt ad eum omnes, qui erant in an-
gustia constituti, & oppressi ære alieno, &
amaro animo: & factus est eorũ princeps,
fueruntq. cum eo quasi quadringenti viri.
*Et profectus est Dauid inde in Maspha, 3
quæ est Moab: & dixit ad regem Moab:
Maneat,oro,pater meus & mater mea vo-
biscũ,donec sciam quid faciat mihi Deus.
*Et reliquit eos ante faciem regis Moab: 4
manseruntq. apud eum cunctis diebus,qui-
bus Dauid fuit in præsidio.* Dixitq. Gad 5
propheta ad Dauid: Noli manere in præsi-
dio,proficiscere,& vade in Terram Iuda. Et
profectus est Dauid,& venit in saltũ Haret.
*Et audiuit Saul quòd apparuisset Dauid,& 6
viri qui erant cum eo. Saul autem cum ma
neret in Gabaa,& esset in nemore,quod est
in Rama,hastã manu tenens,cunctiq. serui
eius circumstarent eum,*ait ad seruos suos 7
qui assistebant ei: Audite nunc filij Iemini:
nũquid omnibus vobis dabit filius Isai agros
& vineas, & vniuersos vos faciet tribunos,
& centuriones:*quoniã coniurastis omnes 8
aduersum me,& non est qui mihi renũciet,
maxime cum & filius meus fœdus inierit cũ
filio Isai? Non est qui vicem meam doleat
ex vobis,nec qui annunciet mihi: eo quòd
suscitauerit filius meus seruum meũ aduer-
sum me,insidiantẽ mihi vsque hodie.*Re- 9
spondens autem Doeg Idumæus,qui assiste
bat,& erat primus inter seruos Saul, Vidi,in-
quit,filium Isai in Nobe apud Achimelech
filium Achitob sacerdotem.*Qui consuluit 10
pro eo Dominum,& cibaria dedit ei: sed &
gladium Goliath Philisthæi dedit illi.*Misit 11
ergo rex ad accersendum Achimelech sa-
cerdotem filium Achitob,& omnem domũ
patris eius,sacerdotum,qui erant in Nobe,
qui vniuersi venerunt ad regem.*Et ait Saul 12
ad Achimelech: Audi fili Achitob. Qui re-
spondit: Præsto sum Domine.* Dixitq. ad 13
eum Saul: Quare coniurastis aduersum me,
tu & filius Isai,& dedisti ei panes & gladiũ,
& consuluisti pro eo Deum,vt consurgeret
aduersum me, insidiator vsque hodie per-
14 manens?*Respondensq. Achimelech regi,
ait: Et quis in omnibus seruis tuis,sicut Da-
uid fidelis,& gener regis,& pergens ad im-
perium tuum, & gloriosus in domo tua?
15 *Num hodie cœpi pro eo consulere Deum?
absit hoc a me: ne suspicetur rex aduersus
seruum suum rem huiuscemodi,in vniuersa
domo patris mei: non enim sciuit seruus
tuus quidquam super hoc negotio,vel mo-
16 dicũ vel grande.*Dixitq. rex: Morte morie-
ris Achimelech, tu, & omnis domus patris
17 tui.*Et ait rex emissarijs,qui circumstabant
eum: Cõuertimini,& interficite sacerdotes
Domini: nam manus eorum cum Dauid est:
scientes quòd fugisset,& non indicauerunt
mihi. Noluerunt autẽ serui regis extendere
18 manus suas in sacerdotes Domini.* Et ait
rex ad Doeg: Conuertere tu,& irrue in sa-
cerdotes. Cõuersusq. Doeg Idumæus,irruit
in sacerdotes,& trucidauit in die illa octo-
gintaquinque viros vestitos ephod lineo.
19 *Nobe autem ciuitatem sacerdotũ percussit
in ore gladij,viros & mulieres,& paruulos,
& lactentes,bouemq. & asinum,& ouem in
20 ore gladij.*Euadens autem vnus filius Achi-
melech, filij Achitob,cuius nomen erat A-
21 biathar, fugit ad Dauid,*& annunciauit ei
22 quòd occidisset Saul sacerdotes Domini:*Et
ait Dauid ad Abiathar: Sciebam in die illa,
quòd cũ ibi esset Doeg Idumæus,proculdu
bio annunciaret Sauli: ego sum reus omniũ
23 animarum patris tui.* Mane mecum,ne ti-
meas: si quis quæsierit animam meam,quæ-
ret & animam tuam,mecumq. seruaberis.

CAP. XXIII.

1 ET annunciauerunt Dauid,dicentes: Ec
ce Philisthijm oppugnant Ceilam, &
2 diripiunt areas.*Consuluit ergo Dauid Do
minum,dicens: Num vadam,& percutiam
Philisthæos istos? Et ait Dominus ad Da-
uid: Vade,& percuties Philisthæos, & Ceilã
3 saluabis.*Et dixerunt viri,qui erant cũ Da-
uid,

uid,ad eum: Ecce nos hic in Iudæa consi-
stentes timemus: quanto magis si ierimus
in Ceilam aduersum agmina Philisthinorũ?
*Rursum ergo Dauid consuluit Dominum. 4
Qui respõdens,ait ei: Surge,& vade in Cei-
lam: ego enim tradã Philisthæos in manu
tua.*Abijt ergo Dauid,& viri eius in Ceilã, 5
& pugnauit aduersum Philisthæos,& abe-
git iumenta eorum, & percussit eos plaga
magna: & saluauit Dauid habitatores Cei-
læ.*Porro eo tempore,quo fugiebat Abia- 6
thar filius Achimelech ad Dauid in Ceilam,
ephod secum habens descenderat.*Nun- 7
ciatum est autem Sauli quòd venisset Dauid
in Ceilam: & ait Saul: Tradidit eum Deus
in manus meas,conclususq. est introgressus
vrbem,in qua portæ & seræ sunt.*Et præ- 8
cepit Saul omni populo vt ad pugnam de-
scenderet in Ceilam: & obsideret Dauid,&
viros eius.*Quod cum Dauid rescisset quia 9
præpararet ei Saul clam malum,dixit ad A-
biathar sacerdotẽ: Applica ephod.*Et ait 10
Dauid: Domine Deus Israel,audiuit famã
seruus tuus,quòd disponat Saul venire in
Ceilam,vt euertat vrbem propter me:*Si 11
tradent me viri Ceilæ in manus eius? & si
descendet Saul,sicut audiuit seruus tuus?
Domine Deus Israel indica seruo tuo. Et
ait Dominus: Descendet.*Dixitq. Dauid: 12
Si tradent me viri Ceilæ, & viros qui sunt
mecum,in manus Saul? Et dixit Dominus:
Tradent.*Surrexit ergo Dauid & viri eius 13
quasi sexcenti,& egressi de Ceila,huc atque
illuc vagabantur incerti: nunciatumq. est
Sauli quòd fugisset Dauid de Ceila,& sal-
uatus esset: quam ob rẽ dissimulauit exire.
*Morabatur autem Dauid in deserto in lo- 14
cis firmissimis,mansitq. in mõte solitudinis
Ziph,in monte opaco: quærebat eũ tamen
Saul cunctis diebus: & non tradidit eum
Deus in manus eius.*Et vidit Dauid quòd 15
egressus esset Saul vt quæreret animã eius.
Porro Dauid erat in deserto Ziph in silua.
*Et surrexit Ionathas filius Saul,& abijt ad 16
Dauid in siluam,& confortauit manus eius
in Deo: dixitq. ei:*Ne timeas: neque enim 17
inueniet te manus Saul patris mei,& tu re-
gnabis super Israel,& ego ero tibi secũdus,
18 sed & Saul pater meus scit hoc.*Percussit
ergo vterque fœdus coram Domino: man-
sitq. Dauid in silua: Ionathas autem reuer-
19 sus est in domum suam.*Ascenderunt autẽ
Ziphæi,ad Saul in Gabaa,dicentes: Nonne
ecce Dauid latitat apud nos in locis tutis-
simis siluæ,in Colle Hachila,quæ est ad de-
20 xteram deserti?*Nunc ergo,sicut desidera-
uit anima tua vt descenderes,descende: no
strum autem erit vt tradamus eum in ma-
21 nus regis.*Dixitq. Saul: Benedicti vos a
22 Domino,quia doluistis vicem meam.*Abi-
te ergo,oro,& diligentius præparate, & cu-
riosius agite,& cõsiderate locum vbi sit pes
eius,vel quis viderit eũ ibi, recogitat enim
23 de me,quòd callide insidier ei.*Cõsiderate
& videte omnia latibula eius,in quibus ab-
sconditur: & reuertimini ad me ad rem cer
tam,vt vadam vobiscum. quòd si etiam in
terram se abstruserit, perscrutabor eum in
24 cunctis millibus Iuda.*At illi surgẽtes abie
runt in Ziph ante Saul: Dauid autem & viri
eius erãt in deserto Maon,in campestribus
25 ad dexteram Iesimon.*Iuit ergo Saul & so
cij eius ad quærendum eum: & nunciatum
est Dauid,statimq. descendit ad petram,&
versabatur in deserto Maon. quod cum au-
disset Saul,persecutus est Dauid in deserto
26 Maon.*Et ibat Saul ad latus montis ex
parte vna: Dauid autem & viri eius erant
in latere montis ex parte altera: porro Da
uid desperabat se posse euadere a facie
Saul: itaque Saul,& viri eius in modum co-
ronæ cingebãt Dauid,& viros eius,vt cape
27 rent eos.*Et nuncius venit ad Saul,dicens:
Festina,& veni,quoniam infuderunt se Phi
28 listhijm super terram.*Reuersus est ergo
Saul desistens persequi Dauid,& perrexit in
occursum Philisthinorum. propter hoc vo-
cauerunt locum illum,Petram diuidentem.

CAP. XXIIII.

1 ASCENDIT ergo Dauid inde: & ha-
bitauit in locis tutissimis Engaddi.
2 *Cumq. reuersus esset Saul,postquam per-
secutus est Philisthæos,nunciauerunt ei,di-
centes:

centes: Ecce, Dauid in deserto est Engad-
di. *Assumens ergo Saul tria millia ele- 3
ctorum virorum ex omni Israel, perrexit
ad inuestigandum Dauid & viros eius, etiã
super abruptissimas petras, quæ solis ibici-
bus peruiæ sunt. *Et venit ad caulas ouium, 4
quæ se offerebant vianti. eratq. ibi spelun
ca, quam ingressus est Saul, vt purgaret ven
trem: porro Dauid & viri eius in interio-
re parte speluncæ latebant. *Et dixerunt 5
serui Dauid ad eum: Ecce dies, de qua lo-
cutus est Dominus ad te: Ego tradam ti-
bi inimicum tuum, vt facias ei sicut pla-
cuerit in oculis tuis. Surrexit ergo Dauid,
& præcidit oram chlamydis Saul silenter.
*Post hæc percussit cor suum Dauid, eo 6
quòd abscidisset oram chlamydis Saul.
*Dixitq. ad viros suos: Propitius sit mihi 7
Dominus, ne faciam hanc rem domino
meo, christo Domini, vt mittam manum
meam in eum, quia christus Domini est.
*Et confregit Dauid viros suos sermoni- 8
bus, & non permisit eos vt consurgerent
in Saul: porro Saul exurgens de spelun-
ca, pergebat cœpto itinere. *Surrexit au- 9
tem & Dauid post eum: & egressus de spe-
lunca, clamauit post tergum Saul, dicens:
Domine mi rex. Et respexit Saul post se:
& inclinans se Dauid pronus in terram,
adorauit, *dixitq. ad Saul: Quare audis 10
verba hominum loquentium, Dauid quæ-
rit malum aduersum te? *Ecce hodie vi- 11
derunt oculi tui quòd tradiderit te Domi-
nus in manu mea in spelunca: & cogita-
ui vt occiderem te, sed pepercit tibi ocu-
lus meus. dixi enim: Non extendam ma-
num meam in dominum meum, quia chri-
stus Domini est. *Quin potius pater mi, 12
vide, & cognosce oram chlamydis tuæ in
manu mea: quoniam cum præscinderem
summitatem chlamydis tuæ, nolui exten-
dere manum meam in te. animaduerte, &
vide, quoniam non est in manu mea ma-
lum, neque iniquitas, neque peccaui in te:
tu autem insidiaris animæ meæ vt auferas
eam. *Iudicet Dominus inter me & te, & 13
vlciscatur me Dominus ex te: manus au-
14 tem mea non sit in te. *Sicut & in pro-
uerbio antiquo dicitur: AB IMPIIS egre-
dietur impietas: manus ergo mea non sit
15 in te. *Quem persequeris, rex Israel? quem
persequeris? canem mortuum persequeris,
16 & pulicem vnum. *Sit Dominus iudex, &
iudicet inter me & te: & videat, & iudicet
causam meam, & eruat me de manu tua.
17 *Cum autem complesset Dauid loquens ser
mones huiuscemodi ad Saul, dixit Saul:
Numquid vox hæc tua est fili mi Dauid?
18 Et leuauit Saul vocem suam, & fleuit: *di-
xitq. ad Dauid: Iustior tu es quàm ego: tu
enim tribuisti mihi bona: ego autem red-
19 didi tibi mala. *Et tu indicasti hodie quæ
feceris mihi bona: quomodo tradiderit
me Dominus in manum tuam, & non oc-
20 cideris me. *Quis enim cum inuenerit ini-
micum suum, dimittet eum in via bona?
Sed Dominus reddat tibi vicissitudinem
hanc pro eo quòd hodie operatus es in
21 me. *Et nunc quia scio quòd certissime re-
gnaturus sis, & habiturus in manu tua re-
22 gnum Israel: *iura mihi in Domino, ne de-
leas semen meum post me, neque auferas
23 nomen meum de domo patris mei. *Et
iurauit Dauid Sauli. Abijt ergo Saul in do-
mum suam: & Dauid, & viri eius ascende-
runt ad tutiora loca.

CAP. XXV.

1 MORTVVS est autem Samuel, & con-
gregatus est vniuersus Israel, & plan-
xerunt eum, & sepelierunt eum in domo
sua in Ramatha. Consurgensq. Dauid de-
2 scendit in desertum Pharan. *Erat autem
vir quispiam in solitudine Maon, & posses-
sio eius in Carmelo, & homo ille magnus
nimis: erantq. ei oues tria millia, & mille
capræ: & accidit vt tonderetur grex eius
3 in Carmelo. *Nomen autem viri illius erat
Nabal: & nomẽ vxoris eius Abigail. eratq.
mulier illa prudentissima & speciosa: porro
vir eius durus, & pessimus, & malitiosus: erat
4 autem de genere Caleb. *Cum ergo audis-
set Dauid in deserto quòd tonderet Nabal
5 gregem suum, *misit decem iuuenes, & dixit
eis:

eis: Ascendite in Carmelum,& venietis ad
Nabal, & salutabitis eum ex nomine meo
pacifice.*Et dicetis: Sit fratribus meis,& ti- 6
bi pax,& domui tuæ pax,& omnibus,quæ-
cumque habes,sit pax.*Audiui quòd ton- 7
derent pastores tui, qui erant nobiscum in
deserto: numquam eis molesti fuimus, nec
aliquando defuit quidquam eis de grege,
omni tẽpore quo fuerunt nobiscum in Car
melo.*Interroga pueros tuos,& indicabunt 8
tibi. Nunc ergo inueniant pueri tui gratiã
in oculis tuis: in die enim bona venimus.
quodcũque inuenerit manus tua,da seruis
tuis,& filio tuo Dauid.*Cũq.venissent pueri 9
Dauid, locuti sunt ad Nabal omnia verba
hæc ex nomine Dauid: & siluerũt.*Respon 10
dens autem Nabal pueris Dauid, ait: Quis
est Dauid? & quis est filius Isai? hodie in-
creuerunt serui qui fugiunt dominos suos.
*Tollam ergo panes meos,& aquas meas, 11
& carnes pecorum,quæ occidi tonsoribus
meis, & dabo viris quos nescio vnde sint?
*Regressi sunt itaque pueri Dauid per viam 12
suam,& reuersi venerunt,& nunciauerũt ei
omnia verba quæ dixerat.*Tunc ait Dauid 13
pueris suis: Accingatur vnusquisque gladio
suo. Et accincti sunt singuli gladijs suis,ac-
cinctusq. est & Dauid ense suo: & secuti sũt
Dauid quasi quadringenti viri: porro du-
centi remãserunt ad sarcinas.*Abigail au- 14
tem vxori Nabal nunciauit vnus de pueris
suis,dicens: Ecce Dauid misit nuncios de
deserto,vt benedicerent domino nostro: &
auersatus est eos.*homines isti, boni satis 15
fuerunt nobis,& non molesti: nec quidquã
aliquãdo perijt omni tempore,quo fuimus
conuersati cum eis in deserto:* pro muro 16
erant nobis tam in nocte quàm in die, om
nibus diebus quibus pauimus apud eos gre
ges.*Quam ob rem considera, & recogita 17
quid facias: quoniam completa est malitia
aduersum virum tuum,& aduersum domũ
tuam,& ipse est filius Belial,ita vt nemo pos
sit ei loqui.*Festinauit igitur Abigail,& tu- 18
lit ducẽtos panes,& duos vtres vini,& quin
que arietes coctos,& quinque sata polẽtæ,
& centum ligaturas vuæ passæ,& ducentas
massas caricarum, & posuit super asinos:
19 *dixitq. pueris suis: Præcedite me: ecce,ego
post tergum sequar vos: viro autẽ suo Na-
20 bal non indicauit.* Cum ergo ascendisset
asinum,& descenderet ad radices montis,
Dauid & viri eius descendebãt in occursum
21 eius: quibus & illa occurrit.*Et ait Dauid:
Vere frustra seruaui omnia quæ huius erãt
in deserto,& non perijt quidquam de cũctis
quæ ad eum pertinebant: & reddidit mihi
22 malum pro bono.*Hæc faciat Deus inimi-
cis Dauid,& hæc addat, si reliquero de om
nibus quæ ad ipsum pertinent vsque mane,
23 mingentem ad parietem.* Cum autem vi-
disset Abigail Dauid,festinauit,& descendit
de asino,& procidit coram Dauid super fa-
24 ciem suam,& adorauit super terrã,*& ceci-
dit ad pedes eius,& dixit: In me sit,domine
mi,hæc iniquitas: loquatur, obsecro, ancil-
la tua in auribus tuis: & audi verba famulæ
25 tuæ.*Ne ponat,oro,dominus meus rex cor
suum super virum istum iniquum Nabal:
quoniam secundum nomen suũ stultus est,
& stultitia est cum eo: ego autem ancilla
tua non vidi pueros tuos, domine mi,quos
26 misisti.*Nunc ergo domine mi,viuit Domi
nus,& viuit anima tua, qui prohibuit te ne
venires in sanguinem, & saluauit manum
tuam tibi: & nũc fiant sicut Nabal inimici
tui,& qui quærunt domino meo malum.
27 *Quapropter suscipe benedictionem hãc,
quam attulit ancilla tua tibi domino meo:
& da pueris qui sequuntur te dominũ meũ.
28 *Aufer iniquitatẽ famulæ tuæ: faciẽs enim
faciet Dominus tibi domino meo domum
fidelem, quia prœlia Domini,domine mi,tu
prœliaris: malitia ergo nõ inueniatur in te
29 omnibus diebus vitæ tuæ.*Si enim surrexe-
rit aliquando homo persequens te,& quæ-
rens animam tuam,erit anima domini mei
custodita quasi in fasciculo viuentiũ, apud
Dominum Deum tuum: porro inimicorum
tuorum anima rotabitur,quasi in impetu &
30 circulo fundæ.*Cum ergo fecerit Dominus
tibi domino meo omnia quæ locutus est
bona de te, & constituerit te ducem super
31 Israel,*nõ erit tibi hoc in singultum, & in
scrupu-

scrupulum cordis domino meo, quòd effu-
deris sanguinem innoxium, aut ipse te vl-
tus fueris: & cũ benefecerit Dominus do-
mino meo, recordaberis ancillæ tuæ.*Et ait 32
Dauid ad Abigail: Benedictus Dominus
Deus Israel, qui misit hodie te in occursum
meum, & benedictum eloquium tuum,* & 33
benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie ne
irem ad sanguinem, & vlciscerer me manu
mea.*Alioquin viuit Dominus Deus Israel 34
qui prohibuit me ne malum facerem tibi:
nisi cito venisses in occursum mihi, non re-
mansisset Nabal vsque ad lucem matutinã,
mingens ad parietem.*Suscepit ergo Dauid 35
de manu eius omnia quæ attulerat ei, di-
xitq. ei: Vade pacifice in domum tuam, ec-
ce audiui vocem tuam, & honoraui faciem
tuam.*Venit autem Abigail ad Nabal: & 36
ecce erat ei conuiuium in domo eius, quasi
conuiuium regis, & cor Nabal iucundum:
erat enim ebrius nimis: & non indicauit ei
verbum pusillum aut grande vsque mane.
*Diluculo autem cum digessisset vinũ Na- 37
bal, indicauit ei vxor sua verba hęc, & emor-
tuum est cor eius intrinsecus, & factus est
quasi lapis.*Cumq. pertransissent decem 38
dies, percussit Dominus Nabal, & mortuus
est.*Quod cum audisset Dauid mortuum 39
Nabal, ait: Benedictus Dominus, qui iudi-
cauit causam opprobrij mei de manu Na-
bal, & seruum suũ custodiuit a malo, & ma-
litiã Nabal reddidit Dominus in caput eius.
Misit ergo Dauid, & locutus est ad Abigail,
vt sumeret eam sibi in vxorem.*Et venerũt 40
pueri Dauid ad Abigail in Carmelum, & lo-
cuti sunt ad eam, dicentes: Dauid misit nos
ad te, vt accipiat te sibi in vxorem.*Quæ 41
cõsurgens adorauit prona in terram, & ait:
Ecce famula tua sit in ancillam, vt lauet
pedes seruorum domini mei.*Et festinauit, 42
& surrexit Abigail, & ascendit super asinũ,
& quinque puellæ ierunt cũ ea, pedissequæ
eius, & secuta est nuncios Dauid: & facta est
illi vxor.*Sed & Achinoam accepit Dauid 43
de Iezrael: & fuit vtraque vxor eius.*Saul 44
autem dedit Michol filiam suam vxorẽ Da-
uid Phalti, filio Lais, qui erat de Gallim.

CAP. XXVI.

1 ET venerunt Ziphæi ad Saul in Gabaa,
dicentes: Ecce, Dauid absconditus est
in colle Hachila, quæ est ex aduerso solitu-
2 dinis.*Et surrexit Saul, & descẽdit in deser-
tum Ziph, & cum eo tria millia virorum de
electis Israel, vt quæreret Dauid in deserto
3 Ziph.*Et castrametatus est Saul in Gabaa
Hachila, quæ erat ex aduerso solitudinis in
via: Dauid autem habitabat in deserto. Vi-
dens autem quòd venisset Saul post se in
4 desertũ,*misit exploratores, & didicit quòd
5 illuc venisset certissime.*Et surrexit Dauid
clam, & venit ad locum vbi erat Saul: cũq.
vidisset locũ, in quo dormiebat Saul, & Ab-
ner filius Ner, princeps militiæ eius, & Sau-
lem dormientem in tentorio, & reliquum
6 vulgus per circuitũ eius,*ait Dauid ad Achi
melech Hethæum, & Abisai filium Saruiæ,
fratrem Ioab, dicens: Quis descendet mecũ
ad Saul in castra? Dixitq. Abisai: Ego de-
7 scendam tecum.*Venerunt ergo Dauid, &
Abisai ad populũ nocte, & inuenerunt Saul
iacentem & dormientem in tentorio, & ha-
stam fixã in terra ad caput eius: Abner autẽ
8 & populũ dormientes in circuitu eius.*Di-
xitq. Abisai ad Dauid: Conclusit Deus ini-
micũ tuũ hodie in manus tuas: nunc ergo
perfodiam eũ lancea in terra, semel, & secun
9 do opus nõ erit.*Et dixit Dauid ad Abisai:
Ne interficias eum: quis enim extendet ma
num suã in christum Domini, & innocens
10 erit?*Et dixit Dauid: Viuit Dominus, quia
nisi Dominus percusserit eum, aut dies eius
venerit vt moriatur, aut in prœlium descẽ-
11 dens perierit:*propitius sit mihi Dominus
ne extendam manum meam in christum
Domini. nunc igitur tolle hastam, quæ est
ad caput eius, & scyphũ aquæ, & abeamus.
12 *Tulit igitur Dauid hastam, & scyphũ aquæ,
qui erat ad caput Saul, & abierunt: & non
erat quisquam, qui videret, & intelligeret, &
euigilaret, sed omnes dormiebãt, quia sopor
13 Domini irruerat super eos.*Cũq. transisset
Dauid ex aduerso, & stetisset in vertice mõ-
tis de longe, & esset grande interuallũ inter
eos,

eos,*clamauit Dauid ad populũ,& ad Ab- 14
ner filium Ner,dicens:Nonne respondebis
Abner? Et respondens Abner,ait: Quis es
tu,qui clamas,& inquietas regem? *Et ait 15
Dauid ad Abner: Numquid non vir tu es?
& quis alius similis tui in Israel? quare ergo
non custodisti dominum tuum regem? in-
gressus est enim vnus de turba vt interfice-
ret regem,dominum tuum.*Non est bonũ 16
hoc, quod fecisti: viuit Dominus,quoniam
filij mortis estis vos,qui non custodistis do
minum vestrum,christum Domini. nunc er
go vide vbi sit hasta regis,& vbi sit scyphus
aquæ,qui erat ad caput eius.*Cognouit au 17
tem Saul vocem Dauid,& dixit: Numquid
vox hæc tua,fili mi Dauid? Et ait Dauid:
Vox mea,domine mi rex.*Et ait: Quam ob 18
causam dominus meus persequitur seruum
suum? Quid feci? aut quod est malum in
manu mea?* Nunc ergo audi,oro,domine 19
mi rex,verba serui tui: Si Dominus incitat
te aduersum me,odoretur sacrificium: si au
tem filij hominũ,maledicti sunt in conspe-
ctu Domini: qui eiecerunt me hodie,vt nõ
habitem in hereditate Domini, dicentes:
Vade,serui dijs alienis.*Et nunc non effun 20
datur sanguis meus in terram coram Domi
no: quia egressus est rex Israel vt quærat pu
licem vnũ,sicut persequitur perdix in mon
tibus.*Et ait Saul: Peccaui,reuertere fili mi 21
Dauid: nequaquam enim vltra tibi malefa-
ciam,eo quòd pretiosa fuerit anima mea in
oculis tuis hodie: apparet enim quòd stulte
egerim,& ignorauerim multa nimis.*Et re- 22
spondens Dauid,ait: Ecce hasta regis: tran
seat vnus de pueris regis,& tollat eam.*Do 23
minus autem retribuet vnicuique secundũ
iustitiam suã,& fidem: tradidit enim te Do-
minus hodie in manum meam,& nolui ex-
tendere manum meã in christum Domini.
*Et sicut magnificata est anima tua hodie in 24
oculis meis,sic magnificetur anima mea in
oculis Domini,& liberet me de omni angu
stia.*Ait ergo Saul ad Dauid: Benedictus tu 25
fili mi Dauid: & quidẽ faciens facies,& po-
tens poteris. Abijt autem Dauid in viam
suam, & Saul reuersus est in locum suum.

CAP. XXVII.

1 ET ait Dauid in corde suo: Aliquando
incidã vna die in manus Saul: nonne
melius est vt fugiam,& saluer in Terra Phi-
listhinorum, vt desperet Saul, cessetq. me
quærere in cunctis finibus Israel: fugiã ergo
2 manus eius.*Et surrexit Dauid,& abijt ipse,
& sexcenti viri cũ eo,ad Achis filiũ Maoch
3 regem Geth.*Et habitauit Dauid cũ Achis
in Geth,ipse & viri eius; vir & domus eius,
& duæ vxores eius,Achinoam Iezrahelitis,
4 & Abigail vxor Nabal Carmeli.*Et nuncia-
tum est Sauli quòd fugisset Dauid in Geth,
5 & non addidit vltra quærere eũ.*Dixit autẽ
Dauid ad Achis: Si inueni gratiã in oculis
tuis,detur mihi locus in vna vrbiũ regionis
huius,vt habitẽ ibi: cur enim manet seruus
6 tuus in ciuitate regis tecum?*Dedit itaque
ei Achis in die illa Siceleg: propter quam
causam facta est Siceleg regum Iuda,vsque
7 in diem hanc.*Fuit autem numerus dierũ,
quibus habitauit Dauid in regione Philisthi
8 norum,quattuor mensium.*Et ascendit Da
uid,& viri eius,& agebant prædas de Gessu-
ri,& de Gerzi,& de Amalecitis: hi enim pa-
gi habitabãtur in terra antiquitus,euntibus
9 Sur vsque ad Terrã Ægypti.*Et percutiebat
Dauid omnem terram,nec relinquebat vi-
uentem virum & mulierem: tollensq. oues,
& boues,& asinos,& camelos,& vestes,re-
10 uertebatur,& veniebat ad Achis.*Dicebat
autẽ ei Achis: In quem irruisti hodie? Re-
spondebat Dauid: Contra meridiem Iudæ,
& contra meridiem Ierameel,& contra me-
11 ridiem Ceni.*Virum & mulierem non viuifi
cabat Dauid,nec adducebat in Geth,dicẽs:
Ne forte loquantur aduersum nos: Hæc fe-
cit Dauid: & hoc erat decretũ illi omnibus
diebus quibus habitauit in regione Philisthi
12 norũ.*Credidit ergo Achis Dauid,dicens:
Multa mala operatus est contra populũ suũ
Israel: erit igitur mihi seruus sempiternus.

CAP. XXVIII.

1 FACTVM est autem in diebus illis,con-
gregauerunt Philisthijm agmina sua,vt

præpa-

præpararentur ad bellum contra Israel: di-
xitq. Achis ad Dauid: Sciens nunc scito,
quoniam mecum egredieris in castris tu, &
viri tui.* Dixitq. Dauid ad Achis: Nunc 2
scies quæ facturus est seruus tuus. Et ait
Achis ad Dauid: Et ego custodem capitis
mei ponam te cunctis diebus.*Samuel au- 3
tem mortuus est, planxitq. eũ omnis Israel,
& sepelierunt eum in Ramatha vrbe sua.
Et Saul abstulit magos, & hariolos de terra.
*Congregatiq. sunt Philisthijm, & venerũt, 4
& castrametati sunt in Sunam: cõgregauit
autem & Saul vniuersum Israel, & venit in
Gelboe.*Et vidit Saul castra Philisthijm, & 5
timuit, & expauit cor eius nimis.*Consu- 6
luitq. Dominum, & non respondit ei neque
per somnia, neque per sacerdotes, neque
per prophetas.* Dixitq. Saul seruis suis: 7
Quærite mihi mulierem habentem pytho-
nem, & vadam ad eam, & sciscitabor per il-
lam. Et dixerunt serui eius ad eum: Est
mulier pythonem habens in Endor.* Mu- 8
tauit ergo habitum suum, vestitusq. est alijs
vestimentis, & abijt ipse, & duo viri cum eo,
veneruntq. ad mulierem nocte, & ait illi:
Diuina mihi in pythone, & suscita mihi
quem dixero tibi.* Et ait mulier ad eum: 9
Ecce, tu nosti quanta fecerit Saul, & quo
modo eraserit magos & hariolos de terra:
quare ergo insidiaris animæ meæ, vt occi-
dar?* Et iurauit ei Saul in Domino, dicens: 10
Viuit Dominus, quia non eueniet tibi quid-
quam mali propter hanc rem.* Dixitq. ei 11
mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Sa-
muelem mihi suscita.*Cum autem vidisset 12
mulier Samuelem, exclamauit voce magna,
& dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi?
Tu es enim Saul.* Dixitq. ei rex: Noli ti- 13
mere: quid vidisti? Et ait mulier ad Saul:
Deos vidi ascendentes de terra.* Dixitq. ei: 14
Qualis est forma eius? Quæ ait: Vir senex
ascendit, & ipse amictus est pallio. Et in-
tellexit Saul quòd Samuel esset, & inclina-
uit se super faciem suam in terra, & adora-
uit.* Dixit autem Samuel ad Saul: Quare 15
inquietasti me vt suscitarer? Et ait Saul:
Coarctor nimis: siquidem Philisthijm pu-
gnant aduersum me, & Deus recessit a me,
& exaudire me noluit neque in manu pro-
phetarum, neque per somnia: vocaui ergo
16 te, vt ostenderes mihi quid faciam.* Et ait
Samuel: Quid interrogas me, cũ Dominus
recesserit a te, & transierit ad æmulum tuũ?
17 *Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est
in manu mea, & scindet regnum tuum de
manu tua, & dabit illud proximo tuo Da-
18 uid:*quia non obedisti voci Domini, neque
fecisti iram furoris eius in Amalec. idcirco
19 quod pateris, fecit tibi Dominus hodie.*Et
dabit Dominus etiam Israel tecũ in manus
Philisthijm: cras autem tu & filij tui mecum
eritis: sed & castra Israel tradet Dominus in
20 manus Philisthijm.* Statimq. Saul cecidit
porrectus in terram: extimuerat enim ver-
ba Samuelis, & robur non erat in eo, quia
21 non comederat panem tota die illa.*Ingres
sa est itaque mulier illa ad Saul, (conturba-
tus enim erat valde) dixitq. ad eum: Ecce
D obediuit ancilla tua voci tuæ, & posui ani-
mam meam in manu mea: & audiui sermo-
22 nes tuos, quos locutus es ad me.*Nunc igi-
tur audi & tu vocem ancillæ tuæ, & ponam
coram te buccellã panis, vt comedens con-
23 ualescas, & possis iter agere.*Qui renuit, &
ait: Non comedam. Coëgerunt autem eũ
serui sui & mulier, & tandem audita voce
eorum surrexit de terra, & sedit super lectũ.
24 *Mulier autem illa habebat vitulũ pascua-
lem in domo, & festinauit, & occidit eum:
tollensq. farinam, miscuit eam, & coxit azy-
25 ma,*& posuit ante Saul & ante seruos eius.
Qui cum comedissent, surrexerunt, & am-
bulauerunt per totam noctem illam.

CAP. XXIX.

1 CONGREGATA sunt ergo Philisthijm
vniuersa agmina in Aphec: sed & Israel
castrametatus est super fontem, qui erat in
2 Iezrahel.* Et satrapæ quidem Philisthijm
incedebant in centurijs & millibus: Dauid
autẽ & viri eius erant in nouissimo agmine
3 cũ Achis.*Dixeruntq. principes Philisthijm
ad Achis: Quid sibi volunt Hebræi isti? Et
ait Achis ad principes Philisthijm: Num

ignoratis Dauid, qui fuit seruus Saul regis
Israel,& est apud me multis diebus,vel an-
nis,& non inueni in eo quidquam ex die
qua transfugit ad me,vsque ad diem hanc?
*Irati sunt autem aduersus eum principes 4
Philisthijm, & dixerunt ei : Reuertatur vir
iste,& sedeat in loco suo, in quo constituisti
eum,& non descendat nobiscum in prœliũ,
ne fiat nobis aduersarius,cum prœliari cœ-
perimus:quomodo enim aliter poterit pla-
care dominum suum, nisi in capitibus no-
stris ? *Nonne iste est Dauid,cui cantabant 5
in choris, dicẽtes: Percussit Saul in millibus
suis,& Dauid in decem millibus suis ? *Vo- 6
cauit ergo Achis Dauid,& ait ei: Viuit Do-
minus,quia rectus es tu,& bonus in cõspe-
ctu meo : & exitus tuus , & introitus tuus
mecum est in castris : & non inueni in te
quidquam mali ex die qua venisti ad me,vs-
que in diem hanc: sed satrapis non places.
*Reuertere ergo,& vade in pace,& non of- 7
fendas oculos satraparum Philisthijm.*Di- 8
xitq. Dauid ad Achis : Quid enim feci, &
quid inuenisti in me seruo tuo a die qua fui
in conspectu tuo vsque in diẽ hanc,vt non
veniam,& pugnem contra inimicos domini
mei regis ? *Respondens autem Achis,locu- 9
tus est ad Dauid : Scio quia bonus es tu in
oculis meis, sicut Angelus Dei: sed princi-
pes Philisthinorum dixerunt : Non ascen-
det nobiscum in prœlium. *Igitur consur- 10
ge mane tu , & serui domini tui,qui vene-
runt tecum: & cum de nocte surrexeritis ,
& cœperit dilucescere, pergite . *Surrexit 11
itaque de nocte Dauid ipse & viri eius, vt
proficiscerentur mane, & reuerterentur ad
Terram Philisthijm : Philisthijm autem
ascenderunt in Iezrahel.

CAP. XXX.

CVMQ. venissent Dauid & viri eius in 1
Siceleg die tertia, Amalecitæ impetum
fecerãt ex parte australi in Siceleg,& percus-
serant Siceleg,& succẽderant eam igni.*Et 2
captiuas duxerant mulieres ex ea,a minimo
vsque ad magnum : & non interfecerant
quemquã,sed secum duxerant,& pergebãt
3 itinere suo .* Cum ergo venissent Dauid &
viri eius ad ciuitatẽ,& inuenissent eam suc-
censam igni,& vxores suas,& filios suos, &
4 filias ductas esse captiuas ,*leuauerũt Dauid
& populus qui erat cum eo voces suas, &
planxerũt donec deficerent in eis lacrymæ.
5 *Siquidem & duæ vxores Dauid captiuæ
ductæ fuerant , Achinoam Iezrahelites, &
6 Abigail vxor Nabal Carmeli.*Et contrista-
tus est Dauid valde: volebat enim eũ popu-
lus lapidare, quia amara erat anima vnius-
cuiusque viri super filijs suis,& filiabus: cõ-
fortatus est autem Dauid in Domino Deo
7 suo.*Et ait ad Abiathar sacerdotem filium
Achimelech: Applica ad me ephod. Et ap-
8 plicauit Abiathar ephod ad Dauid,*& con-
suluit Dauid Dominum,dicens: Persequar
latrunculos hos,& comprehendam eos,an
non ? Dixitq. ei Dominus: Persequere: abs-
que dubio enim cõprehẽdes eos,& excuties
9 prædam.*Abijt ergo Dauid ipse,& sexcenti
viri qui erant cum eo,& venerunt vsque ad
Torrentẽ Besor: & lassi quidã substiterunt.
10 *Persecutus est autẽ Dauid ipse,& quadrin-
genti viri: substiterant enim ducẽti,qui lassi
11 transire nõ poterant Torrentem Besor.*Et
inuenerũt virum Ægyptium in agro,& ad-
duxerunt eum ad Dauid: dederuntq. ei pa-
12 nem vt comederet,& biberet aquam,* sed
& fragmen massæ caricarum,& duas ligatu-
ras vuæ passæ. Quæ cum comedisset,reuer-
sus est spiritus eius,& refocillatus est: non
enim comederat panẽ,neque biberat aquã,
13 tribus diebus & tribus noctibus.*Dixit ita-
que ei Dauid: Cuius es tu ? vel vnde? & quo
pergis ? Qui ait : Puer Ægyptius ego sum,
seruus viri Amalecitæ: dereliquit autem me
dominus meus , quia ægrotare cœpi nu-
14 diustertius.*Siquidem nos erupimus ad au-
stralem plagam Cerethi,& contra Iudam,&
ad Meridiem Caleb,& Siceleg succẽdimus
15 igni.*Dixitq. ei Dauid: Potes me ducere ad
cuneũ istum ? Qui ait: Iura mihi per Deum,
quòd non occidas me,& non tradas me in
manus domini mei,& ego ducam te ad cu-
16 neum istum. Et iurauit ei Dauid.*Qui cum
duxisset eum, ecce illi discumbebant super
faciem

faciem vniuersæ terræ comedentes & biben
tes,& quasi festum celebrantes diem, pro
cuncta præda, & spolijs quæ ceperant de
Terra Philisthijm,& de Terra Iuda.*Et per- 17
cussit eos Dauid a vespere vsque ad vesperá
alterius diei, & non euasit ex eis quisquam,
nisi quadringéti viri adolescentes, qui ascé-
derant camelos, & fugerant.* Eruit ergo 18
Dauid omnia,quæ tulerant Amalecitæ, &
duas vxores suas eruit. *Nec defuit quid- 19
quam a paruo vsque ad magnum, tam de
filijs quàm de filiabus,& de spolijs,& quæ-
cumque rapuerant, omnia reduxit Dauid.
*Et tulit vniuersos greges & armenta, & 20
minauit ante faciem suam: dixeruntque:
Hæc est præda Dauid.*Venit autem Dauid 21
ad ducentos viros,qui lassi substiterant,nec
sequi potuerant Dauid,& residere eos ius-
serat in Torrente Besor: qui egressi sunt
obuiam Dauid,& populo qui erat cum eo.
Accedens autem Dauid ad populum, salu-
tauit eos pacifice.*Respondensq. omnis vir 22
pessimus,& iniquus de viris,qui ierant cum
Dauid, dixit: Quia non venerunt nobiscũ,
nõ dabimus eis quidquam de præda,quam
eruimus: sed sufficiat vnicuique vxor sua &
filij: quos cum acceperint,recedant.*Dixit 23
autem Dauid: Non sic facietis fratres mei
de his,quæ tradidit nobis Dominus, & cu-
stodiuit nos,& dedit latrunculos,qui erupe-
rant aduersum nos,in manus nostras:*nec 24
audiet vos quisquam super sermone hoc.
æqua enim pars erit descendentis ad prœ-
lium, & remanentis ad sarcinas,& similiter
diuident.*Et factum est hoc ex die illa, & 25
deinceps constitutum & præfinitũ,& quasi
lex in Israel vsque in diem hanc.*Venit er- 26
go Dauid in Siceleg,& misit dona de præda
senioribus Iuda proximis suis, dicens: Ac-
cipite benedictionem de præda hostiũ Do-
mini:*His,qui erant in Bethel,& qui in Ra- 27
moth ad Meridiem,& qui in Iether,*& qui 28
in Aroër, & qui in Sephamoth, & qui in
Esthamo,*& qui in Rachal, & qui in vrbi- 29
bus Ierameel, & qui in vrbibus Ceni,* & 30
qui in Arama,& qui in lacu Asan,& qui in
Athach,*& qui in Hebron,& reliquis qui 31
erant in his locis, in quibus commoratus
fuerat Dauid ipse, & viri eius.

CAP. XXXI.

1 PHILISTHIIM autem pugnabant aduer-
sum Israel: & fugerunt viri Israel ante
faciem Philisthijm, & ceciderunt interfecti
2 in monte Gelboe.*Irrueruntq. Philisthijm
in Saul,& in filios eius,& percusserunt Iona-
than,& Abinadab,& Melchisua filios Saul,
3 *totumq. pondus prœlij versum est in Saul:
& consecuti sunt eum viri sagittarij,& vul-
4 neratus est vehementer a sagittarijs.* Di-
xitq. Saul ad armigerum suum: Euagina
gladium tuum,& percute me: ne forte ve-
niant incircumcisi isti,& interficiant me,il-
ludétes mihi. Et noluit armiger eius: fuerat
enim nimio terrore perterritus. arripuit ita-
5 que Saul gladiũ,& irruit super eum.*Quod
cum vidisset armiger eius, videlicet quòd
mortuus esset Saul,irruit etiã ipse super gla
6 diũ suum,& mortuus est cum eo.*Mortuus
est ergo Saul,& tres filij eius, & armiger il-
lius,& vniuersi viri eius in die illa pariter.
7 *Videntes autem viri Israel,qui erant trans
vallem,& trans Iordanem, quòd fugissent
viri Israelitæ,& quòd mortuus esset Saul,&
filij eius,reliquerunt ciuitates suas,& fuge-
runt: veneruntq. Philisthijm, & habitaue-
8 runt ibi.* Facta autem die altera,venerunt
Philisthijm,vt spoliarẽt interfectos,& inue-
nerunt Saul & tres filios eius iacentes in
9 monte Gelboe.*Et præciderũt caput Saul,
& spoliauerunt eum armis: & miserunt in
Terram Philisthinorum per circuitum, vt
annunciaretur in templo idolorũ,& in po-
10 pulis. * Et posuerunt arma eius in templo
Astaroth,corpus vero eius suspenderunt in
11 muro Bethsan.*Quod cum audissent habi-
tatores Iabes Galaad,quæcumque fecerant
12 Philisthijm Saul, * surrexerunt omnes viri
fortissimi, & ambulauerunt tota nocte, &
tulerunt cadauer Saul,& cadauera filiorum
eius de muro Bethsan: venerũtq. Iabes Ga-
13 laad, & combusserunt ea ibi:*& tulerunt
ossa eorum,& sepelierunt in nemore Iabes,
& ieiunauerunt septem diebus.

LIBER SECVNDVS SAMVELIS, QVEM NOS SECVNDVM REGVM DICIMVS.

CAPVT PRIMVM.

FActvm est autem, post- 1
quam mortuus est Saul, vt
Dauid reuerteretur a cæde
Amalec,& maneret in Sice-
leg duos dies.*In die autem 2
tertia apparuit homo veniẽs de castris Saul
veste conscissa,& puluere cõspersus caput.
& vt venit ad Dauid, cecidit super faciem
suam, & adorauit.* Dixitq. ad eum Dauid: 3
Vnde venis? Qui ait ad eum: De castris Is
rael fugi.*Et dixit ad eum Dauid: Quod est 4
verbum quod factum est? indica mihi.
Qui ait: Fugit populus ex prœlio, & multi
corruentes e populo mortui sunt: sed &
Saul & Ionathas filius eius interierunt.*Di- 5
xitq. Dauid ad adolescentem,qui nũciabat
ei: Vnde scis quia mortuus est Saul,& Io-
nathas filius eius?* Et ait adolescens,qui 6
nunciabat ei: Casu veni in montẽ Gelboe,
& Saul incumbebat super hastam suam:
porro currus & equites appropinquabant
ei,* & conuersus post tergum suũ,vidensq. 7
me vocauit. Cui cum respondissem: Ad-
sum:*dixit mihi: Quisnam es tu? Et aio ad 8
eum: Amalecites ego sum.* Et locutus 9
est mihi: Sta super me, & interfice me:
quoniam tenent me angustiæ,& adhuc to-
ta anima mea in me est.*Stansq. super eũ, 10
occidi illum: sciebam enim quòd viuere
non poterat post ruinam:& tuli diadema
quod erat in capite eius,& armillã de bra-
chio illius,& attuli ad te dominum meum
huc.*Apprehendens autem Dauid vestimẽ 11
ta sua scidit,omnesq. viri,qui erant cũ eo,
*& planxerunt,& fleuerunt,& ieiunauerunt 12
vsque ad vesperam super Saul,& super Io-
nathan filium eius,& super populum Do-
mini,& super domum Israel,eo quòd cor-
13 ruissent gladio.* Dixitq. Dauid ad iuuenẽ
qui nunciauerat ei: Vnde es tu? Qui re-
spondit: Filius hominis aduenæ Amaleci-
14 tæ ego sum.* Et ait ad eum Dauid: Quare
non timuisti mittere manum tuam vt oc-
15 cideres christum Domini?*Vocansq. Da-
uid vnum de pueris suis, ait: Accedens ir-
rue in eum. Qui percussit illum,& mortuus
16 est.* Et ait ad eum Dauid: Sanguis tuus
super caput tuum: os enim tuum locutum
est aduersum te,dicens: Ego interfeci chri-
17 stum Domini.* Planxit autem Dauid plan-
ctum huiuscemodi super Saul,& super Io-
18 nathan filium eius,(*& præcepit vt doce-
rent filios Iuda arcum,sicut scriptum est in
Libro iustorum.) Et ait: Considera Israel
pro his,qui mortui sunt super excelsa tua
19 vulnerati.* Inclyti,Israel,super mõtes tuos
interfecti sunt: quo modo ceciderunt for-
20 tes?* Nolite annunciare in Geth, neque
annuncietis in compitis Ascalonis: ne for-
te lætentur filiæ Philisthijm,ne exultent fi-
21 liæ incircumcisorum.*Montes Gelboe,nec
ros,nec pluuia veniant super vos, neque
sint agri primitiarum: quia ibi abiectus est
clypeus fortium, clypeus Saul, quasi non
22 esset vnctus oleo.*A sanguine interfecto-
rum,ab adipe fortium,sagitta Ionathæ nũ-
quam redijt retrorsum,& gladius Saul non
23 est reuersus inanis.* Saul & Ionathas ama-
biles,& decori in vita sua,in morte quoque
non sunt diuisi: aquilis velociores, leoni-
bus

bus fortiores.*Filiæ Israel super Saul flete, 24
qui vestiebat vos coccino in delicijs, qui
præbebat ornamenta aurea cultui vestro.
*Quo modo ceciderunt fortes in prœlio? 25
Ionathas in excelsis tuis occisus est?* Do- 26
leo super te frater mi Ionatha decore ni-
mis, & amabilis super amorem mulierum.
Sicut mater vnicum amat filium suum, ita
ego te diligebam.*Quo modo ceciderunt 27
robusti, & perierunt arma bellica?

CAP. II.

IGITVR post hæc consuluit Dauid Do- 1
minum, dicens: Num ascendam in v-
nam de ciuitatibus Iuda? Et ait Dominus
ad eum: Ascende. Dixitq. Dauid: Quo
ascendam? Et respondit ei: In Hebron.
*Ascendit ergo Dauid, & duæ vxores eius, 2
Achinoam Iezraelites, & Abigail vxor Na-
bal Carmeli:* sed & viros, qui erant cum 3
eo, duxit Dauid singulos cum domo sua:
& manserunt in oppidis Hebron.*Vene- 4
runtq. viri Iuda, & vnxerunt ibi Dauid, vt
regnaret super domũ Iuda. Et nunciatum
est Dauid, quòd viri Iabes Galaad sepelis-
sent Saul.*Misit ergo Dauid nuncios ad 5
viros Iabes Galaad, dixitq. ad eos: Benedi-
cti vos Domino, qui fecistis misericordiam
hanc cum domino vestro Saul, & sepelistis
eum.* Et nunc retribuet vobis quidem 6
Dominus misericordiam & veritatem: sed
& ego reddam gratiam, eo quòd fecistis
verbum istud.*Confortentur manus ve- 7
stræ, & estote filij fortitudinis: licet enim
mortuus sit dominus vester Saul, tamen me
vnxit domus Iuda in regem sibi.* Abner 8
autem filius Ner princeps exercitus Saul,
tulit Isboseth filium Saul, & circumduxit
eum per castra,*regemq. constituit super 9
Galaad, & super Gessuri, & super Iezrael,
& super Ephraim, & super Beniamin, & su
per Israel vniuersum.*Quadraginta anno- 10
rum erat Isboseth filius Saul cum regnare
cœpisset super Israel, & duobus annis re-
gnauit: sola autem domus Iuda sequeba-
tur Dauid.*Et fuit numerus dierum, quos 11
commoratus est Dauid, imperans in He-
bron super domum Iuda, septem annorũ,
12 & sex mensium.*Egressusq. est Abner fi-
lius Ner, & pueri Isboseth filij Saul de ca-
13 stris in Gabaon.*Porro Ioab filius Saruiæ,
& pueri Dauid egressi sunt, & occurrerunt
eis iuxta piscinam Gabaon. Et cum in
vnum conuenissent, è regione sederunt: hi
14 ex vna parte piscinæ, & illi ex altera.*Di-
xitq. Abner ad Ioab: Surgant pueri, & lu-
dant coram nobis. Et respondit Ioab:
15 Surgant.*Surrexerunt ergo, & transierunt
numero duodecim de Beniamin, ex parte
Isboseth filij Saul, & duodecim de pueris
16 Dauid.*Apprehensoq. vnusquisque capi-
te comparis sui, defixit gladium in latus
contrarij, & ceciderunt simul: vocatumq.
est nomen loci illius: Ager robustorum,
17 in Gabaon.*Et ortum est bellum durum
satis in die illa: fugatusq. est Abner, & vi-
18 ri Israel a pueris Dauid.*Erant autem ibi
tres filij Saruiæ, Ioab, & Abisai, & Asael:
porro Asael cursor velocissimus fuit, qua-
si vnus de capreis, quæ morantur in siluis.
19 *Persequebatur autem Asael Abner, & non
declinauit ad dextram neque ad sinistram
20 omittens persequi Abner.*Respexit ita-
que Abner post tergum suum, & ait: Tu-
ne es Asael? Qui respondit: Ego sum.
21 *Dixitq. ei Abner: Vade ad dextram, si-
ue ad sinistram, & apprehende vnum de
adolescentibus, & tolle tibi spolia eius.
Noluit autem Asael omittere quin vrge-
22 ret eum.*Rursumq. locutus est Abner ad
Asael: recede, noli me sequi, ne compellar
confodere te in terram, & leuare non po-
tero faciem meam ad Ioab fratrem tuum.
23 *Qui audire contempsit, & noluit declina-
re: percussit ergo eum Abner auersa hasta
in inguine, & transfodit, & mortuus est in
eodem loco: omnesq. qui transibant per
locum illum, in quo ceciderat Asael, & mor
24 tuus erat, subsistebant.* Persequentibus
autem Ioab, & Abisai fugientem Abner,
sol occubuit: & venerunt vsque ad Collem
aquæ ductus, qui est ex aduerso vallis iti-
25 neris deserti in Gabaon.* Congregatiq.
sunt filij Beniamin ad Abner: & conglo-

bati in vnum cuneum,steterunt in summi-
tate tumuli vnius.* Et exclamauit Abner 26
ad Ioab,& ait: Num vsque ad internecio-
nẽ tuus mucro desæuiet? an ignoras quòd
periculosa sit desperatio? vsquequo non
dicis populo vt omittat persequi fratres
suos?* & ait Ioab: Viuit Dominus, si lo- 27
cutus fuisses,mane recessisset populus per-
sequens fratrem suum.* Insonuit ergo 28
Ioab buccina, & stetit omnis exercitus,
nec persecuti sunt vltra Israel, neque inie-
re certamen.* Abner autem & viri eius 29
abierunt per campestria,tota nocte illa: &
transierunt Iordanem, & lustrata omni
Beth horon,venerunt ad Castra.* Porro 30
Ioab reuersus, omisso Abner, congregauit
omnem populum: & defuerunt de pueris
Dauid decem & nouem viri,excepto Asae-
le.* Serui autem Dauid percusserunt de 31
Beniamin,& de viris,qui erant cum Abner
trecentos sexaginta, qui & mortui sunt.
*Tuleruntq. Asael, & sepelierunt eum in 32
sepulchro patris sui in Bethlehem: & am-
bulauerunt tota nocte Ioab & viri qui erant
cum eo, & in ipso crepusculo peruene-
runt in Hebron.

CAP. III.

FACTA est ergo longa concertatio in- 1
ter domum Saul, & inter domum Da-
uid: Dauid proficiscens, & semper seipso
robustior, domus autem Saul decrescens
quotidie.* Natiq. sunt filij Dauid in He- 2
bron: fuitq. primogenitus eius Amnon de
Achinoam Iezrahelitide.*Et post eũ Che- 3
leab de Abigail vxore Nabal Carmeli: por-
ro tertius Absalon filius Maacha filiæ Thol-
mai regis Gessur.* Quartus autem Ado- 4
nias,filius Haggith: & quintus Saphathia,
filius Abital.* Sextus quoque Iethraam 5
de Egla vxore Dauid. hi nati sunt Dauid
in Hebron.*Cum ergo esset prœlium inter 6
domum Saul & domum Dauid, Abner fi-
lius Ner regebat domum Saul.*Fuerat au- 7
tem Sauli concubina nomine Respha,filia
Aia. Dixitq. Isboseth ad Abner:*Quare in- 8
gressus es ad concubinam patris mei? Qui
iratus nimis propter verba Isboseth; ait:
Numquid caput canis ego sum aduersum
Iudam hodie, qui fecerim misericordiam
super domum Saul patris tui, & super fra-
tres & proximos eius, & non tradidi te in
manus Dauid, & tu requisisti in me quod
9 argueres pro muliere hodie?*Hæc faciat
Deus Abner,& hæc addat ei, nisi quomo-
do iurauit Dominus Dauid,sic faciam cum
10 eo,*vt transferatur regnum de domo Saul,
& eleuetur thronus Dauid super Israel, &
11 super Iudam, a Dan vsque Bersabee.* Et
non potuit respondere ei quidquam,quia
12 metuebat illum.* Misit ergo Abner nun-
cios ad Dauid pro se dicentes: Cuius est
terra? Et vt loquerentur: Fac mecum ami-
citias, & erit manus mea tecum, & redu-
13 cam ad te vniuersum Israel.*Qui ait: Opti-
me: ego faciam tecum amicitias: sed vnam
rem peto a te,dicens: Non videbis faciem
meam antequam adduxeris Michol filiam
14 Saul: & sic venies,& videbis me.*Misit au-
tem Dauid nuncios ad Isboseth filium Saul,
dicens: Redde vxorem meam Michol,quã
despondi mihi centum præputijs Phili-
15 sthijm.*Misit ergo Isboseth,& tulit eam a
16 viro suo Phaltiel,filio Lais.*Sequebaturq.
eam vir suus, plorans vsque Bahurim: &
dixit ad eum Abner: Vade, & reuertere.
17 Qui reuersus est.* Sermonem quoque in-
tulit Abner ad seniores Israel,dicens: Tam
heri quàm nudiustertius quærebatis Dauid
18 vt regnaret super vos.*Nunc ergo facite:
quoniam Dominus locutus est ad Dauid,
dicens: In manu serui mei Dauid saluabo
populum meũ Israel de manu Philisthijm,
19 & omnium inimicorum eius.* Locutus est
autem Abner etiam ad Beniamin. Et abijt
vt loqueretur ad Dauid in Hebron omnia
quæ placuerant Israeli, & vniuerso Benia-
20 min.* Venitq. ad Dauid in Hebron cum
viginti viris: & fecit Dauid Abner, & viri
21 eius qui venerant cum eo,conuiuium.* Et
dixit Abner ad Dauid: Surgam,vt congre-
gem ad te dominum meum regem omnem
Israel, & ineam tecum fœdus, & imperes
omnibus, sicut desiderat anima tua. Cum

ergo deduxisset Dauid Abner, & ille isset
in pace, *statim pueri Dauid,& Ioab vene- 22
runt, cæsis latronibus, cum preda magna
nimis: Abner autem non erat cum Dauid
in Hebron,quia iam dimiserat eum,& pro-
fectus fuerat in pace. * Et Ioab, & omnis 23
exercitus,qui erat cũ eo, postea venerunt:
nunciatum est itaque Ioab a narranti-
bus: Venit Abner filius Ner ad regem, &
dimisit eum,& abijt in pace. * Et ingressus 24
est Ioab ad regem, & ait: Quid fecisti?
Ecce venit Abner ad te: quare dimisisti
eum, & abijt & recessit? * ignoras Abner 25
filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te vt
deciperet te,& sciret exitum tuum, & in-
troitum tuum, & nosset omnia quæ agis?
* Egressus itaque Ioab a Dauid,misit nun- 26
cios post Abner, & reduxit eum a cisterna
Sira,ignorante Dauid. *Cumq. redijsset Ab- 27
ner in Hebron,seorsum adduxit eum Ioab
ad medium portæ,vt loqueretur ei, in do-
lo: & percussit illum ibi in inguine,& mor-
tuus est in vltionem sanguinis Asael fratris
eius. * Quod cum audisset Dauid rem iam 28
gestam,ait: Mundus ego sum, & regnum
meum apud Dominum vsque in sempiter-
num a sanguine Abner filij Ner, *& veniat 29
super caput Ioab,& super omnem domum
patris eius: nec deficiet de domo Ioab flu-
xum seminis sustinens,& leprosus,& tenẽs
fusum,& cadens gladio,& indigens pane.
* Igitur Ioab & Abisai frater eius interfe- 30
cerunt Abner,eo quòd occidisset Asael fra
trem eorum in Gabaon in prœlio. * Dixit 31
autem Dauid ad Ioab,& ad omnem popu
lum,qui erat cum eo: Scindite vestimenta
vestra,& accingimini saccis,& plangite an-
te exequias Abner. porro rex Dauid seque-
batur feretrum. *Cumq. sepelissent Abner 32
in Hebron,leuauit rex Dauid vocem suam,
& fleuit super tumulum Abner: fleuit au-
tem & omnis populus. * Plangensq. rex & 33
lugens Abner, ait: Nequaquam vt mori
solent ignaui,mortuus est Abner. * Manus 34
tuæ ligatæ non sunt,& pedes tui non sunt
compedibus aggrauati: sed sicut solent ca-
dere coram filijs iniquitatis, sic corruisti.

Congeminansq. omnis populus fleuit su-
35 per eum. * Cumq. venisset vniuersa multi-
tudo cibum capere cum Dauid, clara ad-
huc die iurauit Dauid, dicens: Hæc fa-
ciat mihi Deus,& hæc addat, si ante occa-
sum solis gustauero panem vel aliud quid-
36 quam. * Omnisq. populus audiuit, & pla-
cuerunt eis cuncta quæ fecit rex in conspe
37 ctu totius populi. * & cognouit omne vul-
gus,& vniuersus Israel in die illa quoniam
non actum fuisset a rege vt occideretur Ab-
38 ner filius Ner. * Dixit quoque rex ad ser-
uos suos: Num ignoratis quoniam prin-
ceps & maximus cecidit hodie in Israel?
39 *Ego autem adhuc delicatus,& vnctus rex:
porro viri isti filij Saruiæ duri sunt mihi:
retribuat Dominus facienti malum iuxta
malitiam suam.

CAP. IIII.

1 AVDIVIT autem Isboseth filius Saul
quòd cecidisset Abner in Hebron: &
dissolutæ sunt manus eius, omnisq. Israel
2 perturbatus est. * Duo autem viri princi-
pes latronum erant filio Saul, nomen vni
Baana, & nomen alteri Rechab,filij Rem-
mon Berothitæ de filijs Beniamin: siqui-
dem & Beroth reputata est in Beniamin.
3 *& fugerunt Berothitæ in Gethaim, fue-
runtq. ibi aduenæ vsque ad tempus illud.
4 * Erat autem Ionathæ filio Saul filius debi-
lis pedibus: quinquennis enim fuit, quan-
do venit nuncius de Saul & Ionatha ex Iez-
rahel. tollens itaque eum nutrix sua,fugit:
cumq. festinaret vt fugeret,cecidit,& clau-
dus effectus est: habuitq. vocabulum Mi-
5 phiboseth. *Venientes igitur filij Remmon
Berothitæ, Rechab & Baana, ingressi sunt
feruente die domum Isboseth: qui dormie-
bat super stratum suum meridie. Et ostiaria
6 domus purgans triticum, obdormiuit. *In-
gressi sunt autem domum latenter assumen
tes spicas tritici,& percusserunt eum in in-
guine Rechab & Baana frater eius, & fu-
7 gerunt. *Cum autem ingressi fuissent domũ,
ille dormiebat super lectum suum in con-
claui, & percutientes interfecerunt eum:
subla-

sublatoq. capite eius, abierunt per viam
deserti tota nocte,*& attulerūt caput Isbo- 8
seth ad Dauid in Hebron: dixeruntq. ad re-
gem: Ecce caput Isboseth filij Saul inimici
tui,qui quærebat animam tuam: & dedit
Dominus domino meo regi vltionem ho-
die de Saul,& de semine eius.*Respondens 9
autem Dauid Rechab,& Baana fratri eius,
filijs Remmon Berothitæ,dixit ad eos: Vi-
uit Dominus, qui eruit animam meam de
omni angustia,* quoniam eum,qui annun- 10
ciauerat mihi, & dixerat: Mortuus est Saul:
qui putabat se prospera nunciare, tenui,&
occidi eum in Siceleg, cui oportebat mer-
cedem dare pro nuncio.* Quanto magis 11
nunc cum homines impij interfecerunt vi-
rum innoxium in domo sua, super lectum
suum, non quæram sanguinem eius de ma-
nu vestra, & auferam vos de terra?*Præ- 12
cepit itaque Dauid pueris suis, & interfe-
cerunt eos: præcidentesq. manus & pedes
eorum, suspenderunt eos super piscinam
in Hebron: caput autem Isboseth tule-
runt,& sepelierunt in sepulchro Abner in
Hebron.

CAP. V.

ET venerunt vniuersæ tribus Israel ad 1
Dauid in Hebron,dicentes: Ecce nos,
os tuum, & caro tua sumus.* Sed & heri 2
& nudiustertius cum esset Saul rex super
nos, tu eras educens & reducens Israel:
dixit autem Dominus ad te: Tu pasces po-
pulum meum Israel, & tu eris dux super
Israel.*Venerunt quoque & seniores Israel 3
ad regem in Hebron, & percussit cum eis
rex Dauid fœdus in Hebron coram Do-
mino: vnxeruntq. Dauid in regem super
Israel.*Filius triginta annorum erat Dauid, 4
cum regnare cœpisset, & quadraginta an-
nis regnauit.* In Hebron regnauit super 5
Iudam septem annis & sex mensibus: in Ie-
rusalem autem regnauit triginta tribus an-
nis super omnem Israel & Iudam.*Et abijt 6
rex,& omnes viri qui erant cum eo, in Ie-
rusalem, ad Iebusæum habitatorem terræ:
dictumq. est Dauid ab eis: Non ingredieris
huc,nisi abstuleris cæcos & claudos dicen-
7 tes: Non ingredietur Dauid huc.*Cepit au-
tem Dauid arcem Sion,hæc est ciuitas Da-
8 uid.*Proposuerat enim Dauid in die illa
præmium, qui percussisset Iebusæum,& te-
tigisset domatum fistulas, & abstulisset cæ-
cos & claudos odientes animam Dauid.
idcirco dicitur in prouerbio: Cæcus & clau-
9 dus non intrabunt in templum.*Habitauit
autem Dauid in arce, & vocauit eam, Ci-
uitatem Dauid: & ædificauit per gyrum a
10 Mello & intrinsecus.* Et ingrediebatur
proficiens atque succrescens, & Dominus
11 Deus exercituum erat cum eo.* Misit quo-
que Hiram rex Tyri nuncios ad Dauid, &
ligna cedrina, & artifices lignorum, artifi-
cesq. lapidum ad parietes: & ædificauerunt
12 domum Dauid.*Et cognouit Dauid quo-
niam confirmasset eum Dominus regem
super Israel,& quoniam exaltasset regnum
13 eius super populum suum Israel.*Accepit
ergo Dauid adhuc concubinas & vxores
de Ierusalem, postquam venerat de He-
bron: natiq. sunt Dauid & alij filij & filiæ:
14 *& hæc nomina eorum,qui nati sunt ei in
Ierusalem, Samua, & Sobab,& Nathan,
15 & Salomon,*& Iebahar,& Elisua,& Ne-
16 pheg,*& Iaphia, & Elisama, & Elioda, &
17 Eliphaleth.*Audierunt ergo Philisthijm
quòd vnxissent Dauid in regem super Is-
rael: & ascenderunt vniuersi vt quærerent
Dauid: quod cum audisset Dauid, descen-
18 dit in præsidium.*Philisthijm autem veniē-
19 tes diffusi sunt in Valle Raphaim.*& con-
suluit Dauid Dominum, dicens: Si ascen-
dam ad Philisthijm? & si dabis eos in manu
mea? Et dixit Dominus ad Dauid: Ascen-
de, quia tradens dabo Philisthijm in manu
20 tua.*Venit ergo Dauid in Baal Pharasim: &
percussit eos ibi, & dixit: Diuisit Domi-
nus inimicos meos coram me, sicut di-
uiduntur aquæ. Propterea vocatum est
21 nomen loci illius, Baal Pharasim.* Et
reliquerunt ibi sculptilia sua: quæ tulit Da-
22 uid, & viri eius.* Et addiderunt adhuc
Philisthijm vt ascenderent, & diffusi sunt
23 in Valle Raphaim.* Consuluit autem

Dauid

Dauid Dominum: Si aſcendam contra Phi
liſthæos,& tradas eos in manus meas? Qui
reſpondit: Non aſcendas contra eos, ſed
gyra poſt tergum eorum, & venies ad eos
ex aduerſo pyrorum.*Et cum audieris ſo- 24
nitum gradientis in cacumine pyrorũ,tunc
inibis prœlium: quia tunc egredietur Do-
minus ante faciem tuam,vt percutiat caſtra
Philiſthijm.* Fecit itaque Dauid ſicut præ- 25
ceperat ei Dominus,& percuſſit Philiſthijm
de Gabaa,vſque dum venias Gezer.

Cap. VI.

Congregavit autem rurſum Dauid 1
omnes electos ex Iſrael triginta millia.
*Surrexitq. Dauid,& abijt,& vniuerſus po- 2
pulus,qui erat cum eo de viris Iuda,vt ad-
ducerent arcam Dei,ſuper quam inuocatũ
eſt nomen Domini exercituum,ſedentis in
cherubim ſuper eam.*Et impoſuerunt ar- 3
cam Dei ſuper plauſtrũ nouum: tuleruntq.
eã de domo Abinadab,qui erat in Gabaa:
Oza autem,& Ahio filij Abinadab, mina-
bant plauſtrum nouum.* Cumq. tuliſſent 4
eã de domo Abinadab,qui erat in Gabaa,
cuſtodiens arcam Dei Ahio præcedebat ar-
cam.*Dauid autẽ,& omnis Iſrael ludebant 5
coram Domino in omnibus lignis fabre-
factis, & citharis & lyris & tympanis & ſi-
ſtris & cymbalis.*Poſtquam autem vene- 6
runt ad Aream Nachon,extendit Oza ma-
num ad arcam Dei,& tenuit eam: quoniã
calcitrabant boues,& declinauerunt eam.
*Iratuſq. eſt indignatione Dominus contra 7
Ozam,& percuſſit eum ſuper temeritate:
qui mortuus eſt ibi iuxta arcam Dei.*Cõ- 8
triſtatus eſt autem Dauid,eo quòd percuſ-
ſiſſet Dominus Ozam, & vocatum eſt no-
men loci illius: Percuſſio Ozæ vſque in diẽ
hanc.*Et extimuit Dauid Dominum in die 9
illa,dicens: Quo modo ingredietur ad me
arca Domini? * Et noluit diuertere ad ſe 10
arcam Domini in ciuitatem Dauid: ſed di-
uertit eam in domum Obededom Gethæi.
*Et habitauit arca Domini in domo Obe- 11
dedom Gethæi tribus menſibus: & bene-
dixit Dominus Obededom,& omnem do-
12 mum eius. * Nunciatumq. eſt regi Dauid
quòd benedixiſſet Dominus Obededom,
& omnia eius propter arcam Dei. Abijt er-
go Dauid, & adduxit arcam Dei de domo
Obededom in ciuitatem Dauid cum gau-
dio: & erant cum Dauid ſeptem chori, &
13 victima vituli.* Cumq. tranſcendiſſent qui
portabant arcam Domini ſex paſſus,immo
14 labat bouem & arietẽ, *& Dauid ſaltabat to
tis viribus ante Dominũ. porro Dauid erat
15 accinctus ephod lineo.* Et Dauid,& omnis
domus Iſrael ducebant arcam teſtamenti
Domini,in iubilo, & in clangore buccinæ.
16 *Cumq. intraſſet arca Domini in ciuitatem
Dauid,Michol filia Saul proſpiciẽs per fe-
neſtram, vidit regem Dauid ſubſilientem,
atque ſaltantem coram Domino: & deſpe-
17 xit eum in corde ſuo.*Et introduxerunt ar
cam Domini, & impoſuerunt eam in loco
ſuo in medio tabernaculi,quod tetenderat
ei Dauid: & obtulit Dauid holocauſta, &
18 pacifica coram Domino.*Cumq. compleſ-
ſet offerens holocauſta & pacifica,benedi-
xit populo in nomine Domini exercituum.
19 * Et partitus eſt vniuerſæ multitudini Iſrael
tam viro quàm mulieri ſingulis collyridam
panis vnam, & aſſaturam bubulæ carnis
vnam, & ſimilam frixam oleo: & abijt
omnis populus, vnuſquiſque in domum
20 ſuam. * Reuerſuſq. eſt Dauid vt benedi-
ceret domui ſuæ: & egreſſa Michol filia
Saul in occurſum Dauid, ait: Quàm glo-
rioſus fuit hodie rex Iſrael diſcooperiens
ſe ante ancillas ſeruorum ſuorum, & nu-
datus eſt, quaſi ſi nudetur vnus de ſcurris.
21 *Dixitq. Dauid ad Michol: Ante Domi-
num, qui elegit me potius quàm patrem
tuum, & quàm omnem domum eius, &
præcepit mihi vt eſſem dux ſuper populum
22 Domini in Iſrael,* & Iudam, & vilior fiam
plus quàm factus ſum: & ero humilis in
oculis meis: & cum ancillis, de quibus lo-
23 cuta es, glorioſior apparebo.* Igitur Mi-
chol filiæ Saul non eſt natus filius vſque
in diem mortis ſuæ.

CAP. VII.

FACTVM est autem cum sedisset rex in 1
domo sua, & Dominus dedisset ei requiem
vndique ab vniuersis inimicis suis,
*dixit ad Nathan prophetã: Videsne quòd 2
ego habitem in domo cedrina, & arca Dei
posita sit in medio pellium? *Dixitq. Na- 3
than ad regem: Omne quod est in corde
tuo, vade fac: quia Dominus tecum est.
*Factum est autem in illa nocte: & ecce 4
sermo Domini ad Nathan, dicens: *Vade, 5
& loquere ad seruum meum Dauid: Hæc
dicit Dominus: Numquid tu ædificabis
mihi domum ad habitandũ? *Neque enim 6
habitaui in domo ex die illa, qua eduxi filios
Israel de Terra Ægypti, vsque in diem
hanc: sed ambulabam in tabernaculo, &
in tentorio. *Per cuncta loca, quæ transiui 7
cum omnibus filijs Israel, nũquid loquens
locutus sum ad vnam de tribubus Israel, cui
præcepi vt pasceret populum meum Israel,
dicens: Quare non ædificastis mihi domum
cedrinam? *Et nunc hæc dices seruo meo 8
Dauid: Hæc dicit Dominus exercituum:
Ego tuli te de pascuis sequentem greges,
vt esses dux super populum meum Israel: *& 9
fui tecum in omnibus vbicumque ambulasti,
& interfeci vniuersos inimicos tuos a facie
tua: feciq. tibi nomen grande, iuxta nomen
magnorum, qui sunt in terra. *Et po- 10
nam locum populo meo Israel, & plantabo
eum, & habitabit sub eo, & non turbabitur
amplius: nec addent filij iniquitatis vt affligant
eum sicut prius, *ex die qua constitui 11
iudices super populum meum Israel: & requiem
dabo tibi ab omnibus inimicis tuis.
prædicitq. tibi Dominus, quòd domũ faciat
tibi Dominus. *Cũq. completi fuerint dies 12
tui, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo
semen tuum post te, quod egredietur de
vtero tuo, & firmabo regnum eius. *ipse 13
ædificabit domum nomini meo, & stabiliã
thronum regni eius vsque in sempiternum.
*Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in 14
filium: qui si inique aliquid gesserit, arguam
eum in virga virorum, & in plagis
15 filiorum hominum. *Misericordiam autem
meam non auferam ab eo, sicut abstuli a
16 Saul, quem amoui a facie mea. *Et fidelis
erit domus tua, & regnum tuum vsque in
æternũ ante faciem tuam, & thronus tuus
17 erit firmus iugiter. *Secundũ omnia verba
hæc, & iuxta vniuersam visionem istam, sic
18 locutus est Nathan ad Dauid. *Ingressus
est autem rex Dauid, & sedit coram Domino,
& dixit: Quis ego sum Domine Deus,
& quæ domus mea, quia adduxisti me huc-
19 usque? *Sed & hoc parum visum est in conspectu
tuo Domine Deus, nisi loquereris
etiam de domo serui tui in longinquum:
20 ista est enim lex Adã, Domine Deus. *Quid
ergo addere poterit adhuc Dauid, vt loquatur
ad te? tu enim scis seruum tuum Do-
21 mine Deus. *Propter verbum tuũ, & secundum
cor tuum fecisti omnia magnalia hæc,
22 ita vt notum faceres seruo tuo. *Idcirco
magnificatus es Domine Deus, quia non
est similis tui, neque est Deus extra te, in
omnibus quæ audiuimus auribus nostris.
23 *Quæ est autem, vt populus tuus Israel, gẽs
in terra, propter quam iuit Deus, vt redimeret
eam sibi in populum, & poneret sibi
nomen, faceretq. eis magnalia, & horribilia
super terram, a facie populi tui, quem redemisti
tibi ex Ægypto, gentem, & deum eius.
24 *Firmasti enim tibi populum tuum Israel
in populum sempiternum: & tu Domine
25 Deus factus es eis in Deum. *Nunc ergo
Domine Deus verbum, quod locutus es super
seruum tuum, & super domum eius,
suscita in sempiternum: & fac sicut locu-
26 tus es, *vt magnificetur nomen tuum vsque
in sempiternum, atque dicatur: Dominus
exercituum, Deus super Israel. Et
domus serui tui Dauid erit stabilita coram
27 Domino, *quia tu Domine exercituum
Deus Israel reuelasti aurem serui tui, dicẽs:
Domum ædificabo tibi: propterea inuenit
seruus tuus cor suum vt oraret te oratio-
28 ne hac. *Nunc ergo Domine Deus, tu es
Deus, & verba tua erunt vera: locutus es
29 enim ad seruum tuum bona hæc. *Incipe
ergo, & benedic domui serui tui, vt sit in
sempi-

sempiternum coram te: quia tu Domine Deus locutus es,& benedictione tua benedicetur domus serui tui in sempiternum.

CAP. VIII.

FACTVM est autem post hæc percussit 1
Dauid Philisthijm, & humiliauit eos,
& tulit Dauid Frenum tributi de manu Phi
listhijm.* Et percussit Moab,& mensus est 2
eos funiculo, coæquans terræ: mensus est
autem duos funiculos, vnum ad occidendum,& vnum ad viuificandum: factusq. est
Moab Dauid seruiens sub tributo.*Et per- 3
cussit Dauid Adarezer filium Rohob regem
Soba,quando profectus est vt dominaretur
super flumen Euphraten.* Et captis Da- 4
uid ex parte eius mille septingentis equitibus,& viginti millibus peditum, subneruauit omnes iugales curruum: dereliquit
autem ex eis centum currus.*Venit quo- 5
que Syria Damasci, vt præsidium ferret
Adarezer regi Soba: & percussit Dauid de
Syria viginti duo millia virorum.* Et po- 6
suit Dauid præsidium in Syria Damasci:
factaq. est Syria Dauid seruiens sub tributo: seruauitq. Dominus Dauid in omnibus
ad quæcumque profectus est.*Et tulit Da- 7
uid arma aurea,quæ habebant serui Adarezer,& detulit ea in Ierusalem.* Et de Be- 8
te,& de Beroth ciuitatibus Adarezer tulit
rex Dauid æs multum nimis.*Audiuit au- 9
tem Thou rex Emath,quòd percussisset Da
uid omne robur Adarezer,*& misit Thou 10
Ioram filium suum ad regem Dauid,vt salutaret eum congratulans, & gratias ageret: eo quòd expugnasset Adarezer,& percussisset eum. Hostis quippe erat Thou
Adarezer, & in manu eius erant vasa au-
rea,& vasa argentea,& vasa ærea:* quæ & 11
ipsa sanctificauit rex Dauid Domino cum
argento & auro,quæ sanctificauerat de vniuersis gentibus,quas subegerat* de Syria, 12
& Moab,& filijs Ammon,& Philisthijm,&
Amalec,& de manubijs Adarezer filij Rohob regis Soba.*Fecit quoque sibi Dauid 13
nomen cum reuerteretur capta Syria in
Valle Salinarum, cæsis decem & octo mil-
14 libus:*& posuit in Idumæa custodes, statuitq. præsidium: & facta est vniuersa Idumæa seruiens Dauid. & seruauit Dominus
Dauid in omnibus ad quæcumque profe-
15 ctus est.*Et regnauit Dauid super omnem
Israel: faciebat quoque Dauid iudicium &
16 iustitiam omni populo suo.* Ioab autem
filius Saruiæ erat super exercitum: porro
Iosaphat filius Ahilud erat a commenta-
17 rijs:*& Sadoc filius Achitob, & Achimelech filius Abiathar, erãt sacerdotes: & Sa-
18 raias,scriba:* Banaias autem filius Ioiadæ
super cerethi & phelethi: filij autem Dauid sacerdotes erant.

CAP. IX.

1 ET dixit Dauid: Putasne est aliquis qui
remanserit de domo Saul,vt faciam cũ
eo misericordiam propter Ionathan?
2 *Erat autem de domo Saul, seruus nomine Siba: quem cum vocasset rex ad se,dixit ei: Tune es Siba? Et ille respondit:
3 Ego sum seruus tuus.*Et ait rex: Numquid superest aliquis de domo Saul, vt faciam cum eo misericordiam Dei? Dixitq.
Siba regi: Superest filius Ionathæ, debilis
4 pedibus.* Vbi, inquit, est? Et Siba ad regem,Ecce,ait,in domo est Machir filij Am-
5 miel in Lodabar.* Misit ergo rex Dauid,
& tulit eum de domo Machir filij Ammiel
6 de Lodabar.* Cum autem venisset Miphiboseth filius Ionathæ filij Saul ad Dauid,
corruit in faciem suam,& adorauit. Dixitq.
Dauid: Miphiboseth? Qui respondit: Ad-
7 sum seruus tuus.* Et ait ei Dauid: Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan patrem tuum, &
restituam tibi omnes agros Saul patris tui,
& tu comedes panem in mensa mea sem-
8 per.* Qui adorans eum, dixit: Quis ego
sum seruus tuus, quoniam respexisti super
9 canem mortuum similem mei?* Vocauit
itaque rex Sibam puerum Saul,& dixit ei:
Omnia quæcumque fuerunt Saul, & vniuersam domum eius,dedi filio domini tui.
10 *Operare igitur ei terram tu,& filij tui,&
serui tui: & inferes filio domini tui cibos
vt

vt alatur: Miphiboseth autem filius domi-
ni tui comedet semper panem super men-
sam meam. Erant autem Sibæ quinde-
cim filij, & viginti serui. * Dixitq. Siba ad 11
regem: Sicut iussisti domine mi rex seruo
tuo, sic faciet seruus tuus: & Miphiboseth
comedet super mensam meam, quasi vnus
de filijs regis. * Habebat autem Miphi- 12
boseth filium paruulum nomine Micha:
omnis vero cognatio domus Sibæ seruie-
bat Miphiboseth. * Porro Miphiboseth 13
habitabat in Ierusalem: quia de mensa re-
gis iugiter vescebatur: & erat claudus
vtroque pede.

CAP. X.

FACTVM est autem post hæc, vt more- 1
retur rex filiorum Ammon, & regna-
uit Hanon filius eius pro eo. * Dixitq. Da- 2
uid: Faciam misericordiam cum Hanon
filio Naas, sicut fecit pater eius mecum
misericordiam. Misit ergo Dauid, con-
solans eum per seruos suos super patris
interitu. Cum autem venissent serui Da-
uid in terram filiorum Ammon, * dixerunt 3
principes filiorum Ammon ad Hanon do-
minum suum: Putas quòd propter hono-
rem patris tui miserit Dauid ad te conso-
latores, & non ideo vt inuestigaret, & ex-
ploraret ciuitatem, & euerteret eam, mi-
sit Dauid seruos suos ad te? * Tulit itaque 4
Hanon seruos Dauid, rasitq. dimidiam par-
tem barbæ eorum, & præscidit vestes eo-
rum medias vsque ad nates, & dimisit eos.
* Quod cum nunciatum esset Dauid, misit 5
in occursum eorum: erant enim viri con-
fusi turpiter valde, & mandauit eis Dauid:
Manete in Iericho, donec crescat barba ve-
stra, & tunc reuertimini. * Videntes au- 6
tem filij Ammon quòd iniuriam fecissent
Dauid, miserunt, & conduxerunt merce-
de Syrum Rohob, & Syrum Soba, viginti
millia peditum, & a rege Maacha mille vi-
ros, & ab Istob duodecim millia virorum.
* Quod cum audisset Dauid, misit Ioab & 7
omnem exercitū bellatorum. * Egressi sunt 8
ergo filij Ammon, & direxerunt aciem ante
ipsum introitum portæ: Syrus autem So-
ba, & Rohob, & Istob, & Maacha seorsum
9 erant in campo. * Videns igitur Ioab quòd
præparatum esset aduersum se prœlium, &
ex aduerso & post tergum, elegit ex omni-
bus electis Israel, & instruxit aciem contra
10 Syrum: * reliquam autem partem populi
tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem
11 aduersus filios Ammon. * Et ait Ioab: Si
præualuerint aduersum me Syri, eris mihi
in adiutoriū: si autem filij Ammon præua-
12 luerint aduersum te, auxiliabor tibi. * Esto
vir fortis, & pugnemus pro populo no-
stro, & ciuitate Dei nostri: Dominus au-
tem faciet quod bonum est in conspectu
13 suo. * Inijt itaque Ioab & populus qui erat
cum eo, certamen contra Syros: qui statim
14 fugerunt a facie eius. * Filij autem Ammon
videntes quia fugissent Syri, fugerunt & ip
si a facie Abisai, & ingressi sunt ciuitatem:
reuersusq. est Ioab a filijs Ammon, & ve-
15 nit Ierusalem. * Videntes igitur Syri quo-
niam corruissent coram Israel, congregati
16 sunt pariter. * Misitq. Adarezer, & eduxit
Syros, qui erant trans fluuium, & adduxit
eorum exercitum: Sobach autem, magister
militiæ Adarezer, erat princeps eorum.
17 * Quod cum nunciatum esset Dauid, con-
traxit omnem Israelem, & transiuit Iorda-
nem, venitq. in Helam: & direxerunt aciem
Syri ex aduerso Dauid, & pugnauerunt cō-
18 tra eum. * Fugeruntq. Syri a facie Israel,
& occidit Dauid de Syris septingentos cur-
rus, & quadraginta millia equitum: & So-
bach principem militiæ percussit: qui sta-
19 tim mortuus est. * Videntes autem vniuersi
reges, qui erant in præsidio Adarezer, se vi-
ctos esse ab Israel, expauerunt & fugerunt
quinquaginta & octo millia coram Israel. *
Et fecerunt pacem cum Israel: & seruie-
runt eis, timueruntq. Syri auxilium præ-
bere vltra filijs Ammon.

CAP. XI.

1 FACTVM est autem, vertente anno,
eo tempore quo solent reges ad bella
procedere, misit Dauid Ioab, & seruos suos
cum

cum eo,& vniuersum Israel, & vastauerunt
filios Ammon,& obsederunt Rabba: Da-
uid autem remansit in Ierusalem.* Dũ hæc 2
agerentur,accidit vt surgeret Dauid de stra
tó suo post meridiem, & deambularet in
solario domus regiæ: viditq. mulierem se
lauantem,ex aduerso super solarium suum:
erat autem mulier pulchra valde. *Misit 3
ergo rex,& requisiuit quæ esset mulier. Nũ-
ciatumq. est ei quòd ipsa esset Bethsabee
filia Eliam,vxor Vriæ Hethæi.*Missis itaque 4
Dauid nuncijs, tulit eam. quæ cum ingres-
sa esset ad illum, dormiuit cum ea: statimq.
sanctificata est ab immunditia sua: * & re- 5
uersa est in domum suam concepto fœtu.
Mittensq. nunciauit Dauid, & ait: Conce-
pi. *Misit autem Dauid ad Ioab, dicens: 6
Mitte ad me Vriam Hethæum. Misitq. Ioab
Vriam ad Dauid.*Et venit Vrias ad Dauid. 7
Quæsiuitq. Dauid quàm recte ageret Ioab,
& populus, & quomodo administraretur
bellum.* & dixit Dauid ad Vriam: Vade in 8
domum tuam,& laua pedes tuos. Et egres-
sus est Vrias de domo regis, secutusq. est
eum cibus regius.* Dormiuit autem Vrias 9
ante portam domus regiæ cum alijs seruis
domini sui, & non descendit ad domum
suam. *Nunciatumq. est Dauid a dicenti- 10
bus: Non iuit Vrias in domum suam. Et
ait Dauid ad Vriam: Numquid non de via
venisti? quare non descendisti in domum
tuam?* Et ait Vrias ad Dauid: Arca Dei 11
& Israel & Iuda habitant in papilionibus,
& dominus meus Ioab, & serui domini mei
super faciem terræ manent: & ego ingre-
diar domum meam,vt comedam & bibam,
& dormiam cum vxore mea? per salutem
tuam,& per salutem animæ tuæ nõ faciam
rem hanc.*Ait ergo Dauid ad Vriam: Ma- 12
ne hic etiam hodie, & cras dimittam te.
Mansit Vrias in Ierusalem in die illa & al-
tera: *& vocauit eum Dauid vt comederet 13
coram se & biberet, & inebriauit eum: qui
egressus vespere,dormiuit in strato suo cum
seruis domini sui, & in domum suam non
descendit. *Factum est ergo mane, & scri- 14
psit Dauid epistolam ad Ioab: misitq. per
15 manum Vriæ,* scribens in epistola: Ponite
Vriam ex aduerso belli,vbi fortissimum est
prælium: & derelinquite eum,vt percussus
16 intereat.* Igitur cum Ioab obsideret vrbẽ,
posuit Vriam in loco vbi sciebat viros esse
17 fortissimos.*Egressiq. viri de ciuitate,bella-
bant aduersum Ioab, & ceciderunt de po-
pulo seruorum Dauid,& mortuus est etiam
18 Vrias Hethæus. *Misit itaque Ioab, & nun-
19 ciauit Dauid omnia verba prælij: * præce-
pitq. nuncio, dicens: Cum compleueris
20 vniuersos sermones belli ad regem,*si eum
videris indignari, & dixerit: Quare accessi-
stis ad murum, vt præliaremini? an igno-
rabatis quòd multa desuper ex muro tela
21 mittantur? * Quis percussit Abimelech fi-
lium Ierobaal? nonne mulier misit super
eum fragmen molæ de muro, & interfecit
eum in Thebes? quare iuxta murum acces-
sistis? dices: Etiam seruus tuus Vrias He-
22 thæus occubuit.*Abijt ergo nuncius,& ve-
nit,& narrauit Dauid omnia quæ ei præce-
23 perat Ioab. * Et dixit nuncius ad Dauid:
Præualuerunt aduersum nos viri, & egressi
sunt ad nos in agrum: nos autem facto im-
petu persecuti eos sumus vsque ad portam
24 ciuitatis.*Et direxerunt iacula sagittarij ad
seruos tuos ex muro desuper: mortuiq. sunt
de seruis regis,quinetiam seruus tuus Vrias
25 Hethæus mortuus est. * Et dixit Dauid ad
nuncium: Hæc dices Ioab: Non te fran-
gat ista res: varius enim euentus est belli,
nunc hunc, & nunc illũ consumit gladius:
conforta bellatores tuos aduersus vrbem,
26 vt destruas eam,& exhortare eos.* Audiuit
autem vxor Vriæ,quòd mortuus esset Vrias
27 vir suus,& planxit eum. *Transacto autem
luctu misit Dauid, & introduxit eam in do-
mum suam, & facta est ei vxor, peperitq. ei
filium: & displicuit verbum hoc, quod fe-
cerat Dauid,coram Domino.

CAP. XII.

1 MISIT ergo Dominus Nathan ad Da-
uid: qui cum venisset ad eum, dixit
ei: Duo viri erant in ciuitate vna, vnus di-
2 ues,& alter pauper. *Diues habebat oues,&

boues plurimos valde.*Pauper autem nihil 3
habebat omnino, præter ouem vnam par-
uulã, quam emerat & nutrierat, & quæ cre-
uerat apud eum cum filijs eius ſimul, de pa-
ne illius comedens,& de calice eius bibẽs,
& in ſinu illius dormiens: eratq. illi ſicut
filia.*Cum autem peregrinus quidam veniſ- 4
ſet ad diuitẽ, parcens ille ſumere de ouibus
& de bobus ſuis, vt exhiberet conuiuium
peregrino illi,qui venerat ad ſe, tulit ouem
viri pauperis, &præparauit cibos homini
qui venerat ad ſe. *Iratus autem indigna- 5
tione Dauid aduerſus hominem illum ni-
mis,dixit ad Nathan: Viuit Dominus, quo-
niã filius mortis eſt vir qui fecit hoc.*Ouem 6
reddet in quadruplum,eo quòd fecerit ver-
bum iſtud,& non pepercerit.* Dixit autem 7
Nathan ad Dauid: Tu es ille vir. Hæc dicit
Dominus Deus Iſrael: Ego vnxi te in re-
gem ſuper Iſrael, & ego erui te de manu
Saul, *& dedi tibi domum domini tui, & 8
vxores domini tui in ſinu tuo, dediq. tibi
domum Iſrael & Iuda: & ſi parua ſunt iſta,
adijciam tibi multo maiora. * Quare ergo 9
contempſiſti verbũ Domini vt faceres ma-
lum in conſpectu meo? Vriam Hethæum
percuſſiſti gladio,& vxorem illius accepiſti
in vxorem tibi,& interfeciſti eum gladio fi-
liorum Ammon. *Quam ob rem non re- 10
cedet gladius de domo tua vſque in ſempi-
ternum,eo quòd deſpexeris me, & tuleris
vxorem Vriæ Hethæi, vt eſſet vxor tua.
*Itaque hæc dicit Dominus: Ecce, ego ſu- 11
ſcitabo ſuper te malum de domo tua,& tol-
lam vxores tuas in oculis tuis,& dabo pro-
ximo tuo,& dormiet cum vxoribus tuis in
oculis Solis huius.*Tu enim feciſti abſcon- 12
ditè: ego autem faciã verbum iſtud in con-
ſpectu omnis Iſrael,& in conſpectu Solis.
* Et dixit Dauid ad Nathan: Peccaui Do- 13
mino. Dixitq. Nathan ad Dauid: Dominus
quoque tranſtulit peccatum tuũ: non mo-
rieris. *Verumtamen, quoniam blaſphe- 14
mare feciſti inimicos Domini, propter ver-
bum hoc, filius, qui natus eſt tibi, morte
morietur.*Et reuerſus eſt Nathan in domũ 15
ſuam. Percuſſit quoque Dominus paruu-
lum, quem pepererat vxor Vriæ Dauid, &
16 deſperatus eſt.*Deprecatuſq. eſt Dauid Do
minum pro paruulo: & ieiunauit Dauid ie-
iunio, & ingreſſus ſeorſum,iacuit ſuper ter-
17 ram.* Venerunt autẽ ſeniores domus eius,
cogentes eum vt ſurgeret de terra: qui no-
18 luit,nec comedit cum eis cibum.* Accidit
autem die ſeptima vt moreretur infans: ti-
mueruntq. ſerui Dauid nunciare ei quòd
mortuus eſſet paruulus. dixerũt enim: Ec-
ce cum paruulus adhuc viueret, loqueba-
mur ad eum, & non audiebat vocẽ noſtrã:
quanto magis ſi dixerimus, Mortuus eſt
19 puer,ſe affliget? *Cum ergo Dauid vidiſſet
ſeruos ſuos muſſitãtes,intellexit quòd mor-
tuus eſſet infantulus: dixitq. ad ſeruos ſuos:
Num mortuus eſt puer? Qui reſponderunt
20 ei: Mortuus eſt. *Surrexit ergo Dauid de
terra: & lotus vnctuſq. eſt: cumq. mutaſſet
veſtem, ingreſſus eſt domum Domini: &
adorauit,& venit in domum ſuam,petiuitq.
21 vt ponerent ei panem, & comedit. * Dixe-
runt autem ei ſerui ſui: Quis eſt ſermo,
quem feciſti? propter infantem,cum adhuc
viueret, ieiunaſti & flebas: mortuo autem
22 puero,ſurrexiſti, & comediſti panem.* Qui
ait: Propter infantem, dum adhuc viueret,
ieiunaui & fleui: dicebam enim: Quis ſcit
ſi forte donet eum mihi Dominus,& viuat
23 infans? * Nunc autem quia mortuus eſt,
quare ieiunem? Numquid potero reuoca-
re eum amplius? ego vadam magis ad eũ:
24 ille vero non reuertetur ad me.* Et conſo-
latus eſt Dauid Bethſabee vxorem ſuam,
ingreſſuſq. ad eam, dormiuit cum ea: quæ
genuit filium, & vocauit nomen eius Sa-
25 lomon,& Dominus dilexit eum.* Miſitq. in
manu Nathan prophetæ,& vocauit nomen
eius, Amabilis Domino, eo quòd dilige-
26 ret eum Dominus. * Igitur pugnabat Ioab
contra Rabbath filiorum Ammon, & ex-
27 pugnabat vrbem regiam. * Miſitq. Ioab
nuncios ad Dauid,dicẽs: Dimicaui aduer-
ſum Rabbath, & capienda eſt Vrbs aqua-
28 rum. * Nunc igitur congrega reliquam
partem populi, & obſide ciuitatem, & ca-
pe eam: ne, cum a me vaſtata fuerit vrbs,
nomini

nomini meo aſcribatur victoria.*Cõgrega- 29
uit itaque Dauid omnem populũ,& profe-
ctus eſt aduerſum Rabbath: cumq. dimicaſ
ſet,cepit eam.*Et tulit diadema regis eorũ 30
de capite eius,pondo auri talentum,habẽs
gemmas pretioſiſſimas,& impoſitum eſt ſu
per caput Dauid. Sed & prædam ciuitatis
aſportauit multam valde:*populũ quoque 31
eius adducens ſerrauit,& circumegit ſuper
eos ferrata carpenta: diuiſitq. cultris,& tra
duxit in typo laterum: ſic fecit vniuerſis
ciuitatibus filiorum Ammon: & reuerſus
eſt Dauid,& omnis exercitus in Ieruſalem.

CAP. XIII.

FACTVM eſt autem poſt hæc, vt Abſa- 1
lom filij Dauid ſororem ſpecioſiſſimã,
vocabulo Thamar,adamaret Amnon filius
Dauid,*& deperiret eam valde, ita vt pro- 2
pter amorem eius ægrotaret: quia cum eſ-
ſet virgo,difficile ei videbatur vt quippiam
inhoneſte ageret cum ea.*Erat autem Am- 3
nõ amicus,nomine Ionadab filius Semmaa
fratris Dauid,vir prudens valde.*Qui dixit 4
ad eum: Quare ſic attenuaris macie fili re-
gis per ſingulos dies? cur non indicas mi-
hi? Dixitq. ei Amnon: Thamar ſororem
fratris mei Abſalom amo.*Cui reſpondit 5
Ionadab: Cuba ſuper lectum tuum,& lan-
guorem ſimula: cumq. venerit pater tuus
vt viſitet te,dic ei: Veniat,oro,Thamar ſo-
ror mea, vt det mihi cibum, & faciat pul-
mentum,vt comedam de manu eius.*Ac- 6
cubuit itaque Amnon, & quaſi ægrotare
cœpit: cumq. veniſſet rex ad viſitandum
eum, ait Amnon ad regem: Veniat,obſe-
cro,Thamar ſoror mea,vt faciat in oculis
meis duas ſorbitiunculas,& cibum capiam
de manu eius.*Miſit ergo Dauid ad Tha- 7
mar domum,dicens: Veni in domum Am-
non fratris tui,& fac ei pulmentum.*Ve- 8
nitq. Thamar in domum Amnon fratris
ſui: ille autem iacebat: quæ tollens fari-
nam commiſcuit: & liquefaciens, in ocu-
lis eius coxit ſorbitiunculas.*Tollenſq. 9
quod coxerat, effudit, & poſuit coram eo,
& noluit comedere: dixitq. Amnon: Eij-
cite vniuerſos a me. Cumq. eieciſſent om-
10 nes,*dixit Amnon ad Thamar: Infer ci-
bum in conclaue, vt veſcar de manu tua.
Tulit ergo Thamar ſorbitiunculas,quas fe-
cerat,& intulit ad Amnon fratrem ſuum in
11 conclaue.*Cumq. obtuliſſet ei cibum,ap-
prehendit eam,& ait: Veni, cuba mecum
12 ſoror mea.*Quæ reſpondit ei: Noli frater
mi, noli opprimere me: neque enim hoc
fas eſt in Iſrael: noli facere ſtultitiã hanc.
13 *Ego enim ferre non potero opprobrium
meum,& tu eris quaſi vnus de inſipientibus
in Iſrael: quin potius loquere ad regem,&
14 non negabit me tibi.*Noluit autem acquie-
ſcere precibus eius, ſed præualens viribus
15 oppreſſit eam,& cubauit cum ea.*Et exo-
ſam eã habuit Amnon odio magno nimis:
ita vt maius eſſet odium, quo oderat eam,
amore quo ante dilexerat. Dixitq. ei Am-
16 non: Surge, & vade.*Quæ reſpondit ei:
Maius eſt hoc malum, quod nunc agis ad-
uerſum me,quàm quod ante feciſti, expel-
17 lens me. Et noluit audire eam:*ſed vo-
cato puero,qui miniſtrabat ei,dixit: Eijce
hanc a me foras: & claude oſtium poſt eã.
18 *Quæ induta erat talari tunica: huiuſcemo
di enim filiæ regis virgines veſtibus vtebã-
tur. Eiecit itaque eam miniſter illius foras:
19 clauſitq. fores poſt eam.*Quæ aſpergens
cinerem capiti ſuo, ſciſſa talari tunica, im-
poſitiſq. manibus ſuper caput ſuum, ibat
20 ingrediens,& clamans.*Dixit autem ei Ab-
ſalom frater ſuus: Numquid Amnon frater
tuus concubuit tecum? ſed nunc ſoror ta-
ce,frater tuus eſt: neque affligas cor tuum
pro hac re. Manſit itaque Thamar conta-
21 beſcens in domo Abſalom fratris ſui.*Cum
autem audiſſet rex Dauid verba hæc, con-
triſtatus eſt valde,& noluit contriſtare ſpi-
ritum Amnon filij ſui, quoniam diligebat
22 eum,quia primogenitus erat ei.*Porro non
eſt locutus Abſalom ad Amnon nec malũ,
nec bonũ: oderat enim Abſalom Amnon,
eo quòd violaſſet Thamar ſororem ſuam.
23 *Factum eſt autem poſt tempus biennij,vt
tonderentur oues Abſalom in Baalhaſor,
quæ eſt iuxta Ephraim: & vocauit Abſa-

lom omnes filios regis,* venitq. ad regem, 24
& ait ad eum: Ecce tondentur oues serui
tui: veniat, oro, rex cum seruis suis ad ser-
uum suum.*Dixitq. rex ad Absalom: Noli 25
fili mi, noli rogare vt veniamus omnes, &
grauemus te. Cum autem cogeret eum,
& noluisset ire, benedixit ei.* Et ait Absa- 26
lom: Si non vis venire, veniat, obsecro, no-
biscum saltem Amnon frater meus. Di-
xitq. ad eum rex: Non est necesse vt vadat
tecum.* Coëgit itaque Absalom eum, & 27
dimisit cum eo Amnon & vniuersos filios
regis. Feceratq. Absalom conuiuium quasi
conuiuium regis.* Præceperat autem Ab- 28
salom pueris suis, dicens: Obseruate cum
temulentus fuerit Amnon vino, & dixero
vobis: Percutite eum, & interficite, nolite
timere: ego enim sum qui præcipio vobis:
roboramini, & estote viri fortes.*Fecerunt 29
ergo pueri Absalom aduersum Amnon, si-
cut præceperat eis Absalom. Surgentesq.
omnes filij regis ascenderunt singuli mulas
suas, & fugerunt.*Cumq. adhuc pergerent 30
in itinere, fama peruenit ad Dauid, dicens:
Percussit Absalom omnes filios regis, & nõ
remansit ex eis saltem vnus.* Surrexit ita- 31
que rex, & scidit vestimenta sua: & cecidit
super terram, & omnes serui illius, qui assi-
stebant ei, sciderunt vestimenta sua.* Re- 32
spondens autem Ionadab filius Semmaa
fratris Dauid, dixit: Ne æstimet dominus
meus rex, quòd omnes pueri filij regis oc-
cisi sint: Amnon solus mortuus est, quoniã
in ore Absalom erat positus ex die qua op-
pressit Thamar sororem eius.* Nunc ergo 33
ne ponat dominus meus rex super cor suũ
verbum istud, dicens: Omnes filij regis oc-
cisi sunt: quoniam Amnon solus mortuus
est.* Fugit autẽ Absalom: & eleuauit puer 34
speculator oculos suos, & aspexit: & ecce
populus multus veniebat per iter deuium
ex latere montis.*Dixit autem Ionadab ad 35
regem: Ecce filij regis adsunt: iuxta verbũ
serui tui sic factum est.*Cumq. cessasset lo- 36
qui, apparuerunt & filij regis: & intrantes
leuauerunt vocem suam, & fleuerunt: sed
& rex & omnes serui eius fleuerunt ploratu
37 magno nimis.*Porro Absalom fugiẽs, abijt
ad Tholomai filium Ammiud regẽ Gessur.
Luxit ergo Dauid filium suum cunctis die-
38 bus.*Absalom autem cum fugisset, & ve-
39 nisset in Gessur, fuit ibi tribus annis.*Cessa-
uitq. rex Dauid persequi Absalom, eo quòd
consolatus esset super Amnon interitu.

CAP. XIIII.

1 INTELLIGENS autem Ioab filius Sar-
uiæ, quòd cor regis versum esset ad Ab-
2 salom,*misit Thecuam, & tulit inde mulie-
rem sapientem: dixitq. ad eam: Lugere te
simula, & induere veste lugubri, & ne vnga-
ris oleo, vt sis quasi mulier iam plurimo tẽ-
3 pore lugens mortuum:* & ingredieris ad
regẽ, & loquéris ad eum sermones huiusce-
modi. Posuit autem Ioab verba in ore eius.
4 *Itaque cum ingressa fuisset mulier Thecui-
tis ad regem, cecidit coram eo super terram,
5 & adorauit, & dixit: Serua me rex.* Et ait
ad eam rex: Quid causæ habes? Quæ re-
spondit: Heu, mulier vidua ego sum: mor-
6 tuus est enim vir meus.*Et ancillæ tuæ erãt
duo filij: qui rixati sunt aduersum se in
agro, nullusq. erat, qui eos prohibere pos-
set: & percussit alter alterum, & interfecit
7 eum.*Et ecce consurgens vniuersa cogna-
tio aduersum ancillam tuam, dicit: Trade
eum, qui percussit fratrem suum, vt occida-
mus eum pro anima fratris sui, quem inter-
fecit, & deleamus heredem: & quærunt ex-
tinguere scintillam meam, quæ relicta est,
vt nõ supersit viro meo nomen, & reliquiæ
8 super terram.*Et ait rex ad mulierem: Va-
de in domum tuam, & ego iubebo pro te.
9 *Dixitq. mulier Thecuitis ad regẽ: In me,
domine mi rex, sit iniquitas, & in domum
patris mei: rex autem & thronus eius sit in-
10 nocens.*Et ait rex: Qui contradixerit tibi,
adduc eum ad me, & vltra non addet vt tã-
11 gat te.* Quæ ait: Recordetur rex Domini
Dei sui, vt non multiplicentur proximi san-
guinis ad vlciscendum, & nequaquam in-
terficiant filium meum. Qui ait: Viuit Do-
minus, quia non cadet de capillis filij tui su-
12 per terram.* Dixit ergo mulier: Loquatur
ancilla

ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere. * Dixitq. mulier:
13 Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum Dei, & locutus est rex verbum istud, vt peccet, & non reducat eiectũ suũ?
14 *Omnes morimur,& quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur: nec vult Deus perire animã, sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est.* Nunc
15 igitur veni, vt loquar ad dominum meum regem verbum hoc, præsente populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si quo modo faciat rex verbum ancillæ suæ.* Et
16 audiuit rex, vt liberaret ancillam suam de manu omnium, qui volebant de hereditate Dei delere me,& filium meum simul.* Di-
17 cat ergo ancilla tua, vt fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim Angelus Dei, sic est Dominus meus rex, vt nec benedictione, nec maledictione moueatur: vnde & Dominus Deus tuus est tecum.* Et respondens rex, dixit ad mulie-
18 rem: Ne abscondas a me verbum, quod te interrogo. Dixitq. ei mulier: Loquere domine mi rex.* Et ait rex: Numquid manus
19 Ioab tecũ est in omnibus istis? Respondit mulier,& ait: Per salutem animæ tuæ, domine mi rex, nec ad sinistrã, nec ad dexteram est ex omnibus his, quæ locutus est dominus meus rex: seruus enim tuus Ioab, ipse præcepit mihi,& ipse posuit in os ancillæ tuæ omnia verba hæc.* Vt verterẽ figu-
20 ram sermonis huius, seruus tuus Ioab præcepit istud: tu autẽ domine mi rex, sapiens es, sicut habet sapientiam Angelus Dei, vt intelligas omnia super terram. * Et ait rex
21 ad Ioab: Ecce placatus feci verbum tuum: vade ergo,& reuoca puerum Absalom.*Ca
22 densq. Ioab super faciem suam in terram, adorauit, & benedixit regi: & dixit Ioab: Hodie intellexit seruus tuus, quia inueni gratiã in oculis tuis, domine mi rex: fecisti enim sermonẽ serui tui.*Surrexit ergo Ioab
23 & abijt in Gessur,& adduxit Absalom in Ierusalem. * Dixit autẽ rex: Reuertatur in
24 domum suam,& faciem meam non videat. Reuersus est itaque Absalom in domum
25 suam,& faciem regis non vidit.*Porro sicut Absalom, vir non erat pulcher in omni Israel, & decorus nimis: a vestigio pedis vsque ad verticẽ non erat in eo vlla macula.
26 *Et quando tondebat capillũ (semel autem in anno tondebatur, quia grauabat eum cæsaries) põderabat capillos capitis sui ducen
27 tis siclis, pondere publico.*Nati sunt autẽ Absalom filij tres:& filia vna nomine Tha-
28 mar, elegantis formæ.* Mansitq. Absalom in Ierusalem duobus annis,& faciem regis
29 non vidit.*Misit itaque ad Ioab, vt mitteret eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cumq. secundo misisset,& ille noluisset ve-
30 nire ad eum,*dixit seruis suis: Scitis agrum Ioab iuxta agrũ meum, habentem messem hordei: ite igitur, & succendite eum igni. Succenderunt ergo serui Absalom segetem igni. Et venientes serui Ioab, scissis vestibus suis, dixerunt: Succẽderunt serui Absalom
31 partem agri igni.* Surrexitq. Ioab,& venit ad Absalom in domum eius,& dixit: Quare succenderunt serui tui segetem meam
32 igni?* Et respondit Absalom ad Ioab: Misi ad te obsecrans vt venires ad me, & mitterem te ad regem,& diceres ei: Quare veni de Gessur? melius mihi erat ibi esse: obsecro ergo vt videam faciem regis: quòd si memor est iniquitatis meæ, interficiat me.
33 *Ingressus itaque Ioab ad regem, nunciauit ei omnia: vocatusq. est Absalom, & intrauit ad regem,& adorauit super faciem terræ coram eo: osculatusq. est rex Absalom.

CAP. XV.

1 IGITVR post hæc fecit sibi Absalom currus,& equites,& quinquaginta viros, qui
2 præcederent eum.* Et mane consurgens Absalom, stabat iuxta introitum portæ, & omnem virum, qui habebat negotium vt veniret ad regis iudicium, vocabat Absalom ad se,& dicebat: De qua ciuitate es tu? Qui respondẽs aiebat: Ex vna tribu Israel
3 ego sum seruus tuus.*Respõdebatq. ei Absalom: Videntur mihi sermones tui boni & iusti. Sed non est qui te audiat constitutus
4 a rege. dicebatq. Absalom:* Quis me con-

stituat iudicem super terram, vt ad me veniant omnes, qui habent negotium, & iuste
iudicem? *Sed & cum accederet ad eum ho- 5
mo vt salutaret illum, extendebat manum suam, & apprehendens, osculabatur eum.
*Faciebatq. hoc omni Israel venienti ad iu- 6
diciũ, vt audiretur a rege, & solicitabat corda virorum Israel. *Post quadraginta autem 7
annos, dixit Absalom ad regem Dauid: Vadam, & reddam vota mea quæ voui Domino in Hebron. * Vouens enim vouit seruus 8
tuus, cum esset in Gessur Syriæ, dicens: Si reduxerit me Dominus in Ierusalem, sacrificabo Domino. *Dixitq. ei rex Dauid: Va- 9
de in pace. Et surrexit, & abijt in Hebron.
*Misit autem Absalom exploratores in vni- 10
uersas tribus Israel, dicẽs: Statim vt audieritis clangorem buccinæ, dicite: Regnauit
Absalom in Hebron. *Porro cũ Absalom 11
ierunt ducenti viri de Ierusalẽ vocati, euntes simplici corde, & causam penitus ignorantes. *Accersiuit quoque Absalom Achi- 12
tophel Gilonitem consiliarium Dauid, de ciuitate sua Gilo. Cumq. immolaret victimas, facta est coniuratio valida, populusq.
concurrens augebatur cum Absalom. *Ve- 13
nit igitur nuncius ad Dauid, dicens: Toto corde vniuersus Israel sequitur Absalom.
*Et ait Dauid seruis suis, qui erant cum eo 14
in Ierusalẽ: Surgite, fugiamus: neque enim erit nobis effugium a facie Absalom: festinate egredi, ne forte veniens occupet nos, & impellat super nos ruinam, & percutiat
ciuitatem in ore gladij. * Dixeruntq. serui 15
regis ad eum: omnia quæcumque præceperit Dominus noster rex, libenter exequemur serui tui. *Egressus est ergo rex, & vni- 16
uersa domus eius pedibus suis: & dereliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum. *Egressusq. rex & om 17
nis Israel pedibus suis, stetit procul a domo: *& vniuersi serui eius ambulabãt iuxta 18
eum, & legiones Cerethi, & Phelethi, & omnes Gethæi, pugnatores validi, sexcenti viri qui secuti eũ fuerant de Geth pedites, præ-
cedebant regẽ. * Dixit autem rex ad Ethai 19
Gethæum: Cur venis nobiscũ? reuertere,
& habita cum rege, quia peregrinus es, &
20 egressus es de loco tuo. * Heri venisti, & hodie compelléris nobiscum egredi? ego autem vadam quò iturus sum: reuertere, & reduc tecum fratres tuos, & Dominus faciet tecum misericordiam, & veritatẽ, quia osten
21 disti gratiã & fidem. * Et respondit Ethai regi, dicens: Viuit Dominus, & viuit dominus meus rex: quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex, siue in morte, siue
22 in vita, ibi erit seruus tuus. * Et ait Dauid Ethai: Veni, & transi. Et transiuit Ethai Gethæus, & omnes viri, qui cum eo erant, &
23 reliqua multitudo. * Omnesq. flebant voce magna, & vniuersus populus transibat: rex quoque transgrediebatur Torrentem Cedron, & cunctus populus incedebat contra
24 viam, quæ respicit ad desertum. * Venit autem & Sadoc sacerdos, & vniuersi Leuitæ cum eo, portantes arcam fœderis Dei, & deposuerunt arcam Dei: & ascendit Abiathar, donec expletus esset omnis populus,
25 qui egressus fuerat de ciuitate. * Et dixit rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei in vrbem: si inuenero gratiam in oculis Domini, reducet me, & ostendet mihi eam, & ta-
26 bernaculum suum. * Si autem dixerit mihi: Non places: præsto sum, faciat quod bo
27 num est coram se. * Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem: O videns reuertere in ciuitatem in pace: & Achimaas filius tuus, & Ionathas filius Abiathar duo filij vestri, sint vo
28 biscum. * Ecce ego abscondar in campestribus deserti, donec veniat sermo a vobis
29 indicans mihi. * Reportauerunt ergo Sadoc, & Abiathar arcam Dei in Ierusalem:
30 & manserunt ibi. *Porro Dauid ascendebat Cliuum oliuarum, scandens & flens, nudis pedibus incedens, & operto capite, sed & omnis populus, qui erat cum eo, operto ca-
31 pite ascendebat plorans. * Nunciatum est autem Dauid quòd & Achitophel esset in coniuratione cum Absalom, dixitq. Dauid: Infatua, quæso, Domine consilium Achito-
32 phel. * Cumq. ascenderet Dauid summitatem montis, in quo adoraturus erat Dominum, ecce occurrit ei Chusai Arachites,

scissa

ſciſſa veſte, & terra pleno capite. *Et dixit 33
ei Dauid: Si veneris mecũ, eris mihi oneri:
*ſi autem in ciuitatem reuertaris, & dixeris 34
Abſalom: Seruus tuus ſum, rex: ſicut fui ſer-
uus patris tui, ſic ero ſeruus tuus: diſſipabis
conſilium Achitophel. *Habes autem te- 35
cum Sadoc, & Abiathar ſacerdotes: & om-
ne verbum quodcumque audieris de do-
mo regis, indicabis Sadoc, & Abiathar ſa-
cerdotibus. *Sunt autem cum eis duo filij 36
eorum Achimaas filius Sadoc, & Ionathas
filius Abiathar: & mittetis per eos ad me
omne verbum quod audieritis. *Veniente 37
ergo Chuſai amico Dauid in ciuitatem,
Abſalom quoque ingreſſus eſt Ieruſalem.

CAP. XVI.

CVMQ. Dauid tranſiſſet paululũ mon- 1
tis verticem, apparuit Siba puer Mi-
phiboſeth in occurſum eius, cum duobus
aſinis, qui onerati erant ducentis panibus,
& centum alligaturis vuæ paſſæ, & centum
maſſis palatharum, & vtre vini. *Et dixit 2
rex Sibæ. Quid ſibi volunt hæc? Reſpon-
ditq. Siba: Aſini, domeſticis regis vt ſe-
deant: panes & palathæ ad veſcendum
pueris tuis: vinum autem vt bibat ſiquis
defecerit in deſerto. *Et ait rex: Vbi eſt fi- 3
lius domini tui? Reſpõditq. Siba regi: Re-
manſit in Ieruſalem, dicens: Hodie reſti-
tuet mihi domus Iſrael regnum patris mei.
*Et ait rex Sibæ: Tua ſint omnia quæ fue- 4
runt Miphiboſeth. Dixitq. Siba: Oro vt in-
ueniam gratiam coram te, domine mi rex.
*Venit ergo rex Dauid vſque Bahurim: & 5
ecce egrediebatur inde vir de cognatione
domus Saul, nomine Semei, filius Gera,
procedebatq. egrediens, & maledicebat,
*mittebatq. lapides contra Dauid, & cõtra 6
vniuerſos ſeruos regis Dauid: omnis autem
populus, & vniuerſi bellatores a dextro, &
a ſiniſtro latere regis incedebant. *Ita au- 7
tem loquebatur Semei cum malediceret
regi: Egredere, egredere vir ſanguinum, &
vir Belial. *Reddidit tibi Dominus vniuer- 8
ſum ſanguinem domus Saul: quoniam in-
uaſiſti regnum pro eo, & dedit Dominus
regnum in manu Abſalom filij tui: & ecce
premunt te mala tua, quoniam vir ſangui-
9 num es. *Dixit autem Abiſai filius Saruiæ,
regi: Quare maledicit canis hic mortuus
domino meo regi? vadam, & amputabo
10 caput eius. *Et ait rex: Quid mihi & vobis
eſt filij Saruiæ? dimittite eum, vt maledi-
cat: Dominus enim præcepit ei vt maledi-
ceret Dauid: & quis eſt qui audeat dicere,
11 quare ſic fecerit? *Et ait rex Abiſai, & vni-
uerſis ſeruis ſuis: Ecce filius meus, qui e-
greſſus eſt de vtero meo, quærit animam
meam: quanto magis nunc filius Iemini?
dimittite eum vt maledicat iuxta præceptũ
12 Domini: *ſi forte reſpiciat Dominus affli-
ctionem meam, & reddat mihi Dominus
bonum pro maledictione hac hodierna.
13 *Ambulabat itaque Dauid & ſocij eius per
viam cum eo. Semei autẽ per iugum mon-
tis ex latere, contra illum gradiebatur, ma-
ledicens, & mittens lapides aduerſum eum,
14 terramq. ſpargens. *Venit itaque rex, &
vniuerſus populus cum eo laſſus, & reſo-
15 cillati ſunt ibi. *Abſalom autem & omnis
populus eius ingreſſi ſunt Ieruſalem, ſed &
16 Achitophel cum eo. *Cum autem veniſſet
Chuſai Arachites amicus Dauid ad Abſa-
lom, locutus eſt ad eum: Salue rex, ſalue
17 rex. *Ad quem Abſalom, Hæc eſt, inquit,
gratia tua ad amicum tuum? quare non
18 iuiſti cum amico tuo? *Reſponditq. Chu-
ſai ad Abſalom: Nequaquam: quia illius
ero, quem elegit Dominus, & omnis hic po-
pulus, & vniuerſus Iſrael, & cum eo mane-
19 bo. *Sed vt & hoc inferam, cui ego ſeruitu-
rus ſum? nonne filio regis? ſicut parui pa-
20 tri tuo, ita parebo & tibi. *Dixit autem Ab-
ſalom ad Achitophel: Inite conſilium quid
21 agere debeamus. *Et ait Achitophel ad Ab-
ſalom: Ingredere ad concubinas patris tui,
quas dimiſit ad cuſtodiendam domum: vt
cum audierit omnis Iſrael quòd fœdaueris
patrem tuũ, roborentur tecum manus eo-
22 rum. *Tetenderunt ergo Abſalom taber-
naculum in ſolario, ingreſſuſq. eſt ad con-
cubinas patris ſui coram vniuerſo Iſrael.
23 *Conſiliũ autem Achitophel, quod dabat

in diebus illis, quasi si quis consuleret Deũ: sic erat omne cõsilium Achitophel, & cum esset cum Dauid, & cum esset cũ Absalom.

CAP. XVII.

DIXIT ergo Achitophel ad Absalom: 1
Eligam mihi duodecim millia virorũ,
& consurgens persequar Dauid hac nocte.
* Et irruens super eũ (quippe qui lassus est, 2
& solutis manibus) percutiam eum: cumq.
fugerit omnis populus, qui cum eo est, per-
cutiam regem desolatum. * Et reducã vni- 3
uersum populum, quomodo vnus homo
reuerti solet: vnum enim virum tu quæris:
& omnis populus erit in pace. * Placuitq. 4
sermo eius Absalom, & cunctis maioribus
natu Israel. * Ait autem Absalom: Vocate 5
Chusai Arachiten, & audiamus quid etiam
ipse dicat. * Cumq. venisset Chusai ad Ab- 6
salom, ait Absalom ad eum: Huiuscemodi
sermonem locutus est Achitophel: facere
debemus an non? quod das consilium?
* Et dixit Chusai ad Absalom: Non est bo- 7
num consiliũ, quod dedit Achitophel hac
vice. * Et rursum intulit Chusai: Tu nosti 8
patrem tuũ, & viros, qui cum eo sunt, esse
fortissimos & amaro animo, veluti si vrsa ra-
ptis catulis in saltu sæuiat: sed & pater tuus
vir bellator est, nec morabitur cũ populo.
* Forsitan nunc latitat in foueis, aut in vno, 9
quo voluerit, loco: & cum ceciderit vnus
quilibet in principio, audiet quicũque au-
dierit, & dicet: Facta est plaga in populo
qui sequebatur Absalom. * Et fortissimus 10
quisque, cuius cor est quasi leonis, pauore
soluetur: scit enim omnis populus Israel
fortem esse patrem tuũ, & robustos omnes
qui cum eo sunt. * Sed hoc mihi videtur 11
rectũ esse consiliũ: Congregetur ad te vni-
uersus Israel, a Dan vsque Bersabee, quasi
arena maris innumerabilis: & tu eris in me-
dio eorum. * Et irruemus super eũ in quo- 12
cumque loco inuentus fuerit: & operiemus
eum, sicut cadere solet ros super terram: &
non relinquemus de viris, qui cum eo sunt,
ne vnum quidem. * Quòd si vrbem aliquã 13
fuerit ingressus, circumdabit omnis Israel
ciuitati illi funes, & trahemus eam in tor-
rentem, vt non reperiatur ne calculus qui-
14 dem ex ea. * Dixitq. Absalom, & omnes
viri Israel: Melius est consilium Chusai
Arachitæ, consilio Achitophel: Domini
autem nutu dissipatum est consilium Achi-
tophel vtile, vt induceret Dominus super
15 Absalom malum. * Et ait Chusai Sadoc,
& Abiathar sacerdotibus: Hoc & hoc mo-
do consilium dedit Achitophel Absalom,
& senioribus Israel: & ego tale & tale de-
16 di consilium. * Nunc ergo mittite cito, &
nunciate Dauid, dicentes: Ne moréris no-
cte hac in campestribus deserti, sed absque
dilatione transgredere: ne forte absorbea-
tur rex, & omnis populus qui cum eo est.
17 * Ionathas autem & Achimaas stabant iu-
xta Fontem rogel: abijt ancilla & nuncia-
uit eis: & illi profecti sunt, vt referrent ad
regem Dauid nuncium: non enim pote-
18 rant videri, aut introire ciuitatem. * Vidit
autem eos quidam puer, & indicauit Ab-
salom: illi vero concito gradu ingressi sunt
domum cuiusdam viri in Bahurim, qui ha-
bebat puteum in vestibulo suo, & descen-
19 derunt in eum. * Tulit autem mulier, &
expandit velamen super os putei, quasi sic-
20 cans ptisanas: & sic latuit res. * Cumq. ve-
nissent serui Absalom in domum, ad mu-
lierem dixerunt: Vbi est Achimaas & Iona-
thas? Et respondit eis mulier: Transierunt
festinanter, gustata paululum aqua. At hi
qui quærebant, cum non reperissent, reuersi
21 sunt in Ierusalem. * Cumq. abijssent, ascen-
derunt illi de puteo, & pergentes nuncia-
uerunt regi Dauid, & dixerunt: Surgite, &
transite cito fluuium: quoniam huiuscemo-
di dedit consiliũ contra vos Achitophel.
22 * Surrexit ergo Dauid, & omnis populus
qui cum eo erat, & transierunt Iordanem,
donec dilucesceret: & ne vnus quidem re-
siduus fuit, qui non transisset fluuium.
23 * Porro Achitophel videns quòd non fuis-
set factum consilium suum, strauit asinum
suum, surrexitq. & abijt in domum suam,
& in ciuitatem suam: & disposita domo
sua, suspendio interijt, & sepultus est in se-
pulchro

pulchro patris sui.*Dauid autem venit in 24
Castra,& Absalom transiuit Iordanem,ipse
& omnes viri Israel cum eo.*Amasam vero 25
constituit Absalom pro Ioab super exerci-
tum: Amasa autem erat filius viri,qui vo-
cabatur Ietra de Iesraeli, qui ingressus est
ad Abigail filiam Naas,sororẽ Saruiæ, quæ
fuit mater Ioab.* Et castrametatus est Is- 26
rael cum Absalom in Terra Galaad.*Cũq. 27
venisset Dauid in Castra,Sobi filius Naas de
Rabbath filiorũ Ammon, & Machir filius
Ammihel de Lodabar,& Berzellai Galaa-
dites de Rogelim,*obtulerũt ei stratoria,& 28
tapetia, & vasa fictilia, frumentum, & hor-
deum,& farinam,& polentam,& fabam,&
lentem,& frixum cicer,*& mel, & butyrũ, 29
oues,& pingues vitulos. dederũtq. Dauid,
& populo,qui cum eo erat,ad vescendum:
suspicati enim sunt,populum fame, & siti
fatigari in deserto.

C A P. XVIII.

IGITVR considerato Dauid populo suo 1
constituit super eos tribunos & centu-
riones,*& dedit populi tertiam partem sub 2
manu Ioab, & tertiam partem sub manu
Abisai filij Saruiæ fratris Ioab,& tertiã par
tem sub manu Ethai,qui erat de Geth: di-
xitq. rex ad populum: Egrediar & ego vo-
biscũ.*Et respondit populus: Non exibis: 3
siue enim fugerimus, non magnopere ad
eos de nobis pertinebit: siue media pars ce
ciderit e nobis,non satis curabunt: quia tu
vnus pro decem millibus computaris: me-
lius est igitur vt sis nobis in vrbe præsidio.
*Ad quos rex ait: Quod vobis videtur re- 4
ctum,hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta por
tã: egrediebaturq. populus per turmas suas
centeni,& milleni.*Et præcepit rex Ioab, 5
& Abisai,& Ethai,dicẽs: Seruate mihi pue-
rum Absalom. Et omnis populus audiebat
præcipientẽ regem cunctis principibus pro
Absalom.*Itaque egressus est populus in 6
campum contra Israel,& factum est prœliũ
in saltu Ephraim.*Et cæsus est ibi populus 7
Israel ab exercitu Dauid,factaq. est plaga
magna in die illa,viginti millium.*Fuit au- 8
tem ibi prœlium dispersum super faciẽ om
nis terræ, & multo plures erant,quos sal-
tus consumpserat de populo,quàm hi,quos
9 vorauerat gladius in die illa.*Accidit autẽ
vt occurreret Absalom seruis Dauid,sedens
mulo: cumq. ingressus fuisset mulus subter
condensam quercum & magnam, adhæsit
caput eius quercui: & illo suspenso inter
cælum & terram,mulus,cui insederat, per-
10 transiuit.*Vidit autem hoc quispiã,& nun-
ciauit Ioab,dicens: Vidi Absalom pende-
11 re de quercu.* Et ait Ioab viro,qui nũcia-
uerat ei: Si vidisti,quare non confodisti eũ
cum terra, & ego dedissem tibi decem ar-
12 genti siclos,& vnũ balteum?* Qui dixit ad
Ioab: Si appẽderes in manibus meis mille
argenteos, nequaquam mitterem manum
meam in filium regis: audientibus enim
nobis præcepit rex tibi,& Abisai,& Ethai,
dicens: Custodite mihi puerum Absalom.
13 *Sed & si fecissem contra animam meam
audacter, nequaquam hoc regem latere po
14 tuisset,& tu stares ex aduerso?*Et ait Ioab:
Non sicut tu vis,sed aggrediar eum coram
te. Tulit ergo tres lanceas in manu sua,&
infixit eas in corde Absalom: cumq. adhuc
15 palpitaret hærens in quercu,*cucurrerunt
decem iuuenes armigeri Ioab,& percutien
16 tes interfecerũt eum.*Cecinit autem Ioab
buccina,& retinuit populum,ne perseque-
retur fugientem Israel,volens parcere mul
17 titudini.*Et tulerunt Absalom, & proiece-
runt eum in saltu, in foueam grandem, &
comportauerunt super eum aceruum lapi-
dum magnum nimis: omnis autem Israel
18 fugit in tabernacula sua.* Porro Absalom
erexerat sibi,cũ adhuc viueret, titulum qui
est in Valle regis: dixerat enim: Non ha-
beo filium,& hoc erit monimentum nomi-
nis mei. Vocauitq. titulum nominẽ suo, &
appellatur Manus Absalom,vsque ad hanc
19 diem.*Achimaas autem filius Sadoc, ait:
Curram,& nunciabo regi,quia iudicium fe
cerit ei Dominus de manu inimicorũ eius.
20 *Ad quem Ioab dixit: Non eris nuncius
in hac die,sed nunciabis in alia: hodie no-
lo te nũciare,filius enim regis est mortuus.

Et

*Et ait Ioab Chusi: Vade, & nuncia regi 21
quæ vidisti. Adorauit Chusi Ioab, & cucur-
rit.* Rursus autem Achimaas filius Sadoc 22
dixit ad Ioab: Quid impedit si etiam ego
curram post Chusi? Dixitq. ei Ioab: Quid
vis currere fili mi? non eris boni nuncij
baiulus.* Qui respondit: Quid enim si cu- 23
currero? Et ait ei: Curre. Currens ergo
Achimaas per viam compendij, transiuit
Chusi.* David autem sedebat inter duas 24
portas: speculator vero, qui erat in fastigio
portæ super murum, eleuans oculos, vidit
hominem currentem solum.*Et exclamās 25
indicauit regi: dixitq. rex: Si solus est, bo
nus est nuncius in ore eius. Properante au-
tem illo, & accedente propius,*vidit specu- 26
lator hominem alterum currentem, & vo-
ciferans in culmine, ait: Apparet mihi al-
ter homo currens solus. Dixitq. rex: Et
iste bonus est nuncius.*Speculator autem, 27
Contemplor, ait, cursum prioris, quasi cur-
sum Achimaas filij Sadoc. Et ait rex: Vir
bonus est: & nuncium portans bonum, ve-
nit.*Clamans autem Achimaas, dixit ad 28
regem: Salue rex. Et adorans regem co-
ram eo pronus in terram, ait: Benedictus
Dominus Deus tuus, qui cōclusit homines
qui leuauerunt manus suas contra domi-
num meum regem.* Et ait rex: Estne pax 29
puero Absalom? Dixitq. Achimaas: Vidi
tumultum magnum, cum mitteret Ioab ser
uus tuus, o rex, me seruum tuum: nescio
aliud.*Ad quem rex: Transi, ait, & sta hic. 30
Cumq. ille transisset, & staret,* apparuit 31
Chusi: & veniens ait: Bonum apporto
nuncium, domine mi rex: iudicauit enim
pro te Dominus hodie de manu omnium
qui surrexerunt contra te.*Dixit autem rex 32
ad Chusi: Estne pax puero Absalom? Cui
respondens Chusi, Fiant, inquit, sicut puer,
inimici domini mei regis, & vniuersi qui
consurgunt aduersus eum in malum.*Cō- 33
tristatus itaque rex, ascendit cœnaculum
portæ, & fleuit. Et sic loquebatur, vadens:
Fili mi Absalom, Absalom fili mi: quis mi-
hi tribuat vt ego moriar pro te, Absalom
fili mi, fili mi Absalom?

CAP. XIX.

1 NVNCIATVM est autem Ioab quòd
2 rex fleret & lugeret filium suum:* &
versa est victoria in luctum in die illa om-
ni populo: audiuit enim populus in die il-
3 la dici: Dolet rex super filio suo.* Et de-
clinauit populus in die illa ingredi ciuita-
tem, quomodo declinare solet populus
4 versus, & fugiēs de prœlio.*Porro rex ope-
ruit caput suum, & clamabat voce magna:
Fili mi Absalom, Absalom fili mi, fili mi.
5 *Ingressus ergo Ioab ad regem in domum,
dixit: Confudisti hodie vultus omnium ser
uorum tuorum, qui saluam fecerunt ani-
mam tuam, & animam filiorum tuorum, &
filiarum tuarum, & animam vxorum tua-
rum, & animam concubinarum tuarum.
6 *Diligis odientes te, & odio habes diligen
tes te: & ostendisti hodie quia non curas
de ducibus tuis, & de seruis tuis: & vere
cognoui modo, quia si Absalom viueret, &
omnes nos occubuissemus, tunc placeret
7 tibi.* Nunc igitur surge, & procede, & al-
loquens satisfac seruis tuis: iuro enim ti-
bi per Dominum, quòd si non exieris, ne
vnus quidem remansurus sit tecum nocte
hac: & peius erit hoc tibi, quàm omnia
mala, quæ venerunt super te ab adolescen-
8 tia tua vsque in præsens.* Surrexit ergo
rex & sedit in porta: & omni populo nun-
ciatum est quòd rex sederet in porta: ve-
nitq. vniuersa multitudo coram rege: Is-
9 rael autem fugit in tabernacula sua.*Om-
nis quoque populus certabat in cunctis tri-
bubus Israel, dicens: Rex liberauit nos de
manu inimicorum nostrorum, ipse saluauit
nos de manu Philisthinorum: & nunc fu-
10 git de terra propter Absalom.* Absalom
autem, quem vnximus super nos, mortuus
est in bello: vsquequo siletis, & non redu-
11 citis regem?* Rex vero David misit ad Sa-
doc, & Abiathar sacerdotes, dicens: Loqui-
mini ad maiores natu Iuda, dicentes: Cur
venitis nouissimi ad reducendum regem
in domum suam? (Sermo autem omnis
Israel peruenerat ad regem in domo eius.)

*Fratres mei vos, os meum, & caro mea 12
vos, quare nouissimi reducitis regem?* Et 13
Amasæ dicite: Nonne os meum, & caro
mea es? Hæc faciat mihi Deus, & hæc ad-
dat, si non magister militiæ fueris coram
me omni tempore pro Ioab.* Et inclinauit 14
cor omnium virorum Iuda, quasi viri vnius:
miseruntq. ad regem, dicentes: Reuertere
tu, & omnes serui tui.* Et reuersus est rex: 15
& venit vsque ad Iordanem, & omnis Iuda
venit vsque in Galgalam vt occurreret re-
gi, & traduceret eum Iordanem.* Festinauit 16
autem Semei filius Gera filij Iemini de Ba-
hurim, & descendit cum viris Iuda in oc-
cursum regis Dauid *cum mille viris de Be- 17
niamin, & Siba puer de domo Saul: & quin-
decim filij eius, ac viginti serui erant cum
eo: & irrumpentes Iordanem, ante regem
*transierunt vada, vt traducerent domum 18
regis, & facerent iuxta iussionem eius: Se-
mei autem filius Gera prostratus coram re-
ge, cum iam transisset Iordanem, *dixit ad 19
eum: Ne reputes mihi domine mi iniqui-
tatem, neque memineris iniuriarum serui
tui in die qua egressus es domine mi rex de
Ierusalem, neque ponas rex in corde tuo.
*Agnosco enim seruus tuus peccatũ meum: 20
& idcirco hodie primus veni de omni do-
mo Ioseph, descendiq. in occursum domini
mei regis.* Respondens vero Abisai filius 21
Saruiæ, dixit: Numquid pro his verbis non
occidetur Semei, quia maledixit christo Do
mini?* Et ait Dauid: Quid mihi, & vobis 22
filij Saruiæ? cur efficimini mihi hodie in
satan? ergone hodie interficietur vir in Is-
rael? an ignoro hodie me factum regem
super Israel?* Et ait rex Semei: Non mo- 23
rieris. Iurauitq. ei.* Miphiboseth quoque 24
filius Saul descendit in occursum regis il-
lotis pedibus, & intonsa barba: vestesq. suas
non lauerat a die qua egressus fuerat rex,
vsque ad diem reuersionis eius in pace.
*Cumq. Ierusalem occurrisset regi, dixit ei 25
rex: Quare non venisti mecum Miphibo-
seth?* Et respondens ait: Domine mi rex, 26
seruus meus contempsit me: dixiq. ei ego
famulus tuus vt sterneret mihi asinum, &
ascendens abirem cum rege: claudus enim
27 sum seruus tuus.* Insuper & accusauit me
seruum tuum ad te dominum meum regẽ:
tu autẽ domine mi rex, sicut angelus Dei
28 es, fac quod placitum est tibi.* Neque enim
fuit domus patris mei, nisi morti obnoxia
domino meo regi: tu autem posuisti me
seruum tuum inter conuiuas mensæ tuæ:
quid ergo habeo iustæ querelæ? aut quid
29 possum vltra vociferari ad regem.* Ait er-
go ei rex: Quid vltra loqueris? fixum est
quod locutus sum: tu, & Siba diuidite pos-
30 sessiones.* Responditq. Miphiboseth regi:
Etiam cuncta accipiat, postquam reuersus
est dominus meus rex pacifice in domum
31 suam.* Berzellai quoque Galaadites, de-
scendens de Rogelim, traduxit regem Ior-
danem, paratus etiam vltra fluuium prose-
32 qui eum.* Erat autem Berzellai Galaadites
senex valde, id est octogenarius, & ipse præ-
buit alimenta regi, cum moraretur in Ca-
33 stris: fuit quippe vir diues nimis.* Dixit ita-
que rex ad Berzellai: Veni mecum, vt re-
34 quiescas securus mecum in Ierusalem.* Et
ait Berzellai ad regem: Quot sunt dies an-
norum vitæ meæ, vt ascendam cum rege in
35 Ierusalẽ?* Octogenarius sum hodie: num-
quid vigent sensus mei ad discernendum
suaue, aut amarum? aut delectare potest
seruum tuum cibus & potus? vel audire pos
sum vltra vocẽ cantorum, atque cantatri-
cũ? quare seruus tuus sit oneri domino meo
36 regi?* Paululum procedam famulus tuus
ab Iordane tecum: non indigeo hac vicissi-
37 tudine,* sed obsecro vt reuertar seruus tuus,
& moriar in ciuitate mea, & sepeliar iuxta
sepulchrum patris mei, & matris meæ. Est
autem seruus tuus Chamaam, ipse vadat
tecum, domine mi rex, & fac ei quidquid
38 tibi bonum videtur.* Dixit itaque ei rex:
Mecum transeat Chamaam, & ego faciam
ei quidquid tibi placuerit, & omne, quod
39 petieris a me, impetrabis.* Cumq. transis-
set vniuersus populus & rex Iordanem,
osculatus est rex Berzellai, & benedixit
ei: & ille reuersus est in locum suum.
40 *Transiuit ergo rex in Galgalam, & Cha-

maam cum eo. omnis autem populus Iu-
da traduxerat regem,& media tantum pars
affuerat de populo Israel. * Itaque omnes 41
viri Israel concurrentes ad regem dixerunt
ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri
Iuda,& traduxerunt regem & domum eius
Iordanem, omnesq. viros Dauid cum eo?
* Et respondit omnis vir Iuda ad viros If- 42
rael. Quia mihi propior est rex: cur ira-
sceris super hac re? numquid comedimus
aliquid ex rege, aut munera nobis data
sunt?* Et respondit vir Israel ad viros Iu- 43
da, & ait: Decem partibus maior ego sum
apud regem,magisq. ad me pertinet Dauid
quàm ad te: cur fecisti mihi iniuriam, &
non mihi nunciatum est priori, vt reduce-
rem regem meum? Durius autem respon-
derunt viri Iuda viris Israel.

CAP. XX.

ACCIDIT quoque vt ibi esset vir Be- 1
lial,nomine Seba,filius Bochri,vir Ie-
mineus:& cecinit buccina, & ait: Non est
nobis pars in Dauid,neque hereditas in fi-
lio Isai: reuertere in tabernacula tua Israel.
* Et separatus est omnis Israel a Dauid,se- 2
cutusq. est Seba filium Bochri: viri autem
Iuda adhæserunt regi suo a Iordane vsque
Ierusalem.* Cumq. venisset rex in domum 3
suam in Ierusalem, tulit decem mulieres
concubinas,quas dereliquerat ad custodiē-
dam domum,& tradidit eas in custodiam,
alimenta eis præbens: & non est ingressus
ad eas,sed erant clausæ vsque in diem mor-
tis suæ in viduitate viuentes.* Dixit autem 4
rex Amasæ: Cōuoca mihi omnes viros Iu-
da in diem tertium, & tu adesto præsens.
*Abijt ergo Amasa vt conuocaret Iudam, 5
& moratus est extra placitū quod ei con-
stituerat rex.* Ait autem Dauid ad Abisai: 6
Nunc magis afflicturus est nos Seba filius
Bochri quàm Absalom: tolle igitur seruos
domini tui, & persequere eum, ne forte in-
ueniat ciuitates munitas, & effugiat nos.
*Egressi sunt ergo cum eo viri Ioab, Cere- 7
thi quoque & Phelethi: & omnes robusti
exierunt de Ierusalē ad persequendum Se-
8 ba filium Bochri.* Cumq. illi essent iuxta
lapidē grandem,qui est in Gabaon, Amasa
veniēs occurrit eis. Porro Ioab vestitus erat
tunica stricta ad mēsuram habitus sui,& de-
super accinctus gladio dependente vsque
ad ilia,in vagina, qui fabricatus leui motu
9 egredi poterat,& percutere. * Dixit itaque
Ioab ad Amasam: Salue mi frater. Et tenuit
manu dextera mentum Amasæ,quasi oscu-
10 lans eū.*Porro Amasa non obseruauit gla-
dium, quem habebat Ioab, qui percussit
eum in latere,& effudit intestina eius in ter-
rā,nec secundum vulnus apposuit,& mor-
tuus est. Ioab autē,& Abisai frater eius per-
11 secuti sunt Seba filiū Bochri.* Interea quidā
viri,cum stetissent iuxta cadauer Amasæ,de
socijs Ioab,dixerunt: Ecce qui esse voluit
12 pro Ioab comes Dauid.*Amasa autē con-
spersus sanguine,iacebat in media via. Vi-
dit hoc quidam vir quòd subsisteret omnis
populus ad videndum eū, & amouit Ama-
sam de via in agrum, operuitq. eum vesti-
mento,ne subsisterent transeuntes propter
13 eum. * Amoto ergo illo de via, transibat
omnis vir sequens Ioab ad persequendum
14 Seba filium Bochri. *Porro ille transierat
per omnes tribus Israel in Abelam,& Beth-
maacha: omnesq. viri electi congregati fue
15 rant ad eum.*Venerūt itaque & oppugna-
bāt eum in Abela,& in Bethmaacha,& cir-
cumdederunt munitionibus ciuitatem, &
obsessa est vrbs: omnis autē turba,quæ erat
cum Ioab, moliebatur destruere muros.
16 *Et exclamauit mulier sapiens de ciuitate:
Audite,audite, dicite Ioab: Appropinqua
17 huc,& loquar tecum.* Qui cum accessisset
ad eā, ait illi: Tu es Ioab? Et ille respon-
dit: Ego. Ad quem sic locuta est: Audi
sermones ancillæ tuæ. Qui respōdit: Audio.
18 *Rursumq. illa, Sermo, inquit, dicebatur in
veteri prouerbio: Qui interrogant,interro-
19 gent in Abela: & sic perficiebant.* Nonne
ego sum quæ respondeo veritatē in Israel,
& tu quæris subuertere ciuitatem, & euer-
tere matrem in Israel? Quare præcipitas he-
20 reditatem Domini?* Respondensq. Ioab,
ait: Absit, absit hoc a me: non præcipito,

neque

neque demolior. *Non sic se habet res, sed 21
homo de monte Ephraim Seba, filius Bo-
chri cognomine, leuauit manum suam con
tra regem Dauid: tradite illum solum, &
recedemus a ciuitate. Et ait mulier ad Ioab:
Ecce caput eius mittetur ad te per murum.
*Ingressa est ergo ad omnem populum, & 22
locuta est eis sapienter: qui abscissum ca-
put Seba filij Bochri proiecerunt ad Ioab.
Et ille cecinit tuba, & recesserunt ab vrbe,
vnusquisque in tabernacula sua: Ioab au-
tem reuersus est Ierusalem ad regem. *Fuit 23
ergo Ioab super omnem exercitum Israel:
Banaias autẽ filius Ioiadæ super Cerethæos
& Phelethæos. *Aduram vero super tribu- 24
ta: porro Iosaphat filius Ahilud, a commen
tarijs. *Siua autem, scriba: Sadoc vero & 25
Abiathar, sacerdotes. *Ira autem Iairites 26
erat sacerdos Dauid.

Cap. XXI.

FActa est quoque fames in diebus Da- 1
uid tribus annis iugiter: & consuluit
Dauid oraculum Domini. Dixitq. Do-
minus: Propter Saul, & domum eius san-
guinum, quia occidit Gabaonitas. *Vocatis 2
ergo Gabaonitis rex, dixit ad eos. (Porro
Gabaonitæ non erant de filijs Israel, sed re-
liquiæ Amorrhæorum: filij quippe Israel iu
rauerant eis, & voluit Saul percutere eos
zelo, quasi pro filijs Israel & Iuda.) *Dixit 3
ergo Dauid ad Gabaonitas: Quid faciam
vobis? & quod erit vestri piaculum, vt be-
nedicatis hereditati Domini? *Dixeruntq. 4
ei Gabaonitæ: Non est nobis super argen-
to & auro quæstio, sed contra Saul, & con-
tra domum eius: neque volumus vt interfi-
ciatur homo de Israel. Ad quos rex ait:
Quid ergo vultis vt faciam vobis? *Qui di- 5
xerunt regi: Virum, qui attriuit nos & op-
pressit inique, ita delere debemus, vt ne
vnus quidem residuus sit de stirpe eius in
cunctis finibus Israel. *Dentur nobis se- 6
ptem viri de filijs eius, vt crucifigamus eos
Domino in Gabaa Saul, quondam electi
Domini. Et ait rex: Ego dabo. *Pepercitq. 7
rex Miphiboseth filio Ionathæ filij Saul,
propter iusiurandum Domini, quod fuerat
inter Dauid & inter Ionathan filium Saul.
8 *Tulit itaque rex duos filios Respha filiæ
Aia, quos peperit Sauli, Armoni, & Miphi-
boseth: & quinque filios Michol filiæ Saul,
quos genuerat Hadrieli filio Berzellai, qui
9 fuit de Molathi, *& dedit eos in manus Ga-
baonitarum: qui crucifixerunt eos in mon-
te coram Domino: & ceciderunt hi septem
simul occisi in diebus messis primis, inci-
10 piente messione hordei. *Tollens autem
Respha filia Aia, cilicium substrauit sibi su-
pra petram ab initio messis, donec stillaret
aqua super eos de cælo: & non dimisit aues
lacerare eos per diem, neque bestias per
11 noctem. *Et nunciata sunt Dauid quæ fece-
12 rat Respha, filia Aia, concubina Saul. *Et
abijt Dauid, & tulit ossa Saul, & ossa Iona-
thæ filij eius a viris Iabes Galaad, qui furati
fuerant ea de platea Bethsan, in qua suspen
derant eos Philisthijm cum interfecissent
13 Saul in Gelboe: * & asportauit inde ossa
Saul, & ossa Ionathæ filij eius: & colligen-
14 tes ossa eorum, qui affixi fuerant, * sepelie-
rũt ea cum ossibus Saul & Ionathæ filij eius
in Terra Beniamin, in latere, in sepulchro
Cis patris eius: feceruntq. omnia, quæ præ-
ceperat rex, & repropitiatus est Deus terræ
15 post hæc. *Factum est autem rursum præ-
lium Philisthinorum aduersum Israel, &
descendit Dauid, & serui eius cum eo, &
pugnabant contra Philisthijm. Deficiente
16 autem Dauid, *Iesbibenob, qui fuit de ge-
nere arapha, cuius ferrum hastæ trecentas
vncias appendebat, & accinctus erat ense
17 nouo, nisus est percutere Dauid. *Præsi-
dioq. ei fuit Abisai filius Saruiæ, & percus-
sum Philisthæum interfecit. Tunc iuraue-
runt viri Dauid, dicentes: Iam non egredie-
ris nobiscum in bellum, ne extinguas lu-
18 cernam Israel. *Secundum quoque bellum
fuit in Gob contra Philisthæos: tunc per-
cussit Sobochai de Husathi, Saph de stirpe
19 arapha de genere gigantum. *Tertium
quoque fuit bellum in Gob contra Phili-
sthæos, in quo percussit Adeodatus filius
Saltus polymitarius Bethlehemites Goliath

Gethæum,cuius haſtile haſtæ erat quaſi li-
ciatorium texentium. * Quartum bellum 20
fuit in Geth: in quo vir fuit excelſus,qui
ſenos in manibus pedibuſq. habebat digi-
tos, id eſt viginti quattuor, & erat de ori-
gine arapha. *Et blaſphemauit Iſrael: per- 21
cuſſit autem eum Ionathan filius Samaa
fratris Dauid. * Hi quattuor nati ſunt de 22
arapha in Geth,& ceciderunt in manu Da-
uid, & ſeruorum eius.

CAP. XXII.

LOCVTVS eſt autem Dauid Domino 1
verba carminis huius, in die qua libe-
rauit eum Dominus de manu omnium ini-
micorum ſuorum,& de manu Saul.* & ait: 2
Dominus petra mea, & robur meum,&
ſaluator meus.
*Deus fortis meus ſperabo in eum: ſcu- 3
tum meum, & cornu ſalutis meæ: eleuator
meus, & refugium meum: ſaluator meus,
de iniquitate liberabis me.
*Laudabilem inuocabo Dominum: & 4
ab inimicis meis ſaluus ero.
*Quia circumdederunt me contritiones 5
mortis: torrentes Belial terruerunt me.
*Funes inferni circumdederunt me: præ- 6
uenerunt me laquei mortis.
*In tribulatione mea inuocabo Domi- 7
num,& ad Deum meum clamabo: & exau-
diet de templo ſuo vocem meam,& clamor
meus veniet ad aures eius.
*Commota eſt & contremuit terra: fun- 8
damenta montium concuſſa ſunt, & con-
quaſſata, quoniam iratus eſt eis.
*Aſcendit fumus de naribus eius,& ignis 9
de ore eius vorabit: carbones ſuccenſi ſunt
ab eo.
*Inclinauit cælos,& deſcendit: & caligo 10
ſub pedibus eius.
*Et aſcendit ſuper cherubim,& volauit: 11
& lapſus eſt ſuper pennas venti.
*Poſuit tenebras in circuitu ſuo latibu- 12
lum: cribrans aquas de nubibus cælorum.
*Præ fulgore in conſpectu eius, ſuccenſi 13
ſunt carbones ignis.
*Tonabit de cælo Dominus: & excel- 14
ſus dabit vocem ſuam.
15 *Miſit ſagittas & diſſipauit eos: fulgur,
& conſumpſit eos.
16 *Et apparuerunt effuſiones maris, & re-
uelata ſunt fundamenta orbis ab increpa-
tione Domini, ab inſpiratione ſpiritus fu-
roris eius.
17 *Miſit de excelſo, & aſſumpſit me: &
extraxit me de aquis multis.
18 *Liberauit me ab inimico meo poten-
tiſſimo,& ab his qui oderant me: quoniam
robuſtiores me erant.
19 *Præuenit me in die afflictionis meæ, &
factus eſt Dominus firmamentum meum.
20 *Et eduxit me in latitudinem: liberauit
me, quia complacui ei.
21 *Retribuet mihi Dominus ſecundum
iuſtitiam meam: & ſecundum munditiam
manuum mearum reddet mihi.
22 *Quia cuſtodiui vias Domini,& non egi
impie, a Deo meo.
23 *Omnia enim iudicia eius in conſpectu
meo: & præcepta eius non amoui a me.
24 *Et ero perfectus cum eo: & cuſtodiam
me ab iniquitate mea.
25 *Et reſtituet mihi Dominus ſecundum
iuſtitiam meam: & ſecundum munditiam
manuum mearum, in conſpectu oculorum
ſuorum.
26 *Cum ſancto ſanctus eris: & cum robu-
ſto perfectus.
27 *Cum electo electus eris: & cum per-
uerſo peruertéris.
28 *Et populum pauperem ſaluum facies:
oculiſq. tuis excelſos humiliabis.
29 *Quia tu lucerna mea Domine: & tu
Domine illuminabis tenebras meas.
30 *In te enim curram accinctus: in Deo
meo tranſiliam murum.
31 *Deus, immaculata via eius, eloquium
Domini igne examinatum: ſcutum eſt om
nium ſperantium in ſe.
32 *Quis eſt Deus præter Dominum: &
quis fortis præter Deum noſtrum?
33 *Deus qui accinxit me fortitudine: &
complanauit perfectam viam meam.
34 *Coæquans pedes meos ceruis,& ſuper
excelſa

excelsa mea statuens me.
* Docens manus meas ad prœlium, & 35
componens quasi arcum æreum brachia
mea.
* Dedisti mihi clypeum salutis tuæ: & 36
mansuetudo tua multiplicauit me.
* Dilatabis gressus meos subtus me: & 37
non deficient tali mei.
* Persequar inimicos meos, & conteram: 38
& non conuertar donec consumam eos.
* Consumam eos & confringam, vt non 39
consurgant: cadent sub pedibus meis.
* Accinxisti me fortitudine ad prœlium: 40
incuruasti resistentes mihi subtus me.
* Inimicos meos dedisti mihi dorsum: 41
odientes me, & disperdam eos.
* Clamabunt, & non erit qui saluet, ad 42
Dominum, & non exaudiet eos.
* Delebo eos vt puluerem terræ: quasi 43
lutum platearum comminuam eos atque
confringam.
* Saluabis me a contradictionibus po- 44
puli mei: custodies me in caput Gentium:
populus, quem ignoro, seruiet mihi.
* Filij alieni resistent mihi, auditu auris 45
obedient mihi.
* Filij alieni defluxerunt, & contrahen- 46
tur in angustijs suis.
* Viuit Dominus, & benedictus Deus 47
meus: & exaltabitur Deus fortis salutis meæ.
* Deus qui das vindictas mihi, & deijcis 48
populos sub me.
* Qui educis me ab inimicis meis, & a 49
resistentibus mihi eleuas me: a viro iniquo
liberabis me:
* Propterea confitebor tibi Domine in 50
gentibus: & nomini tuo cantabo.
* Magnificans salutes regis sui, & faciens 51
misericordiam christo suo Dauid, & semini
eius in sempiternum.

CAP. XXIII.

HÆC autem sunt verba Dauid nouissi- 1
ma. Dixit Dauid filius Isai: Dixit vir,
cui constitutum est de christo Dei Iacob,
egregius psaltes Israel: * Spiritus Domini 2
locutus est per me, & sermo eius per linguã
3 meam. * Dixit Deus Israel mihi, locutus est
Fortis Israel: Dominator hominum, iustus
4 dominator in timore Dei. * Sicut lux auro-
ræ oriente sole, mane absque nubibus ru-
tilat, & sicut pluuijs germinat herba de ter-
5 ra. * Nec tanta est domus mea apud Deum,
vt pactum æternum iniret mecum firmum
in omnibus atque munitum. Cuncta enim
salus mea, & omnis voluntas: nec est quid-
6 quam ex ea quod non germinet. * Præuari-
catores autem quasi spinæ euellentur vni-
7 uersi: quæ non tolluntur manibus. * Et si
quis tangere voluerit eas, armabitur ferro
& ligno lanceato, igneq. succensæ combu-
8 rentur, vsque ad nihilum. * Hæc nomina for
tium Dauid. Sedens in cathedra sapientis-
simus princeps inter tres, ipse est quasi te-
nerrimus ligni vermiculus, qui octingentos
9 interfecit impetu vno. * Post hunc, Eleazar
filius patrui eius Ahohites inter tres fortes,
qui erant cum Dauid quando exprobraue-
runt Philisthijm, & congregati sunt illuc
10 in prœlium. * Cumq. ascendissent viri Is-
rael, ipse stetit & percussit Philistheos donec
deficeret manus eius, & obrigesceret cum
gladio: fecitq. Dominus salutem magnam
in die illa: & populus, qui fugerat, reuer-
11 sus est ad cæsorum spolia detrahenda. * Et
post hunc, Semma filius Age de Arari. &
cõgregati sunt Philisthijm in statione: erat
quippe ibi ager lente plenus. Cumq. fu-
12 gisset populus a facie Philisthijm, * stetit
ille in medio agri, & tuitus est eum, per-
cussitq. Philisthæos: & fecit Dominus sa-
13 lutem magnam. * Necnon & ante descen-
derant tres qui erant principes inter trigin-
ta, & venerant tempore messis ad Dauid in
speluncam Odollam: castra autem Phili-
sthinorum erant posita in Valle gigantum.
14 * Et Dauid erat in præsidio: porro statio
Philisthinorum tunc erat in Bethlehem.
15 * Desiderauit ergo Dauid, & ait: O si quis
mihi daret potum aquæ de cisterna, quæ est
16 in Bethlehem iuxta portam! * Irruperunt
ergo tres fortes castra Philisthinorum, &
hauserunt aquam de cisterna Bethlehem,
quæ erat iuxta portam, & attulerunt ad

Dauid: at ille noluit bibere, sed libauit
eam Domino, * dicens: Propitius sit mihi 17
Dominus, ne faciam hoc: num sanguinem
hominum istorum, qui profecti sunt, & animarum
marum periculum bibam? Noluit ergo bi-
bere. hæc fecerunt tres robustissimi. * Abi- 18
sai quoque frater Ioab filius Saruiæ, prin-
ceps erat de tribus: ipse est qui leuauit ha-
stam suam contra trecentos, quos interfe-
cit, nominatus in tribus, * & inter tres no- 19
bilior, eratq. eorum princeps, sed vsque
ad tres primos non peruenerat. * Et Ba- 20
naias filius Ioiadæ viri fortissimi, magno-
rum operum, de Cabseel: ipse percussit
duos leones Moab, & ipse descendit, &
percussit leonem in media cisterna in die-
bus niuis. * Ipse quoque interfecit virum 21
Ægyptium, virum dignum spectaculo, ha-
bentem in manu hastam: itaque cum de-
scendisset ad eum in virga, vi extorsit ha-
stam de manu Ægyptij, & interfecit eum
hasta sua. * hæc fecit Banaias filius Ioiadæ. 22
* Et ipse nominatus inter tres robustos, qui 23
erant inter triginta nobiliores: verumta-
men vsque ad tres non peruenerat: fecitq.
eum sibi Dauid auricularium, a secreto.
* Asael frater Ioab inter triginta, Elehanan 24
filius patrui eius de Bethlehem, * Semma 25
de Harodi, Elica de Arori, * Heles de Phal- 26
ti, Hira filius Acces de Thecua, * Abiezer 27
de Anathoth, Mobonnai de Husati, * Sel- 28
mon Ahohites, Maharai Netophathites,
* Heled filius Baana, & ipse Netophathites, 29
Ithai filius Ribai de Gabaath filiorum Be-
niamin, * Banaia Pharathonites, Heddai de 30
Torrente Gaas, * Abialbon Arbathites, 31
Azmaueth de Beromi, * Eliaba de Salabo- 32
ni. Filij Iassen, Ionathan, * Semma de 33
Orori, Aiam filius Sarar Arorites, * Eliphe- 34
let filius Aasbai filij Machati, Eliam filius
Achitophel Gelonites, * Hesrai de Carme- 35
lo, Pharai de Arbi, * Igaal filius Nathan 36
de Soba, Bonni de Gadi, * Selec de Am- 37
moni, Naharai Berothites armiger Ioab fi-
lij Saruiæ, * Ira Iethrites, Gareb & ipse Ie- 38
thrites, * Vrias Hethæus. Omnes triginta 39
septem.

CAP. XXIIII.

1 ET addidit furor Domini irasci contra
Israel, commouitq. Dauid in eis dicen-
2 tem: Vade, numera Israel & Iudam. * Di-
xitq. rex ad Ioab principem exercitus sui:
Perambula omnes tribus Israel a Dan vs-
que Bersabee, & numerate populum, vt
3 sciam numerum eius. * Dixitq. Ioab regi:
Adaugeat Dominus Deus tuus ad popu-
lum tuum, quantus nunc est, iterumq. cen-
tuplicet in conspectu domini mei regis:
sed quid sibi dominus meus rex vult in re
4 huiuscemodi? * Obtinuit autem sermo regis
verba Ioab, & principum exercitus: egres-
susq. est Ioab, & principes militum a fa-
cie regis, vt numerarent populum Israel.
5 * Cumq. pertransissent Iordanem, venerunt
in Aroër ad dexteram vrbis, quæ est in Val-
6 le Gad: * & per Iazer transierunt in Galaad,
& in terram inferiorem Hodsi, & venerunt
in Dan siluestria. Circumeuntesq. iuxta Si-
7 donem, * transierunt prope mœnia Tyri, &
omnem terram Heuæi & Chananæi, vene-
8 runtq. ad meridiem Iuda in Bersabee: * &
lustrata vniuersa terra, affuerunt post no-
uem menses & viginti dies, in Ierusalem.
9 * Dedit ergo Ioab numerum descriptionis
populi regi, & inuenta sunt de Israel octin-
genta millia virorum fortium, qui educerét
gladium: & de Iuda quingenta millia pu-
10 gnatorum. * Percussit auté cor Dauid eum,
postquam numeratus est populus: & dixit
Dauid ad Dominum: Peccaui valde in hoc
facto: sed precor Domine, vt transferas ini-
quitatem serui tui, quia stulte egi nimis.
11 * Surrexit itaque Dauid mane, & sermo
Domini factus est ad Gad prophetam &
12 Videntem Dauid, dicens: * Vade, & loque-
re ad Dauid: Hæc dicit Dominus: Trium
tibi datur optio, elige vnum quod volueris
13 ex his, vt faciam tibi. * Cumq. venisset
Gad ad Dauid, nunciauit ei, dicens: Aut
septem annis veniet tibi fames in terra
tua: aut tribus mensibus fugies aduersa-
rios tuos, & illi te persequentur: aut certe
tribus diebus erit pestilentia in terra tua.
Nunc

Nunc ergo delibera,& vide quem respon-
deam ei, qui me misit, sermonem. * Di- 14
xit autem Dauid ad Gad: Coarctor nimis:
sed melius est vt incidam in manus Domi-
ni (multæ enim misericordiæ eius sunt)
quàm in manus hominum. * Immisitq. 15
Dominus pestilentiam in Israel, de mane
vsque ad tempus constitutum, & mortui
sunt ex populo a Dan vsque ad Bersabee
septuaginta millia virorum. * Cumq. ex- 16
tendisset manum suam Angelus Domini
super Ierusalem vt disperderet eam, mi-
sertus est Dominus super afflictione, & ait
Angelo percutienti populum: Sufficit:
nunc contine manum tuam. erat autem
Angelus Domini iuxta aream Areuna Ie-
busæi. * Dixitq. Dauid ad Dominum cum 17
vidisset Angelum cædentem populum: Ego
sum qui peccaui, ego inique egi: isti qui
oues sunt, quid fecerunt? vertatur, obse-
cro, manus tua contra me, & contra do-
mum patris mei. * Venit autem Gad ad 18
Dauid in die illa, & dixit ei: Ascende, &
constitue altare Domino in area Areuna
Iebusæi. * Et ascendit Dauid iuxta ser- 19
monem Gad, quem præceperat ei Domi-
20 nus. * Conspiciensq. Areuna, animad-
uertit regem & seruos eius transire ad se:
21 * & egressus adorauit regem prono vultu in
terram, & ait: Quid causæ est vt veniat
dominus meus rex ad seruum suum? Cui
Dauid ait: Vt emam a te aream, & ædi-
ficem altare Domino, & cesset interfectio
22 quæ grassatur in populo. * Et ait Areuna
ad Dauid: Accipiat, & offerat dominus
meus rex, sicut placet ei: habes boues in
holocaustum, & plaustrum, & iuga boum
23 in vsum lignorum. * Omnia dedit Areu-
na rex regi: dixitq. Areuna ad regem:
Dominus Deus tuus suscipiat votum tuum.
24 * Cui respondens rex, ait: Nequaquam
vt vis, sed emam pretio a te, & non offe-
ram Domino Deo meo holocausta gratui-
ta. Emit ergo Dauid aream, & boues,
25 argenti siclis quinquaginta: * & ædifica-
uit ibi Dauid altare Domino, & obtulit
holocausta & pacifica: & propitiatus est
Dominus terræ, & cohibita est plaga ab
Israel.

LIBER REGVM TERTIVS,

Secundum Hebræos

PRIMVS MALACHIM.

CAPVT PRIMVM.

ET rex Dauid ſenuerat, habe- 1
batq. ætatis plurimos dies:
cumq. operiretur veſtibus,
non caleſiebat.* Dixerunt 2
ergo ei ſerui ſui: Quæra-
mus domino noſtro regi adoleſcentulam,
virginem, & ſtet coram rege, & foueat eum,
dormiatq. in ſinu ſuo, & calefaciat domi-
num noſtrum regem. * Quæſierunt igitur 3
adoleſcentulam ſpecioſam in omnibus fi-
nibus Iſrael, & inuenerunt Abiſag Sunami-
tidem, & adduxerunt eam ad regem.* Erat 4
autem puella pulchra nimis, dormiebatq.
cum rege, & miniſtrabat ei, rex vero non
cognouit eam.* Adonias autem filius Hag- 5
gith eleuabatur, dicens: Ego regnabo. Fe-
citq. ſibi currus & equites, & quinquagin-
ta viros, qui currerent ante eum.* Nec cor- 6
ripuit eum pater ſuus aliquando, dicens:
Quare hoc feciſti? Erat autem & ipſe pul-
cher valde, ſecundus natu poſt Abſalom.
* Et ſermo ei cum Ioab filio Saruiæ, & cum 7
Abiathar ſacerdote, qui adiuuabant partes
Adoniæ.* Sadoc vero ſacerdos, & Banaias 8
filius Ioiadæ, & Nathan propheta, & Semei
& Rei, & robur exercitus Dauid non erat
cum Adonia. * Immolatis ergo Adonias 9
arietibus & vitulis, & vniuerſis pingui-
bus iuxta Lapidem zoheleth, qui erat vi-
cinus Fonti rogel, vocauit vniuerſos fra-
tres ſuos filios regis, & omnes viros Iu-
da ſeruos regis. *Nathan autem prophe- 10
tam, & Banaiam, & robuſtos quoſque,
& Salomonem fratrem ſuum non voca-
uit. * Dixit itaque Nathan ad Bethſa- 11
bee matrem Salomonis: Num audiſti,
quòd regnauerit Adonias filius Haggith,
& dominus noſter Dauid hoc ignorat?

12 * Nunc ergo veni, accipe conſilium a me,
& ſalua animam tuam, filijq. tui Salomo-
13 nis.* Vade, & ingredere ad regem Dauid,
& dic ei: Nonne tu domine mi rex iuraſti
mihi ancillæ tuæ, dicens: Salomon filius
tuus regnabit poſt me, & ipſe ſedebit in ſo
14 lio meo? quare ergo regnat Adonias?* Et
adhuc ibi te loquente cum rege, ego ve-
niam poſt te, & complebo ſermones tuos.
15 * Ingreſſa eſt itaque Bethſabee ad regem
in cubiculum: rex autem ſenuerat nimis,
16 & Abiſag Sunamitis miniſtrabat ei.* incli-
nauit ſe Bethſabee, & adorauit regem. Ad
17 quam rex, Quid tibi, inquit, vis? * Quæ re-
ſpondens, ait: Domine mi, tu iuraſti per
Dominum Deum tuum ancillæ tuæ, Salo-
mon filius tuus regnabit poſt me, & ipſe
18 ſedebit in ſolio meo.* Et ecce nunc Ado-
nias regnat, te, domine mi rex, ignorante.
19 * Mactauit boues, & pinguia quæque, &
arietes plurimos, & vocauit omnes filios
regis, Abiathar quoque ſacerdotem, & Ioab
principem militiæ: Salomonem autem ſer-
20 uum tuum non vocauit.* Verumtamen do
mine mi rex, in te oculi reſpiciunt totius
Iſrael, vt indices eis, quis ſedere debeat in
21 ſolio tuo domine mi rex poſt te. * Eritq.
cum dormierit dominus meus rex cum pa
tribus ſuis, erimus ego & filius meus Salo-
22 mon peccatores.* Adhuc illa loquente cũ
23 rege, Nathan propheta venit.* Et nuncia-
uerunt regi, dicentes: Adeſt Nathan pro-
pheta. Cumq. introiſſet in conſpectu re-
24 gis, & adoraſſet eum pronus in terram,* di-
xit Nathan: Domine mi rex, tu dixiſti: A-
donias regnet poſt me, & ipſe ſedeat ſuper
25 thronum meum? * Quia deſcendit hodie,
& immolauit boues, & pinguia, & arietes
plu-

plurimos, & vocauit vniuersos filios regis
& principes exercitus, Abiathar quoque
sacerdotem: illisq. vescentibus, & bibenti-
bus coram eo, & dicentibus: Viuat rex
Adonias: *Me seruum tuum, & Sadoc sa- 26
cerdotem, & Banaiam filium Ioiadæ, & Sa-
lomonem famulum tuum non vocauit.
*Numquid a domino meo rege exiuit hoc 27
verbum, & mihi non indicasti seruo tuo
quis sessurus esset super thronum domini
mei regis post eum? *Et respondit rex Da- 28
uid, dicens: Vocate ad me Bethsabee. Quæ
cum fuisset ingressa coram rege, & stetisset
ante eum, *iurauit rex, & ait: Viuit Domi- 29
nus, qui eruit animam meam de omni an-
gustia, *quia sicut iuraui tibi per Dominum 30
Deum Israel, dicens: Salomon filius tuus
regnabit post me, & ipse sedebit super so-
lium meum pro me: sic faciam hodie.
*Summissoq. Bethsabee in terrã vultu, ado- 31
rauit regem, dicens: Viuat dominus meus
Dauid in æternum. *Dixit quoque rex Da- 32
uid: Vocate mihi Sadoc sacerdotem, & Na
than prophetam, & Banaiam filium Ioiadæ.
Qui cum ingressi fuissent coram rege, *di- 33
xit ad eos: Tollite vobiscum seruos domi-
ni vestri, & imponite Salomonem filium
meum super mulam meam: & ducite eum
in Gihon. *& vngat eũ ibi Sadoc sacerdos, 34
& Nathan propheta in regem super Israel:
& canetis buccina, atque dicetis: Viuat rex
Salomon. *Et ascendetis post eum, & ve- 35
niet, & sedebit super solium meum, & ipse
regnabit pro me: illiq. præcipiã vt sit dux
super Israel, & super Iudam. *Et respondit 36
Banaias filius Ioiadæ, regi, dicens: Amen:
sic loquatur Dominus Deus domini mei
regis. *Quomodo fuit Dominus cum do- 37
mino meo rege, sic sit cum Salomone, &
sublimius faciat solium eius a solio domi-
ni mei regis Dauid. *Descendit ergo Sa- 38
doc sacerdos, & Nathan propheta, & Ba-
naias filius Ioiadæ, & Cerethi, & Phelethi:
& imposuerunt Salomonem super mulam
regis Dauid, & adduxerunt eum in Gihon.
*Sumpsitq. Sadoc sacerdos cornu olei de 39
tabernaculo, & vnxit Salomonem: & ceci-
nerunt buccina, & dixit omnis populus:
40 Viuat rex Salomon. *Et ascendit vniuer-
sa multitudo post eum, & populus canen-
tium tibijs, & lætantium gaudio magno,
41 & insonuit terra a clamore eorum. *Audi-
uit autem Adonias, & omnes, qui inuitati
fuerant ab eo, iamq. conuiuium finitum
erat: sed & Ioab, audita voce tubæ, ait:
Quid sibi vult clamor ciuitatis tumultuan-
42 tis? *Adhuc illo loquente, Ionathas filius
Abiathar sacerdotis venit: cui dixit Ado-
nias: Ingredere, quia vir fortis es, & bona
43 nuncians. *Responditq. Ionathas Adoniæ:
Nequaquam: Dominus enim noster rex
44 Dauid regem constituit Salomonem: *mi-
sitq. cum eo Sadoc sacerdotem, & Nathan
prophetam, & Banaiam filium Ioiadæ, &
Cerethi, & Phelethi, & imposuerunt eum su
45 per mulam regis. *Vnxeruntq. eum Sadoc
sacerdos, & Nathan propheta regem in
Gihon: & ascenderunt inde lætantes, & in-
sonuit ciuitas: hæc est vox, quam audistis.
46 *Sed & Salomon sedet super solium regni.
47 *Et ingressi serui regis benedixerunt domi-
no nostro regi Dauid, dicentes: Amplifi-
cet Deus nomen Salomonis super nomen
tuum, & magnificet thronum eius super
thronum tuum. Et adorauit rex in lectulo
48 suo: *& locutus est: Benedictus Dominus
Deus Israel, qui dedit hodie sedentem in
49 solio meo, videntibus oculis meis. *Territi
sunt ergo, & surrexerunt omnes, qui inui-
tati fuerant ab Adonia, & iuit vnusquisque
50 in viam suam. *Adonias autem timens Sa-
lomonem, surrexit, & abijt, tenuitq. cornu
51 altaris. *Et nunciauerunt Salomoni, dicen
tes: Ecce Adonias timens regem Salomo-
nem, tenuit cornu altaris, dicens: Iuret mi-
hi rex Salomon hodie, quòd non interfi-
52 ciat seruum suum gladio. *Dixitq. Salo-
mon: Si fuerit vir bonus, non cadet ne
vnus quidem capillus eius in terram: sin
autem malum inuentum fuerit in eo, mo-
53 rietur. *Misit ergo rex Salomon, & eduxit
eum ab altari: & ingressus adorauit regem
Salomonem: dixitq. ei Salomon: Vade in
domum tuam.

CAP.

CAP. II.

APPROPINQVAVERVNT autem dies 1
Dauid vt moreretur,præcepitq. Salo-
moni filio suo,dicens :* Ego ingredior viã 2
vniuersæ terræ : confortare,& esto vir.* Et 3
obserua custodias Domini Dei tui,vt am-
bules in vijs eius,vt custodias ceremonias
eius,& præcepta eius,& iudicia,& testimo-
nia,sicut scriptum est in lege Moysi: vt in-
telligas vniuersa quæ facis,& quocumque
te verteris:* vt confirmet Dominus sermo- 4
nes suos,quos locutus est de me, dicens :
Si custodierint filij tui vias suas,& ambu-
lauerint coram me in veritate, in omni
corde suo,& in omni anima sua,non aufe-
retur tibi vir de solio Israel.* Tu quoque 5
nosti quæ fecerit mihi Ioab filius Saruiæ,
quæ fecerit duobus principibus exercitus
Israel, Abner filio Ner, & Amasæ filio Ie-
ther : quos occidit,& effudit sanguinem
belli in pace, & posuit cruorem prœlij in
balteo suo,qui erat circa lumbos eius, &
in calceamento suo, quod erat in pedibus
eius.* Facies ergo iuxta sapientiam tuam, 6
& non deduces canitiem eius pacifice ad
inferos.* Sed & filijs Berzellai Galaaditis 7
reddes gratiam, eruntq. comedentes in
mensa tua : occurrerunt enim mihi quan-
do fugiebam a facie Absalom fratris tui.
* Habes quoque apud te Semei filium Ge- 8
ra filij Iemini de Bahurim, qui maledixit
mihi maledictione pessima, quando ibam
ad Castra : sed quia descendit mihi in oc-
cursum cum transirem Iordanem,& iuraui
ei per Dominum, dicens : Non te interfi-
ciam gladio :* tu noli pati eum esse inno- 9
xium. Vir autem sapiens es, vt scias quæ
facies ei,deducesq. canos eius cum sangui-
ne ad inferos.* Dormiuit igitur Dauid 10
cum patribus suis,& sepultus est in ciuita-
te Dauid.* Dies autem,quibus regnauit 11
Dauid super Israel,quadraginta anni sunt:
in Hebron regnauit septem annis : in Ie-
rusalem,triginta tribus.* Salomon autem 12
sedit super thronum Dauid patris sui, &
firmatum est regnum eius nimis.* Et in- 13
gressus est Adonias filius Haggith ad Beth-
sabee matrem Salomonis. Quæ dixit ei :
Pacificusne est ingressus tuus? Qui respon-
14 dit : Pacificus.* Addiditque : Sermo mihi
15 est ad te. Cui ait: Loquere. Et ille :* Tu,
inquit,nosti, quia meum erat regnum, &
me præposuerat omnis Israel sibi in regem:
sed translatum est regnum, & factum est
fratris mei : a Domino enim constitutum
16 est ei.* Nunc ergo petitionem vnam pre-
cor a te; ne confundas faciem meã. Quæ
17 dixit ad eum : Loquere.* Et ille ait: Pre-
cor vt dicas Salomoni regi (neque enim
negare tibi quidquam potest) vt det mihi
18 Abisag Sunamitidem vxorem.* Et ait Beth-
19 sabee : Bene,ego loquar pro te regi.* Ve-
nit ergo Bethsabee ad regem Salomonem,
vt loqueretur ei pro Adonia: & surrexit rex
in occursum eius, adorauitq. eam, & sedit
super thronum suum : positusq. est thro-
nus matri regis, quæ sedit ad dexteram
20 eius.* Dixitq. ei : Petitionem vnam par-
uulam ego deprecor a te,ne confundas fa-
ciem meam. Et dixit ei rex : Pete mater
mea: neque enim fas est vt auertam faciem
21 tuam.* Quæ ait: Detur Abisag Sunamitis
22 Adoniæ fratri tuo vxor.* Responditq. rex
Salomon,& dixit matri suæ : Quare postu-
las Abisag Sunamitidem Adoniæ? postu-
la ei & regnum : ipse est enim frater meus
maior me, & habet Abiathar sacerdotem,
23 & Ioab filium Saruiæ.* Iurauit itaque rex
Salomon per Dominum, dicens : Hæc fa-
ciat mihi Deus, & hæc addat,quia contra
animam suam locutus est Adonias verbum
24 hoc.* Et nunc viuit Dominus,qui firma-
uit me,& collocauit me super solium Da-
uid patris mei,& qui fecit mihi domum,si-
cut locutus est,quia hodie occidetur Ado-
25 nias.* Misitq. rex Salomon per manum Ba-
naiæ filij Ioiadæ,qui interfecit eum,& mor
26 tuus est.* Abiathar quoque sacerdoti dixit
rex : Vade in Anathoth ad agrum tuum,
equidem vir mortis es : sed hodie te non
interficiam, quia portasti arcam Domini
Dei coram Dauid patre meo,& sustinuisti
laborem in omnibus, in quibus laborauit

pater meus. *Eiecit ergo Salomon Abia- 27
thar, vt non esset sacerdos Domini, vt im-
pleretur sermo Domini, quem locutus est
super domum Heli in Silo. * Venit autem 28
nuncius ad Ioab, quòd Ioab declinasset
post Adoniam, & post Salomoné non de-
clinasset: fugit ergo Ioab in tabernaculum
Domini, & apprehendit cornu altaris.
*Nunciatumq. est regi Salomoni quòd fu- 29
gisset Ioab in tabernaculum Domini, & es-
set iuxta altare: misitq. Salomon Banaiam
filium Ioiadæ, dicens: Vade, interfice eum.
*Et venit Banaias ad tabernaculum Do- 30
mini, & dixit ei: Hæc dicit rex: Egredere.
Qui ait: Non egrediar, sed hic moriar.
Renunciauit Banaias regi sermonem, di-
cens: Hæc locutus est Ioab, & hæc respon-
dit mihi. *Dixitq. ei rex: Fac sicut locutus 31
est: & interfice eum, & sepeli, & amouebis
sanguinem innocentem, qui effusus est a
Ioab, a me, & a domo patris mei. *Et red- 32
det Dominus sanguinem eius super caput
eius quia interfecit duos viros iustos, me-
lioresq. se: & occidit eos gladio, patre meo
Dauid ignorante, Abner filium Ner prin-
cipem militiæ Israel, & Amasam filium Ie-
ther principem exercitus Iuda: *& reuer- 33
tetur sanguis illorum in caput Ioab, & in
caput seminis eius in sempiternum. Dauid
autem & semini eius, & domui, & throno
illius sit pax vsque in æternum a Domino.
*Ascendit itaque Banaias filius Ioiadæ, & 34
aggressus eum interfecit: sepultusq. est in
domo sua in deserto. * Et constituit rex 35
Banaiam filium Ioiadæ pro eo super exer-
citum, & Sadoc sacerdotem posuit pro A-
biathar. *Misit quoque rex, & vocauit Se- 36
mei, dixitq. ei: Ædifica tibi domum in Ie-
rusalem, & habita ibi: & non egredieris
inde huc atque illuc. *Quacumque autem 37
die egressus fueris, & transieris Torrentem
Cedron, scito te interficiendum: sanguis
tuus erit super caput tuum. *Dixitq. Semei 38
regi: Bonus sermo. sicut locutus est domi-
nus meus rex, sic faciet seruus tuus. Habi-
tauit itaque Semei in Ierusalé diebus mul-
tis. *Factum est autem post annos tres vt 39
fugerent serui Semei ad Achis filium Maa-
cha regem Geth: nunciatumq. est Semei
40 quòd serui eius issent in Geth. *Et surrexit
Semei, & strauit asinum suum: iuitq. ad A-
chis in Geth ad requirendum seruos suos,
41 & adduxit eos de Geth. *Nunciatum est au-
tem Salomoni quòd isset Semei in Geth de
42 Ierusalem, & rediisset. *Et mittens vocauit
eum, dixitq. illi: Nonne testificatus sum
tibi per Dominum, & prædixi tibi: Qua-
cumque die egressus, ieris huc & illuc, sci-
to te esse moriturum? Et respondisti mihi:
43 Bonus sermo, quem audiui. *Quare ergo
non custodisti iusiurádum Domini, & præ-
44 ceptum quod præceperam tibi? * Dixitq.
rex ad Semei: Tu nosti omne malum, cu-
ius tibi conscium est cor tuum, quod feci-
sti Dauid patri meo: reddidit Dominus
45 malitiam tuam in caput tuum. *Et rex Sa-
lomon benedictus, & thronus Dauid erit
stabilis coram Domino vsque in sempiter-
46 num. * Iussit itaque rex Banaiæ filio Ioia-
dæ: qui egressus, percussit eum, & mor-
tuus est.

CAP. III.

1 CONFIRMATVM est igitur regnum in
manu Salomonis, & affinitate coniun-
ctus est Pharaoni regi Ægypti: accepit nã-
que filiã eius, & adduxit in ciuitatem Dauid,
donec compleret ædificans domum suã, &
domũ Domini, & murum Ierusalem per cir-
2 cuitũ. *Attamen populus immolabat in ex-
celsis: non enim ædificatum erat téplum no-
3 mini Domini vsque in diem illum. *Dilexit
autem Salomon Dominum, ambulans in
præceptis Dauid patris sui, excepto quòd in
excelsis immolabat, & accendebat thymia-
4 ma. *Abiit itaque in Gabaon, vt immola-
ret ibi: illud quippe erat excelsum maxi-
mum: mille hostias in holocaustum obtu-
lit Salomon super altare illud in Gabaon.
5 *Apparuit autem Dominus Salomoni per
somnium nocte, dicens: Postula quod vis
6 vt dem tibi. * Et ait Salomon: Tu fecisti
cum seruo tuo Dauid patre meo misericor
diam magnam, sicut ambulauit in conspe-
ctu

ctu tuo in veritate,& iuſtitia,& recto corde
tecum: cuſtodiſti ei miſericordiam tuam
grandem, & dediſti ei filium ſedentem ſu-
per thronum eius,ſicut eſt hodie.*Et nunc 7
Domine Deus, tu regnare feciſti ſeruum
tuum pro Dauid patre meo; ego autem
ſum puer paruulus,& ignorans egreſſum,&
introitum meum.*Et ſeruus tuus in medio 8
eſt populi,quem elegiſti,populi infiniti,qui
numerari & ſupputari non poteſt præ mul
titudine.*Dabis ergo ſeruo tuo cor doci- 9
le,vt populum tuum iudicare poſſit, & di-
ſcernere inter bonum & malum. quis enim
poterit iudicare populum iſtum, populum
tuum hunc multum? *Placuit ergo ſermo 10
coram Domino, quòd Salomon poſtulaſ-
ſet huiuſcemodi rem. *Et dixit Dominus 11
Salomoni: Quia poſtulaſti verbum hoc,&
non petiſti tibi dies multos, nec diuitias,
aut animas inimicorum tuorum, ſed po-
ſtulaſti tibi ſapientiam ad diſcernendum
iudicium:*ecce feci tibi ſecundum ſermo- 12
nes tuos,& dedi tibi cor ſapiens & intelli-
gens, in tantum vt nullus ante te ſimilis
tui fuerit,nec poſt te ſurrecturus ſit. * Sed 13
& hæc,quæ non poſtulaſti, dedi tibi: diui-
tias ſcilicet, & gloriam, vt nemo fuerit ſi-
milis tui in regibus cunctis retro diebus.
*Si autem ambulaueris in vijs meis, & cu- 14
ſtodieris præcepta mea,& mandata mea,ſi-
cut ambulauit pater tuus, longos faciam
dies tuos.*Igitur euigilauit Salomon,& in- 15
tellexit quòd eſſet ſomnium: cumq. veniſ-
ſet Ieruſalem,ſtetit coram arca fœderis Do
mini,& obtulit holocauſta,& fecit victimas
pacificas, & grande conuiuium vniuerſis
famulis ſuis. *Tunc venerunt duæ mulie- 16
res meretrices ad regem,ſteteruntq. coram
eo,*quarum vna ait: Obſecro,mi Domine: 17
ego & mulier hæc habitabamus in domo
vna,& peperi apud eam in cubiculo.*Ter- 18
tia autem die poſtquam ego peperi,peperit
& hæc: & eramus ſimul, nulluſq. alius no-
biſcum in domo, exceptis nobis duabus.
*Mortuus eſt autem filius mulieris huius 19
nocte. dormiens quippe oppreſſit eum.
*Et conſurgens intempeſtæ noctis ſilentio, 20
tulit filium meum de latere meo ancillæ
tuæ dormientis, & collocauit in ſinu ſuo:
ſuum autem filium, qui erat mortuus, po-
21 ſuit in ſinu meo. *Cumq. ſurrexiſſem ma-
ne vt darem lac filio meo, apparuit mor-
tuus: quem diligentius intuens clara luce,
deprehendi non eſſe meum quem genue-
22 ram.*Reſponditq. altera mulier: Non eſt
ita vt dicis,ſed filius tuus mortuus eſt,meus
autem viuit. Econtrario illa dicebat: Men-
tiris: filius quippe meus viuit,& filius tuus
mortuus eſt. Atque in hunc modum con-
23 tendebant coram rege.*Tunc rex ait: Hæc
dicit, Filius meus viuit,& filius tuus mor-
tuus eſt. Et iſta reſpondit, Non, ſed filius
24 tuus mortuus eſt,meus autem viuit.*Dixit
ergo rex: Afferte mihi gladium. Cumq.
25 attuliſſent gladium coram rege,*Diuidite,
inquit, infantem viuum in duas partes, &
date dimidiam partem vni,& dimidiam par
26 tem alteri. *Dixit autem mulier,cuius fi-
lius erat viuus, ad regem (commota ſunt
quippe viſcera eius ſuper filio ſuo) Obſe-
cro domine,date illi infantem viuum,& no
lite interficere eum. Econtrario illa dice-
bat: Nec mihi, nec tibi ſit, ſed diuidatur.
27 *Reſpondit rex,& ait: Date huic infantem
viuum,& non occidatur: hæc eſt enim ma-
28 ter eius.*Audiuit itaque omnis Iſrael iudi-
cium quod iudicaſſet rex,& timuerunt re-
gem,videntes ſapientiam Dei eſſe in eo ad
faciendum iudicium.

CAP. IIII.

1 ERAT autem rex Salomon regnans ſu-
2 per omnem Iſrael:*& hi principes quos
habebat: Azarias filius Sadoc ſacerdotis:
3 *Elihoreph,& Ahia filij Siſa ſcribæ: Ioſaphat
4 filius Ahilud a commẽtarijs:*Banaias filius
Ioiadæ ſuper exercitum: Sadoc autem, &
5 Abiathar ſacerdotes.*Azarias filius Nathan
ſuper eos qui aſſiſtebant regi: Zabud filius
6 Nathan ſacerdos, amicus regis:*& Ahiſar
præpoſitus domus: & Adoniram filius Ab-
7 da ſuper tributa.*Habebat autem Salomon
duodecim præfectos ſuper omnem Iſrael,
qui præbebant annonam regi & domui
eius:

eius: per singulos enim menses in anno, singuli necessaria ministrabant. * Et hæc 8
nomina eorum: Benhur, in mõte Ephraim.
* Bendecar, in Macces, & in Salebim, & in 9
Bethsames, & in Elon, & in Bethanan.
* Benhesed in Aruboth: ipsius erat Socho, 10
& omnis terra Epher. * Benabinadab, cu- 11
ius omnis Nepha Dor, Tapheth filiam Sa-
lomonis habebat vxorem. * Bana filius Ahi- 12
lud regebat Thanac & Mageddo, & vniuer
sam Bethsan, quæ est iuxta Sarthana subter
Iezrael, a Bethsan vsque Abelmehula e re-
gione Iecmaan. * Bengaber in Ramoth Ga- 13
laad: habebat Auothiair filij Manasse in
Galaad, ipse præerat in omni regione Ar-
gob, quæ est in Basan, sexaginta ciuitatibus
magnis atque muratis, quæ habebant seras
æreas. * Ahinadab filius Addo præerat in 14
Manaim. * Achimaas in Nephthali: sed & 15
ipse habebat Basemath filiam Salomonis in
coniugio. * Baana filius Husi, in Aser, & in 16
Baloth. * Iosaphat filius Pharuë, in Issachar. 17
* Semei filius Ela, in Beniamin. * Gaber filius 18
Vri, in terra Galaad, in terra Sehon regis 19
Amorrhæi & Og regis Basan, super omnia
quæ erant in illa terra. * Iuda & Israel in- 20
numerabiles, sicut arena maris in multitu-
dine: comedentes, & bibentes, atque læ-
tantes. * Salomon autem erat in ditione 21
sua, habens omnia regna a flumine terræ
Philisthijm vsque ad terminum Ægypti: of
ferentium sibi munera, & seruientium ei
cunctis diebus vitæ eius. * Erat autem cibus 22
Salomonis per dies singulos triginta cori
similæ, & sexaginta cori farinæ, * decem bo 23
ues pingues, & viginti boues pascuales, &
centum arietes, excepta venatione ceruo-
rum, caprearum, atque bubalorum, & auiũ
altilium. * Ipse enim obtinebat omnem re- 24
gionem, quæ erat trans flumen, a Thaphsa
vsque ad Gazan, & cunctos reges illarum
regionum: & habebat pacem ex omni par
te in circuitu. * Habitabatq. Iuda, & Israel 25
absque timore vllo, vnusquisque sub vite
sua, & sub ficu sua, a Dan vsque Bersabee
cunctis diebus Salomonis. * Et habebat Sa- 26
lomon quadraginta millia præsepia equo-
rum currilium, & duodecim millia eque-
27 strium. * Nutriebantq. eos supradicti regis
præfecti: sed & necessaria mensæ regis Sa-
lomonis cum ingenti cura præbebant in
28 tempore suo. * Hordeum quoque, & paleas
equorum, & iumentorum deferebant in lo
cum vbi erat rex, iuxta constitutum sibi.
29 * Dedit quoque Deus sapientiam Salomo-
ni & prudentiam multam nimis, & latitu-
dinem cordis quasi arenam, quæ est in lit-
30 tore maris. * Et præcedebat sapientia Sa-
lomonis sapientiam omnium Orientalium
31 & Ægyptiorum, * & erat sapientior cunctis
hominibus: sapientior Ethan Ezrahita, &
Heman, & Chalcol, & Dorda filijs Mahol:
& erat nominatus in vniuersis gentibus per
32 circuitum. * Locutus est quoque Salomon
tria millia parabolas: & fuerunt carmina
33 eius quinque & mille. * Et disputauit su-
per lignis a cedro, quæ est in Libano, vs-
que ad hyssopum, quæ egreditur de parie-
te: & disseruit de iumentis, & volucribus,
34 & reptilibus, & piscibus. * Et veniebant de
cunctis populis ad audiendam sapientiam
Salomonis, & ab vniuersis regibus terræ,
qui audiebant sapientiam eius.

CAP. V.

1 MISIT quoque Hiram rex Tyri seruos
suos ad Salomonem: audiuit enim
quòd ipsum vnxissent regẽ pro patre eius:
quia amicus fuerat Hiram Dauid omni tem
2 pore. * Misit autem Salomon ad Hiram, di-
3 cens: * Tu scis volũtatem Dauid patris mei,
& quia non potuerit ædificare domum no-
mini Domini Dei sui propter bella immi-
nentia per circuitum, donec daret Domi-
4 nus eos sub vestigio pedum eius. * Nunc
autem requiem dedit Dominus Deus meus
mihi per circuitum: & non est satan, neque
5 occursus malus. * Quamobrem cogito ædi-
ficare templum nomini Domini Dei mei,
sicut locutus est Dominus Dauid patri meo,
dicẽs: Filius tuus, quem dabo pro te super
solium tuum, ipse ædificabit domum nomi-
6 ni meo. * Præcipe igitur vt præcidant mihi
serui tui cedros de Libano, & serui mei sint
cum

eum seruis tuis: mercedem autem seruorum
tuorum dabo tibi quamcũque petieris: scis
enim quomodo non est in populo meo vir
qui nouerit ligna cædere sicut Sidonij.*Cũ 7
ergo audisset Hiram verba Salomonis, lætatus
est valde,& ait: Benedictus Dominus
Deus hodie,qui dedit Dauid filium sapientissimum
super populum hunc plurimum.
*Et misit Hiram ad Salomonem,dicẽs: Au- 8
diui quæcumque mandasti mihi: ego faciã
omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis
& abiegnis.*Serui mei deponent ea de Li- 9
bano ad mare: & ego componam ea in ratibus
in mari vsque ad locum,quem significaueris
mihi; & applicabo ea ibi,& tu tolles
ea: præbebisq. necessaria mihi,vt detur cibus
domui meæ.*Itaque Hiram dabat Salo- 10
moni ligna cedrina,& ligna abiegna, iuxta
omnem voluntatem eius.*Salomon autem 11
præbebat Hiram coros tritici,viginti millia,
in cibum domui eius,& viginti coros purissimi
olei: hæc tribuebat Salomon Hirã per
singulos annos.*Dedit quoque Dominus sa- 12
pientiam Salomoni,sicut locutus est ei: &
erat pax inter Hiram & Salomonem,& percusserũt
ambo fœdus.*Elegitq. rex Salomõ 13
operarios de omni Israel,& erat indictio triginta
millia virorum.*Mittebatq. eos in Li- 14
banum,decẽ millia per menses singulos vicissim,ita
vt duobus mensibus essent in domibus
suis: & Adoniram erat super huiuscemodi
indictione.*Fueruntq. Salomoni sep- 15
tuaginta millia eorum qui onera portabãt,
& octoginta millia latomorum in monte:
*absque præpositis qui præerãt singulis ope 16
ribus,numero trium millium,& trecentorũ
præcipientium populo & his qui faciebant
opus.*Præcepitq. rex,vt tollerent lapides 17
grandes,lapides pretiosos in fundamentum
templi,& quadrarent eos:*quos dolauerũt 18
cæmentarij Salomonis, & cæmentarij Hiram:
porro Giblij præparauerunt ligna &
lapides ad ædificandam domum.

CAP. VI.

FACTVM est ergo quadringentesimo & 1
octogesimo anno egressionis filiorum
Israel de Terra Ægypti,in anno quarto,mẽse
Zio,(ipse est mensis secundus)regni Salomonis
super Israel,ædificari cœpit domus
2 Domino.*Domus autem,quam ædificabat
rex Salomon Domino, habebat sexaginta
cubitos in longitudine,& viginti cubitos in
latitudine,& triginta cubitos in altitudine.
3 *Et porticus erat ante templum viginti cubitorum
longitudinis,iuxta mensuram latitudinis
templi: & habebat decem cubitos
4 latitudinis ante faciem templi.*Fecitq. in
5 templo fenestras obliquas.*Et ædificauit
super parietem templi tabulata per gyrũ,
in parietibus domus per circuitum templi
6 & oraculi,& fecit latera in circuitu.*Tabulatum,quod
subter erat, quinque cubitos
habebat latitudinis,& medium tabulatum
sex cubitorum latitudinis,& tertium tabulatum
septem habens cubitos latitudinis.
Trabes autem posuit in domo per circuitũ
forinsecus,vt non hærerent muris templi.
7 *Domus autem cum ædificaretur,de lapidibus
dolatis atque perfectis ædificata est:
& malleus,& securis,& omne ferramẽtum
non sunt audita in domo cum ædificaretur.
8 *Ostium lateris medij in parte erat
domus dextræ: & per cochleam ascendebant
in medium cœnaculum,& a medio in
9 tertium.*Et ædificauit domum,& consummauit
eam: texit quoque domum laquea-
10 ribus cedrinis.*Et ædificauit tabulatum super
omnem domum quinque cubitis altitudinis,&
operuit domum lignis cedrinis.
11 *Et factus est sermo Domini ad Salomo-
12 nem,dicens:*Domus hæc,quam ædificas,
si ambulaueris in præceptis meis,& iudicia
mea feceris,& custodieris omnia mandata
mea,gradiens per ea: firmabo sermonem
meum tibi,quem locutus sum ad Dauid pa
13 trem tuum.*Et habitabo in medio filiorum
Israel, & non derelinquam populum
14 meum Israel.*Igitur ædificauit Salomon
15 domum,& consummauit eam.*Et ædificauit
parietes domus intrinsecus,tabulatis
cedrinis,a pauimẽto domus vsque ad summitatem
parietum,& vsque ad laquearia,
operuit lignis cedrinis intrinsecus: & texit
pauimentum

pauimẽtum domus tabulis abiegnis.*Ædi- 16
ficauitq. viginti cubitorum ad posteriorem
partem templi tabulata cedrina,a pauimen
to vsque ad superiora:& fecit interiorem
domum oraculi in sanctum Sanctorũ.*Por- 17
ro quadraginta cubitorum erat ipsum tem-
plum pro foribus oraculi.*Et cedro omnis 18
domus intrinsecus vestiebatur, habens tor-
naturas,& iuncturas suas fabrefactas & cæ-
laturas eminentes: omnia cedrinis tabulis
vestiebantur: nec omnino lapis apparere
poterat in pariete.* Oraculum autem in 19
medio domus,in interiori parte fecerat, vt
poneret ibi arcam fœderis Domini.*Porro 20
oraculum habebat viginti cubitos longitu-
dinis,& viginti cubitos latitudinis,& vigin-
ti cubitos altitudinis:& operuit illud atque
vestiuit auro purissimo. sed & altare vesti-
uit cedro.* Domum quoque ante oracu- 21
lum operuit auro purissimo,& affixit lami-
nas clauis aureis.*Nihilq. erat in templo 22
quod non auro tegeretur: sed & totum al-
tare oraculi texit auro.*Et fecit in oraculo 23
duos cherubim de lignis oliuarum, decem
cubitorum altitudinis.* Quinque cubitorũ 24
ala cherub vna,& quinque cubitorum ala
cherub altera: id est,decem cubitos haben-
tes,a summitate alæ vnius vsque ad alæ al-
terius summitatem.* Decem quoque cubi- 25
torum erat cherub secundus: in mensura
pari, & opus vnum erat in duobus cheru-
bim,*id est, altitudinem habebat vnus che- 26
rub decem cubitorum, & similiter cherub
secundus.*Posuitq. cherubim in medio tẽ- 27
pli interioris: extendebant autem alas suas
cherubim,& tangebat ala vna parietem, &
ala cherub secundi tangebat parietem al-
terum: alæ autem alteræ in media parte tẽ-
pli se inuicem contingebant.*Texit quo- 28
que cherubim auro.*Et omnes parietes tẽ- 29
pli per circuitum sculpsit varijs cælaturis &
torno: & fecit in eis cherubim,& palmas,
& picturas varias,quasi prominentes de pa
riete,& egredientes.* Sed & pauimentum 30
domus texit auro intrinsecus & extrinse-
cus.*Et in ingressu oraculi fecit ostiola de 31
lignis oliuarum, postesq. angulorum quin-
32 que.*Et duo ostia de lignis oliuarum: &
sculpsit in eis picturam cherubim, & pal-
marum species,& anaglypha valde promi-
nentia:& texit ea auro:& operuit tam che-
33 rubim quàm palmas,& cetera, auro.* Fe-
citq. in introitu templi postes de lignis oli-
34 uarum quadrangulatos:*& duo ostia de li-
gnis abiegnis altrinsecus:& vtrũque ostium
duplex erat,& se inuicem tenens aperieba-
35 tur.*Et sculpsit cherubim,& palmas,& cæ-
laturas valde eminentes: operuitq. omnia
laminis aureis opere quadro ad regulam.
36 *Et ædificauit atrium interius tribus ordi-
nibus lapidum politorum, & vno ordine
37 lignorum cedri.*Anno quarto fundata est
38 domus Domini in mense Zio:*& in anno
vndecimo,mense Bul (ipse est mensis octa-
uus) perfecta est domus in omni opere suo,
& in vniuersis vtensilibus suis: ædificauitq.
eam annis septem.

CAP. VII.

1 DOMVM autem suam ædificauit Salo-
mon tredecim annis,& ad perfectum
2 vsque perduxit.*Ædificauit quoque domũ
saltus Libani centum cubitorum longitudi
nis,& quinquaginta cubitorum latitudinis,
& triginta cubitorum altitudinis: & quat-
tuor deambulacra inter colũnas cedrinas:
ligna quippe cedrina exciderat in colũnas.
3 *Et tabulatis cedrinis vestiuit totam came-
ram, quæ quadragintaquinque columnis
sustentabatur. Vnus autem ordo habebat
4 columnas quindecim * contra se inuicem
5 positas,*& e regione se respicientes,æquali
spatio inter columnas, & super columnas
quadrangulata ligna in cunctis æqualia.
6 *Et porticum columnarum fecit quinqua-
ginta cubitorum longitudinis, & triginta
cubitorum latitudinis: & alteram porticum
in facie maioris porticus: & columnas,&
7 epistylia super columnas.*Porticum quo-
que solij, in qua tribunal est, fecit: & texit
lignis cedrinis a pauimento vsque ad sum-
8 mitatem.*Et domuncula,in qua sedebatur
ad iudicandum, erat in media porticu, si-
mili opere. Domum quoque fecit filiæ Pha-

raonis (quam vxorem duxerat Salomon)
tali opere, quali & hanc porticum. *Omnia 9
lapidibus pretiosis, qui ad normam quandam atque mensurã tam intrinsecus quàm extrinsecus serrati erant: a fundamento vsque ad summitatem parietum, & extrinsecus vsque ad atrium maius. *Fundamenta 10
autem de lapidibus pretiosis, lapidibus magnis decem siue octo cubitorum. *Et desu- 11
per lapides pretiosi æqualis mensuræ secti erant, similiterq. de cedro. *Et atrium maius 12
rotundum trium ordinum de lapidibus sectis, & vnius ordinis de dolata cedro: necnon & in atrio domus Domini interiori, & in porticu domus. *Misit quoque rex Salo- 13
mon, & tulit Hiram de Tyro, *filium mu- 14
lieris viduæ de tribu Nephthali, patre Tyrio, artificem ærarium, & plenum sapientia, & intelligentia, & doctrina ad faciendum omne opus ex ære. Qui cum venisset ad regem Salomonẽ, fecit omne opus eius. *Et 15
finxit duas columnas æreas, decem & octo cubitorum altitudinis columnam vnam: & linea duodecim cubitorum ambiebat colũnam vtramque. *Duo quoque capitella fe- 16
cit, quæ ponerentur super capita columnarum, fusilia ex ære: quinque cubitorum altitudinis capitellum vnum, & quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum: *& 17
quasi in modum retis, & catenarum sibi inuicem miro opere contextarum. Vtrumque capitellum columnarũ fusile erat: septena versuum retiacula in capitello vno, & septena retiacula in capitello altero. *Et perfecit 18
columnas, & duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum, vt tegerent capitella, quæ erant super summitatẽ, malogranatorum: eodem modo fecit & capitello secundo. *Capitella autem, quæ erant super 19
capita columnarum, quasi opere lilij fabricata erant in porticu quattuor cubitorum.
* Et rursum alia capitella in summitate co- 20
lumnarum desuper iuxta mensuram colũnæ contra retiacula: malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli secundi. *Et statuit duas columnas in 21
porticu templi: cumq. statuisset columnam
dexteram, vocauit eam nomine Iachin: similiter erexit columnam secundam: & vo-
22 cauit nomen eius Booz. *Et super capita columnarum opus in modum lilij posuit: perfectumq. est opus columnarum.
23 *Fecit quoque mare fusile decem cubitorum a labio vsque ad labium, rotundum in circuitu: quinque cubitorum altitudo eius, & resticula triginta cubitorum cingebat
24 illud per circuitum. *Et sculptura subter labium circuibat illud decem cubitis ambiens mare: duo ordines sculpturarũ striatarum erant fusiles. *Et stabat super duo-
25 decim boues, e quibus tres respiciebant ad Aquilonem, & tres ad Occidentem, & tres ad Meridiem, & tres ad Orientem, & mare super eos desuper erat: quorum posteriora vniuersa intrinsecus latitabant.
26 *Grossitudo autem luteris, trium vnciarum erat: labiumq. eius, quasi labium calicis, & folium repandi lilij: duo millia batos
27 capiebat. *Et fecit decem bases æneas, quattuor cubitorum longitudinis bases singulas, & quattuor cubitorum latitudinis,
28 & trium cubitorum altitudinis. *Et ipsum opus basium, interrasile erat: & sculpturæ
29 inter iuncturas. *Et inter coronulas & plectas, leones & boues & cherubim: & in iuncturis similiter desuper: & subter leones, & boues quasi lora ex ære dependentia.
30 *Et quattuor rotæ per bases singulas, & axes ærei: & per quattuor partes quasi humeruli subter luterem fusiles, contra se
31 inuicem respectantes. *Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate: & quod forinsecus apparebat, vnius cubiti erat totum rotundum, pariterq. habebat vnum cubitum & dimidium: in angulis autem columnarum variæ celaturæ erant: & media intercolumnia, quadrata non rotun-
32 da. *Quattuor quoque rotæ, quæ per quattuor angulos basis erant, cohærebant sibi subter basim: vna rota habebat altitudi-
33 nis cubitum & semis. *Tales autem rotæ erant quales solent in curru fieri: & axes earum, & radij, & canthi, & modioli, omnia fusilia. *Nam & humeruli illi quattuor
34

per singulos angulos basis vnius, ex ipsa
basi fusiles & coniuncti erant.* In summi- 35
tate autem basis erat quædam rotunditas
dimidij cubiti, ita fabrefacta, vt luter desu-
per posset imponi, habens cælaturas suas,
variasq. sculpturas ex semetipsa.* Sculpsit 36
quoque in tabulatis illis, quæ erant ex ære,
& in angulis, cherubim, & leones, & pal-
mas, quasi in similitudinem hominis stan-
tis, vt non cælata, sed apposita per circui-
tum viderentur.* In hunc modum fecit de- 37
cem bases, fusura vna, & mensura, sculptu-
raq. consimili.* Fecit quoque decem lute- 38
res æneos: quadraginta batos capiebat lu-
ter vnus, eratq. quattuor cubitorum: sin-
gulos quoque luteres per singulas, id est,
decem bases, posuit.* Et constituit decem 39
bases, quinque ad dexteram partē templi,
& quinque ad sinistram: mare autem po-
suit ad dexteram partem templi contra O-
rientem ad Meridiem.* Fecit ergo Hiram 40
lebetes, & scutras, & hamulas, & perfecit
omne opus regis Salomonis in templo Do-
mini.* Columnas duas, & funiculos capi- 41
tellorum super capitella columnarū duos:
& retiacula duo, vt operirent duos funicu-
los, qui erant super capita columnarum.* Et 42
malogranata quadringenta in duobus re-
tiaculis: duos versus malogranatorum in
retiaculis singulis, ad operiendos funiculos
capitellorum, qui erāt super capita colum-
narum.* Et bases decem, & luteres decem 43
super bases.* Et mare vnum, & boues duo- 44
decim subter mare.* Et lebetes, & scutras, 45
& hamulas. omnia vasa, quæ fecit Hiram
regi Salomoni in domo Domini, de auri-
chalco erant.* In campestri regione Iorda- 46
nis fudit ea rex in argillosa terra, inter So-
choth & Sarthan.* Et posuit Salomon om- 47
nia vasa: propter multitudinem autem ni-
miam non erat pondus æris.* Fecitq. Salo- 48
mon omnia vasa in domo Domini: altare
aureum, & mensam, super quam poneren-
tur panes propositionis, auream:* & can- 49
delabra aurea, quinque ad dexterā, & quin-
que ad sinistram contra oraculum ex auro
puro: & quasi lilij flores, & lucernas desuper
50 aureas: & forcipes aureos,* & hydrias, &
fuscinulas, & phialas, & mortariola, & thu-
ribula, de auro purissimo: & cardines ostio-
rum domus interioris Sancti sanctorum, &
51 ostiorum domus templi, ex auro erant.* Et
perfecit omne opus quod faciebat Salo-
mon in domo Domini, & intulit quæ san-
ctificauerat Dauid pater suus, argentum &
aurum, & vasa, reposuitq. in thesauris do-
mus Domini.

CAP. VIII.

1 TVNC congregati sunt omnes maiores
natu Israel cum principibus tribuum,
& duces familiarum filiorum Israel ad re-
gem Salomonem in Ierusalem: vt deferrēt
arcam fœderis Domini, de ciuitate Dauid,
2 id est, de Sion.* Conuenitq. ad regem Sa-
lomonem vniuersus Israel in mense Etha-
nim, in sollemni die, ipse est mensis septi-
3 mus.* Veneruntq. cuncti senes de Israel,
4 & tulerunt arcam sacerdotes, & portaue-
runt arcam Domini, & tabernaculum fœ-
deris, & omnia vasa Sanctuarij, quæ erant
in tabernaculo: & ferebant ea sacerdotes
5 & Leuitæ.* Rex autem Salomon, & omnis
multitudo Israel, quæ conuenerat ad eum,
gradiebatur cum illo ante arcam, & immo-
labant oues & boues absque æstimatione &
6 numero.* Et intulerunt sacerdotes arcam
fœderis Domini in locum suum, in oracu-
lum templi, in Sanctum sanctorum subter
7 alas cherubim.* Siquidem cherubim ex-
pandebant alas super locum arcæ, & prote-
8 gebant arcā, & vectes eius desuper.* Cumq.
eminerent vectes, & apparerent summita-
tes eorum foris Sanctuarium ante oracu-
lum, non apparebant vltra extrinsecus, qui
& fuerunt ibi vsque in præsentem diem.
9 * In arca autem non erat aliud nisi duæ ta-
bulæ lapideæ, quas posuerat in ea Moyses
in Horeb, quando pepigit Dominus fœdus
cum filijs Israel, cum egrederentur de Terra
10 Ægypti.* Factum est autem, cum exissent
sacerdotes de Sanctuario, nebula impleuit
11 domum Domini,* & non poterant sacer-
dotes stare & ministrare propter nebulam:

impleuerat enim gloria Domini domum
Domini.*Tunc ait Salomon: Dominus di- 12
xit vt habitaret in nebula.*Ædificans ædi- 13
ficaui domum in habitaculum tuum, firmis-
simum solium tuum in sempiternũ.* Con- 14
uertitq. rex faciem suam, & benedixit om-
ni ecclesiæ Israel: omnis enim ecclesia Is-
rael stabat.* Et ait Salomon: Benedictus 15
Dominus Deus Israel, qui locutus est ore
suo ad Dauid patrem meum, & in manibus
eius perfecit, dicens:*A die, qua eduxi po- 16
pulum meum Israel de Ægypto, non elegi
ciuitatem de vniuersis tribubus Israel, vt
ædificaretur domus, & esset nomen meum
ibi: sed elegi Dauid vt esset super populum
meum Israel.* Voluitq. Dauid pater meus 17
ædificare domum nomini Domini Dei Is-
rael:* & ait Dominus ad Dauid patrem 18
meum: Quod cogitasti in corde tuo ædifi-
care domum nomini meo, bene fecisti, hoc
ipsum mente tractans.*Verumtamen tu nõ 19
ædificabis mihi domum, sed filius tuus, qui
egredietur de renibus tuis, ipse ædificabit
domum nomini meo.*Confirmauit Domi- 20
nus sermonem suum, quem locutus est: ste-
tiq. pro Dauid patre meo, & sedi super thro
num Israel, sicut locutus est Dominus: &
ædificaui domũ nomini Domini Dei Israel.
* Et constitui ibi locum arcæ, in qua fœdus 21
Domini est, quod percussit cum patribus
nostris, quando egressi sunt de Terra Ægy-
pti.*Stetit autem Salomon ante altare Do- 22
mini in conspectu ecclesiæ Israel, & expan-
dit manus suas in cælum,* & ait: Domine 23
Deus Israel, non est similis tui Deus in cæ-
lo desuper, & super terram deorsum: qui
custodis pactum & misericordiã seruis tuis,
qui ambulant coram te in toto corde suo.
* Qui custodisti seruo tuo Dauid patri meo 24
quæ locutus es ei: ore locutus es, & mani-
bus perfecisti, vt hæc dies probat.* Nunc 25
igitur Domine Deus Israel, conserua famu-
lo tuo Dauid patri meo quæ locutus es ei,
dicens: Non auferetur de te vir coram me,
qui sedeat super thronum Israel: ita tamen
si custodierint filij tui viam suam, vt ambu-
lent coram me sicut tu ambulasti in con-
26 spectu meo.*Et nunc Domine Deus Israel
firmentur verba tua, quæ locutus es seruo
27 tuo Dauid patri meo.* Ergone putandum
est quòd vere Deus habitet super terram?
si enim cælum, & cæli cælorum te capere
non possunt, quanto magis domus hæc, quã
28 ædificaui?* Sed respice ad orationem serui
tui, & ad preces eius Domine Deus meus:
audi hymnum & orationem, quam seruus
29 tuus orat coram te hodie:*vt sint oculi tui
aperti super domum hanc nocte ac die: su-
per domũ, de qua dixisti: Erit nomen meũ
ibi: vt exaudias orationem, quam orat in
30 loco isto ad te seruus tuus.* Vt exaudias
deprecationẽ serui tui & populi tui Israel,
quodcũque orauerint in loco isto, & exau-
dies in loco habitaculi tui in cælo, & cum
31 exaudieris, propitius eris.*Si peccauerit ho-
mo in proximum suum, & habuerit aliquod
iuramentum, quo teneatur astrictus; & ve-
nerit propter iuramentum coram altari tuo
32 in domum tuam,* tu exaudies in cælo: &
facies, & iudicabis seruos tuos, condemnãs
impium, & reddens viam suam super caput
eius, iustificansq. iustum, & retribuens ei se-
33 cundum iustitiam suam.* Si fugerit popu-
lus tuus Israel inimicos suos (quia pecca-
turus est tibi) & agentes pœnitentiam, &
confitentes nomini tuo, venerint, & oraue-
rint, & deprecati te fuerint in domo hac;
34 *exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi
tui Israel, & reduces eós in terrã, quam de-
35 disti patribus eorum.*Si clausum fuerit cæ-
lum, & non pluerit propter peccata eorum,
& orantes in loco isto, pœnitentiam egerint
nomini tuo, & a peccatis suis cõuersi fuerint
36 propter afflictionem suã:*exaudi eos in cæ-
lo, & dimitte peccata seruorum tuorum, &
populi tui Israel: & ostende eis viam bonã
per quam ambulent, & da pluuiam super
terram tuam, quam dedisti populo tuo in
37 possessionem.*Fames si oborta fuerit in ter-
ra, aut pestilẽtia, aut corruptus aër, aut æru-
go, aut locusta, vel rubigo, & afflixerit eum
inimicus eius portas obsidens, omnis pla-
38 ga, vniuersa infirmitas,*cuncta deuotatio,
& imprecatio, quæ acciderit omni homini
de

de populo tuo Israel: si quis cognouerit pla
gam cordis sui, & expanderit manus suas in
domo hac, *tu exaudies in cælo in loco ha- 39
bitationis tuæ, & repropitiaberis, & facies vt
des vnicuique secundum omnes vias suas,
sicut videris cor eius (quia tu nosti solus
cor omniũ filiorum hominum) *vt timeant 40
te cunctis diebus, quibus viuunt super fa-
ciem terræ, quam dedisti patribus nostris.
*Insuper & alienigena, qui non est de po- 41
pulo tuo Israel, cum venerit de terra lon-
ginqua propter nomen tuũ (audietur enim
nomen tuum magnum, & manus tua for-
tis, & brachium tuum *extentum vbique) 42
cum venerit ergo, & orauerit in hoc loco,
*tu exaudies in cælo, in firmamento habi- 43
taculi tui, & facies omnia, pro quibus inuo-
cauerit te alienigena: vt discant vniuersi
populi terrarum nomen tuum timere, sicut
populus tuus Israel, & probẽt quia nomen
tuum inuocatum est super domum hanc,
quam ædificaui. *Si egressus fuerit popu- 44
lus tuus ad bellum contra inimicos suos,
per viam, quocumque miseris eos, orabunt
te contra viam ciuitatis, quã elegisti, & con-
tra domum, quam ædificaui nomini tuo, *& 45
exaudies in cælo orationes eorum, & preces
eorum, & facies iudicium eorum. *Quòd 46
si peccauerint tibi (non est enim homo qui
non peccet) & iratus tradideris eos inimicis
suis, & captiui ducti fuerint in terram ini-
micorum longe vel prope, *& egerint pœ- 47
nitentiam in corde suo in loco captiuitatis,
& conuersi deprecati te fuerint in captiui-
tate sua, dicentes: Peccauimus, inique egi-
mus, impie gessimus: *& reuersi fuerint ad 48
te in vniuerso corde suo, & tota anima sua
in terra inimicorum suorum, ad quam ca-
ptiui ducti fuerint: & orauerint te contra
viam terræ suæ, quam dedisti patribus eo-
rum, & ciuitatis quam elegisti, & templi
quod ædificaui nomini tuo: *exaudies in 49
cælo, in firmamento solij tui orationes eo-
rum, & preces eorum, & facies iudicium
eorum: *& propitiaberis populo tuo qui 50
peccauit tibi, & omnibus iniquitatibus eo-
rum, quibus præuaricati sunt in te: & da-
bis misericordiam coram eis, qui eos capti-
51 uos habuerint, vt misereantur eis. *Popu-
lus enim tuus est, & hereditas tua, quos
eduxisti de Terra Ægypti, de medio forna-
52 cis ferreæ. *Vt sint oculi tui aperti ad de-
precationem serui tui, & populi tui Israel,
& exaudias eos in vniuersis pro quibus in-
53 uocauerint te. *Tu enim separasti eos tibi
in hereditatem de vniuersis populis terræ,
sicut locutus es per Moysen seruum tuum,
quando eduxisti patres nostros de Ægypto
54 Domine Deus. *Factum est autem, cum
complesset Salomon orans Dominum om-
nem orationẽ, & deprecationem hanc, sur-
rexit de conspectu altaris Domini: vtrũque
enim genu in terram fixerat, & manus ex-
55 panderat in cælum. *Stetit ergo, & bene-
dixit omni ecclesiæ Israel voce magna, di-
56 cens: *Benedictus Dominus, qui dedit re-
quiem populo suo Israel, iuxta omnia quæ
locutus est: non cecidit ne vnus quidem
sermo ex omnibus bonis, quæ locutus est
57 per Moysen seruum suum. *Sit Dominus
Deus noster nobiscum, sicut fuit cum pa-
tribus nostris, non derelinquens nos, ne-
58 que proijciens. *Sed inclinet corda nostra
ad se, vt ambulemus in vniuersis vijs eius,
& custodiamus mandata eius, & ceremo-
nias eius, & iudicia quæcumque mandauit
59 patribus nostris. *Et sint sermones mei isti,
quibus deprecatus sum coram Domino,
appropinquantes Domino Deo nostro die
ac nocte, vt faciat iudicium seruo suo, &
60 populo suo Israel per singulos dies: *vt
sciant omnes populi terræ, quia Dominus
ipse est Deus, & non est vltra absque eo.
61 *Sit quoque cor nostrum perfectum cum
Domino Deo nostro, vt ambulemus in de-
cretis eius, & custodiamus mandata eius,
62 sicut & hodie. *Igitur rex, & omnis Israel
cum eo, immolabant victimas coram Do-
63 mino. *Mactauitq. Salomon hostias paci-
ficas, quas immolauit Domino, boum vi-
ginti duo millia, & ouium centum viginti
millia: & dedicauerunt templum Domini
64 rex, & filij Israel. *In die illa sanctificauit
rex medium atrij, quod erat ante domum

Domini: fecit quippe holocaustum ibi, &
sacrificium, & adipem pacificorum: quo-
niam altare æreum, quod erat coram Do-
mino, minus erat, & capere non poterat
holocaustum,& sacrificium,& adipem pa-
cificorum.*Fecit ergo Salomon in tempo- 65
re illo festiuitatem celebrem, & omnis Is-
rael cum eo, multitudo magna ab introitu
Emath vsque ad Riuum Ægypti,coram Do
mino Deo nostro,septem diebus & septem
diebus, id est, quattuordecim diebus. * Et 66
in die octaua dimisit populos: qui benedi-
centes regi,profecti sunt in tabernacula sua
lætantes,& alacri corde super omnibus bo
nis,quæ fecerat Dominus Dauid seruo suo,
& Israel populo suo.

Cap. IX.

FActvm est autem cum perfecisset Sa- 1
lomon ædificium domus Domini, &
ædificium regis, & omne quod optauerat
& voluerat facere, * apparuit ei Dominus 2
secundò sicut apparuerat ei in Gabaon.
*Dixitq. Dominus ad eum: Exaudiui ora- 3
tionem tuam & deprecationem tuā,quam
deprecatus es coram me: sanctificaui do-
mum hanc, quam ædificasti, vt ponerem
nomen meum ibi in sempiternum,& erunt
oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.
*Tu quoque si ambulaueris coram me, si- 4
cut ambulauit pater tuus, in simplicitate
cordis,& in æquitate: & feceris omnia,quæ
præcepi tibi,& legitima mea & iudicia mea
seruaueris,*ponam thronum regni tui su- 5
per Israel in sempiternum, sicut locutus
sum Dauid patri tuo, dicens: Non aufere-
tur vir de genere tuo de solio Israel.*Si au- 6
tem auersione auersi fueritis vos & filij ve-
stri, non sequentes me, nec custodientes
mandata mea, & ceremonias meas, quas
proposui vobis, sed abieritis & colueritis
deos alienos,& adoraueritis eos:*auferam 7
Israel de superficie terræ,quam dedi eis, &
templū,quod sanctificaui nomini meo,pro-
ijciam a conspectu meo,eritq. Israel in pro-
uerbium,& in fabulam cūctis populis.* Et 8
domus hæc erit in exemplum: omnis, qui
transierit per eam, stupebit, & sibilabit, &
dicet: Quare fecit Dominus sic terræ huic,
9 & domui huic? * Et respondebunt: Quia
dereliquerunt Dominum Deum suum, qui
eduxit patres eorum de Terra Ægypti, &
secuti sunt deos alienos,& adorauerūt eos,
& coluerunt eos: idcirco induxit Dominus
10 super eos omne malum hoc.* Expletis au-
tem annis viginti postquam ædificauerat
Salomon duas domos, id est domum Do-
11 mini & domum regis, *(Hiram rege Tyri
præbente Salomoni ligna cedrina & abie-
gna, & aurum iuxta omne quod opus ha-
buerat) tunc dedit Salomon Hiram viginti
12 oppida in Terra Galilææ. * Et egressus est
Hiram de Tyro,vt videret oppida,quæ de-
13 derat ei Salomon,& non placuerunt ei, *&
ait: Hæccine sunt ciuitates,quas dedisti mi-
hi,frater? Et appellauit eas Terram chabul,
14 vsque in diem hanc.* Misit quoque Hiram
ad regem Salomonem centum viginti ta-
15 lenta auri. * Hæc est summa expensarum,
quam obtulit rex Salomon ad ædificandam
domum Domini & domum suam, & Mel-
lo, & murum Ierusalem, & Heser, & Ma-
16 geddo,& Gazer.*Pharao rex Ægypti ascē-
dit,& cepit Gazer,succenditq. eam igni: &
Chananæum,qui habitabat in ciuitate, in-
terfecit,& dedit eā in dotem filiæ suæ vxori
17 Salomonis.*Ædificauit ergo Salomon Ga-
18 zer, & Bethoron inferiorem,* & Baalath,
19 & Palmiram in Terra solitudinis.* Et om-
nes vicos, qui ad se pertinebant, & erant
absque muro,muniuit,& ciuitates curruum
& ciuitates equitum, & quodcumque ei
placuit vt ædificaret in Ierusalem,& in Li-
20 bano,& in omni terra potestatis suæ.*Vni-
uersum populum,qui remāserat de Amor-
rhæis,& Hethæis,& Pherezæis, & Heuæis,
& Iebusæis, qui non sunt de filijs Israel:
21 * horum filios,qui remāserant in terra,quos
scilicet non potuerant filij Israel extermi-
nare: fecit Salomon tributarios, vsque in
22 diem hanc.*De filijs autem Israel non con-
stituit Salomon seruire quemquā, sed erant
viri bellatores,& ministri eius,& principes,
& duces,& præfecti curruum & equorum.

Erant

*Erant autem principes super omnia ope- 23
ra Salomonis præpositi quingenti quinqua
ginta, qui habebant subiectum populum, &
statutis operibus imperabant. *Filia autem 24
Pharaonis ascendit de ciuitate Dauid in
domum suam, quam ædificauerat ei Salo-
mon: tunc ædificauit Mello. *Offerebat 25
quoque Salomon tribus vicibus per annos
singulos holocausta, & pacificas victimas
super altare, quod ædificauerat Domino, &
adolebat thymiama coram Domino: perfe
ctumq. est templum. *Classem quoque fe- 26
cit rex Salomon in Asiongaber, quæ est iu-
xta Ailath in littore Maris rubri, in Terra
Idumææ. *Misitq. Hiram in classe illa ser- 27
uos suos viros nauticos & gnaros maris, cũ
seruis Salomonis. *Qui cum venissent in 28
Ophir, sumptum inde aurum quadringen-
torum viginti talentorum, detulerunt ad
regem Salomonem.

Cap. X.

Sed & Regina Saba, audita fama Salo- 1
monis in nomine Domini, venit tentare
eum in ænigmatibus. *Et ingressa Ierusalẽ 2
multo cũ comitatu, & diuitijs, camelis por-
tantibus aromata, & aurum infinitũ nimis,
& gemmas pretiosas, venit ad regem Salo-
monem, & locuta est ei vniuersa quæ habe
bat in corde suo. *Et docuit eam Salomon 3
omnia verba, quæ proposuerat: non fuit ser
mo, qui regem posset latere, & non respon-
deret ei. *Videns autem regina Saba omnẽ 4
sapientiam Salomonis, & domum, quã ædi-
ficauerat, *& cibos mensæ eius, & habitacu 5
la seruorum, & ordines ministrantium, ve-
stesq. eorum, & pincernas, & holocausta,
quæ offerebat in domo Domini: non habe-
bat vltra spiritum. *dixitq. ad regem: Verus 6
est sermo, quem audiui in terra mea *super 7
sermonibus tuis, & super sapientia tua: &
non credebã narrantibus mihi, donec ipsa
veni, & vidi oculis meis, & probaui quòd
media pars mihi nunciata non fuerit: ma-
ior est sapientia & opera tua, quàm rumor,
quem audiui. *Beati viri tui, & beati serui 8
tui, qui stant coram te semper, & audiunt
9 sapientiam tuam. *Sit Dominus Deus tuus
benedictus, cui complacuisti, & posuit te
super thronum Israel, eo quòd dilexerit Do
minus Israel in sempiternum, & constituit
te regem, vt faceres iudicium & iustitiam.
10 *Dedit ergo regi centum viginti talenta au-
ri, & aromata multa nimis, & gemmas pre-
tiosas: non sunt allata vltra aromata tam
multa, quàm ea quæ dedit regina Saba re-
11 gi Salomoni. (*Sed & classis Hiram, quæ
portabat aurum de Ophir, attulit ex Ophir
ligna thyina multa nimis, & gemmas pre-
12 tiosas. *Fecitq. rex de lignis thyinis fulcra
domus Domini, & domus regiæ, & citharas
lyrasq. cantoribus: non sunt allata huiusce
modi ligna thyina, neque visa vsque in præ-
13 sentem diem.) *Rex autem Salomon dedit
reginæ Saba omnia quæ voluit, & petiuit ab
eo: exceptis his, quæ vltro obtulerat ei mu
nere regio. Quæ reuersa est, & abijt in ter-
14 ram suam cum seruis suis. *Erat autem pon
dus auri, quod afferebatur Salomoni per an-
nos singulos, sexcentorum sexaginta sex ta-
15 lentorum auri: *excepto eo, quod afferebãt
viri, qui super vectigalia erant, & negotiato-
res, vniuersiq. scruta vẽdentes, & omnes re-
16 ges Arabiæ, ducesq. terræ. *Fecit quoque rex
Salomon ducenta scuta de auro purissimo,
sexcentos auri siclos dedit in laminas scuti
17 vnius. *Et trecentas peltas ex auro proba-
to: trecẽtæ minæ auri vnam peltam vestie-
bant: posuitq. eas rex in domo saltus Liba-
18 ni. *Fecit etiam rex Salomon thronum de
eborẽ grandem: & vestiuit eum auro fuluo
19 nimis, *qui habebat sex gradus: & summitas
throni rotunda erat in parte posteriori: &
duæ manus hinc atque inde tenentes sedi-
le: & duo leones stabant iuxta manus sin-
20 gulas. *Et duodecim leunculi stantes super
sex gradus hinc atque inde: nõ est factum
21 tale opus in vniuersis regnis. *Sed & omnia
vasa, quibus potabat rex Salomon, erãt au-
rea: & vniuersa supellex domus saltus Li-
bani de auro purissimo: non erat argentũ,
nec alicuius pretij putabatur in diebus Sa-
22 lomonis, *quia classis regis per mare cum
classe Hiram semel per tres annos ibat in
Tharsis,

Tharsis,deferens inde aurum,& argentum,
& dentes elephantorum,& simias,& pauos.
* Magnificatus est ergo rex Salomon super 23
omnes reges terræ diuitijs,& sapientia.*Et 24
vniuersa terra desiderabat vultum Salomo-
nis,vt audiret sapientiam eius,quam dede-
rat Deus in corde eius.* Et singuli defere- 25
bant ei munera,vasa argentea & aurea,ve-
stes & arma bellica, aromata quoque, &
equos & mulos per annos singulos.*Con- 26
gregauitq. Salomon currus & equites,& fa-
cti sunt ei mille quadringēti currus,& duo-
decim millia equitum:& disposuit eos per
ciuitates munitas,& cū rege in Ierusalem.
*Fecitq. vt tanta esset abundantia argenti 27
in Ierusalem,quanta & lapidum:& cedro-
rum præbuit multitudinem quasi sycomo-
ros,quæ nascuntur in campestribus. * Et 28
educebantur equi Salomoni de Ægypto,&
de Coa. Negotiatores enim regis emebant
de Coa,& statuto pretio perducebant.*E- 29
grediebatur autem quadriga ex Ægypto
sexcentis siclis argenti, & equus centum
quinquaginta. Atque in hunc modum
cuncti reges Hethæorum & Syriæ equos
venundabant.

Cap. XI.

REx autem Salomon adamauit mulie- 1
res alienigenas multas,filiam quoque
Pharaonis,& Moabitidas,& Ammonitidas,
Idumæas,& Sidonias,& Hetthæas:*de gen 2
tibus,super quibus dixit Dominus filijs Is-
rael: Non ingrediemini ad eas,neque de il
lis ingredientur ad vestras: certissime enim
auertent corda vestra vt sequamini deos
earum. His itaque copulatus est Salomon
ardentissimo amore. *Fueruntq. ei vxores 3
quasi reginæ septingentæ,& cōcubinæ tre-
centæ: & auerterunt mulieres cor eius.
*Cumq. iam esset senex,deprauatum est cor 4
eius per mulieres,vt sequeretur deos alie-
nos: nec erat cor eius perfectum cum Do-
mino Deo suo,sicut cor Dauid patris eius.
* Sed colebat Salomon Astarthen deam Si- 5
doniorum,& Moloch idolum Ammonita-
rum.* Fecitq. Salomon quod non placue- 6
rat corám Domino, & non adimpleuit vt
sequeretur Dominū,sicut Dauid pater eius.
7 * Tunc ædificauit Salomon fanum Cha-
mos,idolo Moab, in monte qui est contra
Ierusalem,& Moloch idolo filiorū Ammon.
8 *Atque in hūc modum fecit vniuersis vxo-
ribus suis alienigenis, quæ adolebant thu-
9 ra,& immolabant dijs suis. *Igitur iratus
est Dominus Salomoni, quòd auersa esset
mens eius a Domino Deo Israel,qui appa-
10 ruerat ei secundò,*& præceperat de verbo
hoc ne sequeretur deos alienos,& non cu-
11 stodiuit quæ mandauit ei Dominus.*Dixit
itaque Dominus Salomoni: Quia habuisti
hoc apud te,& non custodisti pactum meū,
& præcepta mea,quæ mandaui tibi,disrum
pens scindam regnum tuum,& dabo illud
12 seruo tuo.* Verumtamen in diebus tuis nō
faciam propter Dauid patrem tuum: de
13 manu filij tui scindam illud,* nec totum
regnum auferam, sed tribum vnam dabo
filio tuo propter Dauid seruum meum, &
14 Ierusalem quam elegi.* Suscitauit autem
Dominus aduersariū Salomoni Adad Idu-
mæum de semine regio,qui erat in Edom.
15 *Cū enim esset Dauid in Idumæa,& ascen-
disset Ioab princeps militiæ ad sepeliēdum
eos,qui fuerant interfecti,& occidisset om-
16 ne masculinum in Idumæa(*sex enim men
sibus ibi moratus est Ioab, & omnis Is-
rael,donec interimeret omne masculinum
17 in Idumæa)*fugit Adad ipse,& viri Idumæi
de seruis patris eius cum eo, vt ingredere-
tur Ægyptum: erat autem Adad puer par-
18 uulus.*Cumq. surrexissent de Madian,ve-
nerunt in Pharan, tuleruntq. secum viros
de Pharan,& introierunt Ægyptum ad Pha
raonem regem Ægypti: qui dedit ei do-
mum,& cibos constituit,& terram delega-
19 uit.* Et inuenit Adad gratiam coram Pha-
raone valde,in tantum vt daret ei vxorem,
sororem vxoris suæ germanam Taphnes
20 reginæ.* Genuitq. ei soror Taphnes Genu-
bath filium,& nutriuit eum Taphnes in do
mo Pharaonis: eratq. Genubath habitans
21 apud Pharaonem cum filijs eius. *Cumq.
audisset Adad in Ægypto,dormisse Dauid

cum patribus suis, & mortuum esse Ioab
principem militiæ, dixit Pharaoni: Dimit-
te me, vt vadam in terram meam.* Dixitq. 22
ei Pharao: Qua enim re apud me indiges,
vt quæras ire ad terram tuam? At ille re-
spondit: Nulla: sed obsecro te vt dimittas
me.* Suscitauit quoque ei Deus aduersariũ 23
Razon filium Eliada, qui fugerat Adarezer
regem Soba dominum suum:* & congre- 24
gauit cõtra eum viros, & factus est princeps
latronum cum interficeret eos Dauid: abie-
runtq. Damascum, & habitauerunt ibi, &
constituerũt cũ regem in Damasco,* eratq. 25
aduersarius Israeli cunctis diebus Salomo-
nis: & hoc est malum Adad, & odium con-
tra Israel, regnauitq. in Syria.* Ieroboam 26
quoque filius Nabath, Ephrathæus, de Sa-
reda, seruus Salomonis, cuius mater erat no
mine Sarua, mulier vidua: leuauit manum
contra regem.* Et hæc est causa rebellio- 27
nis aduersus eum, quia Salomon ædificauit
Mello, & coæquauit voraginem ciuitatis
Dauid patris sui.* Erat autem Ieroboam 28
vir fortis & potens: vidésq. Salomon ado-
lescentem bonæ indolis & industriũ, con-
stituerat eum præfectum super tributa vni-
uersæ domus Ioseph.* Factum est igitur in 29
tempore illo, vt Ieroboam egrederetur de
Ierusalem, & inueniret eum Ahias Silonites
propheta in via, opertus pallio nouo: erant
autẽ duo tantum in agro.* Apprehendésq. 30
Ahias pallium suum nouum, quo cooper-
tus erat, scidit in duodecim partes.* Et ait 31
ad Ieroboam: Tolle tibi decem scissuras:
hæc enim dicit Dominus Deus Israel: Ec-
ce ego scindam regnum de manu Salomo-
nis, & dabo tibi decem tribus.* Porro vna 32
tribus remanebit ei propter seruum meum
Dauid, & Ierusalem ciuitatem, quam elegi
ex omnibus tribubus Israel:* eo quòd dere- 33
liquerit me, & adorauerit Astarthen deam
Sidoniorum, & Chamos deum Moab, & Mo
loc deum filiorum Ammon: & non ambu-
lauerit in vijs meis, vt faceret iustitiam co-
ram me, & præcepta mea, & iudicia sicut
Dauid pater eius.* Nec auferam omne re- 34
gnum de manu eius, sed ducem ponam eũ
cunctis diebus vitæ suæ, propter Dauid ser-
uum meum, quem elegi, qui custodiuit mã-
35 data mea & præcepta mea.* Auferam autẽ
regnum de manu filij eius, & dabo tibi de-
36 cem tribus:* filio autem eius dabo tribum
vnam, vt remaneat lucerna Dauid seruo
meo cunctis diebus coram me in Ierusalem
ciuitate, quam elegi vt esset nomen meum
37 ibi.* Te autem assumam, & regnabis super
omnia, quæ desiderat anima tua, erisq. rex
38 super Israel.* Si igitur audieris omnia, quæ
præcepero tibi, & ambulaueris in vijs meis,
& feceris quod rectum est coram me, cu-
stodiens mandata mea & præcepta mea,
sicut fecit Dauid seruus meus: ero tecum,
& ædificabo tibi domum fidelem, quomo-
do ædificaui Dauid domum, & tradam tibi
39 Israel:* & affligam semẽ Dauid super hoc,
40 verumtamen non cunctis diebus.* Voluit
ergo Salomon interficere Ieroboam: qui
surrexit, & aufugit in Ægyptum ad Sesac
regem Ægypti, & fuit in Ægypto vsque ad
41 mortem Salomonis.* Reliquum autem ver
borum Salomonis, & omnia quæ fecit, &
sapientia eius: ecce vniuersa scripta sunt in
42 Libro verborum dierum Salomonis.* Dies
autem, quos regnauit Salomon in Ierusa-
lem super omnem Israel, quadraginta an-
43 ni sunt.* Dormiuitq. Salomon cum pa-
tribus suis, & sepultus est in Ciuitate Da-
uid patris sui, regnauitq. Roboam fi-
lius eius pro eo.

CAP. XII.

1 VENIT autem Roboam in Sichem: illuc
enim congregatus erat omnis Israel ad
2 constituendum eum regem.* At vero Iero-
boam filius Nabat, cum adhuc esset in Æ-
gypto profugus a facie regis Salomonis,
audita morte eius, reuersus est de Ægypto.
3 *Miseruntq. & vocauerunt eum: venit ergo
Ieroboam, & omnis multitudo Israel, & lo-
4 cuti sunt ad Roboam, dicentes:* Pater tuus
durissimum iugum imposuit nobis: tu ita-
que nunc imminue paulutum de imperio
patris tui durissimo, & de iugo grauissimo,
quod imposuit nobis, & seruiemus tibi.

Qui

*Qui ait eis: Ite vsque ad tertium diem,& 5
reuertimini ad me. Cumq. abijsset popu-
lus,* inijt consilium rex Roboam cum se- 6
nioribus,qui assistebant coram Salomone
patre eius,cum adhuc viueret,& ait: Quod
datis mihi consilium,vt respondeam popu
lo huic? *Qui dixerunt ei: Si hodie obe- 7
dieris populo huic,& seruieris,& petitioni
eorum cesseris,locutusq. fueris ad eos ver-
ba lenia, erunt tibi serui cunctis diebus.
*Qui dereliquit consilium senum,quod de- 8
derant ei,& adhibuit adolescentes,qui nu-
triti fuerant cum eo,& assistebant illi,*di- 9
xitq. ad eos: Quod mihi datis consilium,
vt respondeam populo huic, qui dixerunt
mihi: Leuius fac iugum quod imposuit pa-
ter tuus super nos?* Et dixerunt ei iuuenes 10
qui nutriti fuerant cum eo: Sic loquéris po
pulo huic, qui locuti sunt ad te, dicentes:
Pater tuus aggrauauit iugum nostrum, tu
releua nos. Sic loquéris ad eos: Minimus
digitus meus grossior est dorso patris mei.
* Et nunc pater meus posuit super vos iu- 11
gum graue,ego autem addam super iugum
vestrum: pater meus cecídit vos flagellis,
ego autem cædam vos scorpionibus.* Ve- 12
nit ergo Ieroboam, & omnis populus ad
Roboam die tertia,sicut locutus fuerat rex,
dicens: Reuertimini ad me die tertia.*Re- 13
sponditq. rex populo dura,derelicto consi-
lio seniorum,quod ei dederant,*& locutus 14
est eis secundum consilium iuuenũ,dicens:
Pater meus aggrauauit iugum vestrum,ego
autem addam iugo vestro: pater meus ce-
cídit vos flagellis, ego autem cædam vos
scorpionibus.*Et non acquieuit rex popu- 15
lo: quoniam auersatus fuerat eum Domi-
nus,vt suscitaret verbum suum,quod locu-
tus fuerat in manu Ahiæ Silonitæ,ad Iero-
boam filium Nabat.* Videns itaque popu- 16
lus quòd noluisset eos audire rex, respon-
dit ei dicens: Quæ nobis pars in Dauid?
vel quæ hereditas in filio Isai? Vade in ta-
bernacula tua Israel, nunc vide domum
tuam Dauid. Et abijt Israel in tabernacula
sua.* Super filios autem Israel,quicumque 17
habitabãt in ciuitatibus Iuda,regnauit Ro-
18 boam.* Misit ergo rex Roboam Aduram,
qui erat super tributa: & lapidauit eum om
nis Israel,& mortuus est. Porro rex Roboã
festinus ascendit currum,& fugit in Ierusa-
19 lem:*recessitq. Israel a domo Dauid,vsque
20 in præsentem diem.* Factum est autem cũ
audisset omnis Israel, quòd reuersus esset
Ieroboam,miserunt,& vocauerunt eũ con-
gregato cœtu,& constituerunt eum regem
super omnem Israel,nec secutus est quisquã
domum Dauid præter tribum Iuda solam.
21 *Venit autem Roboam Ierusalem, & con-
gregauit vniuersam domum Iuda, & tribũ
Beniamin,centum octoginta millia electo-
rum virorum bellatorũ,vt pugnarent con-
tra domum Israel, & reducerent regnum
22 Roboam filio Salomonis.* Factus est au-
tem sermo Domini ad Semeiam virũ Dei,
23 dicens:* Loquere ad Roboam filium Salo-
monis regem Iuda,& ad omnem domum
Iuda,& Beniamin,& reliquos de populo,
24 dicens:* Hæc dicit Dominus: Non ascen-
detis,neque bellabitis cõtra fratres vestros
filios Israel: reuertatur vir in domum suam,
a me enim factum est verbum hoc. Audie-
runt sermonem Domini,& reuersi sunt de
25 itinere sicut eis præceperat Dominus.* Ædi-
ficauit autem Ieroboam Sichem in monte
Ephraim,& habitauit ibi: & egressus inde
26 ædificauit Phanuel.* Dixitq. Ieroboam in
corde suo: Nunc reuertetur regnum ad do
27 mum Dauid,* si ascenderit populus iste vt
faciat sacrificia in domo Domini in Ierusa-
lem: & conuertetur cor populi huius ad
dominum suum Roboam regem Iuda, in-
28 terficientq. me,& reuertentur ad eum.* Et
excogitato consilio fecit duos vitulos au-
reos,& dixit eis: Nolite vltra ascendere in
Ierusalem: Ecce dij tui Israel, qui te edu-
29 xerunt de Terra Ægypti.*Posuitq. vnum in
30 Bethel,& alterum in Dan:*& factum est ver
bum hoc in peccatum: ibat enim popu-
lus ad adorandum vitulum vsque in Dan.
31 *Et fecit fana in excelsis,& sacerdotes de
extremis populi,qui non erant de filijs Le-
32 ui.*Constituitq. diem sollemnem in mense
octauo, quintadecima die mensis, in simi-
litudinem

litudinem sollemnitatis, quæ celebrabatur
in Iuda. Et ascendés altare, similiter fecit in
Bethel, vt immolaret vitulis, quos fabrica-
tus fuerat: constituitq. in Bethel sacerdotes
excelsorum, quæ fecerat.* Et ascendit super 33
altare quod extruxerat in Bethel, quintade-
cima die mensis octaui, qué finxerat de cor-
de suo: & fecit sollęmnitatem filijs Israel, &
ascendit super altare, vt adoleret incensum.

CAP. XIII.

ET ecce vir Dei venit de Iuda in sermo- 1
ne Domini in Bethel, Ieroboam stante
super altare, & thus iaciente.* Et exclama- 2
uit cõtra altare in sermone Domini, & ait:
Altare, altare, hæc dicit Dominus: Ecce fi-
lius nascetur domui Dauid, Iosias nomine,
& immolabit super te sacerdotes excelso-
rum, qui nunc in te thura succendunt, &
ossa hominum super te incendet.* Deditq. 3
in illa die signum, dicens: Hoc erit signum
quod locutus est Dominus: Ecce altare
scindetur, & effundetur cinis qui in eo est.
*Cumq. audisset rex sermonem hominis 4
Dei, quem inclamauerat contra altare in
Bethel, extendit manum suam de altari, di-
cens: Apprehédite eum. Et exaruit manus
eius, quam extenderat contra eum: nec va-
luit retrahere eam ad se.* Altare quoque 5
scissum est, & effusus est cinis de altari, iuxta
signum quod prædixerat vir Dei in sermo-
ne Domini.* Et ait rex ad virum Dei: De- 6
precare faciem Domini Dei tui, & ora pro
me, vt restituatur manus mea mihi. Ora-
uitq. vir Dei faciem Domini, & reuersa est
manus regis ad eum, & facta est sicut prius
fuerat. *Locutus est autem rex ad virum 7
Dei: Veni mecum domum vt prandeas, &
dabo tibi munera.* Responditq. vir Dei ad 8
regem: Si dederis mihi mediam partem do
mus tuæ, non veniam tecum, nec comedam
panem, neque bibam aquam in loco isto:
*sic enim mandatum est mihi in sermone 9
Domini præcipientis: Non comedes pa-
nem, neque bibes aquam, nec reuertéris per
viam, qua venisti.* Abijt ergo per aliam viá, 10
& non est reuersus per iter, quo venerat in
11 Bethel.* Prophetes autem quidam senex
habitabat in Bethel, ad quem venerunt fi-
lij sui, & narrauerunt ei omnia opera, quæ
fecerat vir Dei illa die in Bethel: & verba
quæ locutus fuerat ad regem, narrauerunt
12 patri suo.* Et dixit eis pater eorum: Per
quam viam abijt? Ostenderunt ei filij sui
viam, per quam abierat vir Dei, qui venerat
13 de Iuda.* Et ait filijs suis: Sternite mihi
14 asinum. Qui cum strauissent, ascendit,* &
abijt post virum Dei, & inuenit eum seden
tem subtus terebinthum: & ait illi: Tune
es vir Dei qui venisti de Iuda? Respondit
15 ille: Ego sum.* Dixitq. ad eum: Veni me-
16 cum domum, vt comedas panem.* Qui
ait: Non possum reuerti, neque venire té-
cum, nec comedam panem, neque bibam
17 aquam in loco isto:* quia locutus est Do-
minus ad me in sermone Domini, dicens:
Non comedes panem, & non bibes aquam
18 ibi, nec reuertéris per viam, qua ieris.* Qui
ait illi: Et ego propheta sum similis tui: &
angelus locutus est mihi in sermone Do-
mini, dicens: Reduc eum tecum in domum
tuam, vt comedat panem, & bibat aquam.
19 Fefellit eum,* & reduxit secum: comedit
ergo panem in domo eius, & bibit aquam.
20 *Cumq. sederent ad mensam, factus est ser-
mo Domini ad prophetam, qui reduxerat
21 eum.* Et exclamauit ad virum Dei, qui ve-
nerat de Iuda, dicens: Hæc dicit Dominus:
Quia non obediens fuisti ori Domini, &
non custodisti mandatum, quod præcepit
22 tibi Dominus Deus tuus,* & reuersus es, &
comedisti panem, & bibisti aquam in loco
in quo præcepit tibi ne comederes panem,
neque biberes aquam, non inferetur cada-
uer tuum in sepulchrum patrum tuorum.
23 *Cumq. comedisset & bibisset, strauit asi-
num suum prophetæ, quem reduxerat.
24 * Qui cum abijsset, inuenit eum leo in
via, & occidit, & erat cadauer eius proie-
ctum in itinere: asinus autem stabat iuxta
25 illum, & leo stabat iuxta cadauer.* Et ec-
ce, viri transeuntes viderunt cadauer proie-
ctum in via, & leonem stantem iuxta cada-
uer. Et venerunt & diuulgauerunt in ciui-
tate

tate, in qua prophetes ille senex habitabat.
26 *Quod cum audisset propheta ille, qui redu
xerat eum de via, ait: Vir Dei est, qui inobe
diens fuit ori Domini, & tradidit eum Domi
nus leoni, & confregit eum, & occidit iuxta
27 verbum Domini, quod locutus est ei. *Di-
xitq. ad filios suos: Sternite mihi asinũ. Qui
28 cum strauissent, *& ille abijsset, inuenit ca-
dauer eius proiectum in via, & asinum & leo-
nem stantes iuxta cadauer: non comedit
29 leo de cadauere, nec læsit asinum. *Tulit er-
go prophetes cadauer viri Dei, & posuit il-
lud super asinum, & reuersus intulit in ciui-
tatem prophetæ senis vt plangeret eum.
30 *Et posuit cadauer eius in sepulchro suo:
& planxerunt eum: Heu heu mi frater.
31 *Cumq. planxissent eũ, dixit ad filios suos:
Cum mortuus fuero, sepelite me in sepul-
chro, in quo vir Dei sepultus est: iuxta ossa
32 eius ponite ossa mea. *Profecto enim ve-
niet sermo, quem prædixit in sermone Do-
mini contra altare quod est in Bethel, &
contra omnia fana excelsorum, quæ sunt
33 in vrbibus Samariæ. *Post verba hæc non
est reuersus Ieroboam de via sua pessima,
sed econtrario fecit de nouissimis populi
sacerdotes excelsorum: quicumque vole-
bat, implebat manum suam, & fiebat sacer-
34 dos excelsorum. *Et propter hanc causam
peccauit domus Ieroboam, & euersa est, &
deleta de superficie terræ.

CAP. XIIII.

1 IN tempore illo ægrotauit Abia filius Ie-
2 roboam. *Dixitq. Ieroboam vxori suæ:
Surge, & commuta habitum, ne cognoscaris
quòd sis vxor Ieroboam: & vade in Silo, vbi
est Ahias propheta, qui locutus est mihi,
quòd regnaturus essem super populũ hunc.
3 *Tolle quoque in manu tua decem panes,
& crustulam, & vas mellis, & vade ad illum:
ipse enim indicabit tibi quid euenturum sit
4 puero huic. *Fecit vt dixerat, vxor Ieroboã:
& consurgens abijt in Silo, & venit in do-
mum Ahiæ: at ille non poterat videre, quia
5 caligauerant oculi eius præ senectute. *Di-
xit autem Dominus ad Ahiam: Ecce vxor
Ieroboam ingreditur vt consulat te super
filio suo qui ægrotat. hæc & hæc loquéris
ei. Cum ergo illa intraret, & dissimularet
6 se esse quæ erat, *audiuit Ahias sonitum pe
dum eius introeuntis per ostium, & ait:
Ingredere vxor Ieroboam: quare aliam te
esse simulas? ego autem missus sum ad te
7 durus nuncius. *Vade, & dic Ieroboam:
Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quia exal-
taui te de medio populi, & dedi te ducem
8 super populum meum Israel: *& scidi regnũ
domus Dauid, & dedi illud tibi, & non fui-
sti sicut seruus meus Dauid, qui custodiuit
mandata mea, & secutus est me in toto cor-
de suo, faciens quod placitum esset in con-
9 spectu meo: *sed operatus es mala super om
nes, qui fuerunt ante te, & fecisti tibi deos
alienos & conflatiles, vt me ad iracundiam
prouocares, me autem proiecisti post cor-
10 pus tuum: *idcirco ecce ego inducam ma-
la super domum Ieroboam, & percutiam
de Ieroboam mingentem ad parietem, &
clausum, & nouissimum in Israel: & mun-
dabo reliquias domus Ieroboam, sicut mun
11 dari solet fimus vsque ad purum. *Qui mor
tui fuerint de Ieroboam in ciuitate, come-
dent eos canes: qui autem mortui fuerint
in agro, vorabunt eos aues cæli: quia Do-
12 minus locutus est. *Tu igitur surge, & vade
in domum tuam: & in ipso introitu pedum
13 tuorũ in vrbem, morietur puer, *& planget
eum omnis Israel, & sepeliet: iste enim solus
inferetur de Ieroboam in sepulchrum, quia
inuentus est super eo sermo bonus a Domi-
14 no Deo Israel, in domo Ieroboam. *Consti-
tuet autem sibi Dominus regẽ super Israel,
qui percutiet domum Ieroboam in hac die,
15 & in hoc tempore: *& percutiet Dominus
Deus Israel, sicut moueri solet arundo in
aqua: & euellet Israel de terra bona hac,
quam dedit patribus eorum, & ventilabit
eos trans Flumen: quia fecerunt sibi lu-
16 cos, vt irritarent Dominum. *Et tra-
det Dominus Israel propter peccata Iero-
boam, qui peccauit, & peccare fecit Israel.
17 *Surrexit itaque vxor Ieroboam, & abijt,
& venit in Thersa: cumq. illa ingrederetur
limen

limen domus, puer mortuus est,* & sepelie- 18
runt eum. Et planxit eum omnis Israel iu-
xta sermonem Domini, quem locutus est in
manu serui sui Ahiæ prophetæ. *Reliqua 19
autem verborum Ieroboam, quomodo pu-
gnauerit, & quomodo regnauerit, ecce scri-
pta sunt in Libro verborum dierum regum
Israel. *Dies autem, quibus regnauit Iero- 20
boam, viginti duo anni sunt: & dormiuit
cum patribus suis: regnauitq. Nadab filius
eius pro eo. *Porro Roboam filius Salo- 21
monis regnauit in Iuda. Quadraginta &
vnius anni erat Roboam, cum regnare cœ-
pisset: decem & septem annos regnauit in
Ierusalem ciuitate, quam elegit Dominus
vt poneret nomen suum ibi, ex omnibus tri
bubus Israel. Nomen autem matris eius
Naama Ammanitis.* Et fecit Iudas malum 22
coram Domino, & irritauerunt eum super
omnibus, quæ fecerant patres eorũ in pec-
catis suis, quæ peccauerunt.* Ædificauerunt 23
enim & ipsi sibi aras, & statuas, & lucos su-
per omnem collem excelsum, & subter om
nem arborem frondosam: * sed & effemi- 24
nati fuerunt in terra, feceruntq. omnes
abominationes gentium, quas attriuit Do-
minus ante faciem filiorum Israel. * In 25
quinto autem anno regni Roboam, ascen-
dit Sesac rex Ægypti in Ierusalem,* & tu- 26
lit thesauros domus Domini, & thesauros
regios, & vniuersa diripuit: scuta quoque
aurea, quæ fecerat Salomon:* pro quibus 27
fecit rex Roboam scuta ærea, & tradidit ea
in manum ducum scutariorum, & eorum
qui excubabant ante ostium domus regis.
*Cumq. ingrederetur rex in domum Do- 28
mini, portabant ea qui præeundi habebant
officium: & postea reportabant ad arma-
mentarium scutariorum.* Reliqua autem 29
sermonum Roboam, & omnia quæ fecit, ec
ce scripta sunt in Libro sermonum dierum
regum Iuda.* Fuitq. bellũ inter Roboam 30
& Ieroboam cunctis diebus. *Dormiuitq. 31
Roboam cum patribus suis, & sepultus est
cum eis in ciuitate Dauid: nomen autem
matris eius Naama Ammanitis: & regna-
uit Abiam filius eius pro eo.

CAP. XV.

1 IGITVR in octauo decimo anno regni
Ieroboam filij Nabat, regnauit Abiam
2 super Iudam.* Tribus annis regnauit in Ie-
rusalem: nomen matris eius Maacha filia
3 Abessalom.* Ambulauitq. in omnibus pec-
catis patris sui, quæ fecerat ante eum: nec
erat cor eius perfectum cum Domino Deo
4 suo, sicut cor Dauid patris eius.* Sed pro-
pter Dauid dedit ei Dominus Deus suus lu-
cernam in Ierusalem, vt suscitaret filiũ eius
5 post eum, & statueret Ierusalem:* eo quòd
fecisset Dauid rectum in oculis Domini, &
non declinasset ab omnibus, quæ præcepe-
rat ei cunctis diebus vitæ suæ, excepto ser-
6 mone Vriæ Hethæi.* Attamen bellum fuit
inter Roboam, & Ieroboam omni tempore
7 vitæ eius.* Reliqua autem sermonũ Abiam,
& omnia quæ fecit, nonne hæc scripta sunt
in Libro verborum dierum regum Iuda?
Fuitq. prœlium inter Abiam & inter Iero-
8 boam. * Et dormiuit Abiam cum patribus
suis, & sepelierunt eum in ciuitate Dauid:
9 regnauitq. Asa filius eius pro eo.* In anno
ergo vigesimo Ieroboam regis Israel regna-
10 uit Asa rex Iuda,* & quadraginta & vno an-
no regnauit in Ierusalem. Nomen matris
11 eius Maacha, filia Abessalom.* Et fecit Asa
rectum ante conspectum Domini, sicut Da
12 uid pater eius:* & abstulit effeminatos de
terra, purgauitq. vniuersas sordes idolorũ,
13 quæ fecerant patres eius.* Insuper & Maa-
cham matrem suam amouit, ne esset prin-
ceps in sacris Priapi, & in luco eius, quem
consecrauerat: subuertitq. specum eius, &
confregit simulachrum turpissimum, & cõ-
14 bussit in Torrente Cedron:* excelsa autem
non abstulit. Verumtamen cor Asa perfe-
ctum erat cum Domino cunctis diebus suis:
15 *& intulit ea, quæ sanctificauerat pater suus,
& vouerat, in domum Domini, argentum &
16 aurum, & vasa. * Bellum autem erat inter
Asa, & Baasa regem Israel cunctis diebus
17 eorum.* Ascendit quoque Baasa rex Israel
in Iudam, & ædificauit Rama, vt non pos-
set quispiam egredi vel ingredi de parte

Asa regis Iuda. *Tollens itaque Asa omne 18
argentum, & aurum, quod remanserat in
thesauris domus Domini, & in thesauris do
mus regiæ, & dedit illud in manus seruo-
rum suorum: & misit ad Benadad filium
Tabremon filij Hezion, regem Syriæ, qui
habitabat in Damasco, dicens: *Fœdus est 19
inter me & te, & inter patrem meum & pa-
trem tuum: ideo misi tibi munera, argen-
tum & aurum: & peto vt venias, & irritum
facias fœdus, quod habes cum Baasa rege
Israel, & recedat a me. *Acquiescens Be- 20
nadad regi Asa, misit principes exercitus
sui in ciuitates Israel, & percusserũt Ahion,
& Dan, & Abeldomum Maacha, & vniuer-
sam Cenneroth, omnem scilicet Terram
Nephthali. *Quod cum audisset Baasa, in- 21
termisit ædificare Rama, & reuersus est in
Thersa. *Rex autem Asa nuncium misit 22
in omnem Iudam dicens: Nemo sit excu-
satus. & tulerunt lapides de Rama, & li-
gna eius, quibus ædificauerat Baasa, & ex-
truxit de eis rex Asa Gabaa Beniamin, &
Maspha. *Reliqua autem omnium sermo- 23
num Asa, & vniuersæ fortitudines eius, &
cuncta quæ fecit, & ciuitates, quas extruxit,
nonne hæc scripta sunt in Libro verborum
dierum regum Iuda? Verumtamen in tem
pore senectutis suæ doluit pedes. *Et dor- 24
miuit cum patribus suis, & sepultus est cum
eis in Ciuitate Dauid patris sui. Regna-
uitq. Iosaphat filius eius pro eo. *Nadab 25
vero filius Ieroboam regnauit super Israel
anno secundo Asa regis Iuda: regnauitq.
super Israel duobus annis. *Et fecit quod 26
malum est in conspectu Domini, & ambu-
lauit in vijs patris sui, & in peccatis eius,
quibus peccare fecit Israel. *Insidiatus 27
est autem ei Baasa filius Ahiæ de domo Is-
sachar, & percussit eum in Gebbethon,
quæ est vrbs Philisthinorum: siquidem
Nadab & omnis Israel obsidebant Gebbe-
thon. *Interfecit ergo illum Baasa in an- 28
no tertio Asa regis Iuda, & regnauit pro
eo. *Cumq. regnasset, percussit omnem 29
domum Ieroboam: non dimisit ne vnam
quidem animam de semine eius, donec de-
leret eum iuxta verbum Domini, quod lo-
cutus fuerat in manu serui sui Ahiæ Siloni-
30 tis, *propter peccata Ieroboam, quæ pec-
cauerat, & quibus peccare fecerat Israel:
& propter delictum, quo irritauerat Domi-
31 num Deum Israel. *Reliqua autem sermo-
num Nadab, & omnia quæ operatus est,
nonne hæc scripta sunt in Libro verborum
32 dierum regum Israel? *Fuitq. bellum inter
Asa, & Baasa regem Israel cũctis diebus eo-
33 rum. *Anno tertio Asa regis Iuda regna-
uit Baasa filius Ahiæ, super omnem Israel in
34 Thersa vigintiquattuor annis. *Et fecit ma-
lum coram Domino, ambulauitq. in via
Ieroboam, & in peccatis eius, quibus pec-
care fecit Israel.

CAP. XVI.

1 FACTVS est autem sermo Domini ad
Iehu filiũ Hanani contra Baasa, dicens:
2 *Pro eo quòd exaltaui te de puluere, & po
sui te ducem super populum meum Israel,
tu autem ambulasti in via Ieroboam, & pec
care fecisti populum meum Israel, vt me
3 irritares in peccatis eorum: *ecce, ego de-
metam posteriora Baasa, & posteriora do-
mus eius: & faciam domum tuam sicut do
4 mum Ieroboam filij Nabat. *Qui mortuus
fuerit de Baasa in ciuitate, comedent eum
canes: & qui mortuus fuerit ex eo in regio-
5 ne, comedent eum volucres cæli. *Reliqua
autem sermonum Baasa, & quæcumque fe
cit, & prœlia eius, nonne hæc scripta sunt
in Libro verborum dierum regum Israel?
6 *Dormiuit ergo Baasa cum patribus suis,
sepultusq. est in Thersa: & regnauit Ela fi-
7 lius eius pro eo. *Cum autem in manu Ie-
hu filij Hanani prophetæ verbum Domini
factum esset contra Baasa, & contra domum
eius, & contra omne malum, quod fecerat
coram Domino, ad irritandum eum in ope
ribus manuum suarum, vt fieret sicut do-
mus Ieroboam: ob hanc causam occidit
eum, hoc est, Iehu filium Hanani, prophe-
8 tam. *Anno vigesimo sexto Asa regis Iu-
da, regnauit Ela filius Baasa super Israel in
9 Thersa duobus annis. *Et rebellauit cõtra
eum

eum seruus suus Zambri, dux mediæ partis
equitum: erat autem Ela in Thersa bibens,
& temulentus in domo Arsa præfecti Ther-
sa. * Irruens ergo Zambri, percussit, & oc- 10
cidit eum anno vigesimo septimo Asa regis
Iuda, & regnauit pro eo. * Cumq. regnas- 11
set, & sedisset super solium eius, percussit
omnem domum Baasa, & non dereliquit
ex ea mingentem ad parietem, & propin-
quos & amicos eius. * Deleuitq. Zambri 12
omnem domum Baasa, iuxta verbum Do-
mini, quod locutus fuerat ad Baasa in ma-
nu Iehu prophetæ, * propter vniuersa pecca- 13
ta Baasa, & peccata Ela filij eius, qui pecca-
uerunt, & peccare fecerunt Israel prouocã-
tes Dominum Deum Israel in vanitatibus
suis. * Reliqua autem sermonum Ela, & om- 14
nia quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Li-
bro verborum dierum regum Israel? * Anno 15
vigesimo septimo Asa regis Iuda, regnauit
Zambri septẽ diebus in Thersa: porro exer-
citus obsidebat Gebbethon vrbem Phili-
sthinorum. * Cumq. audisset rebellasse Zam- 16
bri, & occidisse regem, fecit sibi regem om-
nis Israel Amri, qui erat princeps militiæ su-
per Israel in die illa in castris. * Ascendit er- 17
go Amri, & omnis Israel cum eo de Gebbe-
thon, & obsidebant Thersa. * Videns au- 18
tem Zambri quòd expugnãda esset ciuitas,
ingressus est palatium, & succendit se cum
domo regia: & mortuus est * in peccatis suis, 19
quæ peccauerat faciens malum coram Do-
mino, & ambulans in via Ieroboam, & in
peccato eius, quo fecit peccare Israel. * Re- 20
liqua autem sermonum Zambri, & insidia-
rum eius, & tyrannidis, nonne hæc scripta
sunt in Libro verborum dierum regum Is-
rael? * Tũc diuisus est populus Israel in duas 21
partes: media pars populi sequebatur Theb-
ni filium Gineth, vt constitueret eum re-
gem: & media pars Amri. * Præualuit au- 22
tem populus, qui erat cum Amri, populo
qui sequebatur Thebni filium Gineth: mor-
tuusq. est Thebni, & regnauit Amri. * An- 23
no trigesimo primo Asa regis Iuda regna-
uit Amri super Israel, duodecim annis: in
Thersa regnauit sex annis. * Emitq. mon- 24
tem Samariæ a Somer duobus talentis ar-
genti: & ædificauit eum, & vocauit nomen
ciuitatis, quam extruxerat, nomine Semer
25 Domini montis Samariam. * Fecit au-
tem Amri malum in conspectu Domini,
& operatus est nequiter super omnes, qui
26 fuerunt ante eum. * Ambulauitq. in omni
via Ieroboam filij Nabat, & in peccatis eius
quibus peccare fecerat Israel: vt irritaret
Dominum Deum Israel in vanitatibus suis.
27 * Reliqua autem sermonum Amri, & præ-
lia eius, quæ gessit, nonne hæc scripta sunt
in Libro verborum dierum regum Israel?
28 * Dormiuitq. Amri cum patribus suis, &
sepultus est in Samaria: regnauitq. Achab
29 filius eius pro eo. * Achab vero filius Amri
regnauit super Israel anno trigesimo octa-
uo Asa regis Iuda. Et regnauit Achab fi-
lius Amri super Israel in Samaria viginti &
30 duobus annis. * Et fecit Achab filius Am-
ri malum in conspectu Domini super om-
31 nes, qui fuerunt ante eum. * Nec suffecit ei
vt ambularet in peccatis Ieroboam filij Na-
bat: insuper duxit vxorem Iezabel filiam
Ethbaal regis Sidoniorum. Et abijt, & ser-
32 uiuit Baal, & adorauit eum. * Et posuit
aram Baal in templo Baal, quod ædificaue-
33 rat in Samaria, * & plantauit lucum: & ad-
didit Achab in opere suo, irritans Domi-
num Deum Israel super omnes reges Israel,
34 qui fuerunt ante eum. * In diebus eius ædi-
ficauit Hiel de Bethel, Iericho: in Abiram
primitiuo suo fundauit eam, & in Segub
nouissimo suo posuit portas eius: iuxta
verbum Domini, quod locutus fuerat
in manu Iosue filij Nun.

CAP. XVII.

1 ET dixit Elias Thesbites de habitatori-
bus Galaad ad Achab: Viuit Domi-
nus Deus Israel, in cuius cõspectu sto, si erit
annis his ros & pluuia, nisi iuxta oris mei
2 verba. * Et factum est verbum Domini ad
3 eum, dicens: * Recede hinc, & vade contra
Orientẽ, & abscondere in Torrente carith,
4 qui est contra Iordanem, * & ibi de torren-
te bibes: coruisq. præcepi vt pascant te ibi.

*Abijt ergo,& fecit iuxta verbum Domini: 5
cumq. abijsset,sedit in Torrente carith,qui
est contra Iordanem . * Corui quoque de- 6
ferebant ei panem & carnes mane,similiter
panem & carnes vesperi,& bibebat de tor-
rente.* Post dies autem siccatus est torrens: 7
non enim pluerat super terram.*Factus est 8
ergo sermo Domini ad eum,dicens :* Sur- 9
ge,& vade in Sarephta Sidoniorum,& ma-
nebis ibi : præcepi enim ibi mulieri viduæ
vt pascat te.* Surrexit,& abijt in Sarephta. 10
Cumq. venisset ad portam ciuitatis, appa-
ruit ei mulier vidua colligens ligna, & vo-
cauit eam, dixitq. ei : Da mihi paululum
aquæ in vase,vt bibam. * Cumq. illa per- 11
geret vt afferret,clamauit post tergum eius,
dicens : Affer mihi,obsecro,& buccellam
panis in manu tua.*Quæ respondit : Viuit 12
Dominus Deus tuus, quia non habeo pa-
nem, nisi quantum pugillus capere potest
farinæ in hydria, & paululum olei in lecy-
tho : en colligo duo ligna vt ingrediar &
faciam illum mihi & filio meo,vt comeda-
mus,& moriamur.*Ad quam Elias ait : No 13
li timere,sed vade,& fac sicut dixisti : verũ-
tamen mihi primum fac de ipsa farinula
subcineritium panem paruulum,& affer ad
me : tibi autem & filio tuo facies postea.
*Hæc autem dicit Dominus Deus Israel : 14
Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus
olei minuetur vsque ad diem,in qua Domi
nus daturus est pluuiam super faciem terræ.
*Quæ abijt,& fecit iuxta verbum Eliæ : & 15
comedit ipse, & illa, & domus eius : & ex
illa die* hydria farinæ non defecit,& lecy- 16
thus olei nõ est imminutus,iuxta verbum
Domini,quod locutus fuerat in manu Eliæ.
*Factum est autem post hæc, ægrotauit fi- 17
lius mulieris matris familias,& erat languor
fortissimus ita vt non remaneret in eo hali-
tus.* Dixit ergo ad Eliam : Quid mihi & 18
tibi vir Dei ? ingressus es ad me,vt reme-
morarentur iniquitates meæ,& interficeres
filium meum ? * Et ait ad eam Elias : Da 19
mihi filium tuum.Tulitq. eum de sinu eius,
& portauit in cænaculum vbi ipse mane-
bat,& posuit super lectulum suum. * Et 20
clamauit ad Dominum,& dixit : Domine
Deus meus, etiam ne viduam, apud quam
ego vtcumque sustentor, afflixisti vt inter-
21 ficeres filium eius ? * Et expandit se,atque
mensus est super puerum tribus vicibus,&
clamauit ad Dominum, & ait : Domine
Deus meus,reuertatur obsecro anima pue
22 ri huius in viscera eius.* Et exaudiuit Do-
minus vocem Eliæ : & reuersa est anima
23 pueri intra eum,& reuixit. *Tulitq. Elias
puerum, & deposuit eum de cænaculo in
inferiorem domum, & tradidit matri suæ,
24 & ait illi : En viuit filius tuus. * Dixitq.
mulier ad Eliam : Nunc, in isto cogno-
ui quoniam vir Dei es tu, & verbum Do-
mini in ore tuo verum est.

CAP. XVIII.

1 POST dies multos factum est verbum
Domini ad Eliam, in anno tertio di-
cens : Vade, & ostende te Achab, vt dem
2 pluuiam super faciẽ terræ.*Iuit ergo Elias,
vt ostenderet se Achab : erat autem fames
3 vehemens in Samaria. * Vocauitq. Achab
Abdiam dispensatorem domus suæ : Abdias
4 autem timebat Dominum valde.*Nam cũ
interficeret Iezabel prophetas Domini,tu-
lit ille centum prophetas,& abscondit eos
quinquagenos & quinquagenos in spelun
5 cis,& pauit eos pane & aqua.* Dixit ergo
Achab ad Abdiam : Vade in terram ad vni-
uersos fontes aquarum,& in cunctas valles,
si forte possimus inuenire herbam,& salua-
re equos & mulos,& non penitus iumenta
6 intereant. * Diuiseruntq. sibi regiones, vt
circuirent eas : Achab ibat per viam vnam,
7 & Abdias per viam alteram seorsum.*Cũq.
esset Abdias in via, Elias occurrit ei : qui
cum cognouisset eum,cecidit super faciem
suam,& ait : Num tu es,domine mi,Elias ?
8 * Cui ille respondit : Ego. Vade : & dic
9 domino tuo : Adest Elias. * Et ille, Quid
peccaui,inquit,quoniam tradis me seruum
tuum in manu Achab,vt interficiat me ?
10 * Viuit Dominus Deus tuus, quia non est
gens aut regnum, quò non miserit domi-
nus meus te requirens : & respondentibus
cunctis :

cunctis: Non est hic: adiurauit regna singula & gentes, eo quòd minime repereris.
* Et nunc tu dicis mihi: Vade, & dic domi- 11
no tuo: Adest Elias.* Cumq. recessero a te, 12
Spiritus Domini asportabit te in locum, quem ego ignoro: & ingressus nunciabo Achab, & non inueniens te, interficiet me: seruus autem tuus timet Dominum ab infantia sua. * Numquid non indicatum est 13
tibi domino meo, quid fecerim cum interficeret Iezabel prophetas Domini, quòd abscondeřim de prophetis Domini centũ viros, quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pauerim eos pane & aqua? * Et 14
nunc tu dicis: Vade, & dic domino tuo:
Adest Elias: vt interficiat me?* Et dixit Elias: 15
Viuit Dominus exercituum, ante cuius vultum sto, quia hodie apparebo ei.* Abijt er- 16
go Abdias in occursum Achab, & indicauit
ei: venitq. Achab in occursum Eliæ.* Et cũ 17
vidisset eum, ait: Tune es ille, qui conturbas
Israel?* Et ille ait: Non ego turbaui Israel, 18
sed tu, & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.
* Verumtamen nunc mitte, & congrega ad 19
me vniuersum Israel in monte Carmeli, & prophetas Baal quadringentos quinquaginta, prophetasq. lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa Iezabel.* Misit 20
Achab ad omnes filios Israel, & congregauit prophetas in monte Carmeli. * Acce- 21
dens autem Elias ad omnem populum, ait: Vsquequo claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum. Et non respondit ei
populus verbum.* Et ait rursus Elias ad po- 22
pulum: Ego remansi propheta Domini solus: prophetæ autem Baal quadringenti &
quinquaginta viri sunt.* Dentur nobis duo 23
boues, & illi eligant sibi bouem vnum, & in frusta cædentes ponant super ligna, ignẽ autem non supponant: & ego faciam bouem alterum, & imponam super ligna, ignem autem non supponam. * Inuocate 24
nomina deorum vestrorum, & ego inuocabo nomen Domini mei: & Deus qui exaudierit per ignem, ipse sit Deus. Respondens omnis populus ait: Optima proposi-
25 tio.* Dixit ergo Elias prophetis Baal: Eligite vobis bouem vnũ, & facite primi, quia vos plures estis: & inuocate nomina deorũ
26 vestrorum, ignemq. non supponatis. * Qui cum tulissent bouem, quem dederat eis, fecerunt: & inuocabant nomen Baal de mane vsque ad meridiẽ, dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox, nec qui responderet:
27 transiliebantq. altare quod fecerant.* Cũq. esset iã meridies, illudebat illis Elias, dicens: Clamate voce maiore: Deus enim est, & forsitan loquitur, aut in diuersorio est, aut in itinere, aut certe dormit, vt excitetur.
28 * Clamabant ergo voce magna, & incidebant se iuxta ritũ suum cultris & lanceolis,
29 donec perfunderẽtur sanguine.* Postquam autem transijt meridies, & illis prophetantibus venerat tempus, quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox, nec aliquis re-
30 spondebat, nec attendebat orantes:* dixit Elias omni populo: Venite ad me. Et accedente ad se populo, curauit altare Domini,
31 quod destructum fuerat.* Et tulit duodecim lapides iuxta numerum tribuum filiorum Iacob, ad quem factus est sermo Domini,
32 dicens: Israel erit nomen tuum.* Et ædificauit de lapidibus altare in nomine Domini: fecitq. aquæductũ, quasi per duas aratiũ-
33 culas in circuitu altaris,* & composuit ligna: diuisitq. per membra bouem, & posuit
34 super ligna,* & ait: Implete quattuor hydrias aqua, & fundite super holocaustum, & super ligna. Rursumq. dixit: Etiam secundò hoc facite. Qui cum fecissent secundò, ait: Etiam tertiò idipsum facite.
35 Feceruntq. tertiò,* & currebant aquæ circum altare, & fossa aquæductus repleta est.
36 * Cumq. iam tempus esset vt offerretur holocaustum, accedens Elias propheta, ait: Domine Deus Abraham, & Isaac, & Israel, ostende hodie quia tu es Deus Israel, & ego seruus tuus, & iuxta præceptum tuum
37 feci omnia verba hæc.* Exaudi me Domine, exaudi me: vt discat populus iste, quia tu es Dominus Deus, & tu conuertisti cor
38 eorum iterum.* Cecidit autem ignis Do-

mini, & vorauit holocaustum, & ligna, &
lapides, puluerem quoque, & aquam, quæ
erat in aquæductu lambens. * Quod cum 39
vidisset omnis populus, cecidit in faciem
suam, & ait: Dominus ipse est Deus, Do-
minus ipse est Deus. * Dixitq. Elias ad eos: 40
Apprehendite prophetas Baal, & ne vnus
quidem effugiat ex eis. Quos cum appre-
hendissent, duxit eos Elias ad Torrentem
cison, & interfecit eos ibi. * Et ait Elias ad 41
Achab: Ascende, comede, & bibe: quia
sonus multæ pluuiæ est. * Ascendit Achab 42
vt comederet & biberet: Elias autē ascen-
dit in verticem Carmeli, & pronus in ter-
ram posuit faciem suam inter genua sua,
* & dixit ad puerum suum: Ascende, & 43
prospice contra mare. Qui cum ascendisset,
& contemplatus esset, ait: Non est quid-
quam. Et rursum ait illi: Reuertere septem
vicibus. * In septima autem vice, Ecce nu- 44
becula parua quasi vestigiū hominis ascen-
debat de mari. Qui ait: Ascende, & dic A-
chab: Iunge currum tuum & descende, ne
occupet te pluuia. * Cumq. se verteret huc 45
atque illuc, ecce cæli contenebrati sunt, &
nubes, & ventus, & facta est pluuia grandis.
Ascendens itaque Achab abijt in Iezrahel:
* & manus Domini facta est super Eliam, 46
accinctisq. lumbis currebat ante Achab,
donec veniret in Iezrahel.

CAP. XIX.

NVNCIAVIT autem Achab Iezabel om- 1
nia quæ fecerat Elias, & quo modo oc-
cidisset vniuersos prophetas gladio. * Mi- 2
sitq. Iezabel nuncium ad Eliam, dicēs: Hæc
mihi faciant dij, & hæc addant, nisi hac ho-
ra cras posuero animam tuam sicut animā
vnius ex illis. * Timuit ergo Elias, & surgens 3
abijt quòcumque eum ferebat voluntas:
venitq. in Bersabee Iuda, & dimisit ibi pue-
rum suum, * & perrexit in desertum, viam 4
vnius diei. Cumq. venisset, & sederet sub-
ter vnam iuniperum, petiuit animæ suæ vt
moreretur, & ait: Sufficit mihi Domine,
tolle animam meam: neque enim melior
sum, quàm patres mei. * Proiecitq. se, & ob- 5
dormiuit in vmbra iuniperi: & ecce Ange-
lus Domini tetigit eum, & dixit illi: Surge,
6 & comede. * Respexit, & ecce ad caput suū
subcinericius panis, & vas aquæ: comedit
7 ergo, & bibit, & rursum obdormiuit. * Re-
uersusq. est Angelus Domini secundò, &
tetigit eū, dixitq. illi: Surge, comede: gran-
8 dis enim tibi restat via. * Qui cum surrexis-
set, comedit & bibit, & ambulauit in forti-
tudine cibi illius quadraginta diebus, &
quadraginta noctibus, vsque ad montem
9 Dei Horeb. * Cumq. venisset illuc, mansit
in spelunca: & ecce sermo Domini ad eum,
10 dixitq. illi: Quid hic agis Elia? * At ille re-
spōdit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo
exercituum, quia dereliquerunt pactum tuū
filij Israel: altaria tua destruxerunt, prophe-
tas tuos occiderunt gladio, derelictus sum
ego solus, & quærunt animam meam vt au-
11 ferant eam. * Et ait ei: Egredere, & sta in
monte coram Domino: & ecce Dominus
transit, & spiritus grandis & fortis subuer-
tens montes, & conterens petras ante Do-
minum: non in spiritu Dominus, & post
spiritum commotio: non in commotione
12 Dominus, * & post commotionem ignis:
non in igne Dominus, & post ignem sibilus
13 auræ tenuis. * Quod cum audisset Elias, ope-
ruit vultum suum pallio, & egressus stetit
in ostio speluncæ, & ecce vox ad eum, di-
14 cens: Quid hic agis Elia? * Et ille respon-
dit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo
exercituum: quia dereliquerunt pactū tuum
filij Israel: altaria tua destruxerunt, pro-
phetas tuos occiderunt gladio, derelictus
sum ego solus, & quærunt animam meam
15 vt auferant eam. * Et ait Dominus ad eum:
Vade, & reuertere in viam tuam per deser-
tum in Damascum: cumq. perueneris illuc,
16 vnges Hazael regem super Syriam, * & Iehu
filium Namsi vnges regem super Israel: Eli-
seum autem filium Saphat, qui est de Abel-
17 meula, vnges prophetam pro te. * Et erit,
quicumque fugerit gladium Hazael, occi-
det eum Iehu: & quicumque fugerit gla-
18 dium Iehu, interficiet eum Eliseus. * Et
derelinquam mihi in Israel septem millia

virorum,quorum genua non sunt incurua-
ta ante Baal,& omne os,quod non adora-
uit eum osculans manus.* Profectus ergo 19
inde Elias, reperit Eliseum filium Saphat,
arantem in duodecim iugis boum. & ipse
in duodecim iugis boum arantibus vnus
erat: cumq. venisset Elias ad eum,misit pal-
lium suum super illum.*Qui statim relictis 20
bobus cucurrit post Eliam, & ait: Oscu-
ler, oro, patrem meum,& matrem meam,
&sic sequar te. Dixitq. ei: Vade,& reuer-
tere: quod enim meum erat,feci tibi.*Re- 21
uersus autem ab eo,tulit par boum,& ma-
ctauit illud, & in aratro boum coxit car-
nes,& dedit populo, & comederunt: con-
surgensq. abijt, & secutus est Eliam, &
ministrabat ei.

Cap. xx.

Porro Benadad rex Syriæ,congrega- 1
uit omnem exercitum suum,& triginta
duos reges secum, & equos, & currus: &
ascendens pugnabat contra Samariam, &
obsidebat eã.*Mittensq; nuncios ad Achab 2
regem Israel in ciuitatem,* ait: Hæc dicit 3
Benadad: Argentum tuum,& aurum tuum
meum est: & vxores tuæ,& filij tui optimi,
mei sunt.*Responditq. rex Israel: Iuxta 4
verbum tuũ,domine mi rex, tuus sum ego,
& omnia mea.* Reuertentesq. nuncij,dixe- 5
runt: Hæc dicit Benadad,qui misit nos ad
te: Argentum tuum,& aurum tuum,& vxo-
res tuas, & filios tuos dabis mihi. * Cras 6
igitur hac eadem hora mittam seruos meos
ad te,& scrutabuntur domum tuam,& do-
mum seruorum tuorum: & omne,quod eis
placuerit, ponent in manibus suis,& aufe-
rent.* Vocauit autem rex Israel omnes se- 7
niores terræ,& ait: Animaduertite,& vide-
te quoniam insidietur nobis. misit enim ad
me pro vxoribus meis,& filijs,& pro argen
to & auro: & non abnui.*Dixeruntq. om- 8
nes maiores natu, & vniuersus populus ad
eum: Non audias, neque acquiescas illi.
* Respondit itaque nuncijs Benadad: Di- 9
cite Domino meo regi: Omnia propter
quæ misisti ad me seruum tuum in initio,
faciam: hanc autem rem facere non pos-
10 sum.* Reuersiq. nuncij retulerunt ei. Qui
remisit,& ait: Hæc faciant mihi dij,& hæc
addant, si suffecerit puluis Samariæ pugil-
11 lis omnis populi, qui sequitur me.* Et re-
spondens rex Israel,ait: Dicite ei: Ne glo-
12 rietur accinctus æque vt discinctus.* Factũ
est autem,cum audisset Benadad verbum
istud,bibebat ipse & reges in vmbraculis,&
ait seruis suis: Circumdate ciuitatem. Et
13 circumdederunt eam. * Et ecce propheta
vnus accedens ad Achab regem Israel, ait
ei: Hæc dicit Dominus: Certe vidisti om-
nem multitudinem hanc nimiã? ecce, ego
tradam eam in manu tua hodie: vt scias,
14 quia ego sum Dominus. * Et ait Achab:
Per quem? Dixitq. ei: Hæc dicit Dominus:
Per pedissequos principum prouinciarum.
Et ait: Quis incipiet præliari? Et ille dixit:
15 Tu. * Recensuit ergo pueros principum
prouinciarum,& reperit numerum ducen-
torum triginta duorum: & recensuit post
eos populum, omnes filios Israel, septem
16 millia.*& egressi sunt meridie.Benadad au-
tem bibebat temulentus in vmbraculo suo,
& reges triginta duo cũ eo,qui ad auxilium
17 eius venerant. * Egressi sunt autem pueri
principum prouinciarum in prima fronte.
Misit itaque Benadad. Qui nũciauerunt ei,
18 dicentes: Viri egressi sunt de Samaria.* Et
ille ait: Siue pro pace veniunt,apprehendi-
te eos viuos: siue vt prœlientur, viuos eos
19 capite.*Egressi sunt ergo pueri principum
prouinciarum,ac reliquus exercitus seque-
20 batur:*& percussit vnusquisque virum,qui
contra se veniebat: fugeruntq. Syri,& per-
secutus est eos Israel. Fugit quoque Bena-
dad rex Syriæ in equo cum equitibus suis.
21 *Necnõ egressus rex Israel percussit equos
& currus,& percussit Syriam plaga magna.
22 *(Accedens autem propheta ad regem Is-
rael,dixit ei: Vade,& confortare,& scito, &
vide quid facias: sequenti enim anno rex
23 Syriæ ascendet contra te.)*Serui vero regis
Syriæ dixerunt ei: Dij montium sunt dij
eorũ,ideo superauerunt nos: sed melius est
vt pugnemus contra eos in campestribus,
& obti-

&obtinebimus eos.* Tu ergo verbum hoc 24
fac: Amoue reges singulos ab exercitu tuo,
& pone principes pro eis: *& instaura nu- 25
merum militum, qui ceciderunt de tuis, &
equos secundum equos pristinos, & currus
secundum currus, quos ante habuisti: & pu
gnabimus contra eos in campestribus, &
videbis quòd obtinebimus eos. Credidit
consilio eorum, & fecit ita.* Igitur postquã 26
annus transierat, recensuit Benadad Syros,
& ascendit in Aphec vt pugnaret contra
Israel.* Porro filij Israel recensiti sunt, & ac- 27
ceptis cibarijs profecti ex aduerso, castraq.
metati sunt contra eos, quasi duo parui gre
ges caprarum: Syri autem repleuerunt ter-
ram. (*Et accedẽs vnus vir Dei, dixit ad re- 28
gem Israel: Hæc dicit Dominus: Quia dixe-
runt Syri: Deus montiũ est dominus, & non
est Deus Vallium: dabo omnem multitudi-
nem hanc grandem in manu tua, & scietis
quia ego sum Dominus.) *Dirigebantq. se- 29
ptem diebus ex aduerso hi, atque illi acies,
septima autem die commissum est bellum:
percusseruntq. filij Israel de Syris centum
millia peditum in die vna.* Fugerunt autem 30
qui remanserant in Aphec, in ciuitatem: &
cecidit murus super viginti septem millia
hominum, qui remanserãt. Porro Benadad
fugiens ingressus est ciuitatem, in cubiculũ
quod erat intra cubiculum. *dixeruntq. ei 31
serui sui: Ecce, audiuimus quòd reges do-
mus Israel clementes sint: ponamus itaque
saccos in lumbis nostris, & funiculos in ca-
pitibus nostris, & egrediamur ad regem Is-
rael: forsitan saluabit animas nostras.* Ac- 32
cinxerunt saccis lumbos suos, & posuerunt
funiculos in capitibus suis, veneruntq. ad
regem Israel, & dixerũt ei: Seruus tuus Be-
nadad dicit: Viuat, oro te, anima mea. Et il
le ait: Si adhuc viuit, frater meus est.* Quod 33
acceperunt viri pro omine: & festinantes
rapuerunt verbum ex ore eius, atque dixe-
runt: Frater tuus Benadad. Et dixit eis: Ite,
& adducite eum ad me. Egressus est ergo
ad eum Benadad, & leuauit eum in currum
suum.* Qui dixit ei: Ciuitates, quas tulit 34
pater meus a patre tuo, reddam: & plateas
fac tibi in Damasco, sicut fecit pater meus
in Samaria, & ego fœderatus recedam a te.
35 Pepigit ergo fœdus, & dimisit eum.* Tunc
vir quidam de filijs prophetarum dixit ad
socium suum in sermone Domini: Percute
36 me. At ille noluit percutere.* Cui ait: Quia
noluisti audire vocem Domini, ecce rece-
des a me, & percutiet te leo. Cumq. paulu
lum recessisset ab eo, inuenit eũ leo, atque
37 percussit.* Sed & alterum inueniens virum,
dixit ad eum: Percute me. Qui percussit
38 eum, & vulnerauit.* Abijt ergo propheta, &
occurrit regi in via, & mutauit aspersione
39 pulueris os & oculos suos.* Cumq. rex tran
sisset, clamauit ad regem, & ait: Seruus tuus
egressus est ad prœliandum cominus: cũq.
fugisset vir vnus, adduxit eum quidam ad
me, & ait: Custodi virum istum: qui si la-
psus fuerit, erit anima tua pro anima eius,
40 aut talentum argenti appendes.* Dum au-
tem ego turbatus huc illucq. me verterem,
subito non comparuit. Et ait rex Israel ad
eum: Hoc est iudicium tuum, quod ipse
41 decreuisti.* At ille statim abstersit puluerem
de facie sua, & cognouit eum rex Israel,
42 quòd esset de prophetis.* Qui ait ad eum:
Hæc dicit Dominus: Quia dimisisti virum
dignum morte de manu tua, erit anima tua
pro anima eius, & populus tuus pro popu-
43 lo eius.* Reuersus est igitur rex Israel in
domum suam, audire contemnens, & furi-
bundus venit in Samariam.

CAP. XXI.

1 POst verba autem hæc, tempore illo
vinea erat Naboth Iezrahelitæ, qui erat
in Iezrahel, iuxta palatium Achab regis Sa
2 mariæ.* Locutus est ergo Achab ad Na-
both, dicens: Da mihi vineam tuam, vt fa-
ciam mihi hortum olerum, quia vicina est,
& prope domum meam, daboq. tibi pro ea
vineam meliorem: aut si commodius tibi
putas, argenti pretium, quanto digna est.
3 *Cui respondit Naboth: Propitius sit mihi
Dominus, ne dem hereditatem patrũ meo-
4 rum tibi.* Venit ergo Achab in domum
suam indignans, & frendens super verbo,

quod

quod locutus fuerat ad eum Naboth Iezra-
helites,dicens: Non dabo tibi hereditatem
patrum meorum. Et proijciens se in lectu-
lum suum,auertit faciem suam ad parieté,
& non comedit panem.*Ingressa est autem 5
ad eum Iezabel vxor sua, dixitq. ei: Quid
est hoc, vnde anima tua contristata est? &
quare non comedis panem?* Qui respon- 6
dit ei: Locutus sum Naboth Iezrahelitæ,
& dixi ei: Da mihi vineam tuam, accepta
pecunia: aut,si tibi placet,dabo tibi vineam
meliorem pro ea. Et ille ait: Non dabo ti-
bi vineam meam.*Dixit ergo ad eum Ieza- 7
bel vxor eius: Grandis auctoritatis es,& be-
ne regis regnum Israel. Surge, & comede
panem,& æquo animo esto, ego dabo tibi
vineam Naboth Iezrahelitæ.* Scripsit ita- 8
que litteras ex nomine Achab, & signauit
eas annulo eius, & misit ad maiores natu,
& optimates, qui erant in ciuitate eius, &
habitabant cum Naboth.*Litterarum au- 9
tem hæc erat sententia: Prædicate ieiuniū,
& sedere facite Naboth inter primos po-
puli,*& submittite duos viros filios Belial 10
contra eum,& falsum testimonium dicant:
Benedixit Deum & regem: & educite eum,
& lapidate, sicq. moriatur.*Fecerunt ergo 11
ciues eius maiores natu & optimates, qui
habitabant cū eo in vrbe,sicut præceperat
eis Iezabel,& sicut scriptum erat in litteris
quas miserat ad eos:* prædicauerunt ieiu- 12
nium,& sedere fecerunt Naboth inter pri-
mos populi.*Et adductis duobus viris filijs 13
diaboli, fecerunt eos sedere contra eum:
at illi,scilicet vt viri diabolici,dixerunt con-
tra eum testimonium coram multitudine:
Benedixit Naboth Deum & regem: quam
ob rem eduxerunt eum extra ciuitatem, &
lapidibus interfecerunt.*Miseruntq. ad Ie- 14
zabel, dicentes: Lapidatus est Naboth, &
mortuus est.*Factum est autem, cum au- 15
disset Iezabel lapidatum Naboth, & mor-
tuum,locuta est ad Achab: Surge,& possi-
de vineam Naboth Iezrahelitæ, qui noluit
tibi acquiescere, & dare eam accepta pe-
cunia: non enim viuit Naboth, sed mor-
tuus est.* Quod cum audisset Achab, mor- 16
tuum videlicet Naboth,surrexit,& descen-
debat in vineam Naboth Iezrahelitæ, vt
17 possideret eam.* Factus est igitur sermo
18 Domini ad Eliam Thesbiten,dicēs:* Surge,
& descēde in occursum Achab regis Israel,
qui est in Samaria: ecce ad vineam Naboth
19 descendit,vt possideat eam:*& loquēris ad
eum, dicens: Hæc dicit Dominus: Occidi-
sti,insuper & possedisti. Et post hæc addes:
Hæc dicit Dominus: In loco hoc, in quo
linxerunt canes sanguinem Naboth, lam-
20 bent quoque sanguinē tuum.*Et ait Achab
ad Eliam: Num inuenisti me inimicum ti-
bi?Qui dixit: Inueni,eo quòd venundatus
sis,vt faceres malum in conspectu Domini.
21 *Ecce ego inducam super te malum,& de-
metam posteriora tua,& interficiam de A-
chab mingentem ad parietem, & clausum
22 & vltimum in Israel.* Et dabo domū tuam
sicut domum Ieroboam filij Nabat,& sicut
domum Baasa filij Ahia: quia egisti,vt me
ad iracundiam prouocares, & peccare fe-
23 cisti Israel.*Sed & de Iezabel locutus est
Dominus, dicens: Canes comedēt Iezabel
24 in agro Iezrahel.*Si mortuus fuerit Achab
in ciuitate, comedent eum canes: si autem
mortuus fuerit in agro,comedent eum vo-
25 lucres cæli.*Igitur non fuit alter talis sicut
Achab,qui venundatus est vt faceret malū
in conspectu Domini: concitauit enim eum
26 Iezabel vxor sua,* & abominabilis factus
est, in tantum vt sequeretur idola,quæ fe-
cerant Amorrhæi, quos consumpsit Domi-
27 nus a facie filiorum Israel.*Itaque cum au-
disset Achab sermones istos,scidit vestimē-
ta sua, & operuit cilicio carnem suam, ie-
iunauitq. & dormiuit in sacco,& ambulauit
28 demisso capite. *Et factus est sermo Do-
29 mini ad Eliam Thesbiten,dicēs:*Nonne vi-
disti humiliatum Achab coram me? quia
igitur humiliatus est mei causa, non indu-
cam malum in diebus eius, sed in diebus
filij sui inferam malum domui eius.

CAP. XXII.

1 TRANSIERVNT igitur tres anni abs-
2 que bello inter Syriā & Israel.*In anno
autem

autem tertio, descendit Iosaphat rex Iuda
ad regem Israel. (*Dixitq. rex Israel ad ser- 3
uos suos: Ignoratis quòd nostra sit Ramoth
Galaad, & negligimus tollere eam de manu
regis Syriæ?) *Et ait ad Iosaphat: Veniesne 4
mecũ ad prœliandum in Ramoth Galaad?
*Dixitq. Iosaphat ad regem Israel: Sicut 5
ego sum, ita & tu: populus meus, & popu-
lus tuus vnum sunt: & equites mei, equites
tui. Dixitq. Iosaphat ad regem Israel: Quæ-
re, oro te, hodie sermonem Domini. *Con- 6
gregauit ergo rex Israel prophetas, quadrin
gẽtos circiter viros, & ait ad eos: Ire debeo
in Ramoth Galaad ad bellandum, an quie-
scere? Qui responderunt: Ascende, & da-
bit eam Dominus in manu regis. *Dixit 7
autem Iosaphat: Non est hic propheta Do-
mini quispiam, vt interrogemus per eum?
*Et ait rex Israel ad Iosaphat: Remansit vir 8
vnus, per quem possumus interrogare Do-
minum: sed ego odi eum, quia non pro-
phetat mihi bonum, sed malum, Michæas
filius Iemla. Cui Iosaphat ait: Ne loquaris
ita rex. *Vocauit ergo rex Israel eunuchum 9
quendam, & dixit ei: Festina adducere Mi-
chæam filium Iemla. *Rex autem Israel, & 10
Iosaphat rex Iuda sedebant vnusquisque in
solio suo vestiti cultu regio, in area iuxta
ostium portæ Samariæ, & vniuersi prophe-
tæ prophetabant in conspectu eorũ. *Fecit 11
quoque sibi Sedecias filius Chanaana cor-
nua ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus: His
ventilabis Syriam, donec deleas eam. *Om 12
nesq. prophetæ similiter prophetabant, di-
centes: Ascende in Ramoth Galaad, & va-
de prospere, & tradet Dominus in manus
regis. *Nuncius vero, qui ierat vt vocaret 13
Michæam, locutus est ad eum, dicens: Ecce
sermones prophetarum ore vno regi bona
prædicant: sit ergo sermo tuus similis eorũ,
& loquere bona. *Cui Michæas ait: Viuit 14
Dominus, quia quodcumque dixerit mihi
Dominus, hoc loquar. *Venit itaque ad re- 15
gem, & ait illi rex: Michæa, ire debemus in
Ramoth Galaad ad prœliandum, an ces-
sare? Cui ille respondit: Ascende, & vade
prospere, & tradet eum Dominus in manus
16 regis. *Dixit autem rex ad eum: Iterum at-
que iterum adiuro te, vt non loquaris mi-
hi nisi quod verum est, in nomine Domini.
17 *Et ille ait: Vidi cunctum Israel dispersum
in montibus, quasi oues non habentes pa-
storem: & ait Dominus: Non habent isti
dominum: reuertatur vnusquisque in do-
18 mum suam in pace. (*Dixit ergo rex Israel
ad Iosaphat: Numquid non dixi tibi, quia
non prophetat mihi bonũ, sed semper ma-
19 lum?) *Ille vero addens, ait: Propterea au-
di sermonem Domini: Vidi Dominum se-
dentem super solium suum, & omnẽ exer-
citum cæli assistentem ei a dextris & a sini-
20 stris: *& ait Dominus: quis decipiet Achab
regẽ Israel, vt ascendat, & cadat in Ramoth
Galaad? Et dixit vnus verba huiuscemodi,
21 & alius aliter. *Egressus est autem spiritus,
& stetit coram Domino, & ait: Ego deci-
piam illum. Cui locutus est Dominus: In
22 quo? *Et ille ait: Egrediar, & ero spiritus
mẽdax in ore omnium prophetarum eius.
Et dixit Dominus: Decipies, & præualebis:
23 egredere, & fac ita. *Nunc igitur ecce dedit
Dominus spiritum mendacij in ore omniũ
prophetarum tuorum, qui hic sunt, & Do-
24 minus locutus est contra te malum. *Ac-
cessit autem Sedecias filius Chanaana, &
percussit Michæam in maxillam, & dixit:
Me ne ergo dimisit Spiritus Domini, & lo-
25 cutus est tibi? *Et ait Michæas: Visurus es
in die illa, quando ingredieris cubiculum,
26 intra cubiculum vt abscondaris. *Et ait
rex Israel: Tollite Michæam, & maneat
Apud Amon principem ciuitatis, & apud
27 Ioas filium Amelech, *& dicite eis: Hæc
dicit rex: Mittite virum istum in carcerem,
& sustentate eum pane tribulationis, &
aqua angustiæ, donec reuertar in pace.
28 *Dixitq. Michæas: Si reuersus fueris in pa-
ce, non est locutus in me Dominus. Et
29 ait: Audite populi omnes. *Ascendit ita-
que rex Israel, & Iosaphat rex Iuda in Ra-
30 moth Galaad. *Dixit itaque rex Israel ad
Iosaphat: Sume arma, & ingredere prœ-
lium, & induere vestibus tuis: porro rex
Israel mutauit habitum suum, & ingressus
est

est bellum. * Rex autem Syriæ præceperat 31
principibus curruum triginta duobus, di-
cens: Non pugnabitis contra minorem, &
maiorem quempiam, nisi contra regem
Israel, solum. * Cum ergo vidissent princi 32
pes curruum Iosaphat, suspicati sunt quòd
ipse esset rex Israel, & impetu facto pugna-
bant contra eum: & exclamauit Iosaphat.
* Intellexeruntq. principes curruum quòd 33
non esset rex Israel, & cessauerunt ab eo.
* Vir autem quidam tetendit arcum, in in- 34
certum sagittam dirigens, & casu percus-
sit regem Israel inter pulmonem & stoma-
chum. At ille dixit aurigæ suo: Verte ma-
num tuam, & eijce me de exercitu, quia
grauiter vulneratus sum. * Commissum 35
est ergo prœlium in die illa, & rex Israel
stabat in curru suo contra Syros, & mor-
tuus est vespere: fluebat autem sanguis pla-
gæ in sinum currus, * & præco insonuit in 36
vniuerso exercitu antequam sol occumbe-
ret, dicens: Vnusquisque reuertatur in ci-
uitatem, & in terram suam. * Mortuus est 37
autem rex, & perlatus est in Samariam: se-
pelieruntq. regem in Samaria, * & lauerunt 38
currum eius in piscina Samariæ, & linxe-
runt canes sanguinem eius, & habenas la-
uerunt, iuxta verbum Domini quod locu-
tus fuerat. * Reliqua autem sermonum 39
Achab, & vniuersa quæ fecit, & domus
eburnea, quam ædificauit, cunctarumq. vr-
bium, quas extruxit, nonne hæc scripta
sunt in Libro sermonum dierum regum Is-
rael? * Dormiuit ergo Achab cum patri- 40
bus suis, & regnauit Ochozias filius eius
pro eo. * Iosaphat vero filius Asa regnare 41
cœperat super Iudam anno quarto Achab
42 regis Israel. * Trigintaquinque annorum
erat cum regnare cœpisset, & vigintiquin-
que annis regnauit in Ierusalem: nomen
43 matris eius Azuba filia Salai. * Et ambu-
lauit in omni via Asa patris sui, & non de-
clinauit ex ea: fecitq. quod rectum erat in
44 conspectu Domini. * Verumtamen excelsa
non abstulit: adhuc enim populus sacrifi-
cabat, & adolebat incensum in excelsis.
45 * Pacemq. habuit Iosaphat cum rege Is-
46 rael. * Reliqua autem verborum Iosaphat,
& opera eius, quæ gessit, & prœlia, nonne
hæc scripta sunt in Libro verborum die-
47 rum regum Iuda? * Sed & reliquias effe-
minatorum, qui remanserant in diebus
48 Asa patris eius, abstulit de terra. * Nec
49 erat tunc rex constitutus in Edom. * Rex
vero Iosaphat fecerat classes in mari, quæ
nauigarent in Ophir propter aurum: &
ire non potuerunt, quia confractæ sunt
50 in Asiongaber. * Tunc ait Ochozias filius
Achab ad Iosaphat: Vadant serui mei cum
seruis tuis in nauibus. Et noluit Iosaphat.
51 * Dormiuitq. Iosaphat cum patribus suis,
& sepultus est cum eis in Ciuitate Dauid
patris sui: regnauitq. Ioram filius eius pro
52 eo. * Ochozias autem filius Achab re-
gnare cœperat super Israel in Samaria, an-
no septimodecimo Iosaphat regis Iuda, re-
53 gnauitq. super Israel duobus annis. * Et
fecit malum in conspectu Domini, & am-
bulauit in via patris sui & matris suæ, &
in via Ieroboam filij Nabat, qui pecca-
54 re fecit Israel. * Seruiuit quoque Baal,
& adorauit eum, & irritauit Dominum
Deum Israel, iuxta omnia quæ fecerat pa-
ter eius.

LIBER

LIBER REGVM QVARTVS,

Secundum Hebræos

MALACHIM SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

PRAEVARICATVS est au- 1
tem Moab in Israel, post-
quam mortuus est Achab.
* Ceciditq. Ochozias per 2
cácellos cœnaculi sui, quod
habebat in Samaria, & ægrotauit: misitq.
nuncios, dicens ad eos: Ite, consulite Beel-
zebub deum Accaron, vtrum viuere queam
de infirmitate mea hac. * Angelus autem 3
Domini locutus est ad Eliam Thesbiten, di-
cens: Surge, & ascende in occursum nun-
ciorũ regis Samariæ, & dices ad eos: Num-
quid non est Deus in Israel, vt eatis ad con-
sulendum Beelzebub deum Accaron?
*Quam ob rem hæc dicit Dominus: De le- 4
ctulo, super quem ascendisti, non descen-
des, sed morte morieris. Et abijt Elias.
*Reuersiq. sunt nuncij ad Ochoziam. Qui 5
dixit eis: Quare reuersi estis? * At illi re- 6
sponderunt ei: Vir occurrit nobis, & dixit
ad nos: Ite, & reuertimini ad regem, qui
misit vos, & dicetis ei: Hæc dicit Domi-
nus: Numquid, quia non erat Deus in Is-
rael, mittis vt consulatur Beelzebub deus
Accaron? Idcirco de lectulo, super quem
ascendisti, non descendes, sed morte mo-
rieris. * Qui dixit eis: Cuius figuræ & ha- 7
bitus est vir ille, qui occurrit vobis, & lo-
cutus est verba hæc? * At illi dixerunt: Vir 8
pilosus, & zona pellicea accinctus renibus.
Qui ait: Elias Thesbites est. * Misitq. ad 9
eum quinquagenarium principem, & quin-
quaginta qui erant sub eo. Qui ascendit
ad eum: sedentiq. in vertice montis, ait:
Homo Dei, rex præcepit vt descendas.
* Respondensq. Elias, dixit quinquagena- 10
rio: Si homo Dei sum, descendat ignis de
cælo, & deuoret te, & quinquaginta tuos.
Descendit itaque ignis de cælo, & deuo-
rauit eum, & quinquaginta qui erant cum
11 eo. * Rursumq. misit ad eum principem
quinquagenarium alterum, & quinquagin-
ta cum eo. Qui locutus est illi: Homo
12 Dei, hæc dicit rex: Festina, descende. * Re-
spondens Elias ait: Si homo Dei ego sum,
descendat ignis de cælo, & deuoret te, &
quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis
de cælo, & deuorauit illum, & quinqua-
13 ginta eius. * Iterum misit principem quin-
quagenarium tertium, & quinquaginta qui
erant cum eo. Qui cum venisset, curuauit
genua contra Eliam, & precatus est eum,
& ait: Homo Dei, noli despicere animam
meam, & animas seruorum tuorum qui
14 mecum sunt. * Ecce descendit ignis de
cælo, & deuorauit duos principes quin-
quagenarios primos, & quinquagenos, qui
cum eis erant: sed nunc obsecro vt mise-
15 rearis animæ meæ. * Locutus est autem
Angelus Domini ad Eliam, dicens: De-
scende cum eo, ne timeas. Surrexit igi-
16 tur, & descendit cum eo ad regem, * & lo-
cutus est ei: Hæc dicit Dominus: Quia mi-
sisti nuncios ad consulendum Beelzebub
deum Accaron, quasi non esset Deus in
Israel, a quo posses interrogare sermonem,
ideo de lectulo, super quem ascendisti, non
17 descendes, sed morte morieris. * Mortuus
est ergo iuxta sermonem Domini, quem
locutus est Elias, & regnauit Ioram fra-
ter eius pro eo, anno secundo Ioram filij
Iosaphat regis Iudæ: non enim habebat
18 filium. * Reliqua autem verborum Ocho-
ziæ, quæ operatus est, nonne hæc scripta

sunt in Libro sermonum dierum regum
Israel ?

CAP. II.

FACTVM est autem, cum leuare vellet 1
Dominus Eliam per turbinem in cælũ,
ibant Elias & Eliseus de Galgalis.* Dixitq. 2
Elias ad Eliseum: Sede hic, quia Dominus
misit me vsque in Bethel. Cui ait Eliseus:
Viuit Dominus, & viuit anima tua, quia nõ
derelinquã te. Cumq. descendissent Bethel,
*egressi sunt filij prophetarum, qui erant in 3
Bethel, ad Eliseum, & dixerunt ei: Num-
quid nosti, quia hodie Dominus tollet do-
minum tuum a te? Qui respondit: Et ego
noui: silete.*Dixit autem Elias ad Eliseum: 4
Sede hic, quia Dominus misit me in Iericho.
Et ille ait: Viuit Dominus, & viuit anima
tua, quia non derelinquam te. Cumq. ve-
nissent Iericho,*accesserunt filij propheta- 5
rum, qui erãt in Iericho, ad Eliseum, & dixe-
runt ei: Numquid nosti quia Dominus ho-
die tollet dominum tuum a te? Et ait: Et
ego noui: silete.* Dixit autem ei Elias: Se- 6
de hic, quia Dominus misit me vsque ad
Iordanem. Qui ait: Viuit Dominus, & viuit
anima tua, quia nõ derelinquam te. Ierunt
igitur ambo pariter,* & quinquaginta viri 7
de filijs prophetarum secuti sunt eos, qui &
steterunt econtra, longe: illi autem ambo
stabant super Iordanem.*Tulitq. Elias pal- 8
lium suum, & inuoluit illud, & percussit
aquas, quæ diuisæ sunt in vtramque partẽ, &
transierunt ambo per siccum.*Cumq. tran- 9
sissent, Elias dixit ad Eliseum: Postula quod
vis vt faciam tibi, antequam tollar a te.
Dixitq. Eliseus: Obsecro vt fiat in me du-
plex spiritus tuus.* Qui respondit: Rem 10
difficilem postulasti: attamen si videris me,
quando tollar a te, erit tibi quod petisti: si
autem non videris, non erit.* Cumq. per- 11
gerent, & incedentes sermocinarentur, ec-
ce currus igneus, & equi ignei diuiserunt
vtrumque: & ascendit Elias per turbinem
in cælum,*Eliseus autem videbat, & clama- 12
bat: Pater mi, pater mi, currus Israel, & au-
riga eius. Et non vidit eum amplius: appre-
henditq. vestimenta sua, & scidit illa in duas
13 partes.*Et leuauit pallium Eliæ, quod ceci-
derat ei: reuersusq. stetit super ripam Iorda-
14 nis,*& pallio Eliæ, quod ceciderat ei, per-
cussit aquas, & non sunt diuisæ. & dixit: Vbi
est Deus Eliæ etiã nunc? Percussitq. aquas,
& diuisæ sunt huc, atque illuc, & trãsijt Eli-
15 seus.* Videntes autem filij prophetarum,
qui erant in Iericho econtra, dixerunt: Re-
quieuit spiritus Eliæ super Eliseum. Et ve-
nientes in occursum eius, adorauerunt eum
16 proni in terram,*dixeruntq. illi: Ecce, cum
seruis tuis sunt quinquaginta viri fortes, qui
possunt ire, & quærere dominum tuum, ne
forte tulerit eum Spiritus Domini, & proie-
cerit eum in vnum montium, aut in vnam
17 vallium. Qui ait: Nolite mittere.* Coege-
runtq. eum, donec acquiesceret, & diceret:
Mittite. Et miserunt quinquaginta viros:
qui cum quæsissent tribus diebus, non in-
18 uenerunt.* Et reuersi sunt ad eum: at ille
habitabat in Iericho, & dixit eis: Numquid
19 non dixi vobis: Nolite mittere?*Dixerunt
quoque viri ciuitatis ad Eliseum: Ecce ha-
bitatio ciuitatis huius optima est, sicut tu
ipse domine perspicis: sed aquæ pessimæ
20 sunt, & terra sterilis.* At ille ait: Afferte
mihi vas nouum, & mittite in illud sal.
21 Quod cum attulissent,*egressus ad fontem
aquarum, misit in illum sal, & ait: Hæc di-
cit Dominus: Sanaui aquas has, & non erit
22 vltra in eis mors, neque sterilitas.* Sanatæ
sunt ergo aquæ vsque in diem hanc, iuxta
23 verbum Elisei, quod locutus est.*Ascendit
autem inde in Bethel: cumq. ascenderet
per viam, pueri parui egressi sunt de ciuita-
te, & illudebant ei, dicentes: Ascende cal-
24 ue, ascende calue.*Qui cum respexisset, vi-
dit eos, & maledixit eis in nomine Domini:
egressiq. sunt duo vrsi de saltu, & lacerauε-
25 runt ex eis quadraginta duos pueros.*Abijt
autem inde in montem Carmeli, & inde
reuersus est in Samariam.

CAP. III.

1 IORAM vero filius Achab regnauit super
Israel in Samaria anno decimo octauo

Iosaphat regis Iudæ. Regnauitq. duodecim
annis.*Et fecit malum coram Domino, sed 2
non sicut pater suus & mater : tulit enim
statuas Baal, quas fecerat pater eius.*Ve- 3
rumtamen in peccatis Ieroboam filij Na-
bat, qui peccare fecit Israel, adhæsit, nec re-
cessit ab eis.*Porro Mesa rex Moab, nutrie- 4
bat pecora multa, & soluebat regi Israel cẽ-
tum millia agnorum, & centum millia arie-
tum cum velleribus suis.*Cumq. mortuus 5
fuisset Achab, præuaricatus est fœdus, quod
habebat cum rege Israel. *Egressus est 6
igitur rex Ioram in die illa de Samaria, &
recensuit vniuersum Israel. *Misitq. ad Io- 7
saphat regem Iuda, dicens: Rex Moab re-
cessit a me, veni mecum cõtra eum ad prœ-
lium. Qui respondit: Ascendam: qui meus
est, tuus est: populus meus, populus tuus:
& equi mei, equi tui.*Dixitque: Per quam 8
viam ascendemus? At ille respondit: Per
desertum Idumææ.*Perrexerunt igitur rex 9
Israel, & rex Iuda, & rex Edom, & circuie-
runt per viam septem dierũ, nec erat aqua
exercitui, & iumentis, quæ sequebãtur eos.
*Dixitq. rex Israel: Heu heu heu, congre- 10
gauit nos Dominus tres reges, vt traderet
in manus Moab. *Et ait Iosaphat: Est ne 11
hic propheta Domini, vt deprecemur Do-
minum per eum? Et respondit vnus de ser-
uis regis Israel: Est hic Eliseus filius Saphat,
qui fundebat aquam super manus Eliæ.
*Et ait Iosaphat: Est apud eum sermo Do- 12
mini. Descenditq. ad eum rex Israel, & Io-
saphat rex Iuda, & rex Edom.*Dixit au- 13
tem Eliseus ad regem Israel: Quid mihi &
tibi est? vade ad prophetas patris tui, &
matris tuæ. Et ait illi rex Israel: Quare con-
gregauit Dominus tres reges hos, vt trade-
ret eos in manus Moab?*Dixitq. ad eum 14
Eliseus: Viuit Dominus exercituum, in cu-
ius conspectu sto, quòd si non vultum Iosa-
phat regis Iudæ erubescerem, non atten-
dissem quidem te, nec respexissem.*Nunc 15
autem adducite mihi psaltem. Cumq. ca-
neret psaltes, facta est super eum manus
Domini, & ait:*Hæc dicit Dominus: Facite 16
alueum torrentis huius fossas, & fossas.
17 *Hæc enim dicit Dominus: Non videbitis
ventum, neque pluuiam: & alueus iste re-
plebitur aquis, & bibetis vos, & familiæ ve-
18 stræ, & iumenta vestra. *Parumq. est hoc
in conspectu Domini: insuper tradet etiam
19 Moab in manus vestras.*Et percutietis om-
nem ciuitatem munitam, & omnem vrbem
electam, & vniuersum lignum fructiferum
succidetis, cunctosq. fontes aquarum ob-
turabitis, & omnem agrum egregium ope-
20 rietis lapidibus. *Factum est igitur mane,
quando sacrificium offerri solet, & ecce,
aquæ veniebant per viam Edom, & reple-
21 ta est terra aquis.*Vniuersi autem Moabitæ
audientes quòd ascendissent reges vt pu-
gnarent aduersum eos, conuocauerunt om-
nes qui accincti erant balteo desuper, & ste-
22 terunt in terminis.*Primoq. mane surgen-
tes, & orto iam sole ex aduerso aquarum,
viderunt Moabitæ econtra aquas rubras
23 quasi sanguinem,* dixeruntque: Sanguis
gladij est: pugnauerunt reges contra se, &
cæsi sunt mutuo: nunc perge ad prædam
24 Moab.*Perrexeruntq. in castra Israel: por-
ro consurgens Israel, percussit Moab: at illi
fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui
25 vicerant, & percusserunt Moab,*& ciuitates
destruxerunt: & omnem agrum optimum,
mittentes singuli lapides, repleuerunt: &
vniuersos fontes aquarum obturauerunt:
& omnia ligna fructifera succiderunt, ita vt
muri tantum fictiles remanerent: & cir-
cumdata est ciuitas a fundibularijs, & ma-
26 gna ex parte percussa.*Quod cum vidisset
rex Moab, præualuisse scilicet hostes, tulit
secum septingentos viros educentes gla-
dium, vt irrumperent ad regem Edom: &
27 non potuerunt.*Arripiensq. filium suum
primogenitum, qui regnaturus erat pro eo,
obtulit holocaustum super murum: & fa-
cta est indignatio magna in Israel, statimq.
recesserunt ab eo, & reuersi sunt in terram
suam.

CAP. IIII.

1 MVLIER autem quædam de vxoribus
prophetarum clamabat ad Eliseum,
dicens:

dicens: Seruus tuus vir meus mortuus est,
& tu nosti quia seruus tuus fuit timens Do
minũ: & ecce creditor venit vt tollat duos
filios meos ad seruiendum sibi. *Cui dixit 2
Eliseus: Quid vis vt faciam tibi? Dic mihi,
quid habes in domo tua? At illa respõdit:
Nõ habeo ancilla tua quidquam in domo
mea, nisi parum olei, quo vngar. *Cui ait: 3
Vade, pete mutuo ab omnibus vicinis tuis
vasa vacua non pauca. *Et ingredere, & 4
claude ostium tuum, cum intrinsecus fueris
tu, & filij tui: & mitte inde in omnia vasa
hæc: & cum plena fuerint, tolles. *Iuit ita- 5
que mulier, & clausit ostium super se, & su
per filios suos: illi offerebant vasa, & illa
infundebat. *Cumq. plena fuissent vasa, di- 6
xit ad filium suum: Affer mihi adhuc vas.
Et ille respondit: Non habeo. Stetitq. oleũ.
*Venit autem illa, & indicauit homini Dei. 7
Et ille, Vade, inquit, vende oleum, & redde
creditori tuo: tu autem, & filij tui viuite de
reliquo. *Facta est autem quædam dies, & 8
trãsibat Eliseus per Sunam: erat autem ibi
mulier magna, quæ tenuit eum vt comede-
ret panem: cumq. frequenter inde trãsiret,
diuertebat ad eam vt comederet panem.
*Quæ dixit ad virum suum: Animaduerto 9
quod vir Dei sanctus est iste, qui transit per
nos frequenter. *Faciamus ergo ei cœnacu 10
lum paruum, & ponamus ei in eo lectulũ,
& mensam, & sellam, & candelabrum, vt cũ
venerit ad nos, maneat ibi. *Facta est ergo 11
dies quædam, & veniens diuertit in cœna-
culum, & requieuit ibi. *Dixitq. ad Giezi 12
puerum suum: Voca Sunamitidem istam.
Qui cum vocasset eam, & illa stetisset corã
eo, *dixit ad puerũ suum: Loquere ad eam: 13
Ecce, sedule in omnibus ministrasti nobis,
quid vis vt faciam tibi? numquid habes ne-
gotium, & vis vt loquar regi, siue principi
militiæ? Quæ respondit: In medio populi
mei habito. *Et ait: Quid ergo vult vt fa- 14
ciam ei? Dixitq. Giezi: Ne quæras: filium
enim non habet, & vir eius senex est. *Præ- 15
cepit itaque vt vocaret eam: quæ cum vo-
cata fuisset, & stetisset ante ostium, *dixit 16
ad eam: In tempore isto, & in hac eadem
hora, si vita comes fuerit, habebis in vtero
filium. At illa respondit: Noli quæso do-
mine mi, vir Dei, noli mentiri ancillæ tuæ.
17 *Et concepit mulier, & peperit filium in
tempore, & in hora eadem, qua dixerat Eli-
18 seus. *Creuit autem puer. Et cũ esset quæ-
dam dies, & egressus isset ad patrem suum,
19 ad messores, *ait patri suo: Caput meũ do-
leo, caput meum doleo. At ille dixit pue-
ro: Tolle, & duc eum ad matrem suam.
20 *Qui cum tulisset, & duxisset eum ad ma-
trem suam, posuit eum illa super genua sua
21 vsque ad meridiem, & mortuus est. *Ascen-
dit autem, & collocauit eum super lectulũ
hominis Dei, & clausit hostium: & egressa,
22 *vocauit virum suum, & ait: Mitte mecum,
obsecro, vnum de pueris, & asinam, vt ex-
curram vsque ad hominem Dei, & reuertar.
23 *Qui ait illi: Quam ob causam vadis ad eũ?
hodie non sunt Calendæ, neque Sabbatũ.
24 Quæ respondit: Vadam: *Strauitq. asinã,
& præcepit puero: Mina, & propera, ne mi-
hi morã facias in eundo: & hoc age quod
25 præcipio tibi. *Profecta est igitur, & venit
ad virum Dei in montem Carmeli: cumq.
vidisset eam vir Dei econtra, ait ad Giezi
26 puerum suum: Ecce Sunamitis illa. *Vade
ergo in occursum eius, & dic ei: Recte ne
agitur circa te, & circa virum tuum, & circa
27 filium tuum? Quæ respondit: Recte. *Cũq.
venisset ad virum Dei in montem, appre-
hendit pedes eius: & accessit Giezi vt amo-
ueret eam. Et ait homo Dei: Dimitte illã:
anima enim eius in amaritudine est, & Do-
minus celauit a me, & non indicauit mihi.
28 *Quæ dixit illi: Numquid petiui filium a
Domino meo? numquid non dixi tibi: Ne
29 illudas me? *Et ille ait ad Giezi: Accin-
ge lumbos tuos, & tolle baculum meum in
manu tua, & vade. Si occurrerit tibi homo,
non salutes eum: & si salutauerit te quis-
piam, non respondeas illi: & pones bacu-
30 lum meum super faciem pueri. *Porro ma-
ter pueri ait: Viuit dominus, & viuit anima
tua, non dimittam te. Surrexit ergo, & se-
31 cutus est eã. *Giezi autem præcesserat ante
eos, & posuerat baculum super faciem pue-

ri,& non erat vox,neque sensus: reuersusq.
est in occursum eius,& nunciauit ei,dicēs:
Non surrexit puer.*Ingressus est ergo Eli- 32
seus domum,& ecce puer mortuus iacebat
in lectulo eius:*ingressusq. clausit ostium 33
super se,& super puerum:& orauit ad Do-
minum.*Et ascendit,& incubuit super pue 34
rum: posuitq. os suum super os eius, &
oculos suos super oculos eius, & manus
suas super manus eius:& incuruauit se su-
per eum,& calefacta est caro pueri.*At il- 35
le reuersus, deambulauit in domo, semel
huc atque illuc: & ascendit, & incubuit
super eum: & oscitauit puer septies, ape-
ruitq. oculos.*At ille vocauit Giezi, & di- 36
xit ei: Voca Sunamitidem hanc. Quæ vo-
cata,ingressa est ad eum. Qui ait: Tolle fi-
lium tuum.*Venit illa, & corruit ad pedes 37
eius,& adorauit super terram: tulitq. filium
suum,& egressa est,*& Eliseus reuersus est 38
in Galgala. Erat autem fames in terra,& fi-
lij prophetarum habitabant coram eo. di-
xitq. vni de pueris suis: Pone ollam gran-
dem,& coque pulmentum filijs propheta-
rum.*Et egressus est vnus in agrum vt col- 39
ligeret herbas agrestes: inuenitq. quasi vitē
siluestrem, & collegit ex ea colocynthidas
agri,& impleuit pallium suum,& reuersus
concidit in ollam pulmenti: nesciebat enim
quid esset.* Infuderunt ergo socijs,vt co- 40
mederent: cūq. gustassent de coctione,cla-
mauerunt, dicentes: Mors in olla vir Dei.
Et non potuerunt comedere.*At ille, Af- 41
ferte,inquit, farinam. Cumq. tulissent,mi-
sit in ollam,& ait: Infunde turbæ,vt come-
dant. Et non fuit amplius quidquam ama-
ritudinis in olla.*Vir autem quidam venit 42
de Baalsalisa deferens viro Dei panes pri-
mitiarum,viginti panes hordeaceos, & fru-
mentum nouum in pera sua. At ille dixit:
Da populo,vt comedat. *Responditq. ei 43
minister eius: Quantum est hoc, vt appo-
nam centum viris? Rursum ille ait: Da
populo, vt comedat: hæc enim dicit Do-
minus: Comedent, & supererit. *Posuit 44
itaque coram eis: qui comederunt, & su-
perfuit iuxta verbum Domini.

Cap. V.

1 NAAMAN princeps militiæ regis Syriæ,
erat vir magnus apud dominum suū,
& honoratus: per illum enim dedit Domi-
nus salutem Syriæ: erat autem vir fortis &
2 diues,sed leprosus.*Porro de Syria egressi
fuerant latrunculi,& captiuam duxerant
de Terra Israel puellam paruulam,quæ erat
3 in obsequio vxoris Naaman,* quæ ait ad
dominam suam: Vtinam fuisset dominus
meus ad prophetam, qui est in Samaria:
profecto curasset eum a lepra,quam habet.
4 * Ingressus est itaque Naaman ad dominū
suum, & nunciauit ei,dicens: Sic & sic lo-
5 cuta est puella de Terra Israel.*Dixitq. ei
rex Syriæ: Vade, & mittam litteras ad re-
gem Israel. Qui cum profectus esset,& tu-
lisset secum decem talenta argenti, & sex
millia aureos,& decem mutatoria vestimen
6 torum,*detulit litteras ad regem Israel, in
hæc verba: Cum acceperis epistolam hanc,
scito quòd miserim ad te Naaman seruum
7 meum,vt cures eum a lepra sua. *Cumq.
legisset rex Israel litteras, scidit vestimen-
ta sua,& ait: Numquid Deus ego sum, vt
occidere possim,& viuificare, quia iste mi-
sit ad me, vt curem hominem a lepra
sua? animaduertite, & videte quòd occa-
8 siones quærat aduersum me. * Quod
cum audisset Eliseus vir Dei,scidisse vide-
licet regem Israel vestimenta sua, misit ad
eum, dicens: Quare scidisti vestimen-
ta tua? veniat ad me, & sciat esse prophe-
9 tam in Israel.*Venit ergo Naaman cum
equis, & curribus, & stetit ad ostium do-
10 mus Elisei: *misitq. ad eum Eliseus nun-
cium, dicens: Vade, & lauare septies in
Iordane, & recipiet sanitatem caro tua,
11 atque mundaberis.*Iratus Naaman rece-
debat,dicens: Putabam quòd egrederetur
ad me, & stans inuocaret nomen Domini
Dei sui,& tangeret manu sua locum lepræ,
12 & curaret me. *Numquid non meliores
sunt Abana, & Pharphar fluuij Damasci
omnibus aquis Israel, vt lauer in eis, &
munder? Cum ergo vertisset se, & abiret
indignans,

indignans, *accesserunt ad eum serui sui, & 13
locuti sunt ei: Pater, & si rem grandem di-
xisset tibi propheta, certe facere debueras:
quanto magis quia nunc dixit tibi: Laua-
re, & mundaberis? *Descendit, & lauit in 14
Iordane septies iuxta sermonem viri Dei, &
restituta est caro eius, sicut caro pueri paruu-
li, & mundatus est. *Reuersusq. ad virum 15
Dei cum vniuerso comitatu suo, venit, &
stetit coram eo, & ait: Vere scio quòd non
sit alius Deus in vniuersa terra, nisi tantum
in Israel. Obsecro itaque vt accipias bene-
dictionem a seruo tuo. *At ille respondit: 16
Viuit Dominus, ante quem sto, quia non ac-
cipiam. Cumq. vim faceret, penitus non ac-
quieuit. *Dixitq. Naaman: Vt vis: sed, obse- 17
cro, concede mihi seruo tuo vt tollam onus
duorum burdonum de terra: non enim fa-
ciet vltra seruus tuus holocaustum, aut vi-
ctimam dijs alienis, nisi domino. *Hoc au- 18
tem solum est, de quo depreceris Dominum
pro seruo tuo, quando ingredietur dominus
meus templum Remmon, vt adoret: & illo
innitente super manum meam, si adoraue-
ro in templo Remmon, adorante eo in eo-
dem loco, vt ignoscat mihi Dominus seruo
tuo pro hac re. *Qui dixit ei: Vade in pa- 19
ce. Abijt ergo ab eo electo terræ tempore.
*Dixitq. Giezi puer viri Dei: Pepercit do- 20
minus meus Naaman Syro isti, vt non ac-
ciperet ab eo quæ attulit: viuit Dominus,
quia curram post eum, & accipiam ab eo
aliquid. *Et secutus est Giezi post tergum 21
Naaman: quem cum vidisset ille currentē
ad se, desilijt de curru in occursum eius, &
ait: Rectene sunt omnia? *Et ille ait: Re- 22
cte. dominus meus misit me ad te, dicens:
Modo venerunt ad me duo adolescētes de
monte Ephraim, ex filijs prophetarum: da
eis talentum argenti, & vestes mutatorias
duplices. *Dixitq. Naaman: Melius est vt 23
accipias duo talenta. Et coëgit eum, liga-
uitq. duo talenta argenti in duobus saccis,
& duplicia vestimenta, & imposuit duobus
pueris suis, qui & portauerunt coram eo.
*Cumq. venisset iam vesperi, tulit de manu 24
eorum, & reposuit in domo, dimisitq. viros,
25 & abierunt. *ipse autem ingressus, stetit co-
ram domino suo. Et dixit Eliseus: Vnde ve-
nis Giezi? Qui respondit: Non iuit seruus
26 tuus quòquam. *At ille ait: Nonne cor
meum in præsenti erat, quando reuersus est
homo de curru suo in occursum tui? Nunc
igitur accepisti argentum, & accepisti vestes
vt emas olìueta, & vineas, & oues, & boues,
27 & seruos, & ancillas. *Sed & lepra Naa-
man adhærebit tibi, & semini tuo, vsque in
sempiternum. Et egressus est ab eo le-
prosus quasi nix.

CAP. VI.

1 DIXERVNT autem filij prophetarum ad
Eliseum: Ecce locus, in quo habitamus
2 coram te, angustus est nobis. *Eamus vsque
ad Iordanem, & tollant singuli de silua ma-
terias singulas, vt ædificemus nobis ibi lo-
3 cum ad habitandum. Qui dixit: Ite. *Et
ait vnus ex illis: Veni ergo & tu cum seruis
4 tuis. Respondit: Ego veniam. *Et abijt cum
eis. Cumq. venissent ad Iordanem, cæde-
5 bant ligna. *Accidit autem, vt cum vnus
materiam succidisset, caderet ferrum securis
in aquam: exclamauitq. ille, & ait: Heu
heu heu domine mi, & hoc ipsum mutuo
6 acceperam. *Dixit autem homo Dei: Vbi
cecidit? At ille monstrauit ei locum. præ-
cidit ergo lignum, & misit illuc: natauitq.
7 ferrum, *& ait: Tolle. Qui extendit manū,
8 & tulit illud. *Rex autem Syriæ pugnabat
contra Israel, consiliumq. inijt cum seruis
suis, dicens: In loco illo, & illo ponamus
9 insidias. *Misit itaque vir Dei ad regem Is-
rael, dicens: Caue ne transeas in locum il-
10 lum: quia ibi Syri in insidijs sunt. *Misit
itaque rex Israel ad locum, quem dixerat
ei vir Dei, & præoccupauit eum, & obser-
11 uauit se ibi non semel neque bis. *Contur-
batumq. est cor regis Syriæ pro hac re: &
conuocatis seruis suis, ait: Quare non in-
dicatis mihi quis proditor mei sit apud re-
12 gem Israel? *Dixitq. vnus seruorum eius:
Nequaquā domine mi rex, sed Eliseus pro-
pheta, qui est in Israel, indicat regi Israel
omnia verba quæcumque locutus fueris in

conclaui tuo.* Dixitq. eis: Ite,& videte vbi 13
sit: vt mittam,& capiam eum. Annuncia-
ueruntq. ei,dicentes: Ecce in Dothan.* Mi- 14
sit ergo illuc equos & currus,& robur exer
citus: qui cum venissent nocte, circumde-
derunt ciuitatem.* Consurgens autem dilu 15
culo minister viri Dei, egressus,vidit exer-
citum in circuitu ciuitatis,& equos & cur-
rus: nunciauitq. ei, dicens: Heu heu heu
domine mi,quid faciemus?* At ille respon 16
dit: Noli timere: plures enim nobiscũ sunt,
quàm cum illis.* Cumq. orasset Eliseus,ait: 17
Domine,aperi oculos huius,vt videat. Et
aperuit Dominus oculos pueri,& vidit: &
ecce mons plenus equorum, & curruum
igneorum, in circuitu Elisei.* Hostes vero 18
descenderunt ad eum: porro Eliseus ora-
uit ad Dominum,dicens: Percute,obsecro,
gentem hanc cæcitate. Percussitq. eos Do-
minus, ne viderent, iuxta verbum Elisei.
* Dixit autem ad eos Eliseus: Non est hæc 19
via,neque ista est ciuitas: sequimini me,&
ostendam vobis virum, quem quæritis.
Duxit ergo eos in Samariam:* cumq. in- 20
gressi fuissent in Samariam, dixit Eliseus:
Domine aperi oculos istorum,vt videant.
Aperuitq. Dominus oculos eorum,& vide-
runt se esse in medio Samariæ.* Dixitq. rex 21
Israel ad Eliseum,cum vidisset eos: Num-
quid percutiam eos,pater mi?* At ille ait: 22
Non percuties: neque enim cepisti eos gla
dio,& arcu tuo,vt percutias: sed pone pa-
nem,& aquam coram eis,vt comedant, &
bibant,& vadant ad dominum suum.* Ap- 23
positaq. est eis ciborum magna præpara-
tio, & comederunt, & biberunt, & dimisit
eos,abieruntq. ad dominum suum,& vltra
non venerunt latrones Syriæ in Terram Is-
rael.* Factum est autem post hæc,congre- 24
gauit Benadad rex Syriæ, vniuersum exer-
citum suum,& ascendit,& obsidebat Sama-
riam.* Factaq. est fames magna in Sama- 25
ria: & tandiu obsessa est, donec venunda-
retur caput asini octoginta argẽteis,& quar
ta pars cabi stercoris columbarum quin-
que argenteis.* Cumq. rex Israel transiret 26
per murum,mulier quædam exclamauit ad
eum, dicens: Salua me domine mi rex.
27 *Qui ait: Non te saluat Dominus: vnde te
possum saluare? de area,vel de torculari?
Dixitq. ad eam rex: Quid tibi vis? Quæ re-
28 spondit:* Mulier ista dixit mihi: Da filium
tuum,vt comedamus eum hodie, & filium
29 meum comedemus cras.* Coximus ergo fi-
lium meum, & comedimus. Dixiq. ei die
altera: Da filium tuum,vt comedamus eũ.
30 Quæ abscondit filium suum.* Quod cum
audisset rex,scidit vestimenta sua,& transi-
bat per murum. Viditq. omnis populus ci-
licium,quo vestitus erat ad carnem intrin-
31 secus.* Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus,
& hæc addat,si steterit caput Elisei filij Sa-
32 phat super ipsum hodie.* Eliseus autem se-
debat in domo sua,& senes sedebant cum
eo. Præmisit itaque virum: & antequam ve
niret nuncius ille,dixit ad senes: Numquid
scitis quòd miserit filius homicidæ hic, vt
præcidatur caput meum? videte ergo,cum
venerit nuncius,claudite ostium, & non si-
natis eum introire: ecce enim sonitus pe-
33 dum domini eius post eum est. * Adhuc
illo loquente eis, apparuit nuncius, qui ve-
niebat ad eum. Et ait: Ecce, tantum ma-
lum a Domino est: quid amplius expe-
ctabo a Domino?

CAP. VII.

1 DIXIT autem Eliseus: Audite verbum
Domini: Hæc dicit Dominus: In tẽpo-
re hoc cras modius similæ vno statere erit,
& duo modij hordei statere vno, in porta
2 Samariæ.* Respondens vnus de ducibus,
super cuius manũ rex incumbebat, homi-
ni Dei,ait: Si Dominus fecerit etiam cata-
ractas in cælo, numquid poterit esse quod
loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis,& in-
3 de non comedes.* Quattuor ergo viri erãt
leprosi iuxta introitum portæ: qui dixerũt
ad inuicem: Quid hic esse volumus donec
4 moriamur?* siue ingredi voluerimus ciui-
tatem, fame moriemur: siue manserimus
hic, moriendum nobis est: venite ergo, &
transfugiamus ad castra Syriæ. si peperce-
rint nobis, viuemus: si autem occidere
voluerint,

voluerint, nihilominus moriemur.* Surre- 5
xerunt ergo vesperi, vt venirent ad castra
Syriæ. Cumq. venissent ad principium ca-
strorum Syriæ, nullum ibidem repererunt.
* Siquidem Dominus sonitum audiri fece- 6
rat in castris Syriæ, curruum, & equorum,
& exercitus plurimi: dixerũtq. ad inuicem:
Ecce mercede conduxit aduersum nos rex
Israel reges Hethæorum, & Ægyptiorum,
& venerunt super nos.* Surrexerunt ergo, 7
& fugerunt in tenebris, & dereliquerunt
tentoria sua, & equos & asinos in castris,
fugeruntq. animas tantum suas saluare cu-
piẽtes.* Igitur cum venissent leprosi illi ad 8
principium castrorum, ingressi sunt vnum
tabernaculum, & comederunt & biberunt:
tuleruntq. inde argentum, & aurum, & ve-
stes, & abierunt, & absconderunt: & rursum
reuersi sunt ad aliud tabernaculum, & inde
similiter auferentes absconderunt.* Dixe- 9
runtq. ad inuicem: Non recte facimus: hæc
enim dies boni nuncij est. Si tacuerimus,
& noluerimus nunciare vsque mane, scele-
ris arguemur: venite, eamus, & nunciemus
in aula regis.* Cumq. venissent ad portam 10
ciuitatis, narrauerunt eis, dicentes: Iuimus
ad castra Syriæ, & nullum ibidem reperi-
mus hominem, nisi equos, & asinos alliga-
tos, & fixa tentoria.* Ierunt ergo portarij, 11
& nunciauerunt in palatio regis intrinse-
cus. * Qui surrexit nocte, & ait ad seruos 12
suos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri:
Sciunt quia fame laboramus, & idcirco e-
gressi sunt de castris, & latitant in agris, di-
centes: Cum egressi fuerint de ciuitate, ca-
piemus eos viuos, & tunc ciuitatem ingre-
di poterimus.* Respondit autem vnus ser- 13
uorum eius: Tollamus quinque equos, qui
remanserunt in vrbe (quia ipsi tantum sunt
in vniuersa multitudine Israel, alij enim cõ-
sumpti sunt) & mittentes, explorare pote-
rimus.* Adduxerunt ergo duos equos, mi- 14
sitq. rex in castra Syrorum, dicens: Ite, &
videte. * Qui abierunt post eos vsque ad 15
Iordanem: ecce autẽ omnis via plena erat
vestibus, & vasis, quæ proiecerant Syri cum
turbarentur: reuersiq. nuncij indicauerunt
16 regi.* Et egressus populus diripuit castra
Syriæ: factusq. est modius similæ statere
vno, & duo modij hordei statere vno, iuxta
17 verbum Domini.* Porro rex ducem illum,
in cuius manu incumbebat, constituit ad
portam: quem conculcauit turba in introi-
tu portæ, & mortuus est, iuxta quod locu-
tus fuerat vir Dei, quando descenderat rex
18 ad eum. * Factumq. est secundum sermo-
nem viri Dei, quem dixerat regi, quando
ait: Duo modij hordei statere vno erunt, &
modius similæ statere vno, hoc eodem tem-
19 pore cras in porta Samariæ: * quando re-
spõderat dux ille viro Dei, & dixerat: Etiãsi
Dominus fecerit cataractas in cælo, num-
quid poterit fieri quod loqueris? Et dixit
ei: Videbis oculis tuis, & inde non come-
20 des. * Euenit ergo ei sicut prædictum fue-
rat, & conculcauit eum populus in porta,
& mortuus est.

CAP. VIII.

1 ELISEVS autem locutus est ad mulie-
rem, cuius viuere fecerat filium, dicens:
Surge, vade tu & domus tua, & peregrina-
re vbicumque repereris: vocauit enim Do-
minus famem, & veniet super terram septẽ
2 annis.* Quæ surrexit, & fecit iuxta verbum
hominis Dei: & vadens cum domo sua,
peregrinata est in Terra Philisthijm diebus
3 multis. * Cumq. finiti essent anni septem,
reuersa est mulier de Terra Philisthijm: &
egressa est vt interpellaret regem pro domo
4 sua, & pro agris suis.* Rex autem loqueba-
tur cum Giezi puero viri Dei, dicens: Nar-
ra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliseus.
5 * Cumq. ille narraret regi quo modo mor-
tuum suscitasset, apparuit mulier, cuius vi-
uificauerat filium, clamans ad regem pro
domo sua, & pro agris suis. Dixitq. Giezi:
Domine mi rex, hæc est mulier, & hic est
6 filius eius, quem suscitauit Eliseus.* Et in-
terrogauit rex mulierem: quæ narrauit ei.
Deditq. ei rex eunuchum vnum, dicens:
Restitue ei omnia quæ sua sunt, & vniuer-
sos reditus agrorũ a die, qua reliquit terram
7 vsque ad præsens.* Venit quoque Eliseus
Dama-

Damascum,& Benadad rex Syriæ ægrota-
bat: nunciaueruntq. ei, dicentes: Venit vir
Dei huc. * Et ait rex ad Hazael: Tolle te- 8
cum munera,& vade in occursum viri Dei,
& consule Dominum per eum, dicens: Si
euadere potero de infirmitate mea hac?
* Iuit igitur Hazael in occursum eius, habés 9
secum munera, & omnia bona Damasci,
onera quadraginta camelorum. Cumq. ste-
tisset coram eo, ait: Filius tuus Benadad rex
Syriæ misit me ad te, dicens: Si sanari po-
tero de infirmitate mea hac? * Dixitq. ei 10
Eliseus: Vade, dic ei: Sanaberis: porro ostẽ-
dit mihi Dominus quia morte morietur.
* Stetitq. cum eo, & conturbatus est vsque 11
ad suffusionem vultus: fleuitq. vir Dei. * Cui 12
Hazael ait: Quare dominus meus flet? At
ille dixit: Quia scio quæ facturus sis filijs
Israel mala. Ciuitates eorum munitas igne
succendes,& iuuenes eorum interficies gla-
dio,& paruulos eorum elides,& prægnan-
tes diuides. * Dixitq. Hazael: Quid enim 13
sum seruus tuus canis, vt faciam rem istam
magnam? Et ait Eliseus: Ostẽdit mihi Do-
minus te regem Syriæ fore. * Qui cum re- 14
cessisset ab Eliseo, venit ad dominũ suum.
Qui ait ei: Quid dixit tibi Eliseus? At ille
respondit: Dixit mihi: Recipies sanitatem.
* Cumq. venisset dies altera, tulit stragulum, 15
& infudit aquam,& expandit super faciem
eius: quo mortuo, regnauit Hazael pro eo.
* Anno quinto Ioram filij Achab regis If- 16
rael,& Iosaphat regis Iuda, regnauit Ioram
filius Iosaphat rex Iuda. * Triginta duorum 17
annorum erat cum regnare cœpisset, &
octo annis regnauit in Ierusalem. * Ambula- 18
uitq. in vijs regum Israel, sicut ambulauerat
domus Achab: filia enim Achab erat vxor
eius: & fecit quod malum est in conspectu
Domini. * Noluit autẽ Dominus disperdere 19
Iudam, propter Dauid seruum suum, sicut
promiserat ei, vt daret illi lucernam,& filijs
eius cunctis diebus. * In diebus eius recessit 20
Edom, ne esset sub Iuda, & constituit sibi
regem. * Venitq. Ioram Seira,& omnes cur- 21
rus cum eo: & surrexit nocte, percussitq.
Idumæos, qui eum circumdederant,& prin-
cipes curruum, populus autem fugit in ta-
22 bernacula sua. * Recessit ergo Edom ne esset
sub Iuda, vsque ad diem hanc. Tunc recessit
23 & Lobna in tempore illo. * Reliqua autem
sermonum Ioram, & vniuersa, quæ fecit,
nonne hæc scripta sunt in Libro verborum
24 dierum regum Iuda? * Et dormiuit Ioram
cum patribus suis, sepultusq. est cum eis in
Ciuitate Dauid,& regnauit Ochozias filius
25 eius pro eo. * Anno duodecimo Ioram filij
Achab regis Israel regnauit Ochozias filius
26 Ioram regis Iudæ. * Viginti duorum anno-
rum erat Ochozias cum regnare cœpisset,
& vno anno regnauit in Ierusalem: nomen
matris eius Athalia filia Amri regis Israel.
27 * Et ambulauit in vijs domus Achab: &
fecit quod malum est coram Domino, sicut
domus Achab: gener enim domus Achab
28 fuit. * Abijt quoque cum Ioram filio Achab,
ad prœliandum contra Hazael regem Syriæ
in Ramoth Galaad, & vulnerauerunt Syri
29 Ioram: * qui reuersus est vt curaretur, in Iez-
rahel: quia vulnerauerant eum Syri in Ra-
moth prœliantem contra Hazael regem
Syriæ. Porro Ochozias filius Ioram rex Iu-
da, descendit inuisere Ioram filium Achab
in Iezrahel, quia ægrotabat ibi.

CAP. IX.

1 ELISEVS autẽ propheta vocauit vnum
de filijs prophetarum,& ait illi: Accin-
ge lumbos tuos, & tolle lenticulam olei
hanc in manu tua,& vade in Ramoth Ga-
2 laad. * Cumq. veneris illuc, videbis Iehu fi-
lium Iosaphat filij Namsi: & ingressus susci-
tabis eum de medio fratrum suorum,& in-
3 troduces in interius cubiculum. * Tenensq.
lenticulam olei, fundes super caput eius,&
dices: Hæc dicit Dominus: Vnxi te regem
super Israel. Aperiesq. ostium, & fugies, &
4 non ibi subsistes. * Abijt ergo adolescens
5 puer prophetæ in Ramoth Galaad, * & in-
gressus est illuc: ecce autem principes exer-
citus sedebant, & ait: Verbum mihi ad te,
o princeps. Dixitq. Iehu: Ad quem ex om-
nibus nobis? At ille dixit: Ad te o princeps.
6 * Et surrexit & ingressus est cubiculum: at
ille

ille fudit oleum super caput eius,& ait: Hæc
dicit Dominus Deus Israel: Vnxi te regem
super populum Domini Israel,* & percuties 7
domum Achab domini tui, & vlciscar san-
guinem seruorum meorum prophetarum,
& sanguinem omnium seruorum Domini
de manu Iezabel. * Perdamq. omnem do- 8
mum Achab: & interficiam de Achab min-
gentem ad parietem, & clausum,& nouis-
simum in Israel.* Et dabo domum Achab, 9
sicut domum Ieroboam filij Nabat, & sicut
domum Baasa filij Ahia. * Iezabel quoque 10
comedent canes in agro Iezrahel, nec erit
qui sepeliat eã. Aperuitq. ostium, & fugit.
* Iehu autem egressus est ad seruos domini 11
sui: qui dixerunt ei: Recte ne sunt omnia?
quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis:
Nostis hominem, & quid locutus sit. * At 12
illi responderũt: Falsum est, sed magis nar-
ra nobis. Qui ait eis: Hæc & hæc locutus
est mihi,& ait: Hæc dicit Dominus: Vnxi
te regẽ super Israel.* Festinauerunt itaque, 13
& vnusquisque tollens pallium suum po-
suerunt sub pedibus eius, in similitudinem
tribunalis, & cecinerunt tuba, atque dixe-
rũt: Regnauit Iehu.* Coniurauit ergo Iehu 14
filius Iosaphat filij Namsi contra Ioram:
porro Ioram obsederat Ramoth Galaad,
ipse,& omnis Israel contra Hazael regem
Syriæ: * & reuersus fuerat vt curaretur in 15
Iezrahel propter vulnera, quia percusserãt
eum Syri, prœliantem contra Hazael re-
gem Syriæ: Dixitq. Iehu: Si placet vobis,
nemo egrediatur profugus de ciuitate, ne
vadat, & nunciet in Iezrahel. * Et ascen- 16
dit, & profectus est in Iezrahel: Ioram
enim ægrotabat ibi, & Ochozias rex Iuda
descenderat ad visitandum Ioram. * Igitur 17
speculator, qui stabat super turrim Iezrahel,
vidit globum Iehu venientis, & ait: Video
ego globum. Dixitq. Ioram: Tolle currũ,
& mitte in occursum eorum, & dicat va-
dens: Recte ne sunt omnia? * Abijt ergo, 18
qui ascenderat currum, in occursum eius,
& ait: Hæc dicit rex: Pacata ne sunt omnia?
Dixitq. Iehu: Quid tibi & paci? transi, &
sequere me. Nunciauit quoque speculator,
dicens: Venit nuncius ad eos, & non reuer-
19 titur. * Misit etiam currum equorum se-
cundum: venitq. ad eos, & ait: Hæc dicit
rex: Numquid pax est? Et ait Iehu: Quid
20 tibi & paci? transi, & sequere me. * Nun-
ciauit autem speculator, dicẽs: Venit vsque
ad eos,& non reuertitur: est autem inces-
sus quasi incessus Iehu filij Namsi, præceps
21 enim graditur. * Et ait Ioram: Iunge cur-
rum. Iunxeruntq. currum eius, & egressus
est Ioram rex Israel,& Ochozias rex Iuda,
singuli in curribus suis, egressiq. sunt in oc-
cursum Iehu, & inuenerunt eum in agro
22 Naboth Iezrahelitæ. * Cumq. vidisset Io-
ram Iehu, dixit: Pax est Iehu? At ille re-
spondit: Quæ pax? adhuc fornicationes
Iezabel matris tuæ, & veneficia eius multa
23 vigent. * Conuertit autem Ioram manum
suam,& fugiens ait ad Ochoziam: Insidiæ
24 Ochozia. * Porro Iehu tetendit arcum ma-
nu, & percussit Ioram inter scapulas: &
egressa est sagitta per cor eius, statimq. cor-
25 ruit in curru suo. * Dixitq. Iehu ad Badacer
ducem: Tolle, proijce eum in agro Naboth
Iezrahelitæ: memini enim quando ego &
tu sedentes in curru sequebamur Achab
patrem huius, quòd Dominus onus hoc
26 leuauerit super eum, dicens: * Si non pro
sanguine Naboth,& pro sanguine filiorum
eius, quem vidi heri, ait Dominus, reddam
tibi in agro isto, dicit Dominus. Nunc er-
go tolle, & proijce eum in agrum iuxta
27 verbum Domini.* Ochozias autem rex Iu-
da videns hoc, fugit per viam domus horti:
persecutusq. est eum Iehu, & ait: Etiam
hunc percutite in curru suo. Et percusserũt
eum in ascẽsu Gauer, qui est iuxta Ieblaam:
qui fugit in Mageddo, & mortuus est ibi.
28 * Et imposuerunt eum serui eius super cur-
rum suum, & tulerunt in Ierusalem: sepe-
lieruntq. eum in sepulchro cum patribus
29 suis in Ciuitate Dauid. * Anno vndecimo
Ioram filij Achab, regnauit Ochozias super
30 Iudam, * venitq. Iehu in Iezrahel. Porro Ie-
zabel introitu eius audito, depinxit oculos
suos stibio, & ornauit caput suum,& respe-
31 xit per fenestram * ingredientem Iehu per
portam,

portam, & ait: Numquid pax potest esse Zambri, qui interfecit dominum suum?
*Leuauitq. Iehu faciem suam ad fenestram, 32
& ait: Quæ est ista? & inclinauerunt se ad
eum duo, vel tres eunuchi. *At ille dixit 33
eis: Præcipitate eam deorsum. & præcipitauerunt eam, aspersusq. est sanguine paries, & equorum vngulæ conculcauerunt
eam. *Cumq. introgressus esset, vt comederet, 34
biberetque, ait: Ite, & videte maledictam illam, & sepelite eam: quia filia regis
est. *Cumq. issent vt sepelirent eam, non 35
inuenerunt nisi caluariam, & pedes, & summas manus.
*Reuersiq. nunciauerunt ei. Et 36
ait Iehu: Sermo Domini est, quem locutus est per seruum suum Eliam Thesbiten, dicens: In agro Iezrahel comedent canes
carnes Iezabel, * & erunt carnes Iezabel 37
sicut stercus super faciem terræ in agro Iezrahel, ita vt prætereuntes dicant: Hæccine est illa Iezabel?

CAP. X.

ERANT autem Achab septuaginta filij 1
in Samaria: scripsit ergo Iehu litteras, & misit in Samariam, ad optimates ciuitatis, & ad maiores natu, & ad nutritios
Achab, dicens: *Statim vt acceperitis litte- 2
ras has, qui habetis filios domini vestri, & currus, & equos, & ciuitates firmas, & ar-
ma, *eligite meliorem, & eum qui vobis pla 3
cuerit de filijs domini vestri, & eum ponite super solium patris sui, & pugnate pro do-
mo domini vestri. *Timuerunt illi vehemen 4
ter, & dixerunt: Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo, & quo modo nos
valebimus resistere? * Miserunt ergo præ- 5
positi domus, & præfecti ciuitatis, & maiores natu, & nutritij, ad Iehu, dicentes: Serui tui sumus, quæcumque iusseris faciemus, nec constituemus nobis regem: quæ-
cumque tibi placent, fac. * Rescripsit au- 6
tem eis litteras secundò, dicens: Si mei estis, & obeditis mihi, tollite capita filiorum domini vestri, & venite ad me hac eadem hora cras in Iezrahel. Porro filij regis, septuaginta viri apud optimates ciuitatis nutrie-
7 bantur. * Cumq. venissent litteræ ad eos, tulerunt filios regis, & occiderunt septuaginta viros, & posuerunt capita eorum in cophinis, & miserunt ad eum in Iezrahel.
8 * Venit autem nuncius, & indicauit ei, dicens: Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit: Ponite ea ad duos aceruos iuxta
9 introitum portæ vsque mane. *Cumq. diluxisset, egressus est, & stans dixit ad omnem populum: Iusti estis: si ego coniuraui contra dominum meum, & interfeci eum,
10 quis percussit omnes hos? * Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus Domini in terram, quos locutus est Dominus super domum Achab, & Dominus fecit quod locutus est in manu serui sui Eliæ.
11 *Percussit igitur Iehu omnes, qui reliqui erāt de domo Achab in Iezrahel, & vniuersos optimates eius, & notos, & sacerdotes, do-
12 nec non remanerent ex eo reliquiæ. *Et surrexit, & venit in Samariam: cumq. ve-
13 nisset ad Cameram pastorum in via, *inuenit fratres Ochoziæ regis Iuda, dixitq. ad eos: Quinam estis vos? Qui responderunt: Fratres Ochoziæ sumus, & descendimus ad salutandos filios regis, & filios reginæ.
14 *Qui ait: Comprehendite eos viuos. Quos cum comprehendissent viuos, iugulauerūt eos in cisterna iuxta Cameram, quadraginta duos viros, & non reliquit ex eis quem-
15 quam. * Cumq. abijsset inde, inuenit Ionadab filium Rechab in occursum sibi, & benedixit ei. Et ait ad eum: Numquid est cor tuum rectum, sicut cor meum cum corde tuo? Et ait Ionadab: Est. Si est, inquit, da manum tuam. Qui dedit ei manum suam.
16 At ille leuauit eum ad se in currum: * dixitq. ad eum: Veni mecum, & vide zelum meum pro Domino. Et impositum in cur-
17 ru suo * duxit in Samariam. Et percussit omnes qui reliqui fuerant de Achab in Samaria vsque ad vnum, iuxta verbum Do-
18 mini, quod locutus est per Eliam. *Congregauit ergo Iehu omnem populum, & dixit ad eos: Achab coluit Baal parum, ego
19 autem colam eum amplius. * Nunc igitur omnes prophetas Baal, & vniuersos seruos eius,

eius,& cunctos sacerdotes ipsius vocate ad
me: nullus sit qui non veniat, sacrificium
enim grãde est mihi Baal: quicumque de-
fuerit,non viuet. Porro Iehu faciebat hoc
insidiose,vt disperderet cultores Baal.* Et 20
dixit: Sanctificate diem sollemnem Baal.
Vocauitq.* & misit in vniuersos terminos 21
Israel, & venerunt cuncti serui Baal: non
fuit residuus ne vnus quidem qui non ve-
niret. Et ingressi sunt templum Baal: &
repleta est domus Baal,a summo vsque ad
summum.* Dixitq. his,qui erant super ve- 22
stes: Proferte vestimenta vniuersis seruis
Baal. Et protulerunt eis vestes.*Ingressusq. 23
Iehu,& Ionadab filius Rechab templũ Baal,
ait cultoribus Baal: Perquirite,& videte,ne
quis forte vobiscum sit de seruis Domini,
sed vt sint serui Baal soli.* Ingressi sunt 24
igitur vt facerent victimas & holocausta:
Iehu autẽ præparauerat sibi foris octogin-
ta viros,& dixerat eis: Quicumque fugerit
de hominibus his, quos ego adduxero in
manus vestras, anima eius erit pro anima
illius.* Factum est autem,cum completum 25
esset holocaustum,præcepit Iehu militibus
& ducibus suis: Ingredimini, & percutite
eos, nullus euadat. Percusseruntq. eos in
ore gladij,& proiecerunt milites & duces:
& ierunt in ciuitatem templi Baal,*& pro- 26
tulerunt statuam de fano Baal,& combus-
serunt,*& comminuerunt eam. Destruxe- 27
runt quoque ædem Baal, & fecerunt pro
ea latrinas vsque in diem hanc.* Deleuit 28
itaque Iehu Baal de Israel:* verumtamen 29
a peccatis Ieroboam filij Nabat,qui pecca-
re fecit Israel,non recessit, nec dereliquit
vitulos aureos, qui erant in Bethel,& in
Dan.*Dixit autẽ Dominus ad Iehu: Quia 30
studiose egisti quod rectum erat, & place-
bat in oculis meis,& omnia quæ erant in
corde meo fecisti contra domum Achab:
filij tui vsque ad quartam generationem se-
debunt super thronum Israel.* Porro Iehu 31
non custodiuit vt ambularet in lege Domi-
ni Dei Israel in toto corde suo: non enim
recessit a peccatis Ieroboam, qui peccare
fecerat Israel.* In diebus illis cœpit Domi- 32
nus tædere super Israel: percussitq. eos Ha-
33 zael in vniuersis finibus Israel,* a Iordane
contra Orientalem plagam, omnem Ter-
ram Galaad,& Gad,& Ruben,& Manasse,
ab Aroër,quæ est super Torrentem Arnon,
34 & Galaad,& Basan.* Reliqua autem ver-
borum Iehu,& vniuersa quæ fecit,& forti-
tudo eius,nonne hæc scripta sunt in Libro
35 verborum dierum regum Israel? *Et dor-
miuit Iehu cum patribus suis,sepelieruntq.
eum in Samaria: & regnauit Ioachaz filius
36 eius pro eo.* Dies autem, quos regnauit
Iehu super Israel, viginti & octo anni
sunt, in Samaria.

CAP. XI.

1 ATHALIA vero mater Ochoziæ, vi-
dens mortuum filium suum, surrexit,
2 & interfecit omne semen regium.* Tol-
lens autem Iosaba filia regis Ioram, soror
Ochoziæ, Ioas filium Ochoziæ, furata est
eum de medio filiorum regis,qui interficie-
bantur,& nutricem eius de triclinio: & ab-
scondit eum a facie Athaliæ vt non interfi-
3 ceretur.* Eratq. cum ea sex annis clam in
domo Domini: porro Athalia regnauit su-
4 per terram.* Anno autem septimo misit Io-
iada,& assumens centuriones,& milites in-
troduxit ad se in templum Domini, pepi-
gitq. cum eis fœdus: & adiurans eos in do
5 mo Domini,ostendit eis filiũ regis:*& præ-
cepit illis,dicens: Iste est sermo,quem fa-
6 cere debetis:* Tertia pars vestrum introeat
sabbato,& obseruet excubias domus regis.
Tertia autem pars sit ad portam Sur:& ter-
tia pars sit ad portam,quæ est post habita-
culum scutariorum: & custodietis excubias
7 domus Messa.* Duæ vero partes e vobis,
omnes egredientes sabbato,custodiant ex-
8 cubias domus Domini circa regem.* Et val-
labitis eum,habentes arma in manibus ve-
stris: si quis autem ingressus fuerit septum
templi, interficiatur: eritisq. cum rege in-
9 troeunte & egrediente.* Et fecerunt centu-
riones iuxta omnia,quæ præceperat eis Io-
iada sacerdos: & assumentes singuli viros
suos,qui ingrediebãtur sabbatum,cum his
qui

qui egrediebantur sabbato, venerunt ad
Ioiadam sacerdotem.*Qui dedit eis hastas, 10
& arma regis Dauid, quæ erant in domo
Domini.* Et steterunt singuli habentes ar- 11
ma in manu sua a parte templi dextera, vs
que ad partem sinistram altaris, & ædis, cir-
cum regem.*Produxitq. filium regis, & po- 12
suit super eum diadema, & testimonium:
feceruntq. eum regem, & vnxerunt: & plau
dentes manu, dixerunt: Viuat rex.*Audiuit 13
autem Athalia vocem populi currentis: &
ingressa ad turbas in templum Domini,*vi- 14
dit regem stantem super tribunal iuxta mo
rem, & cantores, & tubas prope eum, om-
nemq. populum terræ lætantem, & canen-
tem tubis: & scidit vestimenta sua, clama-
uitque: Coniuratio, coniuratio.* Præcepit 15
autem Ioiada centurionibus, qui erant su-
per exercitum, & ait eis: Educite eam ex-
tra septa templi, & quicumque eam secu-
tus fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim sa-
cerdos: Non occidatur in templo Domi-
ni.* Imposueruntq. ei manus, & impegerũt 16
eam per viam introitus equorum, iuxta pa-
latium, & interfecta est ibi. *Pepigit ergo 17
Ioiada fœdus inter Dominum, & inter re-
gem, & inter populum, vt esset populus Do
mini, & inter regem & populum.* Ingres- 18
susq. est omnis populus terræ templum
Baal, & destruxerunt aras eius, & imagines
contriuerunt valide: Mathan quoque sa-
cerdotem Baal occiderunt coram altari.
Et posuit sacerdos custodias in domo Do-
mini.* Tulitq. centuriones, & Cerethi & 19
Phelethi legiones, & omnem populum ter-
ræ, deduxeruntq. regem de domo Domini:
& venerunt per viam portæ scutariorum in
palatium, & sedit super thronum regum.
*Lætatusq. est omnis populus terræ, & ci- 20
uitas conquieuit: Athalia autem occisa est
gladio in domo regis.*Septemq. annorum 21
erat Ioas, cum regnare cœpisset.

CAP. XII.

ANNO septimo Iehu regnauit Ioas: & 1
quadraginta annis regnauit in Ierusa-
lem. nomen matris eius Sebia de Bersabee.
2 *Fecitq. Ioas rectum coram Domino cun-
ctis diebus, quibus docuit eum Ioiada sacer
3 dos.* Verumtamen excelsa non abstulit:
adhuc enim populus immolabat, & adole-
4 bat in excelsis incensum.* Dixitq. Ioas ad
sacerdotes: Omnem pecuniam sanctorum,
quæ illata fuerit in templũ Domini a præ-
tereuntibus, quæ offertur pro pretio animæ,
& quam sponte & arbitrio cordis sui infe-
5 runt in templum Domini:*accipiant illam
sacerdotes iuxta ordinem suum, & instau-
rent sartatecta domus, siquid necessarium
6 viderint instauratione.* Igitur vsque ad vi-
gesimum tertium annum regis Ioas, non in-
staurauerunt sacerdotes sartatecta templi.
7 * Vocauitq. rex Ioas Ioiadam pontificem &
sacerdotes dicens eis: Quare sartatecta nõ
instauratis templi? nolite ergo amplius ac-
cipere pecuniam iuxta ordinem vestrum,
sed ad instaurationem templi reddite eam.
8 *Prohibitiq. sunt sacerdotes vltra accipere
pecuniam a populo, & instaurare sartatecta
9 domus. * Et tulit Ioiada pontifex gazo-
phylacium vnum, aperuitq. foramen desu-
per, & posuit illud iuxta altare ad dexteram
ingrediẽtium domum Domini, mittebantq.
in eo sacerdotes, qui custodiebãt ostia, om
nem pecuniam, quæ deferebatur ad tem-
10 plum Domini. *Cumq. viderent nimiam
pecuniam esse in gazophylacio, ascende-
bat scriba regis, & pontifex, effundebantq.
& numerabant pecuniam, quæ inueniebã-
11 tur in domo Domini:*& dabant eam iuxta
numerum atque mensuram in manu eorũ,
qui præerant cæmentarijs domus Domini:
qui impendebant eam in fabris lignorum,
& in cæmentarijs ijs, qui operabantur in
12 domo Domini, * & sartatecta faciebant:
& in ijs, qui cædebant saxa, & vt emerent
ligna, & lapides, qui excidebantur, ita vt
impleretur instauratio domus Domini in
vniuersis, quæ indigebant expensa ad mu-
13 niendam domum. * Verumtamen non
fiebant ex eadem pecunia hydriæ templi
Domini, & fuscinulæ, & thuribula, & tu-
bæ, & omne vas aureum & argenteum
de pecunia, quæ inferebatur in templum
Domini.

Domini.*ijs enim,qui faciebant opus, da- 14
batur vt instauraretur templum Domini:
*& non fiebat ratio ijs hominibus,qui acci- 15
piebant pecuniam vt distribuerent eam
artificibus, sed in fide tractabant eam.
*Pecuniam vero pro delicto, & pecuniam 16
pro peccatis non inferebant in templũ Do
mini,quia sacerdotum erat.*Tunc ascendit 17
Hazael rex Syriæ,& pugnabat cõtra Geth,
cepitq. eam:& direxit faciem suam vt ascẽ-
deret in Ierusalem.*Quã ob rem tulit Ioas 18
rex Iuda omnia sanctificata,quæ consecra-
uerant Iosaphat,& Ioram,& Ochozias pa-
tres eius reges Iuda,& quæ ipse obtulerat:
& vniuersum argentum,quod inueniri po-
tuit in thesauris templi Domini,& in pala-
tio regis: misitq. Hazaeli regi Syriæ, &
recessit ab Ierusalem.*Reliqua autem ser- 19
monum Ioas,& vniuersa quæ fecit, nonne
hæc scripta sunt in Libro verborum dierum
regum Iuda?*Surrexerunt autem serui eius, 20
& coniurauerunt inter se, percusseruntq.
Ioas in Domo Mello in descensu Sella.* Io- 21
sachar namque filius Semaath,& Iozabad
filius Somer serui eius, percusserunt eum,
& mortuus est:& sepelierunt eum cum pa
tribus suis in Ciuitate Dauid, regnauitq.
Amasias filius eius pro eo.

CAP. XIII.

ANNO vigesimo tertio Ioas filij Ocho- 1
ziæ regis Iuda,regnauit Ioachaz filius
Iehu super Israel in Samaria decem & septẽ
annis.*Et fecit malum coram Domino,se- 2
cutusq. est peccata Ieroboam filij Nabat,
qui peccare fecit Israel,& nõ declinauit ab
eis.*Iratusq. est furor Domini contra Israel, 3
& tradidit eos in manu Hazael regis Syriæ,
& in manu Benadad filij Hazael cũctis die-
bus.*Deprecatus est autem Ioachaz faciem 4
Domini, & audiuit eum Dominus: vidit
enim angustiam Israel, quia attriuerat eos
rex Syriæ:*& dedit Dominus saluatorem 5
Israeli,& liberatus est de manu regis Syriæ,
habitaueruntq. filij Israel in tabernaculis
suis sicut heri & nudiustertius.*Verũtamen 6
nõ recesserũt a peccatis domus Ieroboam,
qui peccare fecit Israel, sed in ipsis ambu-
lauerunt: siquidem & lucus permansit in
7 Samaria.*Et non sunt derelicti Ioachaz de
populo nisi quinquaginta equites, & decẽ
currus, & decem millia peditum: interfe-
cerat enim eos rex Syriæ,& redegerat quasi
8 puluerem in tritura areæ. *Reliqua autem
sermonum Ioachaz, & vniuersa quæ fecit,
& fortitudo eius,nonne hæc scripta sunt in
Libro sermonum dierum regum Israel?
9 *Dormiuitq. Ioachaz cum patribus suis, &
sepelierunt eũ in Samaria: regnauitq. Ioas
10 filius eius pro eo.*Anno trigesimo septi-
mo Ioas regis Iuda regnauit Ioas filius Ioa-
chaz super Israel in Samaria sedecim annis,
11 *& fecit quod malum est in conspectu Do-
mini: non declinauit ab omnibus peccatis
Ieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Is-
12 rael,sed in ipsis ambulauit.*Reliqua autem
sermonum Ioas, & vniuersa quæ fecit, &
fortitudo eius,quo modo pugnauerit con-
tra Amasiam regem Iuda, nonne hæc scri-
pta sunt in Libro sermonum dierum regũ
13 Israel?* Et dormiuit Ioas cum patribus
suis: Ieroboam autem sedit super solium
eius. Porro Ioas sepultus est in Samaria
14 cum regibus Israel.* Eliseus autem ægro-
tabat infirmitate, qua & mortuus est: de-
sceditq. ad eum Ioas rex Israel, & flebat
coram eo,dicebatque: Pater mi, pater mi,
15 currus Israel & auriga eius.*Et ait illi Eli-
seus: Affer arcum,& sagittas. Cumq. attu-
16 lisset ad eum arcum,& sagittas,*dixit ad re-
gem Israel: Pone manum tuam super ar-
cum. Et cum posuisset ille manum suam,
superposuit Eliseus manus suas manibus re-
17 gis,*& ait: Aperi fenestram orientalem.
Cumq. aperuisset, dixit Eliseus: Iace sa-
gittam. Et iecit. Et ait Eliseus: Sagitta sa-
lutis Domini, & sagitta salutis contra Sy-
riam: percutiesq. Syriam in Aphec,donec
18 consumas eam.* Et ait: Tolle sagittas. Qui
cum tulisset,rursum dixit ei: Percute iaculo
terram. Et cum percussisset tribus vicibus,
19 & stetisset,*iratus est vir Dei contra eum,
& ait: Si percussisses quinquies, aut sexies,
siue septies, percussisses Syriam vsque ad

consumptionem: nunc autem tribus vici-
bus percuties eam. *Mortuus est ergo Eli- 20
seus,& sepelierunt eum. Latrunculi autem
de Moab venerunt in terram in ipso anno.
*Quidam autem sepelientes hominem, vi- 21
derunt latrunculos,& proiecerunt cadauer
in sepulchro Elisei. Quod cum tetigisset os-
sa Elisei, reuixit homo,& stetit super pedes
suos. *Igitur Hazael rex Syriæ afflixit Israel 22
cunctis diebus Ioachaz: *& misertus est Do 23
minus eorum, & reuersus est ad eos pro-
pter pactum suum, quod habebat cum
Abraham,& Isaac,& Iacob: & noluit di-
sperdere eos, neque proijcere penitus vs-
que in præsens tẽpus. *Mortuus est autem 24
Hazael rex Syriæ, & regnauit Benadad fi-
lius eius pro eo. *Porro Ioas filius Ioachaz 25
tulit vrbes de manu Benadad filij Hazael,
quas tulerat de manu Ioachaz patris sui
iure prælij, tribus vicibus percussit eum
Ioas, & reddidit ciuitates Israel.

CAP. XIIII.

IN anno secundo Ioas filij Ioachaz regis 1
Israel regnauit Amasias filius Ioas regis
Iuda. *Viginti quinque annorum erat cum 2
regnare cœpisset: viginti autem & nouem
annis regnauit in Ierusalem, nomen matris
eius Ioadan de Ierusalem. *Et fecit rectum 3
corã Domino, verumtamen non vt Dauid
pater eius. Iuxta omnia, quæ fecit Ioas pa-
ter suus, fecit: *nisi hoc tantũ quod excelsa 4
non abstulit: adhuc enim populus immo-
labat, & adolebat incensum in excelsis.
*Cumq. obtinuisset regnũ, percussit seruos 5
suos, qui interfecerant regem patrem suũ:
*filios autem eorum, qui occiderant, nõ oc- 6
cidit, iuxta quod scriptum est in libro legis
Moysi, sicut præcepit Dominus, dicens: Nõ
morientur patres pro filijs, neque filij morien
tur pro patribus: sed vnusquisque in pec-
cato suo morietur. *Ipse percussit Edom in 7
Valle Salinarũ decem millia, & apprehendit
petram in prælio, vocauitq. nomen eius Ie-
ctehel vsque in præsentẽ diem. *Tunc misit 8
Amasias nuncios ad Ioas filiũ Ioachaz, filij
Iehu regis Israel, dicens: Veni, & videamus
9 nos. *Remisitq. Ioas rex Israel ad Amasiã
regem Iuda, dicens: Carduus Libani misit
ad cedrum, quæ est in Libano, dicens: Da
filiam tuam filio meo vxorẽ. Transieruntq.
bestiæ saltus, quæ sunt in Libano, & cõcul-
10 cauerunt carduum. *Percutiens inualuisti
super Edom, & subleuauit te cor tuũ: con-
tentus esto gloria, & sede in domo tua:
quare prouocas malum, vt cadas tu & Iu-
11 das tecum? *Et non acquieuit Amasias:
Ascenditq. Ioas rex Israel, & viderunt se, ip-
se & Amasias rex Iuda in Bethsames oppi-
12 do Iudæ. *Percussusq. est Iuda coram Israel,
& fugerũt vnusquisque in tabernacula sua.
13 *Amasiam vero regem Iuda filium Ioas filij
Ochoziæ cepit Ioas rex Israel in Bethsa-
mes, & adduxit eum in Ierusalem: & inter-
rupit murum Ierusalem, a porta Ephraim
vsque ad portam anguli, quadringentis cu-
14 bitis. *Tulitq. omne aurum, & argentum, &
vniuersa vasa, quæ inuenta sunt in domo
Domini, & in thesauris regis, & obsides, &
15 reuersus est in Samariam. *Reliqua autem
verborum Ioas quæ fecit, & fortitudo eius
qua pugnauit contra Amasiam regem Iu-
da, nonne hæc scripta sunt in Libro sermo-
16 num dierum regum Israel? *Dormiuitq.
Ioas cum patribus suis, & sepultus est in
Samaria cum regibus Israel: & regnauit Ie-
17 roboam filius eius pro eo. *Vixit autem
Amasias, filius Ioas, rex Iuda, postquam
mortuus est Ioas filius Ioachaz regis Israel
18 quindecim annis. *Reliqua autem ser-
monum Amasiæ, nonne hæc scripta sunt
in Libro sermonum dierum regum Iuda?
19 *Factaq. est contra eum coniuratio in Ie-
rusalem: at ille fugit in Lachis. Mise-
runtq. post eum in Lachis, & interfece-
20 runt eum ibi. *Et asportauerunt in equis,
sepultusq. est in Ierusalem cum patribus
21 suis in Ciuitate Dauid. *Tulit autem vni-
uersus populus Iudæ Azariam annos natũ
sedecim, & constituerunt eum regem pro
22 patre eius Amasia. *Ipse ædificauit Ælath,
& restituit eam Iudæ, postquam dormiuit
23 rex cum patribus suis. *Anno quintodeci-
mo Amasiæ filij Ioas regis Iuda, regnauit

Ieroboam filius Ioas regis Iſrael in Samaria,
quadraginta & vno anno:* & fecit quod ma 24
lum eſt coram Domino. Non receſſit ab
omnibus peccatis Ieroboam filij Nabat,
qui peccare fecit Iſrael.* Ipſe reſtituit ter- 25
minos Iſrael ab introitu Emath, vſque ad
Mare ſolitudinis, iuxta ſermonem Domini
Dei Iſrael, quem locutus eſt per ſeruũ ſuum
Ionam filium Amathi prophetam, qui erat
de Geth, quæ eſt in Opher.* Vidit enim Do 26
minus afflictionem Iſrael amaram nimis, &
quòd cõſumpti eſſent vſque ad clauſos car
cere, & extremos, & non eſſet qui auxiliare-
tur Iſraeli.* Nec locutus eſt Dominus vt de- 27
leret nomen Iſrael de ſub cælo, ſed ſaluauit
eos in manu Ieroboam filij Ioas.* Reliqua 28
autem ſermonũ Ieroboam, & vniuerſa quæ
fecit, & fortitudo eius, qua præliatus eſt, &
quomodo reſtituit Damaſcum, & Emath
Iudæ in Iſrael, nonne hæc ſcripta ſunt in
Libro ſermonũ dierũ regũ Iſrael?* Dormi- 29
uitq. Ieroboam cũ patribus ſuis regibus Iſ-
rael, & regnauit Zacharias filius eius pro eo.

Cap. XV.

Anno vigeſimo ſeptimo Ieroboam re- 1
gis Iſrael regnauit Azarias filius Ama-
ſiæ regis Iuda.* Sedecim annorum erat cũ 2
regnare cœpiſſet, & quinquaginta duobus
annis regnauit in Ieruſalem: nomẽ matris
eius Iechelia de Ieruſalem.* Fecitq. quod 3
erat placitum coram Domino, iuxta omnia
quæ fecit Amaſias pater eius.* Verũtamen 4
excelſa non eſt demolitus: adhuc populus
ſacrificabat, & adolebat incenſum in excel
ſis.* Percuſſit autem Dominus regẽ, & fuit 5
leproſus vſque in diem mortis ſuæ, & ha-
bitabat in domo libera ſeorſum: Ioathan
vero filius regis gubernabat palatium, &
iudicabat populum terræ.* Reliqua autem 6
ſermonum Azariæ, & vniuerſa quæ fecit,
nonne hæc ſcripta ſunt in Libro verborum
dierum regum Iuda?* Et dormiuit Azarias 7
cum patribus ſuis: ſepelieruntq. eum cum
maioribus ſuis in ciuitate Dauid, & regna-
uit Ioathan filius eius pro eo.* Anno trige 8
ſimo octauo Azariæ regis Iuda, regnauit Za
charias filius Ieroboam ſuper Iſrael in Sa-
9 maria ſex menſibus:* & fecit quod malum
eſt coram Domino, ſicut fecerant patres
eius: non receſſit a peccatis Ieroboam filij
10 Nabat, qui peccare fecit Iſrael.* Coniurauit
autem cõtra eum Sellum filius Iabes: per-
cuſſitq. eum palam, & interfecit, regnauitq.
11 pro eo.* Reliqua autem verborum Zacha-
riæ, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro ſermo-
12 num dierum regum Iſrael?* Iſte eſt ſermo
Domini, quem locutus eſt ad Iehu, dicens:
Filij tui vſque ad quartam generationem
ſedebunt ſuper thronum Iſrael. Factumq.
13 eſt ita.* Sellum filius Iabes regnauit trige-
ſimo nono anno Azariæ regis Iuda: regna-
14 uit autem vno menſe in Samaria.* Et aſcen
dit Manahem filius Gadi de Therſa: venitq.
in Samariam, & percuſſit Sellum filium Ia-
bes in Samaria, & interfecit eum, regnauitq.
15 pro eo.* Reliqua autem verborum Sellum,
& coniuratio eius, per quam tetendit inſi-
dias, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro ſer-
16 monum dierum regum Iſrael?* Tunc per-
cuſſit Manahem Thapſam, & omnes qui
erant in ea, & terminos eius de Therſa. no-
luerant enim aperire ei: & interfecit om-
17 nes prægnantes eius, & ſcidit eas.* Anno
trigeſimo nono Azariæ regis Iuda regna-
uit Manahem filius Gadi ſuper Iſrael de-
18 cem annis in Samaria.* Fecitq. quod erat
malum coram Domino: nõ receſſit a pec-
catis Ieroboam filij Nabat, qui peccare fe-
19 cit Iſrael cunctis diebus eius.* Veniebat
Phul rex Aſſyriorum in terrã, & dabat Ma-
nahem Phul mille talenta argenti, vt eſſet
ei in auxilium, & firmaret regnum eius.
20 * Indixitq. Manahem argentum ſuper Iſrael
cunctis potentibus & diuitibus, vt daret re-
gi Aſſyriorum quinquaginta ſiclos argen-
ti per ſingulos: reuerſuſq. eſt rex Aſſyrio-
21 rum, & non eſt moratus in terra.* Reliqua
autem ſermonum Manahem, & vniuerſa
quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in Libro
22 ſermonum dierum regum Iſrael?* Et dor-
miuit Manahem cum patribus ſuis: regna-
23 uitq. Phaceia filius eius pro eo.* Anno quin
quageſimo Azariæ regis Iuda regnauit Pha-

ceia filius Manahem super Israel in Samaria biennio:*& fecit quod erat malum co- 24
ram Domino: non recessit a peccatis Ieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Israel.
*Coniurauit autem aduersus eum Phacee 25
filius Romeliæ, dux eius, & percussit eum in Samaria in turre domus regiæ iuxta Argob, & iuxta Arie, & cum eo quinquaginta viros de filijs Galaaditarum,& interfecit
eum,regnauitq. pro eo .* Reliqua auté ser- 26
monum Phaceia,& vniuersa quæ fecit,nóne hæc scripta sunt in Libro sermonū dierum regum Israel?*Anno quinquagesimo 27
secundo Azariæ regis Iuda regnauit Phacee filius Romeliæ super Israel in Samaria
viginti annis. * Et fecit quod erat malum 28
coram Domino; non recessit a peccatis Ieroboā filij Nabat,qui peccare fecit Israel.
*In diebus Phacee regis Israel venit The- 29
glathphalasar rex Assur, & cepit Aion, & Abel Domum,Maacha & Ianoe,& Cedes, & Asor, & Galaad, & Galilæam,& vniuersam Terram Nephthali: & transtulit eos in
Assyrios.* Coniurauit autem, & tetendit 30
insidias Osee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ,& percussit eum, & interfecit: regnauitq. pro eo vigesimo anno Ioa-
tham filij Oziæ.* Reliqua autem sermonū 31
Phacee, & vniuersa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum re-
gum Israel? *Anno secundo Phacee, filij 32
Romeliæ regis Israel,regnauit Ioatham fi-
lius Oziæ regis Iuda.*Viginti quinque an- 33
norum erat cum regnare cœpisset,& sedecim annis regnauit in Ierusalem: nomen matris eius Ierusa, filia Sadoc.* Fecitq. 34
quod erat placitum coram Domino: iuxta omnia,quæ fecerat Ozias pater suus,opera-
tus est. *Verumtamen excelsa non abstu- 35
lit: adhuc populus immolabat,& adolebat incensum in excelsis: ipse ædificauit por-
tam domus Domini sublimissimā.*Reliqua 36
autem sermonum Ioatham,& vniuersa quæ fecit,nonne hæc scripta sunt in Libro ver-
borum dierum regum Iuda?* In diebus il- 37
lis cœpit Dominus mittere in Iudam Rasin regem Syriæ, & Phacee filium Rome-
38 liæ. *Et dormiuit Ioatham cum patribus suis, sepultusq. est cum eis in Ciuitate Dauid patris sui, & regnauit Achaz filius eius pro eo.

CAP. XVI.

1 ANNO decimo septimo Phacee filij Romeliæ regnauit Achaz filius Ioatham
2 regis Iuda. *Viginti annorum erat Achaz cum regnare cœpisset,& sedecim annis regnauit in Ierusalem: non fecit quod erat placitum in conspectu Domini Dei sui, si-
3 cut Dauid pater eius.*sed ambulauit in via regum Israel: insuper & filium suum consecrauit, transferens per ignem secundùm idola Gentium: quæ dissipauit Dominus co
4 ram filijs Israel.* Immolabat quoque victimas,& adolebat incensum in excelsis,& in
5 collibus,& sub omni ligno frōdoso.* Tunc ascendit Rasin rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex Israel in Ierusalé ad prælian dum: cumq. obsiderent Achaz, non value-
6 runt superare eum.* In tempore illo restituit Rasin rex Syriæ,Ailam Syriæ,& eiecit Iudæos de Aila: & Idumæi venerunt in Ailam, & habitauerunt ibi vsque in diem
7 hanc.* Misit autem Achaz nuncios ad Theglathphalasar regem Assyriorum, dicens: Seruus tuus,& filius tuus ego sum: ascéde, & saluum me fac de manu regis Syriæ, & de manu regis Israel,qui cōsurrexerunt ad-
8 uersum me.* Et cum collegisset argentum & aurum,quod inueniri potuit in domo Domini, & in thesauris regis, misit regi Assy-
9 riorum munera.* Qui & acquieuit voluntati eius: ascendit enim rex Assyriorum in Damascum, & vastauit eam: & transtulit habitatores eius Cyrenen,Rasin autem in-
10 terfecit.* Perrexitq. rex Achaz in occursum Theglathphalasar regi Assyriorum in Damascum. cumq. vidisset altare Damasci, misit rex Achaz ad Vriam sacerdotem exemplar eius, & similitudinem iuxta om-
11 ne opus eius. * Extruxitq. Vrias sacerdos altare iuxta omnia, quæ præceperat rex Achaz, de Damasco, ita fecit sacerdos Vrias,donec veniret rex Achaz de Damasco.

Cumq.

*Cumq. venisset rex de Damasco, vidit al- 12
tare, & veneratus est illud: ascenditq. & im
molauit holocausta, & sacrificium suum, *& 13
libauit libamina, & fudit sanguinem pacifi-
corum, quæ obtulerat super altare. *Porro 14
altare æreum, quod erat coram Domino,
transtulit de facie templi, & de loco altaris,
& de loco templi Domini: posuitq. illud
ex latere altaris ad Aquilonem. *Præcepit 15
quoque rex Achaz Vriæ sacerdoti, dicens:
Super altare maius offer holocaustum ma-
tutinum, & sacrificium vespertinum, & ho-
locaustum regis, & sacrificium eius, & ho-
locaustum vniuersi populi terræ, & sacrifi-
cia eorum, & libamina eorum: & omnem
sanguinem holocausti, & vniuersum san-
guinem victimæ super illud effundes: alta-
re vero æreum erit paratum ad voluntatem
meam. *Fecit igitur Vrias sacerdos iuxta 16
omnia, quæ præceperat rex Achaz. *Tulit 17
autem rex Achaz cælatas bases, & luterem,
qui erat desuper: & mare deposuit de bo-
bus æreis, qui sustentabant illud, & posuit
super pauimentum stratum lapide. *Mu- 18
sach quoque sabbati, quod ædificauerat in
templo: & ingressum regis exterius con-
uertit in templum Domini propter regem
Assyriorum. *Reliqua autem verborum 19
Achaz, quæ fecit, nonne hæc scripta sunt
in Libro sermonum dierum regum Iuda?
*Dormiuitq. Achaz cum patribus suis, & 20
sepultus est cum eis in Ciuitate Dauid, &
regnauit Ezechias filius eius pro eo.

CAP. XVII.

ANNO duodecimo Achaz regis Iuda, 1
regnauit Osee filius Ela in Samaria su
per Israel nouem annis. *Fecitq. malum co 2
ram Domino: sed non sicut reges Israel, qui
ante eum fuerant. *Contra hunc ascendit 3
Salmanasar rex Assyriorum, & factus est ei
Osee seruus, reddebatq. illi tributa. *Cúq. 4
deprehendisset rex Assyriorum Osee, quòd
rebellare nitens misisset nuncios ad Sua re-
gem Ægypti, ne præstaret tributa regi As-
syriorum sicut singulis annis solitus erat,
obsedit eum, & vinctum misit in carcerem.
5 *Peruagatusq. est omnem terram: & ascen
dens Samariam, obsedit eam tribus annis.
6 *Anno autem nono Osee, cepit rex Assy-
riorum Samariam, & transtulit Israel in As-
syrios: posuitq. eos in Hala, & in Habor
iuxta fluuium Gozan, in ciuitatibus Medo-
7 rum. *Factum est enim, cum peccassent fi-
lij Israel Domino Deo suo, qui eduxerat
eos de Terra Ægypti, de manu Pharaonis
8 regis Ægypti, coluerunt deos alienos. *Et
ambulauerunt iuxta ritum Gentium, quas
consumpserat Dominus in conspectu filio-
rum Israel, & regum Israel: quia similiter
9 fecerant. *Et offenderunt filij Israel verbis
non rectis Dominum Deum suum: & ædi-
ficauerunt sibi excelsa in cunctis vrbibus
suis a Turre custodum vsque ad Ciuitatem
10 munitam. *Feceruntq. sibi statuas, & lucos
in omni colle sublimi, & subter omne li-
11 gnũ nemorosum: *& adolebant ibi incen-
sum super aras in morem Gentium, quas
transtulerat Dominus a facie eorum: fece-
runtq. verba pessima irritantes Dominum:
12 *& coluerunt immunditias, de quibus præ-
cepit eis Dominus ne facerent verbũ hoc.
13 *Et testificatus est Dominus in Israel & in
Iuda per manum omnium Prophetarum &
Videntium, dicens: Reuertimini a vijs ve-
stris pessimis, & custodite præcepta mea, &
ceremonias iuxta omnem legem, quã præ-
cepi patribus vestris: & sicut misi ad vos
in manu seruorum meorum Prophetarum.
14 *Qui non audierunt, sed indurauerunt cer-
uicem suam iuxta ceruicem patrum suorũ,
qui noluerunt obedire Domino Deo suo.
15 *Et abiecerunt legitima eius, & pactũ, quod
pepigit cum patribus eorum, & testifica-
tiones, quibus contestatus est eos: secutiq.
sunt vanitates, & vane egerunt: & secuti
sunt Gentes, quæ erant per circuitum eo-
rum, super quibus præceperat Dominus eis
16 vt non facerent sicut & illæ faciebant. *Et
dereliquerũt omnia præcepta Domini Dei
sui: feceruntq. sibi conflatiles duos vitu-
los, & lucos, & adorauerunt vniuersam mi-
17 litiam cæli: seruieruntq. Baal, *& consecra-
uerunt filios suos, & filias suas per ignem:

& diuinationibus inseruiebant,& auguriis:
& tradiderunt se vt facerent malum coram
Domino, vt irritarent eum. * Iratusq. est 18
Dominus vehementer Israeli,& abstulit eos
a conspectu suo,& non remansit nisi tribus
Iuda tantummodo. * Sed nec ipse Iuda 19
custodiuit mandata Domini Dei sui: ve-
rum ambulauit in erroribus Israel, quos
operatus fuerat. * Proiecitq. Dominus om- 20
ne semen Israel, & afflixit eos, & tradidit
eos in manu diripientium, donec proijce-
ret eos a facie sua: * ex eo iam tempore, 21
quo scissus est Israel a domo Dauid,& cō-
stituerunt sibi regem Ieroboam filium Na-
bat: separauit enim Ieroboam Israel a Do
mino, & peccare eos fecit peccatum ma-
gnum. * Et ambulauerunt filij Israel in 22
vniuersis peccatis Ieroboam quæ fecerat:
& non recesserunt ab eis, * vsque quo Do- 23
minus auferret Israel a facie sua, sicut lo-
cutus fuerat in manu omnium seruorum
suorum Prophetarum: translatusq. est Is-
rael de terra sua in Assyrios, vsque in diem
hanc. * Adduxit autem rex Assyriorum de 24
Babylone, & de Cutha, & de Auah, & de
Emath, & de Sepharuaim: & collocauit
eos in ciuitatibus Samariæ pro filijs Israel:
qui possederunt Samariam,& habitauerunt
in vrbibus eius. * Cumq. ibi habitare cœpis- 25
sent, non timebant Dominum: & immisit
in eos Dominus leones, qui interficiebant
eos. * Nunciatumq. est regi Assyriorum,& 26
dictum: Gentes, quas transtulisti, & habi-
tare fecisti in ciuitatibus Samariæ, ignorant
legitima Dei terræ: & immisit in eos Do-
minus leones, & ecce interficiunt eos, eo
quòd ignorent ritum Dei terræ. * Præce- 27
pit autem rex Assyriorum, dicens: Ducite
illuc vnum de sacerdotibus, quos inde ca-
ptiuos adduxistis, & vadat, & habitet cum
eis: & doceat eos legitima Dei terræ.
* Igitur cum venisset vnus de sacerdotibus 28
his, qui captiui ducti fuerant de Samaria,
habitauit in Bethel,& docebat eos quomo-
do colerent Dominum. * Et vnaquæque 29
Gens fabricata est deū suum: posueruntq.
eos in fanis excelsis, quæ fecerant Samari-
tæ, Gens & Gens in vrbibus suis, in quibus
30 habitabat. * Viri enim Babylonij fecerunt
Sochothbenoth: viri autem Chutæi fece-
runt Nergel: & viri de Emath fecerunt
31 Asima. * Porro Heuæi fecerunt Nebahaz
& Tharthac. Hi autem, qui erant de Se-
pharuaim, comburebant filios suos igni,
Adramelech & Anamelech dijs Sephar-
32 uaim, * & nihilominus colebāt Dominum.
Fecerunt autem sibi de nouissimis sacerdo-
tes excelsorum, & ponebant eos in fanis
33 sublimibus. * Et cum Dominum colerent,
dijs quoque suis seruiebant iuxta consue-
tudinem Gentium, de quibus translati fue-
34 rant Samariam: * vsque in præsentem diem
morem sequuntur antiquum: non timent
Dominum, neque custodiunt ceremonias
eius, iudicia, & legem, & mandatum, quod
præceperat Dominus filijs Iacob, quem co
35 gnominauit Israel: * & percusserat cum eis
pactum,& mandauerat eis, dicens: Nolite
timere deos alienos, & non adoretis eos,
neque colatis eos, & non immoletis eis:
36 * Sed Dominum Deum vestrum, qui eduxit
vos de Terra Ægypti in fortitudine ma-
gna,& in brachio extento, ipsum timete,
37 & illum adorate, & ipsi immolate. * Cere-
monias quoque,& iudicia,& legem,& man
datum, quod scripsit vobis, custodite vt fa-
ciatis cunctis diebus: & non timeatis deos
38 alienos. * Et pactum, quod percussit vobis-
cum, nolite obliuisci: nec colatis deos a-
39 lienos, * sed Dominum Deum vestrum ti-
mete, & ipse eruet vos de manu omnium
40 inimicorum vestrorum. * Illi vero non au-
dierunt, sed iuxta consuetudinem suam
41 pristinam perpetrabant. * Fuerunt igitur
Gentes istæ timentes quidem Dominum,
sed nihilominus & idolis suis seruientes:
nam & filij eorum, & nepotes, sicut fece-
runt patres sui, ita faciunt vsque in
præsentem diem.

CAP. XVIII.

1 ANNO tertio Osee filij Ela regis Israel,
regnauit Ezechias filius Achaz regis
2 Iuda. * Vigintiquinque annorum erat, cum
regnare

regnare cœpisset: & vigintinouem annis re-
gnauit in Ierusalem: nomē matris eius Abi
filia Zachariæ.* Fecitq. quod erat bonum 3
coram Domino, iuxta omnia quæ fecerat
Dauid pater eius.* Ipse dissipauit excelsa,& 4
contriuit statuas, & succidit lucos, confre-
gitq. serpentem æneum, quem fecerat Moy
ses: siquidem vsque ad illud tempus filij Is-
rael adolebant ei incensum: vocauitq. no-
men eius Nohestan.* In Domino Deo Is- 5
rael sperauit: itaque post eum non fuit si-
milis ei de cunctis regibus Iuda, sed neque
in his, qui ante eum fuerunt:* & adhæsit 6
Domino, & non recessit a vestigijs eius, fe-
citq. mandata eius, quæ præceperat Domi-
nus Moysi.* Vnde & erat Dominus cum 7
eo, & in cunctis, ad quæ procedebat, sapien-
ter se agebat. Rebellauit quoque contra
regem Assyriorum, & non seruiuit ei.* Ipse 8
percussit Philisthæos vsque ad Gazam, &
omnes terminos eorum, a Turre custodum
vsque ad Ciuitatem munitam.* Anno quar 9
to regis Ezechiæ, qui erat annus septimus
Osee filij Ela regis Israel, ascendit Salma-
nasar rex Assyriorum in Samariam, & op-
pugnauit eam,* & cepit. Nam post annos 10
tres, anno sexto Ezechiæ, id est nono anno
Osee regis Israel, capta est Samaria:* & trā- 11
stulit rex Assyriorum Israel in Assyrios, col-
locauitq. eos in Hala, & in Habor fluuijs
Gozan in ciuitatibus Medorum:* quia non 12
audierunt vocem Domini Dei sui, sed præ-
tergressi sunt pactum eius: omnia, quæ præ-
ceperat Moyses seruus Domini, non audie-
runt, neque fecerunt.* Anno quartodecimo 13
regis Ezechiæ, ascendit Sennacherib rex
Assyriorum ad vniuersas ciuitates Iuda mu
nitas: & cepit eas.* Tunc misit Ezechias 14
rex Iuda nuncios ad regem Assyriorum in
Lachis, dicēs: Peccaui, recede a me: & om-
ne, quod imposueris mihi, feram. Indixit
itaque rex Assyriorum Ezechiæ regi Iudæ
trecenta talenta argenti, & triginta talenta
auri.* Deditq. Ezechias omne argentum 15
quod repertum fuerat in domo Domini, &
in thesauris regis.* In tempore illo con- 16
fregit Ezechias valuas templi Domini, &
laminas auri, quas ipse affixerat, & dedit
17 eas regi Assyriorum.* Misit autem rex As-
syriorum Tharthan, & Rabsaris, & Rabsa-
cen de Lachis ad regem Ezechiam cum
manu valida Ierusalem: qui cum ascendis-
sent, venerunt Ierusalem, & steterunt iuxta
aquæductum piscinæ superioris, quæ est in
18 via Agrifullonis.* Vocaueruntq. regem:
egressus est autem ad eos Eliacim filius Hel-
ciæ præpositus domus, & Sobna scriba, &
19 Ioahe filius Asaph a commentarijs.* Di-
xitq. ad eos Rabsaces: Loquimini Ezechiæ:
Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum:
20 Quæ est ista fiducia, qua niteris?* Forsitan
inisti consilium, vt prepares te ad prœlium.
21 In quo confidis, vt audeas rebellare?* an
speras in baculo arundineo atque confra-
cto Ægypto, super quem, si incubuerit ho-
mo, comminutus ingredietur manum eius,
& perforabit eam? sic est Pharao rex Ægy-
22 pti omnibus, qui confidunt in se.* Quòd si
dixeritis mihi: In Domino Deo nostro ha-
bemus fiduciam: nônne iste est, cuius ab-
stulit Ezechias excelsa & altaria: & præce-
pit Iudæ & Ierusalem: Ante altare hoc ado-
23 rabitis in Ierusalem?* Nunc igitur transite
ad dominum meum regem Assyriorum, &
dabo vobis duo millia equorum, & videte
24 an habere valeatis ascensores eorum.* Et
quo modo potestis resistere ante vnum sa-
trapam de seruis domini mei minimis? An
fiduciam habes in Ægypto propter currus
25 & equites?* Numquid sine Domini volun-
tate ascendi ad locum istum, vt demolirer
eum? Dominus dixit mihi: Ascende ad ter-
26 ram hanc, & demolire eam.* Dixerunt au-
tem Eliacim filius Helciæ, & Sobna, &
Ioahe Rabsaci: Precamur vt loquaris no-
bis seruis tuis Syriace: siquidem intelligi-
mus hanc linguam: & non loquaris nobis
Iudaice, audiente populo, qui est super mu-
27 rum.* Responditq. eis Rabsaces, dicens:
Numquid ad dominum tuum, & ad te mi-
sit me dominus meus, vt loquerer sermones
hos, & non potius ad viros, qui sedent su-
per murum, vt comedant stercora sua, &
28 bibāt vrinam suā vobiscum?* Stetit itaque

Rabsa-

Rabsaces, & exclamauit voce magna Iu-
daice, & ait: Audite verba regis magni, re-
gis Assyriorum. *Hæc dicit rex: Non vos 29
seducat Ezechias: non enim poterit eruere
vos de manu mea. *Neque fiduciam vobis 30
tribuat super Dominum, dicens: Eruens li-
berabit nos Dominus, & non tradetur ci-
uitas hæc in manu regis Assyriorum. *No- 31
lite audire Ezechiam. Hæc enim dicit rex
Assyriorum: Facite mecum quod vobis est
vtile, & egredimini ad me: & comedet vnus-
quisque de vinea sua, & de ficu sua: & bibe-
tis aquas de cisternis vestris, *donec veniam, 32
& transferam vos in terram, quæ similis est
terræ vestræ, in terram fructiferam, & ferti-
lem vini, terram panis & vinearum, terram
oliuarum, & olei ac mellis, & viuetis, & non
moriemini. Nolite audire Ezechiam, qui
vos decipit, dicens: Dominus liberabit nos.
*Numquid liberauerunt dij Gentium ter- 33
ram suam de manu regis Assyriorum? *Vbi 34
est Deus Emath, & Arphad? vbi est Deus
Sepharuaim, Ana, & Aua? numquid libe-
rauerunt Samariam de manu mea? *Qui- 35
nam illi sunt in vniuersis dijs terrarum, qui
eruerunt regionem suam de manu mea vt
possit eruere Dominus Ierusalem de manu
mea? *Tacuit itaque populus, & non re- 36
spondit ei quidquam: siquidem præceptũ
regis acceperant vt non responderent ei.
*Venitq. Eliacim filius Helciæ, præpositus 37
domus, & Sobna scriba, & Ioahe filius
Asaph a commentarijs ad Ezechiam scis-
sis vestibus, & nunciauerunt ei verba
Rabsacis.

CAP. XIX.

QVAE cum audisset Ezechias rex, sci- 1
dit vestimenta sua, & opertus est sac-
co, ingressusq. est domum Domini. *Et mi- 2
sit Eliacim præpositum domus, & Sobnam
scribam, & senes de sacerdotibus opertos
saccis, ad Isaiam prophetam filium Amos.
*Qui dixerunt: Hæc dicit Ezechias: Dies 3
tribulationis, & increpationis, & blasphe-
miæ dies iste: venerunt filij vsque ad partũ,
& vires nõ habet parturiens. *Si forte audiat 4
Dominus Deus tuus vniuersa verba Rabsa-
cis, quem misit rex Assyriorum dominus
suus, vt exprobraret Deum viuentem, &
argueret verbis, quæ audiuit Dominus Deus
tuus: & fac orationem pro reliquijs, quæ re-
5 pertæ sunt. *Venerunt ergo serui regis Eze-
6 chiæ ad Isaiam. *Dixitq. eis Isaias: Hæc di-
cetis domino vestro: Hæc dicit Dominus:
Noli timere a facie sermonum, quos audi-
sti, quibus blasphemauerunt pueri regis As-
7 syriorum me. *Ecce, ego immittam ei spi-
ritum, & audiet nuncium, & reuertetur in
terram suam, & deijciam eum gladio in ter-
8 ra sua. *Reuersus est ergo Rabsaces, & in-
uenit regem Assyriorũ expugnantem Lob-
nam: Audierat enim quòd recessisset de La-
9 chis. *Cumq. audisset de Tharaca rege Æ-
thiopiæ, dicentes: Ecce, egressus est vt pu-
gnet aduersum te: & iret contra eum, misit
10 nuncios ad Ezechiam, dicens: *Hæc dicite
Ezechiæ regi Iuda: Non te seducat Deus
tuus, in quo habes fiduciam: neque dicas:
Non tradetur Ierusalem in manus regis As-
11 syriorum. *Tu enim ipse audisti quæ fece-
runt reges Assyriorum vniuersis terris, quo
modo vastauerunt eas: num ergo solus po-
12 teris liberari? *Numquid liberauerunt dij
Gentium singulos, quos vastauerunt patres
mei, Gozan videlicet, & Haran, & Reseph,
13 & filios Eden, qui erant in Thelassar? *Vbi
est rex Emath, & rex Arphad, & rex ciui-
14 tatis Sepharuaim, Ana, & Aua? *Itaque
cum accepisset Ezechias litteras de manu
nunciorum, & legisset eas, ascendit in do-
mum Domini, & expandit eas coram Do-
15 mino, *& orauit in conspectu eius, dicens:
Domine Deus Israel, qui sedes super che-
rubim, tu es Deus solus regum omnium
16 terræ: tu fecisti cælum & terram. *Inclina
aurem tuam, & audi: aperi Domine oculos
tuos, & vide: audi omnia verba Sennache-
rib, qui misit vt exprobraret nobis Deum
17 viuentem. *Vere Domine dissipauerunt re-
ges Assyriorum Gentes, & terras omnium.
18 *Et miserunt deos eorum in ignem: non
enim erant dij, sed opera manuum homi-
num ex ligno & lapide, & perdiderunt eos.

19 *Nunc igitur Domine Deus noster, saluos
nos fac de manu eius, vt sciant omnia re-
gna terræ, quia tu es Dominus Deus solus.
20 *Misit autem Isaias filius Amos ad Eze-
chiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus
Israel: Quæ deprecatus es me super Senna-
cherib rege Assyriorum, audiui. *Iste est ser- 21
mo, quẽ locutus est Dominus de eo: Spre-
uit te, & subsannauit te virgo filia Sion: post
tergum tuum caput mouit, filia Ierusalem.
*Cui exprobrasti, & quem blasphemasti? 22
contra quem exaltasti vocem tuam, & ele-
uasti in excelsum oculos tuos? contra san-
ctum Israel. *Per manum seruorum tuorum 23
exprobrasti Domino, & dixisti: In multitu-
dine curruum meorum ascẽdi excelsa mon
tium in summitate Libani, & succidi subli-
mes cedros eius, & electas abietes illius. Et
ingressus sum vsque ad terminos eius, &
saltum carmeli eius * ego succidi. Et bibi 24
aquas alienas, & siccaui vestigijs pedũ meo-
rum omnes aquas clausas. *Numquid non 25
audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus
antiquis plasmaui illud, & nunc adduxi:
eruntq. in ruinam collium pugnantium ci-
uitates munitæ. * Et qui sedent in eis, hu- 26
miles manu, contremuerunt & cõfusi sunt,
facti sunt velut fœnum agri, & virens her-
ba tectorum, quæ arefacta est antequam ve-
niret ad maturitatem. *Habitaculum tuum, 27
& egressum tuum, & introitum tuum, &
viam tuam ego præsciui, & furorem tuum
contra me. *Insanisti in me, & superbia tua 28
ascendit in aures meas: ponam itaque cir-
culum in naribus tuis, & camum in labijs
tuis, & reducam te in viam, per quam veni-
sti. * Tibi autem Ezechia hoc erit signum: 29
Comede hoc anno quæ repereris: in secun
do autem anno, quæ sponte nascuntur:
porro in tertio anno seminate & metite:
plantate vineas, & comedite fructum ea-
rum. * Et quodcumque reliquum fuerit de 30
domo Iuda, mittet radicem deorsum, & fa-
ciet fructum sursum. *De Ierusalem quippe 31
egredientur reliquiæ, & quod saluetur de
monte Sion: zelus Domini exercituum fa-
ciet hoc. * Quam ob rem hæc dicit Domi- 32
nus de rege Assyriorum: Non ingredietur
vrbem hanc, nec mittet in eam sagittam,
nec occupabit eam clypeus, nec circum-
33 dabit eam munitio. * Per viam, qua venit, re-
uertetur: & ciuitatem hanc non ingredie-
34 tur, dicit Dominus. *Protegamq. vrbem
hanc, & saluabo eam propter me, & propter
35 Dauid seruum meum. * Factum est igitur
in nocte illa, venit Angelus Domini, & per-
cussit in castris Assyriorum centum octogin
taquinque millia. Cumq. diluculo surre-
xisset, vidit omnia corpora mortuorum:
36 & recedens abijt, * & reuersus est Senna-
cherib rex Assyriorum, & mansit in Niniue.
37 *Cumq. adoraret in templo Nesroch deum
suum, Adramelech & Sarasar filij eius per-
cusserunt eum gladio, fugeruntq. in terram
Armeniorum, & regnauit Asarhaddon fi-
lius eius pro eo.

CAP. XX.

1 IN diebus illis ægrotauit Ezechias vsque
ad mortem: & venit ad eum Isaias filius
Amos, propheta, dixitq. ei: Hæc dicit Do-
minus Deus: Præcipe domui tuæ: morie-
2 ris enim tu, & non viues. * Qui conuertit
faciem suam ad parietem, & orauit Domi-
3 num, dicens: * Obsecro Domine, memento
quæso quomodo ambulauerim coram te
in veritate, & in corde perfecto, & quod
placitum est coram te, fecerim. Fleuit ita-
4 que Ezechias fletu magno. *Et antequam
egrederetur Isaias mediam partem atrij, fa-
5 ctus est sermo Domini ad eum, dicẽs: *Re-
uertere, & dic Ezechiæ duci populi mei:
Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui:
Audiui orationem tuam, & vidi lacrymas
tuas: & ecce sanaui te, die tertio ascendes
6 templum Domini. * Et addam diebus tuis
quindecim annos: sed & de manu regis
Assyriorum liberabo te, & ciuitatem hanc,
& protegam vrbem istam propter me, &
7 propter Dauid seruum meum. * Dixitq.
Isaias: Afferte massam ficorum. Quam cum
attulissent, & posuissent super hulcus eius,
8 curatus est. * Dixerat autem Ezechias ad
Isaiam: Quod erit signum, quia Dominus
me

me sanabit,& quia ascensurus sum die ter-
tia templum Domini? *Cui ait Isaias: Hoc 9
erit signum a Domino, quòd facturus sit
Dominus sermonem, quem locutus est: Vis
vt ascendat vmbra decem lineis, an vt re-
uertatur totidē gradibus? *Et ait Ezechias: 10
Facile est, vmbram crescere decem lineis:
nec hoc volo vt fiat, sed vt reuertatur re-
trorsum decem gradibus. *Inuocauit itaque 11
Isaias propheta Dominum, & reduxit vm-
bram per lineas, quibus iam descenderat
in horologio Achaz, retrorsum decem gra-
dibus. *In tempore illo misit Berodach Ba- 12
ladan, filius Baladan, rex Babyloniorum
litteras & munera ad Ezechiam: audierat
enim quòd ægrotasset Ezechias. *Lætatus 13
est autem in aduentu eorum Ezechias, &
ostendit eis domum aromatum, & aurum
& argentum, & pigmenta varia, vnguenta
quoque, & domum vasorum suorum, &
omnia quæ habere poterat in thesauris suis.
Non fuit quod non monstraret eis Ezechias
in domo sua, & in omni potestate sua. *Ve- 14
nit autem Isaias propheta ad regem Eze-
chiam, dixitq. ei: Quid dixerunt viri isti?
aut vnde venerunt ad te? Cui ait Ezechias:
De terra longinqua venerunt ad me de Ba-
bylone. *At ille respondit: Quid viderunt 15
in domo tua? Ait Ezechias: Omnia quæ-
cumque sunt in domo mea, viderunt: ni-
hil est quod non monstrauerim eis in the-
sauris meis. *Dixit itaque Isaias Ezechiæ: 16
Audi sermonē Domini: *Ecce dies venient, 17
& auferentur omnia, quæ sunt in domo tua,
& quæ cōdiderunt patres tui vsque in diem
hanc, in Babylonem: non remanebit quid-
quam, ait Dominus. *Sed & de filijs tuis 18
qui egredientur ex te, quos generabis, tol-
lentur, & erunt eunuchi in palatio regis Ba-
bylonis. *Dixit Ezechias ad Isaiam: Bonus 19
sermo Domini, quem locutus es: sit pax &
veritas in diebus meis. *Reliqua autem ser- 20
monum Ezechiæ, & omnis fortitudo eius,
& quomodo fecerit piscinam, & aquædu-
ctum, & introduxerit aquas in ciuitatem,
nonne hæc scripta sunt in Libro sermo-
num dierum regum Iuda? *Dormiuitq. 21
Ezechias cum patribus suis, & regnauit Ma-
nasses filius eius pro eo.

CAP. XXI.

1 DVODECIM annorum erat Manasses
cum regnare cœpisset, & quinquagin-
ta quinque annis regnauit in Ierusalem:
2 nomen matris eius Haphsiba. *Fecitq. ma-
lum in conspectu Domini, iuxta idola Gen-
tium, quas deleuit Dominus a facie filio-
3 rum Israel. *Conuersusq. est, & ædificauit
excelsa, quæ dissipauerat Ezechias pater
eius: & erexit aras Baal, & fecit lucos sicut
fecerat Achab rex Israel, & adorauit omnē
4 militiā cæli, & coluit eam. *Extruxitq. aras
in domo Domini, de qua dixit Dominus:
5 In Ierusalem ponam nomen meum. *Et
extruxit altaria vniuersæ militiæ cęli in duo-
6 bus atrijs templi Domini. *Et traduxit fi-
lium suum per ignem: & ariolatus est, &
obseruauit auguria, & fecit pythones, &
aruspices multiplicauit, vt faceret malum
7 coram Domino, & irritaret eum. *Posuit
quoque idolum luci, quem fecerat in tem-
plo Domini, super quod locutus est Do-
minus ad Dauid, & ad Salomonem filium
eius: In templo hoc, & in Ierusalem, quam
elegi de cunctis tribubus Israel, ponam no-
8 men meum in sempiternum. *Et vltra non
faciam commoueri pedem Israel de terra,
quam dedi patribus eorum: si tamen cu-
stodierint opere omnia quæ præcepi eis, &
vniuersam legem, quam mandauit eis ser-
9 uus meus Moyses. *Illi vero non audie-
runt: sed seducti sunt a Manasse, vt face-
rent malum super Gentes, quas contriuit
10 Dominus a facie filiorum Israel. *Locu-
tusq. est Dominus in manu seruorum suo-
11 rum Prophetarum, dicens: *Quia fecit Ma-
nasses rex Iuda abominationes istas pessi-
mas, super omnia quæ fecerunt Amorrhæi
ante eum, & peccare fecit etiam Iudam in
12 immunditijs suis: *propterea hæc dicit Do-
minus Deus Israel: Ecce ego inducam ma-
la super Ierusalem & Iudam: vt quicum-
que audierit, tinniant ambæ aures eius.
13 *Et extendam super Ierusalem funiculum
Samariæ,

Samariæ, & pondus domus Achab: & de-
lebo Ierusalem, sicut deleri solent tabulæ:
& delens vertam, & ducam crebrius stylum
super faciem eius. *Dimittam vero reliquias 14
hereditatis meæ, & tradam eas in manus
inimicorum eius: eruntq. in vastitatem, &
in rapinam cūctis aduersarijs suis: *eo quòd 15
fecerint malum coram me, & perseuerauerint irritantes me, ex die qua egressi sunt
patres eorum ex Ægypto, vsque ad hanc
diem. *Insuper & sanguinem innoxium 16
fudit Manasses multum nimis, donec impleret Ierusalem vsque ad os: absque peccatis suis, quibus peccare fecit Iudam, vt
faceret malum coram Domino. *Reliqua 17
autem sermonum Manasse, & vniuersa quæ
fecit, & peccatum eius, quod peccauit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Iuda? *Dormiuitq. Manasses 18
cum patribus suis, & sepultus est in horto
domus suæ, in horto Oza: & regnauit Amon
filius eius pro eo. *Viginti duorum anno- 19
rum erat Amon cū regnare cœpisset: duobus quoque annis regnauit in Ierusalem:
nomen matris eius Messalemeth filia Harus
de Ieteba. *Fecitq. malum in conspectu Do 20
mini, sicut fecerat Manasses pater eius.
*Et ambulauit in omni via, per quam am- 21
bulauerat pater eius: seruiuitq. immunditijs, quibus seruierat pater eius, & adorauit eas, *& dereliquit Dominum Deum pa- 22
trum suorum, & non ambulauit in via Domini. *Tetenderuntq. ei insidias serui sui, 23
& interfecerunt regem in domo sua. *Per- 24
cussit autem populus terræ omnes, qui coniurauerant contra regem Amon: & constituerunt sibi regem Iosiam filium eius pro
eo. *Reliqua autem sermonum Amon quæ 25
fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierū regum Iuda? *Sepelieruntq. 26
eum in sepulchro suo, in horto Oza: &
regnauit Iosias filius eius pro eo.

CAP. XXII.

OCTO annorum erat Iosias cum regna- 1
re cœpisset, triginta & vno anno regnauit in Ierusalem: nomen matris eius Idi-
2 da, filia Hadaia de Besecath. *Fecitq. quod
placitum erat coram Domino, & ambulauit per omnes vias Dauid patris sui: non
declinauit ad dexteram, siue ad sinistram.
3 *Anno autem octauo decimo regis Iosiæ,
misit rex Saphan filium Aslia, filij Messulam
4 scribam templi Domini, dicens ei: *Vade
ad Helciam sacerdotem magnum, vt confletur pecunia, quæ illata est in templum
Domini, quam collegerunt ianitores tem-
5 pli a populo, *deturq. fabris per præpositos
domus Domini; qui & distribuant eam his
qui operātur in templo Domini, ad instau-
6 randa sartatecta templi: *tignarijs videlicet & cæmentarijs, & ijs, qui interrupta cōponunt: & vt emantur ligna, & lapides de
lapicidinis ad instaurandum templum Do-
7 mini. *Verumtamen non supputetur eis argentum quod accipiunt, sed in potestate
8 habeant, & in fide. *Dixit autem Helcias
pontifex ad Saphan scribam: Librum Legis reperi in domo Domini: deditq. Helcias
9 volumen Saphan, qui & legit illud. *Venit quoque Saphan scriba ad regem, & renunciauit ei quod præceperat, & ait: Conflauerunt serui tui pecuniam, quæ reperta
est in domo Domini: & dederunt vt distribueretur fabris a præfectis operum templi
10 Domini. *Narrauit quoque Saphan scriba
regi, dicens: Librum dedit mihi Helcias sacerdos. Quem cum legisset Saphan coram
11 rege, *& audisset rex verba Libri Legis Do
12 mini, scidit vestimenta sua, *Et præcepit
Helciæ sacerdoti, & Ahicam filio Saphan,
& Achobor filio Micha, & Saphan scribæ,
13 & Asaiæ seruo regis, dicens: *Ite & consulite Dominum super me, & super populo,
& super omni Iuda, de verbis voluminis
istius, quod inuentum est: magna enim ira
Domini succensa est contra nos: quia non
audierunt patres nostri verba Libri huius,
vt facerent omne quod scriptum est nobis.
14 *Ierunt itaque Helcias sacerdos, & Ahicam, & Achobor, & Saphan, & Asaia ad
Holdam prophetidem vxorem Sellum filij
Thecuæ, filij Araas custodis vestium, quæ
habitabat in Ierusalem in Secūda: locutiq.

sunt ad eam .* Et illa respondit eis : Hæc 15
dicit Dominus Deus Israel : Dicite viro, qui
misit vos ad me :* Hæc dicit Dominus : Ec- 16
ce, ego adducam mala super locum istum,
& super habitatores eius, omnia verba Le-
gis quæ legit rex Iuda :* quia dereliquerunt 17
me, & sacrificauerunt dijs alienis, irritan-
tes me in cunctis operibus manuum sua-
rum : & succendetur indignatio mea in lo-
co hoc, & non extinguetur .* Regi autem 18
Iuda, qui misit vos vt consuleretis Domi-
num, sic dicetis : Hæc dicit Dominus Deus
Israel : Pro eo quòd audisti verba volumi-
nis,* & perterritum est cor tuum, & humi- 19
liatus es coram Domino, auditis sermoni-
bus contra locum istum, & habitatores
eius, quòd videlicet fierent in stuporem
& in maledictum : & scidisti vestimenta
tua, & fleuisti coram me, & ego audiui, ait
Dominus :* idcirco colligam te ad patres 20
tuos, & colligéris ad sepulchrum tuum in
pace, vt non videant oculi tui omnia mala
quæ inducturus sum super locum istum.

CAP. XXIII.

ET renunciauerunt regi quod dixerat. 1
Qui misit : & congregati sunt ad eum
omnes senes Iuda & Ierusalé .* Ascenditq. 2
rex templum Domini, & omnes viri Iuda,
vniuersiq. qui habitabant in Ierusalem cum
eo sacerdotes & prophetæ, & omnis popu-
lus a paruo vsque ad magnum : legitq. cun-
ctis audientibus omnia verba libri fœderis,
qui inuentus est in domo Domini .* Ste- 3
titq. rex super gradum : & fœdus percus-
sit coram Domino, vt ambularent post
Dominum, & custodirent præcepta eius,
& testimonia, & ceremonias in omni cor-
de, & in tota anima, & suscitarent verba
fœderis huius, quæ scripta erant in libro
illo : acquieuitq. populus pacto .* Et præ- 4
cepit rex Helciæ pontifici, & sacerdotibus
secundi ordinis, & ianitoribus, vt proijce-
rent de templo Domini omnia vasa, quæ
facta fuerant Baal, & in luco, & vniuersæ
militiæ cæli : & combussit ea foris Ierusa-
lem in Conualle cedron, & tulit puluerem
5 eorum in Bethel .* Et deleuit aruspices,
quos posuerant reges Iuda ad sacrifican-
dum in excelsis per ciuitates Iuda, & in cir-
cuitu Ierusalem : & eos, qui adolebant in-
censum Baal, & Soli, & Lunæ, & duode-
6 cim signis, & omni militiæ cæli .* Et ef-
ferri fecit lucum de domo Domini foras
Ierusalem in Conualle cedron, & combus-
sit eum ibi, & redegit in puluerem, & pro-
7 iecit super sepulchra vulgi .* Destruxit
quoque ædiculas effeminatorum, quæ erãt
in domo Domini, pro quibus mulieres te-
8 xebant quasi domunculas luci .* Congre-
gauitq. omnes sacerdotes de ciuitatibus Iu-
da : & contaminauit excelsa, vbi sacrifica-
bant sacerdotes de Gabaa vsque Bersabee :
& destruxit aras portarum in introitu ostij
Iosue principis ciuitatis, quod erat ad si-
9 nistram portæ ciuitatis .* Verumtamen non
ascendebãt sacerdotes excelsorum ad alta-
re Domini in Ierusalem : sed tantum come-
debant azyma in medio fratrum suorum.
10 * Contaminauit quoque Topheth, quod est
in Conualle filij Ennom : vt nemo conse-
craret filium suum aut filiam per ignem,
11 Moloch .* Abstulit quoque equos, quos de-
derant reges Iuda, Soli, in introitu templi
Domini iuxta exedram Nathan melech eu-
nuchi, qui erat in Pharurim : currus autem
12 Solis combussit igni .* Altaria quoque, quæ
erant super tecta cœnaculi Achaz, quæ fe-
cerant reges Iuda, & altaria quæ fecerat
Manasses in duobus atrijs templi Domini,
destruxit rex : & cucurrit inde, & dispersit
cinerem eorum in Torrentem cedron.
13 * Excelsa quoque, quæ erant in Ierusalem
ad dexteram partem Montis offensionis,
quæ ædificauerat Salomon rex Israel Asta-
roth idolo Sidoniorum, & Chamos offen-
sioni Moab, & Melchom abominationi fi-
14 liorum Ammon, polluit rex .* Et contriuit
statuas, & succidit lucos : repleuitq. loca
15 eorum ossibus mortuorum .* Insuper & al-
tare, quod erat in Bethel, & excelsum, quod
fecerat Ieroboam filius Nabat, qui pec-
care fecit Israel : & altare illud, & excelsum
destruxit, atque combussit, & comminuit
in

in puluerem, succenditq. etiam lucum.*Et 16
conuersus Iosias, vidit ibi sepulchra, quæ
erant in monte: misitq. & tulit ossa de sepul
chris, & combussit ea super altare, & polluit
illud iuxta verbum Domini, quod locutus
est vir Dei, qui prædixerat verba hæc.*Et 17
ait: Quis est titulus ille, quem video? Re-
sponderuntq. ei ciues vrbis illius: Sepul-
chrum est hominis Dei, qui venit de Iuda,
& prædixit verba hæc, quæ fecisti super al-
tare Bethel.* Et ait: Dimittite eum, nemo 18
commoueat ossa eius. Et intacta manserũt
ossa illius cum ossibus prophetæ, qui vene-
rat de Samaria.* Insuper & omnia fana 19
excelsorum, quæ erant in ciuitatibus Sa-
mariæ, quæ fecerant reges Israel ad irritan
dum Dominum, abstulit Iosias: & fecit eis
secundum omnia opera, quæ fecerat in Be-
thel.* Et occidit vniuersos sacerdotes ex- 20
celsorum, qui erãt ibi super altaria: & com-
bussit ossa humana super ea: reuersusq. est
Ierusalem.* Et præcepit omni populo, di- 21
cens: Facite Phase Domino Deo vestro, se-
cundum quod scriptum est in libro fœde-
ris huius.*Nec enim factum est Phase tale 22
a diebus iudicum, qui iudicauerunt Israel,
& omnium dierum regum Israel, & regum
Iuda,* sicut in octauo decimo anno regis 23
Iosiæ factum est Phase istud Domino in Ie-
rusalem.* Sed & pythones, & ariolos, & fi- 24
guras idolorum, & immunditias, & abomi-
nationes, quæ fuerant in terra Iuda & Ieru-
salem, abstulit Iosias: vt statueret verba le-
gis, quæ scripta sunt in Libro, quem inuenit
Helcias sacerdos in templo Domini.*Simi- 25
lis illi non fuit ante eum rex, qui reuertere-
tur ad Dominum in omni corde suo, & in
tota anima sua, & in vniuersa virtute sua
iuxta omnem legẽ Moysi: neque post eum
surrexit similis illi.*Verumtamen non est 26
auersus Dominus ab ira furoris sui magni,
quo iratus est furor eius contra Iudã: pro-
pter irritationes, quibus prouocauerat eum
Manasses.*Dixit itaque Dominus: Etiam 27
Iudam auferam a facie mea, sicut abstuli
Israel: & proijciam ciuitatem hanc, quam
elegi Ierusalem, & domum, de qua dixi: Erit
28 nomen meum ibi.*Reliqua autem sermo-
num Iosiæ, & vniuersa quæ fecit, nonne hæc
scripta sunt in Libro verborum dierum re-
29 gum Iuda?*In diebus eius ascendit Pharao
Nechao rex Ægypti, contra regem Assyrio-
rum ad flumen Euphratem: & abijt Iosias
rex in occursum eius: & occisus est in Ma-
30 geddo, cum vidisset eum.*Et portauerunt
eum serui sui mortuũ de Mageddo: & per-
tulerunt in Ierusalem, & sepelierunt eum in
sepulchro suo. Tulitq. populus terræ Ioa-
chaz filium Iosiæ: & vnxerunt eum, & con
31 stituerunt eum regem pro patre suo.*Vi-
ginti trium annorum erat Ioachaz cum re-
gnare cœpisset, & tribus mensibus regnauit
in Ierusalẽ: nomen matris eius Amital, filia
32 Ieremiæ, de Lobna.*Et fecit malum coram
Domino, iuxta omnia quæ fecerant patres
33 eius.*Vinxitq. eum Pharao Nechao in Re-
bla, quæ est in terra Emath, ne regnaret in
Ierusalem: & imposuit mulctam terræ cen-
34 tum talentis argenti, & talento auri.*Re-
gemq. constituit Pharao Nechao Eliacim
filium Iosiæ pro Iosia patre eius: vertitq.
nomen eius Ioakim. porro Ioachaz tulit,
& duxit in Ægyptum, & mortuus est ibi.
35 *Argentum autem, & aurum dedit Ioakim
Pharaoni cum indixisset terræ per singulos,
vt conferretur iuxta præceptum Pharaonis:
& vnumquemque iuxta vires suas exegit,
tam argentum quàm aurum de populo ter-
36 ræ: vt daret Pharaoni Nechao.*Viginti-
quinque annorum erat Ioakim cum regna-
re cœpisset: & vndecim annis regnauit in
Ierusalem: nomen matris eius Zebida filia
37 Phadaia de Ruma.*Et fecit malum coram
Domino iuxta omnia, quæ fecerant patres
eius.

CAP. XXIIII.

1 IN diebus eius ascendit Nabuchodono-
sor rex Babylonis, & factus est ei Ioakim
seruus tribus annis: & rursum rebellauit cõ-
2 tra eum.* Immisitq. ei Dominus latrũculos
Chaldæorum, & latrunculos Syriæ, & latrũ-
culos Moab, & latrunculos filiorũ Ammon:
& immisit eos in Iudam, vt disperderent eũ,

iuxta verbum Domini,quod locutus fuerat
per seruos suos prophetas.*Factum est au- 3
tem hoc per verbum Domini contra Iudã,
vt auferret eum coram se propter peccata
Manasse vniuersa quæ fecit,*& propter san 4
guinem innoxium,quem effudit,& imple-
uit Ierusalem cruore innocentium: & ob
hanc rem noluit Dominus propitiari.*Re- 5
liqua autem sermonum Ioakim,& vniuersa
quæ fecit,nonne hæc scripta sunt in Libro
sermonum dierum regum Iuda? Et dormi-
uit Ioakim cum patribus suis:* & regnauit 6
Ioachin filius eius pro eo.* Et vltra non 7
addidit rex Ægypti,vt egrederetur de terra
sua: tulerat enim rex Babylonis a riuo Æ-
gypti vsque ad fluuium Euphraten,omnia
quæ fuerant regis Ægypti.*Decem & octo 8
annorum erat Ioachin cum regnare cœpis-
set,& tribus mensibus regnauit in Ierusalẽ:
nomen matris eius Nohesta filia Elnathan
de Ierusalem.* Et fecit malum coram Do- 9
mino, iuxta omnia quæ fecerat pater eius.
*In tempore illo ascenderunt serui Nabu- 10
chodonosor regis Babylonis in Ierusalem,
& circumdata est vrbs munitionibus.*Ve- 11
nitq. Nabuchodonosor rex Babylonis ad
ciuitatem cum seruis suis vt oppugnarent
eam.*Egressusq. est Ioachin rex Iuda ad re- 12
gem Babylonis,ipse & mater eius,& serui
eius,& principes eius,& eunuchi eius:& su-
scepit eum rex Babylonis anno octauo re-
gni sui.*Et protulit inde omnes thesauros 13
domus Domini,& thesauros domus regiæ:
& concidit vniuersa vasa aurea,quæ fecerat
Salomon rex Israel in templo Domini iuxta
verbum Domini.* Et transtulit omnem 14
Ierusalem,& vniuersos principes,& omnes
fortes exercitus,decem millia, in captiui-
tatem: & omnem artificem & clusorem:
nihilq. relictum est, exceptis pauperibus
populi terræ.* Transtulit quoque Ioachin 15
in Babylonem,& matrem regis,& vxores
regis, & eunuchos eius: & iudices terræ
duxit in captiuitatem de Ierusalem in Ba-
bylonem.* Et omnes viros robustos, se- 16
ptem millia,& artifices,& clusores mille,
omnes viros fortes & bellatores: duxitq.
eos rex Babylonis captiuos in Babylonem.
17 * Et constituit Matthaniam patruum eius
pro eo: imposuitq. nomen ei Sedeciam.
18 *Vigesimũ & primum annum ætatis habe-
bat Sedecias cum regnare cœpisset, & vn-
decim annis regnauit in Ierusalem: nomen
matris eius erat Amital, filia Ieremiæ de
19 Lobna.* Et fecit malum coram Domino,
20 iuxta omnia quæ fecerat Ioakin.* Irasce-
batur enim Dominus contra Ierusalem &
contra Iudam, donec proijceret eos a facie
sua: recessitq. Sedecias a rege Babylonis.

CAP. XXV.

1 FACTVM est autem anno nono regni
eius, mense decimo, decima die men-
sis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis,
ipse & omnis exercitus eius in Ierusalem;
& circumdederunt eam: & extruxerunt in
2 circuitu eius munitiones.* Et clausa est ci-
uitas atque vallata vsque ad vndecimum
3 annum regis Sedeciæ,* nona die mensis:
præualuitq. fames in ciuitate, nec erat pa-
4 nis populo terræ.* Et interrupta est ciui-
tas: & omnes viri bellatores nocte fuge-
runt per viam portæ, quæ est inter dupli-
cem murum ad hortum regis (porro Chal-
dæi obsidebant in circuitu ciuitatem) fu-
git itaque Sedecias per viam, quæ ducit
5 ad campestria solitudinis.* Et persecutus
est exercitus Chaldæorum regem, com-
prehenditq. eum in planitie Iericho:& om-
nes bellatores, qui erant cum eo, dispersi
6 sunt, & reliquerunt eum.* Apprehensum
ergo regem duxerunt ad regem Babylonis
in Reblatha: qui locutus est cum eo iudi-
7 cium.* Filios autem Sedeciæ occidit co-
ram eo, & oculos eius effodit, vinxitq.
eum catenis, & adduxit in Babylonem.
8 *Mense quinto, septima die mensis, ip-
se est annus nonus decimus regis Baby-
lonis: venit Nabuzardan princeps exer-
citus, seruus regis Babylonis, in Ierusa-
9 lem.* Et succendit domum Domini,
& domum regis: & domos Ierusalem, om-
10 nemq. domum combussit igni.* Et mu-
ros Ierusalem in circuitu destruxit omnis

exercitus Chaldæorum, qui erat cum prin-
cipe militum. * Reliquam autem populi 11
partem, quæ remanserat in ciuitate, & per-
fugas, qui transfugerant ad regem Babylo-
nis, & reliquum vulgus transtulit Nabu-
zardan princeps militiæ. * Et de pauperi- 12
bus terræ reliquit vinitores & agricolas.
*Columnas autem æreas, quæ erant in tem- 13
plo Domini, & bases, & mare æreum, quod
erat in domo Domini, confregerunt Chal-
dæi, & transtulerunt æs omne in Babylo-
nem. *Ollas quoque æreas, & trullas, & tri- 14
dentes, & scyphos, & mortariola, & omnia
vasa ærea, in quibus ministrabant, tulerunt.
*Necnon & thuribula, & phialas: quæ au- 15
rea, aurea: & quæ argentea, argentea, tulit
princeps militiæ, * id est, columnas duas, 16
mare vnum, & bases quas fecerat Salomon
in templo Domini: non erat pondus æris
omnium vasorum. *Decem & octo cubitos 17
altitudinis habebat columna vna: & capi-
tellum æreum super se altitudinis trium cu-
bitorum: & retiaculum, & malogranata
super capitellum columnæ, omnia ærea:
similem & columna secunda habebat or-
natum. * Tulit quoque princeps militiæ 18
Saraiam sacerdotem primum, & Sophoniā
sacerdotem secundum, & tres ianitores.
*Et de ciuitate eunuchum vnum, qui erat 19
præfectus super bellatores viros: & quin-
que viros de his, qui steterant coram rege,
quos reperit in ciuitate: & Sopher princi-
pem exercitus, qui probabat tyrones de
populo terræ: & sexaginta viros e vulgo,
qui inuenti fuerant in ciuitate. * Quos tol- 20
lens Nabuzardan princeps militum, duxit
ad regem Babylonis in Reblatha. *Percus- 21
sitq. eos rex Babylonis, & interfecit eos in
Reblatha in terra Emath: & translatus est

22 Iuda de terra sua. * Populo autem, qui reli-
ctus erat in Terra Iuda, quem dimiserat
Nabuchodonosor rex Babylonis, præfecit
Godoliam filium Ahicam filij Saphan.
23 * Quod cum audissent omnes duces mili-
tum, ipsi & viri qui erant cum eis, videlicet
quòd constituisset rex Babylonis Godoliā:
venerunt ad Godoliam in Maspha, Isma-
hel filius Nathaniæ, & Iohanan filius Ca-
ree, & Saraia filius Thanehumeth Neto-
phathites, & Iezonias filius Maachathi, ipsi
24 & socij eorum. * Iurauitq. Godolias ipsis
& socijs eorum, dicens: Nolite timere ser-
uire Chaldæis: manete in terra, & seruite
25 regi Babylonis, & bene erit vobis. * Factum
est autem in mense septimo, venit Isma-
hel filius Nathaniæ, filij Elisama de semi-
ne regio, & decem viri cum eo: percusse-
runtq. Godoliam, qui & mortuus est: sed
& Iudæos & Chaldæos, qui erant cum eo
26 in Maspha. *Consurgensq. omnis populus
a paruo vsque ad magnum, & principes
militum venerunt in Ægyptum timentes
27 Chaldæos. * Factum est vero in anno tri-
gesimo septimo transmigrationis Ioachin
regis Iuda, mense duodecimo, vigesimase-
ptima die mensis: subleuauit Euilmero-
dach rex Babylonis, anno, quo regnare cœ-
perat, caput Ioachin regis Iuda de carce-
28 re. * Et locutus est ei benigne: & posuit
thronum eius super thronum regum, qui
29 erant cum eo in Babylone. * Et mutauit
vestes eius, quas habuerat in carcere, & co-
medebat panem semper in conspectu eius
30 cunctis diebus vitæ suæ. * Annonam quo-
que constituit ei sine intermissione, quæ &
dabatur ei a rege per singulos dies omni-
bus diebus vitæ suæ.

LIBER PRIMVS PARALIPOMENON,
HEBRAICE DIBRE HAIAMIM.

CAPVT PRIMVM.

ADAM, Seth, Enos, *Cainan, 2
Malaleel, Iared, *Henoch, 3
Mathusale, Lamech, *Noe, 4
Sem, Cham, & Iapheth.
*Filij Iapheth: Gomer, & 5
Magog, & Madai, & Iauan, Thubal, Mo-
soch, Thiras. *Porro filij Gomer: Asce- 6
nez, & Riphath, & Thogorma. *Filij 7
autem Iauan: Elisa & Tharsis, Cethim &
Dodanim. *Filij Cham: Chus, & Mes- 8
raim, & Phut, & Chanaan. *Filij autem 9
Chus: Saba, & Heuila, Sabatha, & Reg-
ma, & Sabathacha. Porro filij Regma:
Saba, & Dadan. *Chus autem genuit Nem- 10
rod: iste cœpit esse potens in terra. *Mes- 11
raim vero genuit Ludim, & Anamim, &
Laabim, & Nephtuim, *Phetrusim quoque, 12
& Casluim: de quibus egressi sunt Phili-
sthijm, & Caphtorim. *Chanaan vero ge- 13
nuit Sidonem primogenitum suum, He-
thæum quoque, *& Iebusæum, & Amor- 14
rhæum, & Gergesæum, *Heuæumq. & Ara- 15
cæum, & Sinæum. *Aradium quoque, & 16
Samaræum, & Hamathæum. *Filij Sem: Ae- 17
lam, & Assur, & Arphaxad, & Lud, & A-
ram, & Hus, & Hul, & Gether, & Mosoch.
*Arphaxad autem genuit Sale, qui & ipse 18
genuit Heber. *Porro Heber nati sunt duo 19
filij, nomen vni Phaleg, quia in diebus eius
diuisa est terra; & nomẽ fratris eius Iectan.
*Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, 20
& Asarmoth, & Iare, *Adoram quoque, & 21
Huzal, & Decla, *Hebal etiam, & Abimael, 22
& Saba, necnon *& Ophir, & Heuila, & Io- 23
bab. omnes isti filij Iectan: *Sem, Arpha- 24
xad, Sale, *Heber, Phaleg, Ragau, *Serug, 25 26
Nachor, Thare, *Abram, iste est Abraham. 27
28 *Filij autem Abraham, Isaac & Ismahel.
29 *Et hæ generationes eorum. Primogeni-
tus Ismahelis, Nabaioth, & Cedar, & Ad-
30 beel, & Mabsam, *& Masma, & Duma,
31 Massa, Hadad, & Thema, *Ietur, Naphis,
32 Cedma. hi sunt filij Ismahelis. *Filij autem
Ceturæ cõcubinæ Abraham, quos genuit:
Zamran, Iecsan, Madan, Madian, Iesboc, &
Sue. Porro filij Iecsan: Saba, & Dadan.
Filij autem Dadan: Assurim, & Latussim,
33 & Laomim. *Filij autem Madian: E-
pha, & Epher, & Henoch, & Abida, &
34 Eldaa. omnes hi, filij Ceturæ. *Genuit au-
tem Abraham Isaac: cuius fuerunt filij E-
35 sau, & Israel. *Filij Esau: Eliphaz, Rahuel,
36 Iehus, Ihelom, & Core. *Filij Eliphaz: The-
man, Omar, Sephi, Gathan, Cenez, Tham-
37 na, Amalec. *Filij Rahuel: Nahath, Zara,
38 Samma, Meza. *Filij Seir: Lotan, Sobal, Se-
39 beon, Ana, Dison, Eser, Disan. *Filij Lotan:
Hori, Homam. Soror autem Lotan fuit
40 Thamna. *Filij Sobal: Alian, & Manahath,
& Ebal, Sephi & Onam. Filij Sebeon: Aia
41 & Ana. Filij Ana: Dison. *Filij Dison:
Hamram, & Eseban & Iethran & Charan.
42 *Filij Eser: Balaan, & Zauan, & Iacan.
43 Filij Disan: Hus & Aran. *Isti sunt reges,
qui imperauerũt in Terra Edom antequam
esset rex super filios Israel: Bale filius Beor:
44 & nomen ciuitatis eius, Denaba. *Mor-
tuus est autem Bale, & regnauit pro eo Io-
45 bab filius Zare de Bosra. *Cumq. & Iobab
fuisset mortuus, regnauit pro eo Husam
46 de Terra Themanorum. *Obijt quoque
& Husam, & regnauit pro eo Adad filius
Badad, qui percussit Madiã in Terra Moab:
47 & nomen ciuitatis eius Auith. *Cumq. &

Adad

Adad fuisset mortuus, regnauit pro eo Sem-
la de Masreca.* Sed & Semla mortuus est, 48
& regnauit pro eo Saul de Rohoboth, quæ
iuxta amnẽ sita est.* Mortuo quoque Saul, 49
regnauit pro eo Balanan filius Achobor.
* Sed & hic mortuus est, & regnauit pro eo 50
Adad: cuius vrbis nomen fuit Phau, & ap-
pellata est vxor eius Meetabel filia Matred
filiæ Mezaab.* Adad autem mortuo, duces 51
pro regibus in Edom esse cœperunt: dux
Thamna, dux Alua, dux Ietheth,* dux Ooli- 52
bama, dux Ela, dux Phinon,* dux Cenez, 53
dux Theman, dux Mabsar,* dux Magdiel, 54
dux Hiram. hi duces Edom.

Cap. II.

Filii autem Israel: Ruben, Simeon, 1
Leui, Iuda, Issachar, & Zabulon,* Dan, 2
Ioseph, Beniamin, Nephthali, Gad & Aser.
* Filij Iuda: Her, Onan, & Sela. hi tres nati 3
sunt ei de filia Sue Chananitide. Fuit autem
Her primogenitus Iuda, malus coram Do-
mino, & occidit eum.* Thamar autem nu- 4
rus eius peperit ei Phares & Zara. omnes
ergo filij Iuda, quinque.* Filij autem Pha- 5
res: Hesron & Hamul.* Filij quoque Zaræ: 6
Zamri, & Ethan, & Eman, Chalchal quo-
que, & Dara, simul quinque.* Filij Char- 7
mi: Achar, qui turbauit Israel, & peccauit
in furto anathematis.* Filij Ethan: Azarias. 8
* Filij autem Hesron qui nati sunt ei: Iera- 9
meel, & Ram, & Calubi.* Porro Ram ge- 10
nuit Aminadab. Aminadab autem genuit
Nahasson, principem filiorum Iuda.* Na- 11
hasson quoque genuit Salma, de quo ortus
est Booz.* Booz vero genuit Obed, qui 12
& ipse genuit Isai.* Isai autem genuit pri- 13
mogenitum Eliab, secundum Abinadab,
tertium Simmaa,* quartũ Nathanael, quin- 14
tum Raddai,* sextum Asom, septimum 15
Dauid.* quorum sorores fuerunt Saruia, 16
& Abigail. Filij Saruiæ: Abisai, Ioab, &
Asael, tres.* Abigail autem genuit Ama- 17
sa, cuius pater fuit Iether Ismahelites.* Ca- 18
leb vero filius Hesron accepit vxorem no-
mine Azuba, de qua genuit Ierioth: fue-
runtq. filij eius Iaser, & Sobab, & Ardon.
19 * Cumq. mortua fuisset Azuba, accepit vxo-
rem Caleb, Ephratha: quæ peperit ei Hur.
20 * Porro Hur genuit Vri: & Vri genuit Be-
21 zeleel.* Post hæc ingressus est Hesron ad fi-
liam Machir patris Galaad, & accepit eam
cum esset annorum sexaginta: quæ pepe-
22 rit ei Segub.* Sed & Segub genuit Iair, &
possedit viginti tres ciuitates in Terra Ga-
23 laad.* Cepitq. Gessur, & Aram oppida Iair,
& Canath, & viculos eius sexaginta ciui-
tatum. omnes isti, filij Machir patris Ga-
24 laad.* Cum autem mortuus esset Hesron,
ingressus est Caleb ad Ephratha. Habuit
quoque Hesron vxorem Abia, quæ peperit
25 ei Ashur patrem Thecuæ.* Nati sunt au-
tem filij Ierameel primogeniti Hesron,
Ram primogenitus eius, & Buna, & Aram,
26 & Asom, & Achia.* Duxit quoque vxo-
rem alteram Ierameel, nomine Atara, quæ
27 fuit mater Onam.* Sed & filij Ram pri-
mogeniti Ierameel, fuerunt Moos, Iamin,
28 & Acar.* Onam autem habuit filios Se-
mei, & Iada. Filij autem Semei: Nadab,
29 & Abisur.* Nomen vero vxoris Abisur,
Abihail, quæ peperit ei Ahobban, & Mo-
30 lid.* Filij autem Nadab fuerunt Saled, &
Apphaim. Mortuus est autem Saled abs-
31 que liberis.* Filius vero Apphaim, Iesi: qui
Iesi genuit Sesan. Porro Sesan genuit Oho-
32 lai.* Filij autem Iada fratris Semei: Iether,
& Ionathan. Sed & Iether mortuus est abs-
33 que liberis.* Porro Ionathan genuit Pha-
34 leth, & Ziza. Isti fuerunt filij Ierameel.* Se-
san autẽ non habuit filios, sed filias: & seruũ
35 Ægyptium nomine Ieraa.* Deditq. ei filiam
36 suam vxorem: quæ peperit ei Ethei.* Ethei
autem genuit Nathan, & Nathan genuit
37 Zabad.* Zabad quoque genuit Ophlal, &
38 Ophlal genuit Obed,* Obed genuit Iehu,
39 Iehu genuit Azariam,* Azarias genuit Hel-
40 les, & Helles genuit Elasa,* Elasa genuit Si-
41 samoi, Sisamoi genuit Sellum,* Sellũ genuit
Icamiam, Icamia autem genuit Elisama.
42 * Filij autem Caleb fratris Ierameel: Mesa
primogenitus eius, ipse est pater Ziph: & filij
43 Maresa patris Hebron.* Porro filij Hebron,
Core, & Taphua, & Recem, & Samma.

*Samma autem genuit Raham, patrem Ier- 44
caam, & Recem genuit Sammai. * Filius 45
Sammai, Maon: & Maon pater Bethsur.
*Epha autem cõcubina Caleb peperit Ha- 46
ran, & Mosa, & Gezez. Porro Haran genuit
Gezez. * Filij autem Iahaddai, Regom, & 47
Ioathan, & Gesan, & Phalet, & Epha, &
Saaph. * Concubina Caleb Maacha, pepe- 48
rit Saber, & Tharana.*Genuit autẽ Saaph 49
pater Madmena, Sue patrem Machbena,
& patrem Gabaa. Filia vero Caleb, fuit
Achsa.*Hi erãt filij Caleb, filij Hur primoge 50
niti Ephratha, Sobal pater Cariathiarim.
* Salma pater Bethlehem, Hariph pater 51
Bethgader. *Fuerunt autem filij Sobal pa- 52
tris Cariathiarim, Qui videbat dimidium
requietionum. * Et de cognatione Caria- 53
thiarim, Iethrei, & Aphuthei, & Semathei,
& Maserei. Ex his egressi sunt Saraitæ, &
Esthaolitæ.* Filij Salma, Bethlehem, & Ne- 54
tophathi, Coronæ domus Ioab, & Dimi-
diũ requietionis Sarai.* Cognationes quo- 55
que scribarum habitantium in Iabes, ca-
nentes atque Resonantes, & in tabernacu-
lis commorantes. Hi sunt Cinæi, qui vene-
runt de Calore patris domus Rechab.

CAP. III.

DAVID vero hos habuit filios, qui ei 1
nati sunt in Hebron; primogenitum
Amnon ex Achinoam Iezrahelitide, secun-
dum Daniel de Abigail Carmelitide,* tertiũ 2
Absalom filium Maacha filiæ Tholmai re-
gis Gessur, quartum Adoniam filiũ Aggith,
* quintum Saphatiam ex Abital, sextum Ie- 3
thraham de Egla vxore sua.* Sex ergo nati 4
sunt ei in Hebron, vbi regnauit septem an-
nis & sex mensibus. Triginta autem & tri-
bus annis regnauit in Ierusalem. * Porro 5
in Ierusalem nati sunt ei filij Simmaa, &
Sobab, & Nathan, & Salomon, quattuor
de Bethsabee filia Ammiel,* Iebaar quoque 6
& Elisama,* & Eliphaleth, & Noge, & Ne- 7
pheg, & Iaphia,* necnon Elisama, & Eliada, 8
& Elipheleth, nouem:* omnes hi, filij Da- 9
uid absque filijs concubinarũ: habuerũtq.
sororem Thamar. * Filius autem Salomo- 10
nis, Roboam: cuius Abia filius genuit Asa.
11 De hoc quoque natus est Iosaphat,* pater
Ioram: qui Ioram genuit Ochoziã, ex quo
12 ortus est Ioas:* & huius Amasias filius ge-
nuit Azariam. Porro Azariæ filius Ioathan
13 *procreauit Achaz patrem Ezechiæ, de quo
14 natus est Manasses. * Sed & Manasses ge-
15 nuit Amon patrem Iosiæ.* Filij autem Io-
siæ fuerunt, primogenitus Iohanã, secun-
dus Ioakim, tertius Sedecias, quartus Sel-
16 lum. * De Ioakim natus est Iechonias, &
17 Sedecias. * Filij Iechoniæ fuerunt, Asir,
18 Salathiel,* Melchiram, Phadaia, Senneser
19 & Iecemia, Sama, & Nadabia.* De Pha-
daia orti sunt Zorobabel & Semei. Zoro-
babel genuit Mosollam, Hananiam, & Sa-
20 lomith sororem eorum:* Hasaban quoque,
& Ohol, & Barachian, & Hasadian, Iosab-
21 hesed, quinque. * Filius autem Hananiæ,
Phaltias pater Ieseiæ, cuius filius Raphaia.
huius quoque filius, Arnan, de quo natus
22 est Obdia, cuius filius fuit Sechenias.* Filius
Secheniæ, Semeia: cuius filij Hattus, & Ie-
gaal, & Baria, & Naaria, & Saphat, sex
23 numero. * Filius Naariæ, Elioenai, &
24 Ezechias, & Ezricam, tres. * Filij Elioe-
nai, Oduia, & Eliasub, & Pheleia, &
Accub, & Iohanan, & Dalaia, & Anani,
septem.

CAP. IIII.

1 FILII Iuda: Phares, Hesron, & Char-
2 mi, & Hur, & Sobal. * Raia vero filius
Sobal genuit Iahath, de quo nati sunt Ahu-
3 mai, & Laad. hæ cognationes Sarathi.* Ista
quoque stirps Etam: Iezrahel, & Iesema, &
Iedebos. Nomen quoque sororis eorum,
4 Asalelphuni. * Phanuel autem pater Ge-
dor, & Ezer pater Hosa. isti sunt filij Hur
primogeniti Ephratha patris Bethlehem.
5 *Assur vero patri Thecuæ erant duæ vxores,
6 Halaa, & Naara. * Peperit autem ei Naara,
Oozam, & Hepher, & Themani, & Aha-
7 sthari: isti sunt filij Naara. * Porro filij Ha-
8 laa, Sereth, Isaar, & Ethnan. * Cos au-
tem genuit Anob, & Soboba, & cognatio-
9 nem Aharehel filij Arum. * Fuit autem

Iabes inclytus præ fratribus suis, & mater
eius vocauit nomen illius Iabes, dicens:
10 Quia peperi eum in dolore.*Inuocauit ve-
ro Iabes Deum Israel,dicens: Si benedicẽs
benedixeris mihi, & dilataueris terminos
meos,& fuerit manus tua mecum, & fece-
ris me a malitia non opprimi. Et præstitit
11 Deus quæ precatus est.*Caleb autem fra-
ter Sua genuit Mahir,qui fuit pater Esthon.
12 *Porro Esthon genuit Bethrapha,& Phesse,
& Tehinna patrem vrbis Naas: hi sunt viri
13 Recha. *Filij autem Cenez, Othoniel, &
Saraia. Porro filij Othoniel, Hathath, &
14 Maonathi. *Maonathi genuit Ophra, Sa-
raia autem genuit Ioab patrem Vallis arti-
15 ficum: ibi quippe artifices erant.*Filij ve-
ro Caleb filij Iephone, Hir, & Ela, & Na-
16 ham. Filij quoque Ela: Cenez.*Filij quo-
que Ialeleel: Ziph, & Zipha, Thiria, &
17 Asrael.*Et filij Ezra, Iether, & Mered,&
Epher, & Ialon, genuitq. Mariam, & Sam-
18 mai,& Iesba patrem Esthamo.*Vxor quo-
que eius Iudaia, peperit Iared patrem Ge-
dor, & Heber patrem Socho,& Icuthiel pa
trem Zanoe. hi autem filij Bethiæ filiæ Pha
19 raonis,quam accepit Mered.*Et filij vxoris
Odaiæ sororis Naham patris Ceila,Garmi,
20 & Esthamo, qui fuit de Machathi. * Filij
quoque Simon,Amnon,& Rinna filius Ha-
nan,& Thilon. Et filij Iesi,Zoheth,& Ben-
21 zoheth. * Filij Sela, filij Iuda: Her pater
Lecha,& Laada pater Maresa,& cognatio-
nes domus operantium byssum in Domo
22 iuramenti.*Et qui stare fecit Solem,viriq.
Mendacij, & Securus, & Incendens, qui
principes fuerunt in Moab, & qui reuersi
sunt in Lahem. hæc autem verba vetera.
23 *Hi sunt figuli habitantes in Plantationi-
bus,& in Sepibus,apud regem in operibus
24 eius,commoratiq. sunt ibi.*Filij Simeon:
25 Namuel & Iamin,Iarib,Zara,Saul.*Sellum
filius eius,Mapsam filius eius,Masma filius
26 eius.*Filij Masma: Hamuel filius eius,Za-
27 chur filius eius,Semei filius eius.*Filij Se-
mei sedecim,& filiæ sex: fratres autem eius
non habuerunt filios multos, & vniuersa
cognatio non potuit adæquare summam
28 filiorum Iuda. * Habitauerunt autem in
29 Bersabee, & Molada, & Hasarsuhal,*& in
30 Bala, & in Asom, & in Tholad,*& in Ba-
31 thuel,& in Horma,& in Siceleg,*& in Beth-
marchaboth,& in Hasarsusim,& in Beth-
berai,& in Saarim. hæ ciuitates eorum vs-
32 que ad regem Dauid. * Villæ quoque eo-
rum: Etam,& Aen, Remmon,& Thochen,
33 & Asan,ciuitates quinque.*Et vniuersi vi-
culi eorum per circuitum ciuitatum istarũ
vsque ad Baal. hæc est habitatio eorum,&
34 sedium distributio. * Mosobab quoque &
35 Iemlech, & Iosa filius Amasiæ,*& Ioel, &
36 Iehu filius Iosabiæ filij Saraiæ filij Asiel,*&
Elioenai,& Iacoba,& Isuhaia,& Asaia,&
37 Adiel, & Ismiel, & Banaia,*Ziza quoque
filius Sephei filij Allon filij Idaia filij Sem-
38 ri filij Samaia. * Isti sunt nominati princi-
pes in cognationibus suis,& in domo affi-
nitatum suarum multiplicati sunt vehemen
39 ter. * Et profecti sunt vt ingrederentur in
Gador vsque ad Orientem vallis, & vt
40 quærerent pascua gregibus suis. *Inuene-
runtq. pascuas vberes,& valde bonas, &
terram latissimam & quietam & fertilem,
in qua ante habitauerant de stirpe Cham.
41 *Hi ergo venerunt,quos supra descripsimus
nominatim, in diebus Ezechiæ regis Iuda:
& percusserunt tabernacula eorum, & ha-
bitatores qui inuenti fuerant ibi,& deleue-
runt eos vsque in præsentem diem: habi-
taueruntq. pro eis,quoniam vberrimas pa-
42 scuas ibidem repererunt. * De filijs quo-
que Simeon abierunt in montem Seir viri
quingenti, habentes principes Phaltiam &
Naariam & Raphaiam & Oziel filios Iesi:
43 *& percusserunt reliquias, quæ euadere po
tuerant, Amalecitarum,& habitauerunt ibi
pro eis vsque ad diem hanc.

CAP. V.

1 FILII quoque Ruben primogeniti Israel
(Ipse quippe fuit primogenitus eius:
sed cum violasset thorum patris sui, data
sunt primogenita eius filijs Ioseph filij Is-
rael,& non est ille reputatus in primogeni-
2 tum.*Porro Iudas,qui erat fortissimus inter
fratres

fratres suos,de stirpe eius principes germi-
nati sunt:primogenita autem reputata sũt
Ioseph.)*filij ergo Ruben primogeniti Is- 3
rael: Enoch,& Phallu,Esron,& Carmi.*Fi- 4
lij Ioel:Samia filius eius, Gog filius eius,
Semei filius eius,*Micha filius eius,Reia fi 5
lius eius,Baal filius eius,*Beera filius eius, 6
quem captiuũ duxit Thelgathphalnasar rex
Assyriorũ,& fuit princeps in tribu Ruben.
*Fratres autem eius, & vniuersa cognatio 7
eius,quãdo numerabãtur per familias suas,
habuerunt principes Iehiel, & Zachariam.
*Porro Bala filius Azaz, filij Samma, filij 8
Ioel,ipse habitauit in Aroer vsque ad Ne-
bo,& Beelmeon.*Contra orientalem quo- 9
que plagam habitauit vsque ad introitum
eremi,& flumen Euphraten.Multum quip-
pe iumentorum numerum possidebant in
Terra Galaad.*In diebus autem Saul præ- 10
liati sunt contra Agareos, & interfecerunt
illos, habitaueruntq. pro eis in tabernacu-
lis eorum, in omni plaga, quæ respicit ad
Orientem Galaad.*Filij vero Gad e regio- 11
ne eorum habitauerunt in Terra Basan vs-
que Selcha:*Ioel in capite, & Saphan se- 12
cundus: Ianai autem, & Saphat in Basan.
*Fratres vero eorum secundum domos co- 13
gnationum suarum,Michael, & Mosollam,
& Sebe,& Iorai,& Iachan,& Zie,& Heber,
septem.*Hi filij. Abihail,filij Huri,filij Ia- 14
ra, filij Galaad, filij Michael,filij Iesesi,filij
Ieddo,filij Buz.*Fratres quoque filij Abdiel, 15
filij Guni,princeps domus in familijs suis.
*Et habitauerunt in Galaad,& in Basan,& 16
in viculis eius,& in cunctis suburbanis Sa-
ron,vsque ad terminos.*Omnes hi,nume- 17
rati sunt in diebus Ioathã regis Iuda, &
in diebus Ieroboam regis Israel.*Filij Ru- 18
ben,& Gad, & dimidiæ tribus Manasse viri
bellatores, scuta portantes, & gladios, &
tendentes arcum, eruditiq. ad prælia qua-
dragintaquattuor millia, & septingenti se-
xaginta procedentes ad pugnam. *Dimi- 19
cauerunt contra Agareos: Ituræi vero, &
Naphis,& Nodab*præbuerũt eis auxilium. 20
Traditiq. sunt in manus eorum Agarei, &
vniuersi, qui fuerant cum eis, quia Deum
inuocauerunt cum præliarentur: & exaudi-
21 uit eos,eo quòd credidissent in eum.*Ce-
peruntq. omnia quæ possederant, camelo-
rum quinquaginta millia,& ouium ducen-
ta quinquaginta millia, & asinos duo mil-
lia, & animas hominum centum millia.
22 *Vulnerati autem multi corruerunt: fuit
enim bellum Domini. Habitaueruntq. pro
23 eis vsque ad transmigrationem.*Filij quo-
que dimidiæ tribus Manasse possederunt
terrã a finibus Basan vsque Baal,Hermon,
& Sanir,& montem Hermon,ingens quip-
24 pe numerus erat.*Et hi fuerunt principes
domus cognationis eorum, Epher, & Iesi,
& Eliel, & Ezriel, & Ieremia, & Odoia, &
Iediel viri fortissimi & potentes, & nomi-
25 nati duces in familijs suis. *Reliquerunt
autem Deum patrum suorum, & fornicati
sunt post deos populorum terræ, quos ab-
26 stulit Deus coram eis. *& suscitauit Deus
Israel spiritum Phul regis Assyriorum, &
spiritũ Thelgathphalnasar regis Assur: &
transtulit Ruben, & Gad, & dimidiam tri-
bum Manasse,& adduxit eos in Lahela, &
in Habor, & Ara, & fluuium Gozan,vsque
ad diem hanc.

CAP. VI.

1 FILII Leui: Gerson,Caath,& Merari.
2 *Filij Caath: Amram, Isaar, Hebron,
3 & Oziel. *Filij Amram: Aaron,Moyses,
& Maria: Filij Aaron:Nadab & Abiu,Elea-
4 zar, & Ithamar. *Eleazar genuit Phinees,
5 & Phinees genuit Abisue,*Abisue vero ge-
6 nuit Bocci,& Bocci genuit Ozi.*Ozi ge-
nuit Zaraiam, & Zaraias genuit Meraioth.
7 *Porro Meraioth genuit Amariam, & A-
8 marias genuit Achitob. *Achitob genuit
9 Sadoc, & Sadoc genuit Achimaas,*Achi-
maas genuit Azariam, Azarias genuit Io-
10 hanan,*Iohanan genuit Azariam. ipse est
qui sacerdotio functus est in domo, quam
11 ædificauit Salomon in Ierusalem.*Genuit
autem Azarias Amariam, & Amarias ge-
12 nuit Achitob,*Achitob genuit Sadoc, &
13 Sadoc genuit Sellum,*Sellum genuit Hel-
14 ciam,& Helcias genuit Azariam,*Azarias
genuit

genuit Saraiam,& Saraias genuit Iosedec.
*Porro Iosedec egressus est, quando tran- 15
stulit Dominus Iudam,& Ierusalem per ma
nus Nabuchodonosor. *Filij ergo Leui: 16
Gersom,Caath,& Merari.*Et hæc nomina 17
filiorum Gerson: Lobni, & Semei.* Filij 18
Caath:Amram,& Isaar,& Hebron,&Oziel.
*Filij Merari: Moholi & Musi. Hæ autem 19
cognationes Leui secundum familias eorū.
*Gersom, Lobni filius eius, Iahath filius 20
eius,Zamma filius eius,*Ioah filius eius,Ad- 21
do filius eius,Zara filius eius, Iethrai filius
eius. *Filij Caath, Aminadab filius eius, 22
Core filius eius,Asir filius eius,*Elcana fi- 23
lius eius,Abiasaph filius eius,Asir filius eius.
*Thahath filius eius,Vriel filius eius,Ozias 24
filius eius,Saul filius eius.*Filij Elcana,Ama- 25
sai & Achimoth *&Elcana. Filij Elcana: 26
Sophai filius eius,Nahath filius eius,*Eliab 27
filius eius,Ieroham filius eius,Elcana filius
eius. *Filij Samuel primogenitus Vasseni, 28
& Abia.*Filij autem Merari,Moholi: Lob- 29
ni filius eius, Semei filius eius, Oza filius
eius,*Sammaa filius eius,Haggia filius eius, 30
Asaia filius eius. *Isti sunt,quos constituit 31
Dauid super cantores domus Domini, ex
quo collocata est arca: *& ministrabant 32
coram tabernaculo testimonij,canentes do
nec ædificaret Salomon domū Domini in
Ierusalem: stabant autem iuxta ordinem
suum in ministerio. *Hi vero sunt,qui as- 33
sistebant cum filijs suis, de filijs Caath,He-
mam cantor filius Ioel,filij Samuel,*filij El- 34
cana,filij Ieroham,filij Eliel,filij Thohu,*fi- 35
lij Suph, filij Elcana,filij Mahath,filij Ama-
sai,*filij Elcana,filij Iohel,filij Azariæ, filij 36
Sophoniæ,*filij Thahath,filij Asir,filij Abia- 37
saph, filij Core,* filij Isaar, filij Caath, filij 38
Leui,filij Israel. *Et frater eius Asaph, qui 39
stabat a dextris eius,Asaph filius Barachiæ,
filij Samaa,*filij Michael, filij Basaiæ, filij 40
Melchiæ,*filij Athanai,filij Zara,filij Adaia, 41
*filij Ethan,filij Zāma,filij Semei,*filij Ieth, 42 43
filij Gersom,filij Leui.*Filij autem Merari 44
fratres eorum,ad sinistram,Ethan filius Cu-
si,filij Abdi,filij Maloch,*filij Hasabiæ, filij 45
Amasiæ,filij Helciæ,*filij Amasai,filij Boni, 46
47 filij Somer,*filij Moholi,filij Musi, filij Me-
48 rari,filij Leui.*Fratres quoque eorum Le-
uitæ,qui ordinati sunt in cunctum ministe-
49 rium tabernaculi domus Domini.*Aaron
vero,& filij eius adolebant incensum super
altare holocausti, & super altare thymia-
matis,in omne opus Sancti sanctorum: &
vt precarentur pro Israel iuxta omnia,quæ
50 præceperat Moyses seruus Dei.*Hi sunt
autem filij Aaron: Eleazar filius eius, Phi-
51 nees filius eius, Abisue filius eius,* Bocci
filius eius,Ozi filius eius,Zarahia filius eius,
52 *Meraioth filius eius, Amarias filius eius,
53 Achitob filius eius,*Sadoc filius eius,Achi-
54 maas filius eius.* Et hæc habitacula eorum
per vicos atque confinia, filiorum scilicet
Aaron,iuxta cognationes Caathitarum: ip
55 sis enim sorte contigerant.* Dederunt igi-
tur eis Hebron in terra Iuda,& suburbana
56 eius per circuitum:*agros autem ciuitatis,
57 & villas, Caleb filio Iephone. *Porro filijs
Aaron dederunt ciuitates ad confugiendū
58 Hebron,& Lobna,& suburbana eius,* Ie-
ther quoque, & Esthemo cum suburbanis
suis, sed & Helon, & Dabir cum suburba-
59 nis suis,*Asan quoque, & Bethsemes &
60 suburbana earum.*De tribu autem Benia-
min,Gabee & suburbana eius, & Almath
cum suburbanis suis, Anathoth quoque
cum suburbanis suis: omnes ciuitates,tre-
61 decim, per cognationes suas.*Filijs autem
Caath residuis de cognatione sua dederūt
ex dimidia tribu Manasse in possessionem
62 vrbes decem.* Porro filijs Gersom per co-
gnationes suas de tribu Issachar, & de tri-
bu Aser, & de tribu Nephthali, & de tribu
63 Manasse in Basan,vrbes tredecim.*Filijs
autem Merari per cognationes suas de tri-
bu Ruben,& de tribu Gad,& de tribu Za-
bulon,dederunt sorte ciuitates duodecim.
64 *Dederunt quoque filij Israel Leuitis ciui-
65 tates,& suburbana earum:*dederuntq. per
sortem,ex tribu filiorum Iuda, & ex tribu
filiorum Simeon, & ex tribu filiorum Be-
niamin vrbes has, quas vocauerunt nomi-
66 nibus suis,*& his,qui erant de cognatione
filiorum Caath, fueruntq. ciuitates in ter-
minis

minis eorum de tribu Ephraim. * Dede- 67
runt ergo eis vrbes ad confugiendum, Si-
chem cum ſuburbanis ſuis in monte E-
phraim,& Gazer cum ſuburbanis ſuis,*Iec- 68
maam quoque cum ſuburbanis ſuis,& Be-
thoron ſimiliter,* necnon & Helon cum 69
ſuburbanis ſuis, & Gethremmon in eun-
dem modum.*Porro ex dimidia tribu Ma- 70
naſſe, Aner & ſuburbana eius, Balaam &
ſuburbana eius: his videlicet, qui de co-
gnatione filiorum Caath reliqui erant.
*Filijs autem Gerſom de cognatione dimi- 71
diæ tribus Manaſſe Gaulon in Baſan, &
ſuburbana eius,& Aſtharoth cum ſuburba-
nis ſuis. *De tribu Iſſachar,Cedes & ſub- 72
urbana eius, & Dabereth cum ſuburbanis
ſuis,*Ramoth quoque & ſuburbana eius, 73
& Anem cum ſuburbanis ſuis. *De tribu 74
vero Aſer: Maſal cum ſuburbanis ſuis, &
Abdon ſimiliter,*Hucac quoque & ſubur- 75
bana eius,& Rohob cum ſuburbanis ſuis.
*Porro de tribu Nephthali,Cedes in Gali- 76
læa & ſuburbana eius,Hamon cum ſubur-
banis ſuis,& Cariathaim,& ſuburbana eius.
*Filijs autem Merari reſiduis: de tribu Za- 77
bulon, Remmono & ſuburbana eius, &
Thabor cum ſuburbanis ſuis:* trans Ior- 78
danem quoque ex aduerſo Iericho contra
Orientem Iordanis,de tribu Ruben,Boſor
in ſolitudine cum ſuburbanis ſuis, & Iaſſa
cum ſuburbanis ſuis,*Cademoth quoque 79
& ſuburbana eius,& Mephaat cum ſubur-
banis ſuis.* Necnon & de tribu Gad,Ra- 80
moth in Galaad & ſuburbana eius, & Ma-
naim cum ſuburbanis ſuis,* ſed & Heſe- 81
bon cum ſuburbanis ſuis, & Iezer cum
ſuburbanis ſuis.

CAP. VII.

PORRO filij Iſſachar: Thola, & Phua, 1
Iaſub,& Simeron,quattuor.*Filij Tho- 2
la: Ozi & Raphaia, & Ieriel, & Iemai, &
Iebſem, & Samuel, principes per domos
cognationum ſuarum. De ſtirpe Thola viri
fortiſſimi numerati ſunt in diebus Dauid,
viginti duo millia ſexcenti.*Filij Ozi: Izra- 3
hia, de quo nati ſunt Michael, & Obadia,
& Ioel, & Ieſia, quinque omnes principes.
4 *Cumq. eis per familias,& populos ſuos,
accincti ad prælium,viri fortiſſimi,triginta
ſex millia: multas enim habuerunt vxores,
5 & filios.* Fratres quoque eorum per om-
nem cognationem Iſſachar robuſtiſſimi ad
pugnandum, octoginta ſeptem millia nu-
6 merati ſunt. *Filij Beniamin: Bela,& Be-
7 chor, & Iadiel,tres. * Filij Bela: Eſbon, &
Ozi, & Oziel, & Ierimoth,& Vrai,quinque
principes familiarum, & ad pugnandum
robuſtiſſimi: numerus autem eorum,vigin
8 ti duo millia & triginta quattuor. * Por-
ro filij Bechor: Zamira,& Ioas,& Eliezer,
& Elioenai,& Amri,& Ierimoth,& Abia,&
Anathoth,& Almath: omnes hi,filij Bechor.
9 *Numerati ſunt autem per familias ſuas
principes cognationum ſuarum ad bel-
la fortiſſimi, viginti millia & ducenti.
10 * Porro filij Iadihel: Balan. Filij autem
Balan: Iehus,& Beniamin,& Aod,& Cha-
nana, & Zethan, & Tharſis, & Ahiſahar.
11 *omnes hi filij Iadihel,principes cognatio-
num ſuarum, viri fortiſſimi, decem & ſe-
ptem millia,& ducenti ad prælium proce-
12 dentes. *Sepham quoque, & Hapham fi-
13 lij Hir: & Haſim filij Aher. * Filij autem
Nephthali: Iaſiel, & Guni,& Ieſer, & Sel-
14 lum, filij Bala. * Porro filius Manaſſe, Eſ-
riel: concubinaq. eius Syra peperit Machir
15 patrem Galaad. * Machir autem accepit
vxores filijs ſuis Happhim,& Saphan: &
habuit ſororem nomine Maacha: nomen
autem ſecundi,Salphaad, natæq. ſunt Sal-
16 phaad filiæ.*& peperit Maacha vxor Ma-
chir filium,vocauitq. nomen eius Phares:
porro nomen fratris eius,Sares: & filij eius,
17 Vlam,& Recen.* Filius autem Vlam, Ba-
dan. hi ſunt filij Galaad, filij Machir, filij
18 Manaſſe.* Soror autem eius Regina pepe-
rit Virumdecorum, & Abiezer, & Mohola.
19 * Erant autem filij Semida, Ahin, & Se-
20 chem, & Leci, & Aniam. * Filij autem
Ephraim: Suthala, Bared filius eius,Tha-
hath filius eius, Elada filius eius, Thahath
21 filius eius, huius filius Zabad,* & huius fi-
lius Suthala, & huius filius Ezer & Elad:
occide-

occiderunt autem eos viri Geth indigenæ,
quia descenderant vt inuaderent possessio-
nes eorum. * Luxit igitur Ephraim pater 22
eorum multis diebus, & venerunt fratres
eius vt consolarentur eum. *Ingressusq. est 23
ad vxorem suam: quæ concepit, & peperit
filiũ, & vocauit nomen eius Beria, eo quòd
in malis domus eius ortus esset: * filia au- 24
tem eius fuit Sara, quæ ædificauit Bethoron
inferiorem & superiorem, & Ozensara.
*Porro filius eius Rapha, & Reseph, & Tha- 25
le, de quo natus est Thaan, * qui genuit 26
Laadan: huius quoque filius Ammiud, qui
genuit Elisama, *de quo ortus est Nun, qui 27
habuit filium Iosue. *Possessio autem eorum 28
& habitatio, Bethel cum filiabus suis, &
contra orientem Noran ac Occidentalem
plagam Gazer & filiæ eius, Sichem quoque
cum filiabus suis, vsque ad Aza cum filia-
bus eius. * Iuxta filios quoque Manasse 29
Bethsan & filias eius, Thanach & filias eius,
Mageddo & filias eius: Dor & filias eius:
in his habitauerunt filij Ioseph, filij Israel.
* Filij Aser: Iemna, & Iesua, & Iessui, & Ba- 30
ria, & Sara soror eorum. * Filij autem Ba- 31
ria: Heber, & Melchiel: ipse est pater Bar-
saith. *Heber autem genuit Iephlat, & 32
Somer, & Hotham, & Suaa sororem eo-
rum. * Filij Iephlat: Phosech, & Chamaal, 33
& Asoth: hi filij Iephlat. * Porro filij So- 34
mer: Ahi, & Roaga, & Haba, & Aram.
* Filij autem Helem fratris eius: Supha, & 35
Iemna, & Selles, & Amal. * Filij Supha: 36
Sue, Harnapher, & Sual, & Beri, & Iamra,
* Bosor, & Hod, & Samma, & Salusa, & 37
Iethran, & Bera. * Filij Iether: Iephone, & 38
Phaspha, & Ara. * Filij autem Olla: Aree, 39
& Haniel, & Resia. *Omnes hi filij Aser, 40
principes cognationum, electi atque for-
tissimi duces ducum: numerus autem eo-
rum ætatis, quæ apta esset ad bellum, vi-
ginti sex millia.

Cap. VIII.

BENIAMIN autem genuit Bale primo- 1
genitum suum, Asbel secundum, Ahara
tertium, *Nohaa quartum, & Rapha quin- 2
3 tum. * Fueruntq. filij Bale: Addar, & Gera,
4 & Abiud, *Abisue quoque & Naaman, &
5 Ahoe, *sed & Gera, & Sephuphan, & Hu-
6 ram. * Hi sunt filij Ahod, principes co-
gnationum habitantium in Gabaa, qui trã-
7 slati sunt in Manahath. * Naaman autem,
& Achia, & Gera ipse transtulit eos, & ge-
8 nuit Oza, & Ahiud. *Porro Saharaim ge-
nuit in regione Moab, postquam dimisit
9 Husim & Bara vxores suas. * Genuit au-
tem de Hodes vxore sua Iobab, & Sebia,
10 & Mosa, & Molchom, *Iehus quoque, & Se-
chia, & Marma. hi sunt filij eius principes
11 in familijs suis. * Mehusim vero genuit
12 Abitob, & Elphaal. *Porro filij Elphaal:
Heber, & Misaam, & Samad: hic ædifica-
13 uit Ono, & Lod, & filias eius. * Baria au-
tem, & Sama principes cognationum ha-
bitantium in Aialon: hi fugauerunt habi-
14 tatores Geth. * Et Ahio, & Sesac, & Ieri-
15 moth, * & Zabadia, & Arod, & Heder,
16 *Michael quoque, & Iespha, & Ioha filij Ba-
17 ria. * Et Zabadia, & Mosollam, & Hezeci,
18 & Heber, *& Iesamari, & Iezlia, & Iobab
19 filij Elphaal, *& Iacim, & Zechri, & Zabdi,
20 21 *& Elioenai, & Selethai, & Eliel, *& Adaia,
22 & Baraia, & Samarath filij Semei. * Et Ies-
23 pham, & Heber, & Eliel, *& Abdon, & Ze-
24 chri, & Hanan, * & Hanania, & Ælam, &
25 Anathothia, *& Iephdaia, & Phanuel filij
26 Sesac. *& Samsari, & Sohoria, & Otholia,
27 *& Iersia, & Elia, & Zechri, filij Ieroham.
28 *hi patriarchæ, & cognationum principes,
29 qui habitauerunt in Ierusalem. *in Gabaon
autem habitauerunt Abigabaon, & nomen
30 vxoris eius Maacha: * filiusq. eius primoge-
nitus Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Na-
31 dab. * Gedor quoque, & Ahio, & Zacher,
32 & Macelloth: *& Macelloth genuit Samaa:
habitaueruntq. ex aduerso fratrum suorum
33 in Ierusalem cum fratribus suis. *Ner au-
tem genuit Cis, & Cis genuit Saul. Por-
ro Saul genuit Ionathan, & Melchisua, &
34 Abinadab, & Esbaal. * Filius autem Iona-
than, Meribbaal: & Meribbaal genuit Mi-
35 cha. * Filij Micha, Phithon, & Melech, &
36 Tharaa, & Ahaz. * & Ahaz genuit Ioada:

& Ioada genuit Alamath,& Azmoth,&
Zamri: porro Zamri genuit Mosa, * & 37
Mosa genuit Banaa,cuius filius fuit Rapha,
de quo ortus est Elasa, qui genuit Asel.
*Porro Asel sex filij fuerunt his nomini- 38
bus,Ezricam,Bocru,Ismahel,Saria,Obdia,
& Hanan. omnes hi filij Asel. * Filij au- 39
tem Esec fratris eius,Vlam primogenitus,
& Iehus secundus, & Eliphalet tertius.
* Fueruntq. filij Vlam viri robustissimi, & 40
magno robore tendentes arcum: & mul-
tos habentes filios ac nepotes, vsque
ad centum quinquaginta. Omnes hi,
filij Beniamin.

CAP. IX.

VNIVERSVS ergo Israel dinumeratus 1
est: & summa eorum scripta est in
Libro regum Israel,& Iuda: translatiq. sunt
in Babylonem propter delictum suum.
*Qui autem habitauerunt primi in posses- 2
sionibus,& in vrbibus suis: Israel,& Sacer-
dotes, & Leuitæ, & Nathinæi. *Commo- 3
rati sunt in Ierusalem de filijs Iuda, & de
filijs Beniamin,de filijs quoque Ephraim,
& Manasse. * Othei filius Ammiud, filij 4
Amri, filij Omrai,filij Bonni, de filijs Pha-
res filij Iuda. *Et de Siloni: Asaia primo- 5
genitus, & filij eius. * De filijs autem Za- 6
ra: Iehuel,& fratres eorum,sexcenti nona-
ginta. *Porro de filijs Beniamin: Salo fi- 7
lius Mosollam,filij Oduia, filij Asana: *& 8
Iobania filius Ieroham: & Ela filius Ozi,
filij Mochori: & Mosollam filius Saphatiæ,
filij Rahuel,filij Iebaniæ,*& fratres eorum 9
per familias suas, nongenti quinquaginta
sex. Omnes hi, principes cognationum per
domos patrum suorum. * De sacerdotibus 10
autem: Iedaia, Ioiarib,& Iachin: *Azarias 11
quoque filius Helciæ, filij Mosollam, filij
Sadoc, filij Maraioth, filij Achitob, ponti-
fex domus Dei. *Porro Adaias filius Iero- 12
ham, filij Phassur, filij Melchiæ: & Maasai
filius Adiel, filij Iezra, filij Mosollam, filij
Mosollamith,filij Emmer.* fratres quoque 13
eorum principes per familias suas,mille se-
ptingenti sexaginta, fortissimi robore ad fa-
14 ciendum opus ministerij in domo Dei. *De
Leuitis autem: Semeia filius Hassub filij
15 Ezricam,filij Hasebia de filijs Merari.*Bac-
bacar quoque carpentarius,& Galal,& Ma-
thania filius Micha,filij Zechri, filij Asaph:
16 *& Obdia filius Semeiæ, filij Galal,filij Idi-
thun: & Barachia filius Asa,filij Elcana,qui
17 habitauit in atrijs Netophati. * Ianitores
autem: Sellum, & Accub, & Telmon, &
Ahimam: & frater eorum Sellum princeps,
18 *vsque ad illud tempus, in porta regis ad
orientem,obseruabant per vices suas de fi-
19 lijs Leui. * Sellum vero filius Core filij
Abiasaph, filij Core, cum fratribus suis, &
domo patris sui, hi sunt Coritæ super ope-
ra ministerij, custodes vestibulorum taber-
naculi: & familiæ eorum per vices castro-
20 rum Domini custodientes introitum.*Phi-
nees autem filius Eleazari, erat dux eorum
21 coram Domino. * Porro Zacharias filius
Mosollamia, ianitor portæ tabernaculi te-
22 stimonij.* Omnes hi electi in ostiarios per
portas, ducenti duodecim: & descripti in
villis proprijs: quos cōstituerunt Dauid,&
23 Samuel Videns,in fide sua*tam ipsos,quàm
filios eorum in ostijs domus Domini, &
24 in tabernaculo vicibus suis.* Per quattuor
ventos erant ostiarij: id est ad Orientem,
& ad Occidentem,& ad Aquilonem, & ad
25 Austrum.*Fratres autem eorum in viculis
morabantur, & veniebant in sabbatis suis
26 de tempore vsque ad tempus.* His quat-
tuor Leuitis creditus erat omnis numerus
ianitorum, & erant super exedras, & the-
27 sauros domus Domini.* Per gyrum quo-
que templi Domini morabantur in custo-
dijs suis: vt cum tempus fuisset, ipsi mane
28 aperirent fores. * De horum genere erant
& super vasa ministerij: ad numerum enim
29 & inferebantur vasa,& efferebantur. *De
ipsis & qui credita habebant vtensilia san-
ctuarij,præerant similæ, & vino, & oleo, &
30 thuri, & aromatibus. * Filij autem sacer-
dotum vnguenta ex aromatibus conficie-
31 bant.* Et Mathathias Leuites primogeni-
tus Sellum Coritæ, præfectus erat eorum,
32 quæ in sartagine frigebantur. *Porro de
filijs

filijs Caath fratribus eorũ,super panes erant
propositionis,vt semper nouos per singula
sabbata præpararent. * Hi sunt principes 33
cantorum per familias Leuitarum, qui in
exedris morabantur,vt die ac nocte iugiter
suo ministerio deseruirent. * Capita Leui- 34
tarum, per familias suas principes, manse-
runt in Ierusalem.* In Gabaon autem com- 35
morati sunt pater Gabaon Iehiel,& nomen
vxoris eius Maacha. * Filius primogenitus 36
eius Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Ner,
& Nadab,* Gedor quoque, & Ahio, & Za- 37
charias, & Macelloth. * Porro Macelloth 38
genuit Samaan: isti habitauerunt e regione
fratrum suorum in Ierusalem, cum fratri-
bus suis.* Ner autem genuit Cis: & Cis ge- 39
nuit Saul: & Saul genuit Ionathan,& Mel-
chisua, & Abinadab, & Esbaal. * Filius au- 40
tem Ionathan,Meribbaal: & Meribbaal ge-
nuit Micha. * Porro filij Micha, Phithon, & 41
Melech,& Tharaa, & Ahaz. * Ahaz autem 42
genuit Iara,& Iara genuit Alamath,& Az-
moth, & Zamri. Zamri autem genuit Mo-
sa. * Mosa vero genuit Banaa: cuius filius 43
Raphaia, genuit Elasa: de quo ortus est
Asel.* Porro Asel sex filios habuit his no- 44
minibus,Ezricam,Bocru,Ismael,Saria,Ob-
dia,Hanan. hi sunt filij Asel.

CAP. X.

PHILISTHIIM autem pugnabant con- 1
tra Israel, fugeruntq. viri Israel Palæ-
sthinos, & ceciderunt vulnerati in monte
Gelboe. * Cumq. appropinquassent Phili- 2
sthæi persequentes Saul, & filios eius, per-
cusserunt Ionathan, & Abinadab, & Mel-
chisua filios Saul.* Et aggrauatum est præ- 3
lium contra Saul, inueneruntq. eum sagit-
tarij,& vulnerauerunt iaculis.* Et dixit Saul 4
ad armigerum suum: Euagina gladium
tuum, & interfice me: ne forte veniant in-
circumcisi isti,& illudant mihi. Noluit au-
tem armiger eius hoc facere,timore perter-
ritus: arripuit ergo Saul ensem, & irruit in
eum.* Quod cum vidisset armiger eius,vi- 5
delicet mortuum esse Saul,irruit etiam ipse
in gladium suum,& mortuus est. * Interijt 6
ergo Saul,& tres filij eius, & omnis domus
7 illius pariter concidit.* Quod cum vidissent
viri Israel,qui habitabant in campestribus,
fugerunt: &,Saul ac filijs eius mortuis, de-
reliquerũt vrbes suas,& huc illucq. dispersi
sunt: veneruntq. Philisthijm, & habitaue-
8 runt in eis. * Die igitur altero detrahentes
Philisthijm spolia cæsorum, inuenerunt
Saul, & filios eius iacentes in monte Gel-
9 boe. * Cumq. spoliassent eum,& amputas-
sent caput,armisq. nudassent, miserunt in
terram suam, vt circumferretur,& ostende-
10 retur idolorum templis, & populis: * arma
autem eius consecrauerunt in fano dei sui,
11 & caput affixerunt in templo Dagon.* Hoc
cum audissent viri Iabes Galaad, omnia
scilicet quæ Philisthijm fecerant super Saul,
12 * consurrexerunt singuli virorum fortium,
& tulerunt cadauera Saul & filiorum eius:
attuleruntq. ea in Iabes, & sepelierunt ossa
eorum subter quercum, quæ erat in Iabes,
13 & ieiunauerunt septem diebus. * Mortuus
est ergo Saul propter iniquitates suas, eo
quòd præuaricatus sit mandatum Domini
quod præceperat, & non custodierit illud:
sed insuper etiam pythonissam consuluerit,
14 * nec sperauerit in Domino: propter quod
interfecit eum,& transtulit regnum eius ad
Dauid filium Isai.

CAP. XI.

1 CONGREGATVS est igitur omnis Is-
rael ad Dauid in Hebron, dicens: Os
2 tuum sumus,& caro tua. * Heri quoque,&
nudiustertius cum adhuc regnaret Saul, tu
eras qui educebas, & introducebas Israel:
tibi enim dixit Dominus Deus tuus: Tu
pasces populum meum Israel, & tu eris
3 princeps super eum. * Venerunt ergo om-
nes maiores natu Israel ad regem in He-
bron, & inijt Dauid cum eis fœdus coram
Domino: vnxeruntq. eum regem super Is-
rael, iuxta sermonem Domini,quem locu-
4 tus est in manu Samuel. * Abijt quoque
Dauid, & omnis Israel in Ierusalem. hæc
est Iebus,vbi erant Iebusæi habitatores ter-
5 ræ. * Dixeruntq. qui habitabant in Iebus

ad Dauid : Non ingredieris huc. Porro
Dauid cepit arcem Sion, quæ est Ciuitas
Dauid,* dixitque: Omnis qui percusserit 6
Iebusæum in primis, erit princeps & dux.
Ascendit igitur primus Ioab filius Saruiæ,
& factus est princeps. * Habitauit autem 7
Dauid in arce, & idcirco appellata est Ci-
uitas Dauid. * Ædificauitq. vrbem in cir- 8
cuitu a Mello vsque ad gyrum, Ioab au-
tem reliqua vrbis extruxit.* Proficiebatq. 9
Dauid vadens & crescens, & Dominus exer
cituum erat cum eo. * Hi principes viro- 10
rum fortium Dauid, qui adiuuerunt eum vt
rex fieret super omnem Israel iuxta verbum
Domini, quod locutus est ad Israel.* Et iste 11
numerus robustorum Dauid: Iesbaam fi-
lius Hachamoni princeps inter triginta:
iste leuauit hastam suam super trecentos
vulneratos vna vice.* Et post eum Eleazar 12
filius patrui eius Ahohites, qui erat inter
tres potentes. * Iste fuit cum Dauid in 13
Phesdomim, quando Philisthijm congre-
gati sunt ad locum illum in prælium: &
erat ager regionis illius plenus hordeo, fu-
geratq. populus a facie Philisthinorum.* Hi 14
steterunt in medio agri, & defenderũt eum:
cumq. percussissent Philisthæos, dedit Do-
minus salutem magnam populo suo.* De- 15
scenderunt autem tres de triginta princi-
pibus ad petram, in qua erat Dauid, ad spe-
luncam Odollam, quando Philisthijm fue-
rant castrametati in Valle raphaim.* Por- 16
ro Dauid erat in præsidio, & statio Philisthi-
norum in Bethlehem.* Desiderauit igitur 17
Dauid, & dixit: O si quis daret mihi aquam
de cisterna Bethlehem, quæ est in porta.
* Tres ergo isti per media castra Philisthi- 18
norum perrexerunt, & hauserunt aquam de
cisterna Bethlehem, quæ erat in porta, &
attulerunt ad Dauid vt biberet: qui noluit,
sed magis libauit illam Domino,* dicens: 19
Absit vt in conspectu Dei mei hoc faciam,
& sanguinem istorum virorum bibam: quia
in periculo animarum suarum attulerunt
mihi aquam. Et ob hanc causam noluit
bibere. hæc fecerunt tres robustissimi.* Abi- 20
sai quoque frater Ioab ipse erat princeps
trium, & ipse leuauit hastam suam contra
trecentos vulneratos, & ipse erat inter tres
21 nominatissimus,* & inter tres secundos in-
clytus, & princeps eorum: verumtamen vs-
22 que ad tres primos non peruenerat. * Ba-
naias filius Ioiadæ viri robustissimi, qui mul-
ta opera perpetrarat, de Cabseel: ipse per-
cussit duos ariel Moab: & ipse descendit,
& interfecit leonem in media cisterna tem
23 pore niuis.* Et ipse percussit virum Ægyp-
tium, cuius statura erat quinque cubitorũ,
& habebat lanceam vt liciatorium texen-
tium: descendit igitur ad eum cum virga,
& rapuit hastam, quam tenebat manu, &
24 interfecit eum hasta sua.* Hæc fecit Bana-
ias filius Ioiadæ, qui erat inter tres robustos
25 nominatissimus,* inter triginta primus, ve-
rumtamen ad tres vsque non peruenerat:
posuit autem eum Dauid ad auriculam suã.
26 * Porro fortissimi viri in exercitu, Asahel fra
ter Ioab, & Elchanan filius patrui eius de
27 Bethlehem,* Sãmoth Arorites, Helles Pha-
28 lonites,* Ira filius Acces Thecuites, Abiezer
29 Anathothites,* Sobbochai Husathites, Ilai
30 Ahohites,* Maharai Netophathites, Heled
31 filius Baana Netophathites,* Ethai filius Ri
bai de Gabaath filiorum Beniamin, Banaia
32 Pharatonites,* Hurai de Torrente Gaas, A-
biel Arbathites, Azmoth Bauramites, Elia-
33 ba Salabonites. * Filij Assem Gezonites,
34 Ionathan filius Sage Ararites,* Ahiam fi-
35 lius Sachar Ararites,* Eliphal filius Vr,
36 * Hepher Mecherathites, Ahia Phelonites,
37 * Hesro Carmelites, Naarai filius Asbai,
38 * Ioel frater Nathan, Mibahar filius Agarai,
39 * Selec Ammonites, Naarai Berothites ar-
40 miger Ioab filij Saruiæ.* Ira Iethræus, Ga-
41 reb Iethræus,* Vrias Hethæus, Zabad filius
42 Oholi,* Adina filius Siza Rubenites prin-
ceps Rubenitarum, & cum eo triginta:
43 * Hanan filius Maacha, & Iosaphat Matha-
44 nites,* Ozia Astarothites, Samma, & Iehiel
45 filij Hotham Arorites,* Iedihel filius Samri,
46 & Ioha frater eius Thosaites,* Eliel Mahu-
mites, & Ieribai, & Iosaia filij Elnaem, &
Iethma Moabites, Eliel, & Obed, & Iasiel
de Masobia.

CAP.

CAP. XII.

HI quoque venerunt ad Dauid in Sice- 1
leg, cum adhuc fugeret Saul filium
Cis, qui erant fortissimi & egregij pugna-
tores,* tendentes arcum, & vtraque manu 2
fundis saxa iacientes,& dirigentes sagittas:
de fratribus Saul ex Beniamin. * Princeps 3
Ahiezer, & Ioas filij Samaa Gabaathites,&
Iaziel,& Phallet filij Azmoth, & Baracha,
& Iehu Anathotites. *Samaias quoque Ga- 4
baonites fortissimus inter triginta & super
triginta. Ieremias, & Ieheziel, & Iohanan,
& Iezabad Gaderothites.*& Eluzai & Ieri- 5
muth, & Baalia, & Samaria, & Saphatia
Haruphites. *Elcana, & Iesia, & Azareel, 6
& Ioezer, & Iesbaam de Carehim: * Ioela 7
quoque,& Zabadia filij Ieroham de Gedor.
* Sed & de Gaddi transfugerunt ad Dauid, 8
cum lateret in deserto, viri robustissimi, &
pugnatores optimi, tenentes clypeum &
hastam: facies eorum quasi facies leonis,
& veloces quasi capreæ in montibus:*Ezer 9
princeps, Obdias secundus, Eliab tertius,
* Masmana quartus,Ieremias quintus,*Ethi 10
sextus, Eliel septimus, * Iohanan octauus, 11 12
Elzebad nonus,*Ieremias decimus, Mach- 13
banai vndecimus. * hi de filijs Gad princi- 14
pes exercitus: nouissimus centum militibus
præerat, & maximus, mille. * Isti sunt qui 15
transierunt Iordanem mense primo,quan-
do inundare consueuit super ripas suas: &
omnes fugauerunt qui morabantur in val-
libus ad orientalem plagam & occidenta-
lem. * Venerunt autem & de Beniamin,& 16
de Iuda ad præsidium, in quo morabatur
Dauid. * Egressusq; est Dauid obuiam eis, 17
& ait: Si pacifice venistis ad me vt auxilie-
mini mihi,cor meum iungatur vobis: si au-
tem insidiamini mihi pro aduersarijs meis,
cum ego iniquitatem in manibus non ha-
beam, videat Deus patrum nostrorum, &
iudicet. *Spiritus vero induit Amasai prin- 18
cipem inter triginta, & ait: Tui sumus o
Dauid,& tecum fili Isai: pax,pax tibi,& pax
adiutoribus tuis. te enim adiuuat Deus
tuus. Suscepit ergo eos Dauid, & consti-
19 tuit principes turmæ. * Porro de Manasse
transfugerunt ad Dauid, quando veniebat
cum Philisthijm aduersus Saul, vt pugna-
ret: & non dimicauit cum eis: quia inito
consilio remiserunt eum principes Phili-
sthinorum,dicentes: Periculo capitis nostri
20 reuertetur ad dominum suum Saul. *Quan-
do igitur reuersus est in Siceleg,transfuge-
runt ad eum de Manasse; Ednas, & Ioza-
bad, & Iedihel, & Michael, & Ednas, & Io-
zabad,& Eliu, & Salathi, principes millium
21 in Manasse. *hi præbuerũt auxilium Dauid
aduersus latrunculos: omnes enim erant
viri fortissimi,& facti sunt principes in exer-
22 citu. * Sed & per singulos dies veniebant
ad Dauid ad auxiliandum ei, vsque dum
fieret grandis numerus,quasi exercitus Dei.
23 * Iste quoque est numerus principum exer-
citus,qui venerunt ad Dauid, cum esset in
Hebron, vt transferrent regnum Saul ad
24 eum, iuxta verbum Domini. * Filij Iuda
portantes clypeum & hastam, sex millia
25 octingenti expediti ad prælium. * De filijs
Simeon virorum fortissimorum ad pugnan-
26 dum, septem millia centum. * De filijs Le-
27 ui, quattuor millia sexcenti. * Ioiada quo-
que princeps de stirpe Aaron, & cum eo
28 tria millia septingenti. * Sadoc etiam puer
egregiæ indolis, & domus patris eius,prin-
29 cipes viginti duo. * De filijs autem Benia-
min fratribus Saul,tria millia: magna enim
pars eorum adhuc sequebatur domũ Saul.
30 *Porro de filijs Ephraim viginti millia octin-
genti, fortissimi robore,viri nominati in co-
31 gnationibus suis. *Et ex dimidia tribu Ma-
nasse, decem & octo millia, singuli per no-
mina sua venerunt vt constituerent regem
32 Dauid. * De filijs quoque Issachar viri eru-
diti, qui nouerant singula tempora ad præ-
cipiendum quid facere deberet Israel,prin-
cipes ducenti: omnis autem reliqua tribus
33 eorum consilium sequebatur. * Porro de
Zabulon qui egrediebantur ad prælium,
& stabant in acie instructi armis bellicis,
quinquaginta millia venerunt in auxilium,
34 non in corde duplici. * Et de Nephthali,
principes mille: & cum eis instructi clypeo

& hasta, triginta & septem millia. * De Dan 35
etiam præparati ad prælium, viginti octo
millia sexcenti. * Et de Aser egredientes ad 36
pugnam, & in acie prouocantes, quadra-
ginta millia. * Trans Iordanem autem de 37
filijs Ruben, & de Gad, & dimidia parte tri-
bus Manasse instructi armis bellicis, centum
viginti millia. * Omnes isti viri bellatores 38
expediti ad pugnandum, corde perfecto ve-
nerunt in Hebron, vt constituerent regem
Dauid super vniuersum Israel: sed & omnes
reliqui ex Israel, vno corde erant, vt rex fie-
ret Dauid. * Fueruntq. ibi apud Dauid tri- 39
bus diebus comedentes & bibentes. præpa-
rauerant enim eis fratres sui. * Sed & qui 40
iuxta eos erant, vsque ad Issachar, & Zabu-
lon, & Nephthali, afferebant panes in asinis,
& camelis, & mulis, & bobus ad vescendum:
farinam, palathas, vuam passam, vinum,
oleum, boues, arietes ad omnem copiam.
gaudium quippe erat in Israel.

CAP. XIII.

INIIT autem consilium Dauid cum tri- 1
bunis, & centurionibus, & vniuersis prin-
cipibus, * & ait ad omnem cœtum Israel: Si 2
placet vobis: & a Domino Deo nostro egre-
ditur sermo, quem loquor: mittamus ad fra-
tres nostros reliquos in vniuersas regiones
Israel, & ad Sacerdotes, & Leuitas, qui habi-
tant in suburbanis vrbium, vt congregen-
tur ad nos, * & reducamus arcam Dei nostri 3
ad nos: non enim requisiuimus eam in die-
bus Saul. * Et respondit vniuersa multitu- 4
do vt ita fieret: placuerat enim sermo om-
ni populo. * Congregauit ergo Dauid cun- 5
ctum Israel a Sihor Ægypti, vsque dum in-
grediaris Emath, vt adduceret arcam Dei
de Caria Thiarim. * Et ascendit Dauid, & 6
omnis vir Israel ad collem Caria Thiarim,
qui est in Iuda, vt afferret inde arcam Do-
mini Dei sedentis super cherubim, vbi in-
uocatum est nomen eius. * Imposueruntq. 7
arcam Dei super plaustrum nouum, de do-
mo Abinadab: Oza autem, & frater eius
minabant plaustrum. * Porro Dauid, & 8
vniuersus Israel ludebant coram Deo omni
virtute in canticis, & in citharis, & psal-
terijs, & tympanis, & cymbalis, & tubis.
9 * Cum autem peruenissent ad Aream Chi-
don, tetendit Oza manum suam, vt susten-
taret arcam: bos quippe lasciuiens paulu-
10 lum inclinauerat eam. * Iratus est itaque
Dominus contra Ozam, & percussit eum,
eo quòd tetigisset arcam: & mortuus est ibi
11 coram Domino. * Contristatusq. est Da-
uid, eo quòd diuisisset Dominus Ozam: vo-
cauitq. locum illum: Diuisio Ozæ vsque in
12 præsentem diem. * Et timuit Deum tunc
temporis, dicens: Quo modo possum ad
13 me introducere arcam Dei? * Et ob hanc
causam non adduxit eam ad se, hoc est,
in Ciuitatem Dauid, sed auertit in domum
14 Obededom Gethæi. * Mansit ergo arca Dei
in domo Obededom tribus mensibus: &
benedixit Dominus domui eius, & omni-
bus quæ habebat.

CAP. XIIII.

1 MISIT quoque Hiram rex Tyri nun-
cios ad Dauid, & ligna cedrina, & ar-
tifices parietum, lignorumque: vt ædifica-
2 rent ei domum. * Cognouitq. Dauid quòd
confirmasset eum Dominus in regem super
Israel, & subleuatum esset regnum suum
3 super populum eius Israel. * Accepit quo-
que Dauid alias vxores in Ierusalem: ge-
4 nuitq. filios, & filias. * Et hæc nomina eo-
rum, qui nati sunt ei in Ierusalem: Samua,
5 & Sobad, Nathan, & Salomon, * Iebahar, &
6 Elisua, & Eliphalet, * Noga quoque, & Na-
7 pheg, & Iaphia, * Elisama, & Baaliada, &
8 Eliphalet. * Audientes autem Philisthijm
eo quòd vnctus esset Dauid in regem super
vniuersum Israel, ascenderunt omnes vt
quærerent eum: quod cum audisset Dauid,
9 egressus est obuiam eis. * Porro Philisthijm
venientes, diffusi sunt in Valle Raphaim.
10 * Consuluitq. Dauid Dominum, dicens: Si
ascendam ad Philisthæos, & si trades eos
in manu mea? Et dixit ei Dominus: Ascen-
11 de, & tradam eos in manu tua. * Cumq. illi
ascendissent in Baalpharasim, percussit eos
ibi Dauid, & dixit: Diuisit Deus inimicos
meos

meos per manum meam, sicut diuiduntur
aquæ: & idcirco vocatum est nomen illius
loci Baal Pharasim. * Dereliqueruntq. ibi 12
deos suos, quos Dauid iussit exuri. * Alia 13
etiam vice Philisthijm irruerunt, & diffusi
sunt in valle. * Consuluitq. rursum Dauid 14
Deum, & dixit ei Deus: Non ascendas post
eos, recede ab eis, & venies contra illos ex
aduerso pyrorum. * Cumq. audieris soni- 15
tum gradientis in cacumine pyrorum, tunc
egredieris ad bellú. Egressus est enim Deus
ante te, vt percutiat castra Philisthijm. * Fe- 16
cit ergo Dauid sicut præceperat ei Deus, &
percussit castra Philisthinorum, de Gabaon
vsque Gazera. * Diuulgatumq. est nomen 17
Dauid in vniuersis regionibus, & Dominus
dedit pauorem eius super omnes gentes.

CAP. XV.

FECIT quoque sibi domos in Ciuitate 1
Dauid: & ædificauit locum arcæ Dei,
tetenditq. ei tabernaculum. * Tunc dixit 2
Dauid: illicitum est vt a quocumque por-
tetur arca Dei nisi a Leuitis, quos elegit Do-
minus ad portandum eam, & ad ministran-
dum sibi vsque in æternum. * Congrega- 3
uitq. vniuersum Israel in Ierusalem, vt affer-
retur arca Dei in locum suum, quem præ-
parauerat ei. * Necnon & filios Aaron, & 4
Leuitas. * de filijs Caath, Vriel princeps fuit, 5
& fratres eius centum viginti. * De filijs Me- 6
rari, Asaia princeps: & fratres eius ducenti
viginti. * De filijs Gersom, Ioel princeps; & 7
fratres eius centum triginta. * De filijs Elisa- 8
phan, Semeias princeps; & fratres eius du-
centi. * De filijs Hebron, Eliel princeps; & 9
fratres eius octoginta. * De filijs Oziel, Ami- 10
nadab princeps; & fratres eius cétum duo-
decim. * Vocauitq. Dauid Sadoc, & Abia- 11
thar sacerdotes, & Leuitas, Vriel, Asaiam,
Ioel, Semeiam, Eliel, & Aminadab: * & dixit 12
ad eos: Vos qui estis principes familiarum
Leuiticarum, sanctificamini cum fratribus
vestris, & afferte arcam Domini Dei Israel
ad locum, qui ei præparatus est: * ne vt a 13
principio, quia nó eratis præsentes, percus-
sit nos Dominus; sic & nunc fiat, illicitum
14 quid nobis agentibus. * Sanctificati sunt
ergo Sacerdotes, & Leuitæ, vt portarent ar-
15 cam Domini Dei Israel. * Et tulerunt filij
Leui arcam Dei, sicut præceperat Moyses
iuxta verbum Domini humeris suis in ve-
16 ctibus. * Dixitq. Dauid principibus Leui-
tarum, vt constituerent de fratribus suis
cantores in organis musicorum, nablis vi-
delicet, & lyris, & cymbalis, vt resonaret in
17 excelsis sonitus lætitiæ. * Constitueruntq.
Leuitas: Hemam filium Ioel, & de fratri-
bus eius Asaph filium Barachiæ: de filijs
vero Merari, fratribus eorum: Ethan filium
18 Casaiæ. * Et cum eis fratres eorum: in se-
cundo ordine, Zachariam, & Ben, & Iaziel,
& Semiramoth, & Iahiel, & Ani, Eliab, &
Banaiam, & Maasiam, & Mathathiam, &
Eliphalu, & Maceniam, & Obededom, &
19 Iehiel, ianitores. * Porro cantores, He-
man, Asaph, & Ethan; in cymbalis æneis
20 concrepantes. * Zacharias autem, & Oziel,
& Semiramoth, & Iahiel, & Ani, & Eliab,
& Maasias, & Banaias in nablis arcana can-
21 tabant. * Porro Mathathias, & Eliphalu,
& Macenias, & Obededom, & Iehiel, &
Ozaziu, in citharis pro octaua canebant
22 epinicion. * Chonenias autem princeps Le-
uitarum, prophetiæ præerat, ad præcinen-
dam melodiam: erat quippe valde sapiens.
23 * Et Barachias, & Elcana: ianitores arcæ.
24 * Porro Sebenias, & Iosaphat, & Nathanael,
& Amasai, & Zacharias, & Banaias, & Elie-
zer sacerdotes, clangebant tubis coram ar-
ca Dei: & Obededom, & Iehias erant ia-
25 nitores arcæ. * Igitur Dauid & omnes ma-
iores natu Israel, & tribuni ierunt ad depor-
tandam arcam fœderis Domini de domo
26 Obededom cum lætitia. * Cumq. adiuuisset
Deus Leuitas, qui portabant arcam fœde-
ris Domini, immolabantur septem tauri, &
27 septem arietes. * Porro Dauid erat indutus
stola byssina, & vniuersi Leuitæ qui porta-
bant arcam, cantoresq. & Chonenias prin-
ceps prophetiæ inter cantores: Dauid au-
28 tem etiam indutus erat ephod lineo. * Vni-
uersusq. Israel deducebant arcam fœderis
Domini in iubilo, & sonitu buccinæ, &

tubis, & cymbalis, & nablis, & citharis
concrepantes. * Cumq. perueniſſet arca 29
fœderis Domini vſque ad Ciuitatem Da-
uid, Michol filia Saul proſpiciens per fene-
ſtram, vidit regem Dauid ſaltantem atque
ludentem, & deſpexit eum in corde ſuo.

CAP. XVI.

ATTVLERVNT igitur arcam Dei, & 1
conſtituerunt eam in medio taberna-
culi, quod tetenderat ei Dauid: & obtule-
runt holocauſta, & pacifica coram Deo.
* Cumq. compleſſet Dauid offerens holo- 2
cauſta, & pacifica, benedixit populo in no-
mine Domini. * Et diuiſit vniuerſis per ſin- 3
gulos, a viro vſque ad mulierem tortam pa-
nis, & partem aſſæ carnis bubalæ, & frixam
oleo ſimilam. * Conſtituitq. coram arca 4
Domini de Leuitis, qui miniſtrarent, & re-
cordarentur operum eius, & glorificarent,
atque laudarent Dominum Deum Iſrael:
* Aſaph principem, & ſecũdum eius Zacha- 5
riam: Porro Iahiel, & Semiramoth, & Ie-
hiel, & Mathathiam, & Eliab, & Banaiam,
& Obededom: Iehiel ſuper organa pſalte-
rij, & lyras: Aſaph autem vt cymbalis per-
ſonaret; * Banaiam vero, & Iaziel ſacerdo- 6
tes, canere tuba iugiter coram arca fœderis
Domini. * In illo die fecit Dauid princi- 7
pem ad confitendum Domino Aſaph, &
fratres eius.
* Confitemini Domino, & inuocate no- 8
men eius: notas facite in populis adinuen-
tiones eius.
* Cantate ei, & pſallite ei: & narrate om- 9
nia mirabilia eius.
* Laudate nomen ſanctum eius: lætetur 10
cor quærentium Dominum.
* Quærite Dominum, & virtutem eius: 11
quærite faciem eius ſemper.
* Recordamini mirabilium eius quæ fe- 12
cit: ſignorum illius, & iudiciorum oris eius.
* Semen Iſrael ſerui eius: filij Iacob ele- 13
cti eius.
* Ipſe Dominus Deus noſter: in vniuer- 14
ſa terra iudicia eius.
* Recordamini in ſempiternum pacti 15
eius: ſermonis, quem præcepit in mille ge-
nerationes.
16 * Quem pepigit cum Abraham: & iura-
menti illius cum Iſaac.
17 * Et conſtituit illud Iacob in præceptum:
& Iſrael in pactum ſempiternum,
18 * Dicens: Tibi dabo Terram Chanaan,
funiculum hereditatis veſtræ.
19 * Cum eſſent pauci numero, parui & co-
loni eius.
20 * Et tranſierunt de gente in gentem, &
de regno ad populum alterum.
21 * Non dimiſit quemquam calumniari
eos, ſed increpauit pro eis reges.
22 * Nolite tangere chriſtos meos: & in pro-
phetis meis nolite malignari.
23 * Cantate Domino omnis terra, annun-
ciate ex die in diem ſalutare eius.
24 * Narrate in gentibus gloriam eius: in
cunctis populis mirabilia eius.
25 * Quia magnus Dominus, & laudabilis
nimis: & horribilis ſuper omnes deos.
26 * Omnes enim dij populorum, idola:
Dominus autem cælos fecit.
27 * Confeſſio & magnificentia coram eo:
fortitudo & gaudium in loco eius.
28 * Afferte Domino familiæ populorum:
afferte Domino gloriam & imperium.
29 * Date Domino gloriam, nomini eius, le-
uate ſacrificium, & venite in cõſpectu eius:
& adorate Dominum in decore ſancto.
30 * Commoueatur a facie eius omnis terra:
ipſe enim fundauit orbem immobilem.
31 * Lætentur cæli, & exultet terra: & dicant
in nationibus, Dominus regnauit.
32 * Tonet mare, & plenitudo eius: exultent
agri, & omnia quæ in eis ſunt.
33 * Tunc laudabũt ligna ſaltus coram Do-
mino: quia venit iudicare terram.
34 * Confitemini Domino, quoniam bonus:
quoniam in æternum miſericordia eius.
35 * Et dicite: Salua nos Deus ſaluator no-
ſter; & congrega nos, & erue de gentibus,
vt confiteamur nomini ſancto tuo, & exul-
temus in carminibus tuis.
36 * Benedictus Dominus Deus Iſrael ab
æterno vſque in æternum: & dicat omnis
populus:

populus: Amen, & hymnum Domino.
*Reliquit itaque ibi coram arca fœderis 37
Domini Asaph, & fratres eius vt ministra-
rent in conspectu arcæ iugiter per singulos
dies, & vices suas. *Porro Obededom, & 38
fratres eius sexaginta octo; & Obededom
filium Idithun, & Hosa constituit ianito-
res. *Sadoc autem sacerdotem, & fratres 39
eius sacerdotes, coram tabernaculo Domi-
ni in excelso, quod erat in Gabaon, *vt of- 40
ferrent holocausta Domino super altare ho
locautomatis iugiter, mane & vespere, iu-
xta omnia quæ scripta sunt in lege Domi-
ni, quam præcepit Israeli. *Et post eum 41
Heman, & Idithun, & reliquos electos,
vnumquemque vocabulo suo ad confiten-
dum Domino: Quoniam in æternum mi-
sericordia eius. *Heman quoque, & Idi- 42
thun canentes tuba, & quatientes cymba-
la, & omnia musicorum organa ad canen-
dum Deo; filios autem Idithun fecit esse
portarios. *Reuersusq. est omnis populus 43
in domum suam: & Dauid, vt benediceret
etiam domui suæ.

CAP. XVII.

CVM autem habitaret Dauid in domo 1
sua, dixit ad Nathan prophetam: Ecce
ego habito in domo cedrina: arca autem
fœderis Domini sub pellibus est. *Et ait 2
Nathan ad Dauid: Omnia, quæ in corde
tuo sunt, fac: Deus enim tecum est. *Igi- 3
tur nocte illa factus est sermo Dei ad Na-
than, dicens: *Vade, & loquere Dauid ser- 4
uo meo: Hæc dicit Dominus: Non ædi-
ficabis tu mihi domum ad habitandum.
*Neque enim mansi in domo ex eo tem- 5
pore, quo eduxi Israel, vsque ad diem hanc:
sed fui semper mutans loca tabernaculi, &
in tentorio *manens cum omni Israel. Nũ- 6
quid locutus sum saltem vni iudicũ Israel,
quibus præceperam, vt pascerent populum
meum, & dixi: Quare non ædificastis mihi
domum cedrinam? *Nunc itaque sic lo- 7
quéris ad seruum meum Dauid: Hæc dicit
Dominus exercituum: Ego tuli te, cum in
pascuis sequereris gregem, vt esses dux po
8 puli mei Israel. *Et fui tecum quocumque
perrexisti: & interfeci omnes inimicos tuos
coram te, feciq. tibi nomen quasi vnius ma
9 gnorum, qui celebrantur in terra. *Et dedi
locum populo meo Israel: plantabitur, &
habitabit in eo, & vltra non commouebi-
tur: nec filij iniquitatis atterent eos, sicut
10 a principio, *ex diebus quibus dedi iudices
populo meo Israel, & humiliaui vniuersos
inimicos tuos. Annuncio ergo tibi, quòd
ædificaturus sit tibi Dominus domum.
11 *Cumq. impleueris dies tuos vt vadas ad
patres tuos, suscitabo semen tuum post te,
quod erit de filijs tuis: & stabiliam regnum
12 eius. *Ipse ædificabit mihi domum, & fir-
13 mabo solium eius vsque in æternum. *Ego
ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium:
& misericordiam meam non auferã ab eo,
14 sicut abstuli ab eo, qui ante te fuit. *Et sta-
tuam eum in domo mea, & in regno meo
vsque in sempiternum: & thronus eius erit
15 firmissimus in perpetuum. *Iuxta omnia
verba hæc, & iuxta vniuersam visionem
istam, sic locutus est Nathan ad Dauid.
16 *Cumq. venisset rex Dauid, & sedisset co-
ram Domino, dixit: Quis ego sum Domi-
ne Deus, & quæ domus mea, vt præstares
17 mihi talia? *Sed & hoc parum visum est
in conspectu tuo, ideoq. locutus es super
domum serui tui etiam in futurum: & fe-
cisti me spectabilem super omnes homines
18 Domine Deus. *Quid vltra addere potest
Dauid, cum ita glorificaueris seruum tuum,
19 & cognoueris eum? *Domine propter fa-
mulum tuum iuxta cor tuum fecisti om-
nem magnificentiam hanc, & nota esse vo-
20 luisti vniuersa magnalia. *Domine, non est
similis tui: & non est alius Deus absque te,
ex omnibus, quos audiuimus auribus no-
21 stris. *Quis enim est alius, vt populus tuus
Israel, gens vna in terra, ad quam perrexit
Deus, vt liberaret, & faceret populum sibi,
& magnitudine sua atque terroribus eijce-
ret nationes a facie eius, quem de Ægypto
22 liberarat? *Et posuisti populum tuum Israel
tibi in populum vsque in æternum, & tu
23 Domine factus es Deus eius. *Nunc igitur
Domine,

Domine, sermo, quem locutus es famulo
tuo, & super domum eius, confirmetur in
perpetuum, & fac sicut locutus es. * Per- 24
maneatq. & magnificetur nomen tuum
vsque in sempiternum: & dicatur: Domi-
nus exercituum Deus Israel, & domus Da-
uid serui eius permanens coram eo. * Tu 25
enim Domine Deus meus reuelasti auricu-
lam serui tui, vt ædificares ei domum: &
idcirco inuenit seruus tuus fiduciam, vt
oret coram te. * Nunc ergo Domine tu es 26
Deus: & locutus es ad seruum tuum tan-
ta beneficia. * Et cœpisti benedicere do- 27
mui serui tui, vt sit semper coram te: te
enim Domine benedicente, benedicta erit
in perpetuum.

CAP. XVIII.

FACTVM est autem post hæc, vt percu- 1
teret Dauid Philisthijm, & humiliaret
eos, & tolleret Geth, & filias eius de manu
Philisthijm, * percuteretq. Moab, & fierent 2
Moabitæ serui Dauid, offerentes ei munera.
* Eo tempore percussit Dauid etiam Adare- 3
zer regem Soba regionis Hemath, quando
perrexit vt dilataret imperium suum vsque
ad flumen Euphraten. * Cepit ergo Dauid 4
mille quadrigas eius, & septem millia equi-
tum, ac viginti millia virorum peditum,
subneruauitq. omnes equos curruum, exce-
ptis centum quadrigis, quas reseruauit sibi.
* Superuenit autem & Syrus Damascenus, 5
vt auxilium præberet Adarezer regi Soba:
sed & huius percussit Dauid vigintiduo mil
lia virorum. * Et posuit milites in Dama- 6
sco, vt Syria quoque seruiret sibi, & offerret
munera. Adiuuitq. eum Dominus in cun-
ctis, ad quæ perrexerat. * Tulit quoque Da- 7
uid pharetras aureas, quas habuerant serui
Adarezer, & attulit eas in Ierusalem. * Nec- 8
non de Thebath, & Chun vrbibus Adare-
zer æris plurimum, de quo fecit Salomon
mare æneum, & columnas, & vasa ænea.
* Quod cum audisset Thou rex Hemath, 9
percussisse videlicet Dauid omnem exerci-
tum Adarezer regis Soba, * misit Adoram 10
filium suum ad regem Dauid, vt postularet
ab eo pacem, & congratularetur ei quòd per-
cussisset, & expugnasset Adarezer: aduersa-
11 rius quippe erat Thou Adarezer. * Sed &
omnia vasa aurea, & argentea, & ænea con-
secrauit Dauid rex Domino, cum argento
& auro, quod tulerat ex vniuersis gentibus,
tam de Idumæa, & Moab, & filijs Ammon,
12 quàm de Philisthijm & Amalec. * Abisai
vero filius Saruiæ percussit Edom in Valle
13 Salinarum, decem & octo millia: * & consti
tuit in Edom præsidium, vt seruiret Idu-
mæa Dauid: saluauitq. Dominus Dauid in
14 cunctis, ad quæ perrexerat. * Regnauit ergo
Dauid super vniuersum Israel, & faciebat
iudiciũ atque iustitiam cuncto populo suo.
15 * Porro Ioab filius Saruiæ erat super exerci-
tum, & Iosaphat filius Ahilud a commen-
16 tarijs. * Sadoc autem filius Achitob, & Ahi-
melech, filius Abiathar, sacerdotes: & Susa,
17 scriba. * Banaias quoque filius Ioiadæ su-
per legiones Cerethi, & Phelethi: porro fi-
lij Dauid, primi ad manum regis.

CAP. XIX.

1 ACCIDIT autem vt moreretur Naas
rex filiorum Ammon, & regnaret fi-
2 lius eius pro eo. * Dixitq. Dauid: Faciam
misericordiam cum Hanon filio Naas: præ-
stitit enim mihi pater eius gratiam. Mi-
sitq. Dauid nuncios ad consolandum eum
super morte patris sui. Qui cum peruenis-
sent in terram filiorum Ammon, vt conso-
3 larentur Hanon, * dixerunt principes filio-
rum Ammon ad Hanon: Tu forsitan pu-
tas, quòd Dauid honoris causa in patrem
tuum miserit qui consolentur te: nec ani-
maduertis quòd vt explorent, & inuestigẽt,
& scrutentur terram tuam, venerint ad te
4 serui eius. * Igitur Hanon pueros Dauid de-
caluauit, & rasit, & præcidit tunicas eorum
a natibus vsque ad pedes, & dimisit eos.
5 * Qui cum abijssent, & hoc mandassent Da-
uid, misit in occursum eorum (grandem
enim contumeliam sustinuerant) & præce-
pit vt manerent in Iericho, donec cresceret
6 barba eorum, & tunc reuerterentur. * Vi-
dentes autem filij Ammon, quòd iniuriam
fecissent

fecissent Dauid, tam Hanon, quàm reliquus
populus, miserunt mille talenta argenti, vt
cõducerent sibi de Mesopotamia, & de Sy-
ria Maacha, & de Soba currus & equites.
* Cõduxeruntq. triginta duo millia curruũ, 7
& regem Maacha cum populo eius. Qui
cum venissent, castrametati sunt e regione
Medaba. Filij quoque Ammon congregati
de vrbibus suis, venerũt ad bellum. * Quod 8
cum audisset Dauid, misit Ioab, & omnem
exercitum virorum fortium: * egressiq. filij 9
Ammon, direxerunt aciem iuxta portam
ciuitatis: reges autem, qui ad auxilium eius
venerant, separatim in agro steterunt. * Igi- 10
tur Ioab intelligens bellum ex aduerso, &
post tergum contra se fieri, elegit viros for
tissimos de vniuerso Israel, & perrexit con-
tra Syrum. * Reliquam autem partem po- 11
puli dedit sub manu Abisai fratris sui; &
perrexerunt contra filios Ammon. * Dixit- 12
que: Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi:
si autem superauerint te filij Ammon, ero
tibi in præsidium. * Confortare, & agamus 13
viriliter pro populo nostro, & pro vrbibus
Dei nostri: Dominus autem quod in con-
spectu suo bonum est, faciet. * Perrexit er- 14
go Ioab, & populus qui cum eo erat, con-
tra Syrum ad prælium: & fugauit eos.
* Porro filij Ammon videntes quòd fugis- 15
set Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fra-
trem eius, & ingressi sunt ciuitatem: reuer-
susq. est etiam Ioab in Ierusalem. * Videns 16
autem Syrus quòd cecidisset coram Israel,
misit nuncios, & adduxit Syrum, qui erat
trans fluuiũ: Sophach autem princeps mi-
litiæ Adarezer, erat dux eorum. * Quod 17
cum nunciatum esset Dauid, congregauit
vniuersum Israel, & transiuit Iordanem, ir-
ruitq. in eos, & direxit ex aduerso aciem, il-
lis contra pugnantibus. * Fugit autem Sy- 18
rus Israel: & interfecit Dauid de Syris se-
ptem millia curruum, & quadraginta mil-
lia peditũ, & Sophach exercitus principẽ.
* Videntes autem serui Adarezer se ab Is- 19
rael esse superatos, transfugerunt ad Da-
uid, & seruierunt ei: noluitq. vltra Syria au-
xilium præbere filijs Ammon.

CAP. XX.

1 FACTVM est autem post anni circulum,
eo tempore, quo solent reges ad bella
procedere, congregauit Ioab exercitum, &
robur militiæ, & vastauit terram filiorum
Ammon; perrexitq. & obsedit Rabba:
porro Dauid manebat in Ierusalem, quan-
do Ioab percussit Rabba, & destruxit eam.
2 * Tulit autem Dauid coronam Melchom
de capite eius, & inuenit in ea auri pondo
talentum, & pretiosissimas gemmas, fecitq.
sibi inde diadema: manubias quoque vrbis
3 plurimas tulit: * populum autem, qui erat in
ea, eduxit: & fecit super eos tribulas, & tra-
has, & ferrata carpenta transire, ita vt dis-
secarentur, & contererentur: sic fecit Da-
uid cunctis vrbibus filiorum Ammon: &
reuersus est cum omni populo suo in Ieru-
4 salem. * Post hæc initum est bellum in
Gazer aduersum Philisthæos: in quo per-
cussit Sobochai Husathites, Saphai de ge-
5 nere Raphaim, & humiliauit eos. * Aliud
quoque bellum gestum est aduersus Phili-
sthæos, in quo percussit Adeodatus filius
Saltus Bethlehemites fratrem Goliath Ge-
thæi, cuius hastæ lignum erat quasi licia-
6 torium texentium. * Sed & aliud bellum
accidit in Geth, in quo fuit homo longis-
simus, senos habens digitos, id est, simul
viginti quattuor: qui & ipse de Rapha fue-
7 rat stirpe generatus. * Hic blasphemauit
Israel: & percussit eum Ionathan filius Sa-
maa fratris Dauid. Hi sunt filij Rapha in
Geth, qui ceciderunt in manu Dauid &
seruorum eius.

CAP. XXI.

1 CONSVRREXIT autem Satan contra
Israel: & concitauit Dauid vt nume-
2 raret Israel. * Dixitq. Dauid ad Ioab, & ad
principes populi: Ite, & numerate Israel a
Bersabee vsque Dan: & afferte mihi nume-
3 rum vt sciam. * Respondítq. Ioab: Augeat
Dominus populum suum cẽtuplum, quàm
sunt: nonne domine mi rex, omnes serui
tui sunt? quare hoc quærit dominus meus,
quod

quod in peccatum reputetur Israeli? *Sed 4
sermo regis magis præualuit: egressusq. est
Ioab,& circuiuit vniuersum Israel; & reuer-
sus est Ierusalem: *Deditq. Dauidi numerũ 5
eorum,quos circuierat: & inuentus est om
nis numerus Israel, mille millia & centum
millia virorum educentium gladium: de
Iuda autem quadringenta septuaginta mil
lia bellatorum. *Nam Leui, & Beniamin 6
non numerauit: eo quòd Ioab inuitus exe-
queretur regis imperium. *Displicuit au- 7
tem Deo quod iussum erat; & percussit Is-
rael. *Dixitq. Dauid ad Deum: Peccaui ni- 8
mis vt hoc facerem: obsecro aufer iniqui-
tatem serui tui,quia insipienter egi. *Et lo- 9
cutus est Dominus ad Gad Videntem Da-
uidis,dicens: *Vade,& loquere ad Dauid, 10
& dic ei: Hæc dicit Dominus: Trium tibi
optionem do; vnum,quod volueris,elige,
& faciam tibi. *Cumq. venisset Gad ad 11
Dauid,dixit ei: Hæc dicit Dominus: Elige
quod volueris: *aut tribus annis famem: 12
aut tribus mensibus te fugere hostes tuos,
& gladium eorum non posse euadere: aut
tribus diebus gladium Domini,& pestilen-
tiam versari in terra, & angelum Domini
interficere in vniuersis finibus Israel: nunc
igitur vide quid respondeam ei, qui misit
me. *Et dixit Dauid ad Gad: Ex omni 13
parte me angustiæ premunt: sed melius
mihi est, vt incidam in manus Domini,
quia multæ sunt miserationes eius, quàm
in manus hominum. *Misit ergo Dominus 14
pestilentiam in Israel: & ceciderunt de Is-
rael septuaginta millia virorum. *Misit 15
quoque angelum in Ierusalem,vt percute-
ret eam: cumq. percuteretur,vidit Domi-
nus,& misertus est super magnitudine ma-
li: & imperauit angelo, qui percutiebat:
Sufficit,iam cesset manus tua. Porro ange-
lus Domini stabat iuxta aream Ornan Ie-
busæi. *Leuansq. Dauid oculos suos,vidit 16
angelum Domini stantem inter cælum &
terram, & euaginatum gladium in manu
eius, & versum contra Ierusalem: & ceci-
derunt tam ipse,quàm maiores natu vestiti
ciliciis, proni in terram. *Dixitq. Dauid 17
ad Deum: Nonne ego sum,qui iussi vt nu-
meraretur populus? Ego,qui peccaui: ego,
qui malum feci: iste grex quid cõmeruit?
Domine Deus meus vertatur obsecro ma-
nus tua in me, & in domum patris mei:
18 populus autem tuus non percutiatur. *An-
gelus autem Domini præcepit Gad vt di-
ceret Dauidi vt ascenderet, extrueretq. al-
tare Domino Deo in area Ornan Iebusæi.
19 *Ascendit ergo Dauid iuxta sermonẽ Gad,
quem locutus ei fuerat ex nomine Domi-
20 ni. *Porro Ornan cum suspexisset,& vidisset
angelum, quattuorq. filij eius cum eo,ab-
sconderunt se: nam eo tempore terebat in
21 area triticum. *Igitur cum veniret Dauid
ad Ornan,conspexit eum Ornan,& proces-
sit ei obuiam de area,& adorauit eum pro-
22 nus in terram. *Dixitq. ei Dauid: Da mihi
locum areæ tuæ, vt ædificem in ea altare
Domino: ita vt quantum valet argenti ac-
23 cipias,& cesset plaga a populo. *Dixit au-
tem Ornan ad Dauid: Tolle, & faciat do-
minus meus rex quodcumque ei placet:
sed & boues do in holocaustum, & tribu-
las in ligna, & triticum in sacrificium: Om-
24 nia libens præbebo. *Dixitq. ei rex Dauid:
Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo
quantum valet: neque enim tibi auferre
debeo, & sic offerre Domino holocausta
25 gratuita. *Dedit ergo Dauid Ornan pro
loco siclos auri iustissimi ponderis sexcen-
26 tos. *Et ædificauit ibi altare Domino: ob-
tulitq. holocausta, & pacifica, & inuocauit
Dominum,& exaudiuit eum in igne de cæ-
27 lo super altare holocausti. *Præcepitq. Do-
minus Angelo: & conuertit gladium suum
28 in vaginam. *Protinus ergo Dauid, vi-
dens quòd exaudisset eum Dominus in area
Ornan Iebusæi, immolauit ibi victimas.
29 *Tabernaculum autem Domini, quod fe-
cerat Moyses in deserto, & altare holocau-
storum, ea tempestate erat in excelso Ga-
30 baon. *Et non præualuit Dauid ire ad al-
tare vt ibi obsecraret Deum: nimio enim
fuerat in timore perterritus, videns gla-
dium Angeli Domini.

Cap. XXII.

DIxitq. Dauid: Hæc est domus Dei, 1
& hoc altare in holocaustum Israel.
*Et præcepit vt cógregarentur omnes pro- 2
selyti de Terra Israel,& constituit ex eis la-
tomos ad cædendos lapides & poliendos,
vt ædificaretur domus Dei. *Ferrum quo- 3
que plurimum ad clauos ianuarum, & ad
commissuras atque iuncturas præparauit
Dauid: & æris pondus innumerabile. *Li- 4
gna quoque cedrina non poterant æstima-
ri,quæ Sidonij, & Tyrij deportauerant ad
Dauid. *Et dixit Dauid: Salomon filius 5
meus puer paruulus est & delicatus; domus
autem, quam ædificari volo Domino, talis
esse debet vt in cunctis regionibus nomi-
netur: præparabo ergo ei necessaria. Et ob
hanc causam ante mortem suá omnes præ-
parauit impensas. *Vocauitq. Salomonem 6
filium suum: & præcepit ei vt ædificaret
domum Domino Deo Israel. *Dixitq. Da- 7
uid ad Salomonem: Fili mi,volútatis meæ
fuit vt ædificarem domum nomini Domi-
ni Dei mei, *sed factus est sermo Domini 8
ad me,dicens: Multum sanguinem effudi-
sti, & plurima bella bellasti: non poteris
ædificare domum nomini meo, tanto effu-
so sanguine coram me: *filius,qui nascetur 9
tibi,erit vir quietissimus: faciam enim eum
requiescere ab omnibus inimicis suis per
circuitum: & ob hanc causam Pacificus vo
cabitur: & pacem & otium dabo in Israel
cunctis diebus eius. *Ipse ædificabit domú 10
nomini meo, & ipse erit mihi in filium, &
ego ero illi in patrem: firmaboq. solium
regni eius super Israel in æternum. *Nunc 11
ergo fili mi,sit Dominus tecum,& prospe-
rare,& ædifica domum Domino Deo tuo,
sicut locutus est de te. *Det quoque tibi 12
Dominus prudentiam & sensum, vt rege-
re possis Israel,& custodire legem Domini
Dei tui. *Tunc enim proficere poteris, si 13
custodieris mandata,& iudicia,quæ præce-
pit Dominus Moysi vt doceret Israel: con-
fortare & viriliter age,ne timeas,neque pa-
neas. *Ecce ego in paupertate mea præpa- 14
raui impensas domus Domini;auri talenta
centum millia,& argenti mille millia talen
torum: æris vero,& ferri non est pondus;
vincitur enim numerus magnitudine: ligna
& lapides præparaui ad vniuersa impen-
15 dia. *Habes quoque plurimos artifices,la-
tomos,& cæmétarios,artificesq. lignorum,
& omnium artium ad faciendum opus pru
16 dentissimos, *in auro & argento & ære &
ferro,cuius non est numerus. Surge igitur,
17 & fac,& erit Dominus tecum. *Præcepit
quoque Dauid cunctis principibus Israel,
vt adiuuarent Salomonem filium suum.
18 *Cernitis, inquiens, quòd Dominus Deus
vester vobiscum sit,& dederit vobis requié
per circuitum,& tradiderit omnes inimicos
vestros in manus vestras, & subiecta sit
terra coram Domino, & coram populo
19 eius. *Præbete igitur corda vestra & ani-
mas vestras,vt quæratis Dominum Deum
vestrum: & consurgite, & ædificate san-
ctuarium Domino Deo, vt introducatur
arca fœderis Domini,& vasa Domino con-
secrata, in domum, quæ ædificatur nomi-
ni Domini.

Cap. XXIII.

1 IGitur Dauid senex & plenus dierum,
regem constituit Salomonem filium suú
2 super Israel. *Et congregauit omnes prin-
cipes Israel, & Sacerdotes atque Leuitas.
3 *Numeratiq. sunt Leuitæ a triginta annis,
& supra: & inuéta sunt triginta octo millia
4 virorum. *Ex his electi sunt,& distributi in
ministerium domus Domini viginti quat-
tuor millia: præpositorum autem & iudi-
5 cum sex millia. *Porro quattuor millia ia-
nitores: & totidem psaltæ canentes Domi-
nó in organis, quæ fecerat ad canendum.
6 *Et distribuit eos Dauid per vices filiorum
Leui,Gerson videlicet,& Caath,& Merari.
7 8 *Filij Gerson: Leedan, & Semei. *Filij
Leedan: princeps Iahiel,& Zethan,& Ioel,
9 tres. *Filij Semei: Salomith, & Hosiel, &
Aran, tres: isti principes familiarum Lee-
10 dan. *Porro filij Semei,Leheth,& Ziza, &
Iaus, & Baria: isti filij Semei, quattuor.

*Erat autem Leheth prior, Ziza secundus: 11
porro Iaus & Baria non habuerunt pluri-
mos filios, & idcirco in vna familia, vnaq.
domo computati sunt. * Filij Caath: Am- 12
ram, & Isaar, Hebron, & Oziel, quattuor.
* Filij Amram, Aaron, & Moyses. Separa- 13
tusq. est Aaron vt ministraret in Sancto san-
ctorum, ipse & filij eius in sempiternum, &
adoleret incensum Domino secundum ri-
tum suum, ac benediceret nomini eius in
perpetuum. * Moysi quoque hominis Dei 14
filij annumerati sunt in tribu Leui. * Filij 15
Moysi: Gersom, & Eliezer. * Filij Gersom: 16
Subuel primus. * Fuerunt autem filij Elie- 17
zer: Rohobia primus: & non erant Eliezer
filij alij. Porro filij Rohobia multiplicati
sunt nimis. * Filij Isaar: Salomith primus. 18
* Filij Hebron: Ieriau primus, Amarias se- 19
cundus, Iahaziel tertius, Iecmaam quartus.
* Filij Oziel: Micha primus, Iesia secundus. 20
* Filij Merari: Moholi, & Musi. Filij Moho- 21
li: Eleazar, & Cis. * Mortuus est autem Elea- 22
zar, & non habuit filios, sed filias: accepe-
runtq. eas filij Cis fratres earum. * Filij Mu- 23
si: Moholi, & Eder, & Ierimoth, tres. * Hi 24
filij Leui in cognationibus, & familijs suis,
principes per vices, & numerum capitum
singulorum, qui faciebant opera ministerij
domus Domini a viginti annis, & supra.
* Dixit enim Dauid: Requiem dedit Do- 25
minus Deus Israel populo suo, & habita-
tionem Ierusalem vsque in æternum. * Nec 26
erit officij Leuitarum vt vltra portent ta-
bernaculum, & omnia vasa eius ad mini-
strandum. * Iuxta præcepta quoque Da- 27
uid nouissima supputabitur numerus filio-
rum Leui a viginti annis & supra. * Et erunt 28
sub manu filiorum Aaron in cultū domus
Domini, in vestibulis, & in exedris, & in lo-
co purificationis, & in sanctuario, & in vni-
uersis operibus ministerij templi Domini.
* Sacerdotes autem, super panes propositio- 29
nis, & ad similæ sacrificium, & ad lagana
azyma, & sartaginem, & ad torrendum, &
super omne pondus atque mensuram. * Le- 30
uitæ vero vt stent mane ad confitendum,
& canendum Domino: similiterq. ad ve-
31 speram * tam in oblatione holocaustorum
Domini, quàm in sabbatis & Calendis &
sollemnitatibus reliquis iuxta numerum,
& ceremonias vniuscuiusque rei, iugiter
32 coram Domino. * Et custodiant obserua-
tiones tabernaculi fœderis, & ritum san-
ctuarij, & obseruationem filiorum Aaron
fratrum suorum, vt ministrent in do-
mo Domini.

CAP. XXIIII.

1 PORRO filijs Aaron hæ partitiones erāt:
Filij Aaron: Nadab, & Abiu, & Elea-
2 zar, & Ithamar. * Mortui sunt autem Na-
dab, & Abiu ante patrem suum absque li-
beris: sacerdotioq. functus est Eleazar, &
3 Ithamar. * Et diuisit eos Dauid, id est Sa-
doc de filijs Eleazari, & Ahimelech de fi-
lijs Ithamar, secundum vices suas & mini-
4 sterium. * Inuentiq. sunt multo plures filij
Eleazar in principibus viris, quàm filij Itha-
mar. Diuisit autem eis, hoc est filijs Elea-
zar principes per familias sedecim: & filijs
Ithamar per familias & domos suas octo.
5 * Porro diuisit vtrasque inter se familias sor-
tibus: erant enim principes sanctuarij, &
principes Dei, tam de filijs Eleazar, quàm
6 de filijs Ithamar. * Descripsitq. eos Semeias
filius Nathanael scriba Leuites, coram rege
& principibus, & Sadoc sacerdote, & Ahi-
melech filio Abiathar, principibus quoque
familiarū sacerdotaliū & Leuiticarum: vnā
domum, quæ ceteris præerat, Eleazar: &
alteram domum, quæ sub se habebat cete-
7 ros, Ithamar. * Exiuit autem sors prima Io-
8 iarib, secunda Iedei, * tertia Harim, quarta
9 10 Seorim, * quinta Melchia, sexta Maiman, * se-
11 ptima Accos, octaua Abia, * nona Iesua, de-
12 cima Sechenia, * vndecima Eliasib, duodeci-
13 ma Iacim, * tertiadecima Hoppha, decima-
14 quarta Isbaab, * decimaquinta Belga, deci-
15 masexta Emmer, * decimaseptima Hezir, de-
16 cimaoctaua Aphses, * decimanona Pheteia,
17 vigesima Hezechiel, * vigesimaprima Iachin,
18 vigesimasecunda Gamul, * vigesimatertia
19 Dalaiau, vigesimaquarta Maaziau. * Hæ
vices eorum secundum ministeria sua, vt
ingre-

ingrediantur domum Domini & iuxta ri-
tum suum sub manu Aaron patris eorum:
sicut præceperat Dominus Deus Israel.
*Porro filiorum Leui, qui reliqui fuerant, de 20
filijs Amram erat Subael, & de filijs Subael,
Iehedeia.* De filijs quoque Rohobiæ prin- 21
ceps Iesias.* Isaari vero filius Salemoth, fi- 22
liusq. Salemoth Iahath: *filiusq. eius Ieriau 23
primus, Amarias secundus, Iahaziel tertius,
Iecmaan quartus.* Filius Oziel, Micha: fi- 24
lius Micha, Samir.* Frater Micha, Iesia: fi- 25
liusq. Iesiæ, Zacharias.* Filij Merari: Moholi 26
& Musi. Filius Oziau: Benno.* Filius quo- 27
que Merari: Oziau & Soam & Zachur &
Hebri.* Porro Moholi filius: Eleazar, qui 28
non habebat liberos.* Filius vero Cis, Ie- 29
rameel.* Filij Musi: Moholi, Eder, & Ieri- 30
moth. isti filij Leui secundum domos fami-
liarum suarum. * Miseruntq. & ipsi sortes 31
contra fratres suos filios Aaron coram Da-
uid rege, & Sadoc, & Ahimelech, & princi-
pibus familiarum Sacerdotalium & Leuiti-
carum, tam maiores, quàm minores. om-
nes sors æqualiter diuidebat.

CAP. XXV.

IGITVR Dauid, & magistratus exercitus 1
segregauerunt in ministerium filios A-
saph, & Heman, & Idithun: qui propheta-
rent in citharis, & psalterijs, & cymbalis se-
cundum numerum suum dedicato sibi of-
ficio seruientes.* De filijs Asaph: Zacchur, 2
& Ioseph, & Nathania, & Asarela, filij A-
saph: sub manu Asaph prophetantis iuxta
regem.* Porro Idithun: filij Idithun, Go- 3
dolias, Sori, Ieseias, & Hasabias, & Matha-
thias, sex, sub manu patris sui Idithun, qui
in cithara prophetabat super confitentes
& laudantes Dominum.* Heman quoque: 4
filij Heman, Bocciau, Mathaniau, Oziel,
Subuel, & Ierimoth, Hananias, Hanani,
Eliatha, Geddelthi, & Romemthiezer, &
Iesbacassa, Mellothi, Othir, Mahazioth:
* omnes isti filij Heman Videntis regis in 5
sermonibus Dei, vt exaltaret cornu: deditq.
Deus Heman filios quattuordecim, & filias
tres.* Vniuersi sub manu patris sui ad can- 6
tandum in templo Domini distributi erant,
in cymbalis, & psalterijs, & citharis, in mini-
steria domus Domini iuxta regem: Asaph
7 videlicet, & Idithun, & Heman.* Fuit au-
tem numerus eorum cũ fratribus suis, qui
erudiebant canticum Domini, cuncti do-
8 ctores, ducenti octogintaocto.* Miseruntq.
sortes per vices suas, ex æquo tam maior
quàm minor, doctus pariter & indoctus.
9 *Egressaq. est sors prima Ioseph, qui erat de
Asaph. Secunda Godoliæ, ipsi & filijs eius,
10 & fratribus eius duodecim.* Tertia Zachur,
11 filijs & fratribus eius duodecim.* Quarta
Isari, filijs & fratribus eius duodecim.
12 * Quinta Nathaniæ, filijs & fratribus eius
13 duodecim. * Sexta Bocciau, filijs & fratri-
14 bus eius duodecim.* Septima Isreela, filijs
15 & fratribus eius duodecim. * Octaua Ie-
16 saiæ, filijs & fratribus eius duodecim.* No-
na Mathaniæ, filijs & fratribus eius duode-
17 cim.* Decima Semeiæ, filijs & fratribus eius
18 duodecim.* Vndecima Azareel, filijs & fra-
19 tribus eius duodecim.* Duodecima Hasa-
20 biæ, filijs & fratribus eius duodecim.* Ter-
tiadecima Subael, filijs & fratribus eius duo-
21 decim.* Quartadecima Mathathiæ, filijs &
22 fratribus eius duodecim.* Quintadecima
Ierimoth, filijs & fratribus eius duodecim.
23 * Sextadecima Hananiæ, filijs & fratribus
24 eius duodecim.* Septimadecima Iesbacas-
25 sæ, filijs & fratribus eius duodecim.* Octa-
uadecima Hanani, filijs & fratribus eius
26 duodecim. * Nonadecima Mellothi, filijs
27 & fratribus eius duodecim. * Vigesima
Eliatha, filijs & fratribus eius duodecim.
28 * Vigesimaprima Othir, filijs & fratribus
29 eius duodecim. * Vigesimasecunda Ged-
delthi, filijs & fratribus eius duodecim.
30 * Vigesimatertia Mahazioth, filijs & fra-
31 tribus eius duodecim. * Vigesimaquarta
Romemthiezer, filijs & fratribus eius duo-
decim.

CAP. XXVI.

1 DIVISIONES autem ianitorum: de
Coritis Meselemia, filius Core, de filijs
2 Asaph.* Filij Meselemiæ: Zacharias primo-

genitus, Iadihel secundus, Zabadias tertius,
Iathanael quartus, *Aelam quintus, Ioha- 3
nan sextus, Elioenai septimus. * Filij au- 4
tem Obededom: Semeias primogenitus,
Iozabad secundus, Ioaha tertius, Sachar
quartus, Nathanael quintus, *Ammiel sex- 5
tus, Issachar septimus, Phollathi octauus:
quia benedixit illi Dominus. * Semei au- 6
tem filio eius nati sunt filij, præfecti fami-
liarum suarum: erant enim viri fortissimi.
*filij ergo Semeiæ: Othni, & Raphael, & 7
Obed, Elzabad, fratres eius viri fortissimi:
Eliu quoque, & Samachias.* Omnes hi, de 8
filijs Obededom: ipsi, & filij, & fratres eo-
rum fortissimi ad ministrandum, sexaginta
duo de Obededom.* Porro Meselemiæ fi- 9
lij, & fratres eorum robustissimi, decem &
octo.* De Hosa autem, id est de filijs Me- 10
rari: Semri princeps (non enim habuerat
primogenitum, & idcirco posuerat eum pa-
ter eius in principem)* Helcias secundus, 11
Tabelias tertius, Zacharias quartus. omnes
hi filij, & fratres Hosa, tredecim.* Hi diui- 12
si sunt in ianitores, vt semper principes cu-
stodiarum, sicut & fratres eorum ministra-
rent in domo Domini.* Missæ sunt ergo 13
sortes ex æquo, & paruis, & magnis, per fa-
milias suas in vnamquamque portarum.
* Cecidit ergo sors Orientalis, Selemiæ. 14
Porro Zachariæ filio eius, viro prudentissi-
mo, & erudito, sortitò obtigit plaga Septen-
trionalis.*Obededom vero & filijs eius ad 15
Austrum: in qua parte domus erat senio-
rum concilium.*Sephim, & Hosa ad Occi- 16
dentem, iuxta portam, quæ ducit ad viam
ascensionis: custodia contra custodiam.
*Ad Orientem vero Leuitæ sex: & ad Aqui- 17
lonem quattuor per diem: atque ad Meri-
diem similiter in die quattuor: & vbi erat
concilium bini & bini.* In cellulis quoque 18
ianitorum ad Occidentem quattuor in via,
biniq. per cellulas.*Hæ sunt diuisiones ia- 19
nitorum filiorum Core, & Merari.* Porro 20
Achias erat super thesauros domus Dei, &
vasa sanctorum.* Filij Ledan, filij Ger- 21
sonni: de Ledan principes familiarum, Le-
dan, & Gersonni, Iehieli.* Filij Iehieli: 22
Zathan, & Ioel fratres eius super thesauros
23 domus Domini,* Amramitis, & Isaaritis, &
24 Hebronitis, & Ozihelitis.* Subael autem
filius Gersom, filij Moysi, præpositus the-
25 sauris.* Fratres quoque eius Eliezer, cuius
filius Rahabia, & huius filius Isaias, & huius
filius Ioram, huius quoque filius Zechri. &
26 huius filius Selemith.* Ipse Selemith, &
fratres eius super thesauros sanctorum, quæ
sanctificauit Dauid rex, & principes fami-
liarum, & tribuni, & centuriones, & duces
27 exercitus *de bellis, & manubijs præliorum,
quæ consecrauerant ad instaurationem, &
28 supellectilem templi Domini.*Hæc autem
vniuersa sanctificauit Samuel Videns, &
Saul filius Cis, & Abner filius Ner, & Ioab
filius Saruiæ: omnes, qui sanctificauerant ea
29 per manum Selemith, & fratrum eius.*Isaa-
ritis vero præerat Chonenias, & filij eius
ad opera forinsecus super Israel ad docen-
30 dum & iudicandum eos.* Porro de He-
bronitis Hasabias, & fratres eius viri for-
tissimi, mille septingenti præerant Israeli
trans Iordanem contra Occidentem, in cũ-
ctis operibus Domini, & in ministerium
31 regis.*Hebronitarum autem princeps fuit
Ieria secundum familias & cognationes eo-
rum. Quadragesimo anno regni Dauid
recensiti sunt, & inuenti sunt viri fortissi-
32 mi in Iazer Galaad,* fratresq. eius robu-
stioris ætatis, duo millia septingenti prin-
cipes familiarum. Præposuit autem eos
Dauid rex Rubenitis, & Gadditis, & di-
midiæ tribui Manasse, in omne ministe-
rium Dei, & regis.

CAP. XXVII.

1 FILII autem Israel secundum numerum
suum, principes familiarum, tribuni,
& centuriones, & præfecti, qui ministra-
bant regi iuxta turmas suas, ingredientes &
egredientes per singulos menses in anno,
vigintiquattuor millibus singuli præerant.
2 *Primæ turmæ in primo mense Iesboã præ-
erat filius Zabdiel, & sub eo vigintiquattuor
3 millia.* De filijs Phares, princeps cuncto-
rum principum in exercitu mense primo.

*Secundi

* Secundi mensis habebat turmam Dudia 4
Ahohites, & post se alter nomine Macel-
loth, qui regebat partem exercitus viginti
quattuor millium. * Dux quoque turmæ 5
tertiæ in mense tertio, erat Banaias filius
Ioiadæ sacerdos: & in diuisione sua viginti
quattuor millia. * Ipse est Banaias fortissi- 6
mus inter triginta, & super triginta. præerat
autem turmæ ipsius Amizabad filius eius.
* Quartus, mense quarto, Asahel frater Ioab, 7
& Zabadias filius eius post eum: & in tur-
ma eius vigintiquattuor millia. * Quintus, 8
mense quinto, princeps Samaoth Iezerites:
& in turma eius vigintiquattuor millia.
* Sextus, mense sexto, Hira filius Acces The- 9
cuites: & in turma eius vigintiquattuor mil
lia. * Septimus, mense septimo, Helles Phal- 10
lonites de filijs Ephraim: & in turma eius
vigintiquattuor millia. * Octauus, mense 11
octauo, Sobochai Husathites de stirpe Za-
rahi: & in turma eius vigintiquattuor mil-
lia. * Nonus, mense nono, Abiezer Anatho- 12
thites de filijs Iemini: & in turma eius vi-
gintiquattuor millia. * Decimus, mense de- 13
cimo, Marai, & ipse Netophathites de stirpe
Zarahi: & in turma eius vigintiquattuor
millia. * Vndecimus, mense vndecimo, Ba- 14
naias Pharathonites de filijs Ephraim: & in
turma eius vigintiquattuor millia. * Duo- 15
decimus, mense duodecimo, Holdai Neto-
phathites, de stirpe Gothoniel: & in turma
eius vigintiquattuor millia. * Porro tribu- 16
bus præerant Israel, Rubenitis, dux Eliezer
filius Zechri: Simeonitis, dux Saphatias fi-
lius Maacha: * Leuitis, Hasabias filius Ca- 17
muel: Aaronitis, Sadoc: * Iuda, Eliu frater 18
Dauid: Issachar, Amri filius Michael. * Zabu- 19
lonitis, Iesmaias filius Abdiæ: Nephthaliti-
bus, Ierimoth filius Ozriel: * filijs Ephraim, 20
Osee filius Ozaziu: dimidiæ tribui Manasse,
Ioel filius Phadaiæ: * & dimidiæ tribui Ma- 21
nasse in Galaad, Iaddo filius Zachariæ: Be-
niamin autem, Iasiel filius Abner. * Dan 22
vero, Ezrihel filius Ieroham: hi principes fi-
liorum Israel. * Noluit autem Dauid nu- 23
merare eos a viginti annis inferius: quia di-
xerat Dominus vt multiplicaret Israel quasi
24 stellas cæli. * Ioab filius Saruiæ cœperat nu-
merare, nec compleuit: quia super hoc ira
irruerat in Israel: & idcirco numerus eorũ
qui fuerant recensiti, non est relatus in fa-
25 stos regis Dauid. * Super thesauros autem
regis fuit Azmoth filius Adiel: his autem
thesauris, qui erant in vrbibus, & in vicis,
& in turribus, præsidebat Ionathan filius
26 Oziæ. * Operi autem rustico, & agricolis,
qui exercebant terram, præerat Ezri filius
27 Chelub: * vinearumq. cultoribus, Semeias
Romathites: cellis autem vinarijs, Zabdias
28 Aphonites. * Nam super oliueta & ficeta,
quæ erant in campestribus, Balanam Ge-
derites: super apothecas autem olei, Ioas.
29 * Porro armẽtis, quæ pascebantur in Saron,
præpositus fuit Setrai Saronites: & super
30 boues in vallibus Saphat filius Adli: * super
camelos vero, Vbil Ismaelites: & super asi-
31 nos, Iadias Meronathites. * super oues quo-
que Iaziz Agareus. omnes hi, principes
32 substantiæ regis Dauid. * Ionathan autem
patruus Dauid, consiliarius, vir prudens &
litteratus: Ipse & Iahiel filius Hachamoni
33 erant cum filijs regis. * Achitophel etiam
consiliarius regis, & Chusai Arachites ami-
34 cus regis. * Post Achitophel fuit Ioiada fi-
lius Banaiæ, & Abiathar. Princeps autem
exercitus regis erat Ioab.

Cap. XXVIII.

1 CONVOCAVIT igitur Dauid omnes
principes Israel, duces tribuum, & præ-
positos turmarum, qui ministrabant regi:
tribunos quoque & cẽturiones, & qui præ-
erant substantiæ & possessionibus regis, fi-
liosq. suos cum eunuchis, & potentes, & ro-
bustissimos quosque in exercitu Ierusalem.
2 * Cumq. surrexisset rex, & stetisset, ait: Au-
dite me fratres mei, & populus meus: Co-
gitaui vt ædificarem domum, in qua requie-
sceret arca fœderis Domini, & scabellum
pedum Dei nostri: & ad ædificandum, om-
3 nia præparaui. * Deus autem dixit mihi:
Non ædificabis domum nomini meo, eo
quòd sis vir bellator, & sanguinem fuderis.
4 * Sed elegit Dominus Deus Israel me de

vniuersa domo patris mei, vt essem rex su-
per Israel in sempiternum: de Iuda enim
elegit principes: porro de domo Iuda, do-
mum patris mei: & de filijs patris mei, pla-
cuit ei vt me eligeret regem super cũctum
Israel.* Sed & de filijs meis (filios enim mihi 5
multos dedit Dominus) elegit Salomonem
filium meum, vt sederet in throno regni
Domini super Israel,* dixitq. mihi: Salo- 6
mon filius tuus ædificabit domum meam,
& atria mea: ipsum enim elegi mihi in fi-
lium, & ego ero ei in patrem.* Et firmabo 7
regnum eius vsque in æternum, si perseue-
rauerit facere præcepta mea, & iudicia, si-
cut & hodie.* Nunc ergo coram vniuerso 8
cœtu Israel audiente Deo nostro, custodi-
te, & perquirite cuncta mandata Domini
Dei nostri: vt possideatis Terram bonam,
& relinquatis eam filijs vestris post vos vs-
que in sempiternum.* Tu autem Salomon 9
fili mi, scito Deum patris tui, & seruito ei
corde perfecto, & animo voluntario: om-
nia enim corda scrutatur Dominus, & vni-
uersas mentium cogitationes intelligit. Si
quæsieris eum, inuenies: si autem dereli-
queris eum, proijciet te in æternum.* Nunc 10
ergo quia elegit te Dominus vt ædificares
domum Sanctuarij, confortare, & perfice.
* Dedit autem Dauid Salomoni filio suo de- 11
scriptionem porticus, & templi, & cella-
riorum, & cœnaculi, & cubiculorum in ady-
tis, & domus propitiationis,* necnon & 12
omnium quæ cogitauerat atriorum, & exe-
drarum per circuitum in thesauros domus
Domini, & in thesauros sanctorum,* diui- 13
sionumq. Sacerdotalium & Leuiticarum, in
omnia opera domus Domini, & in vniuer-
sa vasa ministerij templi Domini.* Aurum 14
in pondere per singula vasa ministerij. Ar-
genti quoque pondus pro vasorum & ope-
rum diuersitate.* Sed & in candelabra au- 15
rea, & ad lucernas eorum, aurum pro men-
sura vniuscuiusque candelabri & lucerna-
rum. Similiter & in candelabra argentea, &
in lucernas eorum, pro diuersitate mensu-
ræ, pondus argenti tradidit.* Aurum quo- 16
que dedit in mensas propositionis pro di-
uersitate mensarum: similiter & argentum
17 in alias mensas argenteas.* Ad fuscinulas
quoque, & phialas, & thuribula ex auro pu-
rissimo, & leunculos aureos pro qualitate
mensuræ pondus distribuit in leunculum,
& leunculum. Similiter & in leones argen-
teos diuersum argenti pondus separauit.
18 * Altari autem, in quo adoletur incensum,
aurum purissimum dedit: vt ex ipso fieret
similitudo quadrigæ cherubim extenden-
tium alas, & velantium arcam fœderis Do-
19 mini.* Omnia, inquit, venerunt scripta ma-
nu Domini ad me, vt intelligerem vniuersa
20 opera exemplaris.* Dixit quoque Dauid
Salomoni filio suo: Viriliter age, & confor-
tare, & fac: ne timeas, & ne paueas: Do-
minus enim Deus meus tecum erit, & non
dimittet te, nec derelinquet donec perficias
21 omne opus ministerij domus Domini.* Ec-
ce diuisiones Sacerdotum & Leuitarum, in
omne ministerium domus Domini assistunt
tibi, & parati sunt, & nouerunt tam princi-
pes quàm populus facere omnia præce-
pta tua.

CAP. XXIX.

1 LOCVTVSQ. est Dauid rex ad omnem
ecclesiam: Salomonem filium meum
vnum elegit Deus, adhuc puerum & tenel-
lum: opus namque grande est, neque enim
homini præparatur habitatio, sed Deo;
2 * Ego autem totis viribus meis præparaui
impensas domus Dei mei. Aurum ad vasa
aurea, & argentum in argentea, æs in ænea,
ferrum in ferrea, ligna ad lignea: & lapi-
des onychinos, & quasi stibinos, & diuer-
sorum colorum, omnemq. pretiosum lapi-
dem, & marmor Parium abundantissime:
3 * & super hæc, quæ obtuli in domum Dei
mei de peculio meo aurum & argentum,
do in templum Dei mei, exceptis his,
4 quæ præparaui in ædem sanctam.* Tria
millia talenta auri de auro Ophir: & se-
ptem millia talentorum argenti probatis-
5 simi ad deaurandos parietes templi.* Et,
vbicumque opus est aurum de auro, &
vbicumque opus est argentum de argento,

opera fiant per manus artificum: & si quis
sponte offert, impleat manum suam hodie,
& offerat quod voluerit Domino.* Polliciti 6
sunt itaque principes familiarum, & proce-
res tribuum Israel, tribuni quoque, & cen-
turiones, & principes possessionum regis.
* Dederuntq. in opera domus Dei auri ta- 7
lenta quinque millia, & solidos decem mil-
lia: argenti talenta decem millia, & æris
talenta decem & octo millia: ferri quoque
centum millia talentorum.* Et apud quem- 8
cumque inuenti sunt lapides, dederunt in
thesauros domus Domini, per manum Ia-
hiel Gersonitis. * Lætatusq. est populus, 9
cum vota sponte promitterent: quia corde
toto offerebant ea Domino: sed & Dauid
rex lætatus est gaudio magno.* Et benedi- 10
xit Domino coram vniuersa multitudine,
& ait: Benedictus es Domine Deus Israel
patris nostri ab æterno in æternum. * Tua 11
est Domine magnificentia, & potentia, &
gloria, atque victoria: & tibi laus: cuncta
enim quæ in cælo sunt, & in terra, tua sunt:
tuum Domine regnum, & tu es super om-
nes principes.* Tuæ diuitiæ, & tua est glo- 12
ria: tu dominaris omnium, in manu tua
virtus & potentia: in manu tua magnitu-
do, & imperium omnium. * Nunc igitur 13
Deus noster confitemur tibi, & laudamus
nomen tuum inclytum.* Quis ego, & quis 14
populus meus, vt possimus hæc tibi vniuer-
sa promittere? tua sunt omnia: & quæ de
manu tua accepimus dedimus tibi. * Pere- 15
grini enim sumus coram te, & aduenæ, si-
cut omnes patres nostri. Dies nostri quasi
vmbra super terram, & nulla est mora.
* Domine Deus noster, omnis hæc copia, 16
quam parauimus vt ædificaretur domus no-
mini sancto tuo, de manu tua est, & tua sunt
omnia.* Scio Deus meus quòd probes cor- 17
da, & simplicitatem diligas, vnde & ego in
simplicitate cordis mei lætus obtuli vniuer-
sa hæc: & populum tuum, qui hic repertus
est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre do-
naria.* Domine Deus Abraham, & Isaac, & 18
Israel patrum nostrorum, custodi in æter-
num hanc voluntatem cordis eorum, &
semper in venerationem tui mens ista per-
19 maneat. * Salomoni quoque filio meo da
cor perfectum, vt custodiat mandata tua,
testimonia tua, & ceremonias tuas, & faciat
vniuersa: & ædificet ædem, cuius impensas
20 paraui. * Præcepit autem Dauid vniuersæ
ecclesiæ: Benedicite Domino Deo nostro.
Et benedixit omnis ecclesia Domino Deo
patrum suorum: & inclinauerunt se, & ado-
21 rauerunt Deum, & deinde regem.* Immo-
lauerùntq. victimas Domino: & obtulerūt
holocausta die sequenti, tauros mille, arie-
tes mille, agnos mille cū libaminibus suis,
& vniuerso ritu abundantissime in omnem
22 Israel.* Et comederunt, & biberunt coram
Domino in die illo cum grandi lætitia. Et
vnxerunt secundò Salomonem filium Da-
uid. Vnxerunt autem eum Domino in prin
23 cipem, & Sadoc in pontificem.* Seditq. Sa-
lomon super solium Domini in regem pro
Dauid patre suo, & cunctis placuit: & pa-
24 ruit illi omnis Israel.* Sed & vniuersi prin-
cipes, & potentes, & cuncti filij regis Dauid
dederunt manum, & subiecti fuerunt Salo-
25 moni regi. * Magnificauit ergo Dominus
Salomonem super omnem Israel: & dedit
illi gloriam regni, qualem nullus habuit
26 ante eum rex Israel. * Igitur Dauid filius
27 Isai regnauit super vniuersum Israel. * Et
dies, quibus regnauit super Israel, fuerunt
quadraginta anni: in Hebron regnauit se-
ptem annis, & in Ierusalem annis triginta
28 tribus.* Et mortuus est in senectute bona,
plenus dierum, & diuitijs, & gloria. & re-
29 gnauit Salomon filius eius pro eo.* Gesta
autem Dauid regis priora, & nouissima scri-
pta sunt in Libro Samuelis Videntis, & in
Libro Nathan prophetæ, atque in volu-
30 mine Gad Videntis:* Vniuersiq.
regni eius, & fortitudinis,
& temporum, quæ
transierunt sub
eo, siue in
Israel,
siue in cunctis regnis
terrarum.

LIBER SECVNDVS PARALIPOMENON,

HEBRAICE DIBRE HAIAMIM.

CAPVT PRIMVM.

CONFORTATVS est ergo 1
Salomon filius Dauid in re-
gno suo,& Dominus Deus
eius erat cum eo,& magni-
ficauit eum in excelsum.
*Præcepitq. Salomõ vniuerso Israeli,tribu- 2
nis,& centurionibus, & ducibus, & iudici-
bus omnis Israel, & principibus familiarũ:
* & abijt cum vniuersa multitudine in Ex- 3
celsum Gabaon, vbi erat tabernaculum
fœderis Dei, quod fecit Moyses famulus
Dei in solitudine. * Arcam autem Dei ad- 4
duxerat Dauid de Cariathiarim in locum,
quem præparauerat ei,& vbi fixerat illi ta-
bernaculum,hoc est,in Ierusalem. * Altare 5
quoque æneum,quod fabricatus fuerat Be-
seleel filius Vri filij Hur, ibi erat coram ta-
bernaculo Domini: quod & requisiuit Sa-
lomon, & omnis ecclesia. *Ascenditq. Sa- 6
lomon ad altare æneum, coram taberna-
culo fœderis Domini,& obtulit in eo mille
hostias. * Ecce autem in ipsa nocte appa- 7
ruit ei Deus, dicens: Postula quod vis, vt
dem tibi. * Dixitq. Salomon Deo: Tu fe- 8
cisti cum Dauid patre meo misericordiam
magnam: & constituisti me regem pro eo.
* Nunc ergo Domine Deus impleatur ser- 9
mo tuus, quem pollicitus es Dauid patri
meo: tu enim me fecisti regem super popu-
lum tuum multum, qui tam innumerabilis
est,quàm puluis terræ. * Da mihi sapientiam 10
& intelligentiam, vt ingrediar & egrediar
coram populo tuo: quis enim potest hunc
populum tuum digne,qui tam grandis est,
iudicare? * Dixit autem Deus ad Salomo- 11
nem: Quia hoc magis placuit cordi tuo,
& non postulasti diuitias, & substan-
tiam, & gloriam, neque animas eorum
qui te oderant, sed nec dies vitæ pluri-
mos: petisti autem sapientiam & scien-
tiam, vt iudicare possis populum meum,
12 super quem constitui te regem. * Sapien-
tia & scientia data sunt tibi: diuitias au-
tem & substantiam & gloriam dabo ti-
bi, ita vt nullus in regibus nec ante te nec
13 post te fuerit similis tui. * Venit ergo Sa-
lomon ab Excelso Gabaon in Ierusalem
coram tabernaculo fœderis, & regnauit
14 super Israel. * Congregauitq. sibi currus
& equites, & facti sunt ei mille quadrin-
genti currus, & duodecim millia equi-
tum: & fecit eos esse in vrbibus quadri-
15 garum, & cum rege in Ierusalem. * Præ-
buitq. rex argentum & aurum in Ierusa-
lem quasi lapides, & cedros quasi syco-
moros, quæ nascuntur in campestribus
16 multitudine magna. * Adducebantur au-
tem ei equi de Ægypto, & de Coa a ne-
gotiatoribus regis, qui ibant, & emebant
17 pretio, * quadrigam equorum sexcentis ar-
genteis, & equum centum quinquagin-
ta: similiter de vniuersis regnis Hethæo-
rum, & a regibus Syriæ emptio celebra-
batur.

CAP. II.

1 DECREVIT autem Salomon ædificare
domum nomini Domini, & palatium
2 sibi. * Et numerauit septuaginta millia vi-
rorum portantium humeris, & octoginta
millia qui cæderent lapides in montibus,
præpositosq. eorum tria millia sexcentos.
3 * Misit quoque ad Hiram regem Tyri, di-
cens: Sicut egisti cum Dauid patre meo,
& misisti

& misisti ei ligna cedrina vt ædificaret sibi
domum, in qua & habitauit: * sic fac me- 4
cum vt ædificem domum nomini Domini
Dei mei, vt consecrem eam ad adolendum
incensum coram illo,& fumiganda aroma-
ta, & ad propositionem panum sempiter-
nam,& ad holocautomata mane,& vespe-
re,sabbatis quoque,& neomenijs, & sollē-
nitatibus Domini Dei nostri in sempiter-
num, quæ mandata sunt Israeli. * Domus 5
enim,quam ædificare cupio,magna est: ma
gnus est enim Deus noster super omnes
deos. * Quis ergo poterit præualere,vt ædifi- 6
cet ei dignam domum? si cælum, & cæli
cælorum capere eum nequeunt: quantus
ego sum,vt possim ædificare ei domū? sed
ad hoc tantum,vt adoleatur incensum co-
ram illo. * Mitte ergo mihi virum eruditum, 7
qui nouerit operari in auro,& argento,ære,
& ferro, purpura, coccino, & hyacintho, &
qui sciat sculpere cælaturas cum his artifi-
cibus,quos mecum habeo in Iudæa,& Ieru
salem,quos præparauit Dauid pater meus.
* Sed & ligna cedrina mitte mihi,& arceu- 8
thina,& pinea de Libano: scio enim quòd
serui tui nouerint cædere ligna de Libano,
& erunt serui mei cum seruis tuis, * vt paren- 9
tur mihi ligna plurima. Domus enim, quā
cupio ædificare,magna est nimis,& inclyta.
* Præterea operarijs,qui cæsuri sunt ligna, 10
seruis tuis dabo in cibaria tritici coros vi-
ginti millia,& hordei coros totidē,& vini vi
ginti millia metretas, olei quoque sata vi-
ginti millia. * Dixit autē Hiram rex Tyri per 11
litteras,quas miserat Salomoni: Quia dile-
xit Dominus populum suum,idcirco te re-
gnare fecit super eum. * Et addidit,dicens: 12
Benedictus Dominus Deus Israel,qui fecit
cælū & terram,qui dedit Dauid regi filium
sapientem & eruditum & sensatum atque
prudentem,vt ædificaret domum Domino,
& palatium sibi. * Misi ergo tibi virum pru- 13
dentem & scientissimum Hiram, patrem
meum, * filium mulieris de filiabus Dan, 14
cuius pater fuit Tyrius, qui nouit operari
in auro,& argento,ære,& ferro,& marmo-
re,& lignis,in purpura quoque, & hyacin-
tho,& bysso,& coccino: & qui scit cælare
omnem sculpturam,& adinuenire pruden-
ter quodcumque in opere necessarium est
cum artificibus tuis,& cum artificibus do-
15 mini mei Dauid patris tui. * Triticum er-
go,& hordeum,& oleum,& vinum,quæ pol
16 licitus es domine mi,mitte seruis tuis. * Nos
autem cædemus ligna de Libano,quot ne-
cessaria habueris, & applicabimus ea rati-
bus per mare in Ioppe: tuum autem erit
17 trāsferre ea in Ierusalem. * Numerauit igi-
tur Salomon omnes viros proselytos, qui
erant in terra Israel,post dinumerationem,
quam dinumerauit Dauid pater eius,& in-
uenti sunt centum quinquaginta millia, &
18 tria millia sexcenti. * Fecitq. ex eis septua-
ginta millia,qui humeris onera portarent,
& octoginta millia, qui lapides in monti-
bus cæderent: tria autem millia & sexcen-
tos præpositos operum populi.

CAP. III.

1 ET cœpit Salomon ædificare domum
Domini in Ierusalem in monte Moria,
qui demonstratus fuerat Dauid patri eius,
in loco,quem parauerat Dauid in area Or-
2 nan Iebusæi. * Cœpit autem ædificare men-
3 se secundo,anno quarto regni sui. * Et hæc
sunt fundamenta, quæ iecit Salomon, vt
ædificaret domum Dei, longitudinis cubi-
tos in mensura prima sexaginta,latitudinis
4 cubitos viginti. * Porticum vero ante fron-
tem,quæ tendebatur in longum iuxta men-
suram latitudinis domus,cubitorum vigin-
ti: porro altitudo centum viginti cubito-
rum erat: & deaurauit eam intrinsecus au-
5 ro mundissimo. * Domum quoque maiorem
texit tabulis ligneis abiegnis,& laminas au-
ri obrizi affixit per totum: sculpsitq. in ea
palmas,& quasi catenulas se inuicem com-
6 plectentes. * Strauit quoque pauimentum
templi pretiosissimo marmore,decore mul-
7 to. * Porro aurum erat probatissimum,de
cuius laminis texit domum,& trabes eius,
& postes,& parietes,& ostia: & cælauit che
8 rubim in parietibus. * Fecit quoque domum
Sancti sanctorum: longitudinem iuxta lati-

tudinem

tudinem domus cubitorum viginti: & lati-
tudinem similiter viginti cubitorum: & la-
minis aureis texit eam, quasi talentis sex-
centis. * Sed & clauos fecit aureos, ita vt 9
singuli claui siclos quinquagenos appen-
derent: cænacula quoque texit auro. * Fe- 10
cit etiam in domo Sancti sanctorum cheru-
bim duos, opere statuario: & texit eos au-
ro. * Alæ cherubim viginti cubitis extende- 11
bantur, ita vt vna ala haberet cubitos quin-
que & tangeret parietem domus: & altera
quinque cubitos habens, alam tangeret al-
terius cherub. * Similiter cherub alterius 12
ala, quinque habebat cubitos, & tangebat
parietem: & ala eius altera quinque cubi-
torum, alam cherub alterius contingebat.
* Igitur alæ vtriusque cherubim expansæ 13
erant, & extendebantur per cubitos vigin-
ti: ipsi autem stabant erectis pedibus, & fa-
cies eorum erant versæ ad exteriorem do-
mum. * Fecit quoque velum ex hyacintho, 14
purpura, cocco, & bysso: & intexuit ei che-
rubim. * Ante fores etiam templi duas co- 15
lumnas, quæ triginta & quinque cubitos
habebant altitudinis: porro capita earum,
quinque cubitorum. * Necnon & quasi ca- 16
tenulas in oraculo, & superposuit eas capi-
tibus columnarum: malogranata etiã cen-
tum, quæ catenulis interposuit. * Ipsas quo- 17
que columnas posuit in vestibulo templi,
vnam a dextris, & alteram a sinistris: eam,
quæ a dextris erat, vocauit Iachin: & quæ
ad læuam, Booz.

CAP. IIII.

FECIT quoque altare æneum viginti 1
cubitorum longitudinis, & viginti cu-
bitorum latitudinis, & decem cubitorum
altitudinis. * Mare etiam fusile decem cu- 2
bitis a labio vsque ad labium, rotundum
per circuitum: quinque cubitos habebat
altitudinis, & funiculus triginta cubitorum
ambiebat gyrum eius. * Similitudo quo- 3
que boum erat subter illud, & decem cu-
bitis quædam extrinsecus cælaturæ, quasi
duobus versibus aluum maris circuibant.
Boues autem erant fusiles: * & ipsum Ma- 4
re super duodecim boues impositum erat,
quorum tres respiciebant ad Aquilonem,
& alij tres ad Occidentem: porro tres alij
Meridiem, & tres qui reliqui erant, Orien-
tem, habentes mare superpositum: poste-
riora autem boum erãt intrinsecus sub ma-
5 ri. * Porro vastitas eius habebat mensuram
palmi, & labium illius erat quasi labium ca-
licis, vel repandi lilij: capiebatq. tria mil-
6 lia metretas. * Fecit quoque conchas decẽ:
& posuit quinque a dextris, & quinque a
sinistris, vt lauarent in eis omnia, quæ in ho
locaustum oblaturi erant: porro in mari sa-
7 cerdotes lauabantur. * Fecit autem & can-
delabra aurea decem secundum speciem,
qua iussa erãt fieri: & posuit ea in templo,
quinque a dextris, & quinque a sinistris.
8 * Necnon & mensas decem: & posuit eas
in templo, quinque a dextris, & quinque a
sinistris: phialas quoque aureas centum.
9 * Fecit etiam atrium sacerdotum, & basilicã
grãdem: & ostia in basilica, quæ texit ære.
10 * Porro mare posuit in latere dextro contra
11 Orientem ad Meridiem. * Fecit autem Hi-
rã lebetes, & creagras, & phialas: & com-
12 pleuit omne opus regis in domo Dei: * hoc
est, columnas duas, & epistylia, & capita, &
quasi quædam retiacula, quæ capita tege-
13 rent super epistylia. * Malogranata quoque
quadringenta, & retiacula duo ita vt bini
ordines malogranatorum singulis retiacu-
lis iungerentur, quæ protegerent epistylia,
14 & capita columnarum. * Bases etiã fecit,
15 & conchas, quas superposuit basibus: * ma-
re vnum, boues quoque duodecim sub ma-
16 ri. * Et lebetes, & creagras, & phialas. Om-
nia vasa fecit Salomoni Hiram pater eius
in domo Domini ex ære mundissimo.
17 * In regione Iordanis fudit ea rex in argil-
losa terra inter Sochot, & Saredatha.
18 * Erat autem multitudo vasorum innume-
rabilis, ita vt ignoraretur pondus æris.
19 * Fecitq. Salomon omnia vasa domus Dei,
& altare aureum, & mensas, & super eas
20 panes propositionis: * candelabra quoque
cum lucernis suis vt lucerent ante oracu-
21 lum iuxta ritum ex auro purissimo: * &

florentia

florentia quædam, & lucernas, & forcipes
aureos: omnia de auro mundissimo facta
sunt. * Thymiateria quoque, & thuribula, 22
& phialas, & mortariola ex auro purissimo.
Et ostia cælauit templi interioris, id est,
in Sancta sanctorum: & ostia templi fo-
rinsecus aurea. Sicq. completum est om-
ne opus, quod fecit Salomon in do-
mo Domini.

CAP. V.

INTVLIT igitur Salomon omnia, quæ 1
vouerat Dauid pater suus, argentum, &
aurum, & vniuersa vasa posuit in thesauris
domus Dei. * Post quæ congregauit ma- 2
iores natu Israel, & cunctos principes tri-
buum, & capita familiarum de filijs Israel
in Ierusalem, vt adducerent arcam fœderis
Domini de Ciuitate Dauid, quæ est Sion.
* Venerunt itaque ad regem omnes viri If- 3
rael in die sollemni mensis septimi. * Cúq. 4
venissent cuncti seniorum Israel, portaue-
runt Leuitæ arcam, * & intulerunt eam, & 5
omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa
sanctuarij, quæ erant in tabernaculo, por-
tauerunt Sacerdotes cum Leuitis. * Rex au- 6
tem Salomon, & vniuersus cœtus Israel, &
omnes, qui fuerunt congregati ante arcam,
immolabant arietes, & boues absque vllo
numero: tanta enim erat multitudo victi-
marum. * Et intulerunt Sacerdotes arcam 7
fœderis Domini in locum suum, id est, ad
oraculum templi, in Sancta sanctorum sub-
ter alas cherubim: * ita vt cherubim expan 8
derent alas suas super locum, in quo posi-
ta erat arca, & ipsam arcam tegerent cum
vectibus suis. * Vectium autem, quibus por 9
tabatur arca, quia paululũ longiores erant,
capita parebant ante oraculum: si vero quis
paululum fuisset extrinsecus, eos videre
non poterat. Fuit itaque arca ibi vsque in
præsentem diem. * Nihilq. erat aliud in 10
arca, nisi duæ tabulæ, quas posuerat Moy-
ses in Horeb, quando legem dedit Domi-
nus filijs Israel egredientibus ex Ægypto.
* Egressis autem Sacerdotibus de sanctua- 11
rio (omnes enim Sacerdotes, qui ibi potue-
rant inueniri, sanctificati sunt: nec adhuc
in illo tempore vices, & ministeriorum or-
12 do inter eos diuisus erat) * tã Leuitæ quàm
cantores, id est, & qui sub Asaph erant, &
qui sub Eman, & qui sub Idithun, filij, &
fratres eorum vestiti byssinis, cymbalis, &
psalterijs, & citharis concrepabant, stantes
ad Orientalem plagam altaris, & cum eis
Sacerdotes centum viginti canentes tubis.
13 * Igitur cunctis pariter, & tubis, & voce, &
cymbalis, & organis, & diuersi generis mu-
sicorum concinentibus, & vocem in subli-
me tollentibus; longe sonitus audiebatur,
ita vt cum Dominum laudare cœpissent &
dicere: Confitemini Domino quoniam bo
nus, quoniam in æternum misericordia eius;
14 impleretur domus Dei nube, * nec possent
Sacerdotes stare & ministrare propter cali-
ginem. Compleuerat enim gloria Domi-
ni domum Dei.

CAP. VI.

1 TVNC Salomon ait: Dominus pollici-
2 tus est vt habitaret in caligine: * ego
autem ædificaui domum nomini eius, vt
3 habitaret ibi in perpetuum. * Et conuertit
rex faciem suam, & benedixit vniuersæ
multitudini Israel (nam omnis turba stabat
4 intenta) & ait: * Benedictus Dominus Deus
Israel, qui quod locutus est Dauid patri
5 meo, opere compleuit, dicens: * A die, qua
eduxi populum meum de Terra Ægypti,
non elegi ciuitatem de cunctis tribubus If-
rael, vt ædificaretur in ea domus nomini
meo: neque elegi quemquam alium virum,
6 vt esset dux in populo meo Israel, * sed ele-
gi Ierusalem, vt sit nomen meum in ea: &
elegi Dauid, vt constituerem eum super po-
7 pulum meum Israel. * Cumq. fuisset volun-
tatis Dauid patris mei, vt ædificaret domum
8 nomini Domini Dei Israel, * dixit Dominus
ad eum: Quia hæc fuit voluntas tua, vt
ædificares domum nomini meo, bene qui-
dem fecisti huiscemodi habere voluntaté:
9 * sed non tu ædificabis domum, verum filius
tuus, qui egredietur de lumbis tuis, ipse
10 ædificabit domum nomini meo. * Comple-
uit

nit ergo Dominus sermonem suum, quem
locutus fuerat: & ego surrexi pro Dauid
patre meo, & sedi super thronum Israel, si-
cut locutus est Dominus: & ædificaui do-
mum nomini Domini Dei Israel. *Et posui 11
in ea arcam, in qua est pactũ Domini, quod
pepigit cum filijs Israel. *Stetit ergo corã 12
altari Domini ex aduerso vniuersæ multi-
tudinis Israel, & extendit manus suas. *Si- 13
quidem fecerat Salomon basim æneam, &
posuerat eam in medio basilicæ, habentem
quinque cubitos longitudinis, & quinque
cubitos latitudinis, & tres cubitos altitudi-
nis: stetitq. super eam: & deinceps flexis
genibus contra vniuersam multitudinem
Israel, & palmis in cælum leuatis, *ait: Do- 14
mine Deus Israel, non est similis tui Deus
in cælo & in terra: qui custodis pactum &
misericordiam cum seruis tuis, qui ambu-
lant coram te in toto corde suo: *Qui præ- 15
stitisti seruo tuo Dauid patri meo quæcum-
que locutus fueras ei: & quæ ore promise-
ras, opere complesti, sicut & præsens tem-
pus probat. *Nunc ergo Domine Deus 16
Israel, imple seruo tuo patri meo Dauid
quæcumque locutus es, dicens: Non defi-
ciet ex te vir coram me, qui sedeat super
thronum Israel: ita tamen si custodierint
filij tui vias suas, & ambulauerint in lege
mea, sicut & tu ambulasti coram me. *Et 17
nunc Domine Deus Israel, firmetur sermo
tuus, quem locutus es seruo tuo Dauid.
*Ergone credibile est vt habitet Deus cum 18
hominibus super terram? Si cælum & cæli
cælorum non te capiunt, quanto magis do
mus ista, quam ædificaui? *Sed ad hoc tan 19
tum facta est, vt respicias orationem serui
tui, & obsecrationem eius Domine Deus
meus: & audias preces, quas fundit famu-
lus tuus coram te: *vt aperias oculos tuos 20
super domum istam diebus ac noctibus, su
per locum, in quo pollicitus es vt inuoca-
retur nomen tuum, *& exaudires orationẽ, 21
quam seruus tuus orat in eo: & exaudias
preces famuli tui, & populi tui Israel. Qui-
cumque orauerit in loco isto, exaudi de ha
bitaculo tuo, id est, de cælis, & propitiare.
22 *Si peccauerit quispiam in proximum suũ,
& iurare contra eum paratus venerit, seq.
maledicto constrinxerit coram altari in do
23 mo ista: *tu audies de cælo, & facies iudi-
cium seruorum tuorum, ita vt reddas ini-
quo viam suam in caput proprium, & vlci-
scaris iustum, retribuens ei secundum iusti-
24 tiam suam. *Si superatus fuerit populus
tuus Israel ab inimicis (peccabunt enim ti-
bi) & conuersi egerint pœnitentiam, & ob-
secrauerint nomen tuum, & fuerint depre-
25 cati in loco isto, *tu exaudies de cælo, &
propitiare peccato populi tui Israel, & re-
duc eos in terram, quam dedisti eis, & pa-
26 tribus eorum. *Si clauso cælo pluuia non
fluxerit propter peccata populi, & depre-
cati te fuerint in loco isto, & confessi no-
mini tuo, & conuersi a peccatis suis, cum
27 eos afflixeris, *exaudi de cælo Domine, &
dimitte peccata seruis tuis & populi tui Is
rael, & doce eos viam bonam, per quam
ingrediantur: & da pluuiam terræ, quam
28 dedisti populo tuo ad possidendum. *Fa-
mes si orta fuerit in terra & pestilentia,
ærugo, & aurugo, & locusta, & bruchus,
& hostes, vastatis regionibus, portas obse-
derint ciuitatis, omnisq. plaga & infirmitas
29 presserit: *si quis de populo tuo Israel fue-
rit deprecatus, cognoscens plagam & infir-
mitatem suam, & expanderit manus suas
30 in domo hac, *tu exaudies de cælo, de su-
blimi scilicet habitaculo tuo, & propitiare,
& redde vnicuique secundũ vias suas, quas
nosti eum habere in corde suo: (tu enim
solus nosti corda filiorum hominum:)
31 *vt timeant te, & ambulent in vijs tuis cun-
ctis diebus, quibus viuunt super faciem ter-
32 ræ, quam dedisti patribus nostris. *Exter-
num quoque, qui non est de populo tuo Is
rael, si venerit de terra longinqua, propter
nomen tuum magnum, & propter manum
tuam robustam, & brachium tuum exten-
33 tum, & adorauerit in loco isto, *tu exau-
dies de cælo firmissimo habitaculo tuo, &
facies cũcta, pro quibus inuocauerit te ille
peregrinus: vt sciant omnes populi terræ
nomen tuum, & timeant te sicut populus
tuus

tuus Israel, & cognoscant, quia nomen tuū
inuocatum est super domum hanc, quam
ædificaui. * Si egressus fuerit populus tuus 34
ad bellum contra aduersarios suos per viā
in qua miseris eos, adorabunt te contra
viam, in qua ciuitas hæc est, quam elegisti,
& domus, quam ædificaui nomini tuo: * tū 35
exaudies de cælo preces eorum, & obsecra-
tionem, & vlciscaris. * Si autem peccauerint 36
tibi (neque enim est homo, qui non peccet)
& iratus fueris eis, & tradideris hostibus, &
captiuos duxerint eos in terram longin-
quam, vel certe quæ iuxta est, * & conuersi 37
in corde suo in terra, ad quam captiui du-
cti fuerant, egerint pœnitentiam, & depre-
cati te fuerint in terra captiuitatis suæ, di-
centes: Peccauimus, inique fecimus, iniuste
egimus: * & reuersi fuerint ad te in toto cor 38
de suo, & in tota anima sua, in terra capti-
uitatis suæ, ad quam ducti sunt, adorabunt
te contra viam terræ suæ, quam dedisti pa-
tribus eorum, & vrbis, quam elegisti, & do-
mus, quam ædificaui nomini tuo: * tu exau- 39
dies de cælo, hoc est, de firmo habitaculo
tuo preces eorum, & facias iudicium, &
dimittas populo tuo, quamuis peccatori:
* tu es enim Deus meus: aperiantur quæ- 40
so, oculi tui, & aures tuæ intentæ sint ad
orationem, quæ fit in loco isto. * Nunc igi- 41
tur consurge Domine Deus in requiem
tuam, tu & arca fortitudinis tuæ: Sacerdo-
tes tui Domine Deus induantur salutem,
& sancti tui lætentur in bonis. * Domine 42
Deus ne auerteris faciem christi tui: me-
mento misericordiarum Dauid serui tui.

CAP. VII.

CVMQ. complesset Salomon fundens 1
preces, ignis descendit de cælo, & de-
uorauit holocausta & victimas: & maiestas
Domini impleuit domum. * Nec poterant 2
sacerdotes ingredi templum Domini, eò
quòd implesset maiestas Domini templum
Domini. * Sed & omnes filij Israel vide- 3
bant descendentem ignem, & gloriam Do-
mini super domum: & corruentes proni in
terram super pauimentum stratum lapide,
adorauerunt, & laudauerunt Dominum:
Quoniam bonus, quoniam in sæculum mi-
4 sericordia eius. * Rex autem, & omnis po-
pulus immolabant victimas coram Domi-
5 no. * Mactauit igitur rex Salomon hostias,
boum vigintiduo millia, arietum centum
viginti millia: & dedicauit domum Dei
6 rex, & vniuersus populus. * Sacerdotes au-
tem stabant in officijs suis: & Leuitæ in or-
ganis carminum Domini, quæ fecit Dauid
rex ad laudandum Dominum: Quoniam
in æternum misericordia eius, hymnos Da-
uid canentes per manus suas: porro Sacer-
dotes canebant tubis ante eos, cunctusq.
7 Israel stabat. * Sanctificauit quoque Salo-
mon medium atrij ante templum Domini:
obtulerat enim ibi holocausta & adipes pa-
cificorū: quia altare æneum, quod fecerat,
non poterat sustinere holocausta & sacrifi-
8 cia & adipes. * Fecit ergo Salomon sollem-
nitatem in tempore illo septem diebus, &
omnis Israel cum eo, ecclesia magna val-
de, ab introitu Emath vsque ad Torrentem
9 Ægypti. * Fecitq. die octauo collectam,
eo quòd dedicasset altare septem diebus,
& sollemnitatem celebrasset diebus septē.
10 * Igitur in die vigesimotertio mensis septi-
mi dimisit populos ad tabernacula sua, læ-
tantes atque gaudentes super bono, quod
fecerat Dominus Dauidi, & Salomoni, &
11 Israeli populo suo. * Compleuitq. Salomon
domum Domini, & domum regis, & omnia
quæ disposuerat in corde suo, vt faceret in
domo Domini, & in domo sua, & prospe-
12 ratus est. * Apparuit autem ei Dominus
nocte, & ait: Audiui orationem tuam, & ele
gi locum istum mihi in domum sacrificij.
13 * Si clausero cælum, & pluuia non fluxerit,
& mandauero & præcepero locustæ, vt de-
uoret terram, & misero pestilentiam in po
14 pulum meum: * conuersus autem populus
meus, super quos inuocatum est nomen
meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit
faciem meam, & egerit pœnitentiam a vijs
suis pessimis: & ego exaudiam de cælo, &
propitius ero peccatis eorum, & sanabo
15 terram eorum. * Oculi quoque mei erunt
aperti,

aperti, & aures meæ erectæ ad orationem
eius, qui in loco isto orauerit.* Elegi enim, 16
& sanctificaui locum istum, vt sit nomen
meum ibi in sempiternum, & permaneant
oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.
* Tu quoque si ambulaueris coram me, si- 17
cut ambulauit Dauid pater tuus, & feceris
iuxta omnia, quæ præcepi tibi, & iustitias
meas iudiciaq. seruaueris :* suscitabo thro- 18
num regni tui, sicut pollicitus sum Dauid
patri tuo, dicens: Non auferetur de stirpe
tua vir, qui sit princeps in Israel. * Si au- 19
tem auersi fueritis, & dereliqueritis iusti-
tias meas, & præcepta mea, quæ proposui
vobis, & abeuntes seruieritis dijs alienis, &
adoraueritis eos, * euellam vos de terra 20
mea, quam dedi vobis: & domum hanc,
quam sanctificaui nomini meo, proijciam a
facie mea, & tradam eam in parabolam, &
in exemplum cunctis populis. * Et domus 21
ista erit in prouerbium vniuersis transeun-
tibus, & dicent stupentes: Quare fecit Do-
minus sic terræ huic, & domui huic? * Re- 22
spondebuntque: Quia dereliquerunt Do-
minum Deum patrum suorum, qui eduxit
eos de Terra Ægypti, & apprehenderunt
deos alienos, & adorauerunt eos, & colue-
runt: idcirco venerunt super eos vniuersa
hæc mala.

CAP. VIII.

EXPLETIS autem viginti annis post- 1
quam ædificauit Salomon domum Do
mini & domum suam: * ciuitates, quas de- 2
derat Hiram Salomoni, ædificauit, & habi-
tare ibi fecit filios Israel.* Abijt quoque in 3
Emath Suba, & obtinuit eam.* Et ædifica- 4
uit Palmiram in deserto, & alias ciuitates
munitissimas ædificauit in Emath.* Extru- 5
xitq. Bethoron superiorem, & Bethoron in-
feriorem, ciuitates muratas habentes por-
tas & vectes & seras:* Balaath etiam & om- 6
nes vrbes firmissimas, quæ fuerunt Salomo-
nis, cunctasq. vrbes quadrigarum, & vrbes
equitum. omnia quæcumque voluit Salo-
mon atque disposuit, ædificauit in Ierusa-
lem & in Libano, & in vniuersa terra pote-
7 statis suæ. * Omnem populum, qui dereli-
ctus fuerat de Hethæis, & Amorrhæis, &
Pherezæis, & Heuæis, & Iebusæis, qui non
8 erant de stirpe Israel, * de filijs eorum: & de
posteris, quos non interfecerant filij Israel,
subiugauit Salomon in tributarios, vsque
9 in diem hanc. * Porro de filijs Israel non
posuit vt seruirent operibus regis: ipsi enim
erant viri bellatores, & duces primi & prin-
10 cipes quadrigarum & equitum eius.* Om-
nes autem principes exercitus regis Salo-
monis fuerunt ducenti quinquaginta, qui
11 erudiebant populum.* Filiam vero Pharao-
nis transtulit de Ciuitate Dauid in domũ,
quam ædificauerat ei. Dixit enim rex: Non
habitabit vxor mea in domo Dauid regis
Israel, eo quòd sanctificata sit: quia ingres-
12 sa est in eam arca Domini.* Tunc obtulit
Salomon holocausta Domino super altare
Domini, quod extruxerat ante porticum,
13 * vt per singulos dies offerretur in eo iuxta
præceptum Moysi in sabbatis & in calen-
dis, & in festis diebus, ter per annum, id est,
in sollemnitate azymorum, & in sollemni-
tate hebdomadarum, & in sollemnitate ta-
14 bernaculorum. * Et constituit iuxta dispo-
sitionem Dauid patris sui officia Sacerdo-
tum in ministerijs suis: & Leuitas in ordi-
ne suo, vt laudarent, & ministrarent coram
Sacerdotibus iuxta ritũ vniuscuiusque diei:
& ianitores in diuisionibus suis per portam
& portam: sic enim præceperat Dauid ho-
15 mo Dei.* Nec prætergressi sunt de manda-
tis regis tam Sacerdotes, quàm Leuitæ ex
omnibus, quæ præceperat, & in custodijs
16 thesaurorum.* Omnes impensas præparatas
habuit Salomon ex eo die, quo fundauit
domum Domini vsque in diem, quo perfe-
17 cit eam. * Tunc abijt Salomon in Asion-
gaber, & in Ailath ad oram Maris rubri,
18 quæ est in Terra Edom. * Misit autem ei
Hiram per manus seruorum suorũ naues,
& nautas gnaros maris, & abierunt cum
seruis Salomonis in Ophir, tuleruntq. inde
quadringenta quinquaginta talenta auri,
& attulerunt ad regem Salomonem.

CAP.

CAP. IX.

REGINA quoque Saba, cum audisset 1
famam Salomonis, venit vt tentaret
eum in ænigmatibus in Ierusalem, cum magnis
opibus & camelis, qui portabant aromata,
& auri plurimum, gemmasq. pretiosas.
Cumq. venisset ad Salomonem, locuta
est ei quæcumque erant in corde suo.
* Et exposuit ei Salomon omnia quæ pro- 2
posuerat: nec quidquam fuit, quod nõ per-
spicuum ei fecerit. * Quæ postquam vidit, 3
sapientiam scilicet Salomonis, & domum
quam ædificauerat, *necnon & cibaria men 4
sæ eius, & habitacula seruorũ, & officia mi-
nistrorum eius, & vestimenta eorum, pin-
cernas quoque & vestes eorum, & victimas
quas immolabat in domo Domini: nõ erat
præ stupore vltra in ea spiritus. *Dixitq. ad 5
regem: Verus est sermo, quem audieram in
terra mea de virtutibus & sapientia tua.
* Non credebam narrãtibus donec ipsa ve- 6
nissem, & vidissent oculi mei, & probassem
vix medietatem sapientiæ tuæ mihi fuisse
narratam: vicisti famam virtutibus tuis.
* Beati viri tui, & beati serui tui, qui assi- 7
stunt coram te omni tempore, & audiunt
sapientiam tuam. *Sit Dominus Deus tuus 8
benedictus, qui voluit te ordinare super
thronum suum, regem Domini Dei tui.
Quia diligit Deus Israel, & vult seruare eum
in æternum, idcirco posuit te super eũ re-
gem vt facias iudicia atque iustitiam. * De- 9
dit autem regi centum viginti talenta auri,
& aromata multa nimis, & gemmas pre-
tiosissimas: non fuerunt aromata talia, vt
hæc, quæ dedit regina Saba regi Salomoni.
* Sed & serui Hiram cum seruis Salomonis 10
attulerunt aurum de Ophir, & ligna thyina,
& gemmas pretiosissimas: *de quibus fecit 11
rex, de lignis scilicet thyinis, gradus in do-
mo Domini, & in domo regia, citharas quo-
que, & psalteria cantoribus: numquam vi-
sa sunt in Terra Iuda ligna talia. * Rex au- 12
tem Salomon dedit reginæ Saba cuncta,
quæ voluit, & quæ postulauit, & multo plu-
ra quàm attulerat ad eum: quæ reuersa,
13 abijt in terram suam cum seruis suis. *Erat
autem pondus auri, quod afferebatur Salo-
moni per singulos annos, sexcenta sexagin-
14 ta sex talenta auri: *excepta ea summa, quã
legati diuersarum gentium, & negotiatores
afferre cõsueuerant, omnesq. reges Arabiæ,
& satrapæ terrarum, qui comportabant au-
15 rum, & argentum Salomoni. * Fecit igitur
rex Salomon ducẽtas hastas aureas de sum-
ma sexcentorum aureorum, qui in singulis
16 hastis expẽdebantur: *trecenta quoque scu-
ta aurea trecentorum aureorum, quibus te-
gebantur singula scuta: posuitq. ea rex in
armamentario, quod erat consitũ nemore.
17 * Fecit quoque rex solium eburneum gran-
18 de, & vestiuit illud auro mundissimo. * Sex
quoque gradus, quibus ascendebatur ad
solium, & scabellum aureum, & brachiola
duo altrinsecus, & duos leones stantes iux-
19 ta brachiola, * sed & alios duodecim leun-
culos stantes super sex gradus ex vtraque
parte: non fuit tale soliũ in vniuersis regnis.
20 * Omnia quoque vasa conuiuij regis erant
aurea, & vasa domus saltus Libani ex auro
purissimo. Argentum enim in diebus illis
21 pro nihilo reputabatur. * Siquidem naues
regis ibant in Tharsis cum seruis Hiram,
semel in annis tribus: & deferebant inde
aurum & argentum, & ebur, & simias, &
22 pauos. * Magnificatus est igitur Salomon
super omnes reges terræ præ diuitijs & glo-
23 ria. * Omnesq. reges terrarum desiderabant
videre faciẽ Salomonis, vt audirent sapien-
24 tiam, quam dederat Deus in corde eius: *&
deferebant ei munera, vasa argentea, & au-
rea, & vestes, & arma, & aromata, equos, &
25 mulos, per singulos annos. * Habuit quo-
que Salomon quadraginta millia equorum
in stabulis, & curruum, equitumq. duode-
cim millia, constituitq. eos in vrbibus qua-
26 drigarum, & vbi erat rex in Ierusalem. * Exer
cuit etiam potestatem super cunctos reges
a flumine Euphrate vsque ad terram Phili-
sthinorum, & vsque ad terminos Ægypti.
27 * Tantamq. copiam præbuit argenti in Ie-
rusalem quasi lapidum: & cedrorum tan-
tam multitudinem velut sycomororũ, quæ

gignuntur in campestribus. * Adducebantur autem ei equi de Ægypto, cunctisq. regionibus. * Reliqua autem operum Salomonis priorum & nouissimorum scripta sunt in verbis Nathan Prophetæ, & in libris Ahiæ Silonitis, in visione quoque Addo Videntis, contra Ieroboam filium Nabat. * Regnauit autem Salomon in Ierusalem super omnem Israel quadraginta annis. * Dormiuitq. cum patribus suis, & sepelierunt eum in Ciuitate Dauid: regnauitq. Roboam filius eius pro eo.

28
29
30
31

CAP. X.

1 PROFECTVS est autem Roboam in Sichem: illuc enim cunctus Israel conuenerat vt constituerent eum regem. * Quod
2 cum audisset Ieroboam filius Nabat, qui erat in Ægypto (fugerat quippe illuc ante Salomonem) statim reuersus est. * Voca-
3 ueruntq. eum, & venit cum vniuerso Israel, & locuti sunt ad Roboam, dicentes: * Pater
4 tuus durissimo iugo nos pressit, tu leuiora impera patre tuo, qui nobis imposuit grauem seruitutem, & paululum de onere subleua, vt seruiamus tibi. * Qui ait: Post tres
5 dies reuertimini ad me. Cumq. abijsset populus, * inijt consilium cum senibus, qui ste-
6 terant coram patre eius Salomone dum adhuc viueret, dicens: Quid datis consilij vt respondeam populo? * Qui dixerunt ei: Si
7 placueris populo huic, & leniueris eos verbis clementibus, seruient tibi omni tempore. * At ille reliquit consilium senum, & cum
8 iuuenibus tractare cœpit, qui cum eo nutriti fuerant, & erant in comitatu illius. * Di-
9 xitq. ad eos: Quid vobis videtur? vel respondere quid debeo populo huic, qui dixit mihi: Subleua iugum quod imposuit nobis pater tuus? * At illi responderunt vt
10 iuuenes, & nutriti cum eo in delicijs, atque dixerunt: Sic loqueris populo, qui dixit tibi: Pater tuus aggrauauit iugum nostrum, tu subleua: & sic respondebis ei: Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei.
11 * Pater meus imposuit vobis graue iugum, & ego maius pondus apponam: pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cædam vos
12 scorpionibus. * Venit ergo Ieroboam, & vniuersus populus ad Roboam die tertio,
13 sicut præceperat eis. * Responditq. rex du-
14 ra, derelicto consilio seniorum: * locutusq. est iuxta iuuenum voluntatem: Pater meus graue vobis imposuit iugum, quod ego grauius faciam: pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cædam vos scorpionibus:
15 * Et non acquieuit populi precibus: erat enim voluntatis Dei vt compleretur sermo eius, quem locutus fuerat per manum Ahiæ
16 Silonitis ad Ieroboam filium Nabat. * Populus autem vniuersus rege duriora dicente, sic locutus est ad eum: Non est nobis pars in Dauid, neque hereditas in filio Isai. Reuertere in tabernacula tua Israel, tu autem pasce domum tuam Dauid. Et abijt
17 Israel in tabernacula sua. * Super filios autem Israel, qui habitabant in ciuitatibus
18 Iuda, regnauit Roboam. * Misitq. rex Roboam Aduram, qui præerat tributis, & lapidauerunt eum filij Israel, & mortuus est: porro rex Roboam currum festinauit ascé-
19 dere, & fugit in Ierusalem. * Recessitq. Israel a domo Dauid, vsque ad diem hanc.

CAP. XI.

1 VENIT autem Roboam in Ierusalem, & conuocauit vniuersam domum Iuda & Beniamin, centum octoginta millia electorum atque bellantium, vt dimicaret contra Israel, & conuerteret ad se regnum
2 suum. * Factusq. est sermo Domini ad Se-
3 meiam hominem Dei, dicens: * Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad vniuersum Israel, qui est in Iu-
4 da & Beniamin: * Hæc dicit Dominus: Non ascendetis, neque pugnabitis contra fratres vestros: reuertatur vnusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem Domini, reuersi sunt, nec perrexerunt con-
5 tra Ieroboam. * Habitauit autem Roboam in Ierusalem, & ædificauit ciuitates
6 muratas in Iuda. * Extruxitq. Bethlehem, & Etam, & Thecue, * Bethsur quoque,

&

& Socho, & Odollam, *necnon & Geth, & 8
Maresa, & Ziph, *sed & Aduram, & Lachis, 9
& Azeca, *Saraa quoque, & Aialon, & He- 10
bron, quæ erant in Iuda & Beniamin, ci-
uitates munitissimas. *Cumq. clausisset eas 11
muris, posuit in eis principes, ciborumq.
horrea, hoc est, olei, & vini. *Sed & in sin- 12
gulis vrbibus fecit armamentarium scutorũ
& hastarum, firmauitq. eas summa diligen-
tia, & imperauit super Iudam, & Beniamin.
*Sacerdotes autem & Leuitæ, qui erant in 13
vniuerso Israel, venerunt ad eum de cun-
ctis sedibus suis, *relinquentes suburbana, 14
& possessiones suas, & transeuntes ad Iu-
dam, & Ierusalem: eo quòd abiecisset eos
Ieroboam, & posteri eius, ne sacerdotio
Domini fungerentur. *Qui constituit sibi 15
sacerdotes excelsorum, & dæmoniorum,
vitulorumq. quos fecerat. *Sed & de cun- 16
ctis tribubus Israel, quicumque dederant
cor suum vt quærerent Dominum Deum
Israel, venerunt in Ierusalem ad immolan-
dum victimas suas coram Domino Deo pa-
trum suorum. *Et roborauerunt regnum 17
Iuda, & confirmauerunt Roboam filium
Salomonis per tres annos: ambulauerunt
enim in vijs Dauid & Salomonis, annis tan-
tum tribus. *Duxit autem Roboam vxo- 18
rem Mahalath, filiam Ierimoth, filij Da-
uid: Abihail quoque filiam Eliab filij Isai,
*quæ peperit ei filios Iehus, & Somoriam, 19
& Zoom. *Post hanc quoque accepit Maa- 20
cha filiam Absalom, quæ peperit ei Abia,
& Ethai, & Ziza, & Salomith. *Amauit au- 21
tem Roboam Maacha filiam Absalom su-
per omnes vxores suas, & concubinas:
nam vxores decem & octo duxerat, con-
cubinas autem sexaginta: & genuit vigin-
ti octo filios, & sexaginta filias. *Consti- 22
tuit vero in capite, Abiam filium Maacha
ducem super omnes fratres suos: ipsum
enim regem facere cogitabat, *quia sapien- 23
tior fuit, & potentior super omnes filios
eius, & in cunctis finibus Iuda, & Benia-
min, & in vniuersis ciuitatibus muratis:
præbuitq. eis escas plurimas, & multas pe-
tiuit vxores.

CAP. XII.

1 CVMQ. roboratum fuisset regnum
Roboam & confortatum, dereliquit
legem Domini, & omnis Israel cum eo.
2 *Anno autem quinto regni Roboam, ascẽ-
dit Sesac rex Ægypti in Ierusalem (quia
3 peccauerant Domino) *cum mille ducen-
tis curribus, & sexaginta millibus equitum:
nec erat numerus vulgi quod venerat cum
eo ex Ægypto, Libyes scilicet, & Troglo-
4 dytæ, & Æthiopes. *Cepitq. ciuitates mu-
nitissimas in Iuda, & venit vsque in Ierusa-
5 lem. *Semeias autem propheta ingressus est
ad Roboam, & principes Iuda, qui congre-
gati fuerant in Ierusalem, fugientes Sesac,
dixitq. ad eos: Hæc dicit Dominus: Vos re-
liquistis me, & ego reliqui vos in manu Se-
6 sac. *Consternatiq. principes Israel & rex
7 dixerunt: Iustus est Dominus. *Cumq. vi-
disset Dominus, quòd humiliati essent, fa-
ctus est sermo Domini ad Semeiam, dicẽs:
Quia humiliati sunt, non disperdam eos,
daboq. eis pauxillum auxilij, & non stilla-
bit furor meus super Ierusalem per manum
8 Sesac. *Verumtamen seruient ei, vt sciant
distantiam seruitutis meæ, & seruitutis re-
9 gni terrarum. *Recessit itaque Sesac rex
Ægypti ab Ierusalem, sublatis thesauris
domus Domini, & domus regis, omniaq.
secum tulit, & clypeos aureos, quos fece-
10 rat Salomon, *pro quibus fecit rex æneos,
& tradidit illos principibus scutariorum,
11 qui custodiebant vestibulũ palatij. *Cumq.
introiret rex domum Domini, veniebant
scutarij, & tollebant eos, iterumq. refere-
12 bant eos ad armamentarium suum. *Ve-
rumtamen quia humiliati sunt, auersa est
ab eis ira Domini, nec deleti sunt penitus:
siquidem & in Iuda inuenta sunt opera bo-
13 na. *Confortatus est ergo rex Roboam
in Ierusalem, atque regnauit: quadraginta
autem & vnius anni erat cum regnare cœ-
pisset, & decem & septem annis regnauit
in Ierusalem, vrbe, quam elegit Dominus,
vt confirmaret nomen suum ibi, de cunctis
tribubus Israel: nomen autem matris eius

Naama Ammanitis. *Fecit autem malum, 14
& non præparauit cor suum vt quæreret
Dominum. *Opera vero Roboam prima 15
& nouissima scripta sunt in Libris Semeiæ
Prophetæ, & Addo Videntis, & diligenter
exposita: pugnaueruntq. aduersum se Ro-
boam, & Ieroboam cunctis diebus. *Et 16
dormiuit Roboam cum patribus suis, se-
pultusq. est in Ciuitate Dauid. Et regnauit
Abia filius eius pro eo.

Cap. XIII.

ANNO octauodecimo regis Ieroboam, 1
regnauit Abia super Iudam. *Tribus 2
annis regnauit in Ierusalem, nomenq. ma-
tris eius Michaia, filia Vriel de Gabaa: &
erat bellum inter Abiam & Ieroboam.
*Cumq. iniisset Abia certamen, & haberet 3
bellicosissimos viros, & electorum quadrin-
genta millia: Ieroboam instruxit econtra
aciem octingenta millia virorum, qui & ipsi
electi erant, & ad bella fortissimi. *Stetit er- 4
go Abia super montem Semeron, qui erat
in Ephraim, & ait: Audi Ieroboam, & om-
nis Israel: *Num ignoratis quòd Dominus 5
Deus Israel dederit regnum Dauid super Is-
rael in sempiternum, ipsi & filijs eius in pa-
ctum salis? *Et surrexit Ieroboam filius Na- 6
bat, seruus Salomonis filij Dauid: & rebel-
lauit contra dominum suum. *Cōgregatiq. 7
sunt ad eum viri vanissimi, & filij Belial: &
præualuerunt contra Roboam filium Salo-
monis: porro Roboam erat rudis, & corde
pauido, nec potuit resistere eis. *Nunc er- 8
go vos dicitis quòd resistere possitis regno
Domini, quod possidet per filios Dauid, ha-
betisq. grandem populi multitudinem, at-
que vitulos aureos, quos fecit vobis Iero-
boam in deos. *Et eiecistis Sacerdotes Do- 9
mini, filios Aaron, atque Leuitas: & fecistis
vobis Sacerdotes sicut omnes populi terra-
rum: quicumque venerit, & initiauerit ma-
num suam in tauro de bobus, & in arietibus
septem, fit sacerdos eorum, qui non sunt
dij. *Noster autem Dominus, Deus est, 10
quem non relinquimus, Sacerdotesq. mi-
nistrant Domino de filijs Aaron, & Leuitæ
11 sunt in ordine suo: *Holocausta quoque
offerunt Domino per singulos dies mane
& vespere, & thymiama iuxta legis præce-
pta confectum, & proponuntur panes in
mensa mundissima, estq. apud nos cande-
labrum aureum, & lucernæ eius, vt accen-
dantur semper ad vesperam: nos quippe
custodimus præcepta Domini Dei nostri,
12 quem vos reliquistis. *Ergo in exercitu no-
stro dux Deus est, & Sacerdotes eius, qui
clangunt tubis, & resonant contra vos: fi-
lij Israel nolite pugnare contra Dominum
Deum patrum vestrorum, quia non vobis
13 expedit. *Hæc illo loquente, Ieroboam re-
tro moliebatur insidias. Cumq. ex aduerso
hostium staret, ignorantem Iudam suo am-
14 biebat exercitu. *Respiciensq. Iudas vidit
instare bellum ex aduerso & post tergum,
& clamauit ad Dominum: ac Sacerdotes
15 tubis canere cœperunt. *Omnesq. viri Iuda
vociferati sunt: & ecce illis clamantibus,
perterruit Deus Ieroboam, & omnem Israel
16 qui stabat ex aduerso Abia & Iuda. *Fuge-
runtq. filij Israel Iudam, & tradidit eos Deus
17 in manu eorum. *Percussit ergo eos Abia,
& populus eius plaga magna: & corruerūt
vulnerati ex Israel quingenta millia viro-
18 rum fortium. *Humiliatiq. sunt filij Israel
in tempore illo, & vehementissime confor-
tati filij Iuda eo quòd sperassent in Domi-
19 no Deo patrum suorum. *Persecutus est
autem Abia fugientem Ieroboam, & cepit
ciuitates eius, Bethel & filias eius, & Ie-
sana cum filiabus suis, Ephron quoque &
20 filias eius: *nec valuit vltra resistere Iero-
boam in diebus Abia: quem percussit Do-
21 minus, & mortuus est. *Igitur Abia, con-
fortato imperio suo, accepit vxores quat-
tuordecim: procreauitq. viginti duos fi-
22 lios, & sedecim filias. *Reliqua autem ser-
monum Abia, viarumq. & operum eius,
scripta sunt diligentissime in Libro Addo
Prophetæ.

Cap. XIIII.

1 DORMIVIT autem Abia cum patribus
suis, & sepelierūt eum in Ciuitate Da-
uid:

uid: regnauitq; Asa filius eius pro eo, in cu-
ius diebus quieuit terra annis decem. * Fe- 2
cit autem Asa quod bonum & placitum
erat in conspectu Dei sui, & subuertit alta-
ria peregrini cultus, & excelsa, * & confre- 3
git statuas, lucosq. succidit: * & præcepit 4
Iudæ vt quæreret Dominum Deum patrum
suorum, & faceret legem, & vniuersa man-
data: * & abstulit de cũctis vrbibus Iuda aras, 5
& fana, & regnauit in pace. * Ædificauit 6
quoque vrbes munitas in Iuda, quia quie-
tus erat, & nulla temporibus eius bella sur-
rexerant, pacem Domino largiente. * Dixit 7
autem Iudæ: Ædificemus ciuitates istas, &
vallemus muris, & roboremus turribus, &
portis, & seris, donec a bellis quieta sunt
omnia, eo quòd quæsierimus Dominum
Deum patrum nostrorum, & dederit nobis
pacem per gyrum. Ædificauerunt igitur, &
nullum in extruendo impedimentum fuit.
* Habuit autem Asa in exercitu suo portan- 8
tium scuta & hastas de Iuda trecẽta millia,
de Beniamin vero scutariorum & sagitta-
riorum ducenta octoginta millia, omnes isti
viri fortissimi. * Egressus est autem contra 9
eos Zara Æthiops cum exercitu suo, decies
centena millia, & curribus trecentis: & ve-
nit vsque Maresa. * Porro Asa perrexit ob- 10
uiam ei, & instruxit aciem ad bellũ in Val-
le Sephata, quæ est iuxta Maresa; * & inuo- 11
cauit Dominum Deum, & ait: Domine non
est apud te vlla distantia vtrum in paucis
auxilieris, an in pluribus: adiuua nos Do-
mine Deus noster: in te enim, & in tuo no-
mine habentes fiduciam venimus contra
hanc multitudinem. Domine, Deus noster
tu es, non præualeat contra te homo. * Ex- 12
terruit itaque Dominus Æthiopes coram
Asa & Iuda: fugeruntq. Æthiopes. * Et per- 13
secutus est eos Asa, & populus, qui cum eo
erat, vsque Gerara: & ruerunt Æthiopes vs-
que ad internecionem, quia Domino cædẽ-
te contriti sunt, & exercitu illius præliantẽ.
Tulerunt ergo spolia multa, * & percusserũt 14
ciuitates omnes per circuitũ Geraræ: gran-
dis quippe cunctos terror inuaserat: & di-
ripuerunt vrbes, & multam prædam aspor-
15 tauerunt. * Sed & caulas ouium destruen-
tes, tulerunt pecorum infinitam multitu-
dinem, & camelorum: reuersiq. sunt in
Ierusalem.

CAP. XV.

1 AZARIAS autem filius Oded, facto in
2 se Spiritu Dei, * egressus est in occur-
sum Asa, & dixit ei: Audite me Asa, & om-
nis Iuda & Beniamin: Dominus vobiscum,
quia fuistis cum eo. Si quæsieritis eum, in-
uenietis: si autem dereliqueritis eum, dere-
3 linquet vos. * Transibunt autem multi dies
in Israel absque Deo vero, & absque sacer-
4 dote doctore, & absque lege. * Cumq. reuer-
si fuerint in angustia sua ad Dominum Deũ
5 Israel, & quæsierint eum, reperient eum. * In
tempore illo non erit pax egredienti & in-
gredienti, sed terrores vndique in cunctis
6 habitatoribus terrarũ: * pugnabit enim gens
contra gentem, & ciuitas contra ciuitatem,
quia Dominus conturbabit eos in omni an-
7 gustia. * Vos ergo confortamini, & non dis-
soluantur manus vestræ: erit enim merces
8 operi vestro. * Quod cum audisset Asa ver-
ba scilicet, & prophetiam Azariæ filij Oded
prophetæ, confortatus est, & abstulit ido-
la de omni terra Iuda, & de Beniamin, &
ex vrbibus, quas ceperat, montis Ephraim,
& dedicauit altare Domini quod erat ante
9 porticum Domini. * Congregauitq. vni-
uersum Iudam & Beniamin, & aduenas
cum eis de Ephraim, & de Manasse, & de
Simeon: plures enim ad eum confugerant
ex Israel, videntes quòd Dominus Deus
10 illius esset cum eo. * Cumq. venissent in
Ierusalem mense tertio, anno decimoquin-
11 to regni Asa, * immolauerunt Domino in
die illa de manubijs, & præda, quam addu-
xerant, boues septingentos, & arietes se-
12 ptem millia. * Et intrauit ex more ad cor-
roborandum fœdus vt quærerent Domi-
num Deum patrum suorum in toto corde,
13 & in tota anima sua. * Si quis autem, in-
quit, non quæsierit Dominum Deum Israel,
moriatur, a minimo vsque ad maximum,
14 a viro vsque ad mulierem. * Iuraueruntq.

Domino voce magna in iubilo, & in clan-
gore tubæ, & in sonitu buccinarum * om- 15
nes qui erant in Iuda cum execratione: in
omni enim corde suo iurauerunt, & in tota
voluntate quæsierunt eum, & inuenerunt:
præstititq. eis Dominus requiem per circui-
tum. * Sed & Maacham matrem Asa re- 16
gis ex augusto deposuit imperio, eo quod
fecisset in luco simulacrum Priapi: quod
omne contriuit, & in frusta comminuens
combussit in Torrente cedron: * Excelsa 17
autem derelicta sunt in Israel: attamen cor
Asa erat perfectum cunctis diebus eius.
* Eaq. quæ vouerat pater suus, & ipse, in- 18
tulit in domum Domini, argentum, & au-
rum, vasorumq. diuersam supellectilem.
* Bellum vero non fuit vsque ad trigesimum 19
quintum annum regni Asa.

CAP. XVI.

ANNO autem trigesimo sexto regni 1
eius, ascendit Baasa rex Israel in Iu-
dam, & muro circumdabat Rama, vt nul-
lus tute posset egredi & ingredi de regno
Asa. * Protulit ergo Asa argentum & au- 2
rum de thesauris domus Domini, & de the-
sauris regis, misitq. ad Benadad regem Sy-
riæ, qui habitabat in Damasco, dicens: * Fœ- 3
dus inter me & te est, pater quoque meus
& pater tuus habuere concordiam: quam
ob rem misi tibi argentum & aurum, vt ru-
pto fœdere, quod habes cum Baasa rege
Israel, facias eum a me recedere. * Quo com- 4
perto, Benadad misit principes exercituum
suorum ad vrbes Israel: qui percusserunt
Ahion, & Dan, & Abelmaim, & vniuersas
vrbes Nephthali muratas. * Quod cum au- 5
disset Baasa desijt ædificare Rama, & inter-
misit opus suum. * Porro Asa rex assumpsit 6
vniuersum Iudam, & tulerunt lapides de
Rama, & ligna quæ ædificationi præpara-
uerat Baasa, ædificauitq. ex eis Gabaa, &
Maspha. * In tempore illo venit Hanani 7
propheta ad Asa regem Iuda, & dixit ei:
Quia habuisti fiduciam in rege Syriæ, &
non in Domino Deo tuo, idcirco euasit
Syriæ regis exercitus de manu tua. * Nonne 8
Æthiopes, & Libyes multo plures erant
quadrigis, & equitibus, & multitudine ni-
mia: quos, cum Domino credidisses, tradi-
9 dit in manu tua? * Oculi enim Domini con-
templantur vniuersam terram, & præbent
fortitudinem his, qui corde perfecto credũt
in eum. Stulte igitur egisti, & propter hoc
ex præsenti tempore aduersum te bella con
10 surgent. * Iratusq. Asa aduersus Videntem,
iussit eum mitti in neruum: valde quippe
super hoc fuerat indignatus: & interfecit
11 de populo in tempore illo plurimos. * Ope-
ra autem Asa prima & nouissima scripta
12 sunt in Libro regum Iuda & Israel. * Ægro-
tauit etiam Asa anno trigesimo nono regni
sui, dolore pedum vehementissimo, & nec
in infirmitate sua quæsiuit Dominum, sed
magis in medicorum arte confisus est.
13 * Dormiuitq. cum patribus suis: & mor-
tuus est anno quadragesimo primo regni
14 sui. * Et sepelierunt eum in sepulchro suo
quod foderat sibi in Ciuitate Dauid: po-
sueruntq. eum super lectum suum plenum
aromatibus & vnguentis meretricijs, quæ
erant pigmentariorum arte confecta, &
combusserunt super eum ambitione ni-
mia.

CAP. XVII.

1 REGNAVIT autem Iosaphat filius eius
2 pro eo, & inualuit contra Israel. * Con-
stituitq. militum numeros in cunctis vrbi-
bus Iuda, quæ erant vallatæ muris. Præ-
sidiaq. disposuit in terra Iuda, & in ciuitati-
bus Ephraim, quas ceperat Asa pater eius.
3 * Et fuit Dominus cum Iosaphat, quia am-
bulauit in vijs Dauid patris sui primis: &
4 non sperauit in Baalim, * sed in Deo patris
sui, & perrexit in præceptis illius & non iux-
5 ta peccata Israel. * Confirmauitq. Dominus
regnum in manu eius, & dedit omnis Iuda
munera Iosaphat: factæq. sunt ei infinitæ
6 diuitiæ, & multa gloria. * Cumq. sumpsisset
cor eius audaciam propter vias Domini,
7 etiã excelsa & lucos de Iuda abstulit: * Ter-
tio autem anno regni sui misit de principi-
bus suis Benhail, & Obdiam, & Zachariam,
& Na-

& Nathanael, & Michæam vt docerent in
ciuitatibus Iuda:* & cum eis Leuitas Seme- 8
iam, & Nathaniam, & Zabadiã, Asael quo-
que, & Semiramoth, & Ionathan, Adoniãq.
& Thobiam, & Thobadoniam Leuitas, &
cum eis Elisama, & Ioran Sacerdotes,* do- 9
cebantq. populum in Iuda, habẽtes librum
legis Domini, & circuibant cunctas vrbes
Iuda, atque erudiebant populum. * Itaque 10
factus est pauor Domini super omnia re-
gna terrarum, quæ erant per gyrum Iuda,
nec audebant bellare cõtra Iosaphat.* Sed 11
& Philisthæi Iosaphat munera deferebant,
& vectigal argẽti, Arabes quoque adduce-
bant pecora, arietum septem millia septin-
genta, & hircorum totidem. * Greuit ergo 12
Iosaphat, & magnificatus est vsque in su-
blime: atque ædificauit in Iuda domos ad
instar turrium, vrbesq. muratas.* Et multa 13
opera parauit in vrbibus Iuda: viri quo-
que bellatores, & robusti erant in Ierusa-
lem,* quorum iste numerus per domos at- 14
que familias singulorum: In Iuda princi-
pes exercitus, Ednas dux, & cum eo robu-
stissimi viri trecenta millia.* Post hunc Io- 15
hanan princeps, & cum eo ducenta octo-
ginta millia. * Post istum quoque Amasias 16
filius Zechri, consecratus Domino, & cum
eo ducenta millia virorum fortium.* Hunc 17
sequebatur robustus ad prælia Eliada, &
cum eo tenentium arcum & clypeum du-
centa millia.* Post istum etiam Iozabad, & 18
cum eo centum octoginta millia expedito-
rum militum.* Hi omnes erant ad manum 19
regis, exceptis alijs, quos posuerat in vrbi-
bus muratis, in vniuerso Iuda.

CAP. XVIII.

FVIT ergo Iosaphat diues & inclytus 1
multum, & affinitate coniunctus est
Achab.* Descenditq. post annos ad eum 2
in Samariam: ad cuius aduentum mactauit
Achab arietes, & boues plurimos ipsi, &
populo qui venerat cum eo: persuasitq. illi
vt ascenderet in Ramoth Galaad.* Dixitq. 3
Achab rex Israel ad Iosaphat regem Iuda:
Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille
respondit: Vt ego, & tu: sicut populus tuus,
sic & populus meus: tecũq. erimus in bello.
4 * Dixitq. Iosaphat ad regem Israel: Consu-
le obsecro impræsentiarum sermonem Do-
5 mini: * Congregauit igitur rex Israel pro-
phetarum quadringentos viros, & dixit ad
eos: In Ramoth Galaad ad bellandum ire
debemus an quiescere? At illi, Ascende,
inquiunt, & tradet Deus in manu regis.
6 * Dixitq. Iosaphat: Numquid non est hic
prophetes Domini, vt ab illo etiam requi-
7 ramus? * Et ait rex Israel ad Iosaphat: Est
vir vnus, a quo possumus quærere Domini
voluntatem: sed ego odi eũ, quia non pro-
phetat mihi bonum, sed malum omni tem
pore: est autem Michæas filius Iemla. Di-
xitq. Iosaphat: Ne loquaris rex hoc mo-
8 do.* Vocauit ergo rex Israel vnum de eu-
nuchis, & dixit ei: Voca cito Michæam fi-
9 lium Iemla.* Porro rex Israel, & Iosaphat
rex Iuda vterque sedebant in solio suo, ve-
stiti cultu regio: sedebant autem in area
iuxta portam Samariæ, omnesq. prophetæ
10 vaticinabantur coram eis.* Sedecias vero
filius Chanaana fecit sibi cornua ferrea, &
ait: Hæc dicit Dominus: His ventilabis
11 Syriam, donec conteras eam.* Omnesq.
prophetæ similiter prophetabant, atque di-
cebant: Ascẽde in Ramoth Galaad, & pro-
speraberis, & tradet eos Dominus in manu
12 regis.* Nuncius autem, qui ierat ad vocan-
dum Michæam, ait illi: En verba omnium
prophetarum vno ore bona regi annun-
ciant: quæso ergo te vt & sermo tuus ab
13 eis non dissentiat, loquarisq. prospera.* Cui
respondit Michæas: Viuit Dominus, quia
quodcumque dixerit mihi Deus meus, hoc
14 loquar.* Venit ergo ad regem. Cui rex
ait: Michæa, ire debemus in Ramoth Ga-
laad ad bellandum, an quiescere? Cui ille
respondit: Ascendite: cuncta enim prospe
ra euenient, & tradentur hostes in manus
15 vestras.* Dixitq. rex: Iterum, atque iterum
te adiuro, vt mihi non loquaris, nisi quod
16 verum est in nomine Domini.* At ille ait:
Vidi vniuersum Israel dispersum in mon-
tibus, sicut oues absque pastore: & dixit
Domi-

Dominus: Non habent isti dominos: re-
uertatur vnusquisque in domum suam in
17 pace. *Et ait rex Israel ad Iosaphat: Non-
ne dixi tibi, quòd nō prophetaret iste mihi
18 quidquam boni, sed ea, quæ mala sunt? *At
ille, Idcirco, ait, audite verbum Domini: Vi-
di Dominum sedentem in solio suo, & om
nem exercitum cæli assistentem ei a dextris
19 & a sinistris. *Et dixit Dominus: Quis de-
cipiet Achab regem Israel vt ascendat &
corruat in Ramoth Galaad? Cumq. dice-
20 ret vnus hoc modo, & alter alio: *processit
spiritus, & stetit coram Domino, & ait: Ego
decipiam eum. Cui Dominus, In quo, in-
21 quit, decipies? *At ille respondit: Egre-
diar, & ero spiritus mendax in ore omnium
prophetarum eius. Dixitq. Dominus: De-
cipies, & præualebis: egredere, & fac ita.
22 *Nunc igitur, ecce Dominus dedit spiritū
mendacij in ore omnium prophetarū tuo-
rum, & Dominus locutus est de te mala.
23 *Accessit autem Sedecias filius Chanaana,
& percussit Michææ maxillam, & ait: Per
quam viam transiuit Spiritus Domini a me,
24 vt loqueretur tibi? *Dixitq. Michæas: Tu
ipse videbis in die illo, quando ingressus
fueris cubiculum de cubiculo vt absconda-
25 ris. *Præcepit autem rex Israel, dicens: Tol-
lite Michæam, & ducite eum ad Amon prin
cipem ciuitatis, & ad Ioas filium Amelech.
26 *Et dicetis: Hæc dicit rex: Mittite hunc
in carcerem, & date ei panis modicum, &
aquæ pauxillum, donec reuertar in pace.
27 *Dixitq. Michæas: Si reuersus fueris in pa-
ce, non est locutus Dominus in me. Et ait:
28 Audite omnes populi. *Igitur ascenderunt
rex Israel, & Iosaphat rex Iuda in Ramoth
29 Galaad. *Dixitq. rex Israel ad Iosaphat:
Mutabo habitum, & sic ad pugnam vadam,
tu autem induere vestibus tuis. Mutatoq.
30 rex Israel habitu, venit ad bellum. *Rex
autem Syriæ præceperat ducibus equitatus
sui, dicens: Ne pugnetis contra minimum,
aut contra maximum, nisi contra solum re-
31 gem Israel. *Itaque cum vidissent princi-
pes equitatus Iosaphat, dixerunt: Rex Is-
rael est iste. Et circumdederunt eum di-
micantes: at ille clamauit ad Dominum,
& auxiliatus est ei, atque auertit eos ab il-
32 lo. *Cum enim vidissent duces equitatus,
quòd non esset rex Israel, reliquerunt eū.
33 *Accidit autem vt vnus e populo sagittam
in incertum iaceret, & percuteret regem
Israel inter ceruicem & scapulas, at ille
aurigæ suo ait: Conuerte manum tuam,
& educ me de acie, quia vulneratus sum.
34 *Et finita est pugna in die illo: porro rex
Israel stabat in curru suo contra Syros vs-
que ad vesperam, & mortuus est oc-
cidente sole.

CAP. XIX.

1 REVERSVS est autem Iosaphat rex Iuda
in domum suam pacifice in Ierusalem.
2 *Cui occurrit Iehu filius Hanani Videns, &
ait ad eum: Impio præbes auxilium, & his
qui oderunt Dominum amicitia iungeris,
& idcirco iram quidem Domini merebaris:
3 *sed bona opera inuenta sunt in te, eo quòd
abstuleris lucos de terra Iuda, & prępara-
ueris cor tuum vt requireres Dominum
4 Deum patrum tuorum. *Habitauit ergo Io
saphat in Ierusalem: rursumq. egressus est
ad populum de Bersabee vsque ad montē
Ephraim, & reuocauit eos ad Dominum
5 Deum patrum suorum. *Constituitq. iudi-
ces terræ in cunctis ciuitatibus Iuda muni-
6 tis per singula loca, *& præcipiens iudici-
bus, Videte, ait, quid faciatis: non enim ho-
minis exercetis iudicium, sed Domini: &
quodcumque iudicaueritis, in vos redun-
7 dabit. *Sit timor Domini vobiscum, & cum
diligentia cuncta facite: non est enim apud
Dominum Deum nostrum iniquitas, nec
personarum acceptio, nec cupido mune-
8 rum. *In Ierusalem quoque constituit Io-
saphat Leuitas, & Sacerdotes, & Principes
familiarum ex Israel, vt iudicium & causam
9 Domini iudicarēt habitatoribus eius. *Præ-
cepitq. eis, dicens: Sic agetis in timore Do-
10 mini fideliter & corde perfecto. *Omnem
causam, quæ venerit ad vos fratrum vestro-
rum, qui habitant in vrbibus suis inter co-
gnationem & cognationem, vbicumque

quæstio

quæstio est de lege, de mandato, de cere-
monijs, de iustificationibus: ostendite eis,
vt non peccent in Dominum, & ne veniat
ira super vos & super fratres vestros: sic er
go agentes non peccabitis. *Amarias au- 11
tem sacerdos & pontifex vester, in his, quæ
ad Deum pertinent, præsidebit: porro Za-
badias filius Ismahel, qui est dux in domo
Iuda, super ea opera erit, quæ ad regis
officium pertinent: habetisq. magistros Le-
uitas coram vobis, confortamini, & agi-
te diligenter, & erit Dominus vobis-
cum in bonis.

CAP. XX.

POST hæc congregati sunt filij Moab, 1
& filij Ammon, & cum eis de Ammo-
nitis ad Iosaphat vt pugnarent contra eũ.
*Veneruntq. nuncij, & indicauerunt Iosa- 2
phat, dicentes: Venit contra te multitudo
magna de his locis, quæ trans mare sunt, &
de Syria, & ecce consistunt in Asasontha-
mar, quæ est Engaddi.* Iosaphat autem ti- 3
more perterritus, totum se contulit ad ro-
gandum Dominum, & prædicauit ieiunium
vniuerso Iuda. * Congregatusq. est Iudas 4
ad deprecandum Dominum: sed & omnes
de vrbibus suis venerunt ad obsecrandum
eum. *Cumq. stetisset Iosaphat in medio 5
cœtu Iuda, & Ierusalem, in domo Domini
ante atrium nouum, *ait: Domine Deus 6
patrum nostrorum, tu es Deus in cælo, &
dominaris cunctis regnis Gentium, in ma-
nu tua est fortitudo & potentia, nec quis-
quam tibi potest resistere.*Nonne tu Deus 7
noster interfecisti omnes habitatores terræ
huius coram populo tuo Israel, & dedisti
eam semini Abraham amici tui in sempi-
ternum? *Habitaueruntq. in ea, & extru- 8
xerunt in illa sanctuarium nomini tuo, di-
centes: *Si irruerint super nos mala, gla- 9
dius iudicij, pestilentia, & fames, stabimus
coram domo hac in conspectu tuo, in qua
inuocatum est nomen tuum: & clamabi-
mus ad te in tribulationibus nostris, & ex-
audies, saluosq. facies. *Nunc igitur ec- 10
ce filij Ammon, & Moab, & mons Seir, per
quos non concessisti Israel vt transirent,
quando egrediebantur de Ægypto, sed de-
clinauerunt ab eis, & non interfecerunt il-
11 los: *econtrario agunt, & nituntur eijcere
nos de possessione, quam tradidisti nobis.
12 *Deus noster, ergo non iudicabis eos? In
nobis quidem non est tanta fortitudo, vt
possimus huic multitudini resistere, quæ ir-
ruit super nos. Sed cum ignoremus quid
agere debeamus, hoc solum habemus resi-
dui, vt oculos nostros dirigamus ad te.
13 *Omnis vero Iuda stabat coram Domino
cum paruulis, & vxoribus, & liberis suis.
14 *Erat autem Iahaziel filius Zachariæ, filij
Banaiæ, filij Iehiel, filij Mathaniæ, Leuites
de filijs Asaph, super quem factus est Spi-
15 ritus Domini in medio turbæ, *& ait: At-
tendite omnis Iuda, & qui habitatis Ieru-
salem, & tu rex Iosaphat: Hæc dicit Do-
minus vobis: Nolite timere, nec paueatis
hanc multitudinem: non est enim vestra
16 pugna, sed Dei. *Cras descendetis contra
eos; ascensuri enim sunt per cliuum nomi-
ne Sis, & inuenietis illos in summitate tor-
rentis, qui est contra solitudinem Ieruel.
17 *Non eritis vos qui dimicabitis, sed tan-
tummodo confidenter state, & videbitis
auxilium Domini super vos, o Iuda, & Ie-
rusalem: nolite timere, nec paueatis: cras
egrediemini contra eos, & Dominus erit
18 vobiscum. *Iosaphat ergo, & Iuda, & om-
nes habitatores Ierusalem ceciderunt pro-
ni in terram coram Domino, & adoraue-
19 runt eum. *Porro Leuitæ de filijs Caath,
& de filijs Core laudabant Dominum Deũ
20 Israel voce magna, in excelsum. *Cumq.
mane surrexissent, egressi sunt per deser-
tum Thecue: profectisq. eis, stans Iosa-
phat in medio eorum, dixit: Audite me
viri Iuda, & omnes habitatores Ierusalem:
credite in Domino Deo vestro, & securi
eritis: credite prophetis eius, & cuncta eue-
21 nient prospera. *Deditq. consilium po-
pulo, & statuit cantores Domini, vt lauda-
rent eum in turmis suis, & antecederent
exercitum, ac voce consona dicerent:
Cõfitemini Domino, quoniam in æternum
mise-

misericordia eius. *Cumq. cœpissent lau- 22
des canere, vertit Dominus insidias eorum
in semetipsos, filiorum scilicet Ammon, &
Moab, & montis Seir, qui egressi fuerant vt
pugnarent contra Iudam, & percussi sunt.
*Namque filij Ammon, & Moab consur- 23
rexerunt aduersum habitatores mõtis Seir,
vt interficerent & delerent eos: cumq. hoc
opere perpetrassent, etiam in semetipsos
versi, mutuis concidére vulneribus.* Porrò 24
Iuda cum venisset ad speculam, quæ respi-
cit solitudinem, vidit procul omnem late
regionem plenam cadaueribus, nec super-
esse quemquam, qui necem potuisset eua-
dere.* Venit ergo Iosaphat, & omnis po- 25
pulus cum eo ad detrahenda spolia mor-
tuorum: inueneruntq. inter cadauera va-
riam supellectilem, vestes quoque, & vasa
pretiosissima, & diripuerunt ita vt omnia
portare non possent, nec per tres dies spo-
lia auferre præ prædæ magnitudine. *Die 26
autem quarto congregati sunt in Valle be-
nedictionis: etenim quoniam ibi benedi-
xerant Domino, vocauerunt locum illum
Vallis benedictionis vsque in præsentem
diem. * Reuersusq. est omnis vir Iuda, & 27
habitatores Ierusalem, & Iosaphat ante eos
in Ierusalem cum lætitia magna, eo quòd
dedisset eis Dominus gaudium de inimicis
suis.*Ingressiq. sunt in Ierusalem cum psal 28
terijs, & citharis, & tubis in domum Domi-
ni.* Irruit autem pauor Domini super vni- 29
uersa regna terrarum cum audissent quòd
pugnasset Dominus contra inimicos Israel.
*Quieuitq. regnum Iosaphat, & præbuit ei 30
Deus pacem per circuitum. * Regnauit 31
igitur Iosaphat super Iudam, & erat trigin-
ta quinque annorum cum regnare cœpis-
set: viginti autem & quinque annis regna-
uit in Ierusalem, & nomen matris eius Azu-
ba filia Selahi.* Et ambulauit in via patris 32
sui Asa, nec declinauit ab ea, faciens quæ
placita erant coram Domino. *Verumta- 33
men excelsa non abstulit, & adhuc popu-
lus non direxerat cor suum ad Dominum
Deum patrum suorum. * Reliqua autem 34
gestorum Iosaphat priorum & nouissimo-
rum scripta sunt in verbis Iehu filij Ha-
nani, quæ digessit in Libros regum Israel.
35 * Post hæc inijt amicitias Iosaphat rex Iu-
da cum Ochozia rege Israel, cuius opera
36 fuerunt impijssima. * Et particeps fuit vt
facerent naues, quæ irent in Tharsis: fece-
37 runtq. classem in Asiongaber. * Prophe-
tauit autem Eliezer filius Dodau de Mare-
sa ad Iosaphat, dicens: Quia habuisti fœ-
dus cum Ochozia, percussit Dominus ope-
ra tua, contritæq. sunt naues, nec potue-
runt ire in Tharsis.

CAP. XXI.

1 DORMIVIT autem Iosaphat cum pa-
tribus suis, & sepultus est cum eis in
Ciuitate Dauid: regnauitq. Ioram filius eius
2 pro eo.*Qui habuit fratres filios Iosaphat,
Azariam, & Iahiel, & Zachariam, & Aza-
riam, & Michael, & Saphatiam. omnes hi,
3 filij Iosaphat regis Iuda.*Deditq. eis pater
suus multa munera argenti, & auri, & pen-
sitationes, cum ciuitatibus munitissimis in
Iuda: regnum autem tradidit Ioram, eo
4 quòd esset primogenitus. * Surrexit ergo
Ioram super regnum patris sui: cumq. se
confirmasset, occidit omnes fratres suos
gladio, & quosdam de principibus Israel.
5 *Trigintaduorum annorum erat Ioram cũ
regnare cœpisset: & octo annis regnauit in
6 Ierusalem.*Ambulauitq. in vijs regũ Israel,
sicut egerat domus Achab: filia quippe
Achab erat vxor eius, & fecit malum in
7 conspectu Domini. * Noluit autem Do-
minus disperdere domum Dauid propter
pactum, quod inierat cum eo: & quia pro-
miserat vt daret ei lucernam, & filijs eius
8 omni tempore. * In diebus illis rebellauit
Edom, ne esset subditus Iudæ, & constituit
9 sibi regem. * Cumq. transisset Ioram cum
principibus suis, & cuncto equitatu, qui erat
secum, surrexit nocte, & percussit Edom
qui se circumdederat, & omnes duces equi-
10 tatus eius. *Attamen rebellauit Edom, ne
esset sub ditione Iuda vsque ad hanc diem:
eo tempore & Lobna recessit ne esset sub
manu illius. Dereliquerat enim Dominum
Deum

Deum patrum suorum: * insuper & excelsa 11
fabricatus est in vrbibus Iuda, & fornicari
fecit habitatores Ierusalem, & præuaricari
Iudam. * Allatæ sunt autem ei litteræ ab 12
Elia propheta, in quibus scriptum erat: Hæc
dicit Dominus Deus Dauid patris tui: Quo-
niam non ambulasti in vijs Iosaphat patris
tui, & in vijs Asa regis Iuda, * sed incessisti 13
per iter regum Israel, & fornicari fecisti Iu-
dam, & habitatores Ierusalem, imitatus for-
nicationem domus Achab, insuper & fra-
tres tuos domum patris tui, meliores te oc-
cidisti: * ecce Dominus percutiet te plaga 14
magna cum populo tuo, & filijs, & vxori-
bus tuis, vniuersaq. substantia tua. * tu autē 15
ægrotabis pessimo languore vteri tui, do-
nec egrediantur vitalia tua paulatim per
singulos dies. * Suscitauit ergo Dominus 16
contra Ioram spiritum Philisthinorum, &
Arabum, qui confines sunt Æthiopibus.
* & ascenderunt in Terram Iuda, & vastaue- 17
runt eam, diripueruntq. cunctam substan-
tiam, quæ inuenta est in domo regis, insu-
per & filios eius, & vxores: nec remansit ei
filius, nisi Ioachaz, qui minimus natu erat.
* Et super hæc omnia percussit eum Domi- 18
nus alui languore insanabili. * Cumq. diei 19
succederet dies, & temporum spatia volue-
rentur, duorum annorum expletus est cir-
culus: & sic longa consumptus tabe, ita vt
egereret etiā viscera sua, languore pariter,
& vita caruit. Mortuusq. est in infirmitate
pessima, & non fecit ei populus secundum
morem combustionis, exequias, sicut fece-
rat maioribus eius. * Trigintaduorum an- 20
norum fuit, cum regnare cœpisset, &
octo annis regnauit in Ierusalem. Ambu-
lauitq. non recte, & sepelierunt eum in
Ciuitate Dauid: verumtamen non in se-
pulchro regum.

CAP. XXII.

CONSTITVERVNT autem habitato- 1
res Ierusalem Ochoziam filium eius
minimum, regem pro eo: omnes enim ma-
iores natu, qui ante eum fuerant, interfece-
rant latrones Arabum, qui irruerant in ca-
stra: regnauitq. Ochozias filius Ioram re-
2 gis Iuda. * Quadraginta duorum annorum
erat Ochozias cum regnare cœpisset, &
vno anno regnauit in Ierusalem, & nomen
3 matris eius Athalia filia Amri. * Sed & ipse
ingressus est per vias domus Achab: mater
enim eius impulit eum vt impie ageret.
4 * Fecit igitur malum in conspectu Domi-
ni, sicut domus Achab: ipsi enim fuerunt
ei consiliarij post mortem patris sui, in in-
5 teritum eius. * Ambulauitq. in consilijs eo-
rum. Et perrexit cum Ioram filio Achab
rege Israel, in bellum contra Hazael regem
Syriæ in Ramoth Galaad: vulnerauerunt q.
6 Syri Ioram. * Qui reuersus est vt curaretur
in Iezrahel: multas enim plagas acceperat
in supradicto certamine. Igitur Ochozias
filius Ioram rex Iuda, descendit vt inuiseret
Ioram filium Achab in Iezrahel ægrotan-
7 tem. * Voluntatis quippe fuit Dei aduer-
sus Ochoziam, vt veniret ad Ioram: &
cum venisset, & egrederetur cum eo aduer-
sum Iehu filium Namsi, quem vnxit Domi-
8 nus vt deleret domum Achab. * Cum er-
go euerteret Iehu domum Achab, inuenit
principes Iuda, & filios fratrum Ochoziæ,
9 qui ministrabant ei, & interfecit illos. * Ip-
sum quoque perquirens Ochoziam, com-
prehendit latitantem in Samaria: addu-
ctumq. ad se, occidit, & sepelierunt eum:
eo quòd esset filius Iosaphat, qui quæsierat
Dominum in toto corde suo. nec erat vl-
trà spes aliqua vt de stirpe quis regnaret.
10 Ochoziæ. * siquidem Athalia mater eius vi-
dens quòd mortuus esset filius suus, surre-
xit, & interfecit omnem stirpem regiam do-
11 mus Ioram. * Porro Iosabeth filia regis tu-
lit Ioas filium Ochoziæ, & furata est eum
de medio filiorum regis, cum interficeren-
tur: absconditq. eum cum nutrice sua in
cubiculo lectulorum: Iosabeth autem, quæ
absconderat eum, erat filia regis Ioram,
vxor Ioiadæ pontificis, soror Ochoziæ, &
12 idcirco Athalia non interfecit eum. * Fuit
ergo cum eis in domo Dei absconditus
sex annis, quibus regnauit Athalia super
terram.

CAP. XXIII.

ANNO autem septimo confortatus Io- 1
iada,assumpsit centuriones, Azariam
videlicet filium Ieroham,& Ismahel filium
Iohanan,Azariam quoque filium Obed,&
Maasiam filium Adaiæ, & Elisaphat filium
Zechri: & iniit cum eis fœdus. *Qui cir- 2
cumeuntes Iudam,congregauerunt Leuitas
de cunctis vrbibus Iuda, & principes fami-
liarum Israel,venerũtq. in Ierusalem. *Iniit 3
ergo omnis multitudo pactum in domo Dei
cum rege: dixitq. ad eos Ioiada: Ecce fi-
lius regis regnabit,sicut locutus est Domi-
nus super filios Dauid. *Iste est ergo sermo 4
quem facietis: *Tertia pars vestrum qui ve- 5
niunt ad Sabbatum,Sacerdotum,& Leuita-
rum, & ianitorum erit in portis: tertia ve-
ro pars ad domum regis: & tertia ad por-
tam, quæ appellatur Fundamenti: omne
vero reliquum vulgus sit in atriis domus
Domini. *Nec quispiam alius ingrediatur 6
domum Domini,nisi Sacerdotes,& qui mi-
nistrant de Leuitis: ipsi tantummodo in-
grediantur,quia sanctificati sunt: & omne
reliquum vulgus obseruet custodias Domi-
ni. *Leuitæ autem circumdent regem, ha- 7
bentes singuli arma sua: (& si quis alius
ingressus fuerit templũ,interficiatur) sintq.
cum rege & intrante & egrediente. *Fece- 8
runt ergo Leuitæ, & vniuersus Iuda iuxta
omnia,quæ præceperat Ioiada pontifex: &
assumpserunt singuli viros qui sub se erãt,
& veniebant per ordinem sabbati,cum his
qui impleuerant sabbatũ,& egressuri erant.
siquidem Ioiada pontifex non dimiserat
abire turmas,quæ sibi per singulas hebdo-
madas succedere consueuerant. *Deditq. 9
Ioiada sacerdos centurionibus lanceas,cly-
peosq. & peltas regis Dauid, quas conse-
crauerat in domo Domini. *Constituitq. 10
omnem populum tenentium pugiones a
parte templi dextra,vsque ad partem tem-
pli sinistram, coram altari,& templo, per
circuitum regis. *Et eduxerunt filium re- 11
gis,& imposuerunt ei diadema,& testimo-
nium, dederuntq. in manu eius tenendam
legem,& constituerunt eum regem: vnxit
quoque illum Ioiada pontifex,& filii eius:
imprecatiq. sunt ei,atque dixerunt: Viuat
12 rex. *Quod cum audisset Athalia, vocem
scilicet currentium atque laudantium re-
gem, ingressa est ad populum in templum
13 Domini. *Cumq. vidisset regem stantem
super gradum in introitu,& principes, tur-
masq. circa eum,omnemq. populum terræ
gaudentem,atque clangentem tubis, & di-
uersi generis organis concinentem,vocéq.
laudantium,scidit vestimenta sua,& ait: In-
14 sidiæ,insidiæ. *Egressus autem Ioiada pon-
tifex ad centuriones,& principes exercitus,
dixit eis: Educite illam extra septa templi,
& interficiatur foris gladio. Præcepitq.
sacerdos ne occideretur in domo Domini.
15 *Et imposuerunt ceruicibus eius manus:
cumq. intrasset portam equorum domus
16 regis, interfecerunt eam ibi. *Pepigit au-
tem Ioiada fœdus inter se,vniuersumq. po
pulum,& regem,vt esset populus Domini.
17 *Itaque ingressus est omnis populus do-
mum Baal,& destruxerunt eam: & altaria
ac simulacra illius confregerunt: Mathan
quoque sacerdotem Baal interfecerunt an-
18 te aras. *Constituit autem Ioiada præposi-
tos in domo Domini, sub manibus Sacer-
dotum, & Leuitarum, quos distribuit Da-
uid in domo Domini: vt offerrent holo-
causta Domino, sicut scriptum est in lege
Moysi,in gaudio & canticis, iuxta disposi-
19 tionem Dauid. *Constituit quoque ianito-
res in portis domus Domini,vt non ingre-
20 deretur eam immundus in omni re. *As-
sumpsitq. centuriones, & fortissimos viros
ac principes populi,& omne vulgus terræ,
& fecerunt descendere regem de domo
Domini,& introire per medium portæ su-
perioris in domum regis,& collocauerunt
21 eum in solio regali. *Lætatusq. est omnis
populus terræ,& vrbs quieuit: porro Atha-
lia interfecta est gladio.

CAP. XXIIII.

1 SEPTEM annorum erat Ioas cum regnare
cœpisset: & quadraginta annis regnauit
in

in Ierusalem, nomen matris eius Sebia de
Bersabee. * Fecitq. quod bonum est coram 2
Domino cunctis diebus Ioiadæ sacerdotis.
* Accepit autem ei Ioiada vxores duas, e 3
quibus genuit filios & filias. * Post quæ pla- 4
cuit Ioas vt instauraret domum Domini.
* Congregauitq. Sacerdotes, & Leuitas, & 5
dixit eis: Egredimini ad ciuitates Iuda, &
colligite de vniuerso Israel pecuniã ad sar-
tatecta templi Dei vestri, per singulos an-
nos, festinatóq. hoc facite: porro Leuitæ
egére negligentius. * Vocauitq. rex Ioia- 6
dam principem, & dixit ei: Quare tibi non
fuit curæ, vt cogeres Leuitas inferre de
Iuda & de Ierusalem pecuniam, quæ con-
stituta est a Moyse seruo Domini, vt infer-
ret eam omnis multitudo Israel in taber-
naculum testimonij? * Athalia enim im- 7
pijssima, & filij eius destruxerunt domum
Dei, & de vniuersis, quæ sanctificata fuerant
in templo Domini, ornauerunt fanum Baa-
lim. * Præcepit ergo rex, & fecerunt arcam: 8
posueruntq. eam iuxta portam domus Do-
mini forinsecus. * Et prædicatum est in 9
Iuda & Ierusalem vt deferrent singuli pre-
tium Domino, quod constituit Moyses
seruus Dei super omnem Israel in deserto.
* Lætatiq. sunt cuncti principes, & omnis 10
populus: & ingressi contulerunt in arcam
Domini, atque miserunt ita vt imple-
tur. * Cumq. tempus esset vt deferrent ar- 11
cam coram rege per manus Leuitarum (vi-
debant enim multam pecuniam) ingredie-
batur scriba regis, & quem primus sacer-
dos constituerat: effundebantq. pecuniam
quæ erat in arca: porro arcam reportabant
ad locum suum: sicq. faciebant per sin-
gulos dies, & congregata est infinita
pecunia. * Quam dederunt rex & Ioiada 12
his, qui præerant operibus domus Domi-
ni: at illi conducebant ex ea cæsores lapi-
dum, & artifices operum singulorum vt in-
staurarent domum Domini: fabros quoque
ferri & æris, vt quod cadere cœperat, fulci-
retur. * Egeruntq. hi qui operabantur in- 13
dustriè, & obducebatur parietũ cicatrix per
manus eorum, ac suscitauerunt domum
Domini in statum pristinum, & firmiter
14 eam stare fecerunt. * Cumq. complessent
omnia opera, detulerunt coram rege, &
Ioiada reliquam partem pecuniæ: de qua fa-
cta sunt vasa templi in ministeriũ, & ad ho-
locausta, phialæ quoque, & cetera vasa au-
rea & argentea: & offerebantur holocausta
in domo Domini iugiter cunctis diebus Io-
15 iadæ. * Senuit autem Ioiada plenus dierum,
& mortuus est cum esset centum triginta
16 annorum. * sepelieruntq. eum in ciuitate Da
uid cum regibus, eo quòd fecisset bonum
17 cum Israel, & cum domo eius. * Postquam
autem obijt Ioiada, ingressi sunt principes
Iuda, & adorauerũt regem, qui delinitus ob-
18 sequijs eorum, acquieuit eis. * Et dereliquerunt
runt templum Domini Dei patrum suo-
rum, seruieruntq. lucis & sculptilibus, &
facta est ira contra Iudã, & Ierusalem pro-
19 pter hoc peccatum. * Mittebatq. eis pro-
phetas vt reuerterentur ad Dominum, quos
20 protestantes, illi audire nolebant. * Spiritus
itaque Dei induit Zachariam filium Ioiadæ
sacerdotem, & stetit in conspectu populi, &
dixit eis: Hæc dicit Dominus Deus: Quare
transgredimini præceptum Domini, quod
vobis non proderit, & dereliquistis Domi-
21 num vt derelinqueret vos? * Qui congre-
gati aduersus eum, miserunt lapides iuxta
regis imperium in atrio domus Domini.
22 * Et non est recordatus Ioas rex misericor-
diæ, quam fecerat Ioiada pater illius secum,
sed interfecit filium eius. Qui cum more-
retur, ait: Videat Dominus, & requirat.
23 * Cumq. euolutus esset annus, ascendit con-
tra eum exercitus Syriæ: venitq. in Iudam
& Ierusalem, & interfecit cunctos princi-
pes populi, atque vniuersam prædam mi-
24 serunt regi in Damascum. * Et certe cum
permodicus venisset numerus Syrorum,
tradidit Dominus in manibus eorum in-
finitam multitudinem, eo quòd dereli-
quissent Dominum Deum patrum suorum:
in Ioas quoque ignominiosa exercuere iu-
25 dicia. * Et abeuntes dimiserunt eum in lan-
guoribus magnis: surrexerunt autem con-
tra eum serui sui in vltionem sanguinis filij

Ioiadæ sacerdotis,& occiderunt eum in le-
ctulo suo,& mortuus est: sepelieruntq. eum
in Ciuitate Dauid,sed non in sepulchris re-
gum. *Insidiati vero sunt ei Zabad filius 26
Semmaath Ammanitidis,& Iozabad filius
Semarith Moabitidis. *Porro filij eius, ac 27
summa pecuniæ, quæ adunata fuerat sub
eo, & instauratio domus Dei scripta sunt
diligentius in Libro regum: regnauit au-
tem Amasias filius eius pro eo.

Cap. XXV.

VIGINTIQVINQVE annorum erat 1
Amasias cum regnare cœpisset,& vi-
gintinouem annis regnauit in Ierusalem;
nomen matris eius Ioaden de Ierusalem.
*Fecitq. bonum in conspectu Domini:ve- 2
rumtamen non in corde perfecto.*Cumq. 3
roboratum sibi videret imperium,iugulauit
seruos, qui occiderant regem patrẽ suum;
*sed filios eorum non interfecit,sicut scriptũ 4
est in Libro legis Moysi,vbi præcepit Do-
minus, dicens: Non occidentur patres pro
filijs,neque filij pro patribus suis,sed vnus-
quisque in suo peccato morietur. *Con- 5
gregauit igitur Amasias Iudã, & constituit
eos per familias,tribunosq. & centuriones
in vniuerso Iuda,& Beniamin: & recensuit
a viginti annis supra, inuenitq. trecenta
millia iuuenum, qui egrederentur ad pu-
gnam, & tenerent hastam & clypeum:
*Mercede quoque conduxit de Israel cen- 6
tum millia robustorum,centum talentis ar-
genti.*Venit autem homo Dei ad illum,& 7
ait: O rex, ne egrediatur tecum exercitus
Israel: non est enim Dominus cum Israel,
& cunctis filijs Ephraim: *quòd si putas in 8
robore exercitus bella consistere, superari
te faciet Deus ab hostibus: Dei quippe est
& adiuuare, & in fugam conuertere. *Di- 9
xitq. Amasias ad hominem Dei: Quid er-
go fiet de centum talentis,quæ dedi militi-
bus Israel? Et respondit ei homo Dei: Ha-
bet Dominus vnde tibi dare possit multo
his plura. *Separauit itaque Amasias exer- 10
citum,qui venerat ad eum ex Ephraim, vt
reuerteretur in locum suum: at illi contra
Iudam vehementer irati, reuersi sunt in re-
11 gionem suam. *Porro Amasias confiden-
ter eduxit populum suum, & abijt in Val-
lem salinarum,percussitq. filios Seir decem
12 millia. *Et alia decem millia virorum ce-
perunt filij Iuda, & adduxerunt ad præru-
ptum cuiusdam petræ, præcipitaueruntq.
eos de summo in præceps,qui vniuersi cre-
13 puerunt. *At ille exercitus, quem remise-
rat Amasias ne secum iret ad prælium,dif-
fusus est in ciuitatibus Iuda a Samaria vs-
que ad Bethoron, & interfectis tribus mil-
14 libus, diripuit prædam magnam. *Ama-
sias vero post cædem Idumæorum, & alla-
tos deos filiorum Seir, statuit illos in deos
sibi,& adorabat eos,& illis adolebat incen-
15 sum.*Quam ob rem iratus Dominus con-
tra Amasiam misit ad illum prophetam,qui
diceret ei: Cur adorasti deos,qui non libe-
rauerunt populum suum de manu tua?
16 *Cumq. hæc ille loqueretur, respondit ei:
Num cõsiliarius regis es? quiesce ne inter-
ficiam te. Discedensq. propheta, Scio, in-
quit, quòd cogitauerit Deus occidere te,
quia fecisti hoc malum,& insuper non ac-
17 quieuisti consilio meo.*Igitur Amasias rex
Iuda inito pessimo consilio, misit ad Ioas
filium Ioachaz filij Iehu, regem Israel, di-
18 cens: Veni, videamus nos mutuo. *At il-
le remisit nuncios,dicens: Carduus,qui est
in Libano,misit ad cedrum Libani,dicens:
Da filiam tuam filio meo vxorem: & ecce
bestiæ,quæ erant in silua Libani,transierũt,
19 & conculcauerunt carduum.*Dixisti: Per-
cussi Edom,& idcirco erigitur cor tuum in
superbiam: sede in domo tua, cur malum
aduersum te prouocas, vt cadas & tu, &
20 Iuda tecum? *Noluit audire Amasias, eo
quòd Domini esset voluntas vt traderetur
in manus hostium propter deos Edom.
21 *Ascendit igitur Ioas rex Israel,& mutuos
sibi præbuere conspectus: Amasias autem
22 rex Iuda erat in Bethsames Iuda:*corruitq.
Iuda coram Israel, & fugit in tabernacula
23 sua. *Porro Amasiam regem Iuda,filiũ Ioas
filij Ioachaz, cepit Ioas rex Israel in Beth-
sames, & adduxit in Ierusalem: destruxitq.

murum eius á porta Ephraim vsque ad por
tam anguli quadringentis cubitis. *Omne 24
quoque aurum, & argentum, & vniuersa
vasa, quæ repererat in domo Dei, & apud
Obededom in thesauris etiam domus re-
giæ, necnon & filios obsidum reduxit in Sa
mariam. *Vixit autem Amasias filius Ioas 25
rex Iuda, postquam mortuus est Ioas filius
Ioachaz rex Israel, quindecim annis. *Re- 26
liqua autem sermonum Amasiæ priorum
& nouissimorum scripta sunt in Libro re-
gum Iuda & Israel. *Qui postquam reces- 27
sit a Domino, tetenderunt ei insidias in Ie-
rusalem. Cumq. fugisset in Lachis, mise-
runt, & interfecerunt eum ibi. *Reportan- 28
tesq. super equos, sepelierunt eum cum pa
tribus suis in Ciuitate Dauid.

CAP. XXVI.

OMNIS autem populus Iuda filium 1
eius Oziam annorum sedecim, con-
stituit regem pro Amasia patre suo. *Ipse 2
ædificauit Ailath, & restituit eam ditioni
Iuda, postquam dormiuit rex cum patri-
bus suis. *Sedecim annorum erat Ozias 3
cum regnare cœpisset, & quinquagintaduo-
bus annis regnauit in Ierusalem, nomen
matris eius Iechelia de Ierusalem. *Fecitq. 4
quod erat rectum in oculis Domini iuxta
omnia, quæ fecerat Amasias pater eius. *Et 5
exquisiuit Dominum in diebus Zachariæ
intelligentis & videntis Deum: cumq. re-
quireret Dominum, direxit eum in omni-
bus. *Denique egressus est, & pugnauit 6
contra Philisthijm, & destruxit murũ Geth,
& murum Iabniæ, murumq. Azoti: ædifi-
cauit quoque oppida in Azoto, & in Phi-
listhijm. *Et adiuuit eum Deus contra Phi- 7
listhijm, & contra Arabes, qui habitabant
in Gurbaal, & contra Ammonitas. *Appen 8
debantq. Ammonitæ munera Oziæ: & di-
uulgatum est nomen eius vsque ad introi-
tum Ægypti propter crebras victorias.
*Ædificauitq. Ozias turres in Ierusalem su- 9
per portam anguli, & super portam vallis,
& reliquas in eodem muri latere, firma-
uitq. eas. *Extruxit etiam turres in solitu- 10
dine, & effodit cisternas plurimas, eo quòd
haberet multa pecora tam in campestri-
bus, quàm in eremi vastitate: vineas quo-
que habuit & vinitores in montibus, & in
carmelo: erat quippe homo agriculturæ
11 deditus. *Fuit autem exercitus bellatorum
eius, qui procedebant ad prælia sub manu
Iehiel scribæ, Maasiæq. doctoris, & sub ma-
nu Hananiæ, qui erat de ducibus regis.
12 *Omnisq. numerus principum per familias
virorum fortium, duorum millium sexcen-
13 torum. *Et sub eis vniuersus exercitus tre-
centorum & septem millium quingento-
rum: qui erant apti ad bella, & pro rege
14 contra aduersarios dimicabant. *Præpara-
uit quoque eis Ozias, id est, cuncto exerci-
tui, clypeos, & hastas, & galeas, & loricas,
arcusq. & fundas ad iaciendos lapides.
15 *Et fecit in Ierusalem diuersi generis ma-
chinas, quas in turribus collocauit, & in an-
gulis murorum vt mitterent sagittas, & sa-
xa grandia: egressumq. est nomen eius pro-
cul, eo quòd auxiliaretur ei Dominus, &
16 corroborasset illum. *Sed cum roboratus
esset, eleuatum est cor eius in interitum suũ,
& neglexit Dominum Deum suum: ingres-
susq. templum Domini, adolere voluit in-
17 censum super altare thymiamatis. *Sta-
timq. ingressus post eum Azarias sacerdos,
& cum eo Sacerdotes Domini octoginta,
18 viri fortissimi, *restiterunt regi, atque dixe-
runt: Non est tui officij Ozia vt adoleas
incensum Domino, sed Sacerdotum, hoc
est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt
ad huiuscemodi ministerium: egredere de
sanctuario, ne contempseris: quia non re-
putabitur tibi in gloriam hoc á Domino
19 Deo. *Iratusq. Ozias, tenens in manu thu-
ribulum vt adoleret incensum, minabatur
Sacerdotibus. Statimq. orta est lepra in
fronte eius coram Sacerdotibus, in domo
20 Domini super altare thymiamatis. *Cumq.
respexisset eum Azarias pontifex, & om-
nes reliqui Sacerdotes, viderunt lepram in
fronte eius, & festinatò expulerunt eum.
Sed & ipse perterritus, accelerauit egredi,
eo quòd sensisset illico plagam Domini.

* Fuit igitur Ozias rex leprosus vsque ad 21
diem mortis suæ, & habitauit in domo se-
parata plenus lepra, ob quam eiectus fue-
rat de domo Domini. Porro Ioatham fi-
lius eius rexit domum regis, & iudicabat
populum terræ. * Reliqua autem sermo- 22
num Oziæ priorum & nouissimorum scri-
psit Isaias filius Amos, propheta.* Dor- 23
miuitq. Ozias cum patribus suis, & sepe-
lierunt eum in agro regalium sepulchro-
rum, eo quòd esset leprosus: regnauitq.
Ioatham filius eius pro eo.

CAP. XXVII.

VIGINTIQVINQVE annorum erat 1
Ioatham cum regnare cœpisset, & se-
decim annis regnauit in Ierusalem: nomen
matris eius Ierusa filia Sadoc.*Fecitq. quod 2
rectum erat coram Domino iuxta omnia
quæ fecerat Ozias pater suus, excepto quòd
non est ingressus templum Domini, & ad-
huc populus delinquebat.* Ipse ædificauit 3
portam domus Domini excelsam, & in mu
ro Ophel multa construxit. *Vrbes quo- 4
que ædificauit in montibus Iuda, & in sal-
tibus castella, & turres.*Ipse pugnauit cõ- 5
tra regem filiorum Ammon, & vicit eos,
dederuntq. ei filij Ammon in tempore illo
centum talenta argenti, & decem millia
coros tritici, ac totidem coros hordei: hæc
ei præbuerunt filij Ammon in anno secun-
do & tertio.* Corroboratusq. est Ioatham 6
eo quòd direxisset vias suas coram Do-
mino Deo suo. * Reliqua autem sermo- 7
num Ioatham, & omnes pugnæ eius, &
opera, scripta sunt in Libro regum Israel
& Iuda. * Vigintiquinque annorum erat 8
cum regnare cœpisset, & sedecim annis
regnauit in Ierusalem. * Dormiuitq. Ioa- 9
tham cum patribus suis, & sepelierunt eum
in Ciuitate Dauid: & regnauit Achaz fi-
lius eius pro eo.

CAP. XXVIII.

VIGINTI annorum erat Achaz cum 1
regnare cœpisset: & sedecim annis re-
gnauit in Ierusalem: non fecit rectum in
conspectu Domini sicut Dauid pater eius:
2 *sed ambulauit in vijs regum Israel, insuper
3 & statuas fudit Baalim.*Ipse est, qui adole-
uit incensum in Vallebenennom, & lustra-
uit filios suos in igne iuxta ritum gentium,
quas interfecit Dominus in aduentu filio-
4 rum Israel. * Sacrificabat quoque, & thy-
miama succendebat in excelsis, & in colli-
5 bus, & sub omni ligno frondoso.*Tradi-
ditq. eum Dominus Deus eius in manu re-
gis Syriæ, qui percussit eum, magnáq. præ-
dam cepit de eius imperio, & adduxit in
Damascum: manibus quoque regis Israel
6 traditus est, & percussus plaga grandi.*Oc-
ciditq. Phacee, filius Romeliæ, de Iuda cen
tum viginti millia in die vno, omnes viros
bellatores: eo quòd reliquissent Dominum
7 Deum patrum suorum. * Eodem tempore
occidit Zechri, vir potens ex Ephraim, Maa-
siam filium regis, & Ezricam ducem domus
eius, Elcanam quoque secundum a rege.
8 *Ceperuntq. filij Israel de fratribus suis du-
centa millia mulierum, puerorum, & puel-
larum, & infinitam prædam: pertuleruntq.
9 eam in Samariam. * Ea tempestate erat
ibi propheta Domini, nomine Oded: qui
egressus obuiam exercitui venienti in Sa-
mariam, dixit eis: Ecce iratus Dominus
Deus patrum vestrorum contra Iuda, tra-
didit eos in manibus vestris, & occidistis
eos atrociter, ita vt ad cælum pertingeret
10 vestra crudelitas. * Insuper filios Iuda, &
Ierusalem vultis vobis subijcere in seruos
& ancillas: quod nequaquam facto opus
est: peccastis enim super hoc Domino
11 Deo vestro.* Sed audite consilium meum,
& reducite captiuos, quos adduxistis de
fratribus vestris, quia magnus furor Do-
12 mini imminet vobis. * Steterunt itaque
viri de principibus filiorum Ephraim, Aza-
rias filius Iohanan, Barachias filius Mosol-
lamoth, Ezechias filius Sellum, & Ama-
sa filius Adali, contra eos, qui veniebant
13 de prælio, * & dixerunt eis: Non introdu-
cetis huc captiuos, ne peccemus Domino.
Quare vultis adijcere super peccata no-
stra, & vetera cumulare delicta? grande
quippe

quippe peccatum eſt, & ira furoris Domi-
ni imminet ſuper Iſrael.*Dimiſeruntq. viri 14
bellatores prædam, & vniuerſa quæ cepe-
rant coram principibus, & omni multitu-
dine.*Steteruntq. viri,quos ſupra memora- 15
uimus, & apprehendentes captiuos, om-
neſq. qui nudi erant, veſtierunt de ſpolijs:
cumq. veſtiſſent eos, & calceaſſent, & re-
feciſſent cibo ac potu, vnxiſſentq. propter
laborem, & adhibuiſſent eis curam: qui-
cumque ambulare non poterant, & erant
imbecillo corpore, impoſuerunt eos iu-
mentis, & adduxerunt Iericho Ciuitatem
palmarum ad fratres eorum, ipſiq. reuerſi
ſunt in Samariam.*Tempore illo miſit rex 16
Achaz ad regem Aſſyriorum, poſtulans
auxilium.*Veneruntq. Idumæi, & percuſ- 17
ſerunt multos ex Iuda,& ceperunt prædam
magnam.*Philiſthijm quoque diffuſi ſunt 18
per vrbes campeſtres, & ad Meridiem Iu-
da: ceperũtq. Bethſames, & Aialon, & Ga-
deroth, Socho quoque, & Thamnan, &
Gamzo,cum viculis ſuis,& habitauerunt in
eis:*Humiliauerat enim Dominus Iudam 19
propter Achaz regem Iuda, eo quòd nu-
daſſet eum auxilio, & contemptui habuiſ-
ſet Dominum.*Adduxitq. contra eũ Thel- 20
gathphalnaſar regem Aſſyriorum, qui &
afflixit eum, & nullo reſiſtente vaſtauit.
*Igitur Achaz ſpoliata domo Domini, & 21
domo regum,ac principum, dedit regi Aſ-
ſyriorum munera,& tamen nihil ei profuit.
*Inſuper & tẽpore anguſtiæ ſuæ auxit con- 22
temptum in Dominum, ipſe per ſe rex A-
chaz,* immolauit dijs Damaſci victimas 23
percuſſoribus ſuis, & dixit: Dij regum Sy-
riæ auxiliantur eis, quos ego placabo ho-
ſtijs, & aderunt mihi, cum econtrario ipſi
fuerint ruinæ ei, & vniuerſo Iſrael.*Dire- 24
ptis itaque Achaz omnibus vaſis domus
Dei,atque confractis, clauſit ianuas templi
Dei,& fecit ſibi altaria in vniuerſis angulis
Ieruſalem.*In omnibus quoque vrbibus 25
Iuda extruxit aras ad cremandum thus,at-
que ad iracundiam prouocauit Dominum
Deum patrum ſuorum.*Reliqua autem 26
ſermonum eius, & omnium operum ſuo-
rum priorum & nouiſſimorum ſcripta ſunt
27 in Libro regum Iuda & Iſrael.*Dormiuitq.
Achaz cum patribus ſuis, & ſepelierunt eũ
in ciuitate Ieruſalem: neque enim recepe-
runt eum in ſepulchra regum Iſrael. Re-
gnauitq. Ezechias filius eius pro eo.

CAP. XXIX.

1 IGITVR Ezechias regnare cœpit, cum
vigintiquinque eſſet annorum,& vigin-
tinouem annis regnauit in Ieruſalem: no-
2 men matris eius Abia, filia Zachariæ.*Fe-
citq. quod erat placitum in conſpectu Do-
mini iuxta omnia quæ fecerat Dauid pater
3 eius.*Ipſe anno, & menſe primo regni ſui
aperuit valuas domus Domini,& inſtaura-
4 uit eas.*adduxitq. Sacerdotes atque Leui-
tas, & congregauit eos in plateam Orien-
5 talem.*Dixitq. ad eos: Audite me Leuitæ,
& ſanctificamini, mundate domum Domi-
ni Dei patrum veſtrorum, & auferte om-
6 nem immunditiam de ſanctuario.*Pecca-
uerunt patres noſtri,& fecerunt malum in
conſpectu Domini Dei noſtri, derelinquen-
tes eum: auerterunt facies ſuas a tabernacu-
7 lo Domini,& præbuerunt dorſum.*Clau-
ſerunt oſtia,quæ erant in porticu, & extin-
xerunt lucernas, incenſumq. non adoleue-
runt, & holocauſta non obtulerunt in ſan-
8 ctuario Deo Iſrael.*Concitatus eſt itaque
furor Domini ſuper Iudam & Ieruſalem,
tradiditq. eos in commotionem, & in in-
teritum, & in ſibilum, ſicut ipſi cernitis
9 oculis veſtris.*En, corruerunt patres no-
ſtri gladijs, filij noſtri, & filiæ noſtræ, &
coniuges captiuæ ductæ ſunt propter hoc
10 ſcelus.*Nunc ergo placet mihi vt ineamus
fœdus cum Domino Deo Iſrael,& auertet
11 a nobis furorem iræ ſuæ.*Filij mei nolite
negligere: vos elegit Dominus vt ſtetis co-
ram eo, & miniſtretis illi, colatiſq. eum, &
12 cremetis ei incenſum.*Surrexerunt ergo
Leuitæ: Mahath filius Amaſai,& Ioel filius
Azariæ de filijs Caath: Porro de filijs Me-
rari, Cis filius Abdi, & Azarias filius Iala-
leel. De filijs autem Gerſom, Ioah filius
13 Zemma, & Eden filius Ioah.*At vero de

filijs Elisaphan, Samri, & Iahiel. De filijs
quoque Asaph, Zacharias, & Mathanias:
*Necnon de filijs Heman, Iahiel, & Semei: 14
Sed & de filijs Idithun, Semeias, & Oziel.
*Congregaueruntq. fratres suos, & sancti- 15
ficati sunt, & ingressi sunt iuxta mandatum
regis & imperium Domini, vt expiarent do-
mum Dei. *Sacerdotes quoque ingressi té- 16
plum Domini vt sanctificarent illud, extu-
lerunt omnem immunditiam, quam intrò
repererant in vestibulo domus Domini,
quam tulerunt Leuitæ, & asportauerunt ad
Torrentem cedron foras. *Cœperunt au- 17
tem prima die mensis primi mundare, &
in die octauo eiusdem mensis ingressi sunt
porticum templi Domini, expiaueruntq.
templum diebus octo, & in die sextadeci-
ma mensis eiusdem, quod cœperant im-
pleuerunt. *Ingressi quoque sunt ad Eze- 18
chiam regem, & dixerunt ei: Sanctificaui-
mus omnem domum Domini, & altare ho-
locausti, vasaq. eius, necnon & mensam
propositionis cum omnibus vasis suis, *cú- 19
ctamq. templi supellectilem, quam pollue-
rat rex Achaz in regno suo, postquam præ-
uaricatus est: & ecce exposita sunt omnia
coram altare Domini. *Consurgensq. di- 20
luculo Ezechias rex, adunauit omnes prin-
cipes ciuitatis, & ascendit in domum Do-
mini: *obtuleruntq. simul tauros septem, & 21
arietes septem, agnos septem, & hircos se-
ptem pro peccato, pro regno, pro sanctua-
rio, pro Iuda, dixitq. sacerdotibus filijs Aa-
ron vt offerrent super altare Domini. *Ma- 22
ctauerunt igitur tauros, & susceperunt san-
guinem Sacerdotes, & fuderunt illum super
altare, mactauerunt etiam arietes, & illo-
rum sanguinem super altare fuderunt, im-
molaueruntq. agnos, & fuderunt super al-
tare sanguinem. *Applicuerunt hircos pro 23
peccato coram rege, & vniuersa multitudi-
ne, imposuerútq. manus suas super eos: *& 24
immolauerunt illos Sacerdotes, & asperse-
runt sanguiné eorum coram altare pro pia-
culo vniuersi Israelis: pro omni quippe Is-
rael præceperat rex vt holocaustum fieret
& pro peccato. *Constituit quoque Leui- 25
tas in domo Domini cum cymbalis, & psal-
terijs, & citharis secundum dispositionem
Dauid regis, & Gad Videntis, & Nathan
prophetæ: siquidem Domini præceptum
26 fuit per manum prophetarum eius. *Stete-
runtq. Leuitæ tenentes organa Dauid, &
27 Sacerdotes tubas. *Et iussit Ezechias vt
offerrent holocausta super altare: cumq.
offerrentur holocausta, cœperunt laudes
canere Domino, & clangere tubis, atque
in diuersis organis, quæ Dauid rex Israel
28 præparauerat, concrepare. *Omni autem
turba adorante, cantores, & ij, qui tenebant
tubas, erant in officio suo donec comple-
29 retur holocaustú. *Cumq. finita esset obla-
tio, incuruatus est rex, & omnes qui erant
30 cum eo, & adorauerunt. *Præcepitq. Eze-
chias, & principes Leuitis vt laudarent Do-
minum sermonibus Dauid, & Asaph Viden
tis: qui laudauerunt eum magna lætitia, &
31 incuruato genu adorauerunt. *Ezechias
autem etiam hæc addidit: Implestis ma-
nus vestras Domino, accedite, & offerte
victimas, & laudes in domo Domini. Ob-
tulit ergo vniuersa multitudo hostias, &
32 laudes, & holocausta mente deuota. *Porro
numerus holocaustorum, quæ obtulit mul-
titudo, hic fuit, Tauros septuaginta, arietes
33 centum, agnos ducentos. *Sanctificaue-
runtq. Domino boues sexcentos, & oues
34 tria millia. *Sacerdotes vero pauci erant,
nec poterant sufficere vt pelles holocau-
storum detraherent: vnde & Leuitæ fratres
eorum adiuuerunt eos, donec impleretur
opus, & sanctificarentur antistites: Leuitæ
quippe faciliori ritu sanctificantur, quàm
35 Sacerdotes. *Fuerunt ergo holocausta plu-
rima, adipes pacificorum, & libamina ho-
locaustorum: & completus est cultus do-
36 mus Domini. *Lætatusq. est Ezechias, &
omnis populus eo quòd ministerium Do-
mini esset expletum. De repente quippe
hoc fieri placuerat.

CAP. XXX.

1 MISIT quoque Ezechias ad omnem
Israel & Iudam: scripsitq. epistolas ad
Ephraim

Ephraim & Manassen vt venirent ad do-
mum Domini in Ierusalē, & facerent Phase
Domino Deo Israel. *Inito ergo consilio 2
regis & principum, & vniuersi cœtus Ieru-
salem, decreuerunt vt facerent Phase men-
se secundo. *Non enim potuerant facere 3
in tempore suo, quia sacerdotes, qui possent
sufficere, sanctificati non fuerant, & popu-
lus nondum congregatus fuerat in Ierusa-
lem. *Placuitq. sermo regi, & omni multi- 4
tudini. *Et decreuerunt vt mitterent nun- 5
cios in vniuersum Israel de Bersabee vsque
Dan vt venirent, & facerent Phase Domi-
no Deo Israel in Ierusalem: multi enim
non fecerant sicut lege præscriptum est.
*Perrexeruntq. cursores cum epistolis ex 6
regis imperio, & principum eius, in vniuer-
sum Israel & Iudam iuxta id, quod rex ius-
serat, prædicantes: Filij Israel reuertimini
ad Dominum Deum Abraham, & Isaac, &
Israel: & reuertetur ad reliquias, quæ effu-
gerunt manum regis Assyriorum. *Nolite 7
fieri sicut patres vestri, & fratres qui reces-
serunt a Domino Deo patrum suorum, qui
tradidit eos in interitum, vt ipsi cernitis.
*Nolite indurare ceruices vestras, sicut pa- 8
tres vestri: tradite manus Domino, & veni-
te ad sanctuarium eius, quod sanctificauit
in æternum: seruite Domino Deo patrum
vestrorum, & auertetur a vobis ira furoris
eius. *Si enim vos reuersi fueritis ad Do- 9
minum: fratres vestri, & filij habebunt mi-
sericordiam coram dominis suis, qui illos
duxerunt captiuos, & reuertentur in terram
hanc: pius enim & clemens est Dominus
Deus vester, & non auertet faciem suam a
vobis, si reuersi fueritis ad eum. *Igitur cur- 10
sores pergebant velociter de ciuitate in ci-
uitatem per terram Ephraim, & Manasse vs-
que ad Zabulon, illis irridentibus & subsan-
nantibus eos. *Attamen quidam viri ex 11
Aser, & Manasse, & Zabulon acquiescentes
consilio, venerunt Ierusalem. *In Iuda ve- 12
ro facta est manus Domini vt daret eis cor
vnum, vt facerent iuxta præceptum regis,
& principum verbum Domini. *Congrega- 13
tiq. sunt in Ierusalem populi multi vt fa-
cerent sollemnitatem azymorum, in mense
14 secundo: *& surgentes destruxerunt altaria
quæ erant in Ierusalem, atque vniuersa, in
quibus idolis adolebatur incensum, subuer
tentes, proiecerunt in Torrentem cedron.
15 *Immolauerunt autem Phase quartadeci-
ma die mensis secundi. Sacerdotes quoque,
atque Leuitæ tandem sanctificati obtule-
16 runt holocausta in domo Domini: *Stete-
runtq. in ordine suo iuxta dispositionem, &
legem Moysi hominis Dei: Sacerdotes vero
suscipiebant effundendum sanguinem de
17 manibus Leuitarum, *eo quod multa turba
sanctificata non esset: & idcirco immola-
rent Leuitæ Phase his, qui non occurrerant
18 sanctificari Domino. *Magna etiam pars
populi de Ephraim, & Manasse, & Issachar,
& Zabulon, quæ sanctificata non fuerat, co-
medit Phase, non iuxta quod scriptum est:
& orauit pro eis Ezechias, dicens: Domi-
19 nus bonus propitiabitur *cunctis, qui in to-
to corde requirunt Dominum Deum pa-
trum suorum: & non imputabit eis quod
20 minus sanctificati sunt. *Quem exaudiuit
21 Dominus, & placatus est populo. *Fece-
runtq. filij Israel, qui inuenti sunt in Ieru-
salem, sollemnitatem azymorum septem
diebus in lætitia magna, laudantes Domi-
num per singulos dies: Leuitæ quoque, &
Sacerdotes per organa, quæ suo officio cō-
22 gruebant. *Et locutus est Ezechias ad cor
omnium Leuitarum, qui habebant intelli-
gentiam bonam super Domino: & come-
derunt septem diebus sollemnitatis, im-
molantes victimas pacificorum, & laudan-
tes Dominum Deum patrum suorum.
23 *Placuitq. vniuersæ multitudini vt celebra-
rent etiam alios dies septem: quod & fece-
24 runt cum ingenti gaudio. *Ezechias enim
rex Iuda præbuerat multitudini mille tau-
ros, & septem millia ouium: principes vero
dederant populo tauros mille, & oues de-
cem millia: sanctificata est ergo sacerdotū
25 plurima multitudo. *Et hilaritate perfusa
omnis turba Iuda tam Sacerdotum & Le-
uitarum, quàm vniuersæ frequentiæ, quæ
venerat ex Israel; proselytorum quoque de

Terra Israel,& habitantium in Iuda. *Fa- 26
ctaq. est grandis celebritas in Ierusalem,
qualis a diebus Salomonis filij Dauid re-
gis Israel in ea vrbe non fuerat. *Surrexe- 27
runt autem Sacerdotes atque Leuitæ bene-
dicentes populo: & exaudita est vox eo-
rum: peruenitq. oratio in habitaculum
sanctum cæli.

CAP. XXXI.

CVMQ. hæc fuissent rite celebrata, 1
egressus est omnis Israel,qui inuentus
fuerat in vrbibus Iuda, & fregerunt simu-
lacra, succideruntq. lucos, demoliti sunt
excelsa,& altaria destruxerunt, non solum
de vniuerso Iuda & Beniamin,sed & de E-
phraim quoque & Manasse,donec penitus
euerterent: reuersiq. sunt omnes filij Israel
in possessiones & ciuitates suas.*Ezechias 2
autem constituit turmas Sacerdotales, &
Leuiticas per diuisiones suas, vnumquem-
que in officio proprio,tam Sacerdotum vi-
delicet quàm Leuitarum ad holocausta, &
pacifica vt ministrarent & confiterentur,
canerentq. in portis castrorum Domini.
*Pars autem regis erat, vt de propria eius 3
substantia offerretur holocaustum, mane
semper & vespere. Sabbatis quoque,& Ca-
lendis,& sollemnitatibus ceteris,sicut scri-
ptum est in lege Moysi. *Præcepit etiam 4
populo habitantium Ierusalem vt darent
partes Sacerdotibus, & Leuitis, vt possent
vacare legi Domini. *Quod cum percre- 5
bruisset in auribus multitudinis, plurimas
obtulere primitias filij Israel frumenti,vini,
& olei,mellis quoque:&omnium,quæ gi-
gnit humus,decimas obtulerunt. *Sed & 6
filij Israel & Iuda, qui habitabant in vrbi-
bus Iuda,obtulerunt decimas boum & ouiũ,
decimasq. sanctorum,quæ vouerant Domi-
no Deo suo: atque vniuersa portantes, fe-
cerunt aceruos plurimos.*Mense tertio cœ 7
perunt aceruorum iacere fundamenta, &
mense septimo compleuerunt eos.*Cumq. 8
ingressi fuissent Ezechias,& principes eius,
viderunt aceruos,& benedixerunt Domino
ac populo Israel.*Interrogauitq. Ezechias 9
Sacerdotes,& Leuitas cur ita iacerent acer-
10 ui: *Respondit illi Azaria Sacerdos pri-
mus de stirpe Sadoc, dicens: Ex quo cœ-
perunt offerri primitiæ in domo Domini,
comedimus,& saturati sumus, & remanse-
runt plurima,eo quòd benedixerit Domi-
nus populo suo: reliquiarum autem copia
11 est ista,quam cernis.*Præcepit igitur Eze-
chias vt præpararent horrea in domo Do-
12 mini. Quod cum fecissent, *intulerunt
tam primitias, quàm decimas, & quæcum-
que vouerant, fideliter. Fuit autem præfe-
ctus eorum Chonenias Leuita, & Semei
13 frater eius,secundus,*post quem Iahiel, &
Azarias, & Nahath, & Asael,& Ierimoth,
Iozabad quoque, & Eliel, & Iesmachias,
& Mahath, & Banaias, præpositi sub ma-
nibus Choneniæ,& Semei fratris eius, ex
imperio Ezechiæ regis & Azariæ pontificis
domus Dei, ad quos omnia pertinebant.
14 *Core vero filius Iemna Leuites & ianitor
Orientalis portæ, præpositus erat ijs, quæ
sponte offerebantur Domino, primitijsq.
15 & consecratis in Sancta sanctorum. *Et
sub cura eius Eden, & Beniamin, Iesue,&
Semeias, Amarias quoque,& Sechenias in
ciuitatibus Sacerdotum vt fideliter distri-
buerent fratribus suis partes,minoribus at-
16 que maioribus:* exceptis maribus ab an-
nis tribus & supra,cunctis qui ingredieban
tur templum Domini,& quidquid per sin-
gulos dies conducebat in ministerio, at-
que obseruationibus iuxta diuisiones suas,
17 *Sacerdotibus per familias, & Leuitis a
vigesimo anno & supra, per ordines &
18 turmas suas,* vniuersæq. multitudini tam
vxoribus, quàm liberis eorum vtriusque
sexus, fideliter cibi de his, quæ sanctifi-
19 cata fuerant, præbebantur. *Sed & filio-
rum Aaron per agros, & suburbana vr-
bium singularum dispositi erant viri, qui
partes distribuerent vniuerso sexui mascu-
20 lino de Sacerdotibus, & Leuitis. *Fecit
ergo Ezechias vniuersa, quæ diximus in
omni Iuda: operatusq. est bonum &
rectum, & verum coram Domino Deo
21 suo* in vniuersa cultura ministerij domus
Domini,

Domini,iuxta legem & ceremonias,volens
requirere Deum suum in toto corde suo:
fecitq. & prosperatus est.

CAP. XXXII.

POST quæ & huiuscemodi veritatem, 1
venit Sennacherib rex Assyriorum, &
ingressus Iudá, obsedit ciuitates munitas,
volens eas capere. * Quod cum vidisset 2
Ezechias,venisse scilicet Sennacherib,& to
tum belli impetum verti contra Ierusalem,
*inito cum principibus consilio,virisq. for- 3
tissimis vt obturarent capita fontium, qui
erant extra vrbem:& hoc omnium decer-
nente sententia,*congregauit plurimã mul 4
titudinem,& obturauerunt cunctos fontes,
& riuum,qui fluebat in medio terræ,dicen
tes: Ne veniant reges Assyriorum,& inue
niant aquarum abundantiam. *Ædificauit 5
quoque, agens industriè, omnem murum,
qui fuerat dissipatus,& extruxit turres desu
per, & forinsecus alterum murum: instau-
rauitq. Mello in Ciuitate Dauid, & fecit
vniuersi generis armaturã & clypeos:*con- 6
stituitq. principes bellatorum in exercitu:
& conuocauit vniuersos in platea portæ ci-
uitatis,ac locutus est ad cor eorum dicens:
*Viriliter agite,& confortamini: nolite ti- 7
mere,nec paueatis regem Assyriorũ,& vni-
uersam multitudinem, quæ est cum eo:
multo enim plures nobiscum sunt, quàm
cum illo. * Cum illo enim est brachium 8
carneum: nobiscum Dominus Deus no-
ster,qui auxiliator est noster, pugnatq. pro
nobis. Confortatusq. est populus huiusce-
modi verbis Ezechiæ regis Iuda.*Quæ post- 9
quam gesta sunt,misit Sennacherib rex As-
syriorũ seruos suos in Ierusalem(ipse enim
cum vniuerso exercitu obsidebat Lachis)
ad Ezechiam regem Iuda, & ad omnem
populum,qui erat in vrbe, dicens: * Hæc 10
dicit Sennacherib rex Assyriorum: In quo
habentes fiduciam sedetis obsessi in Ieru-
salem? * Num Ezechias decipit vos,vt tra- 11
dat morti in fame & siti, affirmans quòd
Dominus Deus vester liberet vos de manu
regis Assyriorum? * Numquid non iste est 12
Ezechias, qui destruxit excelsa illius, & al-
taria,& præcepit Iuda & Ierusalem,dicens:
Coram altare vno adorabitis,& in ipso cõ-
13 buretis incensum? *An ignoratis quæ ego
fecerim,& patres mei cunctis terrarum po
pulis? numquid præualuerunt dij gentiũ,
omniumq. terrarum liberare regionẽ suam
14 de manu mea? * Quis est de vniuersis dijs
gentium,quas vastauerunt patres mei, qui
potuerit eruere populum suum de manu
mea,vt possit etiam Deus vester eruere vos
15 de hac manu? * Non vos ergo decipiat E-
zechias,nec vana persuasione deludat, ne-
que credatis ei. Si enim nullus potuit deus
cunctarum gentium atque regnorum libe-
rare populum suum de manu mea, & de
manu patrum meorum, consequenter nec
Deus vester poterit eruere vos de manu
16 mea. * Sed & alia multa locuti sunt serui
eius contra Dominum Deum, & contra
17 Ezechiam seruum eius.*epistolas quoque
scripsit plenas blasphemiæ in Dominum
Deum Israel, & locutus est aduersus eum:
Sicut dij gentium ceterarum non potue-
runt liberare populum suum de manu mea,
sic & Deus Ezechiæ eruere non poterit po
18 pulum suum de manu ista. * Insuper &
clamore magno, lingua Iudaica contra po
pulum, qui sedebat in muris Ierusalem,
personabat,vt terreret eos, & caperet ciui-
19 tatem. * Locutusq. est contra Deum Ieru-
salem, sicut aduersum deos populorũ ter-
20 ræ,opera manuum hominum. *Orauerunt
igitur Ezechias rex, & Isaias filius Amos
prophetes, aduersum hanc blasphemiam,
21 ac vociferati sunt vsque in cælum.* Et mi-
sit Dominus angelum, qui percussit om-
nem virum robustum,& bellatorem,& prin
cipem exercitus regis Assyriorum: Reuer-
susq. est cum ignominia in terram suam.
Cumq. ingressus esset domum Dei sui,filij
qui egressi fuerant de vtero eius,interfece-
22 runt eum gladio. * Saluauitq. Dominus E-
zechiam & habitatores Ierusalem de ma-
nu Sennacherib regis Assyriorum, & de
manu omnium,& præstitit eis quietem per
23 circuitum. * Multi etiam deferebant ho-
stias,

ſtias, & ſacrificia Domino in Ieruſalem, &
munera Ezechiæ regi Iuda: qui exaltatus
eſt poſt hæc coram cunctis gentibus. * In 24
diebus illis ægrotauit Ezechias vſque ad
mortem, & orauit Dominum: exaudiuitq.
eum, & dedit ei ſignum. * Sed non iuxta 25
beneficia, quæ acceperat, retribuit, quia ele-
uatum eſt cor eius: & facta eſt contra eum
ira, & contra Iudã & Ieruſalem. * Humilia- 26
tuſq. eſt poſtea eo quòd exaltatum fuiſſet
cor eius, tam ipſe, quàm habitatores Ieru-
ſalem: & idcirco non venit ſuper eos ira
Domini in diebus Ezechiæ. * Fuit autem 27
Ezechias diues, & inclytus valde, & theſau-
ros ſibi plurimos congregauit argenti &
auri & lapidis pretioſi, aromatum, & armo-
rum vniuerſi generis, & vaſorum magni
pretij. * Apothecas quoque frumenti, vini, 28
& olei, & præſepia omnium iumentorum,
caulaſq. pecorum, * & vrbes ædificauit ſibi: 29
habebat quippe greges ouium, & armen-
torum innumerabiles, eo quòd dediſſet
ei Dominus ſubſtantiam multam nimis.
* Ipſe eſt Ezechias, qui obturauit ſuperio- 30
rem fontem aquarum Gihon, & auertit eas
ſubter ad Occidentem Vrbis Dauid: in
omnibus operibus ſuis fecit proſpere quæ
voluit. * Attamen in legatione principum 31
Babylonis, qui miſſi fuerant ad eum, vt in-
terrogarent de portento, quod acciderat
ſuper terram, dereliquit eum Deus vt ten-
taretur, & nota fierent omnia, quæ erant in
corde eius. * Reliqua autem ſermonum 32
Ezechiæ, & miſericordiarum eius ſcripta
ſunt in viſione Iſaiæ filij Amos prophetæ,
& in libro regum Iuda & Iſrael. * Dormi- 33
uitq. Ezechias cum patribus ſuis, & ſepe-
lierunt eum ſuper ſepulchra filiorum Da-
uid: & celebrauit eius exequias vniuerſus
Iuda, & omnes habitatores Ieruſalem: re-
gnauitq. Manaſſes filius eius pro eo.

CAP. XXXIII.

DVODECIM annorum erat Manaſſes 1
cum regnare cœpiſſet, & quinquagin-
taquinque annis regnauit in Ieruſalem.
* Fecit autem malum coram Domino iux- 2
ta abominationes gentium, quas ſubuertit
3 Dominus coram filijs Iſrael: * & conuerſus
inſtaurauit excelſa, quæ demolitus fuerat
Ezechias pater eius: conſtruxitq. aras Baa-
lim, & fecit lucos, & adorauit omnem mi-
4 litiam cæli, & coluit eam. * Ædificauit
quoque altaria in domo Domini, de qua
dixerat Dominus: In Ieruſalem erit nomen
5 meum in æternum. * Ædificauit autem ea
cuncto exercitui cæli in duobus atrijs do-
6 mus Domini: * Tranſireq. fecit filios ſuos
per ignem in Vallebenennom: obſeruabat
ſomnia, ſectabatur auguria, maleficis arti-
bus inſeruiebat, habebat ſecum magos, &
incantatores: multaq. mala operatus eſt
7 coram Domino vt irritaret eum: * Sculpti-
le quoque, & conflatile ſignum poſuit in
domo Dei, de qua locutus eſt Deus ad Da-
uid, & ad Salomonem filium eius, dicens:
In domo hac & in Ieruſalem, quam elegi
de cunctis tribubus Iſrael, ponam nomen
8 meum in ſempiternum. * Et moueri non
faciam pedem Iſrael de terra, quam tradi-
di patribus eorum: ita dumtaxat ſi cuſto-
dierint facere quæ præcepi eis, cunctamq.
legem, & ceremonias, atque iudicia per
9 manum Moyſi. * Igitur Manaſſes ſeduxit
Iudam, & habitatores Ieruſalem vt face-
rent malum ſuper omnes gentes, quas ſub-
uerterat Dominus a facie filiorum Iſrael.
10 * Locutuſq. eſt Dominus ad eum, & ad po
11 pulum illius, & attendere noluerunt. * Id-
circo ſuperinduxit eis principes exercitus
regis Aſſyriorum: ceperuntq. Manaſſen,
& vinctum catenis, atque compedibus du-
12 xerunt in Babylonem. * Qui poſtquam
coanguſtatus eſt, orauit Dominum Deum
ſuum: & egit pœnitentiam valde coram
13 Deo patrum ſuorum. * Deprecatuſq. eſt
eum, & obſecrauit intente: & exaudiuit
orationem eius, reduxitq. eum Ieruſalem
in regnum ſuum, & cognouit Manaſſes
14 quòd Dominus ipſe eſſet Deus. * Poſt hæc
ædificauit murum extra ciuitatem Dauid
ad Occidentem Gihon in conualle, ab in-
troitu portæ piſcium per circuitum vſque
ad Ophel, & exaltauit illum vehementer:

con-

constituitq. principes exercitus in cunctis
civitatibus Iuda munitis: *& abstulit deos 15
alienos, & simulacrum de domo Domini:
aras quoque, quas fecerat in monte domus
Domini, & in Ierusalem, & proiecit omnia
extra vrbem. *Porro instaurauit altare Do- 16
mini, & immolauit super illud victimas, &
pacifica, & laudem: præcepitq. Iudæ vt ser-
uiret Domino Deo Israel. *Attamen ad- 17
huc populus immolabat in excelsis Domi-
no Deo suo. *Reliqua autem gestorum 18
Manasse: & obsecratio eius ad Deum suũ:
verba quoque Videntium, qui loqueban-
tur ad eum in nomine Domini Dei Israel,
continentur in sermonibus regum Israel.
*Oratio quoque eius & exauditio, & cun- 19
cta peccata, atque contemptus, loca etiam,
in quibus ædificauit excelsa, & fecit lucos,
& statuas antequam ageret pœnitentiam,
scripta sunt in sermonibus Hozai. *Dor- 20
miuit ergo Manasses cum patribus suis, &
sepelierunt eum in domo sua: regnauitq.
pro eo filius eius Amon. *Vigintiduorum 21
annorum erat Amon cum regnare cœpis-
set, & duobus annis regnauit in Ierusa-
lem. *Fecitq. malum in conspectu Domi- 22
ni, sicut fecerat Manasses pater eius: &
cunctis idolis, quæ Manasses fuerat fabri-
catus, immolauit atque seruiuit. *Et non 23
est reueritus faciem Domini, sicut reueri-
tus est Manasses pater eius: & multo ma-
iora deliquit. *Cumq. coniurassent aduer- 24
sus eum serui sui, interfecerunt eum in
domo sua. *Porro reliqua populi mul- 25
titudo, cæsis ijs, qui Amon percusse-
rant, constituit regem Iosiam filium e-
ius pro eo.

CAP. XXXIIII.

OCTO annorum erat Iosias cum regna- 1
re cœpisset, & triginta & vno anno re-
gnauit in Ierusalem. *Fecitq. quod erat re- 2
ctum in cõspectu Domini, & ambulauit in
vijs Dauid patris sui: non declinauit neque
ad dextram, neque ad sinistram. *Octa- 3
uo autem anno regni sui, cum adhuc esset
puer, cœpit quærere Deũ patris sui Dauid:
& duodecimo anno postquam regnare cœ-
perat, mundauit Iudam & Ierusalem ab ex-
celsis, & lucis, simulacrisq. & sculptilibus.
4 *Destruxeruntq. coram eo aras Baalim: &
simulacra, quæ superposita fuerant, demo-
liti sunt: lucos etiam, & sculptilia succidit
atque comminuit: & super tumulos eorum,
qui eis immolare consueuerant, fragmen-
5 ta dispersit. *Ossa præterea sacerdotum
combussit in altaribus idolorum, munda-
6 uitq. Iudam & Ierusalem. *Sed & in vrbibus
Manasse, & Ephraim, & Simeon, vsque
7 Nephthali cuncta subuertit. *Cumq. alta-
ria dissipasset, & lucos, & sculptilia contri-
uisset in frusta, cunctaq. delubra demolitus
esset de vniuersa Terra Israel, reuersus est
8 in Ierusalem. *Igitur anno octauodecimo
regni sui, mundata iam terra, & tẽplo Do-
mini, misit Saphan filium Eseliæ, & Maa-
siam principem ciuitatis, & Ioha filium Ioa-
chaz a commentarijs, vt instaurarent do-
9 mum Domini Dei sui. *Qui venerunt ad
Helciam Sacerdotẽ magnum: acceptamq.
ab eo pecuniam, quæ illata fuerat in do-
mum Domini, & quam congregauerant
Leuitæ, & ianitores de Manasse, & Ephraim,
& vniuersis reliquijs Israel, ab omni quo-
que Iuda, & Beniamin, & habitatoribus Ie-
10 rusalem, *tradiderunt in manibus eorum,
qui præerant operarijs in domo Domini vt
instaurarent templum, & infirma quæque
11 sarcirent. *At illi dederunt eam artificibus,
& cæmentarijs vt emerent lapides de lapi-
cidinis, & ligna ad commissuras ædificij, &
ad contignationem domorum, quas destru-
12 xerant reges Iuda. *Qui fideliter cuncta fa-
ciebant. Erant autem præpositi operan-
tium, Iahath & Abdias de filijs Merari,
Zacharias & Mosollam de filijs Caath, qui
vrgebant opus: omnes Leuitæ scientes or-
13 ganis canere. *Super eos vero, qui ad di-
uersos vsus onera portabant, erant scribæ,
14 & magistri de Leuitis ianitores. *Cumq. ef-
ferrent pecuniam, quæ illata fuerat in tem-
plum Domini, reperit Helcias Sacerdos Li-
brum legis Domini per manum Moysi.
15 *Et ait ad Saphan scribam: Librum legis
inueni

inueni in domo Domini : Et tradidit ei.
*At ille intulit volumen ad regem, & nun- 16
ciauit ei dicens: Omnia, quæ dedisti in ma
nu seruorũ tuorum, ecce complentur.*Ar- 17
gentum, quod repertum est in domo Domi
ni, conflauerunt: datumq. est præfectis ar-
tificum, & diuersa opera fabricantium.
*Præterea tradidit mihi Helcias sacerdos 18
hunc librum. Quem cum rege præsente re-
citasset, *audissetq. ille verba legis, scidit ve 19
stimenta sua: *& præcepit Helciæ, & Ahi- 20
cam filio Saphan, & Abdon filio Micha, Sa-
phan quoque scribæ, & Asaæ seruo regis,
dicens: *Ite, & orate Dominum pro me, & 21
pro reliquijs Israel, & Iuda, super vniuersis
sermonibus Libri istius, qui repertus est:
magnus enim furor Domini stillauit super
nos, eo quòd non custodierint patres nostri
verba Domini vt facerent omnia, quæ scri-
pta sunt in isto volumine.*Abijt ergo Hel- 22
cias, & hi qui simul a rege missi fuerant, ad
Oldam prophetidem, vxorem Sellum filij
Thecuath, filij Hasra custodis vestium: quæ
habitabat in Ierusalem in secunda: & lo-
cuti sunt ei verba, quæ supra narrauimus.
*At illa respondit eis: Hæc dicit Dominus 23
Deus Israel: Dicite viro, qui misit vos ad
me: *Hæc dicit Dominus: Ecce ego indu- 24
cam mala super locum istum, & super ha-
bitatores eius, cunctaq. maledicta, quæ scri
pta sunt in Libro hoc, quem legerunt co-
ram rege Iuda.*Quia dereliquerunt me, & 25
sacrificauerunt dijs alienis, vt me ad iracũ-
diam prouocarent in cunctis operibus ma-
nuum suarum, idcirco stillabit furor meus
super locum istum, & non extinguetur.
*Ad regem autem Iuda, qui misit vos pro 26
Domino deprecando, sic loquimini: Hæc
dicit Dominus Deus Israel: Quoniam au-
disti verba voluminis, *atque emollitum est 27
cor tuũ, & humiliatus es in conspectu Dei
super his, quæ dicta sunt contra locũ hunc,
& habitatores Ierusalem, reueritusq. faciem
meam, scidisti vestimenta tua, & fleuisti co-
ram me: ego quoque exaudiui te, dicit Do-
minus. *Iam enim colligam te ad patres 28
tuos, & inferéris in sepulchrum tuum in pa
ce: nec videbunt oculi tui omne malum,
quod ego inducturus sum super locũ istum,
& super habitatores eius. Retulerunt ita-
29 que regi cuncta quæ dixerat.*At ille con-
uocatis vniuersis maioribus natu Iuda &
30 Ierusalem, *ascendit in domum Domini,
vnàq. omnes viri Iuda & habitatores Ieru
salem, Sacerdotes & Leuitæ, & cunctus po-
pulus a minimo vsque ad maximum. Qui-
bus audientibus in domo Domini, legit rex
31 omnia verba voluminis: *& stans in tribu-
nali suo, percussit fœdus coram Domino vt
ambularet post eum, & custodiret præce-
pta, & testimonia, & iustificationes eius in
toto corde suo, & in tota anima sua, face-
retq. quæ scripta sunt in volumine illo,
32 quod legerat: *Adiurauit quoque super
hoc omnes, qui reperti fuerãt in Ierusalem,
& Beniamin: & fecerunt habitatores Ieru-
salem iuxta pactum Domini Dei patrum
33 suorum.*Abstulit ergo Iosias cunctas abo-
minationes de vniuersis regionibus filiorũ
Israel: & fecit omnes, qui residui erant in
Israel, seruire Domino Deo suo. Cunctis
diebus eius non recesserunt a Domino Deo
patrum suorum.

CAP. XXXV.

1 FECIT autem Iosias in Ierusalem Phase
Domino, quod immolatum est quar-
2 tadecima die mensis primi: * & constituit
Sacerdotes in officijs suis, hortatusq. est eos
3 vt ministrarent in domo Domini: *Leuitis
quoque, ad quorum eruditionem omnis Is
rael sanctificabatur Domino, locutus est:
Ponite arcam in sanctuario templi, quod
ædificauit Salomon filius Dauid rex Israel,
nequaquam enim eam vltra portabitis:
nunc autem ministrate Domino Deo ve-
4 stro, & populo eius Israel.* Et præparate
vos per domos, & cognationes vestras in
diuisionibus singulorum, sicut præcepit
Dauid rex Israel, & descripsit Salomõ filius
5 eius.* Et ministrate in sanctuario per fami-
6 lias turmasq. Leuiticas,* & sanctificati im-
molate Phase, fratres etiam vestros, vt pos-
sint iuxta verba, quæ locutus est Dominus
in ma-

in manu Moysi facere, præparate. * Dedit 7
præterea Iosias omni populo, qui ibi fue-
rat inuentus in sollemnitate Phase, agnos
& hœdos de gregibus, & reliqui pecoris tri-
ginta millia, boum quoque tria millia. hæc
de regis vniuersa substantia. * Duces quo- 8
que eius, sponte quod vouerant, obtulerũt,
tam populo, quàm Sacerdotibus & Leuitis.
Porro Helcias, & Zacharias, & Iahiel prin-
cipes domus Domini, dederunt sacerdoti-
bus ad faciendum Phase pecora commix-
tim duo millia sexcenta, & boues trecentos.
*Chonenias autem, & Semeias, etiam Na- 9
thanael fratres eius, necnon Hasabias, &
Iehiel, & Iozabad principes Leuitarum, de-
derunt ceteris Leuitis ad celebrãdum Pha-
se quinque millia pecorum, & boues quin-
gentos. * Præparatumq. est ministerium, & 10
steterunt Sacerdotes in officio suo: Leuitæ
quoque in turmis, iuxta regis imperium.
* Et immolatum est Phase: asperseruntq. 11
Sacerdotes manu sua sanguinem, & Leuitæ
detraxerunt pelles holocaustorum: * & se- 12
parauerunt ea vt darent per domos & fa-
milias singulorum, & offerrentur Domino,
sicut scriptum est in Libro Moysi, de bobus
quoque fecerunt similiter. * Et assauerunt 13
Phase super ignem, iuxta quod in lege scri-
ptum est: pacificas vero hostias coxerunt
in lebetibus, & cacabis, & ollis, & festinatò
distribuerunt vniuersæ plebi: * sibi autem, & 14
Sacerdotibus postea parauerunt: nam in
oblatione holocaustorum & adipum vsque
ad noctem Sacerdotes fuerunt occupati:
vnde Leuitæ sibi, & Sacerdotibus filijs Aa-
ron parauerunt nouissimis. * Porro cantores 15
filij Asaph stabant in ordine suo, iuxta præ-
ceptum Dauid, & Asaph, & Heman, & Idi-
thun prophetarum regis: Ianitores vero
per portas singulas obseruabant, ita vt nec
puncto quidem discederent a ministerio:
quam ob rem & fratres eorum Leuitæ pa-
rauerunt eis cibos. * Omnis igitur cultura 16
Domini rite completa est in die illa vt fa-
cerent Phase, & offerrent holocausta super
altare Domini, iuxta præceptum regis Io-
siæ. * Feceruntq. filij Israel, qui reperti fue- 17
rant ibi, Phase in tempore illo, & sollemni-
18 tatem azymorum septem diebus. * Nõ fuit
Phase simile huic in Israel a diebus Samue-
lis prophetæ: sed nec quisquam de cun-
ctis regibus Israel fecit Phase sicut Iosias,
Sacerdotibus, & Leuitis, & omni Iudæ, &
Israel qui repertus fuerat, & habitantibus
19 in Ierusalem. * Octauodecimo anno regni
20 Iosiæ hoc Phase celebratum est. * Postquam
instaurauerat Iosias templum, ascendit Ne-
chao rex Ægypti ad pugnandum in Char-
camis iuxta Euphraten: & processit in oc-
21 cursum eius Iosias. * At ille, missis ad eum
nuncijs, ait: Quid mihi & tibi est rex Iuda?
non aduersum te hodie venio, sed contra
aliam pugno domum, ad quam me Deus
festinatò ire præcepit: desine aduersum
Deum facere, qui mecum est, ne interficiat
22 te. * Noluit Iosias reuerti, sed præparauit
contra eum bellum, nec acquieuit sermo-
nibus Nechao ex ore Dei: verum perrexit
23 vt dimicaret in campo Mageddo. * Ibiq.
vulneratus a sagittarijs, dixit pueris suis:
Educite me de prælio, quia oppido vulne-
24 ratus sum. * Qui transtulerunt eum de cur-
ru in alterum currum, qui sequebatur eum
more regio, & asportauerunt eum in Ieru-
salem, mortuusq. est, & sepultus in mauso-
leo patrum suorum; & vniuersus Iuda &
25 Ierusalem luxerunt eum. * Ieremias maxi-
me: cuius omnes cantores atque cantatri-
ces, vsque in præsentem diem lamentatio-
nes super Iosiam replicant, & quasi lex ob-
tinuit in Israel: Ecce scriptum fertur in la-
26 mẽtationibus. * Reliqua autem sermonum
Iosiæ & misericordiarum eius: quæ lege
27 præcepta sunt Domini: * opera quoque il-
lius prima & nouissima, scripta sunt in Li-
bro regum Iuda & Israel.

CAP. XXXVI.

1 TVLIT ergo populus terræ Ioachaz filiũ
Iosiæ, & constituit regem pro patre suo
2 in Ierusalem. * Vigintitrium annorum erat
Ioachaz, cum regnare cœpisset, & tribus
3 mensibus regnauit in Ierusalem. * Amouit
autem eum rex Ægypti cum venisset in Ie-

rusalem, & condemnauit terram centũ ta-
lentis argenti, & talento auri. *Constituitq. 4
pro eo regem, Eliakim fratrem eius, super
Iudam & Ierusalem : & vertit nomen eius
Ioakim : ipsum vero Ioachaz tulit secum,
& abduxit in Ægyptum. *Vigintiquinque 5
annorum erat Ioakim cum regnare cœpis-
set, & vndecim annis regnauit in Ierusalẽ:
fecitq. malum coram Domino Deo suo.
6 * Contra hunc ascendit Nabuchodonosor
rex Chaldæorum, & vinctum catenis duxit
in Babylonem. *Ad quam & vasa Domini 7
transtulit, & posuit ea in templo suo. *Re- 8
liqua autem verborum Ioakim, & abomi-
nationum eius, quas operatus est, & quæ
inuenta sunt in eo, continentur in Libro
regum Iuda & Israel. Regnauit autem Ioa-
chin filius eius pro eo. *Octo annorũ erat 9
Ioachin cum regnare cœpisset, & tribus
mensibus, ac decem diebus regnauit in Ie-
rusalem, fecitq. malum in conspectu Do-
mini. *Cumq. anni circulus volueretur, mi- 10
sit Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt
eum in Babylonem, asportatis simul pre-
tiosissimis vasis domus Domini : Regem
vero constituit Sedeciam patruum eius su-
per Iudam & Ierusalem. *Viginti & vnius 11
anni erat Sedecias cum regnare cœpisset,
& vndecim annis regnauit in Ierusalem:
*Fecitq. malum in oculis Domini Dei sui, 12
nec erubuit faciem Ieremiæ prophetæ, lo-
quentis ad se ex ore Domini. *A rege quo- 13
que Nabuchodonosor recessit, qui adiura-
uerat eum per Deum : & indurauit ceruı-
cem suã & cor vt non reuerteretur ad Do-
minum Deum Israel. *Sed & vniuersi prin 14
cipes sacerdotum, & populus, præuaricati
sunt inique iuxta vniuersas abominationes
Gentium, & polluerunt domum Domini,
quam sanctificauerat sibi in Ierusalem.
15 *Mittebat autem Dominus Deus patrum
suorum ad illos per manum nunciorum
suorum de nocte consurgens, & quotidie
commonens : eo quòd parceret populo &
16 habitaculo suo. *At illi subsannabant nun-
cios Dei, & paruipendebant sermones eius,
illudebantq. prophetis, donec ascenderet
furor Domini in populum eius, & esset nul-
17 la curatio. *Adduxit enim super eos regem
Chaldæorum, & interfecit iuuenes eorum
gladio in domo sanctuarij sui, non est mi-
sertus adolescentis, & virginis, & senis, nec
decrepiti quidem, sed omnes tradidit in
18 manibus eius. *Vniuersaq. vasa domus Do
mini tam maiora, quàm minora, & thesau-
ros templi, & regis, & principum transtulit
19 in Babylonem. *Incenderunt hostes domũ
Dei, destruxeruntq. murum Ierusalem, vni-
uersas turres combusserunt, & quidquid
20 pretiosum fuerat, demoliti sunt. *Siquis
euaserat gladium, ductus in Babylonem ser-
uiuit regi & filijs eius, donec imperaret rex
21 Persarum, *et compleretur sermo Domini
ex ore Ieremiæ, & celebraret terra sabbata
sua : cunctis enim diebus desolationis egit
sabbatum vsque dum cõplerentur septua-
22 ginta anni. *Anno autem primo Cyri regis
Persarum ad explendum sermonem Do-
mini, quem locutus fuerat per os Ieremiæ,
suscitauit Dominus spiritũ Cyri regis Per-
sarum : qui iussit prædicari in vniuerso re-
23 gno suo, etiam per scripturam, dicẽs: *Hæc
dicit Cyrus rex Persarum : Omnia regna
terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ip-
se præcepit mihi vt ædificarem ei domum
in Ierusalem, quæ est in Iudæa: quis ex vo-
bis est in omni populo eius? sit Dominus
Deus suus cum eo, & ascendat.

LIBER

LIBER PRIMVS ESDRÆ.

CAPVT PRIMVM.

IN anno primo Cyri regis 1
Persarum vt compleretur
verbum Domini ex ore Ie-
remiæ, suscitauit Dominus
spiritum Cyri regis Persa-
rum: & traduxit vocem in omni regno suo,
etiam per scripturam, dicens: * Hæc dicit 2
Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ
dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præ-
cepit mihi vt ædificarem ei domũ in Ieru-
salem, quæ est in Iudæa. * Quis est in vobis 3
de vniuerso populo eius? Sit Deus illius cũ
ipso. Ascendat in Ierusalem, quæ est in Iu-
dæa, & ædificet domum Domini Dei Israel,
ipse est Deus qui est in Ierusalem. * Et om- 4
nes reliqui in cunctis locis vbicumque ha-
bitant, adiuuent eum viri de loco suo argẽ-
to & auro, & substantia, & pecoribus, exce-
pto quòd voluntarie offerunt templo Dei,
quod est in Ierusalem. * Et surrexerunt prin 5
cipes patrũ de Iuda, & Beniamin, & Sacer-
dotes, & Leuitæ, & omnis, cuius Deus susci-
tauit spiritum, vt ascenderẽt ad ædifican-
dum templum Domini, quod erat in Ieru-
salem. * Vniuersiq. qui erant in circuitu, ad- 6
iuuerunt manus eorum in vasis argenteis &
aureis, in substantia & iumentis, in supel-
lectili, exceptis his, quæ sponte obtulerant.
* Rex quoque Cyrus protulit vasa tẽpli Do 7
mini, quæ tulerat Nabuchodonosor de Ie-
rusalem, & posuerat ea in templo Dei sui.
* Protulit autem ea Cyrus rex Persarum per 8
manum Mithridatis filij Gazabar, & annu-
merauit ea Sassabasar principi Iuda. * Et hic 9
est numerus eorum: Phialæ aureæ triginta,
phialæ argenteæ mille, cultri vigintinouem,
scyphi aurei triginta, * scyphi argentei se- 10
cundi quadringenti decem: vasa alia mil-
le. * Omnia vasa aurea & argentea quinque 11
millia quadringenta: vniuersa tulit Sassa-
basar cum his, qui ascendebant de trans-
migratione Babylonis in Ierusalem.

CAP. II.

1 HI sunt autem prouinciæ filij, qui ascen
derunt de captiuitate, quã transtule-
rat Nabuchodonosor rex Babylonis in Ba-
bylonem, & reuersi sunt in Ierusalem & Iu-
2 dam, vnusquisque in ciuitatem suam. * Qui
venerunt cum Zorobabel, Iosue, Nehemia,
Saraia, Rahelaia, Mardochai, Belsan, Me-
sphar, Beguai, Rehum, Baana: Numerus vi-
3 rorum populi Israel: * Filij Pharos duo mil
4 lia centum septuagintaduo. * Filij Sepha-
5 tia, trecenti septuagintaduo. * Filij Area, se-
6 ptingenti septuagintaquinque. * Filij Pha-
hath Moab, filiorum Iosue: Ioab duo mil-
7 lia octingenti duodecim. * Filij Ælam mille
8 ducenti quinquagintaquattuor. * Filij Ze-
9 thua, nongenti quadragintaquinque. * Filij
10 Zachai, septingenti sexaginta. * Filij Bani,
11 sexcenti quadragintaduo. * Filij Bebai, sex-
12 centi vigintitres. * Filij Azgad, mille ducẽti
13 viginti duo. * Filij Adonicam, sexcenti sexa-
14 gintasex. * Filij Beguai, duo millia quinqua-
15 gintasex. * Filij Adin, quadringenti quin-
16 quagintaquattuor. * Filij Ather, qui erant
17 ex Ezechia, nonagintaocto. * Filij Besai, tre-
18 centi vigintitres. * Filij Iora, centum duo-
19 decim. * Filij Hasum, ducenti vigintitres.
20 21 * Filij Gebbar, nonagintaquinque. * Filij
22 Bethlehem, centum vigintitres. * Viri Ne-
23 tupha, quinquagintasex. * Viri Anathoth,
24 centum vigintiocto. * Filij Azmaueth, qua-
25 draginta duo. * Filij Cariathiarim, Cephira,
26 & Beroth, septingenti quadragintatres. * Fi-
lij Rama & Gabaa, sexcenti vigintiunus.
27 28 * Viri Machmas, centum viginti duo. * Viri

Bethel & Hai, ducenti vigintitres. *Filij 29
Nebo, quinquagintaduo. *Filij Megbis, 30
centum quinquagintasex. *Filij Ælam al- 31
terius, mille ducẽti quinquagintaquattuor.
*Filij Harim, trecenti viginti. *Filij Lod Ha- 32 33
did, & Ono, septingenti vigintiquinque.
*Filij Iericho, trecenti quadragintaquinque. 34
*Filij Senaa, tria millia sexcenti triginta. 35
*Sacerdotes: Filij Iadaia in domo Iosue, 36
nongenti septuaginta tres. *Filij Emmer, 37
mille quinquagintaduo. *Filij Pheshur, 38
mille ducenti quadraginta septem. *Filij 39
Harim, mille decem & septem. *Leuitæ: 40
Filij Iosue & Cedmihel filiorum Odouiæ
septuagintaquattuor. *Cantores: Filij A- 41
saph, centum vigintiocto. *Filij Ianitorum: 42
filij Sellum, filij Ater, filij Telmon, filij Ac-
cub, filij Hatita, filij Sobai: vniuersi centum
trigintanouem. *Nathinæi: filij Siha, filij 43
Hasupha, filij Tabbaoth, *filij Ceros, filij 44
Siaa, filij Phadon, *filij Lebana, filij Haga- 45
ba, filij Accub, *filij Hagab, filij Semlai, fi- 46
lij Hanan, *filij Gaddel, filij Gaher, filij 47
Raaia, *filij Rasin, filij Necoda, filij Gazam, 48
*filij Aza, filij Phasea, filij Besee, *filij Asena, 49 50
filij Munim, filij Nephusim, *filij Bacbuc, fi- 51
lij Hacupha, filij Harhur, *filij Besluth, filij 52
Mahida, filij Harsa, *filij Bercos, filij Sisara, 53
filij Thema, *filij Nasia, filij Hatipha, *filij 54 55
seruorum Salomonis, filij Sotai, filij Sophe-
reth, filij Pharuda, *filij Iala, filij Dercon, 56
filij Geddel, *filij Saphatia, filij Hatil, filij 57
Phochereth, qui erant de Asebaim, filij
Ami. *omnes Nathinæi, & filij seruorum 58
Salomonis, trecenti nonagintaduo. *Et hi 59
qui ascenderunt de Thelmala, Thelharsa,
Cherub, & Adon, & Emer: & non potue-
runt indicare domum patrum suorum &
semen suum, vtrum ex Israel essent. *Filij 60
Dalaia, filij Tobia, filij Necoda, sexcẽti quin
quagintaduo. *Et de filijs Sacerdotum: Fi- 61
lij Hobia, filij Accos, filij Berzellai, qui acce
pit de filiabus Berzellai Galaaditis, vxorem,
& vocatus est nomine eorum: *hi quæsie- 62
runt scripturam genealogiæ suæ, & non in-
uenerunt, & eiecti sunt de sacerdotio. *Et 63
dixit Athersatha eis vt non comederent de

Sancto sanctorum, donec surgeret sacerdos
64 doctus atque perfectus. *Omnis multitudo
quasi vnus, quadraginta duo millia trecenti
65 sexaginta: *exceptis seruis eorũ, & ancillis,
qui erant septem millia trecenti trigintase-
ptem: & in ipsis cantores, atque cantatrices
66 ducenti. *Equi eorum septingenti triginta-
sex, muli eorum, ducenti quadragintaquin-
67 que, *cameli eorum, quadringenti triginta-
quinque, asini eorum, sex millia septingenti
68 viginti. *Et de principibus patrum, cum in-
grederentur templum Domini, quod est in
Ierusalem, sponte obtulerunt in domum
69 Dei ad extruendam eam in loco suo. *Se-
cundum vires suas dederunt impensas ope-
ris, auri solidos sexaginta millia & mille,
argẽti mnas quinque millia, & vestes sacer-
70 dotales centum. *Habitauerũt ergo Sacer-
dotes, & Leuitæ, & de populo, & canto-
res, & ianitores, & Nathinæi in vrbibus
suis, vniuersusq. Israel in ciuitatibus suis.

CAP. III.

1 IAMQ. venerat mensis septimus, & erant
filij Israel in ciuitatibus suis: congrega-
tus est ergo populus quasi vir vnus in Ieru-
2 salem. *Et surrexit Iesue filius Iosedec, &
fratres eius sacerdotes, & Zorobabel filius
Salathiel, & fratres eius, & ædificauerunt al-
tare Dei Israel vt offerrẽt in eo holocauto-
mata, sicut scriptũ est in lege Moysi viri Dei:
3 *Collocauerunt autem altare Dei super ba-
ses suas deterrentibus eos per circuitum po-
pulis terrarum, & obtulerunt super illud ho
4 locaustum Domino mane & vespere: *Fece-
runtq. sollemnitatem tabernaculorũ, sicut
scriptum est, & holocaustum diebus sin-
gulis per ordinem secundum præceptum
5 opus diei in die suo. *Et post hæc holocau-
stum iuge, tam in Calendis quàm in vni-
uersis sollemnitatibus Domini, quæ erant
consecratæ, & in omnibus in quibus vltro
6 offerebatur munus Domino. *A primo die
mensis septimi cœperunt offerre holocau-
stum Domino: porro tẽplum Dei nondum
7 fundatum erat. *Dederunt autem pecunias
latomis & cæmentarijs: cibum quoque, &
potum,

potum, & oleum Sidonijs, Tyrijsq. vt de-
ferrent ligna cedrina de Libano ad mare
Ioppe, iuxta quod præceperat Cyrus rex
Persarum eis. * Anno autem secundo ad- 8
uentus eorum ad téplum Dei in Ierusalem
mense secundo, cœperunt Zorobabel filius
Salathiel, & Iosue filius Iosedec, & reliqui
de fratribus eorum Sacerdotes, & Leuitæ, &
omnes qui venerant de captiuitate in Ieru-
salem, & constituerunt Leuitas a viginti an-
nis & supra, vt vrgerent opus Domini. *Ste- 9
titq. Iosue & filij eius, & fratres eius, Cedmi-
hel, & filij eius, & filij Iuda, quasi vir vnus, vt
instarent super eos qui faciebant opus in
templo Dei: filij Henadad, & filij eorum, &
fratres eorum Leuitæ. * Fundato igitur a 10
cæmentarijs templo Domini, steterunt sa-
cerdotes in ornatu suo cum tubis: & Leui-
tæ filij Asaph in cymbalis, vt laudarent Deũ
per manus Dauid regis Israel. *Et concine- 11
bant in hymnis, & confessione Domino:
Quoniam bonus, quoniam in æternum mi-
sericordia eius super Israel. Omnis quoque
populus vociferabatur clamore magno in
laudando Dominum, eo quòd fundatum
esset templum Domini. * plurimi etiam de 12
Sacerdotibus & Leuitis, & principes patrũ,
& seniores, qui viderant templũ prius cum
fundatum esset, & hoc templum in oculis
eorum, flebant voce magna: & multi voci-
ferantes in lætitia, eleuabant vocem. * Nec 13
poterat quisquam agnoscere vocé clamoris
lætantium, & vocem fletus populi: com-
mixtim enim populus vociferabatur cla-
more magno, & vox audiebatur procul.

CAP. IIII.

AVDIERVNT autem hostes Iudæ, & Be- 1
niamin, quia filij captiuitatis ædifica-
rent templum Domino Deo Israel: * & ac- 2
cedentes ad Zorobabel, & ad principes pa-
trum dixerunt eis: Ædificemus vobiscum,
quia ita vt vos, quærimus Deum vestrum:
ecce nos immolauimus victimas a diebus
Asor Haddan regis Assur, qui adduxit nos
huc. * Et dixit eis Zorobabel, & Iosue, & re- 3
liqui principes patrum Israel: Non est vobis
& nobis vt ædificemus domum Deo nostro,
sed nosipsi soli ædificabimus Domino Deo
nostro, sicut præcepit nobis Cyrus rex Per-
4 sarum. * Factum est igitur vt populus terræ
impediret manus populi Iudæ, & turbaret
5 eos in ædificando. * Conduxerunt autem
aduersus eos consiliatores, vt destruerent
consilium eorũ omnibus diebus Cyri regis
Persarum, & vsque ad regnum Darij regis
6 Persarum. * In regno autem Assueri, in prin-
cipio regni eius, scripserunt accusationem
7 aduersus habitatores Iudæ & Ierusalem. * Et
in diebus Artaxerxis scripsit Beselã Mithri-
dates, & Thabeel, & reliqui, qui erant in cõ-
silio eorum, ad Artaxerxem regẽ Persarum:
epistola autem accusationis scripta erat Sy-
8 riace, & legebatur sermone Syro. * Reum
Beelteem, & Samsai scriba scripserunt epi-
stolam vnam de Ierusalem Artaxerxi regi,
9 huiuscemodi: * Reum Beelteem, & Samsai
scriba, & reliqui cõsiliatores eorum, Dinæi,
& Apharsathachæi, Terphalæi, Apharsæi,
Erchuæi, Babylonij, Susanechæi, Dieui, &
10 Ælamitæ, * & ceteri de Gentibus, quas tran-
stulit Asenaphar magnus & gloriosus: &
habitare eas fecit in ciuitatibus Samariæ, &
in reliquis regionibus trãs Flumen in pace:
11 (*Hoc est exemplar epistolæ, quã miserunt
ad eum.) Artaxerxi regi, serui tui, viri qui
12 sunt trans Fluuium, salutem dicunt. * No-
tum sit regi, quia Iudæi, qui ascenderunt a
te ad nos, venerunt in Ierusalem ciuitatẽ
rebellem & pessimam, quam ædificant ex-
truentes muros eius, & parietes componen-
13 tes. * Nunc igitur notum sit regi, quia si ci-
uitas illa ædificata fuerit, & muri eius instau-
rati, tributum, & vectigal, & annuos redi-
tus non dabunt, & vsque ad reges hæc noxa
14 perueniet. * Nos autem memores salis, quod
in palatio comedimus, & quia læsiones re-
gis videre nefas ducimus, idcirco misimus
15 & nunciauimus regi, * vt recenseas in libris
historiarum patrum tuorũ, & inuenies scri-
ptum in commentarijs: & scies quoniam
vrbs illa, vrbs rebellis est, & nocens regibus
& prouincijs, & bella concitantur in ea ex
diebus antiquis: quam ob rẽ & ciuitas ipsa

destructa est.*Nunciamus nos regi,quoniã 16
si ciuitas illa ædificata fuerit,& muri ipsius
instaurati,possessionem trans Fluuium non
habebis.*Verbum misit rex ad Reum Beel- 17
teem,& Samsai scribam,& ad reliquos,qui
erant in consilio eorum habitatores Sama-
riæ,& ceteris trans Fluuium,salutem dicens
& pacem.*Accusatio,quam misistis ad nos, 18
manifeste lecta est coram me.*& a me præ- 19
ceptum est: & recensuerunt, inueneruntq.
quoniam ciuitas illa a diebus antiquis ad-
uersum reges rebellat,& seditiones,& præ-
lia concitantur in ea:* nam & reges fortis- 20
simi fuerunt in Ierusalem, qui & dominati
sunt omni regioni,quæ trans Fluuium est:
tributum quoque & vectigal, & reditus
accipiebant. * Nunc ergo audite senten- 21
tiam: Prohibeatis viros illos vt vrbs illa
non ædificetur, donec si forte a me iussum
fuerit.* Videte ne negligenter hoc implea- 22
tis, & paulatim crescat malum contra re-
ges.* Itaque exemplum edicti Artaxerxis 23
regis lectum est coram Reum Beelteem, &
Samsai scriba,& consiliarijs eorum: & abie-
runt festini in Ierusalem ad Iudæos,& pro-
hibuerunt eos in brachio & robore.* Tunc 24
intermissum est opus domus Domini in Ie-
rusalem, & non fiebat vsque ad annum se-
cundum regni Darij regis Persarum.

CAP. V.

PROPHETAVERVNT autem Aggæus 1
Propheta,& Zacharias filius Addo pro-
phetantes ad Iudæos,qui erant in Iudæa &
Ierusalem,in nomine Dei Israel.*Tunc sur- 2
rexerunt Zorobabel filius Salathiel,& Iosue
filius Iosedec,& cœperunt ædificare templũ
Dei in Ierusalem,& cum eis prophetæ Dei
adiuuantes eos.* In ipso autem tempore 3
venit ad eos Thathanai, qui erat dux trans
Flumen, & Stharbuzanai, & consiliarij eo-
rum: sicq. dixerunt eis: Quis dedit vobis
consilium vt domum hanc ædificaretis, &
muros eius instauraretis?*Ad quod respõ- 4
dimus eis, quæ essent nomina hominum
auctorum ædificationis illius.* Oculus au- 5
tem Dei eorũ factus est super senes Iudæo-
rum,& non potuerunt inhibere eos. Pla-
cuitq. vt res ad Darium referretur, & tunc
satisfacerent aduersus accusationem illam.
6 *Exemplar epistolæ,quam misit Thathanai
dux regionis trãs Flumen,& Stharbuzanai,
& consiliatores eius Arphasachæi,qui erant
7 trans Flumen, ad Darium regem.* Sermo,
quem miserant ei, sic scriptus erat: Dario
8 regi pax omnis.* Notum sit regi,isse nos ad
Iudæam prouinciam, ad domum Dei ma-
gni,quæ ædificatur lapide impolito,& ligna
ponuntur in parietibus: opusq. illud dili-
genter extruitur, & crescit in manibus eo-
9 rum.* Interrogauimus ergo senes illos, &
ita diximus eis: Quis dedit vobis potesta-
tem vt domum hanc ædificaretis,& muros
10 hos instauraretis? * Sed & nomina eorum
quæsiuimus ab eis, vt nunciaremus tibi:
scripsimusq. nomina eorum virorum, qui
11 sunt principes in eis.*Huiuscemodi autem
sermonem responderunt nobis, dicentes:
Nos sumus serui Dei cæli & terræ,& ædifi-
camus templũ,quod erat extructũ ante hos
annos multos, quodq. rex Israel magnus
12 ædificauerat & extruxerat.*Postquam autẽ
ad iracundiam prouocauerũt patres nostri
Deũ cæli, tradidit eos in manus Nabucho-
donosor regis Babylonis Chaldæi,domum
quoque hanc destruxit,& populũ eius tran-
13 stulit in Babylonem.*Anno autem primo
Cyri regis Babylonis, Cyrus rex proposuit
edictum vt domus Dei hæc ædificaretur.
14 *Nam & vasa templi Dei aurea & argentea,
quæ Nabuchodonosor tulerat de templo,
quod erat in Ierusalem, & asportauerat ea
in tẽplum Babylonis,protulit Cyrus rex de
tẽplo Babylonis, & data sunt Sassabasar vo-
15 cabulo,quem & principẽ constituit,*dixitq.
ei: Hæc vasa tolle,& vade,& pone ea in tẽ-
plo,quod est in Ierusalẽ,& domus Dei ædi-
16 ficetur in loco suo.*Tunc itaque Sassabasar
ille venit & posuit fundamenta templi Dei
in Ierusalem,& ex eo tempore vsque nunc
ædificatur, & necdum completum est.
17 * Nunc ergo, si videtur regi bonum, recen-
seat in bibliotheca regis,quæ est in Babylo-
ne, vtrumnam a Cyro rege iussum fuerit vt
ædifica-

ædificaretur domus Dei in Ierusalem,& vo
luntatem regis super hac re mittat ad nos.

Cap. VI.

TVNC Darius rex præcepit: & recen- 1
s-suerunt in bibliotheca librorum, qui
erant repositi in Babylone,*& inuentū est 2
in Ecbatanis,quod est castrum in Medena
prouincia volumen vnum; talisq. scriptus
erat in eo cōmentarius:*Anno primo Cy- 3
ri regis: Cyrus rex decreuit vt domus Dei
ædificaretur,quæ est in Ierusalē,in loco vbi
immolent hostias,& vt ponant fundamen-
ta supportantia altitudinem cubitorum se-
xaginta,& latitudinem cubitorum sexagin-
ta,*ordines de lapidibus impolitis tres,& sic 4
ordines de lignis nouis: sumptus autem de
domo regis dabuntur.*Sed & vasa templi 5
Dei aurea & argentea,quæ Nabuchodono-
sor tulerat de tēplo Ierusalem, & attulerat
ea in Babylonem, reddantur, & referantur
in templum in Ierusalem in locum suum,
quæ & posita sunt in templo Dei. *Nunc 6
ergo Thathanai dux regionis,quæ est trans
Flumen, Stharbuzanai, & consiliarij vestri
Apharsachæi,qui estis trans Flumen,procul
recedite ab illis,*& dimittite fieri templum 7
Dei illud a duce Iudæorum,& a senioribus
eorum,vt domum Dei illam ædificent in lo
co suo. *Sed & a me præceptum est quid 8
oporteat fieri a presbyteris Iudæorum illis
vt ædificetur domus Dei,scilicet vt de arca
regis,id est,de tributis,quæ dantur de regio-
ne trans Flumen, studiose sumptus dentur
viris illis ne impediatur opus.*Quod si ne- 9
cesse fuerit,& vitulos,& agnos,& hœdos in
holocaustum Deo cæli, frumentum,sal,vi-
num,& oleum,secundum ritum Sacerdotū,
qui sunt in Ierusalem,detur eis per singulos
dies, ne sit in aliquo querimonia.*Et offe- 10
rant oblationes Deo cæli,orentq. pro vita
regis,& filiorum eius.*A me ergo positum 11
est decretū: Vt omnis homo,qui hanc mu
tauerit iussionem,tollatur lignum de domo
ipsius,& erigatur,& cōfigatur in eo,domus
autem eius publicetur. *Deus autem, qui 12
habitare fecit nomen suum ibi,dissipet om
nia regna, & populum qui extenderit ma-
num suam vt repugnet,& dissipet domum
Dei illam,quæ est in Ierusalē. Ego Darius
statui decretū,quod studiose impleri volo.
13 *Igitur Thathanai dux regionis trans Flu-
men,& Stharbuzanai,& consiliarij eius, se-
cundum quod præceperat Darius rex, sic
14 diligenter executi sunt.*Seniores autem Iu
dæorum ædificabant,& prosperabantur iu-
xta prophetiā Aggæi prophetæ,& Zachariæ
filij Addo: & ædificauerunt & construxerūt
iubente Deo Israel,& iubente Cyro,& Da-
15 rio,& Artaxerxe regibus Persarum:*& com
pleuerūt domum Dei istam,vsque ad diem
tertium mensis Adar, qui est annus sextus
16 Darij regis.*Fecerunt autem filij Israel Sa-
cerdotes & Leuitæ,& reliqui filiorum trās-
migrationis, dedicationem Domus Dei in
17 gaudio. *Et obtulerunt in dedicationem
domus Dei,vitulos centū,arietes ducentos,
agnos quadringentos,hircos caprarum pro
peccato totius Israel duodecim, iuxta nu-
18 merum tribuū Israel.*Et statuerunt Sacer-
dotes in ordinibus suis,& Leuitas in vicibus
suis super opera Dei in Ierusalem,sicut scri
19 ptum est in libro Moysi.*Fecerunt autem
filij Israel transmigrationis,Pascha,quarta-
20 decima die mensis primi. *Purificati enim
fuerant Sacerdotes & Leuitæ quasi vnus:
omnes mundi ad immolandū pascha vni-
uersis filijs transmigrationis,& fratribus suis
21 Sacerdotibus,& sibi. *Et comederunt filij
Israel,qui reuersi fuerant de transmigratio-
ne,& omnes qui se separauerant a coinqui-
natione Gentium terræ ad eos, vt quære-
22 rent Dominum Deum Israel.*Et fecerunt
sollemnitatem azymorum septem diebus
in lætitia, quoniam lætificauerat eos Do-
minus, & conuerterat cor regis Assur ad
eos, vt adiuuaret manus eorum in opere
domus Domini Dei Israel.

Cap. VII.

1 POST hæc autem verba in regno Arta-
xerxis regis Persarum,Esdras filius Sa-
2 raiæ, filij Azariæ, filij Helciæ,*filij Sellum,
3 filij Sadoc, filij Achitob,*filij Amariæ, filij
Azariæ,

Azariæ, filij Maraioth, *filij Zarahiæ, filij 4
Ozi,filij Bocci,*filij Abisue,filij Phinees,filij 5
Eleazar,filij Aaron sacerdotis ab initio.*Ip 6
se Esdras ascendit de Babylone,& ipse scri
ba velox in lege Moysi,quã Dominus Deus
dedit Israel: & dedit ei rex secundum ma-
num Domini Dei eius super eum, omnem
petitionem eius. *Et ascenderunt de filijs 7
Israel,& de filijs Sacerdotum,& de filijs Le
uitarum,& de cantoribus,& de ianitoribus,
& de Nathinæis in Ierusalem anno septimo
Artaxerxis regis.*Et venerunt in Ierusalé 8
mése quinto,ipse est annus septimus regis.
*Quia in primo die mensis primi cœpit a- 9
scendere de Babylone,& in primo die men
sis quinti venit in Ierusalem,iuxta manum
Dei sui bonam super se.*Esdras enim pa- 10
rauit cor suum,vt inuestigaret legem Do-
mini,& faceret & doceret in Israel præce-
ptum & iudicium. *Hoc est autem exem- 11
plar epistolæ edicti, quod dedit rex Arta-
xerxes Esdræ sacerdoti, scribæ erudito in
sermonibus & præceptis Domini, & cere-
monijs eius in Israel. *Artaxerxes rex regũ 12
Esdræ sacerdoti, scribæ legis Dei cæli do-
ctissimo, salutem. *A me decretum est,vt 13
cuicumque placuerit in regno meo de po-
pulo Israel,& de Sacerdotibus eius,& de Le
uitis ire in Ierusalem,tecum vadat.*A facie 14
enim regis, & septem consiliatorum eius
missus es,vt visites Iudæam & Ierusalem in
lege Dei tui,quæ est in manu tua:*& vt fe- 15
ras argentum & aurum quod rex,& consi-
liatores eius sponte obtulerunt Deo Israel,
cuius in Ierusalem tabernaculum est. *Et 16
omne argentum & aurum quodcũque in-
ueneris in vniuersa prouincia Babylonis,&
populus offerre voluerit,& de Sacerdotibus
quæ sponte obtulerint domui Dei sui,quæ
est in Ierusalem,*libere accipe, & studiose 17
eme de hac pecunia vitulos,arietes, agnos
& sacrificia & libamina eorum, & offer ea
super altare templi Dei vestri, quod est in
Ierusalem. *Sed & siquid tibi, & fratribus 18
tuis placuerit de reliquo argento & auro vt
faciatis,iuxta voluntatem Dei vestri facite.
*Vasa quoque, quæ dantur tibi in ministe- 19
rium domus Dei tui,trade in cõspectu Dei
20 in Ierusalem. *Sed & cetera,quibus opus
fuerit in domum Dei tui,quantumcumque
necesse est vt expendas,dabitur de thesau-
21 ro,& de fisco regis,*& a me. Ego Artaxer-
xes rex statui atque decreui omnibus custo
dibus arcæ publicæ,qui sunt trans Flumen,
vt quodcumque petierit a vobis Esdras sa-
cerdos, scriba legis Dei cæli, absque mora
22 detis *vsque ad argenti talenta centum, &
vsque ad frumenti coros centum, & vs-
que ad vini batos centum,& vsque ad ba-
tos olei centum,sal vero absque mensura.
23 *Omne, quod ad ritum Dei cæli pertinet,
tribuatur diligenter in domo Dei cæli: ne
forte irascatur cõtra regnum regis,& filio-
24 rum eius. *Vobis quoque notum facimus
de vniuersis Sacerdotibus,& Leuitis,& can-
toribus,& ianitoribus, Nathinæis, & mini-
stris domus Dei huius,vt vectigal,& tributũ,
& annonas non habeatis potestatem impo
25 nendi super eos.*Tu autem Esdra secundũ
sapientiã Dei tui,quæ est in manu tua,con-
stitue iudices & præsides vt iudicent omni
populo,qui est trans Flumen, his videlicet
qui nouerũt legem Dei tui,sed & imperitos
26 docete libere.*Et omnis qui non fecerit le
gem Dei tui,& legem regis diligenter,iudi-
cium erit de eo siue in mortem,siue in exi-
lium, siue in condemnationem substantiæ
27 eius,vel certe in carcerem.*Benedictus Do
minus Deus patrum nostrorũ,qui dedit hoc
in corde regis vt glorificaret domũ Domi-
28 ni,quæ est in Ierusalem,*& in me inclinauit
misericordiam suam coram rege & consilia-
toribus eius, & vniuersis principibus regis
potentibus: & ego confortatus manu Do-
mini Dei mei,quæ erat in me, congregaui
de Israel principes qui ascenderent mecũ.

CAP. VIII.

1 HI sunt ergo principes familiarum, &
genealogia eorum, qui ascenderunt
mecum in regno Artaxerxis regis de Ba-
2 bylone.*De filijs Phinees,Gersom. De fi-
lijs Ithamar,Daniel. De filijs Dauid, Hat-
3 tus. *De filijs Secheniæ, filijs Pharos, Za-
charias:

charias: & cum eo numerati sunt viri centũ
quinquaginta. * De filijs Phahath Moab, 4
Elioenai filius Zarehe, & cum eo ducenti
viri. * De filijs Secheniæ, filius Ezechiel, & 5
cum eo trecenti viri. * De filijs Adan, Abed 6
filius Ionathan, & cum eo quinquaginta vi-
ri. * De filijs Alam, Isaias filius Athaliæ, & cũ 7
eo septuaginta viri. * De filijs Saphatiæ, Ze- 8
bedia filius Michael, & cum eo octoginta
viri. * De filijs Ioab, Obedia filius Iahiel, & 9
cum eo ducenti decem & octo viri. * De fi- 10
lijs Selomith, filius Iosphiæ, & cum eo cen-
tum sexaginta viri. * De filijs Bebai, Zacha- 11
rias filius Bebai, & cum eo vigintiocto viri.
* De filijs Azgad, Iohanan filius Eccetan, & 12
cum eo centum & decem viri. * De filijs 13
Adonicam, qui erant nouissimi: & hæc no-
mina eorum: Elipheleth, & Iehiel, & Sama-
ias, & cum eis sexaginta viri. * De filijs Be- 14
gui, Vthai & Zachur, & cum eis septuaginta
viri. * Congregaui autem eos ad fluuium, 15
qui decurrit ad Ahaua, & mansimus ibi tri-
bus diebus: quæsiuiq. in populo & in sacer-
dotibus de filijs Leui, & non inueni ibi.
* Itaque misi Eliezer, & Ariel, & Semeiam, 16
& Elnathan, & Iarib, & alterum Elnathan,
& Nathan, & Zachariã, & Mosollam princi
pes: & Ioiarib, & Elnathan sapiẽtes. * Et mi- 17
si eos ad Eddo, qui est primus in Chasphiæ
loco, & posui in ore eorum verba, quæ lo-
querentur ad Eddo, & fratres eius Nathi-
næos in loco Chasphiæ vt adducerẽt nobis
ministros domus Dei nostri. * Et adduxe- 18
runt nobis per manum Dei nostri bonam
super nos, virum doctissimum de filijs Mo-
holi filij Leui filij Israel, & Sarabiam & filios
eius & fratres eius decem & octo, * & Hasa- 19
biam, & cum eo Isaiam de filijs Merari, fra-
tresq. eius, & filios eius viginti: * & de Na- 20
thinæis, quos dederat Dauid & principes ad
ministeria Leuitarum, Nathinæos ducentos
viginti: omnes hi suis nominibus vocaban-
tur. * Et prædicaui ibi ieiuniũ iuxta fluuium 21
Ahaua vt affligeremur corã Domino Deo
nostro, & peteremus ab eo viam rectam
nobis & filijs nostris, vniuersæq. substantiæ
nostræ. * Erubui enim petere a rege auxi- 22
lium & equites, qui defenderent nos ab
inimico in via: quia dixeramus regi: Manus
Dei nostri est super omnes, qui quærunt eũ
in bonitate: & imperium eius & fortitudo
eius, & furor super omnes, qui derelinquunt
23 eum. * Ieiunauimus autem, & rogauimus
Deum nostrum per hoc: & euenit nobis
24 prospere. * Et separaui de principibus Sa-
cerdotum duodecim, Sarabiam, & Hasa-
biam, & cum eis de fratribus eorum decem.
25 * appendiq. eis argentum & aurum, & vasa
consecrata domus Dei nostri, quæ obtule-
rat rex & consiliatores eius, & principes
eius, vniuersusq. Israel eorum, qui inuenti
26 fuerant: * & appendi in manibus eorum ar-
genti talenta sexcenta quinquaginta, & va-
sa argentea centum, auri centum talenta:
27 * & crateres aureos viginti, qui habebant
solidos millenos, & vasa æris fulgẽtis opti-
28 mi duo, pulchra, vt aurum. * Et dixi eis:
Vos sancti Domini, & vasa sancta, & argen-
tum & aurum, quod sponte oblatum est
29 Domino Deo patrum nostrorum: * vigilate
& custodite, donec appendatis coram prin-
cipibus Sacerdotum, & Leuitarum, & duci-
bus familiarum Israel in Ierusalem, in the-
30 saurum domus Domini. * Susceperunt au-
tem Sacerdotes & Leuitæ pondus argenti,
& auri, & vasorum vt deferrent Ierusalem
31 in domum Dei nostri. * Promouimus er-
go a flumine Ahaua duodecimo die men-
sis primi vt pergeremus Ierusalem: & ma-
nus Dei nostri fuit super nos, & liberauit
nos de manu inimici & insidiatoris in via.
32 * Et venimus Ierusalem, & mansimus ibi
33 tribus diebus. * Die autem quarta appen-
sum est argentum, & aurum, & vasa in do-
mo Dei nostri per manum Meremoth filij
Vriæ Sacerdotis, & cum eo Eleazar filius
Phinees, cumq. eis Iozabed filius Iosue,
34 & Noadaia filius Bennoi Leuitæ, * iuxta nu-
merum & pondus omnium: descriptumq.
35 est omne pondus in tempore illo. * Sed &
qui venerant de captiuitate filij transmigra-
tionis, obtulerunt holocautomata Deo Is-
rael, vitulos duodecim pro omni populo
Israel, arietes nonaginta sex, agnos septua-
ginta

ginta septem, hircos pro peccato, duode-
cim: omnia in holocaustum Domino.* De- 36
derunt autem edicta regis satrapis, qui erát
de cóspectu regis & ducibus trans Flumen,
& eleuauerunt populum & domum Dei.

CAP. IX.

POSTQVAM autem hæc completa sunt, 1
accesserunt ad me principes, dicentes;
Non est separatus populus Israel, Sacerdo-
tes & Leuitæ a populis terrarum, & abomi-
nationibus eorum Chananæi videlicet, &
Hethæi, & Pherezæi, & Iebusæi, & Ammo-
nitarum, & Moabitarum, & Ægyptiorum, &
Amorrhæorum: *tulerunt enim de filiabus 2
eorum sibi & filijs suis, & commiscuerunt
semen sanctú cum populis terrarum: ma-
nus etiam principum & magistratuum fuit
in transgressione hac prima.* Cumq. audis- 3
sem sermonem istum, scidi pallium meum
& tunicam, & euelli capillos capitis mei &
barbæ, & sedi mœrens.* Conuenerunt auté 4
ad me omnes, qui timebát verbú Dei Israel,
pro trásgressione eorum, qui de captiuitate
venerant, & ego sedebam tristis vsque ad sa-
crificium vespertinum: * & in sacrificio ve- 5
spertino surrexi de afflictione mea, & scisso
pallio & tunica, curuaui genua mea, & ex-
pandi manus meas ad Dominum Deum
meum,* & dixi: Deus meus confundor & 6
erubesco leuare faciem meá ad te: quoniam
iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super
caput nostrum, & delicta nostra creuerunt
vsque ad cælum * a diebus patrum nostro- 7
rum: sed & nos ipsi peccauimus grauiter
vsque ad diem hanc, & in iniquitatibus no-
stris traditi sumus ipsi, & reges nostri, & Sa-
cerdotes nostri in manum regum terrarum,
& in gladium, & in captiuitatem, & in rapi-
nam, & in confusionem vultus, sicut & die
hac.* Et nunc quasi parum & ad mométum 8
facta est deprecatio nostra apud Dominum
Deum nostrum, vt dimitterentur nobis reli-
quiæ, & daretur nobis paxillus in loco san-
cto eius, & illuminaret oculos nostros Deus
noster, & daret nobis vitam modicá in ser-
uitute nostra,* quia serui sumus, & in serui- 9
tute nostra non dereliquit nos Deus noster,
sed inclinauit super nos misericordiá corá
rege Persarú, vt daret nobis vitam, & subli-
maret domum Dei nostri, & extrueret solitu
dines eius, & daret nobis sepem in Iuda &
10 Ierusalé.* Et nunc quid dicemus Deus no-
ster post hæc? quia dereliquimus mandata
11 tua,* quæ præcepisti in manu seruorum tuo-
rum prophetarú, dicens; Terra, ad quá vos
ingredimini vt possideatis eá, terra immun-
da est iuxta immunditiam populorum, ce-
terarumq. terrarum, abominationibus eorú
qui repleuerunt eam ab ore vsque ad os in
12 coinquinatione sua.* Nunc ergo filias ve-
stras ne detis filijs eorum, & filias eorum ne
accipiatis filijs vestris, & nó quæratis pacem
eorum, & prosperitaté eorum vsque in æter-
num: vt confortemini, & comedatis quæ
bona sunt terræ, & heredes habeatis filios
13 vestros vsque in sæculum.* Et post omnia
quæ venerunt super nos in operibus nostris
pessimis, & in delicto nostro magno, quia tu
Deus noster liberasti nos de iniquitate no-
stra, & dedisti nobis salutem sicut est hodie,
14 *vt non conuerteremur, & irrita faceremus
mádata tua, neque matrimonia iúgeremus
cum populis abominationum istarú. Num-
quid iratus es nobis vsque ad cósummatio-
nem ne dimitteres nobis reliquias ad salu-
15 tem?* Domine Deus Israel iustus es tu: quo-
niá derelicti sumus, qui saluaremur sicut die
hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro,
non enim stari potest coram te super hoc.

CAP. X.

1 SIc ergo orante Esdra, & implorante eo,
& flente, & iacente ante templum Dei,
collectus est ad eum de Israel cœtus grandis
nimis virorum & mulierum & puerorum;
2 & fleuit populus fletu multo.* Et respondit
Sechenias filius Iehiel de filijs Ælam, & dixit
Esdræ: Nos præuaricati sumus in Deum no-
strum, & duximus vxores alienigenas de po
pulis terræ: & núc, si est pœnitentia in Israel
3 super hoc,* percutiamus fœdus cú Domino
Deo nostro, vt proijciamus vniuersas vxo-
res, & eos qui de his nati sunt iuxta volun-

tatem

tatem Domini,& eorum qui timent præce-
ptum Domini Dei nostri: secundum legem
fiat. *Surge, tuum est decernere, nosq. eri- 4
mus tecum : confortare, & fac. *Surrexit 5
ergo Esdras,& adiurauit principes Sacerdo-
tum & Leuitarum,& omnem Israel vt face-
rent secundum verbum hoc,& iurauerunt.
*Et surrexit Esdras ante domum Dei, & 6
abijt ad cubiculum Iohanan filij Eliasib,&
ingressus est illuc, panem non comedit, &
aquam non bibit: lugebat enim transgres-
sionem eorum, qui venerant de captiuitate,
*& missa est vox in Iuda & in Ierusalem om- 7
nibus filijs transmigrationis, vt congrega-
rentur in Ierusalem: *& omnis qui non ve- 8
nerit in tribus diebus iuxta consilium prin-
cipum & seniorum, auferetur vniuersa sub-
stantia eius,& ipse abijcietur de cœtu trans-
migrationis . *Conuenerunt igitur omnes 9
viri Iuda, & Beniamin in Ierusalem tribus
diebus, ipse est mensis nonus, vigesimo die
mensis:& sedit omnis populus in platea do-
mus Dei, trementes pro peccato,& pluuijs.
*Et surrexit Esdras sacerdos,& dixit ad eos: 10
Vos transgressi estis,& duxistis vxores alie-
nigenas vt adderetis super delictum Israel.
*Et nunc date confessionem Domino Deo 11
patrum vestrorum, & facite placitum eius,
& separamini a populis terræ, & ab vxori-
bus alienigenis. *Et respōdit vniuersa mul- 12
titudo, dixitq. voce magna : Iuxta verbum
tuum ad nos, sic fiat. *Verumtamen quia 13
populus multus est, & tempus pluuiæ, &
non sustinemus stare foris,& opus non est
diei vnius vel duorum (vehementer quip-
pe peccauimus in sermone isto) *consti- 14
tuantur principes in vniuersa multitudine:
& omnes in ciuitatibus nostris qui duxerunt
vxores alienigenas veniant in temporibus
statutis, & cum his seniores per ciuitatem
& ciuitatem, & iudices eius donec auerta-
tur ira Dei nostri a nobis super peccato
hoc. *Igitur Ionathan filius Azahel,& Iaa- 15
sia filius Thecue steterunt super hoc, &
Mesollam & Sebethai Leuites adiuuerunt
eos: *Feceruntq. sic filij transmigrationis. 16
Et abierunt Esdras Sacerdos,& viri princi-
pes familiarum in domos patrum suorum,
& omnes per nomina sua , & sederunt in
die primo mensis decimi vt quærerent rem.
17 *Et consummati sunt omnes viri, qui du-
xerant vxores alienigenas, vsque ad diem
18 primam mensis primi . *Et inuenti sunt de
filijs sacerdotum qui duxerant vxores alie-
nigenas . De filijs Iosue filij Iosedec,& fra-
tres eius, Maasia, & Eliezer,& Iarib, & Go-
19 dolia. *Et dederunt manus suas vt eijcerēt
vxores suas,& pro delicto suo arietem de
20 ouibus offerrent: *& de filijs Emmer, Ha-
21 nani,& Zebedia: *& de filijs Harim, Maasia,
22 & Elia,& Semeia,& Iehiel,& Ozias: *& de
filijs Pheshur, Elioenai, Maasia, Ismael, Na-
23 thanael, Iozabed,& Elasa: *& de filijs Leui-
tarum, Iozabed, & Semei,& Celaia, ipse est
24 Calita, Phataia, Iuda,& Eliezer. *Et de can-
toribus, Eliasib: Et de ianitoribus, Sellum,
25 & Thelem,& Vri: *& ex Israel, de filijs Pha-
ros, Remeia, & Iezia, & Melchia, & Mia-
26 min, & Eliezer, & Melchia, & Banea: *Et
de filijs Aelam, Mathania, Zacharias, & Ie-
27 hiel, & Abdi, & Ierimoth, & Elia: *Et de
filijs Zethua, Elioenai, Eliasib, Mathania,
28 & Ierimuth, & Zabad, & Aziza. *Et de fi-
lijs Bebai, Iohanan, Hanania, Zabbai, Atha-
29 lai: *Et de filijs Bani, Mosollam,& Melluch,
30 & Adaia, Iasub, & Saal,& Ramoth: *Et de
filijs Phahath Moab, Edna, & Chalal, Ba-
naias,& Maasias, Matthanias, Beseleel, Ben-
31 nui,& Manasse: *& de filijs Herem, Eliezer,
32 Iosue, Melchias, Semeias, Simeon, *Benia-
33 min, Maloch, Samarias: *Et de filijs Ha-
som, Mathanai, Mathatha, Zabad, Eliphe-
34 let, Iermai, Manasse, Semei. *De filijs Ba-
35 ni, Maaddi, Amram, & Vel, *Baneas, &
36 Badaias, Cheliau, *Vania, Marimuth, &
37 38 Eliasib, *Mathanias, Mathanai, & Iasi, *&
39 Bani,& Bennūi, Semei, *& Salmias, & Na-
40 than,& Adaias, *& Mechnedebai, Sisai, Sa-
41 42 rai, *Ezrel, & Selemiau, Semeria, *Sellum,
43 Amaria, Ioseph: *De filijs Nebo, Iehiel,
Mathathias, Zabad, Zabina, Ieddu,& Ioel,
44 & Banaia. *Omnes hi acceperant vxores
alienigenas,& fuerunt ex eis mulieres, quæ
pepererant filios.

LIBER

LIBER NEHEMIAE, Qui & ESDRÆ SECVNDVS DICITVR.

CAPVT PRIMVM.

VERBA Nehemiæ filij Hel- 1
chiæ. Et factũ eſt in menſe
Caſleu, anno vigeſimo, &
ego eram in Suſis caſtro.
* Et venit Hanani vnus de 2
fratribus meis, ipſe & viri ex Iuda: & inter-
rogaui eos de Iudæis, qui remanſerant, &
ſupererant de captiuitate, & Ieruſalem. *Et 3
dixerunt mihi: Qui remanſerunt, & relicti
ſunt de captiuitate ibi in prouincia, in affli-
ctione magna ſunt, & in opprobrio: & mu-
rus Ieruſalem diſſipatus eſt, & portæ eius
combuſtæ ſunt igni. * Cumq. audiſſem 4
verba huiuſcemodi, ſedi, & fleui, & luxi
diebus multis: ieiunabam, & orabam ante
faciem Dei cæli: * & dixi: Quæſo Domine 5
Deus cæli fortis, magne atque terribilis, qui
cuſtodis pactum & miſericordiam cum his
qui te diligunt, & cuſtodiunt mandata tua:
* fiant aures tuæ auſcultantes, & oculi tui 6
aperti vt audias orationem ſerui tui, quam
ego oro coram te hodie nocte & die pro
filijs Iſrael ſeruis tuis: & confiteor pro pec-
catis filiorum Iſrael, quibus peccauerunt
tibi: ego, & domus patris mei peccaui-
mus, *vanitate ſeducti ſumus, & non cuſto- 7
diuimus mandatum tuum, & ceremonias, &
iudicia quæ præcepiſti Moyſi famulo tuo.
*Memento verbi, quod mandaſti Moyſi ſer- 8
uo tuo, dicens: Cum tranſgreſſi fueritis, ego
diſpergam vos in populos: * & ſi reuerta- 9
mini ad me, & cuſtodiatis præcepta mea, &
faciatis ea; etiamſi abducti fueritis ad ex-
trema cæli, inde congregabo vos, & redu-
cam in locum, quem elegi vt habitaret no-
men meum ibi. * Et ipſi ſerui tui, & po- 10
pulus tuus: quos redemiſti in fortitudine
11 tua magna, & in manu tua valida. * Obſe-
cro Domine, ſit auris tua attendens ad ora-
tionem ſerui tui, & ad orationem ſeruorum
tuorum, qui volunt timere nomen tuum:
& dirige ſeruum tuum hodie, & da ei mi-
ſericordiam ante virum hunc. ego enim
eram pincerna regis.

CAP. II.

1 FACTVM eſt autem in menſe Niſan,
anno vigeſimo Artaxerxis regis: & vi-
num erat ante eum, & leuaui vinum, &
dedi regi: & eram quaſi languidus ante fa-
2 ciem eius. * Dixitq. mihi rex: Quare vultus
tuus triſtis eſt, cum te ægrotũ non videam?
non eſt hoc fruſtra, ſed malum neſcio quod
in corde tuo eſt. Et timui valde, ac nimis:
3 * & dixi regi: Rex in æternum viue: quare
non mœreat vultus meus, quia ciuitas do-
mus ſepulchrorum patris mei deſerta eſt,
4 & portæ eius combuſtæ ſunt igni? * Et ait
mihi rex: Pro qua re poſtulas? Et oraui Deũ
5 cæli, * & dixi ad regem: Si videtur regi bonũ,
& ſi placet ſeruus tuus ante faciem tuam,
vt mittas me in Iudæam ad ciuitatem ſepul-
6 chri patris mei, & ædificabo eam. * Dixitq.
mihi rex, & regina quæ ſedebat iuxta eum:
Vſque ad quod tempus erit iter tuum, &
quando reuertéris? Et placuit ante vultum
7 regis, & miſit me: & conſtitui ei tẽpus. * Et
dixi regi: Si regi videtur bonum, epiſtolas
det mihi ad duces regionis trans Flumen,
vt traducant me, donec veniã in Iudæam:
8 * & epiſtolam ad Aſaph cuſtodem ſaltus
regis, vt det mihi ligna, vt tegere poſſim
portas

portas turris domus, & muros ciuitatis, &
domum, quam ingressus fuero. Et dedit
mihi rex iuxta manum Dei mei bonā me-
cum.* Et veni ad duces regionis trans Flu- 9
men,dediq. eis epistolas regis: Miserat au-
tem rex mecum principes militum,& equi-
tes.* Et audierunt Sanaballat Horonites, 10
& Tobias seruus Ammanites: & contrista-
ti sunt afflictione magna,quòd venisset ho-
mo, qui quæreret prosperitatem filiorum
Israel.* Et veni Ierusalem,& eram ibi tri- 11
bus diebus,*& surrexi nocte ego,& viri pau 12
ci mecum, & non indicaui cuiquam quid
Deus dedisset in corde meo vt facerem in
Ierusalem, & iumentum non erat mecum,
nisi animal, cui sedebam.* Et egressus sum 13
per portam vallis nocte,& ante fontē dra-
conis,& ad portam stercoris, & considera-
bam murum Ierusalem dissipatum, & por-
tas eius consumptas igni. *Et transiui ad 14
portam fontis,& ad aquæductum regis, &
non erat locus iumento,cui sedebā,vt tran
siret. *Et ascendi per torrentem nocte, & 15
considerabam murum, & reuersus veni ad
portam vallis,& redij.* Magistratus autem 16
nesciebant quò abijssem, aut quid ego fa-
cerem: sed & Iudæis & sacerdotibus,& opti
matibus,& magistratibus,& reliquis qui fa-
ciebant opus,vsque ad id loci nihil indica-
ueram.*Et dixi eis: Vos nostis afflictionem 17
in qua sumus;quia Ierusalem deserta est,&
portæ eius consumptæ sunt igni: venite, &
ædificemus muros Ierusalem,& non simus
vltra opprobrium.* Et indicaui eis manum 18
Dei mei,quòd esset bona mecum,& verba
regis,quæ locutus esset mihi, & aio: Surga-
mus,& ædificemus. Et confortatæ sunt ma
nus eorum in bono.*Audierunt autem Sa- 19
naballat Horonites,& Tobias seruus Am-
manites,& Gosem Arabs,& subsannauerūt
nos,& despexerunt,dixeruntque: Quæ est
hæc res,quam facitis? numquid contra re-
gem vos rebellatis?* Et reddidi eis sermo- 20
nem,dixiq. ad eos: Deus cæli ipse nos iu-
uat, & nos serui eius sumus: surgamus &
ædificemus: vobis autem non est pars, &
iustitia, & memoria in Ierusalem.

CAP. III.

1 ET surrexit Eliasib sacerdos magnus, &
fratres eius sacerdotes,& ædificauerūt
portam gregis: ipsi sanctificauerunt eam,&
statuerunt valuas eius, & vsque ad turrim
centum cubitorum sanctificauerunt eam,
2 vsque ad turrim Hananeel.* Et iuxta eum
ædificauerunt viri Iericho: & iuxta eū ædi-
3 ficauit Zachur filius Amri.*Portam autem
piscium ædificauerunt filij Asnaa: ipsi te-
xerunt eam,& statuerunt valuas eius, & se-
ras,& vectes. Et iuxta eos ædificauit Mari-
4 muth filius Vriæ,filij Accus.* Et iuxta eum
ædificauit Mosollam filius Barachiæ, filij
Mesezebel: & iuxta eos ædificauit Sadoc
5 filius Baana:* Et iuxta eos ædificauerunt
Thecueni: optimates autem eorum non
supposuerūt colla sua in opere Domini sui.
6 *Et portam veterem ædificauerūnt Ioiada
filius Phasea,& Mosollam filius Besodia: ip
si texerunt eam, & statuerunt valuas eius,
7 & seras,& vectes:* Et iuxta eos ædificaue-
runt Meltias Gabaonites, & Iadon Mero-
nathites,viri de Gabaon & Maspha,pro du
8 ce qui erat in regione trans Flumen.* Et
iuxta eum ædificauit Eziel filius Araia au-
rifex:& iuxta eum ædificauit Ananias filius
pigmentarij:& dimiserunt Ierusalem vsque
9 ad murum plateæ latioris.* Et iuxta eū ædi
ficauit Raphaia filius Hur, princeps vici Ie
10 rusalem.* Et iuxta eum ædificauit Iedaia
filius Haromaph contra domum suam: &
iuxta eum ædificauit Hattus filius Hasebo-
11 niæ.* Mediam partem vici ædificauit Mel-
chias filius Herem,& Hasub filius Phahath
12 Moab, & turrim furnorum.*Et iuxta eum
ædificauit Sellum filius Alohes princeps
mediæ partis vici Ierusalē,ipse & filiæ eius.
13 *Et portam vallis ædificauit Hanun,& ha-
bitatores Zanoe: ipsi ædificauerunt eam,&
statuerunt valuas eius,& seras, & vectes, &
mille cubitos in muro vsque ad portā ster-
14 quilinij. *Et portam sterquilinij ædificauit
Melchias filius Rechab,princeps vici Beth-
acharam: ipse ædificauit eam,& statuit val
15 uas eius,& seras,& vectes.* Et portam fon-

tis ædificauit Sellun filius Cholhoza, prin-
ceps pagi Maſpha : ipſe ædificauit eam, &
texit,& ſtatuit valuas eius,& ſeras,& vectes,
& muros piſcinæ Siloe in hortum regis, &
vſque ad gradus, qui deſcendunt de Ciui-
tate Dauid. *Poſt eũ ædificauit Nehemias 16
filius Azboc princeps dimidiæ partis vici
Bethſur vſque contra ſepulchrum Dauid,
& vſque ad piſcinam, quæ grandi opere
conſtructa eſt,& vſque ad domum fortium.
*Poſt eum ædificauerunt Leuitæ, Rehum 17
filius Benni : poſt eum ædificauit Haſebias
princeps dimidiæ partis vici Ceilæ in vico
ſuo. *Poſt eum ædificauerũt fratres eorum 18
Bauai filius Enadad,princeps dimidiæ par-
tis Ceilæ. *Et ædificauit iuxta eum Azer fi- 19
lius Ioſue, princeps Maſpha menſuram ſe-
cundam, contra aſcenſum firmiſſimi angu-
li. *Poſt eum in monte ædificauit Baruch 20
filius Zachai menſuram ſecundam, ab an-
gulo vſque ad portã domus Eliaſib ſacer-
dotis magni. *Poſt eũ ædificauit Merimuth 21
filius Vriæ filij Haccus, menſuram ſecun-
dam, a porta domus Eliaſib, donec exten-
deretur domus Eliaſib. *Et poſt eum ædi- 22
ficauerunt ſacerdotes viri de campeſtribus
Iordanis. *Poſt eum ædificauit Beniamin & 23
Haſub contra domum ſuam : & poſt eum
ædificauit Azarias filius Maaſiæ filij Ananiæ
contra domum ſuam. *Poſt eum ædificauit 24
Bennui filius Henadad menſuram ſecun-
dam,a domo Azariæ vſque ad flexuram,&
vſque ad angulum. *Phalel filius Ozi con- 25
tra flexuram & turrim, quæ eminet de do-
mo regis excelſa, id eſt, in atrio carceris:
poſt eum Phadaia filius Pharos. *Nathinæi 26
autem habitabant in Ophel vſque contra
portam aquarum ad Orientem, & turrim,
quæ prominebat. *Poſt eum ædificauerunt 27
Thecueni menſuram ſecundam e regione,
a turre magna & eminente vſque ad murũ
templi. *Surſum autem a porta equorum 28
ædificauerunt ſacerdotes, vnuſquiſque con-
tra domum ſuam. *Poſt eos ædificauit Sa- 29
doc filius Emmer contra domum ſuam. Et
poſt eum ædificauit Semaia filius Seche-
niæ,cuſtos portæ Orientalis. *Poſt eum ædi- 30
ficauit Hanania filius Selemiæ, & Hanun
filius Seleph ſextus,menſuram ſecundam:
poſt eum ædificauit Moſollam filius Bara-
chiæ,contra gazophylacium ſuum. Poſt eũ
ædificauit Melchias filius aurificis vſque ad
domum Nathinæorum, & ſcruta venden-
tium contra portam iudicialem, & vſque
31 ad cœnaculum anguli. *Et inter cœnacu-
lum anguli in porta gregis ædificauerunt
aurifices & negotiatores.

CAP. IIII.

1 FACTVM eſt autem,cum audiſſet Sana-
ballat quòd ædificaremus murũ,iratus
eſt valde : & motus nimis ſubſannauit Iu-
2 dæos, *& dixit coram fratribus ſuis, & fre-
quentia Samaritanorũ: Quid Iudæi faciunt
imbecilles? Num dimittent eos gentes? Nũ
ſacrificabunt, & complebunt in vna die?
Numquid ædificare poterunt lapides de a-
3 ceruis pulueris,qui combuſti ſunt? *Sed &
Tobias Ammanites proximus eius,ait: Ædi
ficent: ſi aſcenderit vulpes, tranſiliet murũ
4 eorum lapideum. *Audi Deus noſter,quia
facti ſumus deſpectui: conuerte opprobriũ
ſuper caput eorum,& da eos in deſpectio-
5 nem in terra captiuitatis. *Ne operias ini-
quitatem eorum, & peccatum eorum corã
facie tua non deleatur, quia irriſerunt ædi-
6 ficantes. *Itaque ædificauimus murum,&
coniunximus totum vſque ad partem dimi
diam: & prouocatũ eſt cor populi ad ope-
7 randum. *Factum eſt autem,cum audiſſet
Sanaballat, & Tobias, & Arabes, & Am-
manitæ, & Azotij, quòd obducta eſſet ci-
catrix muri Ieruſalem, & quòd cœpiſſent
8 interrupta concludi, irati ſunt nimis. *Et
congregati ſunt omnes pariter vt venirent,
& pugnarent contra Ieruſalem, & moli-
9 rentur inſidias. *Et orauimus Deum no-
ſtrum,& poſuimus cuſtodes ſuper murum
10 die ac nocte contra eos. *Dixit autem Iu-
das : Debilitata eſt fortitudo portantis, &
humus nimia eſt, & nos non poterimus
11 ædificare murum. *Et dixerunt hoſtes no-
ſtri: Neſciant,& ignorent donec veniamus
in medium eorum, & interficiamus eos,
& ceſſare

& cessare faciamus opus. * Factum est au- 12
tem venientibus Iudæis, qui habitabant iu-
xta eos, & dicentibus nobis per decē vices,
ex omnibus locis quibus venerant ad nos,
* statui in loco post murum per circuitum 13
populum in ordinem cum gladijs suis, &
lanceis, & arcubus. * Et perspexi atque sur- 14
rexi: & aio ad optimates & magistratus, &
ad reliquam partem vulgi: Nolite timere
a facie eorum: Domini magni & terribilis
memētote, & pugnate pro fratribus vestris,
filijs vestris, & filiabus vestris, & vxoribus ve
stris, & domibus vestris. * Factum est autem, 15
cum audissent inimici nostri nunciatum es
se nobis, dissipauit Deus consilium eorum.
Et reuersi sumus omnes ad muros, vnus-
quisque ad opus suum. * Et factum est a 16
die illa, media pars iuuenum eorum facie-
bat opus, & media parata erat ad bellum,
& lanceæ, & scuta, & arcus, & loricæ, &
principes post eos in omni domo Iuda * ædi 17
ficantium in muro, & portantium onera, &
imponētium: vna manu sua faciebat opus,
& altera tenebat gladium: * ædificantium 18
enim vnusquisque gladio erat accinctus re-
nes. Et ædificabant, & clangebant buccina
iuxta me. * Et dixi ad optimates, & ad ma- 19
gistratus, & ad reliquam partē vulgi: Opus
grande est & latum, & nos separati sumus
in muro procul alter ab altero: * in loco 20
quocumque audieritis clangorem tubæ, il-
luc concurrite ad nos: Deus noster pugna-
bit pro nobis. * Et nosipsi faciamus opus: 21
& media pars nostrum teneat lanceas ab
ascensu auroræ donec egrediantur astra.
* In tēpore quoque illo dixi populo: Vnus- 22
quisque cum puero suo maneat in medio
Ierusalem, & sint nobis vices per noctem,
& diem, ad operandum. * Ego autem & 23
fratres mei, & pueri mei, & custodes, qui
erant post me, non deponebamus vesti-
menta nostra: vnusquisque tantum nuda-
batur ad baptismum.

C A P. V.

ET factus est clamor populi, & vxorum 1
eius magnus aduersus fratres suos Iu-
2 dæos. * Et erant qui dicerent: Filij nostri,
& filiæ nostræ multæ sunt nimis: accipia-
mus pro pretio eorum frumentum, & co-
3 medamus, & viuamus. * Et erant qui dice-
rent: Agros nostros, & vineas, & domos
nostras opponamus, & accipiamus frumen
4 tum in fame. * Et alij dicebant: Mutuo su-
mamus pecunias in tributa regis, demusq.
5 agros nostros & vineas: * & nunc sicut car-
nes fratrum nostrorum, sic carnes nostræ
sunt: & sicut filij eorum, ita & filij nostri:
ecce nos subiugamus filios nostros, & filias
nostras in seruitutem, & de filiabus nostris
sunt famulæ, nec habemus vnde possint re-
dimi, & agros nostros & vineas nostras alij
6 possident. * Et iratus sum nimis cum audis
sem clamorem eorum secundū verba hæc:
7 * cogitauitq. cor meum mecum: & increpa-
ui optimates & magistratus, & dixi eis: Vsu-
rasne singuli a fratribus vestris exigitis?
Et congregaui aduersum eos concionē ma
8 gnam, * & dixi eis: Nos, vt scitis, redemimus
fratres nostros Iudæos, qui venditi fuerant
gentibus secūdum possibilitatem nostram:
& vos igitur vendetis fratres vestros, & re-
dimemus eos? Et siluerunt, nec inuenerūt
9 quid responderent. * Dixiq. ad eos: Non
est bona res, quam facitis: quare non in ti-
more Dei nostri ambulatis, ne exprobre-
10 tur nobis a gentibus inimicis nostris? * Et
ego, & fratres mei, & pueri mei commoda-
uimus plurimis pecuniam & frumentum:
non repetamus in commune istud, æs alie-
num concedamus, quod debetur nobis.
11 * Reddite eis hodie agros suos, & vineas
suas, & olіueta sua, & domos suas: quin po
tius & centesimam pecuniæ, frumenti, vini
& olei, quam exigere soletis ab eis, date pro
12 illis. * Et dixerunt: Reddemus, & ab eis ni-
hil quæremus: sicq. faciemus vt loqueris.
Et vocaui Sacerdotes, & adiuraui eos, vt fa-
13 cerent iuxta quod dixeram. * Insuper excus
si sinum meum, & dixi: Sic excutiat Deus
omnem virum, qui non compleuerit verbū
istud, de domo sua, & de laboribus suis: sic
excutiatur, & vacuus fiat. Et dixit vniuersa
multitudo: Amen. Et laudauerunt Deum.

CAP. VII.

POSTQVAM autem ædificatus est mu- 1
rus,& posui valuas,& recēsui ianitores,
&cantores,& Leuitas:*præcepi Hanani fra 2
tri meo,& Hananiæ principi domus de Ie-
rusalem (ipse enim quasi vir verax & timens
Deum plus ceteris videbatur)* & dixi eis: 3
Non aperiantur portæ Ierusalem vsque ad
calorem solis. Cūq. adhuc assisterent, clau-
sæ portæ sunt,& oppilatæ: & posui custo-
des de habitatoribus Ierusalem, singulos
per vices suas,& vnumquemque contra do-
mum suam.*Ciuitas autem erat lata nimis 4
& grādis,& populus paruus in medio eius,
& non erant domus ædificatæ.* Deus autē 5
dedit in corde meo,& congregaui optima-
tes,& magistratus,& vulgus,vt recenserem
eos: & inueni librum census eorum, qui
ascenderant primum, & inuentum est scri-
ptum in eo.*Isti filij prouinciæ,qui ascēde- 6
runt de captiuitate migrantium,quos tran-
stulerat Nabuchodonosor rex Babylonis,&
reuersi sunt in Ierusalem,& in Iudæā,vnus-
quisque in ciuitatem suam.* Qui venerunt 7
cum Zorobabel, Iosue, Nehemias,Azarias,
Raamias,Nahamani,Mardochæus,Belsam,
Mespharath,Begoai, Nahum, Baana. Nu-
merus virorum populi Israel:*Filij Pharos, 8
duo millia centum septuaginta duo:* Filij 9
Saphatia, trecenti septuagintaduo:* Filij 10
Area,sexcenti quinquagintaduo:*Filij Pha- 11
hathmoab filiorū Iosue & Ioab,duo millia
octingenti decem & octo:* Filij Aelam,mil- 12
le ducēti quinquagintaquattuor:*Filij Ze- 13
thua,octingenti quadragintaquinque:*Filij 14
Zachai,septingenti sexaginta:*Filij Bannui, 15
sexcenti quadragintaocto:* Filij Bebai,sex- 16
centi vigintiocto:* Filij Azgad,duo millia 17
trecenti vigintiduo:*Filij Adonicam,sexcē- 18
ti sexagintaseptem:*Filij Beguai,duo millia 19
sexagintaseptem:*Filij Adin,sexcenti quin 20
quagintaquinque:* Filij Ater,filij Hezeciæ, 21
nonagintaocto:* Filij Hasem,trecenti vigin 22
tiocto:*Filij Besai,trecenti vigintiquattuor: 23
*Filij Hareph,centum duodecim:*Filij Ga- 24 25
baon,nonagintaquinque:*Filij Bethlehem, 26
27 & Netupha,centum octogintaocto.* Viri
28 Anathoth,centum vigintiocto.* Viri Beth-
29 azmoth, quadragintaduo.* Viri Cariathia-
rim,Cephira,& Beroth, septingēti quadra-
30 gintatres.* Viri Rama & Geba,sexcenti vi-
31 gintiunus.*Viri Machmas,centum viginti-
32 duo.* Viri Bethel & Hai,centum viginti-
33 tres.*Viri Nebo alterius,quinquagintaduo.
34 *Viri Aelam alterius,mille ducēti quinqua-
35 gintaquattuor.* Filij Harem,trecenti vigin
36 ti.* Filij Iericho,trecenti quadragintaquin-
37 que.* Filij Lod Hadid & Ono, septingenti
38 vigintiunus.* Filij Senaa,tria millia nongē-
39 ti triginta.* Sacerdotes: Filij Idaia in do-
40 mo Iosue,nongenti septuagintatres:* Filij
41 Emmer,mille quinquagintaduo:*Filij Phas-
42 hur, mille ducenti quadragintaseptem:*Fi-
lij Arem, mille decem & septem: Leuitæ:
43 44 * Filij Iosue & Cedmihel filiorum* Oduiæ,
45 septuagintaquattuor: Cantores:* Filij A-
46 saph,centum quadragintaocto.* Ianitores:
filij Sellum,filij Ater,filij Telmon, filij Ac-
cub,filij Hatita, filij Sobai: centum trigin-
47 taocto.*Nathinæi: filij Soha,filij Hasupha,
48 filij Tebbaoth,*filij Ceros,filij Siaa,filij Pha-
don, filij Lebana,filij Hagaba, filij Selmai,
49 50 *filij Hanan, filij Geddel, filij Gaher,*filij
51 Raaia,filij Rasin,filij Necoda,*filij Gezem,
52 filij Aza,filij Phasea,*filij Besai,filij Munim,
53 filij Nephussim,*filij Bacbuc,filij Hacupha,
54 filij Harhur,*filij Besloth, filij Mahida, filij
55 Harsa,*filij Bercos,filij Sisara, filij Thema,
56 57 *filij Nasia,filij Hatipha,*filij seruorum Sa-
lomonis,filij Sotai,filij Sophereth,filij Pha-
58 rida,* filij Iahala, filij Darcon, filij Ieddel,
59 *filij Saphatia, filij Hatil, filij Phochereth,
60 qui erat ortus ex Sabaim,filio Amon.*Om
nes Nathinæi,& filij seruorum Salomonis,
61 trecenti nonagintaduo.*Hi sunt autem,qui
ascenderunt de Thelmela,Thelharsa,Che-
rub,Addon, & Emmer: & non potuerunt
indicare domum patrum suorum,& semen
62 suum,vtrum ex Israel essent.* Filij Dalaia,
filij Tobia,filij Necoda,sexcēti quadragin-
63 taduo.* Et de Sacerdotibus,filij Habia,fi-
lij Accos,filij Berzellai,qui accepit de filia-
bus Berzellai Galaaditis vxorem: & voca-

tus est nomine eorum.* Hi quæsierunt scri 64
pturam suam in censu,& non inuenerunt:
& eiecti sunt de sacerdotio.*Dixitq. Ather- 65
satha eis vt non manducarent de Sanctis
sanctorum,donec staret Sacerdos doctus &
eruditus .*Omnis multitudo quasi vir vnus 66
quadragintaduo millia trecenti sexaginta,
*absque seruis & ancillis eorum, qui erant 67
septem millia trecenti trigintaseptem,& in-
ter eos cantores,& cátatrices,ducenti qua-
dragintaquinque.*Equi eorum,septingen- 68
ti trigintasex: muli eorum,ducenti quadra-
gintaquinque:*cameli eorum,quadringen 69
ti trigintaquinque: asini, sex millia septin-
genti viginti.

Hucusque refertur quid in commentario scriptum fuerit, extra Nehemiæ historia texitur.

*Nonnulli autem de principibus familiarũ 70
dederunt in opus. Athersatha dedit in the-
saurum auri drachmas mille, phialas quin-
quaginta,tunicas sacerdotales quingentas
triginta.*Et de principibus familiarum de- 71
derunt in thesaurum operis auri drachmas
viginti millia, & argenti mnas duo millia
ducentas.* Et quod dedit reliquus popu- 72
lus,auri drachmas viginti millia,& argenti
mnas duo millia,& tunicas sacerdotales se-
xagintaseptem.* Habitauerunt autem Sa- 73
cerdotes, & Leuitæ, & ianitores, & canto-
res,& reliquum vulgus,& Nathinæi,& om-
nis Israel in ciuitatibus suis.

CAP. VIII.

ET venerat mensis septimus: filij autem 1
Israel erant in ciuitatibus suis. Cógre-
gatusq. est omnis populus quasi vir vnus ad
plateam,quæ est ante portam aquarum: &
dixerũt Esdræ scribæ vt afferret Librum le
gis Moysi,quã præceperat Dominus Israeli.
*Attulit ergo Esdras sacerdos legem corã 2
multitudine virorum & mulierũ, cunctisq.
qui poterant intelligere,in die prima men-
sis septimi.* Et legit in eo aperte in platea 3
quæ erat ante portam aquarum, de mane
vsque ad mediam diem,in conspectu virorũ
& mulierum,& sapientium: & aures omnis
populi erant erectæ ad Librum.*Stetit autẽ 4
Esdras scriba super gradum ligneum, quẽ
fecerat ad loquendum: & steterunt iuxta
eum Mathathias,& Semeia,& Ania,& Vria,
& Helcia, & Maasia, ad dexteram eius: &
ad sinistram,Phadaia,Misael, & Melchia, &
Hasum,& Hasbadana, Zacharia, & Mosol-
5 lam.* Et aperuit Esdras Librum coram om
ni populo: super vniuersum quippe popu-
lum eminebat: & cum aperuisset eum, ste-
6 tit omnis populus. * Et benedixit Esdras
Domino Deo magno: & respondit omnis
populus: Amen, Amen: eleuãs manus suas.
& incuruati sunt,& adorauerunt Deũ pro-
7 ni in terram.* Porro Iosue,& Bani,& Sere-
bia, Iamin, Accub, Septhai, Odia, Maasia,
Celita, Azarias, Iozabed, Hanan,Phalaia,
Leuitæ, silentium faciebant in populo ad
audiendam legem: populus autem stabat
8 in gradu suo. * Et legerunt in Libro legis
Dei distincte,& aperte ad intelligendum:&
9 intellexerunt cum legeretur.* Dixit autem
Nehemias(ipse est Athersatha)& Esdras sa
cerdos & scriba, & Leuitæ interpretantes
vniuerso populo: Dies sanctificatus est Do-
mino Deo nostro, nolite lugere, & nolite
flere. Flebat enim omnis populus cum au-
10 diret verba legis.*Et dixit eis: Ite,comedi-
te pinguia,& bibite mulsum,& mittite par-
tes his, qui non præparauerunt sibi: quia
sanctus dies Domini est,& nolite contrista-
ri: gaudium etenim Domini est fortitudo
11 nostra.* Leuitæ autem silentium faciebant
in omni populo,dicentes:Tacete,quia dies
12 sanctus est, & nolite dolere.*Abijt itaque
omnis populus vt comederet & biberet,&
mitteret partes,& faceret lætitiam magnã:
quia intellexerãt verba,quæ docuerat eos.
13 *Et in die secundo congregati sunt princi-
pes familiarum vniuersi populi,Sacerdotes
& Leuitæ ad Esdram scribam,vt interpre-
14 taretur eis verba Legis.*Et inuenerunt scri
ptum in Lege præcepisse Dominum in ma
nu Moysi vt habitent filij Israel in taberna-
15 culis,in die sollemni, mense septimo:*& vt
prædicent, & diuulgent vocem in vniuer-
sis vrbibus suis, & in Ierusalem, dicentes:
Egredimini in montem, & afferte frondes
oliuæ,

oliuæ,& frondes ligni pulcherrimi,frondes
myrti, & ramos palmarum,& frondes ligni
nemorosi vt fiant tabernacula , sicut scri-
ptum est .*Et egressus est populus,& attule- 16
runt. Feceruntq. sibi tabernacula vnusquis-
que in domate suo, & in atrijs suis, & in
atrijs domus Dei,& in platea portæ aquarũ,
& in platea portæ Ephraim . * Fecit ergo 17
vniuersa ecclesia eorum,qui redierant de ca
ptiuitate,tabernacula,& habitauerũt in ta-
bernaculis: non enim fecerant a diebus Io-
sue filij Nun taliter filij Israel vsque ad diem
illum: Et fuit lætitia magna nimis .* Legit 18
autem in Libro legis Dei per dies singulos,
a die primo vsque ad diem nouissimum. &
fecerunt sollemnitatem septem diebus, &
in die octauo collectam iuxta ritum.

CAP. IX.

IN die autem vigesimoquarto mensis 1
huius conuenerunt filij Israel in ieiunio
& in saccis, & humus super eos.* Et sepa- 2
ratum est semen filiorum Israel ab omni fi-
lio alienigena: & steterunt,& confitebantur
peccata sua,& iniquitates patrum suorum.
* Et consurrexerunt ad standum: & legerũt 3
in volumine Legis Domini Dei sui, quater
in die, & quater confitebãtur, & adorabãt
Dominum Deum suum .* Surrexerunt au- 4
tem super gradum Leuitarum Iosue,& Ba-
ni, & Cedmihel, Sabania, Bonni, Sarebias,
Bani,& Chanani: & clamauerunt voce ma-
gna ad Dominum Deum suum .*Et dixerũt 5
Leuitæ Iosue, & Cedmihel, Bonni, Haseb-
nia,Serebia,Odaia,Sebnia,Phathahia: Sur-
gite,benedicite Domino Deo vestro ab æ-
terno vsque in æternum:& benedicant no-
mini gloriæ tuæ excelso in omni benedi-
ctione & laude.* Tu ipse,Domine,solus tu 6
fecisti cælum,& cælum cælorum,& omnem
exercitum eorum: terram, & vniuersa quæ
in ea sunt: maria,& omnia quæ in eis sunt:
& tu viuificas omnia hæc, & exercitus cæli
te adorat .* Tu ipse,Domine Deus,qui ele- 7
gisti Abram,& eduxisti eum de igne Chal-
dæorum,& posuisti nomen eius Abraham.
*Et inuenisti cor eius fidele coram te: & 8
percussisti cum eo fœdus vt dares ei Terram
Chananæi,Hethæi, & Amorrhæi, & Phere-
zæi,& Iebusæi, & Gergesæi, vt dares semini
eius: & implesti verba tua, quoniam iustus
9 es .* Et vidisti afflictionem patrum nostro-
rum in Ægypto : clamoremq. eorum audi-
10 sti super Mare rubrum .*Et dedisti signa at-
que portenta in Pharaone, & in vniuersis
seruis eius, & in omni populo terræ illius :
cognouisti enim quia superbe egerant con-
tra eos: & fecisti tibi nomen,sicut & in hac
11 die.* Et mare diuisisti ante eos, & transie-
runt per medium maris in sicco : persecu-
tores autem eorum proiecisti in profundũ,
12 quasi lapidem in aquas validas.* Et in co-
lumna nubis ductor eorum fuisti per diem,
& in columna ignis per noctem,vt appare-
13 ret eis via, per quam ingrediebantur .* Ad
montem quoque Sinai descendisti,& locu-
tus es cum eis de cælo,& dedisti eis iudicia
recta,& legem veritatis,ceremonias,& præ-
14 cepta bona :*& sabbatum sanctificatum tuũ
ostendisti eis, & mandata,& ceremonias, &
legem præcepisti eis in manu Moysi serui
15 tui.* Panem quoque de cælo dedisti eis in
fame eorum,& aquam de petra eduxisti eis
sitientibus,& dixisti eis vt ingrederentur &
possiderent terram,super quam leuasti ma-
16 num tuam vt traderes eis.* Ipsi vero & pa-
tres nostri superbe egerunt,& indurauerũt
ceruices suas,& non audierunt mãdata tua.
17 * Et noluerunt audire,& non sunt recorda-
ti mirabilium tuorum quæ feceras eis . Et
indurauerunt ceruices suas,& dederunt ca-
put vt conuerterentur ad seruitutem suam,
quasi per contentionem . Tu autem Deus
propitius, clemens, & misericors, longani-
mis,& multæ miserationis non dereliquisti
18 eos,* & quidem cum fecissent sibi vitulum
conflatilem, & dixissent: Iste est Deus tuus,
qui eduxit te de Ægypto: feceruntq. blas-
19 phemias magnas.*Tu autem in misericor-
dijs tuis multis non dimisisti eos in deser-
to : columna nubis non recessit ab eis per
diem vt duceret eos in viam,& colũna ignis
per noctem vt ostenderet eis iter per quod
20 ingrederentur . * Et spiritum tuum bonum

dedisti qui doceret eos, & manna tuum
non prohibuisti ab ore eorum, & aquam
dedisti eis in siti. * Quadraginta annis pa- 21
uisti eos in deserto, nihilq. eis defuit: vesti-
menta eorum non inueterauerunt, & pe-
des eorum non sunt attriti. * Et dedisti 22
eis regna, & populos, & partitus es eis sor-
tes: & possederunt terram Sehon, & terram
regis Hesebon, & terram Og regis Basan.
* Et multiplicasti filios eorum sicut stellas 23
cæli, & adduxisti eos ad terram, de qua di-
xeras patribus eorum vt ingrederentur &
possiderent. * Et venerunt filij, & possede- 24
runt terram, & humiliasti coram eis habi-
tatores terræ Chananæos, & dedisti eos in
manu eorum, & reges eorum, & populos
terræ vt facerent eis sicut placebat illis.
*Ceperunt itaque vrbes munitas & humum 25
pinguem, & possederũt domos plenas cun-
ctis bonis: cisternas ab alijs fabricatas, vi-
neas, & oliueta, & ligna pomifera multa: &
comederunt, & saturati sunt, & impinguati
sunt, & abundauerunt delicijs in bonitate
tua magna. * Prouocauerunt autem te ad 26
iracundiã, & recesserunt a te, & proiecerũt
legem tuã post terga sua: & prophetas tuos
occiderunt, qui contestabantur eos vt re-
uerterentur ad te: feceruntq. blasphemias
grandes. * Et dedisti eos in manu hostium 27
suorum, & afflixerunt eos. Et in tempore
tribulationis suæ clamauerũt ad te, & tu de
cælo audisti, & secundum miserationes tuas
multas dedisti eis saluatores, qui saluarent
eos de manu hostium suorum. * Cumq. re- 28
quieuissent, reuersi sunt vt facerent malum
in conspectu tuo: & dereliquisti eos in ma-
nu inimicorum suorum, & possederunt eos.
Conuersiq. sunt, & clamauerunt ad te: tu
autem de cælo exaudisti, & liberasti eos in
misericordijs tuis, multis temporibus. * Et 29
contestatus es eos vt reuerterẽtur ad Legẽ
tuam. Ipsi vero superbe egerunt, & non
audierunt mandata tua, & in iudicijs tuis
peccauerunt, quæ faciet homo, & viuet in
eis: & dederunt humerum recedentem, &
ceruicẽ suam indurauerunt, nec audierunt.
* Et protraxisti super eos annos multos, & 30
cõtestatus es eos in spiritu tuo per manum
prophetarum tuorum: & non audierunt,
& tradidisti eos in manu populorum terra-
31 rum. * In misericordijs autem tuis plurimis
non fecisti eos in consumptionem, nec de-
reliquisti eos: quoniam Deus miserationũ,
32 & clemens es tu. * Nunc itaque Deus noster
magne, fortis, & terribilis, custodiens pa-
ctum & misericordiam, ne auertas a facie
tua omnem laborem, qui inuenit nos, reges
nostros, & principes nostros, & sacerdotes
nostros, & prophetas nostros, & patres no-
stros, & omnem populum tuum a diebus
33 regis Assur vsque in diem hanc. * Et tu iu-
stus es in omnibus, quæ venerunt super nos:
quia veritatem fecisti, nos autem impie egi-
34 mus. * Reges nostri, principes nostri, sacer-
dotes nostri, & patres nostri non fecerunt
legem tuam, & non attenderunt mandata
tua, & testimonia tua quæ testificatus es in
35 eis. * Et ipsi in regnis suis, & in bonitate
tua multa, quam dederas eis, & in terra la-
tissima & pingui, quam tradideras in con-
spectu eorum, non seruierunt tibi, nec re-
36 uersi sunt a studijs suis pessimis. * Ecce
nosipsi hodie serui sumus: & terra, quam
dedisti patribus nostris vt comederent pa-
nem eius, & quæ bona sunt eius, & nosipsi
37 serui sumus in ea. * Et fruges eius multipli-
cantur regibus, quos posuisti super nos pro-
pter peccata nostra, & corporibus nostris
dominantur, & iumentis nostris secundum
voluntatem suam, & in tribulatione magna
38 sumus. * Super omnibus ergo his nosipsi
percutimus fœdus, & scribimus, & signant
principes nostri, Leuitæ nostri, & Sacerdo-
tes nostri.

CAP. X.

1 SIGNATORES autem fuerunt, Nehe-
mias, Athersatha filius Hachelai, & Se-
2 3 decias, * Saraias, Azarias, Ieremias, * Pheshur,
4 Amarias, Melchias, * Hattus, Sebenia, Mel-
5 6 luch, * Harem, Merimuth, Obdias, * Daniel,
7 Genthon, Baruch, * Mosollam, Abia, Mia-
8 min, * Maazia, Belgai, Semeia: hi sacerdo-
9 tes. * Porro Leuitæ, Iosue filius Azaniæ,

Bennui de filijs Henadad, Cedmihel, *& 10
fratres eorũ, Sebenia, Odaia, Celita, Phalaia,
Hanan, *Micha, Rohob, Hasebia, *Zachur, 11 12
Serebia, Sabania, *Odaia, Bani, Baninu. 13
*Capita populi, Pharos, Phahathmoab, 14
Aelam, Zethu, Bani, *Bonni, Azgad, Bebai, 15
*Adonia, Begoai, Adin, *Ater, Hezecia, A- 16 17
zur, *Odaia, Hasum, Besai, *Hareph, Ana- 18 19
thoth, Nebai, *Megphias, Mosollam, Hazir, 20
*Mesizabel, Sadoc, Ieddua, *Pheltia, Hanan, 21 22
Anaia, *Osee, Hanania, Hasub, *Alohes, 23 24
Phalea, Sobec, *Rehum, Hasebna, Maasia, 25
*Echaia, Hanan, Anan, *Melluch, Haran, 26 27
Baana: *& reliqui de populo, Sacerdotes, 28
Leuitæ, ianitores, & cantores, Nathinæi, &
omnes qui se separauerunt de populis ter-
rarum ad legem Dei, vxores eorum, filij eo-
rum, & filiæ eorum, *omnes qui poterant 29
sapere spondentes pro fratribus suis, opti-
mates eorum, & qui veniebant ad pollicen-
dum, & iurandũ vt ambularent in lege Dei,
quam dederat in manu Moysi serui Dei, vt
facerent & custodirent vniuersa mandata
Domini Dei nostri, & iudicia eius & cere-
monias eius, *& vt non daremus filias no- 30
stras populo terræ, & filias eorum non ac-
ciperemus filijs nostris. *Populi quoque ter 31
ræ, qui importãt venalia, & omnia ad vsum,
per diem sabbati vt vendant, non accipie-
mus ab eis in sabbato & in die sanctificato.
Et dimittemus annum septimum, & exa-
ctionem vniuersæ manus. *Et statuemus su- 32
per nos præcepta, vt demus tertiam partem
sicli per annum ad opus domus Dei nostri,
*ad panes propositionis, & ad sacrificium 33
sempiternum, & in holocaustum sempiter-
num in sabbatis, in calendis, in sollemnita-
tibus, & in sanctificatis, & pro peccato: vt
exoretur pro Israel, & in omnem vsum do-
mus Dei nostri. *Sortes ergo misimus su- 34
per oblationem lignorum inter Sacerdo-
tes, & Leuitas, & populum, vt inferrentur in
domum Dei nostri per domos patrum no-
strorum, per tempora, a temporibus anni
vsque ad annum: vt arderent super altare
Domini Dei nostri, sicut scriptum est in lege
Moysi: *& vt afferremus primogenita terræ 35
nostræ, & primitiua vniuersi fructus omnis
ligni, ab anno in annum, in domo Domini.
36 *& primitiua filiorum nostrorum, & peco-
rum nostrorum, sicut scriptum est in lege,
& primitiua boum nostrorum, & ouium
nostrarum, vt offerrentur in domo Dei no-
stri, Sacerdotibus qui ministrant in domo
37 Dei nostri: *& primitias ciborum nostro-
rum, & libaminum nostrorum, & poma
omnis ligni, vindemiæ quoque & olei affe-
remus Sacerdotibus ad gazophylaciũ Dei
nostri, & decimam partem terræ nostræ
Leuitis. Ipsi Leuitæ decimas accipient ex
omnibus ciuitatibus operum nostrorum.
38 *Erit autem Sacerdos filius Aaron cum Le-
uitis in decimis Leuitarum, & Leuitæ offe-
rent decimam partem decimæ suæ in do-
mo Dei nostri, ad gazophylacium in do-
39 mum thesauri: *Ad gazophylacium enim
deportabunt filij Israel, & filij Leui primi-
tias frumenti, vini, & olei: & ibi erunt va-
sa sanctificata, & Sacerdotes, & cantores,
& ianitores, & ministri, & non dimittemus
domum Dei nostri.

CAP. XI.

1 HABITAVERVNT autem principes
populi in Ierusalẽ: reliqua vero plebs
misit sortem, vt tollerent vnam partem de
decem qui habitaturi essent in Ierusalem
ciuitate sancta, nouem vero partes in ciui-
2 tatibus. *Benedixit autem populus omni-
bus viris qui se sponte obtulerant vt habi-
3 tarent in Ierusalem. *Hi sunt itaque princi-
pes prouinciæ qui habitauerunt in Ierusa-
lem, & in ciuitatibus Iuda. Habitauit autem
vnusquisque in possessione sua, in vrbibus
suis, Israel, Sacerdotes, Leuitæ, Nathinæi, &
4 filij seruorum Salomonis. *Et in Ierusalem
habitauerũt de filijs Iuda, & de filijs Benia-
min: de filijs Iuda, Athaias filius Aziam, filij
Zachariæ, filij Amariæ, filij Saphatiæ, filij
5 Malaleel: de filijs Phares, *Maasia filius Ba-
ruch, filius Cholhoza, filius Hazia, filius
Adaia, filius Ioiarib, filius Zachariæ, filius Si-
6 lonitis: *omnes hi filij Phares, qui habitaue-
runt in Ierusalem, quadringenti sexaginta
octo

octo viri fortes.*Hi sunt autem filij Benia- 7
min : Sellum filius Mosollam,filius Ioed,fi-
lius Phadaia,filius Colaia, filius Masia,filius
Etheel,filius Isaia,*& post eum Gebbai,Sel- 8
lai, nongenti vigintiocto,*& Ioel filius Ze- 9
chri præpositus eorum,& Iudas filius Senua
super ciuitatem secundus.*Et de sacerdoti- 10
bus,Idaia filius Ioarib, Iachin,*Saraia filius 11
Helciæ, filius Mosollam, filius Sadoc, filius
Meraioth , filius Achitob princeps domus
Dei,*& fratres eorum facientes opera tem- 12
pli: octingenti viginti duo. Et Adaia filius
Ieroham, filius Phelelia, filius Amsi, filius
Zachariæ,filius Pheshur, filius Melchiæ,*& 13
fratres eius principes patrum: ducenti qua-
dragintaduo. Et Amassai filius Azreel,filius
Ahazi,filius Mosollamoth,filius Emmer,*& 14
fratres eorum potentes nimis: centum vi-
gintiocto,& præpositus eorũ Zabdiel filius
potentium.*Et de Leuitis Semeia filius Ha- 15
sub,filius Azaricam,filius Hasabia,filius Bo-
ni,* & Sabathai & Iozabed, super omnia 16
opera,quæ erant forinsecus in domo Dei,a
principibus Leuitarum.*Et Mathania filius 17
Micha,filius Zebedei, filius Asaph princeps
ad laudandũ,& ad confitẽdum in oratione,
& Becbecia secundus de fratribus eius,&
Abda filius Samua,filius Galal,filius Idithũ:
*omnes Leuitæ in ciuitate sancta ducenti 18
octogintaquattuor. * Et ianitores, Accub, 19
Telmon,& fratres eorum,qui custodiebant
ostia: centũ septuaginta duo.*Et reliqui ex 20
Israel Sacerdotes & Leuitæ in vniuersis ciui-
tatibus Iuda,vnusquisque in possessione sua.
* Et Nathinæi,qui habitabant in Ophel, & 21
Siaha, & Gaspha de Nathinæis.*Et episco- 22
pus Leuitarum in Ierusalẽ,Azzi filius Bani,
filius Hasabiæ,filius Mathaniæ,filius Michæ.
De filijs Asaph,cãtores in ministerio domus
Dei.* Præceptũ quippe regis super eos erat, 23
& ordo in cantoribus per dies singulos,*& 24
Phathahia filius Mesezebel,de filijs Zara fi-
lij Iuda in manu regis, iuxta omne verbum
populi,*& in domibus per omnes regiones 25
eorum: De filijs Iuda habitauerunt in Ca-
riatharbe & in filiabus eius: & in Dibon, &
in filiabus eius: & in Cabseel, & in viculis
26 eius,* & in Iesue, & in Molada,& in Beth-
27 phaleth,*& in Hasersual,& in Bersabee,& in
28 filiabus eius,*& in Siceleg, & in Mochona,
29 & in filiabus eius,*& in Remmon,& in Sa-
30 raa,& in Ierimuth,*Zanoa, Odollam, & in
villis earum, Lachis & regionibus eius, &
Azeca,& filiabus eius. Et manserunt in Ber-
31 sabee vsque ad vallem Ennom.*Filij autem
Beniamin, a Geba, Mechmas,& Hai, & Be-
32 thel & filiabus eius:*Anathoth, Nob, Ana-
33 34 nia,*Asor,Rama,Gethaim,*Hadid,Seboim,
35 36 & Neballat,Lod* & Ono valle artificũ.* Et
de Leuitis portiones Iudæ & Beniamin.

CAP. XII.

1 HI sunt autem Sacerdotes & Leuitæ,qui
ascenderunt cum Zorobabel filio Sa-
lathiel, & Iosue: Saraia, Ieremias, Esdras,
2 3 *Amaria,Melluch,Hattus,*Sebenias,Rheũ,
4 5 Merimuth,*Addo, Genthon, Abia, *Mia-
6 min,Madia,Belga,*Semeia,& Ioiarib,Idaia,
7 Sellum, Amoc, Helcias,*Idaia. Isti princi-
pes Sacerdotum,& fratres eorum in diebus
8 Iosue.* Porro Leuitæ, Iesua, Bennui, Ced-
mihel,Sarebia,Iuda,Mathanias, super hym-
9 nos ipsi & fratres eorum:*& Becbecia atque
Hanni,& fratres eorum vnusquisque in offi-
10 cio suo.*Iosue autem genuit Ioacim,& Ioa-
cim genuit Eliasib,& Eliasib genuit Ioiada,
11 *& Ioiada genuit Ionathan,& Ionathan ge-
12 nuit Ieddoa.*In diebus autem Ioacim erãt
Sacerdotes & principes familiarum:Saraiæ,
13 Maraia: Ieremiæ, Hanania:*Esdræ, Mosol-
14 lam: Amariæ, Iohanan:*Milicho,Ionathan,
15 Sebeniæ, Ioseph:* Harã, Edna: Maraioth,
16 Helci:*Adaiæ,Zacharia, Genthon, Mosol-
17 lam:*Abiæ, Zechri, Miamin & Moadiæ,
18 Phelti: * Belgæ, Sammua: Semaiæ, Iona-
19 than,* Ioiarib, Mathanai: Iodaiæ, Azzi:
20 21 * Sellai, Celai: Amoc, Heber:* Helciæ,
22 Hasebia: Idaiæ, Nathanael.*Leuitæ in die-
bus Eliasib,& Ioiada, & Iohanan,& Ieddoa
scripti principes familiarum, & Sacerdotes
23 in regno Darij Persæ.* Filij Leui principes
familiarum, scripti in Libro verborum die-
rum, & vsque ad dies Ionathan, filij Elia-
24 sib.* Et principes Leuitarum, Hasebia,

Serebia,

Serebia,& Iosue filius Cedmihel: & fratres
eorum per vices suas, vt laudarent & con-
fiterentur iuxta præceptum Dauid viri Dei,
& obseruarent æque per ordinem.*Matha- 25
nia, & Becbecia, Obedia, Mosollam, Tel-
mon, Accub custodes portarum & vestibu-
lorum ante portas.*Hi in diebus Ioacim fi- 26
lij Iosue, filij Iosedec, & in diebus Nehemiæ
ducis, & Esdræ sacerdotis, scribæq. *In de- 27
dicatione autem muri Ierusalẽ requisierunt
Leuitas de omnibus locis suis vt adducerẽt
eos in Ierusalem, & facerent dedicationem
& lætitiam in actione gratiarum, & cantico,
& in cymbalis, psalterijs, & citharis.* Con- 28
gregati sunt autem filij cantorũ de campe-
stribus circa Ierusalem, & de villis Nethu-
phati,*& de domo Galgal, & de regionibus 29
Geba & Azmaueth: quoniam villas ædifi-
cauerunt sibi cantores in circuitu Ierusalẽ.
*Et mundati sunt Sacerdotes & Leuitæ, & 30
mundauerunt populum, & portas, & mu-
rum.*Ascendere autem feci principes Iuda 31
super murum, & statui duos magnos cho-
ros laudantium. Et ierunt ad dexteram su-
per murum ad portam sterquilinij.*Et iuit 32
post eos Osaias, & media pars principum
Iuda,*& Azarias, Esdras, & Mosollã, Iudas, 33
& Beniamin, & Semeia, & Ieremias.*Et de 34
filijs sacerdotum in tubis, Zacharias filius
Ionathan, filius Semeiæ, filius Mathaniæ,
filius Michaiæ, filius Zechur, filius Asaph,
*& fratres eius Semeia, & Azareel, Malalai, 35
Galalai, Maai, Nathanael, & Iudas, & Hana-
ni, in vasis cantici Dauid viri Dei: & Esdras
scriba ante eos in porta Fontis.*Et contra 36
eos ascenderunt in gradibus ciuitatis Da-
uid in ascensu muri super domum Dauid,
& vsque ad portam Aquarum ad Oriẽtem.
*Et chorus secundus gratias referentium 37
ibat ex aduerso, & ego post eum, & media
pars populi super murum & super turrim
furnorum, & vsque ad murum latissimum,
*& super portam Ephraim, & super portam 38
antiquam, & super portã piscium & turrim
Hananeel, & turrim Emath, & vsque ad
portam gregis: & steterunt in porta custo-
diæ, *steteruntq. duo chori laudantium in 39
domo Dei, & ego, & dimidia pars magistra-
40 tuum mecum.* Et Sacerdotes, Eliachim,
Maasia, Miamin, Michea, Elioenai, Zacha-
41 ria, Hanania in tubis,*& Maasia, & Semeia,
& Eleazar, & Azzi, & Iohanan, & Melchia,
& Aelam, & Ezer. Et clare cecinerunt can-
42 tores, & Iezraia præpositus:* & immolaue-
runt in die illa victimas magnas, & lætati
sunt: Deus enim lætificauerat eos lætitia
magna: sed & vxores eorum & liberi ga-
uisi sunt, & audita est lætitia Ierusalem pro-
43 cul.*Recensuerunt quoque in die illa vi-
ros super gazophylacia thesauri ad libami-
na, & ad primitias, & ad decimas, vt intro-
ferrent per eos principes ciuitatis in deco-
re gratiarum actionis, Sacerdotes & Leui-
tas: quia lætificatus est Iuda in Sacerdoti-
44 bus & Leuitis astantibus.*Et custodierunt
obseruationem Dei sui, & obseruationem
expiationis, & cantores, & ianitores iuxta
præceptum Dauid, & Salomonis filij eius,
45 *quia in diebus Dauid & Asaph ab exordio
erant principes constituti cantorum in car-
46 mine laudantium, & confitentium Deo.*Et
omnis Israel, in diebus Zorobabel, & in
diebus Nehemiæ dabant partes cantoribus
& ianitoribus per dies singulos, & sancti-
ficabant Leuitas, & Leuitæ sanctificabant
filios Aaron.

CAP. XIII.

1 IN die autem illo lectum est in volumi-
ne Moysi audiente populo: & inuentum
est scriptum in eo, quòd non debeant in-
troire Ammonites & Moabites in ecclesiam
2 Dei vsque in æternum:* eo quòd non oc-
currerint filijs Israel cum pane & aqua: &
conduxerint aduersum eos Balaam, ad ma-
ledicendum eis: & conuertit Deus noster
3 maledictionem in benedictionem.*Factum
est autem, cum audissent legem, separaue-
4 runt omnem alienigenam ab Israel.* Et su-
per hoc erat Eliasib sacerdos, qui fuerat
præpositus in gazophylacio domus Dei no-
5 stri, & proximus Tobiæ.*Fecit ergo sibi ga-
zophylacium grande, & ibi erant ante eum
reponentes munera, & thus, & vasa, & deci-

mam frumenti, vini, & olei, partes Leuita-
rum, & cantorum, & ianitorum, & primitias
sacerdotales. * In omnibus autem his non 6
fui in Ierusalem; quia anno trigesimo se-
cundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad
regem, & in fine dierum rogaui regem. * Et 7
veni in Ierusalem, & intellexi malum, quod
fecerat Eliasib Tobiæ vt faceret ei thesau-
rum in vestibulis domus Dei. * Et malum 8
mihi visum est valde. Et proieci vasa do-
mus Tobiæ foras de gazophylacio: * præ- 9
cepiq. & emundauerunt gazophylacia: &
retuli ibi vasa domus Dei, sacrificium, &
thus. * Et cognoui quòd partes Leuitarum 10
non fuissent datæ: & fugisset vnusquisque
in regionem suam de Leuitis, & cantoribus,
& de his, qui ministrabant: * & egi causam 11
aduersus magistratus, & dixi: Quare dere-
liquimus domum Dei? Et congregaui eos,
& feci stare in stationibus suis. * Et omnis 12
Iuda apportabat decimam frumenti, vini,
& olei in horrea. * Et constituimus super 13
horrea Selemiam Sacerdotem, & Sadoc
scribam, & Phadaiam de Leuitis, & iuxta
eos Hanan filium Zachur, filium Matha-
niæ: quoniam fideles comprobati sunt, &
ipsis creditæ sunt partes fratrum suorum.
* Memento mei Deus meus pro hoc, & ne 14
deleas miserationes meas, quas feci in do-
mo Dei mei, & in ceremonijs eius. * In 15
diebus illis vidi in Iuda calcantes torcula-
ria in sabbato, portantes aceruos, & one-
rantes super asinos vinum, & vuas, & ficus,
& omne onus, & inferentes in Ierusalem
die sabbati. Et contestatus sum vt in die
qua vendere liceret, venderent. * Et Tyrij 16
habitauerunt in ea inferentes pisces, & om-
nia venalia: & vendebant in sabbatis filijs
Iuda in Ierusalem: * & obiurgaui optimates 17
Iuda, & dixi eis: Quæ est hæc res mala, quã
vos facitis & profanatis diem Sabbati?
* Numquid non hæc fecerunt patres no- 18
stri, & adduxit Deus noster super nos om-
ne malum hoc, & super ciuitatem hanc? Et
vos additis iracundiam super Israel violan-
do Sabbatum. * Factum est autẽ, cum quie- 19
uissent portæ Ierusalem in die Sabbati, di-
xi: & clauserunt ianuas, & præcepi vt non
aperirent eas vsque post Sabbatum: & de
pueris meis constitui super portas vt nul-
20 lus inferret onus in die Sabbati. * Et man-
serunt negotiatores, & vendentes vniuersa
21 venalia foris Ierusalem semel & bis. * Et
contestatus sum eos, & dixi eis: Quare ma-
netis ex aduerso muri? si secundo hoc fe-
ceritis, manum mittam in vos. Itaque ex
tempore illo non venerunt in Sabbato.
22 * Dixi quoque Leuitis vt mundarentur, &
venirent ad custodiendas portas, & san-
ctificandam diem Sabbati: & pro hoc ergo
memento mei Deus meus, & parce mihi
secundum multitudinem miserationum
23 tuarum. * Sed & in diebus illis vidi Iu-
dæos ducentes vxores Azotidas, Ammo-
24 nitidas, & Moabitidas. * Et filij eorum ex
media parte loquebantur Azotice, & ne-
sciebant loqui Iudaice, & loquebantur iux-
25 ta linguam populi, & populi. * Et obiur-
gaui eos, & maledixi. Et cecidi ex eis vi-
ros, & decaluaui eos, & adiuraui in Deo,
vt non darent filias suas filijs eorum, &
non acciperent de filiabus eorum filijs suis,
26 & sibimetipsis, dicens: * Numquid non in
huiuscemodi re peccauit Salomon rex Is-
rael? & certe in gentibus multis non erat
rex similis ei, & dilectus Deo suo erat, &
posuit eum Deus regem super omnem Is-
rael: & ipsum ergo duxerunt ad peccatum
27 mulieres alienigenæ. * Numquid & nos
inobedientes faciemus omne malum gran-
de hoc vt præuaricemur in Deo nostro,
28 & ducamus vxores peregrinas? * De fi-
lijs autem Ioiada filij Eliasib sacerdotis
magni, gener erat Sanaballat Horonites,
29 quem fugaui a me. * Recordare Domi-
ne Deus meus aduersum eos, qui polluunt
sacerdotium, iusq. Sacerdotale & Leuiti-
30 cum. * Igitur mundaui eos ab omnibus
alienigenis, & constitui ordines Sacerdo-
tum & Leuitarum, vnumquemque in
31 ministerio suo: * & in oblatione ligno-
rum in temporibus constitutis, & in primi-
tiis: memento mei Deus meus in bo-
num. Amen.

LIBER TOBIAE.

CAPVT PRIMVM.

TOBIAS ex tribu, & ciuita- 1
te Nephthali (quæ est in
superioribus Galilææ supra
Naasson, post viam, quæ
ducit ad Occidentem, in
sinistro habens ciuitatem Sephet) *cum ca- 2
ptus esset in diebus Salmanasar regis Assy-
riorum, in captiuitate tamen positus, viam
veritatis non deseruit, *ita vt omnia, quæ 3
habere poterat, quotidie concaptiuis fratri-
bus, qui erant ex eius genere, impertiret.
*Cúq. esset iunior omnibus in tribu Neph- 4
thali, nihil tamen puerile gessit in opere.
*Denique cum irent omnes ad vitulos au- 5
reos, quos Ieroboam fecerat rex Israel, hic
solus fugiebat consortia omnium, *sed per- 6
gebat in Ierusalem ad templum Domini,
& ibi adorabat Dominum Deum Israel, om
nia primitiua sua, & decimas suas fideliter
offerens, *ita vt in tertio anno proselytis & 7
aduenis ministraret omnem decimationem.
*Hæc & his similia secundum legem Dei 8
puerulus obseruabat. *Cum vero factus es- 9
set vir, accepit vxoré Annam de tribu sua,
genuitq. ex ea filium, nomen suum impo-
nens ei, *quem ab infantia timere Deum 10
docuit, & abstinere ab omni peccato. *Igi- 11
tur, cum per captiuitatem deuenisset cum
vxore sua, & filio in ciuitatem Niniuen cum
omni tribu sua, (*cum omnes ederent ex 12
cibis Gentilium) iste custodiuit animam suá,
& numquam contaminatus est in escis eo-
rum. *Et quoniam memor fuit Domini in 13
toto corde suo, dedit illi Deus gratiam in
conspectu Salmanasar regis, *& dedit illi 14
potestatem quòcumque vellet ire, habens
libertatem quæcumque facere voluisset.
*Pergebat ergo ad omnes, qui erant in ca- 15
ptiuitate, & monita salutis dabat eis. *Cum 16
autem venisset in Rages ciuitatem Medo-
rum, & ex his, quibus honoratus fuerat a
17 rege, habuisset decem talenta argenti: *&
cum in multa turba generis sui Gabelum
egentem videret, qui erat ex tribu eius, sub
chirographo dedit illi memoratum pondus
18 argenti. *Post multum vero temporis, mor
tuo Salmanasar rege, cum regnaret Senna-
cherib filius eius pro eo, & filios Israel exo-
19 sos haberet in cóspectu suo: *Tobias quo-
tidie pergebat per omnem cognationem
suam, & consolabatur eos, diuidebatq. vni-
cuique, prout poterat, de facultatibus suis:
20 *esurientes alebat, nudisq. vestimenta præ-
bebat, & mortuis atque occisis sepultu-
21 ram solicitus exhibebat. *Denique cum
reuersus esset rex Sennacherib fugiens a
Iudæa plagam, quam circa eum fecerat
Deus propter blasphemiam suam, & iratus
multos occideret ex filijs Israel, Tobias se-
22 peliebat corpora eorum. *At vbi nuncia-
tum est regi, iussit eum occidi, & tulit om-
23 nem substantiam eius. *Tobias vero cum
filio suo, & cum vxore fugiens, nudus
24 latuit, quia multi diligebant eum. *Post
dies vero quadragintaquinque occiderunt
25 regem filij ipsius, *& reuersus est Tobias
in domum suam, omnisq. facultas eius re-
stituta est ei.

CAP. II.

1 POST HAEC vero, cum esset dies festus
Domini, & factum esset prandium bo-
2 num in domo Tobiæ, *dixit filio suo: Vade,
& adduc aliquos de tribu nostra, timentes
3 Deum, vt epulentur nobiscum. *Cumq.
abijsset, reuersus nunciauit ei, vnum ex fi-
lijs Israel iugulatum iacere in platea. Sta-
timq. exiliens de accubitu suo, relinquens
prandium, ieiunus peruenit ad corpus:
4 *tollensq. illud portauit ad domum suam
occulte, vt dum sol occubuisset, caute se-
5 peliret eum. *Cumq. occultasset corpus,

manducauit panem cum luctu & tremore,
* memorans illum sermonem, quem dixit 6
Dominus per Amos prophetam: Dies fe-
sti vestri conuertentur in lamentationem,
& luctum.* Cum vero sol occubuisset, abijt, 7
& sepeliuit eum. * Arguebant autem eum 8
omnes proximi eius, dicentes: Iam huius
rei causa interfici iussus es, & vix effugisti
mortis imperium, & iterũ sepelis mortuos?
* Sed Tobias plus timens Deum, quàm re- 9
gem, rapiebat corpora occisorum, & oc-
cultabat in domo sua, & medijs noctibus
sepeliebat ea. * Contigit autem vt quadam 10
die fatigatus a sepultura, veniens in domũ
suam, iactasset se iuxta parietem, & obdor-
misset, * & ex nido hirundinum dormienti 11
illi calida stercora inciderent super oculos
eius, fieretq. cæcus.* Hanc autem tentatio- 12
nem ideo permisit Dominus euenire illi, vt
posteris daretur exemplum patientiæ eius,
sicut & sancti Iob. * Nam cum ab infantia 13
sua semper Deum timuerit, & mandata
eius custodierit, non est contristatus con-
tra Deum quòd plaga cæcitatis euenerit ei,
* sed immobilis in Dei timore permansit, 14
agens gratias Deo omnibus diebus vitæ
suæ.* Nam sicut beato Iob insultabant re- 15
ges, ita isti parentes & cognati eius irri-
debant vitam eius, dicentes:* Vbi est spes 16
tua, pro qua eleemosynas, & sepulturas fa-
ciebas? * Tobias vero increpabat eos, di- 17
cens: Nolite ita loqui:* quoniam filij san- 18
ctorum sumus, & vitam illam expecta-
mus, quam Deus daturus est his, qui fidem
suam numquam mutant ab eo. * Anna ve- 19
ro vxor eius ibat ad opus textrinum quo-
tidie, & de labore manuum suarum vi-
ctum, quem consequi poterat, deferebat.
* Vnde factum est, vt hœdum caprarum 20
accipiens detulisset domi: * Cuius cum 21
vocem balantis vir eius audisset, dixit:
Videte, ne forte furtiuus sit, reddite eum
dominis suis, quia non licet nobis aut e-
dere ex furto aliquid, aut contingere.
* Ad hæc vxor eius irata respondit: Ma- 22
nifeste vana facta est spes tua, & elee-
mosynæ tuæ modo apparuerunt. * At- 23
que his, & alijs huiuscemodi verbis ex-
probrabat ei.

CAP. III.

1 TVNC Tobias ingemuit, & cœpit ora-
2 re cum lacrymis,* dicens: Iustus es Do-
mine, & omnia iudicia tua iusta sunt, &
omnes viæ tuæ, misericordia, & veritas, & iu-
3 dicium.* Et nũc Domine memor esto mei,
& ne vindictam sumas de peccatis meis, ne-
que reminiscaris delicta mea, vel parentum
4 meorum.* Quoniam non obediuimus præ-
ceptis tuis, ideo traditi sumus in direptio-
nem, & captiuitatem, & mortem, & in fabu-
lam, & in improperium omnibus nationi-
5 bus, in quibus dispersisti nos. * Et nunc
Domine magna iudicia tua, quia non egi-
mus secundum præcepta tua, & non ambu-
6 lauimus synceriter coram te:* & nunc Do-
mine secundum voluntatem tuam fac me-
cũ, & præcipe in pace recipi spiritũ meum:
expedit enim mihi mori magis, quàm viue-
7 re.* Eadem itaque die contigit vt Sara filia
Raguelis in Rages ciuitate Medorum, &
ipsa audiret improperium ab vna ex ancillis
8 patris sui,* quoniam tradita fuerat septem
viris, & dæmonium nomine Asmodæus oc-
ciderat eos, mox vt ingressi fuissent ad eam.
9 * Ergo cum pro culpa sua increparet puel-
lam, respondit ei, dicens: Amplius ex te
non videamus filium, aut filiam super ter-
10 ram, interfectrix virorum tuorum.* Num-
quid & occidere me vis, sicut iam occidisti
septem viros? Ad hanc vocem perrexit in
superius cubiculum domus suæ: & tribus
diebus, & tribus noctibus non manduca-
11 uit, neque bibit: * sed in oratione persi-
stens cum lacrymis deprecabatur Deum,
12 vt ab isto improperio liberaret eam. * Fa-
ctum est autem die tertia, dum compleret
13 orationem, benedicens Dominum,* dixit:
Benedictum est nomen tuum Deus pa-
trum nostrorum: qui cum iratus fueris, mi-
sericordiam facies, & in tempore tribula-
tionis peccata dimittis his, qui inuocant
14 te.* Ad te Domine faciem meam conuer-
15 to, ad te oculos meos dirigo. * Peto Do-
mine

mine vt de vinculo improperij huius absol
uas me,aut certe desuper terrã eripias me.
*Tu scis Domine,quia numquam concupi- 16
ui virum,& mundam seruaui animam meã
ab omni concupiscentia.*Numquam cum 17
ludentibus miscui me: neque cum his,qui
in leuitate ambulant, participem me præ-
bui.*Virum autem cum timore tuo, non 18
cum libidine mea consensi suscipere:*Et, 19
aut ego indigna fui illis,aut illi forsitan me
non fuerunt digni: quia forsitan viro alij
conseruasti me.*Non est enim in hominis 20
potestate consilium tuum.*Hoc autem pro 21
certo habet omnis,qui te colit, quòd vita
eius,si in probatione fuerit,coronabitur:si
autem in tribulatione fuerit,liberabitur:&
si in correptione fuerit, ad misericordiam
tuam venire licebit.*Non enim delectaris 22
in perditionibus nostris: quia post tempe-
statem tranquillum facis, & post lacryma-
tionem & fletum, exultationem infundis.
*Sit nomen tuum Deus Israel benedictum 23
in sæcula.*In illo tempore exauditæ sunt 24
preces amborum in conspectu gloriæ sum-
mi Dei:*& missus est Angelus Domini san 25
ctus Raphael, vt curaret eos ambos, quo-
rum vno tempore sunt orationes in con-
spectu Domini recitatæ.

CAP. IIII.

IGITVR cum Tobias putaret orationem 1
suam exaudiri vt mori potuisset,vocauit
ad se Tobiam filium suum,*dixitq. ei: Au- 2
di fili mi verba oris mei,& ea in corde tuo,
quasi fundamentum construe.*Cum acce- 3
perit Deus animam meam,corpus meum
sepeli: & honorem habebis matri tuæ om
nibus diebus vitæ eius:*memor enim esse 4
debes,quæ & quanta pericula passa sit pro-
pter te in vtero suo.*Cum autem & ipsa 5
compleuerit tempus vitæ suæ,sepelias eam
circa me.*Omnibus autem diebus vitæ 6
tuæ in mẽte habeto Deum: & caue ne ali-
quando peccato consentias, & prætermit-
tas præcepta Domini Dei nostri.*Ex sub- 7
stantia tua fac eleemosynam, & noli auer-
tere faciem tuam ab vllo paupere: ita enim
fiet vt nec a te auertatur facies Domini.
8 *Quo modo potueris,ita esto misericors.
9 *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue:
si exiguum tibi fuerit,etiam exiguum liben
10 ter impertiri stude.*Præmium enim bonũ
11 tibi thesaurizas in die necessitatis.*quoniã
eleemosyna ab omni peccato, & a morte
liberat, & non patietur animam ire in te-
12 nebras.*Fiducia magna erit coram summo
Deo eleemosyna omnibus facientibus eã.
13 *Attende tibi fili mi ab omni fornicatione,
& præter vxorem tuam numquam patiaris
14 crimen scire.*Superbiam numquam in tuo
sensu,aut in tuo verbo dominari permittas:
in ipsa enim initium sumpsit omnis perdi-
15 tio.*Quicumque tibi aliquid operatus fue-
rit,statim ei mercedem restitue, & merces
mercenarij tui apud te omnino non rema-
16 neat.*Quod ab alio oderis fieri tibi, vide
17 ne tu aliquando alteri facias.*Panem tuum
cum esurientibus & egenis comede, & de
18 vestimentis tuis nudos tege.*Panem tuum,
& vinum tuum super sepulturam iusti con-
stitue, & noli ex eo manducare, & bibere
19 cum peccatoribus.*consilium semper a sa-
20 piente perquire.*Omni tempore benedic
Deum: & pete ab eo,vt vias tuas dirigat,
& omnia consilia tua in ipso permaneant.
21 *Indico etiam tibi fili mi dedisse me decem
talenta argẽti,dum adhuc infantulus esses,
Gabelo,in Rages ciuitate Medorum,& chi-
22 rographum eius apud me habeo:*& ideo
perquire quo modo ad eum peruenias, &
recipias ab eo supra memoratum pondus
argenti,& restituas ei chirographum suum.
23 *Noli timere fili mi: pauperem quidem vi-
tam gerimus,sed multa bona habebimus si
timuerimus Deum, & recesserimus ab om
ni peccato, & fecerimus bene.

CAP. V.

1 TVNC respondit Tobias patri suo,& di-
xit: Omnia quæcũque præcepisti mihi
2 faciam pater.*Quo modo autẽ pecuniam
hanc requiram, ignoro. ille me nescit, &
ego eum ignoro: quod signum dabo ei?
Sed neque viam,per quam pergatur illuc,

aliquando cognoui. *Tunc pater suus re- 3
spondit illi, & dixit: Chirographum quidē
illius penes me habeo: quod dum illi osten
deris, statim restituet. *Sed perge nunc, & 4
inquire tibi aliquem fidelem virum, qui eat
tecum salua mercede sua: vt, dum adhuc
viuo, recipias eam. *Tunc egressus Tobias, 5
inuenit iuuenem splendidum, stantem præ-
cinctum, & quasi paratum ad ambulādum.
*Et ignorans quòd Angelus Dei esset, salu- 6
tauit eum, & dixit: Vnde te habemus bone
iuuenis? *At ille respondit: Ex filijs Israel. 7
Et Tobias dixit ei: Nosti viam, quæ ducit
in regionem Medorū? *Cui respondit: No- 8
ui: & omnia itinera eius frequenter ambu-
laui, & mansi apud Gabelum fratrem no-
strum: qui moratur in Rages ciuitate Me-
dorum, quæ posita est in monte Ecbatanis.
*Cui Tobias ait: Sustine me obsecro, donec 9
hæc ipsa nunciem patri meo. *Tunc ingres- 10
sus Tobias, indicauit vniuersa hæc patri suo.
Super quæ admiratus pater, rogauit vt in-
troiret ad eum. *Ingressus itaque salutauit 11
eum, & dixit: Gaudium tibi sit semper. *Et 12
ait Tobias: Quale gaudium mihi erit, qui
in tenebris sedeo, & lumen cæli non video?
*Cui ait iuuenis: Forti animo esto, in pro- 13
ximo est vt a Deo cureris. *Dixit itaque il- 14
li Tobias: Numquid poteris perducere fi-
lium meum ad Gabelum in Rages ciuita-
tem Medorum? & cum redieris, restituam
tibi mercedem tuam. *Et dixit ei Angelus: 15
Ego ducam, & reducam eum ad te. *Cui 16
Tobias respondit: Rogo te, indica mihi, de
qua domo, aut de qua tribu es tu? *Cui 17
Raphael angelus dixit: Genus quæris mer-
cenarij, an ipsum mercenarium, qui cum fi-
lio tuo eat? *Sed ne forte solicitum te red- 18
dam, ego sum Azarias Ananiæ magni filius.
*Et Tobias respōdit: Ex magno genere es 19
tu. Sed peto ne irascaris quòd voluerim co
gnoscere genus tuum. *Dixit autem illi An 20
gelus: Ego sanum ducam, & sanum tibi re-
ducam filium tuum. *Respondens autem 21
Tobias, ait: Bene ambuletis, & sit Deus in
itinere vestro, & Angelus eius comitetur vo
biscum. *Tunc paratis omnibus, quæ erant 22
in via portanda, fecit Tobias vale patri suo
& matri suæ, & ambulauerunt ambo simul.
23 *Cumq. profecti essent, cœpit mater eius flē
re, & dicere: Baculum senectutis nostræ tu-
24 listi, & transmisisti a nobis. *Numquam fuis
25 set ipsa pecunia, pro qua misisti eum. *Suf-
ficiebat enim nobis paupertas nostra, vt di-
uitias computaremus hoc, quòd videbamus
26 filium nostrum. *Dixitq. ei Tobias: Noli
flere, saluus perueniet filius noster, & saluus
reuertetur ad nos; & oculi tui videbunt il-
27 lum. *Credo enim quòd Angelus Dei bo-
nus comitetur ei, & bene disponat omnia,
quæ circa eum geruntur, ita vt cum gaudio
28 reuertatur ad nos. *Ad hanc vocem cessa-
uit mater eius flere, & tacuit.

CAP. VI.

1 PROFECTVS est autem Tobias, & canis
sequutus est eum, & mansit prima man
2 sione iuxta fluuium Tigris. *Et exiuit vt la-
uaret pedes suos, & ecce piscis immanis
3 exiuit ad deuorandum eum. *Quem expa-
uescens Tobias clamauit voce magna, di-
4 cens: Domine, inuadit me. *Et dixit ei An-
gelus: Apprehende branchiam eius, & tra-
he eum ad te. Quod cum fecisset, attraxit
eum in siccum, & palpitare cœpit ante pe-
5 des eius. *Tunc dixit ei angelus: Exente-
ra hunc piscem, & cor eius, & fel, & iecur
repone tibi: sunt enim hæc necessaria ad
6 medicamenta vtiliter. *Quod cum fecisset,
assauit carnes eius, & secum tulerūt in via:
cetera salierūt, quæ sufficerēt eis, quousque
peruenirent in Rages ciuitatem Medorum.
7 *Tunc interrogauit Tobias Angelum, &
dixit ei: Obsecro te Azaria frater, vt dicas
mihi quod remedium habebunt ista, quæ
8 de pisce seruare iussisti? *Et respondens
Angelus, dixit ei: Cordis eius particulam
si super carbones ponas, fumus eius extri-
cat omne genus dæmoniorum siue a viro,
siue a muliere, ita vt vltra non accedat ad
9 eos. *Et fel valet ad vngendos oculos, in
10 quibus fuerit albugo, & sanabuntur. *Et
dixit ei Tobias: Vbi vis vt maneamus?
11 *Respondēsq. Angelus, ait: Est hic Raguel
nomine,

nomine, vir propinquus de tribu tua, & hic
habet filiam nomine Saram, sed neque ma-
sculum, neque feminam vllam habet aliam
præter eam. *Tibi debetur omnis substan- 12
tia eius, & oportet eã te accipere coniugem.
*Pete ergo eam a patre eius, & dabit tibi eã 13
in vxorem. *Tunc respondit Tobias, & di- 14
xit: Audio quia tradita est septem viris, &
mortui sunt: sed & hoc audiui, quia dæmo
nium occidit illos. *Timeo ergo, ne forte & 15
mihi hæc eueniant: & cum sim vnicus pa-
rentibus meis, deponam senectutem illorũ
cum tristitia ad inferos. *Tũc angelus Ra- 16
phael dixit ei: Audi me, & ostendam tibi
qui sunt, quibus præualere potest dæmoniũ:
*Hi namque qui coniugium ita suscipiunt, 17
vt Deum a se, & a sua mente excludant, &
suæ libidini ita vacẽt, sicut equus & mulus,
quibus non est intellectus: habet potesta-
tem dæmonium super eos. *Tu autem cum 18
acceperis eam, ingressus cubiculum, per tres
dies continens esto ab ea, & nihil aliud, ni-
si orationibus vacabis cum ea. *Ipsa autem 19
nocte, incenso iecore piscis, fugabitur dæ-
monium. *Secunda vero nocte in copula- 20
tione sanctorum patriarcharum admittéris.
*Tertia autem nocte, benedictionem con- 21
sequéris, vt filij ex vobis procreentur inco-
lumes. *Transacta autem tertia nocte, acci- 22
pies virginem cum timore Domini, amore
filiorum magis quàm libidine ductus, vt in
semine Abrahæ benedictionem in filijs
consequaris.

CAP. VII.

INGRESSI sunt autem ad Raguelem, & 1
suscepit eos Raguel cum gaudio. *In- 2
tuensq. Tobiam Raguel, dixit Annæ vxori
suæ: Quàm similis est iuuenis iste consobri-
no meo! *Et cum hæc dixisset, ait: Vnde 3
estis iuuenes fratres nostri? At illi dixerunt:
Ex tribu Nephthali sumus, ex captiuitate
Niniue. *Dixitq. illis Raguel: Nostis Tobiã 4
fratrem meum? Qui dixerunt: Nouimus.
*Cumq. multa bona loqueretur de eo, dixit 5
Angelus ad Raguelé: Tobias, de quo inter-
rogas, pater istius est. *Et misit se Raguel, 6
& cũ lacrymis osculatus est eum, & plorans
7 supra collum eius, *dixit: Benedictio sit tibi
8 fili mi, quia boni & optimi viri filius es. *Et
Anna vxor eius, & Sara ipsorum filia lacry-
9 matæ sunt. *Postquam autem locuti sunt,
præcepit Raguel occidi arietem, & parari
conuiuium. Cumq. hortaretur eos discum-
10 bere ad prandium, *Tobias dixit: Hic ego
hodie non manducabo neque bibam, nisi
prius petitionem meam confirmes, & pro-
11 mittas mihi dare Saram filiam tuam. *Quo
audito verbo Raguel, expauit, sciens quid
euenerit illis septem viris, qui ingressi sunt
ad eam: & timere cœpit ne forte & huic
similiter contingeret: & cũ nutaret, & non
12 daret petenti vllum respõsum, *dixit ei An-
gelus: Noli timere dare eam isti, quoniam
huic timenti Deũ debetur coniux filia tua:
propterea alius non potuit habere illam.
13 *Tunc dixit Raguel: Nõ dubito quod Deus
preces & lacrymas meas in conspectu suo
14 admiserit. *Et credo quoniam ideo fecit vos
venire ad me, vt ista coniungeretur cogna-
tioni suæ secundum legem Moysi: & nunc
noli dubium gerere quòd tibi eam tradam.
15 *Et apprehendens dexterã filiæ suæ, dextræ
Tobiæ tradidit, dicens: Deus Abraham, &
Deus Isaac, & Deus Iacob vobiscum sit, &
ipse coniungat vos, impleatq. benedictioné
16 suam in vobis. *Et accepta charta, fecerunt
17 conscriptionem coniugij. *Et post hæc epu
18 lati sunt, benedicentes Deum. *Vocauitq.
Raguel ad se Annam vxorem suam, & præ-
cepit ei vt præpararet alterum cubiculum.
19 *Et introduxit illuc Saram filiam suam, &
20 lacrymata est. *Dixitq. ei: Forti animo
esto filia mea: Dominus cæli det tibi gau-
dium pro tædio quod perpessa es.

CAP. VIII.

1 POSTQVAM vero cœnauerunt, introduxe-
2 runt iuuenem ad eam. *Recordatus ita-
que Tobias sermonum Angeli, protulit de
cassidili suo partem iecoris, posuitq. eam su
3 per carbones viuos. *Tũc Raphael Angelus
apprehendit dæmonium, & religauit illud
4 in deserto superioris Ægypti. *Tunc horta-

tus est virginẽ Tobias,dixitq. ei : Sara,exur-
ge, & deprecemur Deum hodie, & cras, &
secundũ cras: quia his tribus noctibus Deo
iungimur: tertia autẽ transacta nocte,in no-
5 stro erimus coniugio.* filij quippe sanctorũ
sumus, & non possumus ita coniungi sicut
6 gentes,quæ ignorant Deum.*Surgentes au
tem pariter,instanter orabant ambo simul,
7 vt sanitas daretur eis.* Dixitq. Tobias:Do-
mine Deus patrum nostrorum,benedicant
te cæli & terræ,mareq. & fontes,& flumina
8 & omnes creaturæ tuæ,quæ in eis sunt.*Tu
fecisti Adam de limo terræ,dedistiq. ei adiu
9 torium Heuam.* Et nunc Domine tu scis,
quia non luxuriæ causa accipio sororẽ meã
coniugem,sed sola posteritatis dilectione,
in qua benedicatur nomen tuum in sæcula
10 sæculorum.* Dixit quoque Sara : Miserere
nobis Domine,miserere nobis,& consene-
11 scamus ambo pariter sani.*Et factum est cir
ca pullorum cantum,accersiri iussit Raguel
seruos suos,& abierunt cum eo pariter vt fo
12 derent sepulchrũ.*Dicebat enim : Ne forte
simili modo euenerit ei,quo & ceteris illis
13 septem viris,qui sunt ingressi ad eam.*Cũq.
parassent fossam,reuersus Raguel ad vxorẽ
14 suam,dixit ei:*Mitte vnam ex ancillis tuis,
& videat si mortuus est,vt sepeliam eum an-
15 tequam illucescat dies.*At illa misit vnam
ex ancillis suis. Quæ ingressa cubiculum,
reperit eos saluos & incolumes,secũ pariter
16 dormientes.* Et reuersa, nunciauit bonum
nuncium:& benedixerunt Dominum,Ra-
17 guel videlicet & Anna vxor eius,*& dixerũt:
Benedicimus te Domine Deus Israel,quia
non contigit quemadmodum putabamus:
18 *Fecisti enim nobiscum misericordiam tuã,
& exclusisti a nobis inimicum persequentẽ
19 nos.*Misertus es autem duobus vnicis. Fac
eos Domine plenius benedicere te:& sacri-
ficiũ tibi laudis tuæ & suæ sanitatis offerre,
vt cognoscat vniuersitas gentium,quia tu es
20 Deus solus in vniuersa terra.*Statimq. præ-
cepit seruis suis Raguel,vt replerẽt fossam,
21 quam fecerant priusquã elucesceret.*Vxori
autem suæ dixit vt instrueret conuiuium,&
præpararet omnia, quæ in cibos erant iter
22 agẽtibus necessaria.*Duas quoque pingues
vaccas,& quattuor arietes occidi fecit,& pa
rari epulas omnibus vicinis suis,cũctisq. ami
23 cis.* Et adiurauit Raguel Tobiam,vt duas
24 hebdomadas moraretur apud se.* De om-
nibus autem,quæ possidebat Raguel,dimi-
diam partem dedit Tobiæ; & fecit scriptu-
ram,vt pars dimidia,quæ supererat post o-
bitum eorum,Tobiæ dominio deueniret.

CAP. IX.

1 TVNC vocauit Tobias Angelum ad se;
quem quidem hominem existimabat,
dixitq. ei : Azaria frater, peto vt auscultes
2 verba mea :*Si meipsum tradam tibi seruũ,
3 non ero condignus prouidentiæ tuæ.* Ta-
mẽ obsecro te vt assumas tibi animalia siue
seruitia,& vadas ad Gabelum in Rages ciui
tatem Medorum : reddasq. ei chirographũ
suum,& recipias ab eo pecuniam,& roges
4 eum venire ad nuptias meas.*Scis enim ip
se quoniam numerat pater meus dies: & si
tardauero vna die plus,contristatur anima
5 eius. * Et certe vides quo modo adiurauit
me Raguel, cuius adiuramentum spernere
6 nõ possum.*Tunc Raphael assumens quat
tuor ex seruis Raguelis,& duos camelos,in
Rages ciuitatem Medorum perrexit: & in-
ueniens Gabelum,reddidit ei chirographũ
suum,& recepit ab eo omnem pecuniam ;
7 *Indicauitq. ei de Tobia filio Tobiæ,omnia
quæ gesta sunt : fecitq. eum secum venire
8 ad nuptias.*Cumq. ingressus esset domum
Raguelis, inuenit Tobiam discumbentem :
& exiliẽs,osculati sunt se inuicem :& fleuit
9 Gabelus,benedixitq. Deum,* & dixit: Be-
nedicat te Deus Israel,quia filius es optimi
viri,& iusti,& timentis Deũ,& eleemosynas
10 facientis:*& dicatur benedictio super vxo-
11 rem tuam,& super parentes vestros :*& vi-
deatis filios vestros,& filios filiorum vestro-
rum, vsque in tertiam & quartam genera-
tionem: & sit semen vestrum benedictum a
Deo Israel,qui regnat in sæcula sæculorũ.
12 *Cumq. omnes dixissent,amen,accesserunt
ad conuiuium : sed & cum timore Domini
nuptiarum conuiuium exercebant.

CAP.

CAP. X.

CVM vero moras faceret Tobias, causa 1
nuptiarum, solicitus erat pater eius
Tobias, dicens: Putas quare moratur filius
meus, aut quare detentus est ibi? *Putasne 2
Gabelus mortuus est, & nemo reddet illi
pecuniam? * Cœpit autem contristari ni- 3
mis ipse & Anna vxor eius cum eo: & cœ-
perunt ambo simul flere: eo quòd die sta-
tuto minime reuerteretur filius eorum ad
eos.* Flebat igitur mater eius irremediabi- 4
libus lacrymis, atque dicebat: Heu heu me
fili mi, vt quid te misimus peregrinari, lu-
men oculorum nostrorum, baculum sene-
ctutis nostræ, solatium vitæ nostræ, spem po
steritatis nostræ? * Omnia simul in te vno 5
habentes, te non debuimus dimittere a no-
bis.* Cui dicebat Tobias: Tace, & noli tur- 6
bari, sanus est filius noster: satis fidelis est
vir ille, cum quo misimus eum.* Illa autem 7
nullo modo consolari poterat, sed quotidie
exiliens circumspiciebat, & circuibat vias
omnes, per quas spes remeandi videbatur,
vt procul videret eum, si fieri posset, venien
tem.* At vero Raguel dicebat ad generum 8
suum: Mane hic, & ego mittam nuncium
salutis de te ad Tobiam patrem tuum.* Cui 9
Tobias ait: Ego noui quia pater meus &
mater mea modo dies computant, & cru-
ciatur spiritus eorum in ipsis.* Cumq. ver- 10
bis multis rogaret Raguel Tobiam, & ille
eum nulla ratione vellet audire, tradidit ei
Saram, & dimidiam partem omnis sub-
stantiæ suæ in pueris, in puellis, in pecu-
dibus, in camelis, & in vaccis, & in pecunia
multa: & saluum atque gaudentem dimi-
sit eum a se, *dicens: Angelus Domini san- 11
ctus sit in itinere vestro, perducatq. vos in-
columes, & inueniatis omnia recte circa
parentes vestros, & videant oculi mei filios
vestros priusquam moriar.* Et apprehen- 12
dentes parentes filiam suam, osculati sunt
eam, & dimiserunt ire: *monentes eam ho- 13
norare soceros, diligere maritum, regere
familiam, gubernare domum, & seipsam
irreprehensibilem exhibere.

CAP. XI.

1 CVMQ. reuerterentur, peruenerunt ad
Charan, quæ est in medio itinere con-
2 tra Niniuen, vndecimo die.* Dixitq. Ange-
lus: Tobia frater, scis quemadmodum reli-
3 quisti patrem tuum.* Si placet itaque tibi,
præcedamus, & lento gradu sequantur iter
nostrum familiæ, simul cum coniuge tua,
4 & cum animalibus.* Cumq. hoc placuisset
vt irent, dixit Raphael ad Tobiam: Tolle
tecum ex felle piscis: erit enim necessariũ.
Tulit itaque Tobias ex felle illo, & abierũt.
5 *Anna autem sedebat secus viam, quotidie
in supercilio montis, vnde respicere pote-
6 rat de longinquo.* Et dum ex eodem loco
specularetur aduentum eius, vidit a longe,
& illico agnouit venientem filium suum:
currensq. nunciauit viro suo, dicens: Ecce
7 venit filius tuus.* Dixitq. Raphael ad To-
biam: At vbi introieris domum tuam, sta-
tim adora Dominum Deum tuum: & gra-
tias agens ei, accede ad patrẽ tuum, & oscu-
8 lare eum.* Statimq. lini super oculos eius
ex felle isto piscis, quod portas tecum. scias
enim quoniam mox aperientur oculi eius,
& videbit pater tuus lumen cæli, & in aspe-
9 ctu tuo gaudebit.* Tunc præcucurrit canis,
qui simul fuerat in via: & quasi nuncius ad-
ueniens, blandimẽto suæ caudæ gaudebat.
10 *Et consurgens cæcus pater eius, cœpit of-
fendẽs pedibus currere: & data manu pue-
11 ro, occurrit obuiam filio suo.* Et suscipiẽs
osculatus est eum cum vxore sua, & cœpe-
12 runt ambo flere præ gaudio.* Cumq. ado-
rassent Deum, & gratias egissent, consede-
13 runt.* Tunc sumens Tobias de felle piscis,
14 liniuit oculos patris sui.* Et sustinuit quasi
dimidiam fere horam: & cœpit albugo ex
oculis eius, quasi membrana oui, egredi.
15 *Quam apprehendens Tobias traxit ab ocu
16 lis eius, statimq. visum recepit.* Et glorifi-
cabant Deum, ipse videlicet, & vxor eius, &
17 omnes qui sciebant eũ.* Dicebatq. Tobias:
Benedico te Domine Deus Israel, quia tu
castigasti me, & tu saluasti me: & ecce, ego
18 video Tobiam filium meum.* Ingressa est

etiam post septem dies Sara vxor filij eius,
& omnis familia sana, & pecora,& cameli,
& pecunia multa vxoris : sed & illa pecunia,quam receperat a Gabelo :* & narrauit 19
parentibus suis omnia beneficia Dei, quæ
fecisset circa eum per hominem, qui eum
duxerat.* Veneruntq. Achior & Nabath 20
consobrini Tobiæ, gaudentes ad Tobiam,
& congratulantes ei de omnibus bonis;
quæ circa illum ostenderat Deus.* Et per 21
septem dies epulantes,omnes cum gaudio
magno gauisi sunt.

CAP. XII.

TVNC vocauit ad se Tobias filium suum, 1
dixitq. ei: Quid possumus dare viro isti
sancto,qui venit tecum?*Respondens To- 2
bias,dixit patri suo: Pater,quam mercedem
dabimus ei? aut quid dignum poterit esse
beneficijs eius? * Me duxit & reduxit sa- 3
num,pecuniam a Gabelo ipse recepit,vxorem ipse me habere fecit,& dæmonium ab
ea ipse compescuit, gaudium parentibus
eius fecit, meipsum a deuoratione piscis
eripuit,te quoque videre fecit lumen cæli,
& bonis omnibus per eum repleti sumus.
Quid illi ad hæc poterimus dignum dare?
*Sed peto te pater mi,vt roges eum,si forte 4
dignabitur medietatem de omnibus, quæ
allata sunt,sibi assumere.*Et vocantes eum, 5
pater scilicet,& filius,tulerunt eum in partẽ:
& rogare cœperunt vt dignaretur dimidiã
partem omnium,quæ attulerant,acceptam
habere.*Tunc dixit eis occulte: Benedicite 6
Deum cæli,& coram omnibus viuentibus
confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam.* Etenim sacramẽtum regis 7
abscondere bonum est: opera autem Dei
reuelare & confiteri honorificum est.*Bo- 8
na est oratio cum ieiunio, & eleemosyna
magis quàm thesauros auri recõdere:*quo- 9
niam eleemosyna a morte liberat, & ipsa
est,quæ purgat peccata,& facit inuenire misericordiam & vitam æternam.*Qui autem 10
faciunt peccatum,& iniquitatẽ,hostes sunt
animæ suæ.*Manifesto ergo vobis veritatẽ, 11
& non abscondam a vobis occultum ser-
12 monem.*Quando orabas cum lacrymis,&
sepeliebas mortuos,& derelinquebas prandium tuum, & mortuos abscondebas per
diem in domo tua,& nocte sepeliebas eos,
13 ego obtuli orationem tuam Domino.* Et
quia acceptus eras Deo,necesse fuit vt ten-
14 tatio probaret te.*Et nũc misit me Dominus vt curarem te,& Saram vxorem filij tui
15 a dæmonio liberarem.* Ego enim sum Raphael Angelus, vnus ex septem, qui asta-
16 mus ante Dominum.* Cumq. hæc audissent, turbati sunt, & trementes ceciderunt
17 super terram in faciem suam.* Dixitq. eis
18 Angelus: Pax vobis, nolite timere.* Etenim cum essem vobiscum, per voluntatem
Dei eram: ipsum benedicite,& cantate illi.
19 *Videbar quidem vobiscum manducare,&
bibere: sed ego cibo inuisibili, & potu, qui
ab hominibus videri non potest, vtor.
20 *Tempus est ergo vt reuertar ad eum,qui
me misit: vos autem benedicite Deum, &
21 narrate omnia mirabilia eius.*Et cum hæc
dixisset, ab aspectu eorum ablatus est, &
22 vltra eum videre non potuerunt.* Tunc
prostrati per horas tres in faciem, benedixerunt Deum: & exurgentes narrauerunt
omnia mirabilia eius.

CAP. XIII.

1 APERIENS autem Tobias senior os
suum, benedixit Dominum, & dixit:
Magnus es Domine in æternum, & in om-
2 nia sæcula regnum tuum:*quoniam tu flagellas,& saluas: deducis ad inferos,& reducis: & non est qui effugiat manum tuam.
3 *Confitemini Domino filij Israel,& in con-
4 spectu gentium laudate eum: * quoniam
ideo dispersit vos inter gentes, quæ ignorant eum,vt vos enarretis mirabilia eius,&
faciatis scire eos, quia non est alius Deus
5 omnipotens præter eum.* Ipse castigauit
nos propter iniquitates nostras: & ipse saluabit nos propter misericordiam suam.
6 *Aspicite ergo quæ fecit nobiscum,& cum
timore & tremore confitemini illi: regemq.
7 sæculorũ exaltate in operibus vestris.*Ego
autem in terra captiuitatis meæ confitebor
illi:

illi: quoniam ostendit maiestatem suam in
gentem peccatricem.*Conuertimini itaque 8
peccatores, & facite iustitiam corã Deo, cre-
détes quòd faciat vobiscum misericordiam
suam.*Ego autem, & anima mea in eo læ- 9
tabimur.*Benedicite Dominum omnes ele- 10
cti eius: agite dies lætitiæ, & confitemini il-
li.*Ierusalem ciuitas Dei, castigauit te Do- 11
minus in operibus manuum tuarum.*Con- 12
fitere Domino in bonis tuis, & benedic
Deum sæculorum vt reædificet in te taber-
naculum suum, & reuocet ad te omnes ca-
ptiuos, & gaudeas in omnia sæcula sæculo-
rum.*Luce splendida fulgebis: & omnes 13
fines terræ adorabunt te.*Nationes ex lon- 14
ginquo ad te venient: & munera deferen-
tes, adorabunt in te Dominum, & terram
tuam in sanctificationem habebunt.*No- 15
men enim magnũ inuocabunt in te.*Ma- 16
ledicti erunt qui contempserint te: & con-
demnati erunt omnes qui blasphemauerint
te: benedictiq. erunt qui ædificauerint te.
*Tu autem lætaberis in filijs tuis, quoniam 17
omnes benedicentur, & congregabuntur
ad Dominum.*Beati omnes qui diligunt 18
te, & qui gaudent super pace tua.*Anima 19
mea benedic Dominum, quoniam liberauit
Ierusalem ciuitatem suam a cunctis tribu-
lationibus eius, Dominus Deus noster.
*Beatus ero si fuerint reliquiæ seminis mei 20
ad videndam claritatem Ierusalem.*Portæ 21
Ierusalem ex sapphiro & smaragdo ædifi-
cabuntur: & ex lapide pretioso omnis cir-
cuitus murorum eius.*Ex lapide candido 22
& mundo omnes plateæ eius sternentur:
& per vicos eius alleluia cantabitur.*Be- 23
nedictus Dominus, qui exaltauit eam, &
sit regnum eius in sæcula sæculorum super
eam. Amen.

CAP. XIIII.

ET consummati sunt sermones Tobiæ. 1
Et postquam illuminatus est Tobias,
vixit annis quadragintaduobus, & vidit fi-
lios nepotum suorum.*Completis itaque 2
annis centum duobus, sepultus est hono-
3 rifice in Niniue.*Quinquaginta namque &
sex annorum lumen oculorum amisit, sexa-
4 genarius vero recepit.*Reliquum vero vitæ
suæ in gaudio fuit, & cum bono profectu
5 timoris Dei perrexit in pace.*In hora au-
tem mortis suæ vocauit ad se Tobiam filiũ
suum, & septem iuuenes filios eius nepotes
6 suos, dixitq. eis:*Prope erit interitus Ni-
niue: non enim excidit verbum Domini: &
fratres nostri, qui dispersi sunt a terra Israel,
7 reuertentur ad eam.*Omnis autem deser-
ta terra eius replebitur, & domus Dei, quæ
in ea incésa est, iterum reædificabitur: ibiq.
8 reuertentur omnes timentes Deum,*& re-
linquent gentes idola sua, & venient in Ie-
9 rusalem, & inhabitabunt in ea,*& gaude-
bunt in ea omnes reges terræ, adorantes
10 regem Israel.*Audite ergo filij mei patrem
vestrum: seruite Domino in veritate, & in-
11 quirite vt faciatis quæ placita sunt illi:*&
filijs vestris mandate vt faciant iustitias &
eleemosynas, vt sint memores Dei, & be-
nedicant eum in omni tempore in verita-
12 te, & in tota virtute sua.*Nunc ergo filij
audite me, & nolite manere hic: sed qua-
cumque die sepelieritis matrem vestram
circa me in vno sepulchro, ex eo dirigite
13 gressus vestros vt exeatis hinc:*video enim
14 quia iniquitas eius finem dabit ei.*Factum
est autem post obitum matris suæ, Tobias
abscessit ex Niniue cum vxore sua, & filijs,
& filiorum filijs, & reuersus est ad soceros
15 suos.*inuenitq. eos incolumes in senectute
bona: & curam eorum gessit, & ipse clausit
oculos eorum: & omnem hereditatem do-
mus Raguelis ipse percepit: viditq. quin-
tam generationem, filios filiorum suorum.
16 *Et completis annis nonagintanouem in
timore Domini, cum gaudio sepelierunt
17 eum.*Omnis autem cognatio eius, & om-
nis generatio eius in bona vita, & in sancta
conuersatione permansit, ita vt accepti es-
sent tam Deo, quàm hominibus, & cunctis
habitantibus in terra.

CAPVT PRIMVM.

ARPHAXAD itaque, rex Me- 1
dorum, subiugauerat mul-
tas gentes imperio suo, &
ipse ædificauit ciuitatem
potentissimam, quam ap-
pellauit Ecbatanis, *ex lapidibus quadratis 2
& sectis: fecit muros eius in latitudinem
cubitorum septuaginta, & in altitudinem
cubitorum triginta, turres vero eius posuit
in altitudinem cubitorum centum. * Per 3
quadrum vero earum latus vtrumque vice-
norum pedum spatio tendebatur, posuitq.
portas eius in altitudinem turrium: *& glo- 4
riabatur quasi potens in potentia exercitus
sui, & in gloria quadrigarum suarum. *An- 5
no igitur duodecimo regni sui: Nabucho-
donosor rex Assyriorum, qui regnabat in
Niniue ciuitate magna, pugnauit contra
Arphaxad, & obtinuit eum *in campo ma- 6
gno, qui appellatur Ragau, circa Euphra-
ten, & Tigrin, & Iadason in campo Erioch
regis Elicorum. *Tunc exaltatū est regnum 7
Nabuchodonosor, & cor eius eleuatum est:
& misit ad omnes, qui habitabant in Cili-
cia, & Damasco, & Libano, *& ad gentes, 8
quæ sunt in Carmelo, & Cedar, & inhabi-
tantes Galilæam in campo magno Esdre-
lon, *& ad omnes qui erant in Samaria, & 9
trans flumen Iordanem vsque ad Ierusalem,
& omnem terram Iesse quousque peruenia-
tur ad terminos Æthiopiæ. *Ad hos omnes 10
misit nuncios Nabuchodonosor rex Assy-
riorum: *qui omnes vno animo contradi- 11
xerunt, & remiserunt eos vacuos, & sine
honore abiecerunt. *Tunc indignatus Na- 12
buchodonosor rex aduersus omnem ter-
ram illam, iurauit per thronum & regnum
suum quòd defenderet se de omnibus re-
gionibus his.

CAP. II.

1 ANNO tertiodecimo Nabuchodono-
sor regis, vigesima & secunda die men
sis primi, factum est verbum in domo Na-
buchodonosor regis Assyriorum vt defen-
2 deret se. *Vocauitq. omnes maiores natu,
omnesq. duces, & bellatores suos, & habuit
3 cum eis mysterium consilij sui: *dixitq.
cogitationem suam in eo esse, vt omnem
4 terram suo subiugaret imperio. *Quod di-
ctum cum placuisset omnibus, vocauit Na-
buchodonosor rex Holofernem principem
5 militiæ suæ, *& dixit ei: Egredere aduersus
omne regnum Occidentis, & contra eos
præcipue, qui contempserunt imperium
6 meū: *Non parcet oculus tuus vlli regno,
omnemq. vrbem munitam subiugabis mi-
7 hi. *Tunc Holofernes vocauit duces, & ma-
gistratus virtutis Assyriorum: & dinumera-
uit viros in expeditionem, sicut præcepit ei
rex, centum viginti millia peditum pugna-
torum, & equitum sagittariorum duode-
8 cim millia. *Omnemq. expeditionem suam
fecit præire in multitudine innumerabiliū
camelorum, cum his quæ exercitibus suffi-
cerent copiose, boum quoque armenta,
gregesq. ouium, quorum non erat nume-
9 rus. *Frumentum ex omni Syria in transitu
10 suo parari constituit: *Aurum vero, & ar-
gentum de domo regis assumpsit multum
11 nimis. *Et profectus est ipse, & omnis exer-
citus cum quadrigis, & equitibus, & sagitta-
rijs, qui cooperuerunt faciem terræ, sicut
12 locustæ. * Cumq. pertransisset fines Assy-
riorum, venit ad magnos montes Ange,
qui sunt a sinistro Ciliciæ, ascenditq. om-
nia castella eorum, & obtinuit omnem
13 munitionem. * Effregit autem ciuitatem
opina-

opinatissimam Melothi, prædauitq. omnes
filios Tharsis, & filios Ismael, qui erant con-
tra faciem deserti, & ad austrum terræ Cel-
lon. * Et transiuit Euphraten, & venit in Me 14
sopotamiam: & fregit omnes ciuitates ex-
celsas, quæ erant ibi, a torrente Mambre vs
quequo perueniatur ad mare: * & occupa- 15
uit terminos eius, a Cilicia vsque ad fines
Iapheth, qui sunt ad austrum. * Abduxitq. 16
omnes filios Madian, & prædauit omnem
locupletationem eorum, omnesq. resistétes
sibi occidit in ore gladij. * Et post hæc de- 17
scendit in campos Damasci in diebus mes
sis, & succendit omnia sata, omnesq. arbo-
res, & vineas fecit incidi: * & cecidit timor 18
illius super omnes inhabitantes terram.

CAP. III.

TVNC miserunt legatos suos vniuersarũ 1
vrbium, ac prouinciarum reges ac prin
cipes, Syriæ scilicet Mesopotamiæ, & Syriæ
Sobal, & Libyæ, atque Ciliciæ, qui veniētes
ad Holofernem, dixerunt: * Desinat indi- 2
gnatio tua circa nos: Melius est enim vt
viuentes seruiamus Nabuchodonosor regi
magno, & subditi simus tibi, quàm morien-
tes cum interitu nostro ipsi seruitutis no-
stræ damna patiamur. * Omnis ciuitas no- 3
stra, omnisq. possessio, omnes montes, & col
les, & campi, & armenta boum, gregesq. o-
uium, & caprarum, equorumq. & camelo-
rum, & vniuersæ facultates nostræ, atque fa
miliæ in conspectu tuo sunt: * sint omnia 4
nostra sub lege tua. * Nos, & filij nostri, ser 5
ui tui sumus. * Veni nobis pacificus domi- 6
nus, & vtere seruitio nostro, sicut placuerit
tibi. * Tunc descendit de montibus cum 7
equitibus in virtute magna, & obtinuit om
nem ciuitatem, & omnem inhabitantem
terram. * De vniuersis autem vrbibus assum 8
psit sibi auxiliarios viros fortes, & electos
ad bellum. * Tantusq. metus prouincijs il- 9
lis incubuit, vt vniuersarum vrbium habita-
tores principes, & honorati simul cum po-
pulis exirent obuiam venienti, * excipien- 10
tes eum cum coronis, & lampadibus, du-
centes choros in tympanis, & tibijs. * Nec 11
ista tamen facientes, ferocitatem eius pe-
12 ctoris mitigare potuerunt: * nam & ciuita-
tes eorum destruxit, & lucos eorum exci-
13 dit. * præceperat enim illi Nabuchodono-
sor rex, vt omnes deos terræ exterminaret,
videlicet vt ipse solus diceretur Deus ab
his nationibus, quæ potuissent Holofernis
14 potentia subiugari. * Pertransiens autem
Syriam Sobal, & omnem Apameam, om-
nemq. Mesopotamiam, venit ad Idumæos
15 in terram Gabaa, * accepitq. ciuitates eo-
rum, & sedit ibi per triginta dies, in quibus
diebus adunari præcepit vniuersum exer-
citum virtutis suæ.

CAP. IIII.

1 TVNC audientes hæc filij Israel, qui habi
tabant in Terra Iuda, timuerunt valde
2 a facie eius. * Tremor, & horror inuasit sen-
sus eorum, ne hoc faceret Ierusalem & tem
plo Domini, quod fecerat ceteris ciuitati-
3 bus & templis earum. * Et miserunt in om-
nem Samariam per circuitũ vsque Iericho,
& præoccupauerunt omnes vertices mon-
4 tium: * & muris circumdederunt vicos suos,
& congregauerunt fruméta in præparatio-
5 nem pugnæ. * Sacerdos etiam Eliachim
scripsit ad vniuersos, qui erant cōtra Esdre-
lon, quæ est contra faciem campi magni
iuxta Dothain, & vniuersos, per quos viæ
6 transitus esse poterat, * vt obtinerent ascen
sus montium, per quos via esse poterat ad
Ierusalem, & illic custodirent vbi angustum
7 iter esse poterat inter montes. * Et fecerunt
filij Israel secundum quòd constituerat eis
8 sacerdos Domini Eliachim. * Et clamauit
omnis populus ad Dominum instantia ma-
gna, & humiliauerunt animas suas in ieiu-
nijs, & orationibus, ipsi & mulieres eorum.
9 * Et induerunt se Sacerdotes cilicijs, & in-
fantes prostrauerunt contra faciem templi
Domini, & altare Domini operuerunt cili-
10 cio: * & clamauerunt ad Dominum Deum
Israel vnanimiter ne darentur in prædam
infantes eorum, & vxores eorum in diuisio-
nem, & ciuitates eorum in exterminium,
& sancta eorum in pollutionem, & fierent
oppro-

opprobrium Gentibus. *Tunc Eliachim, 11
sacerdos Domini magnus, circuiuit omnẽ
Israel, allocutusq. est eos, *dicens: Scitote 12
quoniã exaudiet Dominus preces vestras,
si manentes permanseritis in ieiunijs, &
orationibus in conspectu Domini. *Memo- 13
res estote Moysi serui Domini, qui Amalec
confidentem in virtute sua, & in potentia
sua, & in exercitu suo, & in clypeis suis, &
in curribus suis, & in equitibus suis, non
ferro pugnando, sed precibus sanctis oran-
do deiecit: *sic erunt vniuersi hostes Israel: 14
si perseuerauerìtis in hoc opere, quod cœ-
pistis. *Ad hanc igitur exhortationem eius 15
deprecantes Dominum, permanebant in
conspectu Domini, *ita vt etiam hi, qui of 16
ferebant Domino holocausta, præcincti ci-
licijs offerrent sacrificia Domino, & erat ci-
nis super capita eorum. *Et ex toto corde 17
suo omnes orabant Deum, vt visitaret po-
pulum suum Israel.

CAP. V.

NVNCIATVMQ. est Holoferni princi- 1
pi militiæ Assyriorum, quòd filij Israel
præpararent se ad resistendum, ac montium
itinera cõclusissent, *& furore nimio exarsit 2
in iracundia magna, vocauitq. omnes prin
cipes Moab & duces Ammon, *& dixit eis: 3
Dicite mihi quis sit populus iste, qui mon-
tana obsidet: aut quæ, & quales, & quantæ
sint ciuitates eorum: quæ etiam sit virtus
eorum, aut quæ sit multitudo eorum: vel
quis rex militiæ illorum: *& quare præ om 4
nibus, qui habitant in Oriente, isti contem-
pserunt nos, & non exierunt obuiam nobis
vt susciperent nos cũ pace? *Tunc Achior 5
dux omnium filiorum Ammon respondẽs,
ait: Si digneris audire domine mi, dicam
veritatem in conspectu tuo de populo isto,
qui in montanis habitat, & non egredietur
verbum falsum ex ore meo. *Populus iste 6
ex progenie Chaldæorum est. *hic primum 7
in Mesopotamia habitauit, quoniam nolue-
runt sequi deos patrum suorum, qui erant
in Terra Chaldæorum: *Deserentes itaque 8
ceremonias patrum suorum, quæ in multi-
9 tudine deorum erant, *vnum Deum cæli
coluerunt, qui & præcepit eis vt exirent in-
de, & habitarent in Charan. Cumq. operuis
set omnem terram fames, descenderunt in
Ægyptum, illicq. per quadringentos annos
sic multiplicati sunt, vt dinumerari eorum
10 non posset exercitus. *Cumq. grauaret
eos rex Ægypti, atque in ædificationibus
vrbium suarum in luto & latere subiugas-
set eos, clamauerunt ad Dominum suum,
& percussit totam Terram Ægypti plagis
11 varijs. *Cumq. eiecissent eos Ægyptij a se,
& cessasset plaga ab eis, & iterum eos vel-
lent capere, & ad suum seruitium reuoca-
12 re, *fugientibus his Deus cæli mare ape-
ruit, ita vt hinc inde aquæ quasi murus so-
lidarentur, & isti pede sicco fundum maris
13 perambulando transirent: *In quo loco
dum innumerabilis exercitus Ægyptiorum
eos persequeretur, ita aquis coopertus est,
vt non remaneret vel vnus, qui factum po-
14 steris nunciaret. *Egressi vero mare rubrum,
deserta Sina montis occupauerunt, in qui-
bus numquam homo habitare potuit, vel
15 filius hominis requieuit. *Illic fontes amari
obdulcati sunt eis ad bibendum, & per an-
nos quadraginta annonam de cælo conse-
16 cuti sunt. *Vbicumque ingressi sunt sine
arcu & sagitta, & absque scuto & gladio,
17 Deus eorum pugnauit pro eis, & vicit. *Et
non fuit qui insultaret populo isti, nisi quã-
18 do recessit a cultu Domini Dei sui. *Quo-
tiescumque autem præter ipsum Deum suũ,
alterum coluerunt, dati sunt in prædam, &
19 in gladium, & in opprobrium. *Quoties-
scumque autem pœnituerunt se recessisse
a cultura Dei sui, dedit eis Deus cæli virtu-
20 tem resistendi. *Denique Chananæum re-
gem, & Iebuzæum, & Pherezæum, & He-
thæum, & Heuæum, & Amorrhæum, & om
nes potentes in Hesebon prostrauerunt, &
terras eorum, & ciuitates eorum ipsi posse-
21 derunt: *& vsque dum non peccarent in
conspectu Dei sui, erant cum illis bona.
22 Deus enim illorum odit iniquitatem. *Nam
& ante hos annos cum recessissent a via,
quam dederat illis Deus, vt ambularent in
ea, ex-

ea, exterminati sunt prælijs a multis natio-
nibus, & plurimi eorũ captiui abducti sunt
in terram non suam. *Nuper autem reuersi 13
ad Dominum Deum suum, ex dispersione
qua dispersi fuerant, adunati sunt, & ascen-
derunt montana hæc omnia, & iterum pos-
sident Ierusalem, vbi sunt sancta eorum.
*Nunc ergo mi domine, perquire si est ali- 14
qua iniquitas eorum in conspectu Dei eo-
rum: ascendamus ad illos, quoniam tradẽs
tradet illos Deus eorum tibi, & subiugati
erunt sub iugo potentiæ tuæ: *Si vero non 15
est offensio populi huius coram Deo suo,
non poterimus resistere illis: quoniã Deus
eorum defendet illos: & erimus in oppro-
brium vniuersæ terræ. *Et factum est, cum 16
cessasset loqui Achior verba hæc, irati sunt
omnes magnates Holofernis, & cogitabant
interficere eum, dicentes ad alterutrum:
*Quis est iste, qui filios Israel posse dicat 17
resistere regi Nabuchodonosor, & exerci-
tibus eius, homines inermes, & sine virtu-
te, & sine peritia artis pugnæ? *Vt ergo 18
agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascen
damus in montana: & cum capti fuerint
potentes eorum, tunc cum eisdem gladio
trãsuerberabitur: *vt sciat omnis gens quo- 19
niam Nabuchodonosor deus terræ est, &
præter ipsum alius non est.

CAP. VI.

FACTVM est autem cum cessassent lo- 1
qui, indignatus Holofernes vehemen-
ter, dixit ad Achior: *Quoniam propheta- 2
sti nobis dicens, quòd gens Israel defenda-
tur a Deo suo, vt ostendam tibi quoniam
non est Deus, nisi Nabuchodonosor: *cum 3
percusserimus eos omnes, sicut hominem
vnum, tunc & ipse cũ illis Assyriorum gla-
dio interibis, & omnis Israel tecum perdi-
tione disperiet: *& probabis quoniam Na- 4
buchodonosor dominus sit vniuersæ terræ:
tuncq. gladius militiæ meæ transiet per la-
tera tua, & confixus cades inter vulneratos
Israel, & non respirabis vltra, donec exter-
mineris cum illis. *Porro autem si prophe- 5
tiam tuam veram existimas, non concidat
vultus tuus, & pallor, qui faciem tuam ob-
tinet, abscedat a te, si verba mea hæc putas
6 impleri non posse. *Vt autem noueris
quia simul cum illis hæc experieris, ecce
ex hac hora illorum populo sociaberis, vt,
dum dignas mei gladij pœnas exceperint,
7 ipse simul vltioni subiaceas. *Tunc Holo-
fernes præcepit seruis suis vt comprehen-
derent Achior, & perducerent eum in Be-
thuliam, & traderent eum in manus filio-
8 rum Israel. *Et accipientes eum serui Holo-
fernis, profecti sunt per campestria: sed cum
appropinquassent ad montana, exierunt
9 contra eos fundibularij. *Illi autem diuer-
tentes a latere montis, ligauerunt Achior
ad arborem manibus & pedibus, & sic vin-
ctum restibus dimiserũt eum, & reuersi sunt
10 ad dominum suũ. *Porro filij Israel descen-
dentes de Bethulia, venerũt ad eum: Quem
soluentes duxerunt ad Bethuliam, atque in
medium populi illum statuentes, percun-
ctati sunt quid rerum esset quòd illum vin-
11 ctum Assyrij reliquissent. *In diebus illis
erant illic principes, Ozias filius Micha de
tribu Simeon, & Charmi, qui & Gotho-
12 niel. *In medio itaque seniorum, & in con-
spectu omnium, Achior dixit omnia quæ
locutus ipse fuerat ab Holoferne interro-
gatus: & qualiter populus Holofernis vo-
luisset propter hoc verbum interficere eũ,
13 *& quemadmodum ipse Holofernes iratus
iusserit eum Israelitis hac de causa tradi:
vt, dum vicerit filios Israel, tunc & ipsum
Achior diuersis iubeat interire supplicijs,
propter hoc quòd dixisset: Deus cæli de-
14 fensor eorum est. *Cumq. Achior vniuersa
hæc exposuisset, omnis populus cecidit in
faciem, adorantes Dominum, & communi
lamentatione & fletu vnanimes preces suas
15 Domino effuderunt, *dicentes: Domine
Deus cæli & terræ, intuere superbiam eo-
rum, & respice ad nostram humilitatem, &
faciem sanctorum tuorum attẽde, & osten-
de quoniam non derelinquis præsumentes
de te: & præsumentes de se, & de sua vir-
16 tute gloriantes, humilias. *Finito itaque
fletu, & per totam diem oratione populo-

rum completa, consolati sunt Achior,* di- 17
centes: Deus patrum nostrorum, cuius tu
virtutem prædicasti, ipse tibi hanc dabit vi-
cissitudinem, vt eorum magis tu interitum
videas.* Cum vero Dominus Deus noster 18
dederit hanc libertatem seruis suis, sit &
tecum Deus in medio nostri: vt sicut pla-
cuerit tibi, ita cum tuis omnibus conuer-
seris nobiscum.* Tunc Ozias, finito con- 19
silio, suscepit eum in domum suam, & fecit
ei cœnam magnam.* Et vocatis omnibus 20
presbyteris, simul expleto ieiunio refece-
runt.* Postea vero conuocatus est omnis 21
populus, & per totam noctem intra ec-
clesiam orauerunt petentes auxilium a
Deo Israel.

CAP. VII.

HOLOFERNES autem altera die præ- 1
cepit exercitibus suis vt ascenderent
contra Bethuliam.* Erant autem pedites 2
bellatorum centum viginti millia, & equi-
tes viginti duo millia, præter præparatio-
nes virorum illorum, quos occupauerat ca-
ptiuitas, & abducti fuerant de prouincijs &
vrbibus vniuersæ iuuentutis.* Omnes pa- 3
rauerunt se pariter ad pugnam contra filios
Israel, & venerunt per crepidinem montis
vsque ad apicẽ, qui respicit super Dothain,
a loco qui dicitur Belma vsque ad Chel-
mon, qui est contra Esdrelon.* Filij autem 4
Israel vt viderunt multitudinem illorum,
prostrauerunt se super terram, mittentes
cinerem super capita sua, vnanimes orantes
vt Deus Israel misericordiam suam osten-
deret super populum suum.* Et assumen- 5
tes arma sua bellica, sederunt per loca, quæ
ad angusti itineris tramitem dirigunt inter
montosa, & erant custodientes ea tota die
& nocte.* Porro Holofernes, dum circuit 6
per gyrum, reperit quòd fons, qui influebat,
aquæ ductum illorum a parte australi extra
ciuitatem dirigeret: & incídi præcepit aquæ
ductum illorum.* Erant tamen non longe 7
a muris fontes, ex quibus furtim videban-
tur haurire aquam ad refocillandum potius
quàm ad potandum.* Sed filij Ammon, & 8
Moab accesserunt ad Holofernem, dicen-
tes: Filij Israel non in lancea, nec in sagit-
ta confidunt, sed montes defendunt illos,
& muniunt illos colles in præcipitio con-
9 stituti.* Vt ergo sine congressione pugnæ
possis superare eos, pone custodes fontiũ,
vt non hauriant aquam ex eis, & sine gla-
dio interficies eos, vel certe fatigati tradent
ciuitatem suam, quam putant in montibus
10 positam superari non posse.* Et placue-
runt verba hæc coram Holoferne, & coram
satellitibus eius, & constituit per gyrum
11 centenarios per singulos fontes.* Cumq.
ista custodia per dies viginti fuisset exple-
ta, defecerunt cisternæ, & collectiones
aquarum omnibus habitantibus Bethu-
liam, ita vt non esset intra ciuitatem vnde
satiarentur vel vna die, quoniam ad men-
suram dabatur populis aqua quotidie.
12 * Tunc ad Oziam congregati omnes viri,
feminæque, iuuenes, & paruuli, omnes si-
13 mul vna voce * dixerunt: Iudicet Deus in-
ter nos & te, quoniam fecisti in nos mala,
nolens loqui pacifice cum Assyrijs, &
propter hoc vendidit nos Deus in manibus
14 eorum.* Et ideo non est qui adiuuet, cum
prosternamur ante oculos eorum in siti, &
15 perditione magna.* Et nunc congregate
vniuersos, qui in ciuitate sunt, vt sponte
tradamus nos omnes populo Holofernis:
16 * Melius est enim vt captiui benedicamus
Dominum viuentes, quàm moriamur, &
simus opprobrium omni carni, cum vide-
rimus vxores nostras, & infantes nostros
17 mori ante oculos nostros.* Contestamur
hodie cælum & terram, & Deum patrum
nostrorum, qui vlciscitur nos secundum
peccata nostra, vt iam tradatis ciuitatem
in manu militiæ Holofernis, & sit finis
noster breuis in ore gladij, qui longior
18 efficitur in ariditate sitis.* Et cum hæc
dixissent, factus est fletus & vlulatus ma-
gnus in ecclesia ab omnibus, & per
multas horas vna voce clamauerunt ad
19 Deum, dicentes: * Peccauimus cum pa-
tribus nostris, iniuste egimus, iniquita-
20 tem fecimus.* Tu, quia pius es, miserere
nostri,

nostri, aut in tuo flagello vindica iniquita-
tes nostras, & noli tradere confitentes te
populo, qui ignorat te, *vt non dicant inter 21
Gentes: Vbi est Deus eorum? *Et cum fa- 22
tigati his clamoribus, & his fletibus lassati
siluissent, *exurgēs Ozias infusus lacrymis, 23
dixit: Æquo animo estote fratres, & hos
quinque dies expectemus a Domino mise-
ricordiam: *Forsitan enim indignationem 24
suam abscindet, & dabit gloriam nomini
suo. *Si autem transactis quinque diebus 25
non venerit adiutorium, faciemus hæc ver-
ba, quæ locuti estis.

CAP. VIII.

ET factum est, cum audisset hæc verba 1
Iudith vidua, quæ erat filia Merari, filij
Idox, filij Ioseph, filij Oziæ, filij Elai, filij
Iamnor, filij Gedeon, filij Raphaim, filij A-
chitob, filij Melchiæ, filij Enan, filij Natha-
niæ, filij Salathiel, filij Simeon, filij Ruben:
*& vir eius fuit Manasses, qui mortuus est 2
in diebus messis hordeaceæ: *instabat enim 3
super alligantes manipulos in campo, &
venit æstus super caput eius, & mortuus est
in Bethulia ciuitate sua, & sepultus est illic
cum patribus suis. *Erat autem Iudith re- 4
licta eius vidua iam annis tribus, & mensi-
bus sex. *Et in superioribus domus suæ fe- 5
cit sibi secretum cubiculum, in quo cum
puellis suis clausa morabatur, *& habens 6
super lumbos suos cilicium, ieiunabat om-
nibus diebus vitæ suæ, præter sabbata, &
neomenias, & festa domus Israel. *Erat au- 7
tem eleganti aspectu nimis, cui vir suus re-
liquerat diuitias multas, & familiam copio-
sam, ac possessiones armentis boum, & gre-
gibus ouium plenas. *Et erat hæc in omni- 8
bus famosissima, quoniam timebat Domi-
num valde, nec erat qui loqueretur de illa
verbum malum. *Hæc itaque cum audisset 9
quoniam Ozias promisisset quòd transacto
quinto die traderet ciuitatem, misit ad pre-
sbyteros Chabri, & Charmi. *Et venerunt 10
ad illam, & dixit illis: Quod est hoc verbum,
in quo consensit Ozias, vt tradat ciuitatem
Assyrijs si intra quinque dies non venerit
11 vobis adiutoriū? *Et qui estis vos, qui ten-
12 tatis Dominum? *Non est iste sermo, qui
misericordiam prouocet, sed potius qui irā
13 excitet, & furorem accendat. *Posuistis vos
tempus miserationis Domini, & in arbitriū
14 vestrum, diem constituistis ei. *Sed quia
patiens Dominus est, in hoc ipso pœnitea-
mus, & indulgentiam eius fusis lacrymis
15 postulemus: *non enim quasi homo, sic
Deus comminabitur, neque sicut filius ho-
16 minis ad iracundiam inflammabitur. *Et
ideo humiliemus illi animas nostras, & in
spiritu constituti humiliato, seruientes illi,
17 *dicamus flentes Domino, vt secundum
voluntatem suam sic faciat nobiscum mise-
ricordiam suam: vt sicut conturbatū est cor
nostrum in superbia eorum, ita etiam de
18 nostra humilitate gloriemur: *quoniam nō
sumus secuti peccata patrum nostrorum,
qui dereliquerunt Deum suum, & adoraue-
19 rūt deos alienos, *pro quo scelere dati sunt
in gladium, & in rapinam, & in confusionē
inimicis suis: nos autem alterum Deum ne-
20 scimus præter ipsum. *Expectemus humi-
les consolationem eius, & exquiret san-
guinem nostrum de afflictionibus inimico-
rum nostrorum, & humiliabit omnes Gen-
tes, quæcumque insurgunt cōtra nos, & fa-
ciet illas sine honore Dominus Deus no-
21 ster. *Et nunc fratres, quoniā vos estis pre-
sbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet
anima illorum, ad eloquium vestrum corda
eorum erigite, vt memores sint, quia tentati
sunt patres nostri vt probarentur, si vere co-
22 lerent Deum suum. *Memores esse debent,
quomodo pater noster Abraam tentatus
est, & per multas tribulationes probatus,
23 Dei amicus effectus est. *Sic Isaac, sic Iacob,
sic Moyses, & omnes qui placuerunt Deo,
per multas tribulationes trāsierunt fideles.
24 *Illi autem, qui tentationes non susceperūt
cum timore Domini, & impatientiam suam
& improperium murmurationis suæ contra
25 Dominum protulerunt, *exterminati sunt
ab exterminatore, & a serpentibus perie-
26 runt. *Et nos ergo non vlciscamur nos pro
27 his, quæ patimur, *sed reputantes peccatis

nostris hæc ipsa supplicia minora esse fla-
gella Domini, quibus quasi serui corripimur
ad emendationem, & non ad perditionem
nostram euenisse credamus. *Et dixerũt illi 28
Ozias, & presbyteri: Omnia, quæ locuta es,
vera sunt, & non est in sermonibus tuis vlla
reprehensio: *Nunc ergo ora pro nobis, 29
quoniam mulier sancta es, & timens Deum.
*Et dixit illis Iudith: Sicut quod potui lo- 30
qui, Dei esse cognoscitis: *ita quod facere 31
disposui, probate si ex Deo est, & orate vt fir
mum faciat Deus consilium meum. *Stabi- 32
tis vos ad portam nocte ista, & ego exeam
cum abra mea: & orate, vt sicut dixistis, in
diebus quinque respiciat Dominus populũ
suum Israel. *Vos autem nolo vt scrutemi- 33
ni actum meum, & vsque dum renunciem
vobis, nihil aliud fiat, nisi oratio pro me ad
Dominum Deum nostrum. *Et dixit ad 34
eam Ozias princeps Iuda: Vade in pace, &
Dominus sit tecum in vltionem inimico-
rum nostrorum. Et reuertentes abierunt.

CAP. IX.

QVIBVS abscedentibus, Iudith ingres- 1
sa est oratorium suum: & induens se
cilicio, posuit cinerem super caput suum: &
prosternens se Domino, clamabat ad Do-
minum, dicens: *Domine Deus patris mei 2
Simeon, qui dedisti illi gladium in defen-
sionem alienigenarum, qui violatores exti-
terunt in coinquinatione sua, & denudaue-
runt femur virginis in confusionem: *& de- 3
disti mulieres illorum in prædam, & filias
illorum in captiuitatem: & omnẽ prædam
in diuisionem seruis tuis, qui zelauerunt ze-
lum tuum: subueni quæso te Domine Deus
meus mihi viduæ. *Tu enim fecisti priora, 4
& illa post illa cogitasti: & hoc factum est
quod ipse voluisti. *Omnes enim viæ tuæ 5
paratæ sunt, & tua iudicia in tua prouiden-
tia posuisti. *Respice castra Assyriorũ nunc, 6
sicut tũc castra Ægyptiorum videre digna-
tus es, quando post seruos tuos armati cur-
rebant, confidentes in quadrigis, & in equi-
tatu suo, & in multitudine bellatorum. *Sed 7
aspexisti super castra eorum, & tenebræ fa-
8 tigauerunt eos. *Tenuit pedes eorum abys-
9 sus, & aquæ operuerunt eos. *Sic fiant & isti
Domine qui confidunt in multitudine sua,
& in curribus suis, & in contis, & in scutis,
& in sagittis suis, & in lanceis gloriantur;
10 *& nesciunt quia tu ipse es Deus noster, qui
conteris bella ab initio, & Dominus nomen
11 est tibi. *Erige brachium tuum sicut ab ini-
tio, & allide virtutem illorum in virtute tua:
cadat virtus eorum in iracundia tua, qui
promittunt se violare sancta tua, & polluere
tabernaculum nominis tui, & deijcere gla-
12 dio suo cornu altaris tui. *Fac Domine, vt
gladio proprio eius superbia amputetur:
13 *capiatur laqueo oculorum suorum in me,
& percuties eum ex labijs charitatis meæ.
14 *Da mihi in animo constantiam, vt contem
nam illum: & virtutem, vt euertam illum.
15 *Erit enim hoc memoriale nominis tui, cum
16 manus feminæ deiecerit eum. *Non enim
in multitudine est virtus tua Domine, ne-
que in equorum viribus voluntas tua est;
nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed
humilium & mansuetorum semper tibi
17 placuit deprecatio. *Deus cælorum, crea-
tor aquarum, & Dominus totius creaturæ,
exaudi me miseram deprecantem, & de
18 tua misericordia præsumentem. *Memen-
to Domine testamenti tui, & da verbum
in ore meo, & in corde meo consilium cor-
robora, vt domus tua in sanctificatione
19 tua permaneat: *& omnes Gentes agno-
scant quia tu es Deus, & non est alius
præter te.

CAP. X.

1 FACTVM est autem, cum cessasset cla-
mare ad Dominum, surrexit de loco, in
2 quo iacuerat prostrata ad Dominum: *Vo-
cauitq. abram suam, & descendens in do-
mum suam, abstulit a se cilicium, & exuit
3 se vestimẽtis viduitatis suæ, *& lauit corpus
suum, & vnxit se myro optimo, & discrimi-
nauit crinem capitis sui, & imposuit mi-
tram super caput suum, & induit se vesti-
mentis iucunditatis suæ, induitq. sandalia
pedibus suis, assumpsitq. dextraliola, & lilia,
& in-

& inaures, & annulos, & omnibus orna-
mentis suis ornauit se. *Cui etiam Domi- 4
nus contulit splendorem: quoniam omnis
ista compositio non ex libidine, sed ex vir-
tute pendebat: & ideo Dominus hanc in
illam pulchritudinem ampliauit, vt incom-
parabili decore omnium oculis appareret.
*Imposuit itaque abræ suæ ascoperã vini, 5
& vas olei, & polentam, & palathas, & pa-
nes, & caseum, & profecta est. *Cumq. ve- 6
nissent ad portam ciuitatis, inuenerunt ex-
pectantem Oziam & presbyteros ciuitatis.
*Qui cum vidissent eam, stupentes mirati 7
sunt nimis pulchritudinem eius. *Nihil ta- 8
men interrogantes eam, dimiserunt transi-
re, dicentes: Deus patrum nostrorum det
tibi gratiam, & omne consilium tui cordis
sua virtute corroboret, vt glorietur super
te Ierusalem, & sit nomen tuum in nume-
ro sanctorum & iustorum. *Et dixerunt hi 9
qui illic erant, omnes vna voce: Fiat, fiat.
*Iudith vero orans Dominum, transiuit per 10
portas ipsa & abra eius. *Factum est autẽ, 11
cum descẽderet montem, circa ortum diei,
occurrerunt ei exploratores Assyriorum, &
tenuerunt eam, dicentes: Vnde venis? aut
quo vadis? *Quæ respondit: Filia sum He- 12
bræorum, ideo ego fugi a facie eorum, quo-
niam futurum agnoui, quòd dentur vobis
in deprædationem, pro eo quòd contem-
nentes vos, noluerunt vltro tradere seipsos
vt inuenirent misericordiam in conspectu
vestro. *Hac de causa cogitaui mecum, di- 13
cens: Vadam ad faciem principis Holofer-
nis, vt indicem illi secreta illorum, & osten-
dam illi quo aditu possit obtinere eos, ita
vt non cadat vir vnus de exercitu eius. *Et 14
cum audissent viri illi verba eius, conside-
rabant faciem eius, & erat in oculis eorum
stupor, quoniam pulchritudinem eius mira-
bantur nimis. *Et dixerunt ad eam: Con- 15
seruasti animam tuam eo quòd tale reperi-
sti consilium, vt descenderes ad dominum
nostrum. *Hoc autem scias, quoniam cum 16
steteris in conspectu eius, bene tibi faciet,
& eris gratissima in corde eius. Duxeruntq.
illam ad tabernaculum Holofernis, annun-
17 ciantes eam. *Cumq. intrasset ante faciem
eius, statim captus est in suis oculis Holo-
18 fernes. *Dixeruntq. ad eum satellites eius:
Quis cõtemnat populum Hebræorum, qui
tam decoras mulieres habent, vt non pro
his merito pugnare contra eos debeamus?
19 *Videns itaque Iudith Holofernem seden-
tem in conopæo, quod erat ex purpura, &
auro, & smaragdo, & lapidibus pretiosis in-
20 textum: *& cum in faciem eius intendisset,
adorauit eum, prosternens se super terram.
Et eleuauerunt eam serui Holofernis, iu-
bente domino suo.

CAP. XI.

1 TVNC Holofernes dixit ei: Æquo ani-
mo esto, & noli pauere in corde tuo:
quoniam ego numquam nocui viro, qui vo-
2 luit seruire Nabuchodonosor regi: *Popu-
lus autẽ tuus, si non contempsisset me, non
3 leuassem lanceam meam super eum. *Nunc
autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab il-
4 lis, & placuit tibi vt venires ad nos? *Et di-
xit illi Iudith: Sume verba ancillæ tuæ, quo-
niã si secutus fueris verba ancillæ tuæ, per-
5 fectam rem faciet Dominus tecum. *Viuit
enim Nabuchodonosor rex terræ, & viuit
virtus eius, quæ est in te ad correptionem
omnium animarum errantium: quoniã non
solum homines seruiunt illi per te, sed &
6 bestiæ agri obtemperant illi. *Nunciatur
enim animi tui industria vniuersis gẽtibus,
& indicatum est omni sæculo, quoniam tu
solus bonus, & potens es in omni regno
eius, & disciplina tua omnibus prouincijs
7 prædicatur. *Nec hoc latet, quod locutus
est Achior, nec illud ignoratur, quod ei ius-
8 seris euenire. *Cõstat enim, Deum nostrum
sic peccatis offensum, vt mandauerit per
prophetas suos ad populum, quòd tradat
9 eum pro peccatis suis. *Et quoniam sciunt
se offendisse Deum suum filij Israel, tremor
10 tuus super ipsos est. *Insuper etiam fames
inuasit eos, & ab ariditate aquæ iam inter
11 mortuos computantur. *Denique hoc ordi-
nant, vt interficiant pecora sua, & bibant
12 sanguinem eorum: *& sancta Domini Dei

sui quæ præcepit Deus non contingi, in frumento, vino, & oleo, hæc cogitauerunt impendere, & volunt consumere quæ nec manibus deberent contingere: ergo quoniam hæc faciunt, certum est quòd in perditioné dabuntur. *Quod ego ancilla tua cogno- 13
scens, fugi ab illis, & misit me Dominus hæc ipsa nunciare tibi. * Ego enim ancilla tua 14
Deum colo, etiam nunc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo Deum, * & dicet mihi 15
quando eis reddat peccatū suum, & veniens nunciabo tibi, ita vt ego adducam te per mediam Ierusalem, & habebis omnem populum Israel, sicut oues, quibus non est pastor, & non latrabit vel vnus canis contra te: *quoniam hæc mihi dicta sunt per pro- 16
uidentiam Dei.* Et quoniam iratus est illis 17
Deus, hæc ipsa missa sum nūciare tibi. *Pla- 18
cuerūt autem omnia verba hæc coram Holoferne, & coram pueris eius, & mirabantur sapientiā eius, & dicebant alter ad alterum:
*Non est talis mulier super terram in aspe- 19
ctu, in pulchritudine, & in sensu verborum.
*Et dixit ad illam Holofernes: Benefecit 20
Deus, qui misit te ante populum, vt des illum tu in manibus nostris: *& quoniam bo- 21
na est promissio tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit & Deus meus, & tu in domo Nabuchodonosor magna eris, & nomen tuum nominabitur in vniuersa terra.

CAP. XII.

TVNC iussit eā introire vbi repositi erant 1
thesauri eius, & iussit illic manere eam, & cōstituit quid daretur illi de cōuiuio suo.
*Cui respondit Iudith, & dixit: Nunc non 2
potero māducare ex his, quæ mihi præcipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his autem, quæ mihi detuli, manducabo. *Cui 3
Holofernes ait: Si defecerint tibi ista, quæ tecū detulisti, quid faciemus tibi? *Et dixit 4
Iudith: Viuit anima tua domine meus, quoniam non expendet omnia hæc ancilla tua, donec faciat Deus in manu mea hæc, quæ cogitaui. Et induxerunt illam serui eius in tabernaculum, quod præceperat. *Et petijt 5
dum introiret, vt daretur ei copia nocte &
ante lucem egrediēdi foras ad orationem,
6 & deprecandi Dominum. *Et præcepit cubicularijs suis vt sicut placeret illi, exiret & introiret ad adorandum Deum suum, per
7 triduum: * & exibat noctibus in vallem Be-
8 thuliæ, & baptizabat se in fonte aquæ. *Et vt ascendebat, orabat Dominum Deum Israel, vt dirigeret viam eius ad liberationem
9 populi sui. *Et introiens, mūda manebat in tabernaculo vsque dum acciperet escam
10 suā in vespere. *Et factum est, in quarto die Holofernes fecit cœnam seruis suis, & dixit ad Vagao eunuchum suum: Vade, & suade Hebræam illā vt sponte consentiat habitare
11 mecum: *Fœdum est enim apud Assyrios, si femina irrideat virum agendo vt immunis
12 ab eo transeat. * Tunc introiuit Vagao ad Iudith, & dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum, vt honorificetur ante faciem eius, vt manducet cum eo,
13 & bibat vinum in iucunditate. *Cui Iudith respondit: Quæ ego sum, vt contradicam
14 domino meo? *Omne quod erit ante oculos eius bonum & optimum faciam. Quidquid auté illi placuerit, hoc mihi erit opti-
15 mum omnibus diebus vitæ meæ. *Et surrexit, & ornauit se vestimento suo, & ingressa
16 stetit ante faciem eius. * Cor auté Holofernis concussum est: erat enim ardens in con-
17 cupiscentia eius. * Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc, & accumbe in iucunditate,
18 quoniam inuenisti gratiam coram me. * Et dixit Iudith: Bibam domine, quoniam magnificata est anima mea hodie præ omnibus
19 diebus meis. * Et accepit, & manducauit, & bibit coram ipso ea, quæ parauerat illi an-
20 cilla eius. *Et iucundus factus est Holofernes ad eam, bibitq. vinum multum nimis, quantum numquam biberat in vita sua.

CAP. XIII.

1 VT auté sero factum est, festinauerunt serui illius ad hospitia suá, & conclusit
2 Vagao hostia cubiculi, & abijt. *erāt autem
3 omnes fatigati a vino: *eratq. Iudith sola in
4 cubiculo: *Porro Holofernes iacebat in le-
5 cto, nimia ebrietate sopitus. *Dixitq. Iudith puellæ

puellæ suæ vt staret foris ante cubiculum,&
obseruaret.*Stetitq. Iudith ante lectũ,orans 6
cum lacrymis, & labiorũ motu in silentio,
*dicens: Cõfirma me Domine Deus Israel, 7
& respice in hac hora ad opera manuum
mearum,vt,sicut promisisti,Ierusalẽ ciuitatẽ
tuã erigas: & hoc quod credẽs per te posse
fieri cogitaui,perficiam.*Et cum hæc dixis- 8
set, accessit ad columnã,quæ erat ad caput
lectuli eius,& pugionem eius,qui in ea liga
tus pendebat, exoluit.*Cumq. euaginasset 9
illũ,apprehendit comam capitis eius,& ait:
Cõfirma me Domine Deus in hac hora.*& 10
percussit bis in ceruicem eius,& abscidit ca
put eius,& abstulit conopœum eius a colũ-
nis,& euoluit corpus eius trũcum.*Et post 11
pusillum exiuit, & tradidit caput Holofer-
nis ancillæ suæ,& iussit vt mitteret illud in
peram suam.* Et exierunt duæ, secundum 12
consuetudinem suam, quasi ad orationem,
& transierunt castra,& gyrantes vallem,ve-
nerunt ad portam ciuitatis.*Et dixit Iudith 13
a longe custodibus murorum: Aperite por
tas,quoniã nobiscum est Deus,qui fecit vir-
tutem in Israel.*Et factum est,cũ audissent 14
viri vocem eius,vocauerunt presbyteros ci-
uitatis.* Et concurrerunt ad eam omnes,a 15
minimo vsque ad maximum: quoniam spe
rabant eam iam non esse venturam.*Et ac- 16
cẽdentes luminaria congyrauerunt circa eã
vniuersi: illa autem ascendens in eminen-
tiorem locum,iussit fieri silentium. Cumq.
omnes tacuissent,*dixit Iudith: Laudate Do 17
minũ Deum nostrum,qui non deseruit spe-
rantes in se:*& in me ancilla sua adimpleuit 18
misericordiam suam,quam promisit domui
Israel:& interfecit in manu mea hostem po
puli sui hac nocte.*Et proferens de pera ca 19
put Holofernis,ostendit illis,dicens: Ecce
caput Holofernis principis militiæ Assyrio-
rum,& ecce conopœum illius,in quo recũ-
bebat in ebrietate sua,vbi per manum fe-
minæ percussit illũ Dominus Deus noster.
*Viuit autem ipse Dominus,quoniã custo- 20
diuit me Angelus eius & hinc euntẽ,& ibi
commorantem,& inde huc reuertentem,&
non permisit me Dominus ancillam suam
coinquinari,sed sine pollutione peccati re-
uocauit me vobis gaudentẽ in victoria sua,
in euasione mea, & in liberatione vestra.
21 *Confitemini illi omnes, quoniam bonus,
22 quoniam in sæculũ misericordia eius.*Vni-
uersi autẽ adorantes Dominum,dixerunt ad
eam: Benedixit te Dominus in virtute sua,
quia per te ad nihilum redegit inimicos no
23 stros.*Porro Ozias princeps populi Israel,
dixit ad eam: Benedicta es tu filia a Domi
no Deo excelso præ omnibus mulieribus su
24 per terram.*Benedictus Dominus,qui crea-
uit cælum & terram,qui te direxit in vulne-
ra capitis principis inimicorum nostrorum:
25 *quia hodie nomen tuum ita magnificauit,
vt non recedat laus tua de ore hominum,
qui memores fuerint virtutis Domini in æ-
ternum, pro quibus non pepercisti animæ
tuæ propter angustias & tribulationem ge-
neris tui,sed subuenisti ruinæ ante conspe-
26 ctum Dei nostri.* Et dixit omnis populus:
27 Fiat, fiat.*Porro Achior vocatus venit,& di
xit ei Iudith: Deus Israel,cui tu testimoniũ
dedisti quòd vlciscatur se de inimicis suis,
ipse caput omnium incredulorum incídit
28 hac nocte in manu mea.*Et vt probes quia
ita est,ecce caput Holofernis,qui in contẽ-
ptu superbiæ suæ Deum Israel contempsit,
& tibi interitum minabatur, dicens: Cum
captus fuerit populus Israel, gladio perfo-
29 rari præcipiam latera tua.* Videns autem
Achior caput Holofernis, angustiatus præ
pauore,cecidit in faciem suam super terrã,
30 & æstuauit anima eius.* Postea vero quàm
resũpto spiritu recreatus est,procidit ad pe
31 des eius,& adorauit eã,& dixit:*Benedicta
tu a Deo tuo in omni tabernaculo Iacob,
quoniã in omni gente, quæ audierit nomẽ
tuum,magnificabitur super te Deus Israel.

CAP. XIIII.

1 DIXIT autem Iudith ad omnem popu-
lum: Audite me fratres,suspendite ca
2 put hoc super muros nostros:*Et erit,cum
exierit Sol,accipiat vnusquisque arma sua,
& exite cum impetu,nõ vt descendatis de-
3 orsum,sed quasi impetum facientes.*Tunc
explo-

exploratores necesse erit vt fugiant ad prin
cipem suum excitandum ad pugnã.*Cumq. 4
duces eorum cucurrerint ad tabernaculum
Holofernis, & inuenerint eum truncum in
suo sanguine volutatum, décidet super eos
timor.*Cumq. cognoueritis fugere eos, ite 5
post illos securi, quoniã Dominus conteret
eos sub pedibus vestris.*Tunc Achior vidẽs 6
virtutem, quam fecit Deus Israel, relicto gen
tilitatis ritu, credidit Deo, & circumcidit car
nem præputij sui, & appositus est ad popu-
lũ Israel, & omnis successio generis eius vs-
que in hodiernum diem.*Mox autẽ vt ortus 7
est dies, suspenderũt super muros caput Ho
lofernis, accepitq. vnusquisque vir arma sua,
& egressi sunt cũ grandi strepitu & vlulatu.
*Quod videntes exploratores, ad tabernacu 8
lum Holofernis cucurrerunt.* Porro hi, qui 9
in tabernaculo erãt, veniẽtes, & ante ingres
sum cubiculi perstrepentes, excitãdi gratia,
inquietudinem arte moliebantur, vt non ab
excitantibus, sed a sonantibus Holofernes
euigilaret.*Nullus enim audebat cubiculũ 10
virtutis Assyriorum pulsando aut intrando
aperire.*Sed cũ venissent eius duces ac tri- 11
buni, & vniuersi maiores exercitus regis As-
syriorũ, dixerũt cubicularijs:* Intrate, & exi- 12
citate illũ, quoniã egressi mures de cauernis
suis, ausi sũt prouocare nos ad prœliũ.*Tũc 13
ingressus Vagao cubiculum eius, stetit ante
cortinam, & plausum fecit manibus suis: su-
spicabatur enim illum cum Iudith dormire.
*Sed cum nullum motũ iacentis sensu auriũ 14
caperet, accessit proximans ad cortinam, &
eleuans eã, vidensq. cadauer absque capite
Holofernis in suo sanguine tabefactũ iace-
re super terram, exclamauit voce magna cũ
fletu, & scidit vestimenta sua.*Et ingressus 15
tabernaculum Iudith, non inuenit eam, &
exilijt foras ad populum,*& dixit: Vna mu- 16
lier Hebræa fecit confusionem in domo re-
gis Nabuchodonosor: ecce enim Holofer-
nes iacet in terra, & caput eius non est in il
lo.*Quod cum audissent principes virtutis 17
Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta
sua, & intolerabilis timor & tremor cecidit
super eos, & turbati sunt animi eorum val-
18 de.* Et factus est clamor incomparabilis
in medio castrorum eorum.

C A P. XV.

1 CVMQ. omnis exercitus decollatum Ho-
lofernem audisset, fugit mens & consi-
lium ab eis, & solo tremore & metu agitati,
2 fugæ præsidiũ sumunt,*ita vt nullus loque-
retur cũ proximo suo, sed inclinato capite,
relictis omnibus, euadere festinabant He-
bræos, quos armatos super se venire audie-
bant, fugientes per vias camporũ & semitas
3 collium.*Videntes itaque filij Israel fugien
tes, secuti sunt illos. Descenderuntq. clan-
4 gentes tubis, & vlulantes post ipsos.* Et
quoniã Assyrij non adunati, in fugam ibant
præcipites: filij autem Israel vno agmine
persequentes, debilitabant omnes, quos in-
5 uenire potuissent.*Misit itaque Ozias nun-
cios per omnes ciuitates & regiones Israel.
6 *Omnis itaque regio, omnisq. vrbs electam
iuuentutem armatam misit post eos, & per-
secuti sunt eos in ore gladij, quousque per-
uenirent ad extremitatem finium suorum.
7 *Reliqui autẽ, qui erant in Bethulia, ingressi
sunt castra Assyriorum, & prædam, quã fu-
gientes Assyrij reliquerant, abstulerunt, &
8 onustati sunt valde.* Hi vero, qui victores
reuersi sunt ad Bethuliam, omnia quæ erant
illorũ attulerunt secum, ita vt non esset nu-
merus in pecoribus, & iumẽtis, & vniuersis
mobilibus eorum, vt a minimo vsque ad ma
ximum omnes diuites fierent de prædatio-
9 nibus eorum.*Ioachim autẽ summus pon-
tifex de Ierusalem venit in Bethuliam cum
vniuersis presbyteris suis vt videret Iudith.
10 *Quæ cum exisset ad illum, benedixerunt
eam omnes vna voce, dicentes: Tu gloria
Ierusalem, tu lætitia Israel, tu honorificẽtia
11 populi nostri:*quia fecisti viriliter, & cõfor-
tatũ est cor tuum, eo quòd castitatem ama-
ueris, & post virum tuũ, alterum nescieris:
ideo & manus Domini cõfortauit te, & ideo
12 eris benedicta in æternum.*Et dixit omnis
13 populus: Fiat, fiat.*Per dies autem triginta,
vix collecta sunt spolia Assyriorũ a populo
14 Israel.*Porro autem vniuersa, quæ Holofer-
nis

nis peculiaria fuisse probata sunt, dederunt
Iudith in auro, & argento, & vestibus, &
gemmis, & omni supellectili, & tradita sunt
omnia illi a populo. *Et omnes populi gau 15
debant cum mulieribus, & virginibus, &
iuuenibus, in organis, & citharis.

CAP. XVI.

TVNC cantauit canticum hoc Domi- 1
no Iudith, dicens:
*Incipite Domino in tympanis, cantate 2
Domino in cymbalis, modulamini illi psal
mũ nouũ, exaltate, & inuocate nomen eius.
*Dominus conterens bella, Dominus no- 3
men est illi.
*Qui posuit castra sua in medio populi 4
sui, vt eriperet nos de manu omnium ini-
micorum nostrorum.
*Venit Assur ex montibus ab Aquilone 5
in multitudine fortitudinis suæ: cuius mul-
titudo obturauit torrentes, & equi eorum
cooperuerunt valles.
*Dixit se incensurum fines meos, & iuue- 6
nes meos occisurum gladio, infantes meos
dare in prædam, & virgines in captiuitatẽ.
*Dominus autem omnipotens nocuit eũ, 7
& tradidit eum in manus feminæ, & con-
fodit eum.
*Non enim cecidit potens eorum a iuue- 8
nibus, nec filij Titan percusserunt eum, nec
excelsi gigãtes opposuerũt se illi, sed Iudith
filia Merari in specie faciei suæ dissoluit eũ.
*Exuit enim se vestimento viduitatis, & 9
induit se vestimento lætitiæ in exultatione
filiorum Israel.
*Vnxit faciem suam vnguento, & colli- 10
gauit cincinnos suos mitra, accepit stolam
nouam ad decipiendum illum.
*Sandalia eius rapuerunt oculos eius, 11
pulchritudo eius captiuam fecit animam
eius, amputauit pugione ceruicem eius.
*Horruerunt Persæ constantiam eius, & 12
Medi audaciam eius.
*Tunc vlulauerũt castra Assyriorũ, quãdo 13
apparuerunt humiles mei, arescẽtes in siti.
*Filij puellarum compunxerunt eos, & 14
sicut pueros fugientes occiderunt eos: pe-
rierunt in prælio a facie Domini Dei mei.

15 *Hymnum cantemus Domino, hymnum
nouum cantemus Deo nostro.
16 *Adonai Domine magnus es tu, & præ-
clarus in virtute tua, & quem superare ne-
mo potest.
17 *Tibi seruiat omnis creatura tua: quia di-
xisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, &
creata sunt, & non est qui resistat voci tuæ.
18 *Montes a fundamentis mouebuntur cũ
aquis: petræ, sicut cera, liquescent ante fa-
ciem tuam.
19 *Qui autem timent te, magni erunt apud
te per omnia.
20 *Væ genti insurgenti super genus meum:
Dominus enim omnipotens vindicabit in
eis, in die iudicij visitabit illos.
21 *Dabit enim ignem, & vermes in carnes
eorum, vt vrantur, & sentiant vsque in sem
piternum.
22 *Et factum est post hæc, omnis populus
post victoriam venit in Ierusalem adorare
Dominum: & mox vt purificati sunt, obtu
lerunt omnes holocausta, & vota, & repro-
23 missiones suas. *Porro Iudith vniuersa vasa
bellica Holofernis, quæ dedit illi populus,
& conopœum, quod ipsa sustulerat de cu
bili ipsius, obtulit in anathema obliuionis.
24 *Erat autem populus iucundus secundum
faciem sanctorum, & per tres menses gau-
dium huius victoriæ celebratum est cum Iu-
25 dith. *Post dies autẽ illos vnusquisque re-
dijt in domum suam, & Iudith magna facta
est in Bethulia, & præclarior erat vniuersæ
26 terræ Israel. *Erat etiam virtuti castitas ad-
iuncta, ita vt non cognosceret virũ omnibus
diebus vitæ suæ, ex quo defunctus est Ma-
27 nasses vir eius. *Erat autẽ diebus festis pro-
28 cedens cum magna gloria. *Mansit autem
in domo viri sui annos centum quinque, &
dimisit abram suam liberam, & defuncta est
29 ac sepulta cũ viro suo in Bethulia. *Luxitq.
30 illam omnis populus diebus septem. *In
omni autem spatio vitæ eius non fuit qui
perturbaret Israel, & post mortem eius an-
31 nis multis. *Dies autem victoriæ huius fe-
stiuitatis, ab Hebræis in numero sanctorum
dierum accipitur, & colitur a Iudæis ex il-
lo tempore vsque in præsentem diem.

LIBER

LIBER ESTHER.

CAPVT PRIMVM.

IN diebus Assueri, qui regna- 1
uit ab India vsque Æthio-
piam super centum viginti
septem prouincias:*quando 2
sedit in solio regni sui, Su-
san ciuitas regni eius exordium fuit.*Ter- 3
tio igitur anno imperij sui fecit grande cõ-
uiuium cunctis principibus, & pueris suis,
fortissimis Persarum,& Medorum inclytis,
& præfectis prouinciarum coram se,*vt o- 4
stenderet diuitias gloriæ regni sui, ac ma-
gnitudinem,atque iactantiam potẽtiæ suæ,
multo tempore, centum videlicet & octo-
ginta diebus.*Cumq. implerentur dies cõ- 5
uiuij,inuitauit omnem populum,qui inuen
tus est in Susan, a maximo vsque ad mini-
mum: & iussit septem diebus conuiuium
præparari in vestibulo horti, & nemoris,
quod regio cultu & manu consitum erat.
*Et pendebant ex omni parte tentoria aë- 6
rij coloris & carbasini ac hyacinthini,susten
tata funibus byssinis, atque purpureis, qui
eburneis circulis inserti erant, & columnis
marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque
aurei & argentei, super pauimentum sma-
ragdino & pario stratum lapide, dispositi
erant: quod mira varietate pictura decora-
bat. *Bibebant autem qui inuitati erant, 7
aureis poculis,& alijs atque alijs vasis cibi
inferebantur. Vinum quoque,vt magnifi-
centia regia dignum erat,abundans,& præ-
cipuum ponebatur. *Nec erat qui nolen- 8
tes cogeret ad bibendum,sed sicut rex sta-
tuerat,præponens mensis singulos de prin-
cipibus suis vt sumeret vnusquisque quod
vellet.* Vasthi quoque regina fecit conui- 9
uium feminarum in palatio,vbi rex Assue-
rus manere consueuerat.*Itaque die septi- 10
mo,cum rex esset hilarior, & post nimiam
potationẽ incaluisset mero, præcepit Mau-
mam,& Bazatha,& Harbona,& Bagatha,&
Abgatha,& Zethar,&Charchas,septem eu-
nuchis,qui in conspectu eius ministrabant,
11 *vt introducerẽt reginam Vasthi coram re-
ge, posito super caput eius diademate, vt
ostenderet cunctis populis & principibus
pulchritudinem illius: erat enim pulchra
12 valde.* Quæ renuit, & ad regis imperium,
quod per eunuchos mandauerat, venire
contempsit. Vnde iratus rex,& nimio furo-
13 re succensus,*interrogauit sapientes,qui ex
more regio semper ei aderant, & illorum
faciebat cuncta consilio,scientium leges,ac
14 iura maiorum:(*erant autem primi & pro-
ximi, Charsena, & Sethar, & Admatha, &
Tharsis, & Mares, & Marsana, & Mamu-
chan,septem duces Persarum,atque Medo-
rum, qui videbant faciem regis, & primi
15 post eum residere soliti erant) *cui senten-
tiæ Vasthi regina subiaceret, quæ Assueri
regis imperium, quod per eunuchos man-
16 dauerat,facere noluisset.*Respondítq. Ma-
muchan, audiente rege,atque principibus,
Non solum regem læsit regina Vasthi, sed
& omnes populos,& principes, qui sunt in
17 cunctis prouincijs regis Assueri.*Egredie-
tur enim sermo reginæ ad omnes mulieres,
vt contemnant viros suos, & dicant: Rex
Assuerus iussit vt regina Vasthi intraret ad
18 eum, & illa noluit.*Atque hoc exemplo
omnes principum coniuges Persarum at-
que Medorum, paruipendent imperia ma-
ritorum: vnde regis iusta est indignatio.
19 *Si tibi placet, egrediatur edictum a facie
tua, & scribatur iuxta legem Persarum at-
que Medorum, quam præteriri illicitũ est,
vt nequaquam vltra Vasthi ingrediatur ad
regem,sed regnum illius,altera,quæ melior
20 est illa,accipiat.*Et hoc in omne(quod la-
tissimum est) prouinciarum tuarum diuul-
getur imperium,& cunctæ vxores tam ma-
iorum,quàm minorum deferant maritis suis
honorem.

honorem .* placuit consilium eius regi, & 21
principibus: fecitq. rex iuxta cōsilium Ma-
muchan,* & misit epistolas ad vniuersas pro- 22
uincias regni sui, vt quæque gens audire &
legere poterat, diuersis linguis & litteris, esse
viros principes ac maiores in domibus suis:
& hoc per cunctos populos diuulgari.

CAP. II.

HIs ita gestis, postquam regis Assueri 1
indignatio deferbuerat, recordatus est
Vasthi, & quæ fecisset, vel quæ passa esset:
*dixerũtq. pueri regis, ac ministri eius: Quæ- 2
rantur regi puellæ virgines ac speciosæ,* & 3
mittantur qui cōsiderent per vniuersas pro-
uincias puellas speciosas & virgines: & ad-
ducant eas ad ciuitatem Susan, & tradant
eas in domum feminarum sub manu Egei
eunuchi, qui est præpositus & custos mulie-
rum regiarum: & accipiant mundum mu-
liebrem, & cetera ad vsus necessaria.* Et 4
quæcumque inter omnes oculis regis pla-
cuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Placuit ser-
mo regi: & ita, vt suggesserant, iussit fieri.
*Erat vir Iudæus in Susan ciuitate, vocabu- 5
lo Mardochæus filius Iair, filij Semei, filij
Cis, de stirpe Iemini,* qui translatus fuerat 6
de Ierusalem eo tempore, quo Iechoniam
regem Iuda Nabuchodonosor rex Babylo-
nis transtulerat,* qui fuit nutritius filiæ fra- 7
tris sui Edissæ, quæ altero nomine vocaba-
tur Esther: & vtrumque parentem amise-
rat: pulchra nimis, & decora facie. Mor-
tuisq. patre eius ac matre, Mardochæus si-
bi eam adoptauit in filiam.* Cumq. percre- 8
bruisset regis imperium, & iuxta mãdatum
illius multæ pulchræ virgines adduceren-
tur Susan, & Egeo traderentur Eunucho;
Esther quoque inter ceteras puellas ei tra-
dita est, vt seruaretur in numero femina-
rum.* Quæ placuit ei, & inuenit gratiam 9
in conspectu illius. Et præcepit eunucho,
vt acceleraret mundum muliebrem, & tra-
deret ei partes suas, & septem puellas spe-
ciosissimas de domo regis, & tam ipsam,
quàm pedissequas eius ornaret atque exco
leret.* Quæ noluit indicare ei populum & 10
patriam suam: Mardochæus enim præce-
11 perat ei, vt de hac re omnino reticeret:* qui
deambulabat quotidie ante vestibulum do
mus, in qua electæ virgines seruabantur, cu
ram agens salutis Esther, & scire volens
12 quid ei accideret.* Cum autem venisset
tempus singularum per ordinem puellarũ,
vt intrarent ad regem, expletis omnibus,
quæ ad cultum muliebrem pertinebant,
mensis duodecimus vertebatur: ita dum-
taxat, vt sex mensibus oleo vngerentur myr
rhino, & alijs sex quibusdam pigmentis &
13 aromatibus vterentur.* Ingredientesq. ad
regem, quidquid postulassent ad ornatum
pertinens, accipiebant: & vt eis placuerat,
compositæ de triclinio feminarum ad re-
14 gis cubiculum transibant.* Et quæ intra-
uerat vespere, egrediebatur mane, atque
inde in secundas ædes deducebatur, quæ
sub manu Susagazi eunuchi erant, qui con-
cubinis regis præsidebat: nec habebat pò
testatem ad regem vltra redeundi, nisi vo-
luisset rex, & eam venire iussisset ex nomi-
15 ne.* Euoluto autem tempore per ordinem,
instabat dies, quo Esther filia Abihail fra-
tris Mardochæi, quam sibi adoptauerat in
filiam, deberet intrare ad regem. Quæ non
quæsiuit muliebrem cultum, sed quæcum-
que voluit Egeus eunuchus custos virginũ,
hæc ei ad ornatum dedit. Erat enim for-
mosa valde, & incredibili pulchritudine,
omnium oculis gratiosa & amabilis vide-
16 batur.* Ducta est itaque ad cubiculum re-
gis Assueri mense decimo, qui vocatur Te-
17 beth, septimo anno regni eius.* Et adama-
uit eam rex plus quàm omnes mulieres,
habuitq. gratiam & misericordiam coram
eo super omnes mulieres, & posuit diade-
ma regni in capite eius, fecitq. eam regna-
18 re in loco Vasthi.* Et iussit conuiuium præ-
parari permagnificum cunctis principibus,
& seruis suis pro coniunctione, & nuptijs
Esther. Et dedit requiem vniuersis prouin
cijs, ac dona largitus est iuxta magnificen-
19 tiam principalem.* Cumq. secundo quære-
rentur virgines & congregarentur, Mardo-
20 chæus manebat ad ianuam regis:* necdum
prodi-

prodiderat Esther patriam, & populum
suum, iuxta mandatum eius. Quidquid
enim ille præcipiebat, obseruabat Esther:
& ita cuncta faciebat vt eo tempore solita
erat,quo eam paruulam nutriebat.*Eo igi- 21
tur tempore,quo Mardochæus ad regis ia-
nuam morabatur, irati sunt Bagathan, &
Thares duo eunuchi regis, qui ianitores
erant, & in primo palatij limine præside-
bant: volueruntq. insurgere in regem, &
occidere eum.*Quod Mardochæum non 22
latuit,statimq. nunciauit reginæ Esther: &
illa regi ex nomine Mardochæi, qui ad se
rem detulerat.*Quæsitum est,& inuentum: 23
& appensus est vterque eorum in patibu-
lo. Mandatumq. est historijs, & annalibus
traditum coram rege.

CAP. III.

POST HAEC rex Assuerus exaltauit Amã 1
filiũ Amadathi,qui erat de stirpe Agag:
& posuit solium eius super omnes princi-
pes, quos habebat.*Cunctiq. serui regis, 2
qui in foribus palatij versabantur,flectebãt
genua,& adorabant Aman: sic enim præ-
ceperat eis imperator. solus Mardochæus
non flectebat genu, neque adorabat eum.
*Cui dixerunt pueri regis, qui ad fores pa- 3
latij præsidebant: Cur præter ceteros non
obseruas mandatum regis? *Cumq. hoc 4
crebrius dicerent,& ille nollet audire,nun-
ciauerunt Aman,scire cupiẽtes vtrum per-
seueraret in sententia: dixerat enim eis se
esse Iudæum.*Quod cum audisset Aman, 5
& experimẽto probasset quòd Mardochæus
non flecteret sibi genu,nec se adoraret,ira-
tus est valde,*& pro nihilo duxit in vnum 6
Mardochæum mittere manus suas: audie-
rat enim quòd esset gentis Iudææ. magisq.
voluit omnem Iudæorum, qui erant in re-
gno Assueri, perdere nationem. *Mense 7
primo (cuius vocabulum est Nisan) anno
duodecimo regni Assueri, missa est sors in
vrnam, quæ Hebraice dicitur phur, coram
Aman,quo die & quo mense gens Iudæo-
rum deberet interfici: & exiuit mensis duo-
decimus,qui vocatur Adar.*Dixitq. Aman 8
regi Assuero: Est populus per omnes pro-
uincias regni tui dispersus,& a se mutuo se-
paratus,nouis vtens legibus & ceremonijs,
insuper & regis scita contemnens: Et opti-
me nosti quòd non expediat regno tuo vt
9 insolescat per licentiam.*si tibi placet,de-
cerne,vt pereat,& decem millia talentorum
10 appendam arcarijs gazæ tuæ.*Tulit ergo
rex annulum,quo vtebatur, de manu sua,
& dedit eum Aman filio Amadathi de pro-
11 genie Agag, hosti Iudæorum,*dixitq. ad
eum: Argentum,quod tu polliceris, tuum
12 sit. de populo age quod tibi placet.*Voca-
tiq. sunt scribæ regis mense primo Nisan,
tertiadecima die eiusdem mensis: & scriptũ
est,vt iusserat Aman,ad omnes satrapas re-
gis,& iudices prouinciarum, diuersarumq.
gentium,vt quæque gens legere poterat,&
audire pro varietate linguarum ex nomine
regis Assueri: & litteræ signatæ ipsius an-
13 nulo,*missæ sunt per cursores regis ad vni-
uersas prouincias vt occiderent atque de-
lerent omnes Iudæos,a puero vsque ad se-
nem,paruulos,& mulieres,vno die, hoc est
tertio decimo mensis duodecimi,qui voca-
14 tur Adar,& bona eorum diriperent.*Sum-
ma autem epistolarum hæc fuit,vt omnes
prouinciæ scirent, & pararent se ad prædi-
15 ctam diem.*Festinabant cursores,qui missi
erant,regis imperium explere. Statimq. in
Susan pependit edictum,rege & Aman ce-
lebrante conuiuium,& cunctis Iudæis, qui
in vrbe erant, flentibus.

CAP. IIII.

1 QVÆ cum audisset Mardochæus,scidit
vestimenta sua, & indutus est sacco,
spargens cinerem capiti: & in platea me-
diæ ciuitatis voce magna clamabat, osten-
2 dens amaritudinem animi sui,*& hoc eiu-
latu vsque ad fores palatij gradiens: Non
enim erat licitum, indutum sacco aulam
3 regis intrare.*In omnibus quoque pro-
uincijs,oppidis,ac locis,ad quæ crudele re-
gis dogma peruenerat,planctus ingens erat
apud Iudæos, ieiunium,vlulatus, & fletus,
sacco & cinere multis pro strato vtentibus.

Ingres-

*Ingressæ autem sunt puellæ Esther & eu- 4
nuchi, nunciaueruntq. ei. Quod audiens
consternata est: & vestem misit, vt ablato
sacco induerent eum: quam accipere no-
luit.*Accitoq. Athach eunucho, quem rex 5
ministrum ei dederat, præcepit ei vt iret
ad Mardochæum,& disceret ab eo cur hoc
faceret.* Egressusq. Athach, iuit ad Mar- 6
dochæum stantem in platea ciuitatis, ante
ostium palatij:*qui indicauit ei omnia,quæ 7
acciderant, quomodo Aman promisisset,
vt in thesauros regis pro Iudæorum nece
inferret argentum,*exemplar quoque edi- 8
cti,quod pendebat in Susan,dedit ei,vt re-
ginæ ostenderet, & moneret eam, vt in-
traret ad regem, & deprecaretur eum pro
populo suo. *Regressus Athach, nuncia- 9
uit Esther omnia, quæ Mardochæus dixe-
rat.*Quæ respondit ei, & iussit vt diceret 10
Mardochæo:*Omnes serui regis, & cun- 11
ctæ,quæ sub ditione eius sunt, norunt pro-
uinciæ, quòd siue vir, siue mulier non vo-
catus, interius atrium regis intrauerit, abs-
que vlla cunctatione statim interficiatur:
nisi forte rex auream virgam ad eum teten-
derit pro signo clementiæ, atque ita possit
viuere. Ego igitur quomodo ad regem
intrare potero,quæ triginta iam diebus nō
sum vocata ad eum?*Quod cum audisset 12
Mardochæus,* rursum mandauit Esther, 13
dicens: Ne putes quòd animam tuam tan-
tum liberes, quia in domo regis es præ
cunctis Iudæis:*si enim nunc silueris, per 14
aliam occasionem liberabuntur Iudæi: &
tu, & domus patris tui peribitis. Et quis
nouit vtrum idcirco ad regnum veneris,
vt in tali tempore parareris? * Rursumq. 15
Esther hæc Mardochæo verba mandauit:
*Vade & congrega omnes Iudæos, quos 16
in Susan repereris, & orate pro me. Non
comedatis, & non bibatis tribus diebus,
& tribus noctibus: & ego cum ancillis
meis similiter ieiunabo, & tunc ingrediar
ad regem contra legem faciens, non voca-
ta, tradensq. me morti & periculo. * Iuit 17
itaque Mardochæus,& fecit omnia,quæ ei
Esther præceperat.

CAP. V.

1 DIE autem tertio induta est Esther re-
galibus vestimentis, & stetit in atrio
domus regiæ, quod erat interius, contra
basilicam regis: at ille sedebat super solium
suum in consistorio palatij contra ostium
2 domus. * Cumq. vidisset Esther reginam
stantem, placuit oculis ejus,& extendit cō-
tra eam virgam auream, quam tenebat
manu: Quæ accedens, osculata est summi-
3 tatem virgæ eius:* Dixitq. ad eam rex:
Quid vis Esther regina? quæ est petitio tua?
etiam si dimidiam partem regni petieris,
4 dabitur tibi.*At illa respondit: Si regi pla-
cet, obsecro vt venias ad me hodie, & A-
man tecum ad conuiuium, quod paraui.
5 *Statimq. rex, Vocate, inquit, cito Aman
vt Esther obediat voluntati. Venerunt ita-
que rex & Aman ad conuiuium, quod eis
6 regina parauerat. * Dixitq. ei rex, post-
quam vinum biberat abundanter: Quid
petis vt detur tibi? & pro qua re postulas?
etiam si dimidiam partem regni mei petie-
7 ris, impetrabis.*Cui respondit Esther: Peti-
8 tio mea, & preces sunt istæ: * Si inueni in
conspectu regis gratiam,& si regi placet vt
det mihi quod postulo,& meā impleat pe-
titionem: veniat rex & Aman ad cōuiuium
quod paraui eis,& cras aperiam regi volun-
9 tatem meam.* Egressus est itaque illo die
Aman lætus & alacer. Cumq. vidisset Mar-
dochæum sedentem ante fores palatij, &
non solum nō assurrexisse sibi, sed nec mo-
tum quidem de loco sessionis suæ, indigna-
10 tus est valde:*& dissimulata ira, reuersus in
domum suam, cōuocauit ad se amicos suos,
11 & Zares vxorem suam: *& exposuit illis
magnitudinem diuitiarum suarū, filiorumq.
turbam, & quanta eum gloria super omnes
12 principes & seruos suos rex eleuasset.*Et
post hæc ait: Regina quoque Esther nul-
lum alium vocauit ad cōuiuium cum rege,
præter me: apud quam etiam cras cum re-
13 ge pransurus sum.*Et cum hæc omnia ha-
beam, nihil me habere puto, quādiu videro
Mardochæum Iudæum sedētem ante fores

regias. *Responderuntq. ei Zares vxor eius, 14
& ceteri amici: Iube parari excelsam tra-
bem, habentem altitudinis quinquaginta
cubitos & dic mane regi vt appendatur su-
per eam Mardochæus, & sic ibis cum rege
lætus ad conuiuium. Placuit ei consilium,
& iussit excelsam parari crucem.

CAP. VI.

NOCTEM illam duxit rex insomnem; 1
iussitq. sibi afferri historias & annales
priorum temporum. Quæ cùm illo præsen-
te legerentur, *ventum est ad illum locum 2
vbi scriptum erat quomodo nunciasset
Mardochæus insidias Bagathan, & Thares
eunuchorum, regem Assuerum iugulare
cupientium. *Quod cum audisset rex, ait: 3
Quid pro hac fide honoris ac præmij Mar-
dochæus consecutus est? Dixerunt ei serui
illius ac ministri: Nihil omnino mercedis
accepit. *Statimq. rex, Quis est, inquit, in 4
atrio? Aman quippe interius atrium domus
regiæ intrauerat, vt suggereret regi, & iube-
ret Mardochæum affigi patibulo, quod ei
fuerat præparatum. *Responderunt pueri: 5
Aman stat in atrio. Dixitq. rex: Ingredia-
tur. *Cumq. esset ingressus, ait illi: Quid de- 6
bet fieri viro, quem rex honorare desiderat?
Cogitans autem in corde suo Aman, & re-
putans quòd nullum alium rex, nisi se, vel-
let honorare, *respondit: Homo, quem rex 7
honorare cupit, *debet indui vestibus re- 8
gijs, & imponi super equum, qui de sella re-
gis est, & accipere regium diadema super
caput suũ, *& primus de regijs principibus 9
ac tyrannis teneat equum eius, & per plateã
ciuitatis incedens clamet, & dicat: Sic ho-
norabitur, quemcumque voluerit rex ho-
norare. *Dixitq. ei rex: Festina, & sumpta 10
stola & equo, fac, vt locutus es, Mardochæo
Iudæo, qui sedet ante fores palatij: Caue ne
quidquã de his, quæ locutus es, prætermit-
tas. *Tulit itaque Aman stolam & equum, 11
indutumq. Mardochæum in platea ciuita-
tis, & impositum equo præcedebat, atque
clamabat: Hoc honore condignus est, quẽ-
cũque rex voluerit honorare. *Reuersusq. 12
est Mardochæus ad ianuam palatij: & A-
man festinauit ire in domum suam, lugens
13 & operto capite: *narrauitq. Zares vxori
suæ, & amicis omnia quæ euenissent sibi.
Cui responderunt sapientes, quos habebat
in consilio, & vxor eius: Si de semine Iu-
dæorum est Mardochæus, ante quem ca-
dere cœpisti, non poteris ei resistere, sed
14 cades in conspectu eius. *Adhuc illis lo-
quentibus, venerunt eunuchi regis, & cito
eum ad conuiuium, quod regina paraue-
rat, pergere compulerunt.

CAP. VII.

1 INTRAVIT itaque rex & Aman, vt bibe-
2 rent cum regina. *Dixitq. ei rex etiam
secunda die, postquam vino incaluerat:
Quæ est petitio tua Esther vt detur tibi? &
quid vis fieri? etiam si dimidiam partem
3 regni mei petieris, impetrabis. *Ad quem
illa respondit: Si inueni gratiam in oculis
tuis o rex, & si tibi placet, dona mihi ani-
mam meam pro qua rogo, & populum
4 meum pro quo obsecro. *Traditi enim
sumus ego & populus meus, vt contera-
mur, iugulemur, & pereamus. Atque vti-
nam in seruos & famulas venderemur: esset
tolerabile malum, & gemens tacerem: nũc
autem hostis noster est, cuius crudelitas re-
5 dundat in regem. *Respõdensq. rex Assue-
rus ait: Quis est iste, & cuius potentiæ, vt
6 hæc audeat facere? *Dixitq. Esther: Hostis
& inimicus noster pessimus iste est Aman.
Quod ille audiens, illico obstupuit, vul-
tum regis ac reginæ ferre non sustinens.
7 *Rex autem iratus surrexit, & de loco con-
uiuij intrauit in hortum arboribus consitũ.
Aman quoque surrexit vt rogaret Esther
reginam pro anima sua, intellexit enim a re-
8 ge sibi paratum malum. *Qui cum reuer-
sus esset de horto nemoribus consito, & in-
trasset conuiuij locum, reperit Aman super
lectulum corruisse, in quo iacebat Esther,
& ait: Etiam reginam vult opprimere,
me præsente, in domo mea. Necdum ver-
bum de ore regis exierat, & statim operue-
9 runt faciem eius. *Dixitq. Harbona, vnus

de eunuchis, qui stabant in ministerio regis: En lignum, quod parauerat Mardochæo, qui locutus est pro rege, stat in domo Aman, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo.
10 * Suspensus est itaque Aman in patibulo quod parauerat Mardochæo: & regis ira quieuit.

CAP. VIII.

1 DIE illo dedit rex Assuerus Esther reginæ domum Aman aduersarij Iudæorum, & Mardochæus ingressus est ante faciem regis. Cōfessa est enim ei Esther quòd esset patruus suus.
2 * Tulitq. rex annulum, quem ab Aman recipi iusserat, & tradidit Mardochæo. Esther autem constituit Mardochæum super domum suam.
3 * Nec his contenta, procidit ad pedes regis, fleuitq. & locuta ad eum orauit vt malitiam Aman Agagitæ, & machinationes eius pessimas, quas excogitauerat contra Iudæos, iuberet irritas fieri.
4 * At ille ex more sceptrum aureum protendit manu, quo signum clementiæ mōstrabatur: illaq. consurgens stetit ante eum,
5 * & ait: Si placet regi, & si inueni gratiam in oculis eius, & deprecatio mea non ei videtur esse contraria, obsecro, vt nouis epistolis, veteres Aman litteræ, insidiatoris & hostis Iudæorum, quibus eos in cunctis regis prouincijs perire præceperat, corrigantur.
6 * Quo modo enim potero sustinere necem & interfectionem populi mei?
7 * Responditq. rex Assuerus Esther reginæ, & Mardochæo Iudæo: Domum Aman concessi Esther, & ipsum iussi affigi cruci, quia ausus est manum mittere in Iudæos.
8 * Scribite ergo Iudæis, sicut vobis placet, regis nomine, signantes litteras annulo meo. Hæc enim consuetudo erat, vt epistolis, quæ ex regis nomine mittebantur, & illius annulo signatæ erant, nemo auderet contradicere.
9 * Accitisq. scribis & librarijs regis (erat autem tempus tertij mensis, qui appellatur Siban) vigesima & tertia die illius scriptæ sunt epistolæ, vt Mardochæus voluerat, ad Iudæos, & ad principes, procuratoresq. & iudices, qui centum vigintiseptē prouincijs ab India vsque ad Æthiopiam præsidebant: prouinciæ atque prouinciæ, populo & populo iuxta linguas & litteras suas, & Iudæis, prout legere pote-
10 rant, & audire.
* Ipsæq. epistolæ, quæ regis nomine mittebātur, annulo ipsius obsignatæ sunt, & missæ per veredarios: qui per omnes prouincias discurrentes, veteres lit-
11 teras nouis nuncijs præuenirent.
* Quibus imperauit rex, vt conuenirent Iudæos per singulas ciuitates, & in vnum præciperent congregari vt starent pro animabus suis, & omnes inimicos suos cum coniugibus ac liberis & vniuersis domibus, interficerent atque delerent, & spolia eorum diriperent.
12 * Et constituta est per omnes prouincias vna vltionis dies, id est tertia decima men-
13 sis duodecimi Adar. * Summaq. epistolæ hæc fuit, vt in omnibus terris ac populis, qui regis Assueri subiacebant imperio, notum fieret, paratos esse Iudæos ad capien-
14 dam vindictam de hostibus suis. * Egressiq. sunt veredarij celeres nuncia perferentes,
15 & edictum regis pependit in Susan. * Mardochæus autem de palatio, & de conspectu regis egrediēs, fulgebat vestibus regijs, hyacinthinis videlicet & aërijs, coronā auream portans in capite, & amictus serico pallio atque purpureo. Omnisq. ciuitas exultauit,
16 atque lætata est. * Iudæis autem noua lux oriri visa est, gaudium, honor, & tripudium.
17 * Apud omnes populos, vrbes, atque prouincias, quocumque regis iussa veniebant, mira exultatio, epulæ atque conuiuia, & festus dies: in tantum vt plures alterius gentis & sectæ eorum religioni & ceremonijs iungerentur. Grandis enim cunctos Iudaici nominis terror inuaserat.

CAP. IX.

1 IGITVR duodecimi mensis, quem Adar vocari ante iam diximus, tertia decima die, quando cunctis Iudæis interfectio parabatur, & hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice Iudæi superiores esse cœpe-
2 runt, & se de aduersarijs vindicare. * Con-

gregatiq. sunt per singulas ciuitates, oppida, & loca vt extenderent manum contra
inimicos, & persecutores suos. Nullusq.
ausus est resistere, eo quòd omnes populos
magnitudinis eorum formido penetrarat.
*Nam & prouinciarum iudices, & duces, 3
& procuratores, omnisq. dignitas, quæ singulis locis ac operibus præerat, extollebant Iudæos timore Mardochæi: *quem 4
principem esse palatij, & plurimum posse
cognouerant: fama quoque nominis eius
crescebat quotidie, & per cunctorum ora
volitabat. *Itaque percusserunt Iudæi ini- 5
micos suos plaga magna, & occiderunt eos,
reddentes eis quod sibi parauerant facere:
*in tantum vt etiam in Susan quingentos 6
viros interficerēt, extra decem filios Aman
Agagitæ hostis Iudæorum: quorum ista
sunt nomina: *Pharsandatha, & Delphon, 7
& Esphatha, *& Phoratha, & Adalia, & Ari- 8
datha, *& Phermesta & Arisai, & Aridai, & 9
Iezatha. *Quos cum occidissent, prædas de 10
substantijs eorum tangere noluerunt. *Sta- 11
timq. numerus eorum, qui occisi erant in
Susan, ad regem relatus est. *Qui dixit re- 12
ginæ: In vrbe Susan interfecerunt Iudæi
quingentos viros, & alios decē filios Aman:
quātam putas eos exercere cædem in vniuersis prouincijs? Quid vltra postulas, &
quid vis vt fieri iubeam? *Cui illa respon- 13
dit: Si regi placet, detur potestas Iudæis, vt
sicut fecerunt hodie in Susan, sic & cras faciant, & decem filij Aman in patibulis suspendantur. *Præcepitq. rex vt ita fieret. 14
Statimq. in Susan pependit edictum, & decem filij Aman suspensi sunt. *Congre- 15
gatis Iudæis quartadecima die mēsis Adar,
interfecti sunt in Susan trecenti viri: nec
eorum ab illis direpta substantia est. *Sed 16
& per omnes prouincias, quæ ditioni regis
subiacebant, pro animabus suis steterunt
Iudæi, interfectis hostibus ac persecutoribus suis: in tantum vt septuagintaquinque
millia occisorum implerentur, & nullus de
substantijs eorum quidquam contingeret.
*Dies autem tertiusdecimus mensis Adar 17
primus apud omnes interfectionis fuit, &
quartadecima die cædere desierunt. Quem
constituerunt esse sollemnem, vt in eo omni tempore deinceps vacarent epulis, gau-
18 dio atque conuiuijs. *At hi, qui in vrbe Susan cædem exercuerant, tertiodecimo &
quartodecimo die eiusdem mensis in cædē
versati sunt: quintodecimo autem die percutere desierunt. Et idcircò eundem diem
constituerunt sollemnem epularum atque
19 lætitiæ. *Hi vero Iudæi, qui in oppidis non
muratis ac villis morabantur, quartumdecimum diem mensis Adar conuiuiorum &
gaudij decreuerunt, ita vt exultent in eo,
& mittant sibi mutuo partes epularum &
20 ciborum. *Scripsit itaque Mardochæus
omnia hæc, & litteris comprehensa misit
ad Iudæos, qui in omnibus regis prouincijs morabantur, tam in vicino positis,
21 quàm procul, *vt quartamdecimam &
quintamdecimam diem mensis Adar pro
festis susciperent, & reuertente semper an-
22 no sollemni celebrarent honore: *quia in
ipsis diebus se vlti sunt Iudæi de inimicis
suis, & luctus atque tristitia in hilaritatem
gaudiumq. conuersa sunt, essentq. dies isti
epularum atque lætitiæ, & mitterent sibi
inuicem ciborum partes, & pauperibus
23 munuscula largirentur. *Susceperuntq. Iudæi in sollemnem ritum cuncta quæ eo tēpore facere cœperant, & quæ Mardochæus
24 litteris facienda mandauerat. *Aman enim,
filius Amadathi stirpis Agag, hostis & aduersarius Iudæorum, cogitauit contra eos
malum, vt occideret illos, atque deleret:
& misit phur, quod nostra lingua vertitur
25 in sortem. *Et postea ingressa est Esther
ad regem, obsecrans vt conatus eius, litteris regis irriti fierent: & malum, quod
contra Iudæos cogitauerat, reuerteretur in
caput eius. Denique & ipsum & filios eius
26 affixerunt cruci, *atque ex illo tempore dies
isti appellati sunt phurim, id est sortium:
eo quòd phur, id est sors, in vrnam missa
fuerit. Et cuncta, quæ gesta sunt, epistolæ,
id est libri huius volumine continentur:
27 *quæq. sustinuerunt, & quæ deinceps immutata sunt, susceperunt Iudæi super se &
semen

semen suum,& super cunctos, qui religio-
ni eorum voluerunt copulari, vt nulli liceat
duos hos dies absque sollemnitate transi-
gere: quos scriptura testatur, & certa expe-
tunt tempora, annis sibi iugiter succeden-
tibus. * Isti sunt dies, quos nulla vmquam 28
delebit obliuio: & per singulas generatio-
nes cũctæ in toto orbe prouinciæ celebra-
bunt: nec est vlla ciuitas, in qua dies phu-
rim, id est sortium, non obseruentur a Iu-
dæis, & ab eorum progenie, quæ his cere-
monijs obligata est. * Scripseruntq. Esther 29
regina filia Abihail, & Mardochæus Iudæus
etiam secundam epistolam, vt omni studio
dies ista sollemnis sanciretur in posterum,
* & miserunt ad omnes Iudæos, qui in cen- 30
tum viginti septem prouincijs regis Assue-
ri versabantur, vt haberent pacem, & su-
sciperent veritatem, * obseruantes Dies sor- 31
tium, & suo tempore cum gaudio celebra-
rent: sicut constituerant Mardochæus &
Esther, & illi obseruanda susceperunt a se,
& a semine suo ieiunia, & clamores, & Sor-
tium dies, * & omnia, quæ libri huius, qui 32
vocatur Esther, historia continentur.

CAP. X.

REx vero Assuerus omnem terram, & 1
cunctas maris insulas fecit tributarias:
* cuius fortitudo & imperium, & dignitas at- 2
que sublimitas, qua exaltauit Mardochæũ,
scripta sunt in libris Medorum, atque Per-
sarum: * & quomodo Mardochæus Iudai- 3
ci generis secundus a rege Assuero fuerit:
& magnus apud Iudæos & acceptabilis ple
bi fratrum suorum, quærens bona populo
suo, & loquens ea, quæ ad pacem seminis
sui pertinerent.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expressi. Hæc autem, quæ sequuntur, scripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & litteris continentur: & interim post finem libri hoc capitulum ferebatur: quod iuxta consuetudinem nostram obelo, id est veru prænotauimus.

* Dixitq. Mardochæus: A Deo facta sunt 4
ista. * Recordatus sum somnij, quod vide- 5
ram, hæc eadem significantis: nec eorum
quidquam irritum fuit. * Paruus fons, qui 6
creuit in fluuium, & in lucem, solemq. con-
uersus est, & in aquas plurimas redundauit:
Esther est, quam rex accepit vxorem, & vo
7 luit esse reginam. * Duo autem dracones:
8 ego sum, & Aman. * Gentes, quæ conue-
nerant: hi sunt, qui conati sunt delere no-
9 men Iudæorum. * Gens autem mea: Israel
est, quæ clamauit ad Dominum, & saluum
fecit Dominus populum suum: liberauitq.
nos ab omnibus malis, & fecit signa magna
10 atque portenta inter Gentes: * & duas sor-
tes esse præcepit, vnam Populi Dei, & alte-
11 ram cunctarum Gentium. * Venitq. vtraque
sors in statutum ex illo iam tempore diem
12 coram Deo vniuersis gentibus: * & recor-
datus est Dominus populi sui, ac misertus
13 est hereditatis suæ. * Et obseruabuntur dies
isti in mense Adar quartadecima, & quin-
tadecima die eiusdem mensis, cum omni
studio, & gaudio in vnum cœtum populi
congregati, in cunctas deinceps genera-
tiones populi Israel.

CAP. XI.

1 ANno quarto regnantibus Ptolemæo,
& Cleopatra, attulerunt Dosithæus,
qui se Sacerdotem, & Leuitici generis fere-
bat, & Ptolemæus filius eius hanc episto-
lam phurim, quam dixerunt interpreta-
tum esse Lysimachum Ptolemæi filium in
Ierusalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud vllum fertur interpretum.

2 * Anno secundo, regnante Artaxerxe maxi-
mo, prima die mensis Nisan, vidit somnium
Mardochæus filius Iairi, filij Semei, filij Cis,
3 de tribu Beniamin: * homo Iudæus, qui ha-
bitabat in vrbe Susis, vir magnus, & inter
4 primos aulæ regiæ. * Erat autem de eo nu-
mero captiuorum, quos transtulerat Nabu-
chodonosor rex Babylonis de Ierusalem
5 cum Iechonia rege Iuda: * & hoc eius som-
nium fuit: Apparuerunt voces, & tumul-
tus, & tonitrua, & terræmotus, & conturba-
6 tio super terram: * & ecce duo dracones
7 magni, paratiq. contra se in prælium. * Ad

quorum clamorem cunctæ concitatæ sunt
nationes, vt pugnarent contra gentem iu-
storum.* Fuitq. dies illa tenebrarum & di- 8
scriminis, tribulationis & angustiæ, & ingẽs
formido super terram.* Conturbataq. est 9
gens iustorum timentium mala sua, & præ-
parata ad mortem.* Clamaueruntq. ad 10
Deum: & illis vociferantibus, fons paruus
creuit in fluuium maximum, & in aquas
plurimas redundauit.* Lux & sol ortus est, 11
& humiles exaltati sunt, & deuorauerunt
inclytos.* Quod cum vidisset Mardochæus, 12
& surrexisset de strato, cogitabat quid Deus
facere vellet: & fixum habebat in animo,
scire cupiens quid significaret somnium.

CAP. XII.

MORABATVR autem eo tempore in 1
aula regis cum Bagatha & Thara eu-
nuchis regis, qui ianitores erant palatij.
* Cumq. intellexisset cogitationes eorum, 2
& curas diligentius peruidisset, didicit quòd
conarentur in regem Artaxerxem manus
mittere, & nunciauit super eo regi.* Qui de 3
vtroque, habita quæstione, confessos iussit
duci ad mortem.* Rex autem quod gestum 4
erat, scripsit in commentarijs: sed & Mar-
dochæus rei memoriam litteris tradidit.
* Præcepitq. ei rex, vt in aula palatij mora- 5
retur, datis ei pro delatione muneribus.
* Aman vero filius Amadathi bugæus erat 6
gloriosissimus coram rege, & voluit nocere
Mardochæo, & populo eius pro duobus
eunuchis regis, qui fuerant interfecti.

Hucusque proœmium.

Quæ sequuntur, in eo loco posita erant, vbi scriptum est in volumine.

Et diripuerunt bona, vel substantias eorum.

Quæ in sola vulgata editione reperimus.

Epistolæ autem hoc exemplar fuit.

CAP. XIII.

REx maximus Artaxerxes ab India vs- 1
que Æthiopiam centum vigintiseptẽ
prouinciarum principibus, & ducibus, qui
eius imperio subiecti sunt, salutem.* Cum 2
plurimis gentibus imperarem, & vniuer-
sum orbem meæ ditioni subiugassem, volui
nequaquam abuti potentiæ magnitudine,
sed clementia & lenitate gubernare subie-
ctos, vt absque vllo terrore vitam silentio
transigentes, optata cunctis mortalibus pa-
3 ce fruerentur.* Quærente autem me a cõ-
siliarijs meis quomodo posset hoc imple-
ri, vnus qui sapientia & fide ceteros præcel
lebat, & erat post regem secundus, Aman
4 nomine,* indicauit mihi in toto orbe ter-
rarum populum esse dispersum, qui nouis
vteretur legibus, & contra omnium Gen-
tium consuetudinem faciens, Regum iussa
contemneret, & vniuersarum concordiam
5 nationum sua dissensione violaret.* Quod
cum didicissemus, videntes vnam gentem
rebellem aduersus omne hominum genus
peruersis vti legibus, nostrisq. iussionibus
contraire, & turbare subiectarũ nobis pro-
6 uinciarum pacem atque concordiam,* ius-
simus vt quoscumque Aman, qui omnibus
prouincijs præpositus est, & secundus a re-
ge, & quem patris loco colimus, monstra-
uerit, cum coniugibus ac liberis deleantur
ab inimicis suis, nullusq. eorum misereatur
quartadecima die duodecimi mensis Adar
7 anni præsentis:* vt nefarij homines vno die
ad inferos descendentes, reddant imperio
nostro pacem, quam turbauerant.

Hucusque exemplar epistolæ.

Quæ sequuntur, post eum locum scripta reperi, vbi legitur,

Pergensq. Mardochæus, fecit omnia, quæ
ei mandauerat Esther.

Nec tamen habentur in Hebraico, & apud nullum penitus feruntur interpretum.

8 *Mardochæus autem deprecatus est Domi-
9 num, memor omnium operum eius,* & di-
xit: Domine Domine rex omnipotens; in
ditione enim tua cuncta sunt posita, & non
est qui possit tuæ resistere voluntati, si de-
10 creueris saluare Israel.* Tu fecisti cælum,
& terram, & quidquid cæli ambitu conti-
11 netur.* Dominus omnium es, nec est qui
12 resistat maiestati tuæ.* Cuncta nosti, &
scis quia non pro superbia & contumelia,
& aliqua gloriæ cupiditate fecerim hoc, vt
13 non adorarem Aman superbissimum,* (Li-

benter

benter enim pro salute Israel etiam vesti-
gia pedum eius deosculari paratus essem,)
*sed timui ne honorem Dei mei transfer- 14
rem ad hominem, & ne quemquam ado-
rarem, excepto Deo meo.* Et nunc Domi- 15
ne rex Deus Abraham miserere populi tui,
quia volunt nos inimici nostri perdere, &
hereditatem tuam delere. * Ne despicias 16
partem tuam, quam redemisti tibi de Ægy
pto.* Exaudi deprecationem meam, & pro- 17
pitius esto sorti & funiculo tuo, & conuer-
te luctum nostrum in gaudium, vt viuen-
tes laudemus nomen tuum Domine, &
ne claudas ora te canentium.* Omnis quo- 18
que Israel pari mente & obsecratione cla-
mauit ad Dominum, eo quòd eis certa
mors impenderet.

CAP. XIIII.

ESTHER quoque regina confugit ad 1
Dominum, pauens periculũ, quod im-
minebat.* Cumq. deposuisset vestes regias, 2
fletibus & luctui apta indumenta suscepit,
& pro vnguentis varijs, cinere & stercore
impleuit caput, & corpus suum humiliauit
ieiunijs: omniaq. loca, in quibus antea læ-
tari consueuerat, crinium laceratione com-
pleuit.* Et deprecabatur Dominum Deum 3
Israel, dicens: Domine mi, qui rex noster
es solus, adiuua me solitariam, & cuius præ-
ter te nullus est auxiliator alius.* Periculum 4
meum in manibus meis est.* Audiui a patre 5
meo quòd tu Domine tulisses Israel de cun
ctis Gentibus, & patres nostros ex omnibus
retro maioribus suis, vt possideres heredita-
tem sempiternam, fecistiq. eis sicut locutus
es.* Peccauimus in conspectu tuo, & idcir- 6
co tradidisti nos in manus inimicorum no-
strorum: *coluimus enim deos eorum. Iu- 7
stus es Domine:* & nunc non eis sufficit, 8
quòd durissima nos opprimunt seruitute,
sed robur manuum suarum, idolorum po-
tentiæ deputantes, *volunt tua mutare pro- 9
missa, & delere hereditatem tuam, & clau-
dere ora laudantium te, atque extinguere
gloriam templi & altaris tui, * vt aperiant 10
ora Gentium, & laudent idolorum fortitu-
dinem, & prædicent carnalem regem in
11 sempiternum.* Ne tradas Domine sceptrũ
tuum his, qui non sunt, ne rideant ad rui-
nam nostram: sed conuerte consilium eo-
rum super eos, & eum, qui in nos cœpit sæ-
12 uire, disperde.* Memento Domine, &
ostende te nobis in tempore tribulationis
nostræ, & da mihi fiduciã Domine rex deo-
13 rum, & vniuersæ potestatis:* tribue sermo-
nem compositum in ore meo in conspectu
leonis, & transfer cor illius in odium ho-
stis nostri, vt & ipse pereat, & ceteri, qui
14 ei consentiunt.* Nos autem libera manu
tua, & adiuua me, nullum aliud auxilium
habentem, nisi te, Domine, qui habes om-
15 nium scientiam,* & nosti quia oderim glo-
riam iniquorum, & detester cubile incir-
16 cumcisorum, & omnis alienigenæ.* Tu
scis necessitatem meam, quòd abominer
signum superbiæ & gloriæ meæ, quod est
super caput meum in diebus ostentationis
meæ, & detester illud quasi pannum men-
struatæ, & non portem in diebus silentij
17 mei,* & quòd non comederim in mensa
Aman, nec mihi placuerit conuiuium re-
18 gis, & non biberim vinum libaminum:* &
numquam lætata sit ancilla tua, ex quo
huc translata sum vsque in præsentem
diem, nisi in te Domine Deus Abraham.
19 * Deus fortis super omnes, exaudi vocem
eorum, qui nullam aliam spem habent, &
libera nos de manu iniquorum, & erue me
a timore meo.

CAP. XV.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

1 ET mandauit ei (haud dubium quin
esset Mardochæus) vt ingrederetur ad
regem, & rogaret pro populo suo & pro
2 patria sua.* Memorare (inquit) dierum
humilitatis tuæ, quomodo nutrita sis in
manu mea, quia Aman secundus a rege
3 locutus est contra nos in mortem:* & tu
inuoca Dominum, & loquere regi pro no-
bis, & libera nos de morte.

Necnon & ista quæ subdita sunt.

4 * Die autem tertio deposuit vestimenta or-

natus sui, & circumdata est gloria sua.
*Cumq. regio fulgeret habitu, & inuocas- 5
set omnium rectorem & saluatorẽ Deum,
assumpsit duas famulas,*& super vnam qui- 6
dem innitebatur, quasi præ delicijs & ni-
mia teneritudine corpus suum ferre non
sustinens: *altera autem famularum seque- 7
batur dominam, defluentia in humum in-
dumenta sustentans. * Ipsa autem roseo 8
colore vultum perfusa,& gratis ac nitenti-
bus oculis tristem celabat animum, & ni-
mio timore contractum. * Ingressa igitur 9
cuncta per ordinem ostia, stetit contra re-
gem, vbi ille residebat super solium regni
sui, indutus vestibus regijs, auroq. fulgens,
& pretiosis lapidibus, eratq. terribilis aspe-
ctu. * Cumq. eleuasset faciem, & ardenti- 10
bus oculis furorem pectoris indicasset, re-
gina corruit, & in pallorem colore muta-
to, lassum super ancillulam reclinauit ca-
put. * Conuertitq. Deus spiritum regis in- 11
mansuetudinem, & festinus ac metuens
exiliuit de solio, & sustentans eam vlnis
suis, donec rediret ad se, his verbis blan-
diebatur: * Quid habes Esther? Ego sum 12
frater tuus, noli metuere. * Non morieris: 13
non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex
constituta est. * Accede igitur, & tange sce- 14
ptrum. * Cumq. illa reticeret, tulit auream 15
virgam, & posuit super collum eius, & oscu
latus est eam, & ait: Cur mihi non loque-
ris? * Quæ respondit: Vidi te domine quasi 16
Angelũ Dei, & conturbatum est cor meum
præ timore gloriæ tuæ. * Valde enim mira- 17
bilis es domine, & facies tua plena est gra-
tiarum. * Cumq. loqueretur, rursus corruit, 18
& pene exanimata est. * Rex autem turba- 19
batur, & omnes ministri eius consolaban-
tur eam.

CAP. XVI.

Exemplar epistolæ regis Artaxerxis, quam pro Iudæis ad totas regni sui prouincias misit: quod & ipsum in Hebraico volumine non habetur.

REx magnus Artaxerxes ab India vs- 1
que Æthiopiam cẽtum vigintiseptem
prouinciarum ducibus ac principibus, qui
nostræ iussioni obediunt, salutem dicit.
2 * Multi bonitate principum & honore, qui
in eos collatus est, abusi sunt in super-
3 biam: * & non solum subiectos regibus ni-
tuntur opprimere, sed datam sibi gloriam
non ferentes, in ipsos, qui dederunt, mo-
4 liuntur insidias. * Nec contenti sunt gra-
tias non agere beneficijs, & humanitatis
in se iura violare, sed Dei quoque cun-
cta cernentis arbitrantur se posse fugere
5 sententiam. * Et in tantum vesaniæ pro-
ruperunt, vt eos, qui credita sibi officia di-
ligenter obseruant, & ita cuncta agunt
vt omnium laude digni sint, mendacio-
6 rum cuniculis conentur subuertere, * dum
aures principum simplices, & ex sua na-
tura alios æstimantes, callida fraude deci-
7 piunt. * Quæ res & ex veteribus proba-
tur historijs, & ex his, quæ geruntur quo-
tidie, quo modo malis quorumdam sug-
gestionibus regum studia deprauentur.
8 * Vnde prouidendum est paci omnium
9 prouinciarum. * Nec putare debetis, si
diuersa iubeamus, ex animi nostri venire
leuitate, sed pro qualitate & necessitate
temporum, vt reipublicæ poscit vtilitas,
10 ferre sententiam. * Et vt manifestius quod
dicimus, intelligatis, Aman filius Amada-
thi, & animo & gente Macedo, alienusq.
a Persarum sanguine, & pietatem nostram
sua crudelitate commaculans, peregrinus
11 a nobis susceptus est: * & tantam in se ex-
pertus humanitatem, vt pater noster voca-
retur, & adoraretur ab omnibus post re-
12 gem secundus: * qui in tantum arrogantiæ
tumorem sublatus est, vt regno priuare
13 nos niteretur & spiritu. * Nam Mardo-
chæum, cuius fide & beneficijs viuimus,
& consortem regni nostri Esther cum om-
ni gente sua nouis quibusdam atque inau-
14 ditis machinis expetiuit in mortem: * hoc
cogitans vt illis interfectis, insidiaretur no-
stræ solitudini, & regnum Persarum trans-
15 ferret in Macedonas. * Nos autem a pes-
simo mortalium Iudæos neci destinatos,
in nulla penitus culpa reperimus, sed econ-
16 trario iustis vtentes legibus, * & filios al-

tissimi

altissimi & maximi, semperq. viuentis Dei,
cuius beneficio & patribus nostris & nobis
regnum est traditum, & vsque hodie cu-
stoditur. *Vnde eas litteras, quas sub no- 17
mine nostro ille direxerat, sciatis esse irri-
tas: *Pro quo scelere ante portas huius vr- 18
bis, id est, Susan, & ipse qui machinatus est,
& omnis cognatio eius pendet in patibu-
lis: non nobis, sed Deo reddente ei quod
meruit. *Hoc autem edictum, quod nunc 19
mittimus, in cunctis vrbibus proponatur, vt
liceat Iudæis vti legibus suis. *Quibus de- 20
betis esse adminiculo, vt eos, qui se ad ne-
cem eorum parauerant, possint interficere
tertiadecima die mensis duodecimi, qui vo-

21 catur Adar. *hanc enim diem, Deus om-
nipotens, mœroris & luctus, eis vertit in
22 gaudium. *Vnde & vos inter ceteros fe-
stos dies, hanc habetote diem, & celebra-
te eam cum omni lætitia, vt & in posterum
23 cognoscatur, *omnes, qui fideliter Persis
obediunt, dignam pro fide recipere mer-
cedem: qui autem insidiantur regno eo-
24 rum, perire pro scelere. *Omnis autem
prouincia & ciuitas, quæ noluerit sollem-
nitatis huius esse particeps, gladio & igne
pereat, & sic deleatur, vt non solum ho-
minibus, sed etiam bestijs inuia sit in sem-
piternum, pro exemplo contemptus, &
inobedientiæ.

LIBER IOB.

CAPVT PRIMVM.

VIR erat in Terra Hus, nomi- 1
ne Iob, & erat vir ille sim-
plex, & rectus, ac timens
Deum, & recedens a malo:
*Natiq. sunt ei septem filij, 2
& tres filiæ. *Et fuit possessio eius septem 3
millia ouium, & tria millia camelorũ, quin-
genta quoque iuga boum, & quingentæ
asinæ, ac familia multa nimis: eratq. vir ille
magnus inter omnes Orientales. *Et ibant 4
filij eius, & faciebant conuiuiũ per domos,
vnusquisque in die suo. Et mittentes voca-
bant tres sorores suas vt comederent & bi-
berent cum eis. *Cumq. in orbem transis- 5
sent dies conuiuij, mittebat ad eos Iob, &
sanctificabat illos, consurgensq. diluculo of
ferebat holocausta pro singulis. Dicebat
enim: Ne forte peccauerint filij mei, & be-
nedixerint Deo in cordibus suis: Sic facie-
bat Iob cunctis diebus. *Quadam autem 6
die cum venissent filij Dei vt assisterent co-
ram Domino, affuit inter eos etiam Satan.
*Cui dixit Dominus: Vnde venis? Qui re- 7
spondens, ait: Circuiui terram, & perambu-
laui eam. *Dixitq. Dominus ad eum: Nũ- 8
quid considerasti seruum meum Iob, quòd
non sit ei similis in terra, homo simplex, &
rectus ac timens Deum, & recedens a ma-
lo? *Cui respondens Satan, ait: Numquid 9
Iob frustra timet Deum? *nonne tu valla- 10
sti eum, ac domũ eius, vniuersamq. substan
tiam per circuitum, operibus manuum eius
benedixisti, & possessio eius creuit in terra?
*Sed extende paululum manum tuam, & 11
tange cuncta quæ possidet nisi in faciem
benedixerit tibi. *Dixit ergo Dominus ad 12
Satan: Ecce, vniuersa quæ habet, in manu
tua sunt: tantum in eum ne extendas ma-
num tuam. Egressusq. est Satan a facie Do
mini. *Cum autem quadam die filij & filiæ 13
eius comederent & biberent vinum in do-
14 mo fratris sui primogeniti, *nuncius venit
ad Iob, qui diceret: Boues arabant, & asinæ
15 pascebantur iuxta eos, *& irruerunt Sabæi,
tuleruntq. omnia, & pueros percusserunt
gladio, & euasi ego solus vt nunciarem ti-
16 bi. *Cumq. adhuc ille loqueretur, venit al-
ter, & dixit: Ignis Dei cecidit e cælo, & ta-
ctas oues puerosq. cõsumpsit, & effugi ego
17 solus vt nunciarem tibi. *Sed & illo adhuc
loquente, venit alius, & dixit: Chaldæi fece-
runt tres turmas, & inuaserunt camelos, &
tulerunt eos, necnon & pueros percusserũt
gladio, & ego fugi solus vt nunciarem tibi.
18 *Adhuc loquebatur ille, & ecce alius intra-
uit, & dixit: Filijs tuis & filiabus vescentibus
& bibentibus vinum in domo fratris sui pri
19 mogeniti, *repente ventus vehemens irruit
a regione deserti, & concussit quattuor an-
gulos domus, quæ corruẽs oppressit liberos
tuos & mortui sunt, & effugi ego solus vt
20 nunciarem tibi. *Tunc surrexit Iob, & scidit
vestimenta sua, & tonso capite corruens in
21 terram, adorauit, *& dixit: Nudus egressus
sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar
illuc: Dominus dedit, Dominus abstulit: si-
cut Domino placuit, ita factum est: sit no-
22 men Domini benedictum. *In omnibus his
non peccauit Iob labijs suis, neque stul-
tum quid contra Deum locutus est.

CAP. II.

1 FACTVM est autem cum quadam die ve-
nissent filij Dei, & starent coram Domi-
no, venisset quoque Satan inter eos, & sta-
2 ret in conspectu eius, *vt diceret Dominus
ad Satan: Vnde venis? Qui respondens ait:
3 Circuiui terram, & perambulaui eam. *Et
dixit Dominus ad Satan: Numquid consi-
derasti seruum meum Iob, quòd non sit ei
similis in terra, vir simplex & rectus, ac ti-
mens Deum, & recedens a malo, & adhuc

retinens innocentiam? Tu autem commo-
uisti me aduersus eum, vt affligerem eum
frustra.*Cui respondens Satan, ait: Pellem 4
pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit
pro anima sua: *alioquin mitte manum tuã, 5
& tange os eius & carnem, & tunc videbis
quòd in faciem benedicat tibi.*Dixit ergo 6
Dominus ad Satan: Ecce in manu tua est,
verumtamen animam illius serua.*Egres- 7
sus igitur Satan a facie Domini, percussit
Iob vlcere pessimo, a planta pedis vsque ad
verticem eius: *qui testa saniem radebat, se- 8
dens in sterquilinio.*Dixit autem illi vxor 9
sua: Adhuc tu permanes in simplicitate
tua? benedic Deo & morere.* Qui ait ad 10
illam: Quasi vna de stultis mulieribus lo-
cuta es. si bona suscepimus de manu Dei,
mala quare non suscipiamus? in omnibus
his non peccauit Iob labijs suis.*Igitur au- 11
dientes tres amici Iob omne malum, quod
accidisset ei, venerunt singuli de loco suo,
Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, &
Sophar Naamatites. Condixerant enim, vt
pariter venientes visitarent eum, & conso-
larentur.*Cumq. eleuassent procul oculos 12
suos, non cognouerunt eum, & exclaman-
tes plorauerunt, scissisq. vestibus sparserunt
puluerem super caput suum in cælum.*Et 13
sederunt cum eo in terra septem diebus &
septem noctibus, & nemo loquebatur ei
verbum: videbant enim dolorem esse ve-
hementem.

CAP. III.

POST HAEC aperuit Iob os suum, & ma- 1
ledixit diei suo, * & locutus est. 2
*Pereat dies in qua natus sum, & nox in 3
qua dictum est: Conceptus est homo.
*Dies ille vertatur in tenebras, non re- 4
quirat eum Deus desuper, & non illustre-
tur lumine.
*Obscurét eum tenebræ, & vmbra mor- 5
tis, occupet eum caligo, & inuoluatur ama-
ritudine.* Noctem illam tenebrosus tur- 6
bo possideat, non computetur in diebus
anni, nec numeretur in mensibus:
*Sit nox illa solitaria, nec laude digna: 7
8 *Maledicant ei qui maledicũt diei, qui pa-
rati sunt suscitare Leuiathan:
9 *Obtenebrentur stellæ caligine eius: ex-
pectet lucem & non videat, nec ortum sur-
gentis auroræ:
10 *Quia non conclusit ostia ventris, qui
portauit me, nec abstulit mala ab oculis
11 meis. *Quare non in vulua mortuus sum,
egressus ex vtero non statim perij?
12 *Quare exceptus genibus? cur lactatus
13 vberibus? *Nunc enim dormiens silerem,
& somno meo requiescerem:
14 *Cum regibus & consulibus terræ, qui
ædificant sibi solitudines:
15 *Aut cum principibus, qui possident au-
rum, & replent domos suas argento:
16 *Aut sicut abortiuum absconditum non
subsisterem, vel qui concepti non viderunt
lucem.
17 *Ibi impij cessauerunt a tumultu, & ibi
requieuerunt fessi robore.
18 *Et quondam vincti pariter sine mole-
stia, non audierunt vocem exactoris.
19 *Paruus & magnus ibi sunt, & seruus li-
20 ber a domino suo. *Quare misero data
est lux, & vita his, qui in amaritudine ani-
21 mæ sunt? *qui expectant mortem, & non
venit, quasi effodientes thesaurum:
22 *Gaudentq. vehementer cum inuene-
rint sepulchrum.
23 *Viro cuius abscondita est via, & cir-
cumdedit eum Deus tenebris?
24 *Antequam comedam suspiro: & tam-
quam inundantes aquæ, sic rugitus meus:
25 *Quia timor, quem timebam, euenit mi-
hi: & quod verebar accidit.
26 *Nonne dissimulaui? nonne silui? non-
ne quieui? & venit super me indignatio.

CAP. IIII.

1 RESPONDENS autem Eliphaz The-
manites, dixit:
2 *Si cœperimus loqui tibi, forsitan mole-
ste accipies, sed conceptum sermonem te-
nere quis poterit?
3 *Ecce docuisti multos, & manus lassas
roborasti:

Vacil-

*Vacillantes confirmauerunt sermones 4
tui, & genua trementia confortasti:
*Nunc autem venit super te plaga, & 5
defecisti: tetigit te, & conturbatus es.
*Vbi est timor tuus, fortitudo tua, pa- 6
tientia tua, & perfectio viarum tuarum?
*Recordare obsecro te, quis vmquam 7
innocens perijt? aut quando recti deleti
sunt?
*Quin potius vidi eos, qui operantur 8
iniquitatem, & seminant dolores, & me-
tunt eos,
*Flante Deo perisse, & spiritu iræ eius 9
esse consumptos:
*Rugitus leonis,& vox leænæ,& dentes 10
catulorum leonum contriti sunt.
*Tigris perijt,eo quòd non haberet præ- 11
dam,& catuli leonis dissipati sunt.
*Porro ad me dictũ est verbum abscon- 12
ditum, & quasi furtiue suscepit auris mea
venas susurri eius.
*In horrore visionis nocturnæ, quando 13
solet sopor occupare homines,
*Pauor tenuit me, & tremor, & omnia 14
ossa mea perterrita sunt:
*Et cum spiritus me præsente transiret, 15
inhorruerunt pili carnis meæ.
*Stetit quidam, cuius non agnoscebam 16
vultum,imago coram oculis meis,& vocem
quasi auræ lenis audiui.
*Numquid homo,Dei comparatione iu- 17
stificabitur,aut factore suo purior erit vir?
*Ecce qui seruiunt ei,non sunt stabiles, 18
& in angelis suis reperit prauitatem:
*Quanto magis hi qui habitant domos 19
luteas, qui terrenum habent fundamen-
tum, consumentur velut a tinea?
*De mane vsque ad vesperam succiden- 20
tur: & quia nullus intelligit,in æternum pe-
ribunt.
*Qui autem reliqui fuerint, auferentur 21
ex eis: morientur, & non in sapientia.

CAP. V.

VOCA ergo,si est qui tibi respondeat, 1
& ad aliquem sanctorum conuertere.
*Vere stultum interficit iracundia,& 2
paruulum occidit inuidia.
3 *Ego vidi stultum firma radice,& male-
dixi pulchritudini eius statim.
4 *Longe fient filij eius a salute, & con-
terentur in porta, & non erit qui eruat.
5 *Cuius messem famelicus comedet, &
ipsum rapiet armatus,& bibent sitientes di-
6 uitias eius. *Nihil in terra sine causa fit,
& de humo non oritur dolor.
7 *Homo nascitur ad laborem,& auis ad
volatum.
8 *Quam ob rem ego deprecabor Domi-
num,& ad Deum ponam eloquium meum:
9 *Qui facit magna & inscrutabilia &
mirabilia absque numero:
10 *Qui dat pluuiam super faciem terræ,&
irrigat aquis vniuersa:
11 *Qui ponit humiles in sublime,& mœ-
12 rentes erigit sospitate. *Qui dissipat co-
gitationes malignorum,ne possint implere
manus eorum quod cœperant:
13 *Qui apprehendit sapientes in astutia
eorum,& consilium prauorum dissipat:
14 *Per diem incurrent tenebras, & quasi
in nocte sic palpabunt in meridie.
15 *Porro saluum faciet egenum a gladio
oris eorum,& de manu violenti pauperem.
16 *Et erit egeno spes,iniquitas autem cõ-
trahet os suum.
17 *Beatus homo,qui corripitur a Deo:in-
crepationem ergo Domini ne reprobes:
18 *Quia ipse vulnerat,& medetur: percu-
tit, & manus eius sanabunt.
19 *In sex tribulationibus liberabit te,& in
septima non tanget te malum.
20 *In fame eruet te de morte, & in bello
de manu gladij.
21 *A flagello linguæ absconderis,& non
timebis calamitatem cum venerit.
22 *In vastitate, & fame ridebis, & bestias
terræ non formidabis.
23 *Sed cum lapidibus regionum pactum
tuum,& bestiæ terræ pacificæ erunt tibi.
24 *Et scies quòd pacem habeat taberna-
culum tuum,& visitans speciem tuam,non
peccabis.
25 *Scies quoque quoniam multiplex erit
semen

semen tuum, & progenies tua quasi herba terræ.
*Ingredieris in abundantia sepulchrum, 26
sicut infertur aceruus tritici in tempore suo.
*Ecce, hoc, vt inuestigauimus, ita est: 27
quod auditum, mente pertracta.

CAP. VI.

RESPONDENS autem Iob, dixit: 1
*Vtinam appenderentur peccata mea, 2
quibus iram merui: & calamitas, quam patior, in statera.
*Quasi arena maris hæc grauior appa- 3
reret: vnde & verba mea dolore sunt plena:
*Quia sagittæ Domini in me sunt, qua- 4
rum indignatio ebibit spiritum meum, & terrores Domini militant contra me.
*Numquid rugiet onager cum habuerit 5
herbam? aut mugiet bos cum ante præsepe plenum steterit?
*Aut poterit comedi insulsum, quod nõ 6
est sale conditum? aut potest aliquis gustare, quod gustatum affert mortem?
*Quæ prius nolebat tangere anima mea, 7
nunc præ angustia, cibi mei sunt.
*Quis det vt veniat petitio mea: & quod 8
expecto, tribuat mihi Deus?
*Et qui cœpit, ipse me conterat: soluat 9
manum suam, & succidat me?
*Et hæc mihi sit consolatio vt affligens 10
me dolore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti.
*Quæ est enim fortitudo mea vt susti- 11
neam? aut quis finis meus, vt patienter agam?
*Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, 12
nec caro mea ænea est.
*Ecce, non est auxilium mihi in me, & 13
necessarij quoque mei recesserunt a me.
*Qui tollit ab amico suo misericordiam, 14
timorem Domini derelinquit.
*Fratres mei præterierunt me, sicut tor- 15
rens qui raptim transit in conuallibus.
*Qui timent pruinam, irruet super eos 16
nix.
*Tempore, quo fuerint dissipati, peribũt: 17
& vt incaluerit, soluentur de loco suo.
18 *Inuolutæ sunt semitæ gressuum eorum:
ambulabunt in vacuum, & peribunt.
19 *Considerate semitas Thema, itinera Saba, & expectate paulisper.
20 *Confusi sunt, quia speraui: venerunt quoque vsque ad me, & pudore cooperti sunt.
21 *Nunc venistis: & modo videntes plagam meam, timetis.
22 *Numquid dixi: Afferte mihi, & de substantia vestra donate mihi?
23 *Vel, Liberate me de manu hostis, & de manu robustorum eruite me?
24 *Docete me, & ego tacebo: & siquid forte ignoraui, instruite me.
25 *Quare detraxistis sermonibus veritatis, cum e vobis nullus sit qui possit arguere me?
26 *Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, & in ventum verba profertis.
27 *Super pupillum irruitis, & subuertere nitimini amicum vestrum.
28 *Verumtamen quod cœpistis explete: præbete aurem, & videte an mentiar.
29 *Respondete obsecro absque contentione: & loquentes id quod iustũ est, iudicate.
30 *Et non inuenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

CAP. VII.

1 MILITIA est vita hominis super terram:
& sicut dies mercenarij, dies eius:
2 *Sicut seruus desiderat vmbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui:
3 *Sic & ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeraui mihi.
4 *Si dormiero, dicam: Quando consurgam? & rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus vsque ad tenebras.
5 *Induta est caro mea putredine & sordibus pulueris, cutis mea aruit, & cõtracta est.
6 *Dies mei velocius transierunt quàm a texente tela succiditur, & consumpti sunt absque vlla spe.
7 *Memento quia ventus est vita mea, & nõ reuertetur oculus meus vt videat bona.

*Nec aſpiciet me viſus hominis: oculi 8
tui in me, & non ſubſiſtam.
*Sicut cõſumitur nubes,& pertranſit: ſic 9
qui deſcenderit ad inferos, non aſcendet.
*Nec reuertetur vltra in domum ſuam, 10
neque cognoſcet eum amplius locus eius.
*Quapropter & ego non parcã ori meo, 11
loquar in tribulatione ſpiritus mei: confabulabor cum amaritudine animæ meæ.
*Numquid mare ego ſum,aut cetus,quia 12
circumdediſti me carcere?
*Si dixero:Cõſolabitur me lectulus meus, 13
& releuabor loquens mecũ in ſtrato meo:
*Terrebis me per ſomnia,& per viſiones 14
horrore concuties.
*Quam ob rem elegit ſuſpendium ani- 15
ma mea, & mortem oſſa mea.
*Deſperaui,nequaquã vltra iam viuam: 16
parce mihi, nihil enim ſunt dies mei.
*Quid eſt homo,quia magnificas eum? 17
aut quid apponis erga eum cor tuum?
*Viſitas eũ diluculo,& ſubito probas illũ: 18
*Vſquequo non parcis mihi, nec dimit- 19
tis me vt glutiam ſaliuam meam?
*Peccaui, quid faciam tibi o cuſtos ho- 20
minum? quare poſuiſti me contrarium tibi, & factus ſum mihimetipſi grauis?
*Cur non tollis peccatum meum,& qua- 21
re non aufers iniquitatem meam? ecce,nũc in puluere dormiam: & ſi mane me quæſieris, non ſubſiſtam.

CAP. VIII.

RESPONDENS autem Baldad Suhites, 1
dixit:
*Vſquequo loquéris talia, & ſpiritus 2
multipex ſermones oris tui?
*Numquid Deus ſupplãtat iudiciũ? aut 3
Omnipotens ſubuertit quod iuſtum eſt?
*Etiam ſi filij tui peccauerunt ei, & di- 4
miſit eos in manu iniquitatis ſuæ:
*Tu tamen ſi diluculo conſurrexeris ad 5
Deum,& Omnipotentẽ fueris deprecatus:
*Si mundus & rectus inceſſeris, ſtatim 6
euigilabit ad te,& pacatum reddet habitaculum iuſtitiæ tuæ:
*In tantum, vt ſi priora tua fuerint par- 7
ua, & nouiſſima tua multiplicentur nimis.
8 *Interroga enim generationẽ priſtinam,
& diligenter inueſtiga patrum memoriam:
9 *(Heſterni quippe ſumus, & ignoramus
quoniam ſicut vmbra dies noſtri ſunt ſuper terram.)
10 *Et ipſi docebunt te: loquentur tibi, &
de corde ſuo proferent eloquia.
11 *Numquid virere poteſt ſcirpus abſque
humore? aut creſcere carectum ſine aqua?
12 *Cum adhuc ſit in flore, nec carpatur
manu, ante omnes herbas areſcit:
13 *Sic viæ omnium,qui obliuiſcuntur Deũ,
& ſpes hypocritæ peribit:
14 *Non ei placebit vecordia ſua, & ſicut
tela aranearum fiducia eius.
15 *Innitetur ſuper domum ſuam, & non
ſtabit: fulciet eam,& non conſurget:
16 *Humectus videtur antequã veniat Sol,
& in ortu ſuo germen eius egredietur.
17 *Super aceruum petrarum radices eius
denſabuntur,& inter lapides cõmorabitur.
18 *Si abſorbuerit eum de loco ſuo, negabit eum,& dicet: Non noui te.
19 *Hæc eſt enim lætitia viæ eius,vt rurſum
de terra alij germinentur.
20 *Deus non proijciet ſimplicem,nec porriget manum malignis:
21 *Donec impleatur riſu os tuum,& labia
tua iubilo.
22 *Qui oderunt te, induentur confuſione:
& tabernaculum impiorum non ſubſiſtet.

CAP. IX.

1 ET reſpondens Iob, ait:
2 *Vere ſcio quòd ita ſit, & quòd non
iuſtificetur homo compoſitus Deo.
3 *Si voluerit contendere cum eo, non
poterit ei reſpondere vnum pro mille.
4 *Sapiens corde eſt,& fortis robore: quis
reſtitit ei, & pacem habuit?
5 *Qui tranſtulit montes, & neſcierunt hi
quos ſubuertit in furore ſuo.
6 *Qui commouet terram de loco ſuo,&
columnæ eius concutiuntur.
7 *Qui præcipit Soli,& non oritur: & ſtellas claudit quaſi ſub ſignaculo:

Qui

*Qui extendit cælos solus, & graditur 8
super fluctus maris.
*Qui facit Arcturum,&Oriona,&Hya- 9
das, & interiora austri. *Qui facit magna, 10
&incomprehensibilia,& mirabilia,quorum
non est numerus.
*Si venerit ad me, non videbo eum: si 11
abierit, non intelligam.
*Si repente interroget,quis respondebit 12
ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis?
*Deus, cuius iræ nemo resistere potest, 13
& sub quo curuantur qui portant orbem.
*Quantus ergo sum ego,vt respondeam 14
ei, & loquar verbis meis cum eo?
*Qui etiam si habuero quippiam iustum, 15
non respondebo, sed meum iudicem deprecabor.
*Et cum inuocantem exaudierit me,non 16
credo quòd audierit vocem meam.
*In turbine enim conteret me,& multi- 17
plicabit vulnera mea etiam sine causa.
*Non concedit requiescere spiritum 18
meum, & implet me amaritudinibus.
*Si fortitudo quæritur, robustissimus 19
est: si æquitas iudicij, nemo audet pro me testimonium dicere.
*Si iustificare me voluero,os meum con- 20
demnabit me: si innocentem ostendero, prauum me comprobabit.
*Etiam si simplex fuero, hoc ipsum 21
ignorabit anima mea, & tædebit me vitæ meæ.
*Vnum est quod locutus sum,& inno- 22
centem & impium ipse consumit.
*Si flagellat, occidat semel, & non de 23
pœnis innocentum rideat.
*Terra data est in manus impij, vultum 24
iudicum eius operit. quòd si non ille est, quis ergo est?
*Dies mei velociores fuerunt cursore: 25
fugerunt, & non viderunt bonum.
*Pertransierunt quasi naues poma por- 26
tantes, sicut aquila volans ad escam.
*Cum dixero: Nequaquam ita loquar: 27
commuto faciem meã,& dolore torqueor.
*Verebar omnia opera mea, sciens quòd 28
non parceres delinquenti. *Si autem & 29
sic impius sum, quarè frustra laboraui?
30 *Si lotus fuero quasi aquis niuis, & ful-
serint velut mundissimæ manus meæ:
31 *Tamen sordibus intinges me, & abominabuntur me vestimenta mea.
32 *Neque enim viro qui similis mei est,respondebo: nec qui mecum in iudicio ex æquo possit audiri.
33 *Non est qui vtrumque valeat arguere, & ponere manum suam in ambobus.
34 *Auferat a me virgam suam, & pauor eius non me terreat.
35 *Loquar, & non timebo eum: neque enim possum metuens respondere.

CAP. X.

1 TÆDET animam meam vitæ meæ, dimittã aduersum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ.
2 *Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi cùr me ita iudices.
3 *Numquid bonũ tibi videtur, si calumnieris me, & opprimas me opus manuum tuarum, & consilium impiorum adiuues?
4 *Numquid oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt homo, & tu videbis?
5 *Numquid sicut dies hominis dies tui, & anni tui sicut humana sunt tempora,
6 *Vt quæras iniquitatem meam, & peccatum meum scruteris?
7 *Et scias quia nihil impiũ fecerim,cum sit nemo qui de manu tua possit eruere.
8 *Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me totum in circuitu: & sic repente
9 præcipitas me? *Memento quæso quòd
sicut lutum feceris me, & in puluerem re-
10 duces me. *Nonne sicut lac mulsisti me,
11 & sicut caseum me coagulasti? *Pelle &
carnibus vestisti me: ossibus & neruis compegisti me:
12 *Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodiuit spiritum meum.
13 *Licet hæc celes in corde tuo,tamen scio quia vniuersorum memineris.
14 *Si peccaui,& ad horam pepercisti mihi:
cur ab iniquitate mea mundum me esse
15 non pateris? *Et si impius fuero,væ mihi

est: & si iustus, non leuabo caput, saturatus afflictione & miseria.

16 *Et propter superbiam quasi leænam capies me, reuersusq. mirabiliter me crucias.

17 *Instauras testes tuos contra me, & multiplicas iram tuam aduersum me, & pœnæ militant in me.

18 *Quare de vulua eduxisti me? qui vtinã consumptus essem ne oculus me videret.

19 *Fuissem quasi non essem, de vtero translatus ad tumulum.

20 *Numquid non paucitas dierũ meorum finietur breui? dimitte ergo me, vt plangam paululum dolorem meum:

21 *Antequam vadam & non reuertar, ad terrã tenebrosam, & opertã mortis caligine:

22 *Terram miseriæ & tenebrarum, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

CAP. XI.

1 RESPONDENS autem Sophar Naamathites, dixit:

2 *Numquid qui multa loquitur, non & audiet? aut vir verbosus iustificabitur?

3 *Tibi soli tacebunt homines? & cum ceteros irriseris, a nullo confutaberis?

4 *Dixisti enim: Purus est sermo meus, & mundus sum in conspectu tuo.

5 *Atque vtinam Deus loqueretur tecum, & aperiret labia sua tibi,

6 *Vt ostenderet tibi secreta sapientiæ, & quòd multiplex esset lex eius, & intelligeres quòd multo minora exigaris ab eo, quàm meretur iniquitas tua.

7 *Forsitan vestigia Dei comprehendes, & vsque ad perfectum Omnipotentem reperies?

8 *Excelsior cælo est, & quid facies? profundior inferno, & vnde cognosces?

9 *Longior terra mensura eius, & latior
10 mari. *Si subuerterit omnia, vel in vnum coarctauerit, quis contradicet ei?

11 *Ipse enim nouit hominum vanitatem, & videns iniquitatem, nonne considerat?

12 *Vir vanus in superbiam erigitur, & tamquã pullum onagri se liberum natũ putat.

13 *Tu autem firmasti cor tuum, & expandisti ad eum manus tuas.

14 *Si iniquitatem, quæ est in manu tua, abstuleris a te, & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia:

15 *Tunc leuare poteris faciem tuã absque macula, & eris stabilis, & non timebis.

16 *Miseriæ quoque obliuisceris, & quasi aquarum quæ præterierunt recordaberis.

17 *Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam: & cum te consumptum putaueris, orieris vt lucifer.

18 *Et habebis fiduciam, proposita tibi spe, & defossus securus dormies.

19 *Requiesces, & non erit qui te exterreat: & deprecabuntur faciẽ tuam plurimi.

20 *Oculi autem impiorum deficient, & effugium peribit ab eis, & spes illorum abominatio animæ.

CAP. XII.

1 RESPONDENS autem Iob, dixit:
2 *Ergo vos estis soli homines, & vobiscum morietur sapientia?

3 *Et mihi est cor sicut & vobis, nec inferior vestri sum: quis enim hæc, quæ nostis, ignorat?

4 *Qui deridetur ab amico suo sicut ego, inuocabit Deum & exaudiet eum: deridetur enim iusti simplicitas.

5 *Lampas contempta apud cogitationes diuitum, parata ad tempus statutum.

6 *Abundant tabernacula prædonum, & audacter prouocant Deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum.

7 *Nimirum interroga iumenta, & docebunt te: & volatilia cæli, & indicabunt tibi.

8 *Loquere terræ, & respondebit tibi: & narrabunt pisces maris.

9 *Quis ignorat quòd omnia hæc manus Domini fecerit?

10 *In cuius manu anima omnis viuentis, & spiritus vniuersæ carnis hominis.

11 *Nonne auris verba dijudicat, & fauces comedentis, saporem?

12 *In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.

Apud

*Apud ipſum eſt ſapientia & fortitudo; 13
ipſe habet conſilium & intelligentiam.
*Si deſtruxerit, nemo eſt qui ædificet: ſi 14
incluſerit hominem, nullus eſt qui aperiat.
*Si continuerit aquas, omnia ſiccabun- 15
tur: & ſi emiſerit eas, ſubuertent terram.
*Apud ipſum eſt fortitudo & ſapientia: 16
ipſe nouit & decipientem, & eum qui de-
cipitur.
*Adducit conſiliarios in ſtultum finem, 17
& iudices in ſtuporem.
*Balteum regum diſſoluit, & præcingit 18
fune renes eorum.
*Ducit ſacerdotes inglorios, & optima- 19
tes ſupplantat:
*Commutans labium veracium, & do- 20
ctrinam ſenum auferens:
*Effundit deſpectionem ſuper principes, 21
eos, qui oppreſſi fuerant, releuans.
*Qui reuelat profunda de tenebris, & 22
producit in lucem vmbram mortis.
*Qui multiplicat gentes & perdit eas, & 23
ſubuerſas in integrum reſtituit.
*Qui immutat cor principũ populi ter- 24
ræ, & decipit eos vt fruſtra incedant per in-
uium: *Palpabunt quaſi in tenebris, & non 25
in luce, & errare eos faciet quaſi ebrios.

Cap. XIII.

Ecce omnia hæc vidit oculus meus, & 1
audiuit auris mea, & intellexi ſingula.
*Secundum ſcientiam veſtram & ego 2
noui: nec inferior veſtri ſum.
*Sed tamen ad Omnipotentem loquar, 3
& diſputare cum Deo cupio:
*Prius vos oſtendens fabricatores men- 4
dacij, & cultores peruerſorum dogmatum.
*Atque vtinam taceretis, vt putaremini 5
eſſe ſapientes.
*Audite ergo correptionem meam, & 6
iudicium labiorum meorum attendite.
*Numquid Deus indiget veſtro menda- 7
cio, vt pro illo loquamini dolos?
*Numquid faciem eius accipitis, & pro 8
Deo iudicare nitimini? *Aut placebit ei 9
quem celare nihil poteſt? aut decipietur vt
homo, veſtris fraudulentijs?

10 *Ipſe vos arguet, quoniam in abſcon-
dito faciem eius accipitis.
11 *Statim vt ſe commouerit, turbabit vos,
& terror eius irruet ſuper vos.
12 *Memoria veſtra comparabitur cineri,
& redigentur in lutum ceruices veſtræ.
13 *Tacete paulisper vt loquar quodcum-
14 que mihi mens ſuggeſſerit. *Quare lace-
ro carnes meas dentibus meis, & animam
meam porto in manibus meis?
15 *Etiam ſi occiderit me, in ipſo ſperabo:
verumtamen vias meas in conſpectu eius
16 arguam. *Et ipſe erit ſaluator meus: non
enim veniet in conſpectu eius omnis hy-
17 pocrita. *Audite ſermonem meum, &
ænigmata percipite auribus veſtris.
18 *Si fuero iudicatus, ſcio quòd iuſtus in-
ueniar.
19 *Quis eſt qui iudicetur mecum? veniat:
quare tacens conſumor?
20 *Duo tantum ne facias mihi, & tunc a
facie tua non abſcondar:
21 *Manum tuam longe fac a me, & for-
mido tua non me terreat.
22 *Voca me, & ego reſpondebo tibi: aut
certe loquar, & tu reſponde mihi.
23 *Quantas habeo iniquitates & peccata,
ſcelera mea & delicta oſtende mihi.
24 *Cur faciem tuam abſcondis, & arbitra-
ris me inimicum tuum?
25 *Contra folium, quod vento rapitur,
oſtendis potentiam tuam, & ſtipulam ſic-
cam perſequeris:
26 *Scribis enim contra me amaritudines,
& conſumere me vis peccatis adoleſcentiæ
meæ.
27 *Poſuiſti in neruo pedem meum, & ob-
ſeruaſti omnes ſemitas meas, & veſtigia
pedum meorum conſideraſti:
28 *Qui quaſi putredo conſumendus ſum,
& quaſi veſtimentum, quod comeditur a
tinea.

Cap. XIIII.

1 Homo natus de muliere, breui viuens
2 tempore, repletur multis miſerijs. *Qui
quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit

velut vmbra, & numquam in eodem statu
permanet.
3 *Et dignū ducis super huiuscemodi ape
rire oculos tuos, & adducere eum tecum in
iudicium?
4 *Quis potest facere mundū de immundo
conceptum semine? nonne tu qui solus es?
5 *Breues dies hominis sunt, numerus men
sium eius apud te est: constituisti terminos
eius, qui præteriri non poterunt.
6 *Recede paululū ab eo, vt quiescat, do-
nec optata veniat, sicut mercenarij dies eius.
7 *Lignū habet spem: si præcisum fuerit,
rursum virescit, & rami eius pullulant.
8 *Si senuerit in terra radix eius, & in pul
uere emortuus fuerit truncus illius,
9 *Ad odorem aquæ germinabit, & faciet
comam quasi cum primum plantatum est:
10 *Homo vero cum mortuus fuerit, & nu
datus atque consumptus, vbi quæso est?
11 *Quomodo si recedant aquæ de mari,
& fluuius vacuefactus arescat:
12 *Sic homo cum dormierit, nō resurget,
donec atteratur cælum, non euigilabit, nec
consurget de somno suo.
13 *Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno
protegas me, & abscondas me, donec per-
transeat furor tuus, & constituas mihi tem
pus, in quo recorderis mei?
14 *Putasne mortuus homo rursum viuat?
cunctis diebus, quibus nunc milito, expe-
cto donec veniat immutatio mea.
15 *Vocabis me, & ego respondebo tibi:
operi manuum tuarum porriges dexteram.
16 *Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed
parce peccatis meis.
17 *Signasti quasi in sacculo delicta mea,
sed curasti iniquitatem meam.
18 *Mons cadens defluit, & saxum transfer-
tur de loco suo.
19 *Lapides excauant aquæ, & alluuione
paulatim terra consumitur: & hominem
ergo similiter perdes.
20 *Roborasti eum paululum vt in perpe-
tuum transiret: immutabis faciem eius, &
emittes eum.
21 *Siue nobiles fuerint filij eius, siue igno
biles, non intelliget.
22 *Attamen caro eius dum viuet dolebit,
& anima illius super semetipso lugebit.

CAP. XV.

1 RESPONDENS autem Eliphaz The-
manites, dixit:
2 *Numquid sapiens respondebit quasi in
ventum loquens, & implebit ardore sto-
machum suum?
3 *Arguis verbis eum, qui non est æqualis
tibi, & loqueris quod tibi non expedit.
4 *Quantum in te est, euacuasti timorem,
& tulisti preces coram Deo.
5 *Docuit enim iniquitas tua os tuum, &
imitaris linguam blasphemantium.
6 *Condemnabit te os tuum, & non ego:
& labia tua respondebunt tibi.
7 *Numquid primus homo tu natus es,
& ante colles formatus?
8 *Numquid consilium Dei audisti, & in-
ferior te erit eius sapientia?
9 *Quid nosti quod ignoremus? quid in-
telligis quod nesciamus?
10 *Et senes, & antiqui sunt in nobis mul-
to vetustiores quàm patres tui.
11 *Numquid grande est vt consoletur te
Deus? sed verba tua praua hoc prohibent.
12 *Quid te eleuat cor tuum, & quasi ma-
gna cogitans, attonitos habes oculos?
13 *Quid tumet contra Deū spiritus tuus, vt
proferas de ore tuo huiuscemodi sermones?
14 *Quid est homo, vt immaculatus sit, &
vt iustus appareat natus de muliere?
15 *Ecce inter sanctos eius nemo immutabi
lis, & cæli nō sunt mundi in cōspectu eius.
16 *Quanto magis abominabilis & inutilis
homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem?
17 *Ostendam tibi, audi me: quod vidi nar
rabo tibi.
18 *Sapientes confitentur, & non abscon-
dunt patres suos.
19 *Quibus solis data est terra, & non tran
siuit alienus per eos.
20 *Cunctis diebus suis impius superbit, &
numerus annorum incertus est tyrannidis
eius.

*Sonitus terroris semper in auribus il- 21
lius: & cum pax sit, ille semper insidias su-
spicatur. 22
*Non credit quòd reuerti possit de tene-
bris ad lucé, circũspectans vndique gladiũ.
*Cum se mouerit ad quærendum pané, 23
nouit quòd paratus sit in manu eius tene-
brarum dies. 24
*Terrebit eum tribulatio, & angustia
vallabit eum, sicut regem, qui præpara-
tur ad prælium. 25
*Tetendit enim aduersus Deum manum
suã, & contra Omnipotenté roboratus est. 26
*Cucurrit aduersus eum erecto collo,
& pingui ceruice armatus est. 27
*Operuit faciem eius crassitudo, & de
lateribus eius aruina dependet. 28
*Habitauit in ciuitatibus desolatis, & in
domibus desertis, quæ in tumulos sunt re- 29
dactæ.
*Non ditabitur, nec perseuerabit substã-
tia eius, nec mittet in terra radicem suam. 30
*Non recedet de tenebris: ramos eius
arefaciet flãma, & auferetur spiritu oris sui. 31
*Non credet frustra errore deceptus,
quòd aliquo pretio redimendus sit. 32
*Antequam dies eius impleantur, peri-
bit: & manus eius arescent. 33
*Lædetur quasi vinea in primo flore bo-
trus eius, & quasi oliua proijciens florem
suum. 34
*Congregatio enim hypocritæ sterilis,
& ignis deuorabit tabernacula eorum, qui
munera libenter accipiunt. 35
*Concepit dolorem, & peperit iniquita-
tem, & vterus eius præparat dolos.

CAP. XVI.

1
RESPONDENS autem Iob, dixit: 2
*Audiui frequenter talia, consolato-
res onerosi omnes vos estis. 3
*Numquid habebunt finem verba ven-
tosa? aut aliquid tibi molestum est si lo- 4
quaris? *Poteram & ego similia vestri lo-
qui: atque vtinam esset anima vestra pro
anima mea: 5
*Consolarer & ego vos sermonibus, &
6 mouerem caput meum super vos:
*Roborarem vos ore meo: & mouerem
7 labia mea, quasi parcens vobis.
*Sed quid agam? Si locutus fuero, non
8 quiescet dolor meus: & si tacuero, non re-
cedet a me.
*Nunc auté oppressit me dolor meus, &
9 in nihilum redacti sunt omnes artus mei.
*Rugæ meæ testimonium dicunt con-
tra me, & suscitatur falsiloquus aduersus
10 faciem meam contradicens mihi.
*Collegit furorem suum in me, & com-
minans mihi, infremuit contra me denti-
bus suis: hostis meus terribilibus oculis
11 me intuitus est.
*Aperuerunt super me ora sua, & expro
brantes percusserunt maxillam meam, sa-
12 tiati sunt pœnis meis.
*Conclusit me Deus apud iniquum, &
13 manibus impiorum me tradidit.
*Ego ille quondam opulentus repente
contritus sum: tenuit ceruicem meã, con-
14 fregit me, & posuit me sibi quasi in signũ.
*Circumdedit me lanceis suis, conuul-
nerauit lumbos meos, non pepercit, & ef-
15 fudit in terra viscera mea.
*Concidit me vulnere super vulnus, ir-
16 ruit in me quasi gigas.
*Saccum consui super cutem meam, &
17 operui cinere carnem meam.
*Facies mea intumuit a fletu, & palpe-
18 bræ meæ caligauerunt.
*Hæc passus sum absque iniquitate ma-
nus meæ, cum haberem mundas ad Deum
19 preces.
*Terra ne operias sanguinem meum,
neque inueniat in te locum latendi cla-
20 mor meus.
*Ecce enim in cælo testis meus, & con-
21 scius meus in excelsis.
*Verbosi amici mei: ad Deum stillat
22 oculus meus.
*Atque vtinam sic iudicaretur vir cum
Deo, quomodo iudicatur filius hominis
23 cum collega suo.
*Ecce enim breues anni transeunt, & se-
mitam, per quam non reuertar, ambulo.

CAP.

Cap. XVII.

SPIRITVS meus attenuabitur, dies mei 1
breuiabuntur, & solum mihi superest sepulchrum.
*Non peccaui, & in amaritudinibus mo 2
ratur oculus meus.
*Libera me Domine, & pone me iuxta 3
te, & cuiusuis manus pugnet contra me.
*Cor eorum longe fecisti a disciplina, 4
propterea non exaltabuntur.
*Prædam pollicetur socijs, & oculi filio- 5
rum eius deficient.
*Posuit me quasi in prouerbium vulgi, 6
& exemplum sum coram eis.
*Caligauit ab indignatione oculus 7
meus, & membra mea quasi in nihilum redacta sunt.
*Stupebunt iusti super hoc, & innocens 8
contra hypocritam suscitabitur.
*Et tenebit iustus viam suam, & mundis 9
manibus addet fortitudinem.
*Igitur omnes vos conuertimini, & ve- 10
nite, & non inueniam in vobis vllum sapientem.
*Dies mei transierunt, cogitationes meæ 11
dissipatæ sunt, torquentes cor meum:
*Noctem verterunt in diem, & rursum 12
post tenebras spero lucem.
*Si sustinuero, infernus domus mea est, 13
& in tenebris straui lectulum meum.
*Putredini dixi: Pater meus es, mater 14
mea, & soror mea, vermibus.
*Vbi est ergo nunc præstolatio mea, & 15
patientiam meam quis considerat?
*In profundissimum infernum descen- 16
dent omnia mea: putasne saltem ibi erit requies mihi?

Cap. XVIII.

RESPONDENS autem Baldad Suhites, 1
dixit:
*Vsque ad quem finem verba iactabitis? 2
intelligite prius, & sic loquamur.
*Quare reputati sumus vt iumenta, & 3
sorduimus coram vobis?
*Qui perdis animam tuã in furore tuo, 4
numquid propter te derelinquetur terra, & transferentur rupes de loco suo?
5 *Nonne lux impij extinguetur, nec splẽdebit flamma ignis eius?
6 *Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, & lucerna, quæ super eum est, extinguetur.
7 *Arctabuntur gressus virtutis eius, & præcipitabit eum consilium suum.
8 *Immisit enim in rete pedes suos, & in maculis eius ambulat.
9 *Tenebitur planta illius laqueo, & exardescet contra eum sitis.
10 *Abscondita est in terra pedica eius, & decipula illius super semitam.
11 *Vndique terrebunt eum formidines, & inuoluent pedes eius.
12 *Attenuetur fame robur eius, & inedia inuadat costas illius.
13 *Deuoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors.
14 *Auellatur de tabernaculo suo fiducia eius, & calcet super eum, quasi rex, interi-
15 tus. *Habitent in tabernaculo illius socij eius, qui non est, aspergatur in tabernaculo eius sulphur.
16 *Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius.
17 *Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen eius in plateis.
18 *Expellet eum de luce in tenebras, &
19 de orbe transferet eum. *Non erit semen eius, neque progenies in populo suo, nec vllæ reliquiæ in regionibus eius.
20 *In die eius stupebunt nouissimi, & primos inuadet horror.
21 *Hæc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus eius, qui ignorat Deum.

Cap. XIX.

1 RESPONDENS autem Iob, dixit:
2 *Vsquequo affligitis animam meam, & atteritis me sermonibus?
3 *En, decies confunditis me, & non erubescitis opprimentes me.
4 *Nempe, etsi ignoraui, mecum erit ignorantia mea.

*At vos contra me erigimini,& arguitis 5
me opprobrijs meis.
*Saltem nunc intelligite quia Deus non 6
æquo iudicio afflixerit me, & flagellis suis
me cinxerit.
*Ecce clamabo vim patiens,& nemo au 7
diet: vociferabor,& non est qui iudicet.
*Semitam meam circũsepsit, & transire 8
nõ possum,& in calle meo tenebras posuit.
*Spoliauit me gloria mea,& abstulit co 9
ronam de capite meo.
*Destruxit me vndique,& pereo,& qua- 10
si euulsæ arbori abstulit spem meam.
*Iratus est contra me furor eius, & sic 11
me habuit quasi hostem suum.
*Simul venerunt latrones eius, & fece- 12
runt sibi viam per me,& obsederunt in gy
ro tabernaculum meum.
*Fratres meos longe fecit a me,& noti 13
mei quasi alieni recesserunt a me.
*Dereliquerunt me propinqui mei: & 14
qui me nouerant, obliti sunt mei.
*Inquilini domus meæ, & ancillæ meæ 15
sicut alienum habuerunt me,& quasi pere-
grinus fui in oculis eorum.
*Seruum meum vocaui, & non respon- 16
dit, ore proprio deprecabar illum.
*Halitum meum exhorruit vxor mea, 17
& orabam filios vteri mei.
*Stulti quoque despiciebant me,& cum 18
ab eis recessissem, detrahebant mihi.
*Abominati sunt me quondam consilia- 19
rij mei: & quem maxime diligebam,auer-
satus est me.
*Pelli meæ,consumptis carnibus, adhæ- 20
sit os meum, & derelicta sunt tantummo-
do labia circa dentes meos.
*Miseremini mei,miseremini mei,saltẽ vos 21
amici mei,quia manus Domini tetigit me.
*Quare persequimini me sicut Deus, & 22
carnibus meis saturamini?
*Quis mihi tribuat vt scribantur sermo- 23
nes mei? quis mihi det vt exarentur in li-
bro * stylo ferreo, & plumbi lamina, vel 24
celte sculpantur in silice?
*Scio enim quòd Redẽptor meus viuit, 25
& in nouissimo die de terra surrecturus sũ:

26 *Et rursum circumdabor pelle mea, &
in carne mea videbo Deum meum.
27 *Quem visurus sum ego ipse, & oculi
mei conspecturi sunt,& non alius: reposi-
ta est hæc spes mea in sinu meo.
28 *Quare ergo nunc dicitis: Persequamur
eũ,& radicem verbi inueniamus contra eũ?
29 *Fugite ergo a facie gladij, quoniam
vltor iniquitatum gladius est: & scitote es-
se iudicium.

CAP. XX.

1 RESPONDENS autem Sophar Naa-
mathites,dixit:
2 *Idcirco cogitationes meæ variæ succe-
dunt sibi, & mens in diuersa rapitur.
3 *Doctrinam, qua me arguis, audiam, &
spiritus intelligentiæ meæ respõdebit mihi.
4 *Hoc scio a principio, ex quo positus
est homo super terram,
5 *Quòd laus impiorum breuis sit,& gau-
dium hypocritæ ad instar puncti:
6 *Si ascenderit vsque ad cælum superbia
eius, & caput eius nubes tetigerit:
7 *Quasi sterquilinium in fine perdetur:&
qui eum viderant, dicent: Vbi est?
8 *Velut somnium auolans non inuenie-
tur,transiet sicut visio nocturna.
9 *Oculus,qui eum viderat, non videbit,
neque vltra intuebitur eum locus suus.
10 *Filij eius atterentur egestate,& manus
illius reddent ei dolorem suum.
11 *Ossa eius implebuntur vitijs adolescen-
tiæ eius, & cum eo in puluere dormient.
12 *Cum enim dulce fuerit in ore eius ma-
lum, abscondet illud sub lingua sua.
13 *Parcet illi, & non derelinquet illud,&
celabit in gutture suo.
14 *Panis eius in vtero illius vertetur in fel
aspidum intrinsecus.
15 *Diuitias, quas deuorauit, euomet,& de
ventre illius extrahet eas Deus.
16 *Caput aspidum suget, & occidet eum
17 lingua viperæ. *(Non videat riuulos flu-
minis, torrentes mellis, & butyri.)
18 *Luet quæ fecit omnia,nec tamen con-
sumetur: iuxta multitudinem adinuentio-
num

num suarum, sic & sustinebit.
*Quoniam confringens nudauit paupe- 19
res: domum rapuit,& non ædificauit eam.
*Nec est satiatus vẽter eius: & cum habue- 20
rit quæ concupierat,possidere non poterit.
*Non remansit de cibo eius,& propte- 21
rea nihil permanebit de bonis eius.
*Cum satiatus fuerit, arctabitur, æstua- 22
bit, & omnis dolor irruet super eum.
*Vtinam impleatur venter eius, vt emit- 23
tat in eum iram furoris sui, & pluat super
illum bellum suum.
*Fugiet arma ferrea,& irruet in arcũ æreũ. 24
*Eductus,& egrediens de vagina sua,& 25
fulgurans in amaritudine sua: vadent, &
venient super eum horribiles.
*Omnes tenebræ absconditæ sunt in oc- 26
cultis eius: deuorabit eum ignis, qui non
succenditur, affligetur relictus in taberna-
culo suo.
*Reuelabunt cæli iniquitatem eius, & 27
terra consurget aduersus eum.
*Apertum erit germen domus illius, de- 28
trahetur in die furoris Dei.
*Hæc est pars hominis impij a Deo, & 29
hereditas verborum eius a Domino.

CAP. XXI.

RESPONDENS autem Iob, dixit: 1
*Audite quæso sermones meos, & 2
agite pœnitentiam.
*Sustinete me, & ego loquar, & post 3
mea, si videbitur, verba ridete.
*Numquid contra hominem disputatio 4
mea est,vt merito non debeam cõtristari?
*Attendite me,& obstupescite,& superpo- 5
nite digitum ori vestro:
*Et ego quando recordatus fuero, per- 6
timesco, & concutit carnem meã tremor.
*Quare ergo impij viuunt, subleuati sunt, 7
confortatiq. diuitijs?
*Semen eorũ permanet coram eis, pro- 8
pinquorum turba, & nepotum in conspe-
ctu eorum.
*Domus eorum securæ sunt & pacatæ, 9
& non est virga Dei super illos.
*Bos eorum concepit,& non abortiuit: 10
vacca peperit,& non est priuata fœtu suo.
11 *Egrediuntur quasi greges paruuli eo-
rum, & infantes eorum exultant lusibus.
12 *Tenent tympanum, & citharam, &
gaudent ad sonitum organi.
13 *Ducunt in bonis dies suos, & in pun-
cto ad inferna descendunt.
14 *Qui dixerunt Deo: Recede a nobis,&
scientiam viarum tuarum nolumus.
15 *Quis est Omnipotens, vt seruiamus ei?
& quid nobis prodest si orauerimus illum?
16 *Verumtamen quia non sunt in manu
eorum bona sua, consilium impiorum lon-
ge sit a me.
17 *Quoties lucerna impiorum extingue-
tur,& superueniet eis inundatio,& dolores
diuidet furoris sui?
18 *Erunt sicut paleæ ante faciem venti,&
sicut fauilla, quam turbo dispergit.
19 *Deus seruabit filijs illius dolorem pa-
tris: & cum reddiderit, tunc sciet.
20 *Videbunt oculi eius interfectionem
suam, & de furore Omnipotentis bibet.
21 *Quid enim ad eum pertinet de domo
sua post se? & si numerus mensium eius
dimidietur?
22 *Numquid Deum docebit quispiam
scientiam, qui excelsos iudicat?
23 *Iste moritur robustus & sanus, diues &
24 felix. *Viscera eius plena sunt adipe, &
medullis ossa illius irrigantur:
25 *Alius vero moritur in amaritudine ani-
mæ absque vllis opibus:
26 *Et tamen simul in puluere dormient,
& vermes operient eos.
27 *Certe noui cogitationes vestras,& sen-
tentias contra me iniquas.
28 *Dicitis enim: Vbi est domus principis?
& vbi tabernacula impiorum?
29 *Interrogate quelibet de viatoribus,&
hæc eadem illum intelligere cognoscetis.
30 *Quia in diem perditionis seruatur
malus,& ad diem furoris ducetur.
31 *Quis arguet coram eo viam eius? &
quæ fecit, quis reddet illi?
32 *Ipse ad sepulchra ducetur, & in con-
gerie mortuorum vigilabit.
Dulcis

*Dulcis fuit glareis Cocyti, & post se 33
omnem hominem trahet, & ante se innu-
merabiles.
*Quomodo igitur consolamini me fru- 34
stra, cum responsio vestra repugnare osten-
sa sit veritati?

CAP. XXII.

RESPONDENS autem Eliphaz The- 1
manites, dixit:
*Numquid Deo potest comparari ho- 2
mo, etiam cum perfectæ fuerit scientiæ?
*Quid prodest Deo si iustus fueris? aut 3
quid ei cōfers si immaculata fuerit via tua?
*Numquid timens arguet te, & veniet 4
tecum in iudicium,
*Et non propter malitiam tuam pluri- 5
mam, & infinitas iniquitates tuas?
*Abstulisti enim pignus fratrum tuorum 6
sine causa, & nudos spoliasti vestibus.
*Aquam lasso non dedisti, & esurienti 7
subtraxisti panem.
*In fortitudine brachij tui possidebas 8
terram, & potentissimus obtinebas eam.
*Viduas dimisisti vacuas, & lacertos pu- 9
pillorum comminuisti.
*Propterea circumdatus es laqueis, & 10
conturbat te formido subita.
*Et putabas te tenebras non visurum, 11
& impetu aquarum inundantium non op-
pressum iri?
*An non cogitas quòd Deus excelsior 12
cælo sit, & super stellarum verticem subli-
metur?
*Et dicis: Quid enim nouit Deus? & 13
quasi per caliginem iudicat.
*Nubes latibulum eius, nec nostra con- 14
siderat, & circa cardines cæli perambulat.
*Numquid semitam sæculorum custodi- 15
re cupis, quam calcauerunt viri iniqui?
*Qui sublati sunt ante tempus suum, & 16
fluuius subuertit fundamentum eorum:
*Qui dicebant Deo: Recede a nobis: 17
& quasi nihil posset facere Omnipotens,
æstimabant eum:
*Cum ille implesset domos eorum bo- 18
nis, quorum sententia procul sit a me.
19 *Videbunt iusti, & lætabuntur, & inno-
cens subsannabit eos.
20 *Nonne succisa est erectio eorum, & re-
liquias eorum deuorauit ignis?
21 *Acquiesce igitur ei, & habeto pacem;
& per hæc habebis fructus optimos.
22 *Suscipe ex ore illius legem, & pone ser
mones eius in corde tuo.
23 *Si reuersus fueris ad Omnipotentem,
ædificaberis, & longe facies iniquitatem a
tabernaculo tuo.
24 *Dabit pro terra silicem, & pro silice
torrentes aureos.
25 *Eritq. Omnipotens contra hostes tuos,
& argentum coaceruabitur tibi.
26 *Tunc super Omnipotentem delicijs af
flues, & eleuabis ad Deum faciem tuam.
27 *Rogabis eum, & exaudiet te, & vota
tua reddes.
28 *Decernes rem, & veniet tibi, & in vijs
tuis splendebit lumen.
29 *Qui enim humiliatus fuerit, erit in glo-
ria: & qui inclinauerit oculos, ipse salua-
bitur.
30 *Saluabitur innocens, saluabitur autem
in munditia manuum suarum.

CAP. XXIII.

1 RESPONDENS autem Iob, ait:
2 *Nunc quoque in amaritudine est
sermo meus, & manus plagæ meæ aggra-
uata est super gemitum meum.
3 *Quis mihi tribuat vt cognoscā & inue-
niam illū, & veniam vsque ad solium eius?
4 *Ponam coram eo iudicium, & os meū
replebo increpationibus.
5 *Vt sciam verba, quæ mihi respondeat,
& intelligam quid loquatur mihi.
6 *Nolo multa fortitudine contendat me-
cū, nec magnitudinis suæ mole me premat.
7 *Proponat æquitatem contra me, &
perueniat ad victoriam iudicium meum.
8 *Si ad Orientem iero, non apparet: si
ad Occidentem, non intelligam eum.
9 *Si ad sinistram, quid agam? non appre-
hendam eum: si me vertam ad dexteram,
non videbo illum.

Ipse

*Ipse vero scit viam meam, & probauit 10
me quasi aurum, quod per ignem transit:
*Vestigia eius secutus est pes meus, viã 11
eius custodiui, & non declinaui ex ea.
*A mandatis labiorum eius non recessi, 12
& in sinu meo abscondi verba oris eius.
*Ipse enim solus est, & nemo auertere 13
potest cogitationem eius: & anima eius
quodcumque voluit, hoc fecit.
*Cum expleuerit in me voluntatem suã, 14
& alia multa similia præsto sunt ei.
*Et idcirco a facie eius turbatus sum, 15
& considerans eum, timore solicitor.
*Deus molliuit cor meum, & Omnipo- 16
tens conturbauit me.
*Non enim perij propter imminentes 17
tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

CAP. XXIIII.

AB Omnipotente non sunt abscondi- 1
ta tempora: qui autem nouerunt eũ,
ignorant dies illius.
*Alij terminos transtulerunt, diripuerunt 2
greges, & pauerunt eos.
*Asinum pupillorum abegerunt, & ab- 3
stulerunt pro pignore bouem viduæ.
*Subuerterunt pauperum viam, & op- 4
presserunt pariter mansuetos terræ.
*Alij quasi onagri in deserto egrediun- 5
tur ad opus suum: vigilantes ad prædam,
præparant panem liberis.
*Agrum non suum demetunt: & vineã 6
eius, quem vi oppresserint, vindemiant.
*Nudos dimittunt homines, indumenta 7
tollentes, quibus non est operimentum in
frigore:
*Quos imbres montium rigant: & non 8
habentes velamen, amplexantur lapides.
*Vim fecerunt deprædantes pupillos, 9
& vulgum pauperem spoliauerunt.
*Nudis & incedentibus absque vestitu, 10
& esurientibus tulerunt spicas.
*Inter aceruos eorum meridiati sunt, 11
qui calcatis torcularibus sitiunt.
*De ciuitatibus fecerunt viros gemere, 12
& anima vulneratorum clamauit, & Deus
inultum abire non patitur.
13 *Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt
vias eius, nec reuersi sunt per semitas eius.
14 *Mane primo consurgit homicida, in-
terficit egenum & pauperem: per noctem
vero erit quasi fur.
15 *Oculus adulteri obseruat caliginem,
dicens: Non me videbit oculus: & ope-
riet vultum suum.
16 *Perfodit in tenebris domos, sicut in die
condixerant sibi, & ignorauerunt lucem.
17 *Si subito apparuerit aurora, arbitrantur
vmbram mortis: & sic in tenebris quasi in
luce ambulant.
18 *Leuis est super faciem aquæ: maledi-
cta sit pars eius in terra, nec ambulet per
viam vinearum.
19 *Ad nimium calorem transeat ab aquis
niuium, & vsque ad inferos peccatũ illius.
20 *Obliuiscatur eius misericordia: dulce-
do illius vermes: non sit in recordatione,
sed conteratur quasi lignum infructuosum.
21 *Pauit enim sterilem, quæ non parit, &
viduæ bene non fecit.
22 *Detraxit fortes in fortitudine sua: &
cum steterit, non credet vitæ suæ.
23 *Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & il-
le abutitur eo in superbiam: oculi autem
eius sunt in vijs illius.
24 *Eleuati sunt ad modicum, & non sub-
sistent, & humiliabuntur sicut omnia, &
auferentur, & sicut summitates spicarum
conterentur.
25 *Quod si non est ita, quis me potest ar-
guere esse mentitum, & ponere ante Deum
verba mea?

CAP. XXV.

1 RESPONDENS autem Baldad Suhi-
tes, dixit:
2 *Potestas & terror apud eum est, qui
facit concordiam in sublimibus suis.
3 *Numquid est numerus militum eius?
& super quem non surget lumen illius?
4 *Numquid iustificari potest homo com
paratus Deo, aut apparere mundus natus
de muliere?
5 *Ecce luna etiam non splendet, & stel-

læ non

læ non sunt mundæ in conspectu eius:
*Quanto magis homo putredo, & filius 6
hominis vermis?

CAP. XXVI.

RESPONDENS autem Iob, dixit: 1
*Cuius adiutor es? numquid imbe- 2
cillis? & sustentas brachium eius, qui non
est fortis?
*Cui dedisti consilium? forsitan illi, qui 3
non habet sapientiam, & prudentiam tuam
ostendisti plurimam.
*Quem docere voluisti? nonne eum, 4
qui fecit spiramentum?
*Ecce gigantes gemunt sub aquis, & 5
qui habitant cum eis.
*Nudus est infernus coram illo, & nul- 6
lum est operimentum perditioni.
*Qui extendit Aquilonem super vacuũ, 7
& appendit terram super nihilum.
*Qui ligat aquas in nubibus suis, vt non 8
erumpant pariter deorsum.
*Qui tenet vultum solij sui, & expandit 9
super illud nebulam suam.
*Terminum circumdedit aquis, vsque- 10
dum finiantur lux & tenebræ.
*Columnæ cæli contremiscunt, & pa- 11
uent ad nutum eius.
*In fortitudine illius repente maria cõ- 12
gregata sunt, & prudentia eius percussit
superbum.
*Spiritus eius ornauit cælos: & obstetri- 13
cante manu eius, eductus est coluber tor-
tuosus.
*Ecce, hæc ex parte dicta sunt viarum 14
eius: & cum vix paruam stillam sermonis
eius audierimus, quis poterit tonitruum
magnitudinis illius intueri?

CAP. XXVII.

ADDIDIT quoque Iob, assumens pa- 1
rabolam suam, & dixit:
*Viuit Deus, qui abstulit iudicium meũ, 2
& Omnipotens, qui ad amaritudinem ad-
duxit animam meam.
*Quia donec superest halitus in me, & 3
spiritus Dei in naribus meis.
4 *Non loquentur labia mea iniquitatem,
nec lingua mea meditabitur mendacium.
5 *Absit a me vt iustos vos esse iudicem:
donec deficiam, non recedam ab innocen
tia mea.
6 *Iustificationem meam, quam cœpi te-
nere, non deseram: neque enim reprehen-
dit me cor meum in omni vita mea.
7 *Sit vt impius, inimicus meus: & aduer-
sarius meus, quasi iniquus.
8 *Quæ est enim spes hypocritæ si auare
rapiat, & non liberet Deus animam eius?
9 *Numquid Deus audiet clamorem eius,
cum venerit super eum angustia?
10 *Aut poterit in Omnipotente delectari,
& inuocare Deum omni tempore?
11 *Docebo vos per manum Dei quæ Om
nipotens habeat, nec abscondam.
12 *Ecce, vos omnes nostis, & quid sine
causa vana loquimini?
13 *Hæc est pars hominis impij apud Deũ,
& hereditas violentorum, quam ab Omni-
potente suscipient.
14 *Si multiplicati fuerint filij eius, in gladio
erunt, & nepotes eius nõ saturabũtur pane.
15 *Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in
interitu, & viduæ illius non plorabunt.
16 *Si comportauerit quasi terrã argentum,
& sicut lutum præparauerit vestimenta:
17 *Præparabit quidem, sed iustus vestietur
illis: & argentum innocens diuidet.
18 *Ædificauit sicut tinea domum suam, &
sicut custos fecit vmbraculum.
19 *Diues cum dormierit, nihil secum au-
feret: aperiet oculos suos, & nihil inueniet.
20 *Apprehendet eum quasi aqua inopia,
nocte opprimet eum tempestas.
21 *Tollet eum ventus vrens, & auferet, &
velut turbo rapiet eum de loco suo.
22 *Et mittet super eum, & non parcet: de
manu eius fugiens fugiet.
23 *Stringet super eum manus suas, & si-
bilabit super illum, intuens locum eius.

CAP. XXVIII.

1 HABET argentũ, venarum suarum princi
pia: & auro locus est, in quo conflatur.

*Ferrum de terra tollitur: & lapis solu- 2
tus calore, in æs vertitur.
*Tempus posuit tenebris, & vniuerso- 3
rum finem ipse considerat, lapidem quo-
que caliginis, & vmbram mortis.
*Diuidit torrens a populo peregrinan- 4
te, eos, quos oblitus est pes egentis homi-
nis, & inuios.
*Terra, de qua oriebatur panis in loco 5
suo, igni subuersa est.
*Locus sapphiri lapides eius, & glebæ 6
illius aurum.
*Semitam ignorauit auis, nec intuitus 7
est eam oculus vulturis.
*Non calcauerunt eam filij institorum, 8
nec pertransiuit per eam leæna.
*Ad silicem extendit manum suam, sub- 9
uertit a radicibus montes.
*In petris riuos excidit, & omne pretio- 10
sum vidit oculus eius.
*Profunda quoque fluuiorum scrutatus 11
est, & abscondita in lucem produxit.
*Sapientia vero vbi inuenitur? & quis 12
est locus intelligentiæ?
*Nescit homo pretium eius, nec inueni- 13
tur in terra suauiter viuentium.
*Abyssus dicit: Non est in me: & mare 14
loquitur: Non est mecum.
*Non dabitur aurum obrizũ pro ea, nec 15
appendetur argentum in cõmutatione eius.
*Non conferetur tinctis Indiæ colori- 16
bus, nec lapidi sardonycho pretiosissimo,
vel sapphiro.
*Non adæquabitur ei aurum vel vitrũ, 17
nec commutabuntur pro ea vasa auri:
*Excelsa & eminentia non memorabun 18
tur comparatione eius: trahitur autem sa-
pientia de occultis.
*Nõ adæquabitur ei topazius de Æthio- 19
pia, nec tincturæ mundissimæ componetur.
*Vnde ergo sapientia venit? & quis est 20
locus intelligentiæ?
*Abscondita est ab oculis omnium vi- 21
uentium, volucres quoque cæli latet.
*Perditio & mors dixerunt: Auribus no 22
stris audiuimus famam eius.
*Deus intelligit viam eius, & ipse no- 23
uit locum illius.
24 *Ipse enim fines mundi intuetur: & om
nia, quæ sub cælo sunt, respicit.
25 *Qui fecit ventis pondus, & aquas ap-
pendit in mensura.
26 *Quãdo ponebat pluuijs legem, & viam
procellis sonantibus:
27 *Tunc vidit illam, & enarrauit, & præ-
parauit, & inuestigauit.
28 *Et dixit homini: Ecce timor Domini,
ipsa est sapientia: & recedere a malo, in-
telligentia.

CAP. XXIX.

1 ADDIDIT quoque Iob, assumens pa-
rabolam suam, & dixit:
2 *Quis mihi tribuat, vt sim iuxta menses
pristinos secundum dies, quibus Deus cu-
stodiebat me?
3 *Quando splendebat lucerna eius super
caput meum, & ad lumen eius ambula-
bam in tenebris?
4 *Sicut fui in diebus adolescentiæ meæ,
quando secreto Deus erat in tabernaculo
meo?
5 *Quando erat Omnipotens mecum: &
in circuitu meo pueri mei?
6 *Quando lauabam pedes meos butyro,
& petra fundebat mihi riuos olei?
7 *Quando procedebam ad portam ciui-
tatis, & in platea parabant cathedrã mihi?
8 *Videbant me iuuenes, & abscondeban
tur: & senes assurgentes stabant.
9 *Principes cessabant loqui, & digitum
superponebant ori suo.
10 *Vocem suam cohibebant duces, & lin
gua eorum gutturi suo adhærebat.
11 *Auris audiens beatificabat me, & ocu-
lus videns testimonium reddebat mihi:
12 *Eo quòd liberassem pauperem vocife-
rantem, & pupillum, cui non esset adiutor.
13 *Benedictio perituri super me veniebat,
& cor viduæ consolatus sum.
14 *Iustitia indutus sum: & vestiui me, sicut
vestimento & diademate, iudicio meo.
15 *Oculus fui cæco, & pes claudo.
16 *Pater eram pauperum: & causam quam
nescie-

nesciebam, diligentissime inuestigabam.
*Conterebam molas iniqui, & de denti- 17
bus illius auferebam prædam.
*Dicebamque: In nidulo meo moriar, 18
& sicut palma multiplicabo dies.
*Radix mea aperta est secus aquas, & 19
ros morabitur in messione mea.
*Gloria mea semper innouabitur, & ar- 20
cus meus in manu mea instaurabitur.
*Qui me audiebant, expectabant senten 21
tiam, & intenti tacebant ad consilium meũ.
*Verbis meis addere nihil audebant, & 22
super illos stillabat eloquium meum.
*Expectabant me sicut pluuiam, & os 23
suũ aperiebant quasi ad imbrem serotinũ.
*Si quando ridebam ad eos, non crede- 24
bant, & lux vultus mei non cadebat in terrã.
*Si voluissem ire ad eos, sedebã primus: 25
cumq. sederem quasi rex, circumstante exer
citu, eram tamen mœrentium consolator.

Cap. XXX.

NVNC autem derident me iuniores 1
tempore, quorum non dignabar pa-
tres ponere cum canibus gregis mei:
*Quorum virtus manuum mihi erat pro 2
nihilo, & vita ipsa putabantur indigni.
*Egestate & fame steriles, qui rodebãt in 3
solitudine, squallentes calamitate & miseria.
*Et mandebant herbas, & arborum cor- 4
tices, & radix iuniperorum erat cibus eorũ.
*Qui de conuallibus ista rapientes, cum 5
singula reperissent, ad ea cum clamore cur-
rebant.
*In desertis habitabant torrentium, & 6
in cauernis terræ, vel super glaream.
*Qui inter huiuscemodi lætabantur, & 7
esse sub sentibus delicias computabant.
*Filij stultorum & ignobilium, & in ter- 8
ra penitus non parentes.
*Nunc in eorum canticum versus sum, 9
& factus sum eis in prouerbium.
*Abominantur me, & longe fugiũt a me, 10
& faciem meam conspuere non verentur.
*Pharetram enim suam aperuit, & affli- 11
xit me, & frenum posuit in os meum.
*Ad dexteram orientis calamitates meæ 12
illico surrexerunt: pedes meos subuerterũt,
& oppresserunt quasi fluctibus semitis suis.
13 *Dissipauerũt itinera mea, insidiati sunt
mihi, & præualuerunt, & non fuit qui fer-
ret auxilium.
14 *Quasi rupto muro, & aperta ianua ir-
ruerunt super me, & ad meas miserias de-
uoluti sunt.
15 *Redactus sum in nihilum: abstulisti
quasi ventus desiderium meum: & velut
nubes pertransijt salus mea.
16 *Nunc autem in memetipso marcescit
anima mea, & possident me dies afflictionis.
17 *Nocte os meum perforatur doloribus:
& qui me comedunt, non dormiunt.
18 *In multitudine eorum consumitur ve-
stimentum meum, & quasi capitio tunicæ
succinxerunt me.
19 *Comparatus sum luto, & assimilatus
sum fauillæ & cineri.
20 *Clamo ad te, & non exaudis me: sto,
& non respicis me.
21 *Mutatus es mihi in crudelem, & in du-
ritia manus tuæ aduersaris mihi.
22 *Eleuasti me, & quasi super ventum po
nens elisisti me valide.
23 *Scio quia morti trades me, vbi consti-
tuta est domus omni viuenti.
24 *Verumtamen non ad consumptionem
eorum emittis manum tuam: & si corrue-
rint, ipse saluabis.
25 *Flebam quondam super eo, qui affli-
ctus erat, & compatiebatur anima mea
pauperi.
26 *Expectabam bona, & venerunt mihi
mala: præstolabar lucem, & eruperunt te-
nebræ.
27 *Interiora mea efferbuerunt absque vl-
la requie, præuenerunt me dies afflictionis.
28 *Mœrens incedebam, sine furore, con-
surgens, in turba clamabam:
29 *Frater fui draconum, & socius stru-
thionum.
30 *Cutis mea denigrata est super me, &
ossa mea aruerunt præ caumate.
31 *Versa est in luctum cithara mea, & or-
ganum meum in vocem flentium.

CAP. XXXI.

PEPIGI fœdus cum oculis meis vt ne 1
cogitarem quidem de virgine.
*Quam enim partem haberet in me 2
Deus desuper,& hereditatem Omnipotens
de excelsis?
*Numquid non perditio est iniquo,& 3
alienatio operantibus iniustitiam?
*Nonne ipse considerat vias meas, & 4
cunctos gressus meos dinumerat?
*Si ambulaui in vanitate, & festinauit 5
in dolo pes meus:
*Appendat me in statera iusta, & sciat 6
Deus simplicitatem meam.
*Si declinauit gressus meus de via, & si 7
secutum est oculos meos cor meum, & si
manibus meis adhæsit macula:
*Seram,& alius comedat: & progenies 8
mea eradicetur.
*Si deceptum est cor meũ super muliere, 9
& si ad ostium amici mei insidiatus sum:
*Scortum alterius sit vxor mea,& super 10
illam incuruentur alij.
*Hoc enim nefas est, & iniquitas ma- 11
xima.
*Ignis est vsque ad perditionem deuo- 12
rans,& omnia eradicans genimina.
*Si contempsi subire iudicium cum ser- 13
uo meo,& ancilla mea, cum disceptarent
aduersum me:
*Quid enim faciam cum surrexerit ad 14
iudicandum Deus? & cum quæsierit,quid
respondebo illi?
*Numquid non in vtero fecit me qui & 15
illum operatus est: & formauit me in vul-
ua vnus?
*Si negaui, quod volebant,pauperibus, 16
& oculos viduæ expectare feci:
*Si comedi buccellam meam solus, & 17
non comedit pupillus ex ea:
*(Quia ab infantia mea creuit mecum 18
miseratio: & de vtero matris meæ egressa
est mecum.)
*Si despexi pereuntem, eo quòd non 19
habuerit indumentum, & absque operi-
mento pauperem:
*Si non benedixerũt mihi latera eius,& 20
de velleribus ouium mearum calefactus est:
21 *Si leuaui super pupillum manum meã,
etiam cum viderem me in porta superiorẽ:
22 *Humerus meus a iunctura sua cadat,
& brachium meum cum suis ossibus con-
fringatur.
23 *Semper enim quasi tumentes super me
fluctus timui Deum, & pondus eius ferre
non potui.
24 *Si putaui aurum robur meum,& obri-
zo dixi: Fiducia mea.
25 *Si lætatus sum super multis diuitijs
meis,& quia plurima reperit manus mea.
26 *Si vidi solem cum fulgeret, & lunam
incedentem clare:
27 *Et lætatum est in abscondito cor meũ,
& osculatus sum manum meam ore meo:
28 *Quæ est iniquitas maxima, & negatio
contra Deum altissimum?
29 *Si gauisus sum ad ruinam eius,qui me
oderat, & exultaui quòd inuenisset eum
malum.
30 *Non enim dedi ad peccandum guttur
meũ,vt expeterem maledicens animã eius.
31 *Si non dixerunt viri tabernaculi mei:
Quis det de carnibus eius vt saturemur?
32 *Foris non mansit peregrinus, ostium
meum viatori patuit.
33 *Si abscondi quasi homo peccatum meũ,
& celaui in sinu meo iniquitatem meam.
34 *Si expaui ad multitudinem nimiam,&
despectio propinquorum terruit me: & non
magis tacui, nec egressus sum ostium.
35 *Quis mihi tribuat auditorem, vt desi-
derium meum audiat Omnipotens: & li-
brum scribat ipse qui iudicat:
36 *Vt in humero meo portem illum, &
circumdem illum quasi coronam mihi?
37 *Per singulos gradus meos pronuncia-
bo illum,& quasi principi offeram eum.
38 *Si aduersum me terra mea clamat, &
cum ipsa sulci eius deflent:
39 *Si fructus eius comedi absque pecu-
nia,& animam agricolarum eius afflixi:
40 *Pro frumento oriatur mihi tribulus, &
pro hordeo spina.

Finita sunt verba Iob.

CAP. XXXII.

OMISERVNT autem tres viri isti respondere Iob, eo quòd iustus sibi videretur. 1
* Et iratus, indignatusq. est Eliu filius Barachel Buzites, de cognatione Ram: iratus est autem aduersum Iob, eo quòd iustum se esse diceret coram Deo. 2
* Porro aduersum amicos eius indignatus est, eo quòd non inuenissent responsionem rationabilem, sed tantummodo condemnassent Iob. 3
* Igitur Eliu expectauit Iob loquentem: eo quòd seniores essent qui loquebantur. 4
* Cum autem vidisset quòd tres respódere non potuissent, iratus est vehementer. 5
* Respondensq. Eliu filius Barachel Buzites, dixit: 6
Iunior sum tempore, vos autē antiquiores, idcirco demisso capite, veritus sum vobis indicare meam sententiam.
* Sperabam enim quòd ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret sapientiam. 7
* Sed, vt video, Spiritus est in hominibus, & inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam. 8
* Non sunt longæui sapientes, nec senes intelligunt iudicium. 9
* Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam. 10
* Expectaui enim sermones vestros, audiui prudentiam vestram, donec disceptaremini sermonibus: 11
* Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam: sed, vt video, non est qui possit arguere Iob, & respondere ex vobis sermonibus eius. 12
* Ne forte dicatis: Inuenimus sapiētiam, Deus proiecit eum, non homo. 13
* Nihil locutus est mihi, & ego non secundum sermones vestros respondebo illi. 14
* Extimuerunt, nec responderunt vltra, abstuleruntq. a se eloquia. 15
* Quoniam igitur expectaui, & non sunt locuti: steterunt, nec vltra responderunt: 16
17 * Respondebo & ego partem meam, & ostendam scientiam meam.
18 * Plenus sum enim sermonibus, & coarctat me spiritus vteri mei.
19 * En venter meus quasi mustū absque spiraculo, quod lagunculas nouas disrumpit.
20 * Loquar, & respirabo paululum: aperiam labia mea, & respondebo.
21 * Non accipiam personam viri, & Deum homini non æquabo.
22 * Nescio enim quàmdiu subsistam, etsi post modicum tollat me Factor meus.

CAP. XXXIII.

1 AVDI igitur Iob eloquia mea, & omnes sermones meos ausculta.
2 * Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis.
3 * Simplici corde meo sermones mei, & sententiam puram labia mea loquentur.
4 * Spiritus Dei fecit me, & spiraculum Omnipotentis viuificauit me.
5 * Si potes, responde mihi, & aduersus faciem meam consiste.
6 * Ecce, & me sicut & te fecit Deus, & de eodem luto ego quoque formatus sum.
7 * Verumtamen miraculum meum non te terreat, & eloquentia mea non sit tibi grauis.
8 * Dixisti ergo in auribus meis, & vocem verborum tuorum audiui:
9 * Mundus sum ego, & absque delicto: immaculatus, & non est iniquitas in me.
10 * Quia querelas in me reperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi.
11 * Posuit in neruo pedes meos, custodiuit omnes semitas meas.
12 * Hoc est ergo, in quo non es iustificatus: respondebo tibi, quia maior sit Deus homine.
13 * Aduersus eum contendis quòd non ad omnia verba responderit tibi?
14 * Semel loquitur Deus, & secundo id ipsum non repetit.
15 * Per somnium in visione nocturna, quādo irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo:

*Tunc aperit aures virorum, & erudiens 16
eos instruit disciplina,
*Vt auertat hominem ab his, quæ facit, 17
& liberet eum de superbia:
*Eruens animam eius a corruptione: & 18
vitam illius, vt non transeat in gladium.
*Increpat quoque per dolorem in lectu- 19
lo, & omnia ossa eius marcescere facit.
*Abominabilis ei fit in vita sua panis, & 20
animæ illius cibus ante desiderabilis.
*Tabescet caro eius, & ossa, quæ tecta 21
fuerant, nudabuntur.
*Appropinquauit corruptioni anima 22
eius, & vita illius mortiferis.
*Si fuerit pro eo Angelus loquẽs, vnus de 23
millibus, vt annunciet hominis æquitatem:
*Miserebitur eius, & dicet: Libera eum, 24
vt non descendat in corruptionem: inueni
in quo ei propitier.
*Consumpta est caro eius a supplicijs, 25
reuertatur ad dies adolescentiæ suæ.
*Deprecabitur Deum, & placabilis ei 26
erit: & videbit faciem eius in iubilo, & red-
det homini iustitiam suam.
*Respiciet homines, & dicet: Peccaui, & 27
vere deliqui, &, vt eram dignus, non recepi.
*Liberauit animam suam ne pergeret in 28
interitum, sed viuens lucem videret.
*Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus 29
vicibus per singulos.
*Vt reuocet animas eorum a corruptio- 30
ne, & illuminet luce viuentium.
*Attende Iob, & audi me: & tace, dum 31
ego loquor.
*Si autem habes quod loquaris, respon- 32
de mihi, loquere: volo enim, te apparere
iustum.
*Quòd si non habes, audi me: tace, & 33
docebo te sapientiam.

CAP. XXXIIII.

PRONVNCIANS itaque Eliu, etiam 1
hæc locutus est:
*Audite sapientes verba mea, & eruditi 2
auscultate me:
*Auris enim verba probat, & guttur 3
escas gustu dijudicat.
4 *Iudicium eligamus nobis, & inter nos
videamus quid sit melius.
5 *Quia dixit Iob: Iustus sum, & Deus
subuertit iudicium meum.
6 *In iudicando enim me, mẽdacium est:
violenta sagitta mea absque vllo peccato.
7 *Quis est vir vt est Iob, qui bibit sub-
sannationem quasi aquam:
8 *Qui graditur cum operantibus iniqui-
tatem, & ambulat cum viris impijs?
9 *Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiã
si cucurrerit cum eo.
10 *Ideo viri cordati audite me, absit a Deo
impietas, & ab Omnipotente iniquitas.
11 *Opus enim hominis reddet ei, & iuxta
vias singulorum restituet eis.
12 *Vere enim Deus non condemnabit fru
stra, nec Omnipotens subuertet iudicium.
13 *Quem constituit alium super terram?
aut quem posuit super orbem, quem fabri-
catus est?
14 *Si direxerit ad eum cor suum, spiritum
illius & flatum ad se trahet.
15 *Deficiet omnis caro simul, & homo
in cinerem reuertetur.
16 *Si habes ergo intellectum, audi quod
dicitur, & ausculta vocem eloquij mei.
17 *Numquid qui non amat iudicium, sa-
nari potest? & quomodo tu eum, qui iu-
stus est, in tantum condemnas?
18 *Qui dicit regi, apostata: qui vocat du-
ces impios:
19 *Qui non accipit personas principum:
nec cognouit tyrannum, cum disceptaret
contra pauperem: opus enim manuum
eius sunt vniuersi.
20 *Subito morientur, & in media nocte
turbabuntur populi, & pertransibunt, &
auferent violentum absque manu.
21 *Oculi enim eius super vias hominum,
& omnes gressus eorum considerat.
22 *Non sunt tenebræ, & non est vmbra
mortis, vt abscondantur ibi qui operantur
iniquitatem.
23 *Neque enim vltra in hominis potesta-
te est, vt veniat ad Deum in iudicium.
24 *Conteret multos, & innumerabiles, &
stare

ſtare faciet alios pro eis.
*Nouit enim opera eorum: & idcirco 25
inducet noctem, & conterentur.
*Quaſi impios percuſſit eos in loco vi- 26
dentium.
*Qui quaſi de induſtria receſſerũt ab eo, 27
& omnes vias eius intelligere noluerunt:
*Vt peruenire facerent ad eum clamo- 28
rem egeni, & audiret vocem pauperum.
*Ipſo enim concedente pacem, quis eſt 29
qui condemnet? ex quo abſconderit vul-
tum, quis eſt qui contempletur eum & ſu-
per gentes & ſuper omnes homines?
*Qui regnare facit hominem hypocri- 30
tam propter peccata populi.
*Quia ergo ego locutus ſum ad Deum, 31
te quoque non prohibebo.
*Si erraui, tu doce me: ſi iniquitatem 32
locutus ſum, vltra non addam.
*Numquid a te Deus expetit eam, quia 33
diſplicuit tibi? tu enim cœpiſti loqui, & nõ
ego: quòd ſi quid noſti melius, loquere.
*Viri intelligentes loquantur mihi, & 34
vir ſapiens audiat me.
*Iob autem ſtulte locutus eſt, & verba 35
illius non ſonant diſciplinam.
*Pater mi, probetur Iob vſque ad finẽ: 36
ne deſinas ab homine iniquitatis.
*Quia addit ſuper peccata ſua blaſphe- 37
miam, inter nos interim conſtringatur: &
tunc ad iudicium prouocet ſermonibus
ſuis Deum.

Cap. XXXV.

IGITVR Eliu hæc rurſum locutus eſt: 1
*Numquid æqua tibi videtur tua co- 2
gitatio, vt diceres: Iuſtior ſum Deo?
*Dixiſti enim: Non tibi placet quod re- 3
ctum eſt: vel quid tibi proderit, ſi ego pec-
cauero?
*Itaque ego reſpondebo ſermonibus 4
tuis, & amicis tuis tecum.
*Suſpice cælum & intuere, & contem- 5
plare æthera quòd altior te ſit.
*Si peccaueris, quid ei nocebis? & ſi 6
multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid
facies contra eum?
7 *Porro ſi iuſte egeris, quid donabis ei,
aut quid de manu tua accipiet?
8 *Homini, qui ſimilis tui eſt, nocebit
impietas tua: & filium hominis adiuuabit
iuſtitia tua.
9 *Propter multitudinem calumniatorum
clamabunt: & eiulabunt propter vim bra-
chij tyrannorum.
10 *Et non dixit: Vbi eſt Deus, qui fecit
me, qui dedit carmina in nocte?
11 *Qui docet nos ſuper iumenta terræ, &
ſuper volucres cæli erudit nos.
12 *Ibi clamabunt, & non exaudiet, pro-
pter ſuperbiam malorum.
13 *Non ergo fruſtra audiet Deus, & Om-
nipotens cauſas ſingulorum intuebitur.
14 *Etiam cum dixeris: Non conſiderat:
iudicare coram illo, & expecta eum.
15 *Nunc enim non infert furorem ſuum,
nec vlciſcitur ſcelus valde.
16 *Ergo Iob fruſtra aperit os ſuum, &
abſque ſcientia verba multiplicat.

Cap. XXXVI.

1 ADDENS quoque Eliu, hæc locutus eſt:
2 *Suſtine me paululum, & indicabo
tibi: adhuc enim habeo quod pro Deo lo-
quar.
3 *Repetam ſcientiam meam a principio,
& operatorem meum probabo iuſtum.
4 *Vere enim abſque mendacio ſermones
mei, & perfecta ſcientia probabitur tibi.
5 *Deus potentes non abijcit, cum & ipſe
ſit potens.
6 *Sed non ſaluat impios, & iudicium
pauperibus tribuit.
7 *Non auferet a iuſto oculos ſuos, & re-
ges in ſolio collocat in perpetuum, & illi
eriguntur.
8 *Et ſi fuerint in catenis, & vinciantur
funibus paupertatis.
9 *Indicabit eis opera eorum, & ſcelera
eorum, quia violenti fuerunt.
10 *Reuelabit quoque aurem eorũ, vt cor-
ripiat: & loquetur, vt reuertantur ab ini-
quitate.
11 *Si audierint & obſeruauerint, comple-
bunt

bunt dies ſuos in bono, & annos ſuos in
gloria:
*Si autem non audierint,tranſibunt per 12
gladium, & conſumentur in ſtultitia.
*Simulatores & callidi prouocant iram 13
Dei, neque clamabunt cum vincti fuerint.
*Morietur in tempeſtate anima eorum, 14
& vita eorum inter effeminatos.
*Eripiet de anguſtia ſua pauperem, & 15
reuelabit in tribulatione aurem eius.
*Igitur ſaluabit te de ore anguſto latiſ- 16
ſime,& non habente fundamentum ſubter
ſe: requies autem menſæ tuæ erit plena
pinguedine.
*Cauſa tua quaſi impij iudicata eſt,cau- 17
ſam iudiciumq. recipies.
*Non te ergo ſuperet ira, vt aliquẽ op- 18
primas: nec multitudo donorũ inclinet te.
*Depone magnitudinẽ tuam abſque tri 19
bulatione, & omnes robuſtos fortitudine.
*Ne protrahas noctem,vt aſcendant po 20
puli pro eis.
*Caue ne declines ad iniquitatem: hãc 21
enim cœpiſti ſequi poſt miſeriam.
*Ecce,Deus excelſus in fortitudine ſua, 22
& nullus ei ſimilis in legiſlatoribus.
*Quis poterit ſcrutari vias eius? aut quis 23
poteſt ei dicere: Operatus es iniquitatem?
*Memento quòd ignores opus eius, de 24
quo cecinerunt viri.
*Omnes homines vident eum,vnuſquiſ- 25
que intuetur procul.
*Ecce,Deus magnus vincens ſcientiam 26
noſtram: numerus annorum eius inæſti-
mabilis.
*Qui aufert ſtillas pluuiæ,& effundit im 27
bres ad inſtar gurgitum.
*Qui de nubibus fluunt,quæ prætexunt 28
cuncta deſuper.
*Si voluerit extendere nubes quaſi ten- 29
torium ſuum.
*Et fulgurare lumine ſuo deſuper, car- 30
dines quoque maris operiet.
*Per hæc enim iudicat populos, & dat 31
eſcas multis mortalibus.
*In manibus abſcondit lucem, & præ- 32
cipit ei vt rurſus adueniat.

33 *Annunciat de ea amico ſuo,quòd poſ-
ſeſſio eius ſit,& ad eam poſſit aſcendere.

CAP. XXXVII.

1 SVPER hoc expauit cor meum, & emo-
tum eſt de loco ſuo.
2 *Audite auditionem in terrore vocis eius,
& ſonum de ore illius procedentem.
3 *Subter omnes cælos ipſe conſiderat,&
lumen illius ſuper terminos terræ.
4 *Poſt eum rugiet ſonitus, tonabit voce
magnitudinis ſuæ, & non inueſtigabitur,
cum audita fuerit vox eius.
5 *Tonabit Deus in voce ſua mirabiliter,
qui facit magna & inſcrutabilia.
6 *Qui præcipit niui vt deſcendat in ter-
ram,& hiemis pluuijs,& imbri fortitudinis
ſuæ.
7 *Qui in manu omnium hominũ ſignat,
vt nouerint ſinguli opera ſua.
8 *Ingredietur beſtia latibulum, & in an-
tro ſuo morabitur.
9 *Ab interioribus egredietur tempeſtas,
& ab Arcturo frigus.
10 *Flante Deo concreſcit gelu, & rurſum
latiſſimæ funduntur aquæ.
11 *Frumentum deſiderat nubes, & nubes
ſpargunt lumen ſuum.
12 *Quæ luſtrant per circuitum, quocum-
que eas voluntas gubernantis duxerit, ad
omne quod præceperit illis ſuper faciem
orbis terrarum:
13 *Siue in vna tribu,ſiue in terra ſua, ſiue
in quocumque loco miſericordiæ ſuæ eas
iuſſerit inueniri.
14 *Auſculta hæc Iob: ſta,& conſidera mi-
rabilia Dei.
15 *Numquid ſcis quãdo præceperit Deus
pluuijs,vt oſtenderẽt lucem nubium eius?
16 *Numquid noſti ſemitas nubium ma-
gnas, & perfectas ſcientias?
17 *Nonne veſtimenta tua calida ſunt,cum
perflata fuerit terra Auſtro?
18 *Tu forſitan cum eo fabricatus es cælos,
qui ſolidiſſimi quaſi ære fuſi ſunt.
19 *Oſtende nobis quid dicamus illi: nos
quippe inuoluimur tenebris.

Quis

*Quis narrabit ei quæ loquor? etiam si 20
locutus fuerit homo, deuorabitur.
*At nunc non vident lucem: subito aër 21
cogetur in nubes, & ventus transiens fu-
gabit eas.
*Ab Aquilone aurum venit, & ad Deum 22
formidolosa laudatio.
*Digne eum inuenire non possumus: 23
magnus fortitudine, & iudicio, & iustitia,
& enarrari non potest.
*Ideo timebunt eum viri, & non aude- 24
bunt contemplari omnes, qui sibi videntur
esse sapientes.

CAP. XXXVIII.

RESPONDENS autem Dominus Iob 1
de turbine, dixit:
*Quis est iste inuoluens sententias ser- 2
monibus imperitis?
*Accinge sicut vir lumbos tuos: inter- 3
rogabo te, & responde mihi.
*Vbi eras quando ponebam fundaméta 4
terræ? indica mihi si habes intelligentiam.
*Quis posuit mensuras eius, si nosti? vel 5
quis tetendit super eam lineam?
*Super quo bases illius solidatæ sunt? 6
aut quis demisit lapidem angularem eius,
*Cum me laudarent simul astra matu- 7
tina, & iubilarent omnes filij Dei?
*Quis conclusit ostijs mare, quando 8
erumpebat quasi de vulua procedens:
*Cum ponerem nubem vestimentum 9
eius, & caligine illud quasi pannis infantiæ
obuoluerem?
*Circumdedi illud terminis meis, & po- 10
sui vectem, & ostia;
*Et dixi: Vsque huc venies, & non pro- 11
cedes amplius, & hic confringes tumentes
fluctus tuos.
*Numquid post ortum tuum præcepisti 12
diluculo, & ostendisti auroræ locum suum?
*Et tenuisti concutiens extrema terræ, 13
& excussisti impios ex ea?
*Restituetur vt lutum signaculum, & 14
stabit sicut vestimentum:
*Auferetur ab impijs lux sua, & bra- 15
chium excelsum confringetur.
16 *Numquid ingressus es profunda ma-
ris, & in nouissimis abyssi deambulasti?
17 *Numquid apertæ sunt tibi portæ mor-
tis, & ostia tenebrosa vidisti?
18 *Numquid considerasti latitudinem ter-
ræ? indica mihi, si nosti, omnia,
19 *In qua via lux habitet, & tenebrarum
quis locus sit:
20 *Vt ducas vnumquodque ad terminos
suos, & intelligas semitas domus eius.
21 *Sciebas tunc quòd nasciturus esses? &
numerum dierum tuorum noueras?
22 *Numquid ingressus es thesauros niuis,
aut thesauros grandinis aspexisti?
23 *Quæ præparaui in tempus hostis, in
diem pugnæ & belli?
24 *Per quam viam spargitur lux, diuiditur
æstus super terram?
25 *Quis dedit vehementissimo imbri cur-
sum, & viam sonantis tonitrui,
26 *Vt plueret super terrã absque homine
in deserto, vbi nullus mortaliũ cõmoratur,
27 *Vt impleret inuiam & desolatam, &
produceret herbas virentes?
28 *Quis est pluuiæ pater? vel quis genuit
stillas roris?
29 *De cuius vtero egressa est glacies? &
gelu de cælo quis genuit?
30 *In similitudinem lapidis aquæ duran-
tur, & superficies abyssi constringitur.
31 *Numquid coniungere valebis mican-
tes stellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi po-
teris dissipare?
32 *Numquid producis Luciferum in tem
porę suo, & Vesperum super filios terræ
consurgere facis?
33 *Numquid nosti ordinem cæli, & pones
rationem eius in terra?
34 *Numquid eleuabis in nebula vocem
tuam, & impetus aquarum operiet te?
35 *Numquid mittes fulgura, & ibunt, &
reuertentia dicent tibi: Adsumus?
36 *Quis posuit in visceribus hominis sapiẽ-
tiam? vel quis dedit gallo intelligentiam?
37 *Quis enarrabit cælorum rationem, &
concentum cæli quis dormire faciet?
38 *Quando fundebatur puluis in terra, &

glebæ compingebantur?

*Numquid capies leænæ prædam, & 1
animam catulorum eius implebis,

*Quando cubant in antris, & in specu- 2
bus insidiantur?

*Quis præparat coruo escam suã, quan- 3
do pulli eius clamant ad Deum, vagantes,
eo quòd non habeant cibos?

CAP. XXXIX.

NVMQVID nosti tẽpus partus ibicum 4
in petris, vel parturientes ceruas ob-
seruasti?

*Dinumerasti menses conceptus earum, 5
& scisti tempus partus earum?

*Incuruantur ad fœtum, & pariunt, & 6
rugitus emittunt.

*Separantur filij earũ, & pergunt ad pa- 7
stũ: egrediuntur, & non reuertuntur ad eas:

*Quis dimisit onagrum liberum, & vin- 8
cula eius quis soluit?

*Cui dedi in solitudine domum, & ta- 9
bernacula eius in terra salsuginis.

*Contemnit multitudinem ciuitatis, 10
clamorem exactoris non audit.

*Circumspicit montes pascuæ suæ, & 11
virentia quæque perquirit.

*Numquid volet rhinoceros seruire tibi, 12
aut morabitur ad præsepe tuum?

*Numquid alligabis rhinocerota ad arã- 13
dum loro tuo? aut confringet glebas val-
lium post te?

*Numquid fiduciam habebis in magna 14
fortitudine eius, & derelinques ei labo-
res tuos?

*Numquid credes illi quòd sementem 15
reddat tibi, & aream tuam congreget?

*Penna struthionis similis est pennis he- 16
rodij, & accipitris.

*Quando derelinquit oua sua in terra, 17
tu forsitan in puluere calefacies ea?

*Obliuiscitur quòd pes conculcet ea, 18
aut bestia agri conterat.

*Duratur ad filios suos quasi non sint 19
sui, frustra laborauit nullo timore cogente.

*Priuauit enim eam Deus sapientia, nec 20
dedit illi intelligentiam.

21 *Cum tempus fuerit, in altum alas eri-
git: deridet equum & ascensorem eius.

22 *Numquid præbebis equo fortitudinẽ,
aut circumdabis collo eius hinnitum?

23 *Numquid suscitabis eum quasi locu-
stas? gloria narium eius terror.

24 *Terram vngula fodit, exultat audacter:
in occursum pergit armatis.

25 *Contemnit pauorem, nec cedit gladio.

26 *Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit
hasta & clypeus.

27 *Feruens & fremens sorbet terram, nec
reputat tubæ sonare clangorem.

28 *Vbi audierit buccinam, dicit: Vah,
procul odoratur bellum; exhortationem
ducum, & vlulatum exercitus.

29 *Numquid per sapiẽtiam tuam plume-
scit accipiter, expandẽs alas suas ad Austrũ?

30 *Numquid ad præceptum tuum eleuabi-
tur aquila, & in arduis ponet nidum suum?

31 *In petris manet, & in præruptis silicibus
commoratur, atque inaccessis rupibus.

32 *Inde contemplatur escam, & de longe
oculi eius prospiciunt.

33 *Pulli eius lambent sanguinem: & vbi-
cumque cadauer fuerit, statim adest.

34 *Et adiecit Dominus, & locutus est
ad Iob:

35 *Numquid qui contendit cum Deo,
tam facile conquiescit? vtique qui arguit
Deum, debet respondere ei.

36 *Respondens autem Iob Domino, dixit:

37 *Qui leuiter locutus sum, respondere
quid possum? manum meam ponam su-
per os meum.

38 *Vnum locutus sum, quod vtinam non
dixissem: & alterũ, quibus vltra nõ addam.

CAP. XL.

1 RESPONDENS autem Dominus Iob
de turbine, dixit:

2 *Accinge sicut vir lumbos tuos: inter-
rogabo te: & indica mihi.

3 *Numquid irritũ facies iudicium meum:
& condemnabis me, vt tu iustificeris?

4 *Et si habes brachium sicut Deus, & si
voce simili tonas?

Circumda

*Circumda tibi decorem, & in sublime 5
erigere, & esto gloriosus, & speciosis in-
duere vestibus.
*Disperge superbos in furore tuo, & re- 6
spiciens omnem arrogantem humilia.
*Respice cunctos superbos, & confun- 7
de eos, & contere impios in loco suo.
*Absconde eos in puluere simul, & fa- 8
cies eorum demerge in foueam:
*Et ego confitebor quòd saluare te pos- 9
sit dextera tua.
*Ecce, Behemoth, quem feci tecum, fœ- 10
num quasi bos comedet:
*Fortitudo eius in lumbis eius, & virtus 11
illius in vmbilico ventris eius.
*Stringit caudam suam quasi cedrum, 12
nerui testiculorum eius perplexi sunt.
*Ossa eius velut fistulæ æris, cartilago 13
illius quasi laminæ ferreæ.
*Ipse est principium viarum Dei, qui fe- 14
cit eum, applicabit gladium eius.
*Huic montes herbas ferunt: omnes be- 15
stiæ agri ludent ibi.
*Sub vmbra dormit in secreto calami, 16
& in locis humentibus.
*Protegunt vmbræ vmbram eius, cir- 17
cumdabunt eum salices torrentis.
*Ecce, absorbebit fluuium, & non mi- 18
rabitur: & habet fiduciam quòd influat Ior-
danis in os eius.
*In oculis eius quasi hamo capiet eum, 19
& in sudibus perforabit nares eius.
*An extrahere poteris leuiathan hamo, 20
& fune ligabis linguam eius?
*Numquid pones circulum in naribus 21
eius, aut armilla perforabis maxillam eius?
*Numquid multiplicabit ad te preces, 22
aut loquetur tibi mollia?
*Numquid feriet tecum pactum, & ac- 23
cipies eum seruum sempiternum?
*Numquid illudes ei quasi aui, aut liga- 24
bis eum ancillis tuis?
*Concident eum amici, diuident illum 25
negotiatores?
*Numquid implebis sagenas pelle eius, 26
& gurgustium piscium capite illius?
*Pone super eum manum tuam: me- 27
mento belli, nec vltra addas loqui.
28 *Ecce, spes eius frustrabitur eum, & vi-
dentibus cunctis præcipitabitur.

CAP. XLI.

1 NON quasi crudelis suscitabo eum:
quis enim resistere potest vultui meo?
2 *Quis ante dedit mihi, vt reddam ei?
omnia quæ sub cælo sunt, mea sunt.
3 *Non parcam ei, & verbis potentibus,
& ad deprecandum compositis.
4 *Quis reuelabit faciem indumenti eius?
& in medium oris eius quis intrabit?
5 *Portas vultus eius quis aperiet? per gy-
rum dentium eius formido.
6 *Corpus illius quasi scuta fusilia, com-
pactum squamis se prementibus.
7 *Vna vni coniungitur, & ne spiraculum
quidem incedit per eas:
8 *Vna alteri adhærebit, & tenentes se
nequaquam separabuntur.
9 *Sternutatio eius splendor ignis, & ocu-
li eius, vt palpebræ diluculi.
10 *De ore eius lampades procedunt, sicut
tedæ ignis accensæ.
11 *De naribus eius procedit fumus, sicut
ollæ succensæ atque feruentis.
12 *Halitus eius prunas ardere facit, &
flamma de ore eius egreditur.
13 *In collo eius morabitur fortitudo, &
faciem eius præcedit egestas.
14 *Membra carnium eius cohærentia sibi:
mittet contra eum fulmina, & ad locum
alium non ferentur.
15 *Cor eius indurabitur tamquam lapis,
& stringetur quasi malleatoris incus.
16 *Cum sublatus fuerit, timebunt angeli,
& territi purgabuntur.
17 *Cum apprehenderit eum gladius, sub-
sistere non poterit neque hasta, neque
thorax:
18 *Reputabit enim quasi paleas ferrum,
& quasi lignum putridum, æs.
19 *Non fugabit eum vir sagittarius, in
stipulam versi sunt ei lapides fundæ.
20 *Quasi stipulam æstimabit malleum, &
deridebit vibrantem hastam.

Sub

*Sub ipso erunt radij solis, & sternet sibi 21
aurum quasi lutum.
*Feruescere faciet quasi ollam profun- 22
dum mare, & ponet quasi cum vnguenta
bulliunt.
*Post eum lucebit semita, æstimabit 23
abyssum quasi senescentem.
*Non est super terram potestas, quæ 24
comparetur ei, qui factus est vt nullum ti-
meret.
*Omne sublime videt, ipse est rex super 25
vniuersos filios superbiæ.

CAP. XLII.

RESPONDENS autem Iob Domino, 1
dixit:
*Scio quia omnia potes, & nulla te la- 2
tet cogitatio.
*Quis est iste, qui celat consilium abs- 3
que scientia? ideo insipienter locutus sum,
& quæ vltra modum excederent scientiam
meam.
*Audi, & ego loquar: interrogabo te, & 4
responde mihi.
*Auditu auris audiui te, nunc autem 5
oculus meus videt te.
*Idcirco ipse me reprehendo, & ago 6
pœnitentiam in fauilla & cinere.
*Postquam autem locutus est Dominus 7
verba hæc ad Iob, dixit ad Eliphaz Thema-
nitem: Iratus est furor meus in te, & in
duos amicos tuos, quoniam non estis lo-
cuti coram me rectum, sicut seruus meus
Iob.
*Sumite ergo vobis septem tauros, & se- 8
ptem arietes, & ite ad seruum meum Iob,
& offerte holocaustum pro vobis: Iob au-
tem seruus meus orabit pro vobis: faciem
eius suscipiam vt non vobis imputetur stul-
titia: neque enim locuti estis ad me recta,
sicut seruus meus Iob.
9 *Abierunt ergo Eliphaz Themanites, &
Baldad Suhites, & Sophar Naamathites, &
fecerunt sicut locutus fuerat Dominus ad
eos, & suscepit Dominus faciem Iob.
10 *Dominus quoque conuersus est ad pœ-
nitentiam Iob, cum oraret ille pro amicis
suis. Et addidit Dominus omnia quæcum-
que fuerant Iob, duplicia.
11 *Venerunt autem ad eum omnes fra-
tres sui, & vniuersæ sorores suæ, & cuncti
qui nouerant eum prius, & comederunt
cum eo panem in domo eius: & mouerunt
super eum caput, & consolati sunt eum su-
per omni malo quod intulerat Dominus su
per eum: Et dederunt ei vnusquisque ouem
vnam, & inaurem auream vnam.
12 *Dominus autem benedixit nouissimis
Iob magis quàm principio eius. Et facta
sunt ei quattuordecim millia ouium, & sex
millia camelorum, & mille iuga boum, &
mille asinæ.
13 *Et fuerunt ei septem filij, & tres filiæ.
14 *Et vocauit nomen vnius Diem, & no-
men secundæ Cassiam, & nomen tertiæ
Cornustibij.
15 *Non sunt autem inuentæ mulieres spe-
ciosæ sicut filiæ Iob in vniuersa terra: de-
ditq. eis pater suus hereditatem inter fra-
tres earum.
16 *Vixit autem Iob post hæc, centum qua-
draginta annis, & vidit filios suos, & filios
filiorum suorum vsque ad quartam gene-
rationem, & mortuus est senex, & plenus
dierum.

FINIS PRIMI TOMI.

PSALMORVM.

Psal. I.

1 BEATVS vir, qui non abijt in consilio impiorum,& in via peccatorũ non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit :

2 *Sed in lege Domini volũtas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte.

3 *Et erit tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo:

Et folium eius non defluet : & omnia quæcumque faciet, prosperabuntur.

4 *Non sic impij, non sic : sed tamquam puluis, quem proijcit ventus a facie terræ.

5 *Ideo non resurgent impij in iudicio: neque peccatores in concilio iustorum.

6 *Quoniam nouit Dominus viam iustorum:& iter impiorum peribit.

Psal. II.

1 QVARE fremuerunt Gentes,& populi meditati sunt inania ?

2 *Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius.

3 *Dirumpamus vincula eorum:& proijciamus a nobis iugum ipsorum.

4 *Qui habitat in cælis irridebit eos : & Dominus subsannabit eos.

5 *Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo conturbabit eos.

6 *Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum eius, prædicans præceptum eius.

7 *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te.

8 *Postula a me, & dabo tibi Gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.

9 *Reges eos in virga ferrea,& tamquam vas figuli confringes eos.

10 *Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram.

11 *Seruite Domino in timore: & exultate ei cum tremore.

12 *Apprehendite disciplinã nequando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.

13 *Cum exarserit in breui ira eius, beati omnes, qui confidunt in eo.

Psalmus Dauid, Cum fugeret a facie
1 Absalom filij sui. (2.Reg.15.14.) III.

2 DOMINE quid multiplicati sunt qui tribulant me ? multi insurgunt aduersum me.

3 *Multi dicunt animæ meæ : Non est salus ipsi in Deo eius.

4 *Tu autem Domine susceptor meus es, gloria mea, & exaltans caput meum.

5 *Voce mea ad Dominum clamaui : & exaudiuit me de monte sancto suo.

6 *Ego dormiui, & soporatus sum : & exurrexi, quia Dominus suscepit me.

7 *Non timebo millia populi circumdantis me : exurge Domine, saluum me fac Deus meus :

8 *Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa: dentes peccatorum contriuisti.

9 *Domini est salus : & super populum tuum benedictio tua.

1 In finem in carminibus, Psalmus Dauid. IIII.

2 CVM inuocarem exaudiuit me Deus iustitiæ meæ : in tribulatione dilatasti mihi.

Miſerere mei,& exaudi orationẽ meam.
*Filij hominũ vſquequo graui corde? vt 3
quid diligitis vanitatẽ,& quæritis mẽdaciũ?
*Et ſcitote quoniã mirificauit Dominus 4
ſanctum ſuum: Dominus exaudiet me cum
clamauero ad eum.
*Iraſcimini, & nolite peccare: quæ dici- 5
tis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris
compungimini.
*Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ,& ſpera- 6
te in Domino. multi dicunt: Quis oſten-
dit nobis bona?
*Signatum eſt ſuper nos lumen vultus 7
tui Domine: dediſti lætitiam in corde meo.
*A fructu frumenti, vini, & olei ſui mul- 8
tiplicati ſunt.
*In pace in idipſum dormiã,& requieſcã; 9
*Quoniam tu Domine ſingulariter in 10
ſpe conſtituiſti me.

In finem pro ea, quæ hereditatem conſe- 1
quitur, Pſalmus Dauid. V.

VERBA mea auribus percipe Domine, 2
intellige clamorem meum.
*Intende voci orationis meæ, rex meus 3
& Deus meus.
*Quoniam ad te orabo: Domine mane 4
exaudies vocem meam.
*Mane aſtabo tibi & videbo: quoniam 5
non Deus volens iniquitatem tu es.
*Neque habitabit iuxta te malignus: ne- 6
que permanebunt iniuſti ante oculos tuos.
*Odiſti omnes,qui operantur iniquitatẽ: 7
perdes omnes,qui loquuntur mendacium.
Virum ſanguinum & doloſum abomi-
nabitur Dominus: *ego autem in multitu- 8
dine miſericordiæ tuæ.
Introibo in domum tuam: adorabo ad
templum ſanctum tuum in timore tuo.
*Domine deduc me in iuſtitia tua: pro- 9
pter inimicos meos dirige in conſpectu tuo
viam meam.
*Quoniam non eſt in ore eorum veritas: 10
cor eorum vanum eſt.
*Sepulchrũ patens eſt guttur eorum,lin- 11
guis ſuis doloſe agebant,iudica illos Deus.
Decidant a cogitationibus ſuis,ſecundũ
multitudinem impietatum eorum expelle
eos,quoniam irritauerunt te Domine.
12 *Et lætentur omnes,qui ſperant in te,in
æternum exultabunt: & habitabis in eis.
Et gloriabuntur in te omnes,qui diligũt
13 nomen tuum,*quoniã tu benedices iuſto.
Domine, vt ſcuto bonæ voluntatis tuæ
coronaſti nos.

1 In finem in carminibus,Pſalmus Dauid,
pro octaua. VI.

2 DOMINE, ne in furore tuo arguas me,
neque in ira tua corripias me,
*Miſerere mei Domine quoniam infir-
3 mus ſum: ſana me Domine quoniam con-
turbata ſunt oſſa mea.
4 *Et anima mea turbata eſt valde: ſed tu
Domine vſquequo?
5 *Conuertere Domine, & eripe animam
meam: ſaluum me fac propter miſericor-
diam tuam,
6 *Quoniã non eſt in morte qui memor ſit
tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?
7 *Laboraui in gemitu meo, lauabo per
ſingulas noctes lectum meum: lacrymis
meis ſtratum meum rigabo.
8 *Turbatus eſt a furore oculus meus: in-
ueteraui inter omnes inimicos meos.
9 *Diſcedite a me omnes qui operamini
iniquitatem: quoniam exaudiuit Dominus
vocem fletus mei.
10 *Exaudiuit Dominus deprecationem
meam, Dominus orationem meã ſuſcepit.
11 *Erubeſcant,& conturbentur vehemen-
ter omnes inimici mei: conuertantur &
erubeſcant valde velociter.

1 Pſalmus Dauid,quẽ cantauit Domino pro
verbis Chuſi filij Iemini,(2.Reg.16.) VII.

2 DOMINE Deus meus in te ſperaui:
ſaluum me fac ex omnibus perſe-
quentibus me, & libera me.
3 *Nequando rapiat vt leo animam meã,
dum non eſt qui redimat, neque qui ſal-
uum faciat.
4 *Domine Deus meus ſi feci iſtud, ſi eſt
iniquitas in manibus meis:

Si

*Si reddidi retribuentibus mihi mala; 5
decidam meritò ab inimicis meis inanis.
*Persequatur inimicus animã meam, & 6
comprehendat,& conculcet in terra vitam
meam,& gloriã meam in puluerẽ deducat.
*Exurge Domine in ira tua: & exaltare 7
in finibus inimicorum meorum.
Et exurge Domine Deus meus in præ-
cepto quod mandasti: *& synagoga popu- 8
lorum circumdabit te.
Et propter hanc in altum regredere:
*Dominus iudicat populos. 9
Iudica me Domine secundum iustitiam
meam, & secundum innocentiam meam
super me.
*Consumetur nequitia peccatorũ,& di- 10
riges iustum,scrutans corda & renes Deus.
Iustum *adiutorium meum a Domino, 11
qui saluos facit rectos corde.
*Deus iudex iustus, fortis, & patiens: 12
numquid irascitur per singulos dies?
*Nisi conuersi fueritis,gladium suum vi- 13
brabit: arcum suum tetendit,& parauit illũ.
*Et in eo parauit vasa mortis, sagittas 14
suas ardentibus effecit.
*Ecce parturijt iniustitiam: concepit 15
dolorem, & peperit iniquitatem.
*Lacum aperuit,& effodit eum: & inci- 16
dit in foueam, quam fecit.
*Cõuertetur dolor eius in caput eius: & 17
in verticem ipsius iniquitas eius descendet.
*Confitebor Domino secundũ iustitiam 18
eius: & psallam nomini Domini altissimi.

In finem pro torcularibus, Psalmus 1
Dauid. VIII.

DOMINE Dominus noster, quàm admi- 2
rabile est nomen tuũ in vniuersa terra!
Quoniam eleuata est magnificentia tua,
super cælos.
*Ex ore infantium & lactentium perfe- 3
cisti laudem propter inimicos tuos, vt de-
struas inimicum & vltorem.
*Quoniam videbo cælos tuos,opera di- 4
gitorum tuorum: lunam & stellas, quæ tu
fundasti.
*Quid est homo, quòd memor es eius? 5
aut filius hominis, quoniam visitas eum?
6 *Minuisti eum paulominus ab angelis,
7 gloria & honore coronasti eum: *& consti-
tuisti eum super opera manuum tuarum.
8 *Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues
& boues vniuersas: insuper & pecora cãpi.
9 *Volucres cæli, & pisces maris, qui per-
ambulant semitas maris.
10 *Domine Dominus noster,quàm admi-
rabile est nomen tuum in vniuersa terra!

1 In finem pro occultis filij, Psalmus
Dauid. IX.

2 CONFITEBOR tibi Domine in toto cor-
de meo: narrabo omnia mirabilia tua.
3 *Lætabor & exultabo in te: psallam no-
mini tuo Altissime,
4 *In cõuertendo inimicum meum retror-
sum: infirmabuntur,& peribunt a facie tua.
5 *Quoniam fecisti iudicium meum &
causam meam: sedisti super thronum qui
iudicas iustitiam.
6 *Increpasti Gentes,& perijt impius: no-
men eorum delesti in æternum & in sæcu-
lum sæculi.
7 *Inimici defecerunt frameæ in finem: &
ciuitates eorum destruxisti.
8 Perijt memoria eorum cum sonitu: *&
Dominus in æternum permanet.
9 Parauit in iudicio thronum suum: *&
ipse iudicabit orbem terræ in æquitate, iu-
dicabit populos in iustitia.
10 *Et factus est Dominus refugium pau-
peri: adiutor in opportunitatibus, in tribu-
latione.
11 *Et sperent in te qui nouerunt nomen
tuum: quoniam non dereliquisti quærен-
tes te Domine.
12 *Psallite Domino, qui habitat in Sion:
annunciate inter Gentes studia eius:
13 *Quoniam requirens sanguinem eorum
recordatus est: non est oblitus clamorem
pauperum.
14 *Miserere mei Domine: vide humilita-
tem meam de inimicis meis.
15 *Qui exaltas me de portis mortis, vt
annunciem omnes laudationes tuas in

portis filiæ Sion.
*Exultabo in salutari tuo: infixæ sunt 16
Gentes in interitu, quem fecerunt.
In laqueo isto, quem absconderunt,
comprehensus est pes eorum.
*Cognoscetur Dominus iudicia faciens: 17
in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.
*Conuertantur peccatores in infernum, 18
omnes Gentes quæ obliuiscuntur Deum.
*Quoniā non in finem obliuio erit pau- 19
peris: patiētia pauperū non peribit in finē.
*Exurge Domine, non confortetur ho- 20
mo: iudicentur Gentes in conspectu tuo:
*Constitue Domine legislatorem super 21
eos: vt sciant Gentes quoniā homines sunt.

Psal. X. secundum Hebr.

*Vt quid Domine recessisti longe, despi- 1
cis in opportunitatibus, in tribulatione?
*Dum superbit impius, incenditur pau- 2
per: comprehenduntur in consilijs quibus cogitant.
*Quoniam laudatur peccator in deside- 3
rijs animæ suæ: & iniquus benedicitur.
*Exacerbauit Dominū peccator, secun- 4
dum multitudinem iræ suæ non quæret.
*Non est Deus in conspectu eius: inqui- 5
natæ sunt viæ illius in omni tempore.
Auferuntur iudicia tua a facie eius: omnium inimicorum suorum dominabitur.
*Dixit enim in corde suo: Nō mouebor 6
a generatione in generationem, sine malo.
*Cuius maledictione os plenum est, & 7
amaritudine, & dolo: sub lingua eius labor & dolor.
*Sedet in insidijs cum diuitibus in oc- 8
cultis, vt interficiat innocentem.
*Oculi eius in pauperē respiciūt: insidia- 9
tur in abscondito, quasi leo in spelunca sua.
Insidiatur vt rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum.
*In laqueo suo humiliabit eum, incli- 10
nabit se, & cadet cum dominatus fuerit pauperum.
*Dixit enim in corde suo: Oblitus est 11
Deus, auertit faciē suam ne videat in finem.
*Exurge Domine Deus, exaltetur manus 12
tua: ne obliuiscaris pauperum.
13 *Propter quid irritauit impius Deum?
dixit enim in corde suo: Non requiret.
14 *Vides, quoniam tu laborem & dolorem
consideras: vt tradas eos in manus tuas.
Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adiutor.
15 *Contere brachiū peccatoris & maligni:
quæretur peccatum illius, & nō inuenietur.
16 *Dominus regnabit in æternū, & in sæcu-
lum sæculi: peribitis Gentes de terra illius.
17 *Desiderium pauperum exaudiuit Do-
minus: præparationem cordis eorum audiuit auris tua.
18 *Iudicare pupillo & humili, vt nō appo-
nat vltra magnificare se homo super terram.

1 In finem, Psalmus Dauid. X.

IN Domino confido: quomodo dicitis animæ meæ: Transmigra in montem, sicut passer?
2 *Quoniam ecce peccatores intenderunt
arcum, parauerunt sagittas suas in pharetra, vt sagittent in obscuro rectos corde.
3 *Quoniam quæ perfecisti, destruxerunt:
iustus autem quid fecit?
4 *Dominus in templo sancto suo, Domi-
nus in cælo sedes eius:
5 *Oculi eius in pauperem respiciunt: pal-
pebræ eius interrogant filios hominum.
6 *Dominus interrogat iustum & impium:
qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.
7 *Pluet super peccatores laqueos: ignis,
& sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum.
8 *Quoniam iustus Dominus & iustitias
dilexit: æquitatem vidit vultus eius.

1 In finem pro octaua, Psalmus Dauid. XI.

2 SALVVM me fac Domine, quoniam de-
fecit sanctus: quoniam diminutæ sunt veritates a filijs hominum.
3 *Vana locuti sunt vnusquisque ad pro-
ximum suum: labia dolosa, in corde & corde locuti sunt.

Disperdat

*Disperdat Dominus vniuersa labia do- 4
losa,& linguam magniloquam.
*Qui dixerunt: Linguam nostram ma- 5
gnificabimus, labia nostra a nobis sunt,
quis noster Dominus est?
*Propter miseriam inopum,& gemitum 6
pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.
Ponã in salutari: fiducialiter agam in eo.
*Eloquia Domini, eloquia casta: argen- 7
tum igne examinatum, probatum terræ
purgatum septuplum.
*Tu Domine seruabis nos: & custodies 8
nos a generatione hac in æternum.
*In circuitu impij ambulant: secundũ al- 9
titudinem tuam multiplicasti filios hominũ.

In finem, Psalmus Dauid. XII. 1

VSQVEQVO Domine obliuisceris me
in finem? Vsquequo auertis faciem
tuam a me?
*Quamdiu ponam consilia in anima 2
mea, dolorem in corde meo per diem?
*Vsquequo exaltabitur inimicus meus 3
super me? *respice, & exaudi me Domine 4
Deus meus.
Illumina oculos meos ne vmquam ob-
dormiam in morte: *ne quando dicat ini- 5
micus meus: Præualui aduersus eum.
Qui tribulant me, exultabunt si motus
fuero: *ego autẽ in misericordia tua speraui. 6
Exultabit cor meum in salutari tuo: can-
tabo Domino qui bona tribuit mihi: &
psallam nomini Domini altissimi.

In finem, Psalmus Dauid. XIII. 1

DIXIT insipiens in corde suo: Non est
Deus.
Corrupti sunt,& abominabiles facti sunt
in studijs suis: non est qui faciat bonum,
non est vsque ad vnum.
*Dominus de cælo prospexit super fi- 2
lios hominum, vt videat si est intelligens,
aut requirens Deum.
*Omnes declinauerunt, simul inutiles 3
facti sunt: non est qui faciat bonum, non
est vsque ad vnum.
Sepulchrum patens est guttur eorum:
linguis suis dolose agebant, venenum aspi-
dum sub labijs eorum.
Quorum os maledictione & amaritu-
dine plenum est: veloces pedes eorum ad
effundendum sanguinem.
Contritio & infelicitas in vijs eorum,&
viam pacis non cognouerunt: non est ti-
mor Dei ante oculos eorum.
4 *Nonne cognoscent omnes qui operan-
tur iniquitatẽ, qui deuorant plebem meam
sicut escam panis?
5 *Dominum non inuocauerunt, illic tre-
pidauerunt timore, vbi non erat timor.
6 *Quoniam Dominus in generatione iu-
sta est, consilium inopis confudistis: quo-
niam Dominus spes eius est.
7 *Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum
auerterit Dominus captiuitatẽ plebis suæ,
exultabit Iacob, & lætabitur Israel.

1 Psalmus Dauid. XIIII.

DOMINE quis habitabit in taberna-
culo tuo? aut quis requiescet in mon-
te sancto tuo?
2 *Qui ingreditur sine macula, & opera-
tur iustitiam:
3 *Qui loquitur veritatem in corde suo,
qui non egit dolum in lingua sua:
Nec fecit proximo suo malum,& oppro-
briũ non accepit aduersus proximos suos.
4 *Ad nihilum deductus est in conspectu
eius malignus: timentes autem Dominum
glorificat:
Qui iurat proximo suo, & non decipit,
5 *qui pecuniam suam non dedit ad vsuram,
& munera super innocentem non accepit:
Qui facit hæc, non mouebitur in æternũ.

1 Tituli inscriptio ipsi Dauid. XV.

CONSERVA me Domine, quoniam spe-
2 raui in te. *Dixi Domino: Deus meus
es tu, quoniã bonorum meorum non eges.
3 *Sanctis, qui sunt in terra eius, mirifica-
uit omnes voluntates meas in eis.
4 *Multiplicatæ sunt infirmitates eorum:
postea accelerauerunt.
Non congregabo conuenticula eorum

de sanguinibus: nec memor ero nominum
eorum per labia mea.
*Dominus pars hereditatis meæ, & ca- 5
licis mei: tu es, qui restitues hereditatem
meam mihi.
*Funes ceciderunt mihi in præclaris: 6
etenim hereditas mea præclara est mihi.
*Benedicam Dominum, qui tribuit mihi 7
intellectum: insuper & vsque ad noctem
increpuerunt me renes mei.
*Prouidebam Dominum in conspectu 8
meo semper: quoniam a dextris est mihi,
ne commouear.
*Propter hoc lætatum est cor meum, 9
& exultauit lingua mea: insuper & caro
mea requiescet in spe.
*Quoniam non derelinques animam 10
meam in inferno: nec dabis sanctum tuum
videre corruptionem.
Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis
me lætitia cum vultu tuo: delectationes
in dextera tua vsque in finem.

Oratio Dauid. XVI. 1

EXAVDI Domine iustitiam meam: in-
tende deprecationem meam:
Auribus percipe orationem meam, non
in labijs dolosis.
*De vultu tuo iudicium meũ prodeat: 2
oculi tui videant æquitates.
*Probasti cor meum, & visitasti nocte: 3
igne me examinasti, & non est inuenta in
me iniquitas.
*Vt non loquatur os meum opera ho- 4
minum: propter verba labiorum tuorum
ego custodiui vias duras.
*Perfice gressus meos in semitis tuis: vt 5
non moueantur vestigia mea.
*Ego clamaui; quoniam exaudisti me 6
Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi
verba mea.
*Mirifica misericordias tuas, qui saluos 7
facis sperantes in te.
*A resistentibus dexteræ tuæ custodi 8
me, vt pupillam oculi.
Sub vmbra alarum tuarum protege me:
*a facie impiorum qui me afflixerunt. 9

Inimici mei animam meam circumde-
10 derunt, *adipem suum concluserunt: os
eorum locutum est superbiam.
11 *Proijciẽtes me nunc circũdederunt me:
oculos suos statuerunt declinare in terram.
12 *Susceperũt me sicut leo paratus ad præ-
dã: & sicut catulus leonis habitãs in abditis.
13 *Exurge Domine, præueni eum, & sup-
planta eum: eripe animam meã ab impio,
14 frameam tuam *ab inimicis manus tuæ.
Domine a paucis de terra diuide eos in
vita eorum: de absconditis tuis adimpletus
est venter eorum.
Saturati sunt filijs: & dimiserunt reli-
quias suas paruulis suis.
15 *Ego autem in iustitia apparebo conspe
ctui tuo: satiabor cũ apparuerit gloria tua.

1 *In finem puero Domini Dauid, qui locutus est Do-
mino verba cantici huius, in die, qua eripuit eum
Dominus de manu omnium inimicorum eius, & de
manu Saul, & dixit:* (2. Reg. 22. 2.) XVII.

2 DILIGAM te Domine fortitudo mea:
3 *Dominus firmamentum meum, &
refugium meum, & liberator meus.
Deus meus adiutor meus, & sperabo in eũ.
Protector meus, & cornu salutis meæ,
& susceptor meus.
4 *Laudans inuocabo Dominum: & ab
inimicis meis saluus ero.
5 *Circumdederunt me dolores mortis:
& torrentes iniquitatis cõturbauerunt me.
6 *Dolores inferni circumdederunt me:
præoccupauerunt me laquei mortis.
7 *In tribulatione mea inuocaui Domi-
num, & ad Deum meum clamaui:
Et exaudiuit de templo sancto suo vo-
cem meam: & clamor meus in conspectu
eius, introiuit in aures eius.
8 *Commota est, & contremuit terra: fun-
damẽta montium conturbata sunt, & com-
mota sunt, quoniam iratus est eis.
9 *Ascendit fumus in ira eius: & ignis a fa-
cie eius exarsit: carbones succẽsi sunt ab eo.
10 *Inclinauit cælos, & descendit: & caligo
sub pedibus eius.
11 *Et ascendit super cherubim, & volauit:
volauit super pennas ventorum.

*Et poſuit tenebras latibulum ſuum, in 12
circuitu eius tabernaculum eius: tenebro-
ſa áqua in nubibus aëris.
*Præ fulgore in conſpectu eius nubes 13
tranſierunt, grando & carbones ignis.
*Et intonuit de cælo Dominus, & Al- 14
tiſſimus dedit vocem ſuam: grando & car-
bones ignis.
*Et miſit ſagittas ſuas, & diſſipauit eos: 15
fulgura multiplicauit, & conturbauit eos.
*Et apparuerunt fontes aquarum, & re- 16
uelata ſunt fundamenta orbis terrarum:
Ab increpatione tua Domine, ab inſpi-
ratione ſpiritus iræ tuæ.
*Miſit de ſummo, & accepit me: & aſ- 17
ſumpſit me de aquis multis.
*Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis, 18
& ab his qui oderunt me: quoniam con-
fortati ſunt ſuper me.
*Præuenerũt me in die afflictionis meæ: 19
& factus eſt Dominus protector meus.
*Et eduxit me in latitudinem: ſaluum 20
me fecit, quoniam voluit me.
*Et retribuet mihi Dominus ſecundum 21
iuſtitiam meam, & ſecundum puritatem
manuum mearum retribuet mihi:
*Quia cuſtodiui vias Domini, nec impie 22
geſſi a Deo meo.
*Quoniam omnia iudicia eius in conſpe 23
ctu meo: & iuſtitias eius non repuli a me.
*Et ero immaculatus cum eo: & obſer- 24
uabo me ab iniquitate mea.
*Et retribuet mihi Dominus ſecundum 25
iuſtitiam meam: & ſecundum puritatẽ ma-
nuum mearum in conſpectu oculorũ eius.
*Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro 26
innocente innocens eris:
*Et cum electo electus eris: & cum per- 27
uerſo peruerteris.
*Quoniam tu populum humilem ſaluũ 28
facies: & oculos ſuperborum humiliabis.
*Quoniam tu illuminas lucernam meã 29
Domine: Deus meus illumina tenebras
meas.
*Quoniam in te eripiar á tentatione, & 30
in Deo meo tranſgrediar murum.
*Deus meus impolluta via eius: elo- 31
quia Domini igne examinata: protector
eſt omnium ſperantium in ſe.
32 *Quoniam quis Deus præter Dominũ?
aut quis Deus præter Deum noſtrum?
33 *Deus qui præcinxit me virtute: & po-
ſuit immaculatam viam meam.
34 *Qui perfecit pedes meos tamquam cer
uorum, & ſuper excelſa ſtatuens me.
35 *Qui docet manus meas ad prælium: &
poſuiſti, vt arcum æreum, brachia mea.
36 *Et dediſti mihi protectionem ſalutis
tuæ: & dextera tua ſuſcepit me:
Et diſciplina tua correxit me in finem:
& diſciplina tua ipſa me docebit.
37 *Dilataſti greſſus meos ſubtus me: &
non ſunt infirmata veſtigia mea:
38 *Perſequar inimicos meos, & cõprehen-
dã illos: & non conuertar donec deficiant.
39 *Confringam illos, nec poterunt ſtare:
cadent ſubtus pedes meos.
40 *Et præcinxiſti me virtute ad bellum: &
ſupplantaſti inſurgentes in me ſubtus me.
41 *Et inimicos meos dediſti mihi dorſum,
& odientes me diſperdidiſti.
42 *Clamauerunt, nec erât qui ſaluos face-
ret, ad Dominum: nec exaudiuit eos.
43 *Et comminuam eos, vt puluerem ante
faciem venti: vt lutũ platearũ delebo eos.
44 *Eripies me de contradictionibus popu
li: conſtitues me in caput Gentium.
45 *Populus, quem non cognoui, ſeruiuit
mihi: in auditu auris obediuit mihi.
46 *Filij alieni mentiti ſunt mihi, filij alie-
ni inueterati ſunt, & claudicauerunt a ſe-
mitis ſuis.
47 *Viuit Dominus, & benedictus Deus
meus, & exaltetur Deus ſalutis meæ.
48 *Deus qui das vindictas mihi, & ſubdis
populos ſub me, liberator meus de inimi-
cis meis iracundis.
49 *Et ab inſurgentibus in me exaltabis
me: a viro iniquo eripies me.
50 *Propterea confitebor tibi in nationi-
bus Domine: & nomini tuo pſalmum dicã,
51 *Magnificans ſalutes regis eius, & faciẽs
miſericordiam chriſto ſuo Dauid, & ſemini
eius vſque in ſæculum.

In fi-

In finem, Psalmus Dauid. XVIII. 1

CÆLI enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentũ. 2

*Dies diei eructat verbum, & nox nocti 3
indicat scientiam.

*Non sunt loquelæ, neque sermones, 4
quorum non audiantur voces eorum.

*In omnem terram exiuit sonus eorum: 5
& in fines orbis terræ verba eorum.

*In sole posuit tabernaculum suum: & 6
ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo:

Exultauit vt gigas ad currendam viam,
*a summo cælo egressio eius: 7

Et occursus eius vsque ad summũ eius: nec est qui se abscondat a calore eius.

*Lex Domini immaculata conuertens 8
animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis.

*Iustitiæ Domini rectæ, lætificantes cor- 9
da: præceptum Domini lucidum; illuminans oculos.

*Timor Domini sanctus, permanens in 10
sæculum sæculi: iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa.

*Desiderabilia super aurum & lapidem 11
pretiosum multum: & dulciora super mel & fauum.

*Etenim seruus tuus custodit ea, in cu- 12
stodiendis illis retributio multa.

*Delicta quis intelligit? ab occultis meis 13
munda me: *& ab alienis parce seruo tuo. 14
Si mei nõ fuerint dominati, tũc immaculatus ero: & emundabor a delicto maximo.

*Et erunt vt complaceant eloquia oris 15
mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.

Domine adiutor meus, & redẽptor meus.

In finem, Psalmus Dauid. XIX. 1

EXAVDIAT te Dominus in die tribula- 2
tionis: protegat te nomen Dei Iacob.

*Mittat tibi auxilium de sancto: & de 3
Sion tueatur te.

*Memor sit omnis sacrificij tui: & ho- 4
locaustum tuum pingue fiat.

*Tribuat tibi secundum cor tuum: & 5
omne consilium tuum confirmet.

6 *Lætabimur in salutari tuo: & in nomine Dei nostri magnificabimur.

7 *Impleat Dominus omnes petitiones tuas: nunc cognoui quoniam saluum fecit Dominus CHRISTVM suum.

Exaudiet illum de cælo sancto suo: in potentatibus salus dexteræ eius.

8 *Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei nostri inuocabimus.

9 *Ipsi obligati sunt, & ceciderunt: nos autem surreximus & erecti sumus.

10 *Domine saluum fac regem: & exaudi nos in die, qua inuocauerimus te.

1 In finem, Psalmus Dauid. XX.

2 DOMINE in virtute tua lætabitur rex: & super salutare tuum exultabit vehementer.

3 *Desiderium cordis eius tribuisti ei: & voluntate labiorum eius non fraudasti eũ.

4 *Quoniam præuenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso.

5 *Vitam petijt a te: & tribuisti ei longitudinem dierum in sæculum, & in sæculum sæculi.

6 *Magna est gloria eius in salutari tuo; gloriam & magnum decorem impones super eum.

7 *Quoniam dabis eum in benedictionem in sæculum sæculi: lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

8 *Quoniam rex sperat in Domino: & in misericordia Altissimi non commouebitur.

9 *Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inueniat omnes, qui te oderunt.

10 *Pones eos vt clibanum ignis in tempore vultus tui: Dominus in ira sua conturbabit eos, & deuorabit eos ignis.

11 *Fructum eorum de terra perdes: & semen eorum a filijs hominum.

12 *Quoniam declinauerunt in te mala: cogitauerunt consilia, quæ non potuerunt stabilire.

Quo-

*Quoniam pones eos dorsum: in reli- 13
quijs tuis præparabis vultum eorum.
*Exaltare Domine in virtute tua: can- 14
tabimus & psallemus virtutes tuas.

In finem pro susceptione matutina, 1
Psalmus Dauid. XXI.

DEVS Deus meus respice in me: quare 2
me dereliquisti? longe a salute mea
verba delictorum meorum.
*Deus meus clamabo per diem, & non 3
exaudies: & nocte, & non ad insipientiam
mihi.
*Tu autem in sancto habitas, Laus Israel. 4
*In te sperauerunt patres nostri: spera- 5
uerunt, & liberasti eos.
*Ad te clamauerunt, & salui facti sunt: 6
in te sperauerunt, & non sunt confusi.
*Ego autem sum vermis, & non homo: 7
opprobrium hominum, & abiectio plebis.
*Omnes videntes me, deriserunt me: lo- 8
cuti sunt labijs, & mouerunt caput.
*Sperauit in Domino, eripiat eum; sal- 9
uum faciat eum, quoniam vult eum.
*Quoniam tu es, qui extraxisti me de 10
ventre: spes mea ab vberibus matris meæ.
*In te proiectus sum ex vtero: de ven- 11
tre matris meæ Deus meus es tu, *ne di- 12
scesseris a me:
Quoniam tribulatio proxima est: quo-
niam non est qui adiuuet.
*Circumdederunt me vituli multi: tauri 13
pingues obsederunt me.
*Aperuerunt super me os suum, sicut 14
leo rapiens & rugiens.
*Sicut aqua effusus sum: & dispersa sunt 15
omnia ossa mea.
Factum est cor meum tamquam cera li-
quescens in medio ventris mei.
*Aruit tamquam testa virtus mea, & lin 16
gua mea adhæsit faucibus meis: & in pul-
uerem mortis deduxisti me.
*Quoniã circumdederunt me canes mul 17
ti: concilium malignantium obsedit me.
Foderunt manus meas & pedes meos:
*dinumerauerunt omnia ossa mea. 18
Ipsi vero considerauerunt & inspexerũt
19 me: *diuiserunt sibi vestimenta mea, & su-
per vestem meam miserunt sortem.
20 *Tu autem Domine ne elongaueris au-
xilium tuum a me: ad defensionem meam
conspice.
21 *Erue a framea Deus animam meam:
& de manu canis vnicam meam.
22 *Salua me ex ore leonis: & a cornibus
vnicornium humilitatem meam.
23 *Narrabo nomen tuum fratribus meis:
in medio ecclesiæ laudabo te.
24 *Qui timetis Dominum laudate eum:
vniuersum semen Iacob glorificate eum:
25 *Timeat eum omne semen Israel: quo-
niam non spreuit, neque despexit depreca-
tionem pauperis:
Nec auertit faciem suam a me: & cum
clamarem ad eum exaudiuit me.
26 *Apud te laus mea in ecclesia magna:
vota mea reddam in conspectu timentiũ eũ.
27 *Edent pauperes, & saturabuntur: & lau
dabunt Dominum qui requirunt eum: vi-
uent corda eorum in sæculum sæculi.
28 *Reminiscentur & conuertentur ad Do-
minum vniuersi fines terræ:
Et adorabunt in conspectu eius vniuer-
sæ familiæ Gentium.
29 *Quoniam Domini est regnum: & ipse
dominabitur Gentium.
30 *Manducauerunt & adorauerunt omnes
pingues terræ: in conspectu eius cadent
omnes qui descendunt in terram.
31 *Et anima mea illi viuet: & semen
meum seruiet ipsi.
32 *Annunciabitur Domino generatio ven-
tura: & annunciabunt cæli iustitiã eius po
pulo qui nascetur, quem fecit Dominus.

1 Psalmus Dauid, XXII.

DOMINVS regit me, & nihil mihi deerit:
2 *in loco pascuæ ibi me collocauit.
Super aquam refectionis educauit me:
3 *animam meam conuertit.
Deduxit me super semitas iustitiæ, pro-
pter nomen suum.
4 *Nam, & si ambulauero in medio vmbræ
mortis, nõ timebo mala: quoniã tu mecũ es.
Virga

Virga tua, & baculus tuus: ipsa me consolata sunt.

5 *Parasti in conspectu meo mensam, aduersus eos, qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum: & calix meus inebrians quàm præclarus est!

6 *Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ:

Et vt inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.

Prima sabbati, Psalmus Dauid. XXIII.

1 DOMINI est terra, & plenitudo eius: orbis terrarum, & vniuersi, qui habitant in eo.

2 *Quia ipse super maria fundauit eum: & super flumina præparauit eum.

3 *Quis ascendet in montē Domini? aut quis stabit in loco sancto eius?

4 *Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo.

5 *Hic accipiet benedictionem a Domino: & misericordiam a Deo salutari suo.

6 *Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Iacob.

7 *Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

8 *Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis & potens: Dominus potens in prælio.

9 *Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.

10 *Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

In finem, Psalmus Dauid. XXIIII.

1 AD te Domine leuaui animam meam:

2 *Deus meus in te cōfido, nō erubescā:

3 *Neque irrideāt me inimici mei: etenim vniuersi, qui sustinent te, nō confundentur.

4 *Confundantur omnes iniqua agentes superuacue.

Vias tuas Domine demonstra mihi: & semitas tuas edoce me.

5 *Dirige me in veritate tua, & doce me: quia tu es Deus saluator meus, & te sustinui tota die.

6 *Reminiscere miserationum tuarum Domine, & misericordiarum tuarum, quæ a sæculo sunt.

7 *Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris.

Secundum misericordiam tuā memento mei tu: propter bonitatem tuam Domine.

8 *Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

9 *Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas.

10 *Vniuersæ viæ Domini, misericordia & veritas, requirentibus testamentum eius & testimonia eius.

11 *Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo: multum est enim.

12 *Quis est homo qui timet Dominum? legem statuit ei in via, quam elegit.

13 *Anima eius in bonis demorabitur: & semen eius hereditabit terram.

14 *Firmamentum est Dominus timentibus eum: & testamentum ipsius vt manifestetur illis.

15 *Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.

16 *Respice in me, & miserere mei: quia vnicus & pauper sum ego.

17 *Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis erue me.

18 *Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea.

19 *Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me.

20 *Custodi animam meam, & erue me: non erubescam quoniam speraui in te.

21 *Innocentes & recti adhæserunt mihi: quia sustinui te.

22 *Libera Deus Israel, ex omnibus tribulationibus suis.

In finem, Psalmus Dauid. XXV.

1 IVDICA me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: & in Domino sperans non infirmabor.

2 *Proba me Domine, & tenta me: vre renes

nes meos & cor meum.
*Quoniam misericordia tua ante ocu- 3
los meos est: & complacui in veritate tua.
*Non sedi cum concilio vanitatis: & 4
cum iniqua gerentibus non introibo.
*Odiui ecclesiam malignantium: & cum 5
impijs non sedebo.
*Lauabo inter innocentes manus meas: 6
& circumdabo altare tuum Domine:
*Vt audiam vocem laudis, & enarrem 7
vniuersa mirabilia tua.
*Domine dilexi decorem domus tuæ, & 8
locum habitationis gloriæ tuæ.
*Ne perdas cum impijs Deus animam 9
meam, & cum viris sanguinum vitã meam:
*In quorum manibus iniquitates sunt: 10
dextera eorum repleta est muneribus.
*Ego autem in innocentia mea ingres- 11
sus sum: redime me, & miserere mei.
*Pes meus stetit in directo: in ecclesijs 12
benedicam te Domine.

Psalmus Dauid priusquam liniretur. 1
XXVI.

DOMINVS illuminatio mea, & salus
mea, quem timebo?
Dominus protector vitæ meæ, a quo tre-
pidabo?
*Dum appropiant super me nocentes, 2
vt edant carnes meas:
Qui tribulant me inimici mei, ipsi infir-
mati sunt & ceciderunt.
*Si consistant aduersum me castra, non 3
timebit cor meum.
Si exurgat aduersum me prælium, in
hoc ego sperabo.
*Vnam petij a Domino, hanc requiram, 4
vt inhabitem in domo Domini omnibus
diebus vitæ meæ:
Vt videam voluptatem Domini, & visi-
tem templum eius.
*Quoniam abscondit me in tabernacu- 5
lo suo: in die malorum protexit me in ab-
scondito tabernaculi sui.
*In petra exaltauit me: & nunc exalta- 6
uit caput meum super inimicos meos.
Circuiui, & immolaui in tabernaculo
eius hostiã vociferationis: cantabo, & psal-
mum dicam Domino.
7 *Exaudi Domine vocẽ meam, qua cla-
maui ad te: miserere mei, & exaudi me.
8 *Tibi dixit cor meum, exquisiuit te fa-
cies mea: faciem tuam Domine requiram.
9 *Ne auertas faciem tuam a me: ne de-
clines in ira a seruo tuo.
Adiutor meus esto: ne derelinquas me,
neque despicias me Deus salutaris meus.
10 *Quoniam pater meus, & mater mea de-
reliquerũt me: Dominus autẽ assumpsit me.
11 *Legem pone mihi Domine in via tua,
& dirige me in semitam rectam propter
inimicos meos.
12 *Ne tradideris me in animas tribulan-
tium me: quoniam insurrexerunt in me
testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.
13 *Credo videre bona Domini in terra vi-
uentium.
14 *Expecta Dominum, viriliter age: & cõ-
fortetur cor tuum, & sustine Dominum.

Psalmus ipsi Dauid. XXVII.

1 AD te Domine clamabo, Deus meus ne
sileas a me: nequando taceas a me, &
assimilabor descendentibus in lacum.
2 *Exaudi Domine vocem deprecationis
meæ dum oro ad te: dum extollo manus
meas ad templum sanctum tuum.
3 *Ne simul trahas me cũ peccatoribus: &
cum operantibus iniquitatẽ ne perdas me:
Qui loquũtur pacem cum proximo suo,
mala autem in cordibus eorum.
4 *Da illis secundũ opera eorum, & secun
dum nequitiam adinuentionum ipsorum.
Secũdum opera manuum eorum tribue
illis: redde retributionem eorum ipsis.
5 *Quoniam non intellexerunt opera Do-
mini, & in opera manuum eius destrues il-
los, & non ædificabis eos.
6 *Benedictus Dominus: quoniam exau-
diuit vocem deprecationis meæ.
7 *Dominus adiutor meus, & protector
meus: in ipso sperauit cor meum, & adiu-
tus sum.
Et refloruit caro mea: & ex volunta-
te

te mea confitebor ei.
*Dominus fortitudo plebis suæ: & pro- 8
tector saluationum christi sui est.
*Saluum fac populum tuum Domine, & 9
benedic hereditati tuæ: & rege eos, & ex-
tolle illos vsque in æternum.

Psalmus Dauid,
In consummatione tabernaculi. XXVIII. 1

AFFERTE Domino filij Dei: afferte
Domino filios arietum:
*Afferte Domino gloriam & honorem, 2
afferte Domino gloriam nomini eius: ado-
rate Dominum in atrio sancto eius.
*Vox Domini super aquas, Deus maiesta 3
tis intonuit: Dominus super aquas multas.
*Vox Domini in virtute: vox Domini 4
in magnificentia.
*Vox Domini confringentis cedros: & 5
confringet Dominus cedros Libani:
*Et comminuet eas tamquam vitulum 6
Libani: & dilectus quemadmodum filius
vnicornium.
*Vox Domini intercidentis flāmā ignis: 7
*Vox Domini concutientis desertum: & 8
commouebit Dominus desertum Cades.
*Vox Domini præparantis ceruos, & re- 9
uelabit condensa: & in templo eius om-
nes dicent gloriam.
*Dominus diluuium inhabitare facit: & 10
sedebit Dominus rex in æternum.
*Dominus virtutem populo suo dabit: 11
Dominus benedicet populo suo in pace.

Psalmus Cantici
In dedicatione domus Dauid. XXIX. 1

EXALTABO te Domine quoniam su- 2
scepisti me: nec delectasti inimicos
meos super me.
*Domine Deus meus clamaui ad te, & 3
sanasti me.
*Domine eduxisti ab inferno animam 4
meā: saluasti me a descendentibus in lacū.
*Psallite Domino sancti eius: & confi- 5
temini memoriæ sanctitatis eius.
*Quoniam ira in indignatione eius: & 6
vita in voluntate eius.

Ad vesperum demorabitur fletus: & ad
matutinum lætitia.
7 *Ego autem dixi in abundantia mea:
Non mouebor in æternum.
8 *Domine in voluntate tua, præstitisti
decori meo virtutem.
Auertisti faciem tuam a me, & factus
sum conturbatus.
9 *Ad te Domine clamabo: & ad Deum
meum deprecabor.
10 *Quæ vtilitas in sanguine meo, dum de-
scendo in corruptionem?
Numquid confitebitur tibi puluis, aut
annunciabit veritatem tuam?
11 *Audiuit Dominus, & misertus est mei:
Dominus factus est adiutor meus.
12 *Conuertisti planctum meum in gau-
dium mihi: conscidisti saccum meum, &
circumdedisti me lætitia:
13 *Vt cantet tibi gloria mea; & non com
pungar: Domine Deus meus in æternum
confitebor tibi.

1 In finem, Psalmus Dauid, pro extasi. XXX.

2 IN te Domine speraui non confundar
in æternum: in iustitia tua libera me.
3 *Inclina ad me aurem tuam, accelera vt
eruas me.
Esto mihi in Deum protectorem: & in
domum refugij, vt saluum me facias.
4 *Quoniam fortitudo mea, & refugium
meum es tu: & propter nomen tuum de-
duces me, & enutries me.
5 *Educes me de laqueo hoc, quē abscon
derunt mihi: quoniā tu es protector meus.
6 *In manus tuas cōmendo spiritum meū:
redemisti me Domine Deus veritatis.
7 *Odisti obseruātes vanitates, superuacue.
8 Ego autem in Domino speraui: *exul-
tabo, & lætabor in misericordia tua.
Quoniam respexisti humilitatem meā,
saluasti de necessitatibus animam meam.
9 *Nec conclusisti me in manibus inimi-
ci: statuisti in loco spatioso pedes meos.
10 *Miserere mei Domine quoniam tribu-
lor: conturbatus est in ira oculus meus,
anima mea, & venter meus:

Quoniam

*Quoniam defecit in dolore vita mea : 11
& anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea: & ossa mea conturbata sunt.

*Super omnes inimicos meos factus 12
sum opprobrium & vicinis meis valde : & timor notis meis.

Qui videbant me, foras fugerunt a me:
*obliuioni datus sum, tamquam mortuus a 13
corde.

Factus sum tamquam vas perditum :
*quoniam audiui vituperationem multo- 14
rum commorantium in circuitu:

In eo dum conuenirent simul aduersum me, accipere animam meam consiliati sunt.

*Ego autem in te speraui Domine : di- 15
xi : Deus meus es tu :* in manibus tuis 16
sortes meæ.

Eripe me de manu inimicorum meorum, & a persequentibus me.

*Illustra faciem tuam super seruum tuũ, 17
saluum me fac in misericordia tua : *Domi- 18
ne non confundar, quoniam inuocaui te.

Erubescant impij, & deducantur in infernum :*muta fiant labia dolosa. 19

Quæ loquuntur aduersus iustum iniquitatem, in superbia, & in abusione.

*Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ 20
Domine, quam abscondisti timentibus te.

Perfecisti eis, qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.

*Abscondes eos in abscondito faciei tuæ 21
a conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum.

*Benedictus Dominus : quoniam miri- 22
ficauit misericordiam suam mihi in ciuitate munita.

*Ego autem dixi in excessu mentis meæ: 23
Proiectus sum a facie oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocem orationis meæ, dum clamarem ad te.

*Diligite Dominum omnes sancti eius : 24
quoniam veritatem requiret Dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiã.

*Viriliter agite, & confortetur cor ve- 25
strum, omnes qui speratis in Domino.

Ipsi Dauid intellectus. XXXI.

1 BEATI, quorum remissæ sunt iniquitates : & quorum tecta sunt peccata.

2 *Beatus vir, cui non imputauit Dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus.

3 *Quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die.

4 *Quoniam die ac nocte grauata est super me manus tua : cõuersus sum in ærumna mea, dum configitur spina.

5 *Delictum meum cognitum tibi feci : & iniustitiam meam non abscondi.

Dixi : Confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino : & tu remisisti impietatem peccati mei.

6 *Pro hac orabit ad te omnis sanctus, in tempore opportuno.

Verumtamen in diluuio aquarum multarum, ad eum non approximabunt.

7 *Tu es refugium meum a tribulatione, quæ circumdedit me : exultatio mea erue me a circumdantibus me.

8 *Intellectum tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris : firmabo super te oculos meos.

9 *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.

In camo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.

10 *Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.

11 *Lætamini in Domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde.

Psalmus Dauid. XXXII.

1 EXVLTATE iusti in Domino : rectos decet collaudatio.

2 *Confitemini Domino in cithara : in psalterio decem chordarum psallite illi.

3 *Cantate ei canticum nouũ : bene psallite ei in vociferatione.

4 *Quia rectum est verbum Domini, & omnia opera eius in fide.

5 *Diligit misericordiam & iudicium : misericordia Domini plena est terra.

6 *Verbo Domini cæli firmati sunt : &

spiritu oris eius omnis virtus eorum.
*Congregans sicut in vtre aquas maris: 7
ponens in thesauris abyssos.
*Timeat Dominũ omnis terra: ab eo au- 8
tẽ cõmoueantur omnes inhabitantes orbẽ.
*Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse 9
mandauit, & creata sunt.
*Dominus dissipat consilia gentium: re- 10
probat autem cogitationes populorum, &
reprobat consilia principum.
*Consilium autem Domini in æternum 11
manet: cogitationes cordis eius in gene-
ratione & generationem.
*Beata gens, cuius est Dominus, Deus 12
eius: populus, quẽ elegit in hereditatẽ sibi.
*De cælo respexit Dominus: vidit om- 13
nes filios hominum.
*De præparato habitaculo suo respexit 14
super omnes, qui habitant terram.
*Qui finxit sigillatim corda eorum: qui 15
intelligit omnia opera eorum.
*Non saluatur rex per multam virtutem: 16
& gigas non saluabitur in multitudine vir-
tutis suæ.
*Fallax equus ad salutem: in abundan- 17
tia autem virtutis suæ non saluabitur.
*Ecce oculi Domini super metuentes eũ: 18
& in eis, qui sperant super misericordia eius.
*Vt eruat a morte animas eorum: & alat 19
eos in fame.
*Anima nostra sustinet Dominum: quo- 20
niam adiutor & protector noster est.
*Quia in eo lætabitur cor nostrum: & 21
in nomine sancto eius sperauimus.
*Fiat misericordia tua Domine super 22
nos: quemadmodum sperauimus in te.

Dauidi, cum immutauit vultum suum 1
coram Achimelech, & dimisit eum
& abijt. (1.Reg.21.) XXXIII.

BENEDICAM Dominum in omni tem- 2
pore: semper laus eius in ore meo.
*In Domino laudabitur anima mea: au- 3
diant mansueti, & lætentur.
*Magnificate Dominum mecum: & 4
exaltemus nomen eius in idipsum.
*Exquisiui Dominum, & exaudiuit me: 5
& ex omnibus tribulationibus meis eripuit
me.
6 *Accedite ad eum, & illuminamini: &
facies vestræ non confundentur.
7 *Iste pauper clamauit, & Dominus exau-
diuit eum: & de omnibus tribulationibus
eius saluauit eum.
8 *Immittet angelus Domini in circuitu
timentium eum: & eripiet eos.
9 *Gustate, & videte quoniam suauis est
Dominus: beatus vir, qui sperat in eo.
10 *Timete Dominum omnes sancti eius:
quoniam non est inopia timentibus eum.
11 *Diuites eguerũt & esurierũt: inquirẽtes
autẽ Dominum nõ minuentur omni bono.
12 *Venite filij, audite me: timorem Do-
mini docebo vos.
13 *Quis est homo qui vult vitam: diligit
dies videre bonos?
14 *Prohibe linguam tuam a malo: & la-
bia tua ne loquantur dolum.
15 *Diuerte a malo, & fac bonum: inqui-
re pacem, & persequere eam.
16 *Oculi Domini super iustos: & aures
eius in preces eorum.
17 *Vultus autem Domini super facientes
mala: vt perdat de terra memoriam eorum.
18 *Clamauerunt iusti, & Dominus exau-
diuit eos: & ex omnibus tribulationibus
eorum liberauit eos.
19 *Iuxta est Dominus ijs, qui tribulato
sunt corde: & humiles spiritu saluabit.
20 *Multæ tribulationes iustorum: & de
omnibus his liberabit eos Dominus.
21 *Custodit Dominus omnia ossa eorum:
vnum ex his non conteretur.
22 *Mors peccatorum pessima: & qui ode-
runt iustum delinquent.
23 *Redimet Dominus animas seruorum
suorum: & non delinquent omnes qui spe-
rant in eo.

1 Ipsi Dauid. XXXIIII.

IVDICA Domine nocentes me, expu-
gna impugnantes me.
2 *Apprehende arma & scutum: & exur-
ge in adiutorium mihi.

*Effunde frameam, & conclude aduer- 3
sus eos, qui persequuntur me : dic animæ
meæ : Salus tua ego sum.
*Confundantur & reuereantur, quærent- 4
tes animam meam.
Auertantur retrorsum, & confundantur
cogitantes mihi mala.
*Fiant tamquam puluis ante faciem ven 5
ti: & angelus Domini coarctans eos.
*Fiat via illorum tenebræ & lubricum : 6
& angelus Domini persequens eos.
*Quoniam gratis absconderunt mihi 7
interitum laquei sui: superuacue exprobra-
uerunt animam meam.
*Veniat illi laqueus, quem ignorat : & 8
captio, quam abscondit, apprehendat eum:
& in laqueum cadat in ipsum.
*Anima autem mea exultabit in Domi- 9
no: & delectabitur super salutari suo.
*Omnia ossa mea dicent: Domine, quis 10
similis tibi?
Eripiens inopem de manu fortiorũ eius:
egenum & pauperem a diripientibus eum.
*Surgentes testes iniqui, quæ ignora- 11
bam interrogabant me.
*Retribuebant mihi mala pro bonis: 12
sterilitatem animæ meæ.
*Ego autem cum mihi molesti essent, 13
induebar cilicio.
Humiliabam in ieiunio animam meam:
& oratio mea in sinu meo conuertetur.
*Quasi proximum, & quasi fratrem no- 14
strum, sic complacebam : quasi lugens &
contristatus sic humiliabar.
*Et aduersum me lætati sunt, & conue- 15
nerunt: congregata sunt super me flagella,
& ignoraui.
*Dissipati sunt, nec compuncti, tentaue- 16
runt me, subsannauerunt me subsannatio-
ne: frenduerunt super me dentibus suis.
*Domine quando respicies? restitue ani- 17
mam meam a malignitate eorum, a leoni-
bus vnicam meam.
*Confitebor tibi in ecclesia magna, in 18
populo graui laudabo te.
*Non supergaudeant mihi qui aduer- 19
santur mihi inique: qui oderunt me gratis
& annuunt oculis.
20 *Quoniam mihi quidem pacifice loque-
bantur : & in iracundia terræ loquentes,
dolos cogitabant.
21 *Et dilatauerunt super me os suum: di-
xerunt: Euge, euge, viderunt oculi nostri.
22 *Vidisti Domine, ne sileas : Domine ne
discedas a me.
23 *Exurge & intende iudicio meo : Deus
meus, & Dominus meus in causam meam.
24 *Iudica me secundum iustitiam tuam
Domine Deus meus, & non supergau-
deant mihi.
25 *Non dicant in cordibus suis: Euge,
euge, animæ nostræ: nec dicant : Deuora-
uimus eum.
26 *Erubescant & reuereantur simul, qui
gratulantur malis meis.
Induantur confusione & reuerentia qui
magna loquuntur super me.
27 *Exultent & lætentur qui volunt iusti-
tiam meam: & dicant semper: Magnifice-
tur Dominus, qui volunt pacem serui eius.
28 *Et lingua mea meditabitur iustitiam
tuam, tota die laudem tuam.

1 In finem, seruo Domini ipsi Dauid.
XXXV.

2 DIXIT iniustus vt delinquat in semetip-
so: non est timor Dei ante oculos eius.
3 *Quoniam dolose egit in conspectu eius:
vt inueniatur iniquitas eius ad odium.
4 *Verba oris eius iniquitas, & dolus: no-
luit intelligere vt bene ageret.
5 *Iniquitatem meditatus est in cubili suo:
astitit omni viæ non bonæ, malitiam autem
non odiuit.
6 *Domine in cælo misericordia tua: &
veritas tua vsque ad nubes.
7 *Iustitia tua sicut montes Dei: iudicia
tua abyssus multa.
Homines, & iumenta saluabis Domine:
8 *quemadmodum multiplicasti misericor-
diam tuam Deus.
Filij autem hominum, in tegmine ala-
rum tuarum sperabunt.
9 *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ:

& torrente voluptatis tuæ potabis eos.
*Quoniam apud te eſt fons vitæ: & in 10
lumine tuo videbimus lumen.
*Prætende miſericordiam tuã ſcientibus 11
te,& iuſtitiam tuã his,qui recto ſunt corde.
*Non veniat mihi pes ſuperbiæ: & ma- 12
nus peccatoris non moueat me.
*Ibi ceciderunt qui operantur iniquita- 13
tem: expulſi ſunt, nec potuerunt ſtare.

Pſalmus ipſi Dauid. XXXVI. 1

NOLI æmulari in malignantibus: neque zelaueris facientes iniquitatem.
*Quoniam tamquam fœnum velociter 2
areſcent: & quemadmodum olera herbarum cito decident.
*Spera in Domino,& fac bonitatem: & 3
inhabita terram, & paſcéris in diuitijs eius.
*Delectare in Domino: & dabit tibi pe- 4
titiones cordis tui.
*Reuela Domino viam tuam, & ſpera 5
in eo: & ipſe faciet.
*Et educet quaſi lumen iuſtitiam tuam: 6
& iudicium tuum tamquam meridiem:
*ſubditus eſto Domino, & ora eum. 7
Noli æmulari in eo, qui proſperatur in via ſua: in homine faciente iniuſtitias.
*Deſine ab ira, & derelinque furorem: 8
noli æmulari vt maligneris.
*Quoniam qui malignantur, extermi- 9
nabuntur: ſuſtinentes autem Dominum, ipſi hereditabunt terram.
*Et adhuc puſillum, & non erit pecca- 10
tor: & quæres locum eius, & non inuenies.
*Manſueti autem hereditabunt terram, 11
& delectabuntur in multitudine pacis.
*Obſeruabit peccator iuſtum: & ſtride- 12
bit ſuper eum dentibus ſuis.
*Dominus autem irridebit eum: quo- 13
niam proſpicit quòd veniet dies eius.
*Gladium euaginauerunt peccatores: 14
intenderunt arcum ſuum,
Vt deijciant pauperem & inopem: vt trucident rectos corde.
*Gladius eorum intret in corda ipſo- 15
rum: & arcus eorum confringatur.
*Melius eſt modicum iuſto, ſuper diui- 16
tias peccatorum multas.
17 *Quoniam brachia peccatorum conte-
rentur: confirmat autem iuſtos Dominus.
18 *Nouit Dominus dies immaculatorum:
& hereditas eorum in æternum erit.
19 *Non confundentur in tempore malo,
20 & in diebus famis ſaturabuntur: *quia pec-
catores peribunt.
Inimici vero Domini mox vt honorificati fuerint & exaltati: deficientes, quemadmodum fumus deficient.
21 *Mutuabitur peccator,& non ſoluet: iu-
ſtus autem miſeretur & tribuet.
22 *Quia benedicentes ei hereditabunt ter-
ram: maledicentes autem ei diſperibunt.
23 *Apud Dominum greſſus hominis di-
rigentur: & viam eius volet.
24 *Cum ceciderit, non collidetur: quia
Dominus ſupponit manum ſuam.
25 *Iunior fui, etenim ſenui: & non vidi
iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panem.
26 *Tota die miſeretur & commodat: &
ſemen illius in benedictione erit.
27 *Declina a malo, & fac bonum: & in-
habita in ſæculum ſæculi.
28 *Quia Dominus amat iudicium, & non
derelinquet ſanctos ſuos: in æternum conſeruabuntur.
Iniuſti punientur: & ſemen impiorum peribit.
29 *Iuſti autem hereditabunt terram: & in-
habitabunt in ſæculum ſæculi ſuper eam.
30 *Os iuſti meditabitur ſapientiam,& lin-
gua eius loquetur iudicium.
31 *Lex Dei eius in corde ipſius: & non
ſupplantabuntur greſſus eius.
32 *Conſiderat peccator iuſtum: & quærit
mortificare eum.
33 *Dominus autem non derelinquet eum
in manibus eius: nec damnabit eum cum iudicabitur illi.
34 *Expecta Dominum, & cuſtodi viam
eius: & exaltabit te vt hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis.
35 *Vidi impium ſuperexaltatum,& eleua-
tum ſicut cedros Libani.

Et

*Et transiui,& ecce non erat: & quæsiui 36
eum, & non est inuentus locus eius.
*Custodi innocentiam, & vide æquita- 37
tem: quoniã sunt reliquiæ homini pacifico.
*Iniusti autem disperibunt simul: reli- 38
quiæ impiorum interibunt.
*Salus auté iustorum a Domino: & pro- 39
tector eorum in tempore tribulationis.
*Et adiuuabit eos Dominus,& liberabit 40
eos: & eruet eos a peccatoribus, & salua-
bit eos: quia sperauerunt in eo.

Psalmus Dauid, in rememorationem 1
de sabbato. XXXVII.

DOMINE ne in furore tuo arguas me, 2
neque in ira tua corripias me.
*Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: 3
& confirmasti super me manum tuam.
*Non est sanitas in carne mea a facie 4
iræ tuæ: non est pax ossibus meis a facie
peccatorum meorum.
*Quoniam iniquitates meæ supergressæ 5
sunt caput meum: & sicut onus graue gra-
uatæ sunt super me.
*Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices 6
meæ, a facie insipientiæ meæ.
*Miser factus sum,& curuatus sum vsque 7
in finem: tota die contristatus ingrediebar.
*Quoniam lumbi mei impleti sunt illu- 8
sionibus: & non est sanitas in carne mea.
*Afflictus sum,& humiliatus sum nimis: 9
rugiebam a gemitu cordis mei.
*Domine, ante te omne desideriũ meũ: 10
& gemitus meus a te non est absconditus.
*Cor meum conturbatum est, dereli- 11
quit me virtus mea: & lumen oculorum
meorum, & ipsum non est mecum.
*Amici mei, & proximi mei aduersum 12
me appropinquauerunt, & steterunt.
Et qui iuxta me erant, de longe stete-
runt: *& vim faciebant qui quærebant ani- 13
mam meam.
Et qui inquirebãt mala mihi, locuti sunt
vanitates: & dolos tota die meditabantur.
*Ego autem tamquã surdus non audie- 14
bam: & sicut mutus non aperiens os suum.
*Et factus sum sicut homo nõ audiens: 15
& non habens in ore suo redargutiones.
16 *Quoniam in te Domine speraui: tu
exaudies me Domine Deus meus.
17 *Quia dixi: Nequando supergaudeant
mihi inimici mei: & dum commouentur
pedes mei, super me magna locuti sunt.
18 *Quoniam ego in flagella paratus sum:
& dolor meus in conspectu meo semper.
19 *Quoniam iniquitatem meam annun-
ciabo: & cogitabo pro peccato meo.
20 *Inimici autem mei viuunt,& confirma-
ti sunt super me: & multiplicati sunt qui
oderunt me inique.
21 *Qui retribuunt mala pro bonis, detra-
hebant mihi: quoniam sequebar bonitaté.
22 *Ne derelinquas me Domine Deus meus:
ne discesseris a me.
23 *Intende in adiutorium meum, Domi-
ne Deus salutis meæ.

1 In finem, ipsi Idithun, Canticum
Dauid. XXXVIII.

2 DIXI: Custodiam vias meas: vt non
delinquam in lingua mea.
Posui ori meo custodiam, cum consiste-
ret peccator aduersum me.
3 *Obmutui, & humiliatus sum, & silui a
bonis: & dolor meus renouatus est.
4 *Concaluit cor meum intra me: & in
meditatione mea exardescet ignis.
5 *Locutus sum in lingua mea: Notum
fac mihi Domine finem meum,
Et numerum dierum meorum quis est:
vt sciam quid desit mihi.
6 *Ecce mésurabiles posuisti dies meos: &
substantia mea tamquam nihilum ante te.
Verumtamen vniuersa vanitas, omnis
homo viuens.
7 *Verumtamen in imagine pertransit ho-
mo: sed & frustra conturbatur.
Thesaurizat: & ignorat cui congrega-
bit ea.
8 *Et nũc quæ est expectatio mea? nonne
Dominus? & substantia mea apud te est.
9 *Ab omnibus iniquitatibus meis erue
me: opprobrium insipienti dedisti me.
10 *Obmutui,& non aperui os meum, quo-

niam tu fecisti :* amoue a me plagas tuas. 11
*A fortitudine manus tuæ ego defeci in 12
increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem.
Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius: verumtamen vane conturbatur omnis homo.
*Exaudi orationem meam Domine, & 13
deprecationem meam: auribus percipe lacrymas meas.
Ne sileas: quoniã aduena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei.
*Remitte mihi, vt refrigerer prius quàm 14
abeam, & amplius non ero.

In finem, Psalmus ipsi Dauid. XXXIX. 1

EXPECTANS expectaui Dominum, & 2
intendit mihi.
*Et exaudiuit preces meas: & eduxit me 3
de lacu miseriæ, & de luto fecis.
Et statuit super petram pedes meos: & direxit gressus meos.
* Et immisit in os meum canticum no- 4
uum, carmen Deo nostro.
Videbunt multi, & timebunt: & sperabunt in Domino.
* Beatus vir, cuius est nomen Domini 5
spes eius: & non respexit in vanitates & insanias falsas.
*Multa fecisti tu Domine Deus meus mi- 6
rabilia tua: & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.
Annunciaui & locutus sum: multiplicati sunt super numerum.
*Sacrificium & oblationem noluisti: au- 7
res autem perfecisti mihi.
Holocaustum & pro peccato non po-
stulasti :* tunc dixi: Ecce venio. 8
In capite libri scriptum est de me* vt fa- 9
cerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.
*Annunciaui iustitiam tuam in ecclesia 10
magna, ecce labia mea non prohibebo: Domine tu scisti.
*Iustitiam tuam non abscondi in corde 11
meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi.
Non abscondi misericordiam tuam; & veritatem tuam a concilio multo.
12 *Tu autem Domine ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me.
13 *Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem.
Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.
14 *Complaceat tibi Domine vt eruas me: Domine, ad adiuuandum me respice.
15 *Confundantur & reuereantur simul, qui quærunt animam meam, vt auferant eam.
Conuertantur retrorsum, & reuereantur qui volunt mihi mala.
16 *Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi: Euge, euge.
17 Exultent & lætẽtur super te omnes quærentes te: & dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligunt salutare tuum.
18 *Ego autem mendicus sum, & pauper: Dominus solicitus est mei.
Adiutor meus, & protector meus tu es: Deus meus ne tardaueris.

1 In finem, Psalmus ipsi Dauid. XL.

2 BEATVS qui intelligit super egenum, & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.
3 *Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum eius.
4 *Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius.
5 *Ego dixi: Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccaui tibi.
6 *Inimici mei dixerũt mala mihi: Quando morietur, & peribit nomen eius?
7 *Et si ingrediebatur vt videret, vana loquebatur, cor eius congregauit iniquitatem sibi.
8 Egrediebatur foras, & loquebatur* in idipsum.
Aduersum me susurrabant omnes inimici

mici mei: aduersum me cogitabant mala mihi.
9 *Verbum iniquum constituerunt aduersum me: Numquid qui dormit non adijciet vt resurgat?
10 *Etenim homo pacis meæ, in quo speraui: qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem.
11 *Tu autem Domine miserere mei, & resuscita me: & retribuam eis.
12 *In hoc cognoui quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me.
13 *Me autem propter innocentiam suscepisti: & confirmasti me in conspectu tuo in æternum.
14 *Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo, & vsque in sæculum: fiat, fiat.

1 In finem, Intellectus filijs Core. XLI.

2 QVEMADMODVM desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.
3 *Sitiuit anima mea ad Deum fortem viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
4 *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Vbi est Deus tuus?
5 *Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei:
In voce exultationis, & confessionis: sonus epulantis.
6 *Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei,
7 *& Deus meus.
Ad meipsum anima mea cõturbata est: propterea memor ero tui de terra Iordanis, & Hermonijm a monte modico.
8 *Abyssus abyssum inuocat, in voce cataractarum tuarum.
Omnia excelsa tua, & fluctus tui super me transierunt.
9 *In die mandauit Dominus misericordiam suam: & nocte canticum eius.
10 Apud me oratio Deo vitæ meæ, *dicam Deo: Susceptor meus es,
Quare oblitus es mei? & quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?
11 *Dum confringuntur ossa mea, exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei:
Dum dicunt mihi per singulos dies: Vbi
12 est Deus tuus? *quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

1 Psalmus Dauid. XLII.

IVDICA me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo, & doloso erue me.
2 *Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti? & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?
3 *Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in mõtem sanctum tuum, & in tabernacula tua.
4 *Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui lætificat iuuentutem meam.
Confitebor tibi in cithara Deus Deus
5 meus: *quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

1 In finem, Filijs Core ad intellectum. XLIII.

2 DEVS auribus nostris audiuimus: patres nostri annunciauerunt nobis.
Opus, quod operatus es in diebus eorum: & in diebus antiquis.
3 *Manus tua gentes disperdidit, & plantasti eos: afflixisti populos, & expulisti eos:
4 *Nec enim in gladio suo possederũt terram, & brachium eorum non saluauit eos:
Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuisti in eis.
5 *Tu es ipse rex meus & Deus meus: qui mandas

mandas salutes Iacob.
*In te inimicos nostros ventilabimus 6
cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.
*Non enim in arcu meo sperabo: & 7
gladius meus non saluabit me.
*Saluasti enim nos de affligentibus nos: 8
& odientes nos confudisti.
*In Deo laudabimur tota die: & in no- 9
mine tuo confitebimur in sæculum.
*Nunc auté repulisti & confudisti nos: 10
& nõ egredieris Deus in virtutibus nostris.
*Auertisti nos retrorsum post inimicos 11
nostros: & qui oderunt nos, diripiebát sibi.
*Dedisti nos tamquam oues escarum: 12
& in gentibus dispersisti nos.
*Vendidisti populum tuum sine pretio: 13
& non fuit multitudo in commutationibus eorum.
*Posuisti nos opprobrium vicinis no- 14
stris, subsannationem & derisum his, qui sunt in circuitu nostro.
*Posuisti nos in similitudinem Genti- 15
bus: commotionem capitis in populis.
*Tota die verecundia mea contra me 16
est, & confusio faciei meæ cooperuit me.
*A voce exprobrantis, & obloquentis: 17
a facie inimici, & persequentis.
*Hæc omnia venerunt super nos, nec 18
obliti sumus te: & inique non egimus in testamento tuo.
*Et non recessit retro cor nostrum: & 19
declinasti semitas nostras a via tua:
*Quoniam humiliasti nos in loco affli- 20
ctionis, & cooperuit nos vmbra mortis.
*Si obliti sumus nomen Dei nostri, & 21
si expandimus manus nostras ad Deum alienum:
*Nonne Deus requiret ista? ipse enim 22
nouit abscondita cordis.
Quoniam propter te mortificamur tota die: æstimati sumus sicut oues occisionis.
*Exurge, quare obdormis Domine? exur 23
ge, & ne repellas in finem.
*Quare faciem tuam auertis, obliuisceris 24
inopiæ nostræ & tribulationis nostræ?
*Quoniam humiliata est in puluere ani- 25
ma nostra: conglutinatus est in terra venter noster.
26 *Exurge Domine, adiuua nos: & redime nos propter nomen tuum.

1 In finem, pro ijs, qui commutabuntur, filijs Core, ad intellectum, Canticum pro dilecto. XLIIII.

2 ERVCTAVIT cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.
Lingua mea calamus scribæ, velociter scribentis.
3 *Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis: propterea benedixit te Deus in æternum.
4 *Accingere gladio tuo super femur tuũ, potentissime,
5 *Specie tua & pulchritudine tua intende, prospere procede, & regna,
Propter veritatem & mansuetudinem, & iustitiam: & deducet te mirabiliter dextera tua.
6 *Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis.
7 *Sedes tua Deus in sæculum sæculi: virga directionis virga regni tui.
8 *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.
9 *Mirrha, & gutta, & casia a vestimentis tuis, a domibus eburneis: ex quibus dele-
10 ctauerunt te *filiæ regum in honore tuo.
Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circumdata varietate.
11 *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuã: & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui.
12 *Et concupiscet rex decorem tuũ: quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.
13 *Et filiæ Tyri in muneribus vultum tuũ deprecabuntur: omnes diuites plebis.
14 *Omnis gloria eius filiæ regis ab intus,
15 in fimbrijs aureis *circumamicta varietatibus.
Adducentur regi virgines post eam: proximæ eius afferentur tibi.

Affe-

*Afferentur in lætitia & exultatione: ad- 16
ducentur in templum regis.
*Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: cō- 17
stitues eos principes super omnem terram.
*Memores erunt nominis tui in omni 18
generatione & generationem.
Propterea populi confitebuntur tibi in
æternum: & in sæculum sæculi.

In finem, filijs Core pro arcanis, 1
Psalmus XLV.

DEVS noster refugium, & virtus: ad- 2
iutor in tribulationibus, quæ inuene-
runt nos nimis.
*Propterea non timebimus dum turba- 3
bitur terra: & transferentur montes in cor
maris.
*Sonuerunt, & turbatæ sunt aquæ eo- 4
rum: conturbati sunt montes in fortitudi-
ne eius.
*Fluminis impetus lætificat ciuitatem 5
Dei: sanctificauit tabernaculum suum Al-
tissimus.
*Deus in medio eius, non commouebi- 6
tur: adiuuabit eam Deus mane diluculo.
*Conturbatæ sunt gentes, & inclinata 7
sunt regna: dedit vocem suam, mota est
terra.
*Dominus virtutum nobiscum: susce- 8
ptor noster Deus Iacob.
*Venite, & videte opera Domini, quæ 9
posuit prodigia super terram: *auferens bel 10
la vsque ad finem terræ.
Arcum conteret, & confringet arma: &
scuta comburet igni:
*Vacate, & videte quoniam ego sum 11
Deus: exaltabor in gentibus, & exaltabor
in terra.
*Dominus virtutum nobiscum: susce- 12
ptor noster Deus Iacob.

In finem, pro filijs Core Psalmus 1
XLVI.

OMNES Gentes plaudite manibus: iu- 2
bilate Deo in voce exultationis.
*Quoniam Dominus excelsus, terribilis: 3
Rex magnus super omnem terram.
4 *Subiecit populos nobis: & gentes sub
pedibus nostris.
5 *Elegit nobis hereditatem suam: spe-
ciem Iacob, quam dilexit.
6 *Ascendit Deus in iubilo: & Dominus
in voce tubæ.
7 *Psallite Deo nostro, psallite: psallite
Regi nostro, psallite.
8 *Quoniam Rex omnis terræ Deus: psal
lite sapienter.
9 *Regnabit Deus super gentes: Deus se-
det super sedem sanctam suam.
10 *Principes populorum congregati sunt
cum Deo Abraham: quoniam dij fortes
terræ, vehementer eleuati sunt.

1 Psalmus Cantici filijs Core
secunda sabbati.
XLVII.

2 MAGNVS Dominus, & laudabilis ni-
mis in ciuitate Dei nostri, in monte
sancto eius.
3 *Fundatur exultatione vniuersæ terræ
mons Sion, latera Aquilonis, ciuitas Re-
gis magni.
4 *Deus in domibus eius cognoscetur,
cum suscipiet eam.
5 *Quoniam ecce reges terræ congregati
sunt: conuenerunt in vnum.
6 *Ipsi videntes sic admirati sunt, contur-
7 bati sunt, commoti sunt: *tremor appre-
hendit eos.
8 Ibi dolores vt parturientis, *in spiritu
vehementi conteres naues Tharsis.
9 *Sicut audiuimus, sic vidimus in ciuita-
te Domini virtutum, in ciuitate Dei nostri:
Deus fundauit eam in æternum.
10 *Suscepimus Deus misericordiam tuam,
in medio templi tui.
11 *Secundum nomen tuum Deus, sic &
laus tua in fines terræ: iustitia plena est
dextera tua.
12 *Lætetur mons Sion, & exultent filiæ
Iudæ, propter iudicia tua Domine.
13 *Circumdate Sion, & complectimini
eam: narrate in turribus eius.
14 *Ponite corda vestra in virtute eius: &
distri-

distribuite domos eius, vt enarretis in pro-
genie altera.
*Quoniam hic est Deus, Deus noster in 15
æternum, & in sæculum sæculi: ipse reget
nos in sæcula.

In finem, filijs Core Psalmus. 1
XLVIII.

AVDITE hæc omnes Gentes: auribus 2
percipite omnes, qui habitatis orbem:
*Quiq. terrigenæ, & filij hominum: si- 3
mul in vnum diues & pauper.
*Os meum loquetur sapientiam: & me- 4
ditatio cordis mei prudentiam.
*Inclinabo in parabolam aurem meam: 5
aperiam in psalterio propositionem meam.
*Cur timebo in die mala? iniquitas cal- 6
canei mei circumdabit me:
*Qui cõfidunt in virtute sua: & in mul- 7
titudine diuitiarum suarum gloriantur.
*Frater non redimit, redimet homo: nõ 8
dabit Deo placationem suam.
*Et pretium redemptionis animæ suæ: 9
& laborabit in æternum, * & viuet adhuc 10
in finem.
*Non videbit interitum, cum viderit sa- 11
pientes morientes: simul insipiens, & stul-
tus peribunt.
Et relinquent alienis diuitias suas: * & se- 12
pulchra eorum domus illorum in æternũ.
Tabernacula eorum in progenie & pro-
genie: vocauerũt nomina sua in terris suis.
*Et homo, cum in honore esset, non in- 13
tellexit: comparatus est iumentis insipien-
tibus, & similis factus est illis.
*Hæc via illorum scandalum ipsis: & 14
postea in ore suo complacebunt.
*Sicut oues in inferno positi sunt: mors 15
depascet eos.
Et dominabuntur eorum iusti in matu-
tino: & auxilium eorum veterascet in in-
ferno a gloria eorum.
*Verumtamen Deus redimet animam 16
meam de manu inferi, cum acceperit me.
*Ne timueris cum diues factus fuerit ho 17
mo: & cum multiplicata fuerit gloria do-
mus eius.

18 *Quoniam cum interierit, non sumet
omnia: neque descendet cũ eo gloria eius.
19 *Quia anima eius in vita ipsius benedi-
cetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei.
20 *Introibit vsque in progenies patrum
suorum: & vsque in æternum non videbit
lumen.
21 *Homo, cum in honore esset, non intel-
lexit: comparatus est iumentis insipienti-
bus, & similis factus est illis.

1 Psalmus Asaph. XLIX.

DEVS deorum Dominus locutus est:
& vocauit terram,
2 A solis ortu vsque ad occasum: * ex Sion
species decoris eius.
3 *Deus manifeste veniet: Deus noster
& non silebit.
Ignis in conspectu eius exardescet: &
in circuitu eius tempestas valida.
4 *Aduocabit cælum desursum: & terram
discernere populum suum.
5 *Congregate illi sanctos eius: qui ordi-
nant testamentum eius super sacrificia.
6 *Et annunciabunt cæli iustitiam eius:
quoniam Deus iudex est.
7 *Audi populus meus, & loquar: Israel,
& testificabor tibi: Deus Deus tuus ego
sum.
8 *Non in sacrificijs tuis arguam te: ho-
locausta autem tua in conspectu meo sunt
semper.
9 *Non accipiam de domo tua vitulos:
neque de gregibus tuis hircos.
10 *Quoniam meæ sunt omnes feræ silua-
rum, iumenta in montibus & boues.
11 *Cognoui omnia volatilia cæli: & pul-
chritudo agri mecum est.
12 *Si esuriero, non dicam tibi: meus est
enim orbis terræ, & plenitudo eius.
13 *Numquid manducabo carnes tauro-
rum? aut sanguinem hircorum potabo?
14 *Immola Deo sacrificium laudis: & red
de Altissimo vota tua.
15 *Et inuoca me in die tribulationis: eruã
te, & honorificabis me.
16 *Peccatori autem dixit Deus: Quare tu
enarras

enarras iustitias meas,& assumis testamentum meum per os tuum ?
*Tu vero odisti disciplinam : & proieci- 17
sti sermones meos retrorsum:
*Si videbas furem, currebas cum eo : & 18
cum adulteris portionem tuam ponebas.
*Os tuum abundauit malitia : & lingua 19
tua concinnabat dolos.
*Sedens aduersus fratrem tuum loque- 20
baris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum :*hæc fecisti,& tacui. 21
Existimasti inique quòd ero tui similis : arguam te, & statuam contra faciem tuã.
*Intelligite hæc qui obliuiscimini Deũ: 22
nequando rapiat, & non sit qui eripiat.
*Sacrificium laudis honorificabit me : & 23
illic iter, quo ostendam illi salutare Dei.

In finem, Psalmus Dauid, 1
*Cum venit ad eum Nathan Propheta, 2
quando intrauit ad Bethsabee.
(2.Reg.12.) L.

MISERERE mei Deus, secundum ma- 3
gnam misericordiam tuam.
Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.
*Amplius laua me ab iniquitate mea : 4
& a peccato meo munda me.
*Quoniam iniquitatem meam ego co- 5
gnosco : & peccatum meum contra me est semper.
*Tibi soli peccaui, & malum coram te 6
feci : vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris.
*Ecce enim in iniquitatibus conceptus 7
sum : & in peccatis cõcepit me mater mea.
*Ecce enim veritatem dilexisti : incerta, 8
& occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.
*Asperges me hyssopo, & mundabor : 9
lauabis me, & super niuem dealbabor.
*Auditui meo dabis gaudium & læti- 10
tiam : & exultabunt ossa humiliata.
*Auerte faciem tuam a peccatis meis : 11
& omnes iniquitates meas dele.
*Cor mundum crea in me Deus : & spi- 12
ritum rectum innoua in visceribus meis.
*Ne proijcias me a facie tua : & spiri- 13
tum sanctum tuum ne auferas a me.
14 *Redde mihi lætitiam salutaris tui : &
spiritu principali confirma me.
15 *Docebo iniquos vias tuas : & impij ad
te conuertentur.
16 *Libera me de sanguinibus Deus, Deus
salutis meæ : & exultabit lingua mea iustitiam tuam.
17 *Domine, labia mea aperies : & os meũ
annunciabit laudem tuam.
18 *Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem vtique : holocaustis non delectaberis.
19 *Sacrificium Deo spiritus contribulatus:
cor contritum, & humiliatum Deus non despicies.
20 *Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion : vt ædificentur muri Ierusalem.
21 *Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ,
oblationes, & holocausta : tunc imponent super altare tuum vitulos.

1 In finem, Intellectus Dauid,
2 *Cum venit Doeg Idumæus, & nunciauit
Sauli : Venit Dauid in domum
Achimelech.
(1. Regum 22. 9.) LI.

3 QVID gloriaris in malitia, qui potens
es in iniquitate ?
4 *Tota die iniustitiam cogitauit lingua
tua : sicut nouacula acuta fecisti dolum.
5 *Dilexisti malitiam super benignitatem:
iniquitatem magis quàm loqui æquitatem.
6 *Dilexisti omnia verba præcipitationis,
lingua dolosa.
7 *Propterea Deus destruet te in finem,
euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo : & radicem tuam de terra viuentium.
8 *Videbunt iusti, & timebunt, & super
9 eum ridebunt, & dicent :*ecce homo, qui
non posuit Deum adiutorem suum :
Sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum : & præualuit in vanitate sua.
10 *Ego autem, sicut oliua fructifera in do-
mo Dei, speraui in misericordia Dei in æternum : & in sæculum sæculi.
11 *Cõfitebor tibi in sæculum quia fecisti:
& expe-

& expectabo nomen tuum, quoniam bonũ
est in conspectu sanctorum tuorum.

In finem,
Pro Maeleth intelligentiæ Dauid. 1
LII.

DIXIT insipiens in corde suo: Non
est Deus.
*Corrupti sunt, & abominabiles facti 2
sunt in iniquitatibus: non est qui faciat
bonum.
*Deus de cælo prospexit super filios ho 3
minum: vt videat si est intelligens, aut re-
quirens Deum.
*Omnes declinauerunt, simul inutiles 4
facti sunt: non est qui faciat bonum, non
est vsque ad vnum.
*Nonne scient omnes qui operantur 5
iniquitatem, qui deuorant plebem meam
vt cibum panis?
*Deum non inuocauerunt: illic trepi- 6
dauerunt timore, vbi non erat timor.
Quoniam Deus dissipauit ossa eorum
qui hominibus placent: confusi sunt, quo-
niam Deus spreuit eos.
*Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum 7
conuerterit Deus captiuitatem plebis suæ,
exultabit Iacob, & lætabitur Israel.

In finem, 1
In carminibus intellectus Dauid,
*Cum venissent Ziphæi, & dixissent ad Saul: 2
Nonne Dauid absconditus est apud nos?
(*1. Reg. 23. 19. & 26. 1.*) LIII.

DEVS in nomine tuo saluum me fac: 3
& in virtute tua iudica me.
*Deus exaudi orationem meam: auri- 4
bus percipe verba oris mei.
*Quoniam alieni insurrexerunt aduer- 5
sum me, & fortes quæsierunt animam meã:
& non proposuerunt Deum ante conspe-
ctum suum.
*Ecce enim Deus adiuuat me: & Do- 6
minus susceptor est animæ meæ.
*Auerte mala inimicis meis: & in veri- 7
tate tua disperde illos.
*Volantarie sacrificabo tibi, & confite- 8
bor nomini tuo Domine: quoniam bonum
est:
9 *Quoniam ex omni tribulatione eripui-
sti me: & super inimicos meos despexit
oculus meus.

In finem, In carminibus intellectus Dauid.
1
LIIII.

2 EXAVDI Deus orationem meam, & ne
3 despexeris deprecationem meam: *in-
tende mihi, & exaudi me.
Contristatus sum in exercitatione mea:
4 & conturbatus sum * a voce inimici, & a
tribulatione peccatoris.
Quoniam declinauerunt in me iniqui-
tates: & in ira molesti erant mihi.
5 *Cor meum conturbatum est in me: &
formido mortis cecidit super me.
6 *Timor & tremor venerunt super me:
& contexerunt me tenebræ:
7 *Et dixi: Quis dabit mihi pennas sicut
columbæ, & volabo, & requiescam?
8 *Ecce elongaui fugiens: & mansi in so-
litudine.
9 *Expectabam eum, qui saluum me fecit
a pusillanimitate spiritus, & tempestate.
10 *Præcipita Domine, diuide linguas eo-
rum: quoniam vidi iniquitatem, & contra-
dictionem in ciuitate.
11 *Die ac nocte circumdabit eam super
muros eius iniquitas: & labor in medio
12 eius, *& iniustitia.
Et non defecit de plateis eius vsura, &
dolus.
13 *Quoniam si inimicus meus maledixis-
set mihi, sustinuissem vtique.
Et si is, qui oderat me, super me magna
locutus fuisset: abscondissem me forsitan
ab eo.
14 *Tu vero homo vnanimis: dux meus,
& notus meus:
15 *Qui simul mecum dulces capiebas ci-
bos: in domo Dei ambulauimus cum con-
sensu.
16 *Veniat mors super illos: & descendant
in infernum viuentes:

Quo

Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum : in medio eorum.
17 *Ego autem ad Deum clamaui: & Dominus saluabit me.
18 *Vespere, & mane, & meridie narrabo & annunciabo : & exaudiet vocem meam.
19 *Redimet in pace animam meam ab his, qui appropinquant mihi : quoniam inter multos erant mecum.
20 *Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui est ante sæcula.
Non enim est illis commutatio, & non
21 timuerunt Deum: *extendit manum suam in retribuendo.
Contaminauerunt testamentum eius,
22 *diuisi sunt ab ira vultus eius: & appropinquauit cor illius.
Molliti sunt sermones eius super oleum: & ipsi sunt iacula.
23 *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet : non dabit in æternum fluctuationem iusto.
24 *Tu vero Deus deduces eos, in puteum interitus.
Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos : ego autem sperabo in te Domine.

In finem,
1 Pro populo, qui a Sanctis longe factus est,
Dauid in tituli inscriptionem, cum
tenuerunt eum Allophili in
Geth. (*1. Reg. 21. 12.*)
LV.

2 MISERERE mei Deus, quoniam conculcauit me homo : tota die impugnans tribulauit me.
3 *Conculcauerunt me inimici mei tota die : quoniam multi bellantes aduersum me.
4 *Ab altitudine diei timebo : ego vero in te sperabo.
5 *In Deo laudabo sermones meos, in Deo speraui : non timebo quid faciat mihi caro.
6 *Tota die verba mea execrabantur : aduersum me omnes cogitationes eorum, in malum.
7 *Inhabitabunt & abscondent : ipsi calcaneum meum obseruabunt.
8 Sicut sustinuerunt animam meam, *pro nihilo saluos facies illos : in ira populos confringes.
9 Deus, *vitam meam annunciaui tibi : posuisti lacrymas meas in conspectu tuo,
10 Sicut & in promissione tua : *tunc conuertentur inimici mei retrorsum :
In quacumque die inuocauero te : ecce cognoui quoniam Deus meus es.
11 *In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo sermonem : in Deo speraui, non timebo quid faciat mihi homo.
12 *In me sunt Deus vota tua, quæ reddam, laudationes tibi.
13 *Quoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu : vt placeam coram Deo in lumine viuentium.

In finem,
1 Ne disperdas, Dauid in tituli inscriptioné,
cum fugeret a facie Saul in speluncam.
(*2. Reg. 22. 1. & 24. 4.*) LVI.

2 MISERERE mei Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea:
Et in vmbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.
3 *Clamabo ad Deum altissimum : Deum qui benefecit mihi.
4 *Misit de cælo, & liberauit me : dedit in opprobrium conculcantes me.
Misit Deus misericordiam suam, & ve-
5 ritatem suam, *& eripuit animam meam de medio catulorum leonum : dormiui conturbatus.
Filij hominum dentes eorum arma & sagittæ : & lingua eorum gladius acutus.
6 *Exaltare super cælos Deus : & in omnem terram gloria tua.
7 *Laqueum parauerunt pedibus meis : & incuruauerunt animam meam.
Foderunt ante faciem meam foueam : & inciderunt in eam.

*Paratum cor meum Deus, paratum cor 8
meum: cantabo, & psalmum dicam.
*Exurge gloria mea, exurge psalterium 9
& cithara: exurgam diluculo.
*Confitebor tibi in populis Domine: 10
& psalmum dicam tibi in gentibus:
*Quoniam magnificata est vsque ad cæ- 11
los misericordia tua, & vsque ad nubes ve-
ritas tua.
*Exaltare super cælos Deus: & super om 12
nem terram gloria tua.

In finem,
Ne disperdas, Dauid in tituli 1
inscriptionem. LVII.

SI vere vtique iustitiam loquimini: re- 2
cta iudicate filij hominum.
*Etenim in corde iniquitates operami- 3
ni: in terra iniustitias manus vestræ con-
cinnant.
*Alienati sunt peccatores a vulua, erra- 4
uerunt ab vtero: locuti sunt falsa.
*Furor illis secundum similitudinem 5
serpentis: sicut aspidis surdæ, & obturan-
tis aures suas,
*Quæ non exaudiet vocem incantan- 6
tium: & venefici incantantis sapien-
ter.
*Deus conteret dentes eorum in ore 7
ipsorum: molas leonum confringet Do-
minus.
*Ad nihilum deuenient tamquam aqua 8
decurrens: intendit arcum suum donec
infirmentur.
*Sicut cera, quæ fluit, auferentur: super- 9
cecidit ignis, & non viderunt solem.
*Priusquam intelligerent spinæ vestræ 10
rhamnum: sicut viuentes, sic in ira absor-
bet eos.
*Lætabitur iustus cum viderit vindi- 11
ctam: manus suas lauabit in sanguine pec-
catoris.
*Et dicet homo: Si vtique est fructus 12
iusto: vtique est Deus iudicans eos in
terra.

In finem,
1 Ne disperdas, Dauid in tituli inscriptionẽ,
quando misit Saul, & custodiuit domum
eius, vt eum interficeret. (*1. Regum 19. 11.*)

LVIII.

2 ERIPE me de inimicis meis Deus meus:
& ab insurgentibus in me libera me.
3 *Eripe me de operantibus iniquitatem:
& de viris sanguinum salua me.
4 *Quia ecce ceperunt animam meam:
irruerunt in me fortes.
5 *Neque iniquitas mea, neque peccatum
meum Domine: sine iniquitate cucurri, &
direxi.
6 *Exurge in occursum meum, & vide: &
tu Domine Deus virtutum, Deus Israel,
Intende ad visitandas omnes gentes:
non miserearis omnibus, qui operantur
iniquitatem.
7 *Conuertentur ad vesperam: & famem
patientur vt canes, & circuibunt ciuita-
tem.
8 *Ecce loquentur in ore suo, & gladius
in labijs eorum: quoniam quis audiuit?
9 *Et tu Domine deridebis eos: ad nihi-
lum deduces omnes gentes.
10 *Fortitudinem meam ad te custodiam,
11 quia Deus susceptor meus es: *Deus meus
misericordia eius præueniet me.
12 *Deus ostendet mihi super inimicos
meos, ne occidas eos: nequando obliui-
scantur populi mei.
Disperge illos in virtute tua: & depone
eos protector meus Domine:
13 *Delictum oris eorum, sermonem labio-
rum ipsorum: & comprehendantur in su-
perbia sua.
Et de execratione & mendacio annun-
14 ciabuntur* in consummatione: in ira con-
summationis, & non erunt.
Et scient quia Deus dominabitur Iacob:
& finium terræ.
15 *Conuertentur ad vesperam, & famem
patientur vt canes: & circuibunt ciuita-
tem.

Ipsi

* Ipsi dispergentur ad manducandum: 16
si vero non fuerint saturati, & murmu-
rabunt.
*Ego autem cantabo fortitudinē tuam: 17
& exultabo mane misericordiam tuam.
Quia factus es susceptor meus, & refu-
gium meum, in die tribulationis meæ.
* Adiutor meus tibi psallam, quia Deus 18
susceptor meus es: Deus meus misericor-
dia mea.

In finem,

Pro his, qui immutabuntur, in tituli inscri- 1
ptionem ipsi Dauid in doctrinam, *cum 2
succendit Mesopotamiam Syriæ, & So-
bal, & conuertit Ioab, & percussit Idu-
mæam in valle Salinarum duodecim
millia. *(2.Reg.8.1. & 10.7. & 1.Paralip.18.1.)*

LIX.

DEus repulisti nos, & destruxisti nos: 3
iratus es, & misertus es nobis.
* Commouisti terram, & conturbasti 4
eam: sana contritiones eius, quia commo-
ta est.
*Ostendisti populo tuo dura: potasti nos 5
vino compunctionis.
*Dedisti metuentibus te significationem: 6
vt fugiant a facie arcus:
Vt liberentur dilecti tui: * saluum fac 7
dextera tua, & exaudi me.
* Deus locutus est in sancto suo: Læta- 8
bor, & partibor Sichimam: & conuallem
tabernaculorum metibor.
* Meus est Galaad, & meus est Manasses: 9
& Ephraim fortitudo capitis mei.
Iuda rex meus: * Moab olla spei meæ. 10
In Idumæam extendam calceamentum
meum: mihi alienigenæ subditi sunt.
*Quis deducet me in ciuitatem muni- 11
tam? quis deducet me vsque in Idu-
mæam?
*Nonne tu Deus, qui repulisti nos: & 12
non egredieris Deus in virtutibus nostris?
* Da nobis auxilium de tribulatione: 13
quia vana salus hominis.
* In Deo faciemus virtutem: & ipse ad 14
nihilum deducet tribulantes nos.

In finem,
1 In hymnis Dauid. LX.

2 EXAVDI Deus deprecationem meam:
intende orationi meæ.
3 *A finibus terræ ad te clamaui: dum an-
xiaretur cor meum, in petra exaltasti me.
4 Deduxisti me, *quia factus es spes mea:
turris fortitudinis a facie inimici.
5 * Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæ-
cula: protegar in velamento alarum tua-
rum.
6 *Quoniam tu Deus meus exaudisti ora-
tionem meam: dedisti hereditatem timen-
tibus nomen tuum.
7 * Dies super dies regis adijcies: annos
eius vsque in diem generationis & gene-
rationis.
8 * Permanet in æternum in conspectu
Dei: misericordiam & veritatem eius quis
requiret?
9 *Sic psalmum dicam nomini tuo in sæ-
culum sæculi: vt reddam vota mea de die
in diem.

In finem,
1 Pro Idithun, Psalmus Dauid. LXI.

2 NONNE Deo subiecta erit anima mea?
ab ipso enim salutare meum.
3 *Nam & ipse Deus meus, & salutaris
meus: susceptor meus, non mouebor am-
plius.
4 *Quousque irruitis in hominem? inter-
ficitis vniuersi vos: tamquam parieti incli-
nato & maceriæ depulsæ?
5 * Verumtamen pretium meum cogita-
uerunt repellere, cucurri in siti: ore suo be-
nedicebant, & corde suo maledicebant.
6 * Verumtamen Deo subiecta esto anima
mea: quoniam ab ipso patientia mea.
7 *Quia ipse Deus meus, & saluator meus:
adiutor meus, non emigrabo.
8 *In Deo salutare meum, & gloria mea:
Deus auxilij mei, & spes mea in Deo est.
9 * Sperate in eo omnis congregatio po-
puli, effundite coram illo corda vestra:
Deus adiutor noster in æternum.

*Verumtamen vani filij hominum, men- 10
daces filij hominum in stateris: vt decipiant
ipsi de vanitate in idipsum.
*Nolite sperare in iniquitate, & rapinas 11
nolite concupiscere: diuitiæ si affluant, no-
lite cor apponere.
*Semel locutus est Deus, duo hæc audi- 12
ui, quia potestas Dei est, * & tibi Domine 13
misericordia: quia tu reddes vnicuique
iuxta opera sua.

Psalmus Dauid,
Cum esset in deserto Idumææ. (1.Reg.22.5) 1
LXII.

DEVS Deus meus ad te de luce vigilo. 2
Sitiuit in te anima mea, quàm mul-
tipliciter tibi caro mea.
*In terra deserta, & inuia, & inaquosa: 3
sic in sancto apparui tibi, vt viderem virtu-
tem tuam, & gloriam tuam.
*Quoniam melior est misericordia tua 4
super vitas: labia mea laudabunt te.
*Sic benedicam te in vita mea: & in no- 5
mine tuo leuabo manus meas.
*Sicut adipe & pinguedine repleatur 6
anima mea: & labijs exultationis laudabit
os meum.
*Si memor fui tui super stratum meum, 7
in matutinis meditabor in te: * quia fuisti 8
adiutor meus.
Et in velamento alarum tuarum exulta-
bo, *adhæsit anima mea post te: me susce- 9
pit dextera tua.
*Ipsi vero in vanum quæsierunt animam 10
meam, introibunt in inferiora terræ: *tra- 11
dentur in manus gladij, partes vulpium
erunt.
*Rex vero lætabitur in Deo, laudabun- 12
tur omnes qui iurant in eo: quia obstru-
ctum est os loquentium iniqua.

In finem,
Psalmus Dauid. LXIII. 1

EXAVDI Deus orationem meam cum 2
deprecor: a timore inimici eripe ani-
mam meam.
*Protexisti me a conuentu malignan- 3
tium: a multitudine operantium iniquita-
tem.
4 *Quia exacuerunt vt gladium linguas
5 suas: intenderunt arcum rem amaram, *vt
sagittent in occultis immaculatum.
6 *Subito sagittabunt eum, & non ti-
mebunt: firmauerunt sibi sermonem ne-
quam.
Narrauerunt vt absconderent laqueos:
dixerunt: Quis videbit eos?
7 *Scrutati sunt iniquitates: defecerunt
scrutantes scrutinio.
8 Accedet homo ad cor altum: *& exal-
tabitur Deus.
Sagittæ paruulorum factæ sunt plagæ
9 eorum: *& infirmatæ sunt contra eos lin-
guæ eorum.
Conturbati sunt omnes qui videbant
10 eos: *& timuit omnis homo.
Et annunciauerunt opera Dei: & facta
eius intellexerunt.
11 *Lætabitur iustus in Domino, & sperabit
in eo, & laudabuntur omnes recti corde.

In finem, Psalmus Dauid,
Canticum Hieremiæ, & Ezechie-
lis populo transmigrationis,
cum inciperent exire.
LXIIII.

2 TE decet hymnus Deus in Sion: & tibi
reddetur votum in Ierusalem.
3 *Exaudi orationem meam: ad te om-
nis caro veniet.
4 *Verba iniquorum præualuerunt super
nos: & impietatibus nostris tu propitia-
beris.
5 *Beatus, quem elegisti, & assumpsisti:
inhabitabit in atrijs tuis.
Replebimur in bonis domus tuæ: san-
6 ctum est templum tuum, *mirabile in æ-
quitate.
Exaudi nos Deus salutaris noster, spes
omnium finium terræ, & in mari longe.
7 *Præparans montes in virtute tua, ac-
8 cinctus potentia: *qui conturbas profun-
dum maris, sonum fluctuum eius.
9 Turbabuntur gentes, *& timebunt qui
habitant

habitant terminos a signis tuis: exitus ma-
tutini & vespere delectabis.
*Visitasti terram, & inebriasti eam: mul- 10
tiplicasti locupletare eam.
Flumen Dei repletum est aquis, parasti
cibum illorum: quoniam ita est præpara-
tio eius.
*Riuos eius inebria, multiplica geni- 11
mina eius: in stillicidijs eius lætabitur ger-
minans.
*Benedices coronæ anni benignitatis 12
tuæ: & campi tui replebuntur vbertate.
*Pinguescent speciosa deserti: & exul- 13
tatione colles accingentur.
*Induti sunt arietes ouium, & valles 14
abundabunt frumento: clamabunt, etenim
hymnum dicent.

In finem,
Canticum Psalmi resurrectionis. 1
LXV.

IVBILATE Deo omnis terra, *psalmum 2
dicite nomini eius: date gloriam laudi
eius.
*Dicite Deo, quàm terribilia sunt opera 3
tua Domine! in multitudine virtutis tuæ
mentientur tibi inimici tui.
*Omnis terra adoret te, & psallat tibi: 4
psalmum dicat nomini tuo.
*Venite, & videte opera Dei: terribilis 5
in consilijs super filios hominum.
*Qui conuertit mare in aridam, in flu- 6
mine pertransibunt pede: ibi lætabimur
in ipso.
*Qui dominatur in virtute sua in æter- 7
num, oculi eius super gétes respiciunt: qui
exasperant non exaltentur in semetipsis.
*Benedicite Gentes Deum nostrum: & 8
auditam facite vocem laudis eius,
*Qui posuit animam meam ad vitam: 9
& non dedit in commotionem pedes meos.
*Quoniam probasti nos Deus: igne nos 10
examinasti, sicut examinatur argentum.
*Induxisti nos in laqueum, posuisti tri- 11
bulationes in dorso nostro: *imposuisti 12
homines super capita nostra.
Transiuimus per ignem & aquam: &
eduxisti nos in refrigerium.
13 *Introibo in domum tuam in holocau-
14 stis: reddam tibi vota mea, *quæ distinxe-
runt labia mea.
Et locutum est os meum, in tribulatio-
ne mea.
15 *Holocausta medullata offeram tibi cum
incenso arietum: offeram tibi boues cum
hircis.
16 *Venite, audite, & narrabo, omnes qui
timetis Deum, quanta fecit animæ meæ.
17 *Ad ipsum ore meo clamaui, & exalta-
ui sub lingua mea.
18 *Iniquitatem si aspexi in corde meo, non
exaudiet Dominus.
19 *Propterea exaudiuit Deus, & attendit
voci deprecationis meæ.
20 *Benedictus Deus, qui non amouit ora-
tionem meam, & misericordiam suam
a me.

In finem,
1 In hymnis, Psalmus Cantici Dauid.
LXVI.

2 DEVS misereatur nostri, & benedicat
nobis: illuminet vultum suum super
nos, & misereatur nostri.
3 *Vt cognoscamus in terra viam tuam:
in omnibus gentibus salutare tuum.
4 *Confiteantur tibi populi Deus: confi-
teantur tibi populi omnes.
5 *Lætentur & exultent gentes: quoniam
iudicas populos in æquitate, & gentes in
terra dirigis.
6 *Confiteantur tibi populi Deus, confi-
7 teantur tibi populi omnes: *terra dedit fru-
ctum suum.
8 Benedicat nos Deus, Deus noster, *be-
nedicat nos Deus: & metuant eum omnes
fines terræ.

In finem,
1 Psalmus Cantici ipsi Dauid.
LXVII.

2 EXVRGAT Deus, & dissipentur inimi-
ci eius, & fugiant qui oderunt eum, a
facie eius.

*Sicut deficit fumus, deficiant: sicut fluit 3
cera a facie ignis, sic pereant peccatores a
facie Dei.
*Et iusti epulentur, & exultent in con- 4
spectu Dei: & delectentur in lætitia.
*Cantate Deo, psalmum dicite nomini 5
eius: iter facite ei, qui ascendit super occa-
sum: Dominus nomen illi:
Exultate in conspectu eius, turbabuntur
a facie eius, *patris orphanorum, & iudicis 6
viduarum.
Deus in loco sancto suo: *Deus qui inha- 7
bitare facit vnius moris in domo:
Qui educit vinctos in fortitudine, simi-
liter eos, qui exasperant, qui habitant in se-
pulchris.
*Deus cum egredereris in conspectu po 8
puli tui, cum pertransires in deserto:
*Terra mota est, etenim cæli distillaue- 9
runt a facie Dei Sinai, a facie Dei Israel.
*Pluuiam voluntariam segregabis Deus 10
hereditati tuæ: & infirmata est, tu vero per-
fecisti eam.
*Animalia tua habitabunt in ea: parasti 11
in dulcedine tua pauperi, Deus.
*Dominus dabit verbum euangelizanti- 12
bus, virtute multa.
*Rex virtutum dilecti dilecti: & speciei 13
domus diuidere spolia.
*Si dormiatis inter medios cleros, pennæ 14
columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi
eius in pallore auri.
*Dum discernit cælestis reges super eam, 15
niue dealbabuntur in Selmon: *mons Dei, 16
mons pinguis.
Mons coagulatus, mons pinguis: *vt 17
quid suspicamini montes coagulatos?
Mons, in quo beneplacitum est Deo ha-
bitare in eo: etenim Dominus habitabit in
finem.
*Currus Dei decem millibus multiplex, 18
millia lætantium: Dominus in eis in Sina
in sancto.
*Ascendisti in altum, cepisti captiuita- 19
tem: accepisti dona in hominibus:
Etenim non credentes, inhabitare Do-
minum Deum.

20 *Benedictus Dominus die quotidie: pro-
sperum iter faciet nobis Deus salutarium
nostrorum.
21 *Deus noster, Deus saluos faciendi: &
Domini, Domini exitus mortis.
22 *Verumtamen Deus confringet capita
inimicorum suorum: verticem capilli per-
ambulantium in delictis suis.
23 *Dixit Dominus: Ex Basan conuertam,
conuertam in profundum maris:
24 *Vt intingatur pes tuus in sanguine: lin
gua canum tuorum ex inimicis, ab ipso.
25 *Viderunt ingressus tuos Deus, ingressus
Dei mei: regis mei qui est in sancto.
26 *Præuenerunt principes coniuncti psal-
lentibus, in medio iuuencularum tympa-
nistriarum.
27 *In ecclesijs benedicite Deo Domino,
de fontibus Israel.
28 *Ibi Beniamin adolescentulus, in men-
tis excessu.
Principes Iuda: duces eorum: principes
Zabulon, principes Nephthali.
29 *Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc
Deus, quod operatus es in nobis.
30 *A templo tuo in Ierusalem, tibi offe-
rent reges munera.
31 *Increpa feras arundinis, congregatio
taurorum in vaccis populorum: vt exclu-
dant eos, qui probati sunt argento.
32 Dissipa gentes, quæ bella volunt: *ve-
nient legati ex Ægypto: Æthiopia præue-
niet manus eius Deo.
33 *Regna terræ, cantate Deo: psallite Do-
34 mino: psallite Deo, *qui ascendit super cæ-
lum cæli, ad Orientem.
35 Ecce dabit voci suæ vocem virtutis, *da-
te gloriam Deo super Israel, magnificentia
eius, & virtus eius in nubibus.
36 *Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Is-
rael ipse dabit virtutem, & fortitudinem
plebi suæ, benedictus Deus.

1 In finem, pro ijs, qui commutabuntur,
Dauid. LXVIII.

2 SALVVM me fac Deus: quoniam intra-
uerunt aquæ vsque ad animam meam.

Infixus

3 *Infixus sum in limo profundi: & non est substantia.
Veni in altitudinem maris: & tempestas demersit me.
4 *Laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ: defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum.
5 *Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.
Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: quæ non rapui, tunc exoluebam.
6 *Deus tu scis insipientiam meam: & delicta mea a te non sunt abscondita.
7 *Non erubescant in me qui expectant te Domine, Domine virtutum.
Non confundantur super me qui quærunt te, Deus Israel.
8 *Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meam.
9 *Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ.
10 *Quoniam zelus domus tuæ comedit me: & opprobria exprobrantium tibi, ceciderunt super me.
11 *Et operui in ieiunio animam meam: & factum est in opprobrium mihi.
12 *Et posui vestimentum meum cilicium: & factus sum illis in parabolam.
13 *Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta: & in me psallebant qui bibebant vinum.
14 *Ego vero orationem meam ad te Domine: tempus beneplaciti Deus.
In multitudine misericordiæ tuæ exaudi me, in veritate salutis tuæ:
15 *Eripe me de luto, vt non infigar: libera me ab ijs, qui oderunt me, & de profundis aquarum.
16 *Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum: neque vrgeat super me puteus os suum.
17 *Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me.
18 *Et ne auertas faciem tuã a puero tuo: quoniam tribulor, velociter exaudi me.
19 *Intende animæ meæ, & libera eam: propter inimicos meos eripe me.
20 *Tu scis improperium meum, & confusionem meam, & reuerentiam meam.
21 *In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me, improperium expectauit cor meum, & miseriam.
Et sustinui qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inueni.
22 *Et dederunt in escam meam fel: & in siti mea potauerunt me aceto.
23 *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones, & in scandalum.
24 *Obscurentur oculi eorum ne videant: & dorsum eorum semper incurua.
25 *Effunde super eos iram tuam: & furor iræ tuæ comprehendat eos.
26 *Fiat habitatio eorum deserta: & in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.
27 *Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt: & super dolorem vulnerum meorum addiderunt.
28 *Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: & non intrent in iustitiam tuam.
29 *Deleantur de Libro viuentium: & cum iustis non scribantur.
30 *Ego sum pauper & dolens: salus tua Deus suscepit me.
31 *Laudabo nomen Dei cum cantico: & magnificabo eum in laude:
32 *Et placebit Deo super vitulum nouellum: cornua producentem & vngulas.
33 *Videant pauperes & lætentur: quærite Deum, & viuet anima vestra:
34 *Quoniam exaudiuit pauperes Dominus: & vinctos suos non despexit.
35 *Laudent illum cæli & terra, mare, & omnia reptilia in eis.
36 *Quoniam Deus saluam faciet Sion: & ædificabuntur ciuitates Iuda.
Et inhabitabunt ibi, & hereditate acquirent eam.
37 *Et semen seruorum eius possidebit eã, & qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea.

In

In finem, Psalmus Dauid, 1
In rememorationem, quòd saluum
fecerit eum Dominus.
LXIX.

2 DEvs in adiutorium meum intende :
Domine ad adiuuandum me festina.
3 *Confundantur, & reuereãtur, qui quærunt animam meam :
4 *Auertantur retrorsum, & erubescant, qui volunt mihi mala :
Auertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi : Euge, euge.
5 *Exultent & lætentur in te omnes qui quærũt te, & dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligunt salutare tuum.
6 *Ego vero egenus, & pauper sum: Deus adiuua me.
Adiutor meus, & liberator meus es tu : Domine ne moreris.

Psalmus Dauid, 1
Filiorum Ionadab, & priorum captiuorum.
LXX.

IN te Domine speraui, non confundar
2 in æternum :*in iustitia tua libera me,
& eripe me.
Inclina ad me aurem tuam, & salua me.
3 *Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum : vt saluum me facias,
Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu.
4 *Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis & iniqui :
5 *Quoniam tu es patientia mea Domine : Domine spes mea a iuuentute mea.
6 *In te confirmatus sum ex vtero: de ventre matris meæ tu es protector meus :
7 In te cantatio mea semper :*tamquam prodigium factus sum multis : & tu adiutor fortis.
8 *Repleatur os meum laude, vt cantem gloriam tuam : tota die magnitudinem tuam.
9 *Ne proijcias me in tempore senectutis: cũ defecerit virtus mea, ne derelinquas me.
10 *Quia dixerunt inimici mei mihi : & qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in vnum,
11 *Dicentes : Deus dereliquit eum, persequimini, & comprehendite eum : quia non est qui eripiat.
12 *Deus ne elongeris a me : Deus meus in auxilium meum respice.
13 *Confundantur, & deficiant detrahentes animæ meæ : operiantur confusione, & pudore qui quærunt mala mihi.
14 *Ego autem semper sperabo : & adijciã super omnem laudem tuam.
15 *Os meum annunciabit iustitiam tuam tota die salutare tuum.
Quoniam non cognoui litteraturam, in-
16 troibo in potentias Domini:*Domine memorabor iustitiæ tuæ solius.
17 *Deus docuisti me a iuuentute mea : & vsque nunc pronunciabo mirabilia tua.
18 *Et vsque in senectam & senium: Deus ne derelinquas me,
Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est :
19 *Potentiam tuam, *& iustitiam tuam Deus vsque in altissima, quæ fecisti magnalia : Deus quis similis tibi?
20 *Quantas ostendisti mihi tribulationes multas, & malas : & conuersus viuificasti me : & de abyssis terræ iterum reduxisti me :
21 *Multiplicasti magnificentiam tuam: & conuersus consolatus es me.
22 *Nam & ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam : Deus psallam tibi in cithara, sanctus Israel.
23 *Exultabunt labia mea cum cantauero tibi : & anima mea, quam redemisti.
24 *Sed & lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi & reueriti fuerint qui quærunt mala mihi.

Psalmus,
1 In Salomonem. LXXI.

2 DEvs iudicium tuum regi da: & iustitiam tuam filio regis :

Iudicare

Iudicare populum tuum in iustitia, &
pauperes tuos in iudicio.
*Suscipiant montes pacem populo: & 3
colles iustitiam.
*Iudicabit pauperes populi,& saluos fa 4
ciet filios pauperum: & humiliabit calum-
niatorem.
*Et permanebit cum Sole, & ante Lu- 5
nam, in generatione & generationem.
*Descendet sicut pluuia in vellus: & si- 6
cut stillicidia stillantia super terram.
*Orietur in diebus eius iustitia,& abun- 7
dantia pacis: donec auferatur luna.
*Et dominabitur a mari vsque ad mare: 8
& a flumine vsque ad terminos orbis ter-
rarum.
*Coram illo procident Æthiopes: & 9
inimici eius terram lingent.
*Reges Tharsis, & insulæ munera offe- 10
rent: reges Arabum, & Saba dona addu-
cent:
*Et adorabunt eum omnes reges terræ: 11
omnes gentes seruient ei:
*Quia liberabit pauperem a potente: & 12
pauperem, cui non erat adiutor.
*Parcet pauperi & inopi: & animas pau 13
perum saluas faciet.
*Ex vsuris & iniquitate redimet animas 14
eorum: & honorabile nomen eorum co-
ram illo.
*Et viuet,& dabitur ei de auro Arabiæ, 15
& adorabunt de ipso semper: tota die be-
nedicent ei.
*Et erit firmamentum in terra in sum- 16
mis montium, superextolletur super Liba-
num fructus eius: & florebunt de ciuitate
sicut fœnum terræ.
*Sit nomen eius benedictum in sæcula: 17
ante Solem permanet nomen eius.
Et benedicentur in ipso omnes tribus
terræ: omnes gentes magnificabunt eum.
*Benedictus Dominus Deus Israel, qui 18
facit mirabilia solus:
*Et benedictum nomen maiestatis eius 19
in æternum: & replebitur maiestate eius
omnis terra: fiat, fiat.
*Defecerunt laudes Dauid filij Iesse. 20

1 Psalmus Asaph. LXXII.

QVAM bonus Israel Deus his, qui recto
sunt corde!
2 *Mei autem pene moti sunt pedes: pe-
ne effusi sunt gressus mei.
3 *Quia zelaui super iniquos, pacem pec-
catorum videns.
4 *Quia non est respectus morti eorum:
& firmamentum in plaga eorum.
5 *In labore hominum non sunt, & cum
hominibus non flagellabuntur:
6 *Ideo tenuit eos superbia, operti sunt
iniquitate & impietate sua.
7 *Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorũ:
transierunt in affectum cordis.
8 *Cogitauerũt,& locuti sunt nequitiam:
iniquitatem in excelso locuti sunt.
9 *Posuerunt in cælum os suum: & lin-
gua eorum transiuit in terra.
10 *Ideo conuertetur populus meus hic:
& dies pleni inuenientur in eis.
11 *Et dixerunt: Quomodo scit Deus, &
si est scientia in excelso?
12 *Ecce ipsi peccatores,& abundantes in
sæculo, obtinuerunt diuitias.
13 *Et dixi: Ergo sine causa iustificaui cor
meum, & laui inter innocentes manus
meas:
14 *Et fui flagellatus tota die,& castigatio
mea in matutinis.
15 *Si dicebam: Narrabo sic: ecce natio-
nem filiorum tuorum reprobaui.
16 *Existimabam vt cognoscerem hoc, la-
bor est ante me:
17 *Donec intrem in Sanctuarium Dei: &
intelligam in nouissimis eorum.
18 *Verumtamen propter dolos posuisti
eis: deiecisti eos dum alleuarentur.
19 *Quomodo facti sunt in desolationem,
subito defecerunt: perierunt propter ini-
quitatem suam.
20 *Velut somnium surgentium Domine,
in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihi-
lum rediges.
21 *Quia inflammatum est cor meum, &
22 renes mei commutati sunt: *& ego ad
nihilum

nihilum redactus sum, & nesciui.
*Vt iumentum factus sum apud te: & 23
ego semper tecum.
*Tenuisti manum dexteram meam: & 24
in voluntate tua deduxisti me,& cum glo-
ria suscepisti me.
*Quid enim mihi est in cælo? & a te 25
quid volui super terram?
*Defecit caro mea,& cor meum: Deus 26
cordis mei,& pars mea Deus in æternum.
*Quia ecce, qui elongant se a te, peri- 27
bunt: perdidisti omnes, qui fornicantur
abs te.
*Mihi autem adhærere Deo bonum est: 28
ponere in Domino Deo spem meam:
Vt annunciem omnes prædicationes
tuas, in portis filiæ Sion.

Intellectus Asaph. LXXIII. 1

VT quid Deus repulisti in finem: ira-
tus est furor tuus super oues pascuæ
tuæ?
*Memor esto congregationis tuæ,quam 2
possedisti ab initio.
Redemisti virgam hereditatis tuæ: mõs
Sion, in quo habitasti in eo.
*Leua manus tuas in superbias eorum 3
in finem: quanta malignatus est inimicus
in sancto!
*Et gloriati sunt qui oderunt te: in me- 4
dio sollemnitatis tuæ.
Posuerunt signa sua,signa:* & non co- 5
gnouerunt sicut in exitu super summum.
Quasi in silua lignorum securibus* exci- 6
derunt ianuas eius in idipsum: in securi,
& ascia deiecerunt eam.
*Incenderunt igni Sanctuarium tuum: 7
in terra polluerunt tabernaculum nomi-
nis tui.
*Dixerũt in corde suo cognatio eorum 8
simul: quiescere faciamus omnes dies fe-
stos Dei a terra.
*Signa nostra non vidimus,iam non est 9
propheta: & nos non cognoscet amplius.
*Vsquequo Deus improperabit inimi- 10
cus: irritat aduersarius nomen tuum in fi-
nem?
11 *Vt quid auertis manum tuam,& dex-
teram tuam,de medio sinu tuo in finem?
12 *Deus autem rex noster ante sæcula:
operatus est salutem in medio terræ.
13 *Tu confirmasti in virtute tua mare:
contribulasti capita draconum in aquis.
14 *Tu confregisti capita draconis: dedisti
eum escam populis Æthiopum.
15 *Tu dirupisti fontes,& torrentes: tu sic-
casti fluuios Ethan.
16 *Tuus est dies,& tua est nox: tu fabri-
catus es auroram & solem.
17 *Tu fecisti omnes terminos terræ: æsta-
tem & ver tu plasmasti ea.
18 *Memor esto huius, inimicus impròpe-
rauit Domino: & populus insipiens inci-
tauit nomen tuum.
19 *Ne tradas bestijs animas confitentes
tibi, & animas pauperum tuorum ne obli-
uiscaris in finem.
20 *Respice in testamentum tuum: quia
repleti sunt, qui obscurati sunt terræ do-
mibus iniquitatum.
21 *Ne auertatur humilis factus confusus:
pauper & inops laudabunt nomen tuum.
22 *Exurge Deus, iudica causam tuam:
memor esto improperiorum tuorum, eo-
rum quæ ab insipiente sunt tota die.
23 *Ne obliuiscaris voces inimicorum tuo-
rum: superbia eorum, qui te oderunt, a-
scendit semper.

1 In finem, Ne corrumpas,
Psalmus Cantici Asaph.
LXXIIII.

2 CONFITEBIMVR tibi Deus: confite-
bimur,& inuocabimus nomen tuum.
3 Narrabimus mirabilia tua:* cum acce-
pero tempus, ego iustitias iudicabo.
4 *Liquefacta est terra,& omnes qui habi
tant in ea: ego cõfirmaui columnas eius.
5 *Dixi iniquis: Nolite inique agere: &
delinquentibus: Nolite exaltare cornu:
6 *Nolite extollere in altum cornu ve-
strum: nolite loqui aduersus Deum ini-
quitatem.
7 *Quia neque ab Oriẽte,neque ab Occi-
dente,

dente, neque a desertis montibus: *quoniã 8
Deus iudex est.
Hunc humiliat, & hunc exaltat: * quia 9
calix in manu Domini vini meri plenus
misto.
Et inclinauit ex hoc in hoc: verumtamen fæx eius nõ est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.
*Ego autem annunciabo in sæculum: 10
cantabo Deo Iacob.
*Et omnia cornua peccatorum confrin 11
gam: & exaltabuntur cornua iusti.

In finem, in Laudibus, 1
Psalmus Asaph,
Canticum ad Assyrios. LXXV.

NOTVS in Iudæa Deus: in Israel ma- 2
gnum nomen eius.
*Et factus est in pace locus eius: & ha- 3
bitatio eius in Sion.
*Ibi confregit potentias arcuum, scu- 4
tum, gladium, & bellum.
*Illuminans tu mirabiliter a montibus 5
æternis: * turbati sunt omnes insipientes 6
corde.
Dormierunt somnũ suũ: & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarũ in manibus suis.
*Ab increpatione tua Deus Iacob dor- 7
mitauerunt qui ascenderunt equos.
*Tu terribilis es, & quis resistet tibi? ex 8
tunc ira tua.
*De cælo auditum fecisti iudicium: ter- 9
ra tremuit & quieuit,
*Cum exurgeret in iudicium Deus, vt 10
saluos faceret omnes mansuetos terræ.
*Quoniam cogitatio hominis confitebi- 11
tur tibi: & reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi.
*Vouete, & reddite Domino Deo vestro: 12
omnes qui in circuitu eius affertis munera.
Terribili * & ei qui aufert spiritum prin- 13
cipum, terribili apud reges terræ.

In finem, pro Idithun, 1
Psalmus Asaph, LXXVI.

VOCE mea ad Dominum clamaui: vo- 2
ce mea ad Deum, & intendit mihi.
3 *In die tribulationis meæ Deum exquisiui, manibus meis nocte contra eum: & non sum deceptus.
4 Renuit consolari anima mea, * memor
fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum: & defecit spiritus meus.
5 *Anticipauerunt vigilias oculi mei: turbatus sum, & non sum locutus.
6 *Cogitaui dies antiquos: & annos æternos in mente habui.
7 * Et meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum.
8 *Numquid in æternum proijciet Deus: aut non apponet vt cõplacitior sit adhuc?
9 *Aut in finem misericordiam suam abscindet, a generatione in generationem?
10 *Aut obliuiscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas?
11 *Et dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelsi.
12 *Memor fui operum Domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum,
13 *Et meditabor in omnibus operibus tuis: & in adinuentionibus tuis exercebor.
14 *Deus in sancto via tua: quis Deus ma-
15 gnus sicut Deus noster? * tu es Deus qui
facis mirabilia.
Notam fecisti in populis virtutem tuã:
16 *redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Iacob, & Ioseph.
17 *Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ: & timuerunt & turbatæ sunt abyssi.
18 *Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes.
19 Etenim sagittæ tuæ transeunt: *vox tonitrui tui in rota.
Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ: commota est & contremuit terra.
20 *In mari via tua, & semitæ tuæ in aquis multis: & vestigia tua non cognoscentur.
21 * Deduxisti sicut oues populum tuum, in manu Moysi & Aaron:

1 Intellectus Asaph, LXXVII.

ATTENDITE popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba

verba oris mei.
*Aperiam in parabolis os meum: lo- 2
quar propositiones ab initio.
*Quanta audiuimus & cognouimus ea: 3
& patres nostri narrauerunt nobis.
*Non sunt occultata a filijs eorum, in 4
generatione altera.
Narrantes laudes Domini, & virtutes
eius, & mirabilia eius quæ fecit.
*Et suscitauit testimonium in Iacob: & 5
legem posuit in Israel.
Quanta mandauit patribus nostris no-
ta facere ea filijs suis: *vt cognoscat gene- 6
ratio altera.
Filij qui nascentur, & exurgent, & nar-
rabunt filijs suis,
*Vt ponant in Deo spem suam, & non 7
obliuiscantur operum Dei: & mandata eius
exquirant:
*Ne fiant sicut patres eorum: genera- 8
tio praua & exasperans.
Generatio, quæ non direxit cor suum:
& non est creditus cum Deo spiritus eius.
*Filij Ephrem intendentes, & mittentes 9
arcum: conuersi sunt in die belli.
*Non custodierunt testamentum Dei: 10
& in lege eius noluerunt ambulare.
*Et obliti sunt benefactorum eius, & 11
mirabilium eius quæ ostendit eis.
*Coram patribus eorum fecit mirabilia 12
in terra Ægypti, in campo Taneos.
*Interrupit mare, & perduxit eos: & sta- 13
tuit aquas quasi in vtre.
*Et deduxit eos in nube diei: & tota 14
nocte in illuminatione ignis.
*Interrupit petram in eremo: & ada- 15
quauit eos velut in abysso multa.
*Et eduxit aquam de petra: & deduxit 16
tamquam flumina aquas.
*Et apposuerunt adhuc peccare ei: in 17
iram excitauerunt Excelsum in inaquoso.
*Et tentauerunt Deũ in cordibus suis: 18
vt peterent escás animabus suis.
*Et male locuti sunt de Deo: dixerunt: 19
Numquid poterit Deus parare mensam in
deserto?
*Quoniam percussit petram, & fluxe- 20
runt aquæ, & torrentes inundauerunt.
Numquid & panem poterit dare, aut
parare mensam populo suo?
21 *Ideo audiuit Dominus, & distulit: &
ignis accensus est in Iacob, & ira ascen-
dit in Israel:
22 *Quia non crediderunt in Deo, nec spe-
rauerunt in salutari eius:
23 *Et mandauit nubibus desuper, & ia-
nuas cæli aperuit.
24 *Et pluit illis manna ad manducandũ,
& panem cæli dedit eis.
25 *Panem angelorum manducauit homo:
cibaria misit eis in abundantia.
26 *Transtulit Austrum de cælo: & indu-
xit in virtute sua Africum.
27 *Et pluit super eos sicut puluerem car-
nes: & sicut arenã maris volatilia pennata.
28 *Et ceciderunt in medio castrorum eo-
rum: circa tabernacula eorum.
29 *Et manducauerunt & saturati sunt ni-
30 mis, & desiderium eorum attulit eis: *non
sunt fraudati a desiderio suo.
Adhuc escæ eorum erant in ore ipso-
31 rum: *& ira Dei ascendit super eos.
Et occidit pingues eorum, & electos
Israel impediuit.
32 *In omnibus his peccauerunt adhuc: &
non crediderunt in mirabilibus eius.
33 *Et defecerunt in vanitate dies eorum:
& anni eorum cum festinatione.
34 *Cum occideret eos, quærebãt eum: &
reuertebantur, & diluculo veniebant ad eũ.
35 *Et rememorati sunt quia Deus adiutor
est eorum: & Deus excelsus redemptor eo-
rum est.
36 *Et dilexerunt eum in ore suo, & lingua
sua mentiti sunt ei:
37 *Cor autem eorũ non erat rectũ cũ eo:
nec fideles habiti sunt in testamento eius.
38 *Ipse autem est misericors, & propitius
fiet peccatis eorum: & non disperdet eos.
Et abundauit vt auerteret iram suam:
& non accendit omnem iram suam:
39 *Et recordatus est quia caro sunt: spiri-
tus vadens, & non rediens.
40 *Quoties exacerbauerũt eum in deserto,
in

in iram concitauerunt eum in inaquoso?
*Et conuersi sunt, & tentauerunt Deum: 41
& sanctum Israel exacerbauerunt.
*Non sunt recordati manus eius, die 42
qua redemit eos de manu tribulantis,
*Sicut posuit in Ægypto signa sua, & 43
prodigia sua in campo Taneos.
*Et conuertit in sanguinem flumina eo- 44
rum, & imbres eorum, ne biberent.
*Misit in eos cœnomyiam, & comedit 45
eos: & ranam, & disperdidit eos.
*Et dedit ærugini fructus eorum: & la- 46
bores eorum locustæ.
*Et occidit in grandine vineas eorum: 47
& moros eorum in pruina.
*Et tradidit grandini iumenta eorum: 48
& possessionem eorum igni.
*Misit in eos iram indignationis suæ: 49
indignationem, & iram, & tribulationem:
immissiones per angelos malos.
*Viam fecit semitæ iræ suæ, non peper- 50
cit a morte animabus eorum: & iumenta
eorum in morte conclusit.
*Et percussit omne primogenitum in 51
terra Ægypti: primitias omnis laboris eo-
rum in tabernaculis Cham.
*Et abstulit sicut oues populum suum: 52
& perduxit eos tamquã gregem in deserto.
*Et deduxit eos in spe, & non timuerũt: 53
& inimicos eorum operuit mare.
*Et induxit eos in montem sanctificatio- 54
nis suæ, montem, quem acquisiuit dexte-
ra eius.
Et eiecit a facie eorum Gentes: & sorte
diuisit eis terrã in funiculo distributionis:
*Et habitare fecit in tabernaculis eo- 55
rum tribus Israel.
*Et tentauerunt, & exacerbauerunt 56
Deum excelsum: & testimonia eius non
custodierunt.
*Et auerterunt se, & non seruauerunt 57
pactum: quemadmodum patres eorum,
conuersi sunt in arcum prauum.
*In iram concitauerunt eum in collibus 58
suis: & in sculptilibus suis ad æmulationem
eum prouocauerunt.
*Audiuit Deus, & spreuit: & ad nihi- 59
lum redegit valde Israel.
60 *Et repulit tabernaculum Silo, taberna-
culum suum, vbi habitauit in hominibus.
61 *Et tradidit in captiuitatem virtutem
eorum: & pulchritudinem eorum in ma-
nus inimici.
62 *Et conclusit in gladio populum suum:
& hereditatem suam spreuit.
63 *Iuuenes eorum comedit ignis: & virgi-
nes eorum non sunt lamentatæ.
64 *Sacerdotes eorum in gladio cecide-
runt: & viduæ eorum non plorabantur.
65 *Et excitatus est tamquã dormiens Do-
minus, tamquam potens crapulatus a vino.
66 *Et percussit inimicos suos in posterio-
ra: opprobrium sempiternum dedit illis.
67 *Et repulit tabernaculum Ioseph: & tri-
bum Ephraim non elegit:
68 *Sed elegit tribum Iuda, montem Sion
quem dilexit.
69 *Et ædificauit sicut vnicornium sancti-
ficium suum in terra, quam fundauit in
sæcula.
70 *Et elegit Dauid seruum suum, & su-
stulit eum de gregibus ouium: de post fœ-
tantes accepit eum,
71 *Pascere Iacob seruum suum, & Israel
hereditatem suam:
72 *Et pauit eos in innocentia cordis sui:
& in intellectibus manuum suarum dedu-
xit eos.

1 Psalmus Asaph. LXXVIII.

DEVS venerunt Gentes in hereditatem
tuam, polluerunt templum sanctum
tuum: posuerunt Ierusalem in pomorum
custodiam.
2 *Posuerunt morticina seruorũ tuorum,
escas volatilibus cæli: carnes sanctorum
tuorum bestijs terræ.
3 *Effuderunt sanguinem eorum tãquam
aquam in circuitu Ierusalem: & non erat
qui sepeliret.
4 *Facti sumus opprobrium vicinis no-
stris: subsannatio & illusio his, qui in cir-
cuitu nostro sunt.
5 *Vsquequo Domine irascéris in finem:

accendetur velut ignis zelus tuus?
*Effunde iram tuam in Gentes, quæ te 6
non nouerunt: & in regna, quæ nomen
tuum non inuocauerunt:
*Quia comederunt Iacob: & locum eius 7
desolauerunt.
*Ne memineris iniquitatum nostrarum 8
antiquarum, cito anticipent nos miseri-
cordiæ tuæ: quia pauperes facti sumus ni-
mis.
*Adiuua nos Deus salutaris noster: & 9
propter gloriam nominis tui Domine libe-
ra nos: & propitius esto peccatis nostris,
propter nomen tuum:
*Ne forte dicant in Gentibus: Vbi est 10
Deus eorum? & innotescat in nationibus
coram oculis nostris.
Vltio sanguinis seruorum tuorum, qui
effusus est: *introeat in conspectu tuo ge- 11
mitus compeditorum.
Secundum magnitudinem brachij tui,
posside filios mortificatorum.
*Et redde vicinis nostris septuplum in 12
sinu eorum: improperium ipsorum, quod
exprobrauerunt tibi Domine.
*Nos autem populus tuus, & oues pa- 13
scuæ tuæ, confitebimur tibi in sæculum:
In generationem & generationem an-
nunciabimus laudem tuam.

In finem, Pro ijs, qui commutabuntur, 1
testimonium Asaph, Psalmus.
LXXIX.

QVI regis Israel, intende: qui dedu- 2
cis velut ouem Ioseph.
Qui sedes super cherubim, manifestare
*coram Ephraim, Beniamin, & Manasse. 3
Excita potentiam tuam, & veni, vt sal-
uos facias nos.
*Deus conuerte nos: & ostende faciem 4
tuam, & salui erimus.
*Domine Deus virtutum, quousque ira- 5
sceris super orationem serui tui?
*Cibabis nos pane lacrymarum: & po- 6
tum dabis nobis in lacrymis in mensura?
*Posuisti nos in contradictionem vici- 7
nis nostris: & inimici nostri subsannaue-
runt nos.
8 *Deus virtutum conuerte nos: & osten-
de faciem tuam, & salui erimus.
9 *Vineam de Ægypto transtulisti: ieci-
sti Gentes, & plantasti eam.
10 *Dux itineris fuisti in conspectu eius:
plantasti radices eius, & impleuit ter-
ram.
11 *Operuit montes vmbra eius: & arbu-
sta eius cedros Dei.
12 *Extendit palmites suos vsque ad ma-
re: & vsque ad flumen propagines eius.
13 *Vt quid destruxisti maceriam eius: &
vindemiant eam omnes, qui prætergrediun
tur viam?
14 *Exterminauit eam aper de silua: & sin-
gularis ferus depastus est eam.
15 *Deus virtutum conuertere: respice de
cælo, & vide, & visita vineam istam.
16 *Et perfice eam, quam plantauit dexte-
ra tua: & super filium hominis, quem con-
firmasti tibi.
17 *Incensa igni, & suffossa ab increpatio-
ne vultus tui peribunt.
18 *Fiat manus tua super virum dexteræ
tuæ: & super filium hominis, quem con-
firmasti tibi.
19 *Et non discedimus a te, viuificabis nos:
& nomen tuum inuocabimus.
20 *Domine Deus virtutum conuerte nos:
& ostende faciem tuam, & salui erimus.

In finem,
1 Pro torcularibus, Psalmus ipsi Asaph.
LXXX.

2 EXVLTATE Deo adiutori nostro: iu-
bilate Deo Iacob.
3 *Sumite psalmum, & date tympanum:
psalterium iucundum cum cithara.
4 *Buccinate in Neomenia tuba, in insi-
gni die sollemnitatis vestræ:
5 *Quia præceptum in Israel est, & iudi-
cium Deo Iacob.
6 *Testimonium in Ioseph posuit illud,
cum exiret de Terra Ægypti: linguam,
quam non nouerat, audiuit.

Diuer-

*Diuertit ab oneribus dorsum eius: 7
manus eius in cophino seruierunt.
*In tribulatione inuocasti me, & libe- 8
raui te: exaudiui te in abscondito tempe-
statis: probaui te apud aquam contradi-
ctionis.
*Audi populus meus, & contestabor te: 9
Israel si audieris me, *non erit in te deus 10
recens, neque adorabis deum alienum.
*Ego enim sum Dominus Deus tuus, 11
qui eduxi te de terra Ægypti: dilata os
tuum, & implebo illud.
*Et non audiuit populus meus vocem 12
meam: & Israel non intendit mihi.
*Et dimisi eos secundum desideria cor- 13
dis eorum, ibunt in adinuentionibus suis.
*Si populus meus audisset me: Israel si 14
in vijs meis ambulasset:
*Pro nihilo forsitan inimicos eorum 15
humiliassem: & super tribulantes eos mi-
sissem manum meam.
*Inimici Domini mentiti sunt ei: & erit 16
tempus eorum in sæcula.
*Et cibauit eos ex adipe frumenti: & de 17
petra, melle saturauit eos.

Psalmus Asaph. LXXXI. 1

DEVS stetit in synagoga deorum: in medio autem deos dijudicat.
*Vsquequo iudicatis iniquitatem: & fa- 2
cies peccatorum sumitis?
*Iudicate egeno, & pupillo: humilem, & 3
pauperem iustificate.
*Eripite pauperem: & egenum de manu 4
peccatoris liberate.
*Nescierunt, neque intellexerunt, in te- 5
nebris ambulant: mouebuntur omnia fun-
damenta terræ.
*Ego dixi: Dij estis, & filij excelsi omnes. 6
*Vos autem sicut homines moriemini: 7
& sicut vnus de principibus cadetis.
*Surge Deus, iudica terram: quoniam tu 8
hereditabis in omnibus Gentibus.

Canticum Psalmi Asaph. LXXXII. 1

DEVS, quis similis erit tibi? ne taceas, 2
neque compescaris Deus:
3 *Quoniam ecce inimici tui sonuerunt:
& qui oderunt te, extulerunt caput.
4 *Super populum tuum malignauerunt
consilium: & cogitauerunt aduersus san-
ctos tuos.
5 *Dixerunt: Venite, & disperdamus eos
de gente: & non memoretur nomen Is-
rael vltra.
6 *Quoniam cogitauerunt vnanimiter: si-
mul aduersum te testamentum disposue-
7 runt, *tabernacula Idumæorum & Isma-
helitæ:
8 Moab, & Agareni, *Gebal, & Ammon,
& Amalec: alienigenæ cum habitantibus
Tyrum.
9 *Etenim Assur venit cum illis: facti sunt
in adiutorium filijs Lot.
10 *Fac illis sicut Madian, & Sisaræ: sicut
Iabin in torrente Cisson.
11 *Disperierunt in Endor: facti sunt vt
stercus terræ.
12 *Pone principes eorum sicut Oreb, &
Zeb, & Zebee, & Salmana:
13 Omnes principes eorum: *qui dixerunt:
Hereditate possideamus Sanctuarium Dei.
14 *Deus meus pone illos vt rotam: & si-
cut stipulam ante faciem venti.
15 *Sicut ignis, qui comburit siluam: &
sicut flamma comburens montes:
16 *Ita persequeris illos in tempestate tua:
& in ira tua turbabis eos.
17 *Imple facies eorum ignominia: & quæ-
rent nomen tuum, Domine.
18 *Erubescant, & conturbentur in sæcu-
lum sæculi: & confundantur, & pereant.
19 *Et cognoscant quia nomen tibi Do-
minus: tu solus Altissimus in omni terra.

In finem,
1 Pro torcularibus filijs Core, Psalmus.
LXXXIII.

2 QVAM dilecta tabernacula tua Domi-
3 ne virtutum: *concupiscit, & deficit
anima mea in atria Domini.
Cor meum, & caro mea exultauerunt in
Deum viuum.
4 *Etenim passer inuenit sibi domum: &

turtur nidum sibi, vbi ponat pullos suos.
Altaria tua Domine virtutum: rex meus,
& Deus meus.
*Beati, qui habitant in domo tua Do- 5
mine: in sæcula sæculorum laudabunt te.
*Beatus vir, cuius est auxilium abs te: 6
ascensiones in corde suo disposuit, *in val- 7
le lacrymarum in loco, quem posuit.
*Etenim benedictionem dabit legisla- 8
tor, ibunt de virtute in virtutem: videbitur
Deus deorum in Sion.
*Domine Deus virtutum exaudi oratio- 9
nem meam: auribus percipe Deus Iacob.
*Protector noster aspice Deus: & respi- 10
ce in faciem Christi tui:
*Quia melior est dies vna in atrijs tuis, 11
super millia.
Elegi abiectus esse in domo Dei mei:
magis quàm habitare in tabernaculis pec-
catorum.
*Quia misericordiam, & veritatem dili- 12
git Deus: gratiam, & gloriam dabit Do-
minus.
*Non priuabit bonis eos, qui ambulant 13
in innocentia: Domine virtutum, beatus
homo, qui sperat in te.

In finem, Filijs Core, Psalmus. 1
LXXXIIII.

BENEDIXISTI Domine terram tuam: 2
auertisti captiuitatem Iacob.
*Remisisti iniquitatem plebis tuæ: ope- 3
ruisti omnia peccata eorum.
*Mitigasti omnem iram tuam: auertisti 4
ab ira indignationis tuæ.
*Conuerte nos Deus salutaris noster: 5
& auerte iram tuam a nobis.
*Numquid in æternum irascéris nobis? 6
aut extendes iram tuam a generatione in
generationem?
*Deus tu conuersus viuificabis nos: & 7
plebs tua lætabitur in te.
*Ostende nobis Domine misericordiam 8
tuam: & salutare tuum da nobis.
*Audiam quid loquatur in me Domi- 9
nus Deus: quoniam loquetur pacem in
plebem suam.
Et super sanctos suos: & in eos, qui
conuertuntur ad cor.
10 *Verumtamen prope timentes eum sa-
lutare ipsius: vt inhabitet gloria in terra
nostra.
11 *Misericordia, & veritas obuiauerunt si-
bi: iustitia, & pax osculatæ sunt.
12 *Veritas de terra orta est: & iustitia de
cælo prospexit.
13 *Etenim Dominus dabit benignitatem:
& terra nostra dabit fructum suum.
14 *Iustitia ante eum ambulabit: & ponet
in via gressus suos.

Oratio ipsi Dauid. LXXXV.

1 INCLINA Domine aurem tuam, &
exaudi me: quoniam inops, & pauper
sum ego.
2 *Custodi animam meam, quoniam san-
ctus sum: saluum fac seruum tuum, Deus
meus, sperantem in te.
3 *Miserere mei Domine, quoniam ad te
4 clamaui tota die: *lætifica animam serui
tui, quoniam ad te Domine animam meam
leuaui.
5 *Quoniam tu Domine suauis, & mitis:
& multæ misericordiæ omnibus inuocan-
tibus te.
6 *Auribus percipe Domine orationem
meam: & intende voci deprecationis meæ.
7 *In die tribulationis meæ clamaui ad te:
quia exaudisti me.
8 *Non est similis tui in dijs Domine: &
non est secundum opera tua.
9 *Omnes gentes quascumque fecisti, ve-
nient, & adorabunt coram te Domine: &
glorificabunt nomen tuum.
10 *Quoniam magnus es tu, & faciens mi-
rabilia: tu es Deus solus.
11 *Deduc me Domine in via tua, & ingre-
diar in veritate tua: lætetur cor meum vt
timeat nomen tuum.
12 *Confitebor tibi Domine Deus meus in
toto corde meo, & glorificabo nomen
tuum in æternum:
13 *Quia misericordia tua magna est super
me:

me : & eruisti animam meam ex inferno
inferiori.
* Deus, iniqui insurrexerunt super me, 14
& synagoga potentium quæsierunt ani-
mam meam : & non proposuerunt te in
conspectu suo.
* Et tu Domine Deus miserator & mi- 15
sericors, patiens, & multæ misericordiæ,
& verax,
* Respice in me, & miserere mei, da im- 16
perium tuum puero tuo : & saluum fac fi-
lium ancillæ tuæ.
* Fac mecum signum in bonum, vt vi- 17
deant qui oderunt me, & confundantur :
quoniam tu Domine adiuuisti me, & con-
solatus es me.

Filijs Core, Psalmus Cantici. 1
LXXXVI.

FVNDAMENTA eius in montibus san-
ctis : * diligit Dominus portas Sion su- 2
per omnia tabernacula Iacob.
* Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei. 3
* Memor ero Rahab, & Babylonis scien- 4
tium me.
Ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus
Æthiopum, hi fuerunt illic.
* Numquid Sion dicet : Homo, & ho- 5
mo natus est in ea : & ipse fundauit eam
Altissimus ?
* Dominus narrabit in scripturis popu- 6
lorum, & principum : horum, qui fuerunt
in ea.
* Sicut lætantium omnium habitatio 7
est in te.

Canticum Psalmi,
Filijs Core, in finem, pro Maheleth ad 1
respondendum, intellectus Eman
Ezrahitæ. LXXXVII.

DOMINE Deus salutis meæ : in die cla- 2
maui, & nocte coram te.
* Intret in conspectu tuo oratio mea : in- 3
clina aurem tuam ad precem meam :
* Quia repleta est malis anima mea : & 4
vita mea inferno appropinquauit.
5 * Æstimatus sum cum descendentibus in
lacum : factus sum sicut homo sine adiuto-
6 rio, * inter mortuos liber,
Sicut vulnerati dormiētes in sepulchris,
quorum non es memor amplius : & ipsi de
manu tua repulsi sunt.
7 * Posuerunt me in lacu inferiori : in te-
nebrosis, & in vmbra mortis.
8 * Super me cōfirmatus est furor tuus : &
omnes fluctus tuos induxisti super me.
9 * Longe fecisti notos meos a me : po-
suerunt me abominationem sibi.
10 Traditus sum, & non egrediebar : * oculi
mei languerunt præ inopia.
Clamaui ad te Domine tota die : expan-
di ad te manus meas.
11 * Numquid mortuis facies mirabilia ?
aut medici suscitabunt, & confitebuntur
tibi ?
12 * Numquid narrabit aliquis in sepulchro
misericordiam tuam, & veritatem tuam in
perditione ?
13 * Numquid cognoscentur in tenebris
mirabilia tua : & iustitia tua in terra obli-
uionis ?
14 * Et ego ad te Domine clamaui : & ma-
ne oratio mea præueniet te.
15 * Vt quid Domine repellis orationem
meam : auertis faciem tuam a me ?
16 * Pauper sum ego, & in laboribus a iu-
uentute mea : exaltatus autem, humiliatus
sum & conturbatus.
17 * In me transierunt iræ tuæ : & terrores
tui conturbauerunt me.
18 * Circumdederunt me sicut aqua tota
die : circumdederunt me simul.
19 * Elongasti a me amicum, & proximum :
& notos meos a miseria.

1 Intellectus Ethan Ezrahitæ.
LXXXVIII.

2 MISERICORDIAS Domini in æter-
num cantabo.
In generationem & generationem an-
nunciabo veritatem tuam, in ore meo.

*Quoniam dixiſti : In æternum miſeri- 3
cordia ædificabitur in cælis : præparabitur
veritas tua in eis.
*Diſpoſui teſtamentum electis meis, iu- 4
raui Dauid ſeruo meo : *vſque in æternum 5
præparabo ſemen tuum.
Et ædificabo in generationem, & gene-
rationem ſedem tuam.
*Confitebuntur cæli mirabilia tua Do- 6
mine : etenim veritatem tuam in eccleſia
ſanctorum.
*Quoniam quis in nubibus æquabitur 7
Domino: ſimilis erit Deo in filijs Dei?
*Deus, qui glorificatur in conſilio ſan- 8
ctorum : magnus & terribilis ſuper omnes
qui in cuircuitu eius ſunt.
*Domine Deus virtutum quis ſimilis ti- 9
bi? potens es Domine, & veritas tua in cir-
cuitu tuo.
*Tu dominaris poteſtati maris : motum 10
autem fluctuum eius tu mitigas.
*Tu humiliaſti ſicut vulneratum, ſuper- 11
bum : in brachio virtutis tuæ diſperſiſti ini-
micos tuos.
*Tui ſunt cæli, & tua eſt terra, orbem 12
terræ & plenitudinem eius tu fundaſti :
*aquilonem, & mare tu creaſti. 13
Thabor & Hermon in nomine tuo exul-
tabunt : *tuum brachium cum potentia. 14
Firmetur manus tua, & exaltetur dexte-
ra tua : *iuſtitia & iudicium præparatio ſe- 15
dis tuæ.
Miſericordia & veritas præcedent fa-
ciem tuam : *beatus populus, qui ſcit iubi- 16
lationem.
Domine, in lumine vultus tui ambula-
bunt, *& in nomine tuo exultabunt tota 17
die : & in iuſtitia tua exaltabuntur.
*Quoniam gloria virtutis eorum tu es : 18
& in beneplacito tuo exaltabitur cornu
noſtrum.
*Quia Domini eſt aſſumptio noſtra : & 19
ſancti Iſrael regis noſtri.
*Tunc locutus es in viſione ſanctis tuis, 20
& dixiſti : Poſui adiutorium in potente : &
exaltaui electum de plebe mea.
*Inueni Dauid ſeruum meum : oleo ſan- 21
cto meo vnxi eum.
22 *Manus enim mea auxiliabitur ei : &
brachium meum confortabit eum.
23 *Nihil proficiet inimicus in eo, & filius
iniquitatis non apponet nocere ei.
24 *Et concidã a facie ipſius inimicos eius:
& odientes eum in fugam conuertam.
25 *Et veritas mea, & miſericordia mea
cum ipſo : & in nomine meo exaltabitur
cornu eius.
26 *Et ponam in mari manum eius : & in
fluminibus dexteram eius.
27 *Ipſe inuocabit me : Pater meus es tu :
Deus meus, & ſuſceptor ſalutis meæ.
28 *Et ego primogenitum ponam illum,
excelſum præ regibus terræ.
29 *In æternum ſeruabo illi miſericordiam
meam : & teſtamentum meum fidele ipſi.
30 *Et ponã in ſæculum ſæculi ſemen eius:
& thronum eius ſicut dies cæli.
31 *Si autem dereliquerint filij eius legem
meã : & in iudicijs meis non ambulauerint:
32 *Si iuſtitias meas profanauerint : &
mandata mea non cuſtodierint :
33 *Viſitabo in virga iniquitates eorum : &
in verberibus peccata eorum.
34 *Miſericordiam autem meam non di-
ſpergam ab eo : neque nocebo in veritate
mea :
35 *Neque profanabo teſtamẽtum meum :
& quæ procedunt de labijs meis non fa-
ciam irrita.
36 *Semel iuraui in ſancto meo, ſi Dauid
37 mentiar : *ſemen eius in æternum manebit.
38 *Et thronus eius ſicut Sol in conſpectu
meo, & ſicut Luna perfecta in æternum :
& teſtis in cælo fidelis.
39 *Tu vero repuliſti & deſpexiſti : diſtuli-
ſti Chriſtum tuum.
40 *Euertiſti teſtamentum ſerui tui : pro-
fanaſti in terra Sanctuarium eius.
41 *Deſtruxiſti omnes ſepes eius : poſuiſti
firmamentum eius formidinem.
42 *Diripuerunt eum omnes tranſeuntes
viam : factus eſt opprobrium vicinis ſuis.
43 *Exaltaſti dexteram deprimẽtium eum :
lætificaſti omnes inimicos eius.

Auer-

*Auertisti adiutorium gladij eius: & nõ 44
es auxiliatus ei in bello.
*Destruxisti eum ab emundatione: & 45
sedem eius in terram collisisti.
*Minorasti dies temporis eius: perfudi- 46
sti eum confusione.
*Vsquequo Domine auertis in finem: 47
exardescet sicut ignis ira tua?
*Memorare quæ mea substantia: num- 48
quid enim vane constituisti omnes filios
hominum?
*Quis est homo, qui viuet, & non vide- 49
bit mortem: eruet animam suam de ma-
nu inferi?
*Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ 50
Domine, sicut iurasti Dauid in veritate
tua?
*Memor esto Domine opprobrij seruo- 51
rum tuorum (quod continui in sinu meo)
multarum gentium.
*Quod exprobrauerunt inimici tui Do- 52
mine, quod exprobrauerunt commutatio-
nem Christi tui.
*Benedictus Dominus in æternum: fiat, 53
fiat.

Oratio Moysi hominis Dei. 1
LXXXIX.

DOMINE, refugium factus es nobis:
a generatione in generationem.
*Priusquam montes fierent, aut forma- 2
retur terra, & orbis: a sæculo & vsque in
sæculum tu es Deus.
*Ne auertas hominem in humilitatem: 3
& dixisti: Conuertimini filij hominum.
*Quoniam mille anni ante oculos tuos, 4
tamquam dies hesterna, quæ præterijt,
Et custodia in nocte, *quæ pro nihilo 5
habentur, eorum anni erunt.
*Mane sicut herba transeat, mane flo- 6
reat, & transeat: vespere decidat, induret,
& arescat.
*Quia defecimus in ira tua, & in furo- 7
re tuo turbati sumus.
*Posuisti iniquitates nostras in conspe- 8
ctu tuo: sæculum nostrum in illuminatio-
ne vultus tui.

9 *Quoniam omnes dies nostri defece-
runt: & in ira tua defecimus.
Anni nostri sicut aranea meditabuntur:
10 *dies annorum nostrorum in ipsis, septua-
ginta anni.
Si autem in potentatibus octoginta an-
ni: & amplius eorum, labor & dolor.
Quoniam superuenit mansuetudo: &
corripiemur.
11 *Quis nouit potestatem iræ tuæ: & præ
12 timore tuo iram tuam *dinumerare?
Dexteram tuam sic notam fac: & eru-
ditos corde in sapientia.
13 *Conuertere Domine vsquequo? & de-
precabilis esto super seruos tuos.
14 *Repleti sumus mane misericordia tua:
& exultauimus, & delectati sumus omnibus
diebus nostris.
15 *Lætati sumus pro diebus, quibus nos
humiliasti: annis, quibus vidimus mala.
16 *Respice in seruos tuos, & in opera tua:
& dirige filios eorum.
17 *Et sit splendor Domini Dei nostri su-
per nos, & opera manuum nostrarum diri-
ge super nos: & opus manuum nostra-
rum dirige.

Laus Cantici Dauid.
XC.

1 QVI habitat in adiutorio Altissimi,
in protectione Dei cæli commora-
bitur.
2 *Dicet Domino: Susceptor meus es tu,
& refugium meum: Deus meus sperabo
in eum.
3 *Quoniam ipse liberauit me de laqueo
venantium, & a verbo aspero.
4 *Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub
pennis eius sperabis.
5 *Scuto circumdabit te veritas eius: non
timebis a timore nocturno,
6 *A sagitta volante in die, a negotio pe-
rambulante in tenebris: ab incursu, & dæ-
monio meridiano.
7 *Cadent a latere tuo mille, & decem
millia a dextris tuis: ad te autem non ap-
propinquabit.

Ve-

*Verumtamen oculis tuis considerabis: 8
& retributionem peccatorum videbis.
*Quoniam tu es Domine spes mea: Al- 9
tissimum posuisti refugium tuum.
*Non accedet ad te malum: & flagellum 10
non appropinquabit tabernaculo tuo.
*Quoniam angelis suis mandauit de te: 11
vt custodiant te in omnibus vijs tuis.
*In manibus portabunt te: ne forte of- 12
fendas ad lapidem pedem tuum.
*Super aspidem, & basiliscum ambula- 13
bis: & conculcabis leonem & draconem.
*Quoniam in me sperauit, liberabo eum: 14
protegam eum, quoniam cognouit no-
men meum.
*Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: 15
cum ipso sum in tribulatione: eripiam
eum & glorificabo eum.
*Longitudine dierum replebo eum: & 16
ostendam illi salutare meum.

Psalmus Cantici, In die sabbati. XCI. 1

BONUM est confiteri Domino: & psal- 2
lere nomini tuo Altissime:
*Ad annunciādum mane misericordiam 3
tuam: & veritatem tuam per noctem.
*In decachordo, psalterio: cum cantico, 4
in cithara.
*Quia delectasti me Domine in factu- 5
ra tua: & in operibus manuum tuarum
exultabo.
*Quàm magnificata sunt opera tua Do- 6
mine: nimis profundæ factæ sunt cogita-
tiones tuæ.
*Vir insipiens non cognoscet: & stultus 7
non intelliget hæc.
*Cum exorti fuerint peccatores sicut fœ 8
num: & apparuerint omnes, qui operantur
iniquitatem:
Vt intereant in sæculum sæculi: *tu au- 9
tem Altissimus in æternum Domine.
*Quoniam ecce inimici tui Domine, 10
quoniam ecce inimici tui peribunt: &
dispergentur omnes, qui operantur iniqui-
tatem.
*Et exaltabitur sicut vnicornis cornu 11
meum: & senectus mea in misericordia
vberi.
12 *Et despexit oculus meus inimicos meos:
& in insurgentibus in me malignantibus
audiet auris mea.
13 *Iustus, vt palma florebit: sicut cedrus
Libani multiplicabitur.
14 *Plantati in domo Domini, in atrijs do-
mus Dei nostri florebunt.
15 *Adhuc multiplicabuntur in senecta
16 vberi: & bene patientes erunt, *vt annun-
cient:
Quoniam rectus Dominus Deus noster:
& non est iniquitas in eo.

Laus Cantici ipsi Dauid in die ante sabbatum, quando fundata est terra. XCII. 1

1 DOMINUS regnauit, decorem indutus
est: indutus est Dominus fortitudi-
nem, & præcinxit se.
Etenim firmauit orbem terræ, qui non
commouebitur.
2 *Parata sedes tua ex tunc: a sæculo
tu es.
3 *Eleuauerunt flumina Domine: eleua-
uerunt flumina vocem suam.
4 Eleuauerunt flumina fluctus suos, *a vo-
cibus aquarum multarum.
Mirabiles elationes maris: mirabilis in
altis Dominus.
5 *Testimonia tua credibilia facta sunt
nimis: domum tuam decet sanctitudo Do-
mine in longitudinem dierum.

Psalmus ipsi Dauid, Quarta sabbati. XCIII.

1 DEUS vltionum Dominus: Deus vl-
tionum libere egit.
2 *Exaltare qui iudicas terram: redde re-
tributionem superbis.
3 *Vsquequo peccatores Domine: vsque-
quo peccatores gloriabuntur:
4 *Effabuntur, & loquentur iniquitatem:
loquentur omnes, qui operantur iniusti-
tiam?

Popu-

*Populum tuum Domine humiliaue- 5
runt: & hereditatem tuam vexauerunt.
*Viduam,& aduenam interfecerunt: & 6
pupillos occiderunt.
*Et dixerunt: Non videbit Dominus, 7
nec intelliget Deus Iacob.
*Intelligite insipiẽtes in populo: & stul 8
ti aliquando sapite.
*Qui plantauit aurem, non audiet? aut 9
qui finxit oculum, non considerat?
*Qui corripit gentes, non arguet: qui 10
docet hominem scientiam?
*Dominus scit cogitationes hominum, 11
quoniam vanæ sunt.
*Beatus homo, quem tu erudieris Do- 12
mine: & de lege tua docueris eum.
*Vt mitiges ei à diebus malis: donec 13
fodiatur peccatori fouea.
*Quia non repellet Dominus plebem 14
suã: & hereditatem suam non derelinquet.
*Quoadusque iustitia conuertatur in iu- 15
dicium: & qui iuxta illam omnes qui re-
cto sunt corde.
*Quis consurget mihi aduersus mali- 16
gnantes? aut quis stabit mecum aduersus
operantes iniquitatem?
*Nisi quia Dominus adiuuit me: paulo- 17
minus habitasset in inferno anima mea.
*Si dicebam: Motus est pes meus: mise- 18
ricordia tua Domine adiuuabat me.
*Secundum multitudinem dolorũ meo- 19
rum in corde meo: consolationes tuæ læ-
tificauerunt animam meam.
*Numquid adhæret tibi sedes iniquita- 20
tis: qui fingis laborem in præcepto?
*Captabunt in animam iusti: & sangui- 21
nem innocentem condemnabunt.
*Et factus est mihi Dominus in refugiũ: 22
& Deus meus in adiutorium spei meæ.
*Et reddet illis iniquitatem ipsorum: & 23
in malitia eorum disperdet eos: disperdet
illos Dominus Deus noster.

Laus Cantici ipsi Dauid.
XCIIII.

1
VENITE, exultemus Domino: iubi-
lemus Deo salutari nostro:
2 *Præoccupemus faciem eius in confes-
sione: & in psalmis iubilemus ei.
3 *Quoniam Deus magnus Dominus: &
rex magnus super omnes deos.
4 *Quia in manu eius sunt omnes fines
terræ: & altitudines montium ipsius sunt.
5 *Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit
illud: & siccam manus eius formauerunt.
6 *Venite adoremus, & procidamus: &
ploremus ante Dominum, qui fecit nos.
7 *Quia ipse est Dominus Deus noster:
& nos populus pascuæ eius, & oues ma-
nus eius.
8 *Hodie si vocem eius audieritis, nolite
obdurare corda vestra;
9 *Sicut in irritatione secundum diem ten
tationis in deserto: vbi tentauerunt me pa
tres vestri, probauerunt me, & viderunt
opera mea.
10 *Quadraginta annis offensus fui gene-
rationi illi, & dixi: Semper hi errant cor-
de.
11 *Et isti non cognouerunt vias meas: vt
iuraui in ira mea: Si introibunt in re-
quiem meam.

1 Canticum ipsi Dauid,
Quando domus ædificabatur post captiui-
tatem. (1.Par.15.) XCV.

CANTATE Domino canticum nouum:
cantate Domino omnis terra.
2 *Cantate Domino, & benedicite nomi-
ni eius: annunciate de die in diem saluta-
re eius.
3 *Annunciate inter Gentes gloriam eius,
in omnibus populis mirabilia eius.
4 *Quoniam magnus Dominus, & lau-
dabilis nimis: terribilis est super omnes
deos.
5 *Quoniam omnes dij Gentium dæmo-
nia: Dominus autem cælos fecit.
6 *Confessio, & pulchritudo in conspectu
eius: sanctimonia, & magnificentia in san-
ctificatione eius.
7 *Afferte Domino patriæ gentium, affer-
8 te Domino gloriam & honorem: *afferte
Domino gloriam nomini eius.

Tollite

Tollite hostias, & introite in atria eius :
*adorate Dominum in atrio sancto eius. 9
Commoueatur a facie eius vniuersa ter-
ra :*dicite in Gentibus quia Dominus re- 10
gnauit.
Etenim correxit orbem terræ qui non
commouebitur: iudicabit populos in æqui-
tate.
*Lætentur cæli, & exultet terra, commo 11
ueatur mare, & plenitudo eius :*gaudebunt 12
campi, & omnia, quæ in eis sunt.
Tunc exultabunt omnia ligna siluarum
*a facie Domini, quia venit : quoniam ve- 13
nit iudicare terram.
Iudicabit orbem terræ in æquitate, &
populos in veritate sua.

Huic Dauid, 1
Quando terra eius restituta est. XCVI.

DOMINVS regnauit, exultet terra: læ-
tentur insulæ multæ.
*Nubes, & caligo in circuitu eius: iusti- 2
tia, & iudicium correctio sedis eius.
*Ignis ante ipsum præcedet, & inflam- 3
mabit in circuitu inimicos eius.
*Illuxerunt fulgura eius orbi terræ : vi- 4
dit, & commota est terra.
*Montes, sicut cera fluxerunt a facie Do 5
mini : a facie Domini omnis terra.
*Annunciauerunt cæli iustitiam eius: & 6
viderunt omnes populi gloriam eius.
*Confundantur omnes, qui adorant scul 7
ptilia : & qui gloriantur in simulachris
suis.
Adorate eum omnes angeli eius:*audi- 8
uit, & lætata est Sion.
Et exultauerunt filiæ Iudæ, propter iu-
dicia tua Domine:
*Quoniam tu Dominus altissimus super 9
omnem terram : nimis exaltatus es super
omnes deos.
*Qui diligitis Dominum, odite malum : 10
custodit Dominus animas sanctorum suo-
rum, de manu peccatoris liberabit eos.
*Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. 11
*Lætamini iusti in Domino : & confite- 12
mini memoriæ sanctificationis eius.

1 Psalmus ipsi Dauid. XCVII.

CANTATE Domino canticum nouum :
quia mirabilia fecit.
Saluauit sibi dextera eius : & brachium
sanctum eius.
2 *Notum fecit Dominus salutare suum :
in conspectu Gentium reuelauit iustitiam
suam.
3 *Recordatus est misericordiæ suæ, & ve
ritatis suæ domui Israel.
Viderunt omnes termini terræ salutare
Dei nostri.
4 *Iubilate Deo omnis terra : cantate, &
exultate, & psallite.
5 *Psallite Domino in cithara, in cithara
6 & voce psalmi :*in tubis ductilibus, & vo-
ce tubæ corneæ.
Iubilate in conspectu regis Domini :
7 *moueatur mare, & plenitudo eius : orbis
terrarum, & qui habitant in eo.
8 *Flumina plaudent manu, simul montes
9 exultabunt*a conspectu Domini: quoniam
venit iudicare terram.
Iudicabit orbem terrarum in iustitia, &
populos in æquitate.

1 Psalmus ipsi Dauid. XCVIII.

DOMINVS regnauit, irascantur populi :
qui sedet super cherubim, moueatur
terra.
2 *Dominus in Sion magnus : & excel-
sus super omnes populos.
3 *Confiteantur nomini tuo magno : quo-
4 niam terribile, & sanctum est :*& honor re-
gis iudicium diligit.
Tu parasti directiones : iudicium & iu-
stitiam in Iacob tu fecisti.
5 *Exaltate Dominum Deum nostrum, &
adorate scabellum pedum eius: quoniam
sanctum est.
6 *Moyses, & Aaron in sacerdotibus eius:
& Samuel inter eos, qui inuocant nomen
eius :
Inuocabant Dominum, & ipse exau-
7 diebat eos :*in columna nubis loqueba-
tur ad eos.

Custo-

Custodiebant testimonia eius,& præceptum quod dedit illis.

*Domine Deus noster tu exaudiebas 8
eos: Deus tu propitius fuisti eis,& vlciscés in omnes adinuentiones eorum.

*Exaltate Dominum Deum nostrum,& 9
adorate in monte sancto eius: quoniã sanctus Dominus Deus noster.

Psalmus in confessione. 1

XCIX.

IVBILATE Deo omnis terra: seruite 2
Domino in lætitia.

Introite in conspectu eius, in exultatione.

*Scitote quoniã Dominus ipse est Deus: 3
ipse fecit nos, & non ipsi nos:

Populus eius, & oues pascuæ eius: *in- 4
troite portas eius in confessione, atria eius in hymnis: confitemini illi.

Laudate nomen eius: *quoniam suauis 5
est Dominus, in æternum misericordia eius, & vsque in generationem & generationem veritas eius.

Psalmus ipsi Dauid. C. 1

MISERICORDIAM, & iudicium cantabo tibi Domine:

Psallam, *& intelligam in via immacu- 2
lata, quando venies ad me.

Perambulabã in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.

*Non proponebam ante oculos meos 3
rem iniustam: facientes præuaricationes odiui.

Non adhæsit mihi *cor prauũ: declinan- 4
tem a me malignum non cognoscebam.

*Detrahentem secreto proximo suo, 5
hunc persequebar.

Superbo oculo,& insatiabili corde, cum hoc non edebam.

*Oculi mei ad fideles terræ vt sedeant 6
mecum: ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.

*Non habitabit in medio domus meæ 7
qui facit superbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorũ.

8 *In matutino interficiebam omnes peccatores terræ: vt disperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.

1 Oratio pauperis,
Cum anxius fuerit,& in conspectu Domini effuderit precem suam.

CI.

2 DOMINE exaudi orationem meam: & clamor meus ad te veniat.

3 *Non auertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In quacumque die inuocauero te, velociter exaudi me.

4 *Quia defecerunt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremium aruerunt.

5 *Percussus sum vt fœnum, & aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.

6 *A voce gemitus mei adhæsit os meum carni meæ.

7 *Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nycticorax in domicilio.

8 *Vigilaui,& factus sum sicut passer solitarius in tecto.

9 *Tota die exprobrabant mihi inimici mei: & qui laudabant me, aduersum me iurabant.

10 *Quia cinerem tamquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam.

11 *A facie iræ & indignationis tuæ: quia eleuans allisisti me.

12 *Dies mei sicut vmbra declinauerunt: & ego sicut fœnum arui.

13 *Tu autem Domine in æternum permanes: & memoriale tuum in generationem & generationem.

14 *Tu exurgens misereberis Sion: quia tẽpus miserendi eius, quia venit tempus.

15 *Quoniam placuerunt seruis tuis lapides eius: & terræ eius miserebuntur.

16 *Et timebunt Gentes nomen tuum Domine,& omnes reges terræ gloriam tuam.

17 *Quia ædificauit Dominus Sion: & videbitur

debitur in gloria sua.
*Respexit in orationem humilium: & 18
non spreuit precem eorum.
*Scribantur hæc in generatione altera: 19
& populus, qui creabitur, laudabit Dominum:
*Quia prospexit de excelso sancto suo: 20
Dominus de cælo in terram aspexit:
*Vt audiret gemitus compeditorum: vt 21
solueret filios interemptorum:
*Vt annuncient in Sion nomen Domi- 22
ni: & laudem eius in Ierusalem.
*In conueniendo populos in vnum, & 23
reges vt seruiant Domino.
*Respondit ei in via virtutis suæ: Pau- 24
citatem dierum meorum nuncia mihi.
*Ne reuoces me in dimidio dierum 25
meorum: in generatione & generationem anni tui.
*Initio tu Domine terram fundasti: & 26
opera manuum tuarum sunt cæli.
*Ipsi peribunt, tu autem permanes: & 27
omnes sicut vestimentum veterascent.
Et sicut opertorium mutabis eos, & mu
tabuntur: *tu autem idem ipse es, & anni 28
tui non deficient.
*Filij seruorum tuorum habitabunt: & 29
semen eorum in sæculum dirigetur.

Ipsi Dauid. CII. 1

BENEDIC anima mea Domino: & omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto eius.
*Benedic anima mea Domino: & noli 2
obliuisci omnes retributiones eius:
*Qui propitiatur omnibus iniquitatibus 3
tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas.
*Qui redimit de interitu vitam tuam: 4
qui coronat te in misericordia & miserationibus.
*Qui replet in bonis desiderium tuum: 5
renouabitur vt aquilæ iuuentus tua:
*Faciens misericordias Dominus: & iu- 6
dicium omnibus iniuriam patientibus.
*Notas fecit vias suas Moysi, filijs Israel 7
voluntates suas.
*Miserator, & misericors Dominus: lon- 8
ganimis, & multum misericors.
9 *Non in perpetuum irascetur: neque in æternum comminabitur.
10 *Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.
11 *Quoniam secundum altitudinem cæli a terra: corroborauit misericordiam suam super timentes se.
12 *Quantum distat Ortus ab Occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras.
13 *Quomodo miseretur pater filiorum,
14 misertus est Dominus timentibus se: *quoniam ipse cognouit figmentum nostrum.
Recordatus est quoniam puluis sumus:
15 *homo, sicut fœnum dies eius, tamquam flos agri sic efflorebit.
16 *Quoniam spiritus pertransibit in illo, & non subsistet: & non cognoscet amplius locum suum.
17 *Misericordia autem Domini ab æterno, & vsque in æternum super timentes eum.
18 Et iustitia illius in filios filiorum, *his qui seruant testamentum eius:
Et memores sunt mandatorum ipsius, ad faciendum ea.
19 *Dominus in cælo parauit sedem suam: & regnum ipsius omnibus dominabitur.
20 *Benedicite Domino omnes angeli eius: potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum eius.
21 *Benedicite Domino omnes virtutes eius: ministri eius, qui facitis voluntatem eius.
22 *Benedicite Domino omnia opera eius: in omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino.

1 Ipsi Dauid. CIII.

BENEDIC anima mea Domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.
2 Confessionem, & decorē induisti: *amictus lumine sicut vestimento:
3 Extendens cælum sicut pellem: *qui tegis aquis superiora eius.

Qui

Qui ponis nubem aſcenſum tuum: qui
ambulas ſuper pennas ventorum.
*Qui facis angelos tuos, ſpiritus: & mi- 4
niſtros tuos ignem vrentem.
*Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem 5
ſuam: non inclinabitur in ſæculum ſæculi.
*Abyſſus, ſicut veſtimentum, amictus 6
eius: ſuper montes ſtabunt aquæ.
*Ab increpatione tua fugient: a voce 7
tonitrui tui formidabunt.
*Aſcendunt montes: & deſcendunt cã- 8
pi in locum, quem fundaſti eis.
*Terminum poſuiſti, quem nõ tranſgre- 9
diẽtur: neque cõuertentur operire terram.
*Qui emittis fontes in conuallibus: inter 10
medium montium pertranſibunt aquæ.
*Potabunt omnes beſtiæ agri: expecta- 11
bunt onagri in ſiti ſua.
*Super ea volucres cæli habitabunt: de 12
medio petrarum dabunt voces.
*Rigans montes de ſuperioribus ſuis: 13
de fructu operum tuorum ſatiabitur terra:
*Producens fœnum iumentis, & herbam 14
ſeruituti hominum:
Vt educas panem de terra: * & vinum 15
lætificet cor hominis:
Vt exhilaret faciem in oleo: & panis
cor hominis confirmet.
*Saturabuntur ligna campi, & cedri Li- 16
bani, quas plantauit: * illic paſſeres nidifi- 17
cabunt.
Herodij domus dux eſt eorum: *montes 18
excelſi ceruis: petra refugium herinacijs.
*Fecit lunam in tempora: ſol cognouit 19
occaſum ſuum.
*Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox: in 20
ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſiluæ.
*Catuli leonum rugientes, vt rapiant, & 21
quærant a Deo eſcam ſibi.
*Ortus eſt ſol, & congregati ſunt: & in 22
cubilibus ſuis collocabuntur.
*Exibit homo ad opus ſuum: & ad ope- 23
rationem ſuam vſque ad veſperum.
*Quàm magnificata ſunt opera tua Do- 24
mine! omnia in ſapientia feciſti: impleta
eſt terra poſſeſſione tua.
*Hoc mare magnũ, & ſpatioſum mani- 25
bus: illic reptilia, quorum non eſt numerus.
26 Animalia puſilla cum magnis: *illic na-
ues pertranſibunt:
Draco iſte, quem formaſti ad illudẽdum
27 ei: *omnia a te expectant vt des illis eſcam
in tempore.
28 *Dante te illis, colligent: aperiẽte te ma
num tuam, omnia implebuntur bonitate.
29 *Auertente autem te faciem, turbabun-
tur: auferes ſpiritum eorum, & deficient, &
in puluerem ſuum reuertentur.
30 *Emittes ſpiritum tuum, & creabuntur:
& renouabis faciem terræ.
31 *Sit gloria Domini in ſæculum: lætabi-
tur Dominus in operibus ſuis:
32 *Qui reſpicit terram, & facit eam treme-
re: qui tangit montes, & fumigant.
33 *Cantabo Domino in vita mea: pſal-
lam Deo meo quàmdiu ſum.
34 *Iucundum ſit ei eloquium meum: ego
vero delectabor in Domino.
35 *Deficiant peccatores a terra, & iniqui
ita vt non ſint: benedic anima mea Do-
mino.

Alleluia (*1.Par.16.8.*) CIIII.

1 CONFITEMINI Domino, & inuocate
nomen eius: annunciate inter Gentes
opera eius.
2 *Cantate ei, & pſallite ei: narrate om-
nia mirabilia eius.
3 *Laudamini in nomine ſancto eius: læ-
tetur cor quærentium Dominum.
4 *Quærite Dominum, & confirmamini:
quærite faciem eius ſemper.
5 *Mementote mirabilium eius, quæ fecit:
prodigia eius, & iudicia oris eius.
6 *Semen Abraham, ſerui eius: filij Iacob
electi eius.
7 *Ipſe Dominus Deus noſter: in vniuer-
ſa terra iudicia eius.
8 *Memor fuit in ſæculum teſtamenti ſui:
verbi, quod mãdauit in mille generationes:
9 *Quod diſpoſuit ad Abraham: & iura-
menti ſui ad Iſaac:
10 *Et ſtatuit illud Iacob in præceptum: &
Iſrael in teſtamentum æternum:

*Dicens: Tibi dabo Terram Chanaan, 11
funiculum hereditatis vestræ.
*Cum essent numero breui, paucissimi 12
& incolæ eius:
*Et pertransierunt de gente in gentem, 13
& de regno ad populum alterum.
*Non reliquit hominem nocere eis: & 14
corripuit pro eis reges.
*Nolite tangere christos meos: & in 15
prophetis meis nolite malignari.
*Et vocauit famem super terram: & om 16
ne firmamentum panis contriuit.
*Misit ante eos virum: in seruum ve- 17
nundatus est Ioseph.
*Humiliauerunt in compedibus pedes 18
eius, ferrum pertransijt animam eius, *do- 19
nec veniret verbum eius.
Eloquium Domini inflammauit eum:
*misit rex, & soluit eum; princeps populo- 20
rum, & dimisit eum.
*Constituit eum dominum domus suæ: 21
& principem omnis possessionis suæ:
*Vt erudiret principes eius sicut semet- 22
ipsum: & senes eius prudentiam doceret.
*Et intrauit Israel in Ægyptum: & Ia- 23
cob accola fuit in Terra Cham.
*Et auxit populum suum vehementer: 24
& firmauit eum super inimicos eius.
*Conuertit cor eorum vt odirent popu- 25
lum eius: & dolum facerent in seruos eius.
*Misit Moysen seruum suum: Aaron, 26
quem elegit ipsum.
*Posuit in eis verba signorum suorum, 27
& prodigiorum in Terra Cham.
*Misit tenebras, & obscurauit: & non 28
exacerbauit sermones suos.
*Conuertit aquas eorum in sanguinem; 29
& occidit pisces eorum.
*Edidit terra eorum ranas in penetrali- 30
bus regum ipsorum.
*Dixit, & venit cœnomyia: & cinifes in 31
omnibus finibus eorum.
*Posuit pluuias eorum grandiné: ignem 32
comburentem in terra ipsorum.
*Et percussit vineas eorum, & ficulneas 33
eorum: & contriuit lignum finium eorum.
*Dixit, & venit locusta, & bruchus, 34
cuius non erat numerus:
35 *Et comedit omne fœnum in terra eo-
rum: & comedit omnem fructum terræ
eorum.
36 *Et percussit omne primogenitum in
terra eorum: primitias omnis laboris eo-
rum.
37 *Et eduxit eos cum argento & auro: &
non erat in tribubus eorum infirmus.
38 *Lætata est Ægyptus in profectione eo-
rum: quia incubuit timor eorum super
eos.
39 *Expandit nubem in protectionem eo-
rum, & ignem vt luceret eis per noctem.
40 *Petierunt, & venit coturnix: & pane
cæli saturauit eos.
41 *Dirupit petram, & fluxerunt aquæ:
abierunt in sicco flumina;
42 *Quoniam memor fuit verbi sancti sui,
quod habuit ad Abraham puerum suum.
43 *Et eduxit populum suum in exultatio-
ne, & electos suos in lætitia.
44 *Et dedit illis regiones Gentium: & la-
bores populorum possederunt:
45 *Vt custodiant iustificationes eius, & le-
gem eius requirant.

Alleluia (*Iudith 13. 21.*) CV.

1 CONFITEMINI Domino quoniam
bonus: quoniam in sæculum miseri-
cordia eius.
2 *Quis loquetur potentias Domini, au-
ditas faciet omnes laudes eius?
3 *Beati, qui custodiunt iudicium, & fa-
ciunt iustitiam in omni tempore.
4 *Memento nostri Domine in benepla-
cito populi tui: visita nos in salutari tuo:
5 *Ad videndum in bonitate electorum
tuorum, ad lætādum in lætitia gentis tuæ:
vt lauderis cum hereditate tua.
6 *Peccauimus cum patribus nostris: in-
iuste egimus, iniquitatem fecimus.
7 *Patres nostri in Ægypto non intelle-
xerunt mirabilia tua: non fuerunt memo-
res multitudinis misericordiæ tuæ.
Et irritauerunt ascendentes in mare, 8
Mare rubrum.

*Et saluauit eos propter nomen suum : 8
vt notam faceret potentiam suam.
*Et increpuit Mare rubrum, & exicca- 9
tum est : & deduxit eos in abyssis sicut in
deserto.
*Et saluauit eos de manu odientium : & 10
redemit eos de manu inimici.
*Et operuit aqua tribulantes eos : vnus 11
ex eis non remansit.
*Et crediderunt verbis eius : & lauda- 12
uerunt laudem eius.
*Cito fecerunt, obliti sunt operum eius : 13
& non sustinuerunt consilium eius.
*Et concupierunt concupiscentiā in de- 14
serto : & tentauerunt Deum in inaquoso.
*Et dedit eis petitionem ipsorum : & 15
misit saturitatem in animas eorum.
*Et irritauerunt Moysen in castris : Aa- 16
ron sanctum Domini.
*Aperta est terra, & deglutiuit Dathan : 17
& operuit super congregationem Abiron.
*Et exarsit ignis in synagoga eorum : 18
flamma combussit peccatores.
*Et fecerunt vitulum in Horeb : & ado- 19
rauerunt sculptile.
*Et mutauerunt gloriam suam in simi- 20
litudinem vituli comedentis fœnum.
*Obliti sunt Deum, qui saluauit eos, qui 21
fecit magnalia in Ægypto, * mirabilia in 22
Terra Cham : terribilia in mari rubro.
*Et dixit vt disperderet eos : si nō Moy- 23
ses electus eius stetisset in confractione in
conspectu eius :
Vt auerteret iram eius ne disperderet
eos :* & pro nihilo habuerunt terram desi- 24
derabilem :
Non crediderunt verbo eius, * & mur- 25
murauerunt in tabernaculis suis : nō exau-
dierunt vocem Domini.
*Et eleuauit manum suam super eos : vt 26
prosterneret eos in deserto :
*Et vt deijceret semen eorum in Natio- 27
nibus : & dispergeret eos in regionibus.
*Et initiati sunt Beelphegor : & come- 28
derunt sacrificia mortuorum.
*Et irritauerunt eum in adinuentioni- 29
bus suis : & multiplicata est in eis ruina.

30 *Et stetit Phinees, & placauit : & cessa-
uit quassatio.
31 *Et reputatum est ei in iustitiam, in ge-
neratione & generationem vsque in sem-
piternum.
32 *Et irritauerunt eum ad Aquas contra-
dictionis : & vexatus est Moyses propter
33 eos :* quia exacerbauerunt spiritum eius,
34 Et distinxit in labijs suis :* non disperdi-
derunt gentes, quas dixit Dominus illis.
35 *Et commisti sunt inter gentes, & didi-
36 cerunt opera eorum :* & seruierunt sculpti-
libus eorum : & factū est illis in scādalum.
37 *Et immolauerunt filios suos, & filias
suas dæmonijs.
38 *Et effuderunt sanguinem innocentem :
sanguinem filiorum suorum & filiarum
suarum, quas sacrificauerunt sculptilibus
Chanaan.
39 Et infecta est terra in sanguinibus, * &
contaminata est in operibus eorum : & for-
nicati sunt in adinuentionibus suis.
40 *Et iratus est furore Dominus in popu-
lum suum : & abominatus est hereditatem
suam.
41 *Et tradidit eos in manus gentium : &
dominati sunt eorum qui oderunt eos.
42 *Et tribulauerunt eos inimici eorum, &
43 humiliati sunt sub manibus eorum :* sæpe
liberauit eos.
Ipsi autem exacerbauerunt eum in con-
silio suo : & humiliati sunt in iniquitati-
bus suis.
44 *Et vidit cum tribularentur : & audiuit
orationem eorum.
45 *Et memor fuit testamenti sui : & pœ-
nituit eum secundum multitudinem mise-
ricordiæ suæ.
46 *Et dedit eos in misericordias in con-
spectu omnium qui ceperant eos.
47 *Saluos nos fac Domine Deus noster :
& congrega nos de Nationibus :
Vt confiteamur nomini sancto tuo : &
gloriemur in laude tua.
48 *Benedictus Dominus Deus Israel a sæ-
culo & vsque in sæculum : & dicet omnis
populus : Fiat, fiat.

Alleluia. (*Iudith 13. 21.*)

CVI.

CONFITEMINI Domino quoniam 1
bonus: quoniam in sæculum miseri-
cordia eius.
*Dicant qui redempti sunt a Domino, 2
quos redemit de manu inimici: & de re-
gionibus congregauit eos:
*A solis ortu,& occasu: ab aquilone,& 3
mari.
*Errauerunt in solitudine in inaquoso: 4
viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt,
*Esurientes,& sitientes: anima eorum 5
in ipsis defecit.
*Et clamauerunt ad Dominum cum tri 6
bularentur: & de necessitatibus eorum eri-
puit eos.
*Et deduxit eos in viam rectam: vt irent 7
in ciuitatem habitationis.
*Confiteantur Domino misericordiæ 8
eius: & mirabilia eius filijs hominum.
*Quia satiauit animam inanem: & ani- 9
mam esurientem satiauit bonis.
*Sedentes in tenebris,& vmbra mortis: 10
vinctos in mendicitate, & ferro.
*Quia exacerbauerunt eloquia Dei: & 11
consilium Altissimi irritauerunt.
*Et humiliatum est in laboribus cor eo- 12
rum: infirmati sunt,nec fuit qui adiuuaret.
*Et clamauerunt ad Dominum cum tri- 13
bularentur: & de necessitatibus eorum li-
berauit eos.
*Et eduxit eos de tenebris, & vmbra 14
mortis: & vincula eorum disrupit.
*Confiteantur Domino misericordiæ 15
eius: & mirabilia eius filijs hominum.
*Quia contriuit portas æreas: & vectes 16
ferreos confregit.
*Suscepit eos de via iniquitatis eorum: 17
propter iniustitias enim suas humiliati sunt.
*Omnem escam abominata est anima 18
eorum: & appropinquauerunt vsque ad
portas mortis.
*Et clamauerunt ad Dominum cum tri- 19
bularentur: & de necessitatibus eorum li-
berauit eos.

20 *Misit verbum suum,& sanauit eos: &
eripuit eos de interitionibus eorum.
21 *Confiteantur Domino misericordiæ e-
ius: & mirabilia eius filijs hominum.
22 *Et sacrificent sacrificium laudis: & an-
nuncient opera eius in exultatione.
23 *Qui descendunt mare in nauibus, fa-
cientes operationem in aquis multis.
24 *Ipsi viderunt opera Domini,& mirabi-
lia eius in profundo.
25 *Dixit,& stetit spiritus procellæ: & exal-
tati sunt fluctus eius.
26 *Ascendunt vsque ad cælos, & descen-
dunt vsque ad abyssos: anima eorum in
malis tabescebat.
27 *Turbati sunt,& moti sunt sicut ebrius:
& omnis sapientia eorum deuorata est.
28 *Et clamauerunt ad Dominum cum tri-
bularentur,& de necessitatibus eorum edu
xit eos.
29 *Et statuit procellam eius in auram: &
siluerunt fluctus eius.
30 *Et lætati sunt quia siluerunt: & dedu-
xit eos in portum voluntatis eorum.
31 *Confiteantur Domino misericordiæ e-
ius: & mirabilia eius filijs hominum.
32 *Et exaltent eum in ecclesia plebis: &
in cathedra seniorum laudent eum.
33 *Posuit flumina in desertum: & exitus
aquarum in sitim.
34 *Terram fructiferam in salsuginem, a
malitia inhabitantium in ea.
35 *Posuit desertum in stagna aquarum: &
terram sine aqua in exitus aquarum.
36 *Et collocauit illic esurientes: & con-
stituerunt ciuitatem habitationis.
37 *Et seminauerunt agros,& plantauerunt
vineas: & fecerunt fructum natiuitatis.
38 *Et benedixit eis,& multiplicati sunt ni
mis: & iumenta eorum non minorauit.
39 *Et pauci facti sunt: & vexati sunt a tri-
bulatione malorum,& dolore.
40 *Effusa est contemptio super principes:
& errare fecit eos in inuio,& non in via.
41 *Et adiuuit pauperem de inopia: & po-
suit sicut oues familias.
42 *Videbunt recti, & lætabuntur: &
omnis

omnis iniquitas oppilabit os suum.
*Quis sapiens & custodiet hæc? & intel- 43
liget misericordias Domini?

Canticum Psalmi ipsi Dauid. 1
(Sup. 56. 8.) CVII.

PARATVM cor meum Deus, paratum 2
cor meum: cantabo, & psallam in glo-
ria mea.
*Exurge gloria mea, exurge psalterium, 3
& cithara: exurgam diluculo.
*Confitebor tibi in populis Domine: & 4
psallam tibi in nationibus.
*Quia magna est super cælos misericor- 5
dia tua: & vsque ad nubes veritas tua.
*Exaltare super cælos Deus, & super 6
omnem terram gloria tua: * vt liberentur 7
dilecti tui.
Saluum fac dextera tua, & exaudi me:
*Deus locutus est in sancto suo: 8
Exultabo, & diuidam Sichimam, &
conuallem tabernaculorum dimetiar.
*Meus est Galaad, & meus est Manasses: 9
& Ephraim susceptio capitis mei.
Iuda rex meus: *Moab lebes spei meæ. 10
In Idumæam extendam calceamentum
meum: mihi alienigenæ amici facti sunt.
*Quis deducet me in ciuitatem muni- 11
tam? quis deducet me vsque in Idumæam?
*Nonne tu Deus, qui repulisti nos, & 12
non exibis Deus in virtutibus nostris?
*Da nobis auxilium de tribulatione: 13
quia vana salus hominis.
*In Deo faciemus virtutem: & ipse ad 14
nihilum deducet inimicos nostros.

In finem, Psalmus Dauid. CVIII. 1

DEVS laudem meam ne tacueris: quia 2
os peccatoris, & os dolosi super me
apertum est.
*Locuti sunt aduersum me lingua do- 3
losa, & sermonibus odij circumdederunt
me: & expugnauerunt me gratis.
*Pro eo vt me diligerent, detrahebant 4
mihi: ego autem orabam.
*Et posuerunt aduersum me mala pro 5
bonis: & odium pro dilectione mea.

6 *Constitue super eum peccatorem: &
diabolus stet a dextris eius.
7 *Cum iudicatur, exeat condemnatus: &
oratio eius fiat in peccatum.
8 *Fiant dies eius pauci: & episcopatum
eius accipiat alter.
9 *Fiant filij eius orphani: & vxor eius
vidua.
10 *Nutantes transferantur filij eius, &
mendicent: & eijciantur de habitationi-
bus suis.
11 *Scrutetur fœnerator omnem substan-
tiam eius: & diripiant alieni labores eius.
12 *Non sit illi adiutor: nec sit qui mise-
reatur pupillis eius.
13 *Fiant nati eius in interitum: in gene-
ratione vna deleatur nomen eius.
14 *In memoriam redeat iniquitas patrum
eius in conspectu Domini: & peccatum
matris eius non deleatur.
15 *Fiant contra Dominum semper, & di-
16 spereat de terra memoria eorum: *pro eo
quòd non est recordatus facere misericor-
diam.
17 *Et persecutus est hominem inopem, &
mendicum, & compunctum corde morti-
ficare.
18 *Et dilexit maledictionem, & veniet ei:
& noluit benedictionem, & elongabitur
ab eo.
Et induit maledictionem sicut vestimen
tum, & intrauit sicut aqua in interiora
eius, & sicut oleum in ossibus eius.
19 *Fiat ei sicut vestimentum, quo ope-
ritur: & sicut zona, qua semper præcin-
gitur.
20 *Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi
apud Dominum: & qui loquuntur mala
aduersus animam meam.
21 *Et tu Domine, Domine, fac mecum
propter nomen tuum: quia suauis est mi-
sericordia tua.
22 Libera me *quia egenus, & pauper ego
sum: & cor meum conturbatum est intra
me.
23 *Sicut vmbra cum declinat, ablatus sum:
& excussus sum sicut locustæ.

* Genua mea infirmata sunt a ieiunio : 24
& caro mea immutata est propter oleum.
* Et ego factus sum opprobrium illis : 25
viderunt me, & mouerunt capita sua.
* Adiuua me Domine Deus meus: sal- 26
uum me fac secundum misericordiam
tuam.
* Et sciant quia manus tua hæc : & tu 27
Domine fecisti eam.
* Maledicent illi, & tu benedices: qui in- 28
surgunt in me, confundantur : seruus au-
tem tuus lætabitur.
* Induantur qui detrahunt mihi, pudo- 29
re : & operiantur sicut diploide confusio-
ne sua.
* Confitebor Domino nimis in ore meo: 30
& in medio multorum laudabo eum :
* Quia astitit a dextris pauperis, vt sal- 31
uam faceret a persequentibus animam
meam.

Psalmus Dauid. CIX. 1

DIXIT Dominus Domino meo : Sede
a dextris meis :
Donec ponam inimicos tuos, scabel-
lum pedum tuorum.
* Virgam virtutis tuæ emittet Dominus 2
ex Sion : dominare in medio inimicorum
tuorum.
* Tecum principium in die virtutis tuæ 3
in splendoribus sanctorum : ex vtero ante
luciferum genui te.
* Iurauit Dominus, & non pœnitebit 4
eum : Tu es sacerdos in æternum secundũ
ordinem Melchisedech.
* Dominus a dextris tuis, confregit in 5
die iræ suæ reges.
* Iudicabit in nationibus, implebit rui- 6
nas : conquassabit capita in terra multo-
rum.
* De torrente in via bibet : propterea 7
exaltabit caput.

Alleluia. CX.

CONFITEBOR tibi Domine in toto 1
corde meo : in consilio iustorum, &
congregatione.

2 * Magna opera Domini : exquisita in
omnes voluntates eius.
3 * Confessio & magnificentia opus eius:
& iustitia eius manet in sæculum sæ-
culi.
4 * Memoriam fecit mirabilium suorum,
5 misericors & miserator Dominus : * escam
dedit timentibus se.
Memor erit in sæculum testamenti sui :
6 * virtutem operum suorum annunciabit
populo suo :
7 * Vt det illis hereditatem gentium : o-
pera manuum eius veritas, & iudicium.
8 * Fidelia omnia mandata eius : confir-
mata in sæculum sæculi, facta in veritate
& æquitate.
9 * Redemptionem misit populo suo :
mandauit in æternum testamentum suum.
10 Sanctum, & terribile nomen eius : * ini-
tium sapientiæ timor Domini.
Intellectus bonus omnibus facientibus
eum : laudatio eius manet in sæculum
sæculi.

Alleluia, Reuersionis Aggæi,
& Zachariæ. CXI.

1 BEATVS vir, qui timet Dominum : in
mandatis eius volet nimis.
2 * Potens in terra erit semen eius : gene-
ratio rectorum benedicetur.
3 * Gloria, & diuitiæ in domo eius : & iu-
stitia eius manet in sæculum sæculi.
4 * Exortum est in tenebris lumen rectis :
misericors, & miserator, & iustus.
5 * Iucundus homo qui miseretur &
commodat, disponet sermones suos in iu-
6 dicio : * quia in æternum non commoue-
bitur.
7 * In memoria æterna erit iustus : ab au-
ditione mala non timebit.
Paratum cor eius sperare in Domi-
8 no, * confirmatum est cor eius : non
commouebitur donec despiciat inimicos
suos.
9 * Dispersit, dedit pauperibus : iustitia eius
manet in sæculum sæculi, cornu eius exal-
tabitur in gloria.

*Peccator videbit,& irascetur, dentibus 10
suis fremet & tabescet: desiderium pecca-
torum peribit.

Alleluia. CXII.

LAVDATE pueri Dominum : laudate 1
nomen Domini.
*Sit nomen Domini benedictum, ex 2
hoc nunc,& vsque in sæculum.
*A solis ortu vsque ad occasum, lau- 3
dabile nomen Domini.
*Excelsus super omnes gentes Domi- 4
nus, & super cælos gloria eius.
*Quis sicut Dominus Deus noster, qui 5
in altis habitat,*& humilia respicit in cæ- 6
lo & in terra?
*Suscitans a terra inopem,& de sterco- 7
re erigens pauperem:
*Vt collocet eum cum principibus,cum 8
principibus populi sui.
*Qui habitare facit sterilem in domo, 9
matrem filiorum lætantem.

Alleluia. CXIII.

IN exitu Israel de Ægypto, domus Ia- 1
cob de populo barbaro:
*Facta est Iudæa sanctificatio eius,Israel 2
potestas eius.
*Mare vidit, & fugit: Iordanis conuer- 3
sus est retrorsum.
*Montes exultauerunt vt arietes:& col- 4
les sicut agni ouium.
*Quid est tibi mare quòd fugisti: & tu 5
Iordanis,quia conuersus es retrorsum?
*Montes exultastis sicut arietes, & col- 6
les sicut agni ouium.
*A facie Domini mota est terra, a facie 7
Dei Iacob.
*Qui conuertit petram in stagna aqua- 8
rum,& rupem in fontes aquarum.
*NON NOBIS DOMINE, NON NO- 1
BIS: sed nomini tuo da gloriam.
*Super misericordia tua,& veritate tua: 2
nequando dicant Gentes: Vbi est Deus
eorum?
*Deus autem noster in cælo: omnia 3
quæcumque voluit, fecit.

4 *Simulachra gentium argentum, & au-
rum, opera manuum hominum.
5 *Os habent, & non loquentur: oculos
habent, & non videbunt.
6 *Aures habent, & non audient: nares
habent, & non odorabunt.
7 *Manus habent, & non palpabunt: pe-
des habent,& non ambulabunt: non cla-
mabunt in gutture suo.
8 *Similes illis fiant qui faciunt ea:& om
nes qui confidunt in eis.
9 *Domus Israel sperauit in Domino: ad-
iutor eorum & protector eorum est.
10 *Domus Aaron sperauit in Domino:ad-
iutor eorum & protector eorum est.
11 *Qui timent Dominum, sperauerunt in
Domino: adiutor eorum & protector eo-
rum est.
12 *Dominus memor fuit nostri: & bene-
dixit nobis:
Benedixit domui Israel: benedixit do-
mui Aaron.
13 *Benedixit omnibus,qui timent Domi-
num, pusillis cum maioribus.
14 *Adijciat Dominus super vos: super vos,
& super filios vestros.
15 *Benedicti vos a Domino, qui fecit cæ-
lum, & terram.
16 *Cælum cæli Domino: terram autem
dedit filijs hominum.
17 *Non mortui laudabunt te Domine:
neque omnes, qui descendunt in infer-
num.
18 *Sed nos qui viuimus,benedicimus Do-
mino, ex hoc nunc & vsque in sæculum.

Alleluia. CXIIII.

1 DILEXI, quoniam exaudiet Dominus
vocem orationis meæ.
2 *Quia inclinauit aurem suam mihi:&
in diebus meis inuocabo.
3 *Circumdederunt me dolores mortis:
& pericula inferni inuenerunt me.
4 Tribulationem & dolorem inueni:*&
nomen Domini inuocaui.
5 O Domine libera animam meam:*mi-
sericors Dominus, & iustus, & Deus no-
ster

ſter miſeretur.

*Cuſtodiens paruulos Dominus: humiliatus ſum, & liberauit me. 6

*Conuertere anima mea in requiem
tuam: quia Dominus benefecit tibi. 7

*Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapſu. 8

*Placebo Domino in regione viuorum. 9

Alleluia. CXV.

CREDIDI, propter quod locutus ſum: ego autem humiliatus ſum nimis. 10

*Ego dixi in exceſſu meo: Omnis homo mendax. 11

*Quid retribuam Domino, pro omnibus, quæ retribuit mihi? 12

*Calicem ſalutaris accipiam: & nomen Domini inuocabo. 13

*Vota mea Domino reddam coram 14
omni populo eius: *pretioſa in conſpectu 15
Domini mors Sanctorum eius:

*O Domine quia ego ſeruus tuus: ego ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ. 16

Dirupiſti vincula mea: *tibi ſacrificabo hoſtiam laudis, & nomen Domini inuocabo. 17

*Vota mea Domino reddam in conſpe- 18
ctu omnis populi eius: *in atrijs domus Do- 19
mini, in medio tui Ieruſalem.

Alleluia. CXVI.

LAVDATE Dominum omnes Gentes: laudate eum omnes populi: 1

*Quoniam confirmata eſt ſuper nos miſericordia eius: & veritas Domini manet in æternum. 2

Alleluia. CXVII.

CONFITEMINI Domino quoniam bonus: quoniam in ſæculum miſericordia eius. 1

*Dicat nunc Iſrael quoniã bonus: quoniam in ſæculum miſericordia eius. 2

*Dicat nunc domus Aaron: quoniam 3
in ſæculum miſericordia eius.

4 *Dicant nunc qui timent Dominum: quoniam in ſæculum miſericordia eius.

5 *De tribulatione inuocaui Dominum: & exaudiuit me in latitudine Dominus.

6 *Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo.

7 *Dominus mihi adiutor: & ego deſpiciam inimicos meos.

8 *Bonum eſt confidere in Domino, quàm confidere in homine:

9 *Bonum eſt ſperare in Domino, quàm ſperare in principibus.

10 *Omnes gentes circuierunt me: & in nomine Domini quia vltus ſum in eos.

11 *Circumdantes circumdederunt me: & in nomine Domini quia vltus ſum in eos.

12 *Circumdederunt me ſicut apes, & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis: & in nomine Domini quia vltus ſum in eos.

13 *Impulſus euerſus ſum vt caderem: & Dominus ſuſcepit me.

14 *Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus eſt mihi in ſalutem.

15 *Vox exultationis, & ſalutis in tabernaculis iuſtorum.

16 *Dextera Domini fecit virtutem: dextera Domini exaltauit me, dextera Domini fecit virtutem.

17 *Non moriar, ſed viuam: & narrabo opera Domini.

18 *Caſtigans caſtigauit me Dominus: & morti non tradidit me.

19 *Aperite mihi portas iuſtitiæ, ingreſſus
20 in eas confitebor Domino: *hæc porta Domini, iuſti intrabunt in eam.

21 *Cõfitebor tibi quoniam exaudiſti me: & factus es mihi in ſalutem.

22 *Lapidem, quem reprobauerunt ædificantes; hic factus eſt in caput anguli.

23 *A Domino factum eſt iſtud: & eſt mirabile in oculis noſtris.

24 *Hæc eſt dies, quam fecit Dominus: exultemus, & lætemur in ea.

25 *O Domine ſaluum me fac, o Domine
bene

bene prosperare: * benedictus qui venit 26
in nomine Domini.
Benediximus vobis de domo Domini:
* Deus Dominus, & illuxit nobis. 27
Constituite diem sollemnem in condensis, vsque ad cornu altaris.
* Deus meus es tu, & confitebor tibi: 28
Deus meus es tu, & exaltabo te.
Confitebor tibi quoniam exaudisti me: & factus es mihi in salutem.
* Confitemini Domino quoniam bonus: 29
quoniam in sæculum misericordia eius.

Alleluia. CXVIII.

ALEPH.

BEATI immaculati in via: qui ambu- 1
lant in lege Domini.
* Beati, qui scrutantur testimonia eius: 2
in toto corde exquirunt eum.
* Non enim qui operantur iniquitatem, 3
in vijs eius ambulauerunt.
* Tu mandasti mandata tua custodiri 4
nimis.
* Vtinam dirigantur viæ meæ, ad custo- 5
diendas iustificationes tuas.
* Tunc non confundar, cum perspexero 6
in omnibus mandatis tuis.
* Confitebor tibi in directione cordis: in 7
eo quod didici iudicia iustitiæ tuæ.
* Iustificationes tuas custodiam: non me 8
derelinquas vsquequaque.

BETH.

* In quo corrigit adolescentior viam 9
suam? in custodiendo sermones tuos.
* In toto corde meo exquisiui te: ne re- 10
pellas me a mandatis tuis.
* In corde meo abscondi eloquia tua: 11
vt non peccem tibi.
* Benedictus es Domine: doce me iusti- 12
ficationes tuas.
* In labijs meis, pronunciaui omnia iu- 13
dicia oris tui.
* In via testimoniorum tuorum delecta- 14
tus sum, sicut in omnibus diuitijs.
* In mandatis tuis exercebor: & consi- 15
derabo vias tuas.
16 * In iustificationibus tuis meditabor: nõ
obliuiscar sermones tuos.

GIMEL.

17 * Retribue seruo tuo, viuifica me: & cu-
stodiam sermones tuos.
18 * Reuela oculos meos: & considerabo
mirabilia de lege tua.
19 * Incola ego sum in terra: non abscon-
das a me mandata tua.
20 * Concupiuit anima mea desiderare iu-
stificationes tuas, in omni tempore.
21 * Increpasti superbos: maledicti qui de-
clinant a mandatis tuis.
22 * Aufer a me opprobrium, & contem-
ptum: quia testimonia tua exquisiui.
23 * Etenim sederunt principes, & aduersum
me loquebantur: seruus autem tuus exer-
cebatur in iustificationibus tuis.
24 * Nam & testimonia tua meditatio mea
est: & consilium meum iustificationes tuæ.

DALETH.

25 * Adhæsit pauimento anima mea: viuifi-
ca me secundum verbum tuum.
26 * Vias meas enunciaui, & exaudisti me:
doce me iustificationes tuas.
27 * Viam iustificationum tuarum instrue
me: & exercebor in mirabilibus tuis.
28 * Dormitauit anima mea præ tædio: cõ-
firma me in verbis tuis.
29 * Viam iniquitatis amoue a me: & de
lege tua miserere mei.
30 * Viam veritatis elegi: iudicia tua non
sum oblitus.
31 * Adhæsi testimonijs tuis Domine: noli
me confundere.
32 * Viam mandatorum tuorum cucurri,
cum dilatasti cor meum.

HE.

33 * Legem pone mihi Domine viam iu-
stificationum tuarum: & exquiram eam
semper.
34 * Da mihi intellectum, & scrutabor le-
gem tuam: & custodiam illam in toto cor-
de meo.
35 * Deduc me in semitam mandatorum
tuorum: quia ipsam volui.
36 * Inclina cor meum in testimonia tua:
& non

& non in auaritiam.
*Auerte oculos meos ne videant vani- 37
tatem : in via tua viuifica me.
*Statue seruo tuo eloquium tuum,in ti- 38
more tuo.
*Amputa opprobrium meum,quod su- 39
spicatus sum: quia iudicia tua iucunda.
*Ecce concupiui mandata tua: in æqui- 40
tate tua viuifica me.

V A V.

*Et veniat super me misericordia tua 41
Domine : salutare tuum secundum elo-
quium tuum.
*Et respondebo exprobrantibus mihi 42
verbum : quia speraui in sermonibus tuis.
*Et ne auferas de ore meo verbum ve- 43
ritatis vsquequaque: quia in iudicijs tuis
supersperaui.
*Et custodiam legem tuam semper: in 44
sæculum & in sæculum sæculi.
*Et ambulabam in latitudine: quia man 45
data tua exquisiui.
*Et loquebar in testimonijs tuis in con- 46
spectu regum : & non confundebar.
*Et meditabar in mandatis tuis, quæ 47
dilexi.
*Et leuaui manus meas ad mãdata tua,quæ 48
dilexi: & exercebar in iustificationibus tuis.

Z A I N.

*Memor esto verbi tui seruo tuo, in 49
quo mihi spem dedisti.
*Hæc me consolata est in humilitate 50
mea: quia eloquium tuum viuificauit me.
*Superbi inique agebant vsquequaque: 51
a lege autem tua non declinaui.
*Memor fui iudiciorum tuorum a sæcu- 52
lo Domine : & consolatus sum.
*Defectio tenuit me, pro peccatoribus 53
derelinquentibus legem tuam.
*Cantabiles mihi erant iustificationes 54
tuæ, in loco peregrinationis meæ.
*Memor fui nocte nominis tui Domi- 55
ne: & custodiui legem tuam.
*Hæc facta est mihi: quia iustificationes 56
tuas exquisiui.

H E T H.

*Portio mea Domine,dixi custodire le- 57
gem tuam.
58 *Deprecatus sum faciem tuam in toto
corde meo: miserere mei secundum elo-
quium tuum.
59 *Cogitaui vias meas: & conuerti pedes
meos in testimonia tua.
60 *Paratus sum, & non sum turbatus : vt
custodiam mandata tua.
61 *Funes peccatorum circumplexi sunt
me: & legem tuam non sum oblitus.
62 *Media nocte surgebam ad confitendum
tibi, super iudicia iustificationis tuæ.
63 *Particeps ego sum omnium timentium
te: & custodientium mandata tua.
64 *Misericordia tua Domine plena est ter
ra: iustificationes tuas doce me.

T E T H.

65 *Bonitatem fecisti cum seruo tuo Do-
mine, secundum verbum tuum.
66 *Bonitatem, & disciplinam, & scientiam
doce me: quia mandatis tuis credidi.
67 *Priusquã humiliarer ego deliqui: pro-
pterea eloquium tuum custodiui.
68 *Bonus es tu: & in bonitate tua doce
me iustificationes tuas.
69 *Multiplicata est super me iniquitas su-
perborum: ego autem in toto corde meo
scrutabor mandata tua.
70 *Coagulatum est sicut lac cor eorum:
ego vero legem tuam meditatus sum.
71 *Bonum mihi quia humiliasti me: vt
discam iustificationes tuas.
72 *Bonum mihi lex oris tui, super millia
auri, & argenti.

I O D.

73 *Manus tuæ fecerunt me, & plasmaue-
runt me: da mihi intellectum, & discam
mandata tua.
74 *Qui timent te videbunt me, & læta-
buntur: quia in verba tua supersperaui.
75 *Cognoui Domine quia æquitas iudicia
tua: & in veritate tua humiliasti me.
76 *Fiat misericordia tua vt consoletur me,
secundum eloquium tuum seruo tuo.
77 *Veniant mihi miserationes tuæ, & vi-
uam: quia lex tua meditatio mea est.
78 *Confundantur superbi,quia iniuste ini-

quitatem fecerunt in me: ego autem exer-
cebor in mandatis tuis.
*Conuertantur mihi timentes te: & qui 79
nouerunt testimonia tua.
*Fiat cor meum immaculatum in iusti- 80
ficationibus tuis, vt non confundar.

CAPH.

*Defecit in salutare tuum anima mea: 81
& in verbum tuum supersperaui.
*Defecerunt oculi mei in eloquiū tuum, 82
dicentes: Quando consolaberis me?
*Quia factus sum sicut vter in pruina: 83
iustificationes tuas non sum oblitus.
*Quot sunt dies serui tui: quando facies 84
de persequentibus me iudicium?
*Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: 85
sed non vt lex tua.
*Omnia mandata tua veritas: inique 86
persecuti sunt me, adiuua me.
*Paulominus consummauerunt me in 87
terra: ego autē non dereliqui mandata tua.
*Secundum misericordiam tuam viuifi- 88
ca me: & custodiam testimonia oris tui.

LAMED.

*In æternum Domine, verbum tuum 89
permanet in cælo.
*In generationem & generationem ve- 90
ritas tua: fundasti terram, & permanet.
*Ordinatione tua perseuerat dies: quo- 91
niam omnia seruiunt tibi.
*Nisi quòd lex tua meditatio mea est: 92
tunc forte perijssem in humilitate mea.
*In æternum non obliuiscar iustificatio- 93
nes tuas: quia in ipsis viuificasti me.
*Tuus sum ego, saluum me fac: quo- 94
niam iustificationes tuas exquisiui.
*Me expectauerunt peccatores vt per- 95
derent me: testimonia tua intellexi.
*Omnis consummationis vidi finem: 96
latum mandatum tuum nimis.

MEM.

*Quomodo dilexi legem tuam Domi- 97
ne? tota die meditatio mea est.
*Super inimicos meos prudentē me fe- 98
cisti mandato tuo: quia in æternū mihi est.
*Super omnes docentes me intellexi: 99
quia testimonia tua meditatio mea est.
100 *Super senes intellexi: quia mandata
tua quæsiui.
101 *Ab omni via mala prohibui pedes
meos: vt custodiam verba tua.
102 *A iudicijs tuis non declinaui: quia tu
legem posuisti mihi.
103 *Quàm dulcia faucibus meis eloquia
tua, super mel ori meo!
104 *A mandatis tuis intellexi: propterea
odiui omnem viam iniquitatis.

NVN.

105 *Lucerna pedibus meis verbum tuum,
& lumen semitis meis.
106 *Iuraui, & statui custodire iudicia iusti-
tiæ tuæ.
107 *Humiliatus sum vsquequaque Domi-
ne: viuifica me secundum verbum tuum.
108 *Voluntaria oris mei beneplacita fac
Domine: & iudicia tua doce me.
109 *Anima mea in manibus meis semper:
& legem tuam non sum oblitus.
110 *Posuerunt peccatores laqueum mihi:
& de mandatis tuis non erraui.
111 *Hereditate acquisiui testimonia tua in
æternum: quia exultatio cordis mei sunt.
112 *Inclinaui cor meum ad faciendas iusti-
ficationes tuas in æternum, propter retri-
butionem.

SAMECH.

113 *Iniquos odio habui: & legē tuam dilexi.
114 *Adiutor, & susceptor meus es tu: &
in verbum tuum supersperaui.
115 *Declinate a me maligni: & scrutabor
mandata Dei mei.
116 *Suscipe me secundum eloquium tuum,
& viuam: & non confundas me ab expe-
ctatione mea.
117 *Adiuua me, & saluus ero: & meditabor
in iustificationibus tuis semper.
118 *Spreuisti omnes discedentes a iudicijs
tuis: quia iniusta cogitatio eorum.
119 *Præuaricantes reputaui omnes pecca-
tores terræ: ideo dilexi testimonia tua.
120 *Confige timore tuo carnes meas: a iu-
dicijs enim tuis timui.

AIN.

121 *Feci iudicium & iustitiam: non tradas
me

me calumniantibus me.
*Suſcipe ſeruum tuum in bonum: non 122
calumnientur me ſuperbi.
*Oculi mei defecerunt in ſalutare tuũ: 123
& in eloquium iuſtitiæ tuæ.
*Fac cum ſeruo tuo ſecundũ miſericor- 124
diam tuã: & iuſtificationes tuas doce me.
*Seruus tuus ſum ego: da mihi intelle- 125
ctum, vt ſciam teſtimonia tua.
*Tempus faciendi Domine: diſſipaue- 126
runt legem tuam.
*Ideo dilexi mandata tua, ſuper aurum 127
& topazion.
*Propterea ad omnia mandata tua diri- 128
gebar: omnem viam iniquam odio habui.

PHE.

*Mirabilia teſtimonia tua: ideo ſcruta- 129
ta eſt ea anima mea.
*Declaratio ſermonum tuorum illumi- 130
nat: & intellectum dat paruulis.
*Os meum aperui, & attraxi ſpiritum: 131
quia mandata tua deſiderabam.
*Aſpice in me, & miſerere mei, ſecũdum 132
iudicium diligentium nomen tuum.
*Greſſus meos dirige ſecundum elo- 133
quium tuum: & non dominetur mei om-
nis iniuſtitia.
*Redime me a calumnijs hominum: vt 134
cuſtodiam mandata tua.
*Faciem tuam illumina ſuper ſeruum 135
tuum: & doce me iuſtificationes tuas.
*Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: 136
quia non cuſtodierunt legem tuam.

SADE.

*Iuſtus es Domine: & rectum iudicium 137
tuum.
*Mandaſti iuſtitiam teſtimonia tua: & 138
veritatem tuam nimis.
*Tabeſcere me fecit zelus meus: quia 139
obliti ſunt verba tua inimici mei.
*Ignitum eloquium tuum vehementer: 140
& ſeruus tuus dilexit illud.
*Adoleſcentulus ſum ego, & contẽptus: 141
iuſtificationes tuas non ſum oblitus.
*Iuſtitia tua, iuſtitia in æternum: & lex 142
tua veritas.
*Tribulatio, & anguſtia inuenerunt me: 143
mandata tua meditatio mea eſt.
144 *Æquitas teſtimonia tua in æternum:
intellectum da mihi, & viuam.

COPH.

145 *Clamaui in toto corde meo, exaudi me
Domine: iuſtificationes tuas requiram.
146 *Clamaui ad te, ſaluum me fac: vt cu-
ſtodiam mandata tua.
147 Præueni in maturitate, & clamaui: quia
in verba tua ſuperſperaui.
148 *Præuenerunt oculi mei ad te dilucu-
lo: vt meditarer eloquia tua.
149 *Vocem meam audi ſecundum miſeri-
cordiam tuam Domine: & ſecundum iu-
dicium tuum viuifica me.
150 *Appropinquauerunt perſequentes me
iniquitati: a lege autẽ tua longe facti ſunt.
151 *Prope es tu Domine: & omnes viæ
tuæ veritas.
152 *Initio cognoui de teſtimonijs tuis: quia
in æternum fundaſti ea.

RES.

153 *Vide humilitatem meam, & eripe me:
quia legem tuam non ſum oblitus.
154 *Iudica iudicium meum, & redime me:
propter eloquium tuum viuifica me.
155 *Longe a peccatoribus ſalus: quia iuſti-
ficationes tuas non exquiſierunt.
156 *Miſericordiæ tuæ multæ Domine: ſe-
cundum iudicium tuum viuifica me.
157 *Multi qui perſequuntur me, & tribulãt
me: a teſtimonijs tuis non declinaui.
158 *Vidi præuaricantes, & tabeſcebã: quia
eloquia tua non cuſtodierunt.
159 *Vide quoniam mandata tua dilexi Do-
mine: in miſericordia tua viuifica me.
160 *Principium verborum tuorum, veritas:
in æternum omnia iudicia iuſtitiæ tuæ.

SIN.

161 *Principes perſecuti ſunt me gratis: &
a verbis tuis formidauit cor meum.
162 *Lætabor ego ſuper eloquia tua: ſicut
qui inuenit ſpolia multa.
163 *Iniquitatem odio habui, & abomina-
tus ſum: legem autem tuam dilexi.
164 *Septies in die laudem dixi tibi, ſuper
iudicia iuſtitiæ tuæ.

Pax

*Pax multa diligentibus legem tuam: 165
& non est illis scandalum.
*Expectabam salutare tuum Domine: 166
& mandata tua dilexi.
*Custodiuit anima mea testimonia tua: 167
& dilexit ea vehementer.
*Seruaui mandata tua, & testimonia tua: 168
quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

TAV.

*Appropinquet deprecatio mea in con- 169
spectu tuo Domine: iuxta eloquium tuum
da mihi intellectum.
*Intret postulatio mea in conspectu tuo: 170
secundum eloquium tuum eripe me.
*Eructabunt labia mea hymnum, cum 171
docueris me iustificationes tuas.
*Pronunciabit lingua mea eloquium 172
tuum: quia omnia mandata tua æquitas.
*Fiat manus tua vt saluet me: quoniam 173
mandata tua elegi.
*Concupiui salutare tuum Domine: & 174
lex tua meditatio mea est.
*Viuet anima mea, & laudabit te: & iu- 175
dicia tua adiuuabunt me.
*Erraui, sicut ouis, quæ perijt: quære 176
seruum tuum, quia mandata tua non sum
oblitus.

Canticum graduum. CXIX. 1

AD Dominum cum tribularer clama-
ui: & exaudiuit me.
*Domine libera animam meam a labijs 2
iniquis, & a lingua dolosa.
*Quid detur tibi, aut quid apponatur 3
tibi ad linguam dolosam?
*Sagittæ potentis acutæ, cum carboni- 4
bus desolatorijs.
*Heu mihi, quia incolatus meus prolon- 5
gatus est: habitaui cum habitantibus Ce-
dar: *multum incola fuit anima mea. 6
*Cum his, qui oderunt pacem, eram pa- 7
cificus: cum loquebar illis, impugnabant
me gratis.

Canticum graduum. CXX.

LEVAVI oculos meos in montes, vnde 1
veniet auxilium mihi.
2 *Auxilium meum a Domino, qui fecit
cælum & terram.
3 *Non det in commotionem pedem
tuum: neque dormitet qui custodit te.
4 *Ecce non dormitabit neque dormiet,
qui custodit Israel.
5 *Dominus custodit te, Dominus pro-
tectio tua, super manum dexteram tuam.
6 *Per diem sol non vret te: neque luna
per noctem.
7 *Dominus custodit te ab omni malo:
custodiat animam tuam Dominus.
8 *Dominus custodiat introitum tuum,
& exitum tuum: ex hoc nunc, & vsque in
sæculum.

1 Canticum graduum. CXXI.

LÆTATVS sum in his, quæ dicta sunt
mihi: In domum Domini ibimus.
2 *Stantes erant pedes nostri, in atrijs tuis
Ierusalem.
3 *Ierusalem, quæ ædificatur vt ciuitas:
cuius participatio eius in idipsum.
4 *Illuc enim ascenderunt tribus, tribus
Domini: testimonium Israel ad confiten-
dum nomini Domini.
5 *Quia illic sederunt sedes in iudicio, se-
des super domum Dauid.
6 *Rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem:
& abundantia diligentibus te:
7 *Fiat pax in virtute tua: & abundantia
in turribus tuis.
8 *Propter fratres meos, & proximos
meos, loquebar pacem de te:
9 *Propter domum Domini Dei nostri,
quæsiui bona tibi.

Canticum graduum. CXXII.

1 AD te leuaui oculos meos, qui habitas
in cælis.
2 *Ecce sicut oculi seruorum, in manibus
dominorum suorum,
Sicut oculi ancillæ in manibus domi-
næ suæ: ita oculi nostri ad Dominũ Deum
nostrum donec misereatur nostri.
3 *Miserere nostri Domine, miserere nostri:
quia multum repleti sumus despectione:

* Quia multum repleta eſt anima no- 4
ſtra : opprobrium abundantibus, & de-
ſpectio ſuperbis.

Canticum graduum. CXXIII. 1

NISI quia Dominus erat in nobis, di-
cat nunc Iſrael : * niſi quia Dominus 2
erat in nobis,
Cum exurgerent homines in nos,* forte 3
viuos deglutiſſent nos :
Cum iraſceretur furor eorum in nos,
* forſitan aqua abſorbuiſſet nos. 4
* Torrentem pertranſiuit anima noſtra : 5
forſitan pertranſiſſet anima noſtra aquam
intolerabilem.
* Benedictus Dominus qui non dedit 6
nos, in captionem dentibus eorum.
* Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de 7
laqueo venantium: Laqueus contritus eſt,
& nos liberati ſumus.
* Adiutorium noſtrum in nomine Do- 8
mini, qui fecit cælum & terram.

Canticum graduum. CXXIIII. 1

QVI confidunt in Domino, ſicut mons
Sion : non commouebitur in æter-
num, qui habitat * in Ieruſalem. 2
Montes in circuitu eius : & Dominus
in circuitu populi ſui, ex hoc nunc &
vſque in ſæculum.
* Quia non relinquet Dominus virgam 3
peccatorum ſuper ſortem iuſtorum : vt
non extendant iuſti ad iniquitatem ma-
nus ſuas.
* Benefac Domine bonis, & rectis corde. 4
* Declinantes autem in obligationes, ad- 5
ducet Dominus cum operantibus iniqui-
tatem : pax ſuper Iſrael.

Canticum graduum. CXXV. 1

IN conuertendo Dominus captiuitatem
Sion : facti ſumus ſicut conſolati :
* Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum: 2
& lingua noſtra exultatione.
Tunc dicent inter gentes : Magnificauit
Dominus facere cum eis.
* Magnificauit Dominus facere nobiſ- 3
cum : facti ſumus lætantes.
4 * Conuerte Domine captiuitatem no-
ſtram, ſicut torrens in Auſtro.
5 * Qui ſeminant in lacrymis, in exulta-
tione metent.
6 * Euntes ibant & flebant, mittentes ſe-
mina ſua.
Venientes autem venient cum exulta-
tione, portantes manipulos ſuos.

1 Canticum graduum Salomonis.
CXXVI.

NISI Dominus ædificauerit domum,
in vanum laborauerunt qui ædificant
eam.
Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem,
fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.
2 * Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere :
ſurgite poſtquam ſederitis, qui manducatis
panem doloris.
3 * Cum dederit dilectis ſuis ſomnum : ec-
ce hereditas Domini filij : merces, fructus
ventris.
4 * Sicut ſagittæ in manu potentis : ita fi-
lij excuſſorum.
5 * Beatus vir qui impleuit deſideriũ ſuum
ex ipſis : non confundetur cum loquetur
inimicis ſuis in porta.

1 Canticum graduum. CXXVII.

BEATI omnes, qui timent Dominum,
qui ambulant in vijs eius.
2 * Labores manuum tuarum quia man-
ducabis : beatus es, & bene tibi erit.
3 * Vxor tua ſicut vitis abundans, in late-
ribus domus tuæ.
Filij tui ſicut nouellæ oliuarum, in cir-
cuitu menſæ tuæ.
4 * Ecce ſic benedicetur homo, qui timet
Dominum.
5 * Benedicat tibi Dominus ex Sion : &
videas bona Ieruſalem omnibus diebus vi-
tæ tuæ.
6 * Et videas filios filiorum tuorum, pa-
cem ſuper Iſrael.

Canticum graduum. CXXVIII. 1

SÆPE expugnauerunt me a iuuentute
mea, dicat nunc Israel :
*Sæpe expugnauerunt me a iuuentute 2
mea : etenim non potuerunt mihi.
*Supra dorsum meum fabricauerunt 3
peccatores : prolongauerunt iniquitatem
suam.
*Dominus iustus concidit ceruices pec- 4
catorum : *confundantur & conuertantur 5
retrorsum omnes, qui oderunt Sion.
*Fiant sicut fœnum tectorum : quod 6
priusquam euellatur, exaruit :
*De quo non impleuit manum suam, 7
qui metit, & sinum suum qui manipulos
colligit.
*Et non dixerunt qui præteribant : Be- 8
nedictio Domini super vos : benediximus
vobis in nomine Domini.

Canticum graduum. CXXIX. 1

DE profundis clamaui ad te Domine :
*Domine exaudi vocem meam. 2
Fiant aures tuæ intendentes, in vocem
deprecationis meæ.
*Si iniquitates obseruaueris Domine : 3
Domine quis sustinebit ?
*Quia apud te propitiatio est : & propter 4
legem tuam sustinui te Domine.
Sustinuit anima mea in verbo eius : *spe- 5
rauit anima mea in Domino.
*A custodia matutina vsque ad noctem : 6
speret Israel in Domino.
*Quia apud Dominum misericordia : & 7
copiosa apud eum redemptio.
*Et ipse redimet Israel, ex omnibus ini- 8
quitatibus eius.

Canticum graduum Dauid. CXXX. 1

DOMINE non est exaltatum cor meum :
neque elati sunt oculi mei.
Neque ambulaui in magnis : neque in
mirabilibus super me.
*Si non humiliter sentiebam : sed exal- 2
taui animam meam :
Sicut ablactatus est super matre sua, ita
retributio in anima mea.
3 *Speret Israel in Domino, ex hoc nunc
& vsque in sæculum.

1 Canticum graduum. CXXXI.

MEMENTO Domine Dauid, & omnis
mansuetudinis eius :
2 *Sicut iurauit Domino, votum vouit
Deo Iacob :
3 *Si introiero in tabernaculum domus
meæ, si ascendero in lectum strati mei :
4 *Si dedero somnum oculis meis, & pal-
pebris meis dormitationem :
5 *Et requiem temporibus meis : donec
inueniam locum Domino, tabernaculum
Deo Iacob.
6 *Ecce audiuimus eam in Ephrata : in-
uenimus eam in campis siluæ.
7 *Introibimus in tabernaculum eius :
adorabimus in loco, vbi steterunt pedes
eius.
8 *Surge Domine in requiem tuam, tu &
arca sanctificationis tuæ.
9 *Sacerdotes tui induantur iustitiam : &
sancti tui exultent.
10 *Propter Dauid seruum tuum, non auer-
tas faciem Christi tui.
11 *Iurauit Dominus Dauid veritatem, &
non frustrabitur eam : de fructu ventris tui
ponam super sedem tuam.
12 *Si custodierint filij tui testamentum
meum, & testimonia mea hæc, quæ doce-
bo eos :
Et filij eorum vsque in sæculum, sede-
bunt super sedem tuam.
13 *Quoniam elegit Dominus Sion : elegit
eam in habitationem sibi.
14 *Hæc requies mea in sæculum sæculi :
hic habitabo quoniam elegi eam.
15 *Viduam eius benedicens benedicam :
pauperes eius saturabo panibus.
16 *Sacerdotes eius induam salutari : &
sancti eius exultatione exultabunt.
17 *Illuc producam cornu Dauid, paraui
lucernam Christo meo.
18 *Inimicos eius induam cõfusione : super
ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

Canticum graduum Dauid. 1
CXXXII.

Ecce quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in vnum:
*Sicut vnguentum in capite, quod de- 2
scendit in barbam, barbam Aaron,
Quod descẽdit in oram vestimenti eius:
*sicut ros Hermon, qui descendit in mon- 3
tem Sion.
Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem, & vitam vsque in sæculum.

Canticum graduum. CXXXIII. 1

Ecce nunc benedicite Dominum, omnes serui Domini:
Qui statis in domo Domini, in atrijs domus Dei nostri,
*In noctibus extollite manus vestras in 2
sancta, & benedicite Dominum.
*Benedicat te Dominus ex Sion, qui fe- 3
cit cælum & terram.

Alleluia. CXXXIIII. 1

Laudate nomen Domini, laudate serui Dominum.
*Qui statis in domo Domini, in atrijs 2
domus Dei nostri.
*Laudate Dominum, quia bonus Do- 3
minus: psallite nomini eius, quoniam suaue.
*Quoniam Iacob elegit sibi Dominus, 4
Israel in possessionem sibi.
*Quia ego cognoui quòd magnus est 5
Dominus, & Deus noster præ omnibus dijs.
*Omnia quæcumque voluit, Dominus 6
fecit in cælo, in terra, in mari, & in omnibus abyssis.
*Educens nubes ab extremo terræ: ful- 7
gura in pluuiam fecit.
Qui producit ventos de thesauris suis:
*qui percussit primogenita Ægypti ab ho- 8
mine vsque ad pecus.
*Et misit signa, & prodigia in medio 9
tui Ægypte: in Pharaonem, & in omnes seruos eius.

10 *Qui percussit gentes multas: & occidit reges fortes:
11 *Sehon regem Amorrhæorum, & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan.
12 *Et dedit terram eorum hereditatem, hereditatem Israel populo suo.
13 *Domine nomen tuum in æternum: Domine memoriale tuum in generationẽ & generationem.
14 *Quia iudicabit Dominus populũ suum: & in seruis suis deprecabitur.
15 *Simulachra Gentium argentum, & aurum, opera manuum hominum.
16 *Os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt.
17 *Aures habent, & non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum.
18 *Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes, qui confidunt in eis.
19 *Domus Israel benedicite Domino: domus Aaron benedicite Domino.
20 *Domus Leui benedicite Domino: qui timetis Dominum, benedicite Domino.
21 *Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Ierusalem.

1 Alleluia. CXXXV.

Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in æternum misericordia eius.
2 *Confitemini Deo deorum: quoniam in æternum misericordia eius.
3 *Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia eius.
4 *Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in æternum misericordia eius.
5 *Qui fecit cælos in intellectu: quoniam in æternum misericordia eius.
6 *Qui firmauit terram super aquas: quoniam in æternum misericordia eius.
7 *Qui fecit luminaria magna: quoniam in æternum misericordia eius.
8 *Solem in potestatem diei: quoniam in æternum misericordia eius.
9 *Lunam, & stellas in potestatem noctis: quoniam in æternum misericordia eius.

Qui

*Qui percussit Ægyptum cum primo- 10
genitis eorum: quoniam in æternum mi-
sericordia eius.
*Qui eduxit Israel de medio eorũ: quo- 11
niam in æternum misericordia eius.
*In manu potenti, & brachio excelso: 12
quoniam in æternum misericordia eius.
*Qui diuisit Mare rubrum in diuisiones: 13
quoniam in æternum misericordia eius.
*Et eduxit Israel per medium eius: quo- 14
niam in æternum misericordia eius.
*Et excussit Pharaonem, & virtutem eius 15
in Mari rubro: quoniam in æternum mi-
sericordia eius.
*Qui traduxit populum suum per deser- 16
tum: quoniam in æternum misericordia
eius.
*Qui percussit reges magnos: quoniam 17
in æternum misericordia eius.
*Et occidit reges fortes: quoniam in æ- 18
ternum misericordia eius.
*Sehon regem Amorrhæorum: quoniam 19
in æternum misericordia eius.
*Et Og regem Basan: quoniam in æter- 20
num misericordia eius.
*Et dedit terram eorum hereditatem: 21
quoniam in æternum misericordia eius.
*Hereditatem Israel seruo suo: quoniam 22
in æternum misericordia eius.
*Quia in humilitate nostra memor fuit 23
nostri: quoniam in æternum misericordia
eius.
*Et redemit nos ab inimicis nostris: quo- 24
niam in æternum misericordia eius.
*Qui dat escam omni carni: quoniam 25
in æternum misericordia eius.
*Confitemini Deo cæli: quoniam in 26
æternum misericordia eius.
Confitemini Domino dominorum:
quoniam in æternum misericordia eius.

Psalmus David, Hieremiæ.
CXXXVI.

SVPER flumina Babylonis, illic sedimus 1
& fleuimus: cum recordaremur Sion:
*In salicibus in medio eius, suspendimus 2
organa nostra.
3 *Quia illic interrogauerunt nos, qui ca-
ptiuos duxerunt nos, verba cantionum:
Et qui abduxerunt nos: Hymnum can-
tate nobis de canticis Sion.
4 *Quomodo cantabimus canticum Do-
mini in terra aliena?
5 *Si oblitus fuero tui Ierusalem, obliuio-
ni detur dextera mea.
6 *Adhæreat lingua mea faucibus meis, si
non meminero tui:
Si non proposuero Ierusalem, in prin-
cipio lætitiæ meæ.
7 *Memor esto Domine filiorum Edom,
in die Ierusalem:
Qui dicunt: Exinanite, exinanite vsque
ad fundamentum in ea.
8 *Filia Babylonis misera: beatus, qui re-
tribuet tibi retributionem tuam, quam re-
tribuisti nobis.
9 *Beatus, qui tenebit, & allidet paruulos
tuos ad petram.

1 Ipsi David. CXXXVII.

CONFITEBOR tibi Domine in toto
corde meo: quoniam audisti verba
oris mei.
In conspectu angelorum psallam tibi:
2 *adorabo ad templum sanctum tuum, &
confitebor nomini tuo.
Super misericordia tua, & veritate tua:
quoniam magnificasti super omne, nomen
sanctum tuum.
3 *In quacumque die inuocauero te, exau-
di me: multiplicabis in anima mea virtutẽ.
4 *Confiteantur tibi Domine omnes reges
terræ: quia audierunt omnia verba oris tui:
5 *Et cantent in vijs Domini: quoniam
magna est gloria Domini.
6 *Quoniam excelsus Dominus, & humi-
lia respicit: & alta a longe cognoscit.
7 *Si ambulauero in medio tribulationis,
viuificabis me: & super iram inimicorum
meorum extendisti manum tuam, & sal-
uum me fecit dextera tua.
8 *Dominus retribuet pro me: Domine
misericordia tua in sæculum: opera ma-
nuum tuarum ne despicias.

In finem, Psalmus Dauid. 1
CXXXVIII.

DOMINE probasti me, & cognouisti
me: * tu cognouisti sessionem meam, 2
& resurrectionem meam.
* Intellexisti cogitationes meas de lon- 3
ge: semitam meam, & funiculum meum
inuestigasti.
* Et omnes vias meas præuidisti: quia 4
non est sermo in lingua mea.
* Ecce Domine tu cognouisti omnia no- 5
uissima, & antiqua: tu formasti me, & po-
suisti super me manum tuam.
* Mirabilis facta est scientia tua ex me: 6
confortata est, & non potero ad eam.
* Quo ibo a spiritu tuo? & quo a facie 7
tua fugiam?
* Si ascendero in cælum, tu illic es: si de- 8
scendero in infernum, ades.
* Si sumpsero pennas meas diluculo, & 9
habitauero in extremis maris:
* Etenim illuc manus tua deducet me: 10
& tenebit me dextera tua.
* Et dixi: Forsitan tenebræ conculca- 11
bunt me: & nox illuminatio mea in de-
licijs meis.
* Quia tenebræ non obscurabuntur a te, 12
& nox sicut dies illuminabitur: sicut tene-
bræ eius, ita & lumen eius.
* Quia tu possedisti renes meos: susce- 13
pisti me de vtero matris meæ.
* Confitebor tibi quia terribiliter magni- 14
ficatus es: mirabilia opera tua, & anima
mea cognoscit nimis.
* Non est occultatũ os meum a te, quod 15
fecisti in occulto: & substantia mea in in-
ferioribus terræ.
* Imperfectum meum viderunt oculi tui, 16
& in libro tuo omnes scribentur: dies for-
mabuntur, & nemo in eis.
* Mihi autem nimis honorificati sunt 17
amici tui, Deus: nimis confortatus est prin-
cipatus eorum.
* Dinumerabo eos, & super arenam 18
multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc sum
tecum.
19 * Si occideris Deus peccatores: viri san-
guinum declinate a me:
20 * Quia dicitis in cogitatione: accipient
in vanitate ciuitates tuas.
21 * Nonne qui oderunt te Domine, ode-
ram: & super inimicos tuos tabescebam?
22 * Perfecto odio oderam illos: & inimici
facti sunt mihi.
23 * Proba me Deus, & scito cor meum: in-
terroga me, & cognosce semitas meas.
24 * Et vide, si via iniquitatis in me est: &
deduc me in via æterna.

1 In finem, Psalmus Dauid.
CXXXIX.

2 ERIPE me Domine ab homine malo:
a viro iniquo eripe me.
3 * Qui cogitauerunt iniquitates in corde:
tota die constituebant prælia.
4 * Acuerunt linguas suas sicut serpentis:
venenum aspidum sub labijs eorum.
5 * Custodi me Domine de manu pecca-
toris: & ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitauerunt supplantare gressus
6 meos: * absconderunt superbi laqueum
mihi:
Et funes extenderunt in laqueum: iux-
ta iter scandalum posuerunt mihi.
7 * Dixi Domino: Deus meus es tu: exau-
di Domine vocem deprecationis meæ.
8 * Domine, Domine virtus salutis meæ:
obumbrasti super caput meum in die belli.
9 * Ne tradas me Domine a desiderio meo
peccatori: cogitauerunt contra me, ne de-
relinquas me, ne forte exaltentur.
10 * Caput circuitus eorum: labor labio-
rum ipsorum operiet eos.
11 * Cadent super eos carbones, in ignem
deijcies eos: in miserijs non subsistent.
12 * Vir linguosus non dirigetur in terra:
virum iniustum mala capient in interitu.
13 * Cognoui quia faciet Dominus iudi-
cium inopis: & vindictam pauperum.
14 * Verumtamen iusti confitebuntur no-
mini tuo: & habitabunt recti cum vul-
tu tuo.

Psalmus

Pſalmus Dauid. CXL. 1

DOMINE clamaui ad te, exaudi me:
intende voci meæ, cum clamauero
ad te.
*Dirigatur oratio mea ſicut incenſum 2
in conſpectu tuo: eleuatio manuum mea-
rum ſacrificium veſpertinum.
*Pone Domine cuſtodiam ori meo: & 3
oſtium circumſtantiæ labijs meis.
*Non declines cor meum in verba ma- 4
litiæ, ad excuſandas excuſationes in pec-
catis.
Cum hominibus operantibus iniquita-
tem: & non communicabo cum electis
eorum.
*Corripiet me iuſtus in miſericordia, & 5
increpabit me: oleum autem peccatoris
non impinguet caput meum.
Quoniam adhuc & oratio mea in bene-
placitis eorum: *abſorpti ſunt iuncti petræ 6
iudices eorum.
Audient verba mea quoniã potuerunt:
*ſicut craſſitudo terræ erupta eſt ſuper ter- 7
ram.
Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernũ:
*quia ad te Domine, Domine oculi mei: in 8
te ſperaui, non auferas animam meam.
*Cuſtodi me a laqueo, quem ſtatuerunt 9
mihi: & a ſcandalis operantium iniquita-
tem.
*Cadent in retiaculo eius peccatores: 10
ſingulariter ſum ego donec tranſeam.

Intellectus Dauid, 1
Cum eſſet in ſpelunca, oratio.
(1.Reg.24.) CXLI.

VOCE mea ad Dominum clamaui: 2
voce mea ad Dominum deprecatus
ſum:
*Effundo in conſpectu eius orationem 3
meam, & tribulationem meam ante ipſum
pronuncio.
*In deficiendo ex me ſpiritum meum, 4
& tu cognouiſti ſemitas meas.
In via hac, qua ambulabam, abſconde-
runt laqueum mihi.
5 *Conſiderabam ad dexteram, & vide-
bam: & non erat qui cognoſceret me.
Perijt fuga a me, & non eſt qui requirat
animam meam.
6 *Clamaui ad te Domine, dixi: Tu es
ſpes mea, portio mea in terra viuentium.
7 *Intende ad deprecationem meã: quia
humiliatus ſum nimis.
Libera me a perſequentibus me: quia
confortati ſunt ſuper me.
8 *Educ de cuſtodia animam meam ad
confitendum nomini tuo: me expectant
iuſti, donec retribuas mihi.

1 Pſalmus Dauid,
Quando perſequebatur eum Abſalom
filius eius. (2.Reg.17.) CXLII.

DOMINE exaudi orationem meam:
auribus percipe obſecrationem meam
in veritate tua: exaudi me in tua iuſtitia.
2 *Et non intres in iudicium cum ſeruo
tuo: quia non iuſtificabitur in conſpectu
tuo omnis viuens.
3 *Quia perſecutus eſt inimicus animam
meam: humiliauit in terra vitam meam.
Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos
4 ſæculi: * & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus
meus, in me turbatum eſt cor meum.
5 *Memor fui dierum antiquorum, medi-
tatus ſum in omnibus operibus tuis: in fa-
ctis manuum tuarum meditabar.
6 *Expandi manus meas ad te: anima
mea ſicut terra ſine aqua tibi:
7 *Velociter exaudi me Domine: defecit
ſpiritus meus.
Non auertas faciem tuam a me: & ſimi-
lis ero deſcendentibus in lacum.
8 *Auditam fac mihi mane miſericordiam
tuam: quia in te ſperaui.
Notam fac mihi viam, in qua ambulem:
quia ad te leuaui animam meam.
9 *Eripe me de inimicis meis Domine, ad
10 te confugi: *doce me facere voluntatem
tuam, quia Deus meus es tu.
Spiritus tuus bonus deducet me in ter-
11 ram rectam: *propter nomen tuum Do-
mine viuificabis me, in æquitate tua.

Educes de tribulatione animam meam:
*& in misericordia tua disperdes inimicos 12
meos.
Et perdes omnes, qui tribulant animam
meam : quoniam ego seruus tuus sum.

Psalmus Dauid
Aduersus Goliath. CXLIII. 1

BENEDICTVS Dominus Deus meus,
qui docet manus meas ad prælium, &
digitos meos ad bellum.
*Misericordia mea, & refugium meum : 2
susceptor meus, & liberator meus :
Protector meus, & in ipso speraui : qui
subdit populum meum sub me.
*Domine quid est homo, quia innotuisti 3
ei? aut filius hominis, quia reputas eum?
*Homo vanitati similis factus est : dies 4
eius sicut vmbra prætereunt.
*Domine inclina cælos tuos, & descen- 5
de : tange montes, & fumigabunt.
*Fulgura coruscationem, & dissipabis 6
eos: emitte sagittas tuas, & cõturbabis eos:
*Emitte manum tuam de alto, eripe me, 7
& libera me de aquis multis : de manu fi-
liorum alienorum.
*Quorum os locutum est vanitatem: & 8
dextera eorum, dextera iniquitatis.
*Deus canticum nouum cantabo tibi : 9
in psalterio, decachordo psallam tibi.
*Qui das salutem regibus: qui redemi- 10
sti Dauid seruum tuum de gladio maligno:
*eripe me. 11
Et erue me de manu filiorum alieno-
rum, quorum os locutum est vanitatem: &
dextera eorum, dextera iniquitatis:
*Quorum filij, sicut nouellæ plantatio- 12
nes in iuuentute sua.
Filiæ eorum compositæ : circumorna-
tæ vt similitudo templi.
*Promptuaria eorum plena, eructantia 13
ex hoc in illud.
Oues eorum fœtosæ, abundantes in e-
gressibus suis :* boues eorum crassæ. 14
Non est ruina maceriæ, neque transitus:
neque clamor in plateis eorum.
*Beatum dixerunt populum, cui hæc 15
sunt : beatus populus, cuius Dominus
Deus eius.

1 Laudatio ipsi Dauid.
CXLIIII.

EXALTABO te Deus meus rex : & be-
nedicam nomini tuo in sæculum, & in
sæculum sæculi.
2 *Per singulos dies benedicam tibi : &
laudabo nomen tuum in sæculum, & in sæ-
culum sæculi.
3 *Magnus Dominus & laudabilis nimis :
& magnitudinis eius non est finis.
4 *Generatio & generatio laudabit opera
tua : & potentiam tuam pronunciabunt.
5 *Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ
loquentur : & mirabilia tua narrabunt.
6 *Et virtutem terribilium tuorum dicent:
& magnitudinem tuam narrabunt.
7 *Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ
eructabunt : & iustitia tua exultabunt.
8 *Miserator & misericors Dominus : pa-
tiens, & multum misericors.
9 *Suauis Dominus vniuersis : & misera-
tiones eius super omnia opera eius.
10 *Confiteantur tibi Domine omnia ope-
ra tua : & sancti tui benedicant tibi.
11 *Gloriam regni tui dicent : & potẽtiam
tuam loquentur :
12 *Vt notam faciant filijs hominum po-
tentiam tuam : & gloriam magnificentiæ
regni tui.
13 *Regnum tuum regnum omnium sæcu
lorum : & dominatio tua in omni genera-
tione & generationem.
Fidelis Dominus in omnibus verbis suis:
& sanctus in omnibus operibus suis.
14 *Alleuat Dominus omnes, qui corruũt :
& erigit omnes elisos.
15 *Oculi omnium in te sperant Domine :
& tu das escam illorum in tempore op-
portuno.
16 *Aperis tu manum tuam : & imples om
ne animal benedictione.
17 *Iustus Dominus in omnibus vijs suis :
& sanctus in omnibus operibus suis.
18 *Prope est Dominus omnibus inuocan-
tibus

tibus eum: omnibus inuocantibus eum in
veritate.
*Voluntatem timentium se faciet, & 19
deprecationem eorum exaudiet: & saluos
faciet eos.
*Custodit Dominus omnes diligentes 20
se: & omnes peccatores disperdet.
*Laudatioñe Domini loquetur os meũ: 21
& benedicat omnis caro nomini sancto
eius in sæculum, & in sæculum sæculi.

Alleluia, Aggæi, & Zachariæ, 1
CXLV.

LAVDA anima mea Dominum, lauda- 2
bo Dominum in vita mea: psallam
Deo meo quàmdiu fuero.
Nolite confidere in principibus: *in fi- 3
lijs hominum, in quibus non est salus.
*Exibit spiritus eius, & reuertetur in ter- 4
ram suam: in illa die peribunt omnes co-
gitationes eorum.
*Beatus, cuius Deus Iacob adiutor eius, 5
spes eius in Domino Deo ipsius: *qui fecit 6
cælum & terram, mare, & omnia, quæ in
eis sunt.
*Qui custodit veritatem in sæculum, fa- 7
cit iudicium iniuriam patientibus: dat escã
esurientibus.
Dominus soluit compeditos: *Domi- 8
nus illuminat cæcos.
Dominus erigit elisos, Dominus diligit
iustos.
*Dominus custodit aduenas, pupillum, 9
& viduam suscipiet: & vias peccatorum
disperdet.
*Regnabit Dominus in sæcula Deus 10
tuus Sion, in generationẽ & generationẽ.

Alleluia. CXLVI. 1

LAVDATE Dominum quoniam bonus
est psalmus: Deo nostro sit iucunda,
decoraq. laudatio.
*Ædificans Ierusalem Dominus: disper- 2
siones Israelis congregabit.
*Qui sanat contritos corde: & alligat 3
contritiones eorum.
*Qui numerat multitudinem stellarum: 4
& omnibus eis nomina vocat.
5 *Magnus Dominus noster, & magna vir-
tus eius: & sapientiæ eius nõ est numerus.
6 *Suscipiens mansuetos Dominus: humi
lians autem peccatores vsque ad terram.
7 *Præcinite Domino in confessione: psal
lite Deo nostro in cithara.
8 *Qui operit cælum nubibus: & parat
terræ pluuiam.
Qui producit in montibus fœnum: &
herbam seruituti hominum.
9 *Qui dat iumentis escam ipsorum: &
pullis coruorum inuocantibus eum.
10 *Non in fortitudine equi voluntatem
habebit: nec in tibijs viri beneplacitum
erit ei.
11 *Beneplacitũ est Domino super timen-
tes eum: & in eis, qui sperant super mise-
ricordia eius.

Alleluia. CXLVII.

12 LAVDA Ierusalem Dominum: lauda
Deum tuum Sion.
13 *Quoniam confortauit seras portarum
tuarum: benedixit filijs tuis in te.
14 *Qui posuit fines tuos pacem: & adipe
frumenti satiat te.
15 *Qui emittit eloquium suum terræ: ve-
lociter currit sermo eius.
16 *Qui dat niuem sicut lanam: nebulam
sicut cinerem spargit.
17 *Mittit crystallum suam sicut buccellas:
ante faciem frigoris eius quis sustinebit?
18 *Emittet verbum suum, & liquefaciet
ea: flabit spiritus eius, & fluent aquæ.
19 *Qui annunciat verbum suum Iacob:
iustitias, & iudicia sua Israel.
20 *Non fecit taliter omni nationi: & iu-
dicia sua non manifestauit eis. Alleluia.

1 Alleluia. CXLVIII.

LAVDATE Dominum de cælis: lauda-
te eum in excelsis.
2 *Laudate eum omnes angeli eius: lau-
date eum omnes virtutes eius.
3 *Laudate eum sol & luna: laudate eum
omnes stellæ, & lumen.

4 *Laudate eum cæli cælorum: & aquæ
5 omnes, quæ super cælos sunt, *laudent nomen Domini.

Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt.

6 *Statuit ea in æternum, & in sæculum sæculi: præceptũ posuit, & non præteribit.

7 *Laudate Dominum de terra, dracones, & omnes abyssi.

8 *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum: quæ faciunt verbum eius:

9 *Montes, & omnes colles: ligna fructifera, & omnes cedri.

10 *Bestiæ, & vniuersa pecora: serpentes, & volucres pennatæ:

11 *Reges terræ, & omnes populi: principes, & omnes iudices terræ.

12 *Iuuenes, & virgines: senes cum iunio-
13 ribus laudent nomen Domini: *quia exaltatum est nomen eius solius.

14 *Confessio eius super cælum, & terram: & exaltauit cornu populi sui.

Hymnus omnibus sanctis eius: filijs Israel, populo appropinquanti sibi. Alleluia.

1 Alleluia. CXLIX.

CANTATE Domino canticum nouum: laus eius in ecclesia sanctorum.

2 *Lætetur Israel in eo, qui fecit eum: & filij Sion exultent in rege suo.

3 *Laudent nomen eius in choro: in tympano, & psalterio psallant ei:

4 *Quia beneplacitum est Domino in populo suo: & exaltabit mansuetos in salutē.

5 *Exultabunt sancti in gloria: lætabuntur in cubilibus suis.

6 *Exaltationes Dei in gutture eorum: & gladij ancipites in manibus eorum:

7 *Ad faciēdam vindictam in nationibus: increpationes in populis.

8 *Ad alligandos reges eorum in compedibus: & nobiles eorum in manicis ferreis.

9 *Vt faciant in eis iudicium conscriptum: gloria hæc est omnibus sanctis eius. Alleluia.

1 Alleluia. CL.

LAVDATE Dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius.

2 *Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.

3 *Laudate eum in sono tubæ: laudate eum in psalterio, & cithara.

4 *Laudate eum in tympano, & choro: laudate eum in chordis, & organo.

5 *Laudate eum in cymbalis benesonantibus: laudate eum in cymbalis iubilatio-
6 nis: *omnis spiritus laudet Dominum. Alleluia.

LIBER PROVERBIORVM, Quem HEBRAEI MISLE APPELLANT.

CAPVT PRIMVM.

PARABOLAE Salomonis, 1
filij Dauid, regis Israel. *Ad 2
sciendam sapientiam, & di-
sciplinam: *ad intelligenda 3
verba prudentiæ: & susci-
piendam eruditionem doctrinæ, iustitiam,
& iudicium, & æquitatem: *vt detur paruu- 4
lis astutia, adolescenti sciētia, & intellectus.
*Audiens sapiens, sapientior erit: & intel- 5
ligens, gubernacula possidebit. *Animad- 6
uertet parabolam, & interpretationem, ver-
ba sapientum, & ænigmata eorum. *Timor 7
Domini principium sapientiæ. Sapientiā,
atque doctrinam stulti despiciunt. *Audi, 8
fili mi, disciplinam patris tui, & ne dimit-
tas legem matris tuæ: *vt addatur gratia 9
capiti tuo, & torques collo tuo. *Fili mi, 10
si te lactauerint peccatores, ne acquiescas
eis. *Si dixerint: Veni nobiscum, insidie- 11
mur sanguini, abscondamus tendiculas cō-
tra insontem frustra: *deglutiamus eum 12
sicut infernus viuentem, & integrum quasi
descendentem in lacum. *Omnem pre- 13
tiosam substantiam reperiemus, implebi-
mus domos nostras spolijs. *Sortem mit- 14
te nobiscum, marsupium vnum sit omnium
nostrum. *Fili mi, ne ambules cum eis, 15
prohibe pedem tuum a semitis eorum.
*Pedes enim illorum ad malum currunt, 16
& festinant vt effundant sanguinem. *Fru- 17
stra autem iacitur rete ante oculos penna-
torum. *Ipsi quoque contra sanguinem 18
suum insidiantur, & moliuntur fraudes
contra animas suas. *Sic semitæ omnis 19
auari, animas possidentium rapiunt. *Sa- 20
pientia foris prædicat, in plateis dat vocem
suam: *in capite turbarum clamitat, in fo- 21
ribus portarum vrbis profert verba sua, di-
22 cens: *Vsquequo paruuli diligitis infan-
tiam, & stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cu-
pient, & imprudentes odibunt scientiam?
23 *Conuertimini ad correptionem meam: en
proferam vobis spiritum meum, & osten-
24 dam vobis verba mea. *Quia vocaui, &
renuistis: extendi manum meam, & non
25 fuit qui aspiceret. *Despexistis omne con-
silium meum, & increpationes meas negle-
26 xistis. *Ego quoque in interitu vestro ri-
debo, & subsannabo, cum vobis id, quod
27 timebatis, aduenerit. *Cum irruerit repen-
tina calamitas, & interitus, quasi tempestas
ingruerit: quando venerit super vos tribu-
28 latio, & angustia: *Tunc inuocabunt me,
& non exaudiam: mane consurgent, &
29 non inuenient me: *eo quòd exosam ha-
buerint disciplinam, & timorem Domini
30 non susceperint, *nec acquieuerint consi-
lio meo, & detraxerint vniuersæ correptio-
31 ni meæ. *Comedent igitur fructus viæ suæ,
32 suisq. consilijs saturabuntur. *Auersio par-
uulorum interficiet eos, & prosperitas stul
33 torum perdet illos. *Qui autem me au-
dierit, absque terrore requiescet, & abun-
dantia perfruetur, timore malorū sublato.

CAP. II.

1 FILI mi, si susceperis sermones meos,
& mandata mea absconderis penes te,
2 *vt audiat sapientiam auris tua: inclina
cor tuum ad cognoscendam prudentiam.
3 *Si enim sapientiam inuocaueris, & incli-
4 naueris cor tuum prudentiæ: *si quæsieris
eam quasi pecuniam, & sicut thesauros ef-
5 foderis illam: *tunc intelliges timorem
Domini,

Domini,& ſcientiam Dei inuenies :*quia 6
Dominus dat ſapientiam : & ex ore eius
prudentia,& ſcientia .*Cuſtodiet rectorum 7
ſalutem , & proteget gradientes ſimplici-
ter,*ſeruans ſemitas iuſtitiæ,& vias ſancto- 8
rum cuſtodiens .*Tunc intelliges iuſtitiã , 9
& iudicium,& æquitatem,& omnem ſemi-
tam bonam . * Si intrauerit ſapientia cor 10
tuum,& ſcientia animæ tuæ placuerit:*cõ- 11
ſilium cuſtodiet te, & prudentia ſeruabit
te,*vt eruaris a via mala,& ab homine,qui 12
peruerſa loquitur :*qui relinquunt iter re- 13
ctum,& ambulant per vias tenebroſas:*qui 14
lætantur cum malefecerint, & exultant in
rebus peſſimis:*quorum viæ peruerſæ ſunt, 15
& infames greſſus eorum . * Vt eruaris a 16
muliere aliena, & ab extranea,quæ mollit
ſermones ſuos,*& relinquit ducem puber- 17
tatis ſuæ,*& pacti Dei ſui oblita eſt.incli- 18
nata eſt enim ad mortem domus eius, &
ad inferos ſemitæ ipſius .*omnes , qui in- 19
grediuntur ad eam, non reuertentur , nec
apprehendent ſemitas vitæ . *Vt ambules 20
in via bona : & calles iuſtorum cuſtodias.
*Qui enim recti ſunt, habitabunt in terra, 21
& ſimplices permanebunt in ea . * Impij 22
vero de terra perdentur : & qui inique a-
gunt , auferentur ex ea .

CAP. III.

FILI mi, ne obliuiſcaris legis meæ , & 1
præcepta mea cor tuum cuſtodiat .
*longitudinem enim dierum, & annos vi- 2
tæ,& pacem apponent tibi .*Miſericordia, 3
& veritas te non deſerant , circumda eas
gutturi tuo,& deſcribe in tabulis cordis tui:
*& inuenies gratiam,& diſciplinam bonam 4
coram Deo & hominibus.*Habe fiduciam 5
in Domino ex toto corde tuo , & ne inni-
taris prudentiæ tuæ.*In omnibus vijs tuis 6
cogita illum , & ipſe diriget greſſus tuos .
* Ne ſis ſapiens apud temetipſum : time 7
Deum,& recede a malo : * ſanitas quippe 8
erit vmbilico tuo , & irrigatio oſſium tuo-
rum . *Honora Dominum de tua ſubſtan- 9
tia,& de primitijs omnium frugum tuarum
da ei : * & implebuntur horrea tua ſaturi- 10
tate, & vino torcularia tua redundabunt.
11 *Diſciplinam Domini, fili mi, ne abijcias :
12 nec deficias cum ab eo corriperis :*quem
enim diligit Dominus , corripit : & quaſi
13 pater in filio complacet ſibi . * Beatus ho-
mo, qui inuenit ſapientiam , & qui affluit
14 prudentia : *melior eſt acquiſitio eius ne-
gotiatione argenti, & auri primi & puriſſi-
15 mi fructus eius :*pretioſior eſt cunctis opi-
bus : & omnia,quæ deſiderantur,huic non
16 valent comparari . *Longitudo dierum in
dextera eius,& in ſiniſtra illius diuitiæ, &
17 gloria . * Viæ eius viæ pulchræ , & omnes
18 ſemitæ illius pacificæ . * Lignum vitæ eſt
his,qui apprehenderint eam : & qui tenue
19 rit eam, beatus . *Dominus ſapientia fun-
dauit terram, ſtabiliuit cælos prudentia .
20 *Sapientia illius eruperunt abyſſi,& nubes
21 rore concreſcunt .*Fili mi,ne effluant hæc
ab oculis tuis : Cuſtodi legem atque con-
22 ſilium :*& erit vita animæ tuæ , & gratia
23 faucibus tuis.*tunc ambulabis fiducialiter
24 in via tua , & pes tuus non impinget : * ſi
dormieris,non timebis : quieſces,& ſuauis
25 erit ſomnus tuus .*ne paueas repẽtino ter-
rore,& irruentes tibi potentias impiorum.
26 *Dominus enim erit in latere tuo,& cuſto
27 diet pedem tuũ ne capiaris . * Noli prohi-
bere benefacere eũ, qui poteſt : ſi vales,&
28 ipſe benefac :* Ne dicas amico tuo:Vade,
& reuertere : cras dabo tibi : cum ſtatim
29 poſſis dare . *Ne moliaris amico tuo ma-
30 lum,cum ille in te habeat fiduciam . * Ne
contendas aduerſus hominem fruſtra,cum
31 ipſe tibi nihil mali fecerit . *Ne æmuleris
hominem iniuſtum,nec imiteris vias eius :
32 *quia abominatio Domini eſt omnis illu-
ſor,& cum ſimplicibus ſermocinatio eius .
33 *Egeſtas a Domino in domo impij :habi-
tacula autem iuſtorum benedicentur .
34 *Ipſe deludet illuſores, & manſuetis dabit
35 gratiam .*Gloriam ſapientes poſſidebunt:
ſtultorum exaltatio,ignominia .

CAP. IIII.

1 AVDITE filij diſciplinam patris,& at-
2 tendite vt ſciatis prudentiam.*Donũ

bonum tribuam vobis, legem meam ne
derelinquatis. *Nam & ego filius fui patris 3
mei, tenellus, & vnigenitus corā matre mea:
*& docebat me, atque dicebat: Suscipiat 4
verba mea cor tuum, custodi præcepta mea,
& viues. *Posside sapientiā, posside pruden 5
tiam: ne obliuiscaris, neque declines a ver-
bis oris mei. *Ne dimittas eam, & custodiet 6
te: dilige eam, & conseruabit te. *Principiū 7
sapientiæ, posside sapiētiam, & in omni pos-
sessione tua acquire prudentiam: *arripe il- 8
lam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea, cū
eam fueris amplexatus. *dabit capiti tuo 9
augmēta gratiarum, & corona inclyta pro-
teget te. *Audi fili mi, & suscipe verba mea, 10
vt multiplicentur tibi anni vitæ. *Viam sa- 11
pientiæ monstrabo tibi, ducam te per semi-
tas æquitatis: *quas cum ingressus fueris, nō 12
arctabuntur gressus tui, & currens non ha-
bebis offendiculum. *Tene disciplinam, ne 13
dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vi-
ta tua. *Ne delecteris in semitis impiorum, 14
nec tibi placeat malorum via. *Fuge ab ea, 15
nec transeas per illam: declina, & desere
eam. *non enim dormiūt nisi malefecerint: 16
& rapitur somnus ab eis nisi supplantaue-
rint. *comedūt panem impietatis, & vinum 17
iniquitatis bibunt. *Iustorum autem semi- 18
ta, quasi lux splendens, procedit & crescit
vsque ad perfectam diem. *Viā impiorum 19
tenebrosa: nesciunt vbi corruant. *Fili mi, 20
ausculta sermones meos, & ad eloquia mea
inclina aurem tuam. *ne recedant ab oculis 21
tuis, custodi ea in medio cordis tui: *vita 22
enim sunt inuenientibus ea, & vniuersæ car-
ni sanitas. *Omni custodia serua cor tuum, 23
quia ex ipso vita procedit. *Remoue a te 24
os prauum, & detrahentia labia sint pro-
cul a te. *Oculi tui recta videant, & palpe- 25
bræ tuæ præcedant gressus tuos. *Dirige 26
semitam pedibus tuis, & omnes viæ tuæ sta-
bilientur. *Ne declines ad dexteram, neque 27
ad sinistram: auerte pedem tuum a malo.
vias enim, quæ a dextris sunt, nouit Domi-
nus: peruersæ vero sunt quæ a sinistris sunt.
Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itine-
ra autem tua in pace producet.

CAP. V.

1 FILI mi, attende ad sapientiam meam,
& prudentiæ meæ inclina aurem tuam,
2 *vt custodias cogitationes, & disciplinam
labia tua conseruent. Ne attendas fallaciæ
3 mulieris: *fauus enim distillans labia mere-
4 tricis, & nitidius oleo guttur eius. *nouissi-
ma autem illius amara quasi absynthium,
5 & acuta quasi gladius biceps. *Pedes eius
descendunt in mortem, & ad inferos gres-
6 sus illius penetrant. *Per semitam vitæ non
ambulant, vagi sunt gressus eius, & inuesti-
7 gabiles. *Nunc ergo fili mi audi me, & ne
8 recedas a verbis oris mei. *Longe fac ab ea
viam tuam, & ne appropinques foribus do-
9 mus eius. *Ne des alienis honorem tuum,
10 & annos tuos crudeli. *ne forte impleantur
extranei viribus tuis, & labores tui sint in
11 domo aliena, *& gemas in nouissimis, quā-
do consumpseris carnes tuas & corpus tuū,
12 & dicas: *Cur detestatus sum disciplinam,
& increpationibus non acquieuit cor meū,
13 *nec audiui vocem docentium me, & ma-
14 gistris non inclinaui aurem meam? *Pene
fui in omni malo, in medio ecclesiæ & sy-
15 nagogæ. *Bibe aquam de cisterna tua, &
16 fluenta putei tui: *Deriuentur fontes tui fo-
17 ras, & in plateis aquas tuas diuide. *Habeto
18 eas solus, nec sint alieni participes tui. *Sit
vena tua benedicta, & lætare cum muliere
19 adolescentiæ tuæ: *cerua charissima, & gra-
tissimus hinnulus. vbera eius inebrient te in
omni tēpore, in amore eius delectare iugi-
20 ter. *Quare sedúceris fili mi ab aliena, & fo-
21 uéris in sinu alterius? *Respicit Dominus
vias hominis, & omnes gressus eius cōside-
22 rat. *Iniquitates suæ capiunt impiū, & funi-
23 bus peccatorum suorū constringitur. *Ipse
morietur, quia non habuit disciplinam, & in
multitudine stultitiæ suæ decipietur.

CAP. VI.

1 FILI mi, si spoponderis pro amico tuo,
defixisti apud extraneum manū tuam,
2 *illaqueatus es verbis oris tui, & captus pro-
3 prijs sermonibus. *Fac ergo quod dico fili

mi, & temetipſum libera : quia incidiſti in
manum proximi tui. Diſcurre, feſtina, ſuſci-
ta amicum tuum :*ne dederis ſomnum ocu 4
lis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ.*Erue- 5
re quaſi damula de manu, & quaſi auis de
manu aucupis.*Vade ad formicã o piger, 6
& conſidera vias eius, & diſce ſapientiam :
*quæ cum non habeat ducem, nec præce- 7
ptorem, nec principem,*parat in æſtate ci- 8
bum ſibi, & congregat in meſſe quod co-
medat.*Vſquequo piger dormies? quando 9
conſurges e ſomno tuo? *Paululum dor- 10
mies, paululum dormitabis, paululum con-
ſeres manus vt dormias : * & veniet tibi 11
quaſi viator, egeſtas, & pauperies quaſi vir
armatus. Si vero impiger fueris, veniet vt
fons meſſis tua, & egeſtas longe fugiet a
te. * Homo apoſtata, vir inutilis, graditur 12
ore peruerſo,*annuit oculis, terit pede, di- 13
gito loquitur, * prauo corde machinatur 14
malum, & omni tempore iurgia ſeminat.
*huic extemplo veniet perditio ſua, & ſubi- 15
to conteretur, nec habebit vltra medicinã.
*Sex ſunt, quæ odit Dominus, & ſeptimum 16
deteſtatur anima eius : *Oculos ſublimes, 17
linguam mendacem, manus effundentes
innoxium ſanguinem,*cor machinans co- 18
gitationes peſſimas, pedes veloces ad cur-
rendum in malum,*proferentem mendacia 19
teſtem fallacem, & eum, qui ſeminat inter
fratres diſcordias. * Conſerua fili mi præ- 20
cepta patris tui, & ne dimittas legem ma-
tris tuæ. * Liga ea in corde tuo iugiter, & 21
circumda gutturi tuo.*Cum ambulaueris, 22
gradiantur tecum : cum dormieris, cuſto-
diant te, & euigilans loquere cum eis.*quia 23
mandatum lucerna eſt, & lex lux, & via vi-
tæ increpatio diſciplinæ :* vt cuſtodiant te 24
a muliere mala, & a blanda lingua extra-
neæ.*Non cõcupiſcat pulchritudinem eius 25
cor tuum, nec capiaris nutibus illius :* pre- 26
tium enim ſcorti vix eſt vnius panis: mulier
autem viri pretioſam animam capit.*Num- 27
quid poteſt homo abſcondere ignem in ſi-
nu ſuo, vt veſtimenta illius non ardeant?
*aut ambulare ſuper prunas, vt non com- 28
burantur plantæ eius? * ſic qui ingreditur 29
ad mulierem proximi ſui, non erit mundus
30 cum tetigerit eam.*Non grandis eſt culpa,
cum quis furatus fuerit : furatur enim vt
31 eſurientem impleat animam : * deprehen-
ſus quoque reddet ſeptuplum, & omnem
32 ſubſtantiam domus ſuæ tradet.*Qui autem
adulter eſt, propter cordis inopiam perdet
33 animam ſuam : * turpitudinem & ignomi-
niam congregat ſibi, & opprobrium illius
34 non delebitur.*quia zelus & furor viri non
35 parcet in die vindictæ,* nec acquieſcet cu-
iuſquam precibus, nec ſuſcipiet pro re-
demptione dona plurima.

CAP. VII.

1 FILII mi, cuſtodi ſermones meos, &
2 præcepta mea reconde tibi. Fili * ſerua
mandata mea, & viues: & legem meã quaſi
3 pupillam oculi tui:*liga eam in digitis tuis,
4 ſcribe illam in tabulis cordis tui.*Dic ſa-
pientiæ, ſoror mea es: & prudentiam voca
5 amicam tuam,* vt cuſtodiat te a muliere
extranea, & ab aliena, quæ verba ſua dulcia
6 facit. * De feneſtra enim domus meæ per
7 cancellos proſpexi,*& video paruulos, cõ-
8 ſidero vecordem iuuenem,*qui tranſit per
plateam iuxta angulum, & prope viam do-
9 mus illius, graditur * in obſcuro, adueſpera-
10 ſcẽte die, in noctis tenebris, & caligine.*Et
ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio,
præparata ad capiendas animas : garrula
11 & vaga,* quietis impatiens, nec valens in
12 domo conſiſtere pedibus ſuis,*nunc foris,
nunc in plateis, nunc iuxta angulos inſi-
13 dians.*Apprehenſumq. deoſculatur iuue-
14 nem, & procaci vultu blanditur, dicens :*Vi-
ctimas pro ſalute voui, hodie reddidi vota
15 mea.*idcirco egreſſa ſum in occurſum tuũ,
16 deſiderans te videre, & reperi.*Intexui fu-
nibus lectulum meum, ſtraui tapetibus pi-
17 ctis ex Ægypto.*aſperſi cubile meum myr
18 rha, & aloe, & cinnamomo. * Veni, ine-
briemur vberibus, & fruamur cupitis am-
19 plexibus, donec illuceſcat dies. * non eſt
enim vir in domo ſua, abijt via longiſſi-
20 ma.* ſacculum pecuniæ ſecum tulit: in die
plenæ lunæ reuerſurus eſt in domum ſuam.

*Irretiuit eum multis sermonibus,& blan- 21
ditijs labiorum protraxit illum. *Statim 22
eam sequitur quasi bos ductus ad victimam,
& quasi agnus lasciuiens,& ignorans quòd
ad vincula stultus trahatur, *donec transfi- 23
gat sagitta iecur eius: velut si auis festinet
ad laqueum,& nescit quòd de periculo ani-
mæ illius agitur. *Nunc ergo fili mi, audi 24
me,& attende verbis oris mei. *Ne abstra- 25
hatur in vijs illius mens tua: neque deci-
piaris semitis eius. *multos enim vulneratos 26
deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt
ab ea. *Viæ inferi domus eius, penetrali- 27
tes in interiora mortis.

CAP. VIII.

NVMQVID non sapientia clamitat,& 1
prudentia dat vocem suam? *In sum- 2
mis, excelsisq. verticibus supra viam,in me-
dijs semitis stans, *iuxta portas ciuitatis in 3
ipsis foribus loquitur,dicens: *O viri,ad vos 4
clamito, & vox mea ad filios hominum:
*Intelligite paruuli astutiam,& insipientes 5
animaduertite. *Audite, quoniam de rebus 6
magnis locutura sum:& aperientur labia
mea, vt recta prædicent. *Veritatem medi- 7
tabitur guttur meum,& labia mea detesta-
buntur impium. *Iusti sunt omnes sermo- 8
nes mei,non est in eis prauum quid,neque
peruersum. *recti sunt intelligentibus, & 9
æqui inuenientibus scientiam. *Accipite di- 10
sciplinam meam,& non pecuniam: doctri-
nam magis, quàm aurum eligite. *Melior 11
est enim sapientia cunctis pretiosissimis: &
omne desiderabile ei non potest compara-
ri. *Ego sapientia habito in consilio,& 12
eruditis intersum cogitationibus. *Timor 13
Domini odit malum: arrogantiam, & su-
perbiam,& viam prauam, & os bilingue
detestor. *Meum est consilium, & æquitas, 14
mea est prudentia,mea est fortitudo. *Per 15
me reges regnant,& legum conditores iu-
sta decernunt: *Per me principes impe- 16
rant,& potentes decernunt iustitiam. *Ego 17
diligentes me diligo: & qui mane vigilant
ad me,inuenient me. *Mecum sunt diuitiæ, 18
& gloria, opes superbæ, & iustitia. *Melior 19
est enim fructus meus auro, & lapide pre-
20 tioso,& genimina mea argento electo. *In
vijs iustitiæ ambulo, in medio semitarum
21 iudicij, *vt ditem diligentes me, & thesau-
22 ros eorum repleam. *Dominus possedit
me in initio viarum suarum,antequã quid-
23 quam faceret a principio. *Ab æterno or-
dinata sum,& ex antiquis antequam terra
24 fieret. *Nondum erant abyssi, & ego iam
concepta eram: necdum fontes aquarum
25 eruperant: *necdum montes graui mole
constiterant: ante colles ego parturiebar:
26 *adhuc terram non fecerat, & flumina, &
27 cardines orbis terræ. *Quando præparabat
cælos,aderam: quando certa lege, & gyro
28 vallabat abyssos: *quando æthera firmabat
29 sursum,& librabat fontes aquarum: *quan-
do circumdabat mari terminum suum, &
legem ponebat aquis, ne transirent fines
suos: quando appendebat fundamenta ter
30 ræ. *Cum eo eram cuncta componens: &
delectabar per singulos dies,ludens coram
31 eo omni tempore; *ludẽs in orbe terrarum:
& deliciæ meæ esse, cum filijs hominum.
32 *Nunc ergo filij audite me: Beati,qui custo-
33 diunt vias meas. *Audite disciplinã,& esto-
34 te sapientes,& nolite abijcere eam. *Beatus
homo qui audit me, & qui vigilat ad fores
meas quotidie, & obseruat ad postes ostij
35 mei. *Qui me inuenerit, inueniet vitam, &
36 hauriet salutem a Domino: *qui autem in
me peccauerit, lædet animam suam. Om-
nes, qui me oderunt, diligunt mortem.

CAP. IX.

1 SAPIENTIA ædificauit sibi domum, exci-
2 dit columnas septem. *Immolauit victi-
mas suas,miscuit vinum,& proposuit men-
3 sam suam. *Misit ancillas suas vt vocarent
4 ad arcem,& ad mœnia ciuitatis: *Siquis est
paruulus,veniat ad me. Et insipientibus lo-
5 cuta est: *Venite,comedite panem meum,&
6 bibite vinum quod miscui vobis. *Relin-
quite infantiam,& viuite, & ambulate per
7 vias prudentiæ. *Qui erudit derisorem ipse
iniuriam sibi facit: & qui arguit impium,
8 sibi maculam generat. *Noli arguere deri-

sorem, ne oderit te. Argue sapientem, &
diliget te. * Da sapienti occasionem, & ad- 9
detur ei sapientia. Doce iustum, & festina-
bit accipere. * Principium sapientiæ timor 10
Domini: & scientia sanctorum, prudentia.
* Per me enim multiplicabuntur dies tui, & 11
addentur tibi anni vitæ. * Si sapiens fueris, 12
tibimetipsi eris: si autem illusor, solus por-
tabis malum. * Mulier stulta & clamosa, ple- 13
naq. illecebris, & nihil omnino sciens, * se- 14
dit in foribus domus suæ super sellam in
excelso vrbis loco, * vt vocaret transeuntes 15
per viam, & pergentes itinere suo: * Qui est 16
paruulus, declinet ad me. Et vecordi locu-
ta est: * Aquæ furtiuæ dulciores sunt, & pa- 17
nis absconditus suauior. * Et ignorauit quod 18
ibi sint gigantes, & in profundis inferni
conuiuæ eius.

Parabolæ Salomonis.

CAP. X.

1 FILIVS sapiens lætificat patrem: filius vero stultus mœstitia est matris suæ.

2 * Nil proderunt thesauri impietatis: iustitia vero liberabit a morte.

3 * Non affliget Dominus fame animam iusti, & insidias impiorum subuertet.

4 * Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium diuitias parat.

Qui nititur mendacijs, hic pascit ventos: idem autem ipse sequitur aues volantes.

5 * Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem stertit æstate, filius confusionis.

6 * Benedictio Domini super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas.

7 * Memoria iusti cum laudibus: & nomen impiorum putrescet.

8 * Sapiens corde præcepta suscipit: stultus cæditur labijs.

9 * Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter: qui autem deprauat vias suas, manifestus erit.

10 * Qui annuit oculo, dabit dolorem: & stultus labijs verberabitur.

11 * Vena vitæ, os iusti: & os impiorum operit iniquitatem.

12 * Odium suscitat rixas: & vniuersa delicta operit charitas.

13 * In labijs sapientis inuenitur sapientia: & virga in dorso eius qui indiget corde.

14 * Sapientes abscõdunt scientiam: os autem stulti confusioni proximum est.

15 * Substantia diuitis, vrbs fortitudinis eius: pauor pauperum, egestas eorum.

16 * Opus iusti ad vitam: fructus autem impij ad peccatum.

17 * Via vitæ, custodienti disciplinam: qui autem increpationes relinquit, errat.

18 * Abscondunt odium labia mendacia: qui profert contumeliam, insipiens est.

19 * In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua prudentissimus est.

20 * Argentum electum, lingua iusti: cor autem impiorum pro nihilo.

21 * Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt, in cordis egestate morientur.

22 * Benedictio Domini diuites facit, nec sociabitur eis afflictio.

23 * Quasi per risum stultus operatur scelus: sapientia autem est viro prudentia.

24 * Quod timet impius, veniet super eum: desiderium suum iustis dabitur.

25 * Quasi tempestas transiens non erit impius: iustus autem quasi fundamentum sempiternum.

26 * Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger his, qui miserunt eum.

27 * Timor Domini apponet dies: & anni impiorum breuiabuntur.

28 * Expectatio iustorum lætitia: spes autem impiorum peribit.

29 * Fortitudo simplicis via Domini: & pauor his, qui operantur malum.

30 * Iustus in æternum non commouebitur: impij autem non habitabunt super terram.

31 * Os iusti parturiet sapientiam: lingua prauorum peribit.

32 * Labia iusti considerant placita: & os impiorum peruersa.

CAP.

CAP. XI.

STATERA dolosa, abominatio est apud 1
Dominum : & pondus æquum, volun-
tas eius.
*Vbi fuerit superbia, ibi erit & contume- 2
lia: vbi autem est humilitas, ibi & sapientia.
*Simplicitas iustorum diriget eos : & 3
supplantatio peruersorum vastabit illos.
*Non proderunt diuitiæ in die vltionis: 4
iustitia autem liberabit a morte.
*Iustitia simplicis diriget viam eius : & 5
in impietate sua corruet impius.
*Iustitia rectorum liberabit eos : & in 6
insidijs suis capientur iniqui.
*Mortuo homine impio, nulla erit vltra 7
spes: & expectatio solicitorum peribit.
*Iustus de angustia liberatus est: & tra- 8
detur impius pro eo.
*Simulator ore decipit amicum suum : 9
iusti autem liberabuntur scientia.
*In bonis iustorum exultabit ciuitas: & 10
in perditione impiorum erit laudatio.
*Benedictione iustorum exaltabitur ci- 11
uitas: & ore impiorum subuertetur.
*Qui despicit amicum suum, indigens 12
corde est: vir autem prudens tacebit.
*Qui ambulat fraudulenter, reuelat ar- 13
cana: qui autem fidelis est animi, celat ami-
ci commissum.
*Vbi non est gubernator, populus cor- 14
ruet: salus autem, vbi multa consilia.
*Affligetur malo, qui fidem facit pro 15
extraneo: qui autem cauet laqueos, secu-
rus erit.
*Mulier gratiosa inueniet gloriam: & ro- 16
busti habebunt diuitias.
*Benefacit animæ suæ vir misericors : 17
qui autem crudelis est, etiam propinquos
abijcit.
*Impius facit opus instabile : seminanti 18
autem iustitiam merces fidelis.
*Clementia præparat vitam : & sectatio 19
malorum mortem.
*Abominabile Domino cor prauum: & 20
volũtas eius in ijs, qui simpliciter ambulãt.
*Manus in manu non erit innocens ma- 21
lus: semen autem iustorum saluabitur.
22 *Circulus aureus in naribus suis, mulier
pulchra & fatua.
23 *Desiderium iustorum omne bonum est:
præstolatio impiorum furor.
24 *Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt:
alij rapiunt non sua, & semper in egestate
sunt.
25 *Anima, quæ benedicit, impinguabitur:
& qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.
26 *Qui abscondit frumenta, maledicetur
in populis: benedictio autem super caput
vendentium.
27 *Bene consurgit diluculo qui quærit bo-
na: qui autem inuestigator malorum est,
opprimetur ab eis.
28 *Qui confidit in diuitijs suis, corruet: iu-
sti autem quasi virens folium germinabunt.
29 *Qui conturbat domum suam, posside-
bit ventos: & qui stultus est, seruiet sapiẽti.
30 *Fructus iusti lignum vitæ: & qui susci-
pit animas, sapiens est.
31 *Si iustus in terra recipit, quanto magis
impius & peccator?

CAP. XII.

1 QVI diligit disciplinam, diligit scien-
tiam: qui autem odit increpationes,
insipiens est.
2 *Qui bonus est, hauriet gratiam a Do-
mino: qui autem confidit in cogitationibus
suis, impie agit.
3 *Non roborabitur homo ex impietate:
& radix iustorum non commouebitur.
4 *Mulier diligens, corona est viro suo: &
putredo in ossibus eius, quæ confusione res
dignas gerit.
5 *Cogitationes iustorum iudicia: & con-
silia impiorum fraudulenta.
6 *Verba impiorum insidiantur sanguini:
os iustorum liberabit eos.
7 *Verte impios, & non erunt: domus au-
tem iustorum permanebit.
8 *Doctrina sua noscetur vir: qui autem
vanus & excors est, patebit contemptui.
9 *Melior est pauper & sufficiẽs sibi, quàm
gloriosus & indigens pane.

*Nouit iustus iumentorum suorum ani- 10
mas: viscera autem impiorum crudelia.
*Qui operatur terram suam, satiabitur 11
panibus: qui autem sectatur otium, stultis-
simus est.
Qui suauis est in vini demorationibus,
in suis munitionibus relinquit contumeliã.
*Desiderium impij munimentũ est pessi- 12
morum: radix autem iustorum proficiet.
*Propter peccata labiorum ruina proxi- 13
mat malo: effugiet autẽ iustus de angustia.
*De fructu oris sui vnusquisque replebi- 14
tur bonis, & iuxta opera manuum suarum
retribuetur ei.
*Via stulti recta in oculis eius: qui au- 15
tem sapiens est, audit consilia.
*Fatuus statim indicat iram suam: qui 16
autem dissimulat iniuriam, callidus est.
*Qui quod nouit loquitur, index iusti- 17
tiæ est: qui autem mentitur, testis est frau-
dulentus.
*Est qui promittit, & quasi gladio pun- 18
gitur conscientiæ: lingua autem sapiẽtium
sanitas est.
*Labium veritatis firmum erit in perpe- 19
tuum: qui autem testis est repentinus, con-
cinnat linguam mendacij.
*Dolus in corde cogitantium mala: qui 20
autem pacis ineunt consilia, sequitur eos
gaudium.
*Non contristabit iustum quidquid ei 21
acciderit: impij autem replebuntur malo.
*Abominatio est Domino labia menda- 22
cia: qui autem fideliter agunt, placent ei.
*Homo versutus celat scientiam: & cor 23
insipientium prouocat stultitiam.
*Manus fortium dominabitur: quæ au- 24
tem remissa est, tributis seruiet.
*Mœror in corde viri humiliabit illum, 25
& sermone bono lætificabitur.
*Qui negligit damnum propter ami- 26
cum, iustus est: iter autem impiorum de-
cipiet eos.
*Non inueniet fraudulentus lucrum: & 27
substantia hominis erit auri pretium.
*In semita iustitiæ, vita: iter autem de- 28
uium ducit ad mortem.

CAP. XIII.

1 FILIVS sapiens, doctrina patris: qui au-
tem illusor est, non audit cum arguitur.
2 *De fructu oris sui homo satiabitur bo-
nis: anima autem præuaricatorum iniqua.
3 *Qui custodit os suum, custodit animam
suam: qui autem inconsideratus est ad lo-
quendum, sentiet mala.
4 *Vult & non vult piger: anima autem
operantium impinguabitur.
5 *Verbum mendax iustus detestabitur:
impius autem confundit, & confundetur.
6 *Iustitia custodit innocentis viam: im-
pietas autem peccatorem supplantat.
7 *Est quasi diues cum nihil habeat: & est
quasi pauper, cum in multis diuitijs sit.
8 *Redemptio animæ viri, diuitiæ suæ: qui
autem pauper est, increpationem non su-
stinet.
9 *Lux iustorum lætificat: lucerna autem
impiorum extinguetur.
10 *Inter superbos semper iurgia sunt: qui
autem agunt omnia cum consilio, regun-
tur sapientia.
11 *Substantia festinata minuetur: quæ au-
tem paulatim colligitur manu, multiplica-
bitur.
12 *Spes, quæ differtur, affligit animam: li-
gnum vitæ desiderium veniens.
13 *Qui detrahit alicui rei, ipse se in futu-
rum obligat: qui autem timet præceptum,
in pace versabitur.
Animæ dolosæ errant in peccatis: iusti
autem misericordes sunt, & miserantur.
14 *Lex sapientis fons vitæ, vt declinet a
ruina mortis.
15 *Doctrina bona dabit gratiam: in iti-
nere contemptorum vorago.
16 *Astutus omnia agit cum consilio: qui
autem fatuus est, aperit stultitiam.
17 *Nuncius impij cadet in malum: lega-
tus autem fidelis, sanitas.
18 *Egestas, & ignominia ei, qui deserit di-
sciplinam: qui autem acquiescit arguenti,
glorificabitur.
19 *Desiderium si compleatur, delectat ani-
mam:

mam : deteſtantur ſtulti eos, qui fugiunt mala.
20 *Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit : amicus ſtultorum ſimilis efficietur.
21 *Peccatores perſequitur malum : & iuſtis retribuentur bona.
22 *Bonus relinquit heredes filios, & nepotes: & cuſtoditur iuſto ſubſtãtia peccatoris.
23 *Multi cibi in noualibus patrum : & alijs congregantur abſque iudicio.
24 *Qui parcit virgæ, odit filium ſuum : qui autem diligit illum, inſtanter erudit.
25 *Iuſtus comedit, & replet animam ſuã : venter autem impiorum inſaturabilis.

CAP. XIIII.

1 SAPIENS mulier ædificat domum ſuam : inſipiens extructam quoque manibus deſtruet.
2 *Ambulans recto itinere, & timens Deũ, deſpicitur ab eo, qui infami graditur via.
3 *In ore ſtulti virga ſuperbiæ : labia autem ſapientium cuſtodiunt eos.
4 *Vbi non ſunt boues, præſepe vacuum eſt : vbi autem plurimæ ſegetes, ibi manifeſta eſt fortitudo bouis.
5 *Teſtis fidelis non mentitur : profert autem mendacium doloſus teſtis.
6 *Quærit deriſor ſapientiam, & non inuenit : doctrina prudentium facilis.
7 *Vade contra virum ſtultum, & neſcit labia prudentiæ.
8 *Sapientia callidi eſt intelligere viam ſuam : & imprudentia ſtultorum errans.
9 *Stultus illudet peccatum, & inter iuſtos morabitur gratia.
10 *Cor quod nouit amaritudinem animæ ſuæ, in gaudio eius non miſcebitur extraneus.
11 *Domus impiorum delebitur : tabernacula vero iuſtorum germinabunt.
12 *Eſt via, quæ videtur homini iuſta : nouiſſima autem eius deducũt ad mortem.
13 *Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat.
14 *Vijs ſuis replebitur ſtultus, & ſuper eũ erit vir bonus.
15 *Innocens credit omni verbo : aſtutus conſiderat greſſus ſuos.
Filio doloſo nihil erit boni : ſeruo autem ſapienti proſperi erunt actus, & dirigetur via eius.
16 *Sapiens timet, & declinat a malo : ſtultus tranſilit, & confidit.
17 *Impatiens operabitur ſtultitiam : & vir verſutus odioſus eſt.
18 *Poſſidebunt paruuli ſtultitiam, & expectabunt aſtuti ſcientiam.
19 *Iacebunt mali ante bonos : & impij ante portas iuſtorum.
20 *Etiam proximo ſuo pauper odioſus erit : amici vero diuitum multi.
21 *Qui deſpicit proximum ſuum, peccat : qui autem miſeretur pauperis, beatus erit.
Qui credit in Domino, miſericordiam diligit.
22 *Errant qui operantur malum : miſericordia & veritas præparant bona.
23 *In omni opere erit abundantia : vbi autem verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas.
24 *Corona ſapientium, diuitiæ eorum : fatuitas ſtultorum, imprudentia.
25 *Liberat animas teſtis fidelis : & profert mendacia verſipellis.
26 *In timore Domini fiducia fortitudinis, & filijs eius erit ſpes.
27 *Timor Domini fons vitæ, vt declinent a ruina mortis.
28 *In multitudine populi dignitas regis : & in paucitate plebis ignominia principis.
29 *Qui patiens eſt, multa gubernatur prudentia : qui autem impatiens eſt, exaltat ſtultitiam ſuam.
30 *Vita carnium, ſanitas cordis : putredo oſſium, inuidia.
31 *Qui calumniatur egentem, exprobrat factori eius : honorat autem eum, qui miſeretur pauperis.
32 *In malitia ſua expelletur impius : ſperat autem iuſtus in morte ſua.
33 *In corde prudentis requieſcit ſapientia, & indoctos quoſque erudiet.
34 *Iuſtitia eleuat gentem : miſeros autem facit

facit populos peccatum.
*Acceptus est regi minister intelligens: 35
iracundiam eius inutilis sustinebit.

CAP. XV.

RESPONSIO mollis frangit iram: ser 1
mo durus suscitat furorem.
*Lingua sapientium ornat scientiam: os 2
fatuorum ebullit stultitiam.
*In omni loco oculi Domini contem- 3
plantur bonos & malos.
*Lingua placabilis, lignū vitæ: quæ au- 4
tem immoderata est, conteret spiritum.
*Stultus irridet disciplinā patris sui: qui 5
autem custodit increpationes, astutior fiet.
In abundanti iustitia virtus maxima est:
cogitationes autem impiorum eradicabun
tur.
*Domus iusti plurima fortitudo: & in 6
fructibus impij conturbatio.
*Labia sapientium dissеminabunt scien 7
tiam: cor stultorum dissimile erit.
*Victimæ impiorum abominabiles Do- 8
mino: vota iustorum placabilia:
*Abominatio est Domino via impij: qui 9
sequitur iustitiam, diligitur ab eo.
*Doctrina mala deserenti viam vitæ: qui 10
increpationes odit, morietur.
*Infernus, & perditio coram Domino: 11
quanto magis corda filiorum hominum?
*Non amat pestilens eum, qui se corri- 12
pit: nec ad sapientes graditur.
*Cor gaudens exhilarat faciem: in mœ- 13
rore animi deijcitur spiritus.
*Cor sapientis quærit doctrinam: & os 14
stultorum pascitur imperitia.
*Omnes dies pauperis, mali: secura mēs 15
quasi iuge conuiuium.
*Melius est parum cum timore Domi- 16
ni, quàm thesauri magni & insatiabiles.
*Melius est vocari ad olera cum charita- 17
te: quàm ad vitulum saginatum cum odio.
*Vir iracundus prouocat rixas: qui pa- 18
tiens est, mitigat suscitatas.
*Iter pigrorum quasi sepes spinarum: 19
via iustorum absque offendiculo.
*Filius sapiens lætificat patrem: & stul 20
tus homo despicit matrem suam.
21 *Stultitia gaudium stulto: & vir prudēs
dirigit gressus suos.
22 *Dissipantur cogitationes vbi non est
consilium: vbi vero sunt plures consiliarij,
confirmantur.
23 *Lætatur homo in sententia oris sui: &
sermo opportunus est optimus.
24 *Semita vitæ super eruditum, vt decli-
net de inferno nouissimo.
25 *Domum superborum demolietur Do-
minus: & firmos faciet terminos viduæ.
26 *Abominatio Domini cogitationes ma-
læ: & purus sermo pulcherrimus firmabi-
tur ab eo.
27 *Conturbat domum suam qui sectatur
auaritiam: qui autem odit munera, viuet.
Per misericordiam & fidem purgantur
peccata: per timorem autem Domini de-
clinat omnis a malo.
28 *Mens iusti meditatur obedientiam:
os impiorum redundat malis.
29 *Longe est Dominus ab impijs: & ora-
tiones iustorum exaudiet.
30 *Lux oculorum lætificat animam: fama
bona impinguat ossa.
31 *Auris, quæ audit increpationes vitæ, in
medio sapientium commorabitur.
32 *Qui abijcit disciplinam, despicit ani-
mam suam: qui autem acquiescit increpa-
tionibus, possessor est cordis.
33 *Timor Domini, disciplina sapientiæ: &
gloriam præcedit humilitas.

CAP. XVI.

1 HOMINIS est animam præparare: &
Domini gubernare linguam.
2 *Omnes viæ hominis patent oculis eius:
spirituum ponderator est Dominus.
3 *Reuela Domino opera tua, & dirigen-
tur cogitationes tuæ.
4 *Vniuersa propter semetipsum opera-
tus est Dominus: impium quoque ad diem
malum.
5 *Abominatio Domini est omnis arro-
gans: etiam si manus ad manum fuerit,
non est innocens.

Initium viæ bonæ, facere iustitiam: accepta est autem apud Deum magis, quàm immolare hostias.
6 *Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore Domini declinatur a malo.
7 *Cum placuerint Domino viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacē.
8 *Melius est parum cum iustitia, quàm multi fructus cum iniquitate.
9 *Cor hominis disponit viam suam: sed Domini est dirigere gressus eius.
10 *Diuinatio in labijs regis, in iudicio nō errabit os eius.
11 *Pōdus & statera iudicia Domini sunt: & opera eius omnes lapides sacculi.
12 *Abominabiles regi qui agunt impie: quoniam iustitia firmatur solium.
13 *Voluntas regum labia iusta: qui recta loquitur, diligetur:
14 *Indignatio regis, nuncij mortis: & vir sapiens placabit eam.
15 *In hilaritate vultus regis, vita: & clementia eius quasi imber serotinus.
16 *Posside sapientiam, quia auro melior est: & acquire prudentiam, quia pretiosior est argento.
17 *Semita iustorum declinat mala: custos animæ suæ seruat viam suam.
18 *Contritionem præcedit superbia: & ante ruinam exaltatur spiritus.
19 *Melius est humiliari cū mitibus, quàm diuidere spolia cum superbis.
20 *Eruditus in verbo reperiet bona: & qui sperat in Domino, beatus est.
21 *Qui sapiens est corde, appellabitur prudēs: & qui dulcis eloquio, maiora percipiet.
22 *Fons vitæ eruditio possidentis: doctrina stultorum, fatuitas.
23 *Cor sapientis erudiet os eius: & labijs eius addet gratiam.
24 *Fauus mellis, composita verba: dulcedo animæ, sanitas ossium.
25 *Est via, quæ videtur homini recta: & nouissima eius ducunt ad mortem.
26 *Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum:
27 *Vir impius fodit malum, & in labijs eius ignis ardescit.
28 *Homo peruersus suscitat lites: & verbosus separat principes.
29 *Vir iniquus lactat amicum suum: & ducit eum per viam non bonam.
30 *Qui attonitis oculis cogitat praua, mordens labia sua perficit malum.
31 *Corona dignitatis senectus, quæ in vijs iustitiæ reperietur.
32 *Melior est patiens viro forti: & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium.
33 *Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.

CAP. XVII.

1 MELIOR est buccella sicca cum gaudio, quàm domus plena victimis cum iurgio.
2 *Seruus sapiens dominabitur filijs stultis, & inter fratres hereditatem diuidet.
3 *Sicut igne probatur argentum, & aurum camino: ita corda probat Dominus.
4 *Malus obedit linguæ iniquæ: & fallax obtemperat labijs mendacibus.
5 *Qui despicit pauperem, exprobrat factori eius: & qui ruina lætatur alterius, non erit impunitus.
6 *Corona senum filij filiorum: & gloria filiorum patres eorum.
7 *Non decent stultum verba composita: nec principem labium mentiens.
8 *Gemma gratissima, expectatio præstolantis: quocumque se vertit, prudenter intelligit.
9 *Qui celat delictū, quærit amicitias: qui altero sermone repetit, separat fœderatos.
10 *Plus proficit correptio apud prudentē, quàm centum plagæ apud stultum.
11 *Semper iurgia quærit malus: angelus autem crudelis mittetur contra eum.
12 *Expedit magis vrsæ occurrere raptis fœtibus, quàm fatuo confidenti in stultitia sua.
13 *Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.
14 *Qui dimittit aquam, caput est iurgiorum:

rum: & antequam patiatur contumeliam,
iudicium deserit.
*Qui iustificat impium, & qui condem- 15
nat iustum, abominabilis est vterque apud
Deum.
*Quid prodest stulto habere diuitias, 16
cum sapientiam emere non possit?
Qui altam facit domum suam, quærit
ruinã: & qui euitat discere, incidet in mala.
*Omni tempore diligit qui amicus est: 17
& frater in angustijs comprobatur.
*Stultus homo plaudet manibus cum 18
spoponderit pro amico suo.
*Qui meditatur discordias, diligit rixas: 19
& qui exaltat ostium, quærit ruinam.
*Qui peruersi cordis est, non inueniet 20
bonum: & qui vertit linguam, incidet in
malum.
*Natus est stultus in ignominiam suam: 21
sed nec pater in fatuo lætabitur.
*Animus gaudens ætatem floridam fa- 22
cit: spiritus tristis exiccat ossa.
*Munera de sinu impius accipit, vt per- 23
uertat semitas iudicij.
*In facie prudentis lucet sapientia: ocu- 24
li stultorum in finibus terræ.
*Ira patris, filius stultus: & dolor ma- 25
tris quæ genuit eum.
*Non est bonum, damnum inferre iu- 26
sto: nec percutere principem, qui recta iu-
dicat.
*Qui moderatur sermones suos, doctus 27
& prudẽs est: & pretiosi spiritus vir eruditus.
*Stultus quoque si tacuerit, sapiens re- 28
putabitur: & si compresserit labia sua, in-
telligens.

CAP. XVIII.

OCCASIONES quærit qui vult rece- 1
dere ab amico: omni tempore erit
exprobrabilis.
*Non recipit stultus verba prudentiæ: 2
nisi ea dixeris quæ versantur in corde eius.
*Impius, cũ in profundum venerit pec- 3
catorum, contemnit: sed sequitur eum
ignominia & opprobrium.
*Aqua profunda verba ex ore viri: & 4
torrens redundans fons sapientiæ.
5 *Accipere personam impij non est bo-
num, vt declines a veritate iudicij.
6 *Labia stulti miscent se rixis: & os eius
iurgia prouocat.
7 *Os stulti contritio eius: & labia ipsius,
ruina animæ eius.
8 *Verba bilinguis, quasi simplicia: & ip-
sa perueniunt vsque ad interiora ventris.
Pigrum deijcit timor: animæ autem ef-
feminatorum esurient.
9 *Qui mollis & dissolutus est in opere
suo, frater est sua opera dissipantis.
10 *Turris fortissima, nomen Domini: ad
ipsum currit iustus, & exaltabitur.
11 *Substantia diuitis vrbs roboris eius, &
quasi murus validus circumdans eum.
12 *Antequam conteratur, exaltatur cor ho
minis: & antequam glorificetur, humiliatur.
13 *Qui prius respondet quàm audiat, stul-
tum se esse demonstrat, & confusione di-
gnum.
14 *Spiritus viri sustentat imbecillitatem
suam: spiritum vero ad irascendum faci-
lem quis poterit sustinere?
15 *Cor prudens possidebit scientiam: &
auris sapientium quærit doctrinam.
16 *Donum hominis dilatat viam eius, &
ante principes spatium ei facit.
17 *Iustus, prior est accusator sui: venit a-
micus eius, & inuestigabit eum.
18 *Contradictiones comprimit sors, & in-
ter potentes quoque dijudicat.
19 *Frater, qui adiuuatur a fratre, quasi ci-
uitas firma: & iudicia quasi vectes vrbium.
20 *De fructu oris viri replebitur venter
eius: & genimina labiorum ipsius satura-
bunt eum.
21 *Mors, & vita in manu linguæ: qui dili-
gunt eam, comedent fructus eius.
22 *Qui inuenit mulierem bonam, inue-
nit bonum: & hauriet iucunditatem a Do-
mino.
Qui expellit mulierem bonam, expellit
bonum: qui autem tenet adulteram, stul-
tus est & impius.
23 *Cum obsecrationibus loquetur pauper:
& diues

& diues effabitur rigide.
*Vir amabilis ad societatem, magis amicus erit, quàm frater. 24

CAP. XIX.

MElior est pauper, qui ambulat in simplicitate sua, quàm diues torquens labia sua, & insipiens. 1
*Vbi non est scientia animæ, non est bonum: & qui festinus est pedibus, offendet. 2
*Stultitia hominis supplantat gressus eius: & contra Deum feruet animo suo. 3
*Diuitiæ addunt amicos plurimos: a paupere autem & hi, quos habuit, separãtur. 4
*Testis falsus non erit impunitus: & qui mendacia loquitur, non effugiet. 5
*Multi colunt personam potentis, & amici sunt dona tribuentis. 6
*Fratres hominis pauperis oderunt eum: insuper & amici procul recesserunt ab eo. 7
Qui tantum verba sectatur, nihil habebit: *qui autem possessor est mentis, diligit animam suam, & custos prudentiæ inueniet bona. 8
*Falsus testis non erit impunitus: & qui loquitur mendacia, peribit. 9
*Non decent stultum deliciæ: nec seruum dominari principibus. 10
*Doctrina viri per patientiam noscitur: & gloria eius est iniqua prætergredi. 11
*Sicut fremitus leonis, ita & regis ira: & sicut ros super herbam, ita & hilaritas eius. 12
*Dolor patris, filius stultus: & tecta iugiter perstillantia, litigiosa mulier. 13
*Domus, & diuitiæ dantur a parentibus: a Domino autem proprie vxor prudens. 14
*Pigredo immittit soporem, & anima dissoluta esuriet. 15
*Qui custodit mandatum, custodit animam suam: qui autem negligit viam suam, mortificabitur. 16
*Fœneratur Domino qui miseretur pauperis: & vicissitudinem suam reddet ei. 17
*Erudi filium tuum, ne desperes: ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. 18
*Qui impatiens est, sustinebit damnum: 19
& cum rapuerit, aliud apponet.
20 *Audi consilium, & suscipe disciplinam, vt sis sapiens in nouissimis tuis.
21 *Multæ cogitationes in corde viri: voluntas autem Domini permanebit.
22 *Homo indigens, misericors est: & melior est pauper quàm vir mendax.
23 *Timor Domini ad vitam: & in plenitudine commorabitur, absque visitatione pessima.
24 *Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam.
25 *Pestilente flagellato stultus sapientior erit: si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam.
26 *Qui affligit patrem, & fugat matrem, ignominiosus est & infelix.
27 *Non cesses fili audire doctrinam, nec ignores sermones scientiæ.
28 *Testis iniquus deridet iudicium: & os impiorum deuorat iniquitatem.
29 *Parata sunt derisoribus iudicia: & mallei percutientes stultorum corporibus.

CAP. XX.

1 LVxuriosa res, vinum, & tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur, non erit sapiens.
2 *Sicut rugitus leonis, ita & terror regis: qui prouocat eum, peccat in animam suam.
3 *Honor est homini, qui separat se a contẽtionibus: omnes autem stulti miscentur contumelijs.
4 *Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æstate, & non dabitur illi.
5 *Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri: sed homo sapiẽs exhauriet illud.
6 *Multi homines misericordes vocãtur: virum autem fidelem quis inueniet?
7 *Iustus, qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios derelinquet.
8 *Rex, qui sedet in solio iudicij, dissipat omne malum intuitu suo.
9 *Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato?
10 *Pondus & pondus, mensura & mensura: vtrumque abominabile est apud Deum.
*Ex stu-

*Ex studijs suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius. 11
*Aurem audientem, & oculum videntem, Dominus fecit vtrumque. 12
*Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos, & saturare panibus. 13
*Malum est, malum est, dicit omnis emptor: & cum recesserit, tunc gloriabitur. 14
*Est aurum, & multitudo gemmarum: & vas pretiosum labia scientiæ. 15
*Tolle vestimentum eius, qui fideiussor extitit alieni, & pro extraneis aufer pignus ab eo. 16
*Suauis est homini panis mendacij: & postea implebitur os eius calculo. 17
*Cogitationes consilijs roborantur: & gubernaculis tractanda sunt bella. 18
*Ei, qui reuelat mysteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commisceearis. 19
*Qui maledicit patri suo, & matri, extinguetur lucerna eius in medijs tenebris. 20
*Hereditas, ad quam festinatur in principio, in nouissimo benedictione carebit. 21
*Ne dicas: Reddam malum: expecta Dominum, & liberabit te. 22
*Abominatio est apud Dominũ pondus & pondus: statera dolosa non est bona. 23
*A Domino diriguntur gressus viri: quis autem hominũ intelligere potest viam suã? 24
*Ruina est homini deuorare sanctos, & post vota retractare. 25
*Dissipat impios rex sapiens, & incuruat super eos fornicem. 26
*Lucerna Domini spiraculum hominis, quæ inuestigat omnia secreta ventris. 27
*Misericordia, & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus eius. 28
*Exultatio iuuenum, fortitudo eorum: & dignitas senum canities. 29
*Liuor vulneris absterget mala: & plagæ in secretioribus ventris. 30

CAP. XXI.

SICVT diuisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud. 1
2 *Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda Dominus.
3 *Facere misericordiam & iudicium, magis placet Domino, quàm victimæ.
4 *Exaltatio oculorum est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum.
5 *Cogitationes robusti semper in abundantia: omnis autem piger semper in egestate est.
6 *Qui congregat thesauros lingua mendacij, vanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis.
7 *Rapinæ impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium.
8 *Peruersa via viri, aliena est: qui autem mundus est, rectum opus eius.
9 *Melius est sedere in angulo domatis, quàm cum muliere litigiosa, & in domo communi.
10 *Anima impij desiderat malum, non miserebitur proximo suo.
11 *Mulctato pestilente sapiẽtior erit paruulus: & si sectetur sapiẽtẽ, sumet sciẽtiã.
12 *Excogitat iustus de domo impij, vt detrahat impios a malo.
13 *Qui obturat aurem suam ad clamorẽ pauperis, & ipse clamabit, & nõ exaudietur.
14 *Munus absconditum extinguit iras: & donum in sinu indignationem maximam.
15 *Gaudium iusto est facere iudicium: & pauor operantibus iniquitatem.
16 *Vir, qui errauerit a via doctrinæ, in cœtu gigantum commorabitur.
17 *Qui diligit epulas, in egestate erit: qui amat vinum, & pinguia, non ditabitur.
18 *Pro iusto datur impius: & pro rectis iniquus.
19 *Melius est habitare in terra deserta, quàm cum muliere rixosa & iracunda.
20 *Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo iusti: & imprudens homo dissipabit illud.
21 *Qui sequitur iustitiam & misericordiã, inueniet vitam, iustitiam, & gloriam.
22 *Ciuitatem fortium ascendit sapiens, & destruxit robur fiduciæ eius.

Qui

*Qui custodit os suum, & linguá suam, 23
custodit ab angustijs animam suam.
*Superbus & arrogans vocatur indoctus, 24
qui in ira operatur superbiam.
*Desideria occidunt pigrum: noluerunt 25
enim quidquam manus eius operari: *tota 26
die concupiscit & desiderat: qui autem iu-
stus est, tribuet, & non cessabit.
*Hostiæ impiorum abominabiles, quia 27
offeruntur ex scelere.
*Testis mendax peribit: vir obediens 28
loquetur victoriam.
*Vir impius procaciter obfirmat vultum 29
suum: qui autem rectus est, corrigit viam
suam.
*Non est sapientia, non est prudentia, 30
non est consilium contra Dominum.
*Equus paratur ad diem belli: Dominus 31
autem salutem tribuit.

CAP. XXII.

MELIVS est nomen bonum, quàm di- 1
uitiæ multæ: super argentum & au-
rum, gratia bona.
*Diues, & pauper obuiauerunt sibi: 2
vtriusque operator est Dominus.
*Callidus vidit malum, & abscondit se: 3
innocens pertransijt, & afflictus est damno.
*Finis modestiæ timor Domini, diuitiæ 4
& gloria & vita.
*Arma & gladij in via peruersi: custos 5
autem animæ suæ longe recedit ab eis.
*Prouerbium est: Adolescens iuxta viam 6
suam, etiam cum senuerit, non recedet
ab ea.
*Diues pauperibus imperat: & qui ac- 7
cipit mutuum, seruus est fœnerantis.
*Qui seminat iniquitatem, metet mala, 8
& virga iræ suæ consummabitur.
*Qui pronus est ad misericordiam, bene- 9
dicetur: de panibus enim suis dedit pauperi.
Victoriam & honorem acquiret qui dat
munera: animam autem aufert accipien-
tium.
*Eijce derisorem, & exibit cum eo iur- 10
gium, cessabuntq. causæ & contumeliæ.
*Qui diligit cordis munditiam, propter 11
gratiam labiorum suorum habebit ami-
cum regem.
12 *Oculi Domini custodiunt scientiam:
& supplantantur verba iniqui.
13 *Dicit piger: Leo est foris, in medio pla
tearum occidendus sum.
14 *Fouea profunda, os alienæ: cui iratus
est Dominus, incidet in eam.
15 *Stultitia colligata est in corde pueri, &
virga disciplinæ fugabit eam.
16 *Qui calumniatur pauperem, vt augeat
diuitias suas, dabit ipse ditiori, & egebit.
17 *Inclina aurem tuam, & audi verba sa-
pientium: appone autem cor ad doctrinam
18 meam. *quæ pulchra erit tibi, cum serua-
ueris eam in ventre tuo, & redundabit in
labijs tuis:
19 *Vt sit in Domino fiducia tua, vnde &
ostendi eam tibi hodie.
20 *Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in
21 cogitationibus & scientia: *vt ostenderem
tibi firmitatem, & eloquia veritatis, respon-
dere ex his illis, qui miserunt te.
22 *Non facias violentiá pauperi, quia pau-
per est: neque conteras egenum in porta:
23 *quia iudicabit Dominus causam eius, &
configet eos, qui confixerunt animá eius.
24 *Noli esse amicus homini iracundo, ne-
25 que ambules cum viro furioso: *ne forte
discas semitas eius, & sumas scandalum
animæ tuæ.
26 *Noli esse cum his, qui defigunt manus
27 suas, & qui vades se offerunt pro debitis: *si
enim non habes vnde restituas, quid causæ
est vt tollat operimentum de cubili tuo?
28 *Ne transgrediaris terminos antiquos,
quos posuerunt patres tui.
29 *Vidisti virum velocé in opere suo? co-
ram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

CAP. XXIII.

1 QVANDO sederis vt comedas cú prin-
cipe, diligenter attende quæ apposita
2 sunt ante faciem tuam: *& statue cultrum
in gutture tuo, si tamen habes in potesta-
3 te animam tuam, *ne desideres de cibis
eius, in quo est panis mendacij.

*Noli laborare vt diteris: sed pruden- 4
tiæ tuæ pone modum.
*Ne erigas oculos tuos ad opes, quas 5
non potes habere: quia facient sibi pennas
quasi aquilæ, & volabunt in cælum.
*Ne comedas cum homine inuido, & 6
ne desideres cibos eius:* quoniam in simi- 7
litudinem arioli, & coniectoris, æstimat
quod ignorat.
Comede & bibe, dicet tibi: & mens
eius non est tecum.
*Cibos, quos comederas, euomes: & 8
perdes pulchros sermones tuos.
*In auribus insipientium ne loquaris: 9
quia despicient doctrinam eloquij tui.
*Ne attingas paruulorum terminos: & 10
agrum pupillorum ne introeas:
*Propinquus enim illorum fortis est: & 11
ipse iudicabit contra te causam illorum.
*Ingrediatur ad doctrinam cor tuum: 12
& aures tuæ ad verba scientiæ.
*Noli subtrahere a puero disciplinam: 13
si enim percusseris eum virga, non morie-
tur.
*Tu virga percuties eum: & animam 14
eius de inferno liberabis.
*Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, 15
gaudebit tecum cor meum:*& exultabunt 16
renes mei, cum locuta fuerint rectum la-
bia tua.
*Non æmuletur cor tuum peccatores: 17
sed in timore Domini esto tota die:* quia 18
habebis spem in nouissimo, & præstolatio
tua non auferetur.
*Audi fili mi, & esto sapiens: & dirige in 19
via animum tuum.
*Noli esse in conuiuijs potatorum, nec 20
in comessationibus eorum, qui carnes ad
vescendum conferunt:* quia vacantes po- 21
tibus, & dantes symbola consumentur, &
vestietur pannis dormitatio.
*Audi patrem tuum, qui genuit te: & 22
ne contemnas cum senuerit mater tua.
*Veritatem eme, & noli vendere sapien- 23
tiam, & doctrinam, & intelligentiam.
*Exultat gaudio pater iusti: qui sapien- 24
tem genuit, lætabitur in eo.

25 *Gaudeat pater tuus, & mater tua, &
exultet quæ genuit te.
26 *Præbe fili mi cor tuum mihi: & oculi
tui vias meas custodiant.
27 *Fouea enim profunda est meretrix: &
puteus angustus, aliena.
28 *Insidiatur in via quasi latro, & quos in-
cautos viderit, interficiet.
29 *Cui væ? cuius patri væ? cui rixæ? cui
foueæ? cui sine causa vulnera? cui suffusio
oculorum?
30 *Nonne his, qui commorantur in vino;
& student calicibus epotandis?
31 *Ne intuearis vinum quando flauescit,
cum splenduerit in vitro color eius: ingre-
32 ditur blande, * sed in nouissimo mordebit
vt coluber, & sicut regulus venena dif-
fundet.
33 *Oculi tui videbunt extraneas, & cor
tuum loquetur peruersa.
34 *Et eris sicut dormiens in medio mari,
& quasi sopitus gubernator, amisso clauo:
35 *& dices: Verberauerunt me, sed non dolui:
traxerunt me, & ego non sensi: quando
euigilabo, & rursus vina reperiam?

CAP. XXIIII.

1 NE æmuleris viros malos, nec deside-
2 res esse cum eis:* quia rapinas medita-
tur mens eorum, & fraudes labia eorum
loquuntur.
3 *Sapientia ædificabitur domus, & pru-
dentia roborabitur.
4 *In doctrina replebuntur cellaria, vni-
uersa substantia pretiosa & pulcherrima.
5 *Vir sapiens, fortis est: & vir doctus, ro-
bustus & validus.
6 *Quia cum dispositione initur bellum:
& erit salus vbi multa consilia sunt.
7 *Excelsa stulto sapientia, in porta non
aperiet os suum.
8 *Qui cogitat mala facere, stultus voca-
bitur.
9 *Cogitatio stulti peccatum est: & abo-
minatio hominum detractor.
10 *Si desperaueris lassus in die angustiæ:
imminuetur fortitudo tua.

*Erue eos,qui ducuntur ad mortem: & 11
qui trahũtur ad interitũ liberare ne cesses.
*Si dixeris: Vires non suppetunt: qui in- 12
spector est cordis,ipse intelligit,& seruato-
rem animæ tuæ nihil fallit,redderq. homi-
ni iuxta opera sua.
*Comede, fili mi, mel, quia bonum est, 13
& fauum dulcissimum gutturi tuo:
*Sic & doctrina sapientiæ animæ tuæ: 14
quam cum inueneris,habebis in nouissimis
spem, & spes tua non peribit.
*Ne insidieris, & quæras impietatem in 15
domo iusti,neque vastes requiem eius.
*Septies enim cadet iustus, & resurget: 16
impij autem corruent in malum.
*Cum ceciderit inimicus tuus, ne gau- 17
deas, & in ruina eius ne exultet cor tuum:
*ne forte videat Dominus, & displiceat ei, 18
& auferat ab eo iram suam.
*Ne contendas cum pessimis,nec æmu- 19
leris impios: *quoniam non habent futu- 20
rorum spem mali, & lucerna impiorum
extinguetur.
*Time Dominum, fili mi, & regem: & 21
cum detractoribus non cõmiscearis:*quo- 22
niam repente consurget perditio eorum:
& ruinam vtriusque quis nouit?
*Hæc quoque sapientibus: Cognoscere 23
personam in iudicio non est bonum.
*Qui dicunt impio: Iustus es: maledi- 24
cent eis populi,& detestabũtur eos tribus.
*Qui arguunt eum, laudabuntur: & su- 25
per ipsos veniet benedictio.
*Labia deosculabitur, qui recta verba 26
respondet.
*Præpara foris opus tuum, & diligenter 27
exerce agrum tuum: vt postea ædifices do
mum tuam.
*Ne sis testis frustra contra proximum 28
tuum: nec lactes quemquam labijs tuis.
*Ne dicas: Quomodo fecit mihi, sic fa- 29
ciam ei: reddam vnicuique secundum opus
suum.
*Per agrum hominis pigri transiui,& per 30
vineam viri stulti:* & ecce totum repleue- 31
rant vrticæ, & operuerant superficiem eius
spinæ,& maceria lapidum destructa erat.

32 *Quod cum vidissem, posui in corde
meo, & exemplo didici disciplinam.
33 *Parum,inquam,dormies,modicum dor
mitabis,pauxillum manus conseres,vt quie-
34 scas:* & veniet tibi quasi cursor egestas, &
mendicitas quasi vir armatus.

Cap. XXV.

1 HÆ quoque parabolæ Salomonis,quas
transtulerunt viri Ezechiæ regis Iuda.
2 *Gloria Dei est celare verbum,& gloria
regum inuestigare sermonem.
3 *Cælum sursum, & terra deorsum,& cor
regum inscrutabile.
4 *Aufer rubiginem de argento, & egre-
dietur vas purissimum:
5 *Aufer impietatem de vultu regis,& fir-
mabitur iustitia thronus eius.
6 *Ne gloriosus appareas coram rege, &
in loco magnorum ne steteris.
7 *Melius est enim vt dicatur tibi: Ascen-
de huc; quàm vt humilieris coram prin-
cipe.
8 *Quæ viderunt oculi tui, ne proferas in
iurgio cito: ne postea emendare non pos-
sis, cum dehonestaueris amicum tuum.
9 *Causam tuam tracta cum amico tuo,
10 & secretum extraneo ne reueles:*ne forte
insultet tibi cum audierit, & exprobrare
non cesset.
Gratia & amicitia liberant: quas tibi ser-
ua, ne exprobrabilis fias.
11 *Mala aurea in lectis argenteis, qui lo-
quitur verbum in tempore suo.
12 *Inauris aurea, & margaritum fulgens,
qui arguit sapientem,& aurem obedientẽ.
13 *Sicut frigus niuis in die messis,ita lega-
tus fidelis ei,qui misit eum, animam ipsius
requiescere facit.
14 *Nubes,& ventus,& pluuiæ non sequen-
tes,vir gloriosus,& promissa non complẽs.
15 *Patientia lenietur princeps, & lingua
mollis confringet duritiam.
16 *Mel inuenisti, comede quod sufficit ti-
bi,ne forte satiatus euomas illud.
17 *Subtrahe pedem tuum de domo pro-
ximi tui, nequando satiatus oderit te.

*Iaculum, & gladius, & sagitta acuta, 18
homo qui loquitur contra proximum suũ
falsum testimonium.
*Dens putridus, & pes lassus, qui sperat 19
super infideli in die angustiæ, *& amittit 20
pallium in die frigoris.
Acetum in nitro, qui cantat carmina
cordi pessimo.
Sicut tinea vestimento, & vermis li-
gno: ita tristitia viri nocet cordi.
*Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si 21
sitierit, da ei aquam bibere: *prunas enim 22
congregabis super caput eius, & Dominus
reddet tibi.
*Ventus aquilo dissipat pluuias, & facies 23
tristis linguam detrahentem.
*Melius est sedere in angulo domatis, 24
quàm cum muliere litigiosa, & in domo
communi.
*Aqua frigida animæ sitienti, & nuncius 25
bonus de terra longinqua.
*Fons turbatus pede, & vena corrupta, 26
iustus cadens coram impio.
*Sicut qui mel multum comedit, non 27
est ei bonum: sic qui scrutator est maie-
statis, opprimetur a gloria.
*Sicut vrbs patens & absque murorum 28
ambitu, ita vir, qui non potest in loquen-
do cohibere spiritum suum.

Cap. XXVI.

QVOMODO nix in æstate, & pluuiæ in 1
messe: sic indecens est stulto gloria.
*Sicut auis ad alia transuolans, & passer 2
quò libet vadens: sic maledictum frustra
prolatum in quempiam superueniet.
*Flagellum equo, & camus asino, & vir- 3
ga in dorso imprudentium.
*Ne respondeas stulto iuxta stultitiam 4
suam, ne efficiaris ei similis.
*Responde stulto iuxta stultitiam suam, 5
ne sibi sapiens esse videatur.
*Claudus pedibus, & iniquitatem bibēs, 6
qui mittit verba per nuncium stultum.
*Quomodo pulchras frustra habet clau- 7
dus tibias: sic indecens est in ore stultorum
parabola.
8 *Sicut qui mittit lapidē in aceruum Mer-
curij: ita qui tribuit insipienti honorem.
9 *Quomodo si spina nascatur in manu
temulenti: sic parabola in ore stultorum.
10 *Iudicium determinat causas: & qui im
ponit stulto silentium, iras mitigat.
11 *Sicut canis, qui reuertitur ad vomitum
suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam
suam.
12 *Vidisti hominem sapientem sibi videri?
magis illo spem habebit insipiens.
13 *Dicit piger: Leo est in via, & leæna in
14 itineribus: *sicut ostium vertitur in cardine
suo, ita piger in lectulo suo.
15 *Abscondit piger manum sub ascella
sua, & laborat si ad os suum eam conuer-
terit.
16 *Sapientior sibi piger videtur septem
viris loquentibus sententias.
17 *Sicut qui apprehendit auribus canem,
sic qui transit impatiens, & commiscetur
rixæ alterius.
18 *Sicut noxius est qui mittit sagittas, &
19 lanceas in mortem: *ita vir, qui fraudulen-
ter nocet amico suo: & cum fuerit depre-
hensus, dicit: Ludens feci.
20 *Cum defecerint ligna, extinguetur
ignis: & susurrone subtracto, iurgia con-
quiescent.
21 *Sicut carbones ad prunas, & ligna ad
ignem, sic homo iracundus suscitat rixas.
22 *Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa
perueniunt ad intima ventris.
23 *Quomodo si argento sordido ornare
velis vas fictile, sic labia tumentia cum pes-
simo corde sociata.
24 *Labijs suis intelligitur inimicus, cum
in corde tractauerit dolos.
25 *Quando submiserit vocem suam, ne
credideris ei: quoniam septem nequitiæ
sunt in corde illius.
26 *Qui operit odium fraudulenter, reue-
labitur malitia eius in concilio.
27 *Qui fodit foueam, incidet in eam: &
qui voluit lapidem, reuertetur ad eum.
28 *Lingua fallax non amat veritatem: &
os lubricum operatur ruinas.

CAP. XXVII.

NE glorieris in crastinum, ignorans 1
quid superuentura pariat dies.
*Laudet te alienus,& non os tuum: ex- 2
traneus,& non labia tua.
*Graue est saxum, & onerosa arena: sed 3
ira stulti vtroque grauior.
*Ira nõ habet misericordiam, nec erum- 4
pens furor: & impetum concitati ferre
quis poterit?
*Melior est manifesta correptio, quàm 5
amor absconditus.
*Meliora sunt vulnera diligentis, quàm 6
fraudulenta oscula odientis.
*Anima saturata calcabit fauum:& ani- 7
ma esuriens etiam amarũ pro dulci sumet.
*Sicut auis transmigrans de nido suo, sic 8
vir qui derelinquit locum suum.
*Vnguento & varijs odoribus delecta- 9
tur cor: & bonis amici consilijs anima dul-
coratur.
*Amicum tuum,& amicum patris tui ne 10
dimiseris: & domum fratris tui ne ingre-
diaris in die afflictionis tuæ.
Melior est vicinus iuxta, quàm frater
procul.
*Stude sapientiæ fili mi, & lætifica cor 11
meum, vt possis exprobranti respondere
sermonem.
*Astutus videns malum, absconditus est: 12
paruuli transeuntes sustinuerunt dispendia.
*Tolle vestimentum eius, qui spopondit 13
pro extraneo:& pro alienis, aufer ei pignus.
*Qui benedicit proximo suo voce gran- 14
di, de nocte consurgens maledicenti simi-
lis erit.
*Tecta perstillantia in die frigoris,& li- 15
tigiosa mulier comparantur: *qui retinet 16
eam, quasi qui ventum teneat, & oleum
dexteræ suæ vocabit.
*Ferrum ferro exacuitur,& homo exa- 17
cuit faciem amici sui.
*Qui seruat ficum, comedet fructus 18
eius: & qui custos est domini sui, glorifi-
cabitur.
*Quomodo in aquis resplendent vultus 19
prospicientium, sic corda hominum mani-
festa sunt prudentibus.
20 *Infernus & perditio numquam im-
plentur: similiter & oculi hominum insa-
tiabiles:
21 *Quomodo probatur in conflatorio ar-
gentum,& in fornace aurum: sic probatur
homo ore laudantis.
Cor iniqui inquirit mala, cor autem re-
ctum inquirit scientiam.
22 *Si contuderis stultum in pila quasi pti-
sanas feriente desuper pilo, non auferetur
ab eo stultitia eius.
23 *Diligenter agnosce vultum pecoris tui,
tuosq. greges considera:
24 *Non enim habebis iugiter potestatem:
sed corona tribuetur in generationẽ & ge-
nerationem.
25 *Aperta sunt prata,& apparuerunt her-
bæ virentes,& collecta sunt fœna de mon-
tibus.
26 *Agni ad vestimentum tuum: & hœdi,
ad agri pretium.
27 *Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos,
& in necessaria domus tuæ: & ad victum
ancillis tuis.

CAP. XXVIII.

1 FVGIT impius, nemine persequente: iu-
stus autem quasi leo confidens, absque
terrore erit.
2 *Propter peccata terræ multi principes
eius:& propter hominis sapientiam,& ho-
rum scientiam quæ dicuntur, vita ducis
longior erit.
3 *Vir pauper calumnians pauperes, si-
milis est imbri vehementi, in quo paratur
fames.
4 *Qui derelinquunt legem, laudant im-
pium: qui custodiunt, succenduntur con-
tra eum.
5 *Viri mali non cogitant iudicium: qui
autem inquirunt Dominum, animaduer-
tunt omnia.
6 *Melior est pauper ambulans in simpli-
citate sua, quàm diues in prauis itineribus.
7 *Qui custodit legem, filius sapiens est:

qui autem comessatores pascit, confundit
patrem suum.
*Qui coaceruat diuitias vsuris & fœnore, 8
liberali in pauperes congregat eas.
*Qui declinat aures suas ne audiat le- 9
gem, oratio eius erit execrabilis.
*Qui decipit iustos in via mala, in inte- 10
ritu suo corruet: & simplices possidebunt
bona eius.
*Sapiens sibi videtur vir diues: pauper 11
autem prudens scrutabitur eum.
*In exultatione iustorum multa gloria 12
est: regnantibus impijs ruinæ hominum.
*Qui abscondit scelera sua, non dirige- 13
tur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit
ea, misericordiam consequetur.
*Beatus homo, qui semper est pauidus: 14
qui vero mentis est duræ, corruet in malum.
*Leo rugiens, & vrsus esuriens, princeps 15
impius super populum pauperem.
*Dux indigens prudentia, multos oppri- 16
met per calumniam: qui autem odit aua-
ritiam, longi fient dies eius.
*Hominem, qui calumniatur animæ san- 17
guinem, si vsque ad lacum fugerit, nemo
sustinet.
*Qui ambulat simpliciter, saluus erit: qui 18
peruersis graditur vijs, concidet semel.
*Qui operatur terram suam, satiabitur 19
panibus: qui autem sectatur otium, reple-
bitur egestate.
*Vir fidelis multum laudabitur: qui au- 20
tem festinat ditari, non erit innocens.
*Qui cognoscit in iudicio faciem, non 21
benefacit: iste & pro buccella panis dese-
rit veritatem.
*Vir, qui festinat ditari, & alijs inuidet, 22
ignorat quòd egestas superueniet ei.
*Qui corripit hominem, gratiam postea 23
inueniet apud eum magis quàm ille, qui per
linguæ blandimenta decipit.
*Qui subtrahit aliquid a patre suo, & a 24
matre: & dicit hoc non esse peccatum,
particeps homicidæ est.
*Qui se iactat, & dilatat, iurgia concitat: 25
qui vero sperat in Domino, sanabitur.
*Qui confidit in corde suo, stultus est: 26
qui auté graditur sapienter, ipse saluabitur.
27 *Qui dat pauperi, non indigebit: qui de-
spicit deprecantem, sustinebit penuriam.
28 *Cum surrexerint impij, abscondentur
homines: cum illi perierint, multiplica-
buntur iusti.

CAP. XXIX.

1 VIRO, qui corripientem dura ceruice
contemnit, repentinus ei superueniet
interitus: & eum sanitas non sequetur.
2 *In multiplicatione iustorum lætabitur
vulgus: cum impij sumpserint principa-
tum, gemet populus.
3 *Vir, qui amat sapientiam, lætificat pa-
trem suum: qui autem nutrit scorta, perdet
substantiam.
4 *Rex iustus erigit terram, vir auarus de-
struet eam.
5 *Homo, qui blandis, fictisq. sermoni-
bus loquitur amico suo, rete expandit
gressibus eius.
6 *Peccantem virum iniquum inuoluet la-
queus: & iustus laudabit atque gaudebit.
7 *Nouit iustus causam pauperum: im-
pius ignorat scientiam.
8 *Homines pestilentes dissipant ciuita-
tem: sapientes vero auertunt furorem.
9 *Vir sapiens, si cum stulto contenderit,
siue irascatur, siue rideat, non inueniet re-
quiem.
10 *Viri sanguinum oderunt simplicem:
iusti autem quærunt animam eius.
11 *Totum spiritum suum profert stultus:
sapiens differt, & reseruat in posterum.
12 *Princeps, qui libenter audit verba men-
dacij, omnes ministros habet impios.
13 *Pauper, & creditor obuiauerunt sibi:
vtriusque illuminator est Dominus.
14 *Rex, qui iudicat in veritate pauperes,
thronus eius in æternum firmabitur.
15 *Virga atque correptio tribuit sapien-
tiam: puer autem, qui dimittitur voluntati
suæ, confundit matrem suam.
16 *In multiplicatione impiorum multipli-
cabuntur scelera: & iusti ruinas eorum vi-
debunt.

Erudi-

*Erudi filium tuum,& refrigerabit te,& 17
dabit delicias animæ tuæ.
*Cum prophetia defecerit, dissipabitur 18
populus:qui vero custodit legẽ,beatus est.
*Seruus verbis non potest erudiri: quia 19
quod dicis intelligit, & respondere contemnit.
*Vidisti hominem velocem ad loquen- 20
dum? stultitia magis speranda est, quàm illius correptio.
*Qui delicate a pueritia nutrit seruum 21
suum, postea sentiet eum contumacem.
*Vir iracundus prouocat rixas: & qui 22
ad indignandum facilis est, erit ad peccandum procliuior.
*Superbum sequitur humilitas: & hu- 23
milem spiritu suscipiet gloria.
*Qui cum fure participat, odit animam 24
suam: adiurantem audit, & non indicat.
*Qui timet hominem, cito corruet: qui 25
sperat in Domino, subleuabitur.
*Multi requirunt faciem principis: & iu 26
dicium a Domino egreditur singulorum.
*Abominantur iusti virum impium: & 27
abominãtur impij eos, qui in recta sunt via.
Verbum custodiens filius, extra perditionem erit.

Cap. XXX.

VERBA Congregantis filij Vomentis. 1
Visio, quam locutus est vir, cum quo est Deus, & qui Deo secum morante confortatus, ait:
*Stultissimus sum virorum, & sapientia 2
hominum non est mecum.
*Non didici sapientiam, & non noui 3
scientiam sanctorum.
*Quis ascendit in cælum atque descen- 4
dit? quis continuit spiritum in manibus suis? quis colligauit aquas quasi in vestimẽto? quis suscitauit omnes terminos terræ? quod nomen est eius, & quod nomen filij eius, si nosti?
*Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est 5
sperantibus in se: *ne addas quidquam ver 6
bis illius, & arguaris inueniarisq. mendax.
*Duo rogaui te, ne deneges mihi ante- 7
quàm moriar:
8 *Vanitatem, & verba mendacia longe fac a me:
Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi: tribue tantum victui meo necessaria:
9 *ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam; Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & periurem nomen Dei mei.
10 *Ne accuses seruum ad Dominum suũ, ne forte maledicat tibi, & corruas.
11 *Generatio, quæ patri suo maledicit, & quæ matri suæ non benedicit.
12 *Generatio, quæ sibi munda videtur, & tamen non est lota a sordibus suis.
13 *Generatio, cuius excelsi sunt oculi, & palpebræ eius in alta surrectæ.
14 *Generatio, quæ pro dentibus gladios habet, & commandit molaribus suis, vt comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus.
15 *Sanguisugæ duæ sunt filiæ, dicentes: Affer, Affer.
Tria sunt insaturabilia, & quartũ, quod numquam dicit: Sufficit.
16 *Infernus, & os vuluæ, & terra, quæ non satiatur aqua: ignis vero numquam dicit: Sufficit.
17 *Oculum, qui subsannat patrem, & qui despicit partum matris suæ, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ.
18 *Tria sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro:
19 *Viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentia.
20 *Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit: Non sum operata malum.
21 *Per tria mouetur terra, & quartum non potest sustinere:
22 *Per seruum cum regnauerit: per stul-
23 tum cum saturatus fuerit cibo: *per odiosam mulierem cũ in matrimonio fuerit assumpta: & per ancillam cum fuerit heres dominæ suæ.

Quattuor

*Quattuor sunt minima terræ, & ipsa 24
sunt sapientiora sapientibus.
*Formicæ, populus infirmus, qui præpa- 25
rat in messe cibum sibi: *lepusculus, plebs 26
inualida, qui collocat in petra cubile suũ:
*regem locusta non habet, & egreditur vni- 27
uersa per turmas suas: *stellio manibus ni- 28
titur, & moratur in ædibus regis.
*Tria sunt, quæ bene gradiuntur, & 29
quartum, quod incedit feliciter:
*Leo fortissimus bestiarum, ad nullius 30
pauebit occursum: *gallus succinctus lum 31
bos: & aries: nec est rex, qui resistat ei.
*Est qui stultus apparuit postquam ele- 32
uatus est in sublime: si enim intellexisset,
ori suo imposuisset manum.
*Qui autem fortiter premit vbera ad eli 33
ciendum lac, exprimit butyrum: & qui ve-
hementer emungit, elicit sanguinem: & qui
prouocat iras, producit discordias.

Cap. XXXI.

VErba Lamuelis regis. Visio, qua e- 1
rudiuit eum mater sua.
*Quid dilecte mi, quid dilecte vteri mei, 2
quid dilecte votorum meorum?
*Ne dederis mulieribus substantiam 3
tuam, & diuitias tuas ad delendos reges.
*Noli regibus, o Lamuel, noli regibus 4
dare vinum: quia nullum secretum est vbi
regnat ebrietas. *& ne forte bibant, & 5
obliuiscantur iudiciorum, & mutent cau-
sam filiorum pauperis.
*Date siceram mœrentibus, & vinum 6
his, qui amaro sunt animo: *bibant, & obli 7
uiscantur egestatis suæ, & doloris sui non
recordentur amplius.
*Aperi os tuum muto, & causis omniũ 8
filiorum qui pertranseunt: *aperi os tuum, 9
decerne quod iustum est, & iudica inopem
& pauperem.
*Mulierem fortem quis inueniet? pro- 10
cul, & de vltimis finibus pretium eius.
*Confidit in ea cor viri sui, & spolijs 11
non indigebit.
12 *Reddet ei bonum, & non malum, om-
nibus diebus vitæ suæ.
13 *Quæsiuit lanam & linum, & operata est
consilio manuum suarum.
14 *Facta est quasi nauis institoris, de lon-
ge portans panem suum.
15 *Et de nocte surrexit, deditq. prædam
domesticis suis, & cibaria ancillis suis.
16 *Considerauit agrum, & emit eum: de
fructu manuum suarum plantauit vineam.
17 *Accinxit fortitudine lumbos suos, &
roborauit brachium suum.
18 *Gustauit, & vidit quia bona est nego-
tiatio eius: non extinguetur in nocte lu-
cerna eius.
19 *Manum suam misit ad fortia, & digiti
eius apprehenderunt fusum.
20 *Manum suam aperuit inopi, & palmas
suas extendit ad pauperem.
21 *Non timebit domui suæ a frigoribus
niuis: omnes enim domestici eius vestiti
sunt duplicibus.
22 *Stragulatam vestem fecit sibi: byssus,
& purpura indumentum eius.
23 *Nobilis in portis vir eius, quando se-
derit cum senatoribus terræ.
24 *Sindonem fecit, & vendidit, & cingu-
lum tradidit Chananæo.
25 *Fortitudo & decor indumentum eius,
& ridebit in die nouissimo.
26 *Os suum aperuit sapientiæ, & lex cle-
mentiæ in lingua eius.
27 *Cõsiderauit semitas domus suæ, & pa-
nem otiosa non comedit.
28 *Surrexerunt filij eius, & beatissimam
prædicauerunt: vir eius, & laudauit eam.
29 *Multæ filiæ congregauerunt diuitias:
tu supergressa es vniuersas.
30 *Fallax gratia, & vana est pulchritu-
do: mulier timens Dominum ipsa lauda-
bitur.
31 *Date ei de fructu manuum suarum: &
laudent eam in portis opera eius.

ECCLESIASTES,

Qui ab Hebræis COHELETH APPELLATVR.

CAPVT PRIMVM.

VERBA Ecclesiastæ, filij Da- 1
uid, regis Ierusalem.* Vani- 2
tas vanitatum, dixit Ecc'e-
siastes: vanitas vanitatum, &
omnia vanitas.* Quid habet 3
amplius homo de vniuerso labore suo, quo
laborat sub sole?* Generatio præterit, & ge 4
neratio aduenit: terra autem in æternũ stat.
*Oritur sol, & occidit, & ad locum suum re- 5
uertitur: ibiq. renascens,* gyrat per Meri- 6
diem, & flectitur ad Aquiloné: lustrans vni-
uersa in circuitu pergit spiritus, & in circu-
los suos reuertitur.* Omnia flumina intrant 7
in mare, & mare non redundat: ad locum,
vnde exeunt flumina, reuertũtur vt iterum
fluant.* Cunctæ res difficiles: nõ potest eas 8
homo explicare sermone. Non saturatur
oculus visu, nec auris auditu impletur.
*Quid est quod fuit? ipsum quod futurum 9
est. Quid est quod factum est? ipsum quod
faciendum est.* Nihil sub sole nouum, nec 10
valet quisquã dicere: Ecce hoc recens est:
iam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt
ante nos.* Non est priorum memoria: sed 11
nec eorum quidé, quæ postea futura sunt,
erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in
nouissimo.* Ego Ecclesiastes fui rex Israel 12
in Ierusalem,* & proposui in animo meo 13
quærere & inuestigare sapienter de omni-
bus, quæ fiunt sub sole. Hanc occupationẽ
pessimam dedit Deus filijs hominum, vt oc
cuparentur in ea.* Vidi cũcta, quæ fiunt sub 14
sole, & ecce vniuersa vanitas, & afflictio spi-
ritus.* Peruersi difficile corriguntur, & stul- 15
torum infinitus est numerus.* Locutus sum 16
in corde meo, dicés: Ecce magnus effectus
sum, & præcessi omnes sapientia, qui fuerũt
ante me in Ierusalem: & mens mea con-
17 templata est multa sapienter, & didici.* De-
diq. cor meum vt scirem prudentiã, atque
doctrinam, erroresq. & stultitiam: & agno-
ui quòd in his quoque esset labor, & affli-
18 ctio spiritus,* eo quòd in multa sapientia
multa sit indignatio: & qui addit scien-
tiam, addit & laborem.

CAP. II.

1 DIXI ego in corde meo: Vadam, &
affluam delicijs, & fruar bonis. Et vidi
2 quòd hoc quoque esset vanitas.* Risum re-
putaui erroré: & gaudio dixi: Quid frustra
3 deciperis?* Cogitaui in corde meo abstra-
here a vino carnem meam, vt animũ meũ
transferré ad sapientiam, deuitaremq. stul-
titiam, donec viderem quid esset vtile filijs
hominum: quo facto opus est sub sole nu-
4 mero dierum vitæ suæ.* Magnificaui opera
mea, ædificaui mihi domos, & plantaui vi-
5 neas,* feci hortos, & pomaria, & conseui ea
6 cuncti generis arboribus,* & extruxi mihi pi
scinas aquarum, vt irrigarem siluam lignorũ
7 germinantium,* possedi seruos & ancillas,
multamq. familiam habui: armenta quo-
que, & magnos ouium greges vltra omnes
8 qui fuerunt ante me in Ierusalem:* coacer-
uaui mihi argentum, & aurum, & substan-
tias regum, ac prouinciarum: feci mihi can-
tores, & cantatrices, & delicias filiorum ho-
minum, scyphos, & vrceos in ministerio ad
9 vina fundenda:* & supergressus sum opibus
omnes, qui ante me fuerunt in Ierusalé: sa-
10 pientia quoque perseuerauit mecum.* Et
omnia, quæ desiderauerunt oculi mei, non
negaui eis: nec prohibui cor meum quin
omni voluptate frueretur, & oblectaret se in
his, quæ præparaueram: & hanc ratus sum
partem

partem meam,si vterer labore meo. *Cumq. 11
me conuertissem ad vniuersa opera,quæ fe-
cerant manus meæ,& ad labores,in quibus
frustra sudaueram,vidi in omnibus vanita-
tem & afflictionem animi, & nihil perma-
nere sub sole. *Transiui ad contemplandā 12
sapientiam,erroresq. & stultitiam (quid est,
inquam, homo, vt sequi possit regē Facto-
rem suum?) *& vidi quod tantum præce- 13
deret sapientia stultitiam, quantum differt
lux a tenebris. *Sapientis oculi in capite 14
eius: stultus in tenebris ambulat: & didici
quòd vnus vtriusque esset interitus. *Et di- 15
xi in corde meo: Si vnus & stulti & meus
occasus erit,quid mihi prodest quòd maio-
rem sapientiæ dedi operam? Locutusq. cū
mente mea,animaduerti quòd hoc quoque
esset vanitas. *Non enim erit memoria sa- 16
pientis similiter vt stulti in perpetuum, &
futura tempora obliuione cuncta pariter
operient: moritur doctus similiter vt indo-
ctus. *Et idcirco tæduit me vitæ meæ vi- 17
dentem mala vniuersa esse sub sole,& cun-
cta vanitatem & afflictionem spiritus.
*Rursus detestatus sum omnem industriam 18
meam,qua sub sole studiosissime laboraui,
habiturus heredem post me,*quem ignoro, 19
vtrum sapiens an stultus futurus sit, & do-
minabitur in laboribus meis, quibus desu-
daui & solicitus fui. & est quidquam tam
vanum? *Vnde cessaui, renunciauitq. cor 20
meum vltra laborare sub sole. *Nam cum 21
alius laboret in sapientia,& doctrina,& so-
licitudine, homini otioso quæsita dimittit:
& hoc ergo, vanitas, & magnum malum.
*Quid enim proderit homini de vniuerso 22
labore suo,& afflictione spiritus,qua sub so-
le cruciatus est? *Cuncti dies eius dolori- 23
bus & ærumnis pleni sunt,nec per noctem
mente requiescit: & hoc nonne vanitas
est? *Nonne melius est comedere & bibe- 24
re,& ostendere animæ suæ bona de labori-
bus suis? & hoc de manu Dei est. *Quis ita 25
deuorabit, & delicijs affluet vt ego? *Ho- 26
mini bono in conspectu suo dedit Deus sa-
pientiam, & scientiam, & lætitiam: pecca-
tori autem dedit afflictionem, & curam su-
perfluam,vt addat, & congreget, & tradat
ei qui placuit Deo: sed & hoc vanitas est,
& cassa solicitudo mentis.

CAP. III.

1 OMNIA tempus habent,& suis spatijs
transeunt vniuersa sub cælo.
2 *Tempus nascendi, & tempus moriēdi.
Tempus plantandi,& tempus euellendi
quod plantatum est.
3 *Tempus occidendi,& tempus sanandi:
Tempus destruendi, & tempus ædifi-
candi.
4 *Tempus flendi, & tempus ridendi.
Tempus plangendi,& tempus saltandi.
5 *Tempus spargendi lapides, & tempus
colligendi.
Tempus amplexandi, & tempus longè
fieri ab amplexibus.
6 *Tempus acquirendi,& tēpus perdendi.
Tempus custodiendi, & tempus abij-
ciendi.
7 *Tempus scindendi,& tēpus consuendi.
Tempus tacendi,& tempus loquendi.
8 *Tempus dilectionis,& tempus odij.
Tempus belli,& tempus pacis.
9 *Quid habet amplius homo de labo-
re suo?
10 *Vidi afflictionem, quam dedit Deus fi-
11 lijs hominum,vt distendantur in ea. *Cun-
cta fecit bona in tempore suo, & mundum
tradidit disputationi eorum, vt non inue-
niat homo opus,quod operatus est Deus ab
12 initio vsque ad finem. *Et cognoui quòd
non esset melius nisi lætari, & facere bene
13 in vita sua. *Omnis enim homo, qui co-
medit & bibit, & videt bonum de labore
14 suo,hoc donum Dei est. *Didici quòd om-
nia opera, quæ fecit Deus, perseuerent in
perpetuum: non possumus eis quidquam
addere, nec auferre, quæ fecit Deus vt ti-
15 meatur. *Quod factum est, ipsum perma-
net: quæ futura sunt,iam fuerunt: & Deus
16 instaurat quod abijt. *Vidi sub sole in lo-
co iudicij impietatem, & in loco iustitiæ
17 iniquitatem. *Et dixi in corde meo: Iustū,
& impium iudicabit Deus, & tempus
omnis

omnis rei tunc erit. * Dixi in corde meo 18
de filijs hominum, vt probaret eos Deus,
& ostenderet similes esse bestijs. * Idcirco 19
vnus interitus est hominis, & iumentorum,
& æqua vtriusque conditio: sicut moritur
homo, sic & illa moriuntur: similiter spi-
rant omnia, & nihil habet homo iumento
amplius: cuncta subiacent vanitati, * & om- 20
nia pergunt ad vnum locum: de terra fa-
cta sunt, & in terram pariter reuertuntur.
* Quis nouit si spiritus filiorum Adam ascen 21
dat sursum, & si spiritus iumentorum de-
scendat deorsum? * Et deprehendi nihil es- 22
se melius quàm lætari hominem in opere
suo, & hanc esse partem illius. Quis enim
eum adducet, vt post se futura cognoscat?

Cap. IIII.

VERTI me ad alia, & vidi calumnias, 1
quæ sub sole geruntur, & lacrymas
innocentium, & neminem consolatorem:
nec posse resistere eorum violentiæ, cun-
ctorum auxilio destitutos. * Et laudaui ma- 2
gis mortuos, quàm viuentes: * & felicio- 3
rem vtroque iudicaui, qui necdum natus est,
nec vidit mala quæ sub sole fiunt. * Rursum 4
contemplatus sum omnes labores homi-
num, & industrias animaduerti patere in-
uidiæ proximi: & in hoc ergo vanitas, &
cura superflua est. * Stultus complicat ma- 5
nus suas, & comedit carnes suas, dicens:
* Melior est pugillus cum requie, quàm ple- 6
na vtraque manus cum labore, & afflictio-
ne animi. * Considerans reperi & aliam va- 7
nitatẽ sub sole: * vnus est, & secundum non 8
habet, non filium, non fratrem, & tamen
laborare non cessat, nec satiantur oculi eius
diuitijs: nec recogitat, dicens: Cui laboro,
& fraudo animam meam bonis? in hoc
quoque vanitas est, & afflictio pessima. * Me- 9
lius est ergo duos esse simul, quàm vnum:
habent enim emolumentum societatis suæ:
* si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. væ so- 10
li: quia cum ceciderit, non habet subleuan-
tem se. * Et si dormierint duo, fouebun- 11
tur mutuo: vnus quomodo calefiet? * Et si 12
quispiã præualuerit contra vnum, duo re-
sistunt ei: funiculus triplex difficile rũpitur.
13 * Melior est puer pauper & sapiens, rege se-
ne & stulto, qui nescit præuidere in po-
14 sterum. * Quòd de carcere, catenisq. inter-
dum quis egrediatur ad regnum: & alius
15 natus in regno, inopia consumatur. * Vi-
di cunctos viuentes, qui ambulant sub sole
cum adolescente secundo, qui consurget
16 pro eo. * Infinitus numerus est populi om-
nium, qui fuerunt ante eum: & qui postea
futuri sunt, non lætabuntur in eo. sed &
17 hoc, vanitas & afflictio spiritus. * Custodi
pedem tuum ingrediens domum Dei, &
appropinqua vt audias. Multo enim me-
lior est obedientia, quàm stultorum victi-
mæ, qui nesciunt quid faciunt mali.

Cap. V.

1 NE temere quid loquaris, neque cor
tuum sit velox ad proferendum ser-
monem coram Deo. Deus enim in cælo,
& tu super terrã: idcirco sint pauci sermo-
2 nes tui. * Multas curas sequuntur somnia,
& in multis sermonibus inuenietur stulti-
3 tia. * Si quid vouisti Deo, ne moreris red-
dere: displicet enim ei infidelis & stulta pro-
4 missio. sed quodcũque voueris, redde: * mul-
toq. melius est non vouere, quàm post vo-
5 tum promissa non reddere. * Ne dederis
os tuum vt peccare facias carnẽ tuam: ne-
que dicas coram angelo: Nõ est prouiden-
tia: ne forte iratus Deus contra sermones
tuos, dissipet cuncta opera manuum tua-
6 rum. * Vbi multa sunt somnia, plurimæ
sunt vanitates, & sermones innumeri: tu
7 vero Deum time. * Si videris calumnias ege-
norum, & violenta iudicia, & subuerti
iustitiam in prouincia, non mireris super
hoc negotio: quia excelso excelsior est
alius, & super hos quoque eminentiores
8 sunt alij, * & insuper vniuersæ terræ rex im-
9 perat seruienti. * Auarus nõ implebitur pe-
cunia: & qui amat diuitias, fructum non
10 capiet ex eis: & hoc ergo vanitas. * Vbi
multæ sunt opes, multi & qui comedunt
eas. Et quid prodest possessori, nisi quòd cer
11 nit diuitias oculis suis? * Dulcis est somnus
operan-

operanti, siue parum, siue multum comedat: saturitas autem diuitis non sinit eum
dormire. * Est & alia infirmitas pessima, 11
quam vidi sub sole: diuitiæ conseruatæ in
malum domini sui. * Pereunt enim in affli- 13
ctione pessima: generauit filiũ, qui in summa egestate erit. * Sicut egressus est nudus 14
de vtero matris suæ, sic reuertetur, & nihil
auferet secum de labore suo. * Miserabilis 15
prorsus infirmitas: quo modo venit, sic reuertetur. Quid ergo prodest ei quòd laborauit in ventum? * Cunctis diebus vitæ suæ 16
comedit in tenebris & in curis multis, &
in ærumna atque tristitia. * Hoc itaque vi- 17
sum est mihi bonum vt comedat quis, &
bibat, & fruatur lætitia ex labore suo, quo
laborauit ipse sub sole numero dierum vitæ suæ, quos dedit ei Deus, & hæc est pars
illius. * Et omni homini, cui dedit Deus di- 18
uitias, atque substantiam, potestatemq. ei
tribuit vt comedat ex eis, & fruatur parte
sua, & lætetur de labore suo: hoc est donum Dei. * Non enim satis recordabitur 19
dierum vitæ suæ, eo quòd Deus occupet
delicijs cor eius.

CAP. VI.

EST & aliud malum, quod vidi sub so- 1
le, & quidem frequens apud homines:
* Vir, cui dedit Deus diuitias, & substan- 2
tiam, & honorem, & nihil deest animæ suæ
ex omnibus, quæ desiderat: nec tribuit ei
potestatem Deus vt comedat ex eo, sed
homo extraneus vorabit illud. hoc vanitas, & miseria magna est. * Si genuerit quis- 3
piam centum liberos, & vixerit multos annos, & plures dies ætatis habuerit, & anima illius non vtatur bonis substantiæ suæ,
sepulturaq. careat: de hoc ego pronuncio
quòd melior illo sit abortiuus. * Frustra enim 4
venit, & pergit ad tenebras, & obliuione
delebitur nomen eius. * Non vidit solem, 5
neque cognouit distantiam boni & mali:
* etiam si duobus millibus annis vixerit, & 6
non fuerit perfruitus bonis: nonne ad vnũ
locum properant omnia? * Omnis labor 7
hominis in ore eius: sed anima eius non
8 implebitur. * Quid habet amplius sapiens
a stulto? & quid pauper nisi vt pergat illuc,
9 vbi est vita? * Melius est videre quod cupias, quàm desiderare quod nescias. sed &
hoc vanitas est, & præsumptio spiritus.
10 * Qui futurus est, iam vocatum est nomen
eius: & scitur quòd homo sit, & non possit
contra fortiorem se in iudicio contendere.
11 * Verba sunt plurima, multamq. in disputando habentia vanitatem.

CAP. VII.

1 QVID necesse est homini maiora se
quærere, cum ignoret quid conducat
sibi in vita sua numero dierum peregrinationis suæ, & tempore, quod velut vmbra
præterit? Aut quis ei poterit indicare quid
2 post eum futurum sub sole sit? * Melius est
nomen bonum, quàm vnguenta pretiosa:
3 & dies mortis die natiuitatis. * Melius est ire
ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij: in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens cogitat quid futu-
4 rum sit. * Melior est ira risu: quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquẽtis.
5 * Cor sapientium vbi tristitia est, & cor stul-
6 torum vbi lætitia. * Melius est a sapiẽte cor-
7 ripi, quàm stultorũ adulatione decipi. * quia
sicut sonitus spinarum ardentium sub olla,
8 sic risus stulti: sed & hoc vanitas. * Calumnia cõturbat sapientẽ, & perdet robur cor-
9 dis illius. * Melior est finis orationis, quàm
principium. Melior est patiens arrogante.
10 * Ne sis velox ad irascendum: quia ira in si-
11 nu stulti requiescit. * Ne dicas: Quid putas
causæ est quòd priora tẽpora meliora fuere
quàm nunc sunt? stulta enim est huiusce-
12 modi interrogatio. * Vtilior est sapiẽtia cum
diuitijs, & magis prodest videntibus solem.
13 * Sicut enim protegit sapientia, sic protegit
pecunia. hoc autem plus habet eruditio &
sapientia, quòd vitam tribuunt possessori
14 suo. * Considera opera Dei, quòd nemo
15 possit corrigere quem ille despexerit. * In
die bona fruere bonis, & malam diem præcaue. sicut enim hanc, sic & illã fecit Deus,
vt non inueniat homo contra eum iustas
queri-

querimonias.*Hæc quoque vidi in diebus 16
vanitatis meæ: Iustus perit in iustitia sua,&
impius multo viuit tempore in malitia sua.
*Noli esse iustus multum: neque plus sa- 17
pias quàm necesse est, ne obstupescas.
*Ne impiè agas multum: & noli esse 18
stultus, ne moriaris in tempore non tuo.
*Bonum est te sustentare iustum, sed & 19
ab illo ne subtrahas manum tuam: quia
qui timet Deum, nihil negligit.*Sapientia 20
confortauit sapientem super decem prin-
cipes ciuitatis.*Non est enim homo iustus 21
in terra, qui faciat bonum, & non peccet.
*Sed & cunctis sermonibus, qui dicuntur, 22
ne accommodes cor tuum: ne forte audias
seruum tuum maledicentem tibi.*scit enim 23
conscientia tua, quià & tu crebro maledi-
xisti alijs.*Cuncta tentaui in sapientia. Di- 24
xi: Sapiens efficiar: & ipsa longius recessit
a me* multo magis quàm erat: & alta pro- 25
funditas, quis inueniet eam?* Lustraui vni- 26
uersa animo meo, vt scirem, & considerarē,
& quærerem sapientiam, & rationem: & vt
cognoscerem impietatem stulti, & errorem
imprudentium:* & inueni amariorem mor- 27
te mulierem, quæ laqueus venatorum est, &
sagena cor eius, vincula sunt manus illius.
qui placet Deo, effugiet illam: qui autem
peccator est, capietur ab illa.*Ecce hoc in- 28
ueni, dixit Ecclesiastes, vnum & alterum, vt
inuenirem rationem,*quam adhuc quærit 29
anima mea, & non inueni. Virum de mille
vnum reperi, mulierem ex omnibus non
inueni.* Solummodo hoc inueni, quòd fe- 30
cerit Deus hominem rectum, & ipse se in-
finitis miscuerit quæstionibus. Quis talis
vt sapiens est? & quis cognouit solutio-
nem verbi?

CAP. VIII.

SAPIENTIA hominis lucet in vultu eius, 1
& potentissimus faciem illius commu-
tabit.*Ego os regis obseruo, & præcepta 2
iuramenti Dei.*Ne festines recedere a facie 3
eius, neque permaneas in opere malo: quia
omne, quod voluerit, faciet:* & sermo illius 4
potestate plenus est: nec dicere ei quisquā
5 potest: Quare ita facis?*Qui custodit præ-
ceptum, non experietur quidquam mali.
Tempus & responsionem cor sapientis in-
6 telligit.*Omni negotio tempus est, & op-
7 portunitas, & multa hominis afflictio:*quia
ignorat præterita, & futura nullo scire po-
8 test nuncio.*Non est in hominis potestate
prohibere spiritum, nec habet potestatem
in die mortis, nec finitur quiescere ingruen-
te bello, neque saluabit impietas impium.
9 *Omnia hæc consideraui, & dedi cor meum
in cunctis operibus, quæ fiunt sub sole. In-
terdum dominatur homo homini in ma-
10 lum suum. * Vidi impios sepultos: qui
etiam cum adhuc viuerent, in loco sancto
erant, & laudabantur in ciuitate quasi iu-
storum operum. sed & hoc vanitas est.
11 *Etenim quia non profertur cito contra
malos sententia, absque timore vllo filij
12 hominum perpetrant mala.*Attamen pec
cator ex eo quòd centies facit malum, &
per patientiam sustentatur, ego cognoui
quòd erit bonum timentibus Deum, qui
13 verentur faciem eius.*Non sit bonum im-
pio, nec prolongentur dies eius, sed quasi
vmbra transeant qui non timent faciē Do-
14 mini.*Est & alia vanitas, quæ fit super ter-
ram. sunt iusti, quibus mala proueniunt,
quasi opera egerint impiorum: & sunt im-
pij, qui ita securi sunt, quasi iustorum facta
habeant. sed & hoc vanissimum iudico.
15 * Laudaui igitur lætitiam quòd non esset
homini bonum sub sole, nisi quòd come-
deret, & biberet, atque gauderet: & hoc so-
lum secum auferret de labore suo in die-
bus vitæ suæ, quos dedit ei Deus sub sole.
16 * Et apposui cor meum vt scirem sapien-
tiam, & intelligerem distentionem, quæ ver-
satur in terra: est homo, qui diebus & no-
17 ctibus somnum non capit oculis.*Et intel-
lexi quòd omnium operum Dei nullā pos-
sit homo inuenire rationem eorum, quæ
fiunt sub sole: & quanto plus laborauerit
ad quærendum, tanto minus inueniat: etiam
si dixerit sapiens se nosse, non poterit re-
perire.

CAP. IX.

OMNIA hæc tractaui in corde meo,vt 1
curioſe intelligerem: Sunt iuſti atque
ſapientes,& opera eorum in manu Dei:&
tamen neſcit homo vtrum amore, an odio
dignus ſit:*ſed omnia in futurum ſeruantur 2
incerta, eo quòd vniuerſa æque eueniant
iuſto & impio,bono & malo,mundo & im-
mundo, immolanti victimas, & ſacrificia
contemnenti. ſicut bonus, ſic & peccator:
vt periurus, ita & ille qui verum deierat.
*Hoc eſt peſſimum inter omnia, quæ ſub 3
ſole fiunt, quia eadem cunctis eueniunt.
vnde & corda filiorum hominum implen-
tur malitia,& contemptu in vita ſua,& poſt
hæc ad inferos deducentur. *Nemo eſt qui 4
ſemper viuat, & qui huius rei habeat fidu-
ciam: melior eſt canis viuus leone mortuo.
*Viuẽtes enim ſciunt ſe eſſe morituros,mor 5
tui verò nihil nouerunt amplius,nec habẽt
vltra mercedem: quia obliuioni tradita eſt
memoria eorum.*Amor quoque,& odium, 6
& inuidiæ ſimul perierunt,nec habent par-
tem in hoc ſæculo,& in opere,quod ſub ſo-
le geritur. *Vade ergo & comede in lætitia 7
panem tuum, & bibe cum gaudio vinum
tuum: quia Deo placent opera tua.*Omni 8
tempore ſint veſtimenta tua candida, &
oleum de capite tuo non deficiat.*Perfrue- 9
re vita cum vxore,quam diligis,cunctis die-
bus vitæ inſtabilitatis tuæ,qui dati ſunt tibi
ſub ſole omni tempore vanitatis tuæ: hæc
eſt enim pars in vita,& in labore tuo, quo
laboras ſub ſole.*Quodcumque facere po- 10
teſt manus tua,inſtanter operare: quia nec
opus, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia
erunt apud inferos,quo tu properas.*Verti 11
me ad aliud, & vidi ſub ſole, nec velocium
eſſe curſum,nec fortium bellum,nec ſapiẽ-
tium panem,nec doctorum diuitias,nec ar-
tificum gratiam: ſed tẽpus,caſumq. in om-
nibus.*Neſcit homo finem ſuum: ſed ſicut 12
piſces capiuntur hamo,& ſicut aues laqueo
comprehenduntur, ſic capiuntur homines
in tempore malo,cum eis extemplo ſuper-
uenerit.*Hanc quoque ſub ſole vidi ſapien- 13
14 tiam,& probaui maximam:*Ciuitas parua,
& pauci in ea viri: venit contra eam rex
magnus, & vallauit eam, extruxitq. muni-
tiones per gyrum, & perfecta eſt obſidio.
15 *Inuentuſq. eſt in ea vir pauper & ſapiens,
& liberauit vrbem per ſapientiam ſuam,&
nullus deinceps recordatus eſt hominis il-
16 lius pauperis.*Et dicebam ego, meliorem
eſſe ſapientiam fortitudine: quomodo er-
go ſapiẽtia pauperis contempta eſt,& ver-
17 ba eius non ſunt audita? *Verba ſapien-
tium audiuntur in ſilentio plus quàm cla-
18 mor principis inter ſtultos.*Melior eſt ſa-
pientia, quàm arma bellica: & qui in vno
peccauerit, multa bona perdet.

CAP. X.

1 MVSCAE morientes perdunt ſuauita-
tem vnguenti. Pretioſior eſt ſapien-
tia & gloria, parua & ad tempus ſtultitia.
2 *Cor ſapientis in dextera eius, & cor ſtulti
3 in ſiniſtra illius.*Sed & in via ſtultus ambu-
lans, cum ipſe inſipiens ſit, omnes ſtultos
4 æſtimat.*Si ſpiritus poteſtatem habentis
aſcenderit ſuper te, locum tuum ne dimi-
ſeris: quia curatio faciet ceſſare peccata
5 maxima.*Eſt malum quod vidi ſub ſole,
quaſi per errorem egrediens a facie princi-
6 pis: *poſitum ſtultum in dignitate ſublimi,
7 & diuites ſedere deorſum.*Vidi ſeruos in
equis: & principes ambulantes ſuper ter-
8 ram quaſi ſeruos.*Qui fodit foueam, inci-
det in eam: & qui diſſipat ſepem, mordebit
9 eum coluber.*Qui transfert lapides, affige-
tur in eis: & qui ſcindit ligna, vulnerabitur
10 ab eis.*Si retuſum fuerit ferrum, & hoc non
vt prius, ſed hebetatum fuerit, multo labo-
re exacuetur, & poſt induſtriam ſequetur
11 ſapientia.*Si mordeat ſerpens in ſilentio,
nihil eo minus habet qui occulte detrahit.
12 *Verba oris ſapientis gratia: & labia inſi-
13 pientis præcipitabunt eum: *Initiũ verbo-
rum eius ſtultitia, & nouiſſimum oris illius
14 error peſſimus.*Stultus verba multiplicat.
Ignorat homo quid ante ſe fuerit: &
quid poſt ſe futurum ſit, quis ei poterit in-
15 dicare? *Labor ſtultorum affliget eos, qui
neſciunt

nesciunt in vrbem pergere.* Væ tibi terra, 16
cuius rex puer est,& cuius principes mane
comedunt. * Beata terra,cuius rex nobilis 17
est,& cuius principes vescuntur in tempo-
re suo ad reficiendum,& non ad luxuriam.
*In pigritijs humiliabitur contignatio, & 18
in infirmitate manuum perstillabit domus.
*In risum faciunt panem,& vinum vt epu- 19
lentur viuentes: & pecuniæ obediunt om-
nia.*In cogitatione tua regi ne detrahas, 20
& in secreto cubiculi tui ne maledixeris
diuiti: quia & aues cæli portabunt vocem
tuam, & qui habet pennas annunciabit
sententiam.

CAP. XI.

MITTE panem tuum super transeuntes 1
aquas: quia post tempora multa in-
uenies illum.* Da partem septem, necnon 2
& octo: quia ignoras quid futurum sit mali
super terram.*Si repletæ fuerint nubes,im- 3
brem super terram effundent. Si ceciderit
lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in
quocumque loco ceciderit, ibi erit. * Qui 4
obseruat ventum,non seminat: & qui con-
siderat nubes, numquam metet. * Quo- 5
modo ignoras quæ sit via spiritus, & qua
ratione compingantur ossa in ventre præ-
gnātis; sic nescis opera Dei, qui fabricator
est omnium.* Mane semina semen tuum, 6
& vespere ne cesset manus tua: quia nescis
quid magis oriatur,hoc aut illud: & si vtrū-
que simul,melius erit.*Dulce lumen,& de- 7
lectabile est oculis videre solem.* Si annis 8
multis vixerit homo, & in his omnibus læ-
tatus fuerit, meminisse debet tenebrosi tē-
poris, & dierum multorum: qui cum ve-
nerint,vanitatis arguentur præterita.* Læ- 9
tare ergo iuuenis in adolescentia tua, & in
bono sit cor tuum in diebus iuuētutis tuæ,
& ambula in vijs cordis tui, & in intuitu
oculorum tuorum: & scito quòd pro om-
nibus his adducet te Deus in iudicium.
*Aufer iram a corde tuo, & amoue mali- 10
tiam a carne tua. Adolescentia enim & vo-
luptas vana sunt.

CAP. XII.

1 MEMENTO Creatoris tui in diebus iu-
uentutis tuæ, antequā veniat tempus
afflictionis,& appropinquent anni, de qui-
2 bus dicas: Non mihi placent,* antequam
tenebrescat sol, & lumen, & luna, & stellæ,
3 & reuertantur nubes post pluuiam:* quādo
commouebuntur custodes domus,& nuta-
bunt viri fortissimi, & otiosæ erunt molen-
tes in minuto numero, & tenebrescent vi-
4 dentes per foramina:* & claudent ostia in
platea,in humilitate vocis molentis,& con-
surgent ad vocem volucris,& obsurdescent
5 omnes filiæ carminis. * Excelsa quoque
timebunt, & formidabunt in via, florebit
amygdalus,impinguabitur locusta,& dissi-
pabitur capparis: quoniam ibit homo in
domum æternitatis suæ, & circuibunt in
6 platea plangentes. * Antequam rumpatur
funiculus argenteus,& recurrat vitta aurea,
& conteratur hydria super fontem,& con-
7 fringatur rota super cisternā,* & reuertatur
puluis in terram suam vnde erat,& spiritus
8 redeat ad Deum, qui dedit illum.* Vanitas
vanitatum, dixit Ecclesiastes, & omnia va-
9 nitas.*Cumq. esset sapientissimus Ecclesia-
stes, docuit populum, & enarrauit quæ fe-
cerat: & inuestigans composuit parabolas
10 multas. * Quæsiuit verba vtilia,& conscri-
psit sermones rectissimos, ac veritate ple-
11 nos.*Verba sapientiū sicut stimuli,& quasi
claui in altum defixi,quæ per magistrorum
12 consilium data sunt a pastore vno. * His
amplius fili mi ne requiras. Faciendi plu-
res libros nullus est finis: frequensq. medi-
13 tatio, carnis afflictio est.* Finem loquendi
pariter omnes audiamus. Deum time, &
mandata eius obserua: hoc est enim omnis
14 homo:* & cuncta,quæ fiunt, adducet Deus
in iudicium pro omni errato, siue bonum,
siue malum illud sit.

CANTICVM CANTICORVM SALOMONIS,

Quod Hebraice dicitur Sir Hasirim.

CAPVT PRIMVM.

OSCVLETVR me osculo oris 2
sui: quia meliora sunt vbe-
ra tua vino, *fragrantia vn- 3
guentis optimis. Oleum
effusum nomen tuum: ideo
adolescẽtulæ dilexerũt te. *Trahe me: post 4
te curremus in odorem vnguentorum tuo-
rũ. Introduxit me rex in cellaria sua: exul-
tabimus & lætabimur in te, memores vbe-
rum tuorum super vinum: recti diligunt te.
* Nigra sum, sed formosa, filiæ Ierusalem, si- 5
cut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomo
nis. *Nolite me considerare quòd fusca sim, 6
quia decolorauit me sol: filij matris meæ
pugnauerunt contra me, posuerunt me cu-
stodem in vineis: vineam meam nõ custo-
diui. *Indica mihi, quem diligit anima mea, 7
vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne vagari
incipiam post greges sodalium tuorum. *Si 8
ignoras te o pulcherrima inter mulieres,
egredere, & abi post vestigia gregũ, & pa-
sce hœdos tuos iuxta tabernacula pastorũ.
*Equitatui meo in curribus Pharaonis assi- 9
milaui te amica mea. * Pulchræ sunt genæ 10
tuæ sicut turturis: collum tuum sicut mo-
nilia. *Murenulas aureas faciemus tibi, ver- 11
miculatas argento. * Dum esset rex in ac- 12
cubitu suo, nardus mea dedit odorem suũ.
* Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, in- 13
ter vbera mea commorabitur. * Botrus cy- 14
pri dilectus meus mihi, in vineis Engaddi.
* Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu 15
pulchra es, oculi tui columbarum. *Ecce tu 16
pulcher es dilecte mi, & decorus. Lectulus
noster floridus: *tigna domorum nostrarum 17
cedrina, laquearia nostra cypressina.

CAP. II.

1 EGO flos campi, & lilium conuallium.
2 *Sicut liliũ inter spinas, sic amica mea
3 inter filias. * Sicut malus inter ligna silua-
rum, sic dilectus meus inter filios. Sub vm-
bra illius, quem desiderauéram, sedi: & fru-
4 ctus eius dulcis gutturi meo. * Introduxit
me in cellã vinariam, ordinauit in me cha-
5 ritatem. * Fulcite me floribus, stipate me
6 malis: quia amore lãgueo. * Læua eius sub
capite meo, & dextera illius amplexabitur
7 me. *Adiuro vos filiæ Ierusalẽ per capreas,
ceruosq. camporum, ne suscitetis, neque
euigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa
8 velit. *Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens
9 in montibus, transiliens colles: * similis est
dilectus meus capreæ, hinnuloq. ceruorum.
en ipse stat post parietem nostrum respi-
ciens per fenestras, prospiciens per cancel-
10 los. * En dilectus meus loquitur mihi: Sur-
ge, propera amica mea, columba mea, for-
11 mosa mea, & veni. * Iam enim hiems tran-
12 sijt, imber abijt, & recessit. * Flores appa-
ruerunt in terra nostra, tempus putationis
aduenit: vox turturis audita est in terra no
13 stra: * ficus protulit grossos suos: vineæ
florentes dederunt odorem suum. Surge,
14 amica mea, speciosa mea, & veni: *colum-
ba mea in foraminibus petræ, in cauerna
maceriæ, ostende mihi faciem tuam, sonet
vox tua in auribus meis: vox enim tua dul-
15 cis, & facies tua decora. * Capite nobis
vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas:
16 nam vinea nostra floruit. * Dilectus meus
mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia,

donec

*donec aſpiret dies, & inclinentur vmbræ. 17
Reuertere: ſimilis eſto, dilecte mi, capreæ,
hinnuloq. ceruorum ſuper montes Bether.

CAP. III.

IN lectulo meo per noctes quæſiui quem 1
diligit anima mea: quæſiui illum, &
non inueni.*Surgam, & circuibo ciuitatem: 2
per vicos & plateas quæram quem diligit
anima mea: quæſiui illum, & non inueni.
*Inuenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt ci- 3
uitatem: Num quem diligit anima mea, vi-
diſtis?* Paululum cum pertranſiſſem eos, 4
inueni quem diligit anima mea: tenui eum:
nec dimittam donec introducam illum in
domum matris meæ, & in cubiculum geni-
tricis meæ. *Adiuro vos filiæ Ieruſalem 5
per capreas, ceruoſq. camporum, ne ſuſci-
tetis, neque euigilare faciatis dilectam do-
nec ipſa velit.*Quæ eſt iſta, quæ aſcendit 6
per deſertum ſicut virgula fumi ex aroma-
tibus myrrhæ, & thuris, & vniuerſi pulueris
pigmentarij?* En lectulum Salomonis ſe- 7
xaginta fortes ambiũt ex fortiſſimis Iſrael:
*omnes tenentes gladios, & ad bella do- 8
ctiſſimi: vniuſcuiuſque enſis ſuper femur
ſuum propter timores nocturnos.*Fercu- 9
lum fecit ſibi rex Salomon de lignis Liba-
ni:*columnas eius fecit argenteas, recli- 10
natorium aureum, aſcenſum purpureum:
media charitate conſtrauit propter filias
Ieruſalem:*Egredimini & videte filiæ Sion 11
regem Salomonem in diademate, quo co-
ronauit illum mater ſua in die deſponſa-
tionis illius, & in die lætitiæ cordis eius.

CAP. IIII.

QVAM pulchra es amica mea, quàm 1
pulchra es! Oculi tui columbarum,
abſque eo, quod intrinſecus latet. Capilli
tui ſicut greges caprarum, quæ aſcenderũt
de monte Galaad.*Dentes tui ſicut greges 2
tonſarum, quæ aſcenderunt de lauacro, om-
nes gemellis fœtibus, & ſterilis non eſt in-
ter eas.*Sicut vitta coccinea, labia tua: & 3
eloquium tuum, dulce. Sicut fragmen mali
punici, ita genæ tuæ, abſque eo, quod in-
4 trinſecus latet.*Sicut turris Dauid collum
tuum, quæ ædificata eſt cum propugnacu-
lis: mille clypei pendent ex ea, omnis ar-
5 matura fortium.*Duo vbera tua, ſicut duo
hinnuli capreæ gemelli, qui paſcuntur in
6 lilijs,* donec aſpiret dies, & inclinentur
vmbræ, vadam ad montem myrrhæ, & ad
7 collem thuris.*Tota pulchra es amica mea,
8 & macula non eſt in te.*Veni de Libano
ſponſa mea, veni de Libano, veni: corona-
beris de capite Amana, de vertice Sanir &
Hermon, de cubilibus leonum, de monti-
9 bus pardorum.*Vulneraſti cor meum ſo-
ror mea ſponſa, vulneraſti cor meum in
vno oculorum tuorum, & in vno crine col-
10 li tui.* Quàm pulchræ ſunt mammæ tuæ
ſoror mea ſponſa! pulchriora ſunt vbera
tua vino, & odor vnguentorum tuorum
11 ſuper omnia aromata.* Fauus diſtillans
labia tua ſponſa, mel & lac ſub lingua tua:
& odor veſtimentorum tuorum ſicut odor
12 thuris.*Hortus concluſus ſoror mea ſpon-
13 ſa, hortus concluſus, fons ſignatus.*Emiſ-
ſiones tuæ paradiſus malorum punicorum
cum pomorum fructibus. Cypri cum nar-
14 do,*nardus & crocus, fiſtula & cinnamo-
mum cum vniuerſis lignis Libani, myrrha
& aloe cum omnibus primis vnguentis.
15 * Fons hortorum: puteus aquarum viuen-
16 tium, quæ fluunt impetu de Libano.* Sur-
ge Aquilo, & veni Auſter, perfla hortum
meum, & fluant aromata illius.

CAP. V.

1 VENIAT dilectus meus in hortum
ſuum, & comedat fructum pomorum
ſuorum. Veni in hortum meum ſoror mea
ſponſa, meſſui myrrham meam cum aro-
matibus meis: comedi fauum cum melle
meo, bibi vinum meum cum lacte meo: co-
medite amici, & bibite, & inebriamini cha-
2 riſſimi.*Ego dormio, & cor meum vigilat:
vox dilecti mei pulſantis: Aperi mihi ſoror
mea, amica mea, columba mea, immaculata
mea: quia caput meum plenum eſt rore, &
3 cincinni mei guttis noctium.* Expoliaui
me tunica mea, quomodo induar illa? lau

pedes meos, quomodo inquinabo illos?
* Dilectus meus misit manum suam per fo- 4
ramen,& venter meus intremuit ad tactum
eius. * Surrexi, vt aperirem dilecto meo: 5
manus meæ stillauerunt myrrham, & di-
giti mei pleni myrrha probatissima. * Pes- 6
sulum ostij mei aperui dilecto meo: at ille
declinauerat, atque transierat. Anima mea
liquefacta est, vt locutus est: quæsiui, &
non inueni illum: vocaui,& non respondit
mihi. * Inuenerunt me custodes qui cir- 7
cumeunt ciuitatem: percusserunt me, &
vulnerauerunt me: tulerũt pallium meum
mihi custodes murorum. * Adiuro vos fi- 8
liæ Ierusalem, si inueneritis dilectũ meum,
vt nuncietis ei quia amore langueo. * Qua- 9
lis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherri-
ma mulierum? qualis est dilectus tuus ex
dilecto, quia sic adiurasti nos? * Dilectus 10
meus candidus & rubicundus, electus ex
millibus. * Caput eius aurum optimum: 11
Comæ eius sicut elatæ palmarum, nigræ
quasi coruus. * Oculi eius sicut columbæ 12
super riuulos aquarum, quæ lacte sunt lotæ,
& resident iuxta fluenta plenissima. * Genæ 13
illius sicut areolæ aromatum consitæ a pig-
mentarijs. Labia eius lilia distillantia myr-
rham primam. * Manus illius tornatiles au- 14
reæ, plenæ hyacinthis. Venter eius ebur-
neus, distinctus sapphiris. * Crura illius co- 15
lumnæ marmoreæ, quæ fundatæ sunt super
bases aureas. Species eius vt Libani, electus
vt cedri. * Guttur illius suauissimum, & to- 16
tus desiderabilis: talis est dilectus meus, &
ipse est amicus meus, filiæ Ierusalem. * Quo 17
abijt dilectus tuus o pulcherrima mulierũ?
quo declinauit dilectus tuus, & quæremus
eum tecum?

CAP. VI.

DILECTVS meus descendit in hortum 1
suum ad areolam aromatum, vt pa-
scatur in hortis, & lilia colligat. * Ego di- 2
lecto meo, & dilectus meus mihi, qui pa-
scitur inter lilia. * Pulchra es amica mea, 3
suauis, & decora sicut Ierusalem: terribilis
vt castrorum acies ordinata. * Auerte ocu- 4
los tuos a me, quia ipsi me auolare fecerũt.
Capilli tui sicut grex caprarum, quæ appa-
5 ruerunt de Galaad. * Dentes tui sicut grex
ouium, quæ ascenderunt de lauacro, omnes
gemellis fœtibus, & sterilis non est in eis.
6 * Sicut cortex mali punici, sic genæ tuæ abs-
7 que occultis tuis. * Sexaginta sunt reginæ,
& octoginta concubinæ, & adolescentula-
8 rum non est numerus. * Vna est columba
mea, perfecta mea, vna est matris suæ, electa
genitrici suæ. Viderunt eam filiæ, & beatis-
simam prædicauerunt: reginæ & concubi-
9 næ, & laudauerunt eam. * Quæ est ista, quæ
progreditur quasi aurora consurgens, pul-
chra vt luna, electa vt sol, terribilis vt ca-
10 strorum acies ordinata? * Descendi in hor-
tum nucum, vt viderem poma conuallium,
& inspicerem si floruisset vinea, & germi-
11 nassent mala punica. * Nesciui: anima mea
conturbauit me propter quadrigas Ami-
12 nadab. * Reuertere, reuertere Sulamitis: re-
uertere reuertere, vt intueamur te.

CAP. VII.

1 QVID videbis in Sulamite, nisi choros
castrorum? Quàm pulchri sunt gres-
sus tui in calceamentis, filia principis! Iun-
cturæ femorum tuorum, sicut monilia, quæ
2 fabricata sunt manu artificis. * Vmbilicus
tuus crater tornatilis, numquam indigens
poculis. Venter tuus sicut aceruus tritici,
3 vallatus lilijs. * Duo vbera tua, sicut duo
4 hinnuli gemelli capreæ. * Collum tuum si-
cut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinæ
in Hesebon, quæ sunt in porta filiæ multitu-
dinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quæ
5 respicit contra Damascum. * Caput tuum
vt Carmelus: & comæ capitis tui, sicut pur-
6 pura regis vincta canalibus. * Quàm pulchra
es, & quàm decora charissima, in delicijs!
7 * Statura tua assimilata est palmæ, & vbera
8 tua botris. * Dixi: Ascendam in palmam, &
& apprehendam fructus eius: & erunt vbera
tua sicut botri vineæ: & odor oris tui sicut
9 malorum. * Guttur tuum sicut vinum opti-
mum, dignum dilecto meo ad potandum,
labijsq. & dentibus illius ad ruminandum.
Ego

*Ego dilecto meo,& ad me conuersio eius. 10
*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, 11
commoremur in villis.*Mane surgamus ad 12
vineas, videamus si floruit vinea, si flores
fructus parturiunt,si floruerunt mala puni-
ca: ibi dabo tibi vbera mea.*Mandragoræ 13
dederunt odorem. In portis nostris omnia
poma: noua & vetera, dilecte mi, serua-
ui tibi.

CAP. VIII.

QVIS mihi det te fratrem meum su- 1
gentem vbera matris meæ, vt inue-
niam te foris,& deosculer te,& iam me ne-
mo despiciat? *Apprehendam te,& ducam 2
in domum matris meæ: ibi me docebis,&
dabo tibi poculum ex vino condito,& mu
stum malorum granatorum meorum.
*Læua eius sub capite meo, & dextera il- 3
lius amplexabitur me. *Adiuro vos filiæ 4
Ierusalem,ne suscitetis,neque euigilare fa-
ciatis dilectam donec ipsa velit. *Quæ est 5
ista, quæ ascendit de deserto, delicijs af-
fluens,innixa super dilectum suum? Sub
arbore malo suscitaui te: ibi corrupta est
mater tua,ibi violata est genitrix tua.*Po- 6
ne me vt signaculum super cor tuum, vt
signaculum super brachium tuum: quia
fortis est vt mors dilectio: dura sicut in-
fernus æmulatio, lampades eius lampades
7 ignis atque flammarum.*Aquæ multæ non
potuerunt extinguere charitatem, nec flu-
mina obruent illam: si dederit homo om-
nem substantiam domus suæ pro dilectio-
8 ne,quasi nihil despiciet eam.*Soror nostra
parua,& vbera non habet. quid faciemus
sorori nostræ in die quando alloquenda
9 est? *Si murus est, ædificemus super eum
propugnacula argentea: si ostium est,com
10 pingamus illud tabulis cedrinis. *Ego
murus: & vbera mea sicut turris, ex quo
facta sum coram eo quasi pacem reperiēs.
11 *Vinea fuit pacifico in ea, quæ habet po-
pulos: tradidit eam custodibus, vir affert
12 pro fructu eius mille argenteos. *Vinea
mea coram me est. Mille tui pacifici, &
ducenti his, qui custodiunt fructus eius.
13 *Quæ habitas in hortis, amici auscultant:
14 fac me audire vocem tuam. *Fuge dile-
cte mi, & assimilare capreæ,hinnuloq. cer-
uorum super montes aromatum.

LIBER

LIBER SAPIENTIAE.

CAPVT PRIMVM.

DILIGITE iustitiam, qui 1
iudicatis terram. Sentite de
Domino in bonitate, & in
simplicitate cordis quærite
illum: *quoniam inuenitur 2
ab his, qui non tentant illum: apparet au-
tem eis, qui fidem habent in illum: *per- 3
uersæ enim cogitationes separant a Deo:
probata autem virtus corripit insipientes.
*quoniam in maleuolam animam non in- 4
troibit sapientia, nec habitabit in corpore
subdito peccatis. *Spiritus enim sanctus di- 5
sciplinæ effugiet fictum, & auferet se a co-
gitationibus, quæ sũt sine intellectu, & cor-
ripietur a superueniente iniquitate. *Beni- 6
gnus est enim spiritus sapientiæ, & non li-
berabit maledicum a labijs suis: quoniam
renum illius testis est Deus, & cordis illius
scrutator est verus, & linguæ eius auditor.
*Quoniam spiritus Domini repleuit orbem 7
terrarum: & hoc, quod continet omnia,
scientiam habet vocis. *Propter hoc qui 8
loquitur iniqua, non potest latere, nec præ-
teriet illum corripiens iudicium. *In cogi- 9
tationibus enim impij interrogatio erit:
sermonum autem illius auditio ad Deum
veniet, ad correptionem iniquitatum illius.
*Quoniam auris zeli audit omnia, & tumul- 10
tus murmurationum non abscondetur.
*Custodite ergo vos a murmuratione, quæ 11
nihil prodest, & a detractione parcite lin-
guæ, quoniam sermo obscurus in vacuum
non ibit: os autem, quod mentitur, occi-
dit animam. *Nolite zelare mortem in 12
errore vitæ vestræ, neque acquiratis perdi-
tionem in operibus manuum vestrarum.
*Quoniam Deus mortem non fecit, nec læ- 13
tatur in perditione viuorũ. *Creauit enim, 14
vt essent omnia: & sanabiles fecit natio-
nes orbis terrarum: & non est in illis me-
dicamentum exterminij, nec inferorum re-
15 gnum in terra. *Iustitia enim perpetua est,
16 & immortalis. *Impij autem manibus &
verbis accersierunt illam: & æstimantes il
lam amicam, defluxerunt, & sponsiones po
suerunt ad illam: quoniam digni sunt qui
sint ex parte illius.

CAP. II.

1 DIXERVNT enim cogitantes apud
se non recte: Exiguum, & cum tædio
est tempus vitæ nostræ, & non est refrige-
rium in fine hominis, & non est qui agni-
2 tus sit reuersus ab inferis: *quia ex nihilo
nati sumus, & post hoc erimus tamquam
non fuerimus: quoniam fumus flatus est
in naribus nostris: & sermo scintilla ad
3 commouendum cor nostrum: *qua extin-
cta, cinis erit corpus nostrum, & spiritus
diffundetur tamquam mollis aër, & transi-
bit vita nostra tamquam vestigium nubis,
& sicut nebula dissoluetur, quæ fugata est
a radijs solis, & a calore illius aggrauata:
4 *& nomen nostrum obliuionem accipiet
per tempus, & nemo memoriam habebit
5 operum nostrorum. *Vmbræ enim tran-
situs est tempus nostrum, & non est reuer-
sio finis nostri: quoniam consignata est,
6 & nemo reuertitur. *Venite ergo, & frua-
mur bonis quæ sunt, & vtamur creatura
7 tamquam in iuuentute celeriter. *Vino
pretioso, & vnguentis nos impleamus: &
8 non prætereat nos flos temporis. *Coro-
nemus nos rosis, antequam marcescant:
nullum pratum sit, quod non pertranseat
9 luxuria nostra. *Nemo nostrum exors sit
luxuriæ nostræ: vbique relinquamus signa
lætitiæ: quoniam hæc est pars nostra, &

hæc

hæc est sors.* Opprimamus pauperem iu- 10
stum,& non parcamus viduæ,nec veterani
reuereamur canos multi temporis.*Sit au- 11
tē fortitudo nostra lex iustitiæ: quod enim
infirmum est,inutile inuenitur.*Circumue- 12
niamus ergo iustum, quoniam inutilis est
nobis,& contrarius est operibus nostris,&
improperat nobis peccata legis,& diffamat
in nos peccata disciplinæ nostræ.* Promit- 13
tit se scientiam Dei habere, & filium Dei
se nominat.* Factus est nobis in traductio- 14
nem cogitationum nostrarum.* Grauis est 15
nobis etiam ad videndum, quoniam dissi-
milis est alijs vita illius, & immutatæ sunt
viæ eius.* Tamquam nugaces æstimati su- 16
mus ab illo,& abstinet se a vijs nostris tā-
quam ab immunditijs, & præfert nouissi-
ma iustorum, & gloriatur patrem se habe-
re Deum.* Videamus ergo si sermones il- 17
lius veri sint,& tentemus quæ ventura sunt
illi, & sciemus quæ erunt nouissima illius.
* Si enim est verus filius Dei, suscipiet il- 18
lum,& liberabit eum de manibus contra-
riorum.* Contumelia & tormento interro- 19
gemus eum, vt sciamus reuerentiam eius,
& probemus patientiam illius.*Morte tur- 20
pissima condemnemus eum: erit enim ei
respectus ex sermonibus illius.* Hæc cogi- 21
tauerunt,& errauerunt: excæcauit enim il-
los malitia eorum. * Et nescierunt sacra- 22
menta Dei, neque mercedem sperauerunt
iustitiæ,nec iudicauerunt honorem anima-
rum sanctarum. * Quoniam Deus creauit 23
hominem inexterminabilem, & ad imagi-
nem similitudinis suæ fecit illum.* Inuidia 24
autem diaboli mors introiuit in orbem ter-
rarum: * imitantur autem illum qui sunt 25
ex parte illius.

CAP. III.

IVSTORVM autem animæ in manu Dei 1
sunt, & non tanget illos tormentum
mortis.* Visi sunt oculis insipientium mo- 2
ri: & æstimata est afflictio exitus illorum:
*& quod a nobis est iter,exterminium: illi 3
autem sunt in pace.* Et si coram homini- 4
bus tormenta passi sunt, spes illorum im-
5 mortalitate plena est.* In paucis vexati,in
multis bene disponentur: quoniam Deus
tentauit eos, & inuenit illos dignos se.
6 * Tamquam aurum in fornace probauit il-
los, & quasi holocausti hostiam accepit il-
los, & in tempore erit respectus illorum.
7 * Fulgebunt iusti, & tamquam scintillæ in
8 arundineto discurrent.* Iudicabunt natio-
nes,& dominabuntur populis, & regnabit
9 Dominus illorum in perpetuum.*Qui cō-
fidunt in illo,intelligent veritatem: & fide-
les in dilectione acquiescent illi: quoniam
10 donum & pax est electis eius.*Impij autem
secundum quæ cogitauerūt, correptionem
habebunt: qui neglexerunt iustum, & a
11 Domino recesserunt.* Sapientiam enim,&
disciplinam qui abijcit,infelix est: & vacua
est spes illorum,& labores sine fructu, &
12 inutilia opera eorum.* Mulieres eorum in-
13 sensatæ sunt,& nequissimi filij eorum.*Ma-
ledicta creatura eorum: quoniam felix est
sterilis: & incoinquinata,quæ nesciuit tho-
rum in delicto, habebit fructum in respe-
14 ctione animarum sanctarum:*& spado,qui
non operatus est per manus suas iniquita-
tem,nec cogitauit aduersus Deum nequis-
sima: dabitur enim illi fidei donum ele-
ctum, & sors in templo Dei acceptissima.
15 * Bonorum enim laborum gloriosus est fru
ctus,& quæ non concidat radix sapientiæ.
16 * Filij autem adulterorum in inconsumma-
tione erunt, & ab iniquo thoro semen ex-
17 terminabitur. * Et si quidem longæ vitæ
erunt, in nihilum computabuntur, & sine
honore erit nouissima senectus illorum.
18 * Et si celerius defuncti fuerint, non habe-
bunt spem,nec in die agnitionis allocutio-
19 nem. * Nationis enim iniquæ diræ sunt
consummationes.

CAP. IIII.

1 O QVAM pulchra est casta generatio
cum claritate: immortalis est enim
memoria illius: quoniam & apud Deum
2 nota est,& apud homines. *Cum præsens
est,imitantur illam: & desiderant eam cum
se eduxerit, & in perpetuum coronata

triumphat

triumphat incoinquinatorum certaminum
præmium vincens. *Multigena autem im- 3
piorum multitudo non erit vtilis,& ſpuria
vitulamina non dabunt radices altas, nec
ſtabile firmamentum collocabunt. *Et ſi 4
in ramis in tempore germinauerint, infir-
miter poſita, a vento commouebuntur, &
a nimietate ventorum eradicabuntur.
*Confringentur enim rami inconſumma- 5
ti,& fructus illorum inutiles, & acerbi ad
manducandum, & ad nihilum apti. *Ex 6
iniquis enim ſomnis filij,qui naſcuntur,te-
ſtes ſunt nequitiæ aduerſus parentes in in-
terrogatione ſua. *Iuſtus autem ſi morte 7
præoccupatus fuerit,in refrigerio erit.*Se- 8
nectus enim venerabilis eſt non diuturna,
neque annorum numero computata: ca-
ni autem ſunt ſenſus hominis,*& ætas ſe- 9
nectutis vita immaculata. *Placens Deo 10
factus eſt dilectus,& viuens inter peccato-
res tranſlatus eſt.*raptus eſt ne malitia mu 11
taret intellectum eius, aut ne fictio decipe-
ret animam illius.*Faſcinatio enim nuga- 12
citatis obſcurat bona, & inconſtantia con-
cupiſcentiæ tranſuertit ſenſum ſine mali-
tia. *Conſummatus in breui expleuit tem- 13
pora multa:*placita enim erat Deo anima 14
illius: propter hoc properauit educere il-
lum de medio iniquitatum: populi autem
videntes,& non intelligentes, nec ponen-
tes in præcordijs talia:*quoniam gratia 15
Dei, & miſericordia eſt in ſanctos eius, &
reſpectus in electos illius. *Condemnat 16
autem iuſtus mortuus viuos impios, & iu-
uentus celerius conſummata, longam vi-
tam iniuſti.*Videbunt enim finem ſapien- 17
tis, & non intelligent quid cogitauerit de
illo Deus, & quare munierit illum Domi-
nus.*Videbunt & contemnent eum: illos 18
autem Dominus irridebit.*& erunt poſt 19
hæc decidentes ſine honore, & in contu-
melia inter mortuos in perpetuum: quo-
niam diſrumpet illos inflatos ſine voce, &
commouebit illos a fundamentis & vſque
ad ſupremum deſolabuntur: & erunt ge-
mentes, & memoria illorum peribit.*Ve- 20
nient in cogitatione peccatorum ſuorum
timidi,& traducent illos ex aduerſo iniqui-
tates ipſorum.

CAP. V.

1 TVNC ſtabunt iuſti in magna conſtan-
tia aduerſus eos,qui ſe anguſtiauerũt,
2 & qui abſtulerunt labores eorum.*Viden-
tes turbabuntur timore horribili, & mira-
3 buntur in ſubitatione inſperatæ ſalutis,*di-
centes intra ſe, pœnitentiam agentes, &
præ anguſtia ſpiritus gementes. Hi ſunt,
quos habuimus aliquãdo in deriſum, & in
4 ſimilitudinem improperij. *Nos inſenſati
vitam illorum æſtimabamus inſaniam, &
5 finem illorum ſine honore: *ecce quomo-
do computati ſunt inter filios Dei, & inter
6 ſanctos ſors illorum eſt. *Ergo errauimus
a via veritatis, & iuſtitiæ lumen non luxit
nobis, & Sol intelligentiæ non eſt ortus
7 nobis. *Laſſati ſumus in via iniquitatis &
perditionis, & ambulauimus vias difficiles,
8 viam autem Domini ignorauimus. *Quid
nobis profuit ſuperbia? aut diuitiarum ia-
9 ctantia quid contulit nobis? *Tranſierunt
omnia illa tamquam vmbra, & tamquam
10 nuncius percurrens,*& tãquam nauis, quæ
pertranſit fluctuantem aquam: cuius, cum
præterierit, non eſt veſtigium inuenire,ne-
11 que ſemitam carinæ illius in fluctibus:*aut
tamquam auis,quæ tranſuolat in aëre, cu-
ius nullum inuenitur argumentum itineris,
ſed tantum ſonitus alarũ verberans leuem
ventum: & ſcindẽs per vim itineris aërem:
commotis alis tranſuolauit,& poſt hoc nul
12 lum ſignum inuenitur itineris illius:* aut
tamquam ſagitta emiſſa in locum deſtina-
tum,diuiſus aër continuo in ſe recluſus eſt,
13 vt ignoretur tranſitus illius:*ſic & nos nati
cõtinuo deſiuimus eſſe: & virtutis quidem
nullum ſignum valuimus oſtendere: in ma-
lignitate autem noſtra conſumpti ſumus.
14 *Talia dixerunt in inferno hi,qui peccaue-
15 runt:*quoniam ſpes impij tamquã lanugo
eſt,quæ a vento tollitur: & tamquam ſpu-
ma gracilis,quæ a procella diſpergitur: &
tamquam fumus,qui a vento diffuſus eſt:
& tamquam memoria hoſpitis vnius diei
præ-

prætereuntis. * Iusti autem in perpetuum 16
viuent,& apud Dominum est merces eorũ,
& cogitatio illorum apud Altissimũ. * Ideo 17
accipient regnum decoris,& diadema speciei de manu Domini: quoniã dextera sua
teget eos, & brachio sancto suo defendet
illos. * Accipiet armaturam zelus illius,& 18
armabit creaturam ad vltionem inimicorum. * Induet pro thorace iustitiam, & ac- 19
cipiet pro galea iudicium certum. * sumet 20
scutum inexpugnabile æquitatem: * acuet 21
autem duram iram in lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. * Ibunt directe emissiones fulgurum, 22
& tamquam a bene curuato arcu nubium
exterminabuntur,& ad certum locum insilient. * Et a petrosa ira plenæ mittentur 23
grandines, excandescet in illos aqua maris,& flumina concurrent duriter. * Contra 24
illos stabit spiritus virtutis, & tamquam
turbo venti diuidet illos: & ad eremum
perducet omnem terram iniquitas illorum,
& malignitas euertet sedes potentium.

CAP. VI.

MELIOR est sapientia quàm vires: & 1
vir prudens quàm fortis. * Audite er- 2
go reges,& intelligite, discite iudices finium
terræ. * Præbete aures vos, qui continetis 3
multitudines,& placetis vobis in turbis nationum: * quoniam data est a Domino po- 4
testas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra,& cogitationes scrutabitur: * quoniã cum essetis ministri regni 5
illius, non recte iudicastis nec custodistis
legem iustitiæ, neque secundum voluntatem Dei ambulastis. * Horrende & cito ap 6
parebit vobis: quoniam iudicium durissimum his, qui præsunt, fiet. * Exiguo enim 7
conceditur misericordia: potentes autem
potenter tormenta patientur. * Non enim 8
subtrahet personam cuiusquam Deus, nec
verebitur magnitudinem cuiusquam: quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus. * Fortio- 9
ribus autem fortior instat cruciatio. * Ad 10
vos ergo reges sunt hi sermones mei, vt di-
11 scatis sapientiam, & non excidatis. * Qui
enim custodierint iusta iuste, iustificabuntur: & qui didicerint ista, inuenient quid
12 respondeant. * Concupiscite ergo sermones
meos, diligite illos, & habebitis disciplinã.
13 * Clara est, & quæ numquam marcescit sapientia,& facile videtur ab his qui diligunt
eam,& inuenitur ab his qui quærunt illam.
14 * Præoccupat qui se concupiscunt, vt illis
15 se prior ostendat. * Qui de luce vigilauerit
ad illam, non laborabit: assidentem enim
16 illam foribus suis inueniet. * Cogitare ergo
de illa, sensus est consummatus: & qui vigilauerit propter illam, cito securus erit.
17 * Quoniam dignos se ipsa circuit quærens,
& in vijs ostendit se illis hilariter,& in om
18 ni prouidentia occurrit illis. * Initium enim
illius verissima est disciplinæ concupiscen-
19 tia. * Cura ergo disciplinæ, dilectio est: & dilectio, custodia legum illius est: custoditio
autem legum, consummatio incorruptionis
20 est: * incorruptio autem facit esse proximũ
21 Deo. * Concupiscentia itaque sapientiæ de-
22 ducit ad regnum perpetuum. * Si ergo delectamini sedibus,& sceptris o reges populi, diligite sapientiam, vt in perpetuum re-
23 gnetis. * diligite lumen sapientiæ omnes qui
24 præestis populis. * quid est autem sapiẽtia,
& quemadmodum facta sit referam: & nõ
abscondam a vobis sacramenta Dei, sed ab
initio natiuitatis inuestigabo, & ponam in
lucem scientiam illius,& non præteribo ve
25 ritatem: * neque cum inuidia tabescente
iter habebo: quoniam talis homo non erit
26 particeps sapientiæ. * Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum: & rex
27 sapiens stabilimentum populi est. * Ergo
accipite disciplinam per sermones meos,
& proderit vobis.

CAP. VII.

1 SVM quidem & ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreni illius, qui prior factus est,& in ventre matris
2 figuratus sum caro, * decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis, & delectamento somni conueniente.

ueniente. *Et ego natus accepi commu- 3
nem aërem,& in similiter factam decidi ter-
ram, & primam vocem similem omnibus
emisi plorans.* in inuolumentis nutritus 4
sum,& curis magnis.*Nemo enim ex regi- 5
bus aliud habuit natiuitatis initium.*Vnus 6
ergo introitus est omnibus ad vitam, & si-
milis exitus.* Propter hoc optaui, & datus 7
est mihi sensus: & inuocaui, & venit in me
spiritus sapientiæ:*& præposui illam regnis 8
& sedibus,& diuitias nihil esse duxi in com
paratione illius.*nec comparaui illi lapidē 9
pretiosum: quoniam omne aurum in com
paratione illius, arena est exigua, & tam-
quam lutum æstimabitur argentum in cō-
spectu illius.*Super salutem & speciem di- 10
lexi illam, & proposui pro luce habere il-
lam: quoniam inextinguibile est lumen il-
lius. *Venerunt autem mihi omnia bona 11
pariter cum illa,& innumerabilis honestas
per manus illius,*& lætatus sum in omni- 12
bus: quoniam antecedebat me ista sapien-
tia, & ignorabam quoniam horum om-
nium mater est.*Quam sine fictione didi- 13
ci,& sine inuidia communico, & honesta-
tem illius non abscondo.*Infinitus enim 14
thesaurus est hominibus: quo qui vsi sunt,
participes facti sunt amicitiæ Dei, propter
disciplinæ dona commendati. * Mihi au- 15
tem dedit Deus dicere ex sententia, &
præsumere digna horum, quæ mihi dan-
tur: quoniam ipse sapientiæ dux est, & sa-
pientium emendator:*in manu enim illius 16
& nos,& sermones nostri,& omnis sapien
tia,& operum scientia & disciplina.* Ipse 17
enim dedit mihi horum, quæ sunt, scien-
tiam veram: vt sciam dispositionem orbis
terrarum, & virtutes elementorum,* ini- 18
tium,& consummationem, & medietatem
temporum, vicissitudinum permutationes,
& commutationes temporum,* anni cur- 19
sus,& stellarum dispositiones,*naturas ani- 20
malium, & iras bestiarum, vim ventorum,
& cogitationes hominum, differentias vir-
gultorum,& virtutes radicum,*& quæcum- 21
que sunt absconsa & improuisa, didici: om
nium enim artifex docuit me sapientia.*est 22
enim in illa spiritus intelligentiæ, sanctus,
vnicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis,
incoinquinatus, certus, suauis, amans bo-
num, acutus, quem nihil vetat, benefaciens,
23 *humanus, benignus, stabilis, certus, secu-
rus, omnem habens virtutem, omnia prospi
ciens,& qui capiat omnes spiritus: intelli-
24 gibilis, mundus, subtilis. *Omnibus enim
mobilibus mobilior est sapientia: attingit
autem vbique propter suam munditiam.
25 *Vapor est enim virtutis Dei, & emanatio
quædam est claritatis omnipotentis Dei
sincera: & ideo nihil inquinatum in eam
26 incurrit.* candor est enim lucis æternæ, &
speculum sine macula Dei maiestatis, &
27 imago bonitatis illius. *Et cum sit vna,
omnia potest: & in se permanens omnia
innouat,& per nationes in animas sanctas
se transfert, amicos Dei & prophetas con-
28 stituit. *Neminem enim diligit Deus, nisi
29 eum, qui cum sapientia inhabitat. * Est
enim hæc speciosior sole, & super om-
nem dispositionem stellarum, luci com-
30 parata inuenitur prior. * Illi enim suc-
cedit nox, sapientiam autem non vin-
cit malitia.

Cap. VIII.

1 Attingit ergo a fine vsque ad finem
fortiter, & disponit omnia suauiter.
2 *Hanc amaui,& exquisiui a iuuētute mea,
& quæsiui sponsam mihi eam assumere,&
3 amator factus sum formæ illius.*Genero-
sitatem illius glorificat, contubernium ha-
bens Dei: sed & omnium Dominus dilexit
4 illam.*doctrix enim est disciplinæ Dei, &
5 electrix operum illius.* Et si diuitiæ appe-
tuntur in vita, quid sapientia locupletius,
6 quæ operatur omnia?*Si autem sensus ope
ratur: quis horum, quæ sunt, magis quàm
7 illa est artifex?* Et si iustitiam quis diligit:
labores huius magnas habent virtutes: so-
brietatem enim, & prudentiam docet, &
iustitiam, & virtutem, quibus vtilius nihil
8 est in vita hominibus.*Et si multitudinem
scientiæ desiderat quis, scit præterita, & de
futuris æstimat: scit versutias sermonum,
& disso-

& dissolutiones argumentorum: signa &
monstra scit antequam fiant, & euentus
temporum & sæculorum. *Proposui ergo 9
hanc adducere mihi ad conuiuendũ: sciés
quoniam mecum communicabit de bonis,
& erit allocutio cogitationis & tædij mei.
*Habebo propter hanc claritatem ad tur- 10
bas, & honorem apud seniores iuuenis:
*& acutus inueniar in iudicio, & in conspe 11
ctu potentium admirabilis ero, & facies
principum mirabuntur me: *tacentem me 12
sustinebunt, & loquentem me respicient, &
sermocinante me plura, manus ori suo im-
ponent. *Præterea habebo per hanc, im- 13
mortalitatem: & memoriam æternam his,
qui post me futuri sunt, relinquam. *Di- 14
sponam populos: & nationes mihi erunt
subditæ. *Timebunt me audientes reges 15
horrendi: in multitudine videbor bonus, &
in bello fortis. *Intrans in domum meam, 16
conquiescam cũ illa: non enim habet ama-
ritudinem conuersatio illius, nec tædium
conuictus illius, sed lætitiam & gaudium.
*Hæc cogitans apud me, & commemo- 17
rans in corde meo: quoniam immortalitas
est in cognatione sapientiæ, *& in amicitia 18
illius delectatio bona, & in operibus ma-
nuum illius honestas sine defectione, & in
certamine loquelæ illius sapientia, & præ-
claritas in communicatione sermonum ip-
sius: circuibam quærens, vt mihi illam assu-
merem. *Puer autem eram ingeniosus, & 19
sortitus sum animam bonam. *Et cum 20
essem magis bonus, veni ad corpus incoin-
quinatum. *Et vt sciui quoniam aliter non 21
possem esse continens, nisi Deus det, &
hoc ipsum erat sapientiæ, scire cuius esset
hoc donum: adij Dominum, & deprecatus
sum illũ, & dixi ex totis præcordijs meis.

CAP. IX.

DEvs patrum meorum, & Domine 1
misericordiæ, qui fecisti omnia verbo
tuo, *& sapientia tua constituisti hominem, 2
vt dominaretur creaturæ, quæ a te facta est,
*vt disponat orbem terrarum in æquitate 3
& iustitia, & in directione cordis iudicium
4 iudicet: *da mihi sedium tuarum assistricem
sapientiam, & noli me reprobare a pueris
5 tuis: *quoniam seruus tuus sum ego, & fi-
lius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui
temporis, & minor ad intellectum iudicij
6 & legum. *Nam & si quis erit consumma-
tus inter filios hominum, si ab illo abfue-
rit sapientia tua, in nihilum computabi-
7 tur. *Tu elegisti me regem populo tuo,
& iudicem filiorum tuorum, & filiarum:
8 *& dixisti me ædificare templum in monte
sancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ
altare, similitudinem tabernaculi sancti
9 tui, quod præparasti ab initio: *& tecum
sapientia tua, quæ nouit opera tua, quæ
& affuit tunc cum orbem terrarum face-
res, & sciebat quid esset placitum oculis
tuis, & quid directum in præceptis tuis.
10 *Mitte illam de cælis sanctis tuis, & a se-
de magnitudinis tuæ, vt mecum sit & me-
cum laboret, vt sciam quid acceptum sit
11 apud te: *scit enim illa omnia, & intelligit,
& deducet me in operibus meis sobrie, &
12 custodiet me in sua potẽtia. *Et erũt acce-
pta opera mea, & disponam populum tuum
iuste, & ero dignus sedium patris mei.
13 *Quis enim hominum poterit scire consi-
lium Dei? aut quis poterit cogitare quid
14 velit Deus? *Cogitationes enim mortalium
timidæ, & incertæ prouidentiæ nostræ.
15 *Corpus enim, quod corrumpitur, aggra-
uat animam, & terrena inhabitatio depri-
16 mit sensum multa cogitantem. *Et difficile
æstimamus quæ in terra sunt: & quæ in
prospectu sunt, inuenimus cum labore. Quæ
17 autem in cælis sunt quis inuestigabit? *Sẽ-
sum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis
sapientiam, & miseris spiritum sanctum
18 tuum de altissimis: *& sic correctæ sint se-
mitæ eorum, qui sunt in terris, & quæ tibi
19 placent didicerint homines? *Nam per sa-
pientiam sanati sunt quicumque placuerũt
tibi Domine a principio.

CAP. X.

1 HÆc illum, qui primus formatus est a
Deo pater orbis terrarum, cum solus

esset creatus, custodiuit,* & eduxit illum a 2
delicto suo, & dedit illi virtutem continen-
di omnia. * Ab hac vt recessit iniustus in 3
ira sua, per iram homicidij fraterni depe-
rijt.* Propter quem, cum aqua deleret ter- 4
ram, sanauit iterum sapientia, per contem-
ptibile lignum iustum gubernans. * Hæc 5
& in consensu nequitiæ cum se nationes
contulissent, sciuit iustum, & conseruauit
sine querela Deo, & in filij misericordia
fortem custodiuit. * Hæc iustum a pereun- 6
tibus impijs liberauit fugientem, descen-
dente igne in pentapolim: * quibus in te- 7
stimonium nequitiæ fumigabunda constat
deserta terra, & incerto tempore fructus
habentes arbores, & incredibilis animæ
memoria stans figmentum salis. * Sapien- 8
tiam enim prætereuntes non tantum in hoc
lapsi sunt vt ignorarent bona, sed & insi-
pientiæ suæ reliquerunt hominibus memo-
riam, vt in his, quæ peccauerunt, nec la-
tére potuissent. * Sapientia autem hos, qui 9
se obseruant, a doloribus liberauit. * Hæc 10
profugum iræ fratris iustum deduxit per
vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, &
dedit illi scientiam sanctorum: honestauit
illum in laboribus, & compleuit labores
illius. * In fraude circumuenientium illum 11
affuit illi, & honestum fecit illum. * Cu- 12
stodiuit illum ab inimicis, & a seducțori-
bus tutauit illum, & certamen forte dedit
illi vt vinceret, & sciret quoniam omnium
potentior est sapientia. * Hæc venditum iu- 13
stum non dereliquit, sed a peccatoribus
liberauit eum: descenditq. cum illo in fo-
ueam, * & in vinculis non dereliquit illum, 14
donec afferret illi sceptrum regni, & po-
tentiam aduersus eos, qui eum deprime-
bant: & mendaces ostendit, qui macula-
uerunt illum, & dedit illi claritatem æter-
nam. * Hæc populum iustum, & semen si- 15
ne querela liberauit a nationibus, quæ il-
lum deprimebant. * Intrauit in animam 16
serui Dei, & stetit contra reges horrendos
in portentis & signis. * Et reddidit iustis 17
mercedem laborum suorum, & deduxit il-
los in via mirabili: & fuit illis in velamen-
to diei, & in luce stellarum per noctem:
18 * transtulit illos per Mare rubrum, & trans-
19 uexit illos per aquam nimiam. * Inimicos
autem illorum demersit in mare, & ab al-
titudine inferorum eduxit illos. Ideo iusti
20 tulerunt spolia impiorum, * & decantaue-
runt Domine nomen sanctum tuum, & vi-
ctricem manum tuam laudauerunt pariter:
21 * quoniam sapientia aperuit os mutorum,
& linguas infantium fecit disertas.

CAP. XI.

1 DIREXIT opera eorũ in manibus pro-
2 phetæ sancti. * Iter fecerunt per de-
serta, quæ non habitabantur: & in locis
3 desertis fixerunt casas. * Steterunt contra
4 hostes, & de inimicis se vindicauerunt. * Si-
tierunt, & inuocauerunt te, & data est il-
lis aqua de petra altissima, & requies sitis de
5 lapide duro. * Per quæ enim pœnas passi sunt
inimici illorum, a defectione potus sui, & in
eis, cum abundarent filij Israel, lætati sunt;
6 * per hæc, cum illis deessent, bene cum illis
7 actum est. * Nam pro fonte quidem sempi-
terni fluminis, humanum sanguinem dedi-
8 sti iniustis. * Qui cum minuerentur in tra-
ductione infantium occisorum, dedisti illis
9 abundantem aquam insperatè, * ostendens
per sitim, quæ tunc fuit, quemadmodum
tuos exaltares, & aduersarios illorum ne-
10 cares. * Cum enim tentati sunt, & quidem
cum misericordia disciplinam accipientes,
scierunt quemadmodum cum ira iudicati
11 impij tormenta paterentur. * Hos quidem
tamquam pater monens probasti: illos au-
tem tamquam durus rex interrogans con-
12 demnasti. * Absentes enim & præsentes si-
13 militer torquebantur. * Duplex enim illos
acceperat tædium, & gemitus cum memo-
14 ria præteritorum. * Cum enim audirent per
sua tormenta bene secum agi, commemo-
rati sunt Dominum, admirantes in finem
15 exitus. * Quem enim in expositione praua
proiectum deriserunt, in finem euentus
mirati sunt: non similiter iustis sitientes:
16 * Pro cogitationibus autem insensatis ini-
quitatis illorum, quòd quidam errantes
colebant

colebant mutos serpentes,& bestias super-
uacuas, immisisti illis multitudinem muto-
rum animalium in vindictam: *vt scirent 17
quia per quæ peccat quis, per hæc & tor-
quetur. *Non enim impossibilis erat omni- 18
potens manus tua,quæ creauit orbem ter-
rarũ ex materia inuisa, immittere illis mul-
titudinẽ vrsorum,aut audaces leones, *aut 19
noui generis ira plenas ignotas bestias,
aut vaporem ignium spirantes, aut fumi
odorem proferẽtes,aut horrendas ab ocu-
lis scintillas emittentes: *quarum non so- 20
lum læsura poterat illos exterminare,sed &
aspectus per timorem occidere. *Sed & si- 21
ne his vno spiritu poterant occidi persecu-
tionem passi ab ipsis factis suis, & dispersi
per spiritum virtutis tuæ: sed omnia in mẽ-
sura, & numero, & pondere disposuisti.
*Multum enim valere, tibi soli supererat 22
semper: & virtuti brachij tui quis resistet?
*Quoniam tamquam momentum stateræ, 23
sic est ante te orbis terrarum, & tamquam
gutta roris antelucani, quæ descendit in
terram. *Sed misereris omnium, quia om- 24
nia potes, & dissimulas peccata hominum
propter pœnitentiam. *Diligis enim omnia 25
quæ sunt,& nihil odisti eorum quæ fecisti:
nec enim odiens aliquid constituisti, aut
fecisti. *Quomodo autem posset aliquid 26
permanere,nisi tu voluisses? aut quod a te
vocatum non esset,conseruaretur? *Parcis 27
autem omnibus: quoniam tua sunt Do-
mine, qui amas animas.

CAP. XII.

O QVAM bonus, & suauis est Domine 1
spiritus tuus in omnibus! *Ideoq. eos, 2
qui exerrant, partibus corripis: & de qui-
bus peccant,admones & alloqueris: vt re-
licta malitia, credant in te Domine. *Illos 3
enim antiquos inhabitatores terræ sanctæ
tuæ, quos exhorruisti, *quoniam odibilia 4
opera tibi faciebant per medicamina,& sa-
crificia iniusta, *& filiorum suorum necato- 5
res sine misericordia,& comestores viscerũ
hominum, & deuoratores sanguinis a me-
dio sacramento tuo, *& auctores parentes 6
animarum inauxiliatarum perdere voluisti
7 per manus parentum nostrorum, *vt dignã
perciperent peregrinationem puerorũ Dei,
8 quæ tibi omnium charior est terra. *Sed &
his tamquam hominibus pepercisti, & mi-
sisti antecessores exercitus tui vespas, vt
9 illos paulatim exterminarent. *Non quia
impotens eras in bello subijcere impios iu-
stis,aut bestijs sæuis, aut verbo duro simul
10 exterminare: *sed partibus iudicans dabas
locum pœnitentiæ,non ignorans,quoniam
nequam est natio eorum,& naturalis mali-
tia ipsorum, & quoniam non poterat mu-
11 tari cogitatio illorum in perpetuum. *Se-
men enim erat maledictum ab initio: nec
timens aliquem,veniam dabas peccatis il-
12 lorum. *Quis enim dicet tibi: Quid fecisti?
aut quis stabit contra iudicium tuum? aut
quis in cõspectu tuo veniet vindex iniquo-
rum hominum? aut quis tibi imputabit, si
13 perierint nationes, quas tu fecisti? *Non
enim est alius Deus quàm tu, cui cura est
de omnibus, vt ostendas quoniam non in-
14 iuste iudicas iudicium. *Neque rex, neque
tyrannus in conspectu tuo inquirẽt de his,
15 quos perdidisti. *Cum ergo sis iustus,iuste
omnia disponis: ipsum quoque, qui non
debet puniri, condemnare, exterum æsti-
16 mas a tua virtute. *Virtus enim tua iustitiæ
initium est: & ob hoc quòd omnium Do-
17 minus es,omnibus te parcere facis. *Virtu-
tem enim ostendis tu,qui non crederis esse
in virtute consummatus, & horum, qui te
18 nesciunt,audaciam traducis. *Tu autem
dominator virtutis, cum tranquillitate iu-
dicas, & cum magna reuerentia disponis
nos: subest enim tibi,cum volueris, posse.
19 *Docuisti autem populum tuum per talia
opera,quoniam oportet iustum esse & hu-
manum,& bonæ spei fecisti filios tuos: quo-
niam iudicans das locum in peccatis pœ-
20 nitentiæ. *Si enim inimicos seruorum tuo-
rum, & debitos morti, cum tanta cruciasti
attentione,dans tempus & locum,per quæ
21 possent mutari a malitia; *cum quanta di-
ligentia iudicasti filios tuos,quorum parẽ-
tibus iuramenta & conuentiones dedisti

bonarum promiſſionum ? *Cum ergo das 22
nobis diſciplinam, inimicos noſtros multi-
pliciter flagellas, vt bonitatem tuam cogi-
temus iudicantes: & cum de nobis iudica-
tur, ſperemus miſericordiam tuam. *Vnde 23
& illis, qui in vita ſua inſenſate & iniuſte
vixerunt, per hæc, quæ coluerũt, dediſti ſum-
ma tormenta. * Etenim in erroris via diu- 24
tius errauerunt, deos æſtimantes hæc, quæ
in animalibus ſunt ſuperuacua, infantium
inſenſatorum more viuentes. *Propter hoc 25
tamquam pueris inſenſatis iudicium in de-
riſum dediſti. * Qui autem ludibrijs & in- 26
crepationibus non ſunt correcti, dignum
Dei iudicium experti ſunt. *In quibus enim 27
patientes indignabantur, per hæc quos pu-
tabant deos, in ipſis cum exterminarentur
videntes, illum, quem olim negabant ſe
noſſe, verum Deum agnouerunt: propter
quod & finis condemnationis eorum ve-
nit ſuper illos.

CAP. XIII.

VANI autem ſunt omnes homines, in 1
quibus non ſubeſt ſcientia Dei: & de
his, quæ videntur bona, non potuerunt in-
telligere eum, qui eſt, neque operibus at-
tendentes agnouerunt quis eſſet artifex:
*ſed aut ignem, aut ſpiritum, aut citatum 2
aërem, aut gyrum ſtellarum, aut nimiam
aquam, aut ſolem & lunam, rectores orbis
terrarum deos putauerunt. *Quorũ ſi ſpe- 3
cie delectati, deos putauerunt: ſciant quãto
his dominator eorum ſpecioſior eſt. ſpeciei
enim generator hæc omnia conſtituit.
* Aut ſi virtutem, & opera eorum mirati 4
ſunt, intelligant ab illis, quoniam qui hæc
fecit, fortior eſt illis: * a magnitudine enim 5
ſpeciei, & creaturæ cognoſcibiliter poterit
creator horum videri. *ſed tamen adhuc in 6
his minor eſt querela. Et hi enim fortaſſe
errant, Deum quærentes, & volentes inue-
nire. *Etenim cum in operibus illius cõuer- 7
ſentur, inquirunt: & perſuaſum habent
quoniam bona ſunt quæ videntur. *Iterum 8
autem nec his debet ignoſci. *Si enim tan- 9
tum potuerunt ſcire, vt poſſent æſtimare
ſæculum: quomodo huius Dominum non
10 facilius inuenerunt? *Infelices autem ſunt,
& inter mortuos ſpes illorum eſt, qui ap-
pellauerũt deos opera manuum hominum,
aurum & argentum, artis inuentionem,
& ſimilitudines animalium, aut lapidem
11 inutilem opus manus antiquæ. *Aut ſiquis
artifex faber de ſilua lignum rectum ſecue-
rit, & huius docte eradat omnem corticem,
& arte ſua vſus, diligenter fabricet vas vti-
12 le in conuerſationem vitæ, * reliquijs au-
tem eius operis, ad præparationem eſcæ
13 abutatur: * & reliquum horum, quod ad
nullos vſus facit, lignum curuum, & vorti-
cibus plenum, ſculpat diligenter per vacui-
tatem ſuam, & per ſcientiam ſuæ artis fi-
guret illud, & aſſimilet illud imagini ho-
14 minis, *aut alicui ex animalibus illud com-
paret, perliniens rubrica, & rubicundum
faciens fuco colorem illius, & omnem ma-
15 culam, quæ in illo eſt, perliniens: * & faciat
ei dignam habitationem, & in pariete po-
16 nens illud, & confirmans ferro, * ne forte
cadat, proſpiciens illi, ſciens quoniam
non poteſt adiuuare ſe: imago enim eſt, &
17 opus eſt illi adiutorium. * Et de ſubſtantia
ſua, & de filijs ſuis, & de nuptijs votum fa-
ciens inquirit. Non erubeſcit loqui cum
18 illo, qui ſine anima eſt: * & pro ſanitate qui-
dem infirmum deprecatur, & pro vita ro-
gat mortuum, & in adiutorium inutilem
19 inuocat: * & pro itinere petit ab eo, qui
ambulare non poteſt: & de acquiren-
do, & de operando, & de omnium re-
rum euentu petit ab eo, qui in omnibus
eſt inutilis.

CAP. XIIII.

1 ITERVM alius nauigare cogitans, & per
feros fluctus iter facere incipiens, ligno
2 portante ſe, fragilius lignum inuocat. *Illud
enim cupiditas acquirẽdi excogitauit, & arti
3 fex ſapiẽtia fabricauit ſua. *Tua autẽ, Pater,
prouidentia gubernat: quoniã dediſti & in
mari viã, & inter fluctus ſemitã firmiſſimam,
4 * oſtendens quoniã potens es ex omnibus
ſaluare, etiã ſi ſine arte aliquis adeat mare.

Sed vt

*Sed vt non essent vacua sapientiæ tuæ ope- 5
ra: propter hoc etiam & exiguo ligno cre-
dunt homines animas suas, & transeuntes
mare per ratem liberati sunt: *sed & ab ini- 6
tio cum perirent superbi gigantes, spes or-
bis terrarum ad ratem confugiens, remisit
sæculo semen natiuitatis, quæ manu tua erat
gubernata. *Benedictum est enim lignum, 7
per quod fit iustitia. *Per manus autē quod 8
fit idolum, maledictum est & ipsum, & qui
fecit illud: quia ille quidem operatus est:
illud autem cum esset fragile, deus cogno-
minatus est. *Similiter autem odio sunt 9
Deo impius, & impietas eius. *Etenim quod 10
factum est, cum illo, qui fecit, tormenta pa-
tietur. *Propter hoc & in idolis nationum 11
non erit respectus: quoniam creaturæ Dei
in odium factæ sunt, & in tentationem ani-
mabus hominum, & in muscipulam pedi-
bus insipientium. *Initium enim fornica- 12
tionis est exquisitio idolorum: & adinuen-
tio illorum corruptio vitæ est. *neque enim 13
erant ab initio, neque erunt in perpetuum.
*Superuacuitas enim hominum hæc adue- 14
nit in orbem terrarum: & ideo breuis illo-
rum finis est inuentus. *Acerbo enim luctu 15
dolens pater, cito sibi rapti filij fecit ima-
ginem: & illum, qui tunc quasi homo mor-
tuus fuerat, nunc tamquam deum colere
cœpit, & constituit inter seruos suos sacra
& sacrificia. *Deinde interueniente tem- 16
pore, conualescente iniqua consuetudine,
hic error tamquam lex custoditus est, & ty-
rannorum imperio colebantur figmenta.
*Et hos, quos in palam homines honora- 17
re non poterant propter hoc quòd longe
essent, e longinquo figura eorum allata,
euidentem imaginem regis, quem honora-
re volebant, fecerunt: vt illum, qui aberat,
tamquam præsentem colerent sua sollicitu-
dine. *Prouexit autem ad horum culturam 18
& hos, qui ignorabant, artificis eximia
diligentia. *Ille enim volens placere illi, 19
qui se assumpsit, elaborauit arte sua, vt si-
militudinem in melius figuraret. *Multitu- 20
do autem hominum abducta per speciem
operis, eum, qui ante tempus tamquam
homo honoratus fuerat, nunc deum æsti-
21 mauerunt. *Et hæc fuit vitæ humanæ de-
ceptio: quoniam aut affectui, aut regibus
deseruientes homines, incommunicabile
nomen lapidibus & lignis imposuerunt.
22 *Et non suffecerat errasse eos circa Dei
scientiam, sed & in magno viuentes in-
scientiæ bello, tot & tam magna mala pa-
23 cem appellant. *Aut enim filios suos sacri-
ficantes, aut obscura sacrificia facientes,
24 aut insaniæ plenas vigilias habentes, *ne-
que vitam, neque nuptias mundas iam cu-
stodiunt, sed alius alium per inuidiam oc-
25 cidit, aut adulterans contristat: *& omnia
commista sunt, sanguis, homicidium, fur-
tum & fictio, corruptio & infidelitas, tur-
batio & periurium, tumultus bonorum,
26 *Dei immemoratio, animarum inquinatio,
natiuitatis immutatio, nuptiarum incon-
stantia, inordinatio mœchiæ & impudici-
27 tiæ. *Infandorum enim idolorum cultu-
ra, omnis mali causa est, & initium & finis.
28 *Aut enim dum lætantur, insaniunt: aut
certe vaticinantur falsa, aut viuunt iniuste,
29 aut peierant cito. *Dum enim confidunt
in idolis, quæ sine anima sunt, male iuran-
30 tes noceri se non sperant. *Vtraque ergo
illis euenient digne, quoniam male sense-
runt de Deo, attendentes idolis, & iuraue-
runt iniuste, in dolo contemnentes iusti-
31 tiam. *Non enim iuratorum virtus, sed
peccantium pœna perambulat semper in-
iustorum præuaricationem.

CAP. XV.

1 TV autem Deus noster, suauis & verus
es, patiens, & in misericordia dispo-
2 nens omnia. *Etenim si peccauerimus, tui
sumus, scientes magnitudinem tuam: & si
non peccauerimus, scimus quoniam apud
3 te sumus computati. *Nosse enim te, con-
summata iustitia est: & scire iustitiam, &
virtutem tuam, radix est immortalitatis.
4 *Non enim in errorem induxit nos homi-
num malæ artis excogitatio, nec vmbra pi-
cturæ labor sine fructu, effigies sculpta per
5 varios colores, *cuius aspectus insensato

dat concupiscétiam,& diligit mortuæ ima-
ginis effigiem sine anima.* Malorum ama- 6
tores, digni sunt qui spem habeant in ta-
libus, & qui faciunt illos,& qui diligunt, &
qui colunt.* Sed & figulus mollem terram 7
premens laboriose fingit ad vsus nostros
vnumquodque vas, & de eodem luto fin-
git quæ munda sunt in vsum vasa,& simili-
ter quæ his sunt contraria: horum autem
vasorum quis sit vsus, iudex est figulus.
* Et cum labore vano deum fingit de eo- 8
dem luto: ille qui paulo ante de terra fa-
ctus fuerat,& post pusillum reducit se vn-
de acceptus est, repetitus animæ debitum
quam habebat.* Sed cura est illi, non quia 9
laboraturus est,nec quoniam breuis illi vi-
ta est,sed concertatur aurificibus & argen-
tarijs: sed & ærarios imitatur, & gloriam
præfert, quoniam res superuacuas fingit.
* Cinis est enim cor eius, & terra superua- 10
cua spes illius,& luto vilior vita eius:* quo- 11
niam ignorauit qui se finxit, & qui inspira-
uit illi animam,quæ operatur, & qui insuf-
flauit ei spiritum vitalem.* Sed & æstimaue- 12
runt lusum esse vitam nostram, & conuer-
sationem vitæ compositam ad lucrum, &
oportere vndecumque etiam ex malo ac-
quirere.* Hic enim scit se super omnes de- 13
linquere,qui ex terræ materia fragilia vasa,
& sculptilia fingit.* Omnes enim insipien- 14
tes,& infelices supra modum animæ super-
bi,sunt inimici populi tui,& imperantes il-
li:* quoniam omnia idola nationum deos 15
æstimauerunt,quibus neque oculorum vsus
est ad videndum,neque nares ad percipié-
dum spiritum,neque aures ad audiendum,
neque digiti manuum ad tractandum, sed
& pedes eorum pigri ad ambulãdum.* ho- 16
mo enim fecit illos: & qui spiritum mu-
tuatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi
similem homo poterit Deum fingere.* Cum 17
enim sit mortalis,mortuum fingit manibus
iniquis. Melior enim est ipse his, quos co-
lit, quia ipse quidem vixit, cum esset mor-
talis, illi autem numquam.* Sed & anima- 18
lia miserrima colunt: insensata enim com-
parata his,illis sunt deteriora.* Sed nec aspe- 19
ctu aliquis ex his animalibus bona potest
conspicere. Effugerunt autem Dei laudem,
& benedictionem eius.

CAP. XVI.

1 PROPTER hæc, & per his similia passi
sunt digne tormenta, & per multitudi-
2 nem bestiarum exterminati sunt.* Pro qui-
bus tormentis bene disposuisti populum
tuum, quibus dedisti concupiscentiam de-
lectamenti sui nouum saporem, escam pa-
3 rans eis ortygometram:* vt illi quidem cõ-
cupiscentes escã propter ea,quæ illis osten-
sa & missa sunt, etiam a necessaria concu-
piscentia auerterentur. Hi autem in breui
inopes facti, nouam gustauerunt escam.
4 * Oportebat enim illis sine excusatione qui-
dem superuenire interitum exercétibus ty-
rannidem: his autem tantum ostendere
quemadmodum inimici eorum extermi-
5 nabantur.* Etenim cum illis superuenit sæ-
ua bestiarum ira, morsibus peruersorum
6 colubrorum exterminabantur.* Sed non
in perpetuum ira tua permansit,sed ad cor-
reptionem in breui turbati sunt, signum ha-
bentes salutis ad commemorationem man-
7 dati legis tuæ.* Qui enim conuersus est,
non per hoc,quod videbat, sanabatur, sed
8 per te omnium saluatorem:* in hoc autem
ostendisti inimicis nostris, quia tu es, qui
9 liberas ab omni malo.* Illos enim locu-
starum, & muscarum occiderunt mor-
sus, & non est inuenta sanitas animæ illo-
rum: quia digni erant ab huiusmodi ex-
10 terminari.* Filios autem tuos, nec draco-
num venenatorum vicerunt dentes: mise-
ricordia enim tua adueniens sanabat illos.
11 * In memoria enim sermonum tuorum
examinabantur, & velociter saluabantur,
ne in altam incidentes obliuionem, non
12 possent tuo vti adiutorio.* Etenim ne-
que herba, neque malagma sanauit eos,
sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia.
13 * Tu es enim, Domine, qui vitæ & mor-
tis habes potestatem, & deducis ad por-
14 tas mortis, & reducis:* homo autem oc-
cidit quidem per malitiã,& cum exierit spi-
ritus,

ritus,non reuertetur, nec reuocabit animã
quæ recepta est: *sed tuam manum effugere 15
impossibile est. *Negantes enim te nosse 16
impij,per fortitudinem brachij tui flagella-
ti sunt: nouis aquis,& grandinibus, & plu-
uijs persecutionem passi,& per ignem con-
sumpti.* Quod enim mirabile erat,in aqua, 17
quæ omnia extinguit, plus ignis valebat:
vindex est enim orbis iustorum.* Quodam 18
enim tẽpore,mansuetabatur ignis,ne com-
burerentur quæ ad impios missa erant ani-
malia: sed vt ipsi videntes scirent,quoniam
Dei iudicio patiuntur persecutionem. *Et 19
quodam tempore in aqua supra virtutem
ignis,exardescebat vndique,vt iniquæ terræ
nationem exterminaret.* Pro quibus ange- 20
lorum esca nutriuisti populum tuum,& pa-
ratũ panem de cælo præstitisti illis sine la-
bore, omne delectamentum in se haben-
tem,& omnis saporis suauitatem.* Substan 21
tia enim tua dulcedinem tuam,quam in fi-
lios habes,ostendebat:& deseruiens vnius-
cuiusque voluntati,ad quod quisque vole-
bat,conuertebatur.*Nix autẽ & glacies su- 22
stinebant vim ignis,& non tabescebant: vt
scirent quoniam fructus inimicorum exter-
minabat ignis ardens in grandine & pluuia
coruscans.* Hic autem iterum vt nutriren- 23
tur iusti, etiam suæ virtutis oblitus est.
* Creatura enim tibi Factori deseruiẽs,exar- 24
descit in tormentum aduersus iniustos: &
lenior fit ad benefaciendum pro his,qui in
te confidunt.*Propter hoc & tunc in omnia 25
transfigurata omnium nutrici gratiæ tuæ
deseruiebat, ad voluntatem eorum, qui a
te desiderabant:*vt scirent filij tui,quos di- 26
lexisti Domine, quoniam non natiuitatis
fructus pascunt homines, sed sermo tuus
hos,qui in te crediderint,cõseruat.* Quod 27
enim ab igne non poterat exterminari,sta-
tim ab exiguo radio solis calefactum tabe-
scebat:* vt notum omnibus esset,quoniam 28
oportet præuenire solem ad benedictio-
nem tuam, & ad ortum lucis te adorare.
* Ingrati enim spes tamquam hybernalis 29
glacies tabescet, & disperiet tamquam
aqua superuacua.

CAP. XVII.

1 MAGNA sunt enim iudicia tua Domi-
ne, & inenarrabilia verba tua: pro-
pter hoc indisciplinatæ animæ errauerunt.
2 * Dum enim persuasum habent iniqui pos-
se dominari nationi sanctæ: vinculis tene-
brarum & longæ noctis compediti, inclusi
sub tectis, fugitiui perpetuæ prouidentiæ
3 iacuerunt. *Et dum putant se latere in
obscuris peccatis, tenebroso obliuionis
velamento dispersi sunt, pauentes horren-
de,& cum admiratione nimia perturbati.
4 *Neque enim quæ continebat illos spe-
lunca,sine timore custodiebat: quoniam
sonitus descendens perturbabat illos, &
personæ tristes illis apparentes pauorem il
5 lis præstabant. * Et ignis quidem nulla
vis poterat illis lumen præbere, nec side-
rum limpidæ flammæ illuminare poterant
6 illam noctem horrendam.*Apparebat au-
tem illis subitaneus ignis,timore plenus:&
timore perculsi illius, quæ non videbatur,
faciei, æstimabant deteriora esse quæ vi-
7 debantur: * & magicæ artis appositi erant
derisus, & sapientiæ gloriæ correptio cum
8 contumelia. * Illi enim qui promittebant
timores & perturbationes expellere se ab
anima languente,hi cum derisu pleni timo
9 re languebant. * Nam etsi nihil illos ex
monstris perturbabat: transitu animalium
& serpentium sibilatione commoti, treme-
bundi peribant: & aërem,quẽ nulla ratio-
10 ne quis effugere posset,negantes se videre.*
11 *Cum sit enim timida nequitia, dat testi-
monium condemnationis: semper enim
12 præsumit sæua,perturbata conscientia.*Ni-
hil enim est timor nisi proditio cogitatio-
13 nis auxiliorum.*Et dum ab intus minor est
expectatio,maiorem computat in scientiam
14 eius causæ,de qua tormentum præstat.*Illi
autem qui impotentem vere noctem,& ab
infimis, & ab altissimis inferis superue-
nientem, eundem somnum dormientes,
15 * aliquando monstrorum exagitabantur ti-
more, aliquando animæ deficiebant tra-
ductione: subitaneus enim illis & inspera-

tus timor superuenerat. *Deinde si quis- 16
quam ex illis decidisset, custodiebatur in
carcere sine ferro reclusus. *Si enim ru- 17
sticus quis erat, aut pastor, aut agri labo-
rum operarius præoccupatus esset, ineffu-
gibilem sustinebat necessitatem. *Vna enim 18
catena tenebrarum omnes erant colligati.
Siue spiritus sibilans, aut inter spissos ar-
borum ramos auium sonus suauis, aut vis
aquæ decurrentis nimium, *aut sonus va- 19
lidus præcipitatarum petrarum, aut luden-
tium animalium cursus inuisus, aut mu-
gientium valida bestiarum vox, aut reso-
nans de altissimis montibus Echo: deficiē-
tes faciebant illos præ timore. *Omnis 20
enim orbis terrarum limpido illuminaba-
tur lumine, & non impeditis operibus con-
tinebatur. *Solis autem illis superposita 21
erat grauis nox, imago tenebrarum, quæ
superuentura illis erat. Ipsi ergo sibi erant
grauiores tenebris.

CAP. XVIII.

SANCTIS autem tuis maxima erat lux, 1
& horum quidem vocem audiebant, sed
figuram non videbant. Et quia non & ipsi
eadem passi erant, magnificabant te: *& 2
qui ante læsi erant, quia non lædebantur,
gratias agebant: & vt esset differentia, do-
num petebant. *Propter quod ignis arden- 3
tem columnam ducem habuerunt ignotæ
viæ, & solem sine læsura boni hospitij præ-
stitisti. *Digni quidem illi carere luce, & 4
pati carcerem tenebrarum, qui inclusos cu-
stodiebant filios tuos, per quos incipiebat
incorruptū legis lumen sæculo dari. *Cum 5
cogitarent iustorum occidere infantes: &
vno exposito filio, & liberato, in traductio-
nem illorum, multitudinem filiorum ab-
stulisti, & pariter illos perdidisti in aqua va-
lida. *Illa enim nox ante cognita est a pa- 6
tribus nostris, vt vere scientes quibus iura-
mentis crediderunt, animæquiores essent.
*Suscepta est autem a populo tuo sanitas 7
quidem iustorum, iniustorum autem ex-
terminatio. *Sicut enim læsisti aduersarios: 8
sic & nos prouocās magnificasti. *Absconse 9
enim sacrificabant iusti pueri bonorum, &
iustitiæ legem in concordia disposuerunt:
similiter & bona & mala recepturos iustos,
10 patrum iam decantantes laudes. *Resona-
bat autem inconueniens inimicorum vox,
& flebilis audiebatur planctus ploratorum
11 infantium. *Simili autem pœna seruus cum
domino afflictus est, & popularis homo re-
12 gi similia passus. *Similiter ergo omnes vno
nomine mortis mortuos habebant innu-
merabiles. Nec enim ad sepeliendum viui
sufficiebant: quoniam vno momento, quæ
erat præclarior natio illorum, exterminata
13 est. *De omnibus enim non credētes pro-
pter veneficia, tunc vero primum cum fuit
exterminium primogenitorum, sponde-
14 runt populum Dei esse. *Cum enim quie-
tum silentium contineret omnia, & nox in
15 suo cursu medium iter haberet, *omnipo-
tens sermo tuus de cælo a regalibus sedi-
bus, durus debellator in mediam exter-
16 minij terram prosiliuit, *gladius acutus in-
simulatū imperium tuum portans, & stans
repleuit omnia morte, & vsque ad cælum
17 attingebat stans in terra. *Tunc continuo
visus somniorum malorum turbauerunt il-
los, & timores superuenerunt insperati.
18 *Et alius alibi proiectus semiuiuus, propter
quam moriebatur, causam demonstrabat
19 mortis. *Visiones enim, quæ illos turbaue-
runt, hæc præmonebant, ne inscij, quare
20 mala patiebantur, perirent. *Tetigit autem
tunc & iustos tentatio mortis, & commo-
tio in eremo facta est multitudinis: sed nō
21 diu permansit ira tua. *Properans enim ho
mo sine querela deprecari pro populis, pro-
ferens seruitutis suæ scutum, orationem, &
per incensum deprecationem allegans, re-
stitit iræ, & finē imposuit necessitati, osten-
22 dens quoniam tuus est famulus. *Vicit au-
tem turbas, non in virtute corporis, nec ar-
maturæ potentia, sed verbo illum, qui se
vexabat, subiecit, iuramenta parentum, &
23 testamentum commemorans. *Cum enim
iam aceruatim cecidissent super alterutrū
mortui, interstitit, & amputauit impe-
tum, & diuisit illam, quæ ad viuos duce-
bat

bat viam.* In veste enim poderis, quam 24
habebat, totus erat orbis terrarum: & parentum magnalia in quattuor ordinibus lapidum erant sculpta, & magnificentia tua
in diademate capitis illius sculpta erat.*His 25
autem cessit qui exterminabat,& hæc extimuit. erat enim sola tentatio iræ sufficiens.

CAP. XIX.

IMPIIS autem vsque in nouissimum si- 1
ne misericordia ira superuenit. Præsciebat enim & futura illorum:*quoniam cum 2
ipsi permisissent vt se educerent, & cum magna solicitudine præmisissent illos,consequebantur illos pœnitentia acti. * Ad- 3
huc enim inter manus habentes luctum,& deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientiæ: & quos rogantes proiecerant,hos
tamquam fugitiuos persequebātur:*duce- 4
bat enim illos ad hunc finem digna necessitas:& horum,quæ acciderant,commemorationem amittebant, vt quæ deerant tor-
mentis,repleret punitio:* & populus qui- 5
dem tuus mirabiliter transiret, illi autem
nouam mortem inuenirent. *Omnis enim 6
creatura ad suum genus ab initio refigurabatur,deseruiens tuis præceptis,vt pueri tui
custodirentur illæsi.*Nam nubes castra eo- 7
rum obumbrabat,& ex aqua,quæ ante erat, terra arida apparuit, & in mari rubro via sine impedimento, & campus germinans
de profundo nimio:*per quem omnis natio 8
transiuit,quæ tegebatur tua manu,videntes
tua mirabilia & monstra.* Tamquam enim 9
equi depauerunt escam,& tamquam agni exultauerunt, magnificantes te Domine,
qui liberasti illos. *Memores enim erant 10
adhuc eorum,quæ in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas, & pro piscibus eructauit fluuius multitudinem rana-
11 rum. * Nouissime autem viderunt nouam creaturam auium,cū adducti concupiscen-
12 tia postulauerunt escas epulationis.*In allocutione enim desiderij, ascendit illis de mari ortygometra: & vexationes peccatoribus superuenerunt,non sine illis,quæ ante facta erant, argumentis per vim fulminum: iuste enim patiebantur secundum
13 suas nequitias.*Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt: alij quidē ignotos non recipiebant aduenas, alij autem bonos hospites in seruitutem redigebant.
14 *Et non solum hæc,sed & alius quidam respectus illorum erat: quoniam inuiti reci-
15 piebant extraneos. *Qui autem cum lætitia receperunt hos,qui eisdem vsi erant iustitijs, sæuissimis afflixerunt doloribus.
16 * Percussi sunt autem cæcitate: sicut illi in foribus iusti,cum subitaneis cooperti essent tenebris,vnusquisque transitū ostij sui quæ-
17 rebat.* In se enim elementa dum conuertuntur,sicut in organo qualitatis sonus im mutatur,& omnia suum sonum custodiūt: vnde æstimari ex ipso visu certo potest.
18 *Agrestia enim in aquatica conuertebantur:& quæcumque erant natantia, in ter-
19 ram transibant.* Ignis in aqua valebat supra suam virtutē,& aqua extinguentis na-
20 turæ obliuiscebatur.* Flammæ econtrario, corruptibilium animalium non vexauerunt carnes coambulantium, nec dissoluebant illam,quæ facile dissoluebatur sicut glacies, bonam escam. In omnibus enim magnificasti populum tuum Domine,& honorasti,& non despexisti,in omni tempore, & in omni loco assistens eis.

IN

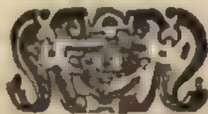
IN

ECCLESIASTICVM IESV FILII SIRACH

PROLOGVS.

MVLTORVM nobis, & magnorum per legem, & prophetas, aliosq. qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israel doctrinæ & sapientiæ causa: quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse & dicentes & scribentes doctissimos fieri. Auus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis a parentibus nostris traditi sunt: voluit & ipse scribere aliquid horum, quæ ad doctrinã & sapientiam pertinent: vt desiderantes discere, & illorum periti facti, magis magisq. attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cũ beneuolẽtia, & attentiori studio lectionem facere, & veniam habere in illis, in quibus videmur sequentes imaginem sapiẽtiæ deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint trãslata ad alteram linguam. Non autem solum hæc, sed & ipsa lex, & prophetæ, ceteraq. aliorum librorum, non paruam habent differentiam, quando inter se dicuntur. Nã in octauo & trigesimo anno temporibus Ptolemæi Euergetis regis, postquam perueni in Ægyptum: & cum multum temporis ibi fuissem, inueni ibi libros relictos, non paruæ, neque contemnendæ doctrinæ. Itaque bonum & necessarium putaui & ipse aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum istum: & multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa, quæ ad finem ducunt, librũ istum dare, & illis qui volunt animum intendere, & discere quemadmodum oporteat instituere mores, qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICVS.

CAPVT PRIMVM.

OMNIS sapientia a Domino 1
Deo est, & cum illo fuit
semper, & est ante æuum.
*Arenam maris, & pluuiæ 2
guttas, & dies sæculi quis dinumerauit? Altitudinem cæli, & latitudinem terræ, & profundũ abyssi quis dimensus est? * Sapientiam Dei præcedentem 3
omnia quis inuestigauit? * Prior omnium 4
creata est sapientia, & intellectus prudentiæ ab æuo. *Fons sapientiæ verbum Dei 5
in excelsis, & ingressus illius mandata æter-
6 na. * Radix sapientiæ cui reuelata est, &
7 astutias illius quis agnouit? *Disciplina sapientiæ cui reuelata est, & manifestata? & multiplicationem ingressus illius quis intel
8 lexit? * Vnus est altissimus Creator omnipotens, & Rex potens, & metuendus nimis, sedens super thronum illius & dominans
9 Deus. * Ipse creauit illam in Spiritu sancto, & vidit, & dinumerauit, & mensus est.
10 *Et effudit illam super omnia opera sua, & super omnem carnem secundum datum suum, & præbuit illam diligentibus se.

Timor

*Timor Domini gloria,& gloriatio,& læti- 11
tia,& corona exultationis .* Timor Domi- 12
ni delectabit cor,& dabit lætitiam,& gau-
dium,& longitudinem dierum.* Timenti 13
Dominum bene erit in extremis, & in die
defunctionis suæ benedicetur.*Dilectio Dei 14
honorabilis sapientia.*Quibus autem ap- 15
paruerit in visu,diligunt eam in visione,&
in agnitione magnalium suorum.*Initium 16
sapientiæ,timor Domini, & cum fidelibus
in vulua concreatus est,cum electis femi-
nis graditur,& cũ iustis & fidelibus agno-
scitur.*Timor Domini,scientiæ religiositas. 17
*Religiositas custodiet & iustificabit cor, 18
iucunditatem atque gaudium dabit. * Ti- 19
menti Dominum bene erit, & in diebus
consummationis illius benedicetur. * Ple- 20
nitudo sapientiæ est timere Deum,& ple-
nitudo a fructibus illius.*Omnem domum 21
illius implebit a generationibus, & rece-
ptacula a thesauris illius.*Corona sapien- 22
tiæ,timor Domini,replens pacem,& salutis
fructum:*& vidit,& dinumerauit eam:vtra- 23
que autem sunt dona Dei. * Scientiam,& 24
intellectum prudentiæ sapientia compar-
tietur: & gloriam tenentium se, exaltat.
*Radix sapientiæ est timere Dominum:& 25
rami illius longæui. * In thesauris sapien- 26
tiæ intellectus,& scientiæ religiositas: exe-
cratio autem peccatoribus sapientia. *Ti- 27
mor Domini expellit peccatum:*nam qui 28
sine timore est, non poterit iustificari: ira-
cundia enim animositatis illius, subuersio
illius est.* Vsque in tempus sustinebit pa- 29
tiens,& postea redditio iucunditatis. * Bo- 30
nus sensus vsque in tempus abscõdet ver-
ba illius,& labia multorum enarrabunt sen
sum illius.*In thesauris sapientiæ significa- 31
tio disciplinæ: * execratio autẽ peccatori, 32
cultura Dei.*Fili concupiscens sapientiã, 33
conserua iustitiam,& Deus præbebit illam
tibi. * Sapientia enim & disciplina timor 34
Domini: & quod beneplacitum est illi,*fi- 35
des,& mansuetudo, & adimplebit thesau-
ros illius.*Ne sis incredibilis timori Domi- 36
ni: & ne accesseris ad illum duplici corde.
*Ne fueris hypocrita in conspectu homi- 37
num, & non scandalizeris in labijs tuis.
38 *Attende in illis, ne forte cadas, & addu-
39 cas animæ tuæ inhonorationem,* & reue-
let Deus absconsa tua, & in medio syna-
40 gogæ elidat te: *quoniam accessisti mali-
gne ad Dominum,& cor tuum plenum est
dolo & fallacia.

CAP. II.

1 FILI accedens ad seruitutem Dei,sta in
iustitia, & timore,& præpara animam
2 tuam ad tẽtationem.* Deprime cor tuum,
& sustine: inclina aurem tuam, & suscipe
verba intellectus: & ne festines in tempo-
3 re obductionis.*Sustine sustẽtationes Dei:
coniungere Deo, & sustine, vt crescat in
4 nouissimo vita tua. *Omne,quod tibi ap-
plicitum fuerit, accipe: & in dolore susti-
ne,& in humilitate tua patientiam habe:
5 *quoniam in igne probatur aurũ & argen-
tum, homines vero receptibiles in camino
6 humiliationis.*Crede Deo,& recuperabit
te. & dirige viam tuam,& spera in illum.
Serua timorem illius, & in illo veterasce.
7 * Metuentes Dominũ sustinete misericor-
diam eius: & non deflectatis ab illo ne ca-
8 datis.*Qui timetis Dominum,credite illi:
9 & non euacuabitur merces vestra.*Qui ti-
metis Dominum, sperate in illum: & in
oblectationem veniet vobis misericordia.
10 *Qui timetis Dominum diligite illum,& il
11 luminabuntur corda vestra.*Respicite filij
nationes hominum: & scitote quia nullus
12 sperauit in Domino,& confusus est.*Quis
enim permansit in mandatis eius, & dere-
lictus est? aut quis inuocauit eum,& despe
13 xit illum? *Quoniam pius & misericors est
Deus, & remittet in die tribulationis pec-
cata: & protector est omnibus exquirẽti-
14 bus se in veritate.*Væ duplici corde,& la-
bijs scelestis,& manibus malefacientibus,
& peccatori terrã ingredienti duabus vijs.
15 *Væ dissolutis corde,qui non credũt Deo:
16 & ideo non protegentur ab eo. *Væ his,
qui perdiderunt sustinentiam,& qui dere-
liquerunt vias rectas,& diuerterunt in vias
17 prauas.*Et quid facient,cum inspicere cœ-

perit

perit Dominus ?* Qui timent Dominum, 18
non erunt incredibiles verbo illius : & qui
diligunt illum, conseruabunt viam illius.
*Qui timent Dominum,inquirent quæ be- 19
neplacita sunt ei: & qui diligunt eũ,reple-
buntur lege ipsius.*Qui timēt Dominum, 20
præparabunt corda sua, & in conspectu il-
lius sanctificabunt animas suas.*Qui timēt 21
Dominum, custodiunt mandata illius, &
patientiam habebunt vsque ad inspectionē
illius,*dicentes: Si pœnitentiam non ege- 22
rimus,incidemus in manus Domini,& non
in manus hominum.*Secundum enim ma 23
gnitudinem ipsius,sic & misericordia illius
cum ipso est.

CAP. III.

FILII sapientiæ, ecclesia iustorum : & 1
natio illorum, obedientia & dilectio.
*Iudicium patris audite filij,& sic facite vt 2
salui sitis.* Deus enim honorauit patrem 3
in filijs : & iudicium matris exquirens,fir-
mauit in filios.*Qui diligit Deum,exorabit 4
pro peccatis,& continebit se ab illis, & in
oratione dierum exaudietur.* Et sicut qui 5
thesaurizat, ita & qui honorificat matrem
suam.*Qui honorat patrem suum, iucun- 6
dabitur in filijs,& in die orationis suæ exau
dietur.*Qui honorat patrem suum,vita vi- 7
uet longiore : & qui obedit patri, refrige-
rabit matrem.* Qui timet Dominum ho- 8
norat parētes,& quasi dominis seruiet his,
qui se genuerunt.* In opere & sermone,& 9
omni patientia honora patrem tuum,* vt 10
superueniat tibi benedictio ab eo,& bene-
dictio illius in nouissimo maneat.*Benedi- 11
ctio patris firmat domos filiorum: maledi-
ctio autem matris eradicat fundamenta.
*Ne glorieris in contumelia patris tui: nō 12
enim est tibi gloria, eius confusio.* gloria 13
enim hominis ex honore patris sui, & de-
decus filij pater sine honore.* Fili suscipe 14
senectam patris tui, & non contristes eum
in vita illius:*& si defecerit sensu,veniā da, 15
& ne spernas eum in virtute tua: eleemosy
na enim patris non erit in obliuione.* Nā 16
pro peccato matris restituetur tibi bonum,
17 *& in iustitia ædificabitur tibi,& in die tri-
bulationis commemorabitur tui : & sicut
in sereno glacies soluentur peccata tua.
18 *Quàm malæ famæ est,qui derelinquit pa-
trem: & est maledictus a Deo, qui exaspe-
19 rat matrem.* Fili in mansuetudine opera
tua perfice,& super hominum gloriam dili-
20 géris.*Quāto magnus es,humilia te in om
21 nibus,& corā Deo inuenies gratiam:*quo-
niam magna potentia Dei solius,& ab hu-
22 milibus honoratur.*Altiora te ne quæsie-
ris,& fortiora te ne scrutatus fueris:sed quæ
præcepit tibi Deus,illa cogita semper,& in
pluribus operibus eius ne fueris curiosus.
23 *Non est enim tibi necessarium ea,quæ ab-
24 scondita sunt,videre oculis tuis.*In super-
uacuis rebus noli scrutari multipliciter, &
in pluribus operibus eius non eris curiosus.
25 *Plurima enim super sensum hominum o-
26 stensa sunt tibi.*Multos quoque supplan-
tauit suspicio illorum, & in vanitate deti-
27 nuit sensus illorum.* Cor durum habebit
male in nouissimo: & qui amat periculū,
28 in illo peribit.* Cor ingrediens duas vias,
non habebit successus, & prauus corde in
29 illis scandalizabitur.* Cor nequam graua-
bitur in doloribus, & peccator adijciet ad
30 peccandum.*Synagogæ superborum non
erit sanitas: frutex enim peccati radicabi-
31 tur in illis,& non intelligetur.*Cor sapien
tis intelligitur in sapientia,& auris bona au
diet cum omni concupiscentia sapientiam.
32 *Sapiens cor,& intelligibile abstinebit se a
peccatis,& in operibus iustitiæ successus ha
33 bebit.* Ignem ardentem extinguit aqua,&
34 eleemosyna resistit peccatis:*& Deus pro-
spector est eius qui reddit gratiam: memi-
nit eius in posterum, & in tempore casus
sui inueniet firmamentum.

CAP. IIII.

1 FILI eleemosynam pauperis ne defrau
des,& oculos tuos ne trāsuertas a pau-
2 pere.*Animam esurientem ne despexeris:
& non exasperes pauperem in inopia sua.
3 *Cor inopis ne afflixeris,& non protrahas
4 datum angustianti.* Rogationem contri-

bulati

bulati ne abijcias: & non auertas faciem
tuam ab egeno.* Ab inope ne auertas ocu- 5
los tuos propter irã: & non relinquas quæ-
rentibus tibi retro maledicere:* maledicen- 6
tis enim tibi in amaritudine animæ exau-
dietur deprecatio illius: exaudiet autem
eum, qui fecit illum.* Congregationi pau- 7
perum affabilem te facito, & presbytero hu-
milia animam tuam, & magnato humilia
caput tuum.* Declina pauperi sine tristitia 8
aurem tuam, & redde debitum tuum, & re-
sponde illi pacifica in mansuetudine.* Li- 9
bera eum, qui iniuriam patitur de manu
superbi: & non acide feras in anima tua.* In 10
iudicando esto pupillis misericors vt pater,
& pro viro matri illorum:* & eris tu velut 11
filius Altissimi obediens, & miserebitur tui
magis quàm mater.* Sapientia filijs suis vi- 12
tam inspirat, & suscipit inquirentes se, &
præibit in via iustitiæ.* & qui illam diligit, 13
diligit vitam: & qui vigilauerint ad illam,
complectentur placorem eius.* Qui tenue- 14
rint illam, vitam hereditabunt: & quò in-
troibit, benedicet Deus.* Qui seruiunt ei, 15
obsequentes erunt sancto: & eos, qui dili-
gunt illam, diligit Deus.* Qui audit illam, 16
iudicabit Gentes: & qui intuetur illam,
permanebit confidens.* Si crediderit ei, he- 17
reditabit illam, & erunt in confirmatione
creaturæ illius.* quoniam in tentatione am- 18
bulat cum eo, & in primis eligit eum.* Ti- 19
morem & metum, & probationem inducet
super illum: & cruciabit illum in tribula-
tione doctrinæ suæ, donec tentet eum in co-
gitationibus suis, & credat animæ illius.
* Et firmabit illum, & iter adducet dire- 20
ctum ad illum, & lætificabit illum,* & de- 21
nudabit absconsa sua illi, & thesaurizabit
super illum scientiam & intellectum iusti-
tiæ.* Si autem oberrauerit, derelinquet eum, 22
& tradet eum in manus inimici sui.* Fili 23
conserua tempus, & deuita a malo.* Pro 24
anima tua ne confundaris dicere verum.
* Est enim confusio adducens peccatum, 25
& est confusio adducens gloriam & gra-
tiam.* Ne accipias faciem aduersus faciem 26
tuam, nec aduersus animam tuam men-
27 dacium.* Ne reuerearis proximum tuum
28 in casu suo:* nec retineas verbum in tem-
pore salutis. Non abscondas sapientiam
29 tuam in decore suo.* In lingua enim sa-
pientia dignoscitur: & sensus, & scientia,
& doctrina in verbo sensati, & firmamen-
30 tum in operibus iustitiæ.* Non contradi-
cas verbo veritatis vllo modo, & de men-
31 dacio ineruditionis tuæ confundere.* Non
confundaris confiteri peccata tua, & ne su-
32 bijcias te omni homini pro peccato.* Noli
resistere contra faciem potentis, nec cone-
33 ris contra ictum fluuij.* Pro iustitia agoni-
zare pro anima tua, & vsque ad mortem
certa pro iustitia, & Deus expugnabit pro
34 te inimicos tuos.* Noli citatus esse in lin-
gua tua: & inutilis, & remissus in operibus
35 tuis.* Noli esse sicut leo in domo tua, euer-
tens domesticos tuos, & opprimens su-
36 biectos tibi.* Non sit porrecta manus
tua ad accipiendum, & ad dandum col-
lecta.

Cap. V.

1 NOLI attendere ad possessiones iniquas,
& ne dixeris: Est mihi sufficiens vita:
nihil enim proderit in tempore vindictæ &
2 obductionis.* Ne sequaris in fortitudine
3 tua concupiscentiam cordis tui:* & ne di-
xeris: Quomodo potui? aut quis me subij-
ciet propter facta mea? Deus enim vindi-
4 cans vindicabit.* Ne dixeris: Peccaui, &
quid mihi accidit triste? Altissimus enim
5 est patiens redditor.* De propitiato pecca-
to noli esse sine metu, neque adijcias pecca-
6 tum super peccatũ.* Et ne dicas: Miseratio
Domini magna est, multitudinis peccato-
7 rum meorum miserebitur.* Misericordia
enim, & ira ab illo cito proximant, & in
8 peccatores respicit ira illius.* Non tardes
conuerti ad Dominum, & ne differas de die
9 in diem.* subito enim veniet ira illius, & in
10 tempore vindictæ disperdet te.* Noli an-
xius esse in diuitijs iniustis: non enim pro-
derunt tibi in die obductionis & vindictæ.
11 * Non ventiles te in omnem ventum, & non
eas in omnẽ viam. sic enim omnis peccator

probatur in duplici lingua.*Esto firmus in 12
via Domini,& in veritate sensus tui & scien
tia,& prosequatur te verbum pacis & iusti-
tiæ.* Esto mansuetus ad audiendum ver- 13
bum,vt intelligas:& cum sapientia profe-
ras responsum verum.* Si est tibi intelle- 14
ctus,responde proximo: sin autem,sit ma-
nus tua super os tuum, ne capiaris in ver-
bo indisciplinato,& confundaris.*Honor 15
& gloria in sermone sensati, lingua vero
imprudentis subuersio est ipsius.* Non ap- 16
pelleris susurro, & lingua tua ne capiaris,
& cõfundaris.* Super furẽ enim est confu- 17
sio & pœnitentia, & denotatio pessima su-
per bilinguem: susurratori autem odium,
& inimicitia, & contumelia.* Iustifica pu- 18
sillum, & magnum similiter.

CAP. VI.

NOLI fieri pro amico inimicus proxi- 1
mo: improperium enim & contume-
liam malus hereditabit, & omnis peccator
inuidus & bilinguis.*Non te extollas in co 2
gitatione animæ tuæ velut taurus: ne for-
te elidatur virtus tua per stultitiam,*& fo- 3
lia tua comedat, & fructus tuos perdat, &
relinquaris velut lignum aridum in eremo.
*Anima enim nequam disperdet qui se ha- 4
bet,& in gaudium inimicis dat illum, &
deducet in sortem impiorum. * Verbum 5
dulce multiplicat amicos,& mitigat inimi-
cos: & lingua eucharis in bono homine
abundat.*Multi pacifici sint tibi, & con- 6
siliarius sit tibi vnus de mille.*Si possides 7
amicum, in tentatione posside eum, & ne
facile credas ei.*Est enim amicus secun- 8
dum tempus suum, & non permanebit in
die tribulationis.* Et est amicus qui con- 9
uertitur ad inimicitiam: & est amicus qui
odium & rixam,& conuitia denudabit.*Est 10
autem amicus socius mensæ, & non per-
manebit in die necessitatis.*Amicus si per- 11
manserit fixus, erit tibi quasi coæqualis, &
in domesticis tuis fiducialiter aget:* si hu- 12
miliauerit se contra te, & a facie tua ab-
sconderit se,vnanimem habebis amicitiam
bonam.*Ab inimicis tuis separare, & ab 13
14 amicis tuis attende.*Amicus fidelis, pro-
tectio fortis: qui autem inuenit illum, in-
15 uenit thesaurum.* Amico fideli nulla est
comparatio, & non est digna ponderatio
auri & argenti contra bonitatẽ fidei illius.
16 *Amicus fidelis,medicamentum vitæ & im-
mortalitatis: & qui metuunt Dominum,
17 inuenient illum.*Qui timet Deum, æque
habebit amicitiam bonam: quoniam secun
18 dum illum erit amicus illius.*Fili a iuuen-
tute tua excipe doctrinam, & vsque ad ca-
19 nos inuenies sapientiam.*Quasi is qui arat,
& seminat,accede ad eam,& sustine bonos
20 fructus illius.*in opere enim ipsius exiguũ
laborabis, & cito edes de generationibus
21 illius.*Quàm aspera est nimium sapientia
indoctis hominibus, & non permanebit in
22 illa excors.*Quasi lapidis virtus probatio
erit in illis, & non demorabuntur proijce-
23 re illam.*Sapientia enim doctrinæ secun-
dum nomen est eius,& non est multis ma-
nifesta: quibus autem cognita est, perma-
24 net vsque ad conspectum Dei.* Audi fili,
& accipe consilium intellectus, & ne abij-
25 cias consilium meum.*Inijce pedem tuum
in cõpedes illius,& in torques illius collum
26 tuum:*subijce humerum tuum,& porta il-
27 lam,& ne acedieris vinculis eius.*In omni
animo tuo accede ad illam,& in omni vir-
28 tute tua conserua vias eius.*Inuestiga il-
lam,& manifestabitur tibi,& continens fa-
29 ctus ne derelinquas eã:*in nouissimis enim
inuenies requiem in ea, & conuertetur tibi
30 in oblectationem.* Et erunt tibi compe-
des eius in protectionem fortitudinis,& ba-
ses virtutis,& torques illius in stolam glo-
31 riæ:*decor enim vitæ est in illa, & vincula
32 illius alligatura salutaris.*Stolam gloriæ in-
dues eam,& coronam gratulationis super-
33 pones tibi.*Fili, si attenderis mihi,disces:
& si accommodaueris animum tuum, sa-
34 piens eris.* Si inclinaueris aurem tuam,
excipies doctrinam: & si dilexeris audi-
35 re, sapiens eris.* In multitudine presby-
terorum prudentium sta, & sapientiæ illo-
rum ex corde coniungere, vt omnem nar-
rationem Dei possis audire, & prouerbia

laudis

laudis non effugiant a te.*Et si videris sen- 36
satum, euigila ad eum, & gradus ostiorum
illius exterat pes tuus. *Cogitatum tuum 37
habe in præceptis Dei,& in mandatis illius
maxime assiduus esto: & ipse dabit tibi cor,
& concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.

CAP. VII.

NOLI facere mala,& non te apprehen- 1
dent.*Discede ab iniquo,& deficient 2
mala abs te.*Fili,non semines mala in sul- 3
cis iniustitiæ,& non metes ea in septuplum.
*Noli quærere a domino ducatum, neque a 4
rege cathedram honoris. *Non te iustifi- 5
ces ante Deum, quoniam agnitor cordis
ipse est: & penes regem noli velle videri
sapiens.*Noli quærere fieri iudex, nisi va- 6
leas virtute irrumpere iniquitates: ne forte
extimescas faciem potentis,& ponas scan-
dalum in æquitate tua. *Non pecces in 7
multitudinem ciuitatis, nec te immittas in
populum,*neque alliges duplicia peccata: 8
nec enim in vno eris immunis. *Noli esse 9
pusillanimis in animo tuo: *exorare, & fa- 10
cere eleemosynam ne despicias.*Ne dicas: 11
In multitudine munerum meorum respiciet
Deus, & offerente me Deo altissimo, mu-
nera mea suscipiet.*Nõ irrideas hominem 12
in amaritudine animæ: est enim qui humi-
liat & exaltat, circumspector Deus. *Noli 13
arare mendacium aduersus fratrem tuum:
neque in amicum similiter facias. *Noli 14
velle mentiri omne mendacium: assiduitas
enim illius non est bona. *Noli verbosus 15
esse in multitudine presbyterorum, & non
iteres verbum in oratione tua.*Non oderis 16
laboriosa opera, & rusticationem creatam
ab Altissimo. *Non te reputes in multitu- 17
dine indisciplinatorum.*Memẽto iræ,quo- 18
niam non tardabit.*Humilia valde spiritum 19
tuum: quoniam vindicta carnis impij,ignis
& vermis. *Noli præuaricari in amicum 20
pecuniam differentem,neque fratrem cha-
rissimum auro spreueris.* Noli discedere a 21
muliere sensata & bona, quam sortitus es
in timore Domini: gratia enim verecun-
diæ illius super aurum.*Non lædas seruum 22
in veritate operantem,neque mercenarium
23 dantem animam suam.*Seruus sensatus sit
tibi dilectus quasi anima tua, non defrau-
des illum libertate,neque inopem derelin-
24 quas illum.*Pecora tibi sunt? attende illis:
25 & si sunt vtilia,perseuerent apud te.* Filij
tibi sunt? erudi illos,& curua illos a pueri-
26 tia illorum. *Filiæ tibi sunt? serua corpus
illarum, & non ostendas hilarem faciem
27 tuam ad illas.*Trade filiam,& grande opus
28 feceris, & homini sensato da illam.* Mu-
lier si est tibi secundum animam tuam,non
proijcias illam: & odibili non credas te.
29 In toto corde tuo * honora patrem tuum,
30 & gemitus matris tuæ ne obliuiscaris:*me-
mento quoniam nisi per illos natus non
fuisses: & retribue illis, quomodo & illi
31 tibi. * In tota anima tua time Dominum,
32 & sacerdotes illius sanctifica. * In omni
virtute tua dilige eum qui te fecit: & mi-
33 nistros eius ne derelinquas.*Honora Deũ
ex tota anima tua, & honorifica sacerdo-
34 tes,& propurga te cum brachijs.*Da illis
partem,sicut mandatum est tibi, primitia-
rum & purgationis: & de negligentia tua
35 purga te cum paucis.*Datum brachiorum
tuorum & sacrificium sanctificationis offe-
36 res Domino, & initia sanctorum:* & pau-
peri porrige manum tuam, vt perficiatur
37 propitiatio, & benedictio tua. *Gratia
dati in conspectu omnis viuentis, & mor-
38 tuo non prohibeas gratiam. * Non desis
plorantibus in consolatione, & cum lu-
39 gentibus ambula. * Non te pigeat visitare
infirmum: ex his enim in dilectione firma-
40 beris. * In omnibus operibus tuis me-
morare nouissima tua, & in æternum non
peccabis.

CAP. VIII.

1 NON litiges cum homine potente, ne
2 forte incidas in manus illius. * Non
contendas cum viro locuplete,ne forte cõ-
3 tra te constituat litem tibi.* multos enim
perdidit aurum & argentum, & vsque ad
4 cor regum extendit, & conuertit. * Non
litiges cum homine linguato,& non strues

in ignem illius ligna.* Non communices 5
homini indocto, ne male de progenie tua
loquatur.*Ne despicias hominem auerten- 6
tem se a peccato, neque improperes ei.
memento quoniam omnes in correptione
sumus.* Ne spernas hominem in sua se- 7
nectute: etenim ex nobis senescunt.*Noli 8
de mortuo inimico tuo gaudere: sciẽs quo-
niam omnes morimur, & in gaudium no-
lumus venire.* Ne despicias narrationem 9
presbyterorum sapientium,& in prouerbijs
eorum conuersare.*ab ipsis enim disces sa- 10
pientiam,& doctrinam intellectus,& serui-
re magnatis sine querela.*Non te præte- 11
reat narratio seniorum: ipsi enim didicerũt
a patribus suis:*quoniam ab ipsis disces in- 12
tellectum,& in tempore necessitatis dare re-
sponsum.* Non incendas carbones pecca- 13
torum arguens eos, & ne incendaris flam-
ma ignis peccatorum illorum.* Ne contra 14
faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi
insidiator ori tuo.* Noli fœnerari homini 15
fortiori te: quòd si fœneraueris, quasi per-
ditum habe.*Non spõdeas super virtutem 16
tuam: quòd si spoponderis,quasi restituens
cogita.*Non iudices contra iudicem: quo- 17
niam secundum quòd iustum est iudicat.
*Cum audace non eas in via,ne forte gra- 18
uet mala sua in te: ipse enim secundum
voluntatem suam vadit, & simul cum stul-
titia illius peries.*Cum iracundo nõ facies 19
rixam,& cum audace non eas in desertum:
quoniam quasi nihil est ante illum sanguis,
& vbi non est adiutorium, elidet te.*Cum 20
fatuis consilium non habeas: non enim
poterunt diligere nisi quæ eis placent.*Co- 21
ram extraneo ne facias consilium: nescis
enim quid pariet.* Non omni homini cor 22
tuum manifestes: ne forte inferat tibi gra-
tiam falsam, & conuitietur tibi.

CAP. IX.

NON zeles mulierem sinus tui, ne osten 1
dat super te malitiã doctrinæ nequam.
*Non des mulieri potestatem animæ tuæ, 2
ne ingrediatur in virtutẽ tuam,& confunda-
ris.*Ne respicias mulierem multiuolam: ne 3
4 forte incidas in laqueos illius.* Cum salta-
trice ne assiduus sis: nec audias illam, ne
5 forte pereas in efficacia illius.* Virginem
ne conspicias, ne forte scandalizeris in de-
6 core illius.* Ne des fornicarijs animam
tuam in vllo: ne perdas te,& hereditatem
7 tuam.* Noli circumspicere in vicis ciuita-
8 tis, nec oberraueris in plateis illius.* Auer-
te faciem tuam a muliere compta,& ne cir-
9 cumspicias speciem alienam.* propter spe-
ciem mulieris multi perierunt: & ex hoc
10 cõcupiscentia quasi ignis exardescit.* Om-
nis mulier, quæ est fornicaria, quasi stercus
11 in via conculcabitur.* Speciem mulieris
alienæ multi admirati, reprobi facti sunt,
colloquium enim illius quasi ignis exarde-
12 scit.*Cum aliena muliere ne sedeas omni-
no, nec accumbas cum ea super cubitum:
13 * & non alterceris cum illa in vino, ne for-
te declinet cor tuum in illam, & sanguine
14 tuo labaris in perditionem.* Ne derelin-
quas amicum antiquum: nouus enim non
15 erit similis illi.* Vinum nouum, amicus
nouus: veterascet, & cum suauitate bibes
16 illud.* Non zeles gloriam, & opes pecca-
toris: non enim scis quæ futura sit illius
17 subuersio.* Non placeat tibi iniuria iniu-
storum, sciens quoniam vsque ad inferos
18 non placebit impius.* Longe abesto ab
homine potestatem habente occidendi,
19 & non suspicaberis timorem mortis.* &
si accesseris ad illum, noli aliquid commit-
20 tere, ne forte auferat vitam tuam.* Com-
munionem mortis scito: quoniam in me-
dio laqueorum ingredieris, & super dolen-
21 tium arma ambulabis.* Secundum virtu-
tem tuam caue te a proximo tuo, & cum
22 sapientibus & prudentibus tracta.* Viri iu-
sti sint tibi conuiuæ, & in timore Dei sit ti-
23 bi gloriatio, * & in sensu sit tibi cogitatus
Dei, & omnis enarratio tua in præceptis
24 Altissimi.* In manu artificum opera lau-
dabuntur, & princeps populi in sapientia
sermonis sui, in sensu vero seniorum ver-
25 bum.* Terribilis est in ciuitate sua homo
linguosus: & temerarius in verbo suo odi-
bilis erit.

CAP.

CAP. X.

IVDEX sapiẽs iudicabit populum suum, 1
& principatus sensati stabilis erit. *Se- 2
cundum iudicem populi, sic & ministri
eius: & qualis rector est ciuitatis, tales &
inhabitantes in ea. *Rex insipiens perdet 3
populum suum: & ciuitates inhabitabun-
tur per sensum potentium. *In manu Dei 4
potestas terræ: & vtilem rectorem suscita-
bit in tempus super illam. *In manu Dei 5
prosperitas hominis, & super faciem scribæ
imponet honorem suum. *Omnis iniuriæ 6
proximi ne memineris, & nihil agas in ope-
ribus iniuriæ. *Odibilis coram Deo est & 7
hominibus superbia: & execrabilis omnis
iniquitas gentium. *Regnum a gente in 8
gentem transfertur propter iniustitias, &
iniurias, & contumelias, & diuersos dolos.
*Auaro autem nihil est scelestius. Quid su- 9
perbit terra & cinis? *Nihil est iniquius 10
quàm amare pecuniam. hic enim & ani-
mam suam venalem habet: quoniam in vi-
ta sua proiecit intima sua. *Omnis poten- 11
tatus breuis vita. Languor prolixior gra-
uat medicum. *Breuem languorem præ- 12
cidit medicus: sic & rex hodie est, & cras
morietur. *Cum enim morietur homo, he- 13
reditabit serpentes, & bestias, & vermes.
*Initium superbiæ hominis, apostatare a 14
Deo: *quoniam ab eo, qui fecit illum, re- 15
cessit cor eius. quoniam initium omnis pec-
cati est superbia: qui tenuerit illam, adim-
plebitur maledictis, & subuertet eum in fi-
nem. *Propterea exhonorauit Dominus 16
conuentus malorum, & destruxit eos vsque
in finem. *Sedes ducum superborum de- 17
struxit Deus, & sedere fecit mites pro eis.
*Radices gentium superbarum arefecit 18
Deus, & plantauit humiles ex ipsis genti-
bus. *Terras gentium euertit Dominus, & 19
perdidit eas vsque ad fundamentum. *are- 20
fecit ex ipsis, & disperdidit eos, & cessare
fecit memoriam eorum a terra. *Memo- 21
riam superborum perdidit Deus, & reliquit
memoriam humilium sensu. *Nõ est crea- 22
ta hominibus superbia: neque iracundia
23 nationi mulierum. *Semen hominum ho-
norabitur hoc, quod timet Deum: semen
autem hoc exhonorabitur, quod præterit
24 mandata Domini. *In medio fratrum re-
ctor illorum in honore: & qui timent Do-
25 minum, erunt in oculis illius. *Gloria di-
uitum, honoratorum, & pauperum, timor
26 Dei est: *noli despicere hominem iustum
pauperem, & noli magnificare virum pec-
27 catorẽ diuitem. *Magnus, & iudex, & po-
tens est in honore: & non est maior illo,
28 qui timet Deum. *Seruo sensato liberi ser-
uient: & vir prudens & disciplinatus non
murmurabit correptus, & inscius non ho-
29 norabitur. *Noli extollere te in faciendo
opere tuo, & noli cunctari in tempore an-
30 gustiæ. *Melior est qui operatur, & abun-
dat in omnibus, quàm qui gloriatur, & eget
31 pane. *Fili in mansuetudine serua animam
tuam, & da illi honorem secundum meri-
32 tum suum. *Peccantem in animam suam
quis iustificabit? & quis honorificabit ex-
33 honorantem animam suam? *Pauper glo-
riatur per disciplinam & timorem suum: &
est homo qui honorificatur propter sub-
34 stantiam suam. *Qui autem gloriatur in
paupertate, quanto magis in substantia?
& qui gloriatur in substantia, paupertatem
vereatur.

CAP. XI.

1 SAPIENTIA humiliati exaltabit caput
illius, & in medio magnatorum conse-
2 dere illum faciet. *Non laudes virum in
specie sua, neque spernas hominem in visu
3 suo. *breuis in volatilibus est apis, & initiũ
4 dulcoris habet fructus illius. *In vestitu ne
glorieris vmquam, nec in die honoris tui
extollaris: quoniam mirabilia opera Altis-
simi solius, & gloriosa, & absconsa, & in-
5 uisa opera illius. *Multi tyranni sederunt
in throno, & insuspicabilis portauit diade-
6 ma. *Multi potentes oppressi sunt valide, &
gloriosi traditi sunt in manus alterorum.
7 *Priusquam interroges, ne vituperes quem-
quam: & cum interrogaueris, corripe iuste.
8 *Priusquam audias, ne respondeas verbum:

& in medio sermonum ne adijcias loqui.
*De ea re,quæ te non molestat,ne certeris: 9
& in iudicio peccantium ne consistas.*Fili 10
ne in multis sint actus tui:&si diues fueris,
non eris immunis a delicto.si enim secutus
fueris,non apprehendes: & non effugies,si
præcucurreris. *Est homo laborans,& fe- 11
stinans, & dolens impius, & tanto magis
non abundabit.*Est homo marcidus egens 12
recuperatione, plus deficiens virtute, &
abundans paupertate: * & oculus Dei re- 13
spexit illum in bono, & erexit eum ab hu-
militate ipsius, & exaltauit caput eius: &
mirati sunt in illo multi, & honorauerunt
Deum. * Bona & mala, vita & mors, pau- 14
pertas & honestas a Deo sunt.* Sapientia 15
& disciplina, & scientia legis apud Deum.
Dilectio,& viæ bonorum apud ipsum.*Er- 16
ror & tenebræ peccatoribus cõcreata sunt:
qui autem exultant in malis,consenescunt
in malo. * Datio Dei permanet iustis, & 17
profectus illius successus habebit in æter-
num.* Est qui locupletatur parce agendo, 18
& hæc est pars mercedis illius* in eo quod 19
dicit: Inueni requiem mihi, & nunc man-
ducabo de bonis meis solus:*& nescit quod 20
tempus præteriet,& mors appropinquet,&
relinquat omnia alijs,& morietur. * Sta in 21
testamento tuo,& in illo colloquere, & in
opere mandatorum tuorum veterasce.*Ne 22
manseris in operibus peccatorum. Confi-
de autem in Deo,& mane in loco tuo.*Fa- 23
cile est enim in oculis Dei subito honesta-
re pauperem.*Benedictio Dei in mercedem 24
iusti festinat,& in hora veloci processus il-
lius fructificat. * Ne dicas: Quid est mihi 25
opus,& quæ erunt mihi ex hoc bona?*Ne 26
dicas: Sufficiens mihi sum: & quid ex hoc
pessimabor? * In die bonorum ne imme- 27
mor sis malorum: & in die malorum ne
immemor sis bonorum: * quoniam facile 28
est coram Deo in die obitus retribuere
vnicuique secundum vias suas. * Malitia 29
horæ obliuionem facit luxuriæ magnæ, &
in fine hominis denudatio operum illius.
*Ante mortem ne laudes hominem quem- 30
quam,quoniam in filijs suis agnoscitur vir.

31 *Non omnẽ hominem inducas in domum
32 tuam: multæ enim sunt insidiæ dolosi.* Si-
cut enim eructant præcordia fœtentium,&
sicut perdix inducitur in caueam, & vt ca-
prea in laqueum: sic & cor superborum, &
sicut prospector videns casum proximi sui.
33 *Bona enim in mala conuertens insidiatur,
34 & in electis imponet maculam.* A scintilla
vna augetur ignis, & ab vno doloso auge-
tur sanguis: homo vero peccator sanguini
35 insidiatur. *Attende tibi a pestifero, fabri-
cat enim mala: ne forte inducat super te
36 subsannationem in perpetuum. * Admitte
ad te alienigenam,& subuertet te in turbi-
ne, & abalienabit te a tuis proprijs.

CAP. XII.

1 SI benefeceris, scito cui feceris, & erit
2 gratia in bonis tuis multa. * Benefac
iusto, & inuenies retributionem magnam:
3 & si non ab ipso, certe a Domino. * Non
est enim ei bene qui assiduus est in malis,
& eleemosynas non danti: quoniam &
Altissimus odio habet peccatores,& miser-
4 tus est pœnitentibus. * Da misericordi, &
ne suscipias peccatorem: & impijs & pec-
catoribus reddet vindictam,custodiens eos
5 in diem vindictæ.* Da bono,& non recepe-
6 ris peccatorem. * Benefac humili, & non
dederis impio: prohibe panes illi dari ne
7 in ipsis potentior te sit:*nam duplicia mala
inuenies in omnibus bonis,quæcumque fe-
ceris illi: quoniam & Altissimus odio ha-
bet peccatores,& impijs reddet vindictam.
8 *Non agnoscetur in bonis amicus, & non
9 abscondetur in malis inimicus. * In bonis
viri, inimici illius in tristitia: & in malitia
10 illius,amicus agnitus est.* Non credas ini-
mico tuo in æternum: sicut enim æramen-
11 tum,æruginat nequitia illius:*& si humilia-
tus vadat curuus,adijce animum tuum, &
12 custodi te ab illo.* Non statuas illum pe-
nes te,nec sedeat ad dexteram tuam,ne for-
te conuersus in locum tuum, inquirat ca-
thedram tuam: & in nouissimo agnoscas
verba mea,& in sermonibus meis stimule-
13 ris.*Quis miserebitur incantatori a serpẽte
percusso,

percusso, & omnibus, qui appropiant be-
stijs? & sic qui comitatur cũ viro iniquo,
& obuolutus est in peccatis eius.* Vna ho- 14
ra tecum permanebit: si autem declinaue-
ris, non supportabit.* In labijs suis indulcat 15
inimicus, & in corde suo insidiatur vt sub-
uertat te in foueam.* In oculis suis lacry- 16
matur inimicus: & si inuenerit tempus, nõ
satiabitur sanguine: * & si incurrerint tibi 17
mala, inuenies eum illic priorem.* In ocu- 18
lis suis lacrymatur inimicus, & quasi adiu-
uans suffodiet plantas tuas. *Caput suum 19
mouebit, & plaudet manu, & multa susur-
rans commutabit vultum suum.

CAP. XIII.

QVI tetigerit picem, inquinabitur ab 1
ea: & qui communicauerit superbo,
induet superbiam.* Pondus super se tollet 2
qui honestiori se communicat. Et ditiori
te ne socius fueris.* Quid communicabit 3
cacabus ad ollam? quando enim se colli-
serint, confringetur.* Diues iniuste egit, & 4
fremet: pauper autem læsus tacebit.* Si lar 5
gitus fueris, assumet te: & si non habueris,
derelinquet te.* Si habes, conuiuet tecum, 6
& euacuabit te, & ipse nõ dolebit super te.
* Si necessarius illi fueris, supplantabit te, & 7
subridens spem dabit, narrans tibi bona, &
dicet: Quid opus est tibi? * Et confundet 8
te in cibis suis, donec te exinaniat bis, &
ter: & in nouissimo deridebit te: & postea
videns derelinquet te, & caput suum mo-
uebit ad te.* Humiliare Deo, & expecta 9
manus eius.* Attende ne seductus in stul- 10
titiam humilieris.* Noli esse humilis in sa- 11
pientia tua, ne humiliatus in stultitiam se-
ducaris.* Aduocatus a potentiore discede: 12
ex hoc enim magis te aduocabit.* Ne im- 13
probus sis, ne impingaris: & ne longe sis
ab eo, ne eas in obliuionem.* Ne retineas 14
ex æquo loqui cum illo: nec credas multis
verbis illius. ex multa enim loquela tentabit
te, & subridens interrogabit te de abscon-
ditis tuis.* Immitis animus illius conser- 15
uabit verba tua: & non parcet de malitia,
& de vinculis.* Caue tibi, & attende dili- 16
genter auditui tuo: quoniam cum subuer-
17 sione tua ambulas.* Audiens vero illa quasi
18 in somnis vide, & vigilabis.* Omni vita
tua dilige Deum, & inuoca illum in salute
19 tua.* Omne animal diligit simile sibi: sic
20 & omnis homo proximum sibi.* Omnis
caro ad similem sibi coniungetur, & om-
21 nis homo simili sui sociabitur.* Si com-
municabit lupus agno aliquando, sic pec-
22 cator iusto.* Quæ communicatio sancto
homini ad canem? aut quæ pars diuiti ad
23 pauperem?* Venatio leonis onager in ere-
mo: sic & pascua diuitum, sunt pauperes.
24 * Et sicut abominatio est superbo humili-
25 tas: sic & execratio diuitis pauper.* Diues
commotus confirmatur ab amicis suis: hu-
milis autem cum ceciderit expelletur & a
26 notis.* Diuiti decepto multi recuperato-
res: locutus est superba, & iustificauerunt
27 illum.* humilis deceptus est, insuper & ar-
guitur: locutus est sensate, & non est da-
28 tus ei locus.* Diues locutus est, & omnes
tacuerunt, & verbum illius vsque ad nubes
29 perducent.* Pauper locutus est, & dicunt:
Quis est hic? & si offenderit, subuertent
30 illum.* Bona est substantia, cui non est
peccatum in conscientia: & nequissima pau-
31 pertas in ore impij.* Cor hominis immu-
tat faciem illius, siue in bona, siue in ma-
32 la.* Vestigium cordis boni, & faciem bo-
nam difficile inuenies, & cum labore.

CAP. XIIII.

1 BEATVS vir, qui non est lapsus verbo
ex ore suo, & non est stimulatus in
2 tristitia delicti.* Felix, qui non habuit ani-
mi sui tristitiam, & non excidit a spe sua.
3 * Viro cupido & tenaci sine ratione est
substantia, & homini liuido ad quid au-
4 rum?* Qui aceruat ex animo suo iniuste,
alijs congregat, & in bonis illius alius luxu-
5 riabitur.* Qui sibi nequam est, cui alij bo-
nus erit? & non iucundabitur in bonis suis.
6 * Qui sibi inuidet, nihil est illo nequius,
7 & hæc redditio est malitiæ illius: * & si
bene fecerit, ignoranter, & non volens
facit: & in nouissimo manifestat malitiam
suam.

suam. *Nequam est oculus liuidi, & auer- 8
tens faciem suam, & despiciẽs animam suã.
* Insatiabilis oculus cupidi in parte iniqui- 9
tatis: non satiabitur donec consumat arefa-
ciens animam suam. *Oculus malus ad ma- 10
la: & non satiabitur pane, sed indigens &
in tristitia erit super mensam suam. * Fili si 11
habes, benefac tecum, & Deo dignas obla-
tiones offer. *Memor esto quoniam mors 12
non tardat, & testamentum inferorum quia
demonstratum est tibi: testamentum enim
huius mundi morte morietur. *Ante mor- 13
tem benefac amico tuo, & secundum vires
tuas exporrigens da pauperi. * Non defrau- 14
deris a die bono, & particula boni doni nõ
te prætereat. * Nonne alijs relinques dolo- 15
res & labores tuos in diuisione sortis? *Da, 16
& accipe, & iustifica animam tuam. *Ante 17
obitum tuum operare iustitiam: quoniam
nõ est apud inferos inuenire cibum. *Om- 18
nis caro sicut fœnum veterascet, & sicut fo-
lium fructificans in arbore viridi. *Alia ge- 19
nerantur, & alia deijciuntur: sic generatio
carnis & sanguinis, alia finitur, & alia na-
scitur. *Omne opus corruptibile in fine de- 20
ficiet: & qui illud operatur, ibit cum illo.
* Et omne opus electum iustificabitur: & 21
qui operatur illud, honorabitur in illo. *Bea- 22
tus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in
iustitia sua meditabitur, & in sensu cogita-
bit circumspectionem Dei. * Qui excogitat 23
vias illius in corde suo, & in absconditis suis
intelligens, vadens post illam quasi inuesti-
gator, & in vijs illius consistens: * qui respi- 24
cit per fenestras illius, & in ianuis illius au-
diens: *qui requiescit iuxta domum illius, & 25
in parietibus illius figens palum statuet ca-
sulam suam ad manus illius, & requiescent
in casula illius bona per æuum: * statuet fi- 26
lios suos sub tegmine illius, & sub ramis
eius morabitur. * protegetur sub tegmine il- 27
lius a feruore, & in gloria eius requiescet.

CAP. XV.

QVI timet Deum, faciet bona: & qui 1
continens est iustitiæ, apprehendet il-
lam, * & obuiabit illi quasi mater honorifi- 2
cata, & quasi mulier a virginitate suscipiet
3 illum. *Cibabit illum pane vitæ & intelle-
ctus, & aqua sapientiæ salutaris potabit il-
lum: & firmabitur in illo, & non flectetur:
4 * & continebit illũ, & non confundetur: &
5 exaltabit illum apud proximos suos, * & in
medio Ecclesiæ aperiet os eius, & adimple-
bit illum spiritu sapientiæ & intellectus, &
6 stola gloriæ vestiet illum. * Iucunditatem &
exultationem thesaurizabit super illum, &
7 nomine æterno hereditabit illum. * Homi-
nes stulti non apprehendent illam, & ho-
mines sensati obuiabunt illi, homines stul-
ti non videbunt eam: longe enim abest a
8 superbia & dolo. *viri mendaces non erunt
illius memores: & viri veraces inuenientur
in illa, & successum habebunt vsque ad in-
9 spectionem Dei. * Non est speciosa laus in
10 ore peccatoris: * quoniam a Deo profecta
est sapientia. sapientiæ enim Dei astabit
laus, & in ore fideli abundabit, & domi-
11 nator dabit eam illi. * Non dixeris: Per Deũ
12 abest: quæ enim odit ne feceris. * Non di-
cas: Ille me implanauit: non enim neces-
13 sarij sunt ei homines impij. * Omne exe-
cramentum erroris odit Dominus, & non
14 erit amabile timentibus eum. *Deus ab ini-
tio constituit hominem, & reliquit illum
15 in manu consilij sui. * Adiecit mandata &
16 præcepta sua: * si volueris mandata serua-
re, conseruabunt te, & in perpetuũ fidem
17 placitã facere. *Apposuit tibi aquã & ignẽ:
ad quod volueris, porrige manum tuam.
18 *Ante hominem vita & mors, bonum &
malum: quod placuerit ei, dabitur illi:
19 * quoniam multa sapientia Dei, & fortis in
potentia, videns omnes sine intermissione.
20 * Oculi Domini ad timentes eum, & ipse
21 agnoscit omnẽ operam hominis. * Nemini
mandauit impie agere, & nemini dedit spa-
22 tium peccandi: *non enim concupiscit mul
titudinem filiorum infidelium & inutilium.

CAP. XVI.

1 NE iucunderis in filijs impijs, si multi-
plicentur: nec oblecteris super ipsos,
2 si non est timor Dei in illis. * Non credas
vitæ

vitæ illorum,& ne respexeris in labores eo-
rum .* Melior est enim vnus timens Deũ, 3
quàm mille filij impij.* Et vtile est mori si- 4
ne filijs quàm relinquere filios impios.*Ab 5
vno sensato inhabitabitur patria, tribus
impiorum deseretur .* Multa talia vidit 6
oculus meus, & fortiora horum audiuit
auris mea.* In synagoga peccantium exar- 7
debit ignis, & in gente incredibili exarde-
scet ira.* Non exorauerunt pro peccatis 8
suis antiqui gigantes, qui destructi sunt cõ-
fidentes suæ virtuti:* & non pepercit pere- 9
grinationi Loth, & execratus est eos præ
superbia verbi illorum.* Non misertus est 10
illis, gentem totam perdens, & extollentẽ
se in peccatis suis .* Et sicut sexcenta mil- 11
lia peditum, qui congregati sunt in duri-
tia cordis sui: & si vnus fuisset ceruicatus,
mirum si fuisset immunis .* misericordia 12
enim & ira est cum illo. Potens exoratio,
& effundens iram :* secundum misericor- 13
diam suam, sic correptio illius hominem
secundum opera sua iudicat.* Non effu- 14
giet in rapina peccator, & non retardabit
sufferentia misericordiam facientis.* Om- 15
nis misericordia faciet locum vnicuique
secundum meritum operum suorum, & se-
cundum intellectũ peregrinationis ipsius.
* Non dicas: A Deo abscondar, & ex sum- 16
mo quis mei memorabitur ? * In populo 17
magno non agnoscar: quæ est enim anima
mea in tam immensa creatura ?* Ecce cæ- 18
lum, & cæli cælorum, abyssus, & vniuersa
terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius
commouebuntur,* montes simul,& colles, 19
& fundamenta terræ: cum conspexerit il-
la Deus, tremore concutientur.* Et in om- 20
nibus his insensatum est cor: & omne cor
intelligitur ab illo:* & vias illius quis intel- 21
ligit, & procellam, quam nec oculus vi-
debit hominis?* Nam plurima illius opera 22
sunt in absconsis: sed opera iustitiæ eius
quis enunciabit? aut quis sustinebit? Lon-
ge enim est testamentum a quibusdam, &
interrogatio omnium in consummatione
est.*Qui minoratur corde, cogitat inania: 23
& vir imprudens, & errans cogitat stulta.

24 *Audi me fili, & disce disciplinam sensus,
25 & in verbis meis attende in corde tuo,* &
dicam in æquitate disciplinam, & scruta-
bor enarrare sapientiam: & in verbis meis
attende in corde tuo, & dico in æquitate
spiritus virtutes, quas posuit Deus in ope-
ra sua ab initio, & in veritate enuncio sciẽ-
26 tiam eius.* In iudicio Dei opera eius ab ini-
tio, & ab institutione ipsorum distinxit par-
tes illorum, & initia eorũ in gentibus suis.
27 * Ornauit in æternum opera illorum, nec
esurierunt, nec laborauerunt, & non desti-
28 terunt ab operibus suis.*Vnusquisque pro-
ximum sibi non angustiabit vsque in æter-
29 nũ.* Non sis incredibilis verbo illius.* Post
30 hæc Deus in terram respexit, & impleuit
31 illam bonis suis.* Anima omnis vitalis de-
nunciauit ante faciem ipsius, & in ipsam
iterum reuersio illorum.

CAP. XVII.

1 DEVS creauit de terra hominem,& se-
cundum imaginem suam fecit illum.
2 *Et iterum conuertit illum in ipsam, & se-
3 cundum se vestiuit illum virtute.*Nume-
rum dierum,& tempus dedit illi,& dedit illi
potestatem eorum, quæ sunt super terram.
4 * Posuit timorem illius super omnem car-
nem,& dominatus est bestiarũ & volatiliũ.
5 * Creauit ex ipso adiutorium simile sibi:cõ-
silium,& linguam,& oculos, & aures, & cor
dedit illis excogitandi: & disciplina intel-
6 lectus repleuit illos :* Creauit illis scientiã
spiritus, sensu impleuit cor illorũ, & mala
7 & bona ostendit illis.* Posuit oculum suũ
super corda illorum ostendere illis magna-
8 lia operum suorum,* vt nomen sanctifica-
tionis collaudent: & gloriari in mirabilibus
illius, vt magnalia enarrent operum eius.
9 * Addidit illis disciplinã, & legem vitæ he-
10 reditauit illos.*Testamentum æternũ con-
stituit cum illis, & iustitiam & iudicia sua
11 ostendit illis.* Et magnalia honoris eius
vidit oculus illorum, & honorem vocis au-
dierunt aures illorum, & di[illegible]llis: Atten-
12 dite ab omni iniquo.* Et [illegible]dauit illis
13 vnicuique de proximo suo.* [illegible] illorum

[illegible]oram

coram ipso sunt semper, non sunt abscon-
sæ ab oculis ipsius.* In vnamquamque gé- 14
tem præposuit rectorem:* & pars Dei, Israel 15
facta est manifesta.* Et omnia opera illo- 16
rum velut sol in conspectu Dei: & oculi
eius sine intermissione inspicientes in vijs
eorum.* Non sunt absconsa testamenta per 17
iniquitatem illorum, & omnes iniquitates
eorum in conspectu Dei.* Eleemosyna vi- 18
ri quasi signaculũ cum ipso, & gratiam ho-
minis quasi pupillã conseruabit:* & postea 19
resurget, & retribuet illis retributioné, vni-
cuique in caput ipsorum, & conuertet in
interiores partes terræ.* Pœnitentibus au- 20
tem dedit viam iustitiæ, & confirmauit de-
ficientes sustinere, & destinauit illis sorté
veritatis.* Conuertere ad Dominum, & re- 21
linque peccata tua:* precare ante faciem 22
Domini, & minue offendicula.* Reuertere 23
ad Dominum, & auertere ab iniustitia tua,
& nimis odito execrationem:* & cognosce 24
iustitias & iudicia Dei, & sta in sorte pro-
positionis, & orationis altissimi Dei.* In 25
partes vade sæculi sancti, cum viuis & dan-
tibus confessionem Deo.* Non demoreris 26
in errore impiorum, ante mortem confite-
re. A mortuo quasi nihil, perit confessio.
* Confiteberis viuens, viuus & sanus con- 27
fiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis
in miserationibus illius.* Quàm magna mi- 28
sericordia Domini, & propitiatio illius con-
uertentibus ad se!* Nec enim omnia pos- 29
sunt esse in hominibus, quoniam non est
immortalis filius hominis, & in vanitate
malitiæ placuerunt.* Quid lucidius sole? & 30
hic deficiet. Aut quid nequius quàm quod
excogitauit caro & sanguis? & hoc argue-
tur.* Virtutem altitudinis cæli ipse conspi- 31
cit: & omnes homines terra & cinis.

CAP. XVIII.

QVI viuit in æternum, creauit omnia 1
simul. Deus solus iustificabitur, & ma-
net inuictus rex in æternum.* Quis sufficit 2
enarrare opera illius?* Quis enim inuesti- 3
gabit magnalia eius?* Virtutem auté ma- 4
gnitudinis eius quis enunciabit? aut quis
5 adijciet enarrare misericordiam eius?* Non
est minuere, neque adijcere, nec est inueni-
6 re magnalia Dei.* Cum consummauerit
homo, tunc incipiet: & cum quieuerit, apo-
7 riabitur.* Quid est homo, & quæ est gra-
tia illius? & quid est bonum, aut quid ne-
8 quam illius?* Numerus dierum hominũ
vt multum centum anni: quasi gutta aquæ
maris deputati sunt: & sicut calculus are-
9 næ, sic exigui anni in die æui.* Propter hoc
patiens est Deus in illis, & effundit super
10 eos misericordiam suam.* Vidit præsum-
ptionem cordis eorum quoniam mala est,
& cognouit subuersionem illorum quoniã
11 nequam est.* Ideo adimpleuit propitiatio-
nem suam in illis, & ostédit eis viã æquita-
12 tis.* Miseratio hominis circa proximũ suũ:
misericordia autem Dei super omnem car-
13 nem.* Qui misericordiam habet, docet, &
14 erudit quasi pastor gregem suum.* Misere-
tur excipientis doctrinam miserationis, &
15 qui festinat in iudicijs eius.* Fili in bonis
non des querelam, & in omni dato non des
16 tristitiam verbi mali.* Nonne ardorem re-
frigerabit ros? sic & verbum melius quàm
17 datum.* Nonne ecce verbum super datum
bonum? sed vtraque cum homine iustifica-
18 to.* Stultus acriter improperabit: & datus
19 indisciplinati tabescere facit oculos.* An-
te iudicium para iustitiam tibi, & antequã
20 loquaris disce.* Ante languorem adhibe
medicinam, & ante iudicium interroga
teipsum, & in conspectu Dei inuenies
21 propitiationem.* Ante languorem humi-
lia te, & in tempore infirmitatis ostende cõ-
22 uersationem tuam.* Non impediaris orare
semper, & ne verearis vsque ad morté iusti-
ficari: quoniam merces Dei manet in æter-
23 num.* Ante orationem præpara animam
tuam: & noli esse quasi homo qui tentat
24 Deum.* Memento iræ in die consumma-
tionis, & tempus retributionis in conuer-
25 satione faciei.* Memento paupertatis in té-
pore abundantiæ, & necessitatum pauper-
26 tatis in die diuitiarum.* A mane vsque ad
vesperam immutabitur tempus, & hæc om-
27 nia citata in oculis Dei.* Homo sapiens
in om-

in omnibus metuet, & in diebus delicto-
rum attendet ab inertia.* Omnis astutus 28
agnoscit sapientiam, & inuenienti eam da-
bit confessionem.* Sensati in verbis & ipsi 29
sapienter egerunt: & intellexerunt veritatē
& iustitiam, & impluerunt prouerbia & iu-
dicia.* Post concupiscentias tuas non eas, 30
& a voluntate tua auertere.* Si præstes ani- 31
mæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in
gaudium inimicis tuis.* Ne oblecteris in 32
turbis nec in modicis: assidua enim est
commissio illorum.* Ne fueris mediocris 33
in contentione ex fœnore, & est tibi nihil
in sacculo: eris enim inuidus vitæ tuæ.

CAP. XIX.

OPERARIVS ebriosus non locupleta- 1
bitur: & qui spernit modica, paulatim
decidet.* Vinum & mulieres apostatare fa- 2
ciunt sapientes, & arguent sensatos:* & qui 3
se iungit fornicarijs, erit nequam: putredo
& vermes hereditabunt illum, & extolletur
in exemplum maius, & tolletur de numero
anima eius.* Qui credit cito, leuis corde 4
est, & minorabitur: & qui delinquit in
animam suam, insuper habebitur.* Qui 5
gaudet iniquitate, denotabitur: & qui odit
correptionem, minuetur vita: & qui odit
loquacitatem, extinguit malitiam.* Qui 6
peccat in animam suam, pœnitebit: & qui
iucundatur in malitia, denotabitur.* Ne 7
iteres verbum nequam & durum, & non
minoraberis.* Amico & inimico noli nar- 8
rare sensum tuum: & si est tibi delictum,
noli denudare.* audiet enim te, & custodiet 9
te, & quasi defendens peccatum odiet te,
& sic aderit tibi semper.* Audisti verbum 10
aduersus proximum tuum? cōmoriatur in
te, fidens quoniam non te dirumpet.* A fa- 11
cie verbi parturit fatuus, tamquam gemitus
partus infantis.* Sagitta infixa femori car- 12
nis, sic verbum in corde stulti.* Corripe 13
amicum, ne forte non intellexerit, & dicat:
Non feci: aut si fecerit, ne iterum addat fa-
cere.* Corripe proximum, ne forte non di- 14
xerit: & si dixerit, ne forte iteret.* Corripe 15
amicum: sæpe enim fit commissio.* Et non 16
omni verbo credas. est qui labitur lingua,
17 sed non ex animo.* Quis est enim qui non
deliquerit in lingua sua? Corripe proxi-
18 mum antequam commineris.* Et da locū
timori Altissimi: quia omnis sapientia ti-
mor Dei, & in illa timere Deum, & in om-
19 ni sapientia dispositio legis.* Et non est sa-
pientia nequitiæ disciplina: & non est co-
20 gitatus peccatorum prudentia.* Est nequi-
tia, & in ipsa execratio: & est insipiens qui
21 minuitur sapientia.* Melior est homo, qui
minuitur sapientia, & deficiens sensu in ti-
more, quàm qui abundat sensu, & transgre-
22 ditur legem Altissimi.* Est solertia certa, &
23 ipsa iniqua.* Et est qui emittit verbū cer-
tum enarrans veritatem. Est qui nequiter
humiliat se, & interiora eius plena sunt do-
24 lo:* & est qui se nimium submittit a mul-
ta humilitate: & est qui inclinat faciem
suam, & fingit se non videre quod igno-
25 ratum est:* & si ab imbecillitate virium ve-
tetur peccare, si inuenerit tempus malefa-
26 ciendi, malefaciet.* Ex visu cognoscitur vir,
& ab occursu faciei cognoscitur sensatus.
27 * Amictus corporis, & risus dentium, & in-
28 gressus hominis enunciant de illo.* Est
correptio mendax in ira contumeliosi: &
est iudicium, quod non probatur esse bo-
num: & est tacens, & ipse est prudens.

CAP. XX.

1 QVAM bonum est arguere, quàm ira-
sci, & confitentem in oratione non
2 prohibere!* Concupiscentia spadonis de-
3 uirginabit iuuenculam:* sic qui facit per vim
4 iudicium iniquum.* Quàm bonum est cor-
reptum manifestare pœnitentiam! sic enim
5 effugies voluntarium peccatum.* Est ta-
cens, qui inuenitur sapiens: & est odibilis,
6 qui procax est ad loquendum.* Est tacens
non habens sensum loquelæ: & est tacens
7 sciens tempus aptum.* Homo sapiens ta-
cebit vsque ad tempus: lasciuus autem, &
8 imprudens non seruabunt tempus.* Qui
multis vtitur verbis, lædet animam suam:
& qui potestatem sibi sumit iniuste, odie-
9 tur.* Est processio in malis viro indiscipli-
nato,

nato, & est inuentio in detrimentum .* Est 10
datum, quod non est vtile: & est datum, cu-
ius retributio duplex.* Est propter gloriam 11
minoratio : & est qui ab humilitate leuabit
caput.* Est qui multa redimat modico pre- 12
tio, & restituens ea in septuplum .* Sapiens 13
in verbis seipsum amabilē facit: gratiæ au-
tem fatuorum effundentur.* Datus insipiē- 14
tis non erit vtilis tibi : oculi enim illius se-
ptemplices sunt .* exigua dabit , & multa 15
improperabit: & apertio oris illius inflam-
matio est .* Hodie fœneratur quis, & cras 16
expetit: odibilis est homo huiusmodi.* Fa- 17
tuo non erit amicus, & non erit gratia bo-
nis illius.* qui enim edunt panem illius: fal- 18
sæ linguæ sunt. Quoties, & quanti irride-
bunt eum ?* Neque enim quod habendum 19
erat, directo sensu distribuit : similiter &
quod non erat habendum .* Lapsus falsæ 20
linguæ, quasi qui in pauimento cadens: sic
casus malorum festinanter veniet .* Homo 21
acharis quasi fabula vana, in ore indiscipli-
natorum assidua erit.* Ex ore fatui repro- 22
babitur parabola : non enim dicit illam in
tempore suo .* Est qui vetatur peccare præ 23
inopia, & in requie sua stimulabitur .* Est 24
qui perdet animam suam præ confusione,
& ab imprudenti persona perdet eam: per-
sonæ autem acceptione perdet se .* Est qui 25
præ confusione promittit amico, & lucra-
tus est eum inimicum gratis .* Opprobriū 26
nequam in homine mendacium , & in ore
indisciplinatorum assidue erit.* Potior fur 27
quàm assiduitas viri mendacis . perditionē
autem ambo hereditabunt .* Mores homi- 28
num mendacium sine honore: & confu-
sio illorum cum ipsis sine intermissione.
* Sapiens in verbis producet seipsum, & 29
homo prudens placebit magnatis .* Qui 30
operatur terram suam , inaltabit aceruum
frugum : & qui operatur iustitiam, ipse exal-
tabitur: qui vero placet magnatis, effugiet
iniquitatem .* Xenia & dona excæcant ocu- 31
los iudicum , & quasi mutus in ore auertit
correptiones eorum .* Sapientia absconsa 32
& thesaurus inuisus : quæ vtilitas in vtris-
que ?* Melior est qui celat insipientiam 33
suam , quàm homo qui abscondit sapien-
tiam suam .

CAP. XXI.

1 FILI peccasti? non adijcias iterum: sed
& de pristinis deprecare vt tibi dimit-
2 tantur .* Quasi a facie colubri fuge pecca-
3 ta: & si accesseris ad illa, suscipiēt te.* Den-
tes leonis dentes eius, interficientes animas
4 hominum.* Quasi romphæa bis acuta om-
nis iniquitas, plagæ illius non est sanitas.
5 * Obiurgatio & iniuriæ annullabunt substā-
tiam : & domus quæ nimis locuples est, an-
nullabitur superbia : sic substantia superbi
6 eradicabitur.* Deprecatio pauperis ex ore
vsque ad aures eius perueniet, & iudicium
7 festinatò adueniet illi .* Qui odit correptio-
nem, vestigium est peccatoris: & qui timet
8 Deum, conuertetur ad cor suum .* Notus
a longe potens lingua audaci : & sensatus
9 scit labi se ab ipso .* Qui ædificat domum
suam impendijs alienis, quasi qui colligit
10 lapides suos in hyeme.* Stuppa collecta sy
nagoga peccantium, & consummatio illo-
11 rum flamma ignis.* Via peccantium com-
planata lapidibus, & in fine illorum inferi,
12 & tenebræ, & pœnæ.* Qui custodit iusti-
13 tiam , continebit sensum eius .* Consum-
14 matio timoris Dei, sapientia & sensus.* Nō
15 erudietur qui non est sapiens in bono.* Est
autem sapientia, quæ abundat in malo : &
16 non est sensus vbi est amaritudo .* Scientia
sapientis tamquam inundatio abundabit,
& consilium illius sicut fons vitæ permanet.
17 * Cor fatui quasi vas confractum, & omnem
18 sapientiam non tenebit.* Verbum sapiens
quodcūque audierit scius laudabit, & ad se
adijciet: audiuit luxuriosus, & displicebit il-
19 li, & proijciet illud post dorsum suū.* Nar-
ratio fatui quasi sarcina in via . nam in la-
20 bijs sensati inuenietur gratia.* Os prudētis
quæritur in ecclesia, & verba illius cogita-
21 bunt in cordibus suis .* Tamquam domus
exterminata, sic fatuo sapientia : & scientia
22 insensati inenarrabilia verba .* Compedes
in pedibus , stulto doctrina , & quasi vin-
cula manuum super manum dextram .

*Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir au- 23
tem ſapiens vix tacite ridebit.* Ornamen- 24
tum aureum prudenti doctrina, & quaſi
brachiale in brachio dextro.* Pes fatui fa- 25
cilis in domum proximi: & homo peritus
confundetur a perſona potentis.* Stultus 26
a feneſtra reſpiciet in domum: vir autem
eruditus foris ſtabit.* Stultitia hominis au- 27
ſcultare per oſtium: & prudens grauabitur
contumelia.* Labia imprudentium ſtulta 28
narrabunt: verba autem prudentium ſtate-
ra ponderabuntur.* In ore fatuorum cor 29
illorum: & in corde ſapientium os illorum.
*Dum maledicit impius diabolum, male- 30
dicit ipſe animam ſuam.*Suſurro coinqui- 31
nabit animam ſuam, & in omnibus odie-
tur: & qui cum eo manſerit, odioſus erit:
tacitus & ſenſatus honorabitur.

CAP. XXII.

IN lapide luteo lapidatus eſt piger, & 1
omnes loquentur ſuper aſpernationem
illius.* De ſtercore boum lapidatus eſt pi- 2
ger: & omnis, qui tetigerit eum, excutiet
manus.* Confuſio patris eſt de filio indi- 3
ſciplinato: filia autem in deminoratione
fiet.* Filia prudens hereditas viro ſuo. nam 4
quæ confundit, in contumeliam fit geni-
toris.* Patrem & virum confundit audax, 5
& ab impijs non minorabitur: ab vtriſque
autem inhonorabitur.*Muſica in luctu im- 6
portuna narratio: flagella & doctrina in
omni tempore ſapientia.* Qui docet fa- 7
tuum, quaſi qui conglutinat teſtam.* Qui 8
narrat verbum non audienti, quaſi qui ex-
citat dormientem de graui ſomno.* Cum 9
dormiente loquitur qui enarrat ſtulto ſa-
pientiam: & in fine narrationis dicit: Quis
eſt hic?* Supra mortuũ plora, defecit enim 10
lux eius: & ſupra fatuum plora, deficit enim
ſenſus.* Modicum plora ſupra mortuum, 11
quoniam requieuit.* Nequiſſimi enim ne- 12
quiſſima vita ſuper mortem fatui.* Lu- 13
ctus mortui ſeptem dies: fatui autem &
impij omnes dies vitæ illorum.*Cum ſtul- 14
to ne multum loquaris, & cum inſenſato
ne abieris.* Serua te ab illo, vt non mole- 15
ſtiam habeas, & non coinquinaberis pec-
16 cato illius.* Deflecte ab illo, & inuenies re-
quiem, & non acediaberis in ſtultitia illius.
17 *Super plumbum quid grauabitur? & quod
18 illi aliud nomen quàm fatuus? *Arenam,
& ſalem, & maſſam ferri facilius eſt ferre
quàm hominem imprudentem, & fatuum,
19 & impium.* Loramentum ligneum colli-
gatum in fundamento ædificij non diſſol-
uetur: ſic & cor confirmatum in cogita-
20 tione conſilij.* Cogitatus ſenſati in omni
21 tempore, metu non deprauabitur.* Sicut
pali in excelſis, & cæmenta ſine impenſa
poſita contra faciem venti non permane-
22 bunt:* ſic & cor timidum in cogitatione
ſtulti contra impetum timoris non reſiſtet.
23 *Sicut cor trepidum in cogitatione fatui,
omni tempore non metuet, ſic & qui in
24 præceptis Dei permanet ſemper.* Pungẽs
oculum deducit lacrymas: & qui pungit
25 cor, profert ſenſum.* Mittens lapidem in
volatilia, deijciet illa: ſic & qui conuitia-
26 tur amico, diſſoluit amicitiam.* Ad amicũ
etſi produxeris gladium, non deſperes: eſt
27 enim regreſſus. Ad amicum * ſi aperueris
os triſte, non timeas. eſt enim concorda-
tio: excepto conuitio, & improperio, &
ſuperbia, & myſterij reuelatione, & pla-
ga doloſa: in his omnibus effugiet ami-
28 cus.* Fidem poſſide cum amico in pauper-
29 tate illius, vt & in bonis illius læteris.* In
tempore tribulationis illius permane illi fi-
delis, vt & in hereditate illius coheres ſis.
30 *Ante ignem camini vapor, & fumus ignis
inaltatur: ſic & ante ſanguinem maledicta,
31 & contumeliæ, & minæ.*Amicum ſaluta-
re non confundar, a facie illius nõ me ab-
ſcondam: & ſi mala mihi euenerint per il-
32 lum, ſuſtinebo.* Omnis qui audiet, caue-
33 bit ſe ab eo.* Quis dabit ori meo cuſto-
diam, & ſuper labia mea ſignaculum cer-
tum, vt non cadam ab ipſis, & lingua mea
perdat me?

CAP. XXIII.

1 DOMINE pater, & dominator vitæ meæ
ne derelinquas me in conſilio eorum:

nec sinas me cadere in illis. *Quis super- 2
ponet in cogitatu meo flagella, & in corde
meo doctrinam sapientiæ, vt ignorationi-
bus eorum non parcant mihi, & non ap-
pareant delicta eorum, *& ne adincrescant 3
ignorantiæ meæ, & multiplicentur delicta
mea, & peccata mea abundent, & incidam
in conspectu aduersariorum meorum, &
gaudeat super me inimicus meus? *Domi- 4
ne pater, & Deus vitæ meæ, ne derelinquas
me in cogitatu illorum. *Extollentiam o- 5
culorum meorum ne dederis mihi, & om-
ne desiderium auerte a me. *Aufer a me 6
ventris concupiscentias, & concubitus cō-
cupiscentiæ ne apprehendant me, & ani-
mæ irreuerenti & infrunitæ ne tradas me.
*Doctrinam oris audite filij: & qui custo- 7
dierit illam, non periet labijs, nec scandali-
zabitur in operibus nequissimis. *In vani- 8
tate sua apprehenditur peccator, & super-
bus & maledicus scandalizabitur in illis.
*Iurationi non assuescat os tuum: multi 9
enim casus in illa. *Nominatio vero Dei 10
non sit assidua in ore tuo, & nominibus
Sanctorum non admiscearis: quoniam non
eris immunis ab eis. *Sicut enim seruus 11
interrogatus assidue, a liuore nō minuitur:
sic omnis iurans, & nominans, in toto a
peccato non purgabitur. *Vir multum iu- 12
rans implebitur iniquitate, & non discedet
a domo illius plaga. *Et si frustrauerit, de- 13
lictum illius super ipsum erit: & si dissimu-
lauerit, delinquit dupliciter: *& si in vacuū 14
iurauerit, nō iustificabitur: replebitur enim
retributione domus illius. *Est & alia lo- 15
quela contraria morti, non inueniatur in
hereditate Iacob. *Etenim a misericordi- 16
bus omnia hæc auferentur, & in delictis
non volutabuntur. *Indisciplinatæ loque- 17
læ non assuescat os tuum: est enim in illa
verbum peccati. *Memento patris & ma- 18
tris tuæ, in medio enim magnatorum con-
sistis: *ne forte obliuiscatur te Deus in cō- 19
spectu illorum, & assiduitate tua infatua-
tus, improperium patiaris, & maluisses non
nasci, & diem natiuitatis tuæ maledicas.
*Homo assuetus in verbis improperij, in- 20

21 omnibus diebus suis non erudietur. *Duo
genera abundant in peccatis, & tertium
22 adducit iram, & perditionem. *Anima ca-
lida quasi ignis ardens non extinguetur
23 donec aliquid glutiat: *& homo nequam
in ore carnis suæ non desinet donec incen
24 dat ignem. *Homini fornicario omnis pa-
nis dulcis, non fatigabitur transgrediens
25 vsque ad finem. *Omnis homo qui trans-
greditur lectum suum, contemnens in ani-
26 mam suam, & dicens: Quis me videt? *te-
nebræ circumdant me, & parietes coope-
riunt me, & nemo circumspicit me: quem
vereor? delictorum meorum non memo-
27 rabitur Altissimus. *Et non intelligit quo-
niam omnia videt oculus illius, quoniam
expellit a se timorem Dei huiusmodi ho-
minis timor, & oculi hominum timentes il
28 lum: *& non cognouit quoniam oculi Do
mini multo plus lucidiores sunt super so-
lem, circumspicientes omnes vias homi-
num, & profundum abyssi, & hominum
corda intuentes in absconditas partes.
29 *Domino enim Deo antequam crearētur,
omnia sunt agnita: sic & post perfectum
30 respicit omnia. *Hic in plateis ciuitatis
vindicabitur, & quasi pullus equinus fuga-
bitur: & vbi non sperauit, apprehendetur.
31 *Et erit dedecus omnibus, eo quòd non in-
32 tellexerit timorem Domini. *Sic & mulier
omnis relinquens virum suum, & statuens
33 hereditatem ex alieno matrimonio: *pri-
mo enim in lege Altissimi incredibilis fuit:
secundo in virum suum deliquit: tertio in
adulterio fornicata est, & ex alio viro filios
34 statuit sibi. *Hæc in ecclesiam adducetur,
35 & in filios eius respicietur. *Non tradent
filij eius radices, & rami eius non dabunt
36 fructum. *derelinquet in maledictum me-
moriam eius, & dedecus illius non delebi-
37 tur. *Et agnoscent qui derelicti sunt,
quoniam nihil melius est quàm timor Dei:
& nihil dulcius, quàm respicere in manda-
38 tis Domini. *Gloria magna est sequi Do-
minum: longitudo enim dierum assume-
tur ab eo.

CAP. XXIIII.

SApientia laudabit animam suam,& 1
in Deo honorabitur,& in medio popu
li sui gloriabitur, * & in ecclesijs Altissimi 2
aperiet os suum,& in conspectu virtutis il-
lius gloriabitur, * & in medio populi sui e- 3
xaltabitur,& in plenitudine sancta admira-
bitur, * & in multitudine electorum habe- 4
bit laudem, & inter benedictos benedice-
tur,dicens: * Ego ex ore Altissimi prodiui 5
primogenita ante omnem creaturam: * Ego 6
feci in cælis vt oriretur lumen indeficiens,
& sicut nebula texi omnem terram: * Ego 7
in altissimis habitaui, & thronus meus in
columna nubis. * Gyrum cæli circuiui sola, 8
& profundum abyssi penetraui,in fluctibus
maris ambulaui, * & in omni terra steti: * & 9
in omni populo, * & in omni gente prima- 10
tum habui: * & omnium excellentium & hu 11
milium corda virtute calcaui:& in his om
nibus requiem quæsiui,& in hereditate Do
mini morabor. * Tunc præcepit, & dixit 12
mihi Creator omnium:& qui creauit me,
requieuit in tabernaculo meo, * & dixit mi- 13
hi: In Iacob inhabita,& in Israel heredita-
re,& in electis meis mitte radices. * Ab ini- 14
tio, & ante sæcula creata sum,& vsque ad
futurum sæculum non desinam,& in habi-
tatione sancta coram ipso ministraui. * Et 15
sic in Sion firmata sum, & in ciuitate san-
ctificata similiter requieui, & in Ierusalem
potestas mea. * Et radicaui in populo ho- 16
norificato,& in parte Dei mei hereditas il
lius, & in plenitudine sanctorum detentio
mea. * Quasi cedrus exaltata sum in Liba- 17
no,& quasi cypressus in mõte Sion: * quasi 18
palma exaltata sum in Cades,& quasi plã-
tatio rosæ in Iericho: * Quasi oliua speciosa 19
in campis, & quasi platanus exaltata sum
iuxta aquam in plateis. * Sicut cinnamo- 20
mum, & balsamum aromatizans odorem
dedi: quasi myrrha electa dedi suauitatem
odoris: * & quasi storax,& galbanus,& vn- 21
gula,& gutta,& quasi Libanus non incisus
vaporaui habitationem meam,& quasi bal-
samum non mistum odor meus. * Ego 22
quasi terebinthus extendi ramos meos, &
23 rami mei honoris & gratiæ. * Ego quasi
vitis fructificaui suauitatem odoris: & flo-
24 res mei fructus honoris & honestatis. * Ego
mater pulchræ dilectionis, & timoris, &
25 agnitionis, & sanctæ spei. * In me gratia
omnis viæ & veritatis, in me omnis spes
26 vitæ & virtutis. * Transite ad me omnes
qui concupiscitis me, & a generationibus
27 meis implemini: * Spiritus enim meus su-
per mel dulcis,& hereditas mea super mel
28 & fauum: * Memoria mea in generationes
29 sæculorum. * Qui edunt me, adhuc esu-
30 rient: & qui bibunt me,adhuc sitient. * Qui
audit me,non confundetur: & qui operan
31 tur in me,non peccabunt. * Qui elucidant
32 me,vitam æternam habebunt. * Hæc om-
nia liber vitæ,& testamentum Altissimi, &
33 agnitio veritatis. * Legem mandauit Moy-
ses in præceptis iustitiarum,& hereditatem
34 domui Iacob,& Israel promissiones. * Po-
suit Dauid puero suo excitare regem ex ip
so fortissimum,& in throno honoris seden
35 tem in sempiternum. * Qui implet quasi
Phison sapientiam, & sicut Tigris in die-
36 bus nouorum. * Qui adimplet quasi Eu-
phrates sensum: qui multiplicat quasi Ior-
37 danis in tempore messis. * Qui mittit di-
sciplinam sicut lucem, & assistens quasi
38 Gehon in die vindemiæ. * Qui perficit
primus scire ipsam, & infirmior non inue-
39 stigabit eam. * A mari enim abundauit co-
gitatio eius, & consilium illius ab abysso
40 magna. * Ego sapientia effudi flumina.
41 * Ego quasi trames aquæ immensæ de flu-
uio,ego quasi fluuij Dioryx, & sicut aquæ-
42 ductus exiui de paradiso. * dixi: Rigabo
hortum meum plantationum,& inebriabo
43 prati mei fructum. * Et ecce factus est mi-
hi trames abundans,& fluuius meus appro
44 pinquauit ad mare: * quoniam doctrinam
quasi antelucanum illumino omnibus, &
45 enarrabo illam vsque ad longinquum. * Pe-
netrabo omnes inferiores partes terræ, &
inspiciam omnes dormientes, & illumina-
46 bo omnes sperantes in Domino. * Adhuc
doctrinam quasi prophetiam effundam, &

relinquam illam quærentibus ſapientiam ,
& non deſinam in progenies illorum vſ-
que in æuum ſanctum . * Videte quoniam 47
non ſoli mihi laboraui , ſed omnibus ex-
quirentibus veritatem .

CAP. XXV.

IN tribus placitum eſt ſpiritui meo,quæ 1
ſunt probata coram Deo,& hominibus:
*Concordia fratrum,&amor proximorum, 2
& vir & mulier bene ſibi conſentientes .
*Tres ſpecies odiuit anima mea,& aggra- 3
uor valde animæ illorum : * Pauperem ſu- 4
perbum : diuitem mendacem : ſenem fatuū
& inſenſatum .* Quæ in iuuentute tua non 5
congregaſti,quomodo in ſenectute tua in-
uenies ?*Quàm ſpecioſum canitiei iudiciū, 6
& presbyteris cognoſcere conſiliū ! *Quàm 7
ſpecioſa veteranis ſapientia,& glorioſis in-
tellectus , & conſilium ! * Corona ſenum 8
multa peritia,& gloria illorum timor Dei .
*Nouem inſuſpicabilia cordis magnifica- 9
ui, & decimū dicam in lingua hominibus:
*Homo,qui iucundatur in filijs,viuens & 10
videns ſubuerſionem inimicorum ſuorum.
*Beatus, qui habitat cum muliere ſenſata, 11
& qui lingua ſua non eſt lapſus,& qui non
ſeruiuit indignis ſe : * Beatus , qui inuenit 12
amicum verum,& qui enarrat iuſtitiam au-
ri audienti :*Quàm magnus,qui inuenit ſa- 13
pientiam & ſcientiam ! ſed non eſt ſuper
timentem Dominum .*timor Dei ſuper om 14
nia ſe ſuperpoſuit :* beatus homo, cui do- 15
natum eſt habere timorem Dei : qui tenet
illum,cui aſſimilabitur ? * Timor Dei ini- 16
tium dilectionis eius : fidei autem initium
agglutinandum eſt ei . *Omnis plaga tri- 17
ſtitia cordis eſt : & omnis malitia,nequitia
mulieris . * Et omnem plagam,& non pla- 18
gam videbit cordis :*& omnem nequitiā, 19
& non nequitiam mulieris : * & omnem 20
obductum , & non obductum odientium :
* & omnem vindictam , & non vindictam 21
inimicorum . *Non eſt caput nequius ſu- 22
per caput colubri : * & non eſt ira ſuper 23
iram mulieris . Commorari leoni & draco-
ni placebit , quàm habitare cum muliere
24 nequam . *Nequitia mulieris immutat fa-
ciem eius : & obcæcat vultum ſuum tam-
quam vrſus : & quaſi ſaccum oſtendit. In
25 medio proximorū eius * ingemuit vir eius,
26 & audiens ſuſpirauit modicum . * Breuis
omnis malitia ſuper malitiā mulieris, ſors
27 peccatorū cadat ſuper illam .*Sicut aſcen-
ſus arenoſus in pedibus veterani , ſic mu-
28 lier linguata homini quieto .* Ne reſpicias
in mulieris ſpeciem , & non concupiſcas
29 mulierem in ſpecie . * Mulieris ira,& irre-
30 uerentia , & confuſio magna . * Mulier ſi
primatum habeat , contraria eſt viro ſuo .
31 * Cor humile , & facies triſtis , & plaga
32 cordis , mulier nequam. * Manus debiles,
& genua diſſoluta, mulier quæ non beati-
33 ficat virum ſuum . *A muliere initium fa-
ctum eſt peccati , & per illam omnes mo-
34 rimur . *Non des aquæ tuæ exitum , nec
modicum : nec mulieri nequam veniam
35 prodeundi . *Si non ambulauerit ad ma-
num tuam, confundet te in conſpectu ini-
36 micorum . * A carnibus tuis abſcinde il-
lam , ne ſemper te abutatur .

CAP. XXVI.

1 MVLIERIS bonæ beatus vir : numerus
2 enim annorum illius duplex .* Mulier
fortis oblectat virum ſuum , & annos vitæ
3 illius in pace implebit. * Pars bona,mulier
bona , in parte timentium Deum dabitur
4 viro pro factis bonis :*diuitis autem,& pau
peris cor bonum, in omni tempore vultus
5 illorum hilaris . *A tribus timuit cor meū,
6 & in quarto facies mea metuit:*Delaturam
7 ciuitatis ,& collectionem populi :* calum-
niam mendacem ſuper mortem,omnia gra
8 uia.* Dolor cordis & luctus,mulier zeloty-
9 pa:*In muliere zelotypa flagellum linguæ,
10 omnibus communicans . * Sicut boum iu-
gum,quod mouetur,ita & mulier nequam :
qui tenet illam,quaſi qui apprehendit ſcor
11 pionem .*Mulier ebrioſa ira magna : & cō-
tumelia , & turpitudo illius non tegetur .
12 *Fornicatio mulieris in extollentia oculo-
13 rum,& in palpebris illius agnoſcetur . * In
filia non auertente ſe,firma cuſtodiam : ne

inuenta occasione vtatur se. * Ab omni 14
irreuerentia oculorum eius caue, & ne mi-
reris si te neglexerit.*sicut viator sitiens,ad 15
fontem os aperiet,& ab omni aqua proxi-
ma bibet, & contra omnem palum sede-
bit,& contra omnem sagittam aperiet pha-
retram donec deficiat. * Gratia mulieris 16
sedulæ delectabit virum suum,& ossa illius
impinguabit.* Disciplina illius datum Dei 17
est:*Mulier sensata & tacita,non est immu- 18
tatio eruditæ animæ.*Gratia super gratiam 19
mulier sancta, & pudorata.* Omnis autem 20
ponderatio non est digna continentis ani-
mæ. *Sicut sol oriens mundo in altissimis 21
Dei,sic mulieris bonæ species in ornamen-
tum domus eius.*lucerna splendens super 22
candelabrum sanctum, & species faciei su-
per ætatem stabilem.*Columnæ aureæ su- 23
per bases argenteas, & pedes firmi super
plantas stabilis mulieris. * Fundamenta 24
æterna supra petram solidam, & mandata
Dei in corde mulieris sanctæ.* In duobus 25
contristatum est cor meum,& in tertio ira-
cundia mihi aduenit: * Vir bellator defi- 26
ciens per inopiam:& vir sensatus contem-
ptus:* & qui trãsgreditur a iustitia ad pec 27
catum, Deus parauit eum ad romphæam.
* Duæ species difficiles & periculosæ mihi 28
apparuerunt, difficile exuitur negotians a
negligentia: & non iustificabitur caupo a
peccatis labiorum.

CAP. XXVII.

PROPTER inopiam multi deliquerunt: 1
& qui quærit locupletari, auertit ocu-
lum suum. * Sicut in medio compaginis 2
lapidum palus figitur, sic & inter medium
venditionis & emptionis angustiabitur pec
catum. * Conteretur cum delinquente de- 3
lictum. * Si non in timore Domini tenue- 4
ris te instanter, cito subuertetur domus
tua. * Sicut in percussura cribri remanebit 5
puluis, sic aporia hominis in cogitatu il-
lius.* Vasa figuli probat fornax, & homi- 6
nes iustos tentatio tribulationis.*Sicut ru- 7
sticatio de ligno ostendit fructum illius, sic
verbum ex cogitatu cordis hominis.*An- 8
te sermonem non laudes virum: hæc enim
9 tentatio est hominum. * Si sequaris iusti-
tiam, apprehendes illam: & indues quasi
poderem honoris,& inhabitabis cum ea,
& proteget te in sempiternum, & in die
10 agnitionis inuenies firmamentum.* Vola-
tilia ad sibi similia conueniunt: & veritas
ad eos, qui operantur illam, reuertetur.
11 *Leo venationi insidiatur semper: sic pec
12 cata operantibus iniquitates.* Homo san-
ctus in sapientia manet sicut sol: nam stul
13 tus sicut luna mutatur. * In medio insen-
satorum serua verbum tempori: in medio
14 autem cogitantium assiduus esto.* Narra-
tio peccantium odiosa, & risus illorum in
15 delicijs peccati.*Loquela multum iurans,
horripilationẽ capiti statuet: & irreueren-
16 tia ipsius obturatio aurium. * Effusio san-
guinis in rixa superborum: & maledictio
17 illorum auditus grauis. *Qui denudat ar-
cana amici, fidem perdit, & non inueniet
18 amicum ad animum suum.* Dilige proxi-
19 mum, & coniungere fide cum illo.*Quòd
si denudaueris absconsa illius, non perse-
20 quéris post eum. *Sicut enim homo, qui
perdit amicum suum, sic & qui perdit ami-
21 citiam proximi sui. * Et sicut qui dimittit
auem de manu sua, sic dereliquisti proxi-
22 mum tuum,& non eum capies.*non illum
sequaris, quoniam longe abest: effugit e-
nim quasi caprea de laqueo: quoniam
23 vulnerata est anima eius.* vltra eum non
poteris colligare: & maledicti est concor-
24 datio:* denudare autem amici mysteria,
25 desperatio est animæ infelicis. *Annuens
oculo fabricat iniqua, & nemo eum abij-
26 ciet:* in conspectu oculorum tuorum cõ-
dulcabit os suum, & super sermones tuos
admirabitur: nouissime autem peruertet
os suum,& in verbis tuis dabit scandalum.
27 * Multa odiui, & non coæquaui ei,& Do-
28 minus odiet illum. * Qui in altum mittit
lapidem, super caput eius cadet: & plaga
29 doloso dolosi diuidet vulnera. * Et qui
foueam fodit, incidet in eam: & qui sta-
tuit lapidem proximo, offendet in eo: &
qui laqueum alij ponit, peribit in illo.

*Facienti nequissimum consilium, super ip 30
sum deuoluetur, & non agnoscet vnde ad-
ueniat illi. *Illusio, & improperium super- 31
borum, & vindicta sicut leo insidiabitur
illi. *Laqueo peribunt qui oblectantur ca- 32
su iustorum: dolor autem consumet illos
antequam moriantur. *Ira & furor, vtra- 33
que execrabilia sunt, & vir peccator con-
tinens erit illorum.

CAP. XXVIII.

QVI vindicari vult, a Domino inue- 1
niet vindictam, & peccata illius ser-
uans seruabit. *Relinque proximo tuo 2
nocenti te: & tunc deprecanti tibi pecca-
ta soluentur. *Homo homini reseruat iram, 3
& a Deo quærit medelam? *In homi- 4
nem similem sibi non habet misericordiã,
& de peccatis suis deprecatur? *Ipse cum 5
caro sit, reseruat iram, & propitiationem
petit a Deo? quis exorabit pro delictis il-
lius? *Memento nouissimorum, & desine 6
inimicari: *tabitudo enim & mors immi- 7
nent in mandatis eius. *Memorare timo- 8
rem Dei, & non irascaris proximo.
*Memorare testamentum Altissimi, & 9
despice ignorantiam proximi. *Absti- 10
ne te a lite, & minues peccata: *homo 11
enim iracundus incendit litem, & vir pec-
cator turbabit amicos, & in medio pacem
habentium immittet inimicitiam. *Secun- 12
dum enim ligna siluæ sic ignis exardescit:
& secundum virtutem hominis, sic iracun-
dia illius erit, & secundum substantiam suã
exaltabit iram suam. *Certamen festina- 13
tum incendit ignem: & lis festinans ef-
fundit sanguinem: & lingua testificans ad-
ducit mortem. *Si sufflaueris in scintil- 14
lam, quasi ignis exardebit: & si expueris
super illam, extinguetur: vtraque ex ore
proficiscuntur. *Susurro & bilinguis ma- 15
ledictus: multos enim turbabit pacem ha-
bentes. *Lingua tertia multos commo- 16
uit, & dispersit illos de gente in gentem.
*ciuitates muratas diuitum destruxit, & do- 17
mos magnatorum effodit. *Virtutes popu 18
lorum concidit, & gentes fortes dissoluit.
19 *Lingua tertia mulieres viratas eiecit, &
20 priuauit illas laboribus suis. *qui respicit
illam, non habebit requiem, nec habebit
21 amicum, in quo requiescat. *Flagelli pla-
ga liuorem facit: plaga autem linguæ cõ-
22 minuet ossa. *Multi ceciderunt in ore gla-
dij, sed non sic quasi qui interierunt per
23 linguam suam. *Beatus qui tectus est a
lingua nequam, qui in iracundiam illius
non transiuit, & qui non attraxit iugum il-
24 lius, & in vinculis eius non est ligatus: *iu-
gum enim illius, iugum ferreum est: & vin-
25 culum illius, vinculum æreum est. *Mors
illius, mors nequissima: & vtilis potius in-
26 fernus quàm illa. *Perseuerantia illius non
permanebit, sed obtinebit vias iniustorum:
& in flamma sua non comburet iustos.
27 *Qui relinquunt Deum, incident in illam,
& exardebit in illis, & non extinguetur, &
immittetur in illos quasi leo, & quasi par-
28 dus lædet illos. *Sepi aures tuas spinis,
linguam nequam noli audire, & ori tuo fa-
29 cito ostia, & seras. *Aurum tuum &
argentum tuum confla, & verbis tuis faci-
to stateram, & frenos ori tuo rectos:
30 *& attende ne forte labaris in lingua,
& cadas in conspectu inimicorum insi-
diantium tibi, & sit casus tuus insana-
bilis in mortem.

CAP. XXIX.

1 QVI facit misericordiam, fœneratur
proximo suo: & qui præualet manu,
2 mandata seruat. *Fœnerare proximo tuo
in tempore necessitatis illius, & iterum red
3 de proximo in tempore suo. *Confirma
verbum, & fideliter age cum illo: & in om
ni tempore inuenies quod tibi necessarium
4 est. *Multi quasi inuentionem æstimaue-
runt fœnus, & præstiterunt molestiam his,
5 qui se adiuuerunt. *Donec accipiant, oscu-
lantur manus dantis, & in promissioni-
6 bus humiliant vocem suam: *& in tem-
pore redditionis postulabit tempus, & lo-
quetur verba tædij & murmurationum, &
7 tempus causabitur: *si autem potuerit red-
dere, aduersabitur, solidi vix reddet dimi-
dium,

dium, & computabit illud quasi inuentio-
8 nem :* sin autem fraudabit illum pecunia sua, & possidebit illum inimicum gratis:
9 *& conuitia & maledicta reddet illi, & pro
honore & beneficio reddet illi contumeliã.
10 *Multi nõ causa nequitiæ nõ fœnerati sunt,
11 sed fraudari gratis timuerunt. * Verumtamen super humilem animo fortior esto, &
pro eleemosyna non trahas illum.* Pro-
12 pter mandatum assume pauperem: & propter inopiam eius ne dimittas eum vacuũ.
13 *Perde pecuniam propter fratrem & amicum tuum: & non abscondas illam sub lapide in perditionem. * Pone thesaurum
14 tuum in præceptis Altissimi, & proderit tibi
magis quàm aurum.*Conclude eleemosy-
15 nam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo. * Super scutum po-
16 17 18 tentis, & super lanceam aduersus inimicũ
tuum pugnabit.*Vir bonus fidem facit pro
19 proximo suo: & qui perdiderit confusionem, derelinquet sibi.*Gratiam fideiusso-
20 ris ne obliuiscaris: dedit enim pro te animam suam.* Repromissorem fugit pecca-
21 tor & immundus.* Bona repromissoris sibi
22 ascribit peccator: & ingratus sensu derelin
quet liberantem se.*Vir repromittit de pro-
23 ximo suo: & cum perdiderit reuerentiã, derelinquetur ab eo.*Repromissio nequissima
24 multos perdidit dirigentes, & commouit
illos quasi fluctus maris.* Viros potentes
25 gyrans migrare fecit, & vagati sunt in gentibus alienis.*Peccator transgrediens man-
26 datum Domini, incidet in promissionem
nequam: & qui conatur multa agere, incidet in iudicium.* Recupera proximum se-
27 cundum virtutem tuam, & attende tibi ne
incidas.*Initium vitæ hominis aqua & pa-
28 nis, & vestimentum, & domus protegens
turpitudinem.*Melior est victus pauperis
29 sub tegmine asserum, quàm epulæ splendidæ in peregre sine domicilio.* Minimum
30 pro magno placeat tibi, & improperium
peregrinationis non audies.*Vita nequam
31 hospitandi de domo in domum: & vbi hospitabitur, nõ fiducialiter aget, nec aperiet
os.*Hospitabitur, & pascet, & potabit in- 32
33 gratos, & ad hæc amara audiet.* Transi
hospes, & orna mensam: & quæ in manu
34 habes, ciba ceteros.* Exi a facie honoris
amicorum meorum: necessitudine domus
35 meæ hospitio mihi factus est frater.* Grauia hæc homini habenti sensum: Correptio
domus, & improperium fœneratoris.

Cap. XXX.

1 QVI diligit filium suum, assiduat illi
flagella, vt lætetur in nouissimo suo,
2 & non palpet proximorum ostia.*Qui docet filium suum, laudabitur in illo, & in
medio domesticorum in illo gloriabitur.
3 *Qui docet filium suum, in zelum mittit
inimicum, & in medio amicorum gloria-
4 bitur in illo.*Mortuus est pater eius, &
quasi non est mortuus: similem enim reli-
5 quit sibi post se.*In vita sua vidit, & lætatus est in illo: in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis.
6 *Reliquit enim defensorem domus contra
inimicos, & amicis reddentem gratiam.
7 *Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, & super omnem vocem turbabun-
8 tur viscera eius.* Equus indomitus euadit
durus, & filius remissus euadet præceps.
9 * Lacta filium, & pauentem te faciet: lude
10 cum eo, & contristabit te.* Non corrideas
illi: ne doleas, & in nouissimo obstupescent
11 dentes tui.*Non des illi potestatem in iuuentute, & ne despicias cogitatus illius.
12 *Curua ceruicem eius in iuuentute, & tunde latera eius dum infans est, ne forte induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor
13 animæ.* Doce filium tuum, & operare in
illo, ne in turpitudinem illius offendas.
14 *Melior est pauper sanus, & fortis viribus,
quàm diues imbecillis & flagellatus mali-
15 tia.* Salus animæ in sanctitate iustitiæ melior est omni auro & argento: & corpus va-
16 lidum quàm census immensus.* Non est
census super censum salutis corporis: & nõ
est oblectamentum super cordis gaudium.
17 *Melior est mors quàm vita amara: & requies æterna quàm languor perseuerans.
18 * Bona abscõdita in ore clauso, quasi appo-
sitiones

sitiones epularum circumpositæ sepulchro.
*Quid proderit libatio idolo ? nec enim 19
manducabit, nec odorabit:* sic qui effuga- 20
tur a Domino, portans mercedes iniquita-
tis:*videns oculis,& ingemiscens,sicut spa- 21
do complectens virginē, & suspirans.* Tri- 22
stitiam non des animæ tuæ, & non affligas
temetipsum in consilio tuo .* Iucunditas 23
cordis hæc est vita hominis , & thesaurus
sine defectione sanctitatis: & exultatio viri
est longæuitas.*Miserere animæ tuæ placēs 24
Deo, & contine : congrega cor tuum in
sanctitate eius , & tristitiam longe repelle
a te.*Multos enim occidit tristitia, & nō est 25
vtilitas in illa .*Zelus & iracundia minuunt 26
dies, & ante tempus senectam adducet co-
gitatus.* Splendidum cor,& bonum in epu- 27
lis est : epulæ enim illius diligenter fiunt.

CAP. XXXI.

VIGILIA honestatis tabefaciet carnes, 1
& cogitatus illius auferet somnum.
*Cogitatus præscientiæ auertit sensum , & 2
infirmitas grauis sobriam facit animam.
*Laborauit diues in congregatione substā- 3
tiæ , & in requie sua replebitur bonis suis.
*Laborauit pauper in diminutione victus, 4
& in fine inops fit.*Qui aurum diligit,non 5
iustificabitur : & qui insequitur consum-
ptionem, replebitur ex ea.* Multi dati sunt 6
in auri casus , & facta est in specie ipsius
perditio illorum .* Lignum offensionis est 7
aurum sacrificantium : væ illis, qui sectan-
tur illud , & omnis imprudens deperiet in
illo .* Beatus diues, qui inuentus est sine 8
macula: & qui post aurum non abijt, nec
sperauit in pecunia , & thesauris.* Quis est 9
hic, & laudabimus eum ? fecit enim mira-
bilia in vita sua .* Qui probatus est in illo, 10
& perfectus est, erit illi gloria æterna: qui
potuit transgredi , & non est transgressus:
facere mala , & non fecit:* ideo stabilita 11
sunt bona illius in Domino, & eleemosy-
nas illius enarrabit omnis Ecclesia sancto-
rum.* Supra mensam magnam sedisti ? non 12
aperias super illam faucē tuam prior.* Non 13
dicas sic: Multa sunt, quæ super illam sunt:
14 *memento quoniam malus est oculus ne-
15 quam .* Nequius oculo quid creatum est ?
ideo ab omni facie sua lacrymabitur.cū vi-
16 derit,* ne extēdas manum tuā prior, & in-
17 uidia cōtaminatus erubescas.*Ne compri-
18 maris in conuiuio.*Intellige quæ sunt pro-
19 ximi tui ex teipso :*vtere quasi homo frugi
his, quæ tibi apponuntur: ne, cum mandu-
20 cas multum , odio habearis .* Cessa prior
causa disciplinæ: & noli nimius esse,ne for-
21 te offendas .* Et si in medio multorum se-
disti, prior illis ne extendas manum tuam,
22 nec prior poscas bibere.* Quàm sufficiens
est homini erudito vinum exiguum , & in
dormiendo non laborabis ab illo, & non
23 senties dolorem .* Vigilia, cholera, & tor-
24 tura viro infrunito:*somnus sanitatis in ho
mine parco. dormiet vsque mane, & ani-
25 ma illius cum ipso delectabitur.*Et si coa-
ctus fueris in edendo multum, surge e me-
dio, euome: & refrigerabit te, & non ad-
26 duces corpori tuo infirmitatem .*Audi me
fili, & ne spernas me : & in nouissimo inue-
27 nies verba mea.* In omnibus operibus tuis
esto velox, & omnis infirmitas non occur-
28 ret tibi .* Splendidum in panibus benedi-
cent labia multorum, & testimonium ve-
29 ritatis illius fidele . * Nequissimo in pane
murmurabit ciuitas,& testimonium nequi-
30 tiæ illius verum est.*Diligentes in vino noli
prouocare : multos enim exterminauit vi-
31 num. * Ignis probat ferrum durum : sic vi-
num corda superborū arguet in ebrietate
32 potatum .*Æqua vita hominibus vinum in
sobrietate: si bibas illud moderate, eris so-
33 brius.* Quæ vita est ei,qui minuitur vino ?
34 35 * Quid defraudat vitam ? Mors. * Vinum in
iucunditatem creatum est, & non in ebrie-
36 tatem,ab initio.*Exultatio animæ & cordis
37 vinum moderate potatum. * Sanitas est
38 animæ & corpori sobrius potus. * Vinum
multum potatum irritationem, & iram, &
39 ruinas multas facit. * Amaritudo animæ
40 vinum multum potatum. * Ebrietatis ani-
mositas, imprudentis offensio , minorans
41 virtutem,& faciens vulnera. * In conuiuio
vini non arguas proximum: & non despi-

cias eum

cias eum in iucunditate illius: *verba im- 41
properij non dicas illi: & non premas il-
lum in repetendo.

CAP. XXXII.

RECTOREM te posuerunt? noli extol- 1
li: esto in illis quasi vnus ex ipsis.*Cu- 2
ram illorum habe, & sic conside, & omni
cura tua explicita recumbe:*vt læteris pro- 3
pter illos, & ornamentum gratiæ accipias
coronam,& dignationem consequaris cor-
rogationis. *Loquere maior natu: decet 4
enim te *primum verbum diligenti scien- 5
tia, & non impedias musicam. *Vbi audi- 6
tus non est, non effundas sermonem, &
importune noli extolli in sapientia tua.
*Gemmula carbunculi in ornamento auri, 7
& comparatio musicorum in conuiuio vi-
ni. *Sicut in fabricatione auri signum est 8
smaragdi, sic numerus musicorum in iu-
cundo & moderato vino. *Audi tacens, 9
& pro reuerentia accedet tibi bona gratia.
*Adolescens loquere in tua causa vix. 10
*Si bis interrogatus fueris, habeat caput re- 11
sponsum tuũ.*In multis esto quasi inscius, 12
& audi tacens simul & quærens. *In me- 13
dio magnatorum nõ præsumas: & vbi sunt
senes, non multum loquaris. *Ante gran- 14
dinem præibit coruscatio: & ante verecun-
diam præibit gratia, & pro reuerentia ac-
cedet tibi bona gratia. *Et hora surgendi 15
non te trices: præcurre autem prior in do-
mum tuam,& illic auocare,& illic lude,*& 16
age conceptiones tuas,& non in delictis &
verbo superbo.*Et super his omnibus be- 17
nedicito Dominum,qui fecit te, & inebriã-
tem te ab omnibus bonis suis.*Qui timet 18
Dominum, excipiet doctrinam eius: & qui
vigilauerint ad illum, inueniẽt benedictio-
nem.*Qui quærit legem, replebitur ab ea: 19
& qui insidiose agit, scandalizabitur in ea.
*Qui timent Dominum, inuenient iudicium 20
iustum, & iustitias quasi lumen accendent.
*Peccator homo vitabit correptionem, & 21
secundum voluntatem suam inueniet com-
parationem.*Vir consilij non disperdet in- 22
telligentiam, alienus & superbus non per-
23 timescet timorem:*etiam postquam fecit
cum eo sine consilio, & suis insectationi-
24 bus arguetur. *Fili sine consilio nihil fa-
25 cias, & post factum non pœnitebis. *In
via ruinæ non eas, & non offendes in lapi-
des: nec credas te viæ laboriosæ, ne ponas
26 animæ tuæ scandalum: *& a filijs tuis ca-
27 ue,& a domesticis tuis attende. *In omni
opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc est
28 enim conseruatio mandatorum.*Qui cre-
dit Deo, attendit mandatis: & qui confi-
dit in illo, non minorabitur.

CAP. XXXIII.

1 TIMENTI Dominum non occurrent
mala, sed in tentatione Deus illũ con-
2 seruabit,& liberabit a malis.*Sapiens non
odit mandata & iustitias, & non illidetur
3 quasi in procella nauis. *Homo sensatus
4 credit legi Dei, & lex illi fidelis. *Qui in-
terrogationem manifestat, parabit verbum,
& sic deprecatus exaudietur,& conseruabit
5 disciplinam,& tunc respondebit.*Præcor-
dia fatui quasi rota carri: & quasi axis ver-
6 satilis cogitatus illius. *Equus emissarius,
sic & amicus subsannator, sub omni supra-
7 sedente hinnit.*Quare dies diem superat,
& iterum lux lucem,& annus annum a so-
8 le? *A Domini scientia separati sunt, facto
9 sole, & præceptum custodiente. *Et im-
mutauit tempora, & dies festos ipsorum,
& in illis dies festos celebrauerunt ad ho-
10 ram. *Ex ipsis exaltauit & magnificauit
Deus, & ex ipsis posuit in numerum die-
rum. Et omnes homines de solo,& ex ter-
11 ra, vnde creatus est Adam.*In multitudine
disciplinæ Dominus separauit eos,& immu
12 tauit vias eorum. *Ex ipsis benedixit, &
exaltauit: & ex ipsis sanctificauit, & ad se
applicauit: & ex ipsis maledixit,& humilia-
uit, & conuertit illos a separatione ipso-
13 rum. *Quasi lutum figuli in manu ipsius,
14 plasmare illud & disponere. *Omnes viæ
eius secundum dispositionem eius: sic ho-
mo in manu illius, qui se fecit,& reddet illi
15 secundum iudicium suum. *Contra ma-
lum bonum est, & contra mortem vita:
sic &

sic & contra virum iustum peccator. Et sic
intuere in omnia opera Altissimi. Duo &
duo, & vnum contra vnum. *Et ego nouis- 16
simus euigilaui, & quasi qui colligit acinos
post vindemiatores. *In benedictione Dei 17
& ipse speraui: & quasi qui vindemiat, re-
pleui torcular. *Respicite quoniam non 18
mihi soli laboraui, sed omnibus exquiren-
tibus disciplinam. *Audite me magnates, & 19
omnes populi, & rectores Ecclesiæ auribus
percipite. *Filio & mulieri, fratri & amico 20
non des potestatem super te in vita tua: &
non dederis alij possessionem tuam: ne for-
te pœniteat te, & depreceris pro illis. *Dum 21
adhuc superes & aspiras, non immutabit
te omnis caro. *Melius est enim vt filij tui 22
te rogent, quàm te respicere in manus fi-
liorum tuorum. *In omnibus operibus tuis 23
præcellens esto. *Ne dederis maculam in 24
gloria tua. In die consummationis dierum
vitæ tuæ, & in tempore exitus tui distribue
hereditatem tuam. *Cibaria, & virga, & 25
onus asino: panis, & disciplina, & opus
seruo. *Operatur in disciplina, & quærit 26
requiescere: laxa manus illi, & quærit li-
bertatem. *Iugum & lorum curuant col- 27
lum durum, & seruum inclinant operatio-
nes assiduæ. *Seruo maleuolo tortura & 28
compedes, mitte illum in operationem, ne
vacet: *multam enim malitiam docuit otio- 29
sitas. *In opera constitue eum: sic enim 30
condecet illum. Quòd si non obaudierit,
curua illum compedibus, & non amplifi-
ces super omnem carnem: verum sine iu-
dicio nihil facias graue. *Si est tibi seruus 31
fidelis, sit tibi quasi anima tua: quasi fra-
trem sic eum tracta: quoniam in sanguine
animæ comparasti illum. *Si læseris eum 32
iniuste, in fugam conuertetur: *& si extol- 33
lens discesserit: quem quæras, & in qua
via quæras illum, nescis.

CAP. XXXIIII.

VANA spes, & mendacium viro insen- 1
sato: & somnia extollunt imprudentes. *Quasi qui apprehendit vmbram, & 2
persequitur ventum: sic & qui attendit ad
3 visa mendacia. *hoc secundum hoc visio
somniorum: ante faciem hominis similitu-
4 do hominis. *Ab immundo quid munda-
bitur? & a mendace quid verum dicetur?
5 *Diuinatio erroris, & auguria mendacia, &
6 somnia malefacientium, vanitas est. *Et si-
cut parturientis, cor tuum phantasias pati-
tur. nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio,
7 ne dederis in illis cor tuum: *multos enim
errare fecerunt somnia, & exciderunt spe-
8 rantes in illis. *Sine mendacio consumma-
bitur verbum legis, & sapientia in ore fide-
9 lis complanabitur. *Qui non est tentatus,
quid scit? Vir in multis expertus, cogita-
bit multa: & qui multa didicit, enarrabit
10 intellectum. *Qui non est expertus, pauca
recognoscit: qui autem in multis factus est,
11 multiplicat malitiam. *Qui tentatus non
est, qualia scit? qui implanatus est, abun-
12 dabit nequitia. *Multa vidi errando, & plu-
13 rimas verborum consuetudines. *Aliquo-
ties vsque ad mortem periclitatus sum ho-
rum causa, & liberatus sum gratia Dei.
14 *Spiritus timentium Deum quæritur, & in
15 respectu illius benedicetur. *Spes enim il-
lorum in saluantem illos, & oculi Dei in
16 diligentes se. *Qui timet Dominum nihil
trepidabit, & non pauebit: quoniam ipse
17 est spes eius. *Timentis Dominum beata
18 est anima eius. *Ad quem respicit, & quis
19 est fortitudo eius? *Oculi Domini super
timentes eum, protector potentiæ, firma-
mentum virtutis, tegimen ardoris, & vm-
20 braculũ meridiani, *deprecatio offensionis,
& adiutorium casus, exaltans animam, &
illuminans oculos, dans sanitatem, & vi-
21 tam & benedictionem. *Immolantis ex ini-
quo oblatio est maculata, & non sunt be-
22 neplacitæ subsannationes iniustorum. *Do-
minus solus sustinentibus se in via veritatis
23 & iustitiæ. *Dona iniquorum non probat
Altissimus, nec respicit in oblationes ini-
quorum: nec in multitudine sacrificiorum
24 eorum propitiabitur peccatis. *Qui of-
fert sacrificium ex substantia pauperum,
quasi qui victimat filium in conspectu pa-
25 tris sui. *Panis egentium vita pauperum
est:

est: qui defraudat illum, homo sanguinis
est.*Qui aufert in sudore panem, quasi qui 26
occidit proximum suum.*Qui effundit san 27
guinem, & qui fraudem facit mercenario,
fratres sunt.*Vnus ædificans, & vnus de- 28
struens: quid prodest illis nisi labor?*Vnus 29
orans, & vnus maledicens: cuius vocē exau-
diet Deus?*Qui baptizatur a mortuo, & 30
iterum tangit eum, quid proficit lauatio il-
lius?*sic homo qui ieiunat in peccatis suis: 31
& iterum eadem faciens, quid proficit hu-
miliando se? orationē illius quis exaudiet?

CAP. XXXV.

QVI conseruat legē, multiplicat obla- 1
tionem.*Sacrificium salutare est at- 2
tendere mandatis, & discedere ab omni ini-
quitate.*Et propitiationem litare sacrifi- 3
cij super iniustitias; & deprecatio pro pec-
catis, recedere ab iniustitia.*Retribuet gra- 4
tiam qui offert similaginem: & qui facit mi-
sericordiam, offert sacrificium.*Beneplaci- 5
tum est Domino recedere ab iniquitate: &
deprecatio pro peccatis recedere ab iniu-
stitia.*Non apparebis ante conspectū Do- 6
mini vacuus.*Hæc enim omnia propter 7
mandatum Dei fiunt.*Oblatio iusti impin- 8
guat altare, & odor suauitatis est in conspe-
ctu Altissimi.*Sacrificium iusti acceptum 9
est, & memoriam eius non obliuiscetur Do-
minus.*Bono animo gloriam redde Deo: 10
& non minuas primitias manuum tuarum.
*In omni dato hilarem fac vultum tuum, 11
& in exultatione sanctifica decimas tuas.
*Da Altissimo secundum datum eius, & 12
in bono oculo ad inuentionem facito ma-
nuum tuarum:*quoniam Dominus retri- 13
buens est, & septies tantum reddet tibi.
*Noli offerre munera praua, non enim su- 14
scipiet illa.*Et noli inspicere sacrificium 15
iniustum, quoniam Dominus iudex est, &
non est apud illum gloria personæ.*Non 16
accipiet Dominus personam in pauperem,
& deprecationem læsi exaudiet.*Non de- 17
spiciet preces pupilli: nec viduam, si effun-
dat loquelam gemitus.*Nonne lacrymæ 18
viduæ ad maxillam descendunt, & excla-
19 matio eius super deducentem eas?*A ma-
xilla enim ascendunt vsque ad cælum, &
Dominus exauditor non delectabitur in il-
20 lis.*Qui adorat Deum in oblectatione,
suscipietur, & deprecatio illius vsque ad
21 nubes propinquabit.*Oratio humiliantis
se, nubes penetrabit: & donec propinquet
non consolabitur: & non discedet donec
22 Altissimus aspiciat.*Et Dominus nō elon-
gabit, sed iudicabit iustos, & faciet iudi-
cium: & Fortissimus non habebit in illis
patientiam, vt contribulet dorsum ipsorū:
23 *& Gentibus reddet vindictam donec tol-
lat plenitudinem superborum: & sceptra
24 iniquorum contribulet*donec reddat ho-
minibus secundum actus suos, & secundum
opera Adæ, & secundum præsumptionem
25 illius,*donec iudicet iudicium plebis suæ,
26 & oblectabit iustos misericordia sua.*Spe-
ciosa misericordia Dei, in tempore tribu-
lationis, quasi nubes pluuiæ in tempore
siccitatis.

CAP. XXXVI.

1 MISERERE nostri Deus omnium, &
respice nos, & ostende nobis lucem
2 miserationum tuarum:*& immitte timo-
rem tuum super Gentes, quæ non exquisie-
runt te, vt cognoscant quia non est Deus
3 nisi tu, & enarrent magnalia tua.*Alleua
manum tuam super Gentes alienas, vt vi-
4 deant potentiam tuam.*Sicut enim in
conspectu eorum sanctificatus es in nobis,
sic in conspectu nostro magnificaberis in
5 eis,*vt cognoscant te, sicut & nos cogno-
uimus quoniam non est Deus præter te Do
6 mine.*Innoua signa, & immuta mirabilia.
7 *Glorifica manum, & brachium dextrum.
8 *Excita furorem, & effunde iram.*Tolle
10 aduersarium, & affige inimicum.*Fe-
stina tempus, & memento finis, vt enar-
11 rent mirabilia tua.*In ira flammæ deuo-
retur qui saluatur: & qui pessimant plebem
12 tuam, inueniant perditionem.*Contere
caput principum inimicorum, dicentium:
13 Non est alius præter nos.*Congrega om-
nes tribus Iacob: vt cognoscant quia non
est

est Deus nisi tu,& enarrent magnalia tua:
& hereditabis eos,sicut ab initio.* Misere- 14
re plebi tuæ, super quam inuocatum est
nomen tuum: & Israel, quem coæquasti
primogenito tuo.*Miserere ciuitati sancti- 15
ficationis tuæ Ierusalem,ciuitati requiei tuæ.
* Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis,& 16
gloria tua populũ tuum.*Da testimonium 17
his,qui ab initio creaturæ tuæ sunt,& susci-
ta prædicationes, quas locuti sunt in no-
mine tuo prophetæ priores.*Da mercedem 18
sustinentibus te,vt prophetæ tui fideles in-
ueniantur: & exaudi orationes seruorum
tuorum * secundùm benedictionem Aaron 19
de populo tuo, & dirige nos in viam iusti-
tiæ, & sciant omnes qui habitant terram,
quia tu es Deus conspector sæculorum.
* Omnem escam manducabit venter,& est 20
cibus cibô melior.*Fauces contingunt ci- 21
bum feræ, & cor sensatum verba menda-
cia.*Cor prauum dabit tristitiam,& homo 22
peritus resistet illi.*Omnem masculum ex- 23
cipiet mulier:& est filia melior filia.*Spe- 24
cies mulieris exhilarat faciem viri sui, &
super omnem concupiscentiam hominis
superducit desiderium.* Si est lingua cura- 25
tionis, est & mitigationis & misericordiæ:
non est vir illius secũdum filios hominum.
* Qui possidet mulierem bonam, inchoat 26
possessionem: adiutorium secundum illum
est, & columna vt requies.*Vbi non est se- 27
pes,diripietur possessio: & vbi non est mu-
lier, ingemiscit egens.* Quis credit ei, qui 28
non habet nidum,& deflectens vbicumque
obscurauerit,quasi succinctus latro exiliens
de ciuitate in ciuitatem?

CAP. XXXVII.

OMNIS amicus dicet: Et ego amici- 1
tiam copulaui. sed est amicus solo no-
mine amicus. Nonne tristitia inest vsque
ad mortem? * Sodalis autem & amicus ad 2
inimicitiam conuertentur.* O præsumptio 3
nequissima, vnde creata es cooperire ari-
dam malitia, & dolositate illius?* Sodalis 4
amico coniucundatur in oblectationibus,
& in tẽpore tribulationis aduersarius erit.
5 * Sodalis amico condolet causa ventris, &
6 contra hostem accipiet scutum.*Non obli-
uiscaris amici tui in animo tuo, & nòn im-
7 memor sis illius in opibus tuis.* Noli con-
siliari cum eo,qui tibi insidiatur,& a zelan-
8 tibus te absconde consilium.* Omnis con-
siliarius prodit consilium,sed est cõsiliarius
9 in semetipso.*A consiliario serua animam
tuam. prius scito quæ sit illius necessitas: &
10 ipse enim animo suo cogitabit: * ne forte
11 mittat sudem in terram,& dicat tibi:*Bona
est via tua; & stet e contrario videre quid
12 tibi eueniat.*Cum viro irreligioso tracta de
sanctitate,& cum iniusto de iustitia, & cum
muliere de ea, quæ æmulatur: cum timido
de bello, cum negotiatore de traiectione,
cum emptore de venditione, cum viro li-
13 uido de gratijs agendis,*cum impio de pie-
tate,cum inhonesto de honestate,cum ope-
14 rario agrario de omni opere,* cum opera-
rio annuali de consummatione anni, cum
seruo pigro de multa operatione: non at-
15 tendas his in omni consilio.*Sed cum viro
sancto assiduus esto, quemcumque cogno-
16 ueris obseruantem timorem Dei,*cuius ani-
ma est secundum animam tuam: & qui,
cum titubaueris in tenebris,condolebit ti-
17 bi.*Cor boni consilij statue tecum: non est
18 enim tibi aliud pluris illo.*Anima viri san-
cti enunciat aliquando vera, quàm septem
circumspectores sedentes in excelso ad spe-
19 culandum. * Et in his omnibus deprecare
Altissimum vt dirigat in veritate viam tuam.
20 * Ante omnia opera verbum verax præce-
dat te,& ante omnem actum consilium sta-
21 bile.* Verbum nequam immutabit cor: ex
quo partes quattuor oriuntur, bonum &
malum, vita & mors: & dominatrix illo-
rum est assidua lingua. Est vir astutus mul-
torum eruditor, & animæ suæ inutilis est.
22 * Vir peritus multos erudiuit, & animæ
23 suæ suauis est. * Qui sophistice loquitur,
odibilis est: in omni re defraudabitur.
24 * non est illi data a Domino gratia: omni
25 enim sapientia defraudatus est. * Est sa-
piens animæ suæ sapiens: & fructus sen-
26 sus illius laudabilis. * Vir sapiens plebem
suam

suam erudit, & fructus sensus illius fideles
sunt. *Vir sapiens implebitur benedictio- 27
nibus, & videntes illum laudabunt. *Vita 28
viri in numero dierum: dies autem Israel
innumerabiles sunt. *Sapiens in populo 29
hereditabit honorem, & nomen illius erit
viuens in æternum. *Fili in vita tua tenta 30
animam tuam: & si fuerit nequam, nō des
illi potestatem: *non enim omnia omnibus 31
expediunt, & non omni animæ omne ge-
nus placet. *Noli auidus esse in omni epu 32
latione, & non te effundas super omnem
escā: *in multis enim escis erit infirmitas, 33
& auiditas appropinquabit vsque ad cho-
leram. *Propter crapulam multi obierunt: 34
qui autem abstinens est, adijciet vitam.

CAP. XXXVIII.

HONORA medicum propter necessita- 1
tem: etenim illum creauit Altissimus.
*A Deo est enim omnis medela, & a rege 2
accipiet donationem. *Disciplina medici 3
exaltabit caput illius, & in conspectu ma-
gnatorum collaudabitur. *Altissimus crea- 4
uit de terra medicamenta, & vir prudens
non abhorrebit illa. *Nonne a ligno indul 5
cata est aqua amara? *Ad agnitionem ho 6
minum virtus illorum, & dedit hominibus
scientiam Altissimus, honorari in mirabili-
bus suis. *In his curans mitigabit dolorem, 7
& vnguentarius faciet pigmenta suauita-
tis, & vnctiones conficiet sanitatis, & non 8
consummabuntur opera eius. *Pax enim
Dei super faciem terræ. *Fili in tua infir- 9
mitate ne despicias te ipsum, sed ora Do-
minum, & ipse curabit te. *Auerte a deli- 10
cto, & dirige manus, & ab omni delicto
munda cor tuum. *Da suauitatem & me- 11
moriam similaginis, & impingua oblatio-
nem, & da locum medico: *etenim illum 12
Dominus creauit: & nō discedat a te, quia
opera eius sunt necessaria. *Est enim tem- 13
pus quando in manus illorū incurras: *ipsi 14
vero Dominum deprecabuntur, vt dirigat
requiem eorum, & sanitatem, propter con-
uersationem illorum. *Qui delinquit in 15
conspectu eius, qui fecit eum, incidet in

16 manus medici. *Fili in mortuum produc
lacrymas, & quasi dira passus incipe plora-
re, & secundum iudicium contege corpus
illius, & non despicias sepulturam illius.
17 *Propter delaturam autem amarè fer lu-
ctum illius vno die, & consolare propter
18 tristitiam, *& fac luctum secundum meri-
tum eius vno die, vel duobus propter de-
19 tractionem. *A tristitia enim festinat mors,
& cooperit virtutem, & tristitia cordis fle-
20 ctit ceruicem. *In abductione permanet
tristitia: & substantia inopis secundum cor
21 eius. *Ne dederis in tristitia cor tuum, sed
repelle eam a te: & memento nouissimo-
22 rum, *noli obliuisci: neque enim est con-
uersio, & huic nihil proderis, & te ipsum
23 pessimabis. *Memor esto iudicij mei: sic
enim erit & tuum: mihi heri, & tibi hodie.
24 *In requie mortui requiescere fac memo-
riam eius, & consolare illum in exitu spiri-
25 tus sui. *Sapientia scribæ in tempore va-
cuitatis: & qui minoratur actu, sapientiam
26 percipiet: qua sapientia replebitur *qui te-
net aratrum, & qui gloriatur in iaculo, sti-
mulo boues agitat, & conuersatur in ope-
ribus eorum, & enarratio eius in filijs tau-
27 rorum. *Cor suum dabit ad versandos sul-
28 cos, & vigilia eius in sagina vaccarum. *Sic
omnis faber & architectus, qui noctem
tamquam diem transigit, qui sculpit signa-
cula sculptilia, & assiduitas eius variat pi-
cturam: cor suum dabit in similitudinem
29 picturæ, & vigilia sua perficiet opus. *Sic
faber ferrarius sedens iuxta incudem, &
considerans opus ferri: Vapor ignis vret
carnes eius, & in calore fornacis concer-
30 tatur: *Vox mallei innouat aurem eius, &
31 contra similitudinē vasis oculus eius: *Cor
suum dabit in consummationem operum,
32 & vigilia sua ornabit in perfectionem. *Sic
figulus sedens ad opus suum, conuertens
pedibus suis rotam, qui in solicitudine po-
situs est semper propter opus suum, & in
33 numero est omnis operatio eius: *In bra-
chio suo formabit lutum, & ante pedes
34 suos curuabit virtutem suam: *Cor suum
dabit vt consummet linitionem, & vigilia

sua mundabit fornacem. * Omnes hi in 35
manibus suis sperauerunt, & vnusquisque
in arte sua sapiens est. * sine his omnibus 36
non ædificatur ciuitas. * Et non inhabita- 37
bunt, nec inambulabunt, & in ecclesiam
non transilient. *Super sellam iudicis non 38
sedebunt, & testamentum iudicij non intel
ligent, neque palam facient disciplinam &
iudicium, & in parabolis non inuenientur:
*sed creaturam æui confirmabunt, & depre 39
catio illorum in operatione artis, accom-
modantes animam suam, & conquirentes
in lege Altissimi.

Cap. XXXIX.

Sapientiam omnium antiquorum 1
exquiret sapiens, & in prophetis vaca-
bit. *Narrationem virorum nominatorum 2
conseruabit, & in versutias parabolarum si-
mul introibit. *Occulta prouerbiorum ex- 3
quiret, & in absconditis parabolarum con-
uersabitur. * In medio magnatorum mini- 4
strabit, & in conspectu præsidis apparebit.
*In terram alienigenarum gentiũ pertran- 5
siet: bona enim & mala in hominibus ten-
tabit. *Cor suum tradet ad vigilandum di- 6
luculo ad Dominum, qui fecit illum, & in
conspectu Altissimi deprecabitur. *Aperiet 7
os suum in oratione, & pro delictis suis de-
precabitur. *Si enim Dominus magnus vo 8
luerit, spiritu intelligentiæ replebit illum:
*& ipse tamquam imbres mittet eloquia 9
sapientiæ suæ, & in oratione confitebitur
Domino: *& ipse diriget consilium eius, & 10
disciplinam, & in absconditis suis consilia-
bitur. *Ipse palam faciet disciplinam do- 11
ctrinæ suæ, & in lege testamenti Domini
gloriabitur. *Collaudabunt multi sapien- 12
tiam eius, & vsque in sæculum non delebi-
tur. *Non recedet memoria eius, & nomen 13
eius requiretur a generatione in generatio-
nem. *Sapientiam eius enarrabunt gentes, 14
& laudem eius enunciabit ecclesia. *Si per- 15
manserit, nomẽ derelinquet plus quàm mil
le: & si requieuerit, proderit illi. *Adhuc 16
consiliabor, vt enarrem: vt furore enim re-
pletus sum. *In voce dicit: Obaudite me 17
diuini fructus, & quasi rosa plantata super
18 riuos aquarum fructificate. *Quasi Libanus
19 odorem suauitatis habete. *Florete flores,
quasi lilium, & date odorem, & frondete in
gratiam, & collaudate canticum, & benedi-
20 cite Dominum in operibus suis. *Date no-
mini eius magnificentiam, & confitemini
illi in voce labiorum vestrorum, & in can-
ticis labiorum, & citharis, & sic dicetis in
21 cõfessione: *Opera Domini vniuersa bona
22 valde. *In verbo eius stetit aqua sicut con-
geries: & in sermone oris illius sicut exce-
23 ptoria aquarum: *quoniam in præcepto ip
sius placor fit, & non est minoratio in salu-
24 te ipsius. *Opera omnis carnis coram illo,
& non est quidquam absconditum ab ocu
25 lis eius. *A sæculo vsque in sæculum respi-
cit, & nihil est mirabile in conspectu eius.
26 *Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est
istud? omnia enim in tempore suo quæren
27 tur: *Benedictio illius quasi fluuius inunda-
28 uit. *quomodo cataclysmus aridã inebria-
uit, sic ira ipsius gentes, quæ non exquisie-
29 runt eum, hereditabit: *Quomodo conuer-
tit aquas in siccitatem, & siccata est terra:
& viæ illius vijs illorũ directæ sunt: sic pec
30 catoribus offensiones in ira eius. *Bona bo
nis creata sunt ab initio, sic nequissimis bo-
31 na & mala. *Initium necessariæ rei vitæ ho
minum, aqua, ignis, & ferrum, sal, lac, & pa-
nis similagineus, & mel, & botrus vuæ, &
32 oleum, & vestimentum. *Hæc omnia san-
ctis in bona, sic & impijs & peccatoribus
33 in mala conuertentur. * Sunt spiritus, qui
ad vindictam creati sunt, & in furore suo
34 confirmauerunt tormenta sua: *in tempore
consummationis effundent virtutem: &
furorem eius, qui fecit illos, placabunt.
35 * Ignis, grando, fames, & mors, omnia hæc
36 ad vindictam creata sunt: *bestiarum den-
tes, & scorpij, & serpentes, & romphæa vin
37 dicans in exterminium impios. * In man-
datis eius epulabuntur, & super terram in
necessitatem præparabuntur, & in tempo-
38 ribus suis non præterient verbum. * Pro-
pterea ab initio confirmatus sum, & con-
siliatus sum, & cogitaui, & scripta dimisi.

*Omnia opera Domini bona,& omne opus 39
hora sua subministrabit.* Non est dicere: 40
Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur.* Et nunc in 41
omni corde & ore collaudate, & benedicite nomen Domini.

CAP. XL.

OCCVPATIO magna creata est omnibus hominibus,& iugum graue super 1
filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum,vsque in diem sepulturæ,in matrem
omnium.*Cogitationes eorum,& timores 2
cordis,adinuentio expectationis, & dies finitionis:* a residente super sedem glorio- 3
sam,vsque ad humiliatum in terra & cinere:*ab eo,qui vtitur hyacintho, & portat 4
coronam,vsque ad eum, qui operitur lino crudo: Furor,zelus,tumultus,fluctuatio, & timor mortis,iracundia perseuerans,& contentio,* & in tempore refectionis in cubi- 5
li somnus noctis immutat scientiam eius.
*Modicum tamquam nihil in requie,& ab 6
eo in somnis, quasi in die respectus.*Con- 7
turbatus est in visu cordis sui,tamquã qui euaserit in die belli. In tempore salutis suæ exurrexit,& admirans ad nullum timorem:
*cum omni carne, ab homine vsque ad pe 8
cus,& super peccatores septuplũ.* Ad hæc 9
mors, sanguis,contentio, & romphæa, oppressiones,fames, & contritio, & flagella:
*super iniquos creata sunt hæc omnia,& 10
propter illos factus est cataclysmus.*Om- 11
nia,quæ de terra sunt,in terram conuertentur, & omnes aquæ in mare reuertentur.
*Omne munus,& iniquitas delebitur, & fi- 12
des in sæculum stabit.*Substantiæ iniusto- 13
rum sicut fluuius siccabuntur,& sicut tonitruum magnum in pluuia personabunt.
*In aperiendo manus suas lætabitur: sic 14
præuaricatores in consummatione tabescent.* Nepotes impiorum non multipli- 15
cabunt ramos, & radices immundæ super cacumen petræ sonant.* Super omnem 16
aquam viriditas, & ad oram fluminis ante omne fœnum euelletur. *Gratia sicut pa- 17
radisus in benedictionibus,& misericordia
18 in sæculum permanet.* Vita sibi sufficientis operarij condulcabitur, & in ea inue-
19 nies thesaurum.* Filij,& ædificatio ciuitatis confirmabit nomen,& super hæc mulier
20 immaculata computabitur.*Vinum & musica lætificant cor: & super vtraque dile-
21 ctio sapientiæ. *Tibiæ, & psalterium suauem faciunt melodiam, & super vtraque
22 lingua suauis. *Gratiam,& speciem desiderabit oculus tuus, & super hæc virides
23 sationes. *Amicus,& sodalis in tempore conuenientes, & super vtrosque mulier cũ
24 viro. *Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, & super eos misericordia li-
25 berabit.*Aurum & argentum est constitutio pedum: & super vtrumque consilium
26 beneplacitum.*Facultates & virtutes exal-
27 tant cor,& super hæc timor Domini.*Non est in timore Domini minoratio,& non est
28 in eo inquirere adiutorium.* Timor Domini sicut paradisus benedictionis, & super omnem gloriam operuerunt illum.
29 *Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas: me-
30 lius est enim mori,quàm indigere.*Vir respiciens in mensam alienam, non est vita eius in cogitatione victus. alit enim ani-
31 mam suam cibis alienis.* Vir autem disci-
32 plinatus,& eruditus custodiet se. *In ore imprudentis condulcabitur inopia, & in ventre eius ignis ardebit.

CAP. XLI.

1 O MORS quàm amara est memoria tua homini pacem habenti in substantijs
2 suis:*viro quieto,& cuius viæ directæ sunt in omnibus, & adhuc valenti accipere ci-
3 bum! *O mors,bonum est iudicium tuum homini indigenti,& qui minoratur viribus,
4 *defecto ætate,& cui de omnibus cura est,
5 & incredibili, qui perdit patiẽtiam! *Noli metuere iudicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, & quæ superuentura sunt tibi: hoc iudicium a Domino omni carni:
6 *& quid superueniet tibi in beneplacito Altissimi? siue decem, siue centum, siue mille
7 anni. *Non est enim in inferno accusatio
8 vitæ.* Filij abominationum fiunt filij pec-

catorum,& qui conuersantur secus domos
impiorum. *Filiorum peccatorum periet 9
hereditas,& cum semine illorum assiduitas
opprobrij. *De patre impio quæruntur fi- 10
lij, quoniam propter illum sunt in oppro-
brio. *Væ vobis viri impij,qui dereliquistis 11
legem Domini Altissimi. *Et si nati fueri- 12
tis,in maledictione nascemini: & si mor-
tui fueritis,in maledictione erit pars vestra.
*Omnia,quæ de terra sunt, in terram con- 13
uertentur: sic impij a maledicto in perdi-
tionem. *Luctus hominum in corpore ip- 14
sorum,nomen autem impiorum delebitur.
*Curam habe de bono nomine: hoc enim 15
magis permanebit tibi,quàm mille thesau-
ri pretiosi & magni. *Bonæ vitæ numerus 16
dierum: bonum autem nomen permane-
bit in æuum. *Disciplinam in pace con- 17
seruate filij. sapientia enim abscondita,&
thesaurus inuisus,quæ vtilitas in vtrisque?
*Melior est homo,qui abscondit stultitiam 18
suam, quàm homo, qui abscondit sapien-
tiam suam. *Verumtamen reueremini in 19
his,quæ procedunt de ore meo. *Non est 20
enim bonum omnem reuerentiam obser-
uare: & non omnia omnibus bene pla-
cent in fide. *Erubescite a patre & a matre 21
de fornicatione: & a præsidente & a po-
tente de mendacio: *a principe & a iudi- 22
ce de delicto: a synagoga & plebe de ini-
quitate: *a socio & amico de iniustitia: & 23
de loco,in quo habitas, *de furto,de verita- 24
te Dei,& testamento: de discubitu in pa-
nibus,& ab obfuscatione dati & accepti:
*a salutantibus de silentio: a respectu mu- 25
lieris fornicariæ: & ab auersione vultus co-
gnati. *Ne auertas faciem a proximo tuo, 26
& ab auferendo partem & non restituendo.
*Ne respicias mulierem alieni viri, & ne 27
scruteris ancillam eius, neque steteris ad
lectum eius. *Ab amicis de sermonibus im 28
properij: & cum dederis,ne improperes.

CAP. XLII.

NON duplices sermoné auditus,de re- 1
uelatione sermonis absconditi,& eris
vere sine confusione, & inuenies gratiam
in conspectu omnium hominum: ne pro
his omnibus confundaris, & ne accipias
2 personam vt delinquas. *De lege Altissi-
mi, & testamento, & de iudicio iustifica-
3 re impium, *de verbo sociorum & viato-
rum, & de datione hereditatis amicorum,
4 *de æqualitate stateræ & ponderum,de ac-
5 quisitione multorum & paucorum, *de cor-
ruptione emptionis & negotiatorum, &
de multa disciplina filiorum, & seruo pes-
6 simo latus sanguinare. *Super mulierem
7 nequam bonum est signum. *Vbi manus
multæ sunt, claude, & quodcumque tra-
des,numera,& appende: datum vero, &
8 acceptum omne describe. *De disciplina
insensati & fatui, & de senioribus, qui iu-
dicantur ab adolescentibus: & eris erudi-
tus in omnibus,& probabilis in conspectu
9 omnium viuorum. *Filia patris abscondi-
ta est vigilia,& solicitudo eius aufert som-
num, ne forte in adolescentia sua adulta
efficiatur, & cum viro commorata odibilis
10 fiat: *nequando polluatur in virginitate
sua,& in paternis suis grauida inueniatur:
ne forte cum viro commorata trásgredia-
11 tur,aut certe sterilis efficiatur. *Super fi-
liam luxuriosam confirma custodiam: ne-
quãdo faciat te in opprobrium venire ini-
micis,a detractione in ciuitate,& obiectio-
ne plebis, & confundat te in multitudine
12 populi. *Omni homini noli intendere in
specie: & in medio mulierum noli com-
13 morari: *de vestimentis enim procedit ti-
14 nea, & a muliere iniquitas viri. *Melior
est enim iniquitas viri, quàm mulier bene-
faciens, & mulier confundens in oppro-
15 brium. *Memor ero igitur operum Do-
mini, & quæ vidi annunciabo. In ser-
16 monibus Domini opera eius. *Sol illumi-
nans per omnia respexit,& gloria Domini
17 plenum est opus eius. *Nonne Dominus
fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua,
quæ confirmauit Dominus omnipotens sta
18 biliri in gloria sua? *Abyssum, & cor ho-
minum inuestigauit: & in astutia eorum
19 excogitauit. *Cognouit enim Dominus
omnem scientiam, & inspexit in signum
æui,

æui, annuncians quæ præterierunt, & quæ
superuentura sunt, reuelans vestigia occul-
torum.* Non præterit illum omnis cogita- 20
tus, & non abscondit se ab eo vllus sermo.
* Magnalia sapientiæ suæ decorauit: qui est 21
ante sæculum & vsque in sæculum, neque
adiectum est,* neque minuitur, & non eget 22
alicuius consilio.* Quàm desiderabilia om- 23
nia opera eius, & tamquam scintilla, quæ
est considerare! * Omnia hæc viuunt, & 24
manent in sæculum, & in omni necessitate
omnia obaudiunt ei. * Omnia duplicia, 25
vnum contra vnum, & non fecit quidquam
deesse. * Vniuscuiusque confirmauit bona. 26
Et quis satiabitur videns gloriam eius?

CAP. XLIII.

ALTITVDINIS firmamentum pul- 1
chritudo eius est, species cæli in visio-
ne gloriæ. * Sol in aspectu annuncians in 2
exitu, vas admirabile opus excelsi.* In me- 3
ridiano exurit terram, & in conspectu ar-
doris eius quis poterit sustinere? Fornacē
custodiens in operibus ardoris:* tripliciter 4
sol exurēs montes, radios igneos exufflans,
& refulgens radijs suis obcæcat oculos.
* Magnus Dominus qui fecit illum, & in 5
sermonibus eius festinauit iter. * Et luna 6
in omnibus in tempore suo, ostensio tem-
poris, & signum æui.* A luna signum diei 7
festi, luminare quod minuitur in consum-
matione.* Mensis secundum nomen eius 8
est, crescēs mirabiliter in consummatione.
* Vas castrorum in excelsis, in firmamen- 9
to cæli resplendens gloriose.* Species cæ- 10
li gloria stellarum, mundum illuminans
in excelsis Dominus.* In verbis sancti sta- 11
bunt ad iudicium, & non deficient in vi-
gilijs suis. * Vide arcum, & benedic eum, 12
qui fecit illum: valde speciosus est in splen-
dore suo. * Gyrauit cælum in circuitu 13
gloriæ suæ, manus Excelsi aperuerunt il-
lum. * Imperio suo accelerauit niuem, & 14
accelerat coruscationes emittere iudicij sui.
* Propterea aperti sunt thesauri, & euola- 15
uerunt nebulæ sicut aues.* In magnitudi- 16
ne sua posuit nubes, & confracti sunt lapi-
17 des grandinis.* In conspectu eius commo-
uebuntur montes, & in voluntate eius aspi-
18 rabit notus.* Vox tonitrui eius verberabit
terram, tempestas aquilonis, & congregatio
19 spiritus:* & sicut auis deponens ad seden-
dum, aspergit niuem, & sicut locusta demer-
20 gens descensus eius.* Pulchritudinem can-
doris eius admirabitur oculus, & super im-
21 brem eius expauescet cor.* Gelu sicut sa-
lem effundet super terram: & dum gela-
22 uerit, fiet tamquam cacumina tribuli.* Fri-
gidus ventus aquilo flauit, & gelauit cry-
stallus ab aqua, super omnem congrega-
tionem aquarum requiescet, & sicut lorica
23 induet se aquis.* Et deuorabit montes, &
exuret desertum, & extinguet viride, sicut
24 igne.* Medicina omnium in festinatione
nebulæ: & ros obuians ab ardore venienti
25 humilem efficiet eum.* In sermone eius si-
luit vētus, & cogitatione sua placauit abys-
sum, & plantauit in illa Dominus insulas.
26 * Qui nauigant mare, enarrēt pericula eius:
& audientes auribus nostris admirabimur.
27 * Illic præclara opera, & mirabilia: varia
bestiarum genera, & omnium pecorum,
28 & creatura belluarum. * Propter ipsum
confirmatus est itineris finis, & in sermone
29 eius composita sunt omnia. * Multa dice-
mus, & deficiemus in verbis; consummatio
autem sermonum, ipse est in omnibus.
30 * Gloriantes ad quid valebimus? ipse enim
31 omnipotens super omnia opera sua.* Ter-
ribilis Dominus, & magnus vehementer,
32 & mirabilis potentia ipsius.* Glorificantes
Dominum quantumcumque potueritis, su-
perualebit enim adhuc, & admirabilis ma-
33 gnificentia eius.* Benedicentes Dominum,
exaltate illum quantum potestis: maior
34 enim est omni laude. * Exaltantes eum
replemini virtute. ne laboretis: non enim
35 comprehendetis. * Quis videbit eum, &
enarrabit? & quis magnificabit eum sicut
36 est ab initio? * Multa abscondita sunt ma-
iora his: pauca enim vidimus operum eius.
37 * Omnia autem Dominus fecit, & pie agen-
tibus dedit sapientiam.

Cap. XLIIII.

LAVDEMVS viros glorioſos, & paren- 1
tes noſtros in generatione ſua.*Mul- 2
tam gloriam fecit Dominus magnificentia
ſua a ſæculo.*Dominantes in poteſtatibus 3
ſuis, homines magni virtute, & prudentia
ſua præditi, nunciantes in prophetis digni-
tatem prophetarum,*& imperantes in præ- 4
ſenti populo, & virtute prudentiæ populis
ſanctiſſima verba.*In peritia ſua requiren- 5
tes modos muſicos, & narrantes carmina
ſcripturarum.*Homines diuites in virtu- 6
te, pulchritudinis ſtudium habentes: paci-
ficantes in domibus ſuis. *Omnes iſti in 7
generationibus gentis ſuæ gloriam adepti
ſunt, & in diebus ſuis habentur in laudi-
bus.*Qui de illis nati ſunt, reliquerunt no- 8
men narrandi laudes eorum:*& ſunt quo- 9
rum non eſt memoria: perierunt quaſi qui
non fuerint: & nati ſunt, quaſi non nati,
& filij ipſorum cum ipſis.*Sed illi viri mi- 10
ſericordiæ ſunt, quorum pietates nõ defue-
runt:*cum ſemine eorum permanent bo- 11
na,*hereditas ſancta nepotes eorum, & in 12
teſtamentis ſtetit ſemen eorum:*& filij 13
eorum propter illos vſque in æternum ma-
nent: ſemen eorum & gloria eorum non
derelinquetur.*Corpora ipſorum in pace 14
ſepulta ſunt, & nomen eorum viuit in ge-
nerationem & generationem.*Sapientiam 15
ipſorum narrent populi, & laudem eorum
nunciet eccleſia.*Henoch placuit Deo, & 16
tranſlatus eſt in paradiſum, vt det gentibus
pœnitentiam.*Noe inuentus eſt perfectus, 17
iuſtus, & in tempore iracundiæ factus eſt
reconciliatio.*Ideo dimiſſum eſt reliquum 18
terræ, cum factum eſt diluuium. *Teſta- 19
menta ſæculi poſita ſunt apud illum, ne de-
leri poſſit diluuio omnis caro.*Abraham 20
magnus pater multitudinis gentium, &
non eſt inuentus ſimilis illi in gloria: qui
conſeruauit legem Excelſi, & fuit in teſta-
mento cum illo.*In carne eius ſtare fecit 21
teſtamentum, & in tentatione inuentus eſt
fidelis.*Ideo iureiurando dedit illi gloriam 22
in gente ſua, creſcere illum quaſi terræ cu-
23 mulum,*& vt ſtellas exaltare ſemen eius,
& hereditare illos a mari vſque ad mare,
24 & a flumine vſque ad terminos terræ.*Et
in Iſaac eodem modo fecit propter Abra-
25 ham patrem eius.*Benedictionem omnium
Gentium dedit illi Dominus, & teſtamen-
26 tum cõfirmauit ſuper caput Iacob.*Agno-
uit eum in benedictionibus ſuis, & dedit il-
li hereditatem, & diuiſit illi partem in tri-
27 bubus duodecim.*Et conſeruauit illi ho-
mines miſericordiæ, inuenientes gratiam
in oculis omnis carnis.

Cap. XLV.

1 DILECTVS Deo, & hominibus Moy-
ſes: cuius memoria in benedictione
2 eſt.*Similem illum fecit in gloria ſancto-
rum, & magnificauit eum in timore inimi-
corum, & in verbis ſuis monſtra placauit.
3 *Glorificauit illum in conſpectu regum, &
iuſſit illi coram populo ſuo, & oſtendit illi
4 gloriam ſuam.*In fide & lenitate ipſius
ſanctum fecit illum, & elegit eum ex omni
5 carne.*Audiuit enim eum, & vocem ip-
6 ſius, & induxit illum in nubem.*Et dedit
illi coram præcepta, & legem vitæ & diſci-
plinæ, docere Iacob teſtamentum ſuum, &
7 iudicia ſua Iſrael.*Excelſum fecit Aaron
fratrem eius, & ſimilem ſibi de tribu Leui:
8 *ſtatuit ei teſtamentum æternum, & dedit
illi ſacerdotium gentis: & beatificauit il-
9 lum in gloria,*& circumcinxit eum zona
gloriæ, & induit eum ſtolam gloriæ, & co-
10 ronauit eum in vaſis virtutis.*Circumpe-
des, & femoralia, & humerale poſuit ei, &
cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis
11 in gyro,*dare ſonitum in inceſſu ſuo, au-
ditum facere ſonitum in templo in memo-
12 riam filijs gentis ſuæ.*Stolam ſanctam,
auro, & hyacintho, & purpura, opus texti-
le, viri ſapientis, iudicio & veritate præ-
13 diti:*torto cocco opus artificis, gemmis
pretioſis figuratis in ligatura auri, & ope-
re lapidarij ſculptis in memoriam ſecun-
14 dum numerum tribuum Iſrael.*Corona
aurea ſuper mitram eius expreſſa ſigno ſan-
ctitatis, & gloria honoris: opus virtutis,
& deſi-

& desideria oculorum ornata. * Sic pul- 15
chra ante ipsum non fuerunt talia vsque
ad originem. * Non est indutus illa alie- 16
nigena aliquis, sed tantum filij ipsius soli,
& nepotes eius per omne tempus. *Sacri- 17
ficia ipsius consumpta sunt igne quotidie.
*Compleuit Moyses manus eius, & vnxit 18
illum oleo sancto. * Factum est illi in te- 19
stamentum æternum, & semini eius sicut
dies cæli, fungi sacerdotio, & habere lau-
dem, & glorificare populum suum in no-
mine eius. * Ipsum elegit ab omni viuen- 20
te, offerre sacrificium Deo, incensum, &
bonum odorem, in memoriam placare
pro populo suo: * & dedit illi in præceptis 21
suis potestatem, in testamentis iudiciorum,
docere Iacob testimonia, & in lege sua lu-
cem dare Israel. * Quia contra illum ste- 22
terunt alieni, & propter inuidiam circum-
dederunt illum homines in deserto, qui
erant cum Dathan & Abiron, & congre-
gatio Core in iracundia. * Vidit Dominus 23
Deus, & non placuit illi, & consumpti
sunt in impetu iracundiæ. *Fecit illis mon- 24
stra, & consumpsit illos in flamma ignis.
* Et addidit Aaron gloriam, & dedit illi 25
hereditatem, & primitias frugum terræ di-
uisit illi. * Panem ipsis in primis parauit 26
in satietatem: nam & sacrificia Domini
edent, quæ dedit illi, & semini eius. *Ce- 27
terum in terra gentes non hereditabit, &
pars non est illi in gente: ipse est enim
pars eius, & hereditas. *Phinees filius E- 28
leazari tertius in gloria est, imitando eum
in timore Domini: *& stare in reuerentia 29
gentis: in bonitate & alacritate animæ
suæ placuit Deo pro Israel. * Ideo sta- 30
tuit illi testamentum pacis, principem
sanctorum & gentis suæ, vt sit illi &
semini eius sacerdotij dignitas in æter-
num. * Et testamentum Dauid regi filio 31
Iessæ de tribu Iuda, hereditas ipsi & se-
mini eius, vt daret sapientiam in cor no-
strum iudicare gentem suam in iusti-
tia, ne abolerentur bona ipsorum, &
gloriam ipsorum in gentem eorum æ-
ternam fecit.

CAP. XLVI.

1 FORTIS in bello Iesus naue successor
Moysi in prophetis, qui fuit magnus
2 secundum nomen suum, * maximus in sa-
lutem electorum Dei, expugnare insurgen-
tes hostes, vt consequeretur hereditatem
3 Israel. *Quam gloriam adeptus est in tol-
lendo manus suas, & iactando contra ciui-
4 tates romphæas? * Quis ante illum sic re-
stitit? Nam hostes ipse Dominus perdu-
5 xit: *An non in iracundia eius impeditus
est sol, & vna dies facta est quasi duo?
6 *Inuocauit Altissimum potentem in oppu-
gnando inimicos vndique, & audiuit illum
magnus & sanctus Deus in saxis grandi-
7 nis virtutis valde fortis. * Impetum fecit
contra gentem hostilem, & in descensu
8 perdidit contrarios, * vt cognoscāt Gentes
potentiam eius, quia contra Deum pugna-
re non est facile. Et secutus est a tergo po
9 tentis: * & in diebus Moysi misericordiam
fecit ipse, & Caleb filius Iephone, stare
contra hostem, & prohibere gentem a pec
10 catis, & perfringere murmur malitiæ. * Et
ipsi duo constituti, a periculo liberati sunt
a numero sexcentorum millium peditum,
inducere illos in hereditatem, in terram,
11 quæ manat lac & mel. * Et dedit Dominus
ipsi Caleb fortitudinem, & vsque in sene-
ctutem permansit illi virtus, vt ascenderet
in excelsum terræ locum, & semen ipsius
12 obtinuit hereditatem: * vt viderent omnes
filij Israel quia bonum est obsequi sancto
13 Deo. * Et iudices singuli suo nomine, quo-
rum non est corruptū cor: qui non auersi
14 sunt a Domino, * vt sit memoria illorum in
benedictione, & ossa eorum pullulent de
15 loco suo, * & nomen eorum permaneat in
æternum, permanens ad filios illorum, san-
16 ctorum virorum gloria. * Dilectus a Domi-
no Deo suo Samuel propheta Domini, re-
nouauit imperium, & vnxit principes in
17 gente sua. * In lege Domini congregatio-
nem iudicauit, & vidit Deus Iacob, & in fi-
18 de sua probatus est propheta. * Et cogni-
tus est in verbis suis fidelis, quia vidit Deū
lucis:

lucis :*& inuocauit Dominum omnipoten 19
tem, in oppugnando hostes circumstantes
vndique in oblatione agni inuiolati. * Et 20
intonuit de cælo Dominus, & in sonitu
magno auditam fecit vocem suam,*& cō- 21
triuit principes Tyriorum,& omnes duces
Philisthijm :*& ante tempus finis vitæ suæ 22
& sæculi, testimonium præbuit in conspe-
ctu Domini, & Christi, pecunias & vsque
ad calceamenta ab omni carne non acce-
pit,& non accusauit illum homo.*Et post 23
hoc dormiuit,& notum fecit regi,& osten-
dit illi finem vitæ suæ, & exaltauit vocem
suam de terra in prophetia delere impie-
tatem gentis.

CAP. XLVII.

POST hæc surrexit Nathan propheta 1
in diebus Dauid.*Et quasi adeps sepa- 2
ratus a carne,sic Dauid a filijs Israel.*Cum 3
leonibus lusit quasi cum agnis : & in vrsis
similiter fecit sicut in agnis ouium in iu-
uentute sua. * Numquid non occidit gi- 4
gantem,& abstulit opprobrium de gente ?
*In tollendo manum, saxo fundæ deiecit 5
exultationem Goliæ :*nam inuocauit Do- 6
minum omnipotentem,&dedit in dextera
eius tollere hominem fortem in bello,&
exaltare cornu gentis suæ. *Sic in decem 7
millibus glorificauit eum, & laudauit eum
in benedictionibus Domini in offerendo
illi coronam gloriæ:*contriuit enim inimi- 8
cos vndique,& extirpauit Philisthijm con-
trarios vsque in hodiernum diem : contri-
uit cornu ipsorum vsque in æternum. * In 9
omni opere dedit confessionem Sancto, &
Excelso in verbo gloriæ.* De omni corde 10
suo laudauit Dominum,& dilexit Deum,
qui fecit illum : & dedit illi contra inimi-
cos potentiam :*& stare fecit cantores cō- 11
tra altare, & in sono eorum dulces fecit
modos. * Et dedit in celebrationibus de- 12
cus,& ornauit tempora vsque ad consum-
mationem vitæ, vt laudarent nomen san-
ctum Domini, & amplificarent mane Dei
sanctitatem. * Dominus purgauit pecca- 13
ta ipsius, & exaltauit in æternum cornu
eius : & dedit illi testamentum regni, &
14 sedem gloriæ in Israel. * Post ipsum sur-
rexit filius sensatus, & propter illum deie-
15 cit omnem potentiam inimicorum. *Sa-
lomon imperauit in diebus pacis, cui sub-
iecit Deus omnes hostes, vt conderet do-
mum in nomine suo, & pararet sanctita-
tem in sempiternum: quemadmodum eru-
16 ditus es in iuuentute tua,*& impletus es,
quasi flumen, sapientia, & terram retexit
17 anima tua. *Et replesti in comparationi-
bus ænigmata : ad insulas longe diuulga-
tum est nomen tuum, & dilectus es in pa-
18 ce tua. * In cantilenis, & prouerbijs, &
comparationibus,& interpretationibus mi-
19 ratæ sunt terræ,*& in nomine Domini Dei,
20 cui est cognomen,Deus Israel.*Collegisti
quasi aurichalcum aurum, & vt plumbum
21 complesti argentum,*& inclinasti femora
tua mulieribus :potestatem habuisti in cor
22 pore tuo,*dedisti maculam in gloria tua,
& prophanasti semen tuum inducere ira-
cundiam ad liberos tuos, & incitari stulti-
23 tiam tuam,* vt faceres imperium biparti-
tum,& ex Ephraim imperare imperium du
24 rum. * Deus autem non derelinquet mi-
sericordiam suam, & non corrumpet, nec
delebit opera sua, neque perdet a stirpe
nepotes electi sui : & semen eius, qui dili-
25 git Dominum,non corrumpet.*Dedit au-
tem reliquum Iacob, & Dauid de ipsa stir-
26 pe.* Et finem habuit Salomon cum patri-
27 bus suis. * Et dereliquit post se de semine
28 suo,gentis stultitiam,*& imminutum a pru
dentia,Roboam,qui auertit gentem consi-
29 lio suo:*& Ieroboam filium Nabat,qui pec
care fecit Israel,& dedit viam peccandi E-
phraim, & plurima redundauerunt pecca-
30 ta ipsorum. * Valde auerterunt illos a ter-
31 ra sua. * Et quæsiuit omnes nequitias vs-
que dum perueniret ad illos defensio, &
ab omnibus peccatis liberauit eos.

CAP. XLVIII.

1 ET surrexit Elias propheta,quasi ignis,
& verbum ipsius quasi facula ardebat.
2 * Qui induxit in illos famem, & irritantes

illum

illum inuidia sua pauci facti sunt. non enim
poterant sustinere præcepta Domini.*Ver- 3
bo Domini continuit cælum, & deiecit de
cælo ignem ter.* sic amplificatus est Elias 4
in mirabilibus suis. Et quis potest similiter
sic gloriari tibi? *Qui sustulisti mortuum 5
ab inferis de sorte mortis in verbo Domini
Dei.* Qui deiecisti reges ad perniciem, & 6
confregisti facile potentiam ipsorum, &
gloriosos de lecto suo.*Qui audis in Sina 7
iudicium, & in Horeb iudicia defensionis.
*Qui vngis reges ad pœnitentiam, & pro- 8
phetas facis successores post te.*Qui rece- 9
ptus es in turbine ignis, in curru equorum
igneorum.*Qui scriptus es in iudicijs tem- 10
porum lenire iracundiam Domini: conci-
liare cor patris ad filium, & restituere tri-
bus Iacob.*Beati sunt, qui te viderunt, & in 11
amicitia tua decorati sunt.* nam nos vita 12
viuimus tantum, post mortem autem non
erit tale nomen nostrum.* Elias quidem 13
in turbine tectus est, & in Eliseo comple-
tus est spiritus eius: in diebus suis non per-
timuit principem, & potentia nemo vicit
illum.*nec superauit illum verbum aliquod 14
& mortuum prophetauit corpus eius.*In 15
vita sua fecit monstra, & in morte mirabi-
lia operatus est.* In omnibus istis non pœ- 16
nituit populus, & non recesserunt a pecca-
tis suis vsque dum eiecti sunt de terra sua,
& dispersi sunt in omnem terram:* & reli- 17
cta est gens perpauca, & princeps in domo
Dauid.* Quidam ipsorum fecerunt quod 18
placeret Deo: alij autem multa commise-
runt peccata.*Ezechias muniuit ciuitatem 19
suam, & induxit in medium ipsius aquam,
& fodit ferro rupem, & ædificauit ad aquã
puteum.*In diebus ipsius ascendit Sena- 20
cherib, & misit Rabsacen, & sustulit ma-
num suam contra illos, & extulit manum
suam in Sion, & superbus factus est poten-
tia sua.* Tunc mota sunt corda, & ma- 21
nus ipsorum: & doluerunt quasi parturien-
tes mulieres.* Et inuocauerunt Dominum 22
misericordem, & expandentes manus suas,
extulerunt ad cælum: & sanctus Dominus
Deus audiuit cito vocem ipsorum.* Non 23
est commemoratus peccatorum illorum,
neque dedit illos inimicis suis, sed purga-
uit eos in manu Isaiæ sancti prophetæ.
24 *Deiecit castra Assyriorum, & contriuit il-
25 los Angelus Domini.* nam fecit Ezechias
quod placuit Deo, & fortiter iuit in via Da-
uid patris sui, quam mandauit illi Isaias
propheta magnus, & fidelis in conspectu
26 Dei.* In diebus ipsius retro redijt Sol, &
27 addidit regi vitam.* Spiritu magno vidit
vltima, & consolatus est lugentes in Sion.
28 Vsque in sempiternum* ostendit futura &
abscondita antequam euenirent.

CAP. XLIX.

1 MEMORIA Iosiæ in compositionem
2 odoris facta opus pigmentarij.* In
omni ore quasi mel indulcabitur eius me-
3 moria, & vt musica in conuiuio vini.* Ipse
est directus diuinitus in pœnitentiam gen-
4 tis, & tulit abominationes impietatis.* Et
gubernauit ad Dominum cor ipsius, & in
diebus peccatorum corroborauit pietatem.
5 *Præter Dauid, & Ezechiam, & Iosiam, om-
6 nes peccatum commiserunt:*nam reliquě-
runt legem Altissimi reges Iuda, & con-
7 tempserunt timorem Dei.*Dederunt enim
regnum suum alijs, & gloriam suam alie-
8 nigenæ genti.* Incenderunt electam san-
ctitatis ciuitatem, & desertas fecerunt vias
9 ipsius in manu Ieremiæ.*Nam male tracta-
uerunt illum, qui à ventre matris consecra-
tus est propheta, euertere, & eruere, & per-
10 dere, & iterum ædificare, & renouare.*Eze-
chiel qui vidit conspectum gloriæ, quam
11 ostendit illi in curru Cherubim.*Nam cõ-
memoratus est inimicorum in imbre, bene-
facere illis, qui ostenderunt rectas vias.
12 *Et duodecim prophetarum ossa pullulent
de loco suo: nam corroborauerunt Iacob,
13 & redemerunt se in fide virtutis.*Quomo-
do amplificemus Zorobabel? nam & ipse
14 quasi signum in dextera manu,* sic & Ie-
sum filium Iosedec? qui in diebus suis ædi-
ficauerunt domum, & exaltauerunt tem-
plum sanctum Domino, paratum in glo-
15 riam sempiternam.* Et Nehemias in me-
moria

moria multi tẽporis,qui erexit nobis muros
euersos,& stare fecit portas & seras,qui ere-
xit domos nostras.*Nemo natus est in ter- 16
ra qualis Henoch: nam & ipse receptus est
a terra.*Neque vt Ioseph,qui natus est ho- 17
mo,princeps fratrum,firmamentum gentis,
rector fratrum,stabilimentum populi :* & 18
ossa ipsius visitata sunt,& post mortem pro-
phetauerunt.* Seth, & Sem apud homines 19
gloriam adepti sunt: & super omnem ani-
mam in origine Adam.

CAP. L.

SIMON Oniæ filius, sacerdos magnus, 1
qui in vita sua suffulsit domum, & in
diebus suis corroborauit templum.*Tem- 2
pli etiam altitudo ab ipso fundata est, du-
plex ædificatio & excelsi parietes templi.
* In diebus ipsius emanauerũt putei aqua- 3
rum,& quasi mare adimpleti sunt supra mo
dum.*Qui curauit gentem suam,& libera- 4
uit eam a perditione.* Qui præualuit am- 5
plificare ciuitatem,qui adeptus est gloriam
in conuersatione gentis: & ingressum do-
mus,& atrij amplificauit.*Quasi stella ma- 6
tutina in medio nebulæ,& quasi luna plena
in diebus suis lucet.*Et quasi Sol refulgens, 7
sic ille effulsit in templo Dei.*Quasi arcus 8
refulgens inter nebulas gloriæ,& quasi flos
rosarum in diebus vernis,& quasi lilia quæ
sunt in transitu aquæ, & quasi thus redo-
lens in diebus æstatis. * Quasi ignis efful- 9
gens, & thus ardens in igne. * Quasi vas 10
auri solidum,ornatum omni lapide pretio-
so. * Quasi oliua pullulans, & cypressus in 11
altitudinem se extollens, in accipiendo ip-
sum stolam gloriæ, & vestiri eum in con-
summationem virtutis. * In ascensu altaris 12
sancti, gloriam dedit sanctitatis amictum.
*In accipiendo autem partes de manu sa- 13
cerdotum,& ipse stans iuxta aram. Et cir-
ca illum corona fratrum: quasi plantatio
cedri in monte Libano,*sic circa illum ste- 14
terunt quasi rami palmæ, & omnes filij
Aaron in gloria sua.* Oblatio autem Do- 15
mini in manibus ipsorum,coram omni sy-
nagoga Israel: & consummatione fungens
in ara,amplificare oblationem excelsi regis
16 *porrexit manum suam in libatione,& liba-
17 uit de sanguine vuæ.* Effudit in funda-
mento altaris odoré diuinum excelso prin-
18 cipi.* Tunc exclamauerunt filij Aaron, in
tubis productilibus sonuerunt, & auditam
fecerunt vocem magnã in memoriam co-
19 ram Deo.* Tunc omnis populus simul
properauerunt,& ceciderunt in faciẽ super
terram, adorare Dominum Deum suum,&
20 dare preces omnipotenti Deo excelso.*Et
amplificauerunt psallentes in vocibus suis,
& in magna domo auctus est sonus suaui-
21 tatis plenus.* Et rogauit populus Domi-
num excelsum in prece, vsquedum perfe-
ctus est honor Domini, & munus suum
22 perfecerunt.*Tunc descendẽs,manus suas
extulit in omnem congregationem filiorum
Israel dare gloriam Deo a labijs suis, & in
23 nomine ipsius gloriari:* & iterauit oratio-
nem suam,volens ostendere virtutem Dei.
24 * Et nunc orate Deum omnium, qui ma-
gna fecit in omni terra, qui auxit dies no-
stros a ventre matris nostræ,& fecit nobis-
25 cum secundum suam misericordiam:* det
nobis iucunditatem cordis, & fieri pacem
in diebus nostris in Israel per dies sempi-
26 ternos:* credere Israel nobiscum esse Dei
misericordiam,vt liberet nos in diebus suis.
27 * Duas gentes odit anima mea: tertia autẽ
28 non est gens,quam oderim:*qui sedent in
monte Seir,& Philisthijm,& stultus popu-
29 lus,qui habitat in Sichimis.*Doctrinam sa-
pientiæ & disciplinæ scripsit in codice isto
Iesus filius Sirach Ierosolymita, qui reno-
30 uauit sapientiam de corde suo.*Beatus,qui
in istis versatur bonis: qui ponit illa in cor-
31 de suo,sapiens erit semper. * Si enim hæc
fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei, ve-
stigium eius est.

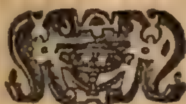
CAP. LI.

1 ORATIO Iesu filij Sirach: Confitebor
tibi Domine rex, & collaudabo te
2 Deum saluatorem meum.*Confitebor no-
mini tuo: quoniam adiutor & protector fa-
3 ctus es mihi, * & liberasti corpus meum
a perdi-

a perditione, a laqueo linguæ iniquæ, & a
labijs operantium mendacium, & in con-
ſpectu aſtantium factus es mihi adiutor.
*Et liberaſti me ſecundum multitudinem 4
miſericordiæ nominis tui a rugiētibus, præ-
paratis ad eſcam, *de manibus quærentium 5
animam meam, & de portis tribulationum
quæ circumdederunt me: *a preſſura flam- 6
mæ, quæ circumdedit me, & in medio
ignis non ſum æſtuatus: *de altitudine ven- 7
tris inferi, & a lingua coinquinata, & a
verbo mendacij, a rege iniquo, & a lingua
iniuſta: *laudabit vſque ad mortem anima 8
mea Dominum, *& vita mea appropinquās 9
erat in inferno deorſum. *Circumdederunt 10
me vndique, & non erat qui adiuuaret.
Reſpiciens eram ad adiutorium hominum,
& non erat. *Memoratus ſum miſericor- 11
diæ tuæ Domine, & operationis tuæ, quæ
a ſæculo ſunt. *quoniam eruis ſuſtinentes te 12
Domine, & liberas eos de manibus gen-
tium. *Exaltaſti ſuper terram habitatio- 13
nem meam, & pro morte defluente depre-
catus ſum. *Inuocaui Dominum patrem 14
Domini mei, vt non derelinquat me in die
tribulationis meæ, & in tempore ſuperbo-
rum ſine adiutorio. *Laudabo nomen tuū 15
aſſidue, & collaudabo illud in confeſſione,
& exaudita eſt oratio mea. *Et liberaſti 16
me de perditione, & eripuiſti me de tem-
pore iniquo. *Proptera confitebor, & lau- 17
dem dicam tibi, & benedicam nomini Do-
mini. *Cum adhuc iunior eſſem, priuſquam 18
oberrarem, quæſiui ſapientiam palam in
oratione mea. *Ante templum poſtula- 19
bam pro illa, & vſque in nouiſſimis inqui-
ram eam. Et effloruit tamquam præcox
20 vua, *lætatum eſt cor meum in ea. Am-
bulauit pes meus iter rectum, a iuuentute
21 mea inueſtigabam eam. *Inclinaui mo-
22 dice aurem meam, & excepi illam. *Mul-
tam inueni in meipſo ſapientiam, & mul-
23 tum profeci in ea. *Danti mihi ſapien-
24 tiam, dabo gloriam. *Conſiliatus ſum
enim vt facerem illam: zelatus ſum bo-
25 num, & non confundar. *Colluctata eſt
anima mea in illa, & in faciendo eam con-
26 firmatus ſum. *Manus meas extendi in
27 altum, & inſipientiam eius luxi. *Animam
meam direxi ad illam, & in agnitione in-
28 ueni eam. *Poſſedi cum ipſa cor ab ini-
29 tio: propter hoc non derelinquar. *Venter
meus cōturbatus eſt quærendo illam: pro-
30 pterea bonam poſſidebo poſſeſſionē. *De-
dit mihi Dominus linguam mercedem
31 meam: & in ipſa laudabo eum. *Appro-
piate ad me indocti, & congregate vos in
32 domum diſciplinæ. *quid adhuc retardatis?
& quid dicitis in his? animæ veſtræ ſitiunt
33 vehementer. *Aperui os meum, & locu-
tus ſum: Comparate vobis ſine argento,
34 *& collum veſtrum ſubijcite iugo, & ſuſci-
piat anima veſtra diſciplinam: in proximo
35 eſt enim inuenire eam. *Videte oculis ve-
ſtris quia modicum laboraui, & inueni mi-
36 hi multam requiem. *Aſſumite diſciplinam
in multo numero argenti, & copioſum au-
37 rum poſſidete in ea. *Lætetur anima ve-
ſtra in miſericordia eius, & non cōfunde-
38 mini in laude ipſius. *Operamini opus ve-
ſtrum ante tempus, & dabit vobis merce-
dem veſtram in tempore ſuo.

PROPHETIA ISAIAE.

CAPVT PRIMVM.

VISIO Isaiæ filij Amos, 1
quam vidit super Iudam &
Ierusalem in diebus Oziæ,
Ioathan, Achaz, & Eze-
chiæ regum Iuda. * Audi- 2
te cæli, & auribus percipe terra, quoniam
Dominus locutus est. Filios enutriui, &
exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. * Co- 3
gnouit bos possessorem suum, & asinus
præsepe Domini sui: Israel autem me non
cognouit, & populus meus non intelle-
xit. * Væ genti peccatrici, populo graui 4
iniquitate, semini nequam, filijs scelera-
tis: dereliquerunt Dominum, blasphema-
uerunt sanctum Israel, abalienati sunt re-
trorsum. * Super quo percutiam vos vl- 5
tra, addentes præuaricationem? omne ca-
put languidum, & omne cor mœrens.
* A planta pedis vsque ad verticem non 6
est in eo sanitas: vulnus, & liuor, & pla-
ga tumens, non est circumligata, nec cu-
rata medicamine, neque fota oleo. * Ter- 7
ra vestra deserta, ciuitates vestræ succensæ
igni: regionem vestram coram vobis alie-
ni deuorant, & desolabitur sicut in vasti-
tate hostili. * Et derelinquetur filia Sion 8
vt vmbraculum in vinea, & sicut tugu-
rium in cucumerario, & sicut ciuitas, quæ
vastatur. * Nisi Dominus exercituum re- 9
liquisset nobis semen, quasi Sodoma fuis-
semus, & quasi Gomorrha similes esse-
mus. * Audite verbum Domini princi- 10
pes Sodomorum, percipite auribus legem
Dei nostri populus Gomorrhæ. * Quò mi- 11
hi multitudinem victimarum vestrarum,
dicit Dominus? plenus sum. holocausta
arietum, & adipem pinguium, & sangui-
nem vitulorum, & agnorum, & hirco-
12 rum nolui. * Cum veniretis ante conspe-
ctum meum, quis quæsiuit hæc de mani-
bus vestris, vt ambularetis in atrijs meis?
13 * ne offeratis vltra sacrificium frustra: in-
censum abominatio est mihi. Neomeniam,
& sabbatum, & festiuitates alias non fe-
14 ram, iniqui sunt cœtus vestri: * calendas
vestras, & sollemnitates vestras odiuit ani-
ma mea: facta sunt mihi molesta, labo-
15 raui sustinens. * Et cum extenderitis ma-
nus vestras, auertam oculos meos a vo-
bis: & cum multiplicaueritis orationem,
non exaudiam: manus enim vestræ san-
16 guine plenæ sunt. * Lauamini, mundi
estote, auferte malum cogitationum ve-
strarum ab oculis meis: quiescite agere
17 peruerse, * discite benefacere: quærite iu-
dicium, subuenite oppresso, iudicate pu-
18 pillo, defendite viduam. * Et venite, &
arguite me, dicit Dominus: si fuerint pec-
cata vestra vt coccinum, quasi nix deal-
babuntur: & si fuerint rubra quasi ver-
19 miculus, velut lana alba erunt. * Si vo-
lueritis, & audieritis me, bona terræ co-
20 medetis. * Quòd si nolueritis, & me ad
iracundiam prouocaueritis: gladius deuo-
rabit vos, quia os Domini locutum est.
21 * Quomodo facta est meretrix ciuitas fi-
delis, plena iudicij? iustitia habitauit in
22 ea, nunc autem homicidæ. * Argentum
tuum versum est in scoriam: vinum
23 tuum mistum est aqua. * Principes tui
infideles, socij furum: omnes diligunt mu-
nera, sequuntur retributiones. Pupillo
non iudicant: & causa viduæ non ingre-
24 ditur ad illos. * Propter hoc ait Domi-
nus Deus exercituum fortis Israel: Heu,
consolabor super hostibus meis, & vindi-
cabor

cabor de inimicis meis.*Et conuertam ma- 25
num meam ad te, & excoquam ad purum
scoriam tuam, & auferam omne stannum
tuum. * Et restituam iudices tuos vt fue- 26
runt prius, & consiliarios tuos sicut anti-
quitus: post hæc vocaberis ciuitas iusti,
vrbs fidelis.* Sion in iudicio redimetur, & 27
reducent eam in iustitia:*& conteret scele- 28
stos,& peccatores simul: & qui dereliqué-
runt Dominum,consumentur.*Confundé- 29
tur enim ab idolis,quibus sacrificauerunt:
& erubescetis super hortis,quos elegeratis,
*cum fueritis velut quercus defluentibus fo- 30
lijs, & velut hortus absque aqua.* Et erit 31
fortitudo vestra,vt fauilla stuppæ, & opus
vestrum quasi scintilla:& succendetur vtrú-
que simul, & non erit qui extinguat.

CAP. II.

VERBVM, quod vidit Isaias, filius Amos, 1
super Iuda & Ierusalem.* Et erit in 2
nouissimis diebus præparatus mons domus
Domini in vertice montium, & eleuabitur
super colles,& fluent ad eum omnes gẽtes.
*Et ibunt populi multi, & dicent: Venite 3
& ascendamus ad montem Domini, & ad
domum Dei Iacob,& docebit nos vias suas,
& ambulabimus in semitis eius: quia de
Sion exibit lex,& verbum Domini de Ieru-
salem.*Et iudicabit Gentes, & arguet po- 4
pulos multos: & conflabunt gladios suos in
vomeres, & lanceas suas in falces: non le-
uabit gens contra gentẽ gladium,nec exer-
cebuntur vltra ad prælium.*Domus Iacob 5
venite, & ambulemus in lumine Domini.
* Proiecisti enim populum tuum, domum 6
Iacob: quia repleti sunt vt olim,& augures
habuerunt vt Philisthijm, & pueris alienis
adhæserunt.* Repleta est terra argento & 7
auro: & non est finis thesaurorum eius:*& 8
repleta est terra eius equis: & innumerabi-
les quadrigæ eius. Et repleta est terra eius
idolis: opus manuum suarum adorauerunt,
quod fecerunt digiti eorum.*Et incuruauit 9
se homo, & humiliatus est vir: ne ergo di-
mittas eis.* Ingredere in petram,& abscon 10
dere in fossa humo a facie timoris Domini,
11 & a gloria maiestatis eius.*Oculi sublimes
hominis humiliati sunt, & incuruabitur al-
titudo virorum: exaltabitur autem Domi-
12 nus solus in die illa. * Quia dies Domini
exercituum super omnem superbum & ex-
celsum, & super omnem arrogantem: &
13 humiliabitur.* Et super omnes cedros Li-
bani sublimes, & erectas, & super omnes
14 quercus Basan.* Et super omnes montes
excelsos, & super omnes colles eleuatos.
15 *Et super omnem turrim excelsam,& super
16 omnem murum munitum,*& super omnes
naues Tharsis, & super omne, quod visu
17 pulchrum est.*Et incuruabitur sublimitas
hominum, & humiliabitur altitudo viro-
rum, & eleuabitur Dominus solus in die
18 19 illa:* & idola penitus conterentur.* & in-
troibunt in speluncas petrarum, & in vo-
ragines terræ a facie formidinis Domini,
& a gloria maiestatis eius, cum surrexerit
20 percutere terram.* In die illa proijciet ho-
mo idola argenti sui, & simulachra auri
sui, quæ fecerat sibi vt adoraret, talpas &
21 vespertiliones. * Et ingredietur scissuras
petrarum, & in cauernas saxorum a facie
formidinis Domini, & a gloria maiestatis
eius, cum surrexerit percutere terram.
22 *Quiescite ergo ab homine, cuius spiritus
in naribus eius est, quia excelsus reputatus
est ipse.

CAP. III.

1 ECCE enim dominator Dominus exer-
cituum auferet a Ierusalem, & a Iuda
validum & fortem, omne robur panis, &
2 omne robur aquæ:*fortem,& virum bella-
torem, iudicem, & prophetam, & ariolum,
3 & senem:*Principem super quinquaginta,
& honorabilem vultu,& consiliarium,& sa-
pientem de architectis, & prudentem elo-
4 quij mystici. * Et dabo pueros principes
eorum, & effeminati dominabuntur eis.
5 * Et irruet populus, vir ad virum, & vnus-
quisque ad proximum suum: tumultuabi-
tur puer contra senem, & ignobilis contra
6 nobilem.* Apprehendet enim vir fratrem
suum domesticum patris sui: Vestimentum

tibi est, princeps esto noster, ruina autem
hæc sub manu tua. * Respondebit in die 7
illa, dicens: Non sum medicus, & in domo
mea non est panis, neque vestimentum:
nolite constituere me principem populi.
* Ruit enim Ierusalem, & Iudas concidit: 8
quia lingua eorum & adinuentiones eorum
contra Dominum, vt prouocarent oculos
maiestatis eius. * Agnitio vultus eorum re- 9
spondit eis: & peccatum suum quasi So-
doma prædicauerunt, nec absconderunt:
væ animæ eorum, quoniam reddita sunt eis
mala. * Dicite iusto quoniã bene, quoniam 10
fructum adinuentionum suarum comedet.
* Væ impio in malum: retributio enim ma- 11
nuum eius fiet ei. * populũ meum exactores 12
sui spoliauerunt, & mulieres dominatæ sunt
eis. Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi
te decipiunt, & viam gressuum tuorum dis-
sipant. * Stat ad iudicandum Dominus, & 13
stat ad iudicandos populos. * Dominus ad 14
iudicium veniet cum senibus populi sui, &
principibus eius: vos enim depasti estis vi-
neam, & rapina pauperis in domo vestra.
* Quare atteritis populum meum, & facies 15
pauperũ commolitis, dicit Dominus Deus
exercituum? * Et dixit Dominus: Pro eo 16
quòd eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulaue-
runt extento collo, & nutibus oculorum
ibant, & plaudebant, ambulabant pedibus
suis, & composito gradu incedebant: * De- 17
caluabit Dominus verticem filiarum Sion,
& Dominus crinem earum nudabit. * In die 18
illa auferet Dominus ornamentum calcea-
mentorum, & lunulas, * & torques, & moni- 19
lia, & armillas, & mitras, * & discriminalia, & 20
periscelidas, & murenulas, & olfactoriola, &
inaures, * & annulos, & gemmas in fronte 21
pendentes, * & mutatoria, & palliola, & lin- 22
teamina, & acus, * & specula, & sindones, & 23
vittas, & theristra. * Et erit pro suaui odore 24
fœtor, & pro zona funiculus, & pro crispan-
ti crine caluitium, & pro fascia pectorali
cilicium. * Pulcherrimi quoque viri tui gla- 25
dio cadent, & fortes tui in prælio. * Et mœ- 26
rebunt atque lugebunt portæ eius, & deso-
lata in terra sedebit.

CAP. IIII.

1 ET apprehendent septem mulieres vi-
rum vnum in die illa, dicentes: Panem
nostrum comedemus, & vestimentis no-
stris operiemur: tãtummodo inuocetur no-
men tuum super nos, aufer opprobrium
2 nostrum. * In die illa erit germen Domini in
magnificẽtia, & gloria, & fructus terræ subli
mis, & exultatio his, qui saluati fuerint de
3 Israel. * Et erit: Omnis qui relictus fuerit in
Sion, & residuus in Ierusalem, sanctus vo-
cabitur, omnis qui scriptus est in vita in Ie-
4 rusalem. * Si abluerit Dominus sordes filia-
rum Sion, & sanguinẽ Ierusalem lauerit de
medio eius in spiritu iudicij, & spiritu ardo-
5 ris. * Et creabit Dominus super omnem lo-
cum Montis Sion, & vbi inuocatus est, nu-
bem per diem, & fumũ & splendorem ignis
flammantis in nocte: super omnem enim
6 gloriam protectio. * Et tabernaculum erit
in vmbraculum diei ab æstu, & in securita-
tem, & absconsionem a turbine, & a pluuia.

CAP. V.

1 CANTABO dilecto meo canticum pa-
truelis mei vineæ suæ. Vinea facta est
2 dilecto meo in cornu filio olei. * Et sepiuit
eam, & lapides elegit ex illa, & plantauit
eam electam, & ædificauit turrim in medio
eius, & torcular extruxit in ea: & expecta-
3 uit vt faceret vuas, & fecit labruscas. * Nũc
ergo habitatores Ierusalem, & viri Iuda, iu-
4 dicate inter me & vineam meam. * Quid
est quod debui vltra facere vineæ meæ, &
non feci ei? an quod expectaui vt faceret
5 vuas, & fecit labruscas? * Et nunc osten-
dam vobis quid ego faciam vineæ meæ, au-
feram sepem eius, & erit in direptionẽ: di-
ruam maceriam eius, & erit in conculca-
6 tionem. * Et ponam eam desertam: non pu
tabitur, & nõ fodietur: & ascendent vepres
& spinæ: & nubibus mandabo ne pluant
7 super eam imbrem. * Vinea enim Domi-
ni exercituum domus Israel est: & vir Iu-
da germen eius delectabile: & expectaui
vt faceret iudicium, & ecce iniquitas: &
iustitiam,

iustitiam,& ecce clamor.* Væ qui coniun- 8
gitis domum ad domum,& agrum agro
copulatis vsque ad terminũ loci: numquid
habitabitis vos soli in medio terræ?*In au- 9
ribus meis sunt hæc,dicit Dominus exerci-
tuum: Nisi domus multæ desertæ fuerint
grãdes,& pulchræ absque habitatore.*De- 10
cem enim iugera vinearum facient lagun-
culam vnam,& triginta modij sementis fa-
cient modios tres.*Væ qui consurgitis ma- 11
ne ad ebrietatem sectandam,& potandum
vsque ad vesperam,vt vino æstuetis.*Citha- 12
ra,& lyra, & tympanum, & tibia, & vinum
in conuiuijs vestris: & opus Domini non
respicitis,nec opera manuum eius conside-
ratis.*Propterea captiuus ductus est popu- 13
lus meus,quia non habuit scientiam,& no-
biles eius interierunt fame,& multitudo
eius siti exaruit.*Propterea dilatauit infer- 14
nus animam suam,& aperuit os suũ absque
vllo termino: & descendent fortes eius, &
populus eius,& sublimes,gloriosiq. eius ad
eum.*Et incuruabitur homo, & humiliabi- 15
tur vir, & oculi sublimium deprimentur.
* Et exaltabitur Dominus exercituum in 16
iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur in
iustitia.*Et pascentur agni iuxta ordinem 17
suum,& deserta in vbertatem versa aduenæ
comedent.*Væ qui trahitis iniquitatem in 18
funiculis vanitatis,& quasi vinculum plau-
stri peccatum.* Qui dicitis: Festinet, & ci- 19
to veniat opus eius,vt videamus: & appro-
piet,& veniat consilium sancti Israel,& scie-
mus illud.* Væ qui dicitis malum bonum, 20
& bonum malum: ponentes tenebras lu-
cem,& lucem tenebras: ponentes amarum
in dulce,& dulce in amarum.* Væ qui sa- 21
pientes estis in oculis vestris, & coram vo-
bismetipsis prudentes.* Væ qui potentes 22
estis ad bibendum vinum,& viri fortes ad
miscendam ebrietatem. * Qui iustificatis 23
impium pro muneribus, & iustitiam iusti
aufertis ab eo.*Propter hoc, sicut deuo- 24
rat stipulam lingua ignis, & calor flammæ
exurit; sic radix eorum quasi fauilla erit,&
germen eorum vt puluis ascendet. Abie-
cerunt enim legem Domini exercituum,&
eloquium sancti Israel blasphemauerunt.
25 * Ideo iratus est furor Domini in populum
suum,& extendit manum suam super eum,
& percussit eum: & conturbati sunt mon-
tes,& facta sunt morticina eorũ quasi ster-
cus in medio platearum. In his omnibus
non est auersus furor eius,sed adhuc manus
26 eius extenta.*Et eleuabit signum in natio-
nibus procul,& sibilabit ad eum de finibus
27 terræ: & ecce festinus velociter veniet.*Nõ
est deficiens,neque laborans in eo:non dor
mitabit,neque dormiet,neque soluetur cin
gulum renum eius, nec rumpetur corigia
28 calceamenti eius.*Sagittæ eius acutæ, &
omnes arcus eius extẽti.Vngulæ equorum
eius vt silex,& rotæ eius quasi impetus tem-
29 pestatis.* Rugitus eius vt leonis, rugiet vt
catuli leonum: & frendet,& tenebit prædã:
30 & amplexabitur,& non erit qui eruat.* Et
sonabit super eum in die illa sicut sonitus
maris: aspiciemus in terram, & ecce tene-
bræ tribulationis,& lux obtenebrata est in
caligine eius.

CAP. VI.

1 IN anno,quo mortuus est rex Ozias,vi-
di Dominum sedentem super solium ex-
celsum & eleuatum: & ea, quæ sub ipso
2 erant, replebant templum:*Seraphim sta-
bant super illud: sex alæ vni, & sex alæ al-
teri: duabus velabant faciem eius, & dua-
bus velabant pedes eius, & duabus vola-
3 bant.* Et clamabant alter ad alterum, &
dicebant: Sanctus, sanctus, sanctus, Domi-
nus Deus exercituum,plena est omnis ter-
4 ra gloria eius.* Et commota sunt superli-
minaria cardinum a voce clamantis,& do-
5 mus repleta est fumo.* Et dixi: Væ mihi,
quia tacui,quia vir pollutus labijs ego sum,
& in medio populi polluta labia habentis
ego habito, & regẽ Dominum exercituum
6 vidi oculis meis.*Et volauit ad me vnus de
Seraphim,& in manu eius calculus, quem
7 forcipe tulerat de altari.*Et tetigit os meũ,
& dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & au-
feretur iniquitas tua, & peccatum tuum
8 mundabitur. * Et audiui vocem Domini

dicentis: Quem mittam? & quis ibit no-
bis? Et dixi: Ecce ego, mitte me. *Et di- 9
xit: Vade, & dices populo huic: Audite au-
dientes, & nolite intelligere: & videte vi-
ſionem, & nolite cognoſcere. *Excæca cor 10
populi huius, & aures eius aggraua: & ocu-
los eius claude: ne forte videat oculis ſuis,
& auribus ſuis audiat, & corde ſuo intelli-
gat, & conuertatur, & ſanem eum. *Et dixi: 11
Vſquequo Domine? Et dixit: Donec de-
ſolentur ciuitates abſque habitatore, & do-
mus ſine homine, & terra relinquetur de-
ſerta. *Et longe faciet Dominus homines, 12
& multiplicabitur quæ derelicta fuerat in
medio terræ. *Et adhuc in ea decimatio, & 13
conuertetur, & erit in oſtenſionem ſicut
terebinthus, & ſicut quercus, quæ expan-
dit ramos ſuos: ſemen ſanctum erit id,
quod ſteterit in ea.

CAP. VII.

ET factum eſt in diebus Achaz filij Ioa- 1
than, filij Oziæ regis Iuda, aſcendit Ra-
ſin rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex
Iſrael, in Ieruſalem, ad præliandum contra
eam: & non potuerunt debellare eam. *Et 2
nunciauerunt domui Dauid, dicentes: Re-
quieuit Syria ſuper Ephraim, & commotum
eſt cor eius, & cor populi eius, ſicut mo-
uentur ligna ſiluarum a facie venti. *Et di- 3
xit Dominus ad Iſaiam: Egredere in occur-
ſum Achaz tu, & qui derelictus eſt Iaſub fi-
lius tuus, ad extremum aquæductus piſci-
næ ſuperioris in via Agri fullonis. *Et dices 4
ad eum: Vide vt ſileas: noli timere, & cor
tuum ne formidet a duabus caudis titionũ
fumigantium iſtorum in ira furoris Raſin
regis Syriæ, & filij Romeliæ: *eo quòd con- 5
ſilium inierit contra te Syria in malum E-
phraim, & filius Romeliæ, dicentes: *Aſcẽ- 6
damus ad Iudam, & ſuſcitemus eum, &
auellamus eum ad nos, & ponamus regem
in medio eius filium Tabeel. *Hæc dicit 7
Dominus Deus: Non ſtabit, & non erit
iſtud: *ſed caput Syriæ Damaſcus, & caput 8
Damaſci Raſin: & adhuc ſexaginta & quin
que anni, & deſinet Ephraim eſſe populus:
9 *& caput Ephraim Samaria, & caput Sa-
mariæ filius Romeliæ. Si non credideritis,
10 non permanebitis. *Et adiecit Dominus
11 loqui ad Achaz, dicens: *Pete tibi ſignum
a Domino Deo tuo in profundum inferni,
12 ſiue in excelſum ſupra. *Et dixit Achaz:
Non petam, & non tentabo Dominum.
13 *Et dixit: Audite ergo domus Dauid: Nũ-
quid parum vobis eſt, moleſtos eſſe homi-
nibus, quia moleſti eſtis & Deo meo?
14 *Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſi-
gnum. Ecce virgo concipiet, & pariet fi-
lium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.
15 *Butyrum & mel comedet, vt ſciat repro-
16 bare malum, & eligere bonum. *Quia an-
tequam ſciat puer reprobare malum, & eli-
gere bonum, derelinquetur terra, quam tu
deteſtaris a facie duorum regum ſuorum.
17 *Adducet Dominus ſuper te, & ſuper popu-
lum tuum, & ſuper domum patris tui dies,
qui non venerunt a diebus ſeparationis E-
18 phraim a Iuda cum rege Aſſyriorum. *Et
erit in die illa: ſibilabit Dominus muſcæ,
quæ eſt in extremo fluminum Ægypti, &
19 api, quæ eſt in terra Aſſur, *& venient, & re-
quieſcent omnes in torrentibus vallium, &
in cauernis petrarum, & in omnibus frute-
20 tis, & in vniuerſis foraminibus. *In die illa
radet Dominus in nouacula cõducta in his,
qui trans flumen ſunt, in rege Aſſyriorum,
caput & pilos pedum, & barbã vniuerſam.
21 *Et erit in die illa: Nutriet homo vaccam
22 boum, & duas oues, *& præ vbertate lactis
comedet butyrum: butyrum enim & mel
mãducabit omnis qui relictus fuerit in me-
23 dio terræ. *Et erit in die illa: omnis locus
vbi fuerint mille vites, mille argenteis, in
24 ſpinas & in vepres erunt. *Cum ſagittis &
arcu ingredietur illuc: vepres enim & ſpinæ
25 erunt in vniuerſa terra. *Et omnes montes,
qui in ſarculo ſarrientur, non veniet illuc
terror ſpinarum & veprium, & erit in pa-
ſcua bouis, & in conculcationem pecoris.

CAP. VIII.

1 ET dixit Dominus ad me: Sume tibi li-
brum grandem, & ſcribe in eo ſtylo
hominis:

hominis: Velociter spolia detrahe, cito
prædare. * Et adhibui mihi testes fideles, 2
Vriam sacerdotem, & Zachariam filium Ba-
rachiæ: * & accessi ad prophetissam, & con- 3
cepit & peperit filium. Et dixit Dominus
ad me: Voca nomen eius, Accelera spolia
detrahere: Festina prædari. * Quia antequã 4
sciat puer vocare patrem suum & matrem
suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia
Samariæ coram rege Assyriorum. * Et adie- 5
cit Dominus loqui ad me adhuc, dicens:
* Pro eo quòd abiecit populus iste aquas Si- 6
loe, quæ vadunt cum silentio, & assumpsit
magis Rasin, & filium Romeliæ: * propter 7
hoc ecce Dominus adducet super eos aquas
fluminis fortes & multas, regem Assyrio-
rum, & omnem gloriam eius: & ascendet
super omnes riuos eius, & fluet super vni-
uersas ripas eius, * & ibit per Iudam, inun- 8
dans, & transiens vsque ad collum veniet.
Et erit extensio alarum eius, implens lati-
tudinem terræ tuæ o Emmanuel. * Congre- 9
gamini populi, & vincimini, & audite vni-
uersæ procul terræ: confortamini & vinci-
mini, accingite vos & vincimini: * inite con- 10
silium, & dissipabitur: loquimini verbum, &
non fiet: quia nobiscum Deus. * Hæc enim 11
ait Dominus ad me: Sicut in manu forti
erudiuit me, ne irem in via populi huius, di-
cens: * Non dicatis, coniuratio: omnia enim 12
quæ loquitur populus iste, coniuratio est:
& timorem eius ne timeatis, neque pauea-
tis. * Dominum exercituum ipsum sanctifi- 13
cate: ipse pauor vester, & ipse terror vester.
* Et erit vobis in sanctificationem. In lapi- 14
dem autẽ offensionis, & in petram scandali
duabus domibus Israel, in laqueũ & in rui-
nam habitantibus Ierusalem. * Et offendent 15
ex eis plurimi, & cadent, & conterentur, &
irretientur, & capiẽtur. * Liga testimonium, 16
signa legem in discipulis meis. * Et expecta- 17
bo Dominum, qui abscondit faciem suam
a domo Iacob, & præstolabor eum. * Ecce 18
ego & pueri mei, quos dedit mihi Domi-
nus in signum, & in portentum Israel a
Domino exercituum, qui habitat in monte
Sion. * Et cum dixerint ad vos: Quærite a 19
pythonibus, & a diuinis, qui strident in in-
cantationibus suis: Numquid non populus
a Deo suo requiret pro viuis a mortuis?
20 * Ad legem magis, & ad testimonium. Quòd
si non dixerint iuxta verbum hoc, non erit
21 eis matutina lux. * Et transibit per eam, cor-
ruet, & esuriet: & cum esurierit, irascetur,
& maledicet regi suo, & Deo suo, & suspi-
22 ciet sursum. * Et ad terram intuebitur, &
ecce tribulatio & tenebræ, dissolutio & an-
gustia, & caligo persequens, & non poterit
auolare de angustia sua.

CAP. IX.

1 PRIMO tempore alleuiata est Terra Za-
bulon, & Terra Nephthali: & nouis-
simo aggrauata est via maris trans Iorda-
2 nem Galilææ Gentium. * Populus, qui am-
bulabat in tenebris, vidit lucem magnam:
habitantibus in regione vmbræ mortis, lux
3 orta est eis. * Multiplicasti gentem, & non
magnificasti lætitiam. Lætabuntur coram
te, sicut qui lætantur in messe, sicut exultant
victores capta præda, quando diuidunt spo-
4 lia. * Iugum enim oneris eius, & virgam
humeri eius, & sceptrum exactoris eius su-
5 perasti sicut in die Madian. * Quia omnis
violenta prædatio cum tumultu, & vesti-
mentum mistum sanguine, erit in combu-
6 stionem, & cibus ignis. * PARVVLVS enim
NATVS est nobis, & filius datus est nobis,
& factus est principatus super humerum
eius: & vocabitur nomen eius, Admirabi-
lis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri sæ-
7 culi, princeps pacis. * Multiplicabitur eius
imperium, & pacis non erit finis: super so-
lium Dauid, & super regnum eius sedebit:
vt confirmet illud, & corroboret in iudicio
& iustitia, amodo & vsque in sempiternum:
8 zelus Domini exercituum faciet hoc. * Ver-
bum misit Dominus in Iacob, & cecidit in
9 Israel. * Et sciet omnis populus Ephraim, &
habitantes Samariam in superbia & magni-
10 tudine cordis dicentes: * Lateres ceciderũt,
sed quadris lapidibus ædificabimus: syco-
moros succiderunt, sed cedros immutabi-
11 mus. * Et eleuabit Dominus hostes Rasin

super eum, & inimicos eius in tumultum
vertet: *Syriam ab oriente, & Philisthijm 12
ab Occidente: & deuorabunt Israel toto
ore. In omnibus his non est auersus furor
eius, sed adhuc manus eius extenta: * & 13
populus non est reuersus ad percutientem
se, & Dominum exercituum non inquisie-
runt. *Et disperdet Dominus ab Israel ca- 14
put & caudam, incuruantem & refrenanté
die vna. *Longæuus & honorabilis, ipse est 15
caput: & propheta docens mẽdacium, ipse
est cauda. *Et erunt, qui beatificant popu- 16
lum istum, seducentes: & qui beatificantur,
præcipitati. * propter hoc super adolescen 17
tulis eius non lætabitur Dominus: & pu-
pillorum eius, & viduarum nõ miserebitur:
quia omnis hypocrita est & nequam, &
vniuersum os locutum est stultitiam. In
omnibus his non est auersus furor eius, sed
adhuc manus eius extenta. * Succensa est 18
enim quasi ignis impietas, veprem & spi-
nam vorabit: & succendetur in densitate
saltus, & conuoluetur superbia fumi. *In ira 19
Domini exercituum conturbata est terra,
& erit populus quasi esca ignis: vir fratri
suo non parcet. * Et declinabit ad dexte- 20
ram, & esuriet: & comedet ad sinistram, &
non saturabitur: vnusquisque carnem bra-
chij sui vorabit: Manasses Ephraim, &
Ephraim Manassen, simul ipsi cõtra Iudam.
*In omnibus his non est auersus furor eius, 21
sed adhuc manus eius extenta.

CAP. X.

VÆ qui condunt leges iniquas: & scri- 1
bentes, iniustitiam scripserunt: *vt op- 2
primerent in iudicio pauperes, & vim face-
rent causæ humilium populi mei: vt essent
viduæ præda eorum, & pupillos diriperent.
*Quid facietis in die visitationis, & calami- 3
tatis de longe venientis? ad cuius cõfugie-
tis auxilium? & vbi derelinquetis gloriam
vestram, *ne incuruemini sub vinculo, & 4
cum interfectis cadatis? Super omnibus his
non est auersus furor eius, sed adhuc manus
eius extenta. *Væ Assur, virga furoris mei 5
& baculus ipse est, in manu eorum indigna-
6 tio mea. *Ad gentem fallacẽ mittam eum,
& contra populũ furoris mei mandabo illi,
vt auferat spolia, & diripiat prædam, &
ponat illum in conculcationem quasi lu-
7 tum platearum. *Ipse autem non sic arbi-
trabitur, & cor eius non ita existimabit: sed
ad conterendum erit cor eius, & ad inter-
8 necionem gentium non paucarum. *Dicet
9 enim: * Numquid non principes mei si-
mul reges sunt? numquid non vt Charca-
mis, sic Calano: & vt Arphad, sic Emath?
numquid non vt Damascus, sic Samaria?
10 *Quomodo inuenit manus mea regna ido-
li, sic & simulachra eorum de Ierusalem, &
11 de Samaria. *Numquid non sicut feci Sa-
mariæ & idolis eius, sic faciam Ierusalem &
12 simulachris eius? * Et erit: cum impleuerit
Dominus cuncta opera sua in monte Sion,
& in Ierusalem, visitabo super fructum ma-
gnifici cordis regis Assur, & super gloriam
13 altitudinis oculorum eius. *Dixit enim: In
fortitudine manus meæ feci, & in sapientia
mea intellexi: & abstuli terminos populo-
rum, & principes eorum deprædatus sum, &
detraxi quasi potens in sublimi residentes.
14 *Et inuenit quasi nidum manus mea forti-
tudinem populorum: & sicut colliguntur
oua, quæ derelicta sunt, sic vniuersam ter-
ram ego congregaui: & non fuit qui mo-
ueret pennam, & aperiret os, & ganniret.
15 *Numquid gloriabitur securis contra eum,
qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra
eum, a quo trahitur? quomodo si eleuetur
virga cõtra eleuantem se, & exaltetur bacu-
16 lus, qui vtique lignum est. *Propter hoc mit-
tet dominator Dominus exercituum in pin
guibus eius tenuitatem: & subtus gloriam
eius succẽsa ardebit quasi combustio ignis.
17 *Et erit lumẽ Israel in igne, & Sanctus eius
in flamma: & succendetur, & deuorabitur
18 spina eius, & vepres in die vna. *Et gloria
saltus eius, & carmeli eius ab anima vsque
ad carnem consumetur, & erit terrore pro-
19 fugus. *Et reliquiæ ligni saltus eius præ pau-
citate numerabuntur, & puer scribet eos.
20 *Et erit in die illa: non adijciet residuum
Israel, & hi, qui fugerint de domo Iacob,

inniti super eo, qui percutit eos: sed inni-
tetur super Dominum sanctum Israel in ve
ritate. *Reliquiæ conuertentur, reliquiæ, 21
inquam, Iacob ad Deum fortem. *Si enim 22
fuerit populus tuus Israel quasi arena ma-
ris, reliquiæ conuertentur ex eo, cōsumma-
tio abbreuiata inundabit iustitiam. *Con- 23
summationem enim & abbreuiationem Do
minus Deus exercituū faciet in medio om
nis terræ. *Propter hoc, hæc dicit Domi- 24
nus Deus exercituum: Noli timere populus
meus habitator Sion, ab Assur: in virga
percutiet te, & baculum suum leuabit su-
per te in via Ægypti. *Adhuc enim paulu- 25
lum modicumq. & consummabitur indi-
gnatio & furor meus super scelus eorum.
*Et suscitabit super eum Dominus exerci- 26
tuum flagellum, iuxta plagam Madian in
Petra Oreb, & virgam suam super mare, &
leuabit eam in via Ægypti. *Et erit in die 27
illa: auferetur onus eius de humero tuo, &
iugum eius de collo tuo, & computrescet
iugum a facie olei. *Veniet in Aiath, tran- 28
sibit in Magron: apud Machmas commen
dabit vasa sua. *Transierunt cursim Gaba 29
sedes nostra: obstupuit Rama, Gabaath
Saulis fugit. *Hinni voce tua filia Gallim, 30
attende Laisa, paupercula Anathoth. *Mi- 31
grauit Medemena: habitatores Gabim cō-
fortamini. *Adhuc dies est, vt in Nobe ste- 32
tur: agitabit manum suam super montem
filiæ Sion, collem Ierusalem. *Ecce domi- 33
nator Dominus exercituum confringet la-
gunculam in terrore, & excelsi statura suc-
cidentur, & sublimes humiliabuntur. *Et 34
subuertentur condensa saltus ferro: & Li-
banus cum excelsis cadet.

Cap. XI.

ET egredietur virga de radice Iesse, & 1
flos de radice eius ascēdet. *Et requie- 2
scet super eum spiritus Domini: spiritus sa-
pientiæ, & intellectus, spiritus consilij, &
fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, *& 3
replebit eum spiritus timoris Domini: non
secundum visionem oculorum iudicabit,
neque secundum auditum aurium arguet:
4 *sed iudicabit in iustitia pauperes, & arguet
in æquitate pro mansuetis terræ: & percu-
tiet terram virga oris sui, & spiritu labio-
5 rum suorum interficiet impium. *Et erit
iustitia cingulum lumborum eius: & fides
6 cinctorium renum eius. *Habitabit lupus
cum agno: & pardus cum hœdo accuba-
bit: vitulus & leo, & ouis simul morabun-
7 tur, & puer paruulus minabit eos. *Vitu-
lus, & vrsus pascentur: simul requiescent
catuli eorum: & leo quasi bos comedet
8 paleas. *Et delectabitur infans ab vbere su-
per foramine aspidis: & in cauerna reguli,
qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.
9 *Non nocebunt, & non occident in vni-
uerso monte sancto meo: quia repleta est
terra scientia Domini, sicut aquæ maris ope
10 rientes. *In die illa radix Iesse, qui stat in
signum populorum, ipsum gentes depreca-
buntur, & erit sepulchrum eius gloriosum.
11 *Et erit in die illa: adijciet Dominus secū-
dò manum suam ad possidēdum residuum
populi sui, quod relinquetur ab Assyrijs, &
ab Ægypto, & a Phethros, & ab Æthiopia,
& ab Ælam, & a Sennaar, & ab Emath, &
12 ab insulis maris. *Et leuabit signum in
nationes, & congregabit profugos Israel,
& dispersos Iuda colliget a quattuor pla-
13 gis terræ. *Et auferetur zelus Ephraim, &
hostes Iuda peribunt: Ephraim non æmu-
labitur Iudam, & Iudas non pugnabit
14 contra Ephraim. *Et volabunt in humme-
ros Philisthijm per mare, simul prædabun-
tur filios Orientis: Idumæa & Moab præ-
ceptum manus eorum, & filij Ammon
15 obedientes erunt. *Et desolabit Dominus
linguam maris Ægypti, & leuabit manum
suam super flumen in fortitudine spiritus
sui: & percutiet eum in septem riuis, ita
16 vt transeant per eum calceati. *Et erit via
residuo populo meo, qui relinquetur ab
Assyrijs: sicut fuit Israeli in die illa, qua
ascendit de Terra Ægypti.

Cap. XII.

1 ET dices in die illa: Confitebor tibi Do
mine, quoniam iratus es mihi: conuer-
sus

ſus eſt furor tuus,& conſolatus es me.*Ec 2
ce Deus ſaluator meus, fiducialiter agam,
& non timebo: quia fortitudo mea, & laus
mea Dominus,& factus eſt mihi in ſalutẽ.
*Haurietis aquas in gaudio de fontibus ſal 3
uatoris :*& dicetis in die illa : Confitemi- 4
ni Domino,& inuocate nomen eius: notas
facite in populis adinuentiones eius : me-
mentote quoniã excelſum eſt nomen eius.
*Cantate Domino quoniam magnifice fe- 5
cit : annunciate hoc in vniuerſa terra.
*Exulta,& lauda habitatio Sion : quia ma- 6
gnus in medio tui ſanctus Iſrael.

CAP. XIII.

ONVS Babylonis, quod vidit Iſaias fi- 1
lius Amos.*Super montem caligino- 2
ſum leuate ſignum,exaltate vocem, leuate
manũ,& ingrediantur portas duces.*Ego 3
mandaui ſanctificatis meis,& vocaui fortes
meos in ira mea,exultantes in gloria mea.
*Vox multitudinis in montibus, quaſi po- 4
pulorum frequentium : vox ſonitus regum,
gentium congregatarum : Dominus exer-
cituum præcepit militiæ belli,*venientibus 5
de terra procul, a ſummitate cæli : Domi-
nus,& vaſa furoris eius, vt diſperdat om-
nem terram.*Vlulate, quia prope eſt dies 6
Domini : quaſi vaſtitas a Domino veniet.
*Propter hoc, omnes manus diſſoluentur, 7
& omne cor hominis contabeſcet,*& con- 8
teretur. Torſiones & dolores tenebunt,
quaſi parturiens, dolebunt : vnuſquiſque
ad proximum ſuum ſtupebit,facies combu
ſtæ vultus eorum.*Ecce dies Domini ve- 9
niet,crudelis, & indignationis plenus, &
iræ,furoriſq. ad ponendam terram in ſoli-
tudinem, & peccatores eius conterendos
de ea. *Quoniam ſtellæ cæli, & ſplendor 10
earum non expandent lumen ſuum : obte-
nebratus eſt ſol in ortu ſuo, & luna non
ſplendebit in lumine ſuo.*Et viſitabo ſu- 11
per orbis mala, & contra impios iniquita-
tem eorum,& quieſcere faciam ſuperbiam
infidelium, & arrogantiam fortium humi-
liabo. *Pretioſior erit vir auro, & homo 12
mundo obrizo.*Super hoc cælum turba- 13
bo: & mouebitur terra de loco ſuo propter
indignationem Domini exercituum,& pro-
14 pter diem iræ furoris eius.*Et erit quaſi
damula fugiens, & quaſi ouis : & non erit
qui congreget : vnuſquiſque ad populum
ſuum conuertetur,& ſinguli ad terram ſuã
15 fugient.*Omnis,qui inuentus fuerit, occi-
detur: & omnis,qui ſuperuenerit, cadet in
16 gladio.*Infantes eorum allidentur in ocu-
lis eorum : diripientur domus eorum, &
17 vxores eorum violabuntur.*Ecce ego ſu-
ſcitabo ſuper eos Medos,qui argentũ non
18 quærant,nec aurũ velint :*ſed ſagittis par-
uulos interficient,& lactantibus vteris non
miſerebuntur,& ſuper filios non parcet ocu
19 lus eorum. *Et erit Babylon illa glorioſa
in regnis,inclyta ſuperbia Chaldæorum :
ſicut ſubuertit Dominus Sodomam & Go-
20 morrham. *Non habitabitur vſque in fi-
nem, & non fundabitur vſque ad genera-
tionem & generationẽ: nec ponet ibi ten-
toria Arabs, nec paſtores requieſcent ibi.
21 *Sed requieſcent ibi beſtiæ, & replebuntur
domus eorum draconibus : & habitabunt
22 ibi ſtruthiones, & piloſi ſaltabunt ibi : *&
reſpondebunt ibi vlulæ in ædibus eius, &
ſirenes in delubris voluptatis.

CAP. XIIII.

1 PROPE eſt vt veniat tempus eius,& dies
eius non elongabuntur. Miſerebitur
enim Dominus Iacob,& eliget adhuc de Iſ
rael,& requieſcere eos faciet ſuper humum
ſuam : adiungetur aduena ad eos, & adhæ-
2 rebit domui Iacob.*Et tenebunt eos popu
li,& adducent eos in locum ſuum : & poſſi-
debit eos domus Iſrael ſuper terrã Domini
in ſeruos & ancillas : & erũt capientes eos,
qui ſe ceperãt,& ſubijcient exactores ſuos.
3 *Et erit in die illa : cum requiem dederit ti-
bi Deus a labore tuo,& a concuſſione tua,
4 & a ſeruitute dura,qua ante ſeruiſti:*ſumes
parabolam iſtam contra regem Babylonis,
& dices : Quomodo ceſſauit exactor,quie-
5 uit tributum? *Contriuit Dominus bacu-
6 lum impiorum,virgam dominantium,*cæ-
dentem populos in indignatione plaga in-
ſanabili

ſanabili ſubijcientem in furore gentes, per-
ſequentem crudeliter. *Conquieuit & ſiluit 7
omnis terra, gauiſa eſt & exultauit: *abietes 8
quoque lætatæ ſunt ſuper te, & cedri Liba-
ni: ex quo dormiſti, non aſcendet qui ſuc-
cidat nos. *Infernus ſubter conturbatus eſt 9
in occurſum aduentus tui, ſuſcitauit tibi
gigantes. Omnes principes terræ ſurrexe-
runt de ſolijs ſuis, omnes principes natio-
num. *Vniuerſi reſpondebunt, & dicẽt tibi: 10
Et tu vulneratus es ſicut & nos, noſtri ſimi-
lis effectus es. *Detracta eſt ad inferos ſu- 11
perbia tua, concidit cadauer tuũ: ſubter te
ſternetur tinea, & operimentũ tuum erunt
vermes. *Quomodo cecidiſti de cælo luci- 12
fer, qui mane oriebaris? corruiſti in terrã,
qui vulnerabas gẽtes? *qui dicebas in cor- 13
de tuo: In cælum conſcendam, ſuper aſtra
Dei exaltabo ſolium meũ, ſedebo in mon-
te teſtamenti, in lateribus Aquilonis. *Aſcẽ 14
dam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero
Altiſſimo. *Verumtamen ad infernum de- 15
traheris in profundum laci: *qui te vide- 16
rint, ad te inclinabuntur, teq. proſpicient:
Numquid iſte eſt vir, qui conturbauit ter-
ram, qui cõcuſſit regna, *qui poſuit orbem 17
deſertum, & vrbes eius deſtruxit, vinctis eius
non aperuit carcerem? *Omnes reges gen 18
tium vniuerſi dormierunt in gloria, vir in
domo ſua. *Tu autem proiectus es de ſe- 19
pulchro tuo, quaſi ſtirps inutilis pollutus,
& obuolutus cum his, qui interfecti ſunt
gladio, & deſcenderunt ad fundamenta la-
ci, quaſi cadauer putridum. *Non habebis 20
conſortium, neque cum eis in ſepultura:
tu enim terram tuam diſperdidiſti, tu po-
pulum tuum occidiſti: non vocabitur in
æternum ſemen peſſimorum. *Præparate 21
filios eius occiſioni in iniquitate patrum
ſuorum: non conſurgent, nec hereditabunt
terram, neque implebunt faciem orbis ci-
uitatum. *Et conſurgam ſuper eos, dicit 22
Dominus exercituum: & perdam Babylo-
nis nomen, & reliquias, & germen, & pro-
geniem, dicit Dominus. *Et ponam eam in 23
poſſeſſionem ericij, & in paludes aquarum,
& ſcopabo eam in ſcopa terens, dicit Do-
24 minus exercituum. *Iurauit Dominus exer
cituum, dicens: Si non, vt putaui, ita erit: &
25 quo modo mente tractaui, *ſic eueniet: Vt
conteram Aſſyrium in terra mea, & in
montibus meis conculcem eum: & auferetur
tur ab eis iugum eius, & onus illius ab hu-
26 mero eorum tolletur. *Hoc cõſilium, quod
cogitaui ſuper omnem terram, & hæc eſt
manus extenta ſuper vniuerſas gentes.
27 *Dominus enim exercituum decreuit: &
quis poterit infirmare? & manus eius ex-
28 tenta: & quis auertet eam? *In anno, quo
mortuus eſt rex Achaz, factũ eſt onus iſtud:
29 *ne læteris Philiſthæa omnis tu, quoniam
comminuta eſt virga percuſſoris tui: de ra-
dice enim colubri egredietur regulus, &
30 ſemen eius abſorbens volucrem. *Et pa-
ſcentur primogeniti pauperum, & pauperes
fiducialiter requieſcent: & interire faciam
in fame radicem tuam, & reliquias tuas in-
31 terficiam. *Vlula porta, clama ciuitas: pro-
ſtrata eſt Philiſthæa omnis: ab Aquilone
enim fumus veniet, & non eſt qui effugiet
32 agmen eius. *Et quid reſpondebitur nun-
cijs gentis? Quia Dominus fundauit Sion,
& in ipſo ſperabunt pauperes populi eius.

CAP. XV.

1 ONVS Moab. Quia nocte vaſtata eſt
Ar Moab, conticuit: quia nocte vaſta-
2 tus eſt murus Moab, conticuit. *Aſcendit
domus, & Dibon ad excelſa in planctum
ſuper Nabo, & ſuper Medaba, Moab vlula-
uit: in cunctis capitibus eius caluitium, &
3 omnis barba radetur. *In triuijs eius ac-
cincti ſunt ſacco: ſuper tecta eius, & in pla
teis eius omnis vlulatus deſcendit in fletũ.
4 *Clamabit Heſebon, & Eleale, vſque Iaſa
audita eſt vox eorum. ſuper hoc expediti
Moab vlulabunt, anima eius vlulabit ſibi.
5 *Cor meum ad Moab clamabit, vectes eius
vſque ad Segor vitulam conternãtem: per
aſcenſum enim Luith flens aſcendet, & in
via Oronaim clamorem contritionis leua-
6 bunt. *Aquæ enim Nemrim deſertæ erunt,
quia aruit herba, defecit germen, viror om
7 nis interijt. *Secundum magnitudinem
operis

operis & visitatio eorum: ad torrentem salicum ducent eos.*Quoniam circuiuit cla- 8
mor terminum Moab: vsque ad Gallim vlulatus eius, & vsque ad Puteum Elim clamor eius. * Quia aquæ Dibon repletæ 9
sunt sanguine: ponam enim super Dibon additamenta: his, qui fugerint de Moab leonem, & reliquijs terræ.

CAP. XVI.

EMITTE agnum Domine dominato- 1
rem terræ, de Petra deserti ad montem filiæ Sion.* Et erit: sicut auis fugiens, & 2
pulli de nido auolantes, sic erũt filiæ Moab in transcensu Arnon.* Ini consilium, coge 3
concilium: pone quasi noctem vmbram tuam in meridie: absconde fugientes, & vagos ne prodas.*Habitabũt apud te pro- 4
fugi mei: Moab esto latibulum eorum a facie vastatoris: finitus est enim puluis, cõsummatus est miser: defecit qui conculcabat terram.* Et præparabitur in misericor- 5
dia solium, & sedebit super illud in veritate in tabernaculo Dauid, iudicans & quærens iudicium, & velociter reddens quod iustum est.*Audiuimus superbiam Moab, 6
superbus est valde: superbia eius & arrogantia eius, & indignatio eius plusquam fortitudo eius. * Idcirco vlulabit Moab ad 7
Moab, vniuersus vlulabit: his, qui lætantur super muros cocti lateris, loquimini plagas suas.*Quoniã suburbana Hesebon deserta 8
sunt, & vineam Sabama domini Gentiũ exciderunt: flagella eius vsque ad Iazer peruenerũt: errauerunt in deserto, propagines eius relictæ sunt, transierunt mare. * Super 9
hoc plorabo in fletu Iazer vineam Sabama: inebriabo te lacryma mea Hesebon, & Eleale: quoniam super vindemiam tuam, & super messem tuam vox calcantium irruit.
*Et auferetur lætitia & exultatio de Carme- 10
lo, & in vineis non exultabit neque iubilabit, vinum in torculari non calcabit qui calcare consueuerat: vocẽ calcantium abstuli. * Super hoc venter meus ad Moab 11
quasi cithara sonabit, & viscera mea ad murum cocti lateris.* Et erit: cum apparuerit 12
quod laborauit Moab super excelsis suis, ingredietur ad sancta sua vt obsecret, & nõ
13 valebit.*Hoc verbum, quod locutus est Do
14 minus ad Moab ex tunc:*& nunc locutus est Dominus, dicens: In tribus annis quasi anni mercenarij auferetur gloria Moab super omni populo multo, & relinquetur paruus & modicus, nequaquam multus.

CAP. XVII.

1 ONVS Damasci. Ecce Damascus desinet esse ciuitas, & erit sicut aceruus
2 lapidũ in ruina.*Derelictæ ciuitates Aroer gregibus erunt, & requiescent ibi, & non
3 erit qui exterreat.* Et cessabit adiutorium ab Ephraim, & regnum a Damasco: & reliquiæ Syriæ sicut gloria filiorum Israel
4 erunt: dicit Dominus exercituum.* Et erit in die illa: attenuabitur gloria Iacob, &
5 pinguedo carnis eius marcescet. * Et erit sicut congregans in messe quod restiterit, & brachium eius spicas leget: & erit sicut
6 quærẽs spicas in valle Raphaim.*Et relinquetur in eo sicut racemus, & sicut excussio oleæ duarum vel trium oliuarum in summitate rami, siue quattuor aut quinque in cacuminibus eius fructus eius: dicit Domi-
7 nus Deus Israel. * In die illa inclinabitur homo ad Factorem suum, & oculi eius ad
8 sanctum Israel respicient:* & non inclinabitur ad altaria, quæ fecerunt manus eius: & quæ operati sunt digiti eius nõ respiciet,
9 lucos & delubra.* In die illa erunt ciuitates fortitudinis eius derelictæ sicut aratra, & segetes quæ derelictæ sunt a facie filio-
10 rum Israel, & eris deserta.* Quia oblita es Dei saluatoris tui, & fortis adiutoris tui nõ es recordata: propterea plantabis plantationem fidelem, & germen alienum semi-
11 nabis.* In die plantationis tuæ labrusca, & mane semen tuum florebit: ablata est messis in die hereditatis, & dolebit graui-
12 ter. * Væ multitudini populorum multorum, vt multitudo maris sonantis: & tumultus turbarum, sicut sonitus aquarum
13 multarum. * Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium, & increpabit eum,

eum,& fugiet procul: & rapietur sicut pul
uis montium a facie venti, & sicut turbo
coram tempestate. *In tempore vespere, 14
& ecce turbatio: in matutino,& non sub-
sistet. hæc est pars eorum, qui vastauerunt
nos, & sors diripientium nos.

CAP. XVIII.

VÆ terræ cymbalo alarum,quæ est trás 1
flumina Æthiopiæ, *qui mittit in ma- 2
re legatos, & in vasis papyri super aquas.
Ite angeli veloces ad gentem conuulsam,
& dilaceratam: ad populum terribilem,
post quem non est alius: ad gentem expe-
ctantem & conculcatam,cuius diripuerunt
flumina terram eius: * omnes habitatores 3
orbis, qui moramini in terra, cum eleua-
tum fuerit signum in montibus,videbitis,
& clangorem tubæ audietis: *quia hæc di- 4
cit Dominus ad me: Quiescam, & consi-
derabo in loco meo sicut meridiana lux
clara est,& sicut nubes roris in die messis.
*Ante messem enim totus effloruit, & im- 5
matura perfectio germinabit,& præciden-
tur ramusculi eius falcibus: & quæ dereli-
cta fuerint, abscindentur, & excutientur.
*Et relinquentur simul auibus montium, 6
& bestijs terræ: & æstate perpetua erunt
super eum volucres; & omnes bestiæ ter-
ræ super illum hiemabunt. *In tempore 7
illo deferetur munus Domino exercituum
a populo diuulso & dilacerato: a populo
terribili, post quem non fuit alius, a gen-
te expectante, expectante & conculcata,
cuius diripuerunt flumina terram eius, ad
locum nominis Domini exercituum mon-
tem Sion.

CAP. XIX.

ONVS Ægypti. Ecce Dominus ascen- 1
det super nubem leuem, & ingredie-
tur Ægyptum, & commouebuntur simu-
lachra Ægypti a facie eius, & cor Ægypti
tabescet in medio eius. *Et concurrere fa- 2
ciam Ægyptios aduersus Ægyptios: & pu
gnabit vir contra fratrem suum,& vir con-
tra amicum suum, ciuitas aduersus ciuita-
3 tem,regnum aduersus regnum. *Et dirum-
petur spiritus Ægypti in visceribus eius,&
consilium eius præcipitabo: & interroga-
bunt simulachra sua,& diuinos suos,& py-
4 thones,& ariolos. *Et tradam Ægyptum
in manu dominorum crudelium,& rex for
tis dominabitur eorum,ait Dominus Deus
5 exercituum. *Et arescet aqua de mari, &
6 fluuius desolabitur, atque siccabitur. *Et
deficient flumina: attenuabuntur, & sic-
cabuntur riui aggerum. Calamus & iun-
7 cus marcescet: *nudabitur alueus riui a
fonte suo, & omnis sementis irrigua sicca-
8 bitur, arescet, & non erit. * Et mœrebunt
piscatores,& lugebunt omnes mittentes in
flumen hamum, & expandentes rete super
9 faciem aquarum emarcescent. *Confun-
dentur qui operabantur linum, pectentes,
10 & texentes subtilia. *Et erunt irrigua eius
flaccentia: omnes qui faciebant lacunas ad
11 capiendos pisces. *Stulti principes Taneos,
sapientes consiliarij Pharaonis dederunt
consilium insipiens: quomodo dicetis Pha-
raoni: Filius sapientium ego,filius regum
12 antiquorum? *Vbi nunc sunt sapientes tui?
annuncient tibi,& indicent quid cogitaue-
rit Dominus exercituum super Ægyptum.
13 *Stulti facti sunt principes Taneos, emar-
cuerunt principes Mempheos, deceperunt
14 Ægyptum,angulum populorum eius. *Do-
minus miscuit in medio eius spiritum ver-
tiginis: & errare fecerunt Ægyptum in om
ni opere suo,sicut errat ebrius & vomens.
15 *Et non erit Ægypto opus,quod faciat ca
put & caudam incuruantem, & refrenan-
16 tem. *In die illa erit Ægyptus quasi mu-
lieres, & stupebunt, & timebunt a facie
commotionis manus Domini exercituum,
17 quam ipse mouebit super eam. *Et erit
Terra Iuda Ægypto in pauorem: omnis,
qui illius fuerit recordatus, pauebit a fa-
cie consilij Domini exercituum, quod ip-
18 se cogitauit super eam. *In die illa erunt
quinque ciuitates in Terra Ægypti,loquen
tes lingua Chanaan,& iurantes per Domi-
num exercituum: Ciuitas solis vocabitur
19 vna. *In die illa erit altare Domini in me-
dio

dio Terræ Ægypti,& titulus Domini iuxta
terminum eius * erit in signum, & in testi- 20
monium Domino exercituum in Terra Æ-
gypti. Clamabunt enim ad Dominum a
facie tribulantis, & mittet eis saluatorem
& propugnatorem, qui liberet eos. * Et 21
cognoscetur Dominus ab Ægypto, & co-
gnoscent Ægyptij Dominum in die illa,
& colent eum in hostijs & in muneribus:
& vota vouebunt Domino, & soluent.
* Et percutiet Dominus Ægyptum plaga, 22
& sanabit eam, & reuertentur ad Domi-
num, & placabitur eis, & sanabit eos. * In 23
die illa erit via de Ægypto in Assyrios, &
intrabit Assyrius Ægyptum, & Ægyptius
in Assyrios, & seruient Ægyptij Assur.
* In die illa erit Israel tertius Aegyptio & 24
Assyrio: benedictio in medio terræ, * cui 25
benedixit Dominus exercituum, dicens:
Benedictus populus meus Aegypti, & opus
manuum mearum Assyrio: hereditas au-
tem mea Israel.

Cap. XX.

IN anno, quo ingressus est Tharthan in 1
Azotum, cum misisset eum Sargon rex
Assyriorum, & pugnasset contra Azotum,
& cepisset eam: * in tempore illo locutus 2
est Dominus in manu Isaiæ filij Amos, di-
cens: Vade, & solue saccum de lumbis tuis,
& calceamenta tua tolle de pedibus tuis.
Et fecit sic vadens nudus, & discalceatus.
* Et dixit Dominus: Sicut ambulauit seruus 3
meus Isaias nudus, & discalceatus, trium
annorum signum & portentum erit super
Aegyptum, & super Aethiopiam, * sic mina- 4
bit rex Assyriorum captiuitatem Aegypti,
& transmigrationem Aethiopiæ, iuuenum
& senum, nudam & discalceatam, discoo-
pertis natibus ad ignominiam Aegypti.
* Et timebunt, & confundentur ab Aethio- 5
pia spe sua, & ab Aegypto gloria sua. * Et 6
dicet habitator insulæ huius in die illa: Ec-
ce hæc erat spes nostra, ad quos confugi-
mus in auxilium, vt liberarent nos a facie
regis Assyriorum: & quo modo effugere
poterimus nos?

Cap. XXI.

1 ONVS deserti maris. Sicut turbines ab
Aphrico veniunt, de deserto venit, de
2 terra horribili. * Visio dura nunciata est mi-
hi: qui incredulus est, infideliter agit: &
qui depopulator est, vastat. Ascéde Aelam,
obside Mede: omnem gemitum eius cessare
3 feci. * Propterea repleti sunt lumbi mei do
lore, angustia possedit me sicut angustia
parturientis: corrui cum audirem, contur-
4 batus sum cum viderem. * Emarcuit cor
meum, tenebræ stupefecerũt me: Babylon
dilecta mea posita est mihi in miraculum.
5 * Pone mensam, contemplare in specula
comedentes & bibentes: surgite principes,
6 arripite clypeum. * Hæc enim dixit mihi
Dominus: Vade, & pone speculatorem: &
7 quodcumque viderit, annunciet. * Et vidit
currum duorum equitum, ascensorem asi-
ni, & ascensorem cameli: & contemplatus
8 est diligenter multo intuitu. * Et clamauit
leo: Super speculam Domini ego sum, stãs
iugiter per diem: & super custodiam meã
9 ego sum, stans totis noctibus. * Ecce iste
venit ascensor vir bigæ equitum, & respon
dit, & dixit: Cecidit, cecidit Babylon, &
omnia sculptilia deorum eius contrita sunt
10 in terram. * Tritura mea, & filij areæ meæ,
quæ audiui a Domino exercituum Deo Is-
11 rael, annunciaui vobis. * Onus Duma ad
me clamat ex Seir: Custos quid de no-
12 cte? custos quid de nocte? * Dixit custos:
Venit mane & nox: si quæritis, quærite: cõ
13 uertimini, venite. * Onus in Arabia. * In sal-
tu ad vesperam dormietis, in semitis De-
14 danim. * Occurrentes sitienti ferte aquam,
qui habitatis terram Austri, cum panibus
15 occurrite fugienti. * A facie enim gladio-
rum fugerunt, a facie gladij imminentis, a
facie arcus extenti, a facie grauis prælij:
16 * quoniam hæc dicit Dominus ad me: Ad-
huc in vno anno, quasi in anno mercena-
17 rij, & auferetur omnis gloria Cedar. * Et
reliquiæ numeri sagittariorum fortium de
filijs Cedar imminuentur: Dominus enim
Deus Israel locutus est.

CAP. XXII.

ONVS vallis visionis. Quidnam quo- 1
que tibi est, quia ascendisti & tu om-
nis in tecta? *clamoris plena, vrbs freques, 2
ciuitas exultans: interfecti tui, non interfe-
cti gladio, nec mortui in bello. *Cuncti prin 3
cipes tui fugerunt simul, dureq. ligati sunt:
omnes, qui inuenti sunt, vincti sunt pariter,
procul fugerunt. *Propterea dixi: Recedi- 4
te a me, amare flebo: nolite incumbere vt
consolemini me super vastitate filiæ popu-
li mei. *Dies enim interfectionis, & con- 5
culcationis, & fletuum Domino Deo exer-
cituum in valle visionis scrutans murum, &
magnificus super montem. *Et Aelam sum- 6
psit pharetram, currum hominis equitis, &
parietem nudauit clypeus. *Et erunt ele- 7
ctæ valles tuæ plenæ quadrigarum, & equi-
tes ponent sedes suas in porta. *Et reuela- 8
bitur operimentum Iudæ, & videbis in die
illa armamentarium domus saltus. *Et scis- 9
suras ciuitatis Dauid videbitis, quia multi-
plicatæ sunt: & congregastis aquas piscinæ
inferioris, *& domos Ierusalem numerastis, 10
& destruxistis domos ad muniendum mu-
rum. *Et lacum fecistis inter duos muros 11
ad aquam piscinæ veteris: & non suspexistis
ad eum, qui fecerat eam, & operatorē eius
de longe non vidistis. *Et vocabit Domi- 12
nus Deus exercituum in die illa ad fletum,
& ad planctum, ad caluitium, & ad cingu-
lum sacci: *& ecce gaudium & lætitia, occi- 13
dere vitulos, & iugulare arietes, comedere
carnes, & bibere vinum: Comedamus, & bi-
bamus: cras enim moriemur. *Et reuelata 14
est in auribus meis vox Domini exercituum:
Si dimittetur iniquitas hæc vobis donec mo
riamini, dicit Dominus Deus exercituum.
*Hæc dicit Dominus Deus exercituum: Va- 15
de, ingredere ad eum, qui habitat in taber-
naculo, ad Sobnam præpositum templi, &
dices ad eum: *Quid tu hic, aut quasi quis 16
hic? quia excidisti tibi hic sepulchrum, ex-
cidisti in excelso memoriale diligenter, in
petra tabernaculum tibi. *Ecce Dominus 17
asportari te faciet, sicut asportatur gallus
gallinaceus, & quasi amictum sic subleua-
18 bit te. *Coronās coronabit te tribulatione,
quasi pilam mittet te in terram latam &
spatiosam: ibi morieris, & ibi erit currus
gloriæ tuæ, ignominia domus Domini tui.
19 *Et expellam te de statione tua, & de mi-
20 nisterio tuo deponam te. *Et erit in die il-
la: Vocabo seruum meum Eliacim filium
21 Helciæ, *& induam illum tunica tua, & cin-
gulo tuo confortabo eum, & potestatem
tuam dabo in manu eius: & erit quasi pater
22 habitantibus Ierusalem, & domui Iuda. *Et
dabo clauem domus Dauid super humerū
eius: & aperiet, & non erit qui claudat: &
23 claudet, & non erit qui aperiat. *Et figam
illum paxillum in loco fideli, & erit in so-
24 lium gloriæ domui patris eius. *Et suspen-
dent super eum omnem gloriā domus pa-
tris eius, vasorum diuersa genera, omne vas
paruulum a vasis craterarum vsque ad om-
25 ne vas musicorum. *In die illa dicit Domi-
nus exercituum: Auferetur paxillus, qui fi-
xus fuerat in loco fideli: & frangetur, &
cadet, & peribit quod pependerat in eo,
quia Dominus locutus est.

CAP. XXIII.

1 ONVS Tyri. Vlulate naues maris: quia
vastata est domus, vnde venire consue-
uerant: de Terra Cethim reuelatum est eis.
2 *Tacete qui habitatis in insula: negotiato-
res Sidonis transfretātes mare, repleuerunt
3 te. *In aquis multis semen Nili, messis flu-
minis fruges eius: & facta est negotiatio
4 gentium. *Erubesce Sidon: ait enim mare:
fortitudo maris dicens: Non parturiui, &
non peperi, & non enutriui iuuenes, nec ad
5 incrementum perduxi virgines. *Cum au-
ditum fuerit in Aegypto, dolebūt cum au-
6 dierint de Tyro: *Transite maria, vlulate qui
7 habitatis in insula: *Numquid non vestra
hæc est, quæ gloriabatur a diebus pristinis
in antiquitate sua? ducent eam pedes sui
8 longe ad peregrinandum. *Quis cogitauit
hoc super Tyrum quōdam coronatam, cu-
ius negotiatores principes, institores eius
9 inclyti terræ? *Dominus exercituum cogi-

tauit hoc , vt detraheret superbiam omnis
gloriæ,& ad ignominiam deduceret vniuer-
sos inclytos terræ.*Transi terrã tuam quasi 10
flumen filia maris, non est cingulum vltra
tibi.* Manum suam extendit super mare, 11
conturbauit regna: Dominus mandauit
aduersus Chanaan,vt cõtereret fortes eius,
*& dixit: Non adijcies vltra vt glorieris,ca- 12
lumniam sustinens virgo filia Sidonis: in
Cethim consurgens transfreta, ibi quoque
non erit requies tibi.*Ecce terra Chaldæo- 13
rum talis populus non fuit,Assur fundauit
eam:in captiuitatem traduxerunt robustos
eius,suffoderunt domos eius,posuerũt eam
in ruinam.*Vlulate naues maris,quia deua- 14
stata est fortitudo vestra.*Et erit in die illa: 15
In obliuione eris o Tyre septuaginta annis,
sicut dies regis vnius: post septuaginta au-
tem annos erit Tyro quasi canticum mere-
tricis.*Sume citharam,circui ciuitatem me- 16
retrix obliuioni tradita:bene cane,frequẽ-
ta canticum,vt memoria tui sit.*Et erit post 17
septuaginta annos: Visitabit Dominus Ty-
rum,& reducet eam ad mercedes suas: &
rursum fornicabitur cũ vniuersis regnis ter-
ræ super faciẽ terræ.* Et erunt negotiatio- 18
nes eius,& mercedes eius sanctificatæ Do-
mino: non condentur, neque reponentur:
quia his,qui habitauerint coram Domino,
erit negotiatio eius, vt manducent in satu-
ritatem,& vestiantur vsque ad vetustatem.

CAP. XXIIII.

ECCE Dominus dissipabit terram,& 1
nudabit eam,& affliget faciem eius,&
disperget habitatores eius.* Et erit sicut po 2
pulus,sic sacerdos: & sicut seruus,sic domi-
nus eius: sicut ancilla,sic domina eius: si-
cut emens, sic ille qui vendit: sicut fœne-
rator,sic is qui mutuum accipit: sicut qui
repetit,sic qui debet.* Dissipatione dissipa- 3
bitur terra,& direptione prædabitur. Do-
minus enim locutus est verbum hoc.*Lu- 4
xit,& defluxit terra,& infirmata est: defluxit
orbis, infirmata est altitudo populi terræ.
* Et terra infecta est ab habitatoribus suis: 5
quia transgressi sunt leges,mutauerunt ius,
6 dissipauerunt fœdus sempiternum. * Pro-
pter hoc maledictio vorabit terram,& pec
cabunt habitatores eius: ideoq. insanient
cultores eius,& relinquẽtur homines pau-
7 ci.* Luxit vindemia, infirmata est vitis,in-
gemuerunt omnes qui lætabantur corde.
8 * Cessauit gaudium tympanorum, quieuit
sonitus lætantiũ,conticuit dulcedo citharæ.
9 *Cum cantico non bibent vinum: amara
10 erit potio bibentibus illam.*Attrita est ci-
uitas vanitatis,clausa est omnis domus nul-
11 lo introeunte.*Clamor erit super vino in
plateis: deserta est omnis lætitia: translatũ
12 est gaudium terræ.*Relicta est in vrbe so-
13 litudo,& calamitas opprimet portas.*Quia
hæc erunt in medio terræ, in medio popu-
lorum: quomodo si paucæ oliuæ, quæ re-
manserunt,excutiantur ex olea: & racemi,
14 cum fuerit finita vindemia. *Hi leuabunt
vocem suam,atque laudabunt: cum glori-
ficatus fuerit Dominus, hinnient de mari.
15 *Propter hoc in doctrinis glorificate Domi
num: in insulis maris nomen Domini Dei
16 Israel.*A finibus terræ laudes audiuimus,
gloriam iusti. Et dixi: Secretum meum mi-
hi,secretum meum mihi,væ mihi: præuari-
cantes præuaricati sunt,& præuaricatione
17 transgressorum præuaricati sunt.* Formi-
do,& fouea,& laqueus super te,qui habita-
18 tor es terræ.* Et erit: Qui fugerit a voce
formidinis, cadet in foueam: & qui se ex-
plicauerit de fouea,tenebitur laqueo: quia
cataractæ de excelsis apertæ sunt,& concu
19 tientur fundamenta terræ.*Confractione
confringetur terra, contritione conteretur
terra, commotione commouebitur terra,
20 *agitatione agitabitur terra sicut ebrius, &
auferetur quasi tabernaculum vnius noctis:
& grauabit eam iniquitas sua,& corruet,&
21 non adijciet vt resurgat. * Et erit: In die
illa visitabit Dominus super militiam cæli
in excelso: & super reges terræ, qui sunt
22 super terram.*Et congregabuntur in con-
gregatione vnius fascis in lacum, & clau-
dentur ibi in carcere: & post multos dies
23 visitabuntur.*Et erubescet luna,& confun
detur sol, cum regnauerit Dominus exer-

cituum in monte Sion, & in Ierusalem,
& in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

CAP. XXV.

DOMINE Deus meus es tu, exaltabo 1
te, & confitebor nomini tuo: quoniam
fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles,
amen. * Quia posuisti ciuitatem in tu- 2
mulum, vrbem fortem in ruinam, domum
alienorum: vt nõ sit ciuitas, & in sempiternum
non ædificetur. * Super hoc laudabit 3
te populus fortis, ciuitas gentium robustarum
timebit te. * Quia factus es fortitudo 4
pauperi, fortitudo egeno in tribulatione
sua: spes a turbine, vmbraculũ ab æstu. spiritus
enim robustorũ quasi turbo impellens
parietem. * Sicut æstus in siti, tumultum alie- 5
norum humiliabis: & quasi calore sub nube
torrẽte propaginem fortium marcescere
facies. * Et faciet Dominus exercituum om- 6
nibus populis in monte hoc conuiuiũ pinguium,
cõuiuium vindemiæ, pinguium medullatorum,
vindemiæ defæcatæ. * Et præci- 7
pitabit in monte isto faciem vinculi colligati
super omnes populos, & telam quam
orditus est super omnes nationes. * Præci- 8
pitabit mortem in sempiternum: & auferet
Dominus Deus lacrymam ab omni facie,
& opprobrium populi sui auferet de vniuersa
terra: quia Dominus locutus est. * Et di- 9
cet in die illa: Ecce Deus noster iste, expectauimus
eum, & saluabit nos: iste Dominus,
sustinuimus eum, exultabimus, & lætabimur
in salutari eius. * Quia requiescet ma- 10
nus Domini in monte isto: & triturabitur
Moab sub eo, sicuti teruntur paleæ in plaustro.
* Et extendet manus suas sub eo, sicut 11
extendit natans ad natandum: & humiliabit
gloriam eius cum allisione manuum
eius. * Et munimenta sublimium murorum 12
tuorum concident, & humiliabuntur, & detrahentur
in terram vsque ad puluerem.

CAP. XXVI.

IN die illa cantabitur canticum istud in 1
terra Iuda.

Vrbs fortitudinis nostræ Sion saluator,
ponetur in ea murus & antemurale.
2 * Aperite portas, & ingrediatur gens iusta,
custodiens veritatem.
3 * Vetus error abijt: seruabis pacem: pacem,
quia in te sperauimus.
4 * Sperastis in Domino in sæculis æternis,
in Domino Deo forti in perpetuum.
5 * Quia incuruabit habitantes in excelso,
ciuitatem sublimem humiliabit.
Humiliabit eam vsque ad terram, detrahet
eam vsque ad puluerem.
6 * Conculcabit eam pes, pedes pauperis,
gressus egenorum.
7 * Semita iusti recta est, rectus callis iusti
ad ambulandum.
8 * Et in semita iudiciorum tuorum Domine
sustinuimus te: nomen tuum, & memoriale
tuum in desiderio animæ.
9 * Anima mea desiderauit te in nocte: sed
& spiritu meo in præcordijs meis de mane
vigilabo ad te.
Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam
discent habitatores orbis.
10 * Misereamur impio, & non discet iustitiam:
in terra sanctorum iniqua gessit, &
non videbit gloriam Domini.
11 * Domine exaltetur manus tua, & non
videant: videant, & confundantur zelantes
populi: & ignis hostes tuos deuoret.
12 * Domine dabis pacem nobis: omnia
enim opera nostra operatus es nobis.
13 * Domine Deus noster, possederunt nos
domini absque te, tantum in te recordemur
nominis tui.
14 * Morientes non viuant, gigantes non
resurgant: propterea visitasti & contriuisti
eos, & perdidisti omnem memoriam
eorum.
15 * Indulsisti genti Domine, indulsisti genti:
numquid glorificatus es? elongasti omnes
terminos terræ.
16 * Domine in angustia requisierunt te, in
tribulatione murmuris doctrina tua eis.
17 * Sicut quæ concipit, cum appropinquauerit
ad partum, dolẽs clamat in doloribus
suis: sic facti sumus a facie tua Domine.

*Concepimus, & quasi parturiuimus, & 18
pepetimus spiritum : salutes non fecimus
in terra, ideo non ceciderunt habitatores
terræ.
*Viuent mortui tui, interfecti mei resur- 19
gent : expergiscimini, & laudate qui habi-
tatis in puluere : quia ros lucis ros tuus, &
terram gigantum detrahes in ruinam.
*Vade populus meus, intra in cubicula 20
tua, claude ostia tua super te, abscondere
modicum ad momentum, donec pertran-
seat indignatio.
*Ecce enim Dominus egredietur de lo- 21
co suo, vt visitet iniquitatem habitatoris
terræ contra eum : & reuelabit terra san-
guinem suum, & non operiet vltra interfe-
ctos suos.

CAP. XXVII.

IN die illa visitabit Dominus in gladio 1
suo duro, & grandi, & forti, super Leuia-
than serpentem vectem, & super Leuiathan
serpentem tortuosum, & occidet cetum, qui
in mari est.* In die illa vinea meri cantabit 2
ei.* Ego Dominus, qui seruo eam, repente 3
propinabo ei: ne forte visitetur contra eam,
nocte & die seruo eam.*Indignatio non est 4
mihi : quis dabit me spinam & veprem in
prælio: gradiar super eam, succendam eam
pariter? *An potius tenebit fortitudinem 5
meam, faciet pacé mihi, pacem faciet mihi?
*Qui ingrediuntur impetu ad Iacob, flore- 6
bit & germinabit Israel, & implebunt fa-
ciem orbis semine. * Numquid iuxta plá- 7
gam percutientis se percussit eum? aut sicut
occidit interfectos eius, sic occisus est?*In 8
mensura contra mensurá, cum abiecta fue-
rit, iudicabis eam : meditatus est in spiritu
suo duro per diem æstus.*Idcirco super hoc 9
dimittetur iniquitas domui Iacob : & iste
omnis fructus vt auferatur peccatum eius,
cum posuerit omnes lapides altaris sicut la-
pides cineris allisos, non stabunt luci & de-
lubra. *Ciuitas enim munita desolata erit, 10
speciosa relinquetur, & dimittetur quasi de-
sertum: ibi pascetur vitulus, & ibi accuba-
bit, & consumet summitates eius.* In sicci- 11
tate messes illius conterentur, mulieres ve-
nientes, & docentes eá : non est enim popu-
lus sapiens, propterea non miserebitur eius,
qui fecit eum : & qui formauit eum, non
12 parcet ei.*Et erit: In die illa percutiet Do-
minus ab alueo fluminis vsque ad torren-
tem Aegypti, & vos congregabimini vnus
13 & vnus filij Israel.*Et erit: In die illa clan-
getur in tuba magna, & venient qui perditi
fuerant de terra Assyriorum, & qui eiecti
erant in Terra Aegypti, & adorabunt Do-
minum in monte sancto in Ierusalem.

CAP. XXVIII.

1 VAE coronæ superbiæ, ebrijs Ephraim,
& flori decidenti, gloriæ exultationis
eius, qui erant in vertice vallis pinguissimæ,
2 errantes a vino.*Ecce validus & fortis Do-
minus sicut impetus grandinis: turbo con-
fringens, sicut impetus aquarum multarum
inundantium, & emissarum super terram
3 spatiosam.*Pedibus conculcabitur corona
4 superbiæ ebriorú Ephraim.*Et erit flos de-
cidens gloriæ exultationis eius, qui est super
verticé vallis pinguium, quasi téporaneum
ante maturitatem autumni: quod cú aspe-
xerit videns, statim vt manu tenuerit, deuo-
5 rabit illud.*In die illa erit Dominus exer-
cituum corona gloriæ, & sertú exultationis
6 residuo populi sui:* & spiritus iudicij seden-
ti super iudicium, & fortitudo reuertétibus
7 de bello ad portam.*Verum hi quoque præ
vino nescierunt, & præ ebrietate errauerút:
sacerdos & propheta nescierunt præ ebrie-
tate, absorpti sunt a vino, errauerút in ebrie-
tate, nescierunt videntem, ignorauerunt iu-
8 dicium.*Omnes enim mensæ repletæ sunt
vomitu sordiumque, ita vt non esset vltra
9 locus.*Quem docebit scientiam? & quem
intelligere faciet auditú? ablactatos a lacte,
10 auulsos ab vberibus.*Quia manda remanda,
manda remanda, expecta reexpecta, ex-
pecta reexpecta, modicum ibi, modicum
11 ibi.*In loquela enim labij, & lingua altera
12 loquetur ad populum istum.*Cui dixit:
Hæc est requies mea, reficite lassum, & hoc
est meum refrigerium: & noluerunt audire.

* Et erit eis verbum Domini: Manda, re- 13
manda, manda remãda, expecta reexpecta,
expecta reexpecta, modicum ibi, modicum
ibi: vt vadant, & cadant retrorsum, & con-
terantur, & illaqueentur, & capiantur. *Pro- 14
pter hoc audite verbum Domini viri illuso-
res, qui dominamini super populum meum,
qui est in Ierusalem. * Dixistis enim: Per- 15
cussimus fœdus cum morte, & cum inferno
fecimus pactum. Flagellum inundans cum
transierit, non veniet super nos: quia posui-
mus mendacium spem nostram, & menda-
cio protecti sumus. *Idcirco hæc dicit Do- 16
minus Deus: Ecce ego mittam in funda-
mentis Sion lapidem, lapidem probatum,
angularem, pretiosum in fundamento fun-
datum. qui crediderit, non festinet. * Et 17
ponam in pondere iudicium, & iustitiam
in mensura: & subuertet grando spem mẽ-
dacij: & protectionem aquæ inundabunt.
* Et delebitur fœdus vestrum cum morte, 18
& pactum vestrum cum inferno non stabit:
flagellum inundans cum transierit, eritis ei
in conculcationem. *Quandocumque per- 19
transierit, tollet vos: quoniam mane dilu-
culo pertransibit in die & in nocte, & tantũ-
modo sola vexatio intellectum dabit audi-
tui. * Coangustatum est enim stratum, ita 20
vt alter decidat: & pallium breue vtrumque
operire non potest. * Sicut enim in monte 21
diuisionum stabit Dominus: sicut in valle,
quæ est in Gabaon, irascetur: vt faciat opus
suum, alienum opus eius: vt operetur opus
suum, peregrinum est opus eius ab eo. * Et 22
nunc nolite illudere, ne forte constringan-
tur vincula vestra. cõsummationem enim
& abbreuiationem audiui a Domino Deo
exercituum super vniuersam terram. * Au- 23
ribus percipite, & audite vocem meam, at-
tendite, & audite eloquium meum. * Num- 24
quid tota die arabit arans vt serat, proscin-
det & sarriet humum suam? * Nonne cum 25
adæquauerit faciem eius, seret gith, & cymi-
num sparget, & ponet triticum per ordinẽ,
& hordeum, & milium, & viciam in fini-
bus suis? *Et erudiet illum in iudicio: Deus 26
suus docebit illum. * Non enim in serris 27
triturabitur gith, nec rota plaustri super cy-
minum circuibit: sed in virga excutietur
28 gith & cyminum in baculo. * Panis autem
comminuetur: verum non in perpetuum
triturans triturabit illũ, neque vexabit eum
rota plaustri, nec vngulis suis comminuet
29 eum. * Et hoc a Domino Deo exercituum
exiuit, vt mirabile faceret consilium, & ma-
gnificaret iustitiam.

CAP. XXIX.

1 VÆ Ariel, Ariel ciuitas, quam expugna-
uit Dauid: additus est annus ad annũ:
2 sollemnitates euolutæ sunt. *Et circumual-
labo Ariel, & erit tristis & mœrens, & erit
3 mihi quasi Ariel. * Et circumdabo quasi
sphæram in circuitu tuo, & iaciam contra
te aggerem, & munimenta ponam in obsi-
4 dionem tuam. * Humiliaberis, de terra lo-
quéris, & de humo audietur eloquium tuũ:
& erit quasi pythonis de terra vox tua, &
5 de humo eloquium tuum mussitabit. * Et
erit sicut puluis tenuis multitudo ventilan-
tium te: & sicut fauilla pertransiens multi-
tudo eorum, qui contra te præualuerunt:
6 *eritq. repente confestim. A Domino exer-
cituum visitabitur in tonitruo, & commo-
tione terræ, & voce magna turbinis & tem-
7 pestatis, & flammæ ignis deuorantis. * Et
erit sicut somnium visionis nocturnæ mul-
titudo omnium Gentium, quæ dimicaue-
runt contra Ariel, & omnes qui militaue-
runt, & obsederunt, & præualuerunt aduer-
8 sus eam. *Et sicut somniat esuriens, & co-
medit, cum autem fuerit expergefactus, va-
cua est anima eius: & sicut somniat sitiens,
& bibit, & postquam fuerit expergefactus,
lassus adhuc sitit, & anima eius vacua est:
sic erit multitudo omnium Gentium, quæ
9 dimicauerunt contra montem Sion. * Ob-
stupescite, & admiramini, fluctuate, & vacil-
late: inebriamini, & non a vino: mouemini,
10 & non ab ebrietate. * Quoniam miscuit
vobis Dominus spiritum soporis, claudet
oculos vestros, prophetas & principes ve-
11 stros, qui vident visiones, operiet. * Et erit
vobis visio omniũ sicut verba libri signati,

quem cum dederint ſcienti litteras,dicent:
Lege iſtum: & reſpondebit: Non poſſum,
ſignatus eſt enim: *Et dabitur liber neſciẽti 12
litteras,diceturq. ei: Lege: & reſpondebit:
Neſcio litteras. * Et dixit Dominus: Eo 13
quòd appropinquat populus iſte ore ſuo,&
labijs ſuis glorificat me,cor autem eius lon
ge eſt a me, & timuerunt me mandato ho-
minum & doctrinis: *Ideo ecce ego addam 14
vt admirationem faciam populo huic mi-
raculo grandi & ſtupendo: peribit enim
ſapientia a ſapientibus eius, & intellectus
prudentium eius abſcõdetur. *Væ qui pro- 15
fundi eſtis corde,vt a Domino abſcondatis
conſilium: quorum ſunt in tenebris opera,
& dicunt: Quis videt nos, & quis nouit
nos? *Peruerſa eſt hæc veſtra cogitatio: 16
quaſi ſi lutum contra figulũ cogitet,& dicat
opus factori ſuo: Non feciſti me: & figmen-
tum dicat fictori ſuo: Non intelligis. *Nõ- 17
ne adhuc in modico & in breui conuerte-
tur Libanus in charmel, & charmel in ſal-
tum reputabitur? * Et audient in die illa 18
ſurdi verba libri, & de tenebris & caligine
oculi cæcorum videbunt. *Et addent mites 19
in Domino lætitiam, & pauperes homines
in ſancto Iſrael exultabunt: * quoniam de- 20
fecit qui præualebat, conſummatus eſt il-
luſor, & ſucciſi ſunt omnes qui vigilabant
ſuper iniquitatem: *qui peccare faciebant 21
homines in verbo, & arguentem in porta
ſupplantabant, & declinauerunt fruſtra a
iuſto. *Propter hoc, hæc dicit Dominus ad 22
domum Iacob,qui redemit Abraham: Non
modo cõfundetur Iacob,nec modo vultus
eius erubeſcet: *ſed cum viderit filios ſuos, 23
opera manuum mearum in medio ſui ſan-
ctificantes nomen meum,& ſanctificabunt
ſanctum Iacob, & Deum Iſrael prædica-
bunt, *& ſcient errantes ſpiritu intellectum, 24
& muſſitatores diſcent legem.

Cap. XXX.

VÆ filij deſertores, dicit Dominus, vt 1
faceretis conſilium, & non ex me: &
ordiremini telam,& non per ſpiritum meũ,
vt adderetis peccatũ ſuper peccatum: *qui 2
ambulatis vt deſcendatis in Ægyptum, &
os meum non interrogaſtis,ſperantes auxi-
lium in fortitudine Pharaonis, & habentes
3 fiduciam in vmbra Aegypti. *Et erit vo-
bis fortitudo Pharaonis in confuſionem,
& fiducia vmbræ Aegypti in ignominiam.
4 *Erant enim in Tani principes tui, & nun-
5 cij tui vſque ad Hanes peruenerunt. *Om-
nes confuſi ſunt ſuper populo,qui eis pro-
deſſe non potuit: non fuerunt in auxilium
& in aliquam vtilitatem,ſed in confuſio-
6 nem & in opprobrium. *Onus iumento-
rum Auſtri. In terra tribulationis & angu-
ſtiæ leæna, & leo ex eis, vipera & regulus
volans portantes ſuper humeros iumento-
rum diuitias ſuas, & ſuper gibbum came-
lorum theſauros ſuos ad populum, qui eis
7 prodeſſe non poterit. *Aegyptus enim fru-
ſtra & vane auxiliabitur: ideo clamaui ſu-
8 per hoc: Superbia tantũ eſt,quieſce. *Nunc
ergo ingreſſus ſcribe ei ſuper buxum,& in
libro diligenter exara illud, & erit in die
nouiſſimo in teſtimoniũ vſque in æternum.
9 *populus enim ad iracundiã prouocans eſt,
& filij mẽdaces,filij nolentes audire legem
10 Dei. *Qui dicunt videntibus: Nolite vide-
re: & aſpicientibus: Nolite aſpicere nobis
ea,quæ recta ſunt: loquimini nobis placen-
11 tia,videte nobis errores. *Auferte a me viã,
declinate a me ſemitam, ceſſet a facie no-
12 ſtra ſanctus Iſrael. *Propterea hæc dicit ſan-
ctus Iſrael: Pro eo quòd reprobaſtis verbũ
hoc,& ſperaſtis in calumnia & in tumultu,
13 & innixi eſtis ſuper eo: *propterea erit vo-
bis iniquitas hæc ſicut interruptio cadẽs,&
requiſita in muro excelſo,quoniam ſubito,
dum non ſperatur, veniet contritio eius.
14 *Et comminuetur ſicut conteritur lagena
figuli contritione perualida: & non inue-
nietur de fragmentis eius teſta,in qua por-
tetur igniculus de incendio, aut hauriatur
15 parum aquæ de fouea. *Quia hæc dicit Do-
minus Deus ſanctus Iſrael: Si reuertamini
& quieſcatis,ſalui eritis: in ſilentio,& in ſpe
16 erit fortitudo veſtra. Et noluiſtis: *& dixi-
ſtis: Nequaquam,ſed ad equos fugiemus:
ideo fugietis. Et ſuper veloces aſcẽdemus:
ideo

ideo velociores erũt,qui perſequentur vos.
*Mille homines a facie terroris vnius: & a 17
facie terroris quinque fugietis,donec relin
quamini quaſi malus nauis in vertice mon-
tis,& quaſi ſignum ſuper collem.* Propte- 18
rea expectat Dominus vt miſereatur veſtri:
& ideo exaltabitur parcẽs vobis: quia Deus
iudicij Dominus: beati omnes qui expe-
ctant eum.* Populus enim Sion habitabit 19
in Ieruſalem: plorãs nequaquam plorabis,
miſerans miſerebitur tui: ad vocem clamo-
ris tui ſtatim vt audierit, reſpondebit tibi.
*Et dabit vobis Dominus panem arctum, 20
& aquam breuem: & non faciet auolare a
te vltra doctorem tuum: & erunt oculi tui
videntes præceptorem tuum.*Et aures tuæ 21
audient verbum poſt tergum monentis:
Hæc eſt via,ambulate in ea: & non decli-
netis neque ad dexteram,neque ad ſiniſtrã.
*Et contaminabis laminas ſculptilium ar- 22
genti tui,& veſtimentum cõflatilis auri tui,
& diſperges ea ſicut immunditiam men-
ſtruatæ. Egredere,dices ei:*Et dabitur plu- 23
uia ſemini tuo,vbicumque ſeminaueris in
terra: & panis frugũ terræ erit vberrimus,
& pinguis. paſcetur in poſſeſſione tua in
die illo agnus ſpatioſe:*& tauri tui,& pul- 24
li aſinorum,qui operantur terram, commi-
ſtum migma comedent ſicut in area ven-
tilatum eſt.* Et erunt ſuper omnem mon- 25
tem excelſum,& ſuper omnem collem ele-
uatum riui currentium aquarum in die in-
terfectionis multorum cum ceciderint tur-
res.*Et erit lux lunæ ſicut lux ſolis, & lux 26
ſolis erit ſeptempliciter ſicut lux ſeptem
dierum in die,qua alligauerit Dominus vul
nus populi ſui, & percuſſuram plagæ eius
ſanauerit.* Ecce nomen Domini venit de 27
longinquo,ardens furor eius, & grauis ad
portandum: labia eius repleta ſunt indi-
gnatione, & lingua eius quaſi ignis deuo-
rans.*Spiritus eius velut torrens inundans 28
vſque ad medium colli ad perdendas gen
tes in nihilum,& frenum erroris,quod erat
in maxillis populorum. * Canticum erit 29
vobis ſicut nox ſanctificatæ ſollemnitatis,
& lætitia cordis ſicut qui pergit cum tibia,
vt intret in montem Domini ad fortem Iſ-
30 rael.*Et auditam faciet Dominus gloriam
vocis ſuæ,& terrorem brachij ſui oſtendet
in comminatione furoris, & flamma ignis
deuorantis: allidet in turbine,& in lapide
31 grandinis.*A voce enim Domini pauebit
32 Aſſur virga percuſſus.*Et erit tranſitus vir-
gæ fundatus, quam requieſcere faciet Do-
minus ſuper eum in tympanis & citharis:
33 & in bellis præcipuis expugnabit eos.*Præ-
parata eſt enim ab heri Topheth, a rege
præparata,profunda,& dilatata. Nutrimẽ-
ta eius,ignis & ligna multa: flatus Domini
ſicut torrens ſulphuris ſuccendens eam.

CAP. XXXI.

1 VÆ qui deſcendunt in Ægyptum ad
auxilium,in equis ſperantes,& haben
tes fiduciam ſuper quadrigis, quia multæ
ſunt: & ſuper equitibus,quia prævalidi ni-
mis: & non ſunt confiſi ſuper ſanctum Iſ-
2 rael,& Dominum non requiſierunt. *Ipſe
autem ſapiens adduxit malum,& verba ſua
non abſtulit: & conſurget contra domum
peſſimorum, & contra auxilium operantiũ
3 iniquitatem.*Ægyptus,homo,& non Deus:
& equi eorum,caro,& non ſpiritus: & Do
minus inclinabit manum ſuam, & corruet
auxiliator,& cadet cui præſtatur auxilium,
4 ſimulq. omnes conſumentur. *Quia hæc
dicit Dominus ad me: Quomodo ſi rugiat
leo,& catulus leonis ſuper prædam ſuam,
& cum occurrerit ei multitudo paſtorum,a
voce eorum non formidabit, & a multitu-
dine eorum non pauebit: ſic deſcendet Do
minus exercituum vt prælietur ſuper mon
5 tem Sion,& ſuper collem eius.* Sicut aues
volãtes,ſic proteget Dominus exercituum
Ieruſalem,protegens & liberans, tranſiens
6 & ſaluans.*Conuertimini ſicut in profun-
7 dum receſſeratis filij Iſrael. *In die enim
illa abijciet vir idola argenti ſui, & idola
auri ſui, quæ fecerunt vobis manus veſtræ
8 in peccatum.* Et cadet Aſſur in gladio nõ
viri, & gladius non hominis vorabit eum,
& fugiet non a facie gladij: & iuuenes eius
9 vectigales erunt:*& fortitudo eius a terro-
re

re transibit, & pauebunt fugientes princi-
pes eius: dixit Dominus: cuius ignis est
in Sion, & caminus eius in Ierusalem.

CAP. XXXII.

ECCE in iustitia regnabit rex,& princi- 1
pes in iudicio præerunt.*Et erit vir si- 2
cut qui absconditur a vento, & celat se a
tempestate, sicut riui aquarum in siti, &
vmbra petræ prominentis in terra deserta.
*Non caligabunt oculi videntium,& aures 3
audientium diligenter auscultabunt. *Et 4
cor stultorum intelliget scientiam, & lin-
gua balborum velociter loquetur & pla-
ne. *Non vocabitur vltra is, qui insipiens 5
est,princeps: neque fraudulentus appella-
bitur maior: *stultus enim fatua loquetur, 6
& cor eius faciet iniquitatem, vt perficiat
simulationem,& loquatur ad Dominum
fraudulēter,& vacuam faciat animam esu-
rientis,& potum sitienti auferat.*Fraudu- 7
lenti vasa pessima sunt: ipse enim cogita-
tiones concinnauit ad perdendos mites in
sermone mendacij,cum loqueretur pauper
iudiciū.*Princeps vero ea,quæ digna sunt 8
principe, cogitabit,& ipse super duces sta-
bit.* Mulieres opulentæ surgite,& audite 9
vocem meam: filiæ confidentes percipite
auribus eloquium meum.*Post dies enim, 10
& annū vos conturbabimini confidentes:
consummata est enim vindemia, collectio
vltra non veniet.*Obstupescite opulentæ, 11
conturbamini confidentes: exuite vos, &
confundimini, accingite lumbos vestros.
*Super vbera plangite,super regione desi- 12
derabili,super vinea fertili.*Super humum 13
populi mei spinæ & vepres ascendent:
quanto magis super omnes domos gaudij
ciuitatis exultantis? *Domus enim dimis- 14
sa est,multitudo vrbis relicta est,tenebræ &
palpatio factæ sunt super speluncas vsque
in æternum. Gaudium onagrorum pascua
gregum,*donec effundatur super nos spi- 15
ritus de excelso: & erit desertum in char-
mel,& charmel in saltum reputabitur.*Et 16
habitabit in solitudine iudicium,& iustitia
in charmel sedebit.** Et erit opus iustitiæ 17
pax,& cultus iustitiæ silentium,& securitas
18 vsque in sempiternum.*Et sedebit popu-
lus meus in pulchritudine pacis, & in ta-
bernaculis fiduciæ,& in requie opulenta.
19 *Grando autem in descensione saltus, &
20 humilitate humiliabitur ciuitas.*Beati,qui
seminatis super omnes aquas,immittentes
pedem bouis & asini.

CAP. XXXIII.

1 VÆ qui prædaris, nonne & ipse præ-
daberis? & qui spernis, nonne & ipse
sperneris? cū consummaueris deprædatio-
nem,deprædaberis: cum fatigatus desieris
2 contemnere,contemneris.*Domine mise-
rere nostri: te enim expectauimus:esto bra
chium nostrum in mane, & salus nostra in
3 tempore tribulationis.*A voce angeli fu-
gerunt populi,& ab exaltatione tua disper
4 sæ sunt gentes.*Et congregabuntur spolia
vestra sicut colligitur bruchus, velut cum
5 fossæ plenæ fuerint de eo.*Magnificatus
est Dominus, quoniā habitauit in excelso:
6 impleuit Sion iudicio & iustitia.* Et erit
fides in temporibus tuis: diuitiæ salutis sa-
pientia & scientia: timor Domini ipse est
7 thesaurus eius.*Ecce videntes clamabunt
8 foris, angeli pacis amare flebunt. *Dissi-
patæ sunt viæ, cessauit transiens per semi-
tam, irritum factum est pactum, proiecit
9 ciuitates, non reputauit homines.*Luxit,
& elanguit terra: confusus est Libanus, &
obsorduit, & factus est Saron sicut deser-
tum: & concussa est Basan, & Carmelus.
10 *Nunc consurgam, dicit Dominus: nunc
11 exaltabor, nunc subleuabor.*Concipietis
ardorem, parietis stipulam: spiritus vester
12 vt ignis vorabit vos.*Et erunt populi quasi
de incendio cinis, spinæ congregatæ igni
13 comburentur.*Audite qui longe estis,quæ
fecerim, & cognoscite vicini fortitudinem
14 meam.*Conterriti sunt in Sion peccato-
res, possedit tremor hypocritas. quis po-
terit habitare de vobis cum igne deuoran-
te? quis habitabit ex vobis cum ardoribus
15 sempiternis? *Qui ambulat in iustitijs, &
loquitur veritatem, qui proijcit auaritiam
ex ca-

ex calumnia,& excutit manus suas ab om-
ni munere, qui obturat aures suas ne au-
diat sanguinem,& claudit oculos suos ne
videat malum.* Iste in excelsis habitabit, 16
munimenta saxorum sublimitas eius: pa-
nis ei datus est,aquæ eius fideles sunt.*Re- 17
gem in decore suo videbunt oculi eius,cer
nent terram de longe.*Cor tuum medita- 18
bitur timorem: vbi est litteratus? vbi legis
verba ponderans? vbi doctor paruulorum?
*Populum impudentem non videbis, po- 19
pulum alti sermonis: ita vt non possis intel-
ligere disertitudiné linguæ eius,in quo nul
la est sapientia.* Respice Sion ciuitatem 20
sollemnitatis nostræ: oculi tui videbunt Ie-
rusalé, habitationem opulentam, taberna-
culum,quod nequaquam trásferri poterit:
nec auferentur claui eius in sempiternum,
& omnes funiculi eius non rumpentur:
* quia solummodo ibi magnificus est Do- 21
minus noster: locus fluuiorum riui latissi-
mi & patentes: non transibit per eum na-
uis remigum,neque trieris magna transgre
dietur eum.*Dominus enim iudex noster, 22
Dominus legifer noster, Dominus rex no-
ster: ipse saluabit nos.*Laxati sunt funiculi 23
tui,& nó prævalebunt: sic erit malus tuus
vt dilatare signum non queas. Tunc diui-
dentur spolia prædarum multarum: claudi
diripient rapinam.* Nec dicet vicinus: E- 24
langui: populus qui habitat in ea,aufere-
tur ab eo iniquitas.

CAP. XXXIIII.

1 ACCEDITE Gentes,& audite,& popu
li attendite: audiat terra,& plenitudo
eius,orbis,& omne germen eius.*Quia in- 2
dignatio Domini super omnes Gentes, &
furor super vniuersam militiam eorum: in-
terfecit eos,& dedit eos in occisioné.* In- 3
terfecti eorum proijcientur,& de cadaueri-
bus eorum ascendet fœtor: tabescent mó-
tes a sanguine eorum.* Et tabescet omnis 4
militia cælorum,& complicabuntur sicut
liber cæli: & omnis militia eorum defluet
sicut defluit folium de vinea & de ficu.
*Quoniam inebriatus est in cælo gladius 5
meus: ecce super Idumæam descendet, &
super populum interfectionis meæ ad iudi
6 cium.*Gladius Domini repletus est sangui-
ne,incrassatus est adipe,de sanguine agno-
rum,& hircorum,de sanguine medullatorú
arietum: victima enim Domini in Bosra,&
7 interfectio magna in Terra Edom.* Et de-
scendent vnicornes cum eis, & tauri cum
potentibus: inebriabitur terra eorú sangui-
8 ne,& humus eorum adipe pinguium:*quia
dies vltionis Domini,annus retributionum
9 iudicij Sion. *Et conuertentur torrentes
eius in picem,& humus eius in sulphur: &
10 erit terra eius in picem ardenté.* Nocte &
die non extinguetur,in sempiternum ascé-
det fumus eius: a generatione in genera-
tionem desolabitur, in sæcula sæculorum
11 non erit transiens per eam.* Et possidebút
illam onocrotalus,& ericius: ibis,& coruus
habitabunt in ea: & extendetur super eam
mensura,vt redigatur ad nihilú,& perpen-
12 diculum in desolationem. * Nobiles eius
non erunt ibi: regem potius inuocabunt,
& omnes principes eius erunt in nihilum.
13 *Et orientur in domibus eius spinæ,& vrti-
cæ,& paliurus in munitionibus eius: & erit
cubile draconum, & pascua struthionum.
14 *Et occurrent dæmonia onocentauris,&
pilosus clamabit alter ad alterum: ibi cu-
15 bauit lamia,& inuenit sibi requiem.*Ibi ha
buit foueam ericius,& enutriuit catulos,&
circumfodit, & fouit in vmbra eius: illuc
16 cógregati sunt milui,alter ad alterum.*Re-
quirite diligéter in libro Domini,& legite:
vnum ex eis non defuit,alter alterum non
quæsiuit: quia quod ex ore meo procedit,
ille mandauit, & spiritus eius ipse congre-
17 gauit ea.*Et ipse misit eis sortem,& manus
eius diuisit eam illis in mensuram: vsque
in æternum possidebunt eam,in generatio-
nem & generationem habitabunt in ea.

CAP. XXXV.

1 LAETABITVR deserta & inuia,& exul-
tabit solitudo,& florebit quasi lilium,
2 *Germinans germinabit,& exultabit læta-
bunda & laudás: gloria Libani data est ei:

decor Carmeli,& Saron,ipsi videbunt glo-
riam Domini,& decorem Dei nostri.*Con- 3
fortate manus dissolutas,& genua debilia
roborate.* Dicite pusillanimis: Conforta- 4
mini,& nolite timere: ecce Deus vester vl-
tionem adducet retributionis: Deus ipse
veniet,& saluabit vos. *Tunc aperientur 5
oculi cæcorum,& aures surdorum patebũt.
*Tunc saliet sicut ceruus claudus,& aperta 6
erit lingua mutorum: quia scissæ sunt in
deserto aquæ, & torrentes in solitudine.
*Et quæ erat arida,erit in stagnum,& sitiẽs 7
in fontes aquarum. In cubilibus,in quibus
prius dracones habitabãt,orietur viror ca-
lami & iunci.* Et erit ibi semita & via, & 8
via sancta vocabitur: non transibit per eam
pollutus,& hæc erit vobis directa via,ita vt
stulti non errent per eam.* Non erit ibi 9
leo,& mala bestia non ascendet per eam,
nec inuenietur ibi: & ambulabunt qui li-
berati fuerint.* Et redempti a Domino cõ- 10
uertentur,& venient in Sion cum laude: &
lætitia sempiterna super caput eorum: gau
dium & lætitiam obtinebunt,& fugiet do-
lor & gemitus.

CAP. XXXVI.

ET factum est in quartodecimo anno 1
regis Ezechiæ, ascendit Sennacherib
rex Assyriorum super omnes ciuitates Iuda
munitas,& cepit eas.*Et misit rex Assyrio- 2
rum Rabsacen de Lachis in Ierusalem, ad
regem Ezechiam in manu graui,& stetit in
aquæductu piscinæ superioris in via Agri ful
lonis.* Et egressus est ad eum Eliacim fi- 3
lius Helciæ, qui erat super domum,& Sob-
na scriba,& Ioahe filius Asaph a commen-
tarijs.*Et dixit ad eos Rabsaces: Dicite Eze- 4
chiæ: Hæc dicit rex magnus, rex Assyrio-
rum: Quæ est ista fiducia,qua cõfidis? *aut 5
quo cõsilio vel fortitudine rebellare dispo-
nis? super quem habes fiduciam,quia reces-
sisti a me? *Ecce confidis super baculum 6
arũdineum confractum istum,super Aegy-
ptum: cui si innixus fuerit homo,intrabit
in manum eius,& perforabit eam: sic Pha-
rao rex Aegypti omnibus,qui cõfidunt in
7 eo.*Quòd si responderis mihi: In Domino
Deo nostro confidimus: nonne ipse est,
cuius abstulit Ezechias excelsa & altaria,&
dixit Iudæ & Ierusalem: Coram altari isto
8 adorabitis?*Et nunc trade te domino meo
regi Assyriorum, & dabo tibi duo millia
equorum,nec poteris ex te præbere ascen-
9 sores eorum. *Et quomodo sustinebis fa-
ciem iudicis vnius loci ex seruis domini mei
minoribus? Quòd si confidis in Aegypto,
10 in quadrigis,& in equitibus:*& nunc num-
quid sine Domino ascendi ad terram istam
vt disperderẽ eam? Dominus dixit ad me:
Ascende super terrã istam,& disperde eam.
11 *Et dixit Eliacim, & Sobna,& Ioahe ad
Rabsacen: Loquere ad seruos tuos Syra
lingua: intelligimus enim: ne loquaris ad
nos Iudaice in auribus populi,qui est super
12 murum.* Et dixit ad eos Rabsaces: Num-
quid ad dominum tuum & ad te misit me
dominus meus, vt loquerer omnia verba
ista; & non potius ad viros, qui sedent in
muro,vt comedant stercora sua,& bibant
13 vrinam pedum suorum vobiscum? *Et ste-
tit Rabsaces,& clamauit voce magna Iu-
daice,& dixit: Audite verba regis magni,
14 regis Assyriorum.* Hæc dicit rex: Non se-
ducat vos Ezechias,quia nõ poterit eruere
15 vos.*Et non vobis tribuat fiduciã Ezechias
super Domino,dicens: Eruens liberabit
nos Dominus, non dabitur ciuitas ista in
16 manu regis Assyriorum. * Nolite audire
Ezechiam: hæc enim dicit rex Assyriorum:
Facite mecum benedictionem,& egredimi-
ni ad me,& comedite vnusquisque vineam
suam,& vnusquisque ficum suam: & bibi-
17 te vnusquisque aquam cisternæ suæ,* do-
nec veniam,& tollam vos ad terram, quæ
est vt terra vestra,terram frumenti & vini,
18 terram panum & vinearum.* Nec contur-
bet vos Ezechias,dicens: Dominus libera-
bit nos. Numquid liberauerunt dij gentiũ
vnusquisque terram suam de manu regis
19 Assyriorum? *Vbi est deus Emath, &
Arphad? vbi est deus Sepharuaim? num-
quid liberauerunt Samariã de manu mea?
20 *Quis est ex omnibus dijs terrarum istarũ,

qui erue-

qui eruerit terram suam de manu mea, vt
eruat Dominus Ierusalem de manu mea?
*Et siluerunt, & non responderunt ei ver- 21
bum. Mandauerat enim rex, dicens: Ne
respondeatis ei.* Et ingressus est Eliacim 22
filius Helciæ, qui erat super domũ, & Sob-
na scriba, & Ioahe filius Asaph a commen
tarijs ad Ezechiam scissis vestibus, & nun-
ciauerunt ei verba Rabsacis.

CAP. XXXVII.

ET factum est, cũ audisset rex Ezechias, 1
scidit vestimenta sua, & obuolutus est
sacco, & intrauit in domum Domini. *Et 2
misit Eliacim, qui erat super domum, &
Sobnam scribam, & seniores de sacerdoti-
bus opertos saccis ad Isaiam filium Amos
prophetam,* & dixerunt ad eum: Hæc di- 3
cit Ezechias: Dies tribulationis, & corre-
ptionis, & blasphemiæ dies hæc: quia ve-
nerunt filij vsque ad partum, & virtus non
est pariendi.*Si quo modo audiat Dominus 4
Deus tuus verba Rabsacis, quem misit rex
Assyriorum dominus suus ad blasphemã-
dum Deum viuentem, & exprobrandum
sermonibus, quos audiuit Dominus Deus
tuus: leua ergo orationem pro reliquijs,
quæ repertæ sunt.* Et venerunt serui regis 5
Ezechiæ ad Isaiam.* & dixit ad eos Isaias: 6
Hæc dicetis domino vestro: Hæc dicit Do
minus: Ne timeas a facie verborum, quæ
audisti, quibus blasphemauerũt pueri regis
Assyriorum me.*Ecce ego dabo ei spiritũ, 7
& audiet nuncium, & reuertetur ad terram
suam, & corruere eũ faciam gladio in terra
sua.*Reuersus est autem Rabsaces, & inue- 8
nit regem Assyriorum prælian tem aduersus
Lobnam. Audierat enim quia profectus es
set de Lachis,* & audiuit de Tharaca rege 9
Æthiopiæ, dicentes: Egressus est vt pugnet
contra te. Quod cum audisset, misit nũcios
ad Ezechiam, dicens:*Hæc dicetis Ezechiæ 10
regi Iudæ, loquentes: Nõ te decipiat Deus
tuus, in quo tu confidis, dicens: Non dabi-
tur Ierusalem in manu regis Assyriorum.
*Ecce tu audisti omnia, quæ fecerunt reges 11
Assyriorum omnibus terris, quas subuerte-
12 rũt, & tu poteris liberari?*Numquid erue-
runt eos dij Gentium, quos subuerterunt
patres mei Gozam, & Haram, & Reseph, &
13 filios Eden, qui erant in Thalassar? *Vbi
est rex Emath, & rex Arphad, & rex vrbis
14 Sepharuaim, Ana, & Aua? *Et tulit Eze-
chias libros de manu nunciorum, & legit
eos, & ascendit in domum Domini, & ex-
15 pandit eos Ezechias coram Domino.* Et
16 orauit Ezechias ad Dominum, dicẽs:*Do-
mine exercituum Deus Israel, qui sedes su-
per cherubim: tu es Deus solus omnium
regnorum terræ, tu fecisti cælum & terram.
17 *Inclina Domine aurem tuam, & audi: ape-
ri Domine oculos tuos, & vide, & audi om-
nia verba Sennacherib, quæ misit ad blas-
18 phemandum Deum viuentem.*Vere enim
Domine desertas fecerunt reges Assyriorũ
19 terras, & regiones earũ.*Et dederunt deos
earum igni: non enim erant dij, sed opera
manuum hominum, lignum & lapis: & cõ-
20 minuerunt eos. *Et nunc Domine Deus
noster salua nos de manu eius: & cogno-
scant omnia regna terræ, quia tu es Domi-
21 nus solus.*Et misit Isaias filius Amos ad
Ezechiã, dicens: Hæc dicit Dominus Deus
Israel: Pro quibus rogasti me de Senna-
22 cherib rege Assyriorum:*hoc est verbum,
quod locutus est Dominus super eum: De-
spexit te, & subsannauit te virgo filia Sion:
23 post te caput mouit filia Ierusalem. *Cui
exprobrasti, & quem blasphemasti, & super
quem exaltasti vocem, & leuasti altitudinẽ
24 oculorum tuorum? Ad sanctum Israel.*In
manu seruorum tuorum exprobrasti Domi
no: & dixisti: In multitudine quadrigarum
mearum ego ascendi altitudinem montiũ,
iuga Libani: & succidam excelsa cedrorum
eius, & electas abietes illius, & introibo al-
titudinem summitatis eius, saltum Carmeli
25 eius.*Ego fodi, & bibi aquam, & exiccaui
vestigio pedis mei omnes riuos aggerum.
26 *Numquid non audisti, quæ olim fecerim
ei? ex diebus antiquis ego plasmaui illud:
& nunc adduxi: & factum est in eradica-
tionem collium compugnantium, & ciuita-
27 tum munitarum.*Habitatores earum bre-

uiata

uiata manu contremuerunt,& cõfusi sunt:
facti sunt sicut fœnum agri, & gramen pa-
scuæ,& herba tectorum, quæ exaruit ante-
quam maturesceret.*Habitationem tuam, 28
& egressum tuum, & introitum tuum co-
gnoui,& insaniam tuam contra me.*Cum 29
fureres aduersum me,superbia tua ascendit
in aures meas: ponam ergo circulum in
naribus tuis,& frenum in labijs tuis,& re-
ducam te in viam,per quam venisti.* Tibi 30
autem hoc erit signum:Comede hoc anno
quæ sponte nascuntur,& in anno secundo
pomis vescere:in anno autem tertio semi-
nate,& metite,& plantate vineas,& come-
dite fructum earum.*Et mittet id,quod sal- 31
uatum fuerit de domo Iuda, & quod reli-
quum est,radicem deorsum, & faciet fru-
ctum sursum: *quia de Ierusalem exibunt 32
reliquiæ,& saluatio de monte Sion: zelus
Domini exercituum faciet istud.*Propte- 33
rea hæc dicit Dominus de rege Assyriorũ:
Non intrabit ciuitatem hanc,& non iaciet
ibi sagittam,& nõ occupabit eam clypeus,
& non mittet in circuitu eius aggerem.*In 34
via,qua venit,per eam reuertetur,& ciuita-
tem hanc non ingredietur,dicit Dominus:
*& protegam ciuitatem istam,vt saluem eã 35
propter me,& propter Dauid seruũ meum.
*Egressus est autem Angelus Domini, & 36
percussit in castris Assyriorum centũ octo-
ginta quinque millia. Et surrexerunt ma-
ne,& ecce omnes,cadauera mortuorum.
*Et egressus est,& abijt,& reuersus est Sen- 37
nacherib rex Assyriorum, & habitauit in
Niniue. *Et factum est, cum adoraret in 38
templo Nesroch deum suum,Adramelech,
& Sarasar filij eius percusserunt eum gla-
dio:fugeruntq. in Terram Ararat,& regna-
uit Asarhaddon filius eius pro eo.

Cap. XXXVIII.

IN diebus illis ægrotauit Ezechias vsque 1
ad mortem: & introiuit ad eum Isaias
filius Amos propheta,& dixit ei:Hæc dicit
Dominus: Dispone domui tuæ, quia mo-
rieris tu,& non viues. *Et conuertit Eze- 2
chias faciem suam ad parietẽ, & orauit ad
3 Dominum,*& dixit:Obsecro Domine,me-
mento quæso quomodo ambulauerim co-
ram te in veritate, & in corde perfecto, &
quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et
4 fleuit Ezechias fletu magno.*Et factum est
5 verbum Domini ad Isaiam,dicens:*Vade,
& dic Ezechiæ:Hæc dicit Dominus Deus
Dauid patris tui: Audiui orationem tuam,
& vidi lacrymas tuas: ecce ego adijciam
6 super dies tuos quindecim annos:* & de
manu regis Assyriorum eruam te,& ciuitatẽ
7 istam,& protegam eam.*Hoc autem tibi
erit signũ a Domino,quia faciet Dominus
8 verbum hoc,quod locutus est:*Ecce ego
reuerti faciam vmbram linearum,per quas
descenderat in horologio Achaz in sole,
retrorsum decem lineis. Et reuersus est sol
decem lineis per gradus,quos descenderat.
9 *Scriptura Ezechiæ regis Iuda cum ægro-
tasset,& conualuisset de infirmitate sua.
10 *Ego dixi:In dimidio dierum meorum
vadam ad portas inferi.
Quæsiui residuum annorum meorum.
11 *dixi: Non videbo Dominum Deum in
terra viuentium.
Non aspiciam hominem vltra, & habi-
tatorem quietis.
12 *Generatio mea ablata est; & conuoluta
est a me,quasi tabernaculum pastorum:
Præcisa est velut a texente, vita mea:
dum adhuc ordirer, succidit me: de mane
vsque ad vesperam finies me:
13 *Sperabam vsque ad mane,quasi leo sic
contriuit omnia ossa mea:
De mane vsque ad vesperam finies me:
14 *sicut pullus hirundinis sic clamabo,medi-
tabor vt columba:
Attenuati sunt oculi mei,suspicientes in
excelsum:
Domine vim patior,responde pro me.
15 *Quid dicam,aut quid respondebit mi-
hi,cum ipse fecerit?
Recogitabo tibi omnes annos meos in
amaritudine animæ meæ.
16 *Domine si sic viuitur,& in talibus vita
spiritus mei,corripies me,& viuificabis me.
17 *Ecce in pace amaritudo mea amarissima:
Tu au-

Tu autem eruisti animam meam vt non
periret, proiecisti post tergum tuum omnia
peccata mea.
*Quia non infernus confitebitur tibi, ne- 18
que mors laudabit te: non expectabunt
qui descendunt in lacum, veritatem tuam.
*Viuens viuens ipse confitebitur tibi, si- 19
cut & ego hodie: pater filijs notam faciet
veritatem tuam.
*Domine saluum me fac, & psalmos no- 20
stros cantabimus cunctis diebus vitæ no-
stræ in domo Domini.
*Et iussit Isaias vt tollerent massam de 21
ficis, & cataplasmarent super vulnus, & sa-
naretur.
*Et dixit Ezechias: Quod erit signum 22
quia ascendam in domum Domini?

CAP. XXXIX.

IN tempore illo misit Merodach Bala- 1
dan filius Baladan rex Babylonis, libros
& munera ad Ezechiã: audierat enim quòd
ægrotasset, & conualuisset. *Lætatus est au- 2
tem super eis Ezechias, & ostendit eis cel-
lam aromatum, & argenti, & auri, & odo-
ramentorum, & vnguenti optimi, & omnes
apothecas supellectilis suæ, & vniuersa quæ
inuenta sunt in thesauris eius. Non fuit
verbum, quod non ostenderet eis Ezechias
in domo sua, & in omni potestate sua.
*Introiuit autem Isaias propheta ad Eze- 3
chiam regem, & dixit ei: Quid dixerunt
viri isti, & vnde venerunt ad te? Et dixit
Ezechias: De terra longinqua venerunt ad
me, de Babylone. *Et dixit: Quid vide- 4
runt in domo tua? Et dixit Ezechias: Om-
nia, quæ in domo mea sunt, viderunt: non
fuit res, quam non ostenderim eis in the-
sauris meis. *Et dixit Isaias ad Ezechiam: 5
Audi verbum Domini exercituum. *Ecce 6
dies venient, & auferentur omnia, quæ in
domo tua sunt, & quæ thesaurizauerunt
patres tui vsque ad diem hanc, in Babylo-
nem: non relinquetur quidquam, dicit Do
minus. *Et de filijs tuis, qui exibunt de te, 7
quos genueris, tollent, & erunt eunuchi in
palatio regis Babylonis. *Et dixit Ezechias 8
ad Isaiam: Bonum verbum Domini quod
locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax, &
veritas in diebus meis.

CAP. XL.

1 CONSOLAMINI, consolamini popu-
2 le meus, dicit Deus vester. *Loquimini
ad cor Ierusalem, & aduocate eam: quoniã
cõpleta est malitia eius, dimissa est iniqui-
tas illius: suscepit de manu Domini dupli-
3 cia pro omnibus peccatis suis. *Vox cla-
mantis in deserto: Parate viam Domini, re-
ctas facite in solitudine semitas Dei nostri.
4 *Omnis vallis exaltabitur, & omnis mons
& collis humiliabitur, & erunt praua in di-
5 recta, & aspera in vias planas. *Et reuelabi-
tur gloria Domini, & videbit omnis caro
6 pariter quod os Domini locutum est. *Vox
dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo?
Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius
7 quasi flos agri. *Exiccatum est fœnum, &
cecidit flos, quia spiritus Domini sufflauit
8 in eo. Vere fœnum est populus: *exiccatum
est fœnum, & cecidit flos: Verbum autem
9 Domini nostri manet in æternum. *Super
montem excelsum ascende tu, qui euange-
lizas Sion: exalta in fortitudine vocẽ tuam,
qui euangelizas Ierusalem: exalta, noli ti-
mere. Dic ciuitatibus Iuda: Ecce Deus ve-
10 ster: *ecce Dominus Deus in fortitudine
veniet, & brachium eius dominabitur: ecce
merces eius cum eo, & opus illius coram
11 illo. *Sicut pastor gregem suum pascet: in
brachio suo congregabit agnos, & in sinu
12 suo leuabit, fœtas ipse portabit. *Quis men
sus est pugillo aquas, & cælos palmo pon-
derauit? quis appẽdit tribus digitis molem
terræ, & librauit in pondere montes, & col-
13 les in statera? *Quis adiuuit spiritum Do-
mini? aut quis consiliarius eius fuit, & ostẽ-
14 dit illi? *Cum quo inijt consilium, & instru-
xit eum, & docuit eum semitam iustitiæ, &
erudiuit eum scientiam, & viam pruden-
15 tiæ ostendit illi? *Ecce Gentes quasi stilla
situlæ, & quasi momentum stateræ reputa-
tæ sunt: ecce insulæ quasi puluis exiguus.
16 *Et libanus non sufficiet ad succendendũ,

& animalia eius non sufficient ad holocau-
stum. * Omnes gentes quasi non sint, sic 17
sunt coram eo, & quasi nihilum & inane re-
putatæ sunt ei. * Cui ergo similem fecistis 18
Deum? aut quam imaginem ponetis ei?
* Numquid sculptile conflauit faber? aut 19
aurifex auro figurauit illud, & laminis ar-
genteis argentarius? * Forte lignum, & im- 20
putribile elegit: artifex sapiés quærit quo-
modo statuat simulachrum, quod non mo
ueatur. * Numquid non scitis? numquid 21
non audistis? numquid non annunciatum
est vobis ab initio? numquid non intelle-
xistis fundamenta terræ? * Qui sedet super 22
gyrum terræ, & habitatores eius sunt quasi
locustæ: qui extendit velut nihilum cælos,
& expandit eos sicut tabernaculum ad in-
habitandum. * Qui dat secretorum scruta- 23
tores quasi nõ sint, iudices terræ velut ina-
ne fecit: * & quidem neque plantatus, ne- 24
que satus, neque radicatus in terra truncus
eorum: repente flauit in eos, & aruerunt, &
turbo quasi stipulam auferet eos. * Et cui 25
assimilastis me, & adæquastis, dicit sanctus?
* Leuate in excelsum oculos vestros, & vi- 26
dete quis creauit hæc: qui educit in nume-
ro militiam eorum, & omnes ex nomine
vocat: præ multitudine fortitudinis & ro-
boris, virtutisq. eius, neque vnum reliquum
fuit. * Quare dicis Iacob, & loqueris Israel: 27
Abscondita est via mea a Domino, & a Deo
meo iudicium meum transiuit? * Numquid 28
nescis, aut non audisti? Deus sempiternus
Dominus, qui creauit terminos terræ: non
deficiet, neque laborabit, nec est inuestiga-
tio sapientiæ eius. * Qui dat lasso virtutem: 29
& his, qui non sunt, fortitudinem & robur
multiplicat. * Deficient pueri, & labora- 30
bunt, & iuuenes in infirmitate cadent.
* Qui autem sperant in Domino, mutabunt 31
fortitudinem, assument pennas sicut aqui-
læ, current & non laborabunt, ambulabunt
& non deficient.

CAP. XLI.

1 TACEANT ad me insulæ, & Gentes mu-
tent fortitudinem: accedant, & tunc
loquantur, simul ad iudicium propinque-
2 mus. * Quis suscitauit ab Oriente iustum,
vocauit eum vt sequeretur se? dabit in cõ-
spectu eius Gẽtes, & reges obtinebit: dabit
quasi puluerem gladio eius, sicut stipulam
3 vento raptam arcui eius. * Persequetur eos,
transibit in pace, semita in pedibus eius nõ
4 apparebit. * Quis hæc operatus est, & fecit,
vocans generationes ab exordio? Ego Do-
5 minus, primus & nouissimus ego sum. * Vi-
derunt insulæ, & timuerunt, extrema terræ
obstupuerunt, appropinquauerunt, & ac-
6 cesserunt. * Vnusquisque proximo suo au-
xiliabitur, & fratri suo dicet: Confortare.
7 * Confortauit faber ærarius percutiẽs mal-
leo eum, qui cudebat tunc tẽporis, dicens:
Glutino bonum est: & confortauit eum
8 clauis, vt non moueretur. * Et tu Israel ser-
ue meus, Iacob quem elegi, semen Abraham
9 amici mei: * in quo apprehendi te ab extre-
mis terræ, & a longinquis eius vocaui te, &
dixi tibi: Seruus meus es tu, elegi te, & non
10 abieci te. * Ne timeas, quia ego tecum sum:
ne declines, quia ego Deus tuus: confor-
taui te, & auxiliatus sum tibi, & suscepit te
11 dextera iusti mei. * Ecce confundentur &
erubescent omnes, qui pugnãt aduersum te:
erunt quasi non sint, & peribunt viri, qui
12 contradicunt tibi. * Quæres eos, & non in-
uenies, viros rebelles tuos: erunt quasi non
sint: & veluti consumptio homines bellan-
13 tes aduersum te. * Quia ego Dominus Deus
tuus apprehendens manum tuam, dicensq.
14 tibi: Ne timeas, ego adiuui te. * Noli timere
vermis Iacob, qui mortui estis ex Israel: ego
auxiliatus sum tibi, dicit Dominus: & redẽ-
15 ptor tuus sanctus Israel. * Ego posui te quasi
plaustrum triturans nouum, habens rostra
serrãtia: triturabis montes, & comminues:
16 & colles quasi puluerem pones. * Ventila-
bis eos, & ventus tollet, & turbo disperget
eos: & tu exultabis in Domino, in sancto
17 Israel lætaberis. * Egeni, & pauperes quærũt
aquas, & non sunt: lingua eorum siti aruit.
Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israel
18 non derelinquam eos. * Aperiam in supinis
collibus flumina, & in medio camporum
fontes:

fontes : ponam desertũ in stagna aquarum,
& terram inuiam in riuos aquarum.* Dabo 19
in solitudinem cedrum, & spinam, & myr-
tum, & lignum oliuæ : ponam in deserto
abietem, vlmum, & buxum simul :* Vt vi- 20
deant, & sciant, & recogitent, & intelligant
pariter quia manus Domini fecit hoc, &
sanctus Israel creauit illud. * Prope facite 21
iudicium vestrum, dicit Dominus : afferte,
siquid forte habetis, dixit rex Iacob.* Acce- 22
dant, & nuncient nobis quæcumque ven-
tura sunt: priora quæ fuerunt nunciate: &
ponemus cor nostrum, & sciemus nouissi-
ma eorum, & quæ ventura sunt indicate no-
bis.* Annunciate quæ ventura sunt in fu- 23
turum, & sciemus quia dij estis vos. bene
quoque aut male, si potestis, facite: & lo-
quamur, & videamus simul. * Ecce, vos 24
estis ex nihilo, & opus vestrum ex eo, quod
non est: abominatio est qui elegit vos.* Su- 25
scitaui ab Aquilone, & veniet ab Ortu solis:
vocabit nomen meum, & adducet magi-
stratus quasi lutum, & velut plastes concul-
cans humum.* Quis annunciauit ab exor- 26
dio vt sciamus: & a principio vt dicamus:
Iustus es? non est neque annuncians, ne-
que prædicens, neque audiens sermones
vestros.* Primus ad Sion dicet: Ecce ad- 27
sunt, & Ierusalem euangelistam dabo.* Et 28
vidi, & non erat neque ex istis quisquam
qui iniret consilium, & interrogatus respõ-
deret verbum.* Ecce omnes iniusti, & va- 29
na opera eorum: ventus & inane simula-
chra eorum.

CAP. XLII.

ECCE seruus meus, suscipiam eum: ele- 1
ctus meus, complacuit sibi in illo ani-
ma mea: dedi spiritum meum super eum,
iudicium Gentibus proferet.* Non clama- 2
bit, neque accipiet personam, nec audietur
vox eius foris.* Calamum quassatum non 3
conteret, & linum fumigans non extin-
guet: in veritate educet iudicium.* Non 4
erit tristis, neque turbulentus, donec ponat
in terra iudicium: & legem eius insulæ ex-
pectabũt.* Hæc dicit Dominus Deus creans 5
cælos, & extendens eos: firmans terram, &
quæ germinant ex ea: dans flatum populo,
qui est super eam, & spiritum calcantibus
6 eam.* Ego Dominus vocaui te in iustitia, &
apprehendi manum tuam, & seruaui te. Et
dedi te in fœdus populi, in lucẽ Gentium:
7 * Vt aperires oculos cæcorum, & educeres
de conclusione vinctum, de domo carceris
8 sedentes in tenebris.* Ego Dominus, hoc
est nomen meum: gloriã meam alteri non
9 dabo, & laudem meam sculptilibus.* Quæ
prima fuerunt, ecce venerũt: noua quoque
ego annuncio: antequam oriantur, audita
10 vobis faciam.* Cantate Domino canticum
nouum, laus eius ab extremis terræ: qui de-
scenditis in mare, & plenitudo eius, insulæ,
11 & habitatores earum.* Subleuetur desertũ,
& ciuitates eius: in domibus habitabit Ce-
dar: laudate habitatores Petræ, de vertice
12 montium clamabunt.* Ponent Domino
gloriam, & laudem eius in insulis nuncia-
13 bunt.* Dominus sicut fortis egredietur, si-
cut vir præliator suscitabit zelũ: vocifera-
bitur, & clamabit: super inimicos suos con-
14 fortabitur.* Tacui semper, silui, patiens fui,
sicut parturiens loquar: dissipabo, & absor-
15 bebo simul.* Desertos faciam montes, &
colles, & omne gramen eorum exiccabo:
& ponam flumina in insulas, & stagna are-
16 faciam.* Et ducam cæcos in viam, quam
nesciunt, & in semitis, quas ignorauerunt,
ambulare eos faciam: ponam tenebras co-
ram eis in lucem, & praua in recta: hæc
17 verba feci eis, & non dereliqui eos.* Con-
uersi sunt retrorsum: confundantur confu-
sione qui confidunt in sculptili, qui dicunt
18 conflatili: Vos dij nostri.* Surdi audite,
19 & cæci intuemini ad videndum.* Quis cæ-
cus, nisi seruus meus? & surdus, nisi ad quẽ
nuncios meos misi? quis cæcus, nisi qui ve-
nundatus est? & quis cæcus, nisi seruus
20 Domini?* Qui vides multa, nonne custo-
dies? qui apertas habes aures, nonne au-
21 dies?* Et Dominus voluit vt sanctificaret
eum, & magnificaret legem, & extolleret.
22 * Ipse autem populus direptus, & vastatus:
laqueus iuuenum omnes, & in domibus

carcerum abſconditi ſunt: facti ſunt in rapinam, nec eſt qui eruat: in direptionem, nec eſt qui dicat: Redde.* Quis eſt in vo- 23
bis qui audiat hoc, attendat & auſcultet
futura? *Quis dedit in direptionem Iacob, 24
& Iſrael vaſtantibus? nonne Dominus ipſe, cui peccauimus? Et noluerunt in vijs eius ambulare, & nõ audierunt legem eius.
*Et effudit ſuper eum indignationem fu- 25
roris ſui, & forte bellum, & combuſſit eum in circuitu, & non cognouit: & ſuccendit eum, & non intellexit.

CAP. XLIII.

ET nunc hæc dicit Dominus creans te 1
Iacob, & formans te Iſrael: Noli timere, quia redemi te, & vocaui te nomine tuo:
meus es tu.*Cum tranſieris per aquas, te- 2
cum ero, & flumina non operient te: cum ambulaueris in igne, non combureris, &
flamma nõ ardebit in te:*Quia ego Domi- 3
nus Deus tuus ſanctus Iſrael ſaluator tuus, dedi propitiationem tuam Ægyptũ, Æthio-
piam, & Saba pro te.* Ex quo honorabilis 4
factus es in oculis meis, & glorioſus: ego dilexi te, & dabo homines pro te, & popu-
los pro anima tua.* Noli timere, quia ego 5
tecum ſum: ab Oriente adducam ſemen
tuum, & ab Occidente congregabo te.*Di- 6
cam Aquiloni: Da: & Auſtro: Noli prohibere: affer filios meos de lõginquo, & filias
meas ab extremis terræ.* Et omnem, qui 7
inuocat nomen meum, in gloriam meam
creaui eum, formaui eũ, & feci eum.*Educ 8
foras populum cæcum, & oculos habenté:
ſurdum, & aures ei ſunt.* Omnes gentes 9
congregatæ ſunt ſimul, & collectæ ſunt tribus: quis in vobis annunciet iſtud, & quæ prima ſunt audire nos faciet? dent teſtes eorum, iuſtificentur, & audiant, & dicant:
Vere.*Vos teſtes mei, dicit Dominus, & 10
ſeruus meus, quẽ elegi: vt ſciatis, & credatis mihi, & intelligatis quia ego ipſe ſum. Ante me non eſt formatus Deus, & poſt me non
erit.*Ego ſum, ego ſum Dominus, & nõ eſt 11
abſque me ſaluator.* Ego annunciaui, & 12
ſaluaui: auditum feci, & non fuit in vobis
alienus: vos teſtes mei, dicit Dominus, &
13 ego Deus.*Et ab initio ego ipſe, & non eſt qui de manu mea eruat: operabor, & quis
14 auertet illud? *Hæc dicit Dominus redemptor veſter, ſanctus Iſrael: Propter vos miſi in Babylonem, & detraxi vectes vniuerſos, & Chaldæos in nauibus ſuis glориantes.
15 *Ego Dominus ſanctus veſter, creans Iſrael
16 rex veſter.*Hæc dicit Dominus, qui dedit in mari viam, & in aquis torrentibus ſemi-
17 tam.*Qui eduxit quadrigam & equum: agmen & robuſtum, ſimul obdormierunt, nec reſurgent: contriti ſunt quaſi linum, &
18 extincti ſunt.*Ne memineritis priorum, &
19 antiqua ne intueamini.*Ecce ego facio noua, & nunc orientur, vtique cognoſcetis ea: ponam in deſerto viã, & in inuio flumina.
20 *Glorificabit me beſtia agri, dracones & ſtruthiones: quia dedi in deſerto aquas, flumina in inuio, vt darẽ potum populo meo,
21 electo meo.*Populum iſtum formaui mi-
22 hi, laudem meam narrabit.*Non me inuo-
23 caſti Iacob, nec laboraſti in me Iſrael.*Non obtuliſti mihi arietem holocauſti tui, & victimis tuis non glorificaſti me: non te ſeruire feci in oblatione, nec laborem tibi præ-
24 bui in thure.*Non emiſti mihi argento calamum, & adipe victimarum tuarum non inebriaſti me. Verumtamen ſeruire me feciſti in peccatis tuis, præbuiſti mihi labo-
25 rem in iniquitatibus tuis.*Ego ſum, ego ſum ipſe qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum nõ recordabor.
26 *Reduc me in memoriam, & iudicemur ſimul: narra ſi quid habes vt iuſtificeris.
27 *Pater tuus primus peccauit, & interpretes
28 tui præuaricati ſunt in me.*Et contaminaui principes ſanctos, dedi ad internecionem Iacob, & Iſrael in blaſphemiam.

CAP. XLIIII.

1 ET nunc audi Iacob ſerue meus, & Iſrael
2 quem elegi:*Hæc dicit Dominus faciẽs & formans te, ab vtero auxiliator tuus: noli timere ſerue meus Iacob, & rectiſſime,
3 quem elegi.*Effundam enim aquas ſuper ſitiẽtem, & fluenta ſuper aridam: effundam

ſpiritum

ſpiritum meum ſuper ſemen tuum, & be-
nedictionem meam ſuper ſtirpem tuam.
*Et germinabunt inter herbas quaſi ſalices 4
iuxta præterfluentes aquas.*Iſte dicet: Do- 5
mini ego ſum: & ille vocabit in nomine Ia
cob, & hic ſcribet manu ſua: Domino: &
in nomine Iſrael aſſimilabitur. *Hæc dicit 6
Dominus rex Iſrael,& redemptor eius Do-
minus exercituum: Ego primus,& ego no-
uiſſimus,& abſque me non eſt Deus.*Quis 7
ſimilis mei? vocet,& annunciet: & ordinẽ
exponat mihi, ex quo conſtitui populum
antiquum: ventura & quæ futura ſunt an-
nuncient eis.*Nolite timere,neque contur 8
bemini: ex tunc audire te feci,& annuncia-
ui: vos eſtis teſtes mei. numquid eſt Deus
abſque me,& formator,quem ego non no-
uerim? *Plaſtæ idoli omnes nihil ſunt, & 9
amantiſſima eorum non proderunt eis. ipſi
ſunt teſtes eorum, quia non vident, neque
intelligunt,vt confundantur.*Quis forma- 10
uit Deum, & ſculptile conflauit ad nihil
vtile? *Ecce omnes participes eius confun 11
dentur: fabri enim ſunt ex hominibus: cõ-
uenient omnes,ſtabunt & pauebunt,& cõ-
fundentur ſimul.*Faber ferrarius lima ope- 12
ratus eſt: in prunis, & in malleis formauit
illud,& operatus eſt in brachio fortitudinis
ſuæ: eſuriet & deficiet,non bibet aquam,&
laſſeſcet. *Artifex lignarius extendit nor- 13
mam, formauit illud in runcina: fecit illud
in angularibus,& in circino tornauit illud:
& fecit imaginem viri quaſi ſpecioſum ho-
minem habitantem in domo.*Succidit ce- 14
dros,tulit ilicem, & quercum, quæ ſteterat
inter ligna ſaltus: plantauit pinum, quam
pluuia nutriuit.* Et facta eſt hominibus in 15
focum: ſumpſit ex eis, & calefactus eſt: &
ſuccẽdit,& coxit panes: de reliquo autem
operatus eſt deum, & adorauit: fecit ſcul-
ptile, & curuatus eſt ante illud. * Medium 16
eius combuſſit igni,& de medio eius carnes
comedit: coxit pulmentum, & ſaturatus
eſt,& calefactus eſt,& dixit: Vah,calefactus
ſum, vidi focum. *Reliquum autem eius 17
deum fecit & ſculptile ſibi: curuatur ante
illud, & adorat illud, & obſecrat, dicens:

18 Libera me,quia Deus meus es tu.*Neſcie-
runt,neque intellexerunt: obliti enim ſunt
ne videant oculi eorum, & ne intelligant
19 corde ſuo.*Non recogitant in mente ſua,
neque cognoſcunt, neque ſentiunt, vt di-
cant: Medietatem eius combuſſi igni, &
coxi ſuper carbones eius panes: coxi car-
nes & comedi,& de reliquo eius idolum fa-
20 ciam? ante truncum ligni procidam?*Pars
eius cinis eſt: cor inſipiens adorauit illud,
& non liberabit animam ſuam, neque di-
cet: Forte mendacium eſt in dextera mea.
21 *Memento horum Iacob,& Iſrael,quoniam
ſeruus meus es tu. formaui te,ſeruus meus
22 es tu Iſrael,ne obliuiſcaris mei:* Deleui vt
nubem iniquitates tuas, & quaſi nebulam
peccata tua: reuertere ad me, quoniam re-
23 demi te. * Laudate cæli, quoniam miſeri-
cordiam fecit Dominus: iubilate extrema
terræ,reſonate montes laudationem, ſaltus
& omne lignum eius: quoniam redemit
24 Dominus Iacob,& Iſrael gloriabitur.*Hæc
dicit Dominus redemptor tuus,& formator
tuus ex vtero: Ego ſum Dominus, faciens
omnia,extendens cælos ſolus,ſtabiliẽs ter-
25 ram,& nullus mecum.* Irrita faciens ſigna
diuinorum, & ariolos in furorem vertens.
Conuertens ſapientes retrorſum: & ſcien-
26 tiam eorum ſtultam faciens.*Suſcitans ver-
bum ſerui ſui,& cõſilium nunciorum ſuo-
rum complens. Qui dico Ieruſalem: Ha-
bitaberis; & ciuitatibus Iuda: Ædificabimi-
27 ni,& deſerta eius ſuſcitabo.*Qui dico pro-
fundo: Deſolare,& flumina tua arefaciam.
28 *Qui dico Cyro: Paſtor meus es, & om-
nem voluntatem meam complebis. Qui
dico Ieruſalem: Ædificaberis; & templo:
Fundaberis.

CAP. XLV.

1 HÆc dicit Dominus christo meo Cyro,
cuius apprehendi dexteram, vt ſubij-
ciam ante faciem eius Gentes,& dorſa re-
gum vertam, & aperiam coram eo ianuas,
2 & portæ non claudentur.*Ego ante te ibo:
& glorioſos terræ humiliabo: portas æreas
conteram, & vectes ferreos confringam.

*Et dabo tibi thesauros absconditos,& ar- 3
cana secretorum: vt scias quia ego Domi-
nus, qui voco nomen tuum, Deus Israel.
*Propter seruum meum Iacob,& Israel ele- 4
ctum meum,& vocaui te nomine tuo: assi-
milaui te, & non cognouisti me.*Ego Do- 5
minus, & non est amplius: extra me non
est Deus: accinxi te,& non cognouisti me:
*Vt sciant hi,qui ab ortu solis,& qui ab oc- 6
cidente,quoniam absque me non est: Ego
Dominus,& non est alter,*formans lucem, 7
& creans tenebras, faciens pacem,& creãs
malum: ego Dominus faciens omnia hæc.
*Rorate cæli desuper, & nubes pluant iu- 8
stum: aperiatur terra,& germinet saluato-
rem: & iustitia oriatur simul: ego Domi-
nus creaui eum.*Væ qui contradicit ficto- 9
ri suo,testa de samijs terræ: numquid dicet
lutum figulo suo: Quid facis,& opus tuum
absque manibus est? *Væ qui dicit patri: 10
Quid generas? & mulieri: Quid parturis?
*Hæc dicit Dominus sanctus Israel plastes 11
eius: Ventura interrogate me, super filios
meos,& super opus manuum mearum mã-
date mihi.*Ego feci terram, & hominem 12
super eam creaui ego: manus meæ teten-
derunt cælos,& omni militiæ eorum man-
daui.*Ego suscitaui eum ad iustitiam, & 13
omnes vias eius dirigam: ipse ædificabit
ciuitatem meam,& captiuitatem meam di-
mittet,non in pretio,neque in muneribus,
dicit Dominus Deus exercituum.*Hæc di- 14
cit Dominus: Labor Ægypti,& negotiatio
Aethiopiæ, & Sabaim viri sublimes ad te
transibunt, & tui erunt: Post te ambula-
bunt, vincti manicis pergent: & te adora-
bunt,teq. deprecabuntur: Tantum in te est
Deus,& non est absque te Deus.*Vere tu 15
es Deus absconditus, Deus Israel saluator.
*Confusi sunt,& erubuerunt omnes: simul 16
abierunt in confusionem fabricatores er-
rorum.* Israel saluatus est in Domino sa- 17
lute æterna: non confundemini, & non
erubescetis vsque in sæculum sæculi.*Quia 18
hæc dicit Dominus creans cælos,ipse Deus
formans terram,& faciens eam,ipse plastes
eius: non in vanum creauit eam: vt habi-
taretur, formauit eam. ego Dominus, &
19 non est alius.*Non in abscondito locutus
sum in loco terræ tenebroso: non dixi se-
mini Iacob: Frustra quærite me. ego Do-
minus loquens iustitiam,annuncians recta.
20 *Congregamini, & venite,& accedite simul
qui saluati estis ex Gentibus: nescierunt
qui leuant lignum sculpturæ suæ,& rogant
21 Deum non saluantem.*Annunciate, &
venite,& consiliamini simul: quis auditum
fecit hoc ab initio, ex tunc prædixit illud?
numquid non ego Dominus, & non est
vltra Deus absque me? Deus iustus,& sal-
22 uans non est præter me.*Conuertimini ad
me,& salui eritis omnes fines terræ: quia
23 ego Deus, & non est alius.*In memetipso
iuraui, egredietur de ore meo iustitiæ ver-
bum,& non reuertetur: quia mihi curua-
bitur omne genu,& iurabit omnis lingua.
24 *Ergo in Domino, dicet, meæ sunt iusti-
tiæ & imperium: ad eum venient, & con-
25 fundentur omnes qui repugnant ei.* In
Domino iustificabitur, & laudabitur omne
semen Israel.

CAP. XLVI.

1 CONFRACTVS est Bel, contritus est
Nabo: facta sunt simulachra eorũ be-
stijs & iumentis,onera vestra graui ponde-
2 re vsque ad lassitudinem.*Contabuerunt,
& contrita sunt simul: non potuerunt sal-
uare portantem, & anima eorum in capti-
3 uitatem ibit.* Audite me domus Iacob, &
omne residuum domus Israel,qui portami-
ni a meo vtero,qui gestamini a mea vulua.
4 * Vsque ad senectam ego ipse, & vsque ad
canos ego portabo: ego feci,& ego feram:
5 ego portabo, & saluabo.*Cui assimilastis
me,& adæquastis,& comparastis me, & fe-
6 cistis similem?*Qui confertis aurum de sac-
culo,& argentum statera ponderatis: con-
ducentes aurificem,vt faciat deum: & pro-
7 cidunt,& adorant.*Portant illum in hume-
ris gestantes,& ponentes in loco suo: & sta-
bit, ac de loco suo non mouebitur. sed &
cum clamauerint ad eum, non audiet: de
8 tribulatione non saluabit eos.*Mementote
istud,

istud,& confundamini: redite præuaricato-
res ad cor. *Recordamini prioris sæculi, 9
quoniam ego sum Deus, & non est vltra
Deus,nec est similis mei: *Annuncians ab 10
exordio nouissimum,& ab initio quæ nec-
dum facta sunt, dicens: Consilium meum
stabit,& omnis voluntas mea fiet: *Vocans 11
ab Oriente auem,& de terra longinqua vi-
rum voluntatis meæ. & locutus sum,& ad-
ducam illud: creaui,& faciam illud.*Audi- 12
te me duro corde,qui longe estis a iustitia.
*Prope feci iustitiam meam,non elongabi- 13
tur,& salus mea non morabitur. Dabo in
Sion salutem,& in Israel gloriam meam.

CAP. XLVII.

DESCENDE, sede in puluere virgo filia 1
Babylon,sede in terra: nō est solium
filiæ Chaldæorum, quia vltra non vocabe-
ris mollis & tenera.*Tolle molam,& mole 2
farinam: denuda turpitudinem tuam, di-
scooperi humerum,reuela crura,transi flu-
mina.*Reuelabitur ignominia tua,& vide- 3
bitur opprobrium tuum: vltionem capiā,
& non resistet mihi homo. *Redemptor 4
noster,Dominus exercituum nomen illius,
sanctus Israel.*Sede tacens, & intra in te- 5
nebras filia Chaldæorum: quia non voca-
beris vltra domina regnorum.*Iratus sum 6
super populum meum, contaminaui here-
ditatem meā,& dedi eos in manu tua: non
posuisti eis misericordias: super senem ag-
grauasti iugum tuum valde.*Et dixisti: In 7
sempiternum ero domina: nō posuisti hæc
super cor tuum,neque recordata es nouis-
simi tui.*Et nunc audi hæc delicata,& ha- 8
bitans confidenter,quæ dicis in corde tuo:
Ego sum,& non est præter me amplius: nō
sedebo vidua,& ignorabo sterilitatem.*Ve- 9
nient tibi duo hæc subito in die vna, steri-
litas & viduitas.vniuersa venerunt super te,
propter multitudinem maleficiorum tuo-
rū, & propter duritiam incantatorum tuo-
rum vehementem. *Et fiduciā habuisti in 10
malitia tua, & dixisti: Non est qui videat
me. sapientia tua & scientia tua hæc dece-
pit te. Et dixisti in corde tuo: Ego sum,&
11 præter me non est altera.*Veniet super te
malum,& nescies ortum eius: & irruet su-
per te calamitas,quam nō poteris expiare:
veniet super te repente miseria, quam ne-
12 scies.*Sta cum incantatoribus tuis, & cum
multitudine maleficiorum tuorū,in quibus
laborasti ab adolescentia tua, si forte quid
13 prosit tibi,aut si possis fieri fortior.* Defe-
cisti in multitudine consiliorum tuorum:
stent,& saluent te augures cæli,qui contē-
plabantur sidera,& supputabant menses,vt
14 ex eis annunciarent ventura tibi.*Ecce fa-
cti sunt quasi stipula, ignis combussit eos:
non liberabunt animam suam de manu flā-
mæ: non sunt prunæ,quibus calefiant, nec
15 focus,vt sedeant ad eū.*Sic facta sunt tibi
in quibuscūque laboraueras: negotiatores
tui ab adolescentia tua,vnusquisque in via
sua errauerunt: non est qui saluet te.

CAP. XLVIII.

1 AVDITE hæc domus Iacob, qui voca-
mini nomine Israel,& de aquis Iuda
existis, qui iuratis in nomine Domini, &
Dei Israel recordamini non in veritate,ne-
2 que in iustitia. *De ciuitate enim sancta
vocati sunt,& super Deum Israel constabi-
liti sunt: Dominus exercituū nomen eius.
3 *Priora ex tunc annunciaui,& ex ore meo
exierunt,& audita feci ea: repēte operatus
4 sum,& venerunt. *Sciui enim quia durus
es tu,& neruus ferreus ceruix tua, & frons
5 tua ærea.*Prædixi tibi ex tunc: antequam
venirēt indicaui tibi,ne forte diceres: Idola
mea fecerunt hæc,& sculptilia mea,& con-
6 flatilia mandauerunt ista.*Quæ audisti,vi-
de omnia: vos autem num annunciastis?
Audita feci tibi noua ex tunc,& cōseruata
7 sunt quæ nescis:*nunc creata sunt, & non
ex tunc: & ante diem,& non audisti ea,ne
8 forte dicas: Ecce ego cognoui ea.*Neque
audisti, neque cognouisti, neque ex tunc
aperta est auris tua: scio enim quia præua-
ricans præuaricaberis,& transgressorem ex
9 vtero vocaui te.*Propter nomen meū lon
ge faciam furorem meum: & laude mea
10 infrenabo te,ne intereas.*Ecce excoxi te,
sed

ſed non quaſi argentum, elegi te in cami-
no paupertatis. *Propter me,propter me 11
faciam,vt non blaſphemer:& gloriam meã
alteri non dabo.*Audi me Iacob, & Iſrael 12
qué ego voco: ego ipſe,ego primus,& ego
nouiſſimus.*Manus quoque mea fundauit 13
terram,& dextera mea mẽſa eſt cælos: ego
vocabo eos,& ſtabunt ſimul. *Congrega- 14
mini omnes vos,& audite: quis de eis an-
nunciauit hæc? Dominus dilexit eum, fa-
ciet voluntatem ſuam in Babylone,& bra-
chium ſuum in Chaldæis. *Ego ego lo- 15
cutus ſum,& vocaui eum: adduxi eum, &
directa eſt via eius.*Accedite ad me,& au- 16
dite hoc: non a principio in abſcondito
locutus ſum: ex tempore antequam fieret,
ibi eram:& nunc Dominus Deus miſit me,
& ſpiritus eius.*Hæc dicit Dominus redem 17
ptor tuus ſãctus Iſrael: Ego Dominus Deus
tuus docens te vtilia,gubernans te in via,
qua ambulas.*Vtinam attendiſſes manda- 18
ta mea: facta fuiſſet ſicut flumen pax tua,&
iuſtitia tua ſicut gurgites maris. * & fuiſſet 19
quaſi arena ſemen tuum, & ſtirps vteri tui
vt lapilli eius: non interiſſet, & non fuiſſet
attritum nomen eius a facie mea.*Egredi- 20
mini de Babylone,fugite a Chaldæis,in vo-
ce exultationis annunciate: auditum facite
hoc,& efferte illud vſque ad extrema ter-
ræ. Dicite: Redemit Dominus ſeruum ſuũ
Iacob.*Non ſitierunt in deſerto,cum edu 21
ceret eos: aquam de petra produxit eis, &
ſcidit petram,& fluxerunt aquæ.* Non eſt 22
pax impijs, dicit Dominus.

Cap. XLIX.

AVDITE inſulæ,& attendite populi de 1
longe: Dominus ab vtero vocauit
me, de ventre matris meæ recordatus eſt
nominis mei.*Et poſuit os meũ quaſi gla- 2
dium acutum: in vmbra manus ſuæ prote-
xit me, & poſuit me ſicut ſagittam electã:
in pharetra ſua abſcondit me.*Et dixit mi- 3
hi: Seruus meus es tu Iſrael,quia in te glo-
riabor.* Et ego dixi: In vacuum laboraui, 4
ſine cauſa,& vane fortitudinem meam cõ-
ſumpſi: ergo iudicium meum cũ Domino,
5 & opus meum cũ Deo meo.*Et nunc dicit
Dominus,formans me ex vtero ſeruũ ſibi,
vt reducam Iacob ad eum, & Iſrael non
cõgregabitur: & glorificatus ſum in oculis
Domini,& Deus meus factus eſt fortitudo
6 mea.*Et dixit: Parum eſt vt ſis mihi ſeruus
ad ſuſcitandas tribus Iacob,& fæces Iſrael
conuertendas: Ecce dedi te in lucem Gen
7 tium, vt ſis ſalus mea vſque ad extremum
terræ.*Hæc dicit Dominus redẽptor Iſrael,
ſanctus eius,ad contemptibilem animã,ad
abominatam gentem,ad ſeruum domino-
rum: Reges videbunt,& conſurgent princi
pes,& adorabunt propter Dominum,quia
8 fidelis eſt,& ſanctũ Iſrael qui elegit te.*Hæc
dicit Dominus: In tẽpore placito exaudiui
te,& in die ſalutis auxiliatus ſum tui: &
ſeruaui te,& dedi te in fœdus populi,vt ſu-
ſcitares terram,& poſſideres hereditates diſ
9 ſipatas:*vt diceres his,qui vincti ſunt: Exi-
te: & his,qui in tenebris: Reuelamini. Su-
per vias paſcentur,& in omnibus planis pa
10 ſcua eorum. *Non eſurient,neque ſitient,
& non percutiet eos æſtus & ſol: quia mi-
ſerator eorum reget eos,& ad fontes aqua-
11 rum potabit eos.* Et ponam omnes mon-
tes meos in viam, & ſemitæ meæ exalta-
12 buntur.*Ecce iſti de longe venient,& ecce
illi ab Aquilone & mari,& iſti de terra au-
13 ſtrali.*Laudate cæli,& exulta terra,iubilate
montes laudem: quia conſolatus eſt Domi
nus populum ſuum, & pauperum ſuorum
14 miſerebitur.* Et dixit Sion: Dereliquit me
Dominus, & Dominus oblitus eſt mei.
15 *Numquid obliuiſci poteſt mulier infanté
ſuum, vt non miſereatur filio vteri ſui? &
ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliui-
16 ſcar tui.*Ecce in manibus meis deſcripſi te:
17 muri tui coram oculis meis ſemper.* Ve-
nerunt ſtructores tui: deſtruentes te,& diſ-
18 ſipantes a te exibũt.*Leua in circuitu ocu
los tuos,& vide,omnes iſti cõgregati ſunt,
venerũt tibi: viuo ego,dicit Dominus,quia
omnibus his velut ornamento veſtieris, &
19 circumdabis tibi eos quaſi ſponſa. *Quia
deſerta tua,& ſolitudines tuæ,& terra rui-
næ tuæ nunc anguſta erunt præ habitato-
ribus

ribus,& longe fugabuntur qui absorbebãt
te.*Adhuc dicent in auribus tuis filij steri- 20
litatis tuæ: Angustus est mihi locus,fac spa
tium mihi vt habitem. *Et dices in corde 21
tuo: Quis genuit mihi istos? ego sterilis,&
nõ pariens,transmigrata,& captiua: & istos
quis enutriuit? ego destituta & sola: & isti
vbi erant?* Hæc dicit Dominus Deus: Ec- 22
ce leuabo ad Gentes manum meam, & ad
populos exaltabo signum meum. Et affe-
rent filios tuos in vlnis, & filias tuas super
humeros portabunt. *Et erunt reges nu- 23
tritij tui, & reginæ nutrices tuæ: vultu in
terram demisso adorabunt te, & puluerem
pedum tuorum lingent. Et scies quia ego
Dominus,super quo nõ confundentur qui
expectant eum.* Numquid tolletur a forti 24
præda? aut quod captum fuerit a robusto,
saluum esse poterit? *Quia hæc dicit Do- 25
minus: Equidem, & captiuitas a forti tol-
letur: & quod ablatũ fuerit a robusto, sal-
uabitur. Eos vero,qui iudicauerunt te,ego
iudicabo,& filios tuos ego saluabo.*Et ci- 26
babo hostes tuos carnibus suis: & quasi
musto,sanguine suo inebriabuntur: & sciet
omnis caro,quia ego Dominus saluans te,
& redemptor tuus fortis Iacob.

CAP. L.

HÆc dicit Dominus: Quis est hic liber 1
repudij matris vestræ,quo dimisi eam?
aut quis est creditor meus,cui vendidi vos?
ecce in iniquitatibus vestris venditi estis,&
in sceleribus vestris dimisi matrem vestrã.
*Quia veni,& non erat vir: vocaui, & non 2
erat qui audiret. numquid abbreuiata &
paruula facta est manus mea,vt nõ possim
redimere? aut non est in me virtus ad li-
berandum? Ecce in increpatione mea de-
sertum faciam mare, ponam flumina in
siccum: computrescent pisces sine aqua,&
morientur in siti.* Induam cælos tenebris, 3
& saccum ponam operimentum eorum.
*Dominus dedit mihi linguam eruditã vt 4
sciam sustentare eum,qui lassus est verbo:
erigit mane, mane erigit mihi aurem, vt
audiam quasi magistrum.* Dominus Deus 5
aperuit mihi aurem,ego autem nõ contra-
6 dico: retrorsum non abij.*Corpus meum
dedi percutientibus,& genas meas vellen-
tibus: faciem meam nõ auerti ab increpan
7 tibus,& conspuentibus in me. *Dominus
Deus auxiliator meus,ideo non sum confu
sus: ideo posui faciem meam vt petram
durissimam, & scio quoniam non confun-
8 dar.* Iuxta est qui iustificat me, quis con-
tradicet mihi? stemus simul,quis est aduer
9 sarius meus? accedat ad me.*Ecce Domi-
nus Deus auxiliator meus: quis est qui cõ-
demnet me? Ecce omnes quasi vestimentũ
10 conterentur,tinea comedet eos. *Quis ex
vobis timens Dominum,audiens vocẽ serui
sui? qui ambulauit in tenebris, & non est
lumen ei,speret in nomine Domini, & in-
11 nitatur super Deum suum.* Ecce vos om-
nes accendentes ignem accincti flammis,
ambulate in lumine ignis vestri,& in flam-
mis,quas succendistis: de manu mea factũ
est hoc vobis,in doloribus dormietis.

CAP. LI.

1 AVDITE me qui sequimini quod iu-
stum est,& quæritis Dominum: atten
dite ad petram vnde excisi estis, & ad ca-
2 uernam laci,de qua præcisi estis.*Attendi-
te ad Abraham patrem vestrum, & ad Sa-
ram, quæ peperit vos: quia vnum vocaui
eum, & benedixi ei, & multiplicaui eum.
3 *Consolabitur ergo Dominus Sion,& con-
solabitur omnes ruinas eius: & ponet de-
sertum eius quasi delicias,& solitudinẽ eius
quasi hortum Domini. Gaudium & lætitia
inuenietur in ea, gratiarum actio, & vox
4 laudis. *Attendite ad me popule meus, &
tribus mea me audite: quia lex a me exiet,
& iudicium meum in lucem populorũ re-
5 quiescet. *Prope est iustus meus, egressus
est saluator meus,& brachia mea populos
iudicabunt: me insulæ expectabũt, & bra-
6 chium meum sustinebunt.* Leuate in cæ-
lum oculos vestros,& videte sub terra deor
sum: quia cæli sicut fumus liquescẽt,& ter-
ra sicut vestimentum atteretur,& habitato-
res eius sicut hæc interibunt: Salus autem
mea in

mea in ſempiternum erit,& iuſtitia mea nõ
deficiet.* Audite me qui ſcitis iuſtum, po- 7
pulus meus lex mea in corde eorum: noli-
te timere opprobrium hominũ,& blaſphe-
mias eorum ne metuatis.* Sicut enim ve- 8
ſtimentum,ſic comedet eos vermis:& ſicut
lanam,ſic deuorabit eos tinea:Salus autem
mea in ſempiternum erit,& iuſtitia mea in
generationes generationum.
*Conſurge,conſurge, induere fortitudi- 9
nem brachium Domini: conſurge ſicut in
diebus antiquis,in generationibus ſæculo-
rum. Numquid non tu percuſſiſti ſuper-
bum,vulneraſti draconem?
*Numquid non tu ſiccaſti mare,aquam 10
abyſſi vehemẽtis: qui poſuiſti profundum
maris viam,vt tranſirent liberati?
*Et nunc qui redempti ſunt a Domino, 11
reuertentur, & venient in Sion laudantes,
& lætitia ſempiterna ſuper capita eorum,
gaudium & lætitiam tenebunt,fugiet dolor
& gemitus.* Ego,ego ipſe conſolabor vos: 12
quis tu vt timeres ab homine mortali,& a
filio hominis,qui quaſi fœnum ita areſcet?
* Et oblitus es Domini factoris tui, qui te- 13
tendit cælos,& fundauit terram: & formi-
daſti iugiter tota die a facie furoris eius,
qui te tribulabat, & parauerat ad perden-
dum: vbi nunc eſt furor tribulantis?*Cito 14
veniet gradiens ad aperiendum,& non in-
terficiet vſque ad internecionem,nec defi-
ciet panis eius.* Ego autem ſum Dominus 15
Deus tuus,qui conturbo mare, & intume-
ſcunt fluctus eius: Dominus exercituũ no-
men meum.* Poſui verba mea in ore tuo, 16
& in vmbra manus meæ protexi te,vt plan
tes cælos,& fundes terrã: & dicas ad Sion:
Populus meus es tu.* Eleuare,eleuare,con- 17
ſurge Ieruſalem, quæ bibiſti de manu Do-
mini calicem iræ eius: vſque ad fundum ca
licis ſoporis bibiſti,& potaſti vſque ad fæ-
ces.* Non eſt qui ſuſtẽtet eam ex omnibus 18
filijs,quos genuit: & non eſt qui apprehen
dat manũ eius ex omnibus filijs,quos enu-
triuit.* Duo ſunt quæ occurrerunt tibi: quis 19
contriſtabitur ſuper te? vaſtitas, & contri-
tio,& fames,& gladius,quis cõſolabitur te?
20 * Filij tui proiecti ſunt,dormierunt in capi-
te omnium viarum,ſicut oryx illaqueatus:
pleni indignatione Domini, increpatione
21 Dei tui.* Idcirco audi hoc paupercula,&
22 ebria non a vino. * Hæc dicit dominator
tuus Dominus,& Deus tuus, qui pugnabit
pro populo ſuo: Ecce tuli de manu tua ca
licem ſoporis,fundum calicis indignationis
23 meæ,non adijcies vt bibas illum vltra.* Et
ponam illum in manu eorum,qui te humi-
liauerunt,& dixerunt animæ tuæ: Incurua-
re,vt tranſeamus: & poſuiſti vt terram cor-
pus tuum,& quaſi viam tranſeuntibus.

CAP. LII.

1 CONSVRGE, conſurge,induere forti-
tudine tua Sion, induere veſtimentis
gloriæ tuæ Ieruſalem ciuitas ſancti: quia
non adijciet vltra vt pertranſeat per te in-
2 circumciſus & immundus. * Excutere de
puluere, conſurge, ſede Ieruſalem: ſolue
3 vincula colli tui captiua filia Sion. *Quia
hæc dicit Dominus: Gratis venũdati eſtis,
4 & ſine argento redimemini.*Quia hæc di-
cit Dominus Deus: In Ægyptum deſcen-
dit populus meus in principio vt colonus
eſſet ibi: & Aſſur abſque vlla cauſa calum-
5 niatus eſt eũ.*Et nũquid mihi eſt hic, dicit
Dominus, quoniam ablatus eſt populus
meus gratis? Dominatores eius inique a-
gunt,dicit Dominus,& iugiter tota die no-
6 men meum blaſphematur. * Propter hoc
ſciet populus meus nomen meum in die
illa: quia ego ipſe qui loquebar, ecce ad-
7 ſum. *Quàm pulchri ſuper montes pedes
annunciantis & prædicantis pacem: an-
nunciantis bonum, prædicantis ſalutem,
8 dicentis Sion: Regnabit Deus tuus! *Vox
ſpeculatorum tuorum: leuauerunt vocem,
ſimul laudabunt: quia oculo ad oculum
videbunt cum conuerterit Dominus Sion.
9 *Gaudete, & laudate ſimul deſerta Ieruſa-
lem: quia conſolatus eſt Dominus popu-
10 lum ſuum, redemit Ieruſalem. * Parauit
Dominus brachium ſanctum ſuum in ocu-
lis omnium Gentium: & videbunt omnes
11 fines terræ ſalutare Dei noſtri.* Recedite,
rece-

recedite,exite inde,pollutum nolite tange-
re : exite de medio eius, mundamini qui
fertis vasa Domini. *Quoniam non in tu- 12
multu exibitis, nec in fuga properabitis:
præcedet enim vos Dominus,& congrega-
bit vos Deus Israel.*Ecce intelliget seruus 13
meus,exaltabitur,& eleuabitur, & sublimis
erit valde. *Sicut obstupuerunt super te 14
multi, sic inglorius erit inter viros aspectus
eius, & forma eius inter filios hominum.
*Iste asperget gentes multas,super ipsum 15
continebunt reges os suum : quia quibus
non est narratum de eo,viderunt: & qui
non audierunt,contemplati sunt.

CAP. LIII.

QVIS credidit auditui nostro ? & bra- 1
chium Domini cui reuelatũ est ?*Et 2
ascendet sicut virgultum coram eo,& sicut
radix de terra sitienti: non est species ei,ne-
que decor:& vidimus eum,& non erat aspe-
ctus, & desiderauimus eum :*Despectum,& 3
nouissimum virorum, virum dolorum, &
scientem infirmitatem : & quasi abscondi-
tus vultus eius & despectus,vnde nec re-
putauimus eum. * Vere languores nostros 4
ipse tulit,& dolores nostros ipse portauit:
& nos putauimus eum quasi leprosum, &
percussum a Deo & humiliatum.*Ipse au- 5
tem vulneratus est propter iniquitates no-
stras,attritus est propter scelera nostra: di-
sciplina pacis nostræ super eum, & liuore
eius sanati sumus.*Omnes nos quasi oues 6
errauimus, vnusquisque in viam suam de-
clinauit : & posuit Dominus in eo iniqui-
tatem omnium nostrum.*Oblatus est quia 7
ipse voluit, & non aperuit os suum : sicut
ouis ad occisionem ducetur,& quasi agnus
coram tondente se obmutescet, & nõ ape-
riet os suum. *De angustia, & de iudicio 8
sublatus est : generationem eius quis enar-
rabit ? quia abscissus est de terra viuentiũ:
propter scelus populi mei percussi eũ.*Et 9
dabit impios pro sepultura,& diuitem pro
morte sua: eo quòd iniquitatem non fece-
rit,neque dolus fuerit in ore eius.*Et Do- 10
minus voluit cõterere eum in infirmitate:
si posuerit pro peccato animam suam, vi-
debit semen longæuum,& volũtas Domi-
11 ni in manu eius dirigetur. *Pro eo quòd
laborauit anima eius,videbit & saturabitur:
in scientia sua iustificabit ipse iustus seruus
meus multos, & iniquitates eorũ ipse por-
12 tabit.*Ideo dispertiam ei plurimos : & for-
tium diuidet spolia, pro eo quòd tradidit
in mortem animam suam, & cum scelera-
tis reputatus est: & ipse peccata multorum
tulit, & pro transgressoribus rogauit.

CAP. LIIII.

1 LAVDA sterilis quæ non paris : decanta
laudem, & hinni quæ non pariebas:
quoniam multi filij desertæ magis quàm
2 eius,quæ habet virum,dicit Dominus.*Di-
lata locum tentorij tui, & pelles taberna-
culorum tuorum extende, ne parcas : lon-
gos fac funiculos tuos,& clauos tuos con-
3 solida.*Ad dexteram enim,& ad læuam pe
netrabis: & semen tuum Gentes heredita-
4 bit,& ciuitates desertas inhabitabit.*Noli
timere quia non confundéris,neque erube
sces: non enim te pudebit,quia cõfusionis
adolescentiæ tuæ obliuiscéris,& opprobrij
viduitatis tuæ non recordaberis amplius.
5 *Quia dominabitur tui qui fecit te,Domi-
nus exercituum nomen eius: & redemptor
tuus sanctus Israel,Deus omnis terræ voca-
6 bitur. *Quia vt mulierem derelictam &
mœrentem spiritu vocauit te Dominus, &
vxorem ab adolescentia abiectã,dixit Deus
7 tuus.*Ad punctum in modico dereliqui te,
& in miserationibus magnis congregabo
8 te. *In momento indignationis abscondi
faciem meam parumper a te, & in miseri-
cordia sempiterna misertus sum tui : dixit
9 redemptor tuus Dominus.*Sicut in diebus
Noe istud mihi est, cui iuraui ne inducerẽ
aquas Noe vltra supra terram: sic iuraui vt
10 non irascar tibi,& non increpem te.*Mõ-
tes enim commouebuntur, & colles con-
tremiscent: misericordia autẽ mea non re-
cedet a te,& fœdus pacis meæ non moue-
11 bitur: dixit miserator tuus Dominus.*Pau-
percula tempestate conuulsa, absque vlla
consola-

consolatione. Ecce ego sternam per ordi-
nem lapides tuos,& fundabo te in sapphi-
ris,* & ponam iaspidē propugnacula tua : 12
& portas tuas in lapides sculptos,& omnes
terminos tuos in lapides desiderabiles:
*Vniuersos filios tuos doctos a Domino:& 13
multitudinē pacis filijs tuis.* Et in iustitia 14
fundaberis : recede procul a calūnia, quia
non timebis:& a pauore,quia non appro-
pinquabit tibi.*Ecce accola veniet,qui nō 15
erat mecum,aduena quondam tuus adiun-
getur tibi.*Ecce ego creaui fabrum sufflā- 16
tem in igne prunas, & proferentem vas in
opus suum,& ego creaui interfectorem ad
disperdendum.*Omne vas,quod fictum est 17
contra te,non dirigetur: & omnem linguā
resistentem tibi in iudicio,iudicabis. Hæc
est hereditas seruorum Domini, & iustitia
eorum apud me,dicit Dominus.

CAP. LV.

OMnes sitientes venite ad aquas:& qui 1
non habetis argentū,properate,emite,
& comedite: venite,emite absque argento,
& absque vlla commutatione vinum & lac.
*Quare appenditis argentum non in pani- 2
bus,& laborem vestrum non in saturitate?
Audite audientes me,& comedite bonū,&
delectabitur in crassitudine anima vestra.
*Inclinate aurem vestram,& venite ad me: 3
audite,& viuet anima vestra, & feriā vobis-
cum pactum sempiternum, misericordias
Dauid fideles.* Ecce testem populis dedi 4
eum,ducem ac præceptorē Gentibus.*Ecce 5
gentē,quam nesciebas,vocabis: & Gentes,
quæ te nō cognouerunt,ad te current pro-
pter Dominum Deum tuum,& sanctum If-
rael,quia glorificauit te.*Quærite Dominū, 6
dum inueniri potest: inuocate eum, dum
prope est.*Derelinquat impius viam suam, 7
& vir iniquus cogitationes suas,& reuerta-
tur ad Dominum,& miserebitur eius,& ad
Deum nostrum: quoniā multus est ad igno
scendum. *Non enim cogitationes meæ, 8
cogitationes vestræ: neque viæ vestræ,viæ
meæ,dicit Dominus.*Quia sicut exaltantur 9
cæli a terra,sic exaltatæ sunt viæ meæ a vijs
vestris, & cogitationes meæ a cogitationi-
10 bus vestris.*Et quomodo descendit imber,
& nix de cælo, & illuc vltra nō reuertitur,
sed inebriat terram,& infundit eam,& ger-
minare eam facit,& dat semen serenti,&
11 panem comedēti:* Sic erit verbum meum,
quod egredietur de ore meo: non reuerte-
tur ad me vacuum, sed faciet quæcumque
volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi
12 illud.*Quia in lætitia egrediemini,& in pa
ce deducemini: montes & colles cantabūt
coram vobis laudem,& omnia ligna regio-
13 nis plaudent manu. * Pro saliunca ascen-
det abies, & pro vrtica crescet myrtus: &
erit Dominus nominatus in signum æter-
num, quod non auferetur.

CAP. LVI.

1 HÆc dicit Dominus: Custodite iudi-
cium,& facite iustitiam: quia iuxta est
salus mea vt veniat,& iustitia mea vt reue-
2 letur.*Beatus vir,qui facit hoc,& filius ho-
minis, qui apprehendet istud: custodiens
sabbatum ne polluat illud,custodiens ma-
3 nus suas ne faciat omne malum.* Et non
dicat filius aduenæ,qui adhæret Domino,
dicens: Separatione diuidet me Dominus
a populo suo: Et nō dicat Eunuchus: Ecce
4 ego lignum aridum.*Quia hæc dicit Do-
minus Eunuchis: Qui custodierint sabbata
mea, & elegerint quæ ego volui, & tenue-
5 rint fœdus meū:* Dabo eis in domo mea,
& in muris meis locum, & nomen melius
a filijs & filiabus: nomen sempiternum da-
6 bo eis,quod non peribit.*Et filios aduenæ,
qui adhærent Domino, vt colant eum, &
diligant nomen eius, vt sint ei in seruos:
omnem custodiētem sabbatum ne polluat
7 illud,& tenentem fœdus meum:*Adducam
eos in montem sanctum meum, & lætifi-
cabo eos in domo orationis meæ: holo-
causta eorum,& victimæ eorum placebunt
mihi super altari meo: quia domus mea,
domus orationis vocabitur cūctis populis.
8 *Ait Dominus Deus,qui congregat disper
sos Israel: Adhuc congregabo ad eum cō-
9 gregatos eius. *Omnes bestiæ agri venite
ad deuo-

ad deuorandum, vniuersæ bestiæ saltus.
*Speculatores eius cæci omnes, nescierunt 10
vniuersi: canes muti non valentes latrare,
videntes vana, dormientes, & amantes som-
nia. *Et canes impudentissimi nescierunt sa 11
turitatem: ipsi pastores ignorauerunt intel
ligentiam: omnes in viam suam declinaue-
runt, vnusquisque ad auaritiam suã a sum-
mo vsque ad nouissimum. *Venite, suma- 12
mus vinum, & impleamur ebrietate: & erit
sicut hodie, sic & cras, & multo amplius.

CAP. LVII.

IVSTVS perit, & non est qui recogitet in 1
corde suo: & viri misericordiæ colligun
tur, quia non est qui intelligat, a facie enim
malitiæ collectus est iustus. *Veniat pax, 2
requiescat in cubili suo qui ambulauit in
directione sua. *Vos autem accedite huc fi 3
lij auguratricis: semen adulteri, & fornica-
riæ. *Super quem lusistis? super quem dila- 4
tastis os, & eiecistis linguam? numquid non
vos filij scelesti, semen mendax? *qui conso 5
lamini in dijs subter omne lignum frondo-
sum, immolantes paruulos in torrentibus,
subter eminentes petras? *In partibus tor- 6
rentis pars tua, hæc est sors tua: & ipsis ef-
fudisti libamen, obtulisti sacrificium. num-
quid super his non indignabor? *Super 7
mõtem excelsum & sublimem posuisti cu-
bile tuum, & illuc ascendisti vt immolares
hostias. *Et post ostium, & retro postem 8
posuisti memoriale tuũ: quia iuxta me dis-
cooperuisti, & suscepisti adulterum: dilata-
sti cubile tuum, & pepigisti cum eis fœdus:
dilexisti stratum eorum manu aperta. *Et 9
ornasti te regi vnguento, & multiplicasti
pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul,
& humiliata es vsque ad inferos. *In multi- 10
tudine viæ tuæ laborasti: nõ dixisti: Quie-
scam: vitã manus tuæ inuenisti, propterea
non rogasti. *Pro quo solicita timuisti, quia 11
mentita es, & mei non es recordata, neque
cogitasti in corde tuo? quia ego tacens, &
quasi nõ videns, & mei oblita es. *Ego an- 12
nunciabo iustitiam tuam, & opera tua non
proderunt tibi. *Cum clamaueris, liberent 13
te congregati tui, & omnes eos auferet vẽ-
tus, tollet aura: Qui autem fiduciam habet
mei, hereditabit terram, & possidebit mon-
14 tem sanctum meũ. *Et dicam: Viam facite,
præbete iter, declinate de semita, auferte of
15 fendicula de via populi mei. *Quia hæc di
cit Excelsus, & sublimis habitans æternita-
tem: & sanctum nomen eius in excelso &
in sancto habitans, & cũ contrito & humili
spiritu: vt viuificet spiritum humilium, & vi
16 uificet cor contritorum. *Non enim in sem
piternum litigabo, neque vsque ad finem
irascar: quia spiritus a facie mea egredie-
17 tur, & flatus ego faciam. *Propter iniquita-
tem auaritiæ eius iratus sum, & percussi eũ:
abscondi a te faciem meam, & indignatus
18 sum: & abijt vagus in via cordis sui. *Vias
eius vidi, & sanaui eum, & reduxi eum, &
reddidi consolationes ipsi, & lugẽtibus eius.
19 *Creaui fructum labiorum pacem, pacem
ei, qui longe est, & qui prope, dixit Domi-
20 nus, & sanaui eũ. *Impij autem quasi mare
feruens, quod quiescere nõ potest, & redun
dant fluctus eius in cõculcatiõe & lutum.
21 *Non est pax impijs, dicit Dominus Deus.

CAP. LVIII.

1 CLAMA, ne cesses, quasi tuba exalta vo
cem tuam, & annuncia populo meo
scelera eorum, & domui Iacob peccata eo-
2 rum. *Me etenim de die in diem quærunt,
& scire vias meas volunt: quasi gens, quæ
iustitiam fecerit, & iudicium Dei sui non
dereliquerit: rogant me iudicia iustitiæ:
3 appropinquare Deo volunt. *Quare ieiu-
nauimus, & non aspexisti: humiliauimus
animas nostras, & nescisti? Ecce in die ie-
iunij vestri inuenitur voluntas vestra, & om
4 nes debitores vestros repetitis. *Ecce ad li-
tes & contentiones ieiunatis, & percutitis
pugno impie. Nolite ieiunare sicut vsque
ad hanc diẽ, vt audiatur in excelso clamor
5 vester. *Numquid tale est ieiunium, quod
elegi, per diem affligere hominem animam
suam? numquid contorquere quasi circu-
lum caput suum, & saccum & cinerem ster-
nere? numquid istud vocabis ieiunium, &

diem acceptabilem Domino? *Nonne hoc 6
est magis ieiunium, quod elegi? dissolue
colligationes impietatis, solue fasciculos
deprimentes; dimitte eos, qui cōfracti sunt,
liberos, & omne onus dirumpe. *Frange 7
esurienti panem tuum, & egenos, vagosq.
induc in domum tuam: cum videris nu-
dum, operi eum, & carnem tuam ne despe-
xeris. *Tunc erumpet quasi mane lumen 8
tuū, & sanitas tua citius orietur, & anteibit
faciem tuam iustitia tua, & gloria Domini
colliget te. *Tunc inuocabis, & Dominus 9
exaudiet: clamabis, & dicet: Ecce adsum.
si abstuleris de medio tui catenā, & desieris
extendere digitum, & loqui quod nō pro-
dest. *Cum effuderis esurienti animā tuam, 10
& animam afflictam repleueris, orietur in
tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt sicut
meridies. *Et requiem tibi dabit Dominus 11
semper, & implebit splendoribus animam
tuam, & ossa tua liberabit, & eris quasi hor-
tus irriguus, & sicut fons aquarum, cuius
non deficient aquæ. *Et ædificabuntur in 12
te deserta sæculorum: fundamenta gene-
rationis & generationis suscitabis: & voca-
beris ædificator sepium, auertens semitas
in quietem. *Si auerteris a sabbato pedem 13
tuum, facere voluntatem tuam in die san-
cto meo, & vocaueris sabbatum delicatū,
& sanctum Domini gloriosum, & glorifica-
ueris eum dum non facis vias tuas, & non
inuenitur voluntas tua, vt loquaris sermo-
nem: *Tunc delectaberis super Domino, 14
& sustollam te super altitudines terræ, &
cibabo te hereditate Iacob patris tui. os
enim Domini locutum est.

CAP. LIX.

ECCE non est abbreuiata manus Do- 1
mini vt saluare nequeat, neque aggra-
uata est auris eius vt non exaudiat: *Sed 2
iniquitates vestræ diuiserunt inter vos &
Deum vestrum, & peccata vestra abscon-
derunt faciem eius a vobis ne exaudiret.
*Manus enim vestræ pollutæ sunt sangui- 3
ne, & digiti vestri iniquitate: labia vestra
locuta sunt mendacium, & lingua vestra
4 iniquitatem fatur: *Non est qui inuocet
iustitiam, neque est qui iudicet vere: sed
confidunt in nihilo, & loquuntur vanita-
tes: conceperunt laborem, & pepererunt
5 iniquitatem. *Oua aspidum ruperunt, &
telas araneæ texuerunt: qui comederit de
ouis eorum, morietur: & quod confotum
6 est, erumpet in regulum. *Telæ eorum nō
erunt in vestimentum, neque operientur
operibus suis: opera eorum opera inutilia,
7 & opus iniquitatis in manibus eorum. *Pe
des eorum ad malum currunt, & festinant
vt effundant sanguinem innocentem: co-
gitationes eorum cogitationes inutiles: va
8 stitas & contritio in vijs eorum. *Viam pa
cis nescierunt, & non est iudicium in gres-
sibus eorum: semitæ eorum incuruatæ sūt
eis: omnis qui calcat in eis, ignorat pacem.
9 *Propter hoc elongatum est iudicium a no
bis, & non apprehendet nos iustitia: expe-
ctauimus lucem, & ecce tenebræ: splendo-
10 rem, & in tenebris ambulauimus. *Palpa-
uimus sicut cæci parietem, & quasi absque
oculis attrectauimus: impegimus meridie
quasi in tenebris, in caliginosis quasi mor-
11 tui. *Rugiemus quasi vrsi omnes, & quasi
columbæ meditantes gememus: expecta-
uimus iudicium, & non est: salutem, &
12 elongata est a nobis. *Multiplicatæ sunt
enim iniquitates nostræ coram te, & pec-
cata nostra responderunt nobis: quia sce-
lera nostra nobiscum, & iniquitates nostras
13 cognouimus, *peccare & mentiri contra
Dominum: & auersi sumus ne iremus post
tergum Dei nostri, vt loqueremur calum-
niam & transgressionem: concepimus, &
locuti sumus de corde verba mendacij.
14 *Et conuersum est retrorsum iudicium,
& iustitia longe stetit: quia corruit in pla-
tea veritas, & æquitas non potuit ingredi.
15 *Et facta est veritas in obliuionem: & qui
recessit a malo, prædæ patuit: & vidit
Dominus, & malum apparuit in oculis e-
16 ius, quia non est iudicium. *& vidit quia
non est vir: & aporiatus est, quia non est
qui occurrat: & saluauit sibi brachium
suum, & iustitia eius ipsa confirmauit eum.

17 *Indutus est iustitia vt lorica,& galea salutis
in capite eius: indutus est vestimétis vltio-
18 nis,& opertus est quasi pallio zeli. * Sicut
ad vindictam quasi ad retributionem indi-
gnationis hostibus suis,& vicissitudinem
19 inimicis suis: insulis vicem reddet. * Et ti-
mebunt qui ab Occidente, nomen Domi-
ni: & qui ab ortu solis, gloriam eius: cum
venerit quasi fluuius violentus, quem spiri-
20 tus Domini cogit: *& venerit Sion redem-
ptor,& eis, qui redeunt ab iniquitate in Ia-
21 cob, dicit Dominus. * Hoc fœdus meum
cum eis, dicit Dominus: Spiritus meus, qui
est in te,& verba mea, quæ posui in ore tuo,
non recedent de ore tuo,& de ore seminis
tui,& de ore seminis seminis tui, dicit Do-
minus, amodo & vsque in sempiternum.

CAP. LX.

1 SVRGE illuminare Ierusalem: quia ve-
nit lumen tuum, & gloria Domini su-
2 per te orta est. *Quia ecce tenebræ operiét
terram,& caligo populos: super te autem
orietur Dominus,& gloria eius in te vide-
3 bitur. * Et ambulabunt Gentes in lumine
4 tuo,& reges in splendore ortus tui. * Leua
in circuitu oculos tuos,& vide: omnes isti
congregati sunt, venerunt tibi: filij tui de
longe venient,& filiæ tuæ de latere surgét.
5 *Tunc videbis,& afflues, mirabitur & dila-
tabitur cor tuũ quando conuersa fuerit ad
te multitudo maris, fortitudo Gentium ve-
6 nerit tibi: * Inundatio camelorum operiet
te, dromedarij Madian & Epha: omnes de
Saba venient, aurum & thus deferentes,&
7 laudem Domino annunciantes. * Omne
pecus Cedar cõgregabitur tibi, arietes Na-
baioth ministrabunt tibi: offerentur super
placabili altari meo,& domum maiestatis
8 meæ glorificabo. *Qui sunt isti, qui vt nu-
bes volant,& quasi columbæ ad fenestras
9 suas? * Me enim insulæ expectant,& naues
maris in principio vt adducam filios tuos
de longe: argentum eorum,& aurum eo-
rum cum eis nomini Domini Dei tui,&
10 sancto Israel, quia glorificauit te. *Et ædi-
ficabunt filij peregrinorum muros tuos,&
reges eorum ministrabunt tibi: in indigna-
tione enim mea percussi te: & in reconci-
11 liatione mea misertus sum tui. *Et aperien
tur portæ tuæ iugiter: die ac nocte nõ clau
dentur, vt afferatur ad te fortitudo Gentiũ,
12 & reges earum adducantur. *Gens enim
& regnum, quod non seruierit tibi, peribit:
13 & Gentes solitudine vastabuntur. *Gloria
Libani ad te veniet, abies & buxus, & pi-
nus simul ad ornandum locum sanctifica-
tionis meæ,& locum pedum meorum glo-
14 rificabo. *Et veniét ad te curui filij eorum,
qui humiliauerunt te, & adorabunt vesti-
gia pedum tuorum omnes, qui detrahebãt
tibi,& vocabũt te Ciuitatem Domini, Sion
15 sancti Israel. * Pro eo quòd fuisti derelicta,
& odio habita,& non erat qui per te transi-
ret, ponam te in superbiam sæculorũ, gau-
dium in generationem & generationem:
16 *& suges lac Gentium, & mamilla regum
lactaberis: & scies quia ego Dominus sal-
17 uans te,& redéptor tuus fortis Iacob. *Pro
ære afferam aurum,& pro ferro afferam ar
gentum: & pro lignis æs,& pro lapidibus
ferrum: & ponam visitationem tuam pacé,
18 & præpositos tuos iustitiam. * Non audie-
tur vltra iniquitas in terra tua, vastitas &
contritio in terminis tuis,& occupabit sa-
lus muros tuos, & portas tuas laudatio.
19 *Non erit tibi amplius sol ad lucendũ per
diem, nec splendor lunæ illuminabit te: sed
erit tibi Dominus in lucem sempiternam,
20 & Deus tuus in gloriam tuam. * Non oc-
cidet vltra sol tuus,& luna tua non minue-
tur: quia erit tibi Dominus in lucem sem-
piternam,& complebuntur dies luctus tui.
21 *Populus autem tuus omnes iusti, in perpe
tuum hereditabunt terram, germen plan-
tationis meæ, opus manus meæ ad glorifi-
22 candum. *Minimus erit in mille,& paruu-
lus in gentem fortissimam: ego Dominus
in tempore eius subito faciam istud.

CAP. LXI.

1 SPIRITVS Domini super me, eo quòd
vnxerit Dominus me: ad annunciandũ
mansuetis misit me, vt mederer contritis

corde,& prædicarem captiuis indulgentiã,
&clauſis apertionem:*Vt prædicarem an- 2
num placabilem Domino,& diem vltionis
Deo noſtro: vt conſolarer omnes lugẽtes:
*vt ponerem lugentibus Sion: & darem eis 3
coronam pro cinere, oleum gaudij pro lu-
ctu,pallium laudis pro ſpiritu mœroris: &
vocabuntur in ea fortes iuſtitiæ, plantatio
Domini ad glorificandum.*Et ædificabunt 4
deſerta a ſæculo,& ruinas antiquas erigẽt,
&inſtaurabunt ciuitates deſertas,diſſipatas
in generationem & generationem .*Et ſta- 5
bunt alieni,& paſcent pecora veſtra: & filij
peregrinorum agricolæ & vinitores veſtri
erunt .* Vos autem Sacerdotes Domini vo 6
cabimini : Miniſtri Dei noſtri, dicetur vo-
bis: Fortitudinem Gentium comedetis, &
in gloria earum ſuperbietis.*Pro confuſio- 7
ne veſtra duplici,& rubore laudabunt par-
tem ſuam: propter hoc in terra ſua dupli-
cia poſſidebunt,lætitia ſempiterna erit eis.
*Quia ego Dominus diligens iudicium, & 8
odio habens rapinam in holocauſto: & da-
bo opus eorum in veritate,& fœdus perpe
tuum feriam eis . * Et ſcient in Gentibus 9
ſemen eorum, & germen eorum in medio
populorum : omnes,qui viderint eos, co-
gnoſcent illos,quia iſti ſunt ſemen,cui be-
nedixit Dominus . *Gaudens gaudebo in 10
Domino, & exultabit anima mea in Deo
meo : quia induit me veſtimentis ſalutis :
& indumento iuſtitiæ circũdedit me, quaſi
ſponſum decoratum corona,& quaſi ſpon
ſam ornatam monilibus ſuis .*Sicut enim 11
terra profert germen ſuum, & ſicut hortus
ſemen ſuum germinat, ſic Dominus Deus
germinabit iuſtitiam, & laudem coram
vniuerſis Gentibus .

CAP. LXII.

PROPTER Sion non tacebo,& propter 1
Ieruſalem nõ quieſcam,donec egredia-
tur vt ſplendor iuſtus eius,& ſaluator eius
vt lampas accendatur.* Et videbunt Gen- 2
tes iuſtum tuum,& cuncti reges inclytum
tuum : & vocabitur tibi nomen nouum ,
quod os Domini nominabit . * Et eris co- 3
rona gloriæ in manu Domini, & diadema
4 regni in manu Dei tui .*Non vocaberis vl-
tra Derelicta : & terra tua non vocabitur
amplius Deſolata: ſed vocaberis Voluntas
mea in ea,& terra tua inhabitata. quia cõ-
placuit Domino in te : & terra tua inhabi-
5 tabitur . * Habitabit enim iuuenis cum vir-
gine,& habitabunt in te filij tui. Et gaude-
bit ſponſus ſuper ſponſam,& gaudebit ſu-
6 per te Deus tuus . * Super muros tuos Ieru
ſalem conſtitui cuſtodes, tota die, & tota
nocte in perpetuum non tacebunt . Qui
7 reminiſcimini Domini, ne taceatis,*& ne
detis ſilentium ei,donec ſtabiliat,& donec
8 ponat Ieruſalem laudem in terra. * Iurauit
Dominus in dextera ſua,& in brachio for-
titudinis ſuæ : Si dedero triticum tuum vl-
tra cibum inimicis tuis : & ſi biberint filij
9 alieni vinum tuum,in quo laboraſti.*Quia
qui congregant illud, comedent, & lauda-
bunt Dominum : & qui comportant illud,
10 bibent in atrijs ſanctis meis.*Tranſite,trã-
ſite per portas,præparate viam populo,pla
num facite iter, eligite lapides, & eleuate
11 ſignum ad Populos.*Ecce Dominus audi-
tum fecit in extremis terræ,dicite filiæ Siõ:
Ecce ſaluator tuus venit: ecce merces eius
12 cum eo,& opus eius coram illo.* Et voca-
bunt eos,Populus ſanctus,redempti a Do-
mino . Tu autem vocaberis: Quæſita ciui-
tas, & non Derelicta .

CAP. LXIII.

1 QVIS eſt iſte,qui venit de Edom, tin-
ctis veſtibus de Boſra ? iſte formoſus
in ſtola ſua, gradiens in multitudine forti-
tudinis ſuæ . Ego, qui loquor iuſtitiam, &
2 propugnator ſum ad ſaluandum . *Quare
ergo rubrum eſt indumentum tuum,& ve-
ſtimenta tua ſicut calcantium in torculari?
3 * Torcular calcaui ſolus,& de Gentibus nõ
eſt vir mecum : calcaui eos in furore meo,
& conculcaui eos in ira mea: & aſperſus eſt
ſanguis eorũ ſuper veſtimenta mea,& om-
4 nia indumenta mea inquinaui .*Dies enim
vltionis in corde meo annus redemptionis
5 meæ venit . * Circumſpexi, & non erat
auxilia-

auxiliator: quæsiui & non fuit qui adiuua-
ret: & saluauit mihi brachium meum, &
indignatio mea ipsa auxiliata est mihi.*Et 6
conculcaui populos in furore meo, & ine-
briaui eos in indignatione mea, & detraxi
in terram virtutem eorum.*Miserationum 7
Domini recordabor, laudem Domini super
omnibus, quæ reddidit nobis Dominus, &
super multitudinem bonorũ domui Israel,
quæ largitus est eis secundum indulgentiã
suam, & secundum multitudinem misericor
diarum suarum.*Et dixit: Verumtamen 8
populus meus est, filij non negantes: & fa
ctus est eis saluator.*In omni tribulatione 9
eorum non est tribulatus, & angelus faciei
eius saluauit eos: in dilectione sua, & in in-
dulgentia sua ipse redemit eos, & portauit
eos, & eleuauit eos cunctis diebus sæculi.
*Ipsi autem ad iracundiam prouocauerũt, 10
& afflixerunt spiritum sancti eius: & con-
uersus est eis in inimicum, & ipse debella-
uit eos. *Et recordatus est dierum sæculi 11
Moysi, & populi sui: Vbi est qui eduxit eos
de mari cum pastoribus gregis sui? vbi est
qui posuit in medio eius spiritũ sancti sui?
*Qui eduxit ad dexteram Moysen brachio 12
maiestatis suæ, qui scidit aquas ante eos, vt
faceret sibi nomen sempiternũ: *Qui edu- 13
xit eos per abyssos, quasi equũ in deserto
non impingentem.*Quasi animal in cam- 14
po descendens, spiritus Domini ductor eius
fuit: sic adduxisti populum tuum vt face-
res tibi nomen gloriæ.*Attende de cælo, 15
& vide de habitaculo sancto tuo, & gloriæ
tuæ: vbi est zelus tuus, & fortitudo tua,
multitudo viscerum tuorum, & miseratio-
num tuarum? super me continuerunt se.
*Tu enim pater noster, & Abraham nesci- 16
uit nos, & Israel ignorauit nos: tu Domine
pater noster, redemptor noster, a sæculo no
men tuum.*Quare errare nos fecisti Do- 17
mine de vijs tuis: indurasti cor nostrum ne
timeremus te? conuertere propter seruos
tuos, tribus hereditatis tuæ.*Quasi nihilum 18
possederunt populum sanctum tuum: ho-
stes nostri conculcauerũt sanctificationem
tuam.*Facti sumus quasi in principio, cum 19
non dominareris nostri, neque inuocare-
tur nomen tuum super nos.

CAP. LXIIII.

1 VTINAM dirumperes cælos, & descen
deres: a facie tua montes defluerent.
2 *Sicut exustio ignis tabescerẽt, aquæ arde-
rent igni, vt notum fieret nomen tuum ini
micis tuis: a facie tua gentes turbarentur.
3 *Cum feceris mirabilia, non sustinebimus:
descendisti, & a facie tua montes defluxe-
4 runt.*A sæculo non audierunt, neque auri-
bus perceperunt: oculus non vidit, Deus
absque te, quæ præparasti expectantibus te.
5 *Occurristi lætanti, & facienti iustitiam: in
vijs tuis recordabũtur tui: ecce tu iratus es,
& peccauimus: in ipsis fuimus semper, &
6 saluabimur.*Et facti sumus vt immundus
omnes nos, & quasi pannus menstruatæ
vniuersæ iustitiæ nostræ: & cecidimus quasi
folium vniuersi, & iniquitates nostræ quasi
7 ventus abstulerunt nos.*Non est qui inuo-
cet nomen tuum: qui consurgat, & teneat
te: abscondisti faciem tuam a nobis, & al-
8 lisisti nos in manu iniquitatis nostræ.*Et
nunc Domine, pater noster es tu, nos ve-
ro lutum: & fictor noster tu, & opera ma-
9 nuum tuarum omnes nos.*Ne irascaris Do
mine satis, & ne vltra memineris iniquitatis
nostræ: ecce respice, populus tuus omnes
10 nos.*Ciuitas sancti tui facta est deserta, Siõ
11 deserta facta est, Ierusalem desolata est.*Do
mus sanctificationis nostræ, & gloriæ no-
stræ, vbi laudauerunt te patres nostri, facta
est in exustionem ignis, & omnia desidera-
12 bilia nostra versa sunt in ruinas.*Nũquid
super his continebis te Domine, tacebis, &
affliges nos vehementer?

CAP. LXV.

1 QVAESIERVNT me qui ante non inter-
rogabant, inuenerunt qui nõ quæsie-
runt me. dixi: Ecce ego, ecce ego ad Gen-
2 tem, quæ non inuocabat nomen meũ.*Ex-
pandi manus meas tota die ad populũ in-
credulũ, qui graditur in via non bona post
3 cogitationes suas.*Populus qui ad iracun-

diam prouocat me ante faciem meam sem
per: qui immolant in hortis,& sacrificant
super lateres :*qui habitant in sepulchris, 4
& in delubris idolorum dormiunt: qui co-
medunt carnem suillam, & ius profanum
in vasis eorum .*Qui dicũt: Recede a me, 5
non appropinques mihi, quia immundus
es: isti fumus erunt in furore meo,ignis ar
dens tota die. * Ecce scriptum est coram 6
me: non tacebo, sed reddam & retribuam
in sinum eorum*iniquitates vestras, & ini- 7
quitates patrum vestrorum simul,dicit Do-
minus,qui sacrificauerunt super montes,&
super colles exprobrauerunt mihi,& reme-
tiar opus eorum primum in sinu eorum.
* Hæc dicit Dominus: Quomodo si inue- 8
niatur granum in botro,& dicatur: Ne dis
sipes illud,quoniam benedictio est: sic fa-
ciam propter seruos meos, vt non disper-
dam totum.* Et educam de Iacob semen, 9
& de Iuda possidentem montes meos: &
hereditabunt eam electi mei, & serui mei
habitabunt ibi. * Et erunt campestria in 10
caulas gregum,& vallis Achor in cubile ar-
mentorum populo meo qui requisierunt
me. * Et vos,qui dereliquistis Dominum, 11
qui obliti estis mõtem sanctum meum,qui
ponitis Fortunæ mensam, & libatis super
eam.* Numerabo vos in gladio,& omnes 12
in cæde corruetis: pro eo quòd vocaui, &
non respondistis: locutus sum, & non au-
distis: & faciebatis malum in oculis meis,
& quæ nolui,elegistis. * Propter hoc hæc 13
dicit Dominus Deus: Ecce serui mei co-
medent,& vos esurietis: ecce serui mei bi-
bent,& vos sitietis:*Ecce serui mei lætabũ- 14
tur,& vos cõfundemini: Ecce serui mei lau
dabũt præ exultatione cordis,& vos clama-
bitis præ dolore cordis, & præ contritione
spiritus vlulabitis. * Et dimittetis nomen 15
vestrum in iuramentum electis meis: &
interficiet te Dominus Deus,& seruos suos
vocabit nomine alio.* In quo qui benedi- 16
ctus est super terram, benedicetur in Deo
amen: & qui iurat in terra, iurabit in Deo
amen: quia obliuioni traditæ sunt angu-
stiæ priores,& quia abscõditæ sunt ab ocu-
17 lis meis. *Ecce enim ego creo cælos no-
uos, & terram nouam: & non erunt in
memoria priora, & non ascendent super
18 cor. *Sed gaudebitis & exultabitis vsque
in sempiternum in his,quæ ego creo: quia
ecce ego creo Ierusalem exultationem, &
19 populum eius gaudium. *Et exultabo in
Ierusalem, & gaudebo in populo meo: &
non audietur in eo vltra vox fletus & vox
20 clamoris. * Non erit ibi amplius infans
dierum,& senex qui nõ impleat dies suos:
quoniam per centum annorum morietur,
& peccator centum annorum maledictus
21 erit. *Et ædificabunt domos, & habita-
bunt: & plantabunt vineas, & comedent
22 fructus earum. *Non ædificabunt,& alius
habitabit: non plantabunt,& alius come-
det: secundum enim dies ligni,erunt dies
populi mei,& opera manuum eorum inue
23 terabunt:*electi mei non laborabunt fru-
stra,neque generabunt in conturbatione:
quia semen benedictorum Domini est,&
24 nepotes eorum cum eis.*Eritq. antequam
clament,ego exaudiam: adhuc illis loquen
25 tibus, ego audiam. * Lupus & agnus pa-
scentur simul,leo & bos comedent paleas:
& serpenti puluis panis eius: non nocebũt,
neque occident in omni monte sancto
meo, dicit Dominus.

CAP. LXVI.

1 HÆc dicit Dominus: Cælum sedes mea,
terra autem scabellum pedum meorũ:
quæ est ista Domus,quam ædificabitis mi-
2 hi? & quis est iste locus quietis meæ?*Om
nia hæc manus mea fecit,& facta sunt vni-
uersa ista,dicit Dominus. ad quem autem
respiciam, nisi ad pauperculum,& contri-
tum spiritu,& trementem sermones meos?
3 *Qui immolat bouem,quasi qui interficiat
virum: qui mactat pecus, quasi qui exce-
rebret canem: qui offert oblationẽ, quasi
qui sanguinem suillũ offerat: qui recorda-
tur thuris,quasi qui benedicat idolo. Hæc
omnia elegerunt in vijs suis, & in abomi-
nationibus suis anima eorum delectata est.
4 *Vnde & ego eligam illusiones eorum: &

quæ timebant, adducam eis: quia vocaui,
& non erat qui responderet: locutus sum,
& non audierunt: feceruntq. malum in
oculis meis, & quæ nolui elegerunt. *Au- 5
dite verbum Domini, qui tremitis ad ver-
bum eius: dixerunt fratres vestri odientes
vos, & abijcientes propter nomen meum:
glorificetur Dominus, & videbimus in læ-
titia vestra: ipsi autem confundentur.
*Vox populi de ciuitate, vox de templo, 6
vox Domini reddentis retributionem ini-
micis suis. *Antequam parturiret, peperit: 7
antequam veniret partus eius, peperit ma-
sculum. *Quis audiuit vmquam tale? & 8
quis vidit huic simile? numquid parturiet
terra in die vna? aut parietur gens simul,
quia parturiuit & peperit Sion filios suos?
*Numquid ego, qui alios parere facio, ipse 9
non pariam, dicit Dominus? si ego, qui ge-
nerationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait
Dominus Deus tuus? *Lætamini cum Ie- 10
rusalem, & exultate in ea omnes qui dili-
gitis eam: gaudete cum ea gaudio vniuersi,
qui lugetis super eam *vt sugatis, & replea- 11
mini ab vbere consolationis eius: vt mul-
geatis, & delicijs affluatis ab omnimoda
gloria eius. *Quia hæc dicit Dominus: 12
Ecce ego declinabo super eam quasi flu-
uium pacis, & quasi torrentem inundan-
tem gloriam Gentium, quam sugetis: ad
vbera portabimini, & super genua blan-
dietur vobis. *Quomodo si cui mater blan- 13
diatur, ita ego consolabor vos, & in Ieru-
salem consolabimini. *Videbitis, & gaude- 14
bit cor vestrum, & ossa vestra quasi herba
germinabunt, & cognoscetur manus Do-
mini seruis eius, & indignabitur inimicis
suis. *Quia ecce Dominus in igne veniet, 15
& quasi turbo quadrigæ eius: reddere in
indignatione furorem suum, & increpatio-
16 nem suam in flamma ignis: *quia in igne
Dominus dijudicabit, & in gladio suo ad
omnem carnem, & multiplicabuntur in-
17 terfecti a Domino, *qui sanctificabantur, &
mundos se putabant in hortis post ianuam
intrinsecus, qui comedebant carnẽ suillam,
& abominationem & murem: simul consu-
18 mentur, dicit Dominus. *Ego autem ope-
ra eorum, & cogitationes eorum: venio vt
congregem cum omnibus gentibus & lin-
guis: & venient & videbunt gloriam meã.
19 *Et ponam in eis signum, & mittam ex
eis, qui saluati fuerint, ad Gentes in mare,
in Africam, & Lydiam tendentes sagittam:
in Italiam & Græciam, ad insulas longe,
ad eos, qui non audierunt de me, & non vi-
derunt gloriam meam. Et annunciabunt
20 gloriam meam Gentibus, *& adducẽt om-
nes fratres vestros de cunctis Gentibus do-
num Domino in equis, & in quadrigis, &
in lecticis, & in mulis, & in carrucis, ad
montem sanctum meum Ierusalem, dicit
Dominus, quomodo si inferant filij Israel
munus in vase mundo in domum Domini.
21 *Et assumam ex eis in sacerdotes, & leui-
22 tas, dicit Dominus: *Quia sicut cæli noui,
& terra noua, quæ ego facio stare coram
me, dicit Dominus: sic stabit semen ve-
23 strum, & nomen vestrum. *Et erit mensis ex
mense, & sabbatum ex sabbato: veniet om-
nis caro vt adoret coram facie mea, dicit
24 Dominus. *Et egredientur, & videbunt
cadauera virorum, qui præuaricati sunt in
me: vermis eorum non morietur, & ignis
eorum non extinguetur: & erunt vsque ad
satietatem visionis omni carni.

PROPHE-

PROPHETIA IEREMIAE.

CAPVT PRIMVM.

VErba Ieremiæ filij Helciæ, 1
de sacerdotibus,qui fuerunt
in Anathoth, in Terra Be-
niamin. * Quod factum est 2
verbum Domini ad eum in
diebus Iosiæ filij Amon regis Iuda, in ter-
tiodecimo anno regni eius. * Et factum est 3
in diebus Ioakim filij Iosiæ regis Iuda, vs-
que ad consummationem vndecimi anni
Sedeciæ filij Iosiæ regis Iuda,vsque ad trãs-
migrationem Ierusalem, in mense quinto.
* Et factum est verbum Domini ad me, di- 4
cens: * Priusquam te formarem in vtero, 5
noui te: & antequam exires de vulua,san-
ctificaui te, & prophetam in Gentibus de-
di te. * Et dixi, A a a, Domine Deus: ec- 6
ce nescio loqui, quia puer ego sum. * Et 7
dixit Dominus ad me: Noli dicere: Puer
sum: quoniam ad omnia, quæ mittam te,
ibis: & vniuersa, quæcumque mandauero
tibi, loquéris. * Ne timeas a facie eorum: 8
quia tecum ego sum vt eruam te,dicit Do-
minus. * Et misit Dominus manum suam, 9
& tetigit os meum: & dixit Dominus ad
me: Ecce dedi verba mea in ore tuo: * ec- 10
ce constitui te hodie super Gentes, & su-
per regna vt euellas, & destruas, & disper-
das, & dissipes, & ædifices, & plantes.
* Et factum est verbum Domini ad me,di- 11
cens: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Vir-
gam vigilantem ego video. * Et dixit Do- 12
minus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo
ego super verbo meo vt faciam illud. * Et 13
factum est verbum Domini secundo ad
me, dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ol-
lam succensam ego video, & faciem eius
a facie Aquilonis. * Et dixit Dominus ad 14
me: Ab Aquilone pandetur malum super
15 omnes habitatores terræ. * quia ecce ego
conuocabo omnes cognationes regnorum
Aquilonis, ait Dominus: & venient &
ponent vnusquisque solium suum in in-
troitu portarum Ierusalem, & super om-
nes muros eius in circuitu, & super vni-
16 uersas vrbes Iuda. * Et loquar iudicia mea
cum eis super omnem malitiam eorum,
qui dereliquerunt me, & libauerunt dijs
alienis, & adorauerunt opus manuum sua-
17 rum. * Tu ergo accinge lumbos tuos, &
surge, & loquere ad eos omnia quæ ego
præcipio tibi. Ne formides a facie eorum:
nec enim timere te faciam vultum eorum.
18 * Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem
munitam, & in columnam ferream, & in
murum æreum, super omnem terram, re-
gibus Iuda, principibus eius, & sacer-
19 dotibus, & populo terræ. * Et bella-
bunt aduersum te, & non præualebunt:
quia ego tecum sum, ait Dominus, vt li-
berem te.

CAP. II.

1 ET factum est verbum Domini ad me,
2 dicens: * Vade, & clama in auribus Ieru-
salem, dicens: Hæc dicit Dominus: Re-
cordatus sum tui, miserans adolescentiam
tuam, & charitatem desponsationis tuæ,
quando secuta es me in deserto, in terra,
3 quæ non seminatur. * Sanctus Israel Do-
mino, primitiæ frugum eius: omnes, qui
deuorant eum, delinquunt: mala venient
4 super eos, dicit Dominus. * Audite ver-
bum Domini domus Iacob, & omnes co-
5 gnationes domus Israel: * hæc dicit Do-
minus: Quid inuenerunt patres vestri in
me iniquitatis, quia elongauerunt a me,

& am-

& ambulauerunt post vanitatem, & vani
facti sunt? *Et non dixerunt: Vbi est Do- 6
minus, qui ascendere nos fecit de Terra
Ægypti: qui traduxit nos per desertum,
per terram inhabitabilem & inuiam, per
terram sitis, & imaginem mortis, per terrã,
in qua non ambulauit vir, neque habitauit
homo? *Et induxi vos in terram Carmeli, 7
vt comederetis fructum eius, & optima il-
lius: & ingressi contaminastis terram meã,
& hereditatem meam posuistis in abomi-
nationem. *Sacerdotes non dixerunt: Vbi 8
est Dominus? & tenentes legem nescierũt
me, & pastores præuaricati sunt in me: &
prophetæ prophetauerunt in Baal, & idola
secuti sunt. *Propterea adhuc iudicio con- 9
tendam vobiscum, ait Dominus, & cum
filijs vestris disceptabo. *Transite ad insu- 10
las Cethim, & videte: & in Cedar mittite, &
considerate vehemẽter: & videte si factum
est huiuscemodi. *Si mutauit gens deos 11
suos, & certe ipsi non sunt dij: populus ve-
ro meus mutauit gloriam suam in idolum.
*Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius 12
desolamini vehementer, dicit Dominus.
*Duo enim mala fecit populus meus: Me 13
dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & fode-
runt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ
continere non valent aquas. *Numquid 14
seruus est Israel, aut vernaculus? quare ergo
factus est in prædam? *Super eum rugierũt 15
leones, & dederunt vocem suam, posuerunt
terrã eius in solitudinẽ: ciuitates eius exu-
stæ sunt, & non est qui habitet in eis. *Filij 16
quoque Mempheos & Taphnes cõstupra-
uerunt te vsque ad verticem. *Nũquid non 17
istud factum est tibi, quia dereliquisti Do-
minum Deum tuum eo tempore, quo duce-
bat te per viam? *Et nunc quid tibi vis in 18
via Ægypti, vt bibas aquam turbidam? &
quid tibi cum via Assyriorũ, vt bibas aquã
fluminis? *Arguet te malitia tua, & auersio 19
tua increpabit te. Scito, & vide quia malũ
& amarum est reliquisse te Dominum Deũ
tuum, & non esse timorem mei apud te, di
cit Dominus Deus exercituum. *A sæculo 20
confregisti iugum meum, rupisti vincula
mea, & dixisti: Nõ seruiam. In omni enim
colle sublimi, & sub omni ligno frondoso
21 tu prosternebaris meretrix. *Ego autẽ plan
taui te vineam electam, omne semen verũ:
quomodo ergo conuersa es mihi in pra-
22 uum vinea aliena? *Si laueris te nitro, &
multiplicaueris tibi herbam borith, macu-
lata es in iniquitate tua coram me, dicit
23 Dominus Deus. *Quomodo dicis: Non
sum polluta, post Baalim non ambulaui?
vide vias tuas in conualle, scito quid fece-
24 ris: cursor leuis explicãs vias suas. *Onager
assuetus in solitudine, in desiderio animæ
suæ attraxit vẽtum amoris sui: nullus auer-
tet eam: omnes, qui quærunt eam, non de-
ficient: in menstruis eius inuenient eam.
25 *Prohibe pedem tuum a nuditate, & gut-
tur tuũ a siti. Et dixisti: Desperaui, nequa-
quam faciam: adamaui quippe alienos, &
26 post eos ambulabo. *Quomodo confundi-
tur fur quando deprehenditur, sic confusi
sunt domus Israel, ipsi & reges eorum, prin
27 cipes, & sacerdotes, & prophetæ eorum, *di-
centes ligno: Pater meus es tu: & lapidi:
Tu me genuisti. verterunt ad me tergum,
& nõ faciem, & in tempore afflictionis suæ
28 dicent: Surge, & libera nos. *Vbi sunt dij
tui, quos fecisti tibi? surgant & liberent te
in tempore afflictionis tuæ: secundum nu-
merum quippe ciuitatum tuarum erant dij
29 tui Iuda. *Quid vultis mecum iudicio con-
tendere? omnes dereliquistis me, dicit Do-
30 minus. *Frustra percussi filios vestros, disci-
plinam non receperunt: deuorauit gladius
vester prophetas vestros, quasi leo vastator
31 *generatio vestra. Videte verbum Domini:
Nũquid solitudo factus sum Israeli, aut terra
serotina? quare ergo dixit populus meus:
32 Recessimus, non veniemus vltra ad te? *Nũ-
quid obliuiscetur virgo ornamenti sui, aut
sponsa fasciæ pectoralis suæ? populus vero
meus oblitus est mei diebus innumeris.
33 *Quid niteris bonam ostendere viam tuam
ad quærendam dilectionem, quæ insuper &
34 malitias tuas docuisti vias tuas, *& in alis
tuis inuentus est sanguis animarum paupe
rum & innocentum? non in fossis inueni
eos,

eos,sed in omnibus, quæ supra memoraui.
*Et dixisti: Absque peccato & innocẽs ego 35
sum: & propterea auertatur furor tuus a
me. Ecce ego iudicio contendam tecum,
eo quòd dixeris: Non peccaui. *Quàm vi- 36
lis facta es nimis, iterans vias tuas! & ab
Ægypto confundéris, sicut confusa es ab
Assur. *Nam & ab ista egredieris, & manus 37
tuæ erunt super caput tuum: quoniam obtriuit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis prosperum in ea.

CAP. III.

VVLGO dicitur: Si dimiserit vir vxo- 1
rem suam, & recedens ab eo, duxerit
virum alterum: numquid reuertetur ad eam
vltra? numquid non polluta, & contaminata erit mulier illa? tu autẽ fornicata es cum
amatoribus multis: tamen reuertere ad me,
dicit Dominus, & ego suscipiam te. *Leua 2
oculos tuos in directum, & vide vbi non
prostrata sis: in vijs sedebas, expectans eos
quasi latro in solitudine: & polluisti terram
in fornicationibus tuis, & in malitijs tuis.
*Quam ob rem prohibitæ sunt stillæ plu- 3
uiarum, & serotinus imber non fuit: frons
mulieris meretricis facta est tibi, noluisti
erubescere. *Ergo saltem amodo voca me: 4
Pater meus, dux virginitatis meæ tu es:
*Numquid irascéris in perpetuum, aut per- 5
seuerabis in finem? Ecce locuta es, & fecisti mala, & potuisti. *Et dixit Dominus ad 6
me in diebus Iosiæ regis: Numquid vidisti
quæ fecerit auersatrix Israel? abijt sibimet
super omnem montẽ excelsum, & sub omni ligno frondoso, & fornicata est ibi. *Et 7
dixi, cum fecisset hæc omnia: Ad me reuertere: & non est reuersa. Et vidit præuaricatrix soror eius Iuda, *quia pro eo, quòd 8
mœchata esset auersatrix Israel, dimisissem
eam, & dedissem ei libellum repudij: & nõ
timuit præuaricatrix Iuda soror eius, sed
abijt, & fornicata est etiam ipsa. *Et facili- 9
tate fornicationis suæ contaminauit terrã,
& mœchata est cum lapide & ligno. *Et 10
in omnibus his non est reuersa ad me præuaricatrix soror eius Iuda in toto corde

11 suo, sed in mendacio, ait Dominus. *Et dixit Dominus ad me: Iustificauit animam
suam auersatrix Israel, comparatione præ-
12 uaricatricis Iudæ. *Vade, & clama sermones
istos contra Aquilonem, & dices: Reuertere auersatrix Israel, ait Dominus, & nõ auertam faciẽ meam a vobis: quia sanctus ego
sum, dicit Dominus, & non irascar in per-
13 petuum. *Verumtamen scito iniquitatem
tuam, quia in Dominum Deum tuum præuaricata es: & dispersisti vias tuas alienis
sub omni ligno frondoso, & vocem meam
14 non audisti, ait Dominus. *Cõuertimini filij
reuertentes, dicit Dominus: quia ego vir
vester: & assumam vos vnum de ciuitate, &
duos de cognatione, & introducam vos in
15 Sion. *Et dabo vobis pastores iuxta cor
meum, & pascent vos scientia & doctrina.
16 *Cumq. multiplicati fueritis, & creueritis
in terra in diebus illis, ait Dominus: non dicent vltra: Arca testamẽti Domini: neque
ascẽdet super cor, neque recordabuntur il-
17 lius: nec visitabitur, nec fiet vltra. *In tempore illo vocabunt Ierusalẽ Solium Domini: & congregabũtur ad eam omnes Gẽtes
in nomine Domini in Ierusalem, & nõ ambulabunt post prauitatem cordis sui pessi-
18 mi. *In diebus illis ibit domus Iuda ad domũ Israel, & venient simul de terra Aquilonis ad terram, quam dedi patribus vestris.
19 *Ego autem dixi: Quomodo ponam te in
filios, & tribuam tibi terram desiderabilem,
hereditatem præclaram exercituum Gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, & post
20 me ingredi non cessabis. *Sed quomodo si
cõtemnat mulier amatorẽ suum, sic contẽ-
21 psit me domus Israel, dicit Dominus. *Vox
in vijs audita est, ploratus & vlulatus filiorũ
Israel: quoniam iniquam fecerunt viam suã,
22 obliti sunt Domini Dei sui. *Conuertimini
filij reuertẽtes, & sanabo auersiones vestras.
Ecce nos venimus ad te: tu enim es Domi-
23 nus Deus noster. *Vere mendaces erãt colles, & multitudo montium: vere in Domi-
24 no Deo nostro salus Israel. *Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra, greges eorum, & armenta
eorum,

eorum,filios eorum,& filias eorum .* Dor- 25
miemus in cōfusione nostra,& operiet nos
ignominia nostra:quoniam Domino Deo
nostro peccauimus nos,& patres nostri ab
adolescentia nostra vsque ad diem hanc: &
non audiuimus vocem Domini Dei nostri.

CAP. IIII.

SI reuerteris Israel, ait Dominus, ad me 1
conuertere: si abstuleris offendicula tua
a facie mea,non commoueberis .* Et iura- 2
bis: Viuit Dominus in veritate, & in iudi-
cio, & in iustitia: & benedicent eum Gen-
tes, ipsumq. laudabunt. *Hæc enim dicit 3
Dominus viro Iuda, & Ierusalem: Nouate
vobis nouale, & nolite serere super spinas:
*circumcidimini Domino, & auferte præ- 4
putia cordium vestrorum viri Iuda, & ha-
bitatores Ierusalem: ne forte egrediatur vt
ignis indignatio mea,& succēdatur,& non
sit qui extinguat, propter malitiam cogita-
tionum vestrarum.*Annunciate in Iuda,& 5
in Ierusalem auditum facite: loquimini,&
canite tuba in terra: clamate fortiter, &
dicite: congregamini, & ingrediamur ciui-
tates munitas,*leuate signum in Sion.Con- 6
fortamini, nolite stare, quia malum ego
adduco ab Aquilone,& contritionem ma-
gnam.*Ascendit leo de cubili suo,& prædo 7
Gentium se leuauit: egressus est de loco
suo vt ponat terram tuam in solitudinem:
ciuitates tuæ vastabuntur,remanentes abs-
que habitatore. *Super hoc accingite vos 8
cilicijs, plangite & vlulate: quia non est
auersa ira furoris Domini a nobis.* Et erit 9
in die illa,dicit Dominus: Peribit cor regis,
& cor principum: & obstupescent sacerdo-
tes,& prophetæ consternabuntur.*Et dixi: 10
Heu,heu,heu Domine Deus, ergone dece-
pisti populum istum & Ierusalem, dicens:
Pax erit vobis: & ecce peruenit gladius vs-
que ad animam? *In tempore illo dicetur 11
populo huic & Ierusalem: Ventus vrens in
vijs, quæ sunt in deserto viæ filiæ populi
mei,nō ad ventilandum,& ad purgandum.
*Spiritus plenus ex his veniet mihi: & nunc 12
ego loquar iudicia mea cū eis.*Ecce quasi 13
nubes ascendet, & quasi tempestas currus
eius: velociores aquilis equi illius: væ nobis
14 quoniā vastati sumus.* Laua a malitia cor
tuum Ierusalem,vt salua fias: vsquequo mo
15 rabuntur in te cogitationes noxiæ?* Vox
enim annunciantis a Dan,& notum facien-
16 tis idolum de monte Ephraim.*Dicite gen
tibus: Ecce auditum est in Ierusalem cu-
stodes venire de terra longinqua, & dare
17 super ciuitates Iuda vocem suam.* Quasi
custodes agrorum facti sunt super eam in
gyro: quia me ad iracundiam prouocauit,
18 dicit Dominus.* Viæ tuæ, & cogitationes
tuæ fecerunt hæc tibi: ista malitia tua,quia
19 amara, quia tetigit cor tuum.* Ventrem
meum,ventrem meum doleo,sensus cordis
mei turbati sunt in me: non tacebo, quo-
niam vocem buccinæ audiuit anima mea,
20 clamorem prælij.*Contritio super cōtritio-
nem vocata est,& vastata est omnis terra:
repente vastata sunt tabernacula mea,subi-
21 to pelles meæ.* Vsquequo videbo fugien-
22 tem,audiam vocem buccinæ?*Quia stultus
populus meus me non cognouit: filij insi-
pientes sunt,& vecordes: sapientes sunt vt
faciant mala,bene autem facere nescierunt.
23 *Aspexi terram,& ecce vacua erat,& nihili:
24 & cælos,& non erat lux in eis.*Vidi mon-
tes, & ecce mouebantur: & omnes colles
25 conturbati sunt.*Intuitus sum,& non erat
26 homo:& omne volatile cæli recessit.*Aspe-
xi, & ecce Carmelus desertus: & omnes
vrbes eius destructæ sunt a facie Domini,&
27 a facie iræ furoris eius.*Hæc enim dicit Do
minus: Deserta erit omnis terra,sed tamen
28 consummationem non faciam.* Lugebit
terra, & mœrebunt cæli desuper: eo quòd
locutus sum,cogitaui, & non pœnituit me,
29 nec auersus sum ab eo.*A voce equitis, &
mittentis sagittam fugit omnis ciuitas: in-
gressi sunt ardua,& ascenderunt rupes: vni-
uersæ vrbes derelictæ sunt, & non habitat
30 in eis homo. *Tu autem vastata quid fa-
cies? cum vestieris te coccino,cum ornata
fueris monili aureo,& pinxeris stibio ocu-
los tuos,frustra cōponeris: contempserunt
te amatores tui, animam tuam quærent.

*Vocem enim quasi parturientis audiui, 31
angustias vt puerperæ: Vox filiæ Sion in-
ter morientis, expandentisq. manus suas:
væ mihi, quia defecit anima mea propter
interfectos.

CAP. V.

CIRCVITE vias Ierusalem, & aspicite, 1
& considerate, & quærite in plateis
eius, an inueniatis virum facientem iudi-
ciũ, & quærẽtem fidem: & propitius ero ei.
*Quòd si etiam Viuit Dominus, dixerint: & 2
hoc falso iurabũt.*Domine oculi tui respi- 3
ciunt fidem: percussisti eos, & non dolue-
runt: attriuisti eos, & renuerunt accipere
disciplinam: indurauerũt facies suas supra
petram, & noluerunt reuerti.*Ego autem 4
dixi: Forsitan pauperes sunt & stulti, igno-
rantes viam Domini, iudicium Dei sui.*Ibo 5
igitur ad optimates, & loquar eis: ipsi enim
cognouerunt viam Domini, iudicium Dei
sui. & ecce magis hi simul cõfregerunt iu-
gum, ruperunt vincula.* Idcirco percussit 6
eos leo de silua, lupus ad vesperam vastauit
eos, pardus vigilans super ciuitates eorum:
omnis, qui egressus fuerit ex eis, capietur:
quia multiplicatæ sunt præuaricationes eo-
rum, confortatæ sunt auersiones eorum.
*Super quo propitius tibi esse potero? filij 7
tui dereliquerunt me, & iurant in his, qui
non sunt dij: saturaui eos, & mœchati sunt,
& in domo meretricis luxuriabantur.*Equi 8
amatores, & emissarij facti sunt: Vnusquis-
que ad vxorem proximi sui hinniebat.
*Numquid super his non visitabo, dicit Do 9
minus? & in gente tali non vlciscetur ani-
ma mea?*Ascẽdite muros eius, & dissipate, 10
consummationem autem nolite facere: au-
ferte propagines eius, quia non sunt Domi-
ni.*Præuaricatione enim præuaricata est in 11
me domus Israel, & domus Iuda, ait Domi-
nus.*Negauerunt Dominum, & dixerunt: 12
Non est ipse: neque veniet super nos ma-
lum: gladium & famem non videbimus.
*Prophetæ fuerunt in ventum locuti, & re- 13
sponsum non fuit in eis: hæc ergo eueniẽt
illis.*Hæc dicit Dominus Deus exercituũ: 14
Quia locuti estis verbum istud: ecce ego do
verba mea in ore tuo in ignem, & populum
15 istum in ligna, & vorabit eos.* Ecce ego
adducam super vos gentem de longinquo
domus Israel, ait Dominus: gentem robu-
stam, gentem antiquam, gentẽ, cuius igno-
rabis linguã, nec intelliges quid loquatur.
16 *Pharetra eius quasi sepulchrum patẽs, vni-
17 uersi fortes.*Et comedet segetes tuas, &
panem tuum: deuorabit filios tuos, & filias
tuas: comedet gregem tuum, & armenta
tua: comedet vineam tuam & ficum tuam:
& conteret vrbes munitas tuas, in quibus
18 tu habes fiduciam, gladio.* Verumtamen
in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos
19 in consummationem.* Quòd si dixeritis:
Quare fecit nobis Dominus Deus noster
hæc omnia? dices ad eos: Sicut dereliqui-
stis me, & seruistis Deo alieno in terra ve-
stra, sic seruietis alienis in terra nõ vestra.
20 *Annunciate hoc domui Iacob, & auditum
21 facite in Iuda, dicẽtes:*Audi popule stulte,
qui non habes cor: qui habẽtes oculos non
22 videtis: & aures, & non auditis.*Me ergo
non timebitis, ait Dominus: & a facie mea
non dolebitis? Qui posui arenã terminum
mari, præceptum sempiternum, quod non
præteribit: & commouebuntur, & non po-
terunt: & intumescent fluctus eius, & non
23 transibunt illud:*populo autem huic factũ
est cor incredulũ & exasperans, recesserunt
24 & abierunt.*Et non dixerunt in corde suo:
Metuamus Dominum Deum nostrum, qui
dat nobis pluuiam temporaneam & sero-
tinam in tempore suo: plenitudinem an-
25 nuæ messis custodientem nobis.*Iniquita-
tes vestræ declinauerunt hæc: & peccata
26 vestra prohibuerunt bonum a vobis:*Quia
inuẽti sunt in populo meo impij insidian-
tes quasi aucupes, laqueos ponentes, & pe-
27 dicas ad capiendos viros.* Sicut decipula
plena auibus, sic domus eorũ plenæ dolo:
28 ideo magnificati sunt & ditati.* Incrassati
sunt & impinguati: & præterierunt sermo-
nes meos pessime. Causam viduæ non iu-
dicauerunt, causam pupilli non direxerunt,
& iudicium pauperum non iudicauerunt.

Num-

*Numquid super his non visitabo, dicit Do- 29
minus? aut super gentem huiuscemodi nõ
vlciscetur anima mea? *Stupor & mirabi- 30
lia facta sunt in terra: *prophetæ propheta- 31
bant mendacium, & sacerdotes applaude-
bant manibus suis: & populus meus dilexit
talia: quid igitur fiet in nouissimo eius?

CAP. VI.

CONFORTAMINI filij Beniamin in 1
medio Ierusalem, & in Thecua clan-
gite buccina, & super Bethacarem leuate
vexillũ: quia malũ visum est ab Aquilone,
& contritio magna. *Speciosæ & delicatæ 2
assimilaui filiam Sion. *Ad eam venient pa- 3
stores, & greges eorũ: fixerunt in ea tento-
ria in circuitu: pascet vnusquisque eos, qui
sub manu sua sunt. *Sanctificate super eam 4
bellum: consurgite, & ascendamus in meri-
die: væ nobis, quia declinauit dies, quia lõ-
giores factæ sunt vmbræ vesperi. *Surgite, 5
& ascendamus in nocte, & dissipemus do-
mos eius. *Quia hæc dicit Dominus exer- 6
cituum: Cædite lignum eius, & fundite cir
ca Ierusalem aggerem: hæc est ciuitas visi-
tationis, omnis calumnia in medio eius. *Si- 7
cut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic
frigidam fecit malitiam suam: iniquitas &
vastitas audietur in ea, coram me semper
infirmitas & plaga. *Erudire Ierusalem, ne 8
forte recedat anima mea a te, ne forte po-
nam te desertam terram inhabitabilem.
*Hæc dicit Dominus exercituum: Vsque 9
ad racemum colligent quasi in vinea reli-
quias Israel: conuerte manum tuam quasi
vindemiator ad cartallum. *Cui loquar? & 10
quem contestabor vt audiat? ecce incir-
cumcisæ aures eorum, & audire non pos-
sunt: ecce verbum Domini factum est eis
in opprobrium: & non suscipient illud. *Id- 11
circo furore Domini plenus sum, laboraui
sustinens: effunde super paruulum foris, &
super consilium iuuenum simul: vir enim
cum muliere capietur, senex cũ pleno die-
rum. *Et transibunt domus eorum ad al- 12
teros, agri & vxores pariter: quia exten-
dam manum meam super habitantes ter-
13 ram, dicit Dominus. *A minore quippe vs-
que ad maiorem omnes auaritiæ student: &
a propheta vsque ad sacerdotem cuncti fa-
14 ciunt dolum. *Et curabant contritioñe filiæ
populi mei cum ignominia, dicentes: Pax,
15 pax: & non erat pax. *Confusi sunt, quia
abominationem fecerunt: quin potius cõ-
fusione non sunt confusi, & erubescere ne-
scierunt. quam ob rem cadent inter ruen-
tes: in tẽpore visitationis suæ corruent, di-
16 cit Dominus. *Hæc dicit Dominus: State
super vias, & videte, & interrogate de semi-
tis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate
in ea: & inuenietis refrigeriũ animabus ve-
17 stris. Et dixerunt: Non ambulabimus. *Et
constitui super vos speculatores. Audite
vocem tubæ. Et dixerunt: Non audiemus.
18 *Ideo audite Gentes, & cognosce congre-
19 gatio, quanta ego faciam eis. *Audi terra:
Ecce ego adducam mala super populum
istum, fructum cogitationum eius: quia ver-
ba mea non audierunt, & legem meam
20 proiecerunt. *Vt quid mihi thus de Saba af
fertis, & calamum suaue olentem de terra
longinqua? holocautomata vestra nõ sunt
accepta, & victimæ vestræ non placuerunt
21 mihi. *Propterea hæc dicit Dominus: Ecce
ego dabo in populum istum ruinas, & ruent
in eis patres & filij simul, vicinus, & proxi-
22 mus peribunt. *Hæc dicit Dominus: Ecce
populus venit de terra Aquilonis, & gens
23 magna consurget a finibus terræ. *Sagit-
tam & scutum arripiet: crudelis est, & non
miserebitur. vox eius quasi mare sonabit:
& super equos ascendent, præparati quasi
24 vir ad prælium, aduersum te filia Sion. *Au-
diuimus famam eius, dissolutæ sunt manus
nostræ: tribulatio apprehendit nos, dolo-
25 res vt parturiẽtem. *Nolite exire ad agros,
& in via ne ambuletis: quoniam gladius
26 inimici pauor in circuitu. *Filia populi mei
accingere cilicio, & conspergere cinere: lu-
ctum vnigeniti fac tibi, planctum amarum,
quia repente veniet vastator super nos.
27 *Probatorem dedi te in populo meo robu
stum: & scies, & probabis viam eorum.
28 *Omnes isti principes declinantes, ambu-

lantes fraudulenter,æs & ferrum : vniuersi
corrupti sunt.* Defecit sufflatoriū, in igne 29
consumptum est plumbum, frustra confla-
uit conflator: malitiæ enim eorum nō sunt
consumptæ.*Argentum reprobum vocate 30
eos,quia Dominus proiecit illos.

Cap. VII.

VErbum,quod factum est ad Ieremiam 1
a Domino, dicens:* Sta in porta do- 2
mus Domini,& prædica ibi verbum istud,
& dic: Audite verbum Domini omnis Iu-
da,qui ingredimini per portas has,vt ado-
retis Dominum.*Hæc dicit Dominus exer 3
cituum Deus Israel: Bonas facite vias ve-
stras,& studia vestra: & habitabo vobiscum
in loco isto. * Nolite confidere in verbis 4
mendacij, dicentes: Templum Domini,
templum Domini, templum Domini est.
*Quoniam si bene direxeritis vias vestras, 5
& studia vestra: si feceritis iudicium inter
virum & proximum eius,*aduenæ, & pu- 6
pillo,& viduæ nō feceritis calumniam,nec
sanguinem innocentem effuderitis in loco
hoc, & post deos alienos non ambulaueri-
tis in malum vobismetipsis:* habitabo vo- 7
biscum in loco isto: in terra,quam dedi pa
tribus vestris a sæculo & vsque in sæculum.
* Ecce vos confiditis vobis in sermonibus 8
mendacij,qui non proderunt vobis:*fura- 9
ri,occidere,adulterari,iurare mendaciter,li-
bare Baalim,& ire post deos alienos,quos
ignoratis.*Et venistis,& stetistis coram me 10
in domo hac,in qua inuocatum est nomen
meum,& dixistis: Liberati sumus eo quòd
fecerimus omnes abominationes istas.
*Numquid ergo spelunca latronum facta 11
est domus ista, in qua inuocatum est no-
men meum in oculis vestris? ego,ego sum:
ego vidi, dicit Dominus. * Ite ad locum 12
meum in Silo,vbi habitauit nomen meum
a principio: & videte quæ fecerim ei pro-
pter malitiam populi mei Israel:*& nunc, 13
quia fecistis omnia opera hæc,dicit Domi-
nus: & locutus sum ad vos mane consur-
gens,& loquens, & non audistis: & voca-
ui vos,& non respondistis:* Faciam do- 14
mui huic, in qua inuocatum est nomen
meum, & in qua vos habetis fiduciam: &
loco,quem dedi vobis & patribus vestris,
15 sicut feci Silo. * Et proijciam vos a facie
mea, sicut proieci omnes fratres vestros,
16 vniuersum semen Ephraim.* Tu ergo noli
orare pro populo hoc,nec assumas pro eis
laudem & orationem,& non obsistas mihi:
17 quia non exaudiam te.* Nonne vides quid
isti faciunt in ciuitatibus Iuda,& in plateis
18 Ierusalem? * Filij colligunt ligna,& patres
succendunt ignē,& mulieres conspergunt
adipem, vt faciant placentas reginæ cæli,
& libent dijs alienis, & me ad iracundiam
19 prouocent.* Numquid me ad iracundiam
prouocant, dicit Dominus? nonne semet-
20 ipsos in cōfusionem vultus sui? *Ideo hæc
dicit Dominus Deus: Ecce furor meus,&
indignatio mea conflatur super locum istū,
super viros, & super iumenta, & super li-
gnum regionis,& super fruges terræ,& suc
21 cendetur, & non extinguetur. * Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Israel: Holo-
cautomata vestra addite victimis vestris,&
22 comedite carnes. *Quia non sum locutus
cum patribus vestris,& non præcepi eis in
die,qua eduxi eos de Terra Ægypti,de ver-
23 bo holocautomatum,& victimarum. * Sed
hoc verbum præcepi eis, dicens: Audite
vocem meam,& ero vobis Deus,& vos eri-
tis mihi populus: & ambulate in omni via,
quam mandaui vobis, vt bene sit vobis.
24 *Et non audierunt, nec inclinauerunt au-
rem suam: sed abierunt in voluntatibus,
& in prauitate cordis sui mali: factiq; sunt
25 retrorsum & non in ante,*a die qua egres-
si sunt patres eorum de terra Ægypti, vs-
que ad diem hanc. Et misi ad vos omnes
seruos meos prophetas per diem, consur-
26 gens diluculo,& mittens.*Et non audierūt
me,nec inclinauerunt aurem suam: sed in-
durauerunt ceruicem suam: & peius ope-
27 rati sunt,quàm patres eorum.* Et loquéris
ad eos omnia verba hæc,& nō audient te:
& vocabis eos, & non respondebunt tibi.
28 * Et dices ad eos: Hæc est gens, quæ non
audiuit vocem Domini Dei sui,nec recepit
discipli-

disciplinam: perijt fides,& ablata est de ore
eorum.* Tonde capillum tuum,& proijce, 29
& sume in directum planctum: quia proie-
cit Dominus,& reliquit generationem fu-
roris sui,*quia fecerunt filij Iuda malum 30
in oculis meis,dicit Dominus. Posuerunt
offendicula sua in domo,in qua inuocatum
est nomen meum,vt pollucrent eam:* & 31
ædificauerunt excelsa Topheth, quæ est in
valle filij Ennom: vt incenderét filios suos,
& filias suas igni: quæ non præcepi,nec co
gitaui in corde meo. * Ideo ecce dies ve- 32
nient, dicit Dominus, & non dicetur am-
plius,Topheth,& Vallis filij Ennom: sed
Vallis interfectionis: & sepelient in To-
pheth,eo quòd non sit locus.*Et erit mor- 33
ticinum populi huius in cibos volucribus
cæli,& bestijs terræ,& non erit qui abigat.
* Et quiescere faciam de vrbibus Iuda, & 34
de plateis Ierusalem vocem gaudij, & vo-
cem lætitiæ,vocem sponsi,& vocem spon-
sæ: in desolationem enim erit terra.

Cap. VIII.

IN illo tempore, ait Dominus: Eijcient 1
ossa regum Iuda,& ossa principum eius,
& ossa sacerdotum,& ossa prophetarum,&
ossa eorum,qui habitauerunt Ierusalem,de
sepulchris suis:*& expandent ea ad solem, 2
& lunam,& omnem militiam cæli, quæ di-
lexerunt,& quibus seruierunt, & post quæ
ambulauerunt,& quæ quæsierunt,& adora-
uerunt: non colligentur,& non sepeliétur:
in sterquilinium super faciem terræ erunt.
*Et eligét magis mortem quàm vitam om- 3
nes qui residui fuerint de cognatione hac
pessima in vniuersis locis,quæ derelicta sút,
ad quæ eieci eos,dicit Dominus exercituú.
*Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Nú- 4
quid qui cadit,non resurget? & qui auer-
sus est,non reuertetur? *Quare ergo auer- 5
sus est populus iste in Ierusalem auersione
contentiosa? Apprehenderunt mendaciú,
& noluerunt reuerti.*Attendi,& ausculta- 6
ui: nemo quod bonum est loquitur, nul-
lus est qui agat pœnitentiam super peccato
suo, dicens: Quid feci? Omnes conuersi
sunt ad cursum suum, quasi equus impetú
7 vadens ad præliú.* Miluus in cælo cogno-
uit tempus suum: turtur,& hirundo, & ci-
conia custodierunt tempus aduentus sui:
populus autem meus non cognouit iudi-
8 cium Domini.*Quomodo dicitis: Sapiétes
nos sumus,& lex Domini nobiscú est? vere
mendaciú operatus est stylus mendax Scri-
9 barum.*Confusi sunt sapientes, perterriti
& capti sunt: verbum enim Domini proie-
10 cerunt,& sapientia nulla est in eis.*Propte
rea dabo mulieres eorum exteris,agros eo-
rú heredibus: quia a minimo vsque ad ma-
ximum omnes auaritiam sequuntur: a pro-
pheta vsque ad sacerdotem cuncti faciunt
11 mendacium.*Et sanabant contritionem fi-
liæ populi mei ad ignominiam, dicentes:
12 Pax,pax: cum non esset pax.*Confusi sunt
quia abominationem fecerunt: quinimo
confusione non sunt confusi,& erubescere
nescierunt: idcirco cadent inter corruétes,
in tempore visitationis suæ corruent, dicit
13 Dominus. *Congregans congregabo eos,
ait Dominus: non est vua in vitibus,& nó
sunt ficus in ficulnea,folium defluxit: &
14 dedi eis quæ prætergressa sunt.*Quare se-
demus? conuenite,& ingrediamur ciuitaté
munitam, & sileamus ibi: quia Dominus
Deus noster silere nos fecit, & potum de-
dit nobis aquam fellis: peccauimus enim
15 Domino.* Expectauimus pacem,& nó erat
bonum: tempus medelæ,& ecce formido.
16 *A Dan auditus est fremitus equorú eius,
a voce hinnituum pugnatorum eius com-
mota est omnis terra. & venerunt,& deuo-
rauerunt terram,& plenitudinem eius: vr-
17 bem & habitatores eius. *Quia ecce ego
mittam vobis serpentes regulos,quibus nó
est incantatio: & mordebunt vos, ait Do-
18 minus.*dolor meus super dolorem, in me
19 cor meum mœrens. * Ecce vox clamoris
filiæ populi mei de terra longinqua: Num-
quid Dominus nó est in Sion, aut rex eius
non est in ea? Quare ergo me ad iracun-
diam concitauerunt in sculptilibus suis, &
20 in vanitatibus alienis?* Transijt messis, fi-
nita est æstas: & nos saluati non sumus.

* Super contritione filiæ populi mei con- 21
tritus sum,& contristatus, stupor obtinuit
me.* Numquid resina non est in Galaad? 22
aut medicus non est ibi? quare igitur non
est obducta cicatrix filiæ populi mei?

CAP. IX.

QVIS dabit capiti meo aquam,& ocu- 1
lis meis fontem lacrymarum? & plo-
rabo die ac nocte interfectos filiæ populi
mei.*Quis dabit me in solitudine diuerso- 2
rium viatorum,& derelinquam populum
meũ,& recedam ab eis? quia omnes adul-
teri sunt,cœtus præuaricatorum.*Et exten 3
derunt linguam suam quasi arcum menda-
cij & non veritatis: confortati sunt in ter-
ra,quia de malo ad malum egressi sunt, &
me nõ cognouerunt,dicit Dominus.*Vnus- 4
quisque se a proximo suo custodiat,& in
omni fratre suo non habeat fiduciam:quia
omnis frater supplantans supplantabit,&
omnis amicus fraudulenter incedet.*Et vir 5
fratrem suum deridebit,& veritatem non
loquentur: docuerunt enim linguam suam
loqui mendacium: vt inique agerent,labo-
rauerunt.*Habitatio tua in medio doli: in 6
dolo renuerunt scire me, dicit Dominus.
*Propterea hæc dicit Dominus exercituũ: 7
Ecce ego conflabo,& probabo eos: quid
enim aliud faciam a facie filiæ populi mei?
*Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum 8
locuta est: in ore suo pacem cum amico
suo loquitur,& occulte ponit ei insidias.
*Numquid super his nõ visitabo,dicit Do- 9
minus? aut in gente huiusmodi non vlci-
scetur anima mea?*Super mõtes assumam 10
fletum ac lamentum,& super speciosa de-
serti planctum: quoniam incensa sunt,eo
quòd non sit vir pertransiens: & non au-
dierunt vocem possidentis: a volucre cæli
vsque ad pecora transmigrauerunt & reces-
serunt.*Et dabo Ierusalem in acervos are- 11
næ,& cubilia draconum: & ciuitates Iuda
dabo in desolationem,eo quòd non sit ha-
bitator.*Quis est vir sapiens,qui intelligat 12
hoc,& ad quem verbum oris Domini fiat
vt annunciet istud,quare perierit terra,&
exusta sit quasi desertum,eo quòd non sit
13 qui pertranseat?* Et dixit Dominus: Quia
dereliquerunt legem meam,quã dedi eis,
& non audierunt vocem meam, & non
14 ambulauerunt in ea:*& abierunt post pra-
uitatem cordis sui,& post Baalim: quod di-
15 dicerunt a patribus suis.*Idcirco hæc dicit
Dominus exercituum Deus Israel: Ecce
ego cibabo populum istum absinthio,&
16 potum dabo eis aquam fellis.*Et disper-
gam eos in Gentibus, quas non nouerunt
ipsi & patres eorum: & mittam post eos gla
17 dium,donec consumantur.* Hæc dicit Do-
minus exercituum Deus Israel: Cõtempla-
mini,& vocate lamentatrices & veniant: &
ad eas,quæ sapientes sunt, mittite,& pro-
18 perent:*festinent,& assumant super nos la-
mentum: deducant oculi nostri lacrymas,
19 & palpebræ nostræ defluant aquis. *Quia
vox lamẽtationis audita est de Sion: Quo-
modo vastati sumus & confusi vehemen-
ter? quia dereliquimus terram, quoniam
20 deiecta sunt tabernacula nostra. *Audite
ergo mulieres verbum Domini: & assu-
mant aures vestræ sermonem oris eius: &
docete filias vestras lamentum: & vnaquæ-
21 que proximam suã planctum.*quia ascen-
dit mors per fenestras nostras, ingressa est
domos nostras, disperdere paruulos defo-
22 ris,iuuenes de plateis.*Loquere: Hæc dicit
Dominus: Et cadet morticinum hominis
quasi stercus super faciem regionis,& quasi
fœnum post tergũ metentis,& non est qui
23 colligat.*Hæc dicit Dominus: Non glo-
rietur sapiens in sapientia sua,& non glo-
rietur fortis in fortitudine sua,& non glo-
24 rietur diues in diuitijs suis:*sed in hoc glo
rietur, qui gloriatur, scire & nosse me,quia
ego sum Dominus,qui facio misericordiã,
& iudicium,& iustitiam in terra: hæc enim
25 placent mihi,ait Dominus.* Ecce dies ve-
niunt,dicit Dominus; & visitabo super om
nem, qui circumcisum habet præputium,
26 * super Ægyptum,& super Iuda,& super
Edom,& super filios Ammon,& super
Moab,& super omnes qui attonsi sunt in
comam,habitantes in deserto: quia omnes
gentes

gentes habent præputium, omnis autem
domus Israel incircumcisi sunt corde.

CAP. X.

AVDITE verbum, quod locutus est Do- 1
minus super vos domus Israel.* Hæc 2
dicit Dominus: Iuxta vias Gentium nolite
discere: & a signis cæli nolite metuere, quæ
timent Gentes:* quia leges populorum va- 3
næ sunt: quia lignũ de saltu præcidit opus
manus artificis in ascia.* Argento, & auro 4
decorauit illud: clauis & malleis compegit,
vt non dissoluatur.* In similitudinem pal- 5
mæ fabricata sunt, & non loquentur: por-
tata tollentur, quia incedere non valent.
nolite ergo timere ea, quia nec male pos-
sunt facere, nec bene.* Non est similis tui 6
Domine: magnus es tu, & magnum nomen
tuum in fortitudine.* Quis non timebit te o 7
rex Gentium? tuum est enim decus: inter
cunctos sapientes Gentium, & in vniuersis
regnis eorum nullus est similis tui.* Pariter 8
insipientes & fatui probabuntur: doctrina
vanitatis eorum lignum est.* Argentum in- 9
uolutum de Tharsis affertur, & aurum de
Ophaz: opus artificis, & manus ærarij: hya-
cinthus & purpura indumentum eorum.
opus artificum vniuersa hæc.* Dominus au- 10
tem Deus verus est: ipse Deus viuens, &
rex sempiternus. ab indignatione eius com-
mouebitur terra: & non sustinebunt Gen-
tes comminationem eius.* Sic ergo dicetis 11
eis: Dij, qui cælos & terram non fecerunt,
pereāt de terra, & de his, quæ sub cælo sunt.
* Qui facit terram in fortitudine sua, præpa- 12
rat orbem in sapientia sua, & prudentia sua
extendit cælos.* Ad vocem suam dat mul- 13
titudinem aquarum in cælo, & eleuat nebu-
las ab extremitatibus terræ: fulgura in plu-
uiam facit, & educit ventũ de thesauris suis.
* Stultus factus est omnis homo a scientia, 14
confusus est artifex omnis in sculptili: quo-
niam falsum est quod conflauit, & non est
spiritus in eis.* Vana sunt, & opus risu di- 15
gnũ: in tempore visitationis suæ peribunt.
* Non est his similis pars Iacob: qui enim 16
formauit omnia, ipse est: & Israel virga he-
reditatis eius: Dominus exercituum nomē
17 illi.* Congrega de terra confusionem tuam,
18 quæ habitas in obsidione.* quia hæc dicit
Dominus: Ecce ego longe proijciam habi-
tatores terræ in hac vice: & tribulabo eos
19 ita vt inueniantur.* Væ mihi super contri-
tione mea, pessima plaga mea. Ego autem
dixi: Plane hæc infirmitas mea est, & por-
20 tabo illam.* Tabernaculum meum vasta-
tum est, omnes funiculi mei dirupti sunt, fi-
lij mei exierunt a me, & non subsistunt: non
est qui extendat vltra tentorium meum, &
21 erigat pelles meas.* Quia stulte egerũt pa-
stores, & Dominum non quæsierunt: pro-
pterea non intellexerunt, & omnis grex eo-
22 rum dispersus est.* Vox auditionis ecce ve-
nit, & commotio magna de terra Aquilo-
nis: vt ponat ciuitates Iuda solitudinem,
23 & habitaculum draconum.* Scio Domine
quia non est hominis via eius: nec viri est
24 vt ambulet, & dirigat gressus suos.* Cor-
ripe me Domine, verumtamen in iudicio:
& non in furore tuo, ne forte ad nihilum
25 redigas me.* Effunde indignationem tuam
super Gentes, quæ non cognouerunt te, &
super prouincias, quæ nomen tuum non
inuocauerunt: quia comederunt Iacob, &
deuorauerunt eum, & consumpserunt il-
lum, & decus eius dissipauerunt.

CAP. XI.

1 VERBVM, quod factum est a Domino
2 ad Ieremiam, dicens:* Audite verba
pacti huius, & loquimini ad viros Iuda, &
3 ad habitatores Ierusalem,* & dices ad eos:
Hæc dicit Dominus Deus Israel: Maledi-
ctus vir, qui nō audierit verba pacti huius,
4 * quod præcepi patribus vestris in die, qua
eduxi eos de Terra Ægypti, de fornace fer-
rea, dicens: Audite vocem meam, & facite
omnia, quæ præcipio vobis, & eritis mihi in
5 populum, & ego ero vobis in Deum:* Vt su-
scitem iuramentum, quod iuraui patribus
vestris daturum me eis terram fluentem la-
cte, & melle, sicut est dies hæc. Et respōdi,
6 & dixi: Amen Domine.* Et dixit Domi-
nus ad me: Vociferare omnia verba hæc in

ciuitatibus Iuda,& foris Ierusalem,dicens:
Audite verba pacti huius,& facite illa:* quia 7
contestans contestatus sum patres vestros
in die, qua eduxi eos de Terra Ægypti vsque ad diem hanc: mane consurgens contestatus sum,& dixi: Audite vocem meam:
*& non audierunt,nec inclinauerunt aurem 8
suam: sed abierunt vnusquisque in prauitate cordis sui mali: & induxi super eos omnia verba pacti huius, quod præcepi vt facerent,& non fecerunt.* Et dixit Dominus 9
ad me: Inuenta est coniuratio in viris Iuda,
& in habitatoribus Ierusalem.* Reuersi sũt 10
ad iniquitates patrum suorum priores, qui noluerũt audire verba mea: & hi ergo abierunt post deos alienos,vt seruirent eis: irritum fecerunt domus Israel,& domus Iuda pactum meum, quod pepigi cum patribus
eorũ.* Quam ob rem hæc dicit Dominus: 11
Ecce ego inducam super eos mala,de quibus exire non poterunt: & clamabunt ad
me,& non exaudiam eos.* Et ibũt ciuitates 12
Iuda,& habitatores Ierusalem,& clamabũt ad deos,quibus libant,& non saluabũt eos
in tempore afflictionis eorum.* Secundum 13
numerum enim ciuitatum tuarum erãt dij tui Iuda: & secundum numerum viarum Ierusalem posuisti aras confusionis,aras ad
libandum Baalim.* Tu ergo noli orare pro 14
populo hoc, & ne assumas pro eis laudem & orationem: quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me,in tempore af
flictionis eorum. * Quid est,quòd dilectus 15
meus in domo mea fecit scelera multa? nũquid carnes sanctæ auferent a te malitias
tuas,in quibus gloriata es?* Oliuã vberem, 16
pulchram, fructiferam, speciosam vocauit Dominus nomen tuum: ad vocẽ loquelæ, grandis exarsit ignis in ea, & cõbusta sunt
fruteta eius.* Et Dominus exercituum qui 17
plantauit te,locutus est super te malũ: pro malis domus Israel & domus Iuda, quæ fecerunt sibi ad irritandum me,libantes Baa-
lim.* Tu autem Domine demonstrasti mi- 18
hi, & cognoui: tunc ostendisti mihi studia
eorum.* Et ego quasi agnus mansuetus,qui 19
portatur ad victimam: & nõ cognoui quia
cogitauerunt super me consilia, dicentes:
Mittamus lignum in panem eius,& eradamus eum de terra viuentium,& nomẽ eius
10 non memoretur amplius.* Tu autem Domine Sabaoth, qui iudicas iuste,& probas renes & corda, videam vltionem tuam ex
21 eis: tibi enim reuelaui causam meã.* Propterea hæc dicit Dominus ad viros Anathoth,qui quærunt animam tuam,& dicũt:
Non prophetabis in nomine Domini,& nõ
22 morieris in manibus nostris. * Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos: iuuenes morientur in gladio,filij eorum, & filiæ eorum moriẽtur
23 in fame.* Et reliquiæ non erunt ex eis: inducam enim malũ super viros Anathoth, annum visitationis eorum.

CAP. XII.

1 IVSTVS quidem tu es Domine,si disputem tecum: veruntamẽ iusta loquar ad te: Quare via impiorum prosperatur: bene est omnibus, qui præuaricantur, & inique
2 agunt?* Plantasti eos,& radicem miserunt: proficiunt & faciunt fructum: prope es tu
3 ori eorum,& longe a renibus eorũ.* Et tu Domine nosti me,vidisti me,& probasti cor meum tecum: congrega eos quasi gregem ad victimam,& sanctifica eos in die occisio-
4 nis.* Vsquequo lugebit terra,& herba omnis regionis siccabitur propter malitiã habitantium in ea? consumptum est animal, & volucre, quoniam dixerunt: Nõ videbit
5 nouissima nostra.* Si cũ peditibus currens laborasti: quomodo contendere poteris cũ equis? cum autẽ in terra pacis securus fue-
6 ris,quid facies in superbia Iordanis?* Nam & fratres tui,& domus patris tui,etiam ipsi pugnauerunt aduersum te,& clamauerunt post te plena voce: ne credas eis cũ locuti
7 fuerint tibi bona.* Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam: dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius.
8 * Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silua: dedit contra me vocem, ideo odiui
9 eã.* Numquid auis discolor hereditas mea mihi? numquid auis tincta per totum? venite,

nite,cōgregamini omnes bestiæ terræ, pro-
perate ad deuorandum.*Pastores multi de- 10
moliti sunt vineam meam,conculcauerunt
partem meam: dederunt portionem meam
desiderabilem in desertum solitudinis.*Po- 11
suerunt eam in dissipationem,luxitq. super
me: desolatione desolata est omnis terra:
quia nullus est qui recogitet corde.*Super 12
omnes vias deserti venerūt vastatores,quia
gladius Domini deuorabit ab extremo ter-
ræ vsque ad extremum eius: non est pax
vniuersæ carni.*Seminauerunt triticum, & 13
spinas messuerunt: hereditatem acceperūt,
& non eis proderit: cōfundemini a fructi-
bus vestris, propter iram furoris Domini.
*Hæc dicit Dominus aduersum omnes vi- 14
cinos meos pessimos,qui tangunt heredita-
tem,quam distribui populo meo Israel: Ec-
ce ego euellam eos de terra sua,& domum
Iuda euellam de medio eorum.*Et cū euul- 15
sero eos,conuertar,& miserebor eorum: &
reducam eos,virum ad hereditatem suam,
& virum in terram suam.*Et erit: si eruditi 16
didicerint vias populi mei,vt iurent in no-
mine meo: Viuit Dominus, sicut docuerūt
populum meum iurare in Baal: ædificabū-
tur in medio populi mei.*Quòd si non au- 17
dierint,euellam gentem illam euulsione &
perditione, ait Dominus.

CAP. XIII.

HÆc dicit Dominus ad me: Vade, & 1
posside tibi lumbare lineum,& pones
illud super lumbos tuos, & in aquam non
inferes illud.*Et possedi lumbare iuxta ver- 2
bum Domini,& posui circa lumbos meos.
*Et factus est sermo Domini ad me secun- 3
dò,dicens:*Tolle lumbare,quod possedisti, 4
quod est circa lumbos tuos, & surgens va-
de ad Euphraten, & absconde ibi illud in
foramine petræ.*Et abij, & abscondi illud 5
in Euphrate,sicut præceperat mihi Domi-
nus.*Et factum est post dies plurimos,dixit 6
Dominus ad me: Surge, vade ad Euphra-
ten: & tolle inde lūbare,quod præcepi tibi
vt abscōderes illud ibi.*Et abij ad Euphra- 7
ten,& fodi,& tuli lumbare de loco,vbi ab-
sconderam illud: & ecce cōputruerat lum-
8 bare,ita vt nulli vsui aptum esset.*Et factū
9 est verbum Domini ad me,dicens:*Hæc di-
cit Dominus: Sic putrescere faciam super-
biam Iuda,& superbiam Ierusalē multam:
10 *Populum istum pessimum,qui nolunt au-
dire verba mea, & ambulant in prauitate
cordis sui: abieruntq. post deos alienos vt
seruirent eis,& adorarent eos: & erunt sicut
lumbare istud, quod nulli vsui aptum est.
11 *Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos
viri, sic agglutinaui mihi omnem domum
Israel,& omnem domum Iuda,dicit Domi-
nus: vt essent mihi in populū,& in nomen,
& in laudem, & in gloriam: & non audie-
12 runt.*Dices ergo ad eos sermonem istum:
Hæc dicit Dominus Deus Israel: Omnis la-
guncula implebitur vino. Et dicent ad te:
Numquid ignoramus quia omnis lagūcula
13 implebitur vino?*Et dices ad eos: Hæc di-
cit Dominus: Ecce ego implebo omnes
habitatores terræ huius,& reges,qui sedent
de stirpe Dauid super thronū eius,& sacer-
dotes, & prophetas, & omnes habitatores
14 Ierusalem,ebrietate:*& dispergam eos virū
a fratre suo,& patres & filios pariter,ait Do-
minus: non parcam,& non concedam: ne-
15 que miserebor vt non disperdam eos.*Au-
dite, & auribus percipite. Nolite eleuari,
16 quia Dominus locutus est.*Date Domino
Deo vestro gloriam antequā contenebre-
scat,& antequam offendant pedes vestri ad
montes caliginosos: expectabitis lucem, &
ponet eam in vmbram mortis,& in caligi-
17 nem.*Quòd si hoc nō audieritis, in abscon-
dito plorabit anima mea a facie superbiæ:
plorans plorabit, & deducet oculus meus
lacrymam, quia captus est grex Domini.
18 *Dic regi,& dominatrici: Humiliamini, se-
dete: quoniam descendit de capite vestro
19 corona gloriæ vestræ. *Ciuitates Austri
clausæ sunt,& non est qui aperiat: translata
est omnis Iuda transmigratione perfecta.
20 *Leuate oculos vestros,& videte qui venitis
ab Aquilone: vbi est grex,qui datus est tibi,
21 pecus inclytum tuum?*Quid dices cum vi-
sitauerit te? tu enim docuisti eos aduersum
te, &

te,& erudisti in caput tuum: numquid non
dolores apprehendent te, quasi mulierem
parturientem? * Quòd si dixeris in corde 22
tuo: Quare venerunt mihi hæc? Propter
multitudinem iniquitatis tuæ reuelata sunt
verecundiora tua,pollutæ sunt plantæ tuæ.
*Si mutare potest æthiops pellem suam,aut 23
pardus varietates suas:& vos poteritis be-
nefacere,cum didiceritis malum.*Et disse- 24
minabo eos quasi stipulam, quæ vento ra-
ptatur in deserto.*Hæc sors tua,parsq. mē- 25
suræ tuæ a me, dicit Dominus,quia oblita
es mei,& confisa es in mendacio.*vnde & 26
ego nudaui femora tua contra faciem tuā,
& apparuit ignominia tua,* adulteria tua, 27
& hinnitus tuus scelus fornicationis tuæ:
super colles in agro vidi abominationes
tuas. Væ tibi Ierusalem, non mundaberis
post me: vsquequo adhuc?

CAP. XIIII.

QVOD factum est verbum Domini ad 1
Ieremiam de sermonibus siccitatis.
*Luxit Iudæa,& portæ eius corruerunt, & 2
obscuratæ sunt in terra,& clamor Ierusalē
ascendit.*Maiores miserunt minores suos 3
ad aquam: venerunt ad hauriendum, non
inuenerunt aquam, reportauerunt vasa sua
vacua: confusi sunt & afflicti,& operuerunt
capita sua.*Propter terræ vastitatem,quia 4
non venit pluuia in terrā,confusi sunt agri-
colæ,operuerunt capita sua.*Nam & cerua 5
in agro peperit, & reliquit: quia non erat
herba.*Et onagri steterunt in rupibus, tra- 6
xerunt ventum quasi dracones,defecerunt
oculi eorum, quia non erat herba.* Si ini- 7
quitates nostræ respōderint nobis: Domi-
ne fac propter nomen tuum,quoniā multæ
sunt auersiones nostræ, tibi peccauimus.
*Expectatio Israel,saluator eius in tempore 8
tribulationis: quare quasi colonus futurus
es in terra,& quasi viator declinans ad ma-
nendum? * Quare futurus es velut vir va- 9
gus,vt fortis qui non potest saluare? tu au-
tem in nobis es Domine, & nomen tuum
inuocatum est super nos, ne derelinquas
nos.*Hæc dicit Dominus populo huic,qui 10
dilexit mouere pedes suos,& non quieuit,
& Domino non placuit: Nunc recordabi-
tur iniquitatum eorum,& visitabit peccata
11 eorum. * Et dixit Dominus ad me: Noli
12 orare pro populo isto in bonum.*Cum ie-
iunauerint, non exaudiam preces eorum:
& si obtulerint holocautomata, & victi-
mas,non suscipiam ea: quoniam gladio,&
13 fame,& peste consumā eos.*Et dixi, A a a,
Domine Deus: Prophetæ dicunt eis: Non
videbitis gladium, & fames non erit in vo-
bis,sed pacem verā dabit vobis in loco isto.
14 *Et dixit Dominus ad me: Falsò prophetæ
vaticinantur in nomine meo: nō misi eos,
& non præcepi eis, neque locutus sum ad
eos: visionem mendacem,& diuinationem,
& fraudulentiam,& seductionem cordis sui
15 prophetant vobis.* Idcirco hæc dicit Do-
minus de prophetis,qui prophetant in no-
mine meo,quos ego nō misi,dicentes: Gla-
dius,& fames non erit in terra hac: In gla-
16 dio & fame consumentur prophetæ illi.*Et
populi,quibus prophetant, erūt proiecti in
vijs Ierusalem præ fame & gladio,& nō erit
qui sepeliat eos; ipsi & vxores eorum, filij
& filiæ eorum,& effundam super eos malū
17 suum.*Et dices ad eos verbum istud: De-
ducant oculi mei lacrymam per noctem &
diem, & non taceant: quoniam contritio-
ne magna contrita est virgo filia populi
18 mei,plaga pessima vehemēter.* Si egressus
fuero ad agros, ecce occisi gladio: & si in-
troiero in ciuitatem, ecce attenuati fame.
Propheta quoque & sacerdos abierunt in
19 terram,quam ignorabāt.*Numquid proij-
ciens abiecisti Iudam? aut Sion abominata
est anima tua? quare ergo percussisti nos,
ita vt nulla sit sanitas? expectauimus pacē,
& non est bonum: & tempus curationis,&
20 ecce turbatio.* Cognouimus Domine im-
pietates nostras,iniquitates patrum nostro-
21 rum,quia peccauimus tibi.* Ne des nos in
opprobrium propter nomen tuum, neque
facias nobis contumeliam solij gloriæ tuæ:
recordare,ne irritum facias fœdus tuum no
22 biscum. * Numquid sunt in sculptilibus
Gentium qui pluant? aut cæli possunt dare
imbres?

imbres? nonne tu es Dominus Deus noster, quem expectauimus? tu enim fecisti omnia hæc.

CAP. XV.

ET dixit Dominus ad me: Si steterit 1
Moyses, & Samuel coram me, non est
anima mea ad populum istum: eijce illos a
facie mea, & egrediantur. *Quòd si dixerint 2
ad te: Quo egrediemur? dices ad eos: Hæc
dicit Dominus: Qui ad mortem, ad mortem: & qui ad gladium, ad gladium: & qui
ad famem, ad famem: & qui ad captiuitatem, ad captiuitatem. *Et visitabo super eos 3
quattuor species, dicit Dominus: Gladium
ad occisionem, & canes ad lacerandum, &
volatilia cæli & bestias terræ ad deuorandũ
& dissipandum. *& dabo eos in feruorem 4
vniuersis regnis terræ: propter Manassem
filium Ezechiæ regis Iuda, super omnibus
quæ fecit in Ierusalem. *Quis enim miserebitur tui Ierusalem? aut quis cõtristabitur 5
pro te? aut quis ibit ad rogãdum pro pace
tua? *Tu reliquisti me, dicit Dominus, retrorsum abijsti: & extẽdam manum meam 6
super te, & interficiam te: laboraui rogans.
*Et dispergam eos ventilabro in portis terræ: interfeci & disperdidi populum meum, 7
& tamen a vijs suis non sunt reuersi. *Multiplicatæ sunt mihi viduæ eius super arenã 8
maris: induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie: misi super ciuitates
repente terrorem. *Infirmata est quæ peperit septẽ, defecit anima eius: occidit ei sol, 9
cũ adhuc esset dies: confusa est, & erubuit:
& residuos eius in gladium dabo in cõspectu inimicorum eorum, ait Dominus. *Væ 10
mihi mater mea: quare genuisti me virum
rixæ, virum discordiæ in vniuersa terra? nõ
fœneraui, nec fœnerauit mihi quisquam:
omnes maledicunt mihi. *Dicit Dominus: 11
Si non reliquiæ tuæ in bonũ, si non occurri
tibi in tempore afflictionis, & in tempore
tribulationis aduersus inimicum. *Numquid fœderabitur ferrum ferro ab Aquilone, & æs? *Diuitias tuas & thesauros tuos 12
in direptionẽ dabo gratis in omnibus pec- 13
14 catis tuis, & in omnibus terminis tuis. *Et
adducam inimicos tuos de terra, quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo,
15 super vos ardebit. *Tu scis Domine, recordare mei, & visita me, & tuere me ab his,
qui persequuntur me: noli in patientia tua
suscipere me: scito quoniam sustinui pro-
16 pter te opprobrium. *Inuenti sunt sermones tui, & comedi eos, & factum est mihi
verbum tuum in gaudium & in lætitiam
cordis mei: quoniam inuocatum est nomẽ
tuum super me Domine Deus exercituum.
17 *Non sedi in concilio ludentium, & gloriatus sum a facie manus tuæ: solus sedebam, quoniam comminatione replesti me.
18 *Quare factus est dolor meus perpetuus,
& plaga mea desperabilis renuit curari?
facta est mihi quasi mendacium aquarum
19 infidelium. *Propter hoc hæc dicit Dominus: Si conuerteris, conuertam te, & ante
faciem meam stabis: & si separaueris pretiosum a vili, quasi os meum eris: conuertentur ipsi ad te, & tu non conuertéris ad
20 eos. *Et dabo te populo huic in murum
æreum, fortem: & bellabunt aduersum te,
& non præualebunt: quia ego tecum sum
vt saluem te, & eruam te, dicit Dominus.
21 *Et liberabo te de manu pessimorum, &
redimam te de manu fortium.

CAP. XVI.

1 ET factum est verbum Domini ad me,
2 dicens: *Non accipies vxorem, & non
3 erunt tibi filij, & filiæ in loco isto. *Quia
hæc dicit Dominus super filios & filias, qui
generantur in loco isto, & super matres eorum, quæ genuerunt eos: & super patres
eorum, de quorum stirpe sunt nati in terra
4 hac: *Mortibus ægrotationum morientur;
non plangentur, & non sepelientur, in sterquilinium super faciem terræ erunt: & gladio, & fame consumentur: & erit cadauer
eorum in escam volatilibus cæli, & bestijs
5 terræ. *Hæc enim dicit Dominus: Ne ingrediaris domum conuiuij, neque vadas ad
plangendum, neque consoleris eos: quia
abstuli pacem meam a populo isto, dicit
Dominus,

Dominus, misericordiam & miserationes .
*Et morientur grādes,& parui in terra ista: 6
non sepelientur neque plangentur,& non
se incidēt,neque caluitium fiet pro eis.*Et 7
non frangent inter eos lugenti panem ad
consolandum super mortuo: & non dabūt
eis potum calicis ad consolandū super pa-
tre suo & matre.*Et domum conuiuij non 8
ingrediaris, vt sedeas cum eis, & comedas
& bibas:* quia hæc dicit Dominus exerci- 9
tuum Deus Israel: Ecce ego auferam de lo-
co isto in oculis vestris,& in diebus vestris
vocem gaudij,& vocem lætitiæ,vocē spon-
si,& vocem sponsæ.*Et cum annunciaueris 10
populo huic omnia verba hæc, & dixerint
tibi: Quare locutus est Dominus super nos
omne malum grande istud? quæ iniquitas
nostra? & quod peccatum nostrum,quod
peccauimus Domino Deo nostro?*Dices 11
ad eos: Quia dereliquerunt me patres ve-
stri,ait Dominus: & abierūt post deos alie-
nos, & seruierunt eis, & adorauerunt eos:
& me dereliquerunt, & legem meam non
custodierunt.*Sed & vos peius operati estis, 12
quàm patres vestri: ecce enim ambulat
vnusquisque post prauitatē cordis sui mali,
vt me non audiat.* Et eijciam vos de terra 13
hac in terram, quam ignoratis vos, & pa-
tres vestri: & seruietis ibi dijs alienis die ac
nocte,qui nō dabunt vobis requiem.*Pro- 14
pterea ecce dies veniunt dicit Dominus,&
non dicetur vltra: Viuit Dominus,qui edu-
xit filios Israel de Terra Ægypti,*sed, Viuit 15
Dominus, qui eduxit filios Israel de Terra
Aquilonis, & de vniuersis terris, ad quas
eieci eos: & reducam eos in terram suam,
quam dedi patribus eorū.* Ecce ego mit- 16
tam piscatores multos dicit Dominus, &
piscabūtur eos: & post hæc mittam eis mul
tos venatores, & venabuntur eos de omni
monte, & de omni colle,& de cauernis pe-
trarum.*Quia oculi mei super omnes vias 17
eorum: non sunt abscondita a facie mea,
& non fuit occultata iniquitas eorum ab
oculis meis.* Et reddam primum duplices 18
iniquitates,& peccata eorum: quia conta-
minauerunt terrā meam in morticinis ido-
lorum suorum,& abominationibus suis im-
19 pleuerunt hereditatem meam. * Domine
fortitudo mea,& robur meum,& refugium
meum in die tribulationis: ad te Gentes
venient ab extremis terræ, & dicent: Vere
mendacium possederunt patres nostri, va-
20 nitatem,quæ eis non profuit.* Numquid
faciet sibi homo deos,& ipsi non sunt dij?
21 * Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem
hanc, ostendam eis manum meam, & vir-
tutem meam: & scient quia nomen mihi
Dominus.

CAP. XVII.

1 PECCATVM Iuda scriptū est stylo fer-
reo in vngue adamantino, exaratum
super latitudinem cordis eorū, & in corni-
2 bus ararum eorum.*Cum recordati fuerint
filij eorum ararum suarum,& lucorum suo-
rum,lignorumq. frondentium in montibus
3 excelsis,*sacrificātes in agro: fortitudinem
tuam,& omnes thesauros tuos in direptio-
nem dabo, excelsa tua propter peccata in
4 vniuersis finibus tuis. * Et relinquēris sola
ab hereditate tua,quam dedi tibi: & seruire
te faciā inimicis tuis in terra, quā ignoras:
quoniam ignem succendisti in furore meo,
5 vsque in æternum ardebit.*Hæc dicit Do-
minus: Maledictus homo, qui confidit in
homine,& ponit carnem brachium suum,
6 & a Domino recedit cor eius.* Erit enim
quasi myricæ in deserto,& nō videbit cum
venerit bonum: sed habitabit in siccitate
in deserto,in terra salsuginis,& inhabitabi-
7 li.*Benedictus vir,qui confidit in Domino,
8 & erit Dominus fiducia eius.*Et erit quasi
lignum quod transplantatur super aquas,
quod ad humorem mittit radices suas: &
non timebit cum venerit æstus. Et erit fo-
lium eius viride,& in tempore siccitatis non
erit solicitum,nec aliquando desinet facere
9 fructum.* Prauum est cor omnium, & in-
10 scrutabile: quis cognoscet illud?*Ego Do-
minus scrutans cor, & probans renes: qui
do vnicuique iuxta viam suam,& iuxta fru-
11 ctum adinuentionum suarum.*Perdix fo-
uit quæ non peperit: fecit diuitias,& non in
iudicio:

iudicio: in dimidio dierum suorum derelin-
quet eas, & in nouissimo suo erit insipiens.
*Solium gloriæ altitudinis a principio, locus 12
sanctificationis nostræ: * Expectatio Israel 13
Domine: omnes, qui te derelinquunt, con-
fundentur: recedentes a te, in terra scriben
tur: quoniam dereliquerunt venam aqua-
rum viuentium Dominum: *Sana me Do- 14
mine, & sanabor: saluum me fac, & saluus
ero: quoniam laus mea tu es. *Ecce ipsi di- 15
cunt ad me: Vbi est verbum Domini? ve-
niat. *Et ego non sum turbatus, te pastorẽ 16
sequens: & diem hominis non desideraui,
tu scis. Quod egressum est de labijs meis,
rectum in conspectu tuo fuit. * Non sis tu 17
mihi formidini, spes mea tu in die afflictio-
nis. *Confundantur qui me persequuntur, 18
& non confundar ego: paueant illi, & non
paueam ego: induc super eos diẽ afflictio-
nis, & duplici contritione cõtere eos. *Hæc 19
dicit Dominus ad me: Vade, & sta in porta
filiorum populi, per quam ingrediuntur re-
ges Iuda, & egrediuntur, & in cunctis portis
Ierusalem: *& dices ad eos: Audite verbum 20
Domini reges Iuda, & omnis Iuda, cunctiq.
habitatores Ierusalem, qui ingredimini per
portas istas. * Hæc dicit Dominus: Custo- 21
dite animas vestras, & nolite portare pon-
dera in die sabbati: nec inferatis per portas
Ierusalẽ. *Et nolite eijcere onera de domi- 22
bus vestris in die sabbati, & omne opus nõ
facietis: sanctificate diem sabbati, sicut præ-
cepi patribus vestris. *Et non audierunt, 23
nec inclinauerunt aurem suam: sed indura-
uerunt ceruicem suam ne audirẽt me, & ne
acciperent disciplinã. *Et erit: Si audieritis 24
me, dicit Dominus, vt non inferatis onera
per portas ciuitatis huius in die sabbati: &
si sanctificaueritis diẽ sabbati, ne faciatis in
eo omne opus: *Ingrediẽtur per portas ci- 25
uitatis huius reges & principes, sedentes su-
per solium Dauid, & ascẽdentes in curribus
& equis, ipsi & principes eorum, viri Iuda, &
habitatores Ierusalẽ: & habitabitur ciuitas
hæc in sempiternum. *Et venient de ciui- 26
tatibus Iuda, & de circuitu Ierusalem, & de
terra Beniamin, & de campestribus, & de
montuosis, & ab Austro, portantes holo-
caustum, & victimam, & sacrificium, & thus,
& inferẽt oblationem in domum Domini.
27 * Si autem non audieritis me vt sanctifice-
tis diem sabbati, & ne portetis onus, & ne
inferatis per portas Ierusalẽ in die sabbati:
succendam ignem in portis eius, & deuora-
bit domos Ierusalem, & non extinguetur.

CAP. XVIII.

1 VERBVM, quod factum est ad Ieremiam
2 a Domino, dicens: *Surge, & descende
in domum figuli, & ibi audies verba mea.
3 *Et descendi in domum figuli, & ecce ipse
4 faciebat opus super rotam. *Et dissipatum
est vas, quod ipse faciebat e luto manibus
suis: cõuersusq. fecit illud vas alterum, sicut
5 placuerat in oculis eius vt faceret. *Et fa-
ctum est verbum Domini ad me, dicens:
6 *Numquid sicut figulus iste, non potero vo-
bis facere, domus Israel, ait Dominus? ecce
sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu
7 mea, domus Israel. *Repente loquar aduer-
sum gentem & aduersus regnum, vt eradi-
8 cem, & destruam, & disperdã illud. *Si pœ-
nitentiam egerit gens illa a malo suo, quod
locutus sum aduersus eam: agam & ego
pœnitentiam super malo, quod cogitaui vt
9 facerem ei. *Et subito loquar de gente &
10 de regno, vt ædificem & plantem illud. *Si
fecerit malum in oculis meis, vt nõ audiat
vocem meam: pœnitentiã agam super bo-
11 no, quod locutus sum vt facerem ei. *Nunc
ergo dic viro Iuda, & habitatoribus Ierusa-
lem, dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce ego
fingo contra vos malum, & cogito contra
vos cogitationem: reuertatur vnusquisque
a via sua mala, & dirigite vias vestras & stu-
12 dia vestra. * Qui dixerunt: Desperauimus:
post cogitationes enim nostras ibimus, &
vnusquisque prauitatem cordis sui mali fa-
13 ciemus. *Ideo hæc dicit Dominus: Interro-
gate Gentes: Quis audiuit talia horribilia,
14 quæ fecit nimis virgo Israel? *Numquid de-
ficiet de petra agri nix Libani? aut euelli
possunt aquæ erũpentes frigidæ, & defluen-
15 tes? *Quia oblitus est mei populus meus,
frustra

frustra libantes,& impingentes in vijs suis,
in semitis sæculi, vt ambularent per eas in
itinere non trito:*vt fieret terra eorum in 16
desolationem, & in sibilum sempiternum:
omnis qui præterierit per eam obstupescet,
& mouebit caput suum.*Sicut vêtus vrens 17
dispergam eos coram inimico: dorsum, &
nō faciem ostendam eis in die perditionis
eorum.*Et dixerunt: Venite,& cogitemus 18
contra Ieremiam cogitationes: non enim
peribit lex a sacerdote, neque consilium a
sapiente,nec sermo a propheta: venite, &
percutiamus eum lingua, & non attenda-
mus ad vniuersos sermones eius.*Attende 19
Domine ad me, & audi vocem aduersario-
rum meorum.*Numquid redditur pro bo- 20
no malum, quia foderunt foueam animæ
meæ? Recordare quòd steterim in conspe-
ctu tuo,vt loquerer pro eis bonum,& auer
terem indignationem tuam ab eis. * Pro- 21
pterea da filios eorum in famem, & deduc
eos in manus gladij: fiant vxores eorum
absque liberis,& viduæ: & viri earum inter-
ficiantur morte: iuuenes eorum cōfodian-
tur gladio in prælio.*Audiatur clamor de 22
domibus eorum: adduces enim super eos
latronem repente: quia foderunt foueam
vt caperent me, & laqueos absconderunt
pedibus meis. * Tu autem Domine scis 23
omne consilium eorum aduersum me in
mortem: ne propitieris iniquitati eorum,&
peccatum eorum a facie tua non deleatur:
fiant corruentes in conspectu tuo, in tem-
pore furoris tui abutere eis.

CAP. XIX.

HÆC dicit Dominus: Vade,& accipe 1
lagūculam figuli testeam a senioribus
populi,& a senioribus sacerdotū:*Et egre- 2
dere ad vallem filij Ennom, quæ est iuxta
introitum portæ fictilis: & prædicabis ibi
verba,quæ ego loquar ad te.*Et dices: Au- 3
dite verbum Domini reges Iuda,& habita-
tores Ierusalem: hæc dicit Dominus exer-
cituum Deus Israel: Ecce ego inducam af-
flictionem super locum istum,ita vt omnis,
qui audierit illam, tinniant aures eius: *Eo 4
quòd dereliquerint me,& alienum fecerint
locum istum: & libauerunt in eo dijs alie-
nis,quos nescierunt ipsi,& patres eorum,&
reges Iuda: & repleuerūt locum istum san-
5 guine innocentum.*Et ædificauerūt excel-
sa Baalim ad comburendos filios suos igni
in holocaustum Baalim: quæ non præcepi,
nec locutus sum, nec ascenderunt in cor
6 meum.*Propterea ecce dies veniunt,dicit
Dominus: & non vocabitur amplius locus
iste, Topheth, & Vallis filij Ennom: sed
7 Vallis occisionis.* Et dissipabo consilium
Iuda & Ierusalem in loco isto: & subuertā
eos gladio in conspectu inimicorum suorū,
& in manu quærentium animas eorum: &
dabo cadauera eorum escā volatilibus cæli,
8 & bestijs terræ.*Et ponam ciuitatem hanc
in stuporem,& in sibilum: omnis,qui præ-
terierit per eam,obstupescet,& sibilabit su-
9 per vniuersa plaga eius.*Et cibabo eos car-
nibus filiorum suorum,& carnibus filiarum
suarum: & vnusquisque carnem amici sui
comedet in obsidione,& in angustia,in qua
concludent eos inimici eorum,& qui quæ-
10 runt animas eorum.*Et conteres laguncu-
lam in oculis virorum, qui ibunt tecum:
11 *Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exer-
cituum: Sic conteram populum istum & ci-
uitatem istam, sicut conteritur vas figuli,
quod non potest vltra instaurari: & in To-
pheth sepelientur,eo quòd non sit alius lo-
12 cus ad sepeliendum.*Sic faciam loco huic,
ait Dominus,& habitatoribus eius: & po-
13 nam ciuitatē istam sicut Topheth.*Et erunt
domus Ierusalem,& domus regum Iuda si-
cut locus Topheth,immundæ: omnes do-
mus,in quarum domatibus sacrificauerunt
omni militiæ cæli, & libauerunt libamina
14 dijs alienis.*Venit autem Ieremias de To-
pheth,quo miserat eū Dominus ad prophe-
tandum,& stetit in atrio domus Domini,&
15 dixit ad omnem populum:*Hæc dicit Do-
minus exercituū Deus Israel: Ecce ego in-
ducam super ciuitatē hanc,& super omnes
vrbes eius vniuersa mala,quæ locutus sum
aduersum eam: quoniam indurauerūt cer-
uicem suā vt non audirent sermones meos.

CAP. XX.

ET audiuit Phassur filius Emmer sacer- 1
dos, qui constitutus erat princeps in
domo Domini, Ieremiam prophetantẽ ser-
mones istos. *Et percussit Phassur Ieremiam 2
prophetam, & misit eum in neruum, quod
erat in porta Beniamin superiori, in domo
Domini. *Cumq. illuxisset in crastinum, 3
eduxit Phassur Ieremiam de neruo. & dixit
ad eum Ieremias: Non Phassur vocauit Do
minus nomen tuum, sed pauorem vndi-
que. *Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego 4
dabo te in pauorem, te & omnes amicos
tuos: & corruent gladio inimicorum suo-
rum, & oculi tui videbunt: & omnem Iu-
dam dabo in manum regis Babylonis: &
traducet eos in Babylonẽ, & percutiet eos
gladio. *Et dabo vniuersam substantiam 5
ciuitatis huius, & omnem laborem eius,
omneq. pretium, & cunctos thesauros re-
gum Iuda dabo in manu inimicorum eo-
rum: & diripient eos, & tollent, & ducent
in Babylonem. *Tu autem Phassur, & om- 6
nes habitatores domus tuæ ibitis in capti-
uitatẽ: & in Babylonem venies, & ibi morie-
ris, ibiq. sepelieris tu, & omnes amici tui,
quibus prophetasti mendacium. *Seduxisti 7
me Domine, & seductus sum: fortior me
fuisti, & inualuisti: factus sum in derisum
tota die, omnes subsannant me. *Quia iam 8
olim loquor, vociferans iniquitatem, & va-
stitatem clamito: & factus est mihi sermo
Domini in opprobrium, & in derisum tota
die. *Et dixi: Non recordabor eius, neque 9
loquar vltra in nomine illius: & factus est
in corde meo quasi ignis exæstuans, clau-
susq. in ossibus meis: & defeci, ferre non
sustinens. *Audiui enim contumelias mul- 10
torũ, & terrorem in circuitu: Persequimi-
ni, & persequamur eum: ab omnibus viris,
qui erãt pacifici mei, & custodientes latus
meum: si quo modo decipiatur, & præua-
leamus aduersus eum, & consequamur vl-
tionem ex eo. *Dominus autem mecum 11
est quasi bellator fortis: idcirco qui perse-
quuntur me, cadent, & infirmi erunt: con-
fundentur vehemẽter, quia non intellexe-
runt opprobrium sempiternum, quod nũ-
12 quam delebitur. *Et tu Domine exerci-
tuũ probator iusti, qui vides renes & cor:
videam quæso vltionem tuam ex eis: tibi
13 enim reuelaui causam meam. *Cãtate Do-
mino, laudate Dominũ: quia liberauit ani-
14 mam pauperis de manu malorum. *Male-
dicta dies, in qua natus sum: dies, in qua
peperit me mater mea, non sit benedicta:
15 *Maledictus vir, qui annũciauit patri meo,
dicẽs: Natus est tibi puer masculus: & qua-
16 si gaudio lætificauit eum. *Sit homo ille vt
sunt ciuitates, quas subuertit Dominus, &
non pœnituit eum: audiat clamorẽ mane,
17 & vlulatum in tempore meridiano: *qui
non me interfecit a vulua, vt fieret mihi
mater mea sepulchrum, & vulua eius con-
18 ceptus æternus. *Quare de vulua egressus
sum, vt viderem laborem & dolorem, &
consumerentur in confusione dies mei?

CAP. XXI.

1 VERBVM, quod factũ est ad Ieremiam
a Domino, quando misit ad eum rex
Sedecias Phassur filium Melchiæ, & So-
phoniam filium Maasiæ sacerdotem, dicẽs:
2 *Interroga pro nobis Dominũ, quia Nabu
chodonosor rex Babylonis præliatur ad-
uersum nos: si forte faciat Dominus nobi-
scum secundũ omnia mirabilia sua, & rece-
3 dat a nobis. *Et dixit Ieremias ad eos: Sic
4 dicetis Sedeciæ: *Hæc dicit Dominus Deus
Israel: Ecce ego cõuertã vasa belli, quæ in
manibus vestris sunt, & quibus vos pugna-
tis aduersum regẽ Babylonis, & Chaldæos,
qui obsident vos in circuitu murorum: &
5 cõgregabo ea in medio ciuitatis huius. *Et
debellabo ego vos in manu extenta, & in
brachio forti, & in furore, & in indigna-
6 tione, & in ira grãdi. *Et percutiam habi-
tatores ciuitatis huius, homines & bestiæ
7 pestilẽtia magna morientur. *Et post hæc
ait Dominus: dabo Sedeciam regem Iu-
da, & seruos eius, & populum eius, & qui
derelicti sunt in ciuitate hac a peste & gla
dio, & fame, in manu Nabuchodonosor

regis Babylonis, & in manu inimicorũ eo-
rum, & in manu quærentium animam eo-
rum, & percutiet eos in ore gladij, & non
flectetur, neque parcet, nec miserebitur.
* Et ad populũ hunc dices: Hæc dicit Do- 8
minus: Ecce ego do coram vobis viam vi-
tæ, & viam mortis. * Qui habitauerit in 9
vrbe hac, morietur gladio, & fame, & pe-
ste: qui autẽ egressus fuerit, & transfugerit
ad Chaldæos, qui obsidẽt vos, viuet, & erit
ei anima sua, quasi spolium. * Posui enim 10
faciem meam super ciuitatem hanc in ma-
lum, & non in bonum, ait Dominus: in
manu regis Babylonis dabitur, & exuret eã
igni. * Et domui regis Iuda: Audite verbũ 11
Domini, * domus Dauid, hæc dicit Domi- 12
nus: Iudicate mane iudiciũ, & eruite vi op-
pressum de manu calumniantis: ne forte
egrediatur vt ignis indignatio mea, & suc-
cendatur, & non sit qui extinguat propter
malitiã studiorum vestrorum. * Ecce ego 13
ad te habitatricem vallis solidæ atque cã-
pestris, ait Dominus: qui dicitis: Quis per-
cutiet nos? & quis ingredietur domos no-
stras? * Et visitabo super vos iuxta fructum 14
studiorum vestrorum, dicit Dominus: &
succendam ignem in saltu eius: & deuo-
rabit omnia in circuitu eius.

CAP. XXII.

HÆC dicit Dominus: Descẽde in do- 1
mum regis Iuda, & loquẽris ibi verbũ
hoc, * & dices: Audi verbũ Domini rex Iu- 2
da, qui sedes super solium Dauid: tu & ser-
ui tui, & populus tuus, qui ingredimini per
portas istas. * Hæc dicit Dominus: Facite 3
iudicium & iustitiam, & liberate vi oppres-
sum de manu calumniatoris: & aduenam,
& pupillum, & viduam nolite contristare,
neque opprimatis inique: & sanguinẽ in-
nocentem ne effundatis in loco isto. * Si 4
enim facientes feceritis verbũ istud: ingre-
dientur per portas domus huius reges sedẽ-
tes de genere Dauid super thronum eius,
& ascendentes currus & equos, ipsi & ser-
ui, & populus eorũ. * Quòd si non audieri- 5
tis verba hæc: in memetipso iuraui, dicit
Dominus, quia in solitudinem erit domus
6 hæc. * Quia hæc dicit Dominus super do-
mum regis Iuda: Galaad tu mihi caput Li-
bani: si non posuero te solitudinem, vrbes
7 inhabitabiles. * Et sanctificabo super te in-
terficientem virum & arma eius: & succi-
dent electas cedros tuas, & præcipitabunt
8 in ignem. * Et pertransibunt gentes multæ
per ciuitatem hanc: & dicet vnusquisque
proximo suo: Quare fecit Dominus sic ci-
9 uitati huic grandi? * Et respondebunt: Eo
quòd dereliquerint pactũ Domini Dei sui,
& adorauerint deos alienos, & seruierint
10 eis. * Nolite flere mortuum, neque lugeatis
super eum fletu: plangite eum, qui egredi-
tur, quia non reuertetur vltra, nec videbit
11 terram natiuitatis suæ. * Quia hæc dicit
Dominus ad Sellum filium Iosiæ regem
Iuda, qui regnauit pro Iosia patre suo, qui
egressus est de loco isto. Non reuertetur
12 huc amplius: * sed in loco, ad quem tran-
stuli eum, ibi morietur, & terram istam non
13 videbit amplius. * Væ qui ædificat domum
suam in iniustitia, & cœnacula sua non in
iudicio: amicum suum opprimet frustra,
14 & mercedem eius non reddet ei. * Qui di-
cit: Ædificabo mihi domum latam, & cœ-
nacula spatiosa: qui aperit sibi fenestras,
& facit laquearia cedrina, pingitq; sinopi-
15 de. * Numquid regnabis, quoniam con-
fers te cedro? pater tuus numquid non co-
medit & bibit, & fecit iudicium & iusti-
16 tiam tunc cum bene erat ei? * Iudicauit
causam pauperis & egeni in bonum suum:
numquid non ideo quia cognouit me, di-
17 cit Dominus? * Tui vero oculi & cor ad
auaritiam, & ad sanguinem innocentem
fundendum, & ad calumniam, & ad cur-
18 sum mali operis. * Propterea hæc dicit Do-
minus ad Ioakim filium Iosiæ regem Iu-
da: Non plangent eum: Væ frater & væ
soror: non concrepabunt ei: Væ Domi-
19 ne, & væ inclyte. * Sepultura asini sepe-
lietur, putrefactus & proiectus extra por-
20 tas Ierusalem. * Ascende Libanum, &
clama: & in Basan da vocem tuam, &
clama ad transeuntes, quia contriti sunt

omnes

omnes amatores tui. *Locutus sum ad te 21
in abundantia tua; & dixisti: Non audiam:
hæc est via tua ab adolescentia tua, quia nõ
audisti vocem meã: *Omnes pastores tuos 22
pascet ventus, & amatores tui in captiuita-
tem ibunt: & tunc confundéris, & erube-
sces ab omni malitia tua. *Quæ sedes in 23
Libano, & nidificas in cedris, quomodo
congemuisti cũ venissent tibi dolores, quasi
dolores parturientis? *Viuo ego, dicit Do- 24
minus: quia si fuerit Iechonias filius Ioa-
kim regis Iuda, annulus in manu dexteræ
mea, inde euellam eum. *Et dabo te in ma- 25
nu quærentium animam tuam, & in manu
quorum tu formidas faciem, & in manu
Nabuchodonosor regis Babylonis, & in
manu Chaldæorum. *Et mittam te, & ma- 26
trem tuam, quæ genuit te, in terram alie-
nam, in qua nati non estis, ibiq. moriemini:
*& in terram, ad quam ipsi leuant animam 27
suam vt reuertantur illuc: non reuertentur.
*Numquid vas fictile atque contritum vir 28
iste Iechonias? numquid vas absque omni
voluptate? quare abiecti sunt ipse & semen
eius, & proiecti in terram, quam ignoraue-
runt? *Terra, terra, terra, audi sermonem 29
Domini. *Hæc dicit Dominus: Scribe vi- 30
rum istum sterilem, virum, qui in diebus
suis non prosperabitur: nec enim erit de
semine eius vir, qui sedeat super solium Da-
uid, & potestatem habeat vltra in Iuda.

CAP. XXIII.

VÆ pastoribus, qui disperdunt & dila- 1
cerant gregem pascuæ meæ, dicit Do-
minus. *Ideo hæc dicit Dominus Deus Is- 2
rael ad pastores, qui pascunt populũ meum:
Vos dispersistis gregem meum, & eiecistis
eos, & non visitastis eos: ecce ego visitabo
super vos malitiam studiorum vestrorum,
ait Dominus. *Et ego cõgregabo reliquias 3
gregis mei de omnibus terris, ad quas eie-
cero eos illuc: & conuertã eos ad rura sua:
& crescent & multiplicabuntur. *Et susci- 4
tabo super eos pastores, & pascẽt eos: non
formidabunt vltra, & non pauebunt: &
nullus quæretur ex numero, dicit Dominus.

5 *Ecce dies veniunt, dicit Dominus: &
suscitabo Dauid germen iustum: & regna-
bit rex, & sapiens erit: & faciet iudicium &
6 iustitiam in terra. *In diebus illis saluabi-
tur Iuda, & Israel habitabit confidenter: &
hoc est nomen, quod vocabunt eum, Do-
7 minus iustus noster. *Propter hoc ecce dies
veniunt, dicit Dominus, & non dicent vl-
tra: Viuit Dominus, qui eduxit filios Israel
8 de Terra Ægypti: *Sed: Viuit Dominus,
qui eduxit & adduxit semen domus Israel
de Terra Aquilonis, & de cunctis terris, ad
quas eieceram eos illuc: & habitabunt in
9 terra sua. *Ad prophetas: Contritum est
cor meum in medio mei, contremuerunt
omnia ossa mea: factus sum quasi vir ebrius,
& quasi homo madidus a vino a facie Do-
mini, & a facie verborum sanctorum eius.
10 *Quia adulteris repleta est terra, quia a fa-
cie maledictionis luxit terra, arefacta sunt
arua deserti: factus est cursus eorum ma-
11 lus, & fortitudo eorum dissimilis. *Prophe-
ta namque & sacerdos polluti sunt: & in
domo mea inueni malum eorum, ait Do-
12 minus. *Idcirco via eorum erit quasi lu-
bricum in tenebris: impellentur enim, &
corruẽt in ea: afferam enim super eos ma-
la, annum visitationis eorum, ait Dominus.
13 *Et in prophetis Samariæ vidi fatuitatem:
prophetabant in Baal, & decipiebant po-
14 pulum meum Israel. *Et in prophetis Ieru-
salem vidi similitudinem adulterantium, &
iter mendacij: & confortauerunt manus
pessimorum vt non cõuerteretur vnusquis-
que a malitia sua: facti sunt mihi omnes vt
Sodoma, & habitatores eius quasi Gomor-
15 rha. *Propterea hæc dicit Dominus exer-
cituum ad prophetas: Ecce ego cibabo
eos absynthio, & potabo eos felle: a pro-
phetis enim Ierusalem egressa est pollutio
16 super omnem terram. *Hæc dicit Domi-
nus exercituum: Nolite audire verba pro-
phetarum, qui prophetant vobis, & deci-
piunt vos: visionem cordis sui loquuntur,
17 non de ore Domini. *Dicunt his, qui bla-
sphemant me: Locutus est Dominus: Pax
erit vobis, & omni, qui ambulat in prauitate

cordis sui, dixerunt: Non veniet super vos
malum.* Quis enim affuit in consilio Do- 18
mini, & vidit & audiuit sermoné eius? quis
considerauit verbum illius & audiuit? *Ec- 19
ce turbo Dominicæ indignationis egredie-
tur, & tempestas erumpés: super caput im-
piorum veniet. *Non reuertetur furor Do- 20
mini vsque dum faciat, & vsque dum com-
pleat cogitationem cordis sui: in nouissi-
mis diebus intelligetis cósilium eius. *Non 21
mittebam prophetas, & ipsi currebant: non
loquebar ad eos, & ipsi prophetabant. *Si 22
stetissent in consilio meo, & nota fecissent
verba mea populo meo, auertissem vtique
eos a via sua mala, & a cogitationibus suis
pessimis. *Putasne Deus e vicino ego sum, 23
dicit Dominus? & non Deus de longe?
*Si occultabitur vir in absconditis: & ego 24
non videbo eum, dicit Dominus? numquid
non cælum & terram ego impleo, dicit
Dominus? *Audiui quæ dixerunt prophe- 25
tæ, prophetantes in nomine meo menda-
cium, atque dicentes: Somniaui, somniaui.
*Vsquequo istud est in corde prophetarum 26
vaticinantium mendacium, & prophetan-
tium seductiones cordis sui? *Qui volunt 27
facere vt obliuiscatur populus meus nomi-
nis mei propter somnia eorum, quæ narrat
vnusquisque ad proximum suum: sicut
obliti sunt patres eorum nominis mei pro-
pter Baal. *Propheta, qui habet somnium, 28
narret somnium: & qui habet sermonem
meum, loquatur sermonem meum vere:
quid paleis ad triticum, dicit Dominus?
*Numquid non verba mea sunt quasi ignis, 29
dicit Dominus: & quasi malleus conterens
petram? *Propterea ecce ego ad prophe- 30
tas, ait Dominus: qui furantur verba mea
vnusquisque a proximo suo. *Ecce ego ad 31
prophetas, ait Dominus: qui assumunt lin-
guas suas, & aiunt: Dicit Dominus. *Ecce 32
ego ad prophetas somniantes mēdacium,
ait Dominus: qui narrauerunt ea, & sedu-
xerunt populum meum in mendacio suo,
& in miraculis suis: cum ego non misissem
eos, nec mandassem eis, qui nihil profue-
runt populo huic, dicit Dominus. *Si igi- 33
tur interrogauerit te populus iste, vel pro-
pheta, aut sacerdos, dicens: Quod est onus
Domini? dices ad eos: Vos estis onus.
34 proijciam quippe vos, dicit Dominus. *Et
propheta, & sacerdos, & populus qui dicit:
Onus Domini visitabo super virum illum,
35 & super domum eius. *Hæc dicetis vnus-
quisque ad proximum, & ad fratrem suum:
Quid respondit Dominus? & quid locu-
36 tus est Dominus? *Et onus Domini vltra
non memorabitur: quia onus erit vnicui-
que sermo suus: & peruertistis verba Dei
viuentis, Domini exercituum Dei nostri.
37 *Hæc dices ad prophetam: Quid respon-
dit tibi Dominus? & quid locutus est Do-
38 minus? *Si autem onus Domini dixeritis:
propter hoc hæc dicit Dominus: Quia di-
xistis sermonem istum: Onus Domini: &
misi ad vos, dicens: Nolite dicere: Onus
39 Domini: *Propterea ecce ego tollam vos
portans, & derelinquam vos, & ciuitatem,
quam dedi vobis, & patribus vestris a facie
40 mea. *Et dabo vos in opprobrium sempi-
ternum, & in ignominiam æternam, quæ
numquam obliuione delebitur.

Cap. XXIIII.

1 OSTENDIT mihi Dominus: & ecce duo
calathi pleni ficis, positi ante templū
Domini, postquam transtulit Nabuchodo-
nosor rex Babylonis Iechoniam filium Ioa-
kim regem Iuda, & principes eius, & fabrū,
& inclusorem de Ierusalem, & adduxit eos
2 in Babylonem. *Calathus vnus ficus bonas
habebat nimis, vt solent ficus esse primi té-
poris: & calathus vnus ficus habebat malas
nimis, quæ comedi non poterant, eo quòd
3 essent malæ. *Et dixit Dominus ad me:
Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Ficus, ficus
bonas, bonas valde: & malas, malas valde:
quæ comedi non possunt, eo quòd sint ma-
4 læ. *Et factum est verbum Domini ad me,
5 dicens: *Hæc dicit Dominus Deus Israel:
Sicut ficus hæ bonæ: sic cognoscā transmi-
grationem Iuda, quam emisi de loco isto in
6 Terram Chaldæorum, in bonum. *Et po-
nam oculos meos super eos ad placandum,
& redu-

& reducam eos in terram hanc: & ædificabo eos, & non destruam: & plantabo eos,
& non euellam. *Et dabo eis cor vt sciant 7
me, quia ego sum Dominus: & erunt mihi
in populum, & ego ero eis in Deum: quia
reuertentur ad me in toto corde suo. * Et 8
sicut ficus pessimæ, quæ comedi nō possunt,
eo quòd sint malæ: hæc dicit Dominus, sic
dabo Sedeciam regem Iuda, & principes
eius, & reliquos de Ierusalem, qui remanserunt in vrbe hac, & qui habitant in Terra
Ægypti. *Et dabo eos in vexationem, afflictionemq. omnibus regnis terræ: in opprobrium, & in parabolam, & in prouerbium, 9
& in maledictionem in vniuersis locis, ad
quæ eieci eos. * Et mittam in eis gladium, 10
& famem, & pestem: donec consumantur
de terra, quam dedi eis, & patribus eorum.

CAP. XXV.

VERBVM, quod factum est ad Ieremiam 1
de omni populo Iuda in anno quarto
Ioakim filij Iosiæ regis Iuda, (ipse est annus
primus Nabuchodonosor regis Babylonis)
* Quod locutus est Ieremias propheta ad 2
omnem populum Iuda, & ad vniuersos habitatores Ierusalem, dicēs: *A tertiodecimo 3
anno Iosiæ filij Amon regis Iuda vsque ad
diem hanc; iste tertius & vigesimus annus,
factum est verbum Domini ad me, & locutus sum ad vos de nocte consurgens & loquens: & non audistis. * Et misit Dominus 4
ad vos omnes seruos suos prophetas, consurgens diluculo, mittensq. & non audistis,
neque inclinastis aures vestras vt audiretis
* cum diceret: Reuertimini vnusquisque a 5
via sua mala, & a pessimis cogitationibus
vestris: & habitabitis in terra, quam dedit
Dominus vobis, & patribus vestris a sæculo
& vsque in sæculū. *Et nolite ire post deos 6
alienos vt seruiatis eis, adoretisq. eos: neque me ad iracundiam prouocetis in operibus manuum vestrarum, & non affligam
vos. *Et non audistis me, dicit Dominus, vt 7
me ad iracūdiam prouocaretis in operibus
manuum vestrarum in malum vestrū. *Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro 8

9 eo quòd non audistis verba mea: *ecce ego
mittam, & assumam vniuersas cognationes
Aquilonis, ait Dominus, & Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum: &
adducam eos super terram istam, & super
habitatores eius, & super omnes nationes,
quæ in circuitu illius sunt: & interficiam
eos, & ponam eos in stuporem & in sibilū,
10 & in solitudines sempiternas. * Perdamq.
ex eis vocem gaudij & vocem lætitiæ, vocem sponsi, & vocem sponsæ, vocem molæ,
11 & lumen lucernæ. * Et erit vniuersa terra
hæc in solitudinem, & in stuporem: & seruient omnes gentes istæ regi Babylonis se-
12 ptuaginta annis. * Cumq. impleti fuerint
septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, & super gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, & super terram
Chaldæorum: & ponam illam in solitudi-
13 nes sempiternas. * Et adducam super terrā
illam, omnia verba mea, quæ locutus sum
contra eam, omne quod scriptum est in libro isto, quæcumque prophetauit Ieremias
14 aduersum omnes gentes: *Quia seruierunt
eis cum essent gētes multæ, & reges magni:
& reddam eis secundum opera eorum, &
15 secundum facta manuum suarum. * Quia
sic dicit Dominus exercituum Deus Israel:
Sume calicem vini furoris huius de manu
mea: & propinabis de illo cunctis genti-
16 bus, ad quas ego mittam te. * Et bibent,
& turbabuntur, & insanient a facie gladij,
17 quem ego mittam inter eos. * Et accepi
calicem de manu Domini, & propinaui
cunctis gentibus, ad quas misit me Domi-
18 nus: * Ierusalem, & ciuitatibus Iuda, &
regibus eius, & principibus eius: vt darem
eos in solitudinem, & in stuporem, & in
sibilum, & in maledictionem, sicut est dies
19 ista: * Pharaoni regi Ægypti, & seruis eius,
& principibus eius, & omni populo eius,
20 * & vniuersis generaliter: cunctis regibus
terræ Ausitidis, & cunctis regibus terræ Philisthijm, & Ascaloni, & Gazæ, & Accaron,
21 & reliquijs Azoti, * & Idumææ, & Moab, &
22 filijs Ammon: * Et cunctis regibus Tyri, &
vniuersis regibus Sidonis: & regibus terræ

insularum, qui sunt trans mare. *Et Dedan, 23
& Thema, & Buz, & vniuersis qui attonsi
sunt in comam. *Et cũctis regibus Arabiæ, 24
& cunctis regibus Occidentis, qui habitant
in deserto. *Et cunctis regibus Zambri, & 25
cunctis regibus Elam, & cunctis regibus
Medorum: *cunctis quoque regibus Aqui- 26
lonis de prope & de longe, vnicuique con-
tra fratrem suum: & omnibus regnis ter-
ræ, quæ super faciem eius sunt: & rex Se-
sach bibet post eos. *& dices ad eos: Hæc 27
dicit Dominus exercituum Deus Israel: Bi-
bite, & inebriamini, & vomite: & cadite,
neque surgatis a facie gladij, quẽ ego mit-
tam inter vos. *Cumq. noluerint accipere 28
calicem de manu tua vt bibãt, dices ad eos:
Hæc dicit Dominus exercituum: Bibentes
bibetis: *quia ecce in ciuitate, in qua inuo- 29
catum est nomen meum, ego incipiam af-
fligere, & vos quasi innocentes & immunes
eritis? non eritis immunes: gladium enim
ego voco super omnes habitatores terræ,
dicit Dominus exercituum. *Et tu prophe- 30
tabis ad eos omnia verba hæc, & dices ad
illos: Dominus de excelso rugiet, & de ha-
bitaculo sancto suo dabit vocem suam: ru-
giẽs rugiet super decorem suum: celeuma
quasi calcantium concinetur aduersus om-
nes habitatores terræ. *Peruenit sonitus vs- 31
que ad extrema terræ: quia iudicium Do-
mino cum gentibus: iudicatur ipse cum
omni carne, impios tradidi gladio, dicit Do
minus. *Hæc dicit Dominus exercituum: 32
Ecce afflictio egredietur de gente in gentẽ:
& turbo magnus egredietur a summitatibus
terræ. *Et erunt interfecti Domini in die illa 33
a summo terræ vsque ad summum eius: nõ
plangentur, & non colligentur, neque sepe-
lientur: in sterquilinium super faciem terræ
iacebunt. *Vlulate pastores, & clamate: & 34
aspergite vos cinere optimates gregis: quia
completi sunt dies vestri vt interficiamini:
& dissipationes vestræ, & cadetis quasi vasa
pretiosa. *Et peribit fuga a pastoribus, & 35
saluatio ab optimatibus gregis. *Vox cla- 36
moris pastorum, & vlulatus optimatũ gre-
gis: quia vastauit Dominus pascua eorum.
37 *Et conticuerunt arua pacis a facie iræ fu-
38 roris Domini. *Dereliquit quasi leo vmbra-
culum suum, quia facta est terra eorum in
desolationem a facie iræ columbæ, & a fa-
cie iræ furoris Domini.

CAP. XXVI.

1 IN principio regni Ioakim filij Iosiæ re-
gis Iuda, factum est verbum istud a Do-
2 mino, dicens: *Hæc dicit Dominus: Sta in
atrio domus Domini, & loquéris ad omnes
ciuitates Iuda, de quibus veniunt vt adorẽt
in domo Domini, vniuersos sermones, quos
ego mandaui tibi vt loquaris ad eos: noli
3 subtrahere verbum, *si forte audiant & cõ-
uertantur vnusquisque a via sua mala: &
pœniteat me mali quod cogito facere eis
4 propter malitiam studiorum eorum. *Et di-
ces ad eos: Hæc dicit Dominus: Si non au-
dieritis me vt ambuletis in lege mea, quam
5 dedi vobis, *vt audiatis sermones seruorum
meorum Prophetarũ, quos ego misi ad vos
de nocte consurgens, & dirigens, & non au-
6 distis: *Dabo domum istam sicut Silo, & vr-
bem hanc dabo in maledictionem cunctis
7 gentibus terræ. *Et audierunt sacerdotes, &
prophetæ, & omnis populus Ieremiam lo-
quentem verba hæc in domo Domini.
8 *Cumq. complesset Ieremias loquens om-
nia, quæ præceperat ei Dominus vt loque-
retur ad vniuersum populum, apprehende-
runt eum sacerdotes, & prophetæ, & omnis
9 populus, dicens: Morte moriatur. *Quare
prophetauit in nomine Domini, dicens: Si-
cut Silo erit domus hæc: & vrbs ista desola-
bitur, eo quòd non sit habitator? Et con-
gregatus est omnis populus aduersus Iere-
10 miã in domo Domini. *Et audierunt prin-
cipes Iuda verba hæc: & ascenderunt de do
mo regis in domum Domini, & sederunt in
11 introitu portæ domus Domini nouæ. *Et
locuti sunt sacerdotes & prophetæ ad prin-
cipes, & ad omnem populum, dicentes: Iu-
dicium mortis est viro huic: quia propheta-
uit aduersus ciuitatem istam, sicut audistis
12 auribus vestris. *Et ait Ieremias ad omnes
principes, & ad vniuersum populum, dicẽs:
Dominus

Dominus misit me vt prophetarem ad do-
mum istam,& ad ciuitatẽ hanc omnia ver-
ba quæ audistis. *Nunc ergo bonas facite 13
vias vestras,& studia vestra,& audite vocem
Domini Dei vestri: & pœnitebit Dominũ
mali,quod locutus est aduersum vos.*Ego 14
autem ecce in manibus vestris sum: facite
mihi quod bonum & rectum est in oculis
vestris:*Verumtamen scitote & cognoscite 15
quòd si occideritis me,sanguinem innocẽ-
tem tradetis contra vosmetipsos,& contra
ciuitatem istam,& habitatores eius. in ve-
ritate enim misit me Dominus ad vos, vt
loquerer in auribus vestris omnia verba
hæc.*Et dixerunt principes,& omnis popu 16
lus ad sacerdotes & ad prophetas: Non est
viro huic iudicium mortis: quia in nomine
Domini Dei nostri locutus est ad nos.
*Surrexerunt ergo viri de senioribus terræ: 17
& dixerunt ad omnem cœtum populi, lo-
quẽtes:*Michæas de Morasthi fuit prophe- 18
ta in diebus Ezechiæ regis Iuda, & ait ad
omnem populum Iuda, dicens: Hæc dicit
Dominus exercituum: Sion quasi ager ara-
bitur: & Ierusalem in aceruum lapidũ erit:
& mons domus in excelsa siluarum.*Nũ- 19
quid morte condemnauit eum Ezechias
rex Iuda,& omnis Iuda? numquid non ti-
muerunt Dominum,& deprecati sunt faciẽ
Domini: & pœnituit Dominum mali,quod
locutus fuerat aduersum eos? Itaque nos
facimus malum grande contra animas no-
stras.*Fuit quoque vir prophetans in no- 20
mine Domini, Vrias filius Semei de Caria-
thiarim: & prophetauit aduersus ciuitatem
istam,& aduersus terram hanc iuxta omnia
verba Ieremiæ.*Et audiuit rex Ioakim,& 21
omnes potẽtes,& principes eius verba hæc:
& quæsiuit rex interficere eum. Et audiuit
Vrias,& timuit,fugitq. & ingressus est Ægy
ptum.*Et misit rex Ioakim viros in Ægy- 22
ptum, Elnathan filium Achobor,& viros cũ
eo in Ægyptum.*Et eduxerunt Vriam de 23
Ægypto: & adduxerunt eum ad regẽ Ioa-
kim,& percussit eum gladio: & proiecit ca
dauer eius in sepulchris vulgi ignobilis.
*Igitur manus Ahicam filij Saphan fuit cũ 24
Ieremia, vt non traderetur in manus po-
puli, & interficerent eum.

CAP. XXVII.

1 IN principio regni Ioakim filij Iosiæ re-
gis Iuda, factum est verbum istud ad Ie-
2 remiam a Domino, dicens:*Hæc dicit Do
minus ad me: Fac tibi vincula,& catenas:
3 & pones eas in collo tuo.*Et mittes eas ad
regem Edom,& ad regem Moab, & ad re-
gem filiorum Ammon,& ad regem Tyri,
& ad regem Sidonis: in manu nunciorum,
qui venerunt Ierusalem ad Sedeciam regẽ
4 Iuda.*Et præcipies eis vt ad dominos suos
loquãtur: Hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Hæc dicetis ad dominos ve-
5 stros:*Ego feci terrã,& homines,& iumen
ta,quæ sunt super faciem terræ, in fortitu-
dine mea magna,& in brachio meo exten
to: & dedi eã ei,qui placuit in oculis meis.
6 *Et nũc itaque ego dedi omnes terras istas
in manu Nabuchodonosor regis Babylo-
nis serui mei: insuper & bestias agri dedi ei
7 vt seruiant illi.*Et seruient ei omnes gen-
tes,& filio eius, & filio filij eius: donec ve-
niat tempus terræ eius & ipsius: & seruient
8 ei gentes multæ,& reges magni.*Gens au-
tem & regnum, quod non seruierit Nabu-
chodonosor regi Babylonis,& quicumque
nõ curuauerit collum suum sub iugo regis
Babylonis: in gladio,& in fame,& in peste
visitabo super gentem illam,ait Dominus:
9 donec consumam eos in manu eius.*Vos
ergo nolite audire prophetas vestros,& di-
uinos,& somniatores,& augures,& malefi-
cos,qui dicunt vobis; Non seruietis regi Ba
10 bylonis.*Quia mendacium prophetant vo
bis: vt longe vos faciant de terra vestra,&
11 eijciant vos,& pereatis.*Porro gens,quæ
subiecerit ceruicem suã sub iugo regis Ba-
bylonis, & seruierit ei; dimittam eam in
terra sua, dicit Dominus: & colet eam,&
12 habitabit in ea. *Et ad Sedeciam regem
Iuda locutus sum secundum omnia verba
hæc, dicẽs: Subijcite colla vestra sub iugo
regis Babylonis,& seruite ei,& populo eius,
13 & viuetis.*Quare moriemini tu & populus
tuus

tuus gladio, & fame, & peste, sicut locutus
est Dominus ad gẽtem, quæ seruire noluerit regi Babylonis? * Nolite audire verba 14
prophetarum dicentium vobis: Non seruietis regi Babylonis: quia mendacium ipsi
loquuntur vobis. * Quia non misi eos, ait Do 15
minus: & ipsi prophetant in nomine meo
mendaciter: vt eijciant vos, & pereatis tam
vos, quàm prophetæ, qui vaticinãtur vobis.
* Et ad sacerdotes, & ad populum istum lo- 16
cutus sum, dicẽs: Hæc dicit Dominus: Nolite audire verba prophetarum vestrorum,
qui prophetant vobis, dicentes: Ecce vasa
Domini reuertentur de Babylone nunc cito, mendaciũ enim prophetant vobis. * No- 17
lite ergo audire eos, sed seruite regi Babylonis, vt viuatis. quare datur hæc ciuitas in
solitudinem? * Et si prophetæ sunt, & est ver 18
bũ Domini in eis: occurrant Domino exer
cituum, vt non veniant vasa, quæ derelicta
fuerant in domo Domini, & in domo regis
Iuda, & in Ierusalem, in Babylonem. * Quia 19
hæc dicit Dominus exercituum ad columnas, & ad mare, & ad bases, & ad reliqua vasorum, quæ remanserunt in ciuitate hac:
* quæ nõ tulit Nabuchodonosor rex Baby- 20
lonis, cum transferret Iechoniam filiũ Ioakim regem Iuda de Ierusalem in Babylonẽ,
& omnes optimates Iuda & Ierusalẽ. * Quia 21
hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel
ad vasa, quæ derelicta sunt in domo Domini, & in domo regis Iuda & Ierusalem: * In 22
Babylonẽ transferentur, & ibi erunt vsque
ad diem visitationis suæ, dicit Dominus: &
afferri faciam ea, & restitui in loco isto.

CAP. XXVIII.

ET factum est in anno illo, in principio 1
regni Sedeciæ regis Iuda, in anno quarto, in mense quinto, dixit ad me Hananias
filius Azur propheta de Gabaon, in domo
Domini coram sacerdotibus & omni populo, dicens: * Hæc dicit Dominus exercituum 2
Deus Israel: Contriui iugum regis Babylonis. * Adhuc duo anni dierum, & ego referri 3
faciam ad locum istum omnia vasa domus
Domini, quæ tulit Nabuchodonosor rex
Babylonis de loco isto, & transtulit ea in
4 Babylonem. * Et Iechoniam filium Ioakim
regem Iuda, & omnem transmigrationem
Iuda, qui ingressi sunt in Babylonem, ego
conuertam ad locum istum, ait Dominus:
conteram enim iugum regis Babylonis.
5 * Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam
prophetam in oculis sacerdotum, & in oculis omnis populi, qui stabat in domo Do-
6 mini. * & ait Ieremias propheta: Amen, sic
faciat Dominus: suscitet Dominus verba
tua, quæ prophetasti: vt referantur vasa in
domum Domini, & omnis transmigratio
7 de Babylone ad locum istum. * Verumtamen audi verbũ hoc, quod ego loquor in
auribus tuis, & in auribus vniuersi populi:
8 * Prophetæ, qui fuerunt ante me & ante te
ab initio, & prophetauerũt super terras multas, & super regna magna de prælio, & de
9 afflictione, & de fame. * Propheta, qui vaticinatus est pacem: cum venerit verbum
eius, scietur propheta, quem misit Dominus
10 in veritate. * Et tulit Hananias propheta
catenã de collo Ieremiæ prophetæ, & con-
11 fregit eam. * Et ait Hananias in conspectu
omnis populi, dicens: Hæc dicit Dominus:
Sic confringam iugum Nabuchodonosor
regis Babylonis post duos annos dierum
12 de collo omnium gentium. * Et abijt Ieremias propheta in viam suam. Et factum est
verbum Domini ad Ieremiam, postquam
confregit Hananias propheta catenam de
13 collo Ieremiæ prophetæ, dicens: * Vade, &
dices Hananiæ: Hæc dicit Dominus: Catenas ligneas contriuisti: & facies pro eis
14 catenas ferreas. * Quia hæc dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Iugum ferreum
posui super collum cunctarum Gentium
istarum, vt seruiant Nabuchodonosor regi
Babylonis, & seruient ei: insuper & bestias
15 terræ dedi ei. * Et dixit Ieremias propheta
ad Hananiam prophetam: Audi Hanania:
non misit te Dominus, & tu confidere fe-
16 cisti populum istum in mendacio. * Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego mittam te a facie terræ: hoc anno morieris:
aduersum enim Dominum locutus es.

Et

*Et mortuus est Hananias propheta in an- 17
nó illo, mense septimo.

C A P. XXIX.

ET hæc sunt verba libri, quem misit Ie- 1
remias propheta de Ierusalem ad reli-
quias seniorum transmigrationis, & ad sa-
cerdotes, & ad prophetas, & ad omnem po
pulum, quem traduxerat Nabuchodonosor
de Ierusalem in Babylonem: *postquam 2
egressus est Iechonias rex, & domina, & eu-
nuchi, & principes Iuda, & Ierusalem, & fa-
ber, & inclusor de Ierusalé: *in manu Elasa 3
filij Saphan, & Gamariæ filij Helciæ, quos
misit Sedecias rex Iuda ad Nabuchodono-
sor regem Babylonis in Babylonem, dicés:
*Hæc dicit Dominus exercituum Deus Is- 4
rael omni transmigrationi, quam transtuli
de Ierusalem in Babyloné: *Ædificate do- 5
mos, & habitate: & plantate hortos, & co-
medite fructum eorum. *Accipite vxores, 6
& generate filios & filias: & date filijs ve-
stris vxores, & filias vestras date viris, & pa-
riãt filios & filias: & multiplicamini ibi, &
nolite esse pauci numero. *Et quærite pa- 7
cem ciuitatis, ad quam transmigrare vos fe-
ci: & orate pro ea ad Dominum: quia in
pace illius erit pax vobis. *Hæc enim dicit 8
Dominus exercituum Deus Israel: Nõ vos
seducãt prophetæ vestri, qui sunt in medio
vestrum, & diuini vestri: & ne attendatis ad
somnia vestra, quæ vos somniatis: *quia fal- 9
so ipsi prophetant vobis in nomine meo:
& non misi eos, dicit Dominus. *Quia hæc 10
dicit Dominus: Cum cœperint impleri in
Babylone septuaginta anni, visitabo vos:
& suscitabo super vos verbum meum bo-
num, vt reducam vos ad locum istum. *Ego 11
enim scio cogitationes, quas ego cogito su
per vos, ait Dominus, cogitationes pacis, &
non afflictionis, vt dem vobis finem & pa-
tientiam. *Et inuocabitis me, & ibitis: & 12
orabitis me, & ego exaudiam vos. *Quære- 13
tis me, & inuenietis: cum quæsieritis me in
toto corde vestro. *Et inueniar a vobis, ait 14
Dominus: & reducam captiuitatem vestrã,
& congregabo vos de vniuersis gentibus,
& de cunctis locis, ad quæ expuli vos, dicit
Dominus: & reuerti vos faciam de loco,
15 ad quem transmigrare vos feci. *Quia di-
xistis: Suscitauit nobis Dominus prophetas
16 in Babylone: *Quia hæc dicit Dominus ad
regem, qui sedet super solium Dauid, & ad
omnem populum habitatoré vrbis huius,
ad fratres vestros, qui non sunt egressi vo-
17 biscum in transmigrationem: *Hæc dicit
Dominus exercituum: Ecce mittam in eos
gladium, & famem, & pestem: & poná eos
quasi ficus malas, quæ comedi nõ possunt,
18 eo quòd pessimæ sint. *Et persequar eos
in gladio, & in fame, & in pestilentia: & da-
bo eos in vexationem vniuersis regnis ter-
ræ: in maledictionem, & in stuporem, & in
sibilum, & in opprobriũ cunctis Gentibus,
19 ad quas ego eieci eos: *eo quòd non audie-
rint verba mea, dicit Dominus: quæ misi
ad eos per seruos meos prophetas de no-
cte consurgens, & mittens: & non audistis,
20 dicit Dominus. *Vos ergo audite verbum
Domini omnis transmigratio, quam emisi
21 de Ierusalem in Babylonem. *Hæc dicit
Dominus exercituũ Deus Israel ad Achab
filium Coliæ, & ad Sedeciam filium Maasiæ,
qui prophetant vobis in nomine meo mé-
daciter: Ecce ego tradam eos in manus
Nabuchodonosor regis Babylonis: & per-
22 cutiet eos in oculis vestris. *Et assumetur
ex eis maledictio omni transmigrationi Iu-
da, quæ est in Babylone, dicentium: Ponat
te Dominus sicut Sedeciam, & sicut Achab,
23 quos frixit rex Babylonis in igne: *pro eo
quòd fecerint stultitiam in Israel, & mœ-
chati sunt in vxores amicorum suorum, &
locuti sunt verbum in nomine meo men-
daciter, quod non mandaui eis: ego sum
24 iudex & testis, dicit Dominus. *Et ad Seme-
25 ian Nehelamiten dices: *Hæc dicit Domi-
nus exercituum, Deus Israel: Pro eo quòd
misisti in nomine tuo libros ad omnem po
pulum, qui est in Ierusalem, & ad Sopho-
niam filium Maasiæ sacerdotem, & ad vni-
26 uersos sacerdotes, dicens: *Dominus dedit
te sacerdotem pro Ioiade sacerdote, vt sis
dux in domo Domini super omnem virum

arrepti-

arreptitium & prophetantem, vt mittas eũ
in neruum & in carcerem.*Et nunc quare 17
nõ increpasti Ieremiam Anathothiten, qui
prophetat vobis?*Quia super hoc misit in 28
Babylonem ad nos, dicens: Longum est:
ædificate domos, & habitate: & plantate
hortos, & comedite fructus eorum.*Legit 29
ergo Sophonias sacerdos librum istum in
auribus Ieremiæ prophetæ.*Et factum est 30
verbum Domini ad Ieremiam, dicens:*Mit 31
te ad omnem transmigrationem, dicens:
Hæc dicit Dominus ad Semeian Nehela-
miten: Pro eo quòd prophetauit vobis Se-
meias, & ego non misi eum: & fecit vos
confidere in mendacio:* idcirco hæc dicit 32
Dominus: Ecce ego visitabo super Semeiã
Nehelamiten, & super semen eius: non erit
ei vir sedens in medio populi huius, & non
videbit bonum, quod ego faciam populo
meo, ait Dominus: quia præuaricationem
locutus est aduersus Dominum.

Cap. XXX.

HOc verbum, quod factum est ad Iere- 1
miam a Domino, dicens:*Hæc dicit 2
Dominus Deus Israel, dicens: Scribe tibi
omnia verba, quæ locutus sum ad te, in li-
bro.*Ecce enim dies veniunt, dicit Domi- 3
nus: & conuertã conuersionem populi mei
Israel & Iuda, ait Dominus: & conuertam
eos ad terram, quam dedi patribus eorum:
& possidebunt eam.*Et hæc verba, quæ lo 4
cutus est Dominus ad Israel & ad Iudam:
*Quoniam hæc dicit Dominus: Vocẽ ter- 5
roris audiuimus: formido, & non est pax.
*Interrogate, & videte si generat masculus: 6
quare ergo vidi omnis viri manum super
lumbum suum, quasi parturientis, & con-
uersæ sunt vniuersæ facies in auruginem?
*Væ, quia magna dies illa, nec est similis 7
eius: tempusq. tribulationis est Iacob, & ex
ipso saluabitur.*Et erit in die illa, ait Do- 8
minus exercituum: conteram iugum eius
de collo tuo, & vincula eius dirumpam, &
non dominabuntur ei amplius alieni:*sed 9
seruient Domino Deo suo, & Dauid regi
suo, quem suscitabo eis.*Tu ergo ne ti- 10
meas serue meus Iacob, ait Dominus, ne-
que paueas Israel: quia ecce ego saluabo
te de terra longinqua, & semen tuũ de ter-
ra captiuitatis eorum: & reuertetur Iacob, &
quiescet, & cunctis affluet bonis, & non erit
11 quem formidet:* quoniã tecum ego sum,
ait Dominus, vt saluem te: faciã enim con-
summationẽ in cunctis Gentibus, in quibus
dispersi te: te autem non faciã in consum-
mationem: sed castigabo te in iudicio, vt
12 non videaris tibi innoxius.*Quia hæc dicit
Dominus: Insanabilis fractura tua, pessima
13 plaga tua.*Non est qui iudicet iudicium
tuum ad alligandum: curationum vtilitas
14 non est tibi.*Omnes amatores tui obliti
sunt tui, teq. non quærent: plaga enim ini-
mici percussi te castigatione crudeli: pro-
pter multitudinem iniquitatis tuæ dura fa-
15 ctã sunt peccata tua.*Quid clamas super
cõtritione tua? insanabilis est dolor tuus:
propter multitudinẽ iniquitatis tuæ, & pro-
16 pter dura peccata tua feci hæc tibi.*Prop-
terea omnes, qui comedunt te, deuorabun-
tur: & vniuersi hostes tui in captiuitatem
ducentur: & qui te vastant, vastabuntur,
cunctosq. prædatores tuos dabo in prædã.
17 *Obducam enim cicatricẽ tibi, & a vulne-
ribus tuis sanabo te, dicit Dominus. Quia
eiectam vocauerunt te Sion: Hæc est, quæ
18 non habebat requirentem.*Hæc dicit Do-
minus: Ecce ego conuertam conuersionẽ
tabernaculorum Iacob, & tectis eius mise-
rebor, & ædificabitur ciuitas in excelso suo,
& templum iuxta ordinem suum fundabi-
19 tur.*Et egredietur de eis laus, voxq. luden
tium: & multiplicabo eos, & non minuen-
tur: & glorificabo eos, & non attenuabun-
20 tur.*Et erunt filij eius sicut a principio, &
cœtus eius coram me permanebit: & visi-
tabo aduersum omnes qui tribulant eum.
21 *Et erit dux eius ex eo: & princeps de me-
dio eius producetur: & applicabo eum, &
accedet ad me. quis enim iste est, qui ap-
plicet cor suum vt appropinquet mihi, ait
22 Dominus?*Et eritis mihi in populũ, & ego
23 ero vobis in Deum.*Ecce turbo Domini,
furor egrediens, procella ruens, in capite
impiorum

impiorum conquiescet.*Non auertet iram 24
indignationis Dominus, donec faciat &
compleat cogitationem cordis sui: in no-
uissimo dierum intelligetis ea.

CAP. XXXI.

IN tempore illo, dicit Dominus: Ero 1
Deus vniuersis cognationibus Israel, &
ipsi erunt mihi in populum. * Hæc dicit 2
Dominus: Inuenit gratiam in deserto po-
pulus, qui remãserat a gladio: vadet ad re-
quiem suam Israel.* Longe Dominus ap- 3
paruit mihi. Et in charitate perpetua dile-
xi te, ideo attraxi te, miserans. * Rursumq. 4
ædificabo te, & ædificaberis virgo Israel:
adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredie-
ris in choro ludentium.*Adhuc plantabis 5
vineas in montibus Samariæ: plantabunt
plantantes, & donec tempus veniat, non
vindemiabunt:*quia erit dies, in qua cla- 6
mabunt custodes in monte Ephraim: Sur-
gite, & ascendamus in Sion ad Dominum
Deum nostrum.*Quia hæc dicit Dominus: 7
Exultate in lætitia Iacob, & hinnite contra
caput Gentium: personate, & canite, & dici-
te: Salua Domine populum tuum reliquias
Israel.*Ecce ego adducã eos de terra Aqui- 8
lonis, & cõgregabo eos ab extremis terræ:
inter quos erunt cæcus & claudus, prægnãs
& pariens simul, cœtus magnus reuertentiũ
huc.* In fletu venient: & in misericordia 9
reducam eos: & adducã eos per torrentes
aquarum in via recta, & non impingent in
ea: quia factus sum Israeli pater, & Ephraim
primogenitus meus est. *Audite verbum 10
Domini Gentes, & annunciate in insulis,
quæ procul sunt, & dicite: Qui dispersit Is-
rael, congregabit eum: & custodiet eum si-
cut pastor gregem suum.* Redemit enim 11
Dominus Iacob, & liberauit eum de manu
potentioris. *Et venient, & laudabunt in 12
monte Sion: & cõfluent ad bona Domini
super frumento, & vino, & oleo, & fœtu pe-
corum & armentorum: eritq. anima eorũ
quasi hortus irriguus, & vltra non esurient.
*Tunc lætabitur virgo in choro, iuuenes & 13
senes simul: & conuertam luctum eorum
in gaudium, & consolabor eos, & lætifica-
14 bo a dolore suo. *Et inebriabo animam
sacerdotum pinguedine: & populus meus
bonis meis adimplebitur, ait Dominus.
15 *Hæc dicit Dominus: Vox in excelso au-
dita est lamentationis, luctus, & fletus Ra-
chel plorantis filios suos, & nolentis con-
16 solari super eis, quia non sunt. *Hæc dicit
Dominus: Quiescat vox tua a ploratu, &
oculi tui a lacrymis: quia est merces operi
tuo, ait Dominus: & reuertentur de terra
17 inimici.*Et est spes nouissimis tuis, ait Do-
minus: & reuertẽtur filij ad terminos suos.
18 *Audiens audiui Ephraim transmigrantem:
Castigasti me, & eruditus sum, quasi iuuen-
culus indomitus: conuerte me, & cõuertar:
19 quia tu Dominus Deus meus. *Postquam
enim conuertisti me, egi pœnitentiam: &
postquam ostendisti mihi, percussi femur
meum. Confusus sum, & erubui, quoniam
sustinui opprobrium adolescentiæ meæ.
20 *Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer
delicatus: quia ex quo locutus sum de eo,
adhuc recordabor eius. Idcirco conturbata
sunt viscera mea super eum: miserans mi-
21 serebor eius, ait Dominus.*Statue tibi spe-
culam, pone tibi amaritudines: dirige cor
tuum in viam rectam, in qua ambulasti: re-
uertere virgo Israel, reuertere ad ciuitates
22 tuas istas.* Vsquequo delicijs dissoluẽris fi-
lia vaga? quia creauit Dominus nouum su-
per terram: FEMINA CIRCVMDABIT
23 VIRVM. *Hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Adhuc dicent verbum istud in
terra Iuda, & in vrbibus eius, cũ conuerte-
ro captiuitatem eorum: Benedicat tibi Do
minus pulchritudo iustitiæ, mons sanctus:
24 *& habitabunt in eo Iudas, & omnes ciuita-
tes eius simul: agricolæ & minãtes greges.
25 *Quia inebriaui animam lassam, & omnem
26 animam esurientem saturaui. *Ideo quasi
de somno suscitatus sum: & vidi, & somnus
27 meus dulcis mihi.*Ecce dies veniunt, dicit
Dominus: & seminabo domum Israel &
domum Iuda semine hominum, & semine
28 iumentorum.*Et sicut vigilaui super eos vt
euellerem, & demolirer, & dissiparem, & di-
sper-

ſperderem,& affligerem : ſic vigilabo ſuper
eos vt ædificem,& plantem,ait Dominus.
* In diebus illis non dicent vltra: Patres co 29
mederunt vuam acerbam, & dentes filiorũ
obſtupuerunt.* Sed vnuſquiſque in iniqui- 30
tate ſua morietur: omnis homo,qui come-
derit vuam acerbam, obſtupeſcent dentes
eius.* Ecce dies venient,dicit Dominus: & 31
feriam domui Iſrael & domui Iuda fœdus
nouum :* non ſecundum pactum,quod pe 32
pigi cum patribus eorum in die,qua appre
hendi manum eorum,vt educerem eos de
Terra Ægypti: pactum,quod irritum fece-
runt,& ego dominatus ſum eorũ,dicit Do-
minus.* Sed hoc erit pactum, quod feriam 33
cum domo Iſrael : poſt dies illos dicit Do-
minus : Dabo legem meam in viſceribus
eorum,& in corde eorum ſcribam eam: &
ero eis in Deum,& ipſi erunt mihi in popu
lum.* Et non docebit vltra vir proximum 34
ſuum,& vir fratrem ſuum,dicens : Cogno-
ſce Dominum : omnes enim cognoſcent
me a minimo eorum vſque ad maximum,
ait Dominus : quia propitiabor iniquitati
eorum, & peccati eorum non memorabor
amplius.* Hæc dicit Dominus,qui dat ſo- 35
lem in lumine diei,ordinem lunæ & ſtella-
rum in lumine noctis : qui turbat mare, &
ſonant fluctus eius, Dominus exercituum
nomen illi.* Si defecerint leges iſtæ coram 36
me, dicit Dominus : tunc & ſemen Iſrael
deficiet,vt non ſit gens coram me cunctis
diebus.* Hæc dicit Dominus : Si menſura- 37
ri potuerint cæli ſurſum,& inueſtigari fun-
damenta terræ deorſum : & ego abijciam
vniuerſũ ſemen Iſrael propter omnia, quæ
fecerunt, dicit Dominus. * Ecce dies ve- 38
niunt,dicit Dominus : & ædificabitur ciui-
tas Domino a turre Hananeel vſque ad
portam anguli.* Et exibit vltra norma mẽ- 39
ſuræ in conſpectu eius ſuper collem Gareb:
& circuibit Goatha,* & omnem vallem ca- 40
dauerum,& cineris,& vniuerſam regionem
mortis,vſque ad torrentem Cedron, & vſ-
que ad angulum portæ equorum Orienta-
lis,Sanctum Domini: non euelletur,& non
deſtruetur vltra in perpetuum.

CAP. XXXII.

1 VERBVM,quod factum eſt ad Ieremiam
a Domino in anno decimo Sedeciæ
regis Iuda: ipſe eſt annus decimus octauus
2 Nabuchodonoſor.* Tunc exercitus regis
Babylonis obſidebat Ieruſalem: & Ieremias
propheta erat clauſus in atrio carceris, qui
3 erat in domo regis Iuda.* Clauſerat enim
eum Sedecias rex Iuda,dicens : Quare va-
ticinaris,dicens: Hæc dicit Dominus: Ecce
ego dabo ciuitatem iſtam in manus regis
4 Babylonis,& capiet eam?* Et Sedecias rex
Iuda non effugiet de manu Chaldæorum:
ſed tradetur in manus regis Babylonis: &
loquetur os eius cũ ore illius, & oculi eius
5 oculos illius videbunt.* Et in Babylonem
ducet Sedeciam : & ibi erit donec viſitem
eum, ait Dominus. ſi autem dimicaueritis
aduerſum Chaldæos, nihil proſperum ha-
6 bebitis.* Et dixit Ieremias: Factum eſt ver-
7 bum Domini ad me, dicens:* Ecce Hana-
meel filius Sellum patruelis tuus veniet ad
te,dicẽs: Eme tibi agrum meum,qui eſt in
Anathoth : tibi enim competit ex propin-
8 quitate vt emas.* Et venit ad me Hanameel
filius patrui mei ſecundum verbum Domi-
ni ad veſtibulum carceris,& ait ad me: Poſ
ſide agrum meum, qui eſt in Anathoth in
terra Beniamin: quia tibi competit heredi-
tas,& tu propinquus es vt poſſideas. Intel-
9 lexi autem quòd verbum Domini eſſet.* Et
emi agrum ab Hanameel filio patrui mei,
qui eſt in Anathoth: & appendi ei argen-
tum ſeptem ſtateres, & decem argenteos.
10 * Et ſcripſi in libro, & ſignaui, & adhibui
11 teſtes: & appendi argentum in ſtatera.* Et
accepi librum poſſeſſionis ſignatum, & ſti-
12 pulationes,& rata, & ſigna forinſecus.* Et
dedi librum poſſeſſionis Baruch filio Neri
filij Maaſiæ in oculis Hanameel patruelis
mei, in oculis teſtium, qui ſcripti erant in
libro emptionis,& in oculis omniũ Iudæo-
13 rum,qui ſedebãt in atrio carceris.* Et præ-
14 cepi Baruch coram eis, dicens:* Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Iſrael: Sume li-
bros iſtos,librum emptionis hunc ſignatũ,
& librum

& librum hunc, qui apertus est: & pone il-
los in vase fictili, vt permanere possint die-
bus multis. *Hæc enim dicit Dominus exer 15
cituum Deus Israel: Adhuc possidebuntur
domus, & agri, & vineæ in terra ista. *Et 16
oraui ad Dominum, postquam tradidi li-
brum possessionis Baruch filio Neri, dicens:
*Heu, heu, heu, Domine Deus: ecce tu feci- 17
sti cælum & terram in fortitudine tua ma-
gna, & in brachio tuo extento: non erit ti-
bi difficile omne verbum: *Qui facis miseri- 18
cordiam in millibus, & reddis iniquitatem
patrum in sinum filiorum eorum post eos:
Fortissime, magne, & potẽs, Dominus exer-
cituum nomen tibi. *Magnus consilio, & 19
incomprehensibilis cogitatu: cuius oculi
aperti sunt super omnes vias filiorũ Adam
vt reddas vnicuique secundum vias suas, &
secundum fructum adinuentionum eius.
*Qui posuisti signa & portenta in Terra 20
Aegypti vsque ad diem hanc, & in Israel,
& in hominibus, & fecisti tibi nomen sicut
est dies hæc. *Et eduxisti populum tuum 21
Israel de Terra Ægypti, in signis, & in por-
tentis, & in manu robusta, & in brachio ex-
tento, & in terrore magno. *Et dedisti eis 22
terram hanc, quam iurasti patribus eorum
vt dares eis terram fluentem lacte & melle.
*Et ingressi sunt, & possederunt eam: & 23
non obedierunt voci tuæ, & in lege tua
non ambulauerunt: omnia quæ mandasti
eis vt facerent, non fecerunt: & euenerunt
eis omnia mala hæc. *Ecce munitiones 24
extructæ sunt aduersum ciuitatẽ vt capia-
tur: & vrbs data est in manus Chaldæo-
rum, qui præliantur aduersus eam a facie
gladij, & famis, & pestilentiæ: & quæcum-
que locutus es acciderunt, vt tu ipse cer-
nis. *Et tu dicis mihi Domine Deus: Eme 25
agrum argento, & adhibe testes: cum vrbs
data sit in manus Chaldæorum? *Et factũ 26
est verbum Domini ad Ieremiam, dicens:
*Ecce ego Dominus Deus vniuersæ carnis: 27
numquid mihi difficile erit omne verbum?
*Propterea hæc dicit Dominus: ecce ego 28
tradam ciuitatem istã in manus Chaldæo-
rum, & in manus regis Babylonis, & capiẽt
29 eam. *Et venient Chaldæi præliantes aduer-
sum vrbem hanc, & succendent eam igni,
& comburẽt eam, & domos, in quarum do-
matibus sacrificabant Baal, & libabant dijs
30 alienis libamina ad irritandum me. *Erant
enim filij Israel, & filij Iuda iugiter facien-
tes malum in oculis meis ab adolescentia
sua: filij Israel qui vsque nunc exacerbant
me in opere manuum suarum, dicit Domi-
31 nus. *Quia in furore & in indignatione
mea facta est mihi ciuitas hæc, a die qua
ædificauerũt eam, vsque ad diem istam, qua
32 auferetur de conspectu meo. *Propter ma-
litiam filiorum Israel, & filiorũ Iuda, quam
fecerunt ad iracundiam me prouocantes,
ipsi & reges eorum, principes eorũ, & sacer-
dotes eorum, & prophetæ eorum, viri Iuda
33 & habitatores Ierusalem. *Et verterunt ad
me terga & non facies: cum docerẽ eos di-
luculo, & erudirem, & nollent audire vt ac-
34 ciperent disciplinam. *Et posuerunt idola
sua in domo, in qua inuocatum est nomen
35 meum, vt polluerent eam. *Et ædificauerũt
excelsa Baal, quæ sunt in valle filij Ennom
vt initiarent filios suos & filias suas Moloch:
quod non mandaui eis, nec ascendit in cor
meum vt facerent abominationem hanc, &
36 in peccatum deducerent Iudam. *Et nunc
propter ista, hæc dicit Dominus Deus Israel
ad ciuitatem hanc, de qua vos dicitis quòd
tradetur in manus regis Babylonis in gla-
37 dio, & in fame, & in peste. *Ecce ego con-
gregabo eos de vniuersis terris, ad quas eie-
ci eos in furore meo, & in ira mea, & in in-
dignatione grandi: & reducam eos ad locũ
38 istum, & habitare eos faciã confidenter. *Et
erunt mihi in populum, & ego ero eis in
39 Deum. *Et dabo eis cor vnum, & viam vnã,
vt timeant me vniuersis diebus: & bene sit
40 eis, & filijs eorum post eos. *Et feriam eis
pactum sempiternum, & non desinam eis
benefacere: & timorem meũ dabo in corde
41 eorum vt non recedant a me. *Et lætabor
super eis, cum bene eis fecero: & plantabo
eos in terra ista in veritate in toto corde
42 meo & in tota anima mea. *Quia hæc dicit
Dominus: Sicut adduxi super populum

istum omne malum hoc grande: sic addu-
cam super eos omne bonum, quod ego lo-
quor ad eos.* Et possidebũtur agri in terra 43
ista: de qua vos dicitis quòd deserta sit, eo
quòd non remanserit homo & iumentum,
& data sit in manus Chaldæorũ.* Agri emẽ- 44
tur pecunia, & scribentur in libro, & impri-
metur signum, & testis adhibebitur: in ter-
ra Beniamin, & in circuitu Ierusalem, in ci-
uitatibus Iuda, & in ciuitatibus montanis,
& in ciuitatibus campestribus, & in ciuita-
tibus, quæ ad Austrum sunt: quia conuer-
tam captiuitatem eorum, ait Dominus.

CAP. XXXIII.

ET factum est verbum Domini ad Iere- 1
miam secũdo, cum adhuc clausus esset
in atrio carceris, dicens: *Hæc dicit Domi- 2
nus qui facturus est, & formaturus illud, &
paraturus, Dominus nomen eius. * Clama 3
ad me, & exaudiam te: & annunciabo tibi
grandia, & firma quæ nescis. *Quia hæc di- 4
cit Dominus Deus Israel ad domos vrbis
huius, & ad domos regis Iuda, quæ destru-
ctæ sunt, & ad munitiones, & ad gladium
*venientium vt dimicent cum Chaldæis, & 5
impleant eas cadaueribus hominum, quos
percussi in furore meo & in indignatione
mea, abscondens faciem meam a ciuitate
hac propter omnem malitiam eorum. *Ec- 6
ce ego obducam eis cicatricem & sanita-
tem, & curabo eos: & reuelabo illis depre-
cationem pacis & veritatis. *Et conuertam 7
conuersionem Iuda, & conuersionem Ieru-
salẽ: & ædificabo eos sicut a principio. *Et 8
emundabo illos ab omni iniquitate sua, in
qua peccauerunt mihi: & propitius ero cũ-
ctis iniquitatibus eorũ, in quibus delique-
runt mihi, & spreuerunt me. * Et erit mi- 9
hi in nomen, & in gaudium, & in laudem,
& in exultationem cunctis gentibus terræ,
quæ audierint omnia bona, quæ ego factu-
rus sum eis: & pauebunt, & turbabuntur
in vniuersis bonis, & in omni pace, quam
ego faciam eis. *Hæc dicit Dominus: Ad- 10
huc audietur in loco isto (quem vos dicitis
esse desertum, eo quòd non sit homo nec
iumentum: in ciuitatibus Iuda, & foris Ie-
rusalẽ, quæ desolatæ sunt absque homine,
& absque habitatore, & absque pecore)
11 *vox gaudij & vox lætitiæ, vox sponsi & vox
sponsæ, vox dicẽtium: Confitemini Domi-
no exercituum, quoniam bonus Dominus,
quoniam in æternum misericordia eius: &
portantium vota in domum Domini: redu-
cam enim conuersionem terræ sicut a prin-
12 cipio, dicit Dominus. *Hæc dicit Dominus
exercituum: Adhuc erit in loco isto deser-
to absque homine, & absque iumento, &
in cunctis ciuitatibus eius, habitaculum pa-
13 storum accubantium gregum. * In ciuita-
tibus montuosis, & in ciuitatibus campe-
stribus, & in ciuitatibus, quæ ad Austrum
sunt: & in terra Beniamin, & in circuitu Ie-
rusalem, & in ciuitatibus Iuda adhuc tran-
sibunt greges ad manum numerantis, ait
14 Dominus. * Ecce dies veniunt, dicit Domi-
nus: & suscitabo verbum bonum, quod lo-
cutus sum ad domum Israel & ad domum
15 Iuda. * In diebus illis, & in tempore illo
germinare faciam Dauid germen iustitiæ:
16 & faciet iudicium & iustitiam in terra.* In
diebus illis saluabitur Iuda, & Ierusalem
habitabit confidenter: & hoc est nomen,
quod vocabunt eum, Dominus iustus no-
17 ster. *Quia hæc dicit Dominus: Non inte-
ribit de Dauid vir, qui sedeat super thronũ
18 domus Israel. *Et de Sacerdotibus & de Le-
uitis non interibit vir a facie mea, qui offe-
rat holocautomata, & incẽdat sacrificium,
19 & cædat victimas omnibus diebus.* Et fa-
ctum est verbum Domini ad Ieremiam, di-
20 cens: *Hæc dicit Dominus: Si irritum po-
test fieri pactum meum cum die, & pactum
meum cum nocte, vt non sit dies & nox in
21 tempore suo: * Et pactum meum irritum
esse poterit cum Dauid seruo meo, vt nõ sit
ex eo filius qui regnet in throno eius, & Le-
22 uitæ & Sacerdotes ministri mei. *Sicuti enu
merari nõ possunt stellæ cæli, & metiri are-
na maris: sic multiplicabo semen Dauid ser-
23 ui mei, & Leuitas ministros meos. * Et fa-
ctum est verbum Domini ad Ieremiam, di-
24 cens: *Numquid non vidisti quid populus
hic

hic locutus sit,dicens: Duæ cognationes,
quas elegerat Dominus,abiectæ sunt: &
populum meum despexerunt, eo quòd nō
sit vltra gens coram eis? *Hæc dicit Do- 25
minus: Si pactum meum inter diem &
noctem,& leges cælo & terræ non posui:
*equidem & semen Iacob & Dauid serui 26
mei proijciam,vt non assumam de semine
eius principes seminis Abraham, Isaac, &
Iacob: reducam enim conuersionem eorum, & miserebor eis.

Cap. XXXIIII.

Verbvm,quod factum est ad Ieremiam 1
a Domino,quando Nabuchodonosor
rex Babylonis,& omnis exercitus eius,vniuersaq. regna terræ,quæ erant sub potestate manus eius, & omnes populi bellabant
contra Ierusalem,& contra omnes vrbes
eius,dicens: *Hæc dicit Dominus Deus Is- 2
rael: Vade,& loquere ad Sedeciam regem
Iuda: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus:
Ecce ego tradam ciuitatem hāc in manus
regis Babylonis, & succendet eam igni.
*Et tu non effugies de manu eius: sed cō- 3
prehensione capieris, & in manu eius tradéris: & oculi tui oculos regis Babylonis
videbunt,& os eius cum ore tuo loquetur,
& Babylonem introibis. *Attamen audi 4
verbū Domini Sedecia rex Iuda: Hæc dicit Dominus ad te: Non morieris in gla-
dio,*sed in pace morieris,& secundum cō- 5
bustiones patrum tuorum regum priorum
qui fuerunt ante te,sic comburent te: & væ
Domine,plangent te: quia verbum ego lo
cutus sum,dicit Dominus. *Et locutus est 6
Ieremias propheta ad Sedeciam regem Iuda vniuersa verba hæc in Ierusalem. *Et 7
exercitus regis Babylonis pugnabat cōtra
Ierusalem,& contra omnes ciuitates Iuda,
quæ reliquæ erant contra Lachis,& contra
Azecha: hæ enim supererant de ciuitatibus Iuda,vrbes munitæ. *Verbum,quod fa 8
ctum est ad Ieremiam a Domino, postquā
percussit rex Sedecias fœdus cum omni po
pulo in Ierusalem,prædicans: *Vt dimitte- 9
ret vnusquisque seruum suum,& vnusquisque ancillam suam,Hebræum & Hebræam
liberos: & nequaquam dominarentur eis,
10 id est in Iudæo & fratre suo. *Audierunt
ergo omnes principes & vniuersus populus,qui inierant pactum vt dimitteret vnusquisque seruum suum, & vnusquisque ancillam suam liberos, & vltra non dominarentur eis: audierunt igitur, & dimiserunt.
11 *Et conuersi sunt deinceps: & retraxerunt
seruos & ancillas suas, quos dimiserant liberos,& subiugauerunt in famulos & famu
12 las. *Et factum est verbum Domini ad Ie-
13 remiam a Domino,dicens: *Hæc dicit Do
minus Deus Israel: Ego percussi fœdus cū
patribus vestris in die, qua eduxi eos de
Terra Ægypti de domo seruitutis, dicens:
14 *Cum completi fuerint septem anni,dimit
tat vnusquisque fratrem suum Hebræum,
qui venditus est ei,& seruiet tibi sex annis:
& dimittes eum a te liberum: & non audierunt patres vestri me,nec inclinauerunt au
15 rem suam. *Et conuersi estis vos hodie, &
fecistis quod rectum est in oculis meis, vt
prædicaretis libertatē vnusquisque ad amicum suum: & inistis pactum in conspectu
meo in domo,in qua inuocatum est nomē
16 meum super eam. *Et reuersi estis,& commaculastis nomen meū: & reduxistis vnusquisque seruum suum, & vnusquisque ancillam suam,quos dimiseratis vt essent liberi & suæ potestatis: & subiugastis eos vt
17 sint vobis serui & ancillæ. *Propterea hæc
dicit Dominus: Vos non audistis me, vt
prædicaretis libertatem vnusquisque fratri
suo, & vnusquisque amico suo: ecce ego
prædico vobis libertatem, ait Dominus ad
gladium,ad pestem,& ad famem: & dabo
vos in cōmotionem cunctis regnis terræ.
18 *Et dabo viros, qui præuaricantur fœdus
meum,& non obseruauerunt verba fœderis, quibus assensi sunt in conspectu meo,
vitulum quem cōciderunt in duas partes,
19 & transierunt inter diuisiones eius: *Principes Iuda & principes Ierusalem,eunuchi
& sacerdotes,& omnis populus terræ, qui
20 transierunt inter diuisiones vituli: *Et dabo eos in manus inimicorū suorum, & in

manus quærentium animam eorum: & erit
morticinum eorum in escam volatilibus
cæli,& bestijs terræ. *Et Sedeciam regem 21
Iuda,& principes eius dabo in manus ini-
micorum suorum,& in manus quærentium
animas eorum,& in manus exercituum re-
gis Babylonis,qui recesserunt a vobis. *Ec 22
ce ego præcipio,dicit Dominus,& reducam
eos in ciuitatem hanc,& præliabuntur ad-
uersus eam, & capient eam, & incendent
igni: & ciuitates Iuda dabo in solitudiné,
eo quòd non sit habitator.

CAP. XXXV.

VERBVM, quod factum est ad Iere- 1
miam a Domino in diebus Ioakim fi-
lij Iosiæ regis Iuda, dicens: *Vade ad do- 2
mum Rechabitarum: & loquere eis,& in-
troduces eos in domum Domini in vnam
exedram thesaurorum,& dabis eis bibere
vinum. *Et assumpsi Iezoniam filium Iere- 3
miæ filij Habsaniæ,& fratres eius,& omnes
filios eius, & vniuersam domum Rechabi-
tarum: *Et introduxi eos in domum Do- 4
mini ad gazophylacium filiorum Hanan,
filij Iegedeliæ hominis Dei, quod erat iux-
ta gazophylacium principũ, super thesau-
rum Maasiæ filij Sellum,qui erat custos ve-
stibuli. *Et posui coram filijs domus Re- 5
chabitarũ scyphos plenos vino,& calices:
& dixi ad eos: Bibite vinum. *Qui respon- 6
derunt: Non bibemus vinum: quia Iona-
dab filius Rechab, pater noster, præcepit
nobis,dicens: Non bibetis vinum vos, &
filij vestri vsque in sempiternum: *Et do- 7
mum non ædificabitis, & sementem non
seretis,& vineas non plantabitis,nec habe-
bitis: sed in tabernaculis habitabitis cun-
ctis diebus vestris,vt viuatis diebus multis
super faciem terræ, in qua vos peregrina-
mini. *Obediuimus ergo voci Ionadab fi- 8
lij Rechab,patris nostri, in omnibus, quæ
præcepit nobis,ita vt non biberemus vinũ
cunctis diebus nostris nos,& mulieres no-
stræ,filij,& filiæ nostræ: *& non ædificare- 9
mus domos ad habitandum: & vineam,&
agrum, & sementem non habuimus: *sed 10
habitauimus in tabernaculis,& obedientes
fuimus iuxta omnia, quæ præcepit nobis
11 Ionadab pater noster. *Cum autem ascen-
disset Nabuchodonosor rex Babylonis ad
terram nostram,diximus: Venite, & ingre-
diamur Ierusalem a facie exercitus Chal-
dæorum,& a facie exercitus Syriæ: & man-
12 simus in Ierusalem. *Et factum est verbum
13 Domini ad Ieremiam, dicens: *Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Israel: Vade,
& dic viris Iuda,& habitatoribus Ierusalé:
Numquid non recipietis disciplinam vt o-
14 bediatis verbis meis,dicit Dominus? *Præ-
ualuerunt sermones Ionadab filij Rechab,
quos præcepit filijs suis vt non biberent
vinum: & non biberunt vsque ad diem
hanc,quia obedierunt præcepto patris sui:
ego autem locutus sum ad vos, de mane
consurgens & loquens, & non obedistis
15 mihi. *Misiq. ad vos omnes seruos meos
prophetas,consurgens diluculo, mittensq.
& dicens: Conuertimini vnusquisque a via
sua pessima,& bona facite studia vestra: &
nolite sequi deos alienos, neque colatis
eos: & habitabitis in terra,quam dedi vo-
bis & patribus vestris: & non inclinastis
16 aurem vestram,neque audistis me. *Firma-
uerũt igitur filij Ionadab filij Rechab præ-
ceptum patris sui,quod præceperat eis: po
17 pulus autem iste non obediuit mihi. *Id-
circo hæc dicit Dominus exercituum,Deus
Israel: Ecce ego adducam super Iuda, &
super omnes habitatores Ierusalem vniuer
sam afflictionem,quam locutus sum aduer
sum illos,eo quòd locutus sum ad illos, &
non audierunt: vocaui illos,& non respon
18 derunt mihi. *Domui autem Rechabita-
rum dixit Ieremias: Hæc dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Pro eo quòd obe-
distis præcepto Ionadab patris vestri, &
custodistis omnia mandata eius, & fecistis
19 vniuersa, quæ præcepit vobis: *Propte-
rea hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Non deficiet vir de stirpe Ionadab
filij Rechab, stans in conspectu meo cun-
ctis diebus.

CAP.

CAP. XXXVI.

ET factum est in anno quarto Ioakim 1
filij Iosiæ regis Iuda: factum est verbum
hoc ad Ieremiam a Domino, dicens: *Tolle 2
volumen libri, & scribes in eo omnia verba,
quæ locutus sum tibi aduersum Israel & Iu-
dam, & aduersum omnes gentes: a die, qua
locutus sum ad te ex diebus Iosiæ vsque ad
diẽ hanc: *Si forte audiente domo Iuda vni- 3
uersa mala, quæ ego cogito facere eis, reuer-
tatur vnusquisque a via sua pessima: &
propitius ero iniquitati, & peccato eorum.
* Vocauit ergo Ieremias Baruch filium Ne- 4
riæ: & scripsit Baruch ex ore Ieremiæ om-
nes sermones Domini, quos locutus est ad
eum in volumine libri: *& præcepit Ieremias 5
Baruch, dicens: Ego clausus sum, nec valeo
ingredi domum Domini. *Ingredere ergo 6
tu, & lege de volumine, in quo scripsisti
ex ore meo verba Domini audiente popu-
lo in domo Domini in die ieiunij: insuper
& audiente vniuerso Iuda, qui veniunt de
ciuitatibus suis, leges eis: *Si forte cadat 7
oratio eorũ in conspectu Domini, & reuer-
tatur vnusquisque a via sua pessima: quo-
niam magnus furor & indignatio est, quam
locutus est Dominus aduersus populum
hunc. * Et fecit Baruch filius Neriæ iuxta 8
omnia, quæ præceperat ei Ieremias pro-
pheta, legens ex volumine sermones Do-
mini in domo Domini. *Factum est autem 9
in anno quinto Ioakim filij Iosiæ regis Iu-
da, in mense nono: prædicauerũt ieiunium
in conspectu Domini omni populo in Ie-
rusalem, & vniuersæ multitudini, quæ con-
fluxerat de ciuitatibus Iuda in Ierusalem.
*Legitq. Baruch ex volumine sermones Ie- 10
remiæ in domo Domini in gazophylacio
Gamariæ filij Saphan scribæ, in vestibulo
superiori, in introitu portæ nouæ domus
Domini audiente omni populo. * Cumq. 11
audisset Michæas filius Gamariæ filij Sa-
phan omnes sermones Domini ex libro;
*descendit in domum regis ad gazophyla- 12
cium scribæ: & ecce ibi omnes principes
sedebant: Elisama scriba, & Dalaias filius
Semeiæ, & Elnathã filius Achobor, & Ga-
marias filius Saphan, & Sedecias filius Ha-
13 naniæ, & vniuersi principes. *Et nuncia-
uit eis Michæas omnia verba, quæ audiuit
legẽte Baruch ex volumine in auribus po-
14 puli. *Miserunt itaque omnes principes ad
Baruch, Iudi filium Nathaniæ filij Sele-
miæ, filij Chusi, dicentes: Volumen, ex quo
legisti audiente populo, sume in manu
tua, & veni. Tulit ergo Baruch filius Ne-
riæ volumen in manu sua, & venit ad eos.
15 * Et dixerunt ad eum: Sede, & lege hæc
in auribus nostris. Et legit Baruch in auri-
16 bus eorum. * Igitur cum audissent omnia
verba, obstupuerunt vnusquisque ad pro-
ximum suum, & dixerunt ad Baruch: Nun-
ciare debemus regi omnes sermones istos.
17 * Et interrogauerunt eum, dicentes: Indi-
ca nobis quomodo scripsisti omnes ser-
18 mones istos ex ore eius. * Dixit autem eis
Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi le-
gens ad me omnes sermones istos: & ego
19 scribebam in volumine atramento. *Et di-
xerunt principes ad Baruch: Vade, & ab-
scondere tu & Ieremias, & nemo sciat vbi
20 sitis. *Et ingressi sunt ad regem in atrium:
porro volumen commendauerũt in gazo-
phylacio Elisamæ scribæ: & nunciauerunt
21 audiẽte rege omnes sermones. *Misitq. rex
Iudi vt sumeret volumen: qui tollens illud
de gazophylacio Elisamæ scribæ, legit au-
diẽte rege, & vniuersis principibus, qui sta-
22 bant circa regem. * Rex autem sedebat in
domo hiemali in mense nono: & posita
23 erat arula coram eo plena prunis. *Cumq.
legisset Iudi tres pagellas vel quattuor, sci-
dit illud scalpello scribæ, & proiecit in
ignẽ, qui erat super arulam donec consu-
meretur omne volumen igni, qui erat in a-
24 rula. * Et non timuerunt, neque sciderunt
vestimenta sua rex, & omnes serui eius, qui
25 audierunt vniuersos sermones istos. * Ve-
rumtamen Elnathan, & Dalaias, & Gama-
rias contradixerunt regi ne combureret li-
26 brum: & nõ audiuit eos. * Et præcepit rex
Ieremiel filio Amelech, & Saraiæ filio Ez-
riel, & Selemiæ filio Abdeel vt compre-

hendérent Baruch scribã,& Ieremiam pro-
phetam : abscondit autem eos Dominus.
*Et factum est verbũ Domini ad Ieremiam 27
prophetam,postquam combusserat rex vo-
lumen & sermones,quos scripserat Baruch
ex ore Ieremiæ,dicens : *Rursum tolle vo- 28
lumen aliud : & scribe in eo omnes sermo-
nes priores, qui erant in primo volumine,
quod combussit Ioakim rex Iuda. *Et ad 29
Ioakim regẽ Iuda,dices : Hæc dicit Domi-
nus : Tu combussisti volumen illud,dicens :
Quare scripsisti in eo annuncians : Festinus
veniet rex Babylonis, & vastabit terram
hanc,& cessare faciet ex illa hominẽ, & iu-
mentum? *Propterea hæc dicit Dominus 30
contra Ioakim regẽ Iuda : Non erit ex eo
qui sedeat super solium Dauid : & cadauer
eius proijcietur ad æstum per diẽ,& ad ge-
lu per noctem. *Et visitabo contra eum,& 31
contra semen eius,& cõtra seruos eius ini-
quitates suas, & adducam super eos & su-
per habitatores Ierusalẽ,& super viros Iu-
da omne malũ, quod locutus sum ad eos,
& non audierunt. *Ieremias autẽ tulit vo- 32
lumen aliud,& dedit illud Baruch filio Ne-
riæ scribæ : qui scripsit in eo ex ore Ieremiæ
omnes sermones libri, quẽ cõbusserat Ioa-
kim rex Iuda igni : & insuper additi sunt ser-
mones multo plures, quàm antea fuerant.

Cap. XXXVII.

ET regnauit rex Sedecias filius Iosiæ 1
pro Iechonia filio Ioakim : quem con-
stituit regem Nabuchodonosor rex Baby-
lonis in Terra Iuda : *Et non obediuit ipse, 2
& serui eius, & populus terræ verbis Do-
mini, quæ locutus est in manu Ieremiæ
prophetæ. *Et misit rex Sedecias Iuchal fi- 3
lium Selemiæ,& Sophoniam filium Maasiæ
sacerdotem ad Ieremiam prophetã,dicens :
Ora pro nobis Dominum Deum nostrum.
*Ieremias autem libere ambulabat in me- 4
dio populi : non enim miserant eum in cu-
stodiã carceris. Igitur exercitus Pharaonis
egressus est de Aegypto : & audiẽtes Chal-
dæi, qui obsidebant Ierusalem,huiuscemo-
di nuncium,recesserunt ab Ierusalem. *Et 5
factum est verbum Domini ad Ieremiam
6 prophetam, dicens : *Hæc dicit Dominus
Deus Israel : Sic dicetis regi Iuda, qui mi-
sit vos ad me interrogandum : Ecce exer-
citus Pharaonis, qui egressus est vobis in
auxiliũ,reuertetur in terram suam in Aegy-
7 ptum. *& rediẽt Chaldæi,& bellabunt con-
tra ciuitatem hanc : & capient eam,& suc-
8 cendent eam igni. *Hæc dicit Dominus :
Nolite decipere animas vestras, dicentes :
Euntes abibunt,& recedent a nobis Chal-
9 dæi,quia nõ abibunt. *Sed & si percusseri-
tis omnem exercitum Chaldæorum, qui
præliãtur aduersum vos, & derelicti fuerint
ex eis aliqui vulnerati : singuli de tentorio
suo consurgent,& incendent ciuitatẽ hanc
10 igni. *Ergo cum recessisset exercitus Chal-
dæorum ab Ierusalem propter exercitum
11 Pharaonis, *egressus est Ieremias de Ieru-
salẽ vt iret in Terram Beniamin,& diuide-
ret ibi possessionem in conspectu ciuium :
12 *Cumq. peruenisset ad portam Beniamin,
erat ibi custos portæ per vices, nomine Ie-
rias, filius Selemiæ filij Hananiæ, & appre-
hendit Ieremiam prophetam, dicens : Ad
13 Chaldæos profugis. *Et respõdit Ieremias :
Falsum est, nõ fugio ad Chaldæos. Et non
audiuit eum : sed cõprehendit Ierias Iere-
14 miam,& adduxit eum ad principes. *Quam
ob rem irati principes cõtra Ieremiam,cæ-
sum eum miserunt in carcerem,qui erat in
domo Ionathan scribæ : ipse enim prepositus
15 tus erat super carcerem. *Itaque ingressus
est Ieremias in domũ laci & in ergastulum :
16 & sedit ibi Ieremias diebus multis. *Mittẽs
autem Sedecias rex tulit eum : & interro-
gauit eũ in domo sua abscondite, & dixit :
Putasne est sermo a Domino? Et dixit Ie-
remias : Est. Et ait : In manus regis Baby-
17 lonis traderis. *Et dixit Ieremias ad regem
Sedeciam : Quid peccaui tibi,& seruis tuis,
& populo tuo, quia misisti me in domum
18 carceris? *Vbi sunt prophetæ vestri, qui
prophetabant vobis, & dicebant : Non ve-
niet rex Babylonis super vos,& super ter-
19 rã hanc? *Nunc ergo audi obsecro domine
mi rex : Valeat deprecatio mea in cõspectu
tuo :

tuo: & ne me remittas in domum Ionathan
scribæ, ne moriar ibi. * Præcepit ergo rex 20
Sedecias vt traderetur Ieremias in vestibulo
lo carceris: & daretur ei torta panis quotidie,
excepto pulmento, donec consumerentur
omnes panes de ciuitate: & mansit Ieremias
in vestibulo carceris.

CAP. XXXVIII.

AVDIVIT autem Saphatias filius Mathan, 1
& Gedelias filius Phassur, & Iuchal filius Selemiæ, & Phassur filius Melchiæ,
sermones, quos Ieremias loquebatur
ad omnem populum, dicens: * Hæc dicit 2
Dominus: Quicumque mãserit in ciuitate
hac, morietur gladio, & fame, & peste: qui
autem profugerit ad Chaldæos, viuet, & erit
anima eius sospes & viuens. * Hæc dicit Do- 3
minus: Tradendo tradetur ciuitas hæc in
manu exercitus regis Babylonis, & capiet
eam. * Et dixerunt principes regi: Roga- 4
mus vt occidatur homo iste: de industria
enim dissoluit manus virorum bellantium,
qui remanserunt in ciuitate hac, & manus
vniuersi populi, loquens ad eos iuxta verba
hæc: siquidem homo iste nõ quærit pacem
populo huic, sed malum. * Et dixit 5
rex Sedecias: Ecce ipse in manibus vestris
est: nec enim fas est regem vobis quidquã
negare. * Tulerunt ergo Ieremiam, & proie- 6
cerunt eum in lacum Melchiæ filij Amelech,
qui erat in vestibulo carceris: & submiserunt
Ieremiã funibus in lacum, in quo
non erat aqua, sed lutum: descendit itaque
Ieremias in cœnum. * Audiuit autem Ab- 7
demelech Æthiops vir eunuchus, qui erat
in domo regis quòd misissent Ieremiam in
lacũ: porro rex sedebat in porta Beniamin.
* Et egressus est Abdemelech de domo re- 8
gis, & locutus est ad regẽ, dicens: * Domine 9
mi rex, malefecerunt viri isti omnia quæcumque
perpetrarunt cõtra Ieremiam prophetam,
mittentes eum in lacum vt moriatur
ibi fame, non sunt enim panes vltra in
ciuitate. * Præcepit itaque rex Abdemelech 10
Æthiopi, dicens: Tolle tecum hinc triginta
viros, & leua Ieremiã prophetam de lacu
11 antequam moriatur. * Assumptis ergo Abdemelech
secum viris, ingressus est domum
regis, quæ erat sub cellario: & tulit inde
veteres pannos & antiqua, quæ computruerant,
& submisit ad Ieremiam in lacum
12 per funiculos. * Dixitq. Abdemelech Æthiops
ad Ieremiam: Pone veteres pannos,
& hæc scissa & putrida sub cubito manuũ
tuarum: & super funes: fecit ergo Ieremias
13 sic. * Et extraxerunt Ieremiam funibus, &
eduxerunt eum de lacu: mansit autem Ie-
14 remias in vestibulo carceris. * Et misit rex
Sedecias, & tulit ad se Ieremiam prophetam
ad ostium tertium, quod erat in domo
Domini: & dixit rex ad Ieremiam: Interrogo
ego te sermonem, ne abscondas a me
15 aliquid. * Dixit autem Ieremias ad Sedeciã:
Si annunciauero tibi, numquid non interficies
me? & si consilium dedero tibi, non
16 me audies. * Iurauit ergo rex Sedecias Ieremiæ
clam, dicens: Viuit Dominus, qui fecit
nobis animam hanc, si occidero te, & si
tradidero te in manus virorum istorum, qui
17 quærunt animam tuam. * Et dixit Ieremias
ad Sedeciam: Hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Si profectus exieris ad
principes regis Babylonis, viuet anima
tua, & ciuitas hæc non succendetur igni:
18 & saluus eris tu, & domus tua. * Si autem
non exieris ad principes regis Babylonis,
tradetur ciuitas hæc in manus Chaldæorũ,
& succendent eam igni: & tu non effu-
19 gies de manu eorum. * Et dixit rex Sedecias
ad Ieremiam: Solicitus sum propter
Iudæos, qui transfugerunt ad Chaldæos: ne
forte tradar in manus eorum, & illudant
20 mihi. * Respondit autem Ieremias: Non
te tradent. audi quæso vocem Domini, quã
ego loquor ad te, & bene tibi erit, & viuet
21 anima tua. * Quòd si nolueris egredi: iste
est sermo, quem ostendit mihi Dominus:
22 * Ecce omnes mulieres, quæ remanserunt in
domo regis Iuda, educẽtur ad principes regis
Babylonis: & ipsæ dicent: Seduxerunt
te, & præualuerunt aduersum te viri pacifici
tui, demerserunt in cœno, & in lubrico
23 pedes tuos, & recesserunt a te. * Et omnes

vxores

vxores tuæ, & filij tui educentur ad Chal-
dæos: & non effugies manus eorum, sed in
manu regis Babylonis capieris: & ciuita-
tem hanc comburet igni. * Dixit ergo Se- 24
decias ad Ieremiam: Nullus sciat verba
hæc, & non morieris. * Si autem audierint 25
principes quia locutus sum tecum, & vene-
rint ad te, & dixerint tibi: Indica nobis quid
locutus sis cum rege, ne celes nos, & non
te interficiemus: & quid locutus est tecum
rex: * Dices ad eos: Prostraui ego preces 26
meas coram rege, ne me reduci iuberet in
domum Ionathan, & ibi morerer. * Venerũt 27
ergo omnes principes ad Ieremiam, & in-
terrogauerunt eum: & locutus est eis iuxta
omnia verba, quæ præceperat ei rex, & ces-
sauerunt ab eo: nihil enim fuerat auditum.
* Mansit vero Ieremias in vestibulo carceris 28
vsque ad diem, quo capta est Ierusalem: &
factum est vt caperetur Ierusalem.

CAP. XXXIX.

ANNO nono Sedeciæ regis Iuda, men- 1
se decimo, venit Nabuchodonosor rex
Babylonis, & omnis exercitus eius ad Ieru-
salem, & obsidebant eam. * Vndecimo au- 2
tem anno Sedeciæ, mense quarto, quinta
mensis aperta est ciuitas. * Et ingressi sunt 3
omnes principes regis Babylonis, & sede-
runt in porta media: Neregel, Serefer, Se-
megarnabu, Sarsachim, Rabsares, Neregel,
Serefer, Rebmag, & omnes reliqui princi-
pes regis Babylonis. * Cumq. vidisset eos 4
Sedecias rex Iuda, & omnes viri bellatores,
fugerunt: & egressi sunt nocte de ciuitate
per viam horti regis, & per portam, quæ
erat inter duos muros, & egressi sunt ad viã
deserti. * Persecutus est autem eos exercitus 5
Chaldæorum: & comprehenderunt Sede-
ciam in campo solitudinis Ierichontinæ, &
captum adduxerunt ad Nabuchodonosor
regem Babylonis in Reblatha, quæ est in
Terra Emath: & locutus est ad eum iudicia.
* Et occidit rex Babylonis filios Sedeciæ in 6
Reblatha, in oculis eius: & omnes nobiles
Iuda occidit rex Babylonis. * Oculos quo- 7
que Sedeciæ eruit: & vinxit eum compe-
8 dibus vt duceretur in Babylonem. * Do-
mum quoque regis, & domum vulgi suc-
cenderunt Chaldæi igni, & murum Ierusa-
9 lem subuerterunt. * Et reliquias populi, qui
remanserant in ciuitate, & perfugas, qui
transfugerant ad eum, & superfluos vulgi,
qui remãserant, transtulit Nabuzardan ma-
10 gister militum in Babylonem. * Et de ple-
be pauperum, qui nihil penitus habebant,
dimisit Nabuzardan magister militum in
Terra Iuda: & dedit eis vineas, & cisternas
11 in die illa. * Præceperat autem Nabucho-
donosor rex Babylonis de Ieremia Nabu-
12 zardan magistro militum, dicens: * Tolle il-
lum, & pone super eum oculos tuos, ni-
hilq. ei mali facias: sed, vt voluerit, sic facias
13 ei. * Misit ergo Nabuzardan princeps mi-
litiæ, & Nabusezban, & Rabsares, & Nere-
gel, & Serefer, & Rebmag, & omnes opti-
14 mates regis Babylonis, * miserunt, & tule-
runt Ieremiam de vestibulo carceris, & tra-
diderunt eum Godoliæ filio Ahicam filij
Saphan vt intraret in domum, & habitaret
15 in populo. * Ad Ieremiam autem factus fue-
rat sermo Domini cum clausus esset in ve-
16 stibulo carceris, dicens: * Vade, & dic Abde-
melech Æthiopi, dicens: Hæc dicit Domi-
nus exercituum Deus Israel: Ecce ego in-
ducam sermones meos super ciuitatẽ hanc
in malum, & non in bonum: & erunt in cõ-
17 spectu tuo in die illa. * Et liberabo te in die
illa, ait Dominus: & non traderis in manus
18 virorum, quos tu formidas: * Sed eruens li-
berabo te, & gladio non cades: sed erit tibi
anima tua in salutem, quia in me habuisti
fiduciam, ait Dominus.

CAP. XL.

1 SERMO, qui factus est ad Ieremiam a
Domino, postquam dimissus est a Na-
buzardan magistro militiæ de Rama, quan-
do tulit eum vinctũ catenis in medio om-
nium, qui migrabant de Ierusalem & Iuda,
2 & ducebantur in Babylonem. * Tollens er-
go princeps militiæ Ieremiã, dixit ad eum:
Dominus Deus tuus locutus est malum hoc
3 super locum istũ, * & adduxit: & fecit Do-
minus

minus sicut locutus est, quia peccastis Do-
mino, & non audistis vocem eius, & factus
est vobis sermo hic. *Nunc ergo ecce solui 4
te hodie de catenis, quæ sunt in manibus
tuis: si placet tibi vt venias mecum in Ba-
bylonem, veni: & ponam oculos meos su-
per te: si autem displicet tibi venire mecũ
in Babylonem, reside: ecce omnis terra in
conspectu tuo est: quod elegeris, & quò
placuerit tibi vt vadas, illuc perge. *Et me- 5
cum noli venire: sed habita apud Godoliã
filium Ahicam filij Saphan, quem præposuit
rex Babylonis ciuitatibus Iuda: habita er-
go cum eo in medio populi: vel quocũque
placuerit tibi vt vadas, vade. Dedit quoque
ei magister militiæ cibaria, & munuscula, &
dimisit eum. *Venit autem Ieremias ad Go 6
doliam filium Ahicam in Masphath, & ha-
bitauit cũ eo in medio populi, qui relictus
fuerat in terra. *Cumq. audissent omnes 7
principes exercitus, qui dispersi fuerant per
regiones, ipsi & socij eorum, quòd præfecis-
set rex Babylonis Godoliam filiũ Ahicam
terræ, & quòd commendasset ei viros, &
mulieres, & paruulos, & de pauperibus ter-
ræ, qui nõ fuerant translati in Babylonem:
*Venerunt ad Godoliam in Masphath: & 8
Ismahel filius Nathaniæ, & Iohanan, & Io-
nathan filij Caree, & Sareas filius Thanehu-
meth, & filij Ophi, qui erant de Netopha-
thi, & Iezonias filius Maachathi, ipsi & viri
eorum. *Et iurauit eis Godolias filius Ahi- 9
cam filij Saphan, & comitibus eorum, di-
cens: Nolite timere seruire Chaldæis, ha-
bitate in terra, & seruite regi Babylonis, &
bene erit vobis. *Ecce ego habito in Mas- 10
phath vt respondeam præcepto Chaldæo-
rum, qui mittuntur ad nos: vos autem col-
ligite vindemiam, & messem, & oleum, &
condite in vasis vestris, & manete in vrbi-
bus vestris, quas tenetis. *Sed & omnes Iu- 11
dæi, qui erant in Moab, & in filijs Ammon,
& in Idumæa, & in vniuersis regionibus, au-
dito quòd dedisset rex Babylonis reliquias
in Iudæa, & quòd præposuisset super eos
Godoliam filium Ahicam filij Saphan: *re- 12
uersi sunt, inquam, omnes Iudæi de vniuer-
sis locis, ad quæ profugerant, & venerunt
in Terram Iuda ad Godoliam in Masphath:
& collegerunt vinum, & messem multam
13 nimis. *Iohanan autem filius Caree, & om-
nes principes exercitus, qui dispersi fuerant
in regionibus, venerunt ad Godoliam in
14 Masphath. *Et dixerunt ei: Scito quòd Baa-
lis rex filiorum Ammon misit Ismahel filiũ
Nathaniæ percutere animam tuam. Et
non credidit eis Godolias filius Ahicam.
15 *Iohanan autem filius Caree dixit ad Go-
doliam seorsum in Masphath, loquens: Ibo,
& percutiam Ismahel filium Nathaniæ nul-
lo sciente, ne interficiat animam tuam, &
dissipentur omnes Iudæi, qui congregati
16 sunt ad te, & peribunt reliquiæ Iuda. *Et
ait Godolias filius Ahicam ad Iohanan fi-
lium Caree: Noli facere verbum hoc: fal-
sum enim tu loqueris de Ismahel.

CAP. XLI.

1 ET factum est in mense septimo, venit
Ismahel filius Nathaniæ, filij Elisama de
semine regali, & optimates regis, & decem
viri cum eo, ad Godoliam filiũ Ahicam in
Masphath: & comederunt ibi panes simul
2 in Masphath. *Surrexit autem Ismahel filius
Nathaniæ, & decem viri, qui cum eo erant,
& percusserunt Godoliam filium Ahicam
filij Saphan gladio, & interfecerunt eum,
3 quẽ præfecerat rex Babylonis terræ. *Om-
nes quoque Iudæos, qui erãt cum Godolia
in Masphath, & Chaldæos, qui reperti sunt
ibi, & viros bellatores percussit Ismahel.
4 *Secundo autem die postquam occiderat
5 Godoliam, nullo adhuc sciente, *venerunt
viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria
octoginta viri: rasi barba, & scissis vestibus,
& squallentes: & munera, & thus habebãt
in manu, vt offerrent in domo Domini.
6 *Egressus ergo Ismahel filius Nathaniæ in
occursum eorum de Masphath, incedens &
plorans ibat: cum autem occurrisset eis, di-
xit ad eos: Venite ad Godoliam filiũ Ahi-
7 cam. *Qui cum venissent ad medium ciui-
tatis, interfecit eos Ismahel filius Nathaniæ
circa mediũ laci, ipse & viri, qui erãt cũ eo.

*Decem autem viri reperti sunt inter eos, 8
qui dixerunt ad Ismahel : Noli occidere
nos : quia habemus thesauros in agro, fru-
menti, & hordei, & olei, & mellis. Et cessa-
uit: & non interfecit eos cum fratribus suis.
*Lacus autem, in quem proiecerat Ismahel 9
omnia cadauera virorum, quos percussit
propter Godoliam, ipse est, quem fecit rex
Asa propter Baasa regem Israel: ipsum re-
pleuit Ismahel filius Nathaniæ occisis.* Et 10
captiuas duxit Ismahel omnes reliquias po
puli, qui erant in Masphath: filias regis, &
vniuersum populum, qui remanserat in
Masphath: quos cõmendauerat Nabuzar-
dan princeps militiæ Godoliæ filio Ahicã.
Et cepit eos Ismahel filius Nathaniæ, &
abijt vt transiret ad filios Ammon.* Audi- 11
uit autem Iohanan filius Caree, & omnes
principes bellatorum, qui erant cum eo,
omne malum, quod fecerat Ismahel filius
Nathaniæ. * Et assumptis vniuersis viris, 12
profecti sunt vt bellarent aduersum Isma-
hel filium Nathaniæ, & inuenerunt eum ad
aquas multas, quæ sunt in Gabaon.* Cumq. 13
vidisset omnis populus, qui erat cum Isma-
hel, Iohanan filiũ Caree, & vniuersos prin-
cipes bellatorum, qui erant cum eo, lætati
sunt.* Et reuersus est omnis populus, quẽ ce 14
perat Ismahel, in Masphath: reuersusq. abijt
ad Iohanan filium Caree. * Ismahel au- 15
tem filius Nathaniæ fugit cum octo viris a
facie Iohanan, & abijt ad filios Ammon.
*Tulit ergo Iohanan filius Caree, & om- 16
nes principes bellatorum, qui erant cum
eo, vniuersas reliquias vulgi, quas reduxe-
rat ab Ismahel filio Nathaniæ de Masphath,
postquam percussit Godoliam filium Ahi-
cam: fortes viros ad prælium, & mulieres,
& pueros, & eunuchos, quos reduxerat de
Gabaon. * Et abierunt, & sederunt pere- 17
grinantes in Chamaam, quæ est iuxta Beth-
lehem, vt pergerent, & introirent Ægy-
ptum * a facie Chaldæorũ: timebant enim 18
eos, quia percusserat Ismahel filius Na-
thaniæ Godoliam filium Ahicam, quem
præposuerat rex Babylonis in Terra Iu-
da.

CAP. XLII.

1 ET accesserunt omnes principes bella-
torum, & Iohanan filius Caree, & Iezo-
nias filius Osaiæ, & reliquum vulgus a par-
2 uo vsque ad magnum: * Dixeruntq. ad Ie-
remiam prophetam: Cadat oratio nostra
in conspectu tuo: & ora pro nobis ad Do-
minum Deum tuum pro vniuersis reliquijs
istis, quia derelicti sumus pauci de pluribus,
3 sicut oculi tui nos intuentur: * Et annũciet
nobis Dominus Deus tuus viam, per quam
4 pergamus, & verbũ, quod faciamus.* Dixit
autem ad eos Ieremias propheta: Audiui:
ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum
secundum verba vestra. omne verbũ, quod-
cumque responderit mihi, indicabo vobis:
5 nec celabo vos quidquam.* Et illi dixerũt
ad Ieremiam: Sit Dominus inter nos testis
veritatis & fidei, si non iuxta omne verbũ,
in quo miserit te Dominus Deus tuus ad
6 nos, sic faciemus.* Siue bonum est, siue ma-
lum, voci Domini Dei nostri, ad quem mit
timus te, obediemus: vt bene sit nobis cum
audierimus vocem Domini Dei nostri.
7 * Cum autem completi essent decem dies,
factum est verbum Domini ad Ieremiam.
8 * Vocauitq. Iohanan filium Caree, & omnes
principes bellatorum, qui erant cum eo, &
vniuersum populum a minimo vsque ad
9 magnum. * Et dixit ad eos: Hæc dicit Do-
minus Deus Israel, ad quem misistis me, vt
prosternerem preces vestras in conspectu
10 eius: * Si quiescentes manseritis in terra hac,
ædificabo vos, & non destruam; plantabo,
& non euellam: iam enim placatus sum su-
11 per malo quod feci vobis. * Nolite timere
a facie regis Babylonis, quem vos pauidi
formidatis: nolite metuere eum, dicit Do-
minus: quia vobiscum sum ego, vt saluos
12 vos faciam, & eruam de manu eius.* Et da-
bo vobis misericordias, & miserebor vestri,
13 & habitare vos faciam in terra vestra. * Si
autem dixeritis vos: Non habitabimus in
terra ista, nec audiemus vocem Domini
14 Dei nostri, * dicentes: Nequaquam, sed ad
Terram Ægypti pergemus: vbi non vide-
bimus

bimus bellum,& clangorem tubæ non au-
diemus, & famem non sustinebimus: &
ibi habitabimus. * Propter hoc nunc audi- 15
te verbum Domini reliquiæ Iuda: Hæc di-
cit Dominus exercituum, Deus Israel: Si
posueritis faciem vestram vt ingrediamini
Aegyptum, & intraueritis vt ibi habitetis:
*gladius, quem vos formidatis, ibi compre- 16
hendet vos in Terra Aegypti: & fames,
pro qua estis soliciti, adhærebit vobis in
Aegypto, & ibi moriemini. * Omnesq. viri, 17
qui posuerunt faciem suã vt ingrediantur
Aegyptum, vt habitent ibi, morientur gla-
dio, & fame, & peste: nullus de eis rema-
nebit, nec effugiet a facie mali, quod ego
afferam super eos. * Quia hæc dicit Domi- 18
nus exercituum, Deus Israel: Sicut confla-
tus est furor meus, & indignatio mea super
habitatores Ierusalem: sic conflabitur indi-
gnatio mea super vos, cum ingressi fueritis
Aegyptum, & eritis in iusiurandũ, & in stu-
porem, & in maledictũ, & in opprobrium:
& nequaquam vltra videbitis locum istum.
* Verbum Domini super vos reliquiæ Iu- 19
da: Nolite intrare Aegyptum: sciẽtes scie-
tis quia obtestatus sum vos hodie, * quia 20
decepistis animas vestras: vos enim misi-
stis me ad Dominum Deum nostrum di-
centes: Ora pro nobis ad Dominũ Deum
nostrum, & iuxta omnia quæcumque dixe-
rit tibi Dominus Deus noster, sic annun-
cia nobis, & faciemus. * Et annunciaui vo- 21
bis hodie, & non audistis vocem Domini
Dei vestri super vniuersis, pro quibus misit
me ad vos. * Nunc ergo sciẽtes scietis quia 22
gladio, & fame, & peste moriemini in loco,
ad quem voluistis intrare vt habitaretis ibi.

CAP. XLIII.

FACTVM est autem, cum complesset Ie- 1
remias loquens ad populum vniuersos
sermones Domini Dei eorum, pro quibus
miserat eum Dominus Deus eorũ ad illos,
omnia verba hæc: * dixit Azarias filius 2
Osaiæ, & Iohanan filius Caree, & omnes vi-
ri superbi, dicentes ad Ieremiam: Menda-
cium tu loqueris: non misit te Dominus
Deus noster, dicẽs: Ne ingrediamini Aegy-
3 ptum vt habitetis illic. * Sed Baruch filius
Neriæ incitat te aduersum nos, vt tradat
nos in manus Chaldæorum, vt interficiat
4 nos, & traduci faciat in Babylonẽ. * Et non
audiuit Iohanan filius Caree, & omnes
principes bellatorum, & vniuersus populus
vocem Domini vt manerent in Terra Iu-
5 da. * Sed tollens Iohanan filius Caree, &
vniuersi principes bellatorũ vniuersos reli-
quiarum Iuda, qui reuersi fuerant de cun-
ctis Gentibus, ad quas fuerant ante disper-
6 si, vt habitarent in Terra Iuda: * viros, &
mulieres, & paruulos, & filias regis, & om-
nem animam, quam reliquerat Nabuzar-
dan princeps militiæ cum Godolia filio
Ahicam, filij Saphan, & Ieremiam prophe-
7 tam, & Baruch filiũ Neriæ. * Et ingressi sunt
Terram Aegypti, quia non obedierunt vo-
ci Domini: & venerunt vsque ad Taphnis.
8 * Et factus est sermo Domini ad Ieremiam
9 in Taphnis, dicens: * Sume lapides grãdes
in manu tua, & abscondes eos in crypta,
quæ est sub muro latericio in porta domus
Pharaonis in Taphnis, cernẽtibus viris Iu-
10 dæis: * Et dices ad eos: Hæc dicit Domi-
nus exercituũ Deus Israel: Ecce ego mit-
tam, & assumam Nabuchodonosor regem
Babylonis seruum meũ: & ponã thronum
eius super lapides istos, quos abscondi, &
11 statuet solium suum super eos. * Veniensq.
percutiet Terrã Aegypti: quos in mortem,
in mortem: & quos in captiuitatem, in ca-
ptiuitatẽ: & quos in gladium, in gladium.
12 * Et succendet ignem in delubris deorum
Aegypti, & comburet ea, & captiuos du-
cet illos: & amicietur Terra Aegypti, sicut
amicitur pastor pallio suo: & egredietur
13 inde in pace. * Et conteret statuas domus
Solis, quæ sunt in Terra Aegypti: & de-
lubra deorum Aegypti comburet igni.

CAP. XLIIII.

1 VERBVM, quod factum est per Iere-
miam ad omnes Iudæos, qui habita-
bant in Terra Aegypti, habitãtes in Mag-
dalo, & in Taphnis, & in Memphis, & in

Terra Phatures, dicens: * Hæc dicit Domi- 2
nus exercituũ Deus Israel: Vos vidistis om-
ne malum istud, quod adduxi super Ierusa-
lẽ, & super omnes vrbes Iuda: & ecce de-
sertæ sunt hodie, & nõ est in eis habitator:
3 *Propter malitiã, quam fecerunt vt me ad
iracundiã prouocarent, & irent vt sacrifica-
rent, & colerent deos alienos, quos nescie-
4 bant & illi, & vos, & patres vestri. * Et misi
ad vos omnes seruos meos prophetas de no
cte consurgens, mittensq. & dicens: Nolite
facere verbum abominationis huiuscemo-
5 di, quã odiui. * Et non audierunt, nec incli-
nauerunt aurem suam vt conuerterentur a
malis suis, & non sacrificarent dijs alienis.
6 * Et conflata est indignatio mea & furor
meus, & succensa est in ciuitatibus Iuda, &
in plateis Ierusalem: & versæ sunt in soli-
tudinẽ & vastitatem secundum diem hanc.
7 * Et nunc hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Quare vos facitis malũ gran-
de hoc contra animas vestras, vt intereat ex
vobis vir & mulier, paruulus & lactens de
medio Iudæ, nec relinquatur vobis quidquã
8 residuum: * Prouocantes me in operibus
manuũ vestrarum, sacrificando dijs alienis
in Terra Aegypti, in quam ingressi estis vt
habitetis ibi: & dispereatis, & sitis in male-
dictionem, & in opprobrium cunctis genti-
9 bus terræ? * Nũquid obliti estis mala patrũ
vestrorum, & mala regũ Iuda, & mala vxo-
rum eius, & mala vestra, & mala vxorum
vestrarum, quæ fecerunt in Terra Iuda, &
10 in regionibus Ierusalem? * Non sunt mun-
dati vsque ad diem hanc: & non timuerunt,
& non ambulauerunt in lege Domini, & in
præceptis meis, quæ dedi coram vobis &
11 coram patribus vestris. * Ideo hæc dicit Do-
minus exercituum Deus Israel: Ecce ego
ponã faciem meam in vobis in malum: &
12 disperdam omnẽ Iudam. * Et assumam reli-
quias Iudæ, qui posuerunt facies suas vt in-
grederẽtur Terram Aegypti, & habitarent
ibi: & consumentur omnes in Terra Aegy-
pti: cadent in gladio & in fame: & consu-
mentur a minimo vsque ad maximum in
gladio, & in fame morientur: & erunt in
iusiurandum, & in miraculum, & in male-
13 dictionem, & in opprobrium. * Et visitabo
super habitatores Terræ Aegypti, sicut visi-
taui super Ierusalem in gladio, & fame, &
14 peste. * Et non erit qui effugiat, & sit resi-
duus de reliquijs Iudæorum, qui vadunt vt
peregrinentur in Terra Aegypti: & reuer-
tantur in Terram Iuda, ad quã ipsi eleuant
animas suas vt reuertantur, & habitent ibi:
15 non reuertentur nisi qui fugerint. * Respon-
derunt autem Ieremiæ omnes viri scientes
quòd sacrificarent vxores eorũ dijs alienis:
& vniuersæ mulieres, quarum stabat multi-
tudo grandis, & omnis populus habitan-
tium in Terra Aegypti in Phatures, dicen
16 tes: * Sermonem, quem locutus es ad nos in
17 nomine Domini, non audiemus ex te: * sed
faciẽtes faciemus omne verbũ, quod egre-
dietur de ore nostro vt sacrificemus reginæ
cæli, & libemus ei libamina, sicut fecimus
nos, & patres nostri, reges nostri, & princi-
pes nostri in vrbibus Iuda, & in plateis Ie-
rusalem: & saturati sumus panibus, & bene
18 nobis erat, malumq. non vidimus. * Ex eo
autem tempore, quo cessauimus sacrificare
reginæ cæli, & libare ei libamina, indige-
mus omnibus, & gladio, & fame consum-
19 pti sumus. * Quòd si nos sacrificamus re-
ginæ cæli, & libamus ei libamina: numquid
sine viris nostris fecimus ei placẽtas ad co
20 lendum eam, & libandum ei libamina? * Et
dixit Ieremias ad omnem populum aduer-
sum viros, & aduersum mulieres, & aduer-
sum vniuersam plebem, qui responderant
21 ei verbum, dicens: * Numquid non sacrifi-
cium, quod sacrificastis in ciuitatibus Iuda,
& in plateis Ierusalem vos & patres vestri,
reges vestri, & principes vestri, & populus
terræ, horum recordatus est Dominus, &
22 ascendit super cor eius? * Et non poterat
Dominus vltra portare propter malitiam
studiorum vestrorum, & propter abomina-
tiones, quas fecistis, & facta est terra vestra
in desolationem, & in stuporem, & in male-
dictum, eo quòd non sit habitator, sicut est
23 dies hæc. * Propterea quòd sacrificaueritis
idolis, & peccaueritis Domino: & non au-
dieritis

dieritis vocem Domini,& in lege,& in præ-
ceptis,& in testimonijs eius nō ambulaue-
ritis: idcirco euenerunt vobis mala hæc, si-
cut est dies hæc. *Dixit autem Ieremias ad 24
omnem populum,& ad vniuersas mulieres:
Audite verbū Domini omnis Iuda,qui estis
in Terra Ægypti: *Hæc inquit Dominus e- 25
xercituū Deus Israel, dicēs: Vos,& vxores
vestræ locuti estis ore vestro, & manibus
vestris implestis,dicētes:Faciamus vota no-
stra, quæ vouimus, vt sacrificemus reginæ
cæli,& libemus ei libamina. implestis vota
vestra, & opere perpetrastis ea. *Ideo au- 26
dite verbum Domini omnis Iuda, qui ha-
bitatis in Terra Ægypti: Ecce ego iuraui
in nomine meo magno,ait Dominus: quia
nequaquam vltra vocabitur nomen meum
ex ore omnis viri Iudæi, dicentis: Viuit
Dominus Deus in omni Terra Aegypti.
* Ecce ego vigilabo super eos in malum, 27
& non in bonum:& consumentur omnes
viri Iuda, qui sunt in Terra Aegypti, gla-
dio, & fame donec penitus consumantur.
* Et qui fugerint gladium, reuertentur de 28
Terra Aegypti in Terram Iuda viri pauci:
& scient omnes reliquiæ Iuda ingredien-
tium Terram Ægypti,vt habitent ibi, cu-
ius sermo compleatur, meus, an illorum.
* Et hoc vobis signum, ait Dominus,quòd 29
visitem ego super vos in loco isto: vt scia-
tis quia vere complebuntur sermones mei
contra vos in malum. * Hæc dicit Domi- 30
nus: Ecce ego tradam Pharaonem Ephree
regem Ægypti in manu inimicorum eius,
& in manu quærentium animam illius: si-
cut tradidi Sedeciam regem Iuda in manu
Nabuchodonosor regis Babylonis inimici
sui, & quærentis animam eius.

CAP. XLV.

VERBVM, quod locutus est Ieremias 1
propheta ad Baruch filium Neriæ,cum
scripsisset verba hæc in libro ex ore Iere-
miæ, anno quarto Ioakim filij Iosiæ regis
Iuda, dicens: * Hæc dicit Dominus Deus 2
Israel ad te Baruch: * Dixisti: Væ misero 3
mihi, quoniam addidit Dominus dolorem
dolori meo: laboraui in gemitu meo, & re-
4 quiem non inueni. * Hæc dicit Dominus:
Sic dices ad eum: Ecce quos ædificaui, e-
go destruo: & quos plantaui, ego euel-
5 lo, & vniuersam terram hanc. *Et tu quæ-
ris tibi grandia? noli quærere: quia ecce e-
go adducam malum super omnem car-
nem, ait Dominus: & dabo tibi animam
tuam in salutem in omnibus locis,ad quæ-
cumque perrexeris.

CAP. XLVI.

1 QVOD factum est verbum Domini ad
Ieremiam prophetam contra Gentes
2 *ad Ægyptum aduersum exercitum Pha-
raonis Nechao regis Ægypti,qui erat iuxta
fluuium Euphraten in Charcamis, quem
percussit Nabuchodonosor rex Babylonis,
in quarto anno Ioakim filij Iosiæ regis Iu-
3 da.* Præparate scutum,& clypeum,& pro-
4 cedite ad bellum.* Iungite equos,& ascen
dite equites: state in galeis,polite lanceas,
5 induite vos loricis. *Quid igitur? vidi ip-
sos pauidos, & terga vertentes, fortes eo-
rum cæsos: fugerunt conciti, nec respexe-
6 runt: terror vndique,ait Dominus. * Non
fugiat velox,nec saluari se putet fortis: Ad
Aquilonem iuxta flumen Euphraten victi
7 sunt, & ruerunt. *Quis est iste, qui quasi
flumen ascendit: & veluti fluuiorum,intu-
8 mescunt gurgites eius? *Ægyptus, flumi-
nis instar ascendit, & velut flumina moue-
buntur fluctus eius, & dicet: Ascendens
operiam terram: perdam ciuitatem, & ha-
9 bitatores eius. *Ascendite equos,& exul-
tate in curribus, & procedant fortes,
Æthiopia,& Libyes tenentes scutum,& Ly
10 dij arripientes,& iacientes sagittas. *Dies
autem ille Domini Dei exercituum dies vl-
tionis,vt sumat vindictam de inimicis suis:
deuorabit gladius,& saturabitur,& inebria-
bitur sanguine eorum: victima enim Domi
ni Dei exercituum in Terra Aquilonis iu-
11 xta flumen Euphraten. *Ascende in Ga-
laad, & tolle resinam virgo filia Ægypti:
frustra multiplicas medicamina, sanitas
12 non erit tibi. *Audierunt Gentes ignomi-

niam tuã,& vlulatus tuus repleuit terram:
quia fortis impegit in fortem, & ambo pa-
riter conciderunt.* Verbum quod locutus 13
est Dominus ad Ieremiam prophetam, su-
per eo quòd venturus esset Nabuchodo-
nosor rex Babylonis & percussurus Terrã
Aegypti:* Annũciate Aegypto,& auditum 14
facite in Magdalo,& resonet in Memphis,
& in Taphnis,dicite:Sta,& præpara te:quia
deuorabit gladius ea, quæ per circuitum
tuum sunt.* Quare computruit fortis tuus? 15
non stetit: quoniam Dominus subuertit
eum. * Multiplicauit ruentes, ceciditq. vir 16
ad proximum suum: & dicent: Surge, &
reuertamur ad populum nostrum,& ad ter-
ram natiuitatis nostræ, a facie gladij co-
lumbæ. * Vocate nomen Pharaonis regis 17
Aegypti, tumultum adduxit tempus. * Vi- 18
uo ego (inquit rex, Dominus exercituum
nomen eius) quoniam sicut Thabor in
montibus, & sicut Carmelus in mari, ve-
niet. * Vasa transmigrationis fac tibi habi- 19
tatrix filia Aegypti: quia Memphis in soli-
tudinem erit,& deseretur,& inhabitabilis e-
rit.* Vitula elegãs atque formosa Ægyptus: 20
stimulator ab Aquilone veniet ei.* Merce- 21
narij quoque eius, qui versabantur in me-
dio eius, quasi vituli saginati versi sunt, &
fugerunt simul, nec stare potuerunt: quia
dies interfectionis eorum venit super eos,
tempus visitationis eorum.* Vox eius quasi 22
æris sonabit: quoniam cum exercitu prope-
rabunt, & cum securibus venient ei, quasi
cædentes ligna. * Succiderunt saltum eius, 23
ait Dominus, qui supputari non potest:
multiplicati sunt super locustas, & non est
eis numerus. * Confusa est filia Aegypti, 24
& tradita in manu populi Aquilonis. * Di- 25
xit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce
ego visitabo super tumultum Alexandriæ,
& super Pharaonem, & super Aegyptum,
& super deos eius, & super reges eius, &
super Pharaonem, & super eos, qui confi-
dunt in eo. * Et dabo eos in manu quæ- 26
rentium animam eorum,& in manu Nabu-
chodonosor regis Babylonis, & in manus
seruorum eius: & post hæc habitabitur si-
27 cut diebus pristinis, ait Dominus. * Et tu
ne timeas serue meus Iacob, & ne paueas
Israel: quia ecce ego saluum te faciam de
longinquo, & semen tuum de terra capti-
uitatis tuæ: & reuertetur Iacob, & requie-
scet, & prosperabitur: & non erit qui ex-
28 terreat eum.* Et tu noli timere serue meus
Iacob, ait Dominus: quia tecum ego sum,
quia ego consumam cunctas gentes, ad
quas eieci te: te vero non consumam, sed
castigabo te in iudicio, nec quasi innocen-
ti parcam tibi.

Cap. XLVII.

1 QVOD factum est verbum Domini ad
Ieremiam prophetam contra Palæ-
sthinos, antequam percuteret Pharao Ga-
2 zam: * Hæc dicit Dominus: Ecce aquæ a-
scendunt ab Aquilone, & erunt quasi tor-
rens inundans, & operient terram, & ple-
nitudinem eius, vrbem & habitatores eius:
clamabunt homines, & vlulabunt omnes
3 habitatores terræ * a strepitu pompæ ar-
morum,& bellatorum eius, a commotione
quadrigarum eius,& multitudine rotarum
illius. Non respexerunt patres filios mani-
4 bus dissolutis * pro aduẽtu diei, in quo va-
stabuntur omnes Philisthijm, & dissipabi-
tur Tyrus, & Sidon cum omnibus reliquis
auxilijs suis. depopulatus est enim Domi-
nus Palæsthinos, reliquias insulæ Cappado-
5 ciæ. * Venit caluitium super Gazam: con-
ticuit Ascalon, & reliquiæ vallis earum,
6 vsquequo concidéris? * O mucro Domini
vsquequo non quiesces? Ingredere in va-
7 ginam tuam, refrigerare, & sile. * Quomo-
do quiescet cum Dominus præceperit ei
aduersus Ascalonem, & aduersus mariti-
mas eius regiones, ibiq. condixerit illi?

Cap. XLVIII.

1 AD Moab hæc dicit Dominus exerci-
tuũ Deus Israel: Væ super Nabo, quo-
niã vastata est, & confusa: capta est Caria-
2 thaim: confusa est fortis, & tremuit. * Non
est vltra exultatio in Moab cõtra Hesebõ:
cogitauerunt malũ. Venite, & disperdamus
cam

eam de gente. ergo silens conticesces, se-
queturq. te gladius. *Vox clamoris de Oro- 3
naim: vastitas, & contritio magna. *Con- 4
trita est Moab: annunciate clamorem par-
uulis eius. *Per ascensum enim Luith plo- 5
rans ascendet in fletu: quoniam in descen-
su Oronaim hostes vlulatum contritionis
audierunt: *Fugite, saluate animas vestras: 6
& eritis quasi myricæ in deserto. *Pro eo 7
enim quòd habuisti fiduciam in munitioni-
bus tuis, & in thesauris tuis, tu quoque ca-
pieris: & ibit Chamos in trāsmigrationem,
sacerdotes eius, & principes eius simul. *Et 8
veniet prædo ad omnem vrbem, & vrbs
nulla saluabitur: & peribunt valles, & dissi-
pabuntur campestria: quoniam dixit Do-
minus: *Date florē Moab, quia florens egre- 9
dietur: & ciuitates eius desertæ erunt, &
inhabitabiles. *Maledictus, qui facit opus 10
Domini fraudulenter: & maledictus, qui
prohibet gladium suum a sanguine. *Ferti- 11
lis fuit Moab ab adolescētia sua, & requie-
uit in fœcibus suis: nec transfusus est de
vase in vas, & in transmigrationē non abijt:
idcirco permansit gustus eius in eo, & odor
eius non est immutatus. *Propterea ecce 12
dies veniunt, dicit Dominus: & mittam ei
ordinatores, & stratores laguncularum, &
sternent eum, & vasa eius exhaurient, &
lagunculas eorum collident. *Et confun- 13
detur Moab a Chamos, sicut confusa est
domus Israel a Bethel, in qua habebat fi-
duciam. *Quomodo dicitis: Fortes sumus, 14
& viri robusti ad præliandum? *Vastata est 15
Moab, & ciuitates illius succiderunt: & ele-
cti iuuenes eius descenderunt in occisionē:
ait rex, Dominus exercituum nomen eius.
*Prope est interitus Moab vt veniat: & ma- 16
lum eius velociter accurret nimis. *Conso- 17
lamini eū omnes, qui estis in circuitu eius,
& vniuersi, qui scitis nomen eius, dicite:
Quomodo confracta est virga fortis, bacu-
lus gloriosus? *Descende de gloria, & sede 18
in siti habitatio filiæ Dibon: quoniam va-
stator Moab ascendet ad te, dissipabit mu-
nitiones tuas. *In via sta, & prospice habita- 19
tio Aroer: interroga fugientem: & ei, qui

20 euasit, dic: Quid accidit? *Confusus est
Moab, quoniā victus est: vlulate, & clama-
te, annunciate in Arnon, quoniam vastata
21 est Moab. *Et iudicium venit ad terram cā-
pestrem: super Helon, & super Iasa, & super
22 Mephaath, *& super Dibon, & super Nabo,
23 & super domum Deblathaim, *& super Ca-
riathaim, & super Bethgamul, & super Beth-
24 maon, *& super Carioth, & super Bosra: &
super omnes ciuitates terræ Moab, quæ lon-
25 ge, & quæ prope sunt. *Abscissum est cor-
nu Moab, & brachium eius contritum est,
26 ait Dominus. *Inebriate eum, quoniam
contra Dominum erectus est: & allidet ma
num Moab in vomitu suo, & erit in derisum
27 etiā ipse: *fuit enim in derisum tibi Israel:
quasi inter fures reperisses eū: propter ver-
ba ergò tua, quæ aduersum illū locutus es,
28 captiuus ducéris. *Relinquite ciuitates, &
habitate in petra habitatores Moab: & esto-
te quasi columba nidificans in summo ore
29 foraminis. *Audiuimus superbiam Moab,
superbus est valde: sublimitatē eius, & ar-
rogātiam, & superbiam, & altitudinem cor-
30 dis eius. *Ego scio, ait Dominus, iactantiam
eius: & quòd non sit iuxta eam virtus eius,
nec iuxta quod poterat conata sit facere.
31 *Ideo super Moab eiulabo, & ad Moab vni-
uersam clamabo, ad viros muri fictilis lamē-
32 tātes. *De planctu Iazer plorabo tibi vinea
Sabama: propagines tuæ transierunt mare,
vsque ad mare Iazer peruenerunt: super
messem tuam, & vindemiam tuam prædo
33 irruit. *Ablata est lætitia & exultatio de
Carmelo, & de Terra Moab, & vinū de tor-
cularibus sustuli: nequaquam calcator vuæ
34 solitum celeuma cātabit. *De clamore He-
sebon vsque Eleale, & Iasa, dederunt vocem
suā: a Segor vsque ad Oronaim vitula con-
ternante: aquæ quoque Nemrim pessimæ
35 erunt. *Et auferam de Moab, ait Dominus,
offerentem in excelsis, & sacrificantem dijs
36 eius. *Propterea cor meum ad Moab quasi
tibiæ resonabit: & cor meum ad viros mu-
ri fictilis dabit sonitum tibiarum: quia plus
37 fecit quàm potuit, idcirco perierūt. *Omne
enim caput caluitium, & omnis barba rasa

erit: in cunctis manibus colligatio, & super
omne dorsum cilicium. *Super omnia tecta 38
Moab, & in plateis eius omnis plãctus: quo-
niam contriui Moab sicut vas inutile, ait
Dominus. *Quomodo victa est, & vlulaue- 39
runt? quomodo deiecit ceruicem Moab, &
confusus est? eritq. Moab in derisum, & in
exemplum omnibus in circuitu suo. * Hæc 40
dicit Dominus: Ecce quasi aquila volabit,
& extendet alas suas ad Moab. * Capta est 41
Carioth, & munitiones comprehensæ sunt:
& erit cor fortium Moab in die illa, sicut
cor mulieris parturiẽtis. *Et cessabit Moab 42
esse populus: quoniam contra Dominum
gloriatus est. *Pauor, & fouea, & laqueus su- 43
per te o habitator Moab, dicit Dominus.
*Qui fugerit a facie pauoris, cadet in foueã: 44
& qui conscenderit de fouea, capietur la-
queo: adducam enim super Moab annum
visitationis eorum, ait Dominus. *In vmbrã 45
Hesebon steterũt de laqueo fugientes: quia
ignis egressus est de Hesebon, & flamma de
medio Seon, & deuorabit partẽ Moab, & ver
ticẽ filiorũ tumultus. *Væ tibi Moab, perij- 46
sti popule Chamos: quia comprehensi sunt
filij tui, & filiæ tuæ in captiuitatẽ. *Et con- 47
uertã captiuitatem Moab in nouissimis die-
bus, ait Dominus. Hucusque iudicia Moab.

Cap. XLIX.

AD filios Ammon. Hæc dicit Domi- 1
nus: Numquid non filij sunt Israel?
aut heres non est ei? Cur igitur hereditate
possedit Melchom, Gad: & populus eius in
vrbibus eius habitauit? *Ideo ecce dies ve- 2
niunt, dicit Dominus: & auditum faciam
super Rabbath filiorum Ammon fremitum
prælij, & erit in tumulum dissipata, filiæq.
eius igni succendentur, & possidebit Israel
possessores suos, ait Dominus. * Vlula He- 3
sebon, quoniam vastata est Hai. clamate
filiæ Rabbath, accingite vos cilicijs: plãgi-
te & circuite per sepes: quoniam Melchom
in transmigrationem ducetur, sacerdotes
eius, & principes eius simul. *Quid gloriaris 4
in vallibus? defluxit vallis tua filia delicata,
quæ confidebas in thesauris tuis, & dice-
5 bas: Quis veniet ad me? * Ecce ego indu-
cam super te terrorem, ait Dominus Deus
exercituum, ab omnibus qui sunt in circui-
tu tuo: & dispergemini singuli a conspectu
vestro, nec erit qui congreget fugientes.
6 * Et post hæc reuerti faciam captiuos filio-
7 rum Ammon, ait Dominus. *Ad Idumæam.
Hæc dicit Dominus exercituum: Numquid
non vltra est sapientia in Theman? Perijt
consilium a filijs, inutilis facta est sapientia
8 eorum. *Fugite & terga vertite, descendite
in voraginem habitatores Dedan: quoniã
perditionem Esau adduxi super eum, tem-
9 pus visitationis eius. *Si vindemiatores ve-
nissent super te, non reliquissent racemum:
si fures in nocte, rapuissent quod sufficeret
10 sibi. * Ego vero discooperui Esau, reuelaui
abscondita eius, & celari nõ poterit: vasta-
tum est semen eius, & fratres eius, & vicini
11 eius, & non erit. * Relinque pupillos tuos:
ego faciam eos viuere: & viduæ tuæ in me
12 sperabunt. *Quia hæc dicit Dominus: Ecce
quibus non erat iudicium vt biberent cali-
cem, bibentes bibent: & tu quasi innocens
relinquẽris? non eris innocens, sed bibens
13 bibes. * Quia per memetipsum iuraui, dicit
Dominus, quòd in solitudinem, & in op-
probrium, & in desertum, & in maledictio-
nem erit Bosra: & omnes ciuitates eius
14 erunt in solitudines sempiternas. *Auditum
audiui a Domino, & legatus ad Gentes mis-
sus est: Congregamini, & venite contra eã,
15 & consurgamus in prælium: * Ecce enim
paruulum dedi te in Gentibus contempti-
16 bilem inter homines. * Arrogantia tua de-
cepit te, & superbia cordis tui: qui habitas
in cauernis petræ, & apprehendere niteris
altitudinem collis. cum exaltaueris quasi
aquila nidum tuum, inde detraham te, di-
17 cit Dominus. *Et erit Idumæa deserta: om
nis qui transibit per eam, stupebit, & sibi-
18 labit super omnes plagas eius. * Sicut sub-
uersa est Sodoma, & Gomorrha, & vicinæ
eius, ait Dominus: non habitabit ibi vir, &
19 non incolet eam filius hominis. * Ecce
quasi leo ascendet de superbia Iordanis
ad pulchritudinem robustam: quia subito
currere

currere faciam eum ad illam: & quis erit
electus, quem præponam ei? quis enim si-
milis mei? & quis sustinebit me? & quis est
iste pastor, qui resistat vultui meo? *Propte- 20
rea audite consilium Domini, quod iniit de
Edom: & cogitationes eius, quas cogitauit
de habitatoribus Theman: Si non deiece-
rint eos paruuli gregis, nisi dissipauerint cũ
eis habitaculum eorum. *A voce ruinæ eo- 21
rum commota est terra: clamor in Mari ru
bro auditus est vocis eius. *Ecce quasi aqui- 22
la ascendet, & auolabit: & expandet alas
suas super Bosran: & erit cor fortium Idu-
mææ in die illa, quasi cor mulieris parturiẽ-
tis. *Ad Damascum: Confusa est Emath, & 23
Arphad: quia auditum pessimum audierũt,
turbati sunt in mari: præ solicitudine quie-
scere non potuit. *Dissoluta est Damascus, 24
versa est in fugam, tremor apprehendit eã:
angustia & dolores tenuerunt eã quasi par-
turientem. *Quomodo dereliquerunt ciui- 25
tatem laudabilem, vrbem lætitiæ! *Ideo ca- 26
dent iuuenes eius in plateis eius: & omnes
viri prælii conticescent in die illa, ait Domi
nus exercituum. *Et succendam ignem in 27
muro Damasci, & deuorabit mœnia Bena-
dad. *Ad Cedar, & ad regna Asor, quæ per- 28
cussit Nabuchodonosor rex Babylonis. Hæc
dicit Dominus: Surgite, & ascendite ad Ce-
dar, & vastate filios Orientis. *Tabernacula 29
eorum, & greges eorum capient: pelles
eorum, & omnia vasa eorum, & camelos eo-
rum tollent sibi: & vocabunt super eos for
midinẽ in circuitu. *Fugite, abite vehemen 30
ter, in voraginibus sedete, qui habitatis Asor,
ait Dominus: iniit enim contra vos Nabu-
chodonosor rex Babylonis consilium, & co
gitauit aduersum vos cogitationes. *Con- 31
surgite, & ascendite ad gentem quietam, &
habitantem confidenter, ait Dominus, non
ostia, nec vectes eis: soli habitant. *Et erũt 32
cameli eorum in direptionem, & multitudo
iumentorum in prædam: & dispergam eos
in omnem ventum, qui sunt attonsi in co-
mam: & ex omni cõfinio eorum adducam
interitum super eos, ait Dominus. *Et erit 33
Asor in habitaculum draconum, deserta vs-
que in æternum: non manebit ibi vir, nec
34 incolet eam filius hominis. *Quod factum
est verbum Domini ad Ieremiam prophe-
tam aduersus Aelam in principio regni Se
35 deciæ regis Iuda, dicens: *Hæc dicit Domi-
nus exercituum: Ecce ego confringam ar-
cum Aelam, & summam fortitudinem eo-
36 rum. *Et inducam super Aelam quattuor
ventos a quattuor plagis cæli: & ventilabo
eos in omnes ventos istos: & nõ erit gens,
ad quam non perueniant profugi Aelam.
37 *Et pauere faciam Aelam coram inimicis
suis, & in conspectu quærentium animam
eorum: & adducam super eos malum, iram
furoris mei, dicit Dominus: & mittam post
38 eos gladium donec consumam eos. *Et
ponam solium meum in Aelam, & per-
dam inde reges & principes, ait Dominus.
39 *In nouissimis autem diebus reuerti faciam
captiuos Aelam, dicit Dominus.

CAP. L.

1 VERBVM, quod locutus est Dominus de
Babylone, & de terra Chaldæorum in
2 manu Ieremiæ prophetæ. *Annunciate in
Gẽtibus, & auditum facite: leuate signum,
prædicate, & nolite celare: dicite: Capta est
Babylon, confusus est Bel, victus est Mero-
dach, confusa sunt sculptilia eius, superata
3 sunt idola eorum. *Quoniam ascendit cõ-
tra eam gens ab Aquilone, quæ ponet ter-
ram eius in solitudinem: & nõ erit qui ha-
bitet in ea ab homine vsque ad pecus: &
4 moti sunt, & abierunt. *In diebus illis, & in
tempore illo, ait Dominus: venient filii Is-
rael, ipsi & filii Iuda simul: ambulantes &
flentes properabunt, & Dominum Deum
5 suum quærent. *In Sion interrogabunt viã,
huc facies eorum. Venient, & apponentur
ad Dominũ fœdere sempiterno, quod nul-
6 la obliuione delebitur. *Grex perditus fa-
ctus est populus meus: pastores eorum se-
duxerunt eos, feceruntq. vagari in monti-
bus: de monte in collem transierunt, obli-
7 ti sunt cubilis sui. *Omnes, qui inuenerũt,
comederunt eos: & hostes eorũ dixerunt:
Non peccauimus: pro eo quòd peccaue-

runt Domino decori iuſtitiæ,& expectatio-
ni patrum eorum Domino. *Recedite de 8
medio Babylonis, de terra Chaldæorum
egredimini: & eſtote quaſi hœdi ante gre-
gem. *Quoniam ecce ego ſuſcito,& addu- 9
cam in Babylonem congregationem Gen-
tium magnarũ de terra Aquilonis: & præ-
parabuntur aduerſus eam,& inde capietur:
ſagitta eius quaſi viri fortis interfectoris,
non reuertetur vacua. *Et erit Chaldæa in 10
prædam: omnes vaſtantes eam replebun-
tur,ait Dominus. *Quoniam exultatis, & 11
magna loquimini, diripientes hereditatem
meam: quoniam effuſi eſtis ſicut vituli ſu-
per herbam,& mugiſtis ſicut tauri. *Con- 12
fuſa eſt mater veſtra nimis, & adæquata
pulueri, quæ genuit vos: ecce nouiſſima
erit in Gentibus,deſerta,inuia, & arẽs. *Ab 13
ira Domini non habitabitur, ſed redigetur
tota in ſolitudinem: omnis, qui tranſibit
per Babylonem,ſtupebit, & ſibilabit ſuper
vniuerſis plagis eius. *Præparamini contra 14
Babylonem per circuitum omnes qui ten-
ditis arcum; debellate eam, non parcatis
iaculis: quia Domino peccauit. *Clamate 15
aduerſus eam, vbique dedit manum, ceci-
derunt fundamenta eius,deſtructi ſunt mu
ri eius,quoniam vltio Domini eſt: vltionẽ
accipite de ea: ſicut fecit,facite ei. *Diſper 16
dite ſatorem de Babylone,& tenẽtem fal-
cem in tempore meſſis: a facie gladij co-
lumbæ vnuſquiſque ad populum ſuũ con-
uertetur,& ſinguli ad terram ſuam fugient.
*Grex diſperſus Iſrael, leones eiecerunt 17
eum: primus comedit eum rex Aſſur: iſte
nouiſſimus exoſſauit eum Nabuchodono-
ſor rex Babylonis. *Propterea hæc dicit 18
Dominus exercituũ Deus Iſrael: Ecce ego
viſitabo regem Babylonis, & terram eius,
ſicut viſitaui regem Aſſur: *& reducam Iſ- 19
rael ad habitaculum ſuũ: & paſcetur Car-
melum,& Baſan,& in monte Ephraim,&
Galaad ſaturabitur anima eius. *In diebus 20
illis,& in tempore illo,ait Dominus: quæ-
retur iniquitas Iſrael,& non erit: & pecca-
tum Iuda,& non inuenietur: quoniam pro-
pitius ero eis,quos reliquero. *Super terrã 21
dominantium aſcende, & ſuper habitato-
res eius viſita, diſſipa, & interfice quæ poſt
eos ſunt,ait Dominus: & fac iuxta omnia
22 quæ præcepi tibi. *Vox belli in terra,& cõ-
23 tritio magna. *Quomodo confractus eſt,&
contritus malleus vniuerſæ terræ? quomo-
do verſa eſt in deſertum Babylon in Gen-
24 tibus? *Illaqueaui te,& capta es Babylon,
& neſciebas: inuenta es & apprehenſa:
25 quoniam Dominum prouocaſti. *Aperuit
Dominus theſaurum ſuum,& protulit vaſa
iræ ſuæ: quoniam opus eſt Domino Deo
26 exercituum in terra Chaldæorum. *Venite
ad eã ab extremis finibus,aperite vt exeant
qui conculcent eam: tollite de via lapides,
& redigite in aceruos, & interficite eam:
27 nec ſit quidquam reliquum. *Diſſipate vni-
uerſos fortes eius, deſcendant in occiſio-
nem: væ eis,quia venit dies eorum,tempus
28 viſitationis eorum. *Vox fugientium,& eo-
rum, qui euaſerunt de terra Babylonis, vt
annuncient in Sion vltionem Domini Dei
29 noſtri,vltionem templi eius. *Annunciate
in Babylonem plurimis omnibus,qui ten-
dunt arcum: conſiſtite aduerſus eum per
gyrum,& nullus euadat: reddite ei ſecun-
dum opus ſuum: iuxta omnia quæ fecit,
facite illi: quia contra Dominum erecta
30 eſt,aduerſum ſanctum Iſrael. *Idcirco ca-
dent iuuenes eius in plateis eius: & omnes
viri bellatores eius conticeſcent in die illa,
31 ait Dominus. *Ecce ego ad te ſuperbe,di-
cit Dominus Deus exercituum: quia venit
32 dies tuus,tempus viſitationis tuæ. *Et ca-
det ſuperbus,& corruet,& non erit qui ſu-
ſcitet eum: & ſuccendam ignem in vrbi-
bus eius, & deuorabit omnia in circuitu e-
33 ius. *Hæc dicit Dominus exercituum: Ca-
lumniam ſuſtinent filij Iſrael, & filij Iuda
ſimul: omnes,qui ceperunt eos,tenent,no
34 lunt dimittere eos. *Redemptor eorum
fortis, Dominus exercituum nomen eius,
iudicio defendet cauſam eorum, vt exter-
reat terram,& commoueat habitatores Ba-
35 bylonis. *Gladius ad Chaldæos,ait Domi-
nus,& ad habitatores Babylonis,& ad prin
36 cipes,& ad ſapientes eius. *Gladius ad di-
uinos

uinos eius,qui ſtulti erunt : gladius ad for-
tes illius,qui timebunt.*Gladius ad equos 37
eius,& ad currus eius, & ad omne vulgus,
quod eſt in medio eius : & erunt quaſi mu-
lieres : gladius ad theſauros eius, qui diri-
pientur.* Siccitas ſuper aquas eius erit, & 38
areſcent : quia terra ſculptilium eſt, & in
portentis gloriantur.*propterea habitabũt 39
dracones cum faunis ficarijs : & habitabũt
in ea ſtruthiones : & non inhabitabitur vl-
tra vſque in ſempiternum,nec extruetur vſ
que ad generationem, & generationem.
*Sicut ſubuertit Dominus Sodomam & 40
Gomorrham,& vicinas eius, ait Dominus:
non habitabit ibi vir,& non incolet eam fi
lius hominis.*Ecce populus venit ab Aqui- 41
lone,& gens magna,& reges multi conſur
gent a finibus terræ.*Arcum & ſcutum ap 42
prehendent : crudeles ſunt & immiſericor-
dẽs : vox eorum quaſi mare ſonabit, & ſu-
per equos aſcendent : ſicut vir paratus ad
prælium contra te filia Babylon.*Audiuit 43
rex Babylonis famam eorum, & diſſolutæ
ſunt manus eius: anguſtia apprehendit eũ,
dolor quaſi parturientem. *Ecce quaſi leo 44
aſcendet de ſuperbia Iordanis ad pulchri-
tudinem robuſtam: quia ſubito currere fa-
ciam eum ad illam : & quis erit electus,
quem præponam ei? quis eſt enim ſimilis
mei? & quis ſuſtinebit me? & quis eſt iſte
paſtor,qui reſiſtat vultui meo?*Propterea 45
audite conſilium Domini,quod mente cõ-
cepit aduerſum Babylonem : & cogitatio-
nes eius,quas cogitauit ſuper terram Chal-
dæorum : Niſi detraxerint eos paruuli gre-
gum, niſi diſſipatum fuerit cum ipſis habi-
taculum eorum.*A voce captiuitatis Baby 46
lonis commota eſt terra, & clamor inter
Gentes auditus eſt.

CAP. LI.

HÆC dicit Dominus : Ecce ego ſuſci- 1
tabo ſuper Babylonem & ſuper habi-
tatores eius,qui cor ſuum leuauerunt con-
tra me,quaſi ventum peſtilentem.*Et mit- 2
tam in Babylonem ventilatores,& ventila-
bunt eam & demolientur terram eius:quo-
niam venerunt ſuper eam vndique in die
3 afflictionis eius.*Non tendat qui tendit ar
cum ſuum,& non aſcendat loricatus, noli-
te parcere iuuenibus eius,interficite omnẽ
4 militiam eius.* Et cadent interfecti in terra
Chaldæorum, & vulnerati in regionibus
5 eius.*Quoniam non fuit viduatus Iſrael &
Iuda a Deo ſuo Domino exercituum: ter-
ra autem eorum repleta eſt delicto a ſancto
6 Iſrael.* Fugite de medio Babylonis,& ſal-
uet vnuſquiſque animam ſuam : nolite ta-
cere ſuper iniquitatem eius : quoniam tem
pus vltionis eſt a Domino, viciſſitudinem
7 ipſe retribuet ei. * Calix aureus Babylon
in manu Domini,inebrians omnẽ terram:
de vino eius biberunt Gentes,& ideo com
8 motæ ſunt.*Subito cecidit Babylon,& cõ-
trita eſt : vlulate ſuper eam,tollite reſinam
9 ad dolorem eius, ſi forte ſanetur.*Curaui-
mus Babylonem, & non eſt ſanata : dere-
linquamus eam, & eamus vnuſquiſque in
terram ſuam : quoniam peruenit vſque ad
cælos iudicium eius,& eleuatum eſt vſque
10 ad nubes.*Protulit Dominus iuſtitias no-
ſtras : venite,& narremus in Sion opus Do-
11 mini Dei noſtri.*Acuite ſagittas, implete
pharetras : ſuſcitauit Dominus ſpiritum re-
gum Medorum:& contra Babylonem mẽs
eius eſt vt perdat eam, quoniam vltio Do-
12 mini eſt,vltio templi ſui.*Super muros Ba-
bylonis leuate ſignum,augete cuſtodiam:
leuate cuſtodes,præparate inſidias: quia co
gitauit Dominus, & fecit quæcumque lo-
cutus eſt contra habitatores Babylonis.
13 *Quæ habitas ſuper aquas multas,locuples
in theſauris : venit finis tuus pedalis præci-
14 ſionis tuæ.* Iurauit Dominus exercituum
per animam ſuam : Quoniam replebo te
hominibus quaſi brucho,& ſuper te celeu-
15 ma cantabitur.* Qui fecit terram in forti-
tudine ſua,præparauit orbem in ſapientia
16 ſua,& prudentia ſua extendit cælos.*Dan-
te eo vocẽ, multiplicantur aquæ in cælo:
qui leuat nubes ab extremo terræ,fulgura
in pluuiam fecit : & produxit ventum de
17 theſauris ſuis.* Stultus factus eſt omnis ho-
mo a ſcientia : confuſus eſt omnis conflator

tor in sculptili. quia mendax est conflatio
eorum, nec est spiritus in eis. *Vana sunt 18
opera, & risu digna, in tempore visitationis
suæ peribunt. *Non sicut hæc pars Iacob: 19
quia qui fecit omnia ipse est, & Israel sce-
ptrum hereditatis eius: Dominus exercituũ
nomen eius. *Collidis tu mihi vasa belli, 20
& ego collidam in te Gentes, & disperdam
in te regna: *& collidam in te equum, & 21
equitem eius: & collidam in te currum, &
ascensorem eius: *& collidam in te virũ & 22
mulierem: & collidam in te senem & pue-
rum: & collidam in te iuuenem & virginẽ:
*& collidam in te pastorem & gregẽ eius: 23
& collidam in te agricolam & iugales eius:
& collidam in te duces & magistratus. *Et 24
reddam Babyloni, & cunctis habitatoribus
Chaldææ omne malum suũ, quod fecerunt
in Sion, in oculis vestris, ait Dominus. *Ec- 25
ce ego ad te mons pestifer, ait Dominus,
qui corrumpis vniuersam terram: & exten-
dam manum meam super te, & euoluã te
de petris, & dabo te in montem combu-
stionis. *Et non tollent de te lapidem in 26
angulum, & lapidem in fundamenta, sed
perditus in æternum eris, ait Dominus. *Le- 27
uate signum in terra: clangite buccina in
Gentibus, sanctificate super eam Gentes:
annunciate contra illam regibus Ararat,
Menni, & Ascenez: numerate contra eam
Taphsar, adducite equum quasi bruchum
aculeatum. *Sanctificate contra eam Gen- 28
tes, reges Mediæ, duces eius, & vniuersos
magistratus eius, cunctamq. terram pote-
statis eius. *Et commouebitur terra, & con 29
turbabitur: quia euigilabit contra Baby-
lonem cogitatio Domini vt ponat Terram
Babylonis desertam & inhabitabilem.
*Cessauerunt fortes Babylonis a prælio, ha 30
bitauerunt in præsidijs: deuoratum est ro-
bur eorum, & facti sunt quasi mulieres: in-
censa sunt tabernacula eius, contriti sunt
vectes eius. *Currens obuiam currenti ve- 31
niet: & nuncius obuius nuncianti: vt an-
nũciet regi Babylonis quia capta est ciuitas
eius a summo vsque ad summum: *& vada 32
præoccupata sunt, & paludes incensæ sunt
igni, & viri bellatores conturbati sunt.
33 *Quia hæc dicit Dominus exercituũ, Deus
Israel: Filia Babylonis quasi area, tẽpus tri-
turæ eius: adhuc modicum, & veniet tem-
34 pus messionis eius. *Comedit me, deuora-
uit me Nabuchodonosor rex Babylonis:
reddidit me quasi vas inane, absorbuit me
quasi draco, repleuit ventrem suum teneri-
35 tudine mea, & eiecit me. *Iniquitas aduer-
sum me, & caro mea super Babylonem, di-
cit habitatio Sion: & sanguis meus super
36 habitatores Chaldææ, dicit Ierusalem. *Pro-
pterea hæc dicit Dominus: Ecce ego iudi-
cabo causam tuã, & vlciscar vltionẽ tuam,
& desertum faciam mare eius, & siccabo ve
37 nam eius. *Et erit Babylon in tumulos, ha-
bitatio draconum, stupor, & sibilus, eo
38 quòd non sit habitator. *Simul vt leones
rugient, excutient comas veluti catuli leo-
39 num. *In calore eorum ponam potus eo-
rum, & inebriabo eos, vt sopiantur, & dor-
miant somnum sempiternum, & non con-
40 surgant, dicit Dominus. *Deducam eos
quasi agnos ad victimam, & quasi arietes
41 cum hœdis. *Quomodo capta est Sesach,
& comprehensa est inclyta vniuersæ terræ?
quomodo facta est in stuporem Babylon
42 inter Gentes? *Ascendit super Babylonem
mare, multitudine fluctuum eius operta est.
43 *Factæ sunt ciuitates eius in stuporem: ter-
ra inhabitabilis & deserta, terra in qua nul-
lus habitet, nec transeat per eam filius ho-
44 minis. *Et visitabo super Bel in Babylone,
& eijciam quod absorbuerat de ore eius, &
non confluent ad eum vltra Gentes, siqui-
45 dem & murus Babylonis corruet. *Egre-
dimini de medio eius populus meus: vt sal-
uet vnusquisque animam suam ab ira furo-
46 ris Domini. *Et ne forte mollescat cor ve-
strum, & timeatis auditum, qui audietur in
terra: & veniet in anno auditio, & post hũc
annum auditio: & iniquitas in terra, & do-
47 minator super dominatorem. *Propterea
ecce dies veniũt, & visitabo super sculptilia
Babylonis: & omnis terra eius cõfundetur,
& vniuersi interfecti eius cadent in medio
48 eius. *Et laudabunt super Babylonem cæli
& terra,

& terra, & omnia quæ in eis sunt: quia ab
Aquilone venient ei prædones, ait Domi-
nus. *Et quomodo fecit Babylon vt cade- 49
rent occisi in Israel: sic de Babylone cadēt
occisi in vniuersa terra. *Qui fugistis gla- 50
dium, venite, nolite stare: recordamini pro-
cul Domini, & Ierusalem ascēdat super cor
vestrum. *Confusi sumus, quoniam audiui- 51
mus opprobrium: operuit ignominia facies
nostras: quia venerunt alieni super sancti-
ficationem domus Domini. *Propterea ec- 52
ce dies veniunt, ait Dominus: & visitabo
super sculptilia eius, & in omni terra eius
mugiet vulneratus. *Si ascenderit Babylon 53
in cælū, & firmauerit in excelso robur suū:
a me venient vastatores eius, ait Dominus.
*Vox clamoris de Babylone, & contritio 54
magna de Terra Chaldæorum: *quoniam 55
vastauit Dominus Babylonem, & perdidit
ex ea vocem magnam: & sonabunt fluctus
eorum quasi aquæ multæ: dedit sonitum
vox eorum: *Quia venit super eam, id est 56
super Babylonē prædo, & apprehensi sunt
fortes eius, & emarcuit arcus eorum: quia
fortis vltor Dominus reddens retribuet.
*Et inebriabo principes eius, & sapientes 57
eius, & duces eius, & magistratus eius, & for-
tes eius: & dormient somnū sempiternum,
& non expergiscentur, ait rex, Dominus e-
xercituū nomen eius. *Hæc dicit Dominus 58
exercituū: Murus Babylonis ille latissimus
suffossione suffodietur, & portæ eius excel-
sæ igni comburētur, & labores populorum
ad nihilum, & gentium in ignem erunt, &
disperibunt. *Verbum, quod præcepit Iere- 59
mias propheta, Saraiæ filio Neriæ filij Maa-
siæ cum pergeret cum Sedecia rege in Ba-
bylonem, in anno quarto regni eius: Sara-
ias autem erat princeps prophetiæ. *Et scri- 60
psit Ieremias omne malum, quod vēturum
erat super Babylonem in libro vno: omnia
verba hæc, quæ scripta sunt contra Baby-
lonē. *Et dixit Ieremias ad Saraiam: Cum 61
veneris in Babylonem, & videris, & legeris
omnia verba hæc, *dices: Domine tu locu- 62
tus es contra locum istum vt disperderes
eum: ne sit qui in eo habitet ab homine
vsque ad pecus, & vt sit perpetua solitudo.
63 *Cumq. compleueris legere librum istum,
ligabis ad eum lapidem, & proijcies illum
64 in medium Euphraten: *& dices: Sic sub-
mergetur Babylon, & non consurget a fa-
cie afflictionis, quā ego adduco super eam,
& dissoluetur. Hucusque verba Ieremiæ.

CAP. LII.

1 FILIVS viginti & vnius anni erat Sede-
cias cum regnare cœpisset: & vndecim
annis regnauit in Ierusalem, & nomen ma-
tris eius Amital, filia Ieremiæ de Lobna.
2 *Et fecit malum in oculis Domini, iuxta
3 omnia quæ fecerat Ioakim. *Quoniam fu-
ror Domini erat in Ierusalem & in Iuda v-
quequo proijceret eos a facie sua: & reces-
4 sit Sedecias a rege Babylonis. *Factum est
autem in anno nono regni eius, in mense
decimo, decima mensis: venit Nabucho-
donosor rex Babylonis, ipse, & omnis exer-
citus eius aduersus Ierusalem, & obsede-
runt eam, & ædificauerunt contra eam mu-
5 nitiones in circuitu. *Et fuit ciuitas obses-
sa vsque ad vndecimum annum regis Se-
6 deciæ. *Mense autem quarto, nona mensis
obtinuit fames ciuitatem: & non erant ali-
7 menta populo terræ. *Et dirupta est ciuitas,
& omnes viri bellatores eius fugerunt, e-
xieruntq. de ciuitate nocte per viā portæ,
quæ est inter duos muros, & ducit ad hor-
tum regis (Chaldæis obsidentibus vrbem
in gyro) & abierunt per viam, quæ ducit in
8 eremum. *Persecutus est autem Chaldæo-
rum exercitus regem: & apprehenderunt
Sedeciam in deserto, quod est iuxta Ieri-
cho: & omnis comitatus eius diffugit ab
9 eo. *Cumq. comprehendissent regem, ad-
duxerunt eum ad regem Babylonis in Re-
blatha, quæ est in terra Emath: & locutus
10 est ad eum iudicia. *Et iugulauit rex Baby-
lonis filios Sedeciæ in oculis eius: sed &
omnes principes Iuda occidit in Reblatha.
11 *Et oculos Sedeciæ eruit, & vinxit eum
compedibus, & adduxit eum rex Babylo-
nis in Babylonem: & posuit eum in do-
12 mo carceris vsque ad diem mortis eius. *In
men-

mense autem quinto, decima mensis, ipse
est annus nonusdecimus Nabuchodonosor
regis Babylonis: venit Nabuzardan prin-
ceps militiæ, qui stabat coram rege Baby-
lonis in Ierusalem. * Et incendit domum 13
Domini, & domum regis, & omnes domos
Ierusalem, & omnẽ domum magnam igni
combussit. * Et totum murum Ierusalem 14
per circuitum destruxit cunctus exercitus
Chaldæorum, qui erat cum magistro mili-
tiæ. * De pauperibus autem populi, & de re- 15
liquo vulgo, quod remanserat in ciuitate,
& de perfugis, qui transfugerant ad regem
Babylonis, & ceteros de multitudine, tran-
stulit Nabuzardan princeps militiæ. * De 16
pauperibus vero terræ reliquit Nabuzar-
dan princeps militiæ vinitores, & agrico-
las. * Columnas quoque æreas, quæ erant 17
in domo Domini, & bases, & mare æneum,
quod erat in domo Domini, confregerunt
Chaldæi, & tulerunt omne æs eorum in Ba-
bylonem. * Et lebetes, & creagras, & psal- 18
teria, & phialas, & mortariola, & omnia va-
sa ærea, quæ in ministerio fuerant, tulerũt:
* & hydrias, & thymiamateria, & vrceos, & 19
pelues, & candelabra, & mortaria, & cya-
thos: quotquot aurea, aurea: & quot-
quot argentea, argentea tulit magister mi-
litiæ: * & columnas duas, & mare vnum, 20
& vitulos duodecim æreos, qui erant sub
basibus, quas fecerat rex Salomõ in domo
Domini: non erat pondus æris omniũ ho-
rum vasorum. * De columnis autem, decem 21
& octo cubiti altitudinis erant in columna
vna: & funiculus duodecim cubitorũ cir-
cuibat eam: porro grossitudo eius, quattuor
digitorum, & intrinsecus caua erat. * Et 22
capitella super vtramque ærea: altitudo ca-
pitelli vnius quinque cubitorum: & retia-
cula, & malogranata super coronam in cir-
cuitu, omnia ærea. Similiter colũnæ secun-
23 dæ, & malogranata. * Et fuerunt malogrã-
nata nonagintasex dependentia: & omnia
malogranata centum, retiaculis circumda-
24 bantur. * Et tulit magister militiæ Saraiam
sacerdotem primum, & Sophoniam sacer-
dotem secundum: & tres custodes vestibu-
25 li. * Et de ciuitate tulit eunuchum vnum,
qui erat præpositus super viros bellatores:
& septem viros de his, qui videbant faciem
regis, qui inuenti sunt in ciuitate: & scri-
bam principem militum, qui probabat ty-
rones: & sexaginta viros de populo terræ,
26 qui inuenti sunt in medio ciuitatis. * Tulit
autem eos Nabuzardan magister militiæ,
& duxit eos ad regem Babylonis in Rebla-
27 tha. * Et percussit eos rex Babylonis, & in-
terfecit eos in Reblatha in terra Emath: &
28 translatus est Iuda de terra sua. * Iste est
populus, quem transtulit Nabuchodono-
sor: In anno septimo Iudæos tria millia &
29 viginti tres: * In anno octauodecimo Na-
buchodonosor de Ierusalem animas octin-
30 gentas triginta duas: * In anno vigesimo-
tertio Nabuchodonosor transtulit Nabu-
zardan magister militiæ animas Iudæorum
septingentas quadraginta quinque. omnes
31 ergo animæ, quattuor millia sexcentæ. * Et
factum est in trigesimoseptimo anno trans-
migrationis Ioachin regis Iuda, duodecimo
mense, vigesimaquinta mensis, eleuauit
Euilmerodach rex Babylonis ipso anno re-
gni sui, caput Ioachin regis Iuda, & eduxit
32 eum de domo carceris. * Et locutus est cum
eo bona, & posuit thronum eius super thro-
nos regum, qui erant post se in Babylone.
33 * Et mutauit vestimenta carceris eius, &
comedebat panem coram eo semper cun-
34 ctis diebus vitæ suæ: * & cibaria eius, ciba-
ria perpetua dabantur ei a rege Babylonis
statuta per singulos dies, vsque ad diem
mortis suæ cunctis diebus vitæ eius.

THRENI,
idest
LAMENTATIONES
IEREMIAE PROPHETAE.

Et factum est, postquam in captiuitatem
redactus est Israel, & Ierusalem deserta est,
sedit Ieremias propheta flens, & planxit
lamentatione hac in Ierusalem, & amaro
animo suspirans, & eiulans dixit:

Caput Primum.

Aleph.

Qvomodo sedet sola ciui- 1
tas plena populo: facta est
quasi vidua domina Gentium:
princeps prouinciarum
facta est sub tributo.

Beth.

* Plorans plorauit in nocte, & lacrymæ 2
eius in maxillis eius: non est qui cõsoletur
eam ex omnibus charis eius: omnes amici
eius spreuerunt eam, & facti sunt ei inimici.

Ghimel.

* Migrauit Iudas propter afflictionem, & 3
multitudinẽ seruitutis: habitauit inter gentes,
nec inuenit requiem: omnes persecutores
eius apprehenderunt eam inter angustias.

Daleth.

* Viæ Sion lugent eo quòd non sint qui 4
veniãt ad sollemnitatẽ: omnes portæ eius
destructæ: sacerdotes eius gemẽtes: virgines
eius squalidæ, & ipsa oppressa amaritudine.

He.

* Facti sunt hostes eius in capite, inimici 5
eius locupletati sunt: quia Dominus locutus
est super eam propter multitudinẽ iniquitatum
eius: paruuli eius ducti sunt in
captiuitatem ante faciem tribulantis.

Vav.

* Et egressus est a filia Sion omnis decor 6
eius: facti sunt principes eius velut arietes
non inueniẽtes pascua: & abierunt absque
fortitudine ante faciem subsequentis.

Zain.

7 * Recordata est Ierusalem dierum afflictionis
suæ, & præuaricationis omnium desiderabilium
suorum, quæ habuerat a diebus
antiquis, cum caderet populus eius in
manu hostili, & non esset auxiliator: viderunt
eam hostes, & deriserunt sabbata eius.

Heth.

8 * Peccatum peccauit Ierusalẽ, propterea
instabilis facta est: omnes, qui glorificabant
eam, spreuerunt illam, quia viderunt
ignominiam eius: ipsa autem gemens conuersa
est retrorsum.

Teth.

9 * Sordes eius in pedibus eius, nec recordata
est finis sui: deposita est vehemẽter, nõ
habens consolatorẽ: vide Domine afflictionem
meam, quoniam erectus est inimicus.

Iod.

10 * Manum suam misit hostis ad omnia
desiderabilia eius: quia vidit Gentes ingressas
sanctuarium suum, de quibus præceperas
ne intrarent in ecclesiam tuam.

Caph.

11 * Omnis populus eius gemens, & quærens
panem: dederũt pretiosa quæque pro
cibo ad refocillandam animam. vide Domine
& considera, quoniam facta sum vilis.

Lamed.

12 * O vos omnes, qui transitis per viam,
attendite, & videte si est dolor sicut dolor
meus: quoniam vindemiauit me vt locutus
est Dominus in die iræ furoris sui.

Mem.

13 * De excelso misit ignem in ossibus meis,
& erudiuit me: expandit rete pedibus meis,
conuertit

conuertit me retrorsum: posuit me desolatam, tota die mœrore confectam.

N V N.

14 *Vigilauit iugum iniquitatum mearum: in manu eius conuolutæ sunt, & impositæ collo meo: infirmata est virtus mea: dedit me Dominus in manu, de qua non potero surgere.

S A M E C H.

15 *Abstulit omnes magnificos meos Dominus de medio mei: vocauit aduersum me tempus, vt contereret electos meos: torcular calcauit Dominus virgini filiæ Iuda.

A I N.

16 *Idcirco ego plorans, & oculus meus deducens aquas: quia longe factus est a me consolator, conuertens animam meam: facti sunt filij mei perditi, quoniam inualuit inimicus.

P H E.

17 *Expandit Sion manus suas, non est qui cõsoletur eã: mandauit Dominus aduersum Iacob in circuitu eius hostes eius: facta est Ierusalem quasi polluta menstruis inter eos.

S A D E.

18 *Iustus est Dominus, quia os eius ad iracundiam prouocaui. audite obsecro vniuersi populi, & videte dolorem meum: virgines meæ, & iuuenes mei abierunt in captiuitatem.

C O P H.

19 *Vocaui amicos meos, & ipsi deceperunt me: sacerdotes mei, & senes mei in vrbe consumpti sunt: quia quæsierunt cibum sibi vt refocillarent animam suam.

R E S.

20 *Vide Domine quoniam tribulor, conturbatus est venter meus: subuersum est cor meum in memetipsa, quoniam amaritudine plena sum. foris interficit gladius, & domi mors similis est.

S I N.

21 *Audierunt quia ingemisco ego, & non est qui consoletur me: omnes inimici mei audierunt malum meum, lætati sunt, quoniam tu fecisti: adduxisti diem consolationis, & fient similes mei.

T H A V.

22 *Ingrediatur omne malũ eorum coram te: & vindemia eos sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas: multi enim gemitus mei, & cor meum mœrens.

C A P. II.

A L E P H.

1 QVOMODO obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion: proiecit de cælo in terram inclytam Israel, & non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui.

B E T H.

2 *Præcipitauit Dominus, nec pepercit, omnia speciosa Iacob: destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda, & deiecit in terram: polluit regnum, & principes eius.

G H I M E L.

3 *Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel: auertit retrorsum dexteram suam a facie inimici: & succendit in Iacob quasi ignem flammæ deuorantis in gyro:

D A L E T H.

4 *Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmauit dexteram suam quasi hostis: & occidit omne, quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiæ Sion, effudit quasi ignem indignationem suam.

H E.

5 *Factus est Dominus velut inimicus: præcipitauit Israel, præcipitauit omnia mœnia eius: dissipauit munitiones eius, & repleuit in filia Iuda humiliatum & humiliatam.

V A V.

6 *Et dissipauit quasi hortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum: obliuioni tradidit Dominus in Sion festiuitatem, & sabbatum: & in opprobrium, & in indignationem furoris sui regem, & sacerdotem.

Z A I N.

7 *Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ: tradidit in manu inimici muros turrium eius: vocem dederunt in domo Domini, sicut in die sollemni.

HETH.

8 *Cogitauit Dominus dissipare murum filiæ Sion: tetendit funiculum suum, & non auertit manum suam a perditione: luxitq. antemurale, & murus pariter dissipatus est.

TETH.

9 *Defixæ sunt in terra portæ eius: perdidit, & contriuit vectes eius: regem eius & principes eius in Gentibus: non est lex, & prophetæ eius non inuenerunt visionem a Domino.

IOD.

10 * Sederunt in terra, conticuerunt senes filiæ Sion: consperserunt cinere capita sua, accincti sunt cilicijs, abiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem.

CAPH.

11 *Defecerunt præ lacrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea: effusum est in terra iecur meum super contritione filiæ populi mei, cum deficeret paruulus, & lactens in plateis oppidi.

LAMED.

12 *Matribus suis dixerunt: Vbi est triticum & vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis ciuitatis: cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.

MEM.

13 *Cui comparabo te? vel cui assimilabo te filia Ierusalem: cui exæquabo te, & consolabor te virgo filia Sion? magna est enim velut mare cõtritio tua: quis medebitur tui?

NVN.

14 *Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent: viderunt autem tibi assumptiones falsas, & eiectiones.

SAMECH.

15 *Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam: sibilauerunt, & mouerunt caput suum super filiam Ierusalem: Hæccine est vrbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium vniuersæ terræ?

PHE.

16 * Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui: sibilauerunt, & fremuerũt dentibus, & dixerunt: Deuorabimus: en ista est dies, quam expectabamus: inuenimus, vidimus.

AIN.

17 *Fecit Dominus quæ cogitauit, compleuit sermonem suum, quem præceperat a diebus antiquis: destruxit, & non pepercit, & lætificauit super te inimicum, & exaltauit cornu hostium tuorum.

SADE.

18 *Clamauit cor eorum ad Dominum super muros filiæ Sion: Deduc quasi torrentẽ lacrymas per diem, & noctem: non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui.

COPH.

19 *Consurge, lauda in nocte in principio vigiliarum: effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini: leua ad eum manus tuas pro anima paruulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

RES.

20 *Vide Domine, & considera quem vindemiaueris ita: ergone comedent mulieres fructum suum, paruulos ad mensuram palmæ? si occiditur in sanctuario Domini sacerdos, & propheta?

SIN.

21 *Iacuerunt in terra foris puer, & senex: virgines meæ, & iuuenes mei ceciderunt in gladio: interfecisti in die furoris tui: percussisti, nec misertus es.

THAV.

22 *Vocasti quasi ad diem sollemnem, qui terrerent me de circuitu, & non fuit in die furoris Domini qui effugeret, & relinqueretur: quos educaui, & enutriui, inimicus meus consumpsit eos.

CAP. III.

ALEPH.

1 EGO vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius.

ALEPH.

2 *Me minauit, & adduxit in tenebras, & non in lucem.

ALEPH.

3 *Tantum in me vertit, & conuertit manum

num suam tota die.

BETH.

*Vetustam fecit pellem meam, & car- 4
nem meam, contriuit ossa mea.

BETH.

*Ædificauit in gyro meo, & circumde- 5
dit me felle, & labore.

BETH.

*In tenebrosis collocauit me, quasi mor- 6
tuos sempiternos.

GHIMEL.

*Circumædificauit aduersum me, vt non 7
egrediar: aggrauauit compedem meum.

GHIMEL.

*Sed & cum clamauero, & rogauero, ex- 8
clusit orationem meam.

GHIMEL.

*Conclusit vias meas lapidibus quadris, 9
semitas meas subuertit.

DALETH.

*Vrsus insidians factus est mihi: leo in 10
absconditis.

DALETH.

*Semitas meas subuertit, & confregit 11
me: posuit me desolatam.

DALETH.

*Tetendit arcum suum, & posuit me 12
quasi signum ad sagittam.

HE.

*Misit in renibus meis filias pharetræ suæ. 13

HE.

*Factus sum in derisum omni populo 14
meo; canticum eorum tota die.

HE.

*Repleuit me amaritudinibus, inebria- 15
uit me absynthio.

VAV.

*Et fregit ad numerum dentes meos, ci- 16
bauit me cinere.

VAV.

*Et repulsa est a pace anima mea, obli- 17
tus sum bonorum.

VAV.

*Et dixi: Perijt finis meus, & spes mea 18
a Domino.

ZAIN.

*Recordare paupertatis, & transgressio- 19
nis meæ, absynthij, & fellis.

ZAIN.

20 *Memoria memor ero, & tabescet in me
anima mea.

ZAIN.

21 *Hæc recolés in corde meo, ideo sperabo.

HETH.

22 *Misericordiæ Domini quia non sumus
consumpti: quia non defecerunt miseratio-
nes eius.

HETH.

23 *Noui diluculo, multa est fides tua.

HETH.

24 *Pars mea Dominus, dixit anima mea:
propterea expectabo eum.

TETH.

25 *Bonus est Dominus sperantibus in
eum, animæ quærenti illum.

TETH.

26 *Bonum est præstolari cum silentio sa-
lutare Dei.

TETH.

27 *Bonum est viro, cum portauerit iugum
ab adolescentia sua.

IOD.

28 *Sedebit solitarius, & tacebit: quia le-
uauit super se.

IOD.

29 *Ponet in puluere os suũ, si forte sit spes.

IOD.

30 *Dabit percutienti se maxillam, satura-
bitur opprobrijs.

CAPH.

31 *Quia non repellet in sempiternum Do-
minus.

CAPH.

32 *Quia si abiecit, & miserebitur secũdum
multitudinem misericordiarum suarum.

CAPH.

33 *Non enim humiliauit ex corde suo, &
abiecit filios hominum,

LAMED.

34 *Vt contereret sub pedibus suis omnes
vinctos terræ,

LAMED.

35 *Vt declinaret iudicium viri in conspe-
ctu vultus Altissimi.

LAMED.

LAMED.

*Vt peruerteret hominem in iudicio suo, 36
Dominus ignorauit.

MEM.

*Quis est iste, qui dixit vt fieret, Domi- 37
no non iubente?

MEM.

*Ex ore Altissimi non egredientur nec 38
mala nec bona?

MEM.

*Quid murmurauit homo viuens, vir 39
pro peccatis suis?

NVN.

*Scrutemur vias nostras, & quæramus, 40
& reuertamur ad Dominum.

NVN.

*Leuemus corda nostra cum manibus 41
ad Dominum in cælos.

NVN.

*Nos inique egimus, & ad iracundiam 42
prouocauimus: idcirco tu inexorabilis es.

SAMECH.

*Operuisti in furore, & percussisti nos: 43
occidisti, nec pepercisti.

SAMECH.

*Opposuisti nubem tibi, ne transeat 44
oratio.

SAMECH.

*Eradicationem, & abiectionem posui- 45
sti me in medio populorum.

PHE.

*Aperuerunt super nos os suum omnes 46
inimici.

PHE.

*Formido, & laqueus facta est nobis va- 47
ticinatio, & contritio.

PHE.

*Diuisiones aquarum deduxit oculus 48
meus, in contritione filiæ populi mei.

AIN.

*Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eo 49
quòd non esset requies,

AIN.

*Donec respiceret & videret Dominus 50
de cælis.

AIN.

*Oculus meus deprædatus est animam 51
meam in cunctis filiabus vrbis meæ.

SADE.

52 *Venatione ceperunt me quasi auem
inimici mei gratis.

SADE.

53 *Lapsa est in lacum vita mea, & posue-
runt lapidem super me.

SADE.

54 *Inundauerũt aquæ super caput meum:
dixi: Perij.

COPH.

55 *Inuocaui nomen tuum Domine de la-
cu nouissimo.

COPH.

56 *Vocem meam audisti: ne auertas au-
rem tuam a singultu meo, & clamoribus.

COPH.

57 *Appropinquasti in die, quando inuo-
caui te: dixisti: Ne timeas.

RES.

58 *Iudicasti Domine causam animæ meæ,
redemptor vitæ meæ.

RES.

59 *Vidisti Domine iniquitatem illorum
aduersum me: iudica iudicium meum.

RES.

60 *Vidisti omnem furorem, vniuersas co-
gitationes eorum aduersum me.

SIN.

61 *Audisti opprobrium eorum Domine,
omnes cogitationes eorum aduersum me:

SIN.

62 *Labia insurgentium mihi; & medita-
tiones eorum aduersum me tota die.

SIN.

63 *Sessionem eorum, & resurrectionem
eorum vide, ego sum psalmus eorum.

THAV.

64 *Reddes eis vicem Domine iuxta opera
manuum suarum.

THAV.

65 *Dabis eis scutum cordis laborem tuum.

THAV.

66 *Persequéris in furore, & conteres eos
sub cælis Domine.

CAP. IIII.

ALEPH.

QVOMODO obscuratum est aurum, 1
mutatus est color optimus, dispersi
sunt lapides sanctuarij in capite omnium
platearum?

BETH.

*Filij Sion inclyti, & amicti auro primo: 2
quomodo reputati sunt in vasa testea, opus
manuum figuli?

GHIMEL.

*Sed & lamiæ nudauerunt mammam, 3
lactauerunt catulos suos: filia populi mei
crudelis, quasi struthio in deserto.

DALETH.

*Adhæsit lingua lactentis ad palatum 4
eius in siti: paruuli petierunt panem, & non
erat qui frangeret eis.

HE.

*Qui vescebantur voluptuose, interie- 5
runt in vijs: qui nutriebantur in croceis,
amplexati sunt stercora.

VAV.

*Et maior effecta est iniquitas filiæ populi 6
mei peccato Sodomorum, quæ subuersa est
in momento, & non ceperunt in ea manus.

ZAIN.

*Candidiores Nazaræi eius niue, nitidio- 7
res lacte, rubicundiores ebore antiquo,
sapphiro pulchriores.

HETH.

*Denigrata est super carbones facies eorũ, 8
& nõ sunt cogniti in plateis: adhæsit cutis
eorũ ossibus: aruit, & facta est quasi lignum.

TETH.

*Melius fuit occisis gladio, quàm inter- 9
fectis fame: quoniam isti extabuerunt con-
sumpti a sterilitate terræ.

IOD.

*Manus mulierum misericordium coxe- 10
runt filios suos: facti sunt cibus earum in
contritione filiæ populi mei.

CAPH.

*Compleuit Dominus furorem suum, 11
effudit iram indignationis suæ: & succẽdit
ignẽ in Sion, & deuorauit fundamenta eius.

LAMED.

12 *Non crediderunt reges terræ, & vniuer
si habitatores orbis, quoniam ingrederetur
hostis & inimicus per portas Ierusalem:

MEM.

13 *Propter peccata prophetarum eius, &
iniquitates sacerdotum eius, qui effuderunt
in medio eius sanguinem iustorum.

NVN.

14 *Errauerunt cæci in plateis, polluti sunt
in sanguine: cumq. non possent, tenuerunt
lacinias suas.

SAMECH.

15 *Recedite polluti, clamauerunt eis: re-
cedite, abite, nolite tangere: iurgati quip-
pe sunt, & commoti: dixerunt inter Gen-
tes: Non addet vltra vt habitet in eis.

PHE.

16 *Facies Domini diuisit eos, non addet
vt respiciat eos: facies sacerdotum non
erubuerunt, neque senum miserti sunt.

AIN.

17 *Cum adhuc subsisteremus, defecerunt
oculi nostri ad auxilium nostrum vanum,
cum respiceremus attenti ad gentem, quæ
saluare non poterat.

SADE.

18 *Lubricauerunt vestigia nostra in itine-
re platearum nostrarum, appropinquauit
finis noster: completi sunt dies nostri, quia
venit finis noster.

COPH.

19 *Velociores fuerunt persecutores nostri
aquilis cæli: super montes persecuti sunt
nos, in deserto insidiati sunt nobis.

RES.

20 *Spiritus oris nostri Christus Dominus
captus est in peccatis nostris: cui diximus:
In vmbra tua viuemus in Gentibus.

SIN.

21 *Gaude, & lætare filia Edom, quæ habi-
tas in Terra Hus: ad te quoque perueniet
calix, inebriaberis, atque nudaberis.

THAV.

22 *Cõpleta est iniquitas tua filia Sion, nõ ad-
det vltra vt trãsmigret te: visitauit iniquita-
tẽ tuã filia Edom, discooperuit peccata tua.

ORA-

ORATIO IEREMIAE PROPHETAE.

CAPVT QVINTVM.

RECORDARE Domine quid ac- 1
ciderit nobis: intuere, & respice
opprobrium nostrum. *Heredi- 2
tas nostra versa est ad alienos:
domus nostræ ad extraneos. *Pupilli facti 3
sumus absque patre, matres nostræ quasi
viduæ. *Aquam nostram pecunia bibi- 4
mus: ligna nostra pretio comparauimus.
*Ceruicibus nostris minabamur, lassis non 5
dabatur requies. *Ægypto dedimus ma- 6
num, & Assyrijs vt saturaremur pane.
*Patres nostri peccauerunt, & non sunt: 7
& nos iniquitates eorum portauimus.
*Serui dominati sunt nostri: non fuit qui 8
redimeret de manu eorum. *In anima- 9
bus nostris afferebamus panem nobis, a
facie gladij in deserto. *Pellis nostra, qua- 10
si clibanus exusta est a facie tempestatum
famis. *Mulieres in Sion humiliauerunt, 11
& virgines in ciuitatibus Iuda. *Prin- 12
cipes manu suspensi sunt: facies senum
13 non erubuerunt. *Adolescentibus impudi-
ce abusi sunt: & pueri in ligno corruerunt.
14 *Senes defecerũt de portis: iuuenes de cho-
15 ro psallentium. *Defecit gaudium cordis
nostri: versus est in luctum chorus noster.
16 *Cecidit corona capitis nostri: væ nobis,
17 quia peccauimus. *Propterea mœstum fa-
ctum est cor nostrũ, ideo contenebrati sunt
18 oculi nostri: *Propter montem Sion quia
19 disperijt, vulpes ambulauerunt in eo. *Tu
autem Domine in æternum permanebis,
solium tuum in generationẽ & generatio-
20 nem. *Quare in perpetuum obliuiscéris
nostri? derelinques nos in longitudine die-
21 rum? *Conuerte nos Domine ad te, &
conuertemur: innoua dies nostros, sicut
22 a principio. *Sed proijciens repulisti nos,
iratus es contra nos vehementer.

PROPHETIA BARVCH.

CAPVT PRIMVM.

ET hæc verba libri, quæ ſcri- 1
pſit Baruch filius Neriæ, fi-
lij Maaſiæ, filij Sedeciæ, fi-
lij Sedei, filij Helciæ in Ba-
bylonia, *in anno quinto, 2
in ſeptimo die menſis, in tempore quo ce-
perunt Chaldæi Ieruſalem, & ſuccende-
runt eam igni. * Et legit Baruch verba 3
libri huius ad aures Iechoniæ filij Ioakim
regis Iuda, & ad aures vniuerſi populi ve-
nientis ad librum, *& ad aures potentium 4
filiorum regum, & ad aures preſbytero-
rum, & ad aures populi, a minimo vſque
ad maximum eorum omnium habitantium
in Babylonia, ad flumen Sodi. * Qui au- 5
dientes plorabant, & ieiunabant, & ora-
bant in conſpectu Domini. * Et college- 6
runt pecuniam ſecundum quòd potuit v-
niuſcuiuſque manus, *& miſerunt in Ieruſa- 7
lem ad Ioakim filium Helciæ filij Salom ſa
cerdotem, & ad Sacerdotes, & ad omnem
populum, qui inuenti ſunt cum eo in Ieru-
ſalem: *cum acciperet vaſa templi Domi- 8
ni, quæ ablata fuerant de templo, reuoca-
re in Terram Iuda dècima die menſis Si-
uan, vaſa argentea, quæ fecit Sedecias fi-
lius Ioſiæ rex Iuda, *poſteaquàm cepiſſet 9
Nabuchodonoſor rex Babylonis Iecho-
niam, & principes, & cunctos potentes, &
populum terræ ab Ieruſalem, & duxit eos
vinctos in Babylonem. * Et dixerunt: 10
Ecce miſimus ad vos pecunias, de quibus
emite holocautomata, & thus, & facite
manna, & offerte pro peccato ad aram
Domini Dei noſtri: *& orate pro vita Na- 11
buchodonoſor regis Babylonis, & pro vi-
ta Balthaſar filij eius vt ſint dies eorum ſi-
cut dies cæli ſuper terram: * & vt det Do- 12
minus virtutem nobis, & illuminet oculos
noſtros vt viuamus ſub vmbra Nabucho-
donoſor regis Babylonis, & ſub vmbra
Balthaſar filij eius, & ſeruiamus eis multis
diebus, & inueniamus gratiam in conſpe-
13 ctu eorum. * Et pro nobiſipſis orate ad
Dominum Deum noſtrum: quia peccaui-
mus Domino Deo noſtro, & non eſt auer-
ſus furor eius a nobis vſque in hunc diem.
14 * Et legite librum iſtum, quem miſimus ad
vos recitari in templo Domini, in die ſol-
15 lemni, & in die opportuno: * & dicetis:
Domino Deo noſtro iuſtitia, nobis autem
confuſio faciei noſtræ: ſicut eſt dies hæc
omni Iuda, & habitantibus in Ieruſalem,
16 * Regibus noſtris, & principibus noſtris, &
ſacerdotibus noſtris, & prophetis noſtris,
17 & patribus noſtris. * Peccauimus ante Do-
minum Deum noſtrum, & non credidi-
18 mus, diffidentes in eum: * & non fuimus
ſubiectibiles illi, & non audiuimus vocem
Domini Dei noſtri vt ambularemus in
19 mandatis eius, quæ dedit nobis. * A die,
qua eduxit patres noſtros de Terra Ægy-
pti vſque ad diem hanc, eramus incredi-
biles ad Dominum Deum noſtrum: & diſ-
ſipati receſſimus, ne audiremus vocem ip-
20 ſius. * Et adhæſerunt nobis multa mala, &
maledictiones, quæ conſtituit Dominus
Moyſi ſeruo ſuo: qui eduxit patres no-
ſtros de Terra Ægypti, dare nobis terram
fluentem lac & mel, ſicut hodierna die.
21 * Et non audiuimus vocem Domini Dei no
ſtri ſecundum omnia verba prophetarum,
22 quos miſit ad nos: * & abiuimus vnuſquiſ-
que in ſenſum cordis noſtri maligni, ope-
rari dijs alienis, facientes mala ante ocu-
los Domini Dei noſtri.

CAP.

CAP. II.

PROPTER quod statuit Dominus Deus 1
noster verbum suum, quod locutus est
ad nos, & ad iudices nostros, qui iudica-
uerunt Israel, & ad reges nostros, & ad prin
cipes nostros, & ad omnem Israel, & Iuda:
* vt adduceret Dominus super nos mala 2
magna, quæ nō sunt facta sub cælo, quem-
admodum facta sunt in Ierusalem, secun-
dum quæ scripta sunt in lege Moysi, * vt 3
manducaret homo carnes filij sui, & car-
nes filiæ suæ. * Et dedit eos sub manu re- 4
gum omnium, qui sunt in circuitu nostro
in improperium, & in desolationem in om-
nibus populis, in quibus nos dispersit Do-
minus. * Et facti sumus subtus, & non su- 5
pra: quia peccauimus Domino Deo no-
stro, non obaudiendo voci ipsius. * Domi- 6
no Deo nostro iustitia: nobis autem, & pa-
tribus nostris confusio faciei, sicut est dies
hæc. * Quia locutus est Dominus super nos 7
omnia mala hæc, quæ venerunt super nos:
* & non sumus deprecati faciem Domini 8
Dei nostri, vt reuerteremur vnusquisque
nostrum a vijs nostris pessimis. * Et vigi- 9
lauit Dominus in malis, & adduxit ea
super nos: quia iustus est Dominus in om-
nibus operibus suis, quæ mandauit nobis:
* & non audiuimus vocem ipsius vt iremus 10
in præceptis Domini, quæ dedit ante fa-
ciem nostram. * Et nunc Domine Deus 11
Israel, qui eduxisti populum tuum de Ter-
ra Ægypti in manu valida, & in signis, &
in prodigijs, & in virtute tua magna, & in
brachio excelso, & fecisti tibi nomen si-
cut est dies iste: * peccauimus, impie egi- 12
mus, inique gessimus Domine Deus noster,
in omnibus iustitijs tuis. * Auertatur ira tua 13
a nobis: quia derelicti sumus pauci inter
gentes, vbi dispersisti nos. * Exaudi Domi- 14
ne preces nostras, & orationes nostras, &
educ nos propter te: & da nobis inuenire
gratiam ante faciem eorum, qui nos ab-
duxerunt: * vt sciat omnis terra quia tu es 15
Dominus Deus noster, & quia nomen
tuum inuocatum est super Israel, & su-
16 per genus ipsius. * Respice Domine de
domo sancta tua in nos, & inclina au-
17 rem tuam, & exaudi nos. * Aperi oculos
tuos, & vide: quia non mortui, qui sunt
in inferno, quorum spiritus acceptus est
a visceribus suis, dabunt honorem, & iu-
18 stificationem Domino: * sed anima, quæ
tristis est super magnitudine mali, & ince-
dit curua, & infirma, & oculi deficientes,
& anima esuriens dat tibi gloriam & iu-
19 stitiam Domino. * Quia non secundum
iustitias patrum nostrorum nos fundimus
preces, & petimus misericordiam ante
conspectum tuum Domine Deus noster:
20 * sed quia misisti iram tuam, & furorem
tuum super nos, sicut locutus es in manu
puerorum tuorum prophetarum, dicens:
21 * Sic dicit Dominus: Inclinate humerum
vestrum, & ceruicem vestram, & opera fa-
cite regi Babylonis: & sedebitis in terra,
22 quam dedi patribus vestris. * Quòd si non
audieritis vocem Domini Dei vestri ope-
rari regi Babyloniæ: defectionem vestram
faciam de ciuitatibus Iuda, & a foris Ieru-
23 salem, * & auferam a vobis vocem iucun-
ditatis, & vocem gaudij, & vocem sponsi,
& vocem sponsæ, & erit omnis terra sine
24 vestigio ab inhabitantibus eam. * & non
audierunt vocem tuam, vt operarentur re-
gi Babylonis: & statuisti verba tua, quæ
locutus es in manibus puerorum tuorum
prophetarum, vt transferrentur ossa regum
nostrorum, & ossa patrum nostrorum de
25 loco suo: * & ecce proiecta sunt in calore
solis, & in gelu noctis: & mortui sunt
in doloribus pessimis, in fame & in gla-
26 dio, & in emissione. * Et posuisti tem-
plum, in quo inuocatum est nomen tuum
in ipso, sicut hæc dies, propter iniquita-
27 tem domus Israel, & domus Iuda. * Et
fecisti in nobis Domine Deus noster secun-
dum omnem bonitatem tuam, & secun-
dum omnem miserationem tuam illam ma-
28 gnam: * sicut locutus es in manu pueri tui
Moysi in die, qua præcepisti ei scribere le-
29 gem tuam corā filijs Israel, * dicens: Si non
audieritis vocem meam, multitudo hæc
magna

magna conuertetur in minimam inter Gen
tes, quò ego eos dispergã: *quia scio quòd 30
me non audiet populus. populus est enim
dura ceruice: & conuertetur ad cor suum
in terra captiuitatis suæ: *& scient quia ego 31
sum Dominus Deus eorum, & dabo eis cor,
& intelligent: aures, & audient. *Et lauda- 32
bunt me in terra captiuitatis suæ, & memo-
res erunt nominis mei. *Et auertent se a 33
dorso suo duro, & a malignitatibus suis:
quia reminiscentur viam patrum suorum
qui peccauerunt in me. *Et reuocabo illos 34
in terram, quam iuraui patribus eorum
Abraham, Isaac, & Iacob, & dominabun-
tur eis: & multiplicabo eos, & non mino-
rabuntur. *Et statuam illis testamentum 35
alterum sempiternum, vt sim illis in Deum,
& ipsi erunt mihi in populum: & non mo-
uebo amplius populum meum, filios Israel
a terra, quam dedi illis.

CAP. III.

ET nunc Domine omnipotens, Deus 1
Israel, anima in angustijs, & spiritus an-
xius clamat ad te: *audi Domine, & mise- 2
rere, quia Deus es misericors, & miserere
nostri: quia peccauimus ante te. *Quia tu 3
sedes in sempiternum, & nos peribimus in
æuum? *Domine omnipotens, Deus Israel, 4
audi nunc orationem mortuorum Israel,
& filiorum ipsorum, qui peccauerunt ante
te, & non audierunt vocem Domini Dei
sui, & agglutinata sunt nobis mala. *Noli 5
meminisse iniquitatum patrum nostrorum,
sed memento manus tuæ, & nominis tui in
tempore isto: *quia tu es Dominus Deus 6
noster, & laudabimus te Domine: *quia 7
propter hoc dedisti timorem tuum in cor-
dibus nostris, & vt inuocemus nomen
tuum, & laudemus te in captiuitate nostra,
quia conuertimur ab iniquitate patrum no
strorum, qui peccauerunt ante te. *Et ecce 8
nos in captiuitate nostra sumus hodie, qua
nos dispersisti in improperium, & in male-
dictũ, & in peccatum, secundum omnes ini-
quitates patrũ nostrorum, qui recesserunt a
te Domine Deus noster. *Audi Israel man- 9
data vitæ: auribus percipe, vt scias pruden-
10 tiam. *Quid est Israel quòd in terra inimi-
11 corum es? *inueterasti in terra aliena, coin-
quinatus es cum mortuis: deputatus es cum
12 descendentibus in infernum. *Dereliquisti
13 fontem sapientiæ. *nam si in via Dei ambu-
lasses, habitasses vtique in pace sempiter-
14 na. *Disce vbi sit prudentia, vbi sit virtus,
vbi sit intellectus: vt scias simul vbi sit lon-
giturnitas vitæ & victus, vbi sit lumen ocu-
15 lorum, & pax. *Quis inuenit locum eius?
16 & quis intrauit in thesauros eius? *Vbi
sunt principes Gentium, & qui dominan-
tur super bestias, quæ sunt super terram?
17 18 *qui in auibus cæli ludunt, *qui argentum
thesaurizant, & aurum, in quo confidunt
homines, & non est finis acquisitionis eo-
rum? qui argentũ fabricant & soliciti sunt,
19 nec est inuentio operum illorum? *exter-
minati sunt, & ad inferos descenderunt, &
20 alij loco eorum surrexerunt. *Iuuenes vi-
derunt lumen, & habitauerunt super terrã:
21 viam autem disciplinæ ignorauerunt, *ne-
que intellexerunt semitas eius, neque filij
eorum susceperunt eam, a facie ipsorum
22 longe facta est: *non est audita in Terra
23 Chanaam, neque visa est in Theman. *Fi-
lij quoque Agar, qui exquirunt prudẽtiam,
quæ de terra est, negotiatores Merrhæ, &
Theman, & fabulatores, & exquisitores pru
dentiæ & intelligentiæ: viam autem sapien
tiæ nescierunt, neque commemorati sunt
24 semitas eius. *O Israel quàm magna est do-
mus Dei, & ingens locus possessionis eius!
25 *Magnus est, & non habet finem: excelsus
26 & immensus. *Ibi fuerunt gigantes nomi-
nati illi, qui ab initio fuerunt, statura ma-
27 gna, scientes bellum. *Non hos elegit Do-
minus, neque viam disciplinæ inuenerunt:
28 propterea perierunt. *Et quoniam non ha-
buerunt sapientiã, interierunt propter suam
29 insipientiam. *Quis ascendit in cælum, &
accepit eam, & eduxit eam de nubibus?
30 *Quis transfretauit mare, & inuenit illã? &
31 attulit illam super aurum electum? *Nõ est
qui possit scire vias eius, neque qui exqui-
32 rat semitas eius: *sed qui scit vniuersa, nouit
eam,

eam, & adinuenit eam prudentia sua: qui
præparauit terram in æterno tempore, &
repleuit eam pecudibus, & quadrupedi-
bus: * qui emittit lumen, & vadit: & voca- 33
uit illud, & obedit illi in tremore. * Stellæ 34
autem dederunt lumen in custodijs suis, &
lætatæ sunt: * vocatæ sunt, & dixerunt: Ad- 35
sumus: & luxerunt ei cum iucunditate, qui
fecit illas. * Hic est Deus noster, & non 36
æstimabitur alius aduersus eum. * Hic ad- 37
inuenit omnem viam disciplinæ, & tradi-
dit illam Iacob puero suo, & Israel dilecto
suo. * Post hæc in terris visus est, & cum 38
hominibus conuersatus est.

CAP. IIII.

HIc liber mandatorum Dei, & lex, quæ 1
est in æternũ: omnes, qui tenent eam,
peruenient ad vitam: qui autem derelique-
runt eam, in mortem. * Conuertere Iacob, & 2
apprehende eã, ambula per viam ad splen-
dorem eius contra lumen eius. * Ne tradas 3
alteri gloriam tuam, & dignitatem tuam
genti alienæ. * Beati sumus Israel: quia quæ 4
Deo placent, manifesta sunt nobis. * Ani- 5
mæquior esto populus Dei, memorabilis
Israel: * venundati estis Gentibus non in 6
perditionem: sed propter quod in ira ad
iracundiam prouocastis Deum, traditi estis
aduersarijs. * Exacerbastis enim eum, qui 7
fecit vos, Deum æternum, immolantes dæ-
monijs, & nõ Deo. * Obliti enim estis Deũ, 8
qui nutriuit vos, & contristastis nutricem
vestram Ierusalẽ. * Vidit enim iracundiam 9
a Deo venientẽ vobis, & dixit: Audite con-
fines Sion, adduxit enim mihi Deus luctum
magnum: * Vidi enim captiuitatem populi 10
mei, filiorum meorum, & filiarum, quam su-
perduxit illis æternus. * Nutriui enim illos 11
cum iucunditate: dimisi autem illos cũ fle-
tu & luctu. * Nemo gaudeat super me vi- 12
duam, & desolatam: a multis derelicta sum
propter peccata filiorum meorum, quia de-
clinauerunt a lege Dei. * Iustitias autem ip- 13
sius nescierunt, nec ambulauerunt per vias
mandatorum Dei, neque per semitas veri-
tatis eius cũ iustitia ingressi sunt. * Veniant 14
confines Sion, & memorentur captiuitatem
filiorum, & filiarum mearum, quam super-
15 duxit illis æternus. * Adduxit enim super il-
los gentem de longinquo, gentem impro-
16 bam, & alterius linguæ: * qui non sunt reue
riti senem, neque puerorum miserti sunt, &
abduxerunt dilectos viduæ, & a filijs vnicã
17 desolauerunt. * Ego autem quid possum
18 adiuuare vos? * Qui enim adduxit super vos
mala, ipse vos eripiet de manibus inimico-
19 rum vestrorum. * Ambulate filij, ambulate:
20 ego enim derelicta sum sola. * Exui me sto
la pacis, indui autem me sacco obsecratio-
nis, & clamabo ad Altissimũ in diebus meis.
21 * Animæquiores estote filij, clamate ad Do
minum, & eripiet vos de manu principum
22 inimicorum. * Ego enim speraui in æter-
num salutem vestram: & venit mihi gau-
dium a sancto super misericordia, quæ ve-
23 niet vobis ab æterno salutari nostro. * Emi-
si enim vos cum luctu & ploratu: reducet
autem vos mihi Dominus cum gaudio &
24 iucunditate in sempiternum. * Sicut enim
viderunt vicinæ Sion captiuitatem vestram
a Deo, sic videbunt & in celeritate salutem
vestram a Deo, quæ superueniet vobis cum
25 honore magno, & splendore æterno. * Fi-
lij patienter sustinete iram, quæ superuenit
vobis: persecutus est enim te inimicus
tuus, sed cito videbis perditionem ipsius:
26 & super ceruices ipsius ascendes. * Delicati
mei ambulauerunt vias asperas: ducti sunt
27 enim vt grex direptus ab inimicis. * Ani-
mæquiores estote filij, & proclamate ad
Dominũ: erit enim memoria vestra ab eo,
28 qui duxit vos. * Sicut enim fuit sensus vester
vt erraretis a Deo: decies tantum iterum
29 conuertentes requiretis eum. * Qui enim
induxit vobis mala, ipse rursum adducet
vobis sempiternam iucunditatem cũ salute
30 vestra. * Animæquior esto Ierusalem, exhor-
31 tatur enim te, qui te nominauit. * Nocentes
peribunt, qui te vexauerunt: & qui gratu-
32 lati sunt in tua ruina, punientur. * ciuitates,
quibus seruierunt filij tui, punientur: &
33 quæ accepit filios tuos. * Sicut enim gauisa
est in tua ruina, & lætata est in casu tuo,

ſic contriſtabitur in ſua deſolatione. * Et 34
amputabitur exultatio multitudinis eius,
& gaudimonium eius erit in luctum.*Ignis 35
enim ſuperueniet ei ab æterno in longitur-
nis diebus, & habitabitur a dæmonijs in
multitudine temporis.*Circumſpice Ieru- 36
ſalem ad Orientem,& vide iucunditatem a
Deo tibi venientem. * Ecce enim veniunt 37
filij tui,quos dimiſiſti diſperſos,veniunt col
lecti ab Oriente vſque ad Occidentem, in
verbo ſancti gaudentes in honorem Dei.

Cap. V.

EXVE te Ieruſalem ſtola luctus,& vexa- 1
tionis tuæ: & indue te decore, & ho-
nore eius, quæ a Deo tibi eſt ſempiternæ
gloriæ.*Circumdabit te Deus diploide iu- 2
ſtitiæ,& imponet mitram capiti honoris æ-
terni. * Deus enim oſtendet ſplendorem 3
ſuum in te omni,qui ſub cælo eſt.* Nomi- 4
nabitur enim tibi nomen tuum a Deo in
ſempiternum: Pax iuſtitiæ, & honor pieta-
tis.* Exurge Ieruſalem,& ſta in excelſo: & 5
circumſpice ad Orientem,& vide collectos
filios tuos ab Oriente ſole vſque ad Occi-
dentem,in verbo ſancti gaudentes Dei me-
moria.* Exierunt enim abs te pedibus du- 6
cti ab inimicis: adducet autem illos Domi-
nus ad te portatos in honore ſicut filios re-
gni.*Conſtituit enim Deus humiliare om- 7
nem montem excelſum,& rupes perennes,
& conualles replere in æqualitatem terræ:
vt ambulet Iſrael diligenter in honorem
Dei.* Obumbrauerunt autem & ſiluæ, & 8
omne lignum ſuauitatis Iſrael ex mandato
Dei. *Adducet enim Deus Iſrael cum iu- 9
cunditate in lumine maieſtatis ſuæ, cum
miſericordia,& iuſtitia,quæ eſt ex ipſo.

Cap. VI.

EXEMPLAR epiſtolæ,quam miſit Ieremias
ad abducendos captiuos in Babyloniã
a rege Babyloniorum, vt annunciaret illis
ſecundum quòd præceptum eſt illi a Deo.
*PROPTER peccata,quæ peccaſtis ante Deũ, 1
abducemini in Babyloniam captiui a Na-
buchodonoſor rege Babyloniorum. *In- 2
greſſi itaque in Babylonem,eritis ibi annis
plurimis,& temporibus longis vſque ad ge
nerationes ſeptem: poſt hoc autem educã
3 vos inde cum pace.* Nunc autem videbi-
tis in Babylonia deos aureos,& argenteos,
& lapideos,& ligneos in humeris portari,
4 oſtentantes metum Gentibus.* Videte er-
go ne & vos ſimiles efficiamini factis alie-
nis,& metuatis,& metus vos capiat in ipſis.
5 *Viſa itaque turba de retro,& ab ante,ado
rantes,dicite in cordibus veſtris: Te opor-
6 tet adorari Domine.*Angelus enim meus
vobiſcum eſt: ipſe autem exquiram ani-
7 mas veſtras.* Nam lingua ipſorum polita
a fabro,ipſa etiam inaurata, & inargentata
8 falſa ſunt,& non poſſunt loqui. * Et ſicut
virgini amanti ornamenta: ita accepto au-
9 ro fabricati ſunt. * Coronas certe aureas
habent ſuper capita ſua dij illorum; vnde
ſubtrahunt ſacerdotes ab eis aurum, & ar-
gentum, & erogant illud in ſemetipſos.
10 * Dant autem & ex ipſo proſtitutis, & me-
retrices ornant: & iterum cum receperint
11 illud a meretricibus,ornant deos ſuos.*Hi
autem non liberantur ab ærugine,& tinea.
12 *Opertis autem illis veſte purpurea,exter-
gunt faciem ipſorum propter puluerem do
13 mus,qui eſt plurimus inter eos.*Sceptrum
autem habet vt homo,ſicut iudex regionis,
14 qui in ſe peccantem non interficit. * Ha-
bet etiam in manu gladium,& ſecurim, ſe
autem de bello,& a latronibus nõ liberat.
Vnde vobis notum ſit quia non ſunt dij.
15 *Non ergo timueritis eos. Sicut enim vas
hominis confractum inutile efficitur, tales
16 ſunt & dij illorum:*Conſtitutis illis in do-
mo, oculi eorum pleni ſunt puluere a pe-
17 dibus introeuntium. *Et ſicut alicui, qui
regem offendit, circumſeptæ ſunt ianuæ:
aut ſicut ad ſepulchrum adductum mor-
tuum, ita tutantur ſacerdotes oſtia clauſu-
18 ris,& ſeris,ne a latronibus expolientur.*Lu
cernas accendunt illis, & quidem multas,
ex quibus nullam videre poſſunt: ſunt au-
19 tem ſicut trabes in domo.*Corda vero eo-
rum dicunt elingere ſerpentes,qui de terra
ſunt, dum comedunt eos, & veſtimentum

ipſorum

ipsorum,& non sentiunt. *Nigræ fiunt fa- 20
cies eorum a fumo, qui in domo fit. *Su- 21
pra corpus eorum, & supra caput eorum
volant noctuæ,& hirundines,& aues etiam,
similiter & cattæ. * Vnde sciatis quia non 22
sunt dij: Ne ergo timueritis eos. *Aurum 23
etiam,quod habent, ad speciem est. Nisi
aliquis exterserit æruginem,nõ fulgebunt:
neque enim dum conflarentur,sentiebant.
*Ex omni pretio empta sunt,in quibus spi- 24
ritus non inest ipsis. * Sine pedibus in hu- 25
meris portantur,ostentantes ignobilitatem
suam hominibus.Confundantur etiam qui
colunt ea. *Propterea si ceciderint in ter- 26
ram,a semetipsis non consurgunt:neque si
quis eum statuerit rectum, per semetipsum
stabit,sed sicut mortuis munera eorum illis
apponentur.*Hostias illorum vendunt Sa- 27
cerdotes ipsorum, & abutuntur: similiter
& mulieres eorum decerpentes, neque in-
firmo, neque mendicãti aliquid impertiũt;
*de sacrificijs eorum fœtæ, & menstruatæ 28
contingunt. Scientes itaque ex his quia nõ
sunt dij, ne timeatis eos. * Vnde enim vo- 29
cantur dij? Quia mulieres apponunt dijs
argenteis, & aureis,& ligneis:*& in domi- 30
bus eorum sacerdotes sedent,habentes tu-
nicas scissas,& capita,& barbã rasam,quo-
rum capita nuda sunt.*Rugiunt autem cla 31
mantes cõtra deos suos,sicut in cœna mor
tui. * Vestimenta eorum auferunt sacerdo- 32
tes, & vestiunt vxores suas, & filios suos.
* Neque siquid mali patiuntur ab aliquo, 33
neque siquid boni,poterũt retribuere: ne-
que regem constituere possunt, neque au-
ferre.*Similiter neque dare diuitias possũt, 34
neque malum retribuere. Siquis illis votũ
vouerit, & non reddiderit; neque hoc re-
quirunt.*Hominem a morte non liberant, 35
neque infirmũ a potentiori eripiunt. *Ho- 36
minem cæcum ad visum non restituunt,de
necessitate hominem non liberabunt. * Vi- 37
duæ non miserebũtur,neque orphanis be-
nefacient. * Lapidibus de monte similes 38
sunt dij illorum, lignei, & lapidei,& aurei,
& argentei. Qui autem colunt ea,confun-
dentur. *Quomodo ergo æstimandum est, 39
40 aut dicẽdum,illos esse deos? *Adhuc enim
ipsis Chaldæis non honorantibus ea: qui
cum audierint mutum non posse loqui,of-
ferunt illud ad Bel, postulantes ab eo lo-
41 qui: *quasi possint sentire qui non habent
motum,& ipsi cum intellexerint,relinquẽt
ea: sensum enim non habent ipsi dij illo-
42 rum. *Mulieres autem circumdatæ funibus
in vijs sedent,succendentes ossa oliuarum.
43 *Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab ali-
quo transeunte dormierit cum eo; proxi-
mæ suæ exprobrat quòd ea non sit digna
habita,sicut ipsa,neque funis eius diruptus
44 sit. *Omnia autem quæ illis fiunt,falsa sunt.
Quomodo æstimandum,aut dicendum est,
45 illos esse deos? *A fabris autem, & ab au-
rificibus facta sunt. Nihil aliud erunt, nisi
46 id quod volunt esse sacerdotes. *Artifices
etiam ipsi, qui ea faciunt, non sunt multi
temporis. Numquid ergo possunt ea,quæ
47 fabricata sunt ab ipsis, esse dij? *Relique-
runt autem falsa, & opprobrium postea
48 futuris. *Nam cum superuenerit illis præ-
lium, & mala; cogitant sacerdotes apud
49 se,vbi se abscondant cum illis. *Quomo-
do ergo sentiri debeant quoniam dij sunt,
qui nec de bello se liberant,neque de ma-
50 lis se eripiunt? *Nam cum sint lignea, in-
aurata,& inargentata, scietur postea quia
falsa sunt ab vniuersis Gentibus, & regi-
bus: quæ manifesta sunt quia non sunt dij,
sed opera manuum hominum, & nullum
51 Dei opus cum illis. * Vnde ergo notum
est,quia non sunt dij, sed opera manuum
hominum,& nullum Dei opus in ipsis est?
52 *Regem regioni non suscitant,neque plu-
53 uiam hominibus dabunt. *Iudicium quo-
que non discernent, neque regiones libe-
rabunt ab iniuria: quia nihil possunt,sicut
corniculæ inter medium cæli, & terræ.
54 *Etenim cum inciderit ignis in domũ deo-
rum ligneorum,argenteorum,& aureorum,
sacerdotes quidem ipsorum fugient, & li-
berabuntur: ipsi vero sicut trabes in me-
55 dio comburentur. *Regi autem, & bello
non resistent. Quomodo ergo æstiman-
dum est, aut recipiendum quia dij sunt?

* Non a furibus, neque a latronibus se li- 56
berabunt dij lignei, & lapidei, & inaura-
ti & inargentati, quibus hi, qui fortiores
sunt,*aurum,& argentum, & vestimentum, 57
quo operti sunt, auferent illis, & abibunt,
nec sibi auxilium ferent. * Itaque melius est 58
esse regem ostentantem virtutem suam: aut
vas in domo vtile, in quo gloriabitur qui
possidet illud: vel ostium in domo, quod
custodit quæ in ipsa sunt, quàm falsi dij.
* Sol quidem, & luna, ac sidera cum sint 59
splendida, & emissa ad vtilitates, obau-
diunt. * Similiter & fulgur cum apparue- 60
rit, perspicuum est: id ipsum autem & spi-
ritus in omni regione spirat. * Et nubes, 61
quibus cum imperatũ fuerit a Deo peram-
bulare vniuersum orbem, perficiunt quod
imperatum est eis. * Ignis etiam missus de- 62
super vt consumat montes, & siluas, facit
quod præceptum est ei. Hæc autem neque
speciebus, neque virtutibus vni eorum si-
milia sunt. * Vnde neque existimandum est, 63
neque dicendum, illos esse deos, quando
non possunt neque iudicium iudicare, ne-
64 que quidquam facere hominibus. * Scientes
itaque quia non sunt dij, ne ergo timueri-
65 tis eos. * Neque enim regibus maledicent,
66 neque benedicent. * Signa etiam in cælo
Gentibus non ostendunt, neque vt sol lu-
67 cebunt, neque illuminabunt vt luna. * Be-
stiæ meliores sunt illis, quæ possunt fuge-
68 re sub tectum, ac prodesse sibi. * Nullo ita-
que modo nobis est manifestum quia sunt
69 dij: propter quod ne timeatis eos. * Nam
sicut in cucumerario formido nihil custo-
dit: ita sunt dij illorum lignei, & argentei,
70 & inaurati. * Eodem modo & in horto spi-
na alba, supra quam omnis auis sedet. Si-
militer & mortuo proiecto in tenebris simi-
les sunt dij illorum lignei, & inaurati, &
71 inargentati: * A purpura quoque & muri-
ce, quæ supra illos tineant, scietis itaque
quia non sunt dij: Ipsi etiam postremo co-
72 meduntur, & erunt opprobrium in regione.
* Melior est homo iustus, qui non habet si-
mulachra: nam erit longe ab opprobrijs.

PROPHE-

PROPHETIA EZECHIELIS.

CAPVT PRIMVM.

ET factum est in trigesimo 1
anno, in quarto, in quinta
mensis, cum essem in me-
dio captiuorum iuxta flu-
uium Chobar, aperti sunt
cæli, & vidi visiones Dei. * In quinta men- 2
sis, ipse est annus quintus transmigrationis
regis Ioachin, * factum est verbum Domini 3
ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in
terra Chaldæorum, secus flumen Chobar:
& facta est super eum ibi manus Domini.
* Et vidi, & ecce ventus turbinis veniebat 4
ab Aquilone: & nubes magna, & ignis in-
uoluens, & splendor in circuitu eius: & de
medio eius quasi species electri, id est, de
medio ignis: * & in medio eius similitudo 5
quattuor animaliũ: & hic aspectus eorum,
similitudo hominis in eis. * Quattuor facies 6
vni, & quattuor pennæ vni. * Pedes eorum 7
pedes recti, & planta pedis eorum quasi
planta pedis vituli, & scintillæ quasi aspe-
ctus æris candentis. * Et manus hominis 8
sub pennis eorum in quattuor partibus:
& facies, & pennas per quattuor par-
tes habebant. * Iunctæq. erant pennæ eo- 9
rum alterius ad alterum. non reuerteban-
tur cum incederent: sed vnumquodque
ante faciem suam gradiebatur. * Simili- 10
tudo autem vultus eorum: facies homi-
nis, & facies leonis a dextris ipsorum
quattuor: facies autem bouis, a sinistris
ipsorum quattuor, & facies aquilæ desu-
per ipsorum quattuor. * Facies eorum, 11
& pennæ eorum extentæ desuper: duæ
pennæ singulorum iungebantur, & duæ
tegebant corpora eorum: * & vnum- 12
quodque eorum coram facie sua ambula-
bat: vbi erat impetus spiritus, illuc gra-
diebantur, nec reuertebantur cum ambu-
larent. * Et similitudo animalium, aspe- 13
ctus eorum quasi carbonum ignis arden-
tium, & quasi aspectus lampadarum.
Hæc erat visio discurrens in medio anima-
lium, splendor ignis, & de igne fulgur
14 egrediens. * Et animalia ibant, & re-
uertebantur in similitudinem fulguris co-
15 ruscantis. * Cumq. aspicerem animalia,
apparuit rota vna super terram iuxta ani-
16 malia, habens quattuor facies. * & a-
spectus rotarum, & opus earum, quasi
visio maris: & vna similitudo ipsarum
quattuor: & aspectus earum & opera,
17 quasi sit rota in medio rotæ. * Per quat-
tuor partes earum euntes ibant: & non
18 reuertebantur cum ambularent. * Statu-
ra quoque erat rotis, & altitudo, & hor-
ribilis aspectus: & totum corpus oculis
plenum in circuitu ipsarum quattuor.
19 * Cumq. ambularent animalia, ambulabant
pariter & rotæ iuxta ea: & cum eleua-
rentur animalia de terra, eleuabantur si-
20 mul & rotæ. * Quocumque ibat spiri-
tus, illuc eunte spiritu, & rotæ pariter e-
leuabantur, sequentes eum. Spiritus e-
21 nim vitæ erat in rotis. * Cum euntibus
ibant, & cum stantibus stabant: & cum
eleuatis a terra, pariter eleuabantur &
rotæ, sequentes ea: quia spiritus vitæ erat
22 in rotis. * Et similitudo super capita ani-
malium firmamenti, quasi aspectus cry-
stalli horribilis, & extenti super capita
23 eorum desuper. * Sub firmamento au-
tem pennæ eorum rectæ alterius ad alte-
rum: vnumquodque duabus alis velabat
corpus suum, & alterum similiter velaba-
24 tur. * Et audiebam sonum alarum, quasi
sonum aquarum multarum, quasi sonum su
blimis Dei: cum ambularent quasi sonus
erat multitudinis vt sonus castrorum. cumq.
25 starent, demittebantur pennæ eorum. * Nam

cum fieret vox super firmamentum, quod
erat super caput eorum, stabant, & sub-
mittebant alas suas. * Et super firmamen- 26
tum, quod erat imminens capiti eorum,
quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo
throni: & super similitudinem throni, si-
militudo quasi aspectus hominis desuper.
* Et vidi quasi speciem electri, velut aspe- 27
ctum ignis, intrinsecus eius per circuitum:
a lumbis eius & desuper, & a lumbis eius
vsque deorsum, vidi quasi speciem ignis
splendentis in circuitu: * Velut aspectum 28
arcus cum fuerit in nube in die pluuiæ. hic
erat aspectus splendoris per gyrum.

CAP. II.

HÆC visio similitudinis gloriæ Domi- 1
ni. & vidi, & cecidi in faciem meam,
& audiui vocem loquentis. Et dixit ad me:
Fili hominis sta super pedes tuos, & lo-
quar tecum. * Et ingressus est in me spi- 2
ritus postquam locutus est mihi, & statuit
me supra pedes meos: & audiui loquen-
tem ad me, * & dicentem: Fili homi- 3
nis, mitto ego te ad filios Israel, ad Gen-
tes apostatrices, quæ recesserunt a me: ip-
si, & patres eorum præuaricati sunt pa-
ctum meum vsque ad diem hanc. * Et filij 4
dura facie, & indomabili corde sunt, ad
quos ego mitto te: & dices ad eos: Hæc
dicit Dominus Deus: * Si forte vel ipsi au- 5
diant, & si forte quiescant, quoniam do-
mus exasperans est: & scient quia prophe-
ta fuerit in medio eorum. * Tu ergo fili 6
hominis ne timeas eos, neque sermones
eorum metuas: quoniam increduli, &
subuersores sunt tecum, & cum scorpio-
nibus habitas. verba eorum ne timeas, &
vultus eorum ne formides: quia domus
exasperans est. * Loquéris ergo verba mea 7
ad eos, si forte audiant, & quiescant:
quoniam irritatores sunt. * Tu autem fi- 8
li hominis audi quæcumque loquor ad te:
& noli esse exasperans sicut domus exaspe
ratrix est: aperi os tuum, & comede quæ-
cumque ego do tibi. * Et vidi, & ecce 9
manus missa ad me, in qua erat inuolutus
liber: & expandit illum coram me, qui e-
rat scriptus intus, & foris: & scriptæ
erant in eo lamentationes, & carmen,
& væ.

CAP. III.

1 ET dixit ad me: Fili hominis quodcum-
que inueneris comede: comede volu-
men istud, & vadens loquere ad filios Is-
2 rael. * Et aperui os meum, & cibauit me
3 volumine illo: * & dixit ad me: Fili homi-
nis venter tuus comedet, & viscera tua
complebuntur volumine isto, quod ego do
tibi. Et comedi illud: & factum est in ore
4 meo sicut mel dulce. * Et dixit ad me: Fi-
li hominis vade ad domum Israel, & lo-
5 quéris verba mea ad eos. * Non enim ad
populum profundi sermonis, & ignotæ lin
6 guæ tu mitteris ad domum Israel: * neque
ad populos multos profundi sermonis, &
ignotæ linguæ, quorum non possis audire
sermones: & si ad illos mittereris, ipsi au-
7 dirent te. * Domus autem Israel nolunt
audire te: quia nolunt audire me. omnis
quippe domus Israel attrita fronte est, &
8 duro corde. * Ecce dedi faciem tuam va-
lentiorem faciebus eorum, & frontem
9 tuam duriorem frontibus eorum. * Vt
adamantem, & vt silicem dedi faciem tuã:
ne timeas eos, neque metuas a facie eo-
10 rum: quia domus exasperans est. * Et di-
xit ad me: Fili hominis omnes sermones
meos, quos ego loquor ad te, assume in
11 corde tuo, & auribus tuis audi: * Et vade
ingredere ad transmigrationem, ad filios
populi tui, & loquéris ad eos, & dices eis:
Hæc dicit Dominus Deus: si forte audiant,
12 & quiescant. * Et assumpsit me spiritus,
& audiui post me vocem commotionis ma
gnæ: Benedicta gloria Domini de loco
13 suo, * & vocem alarum animalium percu-
tientium alteram ad alteram, & vocem ro-
tarum sequentium animalia, & vocem com
14 motionis magnæ. * Spiritus quoque leua-
uit me, & assumpsit me: & abij amarus in
indignatione spiritus mei: manus enim
15 Domini erat mecum, confortans me. * Et

veni

veni ad transmigrationem, ad aceruum no-
uarum frugum, ad eos, qui habitabant iu-
xta flumen Chobar, & sedi vbi illi sede-
bant: & mansi ibi septem diebus mœrens
in medio eorum. * Cum autem pertransis- 16
sent septem dies, factum est verbum Do-
mini ad me, dicens: * Fili hominis specu- 17
latorem dedi te domui Israel: & audies de
ore meo verbum, & annũciabis eis ex me.
* Si dicente me ad impium: Morte morie- 18
ris: non annunciaueris ei, neque locutus
fueris vt auertatur a via sua impia, & vi-
uat: ipse impius in iniquitate sua morietur,
sanguinem autem eius de manu tua requi-
ram. * Si autem tu annunciaueris impio, 19
& ille non fuerit conuersus ab impietate
sua, & a via sua impia: ipse quidem in ini-
quitate sua morietur, tu autem animam
tuam liberasti. * Sed & si conuersus iustus 20
a iustitia sua fuerit, & fecerit iniquitatem:
ponam offendiculum coram eo, ipse mo-
rietur, quia non annunciasti ei: in peccato
suo morietur, & non erunt in memoria iu-
stitiæ eius, quas fecit: sanguinem vero eius
de manu tua requiram. * Si autem tu an- 21
nunciaueris iusto vt non peccet iustus, &
ille non peccauerit: viuens viuet, quia an-
nunciasti ei, & tu animam tuam liberasti.
* Et facta est super me manus Domini, & 22
dixit ad me: Surgens egredere in campum,
& ibi loquar tecum. * Et surgens egressus 23
sum in campum: & ecce ibi gloria Domini
stabat quasi gloria, quam vidi iuxta fluuium
Chobar: & cecidi in faciem meam. * Et in- 24
gressus est in me spiritus, & statuit me super
pedes meos: & locutus est mihi, & dixit
ad me: Ingredere, & includere in medio
domus tuæ. * Et tu fili hominis, ecce data 25
sunt super te vincula, & ligabunt te in eis:
& non egredieris de medio eorum. * Et 26
linguã tuam adhærere faciam palato tuo,
& eris mutus, nec quasi vir obiurgans:
quia domus exasperans est. * Cum autem 27
locutus fuero tibi, aperiam os tuum, & di-
ces ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui
audit, audiat: & qui quiescit, quiescat: quia
domus exasperans est.

CAP. IIII.

1 ET tu fili hominis sume tibi laterem, &
pones eam coram te: & describes in
2 eo ciuitatem Ierusalem. * Et ordinabis ad-
uersus eam obsidionem, & ædificabis mu-
nitiones, & comportabis aggerem, & da-
bis contra eam castra, & pones arietes in
3 gyro. * Et tu sume tibi sartaginem fer-
ream, & pones eam in murum ferreum in-
ter te, & inter ciuitatem: & obfirmabis fa-
ciem tuam ad eam, & erit in obsidionem,
& circumdabis eam: signum est domui
4 Israel. * Et tu dormies super latus tuum
sinistrum, & pones iniquitates domus Is-
rael super eo numero dierum, quibus dor-
mies super illud, & assumes iniquitatem
5 eorum. * Ego autem dedi tibi annos ini-
quitatis eorum, numero dierum trecentos
& nonaginta dies: & portabis iniquitatem
6 domus Israel. * Et cum compleueris hæc,
dormies super latus tuum dexterũ secun-
dò: & assumes iniquitatem domus Iuda
quadraginta diebus. diem pro anno, diem,
7 inquam, pro anno dedi tibi. * Et ad ob-
sidionem Ierusalem conuertes faciẽ tuam,
& brachium tuum erit extentum: & pro-
8 phetabis aduersus eam. * Ecce circumde-
di te vinculis: & non te conuertes a late-
re tuo in latus aliud, donec compleas dies
9 obsidionis tuæ. * Et tu sume tibi frumen-
tum, & hordeum, & fabam, & lentem,
& milium, & viciam: & mittes ea in vas
vnum, & facies tibi panes numero dierum,
quibus dormies super latus tuum: trecen-
tis & nonaginta diebus comedes illud.
10 * Cibus autem tuus, quo vesceris, erit in
pondere viginti stateres in die: a tempo-
11 re vsque ad tempus comedes illud. * Et
aquam in mensura bibes, sextam partem
hin: a tempore vsque ad tempus bibes il-
12 lud. * Et quasi subcinericium hordea-
ceum comedes illud: & stercore, quod e-
greditur de homine, operies illud in ocu-
13 lis eorum. * Et dixit Dominus: Sic come-
dent filij Israel panem suum pollutum in-
14 ter Gentes, ad quas eijciam eos. * Et di-

xi: A a a, Domine Deus, ecce anima
mea non est polluta; & morticinum, &
laceratum a bestijs non comedi ab infan-
tia mea vsque nunc, & non est ingres-
sa in os meum omnis caro immunda.* Et 15
dixit ad me: Ecce dedi tibi fimum boum
pro stercoribus humanis: & facies panem
tuum in eo.* Et dixit ad me: Fili homi- 16
nis: Ecce ego conteram baculum panis in
Ierusalem: & comedent panem in ponde-
re, & in solicitudine: & aquam in men-
sura, & in angustia bibent:* Vt deficienti- 17
bus pane & aqua, corruat vnusquisque
ad fratrem suum: & contabescant in ini-
quitatibus suis.

CAP. V.

1 ET tu fili hominis sume tibi gladium
acutum, radentem pilos: & assumes
eum, & duces per caput tuum, & per
barbam tuam: & assumes tibi stateram
ponderis, & diuides eos. * Tertiam par- 2
tem igni combures in medio ciuitatis, iu-
xta completionem dierum obsidionis: &
assumes tertiam partem, & concides gla-
dio in circuitu eius: tertiam vero aliam di-
sperges in ventum, & gladium nudabo
post eos. * Et sumes inde paruum nume- 3
rum: & ligabis eos in summitate pallij tui.
* Et ex eis rursum tolles, & proijcies eos 4
in medio ignis, & combures eos igni: &
ex eo egredietur ignis in omnem domum
Israel.* Hæc dicit Dominus Deus: Ista est 5
Ierusalem, in medio Gentium posui eam,
& in circuitu eius terras. * Et contempsit 6
iudicia mea, vt plus esset impia quàm Gen-
tes: & præcepta mea vltra quàm terræ, quæ
in circuitu eius sunt. iudicia enim mea pro-
iecerunt, & in præceptis meis non ambula-
uerunt.* Idcirco hæc dicit Dominus Deus: 7
Quia superastis Gentes, quæ in circuitu ve-
stro sunt, & in præceptis meis non ambu-
lastis, & iudicia mea non fecistis, & iuxta iu-
dicia Gentium, quæ in circuitu vestro sunt,
non estis operati;* Ideo hæc dicit Dominus 8
Deus: Ecce ego ad te, & ipse ego faciam in
medio tui iudicia in oculis Gentium. * & 9
faciam in te quod non feci, & quibus simi-
lia vltra non faciam propter omnes abo-
10 minationes tuas.* Ideo patres comedent fi-
lios in medio tui, & filij comedent patres
suos: & faciam in te iudicia, & ventilabo
vniuersas reliquias tuas in omnem ventum.
11 * Idcirco viuo ego, dicit Dominus Deus: Ni-
si pro eo quòd sanctum meum violasti in
omnibus offensionibus tuis, & in cunctis
abominationibus tuis: ego quoque con-
fringam, & non parcet oculus meus, & non
12 miserebor. * Tertia pars tui peste morie-
tur, & fame consumetur in medio tui: &
tertia pars tui in gladio cadet in circuitu
tuo: tertiam vero partem tuam in omnem
ventum dispergam, & gladium euaginabo
13 post eos. * Et complebo furorem meum,
& requiescere faciã indignationem meam
in eis, & consolabor: & scient quia ego Do
minus locutus sum in zelo meo, cum im-
pleuero indignationem meam in eis.* Et
14 dabo te in desertum, & in opprobrium
Gentibus, quæ in circuitu tuo sunt, in con-
15 spectu omnis prætereuntis.* Et eris oppro-
brium, & blasphemia, exemplum, & stu-
por in Gentibus, quæ in circuitu tuo sunt,
cum fecero in te iudicia in furore, & in in-
16 dignatione, & in increpationibus iræ.* Ego
Dominus locutus sum: Quando misero sa-
gittas famis pessimas in eos: quæ erũt mor-
tiferæ, & quas mittam vt disperdam vos: &
famẽ congregabo super vos, & conteram
17 in vobis baculum panis.* Et immittam in
vos famem, & bestias pessimas vsque ad in-
ternecionem: & pestilentia, & sanguis tran-
sibunt per te, & gladium inducam super te.
ego Dominus locutus sum.

CAP. VI.

1 ET factus est sermo Domini ad me, di-
2 cens:* Fili hominis pone faciem tuam
3 ad montes Israel, & prophetabis ad eos,* &
dices: Montes Israel audite verbum Domi-
ni Dei: Hæc dicit Dominus Deus monti-
bus, & collibus, rupibus, & vallibus: Ecce
ego inducam super vos gladium, & disper-
4 dam excelsa vestra,* & demoliar aras ve-
stras,

ſtras,& confringentur ſimulachra veſtra:&
deijciam interfectos veſtros ante idola ve-
ſtra.*Et dabo cadauera filiorum Iſrael an- 5
te faciem ſimulachrorum veſtrorum:& di-
ſpergam oſſa veſtra circum aras veſtras*in 6
omnibus habitationibus veſtris. Vrbes de-
ſertæ erunt,& excelſa demolientur,& diſſi-
pabuntur:& interibunt aræ veſtræ,& con-
fringentur:& ceſſabunt idola veſtra,& cô-
terentur delubra veſtra,& delebuntur ope-
ra veſtra. *Et cadet interfectus in medio 7
veſtri:& ſcietis quia ego ſum Dominus.
*Et relinquã in vobis eos,qui fugerint gla- 8
diũ in Gentibus,cum diſperſero vos in ter-
ris. *Et recordabuntur mei liberati veſtri 9
in Gẽtibus,ad quas captiui ducti ſunt:quia
contriui cor eorum fornicans,& recedens
a me;& oculos eorũ fornicantes poſt ido-
la ſua:& diſplicebunt ſibimet ſuper malis
quæ fecerũt in vniuerſis abominationibus
ſuis. *Et ſcient quia ego Dominus non 10
fruſtra locutus ſum vt facerem eis malum
hoc.*Hæc dicit Dominus Deus: Percute 11
manum tuam,& allide pedem tuum,& dic:
Heu, ad omnes abominationes malorum
domus Iſrael: quia gladio,fame, & peſte
ruituri ſunt.*Qui longe eſt,peſte morietur: 12
qui autem prope,gladio corruet:& qui re-
lictus fuerit,& obſeſſus, fame morietur: &
complebo indignationem meam in eis.
*Et ſcietis quia ego Dominus, cum fuerint 13
interfecti veſtri in medio idolorum veſtro-
rum in circuitu ararum veſtrarum, in omni
colle excelſo, & in cunctis ſummitatibus
montium,& ſubtus omne lignum nemoro-
ſum,& ſubtus vniuerſam quercum frondo-
ſam,locum vbi accenderunt thura redolen
tia vniuerſis idolis ſuis.*Et extendam ma- 14
num meam ſuper eos: & faciam terram
deſolatam, & deſtitutam a deſerto Debla-
tha in omnibus habitationibus eorum: &
ſcient quia ego Dominus.

CAP. VII.

ET factus eſt ſermo Domini ad me, di- 1
cens:*Et tu fili hominis,hæc dicit Do- 2
minus Deus terræ Iſrael: Finis venit,venit
3 finis ſuper quattuor plagas terræ. *Nunc
finis ſuper te,& immittam furorem meum
in te:& iudicabo te iuxta vias tuas:& po-
nam cõtra te omnes abominationes tuas.
4 *Et non parcet oculus meus ſuper te,& nõ
miſerebor:ſed vias tuas ponam ſuper te,
& abominationes tuæ in medio tui erunt:
5 & ſcietis quia ego Dominus. *Hæc dicit
Dominus Deus: Afflictio vna,afflictio ecce
6 venit.*finis venit,venit finis, euigilauit ad-
7 uerſum te:ecce venit.*Venit contritio ſu-
per te,qui habitas in terra: venit tempus,
prope eſt dies occiſionis,& non gloriæ mõ
8 tium.*Nunc de propinquo effundam iram
meam ſuper te,& complebo furorem meũ
in te: & iudicabo te iuxta vias tuas,& im-
9 ponam tibi omnia ſcelera tua:*Et nõ par-
cet oculus meus, nec miſerebor, ſed vias
tuas imponam tibi, & abominationes tuæ
in medio tui erunt:& ſcietis quia ego ſum
10 Dominus percutiens. *Ecce dies, ecce ve-
nit: egreſſa eſt contritio,floruit virga,ger-
11 minauit ſuperbia: *Iniquitas ſurrexit in
virga impietatis: non ex eis, & non ex po
pulo, neque ex ſonitu eorum: & non erit
12 requies in eis. *Venit tempus,appropin-
quauit dies: qui emit,non lætetur: & qui
vendit,non lugeat: quia ira ſuper omnem
13 populum eius.*Quia qui vẽdit,ad id,quod
vendidit,non reuertetur,& adhuc in viuen
tibus vita eorum. viſio enim ad omnẽ mul
titudinem eius non regredietur: & vir in
14 iniquitate vitæ ſuæ non cõfortabitur.*Ca-
nite tuba, præparentur omnes, & non eſt
qui vadat ad prælium:ira enim mea ſuper
15 vniuerſum populum eius. *Gladius foris:
& peſtis,& fames intrinſecus: qui in agro
eſt,gladio morietur: & qui in ciuitate, pe-
16 ſtilentia,& fame deuorabuntur.*Et ſalua-
buntur qui fugerint ex eis:& erunt in mõ-
tibus quaſi colũbæ conuallium omnes tre-
17 pidi,vnuſquiſque in iniquitate ſua.*Omnes
manus diſſoluentur,& omnia genua fluent
18 aquis. *Et accingent ſe cilicijs,& operiet
eos formido,& in omni facie confuſio,&
in vniuerſis capitibus eorum caluitium.
19 *Argentum eorum foras proijcietur,& au-

rum eorum in ſterquilinium erit. Argen-
tum eorum, & aurum eorum non valebit
liberare eos in die furoris Domini. Ani-
mam ſuam non ſaturabunt, & ventres eo-
rum non implebuntur: quia ſcādalum ini-
quitatis eorum factum eſt. * Et ornamen- 20
tum monilium ſuorum in ſuperbiā poſue-
runt,& imagines abominationum ſuarum,
& ſimulachrorum fecerunt ex eo: propter
hoc dedi eis illud in immunditiam:*& da- 21
bo illud in manus alienorum ad diripien-
dum,& impijs terræ in prædam,& cōtami-
nabunt illud. * Et auertam faciem meam 22
ab eis,& violabunt arcanum meum: & in-
troibunt in illud emiſſarij, & contamina-
bunt illud. * Fac concluſionem: quoniam 23
terra plena eſt iudicio ſanguinum, & ciui-
tas plena iniquitate. * Et adducam peſſi- 24
mos de Gentibus, & poſſidebunt domos
eorum. & quieſcere faciam ſuperbiam po-
tentium,& poſſidebunt ſanctuaria eorum.
*Anguſtia ſuperueniente,requirent pacem, 25
& non erit. *Conturbatio ſuper conturba- 26
tionem veniet,& auditus ſuper auditum: &
quærent viſionem de propheta, & lex peri-
bit a ſacerdote, & conſilium a ſenioribus.
*Rex lugebit,& princeps induetur mœro- 27
re,& manus populi terræ conturbabuntur.
Secundum viam eorum faciam eis, & ſe-
cundum iudicia eorum iudicabo eos: &
ſcient quia ego Dominus.

CAP. VIII.

ET factum eſt in anno ſexto, in ſexto 1
menſe,in quinta menſis: ego ſedebam
in domo mea,& ſenes Iuda ſedebāt coram
me,& cecidit ibi ſuper me manus Domini
Dei.*Et vidi,& ecce ſimilitudo quaſi aſpe- 2
ctus ignis: ab aſpectu lumborum eius, &
deorſum,ignis: & a lumbis eius, & ſurſum,
quaſi aſpectus ſplendoris, vt viſio electri.
*Et emiſſa ſimilitudo manus apprehendit 3
me in cincinno capitis mei: & eleuauit me
Spiritus inter terram, & cælum: & adduxit
me in Ieruſalem in viſione Dei,iuxta oſtiū
interius, quod reſpiciebat ad Aquilonem,
vbi erat ſtatutum idolum zeli ad prouo-
4 candam æmulationem.*Et ecce ibi gloria
Dei Iſrael ſecundum viſionem, quam vi-
5 deram in campo.*Et dixit ad me: Fili ho-
minis,leua oculos tuos ad viam Aquilonis.
Et leuaui oculos meos ad viam Aquilonis:
& ecce ab Aquilone portæ altaris idolum
6 zeli in ipſo introitu.*Et dixit ad me: Fili
hominis,putaſne,vides tu quid iſti faciunt,
abominationes magnas,quas domus Iſrael
facit hic, vt procul recedam a ſanctuario
meo? & adhuc conuerſus videbis abomi-
7 nationes maiores. * Et introduxit me ad
oſtium atrij: & vidi,& ecce foramen vnum
8 in pariete. * Et dixit ad me: Fili hominis
fode parietem. Et cum fodiſſem parietem,
9 apparuit oſtium vnum. * Et dixit ad me:
Ingredere,& vide abominationes peſſimas,
10 quas iſti faciunt hic. *Et ingreſſus vidi, &
ecce omnis ſimilitudo reptilium,& anima-
lium, abominatio,& vniuerſa idola domus
Iſrael depicta erant in pariete in circuitu
11 per totum. * Et ſeptuaginta viri de ſenio-
ribus domus Iſrael, & Iezonias filius Sa-
phan ſtabat in medio eorum, ſtantium an-
te picturas: & vnuſquiſque habebat thuri-
bulum in manu ſua: & vapor nebulæ de
12 thure conſurgebat.*Et dixit ad me: Certe
vides fili hominis quæ ſeniores domus Iſrael
faciunt in tenebris,vnuſquiſque in abſcon-
dito cubiculi ſui: dicunt enim: Non videt
Dominus nos,dereliquit Dominus terram.
13 *Et dixit ad me: Adhuc conuerſus videbis
abominationes maiores, quas iſti faciunt.
14 *Et introduxit me per oſtium portæ domus
Domini,quod reſpiciebat ad Aquilonem:
& ecce ibi mulieres ſedebant plangentes
15 Adonidem. * Et dixit ad me: Certe vidiſti
fili hominis: adhuc conuerſus videbis abo-
16 minationes maiores his.*Et introduxit me
in atrium domus Domini interius: & ecce
in oſtio templi Domini inter veſtibulum &
altare, quaſi vigintiquinque viri dorſa ha-
bentes contra templum Domini, & facies
ad Orientem: & adorabant ad ortum Solis.
17 *Et dixit ad me: Certe vidiſti fili hominis:
numquid leue eſt hoc domui Iuda vt face-
rent abominationes iſtas,quas fecerunt hic:
quia

quia replentes terram iniquitate conuersi
sunt ad irritandum me? & ecce applicant
ramum ad nares suas. * Ergo & ego faciã 18
in furore: non parcet oculus meus, nec
miserebor: & cum clamauerint ad aures
meas voce magna, non exaudiam eos.

Cap. IX.

Et clamauit in auribus meis voce ma- 1
gna, dicens: Appropinquauerunt visi-
tationes vrbis, & vnusquisque vas interfe-
ctionis habet in manu sua. * Et ecce sex vi- 2
ri veniebant de via portæ superioris, quæ
respicit ad Aquilonẽ: & vniuscuiusque vas
interitus in manu eius: vir quoque vnus
in medio eorum vestitus erat lineis, & atra-
mentarium scriptoris ad renes eius: & in-
gressi sunt, & steterunt iuxta altare æreum:
* Et gloria Domini Israel assũpta est de che 3
rub, quæ erat super eum ad limen domus:
& vocauit virum, qui indutus erat lineis,
& atramentariũ scriptoris habebat in lum-
bis suis. * Et dixit Dominus ad eum: Transi 4
per mediam ciuitatem in medio Ierusalem:
& signa thau super frontes virorum gemen-
tium, & dolentium super cunctis abomina-
tionibus, quæ fiunt in medio eius. * Et illis 5
dixit, audiente me: Transite per ciuitatem
sequentes eum, & percutite: non parcat
oculus vester, neque misereamini. * Senem, 6
adolescentulum, & virginem, paruulum, &
mulieres interficite vsque ad internecionẽ:
omnem autem, super quem videritis thau,
ne occidatis, & a sanctuario meo incipite.
Cœperunt ergo a viris senioribus, qui erant
ante faciem domus. * Et dixit ad eos: Con- 7
taminate domum, & implete atria interfe-
ctis: egredimini. Et egressi sunt, & percu-
tiebant eos, qui erant in ciuitate. * Et cæde 8
completa, remansi ego: ruiq. super faciem
meam, & clamans aio: Heu, heu, heu Domi-
ne Deus: ergone disperdes omnes reliquias
Israel, effundens furorem tuum super Ieru-
salem? * Et dixit ad me: Iniquitas domus 9
Israel, & Iuda, magna est nimis valde, &
repleta est terra sanguinibus, & ciuitas re-
pleta est auersione: dixerunt enim: Dere-
liquit Dominus terram, & Dominus non
10 videt. * Igitur & meus non parcet oculus,
neque miserebor: viam eorum super caput
11 eorum reddam. * Et ecce vir, qui erat in-
dutus lineis, qui habebat atramentarium
in dorso suo, respondit verbum, dicens:
Feci sicut præcepisti mihi.

Cap. X.

1 Et vidi, & ecce in firmamento, quod
erat super caput cherubim, quasi lapis
sapphirus, quasi species similitudinis solij,
2 apparuit super ea. * Et dixit ad virum, qui
indutus erat lineis, & ait: Ingredere in me-
dio rotarum, quæ sunt subtus cherubim, &
imple manum tuam prunis ignis, quæ sunt
inter cherubim, & effunde super ciuitatem.
3 Ingressusq. est in conspectu meo: * cheru-
bim autem stabant a dextris domus cum
ingrederetur vir, & nubes impleuit atrium
4 interius. * Et eleuata est gloria Domini de-
super cherub ad limen domus: & repleta
est domus nube, & atrium repletũ est splen-
5 dore gloriæ Domini. * Et sonitus alarum
cherubim audiebatur vsque ad atrium exte-
rius, quasi vox Dei omnipotentis loquentis.
6 * Cumq. præcepisset viro, qui indutus erat
lineis, dicens: Sume ignem de medio rota-
rum, quæ sunt inter cherubim: ingressus il-
7 le stetit iuxta rotam. * Et extendit cherub
manum de medio cherubim ad ignem, qui
erat inter cherubim: & sumpsit, & dedit in
manus eius, qui indutus erat lineis: qui ac-
8 cipiens egressus est. * Et apparuit in cheru-
bim similitudo manus hominis subtus pen-
9 nas eorum. * & vidi, & ecce quattuor rotæ
iuxta cherubim: rota vna iuxta cherub v-
num, & rota alia iuxta cherub vnum: spe-
cies autem rotarum erat quasi visio lapidis
10 chrysoliti. * & aspectus earum similitudo
vna quattuor: quasi sit rota in medio rotæ.
11 * Cumq. ambularẽt, in quattuor partes gra-
diebantur: & non reuertebantur ambulan-
tes, sed ad locum, ad quem ire declinabat
quæ prima erat, sequebantur & ceteræ, nec
12 conuertebantur. * Et omne corpus earum,
& colla, & manus, & pennæ, & circuli plena
erant

erant oculis,in circuitu quattuor rotarum.
* Et rotas istas vocauit volubiles, audiente 13
me.*Quattuor autẽ facies habebat vnum: 14
facies vna,facies cherub: & facies secunda,
facies hominis: & in tertio facies leonis: &
in quarto facies aquilæ. * Et eleuata sunt 15
cherubim: ipsum est animal,quod videram
iuxta fluuium Chobar.*Cumq. ambularent 16
cherubim, ibant pariter & rotæ iuxta ea: &
cum eleuarent cherubim alas suas vt exaltarentur de terra, non residebant rotæ, sed
& ipsæ iuxta erant.*Stantibus illis,stabant: 17
& cum eleuatis eleuabantur. spiritus enim
vitæ erat in eis. * Et egressa est gloria Do- 18
mini a limine templi: & stetit super cherubim. * Et eleuantia cherubim alas suas, 19
exaltata sunt a terra coram me: & illis egredientibus,rotæ quoque subsecutæ sunt:
& stetit in introitu portæ domus Domini
orientalis: & gloria Dei Israel erat super
ea. *Ipsum est animal, quod vidi subter 20
Deum Israel iuxta fluuium Chobar: & intellexi quia cherubim essent*. Quattuor 21
vultus vni, & quattuor alæ vni: & similitudo manus hominis sub alis eorum. * Et 22
similitudo vultuum eorum, ipsi vultus
quos videram iuxta fluuium Chobar,& intuitus eorum, & impetus singulorum ante
faciem suam ingredi.

CAP. XI.

ET eleuauit me spiritus, & introduxit 1
me ad portam domus Domini orientalem, quæ respicit ad solis ortum: & ecce
in introitu portæ viginti quinque viri: &
vidi in medio eorum Iezoniã filium Azur,
& Pheltiã filium Banaiæ,principes populi.
*Dixitq. ad me: Fili hominis, hi sunt viri, 2
qui cogitant iniquitatem,& tractant consilium pessimũ in vrbe ista, *dicentes: Non- 3
ne dudum ædificatæ sunt domus? hæc est
lebes,nos autem carnes.*Idcirco vaticinare de eis,vaticinare fili hominis. * Et irruit 4 5
in me spiritus Domini, & dixit ad me: Loquere: Hæc dicit Dominus: Sic locuti estis
domus Israel, & cogitationes cordis vestri
ego noui.*Plurimos occidistis in vrbe hac, 6
7 & implestis vias eius interfectis.*Propterea
hæc dicit Dominus Deus: Interfecti vestri,
quos posuistis in medio eius,hi sunt carnes,
& hæc est lebes: & educam vos de medio
8 eius. * Gladium metuistis, & gladium in-
9 ducam super vos,ait Dominus Deus. * Et
eijciam vos de medio eius, daboq. vos in
manu hostium,& faciam in vobis iudicia.
10 *Gladio cadetis: in finibus Israel iudicabo
11 vos, & scietis quia ego Dominus. * Hæc
non erit vobis in lebetem, & vos non eritis
in medio eius in carnes: in finibus Israel
12 iudicabo vos.*Et scietis quia ego Dominus:
quia in præceptis meis non ambulastis, &
iudicia mea non fecistis, sed iuxta iudicia
Gentium,quæ in circuitu vestro sunt, estis
13 operati.*Et factum est,cum prophetarem,
Pheltias filius Banaiæ mortuus est: & cecidi
in faciem meam clamans voce magna; &
dixi: Heu,heu,heu Domine Deus: consum-
14 mationem tu facis reliquiarum Israel? * Et
factum est verbum Domini ad me,dicens:
15 * Fili hominis,fratres tui,fratres tui,viri propinqui tui,& omnis domus Israel, vniuersi,
quibus dixerũt habitatores Ierusalẽ: Longe
recedite a Domino, nobis data est terra in
16 possessionẽ.*Propterea hæc dicit Dominus
Deus, quia longe feci eos in Gentibus, &
quia dispersi eos in terris: ero eis in sanctificationẽ modicam in terris,ad quas vene-
17 runt.* Propterea loquere: Hæc dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis,
& adunabo de terris,in quibus dispersi estis,
18 daboq. vobis humũ Israel.* Et ingredientur illuc, & auferent omnes offensiones,
19 cunctasq. abominationes eius de illa. * Et
dabo eis cor vnum, & spiritum nouum tribuam in visceribus eorum: & auferam cor
lapideum de carne eorum, & dabo eis cor
20 carneum:*Vt in præceptis meis ambulent,
& iudicia mea custodiant, faciantq. ea: &
sint mihi in populum, & ego sim eis in
21 Deum. * Quorum cor post offendicula &
abominationes suas ambulat,horum viam
in capite suo ponam,dicit Dominus Deus.
22 *Et eleuauerunt cherubim alas suas,& rotæ
cum eis: & gloria Dei Israel erat super ea.

* Et ascendit gloria Domini de medio ciui- 23
tatis,stetitq. super monté,qui est ad Orien-
tem vrbis. * Et spiritus leuauit me, addu- 24
xitq. in Chaldæam ad transmigrationem,
in visione in spiritu Dei: & sublata est a me
visio, quam videram. * Et locutus sum ad 25
transmigrationem omnia verba Domini,
quæ ostenderat mihi.

Cap. XII.

ET factus est sermo Domini ad me,di- 1
cens: * Fili hominis in medio domus 2
exasperantis tu habitas: qui oculos habent
ad videndum,& non vident: & aures ad au-
diendum,& non audiunt: quia domus ex-
asperans est. * Tu ergo fili hominis,fac tibi 3
vasa transmigrationis,& transmigrabis per
diem coram eis: transmigrabis autem de
loco tuo ad locum alterum in conspectu
eorum, si forte aspiciant: quia domus exa-
sperans est. * Et efferes foras vasa tua quasi 4
vasa transmigrantis per diem in conspectu
eorum: tu autem egredieris vespere coram
eis, sicut egreditur migrans. * Ante oculos 5
eorum perfode tibi parietem: & egredieris
per eum. * In conspectu eorum in humeris 6
portaberis,in caligine effereris: faciẽ tuam
velabis,& non videbis terram: quia portẽ-
tum dedi te domui Israel. * Feci ergo sicut 7
præceperat mihi Dominus: vasa mea pro-
tuli quasi vasa transmigrantis per diem: &
vespere perfodi mihi parietem manu: &
in caligine egressus sum,in humeris porta-
tus in conspectu eorum. * Et factus est ser- 8
mo Domini mane ad me, dicens: * Fili ho- 9
minis,numquid non dixerunt ad te domus
Israel, domus exasperans: Quid tu facis?
* Dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Su- 10
per ducem onus istud,qui est in Ierusalem,
& super omnem domum Israel, quæ est in
medio eorum. * Dic: Ego portentum ve- 11
strum: quomodo feci, sic fiet illis. in trans-
migrationem,& in captiuitatem ibunt. * Et 12
dux, qui est in medio eorum, in humeris
portabitur,in caligine egredietur: parietem
perfodient vt educãt eum: facies eius ope-
rietur vt non videat oculo terram. * Et ex- 13
tendam rete meum super eum, & capietur
in sagena mea: & adducam eum in Baby-
lonem in terram Chaldæorum: & ipsam
14 non videbit, ibiq. morietur. * Et omnes,qui
circa eum sunt, præsidium eius, & agmina
eius dispergam in omnem ventum: & gla-
15 dium euaginabo post eos. * Et scient quia
ego Dominus, quando dispersero illos in
Gentibus, & disseminauero eos in terris.
16 * Et relinquam ex eis viros paucos a gladio,
& fame, & pestilentia: vt enarrent omnia
scelera eorum in Gentibus,ad quas ingre-
17 dientur: & scient quia ego Dominus. * Et
18 factus est sermo Domini ad me,dicens: * Fi-
li hominis, panem tuum in conturbatione
comede: sed & aquam tuam in festinatio-
19 ne,& mœrore bibe. * Et dices ad populum
terræ: Hæc dicit Dominus Deus ad eos,qui
habitant in Ierusalem in terra Israel: Pa-
nem suum in solicitudine comedent, &
aquã suam in desolatione bibent: vt deso-
letur terra a multitudine sua, propter ini-
20 quitatem omnium,qui habitant in ea. * Et
ciuitates, quæ nunc habitantur, desolatæ
erunt, terraq. deserta: & scietis quia ego
21 Dominus. * Et factus est sermo Domini ad
22 me,dicens: * Fili hominis,quod est prouer-
bium istud vobis in terra Israel? dicẽtium:
In longum differentur dies, & peribit om-
23 nis visio. * Ideo dic ad eos: Hæc dicit Do-
minus Deus: Quiescere faciam prouerbiũ
istud, neque vulgo dicetur vltra in Israel:
& loquere ad eos quòd appropinquauerint
24 dies, & sermo omnis visionis. * Non enim
erit vltra omnis visio cassa,neque diuinatio
25 ambigua in medio filiorum Israel. * Quia
ego Dominus loquar: & quodcumque lo-
cutus fuero verbum, fiet, & non prolon-
gabitur amplius: sed in diebus vestris do-
mus exasperans loquar verbum, & faciam
26 illud, dicit Dominus Deus. * Et factus est
27 sermo Domini ad me,dicens: * Fili homi-
nis, ecce domus Israel dicentium: Visio,
quam hic videt,in dies multos: & in tem-
28 pora longa iste prophetat. * Propterea dic
ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Nõ pro-
longabitur vltra omnis sermo meus: ver-
bum,

bum, quod locutus fuero, complebitur,
dicit Dominus Deus.

Cap. XIII.

ET factus est sermo Domini ad me, di- 1
cens: *Fili hominis, vaticinare ad pro- 2
phetas Israel, qui prophetãt: & dices pro-
phetantibus de corde suo: Audite verbum
Domini: *Hæc dicit Dominus Deus: Væ 3
prophetis insipientibus, qui sequuntur spi-
ritum suum, & nihil vident. *Quasi vulpes 4
in desertis, prophetæ tui Israel erant. *Non 5
ascendistis ex aduerso, neque opposuistis
murum pro domo Israel, vt staretis in præ-
lio in die Domini. *Vident vana, & diui- 6
nant mendacium, dicentes: Ait Dominus:
cum Dominus non miserit eos: & perseue-
rauerunt confirmare sermonem. *Nũquid 7
non visionem cassam vidistis, & diuinatio-
nem mendacem locuti estis? & dicitis, ait
Dominus: cum ego non sim locutus. *Pro- 8
pterea hæc dicit Dominus Deus: Quia lo-
cuti estis vana, & vidistis mendacium: ideo
ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus: *Et 9
erit manus mea super prophetas, qui vidẽt
vana, & diuinant mendacium: in consilio
populi mei nõ erunt, & in scriptura domus
Israel non scribentur, nec in terram Israel
ingredientur: & scietis quia ego Dominus
Deus: *Eo quòd deceperint populum meũ, 10
dicentes: Pax, & non est pax: & ipse ædi-
ficabat parietem, illi autem liniebant eum
luto absque paleis. *Dic ad eos, qui liniunt 11
absque temperatura, quòd casurus sit: erit
enim imber inundans, & dabo lapides præ-
grandes desuper irruentes, & ventum pro-
cellæ dissipantem. *Siquidem ecce cecidit 12
paries: numquid non dicetur vobis: Vbi
est litura, quam linistis? *Propterea hæc di- 13
cit Dominus Deus: Et erumpere faciam
spiritum tempestatũ in indignatione mea,
& imber inundans in furore meo erit: &
lapides grandes in ira in consumptionẽ.
*Et destruã parietem, quem linistis absque 14
temperamento: & adæquabo eum terræ,
& reuelabitur fundamentum eius: & ca-
det, & consumetur in medio eius: & scie-
15 tis quia ego sum Dominus. *Et complebõ
indignationem meam in pariete, & in his,
qui liniunt eum absque temperamento, di-
camq. vobis: Non est paries, & non sunt
16 qui liniunt eum. *Prophetæ Israel, qui pro-
phetant ad Ierusalem, & vident ei visionem
pacis: & non est pax, ait Dominus Deus.
17 *Et tu fili hominis, pone faciem tuam con-
tra filias populi tui, quæ prophetant de
18 corde suo: & vaticinare super eas, *& dic:
Hæc dicit Dominus Deus: Væ quæ con-
suunt puluillos sub omni cubito manus: &
faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ æta-
tis ad capiendas animas: & cum caperent
animas populi mei, viuificabant animas eo-
19 rum. *Et violabant me ad populum meum
propter pugillum hordei, & fragmen pa-
nis, vt interficerent animas, quæ non mo-
riuntur, & viuificarent animas, quæ non
viuunt, mentientes populo meo creden-
20 ti mendacijs. *Propter hoc hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego ad puluil-
los vestros, quibus vos capitis animas vo-
lantes: & dirumpam eos de brachijs vestris:
& dimittam animas, quas vos capitis, ani-
21 mas ad volandum. *Et dirumpam cerui-
calia vestra, & liberabo populum meum
de manu vestra, neque erunt vltra in mani-
bus vestris ad prædandum: & scietis quia
22 ego Dominus. *Pro eo quòd mœrere fe-
cistis cor iusti mendaciter, quem ego non
contristaui: & confortastis manus impij,
vt non reuerteretur a via sua mala, & viue-
23 ret: *propterea vana non videbitis, & diui-
nationes non diuinabitis amplius, & eruam
populum meum de manu vestra: &
scietis quia ego Dominus.

Cap. XIIII.

1 ET venerunt ad me viri seniorum Israel,
2 & sederunt coram me. *Et factus est
3 sermo Domini ad me, dicens: *Fili homi-
nis, viri isti posuerunt immunditias suas in
cordibus suis, & scandalum iniquitatis suæ
statuerunt contra faciem suam: numquid
4 interrogatus respondebo eis? *Propter hoc
loquere eis, & dices ad eos: Hæc dicit Do-
minus

minus Deus: Homo homo de domo Israel,
qui posuerit immũditias suas in corde suo,
& scandalum iniquitatis suæ statuerit con-
tra faciem suam, & venerit ad prophetam
interrogás per eum me: ego Dominus re-
spondebo ei in multitudine immunditiarũ
suarum: *vt capiatur domus Israel in corde 5
suo, quo recesserunt a me in cunctis idolis
suis. *Propterea dic ad domum Israel: Hæc 6
dicit Dominus Deus: Conuertimini, & re-
cedite ab idolis vestris, & ab vniuersis con-
taminationibus vestris auertite facies ve-
stras. *Quia homo homo de domo Israel, 7
& de proselytis quicumque aduena fuerit
in Israel, si alienatus fuerit a me, & posuerit
idola sua in corde suo, & scãdalum iniqui-
tatis suæ statuerit contra faciem suam, &
venerit ad prophetam vt interroget per eũ
me: ego Dominus respondebo ei per me.
*Et ponam faciem meam super hominem 8
illum, & faciam eum in exemplum, & in
prouerbium, & disperdam eum de medio
populi mei: & scietis quia ego Dominus.
*Et propheta cum errauerit, & locutus fue 9
rit verbum: ego Dominus decepi prophe
tam illum: & extendam manum meam su-
per illum, & delebo eum de medio popu-
li mei Israel. *Et portabunt iniquitatem 10
suam: iuxta iniquitatem interrogantis, sic
iniquitas prophetæ erit: *vt non erret vltra 11
domus Israel a me, neque polluatur in vni-
uersis præuaricationibus suis: sed sint mihi
in populum, & ego sim eis in Deum, ait Do
minus exercituum. *Et factus est sermo 12
Domini ad me, dicens: *Fili hominis, terra 13
cum peccauerit mihi, vt præuaricetur præ-
uaricans, extendam manum meam super
eam, & conteram virgam panis eius: & im
mittam in eam famem, & interficiam de ea
hominem, & iumentum. *Et si fuerint tres 14
viri isti in medio eius, Noe, Daniel, & Iob:
ipsi iustitia sua liberabunt animas suas, ait
Dominus exercituum. *Quòd si & bestias 15
pessimas induxero super terram vt vastem
eam; & fuerit inuia, eo quòd non sit per-
transiens propter bestias: *Tres viri isti si 16
fuerint in ea, viuo ego, dicit Dominus Deus,
quia nec filios, nec filias liberabunt: sed ip
si soli liberabuntur, terra autem desolabi-
17 tur. *Vel si gladium induxero super terram
illam, & dixero gladio: Transi per terram:
& interfecero de ea hominem, & iumen-
18 tum: *& tres viri isti fuerint in medio eius:
viuo ego, dicit Dominus Deus, non libera-
bunt filios, neque filias: sed ipsi soli libera-
19 buntur. *Si autem & pestilentiam immise-
ro super terram illam, & effudero indigna-
tionem meam super eã in sanguine, vt aufe
20 ram ex ea hominem, & iumẽtum: *Et Noe,
& Daniel, & Iob fuerint in medio eius: vi-
uo ego, dicit Dominus Deus, quia filium, &
filiam non liberabunt: sed ipsi iustitia sua
21 liberabunt animas suas. *Quoniam hæc di-
cit Dominus Deus: Quòd & si quattuor iu-
dicia mea pessima, gladium, & famem, ac
bestias malas, & pestilentiam immisero in
Ierusalem vt interficiam de ea hominem,
22 & pecus: *tamen relinquetur in ea saluа-
tio educentium filios, & filias: ecce ipsi in-
gredientur ad vos, & videbitis viam eorum,
& adinuentiones eorum, & consolabimini
super malo, quod induxi in Ierusalem in
23 omnibus, quæ importaui super eam. *Et
consolabuntur vos, cum videritis viam eo-
rum, & adinuentiones eorum: & cognosce-
tis quòd non frustra fecerim omnia, quæ
feci in ea, ait Dominus Deus.

CAP. XV.

1 ET factus est sermo Domini ad me, di-
2 cens: *Fili hominis, quid fiet de ligno
vitis ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt
3 inter ligna siluarum? *Numquid tolletur
de ea lignum, vt fiat opus, aut fabricabitur
de ea paxillus, vt dependeat in eo quodcũ-
4 que vas? *Ecce igni datum est in escam:
vtramque partem eius consumpsit ignis, &
medietas eius redacta est in fauillam: num-
5 quid vtile erit ad opus? *Etiam cum esset
integrum, non erat aptum ad opus: quãto
magis cum illud ignis deuorauerit, & com-
6 busserit, nihil ex eo fiet operis? *Propterea
hæc dicit Dominus Deus: Quomodo li-
gnum vitis inter ligna siluarum, quod dedi
igni

igni ad deuorandum, sic tradam habitato-
res Ierusalem. * Et ponam faciem meam 7
in eos: de igne egredientur, & ignis consu-
met eos: & scietis quia ego Dominus, cum
posuero faciẽ meam in eos, * & dedero ter- 8
ram inuiam, & desolatam: eo quòd præua-
ricatores extiterint, dicit Dominus Deus.

Cap. XVI.

ET factus est sermo Domini ad me, di- 1
cens: * Fili hominis notas fac Ierusalem 2
abominationes suas: * & dices: Hæc dicit 3
Dominus Deus Ierusalem: Radix tua, & ge-
neratio tua de terra Chanaan: pater tuus
Amorrhæus, & mater tua Cethæa. * Et quã- 4
do nata es in die ortus tui non est præcisus
vmbilicus tuus, & aqua non es lota in salu-
tem, nec sale salita, nec inuoluta pannis.
* Non pepercit super te oculus vt faceret 5
tibi vnum de his, misertus tui: sed proiecta
es super faciem terræ in abiectione animæ
tuæ, in die qua nata es. * Transiens autem 6
per te, vidi te conculcari in sanguine tuo.
& dixi tibi cum esses in sanguine tuo: Viue.
dixi, inquam, tibi: In sanguine tuo viue.
* Multiplicatam quasi germen agri dedi te: 7
& multiplicata es, & grandis effecta, & in-
gressa es, & peruenisti ad mundum mulie-
brem: vbera tua intumuerunt, & pilus tuus
germinauit: & eras nuda, & confusione
plena. * Et transiui per te, & vidi te: & ec- 8
ce tempus tuum, tempus amantium: & ex-
pandi amictum meum super te, & operui
ignominiam tuam. Et iuraui tibi, & in-
gressus sum pactum tecum: ait Dominus
Deus: & facta es mihi. * Et laui te aqua, & 9
emundaui sanguinem tuum ex te: & vnxi
te oleo. * Et vestiui te discoloribus, & cal- 10
ceaui te ianthino: & cinxi te bysso, & in-
dui te subtilibus. * Et ornaui te ornamen- 11
to, & dedi armillas in manibus tuis, & tor-
quem circa collum tuum. * Et dedi inaurem 12
super os tuum, & circulos auribus tuis, &
coronam decoris in capite tuo. * Et orna- 13
ta es auro, & argento, & vestita es bysso, &
polymito, & multicoloribus: similam, &
mel, & oleum comedisti, & decora facta
es vehementer nimis: & profecisti in re-
14 gnum. * Et egressum est nomen tuum in
Gentes propter speciem tuam: quia perfe-
cta eras in decore meo, quem posueram
15 super te, dicit Dominus Deus. * Et habens
fiduciam in pulchritudine tua fornicata es
in nomine tuo: & exposuisti fornicationẽ
16 tuam omni transeunti vt eius fieres. * Et su-
mens de vestimentis tuis fecisti tibi excelsa
hinc inde consuta: & fornicata es super
eis, sicut non est factum, neque futurum
17 est. * Et tulisti vasa decoris tui de auro meo,
atque argento meo, quæ dedi tibi: & feci-
sti tibi imagines masculinas, & fornicata
18 es in eis. * Et sumpsisti vestimenta tua mul-
ticoloria, & operuisti illas: & oleum meum,
& thymiama meum posuisti coram eis.
19 * Et panem meum, quem dedi tibi, simi-
lam, & oleum, & mel, quibus enutriui te,
posuisti in conspectu eorum in odorẽ sua-
uitatis, & factum est, ait Dominus Deus.
20 * Et tulisti filios tuos, & filias tuas, quas ge-
nerasti mihi: & immolasti eis ad deuoran-
dum. Numquid parua est fornicatio tua?
21 * Immolasti filios meos, & dedisti illos con-
22 secrans, eis. * Et post omnes abominatio-
nes tuas, & fornicationes, non es recorda-
ta dierum adolescentiæ tuæ, quando eras
nuda, & confusione plena, conculcata in
23 sanguine tuo. * Et accidit post omnem ma-
litiam tuam (væ, væ tibi, ait Dominus Deus)
24 * & ædificasti tibi lupanar, & fecisti tibi
25 prostibulum in cunctis plateis. * Ad omne
caput viæ ædificasti signum prostitutionis
tuæ: & abominabilem fecisti decorem
tuum: & diuisisti pedes tuos omni tran-
seunti, & multiplicasti fornicationes tuas.
26 * Et fornicata es cum filijs Ægypti vicinis
tuis magnarum carnium: & multiplicasti
fornicationem tuam ad irritandum me.
27 * Ecce ego extendam manum meam super
te, & auferam iustificationem tuam: & da-
bo te in animas odientium te filiarum Pa-
læstinarum, quæ erubescunt in via tua sce-
28 lerata. * Et fornicata es in filijs Assyrio-
rum, eo quòd necdum fueris expleta: &
postquam fornicata es, nec sic es satiata.

Et

* Et multiplicaſti fornicationem tuam in 29
Terra Chanaan cum Chaldæis: & nec ſic
ſatiata es.* In quo mundabo cor tuum, ait 30
Dominus Deus; cum facias omnia hæc
opera mulieris meretricis, & procacis?
* Quia fabricaſti lupanar tuum in capite 31
omnis viæ,& excelſum tuum feciſti in om-
ni platea: nec facta es quaſi meretrix faſti-
dio augens pretium,* ſed quaſi mulier adul 32
tera,quæ ſuper virum ſuum inducit alienos.
* Omnibus meretricibus dantur mercedes: 33
tu autem dediſti mercedes cunctis amato-
ribus tuis, & dona donabas eis vt intrarent
ad te vndique ad fornicandum tecum.* Fa- 34
ctumq. eſt in te contra conſuetudinem mu
lierum in fornicationibus tuis,& poſt te nõ
erit fornicatio: in eo enim quòd dediſti
mercedes, & mercedes non accepiſti, fa-
ctum eſt in te contrarium.* Propterea me- 35
retrix audi verbum Domini.* Hæc dicit Do 36
minus Deus: Quia effuſum eſt æs tuum,&
reuelata eſt ignominia tua in fornicatio-
nibus tuis ſuper amatores tuos, & ſuper
idola abominationum tuarum in ſanguine
filiorum tuorum, quos dediſti eis:* Ecce 37
ego congregabo omnes amatores tuos,
quibus commiſta es, & omnes, quos dile-
xiſti cum vniuerſis, quos oderas: & con-
gregabo eos ſuper te vndique, & nudabo
ignominiam tuam coram eis, & videbunt
omnem turpitudinem tuam.* Et iudicabo 38
te iudicijs adulterarum, & effundentium
ſanguinem: & dabo te in ſanguinem fu-
roris & zeli.* Et dabo te in manus eorum, 39
& deſtruent lupanar tuum: & demolientur
proſtibulum tuum: & denudabunt te ve-
ſtimentis tuis, & auferent vaſa decoris tui:
& derelinquent te nudam,plenamq. igno-
minia:* & adducent ſuper te multitudi- 40
nem, & lapidabunt te lapidibus, & truci-
dabunt te gladijs ſuis.* Et comburent do- 41
mos tuas igni, & facient in te iudicia in
oculis mulierum plurimarum: & deſines
fornicari, & mercedes vltra non dabis.* Et 42
requieſcet indignatio mea in te: & aufe-
retur zelus meus a te,& quieſcam,nec ira-
ſcar amplius.* Eo quòd non fueris recor- 43
data dierum adoleſcentiæ tuæ, & prouo-
caſti me in omnibus his: quapropter &
ego vias tuas in capite tuo dedi,ait Domi-
nus Deus, & non feci iuxta ſcelera tua in
44 omnibus abominationibus tuis.* Ecce om-
nis,qui dicit vulgo prouerbium,in te aſſu-
met illud, dicens: Sicut mater, ita & filia
45 eius.* Filia matris tuæ es tu, quæ proiecit
virum ſuum, & filios ſuos: & ſoror ſoro-
rum tuarum es tu, quæ proiecerunt viros
ſuos, & filios ſuos: mater veſtra Cethæa,&
46 pater veſter Amorrhæus.* Et ſoror tua ma-
ior, Samaria,ipſa & filiæ eius,quæ habitant
ad ſiniſtram tuam: ſoror autem tua minor
te,quæ habitat a dextris tuis,Sodoma,& fi-
47 liæ eius. * Sed nec in vijs earum ambula-
ſti, neque ſecundum ſcelera earum feciſti
pauxillum minus: pene ſceleratiora feciſti
48 illis in omnibus vijs tuis.* Viuo ego, dicit
Dominus Deus,quia non fecit Sodoma ſo-
ror tua ipſa, & filiæ eius, ſicut feciſti tu, &
49 filiæ tuæ. * Ecce hæc fuit iniquitas Sodo-
mæ ſororis tuæ, ſuperbia, ſaturitas panis &
abundantia, & otium ipſius, & filiarum
eius: & manum egeno, & pauperi non
50 porrigebant.* Et eleuatæ ſunt, & fecerunt
abominationes coram me: & abſtuli eas
51 ſicut vidiſti.* Et Samaria dimidium pecca-
torum tuorum non peccauit: ſed viciſti eas
ſceleribus tuis,& iuſtificaſti ſorores tuas in
omnibus abominationibus tuis, quas ope-
52 rata es.* Ergo & tu porta confuſionem tuã,
quæ viciſti ſorores tuas peccatis tuis,ſcele-
ratius agens ab eis: iuſtificatæ ſunt enim a
te: ergo & tu confundere, & porta igno-
miniam tuam, quæ iuſtificaſti ſorores tuas.
53 * Et conuertam reſtituens eas conuerſione
Sodomorum cum filiabus ſuis, & conuer-
ſione Samariæ, & filiarum eius: & conuer-
tam reuerſionem tuam in medio earum,
54 * vt portes ignominiam tuam, & confun-
daris in omnibus, quæ feciſti conſolans
55 eas. * Et ſoror tua Sodoma, & filiæ eius
reuertentur ad antiquitatem ſuam: & Sa-
maria, & filiæ eius reuertentur ad antiqui-
tatem ſuam: & tu,& filiæ tuæ reuertemini
56 ad antiquitatem veſtram.* Non fuit autem

Sodoma soror tua audita in ore tuo, in die
superbiæ tuæ, *antequam reuelaretur ma- 57
litia tua: sicut hoc tempore in opprobrium
filiarum Syriæ, & cunctarum in circuitu
tuo filiarum Palæstinarum, quæ ambiunt
te per gyrum. *scelus tuum, & ignominiam 58
tuam tu portasti, ait Dominus Deus. *Quia 59
hæc dicit Dominus Deus: Et faciam tibi
sicut despexisti iuramentum, vt irritum fa-
ceres pactum: * & recordabor ego pacti 60
mei tecum in diebus adolescentiæ tuæ: &
suscitabo tibi pactum sempiternum. * Et 61
recordaberis viarum tuarum, & confun-
déris: cum receperis sorores tuas te maio-
res cum minoribus tuis: & dabo eas tibi
in filias, sed non ex pacto tuo. * Et susci- 62
tabo ego pactum meũ tecum: & scies quia
ego Dominus, *vt recorderis, & confunda- 63
ris, & non sit tibi vltra aperire os præ con-
fusione tua, cum placatus tibi fuero in om-
nibus, quæ fecisti, ait Dominus Deus.

CAP. XVII.

ET factum est verbum Domini ad me, 1
dicés: *Fili hominis propone ænigma, 2
& narra parabolam ad domum Israel, *& 3
dices: Hæc dicit Dominus Deus: Aquila
grandis magnarum alarum, longo mem-
brorum ductu, plena plumis, & varietate,
venit ad Libanum, & tulit medullam ce-
dri. *Summitatem frondium eius auulsit: 4
& transportauit eam in Terram Chanaan,
in vrbe negotiatorum posuit illam. *Et tu- 5
lit de semine terræ, & posuit illud in ter-
ra pro semine, vt firmaret radicem super
aquas multas: in superficie posuit illud.
*Cumq. germinasset, creuit in vineam la- 6
tiorem humili statura, respicientibus ramis
eius ad eam: & radices eius sub illa erant.
facta est ergo vinea, & fructificauit in pal-
mites, & emisit propagines. * Et facta est 7
aquila altera grandis magnis alis, multisq.
plumis: & ecce vinea ista quasi mittens ra-
dices suas ad eam, palmites suos extendit
ad illam, vt irrigaret eam de areolis ger-
minis sui. *In terra bona super aquas mul- 8
tas plantata est: vt faciat frondes, & por-
tet fructum, vt sit in vineam grandem.
9 *Dic: Hæc dicit Dominus Deus: Ergone
prosperabitur? nonne radices eius euellet,
& fructus eius distringet, & siccabit om-
nes palmites germinis eius, & arescet: &
non in brachio grandi, neque in populo
10 multo, vt euelleret eam radicitus? *Ecce
plantata est: ergone prosperabitur? non-
ne cum tetigerit eam ventus vrens siccabi-
11 tur, & in areis germinis sui arescet? *Et fa-
ctum est verbum Domini ad me, dicens:
12 *Dic ad domum exasperantem: Nescitis
quid ista significent? Dic: Ecce venit rex
Babylonis in Ierusalem: & assumet regem,
& principes eius, & adducet eos ad semet-
13 ipsum in Babylonem. *Et tollet de semi-
ne regni, ferietq. cum eo fœdus: & ab
eo accipiet iusiurandum. sed & fortes ter-
14 ræ tollet, *vt sit regnum humile, & non
eleuetur, sed custodiat pactum eius, & ser-
15 uet illud. *Qui recedens ab eo misit nun-
cios ad Ægyptum vt daret sibi equos, &
populum multum. Numquid prosperabi-
tur, vel consequetur salutem qui fecit hæc?
& qui dissoluit pactum, numquid effu-
16 giet? * Viuo ego, dicit Dominus Deus:
quoniam in loco regis, qui constituit eum
regem, cuius fecit irritum iuramentum,
& soluit pactum, quod habebat cum eo,
17 in medio Babylonis morietur. * Et non
in exercitu grandi, neque in populo mul-
to faciet contra eum Pharao prælium:
in iactu aggeris, & in extructione vallo-
18 rum vt interficiat animas multas. *Spre-
uerat enim iuramentum vt solueret fœ-
dus, & ecce dedit manum suam: & cum
19 omnia hæc fecerit, non effugiet. *Pro-
pterea hæc dicit Dominus Deus: Viuo ego,
quoniam iuramentum, quod spreuit, &
fœdus, quod præuaricatus est, ponam
20 in caput eius. *Et expandam super eum
rete meum, & comprehendetur in sage-
na mea: & adducam eum in Babylonem,
& iudicabo eum ibi in præuaricatione,
21 qua despexit me. *Et omnes profugi
eius cum vniuerso agmine suo, gladio ca-
dent: residui autem in omnem ventum
disper-

dispergentur: & scietis quia ego Dominus
locutus sum. * Hæc dicit Dominus Deus: 22
Et sumam ego de medulla cedri sublimis,
& ponam: de vertice ramorum eius tene-
rum distringam, & plantabo super mon-
tem excelsum & eminentem. * In monte 23
sublimi Israel plantabo illud, & erumpet
in germen, & faciet fructum, & erit in ce-
drum magnam: & habitabunt sub ea om-
nes volucres, & vniuersum volatile sub
vmbra frondium eius nidificabit. * Et sciét 24
omnia ligna regionis, quia ego Dominus
humiliaui lignum sublime, & exaltaui li-
gnum humile: & siccaui lignum viride, &
frondere feci lignum aridum. Ego Domi-
nus locutus sum, & feci.

CAP. XVIII.

ET factus est sermo Domini ad me, di- 1
cens: * Quid est quod inter vos parabo- 2
lam vertitis in prouerbium istud in terra
Israel, dicentes: Patres comederunt vuam
acerbam, & dentes filiorum obstupescunt?
* Viuo ego, dicit Dominus Deus, si erit vltra 3
vobis parabola hæc in prouerbium in Is-
rael. * Ecce omnes animæ, meæ sunt: vt 4
anima patris, ita & anima filij mea est: ani-
ma, quæ peccauerit, ipsa morietur. * Et vir 5
si fuerit iustus, & fecerit iudicium, & iusti-
tiam, * in montibus non comederit, & ocu- 6
los suos non leuauerit ad idola domus Is-
rael: & vxorem proximi sui non violauerit,
& ad mulierem menstruatam non accesse-
rit: * & hominem non contristauerit: pi- 7
gnus debitori reddiderit, per vim nihil ra-
puerit: panem suum esurienti dederit, &
nudum operuerit vestimento: * ad vsuram 8
non commodauerit, & amplius non acce-
perit: ab iniquitate auerterit manū suam,
& iudicium verum fecerit inter virum & vi-
rum: * in præceptis meis ambulauerit, & iu- 9
dicia mea custodierit vt faciat veritatem:
hic iustus est, vita viuet, ait Dominus Deus.
* Quòd si genuerit filium latronem effun- 10
dentem sanguinem, & fecerit vnum de istis:
* & hæc quidem omnia non facientem, sed 11
in montibus comedentem, & vxorem pro-
12 ximi sui polluentem: * egenum, & paupe-
rem contristantem, rapientem rapinas, pi-
gnus non reddētem, & ad idola leuantem
13 oculos suos, abominationem faciētem: * ad
vsuram dantem, & amplius accipientem:
numquid viuet? non viuet. cum vniuersa
hæc detestanda fecerit, morte morietur, san-
14 guis eius in ipso erit. * Quòd si genuerit fi-
lium, qui videns omnia peccata patris sui,
quæ fecit, timuerit, & non fecerit simile
15 eis: * super montes non comederit, & ocu-
los suos non leuauerit ad idola domus Is-
rael, & vxorem proximi sui non violauerit:
16 * & virum non contristauerit, pignus non
retinuerit, & rapinam non rapuerit, panem
suum esurienti dederit, & nudum operue-
17 rit vestimento: * a pauperis iniuria auerte-
rit manum suam, vsuram & superabundan-
tiam non acceperit, iudicia mea fecerit, in
præceptis meis ambulauerit: hic non mo-
rietur in iniquitate patris sui, sed vita vi-
18 uet. * Pater eius quia calumniatus est, & vim
fecit fratri, & malum operatus est in medio
populi sui, ecce mortuus est in iniquitate
19 sua. * Et dicitis: Quare non portauit filius
iniquitatem patris? * Videlicet, quia filius
iudicium, & iustitiam operatus est, omnia
præcepta mea custodiuit, & fecit illa, viuet
20 vita. * Anima, quæ peccauerit, ipsa morie-
tur: filius non portabit iniquitatem patris,
& pater non portabit iniquitatem filij:
iustitia iusti super eum erit, & impietas
21 impij erit super eum. * Si autem impius
egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis
suis, quæ operatus est, & custodierit
omnia præcepta mea, & fecerit iudicium,
& iustitiam: vita viuet, & non morietur.
22 * Omnium iniquitatum eius, quas opera-
tus est, non recordabor: in iustitia sua,
23 quam operatus est, viuet. * Numquid vo-
luntatis meæ est mors impij, dicit Domi-
nus Deus, & non vt conuertatur a vijs
24 suis, & viuat? * Si autem auerterit se iu-
stus a iustitia sua, & fecerit iniquitatem se-
cundum omnes abominationes, quas ope-
rari solet impius, numquid viuet? omnes
iustitiæ eius, quas fecerat, non recorda-

buntur: in præuaricatione, qua præuarica-
tus est, & in peccato suo, quod peccauit, in
ipsis morietur. *Et dixistis: Non est æqua 25
via Domini. Audite ergo domus Israel:
Numquid via mea non est æqua, & non
magis viæ vestræ prauæ sunt? *Cum enim 26
auerterit se iustus a iustitia sua, & fecerit
iniquitatem, morietur in eis: in iniustitia,
quam operatus est, morietur. *Et cum auer 27
terit se impius ab impietate sua, quam ope
ratus est, & fecerit iudicium, & iustitiam: ip
se animam suam viuificabit. *Considerans 28
enim, & auertens se ab omnibus iniquita-
tibus suis, quas operatus est, vita viuet, &
non morietur. *Et dicunt filij Israel: Non 29
est æqua via Domini. Numquid viæ meæ
non sunt æquæ, domus Israel, & non magis
viæ vestræ prauæ? *Idcirco vnumquemque 30
iuxta vias suas iudicabo domus Israel, ait
Dominus Deus. Conuertimini, & agite pœ-
nitẽtiam ab omnibus iniquitatibus vestris:
& non erit vobis in ruinã iniquitas. *Proij- 31
cite a vobis omnes præuaricationes vestras,
in quibus præuaricati estis, & facite vobis
cor nouum, & spiritum nouum: & quare
moriemini domus Israel? *Quia nolo mor- 32
tem morientis, dicit Dominus Deus, reuer-
timini, & viuite.

CAP. XIX.

ET tu assume planctum super principes 1
Israel, *& dices: Quare mater tua leæ- 2
na inter leones cubauit, in medio leuncu-
lorum enutriuit catulos suos? *Et eduxit 3
vnum de leunculis suis, & leo factus est: &
didicit capere prædam, hominemq. come-
dere. *Et audierunt de eo Gentes, & non 4
absque vulneribus suis ceperunt eum: &
adduxerunt eũ in catenis in Terram Ægy-
pti. *Quæ cum vidisset quoniam infirmata 5
est, & perijt expectatio eius: tulit vnum de
leunculis suis, leonem constituit eum, *Qui 6
incedebat inter leones, & factus est leo: &
didicit prædam capere, & homines deuora-
re: *Didicit viduas facere, & ciuitates eo- 7
rum in desertum adducere: & desolata est
terra, & plenitudo eius a voce rugitus illius.
8 *Et conuenerunt aduersus eum Gentes vn-
dique de prouincijs, & expanderunt super
eum rete suum, in vulneribus earum captus
9 est. *Et miserunt eum in caueam, in cate-
nis adduxerunt eum ad regem Babylonis:
miseruntq. eum in carcerem, ne audiretur
10 vox eius vltra super montes Israel. *Mater
tua quasi vinea in sanguine tuo super a-
quam plantata est: fructus eius, & frondes
11 eius creuerunt ex aquis multis. *Et factæ
sunt ei virgæ solidæ in sceptra dominantiũ,
& exaltata est statura eius inter frondes: &
vidit altitudinem suam in multitudine pal
12 mitum suorum. *Et euulsa est in ira, in
terramq. proiecta, & ventus vrens siccauit
fructum eius: marcuerunt, & arefactæ sunt
virgæ roboris eius: ignis comẽdit eam.
13 *Et nunc transplantata est in desertum, in
14 terra inuia, & sitienti. *Et egressus est ignis
de virga ramorum eius, qui fructum eius
comẽdit: & non fuit in ea virga fortis, sce
ptrum dominantium. Planctus est, & erit
in planctum.

CAP. XX.

1 ET factum est in anno septimo, in quin-
to, in decima mensis: venerunt viri de
senioribus Israel vt interrogarent Dominũ,
2 & sederunt coram me. *Et factus est sermo
3 Domini ad me, dicens: *Fili hominis lo-
quere senioribus Israel, & dices ad eos: Hæc
dicit Dominus Deus: Numquid ad interro
gandũ me vos venistis? viuo ego quia non
4 respondebo vobis, ait Dominus Deus. *Si
iudicas eos, si iudicas fili hominis, abomi-
5 nationes patrum eorũ ostende eis. *Et di-
ces ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: in
die, qua elegi Israel, & leuaui manum meã
pro stirpe domus Iacob, & apparui eis in
Terra Ægypti, & leuaui manum meam pro
6 eis, dicens: Ego Dominus Deus vester: *in
die illa leuaui manum meã pro eis, vt edu-
cerem eos de Terra Ægypti, in Terram, quã
prouideram eis, fluentem lacte, & melle:
7 quæ est egregia inter omnes terras. *Et di-
xi ad eos: Vnusquisque offensiones oculorũ
suorum abijciat, & in idolis Ægypti nolite
pollui:

pollui: ego Dominus Deus veſter.* Et irri 8
tauerunt me,noluerúntq. me audire: vnuſ-
quiſque abominationes oculorum ſuorum
nõ proiecit,nec idola Ægypti reliquerunt:
& dixi vt effunderem indignationem meã
ſuper eos, & implerem iram meam in eis,
in medio Terræ Ægypti.* Et feci propter 9
nomen meũ,vt non violaretur coram Gen
tibus,in quarum medio erant,& inter quas
apparui eis vt educerem eos de Terra Ægy
pti.* Eieci ergo eos de Terra Ægypti,& edu 10
xi eos in deſertum. * Et dedi eis præcepta 11
mea,& iudicia mea oſtendi eis,quæ faciens
homo,viuet in eis.* Inſuper & ſabbata mea 12
dedi eis,vt eſſent ſignum inter me & eos:
& ſcirent quia ego Dominus ſanctificans
eos. * Et irritauerunt me domus Iſrael in 13
deſerto, in præceptis meis non ambulaue-
runt,& iudicia mea proiecerunt,quæ faciẽs
homo viuet in eis: & ſabbata mea violaue-
runt vehementer: dixi ergo vt effunderem
furorem meum ſuper eos in deſerto,& cõ-
ſumerem eos.*Et feci propter nomen meũ, 14
ne violaretur coram Gentibus, de quibus
eieci eos in conſpectu earum.*Ego igitur 15
leuaui manum meam ſuper eos in deſerto,
ne inducerẽ eos in Terram, quam dedi eis
fluentem lacte,& melle, præcipuam terrarũ
omnium:*Quia iudicia mea proiecerunt,& 16
in præceptis meis non ambulauerunt, &
ſabbata mea violauerunt: poſt idola enim
cor eorum gradiebatur.*Et pepercit oculus 17
meus ſuper eos vt non interficerem eos:
nec conſumpſi eos in deſerto.*Dixi autem 18
ad filios eorum in ſolitudine: In præceptis
patrum veſtrorum nolite incedere, nec iu-
dicia eorum cuſtodiatis, nec in idolis eorũ
polluamini:*Ego Dominus Deus veſter: 19
in præceptis meis ambulate,iudicia mea cu
ſtodite, & facite ea:* Et ſabbata mea ſan- 20
ctificate vt ſint ſignum inter me & vos, &
ſciatis quia ego ſum Dominus Deus veſter.
* Et exacerbauerunt me filij, in præceptis 21
meis non ambulauerunt: & iudicia mea nõ
cuſtodierunt vt facerẽt ea: quæ cum fece-
rit homo,viuet in eis: & ſabbata mea vio-
lauerunt: & comminatus ſum vt effunde-
rem furorem meum ſuper eos,& implerem
22 iram meam in eis in deſerto. *Auerti au-
tem manum meam,& feci propter nomen
meum,vt non violaretur coram Gentibus,
23 de quibus eieci eos in oculis earum.*Ite-
rum leuaui manũ meam in eos in ſolitu-
dine,vt diſpergerem illos in nationes, &
24 ventilarem in terras:*eo quòd iudicia mea
non feciſſent, & præcepta mea reprobaſ-
ſent,& ſabbata mea violaſſent,& poſt ido-
la patrum ſuorum fuiſſent oculi eorum.
25 *Ergo & ego dedi eis præcepta non bo-
26 na,& iudicia, in quibus non viuent: * Et
pollui eos in muneribus ſuis cum offerrẽt
omne,quod aperit vuluam,propter delicta
27 ſua: & ſcient quia ego Dominus.*Quam-
obrem loquere ad domum Iſrael,fili homi
nis: & dices ad eos: Hæc dicit Dominus
Deus: Adhuc & in hoc blaſphemauerunt
me patres veſtri,cum ſpreuiſſent me con-
28 temnentes:* & induxiſſem eos in Terram,
ſuper quam leuaui manum meam vt darem
eis: viderunt omnem collem excelſum, &
omne lignũ nemoroſum,& immolauerunt
ibi victimas ſuas: & dederunt ibi irritatio-
nem oblationis ſuæ,& poſuerunt ibi odorẽ
ſuauitatis ſuæ,& libauerunt libationes ſuas.
29 *Et dixi ad eos: Quid eſt excelſum,ad quod
vos ingredimini? & vocatum eſt nomen
30 eius Excelſum vſque ad hanc diem. *Pro-
pterea dic ad domum Iſrael: Hæc dicit Do
minus Deus: Certe in via patrum veſtrorũ
vos polluimini, & poſt offendicula eorum
31 vos fornicamini:* & in oblatione donorũ
veſtrorum,cum traducitis filios veſtros per
ignem, vos polluimini in omnibus idolis
veſtris vſque hodie: & ego reſpondebo vo
bis domus Iſrael? Viuo ego, dicit Domi-
nus Deus, quia non reſpondebo vobis.
32 *Neque cogitatio mentis veſtræ fiet, di-
centium: Erimus ſicut Gentes,& ſicut co-
gnationes terræ vt colamus ligna,& lapi-
33 des.*Viuo ego, dicit Dominus Deus,quo-
niam in manu forti,& in brachio extento,
34 & in furore effuſo regnabo ſuper vos.*Et
educam vos de populis: & congregabo
vos de terris,in quibus diſperſi eſtis,in ma-

nu valida,& in brachio extento,& in furo-
re effuso regnabo super vos.* Et adducam 35
vos in desertum populorum, & iudicabor
vobiscum ibi facie ad faciem.* Sicut iudi- 36
cio cōtendi aduersum patres vestros in de-
serto Terræ Ægypti, sic iudicabo vos, dicit
Dominus Deus.* Et subijciam vos sceptro 37
meo, & inducam vos in vinculis fœderis.
* Et eligam de vobis transgressores, & im- 38
pios, & de terra incolatus eorum educam
eos, & in terram Israel non ingredientur:
& scietis quia ego Dominus.* Et vos domus 39
Israel, Hæc dicit Dominus Deus: Singuli
post idola vestra ambulate, & seruite eis.
Quòd si & in hoc non audieritis me, & no-
men meum sanctū pollueritis vltra in mu-
neribus vestris, & in idolis vestris:* in monte 40
sancto meo, in monte excelso Israel, ait Do-
minus Deus, ibi seruiet mihi omnis domus
Israel; omnes, inquam, in terra, in qua pla-
cebunt mihi, & ibi quærā primitias vestras,
& initium decimarum vestrarum in omni-
bus sanctificationibus vestris.* In odorem 41
suauitatis suscipiam vos, cum eduxero vos
de populis, & congregauero vos de terris,
in quas dispersi estis, & sanctificabor in vo-
bis in oculis nationum.* Et scietis quia ego 42
Dominus, cum induxero vos ad terram Is-
rael, in Terrā, pro qua leuaui manum meā,
vt darem eam patribus vestris.* Et recor- 43
dabimini ibi viarum vestrarum, & omnium
scelerum vestrorum, quibus polluti estis in
eis: & displicebitis vobis in conspectu ve-
stro in omnibus malitijs vestris, quas feci-
stis.* Et scietis quia ego Dominus, cum be- 44
nefecero vobis propter nomen meum, &
non secundum vias vestras malas, neque
secundum scelera vestra pessima domus
Israel, ait Dominus Deus.* Et factus est 45
sermo Domini ad me, dicens:* Fili homi- 46
nis, pone faciem tuam contra viam Austri,
& stilla ad Aphricum, & propheta ad sal-
tum agri meridiani.* Et dices saltui meri- 47
diano: Audi verbum Domini: hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego succendam in
te ignem, & comburam in te omne lignum
viride, & omne lignum aridum: non extin-
guetur flamma succensionis: & combure-
tur in ea omnis facies ab Austro vsque ad
48 Aquilonem.* Et videbit vniuersa caro quia
ego Dominus succendi eam, nec extingue-
49 tur.* Et dixi: A a a, Domine Deus: ipsi di-
cunt de me: Numquid non per parabolas
loquitur iste?

CAP. XXI.

1 ET factus est sermo Domini ad me, di-
2 cens:* Fili hominis pone faciem tuam
ad Ierusalem, & stilla ad sanctuaria, & pro-
3 pheta contra humum Israel:* Et dices terræ
Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego ad te, & eijciam gladium meum de va-
gina sua, & occidam in te iustum, & impiū.
4 * Pro eo autem quòd occidi in te iustum, &
impium, idcirco egredietur gladius meus
de vagina sua ad omnem carnem ab Au-
5 stro vsque ad Aquilonem:* Vt sciat omnis
caro quia ego Dominus eduxi gladium
6 meum de vagina sua irreuocabilem.* Et
tu fili hominis ingemisce in contritione
lumborum, & in amaritudinibus ingemisce
7 coram eis.* Cumq. dixerint ad te: Quare
tu gemis? dices: Pro auditu: quia venit, &
tabescet omne cor, & dissoluentur vniuer-
sæ manus, & infirmabitur omnis spiritus, &
per cuncta genua fluent aquæ: ecce venit,
8 & fiet, ait Dominus Deus.* Et factus est ser-
9 mo Domini ad me, dicens:* Fili hominis
propheta, & dices: Hæc dicit Dominus
Deus: Loquere: Gladius, gladius exacutus
10 est, & limatus.* Vt cædat victimas, exacu-
tus est: vt splendeat, limatus est: qui mo-
ues sceptrum filij mei, succidisti omne li-
11 gnum.* Et dedi eum ad leuigandum vt
teneatur manu: iste exacutus est gladius,
& iste limatus est vt sit in manu interficien-
12 tis.* Clama, & vlula fili hominis, quia hic
factus est in populo meo, hic in cunctis du-
cibus Israel, qui fugerant: gladio traditi
sunt cū populo meo, idcirco plaude super
13 fœmur,* quia probatus est: & hoc, cum sce-
ptrum subuerterit, & non erit, dicit Domi-
14 nus Deus.* Tu ergo fili hominis prophe-
ta, & percute manu ad manum, & dupli-
cetur

cetur gladius, ac triplicetur gladius interfe-
ctorum: hic est gladius occisionis magnæ,
qui obstupescere eos facit, * & corde tabe- 15
scere, & multiplicat ruinas. In omnibus
portis eorum dedi conturbationem gladij
acuti, & limati ad fulgendum, amicti ad cæ-
dem. * Exacuere, vade ad dexteram, siue ad 16
sinistram, quocumque faciei tuæ est appe-
titus. * Quin & ego plaudam manu ad ma- 17
num, & implebo indignationem meá ego
Dominus locutus sum. * Et factus est sermo 18
Domini ad me dicens: * Et tu fili hominis 19
pone tibi duas vias, vt veniat gladius regis
Babylonis: de terra vna egrediétur ambæ:
& manu capiet coniecturam, in capite viæ
ciuitatis conijciet. * Viam pones vt veniat 20
gladius ad Rabbath filiorum Ammon, &
& ad Iudam in Ierusalem munitissimam.
* Stetit enim rex Babylonis in biuio, in ca- 21
pite duarum viarum, diuinationem quæ-
rens, commiscés sagittas: interrogauit ido-
la, exta consuluit. * Ad dexteram eius facta 22
est diuinatio super Ierusalem vt ponat arie-
tes, vt aperiat os in cæde, vt eleuet vocem
in vlulatu, vt ponat arietes contra portas,
vt comporter aggerem, vt ædificet munitio-
nes. * Eritq. quasi consulens frustra oracu- 23
lum in oculis eorum, & sabbatorum otium
imitans: ipse autem recordabitur iniquita-
tis ad capiendum. * Idcirco hæc dicit Do- 24
minus Deus: Pro eo quòd recordati estis
iniquitatis vestræ, & reuelastis præuarica-
tiones vestras, & apparuerunt peccata ve-
stra in omnibus cogitationibus vestris: pro
eo, inquam, quòd recordati estis, manu ca-
piemini. * Tu autem profane, impie dux Is- 25
rael, cuius venit dies in tempore iniquita-
tis præfinita. * Hæc dicit Dominus Deus: 26
Aufer cidarim, tolle coronam: nonne hæc
est, quæ humilem subleuauit, & sublimem
humiliauit? * Iniquitatem, iniquitatem, ini- 27
quitatem ponam eam: & hoc non factum
est donec veniret cuius est iudicium, & tra-
dam ei. * Et tu fili hominis propheta, & 28
dic: Hæc dicit Dominus Deus ad filios Am
mon, & ad opprobriú eorum, & dices: Mu-
cro, mucro euagina te ad occidendum, li-
29 ma te vt interficias, & fulgeas, * cum tibi vi-
derentur vana, & diuinarentur mendacia:
vt dareris super colla vulneratorum impio-
rum, quorum venit dies in tempore iniqui-
30 tatis præfinita. * Reuertere ad vaginá tuam
in loco, in quo creatus es, in terra natiuita-
31 tis tuæ iudicabo te, * & effundam super te
indignationem meam: in igne furoris mei
sufflabo in te, daboq. te in manus hominum
insipientium, & fabricantium interitum.
32 * Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio
terræ, obliuioni tradéris: quia ego Domi-
nus locutus sum.

CAP. XXII.

1 * ET factum est verbum Domini ad me,
2 dicens: * Et tu fili hominis nonne iudi-
cas, nonne iudicas ciuitatem sanguinum?
3 * & ostendes ei omnes abominationes suas,
& dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ciui-
tas effundens sanguinem in medio sui vt
veniat tempus eius: & quæ fecit idola con-
4 tra semetipsam vt pollueretur. * In sangui-
ne tuo, qui a te effusus est, deliquisti: & in
idolis tuis, quæ fecisti, polluta es: & appro-
pinquare fecisti dies tuos, & adduxisti tem-
pus annorum tuorum: propterea dedi te
opprobrium Gentibus, & irrisionem vni-
5 uersis terris. * Quæ iuxta sunt, & quæ pro-
cul a te, triumphabunt de te: sordida, nobi-
6 lis, grandis interitu. * Ecce principes Israel
singuli in brachio suo fuerunt in te ad ef-
7 fundédum sanguinem. * Patrem, & matrem
contumelijs affecerunt in te, aduenam ca-
lumniati sunt in medio tui, pupillum & vi-
8 duam contristauerunt apud te: * Sanctuaria
9 mea spreuisti, & sabbata mea polluisti. * Vi-
ri detractores fuerunt in te ad effundédum
sanguinem, & super montes comederunt
10 in te, scelus operati sunt in medio tui. * Ve-
recundiora patris discooperuerunt in te, im
munditiam menstruatæ humiliauerunt in
11 te. * Et vnusquisque in vxorem proximi sui
operatus est abominationem, & socer nu-
rum suam polluit nefarie, frater sororem
12 suam filiam patris sui oppressit in te. * Mu-
nera acceperunt apud te ad effundendum
sangui-

sanguinem: vsuram, & superabundantiam
accepisti,& auare proximos tuos calumnia-
baris: meiq. oblita es, ait Dominus Deus.
*Ecce complosi manus meas super auaritiá 13
tuam, quam fecisti,& super sanguinem,qui
effusus est in medio tui. *Numquid sustine- 14
bit cor tuum, aut præualebunt manus tuæ
in diebus, quos ego faciam tibi? ego Do-
minus locutus sum, & faciam. *Et disper- 15
gam te in nationes,& vētilabo te in terras,
& deficere faciam immunditiam tuam a te.
*Et possidebo te in conspectu Gentium: & 16
scies quia ego Dominus. *Et factum est 17
verbum Domini ad me,dicens: *Fili homi- 18
nis,versa est mihi domus Israel in scoriam:
omnes isti æs, & stannum, & ferrum, &
plumbum in medio fornacis: scoria argen-
ti facti sunt. * Propterea hæc dicit Domi- 19
nus Deus: Eo quòd versi estis omnes in sco-
riam, propterea ecce ego congregabo vos
in medio Ierusalem, * congregatione ar- 20
genti,& æris, & stanni, & ferri, & plumbi in
medio fornacis: vt succendam in ea ignem
ad conflandum. sic congregabo in furore
meo,& in ira mea,& requiescam: & confla-
bo vos. *Et congregabo vos,& succendam 21
vos in igne furoris mei, & conflabimini in
medio eius. * Vt conflatur argentum in 22
medio fornacis, sic eritis in medio eius: &
scietis quia ego Dominus, cum effuderim
indignationem meam super vos. * Et fa- 23
ctum est verbum Domini ad me, dicens: *Fili 24
hominis,dic ei: Tu es terra immunda,& nō
compluta in die furoris. * Coniuratio pro- 25
phetarum in medio eius, sicut leo rugiens,
rapiensq. prædam, animas deuorauerunt,
opes & pretium acceperunt, viduas eius
multiplicauerūt in medio illius. *Sacerdo- 26
tes eius contempserunt legem meam, &
polluerunt sanctuaria mea: inter sanctum
& profanum non habuerunt distantiam:
& inter pollutum & mundum non intel-
lexerunt: & a sabbatis meis auerterunt o-
culos suos, & coinquinabar in medio eo-
rum. * Principes eius in medio illius,qua- 27
si lupi rapientes prædam ad effundendum
sanguinem, & ad perdendas animas,
28 & auare ad sectanda lucra. *Prophetæ au-
tem eius liniebant eos absque tēperamen-
to,videntes vana,& diuinantes eis menda-
cium,dicentes: Hæc dicit Dominus Deus,
29 cum Dominus nō sit locutus. *Populi ter-
ræ calumniabantur calumniam, & rapie-
bant violenter: egenum,& pauperem affli-
gebant,& aduenam opprimebāt calumnia
30 absque iudicio. *Et quæsiui de eis virum,
qui interponeret sepem,& staret oppositus
contra me pro terra,ne dissiparem eam: &
31 non inueni. *Et effudi super eos indigna-
tionem meam, in igne iræ meæ consumpsi
eos: viam eorum in caput eorum reddidi,
ait Dominus Deus.

CAP. XXIII.

1 ET factus est sermo Domini ad me, di-
2 cens: *Fili hominis,duæ mulieres filiæ
3 matris vnius fuerunt, *& fornicatæ sunt in
Ægypto,in adolescētia sua fornicatæ sunt:
ibi subacta sunt vbera earum,& fractæ sunt
4 mammæ pubertatis earum. * Nomina au-
tem earum Oolla maior, & Ooliba soror
eius minor: & habui eas,& pepererūt filios,
& filias. Porro earum nomina Samaria
5 Oolla,& Ierusalem Ooliba. *Fornicata est
igitur super me Oolla,& insaniuit in ama-
6 tores suos,in Assyrios propinquantes, *ve-
stitos hyacintho, principes, & magistratus,
iuuenes cupidinis,vniuersos equites, ascen
7 sores equorum. *Et dedit fornicationes
suas super eos electos,filios Assyriorū vni-
uersos: & in omnibus, in quos insaniuit, in
8 immunditijs eorum polluta est. * Insuper
& fornicationes suas,quas habuerat in Ægy
pto,non reliquit: nam & illi dormierunt
cum ea in adolescentia eius, & illi confre-
gerunt vbera pubertatis eius,& effuderunt
9 fornicationem suam super eam. *Propte-
rea tradidi eam in manus amatorum suo-
rum,in manus filiorum Assur, super quo-
10 rum insaniuit libidine. *Ipsi discooperue-
runt ignominiam eius, filios, & filias eius
tulerunt,& ipsam occiderunt gladio: & fa-
ctæ sunt famosæ mulieres, & iudicia perpe-
11 trauerunt in ea. *Quod cum vidisset soror

eius Ooliba,plusquã illa insaniuit libidine:
&fornicationem suã super fornicationem
sororis suæ* ad filios Assyriorũ præbuit im- 12
pudenter, ducibus, & magistratibus ad se
venientibus indutis veste varia, equitibus
qui vectabantur equis,& adolescẽtibus for
ma cunctis egregia.* Et vidi quòd polluta 13
esset via vna ambarum. * Et auxit fornica- 14
tiones suas:cumq. vidisset viros depictos in
pariete,imagines Chaldæorũ expressas co-
loribus,*& accinctos balteis renes,& tiaras 15
tinctas in capitibus eorum,formam ducum
omnium, similitudinem filiorum Babylo-
nis,terræq. Chaldæorum, in qua orti sunt,
*insaniuit super eos concupiscentia oculo- 16
rum suorum,& misit nuncios ad eos in Chal
dæam.*Cumq. venissent ad eam filij Baby- 17
lonis ad cubile mammarum, polluerunt
eam stupris suis,& polluta est ab eis, & sa-
turata est anima eius ab illis. *Denudauit 18
quoque fornicationes suas,& discooperuit
ignominiam suam : & recessit anima mea
ab ea,sicut recesserat anima mea a sorore
eius. * Multiplicauit enim fornicationes 19
suas,recordans dies adolescentiæ suæ,qui-
bus fornicata est in Terra Ægypti.* Et in- 20
saniuit libidine super concubitum eorum,
quorum carnes sunt vt carnes asinorum:&
sicut fluxus equorum fluxus eorum.*Et visi- 21
tasti scelus adolescẽtiæ tuæ,quãdo subacta
sunt in Ægypto vbera tua, & confractæ
sunt mammæ pubertatis tuæ. *Propterea 22
Ooliba, hæc dicit Dominus Deus:Ecce e-
go suscitabo omnes amatores tuos contra
te, de quibus satiata est anima tua:& con-
gregabo eos aduersum te in circuitu,* Fi- 23
lios Babylonis,& vniuersos Chaldæos,no-
biles,tyrannosq. & principes, omnes filios
Assyriorum,iuuenes forma egregia,duces,
& magistratus vniuersos, principes princi-
pum,& nominatos ascensores equorum:*& 24
veniẽt super te instructi curru,& rota,mul-
titudo populorum: lorica, & clypeo, & ga-
lea armabuntur cõtra te vndique:& dabo
coram eis iudicium,& iudicabunt te iudi-
cijs suis.* Et ponam zelum meum in te, 25
quẽ exercent tecũ in furore:nasum tuum,
&aures tuas præcidẽt: & quæ remanserint,
gladio concident: ipsi filios tuos, & filias
tuas capient,& nouissimum tuum deuora-
26 bitur igni.* Et denudabunt te vestimentis
27 tuis,& tollent vasa gloriæ tuæ.* Et requie-
scere faciã scelus tuum de te,& fornicatio-
nem tuam de Terra Ægypti : nec leuabis
oculos tuos ad eos, & Ægypti non recor-
28 daberis amplius.*Quia hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego tradam te in manus eorũ,
quos odisti, in manus, de quibus satiata est
29 anima tua. * Et agent tecum in odio, &
tollent omnes labores tuos,& dimittent te
nudam,& ignominia plenã, & reuelabitur
ignominia fornicationũ tuarũ,scelus tuum,
30 & fornicationes tuæ. * Fecerunt hæc tibi
quia fornicata es post Gẽtes,inter quas pol
31 luta es in idolis earũ.*In via sororis tuæ am
bulasti,& dabo calicem eius in manu tua.
32 *Hæc dicit Dominus Deus: Calicem soro-
ris tuæ bibes profundum,& latum: eris in
derisum,& in subsannationem,quæ est ca-
33 pacissima.*Ebrietate,& dolore repleberis:
calice mœroris,& tristitiæ,calice sororis tuæ
34 Samariæ.*Et bibes illum,& epotabis vsque
ad fæces,& fragmenta eius deuorabis, &
vbera tua lacerabis: quia ego locutus sum,
35 ait Dominus Deus. * Propterea hæc dicit
Dominus Deus: Quia oblita es mei,& pro-
iecisti me post corpus tuum,tu quoque por-
36 ta scelus tuum,& fornicationes tuas.*Et ait
Dominus ad me, dicẽs: Fili hominis num-
quid iudicas Oollam,& Oolibam,& annun
37 cias eis scelera earum? * Quia adulteratæ
sunt, & sanguis in manibus earum, & cum
idolis suis fornicatæ sunt: insuper & filios
suos, quos genuerunt mihi, obtulerunt eis
38 ad deuorandum.* Sed & hoc fecerunt mi-
hi: Polluerunt sanctuarium meum in die
39 illa,& sabbata mea profanauerunt.* Cumq.
immolarent filios suos idolis suis, & ingre-
derentur sanctuarium meum in die illa vt
polluerent illud: etiam hæc fecerunt in
40 medio domus meæ.*Miserunt ad viros ve-
nientes de longe, ad quos nuncium mise-
rant: itaque ecce venerunt: quibus te la-
uisti, & circumlinisti stibio oculos tuos, &
ornata

ornata es mundo muliebri.*Sedisti in lecto 41
pulcherrimo,& mensa ornata est ante te:
thymiama meum,& vnguentum meum po
suisti super eam.*Et vox multitudinis exul 42
tantis erat in ea: & in viris, qui de multi-
tudine hominum adducebantur, & venie-
bant de deserto,posuerunt armillas in ma-
nibus eorum,& coronas speciosas in capi-
tibus eorum. *Et dixi ei,quæ attrita est in 43
adulterijs: Nũc fornicabitur in fornicatio-
ne sua etiam hæc.*Et ingressi sunt ad eam 44
quasi ad mulierem meretricem: sic ingre-
diebantur ad Oollam,& Oolibam mulieres
nefarias.* Viri ergo iusti sunt: hi iudicabũt 45
eas iudicio adulterarũ,& iudicio effunden-
tium sanguinem: quia adulteræ sunt,& san
guis in manibus earum.* Hæc enim dicit 46
Dominus Deus: Adduc ad eas multitudi-
nem, & trade eas in tumultum, & in ra-
pinam:* Et lapidentur lapidibus populo- 47
rum, & confodiantur gladijs eorum: fi-
lios, & filias earum interficient,& domos
earum igne succendent.* Et auferam sce- 48
lus de terra, & discent omnes mulieres ne
faciant secundum scelus earum. *Et da- 49
bunt scelus vestrum super vos, & peccata
idolorum vestrorum portabitis: & scietis
quia ego Dominus Deus.

Cap. XXIIII.

ET factum est verbum Domini ad me in 1
anno nono,in mense decimo, decima
die mensis,dicens:* Fili hominis scribe tibi 2
nomen diei huius, in qua confirmatus est
rex Babylonis aduersum Ierusalem hodie.
*Et dices per prouerbium ad domum irri- 3
tatricẽ parabolam,& loquéris ad eos: Hæc
dicit Dominus Deus:Pone ollam: pone,in-
quam,& mitte in eam aquam. *Congere 4
frusta eius in eam,omnem partem bonam,
femur & armum, electa & ossibus plena.
* Pinguissimum pecus assume, compone 5
quoque strues ossium sub ea: efferbuit co-
ctio eius,& discocta sũt ossa illius in medio
eius.* Propterea hæc dicit Dominus Deus: 6
Væ ciuitati sanguinum, ollæ, cuius rubigo
in ea est, & rubigo eius non exiuit de ea:
per partes & per partes suas eijce eam, non
7 cecidit super eam sors.*Sanguis enim eius
in medio eius est, super limpidissimam pe-
tram effudit illum: non effudit illum super
8 terram vt possit operiri puluere.*Vt super-
inducerem indignationem meam,& vindi-
cta vlciscerer: dedi sanguinem eius super
9 petram limpidissimam ne operiretur.*Pro-
pterea hæc dicit Dominus Deus: Væ ciui-
tati sanguinum,cuius ego grandem faciam
10 pyram. *Congere ossa, quæ igne succen-
dam: consumentur carnes,& coquetur vni-
11 uersa compositio, & ossa tabescent. *Pone
quoque eam super prunas vacuam,vt inca-
lescat, & liquefiat æs eius: & confletur in
medio eius inquinamentum eius,& consu-
12 matur rubigo eius:*multo labore sudatum
est, & non exiuit de ea nimia rubigo eius,
13 neque per ignem. * Immunditia tua exe-
crabilis: quia mundare te volui, & non es
mundata a sordibus tuis: sed nec munda-
beris prius,donec quiescere faciã indigna-
14 tionem meam in te.* Ego Dominus locu-
tus sum: Veniet,& faciã: non transeam,nec
parcam,nec placabor: iuxta vias tuas,& iu-
xta adinuentiones tuas iudicabo te, dicit
15 Dominus. *Et factum est verbum Domini
16 ad me, dicens:*Fili hominis,ecce ego tollo
a te desiderabile oculorum tuorum in pla-
ga: & non planges, neque plorabis, neque
17 fluent lacrymæ tuæ.*Ingemisce tacẽs,mor-
tuorum luctum non facies: corona tua cir-
cumligata sit tibi,& calceamenta tua erunt
in pedibus tuis,nec amictu ora velabis, nec
18 cibos lugentium comedes.* Locutus sum
ergo ad populum manè, & mortua est
vxor mea vespere: feciq. manè sicut præ-
19 ceperat mihi.*Et dixit ad me populus:Qua-
re non indicas nobis quid ista significent,
20 quæ tu facis? *Et dixi ad eos: Sermo Do-
21 mini factus est ad me,dicens:*Loquere do-
mui Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego polluam sanctuarium meum, super-
biam imperij vestri, & desiderabile oculo-
rum vestrorum, & super quo pauet anima
vestra: filij vestri, & filiæ vestræ, quas re-
22 liquistis, gladio cadent.*Et facietis sicut
feci:

fecci: Ora amictu non velabitis, & cibos lu-
gentium non comedetis. *Coronas habe- 23
bitis in capitibus vestris, & calceamenta in
pedibus: non plangetis neque flebitis, sed
tabescetis in iniquitatibus vestris, & vnuf-
quisque gemet ad fratrem suum. *Eritq. 24
Ezechiel vobis in portentũ: iuxta omnia,
quæ fecit, facietis cum venerit istud: & scie
tis quia ego Dominus Deus. *Et tu fili ho- 25
minis ecce in die, qua tollam ab eis forti-
tudinem eorum, & gaudium dignitatis, &
desiderium oculorum eorum, super quo re-
quiescunt animæ eorum, filios, & filias eo-
rum: *In die illa cum venerit fugiens ad 26
te, vt annunciet tibi: *In die, inquam, illa 27
aperietur os tuum cum eo, qui fugit: & lo-
quéris, & non silebis vltra: erisq. eis in por-
tentum, & scietis quia ego Dominus.

CAP. XXV.

1 ET factus est sermo Domini ad me, di-
2 cens: *Fili hominis pone faciem tuam
cõtra filios Ammon, & prophetabis de eis.
3 *Et dices filijs Ammon: Audite verbum Do
mini Dei: Hæc dicit Dominus Deus: Pro
eo quòd dixisti: Euge, euge super sanctua-
rium meum, quia pollutum est: & super
terram Israel, quoniam desolata est: & super
domum Iuda, quoniam ducti sunt in capti-
4 uitatem: *Idcirco ego tradam te filijs orien
talibus in hereditatem, & collocabunt cau-
las suas in te, & ponent in te tentoria sua:
ipsi comedẽt fruges tuas: & ipsi bibent lac
5 tuum. *Daboq. Rabbath in habitaculum
camelorum, & filios Ammon in cubile pe-
6 corum: & scietis quia ego Dominus. *Quia
hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd plau
sisti manu, & percussisti pede, & gauisa es
7 ex toto affectu super terram Israel: *idcirco
ecce ego extendam manũ meã super te; &
tradam te in direptionem Gentiũ, & inter-
ficiam te de populis, & perdam de terris, &
8 conterã: & scies quia ego Dominus. *Hæc
dicit Dominus Deus: Pro eo quòd dixerũt
Moab, & Seir: Ecce sicut omnes Gentes,
9 domus Iuda: *idcirco ecce ego aperiam hu
merũ Moab de ciuitatibus, de ciuitatibus,
inquã, eius, & de finibus eius inclytas terræ
Bethiesimoth, & Beelmeon, & Cariathaim,
10 *filijs Orientis cum filijs Ammon, & dabo
eam in hereditatem: vt non sit vltra memo
11 ria filiorum Ammon in Gentibus. *Et in
Moab faciã iudicia: & scient quia ego Do-
12 minus. *Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo
quòd fecit Idumæa vltionem vt se vindica-
ret de filijs Iuda, peccauitq. delinquens, &
13 vindictã expetiuit de eis; *idcirco hæc dicit
Dominus Deus: Extendam manum meam
super Idumæam, & auferam de ea hominẽ,
& iumentum, & faciam eam desertam ab
Austro: & qui sunt in Dedan, gladio cadẽt.
14 *Et dabo vltionem meam super Idumæam
per manum populi mei Israel: & facient in
Edom iuxta iram meam, & furorem meũ:
& scient vindictam meam, dicit Dominus
15 Deus. *Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo
quòd fecerunt Palæstini vindictam, & vlti
se sunt toto animo, interficientes, & implẽ-
16 tes inimicitias veteres: *propterea hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego extendam manũ
meam super Palæstinos, & interficiam in-
terfectores, & perdam reliquias maritimæ
17 regionis: *faciãq. in eis vltiones magnas ar-
guens in furore: & sciẽt quia ego Dominus,
cum dedero vindictam meam super eos.

CAP. XXVI.

1 ET factum est in vndecimo anno, pri-
ma mensis, factus est sermo Domini ad
2 me, dicens: *Fili hominis, pro eo quòd dixit
Tyrus de Ierusalem: Euge confractæ sunt
portæ populorum, conuersa est ad me: im-
3 plebor, deserta est. *Propterea hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego super te Tyre, &
ascendere faciam ad te gentes multas, sicut
4 ascendit mare fluctuans. *Et dissipabunt
muros Tyri, & destruent turres eius: & ra-
dam puluerem eius de ea, & dabo eam in
5 limpidissimam petram. *Siccatio sagena-
rum erit in medio maris, quia ego locutus
sum, ait Dominus Deus: & erit in direptio-
6 nem Gentibus. *Filiæ quoque eius, quæ sunt
in agro, gladio interficientur: & scient quia
7 ego Dominus. *Quia hæc dicit Dominus
Deus:

Deus: Ecce ego adducam ad Tyrum Na-
buchodonosor regem Babylonis ab Aqui-
lone regem regum, cum equis, & curribus,
& equitibus, & cœtu, populoq. magno.
8 *Filias tuas, quæ sunt in agro, gladio inter-
ficiet: & circumdabit te munitionibus, &
comportabit aggerem in gyro: & eleuabit
9 contra te clypeum. *Et vineas, & arietes
temperabit in muros tuos, & turres tuas de-
10 struet in armatura sua. *Inundatione equo-
rum eius operiet te puluis eorum: a sonitu
equitum, & rotarum, & curruum mouebun
tur muri tui, cum ingressus fuerit portas
tuas quasi per introitum vrbis dissipatæ.
11 *Vngulis equorum suorũ conculcabit om-
nes plateas tuas: populum tuum gladio cæ-
det, & statuæ tuæ nobiles in terram cor-
12 ruent. *Vastabunt opes tuas, diripient ne-
gotiationes tuas: & destruent muros tuos,
& domos tuas præclaras subuertent: & la-
pides tuos, & ligna tua, & puluerem tuum
13 in medio aquarum ponent. *Et quiescere
faciam multitudinem canticorum tuorum,
& sonitus cithararum tuarum non audietur
14 amplius. *Et dabo te in limpidissimam pe-
tram, siccatio sagenarum eris, nec ædifica-
beris vltra: quia ego locutus sum, ait Do-
15 minus Deus. *Hæc dicit Dominus Deus
Tyro: Numquid non a sonitu ruinæ tuæ,
& gemitu interfectorum tuorum cum oc-
cisi fuerint, in medio tui commouebuntur
16 insulæ? *Et descendent de sedibus suis om-
nes principes maris: & auferẽt exuuias suas,
& vestimenta sua varia abijcient, & induen-
tur stupore: in terra sedebũt, & attoniti su-
17 per repentino casu tuo admirabuntur. *Et
assumentes super te lamentum, dicent tibi:
Quomodo peristi, quæ habitas in mari, vrbs
inclyta, quæ fuisti fortis in mari cum habi-
tatoribus tuis, quos formidabant vniuersi?
18 *Nunc stupebunt naues in die pauoris tui:
& turbabuntur insulæ in mari, eo quòd
19 nullus egrediatur ex te. *Quia hæc dicit
Dominus Deus: Cum dedero te vrbem de-
solatam sicut ciuitates, quæ non habitan-
tur: & adduxero super te abyssum, & ope-
20 ruerint te aquæ multæ: *Et detraxero te cũ
his, qui descendunt in lacum ad populum
sempiternũ, & collocauero te in terra no-
uissima sicut solitudines veteres cum his,
qui deducuntur in lacum, vt non habiteris:
porro cum dedero gloriam in terra viuen-
21 tium, *in nihilum redigam te, & non eris,
& requisita non inuenieris vltra in sempi-
ternum, dicit Dominus Deus.

CAP. XXVII.

1 ET factum est verbum Domini ad me,
2 dicens: *Tu ergo fili hominis assu-
3 me super Tyrum lamentum: *Et dices Ty-
ro, quæ habitat in introitu maris, negotia-
tioni populorũ ad insulas multas: Hæc di-
cit Dominus Deus: O Tyre, tu dixisti: Per-
4 fecti decoris ego sum, *& in corde maris si-
ta. Finitimi tui, qui te ædificauerunt, im-
5 pleuerunt decorem tuum: *abietibus de Sa-
nir extruxerunt te cum omnibus tabulatis
maris: cedrum de Libano tulerunt vt face-
6 rent tibi malum. *Quercus de Basan dola-
uerunt in remos tuos: & transtra tua fece-
runt tibi ex ebore Indico, & prætoriola de
7 insulis Italiæ. *Byssus varia de Ægypto te-
xta est tibi in velum vt poneretur in malo:
hyacinthus, & purpura de insulis Elisa facta
8 sunt operimentum tuum. *Habitatores Si-
donis, & Aradij fuerũt remiges tui: sapiẽtes
9 tui, Tyre, facti sunt gubernatores tui. *Se-
nes Giblij, & prudentes eius habuerũt nau-
tas ad ministerium variæ supellectilis tuæ:
omnes naues maris, & nautæ earum fue-
10 runt in populo negotiationis tuæ. *Persæ,
& Lydij, & Libyes erãt in exercitu tuo viri
bellatores tui: clypeum, & galeam suspen-
11 derunt in te pro ornatu tuo. *Filij Aradij
cum exercitu tuo erãt super muros tuos in
circuitu: sed & Pigmæi, qui erant in turri-
bus tuis, pharetras suas suspenderũt in mu-
ris tuis per gyrum: ipsi compleuerunt pul-
12 chritudinem tuam. *Chartaginenses nego-
tiatores tui, a multitudine cunctarum diui-
tiarum, argento, ferro, stanno, plumboq. re-
13 pleuerunt nundinas tuas. *Græcia, Thu-
bal, & Mosoch, ipsi institores tui: manci-
pia, & vasa ærea aduexerunt populo tuo.

*De domo Thogorma,equos,& equites,& 14
mulos adduxerunt ad forum tuum. *Filij 15
Dedan negotiatores tui : insulæ multæ ne-
gotiatio manus tuæ : dẽtes eburneos,& he-
beninos commutauerũt in pretio tuo.*Sy- 16
rus negotiator tuus propter multitudinem
operum tuorum,gemmam,& purpuram, &
scutulata, & byssum,& sericũ,& chodchod
proposuerunt in mercatu tuo.*Iuda & ter- 17
ra Israel ipsi institores tui in frumento pri-
mo,balsamum,& mel, & oleum, & resinam
proposuerunt in nundinis tuis.*Damasce- 18
nus negotiator tuus in multitudine operum
tuorum,in multitudine diuersarum opum,
in vino pingui,in lanis coloris optimi.*Dan, 19
& Græcia , & Mosel in nundinis tuis pro-
posuerunt ferrum fabrefactum : stacte,& ca-
lamus in negotiatione tua.*Dedan instito- 20
res tui in tapetibus ad sedendum.*Arabia, 21
& vniuersi principes Cedar, ipsi negotiato-
res manus tuæ: cum agnis, & arietibus, &
hœdis venerũt ad te negotiatores tui.*Ven- 22
ditores Saba, & Reema , ipsi negotiatores
tui : cum vniuersis primis aromatibus,& la-
pide pretioso, & auro, quod proposuerunt
in mercatu tuo. * Haran , & Chene , & 23
Eden negotiatores tui : Saba , Assur , &
Chelmad venditores tui. * ipsi negotiato- 24
res tui multifariam inuolucris hyacinthi,&
polymitorum,gazarumq. pretiosarum,quæ
obuolutæ, & astrictæ erant funibus : cedros
quoque habebant in negotiationibus tuis.
*Naues maris, principes tui in negotiatio- 25
ne tua: & repleta es,& glorificata nimis in
corde maris.*In aquis multis adduxerunt 26
te remiges tui : ventus auster contriuit te
in corde maris.*Diuitiæ tuæ, & thesauri 27
tui, & multiplex instrumentum tuum,nau-
tæ tui & gubernatores tui, qui tenebant
supellectilem tuam , & populo tuo præe-
rant : viri quoque bellatores tui,qui erant
in te cum vniuersa multitudine tua, quæ
est in medio tui : cadent in corde maris in
die ruinæ tuæ. *A sonitu clamoris guber- 28
natorum tuorum conturbabuntur classes:
*Et descendẽt de nauibus suis omnes, qui 29
tenebant remum: nautæ,& vniuersi guber-
30 natores maris in terra stabunt: * & eiula-
bunt super te voce magna,& clamabunt a-
mare:& superiacient puluerẽ capitibus suis,
31 & cinere conspergentur. *Et radent su-
per te caluitium, & accingentur cilicijs: &
plorabunt te in amaritudine animæ plo-
32 ratu amarissimo. * Et assument super te
carmen lugubre, & plangent te : Quæ
est vt Tyrus, quæ obmutuit in medio ma-
33 ris? *Quæ in exitu negotiationum tuarum
de mari implesti populos multos : in mul-
titudine diuitiarum tuarum, & populo-
34 rum tuorum ditasti reges terræ. * Nunc
contrita es a mari,in profundis aquarum
opes tuæ , & omnis multitudo tua, quæ
35 erat in medio tui, ceciderunt. * Vniuer-
si habitatores insularum obstupuerunt su-
per te : & reges earum omnes tempesta-
36 te perculsi mutauerunt vultus. * Nego-
tiatores populorum sibilauerunt super te:
ad nihilum deducta es, & non eris vsque
in perpetuum.

CAP. XXVIII.

1 ET factus est sermo Domini ad me, di-
2 cens:*Fili hominis, dic principi Tyri:
Hæc dicit Dominus Deus: Eo quòd eleua-
tum est cor tuum,& dixisti:Deus ego sum,
& in cathedra Dei sedi in corde maris: cum
sis homo, & non Deus,& dedisti cor tuum
3 quasi cor Dei.*Ecce sapientior es tu Danie-
le: omne secretum non est absconditum a
4 te.*In sapientia & prudentia tua fecisti tibi
fortitudinem: & acquisisti aurum,& argen-
5 tum in thesauris tuis.*In multitudine sa-
pientiæ tuæ, & in negotiatione tua multi-
plicasti tibi fortitudinem : & eleuatum est
6 cor tuum in robore tuo. *Propterea hæc
dicit Dominus Deus : Eo quòd eleuatum
7 est cor tuum quasi cor Dei:*idcirco ecce
ego adducã super te alienos robustissimos
Gentium: & nudabunt gladios suos super
pulchritudinem sapientiæ tuæ, & polluent
8 decorem tuum.*Interficient, & detrahent
te: & morieris in interitu occisorum in
9 corde maris. *Numquid dicens loquẽris:
Deus ego sum, coram interficientibus te:

Ttt cum

cum sis homo, & non Deus, in manu occi-
dentium te? * Morte incircumcisorum mo- 10
rieris in manu alienorum: quia ego locutus
sum, ait Dominus Deus. * Et factus est ser- 11
mo Domini ad me, dicens: Fili hominis leua
planctum super regem Tyri: * & dices ei: 12
Hæc dicit Dominus Deus: Tu signaculum
similitudinis, plenus sapientia, & perfectus
decore: * in delicijs paradisi Dei fuisti: om- 13
nis lapis pretiosus operimentum tuum: sar-
dius, topatius, & iaspis, chrysolithus, & onyx,
& berillus, sapphirus, & carbunculus, & sma
ragdus: aurum opus decoris tui: & forami-
na tua in die, qua cõditus es, præparata sunt.
*Tu cherub extentus, & protegens, & posui 14
te in monte sancto Dei, in medio lapidum
ignitorum ambulasti. *Perfectus in vijs tuis 15
a die conditionis tuæ, donec inuenta est ini-
quitas in te. * In multitudine negotiatio- 16
nis tuæ repleta sunt interiora tua iniquita-
te, & peccasti: & eieci te de monte Dei, &
perdidi te o cherub protegens, de medio la
pidum ignitorum. *Et eleuatũ est cor tuum 17
in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam
in decore tuo, in terram proieci te; ante fa-
ciem regum dedi te vt cernerent te. *In mul
titudine iniquitatum tuarum, & iniquitate 18
negotiationis tuæ polluisti sanctificatio-
nem tuam: producam ergo ignem de me-
dio tui, qui comedat te, & dabo te in ci-
nerem super terram in conspectu omnium
videntium te. * Omnes, qui viderint te in 19
Gentibus, obstupescent super te: nihili fa-
ctus es, & non eris in perpetuum. * Et fa- 20
ctus est sermo Domini ad me, dicens. * Fili 21
hominis pone faciem tuam contra Sido-
nem: & prophetabis de ea, * & dices: 22
Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te
Sidon, & glorificabor in medio tui: & scient
quia ego Dominus, cum fecero in ea iudi-
cia, & sanctificatus fuero in ea. * Et immit- 23
tam ei pestilentiam, & sanguinem in plateis
eius: & corruent interfecti in medio eius
gladio per circuitum: & scient quia ego Do
minus. * Et non erit vltra domui Israel of- 24
fendiculum amaritudinis, & spina dolo-
rem inferens vndique per circuitum eo-
rum, qui aduersantur eis: & scient quia
25 ego Dominus Deus. * Hæc dicit Domi-
nus Deus: Quando congregauero domum
Israel de populis, in quibus dispersi sunt,
sanctificabor in eis coram Gentibus: &
habitabunt in terra sua, quam dedi seruo
26 meo Iacob. * Et habitabunt in ea securi:
& ædificabunt domos, & plantabũt vineas;
& habitabunt confidenter, cum fecero iu-
dicia in omnibus, qui aduersantur eis per
circuitum: & scient quia ego Dominus
Deus eorum.

CAP. XXIX.

1 IN anno decimo, decimo mense, vnde-
cima die mensis, factum est verbum Do-
2 mini ad me, dicens: *Fili hominis pone fa-
ciem tuam contra Pharaonem regẽ Ægy-
pti, & prophetabis de eo, & de Ægypto
3 vniuersa: *Loquere, & dices: Hæc dicit Do
minus Deus: Ecce ego ad te Pharao rex Æ-
gypti, draco magne, qui cubas in medio flu
minum tuorum, & dicis: Meus est fluuius,
4 & ego feci memetipsum. * Et ponam fre-
num in maxillis tuis: & agglutinabo pisces
fluminum tuorũ squamis tuis: & extraham
te de medio fluminum tuorum, & vniuersi
5 pisces tui squamis tuis adhærebũt. *Et pro-
ijciam te in desertum, & omnes pisces flu-
minis tui: super faciem terræ cades, nõ col-
ligéris, neque congregaberis: bestijs terræ,
& volatilibus cæli dedi te ad deuorandum.
6 *Et scient omnes habitatores Ægypti quia
ego Dominus: pro eo quòd fuisti baculus
7 arundineus domui Israel. * Quando appre-
henderunt te manu, & confractus es, & la-
cerasti omnẽ humerum eorum: & innitenti-
bus eis super te, cõminutus es, & dissoluisti
8 omnes renes eorũ. *Propterea hæc dicit Do
minus Deus: Ecce ego adducã super te gla-
dium: & interficiã de te hominem, & iumen
9 tum. *Et erit Terra Ægypti in desertum, &
in solitudinem: & sciẽt quia ego Dominus:
pro eo quòd dixeris: Fluuius meus est, & ego
10 feci eũ. *Idcirco ecce ego ad te, & ad flumi-
na tua: daboq. Terrã Aegypti in solitudi-
nes, gladio dissipatam, a turre Syenes, vsque
ad

ad terminos Æthiopiæ.*Non pertransibit 11
eam pes hominis, neque pes iumenti gra-
dietur in ea: & non habitabitur quadragin
ta annis.* Daboq. Terram Ægypti deser- 12
tam in medio terrarum desertarum,& ciui-
tates eius in medio vrbium subuersarum,
& erunt desolatæ quadraginta annis: & di-
spergam Ægyptios in nationes, & ventila-
bo eos in terras.*Quia hæc dicit Dominus 13
Deus: Post finem quadraginta annorum
congregabo Ægyptum de populis, in qui-
bus dispersi fuerant.* Et reducam captiui- 14
tatem Ægypti, & collocabo eos in terra
Phathures,in terra natiuitatis suæ: & erunt
ibi in regnum humile:* inter cetera regna 15
erit humillima, & non eleuabitur vltra su-
per nationes,& imminuam eos ne imperét
Gentibus.*Neque erunt vltra domui Israel 16
in confidentia,docentes iniquitatem,vt fu-
giant,& sequantur eos: & scient quia ego
Dominus Deus.* Et factum est in vigesi- 17
mo & septimo anno,in primo,in vna men-
sis: factum est verbum Domini ad me, di-
cens:* Fili hominis Nabuchodonosor rex 18
Babylonis seruire fecit exercitũ suum ser-
uitute magna aduersus Tyrum: omne ca-
put decaluatum,& omnis humerus depila-
tus est: & merces nõ est reddita ei, neque
exercitui eius de Tyro pro seruitute, qua
seruiuit mihi aduersus eam.*Propterea hæc 19
dicit Dominus Deus: Ecce ego dabo Na-
buchodonosor regem Babylonis in Terra
Ægypti: & accipiet multitudinem eius, &
deprædabitur manubias eius,& diripiet spo
lia eius: & erit merces exercitui illius,* & 20
operi, quo seruiuit aduersus eam: dedi ei
Terram Ægypti, pro eo quòd laborauerit
mihi,ait Dominus Deus.* In die illo pul- 21
lulabit cornu domui Israel,& tibi dabo a-
pertum os in medio eorum: & scient quia
ego Dominus.

CAP. XXX.

1 ET factum est verbum Domini ad me,
2 dicens:* Fili hominis propheta,& dic:
Hæc dicit Dominus Deus: Vlulate,væ,væ
3 diei:*quia iuxta est dies, & appropinquat
dies Domini: dies nubis, tempus Gentium
4 erit.*Et veniet gladius in Ægyptum: & erit
pauor in Æthiopia, cum ceciderint vulne-
rati in Ægypto, & ablata fuerit multitudo
5 illius,& destructa fundaméta eius.*Æthio-
pia,& Libya,& Lydi,& omne reliquum vul
gus,& Chub,& filij terræ fœderis, cum eis
6 gladio cadent.*Hæc dicit Dominus Deus:
Et corruent fulcientes Ægyptũ,& destrue-
tur superbia imperij eius: a turre Syenes
gladio cadent in ea, ait Dominus Deus e-
7 xercituum.* & dissipabuntur in medio ter-
rarum desolatarum,& vrbes eius in medio
8 ciuitatum desertarum erunt. * Et scient
quia ego Dominus: cum dedero ignem
in Ægypto,& attriti fuerint omnes auxilia-
9 tores eius. * In die illa egredientur nuncij
a facie mea in trieribus ad conterendam
Æthiopiæ confidentiam; & erit pauor in
eis in die Ægypti, quia absque dubio ve-
10 niet.* Hæc dicit Dominus Deus: cessare
faciam multitudinem Ægypti in manu Na
11 buchodonosor regis Babylonis. *Ipse &
populus eius cum eo fortissimi Gentium
adducentur ad disperdendam terram: &
euaginabunt gladios suos super Ægyptum:
12 & implebunt terram interfectis.* Et faciã
alueos fluminum aridos, & tradam terram
in manus pessimorum: & dissipabo ter-
ram, & plenitudinem eius manu alieno-
13 rum,ego Dominus locutus sum.*Hæc di-
cit Dominus Deus: Et disperdam simula-
chra, & cessare faciam idola de Memphis:
& dux de Terra Ægypti non erit amplius:
14 & dabo terrorem in Terra Ægypti. * Et
disperdam terram Phathures, & dabo
ignem in Taphnis, & faciam iudicia in
15 Alexandria.*Et effundam indignationem
meam super Pelusium robur Ægypti, &
16 interficiam multitudinem Alexandriæ,*&
dabo ignem in Ægypto: quasi parturiens
dolebit Pelusium, & Alexandria erit dis-
sipata, & in Memphis angustiæ quotidia-
17 næ.*Iuuenes Heliopoleos, & Bubasti gla-
dio cadent, & ipsæ captiuæ ducentur.
18 *Et in Taphnis nigrescet dies,cum contri-
uero ibi sceptra Ægypti,& defecerit in ea

superbia potentiæ eius: ipsam nubes operiet, filiæ autem eius in captiuitatem ducen
tur. * Et iudicia faciam in Ægypto: & sciẽt 19
quia ego Dominus. * Et factum est in vn- 20
decimo anno, in primo mense, in septima
mensis, factum est verbum Domini ad me,
dicens: * Fili hominis brachium Pharaonis 21
regis Ægypti confregi: & ecce non est obuolutum vt restitueretur ei sanitas, vt ligaretur pannis, & fasciaretur linteolis, vt rece
pto robore posset tenere gladium. * Prop- 22
terea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad Pharaonem regem Ægypti, & comminuam brachium eius forte, sed cõfractum:
& deijciam gladium de manu eius: * & di- 23
spergam Ægyptum in Gentibus, & venti-
labo eos in terris. * Et confortabo brachia 24
regis Babylonis, daboq. gladium meum in manu eius: & confringam brachia Pharaonis, & gement gemitibus interfecti coram
facie eius. * Et confortabo brachia regis 25
Babylonis, & brachia Pharaonis concidẽt: & scient quia ego Dominus, cum dedero gladium meum in manu regis Babylonis, & extenderit eum super Terram Aegypti.
* Et dispergam Aegyptum in nationes, & 26
ventilabo eos in terras, & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXI.

ET factum est in anno vndecimo, tertio 1
mense, vna mensis, factum est verbum
Domini ad me, dicens: * Fili hominis dic 2
Pharaoni regi Aegypti, & populo eius: Cui similis factus es in magnitudine tua?
* Ecce Assur quasi cedrus in Libano, pul- 3
cher ramis, & frondibus nemorosus, excelsusq. altitudine, & inter condensas frondes
eleuatum est cacumen eius. * Aquæ nutrie- 4
runt illum, abyssus exaltauit illum: flumina eius manabant in circuitu radicum eius, & riuos suos emisit ad vniuersa ligna regio-
nis. * Propterea eleuata est altitudo eius su 5
per omnia ligna regionis: & multiplicata sunt arbusta eius, & eleuati sunt rami eius
præ aquis multis. * Cumq. extendisset vm- 6
bram suam, in ramis eius fecerũt nidos omnia volatilia cæli, & sub frondibus eius genuerunt omnes bestiæ saltuum, & sub vmbraculo illius habitabat cœtus Gentiũ plu
7 rimarum. * Eratq. pulcherrimus in magnitudine sua, & in dilatatione arbustorum suorum: erat enim radix illius iuxta aquas
8 multas. * Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso Dei, abietes non adæquauerunt sũmitatem eius, & platani non fuerunt æquæ frondibus illius: omne lignum paradisi Dei non est assimilatum illi, & pulchritudini
9 eius. * Quoniam speciosum feci eum, & multis, condensisq. frondibus: & æmulata sunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erãt
10 in paradiso Dei. * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd sublimatus est in altitudine, & dedit summitatem suam virentem atque condensam, & eleuatum est
11 cor eius in altitudine sua: * Tradidi eum in manu fortissimi Gẽtium, faciens faciet ei:
12 iuxta impietatem eius eieci eum. * Et succident eum alieni, & crudelissimi nationũ, & proijcient eum super montes, & in cunctis conuallibus corruent rami eius, & confringentur arbusta eius in vniuersis rupibus terræ: & recedent de vmbraculo eius omnes populi terræ, & relinquent eum.
13 * In ruina eius habitauerunt omnia volatilia cæli, & in ramis eius fuerunt vniuersæ
14 bestiæ regionis. * Quam ob rem non eleuabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum, nec ponẽt sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa, nec stabunt in sublimitate sua omnia, quæ irrigantur aquis: quia omnes traditi sunt in mortem ad terram vltimam in medio filiorum hominum ad eos, qui descendunt in lacum.
15 * Hæc dicit Dominus Deus: In die quando descendit ad inferos, induxi luctum, operui eum abysso: & prohibui flumina eius, & coërcui aquas multas: contristatus est super eum Libanus, & omnia ligna agri
16 concussa sunt. * A sonitu ruinæ eius commoui Gentes, cum deducerem eum ad infernum cum his, qui descendebant in lacũ: & consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis egregia, atque præclara in

Libano,

Libanó, vniuersa quæ irrigabantur aquis.
*Nam & ipsi cum eo descendent in infer- 17
num ad interfectos gladio: & brachium
vniuscuiusque sedebit sub vmbraculo eius
in medio nationum.*Cui assimilatus es ò 18
inclyte atque sublimis inter ligna volupta-
tis? Ecce deductus es cum lignis volupta-
tis ad terram vltimam: in medio incircum-
cisorum dormies, cum eis, qui interfecti sunt
gladio, ipse est Pharao, & omnis multitudo
eius, dicit Dominus Deus.

CAP. XXXII.

ET factum est, duodecimo anno, in 1
mense duodecimo, in vna mensis, fa-
ctum est verbum Domini ad me, dicens:
*Fili hominis assume lamentum super Pha- 2
raonem regem Ægypti, & dices ad eum:
Leoni Gentium assimilatus es, & draconi,
qui est in mari: & ventilabas cornu in flu-
minibus tuis, & conturbabas aquas pedi-
bus tuis, & conculcabas flumina earum.
*Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ex- 3
pandam super te rete meum in multitudi-
ne populorum multorum, & extraham te
in sagena mea.*Et proijciam te in terram, 4
super faciem agri abijciam te: & habitare
faciam super te omnia volatilia cæli, & satu-
rabo de te bestias vniuersæ terræ.*Et dabo 5
carnes tuas super montes, & implebo col-
les tuos sanie tua.*Et irrigabo terram fœto- 6
re sanguinis tui super montes, & valles im-
plebuntur ex te.*Et operiam, cum extinctus 7
fueris, cælum, & nigrescere faciam stellas e-
ius: solem nube tegam, & luna non dabit
lumen suum.*Omnia luminaria cæli mœre- 8
re faciam super te: & dabo tenebras super
terram tuam, dicit Dominus Deus, cum ce-
ciderint vulnerati tui in medio terræ, ait
Dominus Deus.* Et irritabo cor populorũ 9
multorum cum induxero contritionẽ tuam
in Gẽtibus super terras, quas nescis:* Et stu- 10
pescere faciam super te populos multos: &
reges eorum horrore nimio formidabunt su
per te, cum volare cœperit gladius meus su
per facies eorum: & obstupescent repente
singuli pro anima sua in die ruinæ tuæ.

11 *Quia hæc dicit Dominus Deus: Gladius
12 regis Babylonis veniet tibi,*in gladijs for-
tium deijciam multitudinem tuam: inexpu
gnabiles omnes Gentes hæ: & vastabũt su-
perbiam Ægypti, & dissipabitur multitudo
13 eius.* Et perdam omnia iumenta eius, quæ
erant super aquas plurimas: & non contur
babit eas pes hominis vltra, neque vngula
14 iumentorum turbabit eas.* Tũc purissimas
reddam aquas eorum, & flumina eorum
quasi oleum adducam, ait Dominus Deus:
15 *Cum dedero Terram Ægypti desolatam:
deseretur autẽ terra a plenitudine sua, quan
do percussero omnes habitatores eius: &
16 scient quia ego Dominus.*Planctus est, &
plangent eum: filiæ Gentium plangẽt eum:
super Ægyptum, & super multitudinem
eius plangent eum, ait Dominus Deus.
17 *Et factum est in duodecimo anno, in quin-
tadecima mensis, factum est verbum Do-
18 mini ad me, dicens:*Fili hominis cane lu-
gubre super multitudinem Ægypti: & de-
trahe eam ipsam, & filias Gentium robusta-
rum ad terram vltimam cum his, qui de-
19 scendunt in lacum.* Quo pulchrior es?
20 descende, & dormi cum incircumcisis.*In
medio interfectorum gladio cadẽt: gladius
datus est, attraxerunt eam, & omnes popu-
21 los eius.*Loquentur ei potentissimi robu-
storum de medio inferni, qui cum auxi-
liatoribus eius descenderunt, & dormie-
22 runt incircumcisi, interfecti gladio.* Ibi
Assur, & omnis multitudo eius: in circui-
tu illius sepulchra eius: omnes interfecti,
23 & qui ceciderunt gladio.* Quorum da-
ta sunt sepulchra in nouissimis laci: & fa-
cta est multitudo eius per gyrũ sepulchri
eius: vniuersi interfecti, cadentesq. gla-
dio, qui dederant quondam formidinem
24 in terra viuentium.* Ibi Aelam, & om-
nis multitudo eius per gyrum sepulchri
sui. omnes hi interfecti, ruentesq. gla-
dio: qui descenderunt incircumcisi ad ter-
ram vltimam: qui posuerunt terrorem
suum in terra viuentium, & portauerunt
ignominiam suam cum his, qui descen-
25 dunt in lacum.* In medio interfe-

ctorum posuerunt cubile eius in vniuersis
populis eius: in circuitu eius sepulchrum il-
lius: omnes hi incircumcisi, interfectiq. gla-
dio. dederunt enim terrorem suum in terra
viuentium, & portauerunt ignominiam
suam cum his, qui descendunt in lacum: in
medio interfectorum positi sunt. * Ibi Mo- 26
soch, & Thubal, & omnis multitudo eius:
in circuitu eius sepulchra illius. omnes hi
incircũcisi, interfectiq. & cadentes gladio:
quia dederunt formidinem suam in terra
viuentium. * Et non dormient cum fortibus, 27
cadentibusq. & incircumcisis, qui descen-
derunt ad infernum cum armis suis, & po-
suerunt gladios suos sub capitibus suis, &
fuerunt iniquitates eorũ in ossibus eorum:
quia terror fortiũ facti sunt in terra viuen-
tium. * Et tu ergo in medio incircũcisorum 28
contereris, & dormies cum interfectis gla-
dio. * Ibi Idumæa, & reges eius, & omnes du- 29
ces eius, qui dati sunt cum exercitu suo cum
interfectis gladio: & qui cum incircumcisis
dormierunt, & cum his, qui descendunt in
lacum. * Ibi principes Aquilonis omnes, 30
& vniuersi venatores: qui deducti sunt cum
interfectis, pauentes, & in sua fortitudine
confusi: qui dormierunt incircumcisi cum
interfectis gladio, & portauerunt confusio-
nem suam cum his, qui descendunt in la-
cum. * Vidit eos Pharao, & consolatus est 31
super vniuersa multitudine sua, quæ inter-
fecta est gladio, Pharao, & omnis exercitus
eius, ait Dominus Deus: * quia dedi terro- 32
rem meum in terra viuentium, & dormiuit
in medio incircumcisorum cum interfectis
gladio: Pharao & omnis multitudo eius:
ait Dominus Deus.

CAP. XXXIII.

ET factum est verbum Domini ad me di- 1
cẽs: * Fili hominis loquere ad filios po- 2
puli tui, & dices ad eos: Terra cum indu-
xero super eam gladium, & tulerit popu-
lus terræ virum vnum de nouissimis suis, &
constituerit eum super se speculatorem: * & 3
ille viderit gladiũ venientem super terram,
& cecinerit buccina, * & annunciauerit po-
4 pulo: * Audiẽs autem, quisquis ille est, soni-
tum buccinæ, & non se obseruauerit, vene-
ritq. gladius, & tulerit eum: sanguis ipsius
5 super caput eius erit. * Sonum buccinæ au-
diuit, & non se obseruauit, sanguis eius in
ipso erit: si autem se custodierit, animam
6 suam saluabit. * Quòd si speculator viderit
gladium venientem, & non insonuerit buc-
cina: & populus se non custodierit, vene-
ritq. gladius, & tulerit de eis animam: ille
quidem in iniquitate sua captus est, san-
guinem autem eius de manu speculatoris
7 requiram. * Et tu fili hominis, speculato-
rem dedi te domui Israel: audiens ergo ex
ore meo sermonem, annunciabis eis ex me.
8 * Si me dicente ad impium: Impie, morte
morieris: non fueris locutus vt se custodiat
impius a via sua: ipse impius in iniquitate
sua morietur, sanguinem autem eius de ma-
9 nu tua requiram. * Si autem annunciante
te ad impium vt a vijs suis conuertatur, nõ
fuerit conuersus a via sua: ipse in iniquitate
sua morietur: porro tu animam tuam libe-
10 rasti. * Tu ergo fili hominis dic ad domum
Israel: Sic locuti estis, dicentes: Iniquita-
tes nostræ, & peccata nostra super nos sunt,
& in ipsis nos tabescimus: quomodo ergo
11 viuere poterimus? * Dic ad eos: Viuo ego,
dicit Dominus Deus: nolo mortem impij,
sed vt conuertatur impius a via sua, & viuat.
Conuertimini, cõuertimini a vijs vestris pes-
simis: & quare moriemini domus Israel?
12 * Tu itaque fili hominis dic ad filios populi
tui: Iustitia iusti non liberabit eum in qua-
cumque die peccauerit: & impietas impij
non nocebit ei, in quacumque die cõuersus
fuerit ab impietate sua: & iustus nõ poterit
viuere in iustitia sua, in quacũque die pec-
13 cauerit. * Etiam si dixero iusto quòd vita
viuat, & confisus in iustitia sua fecerit ini-
quitatem: omnes iustitiæ eius obliuioni tra-
dentur, & in iniquitate sua, quam operatus
14 est, in ipsa morietur. * Si autem dixero im-
pio: Morte morieris: & egerit pœnitentiam
a peccato suo, feceritq. iudiciũ & iustitiam,
15 * & pignus restituerit ille impius, rapinamq.
reddiderit, in mandatis vitæ ambulauerit,

nec fecerit quidquam iniuſtum: vita viuet,
&non morietur.*Omnia peccata eius,quæ 16
peccauit, non imputabuntur ei: iudicium,
& iuſtitiam fecit, vita viuet. * Et dixerunt 17
filij populi tui: Non eſt æqui ponderis via
Domini,& ipſorum via iniuſta eſt. * Cum 18
enim receſſerit iuſtus a iuſtitia ſua,feceritq.
iniquitates, morietur in eis. * Et cum re- 19
ceſſerit impius ab impietate ſua, feceritq.
iudicium,& iuſtitiam, viuet in eis.*Et dici- 20
tis: Non eſt recta via Domini.Vnumquem-
que iuxta vias ſuas iudicabo de vobis, do-
mus Iſrael. * Et factum eſt in duodecimo 21
anno, in decimo menſe, in quinta menſis
tranſmigrationis noſtræ, venit ad me qui
fugerat de Ieruſalem,dicens: Vaſtata eſt ci-
uitas.* Manus autem Domini facta fuerat 22
ad me veſpere,antequam veniret qui fuge-
rat: aperuitq. os meum donec veniret ad
me mane,& aperto ore meo non ſilui am-
plius.*Et factum eſt verbũ Domini ad me, 23
dicens:*Fili hominis,qui habitant in ruino- 24
ſis his ſuper humum Iſrael,loquẽtes aiunt:
Vnus erat Abraham,& hereditate poſſedit
terram: nos autem multi ſumus,nobis data
eſt terra in poſſeſſionem.* Idcirco dices ad 25
eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui in ſan-
guine comeditis, & oculos veſtros leuatis
ad immunditias veſtras,& ſanguinem fun-
ditis: numquid terram hereditate poſſide-
bitis?*Stetiſtis in gladijs veſtris,feciſtis abo 26
minationes,& vnuſquiſque vxorem proxi-
mi ſui polluit: & terram hereditate poſſide-
bitis?*Hæc dices ad eos: Sic dicit Dominus 27
Deus: Viuo ego,quia qui in ruinoſis habi-
tant,gladio cadẽt: & qui in agro eſt,beſtijs
tradetur ad deuorandũ: qui autem in præ-
ſidijs,& ſpeluncis ſunt,peſte morientur.*Et 28
dabo terram in ſolitudinem,& in deſertũ,
& deficiet ſuperba fortitudo eius: & deſo-
labuntur montes Iſrael,eo quòd nullus ſit
qui per eòs tranſeat.*Et ſciẽt quia ego Do- 29
minus, cum dedero terram eorum deſola-
tam,& deſertam propter vniuerſas abomi-
nationes ſuas,quas operati ſunt.* Et tu fili 30
hominis: filij populi tui, qui loquuntur de
te iuxta muros,& in oſtijs domorum,& di-
cunt vnus ad alterum,vir ad proximũ ſuum
loquentes: Venite,& audiamus quis ſit ſer-
31 mo egrediens a Domino.*Et veniunt ad te,
quaſi ſi ingrediatur populus, & ſedent co-
ram te populus meus: & audiunt ſermones
tuos, & non faciunt eos: quia in canticum
oris ſui vertunt illos, & auaritiam ſuam ſe-
32 quitur cor eorum.*Et es eis quaſi carmen
muſicum,quod ſuaui,dulciq. ſono canitur:
& audiunt verba tua, & non faciunt ea.
33 * Et cum venerit quod prædictum eſt (ecce
enim venit) tunc ſcient quòd prophetes
fuerit inter eos.

CAP. XXXIIII.

1 ET factum eſt verbum Domini ad me,
2 dicens:* Fili hominis propheta de pa-
ſtoribus Iſrael: propheta, & dices paſtori-
bus: Hæc dicit Dominus Deus: Væ paſto-
ribus Iſrael,qui paſcebant ſemetipſos: nõne
3 greges a paſtoribus paſcũtur? *Lac come-
debatis,& lanis operiebamini,& quod craſ-
ſum erat occidebatis: gregem autẽ meum
4 non paſcebatis.* Quod infirmum fuit non
conſolidaſtis, & quod ægrotum non ſana-
ſtis, quod confractum eſt non alligaſtis, &
quod abiectum eſt non reduxiſtis, & quod
perierat non quæſiſtis: ſed cum auſteritate
5 imperabatis eis, & cum potentia. * Et di-
ſperſæ ſunt oues meæ, eo quòd non eſſet
paſtor: & factæ ſunt in deuorationem om-
6 nium beſtiarum agri, & diſperſæ ſunt.*Er-
rauerunt greges mei in cunctis montibus,
& in vniuerſo colle excelſo: & ſuper omnẽ
faciem terræ diſperſi ſunt greges mei, & nõ
erat qui requireret, non erat, inquam, qui
7 requireret. *Propterea paſtores audite ver-
8 bum Domini: * Viuo ego, dicit Dominus
Deus: quia pro eo quòd facti ſunt greges
mei in rapinam,& oues meæ in deuoratio-
nem omnium beſtiarum agri,eo quòd non
eſſet paſtor (neque enim quæſierunt paſto-
res mei gregem meum:) ſed paſcebãt pa-
ſtores ſemetipſos,& greges meos nõ paſce-
9 bant: * propterea paſtores audite verbum
10 Domini: *Hæc dicit Dominus Deus: Ecce
ego ipſe ſuper paſtores,requiram gregem
meum

meum de manu eorũ,& cessare faciam eos
vt vltra non pascant gregẽ,nec pascant am
plius pastores semetipsos:& liberabo gregẽ
meum de ore eorum:& nõ erit vltra eis in
escam. *Quia hæc dicit Dominus Deus: 11
Ecce ego ipse requiram oues meas,& visi-
tabo eas.*Sicut visitat pastor gregem suum 12
in die,quando fuerit in medio ouium sua-
rum dissipatarum: sic visitabo oues meas,
& liberabo eas de omnibus locis,in quibus
dispersæ fuerant in die nubis, & caliginis.
*Et educam eas de populis,& congregabo 13
eas de terris,& inducam eas in terram suã:
& pascam eas in montibus Israel,in riuis,&
in cunctis sedibus terræ.*In pascuis vber- 14
rimis pascam eas,& in montibus excelsis Is
rael erunt pascua earum: ibi requiescẽt in
herbis virentibus, & in pascuis pinguibus
pascentur super montes Israel.*Ego pascã 15
oues meas: & ego eas accubare faciam,di-
cit Dominus Deus.*Quod perierat requi- 16
ram,& quod abiectum erat reducam, &
quod confractum fuerat alligabo,& quod
infirmum fuerat consolidabo,& quod pin
gue & forte custodiam: & pascam illas in
iudicio.*Vos autem greges mei, hæc dicit 17
Dominus Deus: Ecce ego iudico inter pe-
cus & pecus,arietum,& hircorum.*Nonne 18
satis vobis erat pascua bona depasci? insu-
per & reliquias pascuarum vestrarum con-
culcastis pedibus vestris:& cum purissimam
aquam biberetis,reliquam pedibus vestris
turbabatis.*Et oues meæ his,quæ concul- 19
cata pedibus vestris fuerant, pascebantur:
& quæ pedes vestri turbauerant, hæc bibe-
bant.*Propterea hæc dicit Dominus Deus 20
ad vos:Ecce ego ipse iudico inter pecus pin
gue,& macilẽtum:*pro eo quòd lateribus, 21
& humeris impingebatis,& cornibus vestris
ventilabatis omnia infirma pecora, donec
dispergerentur foras:*saluabo gregẽ meũ, 22
& non erit vltra in rapinã,& iudicabo inter
pecus & pecus.*Et suscitabo super 23
eas pastorem vnum, qui pascat eas,
seruum meũ Dauid:ipse pascet eas,& ipse
erit eis in pastorem.*Ego autem Dominus 24
ero eis in Deum: & seruus meus Dauid
princeps in medio eorum: ego Dominus
25 locutus sum.*Et faciam cum eis pactum pa
cis,& cessare faciam bestias pessimas de ter-
ra:& qui habitant in deserto,securi dormiẽt
26 in saltibus.*Et ponã eos in circuitu collis
mei benedictionem: & deducam imbrem
in tempore suo: pluuiæ benedictionis erũt.
27 *Et dabit lignum agri fructum suum, &
terra dabit germen suum, & erunt in terra
sua absque timore: & scient quia ego Do-
minus, cum contriuero catenas iugi eorũ,
& eruero eos de manu imperantium sibi.
28 *Et non erunt vltra in rapinam in Genti-
bus, neque bestiæ terræ deuorabunt eos:
sed habitabunt cõfidenter absque vllo ter-
29 rore.*Et suscitabo eis germen nominatũ:
& non erunt vltra imminuti fame in terra,
neque portabunt vltra opprobrium Gen-
30 tium.*Et scient quia ego Dominus Deus
eorum cum eis, & ipsi populus meus do-
31 mus Israel: ait Dominus Deus.*Vos au-
tem greges mei,greges pascuæ meæ homi-
nes estis: & ego Dominus Deus vester,
dicit Dominus Deus.

Cap. XXXV.

1 Et factus est sermo Domini ad me, di-
2 cens:*Fili hominis pone faciem tuam
aduersum montem Seir,& prophetabis de
3 eo,& dices illi:*Hæc dicit Dominus Deus:
Ecce ego ad te mons Seir,& extendam ma
num meam super te,& dabo te desolatum
4 atque desertum.*Vrbes tuas demoliar,&
tu desertus eris: & scies quia ego Dominus.
5 *Eo quòd fueris inimicus sempiternus,&
concluseris filios Israel in manus gladij in
tempore afflictionis eorum,in tempore ini
6 quitatis extremæ.*Propterea viuo ego,di-
cit Dominus Deus: quoniam sanguini trã-
dam te,& sanguis te persequetur: & cum
sanguinem oderis,sanguis persequetur te.
7 *Et dabo mõtem Seir desolatum atque de-
sertum: & auferã de eo euntem,& redeun-
8 tem.*Et implebo montes eius occisorum
suorum: in collibus tuis,& in vallibus tuis,
atque in torrẽtibus interfecti gladio cadẽt.
9 *In solitudines sempiternas tradam te, &
ciuitates

ciuitates tuæ non habitabuntur: & scietis
quia ego Dominus Deus. *Eo quòd dixe- 10
ris: Duæ gentes, & duæ terræ meæ erunt,
& hereditate possidebo eas: cum Dominus
esset ibi: *Propterea viuo ego, dicit Domi- 11
nus Deus, quia faciam iuxta iram tuam, &
secundum zelum tuum, quem fecisti odio
habẽs eos: & notus efficiar per eos cum te
iudicauero. *Et scies quia ego Dominus 12
audiui vniuersa opprobria tua, quæ locutus
es de montibus Israel, dicẽs: Deserti, nobis
ad deuorandum dati sunt. *Et insurrexistis 13
super me ore vestro, & derogastis aduer-
sum me verba vestra: ego audiui. *Hæc di- 14
cit Dominus Deus: Lætante vniuersa ter-
ra, in solitudinem te redigam. *Sicuti gaui- 15
sus es super hereditatem domus Israel, eo
quòd fuerit dissipata, sic faciam tibi: dissi-
patus eris mons Seir, & Idumæa omnis: &
scient quia ego Dominus.

CAP. XXXVI.

TV autem fili hominis propheta super 1
montes Israel, & dices: Montes Israel
audite verbum Domini: *Hæc dicit Domi- 2
nus Deus: Eo quòd dixerit inimicus de vo-
bis: Euge, altitudines sempiternæ in here-
ditatẽ datæ sunt nobis: *propterea vatici- 3
nare, & dic: Hæc dicit Dominus Deus: Pro
eo quòd desolati estis, & conculcati per cir-
cuitum, & facti in hereditatem reliquis Gẽ-
tibus, & ascendistis super labium linguæ, &
opprobrium populi: *propterea montes Is- 4
rael audite verbum Domini Dei: Hæc dicit
Dominus Deus montibus, & collibus, tor-
rentibus, vallibusq. & desertis, parietinis, &
vrbibus derelictis, quæ depopulatæ sunt, &
subsannatæ a reliquis Gẽtibus per circuitũ.
*Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quo- 5
niã in igne zeli mei locutus sum de reliquis
Gentibus, & de Idumæa vniuersa, quæ de-
derunt terram meam sibi in hereditatem
cum gaudio, & toto corde, & ex animo: &
eiecerunt eam vt vastarent: *idcirco vatici- 6
nare super humum Israel, & dices mõtibus,
& collibus, iugis, & vallibus: Hæc dicit Do-
minus Deus: Ecce ego in zelo meo, & in
furore meo locutus sum, eò quòd cõfusio-
7 nem gentium sustinueritis. *Idcirco hæc
dicit Dominus Deus: Ego leuaui manum
meã vt Gentes, quæ in circuitu vestro sunt,
8 ipsæ confusionem suam portent. *Vos au-
tem montes Israel ramos vestros germine-
tis, & fructum vestrũ afferatis populo meo
9 Israel: prope enim est vt veniat. *Quia ecce
ego ad vos, & conuertar ad vos, & arabi-
10 mini, & accipietis sementem. *Et multipli-
cabo in vobis homines, omnemq. domum
Israel: & habitabuntur ciuitates, & ruinosa
11 instaurabuntur. *Et replebo vos homini-
bus, & iumentis: & multiplicabuntur, &
crescẽt: & habitare vos faciam sicut a prin-
cipio, bonisq. donabo maioribus, quàm ha-
buistis ab initio: & scietis quia ego Domi-
12 nus. *Et adducam super vos homines po-
pulum meum Israel, & hereditate posside-
bunt te: & eris eis in hereditatem, & non
13 addes vltra vt absque eis sis. *Hæc dicit Do
minus Deus: Pro eo quòd dicunt de vobis:
Deuoratrix hominum es, & suffocans gen-
14 tem tuam: *Propterea homines non come-
des amplius, & gentem tuam non necabis
15 vltra, ait Dominus Deus: *Nec auditam fa-
ciam in te amplius confusionem Gentium,
& opprobrium populorum nequaquã por-
tabis, & gentem tuam nõ amittes amplius,
16 ait Dominus Deus. *Et factum est verbum
17 Domini ad me, dicens: *Fili hominis do-
mus Israel habitauerunt in humo sua, &
polluerunt eam in vijs suis, & in studijs suis
iuxta immunditiam mẽstruatæ facta est via
18 eorum coram me. *Et effudi indignatio-
nem meam super eos pro sanguine, quem
fuderunt super terram, & in idolis suis pol-
19 luerunt eam. *Et dispersi eos in Gen-
tes, & ventilati sunt in terras: iuxta vias eo-
rum, & adinuentiones eorum iudicaui eos.
20 *Et ingressi sunt ad Gentes, ad quas intro-
ierunt, & polluerunt nomen sanctum meũ,
cum diceretur de eis: Populus Domini iste
21 est, & de terra eius egressi sunt. *Et peper-
ci nomini sancto meo, quod polluerat do-
mus Israel in Gẽtibus, ad quas ingressi sunt.
22 *Idcirco dices domui Israel: Hæc dicit Do-
minus

minus Deus: Non propter vos ego faciam,
domus Israel, sed propter nomen sanctum
meum, quod polluistis in Gẽtibus, ad quas
intrastis. * Et sanctificabo nomen meum 23
magnum, quod pollutum est inter Gentes,
quod polluistis in medio earum: vt sciant
Gentes quia ego Dominus, ait Dominus
exercituum, cum sanctificatus fuero in vo-
bis coram eis: *Tollam quippe vos de Gen- 24
tibus, & congregabo vos de vniuersis ter-
ris, & adducam vos in terram vestram. *Et 25
effundam super vos aquam mundam, &
mundabimini ab omnibus inquinamentis
vestris, & ab vniuersis idolis vestris munda-
bo vos. *Et dabo vobis cor nouum, & spi- 26
ritum nouum ponam in medio vestri: &
auferam cor lapideum de carne vestra, &
dabo vobis cor carneum. *Et spiritũ meum 27
ponam in medio vestri: & faciam vt in præ-
ceptis meis ambuletis, & iudicia mea cu-
stodiatis, & operemini. * Et habitabitis in 28
terra, quam dedi patribus vestris: & eritis
mihi in populũ, & ego ero vobis in Deum.
* Et saluabo vos ex vniuersis inquinamen- 29
tis vestris: & vocabo frumentum, & multi-
plicabo illud, & non imponam vobis fa-
mem. * Et multiplicabo fructum ligni, & 30
genimina agri, vt non portetis vltra oppro
brium famis in Gentibus. * Et recordabi- 31
mini viarum vestrarum pessimarum, studio-
rumq. non bonorum: & displicebunt vo-
bis iniquitates vestræ, & scelera vestra.
*Non propter vos ego faciam, ait Domi- 32
nus Deus, notum sit vobis: confundimi-
ni, & erubescite super vijs vestris, domus
Israel. * Hæc dicit Dominus Deus: In die, 33
qua mundauero vos ex omnibus iniquita-
tibus vestris, & inhabitari fecero vrbes, &
instaurauero ruinosa, * & terra deserta fue- 34
rit exculta, quæ quondam erat desolata in
oculis omnis viatoris, * dicẽt: Terra illa in- 35
culta, facta est vt hortus voluptatis: & ciui-
tates desertæ, & destitutæ atque suffossæ,
munitæ sederũt. *Et scient Gẽtes quæcum- 36
que derelictæ fuerint in circuitu vestro,
quia ego Dominus ædificaui dissipata, plan-
tauiq. inculta, ego Dominus locutus sim,
37 & fecerim. *Hæc dicit Dominus Deus: Ad-
huc in hoc inuenient me domus Israel, vt
faciam eis: Multiplicabo eos sicut gregem
38 hominum, *vt gregem sanctum, vt gregem
Ierusalem in sollemnitatibus eius: Sic erũt
ciuitates desertæ, plenæ gregibus homi-
num: & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXVII.

1 FACTA est super me manus Domini,
& eduxit me in spiritu Domini: & di-
misit me in medio campi, qui erat plenus
2 ossibus: *Et circumduxit me per ea in gyro:
erant autem multa valde super faciem cam-
3 pi, siccaq. vehementer. *Et dixit ad me: Fi-
li hominis putasne viuẽt ossa ista? Et dixi:
4 Domine Deus, tu nosti. * Et dixit ad me:
Vaticinare de ossibus istis: & dices eis: Os-
5 sa arida audite verbum Domini. * Hæc di-
cit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego in-
6 tromittam in vos spiritum, & viuetis. * Et
dabo super vos neruos, & succrescere fa-
ciam super vos carnes, & superextendam in
vobis cutem: & dabo vobis spiritum, & vi-
7 uetis, & scietis quia ego Dominus. *Et pro-
phetaui sicut præceperat mihi: factus est au-
tem sonitus, prophetante me, & ecce cõmo-
tio: & accesserunt ossa ad ossa, vnumquod-
8 que ad iuncturam suam. * Et vidi, & ecce
super ea nerui, & carnes ascenderunt: &
extenta est in eis cutis desuper, & spiritum
9 non habebant. * Et dixit ad me: Vaticina-
re ad spiritum, vaticinare fili hominis, & di-
ces ad spiritum: Hæc dicit Dominus Deus:
A quattuor ventis veni spiritus, & insuffla
super interfectos istos, & reuiuiscant.
10 * Et prophetaui sicut præceperat mihi: &
ingressus est in ea spiritus, & vixerunt: ste-
teruntq. super pedes suos exercitus grandis
11 nimis valde. *Et dixit ad me: Fili hominis,
ossa hæc vniuersa, domus Israel est: ipsi di-
cunt: Aruerunt ossa nostra, & perijt spes
12 nostra, & abscissi sumus. * Propterea vati-
cinare, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros,
& educam vos de sepulchris vestris popu-
lus meus: & inducam vos in terram Israel.

Et

*Et scietis quia ego Dominus, cum aperue- 13
ro sepulchra vestra, & eduxero vos de tu-
mulis vestris popule meus:*Et dedero spi- 14
ritum meum in vobis, & vixeritis, & requie-
scere vos faciam super humum vestram: &
scietis quia ego Dominus locutus sum, &
feci, ait Dominus Deus.*Et factus est ser- 15
mo Domini ad me, dicens:*Et tu fili homi- 16
nis sume tibi lignum vnum; & scribe super
illud: Iudæ, & filiorum Israel sociorũ eius:
& tolle lignum alterum, & scribe super il-
lud: Ioseph ligno Ephraim, & cunctæ do-
mui Israel, sociorũq. eius.*Et adiunge illa, 17
vnum ad alterum tibi in lignum vnum: &
erunt in vnionem in manu tua.*Cum au- 18
tem dixerint ad te filij populi tui loquen-
tes: Nonne indicas nobis quid in his tibi
velis? *loquéris ad eos: Hæc dicit Dominus 19
Deus: Ecce ego assumam lignum Ioseph,
quod est in manu Ephraim, & tribus Israel,
quæ sunt ei adiunctæ: & dabo eas pariter
cum ligno Iudæ, & faciam eas in lignum
vnum: & erunt vnum in manu eius.*Erunt 20
autem ligna, super quæ scripseris in manu
tua, in oculis eorum.*Et dices ad eos: Hæc 21
dicit Dominus Deus: Ecce ego assumam
filios Israel de medio nationum, ad quas
abierunt: & cógregabo eos vndique, & ad-
ducam eos ad humum suam.*Et faciá eos 22
in genté vnam in terra in montibus Israel,
& rex vnus erit omnibus imperans: & non
erunt vltra duæ gentes, nec diuidentur am-
plius in duo regna.*Neque polluétur vltra 23
in idolis suis, & abominationibus suis, &
cunctis iniquitatibus suis: & saluos eos fa-
ciam de vniuersis sedibus, in quibus pecca-
uerunt, & emundabo eos: & erũt mihi po-
pulus, & ego ero eis Deus.*Et seruus meus 24
Dauid rex super eos, & pastor vnus erit
omnium eorũ: in iudicijs meis ambulabũt,
& mandata mea custodient, & facient ea.
*Et habitabunt super terram, quam dedi 25
seruo meo Iacob, in qua habitauerũt patres
vestri: & habitabunt super eam ipsi, & filij
eorum, & filij filiorum eorum, vsque in sem-
piternum: & Dauid seruus meus princeps
eorum in perpetuum. *Et percutiam illis 26
fœdus pacis, pactum sempiternum erit eis:
& fundabo eos, & multiplicabo, & dabo
sanctificationem meam in medio eorum in
27 perpetuum.*Et erit tabernaculum meum
in eis: & ero eis Deus, & ipsi erunt mihi po
28 pulus.*Et scient Gentes quia ego Domi-
nus sanctificator Israel, cum fuerit sanctifi-
catio mea in medio eorum in perpetuum.

CAP. XXXVIII.

1 ET factus est sermo Domini ad me, di-
2 cens:*Fili hominis pone faciem tuam
contra Gog, terram Magog, principem
capitis Mosoch, & Thubal: & vaticinare de
3 eo,*& dices ad eum: Hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego ad te Gog principem ca-
4 pitis Mosoch & Thubal,*& circumagam
te, & ponam frenũ in maxillis tuis: & edu-
cam te, & omnem exercitum tuum, equos
& equites vestitos loricis vniuersos, multi-
tudinem magnam, hastam & clypeum arri-
5 pientium & gladium. * Persæ, Æthiopes,
& Libyes cum eis, omnes scutati & galeati.
6 *Gomer, & vniuersa agmina eius, domus
Thogorma, latera Aquilonis, & totum ro-
7 bur eius, populiq. multi tecum.*Præpara, &
instrue te, & omnem multitudinem tuam,
quæ coaceruata est ad te: & esto eis in præ-
8 ceptum.*Post dies multos visitaberis: in
nouissimo annorum venies ad terram, quæ
reuersa est a gladio, & congregata est de
populis multis ad montes Israel, qui fuerũt
deserti iugiter: hæc de populis educta est,
& habitabunt in ea confidenter vniuersi.
9 *Ascendens autem quasi tempestas venies,
& quasi nubes, vt operias terram tu, & om-
10 nia agmina tua, & populi multi tecũ.*Hæc
dicit Dominus Deus: In die illa ascendent
sermones super cor tuũ, & cogitabis cogi-
11 tationem pessimam:*& dices: Ascẽdam ad
terrá absque muro: veniam ad quiescentes,
habitantesq. securè: hi omnes habitát sine
12 muro, vectes, & portæ non sunt eis:*Vt di-
ripias spolia, & inuadas prædam, vt inferas
manum tuam super eos, qui deserti fuerant,
& postea restituti, & super populum, qui est
cõgregatus ex Gentibus, qui possidere cœ-
pit,

pit,& esse habitator vmbilici terræ.*Saba, 13
& Dedan,& negotiatores Tharsis,& omnes
leones eius dicent tibi: Numquid ad su-
menda spolia tu venis? ecce ad diripien-
dam prædam congregasti multitudinem
tuam,vt tollas argentum, & aurum, & au-
feras supellectilem,atque substantiam, &
diripias manubias infinitas.*Propterea va- 14
ticinare fili hominis,& dices ad Gog:Hæc
dicit Dominus Deus: Numquid non in
die illo,cum habitauerit populus meus Is-
rael confidenter,scies? * Et venies de loco 15
tuo a lateribus Aquilonis tu & populi mul
ti tecum ascensores equorum vniuersi,cœ-
tus magnus, & exercitus vehemens. * Et 16
ascendes super populũ meum Israel quasi
nubes, vt operias terram. In nouissimis
diebus eris, & adducam te super terram
meam: vt sciant Gentes me, cum sanctifi-
catus fuero in te in oculis eorum, o Gog.
*Hæc dicit Dominus Deus: Tu ergo ille 17
es,de quo locutus sum in diebus antiquis
in manu seruorum meorum prophetarum
Israel,qui prophetauerunt in diebus illorũ
temporum,vt adducerem te super eos.*Et 18
erit in die illa, in die aduentus Gog super
terram Israel,ait Dominus Deus, ascendet
indignatio mea in furore meo.*Et in zelo 19
meo,in igne iræ meæ locutus sum. Quia in
die illa erit commotio magna super terram
Israel:*& commouebuntur a facie mea pi- 20
sces maris,& volucres cæli, & bestiæ agri,
& omne reptile, quod mouetur super hu-
mum,cunctiq. homines, qui sunt super fa-
ciem terræ: & subuertentur montes,& ca-
dent sepes,& omnis murus corruet in ter-
ram.*Et conuocabo aduersus eum in cun 21
ctis montibus meis gladium, ait Dominus
Deus: gladius vniuscuiusque in fratrem
suum dirigetur. *Et iudicabo eum peste, 22
& sanguine,& imbre vehementi, & lapidi-
bus immensis: ignem, & sulphur pluam
super eum,& super exercitum eius,& super
populos multos,qui sunt cum eo.*Et ma- 23
gnificabor, & sanctificabor: & notus ero
in oculis multarum gentium,& scient quia
ego Dominus.

CAP. XXXIX.

1 TV autem fili hominis vaticinare aduer
sum Gog,& dices:Hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego super te Gog principem
2 capitis Mosoch & Thubal:*& circumagam
te,& educam te,& ascendere te faciam de
lateribus Aquilonis: & adducam te super
3 montes Israel.*Et percutiam arcum tuum
in manu sinistra tua,& sagittas tuas de ma
4 nu dextera tua deijciam.*Super montes Is
rael cades tu,& omnia agmina tua,& popu
li tui,qui sunt tecum: feris,auibus, omniq.
volatili,& bestijs terræ dedi te ad deuoran
5 dum. *Super faciem agri cades: quia ego
6 locutus sum,ait Dominus Deus.* Et immit
tam ignem in Magog,& in his,qui habitãt
in insulis cõfidenter: & scient quia ego Do
7 minus.*Et nomen sanctum meum notum
faciam in medio populi mei Israel, & non
polluam nomen sanctum meum amplius:
& scient Gentes quia ego Dominus sanctus
8 Israel.*Ecce venit,& factum est,ait Domi-
nus Deus: hæc est dies,de qua locutus sum.
9 *Et egredientur habitatores de ciuitatibus
Israel, & succendent & comburent arma,
clypeum,& hastas,arcum,& sagittas,& ba-
culos manuum,& contos: & succendent
10 ea igni septem annis. * Et non portabunt
ligna de regionibus, neque succident de
saltibus: quoniam arma succendent igni,
& deprædabuntur eos, quibus prædæ fue-
rant, & diripient vastatores suos, ait Do-
11 minus Deus.*Et erit in die illa: dabo Gog
locum nominatum sepulchrum in Israel:
vallem viatorum ad Orientem maris, quæ
obstupescere faciet prætereuntes: & sepe-
lient ibi Gog,& omnem multitudinẽ eius,
12 & vocabitur vallis multitudinis Gog. * Et
sepelient eos domus Israel, vt mundent
terram septem mensibus. * Sepeliet au-
13 tem eum omnis populus terræ, & erit eis
nominata dies, in qua glorificatus sum,ait
14 Dominus Deus.*Et viros iugiter constituẽt
lustrantes terram, qui sepeliant, & requi-
rant eos,qui remanserant super faciem ter
ræ,vt emundent eam: post menses autem

septem quærere incipient. *Et circuibunt 15
peragrantes terram: cumq. viderint os ho-
minis, statuent iuxta illud titulum, donec
sepeliant illud pollinctores in valle multi-
tudinis Gog. * Nomen autem ciuitatis 16
Amona,& mundabunt terram. * Tu ergo 17
fili hominis,hæc dicit Dominus Deus: Dic
omni uolucri, & vniuersis auibus, cunctisq.
bestijs agri: Conuenite,properate, concur-
rite vndique ad victimam meam, quam
ego immolo vobis, victimam grandem su-
per montes Israel: vt comedatis carnem,&
bibatis sanguinem. * Carnes fortium co- 18
medetis,& sanguinem principum terræ bi-
betis: arietum, & agnorum, & hircorum,
taurorumq. & altilium, & pinguium om-
nium. * Et comedetis adipem in saturita- 19
tem, & bibetis sanguinem in ebrietatem,
de victima, quam ego immolabo vobis:
* & saturabimini super mensam meam de 20
equo, & equite forti, & de vniuersis viris
bellatoribus, ait Dominus Deus. * Et po- 21
nam gloriam meam in Gentibus: & vide-
bunt omnes gentes iudicium meum,quod
fecerim, & manum meam, quam posue-
rim super eos. *Et scient domus Israel quia 22
ego Dominus Deus eorum a die illa,& de-
inceps. * Et scient Gentes quoniam in ini- 23
quitate sua capta sit domus Israel,eo quòd
dereliquerint me, & absconderim faciem
meam ab eis: & tradiderim eos in manus
hostium, & ceciderint in gladio vniuersi.
* Iuxta immunditiam eorum, & scelus feci 24
eis,& abscondi faciem meam ab illis. *Pro- 25
pterea hæc dicit Dominus Deus: Nunc re-
ducam captiuitatem Iacob, & miserebor
omnis domus Israel: & assumam zelum
pro nomine sancto meo. * Et portabunt 26
confusionem suam, & omnem præuarica-
tionem, qua præuaricati sunt in me, cum
habitauerint in terra sua confidenter ne-
minem formidantes: * & reduxero eos de 27
populis, & congregauero de terris inimi-
corum suorum, & sanctificatus fuero in
eis, in oculis gentium plurimarum. *Et 28
scient quia ego Dominus Deus eorum, eo
quòd transtulerim eos in nationes; & con-
gregauerim eos super terram suam, & non
29 dereliquerim quemquam ex eis ibi. *Et non
abscondam vltra faciem meam ab eis, eo
quòd effuderim spiritum meum super om-
nem domum Israel, ait Dominus Deus.

CAP. XL.

1 IN vigesimo quinto anno transmigra-
tionis nostræ, in exordio anni, decima
mensis, quartodecimo anno postquam per-
cussa est ciuitas: in ipsa hac die facta est su
per me manus Domini,& adduxit me illuc.
2 * In visionibus Dei adduxit me in terram
Israel,& dimisit me super mõtem excelsum
nimis: super quem erat quasi ædificium ci-
3 uitatis vergentis ad Austrum. *Et introdu-
xit me illuc: & ecce vir, cuius erat species
quasi species æris,& funiculus lineus in ma
nu eius,& calamus mensuræ in manu eius:
4 stabat autem in porta. * Et locutus est ad
me idem vir: Fili hominis vide oculis tuis,
& auribus tuis audi, & pone cor tuum in
omnia, quæ ego ostendam tibi: quia vt
ostendantur tibi adductus es huc: annun-
5 cia omnia, quæ tu vides, domui Israel. * Et
ecce murus forinsecus in circuitu domus
vndique,& in manu viri calamus mensuræ
sex cubitorum,& palmo: & mensus est la-
titudinem ædificij calamo vno, altitudinem
6 quoque calamo vno. *Et venit ad portam,
quæ respiciebat viam orientalem,& ascen-
dit per gradus eius: & mensus est limen
portæ calamo vno latitudinem, id est, limen
7 vnum calamo vno in latitudine: *& thala-
mum vno calamo in longum, & vno cala-
mo in latum: & inter thalamos, quinque
8 cubitos: *& limen portæ iuxta vestibulum
9 portæ intrinsecus, calamo vno. * Et men-
sus est vestibulum portæ octo cubitorum,
& frontem eius duobus cubitis: vestibu-
10 lum autem portæ erat intrinsecus. * Porro
thalami portæ ad viam Orientalem, tres
hinc & tres inde: mensura vna trium, &
11 mensura vna frõtium ex vtraque parte. *Et
mensus est latitudinẽ liminis portæ, decem

cubitorum : & longitudinem portæ,trede-
cim cubitorum :* Et marginem ante thala- 12
mos cubiti vnius : & cubitus vnus finis
vtrinque : thalami autem, sex cubitorum
erant hinc & inde.* Et mensus est portam 13
a tecto thalami,vsque ad tectum eius, lati-
tudinem vigintiquinque cubitorum:ostium
contra ostium.* Et fecit frontes per sexa- 14
ginta cubitos: & ad frontem atrium portæ
vndique per circuitum. *Et ante faciem 15
portæ,quæ pertingebat vsque ad faciem ve
stibuli portæ interioris,quinquaginta cubi-
tos.* Et fenestras obliquas in thalamis, & 16
in frontibus eorum,quæ erãt intra portam
undique per circuitum : similiter autem
erant & in vestibulis fenestræ per gyrum
intrinsecus, & ante frontes pictura palma-
rum.* Et eduxit me ad atrium exterius, & 17
ecce gazophylacia, & pauimẽtum stratum
lapide in atrio per circuitum : triginta ga-
zophylacia in circuitu pauimenti.* Et pa- 18
uimentum in fronte portarum secundum
longitudinem portarum erat inferius. *Et 19
mensus est latitudinem a facie portæ infe-
rioris vsque ad frontem atrij interioris ex-
trinsecus,centum cubitos ad Orientem, &
ad Aquilonem. * Portam quoque,quæ re- 20
spiciebat viam Aquilonis atrij exterioris,
mensus est tam in longitudine,quàm in la
titudine.*Et thalamos eius tres hinc,& tres 21
inde : & frontem eius, & vestibulum eius
secundum mensuram portæ prioris, quin-
quaginta cubitorum longitudinem eius,&
latitudinem viginti quinque cubitorum.
*Fenestræ autem eius,& vestibulum,& scul 22
pturæ secundum mensuram portæ,quæ re-
spiciebat ad Orientem : & septem graduum
erat ascensus eius,& vestibulum ante eam.
*Et porta atrij interioris contra portam A- 23
quilonis, & Orientalem : & mensus est a
porta vsque ad portam centum cubitos.
*Et eduxit me ad viam australem, & ecce 24
porta,quæ respiciebat ad Austrum : & men
sus est frontem eius,& vestibulum eius iu-
xta mensuras superiores.*Et fenestras eius, 25
& vestibula in circuitu,sicut fenestras cete-
ras : quinquaginta cubitorum longitudine,
& latitudine vigintiquinque cubitorum.
26 *Et in gradibus septem ascendebatur ad
eam : & vestibulum ante fores eius : & cæ-
latæ palmæ erant,vna hinc, & altera inde
27 in fronte eius.* Et porta atrij interioris in
via australi : & mensus est a porta vsque
ad portam in via australi,centum cubitos.
28 *Et introduxit me in atrium interius ad
portam australem : & mensus est portam
29 iuxta mensuras superiores. * Thalamum
eius,& frontem eius,& vestibulum eius eis-
dem mensuris : & fenestras eius,& vestibu-
lum eius in circuitu quinquaginta cubitos
longitudinis,& latitudinis vigintiquinque
30 cubitos :*Et vestibulum per gyrum longi-
tudine vigintiquinque cubitorum, & lati-
31 tudine quinque cubitorum. *Et vestibu-
lum eius ad atrium exterius,& palmas eius
in fronte : & octo gradus erant, quibus a-
32 scendebatur per eam. * Et introduxit me
in atrium interius per viam orientalem : &
mensus est portam secundum mensuras su
33 periores.*Thalamum eius,& frontem eius,
& vestibulum eius sicut supra : & fenestras
eius,& vestibula eius in circuitu,longitudi-
ne quinquaginta cubitorum, & latitudine
34 vigintiquinque cubitorum.*Et vestibulum
eius, id est atrij exterioris : & palmæ cæla-
tæ in fronte eius hinc & inde : & in octo
35 gradibus ascensus eius.* Et introduxit me
ad portam,quæ respiciebat ad Aquilonem :
& mensus est secundum mensuras superio-
36 res.* Thalamum eius,& frontem eius,& ve
stibulum eius, & fenestras eius per circui-
tum, longitudine quinquaginta cubitorũ,
& latitudine vigintiquinque cubitorum.
37 *Et vestibulum eius respiciebat ad atrium
exterius : & cælatura palmarum in fron-
te eius hinc & inde : & in octo gradibus
38 ascensus eius. * Et per singula gazophy-
lacia ostium in frontibus portarum : ibi la-
39 uabant holocaustum.* Et in vestibulo por-
tæ,duæ mensæ hinc,& duæ mensæ inde : vt
immoletur super eas holocaustum,& pro
40 peccato,& pro delicto. * Et ad latus exte-
rius,

rius, quod ascendit ad ostium portæ, quæ
pergit ad Aquilonem, duæ mensæ: & ad
latus alterum ante vestibulum portæ, duæ
mensæ. *Quattuor mensæ hinc, & quat- 41
tuor mensæ inde: per latera portæ octo
mensæ erant, super quas immolabant.
*Quattuor autem mensæ ad holocaustum, 42
de lapidibus quadris extructæ: longitudi-
ne cubiti vnius & dimidij: & latitudine cu-
biti vnius & dimidij: & altitudine cubiti
vnius: super quas ponant vasa, in quibus
immolatur holocaustum, & victima. *Et 43
labia earum palmi vnius, reflexa intrinse-
cus per circuitum: super mensas autem
carnes oblationis. *Et extra portam in- 44
teriorem gazophylacia cantorum in atrio
interiori, quod erat in latere portæ respi-
cientis ad Aquilonem: & facies eorum
contra viam Australem, vna ex latere por-
tæ Orientalis, quæ respiciebat ad viam A-
quilonis. *Et dixit ad me: Hoc est gazo- 45
phylacium, quod respicit viam Meridia-
nam, sacerdotum erit, qui excubant in
custodijs templi. *Porro gazophylacium, 46
quod respicit ad viam Aquilonis, sacerdo-
tum erit, qui excubant ad ministerium al-
taris. isti sunt filij Sadoc, qui accedunt
de filijs Leui ad Dominum vt ministrent
ei. *Et mensus est atrium longitudine 47
centum cubitorum, & latitudine centum
cubitorum per quadrum: & altare ante
faciem templi. *Et introduxit me in ve- 48
stibulum templi: & mẽsus est vestibulum
quinque cubitis hinc, & quinque cubitis
inde: & latitudinem portæ trium cubito-
rum hinc, & trium cubitorum inde. *Lon- 49
gitudinem autem vestibuli viginti cubito-
rum, & latitudinem vndecim cubitorum,
& octo gradibus ascendebatur ad eam.
Et columnæ erant in frontibus: vna hinc,
& altera inde.

CAP. XLI.

ET introduxit me in templum, & men- 1
sus est frontes, sex cubitos latitudinis
hinc, & sex cubitos latitudinis inde, lati-
2 tudinem tabernaculi. *Et latitudo portæ,
decem cubitorũ erat: & latera portæ, quin
que cubitis hinc, & quinque cubitis inde:
& mensus est longitudinem eius quadra-
ginta cubitorum, & latitudinem viginti
3 cubitorum. *Et introgressus intrinsecus,
mensus est in fronte portæ duos cubitos:
& portam, sex cubitorum: & latitudinem
4 portæ, septem cubitorum. *Et mensus est
longitudinem eius viginti cubitorum, &
latitudinem eius viginti cubitorum, ante
faciem templi: & dixit ad me: Hoc est san
5 ctum sanctorum. *Et mensus est parie-
tem domus sex cubitorum: & latitudinem
lateris quattuor cubitorum vndique per
6 circuitum domus. *Latera autem, latus ad
latus, bis triginta tria: & erant eminentiæ,
quæ ingrederentur per parietem domus, in
lateribus per circuitum, vt continerent, &
7 non attingerent parietem templi. *Et pla-
tea erat in rotundum, ascendens sursum
per cochleam, & in cœnaculum templi de-
ferebat per gyrum: idcirco latius erat tem
plum in superioribus: & sic de inferioribus
ascendebatur ad superiora in medium.
8 *Et vidi in domo altitudinem per circui-
tum, fundata latera ad mensuram calami
9 sex cubitorum spatio: * & latitudinem per
parietem lateris forinsecus quinque cubi-
torum: & erat interior domus in lateribus
10 domus. *Et inter gazophylacia latitudi-
nem viginti cubitorum in circuitu domus
11 vndique, * & ostium lateris ad orationem:
ostium vnum ad viam Aquilonis, & ostium
vnum ad viam Australem: & latitudinem
loci ad orationem, quinque cubitorum in
12 circuitu. *Et ædificium, quod erat separa-
tum, versumq. ad viam respicientem ad ma
re, latitudinis septuaginta cubitorum. pa-
ries autem ædificij, quinque cubitorum la-
titudinis per circuitum: & longitudo eius
13 nonaginta cubitorum. *Et mensus est do-
mus longitudinem, centum cubitorum:
& quod separatum erat ædificium, & pa-
rietes eius, longitudinis centum cubito-
14 rum. *Latitudo autem ante faciem do-

mus: & eius, quod erat separatum contra
Orientem, centum cubitorum. * Et men- 15
sus est longitudinem ædificij cõtra faciem
eius, quod erat separatum ad dorsum: ethe-
cas ex vtraque parte centum cubitorum:
& templum interius, & vestibula atrij.* Li- 16
mina, & fenestras obliquas, & ethecas in
circuitu per tres partes, contra vniuscuius-
que limen, stratumq. ligno per gyrum in
circuitu: terra autem vsque ad fenestras, &
fenestræ clausæ super ostia. * Et vsque ad 17
domum interiorem, & forinsecus per om-
nem parietem in circuitu intrinsecus, & fo
rinsecus, ad mensuram.* Et fabrefacta che- 18
rubim & palmæ: & palma inter cherub &
cherub, duasq. facies habebat cherub.* Fa- 19
ciem hominis iuxta palmam ex hac parte,
& faciem leonis iuxta palmam ex alia par-
te: expressam per omnem domum in cir-
cuitu. * De terra vsque ad superiora por- 20
tæ, cherubim, & palmæ cælatæ erant in pa-
riete templi.* Limen quadrangulum, & fa- 21
cies sanctuarij, aspectus contra aspectum.
*Altaris lignei trium cubitorum altitudo: 22
& longitudo eius duorum cubitorum: &
anguli eius, & longitudo eius, & parietes
eius lignei. Et locutus est ad me: Hæc est
mensa coram Domino.* Et duo ostia erant 23
in templo, & in sanctuario. * Et in duobus 24
ostijs ex vtraque parte bina erant ostiola,
quæ in se inuicem plicabantur: bina enim
ostia erant ex vtraque parte ostiorum.
*Et cælata erant in ipsis ostijs templi che- 25
rubim, & sculpturæ palmarum, sicut in pa-
rietibus quoque expressæ erant: quam ob
rem & grossiora erant ligna in vestibuli
fronte forinsecus.* Super quæ fenestræ o- 26
bliquæ, & similitudo palmarum hinc atque
inde in humerulis vestibuli: secundum la-
tera domus, latitudinemq. parietum.

CAP. XLII.

ET eduxit me in atrium exterius per 1
viam ducentem ad Aquilonem, & in-
troduxit me in gazophylacium, quod erat
contra separatum ædificium, & contra
2 ædem vergentem ad Aquilonem.* In fa-
cie lõgitudinis, centum cubitos ostij Aqui-
lonis: & latitudinis quinquaginta cubitos,
3 * contra viginti cubitos atrij interioris, &
cõtra pauimentum stratum lapide atrij ex-
terioris, vbi erat porticus iuncta porticui
4 triplici. * Et ante gazophylacia deambu-
latio decem cubitorum latitudinis, ad inte-
riora respiciens viæ cubiti vnius. Et ostia
5 eorum ad Aquilonẽ:* Vbi erant gazophy-
lacia in superioribus humiliora: quia sup-
portabant porticus, quæ ex illis eminebant
6 de inferioribus, & de medijs ædificij.* Tri-
stega enim erant, & non habebant colum-
nas, sicut erant columnæ atriorum: pro-
pterea eminebãt de inferioribus, & de me-
7 dijs a terra cubitis quinquaginta. * Et pe-
ribolus exterior secundum gazophylacia,
quæ erant in via atrij exterioris ante gazo-
phylacia: longitudo eius quinquaginta cu-
8 bitorum. * Quia longitudo erat gazophy-
laciorum atrij exterioris, quinquaginta cu-
bitorum: & longitudo ante faciem templi,
9 centum cubitorum.* Et erat subter gazo-
phylacia hæc introitus ab Oriente ingre-
10 dientium in ea de atrio exteriori.* In lati-
tudine periboli atrij, quod erat contra
viam Orientalem, in faciem ædificij separa-
ti, & erant ante ædificium gazophylacia.
11 * Et via ante faciem eorum iuxta similitu-
dinem gazophylaciorum, quæ erant in via
Aquilonis: secundum longitudinem eorũ,
sic & latitudo eorum: & omnis introitus
12 eorum, & similitudines, & ostia eorum.* se-
cundum ostia gazophylaciorum, quæ erant
in via respiciente ad Notum: ostium in ca-
pite viæ: quæ via erat ante vestibulum se-
paratum per viam Orientalem ingredien-
13 tibus. * Et dixit ad me: Gazophylacia A-
quilonis, & gazophylacia Austri, quæ sunt
ante ædificium separatum: hæc sunt gazo-
phylacia sancta: in quibus vescuntur sacer-
dotes, qui appropinquant ad Dominum in
sancta sanctorum: ibi ponent sancta san-
ctorum, & oblationem pro peccato, & pro
14 delicto: locus enim sanctus est.* Cum au-
tem

tem ingressi fuerint sacerdotes, non egre-
dientur de sanctis in atrium exterius: &
ibi reponent vestimenta sua, in quibus mi-
nistrant, quia sancta sunt: vestienturq. ve-
stimentis alijs, & sic procedent ad popu-
lum. *Cumq. complesset mensuras domus 15
interioris, eduxit me per viam portæ, quæ
respiciebat ad viam Orientalem: & men-
sus est eam vndique per circuitum. *Men- 16
sus est autem contra ventum Orientalem
calamo mensuræ, quingentos calamos in
calamo mensuræ per circuitum. *Et men- 17
sus est contra ventum Aquilonis quingen-
tos calamos in calamo mensuræ per gy-
rum. *Et ad ventum Australem mensus est 18
quingentos calamos in calamo mensuræ
per circuitum. *Et ad ventum Occidenta- 19
lem mensus est quingentos calamos in ca-
lamo mensuræ. *Per quattuor ventos men- 20
sus est murum eius vndique per circui-
tum, longitudinem quingentorum cubi-
torum, & latitudinem quingentorum cu-
bitorum diuidentem inter sanctuarium &
vulgi locum.

CAP. XLIII.

ET duxit me ad portam, quæ respicie- 1
bat ad viam Orientalem. *Et ecce glo- 2
ria Dei Israel ingrediebatur per viam Orien-
talem: & vox erat ei quasi vox aquarum
multarum, & terra splendebat a maiestate
eius. *Et vidi visionem secundum speciem, 3
quam videram, quando venit vt disperde-
ret ciuitatem: & species secundum aspe-
ctum, quem viderã iuxta fluuium Chobar:
& cecidi super faciem meam. *Et maie- 4
stas Domini ingressa est templum per viam
portæ, quæ respiciebat ad Orientem. *Et 5
eleuauit me spiritus, & introduxit me in
atrium interius: & ecce repleta erat gloria
Domini domus. *Et audiui loquentem ad 6
me de domo, & vir qui stabat iuxta me, *di- 7
xit ad me: Fili hominis, locus solij mei, &
locus vestigiorum pedum meorum, vbi ha-
bito in medio filiorum Israel in æternum:
& non polluent vltra domus Israel nomen
sanctum meum, ipsi, & reges eorum in for-
nicationibus suis, & in ruinis regum suo-
8 rum, & in excelsis. *Qui fabricati sunt li-
men suum iuxta limen meũ, & postes suos
iuxta postes meos: & murus erat inter me
& eos: & polluerũt nomen sanctum meum
in abominationibus, quas fecerunt: pro-
9 pter quod cõsumpsi eos in ira mea. *Nunc
ergo repellãt procul fornicationem suam,
& ruinas regum suorum a me: & habitabo
10 in medio eorum semper. *Tu autem fili
hominis ostende domui Israel templum,
& confundantur ab iniquitatibus suis, &
11 metiantur fabricam: *& erubescant ex om-
nibus, quæ fecerunt: Figuram domus, &
fabricæ eius exitus, & introitus, & omnem
descriptionem eius, & vniuersa præcepta
eius, cunctumq. ordinem eius, & omnes
leges eius ostende eis, & scribes in oculis
eorum: vt custodiant omnes descriptiones
12 eius, & præcepta illius, & faciant ea. *Ista
est lex domus in summitate montis: Om-
nis finis eius in circuitu, sanctum sancto-
13 rum est: hæc est ergo lex domus. *Istæ
autem mensuræ altaris in cubito verissimo,
qui habebat cubitum, & palmum: in sinu
eius erat cubitus & cubitus in latitudine,
& definitio eius vsque ad labium eius, &
in circuitu, palmus vnus. hæc quoque erat
14 fossa altaris. *Et de sinu terræ vsque ad
crepidinem nouissimam duo cubiti, & la-
titudo cubiti vnius: & a crepidine minore
vsque ad crepidinem maiorem quattuor cu
15 biti, & latitudo cubiti vnius. *Ipse autem
Ariel quattuor cubitorum: & ab Ariel vs-
16 que ad sursum, cornua quattuor. *Et Ariel
duodecim cubitorum in longitudine per
duodecim cubitos latitudinis: quadrangu-
17 latum æquis lateribus. *Et crepido quat-
tuordecim cubitorũ longitudinis per quat-
tuordecim cubitos latitudinis in quattuor
angulis eius: & corona in circuitu eius di-
midij cubiti, & sinus eius vnius cubiti per
circuitum: gradus autẽ eius versi ad Orien-
18 tem. *Et dixit ad me: Fili hominis, hæc
dicit Dominus Deus: Hi sunt ritus altaris

in quacumque die fuerit fabricatum: vt
offeratur super illud holocaustum, & ef-
fundatur sanguis.* Et dabis Sacerdotibus, 19
& Leuitis, qui sunt de semine Sadoc, qui
accedunt ad me, ait Dominus Deus, vt
offerant mihi vitulum de arméto pro pec-
cato. * Et assumens de sanguine eius, po- 20
nes super quattuor cornua eius, & super
quattuor angulos crepidinis, & super co-
ronam in circuitu: & mundabis illud, &
expiabis. * Et tolles vitulum, qui oblatus 21
fuerit pro peccato: & combures eum in
separato loco domus extra sanctuarium.
* Et in die secunda offeres hircum caprarũ 22
immaculatum pro peccato: & expiabunt
altare, sicut expiauerunt in vitulo.* Cumq. 23
compleueris expians illud, offeres vitulum
de armento immaculatum, & arietem de
grege immaculatum. * Et offeres eos in 24
conspectu Domini: & mittent sacerdotes
super eos sal, & offerent eos holocaustum
Domino.* Septé diebus facies hircum pro 25
peccato quotidie: & vitulum de armento,
& arietem de pecoribus immaculatos offe-
rent.* Septem diebus expiabunt altare, & 26
mundabunt illud: & implebunt manum
eius.* Expletis autem diebus, in die octaua 27
& vltra, facient sacerdotes super altare ho-
locausta vestra, & quæ pro pace offerunt:
& placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

CAP. XLIIII.

1 ET conuertit me ad viam portæ san-
ctuarij exterioris, quæ respiciebat ad
Oriétem: & erat clausa.* Et dixit Dominus 2
ad me: Porta hæc clausa erit: nõ aperietur,
& vir non transibit per eam: quoniam Do-
minus Deus Israel ingressus est per eam,
eritq. clausa* principi. Princeps ipse sede- 3
bit in ea, vt comedat panem coram Domi-
no: per viam portæ vestibuli ingredietur, &
per viam eius egredietur.* Et adduxit me 4
per viam portæ Aquilonis in conspectu do
mus: & vidi, & ecce impleuit gloria Domi-
ni domum Domini: & cecidi in faciem meã.
* Et dixit ad me Dominus: Fili hominis 5
pone cor tuum, & vide oculis tuis, & au-
ribus tuis audi omnia, quæ ego loquor ad
te de vniuersis ceremonijs domus Domini,
& de cunctis legibus eius: & pones cor tuũ
in vijs templi per omnes exitus sanctuarij.
6 * Et dices ad exasperantem me domum Is-
rael: Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiant
vobis omnia scelera vestra domus Israel:
7 *eo quòd inducitis filios alienos incircum-
cisos corde, & incircumcisos carne, vt sint
in sanctuario meo, & polluant domum
meam: & offertis panes meos, adipem, &
sanguinem: & dissoluitis pactum meum in
8 omnibus sceleribus vestris. * Et non ser-
uastis præcepta sanctuarij mei: & posuistis
custodes obseruationum mearum in san-
9 ctuario meo vobismetipsis.* Hæc dicit Do-
minus Deus: Omnis alienigena incircum-
cisus corde, & incircumcisus carne, non
ingredietur sanctuarium meum, omnis fi-
lius alienus qui est in medio filiorum Israel.
10 * Sed & Leuitæ, qui longe recesserunt a
me in errore filiorum Israel, & errauerunt
a me post idola sua, & portauerunt iniqui-
11 tatem suam; *erunt in sanctuario meo æ-
ditui, & ianitores portarum domus, & mi-
nistri domus: ipsi mactabunt holocausta,
& victimas populi: & ipsi stabunt in con-
12 spectu eorum, vt ministrent eis.* Pro eo
quòd ministrauerunt illis in conspectu ido-
lorum suorum, & facti sunt domui Israel
in offendiculum iniquitatis: idcirco leuaui
manum meam super eos, ait Dominus
13 Deus, & portabunt iniquitatem suam:* &
non appropinquabunt ad me vt sacerdo-
tio fungantur mihi, neque accedent ad om
ne sanctuarium meum iuxta sancta sancto-
rum: sed portabunt confusionem suam, &
14 scelera sua quæ fecerunt. * Et dabo eos
ianitores domus in omni ministerio eius,
15 & in vniuersis, quæ fient in ea. *Sacer-
dotes autem & Leuitæ filij Sadoc, qui cu-
stodierunt ceremonias sanctuarij mei, cum
errarent filij Israel a me; ipsi accedent
ad me vt ministrent mihi: & stabunt in
conspectu meo vt offerant mihi adipem,
& san-

& sanguinem, ait Dominus Deus. * Ipsi in- 16
gredientur sanctuarium meum, & ipsi acce
dent ad mensam meam vt ministrent mi-
hi, & custodiant ceremonias meas. *Cumq. 17
ingredientur portas atrij interioris, vesti-
bus lineis induentur: nec ascendet super
eos quidquam laneum, quando ministrant
in portis atrij interioris & intrinsecus. *Vit 18
tæ lineæ erunt in capitibus eorum, & femi
nalia linea erunt in lumbis eorum, & non
accingentur in sudore. * Cumq. egredien- 19
tur atrium exterius ad populum, exuent se
vestimentis suis, in quibus ministrauerant,
& reponent ea in gazophylacio sanctuarij,
& vestient se vestimentis alijs: & non san-
ctificabunt populum in vestibus suis. * Ca- 20
put autem suum non radent, neque comã
nutrient: sed tondentes attondent capita
sua. * Et vinum non bibet omnis sacerdos 21
quando ingressurus est atrium interius.
* Et viduam, & repudiatam non accipient 22
vxores, sed virgines de semine domus Is-
rael: sed & viduam, quæ fuerit vidua a sa-
cerdote, accipient. * Et populum meum do 23
cebunt quid sit inter sanctum & pollutum,
& inter mundum & immundum ostendent
eis. * Et cum fuerit controuersia, stabunt 24
in iudicijs meis, & iudicabunt: leges meas,
& præcepta mea in omnibus sollemnitati-
bus meis custodient, & Sabbata mea san-
ctificabunt. * Et ad mortuum hominem 25
non ingredientur, ne polluantur, nisi ad pa
trem & matrem, & filium & filiam, & fra-
trem & sororem, quæ alterum virum non
habuerit: in quibus contaminabuntur. * Et 26
postquam fuerit emundatus, septem dies
numerabuntur ei. * Et in die introitus sui 27
in sanctuarium ad atrium interius vt mini-
stret mihi in sanctuario, offeret pro pecca-
to suo, ait Dominus Deus. * Non erit au- 28
tem eis hereditas, ego hereditas eorum: &
possessionem non dabitis eis in Israel, ego
enim possessio eorum. * Victimam & pro 29
peccato & pro delicto ipsi comedent: &
omne votum in Israel ipsorum erit. * Et 30
primitiua omnium primogenitorum, &
omnia libamenta ex omnibus, quæ offe-
runtur, sacerdotum erunt: & primitiua ci-
borum vestrorum dabitis sacerdoti, vt re-
31 ponat benedictionem domui tuæ. * Om-
ne morticinum, & captum a bestia de
auibus & de pecoribus non comedent
Sacerdotes.

CAP. XLV.

1 CVMQ. cœperitis terram diuidere sor-
titò, separate primitias Domino, san-
ctificatum de terra, longitudine vigintiquin
que millia, & latitudine decem millia: san-
ctificatum erit in omni termino eius per
2 circuitum. * Et erit ex omni parte sancti-
ficatum quingentos per quingentos, qua-
drifariam per circuitum: & quinquaginta
3 cubitis in suburbana eius per gyrum. * Et
a mensura ista mensurabis longitudinem
vigintiquinque millium, & latitudinem de-
cem millium, & in ipso erit templum, san-
4 ctumq. sanctorum. * Sanctificatum de ter-
ra erit sacerdotibus ministris sanctuarij, qui
accedunt ad ministerium Domini: & erit
eis locus in domos, & in sanctuarium san-
5 ctitatis. * Vigintiquinque autem millia lon-
gitudinis, & decem millia latitudinis erunt
Leuitis, qui ministrant domui: ipsi posside-
6 bunt viginti gazophylacia. * Et possessio-
nem ciuitatis dabitis quinque millia latitu
dinis, & longitudinis vigintiquinque millia
secundum separationem sanctuarij, omni
7 domui Israel. * Principi quoque hinc &
inde in separationem sanctuarij, & in pos-
sessionem ciuitatis, contra faciem separa-
tionis sanctuarij, & contra faciem posses-
sionis vrbis: a latere Maris vsque ad Mare,
& a latere Orientis vsque ad Orienté: Lon
gitudinis autem iuxta vnamquamque par-
tem a termino Occidentali vsque ad termi
8 num Orientalem. * De terra erit ei posses-
sio in Israel: & non depopulabuntur vltrą
principes populum meum: sed terram da-
bunt domui Israel secundum tribus eorũ.
9 * Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis
principes Israel: iniquitatem & rapinas in-
termit-

termittite, & iudicium & iustitiam facite,
separate confinia vestra a populo meo, ait
Dominus Deus. *Statera iusta, & ephi iu- 10
stum, & batus iustus erit vobis. *Ephi, & 11
batus æqualia, & vnius mensuræ erunt: vt
capiat decimam partem cori batus, & de-
cimam partem cori ephi: iuxta mensuram
cori erit æqua libratio eorum. * Siclus au- 12
tem viginti obolos habet. Porro viginti si-
cli, & vigintiquinque sicli, & quindecim si-
cli, mnam faciunt. *Et hæ sunt primitiæ, 13
quas tolletis: sextam partem ephi de co-
ro frumenti, & sextam partem ephi de co-
ro hordei. * Mensura quoque olei, batus 14
olei, decima pars cori est: & decem bati
corum faciunt: quia decem bati implent
corum. * Et arietem vnum de grege du- 15
centorum de his, quæ nutriunt Israel in sa-
crificium, & in holocaustum, & in pacifica,
ad expiandum pro eis, ait Dominus Deus.
*Omnis populus terræ tenebitur primitijs 16
his principi in Israel. *Et super principem 17
erunt holocausta, & sacrificium, & libami-
na in sollemnitatibus, & in Calendis, & in
Sabbatis, & in vniuersis sollemnitatibus do
mus Israel: ipse faciet pro peccato sacrifi-
cium, & holocaustum, & pacifica ad ex-
piandum pro domo Israel. *Hæc dicit Do- 18
minus Deus: In primo mense, vna mensis
sumes vitulum de armento immaculatum,
& expiabis sanctuarium. *Et tollet sacer- 19
dos de sanguine quod erit pro peccato: &
ponet in postibus domus, & in quattuor
angulis crepidinis altaris, & in postibus por
tæ atrij interioris. * Et sic facies in septima 20
mensis pro vnoquoque, qui ignorauit, &
errore deceptus est, & expiabis pro domo.
*In primo mense, quartadecima die men- 21
sis erit vobis Paschæ sollemnitas: septem
diebus azyma comedetur. *Et faciet prin- 22
ceps in die illa pro se, & pro vniuerso po-
pulo terræ, vitulum pro peccato. *Et in 23
septem dierum sollemnitate faciet holocau
stum Domino septem vitulos, & septem
arietes immaculatos quotidie septem die-
bus: & pro peccato hircum caprarum quo-
24 tidie. *Et sacrificium ephi per vitulum,
& ephi per arietem faciet: & olei hin per
25 singula ephi. * Septimo mense, quintade-
cima die mensis in sollemnitate faciet sicut
supra dicta sunt per septem dies: tam pro
peccato, quàm pro holocausto, & in sacri-
ficio, & in oleo.

CAP. XLVI.

1 HÆc dicit Dominus Deus: Porta atrij
interioris, quæ respicit ad Orientem,
erit clausa sex diebus, in quibus opus fit:
die autem Sabbati aperietur, sed & in die
2 Calendarum aperietur. * Et intrabit prin-
ceps per viam vestibuli portæ deforis, &
stabit in limine portæ: & facient sacerdo-
tes holocaustum eius, & pacifica eius: &
adorabit super limen portæ, & egredietur:
porta autem non claudetur vsque ad vespe
3 ram. *Et adorabit populus terræ ad ostium
portæ illius in Sabbatis, & in Calendis co-
4 ram Domino. * Holocaustum autem hoc
offeret princeps Domino: in die Sabbati sex
agnos immaculatos, & arietem immacula-
5 tum. *Et sacrificium ephi per arietem: in
agnis autem sacrificium quod dederit ma-
6 nus eius: & olei hin per singula ephi. * In
die autem Calendarum vitulum de armen-
to immaculatum: & sex agni, & arietes
7 immaculati erunt. * Et ephi per vitulum,
ephi quoque per arietem faciet sacrificium:
de agnis autem, sicut inuenerit manus eius:
8 & olei hin per singula ephi. *Cumq. ingres-
surus est princeps, per viam vestibuli por-
tæ ingrediatur, & per eandem viam exeat.
9 *Et cum intrabit populus terræ in conspe-
ctu Domini in sollemnitatibus: qui ingre-
ditur per portã Aquilonis, vt adoret, egre-
diatur per viam portæ Meridianæ: porro qui
ingreditur per viam portæ Meridianæ, egre-
diatur per viam portæ Aquilonis: non re-
uertetur per viam portæ, per quam ingres-
10 sus est, sed e regione illius egredietur. *Prin-
ceps autem in medio eorum cũ ingredien-
tibus ingredietur, & cum egredientibus e-
11 gredietur. * Et in nundinis, & in sollem-
nitatibus

nitatibus erit ſacrificium ephi per vitulum,
& ephi per arietem: agnis autem erit ſacri-
ficiū ſicut inuenerit manus eius: & olei hin
per ſingula ephi.* Cum autem fecerit prin- 12
ceps ſpontaneum holocauſtum, aut paci-
fica voluntaria Domino: aperietur ei por-
ta, quæ reſpicit ad Orientem, & faciet ho-
locauſtum ſuum, & pacifica ſua, ſicut fieri
ſolet in die ſabbati: & egredietur, claude-
turq. porta poſtquam exierit. * Et agnum 13
eiuſdem anni immaculatum faciet holocau
ſtum quotidie Domino: ſemper mane fa-
ciet illud.* Et faciet ſacrificiū ſuper eo ca- 14
ta mane mane ſextam partem ephi, & de
oleo tertiam partem hin, vt miſceatur ſimi-
læ: ſacrificium Domino legitimum, iuge
atque perpetuum. * Faciet agnum, & ſa- 15
crificium, & oleum cata mane mane: holo-
cauſtum ſempiternum. * Hæc dicit Domi- 16
nus Deus: Si dederit princeps donum ali-
cui de filijs ſuis: hereditas eius, filiorum ſuo-
rum erit, poſſidebunt eam hereditarie. * Si 17
autem dederit legatum de hereditate ſua
vni ſeruorum ſuorum, erit illius vſque ad
annum remiſſionis, & reuertetur ad princi-
pem: hereditas autem eius, filijs eius erit.
* Et non accipiet princeps de hereditate po- 18
puli per violentiam, & de poſſeſſione eo-
rum: ſed de poſſeſſione ſua hereditatem da-
bit filijs ſuis: vt non diſpergatur populus
meus vnuſquiſque a poſſeſſione ſua.* Et in- 19
troduxit me per ingreſſum, qui erat ex la-
tere portæ, in gazophylacia ſanctuarij ad ſa-
cerdotes, quæ reſpiciebant ad Aquilonem:
& erat ibi locus vergens ad Occidentem.
* Et dixit ad me: Iſte eſt locus vbi coquent 20
ſacerdotes pro peccato, & pro delicto: vbi
coquent ſacrificium, vt non efferant in atriū
exterius, & ſanctificetur populus.* Et edu- 21
xit me in atriū exterius, & circumduxit me
per quattuor angulos atrij: & ecce atrio-
lum erat in angulo atrij, atriola ſingula per
angulos atrij. * In quattuor angulis atrij 22
atriola diſpoſita, quadraginta cubitorum
per longum, & triginta per latum: men-
ſuræ vnius quattuor erant. * Et paries per 23
circuitum ambiens quattuor atriola: & cu-
linæ fabricatæ erant ſubter porticus per gy-
24 rum.* Et dixit ad me: Hæc eſt domus cu-
linarum, in qua coquent miniſtri domus
Domini victimas populi.

Cap. XLVII.

1 ET conuertit me ad portam domus, &
ecce aquæ egrediebantur ſubter limen
domus ad Orientem: facies enim domus
reſpiciebat ad Orientem: aquæ autem de-
ſcendebant in latus templi dextrum ad Me-
2 ridiem altaris. * Et eduxit me per viam
portæ Aquilonis, & conuertit me ad viam
foras portam exteriorem, viam quæ reſpi-
ciebat ad Orientem: & ecce aquæ redun-
3 dantes a latere dextro. * Cum egredere-
tur vir ad Oriētem, qui habebat funiculum
in manu ſua, & menſus eſt mille cubitos:
& traduxit me per aquam vſque ad talos.
4 * Rurſumq. menſus eſt mille, & traduxit
5 me per aquam vſque ad genua:* & menſus
eſt mille, & traduxit me per aquam vſque
ad renes. Et menſus eſt mille, torrentem,
quem non potui pertranſire: quoniam in-
tumuerant aquæ profundi torrentis, qui
6 non poteſt tranſuadari. * Et dixit ad me:
Certe vidiſti fili hominis. Et eduxit me, &
7 conuertit ad ripam torrentis.* Cumq. me
conuertiſſem, ecce in ripa torrentis ligna
8 multa nimis ex vtraque parte. * Et ait ad
me: Aquæ iſtæ, quæ egrediuntur ad tumu-
los ſabuli Orientalis, & deſcendunt ad pla-
na deſerti, intrabunt mare, & exibunt, &
9 ſanabuntur aquæ. * Et omnis anima vi-
uens, quæ ſerpit, quocumque venerit tor-
rens, viuet: & erunt piſces multi ſatis poſt-
quam venerint illuc aquæ iſtæ, & ſanabun-
tur & viuent omnia, ad quæ venerit tor-
10 rens. * Et ſtabunt ſuper illas piſcatores, ab
Engaddi vſque ad Engallim ſiccatio ſage-
narum erit: plurimæ ſpecies erunt piſcium
eius, ſicut piſces maris magni, multitudi-
11 nis nimiæ:* in littoribus autem eius, & in
paluſtribus non ſanabuntur, quia in ſali-
12 nas dabuntur. * Et ſuper torrentem orie-
tur in

tur in ripis eius ex vtraque parte omne li-
gnum pomiferum : non defluet folium ex
eo,& non deficiet fructus eius : per singu-
los menses afferet primitiua,quia aquæ eius
de sanctuario egredientur:& erunt fructus
eius in cibum,& folia eius ad medicinam.
*Hæc dicit Dominus Deus:Hic est termi- 13
nus,in quo possidebitis terram in duode-
cim tribubus Israel: quia Ioseph duplicem
funiculũ habet.*Possidebitis autem eã sin- 14
guli æque vt frater suus : super quã leuaui
manum meam vt darem patribus vestris :
& cadet terra hæc vobis in possessionem.
*Hic est autem terminus terræ:ad plagam 15
Septentrionalem a mari magno via Hetha-
lon, venientibus Sedada,*Emath,Berotha, 16
Sabarim, quæ est inter terminum Damasci
& confinium Emath, domus Tichon, quæ
est iuxta terminum Auran.*Et erit termi- 17
nus a Mari vsque ad atrium Enon termi-
nus Damasci, & ab Aquilone ad Aquilo-
nem : terminus Emath plaga Septentrio-
nalis. * Porro plaga Orientalis de medio 18
Auran, & de medio Damasci, & de medio
Galaad, & de medio terræ Israel, Iordanis
disterminans ad mare Orientale, metiemi-
ni etiam plagam Orientalem.* Plaga au- 19
tem australis meridiana a Thamar vsque
ad aquas contradictionis Cades:& torrens
vsque ad mare magnum : & hæc est plaga
ad Meridiem australis. * Et plaga Maris, 20
mare magnum a confinio per directum,do-
nec venias Emath: hæc est plaga Maris.*Et 21
diuidetis terrã istam vobis per tribus Israel:
*& mittetis eam in hereditatem vobis, & 22
aduenis, qui accesserint ad vos,qui genue-
rint filios in medio vestrum:& erunt vobis
sicut indigenæ inter filios Israel: vobiscum
diuident possessionem in medio tribuum
Israel. * In tribu autem quacumque fuerit 23
aduena, ibi dabitis possessionem illi, ait
Dominus Deus.

Cap. XLVIII.

ET hæc nomina tribuum a finibus A- 1
quilonis iuxta viam Hethalon pergen-
tibus Emath, atrium Enan terminus Da-
masci ad Aquilonem iuxta viam Emath. Et
2 erit ei plaga Orientalis Mare,Dan vna.*Et
super terminũ Dan,a plaga Orientali vsque
3 ad plagam Maris,Aser vna:*& super termi-
num Aser, a plaga Orientali vsque ad pla-
4 gam Maris, Nephthali vna.*Et super ter-
minum Nephthali, a plaga Orientali vsque
5 ad plagam Maris, Manasse vna.* Et super
terminum Manasse,a plaga Orientali vsque
6 ad plagam Maris,Ephraim vna. * Et super
terminum Ephraim a plaga Orientali vsque
7 ad plagam Maris, Ruben vna.* Et super
terminum Ruben, a plaga Orientali vsque
8 ad plagam Maris, Iuda vna.*Et super ter-
minum Iuda, a plaga Orientali vsque ad
plagam Maris, erunt primitiæ, quas sepa-
rabitis, vigintiquinque millibus latitudinis
& longitudinis,sicuti singulæ partes a pla-
ga Orientali vsque ad plagam Maris:& erit
9 sanctuarium in medio eius.*Primitiæ,quas
separabitis Domino: lõgitudo vigintiquin-
que millibus, & latitudo decem millibus.
10 *Hæ autem erunt primitiæ sanctuarij sacer-
dotum: ad Aquilonem longitudinis vigin-
tiquinque millia,& ad Mare latitudinis de-
cem millia, sed & ad Orientem latitudinis
decem millia, & ad Meridiem longitudinis
vigintiquinque millia: & erit sanctuarium
11 Domini in medio eius.* Sacerdotibus san-
ctuarium erit de filijs Sadoc, qui custodie-
runt ceremonias meas, & non errauerunt
cum errarent filij Israel,sicut errauerunt &
12 Leuitæ.* Et erunt eis primitiæ de primitijs
terræ sanctum sanctorum, iuxta terminum
13 Leuitarum.* Sed & Leuitis similiter iuxta
fines sacerdotum vigintiquinque millia lon
gitudinis,& latitudinis decem millia. Om-
nis longitudo viginti & quinque millium,
14 & latitudo decem millium.* Et non ve-
nundabunt ex eo,neque mutabunt, neque
transferentur primitiæ terræ, quia sanctifi-
15 catæ sunt Domino.*Quinque millia autem,
quæ supersunt in latitudine per vigintiquin
que millia,profana erunt vrbis in habitacu-
lum,& in suburbana:& erit ciuitas in medio
eius.

eius. * Et hæ mensuræ eius: ad plagam Se- 16
ptentrionalem quingenta & quattuor mil-
lia: & ad plagam Meridianam, quingenta
& quattuor millia: & ad plagam Orienta-
lem, quingenta & quattuor millia: & ad
plagam Occidétalem, quingenta & quat-
tuor millia.* Erunt autem suburbana ciui- 17
tatis ad Aquilonem ducenta quinquagin-
ta, & ad Meridiem ducenta quinquaginta,
& ad Orientem ducenta quinquaginta, &
ad Mare ducenta quinquaginta. * Quod 18
autem reliquum fuerit in longitudine se-
cundum primitias sanctuarij, decem mil-
lia in Orientem, & decem millia in Occi-
dentem, erunt sicut primitiæ sanctuarij: &
erunt fruges eius in panes his, qui seruiunt
ciuitati.* Seruientes autem ciuitati, opera- 19
buntur ex omnibus tribubus Israel.*Om- 20
nes primitiæ, vigintiquinque millium, per
viginti quinque millia in quadrum, separa-
buntur in primitias sanctuarij, & in posses-
sionem ciuitatis. * Quod autem reliquum 21
fuerit, principis erit ex omni parte primi-
tiarum sanctuarij, & possessionis ciuitatis e
regione vigintiquinque millium primitia-
rum vsque ad terminum Orientalem: sed
& ad Mare e regione vigintiquinque mil-
lium vsque ad terminum maris, similiter in
partibus principis erit: & erunt primitiæ
sanctuarij, & sanctuarium templi in medio
eius.* De possessione autem Leuitarum, & 22
de possessione ciuitatis in medio partium
principis: erit inter terminum Iuda, & inter
terminum Beniamin, & ad principé perti-

23 nebit.*Et reliquis tribubus: A plaga Orien
tali vsque ad plagam Occidétalem, Benia-
24 min vna. * Et contra terminum Benia-
min, a plaga Orientali vsque ad plagam
25 Occidentalem, Simeon vna. * Et super ter-
minum Simeonis, a plaga Orientali vsque
26 ad plagam Occidentalem, Issachar vna.*Et
super terminum Issachar, a plaga Orientali
vsque ad plagam Occidentalem, Zabulon
27 vna.*Et super terminum Zabulon, a plaga
Orientali vsque ad plagam Maris, Gad vna.
28 *Et super terminum Gad, ad plagam Au-
stri in Meridie: & erit finis de Thamar vs-
que ad aquas contradictionis Cades, here-
29 ditas contra mare magnum. *Hæc est ter-
ra, quam mittetis in sortem tribubus Israel:
& hæ partitiones earũ, ait Dominus Deus.
30 * Et hi egressus ciuitatis: A plaga Septen-
trionali quingentos & quattuor millia men
31 surabis. * Et portæ ciuitatis ex nominibus
tribuum Israel, portæ tres a Septentrione,
porta Ruben vna, porta Iuda vna, porta
32 Leui vna.*Et ad plagam Orientalem, quin-
gentos & quattuor millia: & portæ tres,
porta Ioseph vna, porta Beniamin vna, por
33 ta Dan vna. *Et ad plagam Meridianam,
quingentos & quattuor millia metieris: &
portæ tres, porta Simeonis vna, porta Issa-
34 char vna, porta Zabulon vna. *Et ad pla-
gam Occidétalem, quingentos & quattuor
millia, & portæ eorum tres, porta Gad vna,
35 porta Aser vna, porta Nephthali vna.* Per
circuitum, decem & octo millia: & nomen
ciuitatis ex illa die, Dominus ibidem.

PROPHE-

PROPHETIA DANIELIS.

CAPVT PRIMVM.

ANno tertio regni Ioakim 1
regis Iuda, venit Nabucho-
donosor rex Babylonis in
Ierusalem, & obsedit eam;
* & tradidit Dominus in 2
manu eius Ioakim regem Iuda, & partem
vasorum domus Dei: & asportauit ea in
terram Sennaar in domum dei sui, &
vasa intulit in domum Thesauri dei sui.
*Et ait rex Asphenez præposito Eunucho- 3
rum vt introduceret de filijs Israel, & de
semine regio & tyrannorum, *pueros, in 4
quibus nulla esset macula, decoros for-
ma, & eruditos omni sapientia, cautos
scientia, & doctos disciplina, & qui pos-
sent stare in palatio regis, vt doceret eos
litteras, & linguam Chaldæorum. *Et 5
constituit eis rex annonã per singulos dies
de cibis suis, & de vino vnde bibebat ip-
se, vt enutriti tribus annis, postea starent
in conspectu regis. *Fuerunt ergo inter 6
eos de filijs Iuda, Daniel, Ananias, Mi-
sael, & Azarias. *Et imposuit eis præ- 7
positus eunuchorum, nomina: Danieli,
Baltassar: Ananiæ, Sidrach: Misaeli, Mi-
sach: & Azariæ, Abdenago. *Propo- 8
suit autem Daniel in corde suo ne pollue-
retur de mensa regis, neque de vino po-
tus eius: & rogauit eunuchorum præposi-
tum ne contaminaretur. *Dedit autem 9
Deus Danieli gratiam & misericordiam in
conspectu principis eunuchorum. *Et ait 10
princeps eunuchorum ad Danielem: Ti-
meo ego dominum meum regem, qui con-
stituit vobis cibum & potum: qui si vi-
derit vultus vestros macilentiores præ ce-
teris adolescentibus coæuis vestris, con-
demnabitis caput meum regi. *Et dixit 11
Daniel ad Malasar, quem constituerat
princeps eunuchorum super Danielem,
12 Ananiam, Misaelem, & Azariam: *Ten-
ta nos obsecro seruos tuos diebus decem,
& dentur nobis legumina ad vescendum,
13 & aqua ad bibendum: *& contemplare
vultus nostros, & vultus puerorum, qui
vescũtur cibo regio: & sicut videris, facies
14 cum seruis tuis. *Qui, audito sermone hu-
iuscemodi, tentauit eos diebus decem.
15 *Post dies autem decem apparuerunt vul-
tus eorum meliores, & corpulentiores præ
omnibus pueris, qui vescebantur cibo re-
16 gio. *Porro Malasar tollebat cibaria, &
vinum potus eorum: dabatq. eis legumi-
17 na. *Pueris autem his dedit Deus scien-
tiam, & disciplinam in omni libro, & sa-
pientia: Danieli autem intelligentiam om-
18 nium visionum & somniorum. *Comple-
tis itaque diebus, post quos dixerat rex
vt introducerentur: introduxit eos præ-
positus eunuchorum in conspectu Nabu-
19 chodonosor. *Cumq. eis locutus fuis-
set rex, non sunt inuenti tales de vniuer-
sis, vt Daniel, Ananias, Misael, & Aza-
rias: & steterunt in conspectu Regis.
20 *Et omne verbum sapientiæ & intellectus,
quod sciscitatus est ab eis Rex, inuenit in
eis decuplum super cunctos ariolos, & ma-
gos, qui erant in vniuerso regno eius.
21 *Fuit autem Daniel vsque ad annum pri-
mum Cyri regis.

CAP. II.

1 IN anno secundo regni Nabuchodono-
sor vidit Nabuchodonosor somnium,
& conterritus est spiritus eius, & somnium
2 eius fugit ab eo. *Præcepit autem rex,
vt conuocarentur arioli, & magi, & ma-
lefici, & Chaldæi: vt indicarent regi som-
nia sua: qui cum venissent, steterunt co-
3 ram rege. *Et dixit ad eos rex: Vidi som-
nium:

nium: & mente confusus ignoro quid vide-
rim.* Responderuntq. Chaldæi regi Syria- 4
ce: Rex in sempiternum viue: dic somniũ
seruis tuis, & interpretationem eius indica-
bimus.* Et respondens rex ait Chaldæis: 5
Sermo recessit a me: nisi indicaueritis mihi
somnium, & coniecturam eius, peribitis vos,
& domus vestræ publicabuntur.* Si autem 6
somnium, & coniecturam eius narraueritis,
præmia, & dona, & honorem multum ac-
cipietis a me: somnium igitur, & interpre-
tationem eius indicate mihi.* Responde- 7
runt secundò, atque dixerunt: Rex somniũ
dicat seruis suis, & interpretationem illius
indicabimus.* Respondit rex, & ait: Cer- 8
te noui quòd tẽpus redimitis, scientes quòd
recesserit a me sermo.* Si ergo somnium 9
non indicaueritis mihi, vna est de vobis
sententia, quòd interpretationem quoque
fallacem, & deceptione plenam compo-
sueritis, vt loquamini mihi donec tempus
pertranseat. Somnium itaque dicite mi-
hi, vt sciam quòd interpretationem quoque
eius veram loquamini.* Respondentes er- 10
go Chaldæi coram rege, dixerunt: Non est
homo super terram, qui sermonem tuum,
rex, possit implere: sed neque regum quis-
quam magnus & potens verbum huiusce-
modi sciscitatur ab omni ariolo, & mago,
& Chaldæo.* Sermo enim, quem tu quæ- 11
ris, rex, grauis est: nec reperietur quisquã,
qui indicet illum in conspectu regis: exce-
ptis dijs, quorum non est cum hominibus
conuersatio.* Quo audito, rex in furore, & 12
in ira magna præcepit vt perirent omnes
sapientes Babylonis.* Et egressa sententia, 13
sapientes interficiebantur: quærebanturq.
Daniel, & socij eius, vt perirent.* Tunc Da- 14
niel requisiuit de lege, atque sententia ab
Arioch principe militiæ regis, qui egressus
fuerat ad interficiendos sapientes Babylo-
nis.* Et interrogauit eum, qui a rege pote- 15
statem acceperat, quam ob causam tam
crudelis sententia a facie regis esset egres-
sa. Cum ergo rem indicasset Arioch Da-
nieli,* Daniel ingressus rogauit regem vt 16
tempus daret sibi ad solutionem indican-
17 dam regi.* Et ingressus est domum suam,
Ananiæq. & Misaeli, & Azariæ socijs suis
18 indicauit negotium:* vt quærerent miseri-
cordiam a facie Dei cæli super sacramento
isto, & non perirent Daniel, & socij eius
19 cum ceteris sapientibus Babylonis.* Tunc
Danieli mysterium per visionem nocte re-
uelatum est: & benedixit Daniel Deum
20 cæli,* & locutus ait: Sit nomen Domini be
nedictum a sæculo & vsque in sæculum:
21 quia sapientia & fortitudo eius sunt.* Et
ipse mutat tempora, & ætates: transfert
regna, atque constituit: dat sapientiam sa-
pientibus, & scientiam intelligẽtibus disci-
22 plinam:* Ipse reuelat profunda, & abscon-
dita, & nouit in tenebris constituta: & lux
23 cum eo est.* Tibi Deus patrum nostrorum
confiteor, teq. laudo: quia sapientiam, &
fortitudinem dedisti mihi: & nunc ostendi-
sti mihi quæ rogauimus te, quia sermonem
24 regis aperuisti nobis.* Post hæc Daniel
ingressus ad Arioch, quem constituerat
rex vt perderet sapientes Babylonis, sic ei
locutus est: Sapientes Babylonis ne per-
das: introduc me in conspectu regis, & so-
25 lutionem regi narrabo.* Tunc Arioch fe-
stinus introduxit Danielem ad regem, &
dixit ei: Inueni hominem de filijs transmi-
grationis Iuda, qui solutionem regi annun-
26 ciet.* Respondit rex, & dixit Danieli, cuius
nomen erat Baltassar: Putasne vere potes
mihi indicare somnium, quod vidi, & in-
27 terpretationem eius?* Et respondens Da-
niel coram rege, ait: Mysterium, quod rex
interrogat, sapientes, magi, arioli, & aruspi-
28 ces nequeunt indicare regi:* Sed est Deus
in cælo reuelans mysteria, qui indicauit ti-
bi rex Nabuchodonosor, quæ ventura sunt
in nouissimis temporibus. Somnium tuum,
& visiones capitis tui in cubili tuo huiusce-
29 modi sunt:* Tu rex cogitare cœpisti in stra-
to tuo, quid esset futurum post hæc: & qui
reuelat mysteria, ostendit tibi quæ ventura
30 sunt.* Mihi quoque non in sapientia, quæ
est in me plus quàm in cunctis viuentibus,
sacramentum hoc reuelatum est: sed vt in-
terpretatio regi manifesta fieret, & cogita-

tiones mentis tuæ ſcires.*Tu rex videbas, 31
& ecce quaſi ſtatua vna grandis: ſtatua illa
magna, & ſtatura ſublimis ſtabat cõtra te,
& intuitus eius erat terribilis.* Huius ſta- 32
tuæ caput ex auro optimo erat, pectus au-
tem & brachia de argento, porro venter,
& femora ex ære.* tibiæ autem ferreæ,pe- 33
dum quædam pars erat ferrea,quædam au-
tem fictilis.*Videbas ita,donec abſciſſus eſt 34
lapis de monte ſine manibus: & percuſſit
ſtatuam in pedibus eius ferreis,& fictilibus,
& comminuit eos.*Tunc contrita ſunt pa 35
riter ferrum,teſta, æs, argentum, & aurum,
& redacta quaſi in fauillam æſtiuæ areæ,
quæ rapta ſunt vento: nullusq. locus inuẽ-
tus eſt eis: lapis autem,qui percuſſerat ſta-
tuam,factus eſt mons magnus, & impleuit
vniuerſam terram.*hoc eſt ſomnium: In- 36
terpretationem quoque eius dicemus co-
ram te,rex.*Tu rex regum es: & Deus cæ- 37
li,regnum, & fortitudinem, & imperium,&
gloriam dedit tibi:*& omnia,in quibus ha- 38
bitant filij hominum,& beſtiæ agri: volu-
cres quoque cæli dedit in manu tua,& ſub
ditione tua vniuerſa conſtituit: tu es ergo
caput aureum.* Et poſt te conſurget re- 39
gnum aliud minus te argenteum: & regnũ
tertium aliud æreum,quod imperabit vni-
uerſæ terræ.* Et regnum quartum erit ve- 40
lut ferrum. quomodo ferrum comminuit,
& domat omnia, ſic comminuet,& conte-
ret omnia hæc.*Porro quia vidiſti pedum, 41
& digitorum partem teſtæ figuli,& partem
ferream: regnum diuiſum erit,quod tamen
de plantario ferri orietur, ſecundum quod
vidiſti ferrum miſtum teſtæ ex luto.*Et di- 42
gitos pedum ex parte ferreos,& ex parte fi-
ctiles: ex parte regnum erit ſolidum, & ex
parte contritum.*Quod autem vidiſti ferrũ 43
miſtum teſtæ ex luto,commiſcebuntur qui-
dem humano ſemine, ſed non adhærebunt
ſibi,ſicuti ferrum miſceri non poteſt teſtæ.
*In diebus autem regnorum illorum ſuſci- 44
tabit Deus cæli regnum,quod in æternum
non diſſipabitur, & regnum eius alteri po-
pulo non tradetur: comminuet autem,&
conſumet vniuerſa regna hæc: & ipſum ſta-
45 bit in æternum.*Secundum quòd vidiſti,
quòd de monte abſciſſus eſt lapis ſine ma-
nibus,& comminuit teſtam,& ferrum, &
æs, & argentum, & aurum, Deus magnus
oſtendit regi quæ ventura ſunt poſtea. &
verum eſt ſomnium,& fidelis interpretatio
46 eius.*Tunc rex Nabuchodonoſor cecidit
in faciem ſuam, & Danielem adorauit, &
hoſtias, & incenſum præcepit vt ſacrifica-
47 rent ei.*Loquens ergo rex,ait Danieli: Ve-
re Deus veſter Deus deorum eſt, & Domi-
nus regum,& reuelans myſteria: quoniam
48 tu potuiſti aperire hoc ſacramentũ.*Tunc
rex Danielem in ſublime extulit,& mune-
ra multa, & magna dedit ei: & conſtituit
eum principem ſuper omnes prouincias
Babylonis: & præfectum magiſtratuum ſu-
49 per cunctos ſapientes Babylonis.* Daniel
autem poſtulauit a rege: & conſtituit ſu-
per opera prouinciæ Babylonis, Sidrach,
Miſach, & Abdenago: Ipſe autem Daniel
erat in foribus regis.

CAP. III.

1 NABVCHODONOSOR rex fecit ſtatuam
auream altitudine cubitorum ſexagin-
ta,latitudine cubitorum ſex, & ſtatuit eam
2 in campo Dura prouinciæ Babylonis.*Ita-
que Nabuchodonoſor rex miſit ad congre
gandos ſatrapas,magiſtratus,& iudices,du-
ces,& tyrannos,& præfectos,omneſq. prin
cipes regionum,vt conuenirent ad dedica-
tionem ſtatuæ,quam erexerat Nabuchodo
3 noſor rex.*Tunc congregati ſunt ſatrapæ,
magiſtratus,& iudices, duces, & tyranni, &
optimates, qui erant in poteſtatibus con-
ſtituti, & vniuerſi principes regionum vt
conuenirent ad dedicationem ſtatuæ,quam
erexerat Nabuchodonoſor rex. ſtabant au-
tem in conſpectu ſtatuæ, quam poſuerat
4 Nabuchodonoſor rex:* & præco clama-
bat valenter: Vobis dicitur populis, tribu-
5 bus,& linguis:* In hora,qua audieritis ſo-
nitum tubæ, & fiſtulæ, & citharæ, ſambu-
cæ, & pſalterij, & ſymphoniæ, & vniuerſi
generis muſicorum, cadentes adorate ſta-
tuam auream, quam conſtituit Nabucho-
donoſor

donosor rex. *Si quis autem non prostra- 6
tus adorauerit, eadem hora mittetur in for
nacem ignis ardentis. *Post hæc igitur sta- 7
tim vt audierũt omnes populi sonitum tu-
bæ, fistulæ, & citharæ, sambucæ, & psalterij,
& symphoniæ, & omnis generis musico-
rum: cadentes omnes populi, tribus, & lin-
guæ adorauerunt statuam auream, quam
constituerat Nabuchodonosor rex. *Sta- 8
timq. in ipso tempore accedẽtes viri Chal-
dæi accusauerunt Iudæos: *dixeruntq. Na- 9
buchodonosor regi: Rex in æternum viue:
*tu rex posuisti decretum, vt omnis homo, 10
qui audierit sonitum tubæ, fistulæ, & ci-
tharæ, sambucæ, & psalterij, & sympho-
niæ, & vniuersi generis musicorum, pro-
sternat se, & adoret statuam auream: *si quis 11
autem non procidens adorauerit, mittatur
in fornacem ignis ardentis. *Sunt ergo vi- 12
ri Iudæi, quos constituisti super opera re-
gionis Babylonis, Sidrach, Misach, & Ab-
denago: viri isti contempserunt, rex, decre-
tum tuum: deos tuos non colunt, & sta-
tuam auream, quam erexisti, non adorant.
*Tunc Nabuchodonosor in furore, & in 13
ira præcepit vt adducerentur Sidrach, Mi-
sach, & Abdenago: qui confestim adducti
sunt in conspectu regis. *Pronunciansq. 14
Nabuchodonosor rex, ait eis: Verene Si-
drach, Misach, & Abdenago deos meos nõ
colitis, & statuam auream, quam constitui,
non adoratis? *Nunc ergo si estis parati, 15
quacumque hora audieritis sonitum tubæ,
fistulæ, citharæ, sambucæ, & psalterij, &
symphoniæ, omnisq. generis musicorum,
prosternite vos, & adorate statuam, quam
feci: quòd si non adoraueritis, eadem ho-
ra mittemini in fornacem ignis ardentis:
& quis est Deus, qui eripiet vos de manu
mea? *Respondentes Sidrach, Misach, & 16
Abdenago, dixerunt regi Nabuchodono-
sor: Non oportet nos de hac re responde-
re tibi. *Ecce enim Deus noster, quem 17
colimus, potest eripere nos de camino ignis
ardentis, & de manibus tuis, o rex, libera-
re. *Quòd si noluerit, notum sit tibi, rex, 18
quia deos tuos non colimus, & statuam
auream, quam erexisti, non adoramus.
19 *Tunc Nabuchodonosor repletus est furo-
re: & aspectus faciei illius immutatus est
super Sidrach, Misach, & Abdenago, &
præcepit vt succenderetur fornax septuplũ
20 quàm succendi cõsueuerat. *Et viris fortis-
simis de exercitu suo iussit vt ligatis pedi-
bus Sidrach, Misach, & Abdenago mitterẽt
21 eos in fornacem ignis ardentis. *Et confe-
stim viri illi vincti cum braccis suis, & tiaris,
& calceamentis, & vestibus missi sunt in
22 medium fornacis ignis ardentis. *nam ius-
sio regis vrgebat: fornax autem succensa
erat nimis. Porro viros illos, qui miserant
Sidrach, Misach, & Abdenago, interfecit
23 flamma ignis. *Viri autem hi tres, id est,
Sidrach, Misach, & Abdenago, ceciderunt
in medio camino ignis ardentis, colligati.
Quæ sequuntur in Hebræis voluminibus non reperi.
24 *Et ambulabant in medio flammæ laudan
25 tes Deum, & benedicentes Domino. *Stans
autem Azarias orauit sic, aperiensq. os
suum in medio ignis, ait:
26 *Benedictus es Domine Deus patrum
nostrorum, & laudabile, & gloriosum nomẽ
27 tuum in sæcula: *quia iustus es in omni-
bus, quæ fecisti nobis, & vniuersa opera tua
vera, & viæ tuæ rectæ, & omnia iudicia tua
28 vera. *Iudicia enim vera fecisti iuxta om-
nia, quæ induxisti super nos, & super ciui-
tatem sanctam patrum nostrorum Ierusalẽ:
quia in veritate, & in iudicio induxisti om-
29 nia hæc propter peccata nostra. *Peccaui-
mus enim, & inique egimus recedentes a
30 te: & deliquimus in omnibus: *& præcepta
tua non audiuimus, nec obseruauimus, nec
fecimus sicut præceperas nobis vt bene
31 nobis esset. *omnia ergo, quæ induxisti su-
per nos, & vniuersa, quæ fecisti nobis, in ve-
32 ro iudicio fecisti: *& tradidisti nos in ma-
nibus inimicorum nostrorum iniquorum,
& pessimorum, præuaricatorumq. & regi
33 iniusto, & pessimo vltra omnem terram. *Et
nunc non possumus aperire os: confusio,
& opprobrium facti sumus seruis tuis, &
34 his, qui colũt te. *Ne, quæsumus, tradas nos
in perpetuum propter nomen tuum, & ne

dissipes testamentum tuum. *neque aufe- 35
ras misericordiam tuam a nobis propter
Abraham dilectum tuum, & Isaac seruum
tuum, & Israel sanctum tuum: *quibus locu 36
tus es pollicens quòd multiplicares semen
eorum sicut stellas cæli, & sicut arenam, quæ
est in littore maris: *quia Domine imminu 37
ti sumus plus quàm omnes gẽtes, sumusq.
humiles in vniuersa terra hodie propter
peccata nostra. * Et nõ est in tempore hoc 38
princeps, & dux, & propheta, neque holo-
caustum, neque sacrificium, neque oblatio,
neque incensum, neque locus primitiarum
coram te, * vt possimus inuenire misericor- 39
diam tuam: sed in animo contrito, & spiri-
tu humilitatis suscipiamur. * Sicut in holo- 40
causto arietum, & taurorum, & sicut in mil-
libus agnorum pinguium: sic fiat sacrificiũ
nostrum in conspectu tuo hodie, vt placeat
tibi: quoniam non est confusio confidenti-
bus in te. *Et nũc sequimur te in toto cor- 41
de, & timemus te, & quærimus faciẽ tuam.
*Ne confundas nos: sed fac nobiscum iux- 42
ta mansuetudinem tuam, & secundum mul
titudinem misericordiæ tuæ. * Et erue nos 43
in mirabilibus tuis, & da gloriam nomini
tuo Domine: *& confundantur omnes, qui 44
ostendunt seruis tuis mala, confundantur
in omni potentia tua, & robur eorum con-
teratur: *& sciant quia tu es Dominus Deus 45
solus, & gloriosus super orbem terrarum.
* Et non cessabant qui miserant eos mini- 46
stri regis succẽdere fornacem, naphtha, &
stuppa, & pice, & malleolis, *& effundeba- 47
tur flãma super fornacẽ cubitis quadragin
ta nouem: *& erupit, & incendit quos repe- 48
rit iuxta fornacem de Chaldæis. *Angelus 49
autem Domini descendit cum Azaria, &
socijs eius in fornacem: & excussit flammã
ignis de fornace, * & fecit medium forna- 50
cis quasi ventum roris flantem, & non te-
tigit eos omnino ignis, neque contristauit,
nec quidquam molestiæ intulit.

*Tunc hi tres quasi ex vno ore lauda- 51
bant, & glorificabant, & benedicebant
Deum in fornace, dicentes:

*Benedictus es Domine Deus patrum 52
nostrorum: & laudabilis, & gloriosus, &
superexaltatus in sæcula. & benedictum no
men gloriæ tuæ sanctum: & laudabile, &
superexaltatum in omnibus sæculis.

53 * Benedictus es in templo sancto gloriæ
tuæ: & superlaudabilis, & supergloriosus
in sæcula.

54 * Benedictus es in throno regni tui: &
superlaudabilis, & superexaltatus in sæ-
cula.

55 * Benedictus es, qui intueris abyssos, &
sedes super cherubim: & laudabilis, & su-
perexaltatus in sæcula.

56 * Benedictus es in firmamento cæli: &
laudabilis & gloriosus in sæcula.

57 * Benedicite omnia opera Domini Domi
no: laudate & superexaltate eum in sæcula.

58 * Benedicite Angeli Domini Domino:
laudate & superexaltate eum in sæcula.

59 * Benedicite cæli Domino: laudate & su-
perexaltate eum in sæcula.

60 * Benedicite aquæ omnes, quæ super cæ-
lo sunt, Domino: laudate & superexaltate
eum in sæcula.

61 * Benedicite omnes virtutes Domini
Domino: laudate & superexaltate eum in
sæcula.

62 * Benedicite sol, & luna Domino: lau-
date & superexaltate eum in sæcula.

63 * Benedicite stellæ cæli Domino: lauda-
te & superexaltate eum in sæcula.

64 * Benedicite omnis imber, & ros Domi-
no: laudate & superexaltate eum in sæcula.

65 * Benedicite omnes spiritus Dei Domi-
no: laudate & superexaltate eum in sæcula.

66 * Benedicite ignis, & æstus Domino:
laudate & superexaltate eum in sæcula.

67 * Benedicite frigus, & æstus Domino:
laudate & superexaltate eum in sæcula.

68 * Benedicite rores, & pruina Domino:
laudate & superexaltate eum in sæcula.

69 * Benedicite gelu, & frigus Domino: lau-
date & superexaltate eum in sæcula.

70 * Benedicite glacies, & niues Domino:
laudate & superexaltate eum in sæcula.

71 * Benedicite noctes, & dies Domino:
laudate & superexaltate eum in sæcula.

Benedi-

*Benedicite lux, & tenebræ Domino: 72
laudate & superexaltate eum in sæcula.
*Benedicite fulgura,& nubes Domino: 73
laudate & superexaltate eum in sæcula.
*Benedicat terra Dominum: laudet, & 74
superexaltet eum in sæcula.
*Benedicite montes,& colles Domino: 75
laudate & superexaltate eum in sæcula.
*Benedicite vniuersa germinantia in ter- 76
ra Domino: laudate & superexaltate eum
in sæcula.
*Benedicite fontes Domino: laudate & 77
superexaltate eum in sæcula.
*Benedicite maria,& flumina Domino: 78
laudate & superexaltate eum in sæcula.
*Benedicite cete,& omnia,quæ mouen- 79
tur in aquis,Domino: laudate & superexal-
tate eum in sæcula.
*Benedicite omnes volucres cæli Domi- 80
no: laudate & superexaltate eum in sæcula.
*Benedicite omnes bestiæ, & pecora 81
Domino: laudate & superexaltate eum in
sæcula.
*Benedicite filij hominum Domino: 82
laudate & superexaltate eum in sæcula.
*Benedicat Israel Dominum: laudet & 83
superexaltet eum in sæcula.
*Benedicite sacerdotes Domini Domi- 84
no: laudate & superexaltate eum in sæcula.
*Benedicite serui Domini Domino: lau- 85
date & superexaltate eum in sæcula.
*Benedicite spiritus,& animæ iustorum 86
Domino: laudate & superexaltate eum in
sæcula.
*Benedicite sancti, & humiles corde 87
Domino: laudate & superexaltate eum in
sæcula.
*Benedicite Anania,Azaria,Misael Do- 88
mino: laudate & superexaltate eum in sæ-
cula.

Quia eruit nos de inferno,& saluos fe-
cit de manu mortis,& liberauit nos de me-
dio ardentis flammæ, & de medio ignis
eruit nos.
*Confitemini Domino,quoniam bonus: 89
quoniam in sæculum misericordia eius.
*Benedicite omnes religiosi Domino 90
Deo deorum: laudate & confitemini ei,
quia in omnia sæcula misericordia eius.

Hucusque in Hebræo non habetur: & quæ posuimus,de Theodotionis editione translata sunt.

91 *Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit,
& surrexit propere,& ait optimatibus suis:
Nonne tres viros misimus in medium ignis
compeditos? Qui respondentes regi,dixe-
92 runt: Vere rex. *Respondit, & ait: Ecce
ego video quattuor viros solutos,& ambu-
lantes in medio ignis,& nihil corruptionis
in eis est, & species quarti similis filio Dei.
93 *Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostiũ
fornacis ignis ardentis,& ait: Sidrach,Mi-
sach,& Abdenago serui Dei excelsi,egredi-
mini, & venite. Statimq. egressi sunt Si-
drach,Misach,& Abdenago de medio ignis.
94 *Et congregati satrapæ, & magistratus, &
iudices,& potentes regis contemplabantur
viros illos, quoniam nihil potestatis ha-
buisset ignis in corporibus eorum,& capil-
lus capitis eorum non esset adustus, & sa-
rabala eorum non fuissent immutata, &
95 odor ignis non transisset per eos. *Et erum
pens Nabuchodonosor, ait: Benedictus
Deus eorum, Sidrach videlicet, Misach,&
Abdenago, qui misit angelum suum, &
eruit seruos suos, qui crediderunt in eum:
& verbum regis immutauerunt,& tradide-
runt corpora sua ne seruirent,& ne adora-
96 rent omnem deum, excepto Deo suo. *A
me ergo positum est hoc decretum,vt om
nis populus, tribus, & lingũa, quæcumque
locuta fuerit blasphemiam contra Deum
Sidrach, Misach, & Abdenago,dispereat,&
domus eius vastetur: neque enim est alius
97 Deus,qui possit ita saluare. *Tunc rex pro-
mouit Sidrach, Misach, & Abdenago in
98 prouincia Babylonis. *NABVCHODONOSOR
rex,omnibus populis, gentibus,& linguis,
qui habitant in vniuersa terra, pax vobis
99 multiplicetur. *Signa,& mirabilia fecit apud
me Deus excelsus. Placuit ergo mihi præ-
100 dicare *signa eius,quia magna sunt: & mi-
rabilia eius,quia fortia: & regnum eius re-
gnum sempiternum,& potestas eius in ge-
nerationem & generationem.

CAP. IIII.

EGo Nabuchodonosor quietus eram in 1
domo mea, & florens in palatio meo:
*somnium vidi, quod perterruit me: & co- 2
gitationes meæ in strato meo, & visiones
capitis mei conturbauerunt me. * Et per 3
me propositum est decretum vt introduce-
rentur in conspectu meo cuncti sapientes
Babylonis, & vt solutionem somnij indica-
rent mihi.*Tunc ingrediebantur arioli, ma 4
gi, Chaldæi, & aruspices, & somnium nar-
raui in cōspectu eorum: & solutionem eius
non indicauerunt mihi:*donec collega in- 5
gressus est in conspectu meo Daniel, cui
nomen Baltassar secundū nomen Dei mei,
qui habet spiritum deorum sanctorum in
semetipso: & somnium coram ipso locutus
sum.*Baltassar princeps ariolorum, quoniā 6
ego scio quòd spiritum sanctorum deorum
habeas in te, & omne sacramentum non
est impossibile tibi: visiones somniorum
meorum, quas vidi, & solutionem earum
narra.*Visio capitis mei in cubili meo: Vi- 7
debam, & ecce arbor in medio terræ, & al-
titudo eius nimia.*Magna arbor, & fortis: 8
& proceritas eius contingens cælum: aspe
ctus illius erat vsque ad terminos vniuersæ
terræ. * Folia eius pulcherrima, & fructus 9
eius nimius: & esca vniuersorum in ea.
subter eam habitabant animalia, & bestiæ,
& in ramis eius conuersabantur volucres
cæli: & ex ea vescebatur omnis caro.*Vi- 10
debam in visione capitis mei super stratum
meum, & ecce vigil, & sanctus de cælo de-
scendit.*Clamauit fortiter, & sic ait: Succi- 11
dite arborem, & præcidite ramos eius: ex-
cutite folia eius, & dispergite fructus eius:
fugiant bestiæ, quæ subter eam sunt, & vo-
lucres de ramis eius.*Verumtamen germē 12
radicum eius in terra sinite, & alligetur vin-
culo ferreo & æreo in herbis, quæ foris
sunt, & rore cæli tingatur, & cum feris pars
eius in herba terræ.*Cor eius ab humano 13
commutetur, & cor feræ detur ei: & septem
tempora mutentur super eum.*In senten- 14
tia vigilum decretum est, & sermo sancto-
rum, & petitio: donec cognoscant viuentes
quoniam dominatur Excelsus in regno ho-
minum; & cuicumque voluerit, dabit illud,
& humillimùm hominem constituet super
15 eum.*Hoc somnium vidi ego Nabucho-
donosor rex: tu ergo Baltassar interpreta-
tionem narra festinus: quia omnes sapien
tes regni mei non queunt solutionē edicere
mihi: tu autem potes, quia spiritus deorum
16 sanctorum in te est.*Tunc Daniel, cuius
nomen Baltassar, cœpit intra semetipsum
tacitus cogitare quasi vna hora: & cogita-
tiones eius cōturbabant eum. Respondens
autem rex ait: Baltassar, somnium & inter-
pretatio eius nō conturbent te. Respondit
Baltassar, & dixit: Domine mi, somniū his,
qui te oderūt, & interpretatio eius hostibus
17 tuis sit.*Arborem, quam vidisti sublimem,
atque robustam, cuius altitudo pertingit ad
cælum, & aspectus illius in omnem terram:
18 *& rami eius pulcherrimi, & fructus eius ni-
mius, & esca omnium in ea, subter eam ha-
bitantes bestiæ agri, & in ramis eius cōmo-
19 rantes aues cæli:*Tu es rex, qui magnifica-
tus es, & inualuisti: & magnitudo tua cre-
uit, & peruenit vsque ad cælum, & potestas
20 tua in terminos vniuersæ terræ.*Quòd au-
tem vidit rex vigilem, & sanctum descende-
re de cælo, & dicere: Succidite arborem, &
dissipate illam, attamen germen radicum
eius in terra dimittite, & vinciatur ferro &
ære in herbis foris, & rore cæli cōspergatur,
& cum feris sit pabulum eius, donec septē
21 tempora mutentur super eum:*Hæc est in-
terpretatio sentētiæ Altissimi, quæ peruenit
22 super dominum meum regem:*Eijcient te
ab hominibus, & cum bestijs ferisq. erit ha-
bitatio tua, & fœnū vt bos comedes, & rore
cæli infundéris: septem quoque tempora
mutabuntur super te, donec scias quòd do-
minetur Excelsus super regnum hominum,
23 & cuicumque voluerit, det illud.*Quòd au-
tem præcepit vt relinqueretur germē radi-
cum eius, id est arboris: regnum tuum tibi
manebit postquam cognoueris potestatem
24 esse cælestem.*Quam ob rem rex consiliū
meum placeat tibi, & peccata tua eleemosy-
nis redime, & iniquitates tuas misericordijs
paupe-

pauperum: forsitan ignoscet delictis tuis.
*Omnia hæc venerunt super Nabuchodo- 25
nosor regem.*Post finem mensium duode- 26
cim,in aula Babylonis deambulabat.*Re- 27
spóditq. rex,& ait: Nonne hæc est Babylon
magna,quam ego ædificaui in domum re-
gni,in robore fortitudinis meæ,& in gloria
decoris mei? *Cumq. sermo adhuc esset in 28
ore regis,vox de cælo ruit: Tibi dicitur Na-
buchodonosor rex: Regnum tuum transi-
bit a te,* & ab hominibus eijciét te,& cum 29
bestijs & feris erit habitatio tua: fœnũ quasi
bos comedes,& septem tempora mutabun-
tur super te, donec scias quòd dominetur
Excelsus in regno hominũ,& cuicũque vo-
luerit,det illud. *Eadem hora sermo com- 30
pletus est super Nabuchodonosor,& ex ho-
minibus abiectus est,& fœnũ vt bos come-
dit, & rore cæli corpus eius infectum est:
donec capilli eius in similitudinẽ aquilarũ
crescerent,& vngues eius quasi auium.*Igi- 31
tur post finem dierum ego Nabuchodono-
sor oculos meos ad cælum leuaui,& sensus
meus redditus est mihi: & Altissimo bene-
dixi,& viuentem in sempiternum laudaui,
& glorificaui: quia potestas eius potestas
sempiterna,& regnum eius in generationẽ
& generationẽ.*Et omnes habitatores ter- 32
ræ apud eum in nihilum reputati sunt: iu-
xta voluntatem enim suam facit tam in vir-
tutibus cæli quàm in habitatoribus terræ:
& non est qui resistat manui eius, & dicat
ei: Quare fecisti? *In ipso tempore sensus 33
meus reuersus est ad me,& ad honorem re-
gni mei,decoremq. perueni: & figura mea
reuersa est ad me: & optimates mei,& ma-
gistratus mei requisierunt me, & in regno
meo restitutus sum: & magnificentia am-
plior addita est mihi.* Nunc igitur ego Na 34
buchodonosor laudo, & magnifico,& glo-
rifico regem cæli: quia omnia opera eius
vera, & viæ eius iudicia, & gradientes in
superbia potest humiliare.

CAP. V.

BALTASSAR rex fecit grande conui- 1
uiũ optimatibus suis mille:& vnusquis-
2 que secundum suam bibebat ætatem.* Præ-
cepit ergo iam temulẽtus vt afferrentur vasa
aurea & argentea,quæ asportauerat Nabu-
chodonosor pater eius de templo,quod fuit
in Ierusalem,vt biberent in eis rex, & opti-
3 mates eius,vxoresq. eius,& cõcubinæ.*Tũc
allata sunt vasa aurea,& argẽtea, quæ aspor
tauerat de tẽplo,quod fuerat in Ierusalem:
& biberunt in eis rex,& optimates eius,vxo-
4 res & concubinæ illius.* Bibebant vinum,
& laudabant deos suos aureos, & argen-
teos, æreos, ferreos, ligneosq. & lapideos.
5 *In eadem hora apparuerunt digiti, quasi
manus hominis scribentis contra candela-
brum in superficie parietis aulæ regiæ: &
rex aspiciebat articulos manus scribentis.
6 *Tunc facies regis commutata est, & cogi-
tationes eius conturbabant eum: & com-
pages renum eius soluebãtur,& genua eius
7 ad seinuicem collidebantur. *Exclamauit
itaque rex fortiter vt introducerent magos,
Chaldæos,& aruspices. Et proloquens rex
ait sapientibus Babylonis: Quicumque le-
gerit scripturam hanc,& interpretationem
eius manifestam mihi fecerit, purpura ve-
stietur,& torquem auream habebit in collo,
8 & tertius in regno meo erit.*Tunc ingressi
omnes sapientes regis non potuerunt nec
scripturam legere, nec interpretationem
9 indicare regi.*Vnde rex Baltassar satis con
turbatus est, & vultus illius immutatus est.
10 sed & optimates eius turbabantur. *Regi-
na autem pro re,quæ acciderat regi,& opti-
matibus eius,domum conuiuij ingressa est:
& proloquens ait: Rex in æternum viue:
non te conturbent cogitationes tuæ, ne-
11 que facies tua immutetur.* Est vir in re-
gno tuo,qui spiritum deorum sanctorũ ha-
bet in se: & in diebus patris tui scientia
& sapientia inuentæ sunt in eo: nam & rex
Nabuchodonosor pater tuus principem
magorum, incantatorum, Chaldæorum,
& aruspicum constituit eum, pater, in-
12 quam,tuus, o rex:* quia spiritus amplior,
& prudentia,intelligentiaq. & interpretatio
somniorum,& ostensio secretorum,ac solu-
tio ligatorum inuentæ sunt in eo,hoc est in
Danie-

Daniele: cui rex posuit nomen Baltassar.
nunc itaque Daniel vocetur, & interpreta-
tionem narrabit.* Igitur introductus est Da- 13
niel coram rege. Ad quem præfatus rex ait:
Tu es Daniel de filijs captiuitatis Iudæ, quē
adduxit pater meus rex de Iudæa?* Audi- 14
ui de te quoniam spiritum deorum habeas:
& scientia, intelligentiaq. ac sapientia am-
pliores inuentæ sunt in te.* Et nunc intro- 15
gressi sunt in conspectu meo sapientes ma-
gi, vt scripturam hanc legerent, & interpre-
tationem eius indicarent mihi: & nequiue-
runt sensum huius sermonis edicere.* Por- 16
ro ego audiui de te, quòd possis obscura
interpretari, & ligata dissoluere: si ergo va-
les scripturam legere, & interpretationem
eius indicare mihi, purpura vestieris, &
torquem auream circa collum tuum habe-
bis, & tertius in regno meo princeps eris.
* Ad quæ respondens Daniel, ait coram 17
rege: Munera tua sint tibi, & dona domus
tuæ alteri da: scripturam autem legam tibi,
rex, & interpretationem eius ostendam ti-
bi.* O rex, Deus altissimus regnum, & ma- 18
gnificentiam, gloriam, & honorem dedit
Nabuchodonosor patri tuo.* Et propter 19
magnificentiam, quam dederat ei, vniuersi
populi, tribus, & linguæ tremebant, & me-
tuebant eum: quos volebat, interficiebat:
& quos volebat, percutiebat: & quos vole-
bat, exaltabat: & quos volebat, humiliabat.
* Quando autem eleuatum est cor eius, & 20
spiritus illius obfirmatus est ad superbiam,
depositus est de solio regni sui, & gloria eius
ablata est:* & a filijs hominum eiectus est, 21
sed & cor eius cum bestijs positum est, &
cum onagris erat habitatio eius: fœnum
quoque vt bos comedebat, & rore cæli cor-
pus eius infectum est, donec cognosceret
quòd potestatē haberet Altissimus in regno
hominum: & quemcũque voluerit, suscita-
bit super illud.* Tu quoque filius eius Bal- 22
tassar, non humiliasti cor tuum, cum scires
hæc omnia:* sed aduersum Dominatorem 23
cæli eleuatus es: & vasa domus eius allata
sunt coram te: & tu, & optimates tui, &
vxores tuæ, & concubinæ tuæ vinum bibi-
stis in eis: deos quoque argēteos, & aureos,
& æreos, ferreos, ligneosq. & lapideos, qui
non vident, neque audiunt, neque sentiunt,
laudasti: porro Deum, qui habet flatum
tuum in manu sua, & omnes vias tuas, non
24 glorificasti.* Idcirco ab eo missus est articu-
lus manus, quæ scripsit hoc, quod exaratum
25 est.* Hæc est autem scriptura, quæ digesta
26 est: MANE, THECEL, PHARES.* Et hæc
est interpretatio sermonis. MANE: nume-
rauit Deus regnum tuum, & compleuit il-
27 lud.* THECEL: appensus es in statera,
28 & inuentus es minus habens.* PHARES:
diuisum est regnum tuum, & datum est Me-
29 dis, & Persis.* Tunc iubente rege indutus
est Daniel purpura, & circũdata est torques
aurea collo eius: & prædicatum est de eo
quòd haberet potestatem tertius in regno
30 suo.* Eadem nocte interfectus est Baltas-
31 sar rex Chaldæus.* Et Darius Medus succes-
sit in regnum annos natus sexagintaduos.

CAP. VI.

1 PLACVIT Dario, & constituit super re-
gnum satrapas centum viginti vt essent
2 in toto regno suo.* Et super eos principes
tres, ex quibus Daniel vnus erat: vt satrapæ
illis redderent rationem, & rex non sustine-
3 ret molestiam.* Igitur Daniel superabat om
nes principes, & satrapas: quia spiritus Dei
4 amplior erat in illo.* Porro rex cogitabat
constituere eum super omne regnum: vnde
principes, & satrapæ quærebāt occasionem
vt inuenirent Danieli ex latere regis: nul-
lamq. causam, & suspicionē reperire potue-
runt, eo quòd fidelis esset, & omnis culpa, &
5 suspicio non inueniretur in eo.* Dixerunt
ergo viri illi: Non inueniemus Danieli huic
aliquam occasionem, nisi forte in lege Dei
6 sui.* Tunc principes, & satrapæ surripue-
runt regi, & sic locuti sunt ei: Dari rex in
7 æternum viue:* consilium inierunt omnes
principes regni tui, magistratus, & satrapæ,
senatores, & iudices vt decretum imperato-
rium exeat, & edictum: Vt omnis, qui petie-
rit aliquam petitionem a quocumque deo,
& homine vsque ad triginta dies, nisi a te

rex, mittatur in lacum leonum.* Nunc ita- 8
que rex confirma sententiam, & scribe de-
cretum: vt non immutetur quod statutum
est a Medis & Persis, nec præuaricari cui-
quam liceat.* Porro rex Darius proposuit 9
edictum, & statuit. * Quod cum Daniel 10
comperisset, id est, constitutã legem, ingres-
sus est domum suam: & fenestris apertis in
cœnaculo suo contra Ierusalem tribus tem-
poribus in die flectebat genua sua, & ado-
rabat, confitebaturq. coram Deo suo sicut
& ante facere consueuerat.* Viri ergo illi 11
curiosius inquirentes inuenerunt Danielem
orantem, & obsecrantem Deum suum.* Et 12
accedẽtes locuti sunt regi super edicto: Rex
nũquid non constituisti, vt omnis homo, qui
rogaret quẽquam de dijs, & hominibus vs-
que ad dies triginta, nisi te, rex, mitteretur in
lacum leonum? Ad quos respõdens rex, ait:
Verus est sermo iuxta decretum Medorum,
atque Persarũ, quod præuaricari non licet.
* Tunc respondentes dixerunt coram rege: 13
Daniel de filijs captiuitatis Iuda, non cura-
uit de lege tua, & de edicto, quod constitui-
sti: sed tribus temporibus per diem orat ob-
secratione sua.* Quod verbum cum audis- 14
set rex, satis contristatus est: & pro Daniele
posuit cor vt liberaret eum, & vsque ad oc-
casum solis laborabat vt erueret illũ.* Vi- 15
ri autem illi intelligentes regem dixerunt ei:
Scito rex, quia lex Medorum, atque Persa-
rum est vt omne decretum, quod constitue-
rit rex, non liceat immutari.* Tunc rex præ- 16
cepit: & adduxerunt Danielem, & miserũt
eum in lacum leonum. Dixitq. rex Danie-
li: Deus tuus, quem colis semper, ipse libe-
rabit te.* Allatusq. est lapis vnus, & positus 17
est super os laci: quem obsignauit rex an-
nulo suo, & annulo optimatum suorum, ne-
quid fieret contra Danielem.* Et abijt rex 18
in domum suam, & dormiuit incœnatus, ci-
biq. non sunt allati coram eo, insuper &
somnus recessit ab eo. * Tunc rex primo 19
diluculo consurgens, festinus ad lacum leo-
num perrexit:* appropinquansq. lacui, Da- 20
nielem voce lacrymabili inclamauit, & af-
fatus est eum: Daniel serue Dei viuentis,
Deus tuus, cui tu seruis semper, putasne va-
21 luit te liberare a leonibus?* Et Daniel regi
22 respondens ait: Rex in æternũ viue:* Deus
meus misit angelum suum, & conclusit ora
leonum, & non nocuerunt mihi: quia corã
eo iustitia inuenta est in me: sed & coram
23 te, rex, delictum non feci.* Tunc vehemen-
ter rex gauisus est super eo, & Danielem
præcepit educi de lacu: eductusq. est Da-
niel de lacu, & nulla læsio inuenta est in eo,
24 quia credidit Deo suo.* Iubente autem re-
ge, adducti sunt viri illi, qui accusauerant
Danielem: & in lacum leonum missi sunt,
ipsi, & filij, & vxores eorum: & non perue-
nerunt vsque ad pauimentum laci, donec
arriperent eos leones, & omnia ossa eorum
25 comminuerunt.* Tunc Darius rex scripsit
vniuersis populis, tribubus, & linguis habi-
tantibus in vniuersa terra: Pax vobis mul-
26 tiplicetur.* A me constitutũ est decretum,
vt in vniuerso imperio, & regno meo tre-
miscant, & paueant Deum Danielis. ipse
est enim Deus viuens, & æternus in sæcu-
la: & regnum eius non dissipabitur, & pote-
27 stas eius vsque in æternum.* Ipse liberator,
atque saluator, faciens signa, & mirabilia
in cælo, & in terra: qui liberauit Danielem
28 de lacu leonum.* Porro Daniel perseue-
rauit vsque ad regnum Darij, regnumq.
Cyri Persæ.

Cap. VII.

1 Anno primo Baltassar regis Babylo-
nis, Daniel somniũ vidit: visio autem
capitis eius in cubili suo: & somnium scri-
bens, breui sermone comprehẽdit: summa-
2 timq. perstringens, ait:* Videbam in visio-
ne mea nocte, & ecce quattuor vẽti cæli pu
3 gnabant in mari magno.* Et quattuor be-
stiæ grandes ascendebant de mari diuersæ
4 inter se.* Prima quasi leæna, & alas habebat
aquilæ: aspiciebam donec euulsæ sunt alæ
eius, & sublata est de terra, & super pedes
quasi homo stetit, & cor hominis datum est
5 ei.* Et ecce bestia alia similis vrso in parte
stetit: & tres ordines erant in ore eius, &
in dentibus eius, & sic dicebant ei: Surge,
comede

comede carnes plurimas. * Post hæc aspi- 6
ciebam,& ecce alia quasi pardus,& alas ha-
bebat quasi auis, quattuor super se,& quat-
tuor capita erant in bestia,& potestas data
est ei. * Post hæc aspiciebam in visione no- 7
ctis,& ecce bestia quarta terribilis,atque mi
rabilis,& fortis nimis, dentes ferreos habe-
bat magnos, comedens atque comminuẽs,
& reliqua pedibus suis conculcans: dissimi-
lis autem erat ceteris bestijs,quas videram
ante eam,& habebat cornua decem.*Consi 8
derabam cornua,& ecce cornu aliud paruu-
lum ortum est de medio eorum: & tria de
cornibus primis euulsa sunt a facie eius: &
ecce oculi,quasi oculi hominis erant in cor-
nu isto,& os loquẽs ingentia.*Aspiciebam 9
donec throni positi sunt,& antiquus dierũ
sedit: vestimentum eius candidũ quasi nix,
& capilli capitis eius quasi lana munda:
thronus eius flammæ ignis: rotæ eius ignis
accensus. * Fluuius igneus, rapidusq. egre- 10
diebatur a facie eius. millia millium mini-
strabant ei, & decies millies centena millia
assistebant ei: iudicium sedit, & libri aperti
sunt. * Aspiciebam propter vocem ser- 11
monum grandium,quos cornu illud loque-
batur: & vidi quoniam interfecta esset be-
stia, & perisset corpus eius, & traditum es-
set ad comburendũ igni:* aliarum quoque 12
bestiarum ablata esset potestas, & tempora
vitæ cõstituta essent eis vsque ad tempus,&
tempus.*Aspiciebam ergo in visione noctis, 13
& ecce cum nubibus cæli quasi filius homi-
nis veniebat,& vsque ad antiquum dierum
peruenit: & in cõspectu eius obtulerunt eũ.
*Et dedit ei potestatem, & honorem,& re- 14
gnum: & omnes populi,tribus,& linguæ ip-
si seruiẽt:potestas eius,potestas æterna,quæ
non auferetur: & regnũ eius,quod non cor-
rumpetur.* Horruit spiritus meus,ego Da- 15
niel territus sum in his, & visiones capitis
mei conturbauerunt me.*Accessi ad vnum 16
de assistentibus,& veritatem quærebam ab
eo de omnibus his.Qui dixit mihi interpre-
tationẽ sermonũ,& docuit me: * Hæ quat- 17
tuor bestiæ magnæ: quattuor sunt regna,
quæ consurgẽt de terra.*Suscipient autem 18
regnum sancti Dei altissimi: & obtinebunt
regnum vsque in sæculũ, & sæculum sæcu-
19 lorum.* Post hoc volui diligenter discere de
bestia quarta, quæ erat dissimilis valde ab
omnibus, & terribilis nimis: dentes & vn-
gues eius ferrei: comedebat,& comminue-
20 bat,& reliqua pedibus suis cõculcabat:*&
de cornibus decem,quæ habebat in capite:
& de alio,quod ortum fuerat,ante quod ce-
ciderant tria cornua: & de cornu illo,quod
habebat oculos, & os loquens grandia, &
21 maius erat ceteris.*Aspiciebã,& ecce cornu
illud faciebat bellum aduersus sanctos, &
22 præualebat eis, * donec venit antiquus die-
rum,& iudiciũ dedit sanctis Excelsi,& tem-
pus aduenit,& regnum obtinuerunt sancti.
23 * Et sic ait: Bestia quarta, regnum quartum
erit in terra, quod maius erit omnibus re-
gnis,& deuorabit vniuersam terram,& con
24 culcabit,& comminuet eam.*Porro cornua
decem ipsius regni, decem reges erunt: &
alius consurget post eos, & ipse potentior
25 erit prioribus, & tres reges humiliabit.*Et
sermones contra Excelsum loquetur,& san
ctos Altissimi cõteret: & putabit quòd pos-
sit mutare tempora,& leges,& tradentur in
manu eius vsque ad tempus,& tempora,&
26 dimidium temporis.* Et iudicium sedebit
vt auferatur potentia,& conteratur,& dispe
27 reat vsque in finem.* Regnum autem, &
potestas, & magnitudo regni, quæ est sub-
ter omne cælum, detur populo sanctorum
Altissimi: cuius regnum, regnum sempiter-
num est, & omnes reges seruient ei,& obe-
28 dient. * Hucusque finis verbi. Ego Daniel
multum cogitationibus meis conturbabar,
& facies mea mutata est in me: verbum au-
tem in corde meo conseruaui.

CAP. VIII.

1 ANNO tertio regni Baltassar regis, vi-
sio apparuit mihi. Ego Daniel post id,
2 quod videram in principio,* vidi in visione
mea, cum essem in Susis castro, quod est in
Aelam regione: vidi autem in visione esse
3 me super portam Vlai. * Et leuaui oculos
meos,& vidi: & ecce aries vnus stabat ante
palu-

paludem, habens cornua excelsa, & vnum
excellius altero atque succrescẽs. Postea *vi- 4
di arietem cornibus ventilantẽ contra Occi
dentem, & contra Aquilonem, & cõtra Me-
ridiem, & omnes bestiæ non poterant resi-
stere ei, neque liberari de manu eius: fecitq.
secundum voluntatem suam, & magnifica-
tus est. *Et ego intelligebam: ecce autem 5
hircus caprarum veniebat ab Occidente su
per faciem totius terræ, & non tangebat ter
ram: porro hircus habebat cornu insigne
inter oculos suos. *Et venit vsque ad arietẽ 6
illum cornutum, quem videram stantem an
te portã, & cucurrit ad eum in impetu for-
titudinis suæ. *Cumq. appropinquasset pro- 7
pe arietem, efferatus est in eum, & percussit
arietem: & comminuit duo cornua eius, &
nõ poterat aries resistere ei: cumq. eum mi-
sisset in terrã, conculcauit, & nemo quibat
liberare arietem de manu eius. *Hircus au- 8
tem caprarũ magnus factus est nimis: cumq.
creuisset, fractum est cornu magnum, & or-
ta sunt quattuor cornua subter illud per
quattuor ventos cæli. *De vno autem ex eis 9
egressum est cornu vnum modicum: & fa-
ctum est grande contra Meridiem, & contra
Orientem, & contra fortitudinem. *Et ma- 10
gnificatum est vsque ad fortitudinẽ cæli: &
deiecit de fortitudine, & de stellis, & concul
cauit eas. *Et vsque ad principem fortitudi- 11
nis magnificatum est: & ab eo tulit iuge sa-
crificium, & deiecit locum sanctificationis
eius. *Robur autem datũ est ei contra iuge 12
sacrificiũ propter peccata: & prosternetur
veritas in terra, & faciet, & prosperabitur.
*Et audiui vnum de sanctis loquentẽ: & di- 13
xit vnus sanctus alteri nescio cui loquenti:
Vsquequo visio, & iuge sacrificiũ, & pecca-
tum desolationis, quæ facta est: & sanctua-
rium, & fortitudo conculcabitur? *Et dixit 14
ei: Vsque ad vesperã & mane, dies duo mil-
lia trecenti: & mundabitur sanctuarium.
*Factũ est autem cum viderem ego Daniel 15
visionem, & quærerem intelligentiam: ecce
stetit in cõspectu meo quasi species viri. *Et 16
audiui vocem viri inter Vlai: & clamauit, &
ait: Gabriel fac intelligere istũ visionem. *Et 17
venit, & stetit iuxta vbi ego stabam: cumq.
venisset, pauens corrui in faciem meam, &
ait ad me: Intellige fili hominis, quoniam in
18 tempore finis complebitur visio. *Cumq. lo
queretur ad me, collapsus sum pronus in
terram: & tetigit me, & statuit me in gradu
19 meo, *dixitq. mihi: Ego ostendam tibi quæ
futura sunt in nouissimo maledictionis: quo-
20 niam habet tempus finem suum. *Aries,
quem vidisti habere cornua, rex Medorum
21 est atque Persarum. *Porro hircus caprarũ,
rex Græcorum est. & cornu grande, quod e-
rat inter oculos eius, ipse est rex primus.
22 *Quòd autẽ fracto illo surrexerunt quattuor
pro eo: quattuor reges de gente eius consur
23 gent, sed non in fortitudine eius. *Et post
regnum eorum, cum creuerint iniquitates,
consurget rex impudens facie, & intelligẽs
24 propositiones. *& roborabitur fortitudo e-
ius, sed non in viribus suis: & supra quàm
credi potest, vniuersa vastabit, & prospera-
bitur, & faciet. Et interficiet robustos, & po-
25 pulum sanctorum *secundum voluntatem
suam, & dirigetur dolus in manu eius: & cor
suum magnificabit, & in copia rerum om-
nium occidet plurimos: & cõtra principem
principum consurget, & sine manu contere-
26 tur. *Et visio vespere & mane, quæ dicta est,
vera est: tu ergo visionem signa, quia post
27 multos dies erit. *Et ego Daniel langui, &
ægrotaui per dies: cumq. surrexissem, facie-
bam opera regis, & stupebam ad visionem,
& non erat qui interpretaretur.

CAP. IX.

1 IN anno primo Darij filij Assueri de se-
mine Medorum, qui imperauit super re-
2 gnum Chaldæorum: *Anno vno regni eius,
ego Daniel intellexi in libris numerum an-
norum, de quo factus est sermo Domini ad
Ieremiam prophetam, vt complerentur de-
3 solationis Ierusalem septuaginta anni. *Et
posui faciem meam ad Dominum Deum
meũ rogare & deprecari in ieiunijs, sacco,
4 & cinere. *Et oraui Dominum Deũ meum,
& confessus sum, & dixi: Obsecro Domine
Deus magne & terribilis, custodiens pactũ,
& mise-

& misericordiam diligentibus te, & custodientibus mandata tua. * Peccauimus,ini- 5
quitatem fecimus,impie egimus , & recessimus: & declinauimus a mandatis tuis,ac iudicijs.* Non obediuimus seruis tuis prophe- 6
tis , qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris,principibus nostris,patribus nostris, omniq. populo terræ.* Tibi Domine iusti- 7
tia : nobis auté confusio faciei,sicut est hodie viro Iuda,& habitatoribus Ierusalem, & omni Israel,his qui prope sunt,& his qui procul in vniuersis terris,ad quas eiecisti eos propter iniquitates eorum,in quibus peccauerunt in te.* Domine nobis confusio faciei, 8
regibus nostris,principibus nostris,& patribus nostris,qui peccauerunt. * Tibi autem 9
Domino Deo nostro misericordia,& propitiatio,quia recessimus a te : * & non audiui- 10
mus vocem Domini Dei nostri vt ambularemus in lege eius , quam posuit nobis per seruos suos prophetas . * Et omnis Israel 11
præuaricati sunt legem tuam,& declinauerunt ne audirent vocem tuam,& stillauit super nos maledictio,& detestatio , quæ scripta est in libro Moysi serui Dei, quia peccauimus ei .* Et statuit sermones suos,quos 12
locutus est super nos,& super principes nostros,qui iudicauerũt nos, vt superinduceret in nos magnum malum,quale numquã fuit sub omni cælo,secundum quod factum est in Ierusalem.* Sicut scriptũ est in lege Moy- 13
si,omne malum hoc venit super nos : & non rogauimus faciem tuam Domine Deus noster , vt reuerteremur ab iniquitatibus nostris,& cogitaremus veritatem tuam .* Et vi- 14
gilauit Dominus super malitiã , & adduxit eam super nos : iustus Dominus Deus noster in omnibus operibus suis , quæ fecit : non enim audiuimus vocem eius.* Et nunc 15
Domine Deus noster,qui eduxisti populum tuum de Terra Ægypti in manu forti, & fecisti tibi nomen secundũ diem hanc: peccauimus,iniquitatem fecimus * Domine in 16
omnem iustitiam tuam : auertatur obsecro ira tua, & furor tuus a ciuitate tua Ierusalé, & monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra,& iniquitates patrum nostrorũ,Ierusalem,& populus tuus in opprobrium sunt
17 omnibus per circuitum nostrũ .* Nunc ergo exaudi Deus noster orationem serui tui, & preces eius: & ostẽde faciem tuam super sanctuarium tuum,quod desertum est, pro-
18 pter temetipsum .* Inclina Deus meus aurẽ tuam,& audi : aperi oculos tuos,& vide desolationem nostram,& ciuitatem,super quã inuocatum est nomen tuum : neque enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam,sed in miseratio-
19 nibus tuis multis .* Exaudi Domine,placare Domine: attende & fac: ne moreris propter temetipsum Deus meus : quia nomen tuum inuocatum est super ciuitatem,& super po-
20 pulum tuum . * Cumq. adhuc loquerer , & orarem,& confiterer peccata mea,& peccata populi mei Israel,& prosternerem preces meas in conspectu Dei mei,pro monte san-
21 cto Dei mei : * Adhuc me loquente in oratione,ecce vir Gabriel,quem videram in visione a principio, cito volans tetigit me in
22 tempore sacrificij vespertini .* Et docuit me, & locutus est mihi, dixitque : Daniel nunc egressus sum vt docerem te,& intelligeres.
23 * Ab exordio precum tuarũ egressus est sermo : ego autem veni vt indicarem tibi,quia vir desideriorũ es : tu ergo animaduerte ser-
24 monem,& intellige visionem .* Septuaginta hebdomades abbreuiatæ sunt super populum tuum,& super vrbem sanctam tuam vt consummetur præuaricatio, & finem accipiat peccatum,& deleatur iniquitas,& adducatur iustitia sempiterna,& impleatur visio, & prophetia,& vngatur Sanctus sanctorum.
25 * Scito ergo,& animaduerte : Ab exitu sermonis,vt iterum ædificetur Ierusalem,vsque ad Christum ducem,hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt : & rursum ædificabitur platea,& muri in angustia
26 temporum .* Et post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus : & non erit eius populus,qui eum negaturus est. Et ciuitatem, & sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo : & finis eius vastitas , & post fi-
27 nem belli statuta desolatio . * Confirmabit autem pactum multis hebdomada vna : &

in dimi-

in dimidio hebdomadis deficiet hostia &
sacrificium : & erit in templo abominatio
desolationis : & vsque ad consummatio-
nem & finem perseuerabit desolatio.

CAP. X.

ANNO tertio Cyri regis Persarum, 1
verbum reuelatum est Danieli cogno
mento Baltassar, & verbum verum, & forti-
tudo magna: intellexitq. sermonem: intel-
ligentia enim est opus in visione.*In diebus 2
illis ego Daniel lugebam trium hebdoma-
darum diebus,*panem desiderabilem non 3
comedi, & caro & vinum non introierunt
in os meum, sed neque vnguento vnctus
sum: donec complerentur trium hebdoma-
darum dies.*Die autem vigesima & quarta 4
mensis primi eram iuxta fluuium magnum,
qui est Tigris.* Et leuaui oculos meos, & 5
vidi: & ecce vir vnus vestitus lineis, & renes
eius accincti auro obrizo: * & corpus eius 6
quasi chrysolithus, & facies eius velut spe-
cies fulguris, & oculi eius vt lampas ardẽs:
& brachia eius, & quæ deorsum sunt vsque
ad pedes, quasi species æris candentis: &
vox sermonum eius vt vox multitudinis.
*Vidi autem ego Daniel solus visionem: 7
porro viri, qui erant mecum, non viderunt:
sed terror nimius irruit super eos, & fuge-
runt in absconditum.* Ego autem relictus 8
solus vidi visionem grandem hanc: & non
remansit in me fortitudo, sed & species
mea immutata est in me, & emarcui, nec
habui quidquam virium.*Et audiui vocem 9
sermonum eius: & audiens iacebam cõster-
natus super faciem meam, & vultus meus
hærebat terræ.*Et ecce manus tetigit me, 10
& erexit me super genua mea, & super ar-
ticulos manuum mearum.*Et dixit ad me: 11
Daniel vir desideriorum, intellige verba,
quæ ego loquor ad te, & sta in gradu tuo:
nunc enim sum missus ad te. Cumq. dixis-
set mihi sermonem istum, steti tremens.*Et 12
ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex
die primo, quo posuisti cor tuum ad intel-
ligendum vt te affligeres in conspectu Dei
tui, exaudita sunt verba tua: & ego veni
13 propter sermones tuos.*Princeps autem
regni Persarum restitit mihi viginti & vno
diebus: & ecce Michael vnus de principi-
bus primis venit in adiutorium meum, &
ego remansi ibi iuxta regem Persarum.
14 *Veni autem vt docerem te quæ ventura
sunt populo tuo in nouissimis diebus, quo-
15 niam adhuc visio in dies.*Cumq. loquere-
tur mihi huiuscemodi verbis, deieci vultum
16 meum ad terram, & tacui.*Et ecce quasi
similitudo filij hominis tetigit labia mea:
& aperiens os meum locutus sum, & dixi
ad eum, qui stabat contra me: Domine
mi, in visione tua dissolutæ sunt compages
17 meæ, & nihil in me remansit virium.*Et
quomodo poterit seruus Domini mei lo-
qui cum Domino meo? nihil enim in me
remansit virium, sed & halitus meus inter-
18 cluditur.*Rursum ergo tetigit me quasi
19 visio hominis, & confortauit me,*& dixit:
Noli timere vir desideriorum: pax tibi: cõ-
fortare, & esto robustus. Cumq. loquere-
tur mecum, conualui, & dixi: Loquere Do-
20 mine mi, quia confortasti me.* Et ait:
Numquid scis quare venerim ad te? & nunc
reuertar vt prælier aduersum principẽ Per-
sarum. cum ego egrederer, apparuit prin-
21 ceps Græcorum veniens.*Verumtamen an-
nunciabo tibi quod expressum est in scri-
ptura veritatis: & nemo est adiutor meus
in omnibus his, nisi Michael princeps
vester.

CAP. XI.

1 EGO autem ab anno primo Darij Me-
di stabam vt confortaretur, & robora-
2 retur.*Et nunc veritatem annunciabo tibi.
Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside,
& quartus ditabitur opibus nimijs super
omnes: & cum inualuerit diuitijs suis, con-
citabit omnes aduersum regnum Græciæ.
3 *Surget vero rex fortis, & dominabitur po-
testate multa: & faciet quod placuerit ei.
4 *Et cum steterit, conteretur regnum eius,
& diuidetur in quattuor ventos cæli: sed
non in posteros eius, neque secundum
potentiam illius, qua dominatus est. lace-

rabitur enim regnũ eius etiam in externos,
exceptis his. *Et cõfortabitur rex Austri: & 5
de principibus eius præualebit super eum,
& dominabitur ditione: multa enim domi-
natio eius. *Et post finem annorum fœde- 6
rabuntur: filiaq. regis Austri veniet ad re-
gem Aquilonis facere amicitiam, & non
obtinebit fortitudinem brachij, nec stabit
semen eius: & tradetur ipsa, & qui addu-
xerunt eam, adolescentes eius, & qui con-
fortabant eam in temporibus. *Et stabit de 7
germine radicum eius plantatio: & veniet
cum exercitu, & ingredietur prouinciam re
gis Aquilonis: & abutetur eis, & obtinebit.
*Insuper & deos eorum, & sculptilia, vasa 8
quoque pretiosa argenti, & auri captiua
ducet in Ægyptum: ipse præualebit aduer-
sus regem Aquilonis. *Et intrabit in regnũ 9
rex Austri, & reuertetur ad terram suam.
*Filij autem eius prouocabuntur, & con- 10
gregabunt multitudinem exercituum plu-
rimorum: & veniet properans, & inundans:
& reuertetur, & concitabitur, & congredie-
tur cum robore eius. *Et prouocatus rex 11
Austri egredietur, & pugnabit aduersus re-
gem Aquilonis, & præparabit multitudinẽ
nimiam, & dabitur multitudo in manu eius.
*Et capiet multitudinem, & exaltabitur cor 12
eius, & deijciet multa millia, sed non præ-
ualebit. *Conuertetur enim rex Aquilonis, 13
& præparabit multitudinem multo maio-
rem quàm prius: & in fine temporum, an-
norumq. veniet properans cum exercitu
magno, & opibus nimijs. *Et in tempo- 14
ribus illis multi cõsurgent aduersus regem
Austri: filij quoque præuaricatorum po-
puli tui extollentur vt impleant visionem,
& corruent. *Et veniet rex Aquilonis, & 15
comportabit aggerem, & capiet vrbes mu-
nitissimas: & brachia Austri non sustine-
bunt, & consurgent electi eius ad resisten-
dum, & non erit fortitudo. *Et faciet ve- 16
niens super eum iuxta placitum suum, &
non erit qui stet contra faciem eius: & sta-
bit in terra inclyta, & consumetur in manu
eius. *Et ponet faciem suam vt veniat ad 17
tenendum vniuersum regnum eius, & recta
faciet cum eo: & filiam feminarum dabit
ei, vt euertat illud: & non stabit, nec illius
18 erit. *Et conuertet faciem suam ad insu-
las, & capiet multas: & cessare faciet prin-
cipem opprobrij sui, & opprobrium eius
19 conuertetur in eum. *Et conuertet faciem
suam ad imperium terræ suæ, & impinget,
20 & corruet, & non inuenietur. *Et stabit in
loco eius vilissimus, & indignus decóre
regio: & in paucis diebus conteretur, non
21 in furore, nec in prælio. *Et stabit in loco
eius despectus, & non tribuetur ei honor
regius: & veniet clam, & obtinebit regnum
22 in fraudulentia. *Et brachia pugnantis ex-
pugnabuntur a facie eius, & conterentur:
23 insuper & dux fœderis. *Et post amicitias,
cum eo faciet dolum: & ascendet, & su-
24 perabit in modico populo. *Et abundan-
tes, & vberes vrbes ingredietur: & faciet
quæ non fecerunt patres eius, & patres pa-
trum eius: rapinas, & prædam, & diuitias
eorum dissipabit, & contra firmissimas co-
gitationes inibit: & hoc vsque ad tempus.
25 *Et concitabitur fortitudo eius, & cor eius
aduersum regem Austri in exercitu ma-
gno: & rex Austri prouocabitur ad bellum
multis auxilijs, & fortibus nimis: & non
stabunt, quia inibunt aduersus eum consi-
26 lia. *Et comedentes panem cum eo, con-
terent illum, exercitusq. eius opprimetur:
27 & cadent interfecti plurimi. *Duorũ quo-
que regum cor erit vt malefaciant, & ad
mensam vnam mendacium loquentur, &
non proficient: quia adhuc finis in aliud
28 tempus. *Et reuertetur in terram suam cum
opibus multis: & cor eius aduersum testa-
mentum sanctum, & faciet, & reuertetur
29 in terram suam. *Statuto tempore reuer-
tetur, & veniet ad Austrum: & non erit
30 priori simile nouissimum. *Et venient su-
per eum Trieres, & Romani: & percutie-
tur, & reuertetur, & indignabitur contra te-
stamentum sanctuarij, & faciet: reuerte-
turq. & cogitabit aduersum eos, qui dere-
31 liquerunt testamentum sanctuarij. *Et bra-
chia ex eo stabunt, & polluent sanctuarium
fortitudinis, & auferent iuge sacrificium:

& dabunt

& dabunt abominationem in desolationẽ.
*Et impij in testamentum simulabunt frau 32
dulenter: populus autẽ sciens Deum suum,
obtinebit,& faciet.*Et docti in populo do- 33
cebunt plurimos: & ruent in gladio, & in
flamma,& in captiuitate,& in rapina dierũ.
*Cumq. corruerint, subleuabuntur auxilio 34
paruulo: & applicabuntur eis plurimi frau
dulenter.*Et de eruditis ruent, vt conflen- 35
tur,& eligantur, & dealbentur vsque ad tẽ-
pus præfinitum: quia adhuc aliud tempus
erit.*Et faciet iuxta voluntatem suam rex, 36
& eleuabitur, & magnificabitur aduersus
omnem deum: & aduersus Deum deorum
loquetur magnifica,& dirigetur, donec cõ-
pleatur iracũdia: perpetrata quippe est de-
finitio.* Et Deum patrum suorum non re- 37
putabit: & erit in concupiscentijs femina-
rum,nec quemquam deorum curabit: quia
aduersum vniuersa consurget.* Deum au- 38
tem Maozim in loco suo venerabitur: &
Deum,quem ignorauerunt patres eius,co-
let auro, & argento, & lapide pretioso, re-
busq. pretiosis. * Et faciet vt muniat Mao- 39
zim cum Deo alieno,quem cognouit, &
multiplicabit gloriam,& dabit eis potesta-
tem in multis, & terram diuidet gratuito.
*Et in tempore præfinito præliabitur aduer 40
sus eum rex Austri,& quasi tẽpestas veniet
contra illum rex Aquilonis in curribus,& in
equitibus,& in classe magna,& ingredietur
terras,& conteret,& pertransiet.*Et introi- 41
bit in terram gloriosam, & multæ corruẽt:
hæ autem solæ saluabuntur de manu eius,
Edom,& Moab, & principium filiorũ Am-
mon.*Et mittet manum suam in terras: & 42
Terra Ægypti non effugiet.*Et dominabi- 43
tur thesaurorum auri, & argenti, & in om-
nibus pretiosis Ægypti: per Libyam quo-
que,& Æthiopiam transibit. * Et fama tur- 44
babit eum ab Oriente & ab Aquilone: &
veniet in multitudine magna vt conterat &
interficiat plurimos. * Et figet tabernacu- 45
lum suum Apadno inter maria,super mon-
tem inclytum & sanctum: & veniet vsque
ad summitatem eius, & nemo auxiliabi-
tur ei.

CAP. XII.

1 IN tempore autem illo consurget Mi-
chael princeps magnus, qui stat pro fi-
lijs populi tui: & veniet tempus quale non
fuit ab eo ex quo gentes esse cœperunt vs-
que ad tempus illud. Et in tempore illo
saluabitur populus tuus, omnis qui inuen-
2 tus fuerit scriptus in libro.*Et multi de his,
qui dormiunt in terræ puluere,euigilabũt:
alij in vitam æternam, & alij in opprobriũ
3 vt videant semper. * Qui autem docti fue-
rint,fulgebunt quasi splendor firmamenti:
& qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi
4 stellæ in perpetuas æternitates.*Tu autem
Daniel claude sermones,& signa librum vs-
que ad tempus statutum: plurimi pertran-
5 sibunt, & multiplex erit scientia. * Et vidi
ego Daniel,& ecce quasi duo alij stabant:
vnus hinc super ripam fluminis, & alius in-
6 de ex altera ripa fluminis.*Et dixi viro,qui
erat indutus lineis, qui stabat super aquas
fluminis: Vsquequo finis horum mirabiliũ?
7 *Et audiui virum, qui indutus erat lineis,
qui stabat super aquas fluminis, cum ele-
uasset dexteram & sinistram suam in cælũ,
& iurasset per viuentem in æternum, quia
in tempus,& tempora, & dimidium tempo
ris. Et cum cõpleta fuerit dispersio manus
populi sancti,complebuntur vniuersa hæc.
8 *Et ego audiui, & non intellexi. Et dixi:
9 Domine mi,quid erit post hæc?*Et ait:Va-
de Daniel,quia clausi sunt,signatiq. sermo-
10 nes vsque ad præfinitum tempus.* Eligen-
tur,& dealbabuntur, & quasi ignis proba-
buntur multi: & impie agent impij, neque
intelligent omnes impij,porro docti intel-
11 ligent.*Et a tempore cum ablatum fuerit
iuge sacrificiũ, & posita fuerit abominatio
in desolationẽ,dies mille ducenti nonagin-
12 ta.* Beatus,qui expectat, & peruenit vsque
ad dies mille trecentos trigintaquinque.
13 *Tu autem vade ad præfinitum: & requie-
sces,& stabis in sorte tua in finem dierum.

Hucusque Danielem in Hebræo Volumine legimus. Quæ sequuntur vsque ad finem libri, de Theodotionis editione translata sunt.

CAP. XIII.

ET erat vir habitans in Babylone,& no- 1
men eius Ioakim:* Et accepit vxorem 2
nomine Susannã, filiam Helciæ pulchram
nimis, & timentem Deum:*parentes enim 3
illius,cum essent iusti,erudierunt filiam suã
secundum Legem Moysi.*Erat autem Ioa- 4
kim diues valde, & erat ei pomarium vici-
num domui suæ: & ad ipsum confluebant
Iudæi,eo quòd esset honorabilior omnium.
*Et constituti sunt de populo duo senes iu 5
dices in illo anno: de quibus locutus est
Dominus: Quia egressa est iniquitas de Ba-
bylone a senioribus iudicibus,qui videban
tur regere populum.*Isti frequentabãt do- 6
mum Ioakim, & veniebant ad eos omnes,
qui habebant iudicia.* Cum autem popu- 7
lus reuertisset per meridiem,ingrediebatur
Susanna, & deambulabat in pomario viri
sui.*Et videbant eam senes quotidie ingre- 8
dientem, & deambulantẽ:& exarserunt in
cõcupiscentiam eius:*& euerterunt sensum 9
suum,& declinauerunt oculos suos vt non
viderent cælum,neque recordarentur iudi-
ciorum iustorũ.*Erant ergo ambo vulnera- 10
ti amore eius,nec indicauerunt sibi vicissim
dolorem suum:*erubescebãt enim indicare 11
sibi concupiscentiam suam, volentes con-
cumbere cum ea:*& obseruabant quotidie 12
solicitius videre eam. Dixitq. alter ad alte-
rum:*Eamus domum,quia hora prandij est. 13
Et egressi recesserunt a se.*Cumq. reuertis- 14
sent, venerunt in vnum: & sciscitantes ab
inuicem causam,confessi sunt concupiscen
tiam suam:& tunc in communi statuerunt
tempus,quãdo eam possent inuenire solam.
*Factum est autem,cum obseruarent diem 15
aptum, ingressa est aliquando sicut heri &
nudiustertius,cum duabus solis puellis,vo-
luitq. lauari in pomario:æstus quippe erat:
*& nõ erat ibi quisquam, præter duos senes 16
absconditos,& contemplantes eam.*Dixit 17
ergo puellis: Afferte mihi oleũ,& smigma-
ta,& ostia pomarij claudite,vt lauer.*Et fe- 18
cerunt sicut præceperat: clauseruntq. ostia
pomarij,& egressæ sunt per posticum vt af-
ferrent quæ iusserat. nesciebantq. senes in-
19 tus esse absconditos.*Cum autem egressæ
essent puellæ, surrexerunt duo senes,& ac-
20 currerunt ad eam, & dixerunt:* Ecce ostia
pomarij clausa sunt, & nemo nos videt, &
nos in concupiscentia tui sumus: quam ob
rem assentire nobis,& cõmiscere nobiscum.
21 *quòd si nolueris,dicemus cõtra te testimo-
nium,quòd fuerit tecum iuuenis,& ob hãc
22 causam emiseris puellas a te.*Ingemuit Su-
sanna,& ait: Angustiæ sunt mihi vndique:
si enim hoc egero,mors mihi est: si autem
23 non egero,non effugiã manus vestras.*Sed
melius est mihi absque opere incidere in
manus vestras,quàm peccare in conspectu
24 Domini.* Et exclamauit voce magna Su-
sanna: exclamauerũt autẽ & senes aduersus
25 eam.* Et cucurrit vnus ad ostia pomarij,&
26 aperuit.*Cum ergo audissent clamorem fa
muli domus in pomaria,irruerũt per posti-
27 cum vt viderent quidnam esset.* Postquam
autem senes locuti sunt, erubuerunt serui
vehementer: quia numquam dictus fuerat
sermo huiuscemodi de Susanna. Et facta est
28 dies crastina.* Cumq. venisset populus ad
Ioakim virum eius,venerunt & duo presby-
teri pleni iniqua cogitatione aduersus Su-
29 sannam vt interficerent eam.* Et dixerunt
coram populo: Mittite ad Susannam filiam
Helciæ vxorem Ioakim. Et statim miserũt.
30 *Et venit cum parentibus,& filijs,& vniuer-
31 sis cognatis suis.*Porro Susanna erat deli-
32 cata nimis,& pulchra specie.*At iniqui illi
iusserunt vt discooperiretur (erat enim coo-
perta) vt vel sic satiarentur decóre eius.
33 *Flebant igitur sui, & omnes qui nouerant
34 eam.*Consurgentes autẽ duo presbyteri in
medio populi,posuerunt manus suas super
35 caput eius.* Quæ flens suspexit ad cælũ:erat
enim cor eius fiduciam habens in Domino.
36 *Et dixerũt presbyteri: Cum deambulare-
mus in pomario soli, ingressa est hæc cum
duabus puellis: & clausit ostia pomarij, &
37 dimisit a se puellas.*Venitq. ad eam adole-
scens,qui erat absconditus,& concubuit cũ
38 ea.*Porro nos cũ essemus in angulo poma-
rij,vidẽtes iniquitatẽ,cucurrimus ad eos, &

vidimus

vidimus eos pariter commisceri.* Et illum 39
quidem non quiuimus cõprehendere,quia
fortior nobis erat, & apertis ostijs exiliuit:
*hanc autem cum apprehendissemus,inter- 40
rogauimus,quisnam esset adolescens,& no
luit indicare nobis: huius rei testes sumus.
*Credidit eis multitudo quasi senibus & 41
iudicibus populi, & condemnauerunt eam
ad mortem.*Exclamauit autẽ voce magna 42
Susanna,& dixit: Deus æterne,qui abscõ
ditorum es cognitor,qui nosti omnia antè-
quam fiant,* tu scis quoniam falsum testi- 43
monium tulerunt contra me: & ecce mo-
rior,cum nihil horum fecerim,quæ isti ma-
litiose composuerunt aduersum me.*Exau- 44
diuit autem Dominus vocem eius.*Cumq. 45
duceretur ad mortem, suscitauit Dominus
spiritum sanctũ pueri iunioris,cuius nomen
Daniel:*Et exclamauit voce magna: Mun 46
dus ego sum a sanguine huius.*Et conuer 47
sus omnis populus ad eum, dixit: Quis est
iste sermo,quem tu locutus es?*Qui cum 48
staret in medio eorum,ait: Sic fatui filij Is-
rael,non iudicantes,neque quod verum est
cognoscentes,condemnastis filiam Israel?
*Reuertimini ad iudicium,quia falsum te- 49
stimoniũ locuti sunt aduersus eam.*Reuer 50
sus est ergo populus cum festinatione, &
dixerunt ei senes:Veni, & sede in medio no
strum,& indica nobis: quia tibi Deus dedit
honorẽ senectutis.*Et dixit ad eos Daniel: 51
Separate illos ab inuicem procul, & diju-
dicabo eos.*Cum ergo diuisi essent alter ab 52
altero,vocauit vnum de eis,& dixit ad eum:
Inueterate dierum malorum,nunc venerũt
peccata tua,quæ operabaris prius:*iudicãs 53
iudicia iniusta,innocentes opprimens,& di-
mittens noxios,dicente Domino: Innocen
tem & iustum non interficies.*Nunc ergo 54
si vidisti eam,dic sub qua arbore videris eos
colloquentes sibi. Qui ait: Sub schino.
*Dixit autem Daniel: Recte mentitus es 55
in caput tuum: Ecce enim Angelus Dei
accepta sententia ab eo, scindet te mediũ.
*Et,amoto eo,iussit venire alium, & dixit 56
ei: Semen Chanaan, & non Iuda, species
decepit te, & concupiscentia subuertit cor
57 tuum:* sic faciebatis filiabus Israel, & illæ
timentes loquebantur vobis: sed filia Iuda
58 non sustinuit iniquitatem vestram.* Nunc
ergo dic mihi,sub qua arbore comprehen-
deris eos loquẽtes sibi. Qui ait: Sub prino.
59 *Dixit autem ei Daniel: Recte mentitus es
& tu in caput tuum: manet enim Angelus
Domini,gladium habens,vt secet te mediũ,
60 & interficiat vos.* Exclamauit itaque om-
nis cœtus voce magna, & benedixerunt
61 Deum,qui saluat sperantes in se.*Et cõsur-
rexerunt aduersus duos presbyteros(conui-
cerat enim eos Daniel ex ore suo falsum di-
xisse testimonium) feceruntq. eis sicut male
62 egerant aduersus proximũ,*vt facerent se-
cundũ legem Moysi:& interfecerunt eos,&
63 saluatus est sãguis innoxius in die illa.*Hel-
cias autem & vxor eius laudauerũt Deum
pro filia sua Susanna cũ Ioakim marito eius,
& cognatis omnibus,quia non esset inuẽta
64 in ea res turpis.*Daniel autẽ factus est ma-
gnus in conspectu populi a die illa,& dein-
65 ceps.*Et rex Astyages appositus est ad pa-
tres suos,& suscepit Cyrus Perses regnũ eius.

CAP. XIIII.

1 ERAT autem Daniel conuiua regis, &
honoratus super omnes amicos eius.
2 *Erat quoque idolum apud Babylonios no
mine Bel: & impendebantur in eo per dies
singulos similæ artabæ duodecim, & oues
3 quadraginta, viniq. amphoræ sex.* Rex
quoque colebat eũ,& ibat per singulos dies
adorare eum: porro Daniel adorabat Deũ
suum. Dixitq. ei rex: Quare nõ adoras Bel?
4 *Qui respondens,ait ei: Quia non colo ido-
la manufacta,sed viuẽtem Deum,qui crea-
uit cælum, & terram, & habet potestatem
5 omnis carnis.*Et dixit rex ad eum: Non vi-
detur tibi esse Bel viuens Deus? An nõ vi-
6 des quanta comedat,& bibat quotidie?*Et
ait Daniel arridens: Ne erres rex. iste enim
intrinsecus luteus est, & forinsecus æreus,
7 neque comedit aliquãdo.*Et iratus rex vo-
cauit sacerdotes eius,& ait eis: Nisi dixeritis
mihi, quis est qui comedat impensas has,
8 moriemini.* Si autem ostẽderitis,quoniam

Bel comedat hæc, morietur Daniel, quia bla
sphemauit in Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat
iuxta verbum tuum.*Erant autem sacerdo- 9
tes Bel septuaginta, exceptis vxoribus, &
paruulis, & filijs. Et venit rex cũ Daniele
in templũ Bel.*Et dixerunt sacerdotes Bel: 10
Ecce nos egredimur foras: & tu rex pone
escas, & vinum misce, & claude ostium, &
signa annulo tuo:* & cum ingressus fueris 11
mane, nisi inueneris omnia comesta a Bel,
morte moriemur, vel Daniel qui mẽtitus est
aduersum nos.*Contemnebãt autem, quia 12
fecerant sub mensa absconditũ introitum,
& per illum ingrediebantur semper, & de-
uorabant ea.* Factum est igitur postquam 13
egressi sunt illi, rex posuit cibos ante Bel:
præcepit Daniel pueris suis, & attulerũt ci-
nerem, & cribrauit per totum templũ co-
ram rege: & egressi clauserunt ostium: & si-
gnantes annulo regis abierunt.*Sacerdotes 14
autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudi-
nem suam, & vxores, & filij eorum: & co-
mederunt omnia, & biberunt.*Surrexit au- 15
tem rex primo diluculo, & Daniel cum eo.
*Et ait rex: Saluane sunt signacula, Daniel? 16
Qui respondit: Salua, rex.* Statimq. cum 17
aperuisset ostium, intuitus rex mensam, ex-
clamauit voce magna: Magnus es Bel, &
non est apud te dolus quisquam.* Et risit 18
Daniel: & tenuit regem ne ingrederetur
intro: & dixit: Ecce pauimentum, animad-
uerte cuius vestigia sint hæc.*Et dixit rex: 19
Video vestigia virorum, & mulierum, & in-
fantium. Et iratus est rex.*Tunc apprehen 20
dit sacerdotes, & vxores, & filios eorum: &
ostenderunt ei abscondita ostiola, per quæ
ingrediebantur, & consumebant quæ erant
super mensam.* Occidit ergo illos rex, & 21
tradidit Bel in potestatẽ Danielis: qui sub-
uertit eum, & templum eius.*Et erat draco 22
magnus in loco illo, & colebãt eum Baby-
lonij.*Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non 23
potes dicere quia iste non sit Deus viuens:
adora ergo eum.* Dixitq. Daniel: Domi- 24
num Deum meũ adoro: quia ipse est Deus
viuens: iste autem non est Deus viuẽs.*Tu 25
autẽ rex da mihi potestatem, & interficiam
draconem absque gladio, & fuste. Et ait
26 rex: Do tibi.*Tulit ergo Daniel picẽ, & adi-
pẽ, & pilos, & coxit pariter: fecitq. massas,
& dedit in os draconis, & diruptus est draco.
27 Et dixit: Ecce quem colebatis.*Quod cum
audissent Babylonij, indignati sunt vehe-
menter: & congregati aduersum regem, di-
xerunt: Iudæus factus est rex: Bel destruxit,
draconem interfecit, & sacerdotes occidit.
28 *Et dixerũt cum venissent ad regem: Tra-
de nobis Danielem, alioquin interficiemus
29 te, & domum tuam.* Vidit ergo rex quòd
irruerent in eum vehementer: & necessitate
30 compulsus tradidit eis Danielem.*Qui mi-
serunt eum in lacum leonũ, & erat ibi die-
31 bus sex.*Porro in lacu erãt leones septem,
& dabãtur eis duo corpora quotidie, & duæ
oues: & tunc non data sunt eis, vt deuorarẽt
32 Danielem.*Erat autem Habacuc propheta
in Iudæa, & ipse coxerat pulmentum, & in-
triuerat panes in alueolo: & ibat in cãpum
33 vt ferret messoribus.*Dixitq. Angelus Do-
mini ad Habacuc: Fer prandium, quod ha-
bes, in Babylonem Danieli, qui est in lacu
34 leonũ.*Et dixit Habacuc: Domine, Baby-
35 lonem non vidi, & lacum nescio.* Et ap-
prendit eũ Angelus Domini in vertice eius,
& portauit eum capillo capitis sui, posuitq.
eum in Babylone supra lacum in impetu
36 spiritus sui.*Et clamauit Habacuc, dicens:
Daniel serue Dei, tolle prãdium, quod misit
37 tibi Deus.* Et ait Daniel: Recordatus es
mei Deus, & non dereliquisti diligentes te.
38 *Surgẽsq. Daniel comedit. Porro Angelus
Domini restituit Habacuc cõfestim in loco
39 suo.*Venit ergo rex die septimo vt lugeret
Danielem: & venit ad lacũ, & introspexit, &
40 ecce Daniel sedens in medio leonũ.*Et ex-
clamauit voce magna rex, dicens: Magnus
es Domine Deus Danielis. Et extraxit eum
41 de lacu leonũ.*Porro illos, qui perditionis
eius causa fuerant, intromisit in lacum, &
42 deuorati sunt in momento corã eo.*Tunc
rex ait: Paueant omnes habitantes in vni-
uersa terra Deum Danielis: quia ipse est
Saluator, faciens signa, & mirabilia in terra:
qui liberauit Danielem de lacu leonum.

PROPHETIA OSEE.

CAPVT PRIMVM.

VERBVM Domini, quod factum est ad Osee filium 1
Beeri, in diebus Oziæ, Ioathan, Achaz, Ezechiæ regum Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Israel. * Principium 2
loquendi Domino in Osee: & dixit Dominus ad Osee: Vade, sume tibi vxorem fornicationum, & fac tibi filios fornicationum: quia fornicans fornicabitur
terra a Domino. * Et abijt, & accepit Go- 3
mer filiam Debelaim; & concepit, & peperit ei filium. * Et dixit Dominus ad eum: 4
Voca nomen eius Iezrahel: quoniam adhuc modicum, & visitabo sanguinẽ Iezrael super domum Iehu, & quiescere faciam regnum domus Israel. * Et in illa die conte- 5
ram arcũ Israel in valle Iezrahel. * Et con- 6
cepit adhuc, & peperit filiam. Et dixit ei: Voca nomen eius Absque misericordia: quia nõ addam vltra misereri domui Isràel,
sed obliuione obliuiscar eorum. * Et domui 7
Iuda miserebor, & saluabo eos in Domino Deo suo: & non saluabo eos in arcu, & gladio, & in bello, & in equis, & in equi-
tibus. * Et ablactauit eam, quæ erat Absque 8
misericordia. Et concepit, & peperit filium.
* Et dixit: Voca nomen eius: Non popu- 9
lus meus: quia vos non populus meus,
& ego non ero vester. * Et erit nume- 10
rus filiorum Israel quasi arena maris, quæ sine mensura est, & non numerabitur. Et erit in loco vbi dicetur eis: Non populus meus vos: dicetur eis: Filij Dei viuentis.
* Et congregabuntur filij Iuda, & filij Is- 11
rael pariter: & ponent sibimet caput vnũ, & ascendent de terra: quia magnus dies Iezrahel.

CAP. II.

1 DICITE fratribus vestris: Populus meus: & sorori vestræ, Misericordiam
2 consecuta. * Iudicate matrem vestram, iudicate: quoniam ipsa non vxor mea, & ego non vir eius. auferat fornicationes suas a facie sua, & adulteria sua de medio
3 vberum suorum. * Ne forte expoliem eam nudam, & statuam eam secundum diem natiuitatis suæ: & ponam eam quasi solitudinem, & statuam eam velut terram inuiam,
4 & interficiã eam siti. * Et filiorum illius non miserebor: quoniam filij fornicationum
5 sunt. * quia fornicata est mater eorum, confusa est quæ concepit eos: quia dixit: Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi, & aquas meas, lanã meam, & linum meum, oleum meum, & potum meum.
6 * Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam maceria, & semitas
7 suas non inueniet. * Et sequetur amatores suos, & non apprehendet eos: & quæret eos, & non inueniet, & dicet: Vadam, & reuertar ad virum meum priorem: quia be-
8 ne mihi erat tunc magis quàm nunc. * Et hæc nesciuit, quia ego dedi ei frumentum, & vinum, & oleum, & argentum multipli-
9 caui ei, & aurum, quæ fecerunt Baal. * Idcirco conuertar, & sumam frumentum meũ in tempore suo, & vinum meum in tempore suo, & liberabo lanam meam & linum meum, quæ operiebant ignominiam eius.
10 * Et nunc reuelabo stultitiam eius in oculis amatorum eius: & vir non eruet eam de ma-
11 nu mea: * & cessare faciam omne gaudium eius, sollemnitatem eius, neomeniam eius, sabbatum eius, & omnia festa tempora eius.
12 * Et corrumpam vineam eius, & ficum

eius : de quibus dixit: Mercedes hæ, meæ
sunt, quas dederunt mihi amatores mei: &
ponam eam in saltum,& comedet eam be-
stia agri. * Et visitabo super eam dies Baa- 13
lim, quibus accendebat incensum, & orna-
batur inaure sua, & monili suo, & ibat post
amatores suos, & mei obliuiscebatur, dicit
Dominus. * Propter hoc, ecce ego lactabo 14
eam, & ducam eam in solitudinem: & lo-
quar ad cor eius. * Et dabo ei vinitores eius 15
ex eodem loco, & Vallem Achor ad ape-
riendam spem: & canet ibi iuxta dies iuuen-
tutis suæ, & iuxta dies ascensionis suæ de
Terra Aegypti. * Et erit in die illa, ait Do- 16
minus: vocabit me: Vir meus: & nõ voca-
bit me vltra, Baali. * Et auferam nomina 17
Baalim de ore eius, & non recordabitur vl-
tra nominis eorum. * Et percutiam cum 18
eis fœdus in die illa, cum bestia agri, & cum
volucre cæli, & cum reptili terræ: & arcum,
& gladium, & bellum conteram de terra: &
dormire eos faciam fiducialiter. * Et spon- 19
sabo te mihi in sempiternum: & sponsabo
te mihi in iustitia, & iudicio, & in miseri-
cordia, & in miserationibus. * Et sponsabo 20
te mihi in fide: & scies quia ego Dominus.
* Et erit in die illa: Exaudiam, dicit Domi- 21
nus, exaudiam cælos, & illi exaudient ter-
ram. * Et terra exaudiet triticum, & vinum, 22
& oleum: & hæc exaudient Iezrahel. * Et se- 23
minabo eam mihi in terra, & miserebor
eius, quæ fuit Absque misericordia. * Et 24
dicam non populo meo: Populus meus es
tu: & ipse dicet: Deus meus es tu.

CAP. III.

ET dixit Dominus ad me: Adhuc vade, 1
& dilige mulierem dilectam amico &
adulteram: sicut diligit Dominus filios
Israel, & ipsi respiciunt ad deos alienos,
& diligunt vinacia vuarum. * Et fodi eam 2
mihi quindecim argenteis, & coro hordei,
& dimidio coro hordei. * Et dixi ad eam: 3
Dies multos expectabis me: non fornica-
beris, & non eris viro: sed & ego expecta-
bo te. * quia dies multos sedebunt filij Is- 4
rael sine rege, & sine principe, & sine sa-
crificio, & sine altari, & sine ephod, & si-
5 ne theraphim. * & post hæc reuertentur fi-
lij Israel, & quærent Dominum Deum
suum, & Dauid regem suum: & pauebunt
ad Dominum, & ad bonum eius in nouis-
simo dierum.

CAP. IIII.

1 AVDITE verbum Domini filij Israel,
quia iudicium Domino cum habita-
toribus terræ: non est enim veritas, & non
est misericordia, & non est scientia Dei in
2 terra. * Maledictum, & mendacium, &
homicidium, & furtũ, & adulterium inun-
dauerunt, & sanguis sanguinem tetigit.
3 * Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur
omnis, qui habitat in ea, in bestia agri, & in
volucre cæli: sed & pisces maris congrega-
4 buntur. * Verumtamen vnusquisque non
iudicet: & non arguatur vir: populus e-
nim tuus sicut hi, qui contradicunt sacer-
5 doti. * Et corrues hodie, & corruet etiam
propheta tecum: nocte tacere feci matrem
6 tuam. * Conticuit populus meus, eo quòd
non habuerit scientiam: quia tu scientiam
repulisti, repellam te, ne sacerdotio funga-
ris mihi: & oblita es legis Dei tui, obliui-
7 scar filiorum tuorum & ego. * Secundum
multitudinem eorum sic peccauerunt mi-
hi: gloriam eorum in ignominiam com-
8 mutabo. * Peccata populi mei comedent,
& ad iniquitatem eorum subleuabunt ani-
9 mas eorum. * Et erit sicut populus, sic sa-
cerdos: & visitabo super eum vias eius, &
10 cogitationes eius reddam ei. * Et come-
dent, & non saturabuntur: fornicati sunt,
& non cessauerunt: quoniam Dominũ de-
11 reliquerunt in non custodiendo. * Forni-
catio, & vinum, & ebrietas auferunt cor.
12 * Populus meus in ligno suo interrogauit,
& baculus eius annũciauit ei: spiritus enim
fornicationum decepit eos, & fornicati sunt
13 a Deo suo. * Super capita montium sacri-
ficabant, & super colles accendebant thy-
miama: subtus quercum, & populum, & te-
rebinthum, quia bona erat vmbra eius: ideo
fornicabuntur filiæ vestræ, & sponsæ vestræ
adulteræ

adulteræ erunt. *Non visitabo super filias 14
vestras cum fuerint fornicatæ, & super spon
sas vestras cum adulterauerint: quoniã ipsi
cum meretricibus conuersabantur, & cum
effeminatis sacrificabant, & populus non
intelligẽs vapulabit.* Si fornicaris tu Israel, 15
non delinquat saltem Iuda: & nolite ingre-
di in Galgala, & ne ascenderitis in Betha-
uen, neque iuraueritis: Viuit Dominus.
*Quoniam sicut vacca lasciuiens declinauit 16
Israel: nunc pascet eos Dominus, quasi a-
gnum in latitudine. * Particeps idolorum 17
Ephraim, dimitte eum.*Separatum est con- 18
uiuium eorum, fornicatione fornicati sunt:
dilexerunt afferre ignominiam protectores
eius.* Ligauit eum spiritus in alis suis, & 19
confundentur a sacrificiis suis.

CAP. V.

1 AVDITE hoc sacerdotes, & attendite
domus Israel, & domus regis auscul-
tate: quia vobis iudiciũ est, quoniã laqueus
facti estis speculationi, & rete expansum su-
per Thabor.* Et victimas declinastis in pro- 2
fundum: & ego eruditor omnium eorum.
*Ego scio Ephraim, & Israel non est abscon 3
ditus a me: quia nũc fornicatus est Ephraim,
contaminatus est Israel.* Non dabunt co- 4
gitationes suas vt reuertantur ad Deum
suum: quia spiritus fornicationum in me-
dio eorum, & Dominum non cognouerunt.
* Et respondebit arrogantia Israel in facie 5
eius: & Israel, & Ephraim ruent in iniquita-
te sua, ruet etiam Iudas cum eis.* In gregi- 6
bus suis, & in armentis suis vadent ad quæ-
rendum Dominum, & non inuenient: abla-
tus est ab eis.* In Dominũ præuaricati sunt, 7
quia filios alienos genuerunt: nunc deuo-
rabit eos mensis cum partibus suis.* Clan- 8
gite buccina in Gabaa, tuba in Rama: vlu-
late in Bethauen, post tergum tuum Benia-
min. * Ephraim in desolatione erit in die 9
correptionis: in tribubus Israel ostendi fi-
dem.* Facti sunt principes Iuda quasi assu- 10
mẽtes terminum: super eos effundam quasi
aquam iram meam. * Calumniam patiens 11
est Ephraim, fractus iudicio: quoniam cœ-
12 pit abire post sordes. * Et ego quasi tinea
13 Ephraim: & quasi putredo domui Iuda.* Et
vidit Ephraim languorem suum, & Iuda
vinculum suum: & abijt Ephraim ad Assur,
& misit ad regem Vltorem: & ipse nõ pote-
rit sanare vos, nec soluere poterit a vobis vin
14 culũ.* Quoniam ego quasi leæna Ephraim,
& quasi catulus leonis domui Iuda: ego ego
capiam, & vadam: tollam, & non est qui e-
15 ruat.* Vadens reuertar ad locum meum: do
nec deficiatis, & quæratis faciem meam.

CAP. VI.

1 IN tribulatione sua mane consurgent ad
me: Venite, & reuertamur ad Dominum:
2 *quia ipse cepit, & sanabit nos: percutiet, &
3 curabit nos.* Viuificabit nos post duos dies:
in die tertia suscitabit nos, & viuemus in con
spectu eius. Sciemus, sequemurq. vt cogno-
scamus Dominum: quasi diluculũ præpara-
tus est egressus eius, & veniet quasi imber no
4 bis temporaneus, & serotinus terræ.* Quid
faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi Iuda?
misericordia vestra quasi nubes matutina, &
5 quasi ros mane pertransiens.* Propter hoc
dolaui in prophetis, occidi eos in verbis oris
mei: & iudicia tua quasi lux egredientur.
6 *Quia misericordiam volui, & non sacrifi-
cium, & scientiam Dei plusquàm holocau-
7 sta.* Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt
8 pactum, ibi præuaricati sunt in me.* Galaad
ciuitas operantium idolum, supplantata san
9 guine.* Et quasi fauces virorum latronum,
particeps sacerdotum, in via interficiẽtium
pergẽtes de Sichẽ: quia scelus operati sunt.
10 * In domo Israel vidi horrendum: ibi forni-
cationes Ephraim: contaminatus est Israel.
11 * Sed & Iuda pone messem tibi, cum con-
uertero captiuitatem populi mei.

CAP. VII.

1 CVM sanare vellem Israel, reuelata est
iniquitas Ephraim, & malitia Samariæ,
quia operati sunt mendacium: & fur ingres-
2 sus est spolians, latrũculus foris.* Et ne forte
dicant in cordibus suis omnem malitiã eo-
rum me recordatũ: nunc circumdederunt
eos

eos adinuentiones suæ, coram facie mea fa-
ctæ sunt.* In malitia sua lætificauerunt re- 3
gem: & in mendacijs suis principes.* Om- 4
nes adulterantes, quasi clibanus succensus
a coquente: quieuit paululũ ciuitas a com-
mistione fermenti, donec fermentaretur to-
tum.* Dies regis nostri: cœperunt principes 5
furere a vino: extendit manum suam cum
illusoribus.* Quia applicuerunt quasi cliba- 6
num cor suũ, cum insidiaretur eis: tota no-
cte dormiuit coquẽs eos, mane ipse succen-
sus quasi ignis flãmæ.* Omnes calefacti sunt 7
quasi clibanus, & deuorauerũt iudices suos:
omnes reges eorum ceciderunt: non est qui
clamet in eis ad me.* Ephraim in populis 8
ipse cõmiscebatur: Ephraim factus est sub-
cinericius panis, qui non reuersatur.* Come- 9
derunt alieni robur eius, & ipse nesciuit: sed
& cani effusi sunt in eo, & ipse ignorauit.
*Et humiliabitur superbia Israel in facie e- 10
ius: nec reuersi sunt ad Dominum Deum
suũ, & non quæsierunt eum in omnibus his.
*Et factus est Ephraim quasi columba sedu- 11
cta nõ habens cor: Aegyptum inuocabant,
ad Assyrios abierunt.* Et cum profecti fue- 12
rint, expandam super eos rete meum: quasi
volucrem cæli detraham eos, cædã eos secũ-
dum auditionem cœtus eorum.* Væ eis, 13
quoniam recesserunt a me: vastabũtur, quia
præuaricati sunt in me: & ego redemi eos:
& ipsi locuti sunt contra me mendacia.* Et 14
non clamauerunt ad me in corde suo, sed
vlulabant in cubilibus suis: super triticum
& vinum ruminabant, recesserunt a me.* Et 15
ego erudiui eos, & confortaui brachia eo-
rum: & in me cogitauerunt malitiam.* Re- 16
uersi sunt vt essent absque iugo: facti sunt
quasi arcus dolosus: cadent in gladio prin-
cipes eorum, a furore linguæ suæ. Ista sub-
sannatio eorum in Terra Ægypti.

CAP. VIII.

IN gutture tuo sit tuba quasi aquila super 1
domum Domini: pro eo quòd trãsgressi
sunt fœdus meum, & legem meam præuari-
cati sunt.* Me inuocabunt: Deus meus co- 2
gnouimus te Israel.* Proiecit Israel bonum, 3
4 inimicus persequetur eũ.* Ipsi regnauerunt,
& nõ ex me: principes extiterunt, & non co
gnoui: argentũ suum, & aurum suum fece-
5 runt sibi idola, vt interirẽt:* proiectus est vi-
tulus tuus Samaria, iratus est furor meus in
6 eos. vsquequo nõ poterunt emũdari?* Quia
ex Israel & ipse est: artifex fecit illũ, & non
est Deus: quoniam in aranearum telas erit
7 vitulus Samariæ.* Quia ventũ seminabunt,
& turbinem metent: culmus stans non est
in eo, germen non faciet farinam: quod & si
8 fecerit, alieni comedẽt eam.* Deuoratus est
Israel: nunc factus est in nationibus quasi
9 vas immundum.* Quia ipsi ascenderunt ad
Assur, onager solitarius sibi: Ephraim mu-
10 nera dederunt amatoribus.* Sed & cum mer
cede conduxerint nationes, nunc congre-
gabo eos: & quiescent paulisper ab onere
11 regis, & principum.* Quia multiplicauit
Ephraim altaria ad peccandum: factæ sunt
12 ei aræ in delictum.* Scribam ei multiplices
leges meas, quæ velut alienæ computatæ
13 sunt.* Hostias offerent, immolabunt carnes,
& comedent, & Dominus nõ suscipiet eas:
nunc recordabitur iniquitatis eorum, & vi-
sitabit peccata eorum: ipsi in Aegyptum
14 conuertentur.* Et oblitus est Israel factoris
sui, & ædificauit delubra: & Iudas multipli-
cauit vrbes munitas: & mittam ignem in ci-
uitates eius, & deuorabit ædes illius.

CAP. IX.

1 NOLI lætari Israel, noli exultare sicut
populi: quia fornicatus es a Deo tuo,
dilexisti mercedem super omnes areas triti-
2 ci.* Area & torcular nõ pascet eos, & vinum
3 mẽtietur eis.* Non habitabunt in terra Do-
mini: reuersus est Ephraim in Ægyptum, &
4 in Assyrijs pollutum comedit.* Non liba-
bunt Domino vinum, & non placebunt ei:
sacrificia eorum quasi panis lugentium. om-
nes, qui comedent eum, contaminabuntur:
quia panis eorum animæ ipsorum, non in-
5 trabit in domum Domini.* Quid facietis
in die sollemni, in die festiuitatis Domini?
6 *Ecce enim profecti sunt a vastitate: Aegy-
ptus cõgregabit eos, Memphis sepeliet eos:
desi-

desiderabile argentum eorum vrtica here-
ditabit, lappa in tabernaculis eorũ.* Vene- 7
runt dies visitationis, venerunt dies retribu-
tionis: scitote Israel stultum prophetam, in-
sanum virum spiritualem, propter multitu-
dinem iniquitatis tuæ, & multitudinẽ amen-
tiæ.* Speculator Ephraim cum Deo meo: 8
propheta laqueus ruinæ factus est super om
nes vias eius, insania in domo Dei eius.* Pro- 9
funde peccauerunt, sicut in diebus Gabaa:
recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit
peccata eorum.* Quasi vuas in deserto in- 10
ueni Israel: quasi prima poma ficulneæ in ca
cumine eius vidi patres eorum: ipsi autẽ in-
trauerunt ad Beelphegor, & abalienati sunt
in confusionem, & facti sunt abominabiles
sicut ea, quæ dilexerũt.* Ephraim quasi auis 11
auolauit, gloria eorum a partu, & ab vtero, &
a conceptu.* Quod & si enutrierint filios 12
suos, absque liberis eos faciã in hominibus:
sed & væ eis cum recessero ab eis.* Ephraim, 13
vt vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine:
& Ephraim educet ad interfectorem filios
suos.* Da eis Domine. Quid dabis eis? Da 14
eis vuluam sine liberis, & vbera arentia.
*Omnes nequitiæ eorum in Galgal, quia ibi 15
exosos habui eos: propter malitiã adinuen-
tionum eorum de domo mea eijciam eos:
non addam vt diligam eos, omnes princi-
pes eorũ recedẽtes.* Percussus est Ephraim, 16
radix eorum exsiccata est: fructum nequa-
quam facient. Quòd & si genuerint, interfi-
ciam amantissima vteri eorum.* Abijciet 17
eos Deus meus, quia non audierunt eum:
& erunt vagi in nationibus.

CAP. X.

VItis frondosa Israel, fructus adæqua- 1
tus est ei: secundum multitudinẽ fru-
ctus sui multiplicauit altaria, iuxta vberta-
tẽ terræ suæ exuberauit simulachris.* Diui- 2
sum est cor eorũ, nunc interibunt: ipse con-
fringet simulachra eorum, depopulabitur
aras eorum.* Quia nunc dicent: Non est 3
rex nobis: non enim timemus Dominum:
& rex quid faciet nobis?* Loquimini ver- 4
ba visionis inutilis, & ferietis fœdus: & ger-
minabit quasi amaritudo iudiciũ super sul-
5 cos agri.* Vaccas Bethauen coluerunt habi-
tatores Samariæ: quia luxit super eũ popu-
lus eius, & æditui eius super eum exultaue-
6 runt in gloria eius, quia migrauit ab eo.* Si-
quidem & ipse in Assur delatus est, munus
regi Vltori: confusio Ephraim capiet, & con
7 fundetur Israel in voluntate sua.* Transire
fecit Samaria regem suum quasi spumã su-
8 per faciem aquæ.* Et disperdentur excelsa
idoli, peccatum Israel: lappa, & tribulus a-
scendet super aras eorum: & dicent monti-
bus: Operite nos; & collibus: Cadite super
9 nos.* Ex diebus Gabaa, peccauit Israel, ibi
steterunt: non comprehendet eos in Gabaa
10 prælium super filios iniquitatis.* Iuxta desi-
derium meum corripiã eos: congregabun-
tur super eos populi, cũ corripiẽtur propter
11 duas iniquitates suas.* Ephraim vitula do-
cta diligere trituram, & ego trãsiui super pul
chritudinẽ colli eius: ascẽdã super Ephraim,
arabit Iudas, confringet sibi sulcos Iacob.
12 *Seminate vobis in iustitia, & metite in ore
misericordiæ, innouate vobis nouale: tem-
pus autem requirendi Dominum, cum ve-
13 nerit qui docebit vos iustitiam.* Arastis im-
pietatem, iniquitatem messuistis, comedistis
frugem mendacij: quia confisus es in vijs
14 tuis, in multitudine fortium tuorum.* Con
surget tumultus in populo tuo: & omnes
munitiones tuæ vastabuntur, sicut vastatus
est Salmana a domo eius qui iudicauit Baal
15 in die prælij, matre super filios allisa.* Sic
fecit vobis Bethel, a facie malitiæ nequitia-
rum vestrarum.

CAP. XI.

1 SICVT mane transijt, pertrãsijt rex Israel.
Quia puer Israel, & dilexi eum: & ex
2 Ægypto vocaui filium meum.* Vocauerũt
eos, sic abierunt a facie eorum: Baalim im-
3 molabant, & simulachris sacrificabant.* Et
ego quasi nutricius Ephraim, portabam
eos in brachijs meis: & nesciérũt quòd cu-
4 rarem eos.* In funiculis Adam traham eos,
in vinculis charitatis: & ero eis quasi exal-
tans iugum super maxillas eorum: & decli-
naui

naui ad eum vt vesceretur.* Non reuertetur 5
in Terram Ægypti, & Assur ipse rex eius:
quoniam noluerunt conuerti.* Cœpit gla- 6
dius in ciuitatibus eius, & consumet electos
eius, & comedet capita eorum.* Et populus 7
meus pendebit ad reditum meum: iugum
autem imponetur eis simul, quod non aufe-
retur.* Quomodo dabo te Ephraim, prote- 8
gam te Israel? quomodo dabo te sicut Ada-
ma, ponam te, vt Seboim? Conuersum est in
me cor meum, pariter conturbata est pœni-
tudo mea.* Non faciam furorem iræ meæ: 9
non conuertar vt disperdam Ephraim: quo-
niam Deus ego, & non homo: in medio tui
sanctus, & non ingrediar ciuitatem.* Post 10
Dominum ambulabunt, quasi leo rugiet:
quia ipse rugiet, & formidabunt filij maris.
* Et auolabunt quasi auis ex Ægypto, & 11
quasi columba de Terra Assyriorum: &
collocabo eos in domibus suis, dicit Do-
minus.* Circumdedit me in negatione 12
Ephraim, & in dolo domus Israel: Iudas au-
tem testis descendit cum Deo, & cum san-
ctis fidelis.

CAP. XII.

EPHRAIM pascit ventum, & sequitur 1
æstum: tota die mendacium, & vastita-
tem multiplicat: & fœdus cum Assyrijs
inijt, & oleum in Ægyptum ferebat.* Iudi- 2
cium ergo Domini cum Iuda, & visitatio
super Iacob: iuxta vias eius, & iuxta adin-
uentiones eius reddet ei.* In vtero supplan- 3
tauit fratrem suum: & in fortitudine sua di-
rectus est cum angelo.* Et inualuit ad 4
angelum, & confortatus est: fleuit, & roga-
uit eum: in Bethel inuenit eum, & ibi locu-
tus est nobiscum.* Et Dominus Deus exer- 5
cituum, Dominus memoriale eius.* Et tu 6
ad Deum tuum conuerteris: misericordiam
& iudicium custodi, & spera in Deo tuo
semper.* Chanaan, in manu eius statera 7
dolosa, calumniam dilexit.* Et dixit 8
Ephraim: Verumtamen diues effectus sum,
inueni idolum mihi: omnes labores mei
nō inuenient mihi iniquitatem, quam pec-
caui.* Et ego Dominus Deus tuus ex Ter- 9
ra Ægypti, adhuc sedere te faciam in taber-
10 naculis, sicut in diebus festiuitatis.* Et lo-
cutus sum super prophetas, & ego visionem
multiplicaui, & in manu prophetarum assi-
11 milatus sum.* Si Galaad idolum, ergo fru-
stra erant in Galgal bobus immolantes: nā
& altaria eorum quasi aceruі super sulcos a-
12 gri:* Fugit Iacob in regionem Syriæ, & ser-
uiuit Israel in vxorē, & in vxorē seruauit.
13 * In propheta autem eduxit Dominus Israel
de Ægypto: & in propheta seruatus est.
14 * Ad iracundiam me prouocauit Ephraim
in amaritudinibus suis, & sanguis eius super
eum veniet, & opprobrium eius restituet
ei Dominus suus.

CAP. XIII.

1 LOQVENTE Ephraim, horror inuasit
Israel, & deliquit in Baal, & mortuus
2 est.* Et nunc addiderunt ad peccandum:
feceruntq. sibi cōflatile de argento suo quasi
similitudinem idolorum, factura artificum
totum est: his ipsi dicunt: Immolate homi-
3 nes vitulos adorantes.* Idcirco erunt qua-
si nubes matutina, & sicut ros matutinus
præteriens, sicut puluis turbine raptus ex
4 area, & sicut fumus de fumario.* Ego au-
tem Dominus Deus tuus ex Terra Ægypti:
& Deum absque me nescies, & saluator nō
5 est præter me.* Ego cognoui te in deserto,
6 in terra solitudinis.* Iuxta pascua sua adim-
pleti sunt, & saturati sunt: & leuauerunt
7 cor suum, & obliti sunt mei.* Et ego ero eis
quasi leæna, sicut pardus in via Assyriorum.
8 * Occurram eis quasi vrsa raptis catulis, &
dirumpam interiora iecoris eorum: & con-
sumam eos ibi quasi leo, bestia agri scindet
9 eos.* Perditio tua Israel: tantummodo in
10 me auxilium tuum.* Vbi est rex tuus? ma-
xime nunc saluet te in omnibus vrbibus
tuis: & iudices tui, de quibus dixisti: Da
11 mihi regē, & principes.* Dabo tibi regē in
furore meo, & auferā in indignatione mea.
12 * Colligata est iniquitas Ephraim, abscōdi-
13 tum peccatū eius.* Dolores parturiētis ve-
nient ei: ipse filius non sapiēs: nunc enim
14 non stabit in contritione filiorū.* De manu
mor-

mortis liberabo eos, de morte redimã eos:
ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne:
ne: consolatio abscõdita est ab oculis meis.
*Quia ipse inter fratres diuidet: adducet 15
vrentem ventũ Dominus de deserto ascendentem:
dentem: & siccabit venas eius, & desolabit
fontem eius, & ipse diripiet thesaurum
omnis vasis desiderabilis.

CAP. XIIII.

PErrat Samaria, quoniam ad amaritu- 1
dinem concitauit Deum suum: in gladio
dio pereant, paruuli eorum elidantur, & fœtæ
tæ eius discindantur.*Conuertere Israel ad 2
Dominum Deum tuum: quoniam corrui-
sti in iniquitate tua. *Tollite vobiscũ ver- 3
ba, & conuertimini ad Dominum: & dici-
te ei: Omnem aufer iniquitaté, accipe bo-
num: & reddemus vitulos labiorũ nostro-
4 rum.*Assur non saluabit nos, super equum
non ascẽdemus, nec dicemus vltra: Dij no-
stri opera manuum nostrarum: quia eius,
5 qui in te est, misereberis pupilli. *Sanabo
contritiones eorum, diligam eos spõtanee:
6 quia auersus est furor meus ab eis. *Ero
quasi ros, Israel germinabit sicut lilium, &
7 erumpet radix eius vt Libani.*Ibunt rami
eius, & erit quasi oliua gloria eius: & odor
8 eius vt Libani.*Conuertentur sedentes in
vmbra eius: viuent tritico, & germinabunt
quasi vinea: memoriale eius sicut vinum
9 Libani. *Ephraim quid mihi vltra idola?
ego exaudiam, & dirigam eum ego vt abie-
tem virentem: ex me fructus tuus inuentus
10 est.* Quis sapiens, & intelliget ista? intel-
ligens, & sciet hæc? quia rectæ viæ Domi-
ni, & iusti ambulabunt in eis: præuaricato-
res vero corruent in eis.

PROPHETIA IOEL.

CAPVT PRIMVM.

VERBVM Domini, quod fa- 1
ctum est ad Ioel filium Pha-
tuel.*Audite hoc senes, & 2
auribus percipite omnes ha-
bitatores terræ: si factum est
istud in diebus vestris, aut in diebus patrum
vestrorum? *Super hoc filijs vestris narra- 3
te, & filij vestri filijs suis, & filij eorum gene-
rationi alteræ. *Residuum erucæ comedit 4
locusta, & residuum locustæ comedit bru-
chus, & residuum bruchi comedit rubigo.
*Expergiscimini ebrij, & flete, & vlulate 5
omnes, qui bibitis vinũ in dulcedine: quo-
niam perijt ab ore vestro. *Gens enim 6
ascendit super terram meam, fortis & in-
numerabilis: dentes eius vt dentes leonis:
& molares eius vt catuli leonis. *Posuit vi- 7
neam meá in desertũ, & ficũ meam decor-
ticauit: nudans spoliauit eã, & proiecit: albi
8 facti sunt rami eius. *Plange quasi virgo
accincta sacco super virum pubertatis suæ.
9 *Perijt sacrificium, & libatio de domo Do-
mini: luxerunt sacerdotes ministri Domini.
10 *Depopulata est regio, luxit humus: quo-
niam deuastatum est triticum, confusum
11 est vinum, elanguit oleum.* Confusi sunt
agricolæ, vlulauerunt vinitores super fru-
mento, & hordeo, quia perijt messis agri.
12 * Vinea confusa est, & ficus elanguit: ma-
logranatum, & palma, & malum, & om-
nia ligna agri aruerunt: quia confusum est
13 gaudium a filijs hominũ.* Accingite vos, &
plágite sacerdotes, vlulate ministri altaris:
ingredimini, cubate in sacco ministri Dei
mei: quoniá interijt de domo Dei vestri sa-
14 crificiũ, & libatio.* Sanctificate ieiuniũ, vo-

cate cœtum, cōgregate senes omnes habi-
tatores terræ in domū Dei vestri:& clama-
te ad Dominū:*A a a, diei. quia prope est 15
dies Domini,& quasi vastitas a potente ve-
niet.*Numquid non corā oculis vestris ali 16
menta perierunt de domo Dei nostri, læti-
tia,& exultatio?*Computruerunt iumenta 17
in stercore suo,demolita sunt horrea, dissi-
patæ sunt apothecæ: quoniam confusum
est triticum.*Quid ingemuit animal, mu- 18
gierunt greges armenti? Quia non est pa-
scua eis: sed & greges pecorum disperierūt.
*Ad te Domine clamabo:quia ignis come 19
dit speciosa deserti,& flāma succendit om-
nia ligna regionis.*Sed & bestiæ agri,qua- 20
si area sitiens imbrem, suspexerunt ad te:
quoniam exiccati sunt fontes aquarum,&
ignis deuorauit speciosa deserti.

CAP. II.

CANITE tuba in Sion,vlulate in monte 1
sancto meo, conturbentur omnes ha-
bitatores terræ: Quia venit dies Domini,
quia prope est *dies tenebrarū,& caliginis, 2
dies nubis,& turbinis:quasi mane expāsum
super montes populus multus & fortis: si-
milis ei nō fuit a principio, & post eū non
erit vsque in annos generationis & genera-
tionis.*Ante faciē eius ignis vorans,& post 3
eum exurens flāma: quasi hortus voluptatis
terra corā eo,& post eum solitudo deserti,
neque est qui effugiat eū.*Quasi aspectus 4
equorū, aspectus eorū:& quasi equites sic
current.*Sicut sonitus quadrigarū super ca 5
pita montiū exilient, sicut sonitus flammæ
ignis deuorantis stipulā, velut populus for
tis præparatus ad præliū.*A facie eius cru- 6
ciabuntur populi:omnes vultus redigentur
in ollam.*Sicut fortes currēt: quasi viri bel 7
latores ascendent murum: viri in vijs suis
gradientur, & non declinabunt a semitis
suis.*Vnusquisque fratrem suū non coar- 8
ctabit,singuli in calle suo ambulabunt: sed
& per fenestras cadent, & non demoliētur.
*Vrbem ingrediētur, in muro current: do- 9
mos conscendent, per fenestras intrabunt
quasi fur.*A facie eius contremuit terra, 10
moti sunt cæli:sol & luna obtenebrati sunt,
11 & stellæ retraxerunt splendorem suū.*Et
Dominus dedit vocem suam ante faciem
exercitus sui: quia multa sunt nimis castra
eius, quia fortia & facientia verbum eius:
magnus enim dies Domini,& terribilis val-
12 de:& quis sustinebit eum?*Nunc ergo di-
cit Dominus: Conuertimini ad me in toto
corde vestro in ieiunio,& in fletu,& in plā-
13 ctu.*Et scindite corda vestra, & non vesti-
menta vestra, & conuertimini ad Dominū
Deum vestrū: quia benignus & misericors
est, patiens & multæ misericordiæ, & præ-
14 stabilis super malitia.*Quis scit si conuer-
tatur,& ignoscat,& relinquat post se bene-
dictionem,sacrificium,& libamen Domino
15 Deo vestro?*Canite tuba in Sion, sanctifi-
16 cate ieiunium,vocate cœtum,*congregate
populum,sanctificate ecclesiam,coadunate
senes,cōgregate paruulos,& sugentes vbe-
ra: egrediatur spōsus de cubili suo, & spō-
17 sa de thalamo suo.*Inter vestibulū & alta-
re plorabunt sacerdotes ministri Domini:
& dicent:Parce Domine,parce populo tuo:
& ne des hereditatē tuam in opprobriū vt
dominentur eis nationes.quare dicūt in po
18 pulis:Vbi est Deus eorum?*Zelatus est Do
minus terrā suam, & pepercit populo suo:
19 *Et respondit Dominus,& dixit populo suo:
Ecce ego mittam vobis frumētum,& vinū,
& oleum,& replebimini eis:& nō dabo vos
20 vltra opprobrium in Gentibus. *Et eū,qui
ab Aquilone est,procul faciā a vobis:& ex-
pellā eum in terram inuiam,& desertā: fa-
ciē eius contra mare Orientale,& extremū
eius ad mare nouissimū:& ascendet fœtor
eius,& ascendet putredo eius,quia superbe
21 egit.*Noli timere terra,exulta & lætare:quo-
22 niā magnificauit Dominus vt faceret.*No-
lite timere animalia regionis: quia germi-
nauerunt speciosa deserti,quia lignū attulit
fructum suum,ficus,& vinea dederunt vir-
23 tutem suam.*Et filij Sion exultate,& læta-
mini in Domino Deo vestro:quia dedit vo-
bis doctorē iustitiæ,& descendere faciet ad
vos imbrem matutinum & serotinum sicut
24 in principio.*Et implebuntur areæ frumen-

to,

to, & redundabunt torcularia vino,& oleo.
*Et reddam vobis annos,quos comedit lo- 25
custa,bruchus,& rubigo,& eruca: fortitudo
mea magna, quam misi in vos. *Et come- 26
detis vescentes,& saturabimini: & laudabi-
tis nomen Domini Dei vestri, qui fecit mi-
rabilia vobiscum: & non confundetur po-
pulus meus in sempiternum.*Et scietis quia 27
in medio Israel ego sum: & ego Dominus
Deus vester,& non est amplius: & non con-
fundetur populus meus in æternum.*Et e- 28
rit post hæc: effundam spiritum meum su-
per omnem carnem: & prophetabunt filij
vestri, & filiæ vestræ: senes vestri somnia
somniabunt,& iuuenes vestri visiones vide-
bunt.*Sed & super seruos meos,& ancillas 29
in diebus illis effundam spiritum meũ.*Et 30
dabo prodigia in cælo, & in terra, sangui-
nem, & ignem, & vaporem fumi.* Sol con- 31
uertetur in tenebras, & luna in sanguinem:
antequam veniat dies Domini magnus, &
horribilis.* Et erit: omnis qui inuocauerit 32
nomen Domini, saluus erit: quia in mon-
te Sion, & in Ierusalem erit saluatio, sicut
dixit Dominus, & in residuis, quos Domi-
nus vocauerit.

CAP. III.

QVIA ecce in diebus illis,& in tempore 1
illo cum conuertero captiuitatem Iu-
da,& Ierusalem:*Congregabo omnes Gen- 2
tes, & deducam eas in vallem Iosaphat: &
disceptabo cum eis ibi super populo meo,
& hereditate mea Israel, quos disperserunt
in nationibus,& terram meam diuiserunt.
*Et super populum meum miserunt sortem: 3
& posuerunt puerum in prostibulo,& puel-
lam vendiderunt pro vino vt biberent.*Ve- 4
rum quid mihi & vobis Tyrus, & Sidon, &
omnis terminus Palæsthinorum? numquid
vltionem vos reddetis mihi? & si vlciscimi-
ni vos contra me,cito velociter reddam vi-
cissitudinem vobis super caput vestrum.
*Argentum enim meum,& aurum tulistis: 5
& desiderabilia mea, & pulcherrima intuli-
6 stis in delubra vestra.* Et filios Iuda, & fi-
lios Ierusalem vendidistis filijs Græcorum,
7 vt longe faceretis eos de finibus suis.* Ec-
ce ego suscitabo eos de loco, in quo ven-
didistis eos: & conuertam retributionem
8 vestram in caput vestrum.* Et vendam fi-
lios vestros, & filias vestras in manibus fi-
liorum Iuda, & venundabunt eos Sabæis,
genti longinquæ,quia Dominus locutus est.
9 *Clamate hoc in Gentibus,sanctificate bel-
lum,suscitate robustos: accedant, ascẽdant
10 omnes viri bellatores.*Cõcidite aratra ve-
stra in gladios,& ligones vestros in lanceas.
11 Infirmus dicat: Quia fortis ego sum.*Erum
pite,& venite omnes gentes de circuitu, &
cõgregamini: ibi occumbere faciet Domi-
12 nus robustos tuos.* Consurgant, & ascen-
dant Gentes in vallem Iosaphat: quia ibi se-
debo vt iudicem omnes gentes in circuitu.
13 *Mittite falces,quoniam maturauit messis:
venite, & descẽdite,quia plenum est torcu-
lar,exuberant torcularia: quia multiplicata
14 est malitia eorum.*Populi populi in valle
concisionis: quia iuxta est dies Domini in
15 valle concisionis.* Sol & luna obtenebrati
sunt,& stellæ retraxerunt splẽdorem suum.
16 *Et Dominus de Sion rugiet,& de Ierusalẽ
dabit vocem suam: & mouebuntur cæli, &
terra: & Dominus spes populi sui,& fortitu
17 do filiorum Israel.*Et scietis quia ego Do-
minus Deus vester habitans in Sion monte
sancto meo: & erit Ierusalem sancta, & alie-
18 ni non transibunt per eam amplius.*Et erit
in die illa: stillabunt montes dulcedinem,&
colles fluent lacte: & per omnes riuos Iuda
ibunt aquæ: & fons de domo Domini egre-
dietur, & irrigabit torrentem spinarum.
19 *Aegyptus in desolationem erit,& Idumæa
in desertum perditionis: pro eo quòd inique
egerint in filios Iuda, & effuderint sanguinẽ
20 innocentem in terra sua.*Et Iudæa in æter-
num habitabitur,& Ierusalem in generatiõ-
21 nem & generationem.* Et mundabo san-
guinem eorum, quem non mundaueram:
& Dominus commorabitur in Sion.

PROPHETIA AMOS.

CAPVT PRIMVM.

VERBA Amos, qui fuit in pa- 1
storibus de Thecue: quæ vi
dit super Israel in diebus
Oziæ regis Iuda, & in die-
bus Ieroboam filij Ioas re-
gis Israel ante duos annos terræmotus.* Et 2
dixit: Dominus de Sion rugiet, & de Ieru-
salem dabit vocem suam: & luxerunt spe-
ciosa pastorum, & exiccatus est vertex
Carmeli. * Hæc dicit Dominus: Super 3
tribus sceleribus Damasci, & super quat-
tuor non conuertam eum: eo quòd tritu-
rauerint in plaustris ferreis Galaad. * Et 4
mittam ignem in domum Azael, & deuo-
rabit domos Benadad. * Et conteram ve- 5
ctem Damasci: & disperdam habitatorem
de campo idoli, & tenentem sceptrum de
domo voluptatis: & transferetur populus
Syriæ Cyrenen, dicit Dominus. * Hæc di- 6
cit Dominus: Super tribus sceleribus Ga-
zæ, & super quattuor non conuertam eum:
eo quòd transtulerint captiuitatem perfe-
ctam, vt concluderent eam in Idumæa.
* Et mittam ignem in murum Gazæ, & de- 7
uorabit ædes eius. * Et disperdam habi- 8
tatorem de Azoto, & tenentem sceptrum
de Ascalone: & conuertam manum meam
super Accaron, & peribunt reliqui Phili-
sthinorum, dicit Dominus Deus. * Hæc 9
dicit Dominus: Super tribus sceleribus Ty-
ri, & super quattuor non conuertam eum:
eo quòd concluserint captiuitatem perfe-
ctam in Idumæa, & non sint recordati fœ-
deris fratrum.* Et mittam ignem in murũ 10
Tyri, & deuorabit ædes eius. * Hæc dicit 11
Dominus: Super tribus sceleribus Edom,
& super quattuor non conuertam eum: eo
quòd persecutus sit in gladio fratrem suum,
& violauerit misericordiã eius, & tenuerit
vltra furorem suum, & indignationem suam
12 seruauerit vsque in finem. * Mittam ignem
13 in Theman: & deuorabit ædes Bosræ.* Hæc
dicit Dominus: Super tribus sceleribus fi-
liorum Ammon, & super quattuor non
conuertam eum: eo quòd dissecuerit præ-
gnantes Galaad ad dilatandum terminum
14 suum. * Et succendam ignem in muro
Rabba: & deuorabit ædes eius in vlula-
tu in die belli, & in turbine in die commo-
15 tionis. * Et ibit Melchom in captiuita-
tem, ipse, & principes eius simul, dicit
Dominus.

CAP. II.

1 HÆc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Moab, & super quattuor non
conuertam eum: eo quòd incenderit ossa
2 regis Idumææ vsque ad cinerem. * Et mit-
tam ignem in Moab, & deuorabit ædes
Carioth: & morietur in sonitu Moab, in
3 clangore tubæ: * & disperdam iudicem
de medio eius, & omnes principes eius in-
4 terficiam cum eo, dicit Dominus. * Hæc
dicit Dominus: Super tribus sceleribus Iu-
da, & super quattuor non conuertam eum:
eo quòd abiecerit legem Domini, & man-
data eius non custodierit: deceperunt enim
eos idola sua, post quæ abierant patres eo-
5 rum. * Et mittam ignem in Iuda, & de-
6 uorabit ædes Ierusalem. * Hæc dicit
Dominus: Super tribus sceleribus Israel,
& super quattuor non conuertam eum:
pro eo quòd vendiderit pro argento iu-
stum, & pauperem pro calceamentis.
7 * Qui conterunt super puluerem terræ ca-
pita pauperum, & viam humilium decli-
nant: & filius ac pater eius ierunt ad puellã,
8 vt violarent nomen sanctum meum.* Et su-
per

per vestimentis pignoratis accubuerunt iu-
xta omne altare: & vinum damnatorum bi-
bebant in domo Dei sui.* Ego autem exter- 9
minaui Amorrhæum a facie eorum: cuius
altitudo, cedrorum altitudo eius, & fortis
ipse quasi quercus: & contriui fructum eius
desuper, & radices eius subter.* Ego sum, 10
qui ascendere vos feci de Terra Aegypti,
& duxi vos in deserto quadraginta annis
vt possideretis Terrã Amorrhæi.* Et susci- 11
taui de filijs vestris in prophetas, & de iuue-
nibus vestris nazaræos: numquid non ita
est filij Israel dicit Dominus?* Et propina- 12
bitis nazaræis vinum: & prophetis manda-
bitis, dicentes: Ne prophetetis.* Ecce ego 13
stridebo subter vos, sicut stridet plaustrum
onustum fœno.* Et peribit fuga a veloce, 14
& fortis non obtinebit virtutem suam, &
robustus nõ saluabit animam suam:* & te- 15
nens arcum non stabit, & velox pedibus suis
non saluabitur, & ascensor equi non salua-
bit animam suam:* & robustus corde inter 16
fortes nudus fugiet in illa die, dicit Do-
minus.

CAP. III.

1 AVDITE verbum, quod locutus est
Dominus super vos, filij Israel: super
omnem cognationem, quam eduxi de Ter-
ra Ægypti, dicens:* Tantummodo vos 2
cognoui ex omnibus cognationibus terræ:
idcirco visitabo super vos omnes iniquitates
vestras.* Numquid ambulabunt duo pari- 3
ter, nisi conuenerit eis?* Numquid rugiet 4
leo in saltu, nisi habuerit prædam? numquid
dabit catulus leonis vocem de cubili suo,
nisi aliquid apprehenderit?* numquid ca- 5
det auis in laqueum terræ absque aucupe?
numquid auferetur laqueus de terra ante-
quam quid ceperit?* Si clanget tuba in ci- 6
uitate, & populus non expauescet? si erit
malum in ciuitate, quod Dominus non fe-
cerit?* Quia non facit Dominus Deus ver- 7
bum, nisi reuelauerit secretum suum ad ser-
uos suos prophetas.* Leo rugiet, quis nõ ti- 8
mebit? Dominus Deus locutus est, quis non
prophetabit?* Auditũ facite in ædibus Azo- 9
ti, & in ædibus Terræ Aegypti: & dicite: Cõ
gregamini super montes Samariæ, & videte
insanias multas in medio eius, & calumniã
10 patientes in penetralibus eius.* Et nescie-
runt facere rectum, dicit Dominus, thesau-
rizantes iniquitatem, & rapinas in ædibus
11 suis.* Propterea hæc dicit Dominus Deus:
Tribulabitur, & circuietur terra: & detra-
hetur ex te fortitudo tua, & diripiẽtur ædes
12 tuæ.* Hæc dicit Dominus: Quomodo si
eruat pastor de ore leonis duo crura, aut ex-
tremum auriculæ: sic eruentur filij Israel,
qui habitant in Samaria in plaga lectuli, &
13 in Damasci grabato.* Audite, & contesta-
mini in domo Iacob, dicit Dominus Deus
14 exercituum:* quia in die cum visitare cœ-
pero præuaricationes Israel, super eum visi-
tabo, & super altaria Bethel: & amputabun
15 tur cornua altaris, & cadent in terram.* Et
percutiam domum hiemalem cum domo
æstiua: & peribunt domus eburneæ, & dissi-
pabuntur ædes multæ, dicit Dominus.

CAP. IIII.

1 AVDITE verbum hoc vaccæ pingues,
quæ estis in mõte Samariæ: quæ calum
niam facitis egenis, & confringitis paupe-
res: quæ dicitis dominis vestris: Afferte, &
2 bibemus.* Iurauit Dominus Deus in san-
cto suo: quia ecce dies venient super vos, &
leuabunt vos in contis, & reliquias vestras
3 in ollis feruentibus.* Et per aperturas exi-
bitis altera contra alteram, & proijciemini
4 in Armon, dicit Dominus.* Venite ad Be-
thel, & impie agite: ad Galgalam, & multi-
plicate præuaricationem: & afferte mane
victimas vestras, tribus diebus decimas ve-
5 stras.* Et sacrificate de fermentato laudem:
& vocate voluntarias oblationes, & annun-
ciate: sic enim voluistis filij Israel, dicit Do
6 minus Deus.* Vnde & ego dedi vobis stu-
porem dentium in cunctis vrbibus vestris,
& indigentiam panum in omnibus locis ve-
stris: & non estis reuersi ad me, dicit Domi-
7 nus.* Ego quoque prohibui a vobis imbrẽ,
cum adhuc tres menses superessent vsque
ad messem: & plui super vnam ciuitatem,

& super alteram ciuitatem non plui : pars
vna compluta est;& pars, super quam non
plui,aruit.*Et venerunt duæ & tres ciuita- 8
tes ad vnam ciuitatem vt biberent aquam,
& non sunt satiatæ: & non redistis ad me,
dicit Dominus.*Percussi vos in vento vrē- 9
te,& in aurugine, multitudinem hortorum
vestrorum, & vinearum vestrarum : oliueta
vestra,& ficeta vestra comedit eruca: & nō
redistis ad me, dicit Dominus.* Misi in vos 10
mortem in via Ægypti, percussi in gladio
iuuenes vestros vsque ad captiuitatē equo-
rum vestrorum : & ascendere feci putredi-
nem castrorum vestrorum in nares vestras:
& non redistis ad me, dicit Dominus.
*Subuerti vos, sicut subuertit Deus Sodo- 11
mam,& Gomorrham,& facti estis quasi tor
ris raptus ab incendio : & non redistis ad
me,dicit Dominus.* Quapropter hæc fa- 12
ciam tibi Israel : postquam autem hæc fe-
cero tibi, præparare in occursum Dei tui
Israel.*Quia ecce formans montes,& creās 13
ventum, & annuncians homini eloquium
suum,faciens matutinam nebulam, & gra-
diens super excelsa terræ: Dominus Deus
exercituum nomen eius.

CAP. V.

AVDITE verbum istud, quod ego le- 1
uo super vos planctum. Domus Israel
cecidit,& non adijciet vt resurgat.* Virgo 2
Israel proiecta est in terram suam, non est
qui suscitet eam.* Quia hæc dicit Domi- 3
nus Deus: Vrbs,de qua egrediebantur mil-
le, relinquentur in ea centum : & de qua
egrediebantur centum, relinquentur in ea
decem in domo Israel.*Quia hæc dicit Do 4
minus domui Israel : Quærite me, & viue-
tis.* Et nolite quærere Bethel, & in Gal- 5
galam nolite intrare, & in Bersabee non
transibitis : quia Galgala captiua ducetur,
& Bethel erit inutilis.*Quærite Dominum, 6
& viuite : ne forte comburatur vt ignis do
mus Ioseph, & deuorabit, & non erit qui
extinguat Bethel.*Qui conuertitis in absin- 7
thium iudicium, & iustitiam in terra relin-
quitis.*Facientem Arcturum, & Orionem, 8
& conuertentem in mane tenebras,& diem
in noctem mutantem : qui vocat aquas ma-
ris,& effundit eas super faciem terræ: Domi
9 nus nomen est eius.* Qui subridet vastitatē
super robustum, & depopulationem super
10 potentē affert.*Odio habuerunt corripien-
tem in porta: & loquentem perfecte abo-
11 minati sunt.* Idcirco, pro eo quòd diripie-
batis pauperē,& prædam electam tollebatis
ab eo : domos quadro lapide ædificabitis,
& non habitabitis in eis : vineas plātabitis
amantissimas,& non bibetis vinum earum.
12 *Quia cognoui multa scelera vestra,& for-
tia peccata vestra : hostes iusti accipientes
munus,& pauperes deprimentes in porta.
13 *Ideo prudens in tempore illo tacebit,quia
14 tēpus malum est.*Quærite bonum, & non
malū,vt viuatis:& erit Dominus Deus exer-
15 cituum vobiscum,sicut dixistis.*Odite ma-
lum,& diligite bonū,& constituite in porta
iudiciū : si forte misereatur Dominus Deus
16 exercituū reliquijs Ioseph.* Propterea hæc
dicit Dominus Deus exercituū dominator,
in omnibus plateis planctus : & in cunctis,
quæ foris sunt,dicetur væ væ: & vocabunt
agricolam ad luctum,& ad planctū eos,qui
17 sciunt plangere.*Et in omnibus vineis erit
planctus : quia pertransibo in medio tui,
18 dicit Dominus.* Væ desiderantibus diem
Domini : ad quid eam vobis? dies Domini
19 ista,tenebræ,& nō lux.*Quomodo si fugiat
vir a facie leonis,& occurrat ei vrsus : & in-
grediatur domum, & innitatur manu sua
super parietem, & mordeat eum coluber.
20 *Numquid non tenebræ dies Domini,& nō
21 lux: & caligo,& non splendor in ea? *Odi,
& proieci festiuitates vestras: & non capiā
22 odorem cœtuum vestrorum.* Quòd si ob-
tuleritis mihi holocautomata, & munera
vestra,non suscipiam: & vota pinguium ve-
23 strorum nō respiciam.*Aufer a me tumul-
tum carminum tuorum : & cantica lyræ tuæ
24 non audiam.*Et reuelabitur quasi aqua iu-
dicium, & iustitia quasi torrens fortis.
25 *Numquid hostias & sacrificium obtulistis
mihi in deserto quadraginta annis,domus
26 Israel?*Et portastis tabernaculum Moloch
vestro,

vestro, & imaginem idolorum vestrorum,
sydus Dei vestri,quæ fecistis vobis.*Et mi- 27
grare vos faciam trans Damascum, dicit
Dominus, Deus exercituum nomen eius.

Cap. VI.

VÆ qui opulenti estis in Sion,& confi- 1
ditis in monte Samariæ: optimates ca-
pita populorum, ingredientes pompatice
domum Israel.*Transite in Chalane,& vi- 2
dete,& ite inde in Emath magnam: & de-
scendite in Geth Palæsthinorum,& ad opti
ma quæque regna horum: si latior terminus
eorũ termino vestro est.*Qui separati estis 3
in diem malum: & appropinquatis solio
iniquitatis.*Qui dormitis in lectis eburneis, 4
& lasciuitis in stratis vestris: qui comeditis
agnũ de grege,& vitulos de medio armen-
ti.* Qui canitis ad vocem psalterij: sicut 5
Dauid putauerunt se habere vasa cantici.
* Bibentes vinum in phialis,& optimo vn- 6
guento delibuti: & nihil patiebantur super
contritione Ioseph.*Quapropter nunc mi- 7
grabunt in capite transmigrantium: & au-
feretur factio lasciuientium.*Iurauit Domi 8
nus Deus in anima sua,dicit Dominus Deus
exercituum: Detestor ego superbiã Iacob,
& domos eius odi,& tradam ciuitatem cum
habitatoribus suis.*Quòd si reliqui fuerint 9
decem viri in domo vna,& ipsi morientur.
*Et tollet eum propinquus suus,& combu- 10
ret eum,vt efferat ossa de domo: & dicet ei,
qui in penetralibus domus est: Numquid
adhuc est penes te?*Et respondebit: Finis 11
est. Et dicet ei: Tace,& non recorderis no-
minis Domini.*Quia ecce Dominus mãda- 12
bit,& percutiet domum maiorem ruinis,&
domum minorem scissionibus.*Numquid 13
currere queũt in petris equi,aut arari potest
in bubalis,quoniam cõuertistis in amaritu-
dinem iudicium, & fructũ iustitiæ in absin-
thium?*Qui lætamini in nihilo: qui dicitis: 14
Numquid non in fortitudine nostra assum-
psimus nobis cornua?*Ecce enim suscitabo 15
super vos domus Israel,dicit Dominus Deus
exercituum, gentem: & conteret vos ab in-
troitu Emath,vsque ad torrentem deserti.

Cap. VII.

1 HÆc ostendit mihi Dominus Deus: &
ecce fictor locustæ in principio germi-
nantiũ serotini imbris,& ecce serotinus post
2 tonsionem regis.*Et factũ est: cum consum
masset comedere herbam terræ,dixi: Domi
ne Deus propitius esto,obsecro: quis susci-
3 tabit Iacob,quia paruulus est?*Misertus est
Dominus super hoc: Non erit,dixit Domi-
4 nus.*Hæc ostendit mihi Dominus Deus: &
ecce vocabat iudicium ad ignem Dominus
Deus: & deuorauit abyssum multam,&
5 comedit simul partem.* Et dixi: Domine
Deus quiesce, obsecro: quis suscitabit Ia-
6 cob,quia paruulus est?*Misertus est Domi-
nus super hoc: Sed & istud non erit, dixit
7 Dominus Deus.*Hæc ostẽdit mihi Domi-
nus: & ecce Dominus stans super murum
litum,& in manu eius trulla cæmentarij.
8 * Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides
Amos? Et dixi: Trullã cæmentarij. Et dixit
Dominus: Ecce ego ponã trullam in me-
dio populi mei Israel: non adijciam vltra
9 superinducere eum.*Et demoliẽtur excelsa
idoli,& sanctificationes Israel desolabũtur:
& consurgam super domum Ieroboam in
10 gladio.* Et misit Amasias sacerdos Bethel
ad Ieroboam regem Israel, dicens: Rebel-
lauit cõtra te Amos in medio domus Israel:
non poterit terra sustinere vniuersos sermo
11 nes eius.*Hæc enim dicit Amos: In gladio
morietur Ieroboã,& Israel captiuus migra-
12 bit de terra sua.*Et dixit Amasias ad Amos:
Qui vides, gradere,fuge in terram Iuda: &
13 comede ibi panem, & prophetabis ibi.* Et
in Bethel non adijcies vltra vt prophetes:
quia sanctificatio regis est, & domus regni
14 est.*Respõditq. Amos,& dixit ad Amasiam:
Non sum propheta,& nõ sum filius prophe
tæ: sed armẽtarius ego sum vellicans syco-
15 moros.*Et tulit me Dominus cum sequerer
gregẽ: & dixit Dominus ad me: Vade pro-
16 pheta ad populũ meum Israel.*Et nũc audi
verbũ Domini: Tu dicis: Non prophetabis
super Israel,& nõ stillabis super domũ idoli.
17 *Propter hoc hæc dicit Dominus: Vxor tua
in ciui-

in ciuitate fornicabitur: & filij tui, & filiæ
tuæ in gladio cadent, & humus tua funicu
lo metietur: & tu in terra polluta morieris,
& Israel captiuus migrabit de terra sua.

CAP. VIII.

HÆc ostendit mihi Dominus Deus: & 1
ecce vncinus pomorũ. *Et dixit: Quid 2
tu vides Amos? Et dixi: Vncinum pomorũ.
Et dixit Dominus ad me: Venit finis super
populum meum Israel: non adijciam vltra
vt pertranseam eum. *Et stridebunt cardi- 3
nes templi in die illa, dicit Dominus Deus:
multi morientur: in omni loco proijcietur
silentium. *Audite hoc qui conteritis pau- 4
perẽ, & deficere facitis egenos terræ, *dicẽ- 5
tes: Quando transibit mensis, & venundabi
mus merces: & sabbatum, & aperiemus fru
mentum: vt imminuamus mensurã, & au-
geamus siclum, & supponamus stateras do
losas, *vt possideamus in argẽto egenos & 6
pauperes pro calceamẽtis, & quisquilias fru
menti vendamus? *Iurauit Dominus in su- 7
perbiam Iacob: Si oblitus fuero vsque ad fi
nem omnia opera eorum. *Numquid super 8
isto non cõmouebitur terra, & lugebit om-
nis habitator eius: & ascendet quasi fluuius
vniuersus, & eijcietur, & defluet quasi riuus
Aegypti? *Et erit in die illa, dicit Dominus 9
Deus: occidet sol in meridie, & tenebresce-
re faciã terram in die luminis: *& conuertã 10
festiuitates vestras in luctũ, & omnia canti-
ca vestra in planctum: & inducã super om-
ne dorsum vestrum saccum, & super omne
caput caluitium: & ponam eam quasi lu-
ctum vnigeniti, & nouissima eius quasi diẽ
amarum. *Ecce dies veniunt, dicit Domi- 11
nus: & mittam famem in terram: non fa-
mem panis, neque sitim aquæ, sed audiẽdi
verbũ Domini. *Et commouebuntur a Ma 12
ri vsque ad mare, & ab Aquilone vsque ad
Orientem: circuibunt quærentes verbum
Domini, & non inuenient. *In die illa defi- 13
ciẽt virgines pulchræ, & adolescẽtes in siti.
*Qui iurant in delicto Samariæ, & dicunt: 14
Viuit Deus tuus Dan: & viuit via Bersa-
bee, & cadent, & non resurgent vltra.

CAP. IX.

VIDI Dominum stantem super altare.
1 & dixit: Percute cardinem, & commo
ueantur superliminaria: auaritia enim in ca
pite omnium, & nouissimum eorum in gla-
2 dio interficiam: non erit fuga eis. Fugient,
& non saluabitur ex eis qui fugerit. *Si de-
scenderint vsque ad infernum, inde manus
mea educet eos: & si ascenderint vsque in
3 cælum, inde detraham eos. *Et si abscõdi-
ti fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans
auferã eos: & si celauerint se ab oculis meis
in profundo maris, ibi mandabo serpenti,
4 & mordebit eos. *Et si abierint in captiui-
tatem coram inimicis suis, ibi mandabo gla-
dio, & occidet eos: & ponam oculos meos
5 super eos in malum, & non in bonum. *Et
Dominus Deus exercituum, qui tangit ter-
ram, & tabescet: & lugebunt omnes habi-
tantes in ea: & ascendet sicut riuus omnis,
6 & defluet sicut fluuius Aegypti. *Qui ædi-
ficat in cælo ascensionem suam, & fascicu-
lum suum super terram fundauit: qui vocat
aquas maris, & effundit eas super faciẽ ter-
7 ræ, Dominus nomen eius. *Numquid non
vt filij Aethiopum vos estis mihi, filij Israel,
ait Dominus? numquid non Israel ascen-
dere feci de Terra Aegypti: & Palæsthi-
8 nos de Cappadocia, & Syros de Cyrene?
*Ecce oculi Domini Dei super regnum
peccans, & conteram illud a facie terræ:
verumtamen conterens non conteram do-
9 mum Iacob, dicit Dominus. *Ecce enim
mandabo ego, & concutiam in omnibus
gentibus domum Israel, sicut concutitur tri
10 ticum in cribro: & non cadet lapillus super
terram. *In gladio morientur omnes pec-
catores populi mei: qui dicunt: Non ap-
11 propinquabit, & non veniet super nos ma-
lum. *In die illa suscitabo tabernaculum
Dauid, quod cecidit: & reædificabo aper-
turas murorum eius, & ea, quæ corruerant,
12 instaurabo: & reædificabo illud sicut in die-
bus antiquis. *Vt possideant reliquias Idu-
mææ, & omnes nationes, eo quòd inuoca-
tum sit nomen meum super eos: dicit Do-
13 minus faciens hæc. *Ecce dies veniunt,
dicit

dicit Dominus: & comprehendet arator
messorem, & calcator vuæ mittentem semen:
& stillabunt montes dulcedinem, &
omnes colles culti erunt. * Et conuertam 14
captiuitatem populi mei Israel: & ædificabunt
ciuitates desertas, & inhabitabunt: &
plantabunt vineas, & bibent vinum earum:
& facient hortos, & comedent fructus
15 eorum. * Et plantabo eos super humum
suam: & non euellam eos vltra de terra
sua, quam dedi eis, dicit Dominus Deus
tuus.

PROPHETIA ABDIAE.

VISIO Abdiæ. Hæc dicit Do- 1
minus Deus ad Edom: Audi-
tum audiuimus a Domino, &
legatum ad gentes misit: Sur-
gite, & cõsurgamus aduersus
eum in prælium. * Ecce paruulum dedi te 2
in Gentibus: contemptibilis tu es valde.
* Superbia cordis tui extulit te, habitantem 3
in scissuris petrarum, exaltantem solium
tuum: qui dicis in corde tuo: Quis detrahet
me in terram? * Si exaltatus fueris vt aquila, 4
& si inter sidera posueris nidum tuum: in-
de detraham te, dicit Dominus. * Si fures 5
introissent ad te, si latrones per noctẽ, quo-
modo conticuisses? nonne furati essent suf-
ficientia sibi? si vindemiatores introissent
ad te, numquid saltem racemum reliquis-
sent tibi? * Quomodo scrutati sunt Esau, 6
inuestigauerunt abscondita eius? * Vsque 7
ad terminum emiserunt te: omnes viri fœ-
deris tui illuserunt tibi: inualuerunt aduer-
sum te viri pacis tuæ: qui comedunt tecum,
ponent insidias subter te: non est prudentia
in eo. * Numquid non in die illa, dicit Do- 8
minus, perdam sapientes de Idumæa, & pru
dentiam de monte Esau? * Et timebunt for- 9
tes tui a Meridie, vt intereat vir de monte
Esau. * Propter interfectionem, & propter 10
iniquitatem in fratrem tuum Iacob, operiet
te confusio, & peribis in æternum. * In die 11
cum stares aduersus eum, quando capiebãt
alieni exercitum eius, & extranei ingredie-
bantur portas eius, & super Ierusalem mit-
tebant sortem: tu quoque eras quasi vnus
12 ex eis. * Et non despicies in die fratris tui,
in die peregrinationis eius: & non lætabe-
ris super filios Iuda in die perditionis eorũ:
& non magnificabis os tuũ in die angustiæ.
13 * Neque ingredieris portam populi mei in
die ruinæ eorũ: neque despicies & tu in ma-
lis eius in die vastitatis illius: & nõ emittẽris
aduersus exercitum eius in die vastitatis il-
14 lius. * Neque stabis in exitibus vt interficias
eos qui fugerint: & non cõcludes reliquos
15 eius in die tribulationis. * Quoniam iuxta
est dies Domini super omnes gentes: sicut
fecisti, fiet tibi: retributionem tuam cõuer-
16 tet in caput tuum. * Quomodo enim bibistis
super montem sanctum meum, bibent om-
nes Gentes iugiter: & bibent, & absorbe-
17 bunt, & erunt quasi non sint. * Et in monte
Sion erit saluatio, & erit sanctus: & posside-
18 bit domus Iacob eos qui se possederant. * Et
erit domus Iacob ignis, & domus Ioseph
flamma, & domus Esau stipula: & succen-
dentur in eis, & deuorabunt eos: & nõ erunt
reliquiæ domus Esau, quia Dominus locu-
19 tus est. * Et hereditabũt hi, qui ad Austrum
sunt, montem Esau, & qui in campestribus
Philisthijm: & possidebũt regionẽ Ephraim,
& regionem Samariæ: & Beniamin possi-
20 debit Galaad. * Et transmigratio exercitus
huius filiorum Israel, omnia loca Chana-
næorum vsque ad Sareptam: & transmigra
tio Ierusalem, quæ in Bosphoro est, posside-
21 bit ciuitates Austri. * Et ascendent saluato-
res in montem Sion iudicare montẽ Esau:
& erit Domino regnum.

PRO-

PROPHETIA IONAE.

CAPVT PRIMVM.

ET factum est verbum Do- 1
mini ad Ionam filium Ama-
thi, dicens: *Surge, & vade 2
in Niniuen ciuitatem gran-
dem, & prædica in ea: quia
ascendit malitia eius coram me.*Et surre- 3
xit Ionas, vt fugeret in Tharsis a facie Do-
mini, & descendit in Ioppen, & inuenit na-
uem euntem in Tharsis: & dedit naulum
eius, & descendit in eam vt iret cum eis in
Tharsis a facie Domini.* Dominus autem 4
misit ventum magnum in mare: & facta est
tempestas magna in mari, & nauis pericli-
tabatur conteri. * Et timuerunt nautæ, 5
& clamauerunt viri ad deum suum: & mi-
serunt vasa, quæ erant in naui, in mare, vt
alleuiaretur ab eis: & Ionas descendit ad
interiora nauis, & dormiebat sopore graui.
*Et accessit ad eum gubernator, & dixit ei: 6
Quid tu sopore deprimeris? surge, inuoca
Deum tuum, si forte recogitet Deus de no-
bis, & non pereamus.* Et dixit vir ad col- 7
legam suum: Venite, & mittamus sortes, &
sciamus quare hoc malum sit nobis. Et
miserunt sortes: & cecidit sors super Ionã.
*Et dixerunt ad eum: Indica nobis cuius 8
causa malum istud sit nobis: quod est opus
tuum? quæ terra tua? & quo vadis? vel ex
quo populo es tu? * Et dixit ad eos: He- 9
bræus ego sum, & Dominum Deum cæli
ego timeo, qui fecit mare & aridam. *Et 10
timuerunt viri timore magno, & dixerunt
ad eum: Quid hoc fecisti? (Cognouerunt
enim viri quòd a facie Domini fugeret,
quia indicauerat eis.) *Et dixerunt ad eum: 11
Quid faciemus tibi, & cessabit mare a no-
bis? quia mare ibat, & intumescebat. * Et 12
dixit ad eos: Tollite me, & mittite in ma-
re, & cessabit mare a vobis: scio enim ego
quoniam propter me tempestas hæc gran-
13 dis venit super vos. *Et remigabant viri
vt reuerterentur ad aridam, & non vale-
bant: quia mare ibat, & intumescebat su-
14 per eos. *Et clamauerunt ad Dominum,
& dixerunt: Quæsumus Domine, ne perea-
mus in anima viri istius, & ne des super nos
sanguinem innocentem: quia tu Domine,
15 sicut voluisti, fecisti. *Et tulerunt Ionam, &
miserunt in mare: & stetit mare a feruore
16 suo.*Et timuerunt viri timore magno Do-
minum, & immolauerunt hostias Domino,
& vouerunt vota.

CAP. II.

1 ET præparauit Dominus piscem gran-
dem vt deglutiret Ionam: & erat Io-
nas in ventre piscis tribus diebus, & tribus
2 noctibus. * Et orauit Ionas ad Dominum
3 Deum suum de ventre piscis. *Et dixit:
Clamaui de tribulatione mea ad Domi-
num, & exaudiuit me: de ventre inferi cla-
maui, & exaudisti vocem meam.
4 *Et proiecisti me in profundum in cor-
de maris, & flumen circumdedit me: om-
nes gurgites tui, & fluctus tui super me tran-
sierunt.
5 *Et ego dixi: Abiectus sum a conspectu
oculorum tuorum: verumtamen rursus vi-
debo templum sanctum tuum.
6 *Circumdederunt me aquæ vsque ad
animam: abyssus vallauit me, pelagus ope-
ruit caput meum.
7 *Ad extrema montium descendi: terræ
vectes concluserunt me in æternum: &
subleuabis de corruptione vitam meam,
Domine Deus meus.
8 *Cum angustiaretur in me anima mea,
Domini recordatus sum: vt veniat ad te
oratio

oratio mea ad templum sanctum tuum.
*Qui custodiunt vanitates frustra,mise- 9
ricordiam suam derelinquunt.
*Ego autem in voce laudis immolabo 10
tibi: quæcumque voui, reddam pro salute
Domino.
*Et dixit Dominus pisci: & euomuit Io- 11
nam in aridam.

CAP. III.

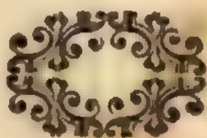
ET factum est verbum Domini ad Io- 1
nam secundò, dicens: *Surge, & vade in 2
Niniuen ciuitatem magnam: & prædica in
ea prædicationem, quam ego loquor ad te.
*Et surrexit Ionas, & abijt in Niniuen iux- 3
ta verbum Domini: & Niniue erat ciuitas
magna itinere trium dierũ. *Et cœpit Ionas 4
introire in ciuitatem itinere diei vnius: &
clamauit, & dixit: Adhuc quadraginta dies,
& Niniue subuertetur. *Et crediderunt viri 5
Niniuitæ in Deum: & prædicauerunt ieiu-
nium, & vestiti sunt saccis a maiore vsque
ad minorẽ. *Et peruenit verbum ad regem 6
Niniue: & surrexit de solio suo, & abiecit
vestimẽtum suum a se, & indutus est sacco,
& sedit in cinere. *Et clamauit, & dixit in 7
Niniue ex ore regis & principũ eius, dicẽs:
Homines, & iumenta, & boues, & pecora nõ
gustent quidquam: nec pascãtur, & aquam
non bibant. *Et operiantur saccis homines, 8
& iumenta, & clament ad Dominum in for
titudine, & conuertatur vir a via sua mala,
& ab iniquitate, quæ est in manibus eorum.
*Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus: 9
& reuertatur a furore iræ suæ, & non peri-
bimus? *Et vidit Deus opera eorum, quia 10
conuersi sunt de via sua mala: & misertus
est Deus super malitiam, quam locutus fue
rat vt faceret eis, & non fecit.

CAP. IIII.

ET afflictus est Ionas afflictione magna, 1
& iratus est: *& orauit ad Dominum, 2
& dixit: Obsecro Domine, numquid non
hoc est verbum meum, cum adhuc essem
in terra mea? propter hoc præoccupaui
vt fugerem in Tharsis. scio enim quia tu
Deus clemens, & misericors es, patiens,
& multæ miserationis, & ignoscens super
3 malitia. *Et nunc Domine tolle quæso
animam meam a me: quia melior est mi-
4 hi mors quàm vita. *Et dixit Dominus:
5 Putasne bene irasceris tu? *Et egressus
est Ionas de ciuitate, & sedit contra Orien
tem ciuitatis: & fecit sibimet vmbracu-
lum ibi, & sedebat subter illud in vm-
bra, donec videret quid accideret ciuita-
6 ti. *Et præparauit Dominus Deus hede-
ram, & ascendit super caput Ionæ, vt es-
set vmbra super caput eius, & protegeret
eum: laborauerat enim: & lætatus est Io-
7 nas super hedera, lætitia magna. *Et pa-
rauit Deus vermem ascensu diluculi in cra
stinum: & percussit hederam, & exaruit.
8 *Et cum ortus fuisset sol, præcepit Do-
minus vento calido, & vrenti: & percus-
sit sol super caput Ionæ, & æstuabat: &
petiuit animæ suæ vt moreretur, & dixit:
9 Melius est mihi mori, quàm viuere. *Et
dixit Dominus ad Ionam: Putasne bene
irasceris tu super hedera? Et dixit: Bene
10 irascor ego vsque ad mortem. *Et dixit
Dominus: Tu doles super hederam, in
qua non laborasti, neque fecisti vt cre-
sceret. quæ sub vna nocte nata est, & sub
11 vna nocte perijt. *Et ego non parcam
Niniue ciuitati magnæ, in qua
sunt plusquam centum
viginti millia ho-
minum, qui
nesciunt
quid
sit
inter dexteram & sini-
stram suam, &
iumenta
mul-
ta?

PRO-

PROPHETIA MICHAEAE.

CAPVT PRIMVM.

VERBVM Domini, quod fa- 1
ctum est ad Michæam Mo-
rasthité, in diebus Ioathan,
Achaz, & Ezechiæ regum
Iuda: quod vidit super Sa-
mariam, & Ierusalem.* Audite populi om- 2
nes, & attendat terra, & plenitudo eius:
& sit Dominus Deus vobis in testem, Do-
minus de templo sancto suo.* Quia ecce 3
Dominus egredietur de loco suo: & de-
scendet, & calcabit super excelsa terræ.
* Et consumentur montes subtus eum: & 4
valles scindentur sicut cera a facie ignis, &
sicut aquæ, quæ decurrunt in præceps.* In 5
scelere Iacob omne istud, & in peccatis do
mus Israel. quod scelus Iacob? nonne Sa-
maria? & quæ excelsa Iudæ? nonne Ierusa-
lem?* & ponam Samariam quasi aceruum 6
lapidum in agro cum plantatur vinea: &
detraham in vallem lapides eius, & funda-
menta eius reuelabo.* Et omnia sculptilia 7
eius concidentur, & omnes mercedes eius
comburentur igne, & omnia idola eius po-
nam in perditionem: quia de mercedibus
meretricis congregata sunt, & vsque ad
mercedem meretricis reuertentur. * Su- 8
per hoc plangam, & vlulabo: vadam spo-
liatus, & nudus: faciam planctum velut
draconum, & luctum quasi struthionum.
* Quia desperata est plaga eius, quia venit 9
vsque ad Iudam, tetigit portam populi mei
vsque ad Ierusalem. * In Geth nolite an- 10
nunciare, lacrymis ne ploretis, in domo
Pulueris puluere vos conspergite.* Et tran 11
site vobis habitatio Pulchra, confusa igno-
minia: non est egressa quæ habitat in exi-
tu: planctum Domus vicina accipiet ex
vobis, quæ stetit sibimet. * Quia infirma- 12
ta est in bonum, quæ habitat in amaritu-
dinibus: quia descendit malum a Domino
13 in portam Ierusalem.* Tumultus quadrigæ
stuporis habitanti Lachis: principium pec-
cati est filiæ Sion, quia in te inuenta sunt
14 scelera Israel. * Propterea dabit emissa-
rios super hereditatem Geth: domus Men-
15 dacij in deceptionem regibus Israel.* Ad-
huc heredem adducam tibi quæ habitas in
Maresa: vsque ad Odollam veniet gloria
16 Israel. * Decaluare, & tondére super fi-
lios deliciarum tuarum: dilata caluitium
tuum sicut aquila: quoniam captiui ducti
sunt ex te.

CAP. II.

1 VÆ qui cogitatis inutile, & operami-
ni malum in cubilibus vestris: in lu-
ce matutina faciunt illud, quoniam con-
2 tra Deum est manus eorum. * Et concu-
pierunt agros, & violenter tulerunt, & ra-
puerunt domos: & calumniabantur vi-
rum, & domum eius, virum, & heredita-
3 tem eius. * Idcirco hæc dicit Dominus:
Ecce ego cogito super familiam istam ma-
lum: vnde non auferetis colla vestra, &
non ambulabitis superbi, quoniam tem-
4 pus pessimum est.* In die illa sumetur su-
per vos parabola, & cantabitur canticum
cum suauitate, dicentium: Depopulatio-
ne vastati sumus: pars populi mei com-
mutata est: quomodo recedet a me, cum
reuertatur, qui regiones nostras diuidat?
5 * Propter hoc non erit tibi mittens funi-
6 culum sortis in cœtu Domini. * Ne loqua-
mini loquentes: Non stillabit super istos,
7 non comprehendet confusio. * Dicit do-
mus Iacob: Numquid abbreuiatus est spi-
ritus

ritus Domini, aut tales sunt cogitationes
eius? Nonne verba mea bona sunt cum
eo, qui recte graditur? *Et econtrario po- 8
pulus meus in aduersarium consurrexit:
desuper tunica pallium sustulistis: & eos,
qui transibant simpliciter, conuertistis in
bellum. *Mulieres populi mei eiecistis de 9
domo deliciarum suarum: a paruulis ea-
rum tulistis laudem meam in perpetuum.
*Surgite, & ite, quia non habetis hic re- 10
quiem: propter immunditiam eius corrum-
petur putredine pessima. *Vtinam non es- 11
sem vir habens spiritum, & mendacium
potius loquerer: stillabo tibi in vinum, &
in ebrietatem: & erit super quem stillatur
populus iste. *Congregatione congrega- 12
bo Iacob totum te: in vnum conducam
reliquias Israel, pariter ponam illum quasi
gregem in ouili, quasi pecus in medio cau-
larum, tumultuabuntur a multitudine ho-
minum. *Ascendet enim pandens iter 13
ante eos: diuident, & transibunt portam,
& ingredientur per eam: & transibit rex
eorum coram eis, & Dominus in capite
eorum.

CAP. III.

ET dixi: Audite principes Iacob, & du- 1
ces domus Israel: Numquid non ve-
strum est scire iudicium, *qui odio habetis 2
bonum, & diligitis malum: qui violenter
tollitis pelles eorum desuper eis, & carnem
eorum desuper ossibus eorum? *Qui co- 3
mederunt carnem populi mei, & pellem
eorum desuper excoriauerunt: & ossa eo-
rum confregerunt, & conciderunt sicut in
lebéte, & quasi carnem in medio ollæ.
*Tunc clamabunt ad Dominum, & non 4
exaudiet eos: & abscondet faciem suam ab
eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt
in adinuentionibus suis. *Hæc dicit Do- 5
minus super prophetas, qui seducunt po-
pulum meum: qui mordent dentibus suis,
& prædicant pacem: & siquis non dederit
in ore eorum quippiam, sanctificant super
eum prælium. *Propterea nox vobis pro 6
visione erit, & tenebræ vobis pro diuina-
tione: & occumbet sol super prophetas,
7 & obtenebrabitur super eos dies. *Et con-
fundentur qui vident visiones, & confun-
dentur diuini: & operient omnes vultus
8 suos, quia non est responsum Dei. *Ve-
rumtamen ego repletus sum fortitudine
spiritus Domini, iudicio, & virtute: vt an-
nunciem Iacob scelus suum, & Israel pec-
9 catum suum. *Audite hoc principes do-
mus Iacob, & iudices domus Israel: qui
abominamini iudicium, & omnia recta
10 peruertitis. *Qui ædificatis Sion in sangui-
11 nibus, & Ierusalem in iniquitate. *Princi-
pes eius in muneribus iudicabant, & sacer-
dotes eius in mercede docebant, & pro-
phetæ eius in pecunia diuinabât: & super
Dominum requiescebant, dicentes: Num-
quid non Dominus in medio nostrum? nõ
12 venient super nos mala. *Propter hoc,
causa vestri, Sion quasi ager arabitur, &
Ierusalem quasi aceruus lapidum erit, &
mons templi in excelsa siluarum.

CAP. IIII.

1 ET erit: In nouissimo dierum erit mons
domus Domini præparatus in vertice
montium, & sublimis super colles: &
2 fluent ad eum populi. *Et properabunt
gentes multæ, & dicent: Venite, ascen-
damus ad montem Domini, & ad domum
Dei Iacob: & docebit nos de vijs suis, &
ibimus in semitis eius: quia de Sion egre-
dietur lex, & verbum Domini de Ierusa-
3 lem. *Et iudicabit inter populos mul-
tos, & corripiet gentes fortes vsque in lon-
ginquum: & concident gladios suos in
vomeres, & hastas suas in ligones: non
sumet gens aduersus gentem gladium: &
4 non discent vltra belligerare. *Et sedebit
vir subtus vitem suam, & subtus ficum
suam, & non erit qui deterreat: quia os
5 Domini exercituum locutum est. *Quia
omnes populi ambulabunt vnusquisque
in nomine Dei sui: nos autem ambulabi-
mus in nomine Domini Dei nostri in æ-
6 ternum & vltra. *In die illa, dicit Domi-
nus, congregabo claudicantem: & eam,

quam eieceram, colligam: & quam afflixe-
ram: *Et ponam claudicantem in reliquias: 7
& eam, quæ laborauerat, in gentem robu-
stam: & regnabit Dominus super eos in
monte Sion, ex hoc nunc & vsque in æ-
ternum. * Et tu turris gregis nebulosa fi- 8
liæ Sion vsque ad te veniet: & veniet po-
testas prima, regnum filiæ Ierusalem. *Nunc 9
quare mœrore contraheris? numquid rex
non est tibi, aut consiliarius tuus perijt,
quia comprehendit te dolor sicut parturien
tem? * Dole, & satage filia Sion quasi par- 10
turiens: quia nunc egredieris de ciuitate,
& habitabis in regione, & venies vsque
ad Babylonem, ibi liberaberis: ibi redimet
te Dominus de manu inimicorũ tuorum.
* Et nunc congregatæ sunt super te gentes 11
multæ, quæ dicunt: Lapidetur: & aspiciat
in Sion oculus noster. *Ipsi autem non co- 12
gnouerunt cogitationes Domini, & non
intellexerunt consilium eius: quia congre-
gauit eos quasi fœnum areæ. * Surge, & 13
tritura filia Sion: quia cornu tuum ponam
ferreum, & vngulas tuas ponam æreas: &
comminues populos multos, & interficies
Domino rapinas eorum, & fortitudinem
eorum Domino vniuersæ terræ.

CAP. V.

NVNC vastaberis filia latronis: obsidio- 1
nem posuerunt super nos, in virga per-
cutient maxillam iudicis Israel. * ET TV 2
BETHLEHEM Ephrata paruulus es in milli-
bus Iuda: ex te mihi egredietur qui sit do-
minator in Israel, & egressus eius ab initio,
a diebus æternitatis. * Propter hoc dabit 3
eos vsque ad tempus, in quo parturiens pa-
riet: & reliquiæ fratrum eius conuertentur
ad filios Israel. * Et stabit, & pascet in forti- 4
tudine Domini, in sublimitate nominis Do
mini Dei sui: & conuertentur, quia nunc
magnificabitur vsque ad terminos terræ.
* Et erit iste pax: cum venerit Assyrius 5
in terram nostram, & quando calcauerit
in domibus nostris: & suscitabimus super
eum septem pastores, & octo primates ho-
mines. * Et pascent terram Assur in gla- 6
dio, & terram Nemrod in lanceis eius: &
liberabit ab Assur cum venerit in terram
nostram, & cum calcauerit in finibus no-
7 stris. *Et erunt reliquiæ Iacob in medio po-
pulorum multorum quasi ros a Domino, &
quasi stillæ super herbam, quæ nõ expectat
virum, & non præstolatur filios hominum.
8 *Et erunt reliquiæ Iacob in Gẽtibus in me-
dio populorum multorum, quasi leo in iu-
mentis siluarum, & quasi catulus leonis in
gregibus pecorum: qui cum transierit, &
conculcauerit, & ceperit, non est qui eruat.
9 * Exaltabitur manus tua super hostes tuos,
10 & omnes inimici tui interibunt. * Et erit in
die illa, dicit Dominus: Auferam equos
tuos de medio tui, & disperdam quadrigas
11 tuas. * Et perdam ciuitates terræ tuæ, &
destruam omnes munitiones tuas, & aufe-
ram maleficia de manu tua, & diuinatio-
12 nes non erunt in te. * Et perire faciam
sculptilia tua, & statuas tuas de medio tui:
& non adorabis vltra opera manuum tua-
13 rum. *Et euellam lucos tuos de medio tui:
14 & conteram ciuitates tuas. * Et faciam in
furore & in indignatione vltionem in om-
nibus gentibus, quæ non audierunt.

CAP. VI.

1 AVDITE quæ Dominus loquitur: Sur-
ge, contende iudicio aduersum mon-
2 tes, & audiant colles vocem tuam. * Au-
diant montes iudicium Domini, & fortia
fundamenta terræ: quia iudicium Domini
cum populo suo, & cũ Israel dijudicabitur.
3 * Popule meus quid feci tibi, aut quid mo-
4 lestus fui tibi? responde mihi. *Quia eduxi
te de Terra Aegypti, & de domo seruien-
tium liberaui te: & misi ante faciem tuam
5 Moysen, & Aaron, & Mariam? * Popule
meus memento quæso quid cogitauerit Ba
lach rex Moab, & quid responderit ei Ba-
laam filius Beor, de Setim vsque ad Gal-
galam, vt cognosceres iustitias Domini.
6 * Quid dignum offeram Domino? curua-
bo genu Deo excelso? numquid offeram
ei holocautomata, & vitulos anniculos?
7 * Numquid placari potest Dominus in mil-

libus

libus arietum, aut in multis millibus hirco-
rum pinguium? numquid dabo primoge-
nitum meum pro scelere meo fructum ven-
tris mei pro peccato animæ meæ?* Indica- 8
bo tibi o homo quid sit bonum, & quid Do
minus requirat a te: Vtique facere iudiciũ,
& diligere misericordiam, & solicitum am-
bulare cum Deo tuo.* Vox Domini ad ciui- 9
tatem clamat, & salus erit timentibus no-
men tuum: Audite tribus, & quis approba-
bit illud?* Adhuc ignis in domo impij the- 10
sauri iniquitatis, & mensura minor iræ ple-
na.* Numquid iustificabo staterã impiam, 11
& saccelli pondera dolosa?* In quibus di- 12
uites eius repleti sunt iniquitate, & habitan
tes in ea loquebantur mendacium, & lin-
gua eorum fraudulenta in ore eorum.* Et 13
ego ergo cœpi percutere te perditione su-
per peccatis tuis.* Tu comedes, & non sa- 14
turaberis: & humiliatio tua in medio tui:
& apprehendes, & nõ saluabis: & quos sal-
uaueris, in gladium dabo.* Tu seminabis, & 15
non metes: tu calcabis oliuam, & non vn-
géris oleo: & mustum, & non bibes vinum.
* Et custodisti præcepta Amri, & omne o- 16
pus domus Achab: & ambulasti in volun-
tatibus eorum, vt darem te in perditionem,
& habitantes in ea in sibilum, & oppro-
brium populi mei portabitis.

CAP. VII.

VÆ mihi, quia factus sum sicut qui colli- 1
git in autumno racemos vindemiæ: nõ
est botrus ad comedendum, præcoquas fi-
cus desiderauit anima mea.* Perijt sanctus 2
de terra, & rectus in hominibus nõ est: om-
nes in sanguine insidiantur, vir fratrẽ suum
ad mortem venatur.* Malum manuum sua- 3
rum dicunt bonum: princeps postulat, &
iudex in reddendo est: & magnus locutus
est desiderium animæ suæ, & conturbaue-
runt eam.* Qui optimus in eis est, quasi 4
paliurus: & qui rectus, quasi spina de sepe.
Dies speculationis tuæ, visitatio tua venit:
nunc erit vastitas eorum.* Nolite credere 5
amico: & nolite confidere in duce: ab ea,
quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra
6 oris tui.* Quia filius contumeliã facit patri,
& filia consurgit aduersus matrẽ suam, nu-
rus aduersus socrum suam: & inimici ho-
7 minis domestici eius.* Ego autem ad Do-
minum aspiciam, expectabo Deum salua-
8 torem meum: audiet me Deus meus.* Ne
læteris inimica mea super me, quia cecidi:
consurgam, cum sedero in tenebris, Do-
9 minus lux mea est.* Iram Domini porta-
bo, quoniam peccaui ei, donec causam
meam iudicet, & faciat iudicium meum:
educet me in lucem, videbo iustitiam eius.
10 * Et aspiciet inimica mea, & operietur con-
fusione, quæ dicit ad me: Vbi est Domi-
nus Deus tuus? Oculi mei videbunt in eã:
nunc erit in conculcationem vt lutum pla-
11 tearum.* Dies, vt ædificentur maceriæ tuæ:
12 in die illa longe fiet lex.* In die illa & vsque
ad te veniet de Assur, & vsque ad ciuitates
munitas: & a ciuitatibus munitis vsque ad
flumen, & ad mare de mari, & ad montem
13 de monte.* Et terra erit in desolationem
propter habitatores suos, & propter fru-
14 ctum cogitationum eorum.* Pasce popu-
lum tuum in virga tua, gregem heredita-
tis tuæ habitantes solos in saltu, in medio
Carmeli: pascentur Basan & Galaad iuxta
15 dies antiquos.* Secundum dies egressio-
nis tuæ de Terra Aegypti ostendam ei mi-
16 rabilia.* Videbunt gentes, & confunden-
tur super omni fortitudine sua: ponent ma
num super os, aures eorum surdæ erunt.
17 * Lingent puluerem sicut serpentes, velut
reptilia terræ perturbabuntur in ædibus
suis: Dominum Deum nostrum formida-
18 bunt, & timebunt te.* Quis Deus similis
tui, qui aufers iniquitatem, & transis pec-
catum reliquiarum hereditatis tuæ? non
immittet vltra furorem suum, quoniam
19 volens misericordiam est.* Reuertetur,
& miserebitur nostri: deponet iniqui-
tates nostras, & proijciet in profundum
20 maris omnia peccata nostra.* Dabis veri-
tatem Iacob, misericordiam Abraham:
quæ iurasti patribus nostris a diebus an-
tiquis.

PROPHETIA NAHVM.

CAPVT PRIMVM.

ONVS Niniue: Liber visionis 1
Nahum Elcesæi. *Deus 2
æmulator, & vlciscens Do-
minus: vlciscens Domi-
nus, & habens furorem:
vlciscens Dominus in hostes suos, & ira-
scens ipse inimicis suis. *Dominus patiens, 3
& magnus fortitudine, & mundans non fa-
ciet innocentem. Dominus in tempestate,
& turbine viæ eius, & nebulæ puluis pedum
eius. *Increpans mare, & exiccans illud: & 4
omnia flumina ad desertum deducens. In-
firmatus est Basan, & Carmelus: & flos Li-
bani elanguit. *Montes commoti sunt ab 5
eo, & colles desolati sunt: & contremuit
terra a facie eius, & orbis, & omnes habi-
tantes in eo. *Ante faciem indignationis 6
eius quis stabit? & quis resistet in ira furo-
ris eius? indignatio eius effusa est vt ignis:
& petræ dissolutæ sunt ab eo. *Bonus Do- 7
minus, & confortans in die tribulationis:
& sciens sperantes in se. *& in diluuio præ- 8
tereunte, cōsummationem faciet loci eius:
& inimicos eius persequentur tenebræ.
*Quid cogitatis contra Dominum? con- 9
summationem ipse faciet: non consurget
duplex tribulatio. *Quia sicut spinæ se 10
inuicem complectuntur, sic conuiuium eo-
rum pariter potantiū: consumentur quasi
stipula ariditate plena. *Ex te exibit co- 11
gitans contra Dominum malitiam: mente
pertractans præuaricationem. *Hæc dicit 12
Dominus: Si perfecti fuerint: & ita plures,
sic quoque attondentur, & pertransibit: af-
flixi te, & non affligam te vltra. *Et nunc 13
conteram virgam eius de dorso tuo, & vin-
cula tua disrumpam. *Et præcipiet super 14
te Dominus, non seminabitur ex nomine
tuo amplius: de domo Dei tui interficiam
sculptile, & conflatile, ponam sepulchrum
15 tuum, quia inhonoratus es. *Ecce super
montes pedes euangelizantis, & annun-
ciantis pacem: celebra Iuda festiuitates
tuas, & redde vota tua: quia non adijciet
vltra vt pertranseat in te Belial: vniuersus
interijt.

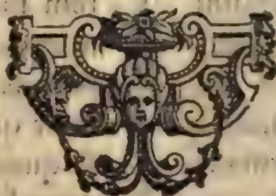
CAP. II.

1 ASCENDIT qui dispergat coram te,
qui custodiat obsidionē: contemplare
viam, conforta lumbos, robora virtutem
2 valde. *Quia reddidit Dominus superbiam
Iacob, sicut superbiam Israel: quia vastato-
res dissipauerunt eos, & propagines eorum
3 corruperunt. *Clypeus fortium eius igni-
tus, viri exercitus in coccineis: igneæ ha-
benæ currus in die præparationis eius, &
4 agitatores consopiti sunt. *In itineribus
conturbati sunt: quadrigæ collisæ sunt in
plateis: aspectus eorum quasi lampades,
5 quasi fulgura discurrentia. *Recordabitur
fortium suorum, ruent in itineribus suis:
velociter ascendent muros eius, & præpa-
6 rabitur vmbraculum. *Portæ fluuiorum
apertæ sunt, & templum ad solum dirutum,
7 *Et miles captiuus abductus est: & ancil-
læ eius minabantur gementes vt columbæ,
8 murmurantes in cordibus suis. *Et Niniue
quasi piscina aquarum aquæ eius: ipsi ve-
ro fugerunt: state, state, & non est qui re-
9 uertatur. *Diripite argentum, diripite au-
rum: & nō est finis diuitiarum ex omnibus
10 vasis desiderabilibus. *Dissipata est, & scis-
sa, & dilacerata: & cor tabescens, & dissolu-
tio geniculorum, & defectio in cunctis re-
nibus: & facies omnium eorū sicut nigre-
do ollæ.

do ollæ. * Vbi est habitaculum leonum, & 11
pascua catulorum leonum, ad quam iuit leo
vt ingrederetur illuc, catulus leonis, & non
est qui exterreat? * Leo cepit sufficienter ca- 12
tulis suis, & necauit leænis suis: & imple-
uit præda speluncas suas, & cubile suum
rapina. * Ecce ego ad te, dicit Dominus 13
exercituum, & succendam vsque ad fumũ
quadrigas tuas, & leunculos tuos comedet
gladius: & exterminabo de terra prædam
tuam, & non audietur vltra vox nuncio-
rum tuorum.

Cap. III.

VÆ ciuitas sanguinum, vniuersa men- 1
dacij dilaceratione plena: non recedet
a te rapina. * Vox flagelli, & vox impetus 2
rotæ, & equi frementis, & quadrigæ feruen
tis, & equitis ascendentis: * & micantis gla- 3
dij, & fulgurantis hastæ, & multitudinis in-
terfectæ, & grauis ruinæ: nec est finis cada-
uerum, & corruent in corporibus suis.
* Propter multitudinem fornicationum me- 4
retricis speciosæ, & gratæ, & habentis ma-
leficia, quæ vendidit gentes in fornicatio-
nibus suis, & familias in maleficijs suis:
* Ecce ego ad te, dicit Dominus exerci- 5
tuum, & reuelabo pudenda tua in facie
tua, & ostẽdam Gentibus nuditatem tuam,
& regnis ignominiam tuam. * Et proijciam 6
super te abominationes, & contumelijs te
afficiam, & ponam te in exemplum. * Et 7
erit: omnis, qui viderit te, resiliet a te, &
dicet: Vastata est Niniue: quis commoue-
bit super te caput? vnde quæram consola-
torem tibi? * Numquid melior es Alexan- 8
dria populorũ, quæ habitat in fluminibus?
aquæ in circuitu eius: cuius diuitiæ, mare:
9 aquæ muri eius. * Æthiopia fortitudo eius,
& Ægyptus, & non est finis: Aphrica, &
10 Libyes fuerunt in auxilio tuo. * Sed & ipsa
in transmigrationem ducta est in captiuita-
tem: paruuli eius elisi sunt in capite om-
nium viarum, & super inclytos eius mise-
runt sortem, & omnes optimates eius con-
11 fixi sunt in compedibus. * Et tu ergo ine-
briaberis, & eris despecta: & tu quæres au-
12 xilium ab inimico. * Omnes munitiones
tuæ sicut ficus cum grossis suis: si concussæ
13 fuerint, cadent in os comedentis. * Ecce
populus tuus mulieres in medio tui: inimi-
cis tuis adapertione pandetur portæ terræ
14 tuæ, deuorabit ignis vectes tuos. * Aquam
propter obsidionem hauri tibi, extrue mu-
nitiones tuas: intra in lutum, & calca, subi-
15 gens tene laterẽ. * Ibi comedet te ignis: pe-
ribis gladio, deuorabit te vt bruchus: con-
gregare vt bruchus: multiplicare vt locu-
16 sta. * Plures fecisti negotiationes tuas quàm
stellæ sint cæli: bruchus expãsus est, & auo-
17 lauit. * Custodes tui quasi locustæ: & par-
uuli tui quasi locustæ locustarũ, quæ consi-
dunt in sepibus in die frigoris: sol ortus est,
earum & auolauerunt, & non est cognitus
18 locus vbi fuerint. * Dormitauerunt pasto-
res tui, rex Assur: sepelientur principes tui:
latitauit populus tuus in mõtibus, & non
19 est qui congreget. * Non est obscura con-
tritio tua, pessima est plaga tua: omnes
qui audierunt auditionem tuam, com-
presserunt manum super te: quia super
quem non transijt malitia tua semper?

PROPHETIA HABACVC.

CAPVT PRIMVM.

ONVS, quod vidit Habacuc 1
propheta. * Vsquequo Do- 2
mine clamabo, & non
exaudies? vociferabor ad
te vim patiens, & non
saluabis? * Quare ostendisti mihi iniqui- 3
tatem, & laborem, videre prædam, &
iniustitiam contra me? & factum est iu-
dicium, & contradictio potentior. * Pro- 4
pter hoc lacerata est lex, & non perue-
nit vsque ad finem iudicium: quia impius
præualet aduersus iustum, propterea egre-
ditur iudicium peruersum. * Aspicite in 5
gentibus, & videte: admiramini, & ob-
stupescite: quia opus factum est in die-
bus vestris, quod nemo credet cum nar-
rabitur. * Quia ecce ego suscitabo Chal- 6
dæos, gentem amaram, & velocem, am-
bulantem super latitudinem terræ, vt pos-
sideat tabernacula non sua. * Horribi- 7
lis, & terribilis est: ex semetipsa iudi-
cium, & onus eius egredietur. * Leuio- 8
res pardis equi eius, & velociores lupis
vespertinis; & diffundentur equites eius:
equites namque eius de longe venient,
volabunt quasi aquila festinans ad come-
dendum. * Omnes ad prædam venient, 9
facies eorum ventus vrens: & congre-
gabit quasi arenam, captiuitatem. * Et 10
ipse de regibus triumphabit, & tyranni
ridiculi eius erunt: ipse super omnem
munitionem ridebit, & comportabit ag-
gerem, & capiet eam. * Tunc mutabi- 11
tur spiritus, & pertransibit; & corruet:
hæc est fortitudo eius dei sui. * Num- 12
quid non tu a principio Domine Deus
meus, sancte meus, & non moriemur?
Domine in iudicium posuisti eum: &
fortem vt corriperes, fundasti eum.
13 * Mundi sunt oculi tui, ne videas malum,
& respicere ad iniquitatem non poteris.
quare respicis super iniqua agentes, & ta-
14 ces deuorante impio iustiorem se? * Et
facies homines quasi pisces maris, & qua-
15 si reptile non habens principem. * To-
tum in hamo subleuauit, traxit illud in
sagena sua, & congregauit in rete suum.
16 Super hoc lætabitur & exultabit. * pro-
pterea immolabit sagenæ suæ, & sacrifi-
cabit reti suo: quia in ipsis incrassata est
17 pars eius, & cibus eius electus. * Pro-
pter hoc ergo expandit sagenam suam,
& semper interficere Gentes non parcet.

CAP. II.

1 SVPER custodiam meam stabo, &
figam gradum super munitionem: &
contemplabor, vt videam quid dicatur mi-
hi, & quid respondeam ad arguentem me.
2 * Et respondit mihi Dominus, & dixit:
Scribe visum, & explana eum super tabu-
3 las: vt percurrat qui legerit eum. * Quia
adhuc visus procul, & apparebit in finem,
& non mentietur. si moram fecerit, expe-
cta illum: quia veniens veniet, & non tar-
4 dabit. * Ecce qui incredulus est, non erit
recta anima eius in semetipso: iustus au-
5 tem in fide sua viuet. * Et quomodo vi-
num potantem decipit: sic erit vir su-
perbus, & non decorabitur: qui dila-
tauit quasi infernus animam suam: & ip-
se quasi mors, & non adimpletur: & con-
gregabit ad se omnes gentes, & coacer-
6 uabit ad se omnes populos. * Numquid
non omnes isti super eum parabolam su-
ment, & loquelam ænigmatum eius: & di-
cetur:

cetur: Væ ei, qui multiplicat non sua? vſ-
quequo & aggrauat contra ſe denſum lu-
tum? * Numquid non repente conſurgent 7
qui mordeant te: & ſuſcitabuntur laceran-
tes te, & eris in rapinam eis? * Quia tu ſpo- 8
liaſti gentes multas, ſpoliabunt te omnes,
qui reliqui fuerint de populis propter ſan-
guinem hominis & iniquitatem terræ ciui-
tatis, & omnium habitantium in ea. * Væ 9
qui congregat auaritiam malam domui
ſuæ, vt ſit in excelſo nidus eius, & liberа-
ri ſe putat de manu mali. * Cogitaſti con- 10
fuſionem domui tuæ, concidiſti populos
multos, & peccauit anima tua. * Quia la- 11
pis de pariete clamabit: & lignum, quod
inter iuncturas ædificiorum eſt, reſponde-
bit. * Væ qui ædificat ciuitatem in ſangui- 12
nibus, & præparat vrbem in iniquitate.
* Numquid non hæc ſunt a Domino exer- 13
cituum? Laborabunt enim populi in mul-
to igne: & gentes in vacuum, & deficient.
* Quia replebitur terra, vt cognoſcant glo- 14
riam Domini, quaſi aquæ operientes mare.
* Væ qui potum dat amico ſuo mittens fel 15
ſuum, & inebrians vt aſpiciat nuditatem
eius. * Repletus es ignominia pro gloria: 16
bibe tu quoque, & conſopire: circumda-
bit te calix dexteræ Domini, & vomitus
ignominiæ ſuper gloriam tuam. * Quia ini- 17
quitas Libani operiet te, & vaſtitas anima-
lium deterrebit eos de ſanguinibus homi-
num, & iniquitate terræ, & ciuitatis, & om-
nium habitantium in ea. * Quid prodeſt 18
ſculptile, quia ſculpſit illud fictor ſuus, cō-
flatile, & imaginem falſam? quia ſperauit
in figmento fictor eius vt faceret ſimula-
chra muta. * Væ qui dicit ligno: Expergi- 19
ſcere: Surge, lapidi tacenti: numquid ipſe
docere poterit? Ecce iſte coopertus eſt au-
ro, & argento: & omnis ſpiritus non eſt
in viſceribus eius. * Dominus autem 20
in templo ſancto ſuo: ſileat
a facie eius omnis
terra.

1 ORATIO
HABACVC PROPHETAE
PRO IGNORANTIIS.

CAP. III.

2 DOMINE audiui auditionem tuam, &
timui.

Domine opus tuum in medio annorum
viuifica illud:

In medio annorum notum facies: cum
iratus fueris, miſericordiæ recordaberis.

3 * Deus ab Auſtro veniet, & ſanctus de
monte Pharan:

Operuit cælos gloria eius: & laudis eius
plena eſt terra.

4 * Splendor eius vt lux erit: cornua in ma
nibus eius:

5 Ibi abſcondita eſt fortitudo eius: * ante
faciem eius ibit mors.

Et egredietur diabolus ante pedes eius.

6 * Stetit, & menſus eſt terram.

Aſpexit, & diſſoluit Gentes: & contriti
ſunt montes ſæculi.

Incuruati ſunt colles mundi, ab itineri-
bus æternitatis eius.

7 * Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ,
turbabuntur pelles terræ Madian.

8 * Numquid in fluminibus iratus es Do-
mine? aut in fluminibus furor tuus? vel in
mari indignatio tua?

Qui aſcendes ſuper equos tuos: & qua-
drigæ tuæ ſaluatio.

9 * Suſcitans ſuſcitabis arcum tuum: iura-
menta tribubus quæ locutus es:

10 Fluuios ſcindes terræ: * viderunt te, & do
luerunt montes: gurges aquarum tranſijt.

Dedit abyſſus vocem ſuam: altitudo ma
nus ſuas leuauit.

11 * Sol, & luna ſteterunt in habitaculo ſuo,
in luce ſagittarum tuarum, ibunt in ſplen-
dore fulgurantis haſtæ tuæ.

12 * In fremitu conculcabis terram: in fu-
rore obſtupefacies Gentes.

13 * Egreſſus es in ſalutem populi tui: in
ſalutem cum Chriſto tuo:

Percuſſiſti caput de domo impij: de-
nudaſti

nudasti fundamentum eius vsque ad collum.
14 * Maledixisti sceptris eius, capiti bellatorum eius, venientibus vt turbo ad dispergendum me.
Exultatio eorum sicut eius, qui deuorat pauperem in abscondito.
15 * Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.
16 * Audiui, & conturbatus est venter meus: a voce contremuerunt labia mea.
Ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat.
Vt requiescam in die tribulationis: vt ascendam ad populum accinctum nostrum.
17 * Ficus enim non florebit: & non erit germen in vineis.
Mentietur opus oliuæ: & arua non afferent cibum.
Abscindetur de ouili pecus: & non erit armentum in præsepibus.
18 * Ego autem in Domino gaudebo: & exultabo in Deo Iesu meo.
19 * Deus Dominus fortitudo mea: & ponet pedes meos quasi ceruorum.
Et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

PROPHETIA SOPHONIAE.

CAPVT PRIMVM.

VERBVM Domini, quod fa- 1
ctum est ad Sophoniam fi-
lium Chusi, filij Godoliæ, fi-
lij Amariæ, filij Ezeciæ, in
diebus Iosiæ filij Amon re-
gis Iudæ. * Congregans congregabo om- 2
nia a facie terræ, dicit Dominus: * congre- 3
gans hominem, & pecus, congregans
volatilia cæli, & pisces maris: & ruinæ im-
piorum erunt: & disperdam homines a fa-
cie terræ, dicit Dominus. * Et extendam ma- 4
num meam super Iudá, & super omnes ha-
bitantes Ierusalem: & disperdam de loco
hoc reliquias Baal, & nomina ædituorum
cum sacerdotibus: * & eos, qui adorant su- 5
per tecta militiam cæli, & adorant, & iurant
in Domino, & iurant in Melchom. * Et 6
qui auertuntur de post tergum Domini, &
qui non quæsierunt Dominum, nec inue-
stigáuerunt eum. * Silete a facie Domini 7
Dei: quia iuxta est dies Domini, quia præ-
parauit Dominus hostiam, sanctificauit vo-
8 catos suos. * Et erit in die hostiæ Do-
mini visitabo super principes, & super
filios regis, & super omnes, qui induti
9 sunt veste peregrina: * & visitabo super
omnem, qui arroganter ingreditur super
limen in die illa: qui complent domum
10 Domini Dei sui iniquitate, & dolo. * Et
erit in die illa, dicit Dominus, vox cla-
moris a porta piscium, & vlulatus a Secun
11 da, & contritio magna a collibus. * Vlu-
late habitatores Pilæ: conticuit omnis po-
pulus Chanaan, disperierunt omnes inuo-
12 luti argento. * Et erit in tempore illo:
scrutabor Ierusalem in lucernis, & visita-
bo super viros defixos in fæcibus suis: qui
dicunt in cordibus suis: Non faciet bene
13 Dominus, & non faciet male. * Et erit
fortitudo eorum in direptionem, & domus
eorum in desertum: & ædificabunt do-
mos, & non habitabunt: & plantabunt vi-
14 neas, & non bibent vinum earum. * Iuxta
est dies Domini magnus, iuxta est & velox
nimis:

nimis: vox diei Domini amara, tribulabi-
tur ibi fortis. *Dies iræ dies illa, dies tribula 15
tionis & angustiæ, dies calamitatis & mi-
seriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies ne-
bulæ & turbinis, *dies tubæ & clangoris 16
super ciuitates munitas, & super angulos
excelsos. *Et tribulabo homines, & ambu- 17
labunt vt cæci, quia Domino peccauerunt:
& effundetur sanguis eorum sicut humus,
& corpora eorum sicut stercora. *Sed & 18
argentum eorum, & aurum eorũ non pote-
rit liberare eos in die iræ Domini: in igne
zeli eius deuorabitur omnis terra, quia cõ-
summationem cum festinatione faciet cun
ctis habitantibus terram.

CAP. II.

CONVENITE, congregamini gens nõ 1
amabilis: *Priusquã pariat iussio quasi 2
puluerẽ transeuntem diem, antequã veniat
super vos ira furoris Domini, antequam ve
niat super vos dies indignationis Domini.
*Quærite Dominum omnes mansueti ter- 3
ræ, qui iudicium eius estis operati: quærite
iustum, quærite mansuetum: si quomodo
abscõdamini in die furoris Domini. *Quia 4
Gaza destructa erit, & Ascalon in desertũ,
Azotũ in meridie eijcient, & Accaron era-
dicabitur. *Væ qui habitatis funiculum ma- 5
ris, gens perditorum: verbum Domini su-
per vos Chanaan terra Philisthinorum, &
disperdam te, ita vt non sit inhabitator. *Et 6
erit funiculus maris requies pastorũ, & cau
læ pecorum: *& erit funiculus eius, qui re- 7
manserit de domo Iuda: ibi pascentur, in
domibus Ascalonis ad vesperã requiescẽt:
quia visitabit eos Dominus Deus eorũ, &
auertet captiuitatem eorum. *Audiui op- 8
probrium Moab, & blasphemias filiorum
Ammon quæ exprobrauerũt populo meo,
& magnificati sunt super terminos eorum.
*Propterea viuo ego, dicit Dominus exer- 9
cituum Deus Israel, quia Moab vt Sodoma
erit, & filij Ammon quasi Gomorrha, sic-
citas spinarum, & acerui salis, & desertum
vsque in æternum: reliquiæ populi mei diri
pient eos, & residui gentis meæ possidebunt
10 illos. *Hoc eis eueniet pro superbia sua:
quia blasphemauerunt, & magnificati sunt
11 super populum Domini exercituum. *Hor-
ribilis Dominus super eos, & attenuabit
omnes deos terræ: & adorabunt eum viri
12 de loco suo, omnes insulæ Gentium. *Sed &
vos Æthiopes interfecti gladio meo eritis.
13 *Et extẽdet manum suam super Aquilonẽ,
& perdet Assur: & ponet Speciosam in so-
litudinem, & in inuium, & quasi desertum.
14 *Et accubabunt in medio eius greges, om-
nes bestiæ Gentium: & onocrotalus, & eri-
cius in liminibus eius morabuntur: vox can
tantis in fenestra, coruus in superliminari,
15 quoniam attenuabo robur eius. *Hæc est ci-
uitas gloriosa habitans in confidentia: quæ
dicebat in corde suo: Ego sum, & extra me
non est alia amplius: quomodo facta est in
desertũ cubile bestiæ? omnis, qui trãsit per
eam, sibilabit, & mouebit manum suam.

CAP. III.

1 VÆ prouocatrix, & redempta ciuitas, co
2 lumba. *Non audiuit vocem, & non
suscepit disciplinã: in Domino non est con
fisa, ad Deum suum non appropinquauit.
3 *Principes eius in medio eius quasi leones
rugientes: iudices eius lupi vespere, non re-
4 linquebant in mane. *Prophetæ eius vesani,
viri infideles: sacerdotes eius polluerũt san-
5 ctum, iniuste egerunt contra legem. *Domi-
nus iustus in medio eius non faciet iniquita
tem: mane mane iudicium suum dabit in lu
cem, & non abscondetur: nesciuit autẽ ini-
6 quus confusionem. *Disperdidi Gentes, &
dissipati sunt anguli earum: desertas feci
vias eorum, dum non est qui transeat: deso-
latæ sunt ciuitates eorum, non remanente
7 viro, neque vllo habitatore. *Dixi: Attamẽ
timebis me, suscipies disciplinam: & non
peribit habitaculum eius propter omnia,
in quibus visitaui eam: verumtamen dilu-
culo surgentes corruperunt omnes cogita-
8 tiones suas. *Quapropter expecta me, dicit
Dominus, in die resurrectionis meæ in fu-
turum, quia iudicium meum vt congregem
Gentes, & colligam regna: & effundam
super

super eos indignationem meam, omnem
iram furoris mei: in igne enim zeli mei de-
uorabitur omnis terra.*Quia tunc reddam 9
populis labium electum, vt inuocent om-
nes in nomine Domini,& seruiât ei hume-
ro vno.*Vltra flumina Aethiopiæ, inde sup 10
plices mei, filij dispersorum meorum defe-
rent munus mihi.*In die illa non confun- 11
déris super cunctis adinuêtionibus tuis,qui-
bus præuaricata es in me: quia tunc auferã
de medio tui magniloquos superbiæ tuæ,&
nõ adijcies exaltari amplius in monte san-
cto meo.*Et derelinquam in medio tui po 12
pulum pauperem,& egenum: & sperabunt
in nomine Domini.*Reliquiæ Israel nõ fa 13
cient iniquitatem, nec loquentur menda-
cium, & non inuenietur in ore eorum lin-
gua dolosa: quoniam ipsi pascêtur, & accu-
babunt, & nõ erit qui exterreat.*Lauda fi- 14
lia Sion: iubila Israel: lætare,& exulta in om
ni corde filia Ierusalem.*Abstulit Dominus 15
iudicium tuum, auertit inimicos tuos: rex
Israel Dominus in medio tui, non timebis
16 malum vltra.*In die illa dicetur Ierusalem:
Noli timere: Sion, non dissoluantur manus
17 tuæ.*Dominus Deus tuus in medio tui for-
tis, ipse saluabit: gaudebit super te in læti-
tia, silebit in dilectione sua, exultabit super
18 te in laude.*Nugas, qui a lege recesserant,
congregabo, quia ex te erant: vt non vltra
19 habeas super eis opprobrium.*Ecce ego
interficiam omnes, qui afflixerunt te in
tempore illo: & saluabo claudicantem: &
eam, quæ eiecta fuerat, congregabo: & po-
nam eos in laudem, & in nomen, in omni
20 terra confusionis eorum.*In tempore illo,
quo adducam vos: & in tempore, quo con-
gregabo vos: dabo enim vos in nomen, &
in laudem omnibus populis terræ, cum
conuertero captiuitatem vestram coram
oculis vestris, dicit Dominus.

PROPHETIA AGGAEI.

CAPVT PRIMVM.

IN anno secundo Darij regis, 1
in mense sexto, in die vna
mensis, factum est verbum
Domini in manu Aggæi
prophetæ ad Zorobabel fi-
liũ Salathiel, ducem Iuda,& ad Iesum, filiũ
Iosedec, sacerdotẽ magnum, dicens: *Hæc 2
ait Dominus exercituum, dicens: Populus
iste dicit: Nondum venit tempus domus
Domini ædificandæ.*Et factum est verbum 3
Domini in manu Aggæi prophetæ, dicens:
*Numquid tempus vobis est vt habitetis 4
in domibus laqueatis, & domus ista deser-
ta?*Et nunc hæc dicit Dominus exerci- 5
tuum: Ponite corda vestra super vias ve-
6 stras.*Seminastis multum, & intulistis pa-
rum: comedistis, & non estis satiati: bibi-
stis, & non estis inebriati: operuistis vos,
& non estis calefacti: & qui mercedes con-
gregauit, misit eas in sacculum pertusum.
7 *Hæc dicit Dominus exercituum: Poni-
8 te corda vestra super vias vestras: *ascen-
dite in montem, portate ligna, & ædifi-
cate domum: & acceptabilis mihi erit,
9 & glorificabor, dicit Dominus.*Respe-
xistis ad amplius, & ecce factum est mi-
nus: & intulistis in domum, & exsufflaui il-
lud: quam ob causam, dicit Dominus exer-
cituum?

cituum? quia domus mea deserta est,& vos
festinatis vnusquisque in domum suam.
*Propter hoc super vos prohibiti sunt cæli 10
ne darent rorem, & terra prohibita est ne
daret germen suum: *& vocaui siccitatem 11
super terram,& super montes, & super tri-
ticum,& super vinum,& super oleum, &
quæcumque profert humus,& super homi
nes,& super iumenta, & super omnem la-
borem manuum. *Et audiuit Zorobabel fi- 12
lius Salathiel, & Iesus filius Iosedec sacer-
dos magnus, & omnes reliquiæ populi vo-
cem Domini Dei sui, & verba Aggæi pro-
phetæ, sicut misit eum Dominus Deus eo-
rum ad eos: & timuit populus a facie Do-
mini. *Et dixit Aggæus nuncius Domini de 13
nuncijs Domini, populo dicens: Ego vobi-
scum sum, dicit Dominus. *Et suscitauit Do 14
minus spiritũ Zorobabel filij Salathiel, du-
cis Iuda, & spiritum Iesu filij Iosedec sa-
cerdotis magni, & spiritum reliquorum de
omni populo: & ingressi sunt, & faciebant
opus in domo Domini exercituũ Dei sui.

CAP. II.

IN die vigesima & quarta mẽsis, in sex- 1
to mense, in anno secundo Darij regis.
*In septimo mense, vigesima & prima men 2
sis, factum est verbũ Domini in manu Ag-
gæi prophetæ, dicens: *Loquere ad Zoroba 3
bel filium Salathiel, ducem Iuda, & ad Ie-
sum filium Iosedec sacerdotem magnum,
& ad reliquos populi, dicens: *Quis in vo- 4
bis est derelictus, qui vidit domum istam in
gloria sua prima? & quid vos videtis hanc
nunc? numquid non ita est, quasi non sit in
oculis vestris? *Et nunc confortare Zoroba 5
bel, dicit Dominus: & confortare Iesu fili
Iosedec sacerdos magne, & confortare
omnis populus terræ, dicit Dominus exer-
cituum: & facite (quoniam ego vobiscum
sum, dicit Dominus exercituum) *verbum 6
quod pepigi vobiscum cum egrederemini
de Terra Ægypti: & spiritus meus erit in
medio vestrum, nolite timere. *Quia hæc di 7
cit Dominus exercituum: Adhuc vnum
modicum est, & ego commouebo cælum,
8 & terram,& mare,& aridam. *Et mouebo
omnes Gentes: ET VENIET DESIDE-
RATVS cunctis Gentibus: & implebo do-
mum istam gloria, dicit Dominus exerci-
9 tuum. *Meum est argentum, & meum est
10 aurum, dicit Dominus exercituum. *Magna
erit gloria domus istius nouissimæ plus
quàm primæ, dicit Dominus exercituum:
& in loco isto dabo pacem, dicit Dominus
11 exercituum. *In vigesima & quarta noni
mensis, in anno secundo Darij regis, fa-
ctum est verbum Domini ad Aggæum pro-
12 phetam, dicens: *Hæc dicit Dominus exer-
cituum: Interroga sacerdotes legem, dicẽs:
13 *Si tulerit homo carnem sanctificatam in
ora vestimenti sui, & tetigerit de summita-
te eius panem, aut pulmentum, aut vinum,
aut oleum, aut omnem cibum: numquid
sanctificabitur? Respondentes autem sacer
14 dotes, dixerunt: Non. *Et dixit Aggæus:
Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus
his, numquid contaminabitur? Et respon-
derunt sacerdotes, & dixerunt: Contami-
15 nabitur. *Et respondit Aggæus, & dixit: Sic
populus iste, & sic gens ista ante faciem
meam, dicit Dominus, & sic omne opus
manuum eorum: & omnia quæ obtulerunt
16 ibi, contaminata erunt. *Et nunc ponite
corda vestra a die hac & supra, antequam
poneretur lapis super lapidem in templo
17 Domini. *Cum accederetis ad aceruum vi-
ginti modiorum, & fierent decem: & intra-
retis ad torcular, vt exprimeretis quinqua-
18 ginta lagenas, & fiebant viginti. *Percussi
vos vento vrente, & aurugine, & grandine
omnia opera manuum vestrarum: & non
fuit in vobis, qui reuerteretur ad me, dicit
19 Dominus. *Ponite corda vestra ex die ista,
& in futurum, a die vigesima & quarta no-
ni mensis: a die, qua fundamenta iacta sunt
templi Domini, ponite super cor vestrum.
20 *Numquid iam semen in germine est: &
adhuc vinea, & ficus, & malogranatum,
& lignum oliuæ non floruit? ex die ista
21 benedicam. *Et factum est verbum Domi-
ni secundò ad Aggæum in vigesima &
22 quarta mensis, dicens: *Loquere ad Zoro-

babel ducem Iuda, dicens: Ego mouebo
cælum pariter & terram. * Et subuertam 23
solium regnorum, & conteram fortitudi-
nem regni Gentium: & subuertam quadri-
gam, & ascensorem eius: & descendent
equi, & ascensores eorum: vir in gladio
24 fratris sui. * In die illa, dicit Dominus
exercituum, assumam te Zorobabel fili
Salathiel serue meus, dicit Dominus: & po-
nam te quasi signaculum, quia te elegi, di-
cit Dominus exercituum.

PROPHETIA ZACHARIAE.

CAPVT PRIMVM.

IN mense octauo in anno se- 1
cundo Darij regis, factum
est verbum Domini ad Za-
chariam, filium Barachiæ
filij Addo, prophetam, di-
cens: * Iratus est Dominus super patres 2
vestros iracundia. * Et dices ad eos: Hæc 3
dicit Dominus exercituum: Conuertimi-
ni ad me, ait Dominus exercituum: &
conuertar ad vos, dicit Dominus exerci-
tuum. * Ne sitis sicut patres vestri, ad quos 4
clamabant prophetæ priores, dicentes:
Hæc dicit Dominus exercituum: Conuer-
timini de vijs vestris malis, & de cogita-
tionibus vestris pessimis: & non audierunt,
neque attenderunt ad me, dicit Dominus.
* Patres vestri vbi sunt? & prophetæ num- 5
quid in sempiternum viuent? * Verumta- 6
men verba mea, & legitima mea, quæ man-
daui seruis meis prophetis, numquid non
comprehenderunt patres vestros, & con-
uersi sunt, & dixerunt: Sicut cogitauit Do
minus exercituum facere nobis secundum
vias nostras, & secundum adinuentiones
nostras fecit nobis. * In die vigesima & 7
quarta vndecimi mensis Sabath, in anno
secundo Darij, factum est verbum Domi-
ni ad Zachariam filium Barachiæ, filij Ad-
do, prophetam, dicens: * Vidi per noctem, 8
& ecce vir ascendens super equum rufum,
& ipse stabat inter myrteta, quæ erant in
profundo: & post eum equi rufi, varij, &
9 albi. * Et dixi: Quid sunt isti, Domine
mi? & dixit ad me Angelus, qui loque-
batur in me: Ego ostendam tibi quid sint
10 hæc. * Et respondit vir, qui stabat inter
myrteta, & dixit: Isti sunt, quos misit Do-
11 minus vt perambulent terram. * Et respon-
derunt Angelo Domini, qui stabat inter
myrteta, & dixerunt: Perambulauimus ter-
ram, & ecce omnis terra habitatur, &
12 quiescit. * Et respondit angelus Domini,
& dixit: Domine exercituum vsquequo tu
non misereberis Ierusalem, & vrbium Iu-
da, quibus iratus es? iste iam septuagesi-
13 mus annus est. * Et respondit Dominus
angelo, qui loquebatur in me verba bo-
14 na, verba consolatoria. * Et dixit ad me
angelus, qui loquebatur in me: Clama,
dicens: Hæc dicit Dominus exercituum:
Zelatus sum Ierusalem, & Sion zelo ma-
15 gno. * Et ira magna ego irascor super
gentes opulentas: quia ego iratus sum
parum, ipsi vero adiuuerunt in malum.
16 * Propterea hæc dicit Dominus: Reuer-
tar ad Ierusalem in misericordijs: & do-
mus mea ædificabitur in ea, ait Dominus
exercituum: & perpendiculum extendetur
super

super Ierusalem. * Adhuc, clama dicens: 17
Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc af-
fluent ciuitates meæ bonis: & consolabitur
adhuc Dominus Sion, & eliget adhuc Ieru-
salem. * Et leuaui oculos meos, & vidi: & 18
ecce quattuor cornua. * Et dixi ad angelũ, 19
qui loquebatur in me: Quid sunt hæc? &
dixit ad me: Hæc sunt cornua, quæ ven-
tilauerunt Iudam, & Israel, & Ierusalem.
* Et ostendit mihi Dominus quattuor fa- 20
bros. * Et dixi: Quid isti veniunt facere? 21
Qui ait, dicens: Hæc sunt cornua, quæ ven
tilauerunt Iudam per singulos viros, & ne-
mo eorum leuauit caput suum: & venerũt
isti deterrere ea, vt deijciant cornua gen-
tium, quæ leuauerunt cornu super terram
Iuda vt dispergerent eam.

Cap. II.

Et leuaui oculos meos, & vidi: & ecce 1
vir, & in manu eius funiculus menso-
rum. * Et dixi: Quò tu vadis? Et dixit ad 2
me: Vt metiar Ierusalem, & videam quanta
sit latitudo eius, & quanta longitudo eius.
* Et ecce angelus, qui loquebatur in me, 3
egrediebatur, & angelus alius egrediebatur
in occursum eius. * Et dixit ad eum: Curre, 4
loquere ad puerum istum, dicens: Absque
muro habitabitur Ierusalem præ multitudi-
ne hominum, & iumẽtorum in medio eius.
* Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis 5
in circuitu: & in gloria ero in medio eius.
* O, o fugite de terra Aquilonis, dicit Do- 6
minus: quoniam in quattuor ventos cæli
dispersi vos, dicit Dominus. * O Sion, fuge 7
quæ habitas apud filiam Babylonis: * quia 8
hæc dicit Dominus exercituum: Post glo-
riam misit me ad gentes, quæ spoliauerunt
vos: qui enim tetigerit vos, tangit pupillam
oculi mei: * quia ecce ego leuo manum meã 9
super eos, & erunt prædæ his, qui seruiebãt
sibi: & cognoscetis quia Dominus exerci-
tuum misit me. * Lauda, & lætare filia Sion: 10
quia ecce ego venio, & habitabo in medio
tui, ait Dominus. * Et applicabuntur Gen- 11
tes multæ ad Dominum in die illa, & erunt
mihi in populum, & habitabo in medio tui:
& scies quia Dominus exercituũ misit me
12 ad te. * Et possidebit Dominus Iudam par-
tem suam in terra sanctificata: & eliget
13 adhuc Ierusalem. * Sileat omnis caro a fa-
cie Domini: quia consurrexit de habitacu-
lo sancto suo.

Cap. III.

1 Et ostendit mihi Dominus Iesum sa-
cerdotem magnum stantem coram an-
gelo Domini: & satan stabat a dextris
2 eius vt aduersaretur ei. * Et dixit Domi-
nus ad satan: Increpet Dominus in te sa-
tan: & increpet Dominus in te, qui elegit
Ierusalem: numquid non iste torris est
3 erutus de igne? * Et Iesus erat indutus ve-
stibus sordidis: & stabat ante faciem an-
4 geli. * Qui respondit, & ait ad eos, qui sta-
bant coram se, dicens: Auferte vestimen-
ta sordida ab eo. Et dixit ad eum: Ecce
abstuli a te iniquitatem tuam, & indui te
5 mutatorijs. * Et dixit: Ponite cidarim mun-
dam super caput eius. Et posuerunt cida-
rim mundam super caput eius, & induerũt
eum vestibus: & angelus Domini stabat.
6 * Et contestabatur angelus Domini Iesum,
7 dicens: * Hæc dicit Dominus exercituum:
Si in vijs meis ambulaueris, & custodiam
meam custodieris: tu quoque iudicabis do-
mum meam, & custodies atria mea, & dabo
tibi ambulantes de his, qui nunc hic assi-
8 stunt. * Audi Iesu sacerdos magne, tu &
amici tui, qui habitant coram te, quia viri
portendentes sunt. ecce enim ego Addv-
9 cam servvm mevm orientem. * Quia ecce
lapis, quem dedi coram Iesu: super lapidẽ
vnum septem oculi sunt: ecce ego cælabo
sculpturam eius, ait Dominus exercituum:
& auferam iniquitatem terræ illius in die
10 vna. * In die illa, dicit Dominus exercituum,
vocabit vir amicum suum subter vitem, &
subter ficum.

Cap. IIII.

1 Et reuersus est angelus, qui loquebatur
in me, & suscitauit me, quasi virum, qui
2 suscitatur de somno suo. * Et dixit ad me:

Quid tu vides? Et dixi: Vidi, & ecce cande-
labrum aureum totum, & lampas eius su-
per caput ipsius, & septem lucernæ eius su-
per illud: & septem infusoria lucernis, quæ
erant super caput eius. * Et duæ oliuæ su- 3
per illud: vna a dextris lampadis, & vna a
sinistris eius. * Et respondi, & aio ad an- 4
gelum, qui loquebatur in me, dicens: Quid
sunt hæc, domine mi? * Et respondit ange- 5
lus, qui loquebatur in me, & dixit ad me:
Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi:
Non, domine mi. * Et respondit, & ait 6
ad me, dicens: Hoc est verbum Domini
ad Zorobabel, dicens: Non in exercitu,
nec in robore, sed in spiritu meo, dicit Do-
minus exercituum. * Quis tu mons ma- 7
gne coram Zorobabel? in planum: & edu-
cet lapidem primarium, & exæquabit gra-
tiam gratiæ eius. * Et factum est verbum 8
Domini ad me, dicens: * Manus Zoroba- 9
bel fundauerunt domum istam, & manus
eius perficient eam: & scietis quia Domi-
nus exercituum misit me ad vos. * Quis 10
enim despexit dies paruos? & lætabuntur,
& videbunt lapidem stanneum in manu
Zorobabel. Septem isti oculi sunt Domi-
ni, qui discurrunt in vniuersam terram.
* Et respondi, & dixi ad eum: Quid sunt 11
duæ oliuæ istæ ad dexteram candelabri, &
ad sinistram eius? * Et respondi secundo, 12
& dixi ad eum: Quid sunt duæ spicæ oli-
uarum, quæ sunt iuxta duo rostra aurea, in
quibus sunt suffusoria ex auro? * Et ait ad 13
me, dicens: Numquid nescis quid sunt hæc?
Et dixi: Non, domine mi. * Et dixit: Isti 14
sunt duo filij olei, qui assistunt Dominato-
ri vniuersæ terræ.

Cap. V.

ET conuersus sum, & leuaui oculos 1
meos: & vidi, & ecce volumen volans.
* Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Ego 2
video volumen volans: longitudo eius vi-
ginti cubitorum, & latitudo eius decem cu-
bitorum. * Et dixit ad me: Hæc est maledi- 3
ctio, quæ egreditur super faciem omnis ter-
ræ: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, iu-
dicabitur: & omnis iurans, ex hoc similiter
4 iudicabitur. * Educam illud, dicit Domi-
nus exercituum: & veniet ad domum furis,
& ad domum iurãtis in nomine meo men-
daciter: & commorabitur in medio domus
eius, & consumet eam, & ligna eius, & lapi-
5 des eius. * Et egressus est angelus, qui loque-
batur in me: & dixit ad me: Leua oculos
tuos, & vide quid est hoc, quod egreditur.
6 * Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hæc est am-
phora egrediens. Et dixit: Hæc est oculus
7 eorum in vniuersa terra. * Et ecce talen-
tum plumbi portabatur, & ecce mulier vna
8 sedens in medio amphoræ. * Et dixit: Hæc
est impietas. Et proiecit eam in medio am-
phoræ, & misit massam plumbeã in os eius.
9 * Et leuaui oculos meos, & vidi: & ecce duæ
mulieres egredientes, & spiritus in alis ea-
rum, & habebant alas quasi alas milui: & le-
uauerũt amphoram inter terram, & cælum.
10 * Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me:
11 Quò istæ deferunt amphoram? * Et dixit ad
me: Vt ædificetur ei domus in terra Sen-
naar, & stabiliatur, & ponatur ibi super ba-
sem suam.

Cap. VI.

1 ET cõuersus sum, & leuaui oculos meos,
& vidi: & ecce quattuor quadrigæ egre-
dientes de medio duorũ montium: & mon-
2 tes, montes ærei. * In quadriga prima equi
3 rufi, & in quadriga secunda equi nigri, * & in
quadriga tertia equi albi, & in quadriga
4 quarta equi varij, & fortes. * Et respondi,
& dixi ad angelum, qui loquebatur in me:
5 Quid sunt hæc, domine mi? * Et respondit
angelus, & ait ad me: Isti sunt quattuor ven-
ti cæli, qui egrediuntur vt stent coram Do-
6 minatore omnis terræ. * In qua erant equi ni-
gri, egrediebantur in terram Aquilonis: &
albi egressi sunt post eos: & varij egressi sunt
7 ad terram Austri. * Qui autem erant robu-
stissimi, exierũt, & quærebant ire, & discurre-
re per omnem terram. Et dixit: Ite, per-
ambulate terram: & perambulauerunt ter-
8 ram. * Et vocauit me, & locutus est ad
me, dicens: Ecce qui egrediuntur in terram
Aqui-

Aquilonis, requiescere fecerunt spiritum
meum in terra Aquilonis. *Et factum est 9
verbum Domini ad me, dicens: *Sume à 10
transmigratione ab Holdai, & a Tobia, &
ab Idaia; & venies tu in die illa, & intrabis
domum Iosiæ, filij Sophoniæ, qui venerunt
de Babylone. *Et sumes aurum, & argentũ 11
& facies coronas, & pones in capite Iesu filij
Iosedec sacerdotis magni, * & loqueris ad 12
eũ, dicens: Hæc ait Dominus exercituũ, di-
cẽs: ECCE VIR ORIENS NOMEN EIVS:
& subter eum orietur, & ædificabit templũ
Domino. *Et ipse extruet templum Domi- 13
no: & ipse portabit gloriam, & sedebit, &
dominabitur super solio suo: & erit sacerdos
super solio suo, & consilium pacis erit inter
illos duos. *Et coronæ erunt Helem, & To 14
biæ, & Idaiæ, & Hem, filio Sophoniæ, memo
riale in templo Domini. *Et qui procul 15
sunt, venient, & ædificabunt in templo Do-
mini: & scietis quia Dominus exercituum
misit me ad vos. Erit autem hoc, si auditu
audieritis vocem Domini Dei vestri.

CAP. VII.

ET factum est in anno quarto Darij re- 1
gis, factum est verbum Domini ad Za-
chariã, in quarta mẽsis noni, qui est Casleu.
*Et miserunt ad domum Dei Sarasar, & Ro- 2
gommelech, & viri, qui erant cum eo ad de-
precandam faciẽ Domini: * vt dicerent sa- 3
cerdotibus domus Domini exercituum, &
prophetis loquentes: numquid flendum est
mihi in quinto mense, vel sanctificare me
debeo, sicut iam feci multis annis? *Et fa- 4
ctum est verbum Domini exercituum ad
me, dicens: *Loquere ad omnem populum 5
terræ, & ad sacerdotes, dicens: Cum ieiu-
naretis, & plangeretis in quinto & septimo
per hos septuaginta annos: numquid ieiu-
nium ieiunastis mihi? *& cum comedistis, 6
& bibistis, numquid non vobis comedistis,
& vobismetipsis bibistis? *Numquid non 7
sunt verba, quæ locutus est Dominus in ma
nu prophetarum priorum, cum adhuc Ieru
salem habitaretur, & esset opulenta, ipsa &
vrbes in circuitu eius, & ad Austrum, & in
8 campestribus habitaretur? *Et factum est
verbum Domini ad Zachariam, dicens:
9 *Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Iu-
diciũ verum iudicate, & misericordiam, &
miserationes facite, vnusquisque cum fra-
10 tre suo. *Et viduam, & pupillum, & adue-
nam, & pauperem nolite calumniari: & ma-
lum vir fratri suo non cogitet in corde suo.
11 *Et noluerunt attendere, & auerterunt sca-
pulam recedentem, & aures suas aggrauaue-
12 runt ne audirent. *Et cor suum posuerunt
vt adamantem ne audirent legem, & verba
quæ misit Dominus exercituum in spiritu
suo per manum prophetarum priorum: &
facta est indignatio magna a Domino exer-
13 cituum. *Et factum est sicut locutus est, &
non audierunt: sic clamabunt, & non exau-
14 diam, dicit Dominus exercituum. *Et di-
spersi eos per omnia regna, quæ nesciunt:
& terra desolata est ab eis, eo quòd non es-
set transiens & reuertens: & posuerunt ter-
ram desiderabilem in desertum.

CAP. VIII.

1 ET factum est verbum Domini exerci-
2 tuũ, dicens: *Hæc dicit Dominus exer-
cituum: Zelatus sum Sion zelo magno, &
3 indignatione magna zelatus sum eã. *Hæc
dicit Dominus exercituum: Reuersus sum
ad Sion, & habitabo in medio Ierusalem:
& vocabitur Ierusalem Ciuitas veritatis, &
Mons Domini exercituum mons sanctifica-
4 tus. *Hæc dicit Dominus exercituum: Ad-
huc habitabunt senes, & anus in plateis Ie-
rusalem: & viri baculus in manu eius præ
5 multitudine dierum. *Et plateæ ciuitatis cõ-
plebuntur infantibus, & puellis ludentibus
6 in plateis eius. *Hæc dicit Dominus exerci-
tuũ: Si videbitur difficile in oculis reliquia-
rũ populi huius in diebus illis, numquid in
oculis meis difficile erit, dicit Dominus
7 exercituũ? *Hæc dicit Dominus exercituũ:
Ecce ego saluabo populum meum de terra
8 Orientis, & de terra Occasus solis. *Et ad-
ducam eos, & habitabunt in medio Ierusa-
lem: & erunt mihi in populum, & ego ero
9 eis in Deum in veritate, & in iustitia. *Hæc

dicit Dominus exercituum: Confortentur
manus vestræ, qui auditis in his diebus ser-
mones istos per os prophetarũ in die, qua
fundata est domus Domini exercituum, vt
templum ædificaretur. *Siquidem ante dies 10
illos merces hominum non erat, nec mer-
ces iumentorum erat, neque introeunti, ne-
que exeunti erat pax præ tribulatione: &
dimisi omnes homines, vnumquemque cõ-
tra proximum suum. * Nunc autem non 11
iuxta dies priores ego faciam reliquijs po-
puli huius, dicit Dominus exercituum, *sed 12
semen pacis erit: vinea dabit fructum suũ,
& terra dabit germen suum, & cæli dabunt
rorem suum: & possidere faciam reliquias
populi huius vniuersa hæc. * Et erit: sicut 13
eratis maledictio in Gentibus, domus Iuda,
& domus Israel: sic saluabo vos, & eritis be-
nedictio: nolite timere, confortentur ma-
nus vestræ. *Quia hæc dicit Dominus exer- 14
cituum: Sicut cogitaui vt affligerem vos, cũ
ad iracundiam prouocassent patres vestri
me, dicit Dominus, *& non sum misertus: 15
sic conuersus cogitaui in diebus istis vt be
nefaciam domui Iuda, & Ierusalem: nolite
timere. *Hæc sunt ergo verba, quæ facietis: 16
Loquimini veritatem, vnusquisque cũ pro-
ximo suo: veritatem, & iudicium pacis iu-
dicate in portis vestris. * Et vnusquisque 17
malum contra amicum suum ne cogitetis
in cordibus vestris: & iuramentum men-
dax ne diligatis: omnia enim hæc sunt, quæ
odi, dicit Dominus. *Et factum est verbum 18
Domini exercituum ad me, dicens: * Hæc 19
dicit Dominus exercituum: Ieiunium quar
ti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi,
& ieiunium decimi erit domui Iuda in gau
dium, & lætitiam, & in sollemnitates præ-
claras: veritatem tantum, & pacem diligi-
te. * Hæc dicit Dominus exercituum: Vs- 20
quequo veniant populi, & habitent in ci-
uitatibus multis, *& vadãt habitatores, vnus 21
ad alterum, dicentes: Eamus, & deprece-
mur faciem Domini, & quæramus Domi-
num exercituũ: vadam etiam ego. * Et ve- 22
nient populi multi, & gentes robustæ ad
quærendum Dominum exercituum in Ie-
rusalem, & deprecandam faciem Domini.
23 * Hæc dicit Dominus exercituum: In die-
bus illis, in quibus apprehendent decem
homines ex omnibus linguis Gentium, &
apprehendent fimbriam viri Iudæi, dicen-
tes: Ibimus vobiscum: audiuimus enim
quoniam Deus vobiscum est.

CAP. IX.

1 ONVS verbi Domini in terra Hadrach,
& Damasci requiei eius: quia Domi-
ni est oculus hominis, & omnium tribuum
2 Israel. *Emath quoque in terminis eius, &
Tyrus, & Sidon: assumpserunt quippe sibi
3 sapiẽtiam valde. * Et ædificauit Tyrus mu-
nitionem suam, & coaceruauit argentum
quasi humum, & aurum vt lutum platea-
4 rum. * Ecce Dominus possidebit eam, &
percutiet in mari fortitudinem eius, & hæc
5 igni deuorabitur. * Videbit Ascalon, & ti-
mebit: & Gaza, & dolebit nimis: & Ac-
caron, quoniam confusa est spes eius: &
peribit rex de Gaza, & Ascalon non ha-
6 bitabitur. * Et sedebit separator in Azo-
to, & disperdam superbiam Philisthinorum.
7 * Et auferam sanguinem eius de ore eius,
& abominationes eius de medio dentium
eius, & relinquetur etiam ipse Deo nostro,
& erit quasi dux in Iuda, & Accaron quasi
8 Iebusæus. * Et circumdabo domum meam
ex his, qui militant mihi euntes & reuer-
tentes, & non transibit super eos vltra
exactor: quia nunc vidi in oculis meis.
9 * Exulta satis filia Sion, iubila filia Ierusa-
lem: ECCE REX TVVS veniet tibi iu-
stus, & saluator: ipse pauper, & ascendens
super asinam, & super pullum filium asinæ.
10 * Et disperdam quadrigam ex Ephraim, &
equum de Ierusalem, & dissipabitur arcus
belli: & loquetur pacem Gentibus, & po-
testas eius a mari vsque ad mare, & a flumi-
11 nibus vsque ad fines terræ. *Tu quoque in
sanguine testamẽti tui emisisti vinctos tuos
12 de lacu, in quo non est aqua. * Conuer-
timini ad munitionem vincti spei, hodie
quoque annuncians duplicia reddam tibi.
13 *Quoniam extendi mihi Iudã quasi arcum,

impleui Ephraim: & suscitabo filios tuos
Sion super filios tuos Græcia: & ponam te
quasi gladium fortium.* Et Dominus Deus 14
super eos videbitur, & exibit vt fulgur, ia-
culũ eius: & Dominus Deus in tuba canet,
& vadet in turbine Austri.* Dominus exer- 15
cituum proteget eos: & deuorabunt, &
subijcient lapidibus fundæ: & bibentes ine-
briabuntur quasi a vino, & replebuntur vt
phialæ, & quasi cornua altaris.* Et saluabit 16
eos Dominus Deus eorum in die illa, vt gre
gem populi sui: quia lapides sancti eleua-
buntur super terram eius.* Quid enim bo- 17
num eius est, & quid pulchrum eius, nisi
frumentum electorum, & vinum germinans
virgines?

CAP. X.

1 PETITE a Domino pluuiam in tempo-
re serotino, & Dominus faciet niues,
& pluuiam imbris dabit eis, singulis herbã
in agro.* Quia simulachra locuta sunt inu- 2
tile, & diuini viderunt mendacium, & som-
niatores locuti sunt frustra: vane consola-
bantur: idcirco abducti sunt quasi grex: affli
gentur, quia non est eis pastor.* Super pa- 3
stores iratus est furor meus, & super hircos
visitabo: quia visitauit Dominus exercituũ
gregem suum, domum Iuda, & posuit eos
quasi equum gloriæ suæ in bello.* Ex ipso 4
angulus, ex ipso paxillus, ex ipso arcus præ-
lij, ex ipso egredietur omnis exactor simul.
* Et erunt quasi fortes conculcantes lutum 5
viarum in prælio: & bellabunt, quia Domi-
nus cum eis: & confundentur ascensores
equorum.* Et confortabo domum Iuda, 6
& domum Ioseph saluabo: & conuertam
eos, quia miserebor eorum: & erunt sicut
fuerunt quando non proieceram eos: ego
enim Dominus Deus eorum, & exaudiam
eos.* Et erunt quasi fortes Ephraim, & læ- 7
tabitur cor eorum quasi a vino: & filij eo-
rum videbunt, & lætabuntur, & exultabit
cor eorum in Domino.* Sibilabo eis, & 8
congregabo illos, quia redemi eos: & mul-
tiplicabo eos sicut ante fuerant multiplica
ti.* Et seminabo eos in populis, & de lon- 9
ge recordabuntur mei: & viuent cum filijs
10 suis, & reuertentur.* Et reducam eos de
Terra Ægypti, & de Assyrijs congregabo
eos, & ad Terram Galaad & Libani addu-
11 cam eos, & non inuenietur eis locus:* &
transibit in maris freto, & percutiet in ma-
ri fluctus, & confundentur omnia profun-
da fluminis, & humiliabitur superbia Assur,
12 & sceptrum Aegypti recedet.* Conforta-
bo eos in Domino, & in nomine eius am-
bulabunt, dicit Dominus.

CAP. XI.

1 APERI Libane portas tuas, & comedat
2 ignis cedros tuas.* Vlula abies, quia
cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati
sunt: vlulate quercus Basan, quoniam succi
3 sus est saltus munitus.* Vox vlulatus pasto-
rum, quia vastata est magnificentia eorum:
vox rugitus leonum, quoniam vastata est
4 superbia Iordanis.* Hæc dicit Dominus
5 Deus meus: Pasce pecora occisionis,* quæ
qui possederant, occidebant, & non dole-
bant, & vendebant ea, dicentes: Benedictus
Dominus, diuites facti sumus: & pastores
6 eorum non parcebant eis.* Et ego nõ par-
cam vltra super habitantes terrã, dicit Do-
minus: ecce ego tradam homines, vnum-
quemque in manu proximi sui, & in manu
regis sui: & concídent terram, & non eruam
7 de manu eorum.* Et pascam pecus occisio-
nis propter hoc, o pauperes gregis: & assum
psi mihi duas virgas, vnam vocaui Decórẽ,
& alteram vocaui Funiculum: & paui gre-
8 gem.* Et succidi tres pastores in mẽse vno,
& contracta est anima mea in eis: siquidem
9 & anima eorum variauit in me.* Et dixi:
Non pascam vos: quod moritur, moria-
tur: & quod succiditur, succidatur: & reli-
qui deuorent vnusquisque carnem proximi
10 sui.* Et tuli virgam meam, quæ vocaba-
tur Decus, & abscidi eam vt irritum face-
rem fœdus meum, quod percussi cum om-
11 nibus populis.* Et in irritum deductum
est in die illa: & cognouerunt sic paupe-
res gregis, qui custodiunt mihi, quia ver-
12 bum Domini est.* Et dixi ad eos: Si

bonum est in oculis vestris, afferte mer-
cedem meā: & si non, quiescite. Et appen
derunt mercedem meam, triginta argen-
teos.*Et dixit Dominus ad me: Proijce il- 13
lud ad statuarium, decórum pretium, quo
appretiatus sum ab eis. Et tuli triginta ar-
genteos: & proieci illos in domū Domini
ad statuarium.* Et præcidi virgam meam 14
secundam, quæ appellabatur Funiculus, vt
dissoluerem germanitatem inter Iudam, &
Israel.* Et dixit Dominus ad me: Adhuc 15
sume tibi vasa pastoris stulti.* Quia ecce 16
ego suscitabo pastorem in terra, qui dereli-
cta non visitabit, dispersum non quæret, &
contritum non sanabit, & id quod stat nō
enutriet, & carnes pinguium comedet, &
vngulas eorum dissoluet.*O pastor, & ido- 17
lum, derelinquens gregem: gladius super
brachium eius, & super oculum dextrū eius:
brachium eius ariditate siccabitur, & ocu-
lus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

CAP. XII.

ONVS verbi Domini super Israel. Dicit 1
Dominus extendens cælum, & fun-
dans terram, & fingens spiritum hominis
in eo:*Ecce ego ponam Ierusalem superli- 2
minare crapulæ omnibus populis in circui-
tu: sed & Iuda erit in obsidione contra Ie-
rusalem.* Et erit: In die illa ponam Ieru- 3
salem lapidem oneris cunctis populis: om-
nes, qui leuabunt eam, concisione lacera-
buntur: & colligentur aduersus eam om-
nia regna terræ.* In die illa, dicit Domi- 4
nus, percutiam omnem equum in stupo-
rem, & ascensorem eius in amentiam: & su-
per domum Iuda aperiam oculos meos, &
omnem equum populorum percutiam cæ-
citate.* Et dicent duces Iuda in corde suo: 5
Confortentur mihi habitatores Ierusalē in
Domino exercituum Deo eorum.* In die 6
illa ponam duces Iuda sicut caminum ignis
in lignis, & sicut faciem ignis in fœno: &
deuorabunt ad dexteram, & ad sinistram
omnes populos in circuitu: & habitabitur
Ierusalem rursus in loco suo in Ierusalem.
*Et saluabit Dominus tabernacula Iuda, si 7
cut in principio: vt non magnifice glorie-
tur domus Dauid, & gloria habitantium
8 Ierusalem contra Iudam.* In die illa pro-
teget Dominus habitatores Ierusalem, &
erit qui offenderit ex eis in die illa, quasi
Dauid: & domus Dauid quasi Dei, sicut
9 angelus Domini in conspectu eorum.* Et
erit in die illa: quæram conterere omnes
10 Gētes, quæ veniunt contra Ierusalem.* Et
effundam super domum Dauid, & super
habitatores Ierusalē spiritum gratiæ, & pre-
cum: & aspicient ad me, quem confixe-
runt: & plangent eum planctu quasi super
vnigenitum, & dolebunt super eum, vt do-
11 leri solet in morte primogeniti.*In die illa
magnus erit planctus in Ierusalē, sicut plan
ctus Adadremmon in campo Mageddon.
12 *Et planget terra: familiæ & familiæ seor-
sum: familiæ domus Dauid seorsum, & mu-
13 lieres eorum seorsum:*familiæ domus Na-
than seorsum, & mulieres eorum seorsum:
familiæ domus Leui seorsum, & mulieres
eorum seorsum: familiæ Semei seorsum, &
14 mulieres eorum seorsum.* Omnes familiæ
reliquæ, familiæ & familiæ seorsum, & mu-
lieres eorum seorsum.

CAP. XIII.

1 IN die illa erit fons patens domui Dauid,
& habitantibus Ierusalem in ablutionē
2 peccatoris, & menstruatæ.* Et erit in die
illa, dicit Dominus exercituum: Disperdam
nomina idolorum de terra, & non memo-
rabuntur vltra: & pseudoprophetas, & spiri
3 tum immundum auferam de terra.*Et erit,
cum prophetauerit quispiam vltra, dicēt ei
pater eius, & mater eius, qui genuerūt eum:
Non viues: quia mendacium locutus es in
nomine Domini. & configent eum pater
eius, & mater eius, genitores eius, cum pro-
4 phetauerit.*Et erit: In die illa cōfundentur
prophetæ, vnusquisque ex visione sua cum
prophetauerit: nec operientur pallio sacci-
5 no, vt mentiantur:*sed dicet: Non sum pro-
pheta, homo agricola ego sum: quoniam
Adam exemplum meū ab adolescētia mea.
6 * Et dicetur ei: Quid sunt plagæ istæ in

medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant
me.*Framea suscitare super pastorem meũ, 7
& super virum cohærentem mihi, dicit Dominus exercituum: percute pastorem, & dispergentur oues: & cõuertam manum
meam ad paruulos.*Et erunt in omni ter- 8
ra, dicit Dominus: partes duæ in ea dispergẽtur, & deficient: & tertia pars relinquetur
in ea.*Et ducam tertiam partẽ per ignem, 9
& vram eos sicut vritur argentum: & probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum, & ego exaudiam eum. Dicam: Populus meus es; & ipse dicet: Dominus Deus meus.

CAP. XIIII.

ECce venient dies Domini, & diuiden- 1
tur spolia tua in medio tui.*Et cõgre- 2
gabo omnes Gentes ad Ierusalẽ in præliũ, & capietur ciuitas, & vastabuntur domus, & mulieres violabuntur: & egredietur media pars ciuitatis in captiuitatem, & reliquum
populi non auferetur ex vrbe.*Et egredie- 3
tur Dominus, & præliabitur cõtra Gentes illas, sicut præliatus est in die certaminis.
*Et stabunt pedes eius in die illa super Mõ- 4
tem oliuarum, qui est contra Ierusalem ad Orientem: & scindetur Mons oliuarum ex media parte sui ad Orientẽ, & ad Occidentem prærupto grandi valde, & separabitur medium montis ad Aquilonem, & medium
eius ad Meridiem.* Et fugietis ad vallem 5
montium eorum, quoniam coniungetur vallis montium vsque ad proximum: & fugietis sicut fugistis a facie terræmotus in diebus Oziæ regis Iuda: & veniet Dominus
Deus meus, omnesq. sancti cum eo.*Et erit 6
in die illa: Non erit lux, sed frigus & gelu.
* Et erit dies vna, quæ nota est Domino, 7
non dies neque nox: & in tempore vesperi
erit lux.* Et erit in die illa: Exibunt aquæ 8
viuæ de Ierusalem: medium earum ad mare Orientale, & medium earum ad mare nouissimum: in æstate & in hieme erunt.* Et 9
erit Dominus Rex super omnem terram: in die illa erit Dominus vnus, & erit nomen
10 eius vnũ.*Et reuertetur omnis terra vsque ad desertũ, de colle Remmon ad Austrum Ierusalem: & exaltabitur, & habitabit in loco suo a porta Beniamin vsque ad locum portæ prioris, & vsque ad portam angulorum: & a turre Hananeel vsque ad torcula-
11 ria regis.*Et habitabunt in ea, & anathema non erit amplius: sed sedebit Ierusalem se-
12 cura.*Et hæc erit plaga, qua percutiet Dominus omnes Gẽtes, quæ pugnauerũt aduersus Ierusalem: Tabescet caro vniuscuiusque stantis super pedes suos, & oculi eius contabescent in foraminibus suis, & lingua
13 eorum contabescet in ore suo.* In die illa erit tumultus Domini magnus in eis: & apprehendet vir manũ proximi sui, & conseretur manus eius super manum proximi
14 sui.* Sed & Iudas pugnabit aduersus Ierusalem: & congregabuntur diuitiæ omnium Gẽtium in circuitu, aurum, & argentum, &
15 vestes multæ satis.*Et sic erit ruina equi, & muli, & cameli, & asini, & omnium iumentorum, quæ fuerint in castris illis, sicut rui-
16 na hæc.* Et omnes, qui reliqui fuerint de vniuersis Gentibus, quæ venerunt cõtra Ierusalem, ascendent ab anno in annum, vt adorent Regem, Dominum exercituum, &
17 celebrẽt festiuitatem tabernaculorum.*Et erit: Qui non ascenderit de familijs terræ ad Ierusalem, vt adoret Regem, Dominum
18 exercituũ, non erit super eos imber.*Quòd & si familia Ægypti non ascenderit, & non venerit: nec super eos erit, sed erit ruina, qua percutiet Dominus omnes Gẽtes, quæ non ascenderint ad celebrandam festiuita-
19 tem tabernaculorum.*Hoc erit peccatum Ægypti, & hoc peccatũ omnium Gentiũ, quæ non ascenderint ad celebrandam fe-
20 stiuitatem tabernaculorum.*In die illa erit quod super frenum equi est, sanctum Domino: & erunt lebẽtes in domo Domini
21 quasi phialæ coram altari.* Et erit omnis lebes in Ierusalem, & in Iuda sanctificatus Domino exercituum: & venient omnes immolantes, & sument ex eis, & coquent in eis: & non erit mercator vltra in domo Domini exercituum in die illo.

PRO-

PROPHETIA MALACHIAE.

CAPVT PRIMVM.

Nvs verbi Domini ad Israel 1
in manu Malachiæ.* Dile- 2
xi vos, dicit Dominus, &
dixistis: In quo dilexisti
nos? Nonne frater erat
Esau Iacob, dicit Dominus, & dilexi Iacob,
* Esau autem odio habui? & posui montes 3
eius in solitudinem, & hereditatem eius in
dracones deserti.* Quòd si dixerit Idumæa: 4
Destructi sumus, sed reuertentes ædificabi-
mus quæ destructa sunt: hæc dicit Domi-
nus exercituum: Isti ædificabunt, & ego de-
struam: & vocabuntur termini impietatis,
& populus, cui iratus est Dominus vsque in
æternum.* Et oculi vestri videbunt: & vos 5
dicetis: Magnificetur Dominus super termi-
num Israel.* Filius honorat patrem, & ser- 6
uus dominum suum: si ergo Pater ego sum,
vbi est honor meus: & si Dominus ego sum,
vbi est timor meus, dicit Dominus exerci-
tuum? ad vos, o sacerdotes, qui despicitis
nomen meum, & dixistis: In quo despexi-
mus nomen tuum? * Offertis super altare 7
meum panem pollutum, & dicitis: In quo
polluimus te? In eo quod dicitis: Mensa
Domini despecta est.* Si offeratis cæcum ad 8
immolandum, nonne malum est? & si offe-
ratis claudum, & languidum, nonne ma-
lum est? offer illud duci tuo, si placuerit
ei, aut si susceperit faciem tuam, dicit Do-
minus exercituum.* Et nunc deprecami- 9
ni vultum Dei vt misereatur vestri (de ma-
nu enim vestra factum est hoc) si quomo-
do suscipiat facies vestras, dicit Dominus
exercituum.* Quis est in vobis, qui clau- 10
dat ostia, & incendat altare meum gratuito?
non est mihi voluntas in vobis, dicit Do-
minus exercituum: & munus non susci-
11 piam de manu vestra. * Ab ortu enim so-
lis vsque ad occasum, magnum est nomen
meum in Gentibus, & in omni loco sacri-
ficatur, & offertur nomini meo oblatio
munda: quia magnum est nomen meum
in Gentibus, dicit Dominus exercituum.
12 * Et vos polluistis illud in eo, quod dicitis:
Mensa Domini contaminata est: & quod
superponitur, contemptibile est cum igne,
13 qui illud deuorat. * Et dixistis: Ecce de
labore, & exufflastis illud, dicit Dominus
exercituũ, & intulistis de rapinis claudum,
& languidum, & intulistis munus: num-
quid suscipiam illud de manu vestra, dicit
14 Dominus? * Maledictus dolosus, qui ha-
bet in grege suo masculum, & votum
faciens immolat debile Domino: quia
Rex magnus ego, dicit Dominus exerci-
tuum, & nomen meum horribile in Gen-
tibus.

Cap. II.

1 ET nunc ad vos mandatum hoc, o sa-
2 cerdotes. * Si nolueritis audire, & si
nolueritis ponere super cor vt detis gloriam
nomini meo, ait Dominus exercituum: mit-
tam in vos egestatem, & maledicam bene-
dictionibus vestris, & maledicam illis: quo-
3 niam non posuistis super cor. * Ecce ego
proijciam vobis brachium, & dispergam
super vultum vestrum stercus sollemnita-
tum vestrarum, & assumet vos secum.
4 * Et scietis quia misi ad vos mandatum
istud, vt esset pactum meum cum Le-
5 ui, dicit Dominus exercituum. * Pa-
ctum meum fuit cum eo vitæ: & pacis:
& dedi ei timorem, & timuit me, &
6 a facie nominis mei pauebat. * Lex ve-
ritatis

ritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est
inuenta in labijs eius in pace,& in æquita-
te ambulauit mecum, & multos auertit ab
iniquitate. *Labia enim sacerdotis custo- 7
dient sciẽtiã, & legẽ requirent ex ore eius:
quia angelus Domini exercituum est.*Vos 8
autem recessistis de via, & scandalizastis
plurimos in lege: irritum fecistis pactum
Leui, dicit Dominus exercituum. *Pro- 9
pter quod & ego dedi vos contemptibiles,
& humiles omnibus populis, sicut non ser-
uastis vias meas, & accepistis faciem in le-
ge. *Numquid non pater vnus omnium 10
nostrum? numquid non Deus vnus crea-
uit nos? quare ergo despicit vnusquisque
nostrum fratrem suum, violans pactum pa-
trum nostrorum? *Transgressus est Iuda, 11
& abominatio facta est in Israel, & in Ieru-
salem: quia contaminauit Iudas sanctifica-
tionem Domini, quam dilexit, & habuit fi-
liam dei alieni. *Disperdet Dominus vi- 12
rum, qui fecerit hoc, magistrum, & disci-
pulum de tabernaculis Iacob, & offeren-
tem munus Domino exercituum.* Et hoc 13
rursum fecistis, operiebatis lacrymis alta-
re Domini, fletu, & mugitu, ita vt non respi-
ciam vltra ad sacrificium, nec accipiam
placabile quid de manu vestra. *Et di- 14
xistis: Quam ob causam? quia Dominus
testificatus est inter te, & vxorem puber-
tatis tuæ, quam tu despexisti: & hæc par-
ticeps tua, & vxor fœderis tui. *Nonne 15
vnus fecit, & residuum spiritus eius est? Et
quid vnus quærit, nisi semen Dei? Custo-
dite ergo spiritum vestrum, & vxorem ado-
lescentiæ tuæ noli despicere. *Cum odio 16
habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Is-
rael: operiet autem iniquitas vestimentum
eius, dicit Dominus exercituum: custodite
spiritum vestrum, & nolite despicere.* La- 17
borare fecistis Dominum in sermonibus ve-
stris: & dixistis: In quo eum fecimus labo-
rare? In eo quòd dicitis: Omnis qui fa-
cit malum, bonus est in conspectu Domi-
ni, & tales ei placent: aut certe vbi est
Deus iudicij?

CAP. III.

1 Ecce ego mitto angelum meum, &
præparabit viam ante faciem meam.
Et statim veniet ad templum suum Domi-
nator, quem vos quæritis, & angelus testa-
menti, quẽ vos vultis. Ecce venit, dicit Do-
2 minus exercituum:*& quis poterit cogita-
re diem aduentus eius, & quis stabit ad vi-
dendũ eum? Ipse enim quasi ignis conflans,
3 & quasi herba fullonum: *& sedebit con-
flans, & emundans argentum, & purgabit
filios Leui, & colabit eos quasi aurum, &
quasi argentum, & erunt Domino offeren-
4 tes sacrificia in iustitia.*Et placebit Domi-
no sacrificium Iuda, & Ierusalem sicut dies
5 sæculi, & sicut anni antiqui.*Et accedã ad
vos in iudicio, & ero testis velox maleficis,
& adulteris, & periuris, & qui calumnian-
tur mercedem mercenarij, viduas, & pu-
pillos, & opprimunt peregrinum, nec ti-
muerunt me, dicit Dominus exercituum.
6 *Ego enim Dominus, & non mutor: &
7 vos filij Iacob non estis consumpti.*A die-
bus enim patrum vestrorum recessistis a
legitimis meis, & non custodistis. Reuer-
timini ad me, & reuertar ad vos, dicit Do-
minus exercituum. Et dixistis: In quo re-
8 uertemur? *Si affiget homo Deum, quia
vos configitis me? Et dixistis: In quo confi-
9 gimus te? In decimis, & in primitijs.*Et in
penuria vos maledicti estis, & me vos con-
10 figitis gens tota.*Inferte omnem decimam
in horreum, & sit cibus in domo mea, &
probate me super hoc, dicit Dominus: si
non aperuero vobis cataractas cæli, & effu-
dero vobis benedictionem vsque ad abun-
11 dantiam,*& increpabo pro vobis deuoran-
tem, & non corrũpet fructum terræ vestræ:
nec erit sterilis vinea in agro, dicit Domi-
12 nus exercituũ.*Et beatos vos dicent omnes
Gẽtes: eritis enim vos terra desiderabilis,
13 dicit Dominus exercituũ.*Inualuerunt su-
14 per me verba vestra, dicit Dominus.*Et di-
xistis: Quid locuti sumus cõtra te? Dixistis:
Vanus est, qui seruit Deo: & quod emolu-
mentum quia custodiuimus præcepta eius,

&

&c quia ambulauimus tristes coram Do-
mino exercituum? * ergo nunc beatos di- 15
cimus arrogantes: siquidem ædificati sunt
facientes impietatem, & tentauerũt Deum,
& salui facti sunt. * Tunc locuti sunt ti- 16
mentes Dominum, vnusquisque cum pro-
ximo suo: Et attendit Dominus, & audi-
uit: &c scriptus est liber monumenti co-
ram eo timentibus Dominum, & cogitan-
tibus nomen eius. * Et erunt mihi, ait 17
Dominus exercituum, in die, qua ego fa-
cio, in peculium: & parcam eis, sicut par-
cit vir filio suo seruienti sibi. * Et conuer 18
temini, & videbitis quid sit inter iustum, &
impium: & inter seruientem Deo, & non
seruientem ei.

CAP. IIII.

ECCE enim dies veniet succensa qua- 1
si caminus: & erunt omnes superbi,
& omnes facientes impietatem stipula: &
inflammabit eos dies veniens, dicit Do-
minus exercituum, quæ non derelinquet
2 eis radicem, & germen. * Et orietur vo-
bis timentibus nomen meum Sol iustitiæ,
& sanitas in pennis eius: & egrediemini,
3 & salietis sicut vituli de armento. * Et cal-
cabitis impios, cum fuerint cinis sub plan-
ta pedum vestrorum in die, qua ego fa-
4 cio, dicit Dominus exercituum. * Me-
mentote legis Moysi serui mei, quam man-
daui ei in Horeb ad omnem Israel præce-
5 pta, & iudicia. * Ecce ego mittam vobis
Eliam prophetam, antequam veniat dies
6 Domini magnus, & horribilis. * Et
conuertet cor patrum ad filios,
& cor filiorum ad patres
eorum: ne forte ve-
niam, & percu-
tiam terram
anathe-
ma-
te.

LIBER PRIMVS MACHABAEORVM.

CAPVT PRIMVM.

ET factum est, postquã percus- 1
sit Alexãder Philippi Mace-
do, qui primus regnauit in
Græcia, egressus de terra Ce-
thim, Darium regem Persa-
rum, & Medorum: * constituit prælia multa, 2
& obtinuit omnium munitiones, & interfe-
cit reges terræ, * & pertrãsijt vsque ad fines 3
terræ: & accepit spolia multitudinis Gen-
tium: & siluit terra in conspectu eius. * Et 4
congregauit virtutem, & exercitum fortem
nimis: & exaltatum est, & eleuatũ cor eius:
* & obtinuit regiones Gentium, & tyrannos: 5
& facti sunt illi in tributum. * Et post hæc 6
decidit in lectum, & cognouit quia morere-
7 tur. * Et vocauit pueros suos nobiles, qui se-
cum erãt nutriti a iuuentute: & diuisit illis
8 regnũ suum, cum adhuc viueret. * Et regna-
uit Alexander annis duodecim, & mortuus
9 est. * Et obtinuerunt pueri eius regnũ, vnus-
10 quisque in loco suo: * & imposuerũt omnes
sibi diademata post mortem eius, & filij eo-
rum post eos annis multis, & multiplicata
11 sunt mala in terra. * Et exijt ex eis radix pec
catrix, Antiochus illustris, filius Antiochi
regis, qui fuerat Romæ obses: & regnauit
in anno cẽtesimo trigesimo septimo regni
12 Græcorũ. * In diebus illis exierunt ex Israel
filij

filij iniqui,& suaserunt multis,dicentes:Ea-
mus,& disponamus testamentum cũ Gen-
tibus, quæ circa nos sunt: quia ex quo re-
cessimus ab eis, inuenerunt nos multa ma-
la.* Et bonus visus est sermo in oculis eo- 13
rum.*Et destinauerunt aliqui de populo,& 14
abierunt ad regem: & dedit illis potestatẽ
vt facerent iustitiã Gentium.* Et ædificaue 15
runt gymnasium in Ierosolymis secundum
leges Nationum:*& fecerunt sibi præputia, 16
& recesserunt a testamento sancto,& iuncti
sunt Nationibus, & venũdati sunt vt fa-
cerent malum.* Et paratum est regnum in 17
cõspectu Antiochi,& cœpit regnare in ter
ra Ægypti vt regnaret super duo regna.
*Et intrauit in Ægyptũ in multitudine gra 18
ui,in curribus, & elephãtis, & equitibus, &
copiosa nauium multitudine:* & constituit 19
bellũ aduersus Ptolemæum regẽ Ægypti,
& veritus est Ptolemæus a facie eius,& fu-
git, & ceciderunt vulnerati multi.* Et cõ- 20
prehendit ciuitates munitas in Terra Ægy
pti: & accepit spolia Terræ Ægypti.* Et 21
cõuertit Antiochus,postquã percussit Ægy
ptum in centesimo & quadragesimo tertio
anno:& ascẽdit ad Israel,* & ascendit Iero 22
solymã in multitudine graui.* Et intrauit 23
in sanctificationẽ cum superbia, & accepit
altare aureum, & candelabrum luminis, &
vniuersa vasa eius, & mensam propositio-
nis,& libatoria,& phialas,& mortariola au-
rea,& velũ,& coronas,& ornamentum au-
reum, quod in facie templi erat: & cõmi-
nuit omnia.*Et accepit argentum, & aurũ, 24
& vasa cõcupiscibilia: & accepit thesauros
occultos,quos inuenit:& sublatis omnibus
abijt in terram suam.* Et fecit cædem ho- 25
minum, & locutus est in superbia magna.
*Et factus est planctus magnus in Israel,& 26
in omni loco eorũ:* & ingemuerunt prin- 27
cipes,& seniores: virgines, & iuuenes infir-
mati sunt: & speciositas mulierũ immutata
est.* Omnis maritus sumpsit lamentum:& 28
quæ sedebant in thoro maritali, lugebant:
*& cõmota est terra super habitãtes in ea, 29
& vniuersa domus Iacob induit confusio-
nem.* Et post duos annos dierum misit 30
rex principem tributorum in ciuitates Iu-
da, & venit Ierusalem cum turba magna.
31 *Et locutus est ad eos verba pacifica in do
32 lo: & crediderunt ei.* Et irruit super ciui-
tatẽ repente,& percussit eam plaga magna,
33 & perdidit populum multum ex Israel.*Et
accepit spolia ciuitatis: & succendit eam
igni, & destruxit domos eius,& muros eius
34 in circuitu:*& captiuas duxerũt mulieres:
35 & natos, & pecora possederunt.* Et ædifi-
cauerunt ciuitatem Dauid muro magno,&
firmo,& turribus firmis, & facta est illis in
36 arcem:*& posuerunt illic gentem peccatri-
cem viros iniquos,& conualuerunt in ea.&
posuerunt arma, & escas,& cõgregauerunt
37 spolia Ierusalem:*& reposuerunt illic: &
38 facti sunt in laqueum magnum.* Et factũ
est hoc ad insidias sanctificationi,& in dia-
39 bolum malum in Israel:*& effuderunt san
guinem innocentem per circuitum sancti-
ficationis, & contaminauerunt sanctifica-
40 tionem.* Et fugerunt habitatores Ierusa-
lem propter eos,& facta est habitatio ex-
terorum,& facta est extera semini suo, &
41 nati eius reliquerunt eam.* Sanctificatio
eius desolata est sicut solitudo, dies festi
eius conuersi sunt in luctũ, sabbata eius in
42 opprobrium,honores eius in nihilum.* Se-
cundum gloriã eius multiplicata est igno-
minia eius: & sublimitas eius conuersa est
43 in luctum.* Et scripsit rex Antiochus om-
ni regno suo vt esset omnis populus,vnus:
& relinqueret vnusquisque legem suam.
44 *Et consenserunt omnes Gẽtes secundum
45 verbum regis Antiochi:* & multi ex Israel
consenserunt seruituti eius, & sacrificaue-
runt idolis,& coinquinauerunt sabbatum.
46 *Et misit rex libros per manus nunciorum
in Ierusalem, & in omnes ciuitates Iuda:
47 vt sequerẽtur leges Gẽtium terræ,* & pro-
hiberent holocausta, & sacrificia,& placa-
48 tiones fieri in templo Dei,* & prohiberent
49 celebrari sabbatũ,& dies sollemnes:*& ius-
sit coinquinari sancta, & sanctum popu-
50 lum Israel.*Et iussit ædificari aras, & tem-
pla, & idola, & immolari carnes suillas, &
51 pecora cõmunia,* & relinquere filios suos
incir-

incircũcisos, & coinquinari animas eorum
in omnibus immundis, & abominationi-
bus, ita vt obliuiscerentur legem, & im-
mutarent omnes iustificationes Dei. * Et 52
quicumque non fecissent secundum ver-
bum regis Antiochi, morerentur. * Secun- 53
dum omnia verba hæc scripsit omni regno
suo: & præposuit principes populo, qui
hæc fieri cogerent. * Et iusserunt ciuitati- 54
bus Iuda sacrificare. * Et congregati sunt 55
multi de populo ad eos, qui dereliquerant
legem Domini: & fecerũt mala super ter-
ram: * & effugauerũt populum Israel in ab- 56
ditis, & in absconditis fugitiuorum locis.
* Die quintadecima mensis Casleu, quinto 57
& quadragesimo & centesimo anno ædifi-
cauit rex Antiochus abominãdum idolum
desolationis super altare Dei, & per vniuer
sas ciuitates Iuda in circuitu ædificauerunt
aras: * & ante ianuas domorum, & in pla- 58
teis incẽdebant thura, & sacrificabant: * & 59
libros legis Dei cõbusserunt igni, scinden-
tes eos: * & apud quemcumque inuenieba- 60
tur libri testamenti Domini, & quicumque
obseruabat legem Domini, secundum edi-
ctum regis trucidabant eum. * In virtute sua 61
faciebant hæc populo Israel, qui inuenie-
batur in omni mense & mense in ciuitati-
bus. * Et quinta & vigesima die mensis sa- 62
crificabant super aram, quæ erat contra al-
tare. * Et mulieres, quæ circumcidebant fi- 63
lios suos, trucidabantur secundum iussum
regis Antiochi, * & suspendebant pueros a 64
ceruicibus per vniuersas domos eorum: &
eos, qui circumciderant illos, trucidabant.
* Et multi de populo Israel definierunt 65
apud se, vt non manducarent immunda:
& elegerunt magis mori, quàm cibis coin-
quinari immundis: * & noluerũt infringere 66
legem Dei sanctam, & trucidati sunt: * & fa 67
cta est ira magna super populum valde.

CAP. II.

IN diebus illis surrexit Mathathias filius 1
Ioannis, filij Simeonis, sacerdos ex fi-
lijs Ioarib ab Ierusalem, & consedit in mon
te Modin: * & habebat filios quinque, Ioan 2
3 nem, qui cognominabatur Gaddis: * & Si-
4 monem, qui cognominabatur Thasi: * &
5 Iudã, qui vocabatur Machabæus: * & Elea-
zarum, qui cognominabatur Abaron: &
Ionathan, qui cognominabatur Apphus.
6 * hi viderunt mala, quæ fiebant in populo
7 Iuda, & in Ierusalem. * Et dixit Mathathias:
Væ mihi, vt quid natus sum videre contri-
tionem populi mei, & contritionem ciui-
tatis sanctæ, & sedere illic, cũ datur in ma-
8 nibus inimicorum? * Sancta in manu ex-
traneorum facta sunt: templum eius sicut
9 homo ignobilis. * Vasa gloriæ eius captiua
abducta sunt: trucidati sunt senes eius in
plateis, & iuuenes eius ceciderũt in gladio
10 inimicorum. * Quæ gens nõ hereditauit re-
gnum eius, & non obtinuit spolia eius?
11 * Omnis compositio eius ablata est. Quæ
12 erat libera, facta est ancilla. * Et ecce sancta
nostra, & pulchritudo nostra, & claritas
nostra desolata est, & coinquinauerunt ea
13 Gentes. * Quò ergo nobis adhuc viuere?
14 * Et scidit vestimenta sua Mathathias, & fi-
lij eius: & operuerunt se cilicijs, & plan-
15 xerunt valde. * Et venerunt illuc qui mis-
si erant a rege Antiocho, vt cogerent eos,
qui confugerant in ciuitatem Modin, im-
molare, & accẽdere thura, & a lege Dei di-
16 scedere. * Et multi de populo Israel con-
sentientes accesserunt ad eos: sed Matha-
17 thias, & filij eius constanter steterunt. * Et
respondentes qui missi erãt ab Antiocho,
dixerunt Mathathiæ: Princeps & clarissi-
mus, & magnus es in hac ciuitate, & orna-
18 tus filijs, & fratribus. * ergo accede prior, &
fac iussum regis, sicut fecerũt omnes Gen-
tes, & viri Iuda, & qui remanserũt in Ieru-
salẽ: & eris tu, & filij tui inter amicos regis,
& amplificatus auro, & argento, & mune-
19 ribus multis. * Et respondit Mathathias,
& dixit magna voce: Et si omnes Gẽtes re-
gi Antiocho obediũt, vt discedat vnusquis-
que a seruitute legis patrũ suorum, & con-
20 sentiat mandatis eius: * ego & filij mei, &
fratres mei obediemus legi patrum nostro-
21 rum. * propitius sit nobis Deus: nõ est no-
bis vtile relinquere legem, & iustitias Dei:

*non audiemus verba regis Antiochi, nec 22
sacrificabimus transgrediétes legis nostræ
mandata, vt eamus altera via. *Et vt ces- 23
sauit loqui verba hæc, accessit quidam Iu-
dæus in omnium oculis sacrificare idolis
super aram in ciuitate Modin, secundum
iussum regis: *& vidit Mathathias, & do- 24
luit, & contremuerunt renes eius, & accen-
sus est furor eius secundum iudicium legis,
& insiliens trucidauit eum super aram: *sed 25
& virum, quem rex Antiochus miserat, qui
cogebat immolare, occidit in ipso tempore,
& aram destruxit, *& zelatus est legem, 26
sicut fecit Phinees Zamri filio Salomi. *Et 27
exclamauit Mathathias voce magna in ci-
uitate, dicés: Omnis, qui zelum habet legis
statuens testamentum, exeat post me. *Et 28
fugit ipse, & filij eius in montes, & relique-
runt quæcumque habebant in ciuitate.
*Tunc descenderunt multi quærentes iu- 29
dicium, & iustitiam, in desertum: *& sederũt 30
ibi ipsi, & filij eorum, & mulieres eorum, &
pecora eorũ: quoniam inundauerunt super
eos mala. *Et renunciatum est viris regis, & 31
exercitui, qui erat in Ierusalé ciuitate Dauid
quoniam discessissent viri quidam, qui dissi-
pauerunt mandatum regis in loca occulta
in deserto, & abijssent post illos multi. *Et 32
statim perrexerunt ad eos, & constituerunt
aduersus eos prælium in die sabbatorum,
*& dixerũt ad eos: Resistitis & nũc adhuc? 33
exite, & facite secundum verbum regis An-
tiochi, & viuetis. *Et dixerunt: Non exi- 34
bimus, neque faciemus verbum regis, vt
polluamus diem sabbatorum. *Et conci- 35
tauerunt aduersus eos prælium. *Et non 36
responderunt eis, nec lapidem miserunt in
eos, nec oppilauerunt loca occulta, *dicen- 37
tes: Moriamur omnes in simplicitate nostra:
& testes erunt super nos cælum, & terra,
quòd iniuste perditis nos. *Et intulerunt 38
illis bellum sabbatis: & mortui sunt ip-
si, & vxores eorum, & filij eorum, &
pecora eorum vsque ad mille animas ho-
minum. *Et cognouit Mathathias, & ami- 39
ci eius, & luctum habuerunt super eos val-
de. *Et dixit vir proximo suo: Si omnes 40
fecerimus sicut fratres nostri fecerunt, &
non pugnauerimus aduersus gentes pro a-
nimabus nostris, & iustificationibus nostris:
41 nunc citius disperdent nos a terra. *Et co-
gitauerunt in die illa, dicentes: Omnis ho-
mo, quicumque venerit ad nos in bello
die sabbatorum, pugnemus aduersus eum:
& non moriemur omnes, sicut mortui sunt
42 fratres nostri in occultis. *Tunc congrega-
ta est ad eos synagoga Assidæorum fortis
viribus ex Israel, omnis voluntarius in lege:
43 *& omnes, qui fugiebant a malis, additi sunt
ad eos, & facti sunt illis ad firmamentum.
44 *Et collegerunt exercitum, & percusserunt
peccatores in ira sua, & viros iniquos in
indignatione sua: & ceteri fugerunt ad
45 nationes, vt euaderent. *Et circuiuit
Mathathias, & amici eius, & destruxe-
46 runt aras: *& circumciderunt pueros in-
circumcisos quotquot inuenerunt in fini-
47 bus Israel: & in fortitudine. *Et persecu-
ti sunt filios superbiæ, & prosperatum est
48 opus in manibus eorum: *& obtinuerunt
legem de manibus gentium, & de mani-
bus regum: & non dederunt cornu pecca-
49 tori. *Et appropinquauerunt dies Matha-
thiæ moriendi, & dixit filijs suis: Nunc
confortata est superbia, & castigatio, &
tempus euersionis, & ira indignationis:
50 *Nunc ergo, o filij, æmulatores estote legis,
& date animas vestras pro testamento pa-
51 trum vestrorum, *& mementote operum
patrum, quæ fecerunt in generationibus
suis: & accipietis gloriam magnam, & no-
52 men æternum. *Abraham nonne in ten-
tatione inuentus est fidelis, & reputatum
53 est ei ad iustitiam? *Ioseph in tempore
angustiæ suæ custodiuit mandatum, & fa-
54 ctus est dominus Aegypti. *Phinees pater
noster, zelando zelum Dei, accepit testa-
55 mentum sacerdotij æterni. *Iesus dum im-
56 pleuit verbum, factus est dux in Israel. *Ca-
leb, dum testificatur in ecclesia, accepit he-
57 reditatem. *Dauid in sua misericordia cõse-
58 cutus est sedem regni in sæcula. *Elias, dum
59 zelat zelũ legis, receptus est in cælum. *Ana-
nias & Azarias & Misael credentes, liberati

sunt de flamma. *Daniel in sua simplicitate 60
liberatus est de ore leonum. *Et ita cogita- 61
te per generationē, & generationem: quia
omnes qui sperant in eum, non infirmātur.
*Et a verbis viri peccatoris ne timueritis: 62
quia gloria eius stercus, & vermis est: *ho- 63
die extollitur, & cras non inuenietur: quia
conuersus est in terram suam, & cogitatio
eius perijt. *Vos ergo filij confortamini, & 64
viriliter agite in lege: quia in ipsa gloriosi
eritis. *Et ecce Simon frater vester, scio 65
quòd vir consilij est: ipsum audite semper,
& ipse erit vobis pater. *Et Iudas Macha- 66
bæus fortis viribus a iuuentute sua, sit vobis
princeps militiæ, & ipse aget bellū populi.
*Et adducetis ad vos omnes factores legis: 67
& vindicate vindictam populi vestri. *Re- 68
tribuite retributionem Gentibus, & inten-
dite in præceptum legis. *Et benedixit eos, 69
& appositus est ad patres suos. *Et de- 70
functus est anno centesimo & quadra-
gesimo sexto: & sepultus est a filijs suis
in sepulchris patrum suorum in Modin,
& planxerunt eum omnis Israel planctu
magno.

CAP. III.

ET surrexit Iudas, qui vocabatur Ma- 1
chabæus filius eius pro eo: *& adiuua- 2
bant eū omnes fratres eius: & vniuersi, qui
se coniunxerant patri eius, & præliabantur
prælium Israel cum lætitia. *Et dilatauit glo 3
riam populo suo, & induit se loricam sicut
gigas, & succinxit se arma bellica sua in
prælijs, & protegebat castra gladio suo. *Si- 4
milis factus est leoni in operibus suis, & sicut
catulus leonis rugiēs in venatione. *Et per- 5
sequutus est iniquos perscrutans eos: & qui
conturbabant populū suum, eos succendit
flammis: *& repulsi sunt inimici eius præ ti- 6
more eius, & omnes operarij iniquitatis cō-
turbati sunt: & directa est salus in manu
eius. *Et exacerbabat reges multos, & læti- 7
ficabat Iacob in operibus suis, & in sæculū
memoria eius in benedictione. *Et peram- 8
bulauit ciuitates Iuda, & perdidit impios ex
eis, & auertit iram ab Israel. *Et nominatus 9
est vsque ad nouissimum terræ, & cōgrega-
10 uit pereuntes. *Et congregauit Apollonius
Gentes, & a Samaria virtutem multam &
11 magnam ad bellandum contra Israel. *Et
cognouit Iudas, & exijt obuiam illi: & per-
cussit, & occidit illū: & ceciderunt vulnerati
12 multi, & reliqui fugerunt. *& accepit spolia
eorum: & gladiū Apollonij abstulit Iudas,
13 & erat pugnans in eo omnibus diebus. *Et
audiuit Seron princeps exercitus Syriæ,
quòd congregauit Iudas congregationem
14 fidelium, & ecclesiam secum, *& ait: Faciam
mihi nomen, & glorificabor in regno, & de-
bellabo Iudam, & eos, qui cum ipso sunt,
15 qui spernebant verbum regis. *Et præpara-
uit se: & ascēderunt cum eo castra impio-
rum fortes auxiliarij vt facerent vindictam
16 in filios Israel. *Et appropinquauerunt vs-
que ad Bethoron: & exiuit Iudas obuiam
17 illi cum paucis. *Vt autem viderunt exer-
citum venientem sibi obuiam, dixerunt Iu-
dæ: Quomodo poterimus pauci pugnare
contra multitudinem tantam, & tam fortē,
18 & nos fatigati sumus ieiunio hodie? *Et
ait Iudas: Facile est concludi multos in ma-
nus paucorum: & non est differentia in
conspectu Dei cæli liberare in multis, & in
19 paucis: *quoniam non in multitudine exer
citus victoria belli, sed de cælo fortitudo
20 est. *Ipsi veniunt ad nos in multitudine
cōtumaci, & superbia vt disperdant nos, &
vxores nostras, & filios nostros, & vt spoliēt
21 nos: *nos vero pugnabimus pro animabus
22 nostris, & legibus nostris: *& ipse Domi-
nus conteret eos ante faciem nostram: vos
23 autem ne timueritis eos. *Vt cessauit au-
tem loqui, insiluit in eos subito: & contri-
tus est Seron, & exercitus eius in conspe-
24 ctu ipsius: *& persecutus est eum in descen
su Bethoron vsque in campum, & cecide-
runt ex eis octingenti viri, reliqui autem
25 fugerunt in terram Philisthijm. *Et cecidit
timor Iudæ, ac fratrum eius, & formido
super omnes gentes in circuitu eorum.
26 *& peruenit ad regem nomen eius, & de
27 prælijs Iudæ narrabant omnes gentes. *Vt
audiuit autem rex Antiochus sermones
istos,

istos, iratus est animo: & misit, & con-
gregauit exercitum vniuersi regni sui, castra
fortia valde:* & aperuit ærarium suum, & 28
dedit stipédia exercitui in annum: & man-
dauit illis vt essent parati ad omnia. * Et 29
vidit quòd defecit pecunia de thesauris suis,
& tributa regionis modica propter dissen-
sionem, & plagam, quam fecit in terra,
vt tolleret legitima, quæ erant a primis
diebus:* & timuit ne non haberet vt semel 30
& bis, in sumptus & donaria, quæ dederat
ante larga manu: & abundauerat super re-
ges, qui ante eum fuerant. * Et consterna- 31
tus erat animo valde, & cogitauit ire in Per-
sidem, & accipere tributa regionum, & con-
gregare argentum multum.* Et reliquit Ly- 32
siam hominem nobilem de genere regali,
super negotia regia, a flumine Euphrate vs-
que ad flumen Aegypti:* & vt nutriret An 33
tiochum filium suum, donec rediret. * Et 34
tradidit ei medium exercitum, & elephan-
tos: & mandauit ei de omnibus, quæ vole-
bat, & de inhabitantibus Iudæam, & Ieru-
salem:* & vt mitteret ad eos exercitum ad 35
conterendam, & extirpandam virtutem Is-
rael, & reliquias Ierusalem, & auferendam
memoriam eorum de loco:* & vt constitue 36
ret habitatores filios alienigenas in omni-
bus finibus eorum, & sorte distribueret ter-
ram eorum.* Et rex assumpsit partem exer- 37
citus residui, & exiuit ab Antiochia ciuitatē
regni sui anno centesimo & quadragesimo
septimo: & transfretauit Euphratē flumen,
& perambulabat superiores regiones. * Et 38
elegit Lysias Ptolemæum filium Dorymini,
& Nicanorem, & Gorgiam, viros potentes
ex amicis regis:* & misit cū eis quadragin- 39
ta millia virorum, & septem millia equitum
vt venirent in terram Iuda, & disperderent
eam secundum verbum regis.* Et processe- 40
runt cum vniuersa virtute sua, & venerunt,
& applicuerunt Emmaum in terra campe-
stri. * Et audierunt mercatores regionum 41
nomen eorum: & acceperunt argentum, &
aurum multum valde, & pueros: & venerūt
in castra vt acciperent filios Israel in seruos,
& additi sunt ad eos exercitus Syriæ, & ter-
42 ræ alienigenarum.* Et vidit Iudas, & fratres
eius, quia multiplicata sunt mala, & exerci-
tus applicabant ad fines eorum: & cogno-
uerunt verba regis, quæ mandauit populo
facere in interitum, & consummationem:
43 * & dixerūt vnusquisque ad proximū suum:
Erigamus deiectionem populi nostri, & pu-
gnemus pro populo nostro, & sanctis no-
44 stris.* Et congregatus est conuentus vt es-
sent parati in prælium: & vt orarent, & pe-
45 terent misericordiam, & miserationes. * Et
Ierusalem non habitabatur, sed erat sicut
desertum: non erat qui ingrederetur &
egrederetur de natis eius: & sanctum con-
culcabatur: & filij alienigenarum erant in
arce, ibi erat habitatio Gentium: & ablata
est voluptas a Iacob, & defecit ibi tibia, &
46 cithara.* Et congregati sunt, & venerunt in
Maspha contra Ierusalem: quia locus ora-
47 tionis erat in Maspha ante in Israel.* Et ie-
iunauerunt illa die, & induerunt se cilicijs,
& cinerem imposuerunt capiti suo: & disci-
48 derunt vestimenta sua:* & expanderunt li-
bros legis, de quibus scrutabantur Gentes
49 similitudinem simulachrorum suorum:* &
attulerunt ornamenta sacerdotalia, & pri-
mitias, & decimas: & suscitauerunt Naza-
50 ræos, qui impleuerant dies:* & clamauerūt
voce magna in cælum, dicentes: Quid fa-
51 ciemus istis, & quo eos ducemus?* & san-
cta tua conculcata sunt, & cōtaminata sunt,
& sacerdotes tui facti sunt in luctum, & in
52 humilitatem. * & ecce Nationes conuene-
runt aduersum nos vt nos disperdant: tu
53 scis quæ cogitant in nos. * Quomodo po-
terimus subsistere ante faciem eorum, nisi
54 tu Deus adiuues nos? * Et tubis exclama-
55 uerunt voce magna.* Et post hæc constituit
Iudas duces populi, tribunos, & cēturiones,
56 & pentacontarchos, & decuriones.* Et di-
xit his, qui ædificabant domos, & sponsa-
bant vxores, & plantabant vineas, & formi-
dolosis, vt redirent vnusquisque in domum
57 suam secundum legem. * Et mouerunt ca-
stra, & collocauerūt ad Austrum Emmaum.
58 * Et ait Iudas: Accingimini, & esto-
te filij potentes, & estote parati in mane,

vt pugnetis aduersus Nationes has, quæ
conuenerunt aduersus nos disperdere nos,
& sancta nostra: *quoniam melius est nos 59
mori in bello, quàm videre mala gentis
nostræ, & sanctorum. * Sicut autem fuerit 60
voluntas in cælo, sic fiat.

CAP. IIII.

ET assumpsit Gorgias quinque millia 1
virorum, & mille equites electos: &
mouerunt castra nocte * vt applicarent ad 2
castra Iudæorum, & percuterent eos subi-
to: & filij, qui erant ex arce, erant illis du-
ces. * Et audiuit Iudas, & surrexit ipse, & 3
potentes percutere virtutem exercituum
regis, qui erant in Emmaum. * Adhuc enim 4
dispersus erat exercitus a castris. * Et venit 5
Gorgias in castra Iudæ noctu, & neminem
inuenit, & quærebat eos in montibus: quo-
niam dixit: Fugiunt hi a nobis. * Et cum 6
dies factus esset, apparuit Iudas in campo
cum tribus millibus virorum tantum: qui
tegumenta, & gladios non habebant: * & 7
viderunt castra Gentium valida, & lorica-
tos, & equitatus in circuitu eorum, & hi
docti ad prælium. * Et ait Iudas viris, qui 8
secum erant: Ne timueritis multitudinem
eorum, & impetum eorum ne formidetis.
*Mementote qualiter salui facti sunt patres 9
nostri in mari rubro, cum sequeretur eos
Pharao cum exercitu multo. * Et nunc cla- 10
memus in cælum: & miserebitur nostri Do-
minus, & memor erit testamenti patrum
nostrorum, & conteret exercitum istum
ante faciem nostram hodie: * & scient om- 11
nes gentes quia est qui redimat, & liberet
Israel. * Et eleuauerunt alienigenæ oculos 12
suos, & viderunt eos venientes ex aduerso.
* Et exierunt de castris in prælium, & tuba 13
cecinerunt hi, qui erant cum Iuda: * Et con- 14
gressi sunt: & contritæ sunt Gentes, & fu-
gerunt in campum. * Nouissimi autem om- 15
nes ceciderunt in gladio, & persecuti sunt
eos vsque Gezeron, & vsque in campos
Idumææ, & Azoti, & Iamniæ: & ceciderunt
ex illis vsque ad tria millia virorum. * Et 16
reuersus est Iudas, & exercitus eius, sequés
17 eum. * Dixitq. ad populum: Non concu-
piscatis spolia: quia bellum contra nos est,
18 *& Gorgias & exercitus eius prope nos in
monte: sed state nunc contra inimicos no-
stros, & expugnate eos, & sumetis postea
19 spolia securi. * Et adhuc loquéte Iuda hæc,
ecce apparuit pars quædam prospiciens de
20 monte. * Et vidit Gorgias quòd in fugam
conuersi sunt sui, & succenderunt castra:
fumus enim, qui videbatur, declarabat
21 quod factum est. * Quibus illi conspectis ti-
muerunt valde, aspicientes simul & Iudam,
& exercitum in campo paratum ad præliú.
22 * Et fugerunt omnes in campum alienige-
23 narum: * & Iudas reuersus est ad spolia ca-
strorum, & acceperunt aurum multum, &
argentum, & hyacinthum, & purpuram
24 marinam, & opes magnas. * Et conuersi,
hymnum canebant, & benedicebát Deum
in cælum, quoniam bonus est, quoniam in
25 sæculum misericordia eius. * Et facta est sa-
26 lus magna in Israel in die illa. * Quicum-
que autem alienigenarum euaserunt, vene-
runt, & nunciauerunt Lysiæ vniuersa, quæ
27 acciderant. * Quibus ille auditis conster-
natus animo deficiebat: quòd non qualia
voluit, talia contigerunt in Israel, & qualia
28 mandauit rex. * Et sequenti anno congre-
gauit Lysias virorum electorum sexaginta
millia, & equitum quinque millia, vt debel-
29 laret eos. * Et venerunt in Iudæam, & ca-
stra posuerunt in Bethoron, & occurrit il-
30 lis Iudas cum decem millibus viris. * Et vi-
derunt exercitum fortem, & orauit, & di-
xit: Benedictus es saluator Israel, qui con-
triuisti impetum potentis in manu serui tui
Dauid, & tradidisti castra alienigenarum in
manu Ionathæ filij Saul, & armigeri eius.
31 * Conclude exercitum istum in manu po-
puli tui Israel, & confundantur in exerci-
32 tu suo, & equitibus. * Da illis formidinem,
& tabefac audaciam virtutis eorú, & com-
33 moueantur contritione sua. * Deijce illos
gladio diligentium te: & collaudent te om-
nes, qui nouerunt nomen tuum in hym-
34 nis. * Et commiserunt prælium: & cecide-
runt de exercitu Lysiæ quinque millia viro-

rum

rum.*Videns autem Lysias fugam suorum, 35
& Iudæorum audaciam,& quòd parati sunt
aut viuere, aut mori fortiter, abijt Antio-
chiam,& elegit milites,vt multiplicati rur-
sus venirent in Iudæam.*Dixit autem Iu- 36
das, & fratres eius: Ecce contriti sunt ini-
mici nostri: ascendamus nũc mundare san-
cta, & renouare.*Et congregatus est om- 37
nis exercitus, & ascenderunt in montem
Sion.*Et viderunt sanctificationem deser- 38
tam, & altare profanatum, & portas exu-
stas, & in atrijs virgulta nata sicut in saltu,
vel in montibus,& pastophoria diruta.*Et 39
sciderunt vestimenta sua,& planxerũt plan-
ctu magno, & imposuerunt cinerem super
caput suum.*& ceciderunt in faciem super 40
terram, & exclamauerunt tubis signorum,
& clamauerunt in cælum.*Tunc ordinauit 41
Iudas viros vt pugnarent aduersus eos,qui
erant in arce, donec emundarent sancta.
*Et elegit sacerdotes sine macula,volunta- 42
tem habentes in lege Dei:*& mundauerũt 43
sancta,& tulerunt lapides contaminationis
in locum immundum.*Et cogitauit de al- 44
tari holocaustorum, quod profanatũ erat,
quid de eo faceret.*Et incidit illis consi- 45
lium bonum vt destruerent illud: ne forte
illis esset in opprobrium, quia contamina-
uerunt illud Gentes,& demoliti sunt illud.
*Et reposuerunt lapides in monte domus 46
in loco apto,quoadusque veniret prophe-
ta, & responderet de eis.*Et acceperunt 47
lapides integros secundum legem, & ædi-
ficauerunt altare nouum secundum illud,
quod fuit prius:*& ædificauerunt sancta, 48
& quæ intra domum erant intrinsecus: &
ædem, & atria sanctificauerunt.*Et fece- 49
runt vasa sancta noua, & intulerunt can-
delabrum, & altare incensorum, & mẽsam
in templum.*Et incensum posuerunt su- 50
per altare, & accenderunt lucernas, quæ
super candelabrum erant, & lucebant in
templo.*Et posuerunt super mensam pa- 51
nes,& appenderunt vela,& consummaue-
runt omnia opera, quæ fecerant.*Et ante 52
matutinum surrexerunt quinta & vigesima
die mensis noni (hic est mensis Casleu)
53 centesimi quadragesimi octaui anni:*&
obtulerunt sacrificium secundum legem
super altare holocaustorum nouum, quod
54 fecerunt.*Secundum tempus & secun-
dum diem, in qua contaminauerunt illud
gentes, in ipsa renouatum est in canticis,
55 & citharis, & cinyris, & in cymbalis.*Et
cecidit omnis populus in faciem, & ado-
rauerunt, & benedixerunt in cælum eum,
56 qui prosperauit eis.*Et fecerunt dedica-
tionem altaris diebus octo, & obtulerunt
holocausta cum lætitia, & sacrificium salu-
57 taris,& laudis.*Et ornauerunt faciem tem-
pli coronis aureis, & scutulis: & dedicaue-
runt portas, & pastophoria, & imposue-
58 runt eis ianuas.*Et facta est lætitia in po-
pulo magna valde, & auersum est oppro-
59 brium Gentium.*Et statuit Iudas,& fratres
eius, & vniuersa ecclesia Israel vt agatur
dies dedicationis altaris in temporibus suis
ab anno in annum per dies octo a quinta
& vigesima die mensis Casleu, cum lætitia
60 & gaudio.*& ædificauerunt in tempore il-
lo montem Sion, & per circuitum muros
altos, & turres firmas,nequando venirent
Gentes, & conculcarent eum sicut an-
61 tea fecerunt.*Et collocauit illic exerci-
tum, vt seruarent eum, & muniuit eum
ad custodiendam Bethsuram, vt haberet
populus munitionem contra faciem Idu-
mææ.

CAP. V.

1 ET factum est, vt audierunt Gentes in
circuitu quia ædificatum est altare, &
sanctuarium sicut prius, iratæ sunt valde:
2 *& cogitabant tollere genus Iacob, qui
erant inter eos, & cœperunt occidere de
3 populo, & persequi.*Et debellabat Iu-
das filios Esau in Idumæa,& eos,qui erant
in Acrabathane: quia circumsedebãt Israe-
4 litas, & percussit eos plaga magna.*Et
recordatus est malitiam filiorum Bean,qui
erant populo in laqueum, & in scanda-
5 lum, insidiantes ei in via.*Et conclusi sunt
ab eo in turribus, & applicuit ad eos, &
anathematizauit eos,& incendit turres eo-

rum igni cum omnibus, qui in eis erant.
*Et transiuit ad filios Ammon, & inuenit 6
manum fortem, & populum copiosum,
& Timotheum ducem ipsorum: * & com- 7
misit cum eis prælia multa, & contriti sunt
in conspectu eorum, & percussit eos: *& ce- 8
pit Gazer ciuitatem, & filias eius, & reuer-
sus est in Iudæam. *Et cõgregatæ sunt gen- 9
tes, quæ sunt in Galaad aduersus Israelitas,
qui erant in finibus eorum vt tollerẽt eos:
& fugerunt in Datheman munitionem,
*& miserunt litteras ad Iudam, & fratres 10
eius, dicentes: Congregatæ sunt aduersum
nos gentes per circuitum, vt nos auferant:
*& parant venire, & occupare munitionẽ, 11
in quam confugimus: & Timotheus est
dux exercitus eorum. *Nunc ergo veni, 12
& eripe nos de manibus eorum, quia ceci-
dit multitudo de nobis. * Et omnes fratres 13
nostri, qui erant in locis Tubin, interfecti
sunt: & captiuas duxerunt vxores eorum,
& natos, & spolia, & peremerunt illic fere
mille viros. *Et adhuc epistolæ legeban- 14
tur, & ecce alij nuncij venerunt de Galilæa
conscissis tunicis, nunciãtes secundum ver-
ba hæc: *dicẽtes conuenisse aduersum se a 15
Ptolemaida, & Tyro, & Sidone: & repleta
est omnis Galilæa alienigenis, vt nos con-
sumant. *Vt audiuit autem Iudas, & po- 16
pulus, sermones istos, conuenit ecclesia ma
gna cogitare quid facerent fratribus suis,
qui in tribulatione erant, & expugnaban-
tur ab eis. *Dixitq. Iudas Simoni fratri suo: 17
Elige tibi viros, & vade, & libera fratres
tuos in Galilæa: ego autem, & frater meus
Ionathas ibimus in Galaaditim. *Et reli- 18
quit Iosephum filium Zachariæ, & Azariam
duces populi cũ residuo exercitu in Iudæa
ad custodiam: *& præcepit illis, dicẽs: Præ- 19
stote populo huic: & nolite bellum com-
mittere aduersum gentes, donec reuerta-
mur. *Et partiti sunt Simoni viri tria millia, 20
vt iret in Galilæam: Iudæ autẽ octo millia
in Galaaditim. *Et abijt Simon in Gali- 21
læam, & commisit prælia multa cum gen-
tibus: & contritæ sunt gentes a facie eius,
& persecutus est eos vsque ad portã *Pto- 22
lemaidis: & ceciderunt de gẽtibus fere tria
23 millia virorum, & accepit spolia eorum, *&
assumpsit eos, qui erant in Galilæa, & in
Arbatis cum vxoribus, & natis, & omni-
bus, quæ erant illis, & adduxit in Iudæam
24 cum lætitia magna. *Et Iudas Machabæus,
& Ionathas frater eius transierũt Iordanẽ,
& abierunt viam trium dierum per deser-
25 tum. *Et occurrerunt eis Nabuthæi, & su-
sceperunt eos pacifice, & narrauerunt eis
omnia, quæ acciderant fratribus eorum in
26 Galaaditide, *& quia multi ex eis compre-
hensi sunt in Barasa, & Bosor, & in Alimis,
& in Casphor, & Mageth, & Carnaim: hæ
27 omnes ciuitates munitæ, & magnæ. *Sed
& in ceteris ciuitatibus Galaaditidis tenen
tur comprehensi, & in crastinum consti-
tuerunt admouere exercitũ ciuitatibus his,
& comprehendere, & tollere eos in vna
28 die. *Et conuertit Iudas, & exercitus eius,
viam in desertum Bosor repente, & occu-
pauit ciuitatem: & occidit omnem mascu-
lum in ore gladij, & accepit omnia spolia
29 eorum, & succendit eam igni. *Et surre-
xerunt inde nocte, & ibant vsque ad mu-
30 nitionem. *Et factum est diluculo, cum
eleuassent oculos suos, ecce populus mul-
tus, cuius non erat numerus, portantes sca-
las, & machinas vt comprehenderent mu-
31 nitionem, & expugnarent eos. *Et vidit
Iudas quia cœpit bellum, & clamor belli
ascendit ad cælũ sicut tuba, & clamor ma-
32 gnus de ciuitate: *& dixit exercitui suo: Pu-
33 gnate hodie pro fratribus vestris. *Et ve-
nit tribus ordinibus post eos, & exclama-
uerunt tubis, & clamauerunt in oratione.
34 *Et cognouerunt castra Timothei quia
Machabæus est, & refugerunt a facie eius:
& percusserunt eos plaga magna: & ce-
ciderunt ex eis in die illa fere octo millia
35 virorum. *Et diuertit Iudas in Maspha,
& expugnauit, & cepit eam: & occidit
omnem masculum eius, & sumpsit spo-
36 lia eius, & succendit eam igni. *Inde
perrexit, & cepit Casbon, & Mageth,
& Bosor, & reliquas ciuitates Galaaditidis.
37 *Post hæc autem verba cõgregauit Timo-

theus exercitum aliũ, & castra posuit con-
tra Raphon trans torrentem.* Et misit Iu- 38
das speculari exercitum: & renunciauerũt
ei, dicentes: Quia conuenerunt ad eum om
nes gẽtes, quæ in circuitu nostro sunt, exer-
citus multus nimis:* & Arabas conduxe- 39
runt in auxilium sibi, & castra posuerunt
trans torrentem, parati ad te venire in præ-
lium. Et abijt Iudas obuiam illis.* Et ait 40
Timotheus principibus exercitus sui: Cum
appropinquauerit Iudas, & exercitus eius
ad torrentẽ aquæ: si transierit ad nos prior,
non poterimus sustinere eum: quia potens
poterit aduersum nos.* si vero timuerit tran 41
sire, & posuerit castra extra flumen, transfre-
temus ad eos, & poterimus aduersus illum.
*Vt autem appropinquauit Iudas ad torren- 42
tem aquæ, statuit scribas populi secus tor-
rentem, & mandauit eis, dicens: Neminem
hominum reliqueritis: sed veniant omnes
in prælium.* Et transfretauit ad illos prior, 43
& omnis populus post eum, & contritæ
sunt omnes gentes a facie eorum, & pro-
iecerunt arma sua, & fugerunt ad fanum,
quod erat in Carnaim.* Et occupauit ip- 44
sam ciuitatem, & fanum succẽdit igni cum
omnibus, qui erant in ipso: & oppressa
est Carnaim, & non potuit sustinere con-
tra faciẽ Iudæ.* Et congregauit Iudas vni- 45
uersos Israelitas, qui erant in Galaaditide,
a minimo vsque ad maximũ, & vxores eo-
rum, & natos, & exercitum magnum valde
vt venirent in terram Iuda.* Et venerunt 46
vsque Ephron: & hæc ciuitas magna in in-
gressu posita, munita valde, & non erat de-
clinare ab ea dextera vel sinistra, sed per
mediam iter erat.* Et incluserunt se qui 47
erãt in ciuitate, & obstruxerũt portas lapi-
dibus: & misit ad eos Iudas verbis pacificis,
*dicens: Transeamus per terram vestram, 48
vt eamus in terram nostram: & nemo vobis
nocebit: tantum pedibus transibimus. Et
nolebant eis aperire.* Et præcepit Iudas 49
prædicare in castris, vt applicarẽt vnusquis-
que in quo erat loco.* & applicuerunt se 50
viri virtutis: & oppugnauit ciuitatem illam
tota die, & tota nocte, & tradita est ciuitas in
51 manu eius:* & peremerunt omnem mascu-
lum in ore gladij, & eradicauit eam, & ac-
cepit spolia eius, & trãsiuit per totam ciui-
52 tatem super interfectos.* Et transgressi sunt
Iordanem in campo magno, contra faciem
53 Bethsan.* Et erat Iudas congregans extre-
mos, & exhortabatur populum per totam
54 viam, donec venirent in terram Iuda:* &
ascenderunt in montem Sion cum lætitia,
& gaudio, & obtulerunt holocausta, quòd
nemo ex eis cecidisset donec reuerterentur
55 in pace.* Et in diebus, quibus erat Iudas, &
Ionathas in terra Galaad, & Simon frater
eius in Galilæa contra faciem Ptolemaidis,
56 *audiuit Iosephus Zachariæ filius, & Aza-
rias princeps virtutis, res bene gestas, &
57 prælia quæ facta sunt,* & dixit: Faciamus
& ipsi nobis nomen, & eamus pugnare ad-
uersus gentes, quæ in circuitu nostro sunt.
58 *Et præcepit his, qui erant in exercitu suo,
59 & abierũt Iamniam.* Et exiuit Gorgias de
ciuitate, & viri eius obuiam illis in pugnã.
60 * Et fugati sunt Iosephus, & Azarias vsque
in fines Iudææ: & ceciderunt illo die de
populo Israel ad duo millia viri, & facta est
61 fuga magna in populo:* quia non audie-
runt Iudam, & fratres eius, existimantes for
62 titer se facturos.* Ipsi autem non erant de
semine virorum illorum, per quos salus fa-
63 cta est in Israel.* Et viri Iuda magnificati
sunt valde in conspectu omnis Israel, &
gentium omnium vbi audiebatur nomen
64 eorum.* Et conuenerunt ad eos fausta ac-
65 clamantes.* Et exiuit Iudas, & fratres eius,
& expugnabant filios Esau in terra, quæ ad
Austrum est, & percussit Chebron & filias
eius: & muros eius, & turres succendit igni
66 in circuitu.* Et mouit castra vt iret in ter-
ram alienigenarum, & perambulabat Sa-
67 mariam.* In die illa ceciderunt sacerdotes
in bello, dum volunt fortiter facere, dum
68 sine consilio exeunt in prælium.* Et decli-
nauit Iudas in Azotum in terram alienige-
narum, & diruit aras eorum, & sculptilia
deorum ipsorum succendit igni: & cepit
spolia ciuitatum, & reuersus est in ter-
ram Iuda.

CAP.

CAP. VI.

ET rex Antiochus perambulabat supe- 1
riores regiones, & audiuit esse ciuitaté
Elymaidem in Perside nobilissimam,& co-
piosam in argento, & auro, * templumq. in 2
ea locuples valde: & illic velamina aurea,&
loricæ,& scuta, quæ reliquit Alexander Phi-
lippi rex Macedo, qui regnauit primus in
Græcia.* Et venit,& quærebat capere ciuita 3
tem, & depredari eam: & non potuit,quo-
niam innotuit sermo his,qui erant in ciuita-
te:* & insurrexerunt in præliũ,& fugit inde, 4
& abijt cum tristitia magna,& reuersus est in
Babyloniam. * Et venit qui nunciaret ei in 5
Perside,quia fugata sunt castra,quæ erant in
terra Iuda:* & quia abijt Lysias cum virtute 6
forti in primis,& fugatus est a facie Iudæo-
rum,& inualuerunt armis,& viribus,& spo-
lijs multis,quæ ceperunt de castris,quæ ex-
ciderunt:* & quia diruerunt abominationé, 7
quam ædificauerat super altare,quod erat
in Ierusalem,& sanctificationé, sicut prius,
circumdederunt muris excelsis,sed & Beth-
suram ciuitatem suam.* Et factum est vt au- 8
diuit rex sermones istos,expauit,& commo
tus est valde: & decidit in lectum,& incidit
in languorem præ tristitia,quia non factum
est ei sicut cogitabat.* Et erat illic per dies 9
multos: quia renouata est in eo tristitia ma-
gna, & arbitratus est se mori.* Et vocauit 10
omnes amicos suos, & dixit illis: Recessit
somnus ab oculis meis,& concidi,& corrui
corde præ solicitudine: * & dixi in corde 11
meo: In quantam tribulationem deueni, &
in quos fluctus tristitiæ,in qua nũc sum: qui
iucundus eram,& dilectus in potestate mea!
* Nunc vero reminiscor malorum,quæ feci 12
in Ierusalem,vnde & abstuli omnia spolia
aurea,& argentea, quæ erãt in ea,& misi au-
ferre habitantes Iudæam sine causa. * Co- 13
gnoui ergo quia propterea inuenerunt me
mala ista: & ecce pereo tristitia magna in
terra aliena. * Et vocauit Philippum, vnum 14
de amicis suis,& præposuit eum super vni-
uersum regnum suum: * & dedit ei diade- 15
ma,& stolam suam,& annulum,vt adduce-
ret Antiochum filiũ suum,& nutriret eum,
16 & regnaret.* Et mortuus est illic Antiochus
rex anno centesimo quadragesimo nono.
17 * Et cognouit Lysias,quoniam mortuus est
rex,& constituit regnare Antiochum filium
eius,quem nutriuit adolescentem: & voca-
18 uit nomen eius Eupator.* Et hi,qui erant in
arce,concluserant Israel in circuitu sancto-
rum: & quærebant eis mala semper, & fir-
19 mamentum Gentium.* Et cogitauit Iudas
disperdere eos: & conuocauit vniuersum
20 populum, vt obsiderent eos. * Et conue-
nerunt simul, & obsederunt eos anno cen-
tesimo quinquagesimo,& fecerunt balistas,
21 & machinas. * Et exierunt quidam ex eis,
qui obsidebantur: & adiunxerunt se illis
22 aliqui impij ex Israel,* & abierunt ad re-
gem, & dixerunt: Quousque non facis iu-
23 dicium, & vindicas fratres nostros? * Nos
decreuimus seruire patri tuo, & ambulare
in præceptis eius, & obsequi edictis eius:
24 * & filij populi nostri propter hoc alienabãt
se a nobis,& quicumque inueniebantur ex
nobis, interficiebãtur,& hereditates nostræ
25 diripiebantur. * Et non ad nos tantum ex-
tenderunt manum, sed & in omnes fines
26 nostros.* & ecce applicuerunt hodie ad ar-
cem Ierusalem occupare eam, & munitio-
27 nem Bethsuram munierunt:* & nisi præue-
neris eos velocius, maiora, quàm hæc, fa-
28 cient,& non poteris obtinere eos.* Et ira-
tus est rex, vt hæc audiuit: & conuocauit
omnes amicos suos, & principes exercitus
29 sui,& eos, qui super equites erant. * sed &
de regnis alijs,& de insulis maritimis vene-
30 rũt ad eum exercitus conductitij. * Et erat
numerus exercitus eius,cẽtum millia pedi-
tum,& viginti millia equitum, & elephanti
31 trigintaduo, docti ad prælium.* Et venerũt
per Idumæam, & applicuerunt ad Bethsu-
ram, & pugnauerunt dies multos, & fe-
cerunt machinas & exierunt, & succende-
runt eas igni, & pugnauerunt viriliter.
32 * Et recessit Iudas ab arce, & mouit ca-
stra ad Bethzacharam contra castra regis.
33 * Et surrexit rex ante lucem, & concitauit
exercitus in impetum contra viam Bethza-
charam: & comparauerunt se exercitus

in præ-

in prælium, & tubis cecinerunt: *& ele- 34
phantis ostenderunt sanguinem vuæ & mo
ri, ad acuendos eos in prælium: *& diuise 35
runt bestias per legiones: & astiterunt sin-
gulis elephantis mille viri in loricis conca-
tenatis, & galeæ æreæ in capitibus eorum:
& quingéti equites ordinati vnicuique be-
stiæ electi erant. *Hi ante tempus vbicum- 36
que erat bestia, ibi erant: & quocumque
ibat, ibant, & non discedebant ab ea. *Sed 37
& turres ligneæ super eos firmæ protegen-
tes super singulas bestias: & super eas ma-
chinæ: & super singulas viri virtutis trigin-
ta duo, qui pugnabát desuper: & Indus ma-
gister bestiæ. *Et residuum equitatum hinc 38
& inde statuit in duas partes, tubis exerci-
tum commouere, & perurgere constipatos
in legionibus eius. *Et vt refulsit sol in cly 39
peos aureos, & æreos, resplenduerunt mon
tes ab eis, & resplenduerunt sicut lampa-
des ignis. *Et distincta est pars exercitus re- 40
gis per montes excelsos, & alia per loca hu
milia: & ibant caute & ordinate. *Et com- 41
mouebantur omnes inhabitantes terram a
voce multitudinis, & incessu turbæ, & col-
lisione armorum: erat enim exercitus ma-
gnus valde, & fortis. *Et appropiauit Iu- 42
das, & exercitus eius in prælium: & cecide-
runt de exercitu regis sexcenti viri. *Et 43
vidit Eleazar filius Saura vnam de bestijs
loricatam loricis regis: & erat eminens su-
per ceteras bestias. & visum est ei quòd in
ea esset rex: *& dedit se vt liberaret populũ 44
suum, & acquireret sibi nomen æternum.
*Et cucurrit ad eam audacter in medio le- 45
gionis interficiens a dextris, & a sinistris,
& cadebant ab eo huc atque illuc. *Et iuit 46
sub pedes elephantis, & supposuit se ei, &
occidit eum: & cecidit in terram super ip-
sum, & mortuus est illic. *Et videntes vir- 47
tutem regis, & impetum exercitus eius, di-
uerterunt se ab eis. *Castra autem regis 48
ascenderunt contra eos in Ierusalem, & ap
plicuerunt castra regis ad Iudæam, & mon-
tem Sion. *Et fecit pacem cum his, qui 49
erant in Bethsura: & exierunt de ciuitate,
quia non erant eis ibi alimenta conclusis,

50 quia sabbata erant terræ. *Et comprehen-
dit rex Bethsuram: & constituit illic cu-
51 stodiam seruare eam. *Et conuertit castra
ad locum sanctificationis dies multos: &
statuit illic balistas, & machinas, & ignis
iacula, & tormenta ad lapides iactandos, &
spicula, & scorpios ad mittendas sagittas,
52 & fundibula. *Fecerunt autem & ipsi ma-
chinas aduersus machinas eorum, & pugna
53 uerunt dies multos. *Escæ autem non erãt
in ciuitate, eo quòd septimus annus esset:
& qui remanserant in Iudæa de Gentibus,
consumpserant reliquias eorum, quæ repo-
54 sitæ fuerant. *Et remanserunt in sanctis vi-
ri pauci, quoniam obtinuerat eos fames: &
dispersi sunt vnusquisque in locum suum.
55 *Et audiuit Lysias quòd Philippus, quem
constituerat rex Antiochus, cum adhuc vi-
ueret, vt nutriret Antiochum filium suum,
56 & regnaret, *reuersus esset a Perside, & Me-
dia, & exercitus qui abierat cum ipso, &
57 quia quærebat suscipere regni negotia: *fe-
stinauit ire, & dicere ad regem, & duces
exercitus: Deficimus quotidie, & esca no-
bis modica est, & locus, quem obsidemus,
est munitus, & incumbit nobis ordinare
58 de regno. *Nunc itaque demus dextras ho-
minibus istis, & faciamus cum illis pacem,
59 & cum omni gente eorum: *& constitua-
mus illis vt ambulẽt in legitimis suis sicut
prius. propter legitima enim ipsorum, quæ
despeximus, irati sunt, & fecerunt omnia
60 hæc. *Et placuit sermo in conspectu regis,
& principum: & misit ad eos pacem face-
61 re: & receperunt illam. *Et iurauit illis rex,
62 & principes: & exierunt de munitione. *Et
intrauit rex montem Sion, & vidit muni-
tionem loci: & rupit citius iuramentum,
quòd iurauit: & mandauit destruere mu-
63 rum in gyro. *Et discessit festinanter, &
reuersus est Antiochiam, & inuenit Philip-
pum dominantem ciuitati: & pugnauit
aduersus eum, & occupauit ciuitatem.

CAP. VII.

1 ANNO centesimo quinquagesimo pri-
mo exijt Demetrius Seleuci filius ab
vrbe

vrbe Roma,& ascendit cum paucis viris in
ciuitatem maritimam,& regnauit illic. *Et 2
factum est, vt ingressus est domũ regni pa-
trum suorum,comprehendit exercitus An-
tiochum, & Lysiam, vt adducerent eos ad
eum.* Et res ei innotuit: & ait: Nolite mi- 3
hi ostendere faciem eorum.*Et occidit eos 4
exercitus.Et sedit Demetrius super sedẽ re-
gni sui:*& venerunt ad eũ viri iniqui & im- 5
pij ex Israel: & Alcimus dux eorũ,qui vo-
lebat fieri sacerdos. * Et accusauerunt po- 6
pulum apud regẽ,dicentes:Perdidit Iudas,
& fratres eius omnes amicos tuos, & nos
dispersit de terra nostra.* Nunc ergo mit- 7
te virum,cui credis,vt eat, & videat exter-
miniũ omne, quod fecit nobis, & regioni-
bus regis: & puniat omnes amicos eius, &
adiutores eorum. * Et elegit rex ex amicis 8
suis Bacchidem,qui dominabatur trans flu-
men magnum in regno,& fidelem regi: &
misit eum,*vt videret exterminiũ,quod fe- 9
cit Iudas: sed & Alcimũ impium cõstituit
in sacerdotium,& mãdauit ei facere vltio-
nem in filios Israel.* Et surrexerunt,& ve- 10
nerunt cum exercitu magno in terram Iu-
da: & miserũt nuncios,& locuti sunt ad Iu
dã,& ad fratres eius verbis pacificis in do-
lo.*Et nõ intenderunt sermonibus eorum: 11
viderunt enim quia venerũt cum exercitu
magno. *Et conuenerunt ad Alcimum, & 12
Bacchidem congregatio scribarũ require-
re quæ iusta sunt:*& primi,Assidæi qui erãt 13
in filijs Israel,& exquirebant ab eis pacem.
*Dixerũt enim: Homo sacerdos de semine 14
Aaron venit,nõ decipiet nos:*& locutus est 15
cũ eis verba pacifica: & iurauit illis,dicẽs:
Nõ inferemus vobis malum,neque amicis
vestris.*Et crediderunt ei: Et comprehen- 16
dit ex eis sexaginta viros,& occidit eos in
vna die secundũ verbum,quod scriptũ est:
*Carnes sanctorum tuorum, & sanguinem 17
ipsorum effuderunt in circuitu Ierusalẽ, &
non erat qui sepeliret.* Et incubuit timor, 18
& tremor in omnem populum: quia dixe-
runt: Non est veritas, & iudicium in eis:
transgressi sunt enim constitutum,& iusiu-
randum quod iurauerunt. * Et mouit Bac- 19
chides castra ab Ierusalem, & applicuit in
Bethzecha: & misit,& comprehendit mul-
tos ex eis, qui a se effugerant, & quosdam
de populo mactauit,& in puteum magnum
20 proiecit.* Et commisit regionem Alcimo,
& reliquit cum eo auxilium in adiutorium
21 ipsi. Et abijt Bacchides ad regem:*& satis
agebat Alcimus pro principatu sacerdotij
22 sui.* & conuenerunt ad eum omnes, qui
perturbabant populum suum, & obtinue-
runt terram Iuda, & fecerunt plagam ma-
23 gnam in Israel.*Et vidit Iudas omnia mala
quæ fecit Alcimus,& qui cum eo erãt,filijs
24 Israel,multo plus quàm Gentes.*& exijt in
omnes fines Iudææ in circuitu, & fecit vin-
dictam in viros desertores,& cessauerunt vl-
25 tra exire in regionẽ.*Vidit autem Alcimus
quòd præualuit Iudas,& qui cum eo erant:
& cognouit quia non potest sustinere eos,
& regressus est ad regem, & accusauit eos
26 multis criminibus.*Et misit rex Nicanorẽ,
vnũ ex principibus suis nobilioribus: qui
erat inimicitias exercens contra Israel: &
27 mandauit ei euertere populum. * Et venit
Nicanor in Ierusalẽ cum exercitu magno,
& misit ad Iudam & ad fratres eius verbis
28 pacificis cum dolo,*dicens: Non sit pugna
inter me & vos: veniam cum viris paucis,
29 vt videam facies vestras cum pace.*Et venit
ad Iudam,& salutauerunt se inuicem paci-
fice: & hostes parati erant rapere Iudam.
30 *Et innotuit sermo Iudæ quoniam cum do-
lo venerat ad eum: & conterritus est ab eo,
31 & amplius noluit videre faciem eius.* Et
cognouit Nicanor quoniam denudatum
est consilium eius: & exiuit obuiam Iudæ in
32 pugnam iuxta Capharsalama.* Et cecide-
runt de Nicanoris exercitu fere quinque
millia viri,& fugerunt in ciuitatem Dauid.
33 * Et post hæc verba ascendit Nicanor in
montem Sion: & exierunt de sacerdotibus
populi salutare eum in pace,& demõstrare
ei holocautomata,quæ offerebãtur pro re-
34 ge.*Et irridens spreuit eos,& polluit: & lo
35 cutus est superbe,*& iurauit cum ira,dicẽs:
Nisi traditus fuerit Iudas, & exercitus eius
in manus meas, continuo cum regressus

fuero in pace, succendam domum istam.
Et exijt cum ira magna. * & intrauerunt 36
sacerdotes, & steterunt ante faciem altaris
& templi: & flentes dixerunt: * Tu Domine 37
elegisti domum istam ad inuocandum no-
men tuum in ea, vt esset domus orationis
& obsecrationis populo tuo. * fac vindictā 38
in homine isto, & exercitu eius, & cadant
in gladio: memento blasphemias eorum,
& ne dederis eis vt permaneant. * Et exijt 39
Nicanor ab Ierusalē, & castra applicuit ad
Bethoron: & occurrit illi exercitus Syriæ.
* Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus 40
millibus viris: & orauit Iudas, & dixit: * Qui 41
missi erant a rege Sennacherib, Domine,
quia blasphemauerunt te, exijt angelus, &
percussit ex eis centum octogintaquinque
millia: * sic contere exercitū istum in con- 42
spectu nostro hodie: & sciāt ceteri quia ma
le locutus est super sancta tua: & iudica il-
lum secundum malitiam illius. * Et com- 43
miserunt exercitus prælium tertiadecima
die mensis Adar: & cōtrita sunt castra Ni-
canoris, & cecidit ipse primus in prælio.
* Vt autem vidit exercitus eius quia ceci- 44
disset Nicanor, proiecerunt arma sua, &
fugerunt: * & persecuti sunt eos viā vnius 45
diei ab Adazer vsquequo veniatur in Ga-
zara, & tubis cecinerunt post eos cum si-
gnificationibus: * & exierunt de omnibus 46
castellis Iudææ in circuitu, & ventilabant
eos cornibus, & conuertebantur iterum ad
eos, & ceciderunt omnes gladio, & non est
relictus ex eis nec vnus. * Et acceperūt spo 47
lia eorum in prædam: & caput Nicanoris
amputauerunt, & dexteram eius, quam ex-
tenderat superbe, & attulerunt, & suspēde-
runt contra Ierusalem. * Et lætatus est po- 48
pulus valde, & egerunt diem illam in læti-
tia magna. * Et constituit agi omnibus an- 49
nis diem istam tertiadecima die mensis A-
dar. * Et siluit terra Iuda dies paucos. 50

CAP. VIII.

ET audiuit Iudas nomen Romanorum, 1
quia sunt potentes viribus, & acquie-
scunt ad omnia, quæ postulantur ab eis:
& quicumque accesserunt ad eos, statuerūt
cum eis amicitias, & quia sunt potentes vi-
2 ribus. * Et audierunt prælia eorum, & vir-
tutes bonas, quas fecerunt in Galatia, quia
obtinuerunt eos, & duxerunt sub tribu-
3 tum: * & quanta fecerunt in regione Hispa-
niæ, & quod in potestatem redegerunt me-
talla argenti & auri, quæ illic sunt, & posse-
derunt omnem locum consilio suo, & pa-
4 tiētia: * locaq. quæ longe erāt valde ab eis,
& reges, qui superuenerant eis ab extremis
terræ, contriuerunt, & percusserunt eos pla
ga magna: ceteri autem dant eis tributum
5 omnibus annis. * & Philippū & Persen Ce-
teorum regē, & ceteros, qui aduersum eos
arma tulerant, contriuerunt in bello, & ob-
6 tinuerunt eos: * & Antiochum magnū re-
gem Asiæ, qui eis pugnam intulerat ha-
bens centum viginti elephantos, & equita-
tum, & currus, & exercitum magnum val-
7 de, contritum ab eis. * & quia ceperunt eum
viuum, & statuerunt ei vt daret ipse, & qui
regnarent post ipsum, tributum magnum,
8 & daret obsides, & constitutum, * & regio-
nem Indorum, & Medos, & Lydos de opti-
mis regionibus eorum: & acceptas eas ab
9 eis, dederunt Eumeni regi. * & quia qui erāt
apud Helladam, voluerunt ire, & tollere
10 eos: & innotuit sermo his, * & miserunt ad
eos ducem vnum, & pugnauerunt contra
illos, & ceciderunt ex eis multi, & captiuas
duxerunt vxores eorum, & filios, & diripue
runt eos, & terram eorum possederunt, &
destruxerunt muros eorum, & in seruitu-
tem illos redegerunt vsque in hunc diem:
11 * & residua regna, & insulas, quæ aliquando
restiterant illis, exterminauerunt, & in po-
12 testatem redegerunt. * Cum amicis autem
suis, & qui in ipsis requiem habebant, con-
seruauerunt amicitiam, & obtinuerunt re-
gna, quæ erant proxima, & quæ erant lon-
ge: quia quicumque audiebant nomen eo-
13 rum, timebant eos. * quibus vero vellēt au-
xilio esse vt regnarent, regnabant: quos au-
tem vellent, regno deturbabant: & exalta-
14 ti sunt valde. * Et in omnibus istis nemo
portabat diadema, nec induebatur purpu-

ra, vt

ra, vt magnificaretur in ea. *Et quia cu- 15
riam fecerunt sibi, & quotidie consulebant
trecentos viginti cōsilium agentes semper
de multitudine, vt quæ digna sunt, gerant:
* & committunt vni homini magistratum 16
suum per singulos annos dominari vniuer-
sæ terræ suæ, & omnes obediunt vni, &
non est inuidia, neque zelus inter eos. *Et 17
elegit Iudas Eupolemum, filium Ioannis,
filij Iacob, & Iasonem, filium Eleazari, &
misit eos Romam cōstituere cum illis ami-
citiam, & societatem: *& vt auferrent ab eis 18
iugum Græcorum, quia viderunt quòd in
seruitutem premerent regnum Israel. *Et 19
abierunt Romam viam multam valde, &
introierunt curiam, & dixerunt: *Iudas Ma- 20
chabæus, & fratres eius, & populus Iudæo-
rum miserunt nos ad vos statuere vobiscū
societatem, & pacem, & conscribere nos so-
cios, & amicos vestros. *Et placuit sermo 21
in conspectu eorum. *Et hoc rescriptum 22
est, quod rescripserunt in tabulis æreis, &
miserunt in Ierusalem, vt esset apud eos ibi
memoriale pacis, & societatis. *BENE SIT 23
ROMANIS, & genti Iudæorum in mari,
& in terra in æternum: gladiusq. & hostis
procul sit ab eis. *Quòd si institerit bellum 24
Romanis prius, aut omnibus socijs eorum
in omni dominatione eorum: *auxilium fe- 25
ret gens Iudæorum, prout tempus dictaue-
rit, corde pleno: *& præliantibus non da- 26
bunt, neque subministrabunt triticum, ar-
ma, pecuniam, naues, sicut placuit Roma-
nis: & custodient mandata eorum, nihil
ab eis accipiētes. *Similiter autē & si genti 27
Iudæorum prius acciderit bellum, adiuua-
bunt Romani ex animo, prout eis tempus
permiserit: *& adiuuantibus nō dabitur tri- 28
ticum, arma, pecunia, naues, sicut placuit
Romanis: & custodient mandata eorum
absque dolo. *secundum hæc verba cōsti- 29
tuerunt Romani populo Iudæorū. *Quòd 30
si post hæc verba hi aut illi addere, aut de-
mere ad hæc aliquid voluerint, facient ex
proposito suo: & quæcūque addiderint, vel
dempserint, rata erūt. *Sed & de malis, quæ 31
Demetrius rex fecit in eos, scripsimus ei, di-
cētes: Quare grauasti iugum tuū super amī-
32 cos nostros, & socios Iudæos? *Si ergo ite-
rū adierint nos, aduersum te faciemus illis
iudiciū, & pugnabimus tecum mari terraq.

CAP. IX.

1 INTEREA vt audiuit Demetrius quia ce-
cidit Nicanor, & exercitus eius in præ-
lio, apposuit Bacchidem, & Alcimum rur-
sum mittere in Iudæam, & dextrum cornu
2 cum illis. *Et abierunt viam, quæ ducit in
Galgala, & castra posuerunt in Masaloth,
quæ est in Arbellis: & occupauerunt eam, &
3 peremerunt animas hominum multas. *In
mense primo anni cētesimi & quinquagesi-
mi secundi applicuerunt exercitum ad Ieru
4 salem: *& surrexerūt, & abierunt in Beream
viginti millia virorum, & duo millia equi-
5 tum. *Et Iudas posuerat castra in Laisa, &
6 tria millia viri electi cū eo: *& viderūt mul-
titudinem exercitus quia multi sunt, & ti-
muerunt valde: & multi subtraxerunt se de
castris, & non remanserunt ex eis nisi octin-
7 genti viri. *Et vidit Iudas quòd defluxit
exercitus suus, & bellum perurgebat eum,
& confractus est corde: quia non habebat
tempus congregandi eos, & dissolutus est.
8 *Et dixit his, qui residui erant: Surgamus,
& eamus ad aduersarios nostros, si poteri-
9 mus pugnare aduersus eos. *Et auertebant
eum, dicentes: Non poterimus, sed libere-
mus animas nostras modo, & reuertamur ad
fratres nostros, & tunc pugnabimus aduer-
10 sus eos: nos autem pauci sumus. *Et ait Iu
das: Absit istam rem facere vt fugiamus
ab eis: & si appropiauit tempus nostrum,
moriamur in virtute propter fratres no-
stros, & non inferamus crimen gloriæ no-
11 stræ. *Et mouit exercitus de castris, & stete
runt illis obuiā: & diuisi sunt equites in duas
partes, & fundibularij, & sagittarij præibant
exercitum, & primi certaminis omnes po-
12 tentes. *Bacchides autē erat in dextro cor-
nu, & proximauit legio ex duabus partibus,
13 & clamabant tubis: *exclamauerunt autem
& hi, qui erant ex parte Iudæ, etiam ipsi, &
cōmota est terra a voce exercituū: & com-
missum

missum est prælium à mane vsque ad vespe-
ram. * Et vidit Iudas, quòd firmior est pars 14
exercitus Bacchidis in dextris, & conuene-
runt cum ipso omnes constantes corde: * & 15
contrita est dextera pars ab eis, & persecu-
tus est eos vsque ad montem Azoti. * Et 16
qui in sinistro cornu erant, viderunt quod
contritum est dextrum cornu, & secuti sunt
post Iudam, & eos, qui cum ipso erant, a ter-
go: * & ingrauatum est prælium, & cecide- 17
runt vulnerati multi ex his, & ex illis. * Et 18
Iudas cecidit, & ceteri fugerunt. * Et Io- 19
nathas, & Simon tulerunt Iudam fratrem
suum, & sepelierunt eum in sepulchro pa-
trum suorum in ciuitate Modin. * Et fleue- 20
runt eum omnis populus Israel planctu ma
gno, & lugebant dies multos, * & dixerunt: 21
Quomodo cecidit potens, qui saluum facie-
bat populum Israel! * Et cetera verba bel- 22
lorum Iudæ, & virtutum, quas fecit, & ma-
gnitudinis eius, non sunt descripta: multa
enim erant valde. * Et factum est: post obi- 23
tum Iudæ emerserunt iniqui in omnibus fi-
nibus Israel, & exorti sunt omnes, qui ope-
rabantur iniquitatem. * In diebus illis facta 24
est fames magna valde, & tradidit se Bac-
chidi omnis regio eorum cum ipsis. * Et ele- 25
git Bacchides viros impios, & constituit eos
dominos regionis: * & exquirebant, & per- 26
scrutabantur amicos Iudæ, & adducebant
eos ad Bacchidem, & vindicabat in illos,
& illudebat. * Et facta est tribulatio ma- 27
gna in Israel, qualis non fuit ex die, qua nõ
est visus propheta in Israel. * Et congrega- 28
ti sunt omnes amici Iudæ, & dixerunt Io-
nathæ: * Ex quo frater tuus Iudas defunctus 29
est, vir similis ei non est, qui exeat contra
inimicos nostros, Bacchidẽ, & eos, qui ini-
mici sunt gentis nostræ. * Nunc itaque te 30
hodie elegimus esse pro eo nobis in princi-
pem, & ducem ad bellandum bellum no-
strum. * Et suscepit Ionathas tempore illo 31
principatum, & surrexit loco Iudæ fratris
sui. * Et cognouit Bacchides, & quærebat 32
eum occidere. * Et cognouit Ionathas, & 33
Simon frater eius, & omnes, qui cum eo
erant: & fugerunt in desertum Thecuæ, &

34 consederunt ad aquam lacus Asphar. * Et
cognouit Bacchides, & die sabbatorum ve
nit ipse, & omnis exercitus eius trãs Iorda-
35 nem. * Et Ionathas misit fratrem suum du-
cem populi, & rogauit Nabuthæos amicos
suos, vt cõmodarent illis apparatum suum,
36 qui erat copiosus. * Et exierunt filij Iam-
bri ex Madaba, & comprehenderunt Ioan-
nem, & omnia, quæ habebat, & abierunt
37 habentes ea. * Post hæc verba, renuncia-
tum est Ionathæ, & Simoni fratri eius, quia
filij Iambri faciũt nuptias magnas, & ducũt
spõsam ex Madaba filiam vnius de magnis
principibus Chanaan cũ ambitione magna.
38 * Et recordati sunt sanguinis Ioannis fratris
sui: & ascenderunt, & absconderunt se sub
39 tegumento montis. * Et eleuauerunt ocu-
los suos, & viderũt: & ecce tumultus, & ap-
paratus multus: & spõsus processit, & amici
eius, & fratres eius obuiam illis cum tympa
40 nis, & musicis, & armis multis. * Et surrexe-
runt ad eos ex insidijs, & occiderunt eos,
& ceciderunt vulnerati multi, & residui fu-
gerunt in montes: & acceperũt omnia spo-
41 lia eorum: * & conuersæ sunt nuptiæ in lu-
ctum, & vox musicorum ipsorum in lamen
42 tum. * Et vindicauerunt vindictam sangui-
nis fratris sui: & reuersi sunt ad ripam Ior-
43 danis. * Et audiuit Bacchides, & venit die
sabbatorum vsque ad oram Iordanis in vir
44 tute magna. * Et dixit ad suos Ionathas:
Surgamus, & pugnemus contra inimicos
nostros: non est enim hodie sicut heri, &
45 nudiustertius. * ecce enim bellum ex aduer-
so, aqua vero Iordanis hinc & inde, & ripæ,
& paludes, & saltus: & non est locus diuer-
46 tendi. * Nunc ergo clamate in cælum, vt li-
beremini de manu inimicorum vestrorum.
47 Et commissum est bellum. * Et extendit
Ionathas manum suam percutere Bacchi-
48 dem, & diuertit ab eo retro: * & dissilijt Io-
nathas, & qui cum eo erant in Iordanem,
49 & transnatauerunt ad eos Iordanem. * &
ceciderũt de parte Bacchidis die illa mille
50 viri: & reuersi sunt in Ierusalem, * & ædifica-
uerunt ciuitates munitas in Iudæa, munitio-
nem, quæ erat in Iericho, & in Ammaum,

& in Bethoron,& in Bethel, & Thamnata,
& Phara,& Thopo muris excelsis,& portis,
& seris.*Et posuit custodiā in eis, vt inimi- 51
citias exercerent in Israel:*& muniuit ciui- 52
tatem Bethsuram,& Gazaram,& arcem,&
posuit in eis auxilia, & apparatum escarū.
*& accepit filios principum regionis obsi- 53
des,& posuit eos in arce in Ierusalem in cu
stodiam.*Et anno centesimo quinquagesi- 54
mo tertio,mense secūdo,præcepit Alcimus
destrui muros domus sanctæ interioris,&
destrui opera prophetarū:& cœpit destrue-
re.*In tempore illo percussus est Alcimus: 55
& impedita sunt opera illius, & occlusum
est os eius,& dissolutus est paralysi,nec vl-
tra potuit loqui verbum,& mandare de do-
mo sua.*Et mortuus est Alcimus in tépore 56
illo cum tormento magno.*Et vidit Bac- 57
chides quoniam mortuus est Alcimus: &
reuersus est ad regem, & siluit terra annis
duobus. * Et cogitauerunt omnes iniqui 58
dicentes: Ecce Ionathas,& qui cum eo
sunt,in silentio habitant confidenter: nunc
ergo adducamus Bacchidem, & compre-
hendet eos omnes vna nocte.*Et abierūt, 59
& consilium ei dederunt.* Et surrexit vt 60
veniret cum exercitu multo: & misit oc-
culte epistolas socijs suis, qui erant in Iu-
dæa, vt comprehenderent Ionathan, &
eos,qui cum eo erant: sed non potuerunt,
quia innotuit eis consilium eorum.*Et ap- 61
prehendit de viris regionis, qui principes
erant malitiæ,quinquaginta viros, & occi-
dit eos:* & secessit Ionathas, & Simon, & 62
qui cum eo erant in Bethbessen, quæ est
in deserto: & extruxit diruta eius,& fir-
mauerunt eam. * Et cognouit Bacchides, 63
& congregauit vniuersam multitudinem
suam: & his,qui de Iudæa erant,denuncia-
uit.*Et venit,& castra posuit desuper Beth- 64
bessen:& oppugnauit eam dies multos,&
fecit machinas. * Et reliquit Ionathas Si- 65
monem fratrem suum in ciuitate, & exijt
in regionem,& venit cum numero,*& per- 66
cussit Odaren,& fratres eius,& filios Pha-
seron in tabernaculis ipsorum,& cœpit cæ-
dere,& crescere in virtutibus.* Simon vero, 67
& qui cū ipso erant,exierunt de ciuitate,&
68 succenderūt machinas,* & pugnauerūt con
tra Bacchidem,& contritus est ab eis: & af-
flixerunt eum valde,quoniam consiliū eius,
69 & congressus eius erat inanis.* Et iratus
contra viros iniquos, qui ei consilium de-
derant vt veniret in regionem ipsorū,mul-
tos ex eis occidit: ipse autem cogitauit cū
70 reliquis abire in regionem suam.* Et co-
gnouit Ionathas: & misit ad eum legatos
componere pacem cum ipso, & reddere ei
71 captiuitatem.* Et libenter accepit,& fecit
secundum verba eius,& iurauit se nihil fa-
cturum ei mali omnibus diebus vitæ eius.
72 *Et reddidit ei captiuitatem, quam prius
erat prædatus de terra Iuda: & conuersus
abijt in terram suam,& non apposuit am-
73 plius venire in fines eius.*Et cessauit gla-
dius ex Israel: & habitauit Ionathas in
Machmas,& cœpit Ionathas ibi iudicare
populum,& exterminauit impios ex Israel.

CAP. X.

1 ET anno centesimo sexagesimo ascen-
dit Alexander Antiochi filius, qui co-
gnominatus est Nobilis: & occupauit Pto-
lemaidam: & receperunt eum, & regnauit
2 illic.* Et audiuit Demetrius rex,& congre-
gauit exercitum copiosum valde, & exiuit
3 obuiam illi in prælium.* Et misit Deme-
trius epistolam ad Ionathan verbis pacifi-
4 cis,vt magnificaret eum.*Dixit enim: An-
ticipemus facere pacem cum eo, priusquā
5 faciat cum Alexandro aduersum nos.* re-
cordabitur enim omnium malorum,quæ fe
cimus in eum, & in fratrem eius, & in gen
6 tem eius.* Et dedit ei potestatem congre-
gandi exercitum,& fabricare arma,& esse
ipsum socium eius: & obsides, qui erant
7 in arce, iussit tradi ei.* Et venit Iona-
thas in Ierusalem, & legit epistolas in au-
ditu omnis populi, & eorum, qui in ar-
8 ce erant.* Et timuerunt timore magno,
quoniam audierunt quòd dedit ei rex po-
9 testatem congregandi exercitum.*Et tra-
diti sunt Ionathæ obsides,& reddidit eos pa
10 rentibus suis: *& habitauit Ionathas in
Ieru-

Ierusalem, & cœpit ædificare, & innouare
ciuitatem.*Et dixit facientibus opera vt ex- 11
truerent muros, & monté Sion in circuitu
lapidibus quadratis ad munitionem: & ita
fecerũt.*Et fugerunt alienigenæ,qui erant 12
in munitionibus,quas Bacchides ædificaue
rat:* & reliquit vnusquisque locum suum, 13
& abijt in terram suam:*tantum in Beth- 14
sura remanserunt aliqui ex his,qui reliquerant legem,& præcepta Dei. erat enim hæc
eis ad refugium.*Et audiuit Alexander rex 15
promissa,quæ promisit Demetrius Ionathæ:
& narrauerunt ei prælia,& virtutes,quas ipse fecit,& fratres eius,& labores,quos labo
rauerunt.*& ait: Numquid inueniemus ali- 16
quem virum talem? & nunc faciemus eum
amicum, & socium nostrum.* Et scripsit 17
epistolam,& misit ei secundum hæc verba,
dicens: * Rex Alexander fratri Ionathæ 18
salutem. * Audiuimus de te quòd vir po- 19
tens sis viribus, & aptus es vt sis amicus
noster:*& nunc constituimus te hodie sum- 20
mum sacerdotem gentis tuæ, & vt amicus
voceris regis,(& misit ei purpuram,& coronam auream)& quæ nostra sunt sentias no
biscum, & conserues amicitias ad nos.
*Et induit se Ionathas stola sancta septimo 21
mense, anno centesimo sexagesimo in die
sollemni scenopegiæ: & congregauit exercitum, & fecit arma copiosa. * Et audiuit 22
Demetrius verba ista, & contristatus est
nimis, & ait: *Quid hoc fecimus, quòd 23
præoccupauit nos Alexander apprehendere amicitiam Iudæorum ad munimen sui?
* Scribam & ego illis verba deprecatoria,& 24
dignitates,& dona: vt sint mecum in adiutorium.* Et scripsit eis in hæc verba: Rex 25
Demetrius géti Iudæorum salutem:* Quo- 26
niam seruastis ad nos pactum, & mansistis
in amicitia nostra, & non accessistis ad
inimicos nostros, audiuimus, & gauisi sumus. * Et nunc perseuerate adhuc con- 27
seruare ad nos fidem, & retribuemus vobis bona pro his, quæ fecistis nobiscum:
*& remittemus vobis præstationes multas, 28
& dabimus vobis donationes. * Et nunc 29
absoluo vos, & omnes Iudæos a tributis,
& pretia salis indulgeo, & coronas remit-
30 to,& tertias seminis:* & dimidiam partem
fructus ligni, quod est portionis meæ,relin
quo vobis ex hodierno die, & deinceps,ne
accipiatur a terra Iuda, & a tribus ciuitatibus,quæ additæ sunt illi ex Samaria,& Galilæa ex hodierna die & in totum tempus:
31 *& Ierusalem sit sancta,& libera cum finibus suis: & decimæ, & tributa ipsius sint.
32 *Remitto etiam potestatem arcis, quæ est
in Ierusalem: & do eam summo sacerdoti,
vt constituat in ea viros quoscumque ipse
33 elegerit, qui custodiant eam.* Et omnem
animam Iudæorũ,quæ captiua est a terra Iu
da in omni regno meo,relinquo liberã gra
tis,vt omnes a tributis soluantur,etiam pe-
34 corum suorum.*Et omnes dies sollemnes,
& sabbata,& neomeniæ,& dies decreti, &
tres dies ante diẽ sollemnẽ,& tres dies post
diem sollemnem sint omnes immunitatis
& remissionis omnibus Iudæis, qui sunt in
35 regno meo:* & nemo habebit potestatem
agere aliquid, & mouere negotia aduersus
36 aliquem illorum in omni causa.*Et ascribantur ex Iudæis in exercitu regis ad trigin
ta millia virorum: & dabuntur illis copiæ
vt oportet omnibus exercitibus regis,& ex
eis ordinabuntur qui sint in munitionibus
37 regis magni:*& ex his constituentur super
negotia regni, quæ aguntur ex fide, &
principes sint ex eis,& ambulent in legibus
38 suis, sicut præcepit rex in terra Iuda.*Et
tres ciuitates, quæ additæ sunt Iudææ ex
regione Samariæ, cum Iudæa reputentur:
vt sint sub vno, & non obediant alij po-
39 testati, nisi summi sacerdotis:* Ptolemaida, & confines eius, quas dedi donum
sanctis, qui sunt in Ierusalem ad necessa-
40 rios sumptus sanctorum.* Et ego do singulis annis quindecim millia siclorum argenti de rationibus regis, quæ me contin-
41 gunt:*& omne,quod reliquum fuerit,quod
non reddiderant qui super negotia erant
annis prioribus,ex hoc dabunt in opera do
42 mus.*Et super hæc quinque millia siclorũ
argenti, quæ accipiebant de sanctorum ratione per singulos annos: & hæc ad sacer-

dotes pertineant, qui ministerio fungũtur.
43 * Et quicumque confugerint in templum,
quod est Ierosolymis, & in omnibus finibus
eius, obnoxij regi in omni negotio dimittã-
tur, & vniuersa, quæ sunt eis in regno meo,
44 libera habeant. * Et ad ædificanda vel re-
staurãda opera sanctorũ, sumptus dabun-
45 tur de ratione regis: * & ad extruendos mu-
ros Ierusalem, & cõmuniendos in circuitu,
sumptus dabuntur de ratione regis, & ad
46 construendos muros in Iudæa. * Vt audiuit
autẽ Ionathas, & populus sermones istos, nõ
crediderunt eis, nec receperũt eos: quia re-
cordati sunt malitiæ magnæ, quam fecerat
47 in Israel, & tribulauerat eos valde. * Et com
placuit eis in Alexandrũ, quia ipse fuerat eis
princeps sermonum pacis, & ipsi auxilium
48 ferebant omnibus diebus. * Et congregauit
rex Alexander exercitũ magnum, & admo
49 uit castra contra Demetrium. * Et commise-
runt prælium duo reges, & fugit exercitus
Demetrij, & insecutus est eum Alexander,
50 & incubuit super eos. * Et inualuit prælium
nimis, donec occidit sol: & cecidit Deme-
51 trius in die illa. * Et misit Alexander ad Pto-
lemæum regem Aegypti legatos secundum
52 hæc verba, dicens: * QVONIAM regressus
sum in regnum meum, & sedi in sede pa-
trum meorum, & obtinui principatum, &
contriui Demetrium, & possedi regionem
53 nostram, * & commisi pugnam cum eo, &
contritus est ipse, & castra eius a nobis, &
54 sedimus in sede regni eius: * & nunc statua-
mus adinuicem amicitiam: & da mihi filiã
tuam vxorem, & ego ero gener tuus, &
55 dabo tibi dona, & ipsi digna te. * Et re-
spondit rex Ptolemæus, dicens: FELIX
dies, in qua reuersus es ad terram patrum
tuorum, & sedisti in sede regni eorum.
56 * Et nunc faciam tibi quod scripsisti: sed
occurre mihi Ptolemaidam, vt videamus
inuicem nos, & spondeam tibi sicut dixi-
57 sti. * Et exiuit Ptolemæus de Aegypto,
ipse & Cleopatra filia eius, & venit Ptole-
maidam anno centesimo sexagesimo secun
58 do. * Et occurrit ei Alexander rex, & dedit
ei Cleopatram filiam suam: & fecit nuptias
eius Ptolemaidæ, sicut reges, in magna glo
59 ria. * Et scripsit rex Alexander Ionathæ, vt
60 veniret obuiã sibi. * Et abijt cum gloria Pto
lemaidã, & occurrit ibi duobus regibus, &
dedit illis argentum multum, & aurum, &
dona: & inuenit gratiam in conspectu eo-
61 rum. * Et conuenerunt aduersus eum viri
pestilentes ex Israel, viri iniqui interpellan-
tes aduersus eum: & nõ intẽdit ad eos rex.
62 * Et iussit spoliari Ionathan vestibus suis, &
indui eum purpura: & ita fecerunt. Et col-
63 locauit eum rex sedere secũ. * Dixitq. prin-
cipibus suis: Exite cum eo in medium ciui
tatis, & prædicate, vt nemo aduersus eum
interpellet de vllo negotio, nec quisquã ei
64 molestus sit de vlla ratione. * Et factum est,
vt viderunt qui interpellabãt gloriam eius,
quæ prædicabatur, & opertum eum purpu
65 ra, fugerunt omnes: * & magnificauit eum
rex, & scripsit eum inter primos amicos, &
posuit eum ducem, & participem principa-
66 tus. * Et reuersus est Ionathas in Ierusalem
67 cum pace, & lætitia. * In anno centesimo se-
xagesimoquinto venit Demetrius filius De-
68 metrij a Creta in terrã patrum suorum. * Et
audiuit Alexãder rex, & cõtristatus est val-
69 de, & reuersus est Antiochiam. * Et con-
stituit Demetrius rex Apollonium ducem,
qui præerat Cœlesyriæ: & cõgregauit exer-
citum magnum, & accessit ad Iamniam:
& misit ad Ionathan summum sacerdotẽ,
70 * dicens: Tu solus resistis nobis: ego au-
tem factus sum in derisum, & in oppro-
brium, propterea quia tu potestatem aduer
71 sum nos exerces in montibus. * Nunc er-
go si confidis in virtutibus tuis, descẽde ad
nos in campum, & cõparemus illic inuicẽ:
72 quia mecum est virtus bellorum. * Interro-
ga, & disce quis sum ego, & ceteri, qui auxi
lio sunt mihi, qui & dicunt quia non potest
stare pes vester ante faciem nostram, quia
bis in fugam cõuersi sunt patres tui in ter-
73 ra sua: * & nunc quomodo poteris sustine-
re equitatum & exercitum tantum in cam-
po, vbi nõ est lapis, neque saxum, neque lo
74 cus fugiendi? * Vt audiuit autem Ionathas
sermones Apollonij, motus est animo:
& ele-

& elegit decem millia virorum, & exijt ab
Ierusalem, & occurrit ei Simon frater eius
in adiutorium: *& applicuerunt castra in 75
Ioppen, & exclusit eum a ciuitate: quia cu-
stodia Apollonij Ioppe erat, & oppugnauit
eam. *Et exterriti qui erant in ciuitate, ape- 76
ruerunt ei, & obtinuit Ionathas Ioppen.
*Et audiuit Apollonius, & admouit tria 77
millia equitum, & exercitum multum. *Et 78
abijt Azotum tamquam iter faciens, & sta-
tim exijt in campum, eo quòd haberet
multitudinem equitum, & confideret in eis.
Et insecutus est eum Ionathas in Azotum,
& cõmiserunt prælium. *Et reliquit Apol- 79
lonius in castris mille equites post eos oc-
culte. *Et cognouit Ionathas quoniam in- 80
sidiæ sunt post se, & circuierunt castra eius,
& iecerunt iacula in populum a mane vs-
que ad vesperam. *Populus autem stabat, 81
sicut præceperat Ionathas: & laborauerũt
equi eorum. *Et eiecit Simon exercitum 82
suum, & commisit contra legionem, equi-
tes enim fatigati erant: & contriti sunt ab
eo, & fugerunt. *Et qui dispersi sunt per 83
campum, fugerunt in Azotum, & intraue-
runt in Bethdagon idolum suum, vt ibi se
liberarent. *Et succẽdit Ionathas Azotum, 84
& ciuitates, quæ erant in circuitu eius, &
accepit spolia eorum, & templum Dagon:
& omnes, qui fugerunt in illud, succendit
igni. *Et fuerunt qui ceciderunt gladio 85
cum his, qui succensi sunt, fere octo millia
virorum. *Et mouit inde Ionathas castra, 86
& applicuit ea Ascalonem: & exierunt de
ciuitate obuiam illi in magna gloria. *Et 87
reuersus est Ionathas in Ierusalem cum
suis, habentibus spolia multa. *Et factum 88
est: vt audiuit Alexãder rex sermones istos,
addidit adhuc glorificare Ionathan. *Et mi- 89
sit ei fibulam auream, sicut consuetudo est
dari cognatis regum. Et dedit ei Accaron,
& omnes fines eius in possessionem.

CAP. XI.

ET rex Ægypti congregauit exercitum, 1
sicut arena, quæ est circa oram maris,
& naues multas: & quærebat obtinere re-
gnum Alexandri dolo, & addere illud re-
2 gno suo. *Et exijt in Syriam verbis pacifi-
cis, & aperiebant ei ciuitates, & occurrebãt
ei: quia mandauerat Alexander rex exire
3 ei obuiam, eo quòd socer suus esset. *Cum
autem introiret ciuitatem Ptolemæus, po-
nebat custodias militum in singulis ciuita-
4 tibus. *Et vt appropiauit Azoto, ostende-
runt ei templum Dagon succensum igni,
& Azotum, & cetera eius demolita, & cor-
pora proiecta, & eorum, qui cæsi erant in
bello, tumulos quos fecerant secus viam.
5 *Et narrauerunt regi quia hæc fecit Iona-
thas, vt inuidiam facerent ei: & tacuit rex.
6 *Et occurrit Ionathas regi in Ioppen cum
gloria, & inuicem se salutauerunt, & dor-
7 mierunt illic. *Et abijt Ionathas cum re-
ge vsque ad fluuium, qui vocatur Eleuthe-
8 rus: & reuersus est in Ierusalem. *Rex au-
tem Ptolemæus obtinuit dominium ciuita-
tum vsque Seleuciam maritimam, & cogi-
9 tabat in Alexandrum consilia mala. *Et mi-
sit legatos ad Demetrium, dicens: VENI,
componamus inter nos pactum, & dabo ti-
bi filiam meam, quam habet Alexander,
10 & regnabis in regno patris tui. *pœnitet
enim me quòd dederim illi filiam meam:
11 quæsiuit enim me occidere. *Et vitupera-
uit eum, propterea quòd concupierat re-
12 gnum eius. *Et abstulit filiam suam, & de-
dit eam Demetrio, & alienauit se ab Ale-
xandro, & manifestatæ sunt inimicitiæ eius.
13 *Et intrauit Ptolemæus Antiochiam, & im-
posuit duo diademata capiti suo, Ægypti,
14 & Asiæ. *Alexander autem rex erat in Ci-
licia illis temporibus: quia rebellabant qui
15 erant in locis illis. *Et audiuit Alexander,
& venit ad eum in bellum: & produxit
Ptolemæus rex exercitum, & occurrit ei in
16 manu valida, & fugauit eum. *Et fugit
Alexander in Arabiam, vt ibi protegere-
tur: rex autem Ptolemæus exaltatus est.
17 *Et abstulit Zabdiel Arabs caput Alexan-
18 dri, & misit Ptolemæo. *Et rex Ptolemæus
mortuus est in die tertia: & qui erãt in mu-
nitionibus, perierunt ab his, qui erant intra
19 castra. *Et regnauit Demetrius anno cen-

tesimo sexagesimo septimo.* In diebus il- 20
lis congregauit Ionathas eos, qui erant in
Iudæa, vt expugnarent arcem, quæ est in
Ierusalem: & fecerunt contra eam machi-
nas multas.* Et abierunt quidam qui ode- 21
rant gentem suam viri iniqui ad regem De-
metrium, & renunciauerunt ei quòd Iona-
thas obsideret arcem.* Et vt audiuit, iratus 22
est: & statim venit ad Ptolemaidam, & scri-
psit Ionathæ ne obsideret arcem, sed oc-
curreret sibi ad colloquium festinatò.* Vt 23
audiuit autem Ionathas, iussit obsidere: &
elegit de senioribus Israel, & de sacerdoti-
bus, & dedit se periculo.* Et accepit aurū, 24
& argentum, & vestem, & alia xenia multa,
& abijt ad regem Ptolemaidam, & inuenit
gratiam in conspectu eius.* Et interpella- 25
bant aduersus eum quidam iniqui ex gente
sua.* Et fecit ei rex sicut fecerant ei, qui an- 26
te eum fuerant: & exaltauit eum in cōspe-
ctu omnium amicorum suorum,* & statuit 27
ei principatum sacerdotij, & quæcumque
alia habuit prius pretiosa, & fecit eū prin-
cipem amicorum.* Et postulauit Ionathas 28
a rege vt immunem faceret Iudæam, & tres
toparchias, & Samariam, & confines eius:
& promisit ei talenta trecenta.* Et consen- 29
sit rex: & scripsit Ionathæ epistolas de his
omnibus, hunc modū continentes:* Rex 30
Demetrius fratri Ionathæ salutem, & genti
Iudæorum.* Exemplum epistolæ, quam 31
scripsimus Lastheni parenti nostro de vo-
bis, misimus ad vos vt sciretis:* Rex De- 32
metrius Lastheni parenti salutem.* Genti 33
Iudæorum amicis nostris, & cōseruantibus
quæ iusta sunt apud nos, decreuimus bene-
facere propter benignitatē ipsorum, quam
erga nos habent.* Statuimus ergo illis om- 34
nes fines Iudææ, & tres ciuitates, Lydan,
& Ramathan, quæ additæ sunt Iudææ ex
Samaria, & omnes confines earum seque-
strari omnibus sacrificantibus in Ierosoly-
mis pro his, quæ ab eis prius accipiebat rex
per singulos annos, & pro fructibus terræ, &
pomorum.* Et alia, quæ ad nos pertinebant 35
decimarum, & tributorum, ex hoc tempore
remittimus eis: & areas salinarum, & coro-
36 nas, quæ nobis deferebantur,* omnia ipsis
concedimus: & nihil horum irritum erit
37 ex hoc, & in omne tempus.* Nunc ergo cu-
rate facere horum exemplum, & detur Io-
nathæ, & ponatur in monte sancto, in loco
38 celebri.* Et videns Demetrius rex quòd si-
luit terra in conspectu suo, & nihil ei resi-
stit, dimisit totum exercitum suum, vnum-
quemque in locum suum, excepto peregri-
no exercitu, quem contraxit ab insulis Gen-
tium: & inimici erant ei omnes exercitus
39 patrum eius.* Tryphon autem erat quidam
partium Alexandri prius: & vidit quoniam
omnis exercitus murmurabat contra De-
metrium, & iuit ad Emalchuel Arabem, qui
40 nutriebat Antiochum filium Alexādri:* &
assidebat ei, vt traderet eum ipsi, vt regna-
ret loco patris sui: & enunciauit ei quanta
fecit Demetrius, & inimicitias exercituum
eius aduersus illum. Et mansit ibi diebus
41 multis.* Et misit Ionathas ad Demetrium
regem, vt eijceret eos, qui in arce erāt in Ie-
rusalem, & qui in præsidijs erāt: quia impu-
42 gnabant Israel.* Et misit Demetrius ad Io-
nathan, dicens: Non hæc tantum faciā tibi,
& genti tuæ, sed gloria illustrabo te, & gen
43 tem tuam cum fuerit opportunum.* Nunc
ergo recte feceris, si miseris in auxilium mihi
viros: quia discessit omnis exercitus meus.
44 * Et misit ei Ionathas tria millia virorum
fortium Antiochiam: & venerūt ad regem,
45 & delectatus est rex in aduentu eorum.* Et
conuenerunt qui erant de ciuitate, centum
viginti millia virorum, & volebant interfi-
46 cere regem.* Et fugit rex in aulam: & occu
pauerunt qui erant de ciuitate, itinera ciui-
47 tatis, & cœperunt pugnare.* Et vocauit rex
Iudæos in auxilium, & cōuenerunt omnes
simul ad eum, & dispersi sunt omnes per ci-
48 uitatem:* & occiderunt in illa die centum
millia hominū, & succenderunt ciuitatem,
& ceperunt spolia multa in die illa, & libe-
49 rauerunt regem.* Et viderunt qui erant de
ciuitate, quòd obtinuissent Iudæi ciuitatem
sicut volebant: & infirmati sunt mente sua,
& clamauerunt ad regem cum precibus, di-
50 centes:* Da nobis dextras, & cessent Iudæi
oppu-

oppugnare nos, & ciuitatem. *Et proiece- 51
runt arma sua, & fecerunt pacem, & glori-
ficati sunt Iudæi in conspectu regis, & in
conspectu omnium, qui erãt in regno eius,
& nominati sunt in regno: & regressi sunt
in Ierusalem habentes spolia multa. *Et se- 52
dit Demetrius rex in sede regni sui: & siluit
terra in conspectu eius. *Et mentitus est 53
omnia quæcumque dixit, & abalienauit se
a Ionatha, & non retribuit ei secundum be
neficia, quæ sibi tribuerat, & vexabat eum
valde. *Post hæc autem reuersus est Try- 54
phon, & Antiochus cum eo puer adole-
scens, & regnauit, & imposuit sibi diade-
ma. *Et congregati sunt ad eum omnes 55
exercitus, quos disperserat Demetrius, &
pugnauerunt contra eum: & fugit, & terga
vertit. *Et accepit Tryphon bestias, & ob- 56
tinuit Antiochiam: *& scripsit Antiochus 57
adolescens Ionathæ, dicens: Constituo tibi
sacerdotium, & cõstituo te super quattuor
ciuitates, vt sis de amicis regis. *Et misit 58
illi vasa aurea in ministerium, & dedit ei
potestaté bibendi in auro, & esse in purpu-
ra, & habere fibulam auream: *& Simonem 59
fratré eius cõstituit ducem a terminis Ty-
ri vsque ad fines Ægypti. *Et exijt Iona- 60
thas, & perambulabat trans flumen ciuita-
tes: & congregatus est ad eum omnis exer-
citus Syriæ in auxilium, & venit Ascaloné,
& occurrerũt ei honorifice de ciuitate. *Et 61
abijt inde Gazam: & concluserunt se qui
erant Gazæ: & obsedit eam, & succendit
quæ erant in circuitu ciuitatis, & prædatus
est ea. *Et rogauerunt Gazenses Ionathan, 62
& dedit illis dexteram: & accepit filios eo-
rum obsides, & misit illos in Ierusalem: &
perambulauit regionem vsque Damascum.
*Et audiuit Ionathas quòd præuaricati sunt 63
principes Demetrij in Cades, quæ est in Ga
lilæa, cum exercitu multo, volentes eum re-
mouere a negotio regni: *& occurrit illis: 64
fratrem autem suum Simonem reliquit in-
tra prouinciam. *Et applicuit Simon ad 65
Bethsuram, & expugnabat eã diebus mul-
tis, & conclusit eos. *Et postulauerunt ab 66
eo dextras accipere, & dedit illis: & eiecit
eos inde, & cepit ciuitatem, & posuit in ea
67 præsidium. *Et Ionathas, & castra eius ap-
plicuerunt ad aquam Genesar, & ante lu-
68 cem vigilauerunt in campo Asor. *& ecce
castra alienigenarum occurrebant in cam-
po, & tendebant ei insidias in montibus:
69 ipse autem occurrit ex aduerso. *Insidiæ ve
ro exurrexerunt de locis suis, & commise-
70 runt prælium. *Et fugerunt qui erant ex
parte Ionathæ omnes, & nemo relictus est
ex eis, nisi Mathathias filius Absolomi, &
Iudas filius Calphi, princeps militiæ exerci
71 tus. *Et scidit Ionathas vestimenta sua, &
72 posuit terram in capite suo, & orauit. *Et
reuersus est Ionathas ad eos in prælium, &
conuertit eos in fugam, & pugnauerunt.
73 *Et viderunt qui fugiebant partis illius, &
reuersi sunt ad eum, & insequebãtur cum
eo omnes vsque Cades ad castra sua, &
74 peruenerunt vsque illuc. *& ceciderunt de
alienigenis in die illa tria millia virorum:
& reuersus est Ionathas in Ierusalem.

CAP. XII.

1 ET vidit Ionathas quia tempus eum iu-
uat, elegit viros, & misit eos Romam
2 statuere, & renouare cum eis amicitiam: *&
ad Spartiatas, & ad alia loca misit epistolas
3 secundum eandem formam: *& abierunt
Romam, & intrauerunt curiam, & dixe-
runt: Ionathas summus sacerdos, & gens
Iudæorum miserunt nos, vt renouaremus
amicitiam, & societatem secundum pristi-
4 num. *Et dederunt illis epistolas ad ipsos
per loca, vt deducerent eos in terram Iuda
5 cum pace. *Et hoc est exemplum episto-
larum, quas scripsit Ionathas Spartiatis:
6 *IONATHAS summus sacerdos, & seniores
gẽtis, & sacerdotes, & reliquus populus Iu-
7 dæorum Spartiatis fratribus salutem. *Iam-
pridem missæ erãt epistolæ ad Oniam sum-
mum sacerdotem ab Ario, qui regnabat
apud vos, quoniam estis fratres nostri, sicut
rescriptum continet, quod subiectum est.
8 *Et suscepit Onias virum, qui missus fuerat,
cum honore: & accepit epistolas, in qui-
bus significabatur de societate, & amicitia.

*Nos

*Nos cum nullo horum indigeremus, ha- 9
bentes ſolatio ſanctos libros,qui ſunt in ma
nibus noſtris,* maluimus mittere ad vos re- 10
nouare fraternitatem, & amicitiam,ne for-
te alieni efficiamur a vobis: multa enim tē-
pora tranſierunt, ex quo miſiſtis ad nos.
*Nos ergo in omni tempore ſine intermiſ- 11
ſione in diebus ſollemnibus,& ceteris,qui-
bus oportet,memores ſumus veſtri in ſacri-
ficijs, quæ offerimus,& in obſeruationibus,
ſicut fas eſt, & decet meminiſſe fratrum.
* Lætamur itaque de gloria veſtra. * Nos 12
autē circumdederunt multæ tribulationes, 13
& multa prælia,& impugnauerunt nos re-
ges, qui ſunt in circuitu noſtro.* Noluimus 14
ergo vobis moleſti eſſe,neque ceteris ſocijs,
& amicis noſtris in his prælijs;* habuimus 15
enim de cælo auxilium,& liberati ſumus
nos,& humiliati ſunt inimici noſtri.* Elegi- 16
mus itaque Numenium Antiochi filium, &
Antipatrem Iaſonis filiū,& miſimus ad Ro-
manos renouare cum eis amicitiam, & ſo-
cietatem priſtinam. * Mandauimus itaque 17
eis vt veniant etiam ad vos,& ſalutent vos:
& reddant vobis epiſtolas noſtras de inno-
uatione fraternitatis noſtræ.* Et nunc be- 18
nefacietis reſpondentes nobis ad hæc.* Et 19
hoc eſt reſcriptum epiſtolarum, quod mi-
ſerat Oniæ:* Arius, rex Spartiatarum Oniæ 20
ſacerdoti magno ſalutem. * Inuentum eſt 21
in ſcriptura de Spartiatis, & Iudæis, quo-
niam ſunt fratres, & quòd ſunt de genere
Abraham. * Et nunc ex quo hæc cogno- 22
uimus,benefacitis ſcribentes nobis de pace
veſtra.* Sed & nos reſcripſimus vobis: Pe- 23
cora noſtra, & poſſeſsiones noſtræ, veſtræ
ſunt: & veſtræ,noſtræ: mandauimus itaque
hæc nunciari vobis. * Et audiuit Ionathas 24
quoniam regreſsi ſunt principes Demetrij
cum exercitu multo ſupra quàm prius pu-
gnare aduerſus eum.* & exijt ab Ieruſalem, 25
& occurrit eis in Amathite regione: non
enim dederat eis ſpatium vt ingrederentur
regionem eius. * Et miſit ſpeculatores in 26
caſtra eorum: & reuerſi renunciauerunt
quòd conſtituunt ſuperuenire illis nocte.
* Cum occidiſſet autem ſol, præcepit Io- 27
nathas ſuis vigilare,& eſſe in armis paratos
ad pugnam tota nocte,& poſuit cuſtodes
28 per circuitum caſtrorum. * Et audierunt
aduerſarij quòd paratus eſt Ionathas cum
ſuis in bello: & timuerunt, & formidaue-
runt in corde ſuo: & accenderunt focos in
29 caſtris ſuis. * Ionathas autem,& qui cum
eo erant, non cognouerunt vſque mane:
30 videbant autem luminaria ardentia,* & ſe-
cutus eſt eos Ionathas,& non cōprehendit
eos: tranſierant enim flumen Eleutherum.
31 * Et diuertit Ionathas ad Arabas,qui vocā-
tur Zabadæi: & percuſsit eos,& accepit ſpo
32 lia eorum. * Et iunxit, & venit Damaſcum,
& perambulabat omnem regionem illam.
33 *Simon autem exijt,& venit vſque ad Aſca-
lonem, & ad proxima præſidia: & declina-
34 uit in Ioppen, & occupauit eam (* audiuit
enim quòd vellet præſidium tradere parti-
bus Demetrij) & poſuit ibi cuſtodes vt cu-
35 ſtodirent eam.* Et reuerſus eſt Ionathas,&
conuocauit ſeniores populi,& cogitauit cū
36 eis ædificare præſidia in Iudæa,* & ædificare
muros in Ieruſalem,& exaltare altitudinem
magnā inter mediū arcis & ciuitatis,vt ſepa-
raret eam a ciuitate,vt eſſet ipſa ſingulari-
37 ter, & neque emant, neque vendant.* Et
conuenerunt, vt ædificarent ciuitatem: &
cecidit murus, qui erat ſuper torrentem ab
ortu ſolis, & reparauit eum, qui vocatur
38 Caphetetha: & Simon ædificauit Adiada
in Sephela, & muniuit eam, & impoſuit
39 portas, & ſeras. * Et cum cogitaſſet Try-
phon regnare Aſiæ, & aſſumere diadema,
& extendere manum in Antiochum regem:
40 *timens ne forte non permitteret eum Iona-
thas,ſed pugnaret aduerſus eum, quærebat
comprehendere eum,& occidere. Et exur-
41 gens abijt in Bethſan. * Et exiuit Ionathas
obuiam illi cum quadraginta millibus viro-
rum electorum in præliū,& venit Bethſan.
42 * Et vidit Tryphon quia venit Ionathas cū
exercitu multo vt extenderet in eum ma-
43 nus,timuit.* & excepit eum cum honore,&
commendauit eum omnibus amicis ſuis, &
dedit ei munera: & præcepit exercitibus ſuis
44 vt obedirent ei,ſicut ſibi.* Et dixit Ionathæ:
Vt quid

Vt quid vexasti vniuersum populum, cum
bellum nobis non sit? *Et nunc remitte 45
eos in domos suas: elige autem tibi viros
paucos, qui tecum sint, & veni mecũ Ptole-
maidam, & tradam eam tibi, & reliqua præ-
sidia, & exercitum, & vniuersos præpositos
negotij, & cõuersus abibo: propterea enim
veni. *Et credidit ei, & fecit sicut dixit: & 46
dimisit exercitum, & abierunt in terram Iu
da. *retinuit autem secum tria millia viro- 47
rum: ex quibus remisit in Galilæam duo
millia, mille autem venerunt cum eo. *Vt 48
autem intrauit Ptolemaidã Ionathas, clau-
serunt portas ciuitatis Ptolemenses: & cõ-
prehenderunt eum: & omnes, qui cum eo
intrauerant, gladio interfecerunt. *Et mi- 49
sit Tryphon exercitum, & equites in Gali-
læam, & in campum magnum vt perderent
omnes socios Ionathæ. *At illi cum co- 50
gnouissent quia comprehensus est Iona-
thas, & perijt, & omnes, qui cum eo erant,
hortati sunt semetipsos, & exierunt parati
in prælium. *Et videntes hi, qui insecuti 51
fuerant, quia pro anima res est illis, reuersi
sunt: *illi autem venerunt omnes cum pa- 52
ce in terram Iuda. Et planxerũt Ionathan,
& eos, qui cum ipso fuerant, valde: & luxit
Israel luctu magno. *Et quæsierunt omnes 53
gentes, quæ erant in circuitu eorum, con-
terere eos. dixerunt enim: *Non habent 54
principem, & adiuuantem: nunc ergo ex-
pugnemus illos, & tollamus de hominibus
memoriam eorum.

CAP. XIII.

ET audiuit Simon quòd congregauit 1
Tryphon exercitum copiosum vt veni
ret in terram Iuda, & attereret eam. *Vi- 2
dẽs quia in tremore populus est, & in timo
re, ascendit Ierusalem, & congregauit po-
pulum: *& adhortans dixit: Vos scitis quã- 3
ta ego, & fratres mei, & domus patris mei
fecimus pro legibus, & pro sanctis prælia,
& angustias quales vidimus: *horũ gratia 4
perierũt fratres mei omnes propter Israel,
& relictus sum ego solus. *Et nunc nõ mihi 5
cõtingat parcere animæ meæ in omni tem
pore tribulationis: non enim melior sum
6 fratribus meis. *Vindicabo itaque gentem
meam, & sancta, natos quoque nostros, &
vxores: quia congregatæ sunt vniuersæ gẽ-
7 tes cõterere nos inimicitiæ gratia. *Et ac-
census est spiritus populi simul vt audiuit
8 sermones istos: *& responderunt voce ma-
gna dicẽtes: Tu es dux noster loco Iudæ,
9 & Ionathæ fratris tui: *pugna prælium no-
strum: & omnia, quæcumque dixeris no-
10 bis, faciemus. *Et congregans omnes vi-
ros bellatores, accelerauit cõsummare vni-
uersos muros Ierusalem, & muniuit eam in
11 gyro. *Et misit Ionathan filium Absalo-
mi, & cum eo exercitum nouũ in Ioppen,
& eiectis his, qui erant in ea, remansit illic
12 ipse. *Et mouit Tryphon a Ptolemaida
cum exercitu multo, vt veniret in terrã Iu-
13 da, & Ionathas cum eo in custodia. *Si-
mon autẽ applicuit in Addus contra faciẽ
14 campi. *Et vt cognouit Tryphon quia
surrexit Simon loco fratris sui Ionathæ: &
quia cõmissurus esset cum eo prælium, mi-
15 sit ad eum legatos, *dicens: Pro argento,
quod habebat frater tuus Ionathas in ra-
tione regis, propter negotia, quæ habuit,
16 detinuimus eum. *Et nunc mitte argẽti ta-
lenta centum, & duos filios eius obsides, vt
non dimissus fugiat a nobis, & remittemus
17 eum. *Et cognouit Simon quia cum do-
lo loqueretur secũ, iussit tamen dari argen-
tum, & pueros: ne inimicitiã magnam su-
18 meret ad populum Israel, dicentem: *Quia
nõ misit ei argentum, & pueros, propterea
19 perijt. *Et misit pueros, & centum talenta:
& mentitus est, & non dimisit Ionathan.
20 *Et post hæc venit Tryphon intra regionẽ,
vt cõtereret eam: & gyrauerunt per viam,
quæ ducit Ador: & Simon, & castra eius
ambulabant in omnẽ locum quocumque
21 ibant. *Qui autem in arce erant, miserunt
ad Tryphonem legatos, vt festinaret venire
per desertum, & mitteret illis alimonias.
22 *Et parauit Tryphon omnem equitatum,
vt veniret illa nocte: erat autem nix multa
23 valde, & non venit in Galaaditim. *Et cum
appropinquasset Bascaman, occidit Iona-
than,

than,& filios eius illic.* Et conuertit Try- 24
phon,& abijt in terram suam.* Et misit Si- 25
mon, & accepit ossa Ionathæ fratris sui, &
sepeliuit ea in Modin ciuitate patrum eius.
*Et planxerunt eũ omnis Israel planctu ma 26
gno, & luxerunt eum dies multos. * Et 27
ædificauit Simon super sepulchrum patris
sui & fratrum suorum ædificium altum vi-
su, lapide polito retro & ante :* Et statuit 28
septem pyramidas,vnam contra vnam pa-
tri & matri,& quattuor fratribus :*& his cir- 29
cumposuit columnas magnas: & super co-
lumnas arma, ad memoriam æternam: &
iuxta arma naues sculptas, quæ viderentur
ab omnibus nauigantibus mare.* hoc est 30
sepulchrum,quod fecit in Modin,vsque in
hunc diem.* Tryphon autem cum iter fa- 31
ceret cum Antiocho rege adolescente, do-
lo occidit eum.* Et regnauit loco eius, & 32
imposuit sibi diadema Asiæ,& fecit plagam
magnã in terra.* Et ædificauit Simon præ- 33
sidia Iudææ, muniens ea turribus excelsis,
& muris magnis,& portis,& seris: & posuit
alimenta in munitionibus. * Et elegit Si- 34
mon viros,& misit ad Demetrium regem vt
faceret remissionẽ regioni: quia actus om-
nes Tryphonis per direptionem fuerant
gesti. * Et Demetrius rex ad verba ista re- 35
spondit ei,& scripsit epistolam talem:* Rex 36
Demetrius Simoni summo sacerdoti, &
amico regum,& senioribus,& Gẽti Iudæo-
rum salutem.* Coronam auream,& bahem, 37
quam misistis,suscepimus: & parati sumus
facere vobiscum pacem magnam,& scribe-
re præpositis regis remittere vobis quæ in-
dulsimus. * Quæcumque enim constitui- 38
mus, vobis constant. Munitiones, quas
ædificastis, vobis sint.* remittimus quoque 39
ignorantias,& peccata vsque in hodiernum
diem, & coronam, quam debebatis: & si-
quid aliud erat tributariũ in Ierusalem,iam
non sit tributarium.* Et siqui ex vobis apti 40
sunt conscribi inter nostros,conscribantur,
& sit inter nos pax.* Anno centesimo se- 41
ptuagesimo ablatum est iugum Gentium ab
Israel.* Et cœpit populus Israel scribere in 42
tabulis, & gestis publicis, anno primo sub
Simone summo sacerdote,magno duce, &
43 principe Iudæorũ.* In diebus illis applicuit
Simon ad Gazam, & circumdedit eam ca-
stris,& fecit machinas,& applicuit ad ciui-
tatem,& percussit turrem vnam,& compre-
44 hendit eam.* Et eruperant qui erant intra
machinam in ciuitatem: & factus est mo-
45 tus magnus in ciuitate. * Et ascenderunt
qui erant in ciuitate cum vxoribus,& filijs
supra murum scissis tunicis suis, & clama-
uerunt voce magna, postulantes a Simo-
46 ne dextras sibi dari,* & dixerunt: Non
nobis reddas secundum malitias nostras,
47 sed secundum misericordias tuas.* Et fle-
xus Simon non debellauit eos: eiecit ta-
men eos de ciuitate, & mundauit ædes,
in quibus fuerant simulachra, & tunc in-
trauit in eam cum hymnis benedicens Do-
48 minum:* & eiecta ab ea omni immunditia,
collocauit in ea viros, qui legem facerent:
& muniuit eam,& fecit sibi habitationem.
49 * Qui autem erant in arce Ierusalem, pro-
hibebantur egredi & ingredi regionem, &
emere, ac vendere: & esurierunt valde, &
50 multi ex eis fame perierunt,* & clamaue-
runt ad Simonem vt dextras acciperent: &
dedit illis: & eiecit eos inde, & mundauit
51 arcem a contaminationibus:* & intrauerũt
in eam tertia & vigesima die secundi men-
sis,anno centesimo septuagesimo primo cũ
laude, & ramis palmarum, & cinyris, &
cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis,
quia contritus est inimicus magnus ex Is-
52 rael.* Et constituit vt omnibus annis age-
53 rentur dies hi cum lætitia. * Et muniuit
montem templi, qui erat secus arcem, &
54 habitauit ibi ipse, & qui cum eo erant.* Et
vidit Simon Ioannem filium suum, quòd
fortis prælij vir esset: & posuit eum du-
cem virtutum vniuersarum: & habitauit
in Gazaris.

CAP. XIIII.

1 ANNO centesimo septuagesimo secũdo
congregauit rex Demetrius exercitum
suum, & abijt in Mediam ad contrahenda
2 sibi auxilia,vt expugnaret Tryphonem.* Et
audiuit

audiuit Arsaces rex Persidis,& Mediæ,quia
intrauit Demetrius confines suos, & misit
vnum de principibus suis vt comprehende-
ret eum viuum,& adduceret eum ad se.*Et 3
abijt,& percussit castra Demetrij: & com-
prehendit eum, & duxit eum ad Arsacem,
& posuit eum in custodiam.*Et siluit omnis 4
terra Iuda omnibus diebus Simonis,& quæ-
siuit bona genti suæ: & placuit illis pote-
stas eius,& gloria eius omnibus diebus.*Et 5
cũ omni gloria sua accepit Ioppen in por-
tum,& fecit introitum in insulis maris.*Et 6
dilatauit fines gentis suæ,& obtinuit regio-
nem.*Et congregauit captiuitatem mul- 7
tam,& dominatus est Gazaræ,& Bethsuræ,
& arci: & abstulit immunditias ex ea,&
non erat qui resisteret ei.*Et vnusquisque 8
colebat terram suam cum pace: & terra
Iuda dabat fructus suos, & ligna campo-
rum fructum suum. * Seniores in plateis 9
sedebant omnes,& de bonis terræ tracta-
bant, & iuuenes induebant se gloriam, &
stolas belli.*Et ciuitatibus tribuebat ali- 10
monias, & constituebat eas vt essent vasa
munitionis quoadusque nominatum est no
men gloriæ eius vsque ad extremum ter-
ræ.*Fecit pacem super terram,& lætatus 11
est Israel lætitia magna. * Et sedit vnus- 12
quisque sub vite sua, & sub ficulnea sua:
& non erat qui eos terreret.*Defecit im- 13
pugnans eos super terram: reges contriti
sunt in diebus illis.*Et confirmauit omnes 14
humiles populi sui,& legem exquisiuit,&
abstulit omnem iniquum & malum:*san- 15
cta glorificauit, & multiplicauit vasa san-
ctorum.* Et auditum est Romæ quia de- 16
functus esset Ionathas,& vsque in Spartia-
tas: & contristati sunt valde. * Vt audie- 17
runt autem quòd Simon frater eius factus
esset summus sacerdos loco eius,& ipse ob-
tineret omnem regionem, & ciuitates in
ea; *scripserunt ad eum in tabulis æreis,vt 18
renouarent amicitias,& societatem quam
fecerant cum Iuda, & cum Ionatha fratri-
bus eius.* Et lectæ sunt in conspectu ec- 19
clesiæ in Ierusalem. Et hoc exemplum
epistolarum, quas Spartiatæ miserunt:

20 *SPARTIANORVM principes, & ciuita-
tes,Simoni Sacerdoti magno,& senioribus,
& sacerdotibus,& reliquo populo Iudæo-
21 rum,fratribus, salutem.* Legati, qui missi
sunt ad populum nostrum, nunciauerunt
nobis de vestra gloria,& honore,ac lætitia:
22 & gauisi sumus in introitu eorum.*Et scri-
psimus quæ ab eis erant dicta in concilijs
populi, sic: Numenius Antiochi,& Anti-
pater Iasonis filius,legati Iudæorum,vene-
runt ad nos, renouantes nobiscum amici-
23 tiam pristinam. * Et placuit populo exci-
pere viros gloriose, & ponere exemplum
sermonum eorum in segregatis populi li-
bris,vt sit ad memoriam populo Spartiata-
rum. Exemplum autem horum scripsimus
24 Simoni magno sacerdoti.*Post hæc autem
misit Simon Numenium Romam, haben-
tem clypeum aureum magnum, pondo
mnarum mille, ad statuendam cum eis so-
cietatem. Cum autem audisset populus Ro
25 manus * sermones istos, dixerunt: Quam
gratiarum actionem reddemus Simoni, &
26 filijs eius? *Restituit enim ipse fratres suos,
& expugnauit inimicos Israel ab eis, &
statuerunt ei libertatem, & descripse-
runt in tabulis æreis, & posuerunt in ti-
27 tulis in monte Sion. *Et hoc est exem-
plum scripturæ: OCTAVA decima die
mensis Elul, anno centesimo septuagesi-
mo secundo, anno tertio sub Simone sa-
28 cerdote magno in Asaramel,*in conuen-
tu magno sacerdotum, & populi,& prin-
cipum gentis, & seniorum regionis, nota
facta sunt hæc: Quoniam frequenter fa-
29 cta sunt prælia in regione nostra.*Simon
autem Mathathiæ filius ex filijs Iarib, &
fratres eius dederunt se periculo, & resti-
terunt aduersarijs gentis suæ, vt starent
sancta ipsorum,& lex: & gloria magna
30 glorificauerunt gentem suam.*Et congre-
gauit Ionathas gentem suam, & factus est
illis sacerdos magnus, & appositus est ad
31 populum suum. * Et voluerunt inimici
eorum calcare,& atterere regionem ipsorũ,
32 & extendere manus in sancta eorũ.*Tunc
restitit Simon, & pugnauit pro gente sua,
& ero-

& erogauit pecunias multas,& armauit vi-
ros virtutis gentis ſuæ, & dedit illis ſtipen-
dia:*& muniuit ciuitates Iudææ, & Beth- 33
ſuram,quæ erat in finibus Iudææ,vbi erant
arma hoſtium antea: & poſuit illic præſi-
dium viros Iudæos. *Et Ioppen muniuit, 34
quæ erat ad mare: & Gazaram, quæ eſt
in finibus Azoti, in qua hoſtes antea ha-
bitabant, & collocauit illic Iudæos; &
quæcumque apta erant ad correptionem
eorum, poſuit in eis. *Et vidit populus 35
actum Simonis, & gloriam, quam cogita-
bat facere genti ſuæ, & poſuerunt eum
ducem ſuum, & principem ſacerdotum,
eo quòd ipſe fecerat hæc omnia, & iuſti-
tiam, & fidem, quam conſeruauit genti
ſuæ, & exquiſiuit omni modo exaltare po-
pulum ſuum. *Et in diebus eius proſpe- 36
ratum eſt in manibus eius, vt tollerentur
gentes de regione ipſorum, & qui in ciui-
tate Dauid erant in Ieruſalem in arce, de
qua procedebant, & contaminabant om-
nia, quæ in circuitu ſanctorum ſunt, & in-
ferebant plagam magnam caſtitati: *& 37
collocauit in ea viros Iudæos ad tuta-
mentum regionis, & ciuitatis, & exaltauit
muros Ieruſalem. *Et rex Demetrius ſta- 38
tuit illi ſummum ſacerdotium. *Secun- 39
dum hæc fecit eum amicum ſuum, & glo-
rificauit eum gloria magna.* Audiuit enim 40
quòd appellati ſunt Iudæi a Romanis a-
mici, & ſocij, & fratres, & quia ſuſcepe-
runt legatos Simonis glorioſe: *& quia 41
Iudæi, & ſacerdotes eorum conſenſerunt
eum eſſe ducem ſuum, & ſummum ſacer-
dotem in æternum, donec ſurgat propheta
fidelis: *& vt ſit ſuper eos dux, & vt cu- 42
ra eſſet illi pro ſanctis, & vt conſtitueret
præpoſitos ſuper opera eorum, & ſuper
regionem, & ſuper arma, & ſuper præſi-
dia: *& cura ſit illi de ſanctis: & vt au- 43
diatur ab omnibus, & ſcribantur in nomi-
ne eius omnes conſcriptiones in regione:
& vt operiatur purpura, & auro: *& ne li- 44
ceat vlli ex populo, & ex ſacerdotibus ir-
ritum facere aliquid horum, & contradice-
re his, quæ ab eo dicuntur, aut conuoca-
re conuentum in regione ſine ipſo: & ve-
45 ſtiri purpura, & vti fibula aurea. *qui au-
tem fecerit extra hæc, aut irritum fecerit
46 aliquid horum, reus erit. *Et complacuit
omni populo ſtatuere Simonem, & facere
47 ſecundum verba iſta. *Et ſuſcepit Simon,
& placuit ei vt ſummo ſacerdotio funge-
retur, & eſſet dux, & princeps gentis Iu-
dæorum, & ſacerdotum, & præeſſet omni-
48 bus. *Et ſcripturam iſtam dixerunt pone-
re in tabulis æreis, & ponere eas in peribo-
49 lo ſanctorum, in loco celebri:* exemplum
autem eorum ponere in ærario, vt habeat
Simon, & filij eius.

Cap. XV.

1 ET miſit rex Antiochus filius Demetrij
epiſtolas ab inſulis maris Simoni ſa-
cerdoti, & principi gentis Iudæorum, &
2 vniuerſæ genti:* & erant continentes hunc
modum: Rex Antiochus Simoni ſacer-
doti magno, & genti Iudæorum ſalutem.
3 *Quoniam quidem peſtilentes obtinuerũt
regnum patrum noſtrorum, volo autem
vendicare regnum, & reſtituere illud ſicut
erat antea: & electam feci multitudinem
4 exercitus, & feci naues bellicas.* Volo au-
tem procedere per regionem vt vlciſcar in
eos, qui corruperunt regionem noſtram,
& qui deſolauerunt ciuitates multas in re-
5 gno meo. *Nunc ergo ſtatuo tibi om-
nes oblationes, quas remiſerunt tibi ante
me omnes reges, & quæcumque alia do-
6 na remiſerunt tibi:* & permitto tibi face-
re percuſſuram proprij numiſmatis in re-
7 gione tua:* Ieruſalem autem ſanctam eſſe,
& liberam: & omnia arma, quæ fabrica-
ta ſunt, & præſidia, quæ conſtruxiſti, quæ
8 tenes, maneant tibi. *Et omne debitum
regis: & quæ futura ſunt regi, ex hoc, &
9 in totum tempus remittuntur tibi. *Cum
autem obtinuerimus regnum noſtrum, glo-
rificabimus te, & gentem tuam, & tem-
plum gloria magna ita vt manifeſtetur glo
10 ria veſtra in vniuerſa terra.* Anno cen-
teſimo ſeptuageſimo quarto exijt Antio-
chus in terram patrum ſuorum, & conue-
nerunt

nerunt ad eum omnes exercitus,ita vt pau-
ci relicti essent cum Tryphone. *Et inse- 11
cutus est eum Antiochus rex,& venit Do-
ram fugiens per maritimam.*sciebat enim 12
quòd congregata sunt mala in eum,& re-
liquit eum exercitus.* & applicuit Antio- 13
chus super Doram cum cẽtum viginti mil-
libus virorum belligeratorum,& octo mil-
libus equitum:* & circuiuit ciuitatem, & 14
naues a mari accesserunt: & vexabant ci-
uitatem a terra, & mari,& neminem sine-
bant ingredi, vel egredi. * Venit autem 15
Numenius, & qui cum eo fuerant, ab vr-
be Roma, habentes epistolas regibus, &
regionibus scriptas,in quibus contineban-
tur hæc:* LVCIVS consul Romanorum, 16
Ptolemæo regi salutem.*Legati Iudæorum 17
venerunt ad nos amici nostri, renouantes
pristinam amicitiam, & societatem, missi
a Simone principe Sacerdotum, & popu-
lo Iudæorum. * Attulerunt autem & cly- 18
peum aureum mnarum mille.* Placuit ita- 19
que nobis scribere regibus, & regionibus,
vt non inferant illis mala, neque impu-
gnent eos,& ciuitates eorum,& regiones
eorum: & vt non ferant auxilium pugnan
tibus aduersus eos.* Visum autem est no- 20
bis accipere ab eis clypeum.* Siqui ergo 21
pestilentes refugerunt de regione ipsorum
ad vos, tradite eos Simoni principi sacer-
dotum, vt vindicet in eos secundum legem
suam.* Hæc eadem scripta sunt Demetrio 22
regi,& Attalo,& Ariarathi, & Arsaci,* & in 23
omnes regiones:& Lampsaco, & Spartia-
tis, & in Delum, & in Myndum, & in Si-
cyonem, & in Cariam, & in Samum, & in
Pamphyliam, & in Lyciam,& in Alicarnas-
sum, & in Coo, & in Siden, & in Ara-
don, & in Rhodum, & in Phaselidem, &
in Gortynam,& Gnidum, & Cyprum, &
Cyrenen.* Exemplum autem eorum scri- 24
pserunt Simoni principi sacerdotum,& po-
pulo Iudæorum.* Antiochus autem rex 25
applicuit castra in Doram secundo, admo-
uens ei semper manus,& machinas faciens:
& conclusit Tryphonem, ne procederet.
* & misit ad eum Simon duo millia virorũ 26
electorum in auxilium, & argentum, &
27 aurum,& vasa copiosa:* & noluit ea acci-
pere, sed rupit omnia, quæ pactus est cum
28 eo antea, & alienauit se ab eo. * Et mi-
sit ad eum Athenobium vnum de amicis
suis, vt tractaret cum ipso, dicens: Vos te-
netis Ioppen, & Gazaram, & arcem, quæ
29 est in Ierusalem, ciuitates regni mei:*fines
earum desolastis, & fecistis plagam ma-
gnam in terra, & dominati estis per loca
30 multa in regno meo. * Nunc ergo tradite
ciuitates, quas occupastis, & tributa loco-
rum, in quibus dominati estis extra fines
31 Iudææ.*sin autem, date prò illis quingen-
ta talenta argenti, & exterminij, quod ex-
terminastis, & tributorum ciuitatum alia
talenta quingenta: sin autem, veniemus,&
32 expugnabimus vos.* Et venit Athenobius
amicus regis in Ierusalem,& vidit gloriam
Simonis,& claritatem in auro,& argento,&
apparatum copiosum:& obstupuit: & re-
33 tulit ei verba Regis.*Et respõdit ei Simon,
& dixit ei: Neque alienam terram sumpsi-
mus, neque aliena detinemus: sed here-
ditatem patrum nostrorum,quæ iniuste ab
inimicis nostris aliquo tẽpore possessa est.
34 *Nos vero tempus habentes, vindicamus
35 hereditatem patrum nostrorum.* Nam de
Ioppe,& Gazara quæ expostulas,ipsi facie-
bant in populo plagam magnam, & in re-
gione nostra: horum damus talenta centũ.
Et non respondit ei Athenobius verbum.
36 *Reuersus autem cum ira ad regem, renũ-
ciauit ei verba ista, & gloriam Simonis,&
vniuersa,quæ vidit,& iratus est rex ira ma-
37 gna.*Tryphon autem fugit naui in Ortho-
38 siada.*Et cõstituit rex Cendebæum ducem
maritimum,& exercitum peditum & equi-
39 tum dedit illi.*Et mandauit illi mouere ca
stra contra faciem Iudææ: & mandauit ei
ædificare Gedorem,& obstruere portas ci-
uitatis,& debellare populum. Rex autem
40 persequebatur Tryphonem.* Et peruenit
Cendebæus Iamniam,& cœpit irritare ple-
bem, & conculcare Iudæam, & captiuare
populum, & interficere,& ædificare Gedo-
41 rem.* Et collocauit illic equites, & exerci-

tum: vt egressi perambularent viam Iudææ,
sicut constituit ei rex.

CAP. XVI.

ET ascendit Ioannes de Gazaris,& nun 1
ciauit Simoni patri suo quæ fecit Cen-
debæus in populo ipsorum. *Et vocauit 2
Simon duos filios seniores, Iudam,& Ioan-
nem,& ait illis: Ego,& fratres mei,& do-
mus patris mei expugnauimus hostes Is-
rael ab adolescentia vsque in hunc diem:
& prosperatum est in manibus nostris li-
berare Israel aliquoties. *Nunc autem se- 3
nui, sed estote loco meo,& fratres mei,&
egressi pugnate pro gente nostra: auxilium
vero de cælo vobiscum sit. *Et elegit de 4
regione viginti millia virorum belligerato-
rum,& equites; & profecti sunt ad Cende-
bæum: & dormierunt in Modin. *Et sur- 5
rexerunt mane,& abierunt in campum: &
ecce exercitus copiosus in obuiam illis pe-
ditum, & equitum, & fluuius torrens erat
inter medium ipsorum. *Et admouit ca- 6
stra contra faciem eorum ipse,& populus
eius,& vidit populũ trepidantem ad trans-
fretandum torrentem, & transfretauit pri-
mus: & viderunt eum viri, & transierunt
post eum. *Et diuisit populum,& equites 7
in medio peditum: erat autem equitatus
aduersariorum copiosus nimis. *Et excla- 8
mauerunt sacris tubis,& in fugam conuer-
sus est Cendebæus,& castra eius: & cecide-
runt ex eis multi vulnerati: residui autem
in munitionem fugerunt. *Tunc vulne- 9
ratus est Iudas frater Ioannis: Ioannes au-
tem insecutus est eos, donec venit Cedro-
nem, quam ædificauit: *& fugerunt vsque 10
ad turres, quæ erant in agris Azoti,& suc-
cendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo
millia virorum, & reuersus est in Iudæam
in pace. *& Ptolemæus filius Abobi consti- 11
tutus erat dux in campo Iericho, & habe-
12 bat argentum, & aurum multum. *erat
13 enim gener summi sacerdotis. *Et exalta-
tum est cor eius, & volebat obtinere re-
gionem, & cogitabat dolum aduersus Si-
14 monem,& filios eius, vt tolleret eos. *Si-
mon autem, perambulans ciuitates, quæ
erant in regione Iudææ, & solicitudinem
gerens earum, descendit in Iericho ipse,&
Mathathias filius eius, & Iudas, anno cen-
tesimo septuagesimo septimo, mense vn-
15 decimo: hic est mensis Sabath. *Et susce-
pit eos filius Abobi in munitiunculam, quæ
vocatur Doch, cum dolo, quam ædifica-
uit: & fecit eis conuiuium magnum,& ab-
16 scondit illic viros. *Et cum inebriatus es-
set Simon, & filij eius, surrexit Ptolemæus
cum suis, & sumpserunt arma sua, & in-
trauerunt in conuiuium,& occiderũt eum,
& duos filios eius,& quosdam pueros eius.
17 *& fecit deceptionem magnam in Israel;
18 & reddidit mala pro bonis. *Et scripsit
hæc Ptolemæus,& misit regi vt mitteret ei
exercitum in auxilium, & traderet ei re-
19 gionem, & ciuitates eorum, & tributa. *Et
misit alios in Gazaram tollere Ioannem:
& tribunis misit epistolas, vt venirent ad
se, & daret eis argentum,& aurum,& do-
20 na. *Et alios misit occupare Ierusalem, &
21 montem templi. *Et præcurrens quidam,
nunciauit Ioanni in Gazara, quia perijt pa-
ter eius, & fratres eius, & quia misit te
22 quoque interfici. *Vt audiuit autem, ve-
hementer expauit: & comprehendit viros,
qui venerant perdere eum,& occidit eos:
cognouit enim quia quærebant eum per-
23 dere. *Et cetera sermonum Ioannis,& bel-
lorum eius, & bonarum virtutum, quibus
fortiter gessit, & ædificij murorum, quos
24 extruxit, & rerum gestarum eius: *ecce
hæc scripta sunt in libro dierum sacerdotij
eius, ex quo factus est princeps sacerdotum
post patrem suum.

LIBER

LIBER SECVNDVS MACHABAEORVM.

CAPVT PRIMVM.

FRATRIBVS, qui sunt per 1
Ægyptum, Iudæis, salutem
dicunt fratres, qui sunt in
Ierosolymis, Iudæi, & qui
in regione Iudææ, & pacē
bonam. *Benefaciat vobis Deus, & memi- 2
nerit testamenti sui, quod locutus est ad
Abraham, & Isaac, & Iacob seruorum suo-
rū fidelium: * & det vobis cor omnibus vt 3
colatis eum, & faciatis eius volūtatem cor-
de magno, & animo volenti. * Adaperiat 4
cor vestrū in lege sua, & in præceptis suis,
& faciat pacem. * Exaudiat orationes ve- 5
stras, & reconcilietur vobis, nec vos dese-
rat in tempore malo. * Et nunc hic sumus 6
orantes pro vobis. * Regnante Demetrio, 7
anno centesimo sexagesimo nono, nos Iu-
dæi scripsimus vobis in tribulatione, & im-
petu, qui superuenit nobis in istis annis, ex
quo recessit Iason a sancta terra, & a regno.
* Portam succenderunt, & effuderunt san- 8
guinem innocentem: & orauimus ad Do-
minum, & exauditi sumus, & obtulimus
sacrificium, & similaginem, & accendimus
lucernas, & proposuimus panes. * Et nunc 9
frequētate dies scenopegiæ mensis Casleu.
* Anno centesimo octogesimo octauo, po- 10
pulus, qui est Ierosolymis, & in Iudæa, Se-
natusq. & Iudas, Aristobolo magistro Pto-
lemæi regis, qui est de genere christorum
sacerdotum, & his, qui in Ægypto sunt, Iu-
dæis salutem, & sanitatem. * De magnis 11
periculis a Deo liberati, magnifice gratias
agimus ipsi, vtpote qui aduersus talem re-
gem dimicauimus. * Ipse enim ebullire fe- 12
cit de Perside eos, qui pugnauerunt contra
13 nos, & sanctam ciuitatem. * Nam cum in
Perside esset dux ipse, & cum ipso immen-
sus exercitus, cecidit in templo Naneæ,
14 consilio deceptus sacerdotum Naneæ. * ete-
nim cum ea habitaturus venit ad locum
Antiochus, & amici eius, & vt acciperet
15 pecunias multas dotis nomine. * Cumq.
proposuissent eas sacerdotes Naneæ, & ipse
cum paucis ingressus esset intra ambitum
16 fani, clauserunt templum, * cum intrasset
Antiochus: apertoq. occulto aditu templi,
mittentes lapides percusserunt ducem, &
eos qui cum eo erant, & diuiserunt mem-
bratim, & capitibus amputatis foras proie-
17 cerunt. * Per omnia benedictus Deus, qui
18 tradidit impios. * Facturi igitur quinta &
vigesima die mensis Casleu purificationem
templi, necessarium duximus significare
vobis: vt & vos quoque agatis diem sce-
nopegiæ, & diem ignis, qui datus est quan-
do Nehemias ædificato templo & altari
19 obtulit sacrificia. * Nam cum in Persidem
ducerentur patres nostri, sacerdotes, qui
tunc cultores Dei erant, acceptum ignem
de altari occulte absconderunt in valle, vbi
erat puteus altus, & siccus, & in eo con-
tutati sunt eum, ita vt omnibus ignotus es-
20 set locus. * Cum autem præterissent anni
multi, & placuit Deo vt mitteretur Nehe-
mias a rege Persidis: nepotes sacerdotum
illorum, qui absconderant, misit ad requi-
rendum ignem: & sicut narrauerunt no-
bis, nō inuenerunt ignem, sed aquam cras-
21 sam. * Et iussit eos haurire, & afferre sibi: &
sacrificia, quæ imposita erant, iussit sacer-
dos Nehemias aspergi ipsa aqua, & ligna,

& quæ erant superposita.* Vtq. hoc factum 22
est, & tempus affuit, quo sol refulsit, qui
prius erat in nubilo, accensus est ignis ma
gnus, ita vt omnes mirarentur.* Orationem 23
autem faciebant omnes sacerdotes, dum
consummaretur sacrificium, Ionatha in-
choante, ceteris autem respondentibus.
* Et Nehemiæ erat oratio hunc habẽs mo- 24
dum: Domine Deus omnium creator, ter-
ribilis, & fortis, iustus, & misericors, qui so-
lus es bonus rex,* solus præstans, solus iu- 25
stus, & omnipotens, & æternus, qui liberas
Israel de omni malo, qui fecisti patres ele-
ctos, & sanctificasti eos:* accipe sacrificium 26
pro vniuerso populo tuo Israel, & custodi
partem tuam, & sanctifica.* Congrega di- 27
spersionem nostram, libera eos, qui seruiũt
Gentibus, & contemptos & abominatos
respice: vt sciant Gentes quia tu es Deus
noster.* Affige opprimentes nos, & contu- 28
meliam facientes in superbia.* Constitue 29
populum tuum in loco sancto tuo, sicut di
xit Moyses.* Sacerdotes autem psallebant 30
hymnos, vsquequo consumptum esset sa-
crificium.* Cum autem consumptum esset 31
sacrificium, ex residua aqua Nehemias ius-
sit lapides maiores perfundi.* Quod vt fa- 32
ctum est, ex eis flamma accensa est: sed
ex lumine, quod refulsit ab altari, consum-
pta est.* Vt vero manifestata est res, renun- 33
ciatum est regi Persarum quòd in loco, in
quo ignem absconderant hi, qui translati
fuerant, sacerdotes, aqua apparuit, de qua
Nehemias, & qui cum eo erant, purificaue-
runt sacrificia.* Considerans autem rex, & 34
rem diligenter examinãs, fecit ei templum,
vt probaret quod factum erat.* & cum pro- 35
basset, sacerdotibus donauit multa bona,
& alia atque alia munera, & accipiens ma-
nu sua, tribuebat eis.* Appellauit autem 36
Nehemias hunc locum Nephthar, quod
interpretatur Purificatio. Vocatur autem
apud plures Nephi.

Cap. II.

Inuenitur autem in descriptionibus 1
Ieremiæ prophetæ, quòd iussit eos ignẽ
accipere qui transmigrabant: vt significa-
2 tum est, & vt mandauit transmigratis.* Et
dedit illis legem ne obliuiscerentur præce-
pta Domini, & vt non exerrarent mentibus
videntes simulachra aurea, & argentea, &
3 ornamenta eorum.* Et alia huiusmodi di-
cens, hortabatur ne legem amouerent a
4 corde suo.* Erat autem in ipsa scriptura,
quomodo tabernaculum, & arcam iussit
propheta diuino respõso ad se facto comi-
tari secum, vsquequo exijt in montem, in
quo Moyses ascendit, & vidit Dei heredi-
5 tatem.* Et veniens ibi Ieremias inuenit lo-
cum speluncæ: & tabernaculum, & arcam,
& altare incensi intulit illuc, & ostium ob-
6 struxit.* Et accesserunt quidam simul,
qui sequebantur, vt notarent sibi locum:
7 & non potuerunt inuenire.* Vt autem
cognouit Ieremias, culpans illos, dixit:
Quòd ignotus erit locus, donec congre-
get Deus congregationem populi, & pro-
8 pitius fiat:* & tũc Dominus ostendet hæc,
& apparebit maiestas Domini, & nubes
erit, sicut & Moysi manifestabatur, & si-
cut cum Salomon petijt vt locus sanctifi-
caretur magno Deo, manifestabat hæc.
9 * Magnifice etenim sapientiam tractabat:
& vt sapientiam habens, obtulit sacrifi-
cium dedicationis, & cõsummationis tem-
10 pli.* Sicut & Moyses orabat ad Domi-
num, & descendit ignis de cælo, & consum
psit holocaustũ, sic & Salomon orauit, &
descendit ignis de cælo, & cõsumpsit holo-
11 caustum.* Et dixit Moyses, eo quòd nõ sit
comestum quod erat pro peccato, cõsum-
12 ptum est.* Similiter & Salomon octo die-
13 bus celebrauit dedicationem.* Infereban-
tur autem in descriptionibus, & commen-
tarijs Nehemiæ hæc eadẽ: & vt construens
bibliothecam congregauit de regionibus
libros, & Prophetarum, & Dauid, & epi-
14 stolas Regum, & de donarijs.* Similiter
autem & Iudas ea, quæ deciderãt per bel-
lum, quod nobis acciderat, cõgregauit om-
15 nia, & sunt apud nos.* Si ergo desideratis
16 hæc, mittite qui perferant vobis.* Acturi
itaque purificationẽ scripsimus vobis: bene

ergo

ergò facietis, si egeritis hos dies. *Deus 17
autem, qui liberauit populum suum, &
reddidit hereditatem omnibus,& regnum,
& sacerdotium, & sanctificationem,* sicut 18
promisit in lege, speramus quòd cito no-
stri miserebitur, & congregabit de sub cæ-
lo in locum sanctum. *Eripuit enim nos 19
de magnis periculis, & locum purgauit.
*De Iuda vero Machabæo,& fratribus eius, 20
& de templi magni purificatione,& de aræ
dedicatione: *sed & de prælijs, quæ perti- 21
nent ad Antiochum Nobilem, & filium
eius Eupatorem: *& de illuminationibus, 22
quæ de cælo factæ sunt ad eos, qui pro Iu-
dæis fortiter fecerunt, ita vt vniuersam re-
gionem, cum pauci essent, vindicarent, &
barbaram multitudinem fugarent, *& fa- 23
mosissimum in toto orbe templum recu-
perarent,& ciuitatem liberarent,& leges,
quæ abolitæ erant, restituerentur, Domi-
no cum omni tranquillitate propitio facto
illis. *Itemq. ab Iasone Cyrenæo quinque 24
libris comprehensa tentauimus nos vno vo
lumine breuiare. *Considerantes enim 25
multitudinem librorum, & difficultatem
volentibus aggredi narrationes historiarum
propter multitudinem rerum, *curauimus 26
volentibus quidem legere, vt esset animi
oblectatio: studiosis vero, vt facilius pos-
sint memoriæ commendare: omnibus au-
tem legentibus vtilitas conferatur. *Et no- 27
bis quidem ipsis, qui hoc opus breuiandi
causa suscepimus, non facilé laboré, immo
vero negotium plenum vigiliarum, & su-
doris assumpsimus. *Sicut hi, qui præpa- 28
rant conuiuium, & quærunt aliorum vo-
luntati parére propter multorum gratiam,
libenter laborem sustinemus. *Veritatem 29
quidem de singulis auctoribus conceden-
tes, ipsi autem secundum datam formam
breuitati studentes. *Sicut enim nouæ do- 30
mus architecto de vniuersa structura curá-
dum est: ei vero, qui pingere curat, quæ
apta sunt ad ornatum, exquirenda sunt:
ita æstimandum est & in nobis. *Etenim 31
intellectum colligere, & ordinare sermo-
né,& curiosius partes singulas quasque dis-
32 quirere, historiæ cógruit auctori: *breuita-
tem vero dictionis sectari, & executiones
rerum vitare, breuianti concedendum est.
33 *Hinc ergo narrationem incipiemus: de
præfatione tantum dixisse sufficiat. stultum
etenim est ante historiam effluere, in ipsa
autem historia succingi.

CAPVT III.

1 IGITVR cum sancta ciuitas habitare-
tur in omni pace, leges etiam adhuc op-
time custodirentur, propter Oniæ pontifi-
cis pietatem,& animos odio habentes ma-
2 la, *fiebat vt & ipsi reges,& principes locú
summo honore dignum ducerent, & tem-
3 plum maximis muneribus illustrarent: *ita
vt Seleucus Asiæ rex de redditibus suis præ-
staret omnes sumptus ad ministerium sa-
4 crificiorum pertinentes. *Simon autem
de tribu Beniamin præpositus templi con-
stitutus, contendebat, obsistente sibi prin-
cipe sacerdotum, iniquum aliquid in ciui-
5 tate moliri. *Sed cum vincere Oniam non
posset, venit ad Apollonium Tharseæ fi-
lium, qui eo tempore erat dux Cœlesyriæ,
6 & Phœnicis: *& nunciauit ei, pecunijs in-
numerabilibus plenum esse ærarium Iero-
solymis,& communes copias immensas es-
se, quæ non pertinent ad rationem sacri-
ficiorum: esse autem possibile sub pote-
7 state regis cadere vniuersa. *Cumq. re-
tulisset ad regem Apollonius de pecunijs,
quæ delatæ erant, ille accitum Heliodorú,
qui erat super negotia eius, misit cum man
datis, vt prædictam pecuniam transporta-
8 ret. *Statimq. Heliodorus iter est aggres-
sus, specie quidem quasi per Cœlesyriam,
& Phœnicen ciuitates esset peragraturus;
re vera autem regis propositum perfectu-
9 rus. *Sed, cum venisset Ierosolymam, &
benigne a summo sacerdote in ciuitate es-
set exceptus, narrauit de dato indicio pe-
cuniarum: &, cuius rei gratia adesset, ape-
ruit: interrogabat autem, si vere hæc ita
10 essent. *Tunc summus sacerdos ostendit
deposita esse hæc, & victualia viduarum,

& pupillorum: *quædam vero esse Hircani 11
Tobiæ viri valde eminentis, in his, quæ de-
tulerat impius Simon: vniuersa autem ar-
genti talenta esse quadringenta, & auri du-
centa. *decipi vero eos, qui credidissent lo- 12
co, & templo, quod per vniuersum mun-
dum honoratur, pro sui veneratione, & san-
ctitate omnino impossibile esse. * At ille 13
pro his, quæ habebat in mandatis a rege,
dicebat omni genere regi ea esse deferen-
da. * Constituta autem die intrabat de his 14
Heliodorus ordinaturus. Non modica vẽ-
ro per vniuersam ciuitatem erat trepidatio.
* Sacerdotes autem ante altare cum stolis 15
sacerdotalibus iactauerunt se, & inuocabãt
de cælo eum, qui de depositis legem po-
suit, vt his, qui deposuerant ea, salua custo-
diret. * Iam vero qui videbat summi sacer- 16
dotis vultum, mente vulnerabatur: facies
enim, & color immutatus declarabat in-
ternum animi dolorem. * circumfusa enim 17
erat mœstitia quædam viro, & horror cor-
poris, per quem manifestus aspicientibus
dolor cordis eius efficiebatur. * Alij etiam 18
gregatim de domibus confluebant, publi-
ca supplicatione obsecrantes, pro eo quòd
in contemptum locus esset venturus. * Ac- 19
cinctæq. mulieres cilicijs pectus, per plateas
confluebant. sed & virgines, quæ conclusæ
erant, procurrebant ad Oniam, aliæ autem
ad muros, quædam vero per fenestras aspi-
ciebant: *vniuersæ autem protendentes ma 20
nus in cælum, deprecabantur. * erat enim 21
misera commistæ multitudinis, & magni
sacerdotis in agone constituti expectatio.
* Et hi quidem inuocabant omnipotentem 22
Deum, vt credita sibi, his, qui crediderant,
cum omni integritate conseruarentur.
* Heliodorus autem, quod decreuerat, per- 23
ficiebat eodem loco ipse cum satellitibus
circa ærarium præsens. * Sed spiritus om- 24
nipotentis Dei magnam fecit suæ ostensio-
nis euidentiam, ita vt omnes, qui ausi fue-
rant parére ei, ruentes Dei virtute, in disso-
lutionem, & formidinem conuerterentur.
* Apparuit enim illis quidam equus terribi- 25
lem habens sessorem, optimis operimentis
adornatus: isq. cum impetu Heliodoro
priores calces elisit. qui autem ei sedebat,
26 videbatur arma habere aurea. *Alij etiam
apparuerunt duo iuuenes virtute decori,
optimi gloria, speciosiq. amictu: qui cir-
cumsteterunt eum, & ex vtraque parte fla-
gellabant, sine intermissione multis plagis
27 verberantes. * Subito autẽ Heliodorus con-
cidit in terram, eumq. multa caligine circũ-
fusum rapuerunt, atque in sella gestatoria
28 positum eiecerunt. * Et is, qui cum multis
cursoribus, & satellitibus prædictum ingres-
sus est ærarium, portabatur nullo sibi auxi-
lium ferente, manifesta Dei cognita virtu-
29 te: * & ille quidem per diuinã virtutem ia-
cebat mutus, atque omni spe & salute pri-
30 uatus. * Hi autem Dominum benedicebant,
quia magnificabat locum suum: & tem-
plum, quod paulo ante timore ac tumultu
erat plenum, apparente omnipotente Do-
31 mino, gaudio & lætitia impletum est. * Tunc
vero ex amicis Heliodori quidam rogabãt
confestim Oniã, vt inuocaret Altissimum,
vt vitam donaret ei, qui in supremo spiritu
32 erat constitutus. * Considerans autem sum-
mus sacerdos ne forte rex suspicaretur ma-
litiam aliquam ex Iudæis circa Heliodorum
consummatam, obtulit pro salute viri ho-
33 stiam salutarem. * Cumq. summus sacer-
dos exoraret, ijdem iuuenes eisdem vesti-
bus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt:
Oniæ sacerdoti gratias age: nam propter
34 eum Dominus tibi vitam donauit. * tu au-
tem a Deo flagellatus, nuncia omnibus ma-
gnalia Dei, & potestatem. Et his dictis,
35 non comparuerunt. * Heliodorus autem,
hostia Deo oblata, & votis magnis promis-
sis ei, qui viuere illi concessit, & Oniæ gra-
tias agens, recepto exercitu, repedabat ad
36 regem. * Testabatur autẽ omnibus ea quæ
sub oculis suis viderat opera magni Dei.
37 * Cum autem rex interrogasset Heliodo-
rum, quis esset aptus adhuc semel Ieroso-
38 lymam mitti, ait: *Si quem habes hostem,
aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, &
flagellatũ eum recipies, si tamen euaserit: eo
quòd in loco sit vere Dei quædam virtus.

Nam

* Nam ipse, qui habet in cælis habitatio- 39
nem, visitator, & adiutor est loci illius, &
venientes ad malefaciendum percutit, ac
perdit. * Igitur de Heliodoro, & ærarij 40
custodia ita res se habet.

CAP. IIII.

SIMON autem prædictus pecuniarum, 1
& patriæ delator, male loquebatur de
Onia, tamquam ipse Heliodorum instigas-
set ad hæc, & ipse fuisset incentor malo-
rum:* prouisoremq. ciuitatis, ac defensoré 2
gentis suæ, & æmulatorem legis Dei aude-
bat insidiatorem regni dicere. * Sed, cum 3
inimicitiæ intantum procederent, vt etiam
per quosdam Simonis necessarios homici-
dia fierent:* considerans Onias periculum 4
contentionis, & Apollonium insanire, vt-
pote ducem Cœlesyriæ, & Phœnicis, ad au-
gendam malitiam Simonis, ad regem se
cõtulit,* non vt ciuium accusator, sed com- 5
munem vtilitatem apud semetipsum vni-
uersæ multitudinis considerans. * Videbat 6
enim sine regali prouidentia impossibile
esse pacem rebus dari, nec Simonem posse
cessare a stultitia sua. * Sed post Seleuci vi- 7
tæ excessum, cum suscepisset regnum An-
tiochus, qui Nobilis appellabatur, ambie-
bat Iason frater Oniæ summum sacerdo-
tium: * adito rege, promittens ei argenti 8
talenta trecenta sexaginta, & ex redditibus
alijs talenta octoginta,* super hæc promit- 9
tebat & alia centum quinquaginta, si pote-
stati eius concederetur gymnasium, & ephe
biam sibi cõstituere, & eos, qui in Ierosoly-
mis erant, Antiochenos scribere. * Quod 10
cum rex annuisset, & obtinuisset principa-
tum, statim ad gentilem ritum contribules
suos transferre cœpit.* & amotis his, quæ 11
humanitatis causa Iudæis a regibus fuerant
constituta, per Ioannem patrem Eupole-
mi, qui apud Romanos de amicitia, & so-
cietate functus est legatione legitima, ciuiũ
iura destituens, praua instituta sanciebat.
*Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium 12
cõstituere, & optimos quosque epheborum
in lupanaribus ponere. * Erat autem hoc 13
non initium, sed incrementum quoddam,
& profectus gentilis, & alienigenæ conuer-
sationis, propter impij, & non sacerdotis,
14 Iasonis nefarium, & inauditum scelus:* ita
vt sacerdotes iam non circa altaris officia
dediti essent, sed contempto templo, & sa-
crificijs neglectis festinarent participes fieri
palæstræ, & præbitionis eius iniustæ, & in
15 exercitijs disci.* & patrios quidem honores
nihil habentes, Græcas glorias optimas ar-
16 bitrabantur:* quarum gratia periculosa eos
contentio habebat, & eorum instituta æmu-
labantur, ac per omnia his consimiles esse
cupiebant, quos hostes, & peremptores ha-
17 buerant.* In leges enim diuinas impie age-
re impune non cedit: sed hoc tempus se-
18 quens declarabit.* Cum autem quinquen-
nalis agon Tyri celebraretur, & rex præsens
19 esset,* misit Iason facinorosus ab Ierosoly-
mis viros peccatores, portantes argenti di-
drachmas trecentas in sacrificium Herculis,
quas postulauerunt hi, qui asportauerant,
ne in sacrificijs erogarentur, quia non opor
teret, sed in alios sumptus eas deputari.
20 * Sed hæ oblatæ sunt quidem ab eo, qui
miserat, in sacrificiũ Herculis: propter præ-
sentes autem datæ sunt in fabricã nauium
21 triremium.* Misso autem in Aegyptũ Apol-
lonio Mnesthei filio propter primates Pto-
lemæi Philometoris regis, Cũ cognouisset
Antiochus alienum se a negotijs regni ef-
fectum, proprijs vtilitatibus consulẽs, profe-
ctus inde venit Ioppen, & inde Ierosolymã.
22 * Et magnifice ab Iasone, & ciuitate susce-
ptus, cum facularum luminibus, & laudibus
ingressus est: & inde in Phœnicen exercitũ
23 conuertit.* Et post triennij tempus misit Ia-
son Menelaum supradicti Simonis fratrem,
portantem pecunias regi, & de negotijs ne-
24 cessarijs responsa perlaturum.* At ille com
mendatus regi, cum magnificasset faciem
potestatis eius, in semetipsum retorsit sum-
mum sacerdotium, superponens Iasoni ta-
25 lenta argenti trecenta. * Acceptisq. a rege
mandatis, venit, nihil quidem habens di-
gnum sacerdotio: animos vero crudelis ty-
26 ranni, & feræ beluæ iram gerens.* Et Iason
quidem,

quidem, qui proprium fratrem captiuaue-
rat, ipse deceptus profugus in Ammanitem
expulsus est regionem. *Menelaus autē prin 27
cipatum quidem obtinuit: de pecunijs vero
regi promissis, nihil agebat, cum exactio-
nem faceret Sostratus, qui arci erat præpo-
situs. *nam ad hunc exactio vectigaliū per- 28
tinebat: quam ob causam vtrique ad re-
gem sunt euocati. *Et Menelaus amotus 29
est a sacerdotio, succedente Lysimacho fra-
tre suo: Sostratus autem prælatus est Cy-
prijs. *Et cum hæc agerētur, contigit, Thar- 30
senses, & Mallotas seditionem mouere, eo
quòd Antiochidi regis concubinæ dono es-
sent dati. *Festinanter itaque rex venit se- 31
dare illos, relicto suffecto vno ex comiti-
bus suis Andronico. *Ratus autem Mene- 32
laus accepisse se tempus opportunum, au-
rea quædam vasa e templo furatus dona-
uit Andronico, & alia vendiderat Tyri, &
per vicinas ciuitates. *Quod cum certissi- 33
me cognouisset Onias, arguebat eum, ip-
se in loco tuto se continens Antiochiæ se-
cus Daphnem. *Vnde Menelaus accedens 34
ad Andronicum, rogabat vt Oniam inter-
ficeret. Qui cūm venisset ad Oniam, & datis
dextris cū iureiurando (quamuis esset ei su-
spectus) suasisset de asylo procedere, statim
eum peremit, non veritus iustitiam. *Ob 35
quam causam non solum Iudæi, sed aliæ
quoque nationes indignabantur, & mole-
ste ferebant de nece tanti viri iniusta. *Sed 36
regressum regem de Ciliciæ locis adierunt
Iudæi apud Antiochiam, simul & Græci:
conquerentes de iniqua nece Oniæ. *Con- 37
tristatus itaque animo Antiochus propter
Oniam, & flexus ad misericordiam, la-
crymas fudit, recordatus defuncti sobrieta-
tem, & modestiam. *accensisq. animis An- 38
dronicum purpura exutum, per totam ci-
uitatem iubet circumduci: & in eodem
loco, in quo in Oniam impietatem com-
miserat, sacrilegum vita priuari, Domi-
no illi condignam retribuente pœnam.
*Multis autem sacrilegijs in templo a Lysi- 39
macho commissis Menelai consilio, & di-
uulgata fama, congregata est multitudo
aduersum Lysimachum multo iam auro
40 exportato. *Turbis autem insurgentibus,
& animis ira repletis, Lysimachus arma-
tis fere tribus millibus iniquis manibus vti
cœpit, duce quodam tyranno, ætate pari-
41 ter, & dementia prouecto. *Sed, vt intel-
lexerunt conatum Lysimachi, alij lapides,
alij fustes validos arripuere: quidam verò
42 cinerem in Lysimachum iecere. *Et mul-
ti quidem vulnerati, quidam autem &
prostrati, omnes vero in fugam conuersi
sunt: ipsum etiam sacrilegum secus æra-
43 rium interfecerunt. *De his ergo cœpit iu-
44 dicium aduersus Menelaum agitari. *Et
cum venisset rex Tyrum, ad ipsum nego-
tium detulerunt missi tres viri a senioribus.
45 *Et cum superaretur Menelaus, promisit
Ptolemæo multas pecunias dare ad suaden-
46 dum regi. *Itaque Ptolemæus in quo-
dam atrio positum quasi refrigerandi gra-
47 tia, regem adijt, & deduxit a sententia: *&
Menelaum quidem vniuersæ malitiæ reum
criminibus absoluit: miseros autem, qui,
etiam si apud Scythas causam dixissent, in-
nocentes iudicarentur, hos morte damna-
48 uit. *Cito ergo iniustam pœnam dederunt,
qui pro ciuitate, & populo, & sacris vasis
49 causam prosecuti sunt. *Quam ob rem Ty-
rij quoque indignati, erga sepulturam eo-
50 rum liberalissimi extiterunt. *Menelaus au-
tem, propter eorum, qui in potentia erant,
auaritiam, permanebat in potestate, cre-
scens in malitia ad insidias ciuium.

CAP. V.

1 EODEM tempore Antiochus secundam
profectionem parauit in Aegyptum.
2 *Contigit autem per vniuersam Ierosoly-
morum ciuitatem videri diebus quadragin-
ta per aera equites discurrentes, auratas sto-
las habentes, & hastis, quasi cohortes, arma-
3 tos, *& cursus equorū per ordines digestos,
& congressiones fieri cominus, & scutorum
motus, & galeatorum multitudinem gla-
dijs districtis, & telorum iactus, & aureorum
armorum splendorem, omnisq. generis lo-
4 ricarum. *Quapropter omnes rogabant
in bo-

in bonum monstra conuerti. *Sed cum 5
falsus rumor exisset, tamquam vita excessis-
set Antiochus, assumptis Iason non minus
mille viris, repente aggressus est ciuitatem:
& ciuibus ad murum conuolantibus ad vl-
timum apprehensa ciuitate, Menelaus fu-
git in arcem: *Iason vero non parcebat in 6
cæde ciuibus suis, nec cogitabat prosperi-
tatem aduersum cognatos malum esse ma-
ximum, arbitrans hostium & non ciuium
se trophæa capturum. *Et principatum 7
quidem non obtinuit, finem vero insidia-
rum suarum confusionem accepit, & pro-
fugus iterum abijt in Ammanitem. *Ad 8
vltimum, in exitium sui conclusus ab Are-
ta Arabum tyranno fugiens de ciuitate in
ciuitatem, omnibus odiosus, vt refuga le-
gum & execrabilis, vt patriæ & ciuium ho-
stis, in Ægyptum extrusus est: *& qui mul- 9
tos de patria sua expulerat, peregre perijt,
Lacedæmonas profectus, quasi pro cogna-
tione ibi refugium habiturus: * & qui inse- 10
pultos multos abiecerat, ipse & illamenta-
tus, & insepultus abijcitur, sepultura neque
peregrina vsus, neque patrio sepulchro par-
ticipans. *His itaque gestis, suspicatus est 11
rex societatem deserturos Iudæos: & ob
hoc profectus ex Ægypto efferatis animis,
ciuitatem quidem armis cepit. *Iussit au- 12
tem militibus interficere, nec parcere oc-
cursantibus, & per domos ascendentes tru-
cidare. *Fiebant ergo cædes iuuenum, ac 13
seniorum, & mulierum, & natorum exter-
minia, virginumq. & paruulorum neces.
*Erant autem toto triduo octoginta mil- 14
lia interfecti, quadraginta millia vincti,
non minus autem venundati. *Sed nec ista 15
sufficiunt: ausus est etiam intrare templum
vniuersa terra sanctius, Menelao ductore,
qui legũ, & patriæ fuit proditor: * & scele- 16
stis manibus sumens sancta vasa, quæ ab
alijs regibus, & ciuitatibus erant posita
ad ornatum loci, & gloriam, contrectabat
indigne, & contaminabat. *Ita alienatus 17
mente Antiochus, non considerabat quòd
propter peccata habitantium ciuitatem,
modicum Deus fuerat iratus: propter
quod & accidit circa locum despectio:
18 *alioquin nisi contigisset eos multis pecca-
tis esse inuolutos, sicut Heliodorus, qui
missus est à Seleuco rege ad expoliandũ
ærarium, etiam hic statim adueniens flagel-
latus, & repulsus vtique fuisset ab audacia.
19 *Verum non propter locum, gentem: sed
propter gentem, locum Deus elegit.
20 *Ideoq. & ipse locus particeps factus est
populi malorum. postea autem fiet socius
bonorum. & qui derelictus in ira Dei om-
nipotentis est, iterum in magni Domini
reconciliatione cum summa gloria exalta-
21 bitur. *Igitur Antiochus mille & octin-
gentis ablatis de templo talentis, velociter
Antiochiam regressus est, existimans se
præ superbia terram ad nauigandum, pe-
lagus vero ad iter agendum deducturum
22 propter mentis elationem. *Reliquit au-
tem & præpositos ad affligendam gentem:
Ierosolymis quidem Philippum genere
Phrygem, moribus crudeliorem eo ipso, a
23 quo constitutus est: *in Garizim autem
Andronicum, & Menelaum, qui grauius
24 quàm ceteri imminebant ciuibus. *Cumq.
appositus esset contra Iudæos, misit odio-
sum principem Apollonium cum exerci-
tu viginti & duobus millibus, præci-
piens ei omnes perfectæ ætatis interfice-
25 re, mulieres, ac iuuenes vendere. * Qui
cum venisset Ierosolymam, pacem simu-
lans, quieuit vsque ad diem sanctum sab-
bati: & tunc feriatis Iudæis arma cape-
26 re suis præcepit. *Omnesq. qui ad spe-
ctaculum processerant, trucidauit: & ciui-
tatem cum armatis discurrens, ingentem
27 multitudinem peremit. *Iudas autem Ma-
chabæus, qui decimus fuerat, secesserat in
desertum locum, ibiq. inter feras vitam
in montibus cum suis agebat: & fœni ci-
bo vescentes, demorabantur, ne participes
essent coinquinationis.

CAP. VI.

1 SED non post multum temporis misit
rex senem quendam Antiochenum,
qui compelleret Iudæos vt se transferrent
apa-

a patrijs,& Dei legibus:* contaminare etiã 2
quod in Ierosolymis erat templum, & co-
gnominare Iouis Olympij:& in Garizim,
prout erant hi , qui locum inhabitabant,
Iouis hospitalis. * Pessima autem & vni- 3
uersis grauis erat malorum incursio : * nam 4
templum luxuria,& comessationibus Gen-
tium erat plenum , & scortantium cum
meretricibus: sacratisq. ædibus mulieres se
vltro ingerebant, intro ferentes ea,quæ nõ
licebat. * Altare etiam plenum erat illici- 5
tis , quæ legibus prohibebantur .* Neque 6
autẽ sabbata custodiebantur, neque dies
sollemnes patrij seruabantur, nec simpli-
citer Iudæum se esse quisquam confiteba-
tur. * Ducebantur autem cum amara ne- 7
cessitate in die natalis regis ad sacrificia:&,
cum Liberi sacra celebrarentur, cogeban-
tur hedera coronati Libero circuire. * De- 8
cretum autem exijt in proximas Gẽtilium
ciuitates, suggerentibus Ptolemæis, vt pa-
ri modo & ipsi aduersus Iudæos agerent,
vt sacrificarent :* eos autem, qui nollent 9
transire ad instituta Gẽtium, interficerent:
erat ergo videre miseriam . * Duæ enim 10
mulieres delatæ sunt natos suos circumci-
disse : quas, infantibus ad vbera suspensis,
cum publice per ciuitatem circumduxis-
sent, per muros præcipitauerũt.*Alij vero, 11
ad proximas coeuntes speluncas, & laten-
ter sabbati diem celebrantes,cum indicati
essent Philippo , flammis succensi sunt, eo
quòd verebãtur propter religionem & ob-
seruantiam , manu sibimet auxilium fer-
re .* Obsecro autem eos,qui hunc Librum 12
lecturi sunt , ne abhorrescant propter ad-
uersos casus , sed reputent , ea, quæ acci-
derunt, non ad interitum , sed ad cor-
reptionem esse generis nostri . * Etenim 13
multo tempore non sinere peccatoribus
ex sententia agere , sed statim vltiones
adhibere, magni beneficij est indicium.
*Non enim,sicut in alijs nationibus,Domi- 14
nus patienter expectat, vt eas , cum Iudi-
cij dies aduenerit , in plenitudine pecca-
torum puniat: * ita & in nobis statuit , vt, 15
peccatis nostris in finem deuolutis, ita de-

16 mum in nos vindicet . * Propter quod
numquam quidem a nobis misericordiam
suam amouet : corripiens vero in aduer-
17 sis populum suum non derelinquit. * Sed
hæc nobis ad commonitionem legentium
dicta sint paucis . Iam autem veniendum
18 est ad narrationem.* Igitur Eleazarus vnus
de primoribus scribarum, vir ætate proue-
ctus , & vultu decorus , aperto ore hians
compellebatur carnem porcinam mandu-
19 care. * At ille gloriosissimam mortem ma-
gis quàm odibilem vitam complectens,vo-
20 luntarie præibat ad supplicium . * Intuens
autem, quemadmodum oporteret accede-
re , patienter sustinens , destinauit non ad-
21 mittere illicita propter vitæ amorem.* Hi
autem , qui astabant , iniqua miseratione
commoti , propter antiquam viri amici-
tiam , tollentes eum secreto rogabant af-
ferri carnes, quibus vesci ei licebat,vt simu
laretur manducasse , sicut rex imperauerat
22 de sacrificij carnibus:* vt,hoc facto,a mor-
te liberaretur : & propter veterẽ viri ami-
citiam,hanc in eo faciebant humanitatem.
23 * At ille cogitarẽ cœpit ætatis ac senectu-
tis suæ eminentiam dignam , & ingenitæ
nobilitatis canitiem , atque a puero opti-
mæ conuersationis actus : & secundum
sanctæ & a Deo conditæ legis constituta,
respondit cito , dicens , præmitti se velle
24 in infernum . * Non enim ætati nostræ di-
gnum est , inquit , fingere : vt multi ado-
lescentium , arbitrantes Eleazarum nona-
ginta annorum transisse ad vitam alieni-
25 genarum :* & ipsi propter meam simu-
lationem , & propter modicum corrupti-
bilis vitæ tempus decipiantur , & per hoc
maculam, atque execrationem meæ sene-
26 ctuti conquiram . * Nam, etsi in præsenti
tempore supplicijs hominum eripiar , sed
manum Omnipotentis nec viuus, nec de-
27 functus effugiam . * Quam ob rem forti-
ter vita excedendo , senectute quidem di-
28 gnus apparebo:*adolescentibus autẽ exem-
plum forte relinquam, si prompto animo,
ac fortiter pro grauissimis ac sanctissimis
legibus honesta morte perfungar. His di-
ctis,

ctis confestim ad supplicium trahebatur.
29 *Hi autem, qui eum ducebant, & paulo
ante fuerant mitiores, in iram conuersi sunt
propter sermones ab eo dictos, quos illi
per arrogantiam prolatos arbitrabantur.
30 *Sed, cum plagis perimeretur, ingemuit, &
dixit: Domine, qui habes sanctam scientiam,
manifeste tu scis, quia, cum à morte
possem liberari, duros corporis sustineo do
lores: secundum animam vero propter timorem
tuum libenter hæc patior. *Et iste 31
quidem hoc modo vita decessit, non solum
iuuenibus, sed & vniuersæ genti memoriam
mortis suæ ad exemplum virtutis
& fortitudinis derelinquens.

CAP. VII.

CONTIGIT autem & septē fratres vna 1
cū matre sua apprehensos compelli a
rege edere contra fas carnes porcinas, flagris,
& taureis cruciatos. *Vnus autem ex 2
illis, qui erat primus, sic ait: Quid quæris,
& quid vis discere a nobis? parati sumus
mori, magis, quàm patrias Dei leges
prævaricari. *Iratus itaque rex iussit sar- 3
tagines, & ollas æneas succendi: quibus
statim succensis, *iussit, ei, qui prior fuerat 4
locutus, amputari linguam: &, cute capitis
abstracta, summas quoque manus &
pedes ei præscindi, ceteris eius fratribus,
& matre inspicientibus. *Et, cum iam per 5
omnia inutilis factus esset, iussit ignem
admoueri, & adhuc spirantem torreri in
sartagine: in qua cum diu cruciaretur, ceteri
vna cum matre inuicem se hortabantur
mori fortiter, *dicētes: Dominus Deus 6
aspiciet veritatem, & consolabitur in nobis,
quemadmodum in protestatione cantici
declarauit Moyses: Et in seruis suis cōsolabitur.
*Mortuo itaque illo primo, hoc 7
modo, sequentem deducebant ad illudendum:
&, cute capitis eius cum capillis abstracta,
interrogabant, si manducaret prius,
quàm toto corpore per membra singula
puniretur. *At ille, respondens patria vo- 8
ce, dixit: Non faciam. Propter quod &
iste, sequenti loco, primi tormēta suscepit:
9 *& in vltimo spiritu constitutus, sic ait: Tu
quidem scelestissime in præsenti vita nos
perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro
suis legibus in æternæ vitæ resurrectione
10 suscitabit. *Post hunc tertius illuditur, &
linguam postulatus cito protulit, & ma-
11 nus constanter extendit: *& cum fiducia
ait: E cælo ista possideo, sed propter Dei
leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab
12 ipso me ea recepturum spero: *ita vt rex,
& qui cum ipso erant, mirarentur adolescentis
animum, quòd tamquam nihilum
13 duceret cruciatus. *Et hoc ita defuncto,
quartum vexabant similiter torquentes.
14 *Et, cum iam esset ad mortem, sic ait: Potius
est ab hominibus morti datos spem
expectare a Deo, iterum ab ipso resuscitandos:
tibi enim resurrectio ad vitam non
15 erit. *Et cum admouissent quintum, ve-
16 xabant eum. At ille, respiciens in eum, *di-
xit: Potestatem inter homines habens,
cum sis corruptibilis, facis quod vis: noli
autem putare genus nostrum a Deo esse
17 derelictum. *tu autem patienter sustine, &
videbis magnam potestatem ipsius, quali-
18 ter te, & semen tuum torquebit. *Post
hunc ducebant sextum, & is, mori incipiens,
sic ait: Noli frustra errare: nos enim
propter nosmetipsos hæc patimur, peccantes
in Deum nostrum, & digna admiratio-
19 ne facta sunt in nobis: *tu autem ne existimes
tibi impune futurum, quòd contra
20 Deum pugnare tentaueris. *Supra modum
autem mater mirabilis, & bonorum
memoria digna, quæ pereuntes septem filios
sub vnius diei tēpore cōspiciens, bono
animo ferebat propter spem, quam in Deū
21 habebat: *singulos illorum hortabatur
voce patria fortiter, repleta sapientia: &,
femineæ cogitationi masculinum animum
22 inserens, *dixit ad eos: Nescio qualiter in
vtero meo apparuistis: neque enim ego
spiritum & animam donaui vobis & vitam,
& singulorum membra non ego ipsa
23 compegi, *sed enim mundi Creator, qui
formauit hominis natiuitatem, quique
omnium inuenit originem, & spiritum
vobis

vobis iterum cum misericordia reddet &
vitam, sicut nunc vosmetipsos despicitis
propter leges eius.*Antiochus autem,con- 24
temni se arbitratus, simul & exprobrantis
voce despecta, cum adhuc adolescentior
superesset, non solum verbis hortabatur,
sed & cum iuramento affirmabat se diui-
tem & beatum facturum, & translatum
a patrijs legibus amicum habiturum,& res
necessarias ei præbiturum. *Sed ad hæc 25
cum adolescens nequaquam inclinaretur,
vocauit rex matrem,& suadebat ei vt ado-
lescenti fieret in salutem. *Cum autem 26
multis eam verbis esset hortatus, promisit
suasuram se filio suo. *Itaque inclinata 27
ad illum, irridens crudelem tyrannum, ait
patria voce: Fili mi, miserere mei, quæ te
in vtero nouem mensibus portaui, & lac
triennio dedi & alui, & in ætatem istam
perduxi. *Peto, nate, vt aspicias ad cæ- 28
lum, & terram, & ad omnia, quæ in eis
sunt: & intelligas, quia ex nihilo fecit illa
Deus, & hominum genus: *ita fiet,vt non 29
timeas carnificem istum, sed dignus fratri-
bus tuis effectus particeps,suscipe mortem,
vt in illa miseratione cum fratribus tuis te
recipiam. *Cum hæc illa adhuc diceret, 30
ait adolescens: Quem sustinetis? non obe-
dio præcepto regis,sed præcepto legis,quæ
data est nobis per Moysen.*Tu vero, qui 31
inuentor omnis malitiæ factus es in He-
bræos, non effugies manum Dei. *Nos 32
enim pro peccatis nostris hæc patimur.
*Et si nobis propter increpationem,& cor- 33
reptionem Dominus Deus noster modicũ
iratus est: sed iterum reconciliabitur ser-
uis suis. *Tu autem, o scelleste, & om- 34
nium hominum flagitiosissime, noli fru-
stra extolli vanis spebus in seruos eius in-
flammatus: *nondum enim omnipotentis 35
Dei,& omnia inspicientis iudicium effugi-
sti. *Nam fratres mei, modico nunc do- 36
lore sustentato, sub testamento æternæ vi-
tæ effecti sunt: tu vero iudicio Dei iustas
superbiæ tuæ pœnas exolues. *Ego au- 37
tem, sicut & fratres mei, animam, & cor-
pus meum trado pro patrijs legibus: in-
uocans Deum maturius genti nostræ pro-
pitium fieri, teq. cum tormentis, & verbe-
ribus confiteri quòd ipse est Deus solus:
38 *In me vero, & in fratribus meis desinet
omnipotentis ira, quæ super omne genus
39 nostrum iuste superducta est. *Tunc rex
accensus ira, in hunc super omnes crude-
40 lius desæuit,indigne ferens se derisum.*Et
hic itaque mundus obijt,per omnia in Do-
41 mino confidens. *Nouissime autem post
42 filios & mater consumpta est. *Igitur de
sacrificijs, & de nimijs crudelitatibus satis
dictum est.

CAP. VIII.

1 IVDAS vero Machabæus, & qui cum
illo erant, introibant latenter in castel-
la:& conuocantes cognatos,& amicos, &
eos, qui permanserunt in Iudaismo, assu-
mentes,eduxerũt ad se sex millia virorum.
2 *Et inuocabant Dominum, vt respiceret in
populum, qui ab omnibus calcabatur: &
misereretur templo,quod contaminabatur
3 ab impijs: *misereretur etiam exterminio
ciuitatis, quæ esset illico complananda,
& vocem sanguinis ad se clamantis audi-
4 ret: *memoraretur quoque iniquissimas
mortes paruulorum innocentũ,& blasphe-
mias nomini suo illatas, & indignaretur
5 super his. *At Machabæus, congregata
multitudine, intolerabilis gentibus efficie-
batur: ira enim Domini in misericordiam
6 conuersa est. *Et superueniens castellis,
& ciuitatibus improuisus,succendebat eas:
& opportuna loca occupans, non paucas
7 hostium strages dabat: *maxime autem no-
ctibus ad huiuscemodi excursus ferebatur,
& fama virtutis eius vbique diffundeba-
8 tur. *Videns autem Philippus paulatim
virum ad profectum venire, ac frequen-
tius res ei cedere prospere,ad Ptolemæum
ducem Cœlesyriæ, & Phœnicis scripsit vt
9 auxilium ferret regis negotijs.*At ille velo-
citer misit Nicanorem Patrocli de primo-
ribus amicum, datis ei de permistis gen-
tibus, armatis non minus viginti milli-
bus, vt vniuersum Iudæorum genus dele-
ret,

ret,adiuncto ei & Gorgia viro militari,& in
bellicis rebus experientiſſimo. * Conſtituit 10
autem Nicanor,vt regi tributum,quod Romanis erat dandum,duo millia talentorum
de captiuitate Iudæorum ſuppleret: * ſta- 11
timq. ad maritimas ciuitates miſit, conuocans ad coemptionem Iudaicorum mancipiorum, promittens ſe nonaginta mancipia talento diſtracturum, non reſpiciens
ad vindictam, quæ eum ab Omnipotente
eſſet conſecutura. * Iudas autem vbi com- 12
perit, indicauit his, qui ſecum erant, Iu-
dæis Nicanoris aduentum. * Ex quibus 13
quidam formidantes,& non credentes Dei
iuſtitiæ, in fugam vertebantur: * alij vero 14
ſi quid ei ſupererat vendebant, ſimulq. Dominum deprecabantur vt eriperet eos ab
impio Nicanore, qui eos prius quàm cominus veniret,vendiderat: * & ſi non propter 15
eos,propter teſtamentum tamen quod erat
ad patres eorum,& propter inuocationem
ſancti & magnifici nominis eius ſuper ipſos. * Conuocatis autem Machabæus ſe- 16
ptem millibus, qui cum ipſo erant, rogabat ne hoſtibus reconciliarentur, neque
metuerent inique venientium aduerſum ſe
hoſtium multitudinem, ſed fortiter contenderent, * ante oculos habentes contu- 17
meliam, quæ loco ſancto ab his iniuſte eſſet illata, itemq. & ludibrio habitæ ciuitatis iniuriam, adhuc etiam veterum inſtituta conuulſa. * Nam illi quidem armis con- 18
fidunt, ait, ſimul & audacia: nos autem in
omnipotente Domino, qui poteſt & venientes aduerſum nos, & vniuerſum mundum vno nutu delere, confidimus. * Ad- 19
monuit autem eos & de auxilijs Dei, quæ
facta ſunt erga parentes: & quòd ſub Sennacherib centum octoginta quinque millia perierunt: * & de prælio, quod eis ad- 20
uerſus Galatas fuit in Babylonia, vt omnes,vbi ad rem ventum eſt, Macedonibus
ſocijs hæſitantibus, ipſi ſex millia ſoli peremerunt cẽtum viginti millia propter auxilium illis datum de cælo,& beneficia pro
his plurima conſecuti ſunt. * His verbis 21
conſtantes effecti ſunt, & pro legibus, &

22 patria mori parati. * Conſtituit itaque fra-
tres ſuos duces vtrique ordini, Simonem,
& Ioſephum, & Ionathan, ſubiectis vni-
23 cuique millenis & quingẽtenis. * Ad hoc
etiam ab Eſdra lecto illis ſancto libro, &
dato ſigno adiutorij Dei, in prima acie,
24 ipſe dux commiſit cum Nicanore. * Et fa-
cto ſibi adiutore Omnipotente,interfece-
runt ſuper nouem millia hominum: maio-
rem autem partẽ exercitus Nicanoris vul-
neribus debilem factam fugere compule-
25 runt. * Pecunijs vero eorum, qui ad em-
ptionem ipſorum venerant, ſublatis, ipſos
26 vſquequaque perſecuti ſunt, * ſed reuerſi
ſunt hora concluſi: nam erat ante ſabba-
tum: quam ob cauſam non perſeuerauerunt inſequentes. * Arma autem ipſorum,
27
& ſpolia congregantes, ſabbatum agebãt:
benedicentes Dominum, qui liberauit eos
in iſto die, miſericordiæ initium ſtillans in
28 eos. * Poſt ſabbatum vero debilibus, &
orphanis, & viduis diuiſerunt ſpolia: &
29 reſidua ipſi cum ſuis habuere. * His ita-
que geſtis, & communiter ab omnibus
facta obſecratione, miſericordem Dominum poſtulabant, vt in finem ſeruis ſuis
30 reconciliaretur. * Et ex his, qui cum Timotheo, & Bacchide erant contra ſe contendentes, ſuper viginti millia interfecerunt, & munitiones excelſas obtinuerunt:
& plures prædas diuiſerunt, æquam portionem debilibus, pupillis, & viduis, ſed &
31 ſenioribus facientes. * Et cum arma eorum diligenter collegiſſent, omnia compoſuerunt in locis opportunis, reſidua ve-
32 ro ſpolia Ieroſolymam detulerunt: * &
Philarchen, qui cum Timotheo erat, interfecerunt, virum ſceleſtum, qui in mul-
33 tis Iudæos afflixerat. * Et cum epinicia
agerent Ieroſolymis, eum, qui ſacras ianuas incenderat, id eſt, Calliſthenem, cum
in quoddam domicilium refugiſſet, incenderunt, digna ei mercede pro impietati-
34 bus ſuis reddita. * Facinoroſiſſimus autem Nicanor, qui mille negotiantes ad
35 Iudæorum venditionem adduxerat, * humiliatus auxilio Domini ab his, quos

nullos existimauerat, deposita veste gloriæ, per mediterranea fugiés, solus venit Antiochiam, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus. *Et qui promise- 36
rat Romanis se tributum restituere de captiuitate Ierosolymorum, prædicabat nunc protectorem Deum habere Iudæos, & ob ipsum inuulnerabiles esse, eo quòd sequerentur leges ab ipso constitutas.

CAP. IX.

EODEM tẽpore Antiochus inhoneste re- 1
uertebatur de Perside. *Intrauerat enim 2
in eam, quæ dicitur Persepolis, & tentauit expoliare templum, & ciuitaté opprimere: sed multitudine ad arma cócurrente, in fugam versi sunt: & ita contigit vt Antiochus post fugam turpiter rediret. *Et cum ve- 3
nisset circa Ecbatanam, recognouit quæ erga Nicanorem, & Timotheum gesta sunt.
*Elatus autem in ira, arbitrabatur se iniuriã 4
illorũ, qui se fugauerãt, posse in Iudæos retorquere: ideoq. iussit agitari currum suum, sine intermissione agés iter, cælesti eum iudicio perurgéte, eo quòd ita superbe locutus est se venturum Ierosolymam, & cógeriem sepulchri Iudæorum eam facturum.
*Sed qui vniuersa cóspicit Dominus Deus 5
Israel, percussit eum insanabili, & inuisibili plaga. Vt enim finiuit hunc ipsum sermonem, apprehendit eum dolor dirus viscerum, & amara internorum tormenta: *& 6
quidem satis iuste, quippe qui multis, & nouis cruciatibus aliorum torserat viscera, licet ille nullo modo a sua malitia cessaret. *Su- 7
per hoc auté superbia repletus, ignem spirans animo in Iudæos, & præcipiens accelerari negotium, cótigit illum impetu euntem de curru cadere, & graui corporis collisione membra vexari. *Isq. qui sibi vide- 8
batur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbia repletus, & montiũ altitudines in statera appendere, nunc humiliatus ad terrã in gestatorio portabatur, manifestã Dei virtutem in semetipso cótestans: *ita vt de corpore impij ver- 9
mes scaturirét, ac viuẽtis in doloribus carnes eius effluerent, odore etiã illius & fœ-
10 tore exercitus grauaretur. *& qui paulo ante sidera cæli contingere se arbitrabatur, eũ nemo poterat propter intolerantiam fœto-
11 ris portare. *Hinc igitur cœpit ex graui superbia deductus ad agnitionem sui venire, diuina admonitus plaga, per momenta singula doloribus suis augmenta capiẽtibus.
12 *& cum nec ipse iam fœtorem suum ferre posset, ita ait: Iustũ est subditum esse Deo,
13 & mortalem nó paria Deo sentire. *Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo
14 non esset misericordiam consecuturus. *Et ciuitatem, ad quam festinans veniebat vt eam ad solum deduceret, ac sepulchrum congestorum faceret, nunc optat liberam
15 reddere: *& Iudæos, quos nec sepulturæ quidem se dignos habiturum, sed auibus ac feris diripiendos traditurum, & cum paruulis exterminaturum dixerat, æquales nunc
16 Atheniensibus facturum pollicetur: *templum etiam sanctum, quod prius expoliauerat, optimis donis ornaturum, & sancta vasa multiplicaturum, & pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis præ-
17 staturum: *super hæc, & Iudæum se futurũ, & omnem locum terræ perambulaturum,
18 & prædicaturum Dei potestatem. *Sed non cessantibus doloribus (superuenerat enim in eum iustum Dei iudicium) desperans scripsit ad Iudæos in modum deprecationis epistolam hæc continentem:
19 *OPTIMIS ciuibus Iudæis plurimam salutem, & bene valere, & esse felices, rex
20 & princeps Antiochus. *Si bene valetis, & filij vestri, & ex sententia vobis cun-
21 cta sunt, maximas agimus gratias. *Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem memor benigne reuersus de Persidis locis, & infirmitate graui apprehensus, necessarium duxi pro communi vtilitate cu-
22 ram habere: *non desperans memetipsum, sed spem multam habens effugiendi in-
23 firmitatem. *Respiciens autem quòd & pater meus, quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum, osten-
24 dit qui post se susciperet principatum: *vt si quid

si quid contrarium accideret, aut difficile
nunciaretur, scientes hi, qui in regionibus
erant, cui esset rerum summa derelicta,
non turbarentur. * Ad hæc, considerans 25
de proximo potentes quosque, & vicinos
temporibus insidiantes, & euentum expe-
ctantes, designaui filium meum Antio-
chum regem, quem sæpe recurrens in su-
periora regna multis vestrum commenda-
bam: & scripsi ad eum quæ subiecta sunt.
* Oro itaque vos, & peto memores be- 26
neficiorum publice & priuatim, vt vnus-
quisque conseruet fidem ad me & ad fi-
lium meum. * Confido enim, eum mo- 27
deste & humane acturum, & sequentem
propositum meum, & communem vobis
fore. * Igitur homicida, & blasphemus 28
pessime percussus, & vt ipse alios tracta-
uerat, peregre in montibus miserabili obi-
tu vita functus est. * Transferebat au- 29
tem corpus Philippus collactaneus eius:
qui, metuens filium Antiochi, ad Pto-
lemæum Philometorem in Aegyptum
abijt.

CAP. X.

MACHABAEVS autem, & qui cum 1
eo erant, Domino se protegente,
templum quidem, & ciuitatem recepit:
* aras autem, quas alienigenæ per plateas 2
extruxerant, itemq. delubra demolitus est.
* & purgato templo, aliud altare fecerunt: 3
& de ignitis lapidibus igne concepto sa-
crificia obtulerunt post biennium, & in-
censum, & lucernas, & panes propositio-
nis posuerunt. * Quibus gestis, rogabant 4
Dominum prostrati in terram, ne amplius
talibus malis inciderent: sed &, si quan-
do peccassent, vt ab ipso mitius corripe-
rentur, & non barbaris, ac blasphemis ho-
minibus traderentur. * Qua die autem 5
templum ab alienigenis pollutum fuerat,
contigit eadem die purificationem fieri,
vigesima quinta mensis, qui fuit Casleu.
* Et cum lætitia diebus octo egerunt in 6
modum tabernaculorum, recordátes quòd
ante modicum temporis diem sollemnem
tabernaculorum in montibus, & in spe-
7 luncis more bestiarum egerant. * Propter
quod Thyrsos, & ramos virides, & pal-
mas præferebant ei, qui prosperauit mun-
8 dari locum suum. * Et decreuerunt com-
muni præcepto, & decreto, vniuersæ gen-
ti Iudæorum omnibus annis agere dies
9 istos. * Et Antiochi quidem, qui appel-
latus est Nobilis, vitæ excessus ita se ha-
10 buit. * Nunc autem de Eupatore Antio-
chi impij filio, quæ gesta sunt narrabi-
mus, breuiantes mala, quæ in bellis gesta
11 sunt. * Hic enim, suscepto regno, consti-
tuit super negotia regni Lysiam quendam,
Phœnicis, & Syriæ militiæ principem.
12 * Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer,
iusti tenax, erga Iudæos esse constituit, &
præcipue propter iniquitatem, quæ facta
erat in eos, & pacifice agere cum eis.
13 *Sed ob hoc accusatus ab amicis apud Eu-
patorem, cum frequenter proditor audi-
ret, eo quòd Cyprum creditam sibi a Phi-
lometore deseruisset, & ad Antiochum
Nobilem translatus etiam ab eo recessisset,
14 veneno vitam finiuit. * Gorgias autem,
cum esset dux locorum, assumptis adue-
15 nis, frequenter Iudæos debellabat. * Iudæi
vero, qui tenebant opportunas munitio-
nes, fugatos ab Ierosolymis suscipiebant,
16 & bellare tentabant. * Hi vero, qui erant
cum Machabæo, per orationes Domi-
num rogantes vt esset sibi adiutor, im-
petum fecerunt in munitiones Idumæo-
17 rum: * multaq. vi insistentes, loca obti-
nuerunt, occurrentes interemerunt, & om-
nes simul non minus viginti millibus tru-
18 cidauerunt. * Quidam autem, cum con-
fugissent in duas turres valde munitas, om-
nem apparatum ad repugnandum haben-
19 tes, * Machabæus ad eorum expugnatio-
nem, relicto Simone, & Iosepho, itemq.
Zachæo: eisq. qui cum ipsis erant satis
multis, ipse ad eas, quæ amplius perurge-
20 bant, pugnas conuersus est. * Hi vero,
qui cum Simone erant, cupiditate ducti,
a quibusdam, qui in turribus erant, suasi
sunt pecunia: & septuaginta millibus di-

drachmis acceptis, dimiserunt quosdam
effugere. *Cum autem Machabæo nun- 21
ciatum esset quod factum est, principi-
bus populi congregatis, accusauit, quòd
pecunia fratres vendidissent, aduersarijs
eorum dimissis. *Hos igitur proditores 22
factos interfecit, & confestim duas turres
occupauit. *Armis autem ac manibus 23
omnia prospere agendo in duabus muni-
tionibus plus quàm viginti millia peremit.
*At Timotheus, qui prius a Iudæis fue- 24
rat superatus, conuocato exercitu peregri-
næ multitudinis, & congregato equitatu
Asiano, aduenit quasi armis Iudæam ca-
pturus. *Machabæus autem, & qui cum 25
ipso erant, appropinquante illo, depreca-
bantur Dominum, caput terra aspergen-
tes, lumbosq. cilicijs præcincti, *ad alta- 26
ris crepidinem prouoluti, vt sibi propi-
tius, inimicis autem eorum esset inimi-
cus, & aduersarijs aduersaretur, sicut lex
dicit. *Et ita post orationem, sumptis ar- 27
mis, longius de ciuitate procedentes, &
proximi hostibus effecti resederunt. *Pri- 28
mo autem solis ortu vtrique commise-
runt: isti quidem victoriæ, & prosperitatis
sponsorem cum virtute Dominum haben-
tes: illi autem ducem belli animum habe-
bant. *Sed, cum vehemens pugna esset, 29
apparuerunt aduersarijs de cælo viri quin-
que in equis, frenis aureis decori, ducatum
Iudæis præstantes: *ex quibus duo Macha- 30
bæum medium habentes, armis suis cir-
cumseptum incolumem conseruabant: in
aduersarios autem tela, & fulmina iacie-
bant, ex quo & cæcitate confusi, & re-
pleti perturbatione cadebant. *Interfe- 31
cti sunt autem viginti millia quingenti, &
equites sexcenti. *Timotheus vero con- 32
fugit in Gazaram præsidium munitum,
cui præerat Chæreas. *Machabæus au- 33
tem, & qui cum eo erant, lætantes ob-
sederunt præsidium diebus quattuor. *At 34
hi, qui intus erant, loci firmitate confisi,
supra modum maledicebant, & sermo-
nes nefandos iactabant. *Sed cum dies 35
quinta illucesceret, viginti iuuenes ex
his, qui cum Machabæo erant, accensi
animis propter blasphemiam, viriliter
accesserunt ad murum, & feroci ani-
36 mo incedentes ascendebant: *sed &
alij similiter ascendentes, turres, portasq.
succendere aggressi sunt, atque ipsos ma-
37 ledicos viuos concremare. *Per conti-
nuum autem biduum præsidio vastato,
Timotheum occultantem se in quodam
repertum loco peremerunt: & fratrem
illius Chæream, & Apollophanem oc-
38 ciderunt. *Quibus gestis, in hymnis &
confessionibus benedicebant Dominum,
qui magna fecit in Israel, & victoriam de-
dit illis.

CAP. XI.

1 SED paruo post tempore, Lysias procu-
rator regis, & propinquus, ac nego-
tiorum præpositus, grauiter ferens de his,
2 quæ acciderant, *congregatis octoginta
millibus, & equitatu vniuerso, venie-
bat aduersus Iudæos, existimans se ciuita-
tem quidem captam Gentibus habitacu-
3 lum facturum, *templum vero in pecuniæ
quæstum, sicut cetera delubra Gentium,
habiturum, & per singulos annos væna-
4 le sacerdotium: *nusquam recogitans Dei
potestatem, sed mente effrenatus in mul-
titudine peditum, & in millibus equitum,
& in octoginta elephantis confidebat.
5 *Ingressus autem Iudæam, & appropians
Bethsuræ, quæ erat in angusto loco, ab
Ierosolyma interuallo quinque stadiorũ,
6 illud præsidium expugnabat. *Vt autem
Machabæus, & qui cum eo erant, cogno-
uerunt expugnari præsidia, cum fletu &
lacrymis rogabant Dominum, & omnis
turba simul, vt bonum angelum mitteret
7 ad salutem Israel. *Et ipse primus Ma-
chabæus, sumptis armis, ceteros adhorta-
tus est simul secum periculum subire, &
8 ferre auxilium fratribus suis. *Cumq. pa-
riter prompto animo procederent, Iero-
solymis apparuit præcedens eos eques in
veste candida, armis aureis hastam vi-
9 brans. *Tunc omnes simul benedixerunt
mise-

misericordem Dominum, & conualuerunt
animis: non solum homines, sed & bestias
ferocissimas, & muros ferreos parati pene-
trare. *Ibant igitur prompti, de cælo ha- 10
bentes adiutorem, & miserantem super eos
Dominum. *Leonum autem more impe- 11
tu irruentes in hostes, prostrauerunt ex eis
vndecim millia peditum, & equitum mille
sexcentos: *vniuersos autem in fugam ver- 12
terunt, plures autem ex eis vulnerati nudi
euaserunt. Sed & ipse Lysias turpiter fu-
giens euasit. *Et quia non insensatus erat, 13
secum ipse reputans, factam erga se dimi-
nutionem, & intelligens inuictos esse He-
bræos, omnipotentis Dei auxilio innitētes,
misit ad eos: *promisitq. se consensurū om- 14
nibus, quæ iusta sunt, & regem compulsu-
rum amicum fieri.* Annuit autem Macha- 15
bæus precibus Lysiæ, in omnibus vtilitati
consulens: & quæcumque Machabæus scri-
psit Lysiæ de Iudæis, ea rex cōcessit. *Nam 16
erant scriptæ Iudæis epistolæ a Lysia qui-
dem hunc modum continentes:

LYSIAS populo Iudæorum salutem.
*Ioannes, & Abesalom, qui missi fuerant a 17
vobis, tradentes scripta, postulabant vt ea,
quæ per illos significabantur, implerem.
*Quæcumque igitur regi potuerunt perfer 18
ri, exposui: & quæ res permittebat, con-
cessi. *Si igitur in negotijs fidem conser- 19
uaueritis, & deinceps bonorum vobis cau-
sa esse tentabo.* De ceteris autem per sin- 20
gula verbo mandaui & istis, & his, qui a
me missi sunt, colloqui vobiscum. *Be- 21
ne valete. Anno centesimo quadragesimo
octauo mensis Dioscori, die vigesima &
quarta.

*Regis autem epistola ista continebat: 22
REX Antiochus Lysiæ fratri salutem.
*Patre nostro inter deos translato, nos vo- 23
lentes eos, qui sunt in regno nostro sine tu-
multu agere, & rebus suis adhibere diligen
tiā, *audiuimus Iudæos non consensisse pa- 24
tri meo vt transferrentur ad ritum Græco-
rum, sed tenere velle suum institutum, ac
propterea postulare a nobis cōcedi sibi le-
gitima sua. *Volentes igitur hanc quoque 25
gentem quietam esse, statuentes iudicaui-
mus, templum restitui illis, vt agerent se-
cundum suorū maiorum consuetudinem.
26 *Bene igitur feceris, si miseris ad eos, &
dexteram dederis: vt cognita nostra volun
tate, bono animo sint, & vtilitatibus pro-
prijs deseruiant.

27 *Ad Iudæos vero regis epistola talis erat:
REX Antiochus senatui Iudæorum, &
28 ceteris Iudæis salutem. *Si valetis, sic estis
vt volumus: sed & ipsi bene valemus.
29 *Adijt nos Menelaus, dicens velle vos de-
scendere ad vestros, qui sunt apud nos.
30 *His igitur, qui commeant vsque ad diem
trigesimum mensis Xanthici, damus dex-
31 tras securitatis, *vt Iudæi vtantur cibis,
& legibus suis, sicut & prius: & nemo eo-
rum vllo modo molestiam patiatur de his,
32 quæ per ignorantiam gesta sunt. *Misi-
mus autem & Menelaum, qui vos allo-
33 quatur. *Valete. Anno centesimo qua-
dragesimo octauo, Xanthici mensis quinta-
decima die.

34 *Miserunt autem etiam Romani episto-
lam, ita se habentem:
QVINTVS Memmius, & Titus Ma-
nilius legati Romanorum, populo Iudæo-
35 rum salutem. *De his, quæ Lysias cogna-
tus regis concessit vobis, & nos concessi-
36 mus. *De quibus autem ad regem iudi-
cauit referendum, confestim aliquem mit-
tite, diligentius inter vos conferentes, vt
decernamus, sicut cōgruit vobis: nos enim
37 Antiochiam accedimus. *Ideoq. festinate
rescribere, vt nos quoque sciamus cuius estis
38 voluntatis. *Bene valete. Anno centesimo
quadragesimo octauo, quintadecima die
mensis Xanthici.

CAP. XII.

1 HIs factis pactionibus, Lysias perge-
bat ad regem, Iudæi autem agricultu-
2 ræ operam dabant. *Sed hi, qui resederant,
Timotheus, & Apollonius Gēnæi filius, sed
& Hieronymus, & Demophon super hos,
& Nicanor Cypriarches, non sinebant eos
3 in silentio agere, & quiete. *Ioppitæ vero

tale quoddam flagitium perpetrarunt: ro-
gauerunt Iudæos, cum quibus habitabant,
ascendere scaphas, quas parauerant, cum
vxoribus,& filijs,quasi nullis inimicitijs in-
ter eos subiacētibus.* Secundum commu- 4
ne itaque decretū ciuitatis, & ipsis acquie-
scentibus,pacisq. causa nihil suspectum ha
bentibus: cum in altum processissent, sub-
merserunt non minus ducentos. * Quam 5
crudelitatem Iudas in suæ gentis homines
factam vt cognouit,præcepit viris, qui erāt
cum ipso:& inuocato iusto iudice Deo,
*venit aduersus interfectores fratrū,& por- 6
tum quidem noctu succendit,scaphas exus-
sit,eos autem, qui ab igne refugerant, gla-
dio peremit. * Et cum hæc ita egisset, di- 7
scessit quasi iterum reuersurus,& vniuersos
Ioppitas eradicaturus.* Sed cum cognouis- 8
set & eos,qui erant Iamniæ, velle pari mo-
do facere habitantibus secū Iudæis, * Iam- 9
nitis quoque nocte superuenit, & portum
cum nauibus succendit: ita vt lumen ignis
appareret Ierosolymis a stadijs ducētis qua-
draginta. * Inde cum iam abijssent nouem 10
stadijs, & iter facerent ad Timotheum,
commiserunt cum eo Arabes quinque mil-
lia viri,& equites quingenti. * Cumq. pu- 11
gna valida fieret, & auxilio Dei prosperè
cessisset,residui Arabes victi,petebāt a Iuda
dextram sibi dari, promittentes se pascua
daturos, & in ceteris profuturos. * Iudas 12
autem,arbitratus vere in multis eos vtiles,
promisit pacē: dextrisq. acceptis, discesse-
re ad tabernacula sua. * Aggressus est au- 13
tem & ciuitatem quandam firmam ponti-
bus murisq. circumseptā, quæ a turbis ha-
bitabatur gentium promiscuarum, cui no-
men Casphin. * Hi vero, qui intus erant, 14
confidentes in stabilitate murorum, & ap-
paratu alimoniarum, remissius agebāt, ma-
ledictis lacessentes Iudam, & blaspheman-
tes, ac loquentes quæ fas non est. * Ma- 15
chabæus autem, inuocato magno mundi
Principe,qui sine arietibus,& machinis tem
poribus Iesu præcipitauit Iericho, irruit fe-
rociter muris:* & capta ciuitate per Domi- 16
ni voluntatem innumerabiles cædes fecit,

ita vt adiacens stagnum stadiorū duorum
latitudinis, sanguine interfectorum fluere
17 videretur. * Inde discesserunt stadia septin-
genta quinquaginta, & venerunt in Cha-
raca ad eos, qui dicuntur Tubianæi, Iu-
18 dæos:* & Timotheum quidem in illis locis
non cōprehenderunt, nulloq. negotio per-
fecto regressus est, relicto in quodam loco
19 firmissimo præsidio. * Dositheus autem, &
Sosipater,qui erant duces cum Machabæo,
peremerunt a Timotheo relictos in præsi-
20 dio,decem millia viros. * At Machabæus,
ordinatis circum se sex millibus, & consti-
tutis per cohortes, aduersus Timotheum
processit, habentem secum centum viginti
millia peditum,equitumq. duo millia quin-
21 gentos. * Cognito autem Iudæ aduentu,
Timotheus præmisit mulieres, & filios, &
reliquum apparatum, in præsidium, quod
Carnion dicitur: erat enim inexpugnabile,
& accessu difficile propter locorum angu-
22 stias.* Cumq. cohors Iudæ prima apparuis-
set,timor hostibus incussus est, ex præsen-
tia Dei,qui vniuersa conspicit, & in fugam
versi sunt alius ab alio, ita vt magis a suis
deijcerentur, & gladiorum suorum ictibus
23 debilitarentur. * Iudas autem vehementer
instabat puniens profanos, & prostrauit
24 ex eis triginta millia virorum. * Ipse vero
Timotheus incidit in partes Dosithei, &
Sosipatris: & multis precibus postulabat vt
viuus dimitteretur, eo quòd multorum ex
Iudæis parentes haberet, ac fratres, quos
25 morte eius decipi eueniret. * Et cum fidem
dedisset restituturum se eos secundum cō-
stitutum, illæsum eum dimiserunt propter
26 fratrum salutem. * Iudas autem egressus
est ad Carnion, interfectis vigintiquinque
27 millibus. * Post horum fugam, & ne-
cem, mouit exercitum ad Ephron ciuita-
tem munitam, in qua multitudo diuersa-
rum gentium habitabat: & robusti iuue-
nes pro muris cōsistentes fortiter repugna-
bant: in hac autem machinæ multæ,& te-
28 lorum erat apparatus.* Sed,cum Omnipo-
tentem inuocassent,qui potestate sua vires
hostium confringit, ceperunt ciuitatem: &

ex eis,

ex eis, qui intus erant, vigintiquinque mil-
lia prostrauerunt. *Inde ad ciuitatem Scy- 29
tharum abierunt, quæ ab Ierosolymis sex-
centis stadijs aberat. * Contestantibus au- 30
tem his, qui apud Scythopolitas erant, Iu-
dæis, quod benigne ab eis haberétur, etiam
temporibus infelicitatis quòd modeste se-
cum egerint: * gratias agentes eis, & ex- 31
hortati etiam de cetero erga genus suum
benignos esse, venerunt Ierosolymam die
sollemni septimanarum instante. * Et post 32
Pentecosten abierunt cótra Gorgiam præ-
positum Idumææ. *Exiuit autem cum pedi- 33
tibus tribus millibus, & equitibus quadrin-
gentis. *Quibus congressis, contigit paucos 34
ruere Iudæorum. * Dositheus vero quidam 35
de Bacenoris eques, vir fortis, Gorgiam te-
nebat: &, cum vellet illum capere viuum,
eques quidam de Thracibus irruit in eum,
humerumq. eius amputauit: atque ita Gor-
gias effugit in Maresa. * At illis, qui cum 36
Esdrin erant, diutius pugnantibus & fati-
gatis, inuocauit Iudas Dominum adiuto-
rem, & ducem belli fieri: * incipiens voce 37
patria, & cum hymnis clamoré extollens,
fugam Gorgiæ militibus incussit. * Iudas 38
autem collecto exercitu venit in ciuitatem
Odollam: &, cum septima dies superueni-
ret, secundum consuetudinem purificati,
in eodem loco sabbatum egerunt. * Et se- 39
quenti die venit cum suis Iudas, vt corpora
prostratorum tolleret, & cum parentibus
poneret in sepulchris paternis. *Inuenerút 40
autem sub tunicis interfectorú de donarijs
idolorum, quæ apud Iamniam fuerunt, a
quibus lex prohibet Iudæos: omnibus er-
go manifestum factum est, ob hanc causam
eos corruisse. *Omnes itaque benedixerunt 41
iustum iudicium Domini, qui occulta fece-
rat manifesta. * Atque ita ad preces con- 42
uersi, rogauerunt vt id, quod factum erat,
delictum obliuioni traderetur. At vero for
tissimus Iudas hortabatur populum conser-
uare se sine peccato, sub oculis videntes
quæ facta sunt pro peccatis eorú, qui pro-
strati sunt. * Et facta collatione, duodecim 43
millia drachmas argenti misit Ierosolymam
offerri pro peccatis mortuorum sacrificiú,
bene & religiose de resurrectione cogitans.
44 (* nisi enim eos, qui ceciderant, resurre-
cturos speraret, superfluum videretur, &
45 vanum orare pro mortuis) * & quia consi-
derabat quòd hi, qui cum pietate dormi-
tionem acceperant, optimam haberent re-
46 positam gratiam. * Sancta ergo, & salubris
est cogitatio pro defunctis exorare, vt a
peccatis soluantur.

CAP. XIII.

1 ANNO centesimo quadragesimonono,
cognouit Iudas Antiochum Eupato-
rem venire cum multitudine aduersus Iu-
2 dæam, * & cum eo Lysiam procuratorem,
& præpositum negotiorum, secum haben-
tem peditum centum decé millia, & equi-
tum quinque millia, & elephantos viginti
3 duos, currus cum falcibus trecétos. * Com-
miscuit autem se illis & Menelaus: & cum
multa fallacia deprecabatur Antiochum,
non pro patriæ salute, sed sperans se con-
4 stitui in principatum. * Sed Rex regum su-
scitauit animos Antiochi in peccatorem,
& suggerente Lysia hunc esse causam om-
nium malorum, iussit (vt eis est consuetu-
do) apprehensum in eodem loco necari.
5 * Erat autem in eodem loco turris quinqua-
ginta cubitorum, aggestum vndique ha-
bens cineris: hæc prospectum habebat in
6 præceps. * inde in cinerem deijci iussit sacri-
legum, omnibus eum propellentibus ad
7 interitum. * Et tali lege præuaricatorem le-
gis cótigit mori, nec terræ dari Menelaum.
8 * Et quidem satis iuste: nam quia multa er-
ga aram Dei delicta commisit, cuius ignis,
& cinis erat sanctus: ipse in cineris morte
9 damnatus est. * Sed rex mente effrenatus
veniebat, nequiorem se patre suo Iudæis
10 ostensurus. * Quibus Iudas cognitis, præ-
cepit populo vt die ac nocte Dominum in-
uocarent, quo, sicut semper, & nunc adiu-
11 uaret eos: * quippe qui lege, & patria, san-
ctoq. templo priuari vererentur: ac popu-
lum, qui nuper paululum respirasset, ne si-
neret blasphemis rursus nationibus subdi.

Omni-

*Omnibus itaque simul id facientibus, & 12
petentibus a Domino misericordiam cum
fletu, & ieiunijs, per triduum continuum
prostratis, hortatus est eos Iudas vt se præ-
pararent.* Ipse vero cum senioribus cogi- 13
tauit prius quàm rex admoueret exercitum
ad Iudæam, & obtineret ciuitatem, exire,
& Domini iudicio committere exitum rei.
*Dans itaque potestatem omnium Deo 14
mundi creatori, & exhortatus suos vt for-
titer dimicarent, & vsque ad mortem pro
legibus, templo, ciuitate, patria, & ciuibus
starent, circa Modin exercitum constituit.
*Et dato signo suis Dei victoriæ, iuuenibus 15
fortissimis electis, nocte aggressus aulam
regiam, in castris interfecit viros quattuor
millia, & maximum elephantorum cum
his, qui superpositi fuerant: *summoq. me- 16
tu, ac perturbatione hostium castra replen-
tes, rebus prospere gestis, abierunt. *Hoc 17
autem factum est die illucescente, adiu-
uante eum Domini protectione. *Sed rex, 18
accepto gustu audaciæ Iudæorum, arte dif-
ficultatem locorum tentabat: *& Bethsu- 19
ræ, quæ erat Iudæorum præsidium muni-
tum, castra admouebat: sed fugabatur, im-
pingebat, minorabatur. * His autem, qui 20
intus erant, Iudas necessaria mittebat.
*Enunciauit autẽ mysteria hostibus Rho- 21
docus quidam de Iudaico exercitu, qui
requisitus comprehensus est, & conclusus.
*Iterum rex sermonem habuit ad eos, qui 22
erant in Bethsuris: dextram dedit: accepit:
abijt. * commisit cum Iuda, superatus est. 23
Vt autem cognouit rebellasse Philippum
Antiochiæ, qui relictus erat super negotia,
mente consternatus Iudæos deprecans, sub-
ditusq. eis, iurat de omnibus, quibus iustum
visum est: & reconciliatus obtulit sacrifi-
cium, honorauit templum, & munera po-
suit: *Machabæum amplexatus est, & fecit 24
eum a Ptolemaide vsque ad Gerrenos du-
cem & principem. * Vt autem venit Pto- 25
lemaidam, grauiter ferebant Ptolemenses
amicitiæ conuentionem, indignantes ne
forte fœdus irrumperent. *Tunc ascendit 26
Lysias tribunal, & exposuit rationem, &
populum sedauit, regressusq. est Antio-
chiam: & hoc modo regis profectio, & re-
ditus processit.

CAP. XIIII.

1 SED post triennij tempus cognouit Iu-
das, & qui cum eo erant, Demetrium
Seleuci cum multitudine valida, & naui-
bus, per portum Tripolis ascendisse ad lo-
2 ca opportuna, * & tenuisse regiones aduer-
3 sus Antiochum, & ducem eius Lysiam. *Al-
cimus autem quidam, qui summus sacer-
dos fuerat, sed voluntarie coinquinatus est
temporibus commistionis, considerans nul-
lo modo sibi esse salutem, neque accessum
4 ad altare, *venit ad regem Demetrium cen-
tesimo quinquagesimo anno, offerens ei co-
ronam auream, & palmam, super hæc &
thallos, qui templi esse videbantur. Et ipsa
5 quidem die siluit. *Tempus autem oppor-
tunum dementiæ suæ nactus, conuocatus
a Demetrio ad consilium, & interrogatus
quibus rebus & consilijs Iudæi niterentur,
6 *respondit: Ipsi, qui dicũtur Assidæi Iudæo-
rum, quibus præest Iudas Machabæus, bella
nutriunt, & seditiones mouent, nec patiun-
7 tur regnum esse quietum. * nam & ego de-
fraudatus parentum gloria (dico autem
8 summo sacerdotio) huc veni: * primò qui
dem vtilitatibus regis fidem seruans, secun-
do autem etiam ciuibus consulens: nam
illorũ prauitate vniuersum genus nostrum
9 non minime vexatur. *Sed oro his singu-
lis o rex cognitis, & regioni, & generi
secundum humanitatem tuam peruulga-
10 tam omnibus prospice. * nam, quamdiu su-
perest Iudas, impossibile est, pacẽ esse ne-
11 gotijs. * Talibus autem ab hoc dictis, &
ceteri amici, hostiliter se habentes aduersus
12 Iudam, inflammauerunt Demetrium. * Qui
statim Nicanorem præpositum elephanto-
13 rum ducem misit in Iudæam: *datis manda-
tis vt ipsum quidem Iudam caperet: eos
vero, qui cum illo erant, dispergeret, &
constitueret Alcimum maximi templi sum-
14 mum sacerdotem. * Tunc gentes, quæ
de Iudæa fugerant Iudam, gregatim se
Nica-

Nicanori miscebant, miserias, & clades Iu-
dæorum prosperitates rerum suarũ existi-
mantes. * Audito itaque Iudæi Nicanoris 15
aduentu, & conuentu nationum, conspersi
terra rogabant eum, qui populum suum
constituit, vt in æternum custodiret, quiq.
suam portionem signis euidentibus prote-
git. * Imperante autem duce, statim inde 16
mouerunt, conueneruntq. ad castellum
Dessau. * Simon vero frater Iudæ commi- 17
serat cũ Nicanore: sed cõterritus est repen-
tino aduentu aduersariorum. * Nicanor 18
tamen, audiens virtutem comitum Iudæ, &
animi magnitudinẽ, quam pro patriæ cer-
taminibus habebant, sanguine iudicium
facere metuebat. * Quam ob rem præmi- 19
sit Posidonium, & Theodotium, & Mat-
thiam, vt darent dextras atque acciperent.
* Et cum diu de his consiliũ ageretur, & ipse 20
dux ad multitudinem retulisset, omniũ vna
fuit sententia amicitijs annuere. * Itaque 21
diem constituerunt, qua secreto inter se
agerent: & singulis sellæ prolatæ sunt, &
positæ. * Præcepit autem Iudas armatos 22
esse locis opportunis, ne forte ab hosti-
bus repente mali aliquid oriretur: & con-
gruum colloquium fecerunt. * Moraba- 23
tur autem Nicanor Ierosolymis, nihilq. ini-
que agebat, gregesq. turbarum, quæ con-
gregatæ fuerant, dimisit. * Habebat au- 24
tem Iudam semper charum ex animo, &
erat viro inclinatus. * Rogauitq. eum du- 25
cere vxorem, filiosq. procreare. Nuptias
fecit: quiete egit, communiterq. viuebant.
* Alcimus autem, videns charitatem illo- 26
rum adinuicem, & conuentiones, venit
ad Demetrium, & dicebat, Nicanorem
rebus alienis assentire, Iudamq. regni insi-
diatorem successorem sibi destinasse. * Ita- 27
que rex exasperatus, & pessimis huius cri-
minationibus irritatus, scripsit Nicanori,
dicens, grauiter quidem se ferre de amici-
tiæ conuentione, iubere tamen Machabæũ
citius vinctum mittere Antiochiam. * Qui- 28
bus cognitis, Nicanor consternabatur, &
grauiter ferebat, si ea, quæ conuenerant,
irrita faceret, nihil læsus a viro. * sed, quia re- 29
gi resistere non poterat, opportunitatem
30 obseruabat, qua præceptum perficeret. * At
Machabæus, videns secum austerius agere
Nicanorem, & consuetum occursum fero-
cius exhibentem, intelligens non ex bono
esse austeritatem istam, paucis suorum con
31 gregatis, occultauit se a Nicanore. * Quod
cum ille cognouit fortiter se a viro præuen
tum; venit ad maximum & sanctissimum
templum: & sacerdotibus solitas hostias
32 offerentibus, iussit sibi tradi virum. * quibus
cum iuramento dicentibus nescire se vbi
esset qui quærebatur, extendens manum ad
33 templum, * iurauit, dicens: Nisi Iudam mi-
hi vinctum tradideritis, istud Dei fanum
in planitiem deducam, & altare effodiam,
& templum hoc Libero patri consecrabo.
34 * Et his dictis abijt. Sacerdotes autem pro-
tendentes manus in cælum, inuocabant
eum, qui semper propugnator esset gen-
35 tis ipsorum, hæc dicentes: * Tu Domine
vniuersorum, qui nullius indiges, voluisti
templum habitationis tuæ fieri in nobis.
36 * Et nunc sancte sanctorum omnium Do-
mine, conserua in æternum impollutam
domum istam, quæ nuper mundata est.
37 * Razias autem quidam de senioribus ab Ie-
rosolymis delatus est Nicanori, vir amator
ciuitatis, & bene audiens: qui pro affectu
38 pater Iudæorum appellabatur. * Hic mul-
tis temporibus continentiæ propositum
tenuit in Iudaismo, corpusq. & animam
39 tradere contentus pro perseuerantia. * Vo-
lens autem Nicanor manifestare odium,
quod habebat in Iudæos, misit milites
40 quingentos, vt eum comprehenderent. * pu-
tabat enim, si illum decepisset, se cladẽ Iu-
41 dæis maximam illaturum. * Turbis autem
irruere in domum eius, & ianuam disrum-
pere, atque ignem admouere cupientibus,
cum iam comprehenderetur, gladio se pe-
42 tijt; * eligens nobiliter mori potius, quàm
subditus fieri peccatoribus, & contra nata-
43 les suos indignis iniurijs agi. * Sed, cum per
festinationem non certo ictu plagam de-
disset, & turbæ intra ostia irrumperent, re-
currens audacter ad murum, præcipitauit
semet-

semetipsum viriliter in turbas: *quibus ve- 44
lociter locum dantibus casui eius, venit per
mediam ceruicem: *& cum adhuc spiraret, 45
accensus animo, surrexit: & cum sanguis
eius magno fluxu deflueret, & grauissimis
vulneribus esset saucius, cursu turbam per-
transijt: * & stans supra quandam petram 46
præruptam, & iam exanguis effectus, com-
plexus intestina sua, vtrisque manibus pro-
iecit super turbas, inuocans dominatorem
vitæ ac spiritus, vt hæc illi iterum redderet:
atque ita vita defunctus est.

CAP. XV.

NICANOR autem, vt comperit Iudam 1
esse in locis Samariæ, cogitauit cum
omni impetu die sabbati committere bel-
lum. * Iudæis vero, qui illum per necessi- 2
tatem sequebantur, dicentibus: Ne ita fero-
citer, & barbare feceris, sed honorem tri-
bue diei sanctificationis, & honora eum,
qui vniuersa conspicit: * ille infelix interro- 3
gauit, si est potens in cælo, qui imperauit
agi diem sabbatorum. * Et respondentibus 4
illis, Est Dominus viuus ipse in cælo po-
tens, qui iussit agi septimam diem. * At 5
ille ait: Et ego potens sum super terram,
qui impero sumi arma, & negotia regis im-
pleri. Tamen non obtinuit vt consilium
perficeret. * Et Nicanor quidem cum sum- 6
ma superbia erectus, cogitauerat commu-
ne trophæum statuere de Iuda. * Macha- 7
bæus autem semper confidebat cum omni
spe auxilium sibi a Deo affuturum. * & hor- 8
tabatur suos ne formidarent ad aduentum
nationum, sed in mente haberent adiuto-
ria sibi facta de cælo, & nunc sperarent ab
Omnipotente sibi affuturam victoriam.
* Et allocutus eos de lege, & prophetis, 9
admonens etiam certamina, quæ fecerant
prius, promptiores constituit eos: * & ita 10
animis eorum erectis simul ostendebat Gen
tium fallaciam, & iuramentorum præuari-
cationem. * Singulos autem illorum arma- 11
uit, non clypei, & hastæ munitione, sed
sermonibus optimis, & exhortationibus,
exposito digno fide somnio, per quod vni-
12 uersos lætificauit. * Erat autem huiuscemo-
di visus: Oniam, qui fuerat summus sacer-
dos, virum bonum & benignũ, verecundum
visu, modestum moribus, & eloquio deco-
rũ, & qui a puero in virtutibus exercitatus
sit, manus protendentem, orare pro omni
13 populo Iudæorum: * Post hoc apparuisse
& alium virum ætate, & gloria mirabilem,
& magni decóris habitudine circa illum:
14 * Respondentem vero Oniam dixisse: Hic
est fratrum amator, & populi Israel: hic
est, qui multum orat pro populo, & vniuer-
sa sancta ciuitate, Ieremias propheta Dei.
15 * Extendisse autem Ieremiam dextram, &
dedisse Iudæ gladium aureum, dicentem:
16 * Accipe sanctum gladium munus a Deo,
in quo deijcies aduersarios populi mei Is-
17 rael. * Exhortati itaque Iudæ sermonibus
bonis valde, de quibus extolli posset impe-
tus, & animi iuuenum confortari, statuerunt
dimicare & confligere fortiter: vt virtus de
negotijs iudicaret, eo quòd ciuitas sancta, &
18 templum periclitarentur. * Erat enim pro
vxoribus, & filijs, itemq. pro fratribus,
& cognatis minor solicitudo: maximus
vero & primus pro sanctitate timor erat
19 templi. * sed & eos, qui in ciuitate erant,
non minima solicitudo habebat pro his,
20 qui congressuri erant. * Et, cum iam om-
nes sperarent iudicium futurum, hostesq.
adessent, atque exercitus esset ordinatus,
bestiæ, equitesq. opportuno in loco com-
21 positi, * considerans Machabæus aduen-
tum multitudinis, & apparatum varium ar-
morum, & ferocitatem bestiarum, exten-
dens manus in cælum, prodigia facientem
Dominum inuocauit, qui non secundum
armorum potentiam, sed prout ipsi placet,
22 dat dignis victoriam. * Dixit autem inuo-
cans hoc modo: Tu Domine, qui misisti
angelum tuum sub Ezechia rege Iuda, &
interfecisti de castris Sennacherib centum
23 octogintaquinque millia: * & nunc domina-
tor cælorum mitte angelum tuum bonum
ante nos in timore, & tremore magnitudi-
24 nis brachij tui, * vt metuant qui cum blasphe
mia veniunt aduersus sanctum populum
tuum.

tuum. Et hic quidem ita perorauit. *Ni- 25
canor autem, & qui cum ipso erant, cum
tubis & canticis admouebant. *Iudas ve- 26
ro,& qui cum eo erant, inuocato Deo, per
orationes cōgressi sunt:*manu quidem pu- 27
gnantes, sed Dominum cordibus orantes,
prostrauerunt non minus trigintaquinque
millia, præsentia Dei magnifice delectati.
*Cumq. cessassent,& cum gaudio redirent, 28
cognouerunt Nicanorem ruisse cum armis
suis. *Facto itaque clamore, & perturba- 29
tione excitata, patria voce omnipotentem
Dominum benedicebant. * Præcepit au- 30
tem Iudas, qui per omnia corpore & ani-
mo mori pro ciuibus paratus erat, caput
Nicanoris, & manum cum humero abscis-
sam, Ierosolymam perferri. *Quò cum 31
peruenisset, conuocatis contribulibus, &
sacerdotibus ad altare, accersijt & eos, qui
in arce erant. *Et ostenso capite Nicano- 32
ris,& manu nefaria, quam extendens con-
tra domū sanctam omnipotentis Dei, ma-
gnifice gloriatus est. *Linguam etiam im- 33
pij Nicanoris præcisam iussit particulatim
auibus dari: manum autem dementis con-
34 tra templum suspendi. *Omnes igitur cæli
benedixerunt Dominum,dicentes:Benedi-
ctus,qui locum suum incontaminatum ser-
35 uauit. * Suspendit autem Nicanoris caput
in summa arce,vt euidens esset, & manife-
36 stum signum auxilij Dei. *Itaque omnes
communi consilio decreuerunt nullo mó-
do diem istum absque celebritate præteri-
37 re:*habere autem celebritatē tertiadecima
die mēsis Adar,quod dicitur voce Syriaca,
38 pridie Mardochæi diei.*Igitur his erga Ni
canorem gestis, & ex illis temporibus ab
Hebræis ciuitate possessa, ego quoque in
39 his faciam finem sermonis. *Et si quidem
bene,& vt historiæ competit,hoc & ipse ve
lim: sin autem minus digne,concedendum
40 est mihi. *Sicut enim vinum semper bibe-
re,aut semper aquam, contrarium est: al-
ternis autem vti,delectabile: ita legentibus
si semper exactus sit sermo,non erit gratus.
Hic ergo erit consummatus.

FINIS.

SANCTVM

IESV CHRISTI EVANGELIVM

SECVNDVM MATTHAEVM.

CAPVT PRIMVM.

IBER generatio- 1
nis Iesu Christi fi-
lij Dauid, filij A-
braham.
*Abraham genuit 2
Isaac.
Isaac autẽ genuit
Iacob.
Iacob autẽ genuit
Iudam, & fratres eius.
Iudas autem genuit Phares, & Zaram de 3
Thamar.
Phares autem genuit Esron.
Esron autem genuit Aram.
Aram autem genuit Aminadab. 4
Aminadab autem genuit Naasson.
Naasson autem genuit Salmon.
Salmon autem genuit Booz de Rahab. 5
Booz autem genuit Obed ex Ruth.
Obed autem genuit Iesse.
Iesse autem genuit Dauid regem.
Dauid autem rex genuit Salomonem ex ea, 6
quæ fuit Vriæ.
Salomon autem genuit Roboam. 7
Roboam autem genuit Abiam.
Abias autem genuit Asa.
Asa autem genuit Iosaphat. 8
Iosaphat autem genuit Ioram.
Ioram autem genuit Oziam.
Ozias autem genuit Ioatham. 9
Ioatham autem genuit Achaz.
Achaz autem genuit Ezechiam.
10 Ezechias autem genuit Manassen.
Manasses autem genuit Amon.
Amon autem genuit Iosiam.
11 Iosias autem genuit Iechoniam, & fratres
eius in transmigratione Babylonis.
12 Et post transmigrationem Babylonis: Ie-
chonias genuit Salathiel.
Salathiel autem genuit Zorobabel.
13 Zorobabel autem genuit Abiud.
Abiud autem genuit Eliacim.
Eliacim autem genuit Azor.
14 Azor autem genuit Sadoc.
Sadoc autem genuit Achim.
Achim autem genuit Eliud.
15 Eliud autem genuit Eleazar.
Eleazar autem genuit Mathan.
Mathan autem genuit Iacob.
16 Iacob autẽ genuit Ioseph virum Mariæ, de
qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.
17 *Omnes itaque generationes ab Abraham
vsque ad Dauid, generationes quattuorde-
cim: & a Dauid vsque ad transmigrationem
Babylonis, generationes quattuordecim: &
a transmigratione Babylonis vsque ad Chri
stum, generationes quattuordecim.
18 *Christi autem generatio sic erat: Cũ esset
desponsata mater eius Maria Ioseph, ante-
quam conuenirent, inuenta est in vtero ha-
19 bens de Spiritu sancto. *Ioseph autem vir
eius cũ esset iustus, & nollet eam traducere:
20 voluit occulte dimittere eam. *Hæc autem
eo cogitante, ecce Angelus Domini appa-

ruit in somnis ei, dicens: Ioseph fili Dauid,
noli timere accipere Mariam coniugem
tuam: quod enim in ea natum est, de Spiri-
tu sancto est.*pariet autem filium: & voca- 21
bis nomen eius IESVM: ipse enim saluum
faciet populum suum a peccatis eorũ.*Hoc 22
autem totum factum est, vt adimpleretur
quod dictum est a Domino per Prophetam
dicentem:*Ecce virgo in vtero habebit, & 23
pariet filium: & vocabunt nomen eius Em-
manuel, quod est interpretatum Nobiscum
Deus.*Exurgens autem Ioseph a somno, fe 24
cit sicut præcepit ei angelus Domini, & ac-
cepit coniugem suam.* Et non cognosce- 25
bat eam donec peperit filium suum primo-
genitum: & vocauit nomen eius Iesum.

CAP. II.

CVM ergo natus esset Iesus in Bethle- 1
hem Iuda in diebus Herodis regis, ec-
ce Magi ab oriente venerunt Ierosolymam,
*dicentes: Vbi est qui natus est rex Iudæo- 2
rum? vidimus enim stellam eius in orien-
te, & venimus adorare eum.* Audiens au- 3
tem Herodes rex, turbatus est, & omnis Ie-
rosolyma cum illo.* Et congregans om- 4
nes principes sacerdotum, & Scribas popu
li, sciscitabatur ab eis vbi Christus nascere-
tur.* At illi dixerunt ei: In Bethlehem Iu- 5
dæ: Sic enim scriptum est per Prophetam:
* Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam 6
minima es in principibus Iuda: ex te enim
exiet dux, qui regat populum meum Israel.
*Tũc Herodes clam vocatis Magis diligẽter 7
didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit
eis:* & mittens illos in Bethlehem, dixit: 8
Ite, & interrogate diligenter de puero: &
cum inueneritis, renunciate mihi, vt & ego
veniens adorem eum.* Qui cum audissent 9
regem, abierunt. & ecce stella, quam vide-
rant in oriente, antecedebat eos, vsquedum
veniẽs staret supra, vbi erat puer.* Videntes 10
autem stellam gauisi sunt gaudio magno
valde.* Et intrantes domum, inuenerunt 11
puerum cum Maria matre eius, & prociden-
tes adorauerũt eum: & apertis thesauris suis
obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myr-
12 rham.* Et responso accepto in somnis ne
redirent ad Herodem, per aliam viam re-
13 uersi sunt in regionem suam. * Qui cum
recessissent, ecce angelus Domini apparuit
in somnis Ioseph, dicens: Surge, & accipe
puerum, & matrem eius, & fuge in Ægy-
ptum, & esto ibi vsque dum dicam tibi.
Futurum est enim vt Herodes quærat pue-
14 rum ad perdendum eum. * Qui consur-
gens accepit puerum, & matrem eius no-
15 cte, & secessit in Ægyptum:* & erat ibi
vsque ad obitum Herodis: vt adimplere-
tur quod dictum est a Domino per Pro-
phetam dicentem: Ex Ægypto vocaui fi-
16 lium meũ.*Tunc Herodes videns quoniam
illusus esset a Magis, iratus est valde, &
mittens occidit omnes pueros, qui erant in
Bethlehem, & in omnibus finibus eius a
bimatu & infra secundum tempus, quod
17 exquisierat a Magis. * Tunc adimpletum
est quod dictum est per Ieremiam prophe-
18 tam dicentem:* Vox in Rama audita est
ploratus, & vlulatus multus: Rachel plo-
rans filios suos, & noluit consolari, quia
19 non sunt.* Defuncto autem Herode, ec-
ce angelus Domini apparuit in somnis Io-
20 seph in Ægypto,* dicens: Surge, & accipe
puerum, & matrem eius, & vade in ter-
ram Israel: defuncti sunt enim, qui quære-
21 bant animam pueri.* Qui consurgens, ac-
cepit puerum, & matrem eius, & venit in
22 terram Israel. * Audiens autem quòd Ar-
chelaus regnaret in Iudæa pro Herode pa-
tre suo, timuit illò ire: & admonitus in som
23 nis, secessit in partes Galilææ.* Et veniens
habitauit in ciuitate, quæ vocatur Naza-
reth: vt adimpleretur quod dictum est per
Prophetas: Quoniam Nazaræus vocabitur.

CAP. III.

1 IN diebus autem illis venit Ioannes Ba-
2 ptista prædicans in deserto Iudææ, * &
dicens: Pœnitentiã agite: appropinquauit
3 enim regnum cælorum.* Hic est enim, qui
dictus est per Isaiam prophetam dicen-
tem: Vox clamantis in deserto: Parate
viam Domini: rectas facite semitas eius.

Ipse

*Ipse autem Ioannes habebat vestimentum 4
de pilis camelorum, & zonam pelliceam
circa lumbos suos: esca autem eius erat lo-
custæ, & mel siluestre. * Tunc exibat ad 5
eum Ierosolyma,& omnis Iudæa,& omnis
regio circa Iordanem; *& baptizabãtur ab 6
eo in Iordane,confitentes peccata sua.*Vi- 7
dens autem multos Pharisæorum,& Saddu
cæorum venientes ad baptismum suũ,dixit
eis: Progenies viperarũ, quis demonstrauit
vobis fugere a ventura ira?* Facite ergo fru 8
ctum dignũ pœnitentiæ.*Et ne velitis dice- 9
re intra vos: Patrem habemus Abraham.di
co enim vobis quoniam potens est Deus de
lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.*Iam 10
enim securis ad radicem arborũ posita est.
Omnis ergo arbor, quæ non facit fructum
bonum, excidetur, & in ignem mittetur.
*Ego quidem baptizo vos in aqua in pœ- 11
nitentiam: qui autem post me venturus
est, fortior me est, cuius non sum dignus
calceamenta portare: ipse vos baptizabit in
Spiritu sancto, & igni.* Cuius ventilabrum 12
in manu sua: & permundabit aream suam:
& congregabit triticum suum in horreum,
paleas autem comburet igni inextinguibi-
li.*Tunc venit Iesus a Galilæa in Iordanẽ 13
ad Ioannem, vt baptizaretur ab eo.* Ioan- 14
nes autem prohibebat eum, dicens: Ego a
te debeo baptizari, & tu venis ad me?* Re- 15
spondens autem Iesus, dixit ei: Sine modo:
sic enim decet nos implere omnem iustitiã.
Tũc dimisit eum.*Baptizatus autem Iesus, 16
confestim ascendit de aqua. & ecce aperti
sunt ei cæli: & vidit spiritum Dei descen-
dentem sicut columbam, & venientem su-
per se.*Et ecce vox de cælis dicens: Hic est 17
filius meus dilectus, in quo mihi complacui.

CAP. IIII.

TVNC Iesus ductus est in desertum a 1
Spiritu, vt tentaretur a diabolo.* Et 2
cum ieiunasset quadraginta diebus,& qua-
draginta noctibus, postea esuriit.* Et acce- 3
dens tentator dixit ei: Si filius Dei es, dic vt
lapides isti panes fiãt.*Qui respondẽs dixit: 4
Scriptum est: Non in solo pane viuit ho-
mo, sed in omni verbo, quod procedit de
5 ore Dei.* Tunc assumpsit eum diabolus
in sanctam ciuitatem, & statuit eum super
6 pinnaculum templi,*& dixit ei: Si filius Dei
es, mitte te deorsum. Scriptum est enim:
Quia angelis suis mandauit de te,& in ma-
nibus tollent te, ne forte offendas ad lapi-
7 dem pedem tuum.* Ait illi Iesus: Rursum
scriptum est: Non tentabis Dominũ Deum
8 tuum.* Iterum assumpsit eum diabolus in
montem excelsum valde: & ostendit ei om
9 nia regna mundi, & gloriam eorum,* &
dixit ei: Hæc omnia tibi dabo, si cadens
10 adoraueris me.* Tunc dicit ei Iesus: Vade
Satana: Scriptum est enim: Dominũ Deum
11 tuum adorabis, & illi soli seruies.* Tunc
reliquit eum diabolus: & ecce angeli acces-
12 serunt,& ministrabant ei.* Cum autem au-
disset Iesus quòd Ioannes traditus esset, se-
13 cessit in Galilæam:* &, relicta ciuitate Na-
zareth, venit, & habitauit in Capharnaum
maritima, in finibus Zabulon,& Nephtha-
14 lim:* vt adimpleretur quod dictum est per
15 Isaiam prophetam:* Terra Zabulon,& ter-
ra Nephthalim, via maris trans Iordanem,
16 Galilæa gentium * populus, qui sedebat in
tenebris, vidit lucem magnam: & sedenti-
bus in regione vmbræ mortis, lux orta est
17 eis.* Exinde cœpit Iesus prædicare,& di-
cere: Pœnitentiam agite: appropinquauit
18 enim regnum cælorum.* Ambulans au-
tem Iesus iuxta mare Galilææ, vidit duos
fratres, Simonem, qui vocatur Petrus,& An
dream fratrem eius, mittentes rete in mare,
19 (erant enim piscatores)* & ait illis: Venite
post me, & faciam vos fieri piscatores ho-
20 minum.* At illi continuo relictis retibus
21 secuti sunt eum.* Et procedens inde, vidit
alios duos fratres, Iacobũ Zebedæi,& Ioan-
nem fratrem eius in naui cum Zebedæo pa
tre eorum, reficientes retia sua: & vocauit
22 eos.* Illi autem statim relictis retibus &
23 patre, secuti sunt eum.* Et circuibat Iesus
totam Galilæam, docens in synagogis eo-
rum, & prædicans euangelium regni: &
sanans omnem languorem,& omnem infir
24 mitatem in populo.* Et abiit opinio eius

in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes
male habentes, varijs languoribus, & tor-
mentis comprehensos, & qui dæmonia
habebant, & lunaticos, & paralyticos, &
curauit eos: * & secutæ sunt eum turbæ 25
multæ de Galilæa, & Decapoli, & de Ie-
rosolymis, & de Iudæa, & de trans Ior-
danem.

CAP. V.

VIDENS autem Iesus turbas, ascendit 1
in montem, & cum sedisset, accesserunt
ad eum discipuli eius, * & aperiens os suum 2
docebat eos dicẽs: * Beati pauperes spiritu: 3
quoniam ipsorum est regnum cælorum.
* Beati mites: quoniam ipsi possidebũt ter- 4
ram. * Beati, qui lugent: quoniam ipsi conso 5
labuntur. * Beati, qui esuriunt, & sitiunt iu- 6
stitiam: quoniam ipsi saturabuntur. * Beati 7
misericordes: quoniam ipsi misericordiam
consequentur. * Beati mundo corde: quo- 8
niam ipsi Deum videbunt. * Beati pacifici: 9
quoniam filij Dei vocabuntur. * Beati, qui 10
persecutionẽ patiuntur propter iustitiam:
quoniam ipsorum est regnum cælorum.
* Beati estis cum maledixerint vobis, & 11
persecuti vos fuerint, & dixerint omne
malum aduersum vos mentientes, propter
me: * gaudete, & exultate, quoniam mer- 12
ces vestra copiosa est in cælis. sic enim per-
secuti sunt prophetas, qui fuerũt ante vos.
* Vos estis sal terræ. Quòd si sal euanue- 13
rit, in quo salietur? ad nihilum valet vltra,
nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab
hominibus. * Vos estis lux mundi. Non 14
potest ciuitas abscondi supra montem po-
sita. * neque accendunt lucernam, & po- 15
nunt eam sub modio, sed super candela-
brum vt luceat omnibus, qui in domo sunt.
* Sic luceat lux vestra coram hominibus: vt 16
videant opera vestra bona, & glorificẽt pa-
trem vestrum, qui in cælis est. * Nolite pu- 17
tare quoniam veni soluere legem, aut pro-
phetas: non veni soluere, sed adimplere.
* Amen quippe dico vobis, donec transeat 18
cælum & terra, iota vnum, aut vnus apex
non præteribit a lege, donec omnia fiant.

19 * Qui ergo soluerit vnum de mandatis istis
minimis, & docuerit sic homines, minimus
vocabitur in regno cælorum: qui autem
fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur
20 in regno cælorum. * Dico enim vobis, quia
nisi abundauerit iustitia vestra plus quàm
Scribarum, & Pharisæorum, non intrabitis
21 in regnum cælorum. * Audistis quia di-
ctum est antiquis: Non occides: qui autem
22 occiderit, reus erit iudicio. * Ego autem di-
co vobis: quia omnis, qui irascitur fratri suo,
reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri
suo, raca: reus erit concilio. Qui autem di-
23 xerit, fatue: reus erit gehennæ ignis. * Si
ergo offers munus tuum ad altare, & ibi
recordatus fueris quia frater tuus habet ali-
24 quid aduersum te: * relinque ibi munus tuũ
ante altare, & vade prius reconciliari fratri
tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.
25 * Esto consentiens aduersario tuo cito dum
es in via cum eo: ne forte tradat te aduer-
sarius iudici, & iudex tradat te ministro: &
26 in carcerem mittaris. * Amen dico tibi, non
exies inde, donec reddas nouissimum qua-
27 drantem. * Audistis quia dictum est anti-
28 quis: Non mœchaberis. * Ego autem dico
vobis: quia omnis, qui viderit mulierem ad
concupiscendum eam, iam mœchatus est
29 eam in corde suo. * Quòd si oculus tuus
dexter scandalizat te, erue eum, & proij-
ce abs te: expedit enim tibi vt pereat vnum
membrorum tuorum, quàm totum corpus
30 tuum mittatur in gehennam. * Et si de-
xtra manus tua scandalizat te, abscide eam,
& proijce abs te: expedit enim tibi vt
pereat vnum membrorum tuorum, quàm
totum corpus tuum eat in gehennam.
31 * Dictum est autem: Quicumque dimise-
rit vxorem suam, det ei libellum repudij.
32 * Ego autem dico vobis: Quia omnis, qui
dimiserit vxorem suam, excepta fornica-
tionis causa, facit eam mœchari: & qui
33 dimissam duxerit, adulterat. * Iterum au-
distis quia dictum est antiquis: Non peiu-
rabis: reddes autem Domino iuramenta
34 tua. * Ego autem dico vobis, nõ iurare om-
nino, neque per cælum, quia thronus Dei
est:

est: *neque per terram, quia scabellum est 35
pedum eius: neque per Ierosolymam, quia
ciuitas est magni regis: *neque per caput 36
tuum iuraueris, quia non potes vnum ca-
pillum album facere, aut nigrum. *Sit au- 37
tem sermo vester, est, est: non, non: quod
autem his abundãtius est, a malo est. *Au- 38
distis quia dictum est: Oculum pro oculo,
& dentem pro dente. *Ego autem dico vo- 39
bis, non resistere malo: sed si quis te per-
cusserit in dexteram maxillam tuam, præbe
illi & alteram: *& ei, qui vult tecum iudi- 40
cio contendere, & tunicam tuam tollere,
dimitte ei & pallium. *& quicumque te an- 41
gariauerit mille passus, vade cum illo & alia
duo. *Qui petit a te, da ei: & volenti mu- 42
tuari a te, ne auertaris. *Audistis quia di- 43
ctum est: Diliges proximum tuum, & odio
habebis inimicum tuum. *Ego autem di- 44
co vobis: Diligite inimicos vestros, benefa-
cite his, qui oderunt vos: & orate pro per-
sequentibus, & calumniãtibus vos: *vt fi- 45
tis filij patris vestri, qui in cælis est: qui so-
lem suũ oriri facit super bonos, & malos:
& pluit super iustos & iniustos. *Si enim 46
diligitis eos, qui vos diligunt, quam merce-
dem habebitis? nonne & publicani hoc fa-
ciunt? *Et si salutaueritis fratres vestros 47
tantum, quid amplius facitis? nonne &
ethnici hoc faciunt? *Estote ergo vos 48
perfecti, sicut & pater vester cælestis per
fectus est.

CAPVT VI.

ATTENDITE ne iustitiam vestram fa- 1
ciatis coram hominibus, vt videamini
ab eis: alioquin mercedem non habebitis
apud patrẽ vestrum, qui in cælis est. *Cum 2
ergo facis eleemosynam, noli tuba canere
ante te, sicut hypocritæ faciunt in synago-
gis, & in vicis, vt honorificentur ab homi-
nibus: Amen dico vobis, receperunt mer-
cedem suam. *Te autem faciente eleemo- 3
synam, nesciat sinistra tua quid faciat dex-
tera tua: *vt sit eleemosyna tua in abscõdi- 4
to, & pater tuus, qui videt in abscõdito, red
det tibi. *Et cũ oratis, non eritis sicut hypo 5
critæ, qui amant in synagogis, & in angu-
lis platearum stantes orare, vt videantur ab
hominibus: amen dico vobis, receperunt
6 mercedem suam. *Tu autem cum oraueris,
intra in cubiculũ tuum, & clauso ostio, ora
patrem tuum in abscondito: & pater tuus
7 qui videt in abscondito, reddet tibi. *Oran-
tes autem, nolite multum loqui, sicut ethni-
ci. putant enim quòd in multiloquio suo
8 exaudiantur. *Nolite ergo assimilari eis.
scit enim pater vester, quid opus sit vobis,
9 antequam petatis eum. *Sic ergo vos ora-
bitis: Pater noster, qui es in cælis: sanctifi-
10 cetur nomen tuum. *Adueniat regnum
tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cælo, &
11 in terra. *Panem nostrum supersubstan-
12 tialem da nobis hodie. *Et dimitte no-
bis debita nostra, sicut & nos dimittimus
13 debitoribus nostris. *Et ne nos inducas
in tentationem. Sed libera nos a malo.
14 Amen. *Si enim dimiseritis hominibus
peccata eorum: dimittet & vobis pater ve-
15 ster cælestis delicta vestra. *Si autem non
dimiseritis hominibus: nec pater vester di-
16 mittet vobis peccata vestra. *Cum autem
ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes.
exterminant enim facies suas, vt appareant
hominibus ieiunantes. Amen dico vobis,
17 quia receperunt mercedem suam. *Tu au-
tem, cum ieiunas, vnge caput tuum, &
18 faciem tuam laua, *ne videaris hominibus
ieiunans, sed patri tuo, qui est in abscondi-
to: & pater tuus, qui videt in abscondito,
19 reddet tibi. *Nolite thesaurizare vobis the-
sauros in terra: vbi ærugo, & tinea demo-
litur: & vbi fures effodiunt, & furantur.
20 *Thesaurizate autem vobis thesauros in cæ
lo: vbi neque ærugo, neque tinea demoli-
tur, & vbi fures non effodiunt, nec furan-
21 tur. *Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est
22 & cor tuum. *Lucerna corporis tui est
oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex:
23 totum corpus tuum lucidum erit. *Si au-
tem oculus tuus fuerit nequam: totũ cor-
pus tuum tenebrosum erit. Si ergo lu-
men, quod in te est, tenebræ sunt: ipsæ te-
24 nebræ quantæ erunt? *Nemo potest duo-

bus dominis seruire: aut enim vnum odio
habebit, & alterum diliget: aut vnum su-
stinebit,& alterum contemnet. Non pote-
stis Deo seruire, & mammonæ. *Ideo di- 25
co vobis,ne soliciti sitis animæ vestræ quid
manducetis, neque corpori vestro quid in-
duamini. Nonne anima plus est quàm
esca: & corpus plus quàm vestimentum?
*Respicite volatilia cæli, quoniam non se- 26
runt, neque metunt, neque congregant in
horrea: & pater vester cælestis pascit illa.
Nõne vos magis pluris estis illis? *Quis au- 27
tem vestrũ cogitans potest adijcere ad sta-
turam suam cubitum vnum? *Et de vesti- 28
mento quid soliciti estis. Considerate lilia
agri quomodo crescunt: non laborant, ne-
que nent. *Dico autem vobis, quoniam nec 29
Salomon in omni gloria sua coopertus est
sicut vnum ex istis. *Si autem fœnum agri 30
quod hodie est,& cras in clibanũ mittitur,
Deus sic vestit: quanto magis vos modicæ
fidei? *Nolite ergo soliciti esse, dicentes: 31
Quid manducabimus, aut quid bibemus,
aut quo operiemur? *hæc enim omnia gen- 32
tes inquirunt. Scit enim pater vester, quia
his omnibus indigetis. *Quærite ergo 33
primum regnum Dei, & iustitiam eius: &
hæc omnia adijcientur vobis. *Nolite er- 34
go soliciti esse in crastinum. Crastinus
enim dies solicitus erit sibijpsi. sufficit diei
malitia sua.

CAP. VII.

NOLITE iudicare, vt non iudicemi- 1
ni. *In quo enim iudicio iudicaueri- 2
tis, iudicabimini: & in qua mensura men-
si fueritis, remetietur vobis. *Quid au- 3
tem vides festucam in oculo fratris tui: &
trabem in oculo tuo non vides? *Aut 4
quomodo dicis fratri tuo: Sine eijciam
festucam de oculo tuo: & ecce trabs est
in oculo tuo? *Hypocrita, eijce primum 5
trabem de oculo tuo, & tunc videbis eij-
cere festucam de oculo fratris tui. *No- 6
lite dare sanctum canibus: neque mittatis
margaritas vestras ante porcos, ne forte
conculcent eas pedibus suis, & conuersi
7 dirumpant vos. *Petite, & dabitur vo-
bis: quærite, & inuenietis: pulsate, & ape-
8 rietur vobis. *Omnis enim, qui petit, ac-
cipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti ape-
9 rietur. *Aut quis est ex vobis homo,
quem si petierit filius suus panem, num-
10 quid lapidem porriget ei? *Aut si piscem
petierit, numquid serpentem porriget ei?
11 *Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona
data dare filijs vestris: quanto magis pa-
ter vester, qui in cælis est, dabit bona pe-
12 tentibus se? *Omnia ergo quæcumque
vultis vt faciant vobis homines, & vos fa-
cite illis. Hæc est enim lex, & Prophetæ.
13 *Intrate per angustam portam: quia lata
porta, & spatiosa via est, quæ ducit ad
perditionem, & multi sunt qui intrant
14 per eam. *Quàm angusta porta, & arcta
via est, quæ ducit ad vitam: & pauci sunt,
15 qui inueniunt eam! *Attendite a falsis
prophetis, qui veniunt ad vos in vestimen-
tis ouium, intrinsecus autem sunt lupi ra-
16 paces: *a fructibus eorum cognoscetis eos.
Numquid colligunt de spinis vuas, aut de
17 tribulis ficus? *Sic omnis arbor bona fru-
ctus bonos facit: mala autem arbor malos
18 fructus facit. *Non potest arbor bona
malos fructus facere: neque arbor mala
19 bonos fructus facere. *Omnis arbor, quæ
non facit fructum bonum, excidetur, & in
20 ignem mittetur. *Igitur ex fructibus eo-
21 rum cognoscetis eos. *Non omnis, qui di-
cit mihi, Domine, Domine, intrabit in re-
gnum cælorum: sed qui facit voluntatem
Patris mei, qui in cælis est, ipse intrabit in
22 regnum cælorum. *Multi dicent mihi in
illa die: Domine, Domine, nonne in no-
mine tuo prophetauimus, & in nomine
tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo
23 virtutes multas fecimus? *Et tunc confi-
tebor illis: Quia numquam noui vos: di-
scedite a me, qui operamini iniquitatem.
24 *Omnis ergo, qui audit verba mea hæc,
& facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui
25 ædificauit domum suam supra petram, *&
descendit pluuia, & venerunt flumina, &
flauerunt venti, & irruerunt in domum
illam,

illam,& non cecidit: fundata enim erat su-
per petram. * Et omnis, qui audit verba 26
mea hæc, & non facit ea, similis erit viro
stulto, qui ædificauit domum suam super
arenam: * & descendit pluuia, & venerunt 27
flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in
domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius
magna. * Et factum est: cum consummas- 28
set Iesus verba hæc, admirabantur turbæ
super doctrina eius. * Erat enim docens eos 29
sicut potestatem habens, & non sicut Scri-
bæ eorum, & Pharisæi.

CAP. VIII.

CVM autem descendisset de monte, se- 1
quutæ sunt eum turbæ multæ: * & ec- 2
ce leprosus veniens, adorabat eum, dicens:
Domine, si vis, potes me mundare. * Et 3
extendens Iesus manum, tetigit eum, di-
cens: Volo. Mundare. Et confestim mun-
data est lepra eius. * Et ait illi Iesus: Vide, 4
nemini dixeris: sed vade, ostende te sacer-
doti, & offer munus, quod præcepit Moy-
ses, in testimonium illis. * Cum autem in- 5
troisset Capharnaum, accessit ad eum Cen-
turio, rogans eum, * & dicens: Domine, puer 6
meus iacet in domo paralyticus, & male
torquetur. * Et ait illi Iesus: Ego veniam, 7
& curabo eum. * Et respondens Centurio, 8
ait: Domine, non sum dignus vt intres sub
tectum meum: sed tantum dic verbo, & sa-
nabitur puer meus. * Nam & ego homo 9
sum sub potestate constitutus, habens sub
me milites: & dico huic Vade, & vadit: &
alij, Veni, & venit: & seruo meo Fac hoc, &
facit. * Audiens autem Iesus miratus est, 10
& sequentibus se dixit: Amen dico vo-
bis, non inueni tantam fidem in Israel.
* Dico autem vobis, quòd multi ab Orien- 11
te, & Occidente venient, & recumbent
cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno
cælorum: * filij autem regni eijcientur in 12
tenebras exteriores: ibi erit fletus, & stri-
dor dentium. * Et dixit Iesus Centurioni: 13
Vade, & sicut credidisti, fiat tibi. Et sana-
tus est puer in illa hora. * Et cum venisset 14
Iesus in domum Petri, vidit socrum eius
15 iacentem, & febricitantem: * & tetigit ma-
num eius, & dimisit eam febris, & sur-
16 rexit, & ministrabat eis. * Vespere autem
facto, obtulerunt ei multos dæmonia ha-
bentes: & eijciebat spiritus verbo: & om-
17 nes male habentes curauit: * vt adimplere-
tur quod dictum est per Isaiam prophetã,
dicẽtem: Ipse infirmitates nostras accepit:
18 & ægrotationes nostras portauit. * Videns
autem Iesus turbas multas circum se, iussit
19 ire trans fretum. * Et accedens vnus scri-
ba, ait illi: Magister, sequar te, quocum-
20 que ieris. * Et dicit ei Iesus: Vulpes foueas
habent, & volucres cæli nidos: filius autem
hominis non habet vbi caput reclinet.
21 * Alius autem de discipulis eius ait illi: Do-
mine, permitte me primum ire, & sepelire
22 patrem meum. * Iesus autem ait illi: Se-
quere me, & dimitte mortuos sepelire mor-
23 tuos suos. * Et ascendente eo in nauicu-
24 lam, secuti sunt eum discipuli eius: * & ec-
ce motus magnus factus est in mari ita vt
nauicula operiretur fluctibus, ipse vero dor-
25 miebat. * Et accesserunt ad eum Discipuli
eius, & suscitauerunt eum, dicentes: Do-
26 mine, salua nos, perimus. * Et dicit eis Ie-
sus: Quid timidi estis, modicæ fidei? Tunc
surgens imperauit ventis, & mari, & facta
27 est tranquillitas magna. * Porro homines
mirati sunt, dicentes: Qualis est hic, quia
28 venti, & mare obediunt ei? * Et cum ve-
nisset trans fretum in regionem Geraseno-
rum, occurrerunt ei duo habentes dæmo-
nia, de monumentis exeuntes, sæui nimis,
ita vt nemo posset transire per viam illam.
29 * Et ecce clamauerunt, dicentes: Quid
nobis, & tibi, Iesu fili Dei? Venisti huc
30 ante tempus torquere nos? * Erat autem
non longe ab illis grex multorum porco-
31 rum pascens. * Dæmones autem rogabant
eum, dicentes: Si eijcis nos hinc, mitte
32 nos in gregem porcorum. * Et ait illis:
Ite. At illi exeuntes abierunt in porcos, &
ecce impetu abijt totus grex per præceps
33 in mare: & mortui sunt in aquis. * Pasto-
res autem fugerunt: & venientes in ciuita-
tem, nunciauerunt omnia, & de eis, qui
dæmo-

dæmonia habuerant.* Et ecce tota ciuitas 34
exijt obuiam Iesu: & viso eo rogabant, vt
transiret a finibus eorum.

CAP. IX.

ET ascendens in nauiculam, transfre- 1
tauit, & venit in ciuitatem suam.* Et 2
ecce offerebant ei paralyticum iacentem
in lecto. Et videns Iesus fidem illorum,
dixit paralytico: Confide fili, remittun-
tur tibi peccata tua.* Et ecce quidam de 3
Scribis dixerunt intra se: Hic blasphemat.
* Et cum vidisset Iesus cogitationes eorum, 4
dixit: Vt quid cogitatis mala in cordibus
vestris?* Quid est facilius dicere: Dimit- 5
tuntur tibi peccata tua: an dicere: Surge,
& ambula?* Vt autem sciatis, quia filius 6
hominis habet potestatem in terra dimit-
tendi peccata, tunc ait paralytico: Surge,
tolle lectum tuum, & vade in domum
tuam.* Et surrexit, & abijt in domum 7
suam.* Videntes autem turbæ timuerunt, 8
& glorificauerunt Deum, qui dedit pote-
statem talem hominibus.* Et, cum tran- 9
siret inde Iesus, vidit hominem sedentem
in telonio, Matthæum nomine. Et ait
illi: Sequere me. Et surgens, secutus est
eum.* Et factum est, discumbente eo in 10
domo, ecce multi publicani, & peccato-
res venientes discumbebant cum Iesu, &
discipulis eius.* Et videntes Pharisæi, di- 11
cebant discipulis eius: Quare cum publi-
canis, & peccatoribus manducat Magister
vester?* At Iesus audiens, ait: Non est 12
opus valentibus medicus, sed male haben-
tibus.* Euntes autem discite quid est: Mi- 13
sericordiam volo, & non sacrificium. Non
enim veni vocare iustos, sed peccatores.
* Tunc accesserunt ad eum discipuli Ioan- 14
nis, dicentes: Quare nos, & Pharisæi ie-
iunamus frequenter: discipuli autem tui
non ieiunant?* Et ait illis Iesus: Num- 15
quid possunt filij sponsi lugere, quamdiu
cum illis est sponsus? Venient autem dies
cum auferetur ab eis sponsus: & tunc ieiu-
nabunt.* Nemo autem immittit com- 16
missuram panni rudis in vestimentum ve-
tus: tollit enim plenitudinem eius a vesti-
17 mento: & peior scissura fit.* Neque mit-
tunt vinum nouum in vtres veteres. alio-
quin rumpuntur vtres, & vinum effundi-
tur, & vtres pereunt. Sed vinum nouum in
vtres nouos mittunt: & ambo conser-
18 uantur.* Hæc illo loquente ad eos, ecce
princeps vnus accessit, & adorabat eum,
dicens: Domine, filia mea modo defuncta
est: sed veni, impone manum tuam super
19 eam, & viuet.* Et surgens Iesus, sequeba-
20 tur eum, & discipuli eius.* Et ecce mulier,
quæ sanguinis fluxum patiebatur duode-
cim annis, accessit retro, & tetigit fim-
21 briam vestimenti eius.* Dicebat enim in-
tra se: Si tetigero tãtum vestimentum eius:
22 salua ero.* At Iesus conuersus, & videns
eam, dixit: Confide filia, fides tua te sal-
uam fecit. Et salua facta est mulier ex il-
23 la hora.* Et cum venisset Iesus in domum
principis, & vidisset tibicines & turbam
24 tumultuantem, dicebat:* Recedite: non
est enim mortua puella, sed dormit. Et
25 deridebant eum.* Et cum eiecta esset tur-
ba, intrauit: & tenuit manum eius. Et
26 surrexit puella.* Et exijt fama hæc in
27 vniuersam terram illam.* Et transeunte
inde Iesu, secuti sunt eum duo cæci, cla-
mantes, & dicentes: Miserere nostri, fili
28 Dauid.* Cum autem venisset domum,
accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis Ie-
sus: Creditis quia hoc possum facere vo-
29 bis? Dicunt ei: Vtique, Domine.* Tunc
tetigit oculos eorum, dicens: Secundum
30 fidem vestram fiat vobis.* Et aperti sunt
oculi eorum: & comminatus est illis Ie-
31 sus, dicens: Videte ne quis sciat.* Illi
autem exeuntes, diffamauerunt eum in to-
32 ta terra illa.* Egressis autem illis, ecce
obtulerunt ei hominem mutum, dæmo-
33 nium habentem.* Et eiecto dæmonio, lo-
cutus est mutus, & miratæ sunt turbæ,
dicentes: Numquam apparuit sic in Is-
34 rael.* Pharisæi autem dicebant: In prin-
35 cipe dæmoniorum eijcit dæmones.* Et
circuibat Iesus omnes ciuitates, & castel-
la, docens in synagogis eorum, & prædi-
cans

cans euangelium regni, & curans omnem
languorem, & omnem infirmitatem. *Vi- 36
dens autem turbas, misertus est eis: quia
erant vexati, & iacentes sicut oues non
habentes pastorem. *Tunc dicit discipu- 37
lis suis: Messis quidem multa, operarij au-
tem pauci. *Rogate ergo Dominum mes- 38
sis, vt mittat operarios in messem suam.

CAP. X.

ET conuocatis duodecim discipulis suis, 1
dedit illis potestatē spirituum immun-
dorum, vt eijcerent eos, & curarent om-
nem languorem, & omnem infirmitatem.
*Duodecim autem Apostolorum nomina 2
sunt hæc. Primus: Simon, qui dicitur Pe-
trus, & Andreas frater eius, *Iacobus Zebe- 3
dæi, & Ioannes frater eius, Philippus, &
Bartholomæus, Thomas, & Matthæus pu-
blicanus, Iacobus Alphæi, & Thaddæus,
*Simon Cananæus, & Iudas Iscariotes, qui 4
& tradidit eum. *Hos duodecim misit 5
Iesus: præcipiens eis, dicens: In viam gen-
tium ne abieritis, & in ciuitates Samarita-
norum ne intraueritis: *sed potius ite ad 6
oues, quæ perierunt domus Israel. *Eun- 7
tes autem prædicate, dicentes: Quia ap-
propinquauit regnum cælorum. *Infir- 8
mos curate, mortuos suscitate, leprosos
mundate, dæmones eijcite: gratis accepi-
stis, gratis date. *Nolite possidere aurum, 9
neque argentum, neque pecuniam in zo-
nis vestris: *non peram in via, neque duas 10
tunicas, neque calceamenta, neque virgā:
dignus enim est operarius cibo suo. *In 11
quamcumque autem ciuitatem, aut castel-
lum intraueritis, interrogate, quis in ea
dignus sit: & ibi manete donec exeatis.
*Intrantes autem in domum, salutate eam, 12
dicentes: Pax huic domui. *Et si quidem 13
fuerit domus illa digna, veniet pax vestra
super eam: si autem non fuerit digna, pax
vestra reuertetur ad vos. *Et quicumque 14
non receperit vos, neque audierit sermo-
nes vestros: exeuntes foras de domo, vel
ciuitate, excutite puluerem de pedibus ve-
stris. *Amen dico vobis: Tolerabilius erit 15
terræ Sodomorum, & Gomorrhæorum in
16 die iudicij, quàm illi ciuitati. *Ecce ego
mitto vos sicut oues in medio luporum.
Estote ergo prudentes sicut serpentes, &
17 simplices sicut columbæ. *Cauete autem
ab hominibus. Tradent enim vos in con-
cilijs, & in synagogis suis flagellabunt vos:
18 *& ad præsides, & ad reges ducemini pro-
pter me in testimonium illis, & gentibus.
19 *Cum autem tradent vos, nolite cogitare
quomodo, aut quid loquamini: dabitur
enim vobis in illa hora, quid loquamini:
20 *non enim vos estis qui loquimini, sed Spi-
ritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.
21 *Tradet autem frater fratrem in mortem,
& pater filium: & insurgent filij in paren-
22 tes, & morte eos afficient: *& eritis odio
omnibus propter nomen meum: qui au-
tem perseuerauerit vsque in finem, hic sal-
23 uus erit. *Cum autem persequentur vos
in ciuitate ista, fugite in aliam. Amen
dico vobis, non consummabitis ciuitates
24 Israel, donec veniat Filius hominis. *Non
est discipulus super magistrum, nec ser-
25 uus super dominum suum. *sufficit disci-
pulo, vt sit sicut magister eius: & seruo,
sicut dominus eius. Si Patrem familias
Beelzebub vocauerunt: quanto magis do-
26 mesticos eius? *Ne ergo timueritis eos:
Nihil enim est opertum, quod non reue-
labitur: & occultum, quod non scietur:
27 *Quod dico vobis in tenebris, dicite in
lumine: & quod in aure auditis, prædi-
28 cate super tecta. *Et nolite timere eos,
qui occidunt corpus, animam autem non
possunt occidere: sed potius timete eum,
qui potest & animam, & corpus perdere
29 in gehennam. *Nonne duo passeres as-
se væneunt: & vnus ex illis non cadet su-
30 per terram sine patre vestro? *Vestri au-
tem capilli capitis omnes numerati sunt.
31 *Nolite ergo timere: multis passeribus me-
32 liores estis vos. *Omnis ergo, qui con-
fitebitur me coram hominibus, confitebor
& ego eum coram Patre meo, qui in cæ-
33 lis est: *qui autem negauerit me coram
hominibus, negabo & ego eum coram Pa-
tre

tre meo,qui in cælis est. * Nolite arbitrari 34
quia pacem venerim mittere in terram:
non veni pacem mittere,sed gladium.* ve- 35
ni enim separare hominem aduersus patrē
suum , & filiam aduersus matrem suam,
& nurum aduersus socrum suam: * & ini- 36
mici hominis, domestici eius. * Qui amat 37
patrem , aut matrem plus quàm me, non
est me dignus . & qui amat filium, aut fi-
liam super me , non est me dignus. * Et 38
qui non accipit crucem suam , & sequitur
me , non est me dignus. * Qui inuenit 39
animam suam,perdet illam : & qui perdi-
derit animam suam propter me , inue-
niet eam . * Qui recipit vos , me recipit: 40
& qui me recipit,recipit eum, qui me mi-
sit. * Qui recipit prophetam in nomine 41
prophetæ, mercedem prophetæ accipiet:
& qui recipit iustum in nomine iusti, mer-
cedem iusti accipiet. * Et quicumque po- 42
tum dederit vni ex minimis istis calicem
aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli:
amen dico vobis , non perdet mercedem
suam.

CAP. XI.

ET factum est, cum consummasset Ie- 1
sus,præcipiēs duodecim discipulis suis,
transijt inde vt doceret, & prædicaret in
ciuitatibus eorum. * Ioannes autem cum 2
audisset in vinculis opera Christi, mittens
duos de discipulis suis,*ait illi: Tu es, qui 3
venturus es , an alium expectamus? * Et 4
respondens Iesus ait illis: Euntes renuncia-
te Ioanni quæ audistis, & vidistis. * Cæ- 5
ci vident , claudi ambulant , leprosi mun-
dantur , surdi audiunt , mortui resurgunt,
pauperes euangelizantur:* & beatus est,qui 6
non fuerit scandalizatus in me. * Illis au- 7
tem abeuntibus,cœpit Iesus dicere ad tur-
bas de Ioanne : Quid existis in desertum
videre ? arundinem vento agitatam? * Sed 8
quid existis videre?hominem mollibus ve-
stitum? Ecce qui mollibus vestiuntur , in
domibus regum sunt. * Sed quid existis 9
videre? prophetam? Etiam dico vobis, &
plus quàm prophetam. * Hic est enim, 10
de quo scriptum est : Ecce ego mitto an-
gelum meum ante faciem tuam , qui præ-
11 parabit viam tuam ante te. * Amen dico
vobis, non surrexit inter natos mulierum
maior Ioanne Baptista : qui autem mi-
nor est in regno cælorum, maior est illo.
12 * A diebus autem Ioannis Baptistæ vsque
nunc , regnum cælorum vim patitur, &
13 violenti rapiunt illud. * Omnes enim pro-
phetæ , & lex vsque ad Ioannem prophe-
14 tauerunt:* & si vultis recipere,ipse est Elias,
15 qui venturus est. * Qui habet aures au-
16 diendi, audiat. * Cui autem similem æsti-
mabo generationem istam? Similis est pue-
ris sedentibus in foro :qui clamantes coæ-
17 qualibus * dicunt : Cecinimus vobis , &
non saltastis: lamentauimus, & non plan-
18 xistis. * Venit enim Ioannes neque man-
ducans, neque bibens, & dicunt : Dæmo-
19 nium habet. * Venit filius hominis man-
ducans , & bibens , & dicunt : Ecce ho-
mo vorax, & potator vini, publicanorum,
& peccatorum amicus. Et iustificata est
20 sapientia a filijs suis. * Tunc cœpit expro-
brare ciuitatibus, in quibus factæ sunt plu-
rimæ virtutes eius , quia non egissent pœ-
21 nitentiam. * Væ tibi Corozain , væ tibi
Bethsaida : quia, si in Tyro , & Sidone fa-
ctæ essent virtutes , quæ factæ sunt in vo-
bis , olim in cilicio , & cinere pœniten-
22 tiam egissent. * Verumtamen dico vobis:
Tyro, & Sidoni remissius erit in die iudi-
23 cij, quàm vobis. * Et tu Capharnaum,
numquid vsque in cælū exaltaberis? vsque
in infernum descendes. quia,si in Sodomis
factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te,
24 forte mansissent vsque in hanc diem.* Ve-
rumtamen dico vobis , quia terræ Sodo-
morum remissius erit in die iudicij , quàm
25 tibi. * In illo tempore respondens Iesus
dixit : Confiteor tibi, Pater, Domine cæli
& terræ, quia abscondisti hæc a sapienti-
bus, & prudentibus, & reuelasti ea paruu-
26 lis. * Ita Pater: quoniam sic fuit placitum
27 ante te.* Omnia mihi tradita sunt a Patre
meo. Et nemo nouit Filium,nisi Pater: ne-
que Patrem quis nouit, nisi Filius , & cui

voluerit filius reuelare.* Venite ad me om- 28
nes, qui laboratis, & onerati estis, & ego
reficiam vos.* Tollite iugum meum super 29
vos, & discite a me, quia mitis sum, & hu-
milis corde: & inuenietis requiem anima-
bus vestris.* Iugum enim meum suaue est, 30
& onus meum leue.

Cap. XII.

IN illo tempore abijt Iesus per sata sab- 1
bato: discipuli autem eius esuriẽtes cœ-
perunt vellere spicas, & manducare.* Pha- 2
risæi autem videntes, dixerunt ei: Ecce di-
scipuli tui faciunt quod non licet facere
sabbatis.* At ille dixit eis: Non legistis 3
quid fecerit Dauid, quando esurijt, & qui
cum eo erant:* quomodo intrauit in do- 4
mum Dei, & panes propositionis comedit,
quos non licebat ei edere, neque his, qui
cum eo erant, nisi solis sacerdotibus?
*Aut non legistis in lege quia sabbatis sa- 5
cerdotes in templo sabbatum violant, &
sine crimine sunt?* Dico autem vobis, 6
quia templo maior est hic.* Si autem sci- 7
retis, quid est: Misericordiam volo, & non
sacrificium: numquam condemnassetis in-
nocentes:* Dominus enim est filius homi- 8
nis etiam sabbati.* Et cum inde transisset, 9
venit in synagogam eorum.* Et ecce 10
homo manum habens aridam, & interro-
gabant eum, dicentes: Si licet sabbatis cu-
rare? vt accusarent eum.* Ipse autem dixit 11
illis: Quis erit ex vobis homo, qui habeat
ouem vnam, & si ceciderit hæc sabbatis
in foueam, nonne tenebit, & leuabit eam?
*Quanto magis melior est homo oue? Ita- 12
que licet sabbatis benefacere.* Tunc ait 13
homini: Extende manum tuam. Et ex-
tendit, & restituta est sanitati sicut altera.
*Exeuntes autem Pharisæi, consilium fa- 14
ciebant aduersus eum, quomodo perde-
rent eum.* Iesus autem sciens recessit in- 15
de: & secuti sunt eum multi, & curauit eos
omnes:* & præcepit eis ne manifestum 16
eum facerent.* Vt adimpleretur quod di- 17
ctum est per Isaiam prophetam, dicentem:
*Ecce puer meus, quẽ elegi, dilectus meus, 18
in quo bene complacuit animæ meæ. Po-
nam spiritum meum super eum, & iudi-
19 cium gentibus nunciabit.* Non conten-
det, neque clamabit, neque audiet aliquis
20 in plateis vocem eius:* arundinem quas-
satam non confringet, & linum fumigans
non extinguet, donec eijciat ad victoriam
21 iudicium:* & in nomine eius Gentes spe-
22 rabunt.* Tunc oblatus est ei dæmonium
habens, cæcus, & mutus, & curauit eum
23 ita vt loqueretur, & videret.* Et stupebant
omnes turbæ, & dicebant: Numquid hic
24 est filius Dauid?* Pharisæi autem audien-
tes, dixerunt: Hic non eijcit dæmones nisi
25 in Beelzebub principe dæmoniorum.* Ie-
sus autem sciens cogitationes eorum, di-
xit eis: Omne regnum diuisum contra se,
desolabitur: & omnis ciuitas, vel domus
26 diuisa contra se, non stabit.* Et si sata-
nas satanam eijcit, aduersus se diuisus est:
27 quomodo ergo stabit regnum eius?* Et
si ego in Beelzebub eijcio dæmones, filij
vestri in quo eijciunt? Ideo ipsi iudices
28 vestri erunt.* Si autem ego in spiritu Dei
eijcio dæmones, igitur peruenit in vos re-
29 gnum Dei.* aut quomodo potest quis-
quam intrare in domum fortis, & vasa eius
diripere, nisi prius alligauerit fortem? &
30 tunc domum illius diripiet.* Qui non est
mecum, contra me est: & qui non con-
31 gregat mecum, spargit.* Ideo dico vo-
bis: Omne peccatum, & blasphemia re-
mittetur hominibus, spiritus autem bla-
32 sphemia non remittetur.* Et quicumque
dixerit verbum contra filium hominis, re-
mittetur ei: qui autem dixerit contra Spi-
ritum sanctum, non remittetur ei neque in
33 hoc sæculo, neque in futuro.* Aut faci-
te arborem bonam, & fructum eius bo-
num: aut facite arborem malam, & fru-
ctum eius malum: siquidem ex fructu ar-
34 bor agnoscitur.* Progenies viperarum,
quomodo potestis bona loqui, cum sitis
mali? ex abundãtia enim cordis os loqui-
35 tur.* Bonus homo de bono thesauro pro-
fert bona: & malus homo de malo the-
36 sauro profert mala.* Dico autem vobis

quoniam omne verbum otiosum,quod lo-
cuti fuerint homines,reddent rationem de
eo in die iudicij.*Ex verbis enim tuis iusti- 37
ficaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.
*Tunc responderunt ei quidã de Scribis & 38
Pharisæis, dicentes: Magister, volumus a
te signum videre. *Qui respondens ait il- 39
lis: Generatio mala, & adultera signum
quærit: & signum non dabitur ei, nisi si-
gnum Ionæ prophetæ. *Sicut enim fuit 40
Ionas in ventre ceti tribus diebus,& tribus
noctibus; sic erit Filius hominis in corde
terræ tribus diebus, & tribus noctibus.*Viri 41
Niniuitæ surgẽt in iudicio cum generatio-
ne ista, & condemnabunt eam: quia pœ-
nitentiam egerunt in prædicatione Ionæ.
Et ecce plus quàm Ionas hic.*Regina austri 42
surget in iudicio cum generatione ista, &
cõdemnabit eam: quia venit a finibus ter-
ræ audire sapientiã Salomonis,& ecce plus
quàm Salomon hic.*Cum autem immun- 43
dus spiritus exierit ab homine,ambulat per
loca arida, quærens requiem, & non inue-
nit. *Tunc dicit: Reuertar in domum 44
meam,vnde exiui. Et veniens inuenit eam
vacantem,scopis mundatam, & ornatam.
*Tunc vadit, & assumit septem alios spiri- 45
tus secũ nequiores se,& intrantes habitant
ibi: & fiunt nouissima hominis illius peiora
prioribus. Sic erit & generationi huic pessi-
mæ.*Adhuc eo loquente ad turbas, ecce 46
mater eius,& fratres stabant foris,quæren-
tes loqui ei.*Dixit autem ei quidam: Ecce 47
mater tua,& fratres tui foris stant quærẽtes
te. *At ipse respondens dicenti sibi, ait: 48
Quæ est mater mea,& qui sunt fratres mei?
*Et extendens manum in discipulos suos, 49
dixit: Ecce mater mea,& fratres mei.*Qui- 50
cumque enim fecerit voluntatem Patris
mei, qui in cælis est: ipse meus frater, &
soror,& mater est.

CAP. XIII.

IN illo die exiens Iesus de domo,sedebat 1
secus mare.*Et congregatæ sunt ad eum 2
turbæ multæ, ita vt in nauiculam ascendẽs
sederet: & omnis turba stabat in littore,*& 3
locutus est eis multa in parabolis, dicens:
4 Ecce exijt qui seminat, seminare.*Et dum
seminat,quædam ceciderunt secus viam,&
venerunt volucres cæli,& comederunt ea.
5 *Alia autẽ ceciderunt in petrosa, vbi non
habebant terrã multam: & continuo exor-
ta sunt, quia non habebant altitudinẽ ter-
6 ræ.* sole autem orto æstuauerunt: & quia
7 non habebant radicem, aruerunt. *Alia
autem ceciderunt in spinas: & creuerunt
8 spinæ,& suffocauerunt ea.*Alia autem ce-
ciderunt in terram bonam: & dabant fru-
ctum, aliud centesimũ, aliud sexagesimum,
9 aliud trigesimum.*Qui habet aures audien
10 di,audiat.*Et accedentes discipuli dixerunt
11 ei: Quare in parabolis loqueris eis?*Qui re-
spondens, ait illis: Quia vobis datum est
nosse mysteria regni cælorum: illis autem
12 non est datum.*Qui enim habet, dabitur
ei, & abundabit: qui autem non habet, &
13 quod habet auferetur ab eo.*Ideo in para-
bolis loquor eis: quia videntes nõ vident,&
audientes non audiunt, neque intelligunt.
14 *Et adimpletur in eis prophetia Isaiæ dicẽ-
tis: Auditu audietis,& non intelligetis: &
15 videntes videbitis, & non videbitis. *In-
crassatum est enim cor populi huius,& au-
ribus grauiter audierũt,& oculos suos clau-
serũt: nequando videant oculis,& auribus
audiant,& corde intelligant,& conuertan-
16 tur,& sanem eos.*Vestri autem beati ocu-
li quia vident,& aures vestræ quia audiunt.
17 *Amen quippe dico vobis, quia multi pro-
phetæ,& iusti cupierunt videre quæ videtis,
& non viderunt: & audire quæ auditis, &
18 non audierunt.*Vos ergo audite parabolã
19 seminantis. *Omnis, qui audit verbum re-
gni,& non intelligit, venit malus,& rapit
quod seminatum est in corde eius: hic est
20 qui secus viam seminatus est. *Qui autem
super petrosa seminatus est,hic est,qui ver-
bum audit, & continuo cum gaudio acci-
21 pit illud:*non habet autem in se radicem,
sed est temporalis. facta autem tribulatio-
ne & persecutione propter verbum, con-
22 tinuo scandalizatur. *Qui autem semina-
tus est in spinis,hic est, qui verbum audit,
& so-

& solicitudo sæculi istius, & fallacia diuitia-
rum suffocat verbum, & sine fructu effici-
tur. * Qui vero in terram bonam semina- 23
tus est, hic est qui audit verbum, & intelli-
git, & fructum affert, & facit aliud quidem
centesimum, aliud autem sexagesimum, a-
liud vero trigesimum. * Aliam parabolam 24
proposuit illis, dicens: Simile factum est re-
gnum cælorum homini, qui seminauit bo-
num semen in agro suo. * cum autem dor- 25
mirent homines, venit inimicus eius, & su-
perseminauit zizania in medio tritici, &
abijt. * Cum autem creuisset herba, & 26
fructum fecisset, tunc apparuerunt & ziza-
nia. * Accedentes autem serui patrisfami- 27
lias, dixerunt ei: Domine, nonne bonum
semẽ seminasti in agro tuo? Vnde ergo ha
bet zizania? * Et ait illis: Inimicus homo 28
hoc fecit: Serui autem dixerũt ei, Vis, imus,
& colligimus ea? * Et ait: Non: ne forte 29
colligẽtes zizania, eradicetis simul cum eis
& triticum. * Sinite vtraque crescere vsque 30
ad messem, & in tempore messis dicã mes-
soribus: Colligite primum zizania, & alli-
gate ea in fasciculos ad comburendum, tri-
ticum autem cõgregate in horreum meũ.
* Aliam parabolam proposuit eis dicens: Si- 31
mile est regnũ cælorum grano sinapis, quod
accipiẽs homo seminauit in agro suo: * quod 32
minimum quidem est omnibus seminibus:
cum autẽ creuerit, maius est omnibus ole-
ribus, & fit arbor, ita vt volucres cæli veniãt,
& habitent in ramis eius. * Aliam para- 33
bolam locutus est eis. Simile est regnum
cælorum fermento, quod acceptum mulier
abscondit in farinæ satis tribus, donec fer-
mentatum est totum. * Hæc omnia locu- 34
tus est Iesus in parabolis ad turbas: & sine
parabolis nõ loquebatur eis: * vt impleretur 35
quod dictum erat per Prophetam dicentẽ:
Aperiam in parabolis os meum, eructabo
abscondita a constitutione mundi. * Tunc, 36
dimissis turbis, venit in domum: & acces-
serunt ad eum discipuli eius, dicentes: Edis-
sere nobis parabolam zizaniorũ agri. * Qui 37
respondens ait illis: Qui seminat bonum
semen, est Filius hominis. * Ager autem, 38
est mundus. Bonum vero semen, hi sunt
filij regni. Zizania autem, filij sunt nequã.
39 * Inimicus autem, qui seminauit ea, est dia-
bolus. Messis vero, consummatio sæculi
40 est. Messores autem, angeli sunt. * Sicut
ergo colliguntur zizania, & igni cõburun-
41 tur: sic erit in consummatione sæculi. * mit-
tet filius hominis angelos suos, & colligent
de regno eius omnia scandala, & eos, qui fa-
42 ciunt iniquitatem: * & mittent eos in cami-
num ignis. Ibi erit fletus, & stridor dentium.
43 * Tũc iusti fulgebũt sicut sol in regno Patris
eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.
44 * Simile est regnum cælorum thesauro
abscondito in agro: quẽ qui inuẽnit homo,
abscõdit, & præ gaudio illius vadit, & ven-
dit vniuersa quæ habet, & emit agrũ illum.
45 * Iterum simile est regnum cælorum homi-
ni negotiatori, quærenti bonas margaritas.
46 * Inuenta autem vna pretiosa margarita,
abijt, & vendidit omnia quæ habuit, & e-
47 mit eam. * Iterum simile est regnum cæ-
lorum sagenæ missæ in mare, & ex omni ge-
48 nere piscium congreganti. * quam, cum im-
pleta esset, educentes, & secus littus sedẽtes,
elegerunt bonos in vasa, malos autem foras
49 miserũt. * Sic erit in consummatione sæcu-
li: exibunt angeli, & separabunt malos de
50 medio iustorum, * & mittent eos in caminũ
51 ignis: ibi erit fletus, & stridor dentium. * In-
tellexistis hæc omnia? Dicunt ei: Etiam.
52 * Ait illis: Ideo omnis scriba doctus in re-
gno cælorum, similis est homini patrifami-
lias, qui profert de thesauro suo noua & ve-
53 tera. * Et factũ est, cum consummasset Iesus
54 parabolas istas, transijt inde. * Et veniens in
patriã suam, docebat eos in synagogis eo-
rum, ita vt mirarentur, & dicerẽt: Vnde huic
55 sapiẽtia hæc, & virtutes? * Nõne hic est fabri
filius? Nonne mater eius dicitur Maria, &
fratres eius, Iacobus, & Ioseph, & Simõ, & Iu
56 das: * & sorores eius, nõne omnes apud nos
57 sunt? Vnde ergo huic omnia ista? * Et scan
dalizabantur in eo. Iesus autem dixit eis:
Nõ est propheta sine honore nisi in patria
58 sua, & in domo sua. * Et nõ fecit ibi virtutes
multas propter incredulitatem illorum.

Cap. XIIII.

IN illo tempore audiuit Herodes tetrar- 1
cha famam Iesu:* & ait pueris suis : Hic 2
est Ioãnes Baptista : ipse surrexit a mortuis,
& ideo virtutes operantur in eo.* Herodes 3
enim tenuit Ioannem, & alligauit eum : &
posuit in carcerẽ propter Herodiadem vxo
rem fratris sui. *Dicebat enim illi Ioannes: 4
Non licet tibi habere eam. *Et volens il- 5
lum occidere, timuit populum : quia sicut
prophetam eum habebant. *Die autem 6
natalis Herodis saltauit filia Herodiadis in
medio, & placuit Herodi. *Vnde cum iu- 7
ramẽto pollicitus est ei dare quodcumque
postulasset ab eo.* At illa præmonita a ma- 8
tre sua, Da mihi, inquit, hic in disco caput
Ioannis Baptistæ. *Et contristatus est rex : 9
propter iuramentum autem, & eos, qui pa-
riter recumbebant, iussit dari. *Misitq. & 10
decollauit Ioannem in carcere. * Et alla- 11
tum est caput eius in disco, & datum est
puellæ, & attulit matri suæ.* Et accedentes 12
discipuli eius, tulerunt corpus eius, & sepe-
lierunt illud: & venientes nunciauerũt Iesu.
*Quod cum audisset Iesus, secessit inde in 13
nauicula, in locum desertum seorsum : &
cum audissent turbæ, secutæ sunt eũ pede-
stres de ciuitatibus.* Et exiens vidit turbã 14
multam, & misertus est eis, & curauit lan-
guidos eorum. * Vespere autem facto, ac- 15
cesserunt ad eũ discipuli eius, dicentes : De-
sertus est locus, & hora iam præterijt: dimit-
te turbas, vt euntes in castella, emant sibi
escas. *Iesus autẽ dixit eis: Nõ habent ne- 16
cesse ire: date illis vos manducare.*Respõ- 17
derunt ei : Non habemus hic nisi quinque
panes, & duos pisces. *Qui ait eis : Afferte 18
mihi illos huc. *Et cum iussisset turbam 19
discumbere super fœnũ, acceptis quinque
panibus, & duobus piscibus, aspiciẽs in cæ-
lum benedixit, & fregit, & dedit discipulis
panes, discipuli autem turbis. *Et mandu- 20
cauerunt omnes, & saturati sunt. Et tulẽ-
runt reliquias, duodecim cophinos fragmẽ-
torum plenos. * Manducantium autem 21
fuit numerus, quinque millia virorum, ex-
22 ceptis mulieribus, & paruulis. * Et statim
cõpulit Iesus discipulos ascendere in naui-
culam, & præcedere eum trans fretum, do-
23 nec dimitteret turbas. *Et dimissa turba,
ascendit in montem solus orare. Vespere
24 autem facto solus erat ibi.* nauicula autem
in medio mari iactabatur fluctibus : erat
25 enim contrarius ventus. *Quarta autem
vigilia noctis, venit ad eos ambulans super
26 mare. *Et videntes eum super mare ambu-
lantem, turbati sunt, dicentes: Quia phan-
27 tasma est. Et præ timore clamauerunt.*Sta-
timq. Iesus locutus est eis, dicens : Habete
28 fiduciam: ego sum, nolite timere.*Respon-
dens autem Petrus dixit: Domine, si tu es,
29 iube me ad te venire super aquas. * At ipse
ait: veni. Et descendens Petrus de nauicu-
la, ambulabat super aquam vt veniret ad Ie-
30 sum. * Videns vero ventum validum, ti-
muit: & cum cœpisset mergi, clamauit di-
31 cens: Domine, saluum me fac. *Et conti-
nuo Iesus extendens manum, apprehendit
eum: & ait illi: Modicæ fidei, quare dubi-
32 tasti? *Et cum ascendissent in nauiculam,
33 cessauit ventus. *Qui autem in nauicula
erant, venerunt, & adorauerunt eum, di-
34 centes: Vere filius Dei es. *Et cum trans-
35 fretassent, venerunt in terram Genesar.* Et
cum cognouissent eum viri loci illius, mise-
runt in vniuersam regionem illam, & obtu-
36 lerunt ei omnes male habentes: *& roga-
bant eum vt vel fimbriam vestimenti eius
tangerent. Et quicumque tetigerunt, sa-
lui facti sunt.

Cap. XV.

1 TVNC accesserunt ad eum ab Ierosoly-
2 mis Scribæ, & Pharisæi, dicentes:*Qua-
re discipuli tui transgrediũtur traditionem
seniorum? non enim lauant manus suas cũ
3 panem manducant. *Ipse autem respon-
dens ait illis: Quare & vos transgredimini
mãdatum Dei propter traditionẽ vestram?
4 Nam Deus dixit: *Honora patrem, & ma-
trem. &: Qui maledixerit patri, vel matri,
5 morte moriatur.*Vos autẽ dicitis: Quicum-
que dixerit patri, vel matri, Munus quodcũ-

que

que est ex me, tibi proderit: *& non hono- 6
rificabit patrem suum, aut matrem suam:
& irritum fecistis mandatum Dei propter
traditionem vestram. *Hypocritæ, bene 7
prophetauit de vobis Isaias, dicens: *Popu- 8
lus hic labijs me honorat: cor autem eorum
longe est a me. *Sine causa autem colunt 9
me, docentes doctrinas, & mandata ho-
minum. *Et conuocatis ad se turbis, dixit 10
eis: Audite, & intelligite. *Non quod intrat 11
in os, coinquinat hominem: sed quod pro-
cedit ex ore, hoc coinquinat hominē. *Tūc 12
accedētes discipuli eius, dixerūt ei: Scis quia
Pharisæi audito verbo hoc, scādalizati sunt?
*At ille respondens ait: Omnis plantatio, 13
quam non plantauit Pater meus cælestis,
eradicabitur. *Sinite illos: cæci sunt, & 14
duces cæcorum. cæcus autem si cæco du-
catum præstet, ambo in foueam cadunt.
*Respondens autem Petrus dixit ei: Ediss- 15
re nobis parabolam istam. *At ille dixit: 16
Adhuc & vos sine intellectu estis? *Non 17
intelligitis quia omne, quod in os intrat, in
ventrem vadit, & in secessum emittitur?
*Quæ autem procedunt de ore, de corde 18
exeunt, & ea coinquinant hominem: *de 19
corde enim exeunt cogitationes malæ, ho-
micidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa
testimonia, blasphemiæ. *hæc sunt, quæ co- 20
inquinant hominem. Non lotis autem ma-
nibus manducare, non coinquinat homi-
nem. *Et egressus inde Iesus secessit in par- 21
tes Tyri, & Sidonis. *Et ecce mulier Cha- 22
nanæa a finibus illis egressa clamauit, di-
cens ei: Miserere mei Domine fili Dauid:
filia mea male a dæmonio vexatur. *Qui 23
non respondit ei verbum. Et accedentes
discipuli eius rogabant eum dicentes: Di-
mitte eam: quia clamat post nos. *Ipse 24
autem respondens, ait: Non sum missus ni-
si ad oues, quæ perierunt domus Israel.
*At illa venit, & adorauit eum, dicens: Do- 25
mine, adiuua me. *Qui respondens ait: 26
Non est bonum sumere panem filiorum, &
mittere canibus. *At illa dixit: Etiam Do- 27
mine: nam & catelli edunt de micis, quæ
cadunt de mensa dominorum suorum.
28 *Tunc respondens Iesus, ait illi: O mulier,
magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et
29 sanata est filia eius ex illa hora. *Et cum
transisset inde Iesus, venit secus Mare Gali-
lææ: & ascendens in montem, sedebat ibi.
30 *Et accesserunt ad eum turbæ multæ, ha-
bentes secum mutos, cæcos, claudos, de-
biles, & alios multos: & proiecerunt eos ad
31 pedes eius, & curauit eos: *ita vt turbæ mi-
rarentur vidētes mutos loquentes, claudos
ambulantes, cæcos videntes: & magnifica-
32 bant Deum Israel. *Iesus autem, cōuocatis
discipulis suis, dixit: Misereor turbæ, quia
triduo iam perseuerant mecum, & non ha-
bent quod manducent: & dimittere eos ie-
33 iunos nolo, ne deficiant in via. *Et dicunt
ei discipuli: Vnde ergo nobis in deserto pa-
nes tantos, vt saturemus turbam tantam?
34 *Et ait illis Iesus: Quot habetis panes? At
illi dixerunt: Septem, & paucos pisciculos.
35 *Et præcepit turbæ, vt discumberent super
36 terram. *Et accipiens septem panes, & pi-
sces, & gratias agens, fregit, & dedit disci-
37 pulis suis, & discipuli dederunt populo. *Et
comederūt omnes, & saturati sunt. Et quod
superfuit de fragmētis, tulerunt septē spor-
38 tas plenas. *Erant autem qui manducaue-
runt, quattuor millia hominum, extra par-
39 uulos, & mulieres. *Et, dimissa turba, ascen-
dit in nauiculā: & venit in fines Magedan.

CAP. XVI.

1 ET accesserunt ad eum Pharisæi, & Sad-
ducæi tentantes: & rogauerunt eum vt
2 signum de cælo ostenderet eis. *At ille re-
spondens, ait illis: Facto vespere dicitis: Se-
renum erit, rubicundum est enim cælum:
3 *Et mane: Hodie tēpestas, rutilat enim tri-
4 ste cælū. *Faciem ergo cæli dijudicare no-
stis: signa autē temporum non potestis sci-
re? Generatio mala & adultera signum
quærit: & signum non dabitur ei, nisi signū
5 Ionæ prophetæ. Et relictis illis, abijt. *Et
cum venissent discipuli eius trans fretum,
6 obliti sunt panes accipere. *Qui dixit illis:
Intuemini, & cauete a fermēto Pharisæorū,
7 & Sadducæorum. *At illi cogitabant intra

se dicentes: Quia panes non accepimus.
*Sciens autem Iesus, dixit: Quid cogitatis 8
intra vos modicæ fidei, quia panes nõ habe-
tis? *Nondum intelligitis, neque recorda- 9
mini quinque panum in quinque millia ho-
minũ, & quot cophinos sumpsistis? *neque 10
septem panum in quattuor millia hominũ,
& quot sportas sumpsistis? *Quare non in- 11
telligitis, quia non de pane dixi vobis: Ca-
uete a ferméto Pharisæorum, & Sadducæo-
rum? *Tunc intellexerunt quia non dixerit 12
cauendum a fermento panum, sed a doctri-
na Pharisæorum, & Sadducæorum. *Venit 13
autem Iesus in partes Cæsareæ Philippi: &
interrogabat discipulos suos, dicens: Quem
dicunt homines esse Filium hominis? *At 14
illi dixerunt: Alij Ioannem Baptistam, alij
autem Eliam, alij vero Ieremiam, aut vnum
ex prophetis. *Dicit illis Iesus: Vos autem 15
quem me esse dicitis? *Respondens Simon 16
Petrus dixit: Tu es Christus, filius Dei viui.
*Respondens autem Iesus, dixit ei: Beatus 17
es Simon Bar Iona: quia caro, & sanguis nõ
reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in cælis
est. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & su 18
per hanc petrã ædificabo ecclesiam meam,
& portæ inferi nõ præualebunt aduersus eã.
*Et tibi dabo claues regni cælorũ. Et quod- 19
cumque ligaueris super terram, erit ligatum
& in cælis: & quodcũque solueris super ter-
ram, erit solutum & in cælis. *Tunc præce- 20
pit discipulis suis vt nemini dicerét quia ip-
se esset Iesus Christus. *Exinde cœpit Iesus 21
ostendere discipulis suis, quia oporteret eũ
ire Ierosolymã, & multa pati a senioribus,
& Scribis, & principibus sacerdotũ, & oc-
cidi, & tertia die resurgere. *Et assumés eum 22
Petrus, cœpit increpare illum dicens: Absit
a te, Domine: non erit tibi hoc. *Qui con- 23
uersus, dixit Petro: Vade post me satana,
scandalum es mihi: quia non sapis ea, quæ
Dei sunt, sed ea, quæ hominum. *Tunc 24
Iesus dixit discipulis suis: Si quis vult post
me venire, abneget semetipsum, & tollat cru
cé suã, & sequatur me. *Qui enim voluerit 25
animam suam saluam facere, perdet eã. qui
autem perdiderit animam suã propter me,
26 inueniet eam. *Quid enim prodest homini,
si mundum vniuersum lucretur, animæ ve-
ro suæ detrimentũ patiatur? Aut quam da-
bit homo commutationem pro anima sua?
27 *Filius enim hominis venturus est in gloria
Patris sui cũ angelis suis: & tunc reddet vni-
28 cuique secundum opera eius. *Amen dico
vobis, sunt quidam de hic stantibus, qui nõ
gustabunt mortem, donec videant Filium
hominis venientem in regno suo.

CAP. XVII.

1 ET post dies sex assumit Iesus Petrum,
& Iacobum, & Ioannem fratrem eius,
& ducit illos in montem excelsum seorsum:
2 *& transfiguratus est ante eos. Et respléduit
facies eius sicut sol: vestimenta autem eius
3 facta sunt alba sicut nix. *Et ecce apparue-
runt illis Moyses, & Elias cum eo loquen-
4 tes. *Respondens autem Petrus, dixit ad
Iesum: Domine, bonum est nos hic esse: si
vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnũ,
5 Moysi vnum, & Eliæ vnum. *Adhuc eo
loquente, ecce nubes lucida obumbrauit
eos. Et ecce vox de nube, dicens: Hic est
Filius meus dilectus, in quo mihi bene
6 complacui: ipsum audite. *Et audientes
discipuli ceciderunt in faciem suam, &
7 timuerunt valde. *Et accessit Iesus, &
tetigit eos: dixitq. eis: Surgite, & nolite
8 timere. *Leuantes autem oculos suos,
9 neminem viderunt, nisi solum Iesum. *Et
descendentibus illis de monte, præcepit eis
Iesus, dicens: Nemini dixeritis visionem,
donec Filius hominis a mortuis resurgat.
10 *Et interrogauerunt eum discipuli, dicen-
tes: Quid ergo Scribæ dicunt quòd Eliam
11 oporteat primum venire? *At ille respon-
dens, ait eis: Elias quidem venturus est, &
12 restituet omnia. *dico autem vobis, quia
Elias iam venit, & non cognouerunt eum,
sed fecerunt in eo quæcumque voluerunt.
Sic & Filius hominis passurus est ab eis.
13 *Tunc intellexerunt discipuli, quia de Ioan
14 ne Baptista dixisset eis. *Et cum venisset
ad turbam, accessit ad eum homo genibus
prouolutus ante eum, dicens: Domine,
mise-

miſerere filio meo, quia lunaticus eſt, &
male patitur: nam ſæpe cadit in ignem,&
crebro in aquam. *& obtuli eum diſcipulis 16
tuis, & non potuerunt curare eum. *Re- 17
ſpondens autem Ieſus, ait: O generatio in-
credula, & peruerſa, quouſque ero vobiſ-
cum? vſquequo patiar vos? Afferte huc
illum ad me. *Et increpauit illum Ieſus, 18
& exijt ab eo dæmonium, & curatus eſt
puer ex illa hora. *Tunc acceſſerunt di- 19
ſcipuli ad Ieſum ſecreto,& dixerunt: Qua-
re nos non potuimus eijcere illum? *Dixit 20
illis Ieſus: Propter incredulitatem veſtrã.
Amen quippe dico vobis,ſi habueritis fidẽ,
ſicut granum ſinapis, dicetis monti huic,
Tranſi hinc illuc, & tranſibit, & nihil im-
poſſibile erit vobis. *Hoc autem genus non 21
eijcitur niſi per orationem, & ieiunium.
*Conuerſantibus autem eis in Galilæa, di- 22
xit illis Ieſus: Filius hominis tradendus eſt
in manus hominum: *& occident eum, & 23
tertia die reſurget. Et contriſtati ſunt ve-
hemẽter. *Et cum veniſſent Capharnaum, 24
acceſſerunt qui didrachma accipiebant,ad
Petrum,& dixerunt ei: Magiſter veſter non
ſoluit didrachma? *Ait: Etiam. Et cum 25
intraſſet in domum, præuenit eum Ieſus,
dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges
terræ a quibus accipiunt tributum vel cen
ſum? a filijs ſuis,an ab alienis? *Et ille di- 26
xit: Ab alienis. Dixit illi Ieſus: Ergo libe-
ri ſunt filij. *Vt autem non ſcandalizemus 27
eos,vade ad mare,& mitte hamum: & eum
piſcem, qui primus aſcenderit, tolle: &
aperto ore eius, inuenies ſtaterem: illum
ſumens, da eis pro me, & te.

CAP. XVIII.

IN illa hora acceſſerunt diſcipuli ad Ie- 1
ſum, dicentes: Quis putas,maior eſt in
regno cælorum? *Et aduocans Ieſus par- 2
uulum, ſtatuit eum in medio eorum, *& di- 3
xit: Amen dico vobis,niſi conuerſi fueritis,
& efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis
in regnum cælorum. *Quicumque ergo 4
humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte, hic eſt
maior in regno cælorum. *Et qui ſuſcepe- 5
rit vnum paruulum talem in nomine meo,
6 me ſuſcipit. *qui autem ſcandalizauerit vnũ
de puſillis iſtis,qui in me credunt,expedit
ei vt ſuſpẽdatur mola aſinaria in collo eius,
7 & demergatur in profundum maris. *Væ
mundo a ſcandalis. Neceſſe eſt enim vt
veniant ſcandala: verumtamen væ homini
8 illi, per quem ſcandalum venit. *Si autem
manus tua,vel pes tuus ſcandalizat te: ab-
ſcide eum, & proijce abs te: bonum tibi
eſt ad vitam ingredi debilem,vel claudum,
quàm duas manus, vel duos pedes haben-
9 tem mitti in ignem æternum. *Et ſi ocu-
lus tuus ſcandalizat te, erue eum, & proij-
ce abs te: bonum tibi eſt cum vno oculo
in vitam intrare,quàm duos oculos haben-
10 tem mitti in gehennam ignis. *Videte ne
contemnatis vnũ ex his puſillis: dico enim
vobis, quia angeli eorum in cælis ſemper
vident faciem patris mei, qui in cælis eſt.
11 *Venit enim filius hominis ſaluare quod
12 perierat. *Quid vobis videtur? ſi fuerint ali-
cui centum oues, & errauerit vna ex eis:
nõne relinquit nonagintanouem in mon-
13 tibus,& vadit quærere eam,quæ errauit? *&
ſi contigerit vt inueniat eam: amen dico
vobis,quia gaudet ſuper eam magis quàm
ſuper nonagintanouem, quæ non erraue-
14 runt. *Sic non eſt voluntas ante Patrem ve-
ſtrum,qui in cælis eſt,vt pereat vnus de pu
15 ſillis iſtis. *Si autem peccauerit in te frater
tuus,vade,& corripe eum inter te,& ipſum
ſolum. ſi te audierit, lucratus eris fratrem
16 tuum. *ſi autem te non audierit,adhibe te-
cum adhuc vnum,vel duos, vt in ore duo-
rum, vel trium teſtium ſtet omne verbum.
17 *Quòd ſi non audierit eos: dic eccleſiæ. ſi
autem eccleſiam non audierit: ſit tibi ſicut
18 ethnicus, & publicanus. *Amen dico vo-
bis,quæcumque alligaueritis ſuper terram,
erunt ligata & in cælo: & quæcumque ſol-
ueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cæ-
19 lo. *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vo-
bis conſenſerint ſuper terram, de omni re
quamcũque petierint,fiet illis a patre meo,
20 qui in cælis eſt. *Vbi enim ſunt duo, vel
tres congregati in nomine meo,ibi ſum in

medio eorum. *Tunc accedens Petrus ad 21
eum, dixit: Domine quoties peccabit in me
frater meus, & dimittam ei? vsque septies?
*Dicit illi Iesus: Nō dico tibi vsque septies: 22
sed vsque septuagies septies. *Ideo assimila 23
tum est regnum cælorum homini regi, qui
voluit rationem ponere cum seruis suis.
*Et cum cœpisset rationē ponere, oblatus 24
est ei vnus, qui debebat ei decem millia ta-
lenta. *Cum autem non haberet vnde red- 25
deret, iussit eum dominus eius venundari,
& vxorem eius, & filios, & omnia, quæ ha-
bebat, & reddi. *Procidens autem seruus 26
ille, orabat eum, dicens: Patientiam habe
in me, & omnia reddam tibi. *Misertus au- 27
tem dominus serui illius, dimisit eum, &
debitum dimisit ei. *Egressus autem seruus 28
ille inuenit vnum de conseruis suis, qui de-
bebat ei centum denarios: & tenens suffo-
cabat eum, dicens: Redde quod debes. *Et 29
procidens conseruus eius, rogabat eum, di-
cens: Patientiam habe in me, & omnia red-
dam tibi. *Ille autem noluit: sed abijt, & 30
misit eum in carcerem donec redderet debi
tum. *Videntes autē conserui eius quæ fie- 31
bant, contristati sunt valde: & venerunt, &
narrauerunt domino suo omnia, quæ facta
fuerant. *Tunc vocauit illū dominus suus: 32
& ait illi: Serue nequam, omne debitum di-
misi tibi quoniam rogasti me: *nonne ergo 33
oportuit & te misereri conserui tui, sicut &
ego tui misertus sum? *Et iratus dominus 34
eius tradidit eum tortoribus, quoadusque
redderet vniuersum debitum. *Sic & Pater 35
meus cælestis faciet vobis, si non remiseritis
vnusquisque fratri suo de cordibus vestris.

CAP. XIX.

ET factum est, cum consummasset Iesus 1
sermones istos, migrauit a Galilæa, &
venit in fines Iudææ trans Iordanē, *& se- 2
cutæ sunt eum turbæ multæ, & curauit eos
ibi. *Et accesserunt ad eum Pharisæi ten- 3
tantes eum, & dicentes: Si licet homini di-
mittere vxorē suam, quacumque ex causa?
*Qui respondens, ait eis: Non legistis, quia 4
qui fecit hominem ab initio, masculum, &
5 feminam fecit eos? & dixit: *Propter hoc
dimittet homo patrem, & matrē, & adhæ-
rebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna.
6 *itaque iam nō sunt duo, sed vna caro. Quod
ergo Deus coniunxit, homo non separet.
7 *Dicunt illi: Quid ergo Moyses mandauit
8 dare libellum repudij, & dimittere? *Ait il-
lis: Quoniam Moyses ad duritiā cordis ve-
stri permisit vobis dimittere vxores vestras:
9 ab initio autem non fuit sic. *Dico autem
vobis, quia quicumque dimiserit vxorem
suam, nisi ob fornicationem, & aliam du-
xerit, mœchatur: & qui dimissam duxerit,
10 mœchatur. *Dicunt ei discipuli eius: Si ita
est causa hominis cum vxore, non expedit
11 nubere. *Qui dixit illis: Non omnes ca-
piunt verbum istud, sed quibus datum est.
12 *Sunt enim eunuchi, qui de matris vtero
sic nati sunt: & sunt eunuchi, qui facti sunt
ab hominibus: & sunt eunuchi, qui seipsos
castrauerunt propter regnum cælorum.
13 Qui potest capere capiat. *Tunc oblati sunt
ei paruuli, vt manus eis imponeret, & ora-
14 ret. Discipuli autem increpabant eos. *Iesus
vero ait eis: Sinite paruulos, & nolite eos
prohibere ad me venire: talium est enim re-
15 gnum cælorum. *Et cum imposuisset eis
16 manus, abijt inde. *Et ecce vnus accedens,
ait illi: Magister bone, quid boni faciam vt
17 habeam vitam æternam? *Qui dixit ei:
Quid me interrogas de bono? Vnus est bo-
nus, Deus. Si autem vis ad vitam ingredi,
18 serua mandata. *Dicit illi: Quæ? Iesus au-
tem dixit: Non homicidium facies: Non
adulterabis: Non facies furtum: Non fal-
19 sum testimonium dices: *Honora patrem
tuum, & matrem tuam, & diliges proximum
20 tuum sicut teipsum. *Dicit illi adolescens:
Omnia hæc custodiui a iuuētute mea, quid
21 adhuc mihi deest? *Ait illi Iesus: Si vis per-
fectus esse, vade, vēde quæ habes, & da pau-
peribus, & habebis thesaurum in cælo: &
22 veni, sequere me. *Cum audisset autem
adolescens verbum, abijt tristis: erat enim
23 habens multas possessiones. *Iesus autem
dixit discipulis suis: Amen dico vobis, quia
diues difficile intrabit in regnum cælorum.

*Et

*Et iterum dico vobis: Facilius est camelum 24
per foramen acus transire, quàm diuitem
intrare in regnum cælorum. *Auditis au- 25
tem his, discipuli mirabantur valde, dicẽtes:
Quis ergo poterit saluus esse? *Aspiciens 26
autem Iesus, dixit illis: Apud homines hoc
impossibile est: apud Deum autem omnia
possibilia sunt. *Tunc respondens Petrus, 27
dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia, & secu
ti sumus te: quid ergo erit nobis? *Iesus au- 28
tem dixit illis: Amen dico vobis, quòd vos,
qui secuti estis me, in regeneratione cum
sederit filius hominis in sede maiestatis suæ,
sedebitis & vos super sedes duodecim, iu-
dicantes duodecim tribus Israel. *Et omnis, 29
qui reliquerit domum, vel fratres, aut soro-
res, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut
filios, aut agros propter nomen meum, cen-
tuplum accipiet, & vitam æternam posside-
bit. *Multi autem erunt primi nouissimi, & 30
nouissimi primi.

CAP. XX.

SIMILE est regnum cælorum homini 1
patrisfamilias, qui exijt primo mane con-
ducere operarios in vineam suam. *Con- 2
uentione autem facta cum operarijs ex de-
nario diurno, misit eos in vineam suam.
*Et egressus circa horam tertiam, vidit alios 3
stantes in foro otiosos, *& dixit illis: Ite & 4
vos in vineam meam, & quod iustum fue-
rit dabo vobis. *Illi autem abierunt. Ite- 5
rum autem exijt circa sextam, & nonam ho-
ram: & fecit similiter. *Circa vndecimam 6
vero exijt, & inuenit alios stantes, & dicit
illis: Quid hic statis tota die otiosi? *Di- 7
cunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dicit
illis: Ite & vos in vineam meam. *Cum 8
sero autem factum esset, dicit dominus vi-
neæ procuratori suo: Voca operarios, &
redde illis mercedem incipiens a nouissimis
vsque ad primos. *Cum venissent ergo qui 9
circa vndecimam horam venerant, accepe-
runt singulos denarios. *Venientes autem 10
& primi, arbitrati sunt quòd plus essent ac-
cepturi: acceperunt autem & ipsi singulos
denarios. *Et accipientes murmurabãt ad- 11
12 uersus patremfamilias, *dicentes: Hi nouis-
simi vna hora fecerunt, & pares illos nobis
fecisti, qui portauimus pondus diei, & æstus.
13 *At ille respondens vni eorum, dixit: Ami-
ce non facio tibi iniuriam: nonne ex dena-
14 rio conuenisti mecum? *Tolle quod tuum
est, & vade: volo autem & huic nouissimo
15 dare sicut & tibi. *Aut non licet mihi quod
volo, facere? an oculus tuus nequam est,
16 quia ego bonus sum? *Sic erunt nouissimi
primi, & primi nouissimi. multi enim sunt
17 vocati, pauci vero electi. *Et ascendens Ie-
sus Ierosolymã, assumpsit duodecim disci-
18 pulos secreto, & ait illis: *Ecce ascendimus
Ierosolymã, & filius hominis tradetur prin-
cipibus sacerdotum, & Scribis, & condem-
19 nabunt eum morte, *& tradent eum Gen-
tibus ad illudendum, & flagellandum, &
20 crucifigendum, & tertia die resurget. *Tunc
accessit ad eum mater filiorum Zebedæi
cum filijs suis, adorans & petens aliquid ab
21 eo. *Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic
vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexte-
ram tuam, & vnus ad sinistram in regno
22 tuo. *Respondens autem Iesus, dixit: Ne-
scitis quid petatis. Potestis bibere calicem,
quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: Pos-
23 sumus. *Ait illis: Calicem quidem meum
bibetis: sedere autem ad dexteram meam
vel sinistram non est meum dare vobis, sed
24 quibus paratum est a Patre meo. *Et audien
tes decem, indignati sunt de duobus fratri-
25 bus. *Iesus autem vocauit eos ad se, & ait:
Scitis quia principes gentium dominantur
eorum: & qui maiores sunt, potestatẽ exer-
26 cent in eos. *Non ita erit inter vos: sed
quicumque voluerit inter vos maior fieri,
27 sit vester minister: *& qui voluerit inter vos
28 primus esse, erit vester seruus. *sicut filius ho
minis non venit ministrari, sed ministrare,
& dare animam suam, redemptionem pro
29 multis. *Et egredientibus illis ab Iericho,
30 secuta est eum turba multa, *& ecce duo
cæci sedentes secus viã, audierunt, quia Ie-
sus transiret: & clamauerunt, dicentes: Do-
31 mine miserere nostri, fili Dauid. *Turba
autem increpabat eos vt tacerent. At illi

magis clamabant, dicentes: Domine, mise-
rere nostri, fili Dauid. * Et stetit Iesus, & 32
vocauit eos, & ait: Quid vultis vt faciam
vobis? * Dicunt illi: Domine, vt aperiantur 33
oculi nostri. * Misertus autem eorum Iesus, 34
tetigit oculos eorum. Et confestim vide-
runt, & secuti sunt eum.

CAP. XXI.

ET cum appropinquassent Ierosolymis, 1
& venissent Bethphage ad Montem oli
ueti: tunc Iesus misit duos discipulos, * di- 2
cens eis: Ite in castellum, quod contra vos
est, & statim inuenietis asinam alligatam,
& pullum cum ea: soluite, & adducite
mihi: * & siquis vobis aliquid dixerit, dicite 3
quia Dominus his opus habet: & confe-
stim dimittet eos. * Hoc autem totum 4
factum est, vt adimpleretur quod dictum
est per Prophetam dicentem: * Dicite fi- 5
liæ Sion: Ecce rex tuus venit tibi mansue-
tus, sedens super asinam, & pullum fi-
lium subiugalis. * Euntes autem discipuli, 6
fecerunt sicut præcepit illis Iesus. * Et ad- 7
duxerunt asinam, & pullum: & imposue-
runt super eos vestimenta sua, & eum de-
super sedere fecerunt. * Plurima autem tur- 8
ba strauerunt vestimenta sua in via: alij au-
tem cædebant ramos de arboribus, & ster-
nebant in via: * turbæ autem, quæ præcede- 9
bant, & quæ sequebantur, clamabant, di-
centes: Hosanna filio Dauid: benedictus,
qui venit in nomine Domini: hosanna in
altissimis. * Et cum intrasset Ierosolymam, 10
commota est vniuersa ciuitas, dicens: Quis
est hic? * Populi autem dicebant: Hic est Ie- 11
sus propheta a Nazareth Galilææ. * Et in- 12
trauit Iesus in templum Dei, & eijciebat
omnes vendentes, & ementes in templo, &
mensas numulariorum, & cathedras vendē-
tium columbas euertit: * & dicit eis: Scriptū 13
est: Domus mea domus orationis vocabi-
tur: vos autem fecistis illam speluncam la-
tronum. * Et accesserunt ad eum cæci, & 14
claudi in templo: & sanauit eos. * Viden- 15
tes autem principes sacerdotum, & Scribæ
mirabilia, quæ fecit, & pueros clamantes in
templo, & dicentes: Hosanna filio Dauid:
16 indignati sunt, * & dixerunt ei: Audis quid
isti dicunt? Iesus autem dixit eis: Vtique,
numquam legistis: Quia ex ore infantium,
17 & lactentium perfecisti laudem? * Et reli-
ctis illis, abijt foras extra Ciuitatem in Be-
18 thaniam: ibiq. mansit. * Mane autem re-
19 uertens in Ciuitatem, esurijt. * Et videns
fici arborem vnam secus viam, venit ad
eam: & nihil inuenit in ea nisi folia tan-
tum, & ait illi: Numquam ex te fructus na-
scatur in sempiternum. Et arefacta est con-
20 tinuo ficulnea. * Et videntes discipuli, mira-
ti sunt, dicentes: Quomodo cōtinuo aruit?
21 * Respondens autem Iesus, ait eis: Amen
dico vobis, si habueritis fidem, & non hæsi-
taueritis, non solum de ficulnea facietis,
* sed & si monti huic dixeritis, Tolle, & ia-
22 cta te in mare, fiet. * Et omnia quæcumque
petieritis in oratione credentes, accipietis.
23 * Et cum venisset in templum, accesserunt
ad eum docentem, principes sacerdotum,
& seniores populi, dicentes: In qua pote-
state hæc facis? Et quis tibi dedit hanc po-
24 testatem? * Respondens Iesus dixit eis: In-
terrogabo vos & ego vnum sermonē: quem
si dixeritis mihi, & ego vobis dicam in qua
25 potestate hæc facio. * Baptismus Ioannis
vnde erat? e cælo, an ex hominibus? At illi
26 cogitabant inter se, dicentes: * Si dixerimus,
e cælo, dicet nobis: Quare ergo non credi-
distis illi? Si autem dixerimus, ex homini-
bus, timemus turbam: omnes enim habe-
27 bant Ioannem sicut prophetam. * Et re-
spondentes Iesu, dixerunt: Nescimus. Ait
illis & ipse: Nec ego dico vobis in qua po-
28 testate hæc facio. * Quid autem vobis vide-
tur? Homo quidam habebat duos filios,
& accedēs ad primum, dixit: Fili, vade ho-
29 die, operare in vinea mea. * Ille autem re-
spondens, ait: Nolo. Postea autem, pœni-
30 tentia motus, abijt. * Accedens autem ad
alterum, dixit similiter. At ille respon-
31 dens, ait: Eo, domine, & non iuit. * quis ex
duobus fecit voluntatem patris? Dicunt ei:
Primus. Dicit illis Iesus: Amen dico vobis,
quia publicani, & meretrices præcedent vos
in re-

in regnum Dei.* Venit enim ad vos Ioan- 32
nes in via iustitiæ,& non credidistis ei. pu-
blicani autem,& meretrices crediderunt ei:
vos autem videntes nec pœnitentiam ha-
buistis postea,vt crederetis ei.* Aliam pa- 33
rabolam audite: Homo erat paterfamilias,
qui plantauit vineam, & sepem circumde-
dit ei, & fodit in ea torcular, & ædificauit
turrim, & locauit eam agricolis,& peregre
profectus est.* Cum autem tempus fru- 34
ctuum appropinquasset, misit seruos suos
ad agricolas,vt acciperent fructus eius.* Et 35
agricolæ,apprehensis seruis eius,alium ce-
ciderunt,alium occiderunt, alium vero la-
pidauerunt.* Iterum misit alios seruos plu- 36
res prioribus,& fecerũt illis similiter.* No- 37
uissime autem misit ad eos filium suum,
dicens: Verebuntur filium meum.* Agri- 38
colæ autem videntes filium, dixerunt intra
se: Hic est heres, venite, occidamus eum,
& habebimus hereditatem eius.* Et ap- 39
prehensum eum eiecerunt extra vineam,&
occiderunt.* Cum ergo venerit dominus 40
vineæ,quid faciet agricolis illis?* Aiunt il- 41
li: Malos male perdet: & vineam suam
locabit alijs agricolis, qui reddant ei fru-
ctum temporibus suis.* Dicit illis Iesus: 42
Numquam legistis in Scripturis: Lapidẽ,
quem reprobauerunt ædificantes,hic factus
est in caput anguli? A Domino factum est
istud,& est mirabile in oculis nostris:* ideo 43
dico vobis, quia auferetur a vobis regnum
Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.
* Et qui ceciderit super lapidem istum,con 44
fringetur: super quem vero ceciderit, con-
teret eum.* Et cum audissent principes sa- 45
cerdotum, & Pharisæi parabolas eius, co-
gnouerunt quòd de ipsis diceret.* Et quæ- 46
rentes eum tenere,timuerunt turbas: quo-
niam sicut prophetam eum habebant.

CAP. XXII.

ET respondens Iesus, dixit iterum in 1
parabolis eis, dicens:* Simile factum 2
est regnum cælorum homini regi,qui fecit
nuptias filio suo.* Et misit seruos suos vo- 3
care inuitatos ad nuptias, & nolebant ve-
4 nire.* Iterum misit alios seruos,dicens: Di
cite inuitatis: Ecce prandium meum para-
ui,tauri mei,& altilia occisa sunt, & omnia
5 parata: venite ad nuptias.* Illi autem ne-
glexerunt: & abierũt,alius in villam suam,
6 alius vero ad negotiationem suam:* reliqui
vero tenuerunt seruos eius,& contumelijs
7 affectos occiderunt.* Rex autem cum au-
disset, iratus est: & missis exercitibus suis,
perdidit homicidas illos, & ciuitatem illo-
8 rum succendit.* Tunc ait seruis suis: Nu-
ptiæ quidem paratæ sunt, sed qui inuitati
9 erant,nõ fuerunt digni.* ite ergo ad exitus
viarum,& quoscumque inueneritis, vocate
10 ad nuptias.* Et egressi serui eius in vias,con-
gregauerunt omnes,quos inuenerũt,malos
& bonos: & impletæ sunt nuptiæ discũben-
11 tium.* Intrauit autem rex vt videret discũ-
bentes, & vidit ibi hominem non vestitum
12 veste nuptiali.* Et ait illi: Amice,quomodo
huc intrasti non habens vestem nuptialem?
13 At ille obmutuit.* Tũc dixit rex ministris:
Ligatis manibus, & pedibus eius, mittite
eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus,&
14 stridor dentium.* Multi enim sunt vocati,
15 pauci vero electi.* Tunc abeuntes Pharisæi,
consilium inierunt vt caperent eum in ser-
16 mone.* Et mittunt ei discipulos suos cum
Herodianis dicentes: Magister,scimus quia
verax es,& viam Dei in veritate doces, &
non est tibi cura de aliquo: non enim re-
17 spicis personam hominum:* dic ergo nobis
quid tibi videtur,licet censum dare Cæsari,
18 an non?* Cognita autem Iesus nequitia
eorum, ait: Quid me tentatis hypocritæ?
19 * ostendite mihi numisma census. At illi ob-
20 tulerunt ei denariũ.* Et ait illis Iesus: Cuius
21 est imago hæc,& superscriptio?* Dicunt ei:
Cæsaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quæ
sunt Cæsaris,Cæsari: & quæ sunt Dei,Deo.
22 * Et audiẽtes mirati sunt,& relicto eo abie-
23 runt.* In illo die accesserũt ad eum Sad-
ducæi,qui dicunt non esse resurrectionem:
24 & interrogauerunt eum,* dicentes: Ma-
gister, Moyses dixit: Si quis mortuus fue-
rit non habens filium, vt ducat frater eius
vxorem illius, & suscitet semen fratri suo.

*Erant autem apud nos septem fratres: & 25
primus,vxore ducta, defunctus est: & non
habens semen,reliquit vxorem suam fratri
suo.*Similiter secundus,& tertius vsque ad 26
septimum. * Nouissime autem omnium & 27
mulier defuncta est.*In resurrectione ergo 28
cuius erit de septem vxor? omnes enim ha-
buerunt eam. * Respondens autem Iesus, 29
ait illis: Erratis nesciētes Scripturas, neque
virtutem Dei.*In resurrectione enim neque 30
nubent, neque nubentur: sed erunt sicut
angeli Dei in cælo. * De resurrectione au- 31
tem mortuorum non legistis quod dictum
est a Deo dicente vobis: * Ego sum Deus 32
Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob?
Non est Deus mortuorum,sed viuentium.
* Et audientes turbæ,mirabantur in doctri- 33
na eius.*Pharisæi autem audientes quòd si- 34
lentium imposuisset Sadducæis, conuene-
runt in vnum: *& interrogauit eum vnus 35
ex eis legis doctor,tentans eum:*Magister, 36
quod est mādatum magnum in Lege?*Ait 37
illi Iesus: Diliges Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo, & in tota anima tua, &
in tota mente tua. * Hoc est maximum, & 38
primum mandatum.*Secundum autem si- 39
mile est huic: Diliges proximum tuum,si-
cut teipsum.*In his duobus mandatis vni- 40
uersa lex pendet,& prophetæ.*Congrega- 41
tis autem Pharisæis,interrogauit eos Iesus,
*dicens: Quid vobis videtur de Christo? 42
cuius filius est? Dicunt ei: Dauid. *Ait il- 43
lis: Quomodo ergo Dauid in spiritu vocat
eum Dominum, dicens: * Dixit Dominus 44
Domino meo: sede a dextris meis, donec
ponam inimicos tuos scabellum pedū tuo-
rum? *Si ergo Dauid vocat eum Dominū, 45
quomodo filius eius est? * & nemo poterat 46
ei respondere verbū: neque ausus fuit quis-
quam ex illa die eum amplius interrogare.

CAP. XXIII.

TVNC Iesus locutus est ad turbas,& ad 1
discipulos suos, *dicens: Super cathe- 2
dram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi.
*Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, 3
seruate,& facite: secundum opera vero eo-
rum nolite facere: dicunt enim, & non fa-
4 ciunt. *Alligant enim onera grauia, & im-
portabilia,& imponunt in humeros homi-
num: digito autem suo nolunt ea mouere.
5 *Omnia vero opera sua faciunt vt videan-
tur ab hominibus: dilatant enim phylacte-
6 ria sua, & magnificant fimbrias. * Amant
autem primos recubitus in cœnis,& primas
7 cathedras in synagogis, *& salutationes in
8 foro,& vocari ab hominibus Rabbi. * Vos
autem nolite vocari Rabbi. vnus est enim
Magister vester, omnes autem vos fratres
9 estis. *Et patrem nolite vocare vobis super
terram: vnus est enim Pater vester, qui in
10 cælis est. * Nec vocemini magistri: quia
11 Magister vester vnus est,Christus. *Qui ma-
12 ior est vestrum, erit minister vester. * Qui
autem se exaltauerit, humiliabitur: & qui
13 se humiliauerit,exaltabitur. * Væ autem vo-
bis Scribæ,& Pharisæi hypocritæ: quia clau
ditis regnum cælorum ante homines. vos
enim non intratis, nec introeuntes sinitis
14 intrare. * Væ vobis Scribæ, & Pharisæi hy-
pocritæ: quia comeditis domos viduarum,
orationes longas orantes: propter hoc am
15 plius accipietis iudicium. * Væ vobis Scri-
bæ,& Pharisæi hypocritæ: quia circuitis ma
re,& aridam,vt faciatis vnum proselytum:
& cum fuerit factus, facitis eum filium ge-
16 hennæ duplo quàm vos. * Væ vobis duces
cæci,qui dicitis: Quicumque iurauerit per
templum,nihil est: qui autem iurauerit in
17 auro tēpli,debet. *Stulti,& cæci: Quid enim
maius est,aurum,an templum,quod sancti-
18 ficat aurum? * Et quicumque iurauerit in
altari,nihil est: quicumque autem iurauerit
19 in dono,quod est super illud,debet. *Cæci:
Quid enim maius est, donum, an altare,
20 quod sanctificat donum? * Qui ergo iurat
in altari, iurat in eo, & in omnibus, quæ
21 super illud sunt. *& quicumque iurauerit in
templo, iurat in illo, & in eo, qui habitat
22 in ipso: * & qui iurat in cælo,iurat in thro-
23 no Dei, & in eo,qui sedet super eum. * Væ
vobis Scribæ, & Pharisæi hypocritæ: qui
decimatis mentham, & anethum, & cymi-
num,& reliquistis quæ grauiora sunt legis,
iudicium,

iudicium, & misericordiam, & fidem. hæc
oportuit facere, & illa nõ omittere. *Duces 24
cæci, excolantes culicẽ, camelum autem glu
tientes. * Væ vobis Scribæ, & Pharisæi hypo 25
critæ, quia mũdatis quod deforis est calicis,
& paropsidis: intus autem pleni estis rapi-
na, & immunditia. * Pharisæe cæce, munda 26
prius quod intus est calicis, & paropsidis, vt
fiat id, quod deforis est, mundum. *Væ vobis 27
Scribæ, & Pharisæi hypocritæ: quia similes
estis sepulchris dealbatis, quæ aforis parent
hominibus speciosa, intus vero plena sunt
ossibus mortuorum, & omni spurcitia. * sic 28
& vos aforis quidẽ paretis hominibus iusti:
intus autem pleni estis hypocrisi, & iniqui-
tate. *Væ vobis Scribæ, & Pharisæi hypocri- 29
tæ, qui ædificatis sepulchra prophetarum,
& ornatis monumenta iustorũ, * & dicitis: 30
Si fuissemus in diebus patrum nostrorum,
non essemus socij eorũ in sanguine prophe-
tarũ. *itaque testimonio estis vobismetipsis, 31
quia filij estis eorum, qui prophetas occide-
runt. *Et vos implete mensuram patrum ve 32
strorum. *Serpentes genimina viperarum, 33
quomodo fugietis a iudicio gehẽnæ? *Ideo 34
ecce ego mitto ad vos prophetas, & sapien
tes, & scribas, & ex illis occidetis, & crucifi-
getis, & ex eis flagellabitis in synagogis ve-
stris, & persequemini de ciuitate in ciuitatẽ:
* vt veniat super vos omnis sanguis iustus, 35
qui effusus est super terram, a sanguine A-
bel iusti vsque ad sanguinem Zachariæ, fi-
lij Barachiæ, quem occidistis inter templum
& altare. * Amen dico vobis, venient hæc 36
omnia super generationem istam. * Ierusa- 37
lem Ierusalem, quæ occidis prophetas, & la-
pidas eos, qui ad te missi sunt, quoties vo-
lui congregare filios tuos, quemadmodum
gallina congregat pullos suos sub alas, &
noluisti? * Ecce relinquetur vobis domus ve 38
stra deserta. *Dico enim vobis, non me vi- 39
debitis amodo, donec dicatis: Benedictus,
qui venit in nomine Domini.

Cap. XXIIII.

ET egressus Iesus de tẽplo, ibat. Et ac- 1
cesserunt discipuli eius, vt ostenderẽt ei
2 ædificationes templi. * Ipse autem respon-
dens dixit illis: Videtis hæc omnia? Amen
dico vobis, non relinquetur hic lapis super
3 lapidem, qui non destruatur. * Sedente au-
tem eo super Montem olиueti, accesserũt ad
eum discipuli secreto, dicentes: Dic nobis,
quando hæc erunt? & quod signum aduen
4 tus tui, & consummationis sæculi? * Et re-
spondens Iesus, dixit eis: Videte ne quis vos
5 seducat. * multi enim venient in nomine
meo, dicẽtes: Ego sum Christus: & multos
6 seducẽt. * Audituri enim estis prælia, & opi-
niones præliorum. Videte ne turbemini.
oportet enim hæc fieri, sed nondũ est finis.
7 * consurget enim gens in gentẽ, & regnũ in
regnum, & erunt pestilẽtiæ, & fames, & ter-
8 ræmotus per loca. * hæc autẽ omnia initia
9 sunt dolorum. * Tunc tradent vos in tribu-
lationẽ, & occident vos: & eritis odio om-
10 nibus gentibus propter nomen meum. * Et
tunc scandalizabuntur multi, & inuicẽ tra-
11 dent, & odio habebunt inuicẽ. * Et multi
pseudoprophetæ surgent, & seducent mul-
12 tos. * Et quoniam abundauit iniquitas, re-
13 frigescet charitas multorũ. * qui autem per-
seuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.
14 * Et prædicabitur hoc Euangelium regni in
vniuerso orbe, in testimonium omnibus
gentibus: & tunc veniet consummatio.
15 * Cum ergo videritis abominationem de-
solationis, quæ dicta est a Daniele propheta,
stantem in loco sancto, qui legit, intelligat,
16 * tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes:
17 * & qui in tecto, non descendat tollere ali-
18 quid de domo sua: * & qui in agro, non re-
19 uertatur tollere tunicam suam. * Væ autem
prægnantibus, & nutrientibus in illis die-
20 bus. * Orate autem vt non fiat fuga vestra
21 in hieme, vel sabbato. * erit enim tũc tribu-
latio magna, qualis nõ fuit ab initio mun-
22 di vsque modo, neque fiet. * Et nisi breuia-
ti fuissent dies illi, non fieret salua omnis
caro: sed propter electos breuiabuntur dies
23 illi. * Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic
est Christus, aut illic: nolite credere.
24 * Surgẽt enim pseudochristi, & pseudopro-
phetæ: & dabunt signa magna, & prodigia,
ita vt

ita vt in errorem inducantur (si fieri po-
test) etiam electi. * Ecce prædixi vobis. 25
* Si ergo dixerint vobis, Ecce in deserto 26
est, nolite exire: ecce in penetralibus, noli-
te credere. * Sicut enim fulgur exit ab Oriẽ- 27
te, & paret vsque in Occidentem: ita erit
& aduẽtus Filij hominis. * Vbicumque fue 28
rit corpus, illic congregabuntur & aquilæ.
* Statim autem post tribulationem dierum 29
illorum sol obscurabitur, & luna non dabit
lumen suum, & stellæ cadent de cælo, & vir-
tutes cælorum commouebuntur: * & tunc 30
parebit signum Filij hominis in cælo: &
tunc plangent omnes tribus terræ: & vi-
debũt Filium hominis venientem in nubi-
bus cæli cum virtute multa, & maiestate.
* Et mittet angelos suos cum tuba, & voce 31
magna: & cógregabunt electos eius a quat
tuor ventis, a summis cælorum vsque ad
terminos eorum. * Ab arbore autem fici di- 32
scite parabolam: cum iam ramus eius tener
fuerit, & folia nata, scitis quia prope est
æstas: * ita & vos cum videritis hæc omnia, 33
scitote quia prope est in ianuis. * Amen di- 34
co vobis, quia non præteribit generatio
hæc, donec omnia hæc fiant. * Cælum, & 35
terra transibunt, verba autem mea nõ præ-
teribunt. * De die autem illa, & hora nemo 36
scit, neque angeli cælorum, nisi solus Pater.
* Sicut autem in diebus Noe, ita erit & ad- 37
uentus Filij hominis. * sicut enim erant in 38
diebus ante diluuium comedentes & bibẽ-
tes, nubentes & nuptui tradentes, vsque ad
eum diem, quo intrauit Noe in arcam, * & 39
non cognouerunt donec venit diluuium,
& tulit omnes: ita erit & aduẽtus Filij ho-
minis. * Tunc duo erunt in agro: vnus assu- 40
metur, & vnus relinquetur. * duæ molentes 41
in mola: vna assumetur, & vna relinquetur.
* Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Do- 42
minus vester venturus sit. * Illud autem sci- 43
tote, quoniam si sciret paterfamilias qua
hora fur venturus esset, vigilaret vtique, &
non sineret perfodi domum suam. * Ideo 44
& vos estote parati: quia qua nescitis hora
Filius hominis venturus est. * Quis, putas, est 45
fidelis seruus, & prudens, quem constituit
dominus suus super familiã suam vt det illis
46 cibum in tẽpore? * Beatus ille seruus, quem
cum venerit dominus eius, inuenerit sic fa-
47 cientem. * amen dico vobis, quoniam super
48 omnia bona sua constituet eum. * Si autem
dixerit malus seruus ille in corde suo: Morã
49 facit dominus meus venire: * & cœperit per-
cutere conseruos suos, manducet autem, &
50 bibat cũ ebriosis: * veniet dominus serui il-
lius in die, qua nõ sperat, & hora, qua igno-
51 rat: * & diuidet eum, partemq. eius ponet cũ
hypocritis. illic erit fletus, & stridor dentiũ.

CAP. XXV.

1 TVNC simile erit regnum cælorum de-
cem virginibus: quæ accipientes lam-
pades suas exierunt obuiã sponso, & spon-
2 sæ. * Quinque autem ex eis erant fatuæ, &
3 quinque prudentes: * sed quinque fatuæ, ac-
ceptis lampadibus, non sumpserunt oleum
4 secum: * prudentes vero acceperunt oleum
5 in vasis suis cum lampadibus. * Moram au-
tem faciente sponso, dormitauerunt omnes
6 & dormierunt. * Media autem nocte clamor
factus est: Ecce sponsus venit, exite obuiam
7 ei. * Tunc surrexerunt omnes virgines illæ,
8 & ornauerũt lampades suas. * Fatuæ autem
sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo
vestro: quia lampades nostræ extinguun-
9 tur. * Responderunt prudentes, dicentes:
Ne forte nõ sufficiat nobis, & vobis, ite po-
10 tius ad vendentes, & emite vobis. * Dum au-
tem irent emere, venit sponsus: & quæ pa-
ratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias,
11 & clausa est ianua. * Nouissime vero veniũt
& reliquæ virgines, dicentes: Domine, Do-
12 mine, aperi nobis. * At ille respondens, ait:
13 Amen dico vobis, nescio vos. * Vigilate ita-
14 que, quia nescitis diem, neque horã. * Sicut
enim homo peregre proficiscẽs, vocauit ser-
15 uos suos, & tradidit illis bona sua. * Et vni
dedit quinque talẽta, alij autẽ duo, alij vero
vnum, vnicuique secũdum propriam virtu-
16 tem, & profectus est statim. * Abijt autẽ qui
quinque talenta acceperat, & operatus est
17 in eis, & lucratus est alia quinque. * Similiter
& qui duo acceperat, lucratus est alia duo.

Qui

*Qui autem vnum acceperat, abiens fodit 18
in terram, & abscondit pecuniam domini
sui. *Post multum vero temporis venit do- 19
minus seruorum illorũ, & posuit rationem
cum eis. *Et accedens qui quinque talenta 20
acceperat, obtulit alia quinque talenta, di-
cens: Domine, quinque talenta tradidisti
mihi, ecce alia quinque superlucratus sum.
*Ait illi dominus eius: Euge serue bone, & 21
fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super
multa te constituam, intra in gaudium do-
mini tui. *Accessit autem & qui duo talen- 22
ta acceperat, & ait: Domine, duo talenta
tradidisti mihi, ecce alia duo lucratus sum.
*Ait illi dominus eius: Euge serue bone, & 23
fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super
multa te constituam, intra in gaudium do-
mini tui. *Accedens autem & qui vnum 24
talentum acceperat, ait: Domine, scio quia
homo durus es, metis vbi non seminasti, &
congregas vbi nõ sparsisti: *& timens abij, 25
& abscondi talentum tuum in terra: ecce
habes quod tuum est. *Respondens autem 26
dominus eius, dixit ei: Serue male, & piger,
sciebas quia meto vbi non semino, & con-
grego vbi non sparsi: *oportuit ergo te cõ- 27
mittere pecuniam meam numularijs, & ve-
niens ego recepissem vtique quod meum
est cum vsura. *Tollite itaque ab eo talen- 28
tum, & date ei, qui habet decẽ talenta. *om- 29
ni enim habẽti dabitur, & abundabit: ei au-
tem, qui non habet, & quod videtur habere,
auferetur ab eo. *Et inutilem seruum eijci- 30
te in tenebras exteriores: illic erit fletus, &
stridor dentium. *Cum autẽ venerit Filius 31
hominis in maiestate sua, & omnes angeli
cum eo, tunc sedebit super sedem maiesta-
tis suæ: *& congregabuntur ante eũ omnes 32
gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pa
stor segregat oues ab hœdis: *& statuet oues 33
quidem a dextris suis, hœdos autem a sini-
stris. *Tunc dicet rex his, qui a dextris eius 34
erunt: Venite benedicti Patris mei, posside-
te paratum vobis regnum a constitutione
mundi. *esuriui enim, & dedistis mihi man- 35
ducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: ho-
spes eram, & collegistis me: *nudus, & coo- 36
peruistis me: infirmus, & visitastis me: in
37 carcere eram, & venistis ad me. *Tunc re-
spõdebunt ei iusti, dicentes: Domine, quã-
do te vidimus esurientem, & pauimus te:
38 sitientem, & dedimus tibi potum? *quando
autem te vidimus hospitẽ, & collegimus te:
39 aut nudum, & cooperuimus te? *aut quãdo
te vidimus infirmum: aut in carcere, & ve-
40 nimus ad te? *Et respondens rex, dicet illis:
Amen dico vobis, quamdiu fecistis vni ex
his fratribus meis minimis, mihi fecistis.
41 *Tunc dicet & his, qui a sinistris erunt: Di-
scedite a me maledicti in ignem æternũ, qui
42 paratus est diabolo, & angelis eius: *esuriui
enim, & nõ dedistis mihi manducare: sitiui,
43 & non dedistis mihi potum: *hospes eram,
& non collegistis me: nudus, & non coope-
ruistis me: infirmus, & in carcere, & non vi-
44 sitastis me. *Tunc respondebunt ei & ipsi,
dicentes: Domine, quando te vidimus esu-
rientem, aut sitientem, aut hospitem, aut
nudum, aut infirmum, aut in carcere, & non
45 ministrauimus tibi? *Tunc respondebit il-
lis dicẽs: Amen dico vobis: Quamdiu non
fecistis vni de minoribus his, nec mihi feci-
46 stis. *Et ibunt hi in supplicium æternum:
iusti autem in vitam æternam.

CAP. XXVI.

1 ET factum est: cum consummasset Ie-
sus sermones hos omnes, dixit discipu-
2 lis suis: *Scitis quia post biduum Pascha
fiet, & Filius hominis tradetur vt crucifiga-
3 tur. *Tunc congregati sunt principes sacer-
dotũ, & seniores populi in atrium principis
4 sacerdotum, qui dicebatur Caiphas: *& con
silium fecerunt vt Iesum dolo tenerent, &
5 occiderent. *Dicebant autem: Non in die
festo, ne forte tumultus fieret in populo.
6 *Cum autem Iesus esset in Bethania in do-
7 mo Simonis leprosi, *accessit ad eũ mulier
habens alabastrum vnguenti pretiosi, & ef-
8 fudit super caput ipsius recumbentis. *Vi-
dentes autem discipuli, indignati sunt di-
9 centes: Vt quid perditio hæc? *potuit enim
istud vænundari multo, & dari pauperibus.
10 *Sciens autem Iesus, ait illis: Quid molesti

estis huic mulieri? opus enim bonum ope-
rata est in me.* nam semper pauperes ha- 11
betis vobiscum: me autem non semper ha-
betis.* Mittens enim hæc vnguentum hoc 12
in corpus meum: ad sepeliendum me fecit.
*Amen dico vobis, vbicumque prædicatum 13
fuerit hoc euangelium in toto mundo, di-
cetur & quòd hæc fecit in memoriam eius.
*Tunc abijt vnus de duodecim, qui diceba- 14
tur Iudas Iscariotes, ad principes sacerdo-
tum:* & ait illis: Quid vultis mihi dare, & 15
ego vobis eum tradam? At illi constitue-
runt ei triginta argenteos.* Et exinde quæ- 16
rebat opportunitatem vt eum traderet.
*Prima autem die Azymorum accesserunt 17
discipuli ad Iesum, dicentes: Vbi vis pare-
mus tibi comedere Pascha? * At Iesus di- 18
xit: Ite in ciuitatem ad quemdam, & dicite
ei: Magister dicit: Tempus meum prope
est, apud te facio Pascha cum discipulis
meis.* Et fecerunt discipuli sicut constituit 19
illis Iesus, & parauerunt Pascha.* Vespere 20
autem facto, discumbebat cum duodecim
discipulis suis.* Et edentibus illis, dixit: 21
Amen dico vobis, quia vnus vestrum me
traditurus est.* Et contristati valde, cœpe- 22
runt singuli dicere: Numquid ego sum Do
mine? *At ipse respondens, ait: Qui intin- 23
git mecum manum in paropside, hic me tra
det.* Filius quidem hominis vadit, sicut scri 24
ptum est de illo: væ autem homini illi, per
quem Filius hominis tradetur: bonum erat
ei, si natus non fuisset homo ille.* Respon- 25
dens autem Iudas, qui tradidit eum, dixit:
Numquid ego sum Rabbi? Ait illi: Tu di-
xisti.* Cœnantibus autem eis, accepit Iesus 26
panem, & benedixit, ac fregit, deditq. disci-
pulis suis, & ait: Accipite, & comedite: hoc
est corpus meum. * Et accipiens calicem 27
gratias egit: & dedit illis, dicens: Bibite ex
hoc omnes.* Hic est enim sanguis meus no 28
ui testamenti, qui pro multis effundetur in
remissionem peccatorum.* Dico autem vo- 29
bis: non bibam amodo de hoc genimine
vitis vsque in diem illum, cum illud bibam
vobiscum nouum in regno Patris mei.* Et 30
hymno dicto, exierunt in Montem oliueti.
31 *Tunc dicit illis Iesus: Omnes vos scanda-
lum patiemini in me, in ista nocte. Scriptũ
est enim: Percutiam pastorem, & dispergẽ-
32 tur oues gregis.* Postquam autem resurre-
33 xero, præcedam vos in Galilæam.* Respon-
dens autem Petrus, ait illi: Et si omnes scan
dalizati fuerint in te, ego numquam scan-
34 dalizabor.* Ait illi Iesus: Amen dico tibi,
quia in hac nocte antequam Gallus cantet,
35 ter me negabis.* Ait illi Petrus: Etiãsi opor
tuerit me mori tecum, non te negabo. Si-
36 militer & omnes discipuli dixerunt.* Tunc
venit Iesus cum illis in villam, quæ dicitur
Gethsemani, & dixit discipulis suis: Sedete
37 hic donec vadam illuc, & orem.* Et assum-
pto Petro, & duobus filijs Zebedæi, cœpit
38 contristari & mæstus esse.* Tunc ait illis:
Tristis est anima mea vsque ad mortem:
39 sustinete hic, & vigilate mecum.* Et pro-
gressus pusillum, procidit in faciem suam,
orans, & dicens: Pater mi, si possibile est, trã-
seat a me calix iste: verumtamen non sicut
40 ego volo, sed sicut tu.* Et venit ad discipu-
los suos, & inuenit eos dormientes, & dicit
Petro: Sic non potuistis vna hora vigilare
41 mecum?* Vigilate, & orate vt non intretis
in tentationem. Spiritus quidem promptus
42 est, caro autẽ infirma.* Iterũ secundo abijt,
& orauit, dicens: Pater mi, si non potest hic
calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas
43 tua.* Et venit iterũ, & inuenit eos dormien-
44 tes: erant enim oculi eorum grauati.* Et re-
lictis illis, iterum abijt, & orauit tertiò, eun-
45 dem sermonẽ dicens.* Tunc venit ad disci-
pulos suos, & dicit illis: Dormite iam, & re-
quiescite: ecce appropinquauit hora, & Fi-
lius hominis tradetur in manus peccatorũ.
46 *Surgite eamus: ecce appropinquauit qui
47 me tradet.* Adhuc eo loquente, ecce Iudas
vnus de duodecim venit, & cum eo turba
multa cum gladijs, & fustibus, missi a prin-
cipibus sacerdotum, & senioribus populi.
48 *Qui autẽ tradidit eum, dedit illis signum,
dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse
49 est, tenete eum.* Et confestim accedens ad
Iesum, dixit: Aue Rabbi. Et osculatus est eũ.
50 * Dixitq. illi Iesus: Amice, ad quid venisti?
Tunc

Tunc accesserunt, & manus iniecerunt in Iesum, & tenuerunt eum. *Et ecce vnus ex 51
his, qui erant cum Iesu, extendens manum,
exemit gladium suum, & percutiens seruũ
principis sacerdotum amputauit auriculam
eius. *Tunc ait illi Iesus: Conuerte gladiũ 52
tuum in locum suum. omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt. *An pu- 53
tas, quia non possum rogare patrem meum,
& exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones angelorum? *Quomodo er- 54
go implebuntur Scripturæ, quia sic oportet fieri? *In illa hora dixit Iesus turbis: 55
Tamquam ad latronẽ existis cum gladijs, &
fustibus comprehẽdere me: quotidie apud
vos sedebam docens in templo, & non me
tenuistis. *Hoc autem totum factum est, 56
vt adimplerentur Scripturæ prophetarum.
Tunc discipuli omnes, relicto eo, fugerunt.
*At illi tenentes Iesum, duxerunt ad Cai- 57
pham principem sacerdotum, vbi Scribæ &
seniores cõuenerant. *Petrus autem seque- 58
batur eum a longe, vsque in atrium principis sacerdotum. Et ingressus intro, sedebat
cum ministris, vt videret finem. *Princi- 59
pes autem sacerdotum, & omne concilium
quærebant falsum testimonium contra Iesum, vt eum morti traderent: *& non inue- 60
nerunt, cum multi falsi testes accessissent.
Nouissime autem venerunt duo falsi testes,
*& dixerunt: Hic dixit: Possum destruere 61
templum Dei, & post triduum reædificare
illud. *Et surgens princeps sacerdotum, 62
ait illi: Nihil respondes ad ea, quæ isti aduersum te testificantur? *Iesus autem ta- 63
cebat. Et princeps sacerdotũ ait illi: Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis si tu
es Christus filius Dei. *Dicit illi Iesus: Tu 64
dixisti. verumtamen dico vobis, amodo videbitis filium hominis sedentem à dextris
virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.
*Tunc princeps sacerdotũ scidit vestimen- 65
ta sua, dicens: Blasphemauit: quid adhuc
egemus testibus? ecce nũc audistis blasphemiam: *quid vobis videtur? At illi respon- 66
dentes dixerunt: Reus est mortis. *Tunc 67
expuerunt in faciem eius, & colaphis eum
ceciderunt, alij autem palmas in faciem
68 eius dederunt, *dicentes: Prophetiza nobis
69 Christe, quis est qui te percussit? *Petrus
vero sedebat foris in atrio: & accessit ad
eum vna ancilla, dicens: Et tu cum Iesu Ga
70 lilæo eras. *At ille negauit coram omni-
71 bus, dicens: Nescio quid dicis. *Exeunte
autem illo ianuam, vidit eum alia ancilla,
& ait his, qui erant ibi: Et hic erat cum Ie-
72 su Nazareno. *Et iterum negauit cum iu-
73 ramento: Quia non noui hominem. *Et
post pusillum accesserunt qui stabant, & dixerunt Petro: Vere & tu ex illis es: nam &
74 loquela tua manifestum te facit. *Tunc cœ
pit detestari, & iurare quia non nouisset ho
75 minem. Et continuo gallus cantauit. *Et
recordatus est Petrus verbi Iesu, quod dixerat: Prius quàm gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras, fleuit amare.

CAP. XXVII.

1 MANE autem facto, consilium inierũt
omnes principes sacerdotum, & seniores populi aduersus Iesum, vt eum morti
2 traderent. *Et vinctum adduxerunt eum,
3 & tradiderunt Pontio Pilato præsidi. *Tunc
videns Iudas, qui eum tradidit, quòd damnatus esset; pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos principibus sacerdotum, &
4 senioribus, *dicens: Peccaui, tradẽs sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos?
5 tu videris. *Et proiectis argenteis in templo, recessit: & abiens laqueo se suspendit.
6 *Principes autem sacerdotũ, acceptis argẽteis, dixerunt: Non licet eos mittere in cor-
7 bonam: quia pretium sanguinis est. *Consilio autem inito, emerunt ex illis agrum fi-
8 guli, in sepulturam peregrinorum. *Propter hoc vocatus est ager ille, Haceldama,
hoc est, ager sanguinis, vsque in hodier-
9 num diem. *Tunc impletum est quod dictum est per Ieremiam prophetam, dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pretium appretiati, quẽ appretiauerunt a filijs
10 Israel: *& dederũt eos in agrum figuli, sicut
11 constituit mihi Dominus. *Iesus autem
stetit ante præsidem, & interrogauit eum

præses,dicens: Tu es Rex Iudæorum? Di-
cit illi Iesus: Tu dicis.* Et cũ accusaretur a 12
principibus sacerdotum,& senioribus,nihil
respondit.*Tunc dicit illi Pilatus: Non au- 13
dis quanta aduersum te dicunt testimonia?
*Et non respondit ei ad vllum verbum, ita 14
vt miraretur præses vehementer.*Per diem 15
autem sollemnem consueuerat præses po-
pulo dimittere vnum vinctum, quem vo-
luissent.*habebat autem tunc vinctum insi- 16
gnem, qui dicebatur Barabbas.* Congre- 17
gatis ergo illis, dixit Pilatus: Quem vultis
dimittam vobis: Barabbam, an Iesum, qui
dicitur Christus? *Sciebat enim quòd per 18
inuidiam tradidissent eum.* Sedente autem 19
illo pro tribunali, misit ad eum vxor eius,
dicens: Nihil tibi, & iusto illi. multa enim
passa sum hodie per visum propter eum.
*Principes autem sacerdotum, & seniores 20
persuaserunt populis vt peterẽt Barabbam,
Iesum vero perderent.* Respondens autẽ 21
præses, ait illis: Quem vultis vobis de duo-
bus dimitti? At illi dixerunt: Barabbam.
*Dicit illis Pilatus: Quid igitur faciam de 22
Iesu, qui dicitur Christus? *Dicunt om- 23
nes: Crucifigatur. Ait illis præses: Quid
enim mali fecit? At illi magis clamabant
dicentes: Crucifigatur.* Videns autem Pi- 24
latus quia nihil proficeret, sed magis tumul-
tus fieret: accepta aqua, lauit manus coram
populo, dicens: Innocens ego sum a san-
guine iusti huius: vos videritis.* Et respon- 25
dens vniuersus populus, dixit: Sanguis eius
super nos, & super filios nostros.* Tunc di- 26
misit illis Barabbam: Iesum autẽ flagellatũ
tradidit eis vt crucifigeretur. * Tunc mili- 27
tes præsidis suscipientes Iesum in prætoriũ,
congregauerunt ad eum vniuersam cohor-
tem:* & exuentes eum, chlamydem cocci- 28
neam circumdederunt ei,*& plectentes co- 29
ronam de spinis, posuerũt super caput eius,
& arundinem in dextera eius. Et genu fle-
xo ante eum, illudebant ei, dicentes: Aue
rex Iudæorum. *Et expuentes in eum, ac- 30
ceperunt arundinem, & percutiebant ca-
put eius. *Et postquam illuserunt ei, exue- 31
runt eum chlamyde, & induerunt eum ve-
stimentis eius, & duxerunt eum vt crucifige-
32 rent.*Exeuntes autem inuenerunt hominẽ
Cyrenæum, nomine Simonem: hunc an-
33 gariauerunt vt tolleret crucem eius.*Et ve-
nerunt in locũ, qui dicitur Golgotha, quod
34 est Caluariæ locus. *Et dederunt ei vinum
bibere cum felle mistum. Et cum gustasset,
35 noluit bibere.* Postquam autem crucifixe-
runt eum, diuiserunt vestimenta eius, sor-
tem mittentes: vt impleretur quod dictum
est per Prophetam dicentem: Diuiserunt si-
bi vestimenta mea, & super vestem meã mi
36 serunt sorte.*Et sedentes seruabant eũ.* Et
37 imposuerunt super caput eius causam ipsius
scriptam: HIC EST IESVS REX IVDAEORVM.
38 *Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones:
39 vnus a dextris, & vnus a sinistris.*Prætereun
tes autem blasphemabant eum mouentes
40 capita sua,*& dicẽtes: Vah qui destruis tem
plum Dei, & in triduo illud reædificas: sal-
ua temetipsum: si filius Dei es, descende de
41 cruce. * Similiter & principes sacerdotum
illudentes cum Scribis, & senioribus dice-
42 bant:*Alios saluos fecit, seipsum non po-
test saluum facere: si rex Israel est, descen-
43 dat nunc de cruce, & credimus ei:*confi-
dit in Deo: liberet nunc, si vult, eum: dixit
44 enim: Quia filius Dei sum. * Idipsum au-
tem & latrones, qui crucifixi erant cum
45 eo, improperabant ei. * A sexta autem ho-
ra tenebræ factæ sunt super vniuersam ter-
46 ram vsque ad horam nonam. * Et circa
horam nonam clamauit Iesus voce magna,
dicens: Eli, Eli, lamma sabacthani? hoc est:
Deus meus, Deus meus vt quid dereliqui-
47 sti me? * Quidam autem illic stantes, & au
48 dientes, dicebant: Eliam vocat iste. * Et
continuo currens vnus ex eis acceptã spon-
giam impleuit aceto, & imposuit arundini,
49 & dabat ei bibere.* Ceteri vero dicebant:
Sine videamus an veniat Elias liberans
50 eum. * Iesus autem iterum clamans vo-
51 ce magna, emisit spiritum. * Et ecce ve-
lum templi scissum est in duas partes a sum-
mo vsque deorsum. & terra mota est, &
52 petræ scissæ sunt, * & monumenta aperta
sunt: & multa corpora sanctorum, qui
dormie-

dormierant, surrexerunt*. Et exeuntes de 53
monumentis post resurrectionem eius, ve-
nerunt in sanctam ciuitatem, & apparue-
runt multis.* Centurio autem, & qui cum 54
eo erant, custodiẽtes Iesum, viso terræmo-
tu & his, quæ fiebant, timuerunt valde, di-
centes: Vere Filius Dei erat iste.*Erant au- 55
tem ibi mulieres multæ a longe, quæ secu-
tæ erant Iesum a Galilæa, ministrantes ei:
*inter quas erat Maria Magdalene, & Maria 56
Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum
Zebedæi.* Cum autem sero factum esset, 57
venit quidam homo diues ab Arimathæa,
nomine Ioseph, qui & ipse discipulus erat
Iesu.*hic accessit ad Pilatũ, & petijt corpus 58
Iesu. Tunc Pilatus iussit reddi corpus.* Et 59
accepto corpore, Ioseph inuoluit illud in
sindone munda.* & posuit illud in monu- 60
mento suo nouo, quod exciderat in petra.
Et aduoluit saxum magnum ad ostium mo
numenti, & abijt.* Erat autem ibi Maria 61
Magdalene, & altera Maria, sedentes contra
sepulchrum.*Altera autem die, quæ est post 62
Parasceuen, conuenerunt principes sacerdo
tum, & Pharisæi ad Pilatum,*dicẽtes: Do- 63
mine, recordati sumus, quia seductor ille di
xit adhuc viuens: Post tres dies resurgam.
*Iube ergo custodiri sepulchrum vsque in 64
diem tertium: ne forte veniãt discipuli eius,
& furentur eum, & dicant plebi: Surrexit
a mortuis: & erit nouissimus error peior
priore.*Ait illis Pilatus: Habetis custodiã, 65
ite, custodite sicut scitis.* Illi autem abeun 66
tes, munierunt sepulchrum, signantes lapi-
dem, cum custodibus.

Cap. XXVIII.

VESPERE autem sabbati, quæ lucescit 1
in prima sabbati, venit Maria Magda-
lene, & altera Maria videre sepulchrum.*Et 2
ecce terræmotus factus est magnus. Ange-
lus enim Domini descendit de cælo: & ac-
cedens reuoluit lapidem, & sedebat super
3 eum:*erat autem aspectus eius sicut fulgur
4 & vestimentum eius sicut nix.*Præ timore
autem eius exterriti sunt custodes, & facti
5 sunt velut mortui.*Respondens autem an-
gelus dixit mulieribus: Nolite timere vos:
scio enim, quòd Iesum, qui crucifixus est,
6 quæritis:* non est hic: surrexit enim, sicut
dixit. venite, & videte locum, vbi positus
7 erat Dominus.* Et cito euntes, dicite di-
scipulis eius quia surrexit: & ecce præcedit
vos in Galilæam: ibi eũ videbitis. ecce præ-
8 dixi vobis.*Et exierunt cito de monumen-
to cum timore, & gaudio magno, currentes
9 nunciare discipulis eius.*Et ecce Iesus oc-
currit illis, dicens: Auete. Illæ autem acces-
serunt, & tenuerunt pedes eius, & adoraue-
10 runt eum.*Tunc ait illis Iesus: Nolite ti-
mere. ite, nunciate fratribus meis vt eant in
11 Galilæam, ibi me videbunt.* Quæ cum
abijssent, ecce quidam de custodibus vene-
runt in ciuitatem, & nunciauerunt princi-
pibus sacerdotum omnia, quæ facta fue-
12 rant.* Et congregati cum senioribus con-
silio accepto, pecuniam copiosam dederũt
13 militibus,*dicentes: Dicite quia discipuli
eius nocte venerunt, & furati sunt eum, no
14 bis dormientibus.*Et si hoc auditum fue-
rit a præside, nos suadebimus ei, & securos
15 vos faciemus.*At illi accepta pecunia, fe-
cerunt sicut erãt edocti. Et diuulgatum est
verbum istud apud Iudæos, vsque in hodier
16 num diem.*Vndecim autem discipuli abie
runt in Galilæam in montem, vbi consti-
17 tuerat illis Iesus.*Et videntes eum adora-
18 uerunt: quidam autem dubitauerunt.* Et
accedens Iesus locutus est eis, dicens: Da-
ta est mihi omnis potestas in cælo, & in ter-
19 ra.*euntes ergo docete omnes gentes: ba-
ptizantes eos in nomine Patris, & Filij, &
20 Spiritus sancti:*docentes eos seruare om-
nia quæcumque mandaui vobis: & ecce
ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque
ad consummationem sæculi.

SANCTVM IESV CHRISTI

EVANGELIVM

SECVNDVM MARCVM.

CAPVT PRIMVM.

INITIVM Euágelij Iesu Chri 1
sti,Filij Dei. *Sicut scriptum 2
est in Isaia propheta: Ecce
ego mitto angelum meum
ante faciem tuam, qui præ-
parabit viam tuam ante te.* Vox claman- 3
tis in deserto: Parate viam Domini, rectas
facite semitas eius. * Fuit Ioannes in de- 4
serto baptizans, & prædicans baptismum
pœnitentiæ in remissionem peccatorum.
*Et egrediebatur ad eum omnis Iudææ re- 5
gio, & Ierosolymitæ vniuersi, & baptiza-
bantur ab illo in Iordanis flumine,confiten
tes peccata sua. * Et erat Ioannes vestitus 6
pilis cameli,& zona pellicea circa lumbos
eius: & locustas,& mel siluestre edebat. Et
prædicabat dicens: *Venit fortior me post 7
me: cuius non sum dignus procumbés sol-
uere corigiam calceamentorum eius.*Ego 8
baptizaui vos aqua,ille vero baptizabit vos
Spiritu sancto. * Et factum est: in diebus 9
illis venit Iesus a Nazareth Galileæ: & ba-
ptizatus est a Ioanne in Iordane.*Et statim 10
ascendens de aqua, vidit cælos apertos, &
Spiritum tamquã columbã descendentem,
& manentem in ipso.* Et vox facta est de 11
cælis: Tu es filius meus dilectus,in te com-
placui. * Et statim Spiritus expulit eum in 12
desertum.* Et erat in deserto quadraginta 13
diebus,& quadraginta noctibus: & tentaba
tur a satana: eratq. cum bestijs, & angeli
ministrabant illi.* Postquam auté traditus 14
est Ioannes,venit Iesus in Galilæã,prædicãs
Euangeliũ regni Dei,*& dicens: Quoniam 15
impletum est tẽpus, & appropinquauit re-
gnũ Dei: pœnitemini,& credite Euangelio.
16 *Et præteriens secus Mare Galilææ,vidit Si
monem, & Andreã fratrẽ eius, mittẽtes re-
17 tia in mare, (erãt enim piscatores) *& dixit
eis Iesus: Venite post me,& faciam vos fieri
18 piscatores hominum.* Et protinus relictis
19 retibus,secuti sunt eum.*Et progressus inde
pusillum,vidit Iacobum Zebedæi,& Ioan-
nem fratrem eius,& ipsos componẽtes re-
20 tia in naui:* & statim vocauit illos. Et reli-
cto patre suo Zebedæo in naui cum merce-
21 narijs,secuti sunt eum.* Et ingrediuntur
Capharnaum: & statim sabbatis ingressus
22 in synagogam,docebat eos.* Et stupebant
super doctrina eius: erat enim docens eos,
quasi potestatem habens,& non sicut Scri-
23 bæ. * Et erat in synagoga eorum homo in
24 spiritu immundo: & exclamauit, * dicens:
Quid nobis, & tibi Iesu Nazarene: venisti
perdere nos? scio qui sis, Sanctus Dei.
25 * Et comminatus est ei Iesus, dicens: Ob-
26 mutesce, & exi de homine. * Et discer-
pens eum spiritus immundus,& exclamans
27 voce magna exijt ab eo.* Et mirati sunt om
nes, ita vt conquirerent inter se dicentes:
Quidnam est hoc? quænam doctrina hæc
noua? quia in potestate etiam spiritibus
28 immundis imperat, & obediunt ei. * Et
processit rumor eius statim in omnẽ regio-
29 nem Galilææ.* Et protinus egredientes de
synagoga,venerunt in domum Simonis, &
30 Andreæ cũ Iacobo, & Ioanne.* Decum-
bebat auté socrus Simonis febricitans: &
statim

ſtatim dicunt ei de illa.*Et accedens eleua- 31
uit eam,apprehenſa manu eius: & cõtinuo
dimiſit eã febris,& miniſtrabat eis.* Veſpe- 32
re autem facto cum occidiſſet ſol, afferebãt
ad eum omnes male habentes, & dæmonia
habẽtes:* & erat omnis ciuitas congregata 33
ad ianuam. *Et curauit multos, qui vexa- 34
bantur varijs languoribus,& dæmonia mul-
ta eijciebat, & non ſinebat ea loqui,quoniã
ſciebant eum.*Et diluculo valde ſurgens, 35
egreſſus abijt in deſertum locum,ibiq. ora-
bat. *Et proſecutus eſt eum Simon,& qui 36
cum illo erant. *Et cum inueniſſent eum, 37
dixerunt ei: Quia omnes quærunt te. *Et 38
ait illis: Eamus in proximos vicos,& ciui-
tates,vt & ibi prædicem:ad hoc enim veni.
*Et erat prædicans in ſynagogis eorum,& 39
in omni Galilæa,& dæmonia eijciens. *Et 40
venit ad eum leproſus deprecãs eum:& ge-
nu flexo dixit ei: Si vis, potes me mundare.
*Ieſus autem miſertus eius, extendit manũ 41
ſuam:& tangens eum,ait illi: Volo: Mun-
dare. *Et cum dixiſſet, ſtatim diſceſſit ab 42
eo lepra,& mundatus eſt. *Et commina- 43
tus eſt ei, ſtatimq. eiecit illum:* & dicit ei: 44
Vide nemini dixeris: ſed vade, oſtende te
principi ſacerdotum,& offer pro emunda-
tione tua,quæ præcepit Moyſes in teſtimo-
nium illis. *At ille egreſſus cœpit prædi- 45
care,& diffamare ſermonem,ita vt iam non
poſſet manifeſte introire in ciuitatem, ſed
foris in deſertis locis eſſet,& conueniebant
ad eum vndique.

CAP. II.

ET iterum intrauit Capharnaum poſt 1
dies,*& auditum eſt quòd in domo eſ- 2
ſet, & conuenerunt multi,ita vt non cape-
ret neque ad ianuam,& loquebatur eis ver-
bum.*Et venerunt ad eum ferentes para- 3
lyticum,qui a quattuor portabatur.*Et 4
cum non poſſent offerre eum illi præ turba,
nudauerunt tectum vbi erat: & patefacien-
tes ſubmiſerunt grabatum,in quo paralyti-
cus iacebat. *Cum autem vidiſſet Ieſus fi- 5
dem illorum,ait paralytico: Fili,dimittun-
tur tibi peccata tua. *Erant autem illic 6
quidam de Scribis ſedentes,& cogitantes in
7 cordibus ſuis:*Quid hic ſic loquitur? bla-
ſphemat. Quis poteſt dimittere peccata,
8 niſi ſolus Deus?*Quo ſtatim cognito Ieſus
ſpiritu ſuo quia ſic cogitarent intra ſe,dicit
illis: Quid iſta cogitatis in cordibus veſtris?
9 *Quid eſt facilius dicere paralytico: Di-
mittuntur tibi peccata: an dicere: Surge,
10 tolle grabatum tuum, & ambula? *Vt
autem ſciatis quia Filius hominis habet po
teſtatem in terra dimittendi peccata, (ait
11 paralytico)* tibi dico: Surge,tolle grabatũ
12 tuum, & vade in domum tuam. *Et ſta-
tim ſurrexit ille:&, ſublato grabato, abijt
coram omnibus, ita vt mirarentur omnes,
& honorificarent Deum, dicentes: Quia
13 numquam ſic vidimus.*Et egreſſus eſt rur-
ſus ad mare: omniſq. turba veniebat ad eũ,
14 & docebat eos. *Et cum præteriret, vidit
Leui Alphæi ſedentem ad telonium,& ait
illi: Sequere me. Et ſurgens ſecutus eſt eũ.
15 *Et factum eſt, cum accumberet in domo
illius, multi publicani, & peccatores ſimul
diſcumbebant cum Ieſu, & diſcipulis eius:
erant enim multi, qui & ſequebantur eum.
16 *Et Scribæ, & Phariſæi videntes quia man-
ducaret cum publicanis, & peccatoribus,
dicebãt diſcipulis eius: Quare cum publi-
canis, & peccatoribus manducat & bibit
17 Magiſter veſter?* Hoc audito Ieſus ait il-
lis: Non neceſſe habent ſani medico, ſed
qui male habent: non enim veni vocare
18 iuſtos,ſed peccatores. *Et erant diſcipuli
Ioannis,& Phariſæi ieiunantes: & veniunt,
& dicunt illi: Quare diſcipuli Ioannis, &
Phariſæorum ieiunant, tui autem diſcipuli
19 non ieiunant?*Et ait illis Ieſus: Numquid
poſſunt filij nuptiarum,quamdiu ſpõſus cũ
illis eſt, ieiunare? Quanto tempore habent
20 ſecum ſponſum,non poſſunt ieiunare.*Ve-
nient autem dies cum auferetur ab eis ſpon
21 ſus:& tunc ieiunabunt in illis diebus. *Ne-
mo aſſumentum panni rudis aſſuit veſtimẽ-
to veteri: alioquin aufert ſupplementum
22 nouum a veteri, & maior ſciſſura fit. *Et
nemo mittit vinum nouum in vtres vete-
res: alioquin dirumpet vinum vtres, & vi-

num effundetur, & vtres peribunt: sed vi-
num nouum in vtres nouos mitti debet.
* Et factum est iterum cum Dominus sab- 23
batis ambularet per sata, & discipuli eius
cœperunt progredi, & vellere spicas. * Pha- 24
risæi autem dicebant ei: Ecce, quid faciunt
sabbatis quod non licet? * Et ait illis: Nũ- 25
quam legistis quid fecerit Dauid, quando
necessitatem habuit, & esurijt ipse, & qui
cum eo erant? * quomodo introiuit in do- 26
mum Dei sub Abiathar principe sacerdo-
tum, & panes propositionis manducauit,
quos non licebat manducare, nisi sacerdo-
tibus, & dedit eis, qui cum eo erant? * Et 27
dicebat eis: Sabbatum propter hominem
factum est, & non homo propter sabbatum.
* Itaque Dominus est filius hominis, etiam 28
sabbati.

CAP. III.

ET introiuit iterum in synagogam: & 1
erat ibi homo habẽs manum aridam.
* Et obseruabant eum, si sabbatis curaret, 2
vt accusarent illum. * Et ait homini haben- 3
ti manum aridam: Surge in medium. * Et 4
dicit eis: Licet sabbatis benefacere, an ma-
le? animam saluam facere, an perdere? At
illi tacebant. * Et circumspiciens eos cum 5
ira, contristatus super cæcitate cordis eorũ,
dicit homini: Extende manum tuam. Et
extendit, & restituta est manus illi. * Exeun- 6
tes autem Pharisæi, statim cum Herodianis
consilium faciebant aduersus eum quomo-
do eum perderent. * Iesus autem cum di- 7
scipulis suis secessit ad mare: & multa tur-
ba a Galilæa, & Iudæa secuta est eum, * & ab 8
Ierosolymis, & ab Idumæa, & trans Iorda-
nem: & qui circa Tyrum, & Sidonem, mul-
titudo magna, audientes, quæ faciebat, ve-
nerunt ad eum. * Et dixit discipulis suis vt 9
nauicula sibi deseruiret propter turbam,
ne comprimerent eum. * multos enim sa- 10
nabat ita vt irruerent in eum vt illum tan-
gerent quotquot habebant plagas. * Et spi- 11
ritus immundi, cum illum videbant, pro-
cidebant ei: & clamabant dicentes: * Tu es 12
Filius Dei. Et vehementer comminabatur
eis ne manifestarent illum. * Et ascendens 13
in montem vocauit ad se quos voluit ipse:
14 & venerunt ad eum. * Et fecit vt essent duo-
decim cum illo: & vt mitteret eos prædica-
15 re. * Et dedit illis potestatem curandi infir-
16 mitates, & eijciendi dæmonia. * Et impo-
17 suit Simoni nomen Petrus: * & Iacobum
Zebedæi, & Ioannem fratrem Iacobi, &
imposuit eis nomina Boanerges, quod est,
18 Filij tonitrui: * & Andreã, & Philippum, &
Bartholomæum, & Matthæum, & Thomã,
& Iacobum Alphæi, & Thaddæum, & Si-
19 monem Cananæum, * & Iudam Iscariotem,
20 qui & tradidit illum. * Et veniunt ad do-
mum: & conuenit iterum turba, ita vt non
21 possent neque panem manducare. * Et cum
audissent sui, exierunt tenere eum: dicebãt
22 enim: Quoniam in furorem versus est. * Et
Scribæ, qui ab Ierosolymis descenderant,
dicebant: Quoniam Beelzebub habet, &
quia in principe dæmoniorum eijcit dæmo
23 nia. * Et conuocatis eis in parabolis dice-
bat illis: Quomodo potest satanas satanam
24 eijcere? * Et si regnum in se diuidatur, non
25 potest regnum illud stare. * Et si domus
super semetipsam dispertiatur, non potest
26 domus illa stare. * Et si satanas consurre-
xerit in semetipsum, dispertitus est, & non
27 poterit stare, sed finem habet. * Nemo po-
test vasa fortis ingressus in domum diripe-
re, nisi prius fortem alliget, & tunc domum
28 eius diripiet. * Amen dico vobis, quo-
niam omnia dimittentur filijs hominum
peccata, & blasphemiæ, quibus blasphe-
29 mauerint: * qui autem blasphemauerit in
Spiritum sanctum, non habebit remissio-
nem in æternum, sed reus erit æterni deli-
30 cti. * Quoniam dicebant: Spiritum immun-
31 dum habet. * Et veniunt mater eius &
fratres: & foris stantes miserunt ad eum
32 vocantes eum, * & sedebat circa eum turba:
& dicunt ei: Ecce mater tua, & fratres tui
33 foris quærunt te. * Et respondens eis, ait:
34 Quæ est mater mea, & fratres mei? * Et
circumspiciens eos, qui in circuitu eius se-
debant, ait: Ecce mater mea, & fratres
35 mei. * Qui enim fecerit voluntatem Dei,
hic

hic frater meus, & soror mea, & ma-
ter est.

CAP. IIII.

ET iterum cœpit docere ad mare: & 1
congregata est ad eum turba multa,
ita vt nauim ascendens sederet in mari, &
omnis turba circa mare super terram erat:
*& docebat eos in parabolis multa, & dice- 2
bat illis in doctrina sua: *Audite: ecce exijt 3
seminans ad seminandum. *Et dum semi- 4
nat, aliud cecidit circa viam, & venerunt
volucres cæli, & comederunt illud. *Aliud 5
vero cecidit super petrosa, vbi non habuit
terram multam: & statim exortum est,
quoniam non habebat altitudinem terræ:
*& quando exortus est sol, exæstuauit: & 6
eo quòd non habebat radicem, exaruit.
*Et aliud cecidit in spinas: & ascenderunt 7
spinæ, & suffocauerunt illud, & fructum
non dedit. *Et aliud cecidit in terram 8
bonam: & dabat fructum ascendentem,
& crescentem, & afferebat vnum triginta,
vnum sexaginta, & vnum centum. *Et di- 9
cebat: Qui habet aures audiendi, audiat.
*Et cum esset singularis, interrogauerunt 10
eum hi, qui cum eo erant duodecim, pa-
rabolam. *Et dicebat eis: Vobis datum 11
est nosse mysterium regni Dei: illis autem,
qui foris sunt, in parabolis omnia fiunt:
*vt videntes videant, & non videant: & 12
audientes audiant, & non intelligant: ne-
quando conuertantur, & dimittantur eis
peccata. *Et ait illis: Nescitis parabo- 13
lam hanc? & quomodo omnes parabolas
cognoscetis? *Qui seminat, verbum se- 14
minat. *Hi autem sunt, qui circa viam, 15
vbi seminatur verbum, & cum audierint,
confestim venit satanas, & aufert verbum,
quod seminatum est in cordibus eorum.
*Et hi sunt similiter, qui super petrosa 16
seminantur: qui cum audierint verbum,
statim cum gaudio accipiunt illud: *& 17
non habent radicem in se, sed temporales
sunt: deinde orta tribulatione & persecu-
tione propter verbum, confestim scanda-
lizantur. *Et alij sunt, qui in spinis semi- 18
19 nantur: hi sunt, qui verbum audiunt, *&
ærumnæ sæculi, & deceptio diuitiarum, &
circa reliqua concupiscentiæ introeuntes
suffocant verbum, & sine fructu efficitur.
20 *Et hi sunt, qui super terram bonam se-
minati sunt, qui audiunt verbum, & susci-
piunt, & fructificant, vnum triginta, vnum
21 sexaginta, & vnum centum. *Et dicebat
illis: Numquid venit lucerna vt sub mo-
dio ponatur, aut sub lecto? nonne vt su-
22 per candelabrum ponatur? *Non est enim
aliquid absconditum, quod non manife-
stetur: nec factum est occultum, sed vt in
23 palam veniat. *Si quis habet aures audien
24 di, audiat. *Et dicebat illis: Videte quid
audiatis. In qua mensura mensi fueritis,
25 remetietur vobis, & adijcietur vobis. *Qui
enim habet, dabitur illi: & qui non habet,
26 etiam quod habet auferetur ab eo. *Et
dicebat: Sic est regnum Dei, quemadmo-
dum si homo iaciat sementem in terram,
27 *& dormiat, & exurgat nocte & die, &
semen germinet, & increscat dum nescit
28 ille. *Vltro enim terra fructificat, primum
herbam, deinde spicam, deinde plenum
29 frumentum in spica. *Et cum produxerit
fructus, statim mittit falcem, quoniã adest
30 messis. *Et dicebat: Cui assimilabimus
regnum Dei? aut cui parabolæ compara-
31 bimus illud? *Sicut granum sinapis, quod
cum seminatum fuerit in terra, minus est
32 omnibus seminibus, quæ sunt in terra: *&
cum seminatum fuerit, ascendit, & fit ma-
ius omnibus oleribus, & facit ramos ma-
gnos, ita vt possint sub vmbra eius aues
33 cæli habitare. *Et talibus multis parabo-
lis loquebatur eis verbum, prout pote-
34 rant audire: *sine parabola autem non lo-
quebatur eis. seorsum autem discipulis suis
35 differebat omnia. *Et ait illis in illa die,
cum sero esset factum: Transeamus con-
36 tra. *Et dimittentes turbam, assumunt
eum ita vt erat in naui: & aliæ naues erant
37 cum illo. *Et facta est procella magna
venti, & fluctus mittebat in nauim, ita vt
38 impleretur nauis. *Et erat ipse in puppi
super ceruical dormiens: & excitant eum,

& dicunt illi: Magister, non ad te perti-
net, quia perimus? * Et exurgens commi- 39
natus est vento, & dixit mari: Tace, ob-
mutesce. Et cessauit ventus: & facta est
tranquillitas magna. * Et ait illis: Quid ti- 40
midi estis? necdum habetis fidem? Et ti-
muerunt timore magno, & dicebant ad
alterutrum: Quis, putas, est iste, quia &
ventus & mare obediunt ei?

Cap. V.

ET venerunt trans fretum maris in re- 1
gionem Gerasenorum. * Et exeunti ei 2
de naui, statim occurrit de monumentis ho
mo in spiritu immundo, * qui domicilium 3
habebat in monumentis, & neque catenis
iam quisquam poterat eũ ligare: * quoniam 4
sæpe compedibus & catenis vinctus, diru-
pisset catenas, & compedes comminuisset,
& nemo poterat eum domare. * & semper 5
die ac nocte in monumentis, & in monti-
bus erat, clamans, & concidens se lapidibus.
* Videns autem Iesum a longe, cucurrit, & 6
adorauit eum: * & clamans voce magna di- 7
xit: Quid mihi, & tibi, Iesu fili Dei altissimi?
adiuro te per Deum, ne me torqueas. * Dice 8
bat enim illi: Exi spiritus immunde ab ho-
mine. * Et interrogabat eum: Quod tibi no- 9
men est? Et dicit ei: Legio mihi nomen est,
quia multi sumus. * Et deprecabatur eum 10
multum, ne se expelleret extra regionem.
* Erat autem ibi circa montem grex porco- 11
rum magnus, pascens. * Et deprecabantur 12
eum spiritus, dicentes: Mitte nos in porcos
vt in eos introeamus. * Et concessit ei sta- 13
tim Iesus. Et exeuntes spiritus immun-
di introierunt in porcos: & magno impe-
tu grex præcipitatus est in mare ad duo mil-
lia, & suffocati sunt in mari. * Qui autem 14
pascebant eos, fugerunt, & nunciauerunt
in ciuitatem, & in agros. Et egressi sunt vi-
dere quid esset factum: * & veniunt ad Ie- 15
sum: & vident illum, qui a dæmonio ve-
xabatur, sedentem, vestitum, & sanæ men-
tis, & timuerunt. * Et narrauerunt illis, qui 16
viderant, qualiter factum esset ei, qui dæ-
monium habuerat, & de porcis. * Et roga- 17
re cœperunt eum vt discederet de finibus
18 eorum. * Cumq. ascenderet nauim, cœpit
illũ deprecari, qui a dæmonio vexatus fue-
19 rat, vt esset cum illo, * & non admisit eum,
sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos,
& annuncia illis quanta tibi Dominus fe-
20 cerit, & misertus sit tui. * Et abijt, & cœpit
prædicare in Decapoli, quanta sibi fecisset
21 Iesus: & omnes mirabantur. * Et cum tran-
scendisset Iesus in naui rursum trans fretũ,
conuenit turba multa ad eum, & erat circa
22 mare. * Et venit quidam de archisynago-
gis nomine Iairus: & videns eum, procidit
23 ad pedes eius, * & deprecabatur eũ multùm,
dicens: Quoniam filia mea in extremis est,
Veni, impone manum super eam, vt salua
24 sit, & viuat. * Et abijt cum illo, & seque-
batur eum turba multa, & comprimebant
25 eum. * Et mulier, quæ erat in profluuio
26 sanguinis annis duodecim, * & fuerat mul-
ta perpessa a compluribus medicis: & ero-
gauerat omnia sua, nec quidquam profece-
27 rat, sed magis deterius habebat: * cũ audisset
de Iesu, venit in turba retro, & tetigit vesti-
28 mentum eius: * dicebat enim: Quia si vel
29 vestimentum eius tetigero, salua ero. * Et
confestim siccatus est fons sanguinis eius:
& sensit corpore quia sanata esset a plaga.
30 * Et statim Iesus in semetipso cognoscens
virtutem, quæ exierat de illo, conuersus
ad turbam, aiebat: Quis tetigit vestimenta
31 mea? * Et dicebant ei discipuli sui: Vides
turbam comprimentem te, & dicis: Quis
32 me tetigit? * Et circumspiciebat videre
33 eam, quæ hoc fecerat. * Mulier vero ti-
mens & tremens, sciens quod factum esset
in se, venit & procidit ante eum, & dixit ei
34 omnem veritatem. * Ille autem dixit ei:
Filia, fides tua te saluã fecit: vade in pace,
35 & esto sana a plaga tua. * Adhuc eo lo-
quente, veniunt ab archisynagogo, dicen-
tes: Quia filia tua mortua est: quid vltra
36 vexas Magistrum? * Iesus autem audito
verbo, quod dicebatur, ait archisynagogo:
37 Noli timere: tantummodo crede. * Et non
admisit quemquam se sequi nisi Petrum,
& Iacobum, & Ioannem fratrem Iacobi.

*Et veniunt in domum archisynagogi, & 38
videt tumultum, & flentes, & eiulantes mul-
tum. *Et ingressus, ait illis: Quid turba- 39
mini, & ploratis? puella non est mortua,
sed dormit. *Et irridebant eum. Ipse ve- 40
ro eiectis omnibus assumit patrem, & ma-
trem puellæ, & qui secum erant, & ingre-
ditur vbi puella erat iacens. *Et tenens ma- 41
num puellæ, ait illi: Talitha cumi, quod
est interpretatum: Puella (tibi dico) surge.
*& confestim surrexit puella, & ambulabat: 42
erat autem annorum duodecim: & obstu-
puerunt stupore magno. *Et præcepit illis 43
vehementer vt nemo id sciret: & dixit da-
ri illi manducare.

CAP. VI.

ET egressus inde, abijt in patriã suam: 1
& sequebãtur eũ discipuli sui: *& facto 2
sabbato cœpit in synagoga docere: & mul-
ti audientes admirabãtur in doctrina eius,
dicentes: Vnde huic hæc omnia? & quæ est
sapientia, quæ data est illi: & virtutes tales,
quæ per manus eius efficiuntur? *Nonne 3
hic est faber, filius Mariæ, frater Iacobi, &
Ioseph, & Iudæ, & Simonis? nonne & soro-
res eius hic nobiscum sunt? Et scandaliza-
bantur in illo. *Et dicebat illis Iesus: Quia 4
non est propheta sine honore nisi in patria
sua, & in domo sua, & in cognatione sua.
*Et non poterat ibi virtutem vllam facere, 5
nisi paucos infirmos impositis manibus cu-
rauit: *& mirabatur propter incredulitatem 6
eorum, & circuibat castella in circuitu do-
cens. *Et vocauit duodecim: & cœpit eos 7
mittere binos, & dabat illis potestatem spi-
rituum immundorum. *Et præcepit eis 8
ne quid tollerẽt in via, nisi virgam tantum:
non peram, non panem, neque in zona æs,
*sed calceatos sandalijs, & ne induerentur 9
duabus tunicis. *Et dicebat eis: Quocum- 10
que introieritis in domũ, illic manete donec
exeatis inde: *& quicumque nõ receperint 11
vos, nec audierint vos, exeuntes inde, excu-
tite puluerem de pedibus vestris in testimo-
nium illis. *Et exeuntes prædicabant vt 12
pœnitentiam agerent: *& dæmonia multa 13
eijciebant, & vngebant oleo multos ægros,
14 & sanabant. *Et audiuit rex Herodes, (ma-
nifestum enim factum est nomen eius) &
dicebat: Quia Ioannes Baptista resurrexit
a mortuis: & propterea virtutes operantur
15 in illo. *Alij autem dicebant: Quia Elias
est. Alij vero dicebant: Quia propheta
16 est, quasi vnus ex prophetis. *Quo audito
Herodes ait: Quem ego decollaui Ioannẽ,
17 hic a mortuis resurrexit. *Ipse enim He-
rodes misit, ac tenuit Ioannem, & vinxit
eum in carcere propter Herodiadem vxo-
rem Philippi fratris sui, quia duxerat eam.
18 *Dicebat enim Ioannes Herodi: Non licet
19 tibi habere vxorem fratris tui. *Herodias
autem insidiabatur illi: & volebat occidere
20 eum, nec poterat. *Herodes enim metue-
bat Ioannem, sciens eum virum iustum &
sanctum: & custodiebat eum, & audito eo
multa faciebat, & libenter eum audiebat.
21 *Et cum dies opportunus accidisset, Hero-
des natalis sui cœnam fecit principibus, &
22 tribunis, & primis Galilææ. *cumq. introis-
set filia ipsius Herodiadis, & saltasset, & pla-
cuisset Herodi, simulq. recumbentibus; rex
ait puellæ: Pete a me quod vis, & dabo tibi:
23 *& iurauit illi: Quia quidquid petieris dabo
24 tibi, licet dimidium regni mei. *Quæ cum
exisset, dixit matri suæ: Quid petam? At
25 illa dixit: Caput Ioannis Baptistæ. *Cumq.
introisset statim cum festinatione ad regẽ,
petiuit dicens: Volo vt protinus des mihi
26 in disco caput Ioannis Baptistæ. *Et con-
tristatus est rex propter iusiurandum: &
propter simul discumbẽtes noluit eam cõ-
27 tristare: *sed misso spiculatore præcepit af-
ferri caput eius in disco. Et decollauit eum
28 in carcere, *& attulit caput eius in disco: &
dedit illud puellæ, & puella dedit matri suæ.
29 *Quo audito, discipuli eius venerunt, &
tulerunt corpus eius: & posuerunt illud in
30 monumento. *Et conuenientes Apostoli
ad Iesum, renunciauerunt ei omnia, quæ
31 egerant, & docuerant. *Et ait illis: Venite
seorsum in desertum locum, & requiescite
pusillum. Erant enim qui veniebant & re-
dibant multi: & nec spatium manducandi
habe-

habebant.* Et ascendentes in nauim, abie- 32
runt in desertum locum seorsum. * Et vi- 33
derunt eos abeuntes, & cognouerunt
multi: & pedestres de omnibus ciuitati-
bus concurrerunt illuc, & præuenerunt
eos.* Et exiens vidit turbam multam Iesus: 34
& misertus est super eos, quia erãt sicut oues
nõ habentes pastorem, & cœpit illos doce-
re multa.* Et cum iam hora multa fieret, 35
accesserunt discipuli eius, dicẽtes: Desertus
est locus hic, & iam hora præterijt:* dimitte 36
illos, vt euntes in proximas villas, & vicos,
emant sibi cibos, quos manducent:* Et re- 37
spondens ait illis: Date illis vos manduca-
re. Et dixerunt ei: Euntes emamus ducen-
tis denarijs panes, & dabimus illis mandu-
care.* Et dicit eis: Quot panes habetis? ite, 38
& videte. Et cum cognouissent, dicunt:
Quinque, & duos pisces. * Et præcepit illis 39
vt accumbere facerent omnes secundum
contubernia super viride fœnum.* Et di- 40
scubuerũt in partes per centenos, & quin-
quagenos.* Et acceptis quinque panibus, 41
& duobus piscibus, intuens in cælum, be-
nedixit, & fregit panes, & dedit discipulis
suis, vt ponerẽt ante eos: & duos pisces di-
uisit omnibus,* Et manducauerunt omnes, 42
& saturati sunt.* Et sustulerunt reliquias, 43
fragmẽtorum duodecim cophinos plenos,
& de piscibus. * Erant autem qui man- 44
ducauerunt quinque millia virorum. * Et 45
statim coegit discipulos suos ascendere na-
uim, vt præcederent eum trans fretum ad
Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum.
* Et cum dimisisset eos, abijt in montem 46
orare.* Et cum sero esset, erat nauis in me- 47
dio mari, & ipse solus in terra.* Et videns 48
eos laborãtes in remigãdo, (erat enim ven
tus contrarius eis) & circa quartam vigiliam
noctis venit ad eos ambulans supra mare: &
volebat præterire eos. * At illi vt viderunt 49
eum ambulantem supra mare, putauerunt
phantasma esse, & exclamauerunt.* Omnes 50
enim viderunt eum, & conturbati sunt. Et
statim locutus est cum eis, & dixit eis: Con
fidite, ego sum, nolite timere.* Et ascen- 51
dit ad illos in nauim, & cessauit ventus. Et
52 plus magis intra se stupebant:* non enim
intellexerũt de panibus: erat enim cor eo-
53 rũ obcæcatum.* Et cum transfretassent, ve-
nerunt in terram Genesareth, & applicue-
54 runt.* Cumq. egressi essent de naui, con-
55 tinuo cognouerunt eum:* & percurrentes
vniuersam regionem illam, cœperũt in gra-
batis eos, qui se male habebãt, circũferre, vbi
56 audiebant eum esse.* Et quocũque introi-
bat, in vicos, vel in villas, aut ciuitates, in
plateis ponebãt infirmos, & deprecabantur
eũ, vt vel fimbriã vestimẽti eius tangerent,
& quotquot tangebant eum, salui fiebant.

CAP. VII.

1 ET conueniunt ad eum Pharisæi, & qui-
dam de Scribis, venientes ab Ierosoly-
2 mis.* Et cum vidissent quosdam ex disci-
pulis eius communibus manibus, idest non
lotis, manducare panes, vituperauerunt.
3 * Pharisæi enim, & omnes Iudæi, nisi cre-
bro lauerint manus, non manducant, te-
4 nentes traditionem seniorũ: * & áforo nisi
baptizentur, non comedunt: & alia mul-
ta sunt, quæ tradita sunt illis seruare, ba-
ptismata calicum, & vrceorum, & æra-
5 mentorum, & lectorum:* & interrogabant
eum Pharisæi, & Scribæ: Quare discipuli
tui non ambulant iuxta traditionem senio-
rum, sed communibus manibus mandu-
6 cant panem? * At ille respondens, dixit
eis: Bene prophetauit Isaias de vobis hy-
pocritis, sicut scriptum est: Populus hic
labijs me honorat, cor autem eorum lon-
7 ge est a me.* in vanum autem me colunt,
docentes doctrinas, & præcepta hominum.
8 * Relinquentes enim mandatum Dei, te-
netis traditionem hominum, baptismata
vrceorum, & calicum: & alia similia his
9 facitis multa. * Et dicebat illis: Bene ir-
ritum facitis præceptum Dei, vt traditio-
10 nem vestram seruetis. * Moyses enim di-
xit: Honora patrem tuum, & matrem
tuam. Et: Qui maledixerit patri, vel ma-
11 tri, morte moriatur. * Vos autem dicitis:
Si dixerit homo patri, aut matri, Corban,
(quod est donum) quodcumque ex me, tibi
profue-

profuerit: *& vltra non dimittitis eũ quid- 12
quam facere patri suo, aut matri, *rescindẽ- 13
tes verbum Dei per traditionem vestram,
quam tradidistis: & similia huiusmodi mul-
ta facitis. *Et aduocans iterum turbam, di- 14
cebat illis: Audite me omnes, & intelligite.
*Nihil est extra hominem introiens in eũ, 15
quod possit eum coinquinare, sed quæ de
homine procedunt, illa sunt, quæ communi-
cant hominem. *Si quis habet aures au- 16
diendi, audiat. *Et cum introisset in do- 17
mum a turba, interrogabant eum discipu-
li eius parabolam. *Et ait illis: Sic & vos 18
imprudentes estis? Non intelligitis quia om
ne extrinsecus introiens in hominẽ, non po-
test eum communicare: *quia non intrat in 19
cor eius, sed in ventrem vadit, & in seces-
sum exit, purgans omnes escas? *Dicebat 20
autem, quoniam quæ de homine exeunt, il-
la communicant hominem. *Abintus enim 21
de corde hominum malæ cogitationes pro-
cedunt, adulteria, fornicationes, homicidia,
*furta, auaritiæ, nequitiæ, dolus, impudici- 22
tiæ, oculus malus, blasphemia, superbia, stul
titia. *Omnia hæc mala abintus procedũt, 23
& communicant hominem. *Et inde sur- 24
gens abijt in fines Tyri, & Sidonis: & in-
gressus domum, neminem voluit scire, &
non potuit latere. *Mulier enim statim vt 25
audiuit de eo, cuius filia habebat spiritum
immundum, intrauit, & procidit ad pedes
eius. *Erat enim mulier Gentilis, Syrophœ- 26
nissa genere. Et rogabat eum vt dæmoniũ
eijceret de filia eius. *Qui dixit illi: Sine 27
prius saturari filios: non est enim bonum su
mere panem filiorum, & mittere canibus.
*At illa respondit, & dixit illi: Vtique Do- 28
mine, nam & catelli comedunt sub mensa
de micis puerorum. *Et ait illi: Propter 29
hunc sermonem vade, exijt dæmonium a
filia tua. *Et cum abijsset domum suam, 30
inuenit puellam iacentem supra lectum, &
dæmonium exijsse. *Et iterum exiens de 31
finibus Tyri, venit per Sidonem ad Mare
Galilææ inter medios fines Decapoleos. *Et 32
adducunt ei surdum, & mutum, & depreca-
bantur eum, vt imponat illi manum. *Et ap- 33
prehendẽs eum de turba seorsum, misit di-
gitos suos in auriculas eius: & expuens, te-
34 tigit linguã eius: *& suspiciens in cælum, in-
gemuit, & ait illi: Ephphetha, quod est ada-
35 perire. *Et statim apertæ sunt aures eius,
& solutum est vinculum linguæ eius, & lo-
36 quebatur recte. *Et præcepit illis ne cui di-
cerent. Quanto autem eis præcipiebat, tan-
37 to magis plus prædicabant: *& eo amplius
admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit:
& surdos fecit audire, & mutos loqui.

CAP. VIII.

1 IN diebus illis iterum cum turba mul-
ta esset, nec haberent quod mandu-
2 carent: conuocatis discipulis, ait illis: *Mi-
sereor super turbam: quia ecce iam triduo
sustinent me, nec habent quod manducẽt:
3 *& si dimisero eos ieiunos in domum suam,
deficient in via: quidam enim ex eis de lon
4 ge venerunt. *Et responderunt ei discipu-
li sui: vnde illos quis poterit hic saturare pa
5 nibus in solitudine? *Et interrogauit eos:
Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septẽ.
6 *Et præcepit turbæ discũbere super terram.
Et accipiens septẽ panes, gratias agens fre-
git, & dabat discipulis suis vt apponerent, &
7 apposuerunt turbæ. *Et habebant pisicu-
los paucos: & ipsos benedixit, & iussit appo
8 ni. *Et manducauerunt, & saturati sũnt, &
sustulerunt quod superauerat de fragmen-
9 tis, septem sportas. *Erant autem qui mandu
cauerant, quasi quattuor millia: & dimisit
10 eos. *Et statim ascendens nauim cum disci-
11 pulis suis, venit in partes Dalmanutha. *Et
exierunt Pharisæi, & cœperunt conquirere
cum eo, quærẽtes ab illo signũ de cælo, ten-
12 tantes eũ. *Et ingemiscẽs spiritu, ait: Quid
generatio ista signũ quærit? Amen dico vo-
13 bis, si dabitur generationi isti signum. *Et
dimittens eos, ascendit iterum nauim, &
14 abijt trans fretum. *Et obliti sunt panes su
mere: & nisi vnum panem nõ habebant se-
15 cum in naui. *Et præcipiebat eis, dicens:
Videte, & cauete a fermento Pharisæorũ, &
16 fermento Herodis. *Et cogitabãt ad alteru-
17 trũ, dicẽtes: Quia panes nõ habemus. *Quo

cognito, ait illis Iesus: Quid cogitatis, quia
panes non habetis? nondum cognoscitis
nec intelligitis? adhuc cæcatum habetis cor
vestrum?*oculos habentes non videtis? & 18
aures habentes non auditis? Nec recorda-
mini,*quādo quinque panes fregi in quin- 19
que millia: quot cophinos fragmentorum
plenos sustulistis? Dicunt ei: Duodecim.
*Quando & septem panes in quattuor mil- 20
lia: quot sportas fragmentorum tulistis? Et
dicunt ei: Septem. *Et dicebat eis: Quo- 21
modo nondum intelligitis? *Et veniunt 22
Bethsaidam,& adducunt ei cæcum, & ro-
gabant eum vt illum tangeret.*Et appre- 23
hensa manu cæci,eduxit eum extra vicum:
& expuens in oculos eius impositis manibus
suis, interrogauit eum si quid videret. *Et 24
aspiciens,ait: Video homines velut arbores
ambulantes.*Deinde iterum imposuit ma- 25
nus super oculos eius: & cœpit videre. &
restitutus est ita vt clare videret omnia.*Et 26
misit illum in domum suam, dicens: Vade
in domum tuam: & si in vicum introieris,
nemini dixeris. *Et egressus est Iesus,& di- 27
scipuli eius in castella Cæsareæ Philippi: &
in via interrogabat discipulos suos, dicens
eis: Quem me dicunt esse homines? *Qui 28
responderunt illi,dicentes: Ioannem Bapti-
stam, alij Eliam, alij vero quasi vnum de
prophetis. *Tunc dicit illis: Vos vero quē 29
me esse dicitis? Respondens Petrus, ait ei:
Tu es Christus. *Et comminatus est eis,ne 30
cui dicerent de illo. *Et cœpit docere eos 31
quoniam oportet filium hominis pati mul-
ta, & reprobari a senioribus, & a summis sa-
cerdotibus, & Scribis,& occidi: & post tres
dies resurgere. *Et palam verbū loqueba- 32
tur. Et apprehēdens eum Petrus, cœpit in-
crepare eum.*Qui conuersus, & videns di- 33
scipulos suos,cōminatus est Petro, dicens:
Vade retro me satana, quoniam non sapis
quæ Dei sunt,sed quæ sunt hominum. *Et 34
conuocata turba cum discipulis suis, dixit
eis: Si quis vult me sequi,deneget semetip-
sum:& tollat crucem suam,& sequatur me.
*Qui enim voluerit animam suam saluam 35
facere,perdet eam: qui autē perdiderit ani-
mam suam propter me,& Euangelium, sal-
36 uam faciet eam. *Quid enim proderit ho-
mini, si lucretur mundum totum: & detri-
37 mentum animæ suæ faciat? *Aut quid da-
bit homo commutationis pro anima sua?
38 *Qui enim me confusus fuerit, & verba mea
in generatione ista adultera & peccatrice: &
filius hominis confundetur eum, cum vene-
rit in gloria patris sui cum angelis sanctis.
39 *Et dicebat illis: Amen dico vobis, quia
sunt quidam de hic stantibus, qui non gu-
stabunt mortem donec videant regnum
Dei veniens in virtute.

Cap. IX.

1 ET post dies sex assumit Iesus Petrum,&
Iacobum,& Ioannem: & ducit illos in
montem excelsum seorsum solos, & trans-
2 figuratus est coram ipsis. *Et vestimenta
eius facta sunt splendētia, & candida nimis
velut nix,qualia fullo non potest super ter-
3 ram candida facere.*Et apparuit illis Elias
cum Moyse: & erant loquentes cum Iesu.
4 *Et respondens Petrus,ait Iesu: Rabbi,bo-
num est nos hic esse:& faciamus tria taber-
nacula, Tibi vnum,& Moysi vnum, & Eliæ
5 vnum. *Non enim sciebat quid diceret:
6 erant enim timore exterriti:*& facta est nu-
bes obumbrans eos: & venit vox de nube,
dicens: Hic est Filius meus charissimus: au-
7 dite illum.* Et statim circumspicientes,ne-
minem amplius viderunt, nisi Iesum tantū
8 secū.*Et descēdentibus illis de monte,præ-
cepit illis ne cuiquā quæ vidissent,narrarēt:
nisi cum Filius hominis a mortuis resurrexe
9 rit.*Et verbum continuerunt apud se: con-
quirentes quid esset: Cū a mortuis resurre-
10 xerit.*Et interrogabant eum,dicētes: Quid
ergo dicunt Pharisæi, & Scribæ,quia Eliam
11 oportet venire primum?* Qui respondens,
ait illis: Elias cū venerit primo,restituet om-
nia:& quomodo scriptum est in Filiū homi
12 nis,vt multa patiatur & contemnatur.*Sed
dico vobis quia & Elias venit (& fecerūt il-
li quæcumque voluerūt) sicut scriptum est
13 de eo.*Et veniēs ad discipulos suos,vidit tur
bam magnā circa eos,& Scribas conquirē-
tes

tes cum illis. * Et confestim omnis popu- 14
lus videns Iesum, stupefactus est, & expaue-
runt, & accurrentes salutabant eum. * Et 15
interrogauit eos: Quid inter vos conquiri-
tis? * Et respondens vnus de turba, dixit: 16
Magister, attuli filium meũ ad te habentem
spiritum mutum: * qui vbicumque eum ap- 17
prehenderit, allidit illum, & spumat, & stri-
det dẽtibus, & arescit: & dixi discipulis tuis
vt eijcerent illum, & non potuerunt. * Qui 18
respondens eis, dixit: O generatio incredu-
la, quamdiu apud vos ero? quamdiu vos pa-
tiar? afferte illum ad me. * Et attulerunt eũ. 19
Et cum vidisset eum, statim spiritus contur-
bauit illum: & elisus in terram, volutaba-
tur spumans. * Et interrogauit patrem eius: 20
Quantum temporis est ex quo ei hoc acci-
dit? At ille ait: Ab infantia: * & frequenter 21
eum in ignẽ, & in aquas misit vt eum per-
deret. sed si quid potes, adiuua nos, miser-
tus nostri. * Iesus autem ait illi: Si potes cre- 22
dere, omnia possibilia sunt credenti. * Et cõ- 23
tinuo exclamans pater pueri, cum lacrymis
aiebat: Credo, Domine: adiuua incredulita
tem meam. * Et cum videret Iesus concur- 24
rentem turbam, comminatus est spiritui im-
mundo, dicens illi: Surde, & mute spiritus,
ego præcipio tibi, exi ab eo: & amplius ne
introeas in eũ. * Et exclamans, & multum 25
discerpẽs eum, exijt ab eo, & factus est sicut
mortuus, ita vt multi dicerẽt: Quia mortuus
est. * Iesus autem tenens manum eius, ele- 26
uauit eum, & surrexit. * Et cũ introisset in do 27
mũ, discipuli eius secreto interrogabãt eũ:
Quare nos non potuimus eijcere eum? * Et 28
dixit illis: Hoc genus in nullo potest exire,
nisi in oratione, & ieiunio. * Et inde profecti 29
prætergrediebantur Galilæam: nec volebat
quemquam scire. * Docebat autem discipu- 30
los suos, & dicebat illis: Quoniam filius ho-
minis tradetur in manus hominum, & occi
dent eũ, & occisus tertia die resurget. * At 31
illi ignorabant verbum: & timebant inter-
rogare eũ. * Et venerunt Capharnaũ. Qui 32
cum domi essent, interrogabat eos: Quid
in via tractabatis? * At illi tacebant. siquidẽ 33
in via inter se disputauerant, quis eorũ ma-
34 ior esset. * Et residens vocauit duodecim, &
ait illis: Si quis vult primus esse, erit omniũ
35 nouissimus, & omnium minister. * Et acci-
piens puerũ, statuit eum in medio eorum:
36 quem cũ complexus esset, ait illis: * Quisquis
vnum ex huiusmodi pueris receperit in no-
mine meo, me recipit: & quicumque me su-
sceperit, non me suscipit, sed eum, qui misit
37 me. * Respondit illi Ioannes, dicens: Magi-
ster, vidimus quemdam in nomine tuo eij-
cientem dæmonia, qui non sequitur nos, &
38 prohibuimus eum. * Iesus autem ait: No-
lite prohibere eum. nemo est enim qui fa-
ciat virtutem in nomine meo, & possit ci-
39 to male loqui de me. * qui enim non est ad-
40 uersum vos, pro vobis est. * Quisquis enim
potum dederit vobis calicem aquæ in no-
mine meo, quia Christi estis: amen dico vo-
41 bis, non perdet mercedem suam. * Et quis-
quis scandalizauerit vnum ex his pusillis
credentibus in me: bonum est ei magis si
circumdaretur mola asinaria collo eius, &
42 in mare mitteretur. * Et si scandalizauerit
te manus tua, abscĩde illam: bonum est ti-
bi debilem introire in vitam, quàm duas
manus habentẽ ire in gehennam, in ignem
43 inextinguibilem: * vbi vermis eorum non
44 moritur, & ignis non extinguitur. * Et si pes
tuus te scandalizat, amputa illum: bonũ est
tibi claudum introire in vitam æternam,
quàm duos pedes habentem mitti in ge-
45 hennam ignis inextinguibilis: * vbi vermis
eorum non moritur, & ignis non extingui-
46 tur. * Quòd si oculus tuus scandalizat te, eij-
ce eum: bonum est tibi luscum introire in
regnum Dei, quàm duos oculos habentem
47 mitti in gehennam ignis: * vbi vermis eorũ
48 non moritur, & ignis non extinguitur. * Om
nis enim igne salietur, & omnis victima sa-
49 le salietur. * Bonũ est sal: quòd si sal insul-
sum fuerit: in quo illud condietis? Habete
in vobis sal, & pacem habete inter vos.

CAP. X.

1 ET INDE exurgens venit in fines Iu-
dææ vltra Iordanem: & conueniunt
iterum turbæ ad eum: & sicut consueue-

rat, iterum docebat illos. * Et accedentes 2
Pharisæi interrogabant eum: Si licet viro
vxorem dimittere: tentantes eum. *At ille 3
respondens, dixit eis: Quid vobis præcepit
Moyses? * Qui dixerunt: Moyses permisit 4
libellũ repudij scribere, & dimittere. * Qui- 5
bus respondens Iesus, ait: Ad duritiam cor-
dis vestri scripsit vobis præceptum istud.
* ab initio autem creaturæ masculum, & fe- 6
minam fecit eos Deus. * Propter hoc re- 7
linquet homo patrem suum, & matrem, &
adhærebit ad vxorem suam: * & erunt duo 8
in carne vna. Itaque iam non sunt duo, sed
vna caro. *Quod ergo Deus coniunxit, ho- 9
mo non separet. *Et in domo iterum disci- 10
puli eius de eodem interrogauerunt eum.
* Et ait illis: Quicumque dimiserit vxorem 11
suam, & aliam duxerit, adulterium com-
mittit super eam. * Et si vxor dimiserit vi- 12
rum suum, & alij nupserit, mœchatur. * Et 13
offerebant illi paruulos vt tangeret illos.
Discipuli autem comminabantur offeren-
tibus. *Quos cum videret Iesus, indigne tu- 14
lit, & ait illis: Sinite paruulos venire ad me,
& ne prohibueritis eos: talium enim est re-
gnũ Dei. *Amen dico vobis: Quisquis non 15
receperit regnum Dei velut paruulus, non
intrabit in illud. *Et complexans eos, & im- 16
ponés manus super illos, benedicebat eos.
* Et cum egressus esset in viam, procurrens 17
quidam genu flexo ante eum, rogabat eũ:
Magister bone, quid faciam vt vitam æter-
nam percipiam? * Iesus autẽ dixit ei: Quid 18
me dicis bonum? Nemo bonus, nisi vnus
Deus. * Præcepta nosti: Ne adulteres, Ne 19
occidas, Ne fureris, Ne falsum testimo-
nium dixeris, Ne fraudem feceris, Hono-
ra patrem tuum & matrem. * At ille re- 20
spondens, ait illi: Magister, hæc omnia ob-
seruaui a iuuentute mea. * Iesus autem 21
intuitus eum, dilexit eum, & dixit ei: Vnum
tibi deest: vade, quæcumque habes vende,
& da pauperibus, & habebis thesaurum in
cælo: & veni, sequere me. * Qui contrista- 22
tus in verbo, abijt mœrens: erat enim ha-
bens multas possessiones. * Et circumspi- 23
ciens Iesus, ait discipulis suis: Quàm diffi-
cile qui pecunias habẽt, in regnum Dei in-
24 troibunt! * Discipuli autem obstupescebant
in verbis eius. At Iesus rursus respondens,
ait illis: Filioli, quàm difficile est, confidẽtes
25 in pecunijs, in regnum Dei introire! * Fa-
cilius est, camelum per foramen acus tran-
sire, quàm diuitem intrare in regnum Dei.
26 * Qui magis admirabantur, dicentes ad se-
27 metipsos: Et quis potest saluus fieri? * Et
intuens illos Iesus, ait: Apud homines im-
possibile est, sed non apud Deum: omnia
28 enim possibilia sunt apud Deum. *Et cœpit
ei Petrus dicere: Ecce nos dimisimus om-
29 nia, & secuti sumus te. *Respondens Iesus,
ait: Amen dico vobis: Nemo est, qui reli-
querit domum, aut fratres, aut sorores, aut
patrem, aut matrem, aut filios, aut agros
30 propter me, & propter Euangelium, * qui
non accipiat centies tantum, nunc in tem-
pore hoc: domos, & fratres, & sorores, &
matres, & filios, & agros, cum persecutio-
nibus, & in sæculo futuro vitam æternam.
31 * Multi autem erunt primi nouissimi, & no-
32 uissimi primi. * Erant autem in via ascen-
dentes Ierosolymam: & præcedebat illos
Iesus, & stupebant: & sequentes timebant.
Et assumens iterum duodecim, cœpit illis
33 dicere quæ essent ei euentura. * Quia ecce
ascẽdimus Ierosolymam, & Filius hominis
tradetur principibus sacerdotum, & Scribis,
& senioribus, & damnabunt eum morte, &
34 tradent eũ gentibus: * & illudent ei, & con-
spuẽt eum, & flagellabunt eum, & interficiẽt
35 eum: & tertia die resurget. *Et accedunt ad
eum Iacobus, & Ioãnes filij Zebedæi, dicen-
tes: Magister, volumus vt quodcumque pe-
36 tierimus, facias nobis. * At ille dixit eis: Quid
37 vultis vt faciam vobis? * Et dixerunt: Da
nobis vt vnus ad dexteram tuam, & alius ad
38 sinistram tuam sedeamus in gloria tua. * Ie-
sus autem ait eis: Nescitis quid petatis: po-
testis bibere calicẽ, quem ego bibo: aut ba-
39 ptismo, quo ego baptizor, baptizari? * At illi
dixerunt ei: Possumus. Iesus autẽ ait eis: Ca-
licẽ quidem, quẽ ego bibo, bibetis; & bapti-
40 smo, quo ego baptizor, baptizabimini: * se-
dere autẽ ad dexteram meã, vel ad sinistrã,
non

non est meum dare vobis, sed quibus paratũ
est. *Et audientes decẽ cœperunt indignari 41
de Iacobo, & Ioanne. *Iesus autem vocans 42
eos, ait illis: Scitis quia hi, qui videntur prin
cipari gẽtibus, dominantur eis: & principes
eorum potestatem habent ipsorum. *Non 43
ita est autem in vobis, sed quicumque vo-
luerit fieri maior, erit vester minister: *& qui- 44
cumque voluerit in vobis primus esse, erit
omnium seruus. *Nam & Filius hominis nõ 45
venit vt ministraretur ei, sed vt ministraret,
& daret animam suam redemptionem pro
multis. *Et veniũt Iericho: & proficiscente 46
eo de Iericho, & discipulis eius, & plurima
multitudine, filius Timæi Bartimæus cæcus,
sedebat iuxta viã mendicans. *Qui cũ audis 47
set quia Iesus Nazarenus est, cœpit clama-
re, & dicere: Iesu fili Dauid, miserere mei.
*Et comminabantur ei multi vt taceret. At 48
ille multo magis clamabat: Fili Dauid mi-
serere mei. *Et stans Iesus præcepit illum 49
vocari. Et vocant cæcum dicentes ei: Ani-
mæquior esto: surge, vocat te. *Qui proie- 50
cto vestimento suo exiliens, venit ad eum.
*Et respondẽs Iesus dixit illi: Quid tibi vis 51
faciam? Cæcus autem dixit ei: Rabboni, vt
videam. *Iesus autem ait illi: Vade, fides 52
tua te saluum fecit. Et confestim vidit, &
sequebatur eum in via.

CAP. XI.

ET cum appropinquarent Ierosolymæ, 1
& Bethaniæ ad Montem oliuarum, mit-
tit duos ex discipulis suis, *& ait illis: Ite in 2
castellum, quod contra vos est, & statim
introeuntes illuc, inuenietis pullum liga-
tum, super quem nemo adhuc hominum
sedit: soluite illum, & adducite. *Et si quis 3
vobis dixerit: Quid facitis? dicite, quia Do
mino necessarius est: & continuo illum di-
mittet huc. *Et abeuntes inuenerunt pul- 4
lum ligatum ante ianuam foris in biuio:
& soluunt eum. *Et quidam de illic stan- 5
tibus dicebant illis: Quid facitis soluentes
pullum? *Qui dixerunt eis sicut præceperat 6
illis Iesus, & dimiserunt eis. *Et duxerunt 7
pullum ad Iesum: & imponũt illi vestimẽ-
8 ta sua, & sedit super eum. *Multi autem
vestimenta sua strauerunt in via: alij autem
frondes cædebant de arboribus, & sterne-
9 bant in via. *Et qui præibant, & qui seque-
10 bantur clamabant, dicentes: Hosanna: *Be
nedictus, qui venit in nomine Domini: be-
nedictum quod venit regnum patris nostri
11 Dauid: Hosanna in excelsis. *Et introiuit
Ierosolymam in templum: & circumspectis
omnibus, cum iam vespera esset hora, exijt
12 in Bethaniam cum duodecim. *Et alia die
13 cum exirent a Bethania, esurijt. *Cumq. vi
disset a longe ficum habentem folia, venit
si quid forte inueniret in ea. & cum venisset
ad eam, nihil inuenit præter folia: nõ enim
14 erat tempus ficorum. *Et respondens dixit
ei: Iam non amplius in æternum ex te fru-
ctum quisquam manducet. Et audiebant
15 discipuli eius. *Et veniunt Ierosolymam.
Et cum introisset in templum, cœpit eijce-
re vendentes, & ementes in templo: &
mensas numulariorum, & cathedras vẽden
16 tium columbas euertit. *& non sinebat vt
17 quisquam transferret vas per templum: *&
docebat, dicens eis: Nonne scriptum est:
Quia domus mea, domus orationis vocabi
tur omnibus gentibus? Vos autem fecistis
18 eam speluncã latronum. *Quo audito prin
cipes sacerdotum, & Scribæ quærebant
quomodo eum perderent: timebant enim
eum, quoniam vniuersa turba admiraba-
19 tur super doctrina eius. *Et cum vespera
facta esset, egrediebatur de ciuitate.
20 *Et cum mane transirent, viderunt fi-
21 cum aridam factam a radicibus. *Et re-
cordatus Petrus, dixit ei: Rabbi, ecce fi-
22 cus, cui maledixisti, aruit. *Et respon-
23 dens Iesus ait illis: Habete fidem Dei. *amẽ
dico vobis, quia quicumque dixerit huic
monti: Tollere, & mittere in mare, &
non hæsitauerit in corde suo, sed credi-
derit, quia quodcumque dixerit, fiat, fiet ei.
24 *Propterea dico vobis, omnia quæcumque
orantes petitis, credite quia accipietis, &
25 euenient vobis. *Et cum stabitis ad oran-
dum, dimittite si quid habetis aduersus ali-
quem: vt & Pater vester qui in cælis est,

dimittat vobis peccata vestra.* Quòd si vos 26
non dimiseritis: nec Pater vester,qui in cæ-
lis est,dimittet vobis peccata vestra.*Et ve- 27
niunt rursus Ierosolymam. Et cum ambu-
laret in templo, accedunt ad eum summi
sacerdotes,& Scribæ,& seniores:*& dicunt 28
ei: In qua potestate hæc facis? & quis de-
dit tibi hanc potestatem vt ista facias?*Ie- 29
sus autem respondens, ait illis: Interroga-
bo vos & ego vnum verbum,& responde-
te mihi: & dicã vobis in qua potestate hæc
faciam.* Baptismus Ioannis, de cælo erat, 30
an ex hominibus? Respondete mihi.* At 31
illi cogitabant secum, dicentes: Si dixeri-
mus, De cælo, dicet, Quare ergo non cre-
didistis ei?*Si dixerimus, Ex hominibus,ti- 32
memus populum. omnes enim habebant
Ioannem quia vere propheta esset.* Et re- 33
spondentes dicunt Iesu: Nescimus. Et re-
spondens Iesus ait illis: Neque ego dico
vobis in qua potestate hæc faciam.

CAP. XII.

ET cœpit illis in parabolis loqui:Vineam 1
pastinauit homo, & circumdedit sepẽ,
& fodit lacum,& ædificauit turrim,& loca-
uit eam agricolis, & peregre profectus est.
*Et misit ad agricolas in tempore seruum, 2
vt ab agricolis acciperet de fructu vineæ.
*Qui apprehensum eum ceciderunt,& di- 3
miserunt vacuum.* Et iterum misit ad il- 4
los alium seruum:& illum in capite vulne-
rauerunt,& contumelijs affecerunt. *Et 5
rursum alium misit,& illum occiderunt:&
plures alios: quosdam cædentes,alios vero
occidentes.*Adhuc ergo vnum habens fi- 6
lium charissimum:& illum misit ad eos no-
uissimum,dicens: Quia reuerebuntur filium
meum.* Coloni autem dixerunt ad inui- 7
cem: Hic est heres: venite,occidamus eum:
& nostra erit hereditas.* Et apprehenden- 8
tes eum, occiderunt: & eiecerunt extra vi-
neam. *Quid ergo faciet Dominus vineæ? 9
Veniet,& perdet colonos: & dabit vineam
alijs.* Nec scripturam hanc legistis: Lapi- 10
dem, quem reprobauerunt ædificantes,hic
factus est in caput anguli: *A Domino factũ 11
est istud, & est mirabile in oculis nostris?
12 *Et quærebant eum tenere: & timuerũt tur
bã. cognouerunt enim quoniam ad eos pa-
rabolã hanc dixerit. Et relicto eo abierunt.
13 *Et mittũt ad eum quosdam ex Pharisæis,
& Herodianis, vt eum caperent in verbo.
14 *Qui venientes dicunt ei: Magister, scimus
quia verax es,& non curas quẽquam: nec
enim vides in faciem hominum,sed in veri-
tate viam Dei doces. licet dari tributũ Cæ-
15 sari,an non dabimus?*Qui sciens versutiam
illorum, ait illis: Quid me tentatis? afferte
16 mihi denarium vt videam. * At illi attule-
runt ei. Et ait illis: Cuius est imago hæc, &
17 inscriptio? Dicunt ei: Cæsaris.*Respondẽs
autem Iesus dixit illis: Reddite igitur quæ
sunt Cæsaris,Cæsari: & quæ sunt Dei,Deo.
18 Et mirabantur super eo.*Et venerunt ad eũ
Sadducæi, qui dicunt resurrectionem non
19 esse: & interrogabant eũ dicentes:*Magi-
ster,Moyses nobis scripsit, vt si cuius frater
mortuus fuerit,& dimiserit vxorem,& filios
non reliquerit, accipiat frater eius vxorem
20 ipsius, & resuscitet semen fratri suo.* Septẽ
ergo fratres erant: & primus accepit vxo-
21 rem,& mortuus est non relicto semine.*Et
secũdus accepit eam,& mortuus est: & nec
22 iste reliquit semen. Et tertius similiter.* Et
acceperunt eam similiter septẽ: & non re-
liquerunt semen. Nouissima omnium de-
23 functa est & mulier.*In resurrectione ergo
cum resurrexerint, cuius de his erit vxor?
24 septem enim habuerunt eam vxorem.*Et
respondens Iesus, ait illis: Nonne ideo erra-
tis, non sciẽtes Scripturas, neque virtutem
25 Dei? * Cum enim a mortuis resurrexerint,
neque nubent,neque nubentur, sed sunt si-
26 cut angeli in cælis. * De mortuis autem
quòd resurgant,nõ legistis in libro Moysi,
super rubũ quomodo dixerit illi Deus, in-
quiens: Ego sum Deus Abraham,& Deus
27 Isaac,& Deus Iacob?* Non est Deus mor-
tuorum,sed viuorum. Vos ergo multum er-
28 ratis.* Et accessit vnus de Scribis, qui au-
dierat illos conquirentes, & videns quo-
niam bene illis respõderit,interrogauit eum
quod esset primum omnium mandatum.

*Iesus autem respondit ei: Quia primum 29
omnium mandatum est: Audi Israel Do-
minus Deus tuus, Deus vnus est: *& dili- 30
ges Dominum Deum tuum ex toto corde
tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente
tua, & ex tota virtute tua. Hoc est primum
mandatum. *Secundum autem simile est 31
illi: Diliges proximum tuum tamquam te-
ipsum. Maius horum aliud mandatum non
est. *Et ait illi Scriba: Bene Magister, in 32
veritate dixisti, quia vnus est Deus, & non
est alius præter eum. *Et vt diligatur ex 33
toto corde, & ex toto intellectu, & ex tota
anima, & ex tota fortitudine: & diligere
proximum tamquam seipsum, maius est
omnibus holocautomatibus, & sacrificijs.
*Iesus autem videns quòd sapienter re- 34
spondisset, dixit illi: Non es longe a re-
gno Dei. Et nemo iam audebat eum in-
terrogare. *Et respondens Iesus dicebat, 35
docens in templo: Quomodo dicunt Scri-
bæ Christum filium esse Dauid? *Ipse enim 36
Dauid dicit in Spiritu sancto: Dixit Domi
nus Domino meo, sede a dextris meis,
donec ponam inimicos tuos scabellum pe-
dum tuorum. *Ipse ergo Dauid dicit eum 37
Dominum, & vnde est filius eius? Et multa
turba eum libenter audiuit. *Et dicebat 38
eis in doctrina sua: Cauete a Scribis, qui
volunt in stolis ambulare, & salutari in fo-
ro, *& in primis cathedris sedere in syna- 39
gogis, & primos discubitus in cœnis: *qui 40
deuorant domos viduarum sub obtentu
prolixæ orationis: hi accipient prolixius
iudiciũ. *Et sedens Iesus contra gazophy- 41
lacium, aspiciebat quomodo turba iactaret
æs in gazophylacium, & multi diuites ia-
ctabant multa. *Cum venisset autem vi- 42
dua vna pauper, misit duo minuta, quod
est quadrans, *& conuocans discipulos 43
suos, ait illis: Amen dico vobis, quoniam
vidua hæc pauper plus omnibus misit, qui
miserunt in gazophylacium. *Omnes 44
enim ex eo, quod abundabat illis, miserũt:
hæc vero de penuria sua omnia quæ ha-
buit misit totum victum suum.

CAP. XIII.

1 ET cum egrederetur de templo, ait illi
vnus ex discipulis suis: Magister, aspice
2 quales lapides, & quales structuræ. *Et re-
spondens Iesus, ait illi: Vides has omnes
magnas ædificationes? Non relinquetur
lapis super lapidem, qui non destruatur.
3 *Et cum sederet in Monte oliuarum con-
tra templum, interrogabant eum separa-
tim Petrus, & Iacobus, & Ioannes, & An-
4 dreas: *Dic nobis, quando ista fient? &
quod signum erit, quando hæc omnia in-
5 cipient consummari? *Et respondens Ie-
sus cœpit dicere illis: Videte ne quis vos
6 seducat: *multi enim venient in nomine
meo dicentes, quia ego sum: & multos se-
7 ducent. *Cum audieritis autem bella, &
opiniones bellorum, ne timueritis: oportet
8 enim hæc fieri: sed nõdum finis. *Exurget
enim gens cõtra gentem, & regnum super
regnum, & erunt terræmotus per loca, &
9 fames. Initium dolorum hæc. *Videte au-
tem vosmetipsos. Tradent enim vos in
concilijs, & in synagogis vapulabitis, &
ante præsides, & reges stabitis propter me,
10 in testimonium illis. *Et in omnes gen-
tes primum oportet prædicari Euangelium.
11 *Et cum duxerint vos tradentes, nolite
præcogitare quid loquamini: sed quod da-
tum vobis fuerit in illa hora, id loquimini.
non enim vos estis loquentes, sed Spiritus
12 sanctus. *Tradet autem frater fratrem in
mortem, & pater filium: & consurgent
filij in parentes, & morte afficient eos.
13 *Et eritis odio omnibus propter nomen
meum. Qui autem sustinuerit in finem,
14 hic saluus erit. *Cum autem videritis abo-
minationem desolationis stantem, vbi non
debet, qui legit, intelligat: tunc qui in Iu-
15 dæa sunt, fugiant in montes: *& qui super
tectum, ne descendat in domum, nec in-
16 troeat vt tollat quid de domo sua: *& qui
in agro erit, non reuertatur retro tollere
17 vestimentum suum. *Væ autem prægnan-
tibus, & nutrientibus in illis diebus.
18 19 *Orate vero vt hieme non fiant. *Erunt
enim

enim dies illi tribulationes tales,quales non
fuerunt ab initio creaturæ, quam condidit
Deus vſque nunc,neque fient.* Et niſi bre- 20
uiaſſet Dominus dies,non fuiſſet ſalua om-
nis caro: ſed propter electos, quos elegit,
breuiauit dies.* Et tunc ſi quis vobis dixe- 21
rit: Ecce hic eſt Chriſtus,ecce illic, ne cre-
dideritis. *Exurgent enim pſeudochriſti, 22
& pſeudoprophetæ,& dabunt ſigna,& por-
tenta ad ſeducendos,ſi fieri poteſt, etiam
electos.* Vos ergo videte: ecce prædixi vo- 23
bis omnia.* Sed in illis diebus poſt tribu- 24
lationem illam ſol contenebrabitur, & lu-
na non dabit ſplendorem ſuum: *& ſtellæ 25
cæli erunt decidentes, & virtutes, quæ in
cælis ſunt, mouebuntur. * Et tunc vide- 26
bunt filium hominis venientem in nubibus
cum virtute multa, & gloria. * Et tunc 27
mittet angelos ſuos,& congregabit electos
ſuos a quattuor ventis,a ſummo terræ vſque
ad ſummum cæli. * A ficu autem diſcite 28
parabolam. Cum iam ramus eius tener
fuerit,& nata fuerint folia,cognoſcitis quia
in proximo ſit æſtas:* ſic & vos cum videri- 29
tis hæc fieri,ſcitote quòd in proximo ſit in
oſtijs.* Amen dico vobis,quoniam non 30
tranſibit generatio hæc, donec omnia iſta
fiant. *Cælum, & terra tranſibunt, verba 31
autem mea non tranſibunt. *De die au- 32
tem illo, vel hora nemo ſcit, neque angeli
in cælo,neque Filius,niſi Pater.* Videte,vi- 33
gilate,& orate: neſcitis enim quando tem-
pus ſit. *Sicut homo, qui peregre profe- 34
ctus reliquit domum ſuam, & dedit ſeruis
ſuis poteſtatem cuiuſque operis, & ianitori
præcepit vt vigilet. * Vigilate ergo, (ne- 35
ſcitis enim quando dominus domus veniat:
ſero,an media nocte,an galli cantu,an ma-
ne)* ne cum venerit repente, inueniat vos 36
dormientes.* Quod autem vobis dico,om- 37
nibus dico: Vigilate.

CAP. XIIII.

ERAT autem Paſcha & Azyma poſt bi- 1
duum: & quærebant ſummi ſacerdo-
tes, & Scribæ quomodo eum dolo tene-
rent,& occiderent.*Dicebant autem: Non 2
in die feſto, ne forte tumultus fieret in po-
3 pulo.* Et cum eſſet Bethaniæ in domo Si-
monis leproſi, & recumberet: venit mu-
lier habens alabaſtrum vnguenti nardi ſpi-
cati pretioſi, & fracto alabaſtro,effudit ſu-
4 per caput eius. * Erant autem quidam in-
digne ferentes intra ſemetipſos, & dicen-
tes: Vt quid perditio iſta vnguenti facta eſt?
5 * Poterat enim vnguentum iſtud vænun-
dari plus quàm trecentis denarijs, & dari
6 pauperibus. Et fremebant in eam. * Ieſus
autem dixit: Sinite eam, quid illi moleſti
7 eſtis? Bonum opus operata eſt in me.*ſem-
per enim pauperes habetis vobiſcum: &
cum volueritis,poteſtis illis benefacere: me
8 autem non ſemper habetis.* Quod habuit
hæc,fecit: præuénit vngere corpus meum in
9 ſepulturam. *Amen dico vobis: Vbicum-
que prædicatum fuerit Euangelium iſtud
in vniuerſo mundo,& quod fecit hæc,nar-
10 rabitur in memoriam eius.* Et Iudas Iſca-
riotes vnus de duodecim abijt ad ſummos
11 ſacerdotes,vt proderet eum illis.* Qui au-
dientes gauiſi ſunt: & promiſerunt ei pe-
cuniam ſe daturos. Et quærebat quomodo
12 illum opportune traderet. *Et primo die
Azymorum quando Paſcha immolabant,
dicunt ei diſcipuli: Quo vis eamus, & pa-
13 remus tibi vt manduces Paſcha? * Et mit-
tit duos ex diſcipulis ſuis, & dicit eis: Ite
in ciuitatem: & occurret vobis homo lage-
14 nam aquæ baiulás,ſequimini eum:* & quo-
cumque introierit, dicite domino domus,
quia magiſter dicit: Vbi eſt refectio mea,
vbi Paſcha cum diſcipulis meis manducem?
15 * Et ipſe vobis demonſtrabit cœnaculum
16 grande,ſtratum: & illic parate nobis. *Et
abierunt diſcipuli eius, & venerunt in ciui-
tatem: & inuenerunt ſicut dixerat illis, &
17 parauerunt Paſcha.* Veſpere autem facto,
18 venit cum duodecim. * Et diſcumbenti-
bus eis, & manducantibus, ait IESVS:
Amen dico vobis,quia vnus ex vobis tradet
19 me,qui manducat mecum.* At illi cœpe-
runt contriſtari, & dicere ei ſingulatim:
20 Numquid ego?*Qui ait illis: Vnus ex duo-
decim, qui intingit mecũ manũ in catino.

Et

*Et Filius quidem hominis vadit sicut scri- 21
ptum est de eo: væ autem homini illi, per
quem Filius hominis tradetur. bonum erat
ei, si non esset natus homo ille. *Et mandu- 22
cantibus illis, accepit Iesus panem: & be-
nedicens fregit, & dedit eis, & ait: Sumite,
hoc est corpus meum. *Et accepto calice, 23
gratias agens dedit eis: & biberunt ex illo
omnes. *Et ait illis: Hic est sanguis meus 24
noui testamenti, qui pro multis effunde-
tur. *Amen dico vobis, quia iam non bi- 25
bam de hoc genimine vitis vsque in diem
illum, cum illud bibam nouum in regno
Dei. *Et hymno dicto exierunt in Montem 26
oliuarum. *Et ait eis Iesus: Omnes scanda- 27
lizabimini in me in nocte ista: quia scriptū
est: Percutiam pastorem, & dispergentur
oues. *Sed postquam resurrexero, præcedā 28
vos in Galilæam. *Petrus autem ait illi: Et 29
si omnes scandalizati fuerint in te: sed non
ego. *Et ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia 30
tu hodie in nocte hac, priusquam gallus vo-
cem bis dederit, ter me es negaturus. *At 31
ille amplius loquebatur: Et si oportuerit me
simul commori tibi, non te negabo: Simi-
liter autem & omnes dicebant. *Et veniunt 32
in prædium, cui nomen Gethsemani. Et ait
discipulis suis: Sedete hic donec orem. *Et 33
assumit Petrum, & Iacobum, & Ioannem
secum: & cœpit pauere, & tædere. *Et ait 34
illis: Tristis est anima mea vsque ad mor-
tem: sustinete hic, & vigilate. *Et cum pro- 35
cessisset paululum, procidit super terram:
& orabat, vt si fieri posset, transiret ab eo
hora: *& dixit: Abba pater, omnia tibi possi- 36
bilia sunt, transfer calicem hunc a me, sed
non quod ego volo, sed quod tu. *Et ve- 37
nit, & inuenit eos dormientes. Et ait Petro:
Simon, dormis? non potuisti vna hora vigi-
lare? *Vigilate, & orate vt non intretis in 38
tentationem. Spiritus quidē promptus est,
caro vero infirma. *Et iterum abiens orauit 39
eumdē sermonē, dicēs. *Et reuersus, denuo 40
inuenit eos dormientes, (erant enim oculi
eorum grauati) & ignorabant quid respon-
derent ei. *Et venit tertio, & ait illis: Dor- 41
mite iam, & requiescite. Sufficit: venit hora:
ecce Filius hominis tradetur in manus pec-
42 catorum. *Surgite, eamus: ecce qui me tra-
43 det, prope est. *Et, adhuc eo loquēte, venit
Iudas Iscariotes vnus de duodecim, & cum
eo turba multa cum gladijs, & lignis, a sum-
mis sacerdotibus, & Scribis, & senioribus.
44 *Dederat autem traditor eius signum eis,
dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse
45 est, tenete eum, & ducite caute. *Et cum ve-
nisset, statim accedēs ad eum, ait: Aue Rab-
46 bi: & osculatus est eum. *At illi manus
47 iniecerunt in eum, & tenuerunt eum. *Vnus
autem quidam de circumstantibus educēs
gladium, percussit seruum summi sacerdo-
48 tis: & amputauit illi auriculam. *Et respon
dens Iesus, ait illis: Tamquam ad latronem
existis cum gladijs, & lignis comprehende-
49 re me? *quotidie eram apud vos in templo
docens, & non me tenuistis. Sed vt impleā-
50 tur Scripturæ. *Tunc discipuli eius relin-
51 quentes eum, omnes fugerunt. *Adolescēs
autem quidam sequebatur eum amictus sin-
52 done super nudo: & tenuerunt eum. *At
ille reiecta sindone, nudus profugit ab eis.
53 *Et adduxerunt Iesum ad summum sacer-
dotem: & conuenerunt omnes sacerdotes,
54 & Scribæ, & seniores. *Petrus autem a longe
secutus est eum vsque intro in atriū summi
sacerdotis: & sedebat cum ministris ad ignē,
55 & calefaciebat se. *Summi vero sacerdotes,
& omne concilium quærebant aduersus Ie-
sum testimonium, vt eum morti traderent,
56 nec inueniebant. *Multi enim testimonium
falsum dicebant aduersus eum: & conue-
57 nientia testimonia non erant. *Et quidam
surgentes, falsum testimonium ferebāt ad-
58 uersus eum, dicentes: *Quoniam nos audi-
uimus eum dicentem: Ego dissoluam tem-
plum hoc manu factum, & per triduū aliud
59 non manufactum ædificabo. *Et non erat
60 conueniens testimonium illorum. *Et exur-
gens summus sacerdos in medium, interro-
gauit Iesum, dicens: Non respondes quid-
quam ad ea, quæ tibi obijciuntur ab his?
61 *Ille autē tacebat, & nihil respondit. Rur-
sum summus sacerdos interrogabat eum,
& dixit ei: Tu es Christus filius Dei bene-
dicti?

dicti? * Iesus autem dixit illi: Ego sum: & 62
videbitis Filium hominis sedētem a dextris
virtutis Dei, & venientem cum nubibus
cæli. * Summus autem sacerdos scindens 63
vestimenta sua, ait: Quid adhuc deside ra-
mus testes? * Audistis blasphemiam: quid 64
vobis videtur? Qui omnes condemnaue-
runt eum esse reum mortis. * Et cœperunt 65
quidam conspuere eum, & velare faciē eius,
& colaphis eū cædere, & dicere ei: Prophe-
tiza: & ministri alapis eum cædebant. * Et 66
cū esset Petrus in atrio deorsum, venit vna
ex ancillis summi sacerdotis: * & cum vidis- 67
set Petrum calefacientem se, aspiciens illū,
ait: Et tu cum Iesu Nazareno eras. * At ille 68
negauit, dicens: Neque scio, neque noui
quid dicas. Et exijt foras ante atriū, & gal-
lus cantauit. * Rursus autem cum vidisset 69
illum ancilla, cœpit dicere circumstantibus:
Quia hic ex illis est. * At ille iterum nega- 70
uit. Et post pusillum rursus qui astabant,
dicebāt Petro: Vere ex illis es: nam & Ga
lilæus es. * Ille autem cœpit anathematiza- 71
re, & iurare: Quia nescio hominem istum,
quem dicitis. * Et statim gallus iterum can- 72
tauit. Et recordatus est Petrus verbi, quod
dixerat ei Iesus: Prius quàm gallus cantet
bis, ter me negabis. Et cœpit flere.

CAP. XV.

ET confestim, mane consilium facientes 1
summi sacerdotes cum senioribus, &
Scribis, & vniuerso concilio, vincientes Ie-
sum, duxerunt, & tradiderunt Pilato. * Et 2
interrogauit eum Pilatus: Tu es rex Iudæo-
rum? At ille respondens, ait illi: Tu dicis.
* Et accusabant eum summi sacerdotes in 3
multis. * Pilatus autem rursum interroga- 4
uit eum, dicens: Non respōdes quidquam?
vide in quantis te accusant. * Iesus autem 5
amplius nihil respondit, ita vt miraretur Pi-
latus. * Per diem autem festum solebat di- 6
mittere illis vnum ex vinctis, quemcumque
petissent. * Erat autem qui dicebatur Barab- 7
bas, qui cum seditiosis erat vinctus, qui in
seditione fecerat homicidiū. * Et cū ascen- 8
disset turba, cœpit rogare, sicut semper fa-
9 ciebat illis. * Pilatus autem respondit eis, &
dixit: Vultis dimittam vobis regem Iudæo-
10 rum? * Sciebat enim quòd per inuidiā tra-
11 didissent eum summi sacerdotes. * Pontifi-
ces autem concitauerunt turbam, vt magis
12 Barabbam dimitteret eis. * Pilatus autem
iterum respondens, ait illis: Quid ergo vul-
13 tis faciam regi Iudæorum? * At illi iterum
14 clamauerunt: Crucifige eum. * Pilatus vero
dicebat illis: Quid enim mali fecit? At illi
15 magis clamabant: Crucifige eum. * Pilatus
autē volens populo satisfacere, dimisit illis
Barabbā, & tradidit Iesum flagellis cæsum,
16 vt crucifigeretur. * Milites autem duxerunt
eum in atrium prætorij, & conuocant to-
17 tam cohortem, * & induunt eum purpura, &
imponunt ei plectentes spineam coronam.
18 * Et cœperūt salutare eum: Aue rex Iudæo-
19 rum. * Et percutiebant caput eius arundine:
& cōspuebant eum, & ponētes genua, ado-
20 rabant eum. * Et postquam illuserunt ei,
exuerunt illum purpura, & induerunt eum
vestimentis suis: & educunt illum vt cruci-
21 figerent eum. * Et angariauerūt prætereun-
tem quempiam, Simonem Cyrenæum ve-
nientem de villa, patrem Alexādri, & Rufi,
22 vt tolleret crucem eius. * Et perducunt il-
lum in Golgotha locū: quod est interpre-
23 tatum Caluariæ locus. * Et dabant ei bibere
24 myrrhatū vinum: & non accepit. * Et cru-
cifigentes eum, diuiserunt vestimenta eius,
mittentes sortē super eis, quis quid tolleret.
25 * Erat autem hora tertia: & crucifixerunt
26 eum. * Et erat titulus causæ eius inscriptus:
27 REX IVDAEORVM. * Et cum eo crucifi-
gunt duos latrones: vnum a dextris, & aliū
28 a sinistris eius. * Et impleta est scriptura,
29 quæ dicit: Et cū iniquis reputatus est. * Et
prætereuntes blasphemabant eum, mouen-
tes capita sua, & dicentes: Vah qui destruis
templū Dei, & in tribus diebus reædificas:
30 * saluū fac temetipsum descēdens de cruce.
31 * Similiter & summi sacerdotes illudētes, ad
alterutrum cum Scribis dicebant: Alios
saluos fecit, seipsum non potest saluum fa-
32 cere. * Christus rex Israel descendat nunc de
cruce, vt videamus, & credamus. Et qui cum
eo cru-

eo crucifixi erant, conuitiabantur ei. *Et 33
facta hora sexta, tenebræ factæ sunt per to-
tam terram vsque in horam nonam. *Et 34
hora nona exclamauit Iesus voce magna,
dicens: Eloi, eloi, lamma sabacthani? quod
est interpretatum: Deus meus, Deus meus,
vt quid dereliquisti me? *Et quidam de cir- 35
cumstantibus audientes, dicebant: Ecce
Eliam vocat. *Currens autem vnus, & im- 36
plens spongiam aceto, circumponensq. ca-
lamo, potum dabat ei, dicens: Sinite, videa-
mus si veniat Elias ad deponendum eum.
*Iesus autem emissa voce magna expira- 37
uit. *Et velum templi scissum est in duo, 38
a summo vsque deorsum. *Videns au- 39
tem Centurio, qui ex aduerso stabat, quia
sic clamans expirasset, ait: Vere hic ho-
mo Filius Dei erat. *Erant autem & mu- 40
lieres de longe aspicientes: inter quas erat
Maria Magdalene, & Maria Iacobi minoris,
& Ioseph mater, & Salome: *& cum esset 41
in Galilæa, sequebantur eum, & ministra-
bant ei, & aliæ multæ, quæ simul cum eo
ascenderant Ierosolymam. *Et cum iam 42
sero esset factũ (quia erat parasceue, quod
est ante sabbatum) *venit Ioseph ab Arima 43
thæa nobilis decurio, qui & ipse erat expe-
ctans regnum Dei, & audacter introiuit ad
Pilatum, & petijt corpus Iesu. *Pilatus au- 44
tem mirabatur si iam obijsset. Et accersito
centurione, interrogauit eum si iam mor-
tuus esset. *Et cum cognouisset a centu- 45
rione, donauit corpus Ioseph. *Ioseph au- 46
tem mercatus sindonem, & deponens eum
inuoluit sindone, & posuit eum in monu-
mento, quod erat excisum de petra, &
aduoluit lapidem ad ostium monumenti.
*Maria autem Magdalene, & Maria Ioseph 47
aspiciebant vbi poneretur.

CAP. XVI.

ET cum transisset sabbatum, Maria 1
Magdalene, & Maria Iacobi, & Salo-
me emerunt aromata vt venientes vngerẽt
Iesum. *Et valde mane vna sabbatorum, 2
veniunt ad monumentum, orto iam sole.
3 *Et dicebant ad inuicẽ: Quis reuoluet no-
4 bis lapidem ab ostio monumenti? *Et re-
spicientes viderũt reuolutum lapidẽ. Erat
5 quippe magnus valde. *Et introeuntes in
monumentum viderunt iuuenem sedẽtem
in dextris, coopertum stola candida, &
6 obstupuerunt. *Qui dicit illis: Nolite ex-
pauescere: Iesum quæritis Nazarenum, cru-
cifixum: surrexit, non est hic, ecce locus
7 vbi posuerunt eum. *Sed ite, dicite disci-
pulis eius, & Petro quia præcedit vos in
Galilæam: ibi eum videbitis, sicut dixit vo-
8 bis. *At illæ exeuntes, fugerunt de monu-
mento: inuaserat enim eas tremor & pa-
uor: & nemini quidquam dixerunt: time-
9 bant enim. *Surgens autem mane, prima
sabbati, apparuit primo Mariæ Magdalene,
10 de qua eiecerat septem dæmonia. *Illa
vadens nunciauit his, qui cum eo fuerant,
11 lugentibus, & flentibus. *Et illi audientes
quia viueret, & visus esset ab ea, non credi-
12 derunt. *Post hæc autem duobus ex his
ambulantibus ostensus est in alia effigie,
13 euntibus in villam: *& illi euntes nuncia-
14 uerunt ceteris: nec illis crediderunt. *No-
uissime recumbentibus illis vndecim appa-
ruit: & exprobrauit incredulitatem eorum
& duritiam cordis: quia ijs, qui viderant
15 eum resurrexisse, non crediderunt. *Et di-
xit eis: Euntes in mundum vniuersum præ-
16 dicate Euangelium omni creaturæ. *Qui
crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit:
qui vero non crediderit, condemnabitur.
17 *Signa autem eos, qui crediderint, hæc se-
quentur: In nomine meo dæmonia eijciẽt:
18 linguis loquentur nouis: *serpentes tol-
lent: & si mortiferum quid biberint, non
eis nocebit: super ægros manus imponẽt,
19 & bene habebunt. *Et Dominus quidem
Iesus postquam locutus est eis, assumptus
20 est in cælum, & sedet a dextris Dei. *Illi
autem profecti prædicauerunt vbique
Domino cooperante, & sermonem confir-
mante, sequentibus signis.

SAN-

SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM LVCAM.

CAPVT PRIMVM.

QVONIAM quidem multi 1
conati sunt ordinare nar-
rationem,quæ in nobis cō-
pletæ sunt, rerum :* sicut 2
tradiderunt nobis, qui ab
initio ipsi viderunt,& ministri fuerunt ser-
monis :* visum est & mihi, assecuto omnia 3
a principio diligenter,ex ordine tibi scribe-
re, optime Theophile,* vt cognoscas eorũ 4
verborum,de quibus eruditus es,veritatem.
*Fuit in diebus Herodis, regis Iudææ, sa- 5
cerdos quidam nomine Zacharias de vice
Abia,& vxor illius de filiabus Aaron,& no-
men eius Elisabeth.*Erant autem iusti am- 6
bo ante Deum,incedentes in omnibus mā-
datis,& iustificationibus Domini sine que-
rela, * & non erat illis filius eo quòd esset 7
Elisabeth sterilis, & ambo processissent in
diebus suis.*Factum est autem, cum sacer- 8
dotio fungeretur in ordine vicis suæ ante
Deum, * secundum consuetudinem sacer- 9
dotij, sorte exijt vt incensum poneret, in-
gressus in templum Domini:* & omnis mul 10
titudo populi erat orans foris hora incensi.
*Apparuit autem illi Angelus Domini,stās 11
a dextris altaris incensi.* Et Zacharias tur- 12
batus est videns,& timor irruit super eum.
*Ait autē ad illum Angelus:Ne timeas Za- 13
charia,quoniā exaudita est deprecatio tua:
& vxor tua Elisabeth pariet tibi filium, &
vocabis nomen eius Ioannem :*& erit gau- 14
dium tibi,& exultatio,& multi in natiuitate
eius gaudebunt:* erit enim magnus coram 15
Domino:& vinum,& siceram non bibet,&
Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero
16 matris suæ:*& multos filiorum Israel con-
17 uertet ad Dominum Deum ipsorũ :* & ipse
præcedet ante illum in spiritu, & virtute
Eliæ: vt conuertat corda patrum in filios,
& incredulos ad prudentiam iustorum, pa-
18 rare Domino plebem perfectam.* Et dixit
Zacharias ad Angelum: Vnde hoc sciam?
ego enim sum senex,& vxor mea processit
19 in diebus suis.* Et respondens Angelus di-
xit ei: Ego sum Gabriel,qui asto ante Deũ:
& missus sum loqui ad te,& hæc tibi euan-
20 gelizare.* Et ecce eris tacens,& non pote-
ris loqui vsque in diem,quo hæc fiant, pro
eo quòd nō credidisti verbis meis,quæ im-
21 plebuntur in tempore suo.* Et erat plebs
expectans Zachariam: & mirabantur quòd
22 tardaret ipse in templo.*Egressus autē non
poterat loqui ad illos,& cognouerũt quòd
visionem vidisset in templo. Et ipse erat in-
23 nuens illis,& permansit mutus.*Et factum
est, vt impleti sunt dies officij eius, abijt in
24 domum suam:*post hos autem dies concē-
pit Elisabeth vxor eius, & occultabat se
25 mensibus quinque, dicens:*Quia sic fecit
mihi Dominus in diebus, quibus respexit
auferre opprobrium meum inter homines.
26 *In mense autem sexto, missus est Angelus
Gabriel a Deo in ciuitatem Galilææ,cui no-
27 mē Nazareth,* ad Virginem desponsatam
viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Da-
28 uid,& nomen virginis Maria.* Et ingressus
Angelus ad eam dixit: Aue gratia plena:
Dominus tecũ: Benedicta tu in mulieribus.

Quæ

*Quæ cum audiſſet, turbata eſt in ſermone 29
eius,& cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio.
*Et ait Angelus ei: Ne timeas Maria,inue- 30
niſti enim gratiã apud Deum:*ecce conci- 31
pies in vtero,& paries filium,& vocabis no-
men eius IESVM.*hic erit magnus,& Filius 32
Altiſſimi vocabitur, & dabit illi Dominus
Deus ſedem Dauid patris eius: & regnabit
in domo Iacob in æternum,* & regni eius 33
non erit finis.*Dixit autem Maria ad An- 34
gelum: Quomodo fiet iſtud, quoniam vi-
rum non cognoſco?*Et reſpondẽs Ange- 35
lus dixit ei: Spiritus ſanctus ſuperueniet in
te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi.
Ideoq. & quod naſcetur ex te Sanctũ,voca-
bitur Filius Dei.*Et ecce Eliſabeth cogna- 36
ta tua,& ipſa concepit filium in ſenectute
ſua: & hic menſis ſextus eſt illi, quæ voca-
tur ſterilis:*quia non erit impoſſibile apud 37
Deum omne verbum.*Dixit autem Maria: 38
Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum
verbum tuum. Et diſceſſit ab illa Angelus.
*Exurgens autem Maria in diebus illis abijt 39
in montana cum feſtinatione,in ciuitatem
Iuda:*Et intrauit in domũ Zachariæ,& ſa- 40
lutauit Eliſabeth.* Et factum eſt, vt audi- 41
uit ſalutationem Mariæ Eliſabeth,exultauit
infans in vtero eius: & repleta eſt Spiritu
ſancto Eliſabeth:* & exclamauit voce ma- 42
gna, & dixit: Benedicta tu inter mulieres,
& benedictus fructus ventris tui.* Et vnde 43
hoc mihi vt veniat mater Domini mei ad
me?* Ecce enim vt facta eſt vox ſalutatio- 44
nis tuæ in auribus meis,exultauit in gaudio
infans in vtero meo.* & beata,quæ credidi- 45
ſti,quoniam perficientur ea,quæ dicta ſunt
tibi a Domino.* Et ait Maria: 46

Magnificat anima mea Dominum: * & 47
exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo.

*Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: 48
ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes
generationes.

* Quia fecit mihi magna qui potens eſt: 49
& ſanctum nomen eius.

*Et miſericordia eius a progenie in pro- 50
genies timentibus eum.

*Fecit potentiam in brachio ſuo: diſper 51
ſit ſuperbos mente cordis ſui.

52 * Depoſuit potentes de ſede, & exalta-
uit humiles.

53 * Eſurientes impleuit bonis:& diuites di
miſit inanes.

54 * Suſcepit Iſrael puerum ſuum, recorda-
tus miſericordiæ ſuæ.

55 * Sicut locutus eſt ad patres noſtros, A-
braham,& ſemini eius in ſæcula.

56 * Manſit autẽ Maria cum illa quaſi mẽſi-
bus tribus: & reuerſa eſt in domum ſuam.
57 *Eliſabeth autem impletum eſt tempus pa
58 riendi,& peperit filium. *Et audierunt vi-
cini, & cognati eius quia magnificauit Do-
minus miſericordiam ſuam cum illa, & con
59 gratulabantur ei. * Et factum eſt in die
octauo, venerunt circumcidere puerum, &
vocabãt eum nomine patris ſui Zachariam.
60 *Et reſpondens mater eius, dixit: Nequa-
61 quam, ſed vocabitur Ioannes.*Et dixerunt
ad illam: Quia nemo eſt in cognatione tua,
62 qui vocetur hoc nomine. * Innuebant au-
tem patri eius, quem vellet vocari eum.
63 * Et poſtulans pugillarem ſcripſit, dicens:
Ioannes eſt nomen eius. Et mirati ſunt v-
64 niuerſi.*Apertum eſt autem illico os eius,&
lingua eius, & loquebatur benedicẽs Deũ.
65 * Et factus eſt timor ſuper omnes vicinos
eorum: & ſuper omnia montana Iudææ
66 diuulgabantur omnia verba hæc:* & po-
ſuerunt omnes, qui audierant in corde ſuo,
dicentes: Quis,putas,puer iſte erit? Etenim
67 manus Domini erat cum illo.*Et Zacharias
pater eius repletus eſt Spiritu ſancto: &
prophetauit, dicens:

68 *Benedictus Dominus Deus Iſrael, quia
viſitauit,& fecit redemptionem plebis ſuæ:

69 *Et erexit cornu ſalutis nobis: in domo
Dauid pueri ſui.

70 * Sicut locutus eſt per os ſanctorum,qui
a ſæculo ſunt, prophetarum eius:

71 * Salutem ex inimicis noſtris,& de manu
omnium,qui oderunt nos:

72 * Ad faciendam miſericordiam cum pa-
tribus noſtris: & memorari teſtamenti ſui
ſancti.

73 * Iuſiurandum,quod iurauit ad Abraham

patrem noſtrum, daturum ſe nobis:
*Vt ſine timore, de manu inimicorum 74
noſtrorum liberati, ſeruiamus illi.
*In ſanctitate,& iuſtitia coram ipſo, om- 75
nibus diebus noſtris.
*Et tu puer, propheta Altiſſimi vocabe- 76
ris: præibis enim ante faciem Domini para
re vias eius:
*Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius: 77
in remiſſionem peccatorum eorum:
*Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri: in 78
quibus viſitauit nos, oriens ex alto:
*Illuminare his, qui in tenebris, & in vm- 79
bra mortis ſedent: ad dirigendos pedes no-
ſtros in viam pacis.
*Puer autem creſcebat,& confortabatur 80
ſpiritu: & erat in deſertis vſque in diem
oſtenſionis ſuæ ad Iſrael.

Cap. II.

Factum eſt autem in diebus illis, exijt 1
edictum a Cæſare Auguſto vt deſcribe-
retur vniuerſus orbis.* Hæc deſcriptio pri- 2
ma, facta eſt a præſide Syriæ Cyrino:* & 3
ibant omnes vt profiterentur ſinguli in ſuã
ciuitatem.* Aſcendit autem & Ioſeph a Ga- 4
lilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam in ci-
uitatem Dauid, quæ vocatur Bethlehem: eo
quòd eſſet de domo,& familia Dauid,* vt 5
profiteretur cum Maria deſpõſata ſibi vxo-
re prægnante.* Factum eſt autem, cum eſ- 6
ſent ibi, impleti ſunt dies vt pareret.* Et 7
peperit filium ſuum primogenitum,& pan-
nis eum inuoluit,& reclinauit eum in præſe-
pio: quia nõ erat eis locus in diuerſorio.* Et 8
paſtores erant in regione eadem vigilan-
tes,& cuſtodiẽtes vigilias noctis ſuper gre-
gem ſuum.* Et ecce angelus Domini ſtetit 9
iuxta illos, & claritas Dei circumfulſit il-
los, & timuerunt timore magno.* Et dixit 10
illis angelus: Nolite timere: ecce enim e-
uangelizo vobis gaudium magnum, quod
erit omni populo:* quia natus eſt vobis ho- 11
die Saluator, qui eſt Chriſtus Dominus in
ciuitate Dauid.* Et hoc vobis ſignum: In- 12
uenietis infantem pannis inuolutum,& po-
ſitum in præſepio.* Et ſubito facta eſt cum 13
angelo multitudo militiæ cæleſtis laudan-
14 tium Deum, & dicentium:* Gloria in al-
tiſsimis Deo,& in terra pax hominibus bo
15 næ voluntatis.* Et factum eſt, vt diſceſ-
ſerũt ab eis Angeli in cælum: paſtores lo-
quebantur ad inuicem: Tranſeamus vſ-
que Bethlehem,& videamus hoc verbum,
quod factum eſt, quod Dominus oſtendit
16 nobis.* Et venerunt feſtinantes: & inue-
nerunt Mariam, & Ioſeph, & infantem
17 poſitum in præſepio.* Videntes autem
cognouerunt de verbo, quod dictum erat
18 illis de puero hoc.* Et omnes, qui audie-
runt, mirati ſunt: & de his, quæ dicta erant
19 a paſtoribus ad ipſos.* Maria autem con-
ſeruabat omnia verba hæc, conferens in
20 corde ſuo.* Et reuerſi ſunt paſtores glo-
rificantes,& laudantes Deum in omnibus,
quæ audierant, & viderant ſicut dictũ eſt
21 ad illos.* Et poſtquam conſummati ſunt
dies octo vt circumcideretur puer: voca-
tum eſt nomen eius Ieſus, quod vocatum
eſt ab angelo prius quàm in vtero conci-
22 peretur.* Et poſtquam impleti ſunt dies pur
gationis eius ſecundum legem Moyſi, tule
runt illum in Ieruſalem, vt ſiſterent eum
23 Domino,* ſicut ſcriptum eſt in lege Domi-
ni: Quia omne maſculinum adaperiens vul
24 uam, ſanctum Domino vocabitur.* & vt da-
rent hoſtiam ſecundum quod dictum eſt in
lege Domini par turturum, aut duos pul-
25 los columbarum.* Et ecce homo erat in
Ieruſalem, cui nomen Simeon,& homo iſte
iuſtus,& timoratus, expectans conſolatio-
nem Iſrael,& Spiritus ſanctus erat in eo.
26 *Et reſponſum acceperat a Spiritu ſancto,
non viſurum ſe mortem, niſi prius videret
27 Chriſtum Domini.* Et venit in ſpiritu in
templum. Et cum inducerent puerum Ie-
ſum parentes eius, vt facerent ſecundũ con
28 ſuetudinẽ legis pro eo:* & ipſe accepit eum
in vlnas ſuas,& benedixit Deum, & dixit:
29 *Nunc dimittis ſeruum tuum Domine,
ſecundum verbum tuum in pace:
30 *Quia viderũt oculi mei ſalutare tuum,
31 *Quod paraſti ante faciem omnium
populorum.

* Lumen ad reuelationem gentium, & 32
gloriam plebis tuæ Israel.
* Et erat pater eius & mater mirantes su- 33
per his, quæ dicebantur de illo. * Et benedi 34
xit illis Simeon, & dixit ad Mariam matrem
eius: Ecce positus est hic in ruinam, & in
resurrectionem multorum in Israel: & in si-
gnum, cui contradicetur: * & tuã ipsius ani- 35
mam pertransibit gladius vt reuelentur ex
multis cordibus cogitationes. * Et erat An- 36
na prophetissa, filia Phanuel, de tribu Aser:
hæc processerat in diebus multis, & vixerat
cum viro suo annis septẽ a virginitate sua.
* Et hæc vidua vsque ad annos octoginta 37
quattuor: quæ non discedebat de templo,
ieiunijs, & obsecrationibus seruiens nocte,
ac die. * Et hæc, ipsa hora superueniens, con 38
fitebatur Domino: & loquebatur de illo
omnibus, qui expectabant redemptionem
Israel. * Et vt perfecerunt omnia secundum 39
legem Domini, reuersi sunt in Galilæam
in ciuitatem suam Nazareth. * Puer autem 40
crescebat, & confortabatur plenus sapien-
tia: & gratia Dei erat in illo. * Et ibant pa- 41
rentes eius per omnes annos in Ierusalem,
in die sollemni Paschæ. * Et cum factus es- 42
set annorum duodecim, ascendentibus illis
Ierosolymam secundum consuetudinem
diei festi, * consummatisq. diebus, cum re- 43
dirent, remansit puer Iesus in Ierusalem, &
non cognouerũt parentes eius. * Existiman- 44
tes autem illum esse in comitatu, venerunt
iter diei, & requirebant eum inter cogna-
tos, & notos. * Et non inuenientes, regressi 45
sunt in Ierusalem, requirentes eum. * Et fa- 46
ctum est, post triduum inuenerunt illum in
templo sedentem in medio doctorum, au-
dientem illos, & interrogantem eos. * Stu- 47
pebant autem omnes, qui eum audiebant,
super prudentia, & responsis eius. * Et vi- 48
dentes admirati sunt. Et dixit mater eius
ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? ecce
pater tuus, & ego dolentes quærebamus
te. * Et ait ad illos: Quid est quòd me 49
quærebatis? nesciebatis quia in his, quæ
patris mei sunt, oportet me esse? * Et ipsi 50
non intellexerunt verbum, quod locutus
51 est ad eos. * Et descendit cum eis, &
venit Nazareth: & erat subditus illis. Et
mater eius conseruabat omnia verba hæc
52 in corde suo. * Et Iesus proficiebat sapien-
tia, & ætate, & gratia apud Deum, &
homines.

CAP. III.

1 ANNO autem quintodecimo imperij
Tiberij Cæsaris, procurante Pontio Pi
lato Iudæam, tetrarcha autem Galilææ He-
rode, Philippo autem fratre eius tetrarcha
Ituræ, & Trachonitidis regionis, & Lysa-
2 nia Abilinæ tetrarcha, * sub principibus sa-
cerdotũ Anna, & Caipha: factũ est verbum
Domini super Ioannem, Zachariæ filium,
3 in deserto. * Et venit in omnem regionem
Iordanis, prædicans baptismum pœniten-
4 tiæ in remissionem peccatorum, * sicut scri-
ptum est in Libro sermonum Isaiæ prophe-
tæ: Vox clamantis in deserto: Parate viam
5 Domini: rectas facite semitas eius: * omnis
vallis implebitur: & omnis mons, & collis
humiliabitur: & erunt praua in directa: &
6 aspera in vias planas: * & videbit omnis
7 caro salutare Dei. * Dicebat ergo ad turbas
quæ exibant vt baptizarentur ab ipso: Ge-
nimina viperarum quis ostendit vobis fu-
8 gere a ventura ira? * Facite ergo fructus di-
gnos pœnitentiæ, & ne cœperitis dicere: Pa-
trem habemus Abraham. Dico enim vobis
quia potens est Deus de lapidibus istis su-
9 scitare filios Abrahæ. * Iam enim securis ad
radicem arborum posita est. Omnis ergo
arbor non faciens fructum bonum, excide-
10 tur, & in ignem mittetur. * Et interrogabãt
eum turbæ, dicentes: Quid ergo faciemus?
11 * Respondens autem dicebat illis: Qui ha-
bet duas tunicas, det non habenti: & qui
12 habet escas, similiter faciat. * Venerunt
autem & publicani vt baptizarentur, & di-
xerunt ad illum: Magister, quid faciemus?
13 * At ille dixit ad eos: Nihil amplius, quàm
quod constitutum est vobis, faciatis.
14 * Interrogabant autem eum & milites, di-
centes: Quid faciemus & nos? Et ait illis:
Neminem concutiatis, neque calumniam

faciatis:& contenti estote stipendijs vestris.
*Existimante autem populo, & cogitanti- 15
bus omnibus in cordibus suis de Ioãne, ne
forte ipse esset Christus:* respondit Ioan- 16
nes,dicés omnibus: Ego quidem aqua ba-
ptizo vos: veniet autem fortior me, cuius
non sum dignus soluere corigiam calcea-
mentorũ eius:ipse vos baptizabit in Spiritu
sancto,& igni:* cuius ventilabrum in manu 17
eius,& purgabit aream suam,& cõgregabit
triticum in horreum suum, paleas autem
comburet igni inextinguibili.* Multa qui- 18
dem,& alia exhortans euangelizabat popu
lo.*Herodes autem tetrarcha cum corripe- 19
retur ab illo de Herodiade vxore fratris sui,
& de omnibus malis, quæ fecit Herodes,
*adiecit & hoc super omnia,& inclusit Ioã- 20
nem in carcere.*Factum est autem cum ba- 21
ptizaretur omnis populus, & Iesu baptiza-
to,& orante,apertum est cælum:*& descen 22
dit Spiritus sanctus corporali specie sicut
columba in ipsum: & vox de cælo facta est:
Tu es filius meus dilectus, in te complacui
mihi.*Et ipse Iesus erat incipiens quasi an- 23
norum triginta,vt putabatur,filius Ioseph,
qui fuit Heli,qui fuit Mathat,*qui fuit Leui, 24
qui fuit Melchi,qui fuit Ianne, qui fuit Io-
seph,*qui fuit Mathathiæ, qui fuit Amos, 25
qui fuit Nahum,qui fuit Hesli,qui fuit Nag-
ge,*qui fuit Mahath, qui fuit Mathathiæ, 26
qui fuit Semei,qui fuit Ioseph,qui fuit Iuda,
*qui fuit Ioanna,qui fuit Resa, qui fuit Zo- 27
robabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri,
*qui fuit Melchi,qui fuit Addi,qui fuit Co- 28
san, qui fuit Elmadam, qui fuit Her,* qui 29
fuit Iesu, qui fuit Eliezer, qui fuit Iorim,
qui fuit Mathat, qui fuit Leui,*qui fuit Si- 30
meon, qui fuit Iuda, qui fuit Ioseph, qui
fuit Iona,qui fuit Eliakim,* qui fuit Melea, 31
qui fuit Menna, qui fuit Mathatha, qui fuit
Nathan, qui fuit Dauid, *qui fuit Iesse, qui 32
fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit Salmon,
qui fuit Naasson,* qui fuit Aminadab, qui 33
fuit Aram, qui fuit Esron, qui fuit Phares,
qui fuit Iudæ,*qui fuit Iacob,qui fuit Isaac, 34
qui fuit Abrahæ, qui fuit Thare, qui fuit
Nachor,*qui fuit Sarug,qui fuit Ragau,qui 35
fuit Phaleg, qui fuit Heber, qui fuit Sale,
36 * qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad, qui
fuit Sem, qui fuit Noe, qui fuit Lamech,
37 *qui fuit Mathusale, qui fuit Henoch, qui
fuit Iared, qui fuit Malaleel, quit fuit Cai-
38 nan,*qui fuit Henos,qui fuit Seth, qui fuit
Adam, qui fuit Dei.

CAP. IIII.

1 IESVS autem plenus Spiritu sancto re-
gressus est a Iordane: & agebatur a Spi-
2 ritu in desertum * diebus quadraginta, &
tentabatur a diabolo. Et nihil manducauit
in diebus illis: & consummatis illis esurijt.
3 *Dixit autem illi diabolus: Si filius Dei es,
4 dic lapidi huic vt panis fiat.* Et respon-
dit ad illum Iesus: Scriptum est: Quia non
in solo pane viuit homo, sed in omni ver-
5 bo Dei.* Et duxit illum diabolus in mon-
tem excelsum, & ostendit illi omnia regna
6 orbis terræ in momento temporis,* & ait
illi: Tibi dabo potestatem hanc vniuersam,
& gloriam illorum: quia mihi tradita sunt:
7 & cui volo do illa.* Tu ergo si adoraue-
8 ris coram me,erunt tua omnia.*Et respon-
dens Iesus, dixit illi: Scriptum est: Domi-
num Deum tuum adorabis, & illi soli ser-
9 uies.*Et duxit illum in Ierusalem,& statuit
eum super pinnam templi, & dixit illi: Si
10 filius Dei es,mitte te hinc deorsum.*Scri-
ptum est enim quòd Angelis suis mandauit
11 de te,vt conseruent te:*& quia in manibus
tollent te,ne forte offendas ad lapidem pe
12 dem tuum.* Et respõdens Iesus,ait illi: Di-
ctum est: Non tentabis Dominum Deum
13 tuum.* Et consummata omni tentatione,
diabolus recessit ab illo,vsque ad tempus.
14 *Et regressus est Iesus in virtute Spiritus in
Galilæam, & fama exijt per vniuersam re-
15 gionem de illo.*Et ipse docebat in synago
gis eorum,& magnificabatur ab omnibus.
16 *Et venit Nazareth,vbi erat nutritus,& in-
trauit secundum consuetudinem suam die
sabbati in synagogam, & surrexit legere.
17 *Et traditus est illi Liber Isaiæ prophetæ.
Et vt reuoluit librum, inuenit locum vbi
18 scriptum erat:* Spiritus Domini super me:
propter

propter quod vnxit me, euangelizare paupe
ribus miſit me, ſanare cõtritos corde, *præ- 19
dicare captiuis remiſſionem, & cæcis viſum,
dimittere confractos in remiſſionem, præ-
dicare annum Domini acceptum, & diem
retributionis. *Et cum plicuiſſet librum, 20
reddidit miniſtro, & ſedit. Et omnium in
ſynagoga oculi erant intendentes in eum.
*Cœpit autem dicere ad illos: Quia hodie 21
impleta eſt hæc ſcriptura in auribus veſtris.
*Et omnes teſtimonium illi dabant: & mi- 22
rabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant
de ore ipſius, & dicebant: Nonne hic eſt
filius Ioſeph? *Et ait illis: Vtique dicetis mi- 23
hi hanc ſimilitudinẽ: Medice cura teipſum:
quanta audiuimus facta in Capharnaum,
fac & hic in patria tua. *Ait autem: Amen 24
dico vobis, quia nemo propheta acceptus
eſt in patria ſua. *In veritate dico vobis, 25
multæ viduæ erant in diebus Eliæ in Iſrael,
quando clauſum eſt cælum annis tribus,
& menſibus ſex: cum facta eſſet fames ma-
gna in omni terra: *& ad nullam illarum 26
miſſus eſt Elias, niſi in Sarepta Sidoniæ, ad
mulierem viduam. *Et multi leproſi erant 27
in Iſrael ſub Eliſæo propheta: & nemo eo-
rum mundatus eſt niſi Naaman Syrus. *Et 28
repleti ſunt omnes in ſynagoga ira, hæc au-
dientes. *Et ſurrexerunt, & eiecerunt illum 29
extra ciuitatem: & duxerũt illum vſque ad
ſupercilium montis, ſuper quem ciuitas il-
lorum erat ædificata vt præcipitarent eum.
*Ipſe autem tranſiens per medium illorum, 30
ibat. *Et deſcendit in Capharnaum ciui- 31
tatem Galilææ, ibiq. docebat illos ſabbatis.
*Et ſtupebant in doctrina eius, quia in po- 32
teſtate erat ſermo ipſius. *Et in ſynagoga 33
erat homo habens dæmonium immundum,
& exclamauit voce magna, *dicens: Sine, 34
quid nobis, & tibi Ieſu Nazarene? veniſti
perdere nos? ſcio te qui ſis, Sanctus Dei.
*Et increpauit illum Ieſus, dicens: Obmu- 35
teſce, & exi ab eo. Et cum proieciſſet il-
lum dæmonium in medium, exijt ab illo, 36
nihilq. illum nocuit. *Et factus eſt pauor
in omnibus, & colloquebantur ad inui-
cem, dicentes: Quod eſt hoc verbum, quia
in poteſtate & virtute imperat immundis
37 ſpiritibus, & exeunt? *Et diuulgabatur fa-
38 ma de illo in omnem locum regionis. *Sur
gens autem Ieſus de ſynagoga, introiuit
in domum Simonis. Socrus autem Simo-
nis tenebatur magnis febribus: & rogaue-
39 runt illum pro ea. *Et ſtans ſuper illam
imperauit febri: & dimiſit illam. Et conti-
40 nuo ſurgens, miniſtrabat illis. *Cum autem
ſol occidiſſet: omnes, qui habebant infir-
mos varijs languoribus, ducebant illos ad
eum. At ille ſingulis manus imponens, cu
41 rabat eos. *Exibant autem dæmonia a mul
tis clamantia, & dicentia: Quia tu es filius
Dei: & increpãs non ſinebat ea loqui: quia
42 ſciebant ipſum eſſe Chriſtum. *Facta autem
die egreſſus ibat in deſertum locum, & tur-
bæ requirebant eum, & venerunt vſque ad
ipſum: & detinebant illum ne diſcederet
43 ab eis. *Quibus ille ait: Quia & alijs ciui
tatibus oportet me euangelizare regnum
44 Dei: quia ideo miſſus ſum. *Et erat præ-
dicans in ſynagogis Galilææ.

CAP. V.

1 FACTVM eſt autem, cum turbæ irruerẽt
in eum, vt audirent verbum Dei, & ipſe
2 ſtabat ſecus ſtagnum Geneſareth. *Et vi-
dit duas naues ſtantes ſecus ſtagnũ: piſca-
tores autem deſcẽderant, & lauabant retia.
3 *Aſcendens autẽ in vnam nauim, quæ erat
Simonis, rogauit eũ a terra reducere puſil-
lum. Et ſedens docebat de nauicula tur-
4 bas. *Vt ceſſauit autẽ loqui, dixit ad Simo-
nem: Duc in altum, & laxate retia veſtra
5 in capturam. *Et reſpondens Simon, dixit
illi: Præceptor, per totam noctem laboran-
tes, nihil cepimus: in verbo autem tuo laxa-
6 bo rete. *Et cum hoc feciſſent, concluſe-
runt piſcium multitudinẽ copioſam, rum-
7 pebatur autem rete eorum. *Et annuerunt
ſocijs, qui erant in alia naui vt venirent,
& adiuuarent eos. Et venerunt, & imple-
uerunt ambas nauiculas, ita vt pene mer-
8 gerentur. *Quod cum videret Simon Pe-
trus, procidit ad genua Ieſu, dicens: Exi
a me, quia homo peccator ſum, Domine.

9 *Stupor enim circumdederat eum, & om-
nes,qui cum illo erant, in captura piscium,
10 quam ceperant: * Similiter autem Iacobū,
& Ioannē,filios Zebedæi, qui erāt socij Si-
monis. Et ait ad Simonem Iesus: Noli ti-
mere: ex hoc iam homines eris capiens.
11 *Et subductis ad terram nauibus,relictis om
12 nibus secuti sunt eum. * Et factum est,cum
esset in vna ciuitatum,& ecce vir plenus le-
pra, & videns Iesum,& procidens in faciē,
rogauit eum,dicens: Domine,si vis, potes
13 me mundare. * Et extendens manum, teti-
git eum dicens: Volo: Mundare. Et confe
14 stim lepra discessit ab illo. *& ipse præcepit
illi vt nemini diceret: sed,Vade,ostende te
sacerdoti,& offer pro emundatione tuā, si-
cut præcepit Moyses, in testimonium illis.
15 *Perambulabat autem magis sermo de illo:
& conueniebant turbæ multæ vt audirent,
16 & curarentur ab infirmitatibus suis. * Ipse
autem secedebat in desertum, & orabat.
17 *Et factum est in vna dierum,& ipse sede-
bat docens. Et erant Pharisæi sedentes, &
legis doctores, qui venerant ex omni ca-
stello Galilææ,& Iudææ,& Ierusalem: & vir
18 tus Domini erat ad sanandum eos.*Et ecce
viri portantes in lecto hominē,qui erat pa-
ralyticus: & quærebant eum inferre,& po-
19 nere ante eum. * Et non inuenientes qua
parte illum inferrent præ turba, ascende-
runt supra tectum,& per tegulas summise-
runt eum cum lecto in medium ante Iesum.
20 *Quorum fidem vt vidit,dixit: Homo remit
21 tuntur tibi peccata tua. * Et cœperunt co-
gitare Scribæ, & Pharisæi, dicentes: Quis
est hic, qui loquitur blasphemias? Quis
potest dimittere peccata, nisi solus Deus?
22 *Vt cognouit autem Iesus cogitationes eo-
rum,respondens, dixit ad illos: Quid cogi-
23 tatis in cordibus vestris? *Quid est facilius
dicere: Dimittuntur tibi peccata: an dice-
24 re: Surge, & ambula? * Vt autem sciatis
quia Filius hominis habet potestatem in ter-
ra dimittendi peccata, (ait paralytico) Ti-
bi dico,surge, tolle lectum tuum,& vade in
25 domum tuam. * Et confestim consurgens
coram illis,tulit lectum, in quo iacebat: &
abijt in domum suam,magnificans Deum.
26 *Et stupor apprehendit omnes,& magnifi-
cabant Deum. Et repleti sunt timore,dicen
27 tes: Quia vidimus mirabilia hodie.*Et post
hæc exijt, & vidit publicanum nomine Le-
ui, sedentem ad Telonium, & ait illi: Se-
28 quere me.*Et relictis omnibus,surgens se-
29 cutus est eum. * & fecit ei conuiuium ma-
gnum Leui in domo sua: & erat turba mul
ta publicanorum, & aliorum, qui cum illis
30 erant discumbentes.*Et murmurabant Pha
risæi, & Scribæ eorum dicentes ad discipu-
los eius: Quare cum publicanis, & pecca-
31 toribus manducatis,& bibitis? * Et respon-
dens Iesus,dixit ad illos: Non egent qui sa-
32 ni sunt medico,sed qui male habent.* Non
veni vocare iustos,sed peccatores ad pœni-
33 tentiam.* At illi dixerunt ad eum: Quare
discipuli Ioannis ieiunant frequenter, &
obsecrationes faciūt, similiter & Pharisæo-
34 rum: tui autem edunt,& bibunt? * Quibus
ipse ait: Numquid potestis filios sponsi,
dum cum illis est sponsus,facere ieiunare?
35 * Venient autem dies: cum ablatus fuerit
ab illis sponsus,tunc ieiunabunt in illis die-
36 bus. * Dicebat autem & similitudinem ad
illos: Quia nemo commissuram a nouo ve-
stimento immittit in vestimentum vetus:
alioquin & nouum rumpit, & veteri non
37 conuenit commissura a nouo. * Et nemo
mittit vinum nouum in vtres veteres: alio-
quin rumpet vinum nouum vtres,& ipsum
38 effundetur,& vtres peribunt. * sed vinum
nouum in vtres nouos mittendum est. &
39 vtraque conseruantur. * Et nemo bibens
vetus, statim vult nouum, dicit enim: Ve-
tus melius est.

CAP. VI.

1 FACTVM est autem in sabbato secūdo,
primo,cum transiret per sata, vellebant
discipuli eius spicas, & manducabant con-
2 fricantes manibus. * Quidam autem Pha-
risæorum,dicebant illis: Quid facitis quod
3 non licet in sabbatis? * Et respondens Iesus
ad eos, dixit: Nec hoc legistis quod fecit
Dauid,cum esurisset ipse,& qui cū illo erāt?

*quomodo intrauit in domum Dei,& panes 4
propositionis sumpsit, & manducauit, &
dedit his,qui cum ipso erant: quos nõ licet
manducare nisi tantum sacerdotibus? *Et 5
dicebat illis: Quia Dominus est Filius hominis,etiam
sabbati. *Factum est autem & 6
in alio sabbato, vt intraret in synagogam,
& doceret. Et erat ibi homo,& manus eius
dextra erat arida.*Obseruabãt autem Scri- 7
bæ,& Pharisæi si in sabbato curaret: vt in-
uenirent vnde accusarent eum. *Ipse vero 8
sciebat cogitationes eorum:& ait homini,
qui habebat manum aridam: Surge, & sta
in medium. Et surgens stetit. *Ait autem 9
ad illos Iesus: Interrogo vos si licet sabbatis
benefacere,an male: animã saluam facere,
an perdere?*Et circumspectis omnibus di- 10
xit homini: Extende manum tuam. Et ex-
tendit: & restituta est manus eius.*Ipsi au- 11
tem repleti sunt insipientia,& colloquebã-
tur ad inuicem, quidnam facerent Iesu.
*Factum est autem in illis diebus, exijt in 12
montem orare, & erat pernoctans in ora-
tione Dei.*Et cum dies factus esset,vocauit 13
discipulos suos: & elegit duodecim ex ipsis
(quos & Apostolos nominauit) *Simonem, 14
quem cognominauit Petrum, & Andream
fratrem eius, Iacobum,& Ioannem, Philip-
pum, & Bartholomæum, *Matthæum, & 15
Thomam, Iacobum Alphæi, & Simonem,
qui vocatur zelotes, *& Iudam Iacobi,& Iu- 16
dam Iscariotem, qui fuit proditor. *Et de- 17
scendens cum illis,stetit in loco campestri,
& turba discipulorum eius,& multitudo co
piosa plebis ab omni Iudæa, & Ierusalem,
& maritima,& Tyri,& Sidonis,*qui venerãt 18
vt audirent eum, & sanarentur a languori-
bus suis. Et qui vexabantur a spiritibus im-
mundis, curabantur.*Et omnis turba quæ- 19
rebat eum tangere: quia virtus de illo exi-
bat,& sanabat omnes.*Et ipse eleuatis ocu- 20
lis in discipulos suos, dicebat: Beati pau-
peres: quia vestrum est regnum Dei.*Bea- 21
ti, qui nunc esuritis: quia saturabimini.
Beati,qui nunc fletis: quia ridebitis.*Bea- 22
ti eritis cum vos oderint homines, & cum
separauerint vos, & exprobrauerint,& eie-
cerint nomen vestrum tamquam malum,
23 propter Filium hominis. *Gaudete in illa
die, & exultate: ecce enim merces vestra
multa est in cælo: secundum hæc enim fa-
24 ciebant Prophetis patres eorum. *Verum-
tamen væ vobis diuitibus, quia habetis
25 consolationem vestram.*Væ vobis,qui sa-
turati estis: quia esurietis. Væ vobis,qui ri-
26 detis nunc: quia lugebitis & flebitis. *Væ
cum benedixerint vobis homines: secun-
dum hæc enim faciebant pseudoprophetis
27 patres eorum. *Sed vobis dico, qui audi-
tis: Diligite inimicos vestros,benefacite his,
28 qui oderunt vos. *Benedicite maledicen-
tibus vobis, & orate pro calumniantibus
29 vos. *Et qui te percutit in maxillam, præ-
be & alteram. Et ab eo, qui aufert tibi ve-
stimentum, etiam tunicam noli prohibere.
30 *Omni autem petenti te, tribue: & qui
31 aufert quæ tua sunt,ne repetas. *Et prout
vultis vt faciant vobis homines, & vos fa-
32 cite illis similiter. *Et si diligitis eos, qui
vos diligunt,quæ vobis est gratia? nam &
33 peccatores diligentes se diligunt. *Et si
benefeceritis his, qui vobis benefaciunt;
quæ vobis est gratia? siquidem & peccato-
34 res hoc faciunt. *Et si mutuum dederitis
his, a quibus speratis recipere; quæ gratia
est vobis? nam & peccatores peccatoribus
35 fœnerantur,vt recipiant æqualia. *Verum-
tamen diligite inimicos vestros: benefaci-
te,& mutuum date,nihil inde sperantes:&
erit merces vestra multa,& eritis filij Altissi-
mi,quia ipse benignus est super ingratos &
36 malos.*Estote ergo misericordes sicut &
37 Pater vester misericors est.*Nolite iudicare,
& non iudicabimini: nolite condemnare,
& non condemnabimini. Dimittite, & di-
38 mittemini. *Date, & dabitur vobis: men-
suram bonam,& confertam,& coagitatam,
& supereffluentem dabunt in sinum vestrũ.
Eadem quippe mensura,qua mensi fueritis,
39 remetietur vobis. *Dicebat autem illis &
similitudinem: Numquid potest cæcus cæ-
cum ducere? nonne ambo in foueam ca-
40 dunt? *Non est discipulus super magistrũ:
perfectus autem omnis erit, si sit sicut
magister

magiſter eius. * Quid autem vides feſtu- 41
cam in oculo fratris tui,trabem autem,quæ
in oculo tuo eſt, non conſideras? * Aut 42
quomodo potes dicere fratri tuo: Frater
ſine eijciam feſtucam de oculo tuo: ipſe
in oculo tuo trabem non videns? Hypocri-
ta eijce primum trabem de oculo tuo: &
tunc perſpicies vt educas feſtucam de ocu
lo fratris tui. *Non eſt enim arbor bona, 43
quæ facit fructus malos: neque arbor ma-
la,faciens fructum bonum. * Vnaquæque 44
enim arbor de fructu ſuo cognoſcitur. Ne-
que enim de ſpinis colligunt ficus: neque
de rubo vindemiant vuam. *Bonus homo 45
de bono theſauro cordis ſui profert bonū:
& malus homo de malo theſauro profert
malum. Ex abundantia enim cordis os lo-
quitur. * Quid autem vocatis me Domine, 46
Domine: & non facitis quæ dico? *Omnis, 47
qui venit ad me, & audit ſermones meos,
& facit eos: oſtendam vobis cui ſimilis ſit:
*ſimilis eſt homini ædificanti domum, qui 48
fodit in altum,& poſuit fundamentum ſu-
per petram. inundatione autem facta, illi-
ſum eſt flumen domui illi,& non potuit eā
mouere: fundata enim erat ſuper petram.
*Qui autem audit, & non facit: ſimilis eſt 49
homini ædificanti domum ſuam ſuper ter-
ram ſine fundamento: in quam illiſus eſt
fluuius,& continuo cecidit: & facta eſt rui-
na domus illius magna.

Cap. VII.

CVm autem impleſſet omnia verba ſua 1
in aures plebis,intrauit Capharnaum.
*Centurionis autem cuiuſdam ſeruus malè 2
habens,erat moriturus: qui illi erat pretio-
ſus.* Et cum audiſſet de Ieſu,miſit ad eum 3
ſeniores Iudæorum,rogans eum vt veniret,
& ſaluaret ſeruum eius.*At illi cum veniſ- 4
ſent ad Ieſum,rogabant eum ſolicite,dicen
tes ei: Quia dignus eſt vt hoc illi præſtes.
*diligit enim gentem noſtram: & ſynago- 5
gam ipſe ædificauit nobis.* Ieſus autē ibat 6
cum illis. Et cum iam non longe eſſet a do
mo,miſit ad eum Centurio amicos,dicens:
Domine noli vexari: Non enim ſum dignus
7 vt ſub tectum meum intres.*propter quod
& meipſum non ſum dignum arbitratus vt
venirem ad te: ſed dic verbo, & ſanabitur
8 puer meus.*nam & ego homo ſum ſub po-
teſtate conſtitutus,habens ſub me milites:
& dico huic vade, & vadit: & alij veni, &
9 venit: & ſeruo meo,fac hoc,& facit.* Quo
audito Ieſus miratus eſt: & conuerſus ſe-
quentibus ſe turbis, dixit: Amen dico vo-
10 bis,nec in Iſrael tantam fidem inueni.* Et
reuerſi,qui miſſi fuerant domū, inuenerunt
11 ſeruum,qui languerat, ſanum.* Et factum
eſt: deinceps ibat in ciuitatem,quæ vocatur
Naim: & ibant cum eo diſcipuli eius, &
12 turba copioſa.*Cum autem appropinqua-
ret portæ ciuitatis,ecce defunctus effereba-
tur filius vnicus matris ſuæ: & hæc vidua
erat: & turba ciuitatis multa cum illa.
13 *Quam cū vidiſſet Dominus, miſericordia
14 motus ſuper eam,dixit illi: Noli flere.*Et
acceſſit,& tetigit loculum. (Hi autem, qui
portabant, ſteterunt) Et ait: Adoleſcens,
15 tibi dico, ſurge.* Et reſedit qui erat mor-
tuus, & cœpit loqui. Et dedit illum matri
16 ſuæ.*Accepit autem omnes timor: & ma-
gnificabant Deum,dicentes: Quia prophe-
ta magnus ſurrexit in nobis: & quia Deus
17 viſitauit plebem ſuam.* Et exijt hic ſermo
in vniuerſam Iudæam de eo, & in omnem
18 circà regionem. *Et nunciauerunt Ioanni
19 diſcipuli eius de omnibus his.* Et conuo-
cauit duos de diſcipulis ſuis Ioannes,& mi-
ſit ad Ieſum,dicens: Tu es qui venturus es,
20 an alium expectamus? *Cum autem veniſ-
ſent ad eum viri,dixerunt: Ioānes Baptiſta
miſit nos ad te dicens: Tu es,qui venturus
21 es,an alium expectamus? * (in ipſa autem
hora multos curauit a languoribus,& pla-
gis,& ſpiritibus malis,& cæcis multis dona-
22 uit viſum.) *Et reſpondens,dixit illis: Eun-
tes renūciate Ioanni quæ audiſtis,& vidiſtis:
Quia cæci vident, claudi ambulant, leproſi
mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſur-
23 gunt, pauperes euangelizantur: *& beatus
eſt quicumque non fuerit ſcandalizatus in
24 me.* Et cum diſceſſiſſent nuncij Ioannis,
cœpit de Ioāne dicere ad turbas: Quid exi-
ſtis

stis in desertum videre? arundinem vento
agitatam? * Sed quid existis videre? homi- 25
nem mollibus vestimentis indutum? Ecce
qui in veste pretiosa sunt & delicijs, in do-
mibus regum sunt. * Sed quid existis vide- 26
re? prophetam? Vtique dico vobis, & plus-
quam Prophetam: *hic est, de quo scriptum 27
est: Ecce mitto angelum meum ante faciē
tuam, qui præparabit viam tuam ante te.
* Dico enim vobis: Maior inter natos mulie- 28
rum propheta Ioāne Baptista nemo est. qui
autem minor est in regno Dei, maior est il-
lo. * Et omnis populus audiens & publica- 29
ni, iustificauerunt Deum, baptizati bapti-
smo Ioannis. * Pharisæi autem, & legis pe- 30
riti consilium Dei spreuerūt in semetipsos,
non baptizati ab eo. * Ait autem Dominus: 31
Cui ergo similes dicam homines generatio-
nis huius? & cui similes sunt? * Similes sunt 32
pueris sedentibus in foro, & loquētibus ad-
inuicem, & dicentibus: Cantauimus vobis
tibijs, & non saltastis: lamentauimus, & nō
plorastis. * Venit enim Ioannes Baptista, 33
neque manducans panem, neque bibens vi
num, & dicitis: Dæmonium habet. * Venit 34
Filius hominis manducans, & bibens, & di-
citis: Ecce homo deuorator, & bibens vi-
num, amicus publicanorum, & peccatorū.
* Et iustificata est sapiētia ab omnibus filijs 35
suis. * Rogabat autem illum quidā de Pha- 36
risæis vt manducaret cum illo. Et ingressus
domum Pharisæi discubuit. * Et ecce mu- 37
lier, quæ erat in ciuitate peccatrix, vt co-
gnouit quòd accubuisset in domo Pha-
risæi, attulit alabastrum vnguenti: * & stans 38
retro secus pedes eius, lacrymis cœpit riga-
re pedes eius, & capillis capitis sui tergebat,
& osculabatur pedes eius, & vnguēto vnge
bat. * Videns autem Pharisæus, qui voca- 39
uerat eum, ait intra se dicens: Hic si esset
propheta, sciret vtique, quæ, & qualis est mu
lier, quæ tangit eum: quia peccatrix est. * Et 40
respondens Iesus, dixit ad illum: Simon, ha-
beo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister,
dic. * Duo debitores erant cuidam fœnera- 41
tori: vnus debebat denarios quingētos, &
alius quinquaginta. * Non habentibus illis 42
vnde redderent, donauit vtrisque. Quis er-
43 go eum plus diligit? * Respondēs Simon di-
xit: Æstimo quia is, cui plus donauit. At il-
44 le dixit ei: Recte iudicasti. * Et conuersus
ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mu-
lierē? Intraui in domū tuam, aquam pedi-
bus meis non dedisti: hæc autem lacrymis
rigauit pedes meos, & capillis suis tersit.
45 * Osculum mihi non dedisti: hæc autem ex
quo intrauit, non cessauit osculari pedes
46 meos. * Oleo caput meum non vnxisti: hæc
47 autem vnguento vnxit pedes meos. * Pro-
pter quod dico tibi: Remittuntur ei pecca-
ta multa, quoniam dilexit multum. Cui au-
48 tem minus dimittitur, minus diligit. * Dixit
autem ad illam: Remittuntur tibi peccata.
49 * Et cœperunt qui simul accumbebant, di-
cere intra se: Quis est hic, qui etiam pecca-
50 ta dimittit? * Dixit autem ad mulierem:
Fides tua te saluam fecit: vade in pace.

CAP. VIII.

1 ET factum est deinceps, & ipse iter facie
bat per ciuitates, & castella prædicans,
& euangelizans regnum Dei: & duodecim
2 cū illo, * & mulieres aliquæ, quæ erāt cura-
tæ a spiritibus malignis, & infirmitatibus:
Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua se-
3 ptē dæmonia exierāt, * & Ioanna vxor Chu
sæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ
multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus
4 suis * . Cum autē turba plurima cōuenirent,
& de ciuitatibus properarēt ad eū, dixit per
5 similitudinem: * Exijt qui seminat, seminare
semen suum: & dum seminat, aliud cecidit
secus viam, & conculcatum est, & volucres
6 cæli comederunt illud. * Et aliud cecidit su-
pra petram: & natum aruit, quia non habe-
7 bat humorem. * Et aliud cecidit inter spi-
nas, & simul exortæ spinæ suffocauerunt il-
8 lud. * Et aliud cecidit in terram bonam: &
ortum fecit fructum centuplum. Hæc di-
cens clamabat: Qui habet aures audiēdi, au-
9 diat. * Interrogabant autem eum discipuli
10 eius, quæ esset hæc parabola. * Quibus ipse
dixit: Vobis datum est nosse mysteriū re-
gni Dei, ceteris autem in parabolis: vt vi-
den-

dentes non videant, & audientes non in-
telligant.*Est autem hæc parabola: Semen 11
est verbum Dei.*Qui autem secus viam,hi 12
sunt qui audiunt: deinde venit diabolus,&
tollit verbum de corde eorum,ne credentes
salui fiant.*Nam qui supra petram: qui cum 13
audierint, cum gaudio suscipiunt verbum:
& hi radices non habent: qui ad tempus
credunt,& in tempore tentationis recedũt.
*Quod autem in spinas cecidit: hi sunt,qui 14
audierunt, & a solicitudinibus,& diuitijs,&
voluptatibus vitæ euntes, suffocantur, &
& non referunt fructum.*Quod autem in 15
bonam terram: hi sunt, qui in corde bono
& optimo audientes verbum retinent, &
fructum afferunt in patientia.*Nemo au- 16
tem lucernam accendens,operit eam vase,
aut subtus lectum ponit: sed supra cande-
labrum ponit,vt intrantes videant lumen.
*Non est enim occultum,quod non mani- 17
festetur: nec absconditum, quod non co-
gnoscatur,& in palam veniat.*Videte er- 18
go quomodo audiatis? Qui enim habet,
dabitur illi: & quicumque non habet,etiam
quod putat se habere, auferetur ab illo.
*Venerunt autem ad illum mater,& fratres 19
eius,& non poterant adire eum præ turba.
*Et nunciatum est illi: Mater tua,& fratres 20
tui stant foris,volentes te videre.*Qui re- 21
spondens, dixit ad eos: Mater mea, & fra-
tres mei hi sunt,qui verbum Dei audiunt,
& faciunt. *Factum est autem in vna die- 22
rum: & ipse ascendit in nauiculam,& di-
scipuli eius, & ait ad illos: Transfretemus
trans stagnum. Et ascenderunt.* Et naui- 23
gantibus illis,obdormiuit,& descẽdit pro-
cella venti in stagnum, & complebantur,
& periclitabantur.*Accedentes autem su- 24
scitauerunt eum, dicentes: Præceptor,pe-
rimus. At ille surgens,increpauit ventum,
& tempestatem aquæ, & cessauit: & facta
est tranquillitas. * Dixit autem illis: Vbi 25
est fides vestra? Qui timentes, mirati sunt
ad inuicem, dicentes: Quis putas hic est,
quia & ventis, & mari imperat, & obe-
diunt ei?* Et nauigauerunt ad regionem 26
Gerasenorum, quæ est contra Galilæam.

27 *Et cum egressus esset ad terram, occurrit
illi vir quidam, qui habebat dæmoniũ iam
temporibus multis, & vestimento non in-
duebatur, neque in domo manebat, sed in
28 monumentis. *Is, vt vidit Iesum, procidit
ante illum: & exclamans voce magna, di-
xit: Quid mihi, & tibi est Iesu Fili Dei Al-
29 tissimi? obsecro te,ne me torqueas.*Præci-
piebat enim spiritui immundo vt exiret ab
homine. Multis enim temporibus arripie-
bat illum,& vinciebatur catenis,& compe-
dibus custoditus. & ruptis vinculis ageba-
30 tur a dæmonio in deserta.*Interrogauit au-
tem illum Iesus,dicens: Quod tibi nomen
est? At ille dixit: Legio: quia intrauerant
31 dæmonia multa in eum. *Et rogabant il-
lum ne imperaret illis vt in abyssum irent.
32 *Erat autem ibi grex porcorum multorum
pascentium in monte: & rogabant eum,vt
permitteret eis in illos ingredi. Et permisit
33 illis. *Exierunt ergo dæmonia ab homine,
& intrauerunt in porcos: & impetu abijt
grex per præceps in stagnum,& suffocatus
34 est. *Quod vt viderunt factum qui pasce-
bant, fugerunt, & nunciauerunt in ciui-
35 tatem,& in villas.*Exierunt autem videre
quod factum est, & venerunt ad Iesum: &
inuenerunt hominem sedentem,a quo dæ-
monia exierant, vestitum,ac sana mente ad
36 pedes eius,& timuerunt. *Nunciauerunt
autem illis & qui viderant,quomodo sanus
37 factus esset a legione:*& rogauerunt illum
omnis multitudo regionis Gerasenorum vt
discederet ab ipsis: quia magno timore te-
nebantur. Ipse autem ascendens nauim,re-
38 uersus est.*Et rogabat illum vir,a quo dæ-
monia exierant, vt cum eo esset. Dimisit
39 autem eum Iesus,dicens:*Redi in domum
tuam, & narra quanta tibi fecit Deus. Et
abijt per vniuersam ciuitatem, prædicans
40 quanta illi fecisset Iesus.*Factũ est autem
cum redijsset Iesus, excepit illum turba.
41 erãt enim omnes expectantes eũ.*Et ecce
venit vir, cui nomen Iairus, & ipse princeps
synagogæ erat: & cecidit ad pedes Iesu,
42 rogans eum vt intraret in domũ eius,* quia
vnica filia erat ei fere annorum duodecim,

& hæc moriebatur. Et contigit, dum iret, a
turbis comprimebatur.* Et mulier quædam 43
erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim,
quæ in medicos erogauerat omnẽ substan-
tiam suam, nec ab vllo potuit curari: * ac- 44
cessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti
eius: & confestim stetit fluxus sanguinis
eius. * Et ait Iesus: Quis est, qui me tetigit? 45
Negantibus autem omnibus dixit Petrus,
& qui cum illo erant: Præceptor, turbæ te
comprimunt, & affligunt, & dicis: Quis me
tetigit? * Et dixit Iesus: Tetigit me aliquis. 46
nam ego noui virtutem de me exijsse. * Vi- 47
dens autem mulier, quia non latuit, tremẽs
venit, & procidit ante pedes eius: & ob
quam causam tetigerit eum, indicauit co-
ram omni populo: & quemadmodum con
festim sanata sit. * At ipse dixit ei: Filia, fi- 48
des tua saluam te fecit: vade in pace. * Ad- 49
huc illo loquente, venit quidam ad princi-
pem synagogæ, dicens ei: Quia mortua est
filia tua, noli vexare illum. * Iesus autem, au- 50
dito hoc verbo, respõdit patri puellæ: Noli
timere, crede tantum, & salua erit. * Et cum 51
venisset domum, nõ permisit intrare secum
quemquam, nisi Petrum, & Iacobum, &
Ioannem, & patrem, & matrem puellæ.
* Flebant autem omnes, & plangebant il- 52
lam. At ille dixit: Nolite flere, nõ est mor-
tua puella, sed dormit. * Et deridebãt eum, 53
scientes quòd mortua esset. * Ipse autem te- 54
nens manum eius clamauit, dicẽs: Puella,
surge. * Et reuersus est spiritus eius, & sur- 55
rexit continuo. Et iussit illi dari manduca-
re. * Et stupuerunt parentes eius, quibus 56
præcepit ne alicui dicerent quod factũ erat.

Cap. IX.

CONVOCATIS autem duodecim A- 1
postolis, dedit illis virtutem, & pote-
statem super omnia dæmonia, & vt languo-
res curarent. * Et misit illos prædicare re- 2
gnũ Dei, & sanare infirmos. * Et ait ad illos: 3
Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque
perã, neque panem, neque pecuniam, ne-
que duas tunicas habeatis. * Et in quãcum- 4
que domũ intraueritis, ibi manete, & inde
5 ne exeatis. * Et quicumque non receperint
vos: exeuntes de ciuitate illa, etiam puluerẽ
pedum vestrorum excutite in testimonium
6 supra illos. * Egressi autem circuibant per
castella euangelizantes, & curantes vbique.
7 * Audiuit autem Herodes tetrarcha omnia,
quæ fiebant ab eo, & hæsitabat eo quòd di-
8 ceretur * a quibusdã: Quia Ioannes surrexit
a mortuis: a quibusdam vero: Quia Elias
apparuit: ab alijs autem: Quia propheta
9 vnus de antiquis surrexit. * Et ait Herodes:
Ioannem ego decollaui: Quis est autem
iste, de quo ego talia audio? Et quærebat
10 videre eum. * Et reuersi Apostoli, narraue-
runt illi quæcumque fecerunt: & assumptis
illis secessit seorsum in locum desertum, qui
11 est Bethsaidæ. * Quod cũ cognouissent tur-
bæ, secutæ sunt illum: & excepit eos, & lo-
quebatur illis de regno Dei, & eos, qui cura
12 indigebant, sanabat. * Dies autem cœperat
declinare. Et accedẽtes duodecim dixerunt
illi: Dimitte turbas, vt euntes in castella,
villasq. quæ circa sunt, diuertant, & inueniãt
13 escas: quia hic in loco deserto sumus. * Ait
autem ad illos: Vos date illis manducare.
At illi dixerunt: Nõ sunt nobis plus quàm
quinque panes, & duo pisces: nisi forte nos
eamus, & emamus in omnem hanc turbam
14 escas. * Erant autem fere viri quinque mil-
lia. Ait autem ad discipulos suos: Facite il-
los discũbere per conuiuia quinquagenos.
15 * Et ita fecerunt. Et discũbere fecerũt om-
16 nes. * Acceptis autem quinque panibus, &
duobus piscibus, respexit in cælũ, & bene-
dixit illis: & fregit, & distribuit discipulis
17 suis, vt ponerent ante turbas. * Et mãduca-
uerunt omnes, & saturati sunt. Et sublatum
est quod superfuit illis, fragmentorũ cophi-
18 ni duodecim. * Et factũ est cum solus esset
orans, erãt cum illo & discipuli: & inter-
rogauit illos, dicens: Quem me dicunt esse
19 turbæ? * At illi responderunt, & dixerunt:
Ioannem Baptistam, alij autem Eliam, alij
vero quia vnus Propheta de prioribus sur-
20 rexit. * Dixit autem illis: Vos autem quem
me esse dicitis? Respondens Simon Petrus
21 dixit: Christum Dei. * At ille increpans il-
los,

los, præcepit ne cui dicerent hoc,*dicens: 22
Quia oportet filium hominis multa pati, &
reprobari a ſenioribus,& principibus ſacer-
dotum, & Scribis, & occidi, & tertia die re-
ſurgere.*Dicebat autem ad omnes: Si quis 23
vult poſt me venire,abneget ſemetipſum,&
tollat crucẽ ſuam quotidie,& ſequatur me.
*Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam 24
facere,perdet illã: nam qui perdiderit ani-
mam ſuam propter me,ſaluam faciet illã.
*quid enim proficit homo,ſi lucretur vniuer 25
ſum mundum, ſe autem ipſum perdat, &
detrimentum ſui faciat?*Nam qui me eru- 26
buerit,& meos ſermones: hunc Filius homi
nis erubeſcet cum venerit in maieſtate ſua,
& Patris, & ſanctorum angelorum. * Dico 27
autem vobis vere: ſunt aliqui hic ſtãtes,qui
non guſtabunt mortem donec videant re-
gnum Dei. *Factum eſt autem poſt hæc 28
verba fere dies octo,& aſſumpſit Petrum, &
Iacobum,& Ioannem, & aſcendit in mon-
tem vt oraret.*Et facta eſt,dum oraret,ſpe- 29
cies vultus eius altera: & veſtitus eius albus
& refulgens.*Et ecce duo viri loquebantur 30
cum illo. Erant autem Moyſes,& Elias,*vi- 31
ſi in maieſtate: & dicebant exceſſum eius,
quem completurus erat in Ieruſalem.*Pe- 32
trus vero,& qui cum illo erant, grauati erãt
ſomno. Et euigilantes viderunt maieſta-
tem eius,& duos viros,qui ſtabant cum illo.
* Et factum eſt cum diſcederent ab illo, ait 33
Petrus ad Ieſum: Præceptor, bonũ eſt nos
hic eſſe: & faciamus tria tabernacula, vnũ
Tibi,& vnum Moyſi,& vnum Eliæ: neſciẽs
quid diceret. *Hæc autem illo loquente, 34
facta eſt nubes, & obumbrauit eos: & ti-
muerunt,intrantibus illis in nubem. * Et 35
vox facta eſt de nube, dicens: Hic eſt Fi-
lius meus dilectus,ipſum audite. * Et dum 36
fieret vox, inuentus eſt Ieſus ſolus. Et ipſi
tacuerunt,& nemini dixerunt in illis diebus
quidquam ex his, quæ viderant. *Factum 37
eſt autem in ſequenti die, deſcẽdentibus il-
lis de monte,occurrit illis turba multa.* Et 38
ecce vir de turba exclamauit,dicens: Magi-
ſter, obſecro te, reſpice in filium meũ quia
vnicus eſt mihi:* & ecce ſpiritus apprehẽdit 39
eum, & ſubito clamat, & elidit, & diſſipat
eum cum ſpuma, & vix diſcedit dilanians
40 eum:*& rogaui diſcipulos tuos vt eijcerent
41 illum, & non potuerunt. * Reſpondens au-
tem Ieſus,dixit: O generatio infidelis, &
peruerſa, vſquequo ero apud vos, & patiar
42 vos? Adduc huc filium tuum. * Et cum
accederet, eliſit illum dæmonium, & diſſi-
43 pauit. * Et increpauit Ieſus ſpiritũ immun-
dum, & ſanauit puerum, & reddidit illum
44 patri eius. * Stupebant autem omnes in
magnitudine Dei: omnibuſq. mirantibus
in omnibus,quæ faciebat, dixit ad diſcipu-
los ſuos: Ponite vos in cordibus veſtris ſer-
mones iſtos: Filius enim hominis futurum
45 eſt vt tradatur in manus hominum.* At il-
li ignorabant verbum iſtud,& erat velatum
ante eos vt nõ ſentirent illud: & timebant
46 eum interrogare de hoc verbo. * Intrauit
autem cogitatio in eos, quis eorum maior
47 eſſet.* At Ieſus videns cogitationes cordis
illorum, apprehendit puerum, & ſtatuit il-
48 lum ſecus ſe,*& ait illis: Quicumque ſuſce
perit puerum iſtum in nomine meo,me re-
cipit: & quicumque me receperit, recipit
eum, qui me miſit. Nam qui minor eſt in-
49 ter vos omnes,hic maior eſt.* Reſpondens
autem Ioannes dixit: Præceptor, vidimus
quendam in nomine tuo eijcientẽ dæmo-
nia, & prohibuimus eum: quia nõ ſequitur
50 nobiſcũ.* Et ait ad illum Ieſus: Nolite pro-
hibere: qui enim non eſt aduerſum vos,pro
51 vobis eſt.* Factum eſt autem dum comple-
rentur dies aſſumptionis eius, & ipſe faciem
52 ſuam firmauit vt iret in Ieruſalem. * Et mi-
ſit nuncios ante conſpectum ſuum: & eun-
tes intrauerunt in ciuitatẽ Samaritanorum
53 vt pararent illi. *Et non receperunt eum,
54 quia facies eius erat euntis in Ieruſalẽ.* Cũ
vidiſſent autem diſcipuli eius Iacobus, &
Ioannes,dixerunt: Domine, vis dicimus ut
ignis deſcendat de cælo,& conſumat illos?
55 *Et conuerſus increpauit illos,dicẽs: Neſci-
56 tis cuius ſpiritus eſtis. * Filius hominis non
venit animas perdere, ſed ſaluare. Et abie-
57 runt in aliud caſtellum.* Factum eſt autem:
ambulantibus illis in via, dixit quidam ad
illum:

illum: Sequar te quocumque ieris. * Dixit 58
illi Iesus: Vulpes foueas habent, & volucres
cæli nidos: Filius autem hominis non habet
vbi caput reclinet. * Ait autem ad alte- 59
rum: Sequere me. ille autem dixit: Domi-
ne permitte mihi primum ire, & sepelire pa
trem meum. * Dixitq. ei Iesus: Sine vt mor- 60
tui sepeliant mortuos suos: tu autem vade,
& annuncia regnum Dei. * Et ait alter: Se- 61
quar te Domine, sed permitte mihi primum
renuntiare his, quæ domi sunt. * Ait ad il- 62
lum Iesus: Nemo mittens manum suam ad
aratrum, & respiciens retro, aptus est re-
gno Dei.

CAP. X.

POST hæc autem designauit Dominus 1
& alios septuaginta duos: & misit illos
binos ante faciem suam in omnem ciuita-
tem, & locum, quò erat ipse venturus. * Et 2
dicebat illis: Messis quidem multa, operarij
autem pauci. Rogate ergo dominum mes-
sis vt mittat operarios in messem suã. * Ite: 3
ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos.
* Nolite portare sacculũ, neque peram, ne- 4
que calceamenta, & neminem per viam sa-
lutaueritis. * In quamcumque domum in- 5
traueritis, primum dicite: pax huic domui:
* & si ibi fuerit filius pacis, requiescet super 6
illũ pax vestra: sin autem, ad vos reuertetur.
* In eadem autem domo manete edentes, & 7
bibentes quæ apud illos sunt: dignus est
enim operarius mercede sua. Nolite trãsire
de domo in domum. * Et in quãcumque ci- 8
uitatem intraueritis, & susceperint vos, man
ducate quæ apponũtur vobis: * & curate in- 9
firmos, qui in illa sunt, & dicite illis: Appro
pinquauit in vos regnum Dei. * In quam- 10
cumque autem ciuitatem intraueritis, & nõ
susceperint vos, exeuntes in plateas eius, di
cite: * Etiam puluerem, qui adhæsit nobis de 11
ciuitate vestra, extergimus in vos: tamen
hoc scitote, quia appropinquauit regnum
Dei. * Dico vobis, quia Sodomis in die illa 12
remissius erit, quàm illi ciuitati. * Væ tibi 13
Corozain, væ tibi Bethsaida: quia si in Ty-
ro, & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ fa-
ctæ sunt in vobis, olim in cilicio, & cinere
14 sedentes pœniterent. * Verumtamen Tyro,
& Sidonj remissius erit in iudicio, quàm
15 vobis. * Et tu Capharnaũ vsque ad cælum
exaltata, vsque ad infernum demergéris.
16 * Qui vos audit, me audit: & qui vos sper-
nit, me spernit. Qui autem me spernit, sper
17 nit eum, qui misit me. * Reuersi sunt autem
septuaginta duo cum gaudio, dicẽtes: Do-
mine, etiam dæmonia subijciuntur nobis in
18 nomine tuo. * Et ait illis: Videbam satanã
19 sicut fulgur de cælo cadentem. * Ecce de-
di vobis potestatem calcandi supra serpen
tes, & scorpiones, & super omnem virtu-
20 tem inimici: & nihil vobis nocebit. * Ve-
rumtamen in hoc nolite gaudere quia spi-
ritus vobis subijciuntur: gaudete autem,
quòd nomina vestra scripta sunt in cælis.
21 * In ipsa hora exultauit Spiritu sancto, & di-
xit: Confiteor tibi pater, Domine cæli &
terræ, quòd abscondisti hæc a sapiẽtibus,
& prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Etiã
22 Pater: quoniam sic placuit ante te. * Om-
nia mihi tradita sunt a Patre meo. Et ne-
mo scit quis sit Filius, nisi Pater: & quis sit
Pater, nisi Filius, & cui voluerit Filius reuela-
23 re. * Et cõuersus ad discipulos suos, dixit: Bea
24 ti oculi, qui vident quæ vos videtis. * Dico
enim vobis, quòd multi prophetæ, & reges
voluerunt videre quæ vos videtis, & non vi
derũt: & audire quæ auditis, & nõ audierũt.
25 * Et ecce quidam Legisperitus surrexit ten-
tans illum, & dicens: Magister, quid facien-
26 do vitam æternã possidebo? * At ille dixit
ad eum: In lege quid scriptum est? quomo
27 do legis? * Ille respondens dixit: Diliges
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,
& ex tota anima tua, & ex omnibus viribus
tuis, & ex omni mente tua: & proximum
28 tuũ sicut teipsum. * Dixitq. illi: Recte respõ-
29 disti: hoc fac, & viues. * Ille autẽ volens iu-
stificare seipsum, dixit ad Iesum: Et quis
30 est meus proximus? * Suscipiẽs autẽ Iesus,
dixit: Homo quidã descẽdebat ab Ierusalẽ
in Iericho, & incidit in latrones, qui etiã de-
spoliauerunt eum: & plagis impositis abie-
31 runt semiuiuo relicto. * Accidit autem vt

sacerdos quidã descenderet eadem via: &
viso illo præteriuit.* Similiter & Leuita, cũ 32
esset secus locum,& videret eum,pertrãsijt.
* Samaritanus autem quidam iter faciens, 33
venit secus eum: & videns eum, misericor-
dia motus est.* Et appropians alligauit vul 34
nera eius,infundens oleum,& vinum: &
imponens illum in iumentum suum, duxit
in stabulum,& curam eius egit.* Et altera 35
die protulit duos denarios,& dedit stabula-
rio,& ait: Curam illius habe: & quodcum-
que supererogaueris,ego cum rediero red-
dam tibi. * Quis horum trium videtur ti- 36
bi proximus fuisse illi, qui incidit in latro-
nes?* At ille dixit: Qui fecit misericordiam 37
in illum. Et ait illi Iesus: Vade, & tu fac
similiter. * Factum est autem, dum irent, 38
& ipse intrauit in quoddam castellum: &
mulier quædam Martha nomine,excepit il-
lum in domum suam, * & huic erat soror 39
nomine Maria,quæ etiam sedens secus pe-
des Domini, audiebat verbum illius.* Mar- 40
tha autem satagebat circa frequens ministe
riũ: quæ stetit, & ait: Domine,non est tibi
curæ quòd soror mea reliquit me solam mi
nistrare? dic ergo illi,vt me adiuuet.* Et 41
respondẽs dixit illi Dominus: Martha,Mar
tha,solicita es,& turbaris erga plurima.* Por 42
ro vnum est necessarium. Maria optimam
partem elegit,quæ non auferetur ab ea.

CAP. XI.

ET factum est: cum esset in quodam 1
loco orans, vt cessauit, dixit vnus ex
discipulis eius ad eum: Domine,doce nos
orare, sicut docuit & Ioannes discipulos
suos.* Et ait illis: Cum oratis,dicite: Pa- 2
ter,sanctificetur nomen tuum. Adueniat
regnum tuum.* Panem nostrum quotidia- 3
num da nobis hodie.* Et dimitte nobis pec 4
cata nostra,siquidem & ipsi dimittimus om
ni debenti nobis. Et ne nos inducas in ten
tationem. * Et ait ad illos: Quis vestrum 5
habebit amicum,& ibit ad illum media no
cte,& dicet illi: Amice,commoda mihi tres
panes,* quoniam amicus meus venit de via 6
ad me, & non habeo quod ponam ante
7 illum: * & ille deintus respondens dicat:
Noli mihi molestus esse, iam ostium clau-
sum est, & pueri mei mecum sunt in cubi-
8 li: non possum surgere,& dare tibi.* Et si il-
le perseuerauerit pulsans: dico vobis, etsi
non dabit illi surgens eo quòd amicus eius
sit,propter improbitatem tamẽ eius surget,
& dabit illi quotquot habet necessarios.
9 * Et ego dico vobis: Petite,& dabitur vobis:
quærite,& inuenietis: pulsate, & aperietur
10 vobis.* Omnis enim, qui petit, accipit: &
qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur.
11 * Quis autem ex vobis patrem petit panẽ,
nũquid lapidẽ dabit illi? Aut piscem: num-
12 quid pro pisce serpentem dabit illi? * Aut
si petierit ouum: nũquid porriget illi scor-
13 pionem?* Si ergo vos cum sitis mali, no-
stis bona data dare filijs vestris: quanto ma
gis Pater vester de cælo dabit spiritum bo-
14 num petentibus se?* Et erat eijciens dæmo-
nium, & illud erat mutum. Et cum eiecis-
set dæmonium,locutus est mutus,& admi-
15 ratæ sunt turbæ. * Quidam autem ex eis
dixerunt: In Beelzebub principe dæmo-
16 niorum eijcit dæmonia.* Et alij tentantes,
17 signum de cælo quærebant ab eo. * Ipse
autem vt vidit cogitationes eorũ,dixit eis:
Omne regnum in seipsum diuisum desola-
18 bitur, & domus supra domum cadet.* Si
autem & Satanas in seipsum diuisus est:
quomodo stabit regnum eius? quia dicitis
19 in Beelzebub me eijcere dæmonia.* Si autẽ
ego in Beelzebub eijcio dæmonia: filij ve-
stri in quo eijciunt? Ideo ipsi iudices vestri
20 erunt.* Porro si in digito Dei eijcio dæmo-
nia: profecto peruenit in vos regnum Dei.
21 * Cum fortis armatus custodit atrium suũ,
22 in pace sunt ea,quæ possidet.* Si autẽ fortior
eo superueniens vicerit eũ,vniuersa arma e-
ius auferet,in quibus cõfidebat,& spolia e-
23 ius distribuet.* Qui nõ est mecũ,contra me
24 est: & qui non colligit mecũ,dispergit.* Cũ
immundus spiritus exierit de homine, am-
bulat per loca inaquosa,quærens requiem:
& nõ inueniens dicit: Reuertar in domum
25 meam vnde exiui.* Et cum venerit,inuenit
26 eam scopis mundatam,& ornatam.* Tunc
vadit

vadit,& assumit septem alios spiritus secũ,
nequiores se, & ingressi habitant ibi. Et
fiunt nouissima hominis illius peiora prio-
ribus.*Factum est autem,cum hæc diceret: 27
extollens vocem quædam mulier de turba
dixit illi: Beatus venter, qui te portauit, &
vbera,quæ suxisti.*At ille dixit: Quinimmo 28
beati, qui audiunt verbũ Dei, & custodiunt
illud. *Turbis autem concurrentibus cœ- 29
pit dicere: Generatio hæc,generatio nequã
est:signum quærit,& signum nõ dabitur ei,
nisi signum Ionæ prophetæ.*Nam sicut fuit 30
Ionas signum Niniuitis: ita erit & Filius ho
minis generationi isti. *Regina Austri sur- 31
get in iudicio cum viris generationis huius,
& condemnabit illos: quia venit a finibus
terræ audire sapientiam Salomonis: & ecce
plus quàm Salomon hic. *Viri Niniuitæ 32
surgent in iudicio cum generatione hac, &
condemnabunt illam: quia pœnitentiam
egerunt ad prædicationem Ionæ, & ecce
plus quàm Ionas hic. *Nemo lucernam 33
accendit,& in abscondito ponit,neque sub
modio: sed supra candelabrum,vt qui in-
grediuntur, lumen videant.*Lucerna cor- 34
poris tui,est oculus tuus. Si oculus tuus fue-
rit simplex, totum corpus tuum lucidum
erit: si autem nequam fuerit, etiam corpus
tuum tenebrosum erit. *Vide ergo ne lu- 35
men,quod in te est, tenebræ sint. *Si ergo 36
corpus tuum totum lucidum fuerit, non
habens aliquam partem tenebrarum, erit
lucidum totum, & sicut lucerna fulgoris il-
luminabit te. *Et cum loqueretur,rogauit 37
illum quidam Pharisæus vt pranderet apud
se. Et ingressus recubuit.*Pharisæus autem 38
cœpit intra se reputans dicere, quare non
baptizatus esset ante prandium. *Et ait 39
Dominus ad illũ: Nunc vos Pharisæi quod
déforis est calicis,& catini,mundatis: quod
autem intus est vestrum,plenum est rapina,
& iniquitate. *Stulti nonne qui fecit quod 40
déforis est,etiam id,quod deintus est,fecit?
*Verumtamen quod superest,date eleemo- 41
synam: & ecce omnia munda sunt vobis.
*Sed væ vobis Pharisæis, quia decimatis 42
mentham, & rutam, & omne olus, & præ-
teritis iudicium, & charitatem Dei: hæc
autem oportuit facere, & illa non omitte-
43 re.* Væ vobis Pharisæis, quia diligitis pri-
mas cathedras in synagogis,& salutationes
44 in foro.*Væ vobis, quia estis vt monumen-
ta, quæ non apparent, & homines ambu-
45 lantes supra, nesciunt.*Respondens autem
quidã ex Legisperitis,ait illi: Magister,hæc
46 dicens etiam contumeliam nobis facis.*At
ille ait: Et vobis Legisperitis væ: quia one-
ratis homines oneribus, quæ portare non
possunt,& ipsi vno digito vestro non tangi-
47 tis sarcinas.*Væ vobis,qui ædificatis monu
menta Prophetarum: patres autem vestri
48 occiderunt illos. *Profecto testificamini
quòd consentitis operibus patrum vestro-
rum: quoniam ipsi quidem eos occiderunt,
vos autem ædificatis eorum sepulchra.
49 *Propterea & sapientia Dei dixit: Mittam
ad illos Prophetas, & Apostolos, & ex illis
50 occident, & persequentur:* vt inquiratur
sanguis omnium Prophetarum,qui effusus
est a cõstitutione mũdi a generatione ista,
51 *a sanguine Abel,vsque ad sanguinem Za-
chariæ,qui perijt inter altare,& ædem.*Ita
dico vobis,requiretur ab hac generatione.
52 *Væ vobis Legisperitis,quia tulistis clauem
scientiæ, ipsi non introistis, & eos, qui in-
53 troibant, prohibuistis. *Cum autem hæc
ad illos diceret, cœperunt Pharisæi, & Le-
gisperiti grauiter insistere,& os eius oppri-
54 mere de multis,*insidiãtes ei,& quærentes
aliquid capere de ore eius,vt accusarẽt eũ.

CAP. XII.

1 MVltis autem turbis circũstantibus,ita
vt se inuicem conculcarent,cœpit di-
cere ad discipulos suos: Attendite a fermẽ-
2 to Pharisæorum, quod est hypocrisis.*Ni-
hil autẽ opertum est, quod non reueletur:
3 neque absconditũ,quod non sciatur.*Quo-
niam quæ in tenebris dixistis, in lumine di-
centur: & quod in aurem locuti estis in
4 cubiculis,prædicabitur in tectis.*Dico au-
tẽ vobis amicis meis: Ne terreamini ab his,
qui occidunt corpus,& post hæc non habẽt
5 amplius quid faciant. *Ostendam autem

vobis quem timeatis: timete eum, qui, post-
quam occiderit, habet potestatem mittere
in gehennam. ita dico vobis, hunc timete.
*Nonne quinque passeres væneũt dipōdio, 6
& vnus ex illis non est in obliuione coram
Deo? *Sed & capilli capitis vestri omnes nu 7
merati sunt. Nolite ergo timere: multis pas-
seribus pluris estis vos: *Dico autem vobis: 8
Omnis, quicumque confessus fuerit me co-
ram hominibus, & Filius hominis cõfitebi-
tur illum coram Angelis Dei: *qui autẽ ne- 9
gauerit me coram hominibus, negabitur co
ram Angelis Dei. *Et omnis, qui dicit verbũ 10
in Filium hominis, remittetur illi: ei autem,
qui in Spiritum sanctum blasphemauerit,
non remittetur. *Cum autem inducent vos 11
in synagogas, & ad magistratus, & potesta-
tes, nolite soliciti esse qualiter, aut quid re-
spondeatis, aut quid dicatis. * Spiritus e- 12
nim sanctus docebit vos in ipsa hora quid
oporteat vos dicere. * Ait autem ei quidam 13
de turba: Magister, dic fratri meo vt diuidat
mecum hereditatem. *At ille dixit illi: Ho- 14
mo, quis me constituit iudicem, aut diuiso-
rem super vos? *Dixitq. ad illos: Videte, & 15
cauete ab omni auaritia: quia non in abun
dantia cuiusquam vita eius est ex his quæ
possidet. * Dixit autem similitudinem ad 16
illos, dicens: Hominis cuiusdam diuitis v-
beres fructus ager attulit: *& cogitabat in- 17
tra se dicens: Quid faciam, quia non habeo
quo congregem fructus meos? * Et dixit: 18
Hoc faciam: Destruam horrea mea, & ma-
iora faciam: & illuc congregabo omnia,
quæ nata sunt mihi, & bona mea, *& dicam 19
animæ meæ: Anima, habes multa bona po
sita in annos plurimos: requiesce, come-
de, bibe, epulare. * Dixit autem illi Deus: 20
Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a
te: quæ autem parasti, cuius erunt? *Sic est 21
qui sibi thesaurizat, & non est in Deum di-
ues. * Dixitq. ad discipulos suos: Ideo di- 22
co vobis: Nolite soliciti esse animæ vestræ
quid mãducetis: neque corpori quid indua
mini. * Anima plus est quàm esca, & cor- 23
pus plus quàm vestimentum. * Considera- 24
te coruos quia non seminant, neque metũt,
quibus non est cellarium, neque horreum,
& Deus pascit illos. Quanto magis vos plu
25 ris estis illis? * Quis autem vestrum cogi-
tando potest adijcere ad staturam suam cu
26 bitum vnum? * Si ergo neque quod mini-
mum est potestis, quid de ceteris soliciti
27 estis? *Cõsiderate lilia quomodo crescunt:
non laborant, neque nent: dico autem vo
bis, nec Salomon in omni gloria sua vestie
28 batur sicut vnũ ex istis. * Si autem fœnum,
quod hodie est in agro, & cras in clibanum
mittitur, Deus sic vestit: quanto magis vos
29 pusillæ fidei? * Et vos nolite quærere quid
mãducetis, aut quid bibatis: & nolite in su-
30 blime tolli: *hæc enim omnia gentes mundi
quærunt. Pater autem vester scit quoniam
31 his indigetis. * Verumtamen quærite pri-
mum regnum Dei, & iustitiam eius: &
32 hæc omnia adijcientur vobis. * Nolite ti-
mere pusillus grex, quia complacuit patri
33 vestro dare vobis regnum. * Vendite quæ
possidetis, & date eleemosynam. Facite
vobis sacculos, qui non veterascunt, thesau
rum non deficientem in cælis: quo fur non
34 appropiat, neque tinea corrumpit. * Vbi
enim thesaurus vester est, ibi & cor vestrum
35 erit. * Sint lumbi vestri præcincti, & lucer-
36 næ ardentes in manibus vestris, * & vos si-
miles hominibus expectantibus dominum
suum quando reuertatur a nuptijs: vt, cum
venerit, & pulsauerit, confestim aperiant
37 ei. * Beati serui illi, quos cum venerit do-
minus, inuenerit vigilantes: amen dico vo-
bis, quòd præcinget se, & faciet illos discum
38 bere, & transiens ministrabit illis. * Et si ve-
nerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia
venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi.
39 *Hoc autem scitote, quoniam si sciret pa-
terfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret
vtique, & non sineret perfodi domum
40 suam. * Et vos estote parati: quia qua ho-
41 ra non putatis, Filius hominis veniet. * Ait
autem ei Petrus: Domine, ad nos dicis hãc
42 parabolam: an & ad omnes? *Dixit autem
Dominus: Quis, putas, est fidelis dispensa-
tor, & prudens, quem constituit Dominus
supra familiam suam, vt det illis in tempore
tritici

tritici mensuram?*Beatus ille seruus,quem 43
cũ venerit Dominus, inuenerit ita facien-
tem.*Vere dico vobis,quoniam supra om- 44
nia,quæ possidet,constituet illum.*Quòd si 45
dixerit seruus ille in corde suo:Moram fa-
cit dominus meus venire: & cœperit per-
cutere seruos,& ancillas,& edere,& bibere,
& inebriari:*veniet dominus serui illius in 46
die,qua non sperat,& hora,qua nescit,&
diuidet eum, partemq. eius cum infidelibus
ponet.*Ille autem seruus,qui cognouit vo 47
luntatem domini sui, & non præparauit,
& non fecit secundum volũtatem eius, va-
pulabit multis:*qui autẽ non cognouit,& 48
fecit digna, plagis vapulabit paucis. Omni
autem,cui multum datũ est, multum quæ-
retur ab eo: & cui commendauerunt mul-
tum, plus petent ab eo. * Ignem ve- 49
ni mittere in terram,& quid volo nisi vt ac-
cendatur?*Baptismo autem habeo bapti- 50
zari: & quomodo coarctor vsquedum per-
ficiatur?*Putatis quia pacem veni dare in 51
terram? Non,dico vobis,sed separationẽ:
*erunt enim ex hoc quinque in domo vna 52
diuisi,tres in duos,& duo in tres *diuiden- 53
tur: pater in filium,& filius in patrem suum,
mater in filiam,& filia in matrẽ, socrus in
nurum suam, & nurus in socrum suam.
*Dicebat autem & ad turbas: Cum videri- 54
tis nubem orientem ab occasu, statim di-
citis:Nimbus venit: & ita fit.* & cum au- 55
strum flantem, dicitis: Quia æstus erit: &
fit.*Hypocritæ faciem cæli, & terræ nostis 56
probare:hoc autem tempus quomodo non
probatis?*Quid autem & a vobis ipsis non 57
iudicatis quod iustum est?*Cum autẽ va- 58
dis cum aduersario tuo ad principem, in
via da operam liberari ab illo,ne forte tra-
hat te ad iudicẽ,& iudex tradat te exacto-
ri,& exactor mittat te in carcerem.*Dico 59
tibi, non exies inde,donec etiam nouissi-
mum minutum reddas.

CAP. XIII.

ADERANT autem quidam ipso in tem- 1
pore, nunciantes illi de Galilæis, quo-
rum sanguinem Pilatus miscuit cum sacri-
2 ficijs eorum.*Et respondens dixit illis: Pu-
tatis quòd hi Galilæi præ omnibus Galilæis
peccatores fuerint, quia talia passi sunt?
3 *Non,dico vobis: sed nisi pœnitentiam ha-
4 bueritis, omnes similiter peribitis. * Sicut
illi decem & octo, supra quos cecidit tur-
ris in Siloe,& occidit eos: putatis quia &
ipsi debitores fuerint præter omnes homi-
5 nes habitantes in Ierusalem? *Non, dico
vobis: sed si pœnitentiam non egeritis,om
6 nes similiter peribitis. * Dicebat autem &
hanc similitudinem: Arborem fici habebat
quidam plantatam in vinea sua, & venit
quærens fructum in illa, & non inuenit.
7 *Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce an-
ni tres sunt ex quo venio quærens fructum
in ficulnea hac, & non inuenio: succide
ergo illam:Vt quid etiam terram occupat?
8 * At ille respondens, dicit illi: Domine di-
mitte illam & hoc anno, vsque dum fodiã
9 circa illam, & mittam stercora:* & siqui-
dem fecerit fructum: sin autem,in futurum
10 succides eam. * Erat autem docens in
11 synagoga eorum sabbatis. * Et ecce mu-
lier, quæ habebat spiritum infirmitatis
annis decem & octo: & erat inclinata,
nec omnino poterat sursum respicere.
12 * Quam cum videret Iesus, vocauit eam
ad se, & ait illi: Mulier, dimissa es ab in-
13 firmitate tua. * Et imposuit illi manus, &
confestim erecta est,& glorificabat Deum,
14 *Respondens autem archisynagogus,indi-
gnans quia sabbato curasset Iesus: dicebat
turbæ: Sex dies sunt, in quibus oportet
operari: in his ergo venite, & curami-
15 ni, & non in die sabbati. * Respondens
autem ad illum Dominus dixit: Hypocri-
tæ,vnusquisque vestrum sabbato non sol-
uit bouem suum, aut asinum a præsepio,
16 & ducit adaquare? * Hanc autem filiam
Abrahæ, quam alligauit satanas, ecce de-
cem & octo annis non oportuit solui a
17 vinculo isto die sabbati? * Et cum hæc di-
ceret,erubescebant omnes aduersarij eius:
& omnis populus gaudebat in vniuersis,
18 quæ gloriose fiebant ab eo. * Dicebat er-
go: Cui simile est regnum Dei, & cui si-

 mile

mile æstimabo illud? * Simile est grano 19
sinapis, quod acceptum homo misit in hortum
tum suum, & creuit, & factum est in arbo-
rem magnam: & volucres cæli requieuerũt
in ramis eius. * Et iterum dixit: Cui simile 20
æstimabo regnum Dei? * Simile est fermẽ- 21
to, quod acceptum mulier abscondit in fa-
rinæ sata tria, donec fermentaretur totum.
* Et ibat per ciuitates, & castella docens, & 22
iter faciens in Ierusalem. * Ait autem illi 23
quidam: Domine, si pauci sunt, qui saluan-
tur? Ipse autem dixit ad illos: * Contendite 24
intrare per angustam portam: quia multi,
dico vobis, quærent intrare, & non pote-
runt. * Cum autem intrauerit paterfamilias, 25
& clauserit ostium, incipietis foris stare, &
pulsare ostium, dicentes: Domine, aperi no-
bis: & respondens dicet vobis: Nescio vos
vnde sitis: * tunc incipietis dicere: Mandu- 26
cauimus coram te, & bibimus, & in plateis
nostris docuisti. * Et dicet vobis: Nescio 27
vos vnde sitis: discedite a me omnes ope-
rarij iniquitatis. * Ibi erit fletus, & stridor 28
dentium: cum videritis Abraham, & Isaac,
& Iacob, & omnes Prophetas in regno
Dei, vos autem expelli foras. * Et venient 29
ab Oriente, & Occidente, & Aquilone, &
Austro, & accumbent in regno Dei. * Et 30
ecce sunt nouissimi qui erunt primi, & sunt
primi qui erunt nouissimi. * In ipsa die ac- 31
cesserunt quidam Pharisæorum, dicentes
illi: Exi, & vade hinc: quia Herodes vult
te occidere. * Et ait illis: Ite, & dicite vul- 32
pi illi: Ecce eijcio dæmonia, & sanitates
perficio hodie, & cras, & tertia die con-
summor. * Verumtamen oportet me ho- 33
die & cras & sequenti die ambulare: quia
non capit prophetam perire extra Ierusa-
lem. * Ierusalem, Ierusalem, quæ occidis 34
Prophetas, & lapidas eos, qui mittuntur
ad te, quoties volui congregare filios tuos
quemadmodum auis nidum suum sub pen-
nis, & noluisti? * Ecce relinquetur vobis 35
domus vestra deserta. Dico autem vobis,
quia non videbitis me donec veniat cum
dicetis: Benedictus, qui venit in nomine
Domini.

CAP. XIIII.

1 ET factum est cum intraret Iesus in do-
mum cuiusdam principis Pharisæorum
sabbato manducare panem, & ipsi obserua-
2 bant eum. * Et ecce homo quidam hydro-
3 picus erat ante illum. * Et respondens Iesus
dixit ad Legisperitos, & Pharisæos, dicens:
4 Si licet sabbato curare? * At illi tacuerunt.
Ipse vero apprehensum sanauit eum, ac di-
5 misit. * Et respondens ad illos dixit: Cuius
vestrum asinus, aut bos in puteum cadet,
& non continuo extrahet illum die sabbati?
6 * Et non poterant ad hæc respondere illi.
7 * Dicebat autem & ad inuitatos parabolam,
intendens quomodo primos accubitus eli-
8 gerent, dicens ad illos: * Cum inuitatus fue-
ris ad nuptias, non discumbas in primo lo-
co, ne forte honoratior te sit inuitatus ab
9 illo, * & veniens is, qui te & illum vocauit,
dicat tibi: Da huic locum: & tunc incipias
10 cum rubore nouissimum locũ tenere. * Sed
cum vocatus fueris, vade, recumbe in no-
uissimo loco: vt, cum venerit qui te inuita-
uit, dicat tibi: Amice, ascende superius.
Tunc erit tibi gloria coram simul discum-
11 bentibus: * quia omnis, qui se exaltat, humi-
12 liabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. * Di-
cebat autẽ & ei, qui se inuitauerat: Cũ facis
prandiũ, aut cœnã, noli vocare amicos tuos,
neque fratres tuos, neque cognatos, neque
vicinos diuites: ne forte te & ipsi reinui-
13 tent, & fiat tibi retributio. * Sed cum facis
conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos,
14 & cæcos: * & beatus eris, quia non habent
retribuere tibi: retribuetur enim tibi in re-
15 surrectione iustorum. * Hæc cum audisset
quidam de simul discumbentibus, dixit illi:
Beatus, qui manducabit panẽ in regno Dei.
16 * At ipse dixit ei: Homo quidam fecit cœ-
17 nam magnam, & vocauit multos. * Et misit
seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis vt
18 venirent, quia iam parata sunt omnia. * Et
cœperunt simul omnes excusare. Primus
dixit ei: Villam emi, & necesse habeo exire,
& videre illã: rogo te habe me excusatum.
19 * Et alter dixit: Iuga boum emi quinque, &

co

eo probare illa: rogo te habe me excusatū.
20 *Et alius dixit: Vxorem duxi, & ideo non
21 possum venire.* Et reuersus seruus nūciauit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias, dixit seruo suo: Exi cito in plateas, & vicos ciuitatis: & pauperes, ac debiles, & cæcos, & claudos introduc huc.
22 * Et ait seruus: Domine, factum est vt imperasti, & adhuc locus est.
23 *Et ait dominus seruo: Exi in vias, & sepes: & compelle intrare, vt impleatur domus mea.
24 *Dico autem vobis quòd nemo virorū illorum, qui vocati sunt, gustabit cœnam meam.
25 *Ibant autem turbæ multæ cum eo: & conuersus dixit ad illos:
26 *Si quis venit ad me, & nō odit patrem suum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.
27 *Et qui non baiulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus.
28 *Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, non prius sedens computat sumptus, qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendum,
29 *ne, postea quàm posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes, qui vident, incipiant illudere ei,
30 *dicētes: Quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare?
31 *Aut quis rex iturus committere bellum aduersus alium regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se?
32 *alioquin adhuc illo longe agente, legationem mittens rogat ea, quæ pacis sunt.
33 *Sic ergo omnis ex vobis, qui nō renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.
34 *Bonum est sal. Si autem sal euanuerit, in quo condietur?
35 * Neque in terram, neque in sterquilinium vtile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi, audiat.

CAP. XV.

1 ERANT autem appropinquantes ei publicani, & peccatores vt audirent illū.
2 *Et murmurabant Pharisæi, & Scribæ, dicentes: Quia hic peccatores recipit, & mā ducat cum illis.
3 *Et ait ad illos parabolam
4 istam, dicens: *Quis ex vobis homo, qui habet centum oues: & si perdiderit vnam ex illis, nonne dimittit nonagintanouē in deserto, & vadit ad illam, quæ perierat, donec
5 inueniat eam? *Et cum inuenerit eam, im-
6 ponit in humeros suos gaudens: *& veniēs domum cōuocat amicos, & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi quia inueni ouē
7 meam, quæ perierat? *Dico vobis quòd ita gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonagintanouem iustis, qui non indigent pœniten-
8 tia.* Aut quæ mulier habens drachmas decem, si perdiderit drachmam vnam, nonne accendit lucernam, & euerrit domum, &
9 quærit diligenter, donec inueniat? * Et cum inuenerit, conuocat amicas, & vicinas, dicens: Congratulamini mihi quia inueni
10 drachmam, quam perdideram? *Ita dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente.
11 *Ait autem: Homo quidam habuit duos fi-
12 lios: *& dixit adolescētior ex illis patri: Pater, da mihi portionem substantiæ, quæ me
13 contingit. Et diuisit illis substantiam. *Et non post multos dies, cōgregatis omnibus, adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit sub-
14 stantiā suam viuendo luxuriose. *Et postquam omnia consummasset, facta est fames valida in regione illa, & ipse cœpit egere.
15 *Et abijt, & adhæsit vni ciuium regionis illius. Et misit illum in villam suam vt pa-
16 sceret porcos. *Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci mandu-
17 cabant: & nemo illi dabat. *In se autem reuersus, dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem
18 hic fame pereo! *Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater, peccaui in cælū,
19 & coram te: *iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercena-
20 rijs tuis. *Et surgens venit ad patrē suum. Cum autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est, & accurrēs cecidit super collū eius, & osculatus est eum.
21 *Dixitq. ei filius: Pater, peccaui in cæ-

in cælum,& coram te, iam non ſum dignus
vocari filius tuus. * Dixit autem pater ad 22
ſeruos ſuos: Cito proferte ſtolam primam,
& induite illum, & date annulum in ma-
num eius, & calceamenta in pedes eius:
* & adducite vitulum ſaginatum,& occidi- 23
te,& manducemus,& epulemur:* quia hic 24
filius meus mortuus erat, & reuixit: perie-
rat, & inuentus eſt. Et cœperunt epulari.
* Erat autem filius eius ſenior in agro: & 25
cum veniret,& appropinquaret domui, au-
diuit ſymphoniam,& chorum:* & vocauit 26
vnum de ſeruis, & interrogauit quid hæc
eſſent. * Iſq. dixit illi: Frater tuus venit,& 27
occidit pater tuus vitulum ſaginatum,quia
ſaluum illum recepit. * Indignatus eſt au- 28
tem, & nolebat introire. Pater ergo illius
egreſſus,cœpit rogare illũ.* At ille reſpon- 29
dens, dixit patri ſuo: Ecce tot annis ſeruio
tibi, & numquam mandatum tuum præte-
riui, & numquam dediſti mihi hœdum vt
cum amicis meis epularer: * ſed poſtquam 30
filius tuus hic, qui deuorauit ſubſtantiam
ſuã cũ meretricibus, venit,occidiſti illi vitu-
lum ſaginatum. * At ipſe dixit illi: Fili, tu 31
ſemper mecum es,& omnia mea tua ſunt:
* epulari autem,& gaudere oportebat, quia 32
frater tuus hic,mortuus erat,& reuixit: pe-
rierat,& inuentus eſt.

CAP. XVI.

DICEBAT autem & ad diſcipulos ſuos: 1
Homo quidam erat diues, qui habe-
bat villicum: & hic diffamatus eſt apud il-
lum quaſi diſſipaſſet bona ipſius.* Et voca- 2
uit illum,& ait illi: Quid hoc audio de te?
redde rationem villicationis tuæ: iam enim
non poteris villicare.* Ait autẽ villicus intra 3
ſe: Quid faciam quia dominus meus aufert
a me villicationem? fodere nõ valeo, men-
dicare erubeſco.* Scio quid faciam, vt, cum 4
amotus fuero a villicatione, recipiant me
in domos ſuas. * Conuocatis itaque ſingu- 5
lis debitoribus domini ſui, dicebat primo:
Quantum debes domino meo?* At ille di- 6
xit: Centum cados olei. Dixitq. illi: Acci-
pe cautionem tuam: & ſede cito, ſcribe
7 quinquaginta. * Deinde alij dixit: Tu ve-
ro quantum debes? Qui ait: Centum co-
ros tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas,& ſcri
8 be octoginta. * Et laudauit dominus villi-
cum iniquitatis,quia prudẽter feciſſet: quia
filij huius ſæculi prudentiores filijs lucis in
9 generatione ſua ſunt. * Et ego vobis dico:
facite vobis amicos de mammona iniqui-
tatis: vt,cũ defeceritis,recipiãt vos in æter-
10 na tabernacula.* Qui fidelis eſt in minimo,
& in maiori fidelis eſt: & qui in modico
11 iniquus eſt,& in maiori iniquus eſt. * Si er-
go in iniquo mammona fideles non fuiſtis:
12 quod verum eſt, quis credet vobis? * Et ſi
in alieno fideles non fuiſtis: quod veſtrum
13 eſt,quis dabit vobis? * Nemo ſeruus poteſt
duobus dominis ſeruire: aut enim vnum
odiet, & alterum diliget: aut vni adhære-
bit, & alterum contemnet: non poteſtis
14 Deo ſeruire, & mammonæ. * Audiebant
autem omnia hæc Phariſæi,qui erant auari:
15 & deridebant illum.* Et ait illis: Vos eſtis,
qui iuſtificatis vos coram hominibus: Deus
autem nouit corda veſtra: quia quod ho-
minibus altum eſt, abominatio eſt ante
16 Deum. * Lex,& prophetæ vſque ad Ioan-
nem: ex eo regnum Dei euangelizatur, &
17 omnis in illud vim facit. * Facilius eſt au-
tem cælum,& terram præterire, quàm de
18 Lege vnũ apicem cadere.* Omnis, qui di-
mittit vxorem ſuã, & alteram ducit, mœ-
chatur: & qui dimiſſam a viro ducit, mœ-
19 chatur. * Homo quidam erat diues, qui in-
duebatur purpura, & byſſo: & epulabatur
20 quotidie ſplendide. * Et erat quidam men
dicus, nomine Lazarus, qui iacebat ad ia-
21 nuam eius, vlceribus plenus,* cupiens ſatu-
rari de micis,quæ cadebãt de mẽſa diuitis,
& nemo illi dabat: ſed & canes veniebant,
22 & lingebant vlcera eius. * Factum eſt au-
tem vt moreretur mendicus, & portaretur
ab Angelis in ſinum Abrahæ. Mortuus eſt
autem & diues, & ſepultus eſt in inferno.
23 * Eleuans autẽ oculos ſuos,cum eſſet in tor-
mentis,vidit Abraham a longe,& Lazarum
24 in ſinu eius:* & ipſe clamans dixit: Pater
Abraham,miſerere mei, & mitte Lazarum

vt intingat extremum digiti sui in aquam,
vt refrigeret linguam meam, quia crucior
in hac flamma.*Et dixit illi Abraham: Fili, 25
recordare quia recepisti bona in vita tua,&
Lazarus similiter mala: nunc autẽ hic con-
solatur, tu vero cruciaris.*& in his omnibus 26
inter nos, & vos chaos magnum firmatum
est: vt hi, qui volunt hinc transire ad vos,
non possint, neque inde huc transmeare.
*Et ait: Rogo ergo te pater vt mittas eum 27
in domum patris mei.*habeo enim quinque 28
fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in
hunc locũ tormentorum. *Et ait illi Abra- 29
hã: Habent Moysen, & prophetas: audiant
illos.* At ille dixit: Non, pater Abraham: 30
sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœniten-
tiam agent. * Ait autem illi: Si Moysen, & 31
prophetas non audiunt, neque si quis ex
mortuis resurrexerit, credent.

Cap. XVII.

ET ait ad discipulos suos: Impossibile 1
est vt non veniant scandala: væ autem
illi, per quem veniunt.*Vtilius est illi si la- 2
pis molaris imponatur circa collum eius,&
proijciatur in mare, quàm vt scandalizet
vnum de pusillis istis.* Attendite vobis: Si 3
peccauerit in te frater tuus, increpa illum:
& si pœnitentiam egerit, dimitte illi.* Et si 4
septies in die peccauerit in te, & septies in
die conuersus fuerit ad te, dicens: Pœnitet
me, dimitte illi.* Et dixerunt Apostoli Do- 5
mino: Adauge nobis fidẽ.*Dixit autẽ Do- 6
minus: Si habueritis fidem, sicut granum si-
napis, diceretis huic arbori moro: Eradica-
re, & transplantare in mare: & obediet vo-
bis. *Quis autem vestrum habens seruum 7
arantem aut pascentem, qui regresso de
agro dicat illi: Statim transi, recumbe:*& 8
non dicat ei: Para quod cœnem, & præcin-
ge te, & ministra mihi donec manducem,
& bibam, & post hæc tu manducabis, & bi-
bes? * Numquid gratiam habet seruo illi, 9
quia fecit quæ ei imperauerat?* Non puto. 10
Sic & vos cum feceritis omnia, quæ præce-
pta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus:
quod debuimus facere, fecimus.* Et factũ 11
est, dum iret in Ierusalem, transibat per me-
12 diam Samariam, & Galilæam. * Et cum in-
grederetur quoddam castellum, occurrerũt
ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe:
13 *& leuauerunt vocem, dicentes: Iesu præce-
14 ptor, miserere nostri. * Quos vt vidit, dixit:
Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et factum
15 est, dum irent, mundati sunt.* Vnus autem
ex illis, vt vidit quia mundatus est, regressus
est, cum magna voce magnificans Deum,
16 *& cecidit in faciem ante pedes eius, gratias
17 agens: & hic erat Samaritanus. * Respon-
dens autem Iesus, dixit: Nonne decẽ mun-
18 dati sunt? & nouem vbi sunt? * Non est in-
uẽtus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi
19 hic alienigena. * Et ait illi: Surge, vade:
20 quia fides tua te saluum fecit. * Interroga-
tus autem a Pharisæis: Quando venit re-
gnum Dei? respondens eis, dixit: Non ve-
21 nit regnum Dei cum obseruatione:*neque
dicent: Ecce hic, aut ecce illic. Ecce enim
22 regnum Dei intra vos est. * Et ait ad disci-
pulos suos: Venient dies quãdo desideretis
videre vnum diem Filij hominis, & non vi-
23 debitis.* Et dicent vobis: Ecce hic, & ecce
24 illic. Nolite ire, neque sectemini.*nam, sicut
fulgur coruscans de sub cælo in ea, quæ sub
cælo sunt, fulget: ita erit Filius hominis in
25 die sua.*Primũ autem oportet illum multa
26 pati, & reprobari a generatione hac. * Et
sicut factum est in diebus Noe, ita erit & in
27 diebus Filij hominis.* Edebant, & bibebãt:
vxores ducebant, & dabantur ad nuptias,
vsque in diem, qua intrauit Noe in arcam:
28 & venit diluuium, & perdidit omnes. * Si-
militer sicut factum est in diebus Lot: Ede-
bant, & bibebant: emebant, & vendebant:
29 plantabant, & ædificabant:*qua die autem
exijt Lot a Sodomis, pluit ignem, & sul-
30 phur de cælo, & omnes perdidit:* secundũ
hæc erit qua die Filius hominis reuelabitur.
31 *In illa hora qui fuerit in tecto, & vasa eius
in domo, ne descendat tollere illa: & qui in
32 agro, similiter non redeat retro. * Memores
33 estote vxoris Lot. * Quicumque quæsierit
animã suam saluam facere, perdet illam: &
quicumque perdiderit illam, viuificabit eã.
Dico

34 *Dico vobis: in illa nocte erunt duo in le-
cto vno: vnus assumetur, & alter relinque-
35 tur:* duæ erunt molentes in vnum: vna as-
sumetur, & altera relinquetur: duo in agro:
36 vnus assumetur, & alter relinquetur. *Re-
37 spondentes dicunt illi: Vbi Domine? *Qui
dixit illis: Vbicumque fuerit corpus, illuc
congregabuntur & aquilæ.

CAP. XVIII.

1 DICEBAT autem & parabolam ad il-
los, quoniam oportet semper orare &
2 non deficere, *dicens: Iudex quidam erat in
quadam ciuitate, qui Deum non timebat,
3 & hominem non reuerebatur. *Vidua au-
tem quædam erat in ciuitate illa, & venie-
bat ad eum, dicens: Vindica me de aduer-
4 sario meo. *Et nolebat per multum tem-
pus. Post hæc autem dixit intra se: Etsi
Deum non timeo, nec hominem reuereor:
5 *tamen quia molesta est mihi hæc vidua,
vindicabo illã, ne in nouissimo veniens su-
6 gillet me. *Ait autem Dominus: Audite
7 quid iudex iniquitatis dicit: *Deus autem
non faciet vindictam electorũ suorum cla-
mantium ad se die ac nocte, & patientiam
8 habebit in illis? *Dico vobis quia cito fa-
ciet vindictam illorum. Veruntamen Filius
hominis veniens, putas, inueniet fidem in
9 terra? *Dixit autem & ad quosdam, qui
in se confidebant tamquam iusti, & asper-
10 nabantur ceteros, parabolam istam: *Duo
homines ascenderunt in templum vt ora-
rent: vnus Pharisæus, & alter publicanus.
11 *Pharisæus stans, hæc apud se orabat: Deus
gratias ago tibi, quia non sum sicut cete-
ri hominum: raptores, iniusti, adulteri: ve-
12 lut etiam hic publicanus. *ieiuno bis in sab-
bato: decimas do omnium, quæ possideo.
13 *Et publicanus a longe stans, nolebat
nec oculos ad cælum leuare: sed percutie-
bat pectus suum, dicens: Deus propitius
14 esto mihi peccatori. *Dico vobis, descen-
dit hic iustificatus in domum suam ab illo,
quia omnis, qui se exaltat, humiliabitur: &
15 qui se humiliat, exaltabitur. *Afferebant
autem ad illum & infantes, vt eos tan-
geret. Quod cum viderent discipuli, incre-
16 pabant illos. *Iesus autem conuocans il-
los, dixit: Sinite pueros venire ad me, &
nolite vetare eos. talium est enim regnum
17 Dei. *Amen dico vobis: Quicumque non
acceperit regnum Dei sicut puer, non in-
18 trabit in illud. *Et interrogauit eum qui-
dam princeps, dicens: Magister bone, quid
19 faciens vitam æternam possidebo? *Dixit
autem ei Iesus: Quid me dicis bonum? ne-
20 mo bonus nisi solus Deus. *Mandata no-
sti: Non occides: Non mœchaberis: Non
furtum facies: Non falsum testimonium
dices: Honora patrem tuum, & matrem.
21 *Qui ait: Hæc omnia custodiui a iuuentu-
22 te mea. *Quo audito, Iesus ait ei: Adhuc
vnum tibi deest: omnia quæcumque habes
vende, & da pauperibus, & habebis the-
23 saurum in cælo: & veni, sequere me. *His
ille auditis, contristatus est: quia diues erat
24 valde. *Videns autem Iesus illum tristem
factum, dixit: Quàm difficile, qui pecunias
25 habent, in regnum Dei intrabunt. *Faci-
lius est enim camelum per foramen acus
transire, quàm diuitem intrare in regnum
26 Dei. *Et dixerunt qui audiebant: Et quis
27 potest saluus fieri? *Ait illis: Quæ impos-
sibilia sunt apud homines, possibilia sunt
28 apud Deum. *Ait autem Petrus: Ecce nos
dimisimus omnia, & secuti sumus te.
29 *Qui dixit eis: Amen dico vobis, nemo est,
qui reliquit domum, aut parentes, aut fra-
tres, aut vxorem, aut filios propter regnum
30 Dei, *& non recipiat multo plura in hoc
tempore, & in sæculo venturo vitam æter-
31 nam. *Assumpsit autem Iesus duodecim,
& ait illis: Ecce ascendimus Ierosolymam,
& consummabuntur omnia, quæ scripta
32 sunt per prophetas de Filio hominis. *trade-
tur enim Gentibus, & illudetur, & flagella-
33 bitur, & conspuetur: *& postquam flagella-
uerint, occident eum, & tertia die resurget.
34 *Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat
verbum istud absconditum ab eis, & non
35 intelligebant quæ dicebantur. *Factum est
autem, cum appropinquaret Iericho, cæcus
quidam sedebat secus viam, mendicans.

Et

*Et cum audiret turbam prætereuntem,in- 36
terrogabat quid hoc esset. * Dixerunt au- 37
tem ei,quòd Iesus Nazarenus transiret.*Et 38
clamauit, dicens: Iesu fili Dauid miserere
mei.* Et qui præibant, increpabant eum vt 39
taceret. Ipse vero multo magis clamabat:
Fili Dauid miserere mei.*Stans autem Iesus 40
iussit illum adduci ad se. Et cum appropin
quasset, interrogauit illum, * dicens: Quid 41
tibi vis faciam? At ille dixit: Domine vt vi-
deam.*Et Iesus dixit illi: Respice, fides tua 42
te saluum fecit.* Et confestim vidit, & se- 43
quebatur illum magnificans Deum. Et om
nis plebs vt vidit, dedit laudem Deo.

CAP. XIX.

ET ingressus perambulabat Iericho.*Et 1 2
ecce vir nomine Zachæus: & hic prin-
ceps erat publicanorum, & ipse diues:*& 3
quærebat videre Iesum, quis esset: & nõ po-
terat præ turba, quia statura pusillus erat.
*Et præcurrens ascendit in arborem syco- 4
morũ vt videret eum: quia inde erat tran-
siturus.*Et cum venisset ad locũ, suspiciens 5
Iesus vidit illum, & dixit ad eum: Zachæe
festinans descende: quia hodie in domo tua
oportet me manere.* Et festinans descen- 6
dit, & excepit illum gaudens.* Et cum vi- 7
derent omnes, murmurabant, dicentes
quòd ad hominem peccatorem diuertisset.
*Stans autem Zachæus, dixit ad Dominũ: 8
Ecce dimidium bonorum meorum, Domi-
ne, do pauperibus: & si quid aliquẽ defrau-
daui, reddo quadruplum.*Ait Iesus ad eũ: 9
Quia hodie salus domui huic facta est: eo
quòd & ipse filius sit Abrahæ.*Venit enim 10
Filius hominis quærere, & saluum facere
quod perierat.* Hæc illis audientibus adij- 11
ciens, dixit parabolam, eo quòd esset prope
Ierusalem: & quia existimarent quòd con-
festim regnum Dei manifestaretur.* Dixit 12
ergo: Homo quidã nobilis abijt in regio-
nem longinquam accipere sibi regnum, &
reuerti.* Vocatis autem decem seruis suis, 13
dedit eis decem mnas, & ait ad illos: Ne-
gotiamini dum venio.* Ciues autem eius 14
oderant eum: & miserunt legationem post
illum, dicentes: Nolumus hunc regnare su-
15 per nos.* Et factum est vt rediret accepto
regno: & iussit vocari seruos, quibus dedit
pecuniam, vt sciret quãtum quisque nego-
16 tiatus esset.* Venit autem primus dicens:
Domine, mna tua decem mnas acquisiuit.
17 * Et ait illi: Euge bone serue, quia in modi-
co fuisti fidelis, eris potestatem habẽs super
18 decem ciuitates.*Et alter venit, dicens: Do
19 mine, mna tua fecit quinque mnas.*Et huic
20 ait: Et tu esto super quinque ciuitates.*Et
alter venit, dicens: Domine, ecce mna tua,
21 quã habui repositã in sudario:*timui enim
te, quia homo austerus es: tollis quod non
22 posuisti, & metis quod non seminasti.* Di-
cit ei: De ore tuo te iudico serue nequam.
sciebas quòd ego homo austerus sum, tol-
lens quod non posui, & metens quod non
23 seminaui:* & quare non dedisti pecuniam
meam ad mensam, vt ego veniens cũ vsuris
24 vtique exegissem illam?* Et astantibus, di-
xit: Auferte ab illo mnam, & date illi, qui
25 decem mnas habet.*Et dixerunt ei: Domi-
26 ne, habet decem mnas.*Dico autem vobis,
quia omni habenti dabitur, & abundabit:
ab eo autem, qui non habet, & quod habet,
27 auferetur ab eo.* Verumtamen inimicos
meos illos, qui noluerunt me regnare super
28 se, adducite huc: & interficite ante me.* Et
his dictis, præcedebat ascendens Ierosoly-
29 mam.* Et factum est, cum appropinquas-
set ad Bethphage, & Bethaniam ad mon-
tem, qui vocatur Oliueti, misit duos discipu
30 los suos, * dicens: Ite in castellum, quod
contra est: in quod introeuntes, inuenietis
pullum asinæ alligatum, cui nemo vmquam
hominum sedit: soluite illum, & adducite.
31 * Et si quis vos interrogauerit: Quare solui-
tis? sic dicetis ei: Quia Dominus operam
32 eius desiderat.* Abierunt autem qui missi
erant: & inuenerunt, sicut dixit illis, stãtem
33 pullum.* Soluentibus autem illis pullum,
dixerunt domini eius ad illos: Quid solui-
34 tis pullum?* At illi dixerunt: Quia Do-
35 minus eum necessarium habet.* Et duxe-
runt illum ad Iesum. Et iactantes vesti-
menta sua supra pullũ, imposuerunt Iesum.

Eunte

*Eunte autem illo,ſubſternebant veſtimen- 36
ta ſua in via.* Et cum appropinquaret iam 37
ad deſcenſum Montis oliueti, cœperunt
omnes turbæ diſcipulorum gaudentes lau-
dare Deum voce magna ſuper omnibus,
quas viderant, virtutibus,*dicentes: Bene- 38
dictus,qui venit rex in nomine Domini,pax
in cælo,& gloria in excelſis.* Et quidã Pha- 39
riſæorum de turbis,dixerunt ad illum: Ma-
giſter,increpa diſcipulos tuos.*Quibus ipſe 40
ait: Dico vobis,quia ſi hi tacuerint,lapides
clamabunt.* Et vt appropinquauit,videns 41
ciuitatem fleuit ſuper illam, dicens:*Quia 42
ſi cognouiſſes & tu, & quidem in hac die
tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem ab-
ſcondita ſunt ab oculis tuis.*Quia venient 43
dies in te: & circumdabunt te inimici tui
vallo, & circumdabunt te: & coanguſta-
bunt te vndique: *& ad terram proſter- 44
nent te,& filios tuos,qui in te ſunt,& non
relinquent in te lapidem ſuper lapidem:
eo quòd non cognoueris tempus viſitatio-
nis tuæ.* Et ingreſſus in templum, cœpit 45
eijcere vendentes in illo,& emẽtes,*dicens 46
illis: Scriptum eſt: Quia domus mea domus
orationis eſt. Vos autem feciſtis illam ſpe-
luncam latronum.* Et erat docens quoti- 47
die in templo. Principes autem ſacerdo-
tum, & Scribæ, & Principes plebis quære-
bant illum perdere:* & non inueniebant 48
quid facerent illi. Omnis enim populus
ſuſpenſus erat, audiens illum.

Cap. XX.

ET factum eſt in vna dierum, docente 1
illo populum in templo, & euangeli-
zante,conuenerunt principes ſacerdotum,
& Scribæ cum ſenioribus,*& aiunt dicentes 2
ad illum: Dic nobis, in qua poteſtate hæc
facis? aut: Quis eſt,qui dedit tibi hanc po-
teſtatem?* Reſpondens autem Ieſus, dixit 3
ad illos: Interrogabo vos & ego vnum ver-
bum. Reſpondete mihi:* Baptiſmus Ioan- 4
nis de cælo erat,an ex hominibus?* At illi 5
cogitabant intra ſe,dicentes: Quia ſi dixe-
rimus, De cælo,dicet, Quare ergo non cre
didiſtis illi?* Si autem dixerimus, Ex ho- 6
minibus,plebs vniuerſa lapidabit nos: cer-
ti ſunt enim,Ioannem prophetam eſſe.
7 8 *Et reſponderunt ſe neſcire vnde eſſet.*Et
Ieſus ait illis: Neque ego dico vobis in qua
9 poteſtate hæc facio.*Cœpit autem dicere
ad plebem parabolam hanc: Homo plan-
tauit vineam, & locauit eam colonis: &
10 ipſe peregre fuit multis temporibus.* Et
in tempore miſit ad cultores ſeruum,vt de
fructu vineæ darent illi. Qui cæſum dimi-
11 ſerunt eum inanem.* Et addidit alterum
ſeruum mittere. Illi autem hunc quoque
cædentes, & afficientes contumelia, dimi-
12 ſerunt inanem.* Et addidit tertium mit-
tere: qui & illum vulnerantes eiecerunt.
13 *Dixit autem dominus vineæ: Quid faciã?
mittam filium meum dilectum: forſitan,
14 cum hunc viderint, verebuntur.* Quem
cum vidiſſent coloni,cogitauerunt intra ſe,
dicentes: Hic eſt heres, occidamus illum,
15 vt noſtra fiat hereditas.* Et eiectum illum
extra vineam, occiderunt. Quid ergo fa-
16 ciet illis dominus vineæ?* veniet, & per-
det colonos iſtos, & dabit vineam alijs.
17 Quo audito,dixerunt illi: Abſit.* Ille au-
tem aſpiciens eos ait: Quid eſt ergo hoc,
quod ſcriptum eſt: Lapidem,quem repro-
bauerunt ædificantes, hic factus eſt in ca-
18 put anguli?*Omnis,qui ceciderit ſuper il-
lum lapidem, conquaſſabitur: ſuper quem
19 autem ceciderit, comminuet illum.* Et
quærebant principes ſacerdotum,& Scribæ
mittere in illum manus illa hora: & timue-
runt populum: cognouerunt enim quòd
20 ad ipſos dixerit ſimilitudinem hanc.*Et ob-
ſeruãtes miſerunt inſidiatores,qui ſe iuſtos
ſimularent, vt caperent eum in ſermone,vt
traderẽt illum principatui,& poteſtati præ-
21 ſidis.* Et interrogauerunt eum,dicentes:
Magiſter,ſcimus quia recte dicis,& doces:
& non accipis perſonam, ſed viam Dei in
22 veritate doces:* licet nobis tributum dare
23 Cæſari,an non?* Conſiderãs autem dolum
illorum, dixit ad eos: Quid me tentatis?
24 *Oſtendite mihi denarium: Cuius habet
imaginem,& inſcriptionem? Reſpondẽtes
25 dixerunt ei: Cæſaris.* Et ait illis: Reddite

ergo

ergo quæ sunt Cæsaris,Cæsari:& quæ sunt
Dei,Deo.* Et non potuerunt verbum eius 26
reprehendere coram plebe: & mirati in re-
sponso eius,tacuerunt.*Accesserunt autem 27
quidam Sadducæorum,qui negant esse re-
surrectionem,& interrogauerunt eum,*di- 28
centes:Magister, Moyses scripsit nobis:Si
frater alicuius mortuus fuerit habens vxo-
rem,& hic sine liberis fuerit, vt accipiat eã
frater eius vxorem,& suscitet semen fratri
suo:* septem ergo fratres erant:& primus 29
accepit vxoré,& mortuus est sine filijs.*Et 30
sequens accepit illam,& ipse mortuus est si-
ne filio.* Et tertius accepit illam.Similiter 31
& omnes septem,& non reliquerunt semẽ,
& mortui sunt.*Nouissime omnium mor- 32
tua est & mulier.* In resurrectione ergo, 33
cuius eorum erit vxor? siquidem septem
habuerunt eam vxorem. * Et ait illis Ie- 34
sus: Filij huius sæculi nubunt, & tradũtur
ad nuptias:* illi vero,qui digni habebun- 35
tur sæculo illo,& resurrectione ex mortuis,
neque nubent,neque ducent vxores:* ne- 36
que enim vltra mori poterunt:æquales e-
nim Angelis sunt,& filij sunt Dei: cum sint
filij resurrectionis.*Quia vero resurgant 37
mortui, & Moyses ostendit secus rubum,
sicut dicit Dominum, Deum Abraham, &
Deum Isaac, & Deum Iacob.* Deus au- 38
tem non est mortuorum,sed viuorum:om-
nes enim viuunt ei.*Respondentes autem 39
quidam Scribarum, dixerunt ei:Magister,
bene dixisti.* Et amplius non audebant 40
eum quidquam interrogare.* Dixit au- 41
tem ad illos: Quomodo dicunt Christum,
filium esse Dauid?* & ipse Dauid dicit in 42
libro Psalmorum: Dixit Dominus Domi-
no meo,sede a dextris meis,* donec po- 43
nam inimicos tuos,scabellum pedum tuo-
rum?*Dauid ergo Dominum illum vocat: 44
& quomodo filius eius est?* Audiente au- 45
tem omni populo,dixit discipulis suis:* At- 46
tendite a Scribis, qui volunt ambulare in
stolis, & amant salutationes in foro, &
primas cathedras in synagogis, & primos
discubitus in conuiuijs:* qui deuorant do- 47
mos viduarum, simulantes longam ora-
tionem. Hi accipient damnationem ma-
iorem.

CAP. XXI.

1 RESPICIENS autem vidit eos, qui mit-
tebant munera sua in gazophylacium,
2 diuites.* Vidit autem & quandam viduam
pauperculam mittentem æra minuta duo.
3 * Et dixit: Vere dico vobis,quia vidua hæc
4 pauper,plus quàm omnes misit.* Nam om
nes hi ex abundanti sibi miserunt in mu-
nera Dei:hæc autem ex eo,quo deest illi,
omnem victum suum,quem habuit,misit.
5 * Et quibusdam dicentibus de tẽplo quòd
bonis lapidibus,& donis ornatum esset,di-
6 xit:* Hæc,quæ videtis,venient dies,in qui-
bus non relinquetur lapis super lapidem,
7 qui non destruatur.* Interrogauerunt au-
tem illum,dicentes:Præceptor,quãdo hæc
erunt,& quod signum cum fieri incipient?
8 * Qui dixit: Videte ne seducamini:mul-
ti enim venient in nomine meo,dicentes
quia ego sum:& tempus appropinquauit:
9 nolite ergo ire post eos.* Cum autem au-
dieritis prælia, & seditiones, nolite terre-
ri: oportet primum hæc fieri,sed nondum
10 statim finis.* Tunc dicebat illis:Surget
gens contra gentem, & regnum aduersus
11 regnum.*Et terræmotus magni erunt per
loca,& pestilentiæ,& fames, terroresq. de
12 cælo,& signa magna erunt.*Sed ante hæc
omnia inijcient vobis manus suas,& perse
quentur tradentes in synagogas, & custo-
dias,trahentes ad reges,& præsides propter
13 nomen meum:*continget autem vobis in
14 testimonium.*Ponite ergo in cordibus ve-
stris non præmeditari quemadmodum re-
15 spondeatis.*ego enim dabo vobis os,& sa-
pientiam,cui non poterunt resistere,& con
16 tradicere omnes aduersarij vestri.*Trade-
mini autem a parentibus,& fratribus,& co-
gnatis, & amicis,& morte afficient ex vo-
17 bis:*& eritis odio omnibus propter nomen
18 meum:* & capillus de capite vestro non
19 peribit.*In patientia vestra possidebitis ani
20 mas vestras.* Cum autem videritis circum-
dari ab exercitu Ierusalẽ, tunc scitote quia

appropinquauit desolatio eius: *tunc qui 21
in Iudæa sunt,fugiant ad montes: & qui in
medio eius,discedant: & qui in regionibus,
non intrent in eam. * quia dies vltionis hi 22
sunt,vt impleantur omnia,quæ scripta sunt.
*Væ autem prægnantibus,& nutriẽtibus in 23
illis diebus. erit enim pressura magna super
terram,& ira populo huic.*Et cadẽt in ore 24
gladij: & captiui ducẽtur in omnes Gẽtes.
& Ierusalem calcabitur a Gentibus: donec
impleantur tempora nationum.* Et erunt 25
signa in sole, & luna, & stellis, & in terris
pressura Gentium præ confusione sonitus
maris, & fluctuum:*arescẽtibus hominibus 26
præ timore, & expectatione, quæ superue-
nient vniuerso orbi: nam virtutes cælorum
mouebuntur:*& tunc videbunt filiũ homi- 27
nis venientem in nube cum potestate ma-
gna,& maiestate.*His autem fieri incipien- 28
tibus,respicite,& leuate capita vestra: quo-
niam appropinquat redemptio vestra.* Et 29
dixit illis similitudinem: Videte ficulneam,
& omnes arbores:* cum producunt iam ex 30
se fructum,scitis quoniam prope est æstas.
*Ita & vos cum videritis hæc fieri, scitote 31
quoniam prope est regnum Dei.* Amen 32
dico vobis, quia non præteribit generatio
hæc, donec omnia fiant. *Cælum, & terra 33
transibunt: verba autem mea nõ transibunt.
*Attendite autem vobis,ne forte grauentur 34
corda vestra in crapula,& ebrietate,& curis
huius vitæ: & superueniat in vos repentina
dies illa:*tamquam laqueus enim superue- 35
niet in omnes,qui sedent super faciẽ omnis
terræ.*Vigilate itaque,omni tempore oran 36
tes,vt digni habeamini fugere ista omnia,
quæ futura sunt,& stare ante Filiũ hominis.
*Erat autem diebus docens in templo: no- 37
ctibus vero exiens, morabatur in monte,
qui vocatur Oliueti.* Et omnis populus 38
manicabat ad eum in templo audire eum.

CAP. XXII.

APPROPINQVABAT autem dies fe- 1
stus Azymorũ, qui dicitur Pascha:*& 2
quærebãt principes sacerdotum,& Scribæ,
quomodo Iesum interficerent: timebant
3 vero plebem.* Intrauit autem satanas in
Iudam,qui cognominabatur Iscariotes,vnũ
4 de duodecim.*& abijt, & locutus est cum
principibus sacerdotum, & magistratibus,
5 quemadmodum illum traderet eis.*Et ga-
6 uisi sunt,& pacti sunt pecuniã illi dare.* Et
spopondit. Et quærebat opportunitatem vt
7 traderet illum sine turbis.* Venit autẽ dies
Azymorum, in qua necesse erat occidi pa-
8 scha.* Et misit Petrum,& Ioannem,dicens:
Euntes parate nobis pascha,vt manduce-
9 mus.* At illi dixerunt: Vbi vis paremus?
10 *Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus vobis
in ciuitatem,occurret vobis homo quidam
amphoram aquæ portans: sequimini eum
11 in domum,in quam intrat,*& dicetis patri-
familias domus: Dicit tibi Magister: Vbi
est diuersorium, vbi pascha cum discipulis
12 meis manducem?* Et ipse ostendet vobis
cœnaculum magnum stratum,& ibi parate.
13 * Euntes autem inuenerunt sicut dixit illis,
14 & parauerunt pascha.* Et cum facta esset
hora,discubuit, & duodecim Apostoli cum
15 eo.*& ait illis: Desiderio desideraui hoc pa-
scha manducare vobiscum,antequã patiar.
16 * Dico enim vobis,quia ex hoc non man-
ducabo illud, donec impleatur in regno
17 Dei.*Et accepto calice gratias egit,& dixit:
18 Accipite,& diuidite inter vos.* dico enim
vobis quòd non bibã de generatione vitis,
19 donec regnum Dei veniat.*Et accepto pa-
ne gratias egit,& fregit,& dedit eis,dicens:
Hoc est corpus meum,quod pro vobis da-
tur: hoc facite in meam commemorationẽ.
20 *Similiter & calicem, postquam cœnauit,di-
cens: Hic est calix nouum testamentum in
21 sanguine meo,qui pro vobis fundetur.*Ve-
rumtamen ecce manus tradentis me,mecũ
22 est in mensa.* Et quidem Filius hominis,
secundum quod definitũ est,vadit: verum-
tamen væ homini illi, per quem tradetur.
23 *Et ipsi cœperunt quærere inter se,quis es-
24 set ex eis,qui hoc facturus esset.* Facta est
autem & contentio inter eos, quis eorum
25 videretur esse maior.*Dixit autem eis: Re-
ges Gẽtium dominantur eorũ: & qui pote-
statem habent super eos,benefici vocantur.

Vos

*Vos autem non sic: sed qui maior est in 26
vobis, fiat sicut minor: & qui præcessor est,
sicut ministrator. *Nam quis maior est, qui 27
recumbit, an qui ministrat? nonne qui re-
cumbit? Ego auté in medio vestrum sum,
sicut qui ministrat: *vos auté estis, qui per- 28
mansistis mecum in tétationibus meis: *Et 29
ego dispono vobis sicut disposuit mihi Pa-
ter meus regnum, *vt edatis, & bibatis su- 30
per mésam meam in regno meo: & sedea-
tis super thronos iudicantes duodecim tri-
bus Israel. *Ait autem Dominus: Simon, 31
Simon, ecce satanas expetiuit vos vt cribra-
ret sicut triticum: *ego autem rogaui pro te 32
vt non deficiat fides tua: & tu aliquando
conuersus confirma fratres tuos. *Qui di- 33
xit ei: Domine, tecum paratus sum & in
carcerem, & in mortem ire. *At ille dixit: 34
Dico tibi Petre, non cantabit hodie gallus,
donec ter abneges nosse me. Et dixit eis:
*Quando misi vos sine sacculo, & pera, & 35
calceamentis, numquid aliquid defuit vo-
bis? *At illi dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: 36
Sed nunc qui habet sacculum, tollat simi-
liter & peram: & qui non habet, vendat tu-
nicam suam, & emat gladium. *Dico enim 37
vobis, quoniam adhuc hoc, quod scriptum
est, oportet impleri in me: Et cum iniquis
deputatus est. Etenim ea, quæ sunt de me,
finem habent. *At illi dixerunt: Domine, 38
ecce duo gladij hic. At ille dixit eis: Satis
est. *Et egressus ibat secundum consuetu- 39
dinem in Montem oliuarum. Secuti sunt
autem illum & discipuli. *Et cum peruenis- 40
set ad locum, dixit illis: Orate ne intretis in
tentationé. *Et ipse auulsus est ab eis quan- 41
tum iactus est lapidis: & positis genibus
orabat, *dicens: Pater si vis, transfer calicem 42
istum a me: Verumtamen non mea volútas,
sed tua fiat. *Apparuit autem illi Angelus 43
de cælo, confortans eú. Et factus in agonia,
prolixius orabat. *Et factus est sudor eius, 44
sicut guttæ sanguinis decurrétis in terram.
*Et cum surrexisset ab oratione, & venisset 45
ad discipulos suos, inuenit eos dormientes
præ tristitia. *Et ait illis: Quid dormitis? 46
surgite, orate, ne intretis in tentationem.

47 *Adhuc eo loquente ecce turba: & qui vo-
cabatur Iudas, vnus de duodecim, antece-
debat eos, & appropinquauit Iesu vt oscu-
48 laretur eum. *Iesus autem dixit illi: Iuda,
49 osculo Filium hominis tradis? *Videntes
autem hi, qui circa ipsum erant, quod fu-
turum erat, dixerunt ei: Domine, si percuti-
50 mus in gladio? *Et percussit vnus ex il-
lis seruum principis sacerdotum, & ampu-
51 tauit auriculam eius dexteram. *Respon-
dens autem Iesus, ait: Sinite vsque huc. Et
cum tetigisset auriculam eius, sanauit eum.
52 *Dixit autem Iesus ad eos, qui venerant ad
se, principes sacerdotum, & magistratus
templi, & seniores: Quasi ad latronem exi-
53 stis cum gladijs, & fustibus? *Cum quo-
tidie vobiscum fuerim in templo, non ex-
tendistis manus in me: sed hæc est hora ve-
54 stra, & potestas tenebrarum. *Comprehen-
dentes autem eum, duxerunt ad domum
principis sacerdotum: Petrus vero seque-
55 batur a longe. *Accenso autem igne in
medio atrij, & circumsedentibus illis, erat
56 Petrus in medio eorum. *Quem cum vi-
disset ancilla quædam sedentem ad lumen,
& eum fuisset intuita, dixit: Et hic cum
57 illo erat. *At ille negauit eum, dicens:
58 Mulier, non noui illum. *Et post pusillum
alius videns eum, dixit: Et tu de illis es.
59 Petrus vero ait: O homo, non sum. *Et
interuallo facto quasi horæ vnius, alius qui-
dam affirmabat, dicens: Vere & hic cum il-
60 lo erat: nam & Galilæus est. *Et ait Petrus:
Homo, nescio quid dicis. Et continuo ad-
61 huc illo loquente cantauit gallus. *Et con-
uersus Dominus respexit Petrum. Et recor-
datus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat:
Quia prius quàm gallus cátet, ter me negá-
62 bis. *Et egressus foras Petrus fleuit amare.
63 *Et viri, qui tenebant illum, illudebant ei,
64 cædentes. *Et velauerunt eum, & percutie-
bant faciem eius: & interrogabant eum, di-
centes: Prophetiza, quis est, qui te percussit?
65 *Et alia multa blasphemátes dicebant in eú.
66 *Et vt factus est dies, conuenerunt seniores
plebis, & principes sacerdotú, & Scribæ, &
duxerút illum in conciliú suum, dicentes:

Si tu es Christus, dic nobis. * Et ait illis: Si 67
vobis dixero, non credetis mihi: * si autem 68
& interrogauero, non respondebitis mihi,
neque dimittetis. * Ex hoc autem erit Filius 69
hominis sedens a dextris virtutis Dei. * Di- 70
xerũt autem omnes: Tu ergo es Filius Dei?
Qui ait: Vos dicitis, quia ego sum. * At illi 71
dixerũt: Quid adhuc desideramus testimo-
nium? ipsi enim audiuimus de ore eius.

CAP. XXIII.

ET surgens omnis multitudo eorum, du- 1
xerunt illum ad Pilatum. * Cœperunt 2
autem illum accusare, dicentes: Hunc in-
uenimus subuertentem gentem nostram,
& prohibentem tributa dare Cæsari, & di-
centem se Christum regem esse. * Pilatus 3
autem interrogauit eum, dicens: Tu es rex
Iudæorum? At ille respondens ait: Tu di-
cis. * Ait autem Pilatus ad principes sacer- 4
dotum, & turbas: Nihil inuenio causæ in
hoc homine. * At illi inualescebant, di- 5
centes: Commouet populum docens per
vniuersam Iudæam, incipiens a Galilæa vs-
que huc. * Pilatus autem audiens Gali- 6
læam, interrogauit si homo Galilæus esset.
* Et vt cognouit quòd de Herodis potesta- 7
te esset, remisit eum ad Herodem, qui &
ipse Ierosolymis erat illis diebus. * Herodes 8
autem viso Iesu, gauisus est valde. erat enim
cupiens ex multo tempore videre eum, eo
quòd audierat multa de eo, & sperabat si-
gnum aliquod videre ab eo fieri. * Inter- 9
rogabat autem eum multis sermonibus.
At ipse nihil illi respondebat. * Stabant au- 10
tem principes sacerdotum, & Scribæ con-
stanter accusantes eum. * Spreuit autem 11
illum Herodes cum exercitu suo: & illusit
indutum veste alba, & remisit ad Pilatum.
* Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in 12
ipsa die: nam antea inimici erant ad inui-
cem. * Pilatus autem conuocatis principi- 13
bus sacerdotum, & magistratibus, & ple-
be, * dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc ho- 14
minem, quasi auertentem populum, & ecce
ego coram vobis interrogans, nullam cau-
sam inueni in homine isto ex his, in quibus
15 eum accusatis. * Sed neque Herodes: nam
remisi vos ad illum, & ecce nihil dignum
16 morte actum est ei. * Emendatum ergo illũ
17 dimittam. * Necesse autem habebat dimit-
18 tere eis per diem festum, vnum. * Excla-
mauit autem simul vniuersa turba, dicens:
Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam,
19 * qui erat propter seditionem quandam fa-
ctam in ciuitate & homicidium, missus in
20 carcerem. * Iterum autem Pilatus locutus
21 est ad eos, volens dimittere Iesum. * At illi
succlamabant, dicentes: Crucifige, crucifi-
22 ge eum. * Ille autem tertio dixit ad illos:
Quid enim mali fecit iste? nullam causam
mortis inuenio in eo: corripiam ergo illum,
23 & dimittã. * At illi instabant vocibus ma-
gnis postulantes vt crucifigeretur: & inua-
24 lescebant voces eorum. * Et Pilatus adiudi-
25 cauit fieri petitionem eorum. * Dimisit au-
tem illis eum, qui propter homicidium, &
seditionem missus fuerat in carcerem, quẽ
petebant, Iesum vero tradidit voluntati eo-
26 rum. * Et cum ducerent eum, apprehende-
runt Simonem quendam Cyrenensem ve-
nientem de villa: & imposuerunt illi crucẽ
27 portare post Iesum. * Sequebatur autem il-
lum multa turba populi, & mulierum: quæ
28 plangebant, & lamentabantur eum. * Con-
uersus autem ad illas Iesus, dixit: Filiæ Ieru-
salem, nolite flere super me, sed super vos
29 ipsas flete, & super filios vestros. * Quoniam
ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ
steriles, & ventres, qui non genuerunt, &
30 vbera, quæ non lactauerunt. * Tunc inci-
pient dicere montibus: Cadite super nos. &
31 collibus: Operite nos. * Quia si in viridi
32 ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? * Du-
cebantur autẽ & alij duo nequam cum eo,
33 vt interficerentur. * Et postquam venerunt
in locum, qui vocatur Caluariæ, ibi cruci-
fixerunt eum: & latrones, vnum a dextris,
34 & alterum a sinistris. * Iesus autem dicebat:
Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid
faciunt. Diuidentes vero vestimenta eius,
35 miserunt sortes. * Et stabat populus spe-
ctans, & deridebant eum principes cum
eis, dicentes: Alios saluos fecit, se saluum
faciat,

faciat, si hic est Christus Dei electus. *Il- 36
ludebant autem ei & milites accedentes,&
acetum offerentes ei,*& dicentes: Si tu es 37
rex Iudæorum, saluum te fac.*Erat autem 38
& superscriptio scripta super eum litteris
Græcis, & Latinis,& Hebraicis: Hic est rex
Iudæorum.* Vnus autem de his, qui pen- 39
debant,latronibus, blasphemabat eum, di-
cens: Si tu es Christus,saluum fac temetip-
sum, & nos.* Respondens autem alter in- 40
crepabat eum, dicens: Neque tu times
Deum,quòd in eadem damnatione es.* Et 41
nos quidem iuste, nam digna factis recipi-
mus: hic vero nihil mali gessit. * Et dice- 42
bat ad Iesum: Domine,memento mei,cum
veneris in regnum tuum. *Et dixit illi Ie- 43
sus: Amen dico tibi: Hodie mecum eris in
paradiso. *Erat autem fere hora sexta, & 44
tenebræ factæ sunt in vniuersam terram vs-
que in horam nonam. *Et obscuratus est 45
sol: & velum templi scissum est medium.
*Et clamans voce magna Iesus ait: Pater,in 46
manus tuas commendo spiritum meum.
Et hæc dicens, expirauit. *Videns autem 47
Centurio quod factum fuerat, glorificauit
Deum,dicens: Vere hic homo iustus erat.
*Et omnis turba eorum,qui simul aderant 48
ad spectaculum istud, & videbant quæ fie-
bant, percutientes pectora sua reuerteban-
tur.* Stabant autem omnes noti eius a lon 49
ge: & mulieres, quæ secutæ eum erant a
Galilæa hæc videntes.* Et ecce vir nomi- 50
ne Ioseph,qui erat decurio,vir bonus,& iu-
stus: *hic non consenserat consilio,& acti- 51
bus eorum,ab Arimathæa ciuitate Iudææ,
qui expectabat & ipse regnum Dei.*hic ac- 52
cessit ad Pilatum,& petijt corpus Iesu:*& 53
depositum inuoluit sindone, & posuit eum
in monumento exciso, in quo nondum
quisquam positus fuerat.* Et dies erat pa- 54
rasceues,& sabbatum illucescebat.*Subse- 55
cutæ autem mulieres,quæ cum eo venerant
de Galilæa,viderunt monumentum,& quē-
admodum positum erat corpus eius. * Et 56
reuertentes parauerunt aromata, & vn-
guenta: & sabbato quidem siluerunt se-
cundum mandatum.

CAP. XXIIII.

1 VNA autem sabbati valde diluculo ve-
nerunt ad monumentum, portantes,
2 quæ parauerant, aromata: * & inuenerunt
3 lapidem reuolutum a monumento.* Et in-
gressæ nō inuenerunt corpus Domini Iesu.
4 * Et factum est, dum mente consternatæ es-
sent de isto, ecce duo viri steterunt secus
5 illas in veste fulgenti.*Cum timerent autē,
& declinarent vultum in terram, dixerunt
ad illas: Quid quæritis viuentem cum mor-
6 tuis? *non est hic, sed surrexit: recordami-
ni qualiter locutus est vobis,cum adhuc in
7 Galilæa esset,*dicens: Quia oportet filium
hominis tradi in manus hominum pecca-
torum, & crucifigi,& die tertia resurgere.
8 9 *Et recordatæ sunt verborum eius.* Et re-
gressæ a monumento nunciauerunt hæc
omnia illis vndecim, & ceteris omnibus.
10 *Erat autem Maria Magdalene, & Ioanna,
& Maria Iacobi,& ceteræ,quæ cū eis erant,
11 quæ dicebant ad Apostolos hæc.* Et visa
sunt ante illos, sicut deliramentum verba
12 ista: & nō crediderunt illis.* Petrus autem
surgens cucurrit ad monumentum: & pro-
cumbens vidit linteamina sola posita, &
abijt secum mirans quod factum fuerat.
13 *Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in ca-
stellum,quod erat in spatio stadiorum sexa-
14 ginta ab Ierusalem, nomine Emmaus.* &
ipsi loquebantur ad inuicem de his omni-
15 bus,quæ acciderant.* Et factum est,dum fa-
bularentur, & secum quærerent: & ipse Ie-
16 sus appropinquans ibat cum illis:*oculi au-
tem illorū tenebantur ne eum agnoscerēt.
17 *Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones,quos
confertis ad inuicem ambulantes, & estis
18 tristes? * Et respondens vnus, cui nomen
Cleophas, dixit ei: Tu solus peregrinus es
in Ierusalem, & non cognouisti quæ facta
19 sunt in illa his diebus? * Quibus ille dixit:
Quæ? Et dixerunt: De Iesu Nazareno, qui
fuit vir propheta,potens in opere,& sermo-
20 ne corā Deo,& omni populo:* Et quomo-
do eum tradiderunt summi sacerdotes, &
principes nostri in damnationē mortis, &

crucifixerunt eum. *nos autem sperabamus 21
quia ipse esset redempturus Israel: & nunc
super hæc omnia, tertia dies est hodie quòd
hæc facta sunt. * Sed & mulieres quædam 22
ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem
fuerunt ad monumentum, *&, non inuento 23
corpore eius, venerũt, dicentes se etiam visionem angelorum vidisse, qui dicunt eum
viuere. * Et abierunt quidam ex nostris ad 24
monumentum: & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum vero non inuenerũt.
* Et ipse dixit ad eos: O stulti, & tardi cor- 25
de ad credendum in omnibus, quæ locuti
sunt Prophetæ! * Nonne hæc oportuit pa- 26
ti Christum, & ita intrare in gloriam suam?
* Et incipiens a Moyse, & omnibus Pro- 27
phetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant. * Et appropin- 28
quauerunt castello quo ibant: & ipse se
finxit longius ire. * Et coegerunt illum, 29
dicentes: Mane nobiscum, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. * Et factum est, dum recum- 30
beret cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. * Et aper- 31
ti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum:
& ipse euanuit ex oculis eorum. * Et di- 32
xerunt ad inuicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via, & aperiret nobis Scripturas? * Et sur- 33
gentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem: & inuenerunt congregatos vndecim,
& eos, qui cum illis erant, *dicentes: Quòd 34
surrexit Dominus vere, & apparuit Simoni. * Et ipsi narrabant quæ gesta erant in 35
via: & quomodo cognouerunt eum in fractione panis. * Dum autem hæc loquun- 36
tur, stetit Iesus in medio eorum, & dicit
eis: Pax vobis: ego sum, nolite timere.
37 * Conturbati vero, & conterriti, existima-
38 bant se spiritum videre. * Et dixit eis: Quid
turbati estis, & cogitationes ascendunt in
39 corda vestra? * Videte manus meas, & pedes, quia ego ipse sum: palpate, & videte:
quia spiritus carnem, & ossa non habet, si-
40 cut me videtis habere. * Et cum hoc dixis-
41 set, ostendit eis manus, & pedes. * Adhuc
autem illis non credentibus, & mirantibus
præ gaudio, dixit: Habetis hic aliquid, quod
42 manducetur? * At illi obtulerunt ei par-
43 tem piscis assi, & fauum mellis. * Et cum
manducasset coram eis, sumens reliquias
44 dedit eis. * Et dixit ad eos: Hæc sunt verba, quæ locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri
omnia, quæ scripta sunt in lege Moysi, &
45 Prophetis, & Psalmis de me. * Tunc aperuit illis sensum vt intelligerent Scripturas.
46 * & dixit eis: Quoniam sic scriptum est, &
sic oportebat Christum pati, & resurgere a
47 mortuis tertia die: * & prædicari in nomine eius pœnitẽtiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab
48 Ierosolyma. * Vos autem testes estis horũ.
49 * Et ego mitto promissum Patris mei in vos.
vos autem sedete in ciuitate, quoadusque
50 induamini virtute ex alto. * Eduxit autem
eos foras in Bethaniam: & eleuatis mani-
51 bus suis benedixit eis. * Et factum est, dum
benediceret illis, recessit ab eis, & fereba-
52 tur in cælum. * Et ipsi adorantes regressi
53 sunt in Ierusalem cum gaudio magno: * &
erant semper in templo, laudantes, & benedicentes Deum. Amen.

SANCTVM

SANCTVM IESV CHRISTI
EVANGELIVM
SECVNDVM IOANNEM.

CAPVT PRIMVM.

IN principio erat verbum, & 1
verbum erat apud Deum, &
Deus erat verbum. *Hoc 2
erat in principio apud Deũ.
*Omnia per ipsum facta 3
sunt: & sine ipso factum est nihil, quod fa-
ctum est, *in ipso vita erat, & vita erat lux 4
hominum: *& lux in tenebris lucet, & tene- 5
bræ eam non comprehenderunt. *Fuit ho- 6
mo missus a Deo, cui nomen erat Ioannes.
*Hic venit in testimonium vt testimonium 7
perhiberet de lumine, vt omnes crederent
per illum. *non erat ille lux, sed vt testimo- 8
nium perhiberet de lumine. *Erat lux ve- 9
ra, quæ illuminat omnem hominẽ venien-
tem in hunc mundum. *in mundo erat, & 10
mundus per ipsum factus est, & mundus
eum non cognouit. *In propria venit, & 11
sui eum non receperũt. *quotquot autem 12
receperunt eum, dedit eis potestatem filios
Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius:
*qui non ex sanguinibus, neque ex volun- 13
tate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex
Deo nati sunt. *Et verbum caro factum 14
est, & habitauit in nobis: & vidimus glo-
riam eius, gloriam quasi vnigeniti a patre
plenum gratiæ, & veritatis. *Ioannes testi- 15
monium perhibet de ipso, & clamat dicens:
Hic erat, quem dixi: Qui post me venturus
est, ante me factus est: quia prior me erat.
*Et de plenitudine eius nos omnes accepi- 16
mus, & gratiam pro gratia. *quia lex per 17
Moysen data est, gratia, & veritas per Ie-
sum Christum facta est. *Deum nemo vidit 18
vmquam: vnigenitus filius, qui est in sinu
19 patris, ipse enarrauit. *Et hoc est testimo-
nium Ioannis, quando miserunt Iudæi ab
Ierosolymis sacerdotes & Leuitas ad eum
20 vt interrogarent eum: Tu quis es? *Et con-
fessus est, & non negauit: & confessus est:
21 Quia nõ sum ego Christus. *Et interroga-
uerunt eum: Quid ergo? Elias es tu? Et
dixit: Non sum. Propheta es tu? Et respon
22 dit: Non. *Dixerunt ergo ei: Quis es vt re-
sponsum demus his, qui miserunt nos? quid
23 dicis de teipso? *Ait: Ego vox clamantis
in deserto: Dirigite viam Domini, sicut di-
24 xit Isaias propheta. *Et qui missi fuerant,
25 erant ex Pharisæis. *Et interrogauerunt
eum, & dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si
tu non es Christus, neque Elias, neque Pro-
26 pheta? *Respondit eis Ioannes, dicẽs: Ego
baptizo in aqua: medius autem vestrum
27 stetit, quem vos nescitis. *Ipse est, qui post
me venturus est, qui ante me factus est:
cuius ego non sum dignus vt soluam eius
28 corigiam calceamenti. *Hæc in Bethania
facta sunt trans Iordanem, vbi erat Ioan-
29 nes baptizans. *Altera die vidit Ioannes
Iesum venientem ad se, & ait: Ecce agnus
30 Dei, ecce qui tollit peccatum mundi. *Hic
est, de quo dixi: Post me venit vir, qui ante
31 me factus est: quia prior me erat. *& ego
nesciebam eum, sed vt manifestetur in
Israel, propterea veni ego in aqua baptizãs.
32 *Et testimonium perhibuit Ioannes, dicẽs:
Quia vidi Spiritum descendẽtem quasi co-
lumbam de cælo, & mansit super eum.

Et

* Et ego nesciebã eum: sed qui misit me ba- 33
ptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quẽ
videris Spiritum descendentem, & manen-
tẽ super eum, hic est, qui baptizat in Spiritu
sancto. * Et ego vidi: & testimonium perhi- 34
bui quia hic est Filius Dei. * Altera die iterũ 35
stabat Ioannes, & ex discipulis eius duo. * Et 36
respiciens Iesum ambulantem, dicit: Ecce
agnus Dei. * Et audierunt eum duo disci- 37
puli loquentem, & secuti sunt Iesum. * Con 38
uersus autem Iesus, & videns eos sequentes
se, dicit eis: Quid quæritis? Qui dixerunt ei:
Rabbi, (quod dicitur interpretatum Magi-
ster) vbi habitas? * Dicit eis: Venite, & vi- 39
dete. Venerunt, & viderunt vbi maneret,
& apud eum manserunt die illo: hora au-
tem erat quasi decima. * Erat autem An- 40
dreas frater Simonis Petri vnus ex duobus,
qui audierant a Ioanne, & secuti fuerant
eum. * Inuenit hic primum fratrem suum 41
Simonem, & dicit ei: Inuenimus Messiam.
(quod est interpretatum Christus.) * Et 42
adduxit eum ad Iesum. Intuitus autẽ eum
Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona: tu
vocaberis Cephas. quod interpretatur Pe-
trus. * In crastinum voluit exire in Gali- 43
læam, & inuenit Philippum. Et dicit ei Ie-
sus: Sequere me. * Erat autem Philippus a 44
Bethsaida, ciuitate Andreæ, & Petri. * Inue 45
nit Philippus Nathanael, & dicit ei: Quem
scripsit Moyses in lege, & Prophetæ, inue-
nimus Iesum filium Ioseph a Nazareth.
* Et dixit ei Nathanael: A Nazareth potest 46
aliquid boni esse? Dicit ei Philippus: Ve-
ni, & vide. * Vidit Iesus Nathanael venien- 47
tem ad se, & dicit de eo: Ecce vere Israe-
lita, in quo dolus non est. * Dicit ei Natha 48
nael: Vnde me nosti? Respondit Iesus, &
dixit ei: Priusquam te Philippus vocaret,
cum esses sub ficu, vidi te. * Respondit ei 49
Nathanael, & ait: Rabbi, tu es Filius Dei, tu
es Rex Israel. * Respondit Iesus, & dixit ei: 50
Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, credis: ma-
ius his videbis. * Et dicit ei: Amen amen 51
dico vobis, videbitis cælum apertum, &
Angelos Dei ascendentes, & descendentes
supra Filium hominis.

Cap. II.

1 ET die tertia nuptiæ factæ sunt in Cana
2 Galilææ: & erat mater Iesu ibi. * Voca-
tus est autem & Iesus, & discipuli eius ad
3 nuptias. * Et deficiente vino, dicit mater Ie
4 su ad eum: Vinum non habent. * Et dicit
ei Iesus: Quid mihi, & tibi est mulier? non-
5 dum venit hora mea. * Dicit mater eius mi
nistris: Quodcumque dixerit vobis, facite.
6 * Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ
secundum purificationem Iudæorum, ca-
pientes singulæ metretas binas vel ternas.
7 * Dicit eis Iesus: Implete hydrias aqua. Et
8 impleuerunt eas vsque ad summũ. * Et di-
cit eis Iesus: Haurite nunc, & ferte architri-
9 clino. Et tulerunt. * Vt autem gustauit ar-
chitriclinus aquam vinum factam, & non
sciebat vnde esset, ministri autem sciebant,
qui hauserant aquã: vocat sponsum archi-
10 triclinus, * & dicit ei: Omnis homo primũ
bonum vinum ponit: & cum inebriati fue-
rint, tũc id, quod deterius est: Tu autem ser
11 uasti bonum vinum vsque adhuc. * Hoc fe-
cit initium signorum Iesus in Cana Gali-
lææ: & manifestauit gloriam suam, & credi
12 derunt in eum discipuli eius. * Post hoc de-
scendit Capharnaum ipse, & mater eius, &
fratres eius, & discipuli eius: & ibi manse-
13 runt non multis diebus. * Et prope erat Pa
scha Iudæorum, & ascendit Iesus Ierosoly-
14 mam; * & inuenit in templo vendentes bo-
ues, & oues, & columbas, & numularios se-
15 dentes. * Et cum fecisset quasi flagellum de
funiculis, omnes eiecit de tẽplo, oues quo-
que, & boues, & numulariorum effudit æs,
16 & mensas subuertit. * Et his, qui columbas
vendebãt, dixit: Auferte ista hinc, & nolite
facere domum patris mei, domũ negotia-
17 tionis. * Recordati sunt vero discipuli eius
quia scriptum est: Zelus domus tuæ come-
18 dit me. * Responderũt ergo Iudæi, & dixe-
runt ei: Quod signum ostendis nobis quia
19 hæc facis? * Respõdit Iesus, & dixit eis: Sol-
uite templum hoc, & in tribus diebus exci-
20 tabo illud. * Dixerunt ergo Iudæi: Quadra-
ginta & sex annis ædificatum est templum
hoc,

hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud?
*Ille autem dicebat de templo corporis sui. 21
*Cũ ergo resurrexisset a mortuis, recorda- 22
ti sunt discipuli eius, quia hoc dicebat, &
crediderunt scripturæ, & sermoni, quem di-
xit Iesus. *Cum autem esset Ierosolymis in 23
pascha in die festo, multi crediderunt in no
mine eius, videntes signa eius, quæ faciebat.
*Ipse autem Iesus non credebat semetip- 24
sum eis, eo quòd ipse nosset omnes, *& quia 25
opus ei non erat vt quis testimonium per-
hiberet de homine: ipse enim sciebat quid
esset in homine.

CAP. III.

ERAT autem homo ex Pharisæis, Ni- 1
codemus nomine, princeps Iudæorum.
*Hic venit ad Iesum nocte, & dixit ei: Rab 2
bi, scimus quia a Deo venisti magister, nemo
enim potest hæc signa facere, quæ tu facis,
nisi fuerit Deus cum eo. *Respondit Iesus, 3
& dixit ei: Amen, amen dico tibi, nisi quis
renatus fuerit denuo, non potest videre re-
gnum Dei. *Dicit ad eũ Nicodemus: Quo- 4
modo potest homo nasci, cum sit senex?
numquid potest in ventrem matris suæ ite-
rato introire, & renasci? *Respondit Iesus: 5
Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fue
rit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest in-
troire in regnum Dei. *Quod natum est ex 6
carne, caro est: & quod natum est ex spiri-
tu, spiritus est. *Non mireris quia dixi tibi: 7
oportet vos nasci denuo. *Spiritus vbi vult 8
spirat: & vocem eius audis, sed nescis vnde
veniat, aut quo vadat: sic est omnis, qui na-
tus est ex spiritu. *Respondit Nicodemus, 9
& dixit ei: Quomodo possunt hæc fieri? *Re- 10
spondit Iesus, & dixit ei: Tu es magister in
Israel, & hæc ignoras? *Amen, amen dico 11
tibi, quia quod scimus loquimur, & quod
vidimus testamur, & testimonium nostrum
non accipitis. *Si terrena dixi vobis, & non 12
creditis: quomodo, si dixero vobis cælestia,
credetis? *Et nemo ascendit in cælum, nisi 13
qui descendit de cælo, Filius hominis, qui
est in cælo. *Et sicut Moyses exaltauit ser- 14
pentem in deserto; ita exaltari oportet Fi-
15 lium hominis: *vt omnis, qui credit in ip-
sum, non pereat, sed habeat vitam æternam.
16 *Sic enim Deus dilexit mundum, vt Filium
suum vnigenitum daret: vt omnis, qui cre
dit in eum, non pereat, sed habeat vitam
17 æternam. *Non enim misit Deus Filium
suum in mundum, vt iudicet mundum, sed
18 vt saluetur mundus per ipsum. *Qui credit
in eum, non iudicatur: qui autem non cre
dit, iam iudicatus est: quia non credit in no
19 mine vnigeniti Filij Dei. *Hoc est autẽ iu-
dicium: quia lux venit in mundum, & dile-
xerunt homines magis tenebras, quàm lu-
20 cem: erant enim eorum mala opera. *Om
nis enim, qui male agit, odit lucem, & non
venit ad lucem, vt nõ arguãtur opera eius:
21 *qui autem facit veritatem, venit ad lucem,
vt manifestentur opera eius, quia in Deo
22 sunt facta. *Post hæc venit Iesus, & disci-
puli eius in terram Iudæam: & illic demo-
23 rabatur cum eis, & baptizabat. *Erat autẽ
& Ioannes baptizans in Aennon, iuxta Sa-
lim: quia aquæ multæ erant illic, & venie-
24 bant, & baptizabantur. *Nondũ enim mis-
25 sus fuerat Ioannes in carcerem. *Facta est
autem quæstio ex discipulis Ioannis cum
26 Iudæis de Purificatione. *Et venerunt ad
Ioannem, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat te-
cum trans Iordanem, cui tu testimonium
perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes ve-
27 niunt ad eum. *Respondit Ioannes, & dixit:
Non potest homo accipere quidquam, nisi
28 fuerit ei datum de cælo. *Ipsi vos mihi te-
stimonium perhibetis, quòd dixerim: Non
sum ego Christus: sed quia missus sum ante
29 illum. *Qui habet spõsam, sponsus est: ami-
cus autem sponsi, qui stat, & audit eum, gau
dio gaudet propter vocem sponsi. Hoc er-
30 go gaudium meum impletum est. *Illum
31 oportet crescere, me autem minui. *Qui de-
sursum venit, super omnes est. Qui est de
terra, de terra est, & de terra loquitur. Qui
32 de cælo venit, super omnes est. *Et quod
vidit, & audiuit, hoc testatur: & testimo-
33 nium eius nemo accipit. *Qui accepit
eius testimonium, signauit quia Deus ve-
34 rax est. *Quem enim misit Deus, verba

Dei loquitur: non enim ad mensuram dat
Deus spiritum.* Pater diligit Filium: & 35
omnia dedit in manu eius.* Qui credit in 36
Filium, habet vitam æternam: qui autem in-
credulus est Filio, non videbit vitam, sed
ira Dei manet super eum.

CAP. IIII.

VT ergo cognouit Iesus quia audierunt 1
Pharisæi quòd Iesus plures discipulos
facit, & baptizat, quàm Ioannes, *(quam- 2
quam Iesus non baptizaret, sed discipuli
eius)* reliquit Iudæam, & abijt iterũ in Ga- 3
lilæam.* oportebat autem eum transire 4
per Samariam.* Venit ergo in ciuitatem 5
Samariæ, quæ dicitur Sichar: iuxta prædiũ,
quod dedit Iacob Ioseph filio suo.* Erat aũ 6
tem ibi fons Iacob. Iesus ergo fatigatus ex
itinere, sedebat sic supra fontem. Hora
erat quasi sexta.* Venit mulier de Sama- 7
ria haurire aquam. Dicit ei Iesus: Da mihi
bibere. (* Discipuli enim eius abierant in 8
ciuitatem vt cibos emerent.)* Dicit ergo 9
ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu
Iudæus cum sis, bibere a me poscis, quæ
sum mulier Samaritana? nõ enim coutun-
tur Iudæi Samaritanis.* Respondit Iesus, 10
& dixit ei: Si scires donum Dei, & quis est,
qui dicit tibi: Da mihi bibere: tu forsitan
petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuã.
* Dicit ei mulier: Domine, neque in quo 11
haurias habes, & puteus altus est: vnde er-
go habes aquam viuam?* Numquid tu ma- 12
ior es patre nostro Iacob, qui dedit nobis
puteum, & ipse ex eo bibit, & filij eius, &
pecora eius?* Respondit Iesus, & dixit ei: 13
Omnis, qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum:
qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo
ei, non sitiet in æternum:* sed aqua, quam 14
ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in
vitam æternam.* Dicit ad eum mulier: Do 15
mine, da mihi hanc aquam, vt non sitiam:
neque veniam huc haurire.* Dicit ei Iesus: 16
Vade, voca virum tuum, & veni huc.* Re- 17
spondit mulier, & dixit: Non habeo virum.
Dicit ei Iesus: Bene dixisti, quia non habeo
virum:* quinque enim viros habuisti, & nũc, 18
quem habes, non est tuus vir: hoc verè di-
19 xisti.* Dicit ei mulier: Domine, video quia
20 Propheta es tu.* Patres nostri in monte
hoc adorauerunt, & vos dicitis, quia Iero-
21 solymis est locus, vbi adorare oportet.* Di-
cit ei Iesus: Mulier crede mihi, quia venit
hora, quando neque in monte hoc, neque
22 in Ierosolymis adorabitis Patrem.* Vos
adoratis quod nescitis: nos adoramus quod
23 scimus, quia salus ex Iudæis est.* Sed venit
hora, & nunc est, quando veri adoratores
adorabunt Patrẽ in spiritu & veritate. Nam
24 & Pater tales quærit, qui adorent eum.* Spi-
ritus est Deus: & eos, qui adorant eum, in
25 spiritu & veritate oportet adorare.* Dicit
ei mulier: Scio quia Messias venit, (qui di-
citur Christus.) cum ergo venerit ille, no-
26 bis annunciabit omnia.* Dicit ei Iesus: Ego
27 sum, qui loquor tecum.* Et continuo ve-
nerunt discipuli eius: & mirabantur quia
cum muliere loquebatur. Nemo tamẽ dixit:
28 Quid quæris, aut quid loqueris cũ ea?* Re-
liquit ergo hydriam suam mulier, & abijt
29 in ciuitatem, & dicit illis hominibus:* Veni-
te, & videte hominem, qui dixit mihi omnia
quæcumque feci: nũquid ipse est Christus?
30 * Exierunt ergo de ciuitate, & veniebant ad
31 eum.* Interea rogabant eum discipuli, di-
32 centes: Rabbi, manduca.* Ille autem dicit
eis: Ego cibum habeo manducare, quẽ vos
33 nescitis.* Dicebant ergo discipuli ad inui-
cem: Nũquid aliquis attulit ei manducare?
34 * Dicit eis Iesus: Meus cibus est vt faciã vo-
luntatem eius, qui misit me, vt perficiã opus
35 eius.* Nonne vos dicitis, quòd adhuc quat-
tuor menses sunt, & messis venit? Ecce dico
vobis: Leuate oculos vestros, & videte re-
36 giones, quia albæ sunt iam ad messem.* Et
qui metit, mercedem accipit, & congregat
fructũ in vitam æternã: vt, & qui seminat,
37 simul gaudeat, & qui metit.* In hoc enim
est verbum verum: quia alius est qui semi-
38 nat, & alius est qui metit.* Ego misi vos
metere quod vos non laborastis: alij labo-
rauerunt, & vos in labores eorum introistis.
39 * Ex ciuitate autem illa multi crediderũt in
eum Samaritanorum, propter verbum mu-
lieris

lieris testimonium perhibentis : Quia dixit
mihi omnia quæcumque feci. *Cum ve- 40
nissent ergo ad illũ Samaritani, rogauerunt
eum vt ibi maneret. Et mãsit ibi duos dies.
*Et multo plures crediderunt in eum pro- 41
pter sermonem eius.* Et mulieri dicebant: 42
Quia iam nõ propter tuam loquelam cre-
dimus: ipsi enim audiuimus,& scimus quia
hic est vere Saluator mũdi.* Post duos au- 43
tem dies exijt inde: & abijt in Galilæam.
*Ipse enim Iesus testimoniũ perhibuit quia 44
Propheta in sua patria honorem nõ habet.
*Cum ergo venisset in Galilæã,exceperunt 45
eum Galilæi, cum omnia vidissent quæ fe-
cerat Ierosolymis in die festo: & ipsi enim
venerant ad diem festum. *Venit ergo ite- 46
rum in Cana Galilææ, vbi fecit aquam vi-
num. Et erat quidam regulus, cuius filius
infirmabatur Capharnaum. *Hic cum au- 47
disset quia Iesus adueniret a Iudæa in Gali-
læam, abijt ad eum,& rogabat eum vt de-
scenderet,& sanaret filium eius: incipiebat
enim mori.* Dixit ergo Iesus ad eum: Nisi 48
signa, & prodigia videritis, non creditis.
*Dicit ad eum regulus: Domine, descende 49
prius quàm moriatur filius meus. *Dicit ei 50
Iesus: Vade, filius tuus viuit. Credidit homo
sermoni, quem dixit ei Iesus,& ibat. *Iam 51
autem eo descendente, serui occurrerunt ei,
& nunciauerunt dicentes, quia filius eius vi-
ueret. *Interrogabat ergo horam ab eis, in 52
qua melius habuerit. Et dixerunt ei: Quia
heri hora septima reliquit eum febris.* Co- 53
gnouit ergo pater, quia illa hora erat, in qua
dixit ei Iesus: Filius tuus viuit: & credidit
ipse, & domus eius tota.* Hoc iterum se- 54
cundum signum fecit Iesus, cum venisset a
Iudæa in Galilæam.

CAP. V.

POST hæc erat dies festus Iudæorum,& 1
ascendit Iesus Ierosolymam. *Est autẽ 2
Ierosolymis Probatica piscina, quæ cogno-
minatur Hebraice Bethsaida, quinque por-
ticus habens. *In his iacebat multitudo ma- 3
gna languentium, cæcorum, claudorum,
aridorum expectantiũ aquæ motum. *An- 4
gelus autem Domini descẽdebat secundum
tempus in piscinam: & mouebatur aqua.
Et qui prior descendisset in piscinam post
motionẽ aquæ, sanus fiebat a quacumque
5 detinebatur infirmitate. * Erat autem qui-
dam homo ibi triginta & octo annos habẽs
6 in infirmitate sua.*Hunc cum vidisset Iesus
iacentem,& cognouisset quia iam multum
tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri?
7 * Respondit ei languidus: Domine, homi-
nem non habeo, vt cũ turbata fuerit aqua,
mittat me in piscinam: dum venio enim
8 ego, alius ante me descendit.* Dicit ei Ie-
sus: Surge, tolle grabatum tuum, & ambu-
9 la.*Et statim sanus factus est homo ille: &
sustulit grabatum suum,& ambulabat. Erat
10 autem sabbatum in die illo.*Dicebãt ergo
Iudæi illi, qui sanatus fuerat: Sabbatum est,
11 non licet tibi tollere grabatum tuum.*Re-
spondit eis: Qui me sanũ fecit, ille mihi di-
12 xit: Tolle grabatũ tuum,& ambula.*Inter-
rogauerunt ergo eum: Quis est ille homo,
qui dixit tibi, Tolle grabatum tuum, &
13 ambula? *Is autem, qui sanus fuerat effe-
ctus, nesciebat quis esset. Iesus enim decli-
14 nauit a turba constituta in loco. * Postea
inuenit eum Iesus in templo, & dixit illi:
Ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne
15 deterius tibi aliquid contingat. *Abijt ille
homo,& nunciauit Iudæis quia Iesus esset,
16 qui fecit eum sanum.*Propterea perseque-
bantur Iudæi Iesum, quia hæc faciebat in
17 sabbato.*Iesus autem respondit eis: Pater
meus vsque modo operatur,& ego operor.
18 *Propterea ergo magis quærebant eum Iu-
dæi interficere: quia non solum soluebat
sabbatum, sed & patrem suum dicebat
Deum, æqualem se faciens Deo. Respon-
19 dit itaque Iesus, & dixit eis:* Amen, amen
dico vobis: nõ potest Filius a se facere quid-
quam, nisi quod viderit Patrem facientem:
quæcumque enim ille fecerit, hæc & Filius
20 similiter facit.* Pater enim diligit Filium,&
omnia demonstrat ei, quæ ipse facit: & ma-
iora his demonstrabit ei opera, vt vos mire-
21 mini.* Sicut enim Pater suscitat mortuos,&
viuificat: sic & Filius, quos vult, viuificat.

Neque

*Neque enim Pater iudicat quemquã: ſed 22
omne iudiciũ dedit Filio,* vt omnes hono- 23
rificent Filium, ſicut honorificant Patrem:
qui non honorificat Filium, non honorifi-
cat Patrem, qui miſit illum. * Amen, amen 24
dico vobis, quia qui verbum meum audit,
& credit ei, qui miſit me, habet vitam æter-
nam, & in iudicium non venit, ſed tranſijt
à morte in vitam.*Amen, amẽ dico vobis, 25
quia venit hora, & nunc eſt, quando mor-
tui audient vocẽ Filij Dei: & qui audierint,
viuent. * Sicut enim Pater habet vitam in 26
ſemetipſo: ſic dedit & Filio habere vitam
in ſemetipſo:* & poteſtatem dedit ei iudiciũ 27
facere, quia Filius hominis eſt. * Nolite mi- 28
rari hoc, quia venit hora, in qua omnes, qui
in monumentis ſunt, audient vocem Filij
Dei:* & procedẽt qui bona fecerunt, in re- 29
ſurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt,
in reſurrectionem iudicij. * Non poſſum 30
ego a meipſo facere quidquam. Sicut au-
dio, iudico: & iudicium meum iuſtum eſt:
quia non quæro voluntatem meam, ſed vo-
luntatem eius, qui miſit me. * Si ego teſti- 31
monium perhibeo de meipſo, teſtimonium
meum non eſt verum. * Alius eſt, qui te- 32
ſtimonium perhibet de me: & ſcio quia ve-
rum eſt teſtimonium, quod perhibet de
me. * Vos miſiſtis ad Ioannem: & teſtimo- 33
nium perhibuit veritati. * Ego autem non 34
ab homine teſtimonium accipio: ſed hæc
dico vt vos ſalui ſitis.* Ille erat lucerna ar- 35
dens, & lucens. Vos autem voluiſtis ad
horã exultare in luce eius.* Ego autem ha- 36
beo teſtimonium maius Ioanne. Opera
enim, quæ dedit mihi Pater vt perficiam ea:
ipſa opera, quæ ego facio, teſtimonium per-
hibent de me, quia Pater miſit me:* & qui 37
miſit me Pater, ipſe teſtimonium perhibuit
de me: neque vocẽ eius vmquam audiſtis,
neque ſpeciem eius vidiſtis.* & verbum eius 38
non habetis in vobis manens: quia quem
miſit ille, huic vos non creditis.* Scrutami- 39
ni Scripturas, quia vos putatis in ipſis vitã
æternam habere: & illæ ſunt, quæ teſtimo-
nium perhibent de me:* & non vultis venire 40
ad me vt vitam habeatis. * Claritatem ab 41
42 hominibus non accipio.* Sed cognoui vos,
quia dilectionem Dei non habetis in vobis.
43 *Ego veni in nomine Patris mei, & non ac-
cipitis me: ſi alius venerit in nomine ſuo,
44 illum accipietis. * Quomodo vos poteſtis
credere, qui gloriam abinuicem accipitis: &
gloriam, quæ a ſolo Deo eſt, non quæritis?
45 * Nolite putare quia ego accuſaturus ſim
vos apud Patrem. eſt qui accuſat vos Moy-
46 ſes, in quo vos ſperatis.* Si enim crederetis
Moyſi, crederetis forſitan & mihi: de me
47 enim ille ſcripſit.* Si autẽ illius litteris non
creditis: quomodo verbis meis credetis?

CAP. VI.

1 POST hæc abijt Ieſus trãs mare Galilææ,
2 quod eſt Tiberiadis: * & ſequebatur eũ
multitudo magna, quia videbant ſigna, quæ
3 faciebat ſuper his, qui infirmabantur. * Su-
bijt ergo in montẽ Ieſus: & ibi ſedebat cũ
4 diſcipulis ſuis. * Erat autem proximum Pa-
5 ſcha dies feſtus Iudæorũ. * Cum ſubleuaſ-
ſet ergo oculos Ieſus, & vidiſſet quia mul-
titudo maxima venit ad eum, dixit ad Phi-
lippum: Vnde ememus panes, vt manducẽt
6 hi? * Hoc autem dicebat tentans eum: ipſe
7 enim ſciebat quid eſſet facturus. * Reſpon-
dit ei Philippus: Ducentorum denariorum
panes non ſufficiũt eis, vt vnuſquiſque mo-
8 dicum quid accipiat. * Dicit ei vnus ex di-
ſcipulis eius, Andreas frater Simonis Petri:
9 * Eſt puer vnus hic, qui habet quinque pa-
nes ordeaceos, & duos piſces: ſed hæc quid
10 ſunt inter tantos?* Dixit ergo Ieſus: Facite
homines diſcumbere. Erat autem fœnum
multum in loco. Diſcubuerunt ergo viri,
11 numero quaſi quinque millia. * Accepit er-
go Ieſus panes: & cum gratias egiſſet, diſtri-
buit diſcumbentibus: ſimiliter & ex piſci-
bus quantum volebant. * Vt autem im-
12 pleti ſunt, dixit diſcipulis ſuis: Colligi-
te quæ ſuperauerunt fragmenta, ne pe-
13 reant. * Collegerunt ergo, & impleue-
runt duodecim cophinos fragmentorum ex
quinque panibus ordeaceis, quæ ſuperfue-
14 runt his, qui manducauerant. * Illi ergo
homines cum vidiſſent quod Ieſus fecerat
ſignum

signum, dicebant: Quia hic est vere pro-
pheta, qui venturus est in mundum. *Ie- 15
sus ergo cum cognouisset quia vẽturi essent
vt raperent eũ,& facerent eum regem,fugit
iterum in montem ipse solus.*Vt autem se- 16
ro factum est, descẽderunt discipuli eius ad
mare.* Et cũ ascendissent nauim,venerunt 17
trans mare in Capharnaum: & tenebræ iã
factæ erãt: & nõ venerat ad eos Iesus.*Ma 18
re autem, vento magno flante, exurgebat.
*Cum remigassent ergo quasi stadia viginti 19
quinque aut triginta, vident Iesum ambu-
lantem supra mare,& proximum naui fieri,
& timuerunt.* Ille autem dicit eis: Ego 20
sum,nolite timere.* Voluerunt ergo acci- 21
pere eum in nauim: & statim nauis fuit ad
terrã,in quam ibant.*Altera die,turba,quæ 22
stabat trans mare,vidit quia nauicula alia
non erat ibi nisi vna,& quia nõ introisset cũ
discipulis suis Iesus in nauim,sed soli disci-
puli eius abijssent:* aliæ vero superuenerũt 23
naues a Tiberiade iuxta locum vbi mãdu-
cauerãt panẽ,gratias agente Domino.* Cũ 24
ergo vidisset turba quia Iesus non esset ibi,
neque discipuli eius,ascenderunt in nauicu
las,& venerunt Capharnaum quærentes Ie
sum.*Et cum inuenissent eum trans mare, 25
dixerũt ei: Rabbi,quãdo huc venisti?* Re- 26
spondit eis Iesus,& dixit: Amen,amen dico
vobis: quæritis me non quia vidistis signa,
sed quia manducastis ex panibus,& saturati
estis.*Operamini non cibum,qui perit,sed 27
qui permanet in vitam æternam,quẽ Filius
hominis dabit vobis. Hunc enim Pater si-
gnauit Deus.*Dixerunt ergo ad eum:Quid 28
faciemus vt operemur opera Dei?*Respon 29
dit Iesus,& dixit eis: Hoc est opus Dei, vt
credatis in eum quem misit ille.*Dixerunt 30
ergo ei: Quod ergo tu facis signum vt vi-
deamus, & credamus tibi? quid operaris?
*Patres nostri manducauerũt manna in de- 31
serto,sicut scriptum est: Panem de cælo de-
dit eis manducare.*Dixit ergo eis Iesus: A- 32
men,amen dico vobis: Non Moyses dedit
vobis panem de cælo, sed Pater meus dat
vobis panem de cælo verum.* Panis enim 33
Dei est, qui de cælo descẽdit, & dat vitam
34 mundo. *Dixerunt ergo ad eum: Do-
35 mine,semper da nobis panem hunc.* Dixit
autem ei Iesus: Ego sum panis vitæ: qui ve
nit ad me,nõ esuriet:& qui credit in me,nõ
36 sitiet vmquam.* Sed dixi vobis quia & vi-
37 distis me,& non creditis.*Omne,quod dat
mihi Pater,ad me veniet: & eum,qui venit
38 ad me, non eijciam foras:* quia descendi
de cælo,non vt faciam voluntatem meam,
39 sed voluntatem eius, qui misit me.* Hæc
est autem voluntas eius, qui misit me, Pa-
tris: vt omne, quod dedit mihi,nõ perdam
ex eo,sed resuscitem illud in nouissimo die.
40 * Hæc est autem voluntas Patris mei, qui
misit me: vt omnis,qui videt Filiũ, & cre-
dit in eum, habeat vitam æternam, &
ego resuscitabo eum in nouissimo die.
41 *Murmurabant ergo Iudæi de illo, quia di-
xisset: Ego sum panis viuus, qui de cælo
42 descendi,*& dicebant: Nonne hic est Iesus
filius Ioseph,cuius nos nouimus patrem,&
matrem? Quomodo ergo dicit hic: Quia
43 de cælo descendi?* Respondit ergo Iesus,
& dixit eis: Nolite murmurare in inuicem:
44 *nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui
misit me, traxerit eum: & ego resuscitabo
45 eum in nouissimo die.*Est scriptum in Pro-
phetis: Et erunt omnes docibiles Dei. Om
nis, qui audiuit a Patre,& didicit, venit ad
46 me. * Non quia Patrem vidit quisquam,
nisi is, qui est a Deo, hic vidit Patrem.
47 * Amen, amen dico vobis: Qui credit in
48 me, habet vitam æternam.* Ego sum pa-
49 nis vitæ. * Patres vestri manducauerunt
50 manna in deserto, & mortui sunt.*Hic
est panis de cælo descendens: vt si quis
ex ipso manducauerit, non moriatur.
51 * Ego sum panis viuus, qui de cælo de-
52 scendi. * Si quis manducauerit ex hoc
pane, viuet in æternum: & panis, quem
ego dabo, caro mea est pro mundi vi-
53 ta. *Litigabant ergo Iudæi ad inuicem,
dicentes: Quomodo potest hic nobis car-
54 nem suam dare ad manducandum?* Di-
xit ergo eis Iesus: Amen, amen dico vo-
bis: Nisi manducaueritis carnem Filij ho-
minis, & biberitis eius sanguinem, non

habebitis vitam in vobis. *Qui manducat 54
meam carnem, & bibit meum sanguinem,
habet vitam æternam: & ego resuscitabo
eum in nouissimo die. *Caro enim mea 55
vere est cibus: & sanguis meus, vere est po-
tus. *qui manducat meam carnem, & bi- 56
bit meum sanguinem, in me manet, & ego
in illo. *Sicut misit me viuens Pater, & 57
ego viuo propter Patrem: & qui manducat
me, & ipse viuet propter me. *Hic est panis, 58
qui de cælo descendit. Non sicut mandu-
cauerunt patres vestri mãna, & mortui sunt.
Qui manducat hunc panem, viuet in æter-
num. *Hæc dixit in synagoga docens, in 59
Capharnaum. *Multi ergo audientes ex di- 60
scipulis eius, dixerunt: Durus est hic sermo,
& quis potest eum audire? *Sciens autem 61
Iesus apud semetipsum quia murmurarent
de hoc discipuli eius, dixit eis: Hoc vos scã-
dalizat? *Si ergo videritis Filium hominis 62
ascendẽtem vbi erat prius? *Spiritus est, qui 63
viuificat: caro non prodest quidquam. ver-
ba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus &
vita sunt. *Sed sunt quidam ex vobis, qui 64
non credunt. Sciebat enim ab initio Iesus
qui essent non credentes, & quis traditurus
esset eum. *Et dicebat: Propterea dixi vo- 65
bis, quia nemo potest venire ad me, nisi fue
rit ei datũ a Patre meo. *Ex hoc multi disci- 66
pulorum eius abierunt retro: & iam non cũ
illo ambulabant. *Dixit ergo Iesus ad duo- 67
decim: Numquid & vos vultis abire? *Re- 68
spondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad
quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. *& 69
nos credidimus, & cognouimus quia tu es
Christus Filius Dei. *Respondit eis Iesus: 70
Nõne ego vos duodecim elegi: & ex vobis
vnus diabolus est? *Dicebat autem Iudam 71
Simonis Iscariotem: hic enim erat traditu-
rus eum, cum esset vnus ex duodecim.

CAP. VII.

POst hæc autem ambulabat Iesus in Ga- 1
lilæam, non enim volebat in Iudæam
ambulare: quia quærebãt eum Iudæi inter-
ficere. *Erat autẽ in proximo dies festus Iu- 2
dæorum, Scenopegia. *Dixerunt autem ad 3
eũ fratres eius: Trãsi hinc, & vade in Iudæã,
vt & discipuli tui videant opera tua, quæ fa
4 cis. *Nemo quippe in occulto quid facit, &
quærit ipse in palã esse: si hæc facis, mani-
5 festa te ipsum mundo. *Neque enim fratres
6 eius credebãt in eum. *Dicit ergo eis Iesus:
Tempus meũ nondum aduenit: tempus au
7 tem vestrũ semper est paratum. *Nõ potest
mundus odisse vos: me autem odit: quia
ego testimoniũ perhibeo de illo quòd ope-
8 ra eius mala sunt. *Vos ascendite ad diẽ fe-
stũ hunc, ego autẽ non ascendo ad diem fe-
stum istum: quia meum tempus nondũ im-
9 pletum est. *Hæc cum dixisset, ipse mãsit in
10 Galilæa. *Vt autẽ ascenderunt fratres eius,
tunc & ipse ascendit ad diem festum nõ ma
11 nifeste, sed quasi in occulto. *Iudæi ergo
quærebant eum in die festo, & dicebant:
12 Vbi est ille? *Et murmur multum erat in
turba de eo. Quidam enim dicebãt: Quia
bonus est. Alij autem dicebant: Non, sed
13 seducit turbas. *Nemo tamen palam loque
batur de illo propter metum Iudæorum.
14 *Iam autem die festo mediante, ascendit Ie
15 sus in templum, & docebat. *Et mirabãtur
Iudæi, dicentes: Quomodo hic litteras scit,
16 cum non didicerit? *Respõdit eis Iesus, &
dixit: Mea doctrina nõ est mea, sed eius, qui
17 misit me. *Si quis voluerit voluntatem eius
facere: cognoscet de doctrina, vtrũ ex Deo
18 sit, an ego a me ipso loquar. *Qui a semet-
ipso loquitur, gloriã propriã quærit. qui au-
tem quærit gloriã eius, qui misit eum, hic ve
19 rax est, & iniustitia in illo non est. *Nonne
Moyses dedit vobis legẽ: & nemo ex vobis
20 facit legẽ? *Quid me quæritis interficere?
Respondit turba, & dixit: Dæmonium ha-
21 bes: quis te quærit interficere? *Respõdit
Iesus, & dixit eis: Vnum opus feci, & omnes
22 miramini. *Propterea Moyses dedit vobis
circũcisionem: (nõ quia ex Moyse est, sed
ex patribus) & in sabbato circũciditis homi
23 nem. *Si circumcisionem accipit homo in
sabbato, vt nõ soluatur lex Moysi: mihi in-
dignamini quia totũ hominẽ sanum feci in
24 sabbato? *Nolite iudicare secundum fa-
25 ciem, sed iustum iudicium iudicate. *Di-
cebant

cebant ergo quidam ex Ierosolymis: Non-
ne hic est, quem quærunt interficere? *Et 26
ecce palam loquitur, & nihil ei dicunt. Nũ-
quid vere cognouerũt principes quia hic est
Christus? *Sed hunc scimus vnde sit: Chri- 27
stus autẽ cum venerit, nemo scit vnde sit.
*Clamabat ergo Iesus in templo docens, & 28
dicens: Et me scitis, & vnde sim scitis: & a
me ipso non veni, sed est verus, qui misit
me, quem vos nescitis. *Ego scio eum: quia 29
ab ipso sum, & ipse me misit. *Quærebant 30
ergo eum apprehendere: & nemo misit in
illum manus, quia nondum venerat hora
eius. *De turba autem multi crediderunt in 31
eum, & dicebant: Christus cum venerit,
numquid plura signa faciet quàm quæ hic
facit? *Audierunt Pharisæi turbam murmu- 32
rantem de illo hæc: & miserũt principes, &
Pharisæi ministros vt apprehenderent eum.
*Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum tem- 33
pus vobiscum sum: & vado ad eum, qui me
misit. *Quæretis me, & non inuenietis: & 34
vbi ego sum, vos non potestis venire. *Di- 35
xerunt ergo Iudæi ad semetipsos: Quo hic
iturus est, quia non inueniemus eum? num-
quid in dispersionem Gẽtium iturus est, &
docturus Gentes? *Quis est hic sermo, quẽ 36
dixit: Quæretis me, & non inuenietis: &
vbi sum ego, vos non potestis venire? *In 37
nouissimo autem die magno festiuitatis sta
bat Iesus, & clamabat, dicens: Si quis sitit,
veniat ad me, & bibat. *Qui credit in me, 38
sicut dicit Scriptura, flumina de vẽtre eius
fluent aquæ viuæ. *Hoc autẽ dixit de Spiri- 39
tu, quem accepturi erant credentes in eum:
nõdum enim erat Spiritus datus, quia Iesus
nondũ erat glorificatus. *Ex illa ergo tur- 40
ba cum audissent hos sermones eius, dice-
bant: Hic est vere propheta. *Alij dicebãt: 41
Hic est Christus. Quidam autem dicebant:
Numquid a Galilæa venit Christus? *Non- 42
ne Scriptura dicit: Quia ex semine Dauid,
& de Bethlehem castello, vbi erat Dauid,
venit Christus? *Dissensio itaque facta est 43
in turba propter eum. *Quidam autem ex 44
ipsis volebant apprehẽdere eum: sed nemo
misit super eum manus. *Venerunt ergo 45
ministri ad Pontifices, & Pharisæos. Et dixe-
runt eis illi: Quare non adduxistis illum?
46 *Responderunt ministri: Numquam sic lo-
47 cutus est homo, sicut hic homo. *Respon-
derunt ergo eis Pharisæi: Numquid & vos
48 seducti estis? *Numquid ex principibus ali-
49 quis credidit in eum, aut ex Pharisæis? *sed
turba hæc, quæ non nouit legem, maledicti
50 sunt. *Dixit Nicodemus ad eos, ille, qui
venit ad eum nocte, qui vnus erat ex ipsis:
51 *Numquid lex nostra iudicat hominem, ni-
si prius audierit ab ipso, & cognouerit quid
52 faciat? *Responderunt, & dixerunt ei: Nũ-
quid & tu Galilæus es? Scrutare Scripturas,
& vide quia a Galilæa propheta non surgit.
53 *Et reuersi sunt vnusquisque in domum
suam.

CAP. VIII.

1 IESVS autem perrexit in montem Oli-
2 ueti: *& diluculo iterum venit in templũ,
& omnis populus venit ad eũ, & sedens do-
3 cebat eos. *Adducunt autẽ Scribæ, & Pha-
risæi mulierem in adulterio deprehensam: &
4 statuerunt eam in medio, *& dixerunt ei:
Magister, hæc mulier modo deprehensa est
5 in adulterio. *In lege autem Moyses man-
dauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo
6 quid dicis? *Hoc autem dicebant tentãtes
eum, vt possent accusare eum. Iesus autẽ in-
clinãs se deorsum, digito scribebat in terra.
7 *Cum ergo perseuerarent interrogantes eũ,
erexit se, & dixit eis: Qui sine peccato est ve
8 strum, primus in illam lapidem mittat. *Et
9 iterum se inclinans, scribebat in terra. *Au-
dientes autem vnus post vnum exibant, in-
cipientes a senioribus: & remansit solus Ie-
10 sus, & mulier in medio stans. *Erigens au-
tem se Iesus, dixit ei: Mulier, vbi sunt, qui te
11 accusabant? nemo te cõdemnauit? *Quæ di-
xit: Nemo, Domine. Dixit autẽ Iesus: Nec
ego te cõdemnabo: Vade, & iam amplius no
12 li peccare. *Iterũ ergo locutus est eis Iesus,
dicens: Ego sum lux mundi: qui sequitur
me, non ambulat in tenebris, sed habebit
13 lumen vitæ. *Dixerunt ergo ei Pharisæi:
Tu de te ipso testimonium perhibes: testi-

monium tuum non est verum. *Respon- 14
dit Iesus, & dixit eis: Et si ego testimoniũ
perhibeo de meipso, verũ est testimonium
meum: quia scio vnde veni, & quò vado:
vos autem nescitis vnde venio, aut quò
vado. *Vos secundum carnem iudicatis: 15
ego non iudico quemquam: *& si iudico 16
ego, iudicium meum verum est, quia solus
non sum: sed ego, & qui misit me, Pater.
*Et in lege vestra scriptum est, quia duorum 17
hominum testimonium verum est. *Ego 18
sum, qui testimonium perhibeo de me ip-
so: & testimonium perhibet de me, qui mi-
sit me, Pater. *Dicebant ergo ei: Vbi est 19
Pater tuus? Respondit Iesus: Neque me
scitis, neque Patrem meum: si me sciretis,
forsitan & Patrem meum sciretis. *Hæc 20
verba locutus est Iesus in gazophylacio,
docens in templo: & nemo apprehendit
eum, quia necdum venerat hora eius. *Di- 21
xit ergo iterũ eis Iesus: Ego vado, & quæ-
retis me, & in peccato vestro moriemini.
Quò ego vado, vos non potestis venire.
*Dicebãt ergo Iudæi: Numquid interficiet 22
semetipsum, quia dixit: Quò ego vado, vos
non potestis venire? *Et dicebat eis: Vos 23
de deorsum estis, ego de supernis sum. Vos
de mundo hoc estis, ego non sum de hoc
mundo: *Dixi ergo vobis quia moriemini 24
in peccatis vestris: si enim non credideritis
quia ego sum, moriemini in peccato vestro.
*Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis 25
Iesus: Principiũ, qui & loquor vobis. *Mul- 26
ta habeo de vobis loqui, & iudicare. sed qui
me misit, verax est: & ego quæ audiui ab eo,
hæc loquor in mundo. *Et non cognoue- 27
runt quia Patrem eius dicebat Deum. *Di- 28
xit ergo eis Iesus: Cum exaltaueritis Filium
hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, &
a meipso facio nihil, sed sicut docuit me
Pater, hæc loquor: *& qui me misit, mecum 29
est, & non reliquit me solum: quia ego quæ
placita sunt ei, facio semper. *Hæc illo lo- 30
quente, multi crediderunt in eum. *Dice- 31
bat ergo Iesus ad eos, qui crediderunt ei,
Iudæos: Si vos manseritis in sermone meo,
vere discipuli mei eritis: *& cognoscetis ve- 32
33 ritatem, & veritas liberabit vos. *Respon-
derunt ei: Semen Abrahæ sumus, & nemini
seruiuimus vmquam: quomodo tu dicis:
34 Liberi eritis? *Respondit eis Iesus: Amen,
amen dico vobis: quia omnis, qui facit pec-
35 catum, seruus est peccati. *seruus autẽ non
manet in domo in æternum: filius autem
36 manet in æternum. *si ergo vos filius libe-
37 rauerit, vere liberi eritis. *Scio quia filij A-
brahæ estis: sed quæritis me interficere, quia
38 sermo meus non capit in vobis. *Ego quod
vidi apud Patrem meum, loquor: & vos
quæ vidistis apud patrem vestrum, facitis.
39 *Responderunt, & dixerunt ei: Pater noster
Abraham est. Dicit eis Iesus: Si filij Abrahæ
40 estis, opera Abrahæ facite. *Nunc autem
quæritis me interficere, hominem, qui veri-
tatem vobis locutus sum, quam audiui a
41 Deo: hoc Abraham non fecit. *Vos facitis
opera patris vestri. Dixerunt itaque ei:
Nos ex fornicatione nõ sumus nati: vnum
42 patrem habemus Deum. *Dixit ergo eis Ie-
sus: Si Deus pater vester esset: diligeretis
vtique me. ego enim ex Deo processi, & ve-
ni: neque enim a me ipso veni, sed ille me
43 misit. *Quare loquelam meã non cognosci-
tis? Quia non potestis audire sermonẽ meũ.
44 *Vos ex patre diabolo estis: & desideria
patris vestri vultis facere. ille homicida erat
ab initio, & in veritate non stetit: quia non
est veritas in eo: cum loquitur mendaciũ,
ex proprijs loquitur, quia mendax est, & pa-
45 ter eius. *Ego autem si veritatem dico, non
46 creditis mihi. *Quis ex vobis arguet me de
peccato? Si veritatem dico vobis, quare nõ
47 creditis mihi? *Qui ex Deo est, verba Dei
audit. Propterea vos non auditis, quia ex
48 Deo non estis. *Responderunt ergo Iudæi,
& dixerũt ei: Nonne bene dicimus nos quia
49 Samaritanus es tu, & dæmoniũ habes? *Re-
spondit Iesus: Ego dæmonium non habeo:
sed honorifico Patrem meum, & vos inho-
50 norastis me. *Ego autem non quæro gloriã
51 meam: est qui quærat, & iudicet. *Amen,
amen dico vobis: si quis sermonem meum
seruauerit, mortẽ non videbit in æternum.
52 *Dixerunt ergo Iudæi: Nunc cognouimus

quia

quia dæmonium habes. Abraham mortuus
est, & Prophetæ: & tu dicis: Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mor-
tem in æternum. * Numquid tu maior es 53
patre nostro Abraham, qui mortuus est? &
Prophetæ mortui sunt. Quem te ipsum fa-
cis? * Respōdit Iesus: Si ergo glorifico me 54
ipsum, gloria mea nihil est: est Pater meus,
qui glorificat me, quē vos dicitis quia Deus
vester est, * & non cognouistis eum: ego au- 55
tem noui eum: Et si dixero quia non scio
eum, ero similis vobis, mendax. Sed scio
eum, & sermonem eius seruo. * Abraham 56
pater vester exultauit vt videret diem meū:
vidit, & gauisus est. * Dixerunt ergo Iudæi 57
ad eum: Quinquaginta annos nondum ha
bes, & Abraham vidisti? * Dixit eis Iesus: 58
Amen, amen dico vobis, antequam Abra-
ham fieret, ego sum. * Tulerunt ergo lapi- 59
des, vt iacerent in eum: Iesus autem ab-
scondit se, & exiuit de templo.

CAP. IX.

ET præteriens Iesus vidit hominem cæ- 1
cum a natiuitate: * & interrogauerunt 2
eum discipuli eius: Rabbi, quis peccauit,
hic, aut parentes eius, vt cæcus nasceretur?
* Respondit Iesus: Neque hic peccauit, ne- 3
que parentes eius: sed vt manifestētur ope-
ra Dei in illo. * Me oportet operari opera 4
eius, qui misit me, donec dies est: venit nox,
quando nemo potest operari. * quādiu sum 5
in mundo, lux sum mundi. * Hæc cum dixis- 6
set, expuit in terram, & fecit lutum ex spu-
to, & liniuit lutum super oculos eius, * & 7
dixit ei: Vade, laua in natatoria Siloe (quod
interpretatur Missus.) Abijt ergo, & lauit,
& venit videns. * Itaque vicini, & qui vide- 8
rant eum prius quia mendicus erat, dice-
bant: Nonne hic est, qui sedebat, & men-
dicabat? Alij dicebant: Quia hic est. * Alij 9
autem: Nequaquam, sed similis est ei. Ille
vero dicebat: Quia ego sum. * Dicebāt ergo 10
ei: Quomodo aperti sunt tibi oculi? * Re- 11
spondit: Ille homo, qui dicitur Iesus, lutum
fecit: & vnxit oculos meos, & dixit mihi:
Vade ad natatoria Siloe, & laua. Et abij, &
12 laui, & video. * Et dixerunt ei: Vbi est ille?
13 Ait: Nescio. * Adducunt eum ad Pharisæos,
14 qui cæcus fuerat. * Erat autem sabbatum
quando lutum fecit Iesus, & aperuit oculos
15 eius. * Iterum ergo interrogabant eum Phá
risæi quomodo vidisset. Ille autē dixit eis:
Lutum mihi posuit super oculos, & laui, &
16 video. * Dicebant ergo ex Pharisæis qui-
dam: Non est hic homo a Deo, qui sab-
batum non custodit. Alij autem dicebant:
Quomodo potest homo peccator hæc signa
17 facere? Et scisma erat inter eos. * Dicunt
ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo,
qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit:
18 Quia propheta est. * Non crediderunt ergo
Iudæi de illo, quia cæcus fuisset & vidisset,
donec vocauerunt parentes eius, qui vide-
19 rat: * & interrogauerunt eos, dicentes: Hic
est filius vester, quem vos dicitis quia cæcus
20 natus est? Quomodo ergo nūc videt? * Re-
sponderunt eis parentes eius, & dixerunt:
Scimus quia hic est filius noster, & quia cæ-
21 cus natus est: * quomodo autē nunc videat,
nescimus: aut quis eius aperuit oculos, nos
nescimus: ipsum interrogate: ætatem ha-
22 bet, ipse de se loquatur. * Hæc dixerunt pa-
rentes eius, quoniam timebant Iudæos: iam
enim conspirauerant Iudæi, vt si quis eum
confiteretur esse Christum, extra synago-
23 gam fieret. * Propterea parentes eius dixe-
runt: Quia ætatem habet, ipsum interro-
24 gate. * Vocauerunt ergo rursum hominē,
qui fuerat cæcus, & dixerūt ei: Da gloriam
Deo. nos scimus quia hic homo peccator
25 est. * Dixit ergo eis ille: Si peccator est, ne-
scio: vnum scio, quia cæcus cum essem, mo
26 do video. * Dixerunt ergo illi: Quid fecit
27 tibi? quomodo aperuit tibi oculos? * Re-
spondit eis: Dixi vobis iam, & audistis:
quid iterum vultis audire? numquid & vos
28 vultis discipuli eius fieri? * Maledixerūt er-
go ei, & dixerūt: Tu discipulus illius sis: nos
29 autem Moysi discipuli sumus. * Nos scimus
quia Moysi locutus est Deus: hunc autem
30 nescimus vndę sit. * Respondit ille homo,
& dixit eis: In hoc enim mirabile est quia
vos nescitis vnde sit, & aperuit meos oculos:

*scimus autem quia peccatores Deus nõ au- 31
dit: sed si quis Dei cultor est,& voluntatem
eius facit,hunc exaudit. *A sæculo non est 32
auditum quia quis aperuit oculos cæci nati.
*Nisi esset hic a Deo, non poterat facere 33
quidquam.*Responderunt, & dixerunt ei: 34
In peccatis natus es totus,& tu doces nos?
Et eiecerunt eum foras.*Audiuit Iesus quia 35
eiecerunt eũ foras: & cum inuenisset eum,
dixit ei: Tu credis in Filium Dei?*Respon- 36
dit ille,& dixit: Quis est,Domine, vt credã
in eum? *Et dixit ei Iesus: Et vidisti eum, 37
& qui loquitur tecum, ipse est. *At ille 38
ait: Credo Domine. Et procidens adorauit
eum. *Et dixit Iesus: In iudicium ego in 39
hunc mundum veni: vt qui non vident vi-
deant, & qui vident cæci fiant.* Et audie- 40
runt quidã ex Pharisæis,qui cum ipso erãt,
& dixerunt ei: Numquid & nos cæci su-
mus? *Dixit eis Iesus: Si cæci essetis, non 41
haberetis peccatum. nunc vero dicitis:
Quia videmus. Peccatum vestrum manet.

CAP. X.

AMEN, amen dico vobis: qui non in- 1
trat per ostium in ouile ouium, sed
ascendit aliunde: ille fur est,& latro. *Qui 2
autem intrat per ostium, pastor est ouium.
*Huic ostiarius aperit, & oues vocem eius 3
audiunt,& proprias oues vocat nominatim,
& educit eas. *Et cum proprias oues emi- 4
serit,ante eas vadit: & oues illum sequũtur,
quia sciunt vocem eius. *Alienum autem 5
non sequũtur,sed fugiunt ab eo: quia non
nouerunt vocem alienorum.*Hoc prouer- 6
bium dixit eis Iesus. Illi autem non cogno-
uerunt quid loqueretur eis. *Dixit ergo eis 7
iterum Iesus: Amen,amen dico vobis, quia
ego sum ostiũ ouium. *Omnes quotquot 8
venerunt,fures sunt,& latrones, & non au-
dierunt eos oues. *Ego sum ostium. Per 9
me si quis introierit, saluabitur: & ingre-
dietur, & egredietur, & pascua inueniet.
*Fur non venit nisi vt furetur, & mactet, & 10
perdat. Ego veni vt vitã habeant, & abun-
dantius habeant. *Ego sum pastor bonus. 11
Bonus pastor animam suã dat pro ouibus
12 suis. *Mercenarius autem, & qui non est
pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt
lupum venientem,& dimittit oues,& fugit:
13 & lupus rapit,& dispergit oues: *mercena-
rius autẽ fugit,quia mercenarius est,& non
14 pertinet ad eum de ouibus. *Ego sum pa-
stor bonus: & cognosco meas, & cogno-
15 scunt me meæ. *Sicut nouit me Pater, &
ego agnosco Patrem: & animam meam po-
16 no pro ouibus meis. *Et alias oues habeo,
quæ non sunt ex hoc ouili: & illas opor-
tet me adducere,& vocem meam audient,
17 & fiet vnum ouile, & vnus pastor. *Pro-
pterea me diligit Pater: quia ego pono ani-
18 mam meam, vt iterum sumam eam. *Ne-
mo tollit eam a me: sed ego pono eam a
meipso,& potestatem habeo ponendi eam:
& potestatem habeo iterum sumendi eam.
19 Hoc mandatum accepi a Patre meo.*Dis-
sensio iterum facta est inter Iudæos propter
20 sermones hos. *Dicebant autem multi ex
ipsis: Dæmoniũ habet,& insanit: quid eum
21 auditis? *Alij dicebant: Hæc verba non
sunt dæmoniũ habentis: numquid dæmo-
22 nium potest cæcorum oculos aperire?*Fa-
cta sunt autem Encænia in Ierosolymis: &
23 hiems erat.*Et ambulabat Iesus in templo,
24 in porticu Salomonis. *Circumdederunt
ergo eum Iudæi, & dicebant ei: Quousque
animam nostram tollis? si tu es Christus,
25 dic nobis palam.*Respondit eis Iesus: Lo-
quor vobis,& non creditis. opera,quæ ego
facio in nomine Patris mei, hæc testimo-
26 nium perhibent de me:*sed vos non credi-
27 tis, quia non estis ex ouibus meis.*Oues
meæ vocem meam audiunt: & ego cogno-
28 sco eas, & sequuntur me: *& ego vitam
æternam do eis: & non peribunt in æter-
num, & non rapiet eas quisquam de ma-
29 nu mea. *Pater meus quod dedit mihi,
maius omnibus est: & nemo potest rapere
30 de manu Patris mei.* Ego, & Pater vnum
31 sumus. *Sustulerunt ergo lapides Iudæi,vt
32 lapidarent eum.*Respondit eis Iesus: Mul-
ta bona opera ostendi vobis ex Patre meo,
propter quod eorum opus me lapidatis?
33 *Respõderunt ei Iudæi: De bono opere nõ
lapida-

lapidamus te,sed de blasphemia: & quia tu
homo cum sis, facis teipsum Deum. * Re- 34
spondit eis Iesus: Nonne scriptum est in le-
ge vestra: quia Ego dixi,dij estis? * Si illos 35
dixit deos, ad quos sermo Dei factus est,
& non potest solui scriptura: * quem Pater 36
sanctificauit,& misit in mundum, vos dici-
tis: Quia blasphemas: quia dixi, Filius Dei
sum? * Si non facio opera Patris mei,noli- 37
te credere mihi. * Si autem facio: & si mi- 38
hi non vultis credere, operibus credite, vt
cognoscatis, & credatis quia Pater in me
est,& ego in Patre. * Quærebant ergo eum 39
apprehendere: & exiuit de manibus eorũ.
* Et abijt iterum trans Iordanem in eum lo 40
cum,vbi erat Ioannes baptizans primum:
& mansit illic: * & multi venerunt ad eum, 41
& dicebant: Quia Ioannes quidem signum
fecit nullum. * Omnia autem quæcumque 42
dixit Ioannes de hoc, vera erant. Et mul-
ti crediderunt in eum.

CAP. XI.

ERAT autem quidam languens Laza- 1
rus a Bethania,de castello Mariæ, &
Marthæ sororis eius. * (Maria autem erat, 2
quæ vnxit Dominum vnguento,& extersit
pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus
infirmabatur.) * Miserunt ergo sorores e- 3
ius ad eũ dicentes: Domine,ecce quẽ amas
infirmatur. * Audiens autẽ Iesus dixit eis: 4
Infirmitas hæc non est ad mortem,sed pro
gloria Dei, vt glorificetur Filius Dei per
eam. * Diligebat autem Iesus Martham, & 5
sororem eius Mariam,& Lazarum. * Vt er- 6
go audiuit quia infirmabatur,tunc quidem
mansit in eodẽ loco duobus diebus. * dein- 7
de post hæc dixit discipulis suis: Eamus in
Iudæam iterum. * Dicunt ei discipuli: Rab- 8
bi, nunc quærebant te Iudæi lapidare, &
iterum vadis illuc? * Respondit Iesus: Nõ- 9
ne duodecim sunt horæ diei? Si quis am-
bulauerit in die, non offendit, quia lu-
cem huius mundi videt: * si autem ambu- 10
lauerit in nocte, offendit, quia lux non est
in eo. * Hæc ait,& post hæc dixit eis: La- 11
zarus amicus noster dormit: sed vado vt
12 a somno excitem eum. * Dixerunt ergo
discipuli eius: Domine,si dormit, saluus e-
13 rit. * Dixerat autẽ Iesus de morte eius: illi
autẽ putauerũt quia de dormitione somni
14 diceret. * Tũc ergo Iesus dixit eis manife-
15 ste: Lazarus mortuus est: * & gaudeo pro-
pter vos, vt credatis, quoniam non eram
16 ibi. sed eamus ad eum. * Dixit ergo Tho-
mas, qui dicitur Didymus, ad condiscipu-
los: Eamus & nos, vt moriamur cum eo.
17 * Venit itaque Iesus: & inuenit eum quat-
tuor dies iam in monumento habentem.
18 * (Erat autem Bethania iuxta Ierosolymã
19 quasi stadijs quindecim.) * Multi autem
ex Iudæis venerant ad Martham, & Ma-
riam,vt consolarentur eas de fratre suo.
20 * Martha ergo vt audiuit quia Iesus venit,
occurrit illi: Maria autem domi sedebat.
21 * Dixit ergo Martha ad Iesum: Domine, si
fuisses hic, frater meus nõ fuisset mortuus:
22 * sed & nunc scio quia quæcumque popo-
23 sceris a Deo, dabit tibi Deus. * Dicit illi Ie
24 sus: Resurget frater tuus. * Dicit ei Mar-
tha: Scio quia resurget in resurrectione in
25 nouissimo die. * Dixit ei Iesus: Ego sum
resurrectio,& vita: qui credit in me, etiam
26 si mortuus fuerit, viuet: * & omnis, qui vi-
uit,& credit in me, non morietur in æter-
27 num. Credis hoc? * Ait illi: Vtique Do-
mine,ego credidi,quia tu es Christus filius
28 Dei viui,qui in hunc mundum venisti. * Et
cum hæc dixisset, abijt,& vocauit Mariam
sororem suam silentio, dicens: Magister
29 adest, & vocat te. * Illa vt audiuit, sur-
30 git cito, & venit ad eum: * nondum enim
venerat Iesus in castellum: sed erat adhuc
in illo loco, vbi occurrerat ei Martha.
31 * Iudæi ergo, qui erant cum ea in domo,
& consolabantur eam, cum vidissent Ma-
riam quia cito surrexit, & exijt,secuti sunt
eam dicentes: Quia vadit ad monumen-
32 tum, vt ploret ibi. * Maria ergo, cum ve-
nisset vbi erat Iesus, videns eum,cecidit ad
pedes eius, & dicit ei: Domine, si fuisses
33 hic, non esset mortuus frater meus. * Iesus
ergo,vt vidit eam plorantem, & Iudæos,
qui venerant cum ea, plorantes, infremuit
spiritu,

ſpiritu, & turbauit ſeipſum, * & dixit: Vbi 34
poſuiſtis eum? Dicunt ei: Domine, veni, &
vide. * Et lacrymatus eſt Ieſus. * Dixerunt 35 36
ergo Iudæi: Ecce quomodo amabat eum.
* Quidam autem ex ipſis dixerunt: Non 37
poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati,
facere vt hic non moreretur? * Ieſus ergo 38
rurſum fremens in ſemetipſo, venit ad mo
numentum. erat autem ſpelunca: & lapis
ſuperpoſitus erat ei. * Ait Ieſus: Tollite la- 39
pidem. Dicit ei Martha ſoror eius, qui mor-
tuus fuerat: Domine, iam fœtet, quatridua-
nus eſt enim. * Dicit ei Ieſus: Nonne dixi ti 40
bi quoniam ſi credideris, videbis gloriam
Dei? * Tulerunt ergo lapidem: Ieſus autem 41
eleuatis ſurſum oculis, dixit: Pater gratias
ago tibi quoniam audiſti me. * ego autem 42
ſciebam quia ſemper me audis, ſed propter
populum, qui circumſtat, dixi: vt credant
quia tu me miſiſti. * Hæc cum dixiſſet, vo- 43
ce magna clamauit: Lazare veni foras. * Et 44
ſtatim prodijt qui fuerat mortuus, ligatus
pedes, & manus inſtitis, & facies illius ſu-
dario erat ligata. Dixit eis Ieſus: Soluite eũ,
& ſinite abire. * Multi ergo ex Iudæis, qui 45
venerant ad Mariam, & Martham, & vi-
derant quæ fecit Ieſus, crediderũt in eum.
* Quidam autem ex ipſis abierunt ad Pha- 46
riſæos, & dixerunt eis quæ fecit Ieſus. * Col- 47
legerunt ergo Pontifices & Phariſæi conci
lium, & dicebant: Quid facimus, quia hic
homo multa ſigna facit? * Si dimittimus 48
eum ſic, omnes credent in eum: & venient
Romani, & tollent noſtrum locum, & gen
tem. * Vnus autem ex ipſis Caiphas no- 49
mine, cum eſſet Pontifex anni illius, dixit
eis: Vos neſcitis quidquam, * nec cogitatis 50
quia expedit vobis vt vnus moriatur homo
pro populo, & non tota gens pereat. * Hoc 51
autem a ſemetipſo non dixit: ſed cum eſſet
Pontifex anni illius, prophetauit, quòd Ie-
ſus moriturus erat pro gente, * & non tan- 52
tum pro gente, ſed vt filios Dei, qui erant
diſperſi, congregaret in vnum. * Ab illo 53
ergo die cogitauerunt vt interficerẽt eum.
* Ieſus ergo iam non in palam ambula- 54
bat apud Iudæos, ſed abijt in regionem
iuxta deſertum, in ciuitatem, quæ dicitur
Ephrem, & ibi morabatur cum diſcipulis
55 ſuis. * Proximum autẽ erat Paſcha Iudæo-
rum: & aſcenderunt multi Ieroſolymã de
regione ante Paſcha, vt ſanctificarẽt ſe ip-
56 ſos. * Quærebant ergo Ieſum: & colloque-
bantur ad inuicem, in tẽplo ſtantes: Quid
putatis, quia non venit ad diem feſtum?
Dederant autẽ Pontifices, & Phariſæi man-
datum, vt ſi quis cognouerit vbi ſit, indi-
cet, vt apprehendant eum.

CAP. XII.

1 IESVS ergo ante ſex dies Paſchæ venit
Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus,
2 quem ſuſcitauit Ieſus. * Fecerunt autem ei
cœnã ibi: & Martha miniſtrabat, Lazarus
vero vnus erat ex diſcumbentibus cum eo.
3 * Maria ergo accepit libram vnguenti nardi
piſtici, pretioſi, & vnxit pedes Ieſu, & ex-
terſit pedes eius capillis ſuis: & domus im-
4 pleta eſt ex odore vnguenti. * Dixit ergo
vnus ex diſcipulis eius, Iudas Iſcariotes, qui
5 erat eum traditurus: * Quare hoc vnguẽ-
tum non vænijt trecentis denarijs, & da-
6 tum eſt egenis? * Dixit autem hoc, non
quia de egenis pertinebat ad eũ, ſed quia
fur erat, & loculos habẽs, ea, quæ mitte-
7 bantur, portabat. * Dixit ergo Ieſus: Sini-
te illam vt in diem ſepulturæ meæ ſeruet
8 illud. * Pauperes enim ſemper habetis vo-
biſcum: me autem non ſemper habe-
9 tis. * Cognouit ergo turba multa ex Iu-
dæis quia illic eſt: & venerunt, non propter
Ieſum tantum, ſed vt Lazarũ viderẽt, quem
10 ſuſcitauit a mortuis. * Cogitauerunt autẽ
principes ſacerdotum vt & Lazarũ interfi-
11 cerent: * quia multi propter illum abibãt
12 ex Iudæis, & credebãt in Ieſum. * In cra-
ſtinũ autem turba multa, quæ venerat ad
diẽ feſtum, cum audiſſent quia venit Ie-
13 ſus Ieroſolymã: * acceperũt ramos palma-
rũ, & proceſſerunt obuiam ei, & clama-
bãt: Hoſanna, benedictus, qui venit in no
14 mine Domini, Rex Iſrael. * Et inuenit Ie-
ſus aſellum, & ſedit ſuper eũ, ſicut ſcri-
15 ptũ eſt: * Noli timere filia Sion: ecce rex
tuus

tuus venit sedens super pullum asinæ.*Hæc 16
non cognouerunt discipuli eius primū: sed
quando glorificatus est Iesus,tūc recordati
sunt quia hæc erant scripta de eo: & hæc fe-
cerunt ei.* Testimonium ergo perhibebat 17
turba,quæ erat cum eo quando Lazarū vo-
cauit de monumento, & suscitauit eum a
mortuis.*Propterea & obuiam venit ei tur- 18
ba: quia audierunt eum fecisse hoc signum.
*Pharisæi ergo dixerunt ad semetipsos: Vi- 19
detis quia nihil proficimus? ecce mūdus to
tus post eum abijt. * Erant autem quidam 20
Gentiles ex his,qui ascenderant vt adora-
rent in die festo.*Hi ergo accesserūt ad Phi 21
lippum,qui erat a Bethsaida Galilææ,& ro-
gabant eum,dicētes:Domine, volumus Ie-
sum videre. * Venit Philippus, & dicit An- 22
dreæ: Andreas rursum,& Philippus dixerūt
Iesu.* Iesus autē respondit eis,dicens: Ve- 23
nit hora,vt clarificetur Filius hominis.* A- 24
men,amē dico vobis,nisi granum frumenti
cadens in terram,mortuū fuerit;*ipsum so- 25
lum manet. si autē mortuum fuerit, multū
fructum affert. Qui amat animam suam,
perdet eam: & qui odit animam suā in hoc
mundo, in vitam æternam custodit eam.
*Si quis mihi ministrat,me sequatur: & vbi 26
sum ego, illic & minister meus erit. Si quis
mihi ministrauerit,honorificabit eum Pater
meus. * Nunc anima mea turbata est. Et 27
quid dicam? Pater,saluifica me ex hac hora.
Sed propterea veni in horam hanc.*Pater, 28
clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de
cælo: Et clarificaui, & iterum clarificabo.
*Turba ergo,quæ stabat,& audierat, dice- 29
bat tonitruum esse factum. Alij dicebant:
Angelus ei locutus est.*Respondit Iesus,& 30
dixit:Nō propter me hæc vox venit,sed pro-
pter vos.*Nunc iudiciū est mundi: nūc prin 31
ceps huius mundi eijcietur foras. * Et ego 32
si exaltatus fuero a terra,omnia traham ad
me ipsum.*(hoc autem dicebat,significans 33
qua morte esset moriturus.) * Respondit ei 34
turba:Nos audiuimus ex lege,quia Christus
manet in æternum: & quomodo tu dicis,
Oportet exaltari Filium hominis? Quis est
iste Filius hominis?* Dixit ergo eis Iesus: 35

Adhuc modicum,lumen in vobis est. Am-
bulate dum lucem habetis,vt non vos tene-
bræ comprehendant:& qui ambulat in tene
36 bris,nescit quo vadat.*Dum lucē habetis,
credite in lucem, vt filij lucis sitis. Hæc lo-
cutus est Iesus: & abijt,& abscondit se ab
37 eis.*Cum autem tanta signa fecisset coram
38 eis,nō credebant in eū:*vt sermo Isaiæ pro-
phetæ impleretur,quē dixit: Domine,quis
credidit auditui nostro? & brachiū Domini
39 cui reuelatū est?*Propterea non poterant
40 credere, quia iterū dixit Isaias:* Excæcauit
oculos eorū,& indurauit cor eorum: vt nō
videant oculis,& non intelligant corde, &
41 conuertātur,& sanē eos. * Hæc dixit Isaias,
quando vidit gloriam eius,& locutus est de
42 eo.* Verumtamen & ex principibus multi
crediderūt in eum: sed propter Pharisæos
non cōfitebantur,vt e synagoga non eijce-
43 rentur.*dilexerunt enim gloriam hominum
44 magis,quàm gloriam Dei.*Iesus autem cla
mauit,& dixit: Qui credit in me,non credit
45 in me,sed in eum,qui misit me.*Et qui videt
46 me,videt eū,qui misit me.* Ego lux in mun
dum veni: vt omnis,qui credit in me,in te-
47 nebris non maneat.*Et si quis audierit ver-
ba mea,& non custodierit: ego non iudico
eum. non enim veni vt iudicem mundum,
48 sed vt saluificem mūdum.*Qui spernit me,
& nō accipit verba mea: habet qui iudicet
eum. sermo,quem locutus sum,ille iudica-
49 bit eum in nouissimo die.*Quia ego ex me
ipso non sum locutus,sed qui misit me Pa-
ter,ipse mihi mandatum dedit quid dicam,
50 & quid loquar.* Et scio quia mandatum e-
ius vita æterna est. Quæ ergo ego loquor,
sicut dixit mihi Pater, sic loquor.

CAP. XIII.

1 ANTE diem festū Paschæ, sciens Iesus
quia venit hora eius vt transeat ex hoc
mundo ad Patrem: cum dilexisset suos,qui
2 erant in mundo,in finem dilexit eos.* Et
cœna facta,cū diabolus iam misisset in cor
vt traderet eum Iudas Simonis Iscariotæ:
3 *sciēs quia omnia dedit ei Pater in manus,
& quia a Deo exiuit, & ad Deum vadit:
surgit

*surgit a cœna, & ponit vestimenta sua: & 4
cũ accepisset linteũ, præcinxit se.* Deinde 5
mittit aquam in peluim, & cœpit lauare pe
des discipulorum, & extergere linteo, quo
erat præcinctus.* Venit ergo ad Simonem 6
Petrum. Et dicit ei Petrus: Domine, tu mi-
hi lauas pedes?* Respondit Iesus, & dixit 7
ei: Quod ego facio, tu nescis modo, scies au
tem postea.* Dicit ei Petrus: Non lauabis 8
mihi pedes in æternum. Respõdit ei Iesus:
Si nõ lauero te, non habebis partem mecũ.
* Dicit ei Simon Petrus: Domine, non tan- 9
tum pedes meos, sed & manus, & caput.
*Dicit ei Iesus: Qui lotus est, non indiget 10
nisi vt pedes lauet, sed est mundus totus. Et
vos mundi estis, sed non omnes.* Sciebat 11
enim quisnam esset qui traderet eum: pro-
pterea dixit: Non estis mũdi omnes.*Post- 12
quàm ergo lauit pedes eorũ, & accepit vesti
menta sua: cum recubuisset iterũ, dixit eis:
Scitis quid fecerim vobis?* Vos voca- 13
tis me Magister, & Domine: & bene dici-
tis: sum etenim.*Si ergo ego laui pedes ve- 14
stros, Dominus, & Magister: & vos debetis
alter alterius lauare pedes.*Exemplũ enim 15
dedi vobis, vt quẽadmodum ego feci vobis,
ita & vos faciatis.*Amẽ, amen dico vobis: 16
Non est seruus maior Domino suo: neque
apostolus maior est eo, qui misit illum.* Si 17
hæc scitis, beati eritis si feceritis ea.* Non 18
de omnibus vobis dico: ego scio quos ele-
gerim: sed vt adimpleatur Scriptura: Qui
manducat mecum panem, leuabit contra
me calcaneum suum.*Amodo dico vobis, 19
priusquàm fiat: vt cum factum fuerit, cre-
datis, quia ego sum.* Amen, amen dico vo 20
bis: Qui accipit si quẽ misero, me accipit:
qui autem me accipit, accipit eum, qui me
misit.* Cum hæc dixisset Iesus, turbatus 21
est spiritu: & protestatus est, & dixit: A-
men, amen dico vobis: Quia vnus ex vo-
bis tradet me.* Aspiciebant ergo ad in- 22
uicem discipuli, hæsitantes de quo diceret.
*Erat ergo recumbens vnus ex discipu- 23
lis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus.
*Innuit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei: 24
Quis est, de quo dicit?* Itaque cum recu- 25
buisset ille supra pectus Iesu, dicit ei: Domi-
26 ne quis est?* Respondit Iesus: Ille est, cui
ego intinctũ panem porrexero. Et cum in-
tinxisset panem, dedit Iudæ Simonis Iscario-
27 tæ.* Et post buccellam, introiuit in eum
satanas. Et dixit ei Iesus: Quod facis, fac
28 citius.* Hoc autem nemo sciuit discum-
29 bentium ad quid dixerit ei.*Quidam enim
putabãt, quia loculos habebat Iudas, quòd
dixisset ei Iesus: Eme ea, quæ opus sunt
nobis ad diem festum: aut egenis, vt ali-
30 quid daret.* Cum ergo accepisset ille buc-
cellam, exiuit continuo. Erat autem nox.
31 * Cum ergo exisset, dixit Iesus: Nunc cla-
rificatus est filius hominis: & Deus cla-
32 rificatus est in eo.* Si Deus clarificatus
est in eo, & Deus clarificabit eum in semet-
33 ipso: & continuo clarificabit eum.* Filioli,
adhuc modicum vobiscum sum. Quære-
tis me: & sicut dixi Iudæis: Quò ego vado,
vos non potestis venire: & vobis dico mo-
34 do.* Mandatum nouum do vobis: Vt di-
ligatis inuicem, sicut dilexi vos, vt & vos di-
35 ligatis inuicem.* In hoc cognoscent om-
nes quia discipuli mei estis, si dilectionem
36 habueritis ad inuicem.* Dicit ei Simon
Petrus: Domine, quo vadis? Respondit Ie-
sus: Quò ego vado, nõ potes me modo se-
37 qui: sequeris autem postea.* Dicit ei Pe-
trus: Quare non possum te sequi modo?
38 animam meam pro te ponam.* Respon-
dit ei Iesus: Animam tuam pro me pones?
Amen, amen dico tibi: Non cantabit gal-
lus, donec ter me neges.

CAP. XIIII.

1 NON turbetur cor vestrum. Creditis in
2 Deum, & in me credite.* In domo
Patris mei mãsiones multæ sunt. si quo mi-
nus dixissem vobis: Quia vado parare vobis
3 locũ.*Et si abiero, & præparauero vobis lo-
cum: iterũ venio, & accipiam vos ad meip-
4 sum, vtvbi sum ego, & vos sitis.* Et quò
5 ego vado scitis, & viã scitis.* Dicit ei Tho-
mas: Domine, nescimus quò vadis: & quo
6 modo possumus viam scire?*Dicit ei Iesus:
Ego sum via, & veritas, & vita. nemo venit ad
Patrem,

Patrem,nisi per me.*Si cognouissetis me, 7
& Patrem meum vtique cognouissetis:&
amodo cognoscetis eum,& vidistis eum.
*Dicit ei Philippus: Domine,ostende nobis 8
Patré,& sufficit nobis.*Dicit ei Iesus: Tan- 9
to tempore vobiscum sum:& non cogno-
uistis me? Philippe,qui videt me, videt &
Patrem. Quomodo tu dicis: Ostende no-
bis Patrem?* Non creditis quia ego in Pa- 10
tre,& Pater in me est? Verba, quæ ego lo-
quor vobis,a me ipso non loquor. Pater au
tem in me manens, ipse facit opera.* Non 11
creditis quia ego in Patre, & Pater in me
est?*Alioquin propter opera ipsa credite. 12
Amen,amen dico vobis: qui credit in me,
opera,quæ ego facio,& ipse faciet,& maio-
ra horum faciet: quia ego ad Patrem vado.
*Et quodcumque petieritis Patrem in no- 13
mine meo,hoc faciam: vt glorificetur Pater
in Filio.* Si quid petieritis me in nomine 14
meo,hoc faciam.*Si diligitis me: mandata 15
mea seruate.*Et ego rogabo Patrem,& aliũ 16
paraclitũ dabit vobis, vt maneat vobiscum
in æternum,*Spiritum veritatis, quẽ mun- 17
dus non potest accipere,quia non videt eũ,
nec scit eum. vos autem cognoscetis eum:
quia apud vos manebit,& in vobis erit.*Nõ 18
relinquam vos orphanos: veniam ad vos.
*Adhuc modicum:& mundus me iam nõ 19
videt. Vos autem videtis me:quia ego viuo,
& vos viuetis.* In illo die vos cognoscetis 20
quia ego sum in Patre meo,& vos in me,&
ego in vobis.*Qui habet mandata mea, & 21
seruat ea: ille est, qui diligit me. Qui autẽ
diligit me,diligetur a Patre meo:& ego di-
ligam eum,& manifestabo ei me ipsum.*Di- 22
cit ei Iudas,nõ ille Iscariotes: Domine,quid
factum est,quia manifestaturus es nobis te-
ipsum,& non mundo?*Respondit Iesus,& 23
dixit ei: Si quis diligit me, sermonem meũ
seruabit,& Pater meus diliget eum,& ad eũ
veniemus,& mansioné apud eum faciemus:
*qui non diligit me,sermones meos nõ ser- 24
uat. Et sermonem, quem audistis, non est
meus: sed eius,qui misit me, Patris.* Hæc 25
locutus sum vobis apud vos manens.* Pa- 26
raclitus autem Spiritus sanctus, quẽ mittet
Pater in nomine meo,ille vos docebit om-
nia,& suggeret vobis omnia,quæcũque di-
27 xero vobis.*Pacem relinquo vobis, pacem
meam do vobis: non quomodo mundus
dat,ego do vobis. Non turbetur cor vestrũ,
28 neque formidet.*Audistis quia ego dixi vo-
bis: Vado,& venio ad vos.Si diligeretis me,
gauderetis vtique,quia vado ad Patré: quia
29 Pater maior me est.*Et nũc dixi vobis prius
quàm fiat: vt cum factum fuerit, credatis.
30 *Iam non multa loquar vobiscũ. venit enim
princeps mundi huius,& in me non habet
31 quidquã.* Sed vt cognoscat mundus quia
diligo Patrem,& sicut mandatum dedit mi-
hi Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc.

CAP. XV.

1 EGO sum vitis vera:& Pater meus agri-
2 cola est.*Omnem palmitem in me non
ferentem fructum, tollet eum:& omnem,
qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum
3 plus afferat.* Iam vos mundi estis propter
4 sermonem,quem locutus sum vobis.*Ma-
nete in me:& ego in vobis. Sicut palmes
non potest ferre fructum a semetipso, nisi
manserit in vite: sic nec vos,nisi in me man-
5 seritis.* Ego sum vitis, vos palmites: qui
manet in me,& ego in eo, hic fert fructum
multum: quia sine me nihil potestis facere.
6 *Si quis in me non manserit: mittetur foras
sicut palmes,& arescet,& colligent eum,&
7 in ignem mittent,& ardet.*Si manseritis in
me,& verba mea in vobis mãserint: quod-
8 cumque volueritis petetis,& fiet vobis.* In
hoc clarificatus est Pater meus, vt fructum
plurimum afferatis,& efficiamini mei disci-
9 puli.* Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi
10 vos. Manete in dilectione mea.* Si præce-
pta mea seruaueritis,manebitis in dilectio-
ne mea,sicut & ego Patris mei præcepta ser-
11 uaui,& maneo in eius dilectione.* Hæc lo-
cutus sum vobis: vt gaudium meum in vo-
12 bis sit,& gaudium vestrũ impleatur.* Hoc
est præceptum meum vt diligatis inuicem,
13 sicut dilexi vos.*Maiorem hac dilectionem
nemo habet, vt animam suam ponat quis
14 pro amicis suis.*Vos amici mei estis,si fece-
ritis

ritis quæ ego præcipio vobis.*Iam non di- 15
cã vos seruos: quia seruus nescit quid faciat
dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia
omnia quæcũque audiui a Patre meo, nota
feci vobis.* Non vos me elegistis: sed ego 16
elegi vos, & posui vos vt eatis, & fructum af-
feratis: & fructus vester maneat: vt quod-
cumque petieritis Patrem in nomine meo,
det vobis.* Hæc mando vobis, vt diligatis 17
inuicem.*Si mundus vos odit: scitote quia 18
me priorẽ vobis odio habuit.*Si de mundo 19
fuissetis: mundus quod suum erat diligeret:
quia vero de mundo non estis, sed ego elegi
vos de mundo, propterea odit vos mundus.
* Memẽtote sermonis mei, quẽ ego dixi vo- 20
bis: Non est seruus maior domino suo. Si
me persecuti sunt, & vos persequentur: si
sermonẽ meum seruauerũt, & vestrum ser-
uabunt.* Sed hæc omnia facient vobis pro- 21
pter nomen meum: quia nesciunt eum, qui
misit me.* Si non venissem, & locutus fuis- 22
sem eis, peccatum non haberent: nunc au-
tem excusationẽ non habẽt de peccato suo.
*Qui me odit: & Patrem meum odit. *Si 23 24
opera non fecissem in eis, quæ nemo alius
fecit, peccatum non haberent: nunc autem
& viderunt, & oderũt & me, & Patrem meũ.
*Sed vt adimpleatur sermo, qui in lege eo- 25
rum scriptus est: Quia odio habuerunt me
gratis.*Cum autem venerit Paraclitus, quẽ 26
ego mittam vobis a Patre, spiritum verita-
tis, qui a Patre procedit, ille testimonium
perhibebit de me: *& vos testimonium per- 27
hibebitis, quia ab initio mecum estis.

Cap. XVI.

HÆC locutus sum vobis, vt non scan- 1
dalizemini.*Absque synagogis facient 2
vos: sed venit hora, vt omnis, qui interficit
vos, arbitretur obsequium se præstare Deo.
*& hæc facient vobis, quia non nouerunt 3
Patrem, neque me.*Sed hæc locutus sum 4
vobis: vt cum venerit hora eorũ, reminisca-
mini, quia ego dixi vobis.*Hæc autẽ vobis 5
ab initio non dixi, quia vobiscum eram: Et
nunc vado ad eum, qui misit me; & nemo
ex vobis interrogat me, Quò vadis? *Sed 6
quia hæc locutus sum vobis, tristitia imple-
7 uit cor vestrũ.*Sed ego veritatem dico vo-
bis: expedit vobis vt ego vadã: si enim non
abiero, Paraclitus non veniet ad vos: si autẽ
8 abiero, mittam eum ad vos.* Et cũ venerit
ille, arguet mundum de peccato, & de iusti-
9 tia, & de iudicio.*de peccato quidem: quia
10 non crediderunt in me: * de iustitia vero:
quia ad Patrem vado: & iam non videbitis
11 me: * De iudicio autẽ: quia princeps huius
12 mũdi iam iudicatus est.*Adhuc multa ha-
beo vobis dicere: sed non potestis portare
13 modo.*Cum autem venerit ille Spiritus ve-
ritatis, docebit vos omnem veritatem. non
enim loquetur a semetipso: sed quæcumque
audiet loquetur, & quæ vẽtura sunt annun-
14 ciabit vobis. * Ille me clarificabit: quia de
15 meo accipiet, & annunciabit vobis.* Om-
nia quæcũque habet Pater, mea sunt. Pro-
pterea dixi: quia de meo accipiet, & annun-
16 ciabit vobis.*Modicum, & iam non videbi-
tis me: & iterum modicum, & videbitis me:
17 quia vado ad Patrem.*Dixerunt ergo ex di-
scipulis eius ad inuicem: Quid est hoc, quod
dicit nobis: Modicum, & non videbitis me:
& iterum modicum, & videbitis me, & quia
18 vado ad Patrem?*Dicebant ergo: Quid est
hoc, quod dicit, Modicum? nescimus quid
19 loquitur.*Cognouit autem Iesus, quia vole-
bant eum interrogare, & dixit eis: De hoc
quæritis inter vos quia dixi, Modicum, & nõ
videbitis me: & iterum modicum, & videbi
20 tis me.*Amen, amẽ dico vobis: quia plora-
bitis, & flebitis vos, mundus autẽ gaudebit:
vos autẽ contristabimini, sed tristitia vestra
21 vertetur in gaudium.*Mulier cum parit, tri-
stitiam habet, quia venit hora eius: cum au-
tem pepererit puerũ, iam non meminit pres-
suræ propter gaudium: quia natus est homo
22 in mundum.*Et vos igitur nunc quidem tri-
stitiam habetis, iterum autem videbo vos, &
gaudebit cor vestrum: & gaudium vestrum
23 nemo tollet a vobis.*Et in illo die me non
rogabitis quidquam. Amen, amen dico vo-
bis: siquid petieritis Patrẽ in nomine meo,
24 dabit vobis.*Vsque modo nõ petistis quid-
quã in nomine meo: Petite, & accipietis, vt
gaudium

gaudium vestrum sit plenum.*Hæc in pro- 25
uerbijs locutus sum vobis. Venit hora cum
iam non in prouerbijs loquar vobis, sed pa-
lam de Patre annunciabo vobis.*in illo die 26
in nomine meo petetis: & non dico vobis
quia ego rogabo Patrem de vobis: *Ipse 27
enim Pater amat vos, quia vos me amastis,
& credidistis, quia ego a Deo exiui. *Exi- 28
ui a Patre, & veni in mundum: iterum re-
linquo mundum, & vado ad Patrem. *Di- 29
cunt ei discipuli eius: Ecce nunc palam lo-
queris, & prouerbium nullum dicis. *nunc 30
scimus quia scis omnia, & non opus est
tibi vt quis te interroget: in hoc credimus
quia a Deo existi. *Respondit eis Iesus: 31
Modo creditis?*Ecce venit hora, & iam ve- 32
nit, vt dispergamini vnusquisque in pro-
pria, & me solum relinquatis: & non sum
solus, quia Pater mecum est. *Hæc locu- 33
tus sum vobis, vt in me pacem habeatis.
In mundo pressuram habebitis: sed confi-
dite, ego vici mundum.

CAP. XVII.

HÆc locutus est Iesus: & subleuatis 1
oculis in cælum, dixit: Pater venit ho-
ra, clarifica filium tuum, vt filius tuus cla-
rificet te:*Sicut dedisti ei potestatem omnis 2
carnis, vt omne, quod dedisti ei, det eis vi-
tam æternam. *Hæc est autem vita æter- 3
na: Vt cognoscant te, solum Deum verũ,
& quem misisti Iesum Christum. *Ego te 4
clarificaui super terram: opus cõsummaui,
quod dedisti mihi vt faciam:*& nunc clari- 5
fica me tu Pater apud temetipsum, clarita-
te, quã habui prius, quàm mũdus esset, apud
te. *Manifestaui nomen tuum hominibus, 6
quos dedisti mihi de mundo: Tui erant, &
mihi eos dedisti: & sermonem tuũ seruaue-
runt.*Nunc cognouerunt quia omnia, quæ 7
dedisti mihi, abs te sunt:*quia verba, quæ 8
dedisti mihi, dedi eis: & ipsi acceperunt, &
cognouerũt vere quia a te exiui, & credide
runt quia tu me misisti.*Ego pro eis rogo: 9
Non pro mundo rogo, sed pro his, quos de-
disti mihi: quia tui sunt:* & mea omnia tua 10
sunt, & tua mea sunt: & clarificatus sum in
11 eis:*Et iam nõ sum in mundo, & hi in mun-
do sunt, & ego ad te venio. Pater sancte,
serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi:
12 vt sint vnum, sicut & nos.*Cum essem cum
eis, ego seruabam eos in nomine tuo. Quos
dedisti mihi, custodiui: & nemo ex eis pe-
rijt, nisi filius perditionis, vt Scriptura im-
13 pleatur.* Nunc autem ad te venio: & hæc
loquor in mundo, vt habeant gaudiũ meum
14 impletum in semetipsis. *Ego dedi eis ser-
monem tuum, & mundus eos odio habuit,
quia non sunt de mundo, sicut & ego non
15 sum de mundo. *Non rogo vt tollas eos
16 de mũdo, sed vt serues eos a malo.*De mũ-
do non sunt, sicut & ego non sum de mun-
17 do. *Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus
18 veritas est.*Sicut tu me misisti in mundum,
19 & ego misi eos in mundum. *Et pro eis
ego sanctifico meipsum: vt sint & ipsi san-
20 ctificati in veritate. *Non pro eis autem
rogo tantũ, sed & pro eis, qui credituri sunt
21 per verbum eorum in me:*vt omnes vnum
sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, vt &
ipsi in nobis vnum sint: vt credat mundus,
22 quia tu me misisti.*Et ego claritatem, quam
dedisti mihi, dedi eis: vt sint vnum, sicut &
23 nos vnum sumus. *Ego in eis, & tu in
me: vt sint consummati in vnum: & cogno
scat mundus quia tu me misisti, & dilexisti
24 eos, sicut & me dilexisti. *Pater, quos dedi-
sti mihi, volo vt vbi sum ego, & illi sint
mecum: vt videant claritatem meam, quam
dedisti mihi: quia dilexisti me ante consti-
25 tutionem mundi. *Pater iuste, mundus te
non cognouit. ego autem te cognoui: &
26 hi cognouerunt, quia tu me misisti. *Et no-
tum feci eis nomen tuum, & notum fa-
ciam: vt dilectio, qua dilexisti me, in ipsis
sit, & ego in ipsis.

CAP. XVIII.

1 HÆc cum dixisset Iesus, egressus est cũ
discipulis suis trans Torrentẽ Cedron,
vbi erat hortus, in quem introiuit ipse, &
2 discipuli eius.*Sciebat autem & Iudas, qui
tradebat eum, locum: quia frequenter Ie-
sus conuenerat illuc cum discipulis suis.

*Iudas ergo cum accepisset cohortem, & a 3
Pontificibus, & Pharisæis ministros, venit
illuc cum laternis, & facibus, & armis.*Ie- 4
sus itaque sciens omnia, quæ ventura erant
super eum, processit, & dixit eis: Quẽ quæ-
ritis?* Responderunt ei: Iesum Nazarenũ. 5
Dicit eis Iesus: Ego sum. Stabat autem &
Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis.* Vt er- 6
go dixit eis: Ego sum: abierunt retrorsum,
& ceciderunt in terram.* Iterum ergo in- 7
terrogauit eos: Quem quæritis? Illi autem
dixerunt: Iesum Nazarenum.* Respondit 8
Iesus: Dixi vobis, quia ego sum: si ergo me
quæritis, sinite hos abire.* Vt impleretur 9
sermo, quem dixit: Quia quos dedisti mihi,
non perdidi ex eis quemquam.*Simon er- 10
go Petrus habens gladium eduxit eum: &
percussit pontificis seruum: & abscidit au-
riculam eius dexteram. Erat autem nomen
seruo Malchus.* Dixit ergo Iesus Petro: 11
Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem,
quem dedit mihi Pater, non bibam il-
lum?* Cohors ergo, & tribunus, & ministri 12
Iudæorum comprehenderunt Iesum, & li-
gauerunt eum:*Et adduxerunt eum ad An- 13
nam primum, erat enim socer Caiphæ, qui
erat pontifex anni illius.* Erat autem Cai- 14
phas, qui consilium dederat Iudæis: Quia
expedit, vnum hominem mori pro populo.
* Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, & 15
alius discipulus. Discipulus autem ille erat
notus pontifici, & introiuit cum Iesu in atriũ
pontificis.* Petrus autem stabat ad ostium 16
foris. Exiuit ergo discipulus alius, qui erat
notus pontifici, & dixit ostiariæ: & intro-
duxit Petrum.* Dicit ergo Petro ancilla 17
ostiaria: Numquid & tu ex discipulis es ho-
minis istius? Dicit ille: Non sum.* Stabant 18
autem serui, & ministri ad prunas: quia fri-
gus erat, & calefaciebant se: erat autẽ cum
eis & Petrus stans, & calefaciens se.* Pon- 19
tifex ergo interrogauit Iesum de discipulis
suis, & de doctrina eius.* Respondit ei Ie- 20
sus: Ego palam locutus sum mundo: ego
semper docui in synagoga, & in templo,
quo omnes Iudæi cõueniunt: & in occulto
locutus sum nihil.* Quid me interrogas? 21
interroga eos, qui audierunt quid locutus
22 sim ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego.
*Hæc autẽ cum dixisset, vnus assistens mi-
nistrorũ dedit alapam Iesu, dicens: Sic re-
23 spondes pontifici?* Respondit ei Iesus: Si
male locutus sum, testimonium perhibe de
24 malo: si autem bene, quid me cædis?* Et mi-
sit eum Annas ligatum ad Caipham pon-
25 tificem.* Erat autem Simon Petrus stans,
& calefaciens se. Dixerũt ergo ei: Nũquid
& tu ex discipulis eius es? Negauit ille, &
26 dixit: Non sum.* Dicit ei vnus ex seruis
pontificis, cognatus eius, cuius abscidit Pe-
trus auriculam: Nonne ego te vidi in hor-
27 to cum illo?* Iterum ergo negauit Petrus:
28 & statim gallus cantauit.* Adducunt ergo
Iesum a Caipha in prætorium. Erat autem
mane: & ipsi non introierunt in prætorium,
vt non contaminarentur, sed vt manduca-
29 rent Pascha.*Exiuit ergo Pilatus ad eos fo-
ras, & dixit: Quam accusationẽ affertis ad-
30 uersus hominem hunc?* Responderunt, &
dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, nõ
31 tibi tradidissemus eum.* Dixit ergo eis Pi-
latus: Accipite eum vos, & secundum legẽ
vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iu-
dæi: Nobis nõ licet interficere quemquã.
32 * Vt sermo Iesu impleretur, quem dixit, si-
33 gnificans qua morte esset moriturus.* In-
troiuit ergo iterum in prætorium Pilatus, &
vocauit Iesum, & dixit ei: Tu es rex Iudæo-
34 rum?* Respondit Iesus: A temetipso hoc
35 dicis, an alij dixerunt tibi de me?* Respon-
dit Pilatus: Nũquid ego Iudæus sum? Gens
tua, & pontifices tradiderunt te mihi: quid
36 fecisti?* Respondit Iesus: Regnum meum
non est de hoc mundo. si ex hoc mundo
esset regnum meũ, ministri mei vtique de-
certarent vt non traderer Iudæis: nunc au-
37 tem regnum meum non est hinc.* Dixit
itaque ei Pilatus: Ergo rex es tu? Respõdit
Iesus: Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc
natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt
testimonium perhibeam veritati: omnis, qui
38 est ex veritate, audit vocem meam.* Dicit
ei Pilatus: Quid est veritas? Et cum hoc di-
xisset, iterum exiuit ad Iudæos, & dicit eis:

Ego

Ego nullam inuenio in eo causam. *Est au- 39
tem consuetudo vobis vt vnum dimittam
vobis in Pascha: vultis ergo dimittam vo-
bis regem Iudæorum? *Clamauerunt er- 40
go rursum omnes, dicentes: Non hunc, sed
Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

CAP. XIX.

TVnc ergo apprehendit Pilatus Iesum, 1
& flagellauit. *Et milites plectentes co- 2
ronam de spinis, imposuerunt capiti eius;
& veste purpurea circumdederũt eum. *Et 3
veniebant ad eum, & dicebant: Aue rex Iu-
dæorum: & dabant ei alapas. *Exiuit ergo 4
iterum Pilatus foras, & dicit eis: Ecce ad-
duco vobis eum foras, vt cognoscatis quia
nullam inuenio in eo causam. (*Exiuit er- 5
go Iesus portans coronam spineam, & pur-
pureum vestimentum:) Et dicit eis: Ecce
homo. *Cum ergo vidissent eum Ponti- 6
fices, & ministri, clamabant, dicentes: Cru-
cifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Ac-
cipite eum vos, & crucifigite: ego enim non
inuenio in eo causam. *Responderunt ei 7
Iudæi: Nos legem habemus, & secundum
legem debet mori, quia filium Dei se fecit.
*Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonẽ, 8
magis timuit. *Et ingressus est prætorium 9
iterum: & dixit ad Iesum: Vnde es tu? Ie-
sus autem responsum non dedit ei. *Dicit 10
ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? nescis
quia potestatem habeo crucifigere te, & po
testatem habeo dimittere te? *Respondit 11
Iesus: Non haberes potestatem aduersum
me vllam, nisi tibi datũ esset desuper. Pro-
pterea qui me tradidit tibi, maius peccatũ
habet. *Et exinde quærebat Pilatus dimitte- 12
re eum. Iudæi autem clamabant dicentes:
Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris.
omnis enim, qui se regem facit, contradi-
cit Cæsari. *Pilatus autem cum audisset 13
hos sermones, adduxit foras Iesum: & sedit
pro tribunali, in loco, qui dicitur Lithóstro-
tos, Hebraice autem Gabbatha. *Erat au- 14
tem parasceue Paschæ, hora quasi sexta, &
dicit Iudæis: Ecce rex vester. *Illi autem 15
clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Di-
cit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam?
Responderunt Pontifices: Non habemus
16 Regem, nisi Cæsarem. *Tunc ergo tradi-
dit eis illum vt crucifigeretur. Susceperunt
17 autem Iesum, & eduxerunt. *Et baiulans si-
bi crucem exiuit in eum, qui dicitur Calua-
18 riæ, locum, Hebraice autem Golgotha: *vbi
crucifixerũt eum, & cum eo alios duos hinc
19 & hinc, medium autem Iesum. *Scripsit au-
tem & titulum Pilatus: & posuit super cru-
cem. Erat autem scriptum: Iesus Nazare-
20 nus, Rex Iudæorum. *Hunc ergo titulum
multi Iudæorum legerunt: quia prope ciui-
tatem erat locus, vbi crucifixus est Iesus:
Et erat scriptum Hebraice, Græce, & Lati-
21 ne. *Dicebant ergo Pilato Pontifices Iu-
dæorum: Noli scribere, Rex Iudæorum: sed
22 quia ipse dixit: Rex sum Iudæorũ. *Respon
23 dit Pilatus: Quod scripsi, scripsi. *Milites
ergo cum crucifixissent eum, acceperũt ve-
stimenta eius, (& fecerũt quattuor partes:
vnicuique militi partem) & tunicam. Erat
autem tunica inconsutilis, desuper conte-
24 xta per totum. *Dixerũt ergo ad inuicem:
Non scindamus eam, sed sortiamur de il-
la cuius sit. Vt Scriptura impleretur, di-
cens: Partiti sunt vestimenta mea sibi: &
in vestem meam miserunt sortem. Et mili-
25 tes quidem hæc fecerunt. *Stabant autem
iuxta crucẽ Iesu mater eius, & soror matris
eius, Maria Cleophæ, & Maria Magdalene.
26 *Cum vidisset ergo Iesus matrem, & discipu
lum stantem, quẽ diligebat, dicit matri suæ:
27 Mulier, ecce filius tuus. *Deinde dicit di-
scipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora ac-
28 cepit eam discipulus in sua. *Postea sciens
Iesus quia omnia consummata sunt, vt con
29 summaretur Scriptura, dixit: Sitio. *Vas er-
go erat positum aceto plenum. Illi autem
spongiam plenam aceto, hyssopo circum-
30 ponentes, obtulerunt ori eius. *Cum ergo
accepisset Iesus acetum, dixit: Consumma
tum est. Et inclinato capite tradidit spiri-
31 tum. *Iudæi ergo, (quoniam Parasceue
erat) vt non remanerent in cruce corpora
sabbato, (erat enim magnus dies ille Sab-
bati) rogauerunt Pilatum vt frangerentur

eorum crura,& tollerentur. * Venerunt er- 32
go milites: & primi quidem fregerũt crura,
& alterius, qui crucifixus est cum eo. * Ad 33
Iesum autem cum venissent, vt viderũt eum
iam mortuum, nõ fregerunt eius crura, * sed 34
vnus militum lancea latus eius aperuit, &
continuo exiuit sanguis, & aqua. * Et qui vi- 35
dit, testimonium perhibuit: & verum est te-
stimonium eius. Et ille scit quia vera dicit:
vt & vos credatis. * Facta sunt enim hæc vt 36
Scriptura impleretur: Os non comminuetis
ex eo. * Et iterũ alia Scriptura dicit: Vide- 37
bunt in quem transfixerunt. * Post hæc 38
autem rogauit Pilatum Ioseph ab Arima-
thæa, (eo quòd esset discipulus Iesu, occul-
tus autem propter metum Iudæorum) vt
tolleret corpus Iesu. Et permisit Pilatus.
Venit ergo, & tulit corpus Iesu. * Venit au- 39
tem & Nicodemus, qui venerat ad Iesum
nocte primum, ferens mixturam myrrhæ,
& aloes, quasi libras centum. * Acceperunt 40
ergo corpus Iesu, & ligauerunt illud linteis
cum aromatibus, sicut mos est Iudæis se-
pelire. * Erat autem in loco, vbi crucifixus 41
est, hortus: & in horto monumentum no-
uum, in quo nondum quisquam positus
erat. * Ibi ergo propter Parasceuen Iudæo- 42
rum, quia iuxta erat monumentum, posue-
runt Iesum.

CAP. XX.

VNA autem sabbati, Maria Magdalene 1
venit mane, cum adhuc tenebræ es-
sent, ad monumentum: & vidit lapidem
sublatum a monumento. * Cucurrit ergo, 2
& venit ad Simonem Petrum, & ad alium
discipulum, quem amabat Iesus, & dicit il-
lis: Tulerunt Dominum de monumento, &
nescimus vbi posuerunt eum. * Exijt ergo 3
Petrus, & ille alius discipulus, & venerunt
ad monumentum. * Currebant autem duo 4
simul, & ille alius discipulus præcucur-
rit citius Petro, & venit primus ad monu-
mentum. * Et cum se inclinasset, vidit posi- 5
ta linteamina, non tamen introiuit. * Venit 6
ergo Simon Petrus sequẽs eum, & introiuit
in monumẽtum, & vidit linteamina posita,
7 * & sudarium, quod fuerat super caput eius,
non cum linteaminibus positum, sed sepa-
8 ratim inuolutum in vnum locum. * Tunc
ergo introiuit & ille discipulus, qui venerat
primus ad monumentum: & vidit, & credi-
9 dit: * nondum enim sciebãt Scripturã, quia
10 oportebat eum a mortuis resurgere. * Abie-
runt ergo iterum discipuli ad semetipsos.
11 * Maria autem stabat ad monumentũ foris,
plorans: Dum ergo fleret, inclinauit se, &
12 prospexit in monumentum: * & vidit duos
angelos in albis, sedentes, vnum ad caput,
& vnum ad pedes, vbi positum fuerat cor-
13 pus Iesu. * Dicunt ei illi: Mulier, quid plo-
ras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum
14 meum: & nescio vbi posuerunt eum. * Hæc
cum dixisset, conuersa est retrorsum, & vidit
Iesum stantem: & non sciebat quia Iesus
15 est. * Dicit ei Iesus: Mulier, quid ploras? quẽ
quæris? Illa existimans quia hortulanus es-
set, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum,
dicito mihi vbi posuisti eum: & ego eum
16 tollam. * Dicit ei Iesus: Maria. Conuersa il-
la, dicit ei: Rabboni (quod dicitur Magi-
17 ster.) * Dicit ei Iesus: Noli me tangere, nõ-
dum enim ascendi ad Patrem meum: vade
autem ad fratres meos, & dic eis: Ascendo
ad Patrem meum, & Patrem vestrũ, Deum
18 meum, & Deum vestrum. * Venit Maria
Magdalene annũcians discipulis: Quia vidi
19 Dominum, & hæc dixit mihi. * Cum ergo
sero esset die illo, vna sabbatorum, & fores
essent clausæ, vbi erant discipuli cõgregati
propter metum Iudæorum: venit Iesus, &
20 stetit in medio, & dixit eis: Pax vobis. * Et
cum hoc dixisset, ostendit eis manus, & la-
tus. Gauisi sunt ergo discipuli, viso Domino.
21 * Dixit ergo eis iterum: Pax vobis. Sicut mi-
22 sit me Pater, & ego mitto vos. * Hæc cum
dixisset, insufflauit: & dixit eis: Accipite
23 Spiritum sanctum: * quorũ remiseritis pec-
cata, remittuntur eis: & quorum retinueri-
24 tis, retenta sunt. * Thomas autem vnus ex
duodecim, qui dicitur Didymus, non erat
25 cum eis quando venit Iesus. * Dixerunt er-
go ei alij discipuli: Vidimus Dominum.
Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus

eius fixuram clauorum,& mittam digitum
meum in locum clauorum, & mittam ma-
num meam in latus eius, non credam. *Et 26
poſt dies octo, iterũ erant diſcipuli eius in-
tus:& Thomas cum eis. Venit Ieſus ianuis
clauſis, & ſtetit in medio, & dixit: Pax vo-
bis. *Deinde dicit Thomæ: Infer digitum 27
tuum huc, & vide manus meas, & affer
manum tuam,& mitte in latus meum: &
noli eſſe incredulus,ſed fidelis.* Reſpondit 28
Thomas, & dixit ei: Dominus meus, &
Deus meus. *Dixit ei Ieſus: Quia vidiſti 29
me Thoma,credidiſti: beati,qui non vide-
runt, & crediderunt. *Multa quidem, & 30
alia ſigna fecit Ieſus in cõſpectu diſcipulo-
rum ſuorum,quæ non ſunt ſcripta in libro
hoc. *Hæc autem ſcripta ſunt vt credatis, 31
quia Ieſus eſt Chriſtus Filius Dei:& vt cre
dentes, vitam habeatis in nomine eius.

Cap. XXI.

POSTEA manifeſtauit ſe iterum Ieſus di- 1
ſcipulis ad mare Tiberiadis. Manifeſta-
uit autẽ ſic:*Erant ſimul Simon Petrus, & 2
Thomas, qui dicitur Didymus, & Natha-
nael, qui erat a Cana Galilææ, & filij Zebe-
dæi,& alij ex diſcipulis eius duo. *Dicit eis 3
Simon Petrus: Vado piſcari. Dicunt ei: Ve-
nimus & nos tecum. Et exierunt,& aſcẽde-
runt in nauim: & illa nocte nihil prendide-
runt.*Mane autem facto ſtetit Ieſus in litto- 4
re: non tamen cognouerunt diſcipuli quia
Ieſus eſt.*Dixit ergo eis Ieſus: Pueri num- 5
quid pulmentarium habetis? Reſponderũt
ei: Non.*Dicit eis: Mittite in dexteram na- 6
uigij rete: & inuenietis. Miſerunt ergo: &
iam non valebant illud trahere præ multi-
tudine piſcium.*Dixit ergo diſcipulus ille, 7
quem diligebat Ieſus, Petro: Dominus eſt.
Simon Petrus cum audiſſet quia Dominus
eſt, tunica ſuccinxit ſe (erat enim nudus)
& miſit ſe in mare. *Alij autem diſcipuli 8
nauigio venerunt: (non enim longe erant
a terra, ſed quaſi cubitis ducentis) trahen-
tes rete piſcium. *Vt ergo deſcenderunt in 9
terram, viderunt prunas poſitas, & piſcem
ſuperpoſitum, & panem. *Dicit eis Ieſus: 10
Afferte de piſcibus, quos prendidiſtis nunc.
11 *Aſcendit Simon Petrus, & traxit rete in
terram, plenum magnis piſcibus centum
quinquaginta tribus. Et cum tanti eſſent,
12 non eſt ſciſſum rete. *Dicit eis Ieſus: Ve-
nite, prandete. Et nemo audebat diſcum-
bentiũ interrogare eum: Tu quis es? ſcien-
13 tes, quia Dominus eſt. *Et venit Ieſus, &
accipit panem, & dat eis, & piſcem ſimili-
14 ter. *Hoc iam tertio manifeſtatus eſt Ie-
ſus diſcipulis ſuis cum reſurrexiſſet a mor-
15 tuis. *Cum ergo prandiſſent, dicit Simo-
ni Petro Ieſus: Simon Ioannis diligis me
plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu ſcis
quia amo te. Dicit ei: Paſce agnos meos.
16 *Dicit ei iterum: Simon Ioannis, diligis
me? Ait illi: Etiam Domine, tu ſcis quia
17 amo te. Dicit ei: Paſce agnos meos. *Di-
cit ei tertio: Simon Ioannis, amas me?
Contriſtatus eſt Petrus, quia dixit ei tertio,
Amas me? & dixit ei: Domine tu omnia
noſti: tu ſcis quia amo te. Dicit ei: Paſce
18 oues meas. *Amen, amen dico tibi: cum
eſſes iunior, cingebas te, & ambulabas
vbi volebas: cum autem ſenueris, extendes
manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò
19 tu non vis. *Hoc autem dixit ſignificans
qua morte clarificaturus eſſet Deum. Et
cum hoc dixiſſet, dicit ei: Sequere me.
20 *Conuerſus Petrus vidit illum diſcipulum,
quem diligebat Ieſus, ſequentem, qui &
recubuit in cœna ſuper pectus eius, & di-
21 xit: Domine quis eſt qui tradet te? *Hunc
ergo cum vidiſſet Petrus, dixit Ieſu: Domi-
22 ne hic autem quid? *Dicit ei Ieſus: Sic eum
volo manere donec veniam, quid ad te? tu
23 me ſequere. *Exijt ergo ſermo iſte inter
fratres quia diſcipulus ille non moritur. Et
non dixit ei Ieſus: Non moritur, ſed: Sic
eum volo manere donec veniam, quid ad
24 te? *Hic eſt diſcipulus ille, qui teſtimo-
nium perhibet de his, & ſcripſit hæc: &
ſcimus, quia verum eſt teſtimonium eius.
25 *Sunt autem & alia multa, quæ fecit Ieſus:
quæ ſi ſcribantur per ſingula, nec ipſum ar-
bitror mundum capere poſſe eos, qui ſcri-
bendi ſunt, libros.

ACTVS APOSTOLORVM.

CAPVT PRIMVM.

PRimvm quidem sermonem 1
feci de omnibus o Theo-
phile,quæ cœpit Iesus face-
re,& docere *vsque in diẽ, 2
qua præcipiens Apostolis
per Spiritum sanctũ,quos elegit, assumptus
est:*quibus & præbuit seipsum viuum post 3
passionem suam in multis argumentis, per
dies quadraginta apparens eis, & loquens
de regno Dei. *Et conuescens, præcepit 4
eis ab Ierosolymis ne discederẽt,sed expe-
ctarent promissionem Patris,quam audistis
(inquit) per os meum:*quia Ioannes qui- 5
dem baptizauit aqua, vos autem baptiza-
bimini Spiritu sancto non post multos hos
dies.*Igitur qui conuenerant, interroga- 6
bant eum, dicentes: Domine si in tempo-
re hoc restitues regnum Israel?*Dixit au- 7
tem eis: Non est vestrum nosse tempora
vel momenta, quæ Pater posuit in sua po-
testate;*sed accipietis virtutẽ superuenien- 8
tis Spiritus sancti in vos, & eritis mihi te-
stes in Ierusalem, & in omni Iudæa, & Sa-
maria, & vsque ad vltimum terræ. *Et 9
cum hæc dixisset, videntibus illis, eleuatus
est: & nubes suscepit eum ab oculis eo-
rum. *Cumq. intuerentur in cælum eun- 10
tem illum, ecce duo viri astiterunt iuxta
illos in vestibus albis,*qui & dixerunt: Vi- 11
ri Galilæi quid statis aspicientes in cælum?
hic Iesus, qui assumptus est a vobis in cæ-
lum, sic veniet quemadmodum vidistis
eum euntem in cælum.*Tunc reuersi sunt 12
Ierosolymam a monte, qui vocatur Oliue-
ti, qui est iuxta Ierusalem, sabbati habens
iter. *Et cum introissent in cœnaculum, 13
ascenderunt vbi manebant Petrus,& Ioan-
nes,Iacobus,& Andreas,Philippus,& Tho
mas,Bartholomæus, & Matthæus, Iacobus
Alphæi,& Simon Zelotes, & Iudas Iacobi.
14 *hi omnes erant perseuerantes vnanimiter
in oratione cum mulieribus, & Maria ma-
15 tre Iesu, & fratribus eius. *In diebus illis
exurgens Petrus in medio fratrum dixit.
(erat autem turba hominum simul, fere
16 centum viginti.) *Viri fratres,oportet im-
pleri Scripturam, quam prædixit Spiritus
sanctus per os Dauid de Iuda,qui fuit dux
17 eorum,qui comprehenderunt Iesum:*qui
connumeratus erat in nobis, & sortitus est
18 sortem ministerij huius. *Et hic quidem
possedit agrum de mercede iniquitatis, &
suspensus crepuit medius: & diffusa sunt
19 omnia viscera eius. *Et notum factum est
omnibus habitantibus Ierusalem,ita vt ap-
pellaretur ager ille, lingua eorum, Hacel-
20 dama, hoc est, ager sanguinis. *Scriptum
est enim in libro Psalmorum: Fiat com-
moratio eorum deserta, & non sit qui inha-
bitet in ea: & episcopatum eius accipiat
21 alter. *Oportet ergo ex his viris,qui nobi-
scum sunt congregati in omni tempore,
quo intrauit & exiuit inter nos Dominus
22 Iesus,*incipiens a baptismate Ioãnis vsque
in diem, qua assumptus est a nobis, testem
resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex
23 istis. *Et statuerunt duos, Ioseph, qui vo-
cabatur Barsabas,qui cognominatus est Iu-
24 stus: & Mathiam. *Et orantes dixerunt:
Tu Domine,qui corda nosti omniũ,osten-
25 de, quem elegeris ex his duobus vnũ* ac-
cipere locum ministerij huius, & apostola-
tus, de quo præuaricatus est Iudas vt abi-
26 ret in locum suum. *Et dederunt sortes
eis, & cecidit sors super Mathiam,& annu-
meratus est cum vndecim Apostolis.

Cap.

Cap. II.

ET cum complerentur dies Pentecostes, 1
erant omnes pariter in eodem loco: *& 2
factus est repente de cælo sonus, tamquam
aduenientis spiritus vehementis, & repleuit
totam domum vbi erant sedentes. *Et ap- 3
paruerunt illis dispertitæ linguæ tamquam
ignis, seditq. supra singulos eorum: *& re- 4
pleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperũt
loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus
dabat eloqui illis. *Erant autem in Ierusa- 5
lem habitantes Iudæi, viri religiosi ex omni
natione, quæ sub cælo est. *Facta autem 6
hac voce, conuenit multitudo, & mente cõ-
fusa est, quoniam audiebat vnusquisque lin-
gua sua illos loquentes. *Stupebant autem 7
omnes, & mirabantur, dicentes: Nõne ecce
omnes isti, qui loquuntur, Galilæi sunt, *& 8
quomodo nos audiuimus vnusquisque lin-
guam nostram, in qua nati sumus? *Par- 9
thi, & Medi, & Ælamitæ, & qui habitant
Mesopotamiam, Iudæam, & Cappadociam,
Pontum, & Asiam, *Phrygiam, & Pamphy- 10
liam, Ægyptũ, & partes Libyæ, quæ est circa
Cyrenen, & aduenæ Romani, *Iudæi quo- 11
que, & Proselyti, Cretes, & Arabes: audiui-
mus eos loquẽtes nostris linguis magnalia
Dei. *Stupebant autem omnes, & miraban 12
tur ad inuicem dicẽtes: Quidnam vult hoc
esse? *Alij autem irridentes dicebant: Quia 13
musto pleni sunt isti. *Stans autem Petrus 14
cum vndecim leuauit vocem suam, & locu-
tus est eis: Viri Iudæi, & qui habitatis Ieru-
salem vniuersi, hoc vobis notum sit, & auri-
bus percipite verba mea. *Non enim, sicut 15
vos æstimatis, hi ebrij sunt, cum sit hora
diei tertia: *sed hoc est, quod dictum est per 16
prophetã Ioel: *Et erit in nouissimis diebus 17
(dicit Dominus) effundam de Spiritu meo
super omnem carnem: & prophetabunt fi-
lij vestri, & filiæ vestræ, & iuuenes vestri
visiones videbunt, & seniores vestri som-
nia somniabunt. *Et quidem super seruos 18
meos, & super ancillas meas in diebus illis
effundam de Spiritu meo, & prophetabunt:
*& dabo prodigia in cælo sursum, & signa in 19
terra deorsum, sanguinem, & ignem, & va-
20 porem fumi: *Sol conuertetur in tenebras,
& luna in sanguinem, antequam veniat dies
21 Domini magnus & manifestus. *Et erit:
omnis, quicumque inuocauerit nomen Do-
22 mini, saluus erit. *Viri Israelitæ, audite ver-
ba hæc: Iesum Nazarenum, virum appro-
batum a Deo in vobis, virtutibus, & prodi-
gijs, & signis, quæ fecit Deus per illum in
23 medio vestri, sicut & vos scitis: *hunc defi-
nito consilio, & præscientia Dei traditum,
per manus iniquorum affligentes interemi-
24 stis: *quẽ Deus suscitauit, solutis doloribus
inferni, iuxta quod impossibile erat teneri
25 illum ab eo. *Dauid enim dicit in eum:
Prouidebam Dominum in conspectu meo
semper: quoniam a dextris est mihi ne cõ-
26 mouear: *Propter hoc lætatum est cor meũ,
& exultauit lingua mea, insuper & caro
27 mea requiescet in spe: *Quoniam non dere-
linques animam meã in inferno, nec dabis
28 Sanctum tuum videre corruptionem. *No-
tas mihi fecisti vias vitæ: & replebis me iu-
29 cunditate cum facie tua. *Viri fratres, liceat
audẽter dicere ad vos de patriarcha Dauid
quoniam defunctus est, & sepultus: & se-
pulchrũ eius est apud nos vsque in hodier-
30 num diem. *Propheta igitur cũ esset, & sci-
ret quia iureiurando iurasset illi Deus de fru-
31 ctu lumbi eius sedere super sedẽ eius: *pro-
uidens locutus est de resurrectione Christi,
quia neque derelictus est in inferno, neque
32 caro eius vidit corruptionem. *Hunc Iesum
resuscitauit Deus, cuius omnes nos testes
33 sumus. *Dextera igitur Dei exaltatus, &
promissione Spiritus sancti accepta a Patre,
effudit hunc, quem vos videtis, & auditis.
34 *Non enim Dauid ascendit in cælum: dixit
autem ipse: Dixit Dominus Domino meo,
35 sede a dextris meis *donec ponam inimicos
36 tuos scabellum pedum tuorum. *Certissi-
me sciat ergo omnis domus Israel, quia &
Dominum eum, & Christum fecit Deus,
37 hunc Iesum, quem vos crucifixistis. *His
autem auditis, compuncti sunt corde, & di-
xerũt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos:
38 Quid faciemus, viri fratres? *Petrus vero
ad illos:

ad illos: Pœnitentiam (inquit) agite, & ba-
ptizetur vnusquisque vestrum in nomine Ie
su Christi in remissionem peccatorum ve-
strorum: & accipietis donum Spiritus san-
cti. *Vobis enim est repromissio, & filijs ve- 39
stris, & omnibus, qui longe sunt, quoscum-
que aduocauerit Dominus Deus noster.
*Alijs etiam verbis plurimis testificatus est, 40
& exhortabatur eos, dicens: Saluamini a
generatione ista praua. *Qui ergo recepe- 41
runt sermoné eius, baptizati sunt: & appo-
sitæ sunt in die illa animæ circiter tria mil-
lia. *Erant autem perseuerantes in doctri- 42
na Apostolorum, & communicatione fra-
ctionis panis, & orationibus. *Fiebat auté 43
omni animæ timor: multa quoque prodi-
gia, & signa per Apostolos in Ierusalé fie-
bant, & metus erat magnus in vniuersis.
*Omnes etiam, qui credebant, erant pari- 44
ter, & habebát omnia communia. *Posses- 45
siones & substantias vendebant, & diuide-
bant illa omnibus, prout cuique opus erat.
*Quotidie quoque perdurantes vnanimiter 46
in templo, & frangentes circa domos pa-
nem, sumebant cibum cum exultatione, &
simplicitate cordis, *collaudantes Deum, 47
& habentes gratiam ad omnem plebem.
Dominus autem augebat qui salui fierent
quotidie in idipsum.

CAP. III.

PETRVS autem, & Ioannes ascendebát 1
in templum ad horam orationis noná.
*Et quidá vir, qui erat claudus ex vtero ma 2
tris suæ, baiulabatur: quem ponebant quo-
tidie ad portam templi, quæ dicitur Specio-
sa, vt peteret eleemosynam ab introeunti-
bus in templum. *Is cum vidisset Petrum, 3
& Ioannem incipiétes introire in templum,
rogabat vt eleemosynam acciperet. *In- 4
tuens autem in eum Petrus cum Ioanne, di-
xit: Respice in nos. *At ille intendebat in 5
eos, sperans se aliquid accepturum ab eis.
*Petrus autem dixit: Argentum & aurum 6
non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi
do: In nomine Iesu Christi Nazareni surge,
& ambula. *Et apprehensa manu eius de- 7
xtera, alleuauit eum, & protinus consolida-
8 tæ sunt bases eius, & plantæ. *Et exiliens
stetit, & ambulabat: & intrauit cum illis in
templum ambulans, & exiliens, & laudans
9 Deum. *Et vidit omnis populus eum am-
10 bulantem, & laudantem Deum. *Cogno-
scebant autem illum, quòd ipse erat, qui ad
eleemosynam sedebat ad Speciosam portá
tépli: & impleti sunt stupore & extasi in eo,
11 quod contigerat illi. *Cum teneret autem
Petrum, & Ioánem, cucurrit omnis populus
ad eos ad porticú, quæ appellatur Salomo-
12 nis, stupentes. *Videns autem Petrus, re-
spondit ad populum: Viri Israelitæ quid mi-
ramini in hoc, aut nos quid intuemini, qua-
si nostra virtute aut potestate fecerimus húc
13 ambulare? *Deus Abraham, & Deus Isaac,
& Deus Iacob, Deus patrum nostrorum
glorificauit filium suum Iesum, quem vos
quidem tradidistis, & negastis ante faciem
14 Pilati, iudicante illo dimitti. *Vos autem
sanctum, & iustum negastis, & petistis vi-
15 rum homicidam donari vobis: *auctorem
vero vitæ interfecistis, quem Deus suscita-
uit a mortuis, cuius nos testes sumus.
16 *Et in fide nominis eius, hunc, quem vos vi-
distis, & nostis, confirmauit nomen eius:
& fides, quæ per eum est, dedit integram sa-
nitatem istam in conspectu omniú vestrú.
17 *Et nunc fratres scio quia per ignorantiam
18 fecistis, sicut & principes vestri. *Deus au-
tem, qui prænunciauit per os omnium pro-
phetarum, pati Christum suum, sic im-
19 pleuit. *Pœnitemini igitur, & conuer-
20 timini vt deleantur peccata vestra: *vt cú
venerint tempora refrigerij a cóspectu Do-
mini, & miserit eum, qui prædicatus est
21 vobis, Iesum Christum, *quem oportet
quidem cælum suscipere vsque in tempo-
ra restitutionis omnium, quæ locutus est
Deus per os sanctorum suorú a sæculo Pro-
22 phetarum. *Moyses quidem dixit: Quo-
niam Prophetam suscitabit vobis Dominus
Deus vester de fratribus vestris, tamquam
me, ipsum audietis iuxta omnia quæcúque
23 locutus fuerit vobis. *Erit autem: omnis
anima, quæ non audierit Prophetam illum,
ex-

exterminabitur de plebe. *Et omnes pro- 24
phetæ a Samuel, & deinceps, qui locuti
sunt, annunciauerunt dies istos.* Vos estis 25
filij prophetarum & testamenti, quod di-
sposuit Deus ad patres nostros, dicens ad
Abraham: Et in semine tuo benedicentur
omnes familiæ terræ.*Vobis primum Deus 26
suscitans Filiũ suum,misit eum benedicen-
tem vobis: vt conuertat se vnusquisque a
nequitia sua.

CAP. IIII.

LOQVENTIBVS autem illis ad populũ, 1
superuenerunt sacerdotes,& magistra-
tus templi,& Sadducæi,*dolentes quod do 2
cerent populum,& annunciarent in Iesum
resurrectionẽ ex mortuis: *& iniecerunt in 3
eos manus, & posuerunt eos in custodiam
in crastinũ: erat enim iam vespera. *Mul- 4
ti autem eorum,qui audierant verbum,cre-
diderunt: & factus est numerus virorum
quinque millia.* Factum est autem in cra- 5
stinum,vt congregarentur principes eorũ,
& seniores,& scribæ in Ierusalẽ.* & Annas 6
princeps sacerdotum, & Caiphas, & Ioan-
nes,& Alexander,& quotquot erant de ge-
nere sacerdotali. * Et statuentes eos in me- 7
dio, interrogabant: In qua virtute, aut in
quo nomine fecistis hoc vos?* Tunc reple- 8
tus Spiritu sancto Petrus,dixit ad eos: Prin
cipes populi,& seniores audite:*Si nos ho- 9
die dijudicamur in benefacto hominis infir-
mi,in quo iste saluus factus est,* notum sit 10
omnibus vobis, & omni plebi Israel: quia
in nomine Domini nostri Iesu Christi Na-
zareni, quem vos crucifixistis, quem Deus
suscitauit a mortuis,in hoc iste astat coram
vobis sanus. *Hic est lapis,qui reprobatus 11
est a vobis ædificantibus, qui factus est in
caput anguli:*& nõ est in alio aliquo salus. 12
Nec enim aliud nomẽ est sub cælo datum
hominibus,in quo oporteat nos saluos fie-
ri. *Videntes autem Petri constantiam,& 13
Ioannis,comperto quòd homines essent si-
ne litteris, & idiotæ, admirabantur, & co-
gnoscebant eos quoniam cum Iesu fuerãt:
*hominẽ quoque vidẽtes stantem cum eis, 14
qui curatus fuerat,nihil poterant contradi-
15 cere.* Iusserunt autem eos foras extra con-
cilium secedere: & conferebant ad inuicẽ,
16 *dicentes: Quid faciemus hominibus istis?
quoniam quidem notum signum factũ est
per eos, omnibus habitantibus Ierusalem:
manifestum est, & non possumus negare.
17 *Sed ne amplius diuulgetur in populum,cõ-
minemur eis,ne vltra loquantur in nomine
18 hoc vlli hominum. *Et vocantes eos, de-
nunciauerunt ne omnino loquerentur, ne-
19 que docerent in nomine Iesu.* Petrus ve-
ro,& Ioannes respondentes,dixerũt ad eos:
Si iustum est in conspectu Dei, vos potius
20 audire quàm Deũ,iudicate.*non enim pos-
sumus quæ vidimus & audiuimus nõ loqui.
21 *At illi comminantes dimiserunt eos: non
inuenientes quomodo punirẽt eos propter
populum,quia omnes clarificabãt id,quod
22 factum fuerat in eo quod acciderat. *An-
norum enim erat amplius quadraginta ho-
mo, in quo factum fuerat signum istud sa-
23 nitatis. * Dimissi autem venerunt ad suos:
& annunciauerunt eis quanta ad eos prin-
24 cipes sacerdotum,& seniores dixissent.*Qui
cum audissent,vnanimiter leuauerunt vocẽ
ad Deum, & dixerunt: Domine, tu es qui
fecisti cælum,& terram,mare,& omnia,quæ
25 in eis sunt:*qui Spiritu sancto per os patris
nostri Dauid, pueri tui, dixisti: Quare fre-
muerunt Gẽtes,& populi meditati sunt ina-
26 nia?* Astiterunt reges terræ,& principes cõ-
uenerunt in vnum aduersus Dominum, &
27 aduersus Christum eius?*cõuenerunt enim
vere in ciuitate ista aduersus sanctum puerũ
tuum Iesum,quem vnxisti,Herodes,& Pon-
tius Pilatus cum Gentibus,& populis Israel,
28 *facere quæ manus tua, & consilium tuum
29 decreuerũt fieri.*Et nunc Domine respice
in minas eorum,& da seruis tuis cum omni
30 fiducia loqui verbũ tuum,* in eo quòd ma-
num tuam extendas ad sanitates, & signa,
& prodigia fieri per nomen sancti filij tui
31 Iesu.*Et cũ orassent,motus est locus,in quo
erant cõgregati: & repleti sunt omnes Spi-
ritu sancto,& loquebãtur verbum Dei cum
32 fiducia. *Multitudinis autem credentium
erat

erat cor vnum,& anima vna: nec quiſquam
eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe
dicebat, ſed erant illis omnia communia.
*Et virtute magna reddebāt Apoſtoli teſti 33
moniũ reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini
noſtri: & gratia magna erat in omnibus il-
lis. *Neque enim quiſquã egens erat inter 34
illos. Quotquot enim poſſeſſores agrorum,
aut domorum erant vendentes afferebant
pretia eorum, quæ vendebāt, * & ponebant 35
ante pedes Apoſtolorum. Diuidebatur au-
tẽ ſingulis prout cuique opus erat. * Ioſeph 36
autem, qui cognominatus eſt Barnabas ab
Apoſtolis, (quod eſt interpretatũ Filius cõ-
ſolationis) Leuites, Cyprius genere, *cũ ha- 37
beret agrum, vendidit eum, & attulit pre-
tium, & poſuit ante pedes Apoſtolorum.

CAP. V.

VIR autem quidam nomine Ananias, 1
cum Saphira vxore ſua vendidit agrũ,
*& fraudauit de pretio agri, conſcia vxore 2
ſua: & afferens partem quamdam, ad pedes
Apoſtolorum poſuit. *Dixit autem Petrus: 3
Anania, cur tentauit ſatanas cor tuũ, men-
tiri te Spiritui ſancto, & fraudare de pretio
agri? * Nonne manens tibi manebat, & 4
venundatum in tua erat poteſtate? Quare
poſuiſti in corde tuo hanc rem? Non es mẽ-
titus hominibus, ſed Deo. *Audiens autem 5
Ananias hæc verba, cecidit, & expirauit. Et
factus eſt timor magnus ſuper omnes, qui
audierunt. *Surgentes autẽ iuuenes amo- 6
uerunt eum, & efferentes ſepelierunt. *Fa- 7
ctum eſt autem quaſi horarum trium ſpa-
tium, & vxor ipſius, neſciens quod factum
fuerat, introiuit. *Dixit autem ei Petrus: 8
Dic mihi mulier, ſi tanti agrum vendidiſtis?
At illa dixit: Etiam tanti. *Petrus autem 9
ad eam: Quid vtique conuenit vobis ten-
tare Spiritum Domini? Ecce pedes eorũ,
qui ſepelierunt virum tuum ad oſtium, &
efferent te. *Confeſtim cecidit ante pedes 10
eius, & expirauit. Intrantes autem iuuenes
inuenerunt illam mortuam: & extulerunt,
& ſepelierunt ad virum ſuum. *Et factus 11
eſt timor magnus in vniuerſa eccleſia, & in
12 omnes, qui audierunt hæc. *Per manus
autem Apoſtolorum fiebant ſigna, & pro-
digia multa in plebe. Et erant vnanimiter
13 omnes in porticu Salomonis. *Ceterorum
autem nemo audebat ſe coniungere illis:
14 ſed magnificabat eos populus. *Magis au-
tem augebatur credentiũ in Domino mul-
15 titudo virorum, ac mulierum, *ita vt in pla-
teas eijcerẽt infirmos, & ponerent in lectu-
lis ac grabatis, vt, veniẽte Petro, ſaltem vm-
bra illius obumbraret quemquam illorum,
16 & liberarentur ab infirmitatibus ſuis. *Cõ-
currebat autem & multitudo vicinarum ci-
uitatum Ieruſalẽ, afferentes ægros, & vexa-
tos a ſpiritibus immundis: qui curabantur
17 omnes. *Exurgens autem princeps ſacer-
dotum, & omnes, qui cum illo erant, (quæ
eſt hæreſis Sadducæorũ) repleti ſunt zelo:
18 *& iniecerũt manus in Apoſtolos, & poſue-
19 runt eos in cuſtodia publica. *Angelus au-
tem Domini per noctẽ aperiens ianuas car-
20 ceris, & educens eos, dixit: *Ite, & ſtantes
loquimini in tẽplo plebi omnia verba vitæ
21 huius. *Qui cum audiſſent, intrauerunt
diluculo in templum, & docebant. Ad-
ueniens autem princeps ſacerdotum, & qui
cum eo erant, conuocauerunt concilium, &
omnes ſeniores filiorum Iſrael: & miſerunt
22 ad carcerem vt adducerentur. *Cum autem
veniſſent miniſtri, & aperto carcere nõ in-
23 ueniſſent illos, reuerſi nunciauerũt, *dicen-
tes: Carcerem quidem inuenimus clauſum
cum omni diligentia, & cuſtodes ſtantes
ante ianuas: aperientes autẽ neminem in-
24 tus inuenimus. *Vt autem audierunt hos
ſermones magiſtratus templi, & principes
ſacerdotum ambigebant de illis quidnam
25 fieret. *Adueniens autem quidam nuncia-
uit eis: Quia ecce viri, quos poſuiſtis in car-
cerem, ſunt in templo ſtantes, & docentes
26 populum. *Tunc abijt magiſtratus cum
miniſtris, & adduxit illos ſine vi: timebant
27 enim populum ne lapidarentur. *Et cum
adduxiſſent illos, ſtatuerunt in concilio: Et
28 interrogauit eos princeps ſacerdotũ, *dicẽs:
Præcipiẽdo præcepimus vobis ne doceretis
in nomine iſto: & ecce repleſtis Ieruſalem
do-

doctrina vestra: & vultis inducere super nos
sanguiné hominis istius.* Respondens au- 29
tem Petrus,& Apostoli, dixerunt: Obedire
oportet Deo magis, quàm hominibus.
* Deus patrũ nostrorum suscitauit Iesum, 30
quem vos interemistis, suspendentes in li-
gno.* Hunc principẽ, & saluatorem Deus 31
exaltauit dextera sua ad dandã pœnitentiã
Israeli,& remissionem peccatorum.* & nos 32
sumus testes horum verborum, & Spiritus
sanctus,quẽ dedit Deus omnibus obedien-
tibus sibi.* Hæc cum audissent,dissecaban- 33
tur,& cogitabant interficere illos.* Surgens 34
autem quidam in concilio Pharisæus,nomi
ne Gamaliel, legisdoctor honorabilis vni-
uersæ plebi, iussit foras ad breue homines
fieri.* dixitq. ad illos: Viri Israelitæ attẽdite 35
vobis super hominibus istis quid acturi si-
tis.* Ante hos enim dies extitit Theodas,di 36
cens se esse aliquẽ,cui consensit numerus vi
rorum circiter quadringentorũ:qui occisus
est: & omnes,qui credebãt ei,dissipati sunt,
& redacti ad nihilum.* Post hunc extitit Iu 37
das Galilæus in diebus professionis,& auer
tit populum post se,& ipse perijt: & omnes,
quotquot consenserunt ei,dispersi sunt.* Et 38
nunc itaque dico vobis,discedite ab homi-
nibus istis,& sinite illos: quoniam si est ex
hominibus consilium hoc,aut opus,dissol-
uetur:* si vero ex Deo est,non poteritis dis- 39
soluere illud,ne forte & Deo repugnare in-
ueniamini. Consenserunt autem illi. * Et 40
conuocantes Apostolos,cæsis denunciaue-
runt ne omnino loquerentur in nomine Ie-
su,& dimiserunt eos.* Et illi quidem ibant 41
gaudentes a conspectu concilij, quoniam
digni habiti sunt pro nomine Iesu contu-
meliam pati.* Omni autem die non cessa- 42
bant in templo,& circa domos docentes,
& euangelizantes Christum Iesum.

CAP. VI.

IN diebus autem illis,crescente numero 1
discipulorum, factum est murmur Græ-
corũ aduersus Hebræos, eo quòd despice-
rentur in ministerio quotidiano viduæ eo-
rũ.* Conuocantes autẽ duodecim multitu- 2
dinem discipulorum dixerunt: Non est æ-
quum nos derelinquere verbũ Dei,& mini
3 strare mensis.* Cõsiderate ergo fratres,viros
ex vobis boni testimonij septẽ, plenos Spi-
ritu sancto,& sapientia,quos constituamus
4 super hoc opus.* Nos vero orationi, & mi-
5 nisterio verbi instantes erimus.* Et placuit
sermo coram omni multitudine. Et elege-
runt Stephanum,virũ plenum fide,& Spiri-
tu sancto,& Philippum,& Prochorum,&
Nicanorem,& Timonem,& Parmenam,&
6 Nicolaum aduenam Antiochenum.* Hos
statuerũt ante conspectum Apostolorum:
7 & orantes imposuerũt eis manus.* Et ver-
bum Domini crescebat,& multiplicabatur
numerus discipulorum in Ierusalem valde:
multa etiam turba sacerdotum obediebat
8 fidei.* Stephanus autem plenus gratia, &
fortitudine faciebat prodigia,& signa ma-
9 gna in populo.* Surrexerũt autem quidam
de synagoga,quæ appellatur Libertinorũ,
& Cyrenensium,& Alexandrinorum,& eo-
rum qui erant a Cilicia,& Asia, disputantes
10 cum Stephano:* & nõ poterant resistere sa-
11 pientiæ,& Spiritui, qui loquebatur.* Tunc
summiserunt viros,qui dicerent se audiuisse
eum dicentem verba blasphemiæ in Moy-
12 sen,& in Deum. * Commouerunt itaque
plebem,& seniores,& Scribas: & concur-
rentes rapuerunt eum,& adduxerũt in con
13 cilium,* & statuerunt falsos testes,qui dice
rent: Homo iste non cessat loqui verba
14 aduersus locum sanctum, & legem.* au-
diuimus enim eum dicentem: quoniam Ie-
sus Nazarenus hic, destruet locum istum,
& mutabit traditiones,quas tradidit nobis
15 Moyses.* Et intuentes eum omnes,qui se-
debant in concilio, viderunt faciem eius
tamquam faciem Angeli.

CAP. VII.

1 DIXIT autem princeps sacerdotum: Si
2 hæc ita se habent?* Qui ait: Viri fra-
tres,& patres audite: Deus gloriæ apparuit
patri nostro Abrahæ cum esset in Mesopo
3 tamia,prius quàm moraretur in Charan,* &
dixit ad illum: Exi de terra tua, & de co-
gna-

gnatione tua, & veni in terrã, quam mon-
strauero tibi. *Tunc exijt de terra Chaldæo- 4
rum, & habitauit in Charan. Et inde, post-
quàm mortuus est pater eius, transtulit il-
lum in terram istam, in qua nunc vos habi-
tatis. *Et non dedit illi hereditatem in ea, 5
nec passum pedis: sed repromisit dare illi
eam in possessionem, & semini eius post ip-
sum, cum non haberet filium. *Locutus est 6
autem ei Deus: Quia erit semen eius acco-
la in terra aliena, & seruituti eos subijcient,
& male tractabunt eos annis quadringen-
tis: *& gentẽ, cui seruierint, iudicabo ego, di 7
xit Dominus. & post hæc exibunt, & ser-
uiẽt mihi in loco isto. *Et dedit illi testamen 8
tum circumcisionis: & sic genuit Isaac, &
circumcidit eũ die octauo: & Isaac, Iacob:
& Iacob, duodecim Patriarchas. *Et Patriar 9
chæ æmulantes, Ioseph vendiderunt in Ae-
gyptum. & erat Deus cum eo: *& eripuit 10
eum ex omnibus tribulationibus eius: &
dedit ei gratiam, & sapientiam in cõspectu
Pharaonis regis Aegypti, & constituit eum
præpositum super Aegyptum, & super om-
nem domum suam. *Venit autem fames in 11
vniuersam Aegyptum, & Chanaan, & tri-
bulatio magna: & non inueniebant cibos
patres nostri. *Cum audisset autem Iacob 12
esse frumentum in Ægypto: misit patres
nostros primum: *& in secundo cognitus 13
est Ioseph a fratribus suis, & manifestatum
est Pharaoni genus eius. *Mittens autem Io 14
seph accersiuit Iacob patrem suum, & om-
nem cognationem suam in animabus se-
ptuagintaquinque. *Et descendit Iacob in 15
Ægyptum: & defunctus est ipse, & patres
nostri. *Et translati sunt in Sichem, & positi 16
sunt in sepulchro, quod emit Abraham pre
tio argenti a filijs Hemor filij Sichem. *Cum 17
autem appropinquaret tempus promissio-
nis, quam confessus erat Deus Abrahæ, cre-
uit populus, & multiplicatus est in Ægypto,
*quoadusque surrexit alius rex in Ægy- 18
pto, qui non sciebat Ioseph. *Hic circum- 19
ueniens genus nostrum, afflixit patres no-
stros vt exponerent infantes suos, ne viuifi-
carentur. *Eodem tempore natus est Moy- 20
ses, & fuit gratus Deo, qui nutritus est tribus
21 mensibus in domo patris sui. *Exposito au-
tem illo, sustulit eum filia Pharaonis, & nu-
22 triuit eum sibi in filiũ. *Et eruditus est Moy
ses omni sapientia Ægyptiorum, & erat po
23 tens in verbis, & in operibus suis. *Cum au-
tem impleretur ei quadraginta annorum
tempus, ascendit in cor eius vt visitaret fra-
24 tres suos filios Israel. *Et cum vidisset quen
dam iniuriam patientem, uindicauit illum:
& fecit vltionem ei, qui iniuriam sustine-
25 bat, percusso Ægyptio. *Existimabat au-
tem intelligere fratres, quoniam Deus per
manum ipsius daret salutem illis: at illi nõ
26 intellexerunt. *Sequenti vero die apparuit
illis litigantibus: & reconciliabat eos in pa
ce, dicens: Viri, fratres estis, vt quid noce-
27 tis alterutrum? *Qui autem iniuriam facie-
bat proximo, repulit eum, dicens: Quis te
constituit principem, & iudicem super nos?
28 *nũquid interficere me tu vis, quemadmo-
29 dum interfecisti heri Ægyptium? *Fugit au
tem Moyses in verbo isto: & factus est ad-
uena in terra Madian, vbi generauit filios
30 duos. *Et expletis annis quadraginta, appa
ruit illi in deserto montis Sina Angelus in
31 igne flammæ rubi. *Moyses autem videns,
admiratus est visum. Et accedente illo vt
consideraret, facta est ad eum vox Domini,
32 dicens: *Ego sum Deus patrum tuorũ, Deus
Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. Tre-
mefactus autẽ Moyses, non audebat consi-
33 derare. *Dixit autem illi Dominus: Solue
calceamentum pedum tuorum: locus enim,
34 in quo stas, terra sancta est. *Videns vidi af-
flictionem populi mei, qui est in Ægypto,
& gemitum eorum audiui, & descendi libe
rare eos. Et nunc veni, & mittam te in Ægy
35 ptum. *Hunc Moysen, quem negauerunt,
dicentes: Quis te constituit principem, &
iudicem? hunc Deus principem, & redem-
ptorem misit, cum manu Angeli, qui appa-
36 ruit illi in rubo. *Hic eduxit illos faciens
prodigia, & signa in terra Ægypti, & in ru-
bro mari, & in deserto annis quadragin-
37 ta. *Hic est Moyses, qui dixit filijs Is-
rael: Prophetam suscitabit vobis Deus de
fratri-

fratribus vestris, tamquā me,ipsum audie-
tis. *Hic est, qui fuit in Ecclesia in solitu- 38
dine cum Angelo, qui loquebatur ei in mõ-
te Sina, & cum patribus nostris: qui acce-
pit verba vitæ dare nobis. *Cui noluerunt 39
obedire patres nostri: sed repulerūt,& auer
si sunt cordibus suis in Ægyptum,*dicẽtes 40
ad Aaron: Fac nobis deos, qui præcedant
nos: Moyses enim hic,qui eduxit nos de ter
ra Ægypti, nescimus quid factum sit ei.*Et 41
vitulum fecerunt in diebus illis, & obtule-
runt hostiam simulachro, & lætabantur in
operibus manuum suarum.*Conuertit au- 42
tem Deus,& tradidit eos seruire militiæ cæ-
li,sicut scriptum est in Libro Prophetarum:
Numquid victimas,& hostias obtulistis mi-
hi annis quadraginta in deserto, domus
Israel? *Et suscepistis tabernaculum Mo- 43
loch,& sidus Dei vestri Rempham,figuras,
quas fecistis,adorare eas. Et transferā vos
trans Babylonẽ. *Tabernaculum testimo- 44
nij fuit cum patribus nostris in deserto,sicut
disposuit illis Deus,loquens ad Moysen,vt
faceret illud secundum formam, quam vi-
derat. *Quod & induxerunt, suscipientes 45
patres nostri cum Iesu in possessionẽ Gen-
tium,quas expulit Deus a facie patrum no-
strorum,vsque in diebus Dauid,*qui inue- 46
nit gratiam ante Deum,& petijt vt inueni-
ret tabernaculum Deo Iacob. *Salomon 47
autem ædificauit illi domum. *Sed nõ Ex- 48
celsus in manufactis habitat,sicut Prophe-
ta dicit: *Cælum mihi sedes est: terra au- 49
tem scabellum pedum meorū. Quam do-
mum ædificabitis mihi,dicit Dominus? aut
quis locus requietionis meæ est? *Non- 50
ne manus mea fecit hæc omnia? *Dura 51
ceruice, & incircumcisis cordibus, & au-
ribus, vos semper Spiritui sancto resistitis,
sicut Patres vestri,ita & vos. *Quem Pro- 52
phetarum non sunt persecuti patres vestri?
Et occiderunt eos, qui prænunciabant de
aduentu Iusti, cuius vos nunc proditores,
& homicidæ fuistis:*qui accepistis legem in 53
dispositione Angelorum, & nõ custodistis.
*Audientes autem hæc dissecabātur cordi- 54
bus suis, & stridebant dentibus in eum.
55 *Cum autem esset plenus Spiritu sancto,in-
tendens in cælum,vidit gloriam Dei, & Ie-
56 sum stantem a dextris Dei. *Et ait: Ecce
video cælos apertos,& filium hominis stan
57 tem a dextris Dei. *Exclamantes autem
voce magna continuerunt aures suas, &
58 impetum fecerunt vnanimiter in eum.*Et
eijcientes eum extra ciuitatem lapidabant:
& testes deposuerunt vestimenta sua secus
pedes adolescentis, qui vocabatur Saulus.
59 *Et lapidabant Stephanum inuocantem,&
dicentem: Domine Iesu suscipe spiritum
60 meum. *Positis autem genibus, clamauit
voce magna, dicens: Domine,ne statuas il
lis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset,ob-
dormiuit in Domino. Saulus autem erat
consentiens neci eius.

CAP. VIII.

1 FACTA est autem in illa die persecutio
magna in Ecclesia, quæ erat Ierosoly-
mis,& omnes dispersi sunt per regiones Iu-
2 dææ,& Samariæ præter Apostolos.*Cura-
uerunt autem Stephanum viri timorati, &
3 fecerunt planctum magnum super eū.*Sau
lus autem deuastabat Ecclesiā per domos
intrans,& trahens viros,ac mulieres, trade-
4 bat in custodiam.*Igitur qui dispersi erant
pertransibant, euangelizātes verbum Dei.
5 *Philippus autem descendens in ciuitatem
6 Samariæ,prædicabat illis Christū. *Inten-
debant autem turbæ his,quæ a Philippo di-
cebantur vnanimiter audientes,& videntes
7 signa quæ faciebat. *Multi enim eorū, qui
habebant spiritus immūdos,clamantes vo-
ce magna,exibant. Multi autẽ paralytici,&
8 claudi curati sunt.* Factū est ergo gaudium
9 magnum in illa ciuitate.*Vir autem quidā
nomine Simon,qui ante fuerat in ciuitate
magus, seducens gentem Samariæ, dicens
10 se esse aliquem magnum:*cui auscultabant
omnes a minimo vsque ad maximum, di-
centes: Hic est virtus Dei,quæ vocatur ma-
11 gna.*Attendebāt autem eū: propter quod
multo tempore magijs suis demẽtasset eos.
12 *Cum vero credidissent Philippo euangeli-
zanti de regno Dei, in nomine Iesu Chri-

ſti baptizabantur viri,ac mulieres. *Tunc 13
Simon & ipſe credidit: & cum baptizatus
eſſet, adhærebat Philippo. Videns etiam
ſigna, & virtutes maximas fieri, ſtupens
admirabatur.* Cum autem audiſſent Apo- 14
ſtoli,qui erant Ieroſolymis,quòd recepiſſet
Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Pe-
trum, & Ioannem: *Qui cum veniſſent, 15
orauerunt pro ipſis vt acciperent Spiritum
ſanctum: *Nondum enim in quemquam 16
illorum venerat,ſed baptizati tantum erãt
in nomine Domini Ieſu. *Tunc impone- 17
bant manus ſuper illos,& accipiebant Spi-
ritum ſanctum. *Cum vidiſſet autem Si- 18
mon quia per impoſitionem manus Apo-
ſtolorum daretur Spiritus ſanctus, obtulit
eis pecuniam,*dicens: Date & mihi hanc 19
poteſtatem, vt cuicumque impoſuero ma-
nus, accipiat Spiritum ſanctum. Petrus au-
tem dixit ad eum: *Pecunia tua tecum ſit 20
in perditionem: quoniam donum Dei exi-
ſtimaſti pecunia poſſideri. *Non eſt tibi 21
pars,neque ſors in ſermone iſto. cor enim
tuum non eſt rectum coram Deo. *Pœ- 22
nitentiam itaque age ab hac nequitia tua:
& roga Deum, ſi forte remittatur tibi hæc
cogitatio cordis tui. *In felle enim ama- 23
ritudinis, & obligatione iniquitatis video
te eſſe. *Reſpondens autem Simon, di- 24
xit: Precamini vos pro me ad Dominum,
vt nihil veniat ſuper me horum, quæ dixi-
ſtis. *Et illi quidem teſtificati, & locuti 25
verbum Domini, redibant Ieroſolymam,
& multis regionibus Samaritanorum euan
gelizabant. *Angelus autem Domini lo- 26
cutus eſt ad Philippum, dicens: Surge, &
vade contra meridianum ad viam,quæ de-
ſcẽdit ab Ieruſalem in Gazam: hæc eſt de-
ſerta. *Et ſurgens abijt. Et ecce vir Ae- 27
thiops,eunuchus,potens Candacis Reginæ
Aethiopum, qui erat ſuper omnes gazas
eius: venerat adorare in Ieruſalem:* & re- 28
uertebatur ſedens ſuper currum ſuum, le-
gensq. Iſaiam prophetam. *Dixit autem 29
Spiritus Philippo: Accede,& adiũge te ad
currum iſtum. *Accurrens autem Philip- 30
pus,audiuit eum legentem Iſaiam prophe-
tam,& dixit: Putaſne intelligis quæ legis?
31 *Qui ait: Et quomodo poſſum,ſi non ali-
quis oſtẽderit mihi? Rogauitq. Philippum
32 vt aſcenderet, & ſederet ſecum. *Locus
autem Scripturæ, quam legebat, erat hic:
Tamquam ouis ad occiſionem ductus eſt:
& ſicut agnus coram tondente ſe,ſine vo-
33 ce, ſic non aperuit os ſuum. *In humili-
tate iudicium eius ſublatum eſt. Genera-
tionem eius quis enarrabit,quoniam tolle-
34 tur de terra vita eius?* Reſpondens autem
eunuchus Philippo, dixit: Obſecro te, de
quo Propheta dicit hoc? de ſe, an de alio
35 aliquo?* Aperiens autem Philippus os ſuũ,
& incipiens a Scriptura iſta, euangelizauit
36 illi Ieſum. *Et dum irent per viam, vene-
runt ad quandam aquam:& ait Eunuchus:
Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?
37 *Dixit autem Philippus: Si credis ex toto
corde, licet. Et reſpondens ait: Credo,Fi-
38 lium Dei eſſe Ieſum Chriſtum. *Et iuſſit
ſtare currum: & deſcenderunt vterque in
aquam,Philippus,& Eunuchus,& baptiza-
39 uit eum.* Cum autẽ aſcendiſſent de aqua,
Spiritus Domini rapuit Philippum,& am-
plius non vidit eum Eunuchus. Ibat autem
40 per viam ſuam gaudens. *Philippus au-
tem inuentus eſt in Azoto, & pertranſiens
euangelizabat ciuitatibus cunctis, donec
veniret Cæſaream.

CAP. IX.

1 SAVLVS autem adhuc ſpirans mina-
rum,& cædis in diſcipulos Domini, ac-
2 ceſſit ad principem Sacerdotũ,*& petijt ab
eo epiſtolas in Damaſcũ ad ſynagogas: vt
ſi quos inueniſſet huius viæ viros,ac mulie-
3 res, vinctos perduceret in Ieruſalem. *Et
cum iter faceret,contigit vt appropinqua-
ret Damaſco: & ſubito circũfulſit eum lux
4 de cælo.* Et cadens in terram audiuit vo-
cem dicentem ſibi: Saule, Saule, quid me
5 perſequeris? *Qui dixit: Quis es Domine?
Et ille: Ego ſum Ieſus,quem tu perſeque-
ris. durum eſt tibi contra ſtimulum calci-
6 trare.*Et tremens,ac ſtupens dixit: Domi-
7 ne,quid me vis facere?* Et Dominus ad eũ:
Surge,

Surge,& ingredere ciuitatem,& ibi dicetur
tibi quid te oporteat facere.*Viri autē illi, 7
qui comitabantur cum eo,ſtabant ſtupefa-
cti,audientes quidem vocem,neminem au-
tem videntes.* Surrexit autem Saulus de 8
terra,apertiſq. oculis nihil videbat. Ad ma-
nus autem illum trahentes,introduxerunt
Damaſcum.*Et erat ibi tribus diebus non 9
videns, & non manducauit, neque bibit.
*Erat autem quidam diſcipulus Damaſci, 10
nomine Ananias: & dixit ad illum in viſu Do
minus: Anania. At ille ait: Ecce ego, Do-
mine.*Et Dominus ad eum: Surge,& vade 11
in vicum, qui vocatur rectus: & quære in
domo Iudæ Saulum nomine Tharſenſem:
ecce enim orat. (*Et vidit virum Ananiam 12
nomine, introeuntem, & imponentem ſibi
manus vt viſum recipiat.) *Reſpondit au- 13
tem Ananias: Domine, audiui a multis de
viro hoc,quanta mala fecerit ſanctis tuis in
Ieruſalem:*& hic habet poteſtatem a prin- 14
cipibus ſacerdotum alligandi omnes, qui
inuocant nomen tuum. *Dixit autem ad 15
eum Dominus: Vade,quoniam vas electio-
nis eſt mihi iſte,vt portet nomē meum co-
ram gētibus,& regibus,& filijs Iſrael.* Ego 16
enim oſtendam illi quanta oporteat eū pro
nomine meo pati.*Et abijt Ananias, & in- 17
troiuit in domum: & imponens ei manus,
dixit: Saule frater,Dominus miſit me Ieſus,
qui apparuit tibi in via,qua veniebas,vt vi-
deas, & implearis Spiritu ſancto.*Et con- 18
feſtim ceciderunt ab oculis eius tamquam
ſquamæ,& viſum recepit: & ſurgens bapti-
zatus eſt.* Et cum accepiſſet cibum, con- 19
fortatus eſt. Fuit autem cum diſcipulis,qui
erant Damaſci, per dies aliquot.* Et con- 20
tinuo in ſynagogis prædicabat Ieſum,quo-
niam hic eſt Filius Dei.* Stupebant autem 21
omnes,qui audiebant, & dicebant: Nonne
hic eſt, qui expugnabat in Ieruſalem eos,
qui inuocabant nomen iſtud: & huc ad
hoc venit vt vinctos illos duceret ad princi-
pes ſacerdotum?* Saulus autem multo ma- 22
gis conualeſcebat,& confundebat Iudæos,
qui habitabant Damaſci, affirmans quoniā
hic eſt Chriſtus. *Cum autem implerен- 23

tur dies multi,conſilium fecerunt in vnum
14 Iudæi vt eum interficerent.* Notæ autem
factæ ſunt Saulo inſidiæ eorum. Cuſtodie-
bant autem & portas die ac nocte, vt eum
15 interficerent. * Accipientes autem eum
diſcipuli nocte, per murum dimiſerunt eū,
16 ſubmittentes in ſporta. * Cum autem ve-
niſſet in Ieruſalem, tentabat ſe iungere di-
ſcipulis,& omnes timebant eum, non cre-
17 dentes quòd eſſet diſcipulus.* Barnabas au-
tem apprehenſum illum duxit ad Apoſto-
los:& narrauit illis quomodo in via vidiſſet
Dominum,& quia locutus eſt ei,& quomo-
do in Damaſco fiducialiter egerit in nomi-
18 ne Ieſu.* Et erat cum illis intrans,& exiens
in Ieruſalem,& fiducialiter agens in nomine
19 Domini.* Loquebatur quoque Gentibus,
& diſputabat cum Græcis: illi autem quæ-
30 rebant occidere eum.* Quod cum cogno-
uiſſent fratres,deduxerunt eum Cæſaream,
31 & dimiſerunt Tharſum.* Eccleſia quidem
per totam Iudæam, & Galilæam, & Sama-
riam habebat pacem, & ædificabatur am-
bulans in timore Domini, & conſolatione
32 ſancti Spiritus replebatur.* Factum eſt au-
tem,vt Petrus dum pertranſiret vniuerſos,
deueniret ad ſanctos, qui habitabant Lyd-
33 dæ.* Inuenit autem ibi hominem quendā,
nomine Æneam,ab annis octo iacentem in
34 grabato, qui erat paralyticus. * Et ait illi
Petrus: Ænea,ſanat te Dominus Ieſus Chri
ſtus: ſurge, & ſterne tibi. Et continuo ſur-
35 rexit.* Et viderunt eum omnes, qui habi-
tabant Lyddæ,& Saronæ: qui conuerſi ſunt
36 ad Dominum.* In Ioppe autem fuit quæ-
dam diſcipula,nomine Tabitha,quæ inter-
pretata dicitur Dorcas. Hæc erat plena ope-
ribus bonis, & eleemoſynis,quas faciebat.
37 *Factum eſt autem in diebus illis, vt infir-
mata moreretur. Quam cum lauiſſent,po-
38 ſuerunt eam in cœnaculo. * Cum autem
prope eſſet Lydda ad Ioppen,diſcipuli au-
diētes quia Petrus eſſet in ea,miſerunt duos
viros ad eum,rogātes: Ne pigriteris venire
39 vſque ad nos.* Exurgens autem Petrus ve-
nit cum illis. Et cū aduenisset,duxerunt il-
lum in cœnaculum: & circumſteterunt illū

omnes viduæ flentes, & ostendentes ei tu-
nicas, & vestes, quas faciebat illis Dorcas.
* Eiectis autem omnibus foras: Petrus po- 40
nens genua orauit: & conuersus ad corpus,
dixit: Tabitha, surge. At illa aperuit oculos
suos: & viso Petro, resedit. * Dans autem 41
illi manum, erexit eam. Et cũ vocasset san-
ctos, & viduas, assignauit eam viuam. * No- 42
tum autem factum est per vniuersam Iop-
pen: & crediderunt multi in Domino. * Fa- 43
ctum est autem vt dies multos moraretur
in Ioppe, apud Simonem quendam coria-
rium.

Cap. x.

VIR autem quidam erat in Cæsarea, no- 1
mine Cornelius, Centurio cohortis,
quæ dicitur Italica, * religiosus, ac timens 2
Deum cum omni domo sua, faciens elee-
mosynas multas plebi, & deprecans Deum
semper: * is vidit in visu manifeste, quasi ho- 3
ra diei nona, Angelum Dei introeuntem ad
se, & dicentem sibi, Corneli. * At ille intuẽs 4
eum, timore correptus, dixit: Quid est, Do-
mine? Dixit autem illi: Orationes tuæ, &
eleemosynæ tuæ ascẽderunt in memoriam
in conspectu Dei. * Et nunc mitte viros in 5
Ioppen, & accersi Simonem quendam, qui
cognominatur Petrus: * hic hospitatur apud 6
Simonem quendam coriarium, cuius est do
mus iuxta mare: hic dicet tibi quid te opor
teat facere. * Et cum discessisset Angelus, 7
qui loquebatur illi, vocauit duos domesti-
cos suos, & militem metuentem Dominum
ex his, qui illi parebant. * Quibus cum nar- 8
rasset omnia, misit illos in Ioppen. * Postera 9
autem die iter illis facientibus, & appropin
quantibus ciuitati, ascendit Petrus in supe-
riora vt oraret circa horam sextam. * Et cũ 10
esuriret, voluit gustare. Parantibus autem
illis, cecidit super eum mentis excessus: * & 11
vidit cælum apertum, & descendens vas
quoddam, velut linteum magnum, quat-
tuor initijs submitti de cælo in terram, * in 12
quo erant omnia quadrupedia, & serpentia
terræ, & volatilia cæli. * Et facta est vox ad 13
eum: Surge Petre, occide, & manduca.
14 * Ait autem Petrus: Absit Domine, quia
numquam manducaui omne commune, &
15 immundum. * Et vox iterum secundo ad
eum: Quod Deus purificauit, tu commune
16 ne dixeris. * Hoc autem factum est per ter:
17 & statim receptum est vas in cælum. * Et
dum intra se hæsitaret Petrus quidnam es-
set visio, quam vidisset: ecce viri, qui missi
erant a Cornelio, inquirentes domum Si-
18 monis, astiterunt ad ianuam. * Et cũ vocas-
sent, interrogabant, si Simon, qui cognomi-
19 natur Petrus, illic haberet hospitiũ. * Petro
autem cogitante de visione, dixit Spiritus
20 ei: Ecce viri tres quærunt te. * Surge itaque,
descende, & vade cum eis nihil dubitans:
21 quia ego misi illos. * Descendens autem Pe
trus ad viros, dixit: Ecce ego sum, quem
quæritis: quæ causa est, propter quam veni-
22 stis? * Qui dixerunt: Cornelius Centurio,
vir iustus, & timens Deum, & testimonium
habens ab vniuersa gente Iudæorũ, respon-
sum accepit ab Angelo sancto accersire te
23 in domũ suam, & audire verba abs te. * In-
troducẽs ergo eos, recepit hospitio. Sequen
ti autem die surgens profectus est cũ illis:
& quidam ex fratribus ab Ioppe comitati
24 sunt eum. * Altera autem die introiuit Cæ-
saream. Cornelius vero expectabat illos,
conuocatis cognatis suis, & necessarijs ami-
25 cis. * Et factum est cum introisset Petrus,
obuius venit ei Cornelius, & procidens ad
26 pedes eius adorauit. * Petrus vero eleuauit
eum, dicens: Surge, & ego ipse homo sum.
27 * Et loquens cũ illo intrauit, & inuenit mul-
28 tos, qui conuenerant: * dixitq. ad illos: Vos
scitis quomodo abominatum sit viro Iudæo
coniungi, aut accedere ad alienigenã: sed
mihi ostendit Deus, neminem communem
29 aut immundum dicere hominem. * Propter
quod sine dubitatione veni accersitus. In-
terrogo ergo, quã ob causam accersistis me?
30 * Et Cornelius ait: A nudiusquarta die vsque
ad hanc horam, orans eram hora nona in
domo mea, & ecce vir stetit ante me in ve-
31 ste candida, & ait: * Corneli, exaudita est
oratio tua, & eleemosynæ tuæ commemo-
32 ratæ sunt in conspectu Dei. * Mitte ergo
in

in Ioppen, & accersi Simonem, qui cognominatur Petrus: hic hospitatur in domo Simonis coriarij iuxta mare. *Confestim er- 33
go misi ad te: & tu bene fecisti veniendo.
Nunc ergo omnes nos in cōspectu tuo adsumus audire omnia quæcumque tibi præcepta sunt a Domino. * Aperiens autem 34
Petrus os suum, dixit: In veritate comperi quia non est personarum acceptor Deus,
*sed in omni gente qui timet eum, & ope- 35
ratur iustitiam, acceptus est illi. * Verbum 36
misit Deus filijs Israel, annuncians pacem per Iesum Christum: (hic est omnium Dominus.) *Vos scitis quod factum est verbū 37
per vniuersam Iudæam: incipiens enim a Galilæa post baptismum, quod prædicauit
Ioannes, *Iesum a Nazareth: quomodo vn- 38
xit eum Deus Spiritu sancto, & virtute, qui pertransijt benefaciendo, & sanando omnes oppressos a diabolo, quoniā Deus erat
cum illo. *Et nos testes sumus omniū, quæ 39
fecit in regione Iudæorum, & Ierusalem, quem occiderunt suspendentes in ligno.
*Hunc Deus suscitauit tertia die, & dedit 40
eum manifestum fieri * non omni populo, 41
sed testibus præordinatis a Deo: nobis, qui manducauimus, & bibimus cum illo post-
quam resurrexit a mortuis. * Et præcepit 42
nobis prædicare populo, & testificari quia ipse est, qui constitutus est a Deo iudex vi-
uorum, & mortuorum. * Huic omnes Pro- 43
phetæ testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius om-
nes, qui credunt in eum. *Adhuc loquente 44
Petro verba hæc, cecidit Spiritus sanctus
super omnes, qui audiebant verbum. * Et 45
obstupuerunt ex circumcisione fideles, qui venerant cū Petro: quia & in nationes gra-
tia Spiritus sancti effusa est. * Audiebant 46
enim illos loquentes linguis, & magnifi-
cantes Deum. * Tunc respondit Petrus: 47
Numquid aquam quis prohibere potest vt non baptizentur hi, qui Spiritum sanctum
acceperunt sicut & nos? * Et iussit eos ba- 48
ptizari in nomine Domini Iesu Christi.
Tunc rogauerunt eum vt maneret apud eos aliquot diebus.

CAP. XI.

1 AVDIERVNT autem Apostoli, & fratres, qui erant in Iudæa: quoniam &
2 Gentes receperunt verbum Dei. *Cum autem ascendisset Petrus Ierosolymam, disceptabant aduersus illum, qui erant ex cir-
3 cumcisione, * dicentes: Quare introisti ad viros præputium habentes, & manducasti
4 cum illis? * Incipiens autem Petrus expo-
5 nebat illis ordinem, dicens: * Ego eram in ciuitate Ioppe orans, & vidi in excessu mētis visionem, descendens vas quoddam velut linteum magnum quattuor initijs sum-
6 mitti de cælo, & venit vsque ad me. * In quod intuens considerabam, & vidi quadrupedia terræ, & bestias, & reptilia, & vo-
7 latilia cæli. *Audiui autem & vocem dicentem mihi: Surge Petre, occide, & manduca.
8 * Dixi autem: Nequaquam Domine: quia commune aut immundum numquā introi-
9 uit in os meum. * Respondit autem vox secundo de cælo: Quæ Deus mundauit, tu ne
10 commune dixeris. *Hoc autem factum est per ter: & recepta sunt omnia rursum in cæ
11 lum. *Et ecce viri tres confestim astiterunt in domo, in qua eram, missi a Cæsarea ad
12 me. *Dixit autem Spiritus mihi vt irem cū illis, nihil hæsitans. Venerunt autem mecum & sex fratres isti, & ingressi sumus in
13 domum viri. * Narrauit autem nobis, quomodo vidisset Angelum in domo sua, stantem & dicentem sibi: Mitte in Ioppen, & accersi Simonē, qui cognominatur Petrus,
14 * qui loquetur tibi verba, in quibus saluus
15 eris tu, & vniuersa domus tua. *Cum autem cœpissem loqui, cecidit Spiritus sanctus su-
16 per eos, sicut & in nos in initio. * Recordatus sum autem verbi Domini, sicut dicebat: Ioannes quidem baptizauit aqua, vos
17 autem baptizabimini Spiritu sancto. *Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus, sicut & nobis, qui credidimus in Dominum Iesum Christum: ego quis eram, qui possem
18 prohibere Deum? * His auditis, tacuerunt: & glorificauerunt Deum, dicentes: Ergo & Gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitā.

*Et illi quidem, qui dispersi fuerant a tribu- 19
latione, quæ facta fuerat sub Stephano, per-
ambulauerunt vsque Phœnicen, & Cyprũ,
& Antiochiam, nemini loquentes verbum,
nisi solis Iudæis. *Erant autem quidam ex 20
eis viri Cyprij, & Cyrenæi, qui cum introis-
sent Antiochiam, loquebantur & ad Græ-
cos, annunciantes Dominum Iesum. *Et 21
erat manus Domini cum eis: multusq. nu-
merus credentium conuersus est ad Domi-
num. *Peruenit autem sermo ad aures ec- 22
clesiæ, quæ erat Ierosolymis super istis: &
miserunt Barnabam vsque ad Antiochiam.
*Qui cum peruenisset, & vidisset gratiam 23
Dei, gauisus est: & hortabatur omnes in
proposito cordis permanere in Domino:
*quia erat vir bonus, & plenus Spiritu san- 24
cto, & fide. Et apposita est multa turba Do
mino. *Profectus est autem Barnabas Tar- 25
sum, vt quæreret Saulum: quem cum inue-
nisset, perduxit Antiochiam. *Et annũ to- 26
tum conuersati sunt ibi in Ecclesia: & do-
cuerunt turbam multam, ita vt cognomi-
narentur primũ Antiochiæ discipuli, Chri-
stiani. *In his autem diebus superuenerunt 27
ab Ierosolymis prophetæ Antiochiam: *& 28
surgens vnus ex eis nomine Agabus, signi-
ficabat per spiritum famem magnam futu-
ram in vniuerso orbe terrarum, quæ facta
est sub Claudio. *Discipuli autem, prout 29
quis habebat, proposuerunt singuli in mi-
nisterium mittere habitantibus in Iudæa
fratribus: *quod & fecerunt, mittentes ad 30
seniores per manus Barnabæ, & Sauli.

CAP. XII.

EODEM autem tempore misit Herodes 1
rex manus, vt affligeret quosdam de
Ecclesia. *Occidit autem Iacobum fra- 2
trem Ioannis gladio. *Videns autem quia 3
placeret Iudæis, apposuit vt apprehenderet
& Petrum. Erant autem dies Azymorum.
*Quem cum apprehendisset, misit in car- 4
cerem, tradẽs quattuor quaternionibus mi-
litum custodiendum, volens post Pascha
producere eum populo. *Et Petrus qui- 5
dem seruabatur in carcere. Oratio autem
fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deũ
6 pro eo. *Cum autem producturus eum es-
set Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dor-
miens inter duos milites, vinctus catenis
duabus: & custodes ante ostium custodie-
7 bant carcerem. *Et ecce Angelus Domini
astitit: & lumen refulsit in habitaculo: per-
cussoq. latere Petri, excitauit eum, dicens:
Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de
8 manibus eius. *Dixit autem Angelus ad
eum: Præcingere, & calcea te caligas tuas.
Et fecit sic. Et dixit illi: Circumda tibi ve-
9 stimentum tuum, & sequere me. *Et exiens
sequebatur eum, & nesciebat quia verum
est, quod fiebat per angelum: existimabat
10 autem se visum videre. *Transeuntes au-
tem primam & secundam custodiam, ve-
nerunt ad portam ferream, quæ ducit ad
ciuitatem: quæ vltro aperta est eis. Et ex-
euntes processerunt vicum vnum: & con-
11 tinuo discessit Angelus ab eo. *Et Petrus
ad se reuersus, dixit: Nunc scio vere quia
misit Dominus Angelum suum, & eripuit
me de manu Herodis, & de omni expe-
12 ctatione plebis Iudæorum. *Consideransq.
venit ad domum Mariæ matris Ioannis, qui
cognominatus est Marcus, vbi erant multi
13 congregati, & orantes. *Pulsante autem
eo ostium ianuæ, processit puella ad audien
14 dum, nomine Rhode. *Et vt cognouit vo-
cem Petri, præ gaudio nõ aperuit ianuam,
sed intro currens nunciauit stare Petrum
15 ante ianuam. *At illi dixerunt ad eam:
Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere.
16 Illi autem dicebant: Angelus eius est. *Pe-
trus autem perseuerabat pulsans. Cum au-
tem aperuissent, viderunt eum, & obstu-
17 puerunt. *Annuens autem eis manu vt ta-
cerent, narrauit quomodo Dominus edu-
xisset eum de carcere, dixitque: Nuncia-
te Iacobo, & fratribus hæc. Et egressus abijt
18 in alium locum. *Facta autem die, erat non
parua turbatio inter milites, quidnam fa-
19 ctum esset de Petro. *Herodes autem cum
requisisset eum, & non inuenisset, inquisi-
tione facta de custodibus, iussit eos duci:
descẽdensq. a Iudæa in Cæsaream, ibi com-
moratus

moratus est. *Erat autem iratus Tyrijs, & 20
Sidonijs. At illi vnanimes venerunt ad
eum, & persuaso Blasto, qui erat super
cubiculum regis, postulabant pacem, eo
quòd alerentur regiones eorum ab illo.
*Statuto autem die Herodes vestitus veste 21
regia, sedit pro tribunali, & concionaba-
tur ad eos. *Populus autem acclamabat: 22
Dei voces, & non hominis. *Confestim 23
autem percussit eum Angelus Domini, eo
quòd non dedisset honorem Deo: & con-
sumptus a vermibus, expirauit. *Verbum 24
autem Domini crescebat, & multiplicaba-
tur. *Barnabas autem & Saulus reuersi 25
sunt ab Ierosolymis expleto ministerio,
assumpto Ioanne, qui cognominatus est
Marcus.

CAP. XIII.

ERANT autem in Ecclesia, quæ erat 1
Antiochiæ, prophetæ, & doctores, in
quibus Barnabas, & Simon, qui vocaba-
tur Niger, & Lucius Cyrenensis, & Ma-
nahen, qui erat Herodis Tetrarchæ colla-
ctaneus, & Saulus. *Ministrantibus autem 2
illis Domino, & ieiunantibus, dixit illis
Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum,
& Barnabam in opus, ad quod assumpsi
eos. *Tunc ieiunantes, & orantes, im- 3
ponentesq. eis manus, dimiserunt illos.
*Et ipsi quidem missi a Spiritu sancto abie- 4
runt Seleuciam; & inde nauigauerunt Cy-
prum.* Et cum venissent Salaminam, præ- 5
dicabant verbum Dei in synagogis Iudæo-
rum. Habebant autem & Ioannem in
ministerio. *Et cum perambulassent vni- 6
uersam insulam vsque Paphum; inue-
nerunt quendam virum magnum pseudo-
prophetam, Iudæum, cui nomen erat Ba-
riesu,*qui erat cum Proconsule Sergio Pau 7
lo viro prudente. Hic, accersitis Barnaba,
& Saulo, desiderabat audire verbum Dei.
*Resistebat autem illis Elymas magus, (sic 8
enim interpretatur nomen eius) quærens
auertere Proconsulem a fide. *Saulus au- 9
tem, qui & Paulus, repletus Spiritu sancto,
intuens in eum, *dixit: O plene omni do- 10
lo, & omni fallacia, fili diaboli, inimice
omnis iustitiæ, non desinis subuertere vias
11 Domini rectas. *Et nunc ecce manus Do-
mini super te, & eris cæcus, non videns
solem vsque ad tempus. Et confestim
cecidit in eum caligo, & tenebræ, & cir-
cuiens quærebat qui ei manum daret.
12 *Tunc Proconsul cum vidisset factum, cre-
13 didit admirans super doctrina Domini. *Et
cum a Papho nauigassent Paulus, & qui
cum eo erant, venerunt Pergen Pamphy-
liæ. Ioannes autem discedés ab eis, reuersus
14 est Ierosolymam. *Illi vero pertranseun-
tes Pergen, venerunt Antiochiam Pisidiæ:
& ingressi synagogam die sabbatorum, se-
15 derunt. *Post lectionem autem legis, &
Prophetarum, miserunt principes synago-
gæ ad eos, dicentes: Viri fratres, si quis est
in vobis sermo exhortationis ad plebé, di-
16 cite. *Surgens autem Paulus, & manu
silentium indicens, ait: Viri Israelitæ, &
17 qui timetis Deú, audite: *Deus plebis Israel
elegit patres nostros, & plebem exaltauit
cum essent incolæ in terra Aegypti, & in
18 brachio excelso eduxit eos ex ea, *& per
quadraginta annorum tempus mores eo-
19 rum sustinuit in deserto. *Et destruens
gentes septem in terra Chanaan, sorte di-
20 stribuit eis terram eorum, *quasi post qua-
dringentos & quinquaginta annos: &
post hæc dedit iudices, vsque ad Samuel
21 Prophetam. *Et exinde postulauerunt re-
gem: & dedit illis Deus Saul filium Cis,
virum de tribu Beniamin, annis quadra-
22 ginta. *& amoto illo, suscitauit illis Dauid
regem: cui testimonium perhibens, dixit:
Inueni Dauid filium Iesse, virum secun-
dum cor meum, qui faciet omnes volun-
23 tates meas. *Huius Deus ex semine secun-
dum promissionem eduxit Israel saluato-
24 rem Iesum, *prædicante Ioanne ante faciē
aduentus eius baptismum pœnitentiæ om-
25 ni populo Israel. *Cum impleret autem
Ioannes cursum suum, dicebat: Quem me
arbitramini esse, non sum ego, sed ecce
venit post me, cuius non sum dignus cal-
26 ceamenta pedum soluere. *Viri fratres,

filij

filij generis Abraham,& qui in vobis timẽt
Deum,vobis verbum salutis huius missum
est. * Qui enim habitabant Ierusalem, 27
& principes eius hunc ignorantes, &
voces prophetarum, quæ per omne sab-
batum leguntur, iudicantes impleuerunt,
* & nullam causam mortis inuenientes in 28
eo,petierunt a Pilato, vt interficerent eum.
* Cumq. consummassent omnia, quæ de 29
eo scripta erant, deponentes eum de li-
gno, posuerunt eum in monumento.
* Deus vero suscitauit eum a mortuis ter- 30
tia die: qui visus est per dies multos his,
*qui simul ascenderant cum eo de Galilæa 31
in Ierusalem: qui vsque nunc sunt testes
eius ad plebem. * Et nos vobis annuncia- 32
mus eam,quæ ad patres nostros repromis-
sio facta est: * quoniam hanc Deus adim- 33
pleuit filijs nostris resuscitans Iesum, sicut
& in Psalmo secundo scriptum est: Filius
meus es tu, ego hodie genui te. * Quòd 34
autem suscitauit eum a mortuis, amplius
iam nõ reuersurum in corruptionẽ, ita di-
xit: Quia dabo vobis sancta Dauid fidelia.
*Ideoq. & alias dicit: Non dabis Sanctum 35
tuum videre corruptionem. * Dauid enim 36
in sua generatione cum administrasset,vo-
luntati Dei dormiuit: & appositus est ad
patres suos, & vidit corruptionem.
*Quem vero Deus suscitauit a mortuis,nõ 37
vidit corruptionem. * Notum igitur sit 38
vobis viri fratres, quia per hunc vobis re-
missio peccatorum annunciatur, & ab om-
nibus, quibus non potuistis in lege Moy-
si iustificari, * in hoc omnis,qui credit, iu- 39
stificatur. * Videte ergo ne superueniat 40
vobis quod dictum est in Prophetis: * Vi- 41
dete contemptores, & admiramini, & di-
sperdimini: quia opus operor ego in die-
bus vestris, opus quod non credetis, si-
quis enarrauerit vobis. * Exeuntibus au- 42
tem illis rogabant vt sequenti sabbato lo-
querentur sibi verba hæc. * Cumq. dimis- 43
sa esset synagoga,secuti sunt multi Iudæo-
rũ, & colentium aduenarum, Paulum, &
Barnabam: qui loquentes suadebant eis
vt permanerent in gratia Dei. * Sequen- 44
ti vero sabbato pene vniuersa ciuitas con-
45 uenit audire verbum Dei. * Videntes au-
tem turbas Iudæi, repleti sunt zelo, & con
tradicebant his, quæ a Paulo dicebantur,
46 blasphemantes. *Tunc constanter Paulus,
& Barnabas dixerũt: Vobis oportebat pri-
mum loqui verbum Dei: sed quoniam re-
pellitis illud, & indignos vos iudicatis æ-
ternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gen-
47 tes. * sic enim præcepit nobis Dominus:
Posui te in lucem Gentium, vt sis in salu-
48 tem vsque ad extremum terræ. * Audien-
tes autem Gentes gauisæ sunt,& glorifica-
bant verbũ Domini: & crediderunt quot-
quot erant præordinati ad vitam æternam.
49 * Disseminabatur autem verbum Domini
50 per vniuersam regionem. * Iudæi autem
concitauerunt mulieres religiosas, & ho-
nestas, & primos ciuitatis, & excitaue-
runt persecutionem in Paulum, & Barna-
51 bam: & eiecerunt eos de finibus suis. * At
illi excusso puluere pedum in eos, vene-
52 runt Iconium. * Discipuli quoque reple-
bantur gaudio, & Spiritu sancto.

CAP. XIIII.

1 FACTVM est autem Iconij vt simul in-
troirent in synagogam Iudæorum, &
loquerentur, ita vt crederet Iudæorum,
2 & Græcorum copiosa multitudo. * Qui
vero increduli fuerunt Iudæi, suscitauerũt,
& ad iracundiam concitauerunt animas
3 Gentium aduersus fratres. * Multo igi-
tur tempore demorati sunt, fiducialiter
agentes in Domino, testimoniũ perhibẽ-
te verbo gratiæ suæ, dante signa, & pro-
4 digia fieri per manus eorum. * Diuisa est
autem multitudo ciuitatis: & quidam qui-
dem erant cum Iudæis, quidam vero cum
5 Apostolis. * Cum autem factus esset im-
petus Gentilium,& Iudæorum cum princi-
pibus suis, vt contumelijs afficerent, &
6 lapidarent eos, intelligentes confugerunt
ad ciuitates Lycaoniæ Lystrã, & Derben,
& vniuersam in circuitu regionem, & ibi
7 euangelizantes erant. * Et quidam

vir

vir Lystris infirmus pedibus sedebat, clau-
dus ex vtero matris suæ, qui numquam am-
bulauerat. * Hic audiuit Paulum loquentē. 8
Qui intuitus eum, & videns quia fidem ha-
beret vt saluus fieret, * dixit magna voce: 9
Surge super pedes tuos rectus. Et exiliuit,
& ambulabat. * Turbæ autem cum vidis- 10
sent quod fecerat Paulus, leuauerunt vo-
cem suam Lycaonicè dicentes: Dij similes
facti hominibus, descenderunt ad nos.
* Et vocabant Barnabam Iouem, Paulum 11
vero Mercurium: quoniam ipse erat dux
verbi. * Sacerdos quoque Iouis, qui erat 12
ante ciuitatem, tauros, & coronas ante ia-
nuas afferens, cum populis volebat sacrifi-
care. * Quod vbi audierunt Apostoli, Bar- 13
nabas, & Paulus, cōscissis tunicis suis exilie-
runt in turbas clamantes, * & dicentes: Vi- 14
ri, quid hæc facitis? & nos mortales su-
mus, similes vobis homines, annunciantes
vobis ab his vanis conuerti ad Deum vi-
uum, qui fecit cælum, & terram, & mare,
& omnia, quæ in eis sunt: * qui in præteri- 15
tis generationibus dimisit omnes gentes
ingredi vias suas. * Et quidem non sine te- 16
stimonio semetipsum reliquit, benefaciens
de cælo, dans pluuias, & tempora fructi-
fera, implens cibo, & lætitia corda nostra.
* Et hæc dicentes, vix sedauerunt turbas 17
ne sibi immolarent. * Superuenerunt au- 18
tem quidam ab Antiochia, & Iconio Iu-
dæi: & persuasis turbis, lapidantesq. Pau-
lum, traxerunt extra ciuitatem, existiman-
tes eum mortuum esse. * Circumdanti- 19
bus autem eum discipulis, surgens intra-
uit ciuitatem, & postera die profectus est
cum Barnaba in Derben. * Cumq. euan- 20
gelizassent ciuitati illi, & docuissent mul-
tos, reuersi sunt Lystram, & Iconium, &
Antiochiā, * confirmantes animas discipu- 21
lorum, exhortantesq. vt permanerent in fi-
de: & quoniam per multas tribulationes
oportet nos intrare in regnum Dei. * Et 22
cum constituissent illis per singulas eccle-
sias presbyteros, & orassent cum ieiunatio-
nibus, commendauerunt eos Domino, in
quem crediderunt. * Transeuntesq. Pisidiā, 23
24 venerunt in Pamphiliam, * & loquētes ver-
bum Domini in Perge, descenderunt in
25 Attaliam: * & inde nauigauerunt Antio-
chiam, vnde erant traditi gratiæ Dei in
26 opus, quod compleuerunt. * Cum autem
venissent, & congregassent Ecclesiam, re-
tulerunt quanta fecisset Deus cum illis, &
27 quia aperuisset Gentibus ostium fidei. * Mo-
rati sunt autem tempus non modicum
cum discipulis.

CAP. XV.

1 ET quidam descendentes de Iudæa, do-
cebant fratres: Quia nisi circumcida-
mini secundum morem Moysi, non pote-
2 stis saluari. * Facta ergo seditione non mini-
ma Paulo, & Barnabæ aduersus illos, statue-
runt vt ascenderent Paulus, & Barnabas, &
quidā alij ex alijs ad Apostolos, & presby-
teros in Ierusalem super hac quæstione.
3 * Illi ergo deducti ab Ecclesia pertransibant
Phœnicem, & Samariam, narrantes conuer-
sionem Gentium: & faciebant gaudium
4 magnum omnibus fratribus. * Cum au-
tem venissent Ierosolymam, suscepti sunt
ab Ecclesia, & ab Apostolis, & senioribus,
annunciantes quanta Deus fecisset cum il-
5 lis. * Surrexerunt autem quidam de hære-
si Pharisæorum, qui crediderunt, dicen-
tes: Quia oportet circumcidi eos, præci-
6 pere quoque seruare legem Moysi. * Con-
ueneruntq. Apostoli, & seniores videre de
7 verbo hoc. * Cum autem magna conqui-
sitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: Vi-
ri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis
diebus Deus in nobis elegit, per os meum
audire Gentes verbum Euangelij, & cre-
8 dere. * Et qui nouit corda Deus, testimo-
nium perhibuit, dans illis Spiritū sanctum,
9 sicut & nobis, * & nihil discreuit inter nos
& illos, fide purificans corda eorum.
10 * Nunc ergo quid tentatis Deum, impone-
re iugum super ceruices discipulorū, quod
neque patres nostri, neque nos portare
11 potuimus? * Sed per gratiam Domini Ie-
su Christi credimus saluari, quemadmo-
12 dum & illi. * Tacuit autem omnis multi-
tudo:

tudo: & audiebant Barnabam, & Paulum
narrantes quãta Deus fecisset signa, & pro-
digia in Gentibus per eos. * Et postquam 13
tacuerunt, respondit Iacobus, dicens: Viri
fratres, audite me. * Simon narrauit quem- 14
admodũ primum Deus visitauit sumere ex
Gentibus populum nomini suo. * Et huic 15
concordant verba Prophetarum, sicut scri-
ptũ est: * Post hæc reuertar, & reædificabo 16
tabernaculum Dauid, quod decidit: & di-
ruta eius reædificabo, & erigã illud: * vt re- 17
quirant ceteri hominũ Dominum, & om-
nes gentes, super quas inuocatum est no-
men meum, dicit Dominus faciens hæc.
* Notum a sæculo est Domino opus suum. 18
* Propter quod ego iudico non inquietari 19
eos, qui ex Gentibus conuertuntur ad Deũ,
* sed scribere ad eos vt abstineãt se a con- 20
taminationibus simulachrorum, & forni-
catione, & suffocatis, & sanguine. * Moy- 21
ses enim a tẽporibus antiquis habet in sin-
gulis ciuitatibus qui eum prædicent in sy-
nagogis, vbi per omne sabbatum legitur.
* Tunc placuit Apostolis, & senioribus cum 22
omni Ecclesia, eligere viros ex eis, & mit-
tere Antiochiam cum Paulo, & Barnaba,
Iudam, qui cognominabatur Barsabas, &
Silam viros primos in fratribus, * scribentes 23
per manus eorum. APOSTOLI & senio-
res fratres, his, qui sunt Antiochiæ, & Sy-
riæ, & Ciliciæ fratribus ex Gentibus, salutẽ.
* Quoniam audiuimus quia quidam ex 24
nobis exeuntes, turbauerunt vos verbis,
euertentes animas vestras, quibus non mã-
dauimus: * placuit nobis collectis in vnum, 25
eligere viros, & mittere ad vos cum charis-
simis nostris Barnaba, & Paulo, * homini- 26
bus, qui tradiderunt animas suas pro no-
mine Domini nostri Iesu Christi. * Misi- 27
mus ergo Iudam, & Silam, qui & ipsi vo-
bis verbis referent eadem. * Visum est enim 28
Spiritui sancto, & nobis nihil vltra impo-
nere vobis oneris quàm hæc necessaria: * vt 29
abstineatis vos ab immolatis simulachro-
rum, & sanguine, & suffocato, & fornica-
tione, a quibus custodientes vos, bene age-
tis. Valete. * Illi ergo dimissi, descenderunt 30
Antiochiã: & congregata multitudine tra-
31 diderunt epistolam. * Quam cum legissent,
32 gauisi sunt super consolatione. * Iudas au-
tem, & Silas, & ipsi cum essent Prophetæ,
verbo plurimo consolati sunt fratres, &
33 confirmauerunt. * Facto autem ibi aliquan-
to tempore, dimissi sunt cum pace a fra-
34 tribus ad eos, qui miserant illos. * Visum
est autem Silæ ibi remanere: Iudas autem
35 solus abijt Ierusalem. * Paulus autem, &
Barnabas demorabantur Antiochiæ, docẽ-
tes: & euangelizantes cum alijs pluribus
36 verbum Domini. * Post aliquot autem dies,
dixit ad Barnabam Paulus: Reuertentes vi-
sitemus fratres per vniuersas ciuitates, in
quibus prædicauimus verbum Domini, quo
37 modo se habeant. * Barnabas autem vole-
bat secum assumere & Ioannem, qui co-
38 gnominabatur Marcus. * Paulus autem ro-
gabat eum (vt qui discessisset ab eis de Pã-
philia, & non isset cum eis in opus) non
39 debere recipi. * Facta est autem dissensio,
ita vt discederent ab inuicem, & Barnabas
quidem assumpto Marco nauigaret Cyprũ.
40 * Paulus vero electo Sila profectus est, tra-
41 ditus gratiæ Dei a fratribus. * Perambula-
bat autem Syriam, & Ciliciam, confirmans
Ecclesias: præcipiens custodire præcepta
Apostolorum, & seniorum.

CAP. XVI.

1 PERVENIT autem Derben, & Ly-
stram. Et ecce discipulus quidam erat
ibi nomine Timotheus, filius mulieris Iu-
2 dææ fidelis, patre Gentili. * Huic testimo-
nium bonum reddebant qui in Lystris e-
3 rant, & Iconio fratres. * Hunc voluit Pau-
lus secum proficisci: & assumens circum-
cidit eum propter Iudæos, qui erant in il-
lis locis. Sciebant enim omnes quòd pater
4 eius erat Gentilis. * Cum autem pertransi-
rent ciuitates, tradebant eis custodire dog-
mata, quæ erant decreta ab Apostolis &
5 senioribus, qui erant Ierosolymis. * Et Ec-
clesiæ quidem confirmabãtur fide, & abun-
6 dabant numero quotidie. * Transeuntes
autem Phrygiam, & Galatiæ regionem,

vetati sunt á Spiritu sancto loqui verbum
Dei in Asia.*Cum venissent autem in My- 7
siam, tentabant ire in Bithyniam: & non
permisit eos Spiritus Iesu. * Cum autem 8
pertransissent Mysiam, descenderunt Troa-
dem: * & visio per noctem Paulo ostensa 9
est: Vir Macedo quidam erat stans, & de-
precans eum, & dicens: Transiens in Mace-
doniam, adiuua nos. * Vt autem visum 10
vidit, statim quæsiuimus proficisci in Ma-
cedoniam, certi facti quòd vocasset nos
Deus euangelizare eis.*Nauigantes autem 11
a Troade, recto cursu venimus Samothra-
ciam, & sequenti die Neapolim: * & inde 12
Philippos, quæ est prima partis Macedo-
niæ ciuitas, colonia. Eramus autem in hac
Vrbe diebus aliquot, conferentes.*Die au- 13
tem sabbatorum egressi sumus foras por-
tam iuxta flumen, vbi videbatur oratio es-
se: & sedētes loquebamur mulieribus, quæ
conuenerant. * Et quædam mulier nomi- 14
ne Lydia, purpuraria ciuitatis Thyatireno-
rum, colens Deum, audiuit: cuius Domi-
nus aperuit cor intendere his, quæ dice-
bantur a Paulo. * Cum autem baptizata 15
esset, & domus eius, deprecata est dicens:
Si iudicastis me fidelem Domino esse, in-
troite in domum meam, & manete. Et coe-
git nos. *Factum est autem euntibus no- 16
bis ad orationem, puellam quandam ha-
bentem spiritum pythonem obuiare nobis,
quæ quæstum magnum præstabat dominis
suis diuinando. * Hæc subsecuta Paulum, 17
& nos, clamabat dicens: Isti homines ser-
ui Dei excelsi sunt, qui annunciant vobis
viam salutis. * Hoc autem faciebat multis 18
diebus. Dolens autem Paulus, & conuer-
sus, spiritui dixit: Præcipio tibi in nomine
Iesu Christi exire ab ea. Et exijt eadem ho-
ra.* Videntes autem domini eius quia exi- 19
uit spes quæstus eorum, apprehendentes
Paulum, & Silam perduxerunt in forum ad
principes:*& offerentes eos magistratibus, 20
dixerunt: Hi homines conturbant ciuita-
tem nostram, cum sint Iudæi:* & annun- 21
ciant morem, quem non licet nobis susci-
pere, neque facere, cum simus Romani.

22 *Et cucurrit plebs aduersus eos: & magi-
stratus, scissis tunicis eorum, iusserunt eos
23 virgis cædi. * Et cum multas plagas eis
imposuissent, miserunt eos in carcerem,
præcipientes custodi vt diligenter custodi-
24 ret eos. *Qui cum tale præceptum acce-
pisset, misit eos in interiorem carcerem,
25 & pedes eorum strinxit ligno.* Media au-
tem nocte Paulus, & Silas orantes, lauda-
bant Deum: & audiebant eos, qui in cu-
26 stodia erant.*Subito vero terræmotus fa-
ctus est magnus, ita vt mouerentur fun-
damenta carceris. Et statim aperta sunt
omnia ostia: & vniuersorum vincula solu-
27 ta sunt.* Expergefactus autem custos car-
ceris, & videns ianuas apertas carceris,
euaginato gladio volebat se interficere, æ-
28 stimans fugisse vinctos.* Clamauit autem
Paulus voce magna, dicens: Nihil tibi
mali feceris: vniuersi enim hic sumus.
29 *Petitoq. lumine, introgressus est: & treme-
30 factus procidit Paulo & Silæ ad pedes:*&
producens eos foras, ait: Domini, quid me
31 oportet facere, vt saluus fiam? *At illi di-
xerunt: Crede in Dominum Iesum: & sal-
32 uus eris tu, & domus tua. *Et locuti sunt
ei verbum Domini cum omnibus, qui erant
33 in domo eius. * Et tollens eos in illa ho-
ra noctis, lauit plagas eorum: & bapti-
zatus est ipse, & omnis domus eius conti-
34 nuo. * Cumq. perduxisset eos in domum
suam, apposuit eis mensam, & lætatus est
35 cum omni domo sua credens Deo. * Et
cum dies factus esset, miserunt magistra-
tus lictores, dicentes: Dimitte homines il-
36 los. * Nunciauit autem custos carceris
verba hæc Paulo: Quia miserunt magistra-
tus vt dimittamini, nunc igitur exeuntes,
37 ite in pace.* Paulus autem dixit eis: Cæsos
nos publice, indemnatos, homines Roma-
nos miserunt in carcerem, & nunc occul-
38 te nos eijciunt? Non ita: sed veniant, * &
ipsi nos eijciant. Nunciauerunt autem
magistratibus lictores verba hæc. Timue-
39 runtq. audito quòd Romani essent:* & ve-
nientes deprecati sunt eos, & educētes ro-
40 gabant vt egrederētur de Vrbe.* Exeuntes
autem

autem de carcere, introierunt ad Lydiam:
& visis fratribus consolati sunt eos, & profecti sunt.

CAP. XVII.

CVM autem perambulassent Amphipo 1
lim, & Apolloniam, venerunt Thessa-
lonicã, vbi erat synagoga Iudæorum. * Se- 2
cundum consuetudinem autem Paulus in-
troiuit ad eos, & per sabbata tria disserebat
eis de Scripturis, * adaperiens & insinuans 3
quia Christum oportuit pati, & resurgere a
mortuis: & quia hic est Iesus Christus, quẽ
ego annuncio vobis. * Et quidam ex eis cre 4
diderunt, & adiuncti sunt Paulo, & Silæ,
& de colentibus, Gentilibusq. multitudo
magna, & mulieres nobiles non paucæ.
* Zelantes autem Iudæi, assumentesq. de 5
vulgo viros quosdam malos, & turba fa-
cta, concitauerunt ciuitatem: & assistentes
domui Iasonis quærebant eos producere
in populum. * Et cum non inuenissent eos, 6
trahebant Iasonem, & quosdam fratres ad
principes ciuitatis, clamantes: Quoniam
hi, qui Vrbem concitant, & huc venerunt,
* quos suscepit Iason, & hi omnes con- 7
tra decreta Cæsaris faciunt, regem alium
dicentes esse, Iesum. * Concitauerunt au- 8
tem plebem, & principes ciuitatis audien-
tes hæc. * Et accepta satisfactione a Iaso- 9
ne, & a ceteris, dimiserunt eos. * Fratres ve- 10
ro confestim per noctem dimiserunt Pau-
lum, & Silam in Berœam. Qui cum venis-
sent, in synagogam Iudæorum introierunt.
* Hi autem erant nobiliores eorum, qui 11
sunt Thessalonicæ, qui susceperũt verbum
cũ omni auiditate, quotidie scrutãtes Scri-
pturas, si hæc ita se haberent. * Et multi 12
quidem crediderunt ex eis, & mulierum
Gentilium honestarum, & viri non pau-
ci. * Cum autem cognouissent in Thessa- 13
lonica Iudæi, quia & Berœæ prædicatum
est a Paulo verbum Dei, venerunt & illuc
commouentes, & turbantes multitudi-
nem. * Statimq. tunc Paulum dimiserunt 14
fratres, vt iret vsque ad mare: Silas autem,
& Timotheus remanserunt ibi. * Qui au- 15
tem deducebant Paulum, perduxerũt eum
vsque Athenas; & accepto mandato ab
eo ad Sylam, & Timotheum vt quàm ce-
leriter venirent ad illum, profecti sunt.
16 * Paulus autem cum Athenis eos expecta-
ret, incitabatur spiritus eius in ipso, vi-
17 dens idololatriæ deditam ciuitatem. * Di-
sputabat igitur in synagoga cum Iudæis, &
colentibus, & in foro, per omnes dies ad
18 eos, qui aderant. * Quidam autem Epi-
curei, & Stoici philosophi disserebant
cum eo, & quidam dicebant: Quid vult
seminiuerbius hic, dicere? Alij vero: No-
uorum dæmoniorum videtur annunciator
esse: quia Iesum, & resurrectionem annun
19 ciabat eis. * Et apprehensum eum ad A-
reopagum duxerunt, dicentes: Possumus
scire quæ est hæc noua, quæ a te dicitur,
20 doctrina? * noua enim quædam infers au-
ribus nostris: Volumus ergo scire quidnam
21 velint hæc esse. (* Athenienses autem om
nes, & aduenæ hospites, ad nihil aliud va-
cabant nisi aut dicere, aut audire aliquid
22 noui.) * Stans autem Paulus in medio Areo
pagi, ait: Viri Athenienses per omnia qua-
23 si superstitiosiores vos video. * Præteriens
enim, & videns simulachra vestra, inueni &
aram, in qua scriptum erat: IGNOTO DEO.
Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego an-
24 nuncio vobis. * Deus, qui fecit mundum,
& omnia quæ in eo sunt, hic cæli & terræ
cum sit Dominus, non in manufactis tem-
25 plis habitat, * nec manibus humanis coli-
tur indigens aliquo, cum ipse det omni-
26 bus vitam, & inspirationem, & omnia: * fe-
citq. ex vno omne genus hominum inha-
bitare super vniuersam faciem terræ, defi-
niens statuta tempora, & terminos habi-
27 tationis eorum, * quærere Deum si forte at-
trectent eum, aut inueniant, quamuis non
28 longe sit ab vnoquoque nostrum. * In ipso
enim viuimus, & mouemur, & sumus: si-
cut & quidam vestrorum Poetarum dixe-
29 runt: Ipsius enim & genus sumus. * Ge-
nus ergo cum simus Dei, non debemus æsti-
mare auro, aut argento, aut lapidi, scul-
pturæ artis, & cogitationis hominis, Diui-
num

num esse simile. *Et tempora quidem hu- 30
ius ignorantiæ despiciens Deus, nunc an-
nunciat hominibus vt omnes vbique pœni-
tentiam agant, *eo quòd statuit diem, in 31
quo iudicaturus est orbem in æquitate, in
viro, in quo statuit, fidem præbens omni-
bus, suscitans eum a mortuis. *Cum audis- 32
sent autem resurrectioné mortuorum, qui-
dam quidem irridebant, quidam vero dixe-
runt: Audiemus te de hoc iterũ. *Sic Pau- 33
lus exiuit de medio eorum. *Quidam ve- 34
ro viri adhærentes ei, crediderunt: in qui-
bus & Dionysius Areopagita, & mulier no-
mine Damaris, & alij cum eis.

CAP. XVIII.

POST hæc egressus ab Athenis, venit Co 1
rinthũ: *& inueniens quendam Iudæũ 2
nomine Aquilam, Ponticum genere, qui
nuper venerat ab Italia, & Priscillam vxo-
rem eius, (eo quòd præcepisset Claudius di-
scedere omnes Iudæos a Roma) accessit ad
eos. *Et quia eiusdem erat artis, manebat 3
apud eos, & operabatur: (erant autem sce-
nofactoriæ artis.) *Et disputabat in syna- 4
goga per omne sabbatum, interponens no-
men Domini Iesu, suadebatq. Iudæis, &
Græcis. *Cum venissent autem de Mace- 5
donia Silas & Timotheus, instabat verbo
Paulus, testificans Iudæis esse Christum Ie-
sum. *Contradicentibus autem eis, & 6
blasphemantibus, excutiens vestiméta sua,
dixit ad eos: Sãguis vester super caput ve-
strum: mundus ego, ex hoc ad Gentes va-
dam. *Et migrans inde, intrauit in domum 7
cuiusdam, nomine Titi Iusti, colẽtis Deum,
cuius domus erat coniuncta synagogæ.
*Crispus auté archisynagogus credidit Do- 8
mino cum omni domo sua: & multi Co-
rinthiorum audientes credebant, & bapti-
zabantur. *Dixit autem Dominus nocte 9
per visionem Paulo: Noli timere, sed loque
re, & ne taceas: *propter quod ego sum te- 10
cum: & nemo apponetur tibi vt noceat te:
quoniam populus est mihi multus in hac
ciuitate. *Sedit autem ibi annum & sex 11
menses, docens apud eos verbũ Dei. *Gal- 12
lione autem proconsule Achaiæ, insurrexe-
runt vno animo Iudæi in Paulum, & ad-
13 duxerunt eum ad tribunal, *dicentes: Quia
contra legem hic persuadet hominibus co-
14 lere Deum. *Incipiente autem Paulo ape-
rire os, dixit Gallio ad Iudæos: Si quidem
esset iniquum aliquid, aut facinus pessimum
15 o viri Iudæi, recte vos sustinerem. *Si ve-
ro quæstiones sunt de verbo, & nominibus,
& lege vestra, vos ipsi videritis: Iudex ego
16 horum nolo esse. *Et minauit eos a tribuna-
17 li. *Apprehendẽtes autem omnes Sosthe-
nem principem synagogæ, percutiebant
eum ante tribunal: & nihil eorum Gal-
18 lioni curæ erat. *Paulus vero cum adhuc
sustinuisset dies multos, fratribus valefa-
ciens, nauigauit in Syriam, (& cum eo Pri-
scilla, & Aquila) qui sibi totõderat in Cen-
19 chris caput: habebat enim votum. *Deue-
nitq. Ephesum, & illos ibi reliquit. Ipse
vero ingressus synagogam, disputabat cum
20 Iudæis. *Rogantibus autem eis vt amplio-
21 ri tempore maneret, non consensit, *sed va-
lefaciens, & dicens, Iterum reuertar ad vos
Deo volente, profectus est ab Epheso.
22 *Et descendens Cæsaream, ascendit, & sa-
lutauit Ecclesiam, & descẽdit Antiochiam.
23 *Et facto ibi aliquanto tempore profectus
est, perambulãs ex ordine Galaticã regio-
nem, & Phrygiam, confirmans omnes
24 discipulos. *Iudæus autem quidam, Apol-
lo nomine, Alexandrinus genere, vir elo-
quens, deuenit Ephesum, potens in scriptu-
25 ris. *Hic erat edoctus viam Domini: &
feruens spiritu loquebatur, & docebat dili-
genter ea, quæ sunt Iesu, sciens tantum ba-
26 ptisma Ioannis. *Hic ergo cœpit fiduciali-
ter agere in synagoga. Quem cum audis-
sent Priscilla & Aquila, assumpserunt
eum, & diligentius exposuerunt ei viam
27 Domini. *Cum autem vellet ire Acha-
iam, exhortati fratres, scripserunt discipu-
lis vt susciperent eum. Qui cum venisset,
contulit multum his, qui crediderant.
28 *Vehementer enim Iudæos reuincebat pu-
blice, ostendens per Scripturas, esse Chri-
stum Iesum.

Cap. XIX.

FActvm eſt autem, cum Apollo eſſet 1
Corinthi, vt Paulus peragratis ſuperio-
ribus partibus veniret Epheſum, & inueni-
ret quoſdam Diſcipulos: *dixitq. ad eos: 2
Si Spiritum ſanctum accepiſtis credentes?
At illi dixerunt ad eum: Sed neque ſi Spi-
ritus ſanctus eſt, audiuimus. *Ille vero ait: 3
In quo ergo baptizati eſtis? Qui dixerunt:
In Ioannis baptiſmate. *Dixit autem Pau- 4
lus: Ioannes baptizauit baptiſmo pœniten
tiæ populum, dicens: In eum, qui venturus
eſſet poſt ipſum, vt crederent, hoc eſt, in Ie-
ſum. *His auditis, baptizati ſunt in nomi- 5
ne Domini Ieſu. *Et cum impoſuiſſet il- 6
lis manus Paulus, venit Spiritus ſanctus ſu-
per eos, & loquebantur linguis, & prophe-
tabant. *Erant autem omnes viri fere duo- 7
decim. *Introgreſſus autem ſynagogam, 8
cum fiducia loquebatur per tres menſes, di-
ſputans, & ſuadens de regno Dei. *Cum 9
autem quidam indurarentur, & non crede-
rent, maledicentes viam Domini coram
multitudine, diſcedens ab eis, ſegregauit
diſcipulos, quotidie diſputans in ſchola ty-
ranni cuiuſdam. *Hoc autem factum eſt 10
per biennium, ita vt omnes, qui habitabant
in Aſia, audirent verbum Domini, Iudæi
atque Gentiles. *Virtuteſq. non quaſlibet 11
faciebat Deus per manum Pauli: *ita vt 12
etiam ſuper languidos deferrẽtur a corpo-
re eius ſudaria, & ſemicinctia, & recede-
bant ab eis languores, & ſpiritus nequam
egrediebantur. *Tentauerunt autem qui- 13
dam & de circumeuntibus Iudæis exorci-
ſtis, inuocare ſuper eos, qui habebant ſpi-
ritus malos, nomen Domini Ieſu, dicentes:
Adiuro vos per Ieſum, quem Paulus præ-
dicat. *Erant autem quidam Iudæi Sceuæ 14
principis ſacerdotum ſeptem filij, qui hoc
faciebant. *Reſpondens autem ſpiritus 15
nequam dixit eis: Ieſum noui, & Paulum
ſcio: vos autem qui eſtis? *Et inſiliens in 16
eos homo, in quo erat dæmonium peſ-
ſimum, & dominatus amborum, inualuit
contra eos, ita vt nudi, & vulnerati effu-
17 gerent de domo illa. *Hoc autem notum
factum eſt omnibus Iudæis, atque Gentili-
bus, qui habitabant Epheſi: & cecidit ti-
mor ſuper omnes illos, & magnificabatur
18 nomen Domini Ieſu. *Multiq. credentium
veniebant cõfitentes, & annunciantes actus
19 ſuos. *Multi autem ex eis, qui fuerant cu-
rioſa ſectati, contulerunt libros, & combuſ-
ſerunt coram omnibus: & computatis pre-
tijs illorum, inuenerunt pecuniam denario-
20 rum quinquaginta millium. *Ita fortiter cre
21 ſcebat verbum Dei, & confirmabatur. *His
autem expletis, propoſuit Paulus in Spiritu,
tranſita Macedonia & Achaia ire Ieroſoly-
mam, dicens: quoniam poſtquam fuero ibi,
22 oportet me & Romam videre. *Mittens au-
tem in Macedoniam duos ex miniſtrantibus
ſibi, Timotheum, & Eraſtum, ipſe remanſit
23 ad tempus in Aſia. *Facta eſt autem illo
tempore turbatio non minima de via Do-
24 mini. *Demetrius enim quidam nomine,
argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ,
præſtabat artificibus non modicum quæſtũ:
25 *quos conuocans, & eos, qui huiuſmodi
erant opifices, dixit: Viri, ſcitis quia de hoc
26 artificio eſt nobis acquiſitio: *& videtis, &
auditis quia non ſolũ Epheſi, ſed pene totius
Aſiæ, Paulus hic ſuadens auertit multam
turbam, dicens: Quoniam non ſunt dij, qui
27 manibus fiunt. *Non ſolum autem hæc pe-
riclitabitur nobis pars in redargutionem
venire, ſed & magnæ Dianæ templum in
nihilum reputabitur, ſed & deſtrui incipiet
maieſtas eius, quam tota Aſia, & orbis co-
28 lit. *His auditis, repleti ſunt ira, & excla-
mauerunt dicentes: Magna Diana Ephe-
29 ſiorum. *Et impleta eſt ciuitas confuſione,
& impetum fecerunt vno animo in thea-
trum, rapto Gaio, & Ariſtarcho Macedoni-
30 bus, comitibus Pauli. *Paulo autem volente
intrare in populum, non permiſerunt diſci-
31 puli. *Quidam autem & de Aſiæ principi-
bus, qui erant amici eius, miſerunt ad eum
32 rogantes ne ſe daret in theatrum: *alij au-
tem aliud clamabant. Erat enim Eccleſia
confuſa: & plures neſciebant qua ex cauſa
33 conueniſſent. *De turba autem detraxe-
runt

runt Alexandrum, propellentibus eum Iu-
dæis. Alexander autem manu silentio po-
stulato, volebat reddere rationem populo.
*Quem vt cognouerunt Iudæum esse, vox 34
facta vna est omnium, quasi per horas duas
clamantium: Magna Diana Ephesiorum.
*Et cum sedasset scriba turbas, dixit: Viri 35
Ephesij, quis enim est hominum, qui ne-
sciat Ephesiorum ciuitatem cultricem esse
magnæ Dianæ, Iouisq. prolis? *Cum er- 36
go his contradici non possit, oportet vos
sedatos esse, & nihil temere agere.* Addu- 37
xistis enim homines istos, neque sacrilegos,
neque blasphemãtes deam vestram.*Quòd 38
si Demetrius, & qui cum eo sunt artifices,
habent aduersus aliquem causam, conuen-
tus forenses aguntur, & proconsules sunt,
accusent inuicem. *Si quid autem alterius 39
rei quæritis: in legitima Ecclesia poterit ab-
solui. *Nam & periclitamur argui seditio- 40
nis hodiernæ: cum nullus obnoxius sit (de
quo possimus reddere rationem) concur-
sus istius. Et cum hæc dixisset, dimisit Ec-
clesiam.

CAP. XX.

POSTQVAM autem cessauit tumultus, 1
vocatis Paulus discipulis, & exhortatus
eos, valedixit, & profectus est vt iret in Ma-
cedoniam. *Cum autẽ perambulasset par- 2
tes illas, & exhortatus eos fuisset multo ser-
mone, venit ad Græciam:* vbi cum fecisset 3
menses tres, factæ sunt illi insidiæ a Iudæis
nauigaturo in Syriam: habuitq. consilium
vt reuerteretur per Macedoniam. *Comi- 4
tatus est autem eum Sopater Pyrrhi Be-
rœensis, Thessalonicensiũ vero Aristarchus,
& Secundus, & Gaius Derbeus, & Timo-
theus: Asiani vero Tychicus, & Trophi-
mus. *Hi cum præcessissent, sustinuerunt 5
nos Troade: *nos vero nauigauimus post 6
dies Azymorum a Philippis, & venimus ad
eos Troadem in diebus quinque, vbi demo-
rati sumus diebus septem. *Vna autem 7
Sabbati cum conuenissemus ad frangen-
dum panẽ, Paulus disputabat cũ eis pro-
fecturus in crastinum, protraxitq. sermo-
8 nem vsque in mediam noctem. *Erant au-
tem lampades copiosæ in cœnaculo, vbi
9 eramus congregati.*Sedens autem quidam
adolescens nomine Eutychus super fene-
stram, cum mergeretur somno graui, di-
sputante diu Paulo, ductus somno cecidit
de tertio cœnaculo deorsum, & sublatus est
10 mortuus.*Ad quem cum descendisset Pau
lus, incubuit super eum: & complexus di-
xit: Nolite turbari, anima enim ipsius in ip-
11 so est. *Ascendens autem, frangensq. pa-
nem, & gustans, satisq. allocutus vsque
12 in lucem, sic profectus est. *Adduxerunt
autem puerum viuentem, & consolati sunt
13 non minimè.*Nos autem ascendentes na-
uem, nauigauimus in Asson, inde susceptu-
ri Paulum: sic enim disposuerat ipse per ter
14 ram iter facturus.*Cum autem conuenisset
nos in Asson, assumpto eo, venimus Mity-
15 lenen. *Et inde nauigantes, sequenti die
venimus contra Chium, & alia applicui-
mus Samum, & sequenti die venimus Mi-
16 letum.* proposuerat enim Paulus transna-
uigare Ephesum, nequa mora illi fieret in
Asia. Festinabat enim, si possibile sibi es-
set, vt diem Pentecostes faceret Ierosoly-
17 mis. *A Mileto autem mittens Ephesum,
18 vocauit maiores natu Ecclesiæ. *Qui cum
venissent ad eum, & simul essent, dixit eis:
Vos scitis a prima die, qua ingressus sum
in Asiam, qualiter vobiscum per omne tem
19 pus fuerim, *seruiens Domino cum omni
humilitate, & lacrymis, & tentationibus,
quæ mihi acciderunt ex insidijs Iudæorum:
20 *quomodo nihil subtraxerim vtilium, quo
minus annunciarem vobis, & docerem vos
21 publice, & per domos, *testificans Iudæis,
atque Gentilibus in Deum pœnitentiam, &
fidem in Dominum nostrum Iesum Chri-
22 stum. *Et nunc ecce alligatus ego spiritu,
vado in Ierusalem: quæ in ea ventura sint
23 mihi, ignorans: *nisi quòd Spiritus sanctus
per omnes ciuitates mihi protestatur, dicẽs:
quoniam vincula, & tribulationes Ieroso-
24 lymis me manent. *Sed nihil horum ve-
reor: nec facio animam meam pretiosiorem
quàm me, dummodo consummem cursum

meum,& ministerium verbi,quod accepi a
Domino Iesu, testificari Euangelium gra-
tiæ Dei.* Et nunc ecce ego scio quia am- 25
plius non videbitis faciem meam vos om-
nes,per quos transiui prædicans regnũ Dei.
*Quapropter contestor vos hodierna die, 26
quia mundus sum a sanguine omnium.
*Non enim subterfugi, quominus annun- 27
ciarem omne consilium Dei vobis. *At- 28
tendite vobis,& vniuerso gregi,in quo vos
Spiritus sanctus posuit episcopos regere Ec
clesiam Dei,quam acquisiuit sanguine suo.
*Ego scio quoniam intrabunt post discef- 29
sionem meam lupi rapaces in vos,non par-
centes gregi.* Et ex vobis ipsis exurgent vi 30
ri loquentes peruersa, vt abducant discipu
los post se.* Propter quod vigilate memo- 31
ria retinentes: quoniam per triennium no-
cte & die non cessaui, cum lacrymis mo-
nens vnumquemque vestrum. * Et nunc 32
commendo vos Deo,& verbo gratiæ ipsius,
qui potens est ædificare, & dare heredita-
tem in sanctificatis omnibus.* Argentum, 33
& aurum, aut vestem nullius concupiui,
sicut* ipsi scitis: quoniam ad ea, quæ mihi 34
opus erant, & his, qui mecum sunt, mini-
strauerunt manus istæ.*Omnia ostendi vo- 35
bis, quoniam sic laborantes, oportet susci-
pere infirmos,ac meminisse verbi Domini
Iesu, quoniam ipse dixit: Beatius est magis
dare,quàm accipere.* Et cum hæc dixisset, 36
positis genibus suis orauit cum omnibus
illis. * Magnus autem fletus factus est om- 37
nium: & procumbentes super collum Pau
li, osculabantur eum, * dolentes maxime 38
in verbo, quod dixerat, quoniam amplius
faciem eius non essent visuri. Et deduce-
bant eum ad nauem.

CAP. XXI.

CVM autem factum esset vt nauigare- 1
mus abstracti ab eis, recto cursu veni-
mus Coum,& sequenti die Rhodum,& in-
de Pataram.* Et cum inuenissemus nauem 2
transfretantẽ in Phœnicen,ascendentes na
uigauimus. * Cum apparuissemus autem 3
Cypro, relinquentes eam ad sinistram,na-
uigauimus in Syriam, & venimus Tyrum:
4 ibi enim nauis expositura erat onus.* In-
uentis autem discipulis, mansimus ibi die-
bus septem: qui Paulo dicebant per Spiri-
5 tum ne ascenderet Ierosolymam. * Et ex-
pletis diebus profecti ibamus,deducẽtibus
nos omnibus cum vxoribus, & filijs vsque
foras ciuitatem: & positis genibus in litto-
6 re, orauimus.* Et cum valefecissemus inui
cem, ascendimus nauem: illi autem redie-
7 runt in sua.* Nos vero nauigatione exple-
ta a Tyro descendimus Ptolemaidam: &
salutatis fratribus, mansimus die vna apud
8 illos. * Alia autem die profecti, venimus
Cæsaream. Et intrantes domum Philippi
euangelistæ, qui erat vnus de septem,man
9 simus apud eum.* Huic autem erant quat-
10 tuor filiæ virgines prophetantes.* Et cum
moraremur per dies aliquot, superuenit
quidã a Iudæa propheta,nomine Agabus.
11 *Is cum venisset ad nos,tulit zonam Pauli:
& alligans sibi pedes,& manus dixit: Hæc
dicit Spiritus sanctus: Virum, cuius est zo-
na hæc, sic alligabunt in Ierusalem Iudæi,
12 & tradent in manus Gentium. * Quod
cum audissemus, rogabamus nos, & qui lo-
ci illius erant, ne ascenderet Ierosolymam.
13 *Tunc respondit Paulus,& dixit: Quid fa-
citis flentes,& affligentes cor meum? Ego
enim non solum alligari, sed & mori in
Ierusalem paratus sum propter nomen Do
14 mini Iesu.* Et cum ei suadere non posse-
mus, quieuimus, dicentes: Domini volun-
15 tas fiat.* Post dies autem istos præparati,
16 ascendebamus in Ierusalem.* Venerunt au
tem & ex discipulis a Cæsarea nobiscum,
adducentes secum apud quem hospitare-
mur Mnasonem quendam Cyprium, an-
17 tiquũ discipulum.* Et cum venissemus Ie-
rosolymam, libenter exceperunt nos fra-
18 tres.* Sequenti autem die introibat Paulus
nobiscum ad Iacobũ, omnesq. collecti sunt
19 seniores.* Quos cum salutasset, narrabat
per singula, quæ Deus fecisset in Gentibus
20 per ministerium ipsius.* At illi cum audis-
sent, magnificabant Deum, dixeruntq. ei:
Vides frater, quot millia sunt in Iudæis, qui

crediderunt, & omnes æmulatores sunt le-
gis.* Audierunt autẽ de te quia discessionẽ 21
doceas a Moyse eorũ, qui per Gentes sunt,
Iudæorũ: dicens non debere eos circumci-
dere filios suos, neque secundũ consuetudi
nem ingredi.* Quid ergo est? vtique opor- 22
tet conuenire multitudinem: audient enim
te superuenisse. * Hoc ergo fac quod tibi 23
dicimus: Sunt nobis viri quattuor, votum
habentes super se.* His assumptis, sanctifi- 24
ca te cum illis: & impende in illis vt radant
capita: & scient omnes quia quæ de te au-
dierunt, falsa sunt, sed ambulas & ipse cu-
stodiens legem. * De his autem, qui credi- 25
derunt ex Gentibus, nos scripsimus, iudi-
cantes vt abstineant se ab idolis, immola-
to, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.
* Tunc Paulus, assumptis viris, postera die 26
purificatus cum illis intrauit in templum,
annuncians expletionem dierũ purificatio-
nis, donec offerretur pro vnoquoque eorũ
oblatio.* Dum autem septem dies consum 27
marentur, hi, qui de Asia erant, Iudæi, cum
vidissent eum in templo, concitauerunt om
nem populum, & iniecerunt ei manus, cla-
mantes:* Viri Israelitæ, adiuuate: hic est ho- 28
mo, qui aduersus populum, & legem, & lo-
cum hunc, omnes vbique docens, insuper
& Gentiles induxit in templum, & viola-
uit sanctum locum istum.* Viderant enim 29
Trophimum Ephesium in ciuitate cum
ipso, quem æstimauerunt quoniam in tem-
plum introduxisset Paulus. * Commotaq. 30
est ciuitas tota, & facta est cõcursio populi.
Et apprehendentes Paulum, trahebant eũ
extra templũ: & statim clausæ sunt ianuæ.
* Quærentibus autem eum occidere, nun- 31
ciatum est tribuno cohortis: Quia tota cõ-
funditur Ierusalem.* Qui statim assumptis 32
militibus, & cẽturionibus, decurrit ad illos.
Qui cum vidissent tribunum, & milites,
cessauerunt percutere Paulum.* Tunc ac- 33
cedens tribunus apprehendit eum, & iussit
eum alligari catenis duabus: & interroga-
bat quis esset, & quid fecisset. * Alij au- 34
tem aliud clamabát in turba. Et cum non
posset certum cognoscere præ tumultu,
35 iussit duci eum in castra. * Et cum venis-
set ad gradus, contigit vt portaretur a mi-
36 litibus propter vim populi. * Sequebatur
enim multitudo populi, clamans: Tolle
37 eũ.* Et cum cœpisset induci in castra Pau-
lus, dicit tribuno: Si licet mihi loqui aliquid
38 ad te? Qui dixit: Græcè nosti?* Nonne tu
es Ægyptius, qui ante hos dies tumultum
concitasti, & eduxisti in desertum quattuor
39 millia virorum sicariorum?* Et dixit ad eũ
Paulus: Ego homo sum quidem Iudæus a
Tharso Ciliciæ, non ignotæ ciuitatis mu-
niceps. Rogo autem te, permitte mihi lo-
40 qui ad populum.* Et cum ille permisisset,
Paulus stans in gradibus, annuit manu ad
plebem, & magno silentio facto, allocutus
est lingua Hebræa, dicens:

CAP. XXII.

1 VIRI fratres, & patres, audite quam ad
2 vos nunc reddo rationem.* Cum au-
dissent autem quia Hebræa lingua loquere-
3 tur ad illos, magis præstiterunt silentiũ.* Et
dicit: Ego sum vir Iudæus, natus in Thar-
so Ciliciæ, nutritus autem in ista ciuitate,
secus pedes Gamaliel eruditus iuxta veri-
tatẽ paternæ legis, æmulator legis, sicut &
4 vos omnes estis hodie:* qui hanc viam per-
secutus sum vsque ad mortem, alligans &
5 tradẽs in custodias viros ac mulieres,* sicut
princeps sacerdotum mihi testimoniũ red-
dit, & omnes maiores natu, a quibus &
epistolas accipiens ad fratres Damascum
pergebam, vt adducerem inde vinctos in
6 Ierusalem vt punirentur.* Factum est au-
tem, eunte me, & appropinquante Dama-
sco media die, subito de cælo circumful-
7 sit me lux copiosa:* & decidens in terram,
audiui vocem dicentem mihi: Saule, Sau-
8 le, quid me persequeris?* Ego autem re-
spondi: Quis es Domine? Dixitq. ad me:
Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu per-
9 sequeris.* Et qui mecum erant, lumen
quidem viderunt, vocem autem non au-
10 dierunt eius, qui loquebatur mecum.* Et di
xi: Quid faciam, Domine? Dominus autem
dixit ad me: Surgens vade Damascum: &

ibi tibi dicetur de omnibus, quæ te opor-
teat facere.*Et cum non viderem præ cla- 11
ritate luminis illius,ad manum deductus a
comitibus,veni Damascum.* Ananias au- 12
tem quidam,vir secundum legem testimo-
nium habens ab omnibus cohabitantibus
Iudæis,*veniens ad me,& astans dixit mihi: 13
Saule frater respice. Et ego eadem hora re-
spexi in eum.* At ille dixit: Deus patrum 14
nostrorum præordinauit te,vt cognosceres
voluntatem eius,& videres iustum,& audi-
res vocem ex ore eius:*quia eris testis illius 15
ad omnes homines eorum, quæ vidisti, &
audisti.* Et nunc quid moraris? Exurge, 16
& baptizare,& ablue peccata tua inuocato
nomine ipsius. * Factum est autem reuer- 17
tenti mihi in Ierusalem, & oranti in tem-
plo, fieri me in stupore mentis,*& videre 18
illum dicentem mihi: Festina,& exi veloci-
ter ex Ierusalem: quoniam non recipient
testimonium tuum de me.*Et ego dixi: Do 19
mine ipsi sciunt quia ego eram concludens
in carcerem,& cædens per synagogas eos,
qui credebant in te:*& cum funderetur san 20
guis Stephani testis tui,ego astabã, & con-
sentiebam, & custodiebam vestimenta in-
terficientium illum.* Et dixit ad me: Vade 21
quoniam ego in nationes lõge mittam te.
*Audiebant autem eum vsque ad hoc ver- 22
bum, & leuauerunt vocem suam dicentes:
Tolle de terra huiusmodi: non enim fas
est eum viuere.*Vociferantibus autem eis, 23
& proijcientibus vestimenta sua, & pulue-
rem iactãtibus in aerem,*iussit tribunus in- 24
duci eum in castra, & flagellis cædi,& tor-
queri eum, vt sciret propter quam causam
sic acclamarent ei.* Et cum astrinxissent 25
eum loris,dicit astanti sibi Centurioni Pau-
lus: Si hominem Romanum & indemna-
tum licet vobis flagellare? * Quo audito, 26
Centurio accessit ad tribunum, & nuncia-
uit ei, dicens: Quid acturus es? hic enim
homo ciuis Romanus est.* Accedens au- 27
tem tribunus, dixit illi: Dic mihi si tu Ro-
manus es? At ille dixit: Etiam.* Et respon 28
dit tribunus: Ego multa summa ciuilitatem
hanc consecutus sum. Et Paulus ait: Ego
29 autem & natus sum.*Protinus ergo disces-
serunt ab illo,qui eum torturi erant. Tri-
bunus quoque timuit postquam resciuit,
quia ciuis Romanus esset,& quia alligasset
30 eum.*Postera autem die volens scire dili-
gentius qua ex causa accusaretur a Iudæis,
soluit eum, & iussit sacerdotes conuenire,
& omne concilium, & producens Paulum,
statuit inter illos.

CAP. XXIII.

1 INTENDENS autem in concilium Pau-
lus ait: Viri fratres,ego omni conscien-
tia bona cõuersatus sum ante Deum vsque
2 in hodiernum diem.* Princeps autem sa-
cerdotum Ananias præcepit astantibus sibi
3 percutere os eius.* Tunc Paulus dixit ad
eum: Percutiet te Deus, paries dealbate.
Et tu sedens iudicas me secundum legem,
4 & contra legem iubes me percuti?* Et qui
astabant dixerunt: Summum sacerdotem
5 Dei maledicis?* Dixit autem Paulus: Ne-
sciebam fratres quia princeps est sacerdo-
tum. Scriptum est enim: Principem populi
6 tui non maledices.* Sciens autem Paulus
quia vna pars esset Sadducæorũ,& altera
Pharisæorum, exclamauit in concilio: Viri
fratres,ego Pharisæus sum, filius Pharisæo-
rum, de spe & resurrectione mortuorum
7 ego iudicor.* Et cum hæc dixisset, facta est
dissensio inter Pharisæos, & Sadducæos, &
8 soluta est multitudo.* Sadducæi enim di-
cunt, non esse resurrectionem, neque An-
gelum, neque Spiritum: Pharisæi autem
9 vtraque confitentur.*Factus est autem cla-
mor magnus. Et surgentes quidam Phari-
sæorum, pugnabant, dicentes: Nihil mali
inuenimus in homine isto: quid si Spiritus
10 locutus est ei, aut Angelus?* Et cum ma-
gna dissensio facta esset, timens tribunus
ne discerperetur Paulus ab ipsis, iussit mi-
lites descendere, & rapere eum de medio
11 eorum, ac deducere eum in castra.* Se-
quenti autem nocte assistens ei Dominus,
ait: Constans esto: sicut enim testifica-
tus es de me in Ierusalem, sic te oportet
12 & Romæ testificari.* Facta autem die
college-

collegerunt se quidam ex Iudæis, & deuo-
uerunt se dicentes, neque manducaturos,
neque bibituros donec occiderẽt Paulum.
*Erant autem plus quàm quadraginta vi- 13
ri, qui hanc coniurationem fecerant: *qui 14
accesserunt ad principes sacerdotum, &
seniores, & dixerunt: Deuotione deuo-
uimus nos nihil gustaturos, donec occida-
mus Paulum. *Nunc ergo vos notum fa- 15
cite tribuno cum concilio, vt producat il-
lum ad vos, tamquam aliquid certius co-
gnituri de eo. Nos vero prius quàm ap-
propiet, parati sumus interficere illum.
*Quòd cum audisset filius sororis Pauli in- 16
sidias, venit, & intrauit in castra, nuncia-
uitq. Paulo. *Vocans autem Paulus ad se 17
vnum ex Centurionibus, ait: Adolescen-
tem hunc perduc ad tribunum, habet enim
aliquid indicare illi. *Et ille quidem assu- 18
mens eum duxit ad tribunum, & ait: Vin-
ctus Paulus rogauit me hunc adolescen-
tem perducere ad te, habentem aliquid lo-
qui tibi. *Apprehendens autem tribunus 19
manum illius, secessit cum eo seorsum, &
interrogauit illum: Quid est, quod habes
indicare mihi? *Ille autem dixit: Iudæis 20
conuenit rogare te, vt crastina die produ-
cas Paulum in concilium, quasi aliquid
certius inquisituri sint de illo: *tu vero 21
ne credideris illis, insidiantur enim ei ex
eis viri amplius quàm quadraginta, qui se
deuouerunt non manducare, neque bibe-
re donec interficiant eum: & nunc para-
ti sunt, expectantes promissum tuum.
*Tribunus igitur dimisit adolescentem, 22
præcipiens ne cui loqueretur quoniam
hæc nota sibi fecisset. *Et vocatis duo- 23
bus Centurionibus, dixit illis: Parate mi-
lites ducentos vt eant vsque Cæsaream, &
equites septuaginta, & lancearios ducen-
tos a tertia hora noctis: *& iumenta præ- 24
parate vt imponentes Paulum, saluum per-
ducerent ad Felicem præsidem. (*Timuit 25
enim ne forte raperent eum Iudæi, &
occiderent, & ipse postea calumniam su-
stineret, tamquam accepturus pecuniam)
*scribens epistolam continentem hæc: 26

Claudius Lysias optimo Præsidi, Felici
27 salutem. *Virum hunc comprehensum a
Iudæis, & incipientem interfici ab eis, su-
perueniens cum exercitu eripui, cognito
28 quia Romanus est: *Volensq. scire causam,
quam obijciebant illi, deduxi eum in con-
29 cilium eorum. *Quem inueni accusari de
quæstionibus legis ipsorum, nihil vero di-
gnum morte aut vinculis habentem crimi-
30 nis. *Et cum mihi perlatum esset de insi-
dijs, quas parauerant illi, misi eum ad te de-
nuncians: & accusatoribus vt dicant apud
31 te, Vale. *Milites ergo secundum præce-
ptum sibi, assumentes Paulum, duxerunt per
32 noctem in Antipatridem. *Et postera die
dimissis equitibus vt cum eo irent, reuersi
33 sunt ad castra. *Qui cum venissent Cæ-
saream, & tradidissent epistolam præsidi,
34 statuerunt ante illum & Paulum. *Cum
legisset autem, & interrogasset de qua pro-
uincia esset: & cognoscens quia de Cilicia,
35 *Audiam te, inquit, cum accusatores tui
venerint. Iussitq. in prætorio Herodis cu-
stodiri eum.

Cap. XXIIII.

1 Post quinque autẽ dies descendit prin-
ceps sacerdotum, Ananias, cum seniori-
bus quibusdam, & Tertullo quodam ora-
tore, qui adierunt præsidem aduersus Pau-
2 lum. *Et citato Paulo cœpit accusare Ter-
tullus, dicens: Cum in multa pace aga-
mus per te, & multa corrigantur per tuam
3 prouidentiam; *semper & vbique suscipi-
mus, optime Felix, cum omni gratiarum
4 actione. *Ne diutius autem te protraham,
oro, breuiter audias nos pro tua clemen-
5 tia. *Inuenimus hunc hominem pesti-
ferum, & concitantem seditiones omni-
bus Iudæis in vniuerso orbe, & auctorem
6 seditionis sectæ Nazarenorum: *qui etiam
templum violare conatus est, quem & ap-
prehensum voluimus secundum legem no-
7 stram iudicare. *Superueniens autem tri-
bunus Lysias, cum vi magna eripuit eum
8 de manibus nostris, *iubẽs accusatores eius
ad te venire: a quo poteris ipse iudicans, de
omnibus

omnibus istis cognoscere, de quibus nos
accusamus eum.* Adiecerũt autem & Iu- 9
dæi, dicentes hæc ita se habere.* Respon- 10
dit autem Paulus, (annuente sibi Præsi-
de dicere) Ex multis annis te esse iudi-
cem genti huic sciens, bono animo pro
me satisfaciam. * Potes enim cognosce- 11
re quia non plus sunt mihi dies quàm duo-
decim, ex quo ascendi adorare in Ierusa-
lem: * & neque in templo inuenerunt me 12
cum aliquo disputantem, aut concursum
facientem turbæ, neque in synagogis,* ne- 13
que in ciuitate: neque probare possunt ti-
bi de quibus nunc me accusant. * Con- 14
fiteor autem hoc tibi, quòd secundum se-
ctam, quam dicunt hæresim, sic deseruio
Patri, & Deo meo, credens omnibus,
quæ in Lege, & Prophetis scripta sunt:
* spem habens in Deum, quam & hi ipsi 15
expectant, resurrectionem futuram iusto-
rum, & iniquorum. * In hoc & ipse stu- 16
deo sine offendiculo conscientiam habere
ad Deum, & ad homines semper. * Post 17
annos autem plures eleemosynas factu-
rus in gentem meam, veni, & oblationes,
& vota. * in quibus inuenerunt me puri- 18
ficatum in templo: non cum turba, ne-
que cum tumultu. * Quidam autem ex 19
Asia Iudæi, quos oportebat apud te præ-
sto esse, & accusare siquid haberent ad-
uersum me: * aut hi ipsi dicant siquid in- 20
uenerunt in me iniquitatis cum stem in
concilio, * nisi de vna hac solummodo 21
voce, qua clamaui inter eos stans: Quo-
niam de resurrectione mortuorum ego iu-
dicor hodie a vobis. * Distulit autem il- 22
los Felix, certissime sciens de via hac, di-
cens: Cum Tribunus Lysias descenderit,
audiam vos. * Iussitq. Centurioni custo- 23
dire eum, & habere requiem, nec quem-
quã de suis prohibere ministrare ei.* Post 24
aliquot autem dies veniens Felix cum Dru
silla vxore sua, quæ erat Iudæa, vocauit
Paulum, & audiuit ab eo fidem, quæ est
in Christum Iesum. * Disputante autem 25
illo de iustitia, & castitate, & de iudi-
cio futuro, tremefactus Felix respondit:
Quod nunc attinet, vade: tempore autem
26 opportuno accersam te:* simul & sperans,
quòd pecunia ei daretur a Paulo, propter
quod & frequenter accersens eum, loque-
27 batur cum eo. * Biennio autem expleto,
accepit successorem Felix Portium Festũ.
Volens autem gratiam præstare Iudæis Fe-
lix, reliquit Paulum vinctum.

CAP. XXV.

1 FESTVS ergo cum venisset in prouin-
ciam, post triduum ascendit Ierosoly-
2 mam a Cæsarea. * Adieruntq. eum princi-
pes sacerdotum, & primi Iudæorum ad-
3 uersus Paulum: & rogabãt eum, * postulan-
tes gratiã aduersus eum, vt iuberet perduci
eum in Ierusalem, insidias tendentes vt in-
4 terficerent eum in via. * Festus autem re-
spondit seruari Paulum in Cæsarea: se au-
5 tem maturius profecturum. * Qui ergo in
vobis (ait) potentes sunt, descendentes
simul, si quod est in viro crimen, accusent
6 eum. * Demoratus autem inter eos dies
non amplius quàm octo, aut decem, de-
scendit Cæsaream, & altera die sedit pro
7 tribunali, & iussit Paulum adduci. * Qui
cum perductus esset, circumsteterunt eum,
qui ab Ierosolyma descenderant Iudæi,
multas, & graues causas obijcientes, quas
8 non poterant probare, * Paulo rationem
reddente: Quoniam neque in legem Iu-
dæorum, neque in templum, neque in Cæ-
9 sarem quidquam peccaui. * Festus autem
volens gratiam præstare Iudæis, respondẽs
Paulo, dixit: Vis Ierosolymam ascendere,
10 & ibi de his iudicari apud me? * Dixit au-
tem Paulus: Ad tribunal Cæsaris sto, ibi
me oportet iudicari: Iudæis non nocui, si-
11 cut tu melius nosti. * Si enim nocui, aut
dignum morte aliquid feci, non recuso
mori: si vero nihil est eorum, quæ hi ac-
cusant me, nemo potest me illis donare.
12 Cæsarem appello. * Tunc Festus cum con-
cilio locutus, respondit: Cæsarem appel-
13 lasti? ad Cæsarem ibis. * Et cum dies ali-
quot transacti essent: Agrippa rex, & Ber-
nice descenderunt Cæsaream ad salutan-

dum

dum Festum. * Et cum dies plures ibi de- 14
morarentur, Festus regi indicauit de Paulo,
dicens: Vir quidam est derelictus a Felice
vinctus, * de quo cum essem Ierosolymis, 15
adierunt me principes sacerdotum, & se-
niores Iudæorum, postulantes aduersus il-
lum damnationem. * Ad quos respondi: 16
Quia non est Romanis consuetudo dam-
nare aliquem hominem prius quàm is, qui
accusatur, præsentes habeat accusatores, lo-
cumq. defendendi accipiat ad abluenda
crimina. * Cum ergo huc conuenissent 17
sine vlla dilatione, sequenti die sedens pro
tribunali, iussi adduci virum. * De quo, 18
cum stetissent accusatores, nullam causam
deferebant, de quibus ego suspicabar ma-
lum: * Quæstiones vero quasdam de sua 19
superstitione habebant aduersus eum, &
de quodam Iesu defuncto, quem affirma-
bat Paulus viuere. * Hæsitans autem ego 20
de huiusmodi quæstione, dicebam si vellet
ire Ierosolymam, & ibi iudicari de istis.
* Paulo autem appellante vt seruaretur ad 21
Augusti cognitionem, iussi seruari eum, do-
nec mittam eum ad Cæsaream. * Agrippa 22
autem dixit ad Festum: Volebam & ipse
hominem audire. Cras, inquit, audies
eum. * Altera autem die cum venisset 23
Agrippa, & Bernice cum multa ambitio-
ne, & introissent in auditorium cum tri-
bunis, & viris principalibus ciuitatis, iu-
bente Festo, adductus est Paulus. * Et dicit 24
Festus: Agrippa rex, & omnes, qui simul
adestis nobiscum viri, videtis hunc, de quo
omnis multitudo Iudæorum interpellauit
me Ierosolymis, petentes & acclaman-
tes non oportere eum viuere amplius.
* Ego vero comperi nihil dignum morte 25
eum admisisse. Ipso autem hoc appellan-
te ad Augustum, iudicaui mittere. * De 26
quo quid certum scribam domino, non
habeo. Propter quod produxi eum ad
vos, & maxime ad te rex Agrippa, vt in-
terrogatione facta habeam quid scribam.
* Sine ratione enim mihi videtur mittere 27
vinctum, & causas eius non significare.

CAP. XXVI.

1 AGRIPPA vero ad Paulum ait: Per-
mittitur tibi loqui pro temetipso.
Tunc Paulus extenta manu cœpit rationē
2 reddere. * De omnibus, quibus accusor a
Iudæis, rex Agrippa, æstimo me beatũ, apud
3 te cum sim defensurus me hodie, * maxi-
me te sciente omnia, & quæ apud Iudæos
sunt consuetudines, & quæstiones: propter
4 quod obsecro patienter me audias. * Et
quidem vitam meam a iuuentute, quæ ab
initio fuit in gente mea in Ierosolymis, no-
5 uerunt omnes Iudæi: * præscientes me ab
initio (si velint testimonium perhibere)
quoniam secũdum certissimam sectam no-
6 stræ religionis vixi Pharisæus. * Et nunc
in spe, quæ ad patres nostros repromissio-
nis facta est a Deo, sto iudicio subiectus:
7 * in quam duodecim tribus nostræ nocte ac
die deseruientes, sperant deuenire. De qua
8 spe accusor a Iudæis, rex. * Quid incredi-
bile iudicatur apud vos, si Deus mortuos
9 suscitat? * Et ego quidem existimaueram,
me aduersus nomen Iesu Nazareni debere
10 multa contraria agere. * quod & feci Iero-
solymis, & multos sanctorum ego in car-
ceribus inclusi, a principibus sacerdotum
potestate accepta: & cum occiderentur,
11 detuli sententiam. * Et per omnes synago-
gas frequenter puniens eos, compellebam
blasphemare: & amplius insaniens in eos,
12 persequebar vsque in exteras ciuitates. * In
quibus dum irem Damascum cum potesta-
13 te, & permissu principum sacerdotum, * die
media in via, vidi, rex, de cælo supra splen-
dorem solis circumfulsisse me lumen, &
14 eos, qui mecum simul erant. * Omnesq.
nos cum decidissemus in terram, audiui
vocem loquentem mihi Hebraica lingua:
Saule, Saule, quid me persequeris? durum
15 est tibi contra stimulum calcitrare. * Ego
autem dixi: Quis es Domine? Dominus
autem dixit: Ego sum Iesus, quem tu per-
16 sequeris. * Sed exurge, & sta super pedes
tuos: ad hoc enim apparui tibi, vt consti-
tuam te ministrum, & testem eorum, quæ

vidisti, & eorum, quibus apparebo tibi,
*eripiens te de populo,& gentibus,in quas 17
nunc ego mitto te,*aperire oculos eorum, 18
vt conuertantur a tenebris ad lucem, & de
potestate satanæ ad Deum,vt accipiant re-
missionem peccatorum, & sortem inter
sanctos per fidem, quæ est in me. * Vnde 19
rex Agrippa, non fui incredulus cælesti vi-
sioni:*sed his, qui sunt Damasci primum, 20
& Ierosolymis, & in omnem regionem Iu-
dææ, & Gentibus annunciabam, vt pœni-
tentiam agerent,& conuerterētur ad Deū,
digna pœnitentiæ opera facientes.*Hac ex 21
causa me Iudæi,cum essem in templo,com-
prehensum tentabant interficere.*Auxilio 22
autem adiutus Dei vsque in hodiernum
diem sto, testificans minori, atque maiori,
nihil extra dicens quàm ea, quæ Prophetæ
locuti sunt futura esse, & Moyses,* si pas- 23
sibilis Christus, si primus ex resurrectione
mortuorum, lumen annunciaturus est po-
pulo, & Gentibus. *Hæc loquente eo, & 24
rationem reddente, Festus magna voce di-
xit: Insanis Paule: multæ te litteræ ad in-
saniam conuertunt. * Et Paulus: Non in- 25
sanio (inquit) optime Feste, sed veritatis,
& sobrietatis verba loquor. *Scit enim de 26
his rex, ad quem & constanter loquor: la-
tere enim eum nihil horū arbitror. Neque
enim in angulo quidquam horum gestum
est. *Credis rex Agrippa prophetis? Scio 27
quia credis.* Agrippa autem ad Paulum: 28
In modico suades me Christianum fieri.*Et 29
Paulus: Opto apud Deum,& in modico,&
in magno, non tantum te, sed etiam om-
nes,qui audiunt, hodie fieri tales, qualis &
ego sum,exceptis vinculis his.* Et exurre- 30
xit rex, & præses, & Bernice, & qui asside-
bant eis.*Et cum secessissent, loquebantur 31
ad inuicem,dicentes: Quia nihil morte,aut
vinculis dignū quid fecit homo iste.*Agrip- 32
pa autem Festo dixit: Dimitti poterat ho-
mo hic, si non appellasset Cæsarem.

CAP. XXVII.

VT autem iudicatum est nauigare eum 1
in Italiam, & tradi Paulum cum reli-
quis custodijs centurioni nomine Iulio co-
hortis Augustæ,*ascendentes nauem Adru- 2
metinam, incipientes nauigare circa Asiæ
loca, sustulimus, perseuerante nobiscum
3 Aristarcho Macedone Thessalonicensi.*Se-
quenti autem die deuenimus Sidonē. Hu-
mane autem tractans Iulius Paulum, per-
4 misit ad amicos ire, & curam sui agere.* Et
inde cum sustulissemus, subnauigauimus
Cyprum, propterea quòd essent venti cō-
5 trarij. * Et pelagus Ciliciæ, & Pamphiliæ
nauigantes,venimus Lystram, quæ est Ly-
6 ciæ:* & ibi inueniens centurio nauem Ale-
xandrinam nauigantem in Italiam, trans-
7 posuit nos in eam. * Et cum multis diebus
tarde nauigaremus, & vix deuenissemus
contra Gnidum,prohibente nos vento,ad-
8 nauigauimus Cretæ iuxta Salmónem:* &
vix iuxta nauigantes, venimus in locum
quendam,qui vocatur Boniportus,cui iux-
9 ta erat ciuitas Thalassa.*Multo autem tem
pore peracto, & cum iam non esset tuta
nauigatio,eo quòd & ieiuniū iam præterijs-
10 set, consolabatur eos Paulus,* dicens eis:
Viri,video quoniam cum iniuria, & multo
damno non solum oneris, & nauis,sed etiā
animarum nostrarum incipit esse nauigatio.
11 *Centurio autem gubernatori & nauclero
magis credebat, quàm his, quæ a Paulo di-
12 cebantur. * Et cum aptus portus non es-
set ad hiemandum,plurimi statuerunt con-
silium nauigare inde, si quomodo possent,
deuenientes Phœnicen, hiemare, portum
Cretæ respicientem ad Africum, & ad Co-
13 rum. * Aspirante autem Austro, æstiman-
tes propositum se tenere, cum sustulissent
14 de Asson, legebant Cretam. * Non post
multum autem misit se contra ipsam ven-
tus Typhonicus, qui vocatur Euroaqui-
15 lo. * Cumq. arrepta esset nauis, & non
posset conari in ventum, data naue flati-
16 bus, ferebamur.* In insulam autem quan-
dam decurrentes, quæ vocatur Cauda, po-
17 tuimus vix obtinere scapham.* Qua subla-
ta, adiutorijs vtebantur, accingētes nauem,
timentes ne in Syrtim inciderent, sum-
18 misso vase sic ferebantur. * Valida autem
no-

nobis tempestate iactatis, sequenti die ia-
ctum fecerũt:*& tertia die suis manibus ar 19
mamenta nauis proiecerunt.*Neque autẽ 20
sole,neque sideribus apparentibus per plu
res dies,& tempestate nõ exigua imminen
te,iã ablata erat spes omnis salutis nostræ.
*Et cum multa ieiunatio fuisset,tunc stans 21
Paulus in medio eorum,dixit:Oportebat
quidem,o viri, audito me,non tollere a Cre
ta,lucriq. facere iniuriam hanc,& iacturam.
*Et nunc suadeo vobis bono animo esse. 22
amissio enim nullius animæ erit ex vobis,
præterquàm nauis.*Astitit enim mihi hac 23
nocte Angelus Dei,cuius sum ego,& cui
deseruio, *dicens: Ne timeas Paule, Cæsari 24
te oportet assistere: & ecce donauit tibi
Deus omnes,qui nauigant tecum.*Propter 25
quod bono animo estote viri: credo enim
Deo,quia sic erit,quemadmodum dictum
est mihi.*In insulam autem quandã opor- 26
tet nos deuenire.*Sed posteaquàm quar- 27
tadecima nox superuenit,nauigantibus no-
bis in Adria circa mediam noctem,suspica-
bantur nautæ apparere sibi aliquam regio-
nem.*Qui & summittentes bolidem,inue- 28
nerunt passus viginti: & pusillum inde sepa
rati,inuenerunt passus quindecim.*Timen 29
tes autem ne in aspera loca incideremus,
de puppi mittẽtes anchoras quattuor,opta
bant diem fieri.*Nautis vero quærentibus 30
fugere de naui, cum misissent scapham in
mare, sub obtentu quasi inciperent a pro-
ra anchoras extendere,* dixit Paulus Cen 31
turioni, & militibus: Nisi hi in naui manse-
rint,vos salui fieri non potestis.*Tunc ab- 32
sciderunt milites funes scaphæ,& passi sunt
eam excidere.*Et cum lux inciperet fieri, 33
rogabat Paulus omnes sumere cibum, di-
cens: Quartadecima die hodie expectantes
ieiuni permanetis, nihil accipientes.*Pro- 34
pter quod rogo vos accipere cibum pro sa
lute vestra: quia nullius vestrum capillus
de capite peribit.*Et cum hæc dixisset, su- 35
mens panẽ, gratias egit Deo in conspectu
omnium: & cum fregisset,cœpit manduca
re.*Animæquiores autem facti omnes, & 36
ipsi sumpserunt cibum.*Eramus vero vni- 37
uersæ animæ in naui ducentæ septuaginta
38 sex.*Et satiati cibo alleuiabant nauem,ia-
39 ctantes triticum in mare.*Cum autem dies
factus esset, terram non agnoscebant: sinũ
vero quendam considerabant habentem lit
tus,in quem cogitabant, si possent, eijcere
40 nauem.*Et cum anchoras sustulissent,com
mittebãt se mari, simul laxantes iuncturas
gubernaculorum: & leuato artemone se-
cundum auræ flatum tendebant ad littus.
41 *Et cum incidissemus in locũ dithalassum,
impegerunt nauem: & prora quidem fixa
manebat immobilis, puppis vero soluueba-
42 tur a vi maris.*Militum autem consilium
fuit vt custodias occiderent: nequis cum
43 enatasset,effugeret.*Centurio autem vo-
lens seruare Paulum, prohibuit fieri: ius-
sitq. eos,qui possent natare, emittere se pri
44 mos,& euadere,& ad terram exire:* & ce-
teros alios in tabulis ferebant: quosdam
super ea,quæ de naui erant. Et sic factum
est, vt omnes animæ euaderent ad terram.

CAP. XXVIII.

1 ET cum euasissemus, tunc cognouimus
quia Melita insula vocabatur. Barbari
vero præstabant non modicam humanita-
2 tem nobis.*Accensa enim pyra,reficiebant
nos omnes propter imbrem, qui immine-
3 bat, & frigus.*Cum congregasset autem
Paulus sarmentorum aliquantam multitu-
dinem, & imposuisset super ignem,vipera
a calore cum processisset, inuasit manum
4 eius.*Vt vero viderunt Barbari penden-
tem bestiam de manu eius, ad inuicem di-
cebant: Vtique homicida est homo hic, qui
cum euaserit de mari, vltio non sinit eum
5 viuere.*Et ille quidem excutiens bestiam
6 in ignem,nihil mali passus est.*At illi exi-
stimabant eum in tumorem conuertendũ,
& subito casurum,& mori. Diu autem illis
expectantibus,& vidẽtibus nihil mali in eo
fieri,conuertentes se,dicebant eũ esse Deũ.
7 *In locis autem illis erant prædia principis
insulæ,nomine Publij, qui nos suscipiens,
8 triduo benigne exhibuit.*Contigit autem,
patrem Publij febribus,& dysenteria vexa-
tum

tum iacere. Ad quem Paulus intrauit: &
cum orasset,& imposuisset ei manus,salua-
uit eum.*Quo facto,omnes,qui in insula ha 9
bebant infirmitates ,accedebant, & cura-
bantur: * qui etiam multis honoribus nos 10
honorauerunt, & nauigantibus imposue-
runt quæ necessaria erant. * Post menses 11
autem tres nauigauimus in naui Alexandri-
na, quæ in insula hiemauerat, cui erat in-
signe Castorum. * Et cum venissemus Sy- 12
racusam, mansimus ibi triduo. * Inde cir- 13
cumlegentes deuenimus Rhegium: & post
vnum diem flante Austro, secunda die ve-
nimus Puteolos;*vbi inuentis fratribus ro- 14
gati sumus manere apud eos dies septem:
& sic venimus Romam. * Et inde cum 15
audissent fratres, occurrerunt nobis vsque
ad Appij forum, ac tres Tabernas. Quos
cum vidisset Paulus,gratias agens Deo,ac-
cepit fiduciam. * Cum autem venissemus 16
Romam, permissum est Paulo manere si-
bimet cum custodiente se milite.*Post ter- 17
tium autem diem conuocauit primos Iu-
dæorum. Cumq. conuenissent, dicebat
eis: Ego,viri fratres,nihil aduersus plebem
faciens, aut morem paternum, vinctus ab
Ierosolymis traditus sum in manus Roma-
norum, * qui cum interrogationem de me 18
habuissent, voluerunt me dimittere, eo
quòd nulla esset causa mortis in me.*Con- 19
tradicentibus autem Iudæis, coactus sum
appellare Cæsarem, non quasi gentem
meam habens aliquid accusare.* Propter 20
hanc igitur causam rogaui vos videre, &
alloqui. Propter spem enim Israel catena
21 hac circumdatus sum.* At illi dixerunt ad
eum: Nos neque litteras accepimus de te
a Iudæa, neque adueniens aliquis fratrum
nunciauit,aut locutus est quid de te malum.
22 * Rogamus autem a te audire quæ sentis:
nam de secta hac notum est nobis quia
23 vbique ei contradicitur.* Cum constituis-
sent autem illi diem, venerunt ad eum in
hospitium plurimi,quibus exponebat testi-
ficans regnum Dei,suadensq. eis de Iesu ex
Lege Moysi,& Prophetis a mane vsque ad
24 vesperam.* Et quidam credebant his,quæ
dicebantur: quidam vero non credebant.
25 *Cumq. inuicem non essent consentientes,
discedebant dicente Paulo vnum verbum:
Quia bene Spiritus sanctus locutus est per
26 Isaiam prophetam ad Patres nostros,* di-
cens: Vade ad populum istum, & dic ad
eos: Aure audietis,& nõ intelligetis: & vi-
27 dentes videbitis,& nõ perspicietis.* Incras-
satum est enim cor populi huius,& auribus
grauiter audierunt,& oculos suos compres-
serunt: ne forte videant oculis, & auribus
audiant, & corde intelligant, & conuer-
28 tantur, & sanem eos.* Notum ergo sit vo-
bis, quoniam Gentibus missum est hoc sa-
29 lutare Dei, & ipsi audient.* Et cum hæc
dixisset, exierunt ab eo Iudæi,multam ha-
30 bentes inter se quæstionem.* Mansit au-
tem biennio toto in suo conducto: & su-
scipiebat omnes, qui ingrediebantur ad
31 eum,* prædicans regnum Dei, & docens
quæ sunt de Domino Iesu Christo cum om
ni fiducia, sine prohibitione.

EPISTO-

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD ROMANOS.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS, seruus Iesu Chri- 1
sti,vocatus Apostolus, se-
gregatus in Euangeliũ Dei,
*quod ante promiserat per 2
Prophetas suos in Scriptu-
ris sanctis* de Filio suo,qui factus est ei ex 3
semine Dauid secundũ carnẽ,* qui præde- 4
stinatus est Filius Dei in virtute secundum
spiritũ sanctificationis ex resurrectione mor
tuorũ Iesu Christi Domini nostri:*per quẽ 5
accepimus gratiam,& Apostolatũ ad obe-
diendũ fidei in omnibus Gentibus pro no-
mine eius,*in quibus estis & vos vocati Iesu 6
Christi:*omnibus qui sunt Romæ, dilectis 7
Dei,vocatis sanctis. Gratia vobis, & pax a
Deo Patre nostro,& Domino Iesu Christo.
*Primũ quidem gratias ago Deo meo per 8
Iesum Christum pro omnibus vobis: quia
fides vestra annunciatur in vniuerso mũdo.
*Testis enim mihi est Deus,cui seruio in spi 9
ritu meo in Euãgelio filij eius, quòd sine in-
termissione memoriam vestri facio* semper 10
in orationibus meis: obsecrãs,si quomodo
tandem aliquando prosperum iter habeã
in voluntate Dei veniendi ad vos.*Deside- 11
ro enim videre vos: vt aliquid impertiar vo
bis gratiæ spiritualis ad confirmandos vos:
*id est,simul cõsolari in vobis per eam,quæ 12
inuicem est, fidem vestram, atque meam.
*Nolo autẽ vos ignorare fratres: quia sæpe 13
proposui venire ad vos, (& prohibitus sum
vsque adhuc) vt aliquem fructum habeam
& in vobis,sicut & in ceteris gẽtibus.*Græ- 14
cis,ac Barbaris,sapientibus,& insipientibus
debitor sum:* ita(quod in me) promptũ est 15
16 & vobis,qui Romæ estis,euãgelizare.* Nõ
enim erubesco Euangeliũ. Virtus enim Dei
est in salutẽ omni credenti,Iudæo primum,
17 & Græco.*Iustitia enim Dei in eo reuelatur
ex fide in fidẽ: sicut scriptum est: Iustus au
18 tem ex fide viuit. * Reuelatur enim ira Dei
de cælo super omnẽ impietatem,& iniusti-
tiam hominum eorum,qui veritatem Dei in
19 iniustitia detinent:*quia quod notũ est Dei,
manifestum est in illis. Deus enim illis ma
20 nifestauit.*Inuisibilia enim ipsius,a creatu-
ra mundi,per ea quæ facta sunt, intellecta,
conspiciũtur: sempiterna quoque eius vir-
tus,& diuinitas: ita vt sint inexcusabiles.
21 *Quia cum cognouissent Deum, non sicut
Deum glorificauerunt, aut gratias egerũt:
sed euanuerũt in cogitationibus suis,& ob-
22 scuratum est insipiens cor eorũ:* dicentes
23 enim se esse sapientes,stulti facti sunt.* Et
mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in
similitudinem imaginis corruptibilis homi-
nis,& volucrũ, & quadrupedum, & serpen-
24 tium.* Propter quod tradidit illos Deus in
desideria cordis eorum,in immũditiam: vt
contumelijs afficiant corpora sua in semet-
25 ipsis:* qui commutauerunt veritatẽ Dei in
mendacium: & coluerũt, & seruierunt crea
turæ potius quàm Creatori, qui est benedi-
26 ctus in sæcula. Amẽ.* Propterea tradidit il-
los Deus in passiones ignominiæ. Nam fe-
minæ eorum immutauerunt naturalem
vsum in eum vsum, qui est contra natu-
27 ram.*Similiter autem & masculi,relicto na-
turali vsu feminæ,exarserũt in desiderijs suis
in inuicẽ,masculi in masculos turpitudinẽ

operantes,& mercedem,quam oportuit,er
roris sui in semetipsis recipientes.*Et sicut 28
non probauerunt Deum habere in notitia:
tradidit illos Deus in reprobũ sensum : vt
faciant ea, quæ non conueniunt,* repletos 29
omni iniquitate, malitia,fornicatione, aua-
ritia, nequitia, plenos inuidia, homicidio,
contentione,dolo,malignitate, susurrones,
*detractores,Deo odibiles, contumeliosos, 30
superbos, elatos, inuentores malorum, pa-
rentibus non obedientes,*insipientes, in- 31
compositos, sine affectione, absque fœde-
re,sine misericordia. * Qui cum iustitiam 32
Dei cognouissent, non intellexerunt quo-
niam qui talia agunt, digni sunt morte: &
non solum qui ea faciunt, sed etiam qui
consentiunt facientibus.

CAP. II.

PROPTER quod inexcusabilis es o ho- 1
mo omnis, qui iudicas. In quo enim
iudicas alterum,teipsum condemnas: eadẽ
enim agis quæ iudicas.*Scimus enim quo- 2
niam iudicium Dei est secundum veritatẽ
in eos, qui talia agunt. *Existimas autem 3
hoc o homo,qui iudicas eos,qui talia agũt,
& facis ea, quia tu effugies iudicium Dei?
*An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & 4
longanimitatis contemnis? ignoras quoniã
benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?
* Secundũ autem duritiam tuam,& impœ- 5
nitens cor,thesaurizas tibi iram in die iræ,
& reuelationis iusti iudicij Dei,*qui reddet 6
vnicuique secundũ opera eius: * ijs quidẽ, 7
qui secundum patientiam boni operis,glo
riam, & honorem, & incorruptionem
quærunt, vitam æternam:* ijs autem, qui 8
sunt ex contentione,& qui non acquiescũt
veritati, credunt autem iniquitati,ira,& in-
dignatio. * Tribulatio, & angustia in om- 9
nem animam hominis operantis malũ,Iu-
dæi primum, & Græci:*gloria autem,& ho- 10
nor, & pax omni operanti bonum, Iudæo
primum, & Græco: * non enim est acce- 11
ptio personarum apud Deum. * Qui- 12
cumque enim sine lege peccauerunt, sine
lege peribunt:& quicumque in lege pec-
13 cauerunt, per legem iudicabuntur: * Non
enim auditores legis iusti sunt apud Deum,
14 sed factores legis iustificabuntur. * Cum
enim Gentes,quæ legem non habent,natu-
raliter ea, quæ legis sunt, faciunt, eiusmodi
15 legem non habentes,ipsi sibi sunt lex:* qui
ostendunt opus legis scriptum in cordibus
suis,testimonium reddente illis conscientia
ipsorum,& inter se inuicem cogitationibus
16 accusantibus,aut etiam defendentibus,* in
die, cum iudicabit Deus occulta hominũ,
secundum Euangelium meum per Iesum
17 Christum. * Si autem tu Iudæus cognomi-
naris, & requiescis in lege, & gloriaris in
18 Deo, * & nosti voluntatem eius, & probas
19 vtiliora,instructus per legem, * cõfidis teip-
sum esse ducem cæcorum, lumen eorum,
20 qui in tenebris sunt, *eruditorẽ insipientiũ,
magistrum infantium, habentem formam
21 scientiæ,& veritatis in lege. * Qui ergo aliũ
doces,teipsum non doces: qui prædicas nõ
22 furandum,furaris:* qui dicis non mœchan-
dum,mœcharis: qui abominaris idola, sa-
23 crilegiũ facis:*qui in lege gloriaris,per præ-
24 uaricationem legis Deum inhonoras.*(No
men enim Dei per vos blasphematur inter
25 Gentes, sicut scriptum est.) * Circumcisio
quidem prodest,si legem obserues: si autem
præuaricator legis sis, circumcisio tua præ-
26 putium facta est. * Si igitur præputium iu-
stitias legis custodiat: nonne præputium il-
27 lius in circumcisionẽ reputabitur? * & iudi-
cabit id, quod ex natura est præputium, le-
gem consummans, te, qui per litteram, &
28 circumcisionẽ præuaricator legis es?* Non
enim qui in manifesto, Iudæus est: neque
quæ in manifesto,in carne, est circumcisio:
29 *sed qui in abscondito, Iudæus est: & cir-
cumcisio cordis in spiritu,non littera: cuius
laus non ex hominibus,sed ex Deo est.

CAP. III.

1 QVID ergo amplius Iudæo est? aut
2 quæ vtilitas circumcisionis? * Mul-
tum per omnem modum. Primum qui-
dẽ quia credita sunt illis eloquia Dei. quid
enim si quidam illorum non crediderunt?
Num-

Numquid incredulitas illorum fidem Dei
euacuabit? Absit.* Est autem Deus verax: 4
omnis autem homo mendax, sicut scriptũ
est: Vt iustificeris in sermonibus tuis: &
vincas cum iudicaris. * Si autem iniquitas 5
nostra iustitiam Dei commendat, quid di-
cemus? Numquid iniquus est Deus, qui
infert iram? (secundũ hominẽ dico.) * Ab- 6
sit. alioquin quomodo iudicabit Deus
hunc mundũ?* Si enim veritas Dei in meo 7
mendacio abundauit in gloriã ipsius: quid
adhuc & ego tamquam peccator iudicor?
* & non (sicut blasphemamur, & sicut aiũt 8
quidam nos dicere) faciamus mala vt ve-
niant bona: quorum damnatio iusta est.
*Quid ergo? præcellimus eos? Nequaquam. 9
Causati enim sumus Iudæos, & Græcos om
nes sub peccato esse, *sicut scriptũ est: Quia 10
non est iustus quisquã: *non est intelligens, 11
non est requirens Deum. *Omnes declina- 12
uerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui
faciat bonum, non est vsque ad vnum.* Se- 13
pulchrum patens est guttur eorum, linguis
suis dolose agebant: Venenum aspidũ sub
labijs eorum: * Quorum os maledictione, 14
& amaritudine plenum est: *Veloces pedes 15
eorum ad effundendum sanguinem: *Con- 16
tritio, & infelicitas in vijs eorum: * & viam 17
pacis nõ cognouerunt: * Non est timor Dei 18
ante oculos eorum. * Scimus autem quo- 19
niam quæcumque lex loquitur, ijs, qui in le
ge sunt, loquitur: vt omne os obstruatur, &
subditus fiat omnis mundus Deo: * quia ex 20
operibus legis nõ iustificabitur omnis caro
coram illo. Per legem enim cognitio pec-
cati. * Nunc autem sine lege iustitia Dei 21
manifestata est: testificata a lege & Prophe-
tis.* Iustitia autem Dei per fidem Iesu Chri 22
sti in omnes, & super omnes, qui credunt in
eum: non enim est distinctio. * Omnes 23
enim peccauerunt, & egent gloria Dei. *Iu- 24
stificati gratis per gratiam ipsius, per redem-
ptionẽ, quæ est in Christo Iesu, *quem pro- 25
posuit Deus propitiationem per fidẽ in san-
guine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ
propter remissionem præcedẽtium delicto-
rum * in sustentatione Dei, ad ostensionem 26
iustitiæ eius in hoc tempore: vt sit ipse iu-
stus, & iustificans eum, qui est ex fide Iesu
27 Christi. * Vbi est ergo gloriatio tua? Exclu
sa est. Per quam legem? Factorum? Non:
28 sed per legem fidei. * Arbitramur enim iu-
stificari hominem per fidem sine operibus
29 legis. * An Iudæorum Deus tantum? non-
30 ne & Gentium? Immo & Gentium. *quo-
niam quidem vnus est Deus, qui iustificat
circumcisionem ex fide, & præputium per
31 fidem. *Legem ergo destruimus per fidem?
Absit: sed legem statuimus.

CAP. IIII.

1 QVID ergo dicemus inuenisse Abra-
ham patrem nostrum secundum car-
2 nem? * Si enim Abraham ex operibus iu-
stificatus est, habet gloriam, sed non apud
3 Deum. * Quid enim dicit Scriptura? Credi-
dit Abraham Deo: & reputatum est illi ad
4 iustitiam. * Ei autem, qui operatur, merces
non imputatur secundum gratiam, sed se-
5 cundum debitum. * Ei vero, qui non ope-
ratur, credenti autem in eum, qui iustificat
impium, reputatur fides eius ad iustitiam
6 secundum propositum gratiæ Dei. *Sicut &
Dauid dicit beatitudinẽ hominis, cui Deus
7 accepto fert iustitiã sine operibus: * Beati,
quorum remissæ sunt iniquitates, & quorũ
8 tecta sunt peccata. *Beatus vir, cui non im-
9 putauit Dominus peccatum. * Beatitudo
ergo hæc in circumcisione tantum manet,
an etiam in præputio? Dicimus enim quia
10 reputata est Abrahæ fides ad iustitiã. *Quo-
modo ergo reputata est? in circumcisione,
an in præputio? Non in circumcisione, sed
11 in præputio. * Et signum accepit circumci-
sionis, signaculum iustitiæ fidei, quæ est in
præputio: vt sit pater omnium credentium
per præputium, vt reputetur & illis ad iusti-
12 tiam: *& sit pater circũcisionis non ijs tan-
tum, qui sunt ex circũcisione, sed & ijs, qui
sectantur vestigia fidei, quæ est in præputio
13 patris nostri Abrahæ. * Non enim per le-
gem promissio Abrahæ, aut semini eius
vt heres esset mundi: sed per iustitiam fi-
14 dei. * Si enim qui ex lege, heredes sunt:

exinanita est fides, abolita est promissio.
*Lex enim iram operatur. Vbi enim non 15
est lex: nec præuaricatio.* Ideo ex fide, vt 16
secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non ei, qui ex lege est solum,
sed & ei qui ex fide est Abrahæ, qui pater est omnium nostrum (*sicut scriptum 17
est: Quia patrem multarum gentium posui te) ante Deum, cui credidit, qui viuificat
mortuos, & vocat ea quæ non sunt, tamquam ea quæ sunt. * qui contra spem in 18
spem credidit, vt fieret pater multarum gentium secundum quod dictum est ei: Sic
erit semen tuum.* Et non infirmatus est fi- 19
de, nec considerauit corpus suum emortuum, cum iam fere centum esset annorum: & emortuam vuluam Saræ:* In re- 20
promissione etiam Dei non hæsitauit diffidentia, sed confortatus est fide, dans glo-
riam Deo: *plenissime sciens quia quæcum 21
que promisit, potens est & facere.* Ideo & 22
reputatum est illi ad iustitiam. *Non est 23
autem scriptum tantum propter ipsum quia reputatũ est illi ad iustitiam :* sed & 24
propter nos, quibus reputabitur credentibus in eum, qui suscitauit Iesum Christum
Dominum nostrum a mortuis, * qui tradi- 25
tus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram.

Cap. V.

IVSTIFICATI ergo ex fide, pacem ha 1
beamus ad Deum per Dominum nostrum Iesum Christum :*per quem & habe- 2
mus accessum per fidem in gratiã istam, in qua stamus, & gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei.* Nõ solũ autem, sed & gloriamur 3
in tribulationibus: scientes quòd tribulatio patientiam operatur:*patientia autem pro- 4
bationem, probatio vero spem, * spes autẽ 5
non cõfundit: quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritũ sanctum, qui
datus est nobis. * Vt quid enim Christus, 6
cũ adhuc infirmi essemus secundũ tempus
pro impijs mortuus est? * Vix enim pro 7
iusto quis moritur: nam pro bono forsitan quis audeat mori. * Commendat 8
autem charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus,
9 secundum tempus * Christus pro nobis
mortuus est: multo igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius, salui erimus ab
10 ira per ipsum. * Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius: multo magis reconciliati, sal-
11 ui erimus in vita ipsius.* Non solum autem: sed & gloriamur in Deo per Dominum nostrum Iesum Christum, per quem
12 nunc reconciliationem accepimus. *Propterea sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt, in quo omnes peccauerunt:
13 *Vsque ad legem enim peccatum erat in mundo: peccatum autem non imputaba-
14 tur, cum lex non esset.* Sed regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen etiam in eos, qui non peccauerunt in similitudinem præ-
15 uaricationis Adæ, qui est forma futuri.*Sed non sicut delictum, ita & donum. si enim vnius delicto multi mortui sunt: multo ma gis gratia Dei & donum in gratia vnius ho
16 minis Iesu Christi in plures abundauit.*Et non sicut per vnum peccatum, ita & donum. nam iudicium quidem ex vno in condemnationem: gratia autem ex multis
17 delictis in iustificationẽ.*Si enim vnius delicto mors regnauit per vnum: multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes, in vita regnabunt per
18 vnum Iesum Christum. * Igitur sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: sic & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ.
19 *Sicut enim per inobedientiam vnius hominis, peccatores constituti sunt multi: ita & per vnius obeditionem, iusti constituen-
20 tur multi.* Lex autem subintrauit vt abun daret delictum. * Vbi autem abundauit
21 delictum, superabundauit gratia.* vt sicut regnauit peccatum in mortem: ita & gratia regnet per iustitiam in vitam æternam, per Iesum Christum Dominum nostrum.

CAP. VI.

QVID ergo dicemus? permanebimus 1
in peccato vt gratia abundet?*Absit. 2
Qui enim mortui sumus peccato, quomo-
do adhuc viuemus in illo? *An ignoratis 3
quia quicumque baptizati sumus in Chri-
sto Iesu, in morte ipsius baptizati sumus?
*Consepulti enim sumus cum illo per ba- 4
ptismum in mortem: vt quomodo Christus
surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita &
nos in nouitate vitæ ambulemus.*Si enim 5
complantati facti sumus similitudini mor-
tis eius: simul & resurrectionis erimus.*Hoc 6
scientes, quia vetus homo noster simul cru-
cifixus est, vt destruatur corpus peccati, &
vltra non seruiamus peccato. * Qui enim 7
mortuus est, iustificatus est a peccato.*Si 8
autem mortui sumus cum CHRISTO:
credimus quia simul etiam viuemus cum
Christo: *scientes quòd Christus resurgens 9
ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra
non dominabitur. * Quòd enim mortuus 10
est peccato, mortuus est semel: quòd autem
viuit, viuit Deo. *Ita & vos existimate, vos 11
mortuos quidem esse peccato, viuentes au-
tem Deo, in Christo Iesu Domino nostro.
* Non ergo regnet peccatum in vestro mor 12
tali corpore vt obediatis concupiscentijs
eius. *Sed neque exhibeatis membra vestra 13
arma iniquitatis peccato: sed exhibete vos
Deo, tamquam ex mortuis viuentes: & mē-
bra vestra arma iustitiæ Deo. * Peccatum 14
enim vobis non dominabitur: nō enim sub
lege estis, sed sub gratia.* Quid ergo? pec- 15
cabimus, quoniam non sumus sub lege,
sed sub gratia? Absit. * Nescitis quoniam 16
cui exhibetis vos seruos ad obediendum,
serui estis eius, cui obeditis, siue peccati ad
mortē, siue obeditionis ad iustitiam? *Gra- 17
tias autem Deo quòd fuistis serui peccati,
obedistis autem ex corde in eam formā do-
ctrinæ, in quam traditi estis. *Liberati autē a 18
peccato, serui facti estis iustitiæ. * Humanū 19
dico, propter infirmitatem carnis vestræ: si-
cut enim exhibuistis membra vestra seruire
immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem,
ita nunc exhibete membra vestra seruire iu-
20 stitiæ in sanctificationem.*Cum enim serui
21 essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ.*Quem
ergo fructum habuistis tunc in illis, in qui-
bus nunc erubescitis? Nam finis illorum
22 mors est. * Nunc vero liberati a peccato,
serui autem facti Deo, habetis fructum ve-
strum in sanctificationem, finem vero vi-
23 tam æternam. * Stipendia enim peccati,
mors. Gratia autem Dei, vita æterna, in
Christo Iesu Domino nostro.

CAP. VII.

1 AN ignoratis fratres (scientibus enim
legē loquor) quia lex in homine do-
2 minatur quanto tempore viuit? *Nam quæ
sub viro est mulier, viuente viro, alligata est
legi: si autem mortuus fuerit vir eius, solu-
3 ta est a lege viri. *Igitur, viuente viro, voca-
bitur adultera si fuerit cum alio viro: si au-
tem mortuus fuerit vir eius, liberata est a le-
ge viri: vt non sit adultera si fuerit cum alio
4 viro.* Itaque fratres mei & vos mortificati
estis legi per corpus Christi: vt sitis alterius,
qui ex mortuis resurrexit, vt fructificemus
5 Deo. *Cū enim essemus in carne, passiones
peccatorum, quæ per legē erant, operaban-
tur in membris nostris, vt fructificarēt mor-
6 ti.* nunc autem soluti sumus a lege mortis,
in qua detinebamur, ita vt seruiamus in no-
uitate spiritus, & non in vetustate litteræ.
7 *Quid ergo dicemus? lex peccatū est? Ab-
sit. Sed peccatū non cognoui, nisi per legē:
nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex
8 diceret: Non concupisces.*Occasione au-
tem accepta, peccatum per mandatum ope-
ratum est in me omnem concupiscentiam.
Sine lege enim peccatum mortuum erat.
9 * Ego autem viuebam sine lege aliquando.
Sed cum venisset mandatum, peccatum re-
10 uixit. * Ego autem mortuus sum: & in-
uentum est mihi mandatum, quod erat ad
11 vitam, hoc esse ad mortem. * Nam pecca-
tum occasione accepta per mandatum, se-
12 duxit me, & per illud occidit. * Itaque lex
quidem sancta, & mandatum sanctum, &
13 iustum, & bonum. *Quod ergo bonum est,

mihi factum eſt mors? Abſit. Sed peccatű,
vt appareat peccatum, per bonű operatum
eſt mihi mortem: vt fiat ſupra modum pec
cans peccatum per mandatum. * Scimus 14
enim quia lex ſpiritualis eſt: ego auté car-
nalis ſum venundatus ſub peccato. * Quod 15
enim operor, non intelligo. non enim quod
volo bonum, hoc ago: ſed quod odi malű,
illud facio. * Si autem quod nolo, illud 16
facio: conſentio legi, quoniam bona eſt.
* Nunc auté iam non ego operor illud, ſed 17
quod habitat in me peccatum. * Scio enim 18
quia non habitat in me, hoc eſt in carne
mea, bonum. Nam velle, adiacet mihi: per-
ficere autem bonum, non inuenio. * Non 19
enim quod volo bonű, hoc facio: ſed quod
nolo malum, hoc ago. * Si autem quod no- 20
lo, illud facio: iam non ego operor illud,
ſed quod habitat in me, peccatum. * Inue- 21
nio igitur legem volenti mihi facere bonű,
quoniam mihi malum adiacet: * condele- 22
ctor enim legi Dei ſecundű interiorem ho-
minem: * video autem aliam legem in mem 23
bris meis, repugnantem legi mentis meæ,
& captiuantem me in lege peccati, quæ eſt
in membris meis. * Infelix ego homo, quis 24
me liberabit de corpore mortis huius? * Gra 25
tia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum no
ſtrum. Igitur ego ipſe mente ſeruio legi
Dei: carne autem, legi peccati.

CAP. VIII.

NIHIL ergo nunc damnationis eſt ijs, 1
qui ſunt in Chriſto Ieſu: qui non ſe-
cundum carnem ambulant. * Lex enim ſpi 2
ritus vitæ in Chriſto Ieſu liberauit me a le-
ge peccati & mortis. * Nam quod impoſ- 3
ſibile erat legi, in quo infirmabatur per car-
nem: Deus filium ſuum mittens in ſimilitu
dinem carnis peccati, & de peccato dam-
nauit peccatű in carne, * vt iuſtificatio legis 4
impleretur in nobis, qui non ſecundum car
nem ambulamus, ſed ſecundum ſpiritum.
* Qui enim ſecundű carnem ſunt: quæ car- 5
nis ſunt, ſapiunt. qui vero ſecundum ſpiri-
tum ſunt: quæ ſunt ſpiritus, ſentiunt. * Nam 6
prudentia carnis, mors eſt: prudentia autem
7 ſpiritus, vita, & pax. * quoniam ſapientia car
nis inimica eſt Deo: legi enim Dei non eſt
8 ſubiecta: nec enim poteſt. * Qui autem in
9 carne ſunt, Deo placere non poſſunt. * Vos
autem in carne non eſtis, ſed in ſpiritu: ſi
tamen ſpiritus Dei habitat in vobis. Siquis
autem Spiritum Chriſti non habet: hic non
10 eſt eius. * Si autem Chriſtus in vobis eſt:
corpus quidem mortuum eſt propter pecca
tum, ſpiritus vero viuit propter iuſtificatio-
11 nem. * Quòd ſi Spiritus eius, qui ſuſcitauit
Ieſum a mortuis, habitat in vobis: qui ſu-
ſcitauit Ieſum Chriſtum a mortuis, viuifica-
bit & mortalia corpora veſtra, propter inha
12 bitantem Spiritum eius in vobis. * Ergo fra-
tres debitores ſumus non carni, vt ſecundű
13 carnem viuamus. * Si enim ſecundum car-
nem vixeritis, moriemini: ſi autem ſpiritu
14 facta carnis mortificaueritis, viuetis. * Qui-
cumque enim ſpiritu Dei aguntur, ij ſunt
15 filij Dei. * Non enim accepiſtis ſpiritum
ſeruitutis iterum in timore, ſed accepiſtis
ſpiritum adoptionis filiorum, in quo cla-
16 mamus: Abba (Pater.) Ipſe enim Spiritus
teſtimonium reddit ſpiritui noſtro quòd ſu
17 mus filij Dei. * Si autem filij, & heredes: he-
redes quidem Dei, coheredes autem Chri-
ſti: ſi tamen compatimur, vt & conglorifi-
18 cemur. * Exiſtimo enim quòd non ſunt con
dignæ paſſiones huius temporis ad futu-
ram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.
19 * Nam expectatio creaturæ, reuelationẽ fi-
20 liorum Dei expectat. * Vanitati enim crea-
tura ſubiecta eſt non volens, ſed propter
21 eum, qui ſubiecit eam in ſpe: * quia & ipſa
creatura liberabitur a ſeruitute corruptio-
22 nis in libertatem gloriæ filiorum Dei. * Sci-
mus enim quòd omnis creatura ingemiſcit,
23 & parturit vſque adhuc. * Non ſolum au-
tem illa, ſed & nos ipſi primitias ſpiritus ha
bentes: & ipſi intra nos gemimus adoptio-
nem filiorum Dei expectantes, redemptio-
24 nem corporis noſtri. * Spe enim ſalui facti
ſumus. Spes auté, quæ videtur, non eſt ſpes:
25 nam quod videt quis, quid ſperat? * Si au-
tem quod non videmus, ſperamus: per pa-
26 tientiam expectamus. * Similiter autem &

Spiritus

Spiritus adiuuat infirmitatem nostrã: nam
quid oremus, sicut oportet, nescimus: sed
ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus
inenarrabilibus.* Qui autem scrutatur cor- 27
da, scit quid desideret Spiritus: quia secun
dum Deum postulat pro sanctis.* Scimus 28
autem quoniam diligentibus Deum omnia
cooperantur in bonum, ijs, qui secundum
propositum vocati sunt sancti.* Nam quos 29
præsciuit, & prædestinauit conformes fieri
imaginis Filij sui, vt sit ipse primogenitus
in multis fratribus.* Quos autem prædesti- 30
nauit, hos & vocauit: & quos vocauit, hos
& iustificauit: quos autem iustificauit, illos
& glorificauit.* Quid ergo dicemus ad 31
hæc? si Deus pro nobis, quis contra nos?
*Qui etiam proprio Filio suo non pepercit, 32
sed pro nobis omnibus tradidit illum: quo
modo non etiam cum illo omnia nobis do
nauit? * Quis accusabit aduersus electos 33
Dei? Deus qui iustificat,* quis est qui con- 34
demnet? Christus Iesus, qui mortuus est,
immo qui & resurrexit, qui est ad dexteram
Dei, qui etiam interpellat pro nobis.*Quis 35
ergo nos separabit a charitate Christi? tri-
bulatio? an angustia? an fames? an nudi-
tas? an periculum? an persecutio? an gla-
dius?* (sicut scriptum est: Quia propter te 36
mortificamur tota die: æstimati sumus sicut
oues occisionis.)* Sed in his omnibus su- 37
peramus propter eum, qui dilexit nos.*Cer 38
tus sum enim quia neque mors, neque vi-
ta, neque angeli, neque principatus, neque
virtutes, neque instantia, neque futura, ne-
que fortitudo,*neque altitudo, neque pro- 39
fundum, neque creatura alia poterit nos se-
parare a charitate Dei, quæ est in Christo
Iesu Domino nostro.

CAP. IX.

VERITATEM dico in Christo, non 1
mentior: testimoniũ mihi perhiben-
te conscientia mea in Spiritu sancto:*quo- 2
niam tristitia mihi magna est, & continuus
dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse 3
anathema esse a Christo pro fratribus meis,
qui sunt cognati mei secundum carnẽ,*qui 4
sunt Israelitæ, quorum adoptio est filiorũ,
& gloria, & testamentum, & legislatio, &
5 obsequium, & promissa:*quorum patres, &
ex quibus est Christus secundũ carnem, qui
est super omnia Deus benedictus in sæcula.
6 Amen. *Non autem quòd exciderit verbũ
Dei. Non enim omnes qui ex Israel sunt, ij
7 sunt Israelitæ:*neque qui semẽ sunt Abra-
hæ, omnes filij: sed in Isaac vocabitur tibi se-
8 men:*id est, non qui filij carnis, hi filij Dei:
sed qui filij sunt promissionis, æstimãtur in
9 semine.* Promissionis enim verbũ hoc est:
Secũdum hoc tempus veniam: & erit Saræ
10 filius.* Non solũ autem illa: sed & Rebec-
ca ex vno concubitu habens, Isaac patris no
11 stri.*Cum enim nondũ nati fuissent, aut ali-
quid boni egissent, aut mali, (vt secundum
12 electionem propositum Dei maneret) non
ex operibus, sed ex vocante dictum est ei:
13 Quia maior seruiet minori, *sicut scriptum
est: Iacob dilexi, Esau autem odio habui.
14 *Quid ergo dicemus? numquid iniquitas
15 apud Deum? Absit. *Moysi enim dicit:
Miserebor cuius misereor: & misericordiã
16 præstabo cuius miserebor.* Igitur non vo-
lentis, neque currẽtis, sed miserẽtis est Dei.
17 *Dicit enim Scriptura Pharaoni: Quia in
hoc ipsum excitaui te, vt ostendã in te virtutẽ meã: & vt annuncietur nomen meum
18 in vniuersa terra. *Ergo cuius vult misere-
19 tur, & quem vult indurat.* Dicis itaque mi-
hi: Quid adhuc queritur? voluntati enim
20 eius quis resistit?*O homo, tu quis es, qui
respondeas Deo? Numquid dicit figmentũ
21 ei, qui se finxit: Quid me fecisti sic? *An
non habet potestatem figulus luti ex eadem
massa facere aliud quidem vas in honorẽ,
22 aliud vero in contumeliam? *Quòd si Deus
volens ostendere iram, & notam facere po-
tentiam suam, sustinuit in multa patientia,
23 vasa iræ, apta in interitum,* vt ostenderet
diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ
24 præparauit in gloriã.*Quos & vocauit nos
non solum ex Iudæis, sed etiam ex Genti-
25 bus,*sicut in Osee dicit: Vocabo non ple-
bem meam, plebem meam: & non dile-
ctam, dilectam: & non misericordiam con-
secutam,

ſecutam, miſericordiam conſecutam. *Et 26
erit: in loco, vbi dictum eſt eis: Non plebs
mea vos: ibi vocabuntur filij Dei viui.
*Iſaias autem clamat pro Iſrael: Si fuerit 27
numerus filiorum Iſrael tamquam arena
maris, reliquiæ ſaluæ fient. *Verbum enim 28
conſummans, & abbreuians in æquitate:
quia verbum breuiatum faciet Dominus ſu-
per terrã. *& ſicut prædixit Iſaias: Niſi Do- 29
minus ſabaoth reliquiſſet nobis ſemen, ſi-
cut Sodoma facti eſſemus, & ſicut Gomor-
rha ſimiles fuiſſemus. *Quid ergo dicemus? 30
Quòd gentes, quæ nõ ſectabantur iuſtitiam,
apprehenderunt iuſtitiam: iuſtitiam autem,
quæ ex fide eſt. *Iſrael vero ſectando le- 31
gem iuſtitiæ, in legem iuſtitiæ non perue-
nit. *Quare? Quia non ex fide, ſed quaſi 32
ex operibus: offenderunt enim in lapidem
offenſionis, *ſicut ſcriptum eſt: Ecce pono 33
in Sion lapidem offenſionis, & petram ſcan
dali: & omnis, qui credit in eum, non con-
fundetur.

CAP. X.

FRATRES, voluntas quidem cordis mei, 1
& obſecratio ad Deum, fit pro illis in ſa
lutem. *Teſtimonium enim perhibeo illis 2
quòd æmulationem Dei habent, ſed non ſe-
cundum ſcientiam. *Ignorantes enim iu- 3
ſtitiam Dei, & ſuam quærentes ſtatuere, iu-
ſtitiæ Dei non ſunt ſubiecti. *Finis enim 4
legis, Chriſtus, ad iuſtitiam omni credenti.
*Moyſes enim ſcripſit, quoniam iuſtitiam, 5
quæ ex lege eſt, qui fecerit homo, viuet in
ea. *Quæ autem ex fide eſt iuſtitia, ſic dicit: 6
Ne dixeris in corde tuo: quis aſcendet in cæ
lum? id eſt, Chriſtum deducere: *Aut quis 7
deſcendet in abyſſum? hoc eſt, Chriſtum a
mortuis reuocare. *Sed quid dicit Scriptura? 8
Prope eſt verbũ in ore tuo, & in corde tuo:
hoc eſt verbũ fidei, quod prædicamus. *Quia 9
ſi confitearis in ore tuo Dominũ Ieſum, &
in corde tuo credideris quòd Deus illum ſu
ſcitauit a mortuis, ſaluus eris. *Corde enim 10
creditur ad iuſtitiam: ore autem confeſſio
fit ad ſalutem. *Dicit enim Scriptura: Om- 11
nis, qui credit in illum, non confundetur.
12 *Non enim eſt diſtinctio Iudæi, & Græci:
nam idem Dominus omniũ, diues in om-
13 nes, qui inuocant illũ. *Omnis enim, qui-
cũque inuocauerit nomen Domini, ſaluus
14 erit. *Quomodo ergo inuocabunt, in quẽ
non crediderunt? Aut quomodo credẽt ei,
quem non audierunt? Quomodo autem
15 audient ſine prædicante? *Quomodo vero
prædicabunt niſi mittantur? ſicut ſcriptum
eſt: Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium
16 pacem, euangelizantium bona! *Sed non
omnes obediunt Euangelio. Iſaias enim di-
cit: Domine quis credidit auditui noſtro?
17 *Ergo fides ex auditu, auditus autem per
18 verbum Chriſti. *Sed dico: Numquid nõ
audierunt? Et quidem in omnem terram
exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ
19 verba eorum. *Sed dico: Numquid Iſrael
nõ cognouit? Primus Moyſes dicit: Ego ad
æmulationem vos adducam in non gen-
tem: in gentem inſipientem, in iram vos
20 mittam. *Iſaias autem audet, & dicit: In-
uentus ſum a non quærentibus me: palam
21 apparui ijs, qui me non interrogabant. *Ad
Iſrael autem dicit: Tota die expãdi manus
meas ad populum non credentem, & con-
tradicentem.

CAP. XI.

1 DICO ergo: Numquid Deus repulit po-
pulũ ſuum? Abſit. Nam & ego Iſrae-
lita ſum ex ſemine Abraham, de tribu Be-
2 niamin: *Non repulit Deus plebem ſuam,
quam præſciuit. An neſcitis in Elia quid di-
cit Scriptura: quemadmodum interpellat
3 Deum aduerſum Iſrael? *Domine, Prophe
tas tuos occiderunt, altaria tua ſuffoderunt:
& ego relictus ſum ſolus, & quærunt ani-
4 mam meam. *Sed quid dicit illi diuinum
reſponſum? Reliqui mihi ſeptem millia vi-
rorum, qui non curuauerunt genua ante
5 Baal. *Sic ergo & in hoc tempore reliquiæ
ſecundum electionẽ gratiæ ſaluæ factæ ſunt.
6 *Si autem gratia, iam non ex operibus:
7 alioquin gratia iam non eſt gratia. *Quid
ergo? quod quærebat Iſrael, hoc non eſt
conſecutus: electio autem conſecuta eſt:

ceteri vero excæcati sunt: *sicut scriptũ est: 8
Dedit illis Deus spiritum compunctionis:
oculos vt non videant, & aures vt non audiant,
vsque in hodiernum diem. * Et Da- 9
uid dicit: Fiat mensa eorum in laqueum,
& in captionem, & in scandalum, & in retributionem
illis. *Obscurentur oculi eo- 10
rum ne videant: & dorsum eorum semper
incurua. *Dico ergo: Numquid sic offen- 11
derunt vt caderent? Absit. Sed illorum delicto,
salus est Gentibus vt illos æmulétur.
*Quòd si delictũ illorum diuitiæ sunt mun- 12
di, & diminutio eorum diuitiæ Gentium:
quanto magis plenitudo eorum? * Vobis 13
enim dico Gentibus: Quamdiu quidẽ ego
sum Gentium Apostolus, ministeriũ meum
honorificabo, *si quomodo ad æmulandum 14
prouocem carnem meam, & saluos faciam
aliquos ex illis. *Si enim amissio eorum, 15
reconciliatio est mundi: quæ assumptio, nisi
vita ex mortuis? *Quòd si delibatio san- 16
cta est, & massa: & si radix sancta, & rami.
*Quòd si aliqui ex ramis fracti sunt, 17
tu autem cum oleaster esses, insertus es in
illis, & socius radicis, & pinguedinis oliuæ
factus es, *noli gloriari aduersus ramos. 18
Quòd si gloriaris: non tu radicem portas,
sed radix te. *Dices ergo: Fracti sunt rami 19
vt ego inserar. *Bene: propter increduli- 20
tatem fracti sunt. Tu autem fide stas: noli
altum sapere, sed time. *Si enim Deus na- 21
turalibus ramis non pepercit: ne forte nec
tibi parcat. *Vide ergo bonitatẽ, & seueri- 22
tatem Dei: in eos quidẽ, qui ceciderunt, seueritatẽ:
in te autem bonitatem Dei, si permanseris
in bonitate, alioquin & tu excideris.
*Sed & illi, si non permanserint in in- 23
credulitate, inserẽtur: potens est enim Deus
iterum inserere illos. *Nam si tu ex natu- 24
rali excisus es oleastro, & contra naturam
insertus es in bonam oliuam: quanto magis
ij, qui secundum naturam, inserentur
suæ oliuæ? *Nolo enim vos ignorare fra- 25
tres mysterium hoc: (vt non sitis vobisipsis
sapientes) quia cæcitas ex parte contigit
in Israel, donec plenitudo Gentium intraret,
*& sic omnis Israel saluus fieret, si- 26
cut scriptum est: Veniet ex Sion, qui eri-
27 piat, & auertat impietatem a Iacob. * Et
hoc illis a me testamentum: cum abstule-
28 ro peccata eorum. *Secundum Euange-
lium quidem, inimici propter vos: secun-
dum electionem autem, charissimi propter
29 patres. *Sine pœnitentia enim sunt dona,
30 & vocatio Dei. *Sicut enim aliquando &
vos non credidistis Deo, nunc autem mi-
sericordiam consecuti estis propter incre-
31 dulitatem illorum: *ita & isti nunc non cre-
diderunt in vestram misericordiam: vt &
32 ipsi misericordiam consequantur. *Con-
clusit enim Deus omnia in incredulitate:
33 vt omnium misereatur. *O altitudo diui-
tiarum sapientiæ, & scientiæ Dei: quàm
incomprehensibilia sunt iudicia eius, & in-
34 uestigabiles viæ eius! *Quis enim cogno-
uit sensum Domini? Aut quis consiliarius
35 eius fuit? *Aut quis prior dedit illi, & re-
36 tribuetur ei? *Quoniam ex ipso, & per ip-
sum, & in ipso sunt omnia: ipsi gloria in sæ-
cula. Amen.

CAP. XII.

1 OBSECRO itaque vos fratres per mise-
ricordiam Dei, vt exhibeatis corpora
vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo pla-
centem, rationabile obsequium vestrum.
2 *Et nolite conformari huic sæculo, sed re-
formamini in nouitate sensus vestri: vt pro-
betis quæ sit voluntas Dei bona, & bene-
3 placens, & perfecta. *Dico enim per gra-
tiam quæ data est mihi, omnibus qui sunt
inter vos: Non plus sapere quàm oportet
sapere, sed sapere ad sobrietatem: & vni-
cuique sicut Deus diuisit mensuram fidei.
4 *Sicut enim in vno corpore multa mem-
bra habemus, omnia autem membra non
5 eundem actum habent: *ita multi vnum
corpus sumus in Christo, singuli autem al-
6 ter alterius membra. *Habentes autem do-
nationes secundum gratiam, quæ data est
nobis, differentes: siue prophetiam secun-
7 dum rationem fidei, *siue ministeriũ in mi-
8 nistrando, siue qui docet in doctrina, *qui
exhortatur in exhortando, qui tribuit in
simplici-

simplicitate, qui præest in solicitudine, qui
miseretur in hilaritate.* Dilectio sine simu- 9
latione. Odientes malum, adhærentes bo-
no:*Charitate fraternitatis inuicem diligen 10
tes: Honore inuicem præuenientes:* Soli- 11
citudine non pigri: Spiritu feruentes: Do-
mino seruientes: *Spe gaudentes: In tribu- 12
latione patientes: Orationi instantes:*Ne- 13
cessitatibus sanctorum cõmunicantes: Ho-
spitalitatẽ sectantes.*Benedicite persequẽ- 14
tibus vos: benedicite, & nolite maledicere.
*Gaudere cum gaudentibus, flere cum flen- 15
tibus:*Idipsum inuicẽ sentientes: Non alta 16
sapientes, sed humilibus consentientes. No-
lite esse prudentes apud vosmetipsos:*Nul- 17
li malum pro malo reddentes: prouidẽtes
bona non tantum coram Deo, sed etiam
coram omnibus hominibus.* Si fieri po- 18
test, quod ex vobis est, cum omnibus ho-
minibus pacẽ habentes:*Non vosmetipsos 19
defendentes charissimi, sed date locum iræ.
scriptum est enim: Mihi vindicta: ego re-
tribuam, dicit Dominus.* Sed si esurierit 20
inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum
da illi: hoc enim faciens, carbones ignis
congeres super caput eius.* Noli vinci a 21
malo, sed vince in bono malum.

CAP. XIII.

OMNIS anima potestatibus sublimio- 1
ribus subdita sit: Non est enim pote-
stas nisi a Deo: quæ autem sunt, a Deo
ordinatæ sunt.*Itaque qui resistit potestati, 2
Dei ordinationi resistit. Qui autẽ resistunt,
ipsi sibi damnationem acquirunt:*nã prin- 3
cipes non sunt timori boni operis, sed mali.
Vis autem non timere potestatem? Bonum
fac: & habebis laudem ex illa:*Dei enim mi 4
nister est tibi in bonum. Si autem malum
feceris, time: non enim sine causa gladium
portat. Dei enim minister est: vindex in
iram ei, qui malum agit.* Ideo necessitate 5
subditi estote non solum propter iram, sed
etiam propter conscientiam.*Ideo enim & 6
tributa præstatis: ministri enim Dei sunt, in
hoc ipsum seruientes.*Reddite ergo omni- 7
bus debita: cui tributum, tributum: cui ve-
ctigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui
8 honorem, honorem.* Nemini quidquam
debeatis: nisi vt inuicem diligatis: qui enim
9 diligit proximum, legem impleuit.*Nam:
Non adulterabis: Non occides: Non fura-
beris: Non falsum testimonium dices: Non
concupisces: & si quod est aliud manda-
tum, in hoc verbo instauratur: Diliges pro-
10 ximum tuum sicut teipsum.* Dilectio pro-
ximi malum non operatur. Plenitudo ergo
11 legis est dilectio.* Et hoc scientes tempus:
quia hora est iam nos de somno surgere.
Nunc enim propior est nostra salus, quàm
12 cum credidimus.* Nox præcessit, dies au-
tẽ appropinquauit. Abijciamus ergo ope-
ra tenebrarum, & induamur arma lucis.
13 * Sicut in die honeste ambulemus: non in
comessationibus, & ebrietatibus, non in
cubilibus, & impudicitijs, non in conten-
14 tione, & æmulatione:* sed induimini Do-
minum Iesum Christum, & carnis curam
ne feceritis in desiderijs.

CAP. XIIII.

1 INFIRMUM autem in fide assumite, non in
2 disceptationibus cogitationum.* Alius
enim credit se manducare omnia: qui au-
3 tem infirmus est, olus manducet.* Is, qui
manducat non manducãtem non spernat:
& qui non manducat, manducantem non
4 iudicet: Deus enim illum assumpsit.* Tu
quis es, qui iudicas alienum seruum? Do-
mino suo stat, aut cadit: stabit autem: po-
5 tens est enim Deus statuere illum.* Nam
alius iudicat diem inter diem: alius autem
iudicat omnem diem: vnusquisque in suo
6 sensu abundet.* Qui sapit diem, Domino
sapit: Et qui mãducat, Domino manducat:
gratias enim agit Deo. Et qui non mandu-
cat, Domino non manducat, & gratias agit
7 Deo.* Nemo enim nostrum sibi viuit, &
8 nemo sibi moritur.* Siue enim viuimus,
Domino viuimus: siue morimur, Domi-
no morimur. Siue ergo viuimus, siue mo-
9 rimur, Domini sumus.*In hoc enim Chri-
stus mortuus est, & resurrexit: vt & mor-
10 tuorum & viuorum dominetur.*Tu autem

quid iudicas fratrem tuum? aut tu quare
spernis fratrem tuum? Omnes enim stabi-
mus ante tribunal Christi.*scriptũ est enim: 11
Viuo ego, dicit Dominus, quoniam mihi
flectetur omne genu: & omnis lingua con-
fitebitur Deo.* Itaque vnusquisque nostrũ 12
pro se rationem reddet Deo. * Non ergo 13
amplius inuicem iudicemus: sed hoc iudi-
cate magis, ne ponatis offendiculum fratri,
vel scandalum.* Scio, & confido in Domi- 14
no Iesu, quia nihil cõmune per ipsum, nisi
ei qui existimat quid commune esse, illi cõ-
mune est.*Si enim propter cibũ frater tuus 15
contristatur: iam non secundum charitatẽ
ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro
quo Christus mortuus est.* Non ergo bla- 16
sphemetur bonum nostrum. *Nõ est enim 17
regnum Dei esca, & potus: sed iustitia, &
pax, & gaudiũ in Spiritu sancto:*qui enim 18
in hoc seruit Christo, placet Deo, & pro-
batus est hominibus. * Itaque quæ pacis 19
sunt, sectemur: & quæ ædificationis sunt,
in inuicem custodiamus. * Noli propter 20
escam destruere opus Dei. omnia quidem
sunt munda: sed malum est homini, qui per
offendiculum manducat.* Bonum est non 21
manducare carnem, & non bibere vi-
num, neque in quo frater tuus offenditur,
aut scandalizatur, aut infirmatur. *Tu fi- 22
dem habes? penes temetipsum habe co-
ram Deo: Beatus, qui non iudicat semet-
ipsum in eo, quod probat.* Qui autem di- 23
scernit, si manducauerit, damnatus est: quia
non ex fide. Omne autem, quod non est
ex fide, peccatum est.

CAP. XV.

DEBEMVS autem nos firmiores imbe- 1
cillitates infirmorum sustinere, & non
nobis placere.* Vnusquisque vestrum pro- 2
ximo suo placeat in bonum, ad ædificatio-
nem.*Etenim Christus non sibi placuit, sed 3
sicut scriptum est: Improperia imprope-
rantium tibi ceciderunt super me. * Quæ- 4
cumque enim scripta sunt, ad nostram do-
ctrinam scripta sunt: vt per patientiam, &
consolationem Scripturarum, spem habea-
5 mus.*Deus autem patientiæ, & solatij det
vobis idipsum sapere in alterutrum secun-
6 dũ Iesum Christum:*vt vnanimes, vno ore
honorificetis Deum, & patrem Domini no-
7 stri Iesu Christi.*Propter quod suscipite in-
uicem, sicut & Christus suscepit vos in ho-
8 norem Dei.*Dico enim Christum Iesum
ministrum fuisse circumcisionis propter ve-
ritatem Dei, ad confirmandas promissiones
9 patrum:*Gentes autem super misericordia
honorare Deum, sicut scriptũ est: Propte-
rea confitebor tibi in Gentibus Domine, &
10 nomini tuo cantabo.* Et iterum dicit: Læ-
11 tamini Gentes cum plebe eius.*Et iterum:
Laudate omnes Gentes Dominum: & ma-
12 gnificate eum omnes populi: * Et rursus
Isaias ait: Erit radix Iesse, & qui exurget
regere Gentes, in eum Gentes sperabunt.
13 *Deus autẽ spei repleat vos omni gaudio,
& pace in credendo: vt abundetis in spe,
14 & virtute Spiritus sancti.* Certus sum autẽ
fratres mei & ego ipse de vobis, quoniam
& ipsi pleni estis dilectione, repleti omni
scientia, ita vt possitis alterutrum monere.
15 *Audacius autẽ scripsi vobis fratres ex par-
te, tamquam in memoriam vos reducens:
propter gratiam, quæ data est mihi a Deo,
16 *vt sim minister Christi Iesu in Gentibus:
sanctificans Euangelium Dei, vt fiat obla-
tio Gentium accepta, & sanctificata in Spi-
17 ritu sancto.*Habeo igitur gloriã in Christo
18 Iesu ad Deum.* Non enim audeo aliquid
loqui eorum, quæ per me non efficit Chri-
stus in obedientiam Gentium, verbo & fa-
19 ctis:* in virtute signorum, & prodigiorum,
in virtute Spiritus sancti: ita vt ab Ierusalem
per circuitũ vsque ad Illyricum repleuerim
20 Euangelium Christi. * Sic autem prædica-
ui Euangelium hoc, non vbi nominatus
est Christus, ne super alienum fundamen-
tum ædificarem: sed sicut scriptum est:
21 * Quibus non est annunciatum de eo, vi-
debunt: & qui non audierunt, intelli-
22 gent. * Propter quod & impediebar plu-
rimum venire ad vos, & prohibitus sum
23 vsque adhuc.* Nunc vero vlterius locum
non habens in his regionibus, cupiditatem
autem

autem habés veniédi ad vos ex multis iam
præcedétibus annis :* cum in Hispaniá pro- 24
ficisci cœpero,spero quòd præteriens videá
vos,& a vobis deducar illuc,si vobis primũ
ex parte fruitus fuero.*Nunc igitur profici- 25
scar in Ierusalem ministrare sanctis. * Pro- 26
bauerunt enim Macedonia,& Achaia colla-
tionem aliquá facere in pauperes sancto-
rum,qui sunt in Ierusalem. *Placuit enim 27
eis:& debitores sunt eorũ.Nam si spiritua-
liũ eorum participes facti sunt Gétiles: de-
bent & in carnalibus ministrare illis .* Hoc 28
igitur cum consummauero, & assignauero
eis fructum hunc: per vos proficiscar in Hi-
spaniam.*Scio autem quoniam veniens ad 29
vos,in abundantia benedictionis Euangelij
Christi veniam .*Obsecro ergo vos fratres 30
per Dominum nostrum Iesum Christum,&
per charitatem sancti Spiritus, vt adiuuetis
me in orationibus vestris pro me ad Deum,
*vt liberer ab infidelibus,qui sunt in Iudæa, 31
& obsequij mei oblatio accepta fiat in Ie-
rusalem sanctis,* vt veniam ad vos in gau- 32
dio per voluntatem Dei, & refrigerer vo-
biscum.* Deus autem pacis sit cum omni- 33
bus vobis. Amen.

CAP. XVI.

COMMENDO autem vobis Phœben so- 1
rorem nostram, quæ est in ministerio
Ecclesiæ,quæ est in Cenchris :* vt eam susci 2
piatis in Domino digne sanctis: & assistatis
ei in quocũque negotio vestri indiguerit:
etenim ipsa quoque astitit multis, & mihi
ipsi. *Salutate Priscam, & Aquilam adiu- 3
tores meos in Christo Iesu;(*qui pro anima 4
mea suas ceruices supposuerunt: quibus nõ
solus ego gratias ago, sed & cunctæ eccle-
siæ Gentium)* & domesticam Ecclesiá eo- 5
rum. Salutate Epænetum dilectum mihi,
qui est primitiuus Asiæ in Christo. *Salu- 6
tate Mariam, quæ multum laborauit in vo-
bis. * Salutate Andronicum,& Iuniam co 7
gnatos,& concaptiuos meos:qui sunt nobi-
les in Apostolis, qui & ante me fuerunt in
Christo. * Salutate Ampliatum dilectissimũ 8
mihi in Domino.* Salutate Vrbanũ adiu- 9
torem nostrum in Christo Iesu, & Stachyn
10 dilectũ meum. * Salutate Apellen probum
11 in Christo. * Salutate eos,qui sunt ex Ari-
stoboli domo. Salutate Herodionem co-
gnatum meum. Salutate eos, qui sunt ex
12 Narcissi domo, qui sunt in Domino. * Sa-
lutate Tryphænã,& Tryphosam: quæ labo
rant in Domino. Salutate Persidem charis-
simam,quæ multum laborauit in Domino.
13 *Salutate Rufum electũ in Domino,& ma-
14 trem eius,& meam.* Salutate Asyncritum,
Phlegontem, Hermam, Patrobá, Hermen:
15 & qui cum eis sunt, fratres.* Salutate Philo-
logum,& Iuliam, Nereum,& sororẽ eius,&
Olympiadem, & omnes, qui cum eis sunt,
16 sanctos. *Salutate inuicem in osculo san-
cto. Salutant vos omnes Ecclesiæ Christi.
17 *Rogo autem vos fratres,vt obseruetis eos,
qui dissensiones, & offendicula præter do-
ctrinam, quam vos didicistis, faciunt, & de-
18 clinate ab illis. *Huiuscemodi enim Chri-
sto Domino nostro non seruiunt, sed suo
vẽtri:& per dulces sermones,& benedictio-
19 nes seducunt corda innocentium. * Vestra
enim obedientia in omnem locũ diuulgata
est. Gaudeo igitur in vobis.Sed volo vos sa-
pientes esse in bono, & simplices in malo.
20 *Deus autem pacis conterat Satanam sub
pedibus vestris velociter. Gratia Domini
21 nostri Iesu Christi vobiscum. * Salutat vos
Timotheus adiutor meus, & Lucius, & Ia-
22 son,& Sosipater cognati mei. * Saluto vos
ego Tertius,qui scripsi epistolam,in Domi-
23 no.* Salutat vos Caius hospes meus, & vni-
uersa Ecclesia. Salutat vos Erastus arca-
24 rius ciuitatis,& Quartus, frater.* Gratia Do
mini nostri Iesu Christi cum omnibus vo-
25 bis. Amen. * Ei autem, qui potens est vos
cõfirmare iuxta Euangelium meum,& præ-
dicationem Iesu Christi, secundum reuela-
tionem mysterij temporibus æternis taciti,
26 (*quod nunc patefactum est per Scripturas
Prophetarum secundum præceptum æterni
Dei,ad obeditionem fidei)in cunctis Genti-
27 bus cogniti, * soli sapienti Deo, per Iesum
Christum,cui honor,& gloria in sæcula sæ-
culorum. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD CORINTHIOS PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS vocatus Apostolus 1
Iesu Christi per volútatem
Dei, & Sosthenes frater,
*Ecclesiæ Dei, quæ est Co- 2
rinthi, sanctificatis in Chri-
sto Iesu, vocatis sanctis, cum omnibus, qui
inuocant nomen Domini nostri Iesu Chri-
sti, in omni loco ipsorum, & nostro. *Gratia 3
vobis, & pax a Deo Patre nostro, & Domi-
no Iesu Christo. *Gratias ago Deo meo 4
semper pro vobis in gratia Dei, quæ data
est vobis in Christo Iesu: *quòd in omni- 5
bus diuites facti estis in illo, in omni verbo,
& in omni scientia: *sicut testimoniũ Chri- 6
sti confirmatum est in vobis: *ita vt nihil 7
vobis desit in vlla gratia, expectantibus re-
uelationem Domini nostri Iesu Christi, *qui 8
& confirmabit vos vsque in finem sine cri-
mine, in die aduentus Domini nostri Iesu
Christi. *Fidelis Deus: per quẽ vocati estis 9
in societatem filij eius Iesu Christi Domini
nostri. *Obsecro autem vos fratres per no- 10
men Domini nostri Iesu Christi: vt idipsum
dicatis omnes, & non sint in vobis scisma-
ta: sitis autem perfecti in eodem sensu, &
in eadem sententia. *Significatum est enim 11
mihi de vobis fratres mei ab ijs, qui sunt
Chloes, quia contentiones sunt inter vos.
*Hoc autem dico, quòd vnusquisque ve- 12
strum dicit: Ego quidem sum Pauli: ego
autem Apollo: ego vero Cephæ: ego au-
tem Christi. *Diuisus est Christus? Num- 13
quid Paulus crucifixus est pro vobis? aut
in nomine Pauli baptizati estis? *Gratias 14
ago Deo, quòd neminem vestrum bapti-
15 zaui, nisi Crispum, & Caium: *nequis di-
cat quòd in nomine meo baptizati estis.
16 *Baptizaui autem & Stephanæ domum:
Ceterum nescio si quem alium baptizaue-
17 rim. *Non enim misit me Christus bapti-
zare, sed euangelizare: non in sapientia
18 verbi, vt non euacuetur crux Christi. *Ver-
bum enim crucis pereuntibus quidem stul-
titia est: ijs autem, qui salui fiunt, id est
19 nobis, Dei virtus est. *Scriptum est enim:
Perdam sapientiam sapientium, & pru-
20 dentiam prudentium reprobabo. *Vbi sa-
piens? vbi scriba? vbi conquisitor huius
sæculi? Nonne stultam fecit Deus sapien-
21 tiam huius mundi? *Nam quia in Dei sa-
pientia non cognouit mundus per sapien-
tiam Deum: placuit Deo per stultitiam
prædicationis saluos facere credentes.
22 *Quoniam & Iudæi signa petunt, & Græ-
23 ci sapientiam quærunt: *nos autem præ-
dicamus Christum crucifixum: Iudæis qui-
dem scandalum, Gentibus autem stulti-
24 tiam, *ipsis autem vocatis Iudæis, atque
Græcis Christum Dei virtutem, & Dei sa-
25 pientiam: *quia quod stultum est Dei, sa-
pientius est hominibus: & quod infirmum
26 est Dei, fortius est hominibus. *Videte
enim vocationem vestram fratres, quia non
multi sapientes secundum carnem, non
27 multi potentes, non multi nobiles: *sed
quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt con-
fundat sapientes: & infirma mundi ele-
28 git Deus, vt confundat fortia: *& ignobilia
mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea,
quæ non sunt, vt ea quæ sunt destrueret:

*vt non glorietur omnis caro in conspectu 29
eius.*Ex ipso autem vos estis in Christo Ie- 30
su,qui factus est nobis sapientia a Deo , &
iustitia, & sanctificatio ,& redemptio :* vt 31
quemadmodum scriptum est : Qui gloria-
tur,in Domino glorietur.

CAP. II.

ET ego,cum venissem ad vos,fratres,ve 1
ni non in sublimitate sermonis,aut sa-
pientiæ,annuncians vobis testimoniũ Chri
sti .* Non enim iudicaui me scire aliquid 2
inter vos , nisi Iesum Christum,& hũc cru-
cifixum.* Et ego in infirmitate, & timore, 3
& tremore multo fui apud vos :* & sermo 4
meus,& prædicatio mea non in persuasibi-
libus humanæ sapientiæ verbis,sed in osten
sione spiritus,& virtutis:* vt fides vestra nõ 5
sit in sapiẽtia hominum, sed in virtute Dei.
* Sapientiam autem loquimur inter perfe- 6
ctos: sapientiam vero non huius sæculi,ne-
que principum huius sæculi,qui destruun-
tur :* sed loquimur Dei sapientiam in my- 7
sterio, quæ abscondita est, quam prædesti-
nauit Deus ante sæcula in gloriam nostrã,
* quam nemo principum huius sæculi co- 8
gnouit :si enim cognouissent, numquam
Dominum gloriæ crucifixissent.* Sed sicut 9
scriptum est :Quod oculus non vidit, nec
auris audiuit, nec in cor hominis ascendit,
quæ præparauit Deus ijs , qui diligunt il-
lum :* nobis autem reuelauit Deus per spi- 10
ritum suum ; Spiritus enim omnia scruta-
tur,etiam profunda Dei . * Quis enim ho- 11
minum scit quæ sunt hominis , nisi spiritus
hominis,qui in ipso est ? ita & quæ Dei sunt,
nemo cognouit,nisi Spiritus Dei.* Nos au- 12
tem non spiritum huius mundi accepimus,
sed Spiritum,qui ex Deo est,vt sciamus quæ
a Deo donata sunt nobis :* quæ & loqui- 13
mur non in doctis humanæ sapientiæ ver-
bis, sed in doctrina Spiritus , spiritualibus
spiritualia comparantes .* Animalis autem 14
homo non percipit ea , quæ sunt Spiritus
Dei :stultitia enim est illi,& non potest in-
telligere:quia spiritualiter examinatur.*Spi 15
ritualis autem iudicat omnia :& ipse a ne-
16 mine iudicatur.* Quis enim cognouit sen-
sum Domini,qui instruat eum ? Nos autem
sensum Christi habemus.

CAP. III.

1 ET ego,fratres,non potui vobis loqui
quasi spiritualibus , sed quasi carnali-
2 bus . Tamquam paruulis in Christo,* lac
vobis potum dedi, non escam : nondum
enim poteratis: sed nec nunc quidem po-
3 testis : adhuc enim carnales estis. * Cum
enim sit inter vos zelus,& contentio : non-
ne carnales estis, & secundum hominem
4 ambulatis ? * Cum enim quis dicat : Ego
quidem sum Pauli . Alius autem : Ego A-
pollo : nonne homines estis ? Quid igitur
5 est Apollo ? quid vero Paulus ?* Ministri
eius , cui credidistis , & vnicuique sicut
6 Dominus dedit . * Ego plantaui , Apollo
7 rigauit : sed Deus incrementum dedit.* Ita-
que neque qui plantat est aliquid , neque
qui rigat : sed,qui incrementum dat,Deus.
8 * Qui autem plantat , & qui rigat , vnum
sunt . Vnusquisque autem propriam mer-
cedem accipiet secundum suum laborem.
9 * Dei enim sumus adiutores : Dei agricul-
10 tura estis , Dei ædificatio estis . * Secun-
dum gratiam Dei,quæ data est mihi,vt sa-
piens architectus fundamẽtum posui : alius
autem superædificat. Vnusquisque autem
11 videat quomodo superædificet.*Fundamen
tum enim aliud nemo potest ponere præ-
ter id,quod positum est, quod est Christus
12 Iesus .*Si quis autẽ superædificat super fun-
damentum hoc, aurum , argentum, lapi-
13 des pretiosos,ligna, fœnum, stipulã ,*vnius-
cuiusque opus manifestum erit : Dies enim
Domini declarabit , quia in igne reuela-
bitur : & vniuscuiusque opus quale sit,ignis
14 probabit . * Si cuius opus manserit quod
15 superædificauit , mercedem accipiet . * Si
cuius opus arserit, detrimentum patietur:
ipse autem saluus erit: sic tamen quasi per
16 ignem . * Nescitis quia templum Dei e-
17 stis , & Spiritus Dei habitat in vobis ? * Si
quis autem templum Dei violauerit,disper
det illum Deus. Templum enim Dei san-

ctum est, quod estis vos. * Nemo se sedu- 18
cat: si quis videtur inter vos sapiens esse in
hoc sæculo, stultus fiat vt sit sapiens. * Sa- 19
pientia enim huius mundi, stultitia est apud
Deum. Scriptũ est enim: Comprehendam
sapientes in astutia eorũ. * Et iterum: Do- 20
minus nouit cogitationes sapientium quo-
niam vanæ sunt. * Nemo itaque glorietur 21
in hominibus. * Omnia enim vestra sunt, si- 22
ue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue
mundus, siue vita, siue mors, siue præsentia,
siue futura: omnia enim vestra sunt: * vos 23
autem Christi: Christus autem Dei.

Cap. IIII.

Sic nos existimet homo vt ministros 1
Christi: & dispensatores mysteriorum
Dei. * Hic iam quæritur inter dispensatores 2
vt fidelis quis inueniatur. * Mihi autem pro 3
minimo est vt a vobis iudicer, aut ab hu-
mano die: sed neque meipsum iudico. * Ni- 4
hil enim mihi conscius sum: sed non in hoc
iustificatus sum: qui autem iudicat me, Do-
minus est. * Itaque nolite ante tempus iu- 5
dicare, quoadusque veniat Dominus: qui &
illuminabit abscondita tenebrarum, & ma-
nifestabit cõsilia cordium: & tunc laus erit
vnicuique a Deo. * Hæc autem, fratres, trãs- 6
figuraui in me & Apollo, propter vos: vt in
nobis discatis, ne supra quàm scriptum est,
vnus aduersus alterũ infletur pro alio. * Quis 7
enim te discernit? Quid autem habes quod
non accepisti? Si autem accepisti, quid glo-
riaris quasi nõ acceperis? * Iam saturati estis, 8
iam diuites facti estis: sine nobis regnatis:
& vtinam regnetis, vt & nos vobiscum re-
gnemus. * Puto enim quòd Deus nos Apo- 9
stolos nouissimos ostendit, tamquam morti
destinatos: quia spectaculum facti sumus
mundo, & Angelis, & hominibus. * Nos 10
stulti propter Christum, vos autem pruden
tes in Christo: nos infirmi, vos autem for-
tes: vos nobiles, nos autem ignobiles. * Vs- 11
que in hanc horam & esurimus, & sitimus,
& nudi sumus, & colaphis cædimur, & in-
stabiles sumus, * & laboramus operãtes ma 12
nibus nostris: maledicimur, & benedici-
mus: persecutionẽ patimur, & sustinemus:
13 * blasphemamur, & obsecramus: tamquam
purgamenta huius mundi facti sumus, om-
14 nium peripsema vsque adhuc. * Non vt cõ-
fundam vos, hæc scribo, sed vt filios meos
15 charissimos moneo. * Nam si decem mil-
lia pædagogorum habeatis in Christo: sed
non multos patres. Nã in Christo Iesu per
16 Euangelium ego vos genui. * Rogo ergo
vos, imitatores mei estote, sicut & ego Chri
17 sti. * Ideo misi ad vos Timotheum, qui est
filius meus charissimus, & fidelis in Domi-
no: qui vos commonefaciet vias meas, quæ
sunt in Christo Iesu, sicut vbique in omni
18 Ecclesia doceo. * Tamquam non venturus
19 sim ad vos, sic inflati sunt quidam. * Ve-
niam autem ad vos cito, si Dominus volue-
rit: & cognoscam non sermonem eorum,
20 qui inflati sunt, sed virtutem. * Non enim
in sermone est regnum Dei, sed in virtute.
21 * Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in
charitate, & spiritu mansuetudinis?

Cap. V.

1 Omnino auditur inter vos fornicatio,
& talis fornicatio, qualis nec inter Gẽ-
tes, ita vt vxorem patris sui aliquis habeat.
2 * Et vos inflati estis: & non magis luctum
habuistis vt tollatur de medio vestrum qui
3 hoc opus fecit. * Ego quidem absens cor-
pore, præsens autem spiritu, iam iudicaui vt
4 præsens, eum, qui sic operatus est, * in no-
mine Domini nostri Iesu Christi, congre-
gatis vobis & meo spiritu, cum virtute Do-
5 mini nostri Iesu, * tradere huiusmodi satanæ
in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in
6 die Domini nostri Iesu Christi. * Non est
bona gloriatio vestra. Nescitis quia mo-
dicum fermentum totam massam corrum-
7 pit? * Expurgate vetus fermentum, vt sitis
noua conspersio, sicut estis azymi. Etenim
Pascha nostrum immolatus est Christus.
8 * Itaque epulemur: non in fermento veteri,
neque in fermẽto malitiæ, & nequitiæ: sed in
9 azymis sinceritatis, & veritatis. * Scripsi vo-
bis in epistola: Ne cõmisceamini fornica-
10 rijs. * non vtique fornicarijs huius mũdi, aut

 auaris,

auaris, aut rapacibus, aut idolis seruienti-
bus : alioquin debueratis de hoc mundo
exijsse.*Nunc autem scripsi vobis non cō- 11
misceri : si is, qui frater nominatur, est for-
nicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut
maledicus, aut ebriosus, aut rapax : cum
eiusmodi nec cibum sumere. *Quid enim 12
mihi de ijs, qui foris sunt, iudicare? Non-
ne de ijs, qui intus sunt, vos iudicatis?*nam 13
eos, qui foris sunt, Deus iudicabit. Aufer-
te malum ex vobisipsis.

CAP. VI.

AVDET aliquis vestrum habens nego- 1
tium aduersus alterum, iudicari apud
iniquos, & non apud sanctos?*An nescitis 2
quoniam sancti de hoc mundo iudicabūt?
Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni
estis qui de minimis iudicetis? *Nescitis 3
quoniā angelos iudicabimus? quanto ma-
gis sæcularia? *Sæcularia igitur iudicia si 4
habueritis: contemptibiles, qui sunt in Ec-
clesia, illos constituite ad iudicandum.*Ad 5
verecundiam vestram dico. Sic non est in-
ter vos sapiens quisquam, qui possit iudica-
re inter fratrem suum?*Sed frater cum fra 6
tre iudicio cōtendit: & hoc apud infideles?
*Iam quidem omnino delictū est in vobis, 7
quòd iudicia habetis inter vos. Quare non
magis iniuriam accipitis? quare non magis
fraudē patimini?*Sed vos iniuriam facitis, 8
& fraudatis: & hoc fratribus.* An nescitis 9
quia iniqui regnum Dei non possidebunt?
Nolite errare: Neque fornicarij, neque ido
lis seruientes, neque adulteri, *neque mol- 10
les, neque masculorum cōcubitores, neque
fures, neque auari, neque ebriosi, neque ma-
ledici, neque rapaces regnum Dei posside-
bunt. * Et hæc quidam fuistis: sed abluti 11
estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis
in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in
Spiritu Dei nostri.*Omnia mihi licent, sed 12
non omnia expediunt: Omnia mihi licent,
sed ego sub nullius redigar potestate.*Esca 13
ventri, & venter escis: Deus autem & hunc,
& has destruet: corpus autem non fornica-
tioni, sed Domino: & Dominus corpori.
14 *Deus vero & Dominum suscitauit: & nos
15 suscitabit per virtutē suam.*Nescitis quo-
niam corpora vestra membra sunt Christi?
Tollēs ergo membra Christi, faciam mem-
16 bra meretricis? Absit. *An nescitis quo-
niam qui adhæret meretrici, vnum corpus
efficitur? Erunt enim (inquit) duo in carne
17 vna. *Qui autem adhæret Domino, vnus
18 spiritus est. *Fugite fornicationem. Om-
ne peccatum, quodcumque fecerit homo,
extra corpus est: qui autem fornicatur, in
19 corpus suum peccat.*An nescitis quoniam
membra vestra, templum sunt Spiritus san-
cti, qui in vobis est, quem habetis a Deo,
20 & non estis vestri? *Empti enim estis pre-
tio magno. Glorificate, & portate Deum
in corpore vestro.

CAP. VII.

1 DE quibus autem scripsistis mihi: Bo-
num est homini mulierem non tan-
2 gere:*propter fornicationem autem vnus-
quisque suam vxorē habeat, & vnaquæque
3 suum virum habeat.*Vxori vir debitū red-
4 dat: similiter autem & vxor viro.* Mulier
sui corporis potestatem non habet, sed vir.
Similiter autem & vir sui corporis potesta-
5 tem non habet, sed mulier.*Nolite fraudare
inuicem, nisi forte ex consensu ad tempus,
vt vacetis orationi: & iterum reuertimini in
idipsum, ne tentet vos Satanas propter in-
6 continentiam vestram. * Hoc autem dico
secundum indulgentiā, non secundum im-
7 perium. *Volo enim omnes vos esse sicut
meipsum: sed vnusquisque propriū donum
habet ex Deo: alius quidem sic, alius vero
8 sic.*Dico autem non nuptis, & viduis: bo-
num est illis si sic permaneant, sicut & ego.
9 *Quòd si non se continent, nubant. Melius
10 est enim nubere, quàm vri.*Ijs autē, qui ma-
trimonio iuncti sunt, præcipio non ego, sed
Dominus, vxorem a viro non discedere:
11 *quòd si discesserit, manere innuptam, aut
viro suo reconciliari. Et vir vxorem non
12 dimittat.* Nam ceteris ego dico, non Do-
minus. Si quis frater vxorem habet infi-
delem, & hæc consentit habitare cum illo,
non

non dimittat illam.*Et si qua mulier fidelis 13
habet virum infidelem,& hic consentit ha-
bitare cum illa,non dimittat virum:*sancti- 14
ficatus est enim vir infidelis per mulierem
fidelē,& sanctificata est mulier infidelis per
virum fidelem: alioquin filij vestri immun-
di essent,nunc autem sancti sunt. *Quòd 15
si infidelis discedit,discedat: non enim ser-
uituti subiectus est frater, aut soror in hu-
iusmodi: in pace autem vocauit nos Deus.
*Vnde enim scis mulier, si virum saluum 16
facies? aut vnde scis vir, si mulierem sal-
uam facies?*nisi vnicuique sicut diuisit Do- 17
minus,vnumquemque sicut vocauit Deus,
ita ambulet, & sicut in omnibus Ecclesijs
doceo. * Circumcisus aliquis vocatus est? 18
non adducat præputium. In præputio ali-
quis vocatus est? non circumcidatur.*Cir- 19
cumcisio nihil est, & præputium nihil est:
sed obseruatio mandatorum Dei. * Vnus- 20
quisque in qua vocatione vocatus est, in
ea permaneat.*Seruus vocatus es? non sit 21
tibi curæ: sed & si potes fieri liber, magis
vtere. * Qui enim in Domino vocatus est 22
seruus, libertus est Domini: similiter qui
liber vocatus est,seruus est Christi.*Pretio 23
empti estis, nolite fieri serui hominum.
*Vnusquisque in quo vocatus est, fratres, 24
in hoc permaneat apud Deum.*De virgi- 25
nibus autem præceptum Domini non ha-
beo: consilium autem do, tamquam mi-
sericordiam consecutus a Domino, vt sim
fidelis.*Existimo ergo hoc bonū esse pro- 26
pter instantem necessitatem, quoniam bo-
num est homini sic esse.*Alligatus es vxo- 27
ri? noli quærere solutionem. Solutus es ab
vxore? noli quærere vxorem.*Si autem ac- 28
ceperis vxorem: non peccasti. Et si nupse-
rit virgo,nō peccauit: tribulationem tamen
carnis habebunt huiusmodi. Ego autē vo-
bis parco.*Hoc itaque dico,fratres: Tēpus 29
breue est: reliquum est, vt & qui habent
vxores,tamquam nō habentes sint:*& qui 30
flent,tamquam nō flentes: & qui gaudent,
tamquam non gaudentes: & qui emunt,
tamquam non possidentes:*& qui vtuntur 31
hoc mundo,tamquam nō vtantur: præterit
32 enim figura huius mundi.*Volo autem vos
sine solicitudine esse. Qui sine vxore est,so
licitus est quæ Domini sunt,quomodo pla-
33 ceat Deo.*Qui autem cum vxore est,soli-
citus est quæ sunt mundi,quomodo placeat
34 vxori,& diuisus est.* Et mulier innupta, &
virgo cogitat quæ Domini sunt, vt sit san-
cta corpore,& spiritu. Quæ autem nupta
est,cogitat quæ sunt mundi,quomodo pla-
35 ceat viro.*Porro hoc ad vtilitatem vestram
dico: non vt laqueum vobis inijciam, sed
ad id, quod honestum est, & quod facul-
tatem præbeat sine impedimento Domi-
36 num obsecrandi. *Si quis autem turpem
se videri existimat super virgine sua, quòd
sit superadulta, & ita oportet fieri: quod
37 vult faciat: non peccat, si nubat. * Nam
qui statuit in corde suo firmus, nō habens
necessitatem, potestatem autem habēs suæ
voluntatis, & hoc iudicauit in corde suo,
38 seruare virginem suam, bene facit.* Igi-
tur & qui matrimonio iungit virginem
suam, bene facit: & qui non iungit, me-
39 lius facit. * Mulier alligata est legi quan-
to tempore vir eius viuit. quòd si dormierit
vir eius, liberata est: cui vult nubat: tan-
40 tùm in Domino.* Beatior autem erit si sic
permanserit secundum meum consilium:
puto autem quòd & ego Spiritum Dei ha-
beam.

CAP. VIII.

1 DE ijs autem, quæ idolis sacrificantur,
scimus quia omnes scientiā habemus.
2 Scientia inflat, charitas vero ædificat.*Si
quis autem se existimat scire aliquid, non-
dum cognouit quemadmodum oporteat
3 eum scire.*Si quis autem diligit Deum,hic
4 cognitus est ab eo.*De escis autem, quæ
idolis immolantur, scimus quia nihil est
idolum in mundo,& quòd nullus est Deus,
5 nisi vnus. * Nam etsi sunt qui dicantur dij
siue in cælo, siue in terra (siquidem sunt
6 dij multi, & domini multi):* nobis tamen
vnus Deus, Pater, ex quo omnia, & nos
in illum: & vnus Dominus Iesus Chri-
stus, per quem omnia, & nos per ipsum.

*Sed non in omnibus eſt ſcientia. Quidam 7
autem cum conſcientia vſque nunc idoli,
quaſi idolothytũ manducant: & conſcien-
tia ipſorum cum ſit infirma, polluitur.*Eſca 8
autem nos non commendat Deo. Neque
enim ſi manducauerimus, abũdabimus: ne-
que ſi non manducauerimus, deficiemus.
*Videte autem ne forte hæc licentia veſtra 9
offendiculum fiat infirmis. * Si enim quis 10
viderit eum, qui habet ſcientiam, in idolio
recumbentem: nonne cõſcientia eius, cum
ſit infirma, ædificabitur ad manducandum
idolothyta?*Et peribit infirmus in tua ſcien 11
tia frater, propter quem Chriſtus mortuus
eſt? * Sic autem peccantes in fratres, & 12
percutientes conſciẽtiam eorum infirmam,
in Chriſtum peccatis.* Quapropter ſi eſca 13
ſcandalizat fratrem meum: non manduca-
bo carnem in æternum, ne fratrem meum
ſcandalizem.

Cap. IX.

NON ſum liber? Non ſum Apoſtolus? 1
Nonne Chriſtum Ieſum Dominũ no-
ſtrum vidi? Nonne opus meum vos eſtis in
Domino?* Et ſi alijs non ſum Apoſtolus, 2
ſed tamen vobis ſum: nã ſignaculum Apo-
ſtolatus mei vos eſtis in Domino.* mea de- 3
fenſio apud eos, qui me interrogãt, hæc eſt:
*Numquid non habemus poteſtatem man 4
ducandi, & bibendi?*Numquid non habe- 5
mus poteſtatem mulierem ſororem circum
ducendi ſicut & ceteri Apoſtoli, & fratres
Domini, & Cephas?* Aut ego ſolus, & Bar 6
nabas, non habemus poteſtatem hoc ope-
randi?*Quis militat ſuis ſtipendijs vmquã? 7
Quis plantat vineam, & de fructu eius non
edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis
non manducat?*Numquid ſecundum ho- 8
minem hæc dico? An & lex hæc nõ dicit?
*Scriptum eſt enim in lege Moyſi: Non al- 9
ligabis os boui trituranti. Numquid de bo
bus cura eſt Deo?* An propter nos vtique 10
hoc dicit? Nam propter nos ſcripta ſunt.
quoniã debet in ſpe qui arat, arare: & qui
triturat, in ſpe fructus percipiendi.* Si nos 11
vobis ſpiritualia ſeminauimus, magnum eſt
12 ſi nos carnalia veſtra metamus?* Si alij po-
teſtatis veſtræ participes ſunt, quare non
potius nos? Sed non vſi ſumus hac pote-
ſtate: ſed omnia ſuſtinemus, ne quod offen
13 diculum demus Euangelio Chriſti.* Neſci-
tis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ
de ſacrario ſunt, edunt: & qui altari deſer-
14 uiunt, cum altari participãt?* Ita & Domi-
nus ordinauit ijs, qui Euangelium annun-
15 ciant, de Euangelio viuere.*Ego autem
nullo horum vſus ſum. Non autem ſcripſi
hæc vt ita fiant in me: bonum eſt enim mi
hi magis mori, quàm vt gloriam meam quis
16 euacuet.*Nam ſi euangelizauero, non eſt
mihi gloria: neceſſitas enim mihi incum-
bit: væ enim mihi eſt, ſi non euangelizaue-
17 ro. * Si enim volens hoc ago, mercedem
habeo: ſi autem inuitus, diſpenſatio mihi
18 credita eſt.* Quæ eſt ergo merces mea? Vt
Euangelium prædicans, ſine ſumptu po-
nam Euangelium, vt non abutar poteſtate
19 mea in Euangelio.* Nam cum liber eſſem
ex omnibus, omnium me ſeruum feci, vt
20 plures lucrifacerem.* Et factus ſum Iudæis
21 tamquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer.* ijs
qui ſub lege ſunt, quaſi ſub lege eſſem (cum
ipſe non eſſem ſub lege) vt eos, qui ſub le-
ge erãt, lucrifacerem. ijs, qui ſine lege erãt,
tamquam ſine lege eſſem (cum ſine lege
Dei non eſſem: ſed in lege eſſem Chriſti)
vt lucrifacerem eos, qui ſine lege erant.
22 *Factus ſum infirmis infirmus, vt infirmos
lucrifacerem. Omnibus omnia factus ſum,
23 vt omnes facerem ſaluos.* Omnia autem
facio propter Euangelium: vt particeps e-
24 ius efficiar.* Neſcitis quòd ij, qui in ſtadio
currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus
accipit brauium? Sic currite vt comprehen
25 datis.* Omnis autem, qui in agone con-
tendit, ab omnibus ſe abſtinet, & illi qui-
dem vt corruptibilem coronam accipiant:
26 nos autem incorruptam.* Ego igitur ſic
curro, non quaſi in incertum: ſic pugno,
27 non quaſi aërem verberans: * ſed caſtigo
corpus meum, & in ſeruitutem redigo: ne
forte cum alijs prædicauerim, ipſe repro-
bus efficiar.

CAP. X.

NOLO enim vos ignorare fratres quo- 1
niam patres nostri omnes sub nube
fuerunt,& omnes mare transierunt,*& om- 2
nes in Moyse baptizati sunt in nube, & in
mari: *& omnes eandem escam spiritalem 3
manducauerunt, *& omnes eundem po- 4
tum spiritalem biberunt:(bibebant autem
de spiritali, consequente eos, petra: petra
autem erat Christus) *sed non in pluribus 5
eorum beneplacitum est Deo: nam pro-
strati sunt in deserto. *Hæc autem in figu- 6
ra facta sunt nostri, vt non simus concupi-
scentes malorum,sicut & illi concupierunt.
*neque idololatræ efficiamini,sicut quidam 7
ex ipsis: quemadmodum scriptum est: Se-
dit populus manducare,& bibere, & surre-
xerunt ludere. *Neque fornicemur, sicut 8
quidam ex ipsis fornicati sunt, & cecide-
runt vna die viginti tria millia. *Neque 9
tentemus Christum: sicut quidam eorum
tentauerunt, & a serpentibus perierunt.
*Neque murmuraueritis, sicut quidam eo- 10
rum murmurauerunt,& perierunt ab exter-
minatore. *Hæc autem omnia in figura 11
contingebant illis: scripta sunt autem ad
correptionem nostram,in quos fines sæcu-
lorum deuenerunt. *Itaque qui se existi- 12
mat stare,videat ne cadat. *Tentatio vos 13
non apprehendat nisi humana: fidelis au-
tem Deus est, qui non patietur vos tentari
supra id, quod potestis, sed faciet etiam
cum tentatione prouentum vt possitis susti-
nere. *Propter quod charissimi mihi, fugite 14
ab idolorum cultura: *Vt prudentibus lo- 15
quor,vos ipsi iudicate quod dico. *Calix 16
benedictionis, cui benedicimus, nonne
communicatio sanguinis Christi est? &
panis, quem frangimus, nonne participa-
tio corporis Domini est? *Quoniam vnus 17
panis, vnum corpus multi sumus, omnes,
qui de vno pane participamus. *Videte 18
Israel secundum carnem: nonne qui edũt
hostias, participes sunt altaris? *Quid er- 19
go? dico quòd idolis immolatum sit ali-
quid? aut quòd idolum, sit aliquid? *Sed 20
quæ immolant Gentes, dæmonijs immo-
lant, & non Deo. Nolo autem vos so-
cios fieri dæmoniorum: non potestis cali-
cem Domini bibere, & calicem dæmonio-
21 rum: *non potestis mensæ Domini parti-
22 cipes esse, & mensæ dæmoniorum. *An
æmulamur Dominum? Numquid fortio-
res illo sumus? Omnia mihi licent,sed non
23 omnia expediunt. *Omnia mihi licent,
24 sed non omnia ædificant. *Nemo quod
25 suum est quærat,sed quod alterius. *Om-
ne, quod in macello vænit, manducate,ni-
hil interrogantes propter conscientiam.
26 27 *Domini est terra, & plenitudo eius. *Si
quis vocat vos infidelium,& vultis ire: om-
ne, quod vobis apponitur, manducate, ni-
hil interrogantes propter conscientiam.
28 *Si quis autem dixerit: Hoc immolatum
est idolis: nolite manducare propter illum,
qui indicauit, & propter conscientiam:
29 *conscientiam autem dico non tuam, sed
alterius. Vt quid enim libertas mea iudi-
30 catur ab aliena conscientia? *Si ego cum
gratia participo, quid blasphemor pro eo
31 quòd gratias ago? *Siue ergo manduca-
tis, siue bibitis, siue aliud quid facitis: om-
32 nia in gloriam Dei facite. *Sine offensio-
ne estote Iudæis, & Gentibus, & Ecclesiæ
33 Dei: *sicut & ego per omnia omnibus pla-
ceo, non quærens quod mihi vtile est, sed
quod multis: vt salui fiant.

CAP. XI.

1 IMITATORES mei estote, sicut & ego
2 Christi. *Laudo autem vos fratres quòd
per omnia mei memores estis: & sicut tra-
3 didi vobis,præcepta mea tenetis. *Volo au-
tem vos scire quòd omnis viri caput,Chri-
stus est: caput autem mulieris, vir: caput
4 vero Christi, Deus. *Omnis vir orans, aut
prophetans velato capite, deturpat caput
5 suum. *Omnis autem mulier orans,aut pro-
phetans non velato capite, deturpat caput
6 suum: vnũ enim est ac si decaluetur. *Nam
si nõ velatur mulier,tondeatur. Si vero tur-
pe est mulieri tonderi, aut decaluari, velet
7 caput suum. *Vir quidem non debet velare
caput

caput suum: quoniam imago & gloria Dei
est, mulier autem gloria viri est. *Nõ enim 8
vir ex muliere est, sed mulier ex viro. *Ete- 9
nim non est creatus vir propter mulierem,
sed mulier propter virum. *Ideo debet mu- 10
lier potestatem habere supra caput propter
Angelos. *Verumtamen neque vir sine mu- 11
liere: neque mulier sine viro in Domino.
*Nam sicut mulier de viro, ita & vir per mu- 12
lierem: omnia autem ex Deo. *Vos ipsi iu- 13
dicate: decet mulierem non velatam orare
Deum? *Nec ipsa natura docet vos, quòd 14
vir quidem si comam nutriat, ignominia est
illi: *mulier vero si comã nutriat, gloria est il 15
li: quoniã capilli pro velamine ei dati sunt.
*Si quis autem videtur contentiosus esse: 16
nos talem consuetudinem non habemus,
neque Ecclesia Dei. *Hoc autem præcipio: 17
non laudans quòd non in melius, sed in de-
terius conuenitis. *Primum quidem conue- 18
niẽtibus vobis in Ecclesiam, audio scissuras
esse inter vos, & ex parte credo. *Nam opor 19
tet & hæreses esse, vt & qui probati sunt, ma
nifesti fiant in vobis. *Conuenientibus er- 20
go vobis in vnum, iam non est Dominicam
cœnam manducare. *Vnusquisque enim 21
suam cœnam præsumit ad manducandum.
Et alius quidem esurit: alius autem ebrius
est. *Numquid domos non habetis ad 22
manducandum, & bibendum? aut Eccle-
siam Dei contemnitis, & confunditis eos,
qui non habẽt? Quid dicam vobis? Laudo
vos? in hoc non laudo. *Ego enim accepi 23
a Domino quod & tradidi vobis, quo-
niam Dominus Iesus in qua nocte tradeba-
tur, accepit panem, *& gratias agens fregit, 24
& dixit: Accipite, & mãducate: hoc est cor-
pus meum, quod pro vobis tradetur: hoc
facite in meam commemorationem. *Si- 25
militer & calicem, postquam cœnauit, di-
cens: Hic calix nouum testamentum est
in meo sanguine. hoc facite quotiescun-
que bibetis, in meam commemorationem.
*Quotiescumque enim manducabitis pa- 26
nem hunc, & calicem bibetis: mortẽ Do-
mini annunciabitis donec veniat. *Ita- 27
que quicumque manducauerit panẽ hunc,
vel biberit calicem Domini indigne: reus
28 erit corporis, & sanguinis Domini. *Pro-
bet autem seipsum homo: & sic de pane il-
29 lo edat, & de calice bibat. *Qui enim man-
ducat, & bibit indigne, iudicium sibi mãdu-
cat, & bibit: non dijudicans corpus Do-
30 mini. *Ideo inter vos multi infirmi & im-
31 becilles, & dormiunt multi. *Quòd si nos-
metipsos dijudicaremus, non vtique iudi-
32 caremur. *Dum iudicamur autem, a Do-
mino corripimur, vt non cum hoc mundo
33 damnemur. *Itaque fratres mei, cum con-
uenitis ad manducandum, inuicem expe-
34 ctate. *Si quis esurit, domi manducet: vt
non in iudicium conueniatis. Cetera au-
tem, cum venero, disponam.

CAP. XII.

1 DE spiritualibus autem, nolo vos igno-
2 rare fratres. *Scitis quoniam cum
Gentes essetis, ad simulachra muta prout
3 ducebamini euntes. *Ideo notum vobis
facio, quòd nemo in Spiritu Dei loquens,
dicit anathema Iesu. Et nemo potest di-
cere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu san-
4 cto. *Diuisiones vero gratiarum sunt,
5 idem autem Spiritus: *Et diuisiones mini-
strationum sunt, idem autem Dominus:
6 *Et diuisiones operationum sunt, idem ve-
ro Deus, qui operatur omnia in omnibus.
7 *Vnicuique autem datur manifestatio Spi-
8 ritus ad vtilitatem. *Alij quidem per Spi-
ritum datur sermo sapientiæ: alij autem
sermo scientiæ secundum eundem Spiri-
9 tum: *alteri fides in eodem Spiritu: alij gra-
10 tia sanitatum in vno Spiritu, *alij operatio
virtutum, alij prophetia, alij discretio spi-
rituum, alij genera linguarum, alij inter-
11 pretatio sermonum. Hæc autem omnia
12 operatur vnus atque idem Spiritus, diuidẽs
singulis prout vult. *Sicut enim corpus
vnum est, & membra habet multa, om-
nia autem membra corporis cum sint mul-
ta, vnum tamen corpus sunt: ita & Chri-
13 stus. *Etenim in vno Spiritu omnes nos
in vnum corpus baptizati sumus, siue Iu-
dæi, siue Gentiles, siue serui, siue liberi:

&

& omnes in vno Spiritu potati sumus.
*Nam & corpus non est vnum membrum, 14
sed multa. *Si dixerit pes: Quoniam non 15
sum manus, non sum de corpore: num
ideo non est de corpore? *Et si dixerit au- 16
ris: Quoniam non sum oculus, non sum
de corpore: num ideo non est de corpo-
re? *Si totum corpus oculus: vbi auditus? 17
Si totum auditus: vbi odoratus? *Nunc 18
autem posuit Deus membra, vnumquod-
que eorum in corpore sicut voluit.*Quòd 19
si essent omnia vnum membrum, vbi cor-
pus? *Nunc autem multa quidem mem- 20
bra, vnum autem corpus. *Non potest 21
autem oculus dicere manui: Opera tua
non indigeo: aut iterum caput pedibus:
Non estis mihi necessarij.*Sed multo ma- 22
gis quæ videntur membra corporis infir-
miora esse, necessariora sunt: *& quæ pu- 23
tamus ignobiliora membra esse corporis,
his honorem abundantiorem circũdamus:
& quæ inhonesta sunt nostra, abundantio-
rem honestatem habent. *Honesta au- 24
tem nostra nullius egent: sed Deus tem-
perauit corpus, ei,cui deerat, abundantio-
rem tribuendo honorem,*vt non sit schis- 25
ma in corpore, sed idipsum pro inuicem
solicita sint membra. *Et si quid patitur 26
vnum membrum, compatiuntur omnia
membra: siue gloriatur vnum membrum,
congaudent omnia membra. *Vos au- 27
tem estis corpus Christi, & membra de
membro. *Et quosdam quidem posuit 28
Deus in Ecclesia primùm Apostolos,secun-
dò Prophetas, tertiò Doctores, deinde vir-
tutes, exinde gratias curationum, opitula-
tiones, gubernationes, genera linguarum,
interpretationes sermonum. *Numquid 29
omnes Apostoli? numquid omnes Prophe-
tæ? numquid omnes Doctores? *numquid 30
omnes virtutes? numquid omnes gratiam
habent curationum? numquid omnes lin-
guis loquuntur? numquid omnes interpre-
tantur? *Æmulamini autem charismata 31
meliora. Et adhuc excellentiorem viam
vobis demonstro.

CAP. XIII.

1 SI linguis hominũ loquar,& angelorum,
charitatem autem non habeam, factus
sum velut æs sonans,aut cymbalũ tinniens.
2 *Et si habuero prophetiam, & nouerim
mysteria omnia, & omnem scientiam: &
si habuero omnem fidem ita vt montes
transferam, charitatem autem non habue-
3 ro, nihil sum. *Et si distribuero in cibos
pauperum omnes facultates meas, & si tra-
didero corpus meum ita vt ardeam, cha-
ritatem autem non habuero, nihil mihi
4 prodest. *Charitas patiens est, benigna
est: Charitas non æmulatur, non agit per-
5 peram, non inflatur, *non est ambitiosa,
non quærit quæ sua sunt, non irritatur,
6 non cogitat malum,*non gaudet super ini-
7 quitate,congaudet autem veritati: *omnia
suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia
8 sustinet. *Charitas numquam excidit: siue
prophetiæ euacuabuntur,siue linguæ cessa-
9 bunt, siue scientia destruetur. *Ex parte
enim cognoscimus, & ex parte propheta-
10 mus.*Cum autem venerit quod perfectum
11 est,euacuabitur quod ex parte est. *Cum
essem paruulus, loquebar vt paruulus, sa-
piebam vt paruulus, cogitabam vt paruu-
lus. Quando autem factus sum vir, eua-
12 cuaui quæ erant paruuli. *Videmus nunc
per speculum in ænigmate: tunc autem fa-
cie ad faciem. Nunc cognosco ex parte:
tunc autem cognoscam sicut & cognitus
13 sum. *Nunc autem manent, fides, spes,
charitas: tria hæc. maior autem horum est
charitas.

CAP. XIIII.

1 SECTAMINI charitatem, æmulamini
spiritalia: magis autem vt prophetetis.
2 *Qui enim loquitur lingua, non homini-
bus loquitur,sed Deo: nemo enim audit.
3 Spiritu autem loquitur mysteria. *nam qui
prophetat, hominibus loquitur ad ædifica-
tionem, & exhortationem, & consolatio-
4 nem. *Qui loquitur lingua, semetipsum
ædificat: qui autem prophetat, Ecclesiam
Dei

Dei ædificat. * Volo autem omnes vos lo- 5
qui linguis: magis autẽ prophetare. Nam
maior est qui prophetat, quàm qui loquitur
linguis: nisi forte interpretetur vt Ecclesia
ædificationem accipiat. * Nunc autem, fra- 6
tres, si venero ad vos linguis loquens: quid
vobis prodero, nisi vobis loquar aut in re-
uelatione, aut in scientia, aut in prophetia,
aut in doctrina? * Tamen quæ sine anima 7
sunt vocem dantia, siue tibia, siue cithara:
nisi distinctionem sonituum dederint, quo-
modo scietur id, quod canitur, aut quod
citharizatur? * Etenim si incertam vocem 8
det tuba, quis parabit se ad bellum? * Ita 9
& vos per linguam nisi manifestum sermo-
nem dederitis: quomodo scietur id, quod
dicitur? eritis enim in aëra loquentes.
* Tam multa, vtputa genera linguarum 10
sunt in hoc mundo: & nihil sine voce
est. * Si ergo nesciero virtutem vocis, 11
ero ei, cui loquor, barbarus: & qui lo-
quitur, mihi barbarus. * Sic & vos, quo- 12
niam æmulatores estis spirituum, ad ædi-
ficationem Ecclesiæ quærite vt abundetis.
* Et ideo qui loquitur lingua: oret vt inter- 13
pretetur. * Nam si orem lingua, spiritus 14
meus orat, mens autem mea sine fructu
est. * Quid ergo est? Orabo spiritu, orabo 15
& mente: psallam spiritu, psallam & men-
te. * Ceterum si benedixeris spiritu: qui sup 16
plet locum idiotæ, quomodo dicet, Amen,
super tuam benedictionem? quoniam quid
dicas, nescit. * nam tu quidem bene gra- 17
tias agis: sed alter non ædificatur. * Gra- 18
tias ago Deo meo, quòd omnium vestrum
lingua loquor. * Sed in Ecclesia volo quin- 19
que verba sensu meo loqui, vt & alios in-
struam: quàm decem millia verborum in
lingua. * Fratres, nolite pueri effici sensi- 20
bus, sed malitia paruuli estote: sensibus
autem perfecti estote. * In lege scriptum 21
est: Quoniam in alijs linguis & labijs alijs
loquar populo huic: & nec sic exaudient
me, dicit Dominus. * Itaque linguæ in 22
signum sunt non fidelibus, sed infidelibus:
prophetiæ autem non infidelibus, sed fide-
libus. * Si ergo conueniat vniuersa Eccle- 23
sia in vnum, & omnes linguis loquan-
tur, intrent autem idiotæ, aut infideles:
24 nonne dicent quòd insanitis? * Si autem
omnes prophetent, intret autem quis in-
fidelis, vel idiota, conuincitur ab omnibus,
25 diiudicatur ab omnibus: * occulta cordis
eius manifesta fiunt: & ita cadens in fa-
ciem adorabit Deum, pronuncians quòd
26 vere Deus in vobis sit. * Quid ergo est,
fratres? cum conuenitis, vnusquisque ve-
strum psalmum habet, doctrinam habet,
apocalypsim habet, linguam habet, inter-
pretationem habet: omnia ad ædificatio-
27 nem fiant. * Siue lingua quis loquitur, se-
cundum duos, aut vt multum tres, & per
28 partes, & vnus interpretetur. * Si autem
non fuerit interpres, taceat in Ecclesia, si-
29 bi autem loquatur, & Deo. * Prophetæ
autem duo, aut tres dicant, & ceteri di-
30 iudicent. * Quòd si alij reuelatum fuerit
31 sedenti, prior taceat. * Potestis enim om-
nes per singulos prophetare: vt omnes di-
32 scant, & omnes exhortentur: * & spiritus
33 prophetarũ prophetis subiecti sunt. * Non
enim est dissensionis Deus, sed pacis: si-
cut & in omnibus Ecclesijs sanctorum do-
34 ceo. * Mulieres in Ecclesijs taceant, non
enim permittitur eis loqui, sed subditas es-
35 se, sicut & lex dicit. * Si quid autem vo-
lunt discere, domi viros suos interrogent.
Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.
36 * An a vobis verbum Dei processit? aut in
37 vos solos peruenit? * Si quis videtur pro-
pheta esse, aut spiritualis, cognoscat quæ
scribo vobis, quia Domini sunt manda-
38 ta. * Si quis autem ignorat, ignorabi-
39 tur. * Itaque fratres æmulamini prophe-
tare: & loqui linguis nolite prohibere.
40 * Omnia autem honeste, & secundum
ordinem fiant.

Cap. XV.

1 NOtum autem vobis facio, fratres, Euan
gelium, quod prædicaui vobis, quod
2 & accepistis, in quo & statis, * per quod &
saluamini: qua ratione prædicauerim vo-
3 bis, si tenetis, nisi frustra credidistis. * Tra-

didi enim vobis in primis quod & accepi:
quoniã Christus mortuus est pro peccatis
nostris secundum Scripturas: * & quia sepul 4
tus est, & quia resurrexit tertia die secun-
dum Scripturas: * & quia visus est Cephæ, & 5
post hoc vndecim: * Deinde visus est plus 6
quàm quingentis fratribus simul: ex quibus
multi manent vsque adhuc, quidam autem
dormierunt: * Deinde visus est Iacobo, dein- 7
de Apostolis omnibus: * Nouissime autem 8
omnium tamquam abortiuo, visus est &
mihi. * Ego enim sum minimus Apo- 9
stolorum, qui non sum dignus vocari Apo-
stolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam
Dei. * Gratia autem Dei sum id, quod 10
sum, & gratia eius in me vacua non fuit,
sed abundantius illis omnibus laboraui:
non ego autem, sed gratia Dei mecum:
* Siue enim ego, siue illi: sic prædicamus, 11
& sic credidistis. * Si autem Christus præ- 12
dicatur quòd resurrexit a mortuis, quomo-
do quidam dicunt in vobis, quoniam re-
surrectio mortuorum non est? * Si autem 13
resurrectio mortuorũ non est: neque Chri-
stus resurrexit. * Si autem Christus non 14
resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra,
inanis est & fides vestra: * inuenimur autẽ 15
& falsi testes Dei: quoniam testimonium
diximus aduersus Deum quòd suscitauerit
Christum, quem non suscitauit, si mortui
non resurgunt. * Nam si mortui non re- 16
surgunt, neque Christus resurrexit. * Quòd 17
si Christus non resurrexit, vana est fides
vestra, adhuc enim estis in peccatis vestris.
* Ergo & qui dormierunt in Christo, perie- 18
runt. * Si in hac vita tantum in Christo 19
sperántes sumus, miserabiliores sumus om-
nibus hominibus. * Nunc autem Christus 20
resurrexit a mortuis primitiæ dormientium,
* quoniam quidem per hominem mors, & 21
per hominem resurrectio mortuorum. * Et 22
sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in
Christo omnes viuificabuntur. * Vnusquis- 23
que autem in suo ordine, primitiæ Chri-
stus: deinde ij, qui sunt Christi, qui in ad-
uentu eius crediderunt. * Deinde finis: cum 24
tradiderit regnum Deo & Patri, cum eua-
cuauerit omnem principatum, & potesta-
25 tem, & virtutem. * Oportet autem illum
regnare donec ponat omnes inimicos sub
26 pedibus eius. * Nouissima autem inimica
destruetur mors: Omnia enim subiecit sub
27 pedibus eius. Cum autem dicat: * Om-
nia subiecta sunt ei, sine dubio præter eum,
28 qui subiecit ei omnia. * Cum autem subie-
cta fuerint illi omnia: tunc & ipse Filius
subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia,
29 vt sit Deus omnia in omnibus. * Alioquin
quid facient qui baptizantur pro mortuis,
si omnino mortui non resurgunt? vt quid
30 & baptizantur pro illis? * vt quid & nos pe-
31 riclitamur omni hora? * Quotidie morior
per vestram gloriam, fratres, quam habeo
32 in Christo Iesu Domino nostro. * Si (se-
cundum hominem) ad bestias pugnaui
Ephesi, quid mihi prodest, si mortui non
resurgunt? manducemus, & bibamus, cras
33 enim moriemur. * Nolite seduci: Corrum-
34 punt mores bonos colloquia mala. * Eui-
gilate iusti, & nolite peccare: ignorantiam
enim Dei quidam habent, ad reuerentiam
35 vobis loquor. * Sed dicet aliquis: Quomo-
do resurgunt mortui? qualive corpore ve-
36 nient? * Insipiens, tu quod seminas non
37 viuificatur, nisi prius moriatur. * Et quod
seminas, non corpus, quod futurum est,
seminas, sed nudum granum, vt puta triti-
38 ci, aut alicuius ceterorum. * Deus autem
dat illi corpus sicut vult: & vnicuique se-
39 minum proprium corpus. * Non omnis
caro, eadem caro: sed alia quidem homi-
num, alia vero pecorum, alia volucrum, alia
40 autẽ piscium. * Et corpora cælestia, & cor-
pora terrestria: sed alia quidem cælestium
41 gloria, alia autem terrestrium: * Alia clari-
tas solis, alia claritas lunæ, & alia claritas
stellarum. Stella enim a stella differt in
42 claritate: * sic & resurrectio mortuorum. Se-
minatur in corruptione, surget in incorru-
43 ptione. * Seminatur in ignobilitate, surget
in gloria: Seminatur in infirmitate, surget in
44 virtute: * Seminatur corpus animale, surget
corpus spiritale. Si est corpus animale, est
45 & spiritale, sicut scriptũ est: * Factus est pri-

mus homo Adam in animam viuentem,
nouissimus Adam in spiritum viuificantem.
*Sed non prius quod spiritale est, sed quod 46
animale : deinde quod spiritale. *Primus 47
homo de terra, terrenus: secundus homo
de cælo, cælestis. *Qualis terrenus, tales & 48
terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes.
*Igitur, sicut portauimus imaginem terre- 49
ni, portemus & imaginem cælestis. *Hoc 50
autem dico, fratres: quia caro & sanguis
regnum Dei possidere non possunt: neque
corruptio incorruptelam possidebit. *Ecce 51
mysterium vobis dico: Omnes quidem re-
surgemus, sed non omnes immutabimur.
*In momento, in ictu oculi, in nouissima tu- 52
ba: canet enim tuba, & mortui resurgent
incorrupti: & nos immutabimur. *Oportet 53
enim corruptibile hoc induere incorruptio-
nem: & mortale hoc induere immortalita-
tem. *Cum autem mortale hoc induerit 54
immortalitatem, tunc fiet sermo, qui scri-
ptus est: Absorpta est mors in victoria.
*Vbi est mors victoria tua? vbi est mors sti- 55
mulus tuus? *Stimulus autem mortis pec- 56
catum est: virtus vero peccati lex. *Deo 57
autem gratias, qui dedit nobis victoriam
per Dominum nostrum Iesum Christum.
*Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote, 58
& immobiles: abundantes in opere Domi-
ni semper, scientes quòd labor vester non
est inanis in Domino.

Cap. XVI.

DE collectis autem, quæ fiunt in san- 1
ctos, sicut ordinaui Ecclesijs Galatiæ,
ita & vos facite. *Per vnam sabbati vnus- 2
quisque vestrum apud se seponat, recon-
dens quod ei bene placuerit: vt non, cum
venero, tunc collectæ fiant. *Cum autem 3
præsens fuero: quos probaueritis per epi-
stolas, hos mittam perferre gratiam vestrã
in Ierusalem. *Quòd si dignum fuerit vt & 4
ego eam, mecum ibunt. *Veniam autem 5
ad vos, cum Macedoniam pertransiero: nam
6 Macedoniam pertransibo. *Apud vos au-
tem forsitan manebo, vel etiam hiemabo:
7 vt vos me deducatis quocumque iero. *No-
lo enim vos modo in transitu videre, spero
enim me aliquantulum temporis manere
8 apud vos, si Dominus permiserit. *Perma-
nebo autem Ephesi vsque ad Pentecosten.
9 *Ostium enim mihi apertum est magnum,
10 & euidens: & aduersarij multi. *Si autem
venerit Timotheus, videte vt sine timore sit
apud vos: opus enim Domini operatur, si-
11 cut & ego. *Nequis ergo illum spernat:
deducite autem illum in pace, vt veniat ad
12 me: expecto enim illum cum fratribus. *De
Apollo autem fratre vobis notum facio,
quoniam multum rogaui eum vt veniret
ad vos cum fratribus: & vtique non fuit
voluntas vt nunc veniret: veniet autem,
13 cum ei vacuum fuerit. *Vigilate, state in
14 fide, viriliter agite, & confortamini. *om-
15 nia vestra in charitate fiant. *Obsecro au-
tem vos fratres, nostis domum Stephanæ,
& Fortunati, & Achaici: quoniam sunt
primitiæ Achaiæ, & in ministerium san-
16 ctorum ordinauerunt seipsos: *vt & vos
subditi sitis eiusmodi, & omni cooperanti,
17 & laboranti. *Gaudeo autem in præsentia
Stephanæ, & Fortunati, & Achaici: quoniã
id, quod vobis deerat, ipsi suppleuerunt:
18 *refecerunt enim & meum spiritum, & ve-
strum. Cognoscite ergo qui huiusmodi
19 sunt. *Salutant vos Ecclesiæ Asiæ. Salu-
tant vos in Domino multum, Aquila, &
Priscilla cum domestica sua ecclesia: apud
20 quos & hospitor. *Salutant vos omnes
fratres. Salutate inuicem in osculo sancto.
21 22 *Salutatio, mea manu Pauli. *Si quis non
amat Dominum nostrum Iesum Christum,
23 sit anathema, Maran Atha. *Gratia Do-
24 mini nostri Iesu Christi vobiscum. *Chari-
tas mea cum omnibus vobis in Christo
Iesu. Amen.

EPI-

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD CORINTHIOS SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS Apostolus Iesu Chri- 1
sti per volũtatem Dei,& Ti
motheus frater, Ecclesiæ
Dei, quæ est Corinthi cum
omnibus sanctis,qui sunt in
vniuersa Achaia. * Gratia vobis,& pax a 2
Deo Patre nostro,& Domino Iesu Christo.
* Benedictus Deus & Pater Domini nostri 3
Iesu Christi,Pater misericordiarum,& Deus
totius cõsolationis, * qui consolatur nos in 4
omni tribulatione nostra: vt possimus & ip-
si consolari eos, qui in omni pressura sunt,
per exhortationem, qua exhortamur & ipsi
a Deo. * Quoniam sicut abundãt passiones 5
Christi in nobis: ita & per Christum abun-
dat consolatio nostra. * Siue autem tribu- 6
lamur pro vestra exhortatione & salute,siue
consolamur pro vestra cõsolatione,siue ex-
hortamur pro vestra exhortatione & salute,
quæ operatur tolerãtiam earundem passio-
num, quas & nos patimur: * vt spes nostra 7
firma sit pro vobis: scientes quòd sicut so-
cij passionum estis,sic eritis & cõsolationis.
* Non enim volumus ignorare vos fratres 8
de tribulatione nostra,quæ facta est in Asia,
quoniam supra modum grauati sumus su-
pra virtutem,ita vt tæderet nos etiã viuere.
* Sed ipsi in nobismetipsis respõsum mortis 9
habuimus,vt nõ simus fidentes in nobis,sed
in Deo,qui suscitat mortuos: * qui de tantis 10
periculis nos eripuit, & eruit: in quẽ spera-
mus quoniam & adhuc eripiet, * adiuuanti- 11
bus & vobis in oratione pro nobis: vt ex
multorum personis, eius quæ in nobis est
donationis,per multos gratiæ agantur pro
12 nobis. * Nam gloria nostra hæc est,testimo-
nium cõscientiæ nostræ,quòd in simplicita-
te cordis & sinceritate Dei: & nõ in sapien-
tia carnali, sed in gratia Dei conuersati su-
mus in hoc mundo: abundantius autem ad
13 vos. * Non enim alia scribimus vobis,quàm
quæ legistis, & cognouistis. Spero autem
14 quòd vsque in finem cognoscetis, * sicut &
cognouistis nos ex parte,quòd gloria vestra
sumus,sicut & vos nostra,in die Domini no-
15 stri Iesu Christi. * Et hac confidentia volui
prius venire ad vos,vt secundam gratiam
16 haberetis: * & per vos transire in Macedo-
niam,& iterum a Macedonia venire ad vos,
17 & a vobis deduci in Iudæam. * Cum ergo
hoc voluissem,numquid leuitate vsus sum?
Aut quæ cogito,secundum carnem cogito,
18 vt sit apud me EST, & NON? * Fidelis au-
tem Deus, quia sermo noster, qui fuit
apud vos, non est in illo EST, & NON.
19 * Dei enim filius Iesus Christus, qui in
vobis per nos prædicatus est, per me, &
Siluanum, & Timotheum, non fuit EST
20 & NON, sed EST in illo fuit. * Quotquot
enim promissiones Dei sunt, in illo EST:
ideo & per ipsum Amen Deo ad gloriam
21 nostram. * Qui autem confirmat nos vo-
biscum in Christo, & qui vnxit nos Deus:
22 * qui & signauit nos, & dedit pignus Spiri-
23 tus in cordibus nostris. * Ego autem te-
stem Deum inuoco in animam meam,
quòd parcens vobis,non veni vltra Corin-
thum: non quia dominamur fidei vestræ,
sed adiutores sumus gaudij vestri: nam fi-
de statis.

Cap. II.

STatvi autem hoc ipsum apud me, ne 1
iterum in tristitia venirem ad vos. *Si 2
enim ego contristo vos: & quis est, qui me
lætificet, nisi qui contristatur ex me? *Et 3
hoc ipsum scripsi vobis, vt non cum vene-
ro, tristitiam super tristitiam habeam, de
quibus oportuerat me gaudere: confidens
in omnibus vobis, quia meum gaudium,
omnium vestrum est. *Nam ex multa tri- 4
bulatione, & angustia cordis scripsi vobis
per multas lacrymas: non vt contristemi-
ni: sed vt sciatis, quam charitatem habeam
abundantius in vobis. *Si quis autem con- 5
tristauit, non me contristauit: sed ex par-
te, vt non onerem omnes vos. *Sufficit 6
illi, qui eiusmodi est, obiurgatio hæc, quæ fit
a pluribus: *ita vt ecõtrario magis donetis, 7
& consolemini, ne forte abundantiori tri-
stitia absorbeatur qui eiusmodi est. *Pro- 8
pter quod obsecro vos, vt confirmetis in il-
lum charitatem. *Ideo enim & scripsi, vt 9
cognoscam experimentum vestrum, an in
omnibus obedientes sitis. *Cui autem ali- 10
quid donastis, & ego: nam & ego quod
donaui, si quid donaui, propter vos in per-
sona Christi, *vt non circumueniamur a sa- 11
tana: non enim ignoramus cogitationes
eius. *Cum venissem autem Troadem pro- 12
pter Euangelium Christi, & ostium mihi
apertum esset in Domino, *non habui re- 13
quiem spiritui meo, eo quòd non inuene-
rim Titum fratrem meum, sed valefaciens
eis, profectus sum in Macedoniam. *Deo 14
autem gratias, qui semper triumphat nos in
Christo Iesu, & odorem notitiæ suæ mani-
festat per nos in omni loco: *quia Christi 15
bonus odor sumus Deo in ijs, qui salui
fiunt, & in ijs, qui pereunt: *alijs quidem 16
odor mortis in mortem: alijs autem odor
vitæ in vitam. Et ad hæc quis tam idoneus?
*Non enim sumus sicut plurimi, adulte- 17
rantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sed
sicut ex Deo, coram Deo, in Christo lo-
quimur.

Cap. III.

1 INcipimvs iterum nosmetipsos com-
mendare? aut numquid egemus (sicut
quidam) commendatitijs epistolis ad vos,
2 aut ex vobis? *Epistola nostra vos estis, scri-
pta in cordibus nostris, quæ scitur, & legitur
3 ab omnibus hominibus: *manifestati quòd
epistola estis Christi, ministrata a nobis, &
scripta non atramento, sed spiritu Dei viui:
non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis
4 carnalibus. *Fiduciam autem talem habe-
5 mus per Christum ad Deũ: *non quòd suf-
ficiẽtes simus cogitare aliquid a nobis, quasi
ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est:
6 *qui & idoneos nos fecit ministros noui te-
stamenti: nõ littera, sed Spiritu: littera enim
7 occidit, Spiritus autem viuificat. *Quòd si
ministratio mortis litteris deformata in lapi-
dibus, fuit in gloria, ita vt non possent intẽ-
dere filij Israel in faciem Moysi propter glo-
8 riam vultus eius, quæ euacuatur: *quomo-
do non magis ministratio Spiritus erit in
9 gloria? *Nam si ministratio damnationis
gloria est: multo magis abundat ministe-
10 rium iustitiæ in gloria. *Nam nec glorifica-
tum est, quod claruit in hac parte, propter
11 excellentem gloriam. *Si enim quod eua-
cuatur, per gloriam est: multo magis quod
12 manet, in gloria est. *Habentes igitur talẽ
13 spẽ, multa fiducia vtimur: *& nõ sicut Moy-
ses ponebat velamen super faciem suam, vt
non intenderẽt filij Israel in faciẽ eius, quod
14 euacuatur, *sed obtusi sunt sensus eorum.
Vsque in hodiernum enim diem, idipsum
velamen in lectione veteris testamẽti manet
non reuelatum, (quoniam in Christo eua-
15 cuatur*) sed vsque in hodiernum diem, cum
legitur Moyses, velamen positum est su-
16 per cor eorum. *Cum autem conuersus
fuerit ad Dominum, auferetur velamen.
17 *Dominus autem Spiritus est: Vbi autem
18 Spiritus Domini: ibi libertas. *Nos vero
omnes, reuelata facie gloriam Domini spe-
culantes, in eandem imaginem transforma-
mur a claritate in claritatem, tamquam a
Domini Spiritu.

CAP. IIII.

IDEO habentes administrationem, iu- 1
xta quod misericordiam consecuti su-
mus, non deficimus, *sed abdicamus occul- 2
ta dedecoris, non ambulátes in astutia, ne-
que adulterantes verbum Dei, sed in mani-
festatione veritatis commendantes nosmet
ipsos ad omnem conscientiam hominũ co-
ram Deo. *Quòd si etiam opertum est Euá- 3
gelium nostrũ: in ijs, qui pereunt, est oper-
tum: *in quibus Deus huius sæculi excæca- 4
uit mentes infidelium, vt non fulgeat illis
illuminatio Euangelij gloriæ Christi, qui est
imago Dei. *Non enim nosmetipsos præ- 5
dicamus, sed Iesum Christum Dominum
nostrum: nos autem seruos vestros per Ie-
sum: *quoniam Deus, qui dixit de tenebris 6
lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus
nostris ad illuminationem scientiæ clarita-
tis Dei, in facie Christi Iesu. *Habemus au 7
tem thesaurum istum in vasis fictilibus: vt
sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis.
*In omnibus tribulationem patimur, sed 8
non angustiamur: aporiamur, sed non de-
stituimur: *persecutionem patimur, sed 9
non derelinquimur: deijcimur, sed non pe-
rimus: *semper mortificationem Iesu in cor 10
pore nostro circumferentes, vt & vita Iesu
manifestetur in corporibus nostris. *Sem- 11
per enim nos, qui viuimus, in mortem tra-
dimur propter Iesum: vt & vita Iesu ma-
nifestetur in carne nostra mortali. *Ergo 12
mors in nobis operatur, vita autem in vo-
bis. *Habentes autem eundem spiritum 13
fidei, sicut scriptum est: Credidi, Propter
quod locutus sum: & nos credimus, pro-
pter quod & loquimur: *scientes quoniam 14
qui suscitauit Iesum, & nos cum Iesu su-
scitabit, & constituet vobiscum. *Omnia 15
enim propter vos: vt gratia abundans, per
multos in gratiarum actione, abundet in
gloriam Dei. *Propter quod non defici- 16
mus: sed licet is, qui foris est, noster ho-
mo corrumpatur: tamen is, qui intus est,
renouatur de die in diem. *Id enim, quod 17
in præsenti est momentaneum & leue tri-
bulationis nostræ, supra modum in sublimi-
tate æternum gloriæ pondus operatur in
18 nobis, *non contemplantibus nobis quæ
videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim
videntur, temporalia sunt: quæ autem non
videntur, æterna sunt.

CAP. V.

1 SCIMVS enim quoniam si terrestris do-
mus nostra huius habitationis dissolua-
tur, quòd ædificationem ex Deo habemus,
domum non manufactam, æternam in cæ-
2 lis. *Nam & in hoc ingemiscimus, habi-
tationem nostram, quæ de cælo est, super-
3 indui cupientes: *si tamen vestiti, non nudi
4 inueniamur. *Nam & qui sumus in hoc ta
bernaculo, ingemiscimus grauati: eo quòd
nolumus expoliari, sed superuestiri, vt ab-
5 sorbeatur quod mortale est, a vita. *Qui
autem efficit nos in hoc ipsum, Deus, qui
6 dedit nobis pignus spiritus. *Audentes igi-
tur semper, scientes quoniam dum sumus in
7 corpore, peregrinamur a Domino: (*per fi-
dem enim ambulamus, & non per speciem)
8 *audemus autem, & bonam volũtatem ha-
bemus magis peregrinari a corpore, & præ-
9 sentes esse ad Dominum. *Et ideo conten-
dimus siue absentes, siue præsentes placere
10 illi. *Omnes enim nos manifestari oportet
ante Tribunal Christi, vt referat vnusquis-
que propria corporis, prout gessit, siue bo-
11 num, siue malum. *Scientes ergo timorem
Domini hominibus suademus, Deo autem
manifesti sumus. Spero autem & in con-
12 scientijs vestris manifestos nos esse. *Non
iterum commendamus nos vobis, sed occa-
sionem damus vobis gloriandi pro nobis:
vt habeatis ad eos, qui in facie gloriãtur, &
13 non in corde. *Siue enim mẽte excedimus,
14 Deo: siue sobrij sumus, vobis. *Charitas
enim Christi vrget nos: æstimantes hoc,
quoniam si vnus pro omnibus mortuus est,
15 ergo omnes mortui sunt: *& pro omnibus
mortuus est Christus: vt, & qui viuunt,
iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis
16 mortuus est & resurrexit. *Itaque nos ex
hoc neminem nouimus secundum carnem:

Et si cognouimus secundum carnem Chri-
stum : sed nunc iam non nouimus. *Si qua 17
ergo in Christo noua creatura, vetera tran-
sierunt: ecce facta sunt omnia noua. *Om- 18
nia autem ex Deo, qui nos reconciliauit sibi
per Christum : & dedit nobis ministerium
reconciliationis. *quoniam quidem Deus 19
erat in Christo mundum reconcilians sibi,
non reputans illis delicta ipsorum, & posuit
in nobis verbum reconciliationis. *Pro 20
Christo ergo legatione fungimur, tamquã
Deo exhortante per nos. Obsecramus pro
Christo, *reconciliamini Deo. *Eum, qui 21
non nouerat peccatum, pro nobis pecca-
tum fecit, vt nos efficeremur iustitia Dei
in ipso.

CAP. VI.

ADIVVANTES autem exhortamur ne 1
in vacuum gratiam Dei recipiatis. *Ait 2
enim : Tempore accepto exaudiui te, & in
die salutis adiuui te. Ecce nunc tempus
acceptabile, ecce nunc dies salutis. *nemini 3
dantes vllam offensionem, vt non vitupere-
tur ministerium nostrum: *sed in omnibus 4
exhibeamus nosmetipsos sicut Dei mini-
stros in multa patientia, in tribulationibus,
in necessitatibus, in angustijs, *in plagis, in 5
carceribus, in seditionibus, in laboribus, in
vigilijs, in ieiunijs, *in castitate, in scientia, 6
in longanimitate, in suauitate, in Spiritu
sancto, in charitate non ficta, *in verbo ve- 7
ritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ a
dextris, & a sinistris, *per gloriam, & igno- 8
bilitatem, per infamiam, & bonam famam:
vt seductores, & veraces, sicut qui ignoti, &
cogniti: *quasi morientes, & ecce viuimus: 9
vt castigati, & non mortificati: *quasi tristes, 10
semper autem gaudẽtes: sicut egẽtes, mul-
tos autem locupletãtes: tamquam nihil ha-
bentes, & omnia possidentes. *Os nostrum 11
patet ad vos o Corinthij, cor nostrum dila-
tatum est. *Non angustiamini in nobis: an- 12
gustiamini autem in visceribus vestris: *eã- 13
dem autem habẽtes remunerationem, tam-
quam filijs dico: dilatamini & vos. *Nolite 14
iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim
participatio iustitiæ cum iniquitate? Aut
15 quæ societas luci ad tenebras? *Quæ autem
conuentio Christi ad Belial? Aut quæ pars
16 fideli cum infideli? *Qui autem consen-
sus templo Dei cum idolis? Vos enim estis
templum Dei viui, sicut dicit Deus: Quo-
niam inhabitabo in illis, & inambulabo in-
ter eos, & ero illorum Deus, & ipsi erunt
17 mihi populus. *Propter quod exite de me-
dio eorum, & separamini, dicit Dominus,
18 & immundum ne tetigeritis: *& ego recipiã
vos: & ero vobis in patrem, & vos eritis mi-
hi in filios, & filias, dicit Dominus omni-
potens.

CAP. VII.

1 HAS ergo habentes promissiones cha-
rissimi, mũdemus nos ab omni inqui-
namento carnis, & spiritus perficiẽtes san-
2 ctificationem in timore Dei. *Capite nos.
Neminem læsimus, neminem corrupimus,
3 neminem circumuenimus. *Non ad con-
demnationem vestram dico: prædiximus
enim quòd in cordibus nostris estis ad cõ-
4 moriendum, & ad conuiuendum. *Mul-
ta mihi fiducia est apud vos, multa mihi glo
riatio pro vobis, repletus sum cõsolatione,
superabundo gaudio in omni tribulatione
5 nostra. *Nam & cum venissemus in Mace-
doniam, nullam requiem habuit caro no-
stra, sed omnem tribulationem passi sumus:
6 foris pugnæ, intus timores. *Sed qui con-
solatur humiles, consolatus est nos Deus in
7 aduẽtu Titi. *Non solum autem in aduẽ-
tu eius, sed etiam in consolatione, quã con-
solatus est in vobis, referẽs nobis vestrum
desiderium, vestrum fletum, vestram æmu-
lationem pro me, ita vt magis gauderem.
8 *Quoniam etsi contristaui vos in epistola,
nõ me pœnitet: etsi pœniteret, vidẽs quòd
epistola illa (etsi ad horam) vos cõtristauit;
9 *nunc gaudeo: nõ quia contristati estis, sed
quia contristati estis ad pœnitentiam. Cõ-
tristati enim estis secundum Deum, vt in
10 nullo detrimentũ patiamini ex nobis. *Quæ
enim secundũ Deum tristitia est, pœnitẽ-
tiam in salutem stabilem operatur: sæculi
autem

autem tristitia mortē operatur.*Ecce enim 11
hoc ipsum,secundum Deum cōtristari vos,
quantam in vobis operatur solicitudinem :
sed defensionem,sed indignationem,sed ti-
morem, sed desiderium, sed æmulationem,
sed vindictā: in omnibus exhibuistis vos
incontaminatos esse negotio. * Igitur, etsi 12
scripsi vobis,non propter eum,qui fecit in-
iuriam,nec propter eum,qui passus est : sed
ad manifestandam solicitudinem nostram,
quam habemus pro vobis * corā Deo: ideo 13
consolati sumus. In consolatione autem
nostra,abundantius magis gauisi sumus su-
per gaudio Titi, quia refectus est spiritus
eius ab omnibus vobis.* & si quid apud il- 14
lum de vobis gloriatus sum,non sum con-
fusus : sed sicut omnia vobis in veritate lo-
cuti sumus,ita & gloriatio nostra, quæ fuit
ad Titum, veritas facta est,* & viscera eius 15
abundantius in vobis sunt : reminiscentis
omnium vestrum obedientiam: quomodo
cum timore, & tremore excepistis illum.
*Gaudeo quòd in omnibus cōfido in vobis. 16

CAP. VIII.

NOTAM autem facimus vobis fratres 1
gratiam Dei, quæ data est in Ecclesijs
Macedoniæ :* quòd in multo experimento 2
tribulationis abundantia gaudij ipsorum
fuit, & altissima paupertas eorum abunda-
uit in diuitias simplicitatis eorum :*quia se- 3
cundum virtutem testimonium illis reddo,
& supra virtutem voluntarij fuerunt,* cum 4
multa exhortatione obsecrantes nos gra-
tiam,& communicationem ministerij,quod
fit in Sanctos.*Et non sicut sperauimus,sed 5
semetipsos dederunt primùm Domino,de-
inde nobis per voluntatem Dei,*ita vt ro- 6
garemus Titum: vt quemadmodum cœpit,
ita & perficiat in vobis etiam gratiam istā.
* Sed sicut in omnibus abundatis fide, & 7
sermone, & scientia, & omni solicitudine,
insuper & charitate vestra in nos, vt & in
hac gratia abundetis. * Non quasi impe- 8
rans dico : sed per aliorum solicitudinem,
etiam vestræ charitatis ingenium bonum
comprobans.*Scitis enim gratiam Domi- 9
ni nostri Iesu Christi,quoniam propter vos
egenus factus est, cum esset diues, vt illius
10 inopia vos diuites essetis. * Et consilium
in hoc do : hoc enim vobis vtile est,qui non
solum facere, sed & velle cœpistis ab anno
11 priore :*nunc vero & facto perficite : vt quē-
admodum promptus est animus volunta-
tis,ita sit & perficiendi ex eo,quod habetis.
12 *Si enim voluntas prompta est, secundum
id,quod habet, accepta est, non secundum
13 id, quod non habet.* Non enim vt alijs sit
remissio, vobis autem tribulatio, sed ex æ-
14 qualitate.* In præsenti tempore vestra
abundantia illorum inopiam suppleat : vt
& illorum abundantia vestræ inopiæ sit sup
plementum, vt fiat æqualitas, sicut scriptum
15 est : * Qui multum non abundauit : & qui
16 modicum, non minorauit. *Gratias autem
Deo, qui dedit eandem solicitudinem pro
17 vobis in corde Titi,*quoniam exhortatio-
nem quidem suscepit : sed cum solicitior
esset, sua voluntate profectus est ad vos.
18 *Misimus etiam cum illo fratrē, cuius laus
19 est in Euangelio per omnes Ecclesias:*non
solum autem,sed & ordinatus est ab Eccle-
sijs comes peregrinationis nostræ in hanc
gratiam, quæ ministratur a nobis ad Do-
mini gloriam, & destinatam voluntatem
20 nostram :* deuitantes hoc, ne quis nos vi-
tuperet in hac plenitudine, quæ ministra-
21 tur a nobis.* Prouidemus enim bona non
solum coram Deo, sed etiam coram ho-
22 minibus.* Misimus autem cum illis & fra-
trem nostrum, quem probauimus in mul-
tis sæpe solicitum esse: nunc autem multo
23 solicitiorem, confidentia multa in vos,* si-
ue pro Tito, qui est socius meus, & in vos
adiutor, siue fratres nostri, Apostoli Eccle-
24 siarum, gloria Christi.* Ostensionem er-
go,quæ est charitatis vestræ, & nostræ glo-
riæ pro vobis, in illos ostendite in faciem
Ecclesiarum.

CAP. IX.

1 NAM de ministerio,quod fit in sanctos
ex abundanti est mihi scribere vobis.
2 *Scio enim promptum animum vestrum :

pro quo de vobis glorior apud Macedones.
Quoniam & Achaia parata est ab anno præ-
terito, & vestra æmulatio prouocauit pluri-
mos. *Misi autem fratres: vt ne quod glo- 3
riamur de vobis, euacuetur in hac parte, vt
(quemadmodum dixi) parati sitis: *ne cum 4
venerint Macedones mecum, & inuenerint
vos imparatos, erubescamus nos (vt non
dicamus vos) in hac substantia. *Necessa- 5
rium ergo existimaui rogare fratres, vt præ-
ueniant ad vos, & præparent repromissam
benedictionem hanc paratam esse sic, quasi
benedictionem, non tamquam auaritiam.
*Hoc autem dico: Qui parce seminat, par- 6
ce & metet: & qui seminat in benedictio-
nibus, de benedictionibus & metet. *Vnus- 7
quisque prout destinauit in corde suo, non
ex tristitia, aut ex necessitate: hilarem enim
datorem diligit Deus. *Potens est autem 8
Deus omnem gratiam abundare facere in
vobis: vt in omnibus semper omnem suf-
ficientiã habentes, abundetis in omne opus
bonum, *sicut scriptum est: Dispersit, dedit 9
pauperibus: iustitia eius manet in sæculum
sæculi. *Qui autem administrat semen se- 10
minanti: & panem ad manducandum præ-
stabit, & multiplicabit semen vestrum, &
augebit incrementa frugum iustitiæ vestræ:
*vt in omnibus locupletati abundetis in 11
omnem simplicitatem, quæ operatur per
nos gratiarum actionem Deo. *Quoniam 12
ministerium huius officij nõ solum supplet
ea, quæ desunt sanctis, sed etiam abundat
per multas gratiarum actiones in Domino,
*per probationem ministerij huius, glorifi- 13
cantes Deum in obedientia confessionis
vestræ, in Euangelium Christi, & simplicita-
te communicationis in illos, & in omnes,
*& in ipsorum obsecratione pro vobis, de- 14
siderantium vos propter eminentem gra-
tiam Dei in vobis. *Gratias Deo super 15
inenarrabili dono eius.

CAPVT X.

IPSE autem ego Paulus obsecro vos per 1
mansuetudinem, & modestiam Christi,
qui in facie quidem humilis sum inter vos,
2 absens autem confido in vobis. *Rogo au-
tem vos ne præsens audeam per eam confi-
dentiam, qua existimor audere in quosdam,
qui arbitrantur nos tamquam secundũ car-
3 nem ambulemus. *In carne enim ambulan-
4 tes, non secũdum carnem militamus. *Nam
arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed
potentia Deo ad destructionem munitionũ,
5 consilia destruẽtes, *& omnem altitudinem
extollentem se aduersus scientiam Dei, & in
captiuitatem redigẽtes omnem intellectum
6 in obsequium Christi, *& in promptu ha-
bentes vlcisci omnem inobedientiam, cum
7 impleta fuerit vestra obedientia. *Quæ se-
cundum faciem sunt, videte. Si quis confi-
dit sibi Christi se esse, hoc cogitet iterũ apud
8 se: quia sicut ipse Christi est, ita & nos. *Nã,
& si amplius aliquid gloriatus fuero de po-
testate nostra, quam dedit nobis Dominus
in ædificationem, & non in destructionem
9 vestram: non erubescam. *Vt autem non
existimer tamquã terrere vos per epistolas:
10 *quoniam quidem epistolæ, inquiunt, gra-
ues sunt & fortes: præsentia autem corpo-
11 ris infirma, & sermo contemptibilis: *hoc
cogitet qui eiusmodi est, quia quales sumus
verbo per epistolas absentes, tales & præ-
12 sentes in facto. *Non enim audemus inse-
rere, aut comparare nos quibusdam, qui se-
ipsos commendant: sed ipsi in nobis nos-
metipsos metientes, & comparãtes nosmet-
13 ipsos nobis. *Nos autem non in immen-
sum gloriabimur, sed secundum mensuram
regulæ, qua mensus est nobis Deus, mensu-
14 ram pertingendi vsque ad vos. *Non enim
quasi non pertingentes ad vos, superexten-
dimus nos: vsque ad vos enim peruenimus
15 in Euangelio Christi. *non in immensum
gloriantes in alienis laboribus: spem autem
habentes crescentis fidei vestræ, in vobis
magnificari secundum regulam nostram in
16 abundantiam, *etiam in illa, quæ vltra vos
sunt, euangelizare, non in aliena regula in
17 ijs quæ præparata sunt gloriari. *Qui autem
18 gloriatur, in Domino glorietur. *Non enim
qui seipsum commendat, ille probatus est:
sed quem Deus commendat.

CAP. XI.

VTINAM sustineretis modicum quid 1
insipientiæ meæ,sed & supportate me:
*Æmulor enim vos Dei æmulatione. Despõ 2
di enim vos vni viro virginem castam exhi-
bere Christo. * Timeo autem ne sicut ser- 3
pens Heuam seduxit astutia sua,ita corrum
pantur sensus vestri, & excidãt a simplicita-
te,quæ est in Christo.* Nam si is,qui venit, 4
alium Christum prædicat, quem non præ-
dicauimus, aut alium spiritum accipitis,
quem non accepistis: aut aliud Euangeliũ,
quod nõ recepistis: recte pateremini.*Exi- 5
stimo enim nihil me minus fecisse a magnis
Apostolis.*Nam etsi imperitus sermone, 6
sed non scientia, in omnibus autem mani-
festati sumus vobis.*Aut numquid pecca- 7
tum feci,me ipsum humilians, vt vos exal-
temini? quoniam gratis Euangelium Dei
euangelizaui vobis? * Alias Ecclesias expo- 8
liaui, accipiens stipendium ad ministerium
vestrum.*Et cum essem apud vos,& ege- 9
rem; nulli onerosus fui: nã quod mihi dee-
rat,suppleuerũt fratres,qui venerunt a Ma-
cedonia: & in omnibus sine onere me vobis
seruaui,& seruabo.*Est veritas Christi in 10
me, quoniã hæc gloriatio non infringetur
in me in regionibus Achaiæ.*Quare? quia 11
non diligo vos? Deus scit.* Quod autem 12
facio, & faciam: vt amputem occasionem
eorum, qui volunt occasionem, vt in quo
glorientur, inueniantur sicut & nos.* Nam 13
eiusmodi pseudoapostoli,sunt operarij sub-
doli,trãsfigurantes se in apostolos Christi.
*Et non mirum: ipse enim satanas transfi- 14
gurat se in angelum lucis.*nõ est ergo ma- 15
gnum,si ministri eius transfigurentur velut
ministri iustitiæ: quorũ finis erit secundum
opera ipsorum.*Iterum dico,(ne quis me 16
putet insipientem esse, alioquin velut insi-
pientem accipite me, vt & ego modicum
quid glorier) *quod loquor,non loquor se- 17
cundum Deum, sed quasi in insipientia, in
hac substantia gloriæ. * Quoniam multi 18
gloriantur secundum carnem: & ego glo-
riabor.*Libenter enim suffertis insipientes: 19
20 cum sitis ipsi sapientes. *Sustinetis enim si
quis vos in seruitutem redigit,si quis deuo-
rat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis
21 in faciem vos cædit. * Secundum ignobili-
tatem dico,quasi nos infirmi fuerimus in
hac parte. In quo quis audet (in insipien-
22 tia dico) audeo & ego: * Hebræi sunt, &
ego: Israelitæ sunt,& ego: Semen Abrahæ
23 sunt, & ego: * Ministri Christi sunt, (vt mi-
nus sapiens dico) plus ego: in laboribus plu
rimis, in carceribus abundantius, in plagis
24 supra modum, in mortibus frequenter.*A
Iudæis quinquies,quadragenas,vna minus,
25 accepi.*Ter virgis cæsus sum,semel lapida-
tus sum, ter naufragium feci, nocte & die
26 in profundo maris fui,* in itineribus sæpe,
periculis fluminum,periculis latronum, pe-
riculis ex genere,periculis ex Gentibus,pe
riculis in ciuitate,periculis in solitudine,pe
riculis in mari, periculis in falsis fratribus:
27 *in labore,& ærumna, in vigilijs multis, in
fame,& siti,in ieiunijs multis, in frigore, &
28 nuditate,* præter illa,quæ extrinsecus sunt,
instantia mea quotidiana, solicitudo om-
29 nium Ecclesiarum. * Quis infirmatur, &
ego non infirmor? quis scandalizatur, &
30 ego non vror? *Si gloriari oportet: quæ
31 infirmitatis meæ sunt, gloriabor.* Deus &
Pater Domini nostri Iesu Christi,qui est be
nedictus in sæcula,scit quòd non mentior.
32 *Damasci præpositus Gentis Aretæ regis,
custodiebat ciuitatem Damascenorum vt
33 me comprehenderet:* & per fenestram in
sporta dimissus sum per murum,& sic effu-
gi manus eius.

CAP. XII.

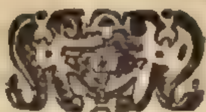
1 SI gloriari oportet (nõ expedit quidem:)
veniam autem ad visiones, & reuelatio-
2 nes Domini.*Scio hominẽ in Christo ante
annos quattuordecim, siue in corpore ne-
scio,siue extra corpus nescio, Deus scit,ra-
3 ptũ huiusmodi vsque ad tertiũ cælum.*Et
scio huiusmodi hominẽ siue in corpore,siue
4 extra corpus nescio, Deus scit: * quoniam
raptus est in Paradisum: & audiuit arcana
5 verba,quæ non licet homini loqui. * Pro
huiusmo-

huiusmodi gloriabor:pro me auté nihil glo-
riabor nisi in infirmitatibus meis. * Nam, 6
& si voluero gloriari, nõ ero insipiens: veri-
tatem enim dicam :parco autem,ne quis me
existimet supra id, quod videt in me, aut
aliquid audit ex me*.Et ne magnitudo reue 7
lationum extollat me,datus est mihi stimu
lus carnis meæ angelus satanæ, qui me co-
laphizet.* Propter quod ter Dominum ro- 8
gaui vt discederet a me:*& dixit mihi: Suf- 9
ficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmi-
tate perficitur. Libenter igitur gloriabor in
infirmitatibus meis,vt inhabitet in me vir-
tus Christi. * Propter quod placeo mihi in 10
infirmitatibus meis,in cõtumelijs,in neces-
sitatibus, in persequutionibus, in angustijs
pro Christo: Cum enim infirmor, tunc po-
tens sum. * Factus sum insipiens, vos me 11
coegistis. Ego enim a vobis debui commẽ-
dari:nihil enim minus fui ab ijs, qui sunt su-
pra modum Apostoli:tametsi nihil sum :* si- 12
gna tamen Apostolatus mei facta sunt su-
per vos in omni patientia, in signis, & pro-
digijs,& virtutibus. * Quid est enim,quod 13
minus habuistis præ ceteris Ecclesijs, nisi
quòd ego ipse non grauaui vos? Donate mi
hi hanc iniuriam.* Ecce tertiò hoc paratus 14
sum venire ad vos: & non ero grauis vobis.
Non enim quæro quæ vestra sunt, sed vos.
Nec enim debent filij parentibus thesauri-
zare,sed parentes filijs. * Ego autem liben- 15
tissime impendã, & superimpẽdar ipse pro
animabus vestris: licet plus vos diligẽs, mi-
nus diligar. * Sed esto: ego vos non gra- 16
uaui: sed cum essem astutus, dolo vos cepi.
* Numquid per aliquem eorum, quos misi 17
ad vos, circumueni vos?* Rogaui Titum, 18
& misi cum illo fratrem. Numquid Ti-
tus vos circumuenit? nonne eodem spiri-
tu ambulauimus? nonne ijsdem vestigijs?
* Olim putatis quòd excusemus nos apud 19
vos? Coram Deo in Christo loquimur:
omnia autem charissimi propter ædifica-
tionem vestram.*Timeo enim ne forte cum 20
venero, non quales volo, inueniam vos:
& ego inueniar a vobis, qualem non vul-
tis: ne forte contẽtiones,æmulationes,ani-
mositates, dissensiones, detractiones, susur-
rationes, inflationes; seditiones sint inter
21 vos:* ne iterum cum venero,humiliet me
Deus apud vos,& lugeam multos ex ijs,qui
ante peccauerunt,& non egerunt pœniten-
tiam super immunditia,& fornicatione,&
impudicitia,quam gesserunt.

CAP. XIII.

1 ECCE tertiò hoc venio ad vos: In ore
duorum, vel trium testium stabit om-
2 ne verbum. * Prædixi,& prædico, vt præ-
sens, & nunc absens ijs, qui ante peccaue-
runt, & ceteris omnibus, quoniam si ve-
3 nero iterum, non parcam. * An experi-
mentum quæritis eius, qui in me loquitur
Christus, qui in vobis non infirmatur, sed
4 potens est in vobis? * Nam etsi crucifixus
est ex infirmitate: sed viuit ex virtute Dei.
Nam & nos infirmi sumus in illo: sed
viuemus cum eo ex virtute Dei in vobis.
5 * Vosmetipsos tentate si estis in fide: ipsi
vos probate. An non cognoscitis vos-
metipsos quia Christus Iesus in vobis est?
6 nisi forte reprobi estis.* Spero autem quòd
cognoscetis, quia nos non sumus repro-
7 bi. *Oramus autem Deum vt nihil mali
faciatis, non vt nos probati appareamus,
sed vt vos quod bonum est faciatis: nos
8 autem vt reprobi simus. * Non enim pos-
sumus aliquid aduersus veritatem, sed pro
9 veritate. * Gaudemus enim, quoniam
nos infirmi sumus, vos autem potentes
estis. Hoc & oramus vestram consum-
10 mationem. * Ideo hæc absens scribo, vt
non præsens durius agam secundum pote-
statem, quam Dominus dedit mihi in ædi-
ficationem, & non in destructionem.
11 *De cetero,fratres,gaudete,perfecti estote,
exhortamini, idem sapite, pacem habete,
& Deus pacis,& dilectionis erit vobiscum.
12 *Salutate inuicem in osculo sancto. Salu-
13 tant vos omnes sancti. *Gratia Domini
nostri Iesu Christi,& charitas Dei, & com-
municatio sancti Spiritus sit cum omnibus
vobis. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD GALATAS.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS Apostolus non ab 1
hominibus, neque per ho-
minem, sed per Iesum Chri
stum, & Deum Patrem, qui
suscitauit eũ a mortuis:* & 2
qui mecũ sunt omnes fratres, Ecclesijs Ga-
latiæ.* Gratia vobis, & pax a Deo Patre, & 3
Domino nostro Iesu Christo,* qui dedit 4
semetipsum pro peccatis nostris, vt eripe-
ret nos de præsenti sæculo nequam, secun-
dum voluntatem Dei & Patris nostri,* cui 5
est gloria in sæcula sæculorũ: Amẽ.* Miror 6
quòd sic tã cito transferimini ab eo, qui vos
vocauit in gratiã Christi in aliud Euangeliũ:
*quod nõ est aliud, nisi sunt aliqui, qui vos 7
conturbant, & volunt conuertere Euange-
lium Christi.* Sed licet nos, aut Angelus de 8
cælo euangelizet vobis præterquàm quod
euangelizauimus vobis, anathema sit.* Si- 9
cut prædiximus, & nunc iterũ dico: Si quis
vobis euangelizauerit præter id, quod acce
pistis, anathema sit.* Modo enim hominibus 10
suadeo, an Deo? An quæro hominibus pla-
cere? Si adhuc hominibus placerem, Chri-
sti seruus non essem.* Notum enim vobis 11
facio, fratres, Euangelium, quod euãgeliza
tum est a me, quia non est secundum homi-
nem:* neque enim ego ab homine accepi il 12
lud, neque didici, sed per reuelationem Iesu
Christi.* Audistis enim conuersationem 13
meam aliquando in Iudaismo: quoniã su-
pra modũ persequebar Ecclesiã Dei, & ex-
pugnabã illam,* & proficiebã in Iudaismo 14
supra multos coætaneos meos in genere
meo, abundantius æmulator existens pa-
15 ternarum mearum traditionum.* Cum
autem placuit ei, qui me segregauit ex
vtero matris meæ, & vocauit per gratiam
16 suam,* vt reuelaret Filium suum in me, vt
euangelizarem illum in Gentibus: cõtinuo
17 non acquieui carni & sanguini,* neque ve-
ni Ierosolymam ad antecessores meos Apo
stolos: sed abij in Arabiam: & iterum re-
18 uersus sum Damascum:* deinde post an-
nos tres veni Ierosolymam videre Petrum,
19 & mansi apud eum diebus quindecim:* a-
lium autem Apostolorum vidi neminem, ni
20 si Iacobum fratrem Domini.* Quæ autem
scribo vobis, ecce coram Deo quia non
21 mentior.* Deinde veni in partes Syriæ, &
22 Ciliciæ.* Eram autem ignotus facie Eccle
23 sijs Iudææ, quæ erant in Christo:* tantùm au
tem auditum habebant: Quoniam qui per-
sequebatur nos aliquando, nunc euangeli-
zat fidem, quam aliquando expugnabat:
24 * & in me clarificabant Deum.

CAP. II.

1 DEINDE post annos quattuordecim,
iterum ascendi Ierosolymam cum Bar
2 naba, assumpto & Tito.* Ascendi au-
tem secundum reuelationem: & contuli
cum illis Euangelium, quod prædico in
Gentibus, seorsum autem ijs, qui vide-
bantur aliquid esse: ne forte in vacuũ cur-
3 rerem, aut cucurrissem.* Sed neque Titus,
qui mecum erat, cum esset Gentilis, com-
4 pulsus est circumcidi:* sed propter subin-
troductos falsos fratres, qui subintroierunt
explorare libertatem nostram, quam habe-
mus

autem per repromissionem donauit Deus.
*Quid igitur lex? Propter transgressiones 19
posita est donec veniret semen, cui promi-
serat, ordinata per angelos in manu media-
toris.*Mediator autẽ vnius non est: Deus 20
autem vnus est.*Lex ergo aduersus pro- 21
missa Dei? Absit. Si enim data esset lex, quæ
posset viuificare, vere ex lege esset iustitia.
*Sed cõclusit scriptura omnia sub peccato, 22
vt promissio ex fide Iesu Christi daretur cre-
dentibus.*Prius autem quàm veniret fides, 23
sub lege custodiebamur conclusi in eam fi-
dem, quæ reuelanda erat.*Itaque lex pæ- 24
dagogus noster fuit in Christo, vt ex fide
iustificemur.*At vbi venit fides, iam non 25
sumus sub pædagogo.*Omnes enim filij 26
Dei estis per fidem, quæ est in Christo Iesu.
*Quicũque enim in Christo baptizati estis, 27
Christum induistis.*Non est Iudæus, neque 28
Græcus: nõ est seruus, neque liber: non est
masculus, neque femina. Omnes enim vos
vnum estis in Christo Iesu.*Si autem vos 29
Christi: ergo semen Abrahæ estis, secun-
dum promissionem heredes.

CAP. IIII.

DICO autem: Quanto tempore heres 1
paruulus est, nihil differt a seruo, cum
sit dominus omnium:*sed sub tutoribus, & 2
actoribus est vsque ad præfinitum tempus
a patre:*ita & nos cum essemus paruuli, sub 3
elementis mundi eramus seruientes.*At vbi 4
venit plenitudo temporis, misit Deus Filiũ
suum factum ex muliere, factum sub lege,
*vt eos, qui sub lege erãt, redimeret, vt ado- 5
ptionem filiorum reciperemus.*Quoniam 6
autem estis filij, misit Deus Spiritum filij sui
in corda vestra clamantem: Abba, Pater.
*Itaque iam non est seruus, sed filius: Quod 7
si filius: & heres per Deum.*Sed tunc qui- 8
dem ignorantes Deum, ijs, qui natura non
sunt dij, seruiebatis.*Nunc autem cum co- 9
gnoueritis Deum, immo cogniti sitis a Deo:
quomodo conuertimini iterum ad infirma,
& egena elementa, quibus denuo seruire
vultis?*Dies obseruatis, & menses, & tẽpo- 10
ra, & annos.*Timeo vos, ne forte sine causa 11
12 laborauerim in vobis.*Estote sicut ego, quia
& ego sicut vos: fratres obsecro vos: Nihil
13 me læsistis.*Scitis autẽ quia per infirmitatẽ
carnis euangelizaui vobis iampridem: &
14 tentationem vestrã in carne mea*non spre-
uistis, neque respuistis: sed sicut Angelum
15 Dei excepistis me, sicut Christũ Iesum.*Vbi
est ergo beatitudo vestra? Testimoniũ enim
perhibeo vobis, quia, si fieri posset, oculos ve
16 stros eruissetis, & dedissetis mihi.*Ergo ini-
micus vobis factus sum, verũ dicens vobis?
17 *Æmulantur vos non bene: sed excludere
18 vos volunt, vt illos æmulemini.*Bonum au-
tem æmulamini in bono semper: & nõ tan
19 tum cũ præsens sum apud vos.*Filioli mei,
quos iterum parturio, donec formetur Chri-
20 stus in vobis.*Vellem autem esse apud vos
modo, & mutare vocem meam: quoniam
21 confundor in vobis.*Dicite mihi qui sub
22 lege vultis esse: legem non legistis?*Scriptũ
est enim: Quoniam Abraham duos filios
habuit: vnum de ancilla, & vnum de libera.
23 *Sed qui de ancilla, secundum carnem na-
tus est: qui autem de libera, per repromis-
24 sionem:*quæ sunt per allegoriã dicta. Hæc
enim sunt duo testamenta. Vnum quidem
in monte Sina, in seruitutem generans: quæ
25 est Agar:*Sina enim mons est in Arabia,
qui coniunctus est ei, quæ nunc est Ierusalẽ,
26 & seruit cũ filijs suis.*Illa autem, quæ sursum
est Ierusalẽ, libera est, quæ est mater nostra.
27 *Scriptum est enim: Lætare sterilis, quæ nõ
paris: erumpe, & clama, quæ non parturis:
quia multi filij desertæ, magis quàm eius,
28 quæ habet virum.*Nos autẽ fratres secun-
29 dũ Isaac promissionis filij sumus.*Sed quo-
modo tunc is, qui secundum carnem natus
fuerat, persequebatur eum, qui secundum
30 spiritum: ita & nunc.*Sed quid dicit Scri-
ptura? Eijce ancillã, & filium eius: nõ enim
31 heres erit filius ancillæ cũ filio liberæ.*Ita-
que, fratres, non sumus ancillæ filij, sed li-
beræ: qua libertate Christus nos liberauit.

CAP. V.

1 STATE, & nolite iterum iugo seruitutis
2 contineri.*Ecce ego Paulus dico vobis:
quoniam

quoniam si circumcidamini, Christus vobis
nihil proderit.* Testificor autem rursus om 3
ni homini circumcidenti se, quoniam debi-
tor est vniuersæ legis faciendæ.* Euacuati 4
estis a Christo, qui in lege iustificamini: a
gratia excidistis.* Nos enim spiritu ex fi- 5
de, spem iustitiæ expectamus.* Nam in 6
Christo Iesu neque circumcisio aliquid va-
let, neque præputium: sed fides, quæ per
charitatem operatur.* Currebatis bene: 7
quis vos impediuit veritati non obedire?
*Persuasio hæc non est ex eo, qui vocat vos. 8
*Modicum fermentum totam massam cor- 9
rumpit.* Ego confido in vobis in Domino, 10
quòd nihil aliud sapietis: qui autem con-
turbat vos, portabit iudicium, quicumque
est ille.* Ego autem, fratres, si circumcisio- 11
nẽ adhuc prædico: quid adhuc persecutio-
nem patior? Ergo euacuatum est scandalũ
crucis.* Vtinam & abscindãtur qui vos con 12
turbant.* Vos enim in libertatem vocati 13
estis fratres: tantùm ne libertatẽ in occa-
sionem detis carnis, sed per charitatem Spi
ritus seruite inuicem.* Omnis enim lex in 14
vno sermone impletur: Diliges proximum
tuum sicut te ipsum.* Quòd si inuicem mor 15
detis, & comeditis: videte ne ab inuicem
consumamini.* Dico autem: Spiritu am- 16
bulate, & desideria carnis non perficietis.
*Caro enim concupiscit aduersus spiritum: 17
spiritus autem aduersus carnem: hæc enim
sibi inuicem aduersantur: vt non quæcum-
que vultis, illa faciatis.* Quòd si spiritu 18
ducimini, non estis sub lege.* Manifesta 19
sunt autẽ opera carnis: quæ sunt fornica-
tio, immunditia, impudicitia, luxuria,* ido- 20
lorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, conten
tiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones,
sectæ,* inuidiæ, homicidia, ebrietates, co- 21
messationes, & his similia, quæ prædico vo-
bis, sicut prædixi: quoniam qui talia agunt,
regnum Dei non consequentur.* Fructus 22
autem Spiritus est: charitas, gaudium, pax,
patientia, benignitas, bonitas, longani-
mitas,* mansuetudo, fides, modestia, con- 23
tinentia, castitas. Aduersus huiusmodi non
est lex.* Qui autem sunt Christi, carnem 24
suam crucifixerunt cum vitijs, & concupi-
25 scentijs.* Si spiritu viuimus, spiritu & am-
26 bulemus.* Nõ efficiamur inanis gloriæ cupi
di, inuicẽ prouocãtes, inuicem inuidentes.

CAP. VI.

1 FRATRES, & si præoccupatus fuerit
homo in aliquo delicto, vos, qui spiri-
tuales estis, huiusmodi instruite in spiritu le-
nitatis, considerans te ipsum, ne & tu tente-
2 ris.* Alter alterius onera portate, & sic adim
3 plebitis legẽ Christi.* Nam si quis existimat
se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.
4 *Opus autem suum probet vnusquisque, &
sic in semetipso tantùm gloriam habebit,
5 & non in altero.* Vnusquisque enim onus
6 suũ portabit.* Communicet autẽ is, qui ca-
techizatur verbo, ei, qui se catechizat, in om
7 nibus bonis.* Nolite errare: Deus non irri-
8 detur.* Quæ enim seminauerit homo, hæc
& metet. Quoniam qui seminat in carne
sua, de carne & metet corruptionem: qui
autem seminat in spiritu, de spiritu metet
9 vitam æternam.* Bonum autem facientes,
non deficiamus: tempore enim suo mete-
10 mus non deficientes.* Ergo dum tempus
habemus, operemur bonum ad omnes, ma-
11 xime autem ad domesticos fidei.* Videte
qualibus litteris scripsi vobis mea manu.
12 *Quicumque enim volunt placere in carne,
hi cogunt vos circumcidi, tantùm vt crucis
13 Christi persecutionem non patiantur.* Ne-
que enim qui circumciduntur, legem custo-
diunt: sed volunt vos circumcidi, vt in car-
14 ne vestra glorientur.* Mihi autem absit glo
riari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Chri-
sti: per quem mihi mundus crucifixus est,
15 & ego mundo.* In Christo enim Iesu ne-
que circumcisio aliquid valet, neque præ-
16 putium, sed noua creatura.* Et quicum-
que hanc regulam secuti fuerint, pax super
illos, & misericordia, & super Israel Dei.
17 *De cetero nemo mihi molestus sit: ego
enim stigmata Domini Iesu in corpore meo
18 porto.* Gratia Domini nostri Iesu Christi,
cum spiritu vestro, fratres. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD EPHESIOS.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS Apostolus Iesu Chri- 1
sti per voluntatem Dei, omni-
bus sanctis, qui sunt Ephesi,&
fidelibus in Christo Iesu.*Gra- 2
tia vobis, & pax a Deo Patre
nostro, & Domino Iesu Christo.* Benedi- 3
ctus Deus & Pater Domini nostri Iesu Chri-
sti,qui benedixit nos in omni benedictione
spirituali in cælestibus in Christo,*sicut ele- 4
git nos in ipso ante mundi constitutionem,
vt essemus sancti & immaculati in cōspectu
eius in charitate.*Qui prædestinauit nos in 5
adoptionem filiorum per Iesum Christū in
ipsum: secūdum propositum volūtatis suæ,
*in laudem gloriæ gratiæ suæ,in qua gratifi 6
cauit nos in dilecto filio suo.* In quo habe- 7
mus redemptionem per sanguinem eius,re
missionem peccatorum secundum diuitias
gratiæ eius,*quæ superabūdauit in nobis in 8
omni sapiētia,& prudentia:*vt notum face- 9
ret nobis sacramentū voluntatis suæ,secun-
dum beneplacitum eius,quod proposuit in
eo,*in dispensatione plenitudinis tēporum, 10
instaurare omnia in Christo,quæ in cælis,&
quæ in terra sunt,in ipso:*In quo etiā & nos 11
sorte vocati sumus prædestinati secundum
propositum eius,qui operatur omnia secun-
dum consilium voluntatis suæ:*vt simus in 12
laudē gloriæ eius nos, qui ante sperauimus
in Christo:*In quo & vos,cum audissetis ver 13
bum veritatis,(Euangelium salutis vestræ)
in quo & credentes signati estis Spiritu pro-
missionis sancto,*qui est pignus hereditatis 14
nostræ, in redemptionem acquisitionis, in
laudem gloriæ ipsius.*Propterea & ego au- 15
diēs fidem vestrā,quæ est in Domino Iesu,&
16 dilectionem in omnes sanctos,*nō cesso gra
tias agēs pro vobis,memoriā vestri faciēs in
17 orationibus meis:*vt Deus,Domini nostri
Iesu Christi pater,gloriæ,det vobis spiritum
sapientiæ & reuelationis,in agnitione eius:
18 *illuminatos oculos cordis vestri,vt sciatis
quæ sit spes vocationis eius,& quæ diuitiæ
19 gloriæ hereditatis eius in sanctis,*& quæ sit
supereminēs magnitudo virtutis eius in nos,
qui credimus secundū operationē potētiæ
20 virtutis eius,*quam operatus est in Christo,
suscitans illum a mortuis,& constituens ad
21 dexteram suam in cælestibus:*supra omnē
principatum & potestatem, & virtutem, &
dominationem,& omne nomē,quod nomi
natur nō solum in hoc sæculo,sed etiam in
22 futuro.*Et omnia subiecit sub pedibus eius:
& ipsum dedit caput supra omnem Eccle-
23 siam,*quæ est corpus ipsius, & plenitudo
eius, qui omnia in omnibus adimpletur.

CAP. II.

1 ET vos, cum essetis mortui delictis, &
2 peccatis vestris,*in quibus aliquādo am
bulastis secundum sæculum mundi huius,
secūdum principem potestatis aeris huius,
spiritus,qui nunc operatur in filios diffiden
3 tiæ,*in quibus & nos omnes aliquando con-
uersati sumus in desiderijs carnis nostræ, fa-
ciētes voluntatem carnis,& cogitationū,&
4 eramus natura filij iræ,sicut & ceteri:*Deus
autem,qui diues est in misericordia,propter
5 nimiam charitatem suā,qua dilexit nos,*&
cum essemus mortui peccatis,cōuiuificauit

nos in Christo,(cuius gratia estis saluati)*& 6
conresuscitauit,& cōsedere fecit in cælesti-
bus in Christo Iesu:* vt ostēderet in sæculis 7
superuenientibus abundantes diuitias gratiæ
suæ, in bonitate super nos in Christo Iesu.
*Gratia enim estis saluati per fidem, & hoc 8
non ex vobis: Dei enim donum est,* nō ex 9
operibus,vt nequis glorietur. * Ipsius enim 10
sumus factura,creati in Christo Iesu in ope-
ribus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis
ambulemus.*Propter quod memores esto- 11
te,quòd aliquādo vos Gentes in carne, qui
dicimini præputium ab ea, quæ dicitur cir-
cumcisio in carne, manu facta:*quia eratis 12
illo in tempore sine Christo,alienati a cōuer
satione Israel,& hospites testamentorū,pro-
missionis spem non habētes, & sine Deo in
hoc mundo.* Nunc autem in Christo Iesu 13
vos,qui aliquādo eratis longe,facti estis pro-
pe in sanguine Christi.* Ipse enim est pax 14
nostra,qui fecit vtraque vnum,& mediū pa-
rietem maceriæ soluēs, inimicitias in carne
sua:*legem mandatorū decretis euacuās,vt 15
duos condat in semetipso in vnum nouum
hominē,faciens pacē,* & recōciliet ambos 16
in vno corpore,Deo per crucem, interficiēs
inimicitias in semetipso.*Et veniēs euange 17
lizauit pacem vobis,qui longe fuistis, & pa-
cem ijs, qui prope.*quoniā per ipsum habe- 18
mus accessum ambo in vno Spiritu ad Pa-
trē.*Ergo iam nō estis hospites,& aduenæ: 19
sed estis ciues sanctorum, & domestici Dei,:
*superædificati super fundamentū Aposto- 20
lorum,& Prophetaru m, ipso summo angu-
lari lapide Christo Iesu:* in quo omnis ædi- 21
ficatio constructa crescit in templum san-
ctum in Domino,*in quo & vos coædifica- 22
mini in habitaculum Dei in Spiritu.

CAP. III.

HVIVS rei gratia, ego Paulus vinctus 1
Christi Iesu,pro vobis Gentibus,*si ta- 2
men audistis dispēsationē gratiæ Dei, quæ
data est mihi in vobis:*quoniam secundum 3
reuelationē notū mihi factum est sacramen-
tū,sicut supra scripsi in breui: * prout pote- 4
stis legētes intelligere prudētiam meam in
5 mysterio Christi: * quod alijs generationi-
bus nō est agnitū filijs hominū, sicuti nunc
reuelatū est sanctis Apostolis eius, & Pro-
6 phetis in Spiritu,*Gentes esse coheredes,&
cōcorporales, & cōparticipes promissionis
7 eius in Christo Iesu per Euangeliū:* Cuius
factus sum minister secundū donum gratiæ
Dei,quæ data est mihi secundū operationē
8 virtutis eius. * Mihi omnium sanctorum mi
nimo data est gratia hæc,In Gentibus euā-
9 gelizare inuestigabiles diuitias Christi,*& il-
luminare omnes, quæ sit dispēsatio sacramē
ti absconditi a sæculis in Deo, qui omnia
10 creauit:*vt innotescat principatibus,& po-
testatibus in cælestibus per Ecclesiā, multi-
11 formis sapiētia Dei,* secundū præfinitionē
sæculorū,quam fecit in Christo Iesu Domi-
12 no nostro:*In quo habemus fiduciā,& ac-
13 cessum in confidētia per fidem eius. * Pro-
pter quod peto ne deficiatis in tribulationi-
bus meis pro vobis: quæ est gloria vestra.
14 *Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrē
15 Domini nostri Iesu Christi,*ex quo omnis
16 paternitas in cælis,& in terra nominatur,*vt
det vobis secundū diuitias gloriæ suæ,virtu
te corroborari per Spiritū eius in interiorē
17 hominē, * Christū habitare per fidē in cor-
dibus vestris:in charitate radicati, & funda-
18 ti,*vt possitis cōprehēdere cū omnibus san-
ctis,quæ sit latitudo,& lōgitudo, & sublimi-
19 tas,& profundum:*scire etiam supereminē-
tem scientiæ charitatē Christi,vt impleami-
20 ni in omnem plenitudinem Dei. * Ei autē,
qui potēs est omnia facere superabundāter
quàm petimus,aut intelligimus, secundum
21 virtutem,quæ operatur in nobis:*Ipsi gloria
in Ecclesia, & in Christo Iesu in omnes ge-
nerationes sæculi sæculorum. Amen.

CAP. IIII.

1 OBSECRO itaque vos ego vinctus in
Domino,vt digne ambuletis vocatio-
2 ne,qua vocati estis,*cū omni humilitate,&
mansuetudine,cum patientia,supportantes
3 inuicē in charitate, * soliciti seruare vnitatē
4 Spiritus in vinculo pacis.* Vnum corpus,&
vnus Spiritus sicut vocati estis in vna spe vo

cationis vestræ.* Vnus Dominus, vna fides, 5
vnum baptisma.* Vnus Deus & Pater om- 6
niũ, qui est super omnes, & per omnia, & in
omnibus nobis.* Vnicuique autem nostrũ 7
data est gratia secundũ mensuram donatio-
nis Christi.* Propter quod dicit: Ascendés 8
in altum captiuam duxit captiuitaté: dedit
dona hominibus.* Quòd autem ascendit, 9
quid est, nisi quia & descendit primùm in
inferiores partes terræ.* Qui descendit, ipse 10
est & qui ascédit super omnes cælos, vt im-
pleret omnia.* Et ipse dedit quosdam qui- 11
dem Apostolos, quosdam auté Prophetas,
alios vero Euangelistas, alios auté pastores,
& doctores* ad consummationem sanctorũ 12
in opus ministerij, in ædificationé corporis
Christi:* donec occurramus omnes in vni- 13
tatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum
perfectum, in mésuram ætatis plenitudinis
Christi:* vt iam nõ simus paruuli fluctuan- 14
tes, & circumferamur omni vento doctrinæ
in nequitia hominum, in astutia ad circum-
uentioné erroris.* Veritatem auté facientes 15
in charitate, crescamus in illo per omnia,
qui est caput Christus:* ex quo totum cor- 16
pus compactum, & connexum per omnem
iuncturã subministrationis, secundum ope-
rationem in mésuram vniuscuiusque mem-
bri, augmétum corporis facit in ædificatio-
nem sui in charitate.* Hoc igitur dico, & te- 17
stificor in Domino, vt iam nõ ambuletis, si-
cut & Gétes ambulát in vanitate sensus sui,
*tenebris obscuratum habétes intellectum, 18
alienati a vita Dei per ignorátiam, quæ est
in illis, propter cæcitatem cordis ipsorum,
* qui desperantes, semetipsos tradiderũt im 19
pudicitiæ, in operationem immũditiæ om-
nis in auaritiam.* Vos autem nõ ita didici- 20
stis Christum,* si tamé illum audistis, & in 21
ipso edocti estis, sicut est veritas in Iesu.* de- 22
ponere vos secundum pristinam conuersa-
tionem veterem hominem, qui corrumpi-
tur secũdum desideria erroris.* Renoua- 23
mini autem spiritu mentis vestræ,* & indui- 24
te nouum hominem, qui secundum Deum
creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis.
*Propter quod deponentes mendacium, lo 25
quimini veritatem vnusquisque cum pro-
ximo suo: quoniã sumus inuicem membra.
26 *Irascimini, & nolite peccare: sol non occi-
27 dat super iracundiam vestram.* Nolite lo-
28 cum dare diabolo:* qui furabatur, iam non
furetur: magis autem laboret, operãdo ma-
nibus suis, quod bonum est, vt habeat vnde
29 tribuat necessitatem patienti.* Omnis ser-
mo malus ex ore vestro non procedat: sed
siquis bonus ad ædificationem fidei vt det
30 gratiam audientibus.* Et nolite contristare
Spiritum sanctum Dei: in quo signati estis
31 in diem redemptionis.* Omnis amaritudo,
& ira, & indignatio, & clamor, & blasphe-
mia tollatur a vobis cum omni malitia.
32 * Estote autem inuicem benigni, misericor-
des, donantes inuicem sicut & Deus in
Christo donauit vobis.

CAP. V.

1 ESTOTE ergo imitatores Dei, sicut filij
2 charissimi:* & ambulate in dilectione,
sicut & Christus dilexit nos, & tradidit se-
metipsum pro nobis oblationem, & hostiam
3 Deo in odorem suauitatis.* Fornicatio auté,
& omnis immũditia, aut auaritia nec nomi-
4 netur in vobis, sicut decet sanctos:* aut tur-
pitudo, aut stultiloquiũ, aut scurrilitas, quæ
ad rem non pertinet: sed magis gratiarum
5 actio.* Hoc enim scitote intelligétes: quòd
omnis fornicator, aut immũdus, aut auarus,
quod est idolorum seruitus, nõ habet here-
6 ditaté in regno Christi, & Dei.* Nemo vos
seducat inanibus verbis: propter hæc enim
7 venit ira Dei in filios diffidentiæ.* Nolite
8 ergo effici participes eorum.* Eratis enim
aliquando tenebræ: nũc autem lux in Do-
9 mino. Vt filij lucis ambulate:* fructus enim
lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veri-
10 tate:* probantes quid sit beneplacitũ Deo:
11 * & nolite cõmunicare operibus infructuosis
12 tenebrarum, magis autem redarguite.* Quæ
enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est &
13 dicere.* Omnia autem, quæ arguuntur, a lu-
mine manifestãtur: omne enim, quod mani-
14 festatur, lumé est.* Propter quod dicit: Sur
ge qui dormis, & exurge a mortuis, & illu-

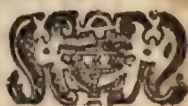
minabit te Christus.*Videte itaque fratres, 15
quomodo caute ambuletis: non quasi insi-
piẽtes,*sed vt sapientes: rediměntes tempus, 16
quoniam dies mali sunt.*Propterea nolite 17
fieri imprudentes: sed intelligentes quæ sit
voluntas Dei.*Et nolite inebriari vino, in 18
quo est luxuria: sed implemini Spiritu san-
cto,*loquentes vobismetipsis in psalmis, & 19
hymnis, & canticis spiritualibus, cantãtes, &
psallentes in cordibus vestris Domino,*gra 20
tias agẽtes semper pro omnibus, in nomine
Domini nostri Iesu Christi Deo & Patri.
*Subiecti inuicẽ in timore Christi.*Mulieres 21 22
viris suis subditæ sint, sicut Domino:*quo- 23
niam vir caput est mulieris: sicut Christus
caput est Ecclesiæ: Ipse, saluator corporis
eius.*Sed sicut Ecclesia subiecta est Christo, 24
ita & mulieres viris suis in omnibus.*Viri 25
diligite vxores vestras, sicut & Christus dile-
xit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea,*vt 26
illam sanctificaret, mundans lauacro aquæ
in verbo vitæ,*vt exhiberet ipse sibi in glo- 27
riosam Ecclesiam, nõ habentem maculam,
aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit
sancta & immaculata.*Ita & viri debẽt di- 28
ligere vxores suas vt corpora sua. Qui suam
vxorẽ diligit, seipsum diligit.*Nemo enim 29
vmquam carnem suam odio habuit: sed nu
trit, & fouet eam, sicut & Christus Eccle-
siam:*quia membra sumus corporis eius, 30
de carne eius, & de ossibus eius.*Propter 31
hoc relinquet homo patrem, & matrem suã,
& adhærebit vxori suæ: & erunt duo in car-
ne vna.*Sacramentum hoc magnum est, 32
ego autem dico in Christo & in Ecclesia.
*Verumtamen & vos singuli, vnusquisque 33
vxorem suam sicut seipsum diligat: vxor
autem timeat virum suum.

Cap. VI.

Filii, obedite parentibus vestris in Do- 1
mino: hoc enim iustum est.*Honora 2
patrem tuum, & matrem tuã. quod est man-
datum primum in promissione:*vt bene sit 3
tibi, & sis longæuus super terram.*Et vos 4
patres nolite ad iracũdiam prouocare filios
vestros: sed educate illos in disciplina, &
5 correptione Domini.*Serui obedite domi-
nis carnalibus cũ timore & tremore, in sim-
6 plicitate cordis vestri, sicut Christo:*non ad
oculum seruientes, quasi hominibus placen
tes, sed vt serui Christi, faciẽtes voluntatem
7 Dei ex animo,*cum bona voluntate seruiẽ-
8 tes, sicut Domino, & nõ hominibus:*scien-
tes quoniam vnusquisque quodcũque fece-
rit bonũ, hoc recipiet a Domino, siue seruus,
9 siue liber.*Et vos domini eadem facite illis,
remittentes minas: scientes quia & illorum,
& vester Dominus est in cælis: & personarũ
10 acceptio non est apud eum.*De cetero fra-
tres confortamini in Domino, & in potẽtia
11 virtutis eius.*Induite vos armaturã Dei, vt
12 possitis stare aduersus insidias diaboli.*quo-
niam nõ est nobis colluctatio aduersus car
nem & sanguinem: sed aduersus principes,
& potestates, aduersus mũdi rectores tene-
brarum harum, contra spiritualia nequitiæ,
13 in cælestibus.*Propterea accipite armaturã
Dei, vt possitis resistere in die malo, & in
14 omnibus perfecti stare.*State ergo succin-
cti lumbos vestros in veritate, & induti lori-
15 cam iustitiæ,*& calceati pedes in præpara-
16 tione Euangelij pacis:*in omnibus sumen-
tes scutum fidei, in quo possitis omnia tela
17 nequissimi ignea extinguere:*& galeã salu-
tis assumite: & gladium spiritus (quod est
18 verbum Dei)*per omnem orationem, & ob-
secrationẽ orantes omni tempore in spiritu:
& in ipso vigilantes in omni instantia, & ob-
19 secratione pro omnibus sanctis:*& pro me,
vt detur mihi sermo in apertione oris mei
cum fiducia, notum facere mysterium Euan
20 gelij:*pro quo legatione fungor in catena,
ita vt in ipso audeam, prout oportet me, lo-
21 qui.*Vt autem & vos sciatis quæ circa me
sunt, quid agam: omnia vobis nota faciet
Tychicus, charissimus frater, & fidelis mini-
22 ster in Domino:*quem misi ad vos in hoc
ipsum, vt cognoscatis quæ circa nos sunt,
23 & consoletur corda vestra.*Pax fratribus, &
charitas cum fide a Deo Patre, & Domino
24 Iesu Christo.*Gratia cum omnibus, qui
diligunt Dominum nostrum Iesum Chri-
stum in incorruptione. Amen.

EPI-

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD PHILIPPENSES.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS, & Timotheus serui 1
Iesu Christi, omnibus san-
ctis in Christo Iesu, qui sunt
Philippis, cum episcopis, &
diaconibus. *Gratia vobis, 2
& pax a Deo Patre nostro, & Domino Iesu
Christo. * Gratias ago Deo meo in omni 3
memoria vestri, *semper in cunctis orationi- 4
bus meis pro omnibus vobis, cũ gaudio de-
precationem faciens, *super cõmunicatione 5
vestra in Euangelio Christi a prima die vs-
que nunc. *confidens hoc ipsum, quia qui 6
cœpit in vobis opus bonum, perficiet vsque
in diem Christi Iesu. *sicut est mihi iustum 7
hoc sentire pro omnibus vobis: eo quòd
habeam vos in corde, & in vinculis meis, &
in defensione, & confirmatione Euangelij,
socios gaudij mei omnes vos esse. *Testis 8
enim mihi est Deus, quomodo cupiam om-
nes vos in visceribus Iesu Christi. *Et hoc 9
oro vt charitas vestra magis ac magis abun
det in scientia, & in omni sensu: *vt probe- 10
tis potiora, vt sitis sinceri, & sine offensa in
diem Christi, *repleti fructu iustitiæ per Ie- 11
sum Christum, in gloriam & laudem Dei.
*Scire autem vos volo fratres, quia quæ cir- 12
ca me sunt, magis ad profectum venerunt
Euangelij: *ita vt vincula mea manifesta fie- 13
rent in Christo in omni prætorio, & in ce-
teris omnibus, *& plures e fratribus in Do- 14
mino confidentes vinculis meis, abundan-
tius auderẽt sine timore verbum Dei loqui.
*Quidam quidem & propter inuidiam, 15
& contentionem: quidam autem & pro-
pter bonam voluntatem Christum prædi-
16 cant: *quidam ex charitate: scientes quo-
niam in defensionem Euangelij positus
17 sum. *Quidam autem ex contentione
Christum annunciant non sincere, existi-
mantes pressuram se suscitare vinculis meis.
18 *Quid enim? Dum omni modo siue per oc-
casionem, siue per veritatem Christus an-
nuncietur: & in hoc gaudeo, sed & gau-
19 debo. *Scio enim quia hoc mihi proue-
niet ad salutem, per vestram orationem, &
20 subministrationem Spiritus Iesu Christi *se-
cundum expectationem, & spem meam,
quia in nullo confundar: sed in omni fidu-
cia sicut semper, & nunc magnificabitur
Christus in corpore meo, siue per vitam,
21 siue per mortem. *Mihi enim viuere Chri-
22 stus est, & mori lucrum. *Quòd si viuere
in carne, hic mihi fructus operis est, &
23 quid eligam ignoro. *Coarctor autem e
duobus: desiderium habens dissolui, & es-
24 se cum Christo, multo magis melius: *per-
manere autem in carne, necessarium pro-
25 pter vos. *Et hoc confidens scio quia ma-
nebo, & permanebo omnibus vobis ad
26 profectum vestrum, & gaudium fidei: *vt
gratulatio vestra abundet in Christo Iesu
in me, per meum aduentum iterum ad vos.
27 *Tantũ digne Euangelio Christi conuersa-
mini: vt siue cum venero, & videro vos, si-
ue absens audiã de vobis quia statis in vno
spiritu vnanimes, collaborantes fidei Euan-
28 gelij: *& in nullo terreamini ab aduersarijs:
quæ illis est causa perditionis, vobis autem
29 salutis, & hoc a Deo: *quia vobis donatum
est pro Christo, non solum vt in eum creda-

tis,sed vt etiā pro illo patiamini :* idem cer- 30
tamen habentes, quale & vidistis in me, &
nunc audistis de me.

CAP. II.

SI qua ergo cōsolatio in Christo, si quod 1
solatiū charitatis, siqua societas spiritus,
siqua viscera miserationis:* implete gaudiū 2
meum vt idem sapiatis,eandem charitatem
habētes,vnanimes,idipsum sentiētes,* nihil 3
per contentionē,neque per inanem gloriā:
sed in humilitate superiores sibi inuicem ar-
bitrantes, * non quæ sua sunt singuli consi 4
derantes,sed ea,quæ aliorum. * Hoc enim 5
sentite in vobis,quod & in Christo Iesu:*qui 6
cum in forma Dei esset,nō rapinā arbitratus
est esse se æqualem Deo : * sed semetipsum 7
exinaniuit formā serui accipiēs, in similitu-
dinem hominū factus,& habitu inuentus vt
homo.*Humiliauit semetipsum factus obe- 8
diens vsque ad mortem, mortē autem cru-
cis.* Propter quod & Deus exaltauit illum, 9
& donauit illi nomen, quod est super om-
ne nomen:* vt in nomine Iesu omne genu 10
flectatur cælestiū, terrestrium, & infernorū,
* & omnis lingua cōfiteatur quia Dominus 11
Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Ita- 12
que charissimi mei (sicut semper obedistis:)
non vt in præsentia mei tantum, sed multo
magis nunc in absentia mea, cum metu &
tremore vestram salutem operamini.*Deus 13
est enim, qui operatur in vobis & velle, &
perficere pro bona voluntate.*Omnia autē 14
facite sine murmurationibus,& hæsitationi-
bus : * vt sitis sine querela, & simplices filij 15
Dei, sine reprehensione in medio nationis
prauæ, & peruersæ: inter quos lucetis sicut
luminaria in mūdo,* verbū vitæ continētes 16
ad gloriā meam in die Christi, quia nō in va
cuum cucurri,neque in vacuum laboraui.
*Sed & si immolor supra sacrificiū,& obse- 17
quium fidei vestræ, gaudeo, & congratulor
omnibus vobis. * Idipsum autē & vos gau- 18
dete, & congratulamini mihi. * Spero au- 19
tem in Domino Iesu, Timotheum me cito
mittere ad vos : vt & ego bono animo sim,
20 cognitis quæ circa vos sunt.* Neminē enim
habeo tam vnanimem,qui sincera affectio-
21 ne pro vobis solicitus sit.* Omnes enim quæ
sua sunt quærunt,nō quæ sunt Iesu Christi.
22 *Experimētum autem eius cognoscite,quia
sicut patri filius,mecum seruiuit in Euange-
23 lio. * Hunc igitur spero me mittere ad vos,
24 mox vt videro quæ circa me sunt. * Confi-
do autem in Domino quoniā & ipse veniā
25 ad vos cito.*Necessarium autem existima-
ui Epaphroditū fratrem, & cooperatorem,
& cōmilitonem meum, vestrū autem apo-
stolum, & ministrū necessitatis meæ, mitte-
26 re ad vos :*quoniā quidem omnes vos de-
siderabat : & mœstus erat, propterea quòd
27 audieratis illū infirmatum. * Nam & infir-
matus est vsque ad mortem:sed Deus miser
tus est eius: non solum autem eius, verum
etiam & mei, ne tristitiam super tristitiam
28 haberem.* Festinantius ergo misi illum, vt
viso eo iterum gaudeatis,& ego sine tristi-
29 tia sim. * Excipite itaque illum cum omni
gaudio in Domino,& eiusmodi cum hono-
30 re habetote.* quoniam propter opus Chri-
sti vsque ad mortem accessit, tradens ani-
mam suam vt impleret id, quod ex vobis
deerat erga meum obsequium.

CAP. III.

1 DE cetero fratres mei gaudete in Domi
no. Eadem vobis scribere,mihi quidē
2 non pigrū,vobis autem necessarium. * Vi-
dete canes, videte malos operarios, videte
3 concisionem. * Nos enim sumus circumci-
sio,qui spiritu seruimus Deo,& gloriamur in
Christo Iesu, & non in carne fiduciam ha-
4 bentes,*quamquam ego habeam cōfiden-
tiam & in carne. Si quis alius videtur confi-
5 dere in carne,ego magis,*circumcisus octa-
uo die,ex genere Israel,de tribu Beniamin,
Hebræus ex Hebræis,secūdum legem Pha-
6 risæus,* secundū æmulationem persequens
Ecclesiam Dei, secundum iustitiam, quæ in
7 lege est,conuersatus sine querela:*Sed quæ
mihi fuerunt lucra,hæc arbitratus sum pro-
8 pter Christum detrimenta. * Verumtamen
existimo omnia detrimentum esse propter
eminen-

eminentem ſcientiam Ieſu Chriſti Domini
mei: propter quem omnia detrimentum fe
ci,& arbitror vt ſtercora, vt Chriſtum lucri-
faciam;* & inueniar in illo non habens 9
meam iuſtitiam, quæ ex lege eſt, ſed illam,
quæ ex fide eſt Chriſti Ieſu: quæ ex Deo eſt
iuſtitia in fide * ad cognoſcẽdum illũ,& vir- 10
tutem reſurrectionis eius,& ſocietatem paſ
ſionũ illius: configuratus morti eius:* ſi quo 11
modo occurrã ad reſurrectionem, quæ eſt
ex mortuis:* nõ quòd iã acceperim, aut iam 12
perfectus ſim: ſequor autem, ſi quomodo
comprehendam in quo & comprehenſus
ſum a Chriſto Ieſu.* Fratres, ego me non 13
arbitror comprehẽdiſſe. Vnũ autem: quæ
quidem retro ſunt obliuiſcens, ad ea vero,
quæ ſunt priora, extendẽs meipſum,* ad de- 14
ſtinatum perſequor, ad brauiũ ſupernæ vo-
cationis Dei in Chriſto Ieſu.* Quicumque 15
ergo perfecti ſumus, hoc ſentiamus: & ſi-
quid aliter ſapitis,& hoc vobis Deus reue-
labit.* Verumtamẽ ad quod peruenimus vt 16
idẽ ſapiamus,& in eadem permaneamus re-
gula.* Imitatores mei eſtote fratres,& obſer 17
uate eos qui ita ambulãt, ſicut habetis for-
mam noſtram.* Multi enim ambulãt, quos 18
ſæpe dicebam vobis (nunc autem & flens di
co) inimicos crucis Chriſti:* quorũ finis inte 19
ritus: quorum Deus venter eſt: & gloria
in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt.
*Noſtra autem cõuerſatio in cælis eſt: vnde 20
etiam Saluatorem expectamus Dominum
noſtrũ Ieſum Chriſtũ,* qui reformabit cor- 21
pus humilitatis noſtræ, configuratum cor-
pori claritatis ſuæ, ſecundum operationem,
qua etiam poſſit ſubijcere ſibi omnia.

CAP. IIII.

ITAQVE fratres mei chariſſimi,& deſi- 1
deratiſſimi, gaudium meum,& corona
mea; ſic ſtate in Domino, chariſſimi:* Euo- 2
diam rogo,& Syntychen deprecor idipſum
ſapere in Domino.* Etiam rogo & te ger- 3
mane compar, adiuua illas, quæ mecũ labo-
rauerunt in Euangelio cum Clemẽte,& ce-
teris adiutoribus meis, quorũ nomina ſunt
in libro vitæ.* Gaudete in Domino ſemper: 4
5 iterum dico gaudete.* Modeſtia veſtra nota
ſit omnibus hominibus: Dominus prope
6 eſt.* Nihil ſoliciti ſitis: ſed in omni ora-
tione,& obſecratione, cum gratiarum
actione petitiones veſtræ innoteſcant apud
7 Deum.* Et pax Dei, quæ exuperat omnem
ſenſum, cuſtodiat corda veſtra,& intelligẽ-
8 tias veſtras in Chriſto Ieſu.* De cetero fra-
tres, quæcumque ſunt vera, quæcumque pu
dica, quæcumque iuſta, quæcumque ſancta,
*quæcumque amabilia, quæcumque bonæ
famæ, ſiqua virtus, ſiqua laus diſciplinæ, hæc
9 cogitate.* Quæ & didiciſtis,& accepiſtis,&
audiſtis,& vidiſtis in me, hæc agite: &
10 Deus pacis erit vobiſcum.* Gauiſus ſum
autem in Domino vehementer, quoniam
tandem aliquando refloruiſtis pro me ſen-
tire, ſicut & ſentiebatis: occupati autem era-
11 tis.* Non quaſi propter penuriam dico:
ego enim didici, in quibus ſum, ſufficiens
12 eſſe.* Scio & humiliari, ſcio & abundare:
(vbique & in omnibus inſtitutus ſum) &
ſatiari,& eſurire,& abundare,& penuriam
13 pati:* omnia poſſum in eo, qui me confor-
14 tat.* Verumtamen bene feciſtis, communi-
15 cantes tribulationi meæ.* Scitis autem &
vos Philippenſes, quòd in principio Euan-
gelij, quando profectus ſum a Macedonia,
nulla mihi Eccleſia communicauit in ratio-
16 ne dati & accepti, niſi vos ſoli:* quia &
Theſſalonicam ſemel & bis in vſum mihi
17 miſiſtis.* Non quia quæro datũ, ſed requi-
ro fructum abundantem in ratione veſtra.
18 * Habeo autem omnia,& abundo: reple-
tus ſum, acceptis ab Epaphrodito quæ mi-
ſiſtis odorem ſuauitatis, hoſtiã acceptam,
19 placentem Deo.* Deus autem meus im-
pleat omne deſiderium veſtrum ſecundum
20 diuitias ſuas in gloria in Chriſto Ieſu.* Deo
autem & Patri noſtro gloria in ſæcula ſæ-
21 culorum: Amen.* Salutate omnem ſan-
22 ctum in Chriſto Ieſu.* Salutant vos, qui
mecum ſunt, fratres. Salutant vos omnes
ſancti, maxime autem qui de Cæſaris do-
23 mo ſunt.* Gratia Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti cum ſpiritu veſtro. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD COLOSSENSES.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS Apostolus Iesu Chri 1
sti per voluntatem Dei, &
Timotheus frater: * eis, qui 2
sunt Colossis, sanctis, & fi-
delibus fratribus in Christo
Iesu. * Gratia vobis, & pax a Deo Patre 3
nostro, & Domino Iesu Christo. Gratias
agimus Deo, & Patri Domini nostri Iesu
Christi semper pro vobis orantes: * audien- 4
tes fidem vestram in Christo Iesu, & dile-
ctionem, quam habetis in sanctos omnes
* propter spem, quæ reposita est vobis in cæ 5
lis: quam audistis in verbo veritatis Euan-
gelij: * quod peruenit ad vos, sicut & in 6
vniuerso mundo est, & fructificat, & cre-
scit sicut in vobis, ex ea die, qua audistis,
& cognouistis gratiam Dei in veritate, * si- 7
cut didicistis ab Epaphra charissimo conser
uo nostro, qui est fidelis pro vobis minister
Christi Iesu, * qui etiam manifestauit no- 8
bis dilectionem vestram in spiritu: * ideo & 9
nos ex qua die audiuimus, non cessamus
pro vobis orantes, & postulantes vt imple-
mini agnitione voluntatis eius, in omni sa-
pientia & intellectu spiritali: * vt ambuletis 10
digne Deo per omnia placentes: in omni
opere bono fructificantes, & crescentes in
scientia Dei: * in omni virtute confortati 11
secundum potentiam claritatis eius in om-
ni patientia, & longanimitate cum gaudio
* gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos 12
fecit in partem sortis sanctorum in lumine:
* qui eripuit nos de potestate tenebrarum, 13
& transtulit in regnum filij dilectionis suæ,
14 * in quo habemus redemptionem per san-
15 guinem eius, remissionem peccatorum: * qui
est imago Dei inuisibilis, primogenitus om
16 nis creaturæ: * quoniam in ipso condita
sunt vniuersa in cælis, & in terra, visibilia, &
inuisibilia, siue throni, siue dominationes, si-
ue principatus, siue potestates: omnia per
17 ipsum, & in ipso creata sunt: * & ipse est an-
18 te omnes, & omnia in ipso constant. * Et ip-
se est caput corporis Ecclesiæ, qui est prin-
cipium, primogenitus ex mortuis: vt sit in
19 omnibus ipse primatum tenens. * quia in ip-
so complacuit, omnem plenitudinem inha-
20 bitare: * & per eũ reconciliare omnia in ip-
sum, pacificans per sanguinem crucis eius,
21 siue quæ in terris, siue quæ in cælis sunt. * Et
vos cum essetis aliquando alienati, & inimi-
22 ci sensu in operibus malis: * nũc autem re-
conciliauit in corpore carnis eius per mor-
tem, exhibere vos sanctos, & immaculatos,
23 & irreprehensibiles coram ipso: * si tamen
permanetis in fide fundati, & stabiles, & im
mobiles a spe Euãgelij, quod audistis, quod
prædicatum est in vniuersa creatura, quæ
sub cælo est, cuius factus sum ego Paulus
24 minister. * Qui nunc gaudeo in passionibus
pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt
passionum Christi, in carne mea pro corpo-
25 re eius, quod est Ecclesia: * cuius factus sum
ego minister secundum dispensationẽ Dei,
quæ data est mihi in vos, vt impleam ver-
26 bũ Dei: * mysterium, quod absconditũ fuit
a sæcu-

a sæculis, & generationibus, nunc autem
manifestatũ est sanctis eius, *quibus voluit 27
Deus notas facere diuitias gloriæ sacramé-
ti huius in Gentibus, quod est Christus, in
vobis spes gloriæ, *quem nos annũciamus, 28
corripientes omnem hominem, & docen-
tes omnem hominem, in omni sapientia, vt
exhibeamus omnem hominem perfectum
in Christo Iesu. *in quo & laboro, certando 29
secundum operationem eius, quam opera-
tur in me in virtute.

CAP. II.

VOLO enim vos scire qualem solicitu- 1
dinem habeam pro vobis, & pro ijs,
qui sunt Laodiciæ, & quicumque non vide-
runt faciem meam in carne: *vt cõsolentur 2
corda ipsorum, instructi in charitate, & in
omnes diuitias plenitudinis intellectus, in
agnitioné mysterij Dei Patris & Christi Ie-
su: *in quo sunt omnes thesauri sapiétiæ, & 3
scientiæ absconditi. *Hoc autem dico, vt 4
nemo vos decipiat in sublimitate sermonũ.
*Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu 5
vobiscum sum: gaudens, & videns ordinem
vestrum, & firmamentũ eius, quæ in Chri-
sto est, fidei vestræ. *Sicut ergo accepistis 6
Iesum Christum Dominum, in ipso ambu-
late, *radicati, & superædificati in ipso, & 7
cõfirmati fide, sicut & didicistis, abundan-
tes in illo in gratiarum actione: *Videte ne 8
quis vos decipiat per philosophiam, & ina-
nem fallaciam secundum traditionem ho-
minum, secundum elementa mundi, & non
secũdum Christum: *quia in ipso inhabitat 9
omnis plenitudo diuinitatis corporaliter:
*& estis in illo repleti, qui est caput omnis 10
principatus, & potestatis: *in quo & circũ- 11
cisi estis circumcisione non manu facta in
expoliatione corporis carnis, sed in circũci-
sione Christi: *consepulti ei in baptismo, in 12
quo & resurrexistis per fidé operationis Dei,
qui suscitauit illum a mortuis. *Et vos cum 13
mortui essetis in delictis, & præputio carnis
vestræ, cõuiuificauit cum illo, donans vobis
omnia delicta: *delens quod aduersus nos 14
erat chirographum decreti, quod erat con-
trarium nobis, & ipsum tulit de medio, af-
15 figens illud cruci: *& expoliãs principatus,
& potestates traduxit confidenter, palam
16 triumphans illos in semetipso. *Nemo ergo
vos iudicet in cibo, aut in potu, aut in par-
te diei festi, aut neomeniæ, aut sabbatorum:
17 *quæ sunt vmbra futurorum: corpus autem
18 Christi. *Nemo vos seducat, volens in hu-
militate, & religione angelorum, quæ non
vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis
19 suæ, *& nõ tenens caput, ex quo totum cor-
pus per nexus, & coniunctiones subministra
tum, & constructum crescit in augmentũ
20 Dei. *Si ergo mortui estis cum Christo ab
elementis huius mundi: quid adhuc tam-
21 quam viuentes in mundo decernitis? *Ne
tetigeritis, neque gustaueritis, neque con-
22 trectaueritis: *quæ sunt omnia in interitum
ipso vsu, secundum præcepta, & doctrinas
23 hominum: *quæ sunt rationem quidem ha-
bentia sapientiæ in superstitione, & humili-
tate, & non ad parcendum corpori, non in
honore aliquo ad saturitatem carnis.

CAP. III.

1 IGITVR, si consurrexistis cum Christo:
quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est
2 in dextera Dei sedens: *quæ sursum sunt sa-
3 pite, non quæ super terram. *Mortui enim
estis, & vita vestra est abscondita cum
4 Christo in Deo. *Cum Christus appa-
ruerit, vita vestra: tunc & vos apparebitis
5 cũ ipso in gloria. *Mortificate ergo mem-
bra vestra, quæ sunt super terram: fornica-
tionem, immunditiam, libidinem, concu-
piscentiam malam, & auaritiam, quæ est si-
6 mulacrorum seruitus: *propter quæ venit
7 ira Dei super filios incredulitatis: *in quibus
& vos ambulastis aliquando, cum viuere-
8 tis in illis. *Nunc autem deponite & vos
omnia: iram, indignationem, malitiam,
blasphemiam, turpem sermonem de ore
9 vestro. *Nolite mentiri inuicem, expo-
liantes vos veterem hominem cum acti-
10 bus suis, *& induentes nouum eum, qui re-
nouatur in agnitionem secundum imagi-
11 nem eius, qui creauit illum. *vbi non est
Genti-

Gentilis, & Iudæus, circumcisio, & præpu-
tium, Barbarus, & Scytha, seruus, & liber:
sed omnia, & in omnibus Christus. *Indui- 12
te vos ergo sicut electi Dei, sancti, & dilecti,
viscera misericordiæ, benignitatem, humili-
tatem, modestiam, patientiam: *supportan- 13
tes inuicem, & donantes vobismetipsis si
quis aduersus aliquem habet querelam: si-
cut & Dominus donauit vobis, ita & vos.
*Super omnia autem hæc, charitatem ha- 14
bete, quod est vinculum perfectionis: *& 15
pax Christi exultet in cordibus vestris, in
qua & vocati estis in vno corpore: & gra-
ti estote. *Verbum Christi habitet in vo- 16
bis abundanter, in omni sapientia, docen-
tes, & commonentes vosmetipsos, psalmis,
hymnis, & canticis spiritualibus, in gratia
cantantes in cordibus vestris Deo. *Om- 17
ne, quodcumque facitis in verbo aut in
opere, omnia in nomine Domini Iesu Chri-
sti, gratias agentes Deo & Patri per ipsum.
*Mulieres subditæ estote viris, sicut opor- 18
tet, in Domino. *Viri diligite vxores ve- 19
stras, & nolite amari esse ad illas. *Filij obe- 20
dite parentibus per omnia: hoc enim placi-
tum est in Domino. *Patres, nolite ad indi- 21
gnationem prouocare filios vestros, vt non
pusillo animo fiant. *Serui obedite per 22
omnia d[illegible]nis carnalibus, non ad oculum
seruien[illegible]asi hominibus placentes, sed
in simp[illegible]tate cordis, timentes Deum.
*Quodcumque facitis, ex animo operami- 23
ni sicut Domino, & non hominibus: *scien- 24
tes quòd a Domino accipietis retributio-
nem hereditatis. Domino Christo serui-
te. *qui enim iniuriam facit, recipiet id, 25
quod inique gessit: & non est personarum
acceptio apud Deum.

CAP. IIII.

DOMINI, quod iustum est & æquum, 1
seruis præstate: scientes quòd & vos
2 Dominum habetis in cælo. *Orationi in-
state, vigilantes in ea in gratiarum actione:
3 *orantes simul & pro nobis, vt Deus ape-
riat nobis ostium sermonis ad loquendum
mysterium Christi (propter quod etiam vin
4 ctus sum) *vt manifestem illud ita vt opor-
5 tet me loqui. *In sapientia ambulate ad
eos, qui foris sunt: tempus redimentes.
6 *Sermo vester semper in gratia sale sit con-
ditus, vt sciatis quomodo oporteat vos vni-
7 cuique respondere. *Quæ circa me sunt,
omnia vobis nota faciet Tychicus charissi-
mus frater, & fidelis minister, & conseruus
8 in Domino: *quem misi ad vos ad hoc ipsum
vt cognoscat, quæ circa vos sunt, & conso-
9 letur corda vestra, *cum Onesimo charissi-
mo, & fideli fratre, qui ex vobis est. Om-
nia, quæ hic aguntur, nota facient vobis.
10 *Salutat vos Aristarchus concaptiuus meus,
& Marcus consobrinus Barnabæ, de quo
accepistis mandata: si venerit ad vos, ex-
11 cipite illum: *& Iesus, qui dicitur Iustus:
qui sunt ex circumcisione: hi soli sunt adiu-
tores mei in regno Dei, qui mihi fuerunt
12 solatio. *Salutat vos Epaphras, qui ex vo-
bis est, seruus Christi Iesu, semper solicitus
pro vobis in orationibus, vt stetis perfecti, &
13 pleni in omni voluntate Dei. *Testimo-
nium enim illi perhibeo quòd habet mul-
tum laborem pro vobis, & pro ijs, qui sunt
14 Laodiciæ, & qui Hierapoli. *Salutat vos
15 Lucas medicus charissimus, & Demas. *Sa-
lutate fratres, qui sunt Laodiciæ, & Nym-
pham, & quæ in domo eius est, Ecclesiam.
16 *Et cum lecta fuerit apud vos epistola hæc,
facite vt & in Laodicensium Ecclesia lega-
tur: & eam, quæ Laodicensium est, vos le-
17 gatis. *Et dicite Archippo: Vide ministe-
rium, quod accepisti in Domino, vt illud
18 impleas. *Salutatio, mea manu Pauli. Me-
mores estote vinculorum meorum. Gratia
vobiscum. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD THESSALONICENSES PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS, & Siluanus, & Ti- 1
motheus Ecclesiæ Thessalo
nicensium in Deo Patre, &
Domino Iesu Christo. *Gra 2
tia vobis, & pax. Gratias
agimus Deo semper pro omnibus vobis,
memoriam vestri facientes in orationibus
nostris sine intermissione, * memores ope- 3
ris fidei vestræ, & laboris, & charitatis, &
sustinentiæ spei Domini nostri Iesu Chri-
sti, ante Deum & Patrem nostrum: * scien- 4
tes fratres, dilecti a Deo, electionem vestrã:
*quia Euangelium nostrum non fuit ad vos 5
in sermone tantum, sed & in virtute, & in
Spiritu sancto, & in plenitudine multa, sicut
scitis quales fuerimus in vobis propter vos.
*Et vos imitatores nostri facti estis, & Do- 6
mini, excipientes verbum in tribulatione
multa, cũ gaudio Spiritus sancti: *ita vt fa 7
cti sitis forma omnibus credentibus in Ma
cedonia, & in Achaia. * A vobis enim dif- 8
famatus est sermo Domini, non solum
in Macedonia, & in Achaia, sed & in
omni loco fides vestra, quæ est ad Deum,
profecta est, ita vt non sit nobis necesse
quidquã loqui. *Ipsi enim de nobis annun- 9
ciant qualem introitũ habuerimus ad vos:
& quomodo conuersi estis ad Deum a si-
mulacris, seruire Deo viuo, & vero, * & ex- 10
pectare Filium eius de cælis (quem suscita-
uit ex mortuis) Iesum, qui eripuit nos ab
ira ventura.

CAP. II.

1 NAM ipsi scitis, fratres, introitum nostrũ
2 ad vos, quia non inanis fuit: * sed ante
passi, & contumelijs affecti (sicut scitis) in
Philippis, fiduciam habuimus in Deo no-
stro loqui ad vos Euangelium Dei in mul-
3 ta solicitudine. * Exhortatio enim nostra
non de errore, neque de immũditia, neque
4 in dolo, * sed sicut probati sumus a Deo vt
crederetur nobis Euangeliũ: ita loquimur
non quasi hominibus placentes, sed Deo,
5 qui probat corda nostra. * Neque enim
aliquando fuimus in sermone adulationis,
sicut scitis: neque in occasione auaritiæ:
6 Deus testis est: * nec quærentes ab homini-
bus gloriam, neque a vobis, neque ab alijs.
7 *Cum possemus vobis oneri esse vt Christi
Apostoli: sed facti sumus paruuli in medio
vestrum, tãquam si nutrix foueat filios suos.
8 *Ita desiderãtes vos, cupide volebamus tra
dere vobis non solum Euangelium Dei, sed
etiam animas nostras: quoniam charissimi
9 nobis facti estis. * Memores enim estis fra-
tres laboris nostri, & fatigationis: nocte ac
die operãtes, ne quem vestrũ grauaremus,
prædicauimus in vobis Euangelium Dei.
10 *Vos testes estis, & Deus, quàm sancte, & iu-
ste, & sine querela, vobis, qui credidistis, fui-
11 mus: * sicut scitis, qualiter vnumquẽque ve-
12 strũ (sicut pater filios suos) * deprecãtes vos,
& consolantes, testificati sumus, vt ambula-
retis digne Deo, qui vocauit vos in suum re-
gnum,

gnum,& gloriam.*Ideo & nos gratias agi- 13
mus Deo sine intermissione: quoniam cum
accepissetis a nobis verbum auditus Dei,
accepistis illud,non vt verbum hominum,
sed(sicut est vere)verbum Dei, qui opera-
tur in vobis,qui credidistis.*vos enim imi- 14
tatores facti estis fratres Ecclesiarum Dei,
quæ sunt in Iudæa in Christo Iesu:quia ea-
dem passi estis & vos a cōtribulibus vestris,
sicut & ipsi a Iudæis:*qui & Dominum oc- 15
ciderunt Iesum,& Prophetas, & nos perse-
cuti sunt,& Deo non placent, & omnibus
hominibus aduersantur,* prohibentes nos 16
Gentibus loqui vt saluæ fiant, vt impleant
peccata sua semper: peruenit enim ira Dei
super illos vsque in finem.*Nos autem fra- 17
tres desolati a vobis ad tempus horæ,aspe-
ctu, non corde, abundantius festinauimus
faciem vestram videre cum multo deside-
rio:*quoniam voluimus venire ad vos:ego 18
quidem Paulus,& semel,& iterum,sed im-
pediuit nos satanas.*Quæ est enim nostra 19
spes,aut gaudium,aut corona gloriæ?Non-
ne vos ante Dominum nostrũ Iesum Chri-
stum estis in aduentu eius?* vos enim estis 20
gloria nostra & gaudium.

CAP. III.

PROPTER quod nõ sustinẽtes amplius, 1
placuit nobis remanere Athenis,solis:
* & misimus Timotheũ fratrem nostrum, 2
& ministrũ Dei in Euangelio Christi ad con
firmandos vos,& exhortandos pro fide ve-
stra:*vt nemo moueatur in tribulationibus 3
istis:ipsi enim scitis quòd in hoc positi su-
mus.*Nam & cum apud vos essemus,præ- 4
dicebamus vobis passuros nos tribulatio-
nes,sicut & factum est,& scitis.*Propterea 5
& ego amplius non sustinens,misi ad co-
gnoscendam fidem vestram: ne forte ten-
tauerit vos is,qui tentat,& inanis fiat labor
noster.*Nunc autem veniente Timotheo 6
ad nos a vobis,& annũciante nobis fidem
& charitatem vestram, & quia memoriam
nostri habetis bonam semper,desiderantes
nos videre,sicut & nos quoque vos:*ideo 7
cõsolati sumus fratres in vobis in omni ne-
cessitate, & tribulatione nostra per fidem
8 vestram,*quoniã nũc viuimus,si vos statis
9 in Domino.*Quam enim gratiarum actio-
nem possumus Deo retribuere pro vobis in
omni gaudio, quo gaudemus propter vos
10 ante Deum nostrum,*nocte ac die abundan
tius orantes,vt videamus faciem vestram,
& compleamus ea,quæ desunt fidei vestræ?
11 *Ipse autem Deus,& Pater noster,& Domi
nus noster Iesus Christus dirigat viam no-
12 stram ad vos.*Vos autem Dominus multi-
plicet,& abundare faciat charitatem ve-
stram in inuicem,& in omnes,quemadmo
13 dum & nos in vobis:*ad confirmanda cor-
da vestra sine querela in sanctitate, ante
Deum & Patrem nostrum,in aduentu Do-
mini nostri Iesu Christi cum omnibus san-
ctis eius. Amen.

CAP. IIII.

1 DE cetero ergo,fratres, rogamus vos &
obsecramus in Domino Iesu,vt quem-
admodũ accepistis a nobis quomodo opor
teat vos ambulare,& placere Deo,sic & am
2 buletis vt abũdetis magis.*Scitis enim quæ
præcepta dederim vobis per Dominum Ie
3 sum.*Hæc est enim volũtas Dei, sanctifi-
catio vestra: vt abstineatis vos a fornicatio-
4 ne,*vt sciat vnusquisque vestrum vas suum
5 possidere in sanctificatione,& honore:*nõ
in passione desiderij, sicut & Gentes, quæ
6 ignorãt Deum:* & nequis supergrediatur,
neque circumueniat in negotio fratrem
suum: quoniã vindex est Dominus de his
omnibus,sicut prædiximus vobis, & testifi-
7 cati sumus.*nõ enim vocauit nos Deus in
8 immunditiam,sed in sanctificationem.*Ita-
que qui hæc spernit,non hominem spernit,
sed Deum: qui etiam dedit Spiritum suum
9 sanctum in nobis.*De charitate autẽ fra-
ternitatis nõ necesse habemus scribere vo-
bis:ipsi enim vos a Deo didicistis vt diliga-
10 tis inuicem.*Etenim illud facitis in omnes
fratres in vniuersa Macedonia. Rogamus
11 autem vos fratres vt abũdetis magis,*& ope
ram detis vt quieti sitis,& vt vestrum nego-
tium agatis,& operemini manibus vestris,
sicut

ſicut præcepimus vobis: & vt honeſte am-
buletis ad eos, qui foris ſunt: & nullius ali-
quid deſideretis. *Nolumus autem vos 13
ignorare fratres de dormientibus, vt non
contriſtemini ſicut & ceteri, qui ſpem non
habent. *Si enim credimus quod Ieſus 14
mortuus eſt, & reſurrexit: ita & Deus eos,
qui dormierunt per Ieſum, adducet cum eo.
*Hoc enim vobis dicimus in verbo Domi- 15
ni, quia nos, qui viuimus, qui reſidui ſumus
in aduentum Domini, non præueniemus
eos, qui dormierunt. *Quoniam ipſe Domi- 16
nus in iuſſu, & in voce Archãgeli, & in tu-
ba Dei deſcendet de cælo: & mortui, qui
in Chriſto ſunt, reſurgent primi. *Deinde 17
nos, qui viuimus, qui relinquimur, ſimul
rapiemur cum illis in nubibus obuiam
Chriſto in aera, & ſic ſemper cum Domino
erimus. *Itaque conſolamini inuicem in 18
verbis iſtis.

CAP. V.

DE temporibus autem, & momentis 1
fratres non indigetis vt ſcribamus vo-
bis. *Ipſi enim diligenter ſcitis quia dies 2
Domini, ſicut fur in nocte, ita veniet. *cum 3
enim dixerint pax, & ſecuritas: tunc repen
tinus eis ſuperueniet interitus, ſicut dolor
in vtero habẽti, & non effugient. *Vos au- 4
tem fratres non eſtis in tenebris, vt vos
dies illa tamquam fur comprehendat: *om- 5
nes enim vos filij lucis eſtis, & filij diei:
non ſumus noctis, neque tenebrarum.
*Igitur non dormiamus ſicut & ceteri, ſed 6
vigilemus, & ſobrij ſimus. *Qui enim 7
dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrij
8 ſunt, nocte ebrij ſunt. *Nos autem, qui
diei ſumus, ſobrij ſimus, induti loricam fi-
9 dei, & charitatis, & galea ſpem ſalutis: *quo-
niam non poſuit nos Deus in iram, ſed in
acquiſitionem ſalutis per Dominum noſtrũ
10 Ieſum Chriſtum, *qui mortuus eſt pro no-
bis: vt ſiue vigilemus, ſiue dormiamus, ſimul
11 cum illo viuamus. *Propter quod conſo-
lamini inuicem: & ædificate alterutrum, ſi-
12 cut & facitis. *Rogamus autem vos fratres
vt noueritis eos, qui laborant inter vos, &
præſunt vobis in Domino, & monent vos,
13 *vt habeatis illos abundantius in charitate
propter opus illorum: pacem habete cũ eis.
14 *Rogamus autem vos fratres, corripite in-
quietos, conſolamini puſillanimes, ſuſcipite
15 infirmos, patientes eſtote ad omnes. *Vide-
te ne quis malum pro malo alicui reddat:
ſed ſemper quod bonum eſt ſectamini in
16 inuicem, & in omnes. *Semper gaudete.
17 18 *Sine intermiſſione orate. *In omnibus
gratias agite: hæc eſt enim voluntas Dei in
19 Chriſto Ieſu in omnibus vobis. *Spiri-
20 tum nolite extinguere. *Prophetias nolite
21 ſpernere. *Omnia autem probate: quod
22 bonum eſt tenete. *Ab omni ſpecie mala
23 abſtinete vos. *Ipſe autem Deus pacis ſan-
ctificet vos per omnia: vt integer ſpiritus
veſter, & anima, & corpus ſine querela in
aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti ſerue-
24 tur. *Fidelis eſt, qui vocauit vos: qui etiam
25 26 faciet. *Fratres orate pro nobis. *Salu-
27 tate fratres omnes in oſculo ſancto. *Adiu-
ro vos per Dominum vt legatur epiſtola
28 hæc omnibus ſanctis fratribus. *Gratia Do
mini noſtri Ieſu Chriſti vobiſcum. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD THESSALONICENSES
SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS, & Siluanus, & Ti- 1
motheus: Ecclesiæ Thessalo
nicensium in Deo Patre no-
stro, & Domino Iesu Chri-
sto. *Gratia vobis, & pax a 2
Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo.
*Gratias agere debemus semper Deo pro 3
vobis, fratres, ita vt dignũ est, quoniam su-
percrescit fides vestra, & abundat charitas
vniuscuiusque vestrum in inuicem: *ita vt & 4
nos ipsi in vobis gloriemur in Ecclesijs Dei,
pro patientia vestra, & fide, & in omnibus
persecutionibus vestris, & tribulationibus,
quas sustinetis: *in exemplum iusti iudicij 5
Dei, vt digni habeamini in regno Dei, pro
quo & patimini. *si tamẽ iustũ est apud Deũ 6
retribuere tribulationem ijs, qui vos tribu-
lant: *& vobis, qui tribulamini, requiem no- 7
biscũ in reuelatione Domini Iesu de cælo
cum angelis virtutis eius, *in flamma ignis 8
dantis vindictam ijs, qui non nouerunt
Deum, & qui non obediunt Euangelio
Domini nostri Iesu Christi. *qui pœnas da- 9
bunt in interitu æternas a facie Domini, &
a gloria virtutis eius: *cum venerit glorifica 10
ri in sanctis suis, & admirabilis fieri in om-
nibus, qui crediderunt, quia creditum est te
stimonium nostrum super vos in die illo.
*In quo etiam oramus semper pro vobis: 11
vt dignetur vos vocatione sua Deus no-
ster, & impleat omnem voluntatem bo-
nitatis, & opus fidei in virtute, *vt cla- 12
rificetur nomen Domini Iesu Christi in
vobis, & vos in illo secundum gra-
tiam Dei nostri, & Domini nostri Iesu
Christi.

CAP. II.

1 ROGAMVS autem vos fratres per ad-
uentum Domini nostri Iesu Christi, &
2 nostræ congregationis in ipsum: *vt nõ ci-
to moueamini a vestro sensu, neque terrea-
mini, neque per spiritum, neque per sermo-
nem, neque per epistolam tamquam per
3 nos missam, quasi instet dies Domini. *Ne
quis vos seducat vllo modo: quoniam nisi
venerit discessio primùm, & reuelatus fue-
4 rit homo peccati, filius perditionis, *qui ad-
uersatur, & extollitur supra omne, quod di-
citur Deus, aut quod colitur, ita vt in tem-
plo Dei sedeat ostendens se tamquam sit
5 Deus. *Non retinetis quòd cũ adhuc essem
6 apud vos, hæc dicebam vobis? *Et nunc
quid detineat scitis, vt reueletur in suo tem-
7 pore. *Nam mysterium iam operatur ini-
quitatis: tantum vt qui tenet nunc, teneat,
8 donec de medio fiat. *Et tunc reuelabitur
ille iniquus, quem Dominus Iesus interfi-
ciet spiritu oris sui, & destruet illustratione
9 aduentus sui eum: *cuius est aduentus se-
cundum operationem satanæ in omni vir-
tute, & signis, & prodigijs mendacibus,
10 *& in omni seductione iniquitatis ijs, qui
pereunt: eo quòd charitatem veritatis non

receperunt vt salui fierent. Ideo mittet il-
lis Deus operationem erroris vt credant
mendacio, * vt iudicentur omnes, qui non 12
crediderunt veritati, sed consenserunt ini-
quitati. * Nos autem debemus gratias age- 13
re Deo semper pro vobis fratres dilecti a
Deo, quòd elegerit vos Deus primitias in
salutem in sanctificatione spiritus, & in fide
veritatis: * in qua & vocauit vos per Euan- 14
gelium nostrum in acquisitionem gloriæ
Domini nostri Iesu Christi. * Itaque fra- 15
tres state: & tenete traditiones, quas didi-
cistis, siue per sermonem, siue per epistolam
nostram. * Ipse autem Dominus noster 16
Iesus Christus, & Deus & Pater noster, qui
dilexit nos, & dedit consolationem æter-
nam, & spem bonam in gratia, * exhortetur 17
corda vestra, & confirmet in omni opere, &
sermone bono.

CAP. III.

DE cetero fratres orate pro nobis vt 1
sermo Dei currat, & clarificetur, sicut
& apud vos: * & vt liberemur ab importu- 2
nis, & malis hominibus: non enim om-
nium est fides. * Fidelis autem Deus est, qui 3
confirmabit vos, & custodiet a malo. * Con- 4
fidimus autem de vobis, in Domino, quo-
niam quæ præcipimus, & facitis, & facietis.
* Dominus autem dirigat corda vestra in 5
charitate Dei, & patientia Christi. * Denun- 6
ciamus autem vobis fratres in nomine Do-
mini nostri Iesu Christi, vt subtrahatis vos
ab omni fratre ambulante inordinate, &
non secundum traditionem, quam accepe-
7 runt a nobis. * Ipsi enim scitis quemad-
modum oporteat imitari nos: quoniam
8 non inquieti fuimus inter vos: * neque gra-
tis panem manducauimus ab aliquo, sed in
labore, & in fatigatione, nocte & die ope-
rantes, ne quem vestrum grauaremus.
9 * Non quasi non habuerimus potestatem,
sed vt nosmetipsos formam daremus vo-
10 bis ad imitandum nos. * Nam & cum es-
semus apud vos, hoc denunciabamus vo-
bis: quoniam si quis non vult operari, nec
11 manducet. * Audiuimus enim inter vos
quosdam ambulare inquiete, nihil operan-
12 tes, sed curiose agentes. * Ijs autem, qui
eiusmodi sunt, denunciamus, & obsecra-
mus in Domino Iesu Christo, vt cum silen-
tio operantes, suum panem manducent.
13 * Vos autem fratres nolite deficere benefa-
14 cientes. * Quòd si quis non obedit verbo
nostro per epistolam, hunc notate, & ne
commisceamini cum illo vt confundatur:
15 * & nolite quasi inimicum existimare, sed
16 corripite vt fratrem. * Ipse autem Domi-
nus pacis det vobis pacem sempiternam in
omni loco. Dominus sit cum omnibus vo-
17 bis. * Salutatio, mea manu Pauli: quod
est signum in omni epistola. ita scribo.
18 * Gratia Domini nostri Iesu Christi cum
omnibus vobis. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD TIMOTHEVM PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS Apostolus Iesu Chri- 1
sti secundum imperium Dei
Saluatoris nostri, & Christi
Iesu spei nostræ: *Timotheo 2
dilecto filio in fide. Gratia,
misericordia,& pax a Deo Patre, & Christo
Iesu Domino nostro.* Sicut rogaui te vt re- 3
maneres Ephesi cum irem in Macedoniam,
vt denunciares quibusdam ne aliter doce-
rent,* neque intenderent fabulis,& genea- 4
logijs interminatis:quæ quæstiones præstât
magis quàm ædificationem Dei,quæ est in
fide.* Finis autem præcepti est charitas de 5
corde puro, & conscientia bona,& fide nõ
ficta. *A quibus quidam aberrantes, con- 6
uersi sunt in vaniloquiũ,* volẽtes esse legis 7
doctores, non intelligentes neque quæ lo-
quuntur, neque de quibus affirmant.* Sci- 8
mus autem quia bona est lex,si quis ea legi-
time vtatur:* sciens hoc quia lex iusto non 9
est posita,sed iniustis, & non subditis, im-
pijs,& peccatoribus,sceleratis, & contami-
natis, parricidis, & matricidis, homicidis,
* fornicarijs, masculorum concubitoribus, 10
plagiarijs,mendacibus,& periuris,& si quid
aliud sanæ doctrinæ aduersatur,*quæ est se- 11
cundum Euangeliũ gloriæ beati Dei, quod
creditum est mihi. *Gratias ago ei, qui me 12
confortauit Christo Iesu Domino nostro,
quia fidelem me existimauit, ponẽs in mi-
nisterio:* qui prius blasphemus fui,& per- 13
secutor,& contumeliosus: sed misericordiã
Dei consecutus sum,quia ignorans feci in-
14 incredulitate.* Superabundauit autem gra-
tia Domini nostri cum fide, & dilectione,
15 quæ est in Christo Iesu. *Fidelis sermo,&
omni acceptione dignus: quòd Christus
Iesus venit in hunc mundũ peccatores sal-
16 uos facere,quorum primus ego sum:* Sed
ideo misericordiam consecutus sum: vt in
me primo ostenderet Christus Iesus omnẽ
patientiam ad informationem eorum, qui
17 credituri sunt illi,in vitam æternam.* Regi
autem sæculorum immortali, inuisibili,soli
Deo honor,& gloria in sæcula sæculorum.
18 Amen. *Hoc præceptum commendo ti-
bi fili Timothee, secundum præcedentes
in te prophetias, vt milites in illis bonam
19 militiã,*habens fidem,& bonam conscien-
tiam,quam quidam repellentes,circa fidem
20 naufragauerunt:*ex quibus est Hymenæus,
& Alexander: quos tradidi Satanæ, vt di-
scant non blasphemare.

CAP. II.

1 OBSECRO igitur primùm omnium fie-
ri obsecrationes, orationes, postula-
tiones,gratiarum actiones pro omnibus ho
2 minibus:* pro regibus,& omnibus, qui in
sublimitate sunt, vt quietam, & tranquil-
lam vitam agamus in omni pietate,& casti-
3 tate.*hoc enim bonũ est,& acceptum corã
4 Saluatore nostro Deo,*qui omnes homines
vult saluos fieri,& ad agnitionẽ veritatis ve-
5 nire.* Vnus enim Deus, vnus & mediator
6 Dei & hominũ homo Christus Iesus:* qui
dedit

dedit redemptionem semetipsum pro om-
nibus, testimonium temporibus suis:* in 7
quo positus sum ego prædicator, & Apo-
stolus (veritatem dico, non mentior) doctor
Gentium in fide, & veritate.* Volo ergo vi 8
ros orare in omni loco, leuantes puras ma-
nus sine ira, & disceptatione.* Similiter & 9
mulieres in habitu ornato, cum verecúdia,
& sobrietate ornantes se, & non in tortis
crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste
pretiosa:* sed quod decet mulieres, promit- 10
tentes pietatem per opera bona.* Mulier 11
in silentio discat cum omni subiectione.
*Docere autem mulieri non permitto, ne- 12
que dominari in virum: sed esse in silentio.
*Adam enim primus formatus est: deinde 13
Heua.* & Adam non est seductus: mulier 14
autem seducta in præuaricatione fuit.* Sal- 15
uabitur autem per filiorum generationem,
si permanserit in fide, & dilectione, & san-
ctificatione cum sobrietate.

CAP. III.

FIDELIS sermo: Si quis episcopatum 1
desiderat, bonú opus desiderat.* Opor- 2
tet ergo episcopum irreprehensibilem esse,
vnius vxoris virum, sobrium, prudentem,
ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem,
*nó vinolentum, non percussorem, sed mo- 3
destum: non litigiosum, non cupidum,
sed * suæ domui bene præpositum: filios ha- 4
bentem subditos cum omni castitate.* Si 5
quis autem domui suæ præesse nescit, quo-
modo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?
*Non neophytum: ne in superbiam elatus, 6
in iudiciú incidat diaboli.* Oportet autem 7
illum & testimonium habere bonum ab ijs,
qui foris sunt, vt non in opprobrium inci-
dat, & in laqueum diaboli.* Diaconos simi 8
liter pudicos, non bilingues, non multo vi-
no deditos, non turpe lucrum sectantes:* ha 9
bentes mysterium fidei in conscientia pura.
*Et hi autem probentur primùm: & sic mi- 10
nistrent, nullum crimen habentes.* Mulie- 11
res similiter pudicas, non detrahentes, so-
brias, fideles in omnibus.* Diaconi sint 12
vnius vxoris viri: qui filijs suis bene præsint,
13 & suis domibus.* Qui enim bene mini-
strauerint, gradum bonum sibi acquirent,
& multam fiduciam in fide, quæ est in Chri
14 sto Iesu.* Hæc tibi scribo, sperans me ad
15 te venire cito.* si autem tardauero, vt scias
quomodo oporteat te in domo Dei con-
uersari, quæ est Ecclesia Dei viui, columna
16 & firmamentum veritatis.* Et manifeste
magnum est pietatis sacramentum, quod
manifestatum est in carne, iustificatum est
in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est
Gentibus, creditum est in mundo, assum-
ptum est in gloria.

CAP. IIII.

1 SPIRITVS autem manifeste dicit, quia
in nouissimis temporibus discedent qui-
dam a fide, attendentes spiritibus erroris,
2 & doctrinis dæmoniorum,* in hypocrisi lo-
quentium mendacium, & cautériatam ha-
3 bentium suam conscientiam,* prohiben-
tium nubere, abstinere a cibis, quos Deus
creauit ad percipiendum cum gratiarum a-
ctione fidelibus, & ijs, qui cognouerunt ve-
4 ritatem.* Quia omnis creatura Dei bona
est, & nihil reijciendum quod cú gratiarum
5 actione percipitur:* sanctificatur enim per
6 verbum Dei, & orationem.* Hæc propo-
nens fratribus, bonus eris minister Christi
Iesu, enutritus verbis fidei, & bonæ doctri-
7 næ, quam assecutus es.* Ineptas autem, &
aniles fabulas deuita: exerce autem teipsum
8 ad pietatem.* Nam corporalis exercitatio,
ad modicum vtilis est: pietas autem ad om-
nia vtilis est, promissionem habens vitæ,
9 quæ nunc est, & futuræ.* Fidelis sermo, &
10 omni acceptione dignus.* In hoc enim la-
boramus, & maledicimur, quia speramus
in Deum viuum, qui est Saluator omnium
11 hominú, maxime fidelium.* Præcipe hæc,
12 & doce.* Nemo adolescentiam tuam con-
temnat: sed exemplum esto fidelium in ver
bo, in conuersatione, in charitate, in fide, in
13 castitate.* Dum venio, attende lectioni,
14 exhortationi, & doctrinæ.* Noli negligere
gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per
propheriam, cum impositione manuum

presbyterij. *Hæc meditare, in his esto: vt 15
profectus tuus manifestus sit omnibus.*At- 16
tende tibi, & doctrinæ: insta in illis. Hoc
enim faciens, & teipsum saluum facies, &
eos, qui te audiunt.

Cap. V.

SENIOREM ne increpaueris, sed obsecra 1
vt patrem: iuuenes, vt fratres: *anus, vt 2
matres: iuuenculas, vt sorores in omni ca-
stitate: *Viduas honora, quæ vere viduæ 3
sunt. *Si qua autē vidua filios, aut nepotes 4
habet: discat primùm domū suam regere, &
mutuā vicem reddere parētibus: hoc enim
acceptum est coram Deo.*Quæ autem ve- 5
re vidua est, & desolata, speret in Deum, &
instet obsecrationibus, & orationibus nocte
ac die.*Nam quæ in delicijs est, viuēs mor- 6
tua est. *Et hoc præcipe vt irreprehensibi- 7
les sint. *Si quis autem suorum, & maxi- 8
me domesticorum curam non habet, fidem
negauit, & est infideli deterior. *Vidua eli- 9
gatur non minus sexaginta annorum, quæ
fuerit vnius viri vxor, *in operibus bonis te- 10
stimonium habens, si filios educauit, si ho-
spitio recepit, si sanctorum pedes lauit, si tri-
bulationem patientibus subministrauit, si
omne opus bonum subsecuta est.*Adole- 11
scentiores autem viduas deuita: Cum enim
luxuriatæ fuerint in Christo, nubere volūt:
*habentes damnationem, quia primam fi- 12
dem irritam fecerunt.*simul autem & otio- 13
sæ discunt circuire domos: non solum otio-
sæ, sed & verbosæ, & curiosæ, loquentes quæ
non oportet. *Volo ergo iuniores nubere, 14
filios procreare, matresfamilias esse, nullam
occasionē dare aduersario maledicti gratia.
*Iam enim quædam conuersæ sunt retro sa- 15
tanam. *Si quis fidelis habet viduas, sub- 16
ministret illis, & non grauetur Ecclesia: vt
ijs, quæ vere viduæ sunt, sufficiat.*Qui be- 17
ne præsunt presbyteri, duplici honore di-
gni habeantur: maxime qui laborāt in ver-
bo & doctrina.*Dicit enim Scriptura: Non 18
alligabis os boui trituranti. Et: Dignus est
operarius mercede sua.* Aduersus presby- 19
terū accusationē noli recipere, nisi sub duo-
20 bus aut tribus testibus. *Peccantes coram
omnibus argue: vt & ceteri timorem ha-
21 beant.*Testor corā Deo, & Christo Iesu, &
electis angelis, vt hæc custodias sine præiu-
dicio, nihil faciens in alteram partem de-
22 clinando.*Manus cito nemini imposueris,
neque cōmunicaueris peccatis alienis. Te-
23 ipsum castum custodi.*Noli adhuc aquam
bibere, sed modico vino vtere propter sto-
machum tuum, & frequentes tuas infirmi-
24 tates. *Quorundam hominū peccata ma-
nifesta sunt, præcedētia ad iudicium: quos-
25 dam autem & subsequuntur. *Similiter &
facta bona, manifesta sunt: & quæ aliter se
habent, abscondi non possunt.

Cap. VI.

1 QVICVMQVE sunt sub iugo serui, do-
minos suos omni honore dignos ar-
bitrentur, ne nomen Domini & doctrinā
2 blasphemetur. *Qui autem fideles habent
dominos, non cōtemnant, quia fratres sunt:
sed magis seruiant, quia fideles sunt & dile-
cti, qui beneficij participes sunt. Hæc do-
3 ce, & exhortare. *Si quis aliter docet, &
nō acquiescit sanis sermonibus Domini no-
stri Iesu Christi, & ei, quæ secundum pieta-
4 tem est, doctrinæ: *superbus est, nihil sciens,
sed languens circa quæstiones, & pugnas
verborum: ex quibus oriuntur inuidiæ, cō-
tentiones, blasphemiæ, suspiciones malæ,
5 *cōflictationes hominum mente corrupto-
rum, & qui veritate priuati sunt, existiman-
6 tium quæstum esse pietatem. *Est autem
quæstus magnus pietas cum sufficientia.
7 *Nihil enim intulimus in hunc mundum:
haud dubium quòd nec auferre quid possu-
8 mus.*Habentes autem alimenta, & quibus
9 tegamur, his contenti sumus. *Nam qui
volūt diuites fieri, incidūt in tentationem,
& in laqueū diaboli, & desideria multa inu-
tilia, & nociua, quæ mergunt homines in in-
10 teritum, & perditionem. *Radix enim om-
nium malorum est cupiditas: quam quidā
appetentes errauerunt a fide, & inseruerunt
11 se doloribus multis. *Tu autem o homo
Dei hæc fuge: sectare vero iustitiam, pieta-
tem,

tem,fidem,charitatem,patientiam,mansue-
tudinem.* Certa bonum certamen fidei,ap- 12
prehende vitam æternam, in qua vocatus
es,& confessus bonam confessionem coram
multis testibus.* Præcipio tibi coram Deo, 13
qui viuificat omnia,& Christo Iesu,qui te-
stimonium reddidit sub Pontio Pilato, bo-
nam confessionem:*vt serues mandatũ sine 14
macula,irreprehensibile vsque in aduẽtum
Domini nostri Iesu Christi,*quem suis tem- 15
poribus ostendet beatus & solus potens,
Rex regum, & Dominus dominãtium:*qui 16
solus habet immortalitatem,& lucem inha-
bitat inaccessibilem: quẽ nullus hominum
vidit, sed nec videre potest: cui honor, &
17 imperium sempiternum: Amen. * Diuiti-
bus huius sæculi præcipe non sublime sape-
re, neque sperare in incerto diuitiarum,sed
in Deo viuo (qui præstat nobis omnia abun
18 de ad fruendum) *bene agere,diuites fieri in
bonis operibus,facile tribuere, communi-
19 care, * thesaurizare sibi fundamentum bo-
num in futurum, vt apprehendant veram
20 vitam. * O Timothee,depositum custodi,
deuitans profanas vocum nouitates,& op-
21 positiones falsi nominis scientiæ, * quam
quidam promittentes, circa fidem excide-
runt. Gratia tecum. Amen.

EPISTOLA BEATI PAVLI APOSTOLI AD TIMOTHEVM SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

Avlvs Apostolus Iesu 1
Christi per voluntatem
Dei, secundum promis-
sionem vitæ, quæ est in
Christo Iesu:*Timotheo 2
charissimo filio, gratia,
misericordia, pax a Deo Patre, & Christo
Iesu Domino nostro.*Gratias ago Deo,cui 3
seruio a progenitoribus in cõscientia pura,
quòd sine intermissione habeam tui memo
riam in orationibus meis,nocte ac die* de- 4
siderans te videre,memor lacrymarum tua-
rum,vt gaudio implear,*recordationem ac- 5
cipiens eius fidei,quæ est in te nõ ficta,quæ
& habitauit primùm in auia tua Loide, &
matre tua Eunice, certus sum autem quòd
& in te.* Propter quam causam admoneo 6
te vt resuscites gratiam Dei, quæ est in te
7 per impositionem manuum mearum.*Non
enim dedit nobis Deus spiritũ timoris: sed
8 virtutis, & dilectionis, & sobrietatis.* Noli
itaque erubescere testimonium Domini no-
stri,neque me vinctum eius: sed collabora
9 Euangelio secundum virtutem Dei: * qui
nos liberauit,& vocauit vocatione sua san-
cta, non secundum opera nostra, sed se-
cundum propositum suum, & gratiam,
quæ data est nobis in Christo Iesu ante
10 tempora sæcularia.* Manifestata est autem
nunc per illuminationem Saluatoris nostri
Iesu Christi,qui destruxit quidem mortem,
illuminauit autem vitam, & incorruptio-
11 nem per Euangelium:* in quo positus sum
ego prædicator, & Apostolus, & magister
12 Gentium. * Ob quam causam etiam hæc
patior, sed non confundor. Scio enim cui
credidi,

credidi,& certus sum quia potens est depo-
situm meum seruare in illum diem. * For- 13
mam habe sanorum verborum, quæ a me
audisti in fide, & in dilectione in Christo
Iesu. * Bonum depositum custodi per Spi- 14
ritum sanctum, qui habitat in nobis. * Scis 15
hoc, quòd auersi sunt a me omnes, qui in
Asia sunt, ex quibus est Phigelus, & Her-
mogenes. * Det misericordiam Dominus 16
Onesiphori domui: quia sæpe me refrige-
rauit, & catenam meam non erubuit: * sed 17
cum Romam venisset, solicite me quæsiuit,
& inuenit. * Det illi Dominus inuenire mi- 18
sericordiã a Domino in illa die. Et quanta
Ephesi ministrauit mihi, tu melius nosti.

CAP. II.

TV ergo fili mi confortare in gratia, quæ 1
est in Christo Iesu: * & quæ audisti a 2
me per multos testes, hæc commenda fide-
libus hominibus, qui idonei erunt & alios
docere. * Labora sicut bonus miles Chri- 3
sti Iesu. * Nemo militans Deo implicat se 4
negotijs sæcularibus: vt ei placeat, cui se
probauit. * Nam & qui certat in agone, 5
non coronatur nisi legitime certauerit.
* Laborantem agricolam oportet primum 6
de fructibus percipere. * Intellige quæ di- 7
co: dabit enim tibi Dominus in omnibus
intellectum. * Memor esto Dominum 8
IESVM CHRISTVM resurrexisse a mortuis
ex semine Dauid, secundum Euangelium
meum, * in quo laboro vsque ad vincula, 9
quasi male operans: sed verbum Dei non
est alligatũ. * Ideo omnia sustineo propter 10
electos, vt & ipsi salutem consequantur,
quæ est in Christo Iesu, cum gloria cælesti.
* Fidelis sermo: Nam si commortui sumus, 11
& conuiuemus: * si sustinebimus, & conre- 12
gnabimus: si negauerimus, & ille negabit
nos: * si non credimus, ille fidelis permanet, 13
negare seipsum non potest. * Hæc commo- 14
ne: testificans coram Domino. Noli con-
tendere verbis: ad nihil enim vtile est, nisi
ad subuersionem audientium. * Solicite cu- 15
ra teipsum probabilem exhibere Deo, ope-
rarium inconfusibilem, recte tractantem
16 verbum veritatis: * Profana autem, & vani-
loquia deuita: multum enim proficiunt ad
17 impietatem: * & sermo eorum vt cancer ser
pit: ex quibus est Hymenæus, & Philetus,
18 * qui a veritate exciderunt, dicentes resurre
ctionem esse iam factam, & subuerterunt
19 quorundam fidem. * Sed firmum fundamẽ-
tum Dei stat, habens signaculum hoc: Co-
gnouit Dominus qui sunt eius, & discedat
ab iniquitate omnis, qui nominat nomen
20 Domini. * In magna autem domo non so-
lum sunt vasa aurea, & argentea, sed & li-
gnea, & fictilia: & quædam quidem in ho-
norem, quædam autem in contumeliam.
21 * Si quis ergo emundauerit se ab istis, erit
vas in honorem sanctificatum, & vtile Do-
22 mino ad omne opus bonum paratum. * Iu-
uenilia autem desideria fuge, sectare vero
iustitiam, fidem, spem, charitatem, & pacem
cum ijs, qui inuocant Dominum de corde
23 puro. * Stultas autem, & sine disciplina quæ-
stiones deuita: sciens quia generant lites.
24 * Seruum autem Domini non oportet liti-
gare: sed mansuetum esse ad omnes, doci-
25 bilem, patientem, * cum modestia corripien
tẽ eos, qui resistunt veritati: nequãdo Deus
det illis pœnitentiã ad cognoscendam ve-
26 ritatem, * & resipiscant a diaboli laqueis, a
quo captiui tenentur ad ipsius volũtatem.

CAP. III.

1 HOC autem scito, quòd in nouissimis
diebus instabunt tẽpora periculosa:
2 * erunt homines seipsos amantes, cupidi, ela-
ti, superbi, blasphemi, parentibus non obe-
3 dientes, ingrati, scelesti, * sine affectione, sine
pace, criminatores, incontinentes, immites,
4 sine benignitate, * proditores, proterui, tu-
midi, & voluptatum amatores magis quàm
5 Dei: * habentes speciem quidem pietatis,
virtutem autem eius abnegantes. Et hos
6 deuita: * ex his enim sunt, qui penetrant do-
mos, & captiuas ducunt mulierculas one-
ratas peccatis, quæ ducuntur varijs deside-
7 rijs: * semper discentes, & numquã ad scien-
8 tiam veritatis peruenientes. * Quemadmo-
dum autem Iannes, & Mambres restiterunt

Moysi: ita & hi resistũt veritati, homines
corrupti mente, reprobi circa fidem, *sed vl 9
tra nõ proficient: insipientia enim eorum
manifesta erit omnibus, sicut & illorũ fuit.
*Tu autem assecutus es meam doctrinam, 10
institutionem, propositum, fidem, longani-
mitatem, dilectionem, patientiam, *persecu- 11
tiones, passiones: qualia mihi facta sunt An-
tiochiæ, Iconij, & Lystris: quales persecu-
tiones sustinui, & ex omnibus eripuit me
Dominus. *Et omnes, qui pie volunt viuere 12
in Christo Iesu, persecutionẽ patiẽtur. *Ma- 13
li autem homines, & seductores proficient
in peius, errantes, & in errorem mittentes.
*Tu vero permane in ijs, quæ didicisti, & 14
credita sunt tibi: sciens a quo didiceris. *& 15
quia ab infantia sacras litteras nosti, quæ te
possunt instruere ad salutem, per fidẽ, quæ
est in Christo Iesu. *Omnis scriptura diui- 16
nitus inspirata vtilis est ad docendum, ad
arguendum, ad corripiendum, ad erudien-
dum in iustitia: *vt perfectus sit homo Dei, 17
ad omne opus bonum instructus.

Cap. IIII.

TESTIFICOR coram Deo, & Iesu Chri 1
sto, qui iudicaturus est viuos, & mor-
tuos, per aduentum ipsius, & regnum eius:
*prædica verbum, insta opportune, importu 2
ne: argue, obsecra, increpa in omni patien-
tia, & doctrina. *Erit enim tempus, cum sa- 3
nam doctrinam nõ sustinebunt, sed ad sua
desideria coaceruabunt sibi magistros, pru
rientes auribus, *& a veritate quidem audi- 4
tum auertent, ad fabulas autem conuerten-
tur. *Tu vero vigila, in omnibus labora, 5
opus fac Euangelistæ, ministerium tuum
6 imple. Sobrius esto. *Ego enim iam deli-
7 bor, & tempus resolutionis meæ instat. *Bo
num certamẽ certaui, cursum consummaui,
8 fidem seruaui. *In reliquo reposita est mi-
hi corona iustitiæ, quam reddet mihi Domi-
nus in illa die iustus iudex: nõ solum autem
mihi, sed & ijs, qui diligunt aduentum eius.
9 Festina ad me venire cito. *Demas enim me
reliquit, diligẽs hoc sæculum, & abijt Thes-
10 salonicam: *Crescens in Galatiam, Titus in
11 Dalmatiam. *Lucas est mecum solus. Mar-
cum assume, & adduc tecum: est enim mihi
12 vtilis in ministerium. *Tychicum autem mi
13 si Ephesum. *Penulam, quam reliqui Troa-
de apud Carpum, veniens affer tecum, &
14 libros, maxime autem membranas. *Alexã-
der ærarius multa mala mihi ostendit: red-
15 det illi Dominus secũdum opera eius: *quẽ
& tu deuita: valde enim restitit verbis no-
16 stris. *In prima mea defensione nemo mi-
hi affuit, sed omnes me dereliquerunt: non
17 illis imputetur. *Dominus autem mihi asti-
tit, & confortauit me, vt per me prædicatio
impleatur, & audiant omnes Gentes: & li-
18 beratus sum de ore Leonis. *Liberauit me
Dominus ab omni opere malo: & saluum
faciet in regnũ suum cæleste, cui gloria in
19 sæcula sæculorum. Amen. *Saluta Priscam,
20 & Aquilam, & Onesiphori domum. *Era-
stus remãsit Corinthi. Trophimum autem
21 reliqui infirmum Mileti. *Festina ante hie-
mem venire. Salutant te Eubulus, & Pu-
dens, & Linus, & Claudia, & fratres om-
22 nes. *Dominus Iesus Christus cum spiritu
tuo. Gratia vobiscum. Amen.

EPI-

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD TITVM.

CAPVT PRIMVM.

PAVLVS seruus Dei, Aposto 1
lus autem Iesu Christi se-
cundum fidem electorum
Dei, & agnitionem verita-
tis, quæ secundum pieta-
tem est * in spem vitæ æternæ, quam promi- 2
sit qui non mentitur, Deus, ante tempora
sæcularia: * manifestauit autem temporibus 3
suis verbum suum in prædicatione, quæ cre
dita est mihi secundum præceptum Salua-
toris nostri Dei: * Tito dilecto filio secun- 4
dum communem fidem, gratia, & pax a
Deo Patre, & Christo Iesu Saluatore nostro.
*Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea, quæ 5
desunt, corrigas, & constituas per ciuitates
presbyteros, sicut & ego disposui tibi. * Si 6
quis sine crimine est, vnius vxoris vir, filios
habens fideles, non in accusatione luxuriæ,
aut non subditos. * Oportet enim episco- 7
pum sine crimine esse, sicut Dei dispensa-
torem: non superbum, non iracundum, nõ
vinolentum, non percussorem, non turpis
lucri cupidum: * sed hospitalem, benignũ, 8
sobrium, iustum, sanctum, continentem,
* amplectentem eum, qui secundum doctri- 9
nam est, fidelem sermonem: vt potens sit
exhortari in doctrina sana, & eos, qui con-
tradicunt, arguere. * Sunt enim multi etiam 10
inobedientes, vaniloqui, & seductores: ma-
xime qui de circũcisione sunt: * quos opor- 11
tet redargui: qui vniuersas domos subuer-
tunt, docentes quæ non oportet, turpis
lucri gratia. * Dixit quidam ex illis, pro- 12
prius ipsorum propheta: Cretenses sem-
per mendaces, malæ bestiæ, ventris pigri.
13 * Testimonium hoc verum est. Quam ob
causam increpa illos dure, vt sani sint in
14 fide, * non intendentes Iudaicis fabulis, &
mandatis hominum, auersantium se a ve-
15 ritate. * Omnia munda mundis: coinqui-
natis autem, & infidelibus nihil est mun-
dum, sed inquinatæ sunt eorum & mens,
16 & conscientia. * Confitetur se nosse Deum,
factis autem negant: cum sint abominati,
& incredibiles, & ad omne opus bonum
reprobi.

CAP. II.

1 TV autem loquere quæ decent sanam
2 doctrinam: * Senes vt sobrij sint, pu-
dici, prudentes, sani in fide, in dilectio-
3 ne, in patientia: * Anus similiter in habi-
tu sancto, non criminatrices, non mul-
4 to vino seruientes, bene docentes: * vt pru-
dentiam doceant adolescentulas, vt viros
5 suos ament, filios suos diligant, * pruden-
tes, castas, sobrias, domus curam haben-
tes, benignas, subditas viris suis, vt non
6 blasphemetur verbum Dei: * Iuuenes si-
7 militer hortare vt sobrij sint. * In omni-
bus teipsum præbe exemplum bonorum
operum, in doctrina, in integritate, in
8 grauitate, * verbum sanum, irreprehen-
sibile: vt is, qui ex aduerso est, verea-
tur, nihil habens malum dicere de no-
9 bis: * Seruos dominis suis subditos esse, in
omnibus placentes, non contradicentes,
10 * non fraudantes, sed in omnibus fidem bo-
nam ostendentes: vt doctrinam Saluatoris
nostri

nostri Dei ornent in omnibus. * Apparuit 11
enim gratia Dei Saluatoris nostri omnibus
hominibus, * erudiens nos, vt abnegantes 12
impietatem, & sæcularia desideria: sobrie,
& iuste, & pie viuamus in hoc sæculo, * expe 13
ctantes beatam spem, & aduentum gloriæ
magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Chri-
sti: * qui dedit semetipsum pro nobis, vt 14
nos redimeret ab omni iniquitate, & mun
daret sibi populum acceptabilem, sectato-
rem bonorum operum. * Hæc loquere, & 15
exhortare, & argue cum omni imperio.
Nemo te contemnat.

CAP. III.

ADMONE illos principibus, & pote- 1
statibus subditos esse, dicto obedire,
ad omne opus bonum paratos esse: * nemi- 2
nem blasphemare, non litigiosos esse, sed
modestos, omnem ostendentes mansue-
tudinem ad omnes homines. * Eramus e- 3
nim aliquando & nos insipientes, incredu-
li, errantes, seruientes desiderijs, & volupta-
tibus varijs, in malitia & inuidia agentes,
odibiles, odientes inuicem. * Cum autem 4
benignitas, & humanitas apparuit Salua-
toris nostri Dei: * non ex operibus iustitiæ, 5
quæ fecimus nos, sed secundum suam mi-
sericordiam saluos nos fecit per lauacrum
regenerationis, & renouationis Spiritus
6 sancti, * quem effudit in nos abunde per Ie-
7 sum Christum Saluatorem nostrum: * vt
iustificati gratia ipsius, heredes simus se-
8 cundum spem vitæ æternæ. * Fidelis sermo
est: & de his volo te confirmare: vt curent
bonis operibus præesse qui credunt Deo.
9 Hæc sunt bona, & vtilia hominibus. * Stul-
tas autem quæstiones, & genealogias, &
contentiones, & pugnas legis deuita. sunt
10 enim inutiles, & vanæ. * Hæreticum homi-
nem post vnam, & secundã correptionem
11 deuita: * sciens quia subuersus est, qui eius-
modi est, & delinquit, cum sit proprio iu-
12 dicio condemnatus. * Cum misero ad te
Artemam, aut Tychicũ, festina ad me ve-
nire Nicopolim: ibi enim statui hiemare.
13 * Zenam legisperitum, & Apollo solicite
14 præmitte, vt nihil illis desit. * Discant au-
tem & nostri bonis operibus præesse ad
vsus necessarios: vt non sint infructuosi.
15 * Salutant te qui mecum sunt omnes: salu-
ta eos, qui nos amant in fide. Gratia Dei
cum omnibus vobis. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI AD PHILEMONEM.

AVLVS vinctus Christi 1
Iesu, & Timotheus fra-
ter: Philemoni dilecto, &
adiutori nostro, *& Apiæ 2
sorori charissimæ, & Ar-
chippo commilitoni no-
stro, & Ecclesiæ, quæ in domo tua est. *Gra- 3
tia vobis, & pax a Deo Patre nostro, & Do-
mino Iesu Christo. *Gratias ago Deo meo, 4
semper memoriam tui faciens in orationi-
bus meis, *audiens charitatem tuam, & fi- 5
dem, quam habes in Domino Iesu, & in
omnes sanctos: *vt communicatio fidei tuæ 6
euidens fiat in agnitione omnis operis bo-
ni, quod est in vobis in Christo Iesu. *Gau- 7
dium enim magnum habui, & consolatio-
nem in charitate tua: quia viscera sancto-
rum requieuerunt per te, frater. *Propter 8
quod multam fiduciam habens in Christo
Iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet:
*propter charitatem magis obsecro, cum 9
sis talis, vt Paulus senex, nunc autem & vin-
ctus Iesu Christi: *Obsecro te pro meo filio, 10
quem genui in vinculis, Onesimo, *qui tibi 11
aliquando inutilis fuit, nunc autem & mi-
hi, & tibi vtilis, *quem remisi tibi. Tu au- 12
13 tem illum, vt mea viscera, suscipe: *quem
ego volueram mecum detinere, vt pro te
14 mihi ministraret in vinculis Euangelij: *si-
ne consilio autem tuo nihil volui facere,
vti ne velut ex necessitate bonum tuum
15 esset, sed voluntarium. *Forsitan enim ideo
discessit ad horam a te, vt æternum illum
16 reciperes: *iam non vt seruum, sed pro
seruo charissimum fratrem, maxime mihi:
quanto autem magis tibi & in carne, & in
17 Domino? *Si ergo habes me socium, su-
18 scipe illum sicut me: *Si autem aliquid
nocuit tibi, aut debet: hoc mihi imputa.
19 *Ego Paulus scripsi mea manu: ego red-
dam, vt non dicam tibi, quod & teipsum
20 mihi debes: *ita frater. Ego te fruar in
Domino: Refice viscera mea in Domino.
21 *Confidens in obedientia tua scripsi tibi:
sciens quoniam & super id, quod dico, fa-
22 cies. *Simul autem & para mihi hospi-
tium: nam spero per orationes vestras do-
23 nari me vobis. *Salutat te Epaphras con-
24 captiuus meus in Christo Iesu, *Marcus,
Aristarchus, Demas, & Lucas, adiutores
25 mei. *Gratia Domini nostri Iesu Christi
cum spiritu vestro. Amen.

EPISTOLA
BEATI PAVLI APOSTOLI
AD HEBRAEOS.

CAPVT PRIMVM.

MVLTIFARIAM, multisq. mo- 1
dis olim Deus loquens pa-
tribus in Prophetis:*nouis- 2
sime,diebus istis locutus est
nobis in Filio,quem consti
tuit heredem vniuersorum,per quem fecit
& sæcula:* qui cum sit splendor gloriæ, & 3
figura substantiæ eius,portansq. omnia ver
bo virtutis suæ,purgationem peccatorum
faciens,sedet ad dexteram maiestatis in ex-
celsis:* tanto melior Angelis effectus,quan 4
to differentius præ illis nomen hereditauit.
*Cui enim dixit aliquando Angelorum: Fi- 5
lius meus es tu,ego hodie genui te? Et rur-
sum: Ego ero illi in patrem,& ipse erit mi-
hi in filium? * Et cum iterum introducit 6
primogenitum in orbem terræ, dicit: Et
adorent eum omnes Angeli Dei. * Et ad 7
Angelos quidem dicit: Qui facit Angelos
suos spiritus, & ministros suos flammam
ignis. * Ad filium autem: Thronus tuus 8
Deus in sæculum sæculi: virga æquitatis,vir-
ga regni tui. * Dilexisti iustitiam, & odisti 9
iniquitatem: propterea vnxit te Deus,Deus
tuus oleo exultationis præ participibus tuis.
*Et: Tu in principio Domine terram fun- 10
dasti: & opera manuum tuarum sunt cæli.
*Ipsi peribunt,tu autem permanebis,& om 11
nes vt vestimentum veterascent: * & velut 12
amictum mutabis eos, & mutabuntur: tu
autem idem ipse es, & anni tui non defi-
cient. * Ad quem autem Angelorum di- 13
xit aliquando: Sede a dextris meis,quoad-
usque ponam inimicos tuos scabellum pe-
14 dum tuorum? * Nonne omnes sunt ad-
ministratorij spiritus, in ministerium mis-
si propter eos, qui hereditatem capient
salutis?

CAP. II.

1 PROPTEREA abundantius oportet ob-
seruare nos ea,quæ audiuimus ne forte
2 pereffluamus. * Si enim qui per Angelos
dictus est sermo,factus est firmus, & omnis
præuaricatio,& inobediētia accepit iustam
3 mercedis retributionem: * quomodo nos
effugiemus si tantam neglexerimus salutē?
quæ cum initium accepisset enarrari per
Dominum ab eis,qui audierūt, in nos con-
4 firmata est, * contestante Deo signis & por-
tentis, & varijs virtutibus, & Spiritus san-
cti distributionibus secundum suam volun-
5 tatem. * Non enim Angelis subiecit Deus
orbem terræ futurum, de quo loquimur.
6 *Testatus est autem in quodam loco quis,
dicens: Quid est homo quòd memor es
eius, aut filius hominis quoniam visitas
7 eum? * Minuisti eum paulominus ab An-
gelis: gloria & honore coronasti eum: &
constituisti eum super opera manuum tua-
8 rum. * Omnia subiecisti sub pedibus eius:
In eo enim quòd omnia ei subiecit,nihil di
misit non subiectum ei. Nunc autem nec-
9 dum videmus omnia subiecta ei: * Eum au-
tem, qui modico quàm Angeli minoratus
est,videmus Iesum propter passionem mor
tis, gloria & honore coronatum: vt gra-
tia Dei,pro omnibus gustaret mortem.

*Decebat enim eum, propter quem omnia, 10
& per quem omnia, qui multos filios in
gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum
per passionem consummare. * Qui enim 11
sanctificat, & qui sanctificantur, ex vno
omnes. Propter quam causam non con-
funditur fratres eos vocare, dicens: * Nun- 12
ciabo nomen tuum fratribus meis: in me-
dio Ecclesiæ laudabo te. * Et iterum: Ego 13
ero fidens in eum. Et iterum: Ecce ego, &
pueri mei, quos dedit mihi Deus. * Quia 14
ergo pueri communicauerunt carni, & san-
guini, & ipse similiter participauit eisdem:
vt per mortem destrueret eum, qui habebat
mortis imperium, id est, diabolum: * & li- 15
beraret eos, qui timore mortis per totam
vitam obnoxij erant seruituti. * Nusquam 16
enim Angelos apprehēdit, sed semē Abra-
hæ apprehendit. * Vnde debuit per omnia 17
fratribus similari, vt misericors fieret, & fi-
delis pontifex ad Deum, vt repropitiaret
delicta populi. * In eo enim, in quo passus 18
est ipse & tentatus, potens est & eis, qui ten
tantur, auxiliari.

CAP. III.

VNde fratres sancti, vocationis cælestis 1
participes, considerate Apostolum, &
pontificem confessionis nostræ Iesum: * qui 2
fidelis est ei, qui fecit illum sicut & Moyses
in omni domo eius. * Amplioris enim glo- 3
riæ iste præ Moyse dignus est habitus, quan
to ampliorem honorem habet domus, qui
fabricauit illam. * Omnis namque domus 4
fabricatur ab aliquo: qui autem omnia
creauit, Deus est. * Et Moyses quidem fi- 5
delis erat in tota domo eius tamquam fa-
mulus, in testimonium eorum, quæ dicēda
erāt: * Christus vero tamquam filius in do- 6
mo sua: quæ domus sumus nos, si fiduciā,
& gloriam spei vsque ad finem, firmā reti-
neamus. * Quapropter sicut dicit Spiritus 7
sanctus: Hodie si vocē eius audieritis, * noli- 8
te obdurare corda vestra, sicut in exacerba-
tione secundū diem tentationis in deserto,
* vbi tentauerunt me patres vestri: probaue 9
rūt, & viderūt opera mea * quadraginta an- 10
nis: Propter quod infensus fui generationi
huic, & dixi: Semper errant corde. Ipsi au-
11 tem nō cognouerunt vias meas, * sicut iura-
ui in ira mea: Si introibūt in requiem meā.
12 * Videte fratres, ne forte sit in aliquo vestrū
cor malum incredulitatis, discedēdi a Deo
13 viuo: * sed adhortamini vosmetipsos per sin
gulos dies, donec Hodie cognominatur, vt
non obduretur quis ex vobis fallacia pec-
14 cati. * Participes enim Christi effecti sumus:
si tamen initium substantiæ eius vsque ad
15 finem firmum retineamus. * Dum dicitur:
Hodie si vocem eius audieritis, nolite ob-
durare corda vestra, quemadmodum in il-
16 la exacerbatione. * Quidam enim audientes
exacerbauerunt: sed non vniuersi qui pro-
17 fecti sunt ex Ægypto per Moysen. * Qui-
bus autem infensus est quadraginta annis?
Nonne illis, qui peccauerunt, quorum cada
18 uera prostrata sunt in deserto? * Quibus au-
tem iurauit non introire in requiē ipsius,
19 nisi illis, qui increduli fuerunt? * Et vide-
mus, quia non potuerunt introire propter
incredulitatem.

CAP. IIII.

1 TImeamus ergo ne forte relicta polli-
citatione introeundi in requiem eius,
2 existimetur aliquis ex vobis deesse. * Etenim
& nobis nūciatum est, quemadmodum &
illis. sed nō profuit illis sermo auditus, nō
3 admistus fidei ex ijs, quæ audierūt. * Ingre-
diemur enim in requiem, qui credidimus:
quemadmodū dixit: Sicut iuraui in ira mea:
Si introibunt in requiem meam: & quidem
operibus ab institutione mundi perfectis.
4 * Dixit enim in quodam loco de die septi-
ma sic: Et requieuit Deus die septima ab
5 omnibus operibus suis. * Et in isto rur-
sum: Si introibunt in requiem meam.
6 * Quoniam ergo superest introire quosdam
in illam, & ij, quibus prioribus annuncia-
tum est, nō introierunt propter incredulita
7 tem: * iterum terminat diem quendam, Ho-
die, in Dauid dicendo, post tantum tempo-
ris, sicut supra dictum est: Hodie si vocē e-
ius audieritis, nolite obdurare corda vestra.

*Nam si eis Iesus requiem præstitisset, num- 8
quam de alia loqueretur, posthac, die.* Ita- 9
que relinquitur sabbatismus populo Dei.
*Qui enim ingressus est in requiem eius: 10
etiam ipse requieuit ab operibus suis, sicut
a suis Deus.* Festinemus ergo ingredi in il- 11
lam requiem: vt ne in idipsum quis incidat
incredulitatis exemplum.* Viuus est enim 12
sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni
gladio ancipiti: & pertingens vsque ad di-
uisionem animæ ac spiritus, cõpagum quo-
que ac medullarum, & discretor cogitatio-
num & intentionum cordis.* Et nõ est vlla 13
creatura inuisibilis in conspectu eius: om-
nia autem nuda & aperta sunt oculis eius,
ad quem nobis sermo.* Habentes ergo 14
pontificem magnum, qui penetrauit cælos,
Iesum filium Dei: teneamus confessionem.
*Non enim habemus pontificem, qui non 15
possit compati infirmitatibus nostris: ten-
tatum autem per omnia pro similitudine
absque peccato.* Adeamus ergo cum fi- 16
ducia ad thronum gratiæ: vt misericordiam
consequamur, & gratiam inueniamus in
auxilio opportuno.

Cap. V.

OMNIS namque Pontifex ex homini- 1
bus assumptus, pro hominibus con-
stituitur in ijs, quæ sunt ad Deum, vt offerat
dona, & sacrificia pro peccatis:* qui con- 2
dolere possit ijs, qui ignorant, & errant:
quoniam & ipse circumdatus est infirmi-
tate:* & propterea debet, quemadmodum 3
pro populo, ita etiam & pro semetipso of-
ferre pro peccatis.* Nec quisquam sumit 4
sibi honorem, sed qui vocatur a Deo, tam-
quam Aaron.* Sic & Christus non semet- 5
ipsum clarificauit vt pontifex fieret: sed qui
locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego
hodie genui te.* Quemadmodum & in 6
alio loco dicit: Tu es sacerdos in æternũ,
secundum ordinem Melchisedech.* Qui 7
in diebus carnis suæ preces, supplicatio-
nesq. ad eum, qui possit illum saluum fa-
cere a morte cum clamore valido, & lacry-
mis offerens, exauditus est pro sua reueren
8 tia:* Et quidem cum esset Filius Dei, di-
dicit ex ijs, quæ passus est, obedientiam:
9 * & consummatus, factus est omnibus ob-
temperantibus sibi, causa salutis æternæ,
10 *appellatus a Deo pontifex iuxta ordinem
11 Melchisedech.* De quo nobis grandis ser-
mo, & ininterpretabilis ad dicendum: quo-
niam imbecilles facti estis ad audiendum.
12 *Etenim cum deberetis magistri esse pro-
pter tempus: rursum indigetis vt vos do-
ceamini quæ sint elementa exordij sermo-
num Dei: & facti estis quibus lacte opus
13 sit, non solido cibo.* Omnis enim, qui lactis
est particeps, expers est sermonis iustitiæ:
14 paruulus enim est.* Perfectorum autem
est solidus cibus: eorum, qui pro consuetu-
dine exercitatos habent sensus ad discre-
tionem boni ac mali.

Cap. VI.

1 QVAPROPTER intermittentes inchoa-
tionis Christi sermonem, ad perfectio-
ra feramur, non rursum iacientes funda-
mentum pœnitentiæ ab operibus mortuis;
2 & fidei ad Deum,* baptismatum doctrinæ,
impositionis quoque manuum, ac resurre-
3 ctionis mortuorum, & iudicij æterni.* Et
hoc faciemus, si quidem permiserit Deus.
4 * Impossibile est enim eos, qui semel sunt
illuminati, gustauerunt etiam donum cæle-
ste, & participes facti sunt Spiritus sancti,
5 *gustauerunt nihilominus bonum Dei ver-
6 bum, virtutesq. sæculi venturi,* & prolapsi
sunt; rursus renouari ad pœnitentiam, rur-
sum crucifigentes sibimetipsis filium Dei,
7 & ostentui habentes.* Terra enim sæpe ve-
nientem super se bibens imbrem, & gene-
rans herbam opportunam illis, a quibus co-
8 litur: accipit benedictionem a Deo.* pro-
ferẽs autem spinas, ac tribulos, reproba est,
& maledicto proxima: cuius consumma-
9 tio in combustionem.* Confidimus autem
de vobis dilectissimi meliora, & viciniora sa-
10 luti: tametsi ita loquimur.* Non enim in-
iustus Deus, vt obliuiscatur operis vestri,
& dilectionis, quam ostendistis in nomine
ipsius, qui ministrastis sanctis, & ministratis.

*Cupimus autem vnumquemque vestrum 11
eandem ostentare solicitudinem ad exple-
tionem spei vsque in finem: *vt non segnes 12
efficiamini, verum imitatores eorum, qui fi-
de, & patientia hereditabũt promissiones.
*Abrahæ namque promittens Deus, quo- 13
niã neminem habuit, per quem iuraret, ma-
iorem, iurauit per semetipsum, *dicẽs: Nisi 14
benedicens benedicam te, & multiplicans
multiplicabo te. *Et sic longanimiter fe- 15
rens, adeptus est repromissionem. *Homi- 16
nes enim per maiorem sui iurant: & omnis
controuersiæ eorum finis, ad confirmatio-
nem, est iuramentum. *In quo abundan- 17
tius volens Deus ostendere pollicitationis
heredibus immobilitatem cõsilij sui, inter-
posuit iusiurandum: *vt per duas res im- 18
mobiles, quibus impossibile est mentiri
Deum, fortissimum solatium habeamus,
qui confugimus ad tenendam propositam
spem, *quam sicut anchoram habemus ani- 19
mæ tutam ac firmam, & incedentem vs-
que ad interiora velaminis, *vbi præcur- 20
sor pro nobis introiuit Iesus, secundum
ordinem Melchisedech pontifex factus in
æternum.

CAP. VII.

HIc enim Melchisedech, rex Salem, sa- 1
cerdos Dei summi, qui obuiauit Abra-
hæ regresso a cæde regum, & benedixit ei:
*cui & decimas omnium diuisit Abraham: 2
primùm quidem qui interpretatur rex iusti-
tiæ: deinde autem & rex Salem, quod est,
rex pacis, *sine patre, sine matre, sine genea- 3
logia, neque initium dierum, neque finem
vitæ habens, assimilatus autẽ Filio Dei, ma-
net sacerdos in perpetuum. *Intuemini au 4
tem quantus sit hic, cui & decimas dedit
de præcipuis Abraham patriarcha. *Et qui- 5
dem de filijs Leui sacerdotium accipiẽtes,
mandatum habent decimas sumere a popu
lo secundum legem, id est, a fratribus suis:
quamquã & ipsi exierint de lũbis Abrahæ.
*Cuius autem generatio non annumeratur 6
in eis, decimas sumpsit ab Abrahã, & hunc,
qui habebat repromissiones, benedixit.
7 *Sine vlla autem contradictione, quod mi-
8 nus est, a meliore benedicitur. *Et hic qui-
dem, decimas morientes homines accipiũt:
9 ibi autem contestatur, quia viuit. *Et (vt ita
dictum sit) per Abraham, & Leui, qui deci-
10 mas accepit, decimatus est: *adhuc enim in
lumbis patris erat, quando obuiauit ei Mel-
11 chisedech. *Si ergo consummatio per sacer
dotium Leuiticum erat (populus enim sub
ipso legem accepit) quid adhuc necessariũ
fuit secundum ordinẽ Melchisedech, alium
surgere sacerdotem, & non secundum or-
12 dinem Aaron dici? *Translato enim sacer-
dotio, necesse est vt & legis translatio fiat.
13 *In quo enim hæc dicuntur, de alia tribu
14 est, de qua nullus altari præsto fuit. *Ma-
nifestum est enim quòd ex Iuda ortus sit
Dominus noster: in qua tribu nihil de sa-
15 cerdotibus Moyses locutus est. *Et am-
plius adhuc manifestum est: si secundum
similitudinẽ Melchisedech exurgat alius sa
16 cerdos, *qui non secundum legem mandati
carnalis factus est, sed secundum virtutem
17 vitæ insolubilis. *Contestatur enim: Quo-
niam tu es sacerdos in æternum, secundum
18 ordinem Melchisedech. *Reprobatio qui-
dem fit præcedentis mãdati, propter infir-
19 mitatem eius, & inutilitatem: *nihil enim
ad perfectum adduxit lex: introductio ve-
ro melioris spei, per quam proximamus ad
20 Deum. *Et quantum est non sine iureiu-
rando (alij quidẽ sine iureiurando sacerdo-
21 tes facti sunt, *hic autem cum iureiurando
per eum, qui dixit ad illũ: Iurauit Domi-
nus, & non pœnitebit eum: tu es sacerdos
22 in æternũ:) *in tantum melioris testamen-
23 ti sponsor factus est Iesus. *Et alij quidem
plures facti sunt sacerdotes, idcirco quòd
24 morte prohiberentur permanere: *hic au-
tem eo quòd maneat in æternum, sempi-
25 ternum habet sacerdotium. *Vnde &
saluare in perpetuũ potest accedentes per
semetipsum ad Deum: semper viuẽs ad in-
26 terpellandum pro nobis. *Talis enim de-
cebat vt nobis esset pontifex, sanctus, inno
cẽs, impollutus, segregatus a peccatoribus,
27 & excelsior cælis factus: *qui non habet
neces-

necessitatem quotidie, quemadmodum sa-
cerdotes, prius pro suis delictis hostias of-
ferre, deinde pro populi: hoc enim fecit se-
mel, seipsum offerendo. * Lex enim homi- 28
nes constituit sacerdotes infirmitatem ha-
bentes: sermo autem iurisiurandi, qui post
legem est, Filium in æternum perfectum.

Cap. VIII.

CApitvlvm autem super ea, quæ di- 1
cuntur: Talem habemus Pontificem,
qui consedit in dextera sedis magnitudinis
in cælis, *sanctorum minister, & tabernaculi 2
veri, quod fixit Dominus, & non homo.
*Omnis enim pontifex ad offerendum mu- 3
nera, & hostias constituitur: vnde necesse
est & hunc habere aliquid, quod offerat: *si 4
ergo esset super terram, nec esset sacerdos:
cum essent qui offerrent secundum legem
munera, *qui exemplari, & vmbræ deser- 5
uiunt cælestium. Sicut respõsum est Moysi,
cum consummaret tabernaculum: Vide
(inquit) omnia facito secundum exemplar,
quod tibi ostensum est in monte. *Nunc 6
auté melius sortitus est ministerium, quanto
& melioris testamenti mediator est, quod
in melioribus repromissionibus sancitum
est. *Nam si illud prius culpa vacasset: non 7
vtique secundi locus inquireretur. *Vitu- 8
perans enim eos dicit: Ecce dies venient,
dicit Dominus: & consummabo super do-
mum Israel, & super domum Iuda testa-
mentum nouum, *non secundum testamen 9
tum, quod feci patribus eorum in die, qua
apprehendi manum eorum vt educerem il-
los de Terra Ægypti: quoniam ipsi non
permanserunt in testamento meo: & ego
neglexi eos, dicit Dominus: *Quia hoc est 10
testamentum, quod disponam domui Israel
post dies illos, dicit Dominus: Dando leges
meas in mentem eorum, & in corde eo-
rum superscribam eas: & ero eis in Deum,
& ipsi erunt mihi in populum: *& non do- 11
cebit vnusquisque proximum suum, & vnus
quisque fratrem suum, dicens: Cognosce
Dominum: quoniam omnes scient me a
minore vsque ad maiorem eorum: * quia 12
propitius ero iniquitatibus eorum, & pec-
catorum eorum iam non memorabor.
13 *Dicendo autem nouum: veterauit prius.
Quod autem antiquatur, & senescit, pro-
pe interitum est.

Cap. IX.

1 HAbvit quidem & prius, iustificatio-
2 nes culturæ, & Sanctum sæculare. *Ta-
bernaculum enim factum est primum, in
quo erant candelabra, & mensa, & propo-
3 sitio panum, quæ dicitur Sancta. *Post vela-
mentum autem secundum, tabernaculum,
4 quod dicitur Sancta sanctorum: *aureum
habens thuribulum, & arcam testamenti
circumtectam ex omni parte auro, in qua
vrna aurea habens manna, & virga Aaron,
5 quæ fronduerat, & tabulæ testamenti, *su-
perq. eam erant Cherubim gloriæ obum-
brantia propitiatorium: de quibus non est
6 modo dicendum per singula. *His vero ita
compositis: in priori quidem tabernaculo
semper introibant sacerdotes, sacrificiorum
7 officia consummantes: *in secundo autem
semel in anno solus pontifex non sine san-
guine, quem offert pro sua, & populi igno-
8 rantia: *hoc significante Spiritu sancto,
nondum propalatam esse sanctorum viam,
adhuc priore tabernaculo habente statum.
9 *quæ parabola est temporis instantis: iux-
ta quam munera, & hostiæ offeruntur,
quæ non possunt iuxta conscientiam per-
fectum facere seruientem, solummodo in
10 cibis, & in potibus, *& varijs baptismati-
bus, & iustitijs carnis vsque ad tempus cor-
11 rectionis impositis. *Christus autem assi-
stens pontifex futurorum bonorum, per
amplius & perfectius tabernaculum non
manufactum, id est, non huius creationis:
12 *neque per sanguinem hircorum, aut vi-
tulorum, sed per proprium sanguinem in-
troiuit semel in Sancta, æterna redemptio-
13 ne inuenta. *Si enim sanguis hircorum, &
taurorũ, & cinis vitulæ aspersus inquinatos
14 sanctificat ad emundationem carnis: *quan-
to magis sanguis Christi, qui per Spiritum
sanctum semetipsum obtulit immaculatum

Deo,emundabit conſcientiam noſtram ab
operibus mortuis,ad ſeruiendũ Deo viuen-
ti?* Et ideo noui teſtamenti mediator eſt: 15
vt morte intercedente, in redemptionem
earũ præuaricationum,quæ erant ſub priori
teſtamento, repromiſſionem accipiant qui
vocati ſunt æternæ hereditatis.* Vbi enim 16
teſtamentum eſt: mors neceſſe eſt interce-
dat teſtatoris.* Teſtamentum enim in 17
mortuis cõfirmatum eſt: alioquin nondum
valet,dum viuit qui teſtatus eſt.* Vnde nec 18
primum quidem ſine ſanguine dedicatum
eſt.* Lecto enim omni mandato legis a 19
Moyſe vniuerſo populo: accipiens ſangui-
nem vitulorum, & hircorum cum aqua &
lana coccinea, & hyſſopo: ipſum quoque
librum, & omnem populum aſperſit,* di- 20
cens: Hic ſanguis teſtamenti, quod man-
dauit ad vos Deus.* Etiam tabernaculum, 21
& omnia vaſa miniſterij ſanguine ſimiliter
aſperſit:* Et omnia pene in ſanguine ſe- 22
cundum legem mundantur: & ſine ſangui-
nis effuſione non fit remiſſio.* Neceſſe eſt 23
ergo exemplaria quidẽ cæleſtium his mun-
dari: ipſa autem cæleſtia melioribus hoſtijs
quàm iſtis.* Non enim in manufacta San- 24
cta Ieſus introiuit exemplaria verorum:
ſed in ipſum cælum,vt appareat nunc vul-
tui Dei pro nobis:* Neque vt ſæpe offe- 25
rat ſemetipſum, quemadmodum Pontifex
intrat in Sancta per ſingulos annos in ſan-
guine alieno:* alioquin oportebat eum 26
frequenter pati ab origine mundi: nunc
autem ſemel in conſummatione ſæculorũ,
ad deſtitutionem peccati,per hoſtiam ſuam
apparuit.* Et quemadmodum ſtatutum 27
eſt hominibus ſemel mori, poſt hoc autem
iudicium:* ſic & Chriſtus ſemel oblatus 28
eſt ad multorum exhaurienda peccata: ſe-
cundo ſine peccato apparebit expectanti-
bus ſe, in ſalutem.

CAP. X.

VMBRAM enim habens lex futurorum 1
bonorum, non ipſam imaginem re-
rum: per ſingulos annos eiſdem ipſis hoſtijs,
quas offerunt indeſinenter, numquam po-
2 teſt accedentes perfectos facere:* alioquin
ceſſaſſent offerri: ideo quòd nullã haberent
vltra conſcientiam peccati, cultores ſemel
3 mundati:* ſed in ipſis commemoratio pec-
4 catorũ per ſingulos annos fit.* impoſſibile
enim eſt ſanguine taurorum & hircorum
5 auferri peccata.* Ideo ingrediens mundum
dicit: Hoſtiam, & oblationẽ noluiſti: cor-
6 pus autem aptaſti mihi:* holocautomata
7 pro peccato non tibi placuerunt.* Tunc
dixi: Ecce venio: in capite libri ſcriptũ eſt
de me: Vt faciam,Deus,voluntatem tuam.
8 * Superius dicens: Quia hoſtias,& oblatio-
nes, & holocautomata pro peccato nolui-
ſti, nec placita ſunt tibi, quæ ſecundum le-
9 gem offeruntur,* tunc dixi: Ecce venio, vt
faciam,Deus,voluntatem tuam: aufert pri-
10 mum,vt ſequens ſtatuat.* In qua volunta-
te ſanctificati ſumus per oblationem cor-
11 poris Ieſu Chriſti ſemel.* Et omnis quidem
ſacerdos præſto eſt quotidie miniſtrans,&
eaſdem ſæpe offerẽs hoſtias,quæ numquam
12 poſſunt auferre peccata:* hic autem vnam
pro peccatis offerens hoſtiam,in ſempiter-
13 num ſedet in dextera Dei,* de cetero expe-
ctans donec ponantur inimici eius ſcabel-
14 lum pedum eius.* Vna enim oblatione,
conſummauit in ſempiternũ ſanctificatos.
15 * Conteſtatur autem nos & Spiritus ſanctus.
16 Poſtquam enim dixit:* Hoc autem teſta-
mentum, quod teſtabor ad illos poſt dies
illos,dicit Dominus, Dando leges meas in
cordibus eorum,& in mentibus eorum ſu-
17 perſcribam eas:* & peccatorum, & iniqui-
tatum eorum iam nõ recordabor amplius.
18 * Vbi autem horum remiſſio: iam non eſt
19 oblatio pro peccato.* Habentes itaque fra-
tres fiduciam in introitu Sanctorum in ſan-
20 guine Chriſti,* quam initiauit nobis viam
nouam, & viuentem per velamen, id eſt,
21 carnem ſuam,* & ſacerdotem magnum ſu-
22 per domum Dei:* accedamus cum vero cor-
de in plenitudine fidei, aſperſi corda a con-
ſcientia mala,& abluti corpus aqua munda,
23 * teneamus ſpei noſtræ confeſſionem indecli
nabilem, (fidelis enim eſt qui repromiſit)
24 * & conſideremus inuicem in prouocationẽ
charitatis,

charitatis,& bonorum operum:* non deſe- 25
rentes collectionem noſtram, ſicut conſue-
tudinis eſt quibuſdam,ſed conſolantes , &
tanto magis quãto videritis appropinquan-
tem diem. * Voluntarie enim peccantibus 26
nobis poſt acceptam notitiam veritatis,iam
nõ relinquitur pro peccatis hoſtia,*terribi- 27
lis autem quædã expectatio iudicij, & ignis
æmulatio,quæ cõſumptura eſt aduerſarios.
* Irritam quis faciẽs legem Moyſi,ſine vlla 28
miſeratione duobus vel tribus teſtibus mo-
ritur:*quãto magis putatis deteriora mere- 29
ri ſupplicia qui filium Dei cõculcauerit, &
ſanguinẽ teſtamenti pollutũ duxerit,in quo
ſanctificatus eſt,& ſpiritui gratiæ contume-
liam fecerit? * Scimus enim qui dixit: Mi- 30
hi vindicta, & ego retribuam . Et iterum :
Quia iudicabit Dominus populum ſuum.
*Horrendũ eſt incidere in manus Dei viuẽ- 31
tis.* Rememoramini autem priſtinos dies, 32
in quibus illuminati,magnum certamen ſu-
ſtinuiſtis paſſionum:*& in altero quidẽ op- 33
probrijs,& tribulationibus ſpectaculum fa-
cti: in altero autem ſocij taliter conuerſan-
tium effecti.*Nam & vinctis compaſſi eſtis, 34
& rapinam bonorum veſtrorum cum gau-
dio ſuſcepiſtis,cognoſcẽtes vos habere me-
liorem, & manentem ſubſtantiam. * No- 35
lite itaque amittere confidentiam veſtram,
quæ magnã habet remunerationem. * Pa- 36
tientia enim vobis neceſſaria eſt: vt volun-
tatem Dei facientes, reportetis promiſſio-
nem. * Adhuc enim modicum aliquantu- 37
lum,qui venturus eſt,veniet,& nõ tardabit.
*iuſtus autẽ meus ex fide viuit. quòd ſi ſub- 38
traxerit ſe,non placebit animæ meæ.*Nos 39
autem non ſumus ſubtractionis filij in per-
ditionem, ſed fidei in acquiſitionem animæ.

CAP. XI.

EST autem fides ſperandarum ſubſtan- 1
tia rerum,argumentum non apparen-
tium. * In hac enim teſtimonium conſe- 2
cuti ſunt ſenes. * Fide intelligimus aptata 3
eſſe ſæcula verbo Dei : vt ex inuiſibilibus
viſibilia fierent. * Fide plurimam hoſtiam 4
Abel,quàm Cain,obtulit Deo,per quam te-
ſtimonium conſecutus eſt eſſe iuſtus, teſti-
monium perhibente muneribus eius Deo,
5 & per illam defunctus adhuc loquitur. * Fi-
de Henoch translatus eſt ne videret mortẽ,
& non inueniebatur: quia tranſtulit illum
Deus: ante translationẽ enim teſtimonium
6 habuit placuiſſe Deo.* Sine fide autem im-
poſſibile eſt placere Deo. Credere enim
oportet accedentẽ ad Deum quia eſt,& in-
7 quirentibus ſe remunerator ſit.* Fide Noe
reſponſo accepto de ijs,quæ adhuc non vi-
debãtur,metuens aptauit arcam in ſalutem
domus ſuæ, per quam damnauit mundum:
& iuſtitiæ,quæ per fidem eſt, heres eſt inſti-
8 tutus. * Fide qui vocatur Abraham obedi-
uit in locum exire,quem accepturus erat in
9 hereditatem: & exijt,neſciens quo iret.*Fi-
de demoratus eſt in Terra repromiſſionis,
tamquã in aliena,in caſulis habitando cum
Iſaac,& Iacob coheredibus repromiſſionis
10 eiuſdem. * Expectabat enim fundamenta
habentem ciuitatem: cuius artifex, & con-
11 ditor Deus.* Fide & ipſa Sara ſterilis virtu-
tem in conceptionẽ ſeminis accepit, etiam
præter tempus ætatis: quoniam fidelem cre
12 didit eſſe eum,qui repromiſerat. * Propter
quod & ab vno orti ſunt (& hoc emortuo)
tamquam ſidera cæli in multitudinẽ, & ſicut
arena, quæ eſt ad oram maris,innumerabi-
13 lis. * Iuxta fidem defuncti ſunt omnes iſti,
non acceptis repromiſſionibus,ſed a longe
eas aſpicientes,& ſalutantes, & cõfitentes,
quia peregrini,& hoſpites ſunt ſuper terrã.
14 * Qui enim hæc dicunt,ſignificãt ſe patriam
15 inquirere.* Et ſi quidem ipſius meminiſſent
de qua exierunt,habebant vtique tẽpus re-
16 uertẽdi.* nunc autem meliorem appetunt,
id eſt,cæleſtem.Ideo nõ confunditur Deus
vocari Deus eorum: parauit enim illis ciui-
17 tatem. * Fide obtulit Abraham Iſaac, cum
tentaretur,& vnigenitum offerebat, qui ſu-
18 ſceperat repromiſſiones;* ad quem dictum
19 eſt: Quia in Iſaac vocabitur tibi ſemen:*ar-
bitrãs quia & a mortuis ſuſcitare potens eſt
Deus: vnde eum & in parabolam accepit.
20 *Fide & de futuris benedixit Iſaac Iacob, &
21 Eſau.* Fide Iacob,moriens,ſingulos filiorũ
Ioſeph

Ioſeph benedixit: & adorauit faſtigiū vir-
gæ eius. *Fide Ioſeph, moriēs, de profectio- 22
ne filiorum Iſrael memoratus eſt: & de oſſi-
bus ſuis mandauit. *Fide Moyſes, natus, oc- 23
cultatus eſt menſibus tribus a parentibus
ſuis, eo quòd vidiſſent elegātem infantem,
& non timuerunt regis edictū. *Fide Moy- 24
ſes grandis factus negauit ſe eſſe filium filiæ
Pharaonis, *magis eligens affligi cum popu 25
lo Dei, quàm tēporalis peccati habere iucū-
ditatem, *maiores diuitias æſtimans theſau- 26
ro Ægyptiorum, improperium Chriſti: aſpi
ciebat enim in remunerationem. *Fide re- 27
liquit Ægyptum, non veritus animoſitatē
regis: inuiſibilem enim tamquam vidēs ſu-
ſtinuit. *Fide celebrauit paſcha, & ſangui- 28
nis effuſionem: ne qui vaſtabat primitiua,
tangeret eos. *Fide tranſierunt Mare rubrū 29
tamquam per aridam terram: quod experti
Aegyptij, deuorati ſunt. *Fide muri Iericho 30
corruerunt, circuitu dierum ſeptem. *Fide 31
Rahab meretrix non perijt cum incredulis,
excipiens exploratores cum pace. *Et quid 32
adhuc dicam? Deficiet enim me tempus
enarrantem de Gedeon, Barac, Samſon,
Iephte, Dauid, Samuel, & Prophetis: *qui 33
per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſti-
tiam, adepti ſunt repromiſſiones, obturaue-
runt ora leonū, *extinxerunt impetū ignis, 34
effugerunt aciem gladij, conualuerunt de
infirmitate, fortes facti ſunt in bello, caſtra
verterunt exterorum: *acceperunt mulieres 35
de reſurrectione mortuos ſuos: alij autem
diſtenti ſunt non ſuſcipientes redemptio-
nem, vt meliorem inuenirent reſurrectio-
nem. *Alij vero ludibria, & verbera exper- 36
ti, inſuper & vincula, & carceres: *lapidati 37
ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gla-
dij mortui ſunt, circuierunt in melotis, in
pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, affli-
cti: *quibus dignus non erat mundus: in ſo 38
litudinibus errantes, in montibus, & ſpelun
cis, & in cauernis terræ. *Et hi omnes teſti- 39
monio fidei probati, non acceperunt repro
miſſionem, *Deo pro nobis melius aliquid 40
prouidente, vt non ſine nobis conſumma-
rentur.

CAP. XII.

1 IDEOQVE & nos tantam habentes im-
poſitam nubē teſtium, deponentes om-
ne pondus, & circumſtans nos peccatū, per
patientiam curramus ad propoſitum nobis
2 certamen: *aſpicientes in Auctorē fidei, &
conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi
gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contē-
3 pta, atque in dextera ſedis Dei ſedet. *Re-
cogitate enim eū, qui talem ſuſtinuit a pec-
catoribus aduerſum ſemetipſum contradi-
ctionē: vt ne fatigemini, animis veſtris defi
4 cientes. *Nondum enim vſque ad ſangui-
nem reſtitiſtis, aduerſus peccatū repugnan-
5 tes: *& obliti eſtis conſolationis, quæ vobis
tamquam filijs loquitur, dicens: Fili mi, noli
negligere diſciplinā Domini: neque fatige-
6 ris dum ab eo argueris. *Quem enim diligit
Dominus, caſtigat: flagellat autem omnem
7 filium, quem recipit. *In diſciplina perſeue-
rate. Tamquam filijs vobis offert ſe Deus:
quis enim filius, quem non corripit pater?
8 *Quòd ſi extra diſciplinam eſtis, cuius parti-
cipes facti ſunt omnes: ergo adulteri, & nō
9 filij eſtis. *Deinde patres quidem carnis no
ſtræ, eruditores habuimus, & reuerebamur
eos: nō multo magis obtemperabimus Pa-
10 tri ſpirituum, & viuemus? *Et illi quidem in
tempore paucorum dierum, ſecundum vo-
luntatem ſuam erudiebant nos: hic autem
ad id, quod vtile eſt in recipiēdo ſanctifica
11 tionem eius. *Omnis autem diſciplina in
præſenti quidē videtur non eſſe gaudij, ſed
mœroris: poſtea autē fructum pacatiſſimum
12 exercitatis per eā, reddet iuſtitiæ. *Propter
quod remiſſas manus, & ſoluta genua, eri-
13 gite, *& greſſus rectos facite pedibus veſtris:
vt nō claudicās quis erret, magis autem ſa-
14 netur. *Pacem ſequimini cum omnibus, &
ſanctimoniā, ſine qua nemo videbit Deum:
15 *contemplantes ne quis deſit gratiæ Dei: ne
qua radix amaritudinis ſurſum germinans
impediat, & per illam inquinentur multi.
16 *Ne quis fornicator, aut profanus vt Eſau:
qui propter vnam eſcā vendidit primitiua
17 ſua: *ſcitote enim quoniā & poſtea cupiens
heredi-

hereditare benedictionem, reprobatus est:
non enim inuenit pœnitētiæ locum,quam-
quam cum lacrymis inquisisset eam.* Non 18
enim accessistis ad tractabilem montem, &
accēsibilem ignem, & turbinem, & caligi-
nem, & procellam, * & tubæ sonum,& vo- 19
cem verborum,quam qui audierunt, excu-
sauerūt se,ne eis fieret verbum.* Non enim 20
portabant quod dicebatur: Et si bestia teti-
gerit montem,lapidabitur.* Et ita terribile 21
erat quod videbatur. Moyses dixit: Exterri-
tus sum,& tremebundus.*Sed accessistis ad 22
Sion montem, & ciuitatem Dei viuētis,Ie-
rusalem cælestem, & multorū millium An-
gelorum frequētiam,*& Ecclesiam primiti- 23
uorum,qui cōscripti sunt in cælis,& iudicē
omnium Deum,& spiritus iustorum perfe-
ctorum,*& testamēti noui mediatorem Ie- 24
sum, & sanguinis aspersionē melius loquē-
tem quàm Abel. * Videte ne recusetis lo- 25
quentem. Si enim illi non effugerunt,recu-
santes eum, qui super terram loquebatur:
multo magis nos,qui de cælis loquētem no-
bis auertimus.*cuius vox mouit terrā tunc: 26
nunc autem repromittit, dicens: Adhuc se-
mel:& ego mouebo non solum terrā, sed
& cælum. * Quod autem, Adhuc semel,di- 27
cit: declarat mobilium translationem tam-
quam factorum,vt maneāt ea, quæ sunt im-
mobilia. * Itaque regnum immobile susci- 28
piētes, habemus gratiam: per quam seruia-
mus placentes Deo, cum metu & reuerētia.
* Etenim Deus noster ignis consumens est. 29

Cap. XIII.

CHaritas fraternitatis maneat in vo- 1
bis. * Et hospitalitatem nolite obliui- 2
sci,per hanc enim latuerunt quidam,Ange-
lis hospitio receptis. * Mementote vincto- 3
rum, tamquam simul vincti: & laborantiū,
tamquam & ipsi in corpore morātes.* Ho- 4
norabile connubium in omnibus, & tho-
rus immaculatus. Fornicatores enim, &
adulteros iudicabit Deus.* Sint mores sine 5
auaritia,cōtenti præsentibus: ipse enim di-
xit: Non te deseram, neque derelinquam.
*ita vt cōfidenter dicamus: Dominus mihi 6
adiutor: non timebo quid faciat mihi ho-
7 mo. * Mementote præpositorū vestrorum,
qui vobis locuti sunt verbum Dei: quorum
intuentes exitum cōuersationis, imitamini
8 fidem. * Iesus Christus heri,& hodie: ipse &
9 in sæcula. *Doctrinis varijs, & peregrinis
nolite abduci. Optimum est enim gratia
stabilire cor,non escis: quæ nō profuerunt
10 ambulantibus in eis. * Habemus altare,de
quo edere non habent potestatem, qui ta-
11 bernaculo deseruiunt.*Quorum enim ani-
maliū infertur sanguis pro peccato in San-
cta per pontificem, horum corpora cremā-
12 tur extra castra. * Propter quod & Iesus,vt
sanctificaret per suū sanguinem populū,ex-
13 tra portam passus est. * Exeamus igitur ad
eum extra castra, improperium eius portā-
14 tes. * Non enim habemus hic manentem
15 ciuitatem, sed futuram inquirimus. * Per
ipsum ergo offeramus hostiam laudis sem-
per Deo, idest, fructum labiorum confiten-
16 tium nomini eius. * Beneficentiæ autem,
& communionis nolite obliuisci: talibus
17 enim hostijs promeretur Deus. * Obedite
præpositis vestris,& subiacete eis. Ipsi enim
peruigilant quasi rationem pro animabus
vestris reddituri, vt cum gaudio hoc faciāt,
& nō gementes: hoc enim non expedit vo-
18 bis. * Orate pro nobis: confidimus enim
quia bonam cōscientiam habemus in om-
19 nibus bene volentes conuersari.* Amplius
autē deprecor vos hoc facere, quò celerius
20 restituar vobis.* Deus autē pacis,qui eduxit
de mortuis pastorem magnum ouium, in
sanguine testamenti æterni, Dominum no-
21 strum Iesum Christum, * aptet vos in omni
bono,vt faciatis eius voluntatem: faciēs in
vobis quod placeat corā se per Iesum Chri-
stū: cui est gloria in sæcula sæculorū. Amen.
22 * Rogo autem vos fratres,vt sufferatis ver-
bum solatij. Etenim perpaucis scripsi vo-
23 bis. * Cognoscite fratrem nostrum Timo-
theum dimissum: cum quo (si celerius ve-
24 nerit) videbo vos.* Salutate omnes præpo-
sitos vestros,& omnes sanctos. Salutant vos
25 de Italia fratres.* Gratia cum omnibus vo-
bis. Amen.

EPISTOLA CATHOLICA
BEATI IACOBI APOSTOLI.

CAPVT PRIMVM.

IACOBVS Dei, & Domini 1
nostri Iesu Christi seruus,
duodecim tribubus, quæ
sunt in dispersione, salutẽ.
*Omne gaudium existima- 2
te fratres mei, cum in tentationes varias in-
cideritis: *sciẽtes quòd probatio fidei vestræ 3
patientiam operatur. *Patiẽtia autem opus 4
perfectum habet: vt sitis perfecti & integri
in nullo deficientes. *Si quis autem vestrũ 5
indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat
omnibus affluenter, & non improperat: &
dabitur ei. *Postulet autem in fide nihil hæ- 6
sitans: qui enim hæsitat, similis est fluctui
maris, qui a vẽto mouetur & circumfertur.
*nõ ergo æstimet homo ille quòd accipiat 7
aliquid a Domino. *Vir duplex animo in- 8
constans est in omnibus vijs suis. *Glorie- 9
tur autem frater humilis in exaltatione sua:
*diues autem in humilitate sua, quoniam si- 10
cut flos fœni transibit: *exortus est enim sol 11
cum ardore, & arefecit fœnum, & flos eius
decidit, & decor vultus eius deperijt: ita &
diues in itineribus suis marcescet. *Beatus 12
vir, qui suffert tentationem: quoniam cum
probatus fuerit, accipiet coronã vitæ, quam
repromisit Deus diligentibus se. *Nemo 13
cum tentatur, dicat quoniam a Deo tenta-
tur: Deus enim intẽtator malorum est: ipse
autem neminem tentat. *Vnusquisque ve- 14
ro tentatur a cõcupiscentia sua abstractus,
& illectus. *Deinde concupiscentia cum 15
conceperit, parit peccatum: peccatum ve-
ro cum consummatum fuerit, generat mor-
tem. *Nolite itaque errare fratres mei dile- 16
ctissimi. *Omne datum optimum, & om- 17
ne donum perfectum desursum est, descen-
dens a Patre luminum, apud quem non est
transmutatio, nec vicissitudinis obumbra-
18 tio. *Voluntarie enim genuit nos verbo ve-
ritatis, vt simus initiũ aliquod creaturæ eius.
19 *Scitis fratres mei dilectissimi. Sit autem
omnis homo velox ad audiendum: tardus
20 autem ad loquẽdum, & tardus ad iram. *Ira
21 enim viri, iustitiam Dei nõ operatur. *Pro-
pter quod abijciẽtes omnem immũditiam,
& abundantiam malitiæ, in mansuetudine
suscipite insitum verbum, quod potest sal-
22 uare animas vestras. *Estote autem facto-
res verbi, & non auditores tantum: fallen-
23 tes vosmetipsos. *Quia si quis auditor est
verbi, & non factor: hic comparabitur viro
consideranti vultum natiuitatis suæ in spe-
24 culo: *considerauit enim se, & abijt, & sta-
25 tim oblitus est qualis fuerit. *Qui autẽ per-
spexerit in legẽ perfectã libertatis, & permã
serit in ea, nõ auditor obliuiosus factus, sed
factor operis: hic beatus in facto suo erit.
26 *Si quis autem putat se religiosum esse, nõ
refrenans linguam suam, sed seducens cor
27 suum, huius vana est religio. *Religio mun-
da, & immaculata apud Deum & Patrem,
hæc est: Visitare pupillos, & viduas in tri-
bulatione eorum, & immaculatum se cu-
stodire ab hoc sæculo.

CAP. II.

1 FRATRES mei, nolite in personarum ac-
ceptione habere fidem Domini nostri
2 Iesu Christi gloriæ. *Etenim si introierit
in cõuentum vestrum vir aureum annulum
habens in veste candida, introierit autem &

pauper

pauper in sordido habitu,*& intendatis in 3
eum,qui indutus est veste præclara,& dixe
ritis ei: Tu sede hic bene: pauperi autẽ di-
catis: Tu sta illic; aut sede sub scabello pe
dum meorum :*nonne iudicatis apud vos- 4
metipsos,& facti estis iudices cogitationum
iniquarum ?* Audite fratres mei dilectissi- 5
mi,nonne Deus elegit pauperes in hoc mũ-
do,diuites in fide,& heredes regni,quod re-
promisit Deus diligentibus se?* Vos autem 6
exhonorastis pauperem. Nonne diuites per
potentiam opprimunt vos, & ipsi trahunt
vos ad iudicia ? * Nonne ipsi blasphemant 7
bonum nomen, quod inuocatum est super
vos ?* Si tamen legem perficitis regalem se- 8
cundum Scripturas: Diliges proximũ tuum
sicut teipsum : bene facitis :* si autem per- 9
sonas accipitis,peccatum operamini,redar-
guti a lege quasi transgressores.*Quicum- 10
que autem totam legẽ seruauerit, offendat
autem in vno,factus est omnium reus.* Qui 11
enim dixit, Nõ mœchaberis, dixit &, Non
occides. Quòd si non mœchaberis,occides
autem , factus es transgressor legis.*Sic lo- 12
quimini,& sic facite sicut per legem liber-
tatis incipientes iudicari. * Iudicium enim 13
sine misericordia illi,qui nõ fecit misericor-
diam: superexaltat autem misericordia iu-
dicium.*Quid proderit fratres mei si fidem 14
quis dicat se habere, opera autem non ha-
beat? Numquid poterit fides saluare eum?
* Si autem frater, & soror nudi sint, & indi- 15
geãt victu quotidiano,*dicat autem aliquis 16
ex vobis illis: Ite in pace,calefacimini & sa-
turamini: non dederitis autem eis,quæ ne-
cessaria sunt corpori, quid proderit ?* Sic 17
& fides, si non habeat opera,mortua est in
semetipsa.*Sed dicet quis: Tu fidem habes, 18
& ego opera habeo. ostende mihi fidẽ tuam
sine operibus: & ego ostendam tibi ex ope-
ribus fidem meam.*Tu credis quoniã vnus 19
est Deus: Bene facis: & dæmones credunt,
& contremiscunt. * Vis autem scire o ho- 20
mo inanis, quoniã fides sine operibus mor-
tua est ?* Abraham pater noster nonne ex 21
operibus iustificatus est,offerẽs Isaac filium
suum super altare ? * Vides quoniam fides 22
cooperabatur operibus illius: & ex operi-
23 bus fides consummata est?*Et suppleta est
Scriptura,dicens: Credidit Abraham Deo,
& reputatum est illi ad iustitiam, & amicus
24 Dei appellatus est. * Videtis quoniam ex
operibus iustificatur homo, & non ex fide
25 tantum ?* Similiter & Rahab meretrix,nõ-
ne ex operibus iustificata est suscipiens nun
26 cios, & alia via eijciens ? * Sicut enim cor-
pus sine spiritu mortuum est, ita & fides
sine operibus mortua est.

CAP. III.

1 NOLITE plures magistri fieri fratres
mei,scientes quoniam maius iudicium
2 sumitis.* In multis enim offendimus om-
nes. Si quis in verbo non offendit: hic
perfectus est vir. potest etiam freno circum-
3 ducere totum corpus.* Si autem equis fre-
na in ora mittimus ad consentiendum no-
bis,& omne corpus illorum circumferimus.
4 *Ecce & naues, cum magnæ sint,& a ventis
validis minentur, circumferuntur a modi-
co gubernaculo vbi impetus dirigentis vo-
5 luerit.* Ita & lingua modicum quidem
membrum est, & magna exaltat. Ecce
quantus ignis quàm magnam siluam incen
6 dit!* Et lingua ignis est, vniuersitas iniqui-
tatis. Lingua constituitur in membris no-
stris,quæ maculat totum corpus,& inflam-
mat totam natiuitatis nostræ inflammata
7 a gehenna. * Omnis enim natura bestia-
rum, & volucrum, & serpentium, & ce-
terorum domantur,& domita sunt a natu-
8 ra humana:* linguam autem nullus homi-
num domare potest: inquietum malum,
9 plena veneno mortifero. * In ipsa bene-
dicimus Deum & Patrem: & in ipsa male-
dicimus homines,qui ad similitudinem Dei
10 facti sunt. * Ex ipso ore procedit benedi-
ctio, & maledictio. Non oportet,fratres
11 mei, hæc ita fieri.* Numquid fons de eo-
dem foramine emanat dulcem, & amaram
12 aquam ?* Numquid potest,fratres mei, fi-
cus vuas facere, aut vitis ficus? Sic neque
13 salsa dulcem potest facere aquam.* Quis
sapiens,& disciplinatus inter vos? Ostendat
ex

ex bona conuersatione operationem suam
in mansuetudine sapientiæ. * Quòd si zelũ 14
amarum habetis, & contentiones sint in
cordibus vestris: nolite gloriari, & menda-
ces esse aduersus veritatem. * non est enim 15
ista sapientia desursum descendens: sed ter-
rena, animalis, diabolica. * Vbi enim zelus 16
& contentio: ibi inconstantia, & omne
opus prauum. * Quæ autem desursum est 17
sapientia, primùm quidem pudica est, dein-
de pacifica, modesta, suadibilis, bonis con-
sentiens, plena misericordia, & fructibus
bonis, non iudicans, sine simulatione. * Fru- 18
ctus autem iustitiæ, in pace seminatur, fa-
cientibus pacem.

CAP. IIII.

VNDE bella, & lites in vobis? Nonne 1
hinc? ex concupiscentijs vestris, quæ
militãt in membris vestris? * Concupiscitis, 2
& non habetis: occiditis, & zelatis: & non
potestis adipisci: litigatis, & belligeratis,
& non habetis, propter quod non postula-
tis. * Petitis, & non accipitis: eo quòd ma- 3
le petatis: vt in concupiscentijs vestris in-
sumatis. * Adulteri nescitis quia amicitia 4
huius mundi, inimica est Dei? Quicum-
que ergo voluerit amicus esse sæculi huius,
inimicus Dei constituitur. * An putatis 5
quia inaniter Scriptura dicat: Ad inuidiã
concupiscit spiritus, qui habitat in vobis?
* Maiorem autem dat gratiam. Propter 6
quod dicit: Deus superbis resistit, humili-
bus autem dat gratiam. * Subditi ergo esto- 7
te Deo, resistite autem diabolo, & fugiet a
vobis. * Appropinquate Deo, & appropin- 8
quabit vobis. Emundate manus, peccato-
res: & purificate corda, duplices animo.
* Miseri estote, & lugete, & plorate: risus 9
vester in luctum conuertatur, & gaudium
in mœrorem. * Humiliamini in conspe- 10
ctu Domini, & exaltabit vos. * Nolite de- 11
trahere alterutrum fratres. Qui detrahit
fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detra-
hit legi, & iudicat legem. Si autem iudi-
cas legem: non es factor legis, sed iudex.
* Vnus est legislator, & iudex, qui po- 12
13 test perdere, & liberare. * Tu autem quis
es, qui iudicas proximum? Ecce nunc qui
dicitis: Hodie, aut crastino ibimus in illam
ciuitatem, & faciemus ibi quidem annum,
14 & mercabimur, & lucrum faciemus: * qui
15 ignoratis quid erit in crastino. * Quæ est
enim vita vestra? vapor est ad modi-
cum parens, & deinceps exterminabitur;
pro eo vt dicatis: Si Dominus voluerit. Et:
16 Si vixerimus, faciemus hoc, aut illud. * Nunc
autem exultatis in superbijs vestris. Om-
17 nis exultatio talis, maligna est. * Scienti
igitur bonum facere, & non facienti, pec-
catum est illi.

CAP. V.

1 AGITE nunc diuites, plorate vlulan-
tes in miserijs vestris, quæ aduenient
2 vobis. * Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt: &
vestimenta vestra a tineis comesta sunt.
3 * Aurum, & argentum vestrum ærugina-
uit: & ærugo eorum in testimonium vo-
bis erit, & manducabit carnes vestras sicut
ignis. Thesaurizastis vobis iram in no-
4 uissimis diebus. * Ecce merces operario-
rum, qui messuerunt regiones vestras, quæ
fraudata est a vobis, clamat: & clamor eo-
rum in aures Domini sabbaoth introiuit.
5 * Epulati estis super terram, & in luxurijs
enutristis corda vestra in die occisionis.
6 * Addixistis, & occidistis iustum, & non
7 restitit vobis. * Patientes igitur estote fra-
tres vsque ad aduentũ Domini. Ecce agri-
cola expectat pretiosum fructum terræ, pa-
tienter ferens donec accipiat temporaneũ,
8 & serotinũ. * Patientes igitur estote & vos,
& confirmate corda vestra: quoniã aduen-
9 tus Domini appropinquauit. * Nolite in-
gemiscere fratres in alterutrum, vt non iu-
dicemini. Ecce iudex ante ianuam assi-
10 stit. * Exemplũ accipite, fratres, exitus ma-
li, laboris, & patientiæ, Prophetas: qui lo-
11 cuti sunt in nomine Domini. * Ecce bea-
tificamus eos, qui sustinuerunt. Sufferen-
tiam Iob audistis, & finem Domini vi-
distis, quoniam misericors Dominus est,
12 & miserator. * Ante omnia autem fratres

mei nolite iurare, neque per cælum, ne-
que per terram, neque aliud quodcumque
iuramentum. Sit autem sermo vester: Est,
est: Non, non: vt non sub iudicio decida-
tis.* Tristatur aliquis vestrum? oret: Æ- 13
quo animo est? psallat.* Infirmatur quis 14
in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ,
& orent super eum, vngentes eum oleo
in nomine Domini: * & oratio fidei sal- 15
uabit infirmum, & alleuiabit eum Domi-
nus: & si in peccatis sit, remittentur ei.
*Confitemini ergo alterutrum peccata ve- 16
stra, & orate pro inuicem vt saluemini:
multum enim valet deprecatio iusti assidua.
17 * Elias homo erat similis nobis passibilis:
& oratione orauit vt non plueret super ter-
ram, & non pluit annos tres, & menses sex.
18 * Et rursum orauit: & cælum dedit plu-
19 uiam, & terra dedit fructum suum.* Fra-
tres mei, si quis ex vobis errauerit a verita-
20 te, & conuerterit quis eum:* scire debet
quoniam qui conuerti fecerit peccatorem
ab errore viæ suæ, saluabit animam
eius a morte, & operiet
multitudinem pecca-
torum.

EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

PETRVS Apostolus Iesu Chri- 1
sti, electis aduenis dispersio-
nis Ponti, Galatiæ, Cappa-
dociæ, Asiæ, & Bithyniæ* se- 2
cundum præscientiam Dei
Patris, in sanctificationem Spiritus, in obe-
dientiam, & aspersionem sanguinis Iesu
Christi: Gratia vobis, & pax multiplice-
tur.* Benedictus Deus & Pater Domini 3
nostri Iesu Christi, qui secundum miseri-
cordiam suam magnam regenerauit nos in
spem viuam, per resurrectionem Iesu Chri-
sti ex mortuis,* in hereditatem incorrupti- 4
bilem, & incontaminatam, & immarcesci-
bilem, conseruatam in cælis in vobis,* qui 5
in virtute Dei custodimini per fidem in sa-
lutem, paratam reuelari in tempore nouis-
simo.* In quo exultabitis, modicum nunc 6
si oportet contristari in varijs tẽtationibus:
7 *vt probatio vestræ fidei multo pretiosior
auro (quod per ignẽ probatur) inueniatur
in laudem, & gloriam, & honorem in reuela
8 tione Iesu Christi:* quem cum nõ videritis,
diligitis: in quẽ nunc quoque non videntes
creditis: credẽtes autem exultabitis lætitia
9 inenarrabili, & glorificata:* reportantes fi-
nem fidei vestræ, salutem animarum.
10 *De qua salute exquisierunt, atque scrutati
sunt prophetæ, qui de futura in vobis gratia
11 prophetauerũt:* scrutãtes in quod, vel qua-
le tempus significaret in eis Spiritus Christi:
prænuncians eas quæ in Christo sunt passio-
12 nes, & posteriores glorias:* quibus reuelatũ
est quia non sibimetipsis, vobis autem mi-
nistrabant ea, quæ nunc nũciata sunt vobis
per eos, qui euangelizauerunt vobis, Spiritu
sancto misso de cælo, in quem desiderant
13 Angeli prospicere.* Propter quod succin-

cti lumbos mentis vestræ, sobrij perfecte
sperate in eam, quæ offertur vobis, gratiam,
in reuelationẽ Iesu Christi: *quasi filij obe- 14
dientiæ, non configurati prioribus igno-
rantiæ vestræ desiderijs: *sed secundũ eum, 15
qui vocauit vos, Sanctum: & ipsi in omni
conuersatione sancti sitis: *quoniam scri- 16
ptum est: Sancti eritis, quoniam ego San-
ctus sum. *Et si patrem inuocatis eum, qui 17
sine acceptione personarum iudicat secun-
dum vniuscuiusque opus, in timore incola-
tus vestri tempore conuersamini. *Sciẽtes 18
quòd non corruptibilibus auro, vel argento
redempti estis de vana vestra cõuersatione
paternæ traditionis: *sed pretioso sanguine 19
quasi agni immaculati Christi, & inconta-
minati: *præcogniti quidem ante mundi 20
cõstitutionem, manifestati autem nouissi-
mis temporibus propter vos, *qui per ipsum 21
fideles estis in Deo, qui suscitauit eum a
mortuis, & dedit ei gloriam, vt fides vestra,
& spes esset in Deo: *Animas vestras casti- 22
ficantes in obedientia charitatis, in fraterni-
tatis amore, simplici ex corde inuicem dili-
gite attentius: *renati non ex semine cor- 23
ruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei
viui, & permanentis in æternum: *quia om- 24
nis caro vt fœnum: & omnis gloria eius
tamquam flos fœni: exaruit fœnum, & flos
eius decidit. *Verbum autem Domini ma- 25
net in æternum. hoc est autem verbum,
quod euangelizatum est in vos.

CAP. II.

DEPONENTES igitur omnem mali- 1
tiam, & omnem dolum, & simula-
tiones, & inuidias, & omnes detractiones,
*sicut modo geniti infantes, rationabile, si- 2
ne dolo lac cõcupiscite: vt in eo crescatis in
salutem: *si tamen gustastis quoniam dul- 3
cis est Dominus. *Ad quem accedẽtes la- 4
pidem viuum, ab hominibus quidem repro-
batum, a Deo autem electum, & honorifi-
catum: *& ipsi tamquam lapides viui super- 5
ædificamini, domus spiritualis, sacerdo-
tium sanctum, offerre spirituales hostias, ac-
ceptabiles Deo per Iesum Christum. *Pro- 6
pter quod continet scriptura: Ecce pono
in Sion lapidem summum angularem, ele-
ctum, pretiosum: & qui crediderit in eum,
7 non confundetur. *Vobis igitur honor
credentibus: non credentibus autem la-
pis, quem reprobauerunt ædificantes, hic
8 factus est in caput anguli: *& lapis offen-
sionis, & petra scandali his, qui offendunt
verbo, nec credunt in quo & positi sunt.
9 *Vos autem genus electum, regale sacer-
dotium, gens sancta, populus acquisitio-
nis: vt virtutes annuncietis eius, qui de te-
nebris vos vocauit in admirabile lumen
10 suum. *Qui aliquando non populus,
nunc autem populus Dei: qui non con-
secuti misericordiam, nunc autem miseri-
11 cordiam consecuti. *Charissimi, obsecro
vos tamquam aduenas & peregrinos ab-
stinere vos a carnalibus desiderijs, quæ mi-
12 litant aduersus animam, *conuersatio-
nem vestram inter Gentes habentes bo-
nam: vt in eo, quod detrectant de vobis
tamquam de malefactoribus, ex bonis ope-
ribus vos considerantes, glorificent Deum
13 in die visitationis. *Subiecti igitur estote
omni humanæ creaturæ propter Deum:
14 siue regi quasi præcellenti: *siue ducibus
tamquam ab eo missis ad vindictam ma-
15 lefactorum, laudem vero bonorum: *quia
sic est voluntas Dei, vt benefacientes ob-
mutescere faciatis imprudentium homi-
16 num ignorantiam: *quasi liberi, & non
quasi velamen habentes malitiæ liberta-
17 tem, sed sicut serui Dei. *Omnes hono-
rate: fraternitatem diligite: Deum timete:
18 Regem honorificate. *Serui subditi esto-
te in omni timore dominis, non tantum
bonis & modestis, sed etiam dyscolis.
19 *Hæc est enim gratia, si propter Dei con-
scientiam sustinet quis tristitias, patiens
20 iniuste. *Quæ enim est gloria, si peccan-
tes, & colaphizati suffertis? Sed si bene
facientes patienter sustinetis: hæc est gra-
21 tia apud Deum. *In hoc enim vocati
estis: quia & Christus passus est pro no-
bis, vobis relinquens exemplum vt sequa-
22 mini vestigia eius. *qui peccatum non fe-
cit,

cit, nec inuentus est dolus in ore eius:
*qui cum malediceretur, non maledice- 23
bat: cum pateretur, non comminabatur:
tradebat autem iudicanti se iniuste: *qui 24
peccata nostra ipse pertulit in corpore suo
super lignum: vt peccatis mortui, iustitiæ
viuamus: cuius liuore sanati estis. *Era- 25
tis enim sicut oues errantes, sed conuersi
estis nunc ad pastorem, & episcopum animarum vestrarum.

CAP. III.

SIMILITER & mulieres subditæ sint vi- 1
ris suis: vt & si qui non credunt ver-
bo, per mulierum conuersationem sine
verbo lucrifiant, *considerantes in timore 2
castam conuersationem vestram. *Qua- 3
rum non sit extrinsecus capillatura, aut cir-
cumdatio auri, aut indumenti vestimento-
rum cultus: *sed qui absconditus est cor- 4
dis homo, in incorruptibilitate quieti, &
modesti spiritus, qui est in conspectu Dei
locuples. *Sic enim aliquando & sanctæ 5
mulieres, sperantes in Deo, ornabant se,
subiectæ proprijs viris. *Sicut Sara obe- 6
diebat Abrahæ, dominum eum vocans:
cuius estis filiæ benefacientes, & non
pertimentes vllam perturbationem. *Viri 7
similiter cohabitantes secundum sciētiam,
quasi infirmiori vasculo muliebri impar-
tientes honorem, tamquam & coheredi-
bus gratiæ vitæ: vt non impediantur ora-
tiones vestræ. *In fine autem omnes vna- 8
nimes, compatientes, fraternitatis amato-
res, misericordes, modesti, humiles: *non 9
reddentes malum pro malo, nec maledi-
ctum pro maledicto, sed econtrario bene-
dicentes: quia in hoc vocati estis, vt be-
nedictionem hereditate possideatis. *Qui 10
enim vult vitam diligere, & dies videre bo-
nos, coerceat linguam suam a malo, &
labia eius ne loquantur dolum: *Declinet 11
a malo, & faciat bonum: inquirat pacem,
& sequatur eā: *Quia oculi Domini super 12
iustos, & aures eius in preces eorum: Vul-
tus autem Domini super facientes mala.
*Et quis est qui vobis noceat, si boni æmu- 13
14 latores fueritis? *Sed & si quid patimini
propter iustitiam, beati. Timorem autem
eorum ne timueritis, & non conturbemi-
15 ni. *Dominum autem Christum sancti-
ficate in cordibus vestris, parati semper ad
satisfactionem omni poscenti vos ratio-
16 nem de ea, quæ in vobis est, spe. *sed
cum modestia, & timore, conscientiam
habentes bonam: vt in eo, quod detra-
hunt vobis, confundantur, qui calum-
niantur vestram bonam in Christo con-
17 uersationem. *Melius est enim benefa-
cientes (si voluntas Dei velit) pati, quàm
18 malefacientes. *quia & Christus semel
pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro
iniustis, vt nos offerret Deo, mortificatus
quidem carne, viuificatus autem spiritu.
19 *In quo & his, qui in carcere erant, spiri-
20 tibus veniēs prædicauit: *qui increduli fue-
rant aliquando, quando expectabant Dei
patientiam in diebus Noe, cum fabricaretur
arca: in qua pauci, id est octo animæ saluæ
21 factæ sunt per aquam. *Quod & vos nunc
similis formæ saluos facit baptisma: non
carnis depositio sordium, sed conscientiæ
bonæ interrogatio in Deum per resurre-
22 ctionem Iesu Christi, *qui est in dextera
Dei, deglutiens mortem vt vitæ æternæ he-
redes efficeremur: profectus in cælum sub-
iectis sibi angelis, & potestatibus, & vir-
tutibus.

CAP. IIII.

1 CHRISTO igitur passo in carne, & vos
eadē cogitatione armamini: quia qui
2 passus est in carne, desijt a peccatis: *Vt iam
non desiderijs hominum, sed voluntati Dei,
quod reliquum est in carne viuat tempo-
3 ris. *Sufficit enim præteritum tempus ad
voluntatem Gentium consummādam his,
qui ambulauerunt in luxurijs, desiderijs,
vinolentijs, comessationibus, potationi-
4 bus, & illicitis idolorum cultibus. *In quo
admirantur non concurrentibus vobis in
eandem luxuriæ confusionem, blaspheman-
5 tes. *Qui reddent rationem ei, qui paratus
6 est iudicare viuos & mortuos. *Propter hoc

enim & mortuis euangelizatum est: vt iudi-
centur quidem secundum homines in car-
ne, viuant autem secundum Deum in Spi-
ritu. *Omnium autem finis appropinqua- 7
uit. Estote itaque prudentes, & vigilate in
orationibus. *Ante omnia autem, mutuam 8
in vobismetipsis charitatem continuam ha-
bentes: quia charitas operit multitudinem
peccatorum. *Hospitales inuicem sine 9
murmuratione: *Vnusquisque, sicut acce- 10
pit gratiam, in alterutrũ illam administran-
tes, sicut boni dispensatores multiformis
gratiæ Dei. *Si quis loquitur, quasi sermo- 11
nes Dei: si quis ministrat, tamquam ex vir-
tute, quam administrat Deus: vt in omni-
bus honorificetur Deus per Iesum Christũ:
cui est gloria, & imperium in sæcula sæcu-
lorum: Amen. *Charissimi, nolite peregri- 12
nari in feruore, qui ad tentationem vobis
fit, quasi noui aliquid vobis cõtingat: *sed 13
communicantes Christi passionibus gaude-
te, vt & in reuelatione gloriæ eius gaudea-
tis exultantes. *Si exprobramini in no- 14
mine Christi, beati eritis: quoniam quod
est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui
est eius Spiritus, super vos requiescit. *Ne- 15
mo autem vestrum patiatur vt homicida,
aut fur, aut maledicus, aut alienorum ap-
petitor. *Si autem vt Christianus, non eru- 16
bescat: glorificet autem Deum in isto no-
mine. *quoniam tempus est vt incipiat iu- 17
dicium a domo Dei. Si autem primùm a
nobis: quis finis eorum, qui non credunt
Dei Euangelio? *Et si iustus vix saluabi- 18
tur, impius, & peccator vbi parebunt? *Ita- 19
que & hi, qui patiuntur secundum volun-
tatem Dei, fideli Creatori commendent
animas suas in benefactis.

CAP. V.

1 SENIORES ergo, qui in vobis sunt, ob-
secro, consenior & testis Christi passio-
num: qui & eius, quæ in futuro reuelanda
2 est, gloriæ communicator: *pascite qui in
vobis est gregem Dei, prouidentes non
coacte, sed spontanee secundum Deum:
neque turpis lucri gratia, sed voluntarie:
3 *neque vt dominantes in cleris, sed forma
4 facti gregis ex animo. *Et cum apparuerit
princeps pastorum, percipietis immarce-
5 scibilem gloriæ coronam. *Similiter adole-
scentes subditi estote senioribus. Omnes
autem inuicem humilitatem insinuate, quia
Deus superbis resistit, humilibus autem dat
7 gratiam. *Humiliamini igitur sub potenti
manu Dei, vt vos exaltet in tempore visi-
6 tationis: *omnem solicitudinem vestram
proijcientes in eum, quoniam ipsi cura est
8 de vobis. *Sobrij estote, & vigilate: quia
aduersarius vester diabolus tamquam leo
rugiens circuit, quærens quem deuoret:
9 Cui resistite fortes in fide: scientes eandem
passionem ei, quæ in mundo est, vestræ
10 fraternitati fieri. *Deus autem omnis gra-
tiæ, qui vocauit nos in æternam suam glo-
riam in Christo Iesu, modicum passos ipse
11 perficiet, cõfirmabit, solidabitque. *Ipsi glo
ria, & imperium in sæcula sæculorum:
12 Amen. *Per Siluanum fidelem fratrem
vobis, vt arbitror, breuiter scripsi: obse-
crans & contestans, hanc esse veram gra-
13 tiam Dei, in qua statis. *Salutat vos Ec-
clesia, quæ est in Babylone coëlecta, &
14 Marcus filius meus. *Salutate inuicem in
osculo sancto: Gratia vobis omnibus, qui
estis in Christo Iesu. Amen.

EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI SECVNDA.

CAPVT PRIMVM.

SIMON Petrus,ſeruus,& Apo 1
ſtolus Ieſu Chriſti, ijs, qui
coæqualem nobiſcum ſor-
titi ſunt fidé in iuſtitia Dei
noſtri , & Saluatoris Ieſu
Chriſti .*Gratia vobis, & pax adimpleatur 2
in cognitione Dei, & Chriſti Ieſu Domini
noſtri:*quomodo omnia nobis diuinæ vir- 3
tutis ſuæ,quæ ad vitam, & pietatem dona-
ta ſunt,per cognitionem eius,qui vocauit
nos propria gloria,& virtute,* per qué ma- 4
xima, & pretioſa nobis promiſſa donauit:
vt per hæc efficiamini diuinæ conſortes na
turæ : fugientes eius , quæ in mundo eſt,
concupiſcentiæ corruptionem . * Vos au- 5
tem curam omnem ſubinferentes , mini-
ſtrate in fide veſtra virtutem,in virtute au-
tem ſcientiam,*in ſcientia autem abſtinen- 6
tiam, in abſtinentia autem patientiam , in
patiētia autem pietatem,*in pietate autem 7
amorem fraternitatis,in amore autem fra-
ternitatis charitatem .* Hæc enim ſi vobi- 8
ſcum adſint, & ſuperent, non vacuos,nec
ſine fructu vos conſtituent in Domini no-
ſtri Ieſu Chriſti cognitione .* Cui enim 9
non præſto ſunt hæc, cæcus eſt, & manu
tentans,obliuionē accipiens purgationis ve
terum ſuorum delictorum . * Quapropter 10
fratres magis ſatagite vt per bona opera
certam veſtram vocationem, & electio-
nem faciatis : hæc enim facientes , non
peccabitis aliquando . * Sic enim abun- 11
danter miniſtrabitur vobis introitus in æ-
ternum regnum Domini noſtri, & Salua-
toris Ieſu Chriſti .* Propter quod incipiam 12
vos ſemper commonere de his: & quidem
ſcientes & confirmatos vos in præſenti
13 veritate . * Iuſtum autem arbitror quam-
diu ſum in hoc tabernaculo, ſuſcitare vos
14 in commonitione:* certus quòd velox eſt
depoſitio tabernaculi mei ſecundum quod
& Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſignifi-
15 cauit mihi . * Dabo autem operam & fre-
quenter habere vos poſt obitum meum,vt
16 horum memoriam faciatis . * Non enim
doctas fabulas ſecuti notam fecimus vobis
Domini noſtri Ieſu Chriſti virtutem , &
præſentiam : ſed ſpeculatores facti illius
17 magnitudinis . * Accipiens enim a Deo
Patre honorem , & gloriam, voce dela-
pſa ad eum huiuſcemodi a magnifica glo-
ria: Hic eſt Filius meus dilectus , in quo
18 mihi complacui, ipſum audite .* Et hanc
vocem nos audiuimus de cælo allatam,
cum eſſemus cum ipſo in monte ſancto.
19 * Et habemus firmiorem propheticum ſer-
monem: cui benefacitis attendentes quaſi
lucernæ lucenti in caliginoſo loco donec
dies eluceſcat, & lucifer oriatur in cordi-
20 bus veſtris . * hoc primum intelligentes
quòd omnis prophetia Scripturæ propria
21 interpretatione non fit.* Non enim volun-
tate humana allata eſt aliquando prophe-
tia: ſed Spiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt
ſancti Dei homines.

CAP. II.

1 FVERVNT vero & pſeudoprophetæ in
populo,ſicut & in vobis erunt magiſtri

mendaces,qui introducent sectas perditio-
nis,& eum,qui emit eos,Dominum negant:
superducentes sibi celerem perditionem.
*Et multi sequentur eorũ luxurias,per quos 2
via veritatis blasphemabitur:*& in auaritia 3
fictis verbis de vobis negotiabũtur : quibus
iudicium iam olim non cessat : & perditio
eorum non dormitat.* Si enim Deus ange- 4
lis peccantibus non pepercit, sed rudenti-
bus inferni detractos in tartarum tradidit
cruciandos,in iudicium reseruari.*Et origi- 5
nali mundo nõ pepercit,sed octauum Noe
iustitiæ præconẽ custodiuit,diluuium mun-
do impiorum inducens.* Et ciuitates So- 6
domorum, & Gomorrhæorum in cinerem
redigens, euersione damnauit: exemplum
eorum, qui impie acturi sunt, ponens :* & 7
iustum Lot oppressum a nefandorum iniu-
ria,ac luxuriosa cõuersatione eripuit:*aspe- 8
ctu enim, & auditu iustus erat: habitans
apud eos, qui de die in diem animam iu-
stam iniquis operibus cruciabant.*Nouit 9
Dominus pios de tentatione eripere : ini-
quos vero in diem iudicij reseruare crucian-
dos:*magis autem eos,qui post carnem in 10
concupiscentia immunditiæ ambulant,do-
minationemq. contemnunt, audaces, sibi
placentes, sectas non metuunt introducere
blasphemantes:* vbi angeli fortitudine,& 11
virtute cum sint maiores, non portant ad-
uersum se execrabile iudicium. * Hi vero 12
velut irrationabilia pecora, naturaliter in
captionem,& in perniciem in his quæ igno
rant blasphemantes in corruptione sua pe-
ribunt,*percipientes mercedem iniustitiæ, 13
voluptatem existimantes diei delicias: co-
inquinationes, & maculæ delicijs affluen-
tes,in conuiuijs suis luxuriantes vobiscum,
* oculos habentes plenos adulterij,& inces- 14
sabilis delicti. Pellicientes animas instabi-
les,cor exercitatum auaritia habentes, ma-
ledictionis filij:*derelinquẽtes rectam viam 15
errauerunt, secuti viam Balaam ex Bosor,
qui mercedem iniquitatis amauit:* corre- 16
ptionem vero habuit suæ vesaniæ: subiuga-
le mutum animal, hominis voce loquens,
prohibuit prophetæ insipientiam.*Hi sunt 17
fontes sine aqua, & nebulæ turbinibus exa-
gitatæ, quibus caligo tenebrarum reserua-
18 tur.* Superba enim vanitatis loquentes,
pelliciunt in desiderijs carnis luxuriæ eos,
qui paululum effugiunt, qui in errore con-
19 uersantur:* libertatem illis promittentes,
cum ipsi serui sint corruptionis: a quo enim
20 quis superatus est, huius & seruus est.* Si
enim refugientes coinquinationes mundi
in cognitione Domini nostri, & Saluato-
ris Iesu Christi, his rursus implicati supe-
rantur: facta sunt eis posteriora deteriora
21 prioribus.* Melius enim erat illis non co-
gnoscere viam iustitiæ, quàm post agnitio-
nem, retrorsum conuerti ab eo, quod illis
22 traditum est sancto mandato.* Contigit
enim eis illud veri prouerbij: Canis reuer-
sus ad suum vomitum: &, Sus lota in vo-
lutabro luti.

Cap. III.

1 Hanc ecce vobis,charissimi, secundam
scribo epistolam, in quibus vestram
excito in commonitione sinceram mẽtem:
2 *vt memores sitis eorum, quæ prædixi ver-
borum a sanctis Prophetis,& Apostolorum
vestrorum,præceptorum Domini & Salua-
3 toris.* hoc primum scientes,quòd venient
in nouissimis diebus in deceptione illuso-
res, iuxta proprias concupiscentias ambu-
4 lantes,*dicentes: Vbi est promissio,aut ad-
uentus eius? ex quo enim patres dormie-
rũt,omnia sic perseuerant ab initio creatu-
5 ræ.*Latet enim eos hoc volentes,quòd cæli
erant prius, & terra,de aqua, & per aquam
6 consistens Dei verbo:*per quæ,ille tũc mun-
7 dus aqua inũdatus perijt.* Cæli autem,qui
nunc sunt, & terra eodem verbo repositi
sunt,igni reseruati in diem iudicij,& perdi-
8 tionis impiorum hominum.* Vnum vero
hoc nõ lateat vos,charissimi,quia vnus dies
apud Dominum sicut mille anni, & mille
9 anni sicut dies vnus. *Non tardat Domi-
nus promissionem suam,sicut quidam exi-
stimant: sed patienter agit propter vos,no-
lens aliquos perire,sed omnes ad pœniten-
10 tiam reuerti.*Adueniet autem dies Domi-

ni vt fur: in quo cæli magno impetu tran-
sient, elementa verò calore soluentur, terra
autem & quæ in ipsa sunt opera, exurétur.
*Cum igitur hæc omnia dissoluenda sint, 11
quales oportet vos esse in sanctis conuersa-
tionibus, & pietatibus, *expectátes, & pro- 12
perátes in aduentũ diei Domini, per quem
cæli ardentes soluétur, & elementa ignis ar-
dore tabescét? *Nouos vero cælos, & nouã 13
terrã secũdum promissa ipsius expectamus,
in quibus iustitia habitat. *Propter quod 14
charissimi hæc expectátes, satagite immacu-
lati, & inuiolati ei inueniri in pace. *& Do- 15
mini nostri longanimitatem, saluté arbitre-
mini: sicut & charissimus frater noster Pau-
lus secũdum datam sibi sapientiam scripsit
16 vobis, *sicut & in omnibus epistolis, loqués
in eis de his, in quibus sunt quædam diffici-
lia intellectu, quæ indocti, & instabiles de-
prauant, sicut & ceteras Scripturas, ad suam
17 ipsorum perditionem. *Vos igitur fratres
præscientes custodite, ne insipiétium errore
18 traducti excidatis a propria firmitate. *cresci
te vero in gratia, & in cognitione Domini
nostri, & Saluatoris Iesu Christi. Ipsi gloria
& nunc, & in diem æternitatis. Amen.

EPISTOLA
BEATI IOANNIS APOSTOLI
PRIMA.

CAPVT PRIMVM.

QVOD fuit ab initio, quod 1
audiuimus, quod vidimus
oculis nostris, quod perspe-
ximus, & manus nostræ cõ-
trectauerunt de verbo vitæ:
*& vita manifestata est, & vidimus, & testa 2
mur, & annũciamus vobis vitam æternam,
quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis:
*quod vidimus & audiuimus, annũciamus 3
vobis, vt & vos societatem habeatis no-
biscum, & societas nostra sit cum Patre, &
cum Filio eius Iesu Christo. *Et hæc scri- 4
bimus vobis vt gaudeatis, & gaudium ve-
strum sit plenum. *Et hæc est annuncia- 5
tio, quam audiuimus ab eo, & annuncia-
mus vobis: Quoniam Deus lux est, & tene-
bræ in eo nõ sunt vllæ. *Si dixerimus quo- 6
niam societatem habemus cum eo, & in te-
nebris ambulamus, mentimur, & veritatem
7 non facimus. *Si autem in luce ambula-
mus sicut & ipse est in luce, societatem ha-
bemus ad inuicem, & sanguis Iesu Christi,
Filij eius, emundat nos ab omni peccato.
8 *Si dixerimus quoniam peccatum nõ ha-
bemus, ipsi nos seducimus, & veritas in no-
9 bis non est. *Si confiteamur peccata no-
stra: fidelis est, & iustus, vt remittat nobis
peccata nostra, & emundet nos ab omni
10 iniquitate. *Si dixerimus quoniam nõ pec-
cauimus: mendacem facimus eum, & ver-
bum eius non est in nobis.

CAP. II.

1 FILIOLI mei, hæc scribo vobis, vt non
peccetis. Sed & si quis peccauerit, aduo
catum habemus apud Patrem, Iesum Chri-

ſtum iuſtum: * & ipſe eſt propitiatio pro 2
peccatis noſtris: nõ pro noſtris autem tan-
tum, ſed etiam pro totius mundi. * Et in 3
hoc ſcimus quoniam cognouimus eum, ſi
mandata eius obſeruemus. * Qui dicit ſe 4
noſſe eum, & mandata eius non custo-
dit, mendax eſt, & in hoc veritas non eſt.
* Qui autem ſeruat verbum eius, vere in hoc 5
charitas Dei perfecta eſt: & in hoc ſcimus
quoniam in ipſo ſumus. * Qui dicit ſe in 6
ipſo manere, debet, ſicut ille ambulauit, &
ipſe ambulare. * Chariſſimi, non manda- 7
tum nouum ſcribo vobis, ſed mandatum
vetus, quod habuiſtis ab initio: Manda-
tum vetus eſt verbum, quod audiſtis. * Ite- 8
rum mandatum nouum ſcribo vobis, quod
verum eſt & in ipſo, & in vobis: quia tene-
bræ tranſierunt, & verum lumen iam lucet.
* Qui dicit ſe in luce eſſe, & fratrem ſuum 9
odit, in tenebris eſt vſque adhuc. * Qui di- 10
ligit fratrem ſuum, in lumine manet, &
ſcandalum in eo non eſt. * Qui autem odit 11
fratrem ſuum, in tenebris eſt, & in tene-
bris ambulat, & neſcit quo eat: quia tene-
bræ obcæcauerunt oculos eius. * Scribo vo- 12
bis, filioli, quoniam remittuntur vobis pec-
cata propter nomen eius. * Scribo vobis 13
patres, quoniam cognouiſtis eum, qui ab
initio eſt. Scribo vobis adoleſcentes, quo-
niam viciſtis malignum. * Scribo vobis in- 14
fantes, quoniam cognouiſtis patrem. Scri-
bo vobis iuuenes, quoniam fortes eſtis, &
verbum Dei manet in vobis, & viciſtis ma-
lignum. * Nolite diligere mundum, neque 15
ea, quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mun-
dum, non eſt charitas Patris in eo: * quo- 16
niam omne, quod eſt in mundo, concu-
piſcentia carnis eſt, & concupiſcentia ocu-
lorum, & ſuperbia vitæ: quæ non eſt ex Pa-
tre, ſed ex mundo eſt. * Et mundus tran- 17
ſit, & concupiſcentia eius. Qui autem fa-
cit voluntatem Dei, manet in æternum.
* Filioli, nouiſſima hora eſt: & ſicut audi- 18
ſtis quia Antichriſtus venit: & nunc Anti-
chriſti multi facti ſunt; vnde ſcimus, quia
nouiſſima hora eſt. * Ex nobis prodierunt, 19
ſed non erant ex nobis. nam, ſi fuiſſent ex
nobis, permanſiſſent vtique nobiſcum: ſed
vt manifeſti ſint quoniam non ſunt om-
20 nes ex nobis. * Sed vos vnctionem habe-
21 tis a Sancto, & noſtis omnia. * Non ſcri-
pſi vobis quaſi ignorantibus veritatem, ſed
quaſi ſcientibus eam: & quoniam omne
22 mendacium ex veritate non eſt. * Quis eſt
mendax, niſi is, qui negat quoniam Ieſus
eſt Chriſtus? Hic eſt Antichriſtus, qui ne-
23 gat Patrem, & Filium. * Omnis, qui ne-
gat Filium, nec Patrem habet. qui confite-
24 tur Filium, & Patrem habet. * Vos quod
audiſtis ab initio, in vobis permaneat:
Si in vobis permanſerit quod audiſtis ab
initio, & vos in Filio, & Patre manebitis.
25 * Et hæc eſt repromiſſio, quam ipſe pollici-
26 tus eſt nobis, vitam æternam. * Hæc ſcripſi
27 vobis de his, qui ſeducunt vos. * Et vos
vnctionem, quam accepiſtis ab eo, maneat
in vobis. Et non neceſſe habetis vt aliquis
doceat vos: ſed ſicut vnctio eius docet vos
de omnibus, & verum eſt, & non eſt men-
dacium. Et ſicut docuit vos: manete in eo.
28 * Et nunc filioli manete in eo: vt cum ap-
paruerit, habeamus fiduciam, & non con-
29 fundamur ab eo in aduentu eius. * Si ſcitis
quoniam iuſtus eſt, ſcitote quoniam & om-
nis, qui facit iuſtitiam, ex ipſo natus eſt.

CAP. III.

1 VIDETE qualem charitatem dedit no-
bis Pater, vt filij Dei nominemur &
ſimus. Propter hoc mũdus non nouit nos:
2 quia non nouit eum. * Chariſſimi, nunc fi-
lij Dei ſumus: & nõdum apparuit quid eri-
mus. Scimus quoniam cum apparuerit, ſi-
miles ei erimus: quoniam videbimus eum
3 ſicuti eſt. * Et omnis, qui habet hanc ſpem
in eo, ſanctificat ſe, ſicut & ille ſanctus eſt.
4 * Omnis, qui facit peccatum, & iniquita-
5 tem facit: & peccatum eſt iniquitas. * Et
ſcitis quia ille apparuit vt peccata noſtra
6 tolleret: & peccatum in eo nõ eſt. * Om-
nis, qui in eo manet, nõ peccat: & omnis,
qui peccat, nõ vidit eũ, nec cognouit eum.
7 * Filioli, nemo vos ſeducat. Qui facit iuſti-
8 tiam, iuſtus eſt: ſicut & ille iuſtus eſt. * Qui

facit peccatum, ex diabolo eſt : quoniam
ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit
Filius Dei, vt diſſoluat opera diaboli.* Om- 9
nis, qui natus eſt ex Deo, peccatum non
facit : quoniam ſemen ipſius in eo manet,
& non poteſt peccare, quoniam ex Deo na-
tus eſt.* In hoc manifeſti ſunt Filij Dei, & 10
filij diaboli. Omnis, qui non eſt iuſtus, non
eſt ex Deo, & qui non diligit fratrem ſuũ :
* quoniam hæc eſt annunciatio, quam 11
audiſtis ab initio, vt diligatis alterutrum.
* Non ſicut Cain, qui ex maligno erat, & 12
occidit fratrem ſuum. Et propter quid oc-
cidit eum? Quoniam opera eius maligna
erant : fratris autem eius, iuſta.* Nolite mi- 13
rari fratres, ſi odit vos mundus.* Nos ſci- 14
mus quoniam tranſlati ſumus de morte ad
vitam, quoniam diligimus fratres. Qui
non diligit, manet in morte :* omnis, qui 15
odit fratrem ſuum, homicida eſt. Et ſcitis
quoniam omnis homicida non habet vi-
tam æternam in ſemetipſo manentem.* In 16
hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam
ille animam ſuam pro nobis poſuit : &
nos debemus pro fratribus animas pone-
re.* Qui habuerit ſubſtantiam huius mun- 17
di, & viderit fratrem ſuum neceſſitatem
habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo : quo-
modo charitas Dei manet in eo? * Filioli 18
mei, non diligamus verbo, neque lingua,
ſed opere & veritate.* in hoc cognoſci- 19
mus quoniam ex veritate ſumus : & in con
ſpectu eius ſuadebimus corda noſtra.
* Quoniam ſi reprehenderit nos cor no- 20
ſtrum : maior eſt Deus corde noſtro, &
nouit omnia.* Chariſſimi, ſi cor noſtrum 21
non reprehenderit nos, fiduciam habe-
mus ad Deum : * & quidquid petierimus, 22
accipiemus ab eo : quoniam mandata eius
cuſtodimus, & ea, quæ ſunt placita coram
eo, facimus.* Et hoc eſt mandatum eius : 23
Vt credamus in nomine Filij eius Ieſu Chri
ſti : & diligamus alterutrum, ſicut dedit
mandatum nobis.* Et qui ſeruat manda- 24
ta eius, in illo manet ; & ipſe in eo : & in
hoc ſcimus quoniam manet in nobis de
Spiritu, quem dedit nobis.

CAP. IIII.

1 CHARISSIMI, nolite omni ſpiritui
credere, ſed probate ſpiritus ſi ex Deo
ſint : quoniam multi pſeudoprophetæ exie-
2 runt in mundum. * in hoc cognoſcitur
ſpiritus Dei : omnis ſpiritus qui confitetur
Ieſum Chriſtum in carne veniſſe, ex Deo
3 eſt :* & omnis ſpiritus, qui ſoluit Ieſum, ex
Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus, de
quo audiſtis quoniam venit, & nunc iam
4 in mundo eſt.* Vos ex Deo eſtis filioli, &
viciſtis eum, quoniam maior eſt qui in vo-
5 bis eſt, quàm qui in mundo. * Ipſi de
mundo ſunt : ideo de mundo loquuntur,
6 & mundus eos audit.* Nos ex Deo ſu-
mus. Qui nouit Deum, audit nos : qui
non eſt ex Deo, non audit nos : in hoc
cognoſcimus Spiritum veritatis, & ſpiritum
7 erroris. * Chariſſimi, diligamus nos inui-
cem : quia charitas ex Deo eſt. Et omnis,
qui diligit, ex Deo natus eſt, & cogno-
8 ſcit Deum.* Qui non diligit, non nouit
9 Deum : quoniam Deus charitas eſt. * In
hoc apparuit charitas Dei in nobis, quo-
niam Filium ſuum vnigenitum miſit Deus
10 in mundum, vt viuamus per eum. * In
hoc eſt charitas : non quaſi nos dilexerimus
Deum, ſed quoniam ipſe prior dilexit nos,
& miſit Filium ſuum propitiationem pro
11 peccatis noſtris. * Chariſſimi, ſi ſic Deus
dilexit nos : & nos debemus alterutrum di
12 ligere. * Deum nemo vidit vmquam. Si
diligamus inuicem, Deus in nobis manet,
13 & charitas eius in nobis perfecta eſt.* In
hoc cognoſcimus quoniam in eo mane-
mus, & ipſe in nobis : quoniam de Spiri-
14 tu ſuo dedit nobis. * Et nos vidimus, &
teſtificamur quoniam Pater miſit Filium
15 ſuum Saluatorem mundi.* Quiſquis con-
feſſus fuerit quoniam Ieſus eſt Filius Dei,
16 Deus in eo manet, & ipſe in Deo. * Et
nos cognouimus, & credidimus charitati,
quam habet Deus in nobis. Deus charitas
eſt : & qui manet in charitate, in Deo ma-
17 net, & Deus in eo. * In hoc perfecta eſt
charitas Dei nobiſcum, vt fiduciam habea-
mus

musin die iudicij: quia sicut ille est, & nos
18 sumus in hoc mundo.* Timor non est in
charitate: sed perfecta charitas foras mittit
timorem, quoniam timor pœnam habet.
qui autem timet,non est perfectus in charitate.
19 *Nos ergo diligamus Deum,quoniam
20 Deus prior dilexit nos.*Si quis dixerit quoniam
diligo Deum, & fratrem suum oderit,
mendax est. Qui enim non diligit fratré
suum quem videt, Deum,quem non videt,
21 quomodo potest diligere? * Et hoc mandatum
habemus a Deo: vt qui diligit
Deum, diligat & fratrem suum.

Cap. V.

1 OMNIS, qui credit,quoniam Iesus est
Christus,ex Deo natus est. Et omnis,
qui diligit eum qui genuit, diligit & eum
2 qui natus est ex eo.* In hoc cognoscimus
quoniam diligimus natos Dei, cum Deum
3 diligamus,& mandata eius faciamus.*Hæc
est enim charitas Dei,vt mandata eius custodiamus:
& mandata eius grauia non
4 sunt.* Quoniam omne,quod natum est ex
Deo, vincit mundum: & hæc est victoria,
5 quæ vincit mundum, fides nostra. * Quis
est,qui vincit mundum,nisi qui credit quoniam
6 Iesus est filius Dei? *hic est, qui venit
per aquam & sanguiné,Iesus Christus:
non in aqua solum, sed in aqua & sanguine.
Et spiritus est,qui testificatur,quoniam
7 Christus est veritas. * Quoniam tres sunt,
qui testimonium dant in cælo: Pater, Verbum,
& Spiritus sanctus: & hi tres vnum
8 sunt. * Et tres sunt, qui testimonium
dant in terra: Spiritus, & aqua, & sanguis:
9 & hi tres vnum sunt.* Si testimonium hominum
accipimus, testimonium Dei maius
est: quoniam hoc est testimonium Dei,
quod maius est, quoniam testificatus est
10 de Filio suo.* Qui credit in filium Dei,habet
testimonium Dei in se. Qui non credit
Filio, mendacem facit eum: quia non
credit in testimonium quod testificatus est
11 Deus de Filio suo. * Et hoc est testimonium,
quoniam vitam æternam dedit no-
12 bis Deus. Et hæc vita in Filio eius est.*Qui
habet Filium, habet vitam: qui non ha-
13 bet Filium, vitam non habet. *Hæc scribo
vobis: vt sciatis quoniam vitam habetis
æternam, qui creditis in nomine Filij
14 Dei. * Et hæc est fiducia, quam habemus
ad eum: Quia quodcumque petierimus
15 secundum voluntatem eius, audit nos.* Et
scimus quia audit nos quidquid petierimus:
scimus quoniam habemus petitiones
16 quas postulamus ab eo. * Qui scit fratrem
suum peccare peccatum non ad mortem,
petat, & dabitur ei vita peccanti non
ad mortem. Est peccatum ad mortem: nó
17 pro illo dico vt roget quis.* Omnis iniquitas,
peccatum est: & est peccatum ad mor-
18 tem. * Scimus quia omnis,qui natus est ex
Deo,non peccat: sed generatio Dei conseruat
eum, & malignus non tangit eum.
19 *Scimus quoniam ex Deo sumus: & mun-
20 dus totus in maligno positus est. *Et scimus
quoniam Filius Dei venit,& dedit nobis
sensum vt cognoscamus verum Deum,
& simus in vero Filio eius. Hic est verus
21 Deus, & vita æterna. * Filioli, custodite
vos a simulacris. Amen.

EPI-

EPISTOLA BEATI IOANNIS APOSTOLI SECVNDA.

SEnior Electæ dominæ, 1
& natis eius,quos ego dili-
go in veritate, & non ego
solus,sed & omnes,qui co-
gnouerũt veritatem,* pro- 2
pter veritatem, quæ permanet in nobis, &
nobiscum erit in æternum. * Sit vobiscum 3
gratia, misericordia, pax a Deo Patre, & a
Christo Iesu Filio Patris in veritate,& cha-
ritate. * Gauisus sum valde, quoniam in- 4
ueni de filijs tuis ambulantes in veritate,
sicut mandatum accepimus a Patre. * Et 5
nunc rogo te domina,non tamquam man-
datum nouum scribens tibi, sed quod ha-
buimus ab initio, vt diligamus alterutrum.
* Et hæc est charitas,vt ambulemus secun- 6
dum mandata eius. Hoc est enim man-
datum, vt quemadmodum audistis ab ini-
tio,in eo ambuletis:*quoniam multi sedu- 7
ctores exierunt in mundum, qui non con-
fitentur Iesum Christum venisse in carnem:
hic est seductor, & antichristus. * Videte 8
vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis:
sed vt mercedem plenam accipiatis.*Om- 9
nis, qui recedit, & non permanet in doctri-
na Christi,Deum non habet: qui permanet
in doctrina, hic & Patrem & Filium habet.
* Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam 10
non affert,nolite recipere eum in domum,
nec AVE ei dixeritis. * Qui enim dicit illi 11
AVE, communicat operibus eius malignis.
* Plura habens vobis scribere, nolui per 12
chartam, & atramentum: spero enim me
futurum apud vos, & os ad os loqui: vt
gaudium vestrum plenum sit. * Salutant 13
te filij sororis tuæ Electæ.

EPISTOLA BEATI IOANNIS APOSTOLI TERTIA.

1 SEnior Gaio charissimo,
quem ego diligo in veritate.
2 * Charissime, de omnibus
orationem facio prospere te
ingredi, & valere, sicut pro-
3 spere agit anima tua. * Gauisus sum valde
venientibus fratribus, & testimonium per-
hibentibus veritati tuæ, sicut tu in veritate
4 ambulas. * Maiorem horum non habeo
gratiam, quàm vt audiam filios meos in
5 veritate ambulare. * Charissime,fideliter fa-
cis quidquid operaris in fratres, & hoc in
6 peregrinos, * qui testimonium reddiderunt
charitati tuæ in conspectu Ecclesiæ: quos,
7 benefaciens, deduces digne Deo. *Pro no-
mine enim eius profecti sunt,nihil accipien
8 tes a Gentibus. * Nos ergo debemus susci-
pere huiusmodi, vt cooperatores simus ve-
9 ritatis. * Scripsissem forsitan Ecclesiæ: sed
is, qui amat primatum gerere in eis, Dio-
10 trephes,non recipit nos. *propter hoc si ve-
nero, commonebo eius opera, quæ facit:
verbis malignis garriens in nos: & quasi
non ei ista sufficiant: neque ipse suscipit fra
tres: & eos,qui suscipiunt, prohibet, & de
11 Ecclesia eijcit. * Charissime,noli imitari ma-
lum,sed quod bonum est. Qui benefacit,
ex Deo est: qui malefacit,non vidit Deum.
12 * Demetrio testimonium redditur ab om-
nibus, & ab ipsa veritate, sed & nos testi-
monium perhibemus: & nosti quoniam
13 testimonium nostrum verum est. * Multa
habui tibi scribere: sed nolui per atramen
14 tum, & calamum scribere tibi. * Spero au-
tem protinus te videre, & os ad os loque-
mur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta
amicos nominatim.

EPI-

EPISTOLA CATHOLICA
BEATI IVDÆ APOSTOLI.

IVDAS Iesu Christi seruus, 1
frater autem Iacobi,his,qui
sunt in Deo Patre dilectis,&
Christo Iesu conseruatis, &
vocatis. *Misericordia vo- 2
bis,& pax,& charitas adimpleatur.*Charis- 3
simi,omnem solicitudinem faciens scribẽdi
vobis de communi vestra salute,necesse ha-
bui scribere vobis: deprecans supercertari
semel traditæ sanctis fidei.*Subintroierunt 4
enim quidam homines (qui olim præscripti
sunt in hoc iudicium) impij,Dei nostri gra-
tiam trãsferentes in luxuriam,& solum Do-
minatorem, & Dominum nostrum Iesum
Christum negantes. * Commonere autem 5
vos volo,scientes semel omnia,quoniã Iesus
populum de terra Ægypti saluans,secundò
eos,qui nõ crediderunt,perdidit:*Angelos 6
vero,qui non seruauerunt suũ principatum,
sed dereliquerũt suum domicilium, in iudi-
cium magni diei,vinculis æternis sub caligi-
ne reseruauit.*Sicut Sodoma,& Gomorrha, 7
& finitimæ ciuitates simili modo exfornica-
tæ,& abeuntes post carnem alteram, factæ
sunt exemplũ,ignis æterni pœnam sustinen
tes.* Similiter & hi carnem quidem macu- 8
lant,dominationem autem spernunt,maie-
statem autem blasphemant.*Cum Michael 9
Archangelus cũ diabolo disputans alterca-
retur de Moysi corpore,non est ausus iudi-
cium inferre blasphemiæ:sed dixit: Imperet
tibi Dominus.*Hi autem quæcumque qui- 10
dem ignorant,blasphemant: quæcũque au-
tem naturaliter, tamquam muta animalia,
norunt,in his corrũpuntur.*Væ illis,quia in 11
via Cain abierũt,& errore Balaam mercede
effusi sunt,& in contradictione Core perie-
runt:*Hi sunt in epulis suis maculæ,conui- 12
uantes sine timore,semetipsos pascẽtes,nu-
bes sine aqua,quæ a ventis circumferuntur,
arbores autũnales,infructuosæ,bis mortuæ,
13 eradicatæ,*fluctus feri maris, despumantes
suas cõfusiones,sidera errantia: quibus pro-
cella tenebrarum seruata est in æternum.
14 *Prophetauit autem & de his septimus ab
Adam Enoch,dicens: Ecce venit Dominus
15 in sanctis millibus suis * facere iudicium cõ-
tra omnes,& arguere omnes impios de om-
nibus operibus impietatis eorum,quibus im
pie egerunt,& de omnibus duris,quæ locuti
16 sunt contra Deũ peccatores impij.*Hi sunt
murmuratores querulosi,secundũ desideria
sua ambulãtes,& os eorum loquitur super-
17 ba, mirantes personas quæstus causa.*Vos
autem charissimi memores estote verborũ,
quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini no
18 stri Iesu Christi,*qui dicebant vobis, quo-
niam in nouissimo tempore venient illuso-
res,secundum desideria sua ambulantes in
19 impietatibus.*Hi sunt,qui segregãt semet-
20 ipsos,animales,Spiritum nõ habentes.*Vos
autem charissimi superædificantes vosmet-
ipsos sanctissimæ vestræ fidei,in Spiritu san-
21 cto orantes,*vosmetipsos in dilectione Dei
seruate,expectantes misericordiam Domi-
22 ni nostri Iesu Christi in vitam æternam.*Et
23 hos quidem arguite iudicatos:* illos vero
saluate,de igne rapientes. Alijs autem mi-
seremini in timore: odientes & eam, quæ
24 carnalis est, maculatam tunicam.* Ei autẽ,
qui potens est vos conseruare sine peccato,
& constituere ante conspectum gloriæ suæ
immaculatos in exultatione in aduentu Do
25 mini nostri Iesu Christi.* Soli Deo Salua-
tori nostro,per Iesum Christum Dominum
nostrum,gloria & magnificẽtia, imperium
& potestas ante omne sæculum,& nunc,&
in omnia sæcula sæculorum. Amen.

APO-

APOCALYPSIS

BEATI IOANNIS APOSTOLI

CAPVT PRIMVM.

APocalypsis Iesu Chri- 1
sti,quā dedit illi Deus palā
facere seruis suis,quæ opor-
tet fieri cito: & significauit,
mittens per Angelum suum
seruo suo Ioanni,*qui testimonium perhi- 2
buit verbo Dei, & testimonium Iesu Chri-
sti, quæcumque vidit. * Beatus,qui legit, 3
& audit verba prophetiæ huius: & seruat
ea, quæ in ea scripta sunt: tempus enim
prope est. * Ioannes septem Ecclesijs,quæ 4
sunt in Asia. Gratia vobis,& pax ab eo, qui
est, & qui erat, & qui venturus est: & a se-
ptem spiritibus,qui in conspectu throni e-
ius sunt: * & a Iesu Christo,qui est testis fi- 5
delis, primogenitus mortuorum, & prin-
ceps regum terræ, qui dilexit nos, & lauit
nos a peccatis nostris in sanguine suo,* & 6
fecit nos regnum,& sacerdotes Deo & Pa-
tri suo: ipsi gloria,& imperium in sæcula
sæculorum: Amen. * Ecce venit cum nu- 7
bibus, & videbit eum omnis oculus,& qui
eum pupugerunt. Et plangent se super eū
omnes tribus terræ: Etiam: Amen. * Ego 8
sum α, & ω, principium, & finis,dicit Do-
minus Deus: qui est,& qui erat,& qui ven-
turus est,omnipotens. * Ego Ioannes frater 9
vester,& particeps in tribulatione,& regno
& patientia in Christo Iesu: fui in insula,
quæ appellatur Patmos propter verbum
Dei,& testimonium Iesu: * Fui in spiritu in 10
Dominica die, & audiui post me vocem
magnam tamquam tubæ, *dicentis: Quod 11
vides, scribe in libro: & mitte septem Ec-
clesijs, quæ sunt in Asia, Epheso, & Smyr-
næ,& Pergamo,& Thyatiræ, & Sardis,
12 & Philadelphiæ, & Laodiciæ: * Et conuer-
sus sum vt viderem vocem, quæ loqueba-
tur mecum: Et conuersus vidi septem can-
13 delabra aurea: * & in medio septē candela-
brorum aureorum similem filio hominis,
vestitum podére,& præcinctum ad mamil-
14 las zona aurea: * caput autem eius,& capilli
erant candidi tamquam lana alba, & tam-
quam nix, & oculi eius tamquam flamma
15 ignis,* & pedes eius similes aurichalco,sicut
in camino ardenti, & vox illius tamquam
16 vox aquarum multarum: * & habebat in
dextera sua stellas septem: & de ore eius
gladius vtraque parte acutus exibat: & fa-
17 cies eius sicut sol lucet in virtute sua. * Et
cum vidissem eum,cecidi ad pedes eius tā-
quam mortuus. Et posuit dexteram suam
super me,dicens: Noli timere: ego sum pri-
18 mus, & nouissimus, * & viuus, & fui mor-
tuus,& ecce sum viuens in sæcula sæculo-
rum, & habeo claues mortis, & inferni.
19 * Scribe ergo quæ vidisti, & quæ sunt, &
20 quæ oportet fieri post hæc. * Sacramentum
septem stellarum, quas vidisti in dextera
mea, & septem candelabra aurea: septem
stellæ Angeli sunt septem Ecclesiarum: &
candelabra septem, septem Ecclesiæ sunt.

CAP. II.

1 ANgelo Ephesi Ecclesiæ scribe: Hæc di-
cit, qui tenet septem stellas in dextera
sua,qui ambulat in medio septem candela-
2 brorum aureorum: * Scio opera tua,& labo-
rem,& patientiam tuam,& quia non potes
sustinere malos: & tentasti eos, qui se dicūt
Apostolos esse,& non sunt: & inuenisti eos

mendaces: *& patiētiam habes, & sustinui- 3
sti propter nomen meum, & non defecisti.
*Sed habeo aduersum te, quòd charitatem 4
tuam primam reliquisti. *Memor esto ita- 5
que vnde excideris: & age pœnitentiam, &
prima opera fac. sin autem, venio tibi, &
mouebo candelabrum tuum de loco suo,
nisi pœnitentiam egeris. *Sed hoc habes, 6
quia odisti facta Nicolaitarum, quæ & ego
odi. *Qui habet aurem, audiat quid Spiri- 7
tus dicat Ecclesijs: Vincenti dabo edere de
ligno vitæ, quod est in Paradiso Dei mei. *Et 8
Angelo Smyrnæ Ecclesiæ scribe: Hæc dicit
primus, & nouissimus, qui fuit mortuus, &
viuit: *Scio tribulationem tuam, & pauper- 9
tatem tuam, sed diues es: & blasphemaris
ab his, qui se dicūt Iudæos esse, & non sunt,
sed sunt synagoga satanæ. *Nihil horum ti- 10
meas quæ passurus es. Ecce missurus est dia-
bolus aliquos ex vobis in carcerem vt tēte-
mini: & habebitis tribulationem diebus de-
cem. Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo
tibi coronam vitæ. *Qui habet aurem, au- 11
diat quid Spiritus dicat Ecclesijs: Qui vice-
rit, nō lædetur a morte secūda. *Et Angelo 12
Pergami Ecclesiæ scribe: Hæc dicit qui ha-
bet rhomphæam vtraque parte acutā: *Scio 13
vbi habitas, vbi sedes est satanæ: & tenes no
men meum, & non negasti fidem meam.
Et in diebus illis Antipas testis meus fidelis,
qui occisus est apud vos, vbi satanas habitat.
*Sed habeo aduersus te pauca: quia habes 14
illic tenentes doctrinam Balaam, qui doce-
bat Balac mittere scandalum coram filijs
Israel, edere, & fornicari: *ita habes & tu te- 15
nentes doctrinam Nicolaitarum. *Similiter 16
pœnitētiam age: si quo minus veniam tibi
cito, & pugnabo cum illis in gladio oris
mei. *Qui habet aurem, audiat quid Spiri- 17
tus dicat Ecclesijs: Vincenti dabo manna
absconditum, & dabo illi calculum candi-
dum: & in calculo nomen nouum scriptū,
quod nemo scit, nisi qui accipit. *Et Ange- 18
lo Thyatiræ Ecclesiæ scribe: Hæc dicit Filius
Dei, qui habet oculos tamquam flammam
ignis, & pedes eius similes aurichalco: *Noui 19
opera tua, & fidem, & charitatem tuam, &
ministerium, & patientiam tuam, & opera
20 tua nouissima plura prioribus. *Sed habeo
aduersus te pauca: quia permittis mulierem
Iezabel, quæ se dicit propheten, docere, &
seducere seruos meos, fornicari, & mandu-
21 care de idolothytis. *Et dedi illi tempus vt
pœnitentiam ageret: & non vult pœnitere
22 a fornicatione sua. *Ecce mittam eam in
lectum: & qui mœchantur cum ea, in tri-
bulatione maxima erunt, nisi pœnitentiam
23 ab operibus suis egerint. *& filios eius in-
terficiam in morte, & scient omnes Eccle-
siæ, quia ego sum scrutans renes, & corda: &
dabo vnicuique vestrum secundū opera sua.
24 Vobis autem dico, *& ceteris quia Thyati-
ræ estis: Quicumque non habent doctrinā
hanc, & qui non cognouerunt altitudines
satanæ, quemadmodum dicunt, non mit-
25 tā super vos aliud pondus: *tamen id, quod
26 habetis, tenete donec veniam. *Et qui vi-
cerit, & custodierit vsque in finem opera
27 mea, dabo illi potestatem super Gentes, *&
reget eas in virga ferrea, & tamquam vas
28 figuli confringentur, *sicut & ego accepi a
Patre meo: & dabo illi stellam matutinam.
29 *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus di-
cat Ecclesijs.

CAP. III.

1 ET Angelo Ecclesiæ Sardis scribe: Hæc
dicit qui habet septē Spiritus Dei, & se-
ptem stellas: Scio opera tua, quia nomen ha
2 bes quòd viuas, & mortuus es. *Esto vigi-
lans, & confirma cetera, quæ moritura erāt.
Non enim inuenio opera tua plena coram
3 Deo meo. *In mente ergo habe qualiter
acceperis, & audieris, & serua, & pœniten-
tiam age. Si ergo non vigilaueris, Veniam
ad te tamquā fur, & nescies qua hora veniā
4 ad te. *Sed habes pauca nomina in Sar-
dis, qui nō inquinauerunt vestimenta sua:
& ambulabunt mecum in albis, quia digni
5 sunt. *Qui vicerit, sic vestietur vestimentis
albis, & non delebo nomen eius de Libro
vitæ, & confitebor nomen eius coram Pa-
6 tre meo, & coram angelis eius. *Qui habet
aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesijs.

Et

*Et Angelo Philadelphiæ ecclesiæ: scribe: 7
Hæc dicit Sanctus & Verus, qui habet cla-
uem Dauid: qui aperit, & nemo claudit:
claudit, & nemo aperit: *Scio opera tua. Ec- 8
ce dedi coram te ostium apertum, quod ne-
mo potest claudere: quia modicam habes
virtutem, & seruasti verbum meum, & non
negasti nomen meum. *Ecce dabo de sy- 9
nagoga satanæ, qui dicunt se Iudæos esse,
& non sunt, sed mentiuntur: Ecce faciam
illos vt veniant, & adorent ante pedes tuos:
& scient quia ego dilexi te *quoniam serua 10
sti verbum patientiæ meæ, & ego seruabo
te ab hora tentationis, quæ ventura est in
orbem vniuersum tentare habitantes in ter-
ra. *Ecce venio cito: tene quod habes, vt 11
nemo accipiat coronam tuam. *Qui vice- 12
rit, faciam illum columnam in templo Dei
mei, & foras non egredietur amplius: &
scribam super eum nomen Dei mei, & no-
men ciuitatis Dei mei nouæ Ierusalem, quæ
descendit de cælo a Deo meo, & nomen
meum nouum. *Qui habet aurem, audiat 13
quid Spiritus dicat Ecclesijs. *Et Angelo 14
Laodiciæ ecclesiæ scribe: Hæc dicit: Amen,
testis fidelis, & verus, qui est principium
creaturæ Dei. *Scio opera tua: quia neque 15
frigidus es, neque calidus: vtinam frigidus
esses, aut calidus: *sed quia tepidus es, & 16
nec frigidus, nec calidus, incipiam te euo-
mere ex ore meo: *quia dicis: quòd diues 17
sum, & locupletatus, & nullius egeo: &
nescis quia tu es miser, & miserabilis, &
pauper, & cæcus, & nudus. *Suadeo tibi 18
emere a me aurum ignitum probatum vt
locuples fias, & vestimentis albis induaris,
& non appareat confusio nuditatis tuæ, &
collyrio inunge oculos tuos vt videas. *Ego 19
quos amo, arguo, & castigo. Æmulare er-
go, & pœnitétiam age. *Ecce sto ad ostium, 20
& pulso: siquis audierit vocem meam, &
aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum,
& cœnabo cum illo, & ipse mecum. *Qui 21
vicerit, dabo ei sedere mecum in throno
meo: sicut & ego vici, & sedi cum patre
meo in throno eius. *Qui habet aurem, 22
audiat quid Spiritus dicat Ecclesijs.

CAP. IIII.

1 POST hæc vidi: & ecce ostium apertum
in cælo, & vox prima, quam audiui
tamquam tubæ loquentis mecum, dicens:
Ascende huc, & ostendam tibi quæ oportet
2 fieri post hæc. *Et statim fui in spiritu: &
ecce sedes posita erat in cælo, & supra se-
3 dem sedens. *Et qui sedebat similis erat
aspectui lapidis iaspidis, & sardinis: & iris
erat in circuitu sedis similis visioni smarag-
4 dinæ. *Et in circuitu sedis sedilia vigintiquat
tuor: & super thronos vigintiquattuor se-
niores sedentes, circumamicti vestimentis
albis, & in capitibus eorum coronæ aureæ:
5 *Et de throno procedebant fulgura, & vo-
ces, & tonitrua: & septem lampades arden
tes ante thronum, qui sunt septem spiritus
6 Dei. *Et in conspectu sedis tamquam mare
vitreum simile crystallo: & in medio sedis,
& in circuitu sedis quattuor animalia plena
7 oculis ante & retro. *Et animal primum
simile leoni, & secundum animal simile vi-
tulo, & tertium animal habens faciem quasi
hominis, & quartum animal simile aquilæ
8 volanti. *Et quattuor animalia, singula
eorum habebant alas senas: & in circuitu,
& intus plena sunt oculis: & requiem non
habebant die ac nocte, dicentia: Sanctus
Sanctus, Sanctus Dominus Deus omnipo-
tens, qui erat, & qui est, & qui venturus
9 est. *Et cum darent illa animalia gloriam,
& honorem, & benedictionem sedenti su-
per thronum, viuenti in sæcula sæculorum,
10 *procidebant vigintiquattuor seniores ante
sedenté in throno, & adorabant viuentem
in sæcula sæculorum, & mittebant coronas
11 suas ante thronũ dicentes: *Dignus es Do-
mine Deus noster accipere gloriã, & hono-
rẽ, & virtutem: quia tu creasti omnia, & pro-
pter voluntatem tuam erant, & creata sunt.

CAP. V.

1 ET vidi in dextera sedentis supra thro-
num, librum scriptum intus & foris,
2 signatum sigillis septem. *Et vidi Angelum
fortem, prædicantem voce magna: Quis

est dignus aperire librum,& soluere signacu
la eius? * Et nemo poterat neque in cælo, 3
neque in terra,neque subtus terram aperire
librum,neque respicere illum.* Et ego flebã 4
multum, quoniam nemo dignus inuétus est
aperire librum,nec videre eum.* Et vnus de 5
senioribus dixit mihi: Ne fleueris: ecce vicit
leo de tribu Iuda,radix Dauid,aperire librũ,
& soluere septem signacula eius.* Et vidi: 6
& ecce in medio throni & quattuor anima-
lium,& in medio seniorum,agnum stantem
tamquam occisum, habentem cornua se-
ptẽ,& oculos septem: qui sunt septem spi-
ritus Dei,missi in omnem terram.* Et venit: 7
& accepit de dextera sedentis in throno li-
brum.* Et cum aperuisset librum, quattuor 8
animalia, & vigintiquattuor seniores ceci-
derunt corã agno,habentes singuli citharas,
& phialas aureas plenas odoramentorum,
quæ sunt orationes sanctorum:* & cantabãt 9
cãticum nouum,dicentes: Dignus es Domi
ne accipere librũ,& aperire signacula eius:
quoniam occisus es,& redemisti nos Deo in
sanguine tuo ex omni tribu,& lingua,& po
pulo,& natione:* & fecisti nos Deo nostro 10
regnum,& sacerdotes:& regnabimus super
terram.* Et vidi,& audiui vocem angelorum 11
multorum in circuitu throni,& animalium,
& seniorum: & erat numerus eorum millia
millium,* dicentium voce magna: Dignus 12
est Agnus,qui occisus est,accipere virtutem,
& diuinitatem, & sapientiam, & fortitudi-
nem, & honorem, & gloriam, & benedi-
ctionem. * Et omnem creaturam, quæ in 13
cælo est,& super terram,& sub terra,& quæ
sunt in mari, & quæ in eo: omnes audiui
dicentes: Sedenti in throno,& Agno: bene-
dictio,& honor,& gloria,& potestas in sæ-
cula sæculorum.* Et quattuor animalia di- 14
cebant: Amen. Et viginti quattuor senio-
res ceciderunt in facies suas: & adoraue-
runt viuentem in sæcula sæculorum.

Cap. VI.

ET vidi quòd aperuisset Agnus vnum de 1
septem sigillis,& audiui vnum de quat-
tuor animalibus, dicens, tamquam vocem
2 tonitrui: Veni, & vide.* Et vidi: & ecce
equus albus,& qui sedebat super illum ha-
bebat arcum,& data est ei corona, & exiuit
3 vincens vt vinceret.* Et cum aperuisset si-
gillum secundum,audiui secũdum animal,
4 dicens: Veni,& vide.* Et exiuit alius equus
rufus: & qui sedebat super illum,datum est
ei vt sumeret pacem de terra,& vt inuicem
se interficiãt,& datus est ei gladius magnus.
5 * Et cum aperuisset sigillum tertium, audiui
tertium animal,dicens: Veni,& vide. Et ec-
ce equus niger: & qui sedebat super illum,
6 habebat stateram in manu sua. * Et audi-
ui tamquam vocem in medio quattuor ani
malium dicentium: Bilibris tritici denario,
& tres bilibres hordei denario,& vinum,&
7 oleum ne læseris.* Et cum aperuisset sigil-
lum quartum,audiui vocem quarti anima-
8 lis dicentis: Veni,& vide.* Et ecce equus
pallidus: & qui sedebat super eum, nomen
illi Mors, & infernus sequebatur eum, &
data est illi potestas super quattuor partes
terræ, interficere gladio, fame, & morte, &
9 bestijs terræ.* Et cum aperuisset sigillum
quintum: vidi subtus altare animas inter-
fectorum propter verbum Dei, & propter
10 testimonium, quod habebant, * & clama-
bant voce magna,dicentes: Vsquequo Do-
mine,(sanctus,& verus) non iudicas,& non
vindicas sanguinem nostrum de ijs,qui ha-
11 bitant in terra?* Et datæ sunt illis singulæ
stolæ albæ: & dictum est illis vt requiesce-
rent adhuc tempus modicum donec com-
pleantur conserui eorum,& fratres eorum,
12 qui interficiendi sunt sicut & illi.* Et vidi
cum aperuisset sigillum sextum: & ecce
terræmotus magnus factus est,& sol factus
est niger tamquam saccus cilicinus: & luna
13 tota facta est sicut sanguis:* & stellæ de cælo
ceciderunt super terram,sicut ficus emittit
grossos suos cum a vento magno mouetur.
14 * & cælum recessit sicut liber inuolutus: &
omnis mons, & insulæ de locis suis motæ
15 sunt:* & reges terræ, & principes, & tribu-
ni, & diuites, & fortes, & omnis seruus, &
liber absconderunt se in speluncis, & in
16 petris montium:* & dicunt montibus, &
petris:

petris: Cadite super nos, & absondite nos
a facie sedentis super thronum, & ab ira
Agni:* quoniam venit dies magnus iræ ip- 17
sorum: & quis poterit stare?

Cap. VII.

Post hæc vidi quattuor Angelos stãtes 1
super quattuor angulos terræ, tenentes
quattuor ventos terræ ne flarēt super terrã,
neque super mare, neque in vllam arborem.
* Et vidi alterum Angelum ascendētem ab 2
ortu solis, habentem signum Dei viui: &
clamauit voce magna quattuor Angelis,
quibus datum est nocere terræ, & mari,* di- 3
cens: Nolite nocere terræ, & mari, neque
arboribus, quoadusque signemus seruos
Dei nostri in frõtibus eorũ. * Et audiui nu- 4
merum signatorum, centum quadraginta
quattuor millia signati, ex omni tribu filio-
rum Israel.* Ex tribu Iuda duodecim millia 5
signati: Ex tribu Ruben duodecim millia
signati: Ex tribu Gad duodecim millia signa
ti:* Ex tribu Aser duodecim millia signati: 6
Ex tribu Nephtali duodecim millia signati:
Ex tribu Manasse duodecim millia signati:
* Ex tribu Simeon duodecim millia signati: 7
Ex tribu Leui duodecim millia signati:
Ex tribu Issachar duodecim millia signati:
* Ex tribu Zabulõ duodecim millia signati: 8
Ex tribu Ioseph duodecim millia signati:
Ex tribu Beniamin duodecim millia signati.
* Post hæc vidi turbam magnam, quam di- 9
numerare nemo poterat ex omnibus gen-
tibus, & tribubus, & populis, & linguis: stã-
tes ante thronum, & in conspectu Agni,
amicti stolis albis, & palmæ in manibus eo-
rum:* & clamabant voce magna dicentes: 10
Salus Deo nostro, qui sedet super thronum,
& Agno. * Et omnes Angeli stabant in cir- 11
cuitu throni, & seniorum, & quattuor ani-
malium: & ceciderunt in conspectu throni
in facies suas, & adorauerunt Deum,* dicē- 12
tes, Amen. Benedictio, & claritas, & sapien-
tia, & gratiarum actio, honor, & virtus, &
fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum,
Amen. * Et respondit vnus de senioribus, 13
& dixit mihi: Hi, qui amicti sunt stolis al-
14 bis, qui sunt? & vnde venerunt? * Et dixi
illi: Domine mi, tu scis. Et dixit mihi: Hi
sunt, qui venerunt de tribulatione magna,
& lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas
15 in sanguine Agni. * ideo sunt ante thro-
num Dei, & seruiunt ei die ac nocte in tem-
plo eius: & qui sedet in throno, habitabit
16 super illos:* non esurient, neque sitient am-
plius, nec cadet super illos sol, neque vllus
17 æstus:* quoniam Agnus, qui in medio thro-
ni est, reget illos, & deducet eos ad vitæ fon
tes aquarum, & absterget Deus omnem la-
crymam ab oculis eorum.

Cap. VIII.

1 Et cum aperuisset sigillum septimum,
factum est silentium in cælo, quasi me-
2 dia hora. * Et vidi septem Angelos stantes
in conspectu Dei: & datæ sunt illis septem
3 tubæ. * Et alius Angelus venit, & stetit ante
altare habēs thuribulum aureum: & data
sunt illi incensa multa, vt daret de orationi-
bus sanctorum omnium super altare au-
4 reum, quod est ante thronũ Dei. * Et ascen-
dit fumus incensorum de orationibus san-
5 ctorum de manu Angeli coram Deo. * Et
accepit Angelus thuribulũ, & impleuit il-
lud de igne altaris, & misit in terram, &
facta sunt tonitrua, & voces, & fulgura, &
6 terræmotus magnus. * Et septem Angeli,
qui habebant septem tubas, præparauerunt
7 se vt tuba canerent.* Et primus Angelus tu
ba cecinit, & facta est grando, & ignis, mista
in sanguine, & missum est in terram, & tertia
pars terræ combusta est, & tertia pars arbo-
rum concremata est, & omne fœnum vi-
8 ride combustum est. * Et secundus Ange-
lus tuba cecinit: & tamquam mons magnus
igne ardens missus est in mare, & facta est
9 tertia pars maris sanguis,* & mortua est ter
tia pars creaturæ eorum, quæ habebant ani-
mas in mari, & tertia pars nauium interijt.
10 * Et tertius Angelus tuba cecinit: & cecidit
de cælo stella magna, ardens tamquam fa-
cula, & cecidit in tertiam partem fluminũ,
11 & in fontes aquarum:* & nomen stellæ di-
citur Absinthium; & facta est tertia pars

aquarum in absinthium: & multi hominum
mortui sunt de aquis, quia amaræ factæ sunt.
* Et quartus Angelus tuba cecinit: & per- 12
cussa est tertia pars solis, & tertia pars lunæ,
& tertia pars stellarum, ita vt obscuraretur
tertia pars eorum, & diei non luceret pars
tertia, & noctis similiter. * Et vidi, & audiui 13
vocem vnius aquilæ volantis per medium
cæli, dicentis voce magna: Væ, væ, væ ha-
bitantibus in terra de ceteris vocibus trium
Angelorum, qui erant tuba canituri.

CAP. IX.

ET quintus Angelus tuba cecinit: & 1
vidi stellam de cælo cecidisse in terram,
& data est ei clauis putei abyssi. *Et aperuit 2
puteum abyssi: & ascẽdit fumus putei, sicut
fumus fornacis magnæ: & obscuratus est
sol, & aer de fumo putei: * Et de fumo pu- 3
tei exierunt locustæ in terram, & data est il-
lis potestas, sicut habẽt potestatem scorpio-
nes terræ: * & præceptũ est illis ne læderent 4
fœnum terræ, neque omne viride, neque
omnem arborem: nisi tantum homines,
qui non habent signum Dei in frontibus
suis. * & datum est illis ne occiderent eos: 5
sed vt cruciarent mensibus quinque: & cru-
ciatus eorum, vt cruciatus scorpij cum per-
cutit hominem. *Et in diebus illis quærent 6
homines mortem, & nõ inuenient eam: &
desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis.
* Et similitudines locustarum, similes equis 7
paratis in prælium: & super capita earum
tamquam coronæ similes auro: & facies ea-
rum tamquam facies hominum. *Et ha- 8
bebant capillos sicut capillos mulierum: &
dentes earum, sicut dentes leonum erant:
* & habebant loricas sicut loricas ferreas, & 9
vox alarum earum sicut vox curruum equo-
rum multorum currentium in bellum: * & 10
habebãt caudas similes scorpionum, & acu-
lei erant in caudis earum: & potestas earum
nocere hominibus mensibus quinque: * & 11
habebant super se regem angelum abyssi,
cui nomen Hebraice Abaddon, Græce au-
tem Apollyon, Latine habens nomen Ex-
terminans. * Væ vnum abijt, & ecce ve- 12
13 niunt adhuc duo væ post hæc. * Et sextus
Angelus tuba cecinit: & audiui vocem vnã
ex quattuor cornibus altaris aurei, quod est
14 ante oculos Dei, * dicentem sexto Angelo,
qui habebat tubam: Solue quattuor ange-
los, qui alligati sunt in flumine magno Eu-
15 phrate. * Et soluti sunt quattuor Angeli,
qui parati erant in horam, & diem, & men-
sem, & annum: vt occiderẽt tertiam partem
16 hominum. * Et numerus equestris exerci-
tus vicies millies dena millia. Et audiui nu
17 merum eorum. *Et ita vidi equos in visio-
ne: & qui sedebant super eos, habebant lo-
ricas igneas, & hyacinthinas, & sulphureas,
& capita equorum erant tamquam capita
leonum: & de ore eorum procedit ignis, &
18 fumus, & sulphur. * Et ab his tribus plagis
occisa est tertia pars hominum de igne, &
de fumo, & sulphure, quæ procedebant de
19 ore ipsorum. * Potestas enim equorum in
ore eorum est, & in caudis eorum. nam cau-
dæ eorum similes serpentibus, habentes ca-
20 pita: & in his nocent. * Et ceteri homines,
qui non sunt occisi in his plagis, neque pœ-
nitentiam egerunt de operibus manuum
suarum, vt non adorarent dæmonia, & si-
mulacra aurea, & argentea, & ærea, & lapi-
dea, & lignea, quæ neque videre possunt,
21 neque audire, neque ambulare, * & non
egerunt pœnitentiam ab homicidijs suis,
neque a veneficijs suis, neque a fornicatio-
ne sua, neque a furtis suis.

CAP. X.

1 ET vidi alium Angelum fortem descen-
dentem de cælo amictum nube, & iris
in capite eius, & facies eius erat vt sol, & pe-
2 des eius tamquam columnæ ignis: * & ha-
bebat in manu sua libellum apertum: & po
suit pedem suum dextrum super mare, sini-
3 strum autem super terram: *& clamauit vo-
ce magna, quemadmodum cum leo rugit.
Et cum clamasset, locuta sunt septem to-
4 nitrua voces suas. * Et cum locuta fuissent
septem tonitrua voces suas, ego scripturus
eram: & audiui vocem de cælo dicentem
mihi: Signa quæ locuta sunt septem toni-
trua,

trua: & noli ea scribere.* Et angelus,quem 5
vidi stantem super mare, & super terram,
leuauit manum suam ad cælum:*& iurauit 6
per viuentem in sæcula sæculorum,qui crea
uit cælum, & ea quæ in eo sunt: & terram,
& ea quæ in ea sunt:& mare, & ea quæ in
eo sunt: Quia tempus nō erit amplius:*sed 7
in diebus vocis septimi angeli,cum cœperit
tuba canere, consummabitur mysterium
Dei,sicut euangelizauit per seruos suos Pro-
phetas. *Et audiui vocem de cælo iterum 8
loquentem mecum, & dicentem: Vade, &
accipe librum apertum de manu angeli stan
tis super mare,& super terram.* Et abij ad 9
angelum, dicens ei, vt daret mihi librum.
Et dixit mihi: Accipe librum,& deuora il-
lum: & faciet amaricari ventrem tuum,sed
in ore tuo erit dulce tamquam mel.* Et ac- 10
cepi librum de manu angeli,& deuoraui il-
lum: & erat in ore meo tamquam mel dul-
ce: & cum deuorassem eum,amaricatus est
venter meus:*& dixit mihi: Oportet te ite- 11
rum prophetare Gentibus,& populis,& lin
guis, & regibus multis.

CAP. XI.

ET datus est mihi calamus similis virgæ, 1
& dictum est mihi: Surge, & metire tē-
plum Dei,& altare,& adorantes in eo.*atriū 2
autem,quod est foris templum,eijce foras,
& ne metiaris illud: quoniā datum est Gen
tibus,& ciuitatem sanctam calcabunt men-
sibus quadraginta duobus:*& dabo duobus 3
testibus meis,& prophetabunt diebus mille
ducentis sexaginta,amicti saccis.* Hi sunt 4
duæ oliuæ,& duo candelabra in conspectu
Domini terræ stantes.* Et si quis voluerit 5
eos nocere,ignis exiet de ore eorum,& de-
uorabit inimicos eorum: & si quis voluerit
eos lædere, sic oportet eum occidi.*Hi ha- 6
bent potestatem claudendi cælum,ne pluat
diebus prophetiæ ipsorum: & potestatem
habent super aquas conuertendi eas in san-
guinem,& percutere terrā omni plaga quo-
tiescumque voluerint.*Et cum finierint te- 7
stimonium suum, bestia, quæ ascendit de
abysso,faciet aduersum eos bellū, & vincet
8 illos, & occidet eos.*Et corpora eorum ia-
cebunt in plateis ciuitatis magnæ,quæ vo-
catur spiritualiter Sodoma,& Ægyptus, vbi
9 & dominus eorum crucifixus est.* Et vide-
bunt de tribubus, & populis, & linguis, &
Gentibus corpora eorum per tres dies,& di-
midium: & corpora eorum nō sinent poni
10 in monumentis.*& inhabitantes terrā gau-
debunt super illos,& iucundabuntur: & mu
nera mittent inuicem,quoniam hi duo pro-
phetæ cruciauerūt eos,qui habitabāt super
11 terram.* Et post dies tres,& dimidium,spi-
ritus vitæ a Deo intrauit in eos. Et steterūt
super pedes suos, & timor magnus cecidit
12 super eos,qui viderūt eos.*Et audierunt vo-
cem magnam de cælo,dicentem eis: Ascen
dite huc. Et ascenderunt in cælum in nube:
13 & viderunt illos inimici eorum.* Et in illa
hora factus est terræmotus magnus,& deci-
ma pars ciuitatis cecidit: & occisa sunt in
terræmotu nomina hominum septem mil-
lia: & reliqui in timorem sunt missi,& dede-
14 runt gloriam Deo cæli.*Væ secūdum abijt:
15 & ecce væ tertium veniet cito.*Et septimus
angelus tuba cecinit: & factæ sunt voces
magnæ in cælo dicentes: Factum est regnū
huius mundi, Domini nostri & Christi eius,
& regnabit in sæcula sæculorum: Amen.
16 *Et viginti quattuor seniores,qui in cōspe-
ctu Dei sedent in sedibus suis,ceciderunt in
facies suas,& adorauerunt Deum,dicentes:
17 *Gratias agimus tibi Domine Deus omni-
potens,qui es,& qui eras,& qui venturus es:
quia accepisti virtutem tuam magnam, &
18 regnasti.* Et iratæ sunt Gentes, & aduenit
ira tua,& tempus mortuorū iudicari,& red-
dere mercedem seruis tuis Prophetis,& san
ctis, & timentibus nomen tuum pusillis, &
magnis,& exterminandi eos, qui corrupe-
19 runt terram.*Et apertum est templum Dei
in cælo: & visa est arca testamenti eius in
templo eius, & facta sunt fulgura,& voces,
& terræmotus, & grando magna.

CAP. XII.

1 ET signum magnum apparuit in cælo:
Mulier amicta sole,& luna sub pedibus

eius,& in capite eius corona stellarum duo-
decim:*& in vtero habens, clamabat par- 2
turiens,& cruciabatur vt pariat.* Et visum 3
est aliud signum in cælo: & ecce draco
magnus rufus habens capita septem,& cor
nua decem: & in capitibus eius diademata
septem,*& cauda eius trahebat tertiam par 4
tem stellarum cæli, & misit eas in terram,
& draco stetit ante mulierem,quæ erat pa-
ritura: vt cum peperisset, filium eius de-
uoraret.* Et peperit filium masculum,qui 5
recturus erat omnes Gentes in virga ferrea:
& raptus est filius eius ad Deum,& ad thro-
num eius,*& mulier fugit in solitudinē vbi 6
habebat locum paratum a Deo, vt ibi pa-
scant eam diebus mille ducentis sexagin-
ta. * Et factum est prælium magnum in 7
cælo: Michael, & angeli eius præliabantur
cum dracone,& draco pugnabat,& angeli
eius:* & non valuerunt, neque locus in- 8
uentus est eorum amplius in cælo.*Et pro- 9
iectus est draco ille magnus, serpens anti-
quus, qui vocatur diabolus, & satanas,qui
seducit vniuersum orbem:& proiectus est
in terram,& angeli eius cum illo missi sunt.
* Et audiui vocem magnam in cælo dicen- 10
tem: Nunc facta est salus,& virtus, & re-
gnum Dei nostri, & potestas Christi eius:
quia proiectus est accusator fratrū nostro-
rum, qui accusabat illos ante conspectum
Dei nostri die ac nocte. * Et ipsi vicerunt 11
eum propter sanguinem Agni, & propter
verbum testimonij sui, & non dilexerunt
animas suas vsque ad mortem.* propterea 12
lætamini cæli, & qui habitatis in eis. Væ
terræ, & mari, quia descendit diabolus ad
vos,habens iram magnam,sciens quòd mo
dicum tempus habet.* Et postquam vidit 13
draco quòd proiectus esset in terrā,persecu-
tus est mulierem, quæ peperit masculum:
*& datæ sunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ 14
vt volaret in desertum in locum suum, vbi
alitur per tempus & tempora,& dimidium
temporis a facie serpentis. * Et misit ser- 15
pens ex ore suo post mulierem,aquam tam-
quam flumen,vt eam faceret trahi a flumi-
ne.* Et adiuuit terra mulierem,& aperuit 16
terra os suum, & absorbuit flumen, quod
17 misit draco de ore suo.* Et iratus est dra-
co in mulierem: & abijt facere prælium
cum reliquis de semine eius,qui custodiūt
mandata Dei,& habent testimonium Iesu
18 Christi.* Et stetit supra arenam maris.

Cap. XIII.

1 ET vidi de mari bestiam ascendentem,
habentem capita septem,& cornua de-
cē,& super cornua eius decem diademata,
& super capita eius nomina blasphemiæ.
2 * Et bestia, quā vidi,similis erat pardo,& pe
des eius sicut pedes vrsi,& os eius sicut os
leonis. Et dedit illi draco virtutē suā,& po-
3 testatem magnam.*Et vidi vnum de capiti-
bus suis quasi occisum in mortem:& plaga
mortis eius curata est. Et admirata est vni-
4 uersa terra post bestiam.* Et adorauerunt
draconem,qui dedit potestatem bestiæ: &
adorauerunt bestiam, dicentes: Quis simi-
lis bestiæ? & quis poterit pugnare cum ea?
5 *Et datum est ei os loquens magna,& bla-
sphemias: & data est ei potestas facere mē-
6 ses quadraginta duos.* Et aperuit os suum
in blasphemias ad Deū, blasphemare no-
men eius,& tabernaculum eius,& eos, qui
7 in cælo habitāt.* Et est datum illi bellum
facere cū sanctis,& vincere eos. Et data est
illi potestas in omnem tribum,& populum,
8 & linguam,& gentem,* & adorauerūt eam
omnes,qui inhabitant terram: quorum nō
sunt scripta nomina in Libro vitæ Agni,qui
9 occisus est ab origine mundi.* Si quis ha-
10 bet aurem, audiat.* Qui in captiuitatem
duxerit, in captiuitatē vadet: qui in gladio
occiderit,oportet eum gladio occidi. Hic
11 est patientia, & fides Sanctorum.* Et vidi
aliam bestiam ascendentem de terra,& ha-
bebat cornua duo similia Agni,& loqueba-
12 tur sicut draco.* Et potestatem prioris be-
stiæ omnem faciebat in conspectu eius: &
fecit terram, & habitantes in ea, adora-
re bestiam primam, cuius curata est plaga
13 mortis. * Et fecit signa magna, vt etiam
ignem faceret de cælo descēdere in terram
14 in conspectu hominum.* Et seduxit habi-

tantes

tantes in terra propter signa, quæ data sunt
illi facere in conspectu bestiæ, dicens ha-
bitantibus in terra, vt faciant imaginem
bestiæ, quæ habet plagam gladij, & vixit.
*Et datum est illi vt daret spiritum imagi- 15
ni bestiæ, & vt loquatur imago bestiæ: &
faciat vt quicumque non adorauerint ima-
ginem bestiæ, occidantur. *Et faciet om- 16
nes pusillos, & magnos, & diuites, & pau-
peres, & liberos, & seruos habere characte-
rem in dextera manu sua, aut in frontibus
suis.* & nequis possit emere, aut vendere, 17
nisi qui habet characterem, aut nomen
bestiæ, aut numerum nominis eius. *Hic 18
sapientia est. Qui habet intellectum, com-
putet numerum bestiæ. Numerus enim ho-
minis est: & numerus eius sexcenti sexa-
ginta sex.

CAP. XIIII.

ET vidi: & ecce Agnus stabat supra 1
montem Sion, & cum eo centum qua-
draginta quattuor millia habentes nomen
eius, & nomen Patris eius scriptum in fron-
tibus suis. *Et audiui vocem de cælo, tam- 2
quam vocem aquarum multarum, & tam-
quam vocem tonitrui magni: & vocem,
quam audiui, sicut citharœdorum cithari-
zantium in citharis suis.* Et cantabāt qua- 3
si canticum nouum ante sedem, & ante
quattuor animalia, & seniores: & nemo
poterat dicere canticum, nisi illa centum
quadragintaquattuor millia, qui empti sunt
de terra.* Hi sunt, qui cum mulieribus non 4
sunt coinquinati: Virgines enim sunt. Hi
sequuntur Agnum quocumque ierit. Hi
empti sunt ex hominibus primitiæ Deo, &
Agno,* & in ore eorum non est inuentum 5
mendacium: sine macula enim sunt ante
thronum Dei. *Et vidi alterum Angelum 6
volantem per medium cæli, habētem Euan-
gelium æternum, vt euangelizaret sedenti-
bus super terram, & super omnem gentem,
& tribum, & linguam, & populum:* di- 7
cens magna voce: Timete Dominum, &
date illi honorem, quia venit hora iudicij
eius: & adorate eum, qui fecit cælum, &
8 terram, mare, & fontes aquarum. *Et alius
Angelus secutus est dicens: Cecidit, cecidit
Babylon illa magna: quæ a vino iræ forni-
9 cationis suæ potauit omnes gentes. *Et ter-
tius Angelus secutus est illos, dicens voce
magna: Si quis adorauerit bestiam, & ima-
ginem eius, & acceperit characterem in
10 fronte sua, aut in manu sua: * & hic bibet
de vino iræ Dei, quod mistum est mero
in calice iræ ipsius, & cruciabitur igne, &
sulphure in conspectu Angelorum sancto-
11 rum, & ante conspectum Agni: *& fumus
tormentorum eorum ascendet in sæcula sæ-
culorum: nec habent requiem die ac no-
cte, qui adorauerunt bestiam, & imaginem
eius, & si quis acceperit characterem no-
12 minis eius. * Hic patientia Sanctorum est,
qui custodiunt mandata Dei, & fidem Ie-
13 su. * Et audiui vocem de cælo, dicentem
mihi: Scribe: Beati mortui, qui in Domi-
no moriuntur. Amodo iam dicit Spiritus,
vt requiescant a laboribus suis: opera enim
14 illorum sequuntur illos. * Et vidi & ecce
nubem candidam: & super nubem seden-
tem similem Filio hominis, habentem in
capite suo coronam auream, & in manu
15 sua falcem acutam. *Et alius Angelus exi-
uit de templo, clamans voce magna ad se-
dentem super nubem: Mitte falcem tuam,
& mete quia venit hora vt metatur, quo-
16 niam aruit messis terræ. * Et misit qui se-
debat super nubem, falcem suam in ter-
17 ram, & demessa est terra.* Et alius Angelus
exiuit de templo, quod est in cælo, habens
18 & ipse falcem acutam.* Et alius Angelus
exiuit de altari, qui habebat potestatem su
pra ignem: & clamauit voce magna ad
eum, qui habebat falcem acutam, dicens:
Mitte falcem tuam acutam, & vindemia
botros vineæ terræ: quoniam maturæ sunt
19 vuæ eius. *Et misit Angelus falcem suam
acutam in terram, & vindemiauit vineam
terræ, & misit in lacum iræ Dei magnum:
20 *& calcatus est lacus extra ciuitatem, &
exiuit sanguis de lacu vsque ad frenos e-
quorum per stadia mille sexcenta.

CAP.

Cap. XV.

ET vidi aliud ſignum in cælo magnum, 1
& mirabile, Angelos ſeptem, habentes
plagas ſeptem nouiſſimas: Quoniam in il-
lis conſummata eſt ira Dei. * Et vidi tam- 2
quam mare vitreum miſtum igne, & eos,
qui vicerunt beſtiam, & imaginem eius, &
numerum nominis eius, ſtantes ſuper ma-
re vitreum, habentes citharas Dei: * & can- 3
tantes canticum Moyſi ſerui Dei, & canti-
cum Agni, dicentes: Magna, & mirabilia
ſunt opera tua Domine Deus omnipotẽs:
iuſtæ & veræ ſunt viæ tuæ, Rex ſæculorum.
* Quis non timebit te Domine, & magni- 4
ficabit nomen tuum? quia ſolus pius es:
quoniam omnes gentes venient, & adora-
bunt in conſpectu tuo, quoniam iudicia tua
manifeſta ſunt. * Et poſt hæc vidi, & ecce 5
apertum eſt templum tabernaculi teſtimo-
nij in cælo: * & exierunt ſeptem Angeli 6
habẽtes ſeptem plagas de templo, veſtiti li-
no mundo, & candido, & præcincti circa
pectora zonis aureis. * Et vnum de quat- 7
tuor animalibus dedit ſeptem Angelis ſe-
ptem phialas aureas, plenas iracundiæ Dei
viuentis in ſæcula ſæculorum. * Et imple- 8
tum eſt templum fumo a maieſtate Dei, &
de virtute eius: & nemo poterat introire in
templum, donec conſummarentur ſeptem
plagæ ſeptem Angelorum.

Cap. XVI.

ET audiui vocem magnam de templo, 1
dicentem ſeptem Angelis: Ite, & effun-
dite ſeptem phialas iræ Dei in terram. * Et 2
abijt primus, & effudit phialam ſuam in
terram, & factum eſt vulnus ſæuum, & peſ-
ſimum in homines, qui habebant chara cte-
rem beſtiæ: & in eos, qui adorauerunt ima-
ginem eius. * Et ſecundus Angelus effu- 3
dit phialam ſuam in mare, & factus eſt ſan
guis tamquam mortui: & omnis anima vi-
uens mortua eſt in mari. * Et tertius ef- 4
fugit phialam ſuam ſuper flumina, & ſuper
fontes aquarum, & factus eſt ſanguis. * Et 5
audiui Angelum aquarum dicentem: Iu-
ſtus es Domine qui es, & qui eras ſanctus,
6 qui hæc iudicaſti: * quia ſanguinem Sancto-
rum, & Prophetarum effuderunt, & ſangui-
nem eis dediſti bibere: digni enim ſunt.
7 * Et audiui alterũ ab altari dicentem: Etiã
Domine Deus omnipotens vera, & iuſta
8 iudicia tua. * Et quartus Angelus effudit
phialam ſuam in ſolem, & datũ eſt illi æſtu
9 affligere homines, & igni: * & æſtuauerunt
homines æſtu magno, & blaſphemauerunt
nomen Dei habentis poteſtatem ſuper has
plagas, neque egerunt pœnitentiam vt da-
10 rent illi gloriam. * Et quintus Angelus ef-
fudit phialam ſuam ſuper ſedem beſtiæ: &
factum eſt regnum eius tenebroſum, & cõ-
manducauerunt linguas ſuas præ dolore:
11 * & blaſphemauerũt Deum cæli præ dolo-
ribus, & vulneribus ſuis, & non egerunt pœ-
12 nitentiam ex operibus ſuis. * Et ſextus An-
gelus effudit phialam ſuam in flumen illud
magnũ Euphraten: & ſiccauit aquam eius,
vt præpararetur via regibus ab ortu ſolis.
13 * Et vidi de ore draconis, & de ore beſtiæ, &
de ore pſeudoprophetæ ſpiritus tres immũ-
14 dos in modum ranarum. * Sunt enim ſpiri-
tus dæmoniorũ faciẽtes ſigna, & procedũt
ad reges totius terræ cõgregare illos in præ
lium ad diem magnum omnipotentis Dei.
15 * Ecce venio ſicut fur. Beatus, qui vigilat,
& cuſtodit veſtimẽta ſua, ne nudus ambu-
16 let, & videant turpitudinem eius. * Et con-
gregabit illos in locum, qui vocatur He-
17 braice Armagedon. * Et ſeptimus Ange-
lus effudit phialã ſuam in aerẽ, & exiuit vox
magna de templo a throno, dicens: Factum
18 eſt. * Et facta ſunt fulgura, & voces, & to-
nitrua, & terræmotus factus eſt magnus,
qualis numquam fuit ex quo homines fue-
runt ſuper terram: talis terræmotus, ſic ma
19 gnus. * Et facta eſt ciuitas magna in tres
partes: & ciuitates Gentium ceciderunt.
& Babylon magna venit in memoriam an-
te Deum, dare illi calicem vini indignatio-
20 nis iræ eius. * Et omnis inſula fugit, &
21 montes non ſunt inuenti. * Et grando ma-
gna ſicut talentum deſcẽdit de cœlo in ho-
mines: & blaſphemauerũt Deum homines

pro-

propter plagam grandinis: quoniam magna facta est vehementer.

Cap. XVII.

ET venit vnus de septẽ Angelis, qui ha- 1
bebant septem phialas, & locutus est
mecum, dicens: Veni ostendam tibi dam-
nationem meretricis magnæ, quæ sedet su-
per aquas multas, *cum qua fornicati sunt 2
reges terræ, & inebriati sunt qui inhabitant
terram de vino prostitutionis eius. * Et ab- 3
stulit me in spiritu in desertum. Et vidi mu-
lierem sedentem super bestiam coccineam,
plenam nominibus blasphemiæ, habentem
capita septem, & cornua decem. *Et mulier 4
erat circũdata purpura, & coccino, & inau-
rata auro, & lapide pretioso, & margaritis,
habens poculum aureum in manu sua, ple
num abominatione, & immunditia fornica
tionis eius: * Et in fronte eius nomen scri- 5
ptum: Mysterium: Babylon magna, mater
fornicationum, & abominationum terræ.
*Et vidi mulierem ebriam de sanguine san 6
ctorum, & de sanguine martyrum Iesu. Et
miratus sum cum vidissem illam admiratio-
ne magna. * Et dixit mihi Angelus: Qua- 7
re miraris? Ego dicam tibi sacramentum
mulieris, & bestiæ, quæ portat eam, quæ ha
bet capita septem, & cornua decem. * Be- 8
stia, quam vidisti, fuit, & non est, & ascen-
sura est de abysso, & in interitum ibit: &
mirabuntur inhabitantes terram (quorum
non sunt scripta nomina in Libro vitæ a cõ-
stitutione mũdi) vidẽtes bestiam, quæ erat,
& nõ est. * Et hic est sensus, qui habet sa- 9
pientiam. Septem capita: septem montes
sunt, super quos mulier sedet, & reges se-
ptem sunt. * Quinque ceciderunt, vnus 10
est, & alius nondum venit: & cum vene-
rit, oportet illum breue tempus manere.
* Et bestia, quæ erat, & non est: & ipsa octa- 11
ua est: & de septem est, & in interitum va-
dit. * Et decem cornua, quæ vidisti, decem 12
reges sunt: qui regnum nõdum acceperũt,
sed potestatẽ tamquam reges vna hora ac-
cipient post bestiam. *Hi vnum consilium 13
habent, & virtutem, & potestatem suam
14 bestiæ tradent. * Hi cum Agno pugnabũt,
& Agnus vincet illos: quoniam Dominus
dominorum est, & Rex regum, & qui cum
15 illo sunt, vocati, electi, & fideles. * Et di-
xit mihi: Aquæ, quas vidisti vbi meretrix
sedet, populi sunt, & Gentes, & linguæ.
16 *Et decem cornua, quæ vidisti in bestia: hi
odiẽt fornicariam, & desolatam facient il-
lam, & nudam, & carnes eius manducabũt,
17 & ipsam igni concremabunt. * Deus enim
dedit in corda eorum vt faciant quod placi
tum est illi: vt dent regnum suum bestiæ
18 donec cõsummentur verba Dei. * Et mu-
lier, quam vidisti, est ciuitas magna, quæ ha-
bet regnum super reges terræ.

Cap. XVIII.

1 ET post hæc vidi alium Angelum de-
scendentem de cælo, habentem pote-
statem magnam: & terra illuminata est a
2 gloria eius. * Et exclamauit in fortitudine
dicens: Cecidit, cecidit Babylõ magna: &
facta est habitatio dæmoniorum, & custo-
dia omnis spiritus immundi, & custodia
3 omnis volucris immũdæ, & odibilis: * quia
de vino iræ fornicationis eius biberũt om-
nes gẽtes: & reges terræ cum illa fornicati
sunt: & mercatores terræ de virtute delicia-
4 rum eius diuites facti sunt. * Et audiui aliã
vocem de cælo, dicẽtem: Exite de illa po-
pulus meus: vt ne participes sitis delictorũ
5 eius, & de plagis eius nõ accipiatis. *Quo-
niam peruenerũt peccata eius vsque ad cæ-
lum, & recordatus est Dominus iniquitatũ
6 eius. * Reddite illi sicut & ipsa reddidit vo-
bis: & duplicate duplicia secundum opera
eius: in poculo, quo miscuit, miscete illi
7 duplum. * Quantum glorificauit se, &
in delicijs fuit, tantum date illi tormentum
& luctum: quia in corde suo dicit: Sedeo re-
gina: & vidua non sum: & luctum non vi-
8 debo. * Ideo in vna die venient plagæ eius,
mors, & luctus, & fames, & igne cõbure-
tur: quia fortis est Deus, qui iudicabit illã.
9 * Et flebunt, & plangent se super illam re-
ges terræ, qui cũ illa fornicati sunt, & in de-
licijs vixerunt, cum viderint fumũ incendij

eius: * longe stantes propter timorem tor- 10
mentorum eius, dicentes: Væ, væ ciuitas
illa magna Babylon, ciuitas illa fortis: quo-
niam vna hora venit iudicium tuum. * Et 11
negotiatores terræ flebunt, & lugebunt su
per illam: quoniam merces eorum nemo
emet amplius: * merces auri, & argenti, & 12
lapidis pretiosi, & margaritæ, & byssi, &
purpuræ, & serici, & cocci, (& omne lignum
thyinum, & omnia vasa eboris, & omnia
vasa de lapide pretioso, & æramento, & fer
ro, & marmore, * & cinamomum) & odo- 13
ramentorum, & vnguenti, & thuris, & vi-
ni, & olei, & similæ, & tritici, & iumento-
rum, & ouium, & equorum, & rhedarum,
& mancipiorum, & animarum hominum.
* Et poma desiderij animæ tuæ discesserunt 14
a te, & omnia pinguia, & præclara perie-
runt a te, & amplius illa iam non inue-
nient. * Mercatores horum, qui diuites 15
facti sunt, ab ea longe stabunt propter ti-
morem tormẽtorum eius, flentes, ac lugen
tes, * & dicentes: Væ, væ ciuitas illa magna, 16
quæ amicta erat bysso, & purpura, & cocco,
& deaurata erat auro, & lapide pretioso, &
margaritis: * quoniam vna hora destitutæ 17
sunt tantæ diuitiæ, & omnis gubernator, &
omnis, qui in lacũ nauigat, & nautæ, & qui
in mari operantur, longe steterunt, * & 18
clamauerunt videntes locum incendij e-
ius, dicentes: Quæ similis ciuitati huic ma-
gnæ? * Et miserunt puluerem super capi- 19
ta sua, & clamauerunt flentes, & lugentes,
dicentes: Væ, væ ciuitas illa magna, in
qua diuites facti sunt omnes, qui habebãt
naues in mari de pretijs eius: quoniam vna
hora desolata est. * Exulta super eam cæ- 20
lum, & sancti Apostoli, & Prophetæ: quo-
niam iudicauit Deus iudicium vestrum de
illa. * Et sustulit vnus Angelus fortis lapi- 21
dem quasi molarem magnũ, & misit in ma
re, dicens: Hoc impetu mittetur Babylon
ciuitas illa magna, & vltra iam non inue-
nietur. * Et vox citharœdorum, & musico- 22
rum, & tibia canentium, & tuba non au-
dietur in te amplius: & omnis artifex om-
nis artis non inuenietur in te amplius: &

23 vox molæ non audietur in te amplius: * &
lux lucernæ non lucebit in te amplius: &
vox sponsi, & sponsæ non audietur adhuc
in te: quia mercatores tui erant principes
terræ, quia in veneficijs tuis errauerunt om
24 nes gentes. * Et in ea sanguis prophetarũ
& sanctorum inuentus est: & omnium, qui
interfecti sunt in terra.

CAP. XIX.

1 POST hæc audiui quasi vocem turbarũ
multarum in cælo dicentium: Alleluia:
Salus, & gloria, & virtus Deo nostro est:
2 * quia vera, & iusta iudicia sunt eius, qui iu-
dicauit de meretrice magna, quæ corrupit
terrã in prostitutione sua, & vindicauit san-
guinem seruorũ suorum de manibus eius.
3 * Et iterum dixerunt: Alleluia. Et fumus
4 eius ascendit in sæcula sæculorum. * Et ce-
ciderunt seniores vigintiquattuor, & quat-
tuor animalia, & adorauerunt Deum seden
tẽ super thronum, dicentes: Amẽ: Alleluia.
5 * Et vox de throno exiuit, dicens: Laudem
dicite Deo nostro omnes serui eius: & qui
6 timetis eũ pusilli, & magni. * Et audiui quasi
vocem turbæ magnæ, & sicut vocem aqua-
rum multarum, & sicut vocem tonitruo-
rum magnorum, dicentium: Alleluia: quo-
niam regnauit Dominus Deus noster om-
7 nipotens. * Gaudeamus, & exultemus: &
demus gloriam ei: quia venerunt nuptiæ
8 Agni, & vxor eius præparauit se. * Et da-
tum est illi vt cooperiat se byssino splẽden
ti, & candido. Byssinum enim iustificatio-
9 nes sunt Sanctorum. * Et dixit mihi: Scri-
be: Beati, qui ad cœnam nuptiarum Agni
vocati sunt: & dixit mihi: Hæc verba Dei
10 vera sunt. * Et cecidi ante pedes eius, vt
adorarem eum. Et dicit mihi: Vide ne fe-
ceris: conseruus tuus sum, & fratrum tuorũ
habentium testimonium Iesu. Deum ado-
ra. Testimoniũ enim Iesu est spiritus pro-
11 phetiæ. * Et vidi cælum apertum, & ecce
equus albus, & qui sedebat super eum, vo-
cabatur Fidelis, & Verax, & cum iustitia iu-
12 dicat, & pugnat. * Oculi autem eius sicut
flamma ignis, & in capite eius diademata
multa,

multa, habens nomen ſcriptum, quod ne-
mo nouit niſi ipſe. * Et veſtitus erat veſte 13
aſperſa ſanguine: & vocatur nomen eius,
Verbum Dei. * Et exercitus qui ſunt in cæ- 14
lo, ſequebantur eum in equis albis, veſtiti
byſſino albo, & mundo. * Et de ore eius 15
procedit gladius ex vtraque parte acutus: vt
in ipſo percutiat Gētes. Et ipſe reget eas in
virga ferrea: & ipſe calcat torcular vini fu-
roris iræ Dei omnipotentis. * Et habet in 16
veſtimento, & in fœmore ſuo ſcriptum:
Rex regum, & Dominus dominantium.
* Et vidi vnum Angelum ſtantem in ſole, & 17
clamauit voce magna, dicens omnibus aui-
bus, quæ volabant per medium cæli: Veni-
te, & congregamini ad cœnam magnam
Dei: * vt manducetis carnes regum, & car- 18
nes tribunorum, & carnes fortium, & car-
nes equorum, & ſedentium in ipſis, & car-
nes omnium liberorum, & ſeruorum, & pu-
ſillorum, & magnorum. * Et vidi beſtiam, 19
& reges terræ, & exercitus eorum congre-
gatos ad faciendum prælium cum illo, qui
ſedebat in equo, & cum exercitu eius. * Et 20
apprehenſa eſt beſtia, & cum ea pſeudopro-
pheta: qui fecit ſigna coram ipſo, quibus
ſeduxit eos, qui acceperunt characterem
beſtiæ, & qui adorauerunt imaginem eius.
Viui miſſi ſunt hi duo in ſtagnum ignis ar-
dentis ſulphure: * Et ceteri occiſi ſunt in 21
gladio ſedentis ſuper equum, qui procedit
de ore ipſius: & omnes aues ſaturatæ ſunt
carnibus eorum.

CAP. XX.

ET vidi Angelum deſcendētem de cæ- 1
lo, habentem clauem abyſſi, & cate-
nam magnam in manu ſua. * Et apprehen- 2
dit draconem, ſerpentem antiquum, qui eſt
diabolus, & ſatanas, & ligauit eum per an-
nos mille: * & miſit eum in abyſſum, & clau 3
ſit, & ſignauit ſuper illum vt non ſeducat
amplius gentes, donec conſummentur mil-
le anni: & poſt hæc oportet illum ſolui mo-
dico tempore. * Et vidi ſedes, & ſederunt 4
ſuper eas, & iudicium datum eſt illis: & ani-
mas decollatorum propter teſtimonium Ie
ſu, & propter verbum Dei, & qui non ado-
rauerunt beſtiam, neque imaginem eius,
nec acceperūt characterē eius in frontibus,
aut in manibus ſuis, & vixerunt, & regna-
5 uerunt cum Chriſto mille annis. * Ceteri
mortuorum non vixerunt, donec conſum-
mentur mille anni: Hæc eſt reſurrectio pri-
6 ma. * Beatus, & ſanctus, qui habet partem
in reſurrectione prima: in his ſecunda mors
nō habet poteſtatem: ſed erunt ſacerdotes
Dei & Chriſti, & regnabunt cum illo mille
7 annis. * Et cum conſummati fuerint mille
anni, ſoluetur ſatanas de carcere ſuo, & exi-
bit, & ſeducet Gentes, quæ ſunt ſuper quat-
tuor angulos terræ, Gog, & Magog, & con-
gregabit eos in prælium, quorum numerus
8 eſt ſicut arena maris. * Et aſcenderūt ſuper
latitudinem terræ, & circuierunt caſtra ſan-
9 ctorum, & ciuitatem dilectam. * Et deſcen-
dit ignis a Deo de cælo, & deuorauit eos: &
Diabolus, qui ſeducebat eos, miſſus eſt in
10 ſtagnum ignis, & ſulphuris, vbi & beſtia, * &
pſeudopropheta cruciabuntur die ac nocte
11 in ſæcula ſæculorum. * Et vidi thronum
magnum candidum, & ſedentem ſuper eū,
a cuius conſpectu fugit terra, & cælum, &
12 locus non eſt inuentus eis. * Et vidi mor-
tuos magnos, & puſillos ſtantes in conſpe-
ctu throni, & libri aperti ſunt: & alius Liber
apertus eſt, qui eſt vitæ: & iudicati ſunt mor-
tui ex his, quæ ſcripta erant in libris ſecun-
13 dum opera ipſorū. * & dedit mare mortuos,
qui in eo erant: & mors, & infernus dederūt
mortuos ſuos, qui in ipſis erant: & iudica-
tum eſt de ſingulis ſecundum opera ipſo-
14 rum. * Et infernus, & mors miſſi ſunt in ſta
15 gnum ignis. Hæc eſt mors ſecunda. * Et
qui non inuentus eſt in Libro vitæ ſcriptus,
miſſus eſt in ſtagnum ignis.

CAP. XXI.

1 ET vidi cælum nouum, & terram no-
uam. Primum enim cælum, & prima
2 terra abijt, & mare iam non eſt. * Et ego
Ioannes vidi ſanctam ciuitatem Ieruſalem
3 nouam deſcendentem de cælo a Deo, para-
tam, ſicut ſponſam ornatam viro ſuo. * Et
audi-

audiui vocem magnam de throno dicenté:
Ecce tabernaculum Dei cum hominibus;
& habitabit cum eis. Et ipsi populus eius
erunt,& ipse Deus cum eis erit eorũ Deus:
* & absterget Deus omnem lacrymam ab 4
oculis eorum: & mors vltra non erit,neque
luctus, neque clamor, neque dolor erit vl-
tra, quia prima abierunt. * Et dixit qui se- 5
debat in throno: Ecce noua facio omnia.
Et dixit mihi: Scribe, quia hæc verba fide-
lissima sunt,& vera. * Et dixit mihi: Factum 6
est. ego sum α, & ω: initium, & finis. Ego
sitienti dabo de fonte aquæ vitæ, gratis.
* Qui vicerit,possidebit hæc,& ero illi Deus, 7
& ille erit mihi filius. * Timidis autem,& in- 8
credulis,& execratis,& homicidis,& forni-
catoribus,& veneficis,& idololatris,& om-
nibus mendacibus, pars illorum erit in sta-
gno ardẽti igne,& sulphure: quod est mors
secunda. * Et venit vnus de septem Angelis 9
habẽtibus phialas plenas septem plagis no-
uissimis,& locutus est mecũ, dicens: Veni,
& ostendam tibi sponsam, vxorem Agni.
* Et sustulit me in spiritu in mõtem magnũ, 10
& altum, & ostendit mihi ciuitatem san-
ctam Ierusalem descendentem de cælo a
Deo, * habentem claritatem Dei: & lu- 11
men eius simile lapidi pretioso tamquam
lapidi iaspidis,sicut crystallum. * Et habe- 12
bat murum magnum,& altum, habentem
portas duodecim:& in portis Angelos duo-
decim,& nomina inscripta,quæ sunt nomi-
na duodecim tribuum filiorum Israel. * Ab 13
Oriente portæ tres: & ab Aquilone portæ
tres: & ab Austro portæ tres: & ab Occasu
portæ tres. * Et murus ciuitatis habens fun- 14
damenta duodecim, & in ipsis duodecim
nomina duodecim Apostolorum Agni. * Et 15
qui loquebatur mecum, habebat mensu-
ram arundineam auream,vt metiretur ciui-
tatem, & portas eius,& murum. * & ciuitas 16
in quadro posita est,& longitudo eius tanta
est quanta & latitudo: & mensus est ciuita
tem de arundine aurea per stadia duode-
cim millia: & longitudo,& altitudo,& lati-
tudo eius æqualia sunt. * Et mensus est mu 17
rum eius centum quadraginta quattuor cu-
bitorum, mensura hominis, quæ est angeli.
18 * Et erat structura muri eius ex lapide iaspi-
de: ipsa vero ciuitas aurum mundum simile
19 vitro mundo. * Et fundamẽta muri ciuitatis
omni lapide pretioso ornata. Fundamen-
tum primum,iaspis: secundum,sapphirus:
tertium,calcedonius: quartum,smaragdus:
20 * quintum,sardonyx: sextũ, sardius: septi-
mum,chrysolithus: octauum,beryllus: no-
num, topazius: decimũ, chrysoprasus: vn-
decimum,hyacinthus: duodecimum,ame-
21 thystus. * Et duodecim portæ, duodecim
margaritæ sunt, per singulas: & singulæ
portæ erant ex singulis margaritis:& platea
ciuitatis aurum mundum, tamquã vitrum
22 perlucidum. * Et templum non vidi in ea:
Dominus enim Deus omnipotens templũ
23 illius est,& Agnus. * Et ciuitas non eget
sole,neque luna vt luceant in ea: nam cla-
ritas Dei illuminauit eam,& lucerna eius est
24 Agnus. * Et ambulabunt gentes in lumine
eius: & reges terræ afferent gloriam suam,
25 & honorem in illam. * Et portæ eius non
claudentur per diem: nox enim non erit
26 illic. * Et afferent gloriam, & honorem
27 gentium in illam. * Non intrabit in eam
aliquod coinquinatum, aut abominatio-
nem faciens, & mendacium, nisi qui scri-
pti sunt in libro vitæ Agni.

CAP. XXII.

1 ET ostendit mihi fluuium aquæ vitæ,
splendidum tamquam crystallum,pro-
2 cedentem de sede Dei & Agni. * In medio
plateæ eius,& ex vtraque parte fluminis li-
gnum vitæ,afferens fructus duodecim, per
menses singulos reddens fructum suum, &
3 folia ligni ad sanitatem Gentium. * Et om-
ne maledictum non erit amplius: sed sedes
Dei,& Agni in illa erunt, & serui eius ser-
4 uient illi. * Et videbunt faciem eius: & no-
5 men eius in frontibus eorum. * Et nox vl-
tra non erit: & non egebunt lumine lucer-
næ,neque lumine solis,quoniam Dominus
Deus illuminabit illos, & regnabunt in sæ-
6 cula sæculorum. * Et dixit mihi: Hæc ver-
ba fidelissima sunt, & vera. Et Dominus

Deus

Deus ſpirituum prophetarum miſit Ange-
lum ſuum oſtendere ſeruis ſuis quæ opor-
tet fieri cito.*Et ecce venio velociter. Bea- 7
tus, qui cuſtodit verba prophetiæ libri hu-
ius. *Et ego Ioannes, qui audiui, & vidi 8
hæc. Et poſtquam audiſſem, & vidiſſem,
cecidi vt adorarem ante pedes angeli, qui
mihi hæc oſtendebat: *& dixit mihi: Vide 9
ne feceris: conſeruus enim tuus ſum, & fra-
trum tuorum prophetarum, & eorum, qui
ſeruant verba prophetiæ libri huius: Deum
adora.* Et dicit mihi: Ne ſignaueris verba 10
prophetiæ libri huius: tempus enim prope
eſt.*Qui nocet, noceat adhuc: & qui in ſor 11
dibus eſt, ſordeſcat adhuc: & qui iuſtus eſt,
iuſtificetur adhuc: & ſanctus, ſanctificetur
adhuc. *Ecce venio cito, & merces mea 12
mecum eſt, reddere vnicuique ſecundum
opera ſua.* Ego ſum α, & ω, primus, & no- 13
uiſſimus, principium, & finis.* Beati, qui la- 14
uant ſtolas ſuas in ſanguine Agni: vt ſit po-
teſtas eorum in ligno vitæ, & per portas
intrent in ciuitatem. *Foris canes, & ve- 15
nefici, & impudici, & homicidæ, & idolis
ſeruientes, & omnis, qui amat, & facit
16 mendacium. *Ego Ieſus miſi Angelum
meum, teſtificari vobis hæc in Eccleſijs.
Ego ſum radix, & genus Dauid, ſtella
17 ſplendida, & matutina. *Et ſpiritus, &
ſponſa dicunt: Veni. Et qui audit, dicat:
Veni. Et qui ſitit, veniat: & qui vult, ac-
18 cipiat aquam vitæ, gratis.* Conteſtor enim
omni audienti verba prophetiæ libri huius:
Si quis appoſuerit ad hæc, apponet Deus
ſuper illum plagas ſcriptas in libro iſto.
19 *Et ſi quis diminuerit de verbis libri pro-
phetiæ huius, auferet Deus partem eius de
libro vitæ, & de ciuitate ſancta, & de his,
20 quæ ſcripta ſunt in libro iſto.* dicit qui te-
ſtimonium perhibet iſtorum. Etiam
venio cito: Amen. Veni Do-
mine Ieſu. *Gratia Do-
mini noſtri Ieſu
Chriſti cum
omnibus
vobis.
AMEN.

Oratio Manassæ, necnon Libri duo, qui sub libri Tertij & Quarti Esdræ nomine circumferuntur, hoc in loco, extra scilicet seriem Canonicorum Librorum, quos sancta Tridentina Synodus suscepit, & pro Canonicis suscipiendos decreuit, sepositi sunt, ne prorsus interirent, quippe qui a nonnullis sanctis Patribus interdum citantur, & in aliquibus Biblijs Latinis tam manuscriptis quàm impressis reperiuntur.

ORATIO MANASSAE REGIS IVDA, CVM CAPTVS TENERETVR IN BABYLONE.

DOMINE omnipotens Deus patrum nostrorum, Abraham, & Isaac, & Iacob, & seminis eorum iusti, qui fecisti cælum & terram cum omni ornatu eorum, qui ligasti mare verbo præcepti tui, qui conclusisti abyssum, & signasti eam terribili & laudabili nomine tuo: quem omnia pauent, & tremunt a vultu virtutis tuæ, quia importabilis est magnificentia gloriæ tuæ, & insustentabilis ira comminationis tuæ super peccatores: immensa vero & inuestigabilis misericordia promissionis tuæ: quoniam tu es Dominus, altissimus, benignus, longanimis, & multum misericors, & pœnitens super malitias hominum. Tu Domine, secundum multitudinem bonitatis tuæ promisisti pœnitentiam, & remissionem ijs, qui peccauerunt tibi, & multitudine miserationum tuarum decreuisti pœnitentiam peccatoribus, in salutem. Tu igitur Domine Deus iustorum, non posuisti pœnitentiam iustis, Abraham, & Isaac, & Iacob, ijs qui tibi non peccauerunt: sed posuisti pœnitentiam propter me peccatorem: quoniam peccaui super numerum arenæ maris: multiplicatæ sunt iniquitates meæ Domine, multiplicatæ sunt iniquitates meæ, & non sum dignus intueri & aspicere altitudinem cæli, præ multitudine iniquitatum mearum. incuruatus sum multo vinculo ferreo, vt non possim attollere caput meum, & non est respiratio mihi: quia excitaui iracundiam tuam, & malum coram te feci: non feci voluntatem tuam, & mandata tua non custodiui: statui abominationes, & multiplicaui offensiones. Et nunc flecto genu cordis mei, precans a te bonitatem. Peccaui Domine, peccaui, & iniquitates meas agnosco. Quare peto rogans te, remitte mihi Domine, remitte mihi, & ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in æternum, iratus, reserues mala mihi, neque damnes me in infima terræ loca: quia tu es Deus, Deus, inquam, pœnitentium: & in me ostendes omnem bonitatem tuam, quia indignum saluabis me secundum magnam misericordiam tuam, & laudabo te semper omnibus diebus vitæ meæ: quoniam te laudat omnis virtus cælorum, & tibi est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

LIBER ESDRAE TERTIVS.

CAPVT PRIMVM.

ET fecit Iosias Pascha in Ierosolymis 1
Domino, & immolauit Phase quarta decima luna primi mensis: * sta- 2
tuens sacerdotes per vices dierum
stolis amictos in templo Domini.
*& dixit Leuitis sacris seruis Israel, 3
vt sanctificarent se Domino in positione sanctæ arcæ Domini, in domo, quam ædificauit
Salomon filius Dauid rex.* Non erit vobis tollere su- 4
per humeros eam. Et nunc deseruite Domino vestro,
& curam agite gentis illius Israel ex parte secundum
5 pagos & tribus vestras,* secundum scripturam Dauid
regis Israel, & secundum magnificentiam Salomonis
filij eius, omnes in templo, & secundum particulã principatus paternam vestram eorum, qui stant in cõspectu
6 fratrum filiorum Israel.* Immolate Pascha, & sacrificia parate fratribus vestris, & facite secundum præ-
7 ceptum Domini quod datum est Moysi.* Et donauit

Iosias in plebem, quæ inuenta est, ouium, agnorum, &
hœdorum, & caprarum triginta millia, vitulos tria
millia. * hæc de regalibus data sunt secundum promis- 8
sionem populo: & sacerdotibus in Pascha, oues nume-
ro duo millia, ac vituli centum. * Et Iechonias, & Se- 9
meias, & Nathanael fratres, & Hasabias, & Oziel, &
Coraba in Phase, oues quinque millia, vitulos quin-
gentos. * Et hæc cum fierent eleganter, steterunt sa- 10
cerdotes & Leuitæ habentes azyma per tribus. * Et se- 11
cundum partes principatus patrum in conspectu po-
puli offerebant Domino, secundũ ea quæ in libro Moysi
scripta sunt: * & assauerunt Phase igni prout oporte- 12
bat: & hostias coxerunt in emolis, & in ollis cum be-
neuolentia: * & attulerunt omnibus qui erant ex ple- 13
be: & post hæc parauerunt sibi & sacerdotibus: * Sacer- 14
dotes enim offerebant adipes, vsque dum finita esset
hora: & Leuitæ parauerunt sibi, & fratribus suis, filijs
Aaron. * Et sacri cantores filij Asaph erant per ordinẽ 15
secundum præceptum Dauid, & Asaph, & Zacharias, &
Ieddimus, qui erat a rege: * Et ostiarij per singulas 16
ianuas, ita vt non præuaricaretur vnusquisque suam:
fratres enim illorum parauerunt illis. * Et consumma- 17
ta sunt quæ pertinebant ad sacrificium Domini. * In 18
illa die egerunt Phase, & offerebant hostias super Do-
mini sacrificium, secundum præceptum regis Iosiæ.
* Et egerunt filij Israel, qui inuenti sunt in tempore illo, 19
Phase: & diem festum azymorum per dies septem: * & 20
non est celebratum Phase tale in Israel, a temporibus
Samuelis prophetæ: * & omnes reges Israel non cele- 21
brauerunt tale Pascha quale egit Iosias, & Sacerdotes,
& Leuitæ, & Iudæi, & omnis Israel, qui inuenti sunt
in commoratione Ierosolymis. * Octauo decimo anno, 22
regnante Iosia celebratum est Phase. * Et directa sunt 23
opera Iosiæ in conspectu Domini sui in corde pleno
metuentis: * & quæ circa illum quidem conscripta 24
sunt, in pristinis temporibus de eis, qui peccauerunt,
quiq; irreligiosi fuerunt in Dominum præ omni gente,
& qui non quæsierunt verba Domini super Israel. * Et 25
post omnem actum hunc Iosiæ, ascendit Pharao rex
Aegypti, veniens in Charcamis ab itinere super Eu-
phratem, & exijt obuiam illi Iosias. * Et misit rex 26
Aegypti ad Iosiam, dicens: Quid mihi & tibi est rex
Iudæ? * Non sum missus a Domino vt pugnem contra 27
te: super Euphratem enim bellum meum est, festinans
descende. * Et non est reuersus Iosias super currum: 28
sed expugnare eum conabatur, non attendens ver-
bum prophetæ ex ore Domini: * sed constituit ad eum 29
bellum in campo Mageddo. Et descenderunt princi-
pes ad regem Iosiam. * Et dixit rex pueris suis, Amo- 30
uete me a prælio, infirmatus sum enim valde. Et sta-
tim amouerunt eum pueri ipsius de acie. * Et ascen- 31
dit super currum secundarium suum: & perueniens
Ierosolymam, vita functus est, & sepultus est in pa-
terno sepulchro. * Et in tota Iudæa lugebant Iosiam: 32
& qui præsidebant, cum vxoribus lamentabant eum
vsque in hunc diem. Et datum est hoc fieri semper in
omnẽ genus Israel. * Hæc autem præscripta sunt in li- 33
bro historiarum regum Iudæ: & singula gesta actus
Iosiæ, & eius gloria & intellectus eius in lege Domini:
quæq. gesta sunt ab eo, & quæ non scripta sunt in li-
bro regum Israel & Iudæ: * Et assumentes, qui erant 34
ex gente Iechoniam filium Iosiæ, constituerunt regem
pro Iosia patre suo, cum esset annorum trigintatrium.
* Et regnauit super Israel mensibus tribus. Et amouit 35
eum rex Aegypti, ne regnaret in Ierosolymis: * & 36
mulctauit gentem argenti talenta centum, & auri ta-
lentum vnum. * Et constituit rex Aegypti Ioacim fra- 37
38 trem ipsius, regem Iudæ & Ierusalem: * & alligauit
magistratus Ioacim, & Zaracelem fratrem suum, &
39 apprehendens reduxit in Aegyptum. * Annorum erat
Ioacim vigintiquinque, cum regnare cœpisset in terra
Iuda & Ierusalem: & fecit malum in conspectu Domi-
40 ni. * Post hunc autem ascendit Nabuchodonosor rex
Babylonis, & alligans eum in æreo vinculo, perduxit
41 in Babyloniam: * & sacra vasa Domini accepit Nabu-
chodonosor, & tulit & consecrauit in templo suo in
42 Babylonia. * Nam de immunditia illius, & irreligio-
43 sitate scriptum est in libro temporum regum. * Et re-
gnauit Ioachin filius eius pro eo. Cum autem consti-
44 tutus esset rex, erat annorum decem & octo. * Regna-
uit autem menses tres, & dies decem in Ierusalem,
45 & fecit malum in conspectu Domini: * & post annum
mittens Nabuchodonosor, transmigrauit eum in Ba-
46 byloniam simul cum sacris vasis Domini. * Et con-
stituit Sedeciam regem Iuda, & Ierusalem, cum esset
annorum viginti vnius: regnauit autem annis vnde-
47 cim. * Et fecit malum in conspectu Domini, & non est
veritus a verbis, quæ dicta sunt ab Ieremia propheta
48 ex ore Domini: * & adiuratus a rege Nabuchodonosor,
periurans discessit: & indurata ceruice sua, & corde
49 suo, transgressus est legitima Domini Dei Israel. * Et
duces populi Domini multa inique gesserunt, & impie
egerunt super omnes immunditias gentium: & pol-
luerunt templum Domini quod sanctum erat in Iero-
50 solymis. * Et misit Deus patrum ipsorum per ange-
lum suum reuocare eos, propter quod parceret illis,
51 & tabernaculo suo. * Ipsi vero subsannabant in angelis
suis: & qua die locutus est Dominus, erant illudentes
52 prophetis eius. * Qui vsque ad iracundiam concita-
tus est super gentem suam propter irreligiositatem
53 suam, & præcepit ascendere reges Chaldæorum. * Hi
occiderunt iuuenes eorum in gladio, in circuitu sancti
templi eorum, & non pepercerunt iuueni, & seni, &
54 virgini, & adolescenti: * sed omnes traditi sunt in ma-
nus ipsorum: & omnia sacra vasa Domini, & regales
55 apothecas resumentes, tulerunt in Babyloniam, * & in-
cenderunt domum Domini, & demolierunt muros Ie-
56 rusalem: & turres eius incenderunt igne, * & consum-
mauerunt omnia honorifica eius, & ad nihilum rede-
gerunt, & reliquos a gladio duxerunt in Babylonem.
57 * Et erant serui illius vsque dum regnarent Persæ in
58 repletione verbi Domini in ore Ieremiæ: * quousque
benigne ageret terra sabbata sua, omni tempore de-
sertionis suæ sabbatizauit in applicatione annorum
septuaginta septem.

CAP. II.

1 REGNANTE Cyro rege Persarum in consumma-
2 tionẽ verbi Domini in ore Ieremiæ, * suscitauit
Dominus spiritum Cyri regis Persarum, & prædicauit
3 in toto regno suo simul per scripturam, * dicens: Hæc
dicit Cyrus rex Persarum: Me constituit regem orbi
4 terrarum Dominus Israel, Dominus excelsus, * & si-
gnificauit mihi ædificare domum sibi in Ierusalem,
5 quæ est in Iudæa. * Si quis est ex genere vestro, do-
6 minus ipsius ascendat cum eo in Ierusalem. * Quot-
quot ergo circa loca habitant, adiuuent eos qui sunt
7 in loco ipso, in auro & argento, * in dationibus cum
equis & iumentis, cumq. alijs quæ secundum vota
apponuntur in ædem Domini quæ est in Ierusalem.
8 * Et stantes principes tribuum, pagorum, & Iudææ ex
tribu Beniamin, & Sacerdotes & Leuitæ, quos exci-
tauit Dominus ascendere & ædificare domum Domini
quæ est in Ierusalem, & qui erant in circuitu eorum,
adiuue-

adiuuerunt in omni auro & argento eius, & iumen- 9
tis, & votis compluribus multi quorum sensus excita-
tus est. * Et Cyrus rex protulit vasa sacra Domini, quæ 10
transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis ex Ierusa-
lem, & consecrauit ea idolo suo. * & proferens ea Cy- 11
rus rex Persarum, tradidit Mithridato, qui erat su-
per thesauros ipsius. * Per hunc autem tradita sunt Sal- 12
manasaro præsidi Iudææ. * Horum autem hic nume- 13
rus: Libatoria argentea duo millia quadringenta, athi-
scæ argenteæ triginta: phialæ aureæ triginta, item ar-
genteæ duo millia quadringentæ, & alia vasa mille.
* omnia autem vasa aurea & argentea, quinque mil- 14
lia octingenta sexaginta. * Et enumerata sunt Salma- 15
nasaro simul cum his qui ex captiuitate Babyloniæ ve-
nerant in Ierosolymam. * In Artaxerxis autem regis 16
Persarum temporibus scripserunt ei de his qui habita-
bant in Iudæa & Ierusalem, Balsamus, & Mithrida-
tus, & Sabellius, & Rathimus, Balthemus, Same-
lius scriba, & reliqui habitantes in Samaria, & cete-
ris locis subiectam epistolam regi Artaxerxi. * DO- 17
MINE, pueri tui Rathimus ab accidentibus, & Sabel-
lius scriba, & reliqui curiæ tuæ iudices in Cœlesyria,
& Phœnice. * Et nunc notum sit domino regi, quo- 18
niam Iudæi qui ascenderunt a vobis ad nos, venientes
in Ierusalem ciuitatem refugam & pessimam, ædifi-
cant furnos eius, & statuunt muros, & templum susci-
tant. * Quod si ciuitas ista, & muri consummati fue- 19
rint, non tantum tributa non sustinebunt pendere,
sed etiam regibus resistent. * Et quia id agitur circa 20
templum, recte haberi arbitrati sumus non despicere
hoc ipsum: * sed notum facere domino regi, vt si vide- 21
bitur, rex, quæratur in libris patrum tuorum, * & in- 22
uenies in admonitionibus scripta de his, & scies quo-
niam ciuitas ista fuit refuga, & reges, & ciuitates con-
cutiens, * & Iudæi refugæ, & prælia committentes in 23
ea ab æterno, ob quam causam ciuitas ista deserta est.
* Nunc ergo notum facimus, domine rex, quoniam 24
si ciuitas hæc ædificata fuerit, & huius muri erecti fue-
rint, descensus tibi non erit in Cœlesyriam, & Phœ-
nicen. * Tunc scripsit rex Rathimo, qui scribebat ac- 25
cidentia, & Balthemo, & Sabellio scribæ, & ceteris
constitutis, & habitantibus in Syria, & Phœnice, ea
quæ subiecta sunt. * LEGI epistolam quam misistis mi- 26
hi. Præcepi ergo inquiri, & inuentum est, quoniam
ciuitas illa est ab æuo regibus resistens, * & homines 27
refugæ, & prælia in ea efficientes, & reges fortissimi
erant in Ierusalem dominantes, & tributa exigentes a
Cœlesyria, & Phœnice. * Nunc ergo præcepi prohibe- 28
re homines illos ædificare ciuitatem, & prohibere ne
quid vltra hæc fiant: * sed nec procedant in plurimum, 29
ex quo sunt malitiæ, ita vt regibus molestia importe-
tur. * Tunc recitatis his quæ a rege Artaxerxe scripta 30
fuerant, Rathimus, & Sabellius scriba, & qui cum
his constituti erant iungentes festinanter venerunt in
Ierusalem cum equitatu, & turba, & agmine: * cœ- 31
peruntq. ædificantes prohibere, & vacabant ab ædifi-
catione templi in Ierusalem, vsque secundo anno re-
gni Darij regis Persarum.

CAP. III.

REx Darius fecit cœnam magnam omnibus ver- 1
naculis suis, & omnibus magistratibus Mediæ &
Persidis, * & omnibus purpuratis, & prætoribus, & 2
consulibus, & præfectis sub illo ab India vsque Aethio-
piam, centum viginti septem prouinciis. * Et cum 3
manducassent, & bibissent, & satiati reuerterentur, tunc
Darius rex ascendit in cubiculum suum, & dormiuit,
4 & expergefactus est. * Tunc illi tres iuuenes corporis
custodes, qui custodiebant corpus regis, dixerunt al-
5 ter alteri: * Dicamus vnusquisque nostrum sermonem
qui præcellat: & cuiuscumque apparuerit sermo sa-
pientior alterius, dabit illi rex Darius dona magna,
6 * purpura cooperiri, & in auro bibere, & super au-
rum dormire, & currum aureo fræno, & cydarim bys-
7 sinam, & torquem circa collum: * & secundo loco se-
debit a Dario propter sapientiam suam: & cognatus
8 Darij vocabitur. * Tunc scribentes singuli suum ver-
bum signauerunt, & posuerunt subtus ceruical Darij
9 regis, * & dixerunt, Cum surrexerit rex, dabimus illi
scripta nostra: & quodcumque iudicauerit rex e tri-
bus, & magistratus Persidis, quoniam verbum eius sa-
10 pientius est, ipsi dabitur victoria sicut scriptum est.
11 * Vnus scripsit, Forte est vinum. * Alius scripsit, For-
12 tior est rex. * Tertius scripsit, Fortiores sunt mulie-
13 res: super omnia autem vincit veritas. * Et cum sur-
rexisset rex, acceperunt scripta sua, & dederunt illi,
14 & legit. * Et mittens vocauit omnes magistratus Per-
sarum, & Medos, & purpuratos, & prætores, & præ-
15 fectos: * & sederunt in concilio: & lecta sunt scripta
16 coram ipsis. * Et dixit, Vocate adolescentes, & ipsi
indicabunt verba sua. Et vocati sunt, & introierunt.
17 * Et dixit illis, Indicate nobis de his quæ scripta sunt.
18 Et cœpit prior, qui dixerat de fortitudine vini, * &
dixit, Viri, quàm præualet vinum omnibus homini-
19 bus qui bibunt illud! seducit mentem. * Itemq. regis
& orphani facit mentem vanam. Item serui ac liberi,
20 pauperis ac diuitis, * & omnem mentem conuertit in se-
curitatem & iucunditatem, & non meminit omnem tri-
21 stitiam & debitum, * & omnia præcordia facit honesta,
& non meminit regem nec magistratum, & omnia per
22 talenta loqui facit. * Et non meminerunt, cum biberunt,
amicitiam, nec fraternitatem: sed non multum post su-
23 munt gladios. * Et cum a vino merserint & surrexerint,
24 non meminerunt quæ gesserunt. * O viri, num præcel-
lit vinum? quis sic cogitat facere? Et tacuit hoc dicto.

CAP. IIII.

1 ET inchoauit sequens dicere, qui dixit de forti-
2 tudine regis. * O viri, num præcellunt homines,
qui terram & mare obtinent, & omnia quæ in eis sunt?
3 * Rex autem super omnia præcellit, & dominatur eo-
4 rum: & omne quodcumque dixerit illis, faciunt. * Et
si miserit illos ad bellatores, vadunt, & demoliuntur
5 montes, & muros, & turres. * Iugulantur, & iugulant,
& regis verbum non prætereunt, nam si vicerint, affe-
6 runt regi omnia quæcumque prædati fuerint. * Simi-
liter & alij omnes, & quotquot non militant, nec pu-
gnant, sed colunt terram: rursum cum fuerint meten-
7 tes, afferunt tributa regi; * & ipse vnus solus si dixerit
8 occidite, occidunt: dixerit remittite, remittunt: * di-
xerit percutite, percutiunt: dixerit exterminate, ex-
9 terminant: dixerit ædificate, ædificant: * dixerit exci-
10 dite, excidunt: dixerit plantate, plantant: * & omnis
plebs, & virtutes eum obaudiunt, & super hoc ipse re-
11 cumbit, & bibit, & dormit. * Hi autem custodiunt in
circuitu eum, & non possunt ire singuli, & facere ope-
12 ra sua, sed in dicto obaudientes sunt ei. * Viri, quo-
modo non præcellit rex qui sic diffamatur? Et tacuit.
13 * Tertius qui dixerat de mulieribus & veritate, hic
14 est Zorobabel, cœpit loqui. * Viri, non magnus rex,
& multi homines, nec vinum præcellit. Quis est ergo
15 qui dominatur eorum? * Nonne mulieres genuerunt
regem, & omnem populum, qui dominatur mari &
16 terræ: * & ex illis nati sunt, & ipsæ educauerunt eo

qui plantauerunt vineas ex quibus vinum fit? * Et ipsæ 17
faciunt stolas omnium hominum, & ipsæ faciunt glo-
riam hominibus; & non possunt homines separari a
mulieribus. * Si congregauerint aurum & argentum, 18
& omnem rem speciosam, & viderint mulierem vnam
bono habitu & bona specie, * omnia hæc relinquentes 19
in eam intendunt, & aperto ore conspiciunt, & eam
alliciunt magis quàm aurum & argentum, & omnem
rem pretiosam. * Homo patrem suum relinquit qui 20
enutrijt illum, & suam regionem, & ad mulierem se
coniungit. * Et cum muliere remittit animam: & ne- 21
que patrem meminit, neque matrem, neque regio-
nem. * Et hinc oportet vos scire: quoniam mulieres 22
dominantur vestri. Nonne doletis? * Et accipit homo 23
gladium suum, & vadit in viam facere furta, & homi-
cidia, & mare nauigare & flumina, * & leonem videt, 24
& in tenebris ingreditur: & cum furtum fecerit, &
fraudes, & rapinas amabili suæ affert. * Et iterum, di- 25
ligit homo vxorem suam magis quàm patrem aut ma-
trem. * Et multi dementes facti sunt propter vxores 26
suas: & serui facti sunt propter illas: * & multi perierunt 27
& iugulati sunt, & peccauerunt propter mulieres. * Et 28
nunc credite mihi, quia magnus est rex in potestate
sua: quoniam omnes regiones verentur tangere eum.
* Videbam tamen Apemen filiam Bezacis, mirifici 29
concubinam regis, sedentem iuxta regem ad dexteram,
* & auferentem diadema de capite eius, & imponen- 30
tem sibi, & palmis cædebat regem de sinistra manu.
* Et super hæc aperto ore intuebatur eam: & si arrise- 31
rit ei, ridet. nam si indignata ei fuerit, blanditur, do-
nec reconcilietur in gratiam. * O viri, cur non sunt 32
fortiores mulieres? Magna est terra, & excelsum est
cælum: quis ista agit? * Et tunc rex, & purpurati in- 33
tuebantur in alterutrum. Et inchoauit loqui de veri-
tate. * O viri, nonne fortes sunt mulieres? Magna est 34
terra, & excelsum est cælum: & velox cursus solis con-
uertit in gyro cælum in locum suum in vna die. * Non- 35
ne magnificus est qui hæc facit, & veritas magna, &
fortior præ omnibus? * Omnis terra veritatem inuo- 36
cat, cælum etiam ipsam benedicit, & omnia opera mo-
uentur, & tremunt eam, & non est cum ea quicquam
iniquum. * Vinum iniquum, iniquus rex, iniquæ mu- 37
lieres, iniqui omnes filij hominum, & iniqua illorum
omnia opera, & non est in ipsis veritas, & in sua ini-
quitate peribunt: * & veritas manet, & inualescit in 38
æternum, & viuit, & obtinet in sæcula sæculorum.
* Nec est apud eam accipere personas, neque diffe- 39
rentias: sed quæ iusta sunt facit omnibus, iniustis ac
malignis, & omnes benignantur in operibus eius. * Et 40
non est in iudicio eius iniquum, sed fortitudo, & re-
gnum, & potestas & maiestas omnium æuorum. Be-
nedictus Deus veritatis. * Et desijt loquendo. Et omnes 41
populi clamauerunt, & dixerunt, Magna est veritas,
& præualet. * Tunc rex ait illi, Pete, si quid vis am- 42
plius, quàm quæ scripta sunt, & dabo tibi, secundum
quod inuentus es sapientior proximis: & proximus
mihi sedebis, & cognatus meus vocaberis. * Tunc ait 43
regi, Memor esto voti tui, quod vouisti, ædificare
Ierusalem, in die qua regnum accepisti: * & omnia va- 44
sa quæ accepta sunt ex Ierusalem, remittere, quæ se-
parauit Cyrus, quando mactauit Babyloniam, & vo-
luit remittere ea ibi. * Et tu vouisti ædificare templum 45
quod incenderunt Idumæi, quando exterminata est
Iudæa a Chaldæis. * Et nunc hoc est quod postulo Do- 46
mine, & quod peto, hoc est maiestas, quod a te postu-
lo, vt facias votum quod vouisti regi cæli ex ore tuo.
* Tunc surgens Darius rex, osculatus est illum: & 47
scripsit epistolas ad omnes dispensatores, & præfectos,
& purpuratos, vt deducerent eum, & eos qui cum illo
48 erant, omnes ascendentes ædificare Ierusalem. * Et
omnibus præfectis, qui erant in Syria, & Phœnice, &
Libano scripsit epistolas, vt traherent ligna cedrina
a Libano in Ierusalem, vt ædificarent cum eis ciuita-
49 tem. * Et scripsit omnibus Iudæis qui ascendebant a
regno in Iudæam pro libertate, omnem potentem, &
magistratum, & præfectum non superuenire ad ianuas
50 ipsorum, * & omnem regionem quam obtinuerant im-
munem esse eis, & Idumæi relinquant castella quæ ob-
51 tinent Iudæorum, * & in structuram templi dare per
singulos annos talenta viginti, vsque dum perædifica-
52 retur: * & super sacrarium holocautomata vstulare
quotidie, sicut habent præceptum: alia talenta decem
53 offerre per singulos annos, * & omnibus qui procedunt
a Babylonia condere ciuitatem: vt esset libertas tam
ipsis quàm filijs eorum, & omnibus sacerdotibus qui
54 præcedunt: * Scripsit autem & quantitatem, & sa-
55 cram stolam iussit dari, in qua deseruirent; * & Leui-
tis scripsit dare præcepta, vsque in diem qua consum-
56 mabitur domus, & Ierusalem extruetur: * & omnibus
custodientibus ciuitatem scripsit dari ei sortes & sti-
57 pendia. * Et dimisit omnia vasa quæcumque separaue-
rat Cyrus a Babylonia, & omnia quæcumque dixit
58 Cyrus, & ipse præcepit fieri, & mitti Ierusalem. * Et
cum processisset ille adolescens, eleuans faciem in Ie-
59 rusalem, benedixit regem cæli, * & dixit, Abs te est vi-
ctoria, & abs te est sapientia & claritas. Et ego seruus
60 tuus sum. * Benedictus es qui dedisti mihi sapien-
tiam, & tibi confitebor Domine Deus patrum no-
61 strorum. * Et accepit epistolas, & profectus est in Ba-
byloniam. Et venit, & nunciauit fratribus suis omni-
62 bus qui fuerunt in Babylonia: * & benedixerunt Deum
patrum suorum, quoniam dedit illis remissionem &
63 refrigerium, * vt ascenderent & ædificarent Ierusalem,
& templum vbi nominatum est nomen eius in ipso,
& exultauerunt cum musicis & lætitia diebus septem.

CAP. V.

1 POst hæc autem electi sunt, vt ascenderent prin-
cipes pagorum per domos, & tribus suas, & vxo-
res illorum, & filij & filiæ eorum, & serui & ancillæ
2 ipsorum, & pecora eorum. * Et Darius rex misit vna
cum eis equites mille, donec deducerent eos in Ieru-
salem cum pace, & cum musicis & cum tympanis &
3 tibijs. * & omnes fratres erant ludentes, & fecit eos
4 ascendere simul cum eis. * Et hæc sunt nomina viro-
rum, qui ascenderunt per pagos suos in tribus, & in
5 partem principatus ipsorum. * Sacerdotes: Filij Phi-
nees, filij Aaron, Iesus filius Iosedec, Ioacim filius
Zorobabel filij Salathiel de domo Dauid, ex progenie
6 Phares, de tribu Iuda, * qui locutus est sub Dario rege
Persarum sermones mirificos in secundo anno regni
7 ipsius mense Nisan primo. * Sunt autem hi, qui ascen-
derunt ex Iudæa de captiuitate transmigrationis, quos
transmigrauit Nabuchodonosor rex Babyloniæ in Ba-
8 bylonem, & reuersus est in Ierusalem. * Et requisiuit
partem Iudææ vnusquisque in ciuitatem suam, qui ve-
nerunt cum Zorobabel, & Iesu, * Nehemias, Areo-
res, Elimeo, Emmanio, Mardocheo, Beelsuro, Mech-
platochor, Olioro. Emonia vnus de principibus eo-
9 rum. * Et numerus a gentilibus eorum, ex præpositis
eorum filij Phares, duo millia centum septuaginta duo:
10 * filij Ares, tria millia centum quinquaginta septem:
11 * filij Phoemo, centum quadraginta duo: in filijs Iesu
12 & Ioabes, mille trecenti duo: * filij Demu, duo mil-

lia qua-

lia quadringenti septuaginta : filij Chorabe, ducenti-
quinque : filij Banica, centum sexagintaocto : * filij 13
Bebech, quadringentitres : filij Archad, quadringenti
vigintiseptem : * filij Cham, trigintaseptem : filij Zo- 14
roar, duo millia sexagintaseptem : filij Adin, quadrin-
genti sexaginta vnus : * filij Aderectis, centum octo : filij 15
Ciaso & Zelas, centum septem : filij Azoroc, qua-
dringentitrigintanouem : * filij Iedarbone, centum tri- 16
ginta duo : filij Anamiæ, centum triginta : filij Asoni,
nonaginta : * filij Marsar, quadringenti viginti duo : 17
filij Zabarus, nonagintaquinque : filij Sepolemon,
centum vigintitres : * filij Nepopas, quinquaginta- 18
quinque : filij Hechanatus, centum quinquagintaocto :
filij Cebethamus, centum triginta duo : * filij Creapa- 19
tros, qui Enocadies, & Modiæ, quadringenti viginti-
tres : qui ex Gramas & Gabea, centum vigintivnus :
* qui ex Bessclon, & Ceagge, sexagintaquinque : qui 20
ex Baltaro, centum vigintiduo : * Qui ex Bechenobes, 21
quinquagintaquinque : filij Liptis, centum quinquagin-
taquinque : filij Labonni, trecenti quinquaginta sep-
tem : * filij Sichem, trecenti septuaginta : filij Suadon, 22
& Cliomus, trecenti septuagintaocto : * filij Erieus, 23
duo millia centum quadragintaquinque : filij Anaas,
trecenti septuaginta. Sacerdotes : * Filij Ieddus, filij Eu- 24
ther, filij Eliasib, trecenti septuaginta duo : filij Eme-
rus, ducenti quinquaginta duo : * filij Phalurij, tre- 25
centi quinquagintaseptem : filij Caree, ducenti vigin-
tiseptem. * Leuitæ : Filij Iesu in Caduhel, & Bamis, 26
& Serebias, & Edias, septuagintaquatuor. omnis nu-
merus a duodecimo anno, triginta millia quadringen-
ti sexagintaduo, * filij, & filiæ, & vxores, omnis com- 27
putatio, quadraginta millia ducenti quadragintaduo.
* Filij sacerdotum, qui psallebant in templo : filij 28
Asaph, centum vigintiocto. * Ostiarij vero : filij Es- 29
menni, filij Azer, filij Amon, filij Accuba, Topa fi-
lij Tobi, omnes centum trigintanouem. * Sacerdo- 30
tes seruientes in templo : filij Sel, filij Gaspha, filij
Tobloch, filij Cariæ, filij Su, filij Hellu, filij Labana,
filij Armacha, filij Accub, filij Vtha, filij Cetha, filij
Aggab, filij Obai, filij Anani, filij Canna, filij Ged-
du, * filij An, filij Radin, filij Desanon, filij Nacho- 31
ba, filij Caseba, filij Gaze, filij Ozui, filij Sinone,
filij Attre, filij Hasten, filij Asiana, filij Manei, filij
Nasisim, filij Accusu, filij Agista, filij Azui, filij
Fauon, filij Phasalon, * filij Meedda, filij Phusa, filij 32
Caree, filij Bareus, filij Saree, filij Coesi, filij Nasith,
filij Agisti, filij Pedon. * Salomon filij eius, filij Aso- 33
phos, filij Phasida, filij Celi, filij Dedon, filij Gadda-
hel, filij Sephegi, * filij Aggia, filij Sachareth, filij 34
Sabathen, filij Caroneth, filij Malsith, filij Amæ, fi-
lij Sasus, filij Addus, filij Suba, filij Eura, filij Ra-
hotis, filij Phasphat, filij Malmon. * Omnes sacro 35
seruientes, & pueri Salomonis, quadringenti octogin-
taduo. * Hi sunt filij qui ascenderunt a Thelmela, 36
Thelharsa : principes eorum, Carmellam, & Ca-
reth : * & non poterant edicere ciuitates suas, & pro- 37
genies suas, quemadmodum sint ex Israel. Filij Da-
lari, filij Tubal, filij Nechodaici, * ex sacerdotibus, 38
qui fungebantur sacerdotio : & non sunt inuenti filij
Obia, filij Achisos, filij Addin, qui accepit vxorem
ex filiabus Phargeleu : * & vocati sunt nomine eius, 39
& horum quæsita est generis scriptura in pædatura,
& non est inuenta, & prohibiti sunt sacerdotio fungi.
* Et dixit illis Nehemias & Astharas, Ne participen- 40
tur sancta, donec exurgat pontifex doctus in ostensio-
nem & veritatem. * Omnis autem Israel erat exceptis 41
seruis & ancillis, quadraginta duo millia trecenti qua-
42 draginta. * Serui horum & ancillæ, septem millia tre-
centi triginta septem. Cantores & cantatrices, ducen-
43 ti sexagintaquinque. * Cameli, quadringenti triginta-
quinque. Equi, septem millia trigintasex. Muli, du-
centa millia quadragintaquinque. Subiugalia, quinque
44 millia vigintiquinque. * Et de præpositis ipsis per pa-
gos, dum venirent in templum Dei, quod erat in Ie-
rusalem, innouare & suscitare templum in loco suo,
45 secundum suam virtutem : * & dari in templum the-
saurum operum sacrum auri mnas duodecim millia,
& mnas argenti quinque millia, & stolas sacerdotales
46 centum. * Et habitauerunt sacerdotes & Leuitæ, & qui
exierant de plebe in Ierusalem & in regione, & sacri
cantores, & ostiarij, & omnis Israel in regionibus suis.
47 * Instante autem septimo mense, cumq. essent filij
Israel vnusquisque in suis rebus, conuenerunt vnani-
mes in atrium, quod erat ante ianuam Orientalem.
48 * Et stantes Iesus filius Iosedec, & fratres eius sacer-
dotes, & Zorobabel filius Salathiel, & huius fratres,
49 parauerunt altare, * vt offerrent super illud holocau-
tomata, secundum quæ in libro Moysi hominis Dei
50 scripta sunt. * Et conuenerunt ibi ex alijs nationibus
terræ, & erexerunt sacrarium in loco suo omnes gen-
tes terræ, & offerebant hostias, & holocautomata Do-
51 mino matutina. * Et egerunt scenopegiam, & diem
solennem, sicut præceptum est in lege : & sacrificia
52 quotidie, sicut oportebat : * & post hæc oblationes in-
stitutas, & hostias sabbathorum, & neomeniarum, &
53 dierum solennium omnium sanctificatorum. * Et quot-
quot vouebant Domino a neomenia septimi mensis,
cœperunt hostias offerre Deo, & templum Domini
54 nondum erat ædificatum. * Et dederunt pecuniam la-
55 pidarijs & fabris, & potum & pabula cum gaudio. * Et
dederunt carra Sidonijs, & Tyrijs, vt transueherent
illis de Libano trabes cedrinas, & facerent rates in
Ioppe portu, secundum decretum quod scriptum erat
56 eis a Cyro rege Persarum. * Et in secundo anno ve-
nientes in templum Dei in Ierusalem, mense secun-
do inchoauit Zorobabel filius Salathiel, & Iosue filius
Iosedec, & fratres ipsorum, & sacerdotes & Leuitæ,
57 & omnes qui venerant de captiuitate in Ierusalem : * &
fundauerunt templum Dei nouilunio secundi mensis
secundi anni, cum venissent in Iudæam & Ierusalem.
58 * Et statuerunt Leuitas a viginti annis, super opera
Domini : & stetit Iesus & filius eius, & fratres omnes
Leuitæ conspirantes, & executores legis, facientes ope-
59 ra in domo Domini. * Et steterunt sacerdotes habentes
stolas cum tubis : & Leuitæ filij Asaph, habentes cym-
60 bala, * collaudantes Dominum, & benedicentes secun-
61 dum Dauid regem Israel. * Et cantabant canticum
Domino, quoniam dulcedo eius, & honor in sæcula
62 super omnem Israel. * Et omnis populus tuba cecine-
runt, & proclamauerunt voce magna, collaudantes
63 Dominum in suscitatione domus Domini. * Et vene-
runt ex sacerdotibus & Leuitis, & præsidentibus se-
cundum pagos senioribus, qui viderant pristinam do-
64 mum : * & ad huius ædificationem cum clamore & plan-
65 ctu magno, & multi cum tubis & gaudio magno : * in
tantum vt populus non audiret tubas propter planctum
populi. Turba enim erat tubis canens magnifice, ita
66 vt longe audiretur. * Et audierunt inimici tribus Iudæ,
& Beniamin, & venerunt scire quæ esset vox tuba-
67 rum. * Et cognouerunt quoniam qui erant ex captiui-
68 tate, ædificant templum Domino Deo Israel. * Et ac-
cedentes ad Zorobabel & Iesum, præpositos pagorum,
69 dixerunt eis, Aedificabimus vna vobiscum. * Similiter
enim audiuimus Dominum vestrum, & ipsi pariter in-

cedimus a diebus Asbazareth regis Assyriorum, qui 69
transmigrauit nos huc. * Et dixit illis Zorobabel, & 70
Iesus, & principes pagorum Israel, * Non est nobis & 71
vobis ædificare domum Dei nostri. nos enim soli ædi-
ficabimus Domino Israel secundum ea quæ præcepit
nobis Cyrus rex Persarum. * Gentes autem terræ in- 72
cumbentes his qui sunt in Iudæa, & leuantes opus ædifi-
cationis & insidias, & populos adducentes prohibebant
eos ædificare, * & aggressuras exercentes impedierunt, 73
ne consummaretur ædificium omni tempore vitæ Cyri
regis, & protraxerunt structuram per biennium vsque
ad Darij regnum.

CAP. VI.

IN secundo autem anno regni Darij prophetauit 1
Aggæus, & Zacharias filius Addin prophetæ apud
Iudæam & Ierusalem in nomine Dei Israel super eos.
* Tunc stans Zorobabel filius Salathiel, & Iesus filius 2
Iosedec, inchoauerunt ædificare domum Domini, quæ
est in Ierusalem; * cum adessent eis prophetæ Domini, 3
& adiuuarent eos. In ipso tempore venit ad illos Si-
sennes subregulus Syriæ, & Phœnicis, & Satrabuza-
nes, & sodales eius; * & dixerunt eis, Quo præcipien- 4
te vobis domum hanc ædificatis, & tectum istud, &
alia omnia perficitis? & qui sunt structores qui hæc
ædificant? * Et habuerunt gratiam visitatione facta su- 5
per eos, qui erant ex captiuitate a Domino seniores
Iudæorum: * & non sunt impediti ædificare, donec si- 6
gnificaretur Dario de omnibus istis, & responsum ac-
ciperetur. * Exemplum epistolæ, quam miserunt Da- 7
rio. SISENNES subregulus Syriæ, & Phœnicis, &
Satrabuzanes, & sodales eius in Syria, & Phœnice præ-
sides, regi Dario salutem. * Omnia nota sint domino 8
regi, quòd cum venissemus in regionem Iudææ, & in-
troissemus in Ierusalem, inuenimus ædificantes do-
mum Dei magnam: * & templum ex lapidibus politis, 9
& magnis & pretiosis materijs in parietibus, * & opera 10
illa instanter fieri, & suffragare, & prosperare in ma-
nibus eorum, & in omni gloria, quàm diligentissime
perfici. * Tunc interrogauimus seniores, dicentes, Quo 11
permittente vobis ædificatis domum istam, & opera
hæc fundatis? * Ideo autem interrogauimus eos, vt 12
notum faceremus tibi homines & præpositos, & no-
minum scripturam præpositorum postulauimus illos.
* At illi responderunt nobis, dicentes, Nos sumus ser- 13
ui Domini, qui fecit cælum & terram, * & ædificaba- 14
tur hæc domus ante annos istos multos a rege Israel
magno & fortissimo, & consummata est. * Et quoniam 15
patres nostri exacerbantes erant & peccauerunt in
Deum Israel, tradidit eos in manus Nabuchodono-
sor regis Babyloniæ, regis Chaldæorum, * & domum 16
istam demolientes incenderunt, & populum captiuum
duxerunt in Babylonem. * In primo anno regnante Cy- 17
ro rege Babyloniæ, scripsit Cyrus rex domum hanc
ædificare, * & illa sacra vasa aurea & argentea quæ ex- 18
tulerat Nabuchodonosor de domo quæ est in Ierusa-
lem, & consecrauerat ea in suo templo, rursus protu-
lit ea Cyrus rex de templo quod erat in Babylonia, &
tradita sunt Zorobabel, & Salmanasaro subregulo: * Et 19
præceptum est eis vt offerrent hæc vasa, & reponerent
in templo quod erat in Ierusalem, & ipsum templum
Dei ædificare in loco suo. * Tunc Salmanasarus sub- 20
iecit fundamenta domus Domini, quæ est in Ierusa-
lem: & exinde vsque nunc ædificatur, & non accepit
consummationem. * Nunc ergo si iudicatur a te o rex, 21
perquiratur in regalibus bibliothecis Cyri regis, quæ
sunt in Babylonia: * & si inuentum fuerit consilio Cyri 22
regis cœptam esse structuram domus Domini, quæ est
in Ierusalem, & indicatur a Domino rege nostro, scri-
23 bat de his nobis. * Tunc Darius rex præcepit inquiri
in bibliothecis: & inuentus est in Ecbathanis oppido,
quod est in media regione locus vnus, in quo scripta
24 erant ista: * ANNO primo regnante Cyro, rex Cy-
rus præcepit domum Domini quæ est in Ierusalem
25 ædificare, vbi incendebant igni assiduo, * cuius alti-
tudo sit cubitorum decem, & latitudo cubitorum se-
xaginta, quadratum lapidibus politis tribus, & me-
niano ligneo eiusdem regionis, & meniano vno nouo,
26 & impendia dari de domo Cyri regis: * & sacra vasa
domus Domini tam aurea quàm argentea, quæ extu-
lit Nabuchodonosor in domum Domini, quæ est in
27 Ierusalem; vbi erant posita, vt ponantur illic. * &
præcepit curam agere Sisennem subregulum Syriæ,
& Phœnicis, & Satrabuzanem, & sodales eius, & qui
ordinati erant in Syria & Phœnice præsides, vt absti-
28 nerent se ab eodem loco. * Et ego quoque præcepi in
totum ædificare: & prospexi, vt adiuuent eos qui sunt
ex captiuitate Iudæorum, donec consummetur tem-
29 plum ædis Domini: * & a vexatione tributorum Cœ-
lesyriæ & Phœnicis, diligenter quantitatem dari his
hominibus ad sacrificium Domini, Zorobabel præfe-
30 cto, ad tauros, & arietes, & agnos, * similiter autem
& frumentum, & sal, & vinum, & oleum instanter
per singulos annos, prout sacerdotes qui sunt in Ieru-
salem, dictauerunt consumi quotidie sine vlla dilatio-
31 ne, * vt offerantur libationes summo Deo pro rege &
32 pueris eius, & orent pro ipsorum vita: * & denuncie-
tur, vt quicumque transgressi fuerint aliquid ex his
quæ scripta sunt, aut spreuerint, accipiatur lignum
de suis proprijs, & suspendantur, & bona ipsorum re-
33 gi ascribantur. * Propterea & Dominus, cuius nomen
inuocatum est ibi, exterminet omnem regem & gen-
tem, qui manum suam extenderit prohibere, aut ma-
le tractare domum Domini illam quæ est in Ierusalem.
34 * Ego Darius rex decreui quàm diligentissime secun-
dum hæc fieri.

CAP. VII.

1 TVNC Sisennes subregulus Cœlesyriæ, & Phœ-
nicis, & Satrabuzanes, & sodales obsecuti his,
2 quæ a Dario rege erant decreta, * insistebant sacro-
sanctis operibus diligentissime, cooperantes cum se-
3 nioribus Iudæorum principibus Syriæ, * & prospera-
ta sunt sacrosancta opera prophetantibus Aggæo &
4 Zacharia prophetis. * Et consummauerunt omnia per
præceptum Domini Dei Israel, & ex consilio Cyri,
5 & Darij, & Artaxerxis regis Persarum. * Et con-
summata est domus nostra vsque ad tertiam & viccsi-
6 mam diem mensis Adar, sexto anno Darij regis. * Et
fecerunt filij Israel & sacerdotes & Leuitæ, & ceteri
qui erant ex captiuitate, qui appositi sunt secundum
7 ea quæ scripta sunt in libro Moysi. * Et obtulerunt in
dedicationem templi Domini, tauros centum, arie-
8 tes ducentos, agnos quadringentos, * & hœdos pro
peccatis vniuersi Israel, duodecim, secundum nume-
9 rum tribuum Israel. * Et steterunt sacerdotes & Leui-
tæ amicti stolis per tribus super omnia opera Domini
Dei Israel secundum librum Moysi, & ostiarij per sin-
10 gulas ianuas. * Et egerunt filij Israel cum his qui erant
ex captiuitate, illud Phase quartadecima luna mensis
primi, quando sanctificati sunt sacerdotes & Leuitæ.
11 * Omnes filij captiuitatis non sunt simul sanctificati,
12 quia Leuitæ omnes simul sanctificati sunt. * Et im-
molauerunt Phase vniuersi filij captiuitatis, & fratri-

bus suis sacerdotibus, & sibimetipsis. * Et manduca- 13
uerunt filij Israel, qui erant ex captiuitate omnes qui
remanserant ab omnibus execrationibus gentium ter-
ræ quærentes Dominum, * & celebrauerunt diem fe- 14
stum azymorum septem diebus epulantes in conspe-
ctu Domini, * quoniam conuertit consilium regis As- 15
syriorum in eos, confortare manus eorum ad opera
Domini Dei Israel.

CAP. VIII.

ET post hunc regnante Artaxerxe Persarum re- 1
ge, accessit Esdras filius Azariæ, filij Helciæ,
filij Solome, * filij Sadoc, filij Achitob, filij Ameri, fi- 2
lij Azahel, filij Bocci, filij Abisue, filij Phinees, filij
Eleazari, filij Aaron primi sacerdotis: * hic Esdras 3
ascendit de Babylonia, cum esset scriba & ingeniosus
in lege Moysi, quæ data est a Domino Deo Israel
docere & facere. * Et dedit ei rex gloriam, quòd in- 4
uenisset gratiam in omni dignitate & desiderio in
conspectu eius. * Et ascenderunt simul cum ipso ex 5
filijs Israel, & sacerdotibus & Leuitis, & sacris can-
toribus templi, & ostiarijs, & seruis templi in Ieru-
salem. * Anno septimo regnante Artaxerxe, in quinto 6
mense, hic annus septimus est regni, exeuntes de Ba-
bylonia nouilunio quinti mensis, * venerunt Ieroso- 7
lymam iuxta præceptum illius secundum prosperita-
tem itineris a Domino ipsorum datam eis. * In his 8
enim Esdras magnam disciplinam obtinebat, ne præ-
termitteret quidquam eorum, quæ essent ex lege Do-
mini & præceptis, & docendo vniuersum Israel omnem
iustitiam & iudicium. * Accedentes autem, qui scri- 9
bebant scripta Artaxerxis regis tradiderunt scriptum
quod obuenerat ab Artaxerxe rege ad Esdram sa-
cerdotem & lectorem legis Domini, cuius exemplum
subiectum est. * Rex Artaxerxes Esdræ sacerdoti, & 10
lectori legis Domini salutem. * Humanior ego indi- 11
cans in beneficijs, præcepi eis qui desiderant ex gen-
te Iudæorum sua sponte, & ex sacerdotibus & Leui-
tis, qui sunt in regno meo, comitari tecum in Ieru-
salem. * Si qui ergo cupiunt ire tecum, conueniant, 12
& proficiscantur sicut placuit mihi & septem amicis
meis consiliarijs, * vt visitent ea quæ aguntur secun- 13
dum Iudæam & Ierusalem, obseruantes sicut habes in
lege Domini, * & ferant munera Domino Deo Israel, 14
quæ voui ego & amici Ierusalem, & omne aurum &
argentum, quod inuentum fuerit in regione Babylo-
niæ Domino in Ierusalem cum illo, * quod est dona- 15
tum pro ipsa gente in templum Domini eorum quod
est in Ierusalem: vt colligatur hoc aurum & argen-
tum ad tauros, & arietes, & agnos, & hædos, & quæ
his sunt congruentia, * vt offerant hostias Domino su- 16
per altare Domini ipsorum quod est in Ierusalem.
* Et omnia quæcumque volueris cum fratribus tuis 17
facere auro & argento, perfice pro voluntate tua se-
cundum præceptum Domini Dei tui: * & sacrosancta 18
vasa, quæ data sunt tibi ad opera domus Domini Dei
tui, quæ est in Ierusalem: * & cetera quæcumque tibi 19
subuenerint ad opera templi Dei tui, dabis de regali
gazophylacio: * cum volueris cum fratribus tuis face- 20
re auro & argento, perfice secundum voluntatem Do-
mini. * Et ego quidem rex Artaxerxes præcepi cu- 21
stodibus thesaurorum Syriæ & Phœnicis, vt quæcum-
que scripserit Esdras sacerdos, & lector legis Domi-
ni, diligenter detur ei vsque ad argenti talenta cen-
tum, similiter & auri: * & vsque ad frumenti modios 22
centum, & vini amphoras centum, & alia quæcum-
que abundant sine taxatione. * Omnia secundum le- 23
gem Dei fiant Deo altissimo, ne forte exurgat ira in
24 regno regis, & filij, & filiorum eius. * Vobis autem
dicitur, vt omnibus sacerdotibus & Leuitis, & sacris
cantoribus, & seruis templi, & scribis templi huius,
25 * nullum tributum, neque vlla alia indictio irrogetur,
nec habeat quisquam potestatem obijcere eis quic-
26 quam. * Tu autem Esdra secundum sapientiam Dei
constitue iudices & arbitros in tota Syria, & Phœni-
ce: & omnes qui legem Dei tui non nouerunt, doce:
27 * vt quotquot transgressi fuerint legem, diligenter
plectantur siue morte, siue cruciatu, siue etiam pecu-
28 niæ mulctatione vel abductione. * Et dixit Esdras scri-
ba: Benedictus Deus patrum nostrorum, qui dedit
hanc voluntatem in cor regis, clarificare domum
29 suam, quæ est in Ierusalem, * & me honorificauit in
conspectu regis, & consiliariorum, & amicorum, &
30 purpuratorum eius. * & ego constans animo factus
sum secundum opitulationem Domini Dei mei, & con-
gregaui ex Israel viros, vt simul ascenderent mecum.
31 * Et hi sunt præpositi secundum suas patrias, & prin-
cipatus portionales eorum qui mecum ascenderunt
32 de Babylonia in regno Artaxerxis. * Et ex filijs Pha-
res, Gersomus: ex filijs Siemarith, Amenus: filiorum
33 Dauid, Acchus filius Secciliæ: * ex filijs Phares, Za-
charias, & cum eo reuersi sunt viri centum quinqua-
34 ginta: * ex filijs ductoris Moabiliomi Zarei, & cum
35 ipso viri ducenti quinquaginta: * ex filijs Zachues,
Iechonias Zechoeli, & cum ipso viri ducenti quin-
36 quaginta: * ex filijs Sala, Maasias Gotholiæ, & cum
37 ipso viri septuaginta: * ex filijs Saphatiæ, Zarias Mi-
38 cheli, & cum ipso viri octoginta: * ex filijs Iob, Ab-
39 dias Ieheli, & cum ipso viri ducenti duodecim: * ex
filijs Baniæ, Salimoth, filius Iosaphiæ, & cum ipso viri
40 centum sexaginta: * ex filijs Beer, Zacharias Bebei,
41 & cum ipso viri ducenti octo: * ex filijs Ezead, Ioan-
42 nes Eccetan, & cum ipso viri centum decem: * ex fi-
lijs Adonicam ipsis postremis, & hæc sunt nomina eo-
rum, Eliphalam filius Gebel, & Semeias, & cum ipso
43 viri septuaginta. * Et congregaui eos ad fluuium qui
dicitur Thia, & metati sumus illic triduo, & reco-
44 gnoui eos. * Et ex filijs sacerdotum & Leuitarum non
45 inueni illic. * Et misi ad Eleazarum, & Ecceloń, &
Masman, & Maloban, & Enaathan, & Samea, & Io-
ribum, Nathan, Enuagam, Zachariam, & Mosolla-
46 mum ipsos ductores & peritos: * & dixi eis vt veni-
rent ad Loddeum, qui erat apud locum gazophylacij.
47 * Et mandaui eis vt dicerent Loddeo, & fratribus
eius, & illis qui erant in gazophylacio, vt mitterent
nobis eos qui sacerdotio fungerentur in domo Domi-
48 ni Dei nostri: * & adduxerunt nobis secundum ma-
num validam Domini Dei nostri viros peritos: ex fi-
lijs Moholi, filij Leui, filij Israel, Sebebian, & filios
49 & fratres, qui erant decem & octo: * Asbiam, &
Amin ex filijs filiorum Chananæi, & filij eorum viri
50 viginti. * Et ex his qui templo seruiebant, quos de-
dit Dauid, & ipsi principes ad operationem Leuitis
templo seruientium ducenti viginti. Omnia nomina
51 significata sunt in scripturis. * Et voui illic ieiunium
iuuenibus in conspectu Dei, vt quærerem ab eo bo-
num iter nobis, & qui nobiscum erant, & filijs, & pe-
52 coribus propter insidias. * Erubui enim petere a re-
ge pedites & equites in comitatu, tutelæ gratia con-
53 tra aduersarios nostros. * Diximus enim regi, quo-
niam virtus Domini erit cum eis qui inquirunt eum
54 in omni affectu. * Et iterum deprecati sumus Domi-
num Deum nostrum secundum hæc: quem & propi-
tium habuimus, & compotes facti sumus Deo nostro.
* Et se-

* Et ſeparaui ex plebis præpoſitis, & ſacerdotibus tem- 55
pli viros duodecim, & Sedebiam, & Aſannam, & cum
eis ex fratribus eorum viros decem: * & appendi eis 56
aurum & argentum & vaſa ſacerdotalia domus Dei
noſtri, quæ donauerat rex, & conſiliarij eius, & prin-
cipes, & omnis Iſrael. * Et cum appendiſſem, tradidi 57
argenti talenta centum quinquaginta, & vaſa argen-
tea talentorum centum, & auri talenta centum, * & 58
vaſorum aureorum ſepties viginti, & vaſa ærea de bo-
no æramento ſplendentia, duodecim, auri ſpeciem
reddentia. * & dixi eis: Et vos ſancti eſtis Domino, & 59
vaſa ſunt ſancta, & aurum, & argentum votum eſt
Domino Deo patrum noſtrorum. * Vigilate & cuſto- 60
dite, donec tradatis ex plebis præpoſitis, & ſacerdo-
tibus & Leuitis, & principibus ciuitatum Iſrael in
Ieruſalem, in paſtophorio domus Dei noſtri. * Et hi 61
qui ſuſceperunt ſacerdotes & Leuitæ aurum & argen-
tum & vaſa, intulerunt in Ieruſalem in templum Do-
mini. * Et promouimus a fluuio Thia, die duodecima 62
menſis primi, vſquequo introiuimus in Ieruſalem.
* Et cum factus fuiſſet tertius dies, quarta autem die 63
ponderatum aurum, & argentum traditum eſt in do-
mo Domini Dei noſtri, Marimoth filio Iori ſacerdo-
ti: * & cum ipſo erat Eleazar filius Phinees: & erant 64
cum ipſis Ioſadus filius Ieſu, & Medias, & Banni fi-
lius Leuitæ ad numerum, & ad pondus vniuerſa. * Et 65
ſcriptum eſt pondus ipſorum eadem hora. * Qui au- 66
tem venerunt ex captiuitate, obtulerunt ſacrificium
Domino Deo Iſrael, tauros duodecim pro omni Iſrael,
arietes octoginta ſex, * agnos ſeptuagintaduos, hir- 67
cos pro peccato duodecim, & pro ſalute vaccas duo-
decim, omnia in ſacrificium Domini. * Et relegerunt 68
præcepta regis regalibus diſpenſatoribus, & ſubregu-
lis Cœleſyriæ, & Phœnicis: & honorificauerunt gen-
tem, & templum Domini. * Et conſummatis his, ac- 69
ceſſerunt ad me præpoſiti, dicentes: Non ſegregaue-
runt genus Iſrael, & principes, & ſacerdotes, & Le-
uitæ, * & alienigenæ gentes & nationes terræ immun- 70
ditias ſuas a Chananæis, & Hethæis, & Pherezæis, &
Iebuzæis, & Moabitis, & Aegyptijs, & Idumæis. * con- 71
iuncti enim ſunt filiabus eorum & ipſi, & filij eorum;
& miſtum eſt ſemen ſanctum alienigenis gentibus ter-
ræ: & participes erant præpoſiti, & magiſtratus ini-
quitatis eius ab initio ipſius regni. * Et mox vt audi- 72
ui iſta, conſcidi veſtimenta & ſacram tunicam: & la-
cerans capillos capitis, & barbam, ſedi dolens & mœ-
ſtus. * Et conuenerunt quotquot tunc mouebantur in 73
verbo Domini Dei Iſrael, ad me lugentem ſuper ini-
quitatem iſtam; & ſedebam triſtis vſque ad ſacrifi-
cium veſpertinum. * Et conſurgens a ieiunio, con- 74
ſciſſa habens veſtimenta & ſacram tunicam, ingeni-
culans, & extendens manus ad Dominum, * dicebam: 75
Domine confuſus ſum, & reueritus ſum ante faciem
tuam. * Peccata enim noſtra multiplicata ſunt ſuper 76
capita noſtra, & iniquitates noſtræ exaltatæ ſunt vſ-
que ad cœlum. * Quoniam a temporibus patrum no- 77
ſtrorum ſumus in magno peccato vſque ad diem hunc.
* Et propter peccata noſtra, & patrum noſtrorum ſu- 78
mus traditi cum fratribus noſtris, & cum ſacerdotibus
noſtris, regibus terræ in gladium & captiuitatem, &
deprædationem cum confuſione vſque in hodiernum
diem. * Et nunc quantum eſt hoc quod contigit no- 79
bis miſericordia abs te Domine Deus, & relinque
nobis radicem, & nomen in locum ſanctificationis
tuæ, * detegere luminare noſtrum in domo Domini 80
Dei noſtri, dare nobis cibum in omni tempore ſerui-
tutis noſtræ. * Et cum ſeruiremus, non ſumus dere- 81
licti a Domino Deo noſtro: ſed conſtituit nos in gra-
82 tia, ponens nobis reges Perſarum dare cibum, * &
clarificare templum Domini Dei noſtri, & ædificare
deſerta Sion, dare nobis ſtabilitatem in Iudæa, & Ie-
83 ruſalem. * Et nunc quid dicimus Domine habentes
hæc? Tranſgreſſi enim ſumus præcepta tua, quæ de-
84 diſti in manus puerorum tuorum prophetarum, * di-
cens: Quoniam terra, in quam introiſtis poſſidere
hæreditatem eius, terra polluta eſt coinquinationi-
bus alienigenarum terræ, & immunditiæ illorum re-
85 pleuerunt eam totam immunditia ſua. * Et nunc fi-
lias veſtras non coniungetis filijs eorum, & filias eo-
86 rum non accipietis filijs veſtris, * & non inquiretis
pacem habere cum illis omni tempore, vt inualeſcen-
tes manducetis optima terræ, & hæreditatem diſtri-
87 buatis filijs veſtris vſque in æuum. * Et quæ contin-
gunt nobis, omnia fiunt propter opera noſtra mali-
88 gna, & magna peccata noſtra. * Et dediſti nobis ta-
lem radicem, & rurſum reuerſi ſumus tranſgredi le-
gitima tua, vti commiſceremur immunditiæ alieni-
89 genarum gentium terræ huius. * Nonne iraſceris no-
bis perdere nos, quoadusque non relinquatur radix &
90 nomen noſtrum? * Domine Deus Iſrael verax es. De-
91 relicta eſt enim radix vſque in hodiernum diem: * Ec-
ce, nunc ſumus in conſpectu tuo in iniquitatibus no-
92 ſtris. Non eſt enim adhuc ſtare ante te in his. * Et cum
adorando confiteretur Eſdras flens, humi proſtratus
ante templum, congregati ſunt ante eum ex Ieruſa-
lem turba magna valde, viri, & mulieres, & iuuenes,
& iuuenculæ. Fletus enim erat magnus in ipſa multi-
93 tudine. * Et cum clamaſſet, Iechonias Ieheli ex filijs
Iſrael, dixit Eſdræ: Nos in Dominum peccauimus,
quod collocauimus nobis in matrimonium mulieres
94 alienigenas ex gentibus terræ. * Et nunc es ſuper
omnem Iſrael. In his ergo ſit iuſiurandum a Domino
expellere omnes vxores noſtras quæ ex alienigenis
95 ſunt cum filijs earum. * Sicut tibi decretum eſt a ma-
ioribus ſecundum legem Domini exurgens explica.
96 * Ad te enim ſpectat negocium, & nos tecum ſumus:
97 viriliter fac. * Et exurgens Eſdras adiurauit princi-
pes ſacerdotum & Leuitas, & omnem Iſrael facere
ſecundum hæc, & iurauerunt.

CAP. IX.

1 ET exurgens Eſdras ab ante atrium templi, abijt
2 in paſtophorium Ionathæ filij Naſabi, * & hoſpi-
tatus illic non guſtauit panem, nec aquam bibit ſu-
3 per iniquitatem multitudinis. * Et facta eſt prædicatio
in omni Iudæa, & in Ieruſalem omnibus qui erant ex
4 captiuitate in Ieruſalem congregati, * vt quicumque
non occurrerit biduo, vel triduo dici ſecundum iudi-
cium aſsidentium ſeniorum, tollerentur facultates ſuæ,
& ipſe alienus iudicaretur a multitudine captiuitatis.
5 * Et congregati ſunt omnes qui erant ex tribu Iuda,
& Beniamin in tribus diebus in Ieruſalem. hic men-
6 ſis eſt nonus, dies menſis viceſimus. * Et ſedit omnis
multitudo in area templi trementes, propter hye-
7 mem præſentem. * Et exurgens Eſdras, dixit illis: Vos
inique feciſtis collocantes vobis in matrimonium vxo-
8 res alienigenas, vt adderetis ad peccata Iſrael. * Et
nunc date confeſsionem, & magnificentiam Domi-
9 no Deo patrum noſtrorum: * & perficite voluntatem
ipſius, & diſcedite a gentibus terræ, & ab vxoribus
10 alienigenis. * Et clamauit omnis multitudo, & dixe-
11 runt voce magna: Sicut dixiſti, faciemus. * Sed quo-
niam multitudo magna eſt, & tempus hybernum, &
non poſſumus inſubſidiati ſtare: & hoc opus non eſt

nobis vnius diei, neque bidui: multum enim in his
peccauimus. * Stent præpositi multitudinis, & omnes 12
qui nobiscum inhabitant, & quotquot habent vxores
apud se alienigenas, * & assistant accepto tempore ex 13
omni loco presbyteri, & iudices vsquequo soluant
iram Domini negotij huius. * Ionathas autem filius 14
Ezeli, & Ozias Thecam susceperunt secundum hæc:
& Bosoramus, & Leuis, & Sabbathæus simul coope-
rati sunt cum illis. * Et steterunt secundum hæc omnia 15
vniuersi qui erant ex captiuitate. * Et elegit sibi vi- 16
ros Esdras sacerdos principes magnos de patribus
eorum secundum nomina: & consederunt nouilunio
mensis decimi examinare negotium istud. * Et de- 17
terminatum est de viris qui habebant vxores alieni-
genas, vsque ad neomeniam primi mensis. * & in- 18
uenti sunt ex sacerdotibus permisti qui habebant alie-
nigenas vxores. * Ex filijs Iesu filij Iosedec, & fratri- 19
bus eius: Maseas, & Eliozerus, & Ioribus, & Ioadeus,
* & iniecerunt manus vt expellerent vxores suas: & 20
ad litandum in exorationem, arietem pro ignorantia
sua. * & ex filijs Semmeri: Maseas & Esses & Ieelech, 21
Azarias. * & ex filijs Fosere: Limosias, Hismaenis, & 22
Nathanee, Iusio, Reddus, & Thalsas. * & ex Leui- 23
tis: Iorabdus, & Semeis, & Colnis, & Calitas, & Fa-
cteas, & Coluas, & Elionas. * & ex sacris cantori- 24
bus, Eliasib, Zaccarus. * & ex ostiarijs: Salumus, 25
& Tolbanes. * & ex Israel: ex filijs Foro, Ozi, & Re- 26
mias, & Geddias, & Melchias, & Michelus, Eleaza-
rus, & Iammebias, & Bannas. * & ex filijs Iolaman: 27
Chamas, & Zacharias, & Iezrelus, & Ioddius, & Eri-
moth, & Helias. * & ex filijs Zathoim: Eliadas, & Lia- 28
sumus, Zochias, & Larimoth, & Zabdis, & Tebe-
dias. * & ex filijs Zebes: Ioannes, & Amanias, & Zab- 29
dias, & Emeus. * & ex filijs Banni: Olamus, & Mallu- 30
chus, & Ieddeus, & Iasub, & Azabus, & Ierimoth. * & 31
ex filijs Addin: Naathus, & Moosias, & Caleus, & Ra-
anas, Maaseas, Mathathias, & Beseel, & Bonnus, &
Manasses. * & ex filijs Nuae: Noneas, & Aseas, & Mel- 32
chias, & Sameas, & Simon, Beniamin, & Malchus, &
Marras. * & ex filijs Asom: Carianeus, Mathathias, & 33
Bannus, & Eliphalach, & Manasses, & Semei. * & ex fi- 34
lijs Banni: Ieremias, & Moadias, & Abramus, & Iohel,
& Baneas, & Pelias, & Ionas, & Marimoth, & Eliasib, &
Mathaneus, & Eliasis, & Orizas, & Dielus, & Semedius,
& Zambris, & Iosephus. * & ex filijs Nobei: Idelus, & 35
Mathathias, & Sabadus, & Zecheda, Sedmi, & Iessei,

36 Baneas. * omnes isti coniunxerunt sibi vxores alieni-
37 genas, & dimiserunt eas cum filijs. * Et inhabitauerunt
sacerdotes & Leuitæ: & qui erant ex Israel in Ierusa-
lem, & in tota vna regione nouilunio mensis septimi. Et
38 erant filij Israel in commorationibus suis. * Et congre-
gata est omnis multitudo simul in aream, quæ est ab
39 oriente portæ sacræ: * & dixerunt Esdræ pontifici, &
lectori, vt afferret legem Moysi, quæ tradita est a Do-
40 mino Deo Israel. * Et attulit Esdras pontifex legem
omni multitudini eorum a viro vsque ad mulierem, &
omnibus sacerdotibus audire legem nouilunio mensis
41 septimi. * Et legebat in area, quæ est ante sacram por-
tam templi, a prima luce vsque ad vesperam coram vi-
ris & mulieribus. Et dederunt omnes sensum ad le-
42 gem. * Et stetit Esdras sacerdos, & lector legis super
43 ligneum tribunal quod fabricatum erat. * Et steterunt
ad eum Mathathias, & Samus, Ananias, Azarias,
44 Vrias, Ezechias, & Balsamus ad dexteram; * & ad si-
nistram Faldeus, Misael, Malachias, Abusthas, Sa-
45 bus, Nabadias, & Zacharias. * Et assumpsit Esdras li-
brum coram omni multitudine: præsidebat enim in
46 gloria in conspectu omnium. * Et cum absoluisset
legem, omnes erecti steterunt: & benedixit Esdras
Dominum Deum altissimum, Deum Sabaoth om-
47 nipotentem. * Et respondit omnis populus, Amen,
Et eleuatis sursum manibus procidentes in terram,
48 adorauerunt Dominum. * Iesus, & Banaeus, & Sare-
bias, & Iaddinus, & Accubus, & Sabbathæus, & Cali-
thes, & Azarias, & Ioradus, & Ananias, & Philias Leui-
49 tæ, * qui docebant legem Domini, & in multitudi-
ne legebant legem Domini; & præferebant singuli
50 eos, qui intelligebant lectionem. * Et dixit Atthara-
thes Esdræ pontifici, & lectori, & Leuitis, qui do-
51 cebant multitudinem, * dicens, Dies hic sanctus est
Domino. Et omnes flebant, cum audissent legem.
52 * Et dixit Esdras, Digressi ergo manducate pinguis-
sima quæq. & bibite dulcissima quæq. & mittite mu-
53 nera his qui non habent. * Sanctus enim est hic dies
Domini, & nolite mœsti esse. Dominus enim clarifica-
54 bit vos. * Et Leuitæ denunciabant in publico omnibus,
55 dicentes, Dies hic sanctus est, nolite mœsti esse. * Et
abierunt omnes manducare, & bibere, & epulari, &
dare munera his qui non habebant, vt epularentur.
Magnifice enim sunt exaltati verbis quibus edocti sunt.
56 * & congregati sunt vniuersi in Ierusalem celebrare læ-
titiam, secundum testamentum Domini Dei Israel.

LIBER ESDRAE QVARTVS.

CAPVT PRIMVM.

LIBER Esdræ prophetæ secundus, 1
filij Sarei, filij Azarei, filij Helciæ,
filij Sadaniæ, filij Sadoch, filij Achi-
tob, * filij Achiæ, filij Phinees, filij 2
Heli, filij Ameriæ, filij Asiel, filij
Marimoth, filij Arna, filij Oziæ, fi-
lij Borith, filij Abisei, filij Phinees,
filij Eleazar, * filij Aaron ex tribu Leui, qui fuit cap- 3
tiuus in regione Medorum, in regno Artaxerxis regis
Persarum. * Et factum est verbum Domini ad me, di- 4
cens, * Vade, & nuncia populo meo facinora ipso- 5
rum, & filijs eorum iniquitates, quas in me admise-
runt, vt nuncient filijs filiorum: * quia peccata paren- 6
tum ipsorum in illis creuerunt. Obliti enim mei sacri-
ficauerunt dijs alienis. * Nonne ego eduxi eos de terra 7
Aegypti de domo seruitutis? Ipsi autem irritauerunt
me, & consilia mea spreuerunt. * Tu autem excute co- 8
mam capitis tui, & proijce omnia mala super illos:
quoniam non obedierunt legi meæ. Populus autem est
indisciplinatus. * Vsquequo eos sustinebo, quibus tan- 9
ta beneficia contuli? * Reges multos propter eos 10
subuerti. Pharaonem cum pueris suis, & omnem exer-
citum eius percussi. * Omnes gentes a facie eorum 11
perdidi, & in Oriente prouinciarum duarum populos
Tyri & Sidonis dissipaui, & omnes aduersarios eorum
interfeci. * Tu vero loquere ad eos, dicens: Hæc di- 12
cit Dominus: * Nempe ego vos per mare transmeaui, 13
& plateas vobis initio munitas exhibui. ducem vobis
dedi Moysen, & Aaron sacerdotem: * lucem vobis 14
per columnam ignis præstiti, & magna mirabilia feci
in vobis: vos autem mei obliti estis, dicit Dominus.
* Hæc dicit Dominus omnipotens: Coturnix vobis 15
in signo fuit, castra vobis ad tutelam dedi, & illic mur-
murastis: * & non triumphastis in nomine meo de per- 16
ditione inimicorum vestrorum, sed adhuc nunc vsque
murmurastis. * Vbi sunt beneficia, quæ præstiti vo- 17
bis? Nonne in deserto cum esuriretis, proclamastis
ad me, * dicentes, Vt quid nos in desertum istud ad- 18
duxisti interficere nos? melius nobis fuerat seruire
Aegyptijs, quàm mori in deserto hoc. * Ego dolui ge- 19
mitus vestros, & dedi vobis manna in escam. Panem
angelorum manducastis. * Nonne cum sitiretis, pe- 20
tram excidi, & fluxerunt aquæ in saturitate? propter
æstus folijs arborum vos texi. * Diuisi vobis terras 21
pingues: Chananæos, & Pherezæos, & Philisthæos a
facie vestra proieci: quid faciam vobis adhuc: dicit
Dominus? * Hæc dicit Dominus omnipotens, In de- 22
serto cum essetis in flumine Amorrhæo sitientes, &
blasphemantes nomen meum, * non ignem vobis pro 23
blasphemijs dedi, sed mittens lignum in aquam, dulce
feci flumen. * Quid tibi faciam Iacob? Noluisti obe- 24
dire Iuda. Transferam me ad alias gentes, & dabo eis
nomen meum, vt custodiant legitima mea. * Quo- 25
niam me dereliquistis, & ego vos derelinquam. Pe-
tentibus vobis a me misericordiam, non miserebor.
* Quando inuocabitis me, ego non exaudiam vos. Ma- 26
culastis enim manus vestras sanguine, & pedes vestri
27 impigri sunt ad committenda homicidia. * Non quasi
28 me dereliquistis, sed vosipsos, dicit Dominus. * Hæc
dicit Dominus omnipotens, Nonne ego vos rogaui,
vt pater filios, & vt mater filias, & vt nutrix paruulos
29 suos, * vt essetis mihi in populum, & ego vobis in Deum,
30 & vos mihi in filios, & ego vobis in patrem? * Ita vos
collegi, vt gallina pullos suos sub alas suas. Modo au-
tem quid faciam vobis? Proijciam vos a facie mea.
31 * Oblationem cum mihi attuleritis, auertam faciem
meam a vobis. Dies enim festos vestros, & neome-
32 nias & circumcisiones repudiaui. * Ego misi pue-
ros meos prophetas ad vos, quos acceptos interfeci-
stis, & laniastis corpora eorum, quorum sanguinem
33 exquiram, dicit Dominus. * Hæc dicit Dominus omni-
potens, Domus vestra deserta est: Proijciam vos sicut
34 ventus stipulam, * & filij procreationem non facient:
quoniam mandatum meum neglexerunt, & quod ma-
35 lum est coram me, fecerunt. * Tradam domos vestras
populo venienti, qui me non audientes credunt: qui-
36 bus signa non ostendi, facient quæ præcepi. * Prophe-
tas non viderunt, & memorabuntur iniquitatum eo-
37 rum. * Testor populi venientis gratiam, cuius paruuli
exultant cum lætitia, me non videntes oculis carnali-
38 bus, sed spiritu credentes quæ dixi. * Et nunc frater
aspice, quæ gloria: & vide populum venientem ab
39 oriente, * quibus dabo ducatum Abraham, Isaac, &
Iacob, & Osee, & Amos, & Michææ, & Ioel, & Abdiæ,
40 & Ionæ, * & Naum, & Habacuc, Sophoniæ, Aggæi,
Zachariæ, & Malachiæ, qui & angelus Domini voca-
tus est.

CAP. II.

1 HAEC dicit Dominus: Ego eduxi populum istum
de seruitute, quibus mandata dedi per pueros
meos prophetas, quos audire noluerunt, sed irrita fe-
2 cerunt mea consilia. * Mater quæ eos generauit, dicit
3 illis, Ite filij, quia ego vidua sum & derelicta. * Edu-
caui vos cum lætitia, & amisi vos cum luctu & tristi-
tia, quoniam peccastis coram Domino Deo vestro, &
4 quod malum est coram eo, fecistis. * Modo autem quid
faciam vobis? Ego vidua sum & derelicta: ite filij, &
5 petite a Domino misericordiam. * Ego autem te pa-
ter testem inuoco super matrem filiorum, qui nolue-
6 runt testamentum meum seruare, * vt des eis confu-
sionem, & matrem eorum in direptionem, ne genera-
7 tio eorum fiat. * Dispergantur in gentes nomina eo-
rum, deleantur a terra: quoniam spreuerunt sacra-
8 mentum meum. * Væ tibi Assur, qui abscondis iniquos
penes te. Gens mala, memorare quid fecerim Sodo-
9 mæ & Gomorrhæ, * quorum terra iacet in piceis gle-
bis & aggeribus cinerum. sic dabo eos, qui me non au-
10 dierunt, dicit Dominus omnipotens. * Hæc dicit Do-
minus ad Esdram, Nuncia populo meo, quoniam da-
bo eis regnum Ierusalem, quod daturus eram Israel.
11 * Et sumam mihi gloriam illorum, & dabo eis taber-
12 nacula æterna, quæ præparaueram illis. * Lignum vi-
tæ erit illis in odore vnguenti, & non laborabunt,
neque

neque fatigabuntur. *Ite, & accipietis. Rogate vo- 13
bis dies paucos, vt immorentur. Iam paratum est vo-
bis regnum: vigilate.*Testare cælum & terram. Con- 14
triui enim malum, & creaui bonum, quia viuo ego,
dicit Dominus.*Mater amplectere filios tuos, educa 15
illos cum lætitia. Sicut columba confirma pedes eo-
rum: quoniam te elegi, dicit Dominus.*Et resuscitabo 16
mortuos de locis suis, & de monumentis educam il-
los, quoniam cognoui nomen meum in Israel.*Noli 17
timere mater filiorum: quoniam te elegi, dicit Domi-
nus. *Mittam tibi adiutorium pueros meos Isaiam & 18
Ieremiam, ad quorum consilium sanctificaui, & paraui
tibi arbores duodecim grauatas varijs fructibus,* & 19
totidem fontes fluentes lac & mel: & montes immen-
sos septem, habentes rosam & lilium, in quibus gaudio
implebo filios tuos. *Viduam iustifica, pupillo iudi- 20
ca, egenti da, orphanum tuere, nudum vesti,* confra- 21
ctum & debilem cura, claudum irridere noli, tutare
mancum, & cæcum ad visionem claritatis meæ admit-
te.*Senem & iuuenem intra muros tuos serua:* mor- 22
tuos vbi inueneris, signans commenda sepulchro, & 23
dabo tibi primam sessionem in resurrectione mea.
*Pausa & quiesce populus meus, quia veniet requies 24
tua.*Nutrix bona nutri filios tuos, confirma pedes 25
eorum.*Seruos, quos tibi dedi, nemo ex eis interiet: 26
eos ego enim requiram de numero tuo. *Noli fatiga- 27
ri. Cum enim venerit dies pressuræ & angustiæ, alij
plorabunt: & tristes erunt: tu autem hilaris & copiosa
eris. *Zelabunt gentes, & nil aduersus te poterunt, 28
dicit Dominus.*Manus meæ tegent te, ne filij tui ge- 29
hennam videant.* Iucundare mater cum filijs tuis, 30
quia ego te eripiam, dicit Dominus. *Filios tuos 31
dormientes memorare, quoniam ego eos educam de
lateribus terræ, & misericordiam cum illis faciam:
quoniam misericors sum, dicit Dominus omnipotens.
*Amplectere natos tuos vsque dum venio, & præstem 32
illis misericordiam: quoniam exuberant fontes mei, &
gratia mea non deficiet.*Ego Esdras præceptum ac- 33
cepi a Domino in monte Oreb, vt irem ad Israel: ad
quos cum venirem, reprobauerunt me, & respuerunt
mandatum Domini:* Ideoque vobis dico gentes, quæ 34
auditis, & intelligitis, Expectate pastorem vestrum,
requiem æternitatis dabit vobis: quoniam in proximo
est ille, qui in fine sæculi adueniet. *Parati estote ad 35
præmia regni, quia lux perpetua lucebit vobis per
æternitatem temporis. *Fugite vmbram sæculi hu- 36
ius: accipite iucunditatem gloriæ vestræ. Ego testor
palam saluatorem meum. *Commendatum donum 37
accipite & iucundamini, gratias agentes ei qui vos ad
cælestia regna vocauit.*Surgite, & state & videte nu- 38
merum signatorum in conuiuio Domini. *Qui se de 39
vmbra sæculi transtulerunt, splendidas tunicas a Do-
mino acceperunt. *Recipe Sion numerum tuum, & 40
conclude candidatos tuos qui legem Domini comple-
uerunt. *Filiorum tuorum, quos optabas, plenus est 41
numerus. Roga imperium Domini vt sanctificetur po-
pulus tuus qui vocatus est ab initio. *Ego Esdras vidi 42
in monte Sion turbam magnam, quam numerare non
potui, & omnes canticis collaudabant Dominum.*Et 43
in medio eorum erat iuuenis statura celsus, eminen-
tior omnibus illis, & singulis eorum capitibus impo-
nebat coronas, & magis exaltabatur: Ego autem mi-
raculo tenebar. *Tunc interrogaui angelum, & dixi: 44
Qui sunt hi, Domine?*Qui respondens dixit mihi: Hi 45
sunt qui mortalem tunicam deposuerunt, & immor-
talem sumpserunt, & confessi sunt nomen Dei: Modo
coronantur, & accipiunt palmas. *Et dixi angelo: 46
Ille iuuenis, quis est, qui eis coronas imponit, & pal-
47 mas in manus tradit?*Et respondens dixit mihi: Ipse
est filius Dei, quem in sæculo confessi sunt: ego au-
tem magnificare eos cœpi, qui fortiter pro nomine
48 Domini steterunt.*Tunc dixit mihi angelus: Vade,
annuncia populo meo, qualia & quanta mirabilia Do-
mini Dei vidisti.

CAP. III.

1 ANNO tricesimo ruinæ ciuitatis eram in Baby-
lone, & conturbatus sum super cubiculo meo re-
cumbens, & cogitationes meæ ascendebant super cor
2 meum:*quoniam vidi desertionem Sion, & abundan-
3 tiam eorum qui habitabant in Babylone.*& ventila-
tus est spiritus meus valde, & cœpi loqui ad Altissi-
4 mum verba timorata,*& dixi: O dominator Domine,
tu dixisti ab initio, quando plantasti terram, & hoc
5 solus, & imperasti populo,* & dedisti Adam corpus
mortuum: sed & ipsum figmentum manuum tuarum
erat, & insufflasti in eum spiritum vitæ; & factus est vi-
6 uens coram te:* & induxisti eum in paradiso, quem
plantauerat dextera tua, antequam terra aduentaret.
7 *Et huic mandasti diligere viam tuam, & præteriuit
eam, & statim instituisti in eo mortem, & in nationi-
bus eius, & natæ sunt gentes, & tribus, & populi, & co-
8 gnationes, quarum non est numerus.* Et ambulauit
vnaquæque gens in voluntate sua, & mira agebant co-
9 ram te, & spernebant præcepta tua. *Iterum autem
in tempore induxisti diluuium super inhabitantes sæ-
10 culum, & perdidisti eos.* Et factum est in vnoquoque
11 eorum, sicut Adæ mori, sic his diluuium.*Dereliquisti
autem vnum ex his Noe cum domo sua, & ex eo iusti
12 omnes.* Et factum est cum cœpissent multiplicari, qui
habitabant super terram, & multiplicauerunt filios &
populos & gentes multas: & cœperunt iterato impie-
13 tatem facere plus quàm priores. *Et factum est, cum
iniquitatem facerent coram te, elegisti tibi virum ex
14 his cui nomen erat Abraham.*Et dilexisti eum, & de-
15 monstrasti ei soli voluntatem tuam:* & disposuisti ei
testamentum æternum, & dixisti ei vt non vnquam de-
relinqueres semen eius. Et dedisti ei Isaac, & Isaac de-
16 disti Iacob & Esau. *Et segregasti tibi Iacob, Esau
autem separasti. Et factus est Iacob in multitudine
17 magna. *Et factum est cum educeres semen eius ex
18 Aegypto, adduxisti super montem Sina.* Et inclinasti
cælos, & statuisti terram, & commouisti orbem, &
19 tremere fecisti abyssos, & conturbasti sæculum,* &
transijt gloria tua portas quattuor ignis & terræmo-
tus, & spiritus, & gelu, vt dares semini Iacob legem,
20 & generationi Israel diligentiam.*Et non abstulisti ab
eis cor malignum, vt faceret lex tua in eis fructum.
21 *Cor enim malignum baiulans primus Adam trans-
gressus & victus est, sed & omnes qui de eo nati sunt.
22 *Et facta est permanens infirmitas, & lex cum corde
populi, cum malignitate radicis: & discessit quod bo-
23 num est, & mansit malignum.*Et transierunt tempo-
re, & finiti sunt anni: & suscitasti tibi seruum nomine
24 Dauid,* & dixisti ei ædificare ciuitatem nominis tui,
25 & offerre tibi in eadem thus & oblationes. *Et fa-
ctum est hoc annis multis, & deliquerunt qui habi-
26 tabant ciuitatem,*in omnibus facientes sicut fecit
Adam & omnes generationes eius, vtebantur enim
27 & ipsi corde maligno. *Et tradidisti ciuitatem tuam
28 in manibus inimicorum tuorum.*Numquid meliora
faciunt, qui habitant Babylonem? Et propter hoc
29 dominabitur Sion?*Factum est cum venissem huc, &
vidissem impietates, quarum non est numerus: & delin-

quentes

quentes multos vidit anima mea hoc triceſimo anno,
& exceſsit cor meum: *quoniam vidi quomodo ſuſti- 30
nes eos peccantes, & pepercisti impie agentibus, &
perdidisti populum tuum, & conſeruasti inimicos tuos,
& non ſignificaſti. * Nihil memini quomodo debeat 31
derelinqui via hæc. Numquid meliora facit Babylon
quàm Sion? *aut alia gens cognouit te præter Iſrael? 32
aut quæ tribus crediderunt teſtamentis tuis, ſicut Ia-
cob? * Quarum merces non comparuit, neque labor 33
fructificauit. Pertranſiens enim pertranſiui in genti-
bus, & vidi abundantes eas, & non memorantes man-
datorum tuorum. * Nunc ergo pondera in ſtatera no- 34
ſtras iniquitates, & eorum qui habitant in ſeculo: &
non inuenietur nomen tuum, niſi in Iſrael. *Aut quan- 35
do non peccauerunt in conſpectu tuo, qui habitant
terram? aut quæ gens ſic obſeruauit mandata tua?
* Hos quidem per nomina inuenies ſeruaſſe mandata 36
tua, gentes autem non inuenies.

CAP. IIII.

ET reſpondit ad me angelus, qui miſſus eſt ad me, 1
cui nomen Vriel, * & dixit mihi, Excedens exceſ- 2
ſit cor tuum in ſeculo hoc, & comprehendere cogi-
tas viam Altiſsimi. * Et dixi: Ita Domine meus. Et 3
reſpondit mihi, & dixit: Tres vias miſſus ſum oſtende-
re tibi, & tres ſimilitudines proponere coram te. * de 4
quibus mihi ſi renuntiaueris vnam ex his, & ego tibi
demonſtrabo viam, quam deſideras videre, & docebo
te, vnde ſit cor malignum. * Et dixi: Loquere Domi- 5
ne meus. Et dixit ad me: Vade pondera mihi ignis
pondus, aut menſura mihi flatum venti, aut reuoca
mihi diem, quæ præterijt. * Et reſpondi, & dixi: Quis 6
natorum poterit facere, vt me interroges de his?
* Et dixit ad me: Si eſſem interrogans te, dicens: Quan- 7
tæ habitationes ſunt in corde maris, aut quantæ venæ
ſunt in principio abyſsi, aut quantæ venæ ſunt ſuper
firmamentum, aut qui ſunt exitus paradiſi: * diceres 8
mihi fortaſsis, in abyſſum non deſcendi, neque in in-
fernum adhuc, neque in cælum vmquam aſcendi. * nunc 9
autem non interrogaui te, niſi de igne, & vento, & die,
per quem tranſiſti, & a quibus ſeparari non potes: &
non reſpondiſti mihi de eis. * Et dixit mihi: Tu quæ 10
tua ſunt, tecum coadoleſcentia, non potes cognoſce-
re: * & quomodo poterit vas tuum capere Altiſsimi 11
viam, & iam exterius corrupto ſeculo intelligere cor-
ruptionem euidentem in facie mea? * Et dixi illi: Me- 12
lius erat nos non eſſe, quàm adhuc viuentes viuere in
impietatibus, & pati, & non intelligere de qua re. * Et 13
reſpondit ad me, & dixit: Proficiſcens profectus ſum
ad ſiluam lignorum campi, & cogitauerunt cogita-
tionem, * & dixerunt: Venite & eamus, & faciamus 14
ad mare bellum, vt recedat coram nobis, & faciamus
nobis alias ſiluas. * Et ſimiliter fluctus maris & ipſi 15
cogitauerunt cogitationem, & dixerunt: Venite aſcen-
dentes, debellemus ſiluas campi, vt & ibi conſumme-
mus nobiſmetipſis aliam regionem. * Et factus eſt co- 16
gitatus ſiluæ in vanum, venit enim ignis, & conſump-
ſit eam. * Similiter & cogitatus fluctuum maris. ſtetit 17
enim arena, & prohibuit eos. * Si enim eſſes iudex ho- 18
rum, quem inciperes iuſtificare, aut quem condemna-
re? * Et reſpondi, & dixi: Vtique vanam cogitatio- 19
nem cogitauerunt. terra enim data eſt ſiluæ, & mari
locus portare fluctus ſuos. * Et reſpondit ad me, & di- 20
xit: Bene tu iudicaſti, & quare non iudicaſti tibimet-
ipſi? * Quemadmodum enim terra ſiluæ data eſt, & 21
mare fluctibus ſuis: ſic qui ſuper terram inhabitant,
quæ ſunt ſuper terram intelligere ſolummodo poſſunt:
& qui ſuper cælos, quæ ſuper altitudinem cælorum.
22 * Et reſpondi, & dixi: Deprecor te Domine, vt mihi
23 detur ſenſus intelligendi. * non enim volui interroga-
re de ſuperioribus tuis, ſed de his quæ pertranſeunt
per nos quotidie. propter quid Iſrael datus in oppro-
brium gentibus, quem dilexiſti populum, datus eſt
tribubus impijs, & lex patrum noſtrorum in interitum
24 deducta eſt, & diſpoſitiones ſcriptæ nuſquam ſunt: * &
pertranſiuimus de ſeculo, vt locuſtæ, & vita noſtra ſtu-
por & pauor, & nec digni ſumus miſericordiam conſe-
25 qui. * Sed quid faciet nomini ſuo quod inuocatum eſt
26 ſuper nos? & de his interrogaui. * Et reſpondit ad me,
& dixit: Si fueris plurimum ſcrutatus, frequenter mi-
raberis: quoniam feſtinans feſtinat ſeculum pertran-
27 ſire, * & non capit portare quæ in futuris temporibus
iuſtis repromiſſa ſunt: quoniam plenum iniuſtitia eſt
28 ſeculum hoc & infirmitatibus. * De quibus autem in-
terrogas, dicam: ſeminatum enim eſt malum, & nec-
29 dum venit deſtructio ipſius. * Si ergo non inuerſum
fuerit quod ſeminatum eſt, & diſceſſerit locus vbi ſe-
minatum eſt malum, non veniet vbi ſeminatum eſt bo-
30 num. * Quoniam gramen ſeminis mali ſeminatum eſt
in corde Adam ab initio: & quantum impietatis gene-
rauit vſque nunc, & generat vſque cum veniat area?
31 * Aeſtima autem apud te gramen mali ſeminis, quan-
32 tum fructum impietatis generauit: * quando ſecatæ
fuerint ſpicæ, quarum non eſt numerus, quàm ma-
33 gnam aream incipient facere? * Et reſpondi, & dixi:
Quomodo, & quando hæc? Quare modici & mali anni
34 noſtri? * Et reſpondit ad me, & dixit mihi: Non feſti-
nes tu ſuper Altiſsimum. Tu enim feſtinas inaniter eſ-
35 ſe ſuper ipſum. nam exceſſus tuus multus. * Nonne de
his interrogauerunt animæ iuſtorum in promptuarijs
ſuis, dicentes, Vſquequo ſpero ſic? & quando veniet
36 fructus areæ mercedis noſtræ? * Et reſpondit ad ea Ie-
remiel archangelus, & dixit: Quando impletus fuerit
numerus ſeminum in vobis, quoniam in ſtatera pon-
37 derauit ſeculum, * & menſura menſurauit tempora,
& numero numerauit tempora, & non commouit, nec
38 excitauit vſquedum impleatur prædicta menſura. * Et
reſpondi, & dixi: O dominator Domine, ſed & nos
39 omnes pleni ſumus impietate. * Et ne forte propter
nos non impleantur iuſtorum areæ, propter peccata
40 inhabitantium ſuper terram. * Et reſpondit ad me,
& dixit: Vade, & interroga prægnantem, ſi quando
impleuerit nouem menſes ſuos, adhuc poterit ma-
41 trix eius retinere partum in ſemetipſa? * Et dixi,
Non poteſt Domine. Et dixit ad me, In inferno
promptuaria animarum matrici aſsimilata ſunt.
42 * Quemadmodum enim illa feſtinat quæ parit effugere
neceſsitatem partus: ſic & hæc feſtinat reddere ea quæ
43 commendata ſunt. * Ab initio tibi demonſtrabitur de
44 his quæ concupiſcis videre. * Et reſpondi, & dixi: Si
inueni gratiam ante oculos tuos, & ſi poſsibile eſt, &
45 ſi idoneus ſum, * demonſtra mihi, ſi pluſquam præte-
ritum ſit habet venire, aut plura pertranſierunt ſupra
46 quàm futurum eſt. * Quid pertranſiuit, ſcio: quid au-
47 tem futurum ſit, ignoro. * Et dixit ad me: Sta ſuper
dexteram partem, & demonſtrabo tibi interpretatio-
48 nem ſimilitudinis. * Et ſteti, & vidi: & ecce fornax ar-
dens tranſijt coram me. & factum eſt, cum tranſiret
49 flamma, vidi: & ecce ſuperauit fumus. * Poſt hæc
tranſijt coram me nubes plena aquæ, & immiſit plu-
uiam impetu multam: & cum tranſiſſet impetus plu-
50 uiæ, ſuperauerunt in ea guttæ. * Et dixit ad me: Cogita
tibi: ſicut creſcit pluuia amplius quàm guttæ, & ignis
quàm fumus: ſic ſuperabundauit quæ tranſiuit men-
ſura.

fura. Superauerunt autem guttæ, & fumus: * & oraui, 51
& dixi, Putas viuo vsque in diebus illis? vel quid erit
in diebus illis? * Respondit ad me, & dixit, De signis, 52
de quibus me interrogas, ex parte possum tibi dice-
re: de vita autem tua non sum missus dicere tibi, sed
nescio.

CAP. V.

DE signis autem: ecce dies venient, in quibus ap- 1
prehendentur qui inhabitant terram in censu
multo: & abscondetur veritatis via: & sterilis erit a
fide regio: * & multiplicabitur iniustitia super hanc 2
quam ipse tu vides, & super quam audisti olim: * & erit 3
impositio vestigio quam nunc vides regnare regio-
nem, & videbunt eam desertam. * Si autem tibi dede- 4
rit Altissimus viuere, videbis post tertiam tubam, &
relucescet subito sol noctu, & luna ter in die, * & de li- 5
gno sanguis stillabit, & lapis dabit vocem suam, &
populi commouebuntur: * & regnabit, quem non spe- 6
rant qui inhabitant super terram, & volatilia com-
migrationem facient: * & mare Sodomiticum pisces 7
reijciet, & dabit vocem noctu, quam non nouerant
multi. omnes autem audient vocem eius, * & chaos 8
fiet per loca multa, & ignis frequenter remittetur, &
bestiæ agrestes transmigrabunt, & mulieres menstrua-
tæ parient monstra, * & in dulcibus aquis salsæ inue- 9
nientur, & amici omnes semetipsos expugnabunt: &
abscondetur tunc sensus, & intellectus separabitur in
promptuarium suum: * & quæretur a multis, & non 10
inuenietur: & multiplicabitur iniustitia, & inconti-
nentia super terram. * Et interrogabit regio proxi- 11
mam suam, & dicet, Nunquid per te pertransijt iusti-
tia iustum faciens? Et hoc negabit. * Et erit in illo 12
tempore, & sperabunt homines, & non impetrabunt:
laborabunt, & non dirigentur viæ eorum. * Hæc signa 13
dicere tibi permissum est mihi: & si oraueris iterum
& ploraueris, sicut & nunc, & ieiunaueris septem die-
bus, audies iterato horum maiora. * Et euigilaui, & 14
corpus meum horruit valde: & anima mea laborauit,
vt deficeret: * & tenuit me qui venit angelus, qui lo- 15
quebatur in me, & confortauit me, & statuit me super
pedes. * Et factum est in nocte secunda, & venit ad me 16
Salathiel dux populi, & dixit mihi, Vbi eras? & qua-
re vultus tuus tristis? * An nescis, quoniam tibi cre- 17
ditus est Israel in regione transmigrationis eorum?
* Exurge ergo, & gusta panem, & non derelinquas 18
nos, sicut pastor gregem suum in manibus luporum
malignorum. * Et dixi ei, Vade a me, & non appropies 19
ad me. Et audiuit, vt dixi: & recessit a me. * Et ego ie- 20
iunaui diebus septem vlulans & plorans, sicut mihi
mandauit Vriel angelus. * Et factum est post dies sep- 21
tem, & iterum cogitationes cordis mei molestæ erant
mihi valde, * & resumpsit anima mea spiritum intelle- 22
ctus: & iterum cœpi loqui coram Altissimo sermo-
nes, * & dixi, Dominator Domine ex omni silua ter- 23
ræ, & omnibus arboribus eius, elegisti vineam vni-
cam: * & ex omni terra orbis, elegisti tibi foueam 24
vnam: & ex omnibus floribus orbis, elegisti tibi lilium
vnum: * & ex omnibus abyssis maris, replesti tibi 25
riuum vnum: & ex omnibus ædificatis ciuitatibus,
sanctificasti tibimetipsi Sion: * & ex omnibus creatis 26
volatilibus, nominasti tibi columbam vnam: & ex
omnibus plasmatis pecoribus, prouidisti tibi ouem
vnam: * & ex omnibus multiplicatis populis, acquisi- 27
uisti tibi populum vnum: & ab omnibus probatam le-
gem donasti huic, quem desiderasti populo. * Et nunc 28
Domine, vt quid tradidisti vnum pluribus? Et præpa-
rasti super vnam radicem alias, & disperdidisti vni-
29 cum tuum in multis: * & conculcauerunt eum, qui
contradicebant sponsionibus tuis, quiq. tuis testa-
30 mentis non credebant. * Et si odiens odisti populum
31 tuum, tuis manibus debet castigari. * Et factum est,
cum locutus essem sermones, & missus est angelus ad
32 me, qui ante venerat ad me præterita nocte, * & dixit
mihi, Audi me, & instruam te: & intende mihi, &
33 adijciam coram te. * Et dixi, Loquere Domine meus.
Et dixit ad me, Valde tu in excessu mentis factus es
pro Israel: an plus dilexisti eum, quàm qui eum fecit?
34 * Et dixi ad eum, Non Domine, sed dolens locutus
sum. Torquent enim me renes mei per omnem ho-
ram, quærentem apprehendere semitam Altissimi, &
35 inuestigare partem iudicij eius. * Et dixit ad me, Non
potes. Et dixi, Quare Domine? Ad quid nascebar, aut
quare non fiebat matrix matris meæ mihi sepulchrum,
vt non viderem laborem Iacob, & defatigationem ge-
36 neris Israel? * Et dixit ad me, Numera mihi quæ nec-
dum venerant, & collige mihi dispersas guttas, & re-
37 uirida mihi aridos flores, * & aperi mihi clausa promp-
tuaria, & produc mihi inclusos in eis flatus; demon-
stra mihi vocis imaginem: & tunc ostendam tibi labo-
38 rem quem rogas videre. * Et dixi, Dominator Domi-
ne, quis enim est qui potest hæc scire, nisi qui cum ho-
39 minibus habitationem non habet? * Ego autem insi-
piens: & quomodo potero dicere de his, quibus me
40 interrogasti? * Et dixit ad me, Quomodo non potes
facere vnum de his quæ dicta sunt: sic non poteris in-
uenire iudicium meum, aut in fine charitatem, quam
41 populo promisi. * Et dixi, Sed ecce Domine tu prope
es his qui in finem sunt: & quid facient qui ante me
42 fuerunt, aut nos, aut hi qui post nos? * Et dixit ad me,
Coronæ assimilabo iudicium meum. Sicut non nouis-
43 simorum tarditas, sic nec priorum velocitas. * Et res-
pondi, & dixi, Nec poteras facere eos qui facti sunt,
& qui sunt, & qui futuri sunt, in vnum, vt celerius iu-
44 dicium tuum ostendas? * Et respondit ad me, & di-
xit, Non potest festinare creatura super creatorem,
nec sustinere sæculum eos qui in eo creandi sunt, in
45 vnum. * Et dixi, Quo modo dixisti seruo tuo, quo-
niam viuificans viuificasti a te creatam creaturam in
vnum, & sustinebat creatura: poterit & nunc portare
46 præsentes in vnum. * Et dixit ad me, Interroga ma-
tricem mulieris, & dices ad eam, Et si paris, quare per
47 tempus? Roga ergo eam, vt det decem in vnum. * Et
48 dixi, Non vtique poterit: sed secundum tempus. * Et
dixit ad me, Et ego dedi matricem terræ his qui semi-
49 nati sunt super eam per tempus. * Quemadmodum
enim infans non parit ea, quæ senum sunt: sic ego di-
50 sposui a me creatum sæculum. * Et interrogaui, & di-
xi, Cum iam dederis mihi viam, loquar coram te:
nam mater nostra, de qua dixisti mihi, adhuc iuuenis
51 est: iam senectuti appropinquat. * Et respondit ad
me, & dixit, Interroga eam quæ parit, & dicet tibi.
52 * Dices enim ei, Quare quos peperisti, nunc non sunt
53 similes his qui ante te, sed minores statura? * Et dicet
tibi & ipsa, Alij sunt qui in iuuentute virtutis nati sunt:
& alij qui sub tempore senectutis, deficiente matrice
54 sunt nati. * Considera ergo & tu quoniam minori sta-
55 tura estis præ his qui ante vos: * & qui post vos, mi-
nori quàm vos, quasi iam senescentes creaturæ, &
fortitudinem iuuentutis prætereuntes. Et dixi, Ro-
go Domine, si inueni gratiam ante oculos tuos, de-
monstra seruo tuo, per quem visites creaturam
tuam.

CAP. VI.

ET dixit ad me, Initio terreni orbis & antequam 1
starent exitus sæculi, & antequam spirarent con-
uentiones ventorum, * & antequam sonarent voces 2
tonitruum, & antequam splenderent nitores corusca-
tionum, & antequam confirmarentur fundamenta pa-
radisi, * & antequam viderentur decori flores, & ante- 3
quam confirmarentur motæ virtutes, & antequam
colligerētur innumerabiles militiæ angelorum, * & an- 4
tequam extollerentur altitudines aeris, & antequam
nominarentur mensuræ firmamentorum, & antequam
æstuarent camini in Sion, * & antequam inuestigaren- 5
tur præsentes anni, & antequam abalienarentur eorum
qui nunc peccant adinuentiones, & consignati essent,
qui fidem thesaurizauerunt: * tunc cogitaui, & facta 6
sunt per me solum, & non per alium: & finis per me,
& non per alium. * Et respondi, & dixi, Quæ erit se- 7
paratio temporum? aut quando prioris finis, & se-
quentis initium? * Et dixit ad me, Ab Abraham vsque 8
ad Isaac, quando nati sunt ab eo Iacob & Esau, ma-
nus Iacob tenebat ab initio calcaneum Esau, * finis 9
enim huius sæculi Esau, & principium sequentis Ia-
cob. * Hominis manus inter calcaneum & manum. 10
Aliud noli quærere Esdra. * Et respondi, & dixi, O 11
dominator Domine, si inueni gratiam ante oculos
tuos, * oro vt demonstres seruo tuo finem signorum 12
tuorum, quorum partem mihi demonstrasti nocte
præcedenti. * Et respondit, & dixit ad me, Surge 13
super pedes tuos, & audi vocem plenissimam sonitus.
* Et erit sicut commotio, nec commouebitur locus, 14
in quo stes super eum. * Ideo cum loquitur, tu non ex- 15
paueas, quoniam de fine verbum & fundamentum ter-
ræ intelligitur, * quoniam de ipsis sermo tremiscit & 16
commouetur, scit enim quoniam finem eorum opor-
tet commutari. * Et factum est, cum audissem, surre- 17
xi super pedes meos, & audiui: & ecce vox loquens,
& sonus eius sicut sonus aquarum multarum, * & di- 18
xit, Ecce dies veniunt, & erit quando appropinqua-
re incipiam, vt visitem habitantes in terra: * & quan- 19
do inquirere incipiam ab eis qui iniuste nocuerunt in-
iustitia sua, & quando suppleta fuerit humilitas Sion.
* & cum supersignabitur sæculum quod incipiet per- 20
transire, hæc signa faciam, Libri aperientur ante fa-
ciem firmamenti, & omnes videbunt simul, * & anni- 21
culi infantes loquentur vocibus suis, & prægnantes
immaturos parient infantes trium & quattuor men-
sium, & viuent, & suscitabuntur. * Et subito appare- 22
bunt seminata loca non seminata, & plena promptua-
ria subito inuenientur vacua: * & tuba canet cum so- 23
no; quam cum omnes audierint, subito expauescent.
* Et erit in illo tempore, debellabunt amici amicos 24
vt inimici, & expauescet terra cum his: & venæ fon-
tium stabunt, & non decurrent in horis tribus: * & 25
erit, omnis qui derelictus fuerit ex omnibus istis qui-
bus prædixi tibi, ipse saluabitur, & videbit salutare
meum, & finem sæculi vestri. * Et videbunt qui re- 26
cepti sunt homines, qui mortem non gustauerunt a
natiuitate sua, & mutabitur cor inhabitantium, &
conuertetur in sensum alium. * Delebitur enim ma- 27
lum, & extinguetur dolus. * Florebit autem fides, & 28
vincetur corruptela, & ostendetur veritas quæ sine
fructu fuit diebus tantis. * Et factum est, cum loque- 29
retur mihi, & ecce paulatim intuebar super eum ante
quam stabam, * & dixit ad me hæc, Veni tibi ostendere 30
tempus venturæ noctis. * Si ergo iterum rogaueris, 31
& iterum ieiunaueris septem diebus, iterum tibi re-
32 nuntiabo horum maiora per diem quam audiui. * Au-
dita est enim vox tua apud Altissimum. Vidit enim
fortis directionem tuam, & prouidit pudicitiam, quam
33 a iuuentute tua habuisti: * & propter hoc misit me
demonstrare tibi hæc omnia, & dicere tibi, Confide,
34 & noli timere, * & noli festinare cum prioribus tem-
poribus cogitare vana, vt non properes a nouissimis
35 temporibus. * Et factum est post hæc, & fleui iterum:
& similiter ieiunaui septem diebus, vt suppleam tres
36 hebdomadas, quæ dictæ sunt mihi. * Et factum est in
octaua nocte, & cor meum turbabatur iterato in me,
37 & cœpi loqui coram Altissimo. * Inflammabatur enim
38 spiritus meus valde, & anima mea anxiabatur. * & di-
xi, O Domine, loquens locutus es ab initio creatu-
ræ in primo die dicens, Fiat cælum & terra: & tuum
39 verbum opus perfectum. * Et erat tunc spiritus, &
tenebræ circumferebantur, & silentium, sonus vocis
40 hominis nondum erat abs te. * Tunc dixisti de thesau-
ris tuis proferri lumen luminosum, quo appareret
41 opus tuum. * Et die secundo creasti spiritum firma-
menti, & imperasti ei vt diuideret & diuisionem face-
ret inter aquas, vt pars quædam sursum recederet,
42 pars vero deorsum maneret. * Et tertia die imperasti
aquis congregari in septima parte terræ: sex vero par-
tes siccasti & conseruasti, vt ex his sint coram te mi-
43 nistrantia seminata a Deo, & culta. * Verbum enim
44 tuum processit, & opus statim fiebat. * Processit enim
subito fructus multitudinis immensus, & concupi-
scentiæ gustus multiformes, & flores colore immuta-
bili, & odores odoramenti inuestigabilis, & die tertia
45 hæc facta sunt. * Quarta autem die imperasti fieri solis
46 splendorem, lunæ lumen, stellarum dispositionem: * &
imperasti eis, vt deseruirent futuro plasmato homini.
47 * Quinto autem die dixisti septimæ parti, vbi erat
aqua congregata, vt procrearet animalia, & volati-
48 lia, & pisces: & ita fiebat: * aqua muta, & sine anima
quæ Dei nutu iubebantur, animalia faciebat, vt ex hoc
49 mirabilia tua nationes enarrent. * Et tunc conserua-
sti duas animas: nomen vni vocasti Henoch, & no-
50 men secundæ vocasti Leuiathan, * & separasti ea ab
alterutro. Non enim poterat septima pars, vbi erat
51 aqua congregata, capere ea. * Et dedisti Henoch vnam
partem, quæ siccata est tertio die, vt habitet in ea vbi
52 sunt montes mille. * Leuiathan autem dedisti septi-
mam partem humidam, & seruasti eam, vt fiat in de-
53 uorationem quibus vis, & quando vis. * Sexto autem
die imperasti terræ, vt crearet coram te iumenta, &
54 bestias, & reptilia: * & super his Adam, quem con-
stituisti ducem super omnibus factis quæ fecisti, & ex
eo educimur nos omnes, quemq. elegisti populum.
55 * Hæc autem omnia dixi coram te Domine, quia pro-
56 pter nos creasti sæculum. * Residuas autem gentes ab
Adam natas dixisti eas nil esse, & quoniam saliuæ as-
similatæ sunt, & quasi stillicidium de vase similasti
57 abundantiam eorum. * Et nunc Domine, ecce, istæ
gentes quæ in nihilum deputatæ sunt, cœperunt do-
58 minari nostri, & deuorare: * nos autem populus tuus
quem vocasti primogenitum vnigenitum æmulatorem
59 tuum, traditi sumus in manibus eorum: * & si propter
nos creatum est sæculum, quare non hereditatem pos-
sidemus cum sæculo? Vsquequo hæc?

CAP. VII.

1 ET factum est, cum finissem loqui verba hæc, mis-
sus est ad me angelus qui missus fuerat ad me pri-
2 mis noctibus, * & dixit ad me, Surge Esdra, & audi
3 sermones quos veni loqui ad te. * Et dixi, *Loquere*

Deus meus. Et dixit ad me, Mare positum est in spa-
rioso loco, vt esset altum & immensum: * erit autem 4
ei introitus in angusto loco positus, vt esset similis flu-
minibus. * Quis enim volens voluerit ingredi mare, 5
& videre eum, vel dominari eius: si non transierit an-
gustum, in latitudinem quomodo venire poterit? * Item 6
aliud, Ciuitas est ædificata, & posita in loco campe-
stri: est autem plena omnium bonorum. * introitus 7
eius angustus & in præcipiti positus, vt esset a dex-
tris quidem ignis, a sinistris aqua alta: * semita autem 8
est vna sola inter eos posita, hoc est, inter ignem &
aquam, vt non capiat semita, nisi solummodo vesti-
gium hominis. * Si autem dabitur ciuitas homini in 9
hereditatem, si numquam antepositum periculum per-
transierit, quomodo accipiet hereditatem suam? * Et 10
dixi, Sic Domine. Et dixit ad me, Sic est: & Israel
pars. * Propter eos enim feci sæculum, & quando 11
transgressus est Adam constitutiones meas, iudica-
tum est quod factum est. * Et facti sunt introitus huius 12
sæculi angusti, & dolentes, & laboriosi: pauci autem
& mali, & periculorũ pleni: & labore magnopere ful-
ti. * nam maioris sæculi introitus spatiosi & securi, & 13
facientes immortalitatis fructum. * Si ergo ingredien- 14
tes non fuerunt ingressi qui viuunt, angusta & vana
hæc: non poterunt recipere quæ sunt reposita. * Nunc 15
ergo quare tu conturbaris, cum sis corruptibilis? &
quid moueris tu, cum sis mortalis? * Et quare non 16
accepisti in corde tuo quod est futurum, sed quod in
præsenti? * Respondi & dixi, Dominator Domine, 17
ecce disposuisti lege tua, quoniam iusti hereditabunt
hæc, impij autem peribunt. * Iusti autem ferent angu- 18
sta, sperantes spatiosa. qui enim impie gesserunt, &
angusta passi sunt, & spatiosa non videbunt. * Et di- 19
xit ad me, Non est iudex super Deum, neque intelli-
gens super Altissimum. * Pereunt enim multi præsen- 20
tes, quia negligitur quæ anteposita est Dei lex. * Man- 21
dans enim mandauit Deus venientibus, quando ve-
nerunt, quid facientes viuerent, & quid obseruantes
non punirentur. * Hi autem non sunt persuasi, & con- 22
tradixerunt ei, & constituerunt sibi cogitamen vani-
tatis, * & proposuerunt sibi circumuentiones delicio- 23
rum, & superdixerunt Altissimo non esse, & vias eius
non cognouerunt, * & legem eius spreuerunt, & spon- 24
siones eius abnegauerunt, & in legitimis eius fidem
non habuerunt, & opera eius non perfecerunt. * pro- 25
pter hoc Esdra vacua vacuis, & plena plenis. * Ecce 26
tempus veniet, & erit quando venient signa quæ præ-
dixi tibi, & apparebit sponsa, & apparescens ostende-
tur quæ nunc subducitur terra: * & omnis qui libera- 27
tus est de prædictis malis, ipse videbit mirabilia mea.
* Reuelabitur enim filius meus IESVS cum his qui 28
cum eo sunt, & iucundabuntur qui relicti sunt in annis
quadringentis. * Et erit post annos hos, & morietur 29
filius meus CHRISTVS, & omnes qui spiramentum
habent homines: * & conuertetur sæculum in anti- 30
quum silentium diebus septem, sicut in prioribus iu-
dicijs, ita vt nemo derelinquatur. * Et erit post dies 31
septem, & excitabitur quod nondum vigilat sæculum,
& morietur corruptum: * & terra reddet quæ in ea 32
dormiunt, & puluis qui in eo silentio habitant, &
promptuaria reddent quæ eis commendatæ sunt ani-
mæ. * Et reuelabitur Altissimus super sedem iudicij, 33
& pertransibunt miseriæ, & longanimitas congrega-
bitur. * Iudicium autem solum remanebit, veritas 34
stabit, & fides conualescet, * & opus subsequetur, & 35
merces ostendetur, & iustitiæ vigilabunt, & iniustitiæ
non dominabuntur. * Et dixi, Primus Abraham pro- 36
pter Sodomitas orauit, & Moyses pro patribus qui in
37 deserto peccauerunt, * & qui post eum pro Israel in
38 diebus Achaz, & Samuelis, * & Dauid pro confractio-
ne, & Salomon pro eis qui venerunt in sanctificatio-
39 nem. * Et Elias pro his qui pluuiam acceperunt, &
40 pro mortuo vt viueret, * & Ezechias pro populo in
41 diebus Sennacherib, & multi pro multis. * Si ergo
modo quando corruptibile increuit, & iniustitia mul-
tiplicata est, & orauerunt iusti pro impijs: quare &
42 nunc sic non erit? * Et respondit ad me, & dixit, Præ-
sens sæculum non est finis, gloria in eo frequens ma-
43 net: propter hoc orauerunt pro inualidis. * Dies enim
iudicij erit finis temporis huius, & initium temporis
futuræ immortalitatis, in quo transiuit corruptela:
44 * soluta est intemperantia, abscissa est incredulitas:
45 creuit autem iustitia, orta est veritas. * tunc enim ne-
mo poterit saluare eum qui perijt, neque demergere
46 qui vicit. Et respondi, * & dixi, Hic est sermo meus
primus & nouissimus, quoniam melius erat non dare
terram Adam, vel cum iam dedisset, coercere eum vt
47 non peccaret. * Quid enim prodest hominibus in præ-
senti viuere in tristitia, & mortuos sperare punitio-
48 nem? * O tu quid fecisti Adam? Si enim tu peccasti,
non est factus solius tuus casus, sed & noster qui ex te
49 aduenimus. * Quid enim prodest nobis, si promissum
est nobis immortale tempus: nos autem mortalia
50 opera egimus? * Et quoniam prædicta est nobis pe-
51 rennis spes, nos vero pessimi vani facti sumus. * Et
quoniam reposita sunt nobis habitacula sanitatis & se-
52 curitatis: nos vero male conuersati sumus. * Et quo-
niam reposita est gloria Altissimi protegere eos qui
tarde conuersati sunt: nos autem pessimis vijs ambu-
53 lauimus. * Et quoniam ostendetur paradisus, cuius
fructus incorruptus perseuerat, in quo est securitas
54 & medela: * nos vero non ingrediemur. in ingratis
55 enim locis conuersati sumus. * Et quoniam super stel-
las fulgebunt facies eorum qui abstinentiam habue-
56 runt: nostræ autem facies super tenebras nigræ. * non
enim cogitauimus viuentes quando iniquitatem fa-
57 ciebamus, quod incipiemus post mortem pati. * Et
respondit, & dixit, Hoc est cogitamentum certaminis
58 quod certabit qui super terram natus est homo, * vt si
victus fuerit, patiatur quod dixisti: si autem vicerit,
59 recipiet quod dico: * quoniam hæc est vita quam Moy-
ses dixit cum viueret, ad populum, dicens, Elige tibi
60 vitam, vt viuas. * Non crediderunt autem ei, sed nec
post eum prophetis: sed nec mihi qui locutus sum ad
61 eos, * quoniam non esset tristitia in perditionem eo-
rum. sicut futurum est gaudium super eos, quibus per-
62 suasa est salus. * Et respondi, & dixi, Scio Domine, quo-
niam vocatus est Altissimus misericors in eo, quod
63 misereatur his qui nondum in sæculo aduenerunt, * &
quod miseretur illis qui conuersionem faciunt in lege
64 eius: * & longanimis est, quoniam longanimitatem
65 præstat his qui peccauerunt quasi suis operibus: * &
munificus est, quoniam quidem donare vult pro exi-
66 gentijs: * & multæ misericordiæ, quoniam multiplicat
magis misericordias his qui præsentes sunt, & qui præ-
67 terierunt, & qui futuri sunt. * Si enim non multiplica-
uerit misericordias suas: non viuificabitur sæculum
68 cum his qui inhereditabant in eo. * Et donat: quoniam
si non donauerit de bonitate sua, vt alleuentur hi qui
iniquitatem fecerunt, de suis iniquitatibus non poterit
69 decies millesima pars viuificari hominum. * Et iudex
si nõ ignouerit his qui curati sunt verbo eius, & deleue-
rit multitudinẽ contentionũ: non forfassis derelinque-
rentur in innumerabili multitudine, nisi pauci valde.

CAP. VIII.

ET respondit ad me, & dixit: Hoc sæculum fecit 1
Altißimus propter multos, futurum autem pro-
pter paucos. * Dicam autem coram te similitudi- 2
nem Esdra. Quomodo autem interrogabis terram, &
dicet tibi, quoniam dabit terram multam magis vn-
de fiat fictile, paruum autem puluerem vnde aurum
fit: sic & actus præsentis sæculi. * Multi quidem creati 3
sunt, pauci autem saluabuntur. * Et respondi, & dixi: 4
Absorbe ergo anima sensum, & deuora quod sapit.
* conuenisti enim obaudire, & prophetare volens. Nec 5
enim tibi datum est spatium, nisi solummodo viuere.
* O Domine, si non permittes seruo tuo, vt oremus 6
coram te, & des nobis semen cordi, & sensui culturam,
vnde fructus fiat, vnde viuere poßit omnis corruptus,
qui portabit locum hominis? * Solus enim es, & vna 7
plasmatio nos sumus manuum tuarum, sicut locutus
es; * & quomodo nunc in matrice plasmatum est cor- 8
pus, & præstas membra: conseruatur in igne & aqua
tua creatio: & nouem mensibus patitur tua plasmatio
tuam creaturam quæ in ea creata est: * ipsum autem 9
quod seruat, & quod seruatur, vtraque seruabuntur:
seruataq. quandoque iterum reddit matrix, quæ in ea
creuerunt. * Imperasti enim ex ipsis membris, hoc 10
est mamillis præbere lac fructui mamillarum, * vt nu- 11
triatur id quod plasmatum est vsque in tẽpus aliquod,
& postea disponas eum tuæ misericordiæ. * Enutristi 12
eum tua iustitia, & erudisti eum in lege tua, & corripui-
sti eum tuo intellectu: * & mortificabis eum, vt tuam 13
creaturam: & viuificabis eum, vt opus tuum. * Si er- 14
go perdideris eum qui tantis laboribus plasmatus est:
tuo iussu facile est ordinari, vt & id quod fiebat ser-
uaretur. * Et nunc Domine dicam, de omni homine 15
tu magis scis: de populo autem tuo, ob quem doleo:
* Et de hereditate tua, propter quam lugeo: & pro- 16
pter Israel, propter quem tristis sum: & de Iacob, pro-
pter quem doleo: * ideo incipiam orare coram te pro 17
me, & pro eis: quoniam video lapsus nostros qui inha-
bitamus terram. * Sed audiui celeritatem iudicis qui 18
futurus est. * Ideo audi vocem meam & intellige ser- 19
monem meum, & loquar coram te. * Initium verborum 20
Esdræ priusquam assumeretur: & dixi, Domine, qui in-
habitas sæculum, cuius oculi eleuati in superna & ae-
re: * & cuius thronus inæstimabilis, & gloria incom- 21
prehensibilis: cui astat exercitus angelorum cum tre-
more, * quorum seruatio in vento & igni conuertitur: 22
cuius verbum verum, & dicta perseuerantia: * cuius 23
iussio fortis, & dispositio terribilis: cuius aspectus are-
facit abyssos, & indignatio tabescere facit montes, &
veritas testificatur: * exaudi orationem serui tui, & 24
auribus percipe precationem figmenti tui. * Dum enim 25
viuo, loquar: & dum sapio, respondebo: * nec respicias 26
populi tui delicta, sed qui tibi in veritate seruiunt.
* Nec intendas impia gentium studia, sed qui tua te- 27
stimonia cum doloribus custodierunt. * Nec cogites 28
qui in conspectu tuo falsè conuersati sunt, sed memo-
rare qui ex voluntate tua timorem cognouerunt. * Ne- 29
que volueris perdere, qui pecudum mores habuerunt:
sed respicias eos qui legem tuam splendide docuerunt.
* Nec indigneris eis qui bestijs peiores iudicati sunt: 30
sed diligas eos qui semper in tua iustitia confidunt, &
gloria. * Quoniam nos & patres nostri talibus morbis 31
languemus: tu autem propter nos peccatores miseri-
cors vocaberis. * Si enim desideraueris vt nostri mise- 32
rearis, tunc misericors vocaberis, nobis autem non ha-
bentibus opera iustitiæ. * Iusti enim, quibus sunt opera 33
multa reposita, ex proprijs operibus recipient merce-
34 dem. * Quid est enim homo, vt ei indigneris: aut genus
35 corruptibile, vt ita amatus sis de ipso? * In veritate
enim nemo de genitis est qui non impie gessit, & de
36 confitentibus qui non deliquit. * In hoc enim annuntia-
bitur iustitia tua, & bonitas tua Domine, cum miser-
tus fueris eis qui non habent substantiam, bonorum
37 operum. * Et respondit ad me, & dixit: Recte locutus
38 es aliqua: & iuxta sermones tuos, sic & fiet. * quoniam
non vere cogitabo super plasma eorum qui peccaue-
runt ante mortem, ante iudicium, ante perditionem:
39 * sed iucundabor super iustorum figmentum, & me-
morabor peregrinationis quoque, & saluationis &
40 mercedis receptionis. * Quomodo ergo locutus sum,
41 sic & est. * Sicut enim agricola serit super terram
semina multa, & plantationes multitudinis plantat,
sed non in tempore omnia quæ seminata sunt, saluan-
tur, sed nec omnia quæ plantata sunt, radicabunt:
sic & qui in sæculo seminati sunt, non omnes salua-
42 buntur. * Et respondi, & dixi: Si inueni gratiam, lo-
43 quar. * Quomodo semen agricolæ si non ascenderit
aut non acceperit pluuiam tuam in tempore, aut si
44 corruptum fuerit multitudine pluuiæ, * sic perit: &
similiter homo qui manibus tuis plasmatus est, & tu
ei imago nominatus: quoniam similatus es ei, pro-
pter quem omnia plasmasti, & similasti semini agri-
45 colæ. * Non irascaris super nos, sed parce populo
tuo, & miserere hereditati tuæ. Tu autem creaturæ
46 tuæ misereris. * Et respondit ad me, & dixit: Quæ
sunt præsentia præsentibus, & quæ futura futuris?
47 * Multum enim tibi restat, vt poßis diligere meam
creaturam super me: tibi autem frequenter & ipsi
48 proximaui, iniustis autem numquam. * Sed & in hoc
49 mirabilis es coram Altißimo, * quoniam humiliasti
te sicut decet te. & non iudicasti te, vt inter iustos
50 plurimum glorificeris. * Propter quod miseriæ mul-
tæ, & miserabiles efficientur eis qui habitant sæcu-
lum in nouißimis: quia in multa superbia ambula-
51 uerunt. * Tu autem pro te intellige, & de similibus
52 tuis inquire gloriam. * Vobis enim apertus est pa-
radisus, plantata est arbor vitæ, præparatum est futu-
rum tempus, præparata est abundantia, ædificata est
ciuitas, probata est requies, perfecta est bonitas & per-
53 fecta sapientia. * Radix mali signata est a vobis: infir-
mitas, & tinea a vobis absconsa est: & in infernum fugit
54 corruptio in obliuione. * Transierunt dolores, &
55 ostensus est in fine thesaurus immortalitatis. * Noli
ergo adijcere inquirendo de multitudine eorum qui
56 pereunt. * Nam & ipsi accipientes libertatem, spre-
uerunt Altißimum, & legem eius contempserunt, &
57 vias eius dereliquerunt. * Adhuc autem iustos eius
58 conculcauerunt, * & dixerunt in corde suo non esse
59 Deum: & quidem scientes quoniam moriuntur. * Si-
cut enim vos suscipient quæ prædicta sunt: sic eos
sitis, & cruciatus, quæ præparata sunt. non enim
60 voluit hominem disperdi. * Sed & ipsi qui creati sunt,
coinquinauerunt nomen eius qui fecit eos: & in-
61 grati fuerunt ei qui præparauit eis vitam. * Qua-
62 propter iudicium meum modo appropinquat. * Quæ
non omnibus demonstraui, nisi tibi, & tibi similibus
63 paucis. Et respondi, & dixi: * Ecce nunc Domine de-
monstrasti mihi multitudinem signorum, quæ inci-
pies facere in nouißimis: sed non demonstrasti mihi
quo tempore.

CAP.

CAP. IX.

ET respondit ad me, & dixit, Metiens metire tem- 1
pus in semetipso: & erit cum videris, quando
transierit pars quædam signorum quæ prædicta sunt,
* tunc intelliges quoniam ipsum est tempus in quo in- 2
cipiet Altissimus visitare sæculum quod ab eo factum
est. * Et quando videbitur in sæculo motio locorum, 3
& populorum turbatio; * tunc intelliges quoniam de 4
his erat Altissimus locutus a diebus qui fuerunt an-
te te ab initio. * Sicut enim omne quod factum est in 5
sæculo initium habet, pariter & consummationem,
& consummatio est manifesta: * sic & Altissimi tem- 6
pora initia habent manifesta in prodigijs & virtuti-
bus, & consummationes in actu & in signis. * Et 7
erit, omnis qui saluus factus fuerit, & qui poterit
effugere per opera sua & per fidem in qua credidi-
stis, * relinquetur de prædictis periculis, & videbit 8
salutare meum in terra mea, & in finibus meis, quo-
niam sanctificaui me a sæculo. * Et tunc miserebun- 9
tur qui nunc abusi sunt vias meas: & in tormentis
commorabuntur hi qui eas proiecerunt in contem-
ptu. * Qui enim non cognouerunt me, viuentes be- 10
neficia consecuti: * & qui fastidierunt legem meam, 11
cum adhuc erant habentes libertatem, * & cum ad- 12
huc esset eis apertus pœnitentiæ locus, non intellexe-
runt, sed spreuerunt: hos oportet post mortem in
cruciamento cognoscere. * Tu ergo noli adhuc curio- 13
sus esse, quomodo impij cruciabuntur: sed inquire
quomodo iusti saluabuntur, & quorum sæculum, &
propter quos sæculum, & quando. * Et respondi, & 14
dixi, * Olim locutus sum, & nunc dico, & postea di- 15
cam: quoniam plures sunt qui pereunt, quàm qui sal-
uabuntur: * sicut multiplicatur fluctus super guttam. 16
Et respondit ad me, & dixit, * Qualis ager, talia & 17
semina: & quales flores, tales & tincturæ: & qualis
operator, talis & creatio: & qualis agricola, talis cul-
tura: quoniam tempus erat sæculi. * Et nunc cum es- 18
sem parans eis his qui nunc sunt; antequam fieret sæ-
culum, in quo habitarent: & nemo mihi contradixit.
* tunc enim quisque, & nunc creator in mundo hoc 19
parato, & messe indeficienti, & lege inuestigabili cor-
rupti sunt mores eorum. * Et consideraui sæculum, & 20
ecce erat periculum propter cogitationes quæ in eo
aduenerunt. * Et vidi, & peperci ei valde: & seruaui 21
mihi acinum de botro, & plantationem de tribu mul-
ta. * Pereat ergo multitudo quæ sine causa nata est, 22
& seruetur acinus meus, & plantatio mea: quia cum
multo labore perfeci. * Tu autem si adhuc intromit- 23
tas septem dies alios, sed non ieiunabis in eis: * Ibis 24
in campum florum, vbi domus non est ædificata:
& manducabis solummodo de floribus campi, & car-
nem non gustabis, & vinum non bibes, sed solummo-
do flores: * deprecare Altissimum sine intermissio- 25
ne, & veniam, & loquar tecum. * Et profectus sum, 26
sicut dixit mihi in campum, qui vocatur Ardath,
& sedi ibi in floribus. Et de herbis agri manducaui,
& facta est esca earum mihi in saturitatem. * Et factum 27
est post dies septem, & ego discumbebam supra fœ-
num, & cor meum iterum turbabatur sicut ante. * Et 28
apertum est os meum, & inchoaui dicere coram Al-
tissimo, & dixi, * O Domine, te nobis ostendens osten- 29
sus es patribus nostris in deserto, quod non calcatur,
& infructuoso, quando erant exeuntes de Aegypto: &
dicens dixisti, * Tu Israel audi me, & semen Iacob inten- 30
de sermonibus meis. * Ecce enim ego semino in vobis 31
legem meam, & faciet in vobis fructum, & glorifica-
32 bimini in eo per sæculum. * Nam patres nostri acci-
pientes legem, non seruauerunt, & legitima mea non
custodierunt, & factus est fructus legis non parens;
33 nec enim poterat, quoniam tuus erat. * Nam qui
acceperunt, perierunt, non custodientes quod in eis
34 seminatum fuerat. * Et ecce, consuetudo est, vt, cum
acceperit terra semen, vel nauem mare, vel vas ali-
quod escam vel potum: cum fuerit exterminatum id,
35 in quo seminatum est, vel in quod missum est: * simul id
quod seminatum, vel missum est, vel quæ suscepta sunt,
exterminantur, & suscepta iam non manent apud
36 nos: sed nobis sic non factum est. * Nos quidem qui
legem accepimus peccantes periuimus, & cor no-
37 strum quod suscepit eam: * nam lex non perijt, sed per-
38 mansit in suo labore. * Et cum loquerer hæc in corde
meo, respexi oculis meis, & vidi mulierem in dexte-
ra parte, & ecce hæc lugebat, & plorabat cum voce
magna, & animo dolebat valde, & vestimenta eius
39 discissa, & cinis super caput eius. * Et dimisi cogita-
tus, in quibus eram cogitans, & conuersus sum ad
40 eam, & dixi ei, * Vt quid fles? & quid doles animo?
41 Et dixit ad me, * Dimitte me Domine meus, vt de-
fleam me, & adijciam dolorem: quoniam valde ama-
42 ro sum animo, & humiliata sum valde. * Et dixi ei,
43 Quid passa es? dic mihi. Et dixit ad me, * Sterilis fui
ego famula tua, & non peperi, habens maritum an-
44 nis triginta. * Ego enim per singulas horas, & per sin-
gulos dies, & annos hos triginta deprecor Altissi-
45 mum nocte ac die. * Et factum est, post triginta annos
exaudiuit me Deus ancillam tuam, & vidit humili-
tatem meam, & attendit tribulationi meæ, & dedit
mihi filium: & iucundata sum super eum valde ego,
& vir meus, & omnes ciues mei, & honorificabamus
46 valde Fortem. * Et nutriui eum cum labore multo.
47 * Et factum est cum creuisset, & venisset accipere vxo-
rem, feci diem epuli.

CAP. X.

1 ET factum est, cum introisset filius meus in thala-
2 mo suo, cecidit, & mortuus est: * & euertimus
omnes lumina, & surrexerunt omnes ciues mei ad
consolandum me, & quieui vsque in alium diem vsque
3 nocte. * Et factum est, cum omnes quieuissent vt me
consolarentur vt quiescerem: & surrexi nocte, & fu-
4 gi: & veni sicut vides in hoc campo: * & cogito iam
non reuerti in ciuitatem, sed hic consistere: & neque
manducare, neque bibere, sed sine intermissione lu-
5 gere, & ieiunare vsque dum moriar. * Et dereliqui
sermones in quibus eram, & respondi cum iracundia
6 ad eam, & dixi, * Stulta super omnes mulieres, non
vides luctum nostrum, & quæ nobis contingunt?
7 * Quoniam Sion mater nostra omni tristitia contri-
statur, & humilitate humiliata est, & luget validis-
8 sime. * Et nunc quoniam omnes lugemus, & tristes
sumus: quoniam omnes contristati sumus, tu autem
9 contristaris in vno filio? * Interroga enim terram,
& dicet tibi: quoniam hæc est, quæ debeat lugere ca-
10 sum tantorum super eam germinantium. * Et ex ipsa
ab initio omnes nati & alij venient: & ecce, pene
omnes in perditionem ambulant, & exterminium
11 fit multitudo eorum. * Et quis ergo debet lugere ma-
gis, nisi hæc quæ tam magnam multitudinem perdidit,
quàm tu, quæ pro vno doles? Si autem dicis mihi,
12 * Quoniam non est planctus meus similis terræ: quo-
niam fructum ventris mei perdidi, quem cum mœrori-
13 bus peperi, & cum doloribus genui: * terra autem se-
cundum viam terræ, abijtq. in ea multitudo præsens,

quo modo euenit: & ego tibi dico, * sicut tu cum la- 14
bore peperisti, sic & terra dat fructum suum homini ab
initio ei qui fecit eam. * Nunc ergo retine apud te- 15
metipsam dolorem tuum, & fortiter fer qui tibi con-
tigerunt casus. * Si enim iustificaueris terminum Dei, 16
& consilium suum recipies in tempore, & in talibus
collaudaberis; * ingredere ergo in ciuitatem ad virum 17
tuum. Et dixit ad me, * Non faciam, neque ingrediar 18
ciuitatem, sed hic moriar. * Et apposui adhuc loqui ad 19
eam, & dixi, * Noli facere hunc sermonem, sed con- 20
senti persuadenti. Quot enim casus Sion? Conso-
lare propter dolorem Ierusalem. * Vides enim quo- 21
niam sanctificatio nostra deserta effecta est, & altare
nostrum demolitum est, & templum nostrum destru-
ctum est, * & psalterium nostrum humiliatum est, & 22
hymnus conticuit, & exultatio nostra dissoluta est, &
lumen candelabri nostri extinctum est, & arca testa-
menti nostri direpta est, & sancta nostra contaminata
sunt, & nomen quod inuocatum est super nos, pene
prophanatum est: & liberi nostri contumeliam passi
sunt, & sacerdotes nostri succensi sunt, & Leuitæ no-
stri in captiuitatem abierunt, & virgines nostræ coin-
quinatæ sunt, & mulieres nostræ vim passæ sunt, & iu-
sti nostri rapti sunt, & paruuli nostri perditi sunt, &
iuuenes nostri seruierunt, & fortes nostri inualidi facti
sunt: * & quod omnium maius, signaculum Sion, quo- 23
niam resignata est de gloria sua. nam & tradita est in
manibus eorum qui nos oderunt. * Tu ergo excute 24
tuam tristitiam multam, & depone abs te multitudi-
nem dolorum, vt tibi repropitietur Fortis, & requiem
faciet tibi Altissimus requietionem laborum. * Et fa- 25
ctum est, cum loquebar ad eam, facies eius fulgebat
subito & species, coruscus fiebat visus eius, vt essem
pauens valde ad eam, & cogitarem quid esset hoc. * Et 26
ecce, subito emisit sonitum vocis magnum timore
plenum, vt commoueretur terra a mulieris sono. &
vidi: * & ecce, amplius mulier non comparebat mihi, 27
sed ciuitas ædificabatur, & locus demonstrabatur de
fundamentis magnis: & timui, & clamaui voce ma-
gna, & dixi, * Vbi est Vriel angelus, qui a principio 28
venit ad me? quoniam ipse me fecit venire in multitu-
dine in excessu mentis huius, & factus est finis meus
in corruptionem, & oratio mea in improperium. * Et 29
cum essem loquens ego hæc, ecce venit ad me, & vidit
me. * & ecce eram positus vt mortuus, & intellectus 30
meus alienatus erat, & tenuit dexteram meam, &
confortauit me, & statuit me super pedes meos, & di-
xit mihi, * Quid tibi est? & quare conturbatus est in- 31
tellectus tuus, & sensus cordis tui? & quare contur-
baris? Et dixi, * Quoniam dereliquisti me, & ego qui- 32
dem feci secundum sermones tuos, & exiui in cam-
pum: & ecce vidi, & video quòd non possum enarra-
re. Et dixit ad me, * Sta vt vir, & commouebo te. Et 33
dixi, * Loquere Domine meus tu in me, noli me dere- 34
linquere, vt non frustra moriar: * quoniam vidi quæ 35
non sciebam, & audio quæ non scio. * Aut nunquid 36
sensus meus fallitur, & anima mea somniat? * Nunc 37
ergo deprecor te, vt demonstres seruo tuo de excessu
hoc. Et respondit ad me, & dixit, * Audi me & doceam 38
te, & dicam tibi de quibus times: quoniam Altissi-
mus reuelauit tibi mysteria multa. * Vidit rectam viam 39
tuam, quoniam sine intermissione contristabaris pro
populo tuo, & valde lugebas propter Sion. * Hic ergo 40
intellectus visionis quæ tibi apparuit ante paululum.
* Quam vidisti lugentem, inchoasti consolari eam. 41
* Nunc autem iam speciem mulieris non vides, sed ap- 42
paruit tibi ciuitas ædificari: * & quoniam enarrabat 43
44 tibi de casu filij sui, hæc absolutio est. * Hæc mulier
quam vidisti, hæc est Sion: & quoniam dixit tibi quam
45 & nunc conspicies, vt ciuitatem ædificatam. * Et quo-
niam dixit tibi, quia sterilis fuit triginta annis: pro-
pter quod erant anni scilicet triginta, quando non
46 erat in ea adhuc oblatio oblata. * Et factum est post
annos triginta, ædificauit Salomon ciuitatem, & ob-
tulit oblationes: tunc fuit quando peperit sterilis fi-
47 lium. * Et quod tibi dixit, quoniam nutriuit eum cum
48 labore, hoc erat, habitatio in Ierusalem. * Et quo-
niam dixit tibi, quòd filius meus veniens in suo tha-
lamo mortuus esset, & contigisset ei casus, hoc erat,
49 quæ facta est ruina Ierusalem. * Et ecce, vidisti simili-
tudinem eius: & quoniam filium lugeret, inchoasti
consolari eam: & de his quæ contigerunt, hæc erant
50 tibi aperienda. * Et nunc videt Altissimus, quo-
niam ex animo contristatus es, & quoniam ex to-
to corde pateris pro ea, ostendit tibi claritatem glo-
51 riæ eius, & pulchritudinem decoris eius. * Pro-
pterea enim dixi tibi vt maneres in campo vbi do-
52 mus non est ædificata. * Sciebam enim ego, quoniam
53 Altissimus incipiebat tibi ostendere hæc: * propterea
dixi tibi vt venires in agrum vbi non est fundamen-
54 tum ædificij. * Nec enim poterat opus ædificij homi-
nis sustineri in loco, vbi incipiebatur Altissimi ciuitas
55 ostendi. * Tu ergo noli timere, neque expauescat cor
tuum: sed ingredere, & vide splendorem & magnitu-
dinem ædificij, quantum capax est tibi visus oculo-
56 rum videre: * & post hæc audies quantum capit audi-
57 tus aurium tuarum audire. * Tu enim beatus es præ
multis, & vocatus es apud Altissimum sicut & pauci.
58 * Nocte autem quæ in crastinum futura est, manebis
59 hic: * & ostendet tibi Altissimus eas visiones supre-
morum, quæ faciet Altissimus his qui habitant super
60 terram a nouissimis diebus. * Et dormiui illam no-
ctem & aliam, sicut dixerat mihi.

CAP. XI.

1 ET vidi somnium, & ecce ascendebat de mari aqui-
la, cui erant duodecim alæ pennarum & capita
2 tria. * Et vidi, & ecce expandebat alas suas in omnem
terram, & omnes venti cœli insufflabant in eam, &
3 colligebantur. * Et vidi, & de pennis eius nasceban-
tur contrariæ pennæ, & ipsæ fiebant in pennaculis mi-
4 nutis & modicis. * Nam capita eius erant quiescen-
tia, & dimidium caput erat maius aliorum capitum,
5 sed ipsa quiescebat cum eis. * Et vidi, & ecce aquila
volauit in pennis suis, & regnauit super terram, & su-
6 per eos qui habitant in ea. * Et vidi, quoniam subie-
cta erant ei omnia sub cælo, & nemo illi contradice-
bat, neque vnus de creatura quæ est super terram.
7 * Et vidi, & ecce surrexit aquila super vngues suos, &
8 misit vocem pennis suis, dicens, * Nolite omnes simul
vigilare, dormite vnusquisque in loco suo, & per tem-
9 pus vigilate. * Capita autem in nouissimo seruentur.
10 * Et vidi, & ecce vox non exibat de capitibus eius, sed
11 de medietate corporis eius. * Et numeraui contrarias
12 pennas eius, & ecce ipsæ erant octo. * Et vidi, & ecce
a dextera parte surrexit vna penna, & regnauit super
13 omnem terram. * Et factum est cum regnaret, venit ei
finis, & non apparuit locus eius: & sequens exurrexit,
14 & regnabat. ipsa multum tenuit tempus. * Et factum
est cum regnaret, & veniebat finis eius, vt non appa-
15 reret sicut prior. * Et ecce, vox emissa est illi, dicens,
16 * Audi tu quæ tanto tempore tenuisti terram. hæc an-
17 nuncio tibi antequam incipias non apparere. * Nemo
post te tenebit tempus tuum, sed nec dimidium eius.

Et le-

*Et leuauit se tertia, & tenuit principatum sicut & 18
priores: & non apparuit & ipsa. * Et sic contingebat 19
omnibus alijs singulatim principatum gerere, & ite-
rum nusquam comparere. * Et vidi, & ecce in tempo- 20
re sequentes pennæ erigebantur a dextera parte, vt te-
nerent & ipsæ principatum: & ex his erant quæ tene-
bant, sed tamen statim non comparebant. * Nam & 21
aliquæ ex eis erigebantur, sed non tenebant principa-
tum. * Et vidi post hæc, & ecce non comparuerunt 22
duodecim pennæ & duo pennacula: * & nihil supererat 23
in corpore aquilæ, nisi duo capita quiescentia & sex
pennacula. * Et vidi, & ecce sex pennaculis diuisæ 24
sunt duæ, & manserunt sub capite quod est ad dexte-
ram partem. Nam quattuor manserunt in loco suo.
* Et vidi, & ecce subalares cogitabant se erigere & te- 25
nere principatus. * Et vidi, & ecce vna erecta est, sed 26
statim non comparuit. * Et secundæ velocius, quàm 27
priores, non comparuerunt. * Et vidi, & ecce duæ quæ 28
superauerunt apud semetipsas cogitabant & ipsæ re-
gnare. * & in eo cum cogitarent, ecce vnum quiescen- 29
tium capitum quod erat medium, euigilabat, hoc
enim erat duorum capitum maius. * Et vidi quoniam 30
complexa sunt duo capita secum: * & ecce conuersum 31
est caput cum his qui cum eo erant, & comedit duas
subalares quæ cogitabant regnare. * Hoc autem ca- 32
put perconterruit omnem terram, & dominabatur in
ea his qui habitant terram cum labore multo, & po-
tentatum tenuit orbis terrarum super omnes alas quæ
fuerunt. * Et vidi post hæc, & ecce medium caput su- 33
bito non comparuit, & hoc sicut alæ. * Superauerunt 34
autem duo capita, quæ & ipsa similiter regnauerunt
super terram, & super eos qui habitant in ea. * Et vi- 35
di, & ecce deuorauit caput a dextera parte illud quod
a læua. * Et audiui vocem dicentem mihi, Conspice 36
contra te, & considera quod vides. * Et vidi, & ecce 37
sicut leo concitatus de silua rugiens: & vidi quoniam
emittebat vocem hominis ad aquilam. Et dixit, di-
cens, * Audi tu, & loquar ad te, & dicet Altissimus ti- 38
bi, * Nonne tu es qui superasti de quattuor animali- 39
bus, quæ feceram regnare in sæculo meo, & vt per eos
veniret finis temporum eorum? * Et quartus veniens 40
deuicit omnia animalia quæ transierunt, & potentatu
tenuit sæculum cum tremore multo, & omnem or-
bem cum labore pessimo, & inhabitauit tot tempori-
bus orbem terrarum cum dolo. * Et iudicasti terram 41
non cum veritate. * Tribulasti enim mansuetos, & læ- 42
sisti quiescentes, & dilexisti mendaces, & destruxisti
habitationes eorum qui fructificabant, & humiliasti
muros eorum qui te non nocuerunt. * Et ascendit con- 43
tumelia tua vsque ad Altissimum, & superbia tua ad
Fortem. * Et respexit Altissimus superba tēpora, & ec- 44
ce finita sunt, & scelera eius completa sunt. * Propter- 45
ea non appareas tu aquila. & alæ tuæ horribiles, &
pennacula tua pessima, & capita tua maligna, & vn-
gues tui pessimi, & omne corpus tuum vanum, * vti 46
refrigeretur omnis terra, & reuertatur liberata de
tua vi, & speret iudicium & misericordiam eius qui
fecit eam.

CAP. XII.

ET factum est, dum loqueretur leo verba hæc ad 1
aquilam: & vidi, * & ecce quod superauerat ca- 2
put, & non comparuerunt quatuor alæ illæ quæ ad eum
transierunt, & erectæ sunt vt regnarent: & erat re-
gnum eorum exile, & tumultu plenum. * Et vidi, & 3
ecce ipsa non apparebant, & omne corpus aquilæ in-
cendebatur, & expauescebat terra valde, & ego a
tumultu & excessu mentis, & a magno timore vigila-
4 ti, & dixi spiritui meo, * Ecce tu præstitisti mihi hoc
5 in eo, quòd scrutaris vias Altissimi. * Ecce adhuc fa-
tigatus sum animo, & spiritu meo inualidus sum val-
de, & nec modica est in me virtus a multo timore,
6 quam expaui nocte hac. * Nunc ergo orabo Altissi-
7 mum, vt me confortet vsque in finem. * Et dixi, Do-
minator Domine, si inueni gratiam ante oculos tuos,
& si iustificatus sum apud te præ multis, & si certe
8 ascendit deprecatio mea ante faciem tuam, * confor-
ta me, & ostende seruo tuo mihi interpretationem &
distinctionem visus horribilis huius, vt plenissime
9 consoleris animam meam. * Dignum enim me habui-
sti ostendere mihi temporum nouissima. Et dixit ad
10 me, * Hæc est interpretatio visionis huius. * Aquilam
11 quam vidisti ascendentem de mari, hoc est regnum
12 quod visum est in visione Danieli fratri tuo. * Sed non
est illi interpretatum quoniam ego nunc tibi interpre-
13 tor. * Ecce dies veniunt, & exurget regnum super
terram, & erit timor acrior omnium regnorum quæ
14 fuerunt ante eum. * Regnabunt autem in ea reges
15 duodecim, vnus post vnum. * Nam secundus incipiet
regnare, & ipse tenebit amplius tempus præ duode-
16 cim. * Hæc est interpretatio duodecim alarum quas
17 vidisti. * Et quam audisti vocem quæ locuta est, non
de capitibus eius exeuntem, sed de medio corporis
18 eius, * hæc est interpretatio, quoniam post tempus
regni illius nascentur contentiones non modicæ, &
periclitabitur vt cadat: & non cadet tunc, sed iterum
19 constituetur in suum initium. * Et quoniam vidisti
20 subalares octo cohærentes alis eius, * hæc est inter-
pretatio. exurgent in ipso octo reges, quorum erunt
tēpora leuia, & anni citati, & duo quidem ex ipsis pe-
21 rient. * Appropinquante autem tempore medio qua-
tuor seruabuntur in tempore, cum incipiet appropin-
quare tempus eius vt finiatur: duæ vero in finem ser-
22 uabuntur. * Et quoniam vidisti tria capita quiescen-
23 tia, * hæc est interpretatio: in nouissimis eius suscita-
bit Altissimus tria regna, & reuocabit in ea multa. &
24 dominabuntur terram, * & qui habitant in ea, cum la-
bore multo super omnes qui fuerunt ante hos. pro-
25 pter hoc ipsi vocati sunt capita aquilæ. * Isti enim
erunt qui recapitulabunt impietates eius, & qui perfi-
26 cient nouissima eius. * Et quoniam vidisti caput maius
non apparens, hæc est interpretatio eius. quoniam
vnus ex eis super lectum suum morietur, & tamen
27 cum tormentis. * Nam duo qui perseuerauerint, gla-
28 dius eos comedet. * Vnius enim gladius comedet qui
29 cum eo: sed tamen hic gladio in nouissimis cadet. * Et
quoniam vidisti duas subalares traijcientes super ca-
30 put quod est in dextera parte, * hæc est interpretatio.
hi sunt quos conseruauit Altissimus in finem suum,
31 hoc est regnum exile, & turbationis plenum. * Sicut
vidisti & leonem, quem vidisti de silua euigilantem, &
rugientem, & loquentem ad aquilam, & arguentem
eam, & iniustitias ipsius per omnes sermones eius si-
32 cut audisti: * hic est ventus quem seruauit Altissimus
in finem ad eos, & impietates ipsorum: & arguet il-
33 los, & incutiet coram ipsis discerptiones eorum. * Sta-
tuet enim eos in iudicio viuos: & erit, cum arguerit
34 eos, tunc corripiet eos. * Nam residuum populum
meum liberabit cum miseria, qui saluati sunt super fi-
nes meos, & iucundabit eos quoadusque veniet finis
35 dies iudicij, de quo locutus sum tibi ab initio. * Hoc
36 somnium quod vidisti, & hæ interpretationes. * Tu
ergo solus dignus fuisti scire Altissimi secretum hoc.
37 * Scribe ergo omnia ista in libro quæ vidisti, & pone ea
in loco

in loco abſcondito : * & docebis ea ſapientes de populo 38
tuo, quorum corda ſcis poſſe capere, & ſeruare ſecreta
hæc . * Tu autem adhuc ſuſtine hic alios dies ſeptem, vt 39
tibi oſtendatur quidquid viſum fuerit Altiſsimo oſten-
dere tibi . * Et profectus eſt a me. Et factum eſt, cum 40
audiſſet omnis populus quoniam pertranſierũt ſeptem
dies, & ego non fuiſſem reuerſus in ciuitatem, & con-
gregauit ſe omnis a minimo vſque ad maximum : & ve-
nit ad me, & dixerunt mihi dicentes : * Quid peccaui- 41
mus tibi, & quid iniuſte egimus in te, quoniam dere-
linquens nos ſediſti in loco hoc ? * Tu enim nobis ſupe- 42
res ſolus ex omnibus populis, ſicut botrus de vinea, &
ſicut lucerna in loco obſcuro, & ſicut portus & nauis
ſaluata a tempeſtate. * Aut non ſufficiunt nobis mala 43
quæ contingũt ? * Si ergo tu nos dereliqueris, quanto 44
nobis erat melius ſi eſſemus ſuccenſi & nos cum incen-
dio Sion ? * Nec enim nos ſumus meliores eorum qui 45
ibi mortui ſunt. Et plorauerunt voce magna. Et re-
ſpondi ad eos, & dixi : * Confide Iſrael, & noli triſtari 46
tu domus Iacob. * Eſt enim memoria veſtri coram Al- 47
tiſsimo, & Fortis non eſt oblitus veſtri in tentatione.
* Ego enim non dereliqui vos, neque exceſsi a vobis : 48
ſed veni in hunc locum vt deprecarer pro deſolatione
Sion, vt quærerem miſericordiam pro humilitate ſan-
ctificationis veſtræ. * Et nunc ite vnuſquiſque veſtrum 49
in domum ſuam, & ego veniam ad vos poſt dies iſtos.
* Et profectus eſt populus, ſicut dixi ei, in ciuitatem : 50
* ego autem ſedi in campo ſeptem diebus, ſicut mihi 51
mandauit : & manducabam de floribus ſolummodo
agri, de herbis facta eſt eſca mihi in diebus illis.

CAP. XIII.

ET factum eſt poſt dies ſeptem, & ſomniaui ſom- 1
nium nocte. * Et ecce de mari ventus exurgebat, 2
vt conturbaret omnes fluctus eius. * Et vidi, & ecce 3
conualeſcebat ille homo cum millibus cæli : & vbi vul-
tum ſuum vertebat vt conſideraret, tremebant omnia
quæ ſub eo videbantur : * & vbicumque exibat vox de 4
ore eius, ardeſcebant omnes qui audiebant voces eius
ſicut quieſcit terra quãdo ſenſerit ignem. * Et vidi poſt 5
hæc, & ecce congregabatur multitudo hominum, quo-
rum non erat numerus de quattuor ventis cæli, vt de-
bellarent hominem qui aſcenderat de mari. * Et vidi, & 6
ecce ſibimetipſi ſculpſerat mõtem magnum, & volauit
ſuper eum. * Ego autem quæſiui videre regionem vel 7
locum vnde ſculptus eſſet mons, & non potui. * Et poſt 8
hæc vidi, & ecce omnes qui congregati ſunt ad eum, vt
expugnarent eum, timebant valde, tamen audebant pu
gnare. * Et ecce, vt vidit impetum multitudinis ve- 9
nientis, non leuauit manum ſuam, neque frameam te-
nebat, neque aliquod vas bellicoſum niſi ſolummodo
vt vidi, * quoniam emiſit de ore ſuo ſicut flatum ignis, 10
& de labijs eius ſpiritus flammæ, & de lingua eius emit-
tebat ſcintillas & tempeſtates, & commiſta ſunt omnia
ſimul, hic flatus ignis, & ſpiritus flammæ, & multitudo
tempeſtatis : * & concidit ſuper multitudinem in impe- 11
tu, quæ præparata erat pugnare, & ſuccendit omnes, vt
ſubito nihil videretur de innumerabili multitudine, niſi
ſolummodo puluis, & fumi odor : & vidi, & extimui. * Et 12
poſt hæc vidi ipſum hominem deſcendentem de mon-
te, & vocantem ad ſe multitudinem aliam pacificam,
* & accedebat ad eum vultus hominum multorum quo- 13
rumdam gaudentium, quorumdam triſtantium : aliqui
verò alligati, aliqui adducentes ex eis, qui offereban-
tur. & ægrotaui a multitudine pauoris, & expergefa-
ctus ſum, & dixi. * Tu ab initio demonſtraſti ſeruo tuo 14
mirabilia hæc, & dignum me habuiſti vt ſuſciperes de-
15 precationem meam : * & nunc demonſtra mihi adhuc
16 interpretationem ſomnij huius. * Sicut enim exiſtimo
in ſenſu meo, væ qui derelicti fuerunt in diebus illis :
17 & multo plus væ his qui non ſunt derelicti. * Qui enim
18 non ſunt derelicti, triſtes erant. * Intelligo nunc quæ
ſunt repoſita in nouiſsimis diebus, & occurrent eis,
19 ſed & his qui derelicti ſunt. * Propter hoc venerũt enim
in pericula magna, & neceſsitates multas, ſicut oſten-
20 dunt ſomnia hæc. * Attamen facilius eſt periclitantem
venire in hunc, quàm pertranſire, ſicut nubem a ſęculo,
& nunc videre quæ contingunt in nouiſsimo. Et re-
21 ſpondit ad me, & dixit : * Et viſionis interpretationem
dicam tibi : & de quibus locutus es adaperiam tibi.
22 * Quoniam de his dixiſti qui derelicti ſunt : hæc eſt in-
23 terpretatio. * Qui auferet periculum illo tẽpore, hic ſe
cuſtodiuit. qui in periculo inciderũt, hi ſunt qui ha-
24 bent opera & fidem ad Fortiſsimum. * Scito ergo quo-
niam magis beatificati ſunt qui derelicti, ſuper eos qui
25 mortui ſunt. * Hæ interpretationes viſionis, quia vidi-
26 ſti virum aſcendentem de corde maris, * ipſe eſt quem
conſeruat Altiſsimus multis temporibus, qui per ſe-
metipſum liberabit creaturam ſuam : & ipſe diſponet,
27 qui derelicti ſunt. * Et quoniam vidiſti de ore eius exi-
28 re, vt ſpiritum, & ignem, & tempeſtatem : * & quoniam
non tenebat frameam, neque vas bellicoſum : corru-
pit enim impetus eius multitudinem, quæ venerat ex-
29 pugnare eum. hæc eſt interpretatio. * Ecce dies ve-
niunt, quando incipiet Altiſsimus liberare eos qui ſu-
30 per terram ſunt : * & veniet in exceſſu mentis ſuper eos
31 qui inhabitant terram. * Et alij alios cogitabunt de-
bellare : ciuitas ciuitatem, & locus locum, & gens ad-
32 uerſus gentem, & regnum aduerſus regnum. * Et erit,
cum fient hæc, & contingent ſigna quæ ante oſtendi ti-
bi : & tunc reuelabitur filius meus, quem vidiſti, vt vi-
33 rum aſcendentem. * Et erit quando audierint omnes
gentes vocem eius : & derelinquet vnuſquiſque in re-
34 gione ſua bellum ſuum, quod habent ad alterutrum : * &
colligetur in vnum multitudo innumerabilis, ſicut vo-
35 lentes venire, & expugnare eum. * Ipſe autem ſtabit ſu-
36 per cacumen montis Sion. * Sion autem veniet, & oſten
detur omnibus parata & ædificata, ſicut vidiſti mon-
37 tem ſculpi ſine manibus. * Ipſe autem filius meus ar-
guet quæ adinuenerunt Gentes, impietates eorum has
quæ tempeſtati appropinquauerunt propter mala co-
gitamenta eorum & cruciamẽta quibus incipient cru-
38 ciari : * quæ aſsimilatæ ſunt flammæ, & perdet eos ſi-
39 ne labore per legem quæ igni aſsimilata eſt. * Et quo-
niam vidiſti eum colligentem ad ſe aliam multitudi-
40 nem pacificam, * hæ ſunt decem tribus, quæ captiuæ
factæ ſunt de terra ſua in diebus Oſee regis, quem ca-
ptiuum duxit Salmanaſar rex Aſſyriorum : & tranſtulit
eos trans flumen, & tranſlati ſunt in terram aliam.
41 * Ipſi autem ſibi dederunt conſilium hoc vt derelinque-
rent multitudinem gentium, & proficiſcerentur in vl-
teriorem regionem, vbi numquam inhabitauit genus
42 humanum : * vel ibi obſeruare legitima ſua, quæ non
43 fuerant ſeruantes in regione ſua. * Per introitus autem
44 anguſtos fluminis Euphraten introierunt. * Fecit enim
eis tunc Altiſsimus ſigna, & ſtatuit venas fluminis vſ-
45 quequo tranſirent. * Per eam enim regionem erat via
multa itineris, anni vnius & dimidij : nam regio illa
46 vocatur Arſareth. * Tunc inhabitauerunt ibi vſque in
nouiſsimo tempore : & nunc iterum cum cœperint ve-
47 nire, * iterum Altiſsimus ſtatuet venas fluminis, vt poſ-
ſint tranſire : propter hæc vidiſti multitudinem cum
48 pace. * Sed & qui derelicti ſunt de populo tuo, hi ſunt
49 qui inueniuntur intra terminum meum. * Factum erit

ergo,

ergo, quando incipiet perdere multitudinem earum,
quæ collectæ sunt gentes, proteget eos qui superaue-
runt populum: *& tunc ostẽdet eis multa plurima por- 50
tenta. *Et dixi ego, Dominator Domine, hoc mihi ostẽ- 51
de, propter quod vidi virum ascendẽtem de corde ma-
ris. Et dixit mihi: *Sicut non potes hæc vel scrutari, 52
vel scire quæ sunt in profundo maris: sic non poterit
quisque super terram videre filium meum, vel eos qui
cum eo sunt, nisi in tempore diei. *Hæc est interpreta- 53
tio somnij quod vidisti, & propter quod illuminatus es
hic solus. *Dereliquisti enim tuam, & circa meam va- 54
casti legem, & quæsisti. *Vitam enim tuam disposuisti in 55
sapientia, & sensum tuum vocasti matrem: *& propter 56
hoc ostendi tibi merces apud Altissimum. erit enim
post alios tres dies, ad te alia loquar, & exponam tibi
grauia & mirabilia. *Et profectus sum, & transij in 57
campum, multum glorificans & laudans Altissimum
de mirabilibus quæ per tempus faciebat: *& quoniam 58
gubernat ipsum, & quæ sunt in temporibus illata, & sedi
ibi tribus diebus.

CAP. XIIII.

ET factum est tertio die, & ego sedebam sub quer- 1
cu. *Et ecce, vox exiuit contra me de rubo, & dixit: 2
Esdra Esdra. Et dixi: Ecce ego Domine. Et surrexi su-
per pedes meos. Et dixit ad me: *Reuelans reuelatus 3
sum super rubum, & locutus sum Moysi, quando popu-
lus meus seruiebat in Aegypto, *& misi eum, & eduxi 4
populum meum de Aegypto, & adduxi eum super mon
tem Sina, & detinebam eum apud me diebus multis:
*& enarraui ei mirabilia multa, & ostendi ei tempo- 5
rum secreta & finem: & præcepi ei, dicens: *Hæc in 6
palam facies verba, & hæc absconde. *Et nunc tibi di- 7
co: *Signa quæ demonstraui, & somnia quæ vidisti, & 8
interpretationes quas tu vidisti, in corde tuo repone
ea: *tu enim recipieris ab omnibus, conuerteris resi- 9
duus cum consilio meo & cum similibus tuis, vsquequo
finiantur tempora. *quoniam sæculum perdidit iuuen 10
tutem suam, & tẽpora appropinquant senescere. *Duo- 11
decim enim partibus diuisum est sæculum, & transie-
runt eius decima & dimidium decimæ partis: *super- 12
sunt autem eius post medium decimæ partis. *Nunc 13
ergo dispone domum tuam, & corripe populum tuum,
& consolare humiles eorum, & renuntia iam corrupte-
læ, *& dimitte abs te mortales cogitationes, & proijce 14
abs te pondera humana, & exue te iam infirmam natu-
ram, & repone in vnam partem molestissima tibi cogi-
tamenta, & festina transmigrare a tẽporibus his: *quæ 15
enim vidisti nunc contigisse mala, iterum horum dete-
riora facient: *quantum enim inualidum fiet sæculum 16
a senectute, tantum multiplicabuntur super inhabitan
tes mala. *Prolongauit enim se magis veritas, & ap- 17
propinquauit mendacium. Iam enim festinat venire,
quam vidisti visionem. *Et respondi, & dixi coram te 18
Domine. *Ecce enim ego abibo, sicut præcepisti mihi, 19
& corripiam præsentem populum. Qui autem iterum
nati fuerint, quis commonebit? *Positum est ergo sæ- 20
culum in tenebris, & qui inhabitant in eo sine lumi-
ne. *Quoniam lex tua incensa est, propter quod ne- 21
mo scit quæ a te facta sunt, vel quæ incipient opera.
*Si enim inueni in te gratiam, immitte in me Spiri- 22
tum sanctum, & scribam omne quod factum est in
sæculo ab initio, quæ erant in lege tua scripta vt pos-
sint homines inuenire semitam: & qui voluerint viue-
re in nouissimis, viuant. *Et respondit ad me, & di- 23
xit: Vadens congrega populum, & dices ad eos, vt
non quærant te diebus quadraginta. *Tu autem præ- 24
para tibi buxos multos, & accipe tecum Saream, Da-
briam, Salemiam, Echanum, & Asiel, quinque hos qui
25 parati sunt ad scribendum velociter. *Et venias huc,
& ego accendam in corde tuo lucernam intellectus,
quæ non extinguetur quoadusque finiantur quæ inci-
26 pies scribere. *Et tunc perfectis quædam palam fa-
cies, quædam sapientibus absconse trades. in crasti-
27 num enim hac hora incipies scribere. *Et profectus
sum, sicut mihi præcepit, & congregaui omnem po-
28 pulum, & dixi: *Audi Israel verba hæc: *Peregrinati
29 sunt patres nostri ab initio in Aegypto, & liberati
30 sunt inde: *& acceperunt legem vitæ, quam non cu-
31 stodierunt, quam & vos post eos transgressi estis: *&
data est vobis terra in sortem, & terra Sion, & patres
vestri, & vos iniquitatem fecistis, & non seruastis vias
32 quas præcepit vobis Altissimus: *& iustus iudex cum
33 sit, abstulit a vobis in tempore quod donauerat. *Et
nunc vos hic estis, & fratres vestri introrsum vestrum
34 sunt. *Si ergo imperaueritis sensui vestro, & eru-
dieritis cor vestrum, viui conseruati eritis, & post mor
35 tem misericordiam consequemini. *Iudicium enim
post mortem veniet, quando iterum reuiuiscemus:
& tunc iustorum nomina parebunt, & impiorum fa-
36 cta ostendentur. *Ad me igitur nemo accedat nunc,
37 neque requirat me vsque dies quadraginta. *Et ac-
cepi quinque viros, sicut mandauit mihi, & profecti
38 sumus in campum, & mansimus ibi. *Et factus sum
in crastinum, & ecce vox vocauit me dicens: Esdra
39 aperi os tuum, & bibe quo te potauero. *Et aperui
os meum, & ecce calix plenus porrigebatur mihi.
Hoc erat plenum sicut aqua: color autem eius vt
40 ignis similis. *Et accepi, & bibi: & in eo cum bi-
bissem, cor meum cruciabatur intellectu, & in pectus
meum increscebat sapientia. Nam spiritus meus con-
41 seruabatur memoria. *Et apertum est os meum,
42 & non est clausum amplius. *Altissimus dedit in-
tellectum quinque viris, & scripserunt quæ dicebantur
43 excessiones noctis, quas non sciebant. *Nocte au-
tem manducabant panem, ego autem per diem loque-
44 bar, & per noctem non tacebam. *Scripti sunt autem
45 per quadraginta dies libri ducenti quattuor. *Et fa-
ctum est cum compleuissent quadraginta dies, locu-
tus est Altissimus, dicens: Priora quæ scripsisti, in pa-
46 lam pone, & legant digni & indigni: *nouissimos au-
tem septuaginta conseruabis, vt tradas eos sapien-
47 tibus de populo tuo. *In his enim est vena intelle-
ctus, & sapientiæ fons, & scientiæ flumen. Et feci sic.

CAP. XV.

1 ECce loquere in aures plebis meæ sermones pro-
phetiæ, quos immisero in os tuum, dicit Dominus:
2 *& fac vt in charta scribantur, quoniam fideles & veri
3 sunt. *Ne timeas a cogitationibus aduersum te, nec
4 turbent te incredulitates dicentium. *Quoniam omnis
5 incredulus in incredulitate sua morietur. *Ecce ego
induco, dicit Dominus, super orbem terrarum mala,
6 gladium, & famem, & mortem, & interitum: *propter
quod superpolluit iniquitas omnẽ terram, & adimpleta
7 sunt opera nociua illorum. *Propterea dicit Dominus:
8 *Iam non silebo de impietatibus eorum quæ irreligio-
se agunt, nec sustinebo in his quæ inique exercent.
ecce sanguis innoxius & iustus clamat ad me, & animæ
9 iustorum clamant perseueranter. *Vindicans vindica-
bo illos, dicit Dominus, & accipiam omnem sangui-
10 nẽ innoxium ex illis ad me. *Ecce populus meus quasi
grex ad occisionem ducitur, iam non patiar illum
11 habitare in terra Aegypti: *sed educam eum in manu
potenti

potenti & brachio excelso, * & percutiam plaga sicut
prius, & corrumpam omnem terram eius. * Lugebit 12
Aegyptus, & fundamenta eius plaga verberata, & ca-
stigatione quas inducet ei Deus. * Lugebunt cultores 13
operantes terram, quoniam deficient semina eorum
ab vredine, & grandine, & a sidere terribili. * Væ sæcu- 14
lo, & qui habitant in eo: * quia appropinquauit gladius 15
& contritio eorum, & exurget gens contra gentem ad
pugnam, & romphæa in manibus eorum. * Erit enim 16
inconstabilitio hominibus, & alij alijs inualescentes
non curabunt regem suum, & principes viæ gestorum
suorum in potentia sua. * Concupiscet enim homo in 17
ciuitatem ire, & non poterit. * Propter superbiam 18
enim eorum ciuitates turbabuntur, domus exterētur,
homines metuent. * Non miserebitur homo proximum 19
suum ad irritum faciendum domos eorum in gladium,
ad diripiendas substantias eorum propter famem pa-
nis & tribulationem multam. * Ecce, ego conuoco, di- 20
cit Deus, omnes reges terræ ad me verendum, qui sunt
ab Oriente, & ab Austro, ab Euro, & a Libano, ad cō-
uertendos in se, & reddere quæ dederunt illis: * sicut fa- 21
ciunt vsque hodie electis meis, sic faciam & reddam in
sinu eorum. Hæc dicit Dominus Deus. * Non parcet 22
dextera mea super peccatores, nec cessabit romphæa
super effundentes sanguinem innoxium super terram.
* Exijt ignis ab ira eius & deuorauit fundamenta ter- 23
ræ, & peccatores quasi stramen incensum. * Væ eis qui 24
peccant, & non obseruant mandata mea, dicit Domi-
nus. * non parcam illis. Discedite filij a potestate. No- 25
lite contaminare sanctificationem meam, * quoniam 26
nouit Dominus omnes qui delinquunt in illum; pro-
pterea tradidit eos in mortem, & in occisionem. * Iam 27
enim venerunt super orbem terrarum mala, & mane-
bitis in illis. non enim liberabit vos Deus, propter
quod peccastis in eum. * Ecce visio horribilis, & facies 28
illius ab oriente. * Et exient nationes draconum Ara- 29
bum in curribus multis, & sicut flatus, eorum numerus
fertur super terram, vt iam timeant & trepident om-
nes qui illos audient * carmonij insanientes in ira, & 30
exient vt apri de silua, & aduenient de virtute ma-
gna, & constabunt in pugnam cum illis, & vastabunt
portionem terræ Assyriorum. * Et post hæc superua- 31
lescent dracones natiuitatis suæ memores, & conuer-
tent se conspirantes in virtute magna ad persequendos
eos. * Isti turbabuntur & silebunt in virtute illorum, & 32
conuertent pedes suos in fugam, * & a territorio Assy- 33
riorum subsessor obsidebit eos, & consumet vnum ex
illis, & erit timor & tremor in exercitu illorum, & con-
tentio in reges ipsorum. * Ecce nubes ab oriente, & a 34
septentrione vsque ad meridianum, & facies earū hor-
rida valde, plena iræ & procellæ, * & collident se inuicē, 35
& collident sidus copiosum super terram, & sidus
illorum, & erit sanguis a gladio vsque ad ventrem, * & 36
fimus hominis vsque ad substramen cameli, & erit ti-
mor & tremor multus super terram, * & horrebunt qui 37
videbunt iram illam, & tremor apprehendet illos: &
post hæc mouebuntur nimbi copiosi * a meridiano & 38
septentrione, & portio alia ab occidente: * & super- 39
inualescent venti ab oriente, & recludent eam, & nu-
bem quam suscitauit in ira, & sidus ad faciendam ex-
territationem ad orientalem ventum & occidentem
violabitur: * & exaltabuntur nubes magnæ & validæ 40
plenæ iræ, & sidus, vt exterreant omnem terram, & in-
habitantes eam, & infundent super omnem locum al-
tum & eminentem sidus terribile, * ignem & grandi- 41
nem, & romphæas volantes, & aquas multas, vt etiam
impleantur omnes campi, & omnes riui plenitudine
42 aquarum multarum. * & demolientur ciuitates, & mu-
ros, & montes, & colles, & ligna siluarum, & fœnum
43 pratorum, & frumenta eorum. * Et transibunt constan-
44 tes vsque Babylonem, & exterent eam: * conuenient ad
ipsam, & circuibunt eam, & effundent sidus, & omnem
iram super eam, & subibit puluis & fumus vsque in cæ-
45 lum, & omnes in circuitu lugebunt eam: * & qui sub
46 ea remanserint, seruient his qui exterruerunt. * Et tu
Asia cōcors in spem Babylonis, & gloria personæ eius,
47 * væ tibi misera propter quod assimilasti ei, & ornasti
filias tuas in fornicatione, ad placendum & glorian-
dum in amatoribus tuis, qui tecum cupierunt semper
48 fornicari. * Odibilem imitata es in omnibus operibus
eius, & in adinuentionibus eius: propterea dicit Deus,
49 * Immittam tibi mala, viduitatem, paupertatem, & fa-
mem, & gladium, & pestem, ad deuastandas domos tuas
50 a violatione, & morte, & gloria virtutis tuæ. * Sicut
flos siccabitur, cum exurget ardor qui emissus est su-
51 per te, * infirmaberis vt paupercula plagata & casti-
gata a mulieribus, vt non possint te suscipere poten-
52 tes & amatores. * Numquid ego sic zelabor te, dicit
53 Dominus, * nisi occidisses electos meos in omni tem-
pore, exaltans percussionem manuum, & dicens super
54 mortem eorum, cum inebriata esses, * Exorna speciem
55 vultus tui? * Merces fornicationis tuæ in sinu tuo,
56 propter hoc redditionem accipies. * Sicut facies ele-
ctis meis, dicit Dominus, sic faciet tibi Deus, & tradet
57 te in malum. * Et nati tui fame interient: & tu rhom-
phæa cades, & ciuitates tuæ conterentur, & omnes tui
58 in campo gladio cadent. * Et qui sunt in montibus,
fame peribunt, & manducabunt carnes suas, & sangui-
59 nem bibent a fame panis & siti aquæ. * Infœlix per
60 maria venies, & rursum accipies mala. * Et in transitu
allident ciuitatem occisam, & exterent aliquam por-
tionem terræ tuæ, & partem gloriæ tuæ extermina-
bunt, rursum reuertentes ad Babylonem subuersam.
61 * Et demolita eris illis pro stipula, & ipsi erūt tibi ignis
62 * & deuorabunt te, & ciuitates tuas, terram tuam &
montes tuos, omnes siluas tuas & lignum fructife-
63 rum igni comburent. * Filios tuos captiuos ducent,
& censum tuum in prædam habebunt, & gloriam faciei
tuæ exterminabunt.

CAP. XVI.

1 VAE tibi Babylon & Asia, væ tibi Aegypte & Sy-
2 ria. * Præcingite vos saccis & cilicijs, & plangite
filios vestros, & dolete: quoniam appropinquauit con-
3 tritio vestra. * Immissus est vobis gladius, & quis est qui
4 auertat illum? * Immissus est in vobis ignis, & quis est
5 qui extinguat illum? * Immissa sunt vobis mala, & quis
6 est qui repellat ea? * Numquid repellet aliquis leonem
esurientem in silua, aut extinguet ignem in stipula, mox
7 quando cœperit ardere? * Numquid repellet aliquis sa-
8 gittam a sagittario forti missam? * Dominus fortis im-
9 mittit mala, & quis est qui repellat ea? * Exijt ignis
10 ex iracundia eius, & quis est qui extinguat eum? * Co-
ruscabit, & quis non timebit? Tonabit, & quis non pa-
11 uebit? * Dominus comminabitur, & quis non funditus
12 conteretur a facie ipsius? * Terra tremuit & funda-
menta eius, mare fluctuat de profundo, & fluctus eius
disturbabuntur, & pisces eius a facie Domini, & a
13 gloria virtutis eius: * quoniam fortis dextera eius quæ
arcum tendit: sagittæ eius acutæ quæ ab ipso mittun-
tur, non deficient, cum cœperint mitti in fines terræ.
14 * Ecce mittuntur mala, & non reuertentur donec ve-
15 niant super terram. * Ignis succenditur, & non extin-
16 guetur, donec consumat fundamenta terræ. * Quem-
admodum

admodum non redit sagitta missa a valido sagittario,
sic non reuertentur mala quæ missa fuerint in terram.
* Væ mihi væ mihi: quis me liberabit in illis diebus? 17
* Initium dolorum & multi gemitus, initium famis & 18
multi interitus, initium bellorum & formidabunt po-
testates, initium malorum & trepidabunt omnes. * In 19
his quid faciam, cum venerint mala? * Ecce fames & 20
plaga, & tribulatio, & angustia missa sunt flagella in
emendatione, * & in his omnibus se non conuertent ab 21
iniquitatibus suis, neque flagellorum memores erunt
semper. * Ecce, erit annonæ vilitas super terram, sic vt 22
putent sibi esse directam pacem, & tunc germinabunt
mala super terram, gladius, fames, & magna confusio.
* A fame enim plurimi qui inhabitant terram interiet, 23
& gladius perdet ceteros qui superauerint a fame,
* & mortui sicut stercora proijcientur, & non erit qui 24
consoletur eos. Derelinquetur enim terra deserta, &
ciuitates eius deijcientur. * Non derelinquetur qui co- 25
lat terram, & qui seminet eam. * Ligna dabunt fructus, 26
& quis vindemiabit illa? * Vua matura fiet, & quis cal- 27
cabit illam? erit enim locis magna desertio. * Cupiet 28
enim homo hominem videre, vel vocem eius audire.
* Relinquentur enim de ciuitate decem, & duo de agro 29
qui absc͂oderint se in densis nemoribus, & scissuris pe-
trarum: * quemadmodum derelinquuntur in oliueto 30
& singulis arboribus tres aut quattuor oliuæ. * aut si- 31
cut in vinea vindemiata racemi relinquũtur ab his qui
diligenter vineam scrutantur: * sic relinquentur in die- 32
bus illis tres aut quattuor ab scrutantibus domos eo-
rum in romphæa. * Et relinquetur terra deserta, & 33
agri eius inueterabũt, & viæ eius, & omnes semitæ eius
germinabunt spinas, eo quòd non transient homines
per eam. * Lugebunt virgines non habentes sponsos, 34
lugebunt mulieres non habentes viros, lugebunt fi-
liæ earum non habentes adiutorium: * sponsi earum 35
in bello consumentur, & viri earum in fame exterẽtur.
* Audite vero ista, & cognoscite ea serui Domini. * Ec- 36
ce verbum Domini, excipite illud: ne dijs credatis de 37
quibus dicit Dominus. * Ecce appropinquant mala, & 38
non tardant. * Quemadmodum prægnans cum parit 39
in nono mense filium suum, appropinquante hora par-
tus eius ante horas duas vel tres, dolores circumeunt
ventrem eius, & prodeunte infante de ventre non tar-
dabunt vno puncto: * sic non morabuntur mala ad pro- 40
deundum super terram, & sæculum gemet, & dolores
circumtenebunt illud. * Audite verbum, plebs mea: 41
parate vos in pugnam, & in malis sic estote, quasi ad-
uenæ terræ. * Qui vendit, quasi qui fugiat: & qui emit, 42
quasi qui perditurus. * Qui mercatur, quasi qui fructum 43
non capiat: & qui ædificat, quasi nõ habitaturus. * Qui 44
seminat, quasi qui non metet: sic & qui vineam putat,
quasi non vindemiaturus. * Qui nubunt, sic quasi filios 45
non facturi: & qui non nubunt, sic quasi vidui. * Pro- 46
pter quod qui laborant, sine causa laborant: * Fructus 47
enim illorum alienigenæ metent, & substantiam illo-
rum rapient, & domos euertent, & filios eorum ca-
ptiuabunt, quia in captiuitate & fame generant na-
tos suos. * Et qui negotiantur in rapina, quantum 48
diu exornant ciuitates & domos suas, & possessiones
& personas suas, * tanto magis adzelabor eos super 49
peccata sua, dicit Dominus: * Quomodo zelatur for- 50
nicaria mulierem idoneam & bonam valde, * sic zela- 51
bitur iustitia iniquitatem cum exornat se, & accusat
eam in facie, cum venerit qui defendat exquirentem
52 omne peccatum super terram. * Propterea nolite si-
53 milari ei, nec operibus eius: * quoniam adhuc pusil-
lum, & tolletur iniquitas a terra, & iustitia regnabit in
54 vos. * Non dicat peccator se non peccasse: quoniam
carbones ignis comburet super caput eius, qui dicit:
55 Non peccaui coram Domino Deo & gloria ipsius. * Ec-
ce Dominus cognoscet omnia opera hominum, & ad-
inuentiones illorum, & cogitationes illorum, & corda
56 illorum. * Dixit enim: Fiat terra, & facta est: fiat cæ-
57 lum, & factum est. * Et in verbo illius stellæ fundatæ
58 sunt, & nouit numerum stellarum. * Qui scrutatur abys-
sum, & thesauros illarum: qui mensus est mare, & con-
59 ceptum eius. * Qui conclusit mare in medio aquarum,
60 & suspendit terram super aquas verbo suo. * Qui ex-
tendit cælum quasi cameram, super aquas fundauit
61 eum. * Qui posuit in deserto fontes aquarum, & su-
per verticem montium lacus ad emittendum flumina
62 ab eminenti petra, vt potaret terram. * Qui finxit
hominem, & posuit cor suum in medio corporis, & mi-
63 sit ei spiritum, vitam & intellectum, * & spiramen Dei
omnipotentis qui fecit omnia, & scrutinat omnia ab-
64 scõsa in absconsis terræ. * Hic nouit adinuentionem
vestram, & quæ cogitatis in cordibus vestris, peccan-
65 tes & volentes occultare peccata vestra. * Propter
quod Dominus scrutinando scrutinauit omnia opera
66 vestra, & traducet vos omnes, * & vos cõfusi eritis cum
processerint peccata vestra coram hominibus, & ini-
quitates erunt, quæ accusatores stabunt in die illo.
67 * Quid facietis? aut quomodo abscondetis peccata ve-
68 stra coram Deo & angelis eius? * Ecce iudex Deus, ti-
mete eum. Desinite a peccatis vestris, & obliuiscami-
mini iniquitates vestras iam agere eas in sempiterno,
& Deus educet vos, & liberabit de omni tribulatione.
69 * Ecce enim incenditur ardor super vos turbæ copio-
sæ, & rapient quosdam ex vobis, & cibabunt idolis oc-
70 cisos: * & qui consenserint eis, erunt illis in derisum, &
71 in improperium, & in conculcationem. * erit enim lo-
cis locus, & in vicinas ciuitates exurrectio multa su-
72 per timentes Dominum. * Erunt quasi insani nemini
parcentes, ad diripiendum & deuastandum adhuc ti-
73 mentes Dominum. * quia deuastabunt & diripient sub-
74 stantias, & de domibus suis eos eijcient. * Tunc pare-
bit probatio electorum meorum, vt aurum quod pro-
75 batur ab igne. * Audite dilecti mei, dicit Dominus:
Ecce adsunt dies tribulationis, & de his liberabo vos.
76 * Ne timeatis, nec hæsitetis, quoniam Deus dux vester
77 est. * Et qui seruat mandata & præcepta mea, dicit
Dominus Deus ne præponderent vos peccata vestra,
78 ne superleuent se iniquitates vestræ. * Væ qui
constringuntur a peccatis suis, & obtegun-
tur ab iniquitatibus suis, quemadmo-
dum ager constringitur a silua,
& spinis tegitur semita eius
per quam non transit
homo, & excludi-
tur, & mit-
titur ad
de-
uorationem
ignis.

FINIS.